Txa²wã¹sũ³na² Wãn³txa²

Southern Nambikuára New Testament

Contents

Mateus 1
Markos 73
Lukas 119
Joãu 189
Atos 259
Romanos 324
1 Korĩntios 365
2 Korĩntios 395
Kálatas 414
Efesios 426
Filipẽnses 438
Kolosẽnses 445
1 Tesalonisẽnses 455
2 Tesalonisẽnses 461
1 Timoteo 464
2 Timoteo 472
Tito 478
Filemõ 482
Ebreus 484
Tiako 511
1 Petro 520
2 Petro 531
1 Joãu 537
2 Joãu 545
3 Joãu 546
Jutas 547
Apokalipse 550

Txa²wã¹sũ³na² Wãn³txa²

New Testament in Nambikuára, Southern (BR:nab:Nambikuára, Southern)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

Language: Nambikuára, Southern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nambikuára, Southern [nab], Brazil

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http:// creativecommons.org/ licenses/ by-nc-nd/ 3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nambikuára, Southern

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

ISBN 978-1-5313-0464-5

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016

5198f7a7-ab9d-5d69-b112-d94960f81d2a

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *"filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea."* (Habakkuk 2:14)

Mateus

Je³su²jah³la² a²wĩ³na²nãu³xu¹tai²na² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ã³si³wxe³jau³xai²la¹wa²:
A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ Jah¹lai²na² a²wĩ³na²nãu³xu¹tai²na²
ĩ³yau¹ũ³jau³xai²la¹wa². A²nxe³sxã³
Je³su²jah³la² sũ³nu²tu̱³ Ta³vi²yah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Ta³vi²yah³la² sũ³nu²tu̱³
A³bra³ãu²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lai²na²
sa²kxai³lu² a²ki³lha³tu̱³ I³sa²kah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². I³sa²kah³la²ki³lha³tu̱³
Ja³ko²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ja³ko²ah³la²ki³lha³nãu³tu̱³
Ju³ta²ah³lo²su² a²lon³yah³la²nãu³su²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Ju³ta²ah³la²
sa²kxai³lu² a²sĩ̄³sa³ka³lxu³nu¹tai²na²
so¹ka³tu̱³ a²ki³lha³nãu³tu̱³ ha¹li¹
a³li³lah¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²na²
ĩ³lxa² Pe³re²sah³lo²su² Sa³ra²ah³lo²su²
nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Pe³re²sah³la²ki³lha³tu̱³
Es³ro³mah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Es³ro³mah³la²ki³lha³tu̱³
A³rãu²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 4 A³rãu²ah³la²ki³lha³tu̱³
A³mi³na³ta²bah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A³mi³na³ta²bah³la²ki³lha³tu̱³ Na²a³sõ²mah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Na²a³sõ²mah³la²ki³lha³tu̱³
Sal³mõ²mah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Sal³mõ²mah³la² a²sxe³xa³ka³lxa²
Ra³ka²ba³ka³lxu³su² nxe³ya³sxã³ a²ki³lha³tu̱³
Bo³a²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Bo³a²sah³la²
a²sxe³xa³ka³lxa² Ru²ta³ka³lxu³su²
nxe³ya³sxã³ a²ki³lha³tu̱³ O³be²jah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². O³be²jah³la²ki³lha³tu̱³
Je²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Je²sah³la²ki³lha³tu̱³
Ta³vi²yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na²
I³sa³e² nũ̄³ka̱³txa² a²wa³kxẽn³yah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ Ta³vi²yah³la²
I³sa³e² nũ̄³ka̱³txa² a²wa³kxẽn³yah³lai²na²
a²sxe³xa³ka³lxa² a²wi¹lhĩ¹na² U³ri²ah³la²
sxe³xa³ka³lxu³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ya³sxã³ a²ki³lha³tu̱³ Sa³lo³mãu²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Sa³lo³mãu²ah³la²ki³lha³tu̱³
Ro³bo³ãu²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ro³bo³ãu²ah³la²ki³lha³tu̱³ A³bi³a²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A³bi³a²ah³la²ki³lha³tu̱³
A³sa²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 8 A³sa²ah³la²ki³lha³tu̱³
Jo³sa³fa²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Jo³sa³fa²ah³la²ki³lha³tu̱³ Jo³rãu²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³rãu²ah³la²ki³lha³tu̱³
O³si³a²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 9 O³si³a²sah³la²ki³lha³tu̱³
Jo³tãu²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³tãu²ah³la²ki³lha³tu̱³
A³ka²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A³ka²sah³la²ki³lha³tu̱³
E³se³ki³a²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
10 E³se³ki³a²sah³la²ki³lha³tu̱³ Ma³na³se²sah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Ma³na³se²sah³la²ki³lha³tu̱³
A³mõ²mah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A³mõ²mah³la²ki³lha³tu̱³ Jo³si²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Jo³si²ah³la²ki³lha³tu̱³
Je³ko³ni²ah³lo²su² a²lon³ti³nãu³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tãu³a² Ba³bi³lo²na²
nũ̄³ka̱³txa² wxã³sxã³ so¹hxa³kxi²sxã³
Ba³bi³lo²na²ko³nãu³a² sa³wxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Hã²wxãn³txa³ Ba³bi³lo²na²ko³nãu³a²
sa²wxe³nyhain¹nũ²la² hã²wxãn³txa³
Je³ko³ni²ah³la²ki³lha³nãu³tu̱³ Sa³la³ti³e²lah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Sa³la³ti³e²lah³la²ki³lha³tu̱³
So³ro³ba³be²lah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
13 So³ro³ba³be²lah³la²ki³lha³tu̱³ A³bi³u²jah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A³bi³u²jah³la²ki³lha³tu̱³
E³li³a³ki²mah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
E³li³a³ki²mah³la²ki³lha³tu̱³ A³so²rah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 14 A³so²rah³la²ki³lha³tu̱³
Sa³to²kah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Sa³to²kah³la²ki³lha³tu̱³
A³ki²mah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A³ki²mah³la²ki³lha³tu̱³
E³li³u²jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 15 E³li³u²jah³la²ki³lha³tu̱³
E³li³a³sa²rah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
E³li³a³sa²rah³la²ki³lha³tu̱³ Ma³tã²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Ma³tã²ah³la²ki³lha³tu̱³
Ja³ko²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Ja³ko²ah³la²ki³lha³tu̱³
Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² a²sxe³xa³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxu³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Ma³ri²a³ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² wẽn³su² Je³su²jah³lo²su²
a³li³lah¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
Je³su²jah³la² ĩ³yĩ¹li²hain¹jau³xa²sa¹.
Kris²tu³jah¹lo²su¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³jau³xa²su²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹la²nũ³a² so¹jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Jã¹nxe³jut3su² Je³su²jah³la² sũ³na²nãu³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ A³bra³ãu²ah³la²
ã³si³wxe³ki̱³ka³tu̱³ Ta³vi²yah³la² hãi¹nxã¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³
a²sũ³na²nãu³xa² ĩ³yĩ¹lih²xai³ain¹te²nãu³tu̱³
hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²sxã³
14 nxe³ki̱³te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³
Ta³vi²yah³la² ã³si³wxe³ki̱³ka³tu̱³ hu³
Ba³bi³lo²na²ko³nãu³a² sa²tã³nyhain¹tãu³nai³tã²
hãi¹nxã¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³ a²sũ³na²nãu³xa²
ĩ³yĩ¹lih²xai³ain¹te²nãu³tu̱³ hi³ka² hxan³sxã³
ha¹li¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²sxã³ 14
nxe³ki̱³te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxũn³sxã³
Ba³bi³lo²na²ko³nãu³a² sa²tã³nyhain¹tãu³nai³tã²
ã³si³wxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ hu³ Kris²tu³jah¹la²
a³li³lah¹ju³ta² hãi¹nxã¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³
a²sũ³na²nãu³xa² ĩ³yĩ¹lih²xai³ain¹te²nãu³tu̱³
hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²sxã³

14 nxe²ki̱³te²ju²hẽ³la².

Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³li³lah¹jau³su²

18 Jã¹nxe³jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
a³li³lah¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹. Ma³ri²a³ka³lxa²
Je³su²jah³la² a²hã³ka³nai²na² nxe³ta¹ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² Jo³se²ah³la² so¹nyhu¹kxi³ju³ta³nũ³a²
e³hau³kon³ta³lu²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
E³hau³kon³ta³lu²nain¹nũ²la² yxãn¹ta¹
so¹nyhu¹xa³ta̱³lxa¹ Ma³ri²a³ka³lxa²
wẽh³ni³ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³
Jo³se²ah³lo²la³ wĩn¹txi²nxa³ta̱³lxa¹
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² te²hi²sen³su²
wẽ³sai²la² a²ẽ¹nai²na² ũh³wxe³ni¹ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³lo²kxai³lu²
ju¹tai²li² ã³ne³wxe³nũ²la², Ma³ri²a³ka³lxa²
wẽh³ni³ju³ta² ã³ne³wxe³nũ²la² a²ẽ¹na²
ne³kxe³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Ne³kxe³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².

— Wain³txi³ kãi³jah¹lo²sa¹xã¹. Hai³txi³
kuh³lxa³thin¹sxã³ kãi³te²txã³xã¹.
Ta¹ka³lxai²na² wẽ³sa² wẽh³ni¹kxa²
wet1sa²jah¹lo²sxa³xã¹. Nxe³kxan²ti³
kwa² ĩ³ãu²lxi²sa²ju³ta² ten³sa²nxa³nhã¹.
Nxe³sa²nxa³ha²kxai³ kwa² hãi³a²
ã³a¹tũ¹xã¹. Ma³ri²a³ka³lxa² ã³a¹tũ¹xã¹.
Nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Nxe³tãu³ãn²tu̱³ta¹
nũ¹ha̱in³nha²tãu³a² Txa²wã¹sũ̱³na²
sa²si¹hã³jah¹la² oh³xan¹jah¹la² wxa²kan³sxã³
wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³ka³tu̱³
Jo³se²ah³la² sxa³sxã³ ãu³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ãu³xi²tãu³a² ã³nhxi²sxã³nho³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³nhxi²sxã³nho³kxi²te³nah¹lxi¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
sa²si¹hã¹jah¹la² ã³tĩ³sxã³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jo³se²ah³lãi³. Ta³vi²yah³lu¹ta²
a²ne³sa³wit3si¹lxi¹. Txa²wãn³txa²
e³kxi¹nx2ta¹jau³xa² wi¹lain³kxi¹sẽ¹li¹.
“Ta¹ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² so¹nha¹tũ¹xã¹.”
Nxi¹lxi¹. Nxẽ¹nha²kxai³ hxi²waun³txi³txa³hẽ¹li¹.
Ta¹ka³lxai²na² so¹sẽ¹li¹. Wẽ³sai²na²
ta¹ka³lxa² wẽh³ni¹kxa² hai³txi³ yuh³xai²nãn¹te¹
we¹kxe³su² nxe²nxa³i¹. Yxãn¹ta¹
Sũ̱³na² yãu³ka³jxah¹la² te²hi²sen³su²
wĩn¹txi²nxa³kxan²ti³ wẽ³sa² wet1jah¹lai²la¹wi¹.
21 A²nxe³ta¹ka³lxa² wẽ³sa² a³li³lah¹kxi²tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn¹tu̱³
a²ĩ³lxa² Je³su²jah³lo²su¹ nxe² ĩ³yĩ¹li²txa²hẽ³li¹.
Nxe³sxã³ hã²wxãn³txa³ wẽ³sai²li²
txon¹nũ²la² a²nũ²a²nãu³xai²na² ko̱³nxe³ti³
kãi³ain¹ju³ta² a²yxo²ha³kxa¹ ã³wa²sut1ti³hit1tai¹la²
Oh³xan¹jah¹la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

22 A²nxe³jau³xai²na² kxã³nhxĩ¹nai³tãn²jau³xa²
Sũ̱³na² ĩ³hen³txi²tũ̱³ka̱³txai²na² wãn³txa²
jau³xau³hxai²tẽx1ta³la³ jau³xain²txi³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xu¹tai²na²
te³nah¹lxi¹:

23 — Nxe³jah³lxi³wxi¹. Tu¹ha³ka³lxa²
in³txa² wĩn¹ti²nxa³ta¹ka³lxa² wẽh³nĩ¹tu¹wi¹.
Wẽh³nĩ¹ka³tu̱³ wẽ³sai²li² a²ki³lha³lxai²li²
a³li³lah¹kxi²tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³
a²ĩ³lxa² ĩ³lxi³hain¹tu¹wi¹. E³ma³nu³e²lah³lo²su¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te² ĩ³lxai²na²
a²si³yxau³tãu³khai³xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³ah³nẽ³na³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³ Jo³se²ah³lo²kxai³
txu¹lxi²ka³tu̱³ ĩ³sa²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³sa²yxau³nũ²la² oh³xa² sa²si¹hã³jah¹lai²na²
wãn³txai²na² sa²yxo²we¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa²yxo²we¹te³na¹ Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³lu²
so¹ta¹hxai²hẽ¹la². 25 So¹kxan²ti³ hai³txi³
ũ³whĩn¹txi³nyha¹sxã³ o²la³kxi²nyha¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Wẽ³sai²kxai³lu² a³li³lah¹xa³ta̱³lxa¹
ã²wa¹ĩ³hit3xi¹. Nxa²ha¹te¹ wẽ³sai²li² a³li³la²kxi²te³na¹
wẽ³sai²na² ĩ³yĩ¹li²yha³ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³lo²su¹ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

2

A²nũ²a²nãu³xa² u²lxan¹ko³xa² wxã³ain¹jau³su²

1 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
E³ro²jah³la² kãin²jah¹la² Ju³te²an¹ko³xa²
a²wa³kxẽn³yah³la² yxau²xai³lhĩ¹nu¹tai²na²
Je³su²jah³la² a³li³lah¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Be³lẽ²thĩ³na² Ju³te²a²ko³xan¹thĩ³na²
a³li³lah¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³ãn²tu̱³
a²nũ²a² a²hoh³lxi³khai¹nũ̱³ka̱³txa²
ha³lo²a² u²lyxau¹ko³xa² u³je³na²
a³li³xi²tãu³an¹ko³xa² a³li³xain¹nũ²la²
wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³ain¹nũ²la²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² Ju³te²a² ko³xan¹thĩ³na²
kãin²khaix1nxe³thĩ³nãn²ta³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wi¹hain¹sxã³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

2 — Ĩh¹nũ¹la³ta̱³ Ju³te²a² wa³kxẽn³yah³lo²nũ³a²
kwẽn¹ta² a³li³lah¹jah¹la² he¹ji¹wi¹?
Txa²ha³lo²a² a³li³sĩ¹na¹hĩ¹nai³tã²
a²hxi³ka²ta³khai³xa² ĩ²sĩ¹na¹hẽ³li¹.
Nxe³ka³tai²na² ĩ²sĩ¹na¹ha²kxai³ wẽ³sai²li²
sa²nẽn¹kxi²te³lhxã³ wxã³ye¹nx2ti³nha¹wi¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³jau³jau¹xai²na²
ain³kxain¹nũ²la² E³ro²jah³la² yu̱h³lxi³khaix1ta¹hxai²hẽ¹la².

— A²wa³kxẽn³yah³lo²sa¹ju³ta² sa²tã³ni²lã³kxi²sa²te³na³n
Nha²jau¹su² E³ro²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
Te²yã¹nxũn³sxã³ Je³ru³sa³lẽ² tũ̱³ka̱³txa²
whãi²na¹ E³ro²jah³la² yã¹nxe² yu̱h³lxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxe³te²kxa³ya̱³lhu² E³ro²jah³lai²na²
te²hi²sen³su² a²nũ²a² hxi²kan¹txi³nãu³xa²
nxe³te²he³la³kxa² ã³yã³nũ²kxi²xi²si¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²

ĩ³kaix1tha²kxai³ ha³tẹh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² nũ³kạ³txa² ĩ³kaix1tha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹.

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3jah¹la² a³li³la¹jen³nũ³a² ĩh¹nũ¹la³tạ³ a³li³la¹ji¹wi¹? Nxẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [5] Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³sxã³ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Be³lẽ²thĩ³na² Ju³te²a² ko³xan¹thĩ³na² a³li³la¹kxi²nẽ³tu¹wi¹. Sũ³na² hen³txi³jah¹lai¹tã² Sũ³na² wãn³txa² au³hxai²jau³yai¹tã² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

[6] "Wxãi²na² Be³lẽ²thĩ³nãn¹tũ³kạ³txi³si²yah³lxi¹lxi¹.
Ju³te²a²ko³xan¹thĩ³nãn¹tũ³kạ³txi³syah³lxi¹lxi¹.
Thĩn³kãi²nxa³te²hũ³kxan²ti³
Ju³te²a² hxi²kan¹te²nãu³xai²na² kãin²te²lo³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³sxã³ wxa²nũ³kạ³txa² a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la²nũ¹a²
hxi²kan¹ta² si³yxau³ti³lo³nx2tu¹wi¹.
Nxe³kxai²nãn²tụ³ txa²nũ³kạ³txai²na² I³sa³e² nũ³kạ³txi³su² txa²nũ³kạ³txi³su² ha²kxai³ a²wa³kxẽn³no³nĩn¹tu¹wi¹."

Nxe³jau³xai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ha³tẹh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² nũ³kạ³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[7] Nxe³nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lu¹ta²kxai³lu² a²hoh³lxi³su² nũ³kạ³txa² hãi³a² kaix1tain¹sãn²nũ¹la² hi³ka²ta³u¹tai²na² wxã³je²nãu³wa³kxai³tã² ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [8] Ĩ³wã³txi³sxã³ ĩ²so¹nũ²la² Be³lẽ²thĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Be³lẽ²thĩ³na² ai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ai³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³ wẽ³sai²li² ã³ten³khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Ã³ten³sxã³ ĩ³ha¹txi²yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³ ĩ³hen³txi³sah¹lxi¹hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tụ³ hã²wxãn³txa³ wxã³nũ³na¹tu¹wi¹. Wxã³na¹kxai²nãn²tụ³ sa²nẽn¹kxi²nũn³na¹tu¹wi¹. E³ro²jah³la² ĩ³ki³ha¹kain¹sxã³ e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

[9] Nxe² e³ta³lun²nxa²ha¹te¹ a²hoh³lxi³su² nũ³kạ³txai²na² sa²kxai³lu² ã³waix3tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³waix3tain¹tãu³ hi³ka²tai³ta³lxi² u³je³na² a³li³xi²tãu³an¹ko³xai²na² a³li³ai¹nhĩ¹nai³tã² ĩ²ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³ hi³ka²tain²txi³ ĩ²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ²xain¹ka³tụ³ ai³ain¹tĩh³na² ne³ka³ta²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ne³ka³ta²ain¹sxã³ wẽ³sai²na² sxa³thĩ³na² ã³nhau³kot3sĩ¹na¹ ã³yit1ta¹hxai²hẽ¹la².

[10] Jã¹nxe³jut3su² ai³ain¹tãu³a² hi³ka²tain²txi³ ĩ²ain¹te³na¹ kãin²ka³li³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

[11] Nxa²ha¹te¹ ai³nũ²la² sxi²ha² wẽ³sa² sxa³thĩ³na² a³txain¹nũ²la² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wih¹ka³tụ³ Wẽ³sai²na² ĩ²i² Wẽ³sa² hã³ka³na² Ma³ri²a³ka³lxa² ĩ²i² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ĩ²ain¹ka³tụ³ ã³ka³ti³wxe³sãn²nũ²la² sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²nẽn¹kxain¹tãu³a² yẽn³kxa² wi¹kxa² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ou²ro²ki³a² ũ³hũ¹ha²kxai³ wi¹lũ³tũ³xa² mi²ra³jau³xa² ũ³hũ¹ha²kxai³ wi¹lũ³jau³xa² mi²ra³jau³xa² ũ³hũ¹ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[12] Nxe² ta³lu²nain¹nũ²la² hã²wxãn³txa³ a³li³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kxã³nxai³tã² Be³lẽ²thĩ³na² a³li³xai¹nxa³tạ³lxa¹ hxi²sxã³nhon³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Hxi²sxã³nhon³yah³lxi³te³nah¹lxi¹, Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. E³ro²jah³lai¹tã² sxi²ha² ã³wạ³lah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe² hxi²sxã³nhon³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ tĩh³na² wxã³ain¹tĩh³nai¹tã² ĩ³xai¹nxa³ha²kxai³ tĩh³nu³ ã³lxi³ ĩ³xai¹nxa³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

E³ji²ta²ko³xa² ih³sau³nain¹jau³su²

[13] Nxe³nxa²ha¹te¹ tĩh³nu² ã³lxi³ ĩ³xain¹tãu³a² Jo³se²ah³la² sxa³sxã³ ãu³xi²nũ²la² hxi²sxã³nhon³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²an¹jah¹la² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jo³se²ah³lãi³. Ĩ³sa²yxau³txu¹li¹. Wẽ³sai²na² tẽ³i² a²hã³ka³nãin²txi³ tẽ³i² nxe³ka³tụ³ E³ji²ta²ko³xa² ih³saun³txa²hẽ³li¹. E³ro²jah³la² Wẽ³sa² ĩ³su²lhã³te³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ wa³su³txi³ ih³saun³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³ ha³lo²ai²li² yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³ yxau²ta³lun²na³na¹. Nxe³kxai²nãn²tụ³ ĩ³hen³txi³nx2ta¹tu¹wi¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[14] Nxe² hxi²sxã³nhon³ta³lun²nũ²la² txu¹lxi²ka³tụ³ wẽ³sai²na² tẽ³i² a²hã³ka³nãin²txi³ tẽ³i² nxe³ka³tụ³ ka³nxah³tãu³an²tụ³ wa³su³txi³ ih³saun³sxã³ E³ji²ta²ko³xa² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [15] Hã²wxãn³txa³ E³ji²ta²ko³xa³nãu³a² yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². E³ro²jah³la² ka³tẹ³na² he¹tãu³a² yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³jut3su² kxã³nxai³tã² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² hen³txi³jah¹la² jau³xau³hxai²tẽx1ta² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². E³te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² Si³yxau³jah¹lo²na¹xai²na² Txa²ki³lha³lxa²khai³xai²na² E³ji²ta²ko³nãu³a² ĩ³kaix1sxã³ sa²sai¹ai¹na¹hẽ³li¹. Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1tã² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wẽ³ha³lxa² sun²tã¹ain¹jau³su²

[16] Nxe³nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ a²hoh³lxi³su² nũ³kạ³txai²na²

wa̱³li²nxa³ju³ta³nũ³a² ĩ²nũ²la² ĩ³an³txi³khaix1ta²hã²li²
Ĩ³an³txi³te³nah¹lxi¹. A²sa³wi³ha³lxa²
kwa³na³te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Be³lẽ²thĩ³na²
ã³nxai² Ra²ma²thĩ³na² ã³nxai² ha³lo²a²
ti²ta³lo³kxai²na² ã³nxai² nxe² ã³ten³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ in³txa²
wẽ³ha³lxa² jũ¹lxi³te²a² kwẽ³kxa² ye³ha¹li¹
kwẽ³kon³sxã³ hi¹nai¹nxa³kxai²nãn²tu̱³
nxe³te²na² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³sun²tã¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ã³tox3ã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ju³tai²na²
E³ro²jah³lai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³na¹kxai²nãn²tu̱³ Wẽ³sai³ta³lxi²
ĩ³su²lhã̱³kxai¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Jã¹nxe³jut3su² kxã³nxai³tã² Je³re³mi²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx1ta² e³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

18 — Ra²ma²thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txa² kãin²
nã̱³ni² kãin² ĩ³ãin²ta³kxi²
nxe³ain¹te²sin²tai¹. Ra³ke²la³ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² a²wẽ³ha³lxi³khai³xa²
ĩ³nã̱n³kxain¹na³li¹. Wẽ³ha³lxan²tu̱³
sun²tã¹hxa³kxain¹na³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
hxi²kan¹txi³ a²ka³lxa¹te²nãu³xa²
ya³lo³txai¹nxa³lho³li¹.

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³nãin²ti³
kxã³nxu¹tai²na² Ra³ke²la³ka³lxi³nu¹ta²kxai³lu²
ya³lu²te³lhxã³ nxe³hĩ¹nu¹tai²na² kãin²
nã̱n³ta¹hxai²hẽ¹la². A²wẽ³ha³lxi³khai³xa²
wi¹ton²kxi²nxa³ta̱³lxa¹ ã³nhxi²ka¹txa³ha²kxai³
kãin² nã̱n³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³kxaix3jã¹nxũn³sxã³
Ra²ma²thĩ³nãn¹ta¹ka³lxi³nãu³xa² te²yã¹nxe²
nã̱n³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

E³ji²ta²ko³xa² a³li³sxã³ ĩ³xain¹jau³su²

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³
E³ro²jah³lai¹tã² ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ya³lu²nũ²la² Sũ̱³na² ha³lo²an¹jah¹la²
wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³te³na¹
Jo³se²ah³lo²kxai³lu² sxa³sxãu³xi²nũ²la²
hxi²sxã³nhon³tãu³a² ĩ³ye³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

20 — Nxex3sa²lxi¹. Ĩ³sa²yxau³txu¹li¹.
Wẽ³sai²na² a²hã³ka³nũ¹na² nxe³sxã³
tẽ³txa²hẽ³li¹. Tẽ³sxã³ ĩ³xi²txu¹li¹.
I³sa³e²ko³xa² ĩ³xi²txu¹li¹. Wẽ³sai²na²
ĩ³su²lhã̱³ain¹ju³ta² ten³jah¹la² ya³lu²na²hẽ³li¹.
Nxe³ha²kxai³ ĩ³xi²txu¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe² hxi²sxã³nhon³ta³lun²ka³tu̱³
ĩ³sa²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³sa²yxau³ka³tu̱³
hã²wxãn³txa³ Wẽ³sai²na² a²hã³ka³nai²na²
nxe³sxã³ tẽ³sxã³ ĩ³xi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
I³sa³e²ko³xai²na² ĩ³xi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³xi²tãu³ãn²tu̱³ a²ha³lo²a²
ha³ta̱³nxe³jau³xa² ĩ³hen³txi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³hen³txi²nyhain¹te³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— E³ro²jah³lai¹tã² Ju³te²an¹ko³xai²na²
I³sa³e² ko³xa² kãi²nxa³ko³xai²na²
ha³txih³xan¹ko³xai²na² a²hxi²kan¹jah¹laix1tã²
ya²la²la³tu̱³ ya³lu²na²hẽ³li¹. Ya³lu²ha²kxai³
a²ki³lha³lxa² Ar³ke³lau²sah³la² ã³wẽ̱³not3sxã³
ha³lo²a² wa³kxẽn³yah³la² hxi²kan¹txi³lon³na³li¹.
Nxe³jau³xai²na² ha³ta̱³nxe³jau³su²
ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³hen³txi³nũ²la²
yuh³lxi³jau³su² thĩ³na² yxau²xai³thĩ³nai³tã²
hai³txi³ wa̱³li²sxã³ yxau²xai³to³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe²nxa³kxe³su² hxi²sxã³nhon³txi²si¹ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² wa̱³li²si¹hxa³jau³su²
ain³kxi²ha²kxai³ ha³lo²a² ã̱³xa² Ka³li³le²a²ko³xa²nãu³a²
I³sa³e² ko³xa² kãi²nxa³ko³xai²na²
ha³txih³xan¹ko³xai²na² ai³sxã³ yxau²xai³lyain¹ta¹hxai²hẽ¹l
23 Ko¹xai²na² yxau²xai³lyain¹nũ²la²
Na³sa³re²thĩ³na² ã³wih¹sxã³ yxau²xai³lyain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³jut3su² kxã³nxai³tã² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹la²nãu³xa²
jau³xau³hxai²tẽx1ta² e³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
E³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Na³sa³re²thĩ³nãn¹jah¹lo²sin¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

3

Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³txain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ jũ¹nxa² kxã³nãu³a¹
Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ju³te²a² ko³nãu³a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³nãu³a²
Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² he¹xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nũ²a² ĩ²li³te²nãu³a² wxã³kxai²nãn²tu̱³
Sũ̱³na² Wãn³txa² ĩ³hen³txin³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³hen³txin³tain¹te³nah¹lxi¹:

2 — Nxex3jah³lxi³sa²lxi¹. Wxa²ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³sxã³ ã³nxa̱³wã²na³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ã³sxã³ ĩ³ãin²ta³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
3 Xa²wã¹sũ̱³na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²
ti³hẽn¹te³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

3 A²nxe³ju³tai²na² kxã³nhxĩ¹nai³tã²
I³sa³i²ah³lu¹tai²na² Sũ̱³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³jah¹lu¹tai²na² jau³xau³hxai²tẽx1ta²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² ã̱³jah¹la² wxã³tu¹wi¹.
Ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³nãu³a²
ai³sxã³ ĩ³ye³kxi²tu¹wi¹. Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“A²nũ²a² hxi²kan¹jah¹lo²su²
wxã³ju³ta²nũ³a² yũ³kxai²nãn²tu̱³
a²wxã³tĩh³na³nũ³a² wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² wxã³ju³ta²nũ³a²

wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wxa²hau³ko³nha¹jah³kxi²ha².
Ya²la³tu̱³ wxã³ti³wa³ki³lxon³na³li¹.”
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Jã¹nxe³jah¹la² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wã²la² ũ³whih²kxi²nha²ka³lo³a² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹: Ka³me²la² a²wã²la² tẽ³sxã³ ũ³whih²kxi²nha²ha²kxai³ a²sĩ̱³ĩ¹nha²ka³lo³a² po¹na² wã²la² wxa²sĩ̱³ĩ¹nha²ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³la². Yain³txa² te²a² so¹lxi³ yain³te²ju²hẽ³la². Ka³ya̱t3su² ĩ³so¹jĩ²ha²kxai³ txu³ha²yau³xa² so¹lxi³ ĩ³na²ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xai²na² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txi³su² a³li³nũ²la² wxã³ha²kxai³ Ju³te²a²ko³xan¹tũ̱³ka̱³txa² wxã³ha²kxai³ Jor³tãu²yau³xa² a²ha³lo²khai³xa² a²yxo²ha³kxa¹ wxã³sxã³ tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

6 A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu¹ a²kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² Sũ̱³na² ĩ³hen³txain¹sãn²nũ²la² ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyhu¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu¹ kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yo³ha² Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²ki³kxai³lu² ã³wa²su¹jau³su² yxo²ĩ²ah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxo²ĩ²ah³lxi³ha²kxai³ ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyhu¹te³hxa².

7 Nxe³tãu³ãn²tu̱³ fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txa² wxã³ha²kxai³ sa³tu³se²a² nũ̱³ka̱³txa² wxã³ha²kxai³ ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyhu¹te³hxa² wxã³ain¹tãu³a¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² e³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wã¹sũ̱³nai²li² a̱n³txi¹nx2ti³na³li¹. Nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãn¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: “Ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sain¹kxai²nãn²tu̱³ wi¹lhin¹yex1sain¹tũ¹xã¹, a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa²su¹.” Nxe³nyhah¹lxin¹kxan²ti³ ti³he¹nxe²nxa³wi¹. Nxe³sxã³ wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ̱³nai²li² ĩ³ki²ha¹kxi²yah³lxan³tho³li¹.

8 Ya²la³tu̱³ wxa²kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³sxã³ ĩ³ãin²ta³kxi²nha²si¹nx2ti³kxai²nãn²tu̱³ wain³txi³ kãi³sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Hi³a²ne³kxai²na² wi¹lye²kxai²nãn²tu̱³ a²nxã̱³kxai²na² wi¹nũn³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³jah³lxi³nũ³nhẽ¹li¹. Wi¹tẽ³kxai²na² wi¹lxa³nxã̱³kxi²kxa²yã¹nxa² wi¹kãi³sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.

9 Nxe³yãn¹ta¹ wãn³txi³la³ ĩ³wa²lũ³xi²sah³lxin¹jau³la³ nxe² e³kxi²sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Sah²lxan³te³nah¹lxi¹: “A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su² ki̱³tã³li¹. Nxe³ki̱³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² wi¹lhxã³ ĩ²nẽ³tu¹wi¹.” Nxe² ĩ³ye³kxi²syah¹lxi³txa².

Nxe³sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² wxa²sũ̱³nu²khai³su² kxan²ti³ Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²kan¹khaix1jah¹lai²na² Ten³kxai²nãn²tu̱³ kwa²txah³la³kai²na² tẽ³sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³a²Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

11 Nxe³kxa²ã³ ĩ̱³wet1si¹jau³su² hxi²ka¹nhĩ̱³nx2na³li¹, Txa²wã¹sũ̱³na²su¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² wẽ³ha³lxi³su² ti³hi¹tai¹nhĩ̱³nx2na³li¹.

10 Jã¹nxe³jut3su² hi³a²ne³kxai²na² ĩ²li³te²la³ wi¹nã̱³kxi²nxa³kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a² hxi²ka² ĩ³tau³ka²tã³sãn²nũ²la² ha³nxe²a² yat3sxã³ hxa³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³te³lhxã³ kxa²yã¹nxe² wi¹kãi³sxã³ yxau²xai³yah²lxan³kxai²nãn²tu̱³ kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxe³nũ²la² ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹tũ̱³ka̱³txai²na² ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jã¹nxa¹jut3su² txai²na² sa²kxai³lu² ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²lxin¹ju³ta³nũ³a² hxi²ka¹nhĩ̱³na¹wi¹. Wxa²kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³sxã³ ĩ³ãin²ta³kxi²nha²si¹nx2ti³sãn²ka³ ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²lxin¹ju³ta² hxi²ka¹nhĩ̱³na¹i¹. Nxe³nx2ta¹kxa²ha³ta̱³nxãn²tu̱³ txa²si³yo³na² a²nũ²a² hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa²jah¹la² wxã³tu¹wi¹. Wxã³te³na¹ hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa³ha²kxai³ a²yu³kxa² yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a² tẽ³sxã³ ã³nhit1sxã³ ã³si³tẽ³kxi²na¹kxe³su² hxi²ka¹nhĩ̱²nxa³nha²wi¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² ũ³hũ¹nx2ti³ha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ã³nhxan³ka²ti³nx2ti³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su²na³li¹.

12 Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² hai³sxa² wa³kxẽn³yah³lai²na² hai³sxa² wi¹wen¹ha²kxai³ a̱n³sxã³ yain³ta³ki³a² wxa²so¹te²ju²hẽ³li¹. Wxa²so¹kxai²nãn²tu̱³ wã³na̱³la³ka³lo³a² ẖxi²tẽ³nha²sxã³ yain³txa³ki³a² ĩ³ya³lan³kxi²xai³te²ju²hẽ³li¹. ĩ³ya³lan³kxi²nũ²la² yain³txa³ki³a² a²wi¹ki³a² so¹sxã³ ũ³wha¹ha²kxai³ a²ka³lo³a² ã³na¹sxã³ ũ³thũ²kxa² sa²hẽt1sa²kxai³ nxe³ki³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² wi¹lhin¹te²nãu³xa² oh³nãu³nũ¹ka³nãn¹ko³xa² ũh³wxe³ũh¹hai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ĩ³lxa³thi¹nxa³te²a² yuh³nãu³nãn¹ko³xa² ha³lo²a² i³sa²tẽ³ko³xa² ã³na¹kxai¹nha²kxai³ nxẽn³tain¹tu¹wi¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyhu¹jau³su²

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² Je³su²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xa² a³li³nũ²la² wxa²kan³sxã³ wxã³nũ²la² Jor³tãu²yau³xan¹ko³xa² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ³ha¹txi²te³lhxã³ ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ ĩ³ha¹txi²te³na¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² hxi²ka² ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹si¹jau³su² ĩ³yã³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Yxãn¹ta¹ ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyhu¹xa³ta̱³lxa¹ Jo³ãu² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyhu¹xa³ta̱³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxãi²li² kǫ̃³nxe³ti³ kãi³jah¹lo²sxa³lxi¹.
Ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²ha¹ju³ta² wai³nxa³wi¹.
Ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹san¹ju³ta² wai³nhĩ̃³nx2na³li¹.
Nxe³kxan²ti³ txa²hxi²ka² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹si¹nxa²ha¹jau³nũ³sũ³
wxã³san¹kxai²nãn²tũ³ti¹. Jo³ãu²
Ba³tis²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe²nxa³wi¹. Txa²wã¹sũ̃³na²
wãn³txa² wain³txi³ sa²yxo²we¹te³la¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe² e³kxi²ta³lun²nyhu¹nũ³la²
Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² hxi²ka² ĩ̃³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ̃³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyha¹hũ³la²
Je³su²jah³lai²na² ĩ̃³yau³xa² wxa²li³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³na¹ oh³sĩ̃³na² sa²yxo²hai¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa²yxo²hai¹ka³tũ³ kwa³sxa³xa² hũ̃³nxe²
Txa²wã¹sũ̃³na² Yãu³ka³jxah¹la² oh³nãu³a²
a³ka³nxi²xi²ye²ka³tũ³ Je³su²jah³lai²na²
ãn³ka³la³kxi³wẽ³kxi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Ã³ka³la³kxi³wẽ³kxi²yain¹sxã³ oh³nãu³an¹te²a²
wãn³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²na² Txa²ki³lha³lxa²khai³xai²la¹wi¹.
A³lxi²na¹kxah³lai²la¹wi¹. Wi¹lxo³kxi²sain¹jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

4

Kǫ̃³nxe³ti³ kãi³sain³si¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ̃³na² Yãu³ka³jxah¹la²
hi²sen³su² Je³su²jah³la² ã³nũ²kxi²xai³sxã³
ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau³nũ¹xa³ko³xa²
ã³sa²so¹si¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
Txa²wã¹sũ̃³na² a²ten³jau³su² sa²yxo²ã³
ĩ³wa³ka³nxe³sain³si¹jau³su² Sa³ta³na²jah¹la²
hi²sen³su² ã³tĩ̃³ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Jã¹nxe³jut3su²
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ye³ka³lxa¹txi³
a³lan²ta¹hxai²hẽ¹la². Hxi²ka² hxan³sxã³
wxa²sa²wa²la³kxi²sxã³ wxa²sa²wa²la³kxi²nũn³sxã³
te²yã¹nxe² wxa²sa²wa²la³kxi²nũn³sxã³
a³lan²ta¹hxai²hẽ¹la². 40 nxe² a³la²ni²
40 nxe² ka³nxa³hi² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³a² yain³txa² kwa² ã³na¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tũ³ heh³lxi³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxe³nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la² ã³tĩ̃³sxã³
e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². E³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ̃³na² Tah²su² nxĩ¹nha²kxai³
txah³lxa³kxai²na² e³kxi²txai¹nhẽ³li¹.
Txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ yain³txi³nũ³xa²
ĩ³yat1sxã³ wet1si¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹sẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Kwa²nxi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ̃³na²
a²ten³jau³sxa³wi¹. Sũ̃³na² wãn³txu¹tai²na²
jau³xau³hxai²tẽx1ta² nxe³te³nah¹lxi¹:
“Yain³txi³khai³xa² so¹lxi³ yain³sxã³
yxau²xai³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ̃³na² wãn³txa² a²yxo²sai¹jau³xai²na²
hã̃i¹nxe³ti³jau³xa¹ wet1yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.”
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² Sa³ta³na²jah¹lai²na²
hi²sen³su² ã³sa²so¹nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ̃³na²
wi¹lhin¹thĩ̃³nãu³a² ã³sa²so¹nũ²la² Sũ̃³na²
sxi²ha² kĩ̃³khaix1thĩ̃³na² a²ne³ka³nah²nãu³a²
ũh³wxe³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Ũh³wxe³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ̃³na² Tah²su² nxĩ¹nha²kxai³
yuh³ã³na¹nha¹txa²hẽ³li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tũ³
Txa²wã¹sũ̃³na² Si³yxau³ka³jah¹la²
a²hxi²ki³kxai³lu² wi¹lhau³ko³txa²tu¹wi¹.
Nxe³nĩn¹ju³ta²nũ³a² Sũ̃³na² wãn³txu¹tai²na²
jau³xau³hxai²tẽx1ta² nxe³te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹sũ̃³na² hi²sen³su² oh³xan¹ta²
nũ̃³kã³txai²na² wi¹lhau³ko³txa²si¹hain¹jau³su²
ĩ³ye³kxain¹na²hẽ³li¹. Nxe³sxã³
wi¹lhau³ko³txain¹kxai²nãn²tũ³
a²hxi²ki³khai³xa² ã³sa²so¹nxain¹tu¹wi¹.
Txah³lxa³kxi³su² ã³yũ³kxĩh³ton³nxa²kxa²yã̃n³txi³su
nxe³nxa²ha¹wi¹.”
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:
— Kwa²nxi¹lxi¹. Sũ̃³na² wãn³txu¹tai²na²
jau³xau³hxai²tẽx1ta² yau³xã̃³xai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹sũ̃³na² Si³yxau³jah¹la² Wxa²hxi²kan¹txa²
Si³yxau³jah¹la² wi¹la³ ã³si³tẽ³kxi²ju³ta²
ye²si¹jau³su² wã³nxĩn¹ju³ta²
o²la³kxi²sain³txa³hẽ¹li¹.”
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Jã¹nxe³jut3su² Sa³ta³na²jah¹lai²na²
hxi²ka² ã³sa²so¹nũ²la² wã³la² kĩ̃³khai¹nxe³ka³txa²
ũh³wẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
ha³lo²a² yuh³xan¹ta² ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹
yuh³xan¹ta² nũ̃³kã³txi³nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
wã²nã³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wi¹khai¹nxe³ye²kxe³su²
wã²nã³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wã²nã³ũ¹hain¹te³nah¹lxi¹:
9 — Ju¹tai²na² ha³lo²ai²na² hãi¹nxe³ju³ta²
ũ³hũ¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Wxãi²na²
ã³ka³ti³wẽ³sãn²sxã³ sa²nẽn¹kxi²san¹kxai²nãn²tũ³
ũ³hũ¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
10 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³xa²
kwa³na³te³nah¹lxi¹:
— Sa³ta³na²jah¹lãi³. Ã³waix3txa²hẽ³li¹.
Ten³nxa²hxa³nhai¹. Txa²wã¹sũ̃³na²
wãn³txu¹tai²na² jau³xau³hxai²tẽx1ta²
nxe³te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹sũ̃³na² Si³yxau³jah¹lai²na²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
so¹lxi³ ã³ka³ti³wxe³sxã³ sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.

Jah¹lai²na² so¹lxi³ sa²yxo²wet1sxã³
yau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.”
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Nxa²ha¹te¹ nxe² e³kxi²ta³lun²nũ²la²
Sa³ta³na²jah¹la² ã³waix3sxã³ a³li³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³waix3sxã³ a³li³nũ²la² oh³xan¹ta²
nũ̱³ka̱³txa² wxa²kan³sxã³ wxã³nũ²la²
Je³su²jah³lo²kxai³ yain³txa² ũ³hũ²
ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹ni² nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ka³li³le²a²ko³xa² wa³ka³la² kãi³ ã³si³wxe³jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³ Jo³ãu²
Ba³tis²jah³la² sxi²ha² kan²thĩ³na²
ũ³tĩ̱¹kxi²wxe³ain¹jau³su² ha³ta̱³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² ain³kxi²sãn²nũ²la².
Na³sa³re²thĩ³na² Ka³li³le²a² ko³xan¹thĩ³na²
ai³lhxã³ ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Nxe³sxã³
Na³sa³re²thĩ³na² yxau²xai³hxai²na²hẽ³
nxe³thĩ³na² a³li³nũ²la² Ka³far³na³ũ²thĩ³na²
ã³ya²kxi²sa²tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ̱³ye³na²
kãin²je³na² u²lxan³thĩn³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ko³xai²na² a²ĩ̱³lxa² Se³bu³lo²na²ko³su²
ha²kxai³ Naf3ta³li²ko³su² ha²kxai³
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 14 Nxe²
ã³ya³kxi²sxã³ yxau²xai³kxe³su² I³sa³i²ah³lu¹tai²ha²
wãn³txa² Sũ̱³na² ĩ³hen³txi³jau³xau³hxai²tẽx1tã²
e³ta¹hxai²hẽ¹la². E³te³nah¹lxi¹:
15 — Se³bu³lo²na³ko³xa² Naf3ta³li²ko³nãu³a²
ĩ̱³ye³na² kãin²je³na² a²wa̱³kan¹ko³nãu³a²
yxãn¹ta¹ Jor³tãu²yau³xa² a²ha²
ya¹nãn¹ko³nãu³a² Ka³li³le²a²ko³xa²
nxe³te²nũ̱³ka̱³txe²nãu³xa² Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xai²la¹wi¹.
16 A²nxe³te²nãu³xa² wãn³txa² wi¹jau³xa²
yũ²na³li¹. Ka³nxah³ju³ta²
yxau²xai³tũ̱³ka̱³txi³sin²ta²wi¹.
A²nxe³te²nãu³xa² ha³lo²a²
ha³te¹khai¹nxe³ju³ta² ĩ³ain¹na²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²nãu³xa²
ya³lu²te²hũ̱³nxe² yxau²xai³te²nãu³xa²
ha³lo²a² ka³nxah³khai¹nxe³ju³ta²
nxe³tũ̱¹ka̱³txai²na² sa²kxai³lu²
ha³lo²a² sa²kxĩ̱³kxi²su² ĩ²ain¹na²hẽ³li¹.
A²ẽ¹nãu³ai²na² ya³lu²ju³ta² so¹lxi³
yũ³na²hẽ³li¹. Nxe³yãn¹ta¹ hĩ¹na²
ka³tẽ³na² wi¹tãu³a² yũ³ain¹na³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na²
yxau²xai³ka³tu̱³ wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³hen³txi³ ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³hen³txi³te³nah¹lxi¹:
— Wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ã³sxã³ ã³nxa³wã²na¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ã³sxã³ ĩ³ãin²ta³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²wxã³ti³wa̱³kxi³lx
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³lo²kxai³ a̱i³na² sai¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ³kaix1so¹ain¹jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³ Je³su²jah³la²kxai³lu²
ĩ̱³ye³nai²na² Ka³li³le²a² ye³nai²na²
a²yxo²ka³te̱h³tĩh³na² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³nxai³nũ²la² in³txa² ha¹lin¹te²a²
ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². Si³mãu²ah³la²
Pe²jah³la² ĩ³yĩ¹li²nũn³jah¹lo²su² ha²kxai³
Ãn³tre²ah³lo²su² ha²kxai³ a²lon³ti³nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ya³te²na² a̱i³na² ta³lã²la²ka³lo³a²
Ĩ̱ye³na² ã³na¹i² sa²sai¹xi² nxe² o²la³kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Jũ¹tai²na² so¹lxi³ o²la³kxi²ya³te²ju²hẽ³la².
19 Jã¹nxe³sxã³ a²lon³ti³nãu³xa² ĩ²yah³nũ²la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Nxex3jah³wxi¹. Ã³si³tẽ³sa¹hẽ¹li¹.
A̱i³na² ã³na¹yah³to³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ ã³si³tẽ³sa¹hin¹kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a² ĩ³kaix1so¹ja³hin¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹,
ã³si³tẽ³kxi²sa²si¹hain¹jau³su¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxe²e³ta³lun²nhĩ¹na¹ a²kwẽn¹tai²na¹
a̱i³na² ta³lã²la²ka³lo³a² ã³sxã³ ã³si³tẽ³kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Nxe³ka³tu̱³ta¹ jũ¹nxa² yan¹nãu³a²
ã³nxai³ain¹ka³tu̱³ta¹ Se³be³te²u²jah³la²
a²ki³lha³nãu³xa² Jo³ãu²ah³la² Ti³a²kah³la²
nxe³ya³sxã³ ka³no¹a² ka³lo³ẽ¹na²
ã³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wxe³sxã³
a̱i³na² ta³lã²la²ka³lo³a² sa²ka³tũ¹sxã³
sa²hau³ko³tain¹je²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹
a²kwẽn¹tai²na¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu²
ĩ³kaix1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Ĩ̱³kaix1te³na¹
Jo³ãu²ah³la² Ti³a²kah³la² nxe³ya³sxã³
a²wĩ³na² ã³waix3ti² ka³no¹a² ka³lo³a²
ã³i² nxe³yah³nũ²la² Je³su²jah³la²
hi¹txai³lya³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi² wi¹kãi³i² nxe³jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³ Ka³li³le²a²ko³nãu³a²
Je³su²jah³la² ai³lha²thet3ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³ta¹ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³xa² ã³wih¹xai³lha²thet3sxã³
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²
nxe³jau³xa² ĩ³yau¹ũ³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³kxa²yu³su² a²nũ²a² ĩ²li³te²na¹
ĩ³ta³ka³txa² ĩ³ton³ta̱³nxa² kwa²ha̱i²ha̱in²ta̱³nxa²
nxe³te²na² ã³tĩ̱³kxai²nãn²tu̱³ nxe³te²na²
whãi²na¹ wi¹we²txi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
24 Nxe³te²kxa³ya̱³lhu² Je³su²jah³la²
a²ha³ta̱³nxa² u²lxi³ ã³na¹ha²kxai³

ai³lhxã³ Si²ri³a³ko³nãn¹tũ³ka̱³txa²
ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain³kxain¹nũ²la²
ĩ³ta³ka³txa² ĩ²li³ka³txa² ĩ³ton³te²a²
yũ³kxai²nãn²tu̱³ ã³sa²so¹ha²kxai³
ĩh³nha²ju³ta² yũ³te²a² ã³sa²so¹ha²kxai³
a²nũ²ai²na² ko̱³nxe³te² yãu³ka³txa²
nxũ²kwa̱i³yxau³jah¹lo²su² te²na² ã³sa²so¹ha²kxai³
ã³tau³txẽ³kat3sũ³ka³ta² yũ³te²su²
te²na² ã³sa²so¹ha²kxai³ a²nũ²ai²na²
nũ³kan²ta³kxi²te²na² ã³sa²so¹ha²kxai³
a²nũ²a² wi¹lain³ta³kxi²te²nãu³xa²
nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
Je³su²jah³la² hi²sen³su² tũ¹ka̱³txai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ we²txin²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Jã¹nxe³te²kxa²ya̱n³tu̱³ a²nũ²a² ka³lxa²khai¹nxe³te²nãu³xa²
Ka³li³le²a²ko³xan¹te²nãu³xã² Te³ka²po³li²ko³xan¹te²nãu³xã²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹te²nãu³xã² Ju³te²a²ko³xan¹te²nãu³xã²
ha³lo²ai²na² Jor³tãu²yau³xa² ha³tih³xan¹ko³nãn¹te²nãu³xã²
nxain¹sxã³ Je³su²jah³lo²kxai³ ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5

Wã³la³ka³txa² ne³ka³nah²nãu³a² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Ã³si³tẽ³kxain¹tũ³ka̱³txa² Je³su²jah³la²
ĩ²kxain¹nũ²la² wã³la³ka³txa² wxa²ka³la³ta¹hxai²hẽ¹la².
Wxa²ka³la³ka³tu̱³ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wxe³nũ²la² a²sa³wi¹ha³lxa² ya̱u³son³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Ya̱u³son³kxain¹nũ²la² Je³su²jah³la²
a²yxo²wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³yau¹ũ³hain¹te³nah¹lxi¹:

Ka³lih³kxi²ki̱³khai³jau³su²

3 A²nũ²a² ĩ²li³te²na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
— "Txa²ẽ¹nãu³ai²na² a̱u³txi³ hxi²ka¹nha¹ju³ta²
yũ³ti³hex1sa²nxa³nha¹. Txa²wã¹sũ³na²
so¹lxi³ hxi²nũn¹sa²jah¹lai²la¹wi¹."
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Kxãn³nãu³a¹
Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²
yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.
4 Hĩ¹nai²na² ãin²ti³sxã³ na̱n³ta² ha³lo²ai²na²
hin¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Kxãn³nãu³a¹ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nx2ti³tu¹wi¹.
5 Hĩ¹nai²na² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²
thãi³ti³la² yxau²xai³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Kxãn³nãu³a¹
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³ta̱³nxa²
hãi¹nxe³ti³xa¹ sa²hau³ko³tũh¹nx2ti³tu¹wi¹.
6 A²nũ²a² he³ja³lu²te²nãn²tu̱³ yain³txa²
yxo²kwa̱in³te²ju²hẽ³li¹. Ya̱³lxu²khaix1te²nãn²tu̱³
ĩ̱³yau³xa² yxo²kwa̱in³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³tũ³ka̱³txai²li² yã¹nxe²
Txa²wã¹sũ³na² wain³txi³ kãi³ju³ta³nũ³a²
ten³sxã³ kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Kxã³nãu³a¹
a²nũ²a² yain³ta³lun²te²na²
ũ³kxi²kxa² yã¹nxe³sxã³ ha³lo²a²nũ³a²
a̱³xa² ten³yah²lxan³tho³li¹.
7 A²nũ²a² a̱³xai²na² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
sa²hau³ko³jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Kxã³nãu³a¹
Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu²
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³txa²txi³tu¹wi¹.
8 Hĩ¹nai²na² wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹ju³ta²
so¹lxi³ yũ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na²
yã¹nxe² yxau²xai³yah³lxi¹nha²kxai³
kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³nain²txi³
ye²yah³lxin¹tu¹wi¹.
9 Hĩ¹nai²na² a²nũ²a² ã³nhãu²no³nyhu¹kxi³ju³ta²
o²la³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Kxãn³nãu³a¹
Txa²wã¹sũ³na² te²hi²sen³su²
a²ki³lha³lhxu² ti³hi¹txa²lxi³tu¹wi¹.
10 Hĩ¹nai²na² wain³ju³ta² so¹lxi³ kãi³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³y
khãuh³lxa³thin¹nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³
ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Kxã³nãu³a¹
Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹txa²
Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²
yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹.
11 Hĩ¹nai²na² Txa²wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxi¹lxi¹.
Yxãn³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a²nũ²ai²na²
Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³te²su²
te²a² ko̱³nxe³ti³ e³kxi²nx2ti³ta̱³nxa²
khãuh³lxa³ti³nx2ti³ta̱³nxa² ki³han³jau³su²
e³kxi²nũ¹nx2ti³ta̱³nxa² nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³
ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. 12 Kãin² ka³lih³sxã³
wi¹lxon³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Kxãn³nãu³a¹
Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²ai²na² oh³nãn¹ko³nãu³a¹
ũ³yho³hi¹nx2ti³ju³ta³nũ³a² wi¹ju³ta²
yũ³nx2ti³tu¹wi¹. Jã¹nxe³sxã³ ko̱³nxe³ti³
kãi³nx2ti³kxa²yã¹nxe² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
wxa²ne³hẽ³tu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka̱³txu¹tai²na²
khãuh³lxa³tain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹li¹, Sũ³na²
wãn³txa² sa²yxo²ã³ain¹te²nũ³ka̱³txa²su¹.

Sa̱h²ne³ka² ha³lo²a² sa²ha²tet1jut3sũ³ju³ta² ya̱u¹ũ³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ sa̱h²ne³ka² yã¹nxe³yah³lxi¹lxi¹.
Ya̱n³xa²ka²na² a²nũ²a² hxi²ka² tẽ³sxã³
wain³txa² ũ³sa²wi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
wi¹yain³kxi²ki̱³te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
ya̱n³xa²ka²na² ũ³kxai²li² a²kxah²ju³ta² sũ¹nxe³kxi²kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ ten³ki̱³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Ki̱³sxa²kxai³
kwa² ka³la²ko³ki̱³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³te²hũ³yah³lxi¹lxi¹.
Wi¹kãi³sxã³ yxau²xai³yah³lxin¹ju³tai²li²

a²nũ²a² e³lxah²lxi³xa³kxai²nãn²tũ³ kwa²
ha²ya̱³kxa³lxi³sah¹lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
14 Te²yã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹ha³lo²ai²na²
a²ha²tet1jut3sũ³yah³lxi³tũ³ka̱³txi³syah¹lxi¹lxi¹.
Wã³la³ka³txa² a²ne³ka³nah²nãu³a²
sxi²je³na² we¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³ hãi³i²
yxau³hĩ³nx2nxa³wi¹. A²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹
e³lxah¹ ĩ²ain¹tu¹wi¹. Te²yã¹yxah³lxi¹lxi¹.
Wi¹kãi³sxã³ yxau²xai³yah³lxin¹ju³tai²li²
a²nũ²a² e³lxah²lxi³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² e³lxah²lxi³ ĩ²ain¹tu¹wi¹.
15 Jã¹nxe³sxã³ lã³pi³ãu²tẽ³na² hxi²tẽ³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ kwa³ta³lẽ³na² ũ³tĩ¹kxi²ki̱³te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Hãi¹nxe³sxã³ ha³lo²a² ko¹kon¹ju³ta²
ũh³wxe³ki̱³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
txa²wã¹sxi²ha² whãi²na¹ wi¹ko¹ko²tũh¹lxi²te²ju²hẽ³li¹.
16 Te²yã¹nxe³jut3su² lã³pi³ãu²tẽ³na²
sa²ki̱³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ ha³lo²a² wi¹lha²tet1te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe² kãi³yah³lxin¹ju³tai²na²
a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ e³lxah²lxi²na³li¹.
Nxe³ha²kxai³ wi¹kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² oh³nãn¹ko³xai²na²
yxau³jah¹lai²na² sa²nẽn¹kxain¹tu¹wi¹.
Nxe³ju³ta² kãi³jah³lxi³hẽ¹li¹.

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na² sa²yxo²wet1sxã³ kãi³jau³su²

17 Nxa²ha¹te¹ wxa²ẽ¹nãn¹jau³su²
nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txu¹tai²na² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³tũ³ka̱³txai²na² wãn³txu¹tai²na²
nxe³jau³xai²na² whãi²na¹ ã³na¹si¹jau³su²
Je³su²jah³la² a²ten³jau³su² na³xã¹.”
Nxe³yah³lxin¹jau³tu̱³ nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Wai³nxa³wi¹. Nxe³to³ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txu¹txai²na² hãi¹nxe³ti³xa¹ sa²yxo²wet1sxã³
kãi³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹.
18 Ya²la³tu̱³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Txa²wã¹ha³lo²ai²na²
oh³nãn¹ko³nãu³a² yuh³nãn¹ko³nãu³a²
nxe³sxã³ wa³su³txi³ tĩ¹hxan³kxi²nẽ³lxa³lho³li¹.
Nxẽn²nxa³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na²
tĩ¹hxan³kxi²nẽ³lxa³lho³li¹. Wãn³txai²na²
yxau³ka³na³ka³na³kxan²ti³ yau³jũ¹lxi³jau³su²
kxan²ti³ hai³txi³ tĩ¹hxan³kxi²nẽ³lxa³lho³li¹.
Jã¹nxe³jau³xu¹tai²na² jau³xau³hxai²tẽx1ta²
we¹ta³lun²sãn²tu¹wi¹. 19 Jã¹nxe³ha²kxai³
a²nũ²a² ĩ²li³te²la³ wãn³txai²na² e³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Sũ³na² wãn³txu¹tai²na² jau³xau³hxai²tẽx1ta²
ten³sa²nxa³nhai¹. Ã³na¹hxa³ta¹tũ¹xã¹.
A²nũ²a² ã̱³xa² jau³jau¹xai²na² ã³na¹hxa³si¹hain¹jau³su²
ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹tũ¹xã¹.” Nxe³jau³xai²na²
a²nũ²a² nxe²e³kxi²ke³la³te²kxai³ kxã³nãu³a¹
Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²
yũ³hĩ¹na¹ jah¹lai²li² hai³txi³ ĩ³sa²nẽn¹kxi²ju³ta²
yũ²nxa³lho³li¹. Nxe³yãn¹ta¹ Sũ³na²
wãn³txa² whãi²na¹ ĩ³yau¹ũ¹hxa³ti²
sa²yxo²we¹ti² nxe³kxai²nãn²tu̱³ hã²wxãn³txa³
Sũ³na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²
yũ³hĩ¹na¹ kãin² ĩ³sa²nẽn¹kxi²ju³ta²
yũ³tu¹wi¹. 20 Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹.
E³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ha³tẽh³nxã³nxa²
a²hoh³lxi³su² nũ³ka̱³txa² fa³ri³se²a²
nũ³ka̱³txa² nxain¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
a²ten³jau³su² sa²yxo²we¹tai¹nxa³wi¹.
Nai¹nxa³ha²kxai³ wxãi²na² sa²kxai³lu²
wa³to²hi² wi¹la³ wet1jah²lxan³kxai²nãn²tu̱³
Ptã³wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²
yũ³nx2ti³xa³lho³li¹.

A²nũ²a² ĩ³ã̱n³ta³kxi²nẽ³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹ txa²wã¹yah³la²nãu³xa²
ain¹kxain¹jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:
“A²nũ²a² ã̱³xa² ĩ³sun²tã¹ki̱³ju³ta²
wãi³nxa³wi¹. Ĩ³sun²tã¹ain¹yah³lxin¹kxai²nãn³tu̱³
wxa²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³sxã³ ĩ³sun²tã¹nx2ti³ha³tai¹.”
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 22 Nxe³yãn¹ta¹
Txa²wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
nxe³nx2ta¹te³nah¹lxi¹: “Wxa²lo³nai²na²
ĩ³ã̱n³ta³kxi²nĩn¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na²
ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³sxã³ ĩ³sun²tã¹nx2ti³ha³tai¹.”
Te²yã¹nxe³sxã³ wxa²lo³nai²na² nxe²e³kxi²yah³lxin¹te³nah¹
“Ra²ka²jah¹lo²si¹lxi¹. Ĩ³lxi³thi¹nxa³jah¹lo²si¹lxi¹.”
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Si³ne²tri³o²tũ³ka̱³txai²na²
Ju³te²a² a²hxi²kan¹ti³nũ³ka̱³txai²nãn²ta²
hxi²ka² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³sxã³
ĩ³sun²tã¹nx2ti³ha³tai¹. Te²yã¹nxũn³sxã³
nxe² e³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²hoh³lxi³su²
yũ³nxãn²nxa³i¹.” Nxe² e³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ha³lo²a² ko̱³nxe³khaix1ju³ta² ha³nxe²
ĩ̱³sa²tẽ³ju³tai²na² yxau³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
yũ³yah³lxi¹nha³tai¹. 23 Nxe³ha²kxai³
txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ai³sxã³ ã³wih¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
“Txa²wã¹sũ³nai²na² yen³kxa² ũ³hũ¹ai¹na¹tũ¹xã¹.”
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ²sxã³ ĩ³sa²wa²lho¹xi²nha¹jah³lxi³sã²
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²wã³tã̱³xai²na²
hit3txã²ti³kxe³su² ĩ³sa²wa²lho¹xi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
hãi¹nxã¹jah¹lxi³sã²nhẽ³li¹. Yen³kxai²na²
Sũ³na² ũ³hũ¹ain¹yah³lxin¹ju³ta³nũ³ai²na²
hãi¹nxã¹jah¹lxi³sã²nhẽ³li¹. 24 Nxe³yah³lxi³sã²nĩn¹ka³tu̱³
wxa²wã³tã̱³xai²li² hãu²non³si¹jau³su²
e³kxi²nyha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe²na³na¹
hã²wxãn³txa³nu² yen³kxin³txi² tẽ³xi²ka³tu̱³
Sũ³na² ũ³hũ¹tain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
25 Wa³su³txi³ hãu²not3nyha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹ nyhah¹lxan³kxai²nãn²tu̱³
yxau³wã¹ã̱³xai²li² tẽ³nxa²lxi³sxã³
hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la² ã³sa²so¹nx2ti³ha³ta²wi¹.
Ã³sa²so¹nx2ti³kxai²nãn²tu̱³ po³li²sa²jah¹la²

sa²nũ¹nx2ti³ha³ta²wi¹. Sa²nũ¹nx2ti³kxai²nãn²tu̱³ Tũxu¹hai²na² txu¹sa²khai³ta¹ka³lxa² in³txa²
sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi¹nx2ti³ha³ta²wi¹. ã̱³xai²na² ũ³whĩn¹ti³nhãn²nxa³ta¹ka³lxa²
[26] Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³ ya²la³tu̱³ nxe³ta¹ka³lxãin²txi³ tẽ³sxã³ ã³na¹kxai²nãn²tu̱³
wa³su³txi³ ã³wa²su¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹. hã²wxãn³txa³ in³txa² ã̱³xah³la² so¹nh³kxai²nãn²tu̱³
Yen³kxa² ũ³yho³hi²ta³lun²yah³lxi³sã²nĩn¹ka³tu̱³ txu¹hai²na² te²ain²txi³ a²nũ²a² ã̱³xa²
hã²wxãn³txa³ ã³wa²su¹kxi¹nx2ti³ju³ta³nũ³a² ũ³whĩn¹ti³nyhu¹kxa²yã¹nxe² hxi²ki³la³hĩ³nx2na³li¹.
yũ³hĩ³nx2na³li¹. Nxe³ju³ta² yã¹nxe³sxã³ Ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³tai²la¹wi¹. Te²yã¹nxũn³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² ã³wa²su¹si¹nx2ti²jau³su² in³txi³su² ĩ²li³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³ye³kxah²lxan³kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³ txu¹hai²li² ã³na¹kxi²ta¹ka³lxai²li²
ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³ha³tai¹. nxe³ta¹ka³lxãin²txi³ so¹nh³kxai²nãn²tu̱³
nxe³jah¹lai²na² txu¹ha² ã̱³xa² ũ³whĩn¹ti³nhyu¹kxa²
yã¹nxe² hxi²ki³lon³jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹.
Ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³tai²la¹wi¹.

Txu¹ha² ã̱³xa³ka³lxa² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ain¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

[27] Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx1ta² *Ha³lo²a² kãi³ki̱³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²*
nxe³te³nah¹lxi¹: “Txu¹ha² ã̱³xai²na² [33] Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na²
ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹li¹.” yau³xã̱³xai²na² ain³kxain¹jau³xu¹tai²na²
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. [28] Nxe³yãn¹ta¹ nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxãi²na² e³in¹jau³su²
e³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Txu¹ha² ã̱³xai²na² nxĩn¹te³nah¹lxi¹: ‘Txa²wã¹sũ³nu²sa²na³li¹.
ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² Txa²wãn³txa² ya²la³lyau³xai²la¹wi¹.’
e³yah³lxin¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: Nxĩn¹jau³su² nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³ ya²la³tu̱³
“Txu¹hai²li² ũ³whĩn¹ti³sah²lxun¹nãn³kũ².” wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³ e³txa²hẽ³li¹.
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² Yxãn¹ta¹ ki³han³jau³su² e³in¹kxai²nãn²tu̱³
ya²la³tu̱³ txu¹hai²na² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyah¹lxin¹kxai² e³in¹jau³nũ³a² nxe³txa³hẽ¹li¹. Nxe²nxa³te³nah¹lxi¹:
yã¹nxe² hxi²ki³te²li³ yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. ‘Txa²wã¹sũ³na² ã̱³ye³yxo²nũ¹sa²na³li¹.
[29] Jã¹nxe³te²kxa²ya̱³tu̱³ wxa²ye³ki³ki³a² Ya²la³lyau³xai²la¹i¹.’ Nxẽn¹jau³su²
ye³wi¹tãu³a² ko̱³nxe³ti³ kãi³si¹nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ nxe³txa³hẽ¹li¹.” Kxã̱³nhxĩ¹nai³tã¹jau³su²
wxa²ye³sai¹nha²sxã³ u²lxã̱³na¹jah³lxi³hẽ¹li¹. ta¹hxai²hẽ¹li¹. [34] Nxe³yãn¹ta¹ Txa²yxo²wãn³txa²
A²nxe³ju³tai²na² ye³ki³ka³na³ka³na³ki³a² e³a¹jau³xai²na² ã̱³lxi²jau³xai²la¹i¹.
ã̱³na¹sxã³ ã̱³ye³ki³kho³nhãn³kxai²nãn²tu̱³ Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: Wãn³txa² e³in¹jau³nũ³a²
jũ¹nxe² ãin²ta³lxi³nha²hĩ³ki̱³tã³li¹. ã̱³ye³yxo²nũ¹nẽ³ju³ta³nũ³a² e³txa³hẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹ txa²wã¹nũ²a² whãi²na¹ ha³lo²a² Oh³nãn¹ko³xai²na² ã̱³ye³yxo²nũ¹nẽ³ju³ta³nũ³su²
ko³xai²na² ha³nxe²a² i̱³sa²tẽ³ko³xa² wai³nxa³wi¹. A²nxe³ko³xai²na²
ã̱³na¹nẽ³tain¹kxai²nãn²tu̱³ kãin² ãin²ta³lxi³nha²hĩ³ki̱³tã³li¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²na²
[30] Te²yã¹nxe³jut3su² wxa²hxi²kai²na² ã̱³wxe³ko³xai²la¹i¹. [35] Yuh³nãn¹ko³xai²na²
hxi²wi¹tãu³a² hxi²kai²na² ko̱³nxe³ti³ ã̱³ye³yxo²nũ¹nẽ³jau³nũ³su² wai³nxa³wi¹.
hxi²kãi³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³hxi²ki²lho¹nãn²tã̱³ Nxe³ko³xai²na² Sũ̱³na² yu³kxai²na²
u²lxã̱³na¹jah³lxi³hẽ¹li¹. A²nxe³ju³tai²na² ti̱³yu̱³wxe³nha²ju³tai²la¹wi¹. Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
hxi²ka² ka³na³ka³na³te²a² ã̱³na¹sxã³ ã̱³ye³yxo²nũ¹nẽ³jau³nũ³su² wai³nxa³wi¹.
ã̱³nhxi²kho³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Nxe³thĩ³nai²na² Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta²
jũ¹nxe² ãin²ta³lxi³nyhah¹lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Si³yxau³tãu³lot3jah¹la² a²sxi²khai³xai²la¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ txa²wã¹nũ²a² whãi²na¹ ha³lo²a² [36] Wxa²ne³kxa³nãu³xai²na² ã̱³ye³yxo²nũ¹nẽ³jau³nũ³su²
ko³xai²na² ha³nxe²a² i³sa²tẽ³ko³xa² wai³nxa³wi¹. Nxe³sxã³ wxa²ne³ki̱³sxai²na²
ã̱³na¹nẽ³tain¹kxai²nãn²tu̱³ kãin² ãin²ta³lxi³nha²hĩ³ki̱³tã³li¹. ne³ti̱³ti̱³yo²ta̱³nxa² ne³hãn³ta̱³nxa²
nxe³sxã³ hxi²kan¹nxã²nxa³i¹. [37] Hãi¹nxe³sxã³
Txu¹ha² ã̱³na¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su² e³in¹jau³nũ³su² nxĩn¹te³nah¹lxi¹:
[31] Txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² “Nxẽn²na³li¹.” Ta̱³nxa², “Nxe²nxa³wi¹.”
wãn³txa² nxe³te³nah¹lxi¹: “A²nũ²ai²na² Ta̱³nxa², nxĩn¹jau³su² ã̱³nhĩ³nx2na³li¹.
a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹ nxe³te³nah¹lxi¹: Nxĩn¹kxa²yu³su² jau¹xai²lan¹nha²kxai³
‘Txu¹sa²khai³ta¹ka³lxa² ã̱³na¹a¹tũ¹xã¹.’ wai³nhĩ̱³nxa³wi¹. Ko̱³nxe³ti³ kãi³hĩ̱³nxa¹lxi¹.
Nxe³kxai²nãn²tu̱³ ha³te̱h³nxã³nxa² tẽ³sxã³
a²ten³jau³su² ũ³wha²li¹jah³lxi³hẽ¹li¹. *A²nũ²a² ã̱³xa² ĩ³wa³lxĩn³kxi³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²*
Nxe³txã³nxai²na² tẽ³sxã³ txu¹hai²na² [38] Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na²
ũ³hũ¹jah³lxi³sãn²sxã³ ã̱³wa²sut1sxã³ jau³kxain¹te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a²
yxau³hĩ̱³nx2na³li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
[32] Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wãn³txai²na² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹

kõ̱ nxe³ti³ kãi³ũh¹nxa²kxai²nãn²tũ³
ã³wa²to²hi²sxã³ kãi³ũh¹txa³hẽ¹li¹.
Nxĩn¹ju³kxai³la¹. A²nũ²a² ã̱³xai²na²
wxa²ye³na² sa²ye³sai¹nxain¹kxai²nãn²tũ³
nxe³kxai²nãn²tũ³ jah¹lai²na² ye³nai²na²
te²yã¹nxe² kãi³sxã³ ã³wa²la³kxi²nhãn¹kxai²nãn²tũ³
sa²ye³sai¹ai¹nĩn¹kxai²nãn²tũ³ nxe³ju³ta²nũ³a²
wain³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxũn³sxã³
a²nũ²a² ã̱³xai²na² wxa²wxi²ai²na²
sa²wxi²sa²tã³nxain¹kxai²nãn²tũ³ nxe³kxai²nãn²tũ³
jah¹lai²na² wxi²ai²na² te²yã¹nxe³
kãi³sxã³ ã³wa²la³kxi²nhãn¹kxai²nãn²tũ³
sa²wxi²sa²tã³ai¹nĩn¹kxai²nãn²tũ³ nxai¹nĩn¹ju³tã³nũ³a²
wain³te²ju²hẽ³li¹.” Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1jãx1sxã³
jau³xai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. [39]Nxe³yãn¹ta¹
txa²yxo²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na²
jau³xã̱³lxi²na³li¹. Nxe³na¹jau³xa²sa¹.
Kõ̱ nxe³ti³ kãi³ũ¹nxain¹jah¹la² ĩ³wa³lxĩn³txa³hẽ¹li¹.
Nxe²nxa²te²kxa³yã̱n³txi³su² wxa²ne³xa²
wxa²ne³wi¹tãu³ai²na² wxa²ne³su²nxain¹kxai²nãn²tũ³
wxa²ne³ha³tih³nãu³a² ã³nxã̱³yxo¹o³tũ³txai¹nhẽ³li¹.
[40]A²nũ²a² ã̱³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
“Wxa²ha³la³sẽ³nãn¹ta³ka³lo³a² yxo²kwã̱in³sa³nhã¹.
So¹kxi²si¹jau³su² txa²hxi²kan¹jah¹la²
ĩ³ye³kxai¹na¹tũ¹xã¹.” Nxe³kxai²nãn²tũ³
wxa²ha³la³sẽ³nãn¹ta³ka³lo³a² ũ³hũ¹txai¹nhẽ³li¹.
Nxe³kxa²yu³su² wxa²wã²la²ka³lo³a²
wi²kxi²nhãn¹ka³lo³a² kwa²sa²son¹ka³tũ³
ũ³hũ¹tain¹nũ³nhẽ¹li¹. [41]Te²yã¹nxũn³sxã³
a²nũ²a² hxi²kan¹te²su² te²na² e³kxi¹nxain¹kxai²nãn²tũ³
nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²yen³kxa² sa²nah³so¹sxã³nxe³te²na² so¹lxi³ wi¹le³kxain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
ũ³hũh¹sẽ¹li¹. Tĩh³nai²na² ai³na¹tĩh³na²
ũ² ki³lo²me³tro³tĩh³na² ã̱³si³tẽ³kxi¹sẽ¹li¹.”
Jau³su² nxe³nxain¹kxai²nãn²tũ³ tĩh³na²
ki³lo²me³tro³tĩh³na² tĩh³nha¹li¹ yen³kxai²na²
sa²nah³so¹sxã³ ã̱³si³tẽ³kxi¹txai¹nhẽ³li¹.
[42]Te²yã¹nxe³jut3su² a²nũ²ai²na² wxa²yen³kxai²na²
a²ten³jau³su² e³kxi¹nxain¹kxai²nãn²tũ³
ũ³hũ¹txai¹nhẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³:
“Wxa²yen³kxa² kwa² ũ³hũ¹sẽ¹li¹.”
Nxe³nxain¹kxai²nãn²tũ³ kwa² ũ³hũ¹txai¹nhẽ³li¹.

A²nũ²a² txa²wã¹kõ¹kon¹te²a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

[43]Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na²
yau³ã̱³xai²na² ain³kxain¹jau³xu¹tai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² wa³kxa²
yxau³nũ¹jah¹la² a³lxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹ wxa²kõ̱¹kõ̱¹ah³la² hĩ̱t3jah¹lxi³hẽ¹li¹.”
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txi³sxa³wi¹. A²nũ²a²
ĩ³tih³nxe³nx2ti³ te²nãu³xu¹tai²na²
wãn³txi³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
[44]Nxe³yãn¹ta¹ txa²yxo²wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹tu³wi¹.
Wxa²kõ̱¹kõ̱¹nãu³xa² a³lxin¹txi³txai¹nhẽ³li¹.
Ha³lo²a² khãuh³lxa³ti³hi¹nx2ti³si¹hain¹jau³nũ³a².
Sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²nx2tain¹kxai²nãn²tũ³
nxe³kxan²ti³, “Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³
yxau³txai²lã¹. Khãuh³lxa³ti³hit1sah²lxin¹tũ̱³kã̱³txi³
ĩ³nxai²na²sa¹.” Yah³lxin¹jau³su²
Sũ̱³na² ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Ĩ³hĩ̱³txã²tain¹te²na² sa²kxai³lu² wi¹ju³ta³nũ³a²
so¹lxi³ ĩ³wa²lã³xi²txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
A²nũ²ai²na² yxo²ha³nxe³lhxa³txi³
kõ̱ nxe³ti³hit1sxã³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³tã̱³nxa²
khãuh³lxa³ti³nx2ti³tã̱³nxa² nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tũ³
Sũ̱³na² wi¹lĩ²si¹hain¹ju³ta³nũ³a² Sũ̱³na²
ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. [45]Nxe² kãi³ũ¹hain¹yah³lxin¹kxai²nãn
Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³tãu³a² oh³na²
yxau³jah¹la² a²ki³lha³lxa²nãu³lot3nx2ti³tu¹wi¹.
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³nai²na²
sa²kxai³lu² a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹
wi¹lhin¹te²la³ tã̱³nxa² kõ̱ nxe³thin¹te²la³
tã̱³nxa² nxe³te²na² a²yxo²ha³kxa¹
u³je³na³ka² ĩ³ha³te¹kxi²te²ju²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²ai²na² wi¹kãi³tã̱³nxa²
kõ̱ nxe³ti³ kãi³tã̱³nxa² a²yxo²ha³kxa¹
wẽ³ha²yau³xa² wẽ³hã¹si¹jau³su² sa²si¹hã³te²ju²hẽ³li¹.
[46]Jã¹nxe³kxe³kxa²yã̱³lhu² a²nũ²a²
a³lxi²nx2tain¹te²na² so¹lxi³ a³lxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
ũ³yho³hi²yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² kãi²nhĩ̱²nxa³lho³li¹.
Nxe³sxã³ a²nũ²a²nãu³xa² ũ³yho³hi²kĩ̱³ki³a²
so¹kxi²nẽ³tũ̱³kã̱³txa² te²yã¹nxe² kãi³ain¹nũn³te²ju²hẽ³li¹.
[47]Te²yã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² ne³khauh²hain¹yah³lxin¹te²na
wxa²wã²la²ka³lo³a² ã³tã̱³nãu³sxu² kxai²nãn²tũ³
wai³nhĩ̱²nxa³wi¹. A²nũ²a² Ju³te²a²
nũ̱³kã̱³txi³sxa³te²nãu³xa² te²yã¹nxe²
kãi³ain¹nũn³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³te²nãu³xa²
hai³txi³ ã³wa²to²hi² wi¹le³kxi²yah³lxi³hĩ̱³nx2nxa³lxi¹.

[48]Jã¹nxe³kxa²yã̱n³ti³su² Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³jah¹la² Oh³na² yxau³jah¹la²
hãi¹nxe³kxe³hũ̱³sxã³ a³lxi²nha²jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe² kãi³sxã³ a³lxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.

6

Yen³kxa² wã²nhũ¹kxi²kĩ̱³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

[1]Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³
kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ a²nũ²a²
sa²nẽn¹kxi¹nx2tain¹jau³nũ³su² yũ³tu¹wi¹.
Nxe³nx2tain¹ju³ta² wi¹na³li¹. Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ̱³na² sa²nẽn¹kxi²si¹nx2ti³jau³su²
jau³xa² so¹lxi³ kãi³sxã³ ãn³ten³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³to³ta¹ nxe² kãi³sxã³ ãn³ten³yah²lxan³kxai²nãn²tũ³
kwã²nãu³a¹ Wxa²wĩ³na² Si³yxau³ka³txa²
Oh³nãn¹jah¹la² wi¹kãi³yah³lxin¹kxa²yo³ha²
ã³hũ¹nx2ti³xa³lho³li¹.

2 Jã¹yxah³lxin¹jut3su² a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²ju²
hxi²nũ¹nu³hain¹yah³lxi³to³hin¹tãu³a²
hai³txi³ ju¹ta³la³ kãin² ĩ³yũ¹khaix1yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
A²nũ²a² kwa² wi¹lhin¹ki³lxo³te²nãu³xa²
nxe² kãi³ain¹te²ju²hẽ³li¹. Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹sxã³
ĩ³yũ¹kxi² sxi²je³na² ai³sxã³ ĩ³yũ¹kxi² nx-
ain¹te²ju²hẽ³li¹. Kwa² sa²nẽn¹kxi²nha²ju³ta²
yxo²kwa̱i³nain¹te²ju²hẽ³li¹. A²nxe³te²nãu³xa²
kãi³ain¹kxa²yo³ha² hĩ¹na¹ so¹lxi³
yũ³te²ju²hẽ³li¹. 3 Yxãn¹ta¹ wxa²nũ̱³ka̱³txa²
te²yã¹xah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³
a²nũ²a² ĩ²nx2ti³xa³tãu³a² yen³kxi³txa²jah¹la²
hxi²nũ¹tain¹jah¹lxi³hẽ¹li¹, kãin²te²lo³nx2tain¹kxa²yan³xi³xu²
4 Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ hãi³a²
wi¹kãi³ye²yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹wĩ³na²
Si³yxau³jah¹la² hãi³a² kãi³ki̱³kxa²
ĩ²nẽ³jah¹la² ũ³yho³hi¹nx2ti³tu¹wi¹.

Sũ̱³na² e³kxi²ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

5 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ̱³na² e³kxi²yah³lxi³to³hin¹tãu³a²
a²nũ²a² wi¹lhin¹ki³lxo³te²nãu³xa²
te²yã¹nxe² kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
A²nxe³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
ã³wih¹sxã³ a²nũ²a² ne³kxaix3tãu³a²
ĩ³sa²nxũ³sxã³ e³kxi²to³hi² sxi²je³na²
nu²ki³ye³lot3tãu³a² ĩ³sa²nxũ³sxã³
e³kxi²to³hi² nxain¹te²ju²hẽ³li¹. Kwa²sa²nẽn¹kxi²nha²ju³ta²
yxo²kwa̱i³nain¹te²ju²hẽ³li¹. A²nxe³te²
he³la³kxi³nãu³xai²na² hĩ¹na¹ so¹lxi³
kãi³ain¹kxa²yo³ha² yũ³te²ju²hẽ³li¹.
6 Yxãn¹ta¹ wxãi²na² sa²kxai³lu²: “Sũ̱³na²
e³kxi²to³ha¹tũ¹xã¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ²kxi²nẽ³jah¹la² nũh¹lxi³
ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ̱³na² te²hi²sen³su² hãi³a²
e³kxi²ki̱³to³jau³xai²na² ĩ²kxi²nẽ³jah¹la²
Te²hi²sen³kxai³lu² ũ³yho³hi¹nx2ti³tu¹wi¹.

7 Jã¹nxe³sxã³ Sũ̱³na² e³kxi²yah³lxi³to³hin¹tãu³a²
wãn³txa² yau³ka³lxa¹txi³ kwa²to³toh³lxi³jau³xa²
e³kxi²yah³lxi³toh³txa³hẽ¹li¹. Nxe³te²yãx1jau³xa²
Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ²ai¹nxa³tũ̱³ka̱³txa²
nxe³te²yãx1jau³xa² e³ain¹to³te²ju²hẽ³li¹.
A²nxe³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu²:
“Yau³ka³lxa¹txi³ kwa²to³toh³lxi³ Sũ̱³na²
e³kxi²sĩn¹to³ha¹kxai²nãn²tu̱³ ain³kxi²sa²sĩn¹tũ¹xã¹.
Ain¹jau³su² nxain¹ta¹ hai³txi³ ain³kxi²nũ¹hai¹nxa³ho³na¹.”
8 Nxe³ha²kxai³ te²yã¹nxe² kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹
Txa²wã¹sũ̱³na² te²hi²sen³kxai³lu²
ã³ten³yah³lxin¹jau³su² e³kxi²yah³lxan³ta̱³lxa¹
ã²la² wi¹ko̱³nh²te²ju²hẽ³li¹. 9 Nxe³yãn¹ta¹:
“Sũ̱³na² e³kxi²na¹tũ¹xã¹.” Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ĩ²xai²na² e³li³kxi³jau³nũ³a² e³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³te³nah¹lxi¹:
“Ĩ²xi²wã¹wĩ³na² oh³na² yxau³jah¹lãi³.
Wi¹lhin¹sxã³ sa²nẽn¹kxi² kãin²te²lo³txa²ju³ta²
ten³sa²sĩ¹nhai¹.
10 Wxa²wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kxan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³su²
nxe³jau³xa² wa³su³txi³ yũ³nũ¹sa²nhĩn¹ju³ta³nũ³a²
ten³sa²sĩ¹nhai¹. Oh³nãn¹ko³nãu³a¹
ten³nxa²ju³ta² hãi¹nxe³sxã³
wa³su³txi³ sa²yxo²wet1sxã³ kãi³
ta³lu²nain¹te²tu³wi¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³
yuh³nãn¹ko³nãu³a² te³xa²yã¹nxe²
sa²yxo²wet1sxã³ kãi³ ta³lu²nain¹ju³ta³nũ³a²
ten³sa²sĩ¹nhai¹.
11 Yain³txa² hãi¹nxa² ũ³hũ²sa²sĩ¹nĩ¹nhĩn¹txai³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
12 A²nũ²a² ã̱³xai²na² ko̱³nxe³ti³ kãi³ũ¹sain¹sĩn¹kxai²nãn²tu̱³
ne³wã²na³ũ¹hain¹sĩ¹na¹wi¹.
Nxe³ain¹sĩ¹na¹kxa²yã¹nxe³sxã³
ko̱³nxe³ti³ kãi³ũh¹nxa²sĩ¹na¹ju³ta²
ne³wã²na³ũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Ha¹lo²a² ko̱³nxe³ti³ kãi³si¹sĩ¹na¹ju³ta³nũ³a²
ã³sa²so¹sa²sĩn¹txa³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹
ko̱³nxe³ju³ta² ã³non²ta³kxi¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Jã¹nxe³jut3su² wxãi²na² so¹lxi³
ha³lo²ai²na² a²wa³kxẽn³yah¹lo²sĩ¹nha²kxai²
nũ³kxũn³ta² si³yxau³jah¹lo²sĩ¹nha²kxai³
wxi²kin³ti³ton³jah¹lo²sĩ¹nha²kxai³
nxe³sa²tẽ³sĩ¹nĩ¹lxi¹. Ta³lu²na¹wi¹.
A²mẽ³.”

Nxe³kxa² he³la³kxi³su² Sũ̱³na² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³to³hẽ¹li¹.
14 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² ã̱³xai²na²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ũh¹nx2ti³kxai²nãn²tu̱³
wi¹lhin¹sxã³ ne³wã²na³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ti² Wxa²wĩ³na²
Oh³na²yxau³jah¹la² ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxe³su²
ne³wã²na³ũh¹nx2ti³nũn³tu¹wi¹. 15 Nxe³yãn¹ta¹
wxa²ẽ¹nãn¹jau³su² nxe³ke³la³te²kxai³
te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² ko̱³nxe³ti³
kãi³ũ¹sain¹na²hẽ³na¹. Ne³wã²na³ũ¹hain¹nxa³lho³na¹.”
Nxĩn¹ke³la³te²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na²
te²hi²sen³su² wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ne³wã²na³ũh¹nx2ti³hĩ̱²nxa³wi¹.

Yain³txa² ĩ³yain³ki̱³ju³ta² ã³na¹ki̱³ju³ta²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²

16 Nxa²ha¹te¹ Sũ̱³na² e³kxi²te³lhxã³
yain³txa² ĩ³yain³ju³ta² ã³na¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
kh³lh³lha³ti³ki³lxo³nha²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Wi¹lhin¹ki³lxo³nha²jah¹la² te²yã¹nxe²
kãi³te²ju²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹lai²na²
he³la³kxi³su² yain³txa² ĩ³yain³ju³ta²
ã³na¹ain¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²ye³hi̱³nhã²nxa³ha²kxai³
ĩ²khai²lxi²nxa³ha²kxai³ ne³te²kxai³la¹

khãuh³lxa³ti³nxa² yain³txa² ĩ³yain³ju³ta²
ã³na¹yain¹kxe³su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ²ain¹ju³ta² yxo²kwa̱i³nain¹te²ju²hẽ³li¹.
Jã¹nxe³ju³ta² hĩ¹na² so¹lxi³ ũ³yho³hi²hain¹ju³ta²
ta³lu²nain¹tu¹wi¹. Ki³han³nxa³wi¹.
17-18 Nxe³yãn¹ta¹ wxãi²na²: “Sũ³na²
ĩ³ye³kxi²te³la¹nhai¹. Yain³txa² ĩ³yain³ju³ta²
ã³na¹a¹tũ¹xã¹.” Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wxa²ye³hi̱³nha² wxa²hxi²khai²lxi²
nxe³te²kxa³ya̱³lhu² a²nũ²a² ã̱³xai²na²
ĩ²nxa²tain¹kxai²nãn²tu̱³ yain³txa²
ĩ³yain³ju³ta² ã³na¹yah³lxin¹ju³ta²
ĩ²nxa²ti³xa³lho³li¹. Nxe³te²kxa³ya̱n³tu̱³ta¹
Wxa²sũ³nai²na² ĩ²ki̱³sxa³jah¹la² ĩ²nxa²ti³tu¹wi¹.
Ĩ²nxa²ti³ha²kxai³ kxã³nãu³a¹ ũ³yho³hi¹nx2ti³tu¹wi¹.

Yen³kxa² kãin² ũ³wha¹kxi³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

19 Nxa²ha¹te¹ yen³kxa² kãin² ũ³wha¹ah³lxi³txa²wã¹hxi²kan¹yah³nẽ³jah¹la²
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wa³la²la²
ĩ³kho³kxi²ha²kxai³ yen³kxa² ĩ³nã̱n¹kxi²sxã³
khon³nha²kxai³ nxe³kxi²nẽ³te²ju²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ko̱³nxe³thin¹jah¹la²
hãi³a² wxã³sxã³ kãi³sa²no¹ki²nẽ³te²ju²hẽ³li¹.
20 Nxe³yãn¹ta¹ oh³nãu³nãn¹ko³xa²
wi¹kãi³yah³lxin¹kxa²yo³nhũ³a² ũ³wha¹jah¹lxi³hẽ³li¹.
Nxa²lxin¹kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³ wa³lan²txa³
ĩ³kho³kxi¹nx2ti³xa³ha²kxai³ ĩ³nã̱n¹kxi²sxã³
kho³thxa³txa³ha²kxai³ nxẽn²nxa³lho³li¹.
Te²yã¹nxũn³sxã³ a²nũ²a² ko̱³nxe³thin¹jah¹la²
hãi³a² wxã³sxã³ kãi³sa²no¹ki²nxa³lho³li¹.
21 Nxe³sxã³ wxa²yan³txi³nũ³a² ũ³ha¹ah³lxin¹ti³xa²
so¹lxi³ wxa²ẽ¹nãu³a² nũ¹ha̱in³nyhah¹lxin¹tu¹wi¹.

Wi¹kãi³sxã³ yxau²xai³ki̱³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

22-23 Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹ye³nai²li²
ye³wi¹kxai²nãn²tu̱³ txa²wã¹nũ²a² whãi²na¹
wi¹lo²la³kxi²nha²ki̱³te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
ye³wi¹lxa³kxai²nãn²tu̱³ txa²wã¹nũ²la³
whãi²na¹ hai³txi³ wi¹lo²la³kxi²nha²ki̱³te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe³jut3su² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
wi¹kxai²nãn²tu̱³ wi¹kãi³sxã³ yxau²xai³ki̱³tã³li¹.
Yxãn¹ta¹ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lxa³kxai²nãn²tu̱³
wi¹kãi³sxã³ yxau²xai³ki̱³sxa³wi¹.

Yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³ sa²yxo²we¹ki̱³jau³su²

24 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ha¹lin¹te²na²
nxe³ya³sxã³ nxe³te²na² wãn³txai²na²
hxi²kan¹ti³ sa²yxo²we¹ta³lxi³ki̱³te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Nxe³sxã³ txa²wã¹hxi²kan¹yah³nẽ³jah¹la²
ka³na³ka³na³te²na² ĩ³hi̱³ki̱³sa²kxai³
txa²wã¹hxi²kan¹yah³nẽ³jah¹la² ã̱³xai²na²
a³lxi²ki̱³sa²kxai³ nxe³ki̱³te²ju²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ txa²wã¹hxi²kan¹yah³nẽ³jah¹la²
ka³na³ka³na³te²na² sa²yxo²we¹ki̱³sa²kxai³
txa²wã¹hxi²kan¹yah³nẽ³jah¹la² ã̱³xai²na²
sa²yxo²ã³ki̱³sa²kxai³ nxe³ki̱³te²ju²hẽ³li¹.
Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³
sa²yxo²we¹ta̱³nxa² yen³kxa² kwa²ũ³ha¹kxi²ki̱³ju³ta³nũ³a²
o²la³kxi²ta̱³nxa² yu³ka³na³ka³na³ju³ta²
so¹lxi³ hxi²kan¹txi³ kãi³ki̱³te²ju²hẽ³li¹.

25 Jã¹nxe³jut3su² na¹ha²kxai³ ya²la³tu̱³
e³kxi¹nx2ta¹i¹. Wi¹yxau³yah³lxin¹ju³ta²
hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
Yain³txi³su² yain³yah³lxin¹kxe³nũ³su²
ta̱³nxa² ĩ³na²kxi³jau³su² ĩ³na²yah³lxin¹kxe³nũ³su²
ta̱³nxa² hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
Wã²la² ka³lo³ai²li² ũ³whi²kxi²nhãn¹ka³lo³nũ³ai²li²
hxi²waun³txi³nha²sxã³ yxau²xai³ah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
A²nxe³jut3su² ka³te̱³na² yxau²xai³ki̱³ju³ta²
sa²kxai³lu² yain³txi³su² a³lxi² wa³to²hi²te²ju²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxũn³sxã³ txa²wã¹nũ²ai²na²
a³lxi²ki̱³lu² wã²la²ka³lo³su² a³lxi²
wa³to²hi²te²ju²hẽ³li¹. 26 Nxe³sxã³
a̱i³kxe³su² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Hai³sxai²li²
ũ³whĩ¹ai¹nxa³ha²kxai³ yain³txi³su²
wxa²so¹sxã³ ũ³wha¹ai¹nxa³ha²kxai³
nxai¹nxa³kxan²ti³nũ¹ Txa²wã¹sũ³na²
Oh³nãn¹jah¹la² hi²sen³su² ũ³yhai¹tain¹te²ju²hẽ³li¹.
Jã̱¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wã¹sũ³na²
te²kxai³lu² ã²la² kãi²non³sxã³ a³lxi²sa²tẽ³nx2ti³na³li¹.
27 Kãin² hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³
ã²la² a³lu²on³sxã³ ka³te̱³na² yxau²xai³yah³lxi³hĩ²nxa³lxi¹.

28 Te²yã¹nxe³jut3su² wã²la² ũ³whi²kxi²nyhah¹lxin¹ka³lo³a
hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
Sĩ³sa³yãu³sa² ha³lo²a² wen¹ka² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Hai³txi³ hai³sxa³la³ wa³ko³nai¹nxa³ha²kxai³
wãn²txa³ we¹tai¹nxa³ha²kxai³ ain¹te²sxa³yu²hẽ³li¹.
29 Sa³lo³mãu²ah³lu¹tai²na² I³sa³e²
nũ̱³ka̱³txa² a²wa³kxẽn³ta² kãin²jah¹lo²su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yen³kxih³khai¹nxe³ha²kxai³
wã²la² wi¹khaix1ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³
Nxe³kxan²ti³nũ¹ si³sa³yãu³sa³kxai²na²
wi¹wa³to²hi²te²ju²hẽ³li¹. 30 Hĩ¹na¹
wi¹we¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta³ai²na²
i³hxa³nha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹.
Txa²wã¹sũ³na² te²hi²sen³kxai³lu²
ĩ³wi¹we¹je²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹, si³sa³yãu³sa³kxa²
so¹lxi³ kxan²ti³na¹. Nxe³te²yã¹nxe²
Txa²wã¹sũ³nain²txi³ hxi²kan¹txi³
wi¹lhau³ko³tũ¹nx2ti³tu¹wi¹, hxi²kan¹sxã³
wa³to²hi²yah³lxi¹nha²kxai³lu¹. Jã¹yxah³lxin¹ju³ta²
yxo²ĩ²syah¹lxin¹ju³ta² kãin²ye¹nxa²ti³xa³wi¹.
31 Jã¹nxe³jut3su² hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
E³yah³lxin¹jau³su² nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³yah²lxan³te³nah¹lxi¹: “Ĩh¹nxe²
yain³txa³nu³la³ so¹kxi²sxã³ yai³nhĩ³ki̱³ji¹?
Ĩh¹nxe² na²ki̱³jau³nũ³la³ so¹kxi²sxã³

ĩ³na²hĩ̄³kĩ̄³ji¹? Wãn²ta³ ĩh¹nxe³ka³lo³la³
ũ³whi²kxi²nha²hĩ̄³kĩ̄³ji¹?” Nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
32 Nxe³ju³tai²na² a²yxo²ha³kxa¹ Sũ̄³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ai¹nxa³tũ̄³ka̱³txi³nãu³xai²na²
yen³kxa² yxo²kwa̱in³sxã³ ã³te³nain¹te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³yãn¹ta¹ wxãi²kxai³ ha³lo²a²
ã³taut3to³jah³lxin¹kxe³su² Wxa²wĩ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ Oh³nãn¹jah¹lai²na²
Hi²sen³kxai³lu² taut3to³jah³lxin¹kxa²
whãi²na¹ ĩ²jah¹lo²su² na³li¹. 33 Nxe³yah³lxi¹nha²hĩ̄³
Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² sa²yxo²wet1hxa³jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
txa²nũ² ã³te³ni² Sũ̄³na² wi¹lhin¹ti³hit1txa²lxi³juã³kxa²
txa²nũ² ã³te³ni² nxe³jah³lxi³sã²nhẽ³li¹.
Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ yen³kxai²na²
ã³taut3to³txai³yah³lxin¹kxai²li² ũ³tet1sũ³nx2ti³tu¹wi¹.
34 Jã¹nxe³jut3su² ka³nxa³ha²tai²nãn¹ta²
yen³kxi³nũ³a² hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ̄³na² hxi²ka²nãu³a² yxau²xai³yah³lxin¹kxa²
hĩ¹na² sa²kxai³lu² hxi²waun³ta³kxi²yah³lxan³sxã³
ã³wa²sut1sxã³ yxau²xai³yah³lxi¹lxi¹.
Ka³nxa³ha²ta³ai²na² te²yã¹yxah³lxi³nũ³nĩn¹tu¹wi¹.

7

A²nũ²a² ã̄³xai²na² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 A²nũ²a² ã̄³xai²na² yxo²wa³su³txi²sxã³
ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³yãn¹ta¹ nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ̄³na² hxi²ka² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³nũn³tu¹wi¹. 2 Nxe³sxã³ a²nũ²a²
ã̄³xai²na² ĩ³yĩ¹lain¹yah³lxin¹kxa²yã¹nxe²
ĩ³yĩ¹li¹nx2tain¹tu¹wi¹. Hxi²kxã̄u³khaix1nxe³sxã³
o²la³kxi²nyhu¹ah³lxin¹kxa² yã¹nxe²
Txa²wã¹sũ̄³na² hxi²kxã̄u³khaix1nxe³sxã³
kãi³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹. 3 Wxa²wã³tã̄³xa²
ko̱³nxe³ti³ kãi³jut3su² ju³ta² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta² kãin² wa³to²hi²na³li¹.
Nxe³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹.
A²nxe³ju³tai²na² yã¹nx2na³li¹. Wxa²wã³tã̄³xai²li²
hi³a² sĩ̄³na² ye³wi²kxe³su² yũ³hĩ̄³nx2na³li¹.
Nxe³yãn¹ta¹ hi³sa³ka³txa² ã³ye³wau¹kxi²nha²hĩ̄³nxa¹lxi¹.
Nxe³kxe³su² wxa²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu²:
“Txa²wã³tã̄³xai²li² hi³a² sĩ̄³na² sa²ye³sai¹kxi²na¹tu̱³xã³.
Nxe³yah³lxin¹jau³su² yxãn¹ta¹ hi³sa³ka³txa²
ã³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su² ĩ²nyhah¹lxan³kxe³su²
wai³nhĩ̄³nx2nxa³wi¹. 4 Nxe³sxã³
wxa²wã³tã̄³xai²li² e³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
“Hi³a² sĩ̄³na² sa²ye³sai¹kxi¹nxa²sĩ¹na¹tu¹wi¹.”
Nxe³yah³lxin¹jau³su² yxãn¹ta¹ hi³sa³ka³txa²
ã³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su² yũ³yah³lxi³hĩ̄³nxa¹lxi¹.
5 Nxe³yah³lxin¹ju³kxai³lu² wxãi²li²
wi¹lhin¹ki³lxo³jah¹lo²su² yah³lxi¹lxi¹.
Hi³sa³ka³txa² sa²ye³sai¹nhat1jah³lxi³sã²nhẽ³li¹.
Nxe³sãn²nũ²la² wi¹lĩ²nha²sxã³ wxa²wã³tã̄³xai²li²
hi³a² sĩ̄³na² sa²ye³sai¹kxi²nyhah¹lxin¹tu¹wi¹.
6 Yen³kxa² wi¹lhin¹kxa² yũ³yah³lxin¹kxa²
tẽ³sxã³ wai³a³lxa² kwa²a³na¹ũ³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ã³wa²lhxã³
ye³kãi²ne³nx2ti³ha³tai¹. Te²yã¹nxe³jut3su²
txah³lxa³ki³a² a³lxi²ki³ai²na² yũ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
kwa³jan³ta² yxa³kxa² ha³lo²a² yuh³xã¹na¹ũ³yah³lxi³txa³hẽ¹
Nxe³ju³ta² ã³na¹ũ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
yxa³kxa² ti̱³ka³la³ju³ta² yũ²na³li¹.
Nxe³sãn²ka³tu̱³ hã²wxãn³txa³ ã³nhe¹kxi²sxã³
ĩ³ya²lu¹nx2ti³ha³tai¹. Nxe³ju³kxai³lu²
nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ Sũ̄³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³yah³lxin¹tãu³a² nxe³jau³jau¹xai²na²
ha²ta³kxi²sxã³ en²txain¹kxai²nãn²tu̱³
ha²wa³kxa²ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Ju³tan te²ka̱³yã̄¹hu̱
Txa²wã¹sũ̄³na² hxi²ki³kxai³lu² yen³kxa²
wi¹kxa² ũ³hũ¹nẽ³jau³su²
Txa²wã¹sũ̄³na² ĩ³wã̄³jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
a²wi¹ju³ta² ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³
yen³kxa² ã³ten³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
a³ya³ti²yah³lxin¹tu¹wi¹. Te²yã¹nxũn³sxã³
sxi²ha² a²yxo²a² ĩ³yxo²to¹tot1jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
sa²yxo²than²yex1nx2ti³tu¹wi¹. 8 Te²yã¹nxe³kxe³hũ̄³sxã³
Sũ̄³na² ĩ³wã̄³jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
nxe³yah³lxi³te² ĩ³nxãn²tu̱³ a²wi¹ju³ta²
ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Yen³kxa² ã³ten³yah³lxi³te²
ĩ³nxãn²tu̱³ a³ya³ti²yah³lxin¹tu¹wi¹. Sxi²ha²
ĩ³yxo²to¹tot1jah³lxin¹te² ĩ³nxãn²tu̱³
sa²yxo²than²ye¹nx2ti³tu¹wi¹. 9 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹
wxa²wẽ³sai²na² yain³tũ̄³xa² ĩ³wã̄³txi³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³
txah³lxa³kxa² ũ³hũ¹yah³lxi³hĩ̄³nhãn¹te²la¹xã³?
10 Te²yã¹nxũn³sxã³ a̱i³na² ĩ³wã̄³txi³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³
txih³xa³ ũ³hũ¹yah³lxi³hĩ̄³nhãn¹te²la¹xã³?
11 Hai³txi³ ti³he¹nx2nxa³wi¹. Ko̱³nxe³ti³hin¹yah³lxin¹kxan²t
yen³kxa² wi¹te²na² so¹lxi³ wxa²wẽ³ha³lxai²na²
ũ³hũ¹ain¹yah³lxi³hĩ̄³nxa¹lxi¹. Te²yã¹nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̄³na² Si³yxau³jah¹la² Oh³nãn¹jah¹la²
sa²kxai³lu² ĩ³wã̄³ti³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
yen³kxa² wi¹kxa² wa³to²hi²sxã³ ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹.
12 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² wi¹lo²la³kxi¹nx2tain¹ju³ta²
ten³yah³lxin¹kxa²yã¹nxe² kãi³ũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³jau³xa² Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa²
jau³xau³hxai²tẽx1ta² ĩ³hen³txi³tũ̄³ka̱³txu¹tai²na²
wãn³txa² nxe² ĩ³ye³kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

Tĩh³nu² ha¹lin¹tĩh³na² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

13 Yuh³nãu³ãn¹ko³xa² hin¹ki̱³tãu³a¹
tĩh³na² yxau²xai³ki̱³tĩh³na² ha¹lin¹tĩh³na²
yã¹na³li¹. Nxe³sxã³ kãin²tĩh³nai²na²
sa²kxai³lu² a²nũ²a² ka³lxa²tũ̄³ka̱³txa²

yxau²xai³lain¹tĩh³nũ²su² te²ju²hẽ³li¹.
A²nxe³tĩh³nai²li² yxau²xai³kı̰³kxai²nãn²tṵ³
hã²wxãn³txa³ yan¹nãu³a¹ khãuh³lxa³ti³sa²tẽ³nhẽ¹tṵ³wi¹.
14 Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³tih³xan¹tĩh³nai²na²
kãi²nxa³tĩh³na² yxau²xai³kı̰³kxai²nãn²tṵ³
hã²wxãn³txa³ yan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²
yũ³nũ¹nhẽ³tu¹wi¹. Ka³tḛ³na² wi¹tãu³a²
yxau²xai³kı̰³tu¹wi¹. A²nxe³tĩh³nai²na²
sa²kxai³lu² a²nũ²a² ka³lxa²nxa³tṵ̃³ka̰³txa²
yxau²xai³tĩh³nũ³su² te²ju²hẽ³li¹. A²nxe³jut3su²
tĩh³na² kãi²nxa³tĩh³na² ya³lo³txi²sxã³
yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.

Hi³sa³ka³txa² nxã̰³kxi²ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

15 Sṵ̃³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³tṵ̃³ka̰³txa²
nxe³ki³lxo³nxe³tṵ̃³ka̰³txai²na² wxã³ha³ta²wi¹.
Wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² ki³lxo³tai¹nha²kxai³
a²tai²na² o³ve²a²hṵ̃³ye²tain¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ a̰u³txi³ a²ẽ¹nãu³ai²na² ko̰³nxe³thi¹nai¹nha²kxai³
ã³na¹nx2ti³te³lhxã³ nxai¹nha²kxai³
ha̰u³hṵ̃³te²sin¹tu¹wi¹. 16 Nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sṵ̃³na² ĩ³sa²si¹hã³ye²nxai¹nxa³ju³ta²
ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. O²la³kxi²ye²yhain¹ju³ta²
wi¹lhin¹jut3su² ta̰³nxa² ko̰³nxe³thin¹jut3su²
ta̰³nxa² a²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹ko³nyha¹lxin¹tu¹wi¹.
U²va²ki³a² kwa² hu³kxẽ¹ha² ĩ²li³tẽ¹ha²
kũh²sxa³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
fi²ko²nxã̰³kxa² kwa² hi³sa³ka³txa²
ã³nxã̰³kxi²te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³te²sxa³jai¹ti²tu³wi¹.
17 Jã¹nxe³ha²kxai³ hi³sa³ka³txa² wi¹ka³txai²na²
sa²kxai³lu² wi¹ta³nxã̰³kxa² so¹lxi³
ã³nxã̰³kxi²te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
hi³sa³ka³txa² ko̰³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
ko̰³nxe³ta³nxã̰³kxa² so¹lxi³ ã³nxã̰³kxi²te²ju²hẽ³li¹.
18 Te²yã¹nxũn³jut3su² hi³sa³ka³txa²
wi¹ka³txai²na² hxi²kan¹txi³ a²nxã̰³kxa²
ko̰³nxe³ta³nxã̰³kxa² ã³nxã̰³kxi²te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Hi³sa³ka³txa² ko̰³ka³txai²na² hxi²kan¹txi³
a²nxã̰³kxa² wi¹ta³nxã̰³kxa² ã³nxã̰³kxi²te²sxa³yu²hẽ³li¹.
19 Jã¹nxe³jut3su² hi³sa³ka³txa² wi¹nxã̰³kxi¹hxa³kxai¹nãn²tṵ³
hãi¹sxã³ a²nũ²a² hxi²ka² tau³ka²sa²tã³nũ²la²
ha³nxe²a² ũ³thũ²ka³tṵ³ ı̰³hxan³ye²te²ju²hẽ³li¹.
20 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² o²la³kxi²ye²yhain¹ju³ta²
ĩ²yah³lxi¹nhĩ¹na² a²ẽ¹nãu³ai²na² a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹.

Txa²wã¹sṵ̃³na² ĩ²nẽ³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

21 A²nũ²a² ĩ²li³te²a² hxi²kan¹txi³
Txa²wã¹sṵ̃³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²
yxau²xai³lai¹nxa³lho³li¹. Nxe²e³kxain¹kxan²ti³ũ³si³ka³tũ²kxi²sxã³
"Nxe³sa¹lxi¹. Txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹."
Nxe²e³kxi²kxan²ti³nũ¹ Txa²wã¹sṵ̃³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²
yxau²xai³lai¹nxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹
Txa²wĩ³na² Oh³nãn¹jah¹la² Si³yxau³jah¹lai²na²
a²ten³jau³su² sa²yxo²we¹kxai²nãn²tṵ³
nxe³te²na² ĩ²li³te²la³ oh³nãn¹ko³nãu³a²
ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. 22 A²nxe³tãu³a¹ kwa²
ĩ³ye³kxi²sain¹tu¹wi¹. Ĩ³ye³kxi²sain¹ju³ta³nũ³a²
nxe³te³nah¹lxi¹: "Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lãi³.
Nxe³sa²sĩ¹lxi¹. Wxa²wãn³txai²na²
ĩ³hen³txi³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. Wxa²ĩ³lxa²
ĩ³ye³sxã³ ko̰³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
nxũ²kwa̰i³na² a³li³si¹jau³su² kwa³na³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wi¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ wxa²ĩ³lxa² ĩ³ye³sxã³
nũ³kxũn³khai¹nxe³ju³ta² o²la³kxi²sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³sĩ¹na¹ha²kxai³ wxa²sa³wi³ha³lxi³khai³su²
sĩ¹na¹wi¹." Nxe³ain¹tu¹wi¹. 23 Nxe³nxa²ha¹te¹
ĩ³wa²lũ³xi²na¹jau³nũ³su² nxe³na¹te³nah¹lxi¹:
"Ĩ²nx2ta¹tṵ̃³ka̰³txi³su² yah²lxa³lxi¹.
Ã³waix3jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ko̰³nxe³thin¹ju³ta²
kãi³tṵ̃³ka̰³txi³syah¹lxi¹lxi¹." Nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.

Sxi²ha² txon³te²a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

24 Jã¹nxe³na¹jut3su² a²nũ²a² ĩ²li³te²na²,
Txa²wãn³txa² ain³kxi²te²nãn²tṵ³
sa²yxo²wet1sain¹kxai²nãn²tṵ³ a²nũ²a²
a²hoh³lxah³la² yã¹te²hṵ̃³na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na²
a²hoh³lxah³lai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha²
ton³nũ²nhai¹. Txah³lxa³kxa² ũ³si³ka³tũ²kxi²sxã³
ton³nũ²nhai¹. 25 Ton³ta³lu²nain¹ka³tṵ³
hã²wxãn³txa³ wẽ³ha²yau³xa² kãin²
wẽ³hã¹yain¹nũ²nhai¹. Kãin² wẽ³hã¹ye²ha²kxai³
ka³wã³lxai²na² kãin² hũx1tha²kxai³ it3ta²
kãin² it3tha²khai³ nxe³kxa²ha³ta̰³nxãn²ti³
hai³txi³ sxi²lha³ sa²khot3je²nxa³nũ²nhai¹,
txah³lxa³kxa² ũ³si³ka³tũ²kxi²sxã³
to̰³nai¹nha²kxai³lu¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hṵ̃³nxe²
Txa²wãn³txa² sa²yxo²we¹jah¹lai²na²
nxe³kxa²yã¹nxe²na³li¹.

26 Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²li³te²na²
Txa²wãn³txa² ain³kxi²sa²te²nãn²tṵ³
sa²yxo²ã³sain¹kxai²nãn²tṵ³ a²nũ²a²
hxi²kau³kan³jah¹lo²hṵ̃³na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² sxi²ha² ton³nũn³nũ²nhai¹.
Ka³yã̰³la² ũ³si³ka³tũ²kxi²sxã³ ton³nũ²nhai¹.
22 Nxe³ka³tṵ³ ton³ta³lun²nxa²ha¹te¹
wẽ³ha²yau³xa² kãin² wẽ³hã¹ha²kxai³
ka³wã³lxa² kãin² hũx1tha²kxai³ it3ta²
kãin² it3tha²kxai³ nxe³te²kxa³kxa¹
sxi²hai²li² sa²kho³kxi²ye²nu²nhai¹.
Sa²ka³ka³je²nũ²nhai¹, ka³yã̰³la²
txon³kxi²ha²kxai³lu¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hṵ̃³nxe² Txa²wãn³txa²
sa²yxo²ã³sa²jah¹lai²na² yã¹nx2na³li¹.
Jã¹nxe³na¹jau³su² nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹.
Nxe³jau³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ a²sa³wi³ha³lxai²na²
a²nũ²a² ã³si³tẽ³kxi²tṵ̃³ka̰³txai²na²

nxe³sxã³ Je³su²jah³la² a²yxo²wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² sa²hxi²kat1ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

28 Nxe²e³ta³lun²tãu³a² a²nũ²a² ain³kxi²tũ̃³kã³txa² o²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 29 O²lain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² hxi²kan¹jah¹la² wãn³txa² e³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ ha³tẽh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² nũ̃³kã³txa² te²yã¹nxe² wxi²kan¹sxã³ e³ai¹nxa³wi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8

A²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³ kã̃³lã̃un³ta³kxi²jah¹la² we²txi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²nũ²la² wã³la³ka³txa² ka³nxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³nxi²te³na¹ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ̃³kã̃³txa² ã³si³tẽ³la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³tãu³a² in³jah³la² khon³ta³kxi²sxã³ kã̃³lã̃un³ta³kxi²jah¹la² hi²sen³su² Je³su²jah³la² ĩ²te³lhxã³ wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³nũ²la² ãn³kax3ti³wxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. “Wxa²ĩ³ta³ka³txa² hxi²kan¹txi³ we²txi²nxa²ha¹tũ¹xã¹.” Sa²ki³kxai³lu¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²nxũ³sin²nha²sxã³ wxa²wxai³ta¹hxai²hẽ¹la². Wxa²wxai³te³nah¹lxi¹:

— Ten³sa³nhai¹. We²txi¹nxa²ha¹wi¹. Nxe²e³ta³lun²nhĩ¹na¹ a²ĩ³ta³ka³txai²li² we²txi²ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ãh¹e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³nxa²ha¹ju³tan¹te²kxa³yã̃³lhu² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹la² ai³sẽ¹li¹. Ain¹tãu³a² we²txi¹nxa²ha¹ju³ta² a²nũ²a² a²xã̃³xa² ĩ³hen³txi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹lan²tũ̃³ ai³sxã³ ĩ³yau¹ũ¹nhat1je¹txai¹nhẽ³li¹. Nxai¹nĩn¹kxai²nãn²tũ̃³ hã²wxãn³txa³ ka³yxuh³xa² Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³yau¹ũh¹nxain¹kxe³su² ũ³hũ¹txai¹nhẽ³li¹. Nxai¹nĩn¹kxai²nãn²tũ̃³ wã³nxĩn¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xai²na² tẽ³sxã³ Sũ̃³na² ũ³hũ¹yhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tũ̃³ a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ̃³na² we²txi²nxain¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nha²yai¹nĩn¹tu¹wi¹ Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² a²nũ²a² ĩ³ton³te²a² we²txi²jau³su²

5 Nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ũ²thĩ³na² ai³sxã³ ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ Ro³ma²no³ nũ̃³kã̃³txa² so³ta²to² a²wa³kxẽn³yah³lo²su² ã³tĩ³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³tĩ³xi²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

6 — Nxe³txi¹. Txa²sa³wi³sa² ĩ³ton³kxi²sa³na²hẽ¹la² A²nũ²ai²na² whãi²na¹ kan²ta³kxi²nha²sxã³ sxi²ha² sxa³ha²kxai³ khãuh³lxa³ti³nha²khai¹nxa²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lo²kxai³lu² ĩ³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Wxã³na¹tu¹wi¹, we²txi²te³lha³ku¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Ro³ma²no² nũ̃³kã̃³txa² so³ta²to² a²wa³kxẽn³yah³lai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³sa²lxi¹. Txai²li² wxa²ye³na² kãin² sa²nxa³wi¹. Txa²sxih²nãu³a² ã³si³tẽ³kxi²san¹ju³ta³nũ³su² ãu²li²sa³nhai¹. Nxe³sa³ha²kxai³ hãi¹nxe³sxã³ a²wãn³txa² so¹lxi³ ĩ³ye³kxin¹kxai²nãn²tũ̃³ txa²sa³wi³sĩ³na² we²nxi²tu¹wi¹. 9 Jã¹nxe³na¹jut3su² te²yã¹nxũn³na¹wi¹. hxi²kan¹jah¹lo²su² yũ³sa²nũ³nha²kxai³ so³ta²to² nũ̃³kã̃³txa² sã̃²yxo²wet1sain¹tũ̃³kã̃³txa² yu³nũ³na¹ha²kxai³ te²sa¹wi¹. Nxe³sxã³ txa²sa³wi³sxai²na² ai³si¹ha¹jau³su² ĩ³ye³kxi²na¹kxai²nãn²tũ̃³ ai³hĩ̃³nx2na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ sa³wi³sxa² ã̃³xai²li² wxã³si¹jau³su² ĩ³kaix1so¹na¹kxai²nãn²tũ̃³ ya²la³tũ̃³ ã³wxã³hĩ̃³nx2na³li¹. Te²yã¹nxũn³sxã³ txa²wa³ka³lxa² wa³kon³si¹ha¹jau³su² ĩ³ye³kxi²na¹kxai²nãn²tũ̃³ ya²la³tũ̃³ wa³kon³kxi²sai¹nhĩ̃³nx2na³li¹. Te²yã¹nxũn³te²sa¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la² ka³lih¹ti³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²tũ̃³kã̃³txa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ya²la³tũ̃³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹tai²na² sa²kxai³lu² jah¹la²nu¹tai²li² ĩ²sain¹te²sai¹nxa³nũ²nhai¹. Nxe³ta¹ yxo²ĩ²sain¹nũ²nhai¹. Yxãn¹ta¹ I³sa³e² nũ̃³kã̃³txa² a²yxo²ha³kxa¹ hxi²ka¹na¹ju³ta² ye³ka³lxa¹txi³ ĩ²sai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ kũ³we²ki²la² yxo²ĩ²sai¹nhxai²nxa³hẽ³li¹.

11 Ya²la³tũ̃³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Kxã³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ̃³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³su² yũ³hĩ¹na¹ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na², I³sa²kah³lu¹tai²na² Ja³ko²ah³lu¹tai²na² nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̃³na² me²sa²ka³lo³a² ĩ³yain³te³lhxã³ ã³wxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tãu³a¹ a²nũ²a² ka³lxa¹te²nãu³xa² ha³lo²a² u³je³na² a³li³xi²tãu³an¹ko³xai²na² wxã³ai¹nha²kxai³ u³je³na² kan³tãu³an¹ko³xai²na² wxã³ai¹nha²kxai³ nxe³sxã³ wxã³sxã³ yai³nain¹tu¹wi¹. 12 Nxain¹ta¹ Ju³te²a² nũ̃³kã̃³txi³nãu³xa² yxo²ĩ²sai¹nxa³te²na² ka³lxa¹te²nãu³xa² oh³nãn¹ko³nãu³a² u²sa²tã̃³ain¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² ka³nxah³khai¹nxe³ju³ta² u²sa²tã̃³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tãu³a² nũ̃³kã̃³txain²txi³ ye³khãuh³lxa³thi¹nain¹ju³tan¹te²kxa³yã̃³lh kãin² nã̃³nai¹nha²kxai³ kãin² yxo²ka³tã̃³tã̃³tain¹tu¹wi¹.

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
Ro³ma²no² nũ³ka̱³txa² nũ³kxũn³jah¹la²
e³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ĩ³xi¹txu¹li¹. Yxo²ĩ²san¹kxa²yã¹nxe²
wxa²sa³wi³sxai²li² we²txi²na¹wi¹.
Nxe³jau³su² ha²kxai³ ĩ³ye³kxi²hĩ¹na¹
sa³wi³sai²li² we²nxi²ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² ĩ³ton³kxi²nũ³ka̱³txa²
we²txi²jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ai³nũ²la²
Pe²jah³la² sxi²ha² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wih¹tãu³a² Pe²jah³la² a²hã̱i³na²
ĩ³hi¹la³kxi²ka³txa² ĩ³ton³sxã³ sxa³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
15 A²nxe³ju³tai²na² Je³su²jah³la² te²hi²sen³kxai³lu²
ĩ²tãu³a² ta¹ka³lxai²na² hxi²ka² hxi²ki³ta¹hxai²hẽ¹la².
Hxi²ki³hĩ¹na¹ ĩ³hi¹la³kxi²ka³txa² we²txi²ta¹hxai²hẽ¹la².
We²txi²nũ²la² ĩ³sa²yxau³nũ²la² yain³txa²kxai³lu²
ãu¹la³kxi²nũ²la² wet1sxã³ ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi¹te³lhxã³tãu³a²
sa²kxai³lu² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nũ²a² ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
nxu²kwa̱i³yxau³jah¹la² tẽ³sxã³ wxã³ai¹ni²
ĩ³ta³ka³khai³xa² ĩ³ton³jah¹la² tẽ³sxã³
wxã³ai¹ni² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te²nãu³xa² Je³su²jah³la² hi²sen³su²
ĩ²ain¹tãu³a² ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
nxũ²kwa̱i³yxau³te²a² a³li³si¹jau³su²
kwa³na³ha²kxai³ ĩ³ta³ka³khai³xa²
we²txi²ha²kxai³ nxe³sxã³ a²nũ²a²
a²yxo²ha³kxa¹ we²txi²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Jã¹nxe³jut3su² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lai²na²
I³sa³i²ah³lu¹tai²na² a²wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽ¹la².
nxe³te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²na² sa²kxai³lu² txa²wã¹ĩ³ta³ka³txa²
ã³wa²su¹tẽ³lha²kxai³ txa²wã¹nũ²ai²na²
khãuh³lxa³ti³nha²ki̱³ju³ta² ã³wa²su¹tẽ³lha²kxai³
nxe³jah¹lo²su²na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³la³kxi²ju³ta²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³kxe³su²
ã³nũ²kxi²ye²ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
hi²sen³su² ĩ̱³ye³nai²na² yxo²ha³ti³lhi³si¹jau³su²
e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxe³tãu³a² in³jah³la²
ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxah³la² wxã³sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Tih³nxe³sa²jah¹lãi³. Ha³lo²a²
ĩ²li³tãu³a² ã³nxai³lin¹tãu³a² ã³si³te³kxi¹nx2ha¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu²
— Nxe³sa²lxi¹. Wai³a³lxa²si³ta³lã²tẽ¹nai²na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wih¹te³na¹
a²sxi²lho³tẽ³na² yũ³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³in³txa² ha¹lin¹jah¹la² ne³khau²sxã³
a̱i³kai²na² a²ye³sa² wet1sxã³ a²sxi²lho³ju³ta² ĩ³ha¹te²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²
yũ³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ain¹ta¹ Txai²na² Sũ³na²
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lai²na²
hai³txi³ ha³lo²a² kwa² sxa³na¹ju³ta³nũ³a²
yũ³sa²nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Hã²wxãn³txa³nu² a²sa³wi³sxa² ã̱³jah¹la²
wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ã̃si³tẽ³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wĩ³na² ka³te̱n³su²
hin¹tãu³a² yxau³kxi²nũ³na¹tu¹wi¹.
Hã²wxãn³txa³ ya³lu²sãn²nũ²la² sa²nĩ̱¹kxi²sã²na¹ka³tu̱³
ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²li² ã³si³tẽ³kxi²sẽ¹li¹. A²nũ²a²
ĩ²li³te²su² te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
sa²yxo²we¹txa³kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a²
ya³lu²te²a² yã¹nxe²na³li¹. Nxe³te²na²
sa²kxai³lu² wxa²ka³lxa¹te²su² te²a²
ya³lu²kxai²nãn²tu̱³ sa²nĩ̱¹kxi²txai²li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² ĩ³ye³na² ã³wxe³lhu²si¹jau³su²

23 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² ã³waix3si¹jau³su²
ka³no¹a²ka³lo³a² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ã³si³tẽ³la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹l
24 Nxain¹nũ²la² ĩ̱³ye³nai²na² yxo²ha³ti³lhi³tãu³a²
it3ta² ũn³txi³ sa²xit3ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ũn³txi³ sa²xit3tha²kxai³
ĩ̱³yau³xai²na² sa²ne³kxi²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
hxi²tha³ha²kxai³ sxa³sxã³ ãu³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Nxe³ti̱³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxai²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² wxa²yũ³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txu¹lxi¹si¹lxi¹.
Ã̃in²ta³kxi²sa¹si¹lxi¹. Ã³nxũ¹tẽ³te³lhxã³
sĩn¹na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
26 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
txu¹lxi²nũ²la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ yu̱h³lxah³lxin¹ji¹wi¹?
Txa²wã¹sũ³na² kãin² yxo²ĩ²yah²lxan³tai¹.
Nxe²e³nũ²la² ĩ³sa²yxau³nũ²la² it3tai²na²
ĩ̱³ye³nai²na² nxe³sxã³ yxo²xũn³txi³
ĩ³kwa̱i²kxi²ha²kxai³ ha³lo²a² ã³nhãu²no³je²ta¹hxai²hẽ¹la².
27 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱n³tu̱³ in³txi³nãu³xai²na²
ĩ³yxo²o²lha² ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹jah¹lo²ta̱n³te²la¹xã³? Jah¹lai²na²
wãn³txa² it3ta² ũn³ju³ta² ã³wxe³si¹jau³su²
ĩ̱³ye³na² sa²hãu²not3si¹jau³su² nxe³ten¹tu³wi¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ko̱³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³li³jau³su²

28 Nxa²ha¹te¹ ĩ̱³ye³nai²na² yxo²ha³tih³nãu³a¹
yxau³son³kxi²nũ²la² ha³lo²a² Ka³ta³rẽ²na³ko³xa²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã̃³wih¹te³na¹
ha¹lin¹jah¹la² ne³khau²sxã³
ĩ³ha¹te²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²

in³txai²na² kǫ³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Sxi²khai³xa² yũ³ya³hxa³ha²kxai³ a²nũ²a² ya³lun²te²a² sxa³ko³xa² hoh³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A̱n³txi³khaix1nxe³jau³su² nũ³kxũn³khai¹nxe³jau³su² kǫ³nxe³te² yãu³ka³txa² kǫ³nxe³ti³ kãi³si¹yha³jau³su² kãi³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ju³ta² a²nũ²a²nãu³xai²na² yuh³lxi³si¹jau³su² tĩh³nai²na² ã³nxai³ain¹te²sxa³yu²hẽ³la². [29] Jã¹nxe³jut3su² Je³su²jah³la² ĩ²ya³sxã³ in³txai²na² a²yxo²wãn³txa² ĩ³kaix1ja³te³nah¹lxi¹: — Nxe³sãn²si¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² Tah²sa²nhi¹lxi¹. Ĩh¹nxe³sa²sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹? Ha³lo²a² ã³nhau³ko³nxa³ta̱³lxa¹ ĩ³khãuh³lxa³ti³sa²sĩn¹te³lin¹ju³ta² wxãn³nhĩn¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[30] A²nxe³tãu³a² ha³lo²a² ul²ye²nxa³kxe³su² kwa³jan³ta² yxa³kxa² ka³lxa²te²nãu³xa² hoh³sxã³ ũh³yait1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [31] Ũh³yait1tain¹te³na¹ kǫ³nxe³te² yãu³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ĩ³wa̱³txi³ya³te³nah¹lxi¹:

— Nxũ²kwa̱i³li³sa²sih¹nhĩn¹jau³nũ³su² kwa³na³sa²sĩ¹nhĩn¹kxai²nãn²tu̱³ yxa³kxa³nãu³xai²na² nxũ²kwa̱i³yxau³sĩ¹na¹ju³ta² ten³sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

[32] Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Ã³waix3jah¹hin¹kxai²lẽ¹. Jau³su² nxũ²la² ya²la³tu̱³ nxũ²kwa̱i³li³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³ yxa³kxai²na² nxũ²kwa̱i³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³ yxa³kxa³nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³na² ne³kxu̱²nxa² wã³la³ka³txa² wxa²kan³kxi²si¹hain¹jau³su² ĩ̱³ye³nãu³a² sa²tã³nũ²ta³lxi³si¹jau³su² ĩ³lon³ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

[33] Nxe³te²kxa³ya̱n³tu̱³ in³txai²na² yxa³kxai²na² wa³kxẽ³nãu³xa² ĩ²ain¹nũ²la² yuh³lxa³txi³ ã³ni³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³nih³sxã³ a²sxi²yhe³nai²na² ã³wih¹ka³tu̱³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². In³txa² kǫ³nxe³te² yãu³ka³txa² a³li³si¹hain¹ju³tin³txi² ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [34] A²nxe³jut3su² ĩ²ya³sxã³ sxi²je³na² yxau²xai³tũ³ka̱³txi³nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la² ne³khauh²si¹hain¹jau³su² a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³ Je³su²jah³la² ĩ²sxã³ ã³tĩ̱³nũ²la² yuh³lxai¹nha²kxai³ ha³lo²a² ã³waix3si¹hain¹jau³su² win¹ta²te²lxi³ ĩ³wã̱³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

9

In³txa² kan²ta³kxi²ju³ta² we²nxi²jau³su²

[1] Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka³no¹a²ka³lo³a² ã³wih¹ka³tu̱³ ĩ̱³ye³nai²na² yxo²ha³ti³lhi³ka³tu̱³ a²sxi²jen³khai³xa² Ka³far³na³ũ²thĩ³na² wi³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². [2] Wi³xi²tãu³a² in³txi³nãu³xa² ne³khauh²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²nãu³xai²na² in³txa² ĩ³ton³jah¹la² kan²ta³kxi²ka³txa³la³ ĩ³ton³jah¹la² tẽ³sxã³ wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hãi¹sxã³ sxa³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²kãin²ju³ta² in³txi³nãu³xa² yxo²ĩ²ain¹tũ³ka̱³txi³su² ha²kxai³ sãn²sxã³ ĩ²nhai¹nha²kxai³ in³txa² kan²ta³kxi²jah¹la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wẽ³sãi³. Nxex3txi¹. Nxũ²kwa̱i³lxũ¹txa²hẽ³li¹. Wxa²kǫ̱³nxe³ti³ kãi³in¹ju³ta² sa²wa²su¹txa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[3] Nxe³ka³tu̱³ã³nxa²ha³ha²nũ²la² ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nãu³xa² a²ha³tih³sa² te²nãu³xa² e³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²li² Txa²wã¹sũ³nu²su² ki³lxot3sxã³ kãi³nĩn²tai¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³nu²su² nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ kǫ̱³nxe³thin¹jah¹lo²su² na³li¹. Ain¹jau³su² ki³han³sxã³ e³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

[4] Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² tũ³ka̱³txai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³xai²na² wi³kǫ̱³nha²kxai³ e³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ kǫ̱³nxe³jau³su² wxa²ẽ¹nãu³a² e³kxi²nyhah¹lxin¹ji¹wi¹? Nxe³ha²kxai³ ĩh¹jau³la³ wãn³txa² wa³sut3jau³la³te²la¹xã³? “Wxa²kǫ̱³nxe³ti³ kãi³in¹ju³ta² sa²wa²su¹txa²ha¹wi¹.” Nxe³jau³xai²la³ta̱³nxa²: “Ĩ³ton³jah¹lãi³. Ĩ³sa²yxau³sxã³ ã³nxĩ³xi¹sẽ¹li¹.” Nxe³jau³xai²la³ta̱³nxa² nxe²hĩ̱³ji¹wi¹? [6] Yxãn¹ta¹ Txai²na² Sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²su² na³ha²kxai³ wxi²ka¹na¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ ĩ³ton³jah¹lo² ĩ³nxai²na² ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹wi¹. Ĩ̱³sa²yxau³txi¹. Wxa²sxan¹ka³lo³ai²na² sa²so¹sxã³ ã³nxĩ³txu¹li¹. Nxe³nxa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[7] Nxe²e³ta³lun²nũ²la² kan²ta³kxi²jah¹la² wã³nxũ̱h¹lxi³ ĩ³sa²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³ ã³nxĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². [8] Nxa²ha¹te¹ Je³su²nũ²nãu³xai²na² ã³si³tẽ³kxi²te²nãu³xai²na² ju¹tai²na² ĩ²ain¹sxã³ ka³lih³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³lih³kxain¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²i² wxi²kin³ti³to³ni² nxe³yain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² kãin²jah¹lo²su² na³li¹, a²nũ²a² nxe² ĩ³hxi²ka¹tha²kxai³lu¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ma³te²ah³la² ĩ³kaix1so¹jau³su²

[9] Nxe³nũ²la² ã³nxai³nũ²la² in³txa² ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³tũ̱³ka̱³txa² ka³na³ka³na³jah¹la² ĩ³ha¹txi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Ma³te²ah³lo²su² nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² Ro³ma²no²ko³xan¹ta²
hxi²kan¹jah¹la² te²hi²sen³su² ĩ³sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² ã³wxe³sxã³ ũ³yho³hi²ki³ka²
so¹kxi²ju³ta² o²la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
ã³wa²to¹tain¹tãu³ ĩ²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ã³si³tẽ³kxi²sẽ¹li¹. Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
Ma³te²ah³lu¹ta²kxai³lu² ĩ³sa²yxau³nũ²la²
ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Hã²wxãn³txa³
sxi²ha² ã³wih¹nũ²la² ĩ³yain³te³lhxã³
ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² ã³wxe²
a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³tũ̃³ka̱³txa³
ka³lxa¹tũ̃³ka̱³txa² ã³wxe² a²nũ²a²nãu³xa²
kõ³nxe³ju³ta² kãi³te²su² te²nãu³xa²
ka³lxa¹te²nãu³xa² ã³wxe² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ã³wxe² ain¹sxã³ ĩ³yai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Nxe³ju³tai²na² fa³ri³se²a² nũ̃³ka̱³txa²
ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
Ĩ²ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩ³tih³nxe³nx2ti³jah¹la² sa²kxai³lu²
a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³tũ̃³ka̱³txi³su²
a²nũ²a²nãu³xa² kõ³nxe³ju³ta² kãi³te²su²
te²nãu³xa² nxe³te²su² ain¹sxã³ ã³wxe³sxã³
ĩ³yain³ya³hain¹ju³tu¹tai²na² ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta³
ã³wxe³sxã³ ĩ³yain³ya³hain¹sĩn¹te²sin²ta²ku²?
Wi¹kãi³jah¹lo²sin¹ke³la³te²kxai³ nxe²
ĩ³yain³ya³hai¹nhĩ̱³nx2nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la²
ain³kxain¹tãu³, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² wi¹lain³kxi²nha² te²hi²sen³su²
hĩ³ne³kxa² wa³kxẽn³yah³la² ã³ten³te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ĩ³ton³te²su² te²a² so¹lxi³
ã³ten³te²ju²hẽ³li¹. 13 Txa²wã¹sũ̃³na²
wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx1ta² nxe³te³nah¹lxi¹:
“Wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³nyhu¹ah³lxi³hẽ¹li¹.
ten³sa³nhai¹. Yxãn¹ta¹ yen³kxa²
ũ³hũ¹sah¹lxin¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²nxa³nhai¹.”
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jau³jau¹xai²na²
a²si³yxau³tãu³a² wi¹kõ³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Jã¹nxe³sxã³ txai²li² hai³txi³ a²nũ²ai²na²:
“Wi¹lhin¹sa³nha¹. Kõ³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta²
yũ²nxa³nha¹.” Nxe³te²su² te²na²
ĩ³kaix1so¹te³lhxã³ wxãn²nxa³wi¹.
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² kõ³nxe³jah¹la² so¹lxi³
kõ³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
ã³na¹la³kxi²nha²te²su² te²na² so¹lxi³
wxa²wa²su¹tain¹te³lhxã³ wxã³na¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Heh³lxi² yxau³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wxã³sxã³ ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:
Je³su²jah³lãi³. Nxe³sa²lxi¹.
Fa³ri³se²a² nũ̃³ka̱³txi³nãu³xai²na²
Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²sa²wi³ha³lxi³na²
nxe³sĩn¹sxã³ Txa²wã¹sũ̃³na² ĩ³ka³li³kxi²te³lhxã³
heh³lxi² yxau³sĩn¹to³ha¹wi¹. Yxãn¹ta¹
wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² hai³txi³
ti³he¹nxai¹nxa³wi¹. Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³
heh³lxi² yxau³ain¹to³hxa³ji¹ku¹. Sĩ¹na¹nhai¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Yxau³nuh¹nx2ta¹tãu³a² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
heh³lxi² yxau³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹.
A²nxe³ju³ta² in³txa² txu¹ha² so¹nyhu¹kxai²nãn²tu̱³
a²ya̱³la²nãu³xa² ĩ³kaix1so¹yhain¹te²ju²hẽ³li¹.
ĩ³kaix1so¹sxã³ ã³yãn³nũ²kxi²sxã³
kãin² ĩ³yain³ya³hain¹te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² a²wẽ³sãi¹yah³la²
yxau³ye²yhai¹nhĩ¹na¹ ĩ³kaix1so¹ain¹tũ̃³ka̱³txai²na²
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ heh³lxi² yxau³ain¹ju³ta²
wai³nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ yxan¹nãu³a¹
a²wẽ³sãi¹yah³lai²na² so¹kxain¹sxã³
sa²tã³tĩ̱¹kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³
nxe³hĩ¹na¹ a²nũ²a² ĩ³kaix1so¹ain¹tũ̃³ka̱³txa²
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ heh³lxi² yxau³ain¹ju³ta²
wain³tu¹wi¹. Jã¹nxe³ju³kxai³lu² fa³ri³se²a²
nũ̃³ka̱³txai²na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² nxain¹sxã³
txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa²
sa²yxo²wet1si¹hain¹jau³su² heh³lxi²
yxau³ain¹te²ju²hẽ³li¹. Ne³to³ta¹
txa²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu²
ã³waix3txai¹na¹hĩ¹na¹ so¹lxi³ heh³lxi²
yxau³ain¹tu¹wi¹. Ã³waix3txa¹na¹kxe³su²
ĩ³ãin²ta³kxai¹nha²kxai³ heh³lxi² yxau³ain¹tu¹wi¹.

16 Jã¹nxa¹jau³su² a²nũ²a² wã²la²
ũ³yuh³ah³lxi²kxi²nha²ka³lo³ai²na² tĩ³ka³lo³a²
ã³ten²ti³kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³ tah²ka³lo³a²
ũ³nhũ²kxi²sxã³ ũh³yxãi¹ain¹te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Tah²ka³lo³ai²na² ũ³nhũ²kxi²ki̱³ke³la³te²kxai³
ũ³wha̱t3kxai²nãn²tu̱³ tah²ko³lo³ain²ti³
ĩ³jot1sa²kxai³ tĩ³ka³lo³a² ĩ³jot1txa³ha²kxai³
nxe³sxã³ ã³ten²ti³hĩ̱³nx2na³li¹. Te²yã¹nxe³kxe³hũ̃³nxe²
txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa²
a̱in³so¹ki̱³sxã³ hã²wxãn³txa³ te²yã¹nxe²
Txa²wãn³txa² ã³ki³ka³ti³kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
nxe³ju³kxai³lu² wai³nxa³wi¹. Txa²wãn³txa²
so¹lxi³ a̱in³so¹kxi³ju³ta² wain³na³li¹.
17 Te²yã¹nxe³jau³su² hai³txi³ ka³yxuh³xa²
wã²lẽ¹na² tĩ³ka³lo³ẽ¹nãn²ta³ yain³txi³yau³xa²
txah²yau³xa² ã³nẽ¹na³wi¹sxã³ ũ³wha̱³ki̱³te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Ã³nẽ¹na³wi¹sxã³ ũ³wha³ki̱³ke³la³te²kxai³

a²yain³txi³yau³xai²na² sa²kxai³lu²
wã²lẽ¹nai²li² ĩ³txi³hau̱³kxi²sxã³ ĩ³khot3sxã³
a²yau³xa² ã³nẽ¹na³hxa³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³ha²kxai³ a²yain³txi³yau³xain²txi³
ha³li³hxa³ni² a²ẽ¹nãin²ti³ ã³kho³ti²
nxe³te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ yain³txi³yau³xa²
tah²yau³xan²ta³ wã²lẽ¹na² ta²hẽ¹nãu³a²
ã³nẽ¹na³wi¹sxã³ ũ³wha³ki̱³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ a²ẽ¹nai²na² ã³khot3txa³ha²kxai³
a²yain³txi³yau³xa² ã³nẽ¹a³na¹xa³ha²kxai³
nxe³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²
Txa²wãn³txa² a²ha³tih³xa² sa²yxo²we¹tha²kxai³
txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa²
a²ha³tih³xa² sa²yxo²we¹tha²kxai³
nxe³ju³kxai³lu² wai³nxa³wi¹. Txa²wãn³txa²
hãi¹nxe³jau³xa¹ sa²yxo²we¹ju³ta² so¹lxi³
wain³na³li¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Jai²rah³la² wẽ³sa² ĩ³ton³sxã³ ya³lu²jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ wãn³txai²na² e³ta³lun²nxa³ta̱³lxa¹
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
a²wa³kxẽn³yah¹la² ã³tĩ̱³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³tĩ̱³sxã³ Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tãu³a²
ã³ka³ti³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³ka³ti³wxe³sxã³
ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²ka³ne³lxa²
kwẽn¹ta²kxai³ ya³lu²kxi²sa³na²li¹. Yxãn¹ta¹
ya³lu²kxi²sa³kxan²ti³ ã³wxãn¹ju³ta²
ten³sa³nhai¹. Wxãn¹kxai²nãn²tu̱³
txa²wẽ³sai²li² wxa²wxain¹kxai²nãn²tu̱³
ka³te̱n³sa²xi²tu¹wi¹. Nxe³ju³tai²na²
ten³sa³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³ha²kxai³ ĩ³sa²yxau³sxã³
ã³wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ã³si³tẽ³la³kxain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ ã³wxã³ain¹ti̱³kxai³lu²
txu¹ha³ka³lxa² aun³ta² ti̱³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ta¹ka³lxai²na² kãin² ĩ³ton³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²hait1so¹xi²nũn³txã³
kwẽ³ko³nhĩ¹nai³tã² sa²kxai³lu² ĩ³si³ti³hon³ka³txa²
ã³nĩ³ton³ãn³si³wxe³ha²kxai³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³
ĩ³to³nxi²tu³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na²
Je³su²jah³la² yon³nãu³a¹ ã³ti̱³ha²kxai³
a²wã²la²ka³lo³a² wxa²to³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³sxã³ a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lai²na² wã²la² kwa²hãi¹nxe²
wxa²to³ha¹kxai²nãn²tu̱³ we²nxi²sa³tũ¹xã¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³tãu³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
sa²wa³ti̱³nha²sxã³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²nxi¹. Ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³nha¹sẽ¹ni¹.
Yxo²ĩ²sa¹nha²kxai³ we²nxi¹nxi¹. Nxe³jau³su²
nxe³tãu³ a²kwẽn¹tai²na¹ ta¹ka³lxai²na²
ĩ³ta³ka³txa² we²nxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nũ²la² a²wa³kxẽn³yah³lai²na²
sxi²ha² ã³nxai³sxã³ ã³tĩ̱³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³tĩ̱³sxã³ ã³wih¹te³na¹ a²nũ²a² ka³lxa²tũ̱³ka̱³txa²
wãi²lhũ̱³ka³txa² kãin² hai³ni² ã̱³xa²
nũ̱³ka̱³txa² ã³ka³nxẽ¹ka³nxẽ¹ka³nxe²
kãi²nxon³yã¹nxe² nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe² ĩ²sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹,
Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxex3jah³lxi³hẽ¹li¹. Ã³waix3kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Hai³txi³ wẽ³sa³la³ ya³lu²nxa³wi¹. Hãi¹sxã³
ãu³xi²na²li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²nãu³xai²na² yxo²ĩ²nyhai¹nxa³jau³su²
ĩ³yxo²kwa³lxi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ tũ̱¹ka̱³txai²na² ã³waix3si¹hain¹jau³kxai³la
sxi²ha² ã³wi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wi²xi²sxã³
wẽ³sai²na² a²hxi²kai²na² hxi²ki³sxã³
sa²yxo²ka³ta³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². We²nxi²khaix1nxe³ta¹hx

26 Jã¹nxe³jut3su² wẽ³sa² we²nxi²ju³ta² u²lxi³
ha³ta̱³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txa² ha¹lin¹te²a² ye³han³txi³te²a² ye³we²txi²ya³jau³su²

27 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ãh¹ã³nxai³nũ²la²
in³txa² ha¹li¹ a²yo³na² ã³si³tẽ³kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ya³jah¹la²nãu³xa² ye³han³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³sxã³ ã³si³tẽ³kxi²ya³sxã³ ĩ³kaix1ja³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²wã¹sũ̱³na²
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²kah³lo²si¹lxi¹.
Nxĩ¹nha²kxai³ ye³han³sa²sĩn¹ju³tai²na²
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot3sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
sxi²ha² ã³wih¹nũ²la² hã²wxãn³txa³
ye³han³jah¹la³nãu³xai²li² ã³wih¹sxã³
ã³tĩ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³
Je³su²jah³la² ĩ³wã̱³txi³te³nah¹lxi¹:

— Nxex3jah³wxi¹. Hxi²kan¹txi³
we²txi²nx2ta¹ju³ta³nũ³a² yxo²ĩ²sya¹te³sin¹ji¹wi¹?
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe² ĩ³wa²lũ̱³xi²ya³te³nah¹lxi¹:
— Yxo²ĩ²nxa²sĩ¹na¹nha²wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxe³ka³tu̱³ wxa²ye³wxai³sxã³
ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³wxi¹. Yxo²ĩ²sya¹hi¹nha²kxai³
wxa²we²txi¹nx2ta¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxe³tãu³ ye³we²txi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³ yxo²sa³te̱¹txi³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— We²txi¹nx2ta¹wi¹. Yxãn¹ta¹ ju¹tai²na²
a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ³yau¹ũ³nha²ya³txa³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe² ĩ³ye³kxi²kxan²ti³ Je³su²jah³lai²na²
nũ¹kxũn³sxã³ o²la³kxi²ju³ta² a²nũ²a²nãu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³nyha²ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txa² yxo²ka³tũ³te²a² yxo²we²txi²jau³su²

32 Nxa²ha¹te¹ in³txai²na² ye³we²txi²ya³te²na² ã³xa² ã³nũ²kxi²sxã³ ĩ³kaix1tain¹si¹ki̱³jau³su²
a³li³xi²tãu³a² a²nũ²a²nãu³xa² ya̱u³son³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li². Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te²nãu³xa² in³txa² yxo²ka³tũ³nha²kxai³
ko̱³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³yxau³ha²kxai³
a²nxe³te² in³txa² ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
jut3sĩ²nũ²la² ko̱³nxe³te² yãu³ka³txa²
nxũ²kwa̱i³li³si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ ya²la³tu̱³ nxũ²kwa̱i³li³ha²kxai³
yxo²ka³tũ³ju³ta² yxo²we²txi²ha²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jut3su² ã³si³tẽ³la³kxi²te²nãu³xa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
ju³ta² ĩ²nũ²la² ĩ³wa̱³wa̱³txi²sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹ha³lo²ai²na² I³sa³e²ko³nãu³a²
hai³txi³ ĩ²ki̱³sxa³ju³tai²la¹wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
34 Nxe³yãn¹ta¹ fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txai²na²
ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² wãn³txa²
ki³han³jau³su² ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— A²ta³a² hxi²kan¹jah¹lo²su² te²a²
a²sa³wi³sxai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
ĩ³hxi²ka¹txai¹nha²kxai³ ko̱³nxe³te²
yãu³ka³txa² a³li³si¹jau³su² kwa³na³in²tai¹.
Txa²wã¹sũ̱³nu²su² ti³he¹xai¹nxa³wi¹.
Fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²nũ²a²nãu³xa² ĩ³ãin²ta³lxi²nha²jau³su²

35 Hã²wxãn³txa³ sxi²jen³nãu³a²
kãin²thĩn³su² ta̱³nxa² kãi²nxa³thĩn³su²
ta̱³nxa² hãi¹nxe³thĩ³na¹ ai³lha²thet3ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³a² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
ã³wih¹to³ha²kxai³ Sũ̱³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²
nxe³jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hi² a²nũ²a² ĩ³ta³ka³txa²
whãi²na¹ we²txi² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
36 Nxe³sxã³ a²nũ²a² ã³si³tẽ³la³kxi²tũ̱³ka̱³txi³su²
ĩ²sxã³ ĩ³ãin²ta³lxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
— Tũ̱³ka̱³txai²na² o³ve²a² yã¹xain¹na³na¹.
Tĩh³na² tĩ¹kxi²kxai²nãn²tu̱³ kwa²hãi¹nxe²
ã³nxai³lha²the³ti² kwa² khãuh³lxa³thi¹ni²
nxe³te²ju²hẽ³li¹, o³ve²a² a²wa³kxẽ³nxa²
yũ²nxa³te²na²su² nxe³kxe³hũ̱³nxe²
tũ̱¹ka̱³txai²na² yã¹xain¹na³na¹. Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
37 Nxe³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Tũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² hai³sxa²
yain³txa² sxa³ko³xa² wi¹wen¹ko³xa²
yã¹xain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ wxa²ni²lho¹kxi³tũ̱³ka̱³txa²
ka³lxa²ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Nxe³kxa²
yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² yxo²ĩ²sain¹te³lhxã³
te²nũ³su² te²nãu³xa² ka³lxa¹na³li¹.
Yxãn¹ta¹ ĩ³yau¹ũ³nyhain¹te²nũ³su²
te²nãu³xa² ka³lxa¹txi³he¹xai¹nxa³wi¹.
38 Nxe³ha²kxai³ hai³sxa² Wa³kxẽ³nxa²
Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³jah¹la²
ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Wxa²so¹tũ̱³ka̱³txa²

10

Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² ĩ³kaix1so¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka²hxan³sxã³
ha¹li¹ wxa²hait1so¹xi²nũn³tũ̱³ka̱³txa²
ĩ³kaix1ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³kaix1sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ĩ³sa²si¹hã³nx2ta¹tu¹wi¹. A²nũ²a²
ĩ²lu³te²a² ko̱³nxe³te² yãu³ka³txa²
nxũ²kwa̱i³yxau³kxai²nãn²tu̱³ hxi²kan¹txi³
nxã²kwa̱i³li³ain¹sih¹nx2ta¹jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³nx2ta¹ha²kxai³ a²nũ²a²
ĩ²lu³te²a² a²ĩ³ta³ka³txa² ĩ²li³ka³txa²
we²txain¹sih¹nx2ta¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³nx2ta¹ha²kxai³
jã¹nxe³te³lhxã³ nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Jã¹nxe³tũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³lxi²hain¹jau³xa²sa¹. A²wi¹lhĩ¹nãn¹jah¹la²
sa²kxai³lu² Si³mãu²ah³la² ta̱³nxa²
Pe²jah³la² ta̱³nxa² nxe³jau³xa² yau³ha¹li¹
ĩ³yĩ¹li²te²ju²hẽ³la². A²lon³yah³la²
Ãn³tre²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ti³a²kah³la²
a²fo³nai²li² Jo³ãu²ah³la² nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ya³te²na² a²wĩ³nu²su² Se³be³te²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Fi³li²pah³lo²su²
ha²kxai³ Bar³to³lo³me²ah³lo²su² ha²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la². To³me²ah³lo²su²
ha²kxai³ Ma³te²ah³lo²su² a²nũ²a²
ũ̱³yho̱³hi²ki̱³ki³a² so¹kxi²nẽ³jah¹lo²su²
ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². Ti³a²kah³la²
Au³fe²ah³la² a²tah²su² ha²kxai³ Le³be²ah³la²
Ta³te²ah³la² nxe³ĩ³lxa² ha¹li¹ ĩ³yĩ¹li²te²ju²hẽ³la².
Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Si³mãu²ah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³te²a²
ã̱³lxi³sxã³ se³lo²ti³nũ̱³ka̱³txi³si²ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³ Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lo²su²
yxan¹nãu³u¹ta²kxai³ ko̱¹ko̱¹xa² hxi²ka²nãu³a¹
Je³su²jah³la² ã³yũ³ain¹jah¹lo²nũ³su²
ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³sa²si¹hã³si¹hain¹jau³su²

5 A²nxe²te² in³txi³nãu³xai²li² a²sa³wi³ha³lxi³khai³su²
ha²kxai³ ĩ³sa²si¹hã³si¹hain¹jau³su²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩ³sa²si¹hã³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³sxa³te²nãu³lxa³
ai³yah³lxa³nha²kxai³ Sa³ma³ri³tã²na²
sxi²jen³ti³la³ ai³yah³lxa³nha²kxai³
nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. 6 Hãi¹nxe³sxã³
I³sa³e² nũ̱³ka̱³txa² a²sxi²ti³nãu³xai²na²
so¹lxi³ ai³jah³lxi³hẽ¹li¹. Tũ̱¹ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² o³ve²a² aun³tih¹sa³tĩ¹lxi³te²a²
a²wa³kxẽn³yah³la² ĩ²te²sxa³yu²hẽ³li¹.

Nxe³kxa²yã¹nxe³ju³ta² tũ¹kã³txai²li²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ²ai¹nxa³tũ³kã³txi³su²
na³li¹. A²nxe³txa³nũ¹kã³txai²na²
so¹lxi³ ai³jah³lxi³hẽ¹li¹. 7 Nxe³sxã³
ai³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³txain¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lon³ju³ta³nũ³a² wxã³ti³wa³ki³lxon³na³li¹.”
Nxex3tain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. 8 Nxe³yah³lxin¹tãu³a²
ĩ³ta³ka³txa² ĩ³ton³te²a² we²txi²yah³lxi¹nha²kxai³
a²nũ²a² ya³lu²kxai²nãn²tũ³ ka³tẽn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²si¹yhah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a²
khon³ta³kxi²sxã³ kã³lã̄un³ta³kxi²te²a²
ĩ³we²nxi²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a²
kõ³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwã̄i³yxau³te²na²
ĩ³nxũ²kwã̄i³li³si¹jau³su² kwa³na³yah³lxi¹nha²kxai³
nxex3jah³lxi³hẽ¹li¹. Wã²nxũ̄h¹sxã³
ĩ³hxi²ka¹txa²lxa¹wi¹. Yen³kxa²
ũ³yho³hi²sah¹lxin¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹.
Nxe³nx2ta¹kxa²yã¹nxe³sxã³ wi¹kãi³yah³lxin¹kxa²yo³na²
so¹kxi²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Wã²nxũ̄h¹lxi³
a²nũ²a²nãu³xai²na² hxi²nũn¹tai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
9 Jã¹nxe³sxã³ ai³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
ũ³yho³hi²ki³a² ou²ro²ki³su² tã̄³nxa²
pra²ta²ki³su² tã̄³nxa² ko²bre²ki³su²
tã̄³nxa² sa²so¹sxã³ tẽ³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
10 Wã²lẽn¹ta³ tẽ³xãn³nha²kxai³ wã²la²ka³lo³la³
ka³lo³ã̄³ka³lo³la³ tẽ³xãn³nha²kxai³
yu³wi²kxi²nhãn¹ka³lo³la³ ko³lo³ã̄³ka³lo³la³
tẽ³xãn³nha²kxai³ tãu²ka³ta³la³ tẽ³xãn³nha²kxai³
nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³ ã³nhxi²nũn¹ta³kxain¹yah³lxin¹te³su²
te²na² yen³kxa² wã²nhũ¹nx2ti³tu¹wi¹.
Nxe³ju³tai²na² wain³na³li¹.

11 Nxe³ha²kxai³ ai³yah³lxin¹tãu³a¹
sxi²jen³na² ã³wih¹yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
thĩ¹nai²na² yxau²xai³te²a² wi¹lhin¹sxã³
sxi²lho³nx2ti³te²a² ã³ten³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³te²he³la³kxah³la² a³txi²yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
nxe³thĩ³nai²na¹ yau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
12 Jã¹nxe³sxã³ sxi²ha² ã³wih¹yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
wi¹lĩ³hen³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. 13 Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
sxi²ha² yxau²xai³tũ³kã³txa² wi¹lhin¹kxi²
sa²wi¹son¹nx2ti³kxai²nãn²tũ³ a²wi¹lhin¹yah³lxin¹ju³ta²
yxau³ya³nx2ti³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
wi¹lhin¹kxi² sa²wi¹son¹nx2ti³xa³kxai²nãn²tũ³
a²wi¹lhin¹yah³lxin¹ju³ta² yxau³ya³nx2ti³xa³lho³li¹.
Sa²wa²li¹nx2ti³tu¹wi¹. 14 Te²yã¹nxe³sxã³
sxi²je³na² ĩ²li³jen³su² je³nãn²tũ³:
“Wxãi²na² ten³nxa²lxi³sĩ¹nxa³nhai¹.”
Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tũ³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txi³la³ ain³kxi²ti³ten³ti³he¹xai¹nxa³kxai²nãn²tũ³
sxi²je³nai²nãn²tũ³ wa²li³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Wa²li³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ kĩ̄h³nũ³xa²
wxa²yũ³kxa² ti³son¹tũ³xa² ti³yũ³tũn³ta³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹
Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ kõ³nxe³ti³
kãi³ain¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³ain¹yah³lxi³hĩ̄³nxa¹lxi¹.

15 Ya²la³tũ³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Kxã³nãu³u¹tai²na²
So³to²ma²thĩ³nu¹tai²na² Ko³mo²ra²thĩ³nu¹tai²na²
ha¹lin¹thĩ³nu¹tai²na² kõ³nxe³thin¹khai¹nxe³thĩn³sain¹ta¹h
Nxai¹nha²kxai³ yxan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³nu²su²
tẽ³hi³sen³su² kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yo³ha²
sa³tẽ¹txi³ ũ³yho³hain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
sxi²jen³ta³ en²nxa²lxain¹thĩ³na² ã²la²
sa³tẽ¹txi³ ã³wa²tot1sxã³ ũ³yho³hain¹tu¹wi¹.

Ye³khãuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta³nũ³a²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²

16 Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. O³ve²a²
yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Tũ¹kã³txai²na²
ĩ³sa²si¹hã³nx2ta¹tũ³kã³txai²na² hau³xa²
yã¹nxain¹na³li¹. Kõ³nxe³ti³ kãi³sxã³
yxau²xai³ju³ta² so¹lxi³ te³nain¹na³li¹.
Nxe³ha²kxai³ ĩ²khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Jã¹nxe³sxã³ txih³xa² ne³kheh¹te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe² ne³kheh¹khaix1nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Te²yã¹nxũn³sxã³ kwa³sxa³xa² wi¹lhin¹te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe² wi¹lhin¹khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.
17 Jã¹nxe³jut3su² te²yã¹nxe² a²nũ²a²
ĩ²khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³jah¹lai²li²
khãuh³lxa³thi¹txa²lxi³ha³tai¹. Wxa²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
ã³sa²so¹nx2ti³ha³tai¹. Ju³te²a² nũ̄³kã³txa²
ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³sa²so¹nx2ti³sxã³
ĩ³ta³lo³su²nx2ti³ha³tai¹. 18 Yxo²ĩ²sah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yã̄³
wxa²ha³lo²a² wxa²wa³kxẽ³nxa² si³yxau³kxa³ta²
Ko³ver³na³to²yah³lo²su² ha²kxai³
ã³sa²so¹nx2ti³ha²kxai³ wxa²nũ̄³kã̄³txa²
a²wa³kxẽ³nxa² si³yxau³kxa³ta² pre³si³tẽn²jah³lo²su²
ha²kxai³ ã³sa²so¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³nx2tai¹nha³tai¹.
Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tũ³ yxo²ĩ²sah³lxin¹ju³ta²
ĩ³wã̄³txi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tũ³
tũ¹kã³txai²na² whãi²na¹ Ju³te²a²
nũ̄³kã³txi³sxa³te²nãu³xa² whãi²na¹
nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³hen³txain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
19 Nxe³yah³ta¹ nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tũ³
hxi²waun³txi³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su²
nxe³yah²lxan³te³nah¹lxi¹: “Ĩh¹nxe³
ĩ³wa²lũ³xai¹na¹lhon³ku¹. Ĩh¹nxe³jau³tã̄³
ĩ³we³kxai¹na¹lhon³ku¹. Nxa¹nha¹.”
Nxe³jau³su², nxe²e³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe²nxa³ha²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²yah³lxi¹nhĩ¹na¹
wãn³txa² wain³jau³xan²tũ³ wi¹kõ³nh²yah³lxin¹tu¹wi¹.
20 Wxa²wãn³txi³khai³sxu² e³yah²lxan³tho³li¹.
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lai²na²
wãn³txa² a²yxo²e³jau³su² yũ³yah³lxin¹tu¹wi¹.

21-22 Nxe³hĩ¹nai²na² yxo²ĩ²sah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yã³hue³jah¹la² yu̱h³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ĩ³a̱n³ta³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³te²su² hxi²kan¹txi³ txa²wã¹yãu³ka³txa²
A²nũ²a² yxo²ĩ²xa³te²na² sa²kxai³lu² ĩ³su²lhã³nẽ³lxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹
a²lon³khai³xa² ĩ³su²lhã³si¹jau³su² wxa²yãu³ka³txai²na² wxa²nũ²ai²na²
ã³yũ³so¹ain¹tu¹wi¹. A²wĩ³na² sa²kxai³lu² nxe³sxã³ whãi²na¹ tẽ³sxã³ ha³lo²a²
a²wẽ³sa² khai³xa² ã³yũ³so¹ai¹nha²kxai³ ko̱³nxe³ko³xa² ha³nxe²i̱³sa²tẽ³ko̱³xa²
a²wẽ³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wĩ³na² ã³na¹kxi³jah¹la² Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³ka³jah¹lai²na²
a²hã³ka³na² nxe³sxã³ ã³yũ³so¹ai¹nha²kxai³ so¹lxi³ yu̱h³lxi³jah³lxi³hẽ¹li¹. 29 Txa²wã¹sũ̱³na²
nxe³ai¹nha³tai¹. Te²yã¹nxe³jut3su² wi¹lxa² hau³ko³tũ¹nhẽ³na³li¹. Nxe³ju³kxai³lu²
nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ sa²yxo²ã³syah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. wẽ³sa² ha¹lin¹te²su² te²a²
Sa²yxo²ã³syah²lxan³kxai²nãn²tu̱³ kxã¹nãu³a¹ hxi²tẽ³nyhah²lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ũ³yho³hi²ki³a²
Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³ĩ³ã³ka³na³ka³nat3sxã³ ũ³yho³hi¹nx2ti³hĩ̱³nx2na³li¹.
yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. 23 Jã¹nxe³jut3su² A²yo³ha² kãi²nxa³wi¹, a̱i³ka² a³lxi²nxa³ha²kxai³lu¹.
sxi²je³nai²na² ĩ²li³jen³su² khã̱uh³lxa³ti¹nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ Nxe³kxan²ti³nũ¹ Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su²
sxi²je³na² nĩ³nã̱³sa²nũn³thĩ³na² aun³txi²xai³jxan³txi³hẽ¹li¹ ai³kai²na² ki³ka³na³ku² kxan²ti³
Wãn³txi³khai³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. yuh³xai²na² a³hi²kxai²nãn²tu̱³ Sũ̱³na²kxai³lu²
I³sa³e²ko³xan¹ta² sxi²je³na² thĩ³ka³lxa²khai¹nxe³te²jai³ti³tu¹wi¹. ĩ²kxi³lxi³lxai²na²hẽ³li¹. 30 Jã¹nxe³kxa²yu³su²
Ka³lxa¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ sxi²yhen³ti³nãu³xa² Txa²wã¹sũ̱³nu²kxai³lu² A²hoh³lxi³
whãi²na¹ ai³lha²thet3jah³lxan³tho³li¹. Si³yxau³jah¹lo²su² na³li¹. Wi¹lxa²
Nxe³yah²lxan³nxa³ta̱³lxa¹ Txai²li² hau³ko³tũ¹nx2ti³ju³ta² ten³na³li¹.
ne³ka³ta²sxã³ a³ka³nxi²sxã³ ã³wa̱³li²sã²na¹tu¹wi¹ 31 Jã¹nxe³ha²kxai³ hxi²waun³txi²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
24 Jã¹nxe³jut3su² ha³te̱h³nxã³nxa² A̱i³ka² wẽ³sa² jũ¹nxa² so¹lxi³ a³lxi²hxai²na²hẽ³li¹.
o²la³kxi²ta³lu²nxa³jah¹la² kãi²nxa³wi¹. Ki³ka³lxa¹txi³ a²nũ²kxi²ki̱³kan²ti³ hai³txi³
Yxãn¹ta¹ ĩ³tih³nxe³jah¹la² kãin²ti²lã²na³li¹. a²yoh³la³ kãin²ti³he¹nx2nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹
Te²yã¹nxe³sxã³ a²sa³wit3su² hxi²ka¹nxa³wi¹. Txa²wã¹sũ̱³na² a³lxi² wa³to²hi¹nx2ti³hxai²na²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ a²sũ̱³nu²yah³lo²khai³xa² Nxe³nx2ti³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² wi¹wi¹nxe²
hxi²kan¹ti³lã²na³li¹. sa²hau³ko³nx2ti³tu¹wi¹.
25 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²ai²na² ha³te̱h³nxã³nxa² ĩ³tih³nxe³kxa²
yã¹nxe³te²lo³te³lhxã³ yã¹nxe³kxai²nãn²tu̱³ *Je³su²jah³la² a²sa³wit3su² ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²*
e³lain¹te³nah¹lxi¹: “Ĩ³tih³nxe³jah¹lai²la¹wi¹.” 32 A²nũ²a² ĩ²li³te² ĩ³nxai²na² a²nũ²a²
Nxe³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ ã̱³xa² ĩ³hen³txi³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
hxi²kan¹kxa² yã¹nxe³te²lo³te³lhxã³ “Je³su²jah³la² a²sa³wit3su²na¹wi¹.”
yã¹nxe³kxai²nãn²tu̱³ e³lain¹te³nah¹lxi¹: Yah³lxin¹jau³su² yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
“Hxi²kan¹jah¹lai²la¹wi¹.” Nxe³kxa² Txa²sũ̱³na² oh³xa² yxau³ta²si³yxau³kxah³la²
yã¹nxe³sxã³ wxa²hxi²kan¹txa² si³yxau³jah¹lo²su² ĩ³ye³kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:
te²sa¹kan²ti³ e³lain¹te³nah¹lxi¹: “A²ta³a² “Jah¹lai²li² txa²sa³wi³sai²la¹wi¹.” Nxe³na¹jau³su²
si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.” Nxe³ha²kxai³la¹ nxe³na¹tu¹wi¹. 33 Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a²
wxãi² ĩ³nxai²na² txa²sa³wi³ha³lxi³su² ĩ²li³te² ĩ³nxai²na² a²nũ²a² ã̱³xa²
yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² e³lain¹tu¹wi¹. ĩ³hen³txi³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la²
Nxain¹te³nah¹lxi¹: “Ta³nxũ̱¹ka̱³txai²na² a²sa³wit3su²nxa³wi¹.” Yah³lxin¹jau³su²
a²ta³nũ̱³ka̱³txi³sain¹na³li¹.” Nxe³jau³su² yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²sũ̱³na² oh³xa²
te²ai²li² nxe³te²ju²hẽ³li¹. yxau³ta²si³yxau³kxah³la² ĩ³ye³kxi²na¹tu¹wi¹.
Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² txa²sa³wit3su²nxa³wi¹.”
A²nũ²a² ĩ³yuh³lxa³kxi²nẽ³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su² Nxe³na¹jau³su² nxe³na¹tu¹wi¹.

26 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² yu̱h³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. *Je³su²jah³la² sa²wi³lhon³kxi³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² jau³su²*
Ko̱³nxe³ti³ kãi³ũh¹nx2tain¹ju³ta³nũ³su² 34 Jã¹nxa¹ju³kxai³lu² wxã³na¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
hãi³a² he³son³kxain¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ̱³na² a²nũ²a²nãu³xa² hãu²non³sxã³ yxau²xai³nyhu¹ah³lxi³ju³ta³n
ĩ²kxi²jah¹lai²la¹wi¹. Ĩ²kxi²ha²kxai³ yu̱³wxã³lho³li¹. Nxe³to³ta¹ he¹kxi²nyhu¹ah³lxi³ju³ta³nũ³a²
hã²wxãn³txa³ yan¹nãu³a¹ sa²hau³ko³tũh¹nx2ti³tu¹wi¹. 35 Nxe³ju³kxai³lu² wxã³na¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
27 Ka³nxah³tai²na² wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² yu̱³tu¹wi¹.
a³la²ni²tãu³a² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²ki³lha³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wĩ³na²
jau¹xain²txi³ ĩ³hen³txi³tain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. ã³nhe¹kxi²ha²kxai³ a²ka³ne³lxai²na²
28 Jã¹nxe³jut3su² txa²wã¹nũ²ai²na² sa²kxai³lu² a²hã³ka³na² ã³nhe¹kxi²ha²kxai³,

a²sĩ³sai²na² sa²kxai³lu² a²hã̄i³na²
ã³nhe¹kxi²ha²kxai³ nxe² ã³nhe¹kxi²nyhu¹ain¹tu¹wi¹.
36 Nxe³sxã³ wxa²yu³ta³khai³xa² a²ha³tih³xa²
ã³nhai¹son³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹.
37 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² te² ĩ³nxai²na²
sa²kxai³lu² wxa²wĩ³na² wxa²hã³ka³na²
nxe³sxã³ a³lxain¹yah³lxi³te²sin¹yu²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ ã³wa²to²hi² a³lxi²sa²tẽ³sah¹lxan³kxai²nãn²tu̱³
nxe³te² ĩ³nxãn²tu̱³ hxi²kan¹txi³ txa²sa³wi³ha³lxi³lot3sah¹lxan³tho³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² te² ĩ³nxai²na²
sa²kxai³lu² wxa²ki³lha³lxa² wxa²ka³ne³lxa²
nxe³sxã³ a³lxain¹yah³lxi³te²sin¹yu²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ ã³wa²to²hi² a³lxi²sa²tẽ³sah¹lxan³kxai²nãn²tu̱³
nxe³te² ĩ³nxãn²tu̱³ hxi²kan¹txi³ txa²sa³wi³ha³lxi³lot3sah¹lxan³tho³li¹.
38 Nxe³ha²kxai³ ĩ³hit1sah²lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ĩ³ye³khãuh³lxa³thi¹nx2tain¹ju³ta³nũ³a²
ta̱³nxa² ĩ³su²lhã³nx2tain¹ju³ta³nũ³a²
ta̱³nxa² nxe³nx2tain¹ju³ta³nũ³a² yu̱h³lxah³lxin¹ju¹tan¹te²kxa³ya³lhu²
Txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³syah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹txi³ Txa²sa³wi³ha³lxi³syah²lxan³tho³li¹.
39 Jã¹nxa¹jau³su² wxãi²na² sa²kxai³lu²
ĩ³ye³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³:
“Yu̱h³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tãu³a²
txa²wi¹la¹tãu³a¹ a³lxi²sa³nha¹. Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² sa²yxo²ã³a¹kxan²ti³ ya³lu²ju³ta²
ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ̄³na² ha³lo²a² yxau²xai³lyah²lxan³tho³li¹.
Yxãn¹ta¹: “Yu̱h³xai²na² ti¹ai²na²
yxau³na¹tãu³a² txa²wi¹la¹tãu³la³ a³lxi²sa²nxa³nha¹.
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
ĩ³su²lhã³sain¹kxan²ti³ yxo²ĩ²a¹ju³ta²
ã³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²sa³wi³ha³lxi³syah¹lxin¹tu¹wi¹.
Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ̄³na² ha³lo²a²
yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹.

Wi¹kãi³kxa²yo³su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

40 Jã¹nxe³jut3su² ai³lha²thet3jah³lxin¹tãu³a²
wa²su¹wa²sun¹sxã³ ã³wih¹si¹nx2tain¹jau³su²
e³kxi²nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ nxe³te²nãn²tu̱³
wa²su¹wa²sun¹sxã³ ã³wih¹si¹sain¹jau³su²
e³kxi²sain¹nũn³na³li¹. Nxe³sxã³
wa²su¹wa²sun¹sxã³ ã³wih¹si¹sain¹kxai²nãn²tu̱³
ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹la² wa²su¹wa²sun¹sxã³
ã³wih¹si¹nyhain¹jau³su² e³kxain¹nũn³na³li¹.
41 Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ²li³te²a²
Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹la²
wa²su¹wa²sun¹sxã³ ã³wih¹si¹nyhain¹tãu³a²
nxe²e³te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²na² Sũ̄³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ wa²su¹wa²sun¹sxã³
ã³wih¹si¹hai¹na¹tũ¹xã¹.” Nxe³jau³su²
nxe³te²nãn²tu̱³ Sũ̄³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³jah¹la² ĩ³hen³txi³kxa² yo³ha²
yã¹nxe³sxã³ ũ³yho³hi²nyhain¹nũn³tu¹wi¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² wi¹lhin¹jah¹la²
wa²su¹wa²sun¹sxã³ ã³wih¹si¹nyhain¹tãu³a²
nxe²e³te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²na² wi¹lhin¹jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ wa²su¹wa²sun¹sxã³
ã³wih¹si¹hai¹na¹tũ¹xã¹.” Nxe³jau³su²
nxe³te² ĩ³nxãn²tu̱³ wi¹lhin¹jah¹la²
ũ³yho³hi²nyhain¹nũn³tu¹wi¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ²li³te²a²
a³lxi²sai¹nha²kxai³ ĩ̄³yau³xa² sũ²jau³xa²
ĩ³na²jau³su² a²nũ²a² ã̄³jah¹la² ũ³hũ¹nyhain¹sxã³
e³te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² kãi²nxa³kxan²ti³
Sũ̄³na² sa³wi³sxai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
ĩ̄³yau³xa² ĩ³ha²jau³xa² ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.”
Nxe³jau³su² nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
ya²la³tu̱³ wi¹kãi³ain¹kxa²yo²ha² yũ³tu¹wi¹.
Jã¹nxa¹jau³su², tai²li², nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹.
Nxe³jau³xai²na² je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

11

Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ³wã̄³txi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxa² a²to²se³ nũ̄³ka̱³txa²
ĩ³yau¹ũ³ta³lun²te³na¹ ã³waix3ta¹hxai²hẽ¹la².
Sxi²jen³nãu³a² ai³lha²thet3sxã³ ai³sxã³
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hi² Sũ̄³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi² Je³su²jah³la²
a²yxo²wãn³txa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
nxã̄³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹txa³lxi³
sxi²ha² kan²txi³ ũ³tĩ¹kxi²sxã³ sxa³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² wã³nxĩn¹sxã³
o²la³kxi²jau³su² ha³ta̱³nxe³nũ²la²
a²sa³wi³hxa³lxa² ĩ³kaix1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxe³sxã³ ĩ³kaix1tũ²la² Je³su²jah³la²
ĩ³wã̄³txi³si¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³ah³lxin¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ̄³na² Si³yxau³tãu³u¹tai²na²
ũ³sa²si¹hã³ũh¹sa²sĩn¹jah¹lo²su² nĩn¹ji¹wi¹?
Nxe²nxa³kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a² ã̄³xa²
wah³nxe³sa²sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Nxex3jah³lxi³wxi¹. Wãn³txa²
ain³kxah¹lxin¹jau³su² ha³lo²a² ĩ²yah³lxin¹jut3su²
whãi²na¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² wxa²li³sxã³
ĩ³hen³txi³jah³lxi³hẽ¹li¹. 5 Ye³han³te²su²
te²a² ye³we²txi²ha²kxai³ ha³lxu³ha²
ai³te²su² te²a² sa²yu̱³we²txi²ha²kxai³
a²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³ ka̱³lã̄un³ta³kxi²te²su²
te²a² we²txi²ha²kxai³ a²ne³nxẽ³na²
ne³ka³tũ³te²su² te²a² ne³we²txi²ha²kxai³
a²nũ²a² ya³lu²te²su² te²a² ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tha²kxai³ a²nũ²a²

yen³kxi³txa²te²su² te²a² Sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³su² txa²wã¹ẽ¹nãu³a² sa²hau³ko³tain¹si¹hai¹ja³su²
ĩ³hen³txi³nhyai¹nha²kxai³ nxe³jau³su²
jau³xa² ha³kxa¹ ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
6 Txa²wãn³txa² hxi²ye¹ta³lxain¹sxã³
en²sai¹nxa³te²su² te²a² wi¹lhin¹khaix1xain¹na³li¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
a²sa³wi³ha³lxa² aun³txi³sxã³ ĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
sa²wa²nha²sxã³ a²nũ²a² ã³si³tẽ³la³kxi²
te²nãu³xa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² ai³sxã³
ĩ²yah³lxi¹nhĩ¹nai³tã² ĩh¹nxe³te²ta̱³
ĩ²te³lhxã³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Ka³tĩ³ka²txã³nxã²
kwa² sa³xit3sxã³ sa²hai³hain³jut3sũ³nxe²
a²nũ²a² ĩ³wa̱³wa̱³ta³kxi²sain¹jah¹la²
ĩ²te³lhxã³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? 8 Nxe²nxa³kxai²
ĩh¹te²ta̱³ ĩ²te³lhxã³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹?
A²nũ²ai²na² yen³kxih³jah¹la² wã²la²
a³lxi²khai¹nxe³ka³lo³a² au³khaix1nxe³ka³lo³a²
wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² nxe³ka³lo³ai²na²
ũ³whi²kxi²nha²jah¹la² ĩ²te³lhxã³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹?
Nxẽn²nxa³wi¹. A²nũ²a² wã²la²
wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² wih²kxi²nha²te²he³la³kxa²
a²nũ²a² sxi²ha² kãin²te²si³yau³jxah¹la²
sxi²ha² so¹lxi³ yxau²xai³lain¹te²jai¹ti²tu³wi¹.
9 Nxe²nxa³kxai²nãn²tu̱³ ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³
ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹la² ĩ²te³lhxã³
ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Jau¹xai²na²
wain³jau³xai²la¹wi¹. Yxãn¹ta¹ ĩ³hen³txi³tũ³ka̱³txa²
ã³wa²to²hi²sxã³ yxau²sa²tẽ³jah¹lai²la¹wi¹.
10 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx1ta²
nxe³nẽ³te³nah¹lxi¹: “Ne³ka²a³sah¹lxi³wxi¹.
Txa²sa³wit3su² ne³ka³ta²nxa²sxã³
ĩ³sa²si¹hã³a¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a²nãu³xa² ĩ³tih³nxain¹tu¹wi¹.
Txa²wãn³txa² hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la²
nxe³jau³xai²na² ĩ³hau³ko³tain¹tu¹wi¹.”
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 11 Jã¹nxa¹jau³su²
ya²la³tu̱³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³nũ³ka̱³txu¹tai²nãn¹jau³xai²na²
wxi²kan¹jau³xai²la¹wi¹. Yxãn¹ta¹ Jo³ãu²
Ba³tis²jah³la² wãn³txa² ĩ³tih³nxe³jau³xai²na²
wxi²kan¹sxã³ wa³to²hi²na³li¹. Nxe³kxan²ti³nũ¹
Txa²sa³wi³ha³lxai²na² hxi²kan¹tũ³ka̱³txi³sai¹nxã³kxai¹ha²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³si¹hai¹na¹jau³xai²na²
wxi²kan¹sxã³ wa³to²hi²sa²tẽ³na³li¹.
12 Jã¹nxe³sxã³ txa²nũ² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²nu¹tai²
Sũ³na² wãn³txa² ĩ³tih³nxe³te²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
A²nũ²a² ĩ²li³te²na² ã³yxo²o³tũ¹kxai²nãn²tu̱³
Sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wi¹lhin¹sxã³
ĩ³ũ¹hai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³jau³su² Jo³ãu²
Ba³tis²jah³la² ĩ³tih³nxe³te²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a²nũ²a²
ka³lxa¹te²nãu³xa² Txa²wãn³txa² a̱in³so¹ai¹nha²kxai³
ya³lo³txi²sxã³ Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹na³li¹.
A²kxã³nxãn¹jau³xu¹tai²na² Sũ³na²
wãn³txa³ ĩ³hen³txi³nũ³ka̱³txai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
Sũ³na² wãn³txa² ũ³wha²li¹jau³xu¹tai²na²
nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu
Nxe³ka³tu̱³ hã²wxãn³txa³ Jo³ãu²
Ba³tis²jah³la² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³tai²li²
hĩ¹na² yũ²na³li¹.” Nxe³nẽ³ti³ai¹ti²tu³wi¹.
14 A²nxe³jau³xu¹tai²na² E³li²ah³lu¹jãx1jah¹la²
wxã³ju³ta²nũ³a² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
A²nxe³jah¹la² wxã³jah¹lai²na² Jo³ãu²
Ba³tis²jah³lo²su² na³li¹. Ya²la³lyau³tu̱³
ã³ten³nxa²ti³kxai²nãn²tu̱³ yxo²ĩ¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
15 A²ne³nxẽ³na² yũ¹nx2ti³kxai²nãn²tu̱³
ain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹.

16 Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² a²hĩ¹nãn¹te²nũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ĩh¹nxe³txe²hũ̱³nhĩ̱³te²la¹xã³? Wẽ³ha³lxa²
yã¹nxain¹na³li¹. Sxi²je³na² kwa²
wa³ni̱³lo³nain¹te²ju²hẽ³li¹. Wa³ni̱³lon³sxã³
ĩ³kaix1nyhu¹ain¹te³nah¹lxi¹: 17 “Wãn³txa²
wi¹lhin¹jau³xa² ĩ³hain³sih¹nx2ti³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ ĩ³ka³li³kxi²ya³sai¹nxãn³tai¹ti²tu³wi¹.
Hã²wxãn³txa³nũ² ĩ³ãin²ta³kxi²jau³xa²
ĩ³hain³sih¹nx2ti³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ nã̱n³kxi²ya³sai¹nxãn³tai¹ti²tu³wi¹.”
Nxe³kxe³hũ̱³sxã³ a²nũ²a² a²hĩ¹nãn¹te²
nũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² kã³nxai³tãn¹tũ̱³ka̱³txa²
yã¹nxain¹na³li¹. Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³tũ̱³ka̱³txa² e²nain¹na³li¹.
18 Jã¹nxe³jut3su² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
wxã³hĩ¹nai³tã² yain³txa² kwa²hãi¹nxe²
a²na¹na²kxai³ jau³yau³xa² ĩ³na²xa³ha²kxai³
Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³te³na¹ a²nũ²ai²na² e²nain¹sxã³
wãn³txa² wai³nxa³jau³su² e³lain¹te³nah¹lxi¹:
“Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²li² ko̱³nxe³te²
yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³yxau³jah¹lo²sin²tai¹.”
Nxe² e³lain¹na²hẽ³li¹. 19 Jã¹nxẽn³tai¹.
Txai²li² wxã³na¹hĩ¹nai³tã² yain³txa²
ĩ³yai³ni²yain³jau³xa² ĩ³na² nxa¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³na¹ta¹ a²nũ²ai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
en²kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²na²
yain³tu̱³ kãin² yain³jah¹lai²la¹wi¹.
Yain³jau³xa² ĩ³na²sa³wen¹jah¹lai²la¹wi¹.
A²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ko̱³nxe³thin¹tũ̱³ka̱³txa² nxe³sxã³ ã³ya̱³lxi²nyhain¹jah¹lai²la

Nxe² e³lain¹na²hẽ³li¹. Nxe³lxain¹kxan²ti³
a²nũ²ai²na² a²hoh³lxi³su² te²a² wain³txi³
kãi³kxai²nãn²tu̱³ a²wẽ³ha³lxa² wain³txi³
ĩ²ye²ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sxi²jen³ti³nãu³xa² sa²yxo²we¹tai¹nxa³jau³su²

20 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² sxi²jen³ti³nãu³xa²
ĩ³kwa̱ix1ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³nãu³xa²
Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² wã³nxĩn¹sxã³
o²la³kxi²nũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
nxe³kxan²ti³nũ¹ hai³txi³ a²ko̱³nxe³ti³
kãi³ain¹ju³ta² ã³na¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
21 Jã¹nxe³jut3su² sxi²jen³txi³nãu³xa²
ĩ³kwa̱ix1txain¹te³ãn¹jau³kxai³lu¹ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ko²ra³sĩ²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txãi³. Bet3sa³i²ta³thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txãi³.
Ko̱³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹.
Kxã³nhxĩ¹nai³tãn¹thĩ³na² Ti²ro³thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txai³tã².
Si³tõ²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txai³tã² nxe³sxã³
ko̱³nxe³thin¹khai¹nxai¹nha²kxai³ ya³lu²hxa³nain¹ta¹hxai²ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ wã³nxĩn¹sxã³ kãi³ũh¹nx2ta¹ju³ta²
ĩ²ain¹ke³la³te²kxai³ a²ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³tu¹tai²na².
ã³na¹sxã³ ã³yxo²o³tũ¹sai¹nhĩ³nx2na³li¹.
Wã²la² sa²kẽ³nã²ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²sxã³
ha³nxe²a² sin³so³xa² ã³wxe³sãn²sxã³
ã³yxo²o³tũ¹sai¹nhĩ³nx2na³li¹. 22 Nxe³kxa²ha³ta³nxãn²ti³
yxan¹nãu³a¹ txa²wã¹o²la³kxi²ki̱³kxa²yo³ha²
Sũ³na² ũ³yho³hi²nẽ³tãu³a¹ Ti²ro³thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txãi³tã².
Si³tõ²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txai³tã² nxe³sxã³
ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²yo³ha² kãi²nxa³lho³li¹.
Yxãn¹ta¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa²yo³ha²
ã²la² kãi²non³tu¹wi¹. 23 Nxa²ha¹te¹
Ka³far³na³ũ²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na²
sa²kxai³lu¹: “Oh³nãn¹ko³nãu³a² Sũ³na²
ha³lo²a²nãu³a² ka³la³sxã³ ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹.”
Nxĩn¹jau³su² yxãn¹ta¹ yu̱h³xan¹ko³nãu³a²
ha³nxe² i̱³ko³nãu³a² sa²yu̱³lho̱¹txa²tu¹wi¹.
Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² So³to²ma²thĩ³na²
ko̱³nxe³thin¹khaix1ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ha²kxai³ ko̱³nxe³thin¹sxã³ kãi³ain¹kxa²yo³ha²
ũ³hũ¹nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²nũh¹nx2ta¹ju³ta²
ĩ²ain¹ke³la³te²kxai³ hai³txi³ ya³lu²hxa³nai¹nhĩ²ta².
24 Nxe³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³ yxan¹nãu³a¹
Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
a²wa³kxẽn³su² tu¹wi¹. Nxe³tãu³a²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² So³to²ma²thĩ³nũ¹tai²nãn¹tũ³ka̱³txa²
kãin² ye³khãuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ wxa²nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na²
sa²kxai³lu² ye³khãuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³ju³ta³nũ³a².
kãin² wha²to²hi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² hxi²nũ¹nain¹jau³su²

25 Nxe³ka³tu̱³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:
— Txa²wĩ³nãi³. Oh³xan¹thĩ³na² whãi²na¹
yuh³xan¹thĩ³na² whãi²na¹ A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Nxĩn¹sxã³
ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nãu³xa²
a³la³kxi²khai¹nxe³te²nãu³xa² nxe³sxã³
wa³ka³la² kãi³in¹ju³tai²na¹ wãn³txa²
ĩ³tih³nĩn¹jau³xai²na¹ ĩ³yau¹ũ³ai¹nxã³nhẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ a²hoh³lxi³sxa³te²su² te²nãu³xa¹
wxa²wãn³txai²na² ĩ³yau¹ũ³ai¹nĩ¹nhẽ³li¹.
Nxai¹nĩ¹nha²kxai³ sa²nẽn¹kxi¹nxa²ha¹wi¹.
26 Wã²nxũh¹lxi³sxã³ nxe²kãi³ĩ¹nhẽ³li¹.
Nxe³jau³su² Je³su²jah³lo²kxai³lu² Sũ³na²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
27 Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ãh¹
ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— Ten¹kxai³na². a²yxo²ha³kxa¹
Txa²wĩ³na² ũ³hũ¹sa³na²hẽ³li¹. Txa²wĩ³na²
so¹lxi³ a²ki³lha³lxa²na¹xai²na² ĩ²sa²jah¹lai²la¹wi¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wĩ³na² ĩ²te²la³
yu²nxa³wi¹. Txai²na² a²ki³lha³lxa²na¹xai²na²
so¹lxi³ ĩ²jah¹lo²sa¹wi¹. Te²yã¹nxũn³sxã³:
A²nu²a² ã̃³xai²na² Txa²wĩ³na² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹tũ¹xã¹.”
Nxa¹kxai²nãn²tu̱³ nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² Wĩ³na² ĩ²jah³lo²su² nũ³nhĩ̃³nx2na³li¹.
28 Jã¹nxa¹jut3su² wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
hxi²tha³ah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² yen³kxa²
sa³te²kxa² sa²nah³so¹sxã³ hxi²tha³te²hũ̃³nxe²
te² ĩ³nxai²na² nxe³sxã³ ã³wxã³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
ã³wa²su¹nha²sxã³ yxau²xai³nũ¹nxa²lxa¹tu¹wi¹.
29 Txa²wa³ka³li³yu³ta² sa²yu³ta³lot3jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³sxã³ txa²wãn³txa² ĩ³tih³nxe³nx2ta¹jau³xa²
wi¹ko̱³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Txai²na²
thãi³ti³la²khai¹nxe² yxau²xai³jah¹lo²sa¹wi¹.
A²nũ²a²nãu³xai²na² yu³hẽ³nãu³ai²na²
yxau²xai³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹kxa²yã¹nxe²
yxau³nũ²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ã³wa²su¹nha²sxã³
yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹. 30 Jã¹nxe³jut3su²
txa²wa³ka³li³yu³ta² sa²yu³ta³lot3jah³lxin¹ju³ta²
ta̱wi¹lxon³kxi¹jah³lxin¹kxi³te²ju²hẽ³li¹.
Sa²wa³ha³hẽn¹kxi²yah³lxin¹kxe³hũ̃³nxe²
wa³lo³lon³te²ju²hẽ³li¹. Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12

Sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na² a²wa³ka³li³yu³ta²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
ã³ha³lun²nũ²la² sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na²
hai³sxa² wi³txa² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² ã³nxai² a²sa³wi³ha³lxa²
a¹lxai³li² nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
he³hain¹jau³su² yain³txi³nã̃³kxa²

wxa²ni²lho¹sxã³ yai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ̄³ka̱³txa²
ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² ĩ²ain¹tãu³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Nxex3txi¹. Ju³te²a²
nũ̄³ka̱³txi³su² sa²ba³to³ nxe³tãu³a²
a²wah³ka³lxa² a²yxo²ha³kxa¹ ã³na¹xai³ki̱³te²jai³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²
Nxe³yãn¹ta¹ wxa²sa³wi³ha³lxa² jau³jau¹xai²na²
sa²yxo²ã³ain¹ti²tu³wi¹, yain³ti³nã̱³kxa²
wxa²ni²lho¹ai¹nha²kxai³lu¹. Nx-
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Sũ̄³na²
ũ³wha²li¹txã³nxa² ĩ²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹.
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² he³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nau³xu¹tai²na²
he³hai¹nha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
4 Nxain¹tãu³kxai³lu² Sũ̄³na² sxi²ha²
ã³wih¹nũ²la² yain³tũ̄³xai²na² Sũ̄³na²
ũ³yho³hi²tũ̄³xai²na² wxa²so¹sxã³ ĩ³yain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tũ̄¹xai²na² Sũ̄³na² sxi²ha²
hau³ko³tũ̄³ka̱³txa² wã³nxĩn¹te²ka³txa²
so¹lxi³ yain³tũ̄³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³ yai³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
5 Te²yã¹nxũn³jut3su² Sũ̄³na² sxi²ha²
hau³ko³tũ̄³ka̱³txa² a²yxo²ha³kxa¹
sa²ba³to³ nxe³ti³xai²na² jau³jau¹xai²na²
sa²yxo²ã³xai³ain¹te²ju²hẽ³li¹. Nx-
ain¹kxan²ti³ hxi²ki³la³ te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Ju¹tai²na² ĩ²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. 6 Nxe³yãn¹ta¹
wãn³txi³khai³xa² e³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Txa²wã¹sũ̄³na² sxi²ha² wa³to²hi²
wxi²kan¹jah¹lo²sa¹wi¹. 7 Sũ̄³na²
ũ³wha²li¹txã³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹:
“Wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³nyhu¹ah³lxin¹ju¹ta²
ten³sa³nhai¹. Yen³kxa² ũ³hũ¹sa²nhĩn¹ju³ta²
so¹lxi³ ten³sa²nxa³nhai¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³jau³su² ha³kxa¹ jau³jau¹xai²na²
wi¹ko̱³nh²yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ a²nũ²a²
hxi²ki³la²nxa³te²na² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²yah³lxi³hã³nx2nxa³lxi¹.
Yxãn¹ta¹ yah²lxa³lxi¹. 8 Nxe³na¹kxa²yu³su²
Txai²na² Sũ̄³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²
sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²wa³kxẽn³yah³lo²sa¹wi¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txa² hxi²yã³nãn³ta³kxi²jah¹la² hxi²we²txi²jau³su²

9 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txa²
ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
10 Ã³wih¹te³na¹ in³txa² hxi²yã³nãn³ta³kxi²jah¹la²
ĩ²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ fa³ri³se²a²
nũ̄³ka̱³txa² ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Sa²ba³to³ nxe³ti³xa²
a²nũ²a² ĩ³ton³kxai²nãn²tu̱³ we²txi²ju³ta³nũ³su²
wai³nhĩ̱³ji¹wi¹? Fa³ri³se²a² nũ̄³ka̱³txa²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ̄³ka̱³txai²na²
ko̱³nxe³thin¹ju³ta² a³ti²si¹kxi³jau³nũ³su²
ĩ³wã̱³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Wxa²nũ̄³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² ka³na³ka³na³jah¹la²
te² ĩ³nxai²na² o³ve²a² ka³na³ka³na³te²a²
sa²ba³to³ wi¹yũ³hĩ̱³nxa¹lxi¹. Nxẽn¹ka³tu̱³
o³ve²ai²na² sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na¹
kxĩh³nxẽ¹na² ã³wi¹hĩ̱³nx2na³li¹. Nxe³ju³tai²na²
nxe³kxai²nãn²tu̱³ sa²ba³to³ nxe³ti³xa²
nxe³kxan²ti³nũ¹ o³ve²ai²na² kxĩh³nxẽ¹na²
sa²sai²lho¹xi²hĩ̱³nxãn¹ji¹wi¹? 12 Jã¹nxe³kxe³hũ̄³sxã³
a²nũ²su² a³lxi²wa³to²hi²khaix1nxe³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³te²kxa³ya̱n³tu̱³ wi¹kãi³ũh¹ki̱³ju³ta²
sa²ba³to³ nxe³ti³xa² nxe³kxan²ti³nũ¹
wain³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² sa²wa³ti̱³nha²sxã³
hxi²yã³nãn³ta³kxi²jah¹la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ã³wih¹te³na¹ in³wã̱³ki̱³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³ ĩ³hxi²sin²nha²hĩ¹na¹ a²hxi²ka²
sa²kxai³lu² ĩ³hxi²we²nxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²hxi²kxã̱¹xa² yã¹nxe² hxi²wi¹lxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ̄³ka̱³txa²
a³li³ain¹ka³tu̱³ ĩ³he³son³kxi²nyhain¹sxã³
Je³su²jah³la² ĩ³su²lhã³si¹hain¹jau³su²
ĩ³ne³wa³ko³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ̄³na² sa³wi³ha³lxa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu²
ju¹tai²na² ĩ²nha²nũ²la² ã³waix3ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³waix3te³na¹ a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa²khai¹nxe³te²nãu³xa²
aun³ta² ĩ³hi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
a²nũ²a² ĩ³ton³te²a² ka³lxa¹sxã³ ĩ³hi¹tain¹yah³lxi³nũn³ta¹hxa
Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hxi²ki³kxai³lu²
we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Nxe³sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³wxi¹. We²txi¹nx2ta¹wi¹.
Nxe³nx2ta¹kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³ a²nũ²a²
ã³xa² ĩ³hen³txi³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
17 A²nxe³jut3su² kxã³nxu¹tai²na² I³sa³i²ah³lu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lu¹tai²na²
a²wãn³txi³su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1ta³la³ te³nah¹lxi¹:
18 — Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Jah¹lai²li²
Txa²sa³wi³sai²la¹wi¹. Ĩ³kaix1so¹na¹kxah³lai²la¹wi¹.
A³lxi²na¹kxah³lai²la¹wi¹. Ĩ³wi¹lxon³kxi²sa²jah¹lai²la
Ã³nũ²nxi²sxã³ ai³na¹tu¹wi¹.
Nxe³kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a²nãu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta²
ã³wa²su¹kxi²na¹ju³ta³nũ³a²
ĩ³hen³txain¹tu¹wi¹. 19 Hai³txi³
kwa² ĩ³he¹he¹kxi²nyhu¹xa³ha²kxai³
kwa² ĩ³kaix1nyhu¹xa³ha²kxai³

sxi²jen³nãu³ai²na² kwa² ĩ³kãi²non³si¹nha²ha³ʼ²ai²na² nũ³kxũn³txi³ yxau²sa²tẽ³xa³lho³li¹.
ĩ³ye³li³xa³ha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wi¹. 27 Nxe³ha²kxai³ wxa²wãn³txa² e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
20 Ka³tĩ³kxa³ti²nxãn³su² sa²ka³lũt3sxã³ “Je³su²jah³lai²li² Bel³se³bu²ah³la²
sxa³nxã³nxa² sa²nãu³lxi²nxa³lho³li¹. a²sa³wi³sai²la¹wi¹.” Yah³lxin¹jau³su²
Te²yã¹nxe³sxã³ lã³pi³ãu²te³na² yxãn¹ta¹ fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txe² ĩ³nxai²na²
ũ³hũ¹lxi³te³lhxã³ tẽ³na² hai³txi³ wxa²wẽ³ha³lxa² kãi³a¹kxa² yã¹nxe²
ũ³hũ¹lxi²nxa³lho³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe² kãi³ain¹nũn³na³li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³
a²nũ²a² yxo²ĩ²sxã³ hxi²tha³kxai²nãn²tu̱³ wxa²nũ̱³ka̱³txai²na² ĩh¹te²ta̱³ sa³wi³ha³lxi³la³
hai³txi³ ĩ³ya²lu¹thxa³kxi²nxa³lho³li¹. te²la¹xã³? 28 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
Nxe²nxa³ha²kxai³ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txain¹ yau¹ka³: Te²hi²sen³su² ĩ³hxi²kat1sa²ha²kxai³
21 Jã¹nxe³jut3su² Jah¹la² wãn³txai²na² hxi²kan¹txi³ ko̱³nxe³te² yãu³ka³txa²
sa²kxai³lu² a²nũ²a²nãu³xai²na² nxũ²kwa̱i³li³si¹jau³su² ĩ³ye³kxi²na¹wi¹.
a²yxo²ha³kxa¹ yxo²ĩ²ain¹tu¹wi¹. Nxe³na¹kxe³su² ya²la³txi³ Txa²wã¹sũ̱³na²
I³sa³i²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3jah¹lo²su²
ye²te²sa¹wi¹.

Bel³se³bu²ah³la² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

22 Nxa²ha¹te¹ in³txa² ko̱³nxe³te² 29 Te²yã¹nxe³jau³su² sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la²
yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³yxau³jah¹la² nũ̱³kxũn³jah¹lo²su² ye²kxai²nãn²tu̱³
ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² hxi²kan¹ti³ sxi²hai²na² ã³wih¹ka³tu̱³
ye³han³ye²ha²kxai³ yxo²kan²ye²ha²kxai³ a²yen³kxa² kãi³kxi²ti³hex1nxe³hĩ̱³nx2nxa³wi¹.
nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²kxai³lu² Yxãn¹ta¹ nũ̱³kxũn³jah¹lai²na² i³sxã³
Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² in³txa² sa²tai³kxain¹ke³la³te²kxai³ sxi²hai²na²
ĩ²kxi²nũ²la² ko̱³nxe³te² yãu³ka³txa² ã³wih¹ka³tu̱³ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
nxũ²kwa̱i³li³si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la². hxi²kan¹ti³ kãi³kxi²sxã³ wxa²so²hxa³hĩ̱³nx2na³li¹.
Nxe³tãu³ yxo²we²txi²xi²ha²kxai³ ye³we²txi²xi²ha²kxai³ 18-19 Nxe³ta¹ ha²kxai³ a²ta³nãu³xa² a²hxi²kan¹jah¹la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 23 A²nxe³ju¹tai²na² Bel³se³bu²ah³lan²tu̱³ nxe² kãi³kxi²na¹hẽ³li¹.
a²nũ²a² ĩ³hi¹tain¹te²nãu³xa² ĩ²kxain¹nxa²ha¹te¹ Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹.
o²lai¹nha²kxai³ ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹: Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a²ta³ai²na²
— Je³su²jah³lai²li² wã³nxĩn¹khaix1jah¹lo²sin¹tai¹. a²nũ²ẽ¹na² nxũ²kwa̱i³yxau³te²su² te²a²
Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3jah¹lo²su² nxũ²kwa̱i³li³si¹hai¹na¹wi¹.
yxau³sxã³ wah³nxe³kxi²ki̱³jah¹lo²su² nxe³jah¹lain²txi³ te²sin²tai¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Nxe³ain¹jut3su² a²nũ²ai²na² ã³ya̱³lxi²sai¹nxa³te²su²
24 Nxe³yãn¹ta¹ fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txai²na² te²a² txa²ko̱¹ko̱¹sain¹na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹: o³ve²a² yã¹nxe² ã³nũ²kxi²sai¹nxa³te²su²
— Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² te²a² ha³te̱n¹txi² aun³txi³si¹hain¹tu¹wi¹.
Bel³se³bu²ah³la² a²ta³nãu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² 31-32 Jã¹nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²li³te²su²
ha²kxai³ nxe³jah¹la² a²sa³wit3sin²tai¹. a²ta³nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³ kãi³kxai²nãn²tu̱³
Nxe³te²si¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ hã²wxãn³txa³ ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
ko̱³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³li³si¹jau³su² ã³yxo²o³tũ¹kxai²nãn²tu̱³ ã³wa²su¹tain¹ju³ta²
ĩ³ye³kxi²te²sin¹yu²hẽ³li¹. Fa³ri³se²a²nãu³xa² yũ²na³li¹. Txai²na² Sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta²
nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Si³yxau³tãu³lot3jah¹lo²su² te²sa¹jah¹lo²na¹xai²na²
ko̱³nxe³te²lot3sain¹kxan²ti³ ã³wa²su¹tain¹ju³ta³nũ³a²
25 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² yũ³tu¹wi¹. Nxe³to³ta¹ wxãi²na²
fa³ri³se²a² ẽ¹nãn¹jau³su² wi¹ko̱³nha²ha²kxai³ wai³nxa³jau³xa² e³lah³lxin¹jau³kxai³lu¹:
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹: “A²ta³a² hxi²kan¹ta² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nũ²a²nãu³xai²na² ĩ³hxi²ka¹tin²tai¹.” Yah³lxin¹jau³su²
sa²kxai³lu² wã²nxũ̱h¹lxi³ ã³nhe¹kxi²nyhain¹kxa³ yah³lxin¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ya³lu²hxan³nyhain¹te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ ko̱³nxe³te²lo³jah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jau³xai²na²
sxi²je³na² ta̱³nxa² kwa² sxi²ha² sa²kxai³lu² Sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ta̱³nxa² a²nũ²a² yxau²xai³te²nãu³xa² ko̱³nxe³te²lo³jau³xai²na² sa²kxai³lu²
ã³nhai²ta³lxi³sxã³ yxau³ain¹kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³ ã³wa²sut1ju³ta² yũ²nxa³wi¹.
kan²txi³ yxau²sa²tẽ³ai¹nxa³lho³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ yan¹nãu³a¹ ko̱³nxe³ti³
26 Te²yã¹nxũn³sxã³ Sa³ta³na²jah¹la²kxai³lu² kãi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² a³ya³ti²ju³ta³nũ³a²
wã²nxũ̱h¹sxã³ nxũ²kwa̱i³li³si¹nha²jau³su² yũ³hĩ¹na¹ ã³wa²su¹ju³ta²nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹.
ĩ³ye³kxi²nha²kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³ Hxi²ki³te²la³ yxau²sa²tẽ³ju³ta³nũ³a² so¹lxi³

yũ³tu¹wi¹.

Hi³sa³ka³txa² a²nxã³kxa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

33 Jã¹nxe³kxe³hũ³jau³su² hi³sa³ka³txai²na²
wi¹kxai²nãn²tu̱³ a²nxã³kxa² wi¹te²jai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ hi³sa³ka³txai²na² ko̱³nxe³kxai²nãn²tu̱³
a²nxã³kxa² ko̱³nxe³te²jai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³sxã³ hi³a²nxã³kxi³khai³sxu² ĩ²ki̱³sa²kxai³
hi³a² wi¹ta̱³nxa² ko̱³nxe³ta̱³nxa²
ĩ²ki̱³te²jai¹ti²tu³wi¹. 34 Nxe³ha²kxai³
wxãi²nãu³ ĩ³nxai²na² fa³ri³se²a²
nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² txih³xa² wẽ³ha³lxa³
yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Ko̱³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹ wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yxo²e³yah³lxi¹lxi¹.
Ju¹tai²na² wai³nxa³wi¹. Ya²la³txi³
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² nũh¹ e³kxi²nha²kxa²
yã¹nxe² txa²wã¹yxo²e³jau³su² nxe³te²ju²hẽ³li¹.
35 Jã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² wi¹lhin¹te²a²
a²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lhi¹nha²kxai³ wi¹lo²la³kxi²te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Nxe³ain¹ta¹ a²nũ²a² ko̱³nxe³thin¹te²a²
a²ẽ¹na² whãi²na¹ ko̱³nxe³thi¹nha²kxai³
wi¹lo²la³kxi²te²sxa³yu²hẽ³li¹.
36 Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹ ya²la³tu̱³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Wãn³txa² toh³lxi³jau³xai²na² whãi²na¹
e³yah³lxin¹te²tu̱³ yan¹nãu³a¹ kãi³yah³lxin¹kxa²
yo³ha² a³ya³ti²kxe³su² nxe³ti³xa¹
ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹. 37 Nxe³sxã³
wxa²wãn³txai²na² wi¹jau³xa² sa²yxo²sai¹kxai²nai²tu³
wi¹lhin¹te²lo³nx2ti³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
wxa²wãn³txa² ko̱³nxe³jau³xa² sa²yxo²sai¹kxai²nai²tu³
ko̱³nxe³thin¹te²lo³nx2ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

*Fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txa² ko̱³nxe³thin¹sxã³
kãi³ain¹jau³su²*

38 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ha³te̱h³nxã³nxa²
a²hoh³lxi³su² te²su² te²a² fa³ri³se²a²
nũ³ka̱³txi³su² te²su² te²a² nxe³sxã³
ka³na³ku² ã³tĩ³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³la² tih³nxe³nha¹jah¹lãi³.
Wã³nxĩn¹sxã³ kãi³in¹ju³ta² wã²nã³ũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
39 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Ko̱³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹.
Sũ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jau³su² jau³xa²
ten³ti³he¹yxah³lxa³lxi¹. Yah²lxa³nha²kxai³
Sũ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²kxe³su² wã³nxĩn¹sxã³
kãi³a¹ju³ta³la³ ĩ³ye³kxi²sah¹lxi¹nhẽ²li¹.
Nxe³yãn¹ta¹ hĩ¹na¹ wã³nxĩn¹na¹ju³ta³la³
wã²nã³ũ¹nx2ti³nxa³lho³li¹. Wãn³txa²
wã²nã³ũ¹nx2ta¹jau³xa² tĩ³yau³xu¹tai²na²
so¹lxi³ Jo²na³jah³lu¹tai²na² Sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lu¹tai²na²
wãn³txa² so¹lxi³ ĩ³yũ¹jah³lxin¹tu¹wi¹.
40 Nxe³jau³xu¹tai²na²sa¹. Jo²na³jah³lu¹tai²na²
sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²tãu³a²
a̱i³na² a²ẽ¹nai²na² ka³te̱n³su² sxa³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Hã²wxãn³txa³ a³li³sa²sai¹xi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txai²na²
Sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²
sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²tãu³a¹
kxĩh³nxẽ¹na² ya³lu²sxã³ sxa³na¹tu¹wi¹.
Hã²wxãn³txa³ ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³na¹tu¹wi¹.
Nxe³ju³tai²na¹ Sũ³na² sa²si¹hã³sa²ju³ta²
e³lxah¹ ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹. 41 Jã¹nxe³jut3su²
yan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kãi³ain¹kxa²
yo³ha² a³ya³txi²kxe³su² nxe³ti³xa¹
Ni³ni³ve²thĩ³nãn¹ta² nũ³ka̱³txu¹tai³na²
nxe³te²hi²sen³su² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2tain¹tu¹wi¹.
A²nxe³te²nãu³xu¹tai²na² sa²kxai³lu²
Jo²na³jah³lu¹tai²na² wãn³txa² ain³kxai¹nha²kxai³
ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nain¹ju³tu¹tai²na² ã³na¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Jo²na³jah³la² hxi²kan¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ kãin² wa³to²hi²jah¹lo²sa¹wi¹.
Nxe³sa³kxan²ti³nũ¹ Txa²wãn³txa²
sa²yxo²wet1sah¹lxa³lxi¹. 42 Te²yã¹nxe³jut3su²
kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Se²ba³thĩ³na²
a²wa³kxẽn³na¹ka³lxu¹tai²na² sa²kxai³lu²
Sa³lo³mãu²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²
a²hoh³lxi³khai¹sa²jau³xa² ain³kxi²te³lhxã³
u²lxan¹thĩ³na² a³li³sxã³ wxã³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
A²nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² yan¹nãu³a¹
Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
kãi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³ti²kxe³su²
nxe³ti³xa¹ ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹.
Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Sa³lo³mãu²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² wi¹lain³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ Txai²na² sa²kxai³lu² Sa³lo³mãu²ah³la²
ĩ³kãin² wa³to²hi²na¹jah¹lo²sa¹wi¹.
Nxe³sa³kxan²ti³nũ¹ Txa²wãn³txa²
ain³kxi²ti³ten³yah³lxa³lxi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.

Ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txe²su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

43 Nxe³ha²kxai³la¹ ko̱³nxe³te² yãu³ka³txa²
a²nũ²a² nxũ²kwa̱i³li³kxai²nãn²tu̱³
ha³lo²ai²na² ĩ̱³yau³xa² yũ²nxa³ko³xa²
a²hãi¹nxe³ti³xa¹ ã³wxe³sxã³ ĩ³ye¹nxi²si¹jau³su²
ã³ten³sxã³ ai³lha²thet3tin²tai¹. Yxãn¹ta¹
ĩ³ye¹nxi²je³na² ĩ²xa³nũ²nhai¹. 44 Nxe³yãn¹ta¹
ĩ²xa³kxe³su² e³nha²te³nah¹lxi¹: “Txa²sxi²ha²
a³li³a¹thĩ³nai³tã² ã³wa̱³li²na¹tũ¹xã¹.”
Ain¹jau³su² ã³wa̱³li²tãu³ a²nũ²ẽ¹nai³ta³lxi²
a²nũ²yũ²nxa³ha²kxai³ wi¹we²txi³ha²kxai³
wi¹lhau³ko³nha²kxai³ nxe³ye²kxe³su²
ha³lo²a² ai³lxin²tai¹. 45 Ai³ka³tu̱³
ko̱³nxe³te² yãu³ka³txi³nãu³xa² ha¹li¹
ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³te²nãu³xa²
ko̱³nxe³ti³khaix1 wa³to³hain¹te²nãu³xa²
ĩ³ha¹txai¹nĩn²tai¹. Nxe³te²nãu³xa²

sa²so¹sxã³ ã³wa̱³li²xi²sa²tẽ³in²tai¹.
Nxe³ju³tai²kxai³lu² in³txa² ẽ¹nãu³a²
ko̱³nxe³ti³ ã³wa²to²hin²tai¹. Te²yã¹nxe³jut3su²
hĩ¹na² yxau³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na²
sa²kxai³lu² ko̱³nxe³thin¹khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²hã³ka³nai²na² a²lon³ti³tãu³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

46 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³li²ta³lu²nai¹nxã³tã³xa²
a²hã³ka³nai²na² ã³wxã² a²lon³ti³tãu³xa²
ã³wxã² nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ha³lo²a²
yxau³sxã³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹si¹nyhain¹jau³su²
ã³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 47 Nxe³sxã³
ĩ³hen³txi³te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Nxe³txi¹. Wxa²hã³ka³nai¹tã³
wxa²lon³txi³tãu³xa² ha³lo²a² yxau³ain¹na³li¹.
Ĩ³ye³kxi¹nxa²te³lhxã³ wxã³ain¹na³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
48 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²hã³ka³nai¹ta̱³ txa²lon³ti³tãu³ãn²ta̱³
ĩ̱h¹te²la³ta̱³nain¹te²la¹xã³? Nxe² e³nũ²la²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wã²nã³ũ¹hain¹te³nah¹lxi¹:
49 — Tũ̱¹ka̱³txai²na² txa²hã³ka³nũ²su²
ha²kxai³ txa²lon³ti³tãu³su² ha²kxai³
nxe³kxi²sain¹na³li¹. 50 Nxe³sxã³ a²nũ²a²
ĩ²li³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wĩ³na²
Oh³nãn¹jah¹a² Si³yxau³jah¹lai²na²
a²ten³jau³su² sa²yxo²wet1sxã³ kãi³kxai²nãn²tu̱³
nxe³te²nãn²tu̱³ txa²hã³ka³nũ²su²
ha²kxai³ txa²lon³ti³tãu³su² ha²kxai³
ne³te²sain¹na³li¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

13

Yain³ta³ki³a² wi¹ki³a² ũ³wẖĩ̱¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ sxi²hai²na² a³li³xi²nũ²la²
ĩ̱³ye³na² ne³kxu̱n²nãu³a² ai³sxã³
ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Ã³wxe³ka³tu̱³
a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa²khai¹nxe³sxã³
ã³wxã³wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹
Je³su²jah³la² te²kxai²lu² ka³no¹a²ka³lo³a²
ã³wih¹wxe³ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa²
te²kxai³lu² ha³lo²ai²na² ĩ̱³ye³nai²na²
ne³kxu̱n²nãu³a² yxau³ai¹nha²kxai³
nxẽn³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 A²nxe³tãu³a²
Je³su²jah³la² hi²sen³su² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³ ĩ³tih³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³tih³nxe³te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nũ²ai²na²
hai³sxa³nãu³a² ai³nũ²nhai¹. Yain³ta³ki³a²
wi¹ki³a² ũ³wẖĩ̱¹te³lhxã³ wxa²sa²tãu³wa³ya²txũ³
ũ³wẖĩ̱¹nũ²nhai¹. 4 Ũh³wĩ̱¹tãu³a²
yain³ta³ki³ai²na² ki³jũ¹nxe² ã³nhai¹tãu³a²
sa²kxai³lu² tĩh³na² yxo²ki³sa² ã³yun¹na³nũ²nhai¹.
Ã³yun¹na³tãu³ a̱i³ka³nãu³xa² wa³su³txi³
wxã³sxã³ yai³nhxa³kxain¹nũ²nhai¹.
5 Ãh¹ki³jũ¹nxe² ã³nhai¹tãu³a² sa²kxai³lu²
txah³lxa³kxa² si³yu³hẽ³nãu³a² nxe³kxĩ̱h³nxũ³xa²
ã³yun¹na³nũ²nhai¹. A²nxe³ kxĩh³nxai²na²
au³la³ka²txi³nh²nxa³ha²kxai³ wa³su³txi³
ka³lũ̱³nũ²nhai¹. 6 Ka³lũ̱³te³na¹ u³je³na³kai²li²
wxa²ki³ka³la³ka³tu̱³ ĩ³wãn³ya²lun¹ti³nũ²nhai¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³tu̱³ yain³ta³ki³ne³ka²
a̱u³txi³ sxa²nxa³ha²kxai³ ya²lun¹txi³nũ²nhai¹.
7 Ãh¹ki³a² jũ¹nxe² ã³nhai¹tãu³a²
sa²kxai³lu² ha³lo²a² ũ³yen³ko³xa²
ã³yun¹na³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na²
sa²kxai³lu² ka³lũ̱³xi²nũ²nhai¹. Nxe³ta¹
ũ³yen³ko³su² ha²kxai³ hi³a² kha¹ka³txa²
ka³lxa¹txi³ ka³lũ̱³ye²nũ³nha²kxai³
nxe³te²kxai³lu² yain³ta³nxe²kxa²
wãn³ne³sa³te³kxi²sxã³ ya²lun¹txi²ye²nũ²nhai¹.
8 Nxe³yãn¹ta¹ ãh¹ki³a² jũ¹nxe² ã³nhai¹tãu³a²
sa²kxai³lu² kxĩh³nũ̱³xa² ti̱³ti̱n³tũ̱³xa²
ã³yun¹na³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na²
sa²kxai³lu² wi¹ka³lũ̱³ha²kxai³ wi¹we¹nha²kxai³
yain³txa³ki³a² kãin² ki³kan²kxi²ha²kxai³
kãin² a̱n³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na²
sa²kxai³lu² a²hãi¹nxe³ki³sa² ki³an²tu̱³
wa̱³li̱³kha³lhon¹txi² ã³ki³i¹nhe¹ha²kxai³
a²hãi¹nxe³ki³sa² ki³an²tu̱³ ka³lxa¹txi³
ã³ki³i¹nhe¹ha²kxai³ a²hãi¹nxe³ki³sa²
ki³an²tu̱³ kũ³we²ki²la² ka³lxa²nxa³txi³
ã³ki³i¹nhe¹ha²kxai³ nxũ²nhai¹.
9 Jã¹nxa¹jau³su² wi¹ko̱³nyah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nãn
wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

Wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³tih³nxe³jau³su²

10 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxai²na²
sa²kxai³lu² ã³ti̱³sxã³ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³
a²nũ²a²nãu³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² so¹lxi³
e³kxai¹nĩn¹ji¹wi¹? Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Wxa²yu³tai²na² so¹lxi³ wãn³txai²na²
tah²yau³xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu²
a²nũ²a² ẽ¹nãu³a² sa²hau³kot3jau³nũ³su²
nxe³jau³jau¹xai²na² txa²nũ² ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Wxã³ka³ta̱³ã̱¹ka̱³txai²na² hĩ¹na² ã³ne³wxe³ti³he¹xai¹nxa³lho
12 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱n³tu̱³ in³txi³su²
yen³kxih³kxai²nãn²tu̱³ ã²la² kãin²sxã³
ũ³yhen³kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³
yain³sxã³hai¹nxe³hĩ̱³nx2na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
in³txi³su² yen³kxi³txa²te²su² te²a²
jũ¹nxe² so¹lxi³ yen³kxih³kxi³su²

sa²so¹kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³
yen³kxi³ txa²khaix1nxe³hĩ³nx2na³li¹.
Nxe³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
Sũ³na² wãn³txa² jũ¹nxe² ã³ne³wxe³yah³lxi¹nha²kxai³
kãin²non³sxã³ ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Tũ¹ka̱³txai²na² ã³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³
ĩ³yau¹ũ³jau³xa² so¹lxi³ ain³kxain¹tu¹wi¹.
13 Jã¹nxa¹jau³su² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
so¹lxi³ e³kxai¹na¹wi¹. Nxai¹na¹kxan²ti³
ĩ²ain¹kxan²ti³ ã³ye³wxe³ai¹nxa³lho³li¹.
Ain³kxain¹kxan²ti³ ã³ne³wxe³ai¹nxa³lho³li¹.
14 A²nxe³sxã³ I³sa³i²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²
Sũ³na² wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx1ta²
nxe³te³nah¹lxi¹:
“Wxãi²na² sa²kxai³lu² ne³kat1sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ ã³ne³wxe³yah²lxan³tho³li¹.
Ĩ²sa²tẽ³kah¹lxin¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
wi¹lĩ²sa²tẽ³yah²lxan³tho³li¹.
15 A²nxe³tũ³ka̱³txai²na² a²ẽ¹nãu³ai²na²
kan²na³li¹. A²yen³na² whãi²na¹
wxa²ye³tĩ¹nha² a²ne³nxẽ³na²
whãi²na¹ wxa²ne³tĩ¹nha² nxe³kxa²yã¹nxain¹na³li¹.
Nxe³sxã³ ã³ne³wxe³ai¹nx3tho³li¹.
Nxai¹nxa³ke³la³te²kxai³ a²yen³na²
ã³ye³wxe³ai¹nha²kxai³ a²ne³nxẽ³na²
ain³kxai¹nha²kxai³ nxe³sxã³
a²ẽ¹nãu³ai²na² Txa²wãn³txa²
ã³ne³wxe³ain¹kxai²nãn²tu̱³
yxo²ĩ²sain¹sxã³ sa²hau³ko³tai¹hĩ³na¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ nxai¹nxa³wi¹.”
I³sa³i²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
16 Yxãn¹ta¹ wxãi²kxai³ txa²sa³wi³ha³lxi³syah¹lxin¹te²
ĩ³nxai²kxai³ te²yã¹yxah³lxa³lxi¹. Wxa²ye³na²
wi¹lĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ wxa²ne³nxẽ³na²
wi¹lain³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹lxi¹.
Nxe³ha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nx2ta¹wi¹.
17 Kxã³nhxĩ¹nai³tã² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³tũ³ka̱³txu¹tai²na² a²nũ²a²
wi¹lhi¹nain¹te²nãu³xu¹tai²na² nxe³sxã³
yen³kxa² ĩ²yah³lxin¹ju³tain²txi³ ĩ²ti³te³nai¹nha²kxai³
wãn³txa² ain³kxah¹lxin¹jau³xain²txi³
ain³kxi²ti³te³nai¹nha²kxai³ nxe³ain¹ta¹
hxi²ka¹nain¹te²sxa³jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.

Yain³txa³ki³a² ũ³whĩ¹jau³su² a²si³yxau³jau³su²

18 Jã¹nxa¹jau³su² yain³txa³ki³su²
ã³yun¹na³jau³xin³ti³ a²si³yxau³tãu³a²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
19 A²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² wãn³txa²
tah²yau³xai²na² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
a²nũ²a² ẽ¹nãu³a² sa²hau³kot3jau³nũ³su²
nxe³jau³jau¹xai²na² ain³kxi²sxã³ ã³ne³wxe²nxain¹na³li¹.
Sa³ta³na²jah¹la² a²ta³a² hxi²kan¹jah¹la²
wxã³sxã³ ne³wã²na³ti³hi¹te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe² yain³txa³ki³a² tĩh³na²
ne³ku²nxa² ã³yun¹na³ki³ai²yã¹nxe³te²ju²hẽ³li¹.
20 A²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ain³kxi²kxai²nãn²tu̱³
wi¹lxon³kxi²sxã³ ain³kxi²te²ju²hẽ³li¹.
21 Nxe³yãn¹ta¹ a̱u³txi³ yxo²ĩ²xa³kxe³su²
ha³lo²a² ko̱³nxe³to³nha²kxai³ Sũ³na²
wãn³txa² ain³kxi²ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ĩ³khãuh³lxa³thi¹nai¹nha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² wãn³txai²na²
wa³su³txi³ sa²yxo²ã³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe²
yain³ta³ki³ai²na² kxĩh³nxa² txah³lxi³ju³tai²na²
ã³yun¹na³ki³ai²yã¹nx2na³li¹. 22 A²nũ²a²
a̱³xai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa²
ain³kxi²nũn³te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ ha³lo²a²
hxi²waut3ta³lxi³nha²khaix1nxe³ha²kxai³
a²yen³kxa² ta̱³nxa² a²ha³te̱h³nxã³nxa²
ũ³yho³hi²ki̱³txã³nxa² ta̱³nxa² kãin²
yxo²kwa̱i³nai¹nha²kxai³ wãn³txa²
wi¹jau³xa² ã³na¹ain¹sxã³ hai³txi³ Sũ³na²
sa²yxo²we¹ti³hex1te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe² yain³ta³ki³ai²na² ha³lo²a²
te̱²yen³ko̱¹nãu³a² ã³yun¹na³ki³ai²yã¹nx2na³li¹.
23 A²nũ²a² a̱³xai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na²
wãn³txa² ain³kxi²hĩ¹na¹ wa³su³txi³
ã³ne³wxe³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³sxã³
ã³nhai¹tũ³tũ³ka̱³txa² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ain³kxa²so¹sxã³ kan²txi³ i³ka³tu̱³
wi¹lhin¹khai¹nxe³sxã³ sa²yxo²we¹tai¹nha²kxai³
ãh¹ ã³nhai¹tũ³tũ³ka̱³txa² ãh¹ ĩ²li³te²a²
wi¹lhin¹sxã³ sa²yxo²we¹tai¹nha²kxai³ ãh¹
ã³nhai¹tũ³tũ³ka̱³txa² ãh¹ ĩ²li³te²a² jũ¹nxe²
wi¹lhin¹sxã³ sa²yxo²we¹tai¹nha²kxai³
nxe³te²ju²hẽ¹li¹. Nxe³kxa² yã¹nxe²
yain³ta³ki³ai²na² kxĩh³nxa² ti̱³ti̱n³tũ³xa²
ã³yun¹na³ki³ai²yã¹nx2na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ko̱³nxe³ki³a² ũ³whĩ¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

24 Ãh¹lxi³sxã³ wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ha³lo²a² yan¹nãu³a¹ a²nũ²a²
kãi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³ti²ti³wa³kxa²
ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. A²nũ²ai²na²
yain³ta³ki³a² wi¹ki³a² ũ³whĩ¹kxi²jah¹lai²yã¹nx2na³li¹.
25 Nxe³jah¹lo²su² nũ²nhai¹. Nxe³yãn¹ta¹
ka³nxah³ti³na² ãu³xi²ti̱³kxai³lu² a²nũ²a²
a²ko̱¹ko̱¹su² jah¹la² hãi³a² wxã³nũ²nhai¹.
Wxã³te³na¹ a²ki³a² ko̱³nxe³ki³a² hãi³a²
ũ³whĩ¹kxi²nũ²nhai¹. Nxe³ka³tu̱³
ih³xi²nũ²nhai¹. 26 Hã²wxãn³txa³nũ²
yain³txa³ki³ai²na² ka³lũ³ha²kxai³
wi¹we¹nai¹ hã²lã³ kxai³ ai³la² a̱n³ye²nũ²nhai¹.
A²nxe³tãu³a² ko̱³nxe³ki³ai²li² te²yã¹nxe³sxã³
ka³lũ³hi² wi¹we¹ni² a̱³ni² nxe³ye²nũ²nhai¹.
27 Nxa²ha¹te¹ hai³sxa² wa³kxẽn³yah³lai²na²

a²sa³wi³ha³lxa² ã³tɨ̰³sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹
“Ãu³la³na³xãi³. Nxe³si¹lxi¹. Yain³txa³ka²
wi¹ki³ai²na² so¹lxi³ ũ³whɨ̰¹nhĩn¹ta²lu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ ĩh¹te²a³ hxi²ki³ta̰³ ko̰³nxe³ki³ai²li²
wen¹sĩn¹te²la¹xã³?” Ain¹nũ²nhai¹.
[28] Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
“Ko̰¹ko̰¹su² jah¹la² hxi²ka² kãi³ũ¹nhẽ³lin¹tai¹.”
Nxe³nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹: “Nxe³kxai²nãn²tṵ³
ko̰³nxe³tẽ³kxa² wxa²ha³txut1sxã³
wxa²nũ²kxi²sĩn¹te³la¹ji¹wi¹?” Ain¹nũ²nhai¹.
[29] Nxa²ha¹te¹ wa³kxẽn³yah³lai²na²
a²wãn³txi³kxai³lu¹: “Nxe²nxa³wi¹.
Hĩ¹na² wxa²nũ²kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³
yain³txa³ne³kxa² wi¹tẽ³kxa² wxa²ha²txut1jah¹lu¹wi¹.
nxa¹nhai¹. [30] Hãi¹nxã¹jah¹lxi³sã²nhẽ³li¹.
A²yut3su² we¹nain¹txai²lxi¹. Hã²wxãn³txa³
a̰n³ta³lun²kxai²nãn²tṵ³ yain³txa³ka²
wxa²ni²lho¹tṵ̃³ka̰³txa² ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹.
Nxe³ai¹na¹te³nah¹lxi¹: ‘Ko̰³nxe³tẽ³kxa²
wxa²nũ²kxi² sa²so¹jah³lxi³sã²nhẽ³li¹.
Yah³lxi³sã²nĩn¹ka³tṵ³ ũ³thũ²hxa³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³yah³lxin¹ka³tṵ³ yain³txa³ne³kxa²
wi¹kxa² wxa²kxi²so¹jah³lxi³nũ³nhẽ¹li¹,
ũ³wha¹a¹thĩ³na²su¹.’ Nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.”
A²wa³kxẽn³yah³la² nxe³nũ²nhai¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Mos³tar²ta²ki³a² wi¹lwen¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

[31] Ãh¹lxi³sxã³ wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xai²yã¹nx2na³li¹.
Te³nah¹lxi¹: Hai³sxa² yxau³tẽ³kxa²
a²wa³kxẽn³yah³la² yain³txa³ki³a²
mos³tar²ta²ki³a² ũ³whɨ̰¹nũ²nhai¹.
[32] A²nxe³ki³ki¹ai²na² ki³jũ¹lxi³khai¹nxe³ki³su²
kxan²ti³ ta³ki¹ai²na² ka³lṵ̃³xi²nũ²la²
wi¹lwen¹nũ²la² hai³sxa² yxau³tẽ³kxa²
wa³to²hi²ton¹nũ²nhai¹. Hi³khai³xa²
wen¹nũ²nhai¹. Nxe³sxã³ a̰i³ka²
ã³wxã³ha²kxai³ yeh³nxi³nũ²nhai¹.
Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ Txa²wãn³txa²
sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³ wi¹la²
ĩ³xã̰³lxi³ti³hi¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³sxã³
a²wi¹lhĩ¹na² jũ¹nxa² so¹lxi³ yxo²ĩ²sah¹lxin¹kxan²ti³.
ye³jen¹na² ã³kãi²non³sxã³ yxo²ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Yain³tũ³xa² ĩ³wa¹kxi³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

[33] Ãh¹lxi³sxã³ wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xai²yã¹nx2na³li¹.
Nxe³jau³xa²sa¹, txu¹ha³ka³lxai²na²
te²hi²sen³su² yain³txa² ĩ³wa¹ki³nũ³a²
tẽ³ha²kxai³ tri²ka²nṵ̃³xa² nẽ³nha¹li¹
ka³na³ki¹ ne³ki³lhi³tẽ³na² ũ³sa²wi¹sxã³
ũ³kxẽ³ni³nũ²nhai¹. Nxe³kxai²nãn²tṵ³
tri²ka²nṵ̃³xa² whãi²na¹ ĩ³wa¹je²nũ²nhai¹.
Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ a²wi¹lhĩ¹na²
a²nũ²a² ka³lxa¹nxa³te² ĩ³nxai²na²
yxo²ĩ²sah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ yan¹nãu³a¹
a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxo²ĩ²sain¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Ĩ³yau¹ũ³jau³xa² a²si³yxau³jau³xan¹jau³su²

[34] Jã¹nxe³jut3su² wãn³txa² jau³jau¹xai²na²
so¹lxi³ ĩ³yau¹ũ³jau³xai²na² so¹lxi³
e³ta¹hxai²hẽ¹la². E³lxah²lxi³jau³la³
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². [35] Nxe³sxã³
wãn³txa² ũ³sa²wi¹sxã³ wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lu¹tai²na²
wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx1ta² nxe³te³nah¹lxi¹:
— Txai²na² sa²kxai³lu² wãn³txa² hãi³a²
txa²wã¹ha³lo²a² ãn³si³wxe³hĩ¹nu¹tai²nãn¹te²tṵ³
hãi³a² yxau³jau³xan²tṵ³ ĩ³yau¹ũ³a¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xu¹tai²na²
hĩ¹na¹ we¹ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la².

Ko̰³nxe³ki³a² ũ³whɨ̰¹jau³xa² ĩ³tih³nxe³jau³su²

[36] Hã²wxãn³txa³ Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu² a²nũ²a²nãu³xai²na² ã³ain¹nũ²la²
sxi²ha² ã³wi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wi²xi²nũ²la²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³a² ã³tɨ̰³ain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Wãn³txa² ko̰³nxe³ki³a²
ũ³whɨ̰¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Nx-
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[37] Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Txai²na² sa²kxai³lu² Sṵ̃³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹.
Yain³txa³kxa² wi¹kxa² ũ³whɨ̰¹jah¹lai²yãx1jah¹lo²sa¹wi¹.
[38] Txa²wã¹ha³lo²ai²na² sa²kxai³lu²
hai³sxa²yã¹nx2na³li¹. A²nũ²ai²na²
Txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sah¹lxin¹te² ĩ³nxai²na²
yain³txa³ki³a² wi¹ki³ai²yã¹yxah³lxi¹lxi¹.
Sa³ta³na²jah¹la² ĩ³hi²txain¹te²nãu³xa²
ko̰³nxe³ki³ai²yã¹nxain¹na³li¹. [39] A²ta³a²
a²hxi²kan¹jah¹lai²na² Sa³ta³na²jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² a²nũ²a² a²ko̰¹ko̰¹su² jah¹lai²yã¹nx2na³li¹.
Txa²wã¹ha³lo²a² ne³ki³son³ti³wa³kxa²
nxe³tãu³su² tãu³ai²na² sa²kxai³lu² hai³sxa²
wxa²ni²lho¹kxi²ti³xai²yã¹nx2na³li¹.
Oh³xan¹jah¹lo²nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
yain³txa² wxa²ni²lhon¹tṵ̃³ka̰³txai²yã¹nxain¹na³li¹.
[40] Nxe³sxã³ txa²wã¹ha³lo²a² ne³ki³son³ti³wa³kxa²
tãu³su² tãu³a² sa²kxai³lu² ko̰³nxe³tẽ³kxa²
wxa²nũ²kxi²so¹sxã³ ũ³thũ²hxa³txain¹kxa²
yã¹nx2na³li¹. [41] Jã¹nxe³tãu³a² Txai²na²
Sṵ̃³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²
sa²kxai³lu² oh³xan¹te²nãu³xa² ĩ³sa²si¹hã³a¹tu¹wi¹.
Ĩ³sa²si¹hã³a¹te³na¹ a²nũ²a² ko̰³nxe³ti³
kãi³si¹nyhain¹te²nãu³xa² whãi²na¹ Sṵ̃³na²

wãn³txa² sa²yxo²ã³te²na² whãi²na¹
nxe³sxã³ wã²nxa³kxi² so¹na¹tu¹wi¹.
42 Wã²nxa³kxi² so¹na¹kxai²nãn²tu̱³
ha³nxe²a² i̱³sa²tẽ³ju³ta² ã³na¹sxã³
wxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tãu³a² tũ¹ka̱³txain²txi³
ye³khãuh³lxa³thi¹nain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
kãin² nã³ni² kãin² wxi²ka³ta³ta³ti²
nxe³sa²tẽ³yah³lxi³tu¹wi¹. 43 Nxe³te²kxa³kxa¹
a²nũ²a² wi¹lhin¹te²lo³te²nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² Txa²wĩ³na² ha³lo²a²nãu³a²
ã³wih¹si¹nyhai¹nha²kxai³ u³je³na³ka²
ha²te¹kxa² yã¹nxe² wxi²kin³ti³to³nai¹nha²kxai³
nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.
Jã¹nxa¹jau³su² wi¹ko̱³nyhah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

Yen³kxa² a³lxi²kxa² hai³sxa²nãu³a² hãi³a²
sxa³jau³su²

44 Ãh¹lxi³sxã³ wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²sa³wi³ha³lxi³lon³ju³ta² a³lxi²khai¹nxe³ju³tai²la¹wi¹
Nxe³sxã³ yen³kxa² a³lxi²khai¹nxe³kxa²
hai³sxa²nãu³a² hãi³a² sxa³kxa²yã¹nx2na³li¹.
A²nũ²ai²na² kwa² ai³sxã³ a³txi²kxai²nãn²tu̱³
hã²wxãn³txa³ sa²no¹xi²nũ²nhai¹.
Nxe³ka³tu̱³ ka³lih³kxi²nha²sxã³ a²yen³kxi³khai³xa²
ã³nũ²kxi²nũ²la² hai³sxa² a²wa³kxẽn³yah³la²
yen³kxa² whãi²na¹ ũ³yho³hi²nũ²nhai¹.
Nxe³nũ²la² ta²ko¹xai²na² yen³kxa²
hãi³a² sxa³ko³xai²na² so¹kxi²nũ²nhai¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²ro³la³ki³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

45 Ãh¹lxi³sxã³ wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²sa³wi³ha³lxi³lon³ju³ta² a³lxi²khai¹nxe³ju³tai²la¹wi¹
Nxe³sxã³ a²nũ²ai²na² txah³lxa³ki³a²
a³lxi²ki³a² pe²ro³la³ki³a² ã³ten³jah¹la²
yã¹nx2na³li¹. 46 A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² txah³lxa³ki³a² a³lxi²ki³a²
so¹kxi²nyhu¹kxi³te² nũ̱³ka̱³txa² ai³lha²thet3sxã³
ã³ten³nũ²nhai¹. Nxe³tãu³a² a³lxi²ki³a²
ĩ²kxai²nãn²tu̱³ hã²wxãn³txa³ a²yen³kxi³khai³xa²
whãi²na¹ ã³nũ²kxi²nũ²la² tẽ³sxã³
ũ³yho³hi²ha²kxai³ ta³ki¹ai²na² so¹kxi²nũ²nhai¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

A̱i³na² ta³lã²na³ki²ka³lo³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

47 Ãh¹lxi³sxã³ wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a²nãu³xa² kãi³ain¹kxa² yo³ha²
ĩ³yĩ¹li²hain¹ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹.
A̱i³na² ta³lã²na³ki²ka³lo³a² yã¹nxe³na³li¹.
A²nxe³ka³lo³ai²na² a̱i³na² ĩ²li³te² he³la³kxa²
ĩ³ne³kxih²li² ta³lã²na³ki²nũ²nhai¹.
48 Ĩ³ne³kxih¹nũ²la² ka²lo¹ai²na² sa²sai²lho¹nũ²nhai¹.
Sa²sai²lho¹nũ²la² ã³wxe³ka³tu̱³ a̱i³na²
wi¹te²a² ũ³ha¹i² a̱i³na² ko̱³te²a²
ã³na¹i² nxe² wxa²nxa³ki²so¹nũ²nhai¹.
49 Te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² txa²wã¹ha³lo²a²
ne³ki³so¹nhxan³nhĩ¹na¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
hi²sen³kxai³lu² oh³xan¹te²nãu³xa²
ũ³sa²si¹hã³tu¹wi¹. A²nũ²a² ko̱³nxe³thin¹te²nãu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ wã²nxa³kxi²so¹si¹hain¹jau³su²
ũ³sa²si¹hã³tu¹wi¹. 50 Nxe³ka³tu̱³
ko̱³nxe³thin¹te²nãu³xan²ta³ ha³lo²ai²na²
ha³nxe²a² i̱³xai³ju³tai²na² ã³na¹sxã³
wxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tãu³a² tũ¹ka̱³txain²txi³
ye³khãuh³lxã³thi¹nain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
kãin² nã̱³ni² kãin² wxi²ka³ta³ta³ti²
nxe³sa²tẽ³yah³lxi³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.

Wãn³txa² ya²la³lyau³su²

51 Jã¹nxa¹jau³su² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³su²
a²yxo²ha³kxa¹ ã³ne³wxe²sa²sai¹yah³lxin¹ta¹ji¹wi¹?
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
Jã¹wã¹xain¹te³nah¹lxi¹:
— Kwa²nxi¹lxi¹. Ã³ne³wxe²sa²sai¹sĩ¹na¹wi¹.
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
52 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xin³ti²
ã³ne³wxe²sa²sai¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a² yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³tih³nxe³jah¹la² a²hoh³lxi³su²
jah¹la² yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Txa²wãn³txa²
tah²yau³xa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xai²na²
ã³ne³wxe³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Sũ̱³na² wãn³txu¹tai²na² ĩ³yau¹ũ³hi²
Txa²wãn³txa² Tah²yau³xai²na² ĩ³yau¹ũ³hi²
nxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³yah¹lxi¹nha²kxai³
sxi²ha² wi¹thĩ³na² a²wa³kxẽn³yah³la²
yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Nxe³sxã³ a²ya̱³lxi³te²su²
te²a² wxã³kxai²nãn²tu̱³ yen³kxa²
a³lxi²ki³u¹tai²na² ta̱³nxa² tah²yu³tu¹tai²la³
ta̱³nxa² wã²nã³ũ¹nyhain¹na³li¹. Txa²wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³yhah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ te²yã¹nxe²
ai³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Na³sa³re²thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txa² sa²yxo²ã³jau³su²

53 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lu²nhxa³tũ²la²
ã³waix3ta¹hxai²hẽ¹la². 54 Ã³waix3tũ²la²
ã³nxai³sxã³ a²sxi²jen³khai³xa² Na³sa³re²thĩ³na²
ã³wih²xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Wih²xi²ka³tu̱³
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
ã³wih¹sxã³ Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³hen³txi³ta³lun²tãu³a² ain³kxi²tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³wã̱³txi³sxã³ e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²li² a²hoh³lxi³khai¹sa²sxã³
ĩ³ye³ha²kxai³ wã³nxĩn¹khaix1nxe³sxã³

o²la³kxi²ha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ ĩh¹nxet3sxã³ hxi²ka¹nai¹nhĩ³te²la¹ku²
kĩ³nhai¹. 55 Sxi²ha² txon³jah¹lo²su²
jah¹la² ta²hai²la¹wi¹. A²hã³ka³nai²na²
Ma³ri²a³ka³lxai²la¹wi¹. A²lon³ti³tãu³xa²
Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ Jo³se²ah³lo²su²
ha²kxai³ Si³mãu²ah³lo²su² ha²kxai³
Ju³ta²sah³lo²su² ha²kxai³ nxe³ain¹na³li¹.
56 A²ha³lĩn³ti³tãu³xa² txa²wã¹yu³ta²
yxau²xai³lain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³
ĩh¹nxet3sxã³ ã³nut1sxã³ kãi³hĩ³te²la¹ku²
kĩ³nhai¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

57 Nxe³ha²kxai³ hxi²ye¹ta³lxain¹sxã³
e²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta¹ Je³su²jah³la²
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² a²sxi²jen³khai³xan¹ta²
nũ³ka̱³txai²na² so¹lxi³ a²sxi²khai³xan¹ta²
nũ³ka̱³txai²na² so¹lxi³ sa²nẽn¹kxi²kxi³la³
yũ³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

58 Jã¹nxe³ha²kxai³ yxo²ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²ta¹hxai²nxa³ne¹la²
ĩ³hã³la²kxai³ ya²la³tu̱³ nxe²kãi³ũ¹nxa²ha¹tũ¹xĩ¹.

14

Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² su²lhã³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ nxe³tĩ³kxai³lu² E³ro²jah³la²
Ka³li³le²a²ko³xai²na² a²hxi²kan¹jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² o²la³kxi²kxe³su²
ha³ta̱³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³te³na¹
a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹,
E³ro²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jah¹lai²li² Jo³ãu² Ba³tis²jah¹lo²sin²tai¹.
Ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²te²sin²tai¹.
Nxe³kxe³su² hxi²kan¹khai¹nxe³sxã³
wã³nxĩn¹ti³ o²la³kxin²tai¹. E³ro²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

3 A²kxã³nxa² E³ro²jah³la² te²hi²sen³su²
Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su² te²kxai³
hxi²ki³nũ²la² sa²hxi²tai³kxi²nũ²la² sxi²ha²
kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²wxe³si¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jut3su² a²lon³yah³la² Fi³li²pah³lo²su²
jah¹la² a²sxe³xa³ka³lxa² E³ro³ti²a³ka³lxu³su²
hxi²na²hẽ³la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na²
hxi²ki³la³sxã³ ũ³txĩ¹kxi²wxe³si¹ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Jã¹nxe³sxã³ kxãn³kxai³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— E³ro²jah¹lãi³. Kãi³in¹ju³ta²
wai³nxa³wi¹. Wxa²lon³na² sxe³xa³ka³lxa²
so¹kxin¹kxai²nãn²tu̱³ wai³nxa³wi¹. Jo³ãu²
Ba³tis²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lai²na² ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² su²lhã³si¹ha¹tũ¹xã¹.
Jau³su² nxe³ta¹ a²nũ²a²nãu³xa² kwa²hãi¹nxe²
ã³si³tẽ³la³kxi²te²nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²li² Sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹.
Ain¹jau³su² ha²kxai³ yu̱h³lxi³jau³su²
E³ro²jah³lo²su² te²kxai³lu² Jo³ãu²
Ba³tis²jah³la² hãi¹sxã³ ũ³tĩ¹kxi²wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxa²ha¹te¹ a²ha² yan¹nãu³kxai³lu¹
E³ro²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu¹
a²hã³ka³na² ẽ¹na² a³li³la¹hain¹ju³tai³tã²
ain³kxi¹xi²te³lhxã³ kãi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Kãi³ain¹ju³ta²sa¹, E³ro³ti²a³ka³lxai²na²
a²ka³ne³lxai²na² wxã³sxã³ nũh¹
ã³nha³te̱³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
E³ro²jah³la² ĩ³ka³lxi³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ju³tai²li² E³ro²jah³la² ya̱³lxi³te²nãu³xa²
yxau³sxã³ ĩ²lxain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩ³ka³lxi³kxi³san¹nhĩ¹. Nxe³sa¹nha²kxai³
yen³kxa² ĩ²li³ju³ta² ĩ³wã̱³txi³san¹kxai²nãn²tu̱³
ũ³hũ¹nxa²ha¹tũ¹xĩ¹. Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³hã³la²kxai³ ya²la³tu̱³ nxe²kãi³ũ¹nxa²ha¹tũ¹xĩ¹.
E³ro²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ wãin²ta¹ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² ai³sxã³ a²hã³ka³nai²na²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ye³kxi²ka³tu̱³
a²hã³ka³nũ³nu¹ta²kxai³lu² ĩ³wa²lũ³xi²jau³su²
ĩ³yau¹ũ³sãn²nũ²la² wãin²ta¹ka³lxa² te²kxai³
E³ro²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²ne³ka²
so¹lxi³ ten³sa³nhai¹. Pra²ta²ka³lo³a²
ũ³yhe³hẽ²ti³sxã³ ũ³hũ¹sẽ¹li¹. Kwẽn¹tai²na¹
ten³sa³nhai¹. Wãin²ta¹ka³lxai²na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe³ju³tha²kxai³ E³ro²jah³lai²na²
ĩ³ãin²txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
ha³la³je¹nĩn³kxai³ a²wãn³txai²na²
a²yen³kxa² wãin²ta¹ka³lxai²na² ũ³hũ¹te³lhxã³
nxe³jau³xai²na² yxo²a̱n³ta³ti³ e³jau³xai²na²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²i² ain³kxi²
nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³
E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wãn³txai²na²
ĩ³wa²li²ju³ta³la³ ten³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
10 Nxe³ha²kxai³ kwẽn¹ta²kxai³ a²sa³wi³sa²
kwa³na³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Sxi²ha²
kan²thĩ³na² ai³sxã³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
ũ³nhe³ki²lho¹si¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Nxe³ka³tu̱³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
ũ³nhe³ki²lho¹nũ²la² a²ne³kai²na²
pra²ta²ka³lo³a² ũ³yhe³hẽ²ti³sxã³ wãin²ta¹ka³lxai²na²
ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³hũ¹ain¹ka³tu̱³
ta¹ka³lxai²na² a²hi²sen³kxai³lu² a²hã³ka³na²
ũ³hũ¹ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Nxe³ju³tai²na²

Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa²
ain³kxain¹ka³tu̱³ ya³lu²te²a² a²ne³ki³txa²ti³hit1xain
so¹sxã³ sa²nĩ̱³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa²nĩ̱³kxain¹nũ²la² Je³su²jah³la² ĩ³hen³txi³si¹jau³su²
ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa² yai³nain¹jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
E³ro²jah³lai²na² wãn³txa² ain³kxi¹nxa²ha¹te¹
ka³no¹a²ka³lo³a² ã³wih¹sxã³ ã³waix3ta¹hxai²hẽ¹la².
Ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yũ³ai¹nxa³je³na²
nũh¹xai³sxã³ ã³yit1ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a²nãu³xa² ã³si³tẽ³la³kxi²tũ̱³ka̱³txai³tã²
ã³waix3jau³su² ain³kxi²tãu³a² sxi²jen³nãu³a²
a³li³ain¹sxã³ a²yu³kxa² ĩ³hi²txai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe²xai³lain¹nxa²ha¹te¹ ĩ³ne³khauh²kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
14 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ka³no¹a²ka³lo³a²
a³li³xi²tãu³a² tũ̱¹ka̱³txai²na² ka³lxa¹khai¹nxe³tũ̱³kwã³xã³
ĩ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ²kxain¹te³na¹
ĩ³ãin²ta³kxi²khaix1xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ ĩ³ton³te²na² ĩ²li³te²na²
Je³su²jah³la² hxi²ki³kxai³lu² we²txa³lxi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Nxe³nũ²la² ka³nxah³ta³lon³tãu³a²
a²sa³wi³ha³lxa² ã³tĩ̱³ain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Ti¹ai²na² sxi²jen³ti³la³
yũ²nxa³ti²tu³wi¹. Ha³lo²a² yain³kxi²ki̱³ju³ta²
ha³nãu³hi²nẽ³te¹ni²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³
a²nũ²a²nãu³xa² ĩ³hit2txain¹tũ̱³ka̱³txa²
he³hain¹jau³su² sxi²jen³txi³nãu³a²
ĩ³sa²si¹hã³txai¹nhẽ³li¹, yain³txa² so¹kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu²:
— Ã³waix3si¹nhẽ³lain¹jau³su² wi¹lxa³wi¹.
Wxãi²na¹ yain³txa² ũ³hũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxa²ha¹te¹:
— Yxãn¹ta¹ yain³txa² yũ³ki̱³kxa²
kãi²nxa³wi¹. Yain³tũ̱³xa² tũ̱³ha¹li¹
tũ̱³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹lxi³ a̱i³na² ha¹li¹
so¹lxi³ nxe³te²na² so¹lxi³ yũ³nẽ³na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
18 Nxa²ha¹te¹:
— Yain³txai²na² a̱i³nai²na² wxa²nũ³ũ¹sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Jã¹nxe³ha²kxai³lu¹:
— Si³sa³yu³ta² ã³wxe³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Je³su²jah³lai²na² e³jau³su² ha²kxai³
yain³tũ̱³xa² a̱i³na² nxe³sxã³ hxi²tẽ³nha²nũ²la²
ten³sa²tã³ka³la³yxo²nũ²la² Sũ̱³na²
ĩ³wi¹lxon³kxi²ki̱³jau³su² ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe²e³ta³lun²ka³tu̱³ yain³tũ̱³xa² wã²nãu²lxi³sxã³
a²sa³wi³ha³lxa² ũ³hũ²xai³ka³tu̱³ a²nũ²a²nãu³xai³na²
sa²nũ²xai³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Nxe³sxã³
a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ yai³nai¹nha²kxai³
sxã³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
hã²wxãn³txa³ yain³txa² wã²nãu²lxi³kxi³su²
wãi²kon³kxe³su² wxa²yo³so¹ka³tu̱³
ha³ti²a² hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹
wxa²sa²so¹xi²nũn³tẽ³na² ĩ³ne³kxi¹lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
21 A²nxe³sxã³ a²nũ²a²nãu³xa² in³txi³nãu³xa²
wa̱³li̱³kha³lhon¹tũ̱³ka̱³txa² ka³lxa²khai¹nxe³sxã³
5.000 nxe² wa̱³li̱³kha³lhon³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³kxa²yu³su² a²txu¹txi³nãu³xai²na²
a²wẽ³ha³lxi³nãu³xai³na² nxe³sxã³
ĩ³yain³sxã³ ũ³kxain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ̱³ye³na² ne³ka³na²ha²
wxã³jau³su²

22 Nxa²ha¹te¹ kwẽn¹ta²kxai³ yain³kxi³su²
ta²ain¹ka³tu̱³ la². Je³su²jah³la² hi²sen³su²
ka³no¹a²ka³lo³a²
23 Nxe³ha²kxai³ ĩ³ye³nai²na² yxo²ha³ti³lhi³si¹hain¹jau³su²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a²
a²nũ²a²nãu³xin³txi² ĩ³xi²si¹hain¹jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 23 Ĩ³sa²si¹hã³ka³tu̱³
nũh¹xai³sxã³ wã³la³ka³txa² ka³la³nũ²la²
Txa²wã¹sũ̱³na² e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ka³nxa³hi²hĩ¹nãn¹te²tu̱³ nũh¹lxi²
e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 24 Jã¹nxe³ti̱³kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxa² ka³no¹ai²na² ĩ̱³ye³na²
nxũ²kwa̱i³ye³la³nãu³a¹ ne³hẽn³kxi²
hãu¹tãu³a² it3ta² kãin²te²a² sa²it3txa²kxai³
ĩ̱³yau³xa² ũn³jau³xa² ne³khau²xi²ha²kxai³
ĩ̱³yau³xa² ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Nxa²ha¹te¹
ka³la³ka³la²a² ĩ³yxai²lxi²ti³xa² Je³su²jah³lo²kxai³lu²
ĩ̱³yau³xa² a²ne³ka³na²ha² ti³ne³wxe³
yxau²xai³sxã³ wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
26 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ka³no¹a² yxau³ain¹te²nãu³xa² u²lxi³
ten³sa²tã³ain¹tãu³ Je³su²jah³la² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ²ain¹sxã³ o²lha²kxai³ ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
— A²yãu³ka³txi³sa²lxã²na³na¹. Nx-
ain¹jau³su² ĩ³wxa¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
27 Nxain¹nxa²ha¹te¹ a²kwẽn¹tai²na¹
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxũ²kwa̱i³lxũ¹jah¹lxi³hẽ¹le¹. Tx-
ain¹ta¹we¹. Yu̱h³lxah³lxi³txa³lxe¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². 28 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na²
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ya³la³tu̱³
hxĩn¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ̱³ye³na² a²ne³ka³na²ha²
ti³ne³wxe³ yxau²xai³sxã³ ã³nxai³sxã³
ã³tĩ̱³si¹nxa²ha¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹sẽ¹li¹.
Pe²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
29 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³ti³kxai³lu¹:
— Ã³wxã³txu¹li¹. Jau³su² nxe³ha²kxai³
Pe²jah³lo²su² te²kxai³lu² ka²no¹a²ka³lo³a²
a³li³xi²nũ²la² ĩ̱³yau³xa² a²ne³ka³na²ha²

ã³nxai³sxã³ Je³su²jah³lo²kxai³ ã³nhe²kxi²ta¹hxãi²hẽ¹la².
30 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²kxai³lu² it3tai²na² nũ³kxũn³sa²ik3kxi³su² ĩ²tãu³ yu̱h³lxi³jau³su² ã³nxũ¹txãn³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ã³non²ta³kxi¹sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³nũ²la² a²kwẽn¹tai²na² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a²hxi²ka² ĩ³sa³nxũn³sxã³ hxi²ki³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Te³nah¹lxi¹:

— Yxo²ĩ²san¹ju³tai²na² kãi²nxãn³tai¹. Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ ĩ³wã̱³wã̱³txi³san¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² ka³no¹a²ka³lo³a² ã³wi²xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³ kwẽn¹ta²kxai³ it3tai²na² ã³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Nxe³ju³tai²na² ka³no¹a² yxau³ain¹te²na² ĩ²ai¹nha²kxai³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Ya²la³tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na² Tah²si¹lxi¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² ĩ³ton³te² nũ̱³ka̱³txa² we²txa³lxi³jau³su²

34 Nxa²ha¹te¹ ĩ̱³ye³nai²na² yxo²ha³ti³lhi³ka³tu̱³ ha³lo²a² Je³ne³sa³re²ko³xa² wa²li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
35 Nxe³ka³tu̱³ ha³lo²a² yxau²xai³lain¹te²nãu³xa² Je³su²jah³la² ĩ²kxi²xain¹tãu³a¹ a²nũ²a² ĩ³ton³te²a² sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ti²ta³lo³an¹ko³xai²na² ĩ³sa²si¹hã³sxã³ ĩ³ta³ka³txa² yũ³te²na² sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
36 Sa²so¹ain¹te²na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lai²na² a²wã²la² yxo²ka³teh³tĩh³nãu³a² so¹lxi³ wxa²to³ha¹kxai²nãn²tu̱³ a²kwẽn¹tai²na¹ we²nxi²ta³lun²sa³tũ¹xã¹. Nyhain¹jau³su² nxe³sxã³ wxa²to³nyhain¹te²na¹ ĩ²li³te²na¹ a²kwẽn¹tai²na¹ we²nxi²ta³lu²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15

Ju³te²a² si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² ĩ³tih³nxe³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txa² ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ̱³ka̱³txa² ã³nhai¹tũ³tũ̱³ka̱³txa² ĩ³sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³ain¹sxã³ Je³su²jah³la² ã³tĩ̱³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²nãn¹jau³xa² ĩ³tih³nxe³nẽ³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³nẽ³lain¹te³nah¹lxi¹: “Yain³te³lhxã³ yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ hxi²khai²lxi²jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² Sũ̱³na² yen³nãu³a² wi¹lhin¹ye²tu¹wi¹.” Txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹ wxa²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² te²yã¹nxe² kãi³yai¹nxãn³tai¹. Ĩ²hẽxã³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ wãn³txu¹tai²nãn¹jau³xai²na² sa²yxo²ã³ain¹ji¹wi¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ²wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Wxa²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹jah³lxi³hxain¹nhẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³ye³kxi²nẽ³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²ã³yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹.
4 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxa²wĩ³na² wxa²hã³ka³nai²na² wi¹kãi³ũh¹xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³jau³xa² yã¹nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxa²wĩ³na² ta̱³nxa² wxa²hã³ka³na² ta̱³nxa² ko̱³nxe³jau³su² nxe² kãi³ain¹kxai²nãn²tu̱³ nxe³te²su² te²a² ĩ³su²lhã³jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
5 Nxe³yãn¹ta¹ wxa²wãn³txa² e³kxah¹lxin¹jau³su² nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²a² a²wĩ³na² ta̱³nxa² a²hã³ka³na² ta̱³nxa² yen³kxa² wã³kon³kxain¹kxe³su² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: ‘Wĩ³na² nxe³txi¹. Txa²yen³kxa² ũ³hũ¹na¹tũ¹xã¹. Nxa¹hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ sa²yat1sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² so¹lxi³ ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹, txa²yen³kxai²na²su¹.’ Nxe³jau³su².
6 Nxe³kxai²nãn²tu̱³ yen³kxa² ũ³hũ¹ai¹nxa³ju³ta² wain³na³li¹.” Nxe³yah³lxi³to³hi¹nhẽ³li¹. Nxe³yãn¹ta¹. Nxe² kãi³yah³lxin¹kxe³su² ha²kxai³ Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hxi²ka¹nxa³si¹yhah³lxin¹jau³su² nxe³te²lo³jah³lxi¹nha²kxai³ wxa²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa² sa²wa²lho¹xi²yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³to³hi¹lxi¹.
7 Wi¹lhin¹ki³lxo³tũ̱³ka̱³txi³su² yah³lxi¹lxi¹. I³sa³i²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² nxe³jah¹lu¹tai²na² wãn³txai²na² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jah¹lo²yãx1jah¹lo²nãu³syah¹lxi¹lxi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:

8 Txa²nũ̱³ka̱³txai²na² a²yxo²wãn³txa² so¹lxi³ sa²nẽn¹kxi²ti³hit1sain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ a²ẽ¹nãn¹jau³xai²na² Sũ̱³na² Na¹xai²na² ten³sain¹jau³xa² yũ³ai¹nxa³wi¹.

9 Yxãn¹ta¹ hwa²hãi¹nxe² sa²nẽn¹kxi²sa²ki³lxot3sai¹nhxai²na² A²wã̱n³txai²na² ĩ³tih³nxe³nyhain¹jau³xai²na² a²nũ²a² wãn³txa² sa²so¹sxã³ Sũ̱³na² wãn³txi³su²ki³lxo³jau³su² ĩ³tih³nxe³nyhain¹to³hxai²na²hẽ³li¹. Nxe³jau³su² I³sa³i²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah³lai²na² a²yxo²wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

Yxa²lxa²ko³nxe³ti³hi¹tẽ³jau³su²

10 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a²nũ²a²nãu³xa² ĩ³hit2tain¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ³kaix1tain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ain³kxi²sa²sxã³
a³la³kxi¹jxah³lxi³hẽ¹li¹. 11 Txa²wã¹yxo²a²
ũh³yxo²wi¹nhẽ³kxe³su² hai³txi³ kõ³nxe³ti³hit1tẽ³na³li¹.
Yxãn¹ta¹ txa²wã¹yxo²a² sa²yxo²sai¹nẽ³kxe³su²
kõ³nxe³ti³hit1tẽ³na³li¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxai²na²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Wãn³txa² kwẽn¹ta²
e³kxin¹jau³xai²na² sa²kxai³lu² fa³ri³se²a²
nũ³ka̱³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na²
ĩ³a̱n³txi¹si¹hai¹ni¹nhẽ²li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Hai³sxa³nãu³ai²na² hĩ³ne³kxa²
Txa²wĩ³na² Oh³xan¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
ũh³wĩ̱¹xa³tẽ³kxa² hãi¹nxe³ti³xa¹ ha³tut1si¹hain¹jau³su²
kwa³na³ain¹tu¹wi¹. Nxe³kxe³hũ̱³sxã³
fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu²
hĩ³ne³kxa² Txa²wĩ³na² ũ³wh̃ĩ̱¹xa³tẽ³kxa²
yã¹xain¹na³li¹. 14 Nxai¹nha²kxai³
hãi¹nxã¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. A²nũ²a²
ye³han³jah¹la² yã¹nxain¹na³li¹. Nxe³sxã³
ye³han³tũ̱³ka̱³txa² ne³ka²ta¹sxã³ ã³sa²so¹nyhain¹xawã¹.
Nxe² kãi³ain¹ke³la³te²kxai³ kxĩh³nxẽ¹na²
ne³ka²ta¹jah¹la² ã³nãu²i² yo³nãn¹tũ̱³ka̱³txa²
ã³nãu²ai¹ni² nxe³yain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Je³su²jah³lãi³. Jau³jau¹xai²na²
ĩ³yau¹ũ³txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Tũ̱¹ka̱³txai²na² yã¹nxe² ain³kxi²sah¹lxan³ta²lu¹wi¹.
17 Yain³txa² ĩ²li³te²la³ txa²wã¹yxo²ai²na²
ũh³yxo²wih¹nha²sxã³ ĩ³yo¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³
txa²wã¹ẽ¹nãu³lon³sxã³ tan²sa²tã³ki̱³te²jai¹ti²tu³wi¹.
18 Yxãn¹ta¹ txa²wã¹yxo²ai²na² sa²yxo²sai¹kxai²na²
sa²kxai³lu² txa²wã¹ẽ¹nãu³ãn¹jau³xa²
so¹lxi³ sa²yxo²sai¹nha²kxi²te²jai¹ti²tu³wi¹.
A²nxe³ju³tai²na² so¹lxi³ Txa²wã¹sũ̱³na²
yen³nãu³a² ĩ³kõ³nxe³ti³hin¹nẽ³te²ju²hẽ³li¹.
19 Jã¹nxe³sxã³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
wã²nxũ̱¹ha̱in³nha²jau³xai²na² sa²ne³sai¹nha²ju³ta²su².
Kõ³nxe³ti³ a̱in³nha²jau³su² sa²ne³sai¹nha²ha²kxai³
a²nũ²a² su²lhã³nyhu¹kxi³ju³ta³nũ³a²
sa²ne³sai¹nha²ha²kxai³ a²nũ²a² ã̱³xa²
a²txu¹ha² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta³nũ³a²
sa²ne³sai¹nha²ha²kxai³ kõ³nxe³thin¹xã³
o²la³kxi²kxi³ju³ta³nũ³a² sa²ne³sai¹nha²ha²kxai³
yen³kxa² kãi³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta³nũ³a²
sa²ne³sai¹nha²ha²kxai³ ki³han³sxã³
kõ³nxe³ti³ kãi³ti³hit1jau³su² sa²ne³sai¹nha²ha²kxai³
ki³han³jau³su² ã³ye³yxo²nũ¹nyhu¹kxi³jau³su²
ĩ³ne³kxe³kxi²nha²ki̱³sa²kxai³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
te²jai¹ti²tu³wi¹. 20 Ju¹tai²na² so¹lxi³
Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a² ĩ³kõ³nxe³ti³
ĩ³hxawã¹te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ kwa²hãi¹nxe²
ĩ³yain³te³lhxã³ nxe³ki̱³ti³wa³kxa¹
hxi²khai²lxi²ki̱³sxa³ke³la³te²kxai³ hai³txi³nũ²
Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a² ĩ³kõ³nxe³ti³
ti³hi¹tẽ³lhĩ̱³nx2nxa³wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

Txu¹ha³ka³lxa² yxo²ĩ²jau³su²

21 Hã²wxãn³txa³ Je³su²jah³la² a³li³xi²nũ²la²
Ti²ro³thĩ³nãn¹ta³ko³nãu³a² Si³tõ²thĩ³nãn¹ta³ko³nãu³a²
ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². A²sa³wi³ha³lxa²
a̱³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Nxe³tãu³a²
txu¹ha² Ka³na³ã²ko³xan¹ta¹ka³lxa² Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txi³sxa³ta¹ka³lxa² a²sxi²khai³xa²
a³li³kxi²nũ²la² Je³su²jah³la² ã³tĩ̱³sxã³
ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²wã¹sũ̱³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3txa²jah¹lo²su²
jah¹lo²si¹lxi¹. Txa²wãi³lxi³na² we²txi²ju³ta²
hxi²ka¹nĩn¹ju³ta² yũ²na³li¹. Jã¹nxe³sxã³
kõ³nxe³te² yãu³ka³txai²na² hxi²ka²
ta¹xa²wã¹i³lxi³na² nxũ²kwa̱i³yxaun³tai¹.
Khãuh³lxa³thi²kxi²sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ju³tai²na²
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot3sẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱n³tu̱³ Je³su²jah³la²
ĩ³wa²lũ³xi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³te³na¹
a²sa³wi³ha³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Je³su²jah³lãi³. Ta¹ka³lxai²na²
ã³ni³si¹nhẽ³jau³su² ĩ³sa²si¹hã³txa²hẽ³li¹.
Txã²wã¹yõ³na² ĩ³kaix1txi²nẽ³to³nha³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
24 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²ai²na² I³sa³e² nũ̱³ka̱³txi³su² te²a²
owe²a² tĩ¹kxi²xai³kxa² yã¹nxe³ te²nãn²tu̱³
nxe³te²a² so¹lxi³ sa²hau³kot3si¹hai¹na¹jau³su²
wxã³na¹hẽ³li¹. A²nũ²a² Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txi³sxa³te²su² te²na² sa²hau³ko³tai¹na¹ju³ta²
ti³wa³ki³lo³nxa³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Nxe³tãu³ã̱n²tu̱³ta¹ ta¹ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² yxau³son³kxi²nũ²la² ã³ka³ti³wxe³ka³tu̱³
ye³te³nah¹lxi¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Hxi²nũn¹sẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
26 Nxa²ha¹te¹:
— Nxe³sa²nxi¹. Wẽ³ha³lxai²na²
yain³txũ³xa² sa²so¹sxã³ wai³a³lxa²
ĩ³hũ³sxã³ ũ³yhai¹kxi²kxi³ju³ta² wai³nh̃ĩ̱³nx2nxa³xĩ¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³jut3su² Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txi³su² te²an²tu̱³ wẽ³ha³lxi³su¹ nxe²
kxai¹li²ha²kxai³ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³sxa³te²su²
te²an²tu̱³ wai³a³lxi³su¹ nxe² ĩ³yĩ¹li²ha²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Jã¹nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxai²na²
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe²nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ a²wa³kxẽn³yah³lai²na²
ĩ³yain³ka³lo³a² yu³hẽ³nãu³a² wai³a³lxa²
hi²sen³su² wah³nxain¹sxã³ yain³tũ³xa²
kwa² ã³na¹kxe³su² ĩ³yai³nxai³lain¹te²ju²hẽ³li¹.
Wxa²nũ³ka̱³txi³su² te²sxa³kxan²ti³
txa²wãi³lxi³na² we²txi¹sĩ¹nhẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe³nxi¹. Yxo²ĩ²sa²sxã³ te³nĩn¹jau³su²
ha²kxai³ ain³kxi¹nxa²ha¹xĩ¹. Wxa²wẽ³sai²na²
kwẽn¹tai²na¹ we²txi²na¹xĩ¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²nũ²a²nãu³xa² we²txa³lxi³ain¹jau³su²

29 Hã²wxãn³txa³ ko¹xai²na² a³li³xi²nũ²la²
ĩ̱³ye³na² Ka³li³le²a²ye³na² yxo²ka³te³tĩh³na²
ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³nxai³tãu³a²
wã³la³ka³txa² ka³la³sxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
30 Nxe³tãu³a¹ a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹sxã³
wxã³sxã³ nũ²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³
a²nũ²a² ĩ³ton³te²na² tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ a²nũ²a² yu̱³kan²ta³kxi²te²su²
te²a² ye³han³te²su² te²a² yxo²kan²te²su²
te²a² nũ̱³ya³nãn³ta³kxi²te²su² te²a²
nxe³sxã³ ĩ²li³ka³txa² ĩ³ton³kxi²te²su²
te²a² tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Tẽ³ain¹nũ²la²
Je³su²jah³la² yu³hẽ³nãu³a¹ ũh³wxe³ain¹ka³tu̱³
a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la²
hxi²ka² we²txa³lxi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
31 Nxe³ka³tu̱³ta¹ tẽ³ain¹tũ̱³ka̱³txa²
ĩ²ain¹te³nah¹lxi¹ a²nũ²a² yxo²kan²te²su²
te²a² wi¹le³ha²kxai³ nũ̱³ya³nãn³ta³kxi²te²su²
te²a² nũ̱³wi¹lha²kxai³ yu̱³kan²ta³kxi²te²su²
te²a² wi¹lã³nxai³ha²kxai³ ye³han³te²su²
te²a² wi¹lĩ²ha²kxai³ nxe³ju³tai²na¹
ĩ²tãu³ o²lain¹sxã³ I³sa³e² A²hxi²kan¹ta²
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³jah¹la² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ka³lxa¹khai¹nxe³te²nãu³xa² yai³nain¹jau³su²

32 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³kaix1sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Tũ̱¹ka̱³txai²na² ĩ³ãin²ta³kxi²na¹nhai¹.
Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tãu³a² ã³si³tẽ³la³kxa²
ho³ha³sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³
yain³txi³la³ yũ³ai¹nxa³ha²kxai³ ã³nxai³si¹hai¹na²jau³su²
ten³sa²nxa³nhai¹, heh³ti³sxã³ hxi²tha²
ã³ya³hain¹kxa²ya̱n³ti³su² nxa¹nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ti¹ai²li² a²nũ²a² yũ²nxa³ko³sin²tai¹.
Nxe³ha²kxai³ yain³txi³nũ̱³la³ ũ³kxain¹tũ̱³nũ³la³nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
ĩh¹nũ¹la³ta̱³ so¹kxi²sĩ¹nhĩ̱³ki̱³te²la¹xã³?
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
34 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹
— Yã¹te² yain³txi³nũ̱³txa³ yũ³nx2ti³ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:
— Yain³txi³nũ̱³xa² nũ̱³ha¹li¹ nũ̱³ha¹li¹
nũ̱³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yũ³sĩn¹na³li¹. A̱i³na²
jũx1te²xa² jũ¹nxe² yũ³nũn³sĩn¹na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
35 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² ã³wxe³si¹hain¹jau³su²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 36 Nxe³ka³tu̱³
yain³txi³nũ̱³xa² hxi²tẽ³nha² a̱i³na²
hxi²tẽ³nha² nxe³sxã³ Sũ̱³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²ki̱³jau³xa²
ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ye³ta³lun²nũ²la²
yain³txi³nũ̱³xai²li² wxa²nãu²lxi³sxã³
wi³ha³lxa² ũ³hũ²xai³ka³tu̱³ a²nũ²a²nãu³xai²na²
wxa²nhũ²xai³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 37 Nxe³sxã³
a²nũ²a²nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹
yai³nai¹nha²kxai³ ũ³kxin²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² yain³txa² wxa²nãu²lxi³kxe³su²
wã³kon³kxe³su² wxa²na³so¹sxã³ ha³ti²a²
nẽ³nha¹li¹ nẽ³nha¹li¹ nẽ³nha¹li¹
ka³na³ki¹ ne³ki²lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
38 A²nxe³sxã³ a²nũ²a²nãu³xa² in³txi³nãu³xa²
wa̱³li̱³kha³lhon¹tũ̱³ka̱³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³
4.000 nxe² wa̱³li̱³kha³lhon¹tũ̱³ka̱³txi³la³
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³kxa²yu³su²
a²txu¹txi³nãu³xai²na² a²wẽ³ha³lxi³nãu³xai²na²
nxe³sxã³ ĩ³yain³sxã³ ĩ³xũ³kxi²nyhain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
39 Jã¹nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³ a²nũ²a²nãu³xai²na²
yai³nain¹tũ̱³ka̱³txa² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
ĩ³xi²si¹hain¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Hã²wxãn³txa³ ka³no¹a²ka³lo³a² ã³wih¹ka³tu̱³
ĩ̱³ye³na² yxo²ha³ti³lhi³xi²nũ²la² Ma³ka³tã²ko³xa³
wa²li³ta¹hxai²hẽ¹la².

16

Fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txa² yen³kxa² wa²hxin¹te²a² ĩ³wã̱³txain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Ma³ka³tã²ko³xa² wa²li³sxã³
ã³wih¹tãu³a² fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txi³su²
te²a² sa³tu³se²a² nũ̱³ka̱³txi³su² te²a²
nxe³sxã³ ã³nhai¹tũ³tũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³la² ko̱³nxe³ti³hit1si¹hain¹jau³su²
ã³tĩ̱³sxã³ ĩ³wã̱³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² oh³nãu³a² wã³nxĩn¹sxã³
kã̱³ju̱³ta² ĩ³yau¹ũ³ju³ta² ĩ³wã̱³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ka³nxa³hi²nẽ³te³lhxã³ tãu³a²
ĩ³ye³kxi²yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
“Oh³sĩ̱³nai²na² he³hen³yen²tai¹. Nxe³ha²kxai³
ha³lo²a² wi¹ko¹kon¹tu¹wi¹.” Nxe³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹.
3 Te²yã¹nxe³sxã³ ã¹ka³nxa³ha²ta³a²
ĩ̱³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Oh³sĩ̱³nai²na²

he³he³nha²kxai³ tı̱³tı̱³nha²kxai³ yen²tai¹.
Nxe³ha²kxai³ kãin² wẽ³hã¹nẽ³tu¹wi¹.”
Nxe³yah³lxi³hı̱³nxa¹lxi¹. Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³
oh³sı̱³nai²na² ã³ye³wxe³yah³lxi¹nhẽ³li¹.
Nxe³yãn¹ta¹ wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²na¹ju³ta²
ĩ²yah³lxin¹kxan²ti³ ã³ye³wxe³sah¹lxa³lxi¹.
4 Wã³nxĩn¹sxã³ ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹ju³ta³nũ³a²
ten³yah³lxi¹nhẽ³li¹. Ko̱³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹nha²kxai³
a²ko̱³nxe³ti³su² o²la³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³
yah³lxi³te²si¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ wã³nxĩn¹sxã³
ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹ju³ta³nũ³a² yũ³nx2ti³xah³lho³li¹
Jo²na³jah³lu¹tai²na² a̱i³na² ẽ¹nãu³ai²na²
ka³te̱n³su² sxa³jah¹lu¹tai²na² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
so¹lxi³ yũ³nx2ti³na³li¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
ã³waix3tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Yain³txa² ĩ³wat1tũ³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

5 Hã²wxãn³txa³ ı̱̃³ye³na² ã³yxo²ha³ti³lhi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³yxo²ha³ti³lhi³ain¹tãu³a² a²sa³wi³ha³lxai²na²
sa²kxai³lu² a²kxã³nxa² yain³tũ³xa²
nxe³wã²na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txa² sa³tu³se²a²
nũ³ka̱³txa² nxe³sxã³ a²yain³txa²
ĩ³wat1tũ³xa² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ĩ³ko̱³nxe³ton³kxi¹
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
ain³kxi²nũ²la² e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
— Yain³tũ³xa² yain³kxi²ki̱³tũ³nũ³a²
ne³wã²na³ki̱³sa²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² nxe² e³kxi²nẽ³na²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Nxe³yãn¹ta¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu²
e³kxi²nyhain¹jau³xa² ĩ²nha²nũ²la²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Yxo²ĩ²sah¹lxin¹ju³ta³la³
kãi²nxa³wi¹. Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³
yain³tũ³xa² yũ³yah²lxan³kxe³su² ĩ³ye³ye³yah³lxin¹ji¹wi¹?
Yain³tũ³xa² ne³wã²na³yah³lxin¹ju³ta²
hxi²ye¹ta³lxi³sa²nxa³nhai¹. 9 Kxã³nxai³tã²
a²nũ²a² ka³lxa¹txi³nãu³xa² wa̱³li̱³kha³lhon¹tũ³ka̱³txa²
5.000 nxe³tũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu²
yain³tũ³xa² tũ³ha¹li¹ tũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹
so¹lxi³ yu³kxan²ti³ a²nũ²a²nãu³xa²
yain³sxã³ ĩ³xũ³kxi²sãn²nũ²la² yain³txa²
wã³kon³kxa² ha³ti²a² nẽ³ka³lxa¹txi³
ne³ki²lhain¹tẽ³na² ne³wã²na³yah³lin¹ta²lu¹wi¹.
10 Te²yã¹nxe³sxã³ kxã³nxa² a²nũ²a²
ka³lxa¹txi³nãu³xa² wa̱³li̱³kha³lhon¹tũ³ka̱³txa²
4.000 nxe³tũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu²
yain³tũ³xa² tũ³ha¹li¹ tũ³ha¹li¹ tũ³ha¹li¹
ka³na³ki¹ so¹lxi³ yũ³kxan²ti³ a²nũ²a²nãu³xa²
yain³sxã³ ĩ³xũ³kxi²sãn²nũ²la² yain³txa²
wã³kon³kxa² ha³ti²a² nẽ³ka³lxa¹txi³
ne³ki²lhain¹tẽ³na² nxe³kxe³su² ne³wã²na³yah³lxin¹ta²lu¹wi
11 Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ ã³ne³toh³yhah¹lxan³ji¹wi¹?
Hai³txi³ yain³txa³khai³xa² e³kxi¹nx2ti³nxa³hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txa² sa³tu³se²a²
nũ³ka̱³txa² nxe³sxã³ yain³txa² ĩ³wat1tũ³xa²
e³a¹li¹.
12 Nxe³ko²a³ã³tãu³a¹ ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Hai³txi³ yain³txi³khai³xa² ĩ³wat1tũ³xa²
e³kxi²nxa³ha²kxai³ fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txa²
sa³tu³se²a² nũ³ka̱³txa² nxe³sxã³ ko̱³nxe³ti³
k̇ãi³ain¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² e³kxi²ha²kxai³
nxe³jau³su² ã³ne³wxe³ ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lon³ye²kxe³jau³su

13 Nxa²ha¹te¹ Se²sa³re²a² Fi³li³po²thĩ³nãn¹ko³xai²na²
ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹tãu³a²
Je³su²jah³la² a²yxo²wãn³txa² a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³wã³tx1tũ³xa² ĩ²jah¹lxi¹:
— A²nũ²a² ã³xa³nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³yĩ¹li²sain¹jau³xa² e³kxi²nyhain¹kxai²nãn²tu̱³
ĩh¹nxe³jau³ta̱³ ĩ³yĩ¹li²sain¹jau³su²
ĩ³ye³lain¹te²la¹xã³? Ĩ³yau¹ũ³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na²
ĩ³wã²ũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe²nxa³wi¹. A²nũ²a²nãu³xai²na²
a²ha³tih³xa³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su²
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³ wa̱³lxi³jah¹la²
ĩ³yĩ¹li²nxai¹nha²kxai³ ã̱³xa² ha³tih³xai²na²
sa²kxai³lu² E³li²ah³lo²su² ĩ³yĩ¹li²nxai¹nha²kxai³
ã̱³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² Je³re³mi²ah³lo²su²
ĩ³yĩ¹li²nxai¹nha²kxai³ ã̱³xa² ha³tih³xai²na²
sa²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su²
ĩ³yĩ¹li²nxai¹nha²kxai³ nxe³nyhain¹sĩ¹nhxai²na²hẽ³li¹.
A²sa³wi³ha³lxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
ĩ³wã̱³txain¹ti³an¹jau³kxai³lu²:
— Nxe³yãn¹ta¹ wxãi²nãn²ta³ ĩh¹nxe³jau³ta̱³
ĩ³yĩ¹li²syah¹lxin¹jau³su² e³yah³lxin¹ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxa²ha¹te¹ Si³mãu² Pe²jah³lai²na²
te²kxai³lu² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²nãn²ta³ Txa²wã¹sũ³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²si¹lxi¹.
Txa²wã¹sũ³na² ka³te̱³na² Si³yxau³jah¹lai²na²
Tah²si¹lxi¹. Pe²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu
— Wai³ni¹lxi¹. Wi¹lhin¹te²si¹lxi¹.
Si³mãu²ah³la² Jo²nah³la² tah²si¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹ kwa² a²nũ²khai³xa² ĩ³yau¹ũ¹nxa²jau³sxa³wi¹.
Txa²wĩ³nu²khai³xa² Oh³nãn¹jah¹la²
te²hi²sen³su² ĩ³yau¹ũ¹nxa²jau³xai²la¹wi¹.
18 Te²yã¹nxe³sxã³ e³kxi²nxa²nũn³na¹wi¹.

Pe²jah³lo²si¹lxi¹. Wxa²ĩ³lxai²na²
a²si³yxau³tãu³a²su¹ txah³lxa³kxa²
wẽn³su² nxe³te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³sxã³
sxi²ha² txon³tũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu²
txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ kxĩh³nxa²
si³tah³nãu³a² ũh³wxe³ain¹te²ju²hẽ³li¹.
Hã²wxãn³txa³ a²sxi²khai³xa² ũ³txo³nain¹te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ txah³lxa³kxa²
si³tah³nãu³a² ũh³wxe³kxa²yã¹nxi¹lxi¹.
Txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sain¹te² nũ³ka̱³txa²
a²sxi²ha² yã¹xain¹na³li¹. Jã¹nxe³jut3su²
Txa²wãn³txa² ĩ³tih³nxai¹nĩn¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxo²ĩ²sain¹tu¹wi¹.
A²nxe³jut3su² nxe³kxe³su² ya³lu²nẽ³ju³ta³nũ³a²
hxi²kan¹txi³ ã³nhe¹kxi²sxã³ ã³nhai³sa³ko³txa³lhu²
[19]Jã¹nxe³jut3su² yan¹nãu³a² yxo²ĩ²sain¹te²nãu³ã³
a²wa³kxẽn³yah³lo²su² ti³hi¹txa²ha¹tu¹wi¹.
Nxa²ha¹kxai²nãn²tu̱³ oh³nãn¹ko³nãu³ai²na²
sa²kxai³lu² ĩ²li³ju³ta² sa²tai²kxa¹kxai²nãn²tu̱³
wxãi²nãn²tu̱³ yuh³nãn¹ko³nãu³a²
sa²tai³kxai¹nĩn¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
oh³nãn¹ko³nãu³ai²na² ã³wa²su¹kxa¹kxai²nãn²tu̱³
yu̱h³nãn¹ko³nãu³a² ã³wa²su¹txai¹nũ³nĩn¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². [20]Jã¹nxe³ha²kxai³
a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ã̱³xai²na² ĩ³hen³txain¹yah³lxi³
Ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² su²lhã³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

[21] Nxe³ha²kxai³lu¹ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³
a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³yau¹ũ³to³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txai²na² Sũ³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³na¹ju³ta³nũ³a²
yũ²na³li¹. Nxa¹kxai²nãn²tu̱³ I³sa³e²
hxi²kan¹txi³su² te²a² Sũ³na² sxi²ha²
wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³ka̱³txi³su² te²a²
ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²a²
nxe³sxã³ te²nãu³xa² ĩ³a̱n³ta³kxi²sai¹nha²kxai³
khãuh³lxa³txi³sai¹nha²kxai³ ĩ³su²lhã³si¹sain¹tu¹wi¹
Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³ ye³ha¹li¹
ka³na³ki¹ a³la²ni²sxã³ ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹.

[22] Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³la² jũ¹nxe² ã³waix3kxi²ya³sxã³
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³.
Ju¹tai²na² nxe² kãi³nxain¹ju³ta³nu³a²
wai³nxa³wi¹. Txa²wã¹sũ³na² wi¹lĩ²nxa²tu¹wi¹.
Nxe² kãi³ũh¹ti³he¹nxain¹nxa³lho³li¹.
Pe²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

[23]Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²wa³ti̱³nha²sxã³
Pe²jah³la² ne³nxẽ³na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sa³ta³na²jah¹lãi³. Txa²si³yo³na²
ã³waix3txu¹li¹. Hxi²ka̱u³ka̱ut3san¹nhai¹.
Txa²wã¹sũ³nai²na² a²ten³jau³su² ten³nxa²nxa³i¹.
A²nũ²ai²na² a²ten³jau³xai²na² so¹lxi³
te³ni¹lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

[24]Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ãh¹e³kxi²te³nah¹lxi¹:
A²sa³wi³ha³lxa² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. A²nũ²a²
ihũ¹te²nãn²tu̱³ ã³si³tẽ³kxi²ti³ten³sain¹kxai²nãn²tu̱³
a²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³ ten³khai¹nxe³ju³tan²tu̱³
ã³na¹txai²lxi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ yxo²ĩ²sain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³
ya³lu²ju³ta³nũ³a² yu̱h³lxin²nxa³sxã³
ã³si³tẽ³kxi²sain¹txai²li¹. [25] Jã¹nxe³sxã³
a²nũ²a² ĩ²li³te²na² ĩ³ye³kxi²nha²kxai²nãn²tu̱³:
“Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tãu³a²
txa²wi¹la¹tãu³a¹ a³lxi²sa³nha¹. Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² sa²yxo²ã³a¹kxan²ti³ ya³lu²ju³ta²
ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³nha²kxai²nãn²tu̱³
txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau²xai³lxa³lho³li¹.
Yxãn¹ta¹: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na²
yxau³na¹tãu³a² txa²wi¹la¹tãu³la³ a³lxi²sa²nxa³nha¹.
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²a¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ĩ³su²lhã³sain¹kxan²ti³ yxo²ĩ²a¹ju³ta²
ã³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³nha²kxai²nãn²tu̱³
Txa²sa³wit3su² sain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su²
Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau²xai³tu¹wi¹.
[26]Te²yã¹nxũn³sxã³ yu̱h³nãu³an¹te² yen³kxa²
a²hãi¹nxe³ti³xa¹ so¹kxi²hxa³kxai²nãn²tu̱³
yxãn¹ta¹ a²ẽ¹nãu³ai²na² a²ka³te̱n³su²
ju³ta² tĩ¹kxi²kxai²nãn²tu̱³ nxe³te²su²
te²na² ju³ju¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹
tĩ¹kxi²hĩ³nx2na³li¹. Hxi²kan¹txi³
a²wa²li²sxã³ yen³ka³lxa¹kxan²ti³ so¹kxi²xi²hĩ³nx2nxa³wi¹.
[27] Yan¹nãu³a¹ Txai²na² Sũ³na² Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²
sa²kxai³lu² Txa²wĩ³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
ĩ³wxi²kin³ti³ton³sa²sãn²ka³tu̱³ oh³nãn¹ta²
sa²si¹hã³tũ³ka̱³txa² ã³si³tẽ³kxa² wa²kan³sxã³
wa̱³li²na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a²
a²yxo²ha³kxa¹ kãi³xai³ain¹kxa²yo³su²
wi¹lhin¹ta̱³nxa² ko̱³nxe³thin¹ta̱³nxa²
ũ³yho³hi²xai³ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹.
[28] Ya²la³tu̱³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ti¹ai²na²
sa²nxũn³sxã³ ain³kxi²sah¹lxin¹te²
ĩ³nxai²na² a²ha³tih³ ĩ³nxai²nãn²tu̱³
ya³lu²ju³ta³nũ³a² wa³su³txi³ yũ³yah²lxan³tho³li¹.
Wa̱³li²na¹ju³ta³nũ³a² ĩ²sah²lxin¹tu¹wi¹.
Sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²kxe³nũ³su²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹tãu³lot3sa²ju³ta³nũ³a²
ĩ²sah²lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

17

Je³su²jah³la² ĩ³ã̱³lxi³to³nha²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ a³lan²ni²tãu³kxai³lu² Je³su²jah³la²
sa²kxai³lu² Pe²jah³la² ĩ³kaix1tha²kxai³
Ti³a²kah³la² ĩ³kaix1tha²kxai³ a²lon³yah³la²
Jo³ãu²ah³la² ĩ³kaix1tha²kxai³ nxe³tũ³ka̱³txãn²tu̱³
tẽ³sxã³ wã³la² kĩ³ka³txa² nũh¹lxi³sxã³
ka³la³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Ka³la³ain¹ka³tu̱³
a²ne³ka³nah²nãu³a² he¹ain¹tãu³a²
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ĩ³ã̱³lxi³to³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²yen³nãu³ai²na² sa²kxai³lu² u³je³na³ka²
yã¹nxe² ĩ³kxĩ³nha²ha²kxai³ a²wã²la²
ũ³whi²kxi²nha²ka³lo³ai²na² ha²te¹ju³ta²
yã¹nxe² ĩ³han³kxi²txi³nha²ha²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Nxe³tãu³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
E³li²ah³lu¹tai²na² nxe³ya³sxã³ kwẽn¹ta²kxai³
ã³wxã³ye²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
e³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxain¹tãu³a²
Pe²jah³lai²na² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³.
Ti¹ai²li² ha³lo²a² wi¹khaix1sĩn¹nhai¹.
Nxe³sĩ¹nha²kxai³ sxi²ha² thĩ³nha¹li¹
ka³na³ki¹ txon³sĩ¹na¹tu¹wi¹. Wxa²sxi²ha²
txo³ni² Moi³se²ah³la² sxi²ha² txo³ni²
E³li²ah³la² sxi²ha² txo³ni² nxe³sĩn¹nxa²lxa¹tu¹wi¹.
ten³nxa²ke³la³te²kxai³lu¹.

5 Nxe²e³ta³lu²nxa³ta̱³lxa¹ oh³sĩ̱³nai²na²
ha²te¹khai¹nxe³sĩ̱³na² ne³ka³ka³khai¹nxe³ha²kxai³
ã³tĩ¹kxai¹nha²kxai³ ã³ye³ãu²la²to³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³ãn²tu̱³ oh³sĩ̱³nãn¹ta² wãn³txa²
ain³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² Txa²ki³lha³lxa² a³lxi²khaix1na²jah¹lai²na².
Wi¹lxo³kxi²khaix1sa²jah¹lai²la¹wi¹.
Wi¹lain³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na²
sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²tãu³
ã³kxu²thu²kxa² ã³ya³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
kãin² o²lai¹nha²kxai³la². 7 Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³su²
te²kxai³ ã³tĩ̱³sxã³ wxa²wa̱i³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Yu̱h³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ĩ³sa²yxau³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³sxã³ ĩ³sa²yxau³ain¹ka³tu̱³
Je³su²jah³la² so¹lxi³ ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nũ²a² ã̱³jah¹la² ĩ²ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

9 Hã²wxãn³txa³ a³ka³nxain¹tãu³a²
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Hxi²sxã³nho³jut3sũ̱³jut3sã̱³
a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ³hen³txi³yah³lxi³sãn²txa³hẽ¹li¹.
Hã²wxãn³txa³ ya³lu²sxa³sã²na¹ka³tu̱³
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²sã²na¹ka³tu̱³
hã²wxãn³txa³ a²nũ²a² ĩ³hen³txain¹yah³lxin¹ju³ta²
wain³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Nxa²ha¹te¹
a²sa³wi³ha³lxai²na² ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:

— "E³li²ah³lu¹tai²na² txa²nũ² wxã³tu¹wi¹."
Ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² nũ̱³ka̱³txa²
ĩ³hen³txi³nẽ³lain¹to³hxai²na²hẽ³li¹.
Ĩh¹nxe³sxã³ nxe²e³kxain¹tax1ji¹wi¹?
A²sa³wi³ha³lxa² nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Ya²la³tu̱³ E³li²ah³la² wxã³tu¹wi¹.
Txa²ne³hẽ³txa² wxã³sxã³ yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ sa²hau³ko³tũ¹sa²tu¹wi¹.

12 Yxãn¹tah¹lxa¹ wãn³txi³khai³su²
e³kxi¹nx2ta¹wi¹. E³li²ah³la² ã²la²
wxã³na²hẽ³li¹. Nxe³txai¹tã² ã³ye³wxe³kxain¹nxa³hẽ³li¹.
Ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² so¹lxi³ te³nai¹nha²kxai³
ko̱³nxe³ti³ kãi³ũ¹hain¹na²hẽ³li¹. Jã¹nxa¹jut3su²
nxe³kxa²yã¹nxe² ko̱³nxe³ti³ kãi³ũ¹sain¹nũn³tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxe²e³ta³lun²ka³tu̱³ e³lẽ³na¹
wãn³txai²na² ã³ye³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ³yau¹ũ³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

Ko̱³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³li³si¹jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ kan³sxã³ wa̱³lain¹nxa²ha¹te¹
a²nũ²a²nãu³xai²li² ĩ³hit2tain¹tũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²li²
ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ha¹txain¹nũ²la²
hã²wxãn³txa³ in³txa² ka³na³ka³nat3sxã³
ã³nhe²kxi²ha²kxai³ ã³ka³ti³wxe³nha²sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

15 — Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wi¹lhin¹sxã³
thai¹ti¹la² sa²hau³kot3sẽ¹li¹, txa²ki³lha³lxai²na²su¹.
Ã³tau³tẽ³kat3sũ̱³ka³txa² kãin² ĩ³ton³na³li¹.
Ha³nxe²a² ã³ya³hi² ka³wã³lxai²na² ã³ya³hi²
ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Wxa²sa³wi³ha³lxa²
we²txain¹si¹jau³su² sa²so¹sxã³ ũ³hũ¹ai¹na¹li¹.
Nxe³ta¹ hxi²ka¹nai¹nxa³hẽ²li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ã³ne³tot3syah¹lxa³lxi¹. Yxo²ĩ²nxã²nxa³sxã³
wain³txa̱in³kxah²lxa³lxi¹, kan²txi³
yxau³kxi¹nx2ta¹kxan²ti³nu¹. E̱n²nx2ta¹ha³ta²wi¹.
Wẽ³sai²li² tẽ³sxã³ wxã³jah¹lxi³hẽ¹li¹.

18 Nxe² e³nxa²ha¹te¹ wẽ³sa² tẽ³sxã³
wxã³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² ko̱³nxe³te² yãu³ka³txa²
ĩ³kwa̱i²kxi²nũ²la² wẽ³sa² nxũ²kwa̱i³li³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²kwẽn¹tai²na¹ we²txi²ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Hã²wxãn³txa³ a²sa³wi³ha³lxai²na²
sa²kxai³lu² nũh¹lxi³sxã³ ã³tĩ̱³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Ko̱³nxe³te² yãu³ka³txa²
nxũ²kwa̱i³li³si¹sa²nhĩn¹jau³su² ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³
tixã²kan¹sĩ¹nxãn³thĩ²li¹?

20 Je³su²jah³lai²na² ĩ³wa²lũ³xi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Jũ¹nxe² so¹lxi³ yxo²ĩ²sah¹lxi¹nhẽ³li¹,
wãn³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Mos³ta²ta²ki³a²
ya²nxe² a²kãin²ju³ta² yxo²ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³

wã³la³ka³txai²na² hxi²kan¹txi³ e³yah³lxi³hĩ³nxa³li¹.
Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Wã³la³ka³txãi³.
Ti¹ai²na² a³li³txu¹li¹. Nũ¹ka³na¹ ã³yit1sxã³
yxau³txu¹li¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su²
ya²la³tu̱³ a³li³hĩ³nx2na³li¹. “Hxi²kan¹sa²nxa³nhã³.
Yxah³lxin¹jau³su² yũ³yah²lxan³tho³li¹.
21 Yxãn¹ta¹ ko̱³nxe³te² yãu³ka³txa²
nxũ²kwa̱i³li³si¹kxe³su² kan²na³li¹.
Yain³txa² ĩ³yain³ki̱³ju³ta² ã³na¹sãn²nũ²la²
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²sãn²nũ²la²
nxe³hĩ¹na² so¹lxi³ ko̱³nxe³te² yãu³ka³txa²
nxũ²kwa̱i³li³hĩ³nx2na³li¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² su²lhã³ain¹ju³ta³nũ³a²
ĩ³yau¹ũ³to³jau³su²

22 Nxa²ha¹te¹ Ka³li³le²a²ko³xa²
ã³nũ²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³ãn²tu̱³
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² ko̱¹ko̱¹xa² hxi²ka² ã³yũ³so¹sain¹tu¹wi¹.
23 Nxe³sain¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³su²lhã³sain¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ su²lhã³sain¹kxan²ti³ ye³ha¹li¹
ka³na³ki¹ a³la²ni²tãu³a¹ ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
nxe² e³ta³lun²ka³tu̱³ a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³ãin²txi³khai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Yen³kxa² ũ³yho³hi²ki̱³ki³a² so¹kxi²jau³su²

24 Hã²wxãn³txa³ Ka³far²na³ũ²thĩ³na²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wi¹hain¹tãu³a²
a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki̱³ki³a² so¹kxi²nyhain¹jah¹la²
Pe²jah³la² ã³tĩ³te³nah¹lxi¹:
— Pe²jah³lãi³. Wxa²hxi²kan¹jah¹lai²na²
ũ³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ũ³yho²hi²ki̱³kxe³su²
ũ³hũ¹sai¹nhxai²nxãn³thai¹li¹? Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Kwa²nxi¹lxi¹. Txa²hxi²kan¹jah¹lai²na²
ũ³yho³hi²hxai²na²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³ sxi²ha²
ã³wih¹nũ²la² Je³su²jah³la² ĩ³wã̱³txi³te³nah¹lxi¹:
— Pe²jah³lãi³. Ĩ³ye³kxi¹sẽ¹li¹.
Txa²wã¹ha³lo²a² yuh³xan¹ko³nãu³xa²
a²wa³kxẽn³nãu³a² te²hi²sen³kxai³lu²
ũ³yho³hi²ki̱³ki³ai²na² ĩh¹te²la³ta̱³
so¹kxi²hĩ̱³te²la¹xã³? A²sa³wi³ha³lxi³nãu³su²
ta̱³nxa² kwa² ã³wxã³tũ̱³ka̱³txai²la³ ta̱³nxa²
nxe³hĩ̱³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹:
26 — Kwa² wxã³tũ̱³ka̱³txa² ũ³yho³hi²ki³a²
sa²so¹kxi²te²ju²hẽ³li¹. Pe²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Nxe³kxai²nãn²tu̱³ a²sa³wi³ha³lxi³khai³xa²
ã³wa²sut1sxã³ yxau³ain¹te²sin²ta²wi¹.
27 Kxãn¹ta¹ kwa² ĩ³yxaih¹nẽ³lain¹kxa²ya̱n³txi³su²
ĩ̱³ye³nai²na² ai³txu¹li¹. Ain¹kxai²nãn²tu̱³
ta³nu³la² a̱i³na² sai¹ta³wxi²a² ã³na¹txa²hẽ³li¹.
Nxẽn¹ka³tu̱³ a̱i³na² sain¹te²a² a²wi¹lhĩ¹nãn¹te²a²
sa²yxo²hai¹txa²hẽ³li¹. Nxe³te²na²
yxo²ẽ¹nãu³a¹ ũ³yho³hi²ki³a² wxi²sxa³ye¹nx2tu¹wi¹.
Nxe³ki³ai²na² wxa²ya³la³xo¹sai¹kxit1sxã³
ũ³yho³hi²ki̱³tũ̱³ka̱³txa² ũ³hũ¹txai¹nhẽ³li¹.
Nai¹nĩn¹kxai²nãn²tu̱³ wxãi²na² Txai²na²
ã³wa²sut1sxã³ yxau³ki̱³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

18

A²nũ²a² hxi²kan¹te²a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Hã²wxãn³txa³nũ² a²sa³wi³ha³lxa²
ã³tĩ³ain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Txa²wã¹sũ̱³na²
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²hĩ¹na²
ĩh¹jah¹lo²ta̱³ hxi²kan¹txi³yxau³jah¹lo²su²
hĩ̱³te²la¹xã³? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxa²ha¹te¹ wẽn³su² sa²so¹sxã³
nxũ²kwa̱i³ye³ye³lot3sxã³ ũh³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Ũh³wxe³ka³tu̱³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Wãn³txi³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Wẽ³ha³lxa² yã¹nxe² ã³yxo²o³tũ¹sxã³
yxo²ĩ²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ̱³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²ju³ta³nũ³su²
tãu³su² tãu³a² txa²sa³wi³ha³lxi³syah¹lxin¹tu¹wi¹.
4 Wxa²ẽ¹nãu³ai²nãn²tu̱³ wẽ³sai²na² yã¹nxe²
ĩ³kãi²not3txa³kxe³su² yũ³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ̱³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²ju³ta³nũ³su²
tãu³su² tãu³a² ĩ³kãi²not3ti³hit1txa²ti³tu¹wi¹.
5 Te²yã¹nxũn³sxã³ a²nũ²a² ĩ²li³te²na²
ã³kxi²sa³ha²kxai³ wẽ³sai²na² te²yã¹nxe³
te²he³la³ku³la³ sa²hau³kot3txi³nyhain¹kxai²nãn²tu̱³
txai²na² hxi²nũ¹sain¹kxa² yã¹nxe³hĩ̱³nx2na³li¹.

Ko̱³nxe³ti³ kãi³si¹nyhain¹jau³su²

6 A²nũ²ai²na² yxo²ĩ² ã³si³wxe³te²na²
sa²kxai³lu² Txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³si¹jau³su²
ĩ³tih³nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe²
ĩ³tih³nxain¹kxa²yo³ha² kãin² khãuh³lxa³thin¹tu¹wi¹.
A²nũ²a² tah³lxa³kxa² sa³txe̱²khai¹nxe³ka³txa²
tẽ³sxã³ ĩ³yxe²ta³kũ¹nha²te²su² jah¹lan²tu̱³
ĩ̱³yau³xa² u¹jau³xa² so¹sxã³ ãn³sa³nũ̱¹ke³la³te²kxai³
nxe³jah¹la² khãuh³lxa³ti³nha²ju³ta²
kãi²nhĩ̱³nx2na³li¹. Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu̱³
a²nũ²ai²na² kwẽn¹ta² yxo²ĩ² ã³si³wxe³te²na²
sa²kxai³lu² Txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sa²si¹hain¹jau³su²
ĩ³tih³nxe³te²su² jah¹lan²tu̱³ ko̱³nxe³thin¹khaix1jah¹lo²su²
hĩ̱³nx2na³li¹. A²nxe³jah¹la²kxai³la¹
khãuh³lxa³thi¹ wa³to²hi²hai¹nhĩ̱³nx2na³li¹.
7 Txa²wã¹yuh³xan¹ko³nãu³ai²na² hin¹ki̱³tãu³a¹

kõ̠³nxe³ti³ kãi³si¹nhẽ³ju³ta² yũ³hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ha²kxai³ kõn³ton³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
kõ̠³nxe³ti³kãi³sih¹nx2ti³jah¹la² kõ̠³ton³khai¹nxã³ã³ã³

ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ã³nhĩ̲³na¹te²lã¹xã³?
Pe²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Kwa²nxi¹lxi¹. Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ã³ũ¹hai¹nĩn¹kxai²nãn²tu̲³
a²ne³kit3sxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ se²te³ ve²ses³
se³tẽn²ta³ nxe² ye³ka³lxa¹khai¹nxe³to³hain¹sã²nĩn¹ka²tu̲³
a²ne³kit3su² tu¹wi¹. 23 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ̲³na² ĩ³ãin²ta³kxi²nẽ³lhxã³
ko̲³nxe³ti³ kãi³ki̲³ju³ta² ne³wã²na³jau³su²
ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Ha³lo²a²
a²wa³kxẽn³yah³la² yã¹nx2na³li¹. A²nxe³jah¹lo²
yen³kxih³khaix1nũ²nhai¹. In³txa²
ũ³yho³hi²txã³nxa² kwa²sa²so¹xi²te²nãu³xa²
a²nũ²a² ka³lxa¹ain¹nũ²nhai¹. Nxe³te²nãu³xa²
ũ³yho³hi¹xi²si¹jau³su² ã³yã³nũ²kain¹nũ²nhai¹.
24 Nxe³tãu³ãn²tu̲³ a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la²
ũ³yho³hi²txã³nxa² 10.000 nxe³txã³nxa²
nxã³ka³lxa¹txi³ kxã³nxai³tã² kwa²sa²so¹xi²ha²kxai²
nxe³txã³nxai²na² ũ³yho³hi¹xi²si¹jau³su²
kwa³na³kxi²nũ²nhai¹. 25 Nxe³yãn¹ta¹
ũ³yho³hi²txã³nxa² yũ²nxa³ha²kxai³
a²yen³kxi³khai³xa² a²nũ²x̲ã̲³xai²na²
so¹kxi²si¹jau³nũ³su² te³nha²kxai³
a²nũ²khai³xa² yo³ha² te³nha²kxai³
a²sxe³xa² a²yo³ha² te³nha²kxai³
a²wẽ³ha³lxa² yo³ha² te³nha²kxai³
a²wa³kxẽn³yah³lo²su² nũ²nhai¹. Nxe³sxã³
ũ³yho³hi²hain¹kxai²nãn²tu̲³ kwa²
wa³ka³li³lo³tain¹nũ²nhai¹. Nxe³kxai²nãn²tu̲³
ũ³yho³hi²txã³nxai³tã² a²kxã³nxa² kwa²
sa²so¹kxi²kxa² yo³ha² ũ³yho³hi¹xi²hĩ̲³nũ²nhai¹.
26 Nxa²ha¹te¹ in³jah³lai²na² sa²kxai³lu²
ã³ka³ti³wxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ha³lo³kxi²
yxaut3sã²nhẽ³li¹. Ye³jen¹tãu³su²
ũ³yho³hi²txã³nxai³tã² whãi²na¹ ũ³yho³hi¹hxa³txa²ha¹tu¹wi¹.
Nxe³nũ²nhai¹.
27 Nxe³te²kxa³ya̲n³tu̲³ a²wa³kxẽn³yah³lai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³yan³ta³kxi²nha²sxã³
ũ³yho³hi²txã³nxai³tã² a²yxo²ha³kxa¹
ne³wã²na³nũ²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̲³lhu³
in³txai²na² ã³wa²sut1sxã³ ĩ³xi²nũ²nhai¹.
28 Nxa²ha¹te¹ in³jah³lai²li² ã³wa²sut1sxã³
ĩ³xi²tãu³a² in³txa² ã̲³xai²na² ĩ³ne³khau²hain¹nũ²nhai¹.
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² in³txa²
ã̲³xai²na² sa²kxai³lu² nxe³te²hxi²ka²
ũ³yho³hi²txã³nxa² jũ¹txã³nxa² so¹lxi³
txã³nxãi²na² a²kxã³nxa² kwa²sa²so¹kxi²nũ²nhai¹.
Jã¹nxe³tãu³a² in³txa² a²wi¹lhĩ¹nãn¹jah¹lai²na²
ĩ³xa̲n³txi³sxã³ in³txa² ã̲³xai²na² wxa²yxe²ta³ta³ki³sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Ũ³yho³hi²txã³nxa²
kwa²sa²so¹kxi²san¹txã³nxai³tã² hĩ¹na²
ũ³hũ¹sẽ¹li¹.” Nxe³nyha¹nũ²nhai¹.
29 Nxe³ha²kxai³lu¹ in³txa² ã̲³xai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹ ã³ka³ti³wxe³sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Ha³lo³kxit1sã²nhẽ³li¹.
Ye³jen¹na² ũ³yho³hi²txã³nxa² a²yxo²ha³kxa¹
ũ³yho³hi¹xi²nxa²ha¹tu¹wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.
30 Nxe³yãn¹ta¹ in³txa² a²wi¹lhĩ¹nãn¹jah¹la²
a²yen³kxi³khai³xa² ten³khaix1nxe³ha²kxai³
in³txa² ã̲³jah¹la² hxi²ki³nũ²la² sxi²ha²
kan²thĩ̲³na² ã³na¹sã³wxe³si¹nũ²nhai¹,
ũ³yho³hi²txã³nxa² ũ³hũ¹xi²si¹sãn²jau³su¹.
31 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
ju¹tai²na² ĩ²kxain¹nũ²la² ĩ³yan³ta³kxai¹nha²kxai³
ha³lo²a² wa³kxẽn³yah³la² ĩ³hen³txain¹nũ²nhai¹.
32 Nxa²ha¹te¹ a²wa̲³kxẽn³yah³lai²na²
sa²kxai³lu² in³txa² a²wi¹lhĩ¹nãn¹jah¹la²
ĩ³kaix1sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wxãi²li²
kwa²wa³ka³li³yut3ta³lot3san¹jah¹lo²si¹lxi¹.
Nxe³yãn¹ta¹ ko̲³nxe³thin¹khai¹nxi¹lxi¹.
Wi¹lhin¹sxã³ ĩ³ye³kxi²san¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³sa¹nha²kxai³ ĩ³ãin²ta³kxi²nha²khaix1nxe³nxa²ha¹tai¹t
Nxe³sxã³ yen³kxa² ũ³yho³hi¹xi²san¹ju³ta³nũ³a²
ne³wã²na³ũ¹nxa²ha¹tai¹ti²tu³wi¹, wi¹lhin¹sxã³
ĩ³ye³kxi²sa¹nha²kxai³lu¹. 33 Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³
in³txa² ã̲³jah¹la²kxai³ wi¹lhin¹sxã³
thãi³ti³la² sa²hau³ko³tai¹nĩn¹ju³ta²
wai³nhĩ̲³ta²lu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ wi¹lhin¹sxã³
thãi³ti³la² sa²hau³ko³txã²ha¹ha²kxai³
jã¹nxe² nxẽ²nxãn³tai¹.” Nxe³nũ²nhai¹.
34 Nxe²e³ta³lun²ka³tu̲³ a²wa̲³kxẽn³yah³lai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³a̲n³ta³kxi²nha²sxã³ ũ³yho³hi²txã³nxai³ta³lxi³
kwa²sa²so¹kxi²txã³nxai³tã² ũ³yho³hi¹xi²si¹jau³su²
kwa³na³kxi²nũ²nhai¹. Nxe³kxa²yo³su²
nxe³tu̲³kxai³la² ye³khãuh³lxa³ti³si¹sa²jau³su²
a²sa³wi³sa² kwa³na³nũ²nhai¹.
35 Jã¹nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ̲³nxe²
wxa²wã³tã̲³xai²na² ko̲³nxe³ti³ kãi³ũh¹nx2ti³kxai²nãn²tu̲³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² a̲u³txẽ¹nãu³ai²na²
ne³wã²na¹ain¹yah¹lxan³kxai²nãn²tu̲³
Txa²wĩ̲³na² oh³na² yxau³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² nxe²kãi³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ wxa²wã³tã̲³xai²na² ko̲³nxe³ti³
kãi³ũh¹nx2ti³kxai²nãn²tu̲³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
a̲u³txẽ¹nãu³ai²na² ne³wã²na³ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̲³
Txa²wĩ̲³na² oh³na² yxau³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² nxe²kãi³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

19

Txu¹ha² kwa² ã³na¹ju³ta² ĩ³tih³nxe³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³ta³lun²ka³tu̲³ Ka³li³le²a²ko³xa²

a³li³xi²nũ²la² Jor³tãu²yau³xa² yxo²ha³txih³nãu³xa²
Ju³te²a²ko³nãu³a² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³tãu³ãn²tu̱³ a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹txi³
ĩ³hi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ a²nũ²a²
ĩ³ton³te²su² te²a² ĩ²kxain¹kxai²nãn²tu̱³
we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Nxe³ka³tu̱³ fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txa²
a²ha³tih³xa² ã³tĩ̱³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Wãn³txa² ĩ³ki³ha¹kxi²si¹hain¹jau³su²
ĩ³wã̱³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. In³txai²na²
sa²kxai³lu² ĩ²li³tãu³a² a²txu¹ha³ka³lxa²
ã³na¹kxai²nãn²tu̱³ wain³ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Sũ̱³na² wãn³txu¹txai²na² ne³wã²na³yah³lxain¹ta²lu¹wi¹.
Nxe³jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:
“A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
hi²sen³su² in³txi³su² txu¹su² wet1ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.”
5 Te²yã¹nxũn³te³nah¹lxi¹: “Nxe³ju³kxai³lu²
in³txai²na² sa²kxai³lu² a²wĩ³na² a²hã³ka³nai²na²
nxe³sxã³ ã³waix3tũ²la² a²sxe³xa³ka³lxa²
so¹lxi³ tẽ³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ in³txa²
txu¹ha² a²nũ²ka³na³ka³na³ton³tu¹wi¹.”
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 6 Jã¹nxe³ha²kxai³
a²nũ²a² ha¹lo³nxa³wi¹. A²nũ²ka³na³ka³na³jah³na¹lu².
Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu²
ã³nũ²kxi²ya³te²sya¹hin²ta²wi¹. Nxe³kxe³su²
a²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² ã³nhai²ta³lxi³si¹hain¹kxai²nãn²tu̱³
nxe²kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.

7 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² te²nãu³xai²na²
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²
ĩ³tih³nxe³nẽ³lain¹te³nah¹lxi¹: “A²txu¹ha²
ã³na¹ti³ten³kxai²nãn²tu̱³ ha³tẽ̱h³nxã³nxa²
ã³na¹hxa³txã³nxa² ũ³wha²li¹lhxã³
ũ³hũ¹txai¹li¹.” Nxe³jau³xu¹tai²na²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² nxe³nẽ³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³jau³jau¹xai²na² ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³
txu¹ha² ã³na¹hxa³txã³nxa² ĩ³tih³nxe³nẽ³lain¹nu¹hain¹jau³.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹ti³ten³nxa²txa²nha¹kxai³
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² ũ³wha²li¹ta¹hxai²hẽ¹la².
wxa²sxe³xa³ka³lxu³khai³xa²su¹. Yxãn¹ta¹
a²wi¹lhĩ¹nãu³u¹tai²nãn¹te²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na²
ten³jau³sxa³wi¹. 9 Jã¹nxa¹jau³su² in³txa²
a²ten³te²su² te²an²tu̱³ a²sxe³xa³ka³lxa²
ã³na¹ka³tu̱³ txu¹ha² ã̱³lxi³te²a² so¹ain¹ke³la³te²kxai³
txu¹ha² ã̱³xa² ũ³whĩn¹ta³kxi²kxa² yã¹nxe²
hxi²ki³lot3hĩ̱³nx2na³li¹. Ko̱³nxe³ti³
kãi³hĩ̱³nx2na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
txu¹ha² ã³na¹ta¹ka³lxa² in³txa² ã̱³jah¹la²
so¹ke³la³te²kxai³ in³txa² ã̱³xa² ũ³whĩn¹ta³kxi²kxa²
yã¹nxe² hxi²ki³lot3hĩ̱³nx2na³li¹. Ko̱³nxe³ti³
kãi³hĩ̱³nx2na³li¹. A²nxe³ta¹ka³lxa²
a²sxe³xa³ka³lxa² a²wi¹lhĩ¹na² so¹nyhai¹nxa³ta̱³lxa¹
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ta¹hxai²li² ũ³whĩn¹ta³kxi² o²la³kxi²nyhu¹ke³la³te²kxai
txu¹ha² ã³na¹ju³ta² wai³nhĩ̱³nx2na³li¹.

10 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na²
wãn³txa² ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— In³txai²na² txu¹hai²na² nxe²
kãi³nyhu¹ain¹ke³la³te²kxai³ so¹nyhu¹kxi³ju³ta²
a²wi¹lhĩ¹na² wi¹lxa³hẽ³li¹. Nxũh¹lxa³txi³su²
yxau²xai³ju³ta² wi¹lhĩ̱³nx2na³li¹.

11 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jau¹xu¹tai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
ã³ne³to³hxa³te²na² yũ³te²ju²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³hau³kot3sa²kxai³
nxe³te²su² te²a² wi¹ko̱³nha² a³la³kxain¹te²ju²hẽ³li¹.

12 A²nũ²ai²na² so¹nyhu¹kxi³ju³ta²
hxi²ka¹nyhai¹nxa³te²na² yũ³hxai²na²hẽ³li¹.
A²ha³tih³xai²na² wẽ³sa² txo¹nai¹nhĩ¹nãn¹te²tu̱³
a²nũ²Khai³xa² wi¹lxa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
so¹nyhu¹kxi³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Ãh¹
a²ha³tih³xai²na² a²hxi²kan¹jah¹la²
so¹nyhu¹sih¹xa³jau³su² in³txa² ya³la³ki³a²
ya³la³ki²sa²tã³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
so¹nyhu¹kxi³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Ãh¹
a²ha³tih³xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² wa³ka³la²
so¹lxi³ te³nain¹jau³su² so¹nyhu¹kxi³te²sxa³yu²hẽ³li¹.
A²nxe³jau³su² wã²nxũ̱¹hĩ²sxã³ hxi²kan¹kxi³kxe³su²
ã³kã̱i³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² *wẽ³ha³lxa²* *a²yxo²ha³kxa¹*
a³lxi²jau³su²

13 Hã²wxãn³txa³ a²nũ²a² a²wẽ³ha³lxa²
tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la²
Sũ̱³na² wi¹lxo³kxi²nẽ³txi³si¹hain¹jau³su²
wxa²ne³wai³te²si¹hain¹jau³su² tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jau³tai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ĩ³kwai²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² jut3sĩ²nũ²la² e³te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Wẽ³ha³lxa²
tẽ³sxã³ wxã³ain¹ju³tai²na² ĩ³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Wẽ³sai²li² a²wĩ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²jah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Txa²wã¹sũ̱³na² ha³lo²a² yxau³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
yũ³nx2ti³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe²e³nũ²la² wẽ³ha³lxai²na² Sũ̱³na²
wi¹lhin¹sxã³ ĩ²ti³hi¹te³lhi¹hain¹jau³su²
wxa²ne³wai³tũ²la² ha³lo²ai²na² ã³waix3ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txa² yen³kxih³khaix1jah¹la² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

16 Nxa²ha¹te¹ in³txa² sa³nxe³la³kxah³la²
ã³tĩ̱³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lãi³. Ĩh¹ju¹tã³
wi¹ju³ta³la³ kãi³a¹ke³la³te²kxai³ ka³tẽ³na²
wi¹tãu³a² so¹kxi²hĩ³na¹te²la¹xã³?
Ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² ĩ³wa²lũ³xi²te²ai²jau¹xai²na² ain³kxi²tãu³ ĩ³wã³wã³ta³kxi²nha²sxã³
— Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³tã³ yen³kxi³la³
wi¹ju³ta³la³ ĩ³wã³txi³san¹ji¹wi¹? Txa²wã¹sũ³na²
so¹lxi³ wi¹lhin¹khaix1jah¹lai²la¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ ka³tẽ³na² wi¹tãu³nũ³a²
ã³wih¹ti³ten³nxa²kxai²nãn²tu̱³ Sũ³na²
wãn³txu¹tai²na² sa²yxo²we¹thxa³txa²hẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
18 Nxa²ha¹te¹:
— Ĩh¹jau¹la³hĩ³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² su²lhã³nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Txu¹ha² ã³xa¹ka³lxa² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
A²nũ²a² ã³xai²na² yen³kxa² kãi³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
A²nũ²a² ã³xai²na² ĩ³ki³ha¹kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
19 Wxa²hã³ka³nai²na² wxa²wĩ³na²
nxe³sxã³ sa²nẽn¹kxain¹yah³lxin¹ju³ta²
so¹lxi³ kãi³ũh¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
A²nũ²a² a²wa³kxa² yxau³nũ¹nxa²te²a²
a³lxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxa²ha¹te¹ sa²nxe³la³kxah³lai²na²
a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Jau¹xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹jah¹lai²na² ain³kxi²sã³ yxau²xai³ju³ta²
Ĩh³jau¹tã³ on³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹.
— Sa²yxo²we¹thxa³ti³ten³nxa²kxai²nãn²tu̱³
nxe³sẽ¹li¹. Wxa²yen³kxa² sa²so¹sxã³
a²nũ²a² ã³xa² so¹kxi²si¹hin¹jau³su²
kãi³txa²hẽ³li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³
so¹kxi²nxain¹kxa² yo³ha² tẽ³sxã³ a²nũ²a²
yen³kxi³txa²te²na² wã²nhũh²xai³txai¹nhẽ³li¹.
Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³ oh³nãu³nũ¹ka³na¹
yen³kxa² wi¹ju³ta³nũ³a² yũ³nxa²tu¹wi¹.
Jã¹nxe³sxã³ nxe² kãi³ta³lu²nĩn¹kxai²nãn²tu̱³
ã³wxã³sxã³ ã³si³tẽ³kxi¹sẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² sa³nxe³la³kxah³lai²na²
sa²kxai³lu² ain³kxi²te³na¹ ĩ³ãin²txi³sxã³
ĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². Yen³kxih³khaix1nxe³ha²kxai³
yen³kxa² a³lxi²ha²kxai³ hãi¹sxã³
ĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². 23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Wãn³txi³su²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. A²nũ²a² kãin²
yen³kxi³te²su² te²a² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³ju³ta²
wa³lxe³te²ju²hẽ³li¹. 24 Jã¹nxa¹jau³su²
ka³me²la² ka³yxuh³xa² kãin²khaix1te²su²
te²a² hai³txi³ a²ku¹wxi²si³xẽ¹na² ã³wih¹sxã³
ã³wa²to¹ti³he¹nxe³lhĩ³nx2nxa³wi¹.
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² kãin² yen³kxih³khai¹nxe³te²su²
te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³
yxau²xai³ju³ta² wa³to²hi² wa³lxe³te²ju²hẽ³li¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na²
jau¹jau¹xai²na² ain³kxi²tãu³ ĩ³wã³wã³ta³kxi²nha²sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹ha³lo²nãu³a² a²nũ²ai²li²
yen³kxi³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³nu²su²
wi¹lhin¹sxã³ ĩ²jah¹lo²su² ye²te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³jut3su² ha²kxai³ a²nũ²a² yen³kxi³te²su²
te²na² kxã̱u³nxa³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a² nãu³xa² hãi¹nxe³ti³xa¹ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³ki̱³sxa³lho³li¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
26 Nxe³nũ²la² Je³su²jah³la² ĩ²sa²sai¹ain¹sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² hxi²kan¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹.
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
hxi²kan¹te²lo³jah¹lai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
27 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Nxex3sãn²si¹lxi¹. Txa²wã¹yen³kxi³khai³xa²
ã³na¹sãn²sĩ¹na¹ka³tu̱³ wxãi²na² so¹lxi³
ĩ³si³tẽ³la³kxi²sĩ¹na¹wi¹. Nxe³sĩ¹na¹ha²kxai³
ĩh¹nxe² ũ³yho³hi²sa²sĩn¹te³ji¹wi¹?
Pe²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Wãn³txi³su²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Yan¹nãu³a¹
Txa²wã¹ha³lo²a² tah²lxi³wet1sĩ¹na¹
wxi²kin³ti³ton³sxã³ ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹
a²wa³kxẽn³si¹ta¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tu̱³
wxãi²na² sa²kxai³lu² ã³si³tẽ³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³
Txai²yã¹nxe³sxã³ I³sa³e² nũ³ka̱³txi³nãu³xa²
ha³txi²ha² hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹
wa²sa²so¹xi²nũn³ka³tu̱³ nxe³te²nũ³ka̱³txi³nãu³xa²
a²wa³kxẽn³su² yah³lxi³nũ³nĩn¹tu¹wi¹.
29 Nxe³tãu³a² a²nũ²a² ĩ²li³te²na² Txai²na²
a³lxi²sai¹nha²kxai³ sxi²ha² ã³na¹i²
a²lon³nãu³xa² ã³na¹i² a²ha³lĩ³ti³nãu³xa²
ã³na¹i² a²wĩ³na² ã³na¹i² a²hã³ka³na²
ã³na¹i² a²wẽ³ha³lxi³khai³xa² ã³na¹i²
hai³sxa² ã³na¹i² nxe³ain¹kxai²nãn²tu̱³
ã³si³tẽ³la³kxi²sain¹te²na² sa²kxai³lu²
kãin² wa³to²hi²sxã³ ũ³yho³ha¹nu¹ju³ta²
yũ³tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹kxa²yu³su²
ka³tẽ³na² wi¹tãu³la³ ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.
Te²yã¹nxe³nũn³sxã³ kãi³ũh¹nx2ti³nũ³na¹tu¹wi¹.
30 Nxe³kxan²ti³nũ¹ sa²nẽn¹kxi²nha²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Te²yã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² ka³lxa²te²nũ̱³ka̱³txa²

ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ju³ta² yũ³kxan²ti³ yan¹nãu³a¹ ĩ³sa²nẽn¹kxai¹nxa³ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ka³lxa²te²nũ̱³ka̱³txa² ĩ³sa²nẽn¹kxai¹nxa³ju³ta² yũ³kan²ti³ yan¹nãu³a¹ ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹.

20

Hai³sxa² wa³ko³nain¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Jã¹nxe³jut3su² yan¹nãu³a¹ a²nũ²ai²na² kãi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³ti³na¹tãu³a² a²nũ²a² hai³sxa² wa³kxẽn³yah³lo²su² yã¹nxũ³na¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² hai³sxa³nãu³a² ĩ³wa³kon³kxi²tũ̱³ka̱³txa² ĩ³kaix1te³lhxã³ ĩ³yũ¹li²nxa³ta̱³lxa¹ ai³nũ²nhai¹. 2 Ĩ³kaix1te³na¹ ĩ³kaix1so¹tũ̱³ka̱³txa² ũ³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³na³ki³a² wain³txi³ yo³hi²ye²kxe³su² ũ³hũ¹si¹hain¹jau³su² ĩ³hau³ko³tũh¹nyhain¹nũ²nhai¹. Nxũ²la² hai³sxa³nãu³a² ũ³sa²si¹hã³ain¹nũ²nhai¹. 3 Hã²wxãn³txa³ ki³ka³la³xi²tãu³a² sxi²je³na² ai³tãu³a² in³txi³nãu³xa² wa³ko³nai¹nxa³te²a² ĩ³ha¹txain¹nũ²nhai¹. 4 Nxe³te²nãu³a² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: "Txa²hai³sxa³nãu³a² ai³sxã³ wa³kon³kxi²sah¹lxi³to³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ka³nxah³ta³lon³tãu³a² wain³ju³ta² ũ³yho³hi¹nx2ta¹tu¹wi¹." Nxe³jau³su² ha²kxai³ in³txi³nãu³xa² ai³sxã³ hai³sxa² wa³kon³kxain¹nũ²nhai¹.

5 Te²yã¹nxe³sxã³ ne³ka³ka³tãu³a² ai³sxã³ ãh¹ĩ³kaix1so¹xi² ĩ³sa²si¹ta³xi²tãu³a² ai³sxã³ ãh¹ĩ³kaix1so¹xi² nxe³to³nhũ²nhai¹. 6 Te²yã¹nxe³sxã³ ka³nxa³hi²nxa³ta̱³lxa² ai³lxi²sxã³ in³txa² ãh¹ĩ³ha¹txain¹nũ²nhai¹. Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: "Ĩh¹nxe³kxa²yan¹ti¹ta̱³ a³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa² u̱³txi³ wa³kon³yah²lxan³tai¹?" Nxũ²nhai¹.

7 Nxe³ha²kxai³lu¹: "A²nũ²a² ĩ³kaix1sain¹sĩ¹nxa³kxi³su¹." Nxũ²nhai¹. Nxe³sxã³ ĩ³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹: "Txa²hai³sxa² ai³sxã³ wa³kon³kxi²sah¹lxi³to³hẽ¹li¹." Nxũ²nhai¹.

8 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²tãu³a² hai³sxa² wa³kxẽn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³sa² hxi²kan¹jah¹la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: "A²nũ²a²nãu³xa² wa³kon³kxi²nẽ³lain¹te²nãu³xa² ĩ³kaix1txa²hẽ³li¹. Ĩ³kaix1tai¹nĩ¹kxai²nãn²tu̱³ wa³kon³kxi²nẽ³lain¹kxa² yo³ha² ũ³hũ²xai³txai¹nhẽ³li¹. Ã³ne³ki³sot3sxã³ wxã³ain¹te²na² ũ³yho³hi² ãn³si³wxe³sã²nĩn¹ka³tu̱³ hã²wxãn³txa³ a²wi¹lhĩ¹nãn¹ta² wxã³te²nãu³xa² ã³ne³ki³so³tĩ¹nha²kxai³ nxe³sẽ¹li¹." Nxũ²nhai¹.

9 Nxa²ha¹te¹ in³txi³nãu³xin³txi² ka³nxa³hi²nxa³ta̱³lxa¹ ã³si³wxe³sxã³ wa³kon³kxain¹tũ̱³ka̱³txa² ũ³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³na³ki³a² ũ³hũ²xai³ain¹nũ²nhai¹. Nxe²hu³xai³sxã³ wa³kon³kxain¹tũ̱³ka̱³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ ũ³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³na³ki³a² ũ³hũ²xai³ain¹nũ²nhai¹. 10 Te²yã¹nxe² ai³sxã³ a²wi¹lhĩ¹na² ã³si³wxe³sxã³ wa³kon³kxain¹tũ̱³ka̱³txai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹: "Ki³ka³lxa¹txi³ ũ³yho³hi²sa²te³lxa²na³na¹." Yhain¹jau³su² yxãn¹ta¹ ki³ka³na³ka³na³ki³ãin²txi³ so¹kxain¹nũn³nũ²nhai¹. 11 Nxe³te³kxa²ya̱n³tu̱³ti¹ hai³sxa² wa³kxẽn³yah³la² ĩ³kwa̱i²kxi²te³lhxã³ ã³tĩ̱³ain¹nũ²nhai¹. Nxain¹te³nah¹lxi¹: 12 "Tũ̱¹ka̱³txai²na² a²ne³ki³sot3sxã³ wxã³tũ̱³ka̱³txa² jũ¹nxa² so¹lxi³ wa³ko³nain¹te¹ni²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ txa²nũ̱³ka̱³txa² a²lan²ta² hãi¹nxe² wa³kon³kxi²nxa²sĩ¹na¹te¹ni²tu³wi¹. Sa³txe̱¹txi³ wa³kon³kxi²sĩ¹nha²kxai³ wãn³ya³lu²sa²sĩ¹nha²kxai³ nxe³sĩ¹na¹te¹ni²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ tũ̱¹ka̱³txai²na² ki³ka³na³ka³na³kain²txi³ ũ³yho³hai¹nĩ¹nha²kxai³ txa²nũ̱³ka̱³txi³nãu¹xai²na² ki³ka³na³ka³na³kain²txi³ ũ³yho³hi²sa²sĩ¹nĩ¹nha²kxai³ nxĩ¹nhẽ²li¹." Nxũ²nhai¹.

13 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxẽn³yah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu² a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: "Nxe³txi¹. Txa²ya̱³lxi¹lxi¹. Ko³nxe³ti³ kãi²ũ¹nxa²hxã³nhẽ²li¹. Ã³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³na³ki³a² ĩ³hau³ko³ki̱³ten¹tu³wi¹. 14 Nxe³ki̱³sa²kxai³ so¹kxi²san¹ta³ki³ai²na² tẽ³sxã³ ĩx3txu¹li¹. Na¹ta¹ ã³ne³ki³sot3sxã³ wxã³jah¹la² ki¹ain²txi³ ũ³hũ¹ti³ten³sa³nhai¹. 15 Txa²yen³kxai²na² a²ten³nha¹jau³su² o²la³kxi²na¹tu¹wi¹. Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ txa²yen³kxa² a³lxi²nxa³kxe³su² a²nũ²a² ã̱³xa² hxi²nũ¹nai¹na¹ju³tan¹te²kx ha²ya̱³kxa² yxo²kwa̱in³txa²hẽ³li¹." Nxe³nũ²nhai¹.

16 Ja¹nxa¹jau³su² ã³ne³ki³so³te²na² sa²kxai³lu² ne³ka³ta²xai³ha²kxai³ ne³ka̱³ta² " ã³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu² ã³ne³ki³sot3si¹ha²kxai³ nxain¹tu¹wi¹. Ja¹nxe³jut3su² a²nũ²a² ĩ³kaix1tai¹na¹te²nãu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³ha²kxai³ ĩ²sxã³ so¹kxi²na¹te²nãu³xa² ka³lxa²ai¹nxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxa¹jau³su² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² su²lhã³ain¹ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³to³jau³su²

17 Hã²wxãn³txa³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ka³la³xi²te³lhxã³ ain¹tãu³a² Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² a²to²se³te²nãu³xa² nũ̱³lhxã³ wxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

18 — Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³nxai³ki̱³tu¹wi¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ Txai²na² so¹sain¹sxã³ a²nũ²a² wã³nxĩn¹te²

si³yxau³tũ³kạ³txi³nãu³xa² ha³tẹh³nxã³nxa²
a²hoh³lxi³su² tũ³kạ³txi³nãu³xa² nxe³te²nãu²xai²na²
a²hxi²ka² sa²so¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxai²nãn²tụ³
ya³lu¹sain¹jau³su² ĩ³yĩ¹li²sain¹tu¹wi¹.
19 Nxe³ka³tụ³ Ju³te²a² nũ³kạ³txi³sxa³te²nãu³xa²
sa²nũ¹sain¹tu¹wi¹. Sa²nũ¹sain¹sxã³ kọ³nxe³
ĩ³ka³lxi¹lũ¹sai¹nha²kxai³ ĩ³ta³lo³wait1sai¹nha²kxai³
nxe³te²kxa³kxa¹ hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kĩ¹la³kxi²sain¹tu¹wi¹.
Nxe³sxã³ ya³lut1sai¹nha²kxai³ sa²nĩ³kxi²sain¹tu¹wi¹.
Hã²wxãn³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
a³lan²tãu³a¹ ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹,
Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹ha²kxai³lu¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

A²ha³ka³na² ĩ³wã³txi³jau³su²

20 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² Se³be³te²ah³la²
a²sxe³xa³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²ki³lha³lxa²nãu³xa²
Jo³ãu²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su²
ha²kxai³ nxe³te²an²tụ³ sa²so¹sxã³
Je³su²jah³la² ã³tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³tĩ³sxã³ Je³su²jah³la² yen³nãu³a²
ã³ka³ti³wxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³lhxã³
ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
nxe³te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³tin¹ji¹xi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹:
— Wxãi²na² wxa²ha³lo²a² a²wa³kxẽn³sin¹kxai²nãn²tụ³
txa²ki³lha³nãu³xai²na² wxa²wi¹tãu³a²
sa²we¹txi² wxa²wạ̃³tãu³a² sa²we¹txi²
nxe³si¹hain¹jau³su² ĩ³hau³ko³tũh¹txai¹nhẽ³li¹.
Ta¹ka³lxai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²ki³lha³nãu³xa²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— A²yen³kxa² ten³ya³hin¹ju³ta²
ã³ne³wxe³ya³hxa³lxi¹. A²nũ²a²
kọ̃³nxe³thin¹te²nãu³xa² khãuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹.
Te²yã¹nxe²nx2ti³ju³tai²nãn²tụ³ hxi²kan¹nx2ti³jau³su²
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ya³te³nah¹lxi¹:
— Hxi²kan¹sĩ¹na¹wi¹. Ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:
— Khãuh³lxa³txi³sain¹kxa²yã¹nxe²
khãuh³lxa³txi¹nx2tain¹nũn³tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ txa²wi¹tãu³a¹ sa²we¹txi²jut3sa²ha²kxai³
txa²wã̄³tãu³a¹ sa²we¹txi²jut3sa²ha²kxai³
nxe³kxi³nũ³su² hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.
Txa²wĩ³na² ha³lo²ai²la¹wi¹. Nxe³sxã³
Txa²wĩ³na² ã³ten³te²su² te²na² so¹lxi³
sa²we¹tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².
24 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² wã³kon³te²nãu³xa²
hxi²ka²hxan³sxã³ wã³kon³te²nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² a²lon³ti³tãu³su² te²a²
ĩ³ạn³ta³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³su²
a²sa³wi³ha³lxa² ã³yã³nũ²kxi²si¹hain¹sxã³
ĩ³ya²kxain¹te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² ã̄³xa² wi¹lhin¹ wa³to²hi²nha¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹
Ju³te²a² nũ³kạ³txi³sxa³te²na² a²wa³kxẽn³txi³nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ĩ³kãin²txi³nha²sxã³ nũ³kxũn³txi³
ĩ³wã³kxẽn³txain¹to³te²jai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³yan¹ta¹ te²yã¹nxe² kãi³ũ¹nyha¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
Wxa²yu³tai²na² ĩ²li³te² ĩ³nxai²nãn²tụ³:
“Hxi²kan¹te²sa¹i¹.” Nxe³jau³tụ³
ten³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³ wxa²yu³ta²
a²nãi²nxe³ti³xa²ã³non²ta³kxi²txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
27 Te²yã¹nxũn³sxã³: “Txai²na² a²si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹.”
Nxe³jau³tụ³ ten³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²wa³ka³li³lo³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Ya³nxa¹jau³su² Txai²na² sa²kxai³lu²
wa³ka³li³lo³sa²si¹hain¹jau³nũ³su² wxã²nxa³wi¹.
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³non²ta³kxi²te³lhxã³
wxã³na¹wi¹. A²nũ²a²nãu³xai²na²
a²kọ̃³nxe³ti³ kãi³sxã³ te²hxi²ki³lxain¹kxe³su²
ã³wa²su¹te³lhxã³ ya³lu²na¹tu¹wi¹.
Nxe³te³lhxã³ wxã³na¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txa² ye³han³te²a² ha¹lin¹te²a² ye³we²txi²jau³su²

28 Nxa²ha¹te¹ ãh¹ã³nxai³ain¹tãu³a²
Je³ri³ko²thĩ³na² a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A³li³ain¹tãu³a² a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹te²nãu³xa²
ĩ³hi²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Nxe³tãu³a²
in³txa² ye³han³te²a² ha¹li¹ tĩh³na²
ne³kxụn²nãu³a² ã³wxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² ã³wa²to²hi²jau³xa²
ain³kxain¹te³na¹ ĩ³kaix1tain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²wã¹sũ³na²
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3txa²jah¹lo²si¹lxi¹.
Wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot3sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
31 Nxe³te²kxa³yạn³tụ³ti¹ a²nũ²a²
ã³si³tẽ³la³kxain¹tũ³kạ³txai²na² ã³ka³nahx2si¹jau³su²
ĩ³kwại²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹
in³txi³nãu³xa² ĩ³ka³na²ya³to³hxa³te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²wã¹sũ³na²
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3txa²jah¹lo²si¹lxi¹.
Wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot3sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
32 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³kaix1tain¹jau³xa²
ain³kxi¹nxa²ha¹te¹ ã³yit1tũ²la² ĩ³kaix1so¹ain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³ju³tạ̃³ kãi³ũh¹nx2ta¹ju³ta³la³
ten³nxa²lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lãi³. Ye³we²txi²sa³nhĩn¹ju³ta²
ten³khaix1sa²sĩ¹nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

[34] Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ãin²ta³kxi²sxã³
wxa²ye³waix3ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³
wa³su³txi³ ye³we²txi²ta³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³na¹ ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

21

Je³su²jah³lai²li² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³wih¹jau³su²

[1] Nxa²ha¹te¹ ãh¹ã³nxai³lxi³tãu³a²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ya̱u³so³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³na¹ Bet3fa³je²thĩ³na² ã³yit1txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³thĩ³nai²na² wã³la² o³li³ve²ra³ka³txa²
u²lxa³ko³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³na²
ã³yi¹ka³tu̱³ Je³su²jah³lo²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
in³txa² ha¹li¹ ĩ³sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la².
[2] Ĩ³sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹:
— Sxi²je³na² kãi²nxa³je³na² ã³wih¹ja¹hu¹li¹.
Yxah³hin¹kxai²nãn²tu̱³ a²kwẽn¹tai²na¹
ju³mẽn²ta² ka²va¹lhũ̱³te²a² a²hã³ka³na²
sa²tai²kxã¹sxã³ ĩ²ya³hi¹nha²kxai³ a²wẽ³sa²
ĩ²ya³hi¹nha²kxai³ yxa³hin¹tu¹wi¹.
A²nxe³te²na² sa²ta²la³kxi²sxã³ tẽ³sxã³
wa̱³li¹ja³hẽ¹li¹. [3] Nxe³ya³hin¹tãu³a² a²nũ²a²
ĩ²nx2ti³sxã³ ĩ³wã̱³txi¹nx2ti³kxai²nãn²tu̱³
ĩ³ye³kxi²ja¹hẽ¹li¹. Nxe³ya³hin¹te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² ten³na³li¹.”
Yxa³hin¹jau³su² ha²kxai³ ju³mẽn²ta²
ha¹lin¹te²a² ũ³sa²si¹hã³nx2ti³tu¹wi¹.
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².
[4] Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³jah¹lu¹tai²na² jau³xau³hxai²tẽx1ta²
nxe²e³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²e³te³nah¹lxi¹:
[5] — Si³ãu²thĩ³na² yxau³tũ̱³ka̱³txa²
ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Wxa²hxi²kan¹jah¹la² wxã³tu¹wi¹.
Yxo²thãi³ti³la² wxã³ha²kxai³
ju³mẽn²ta² ã³ka³tih³ya̱u³kxi²ha²kxai³
wxã³tu¹wi¹. Yen³kxa² ã³ka³tih³wxe³nha²te²
ka³yxuh³xa² tẽ³sxã³ ã³ka³tih³ya̱u³sxã³
wxã³tu¹wi¹.
Sũ̱³na² wãn³txu¹txai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
[6] Jã¹nxe³jut3su² a²sa³wi³ha³lxa²
ha¹lin¹te²na² ã³nxai³yah³nũ²la² Je³su²jah³la²
e³kxi²jau³xa² yã¹nxe³sxã³ ha³lo²a²
ĩ³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². [7] Nxe³ha²kxai³
ju³mẽn²ta² a²hã³ka³na² a²wẽn³sa² nxe³sxã³
sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
a²wã²la³ka³lo³a² ã³ka³ti³hẽ¹tha²kxai³
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³ a³ka³tih³wxe³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
[8] Nxa²ha¹te¹ ne³ka³ta² ai³tũ̱³ka̱³txa²
ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa² a²wã²la³ka³lo³khai³xa²
tĩh³na² Je³su²jah³la² ã³nxai³tĩh³na²
ũ³ha¹sxã³ ai³ai¹nha²kxai³, a²nũ²a²
a̱³xa² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa² he³la³nxã³nxa²
sa²nãu²so¹sxã³ tĩh³na² ũ³ha¹sxã³
ai³ai¹nha²kxai³, nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[9] Nxa²ha¹te¹ a²ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa² a²ne³ka³ta²a²
ai³ai¹nha²kxai³ a²ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa²
a²si³yo³na² ai³ai¹nha²kxai³ nxe³ain¹sxã³
ĩ³kaix1tain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩ³sa²nẽn¹kxi¹nxa²sĩ¹na¹tu¹wi¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²si¹lxi
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lu¹tai²na²
a²ne³tah²su² te²si¹lxi¹. A²nxe³jah¹lu¹ta²
yã¹nxe² sa²hau³ko³tẽ³tu¹wi¹. Wxi²kin³ti³ton³khaix1jah¹lai²
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[10] Nxa²ha¹te¹ nxe²xai³ain¹sxã³
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wih¹hain¹tãu³a²
thĩn¹nãn¹ta²nũ̱³ka̱³txa² on²ta³kxi²nyhain¹sxã³
e³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹jah¹lo²ta̱n³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
[11] Nxa²ha¹te¹ ã³si³tẽ³kxi²tũ̱³ka̱³txai²na²
a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Jah¹lai²li² Je³su²jah³lai²la¹wi¹.
Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²sa¹wi¹.
Na³sa³re²thĩ³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thĩ³na²
yxau²xai³jah¹lo²su² na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²ha² ã³wi¹hain¹jau³su²

[12] Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²ha²
ã³wi¹hain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa²
yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹sxã³ o²la³kxi²
ũ³yho³hi²ki̱³ki³a² so¹kxi²nyhu¹sxã³
o²la³kxi² kwa³sxa³xa² ũ³yho³hi²sxã³
ũ³hũ¹te²a² o²la³kxi² nxe³ye²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la² hi²sen³su²
yen³kxa² ũ³yho³hi²nyhain¹te²na² ha³lo²a²
sa²tã³kxai¹nha²kxai³ ũ³yho³hi²ki̱³ki³ai²na²
a²me²sa²ka³lo³a² ũ³sa²tã³ha²kxai³
kwa³sxa³xa² ũ³yho³hi²sxã³ ũ³hũ¹te²na²
ã³wxe³ka³lo³ai²na² ũ³sa²tã³ha²kxai³
nxe²ta¹hxai²hẽ¹la². [13] Nxe³sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ̱³na² wha²li¹txã³nxa²
jau³xau³hxai²tẽx1ta² nxe³te³nah¹lxi¹:
“Txa²sxi²hai²na² sa²kxai³lu² ĩ³ye³kxi²sah¹lxin¹thĩ³nai²la¹wi
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹
ĩ³ã̱³lxi³to³nha²sxã³ yen³kxa² kãi³kxi²nyhu¹kxi³thĩn³su²
ĩ³ã̱³lxi³ton³yah³lxi¹nhẽ³li¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².
[14] Hã²wxãn³txa³ sxi²hẽ¹nãu³a² a²nũ²a²
ye³han³te²su² te²a² a²ha³lxu²kxa² ai³te²su²
xa²ha³hẽ¹la² a²wih¹sxã³ ã³tĩ̱³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ tũ̱¹ka̱³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹
wi¹we²txi²ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la². [15] Nxa²ha¹te¹
a²nũ²a² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³kxa²te²nãu³xa²
ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nãu³xa²
nxe³sxã³ nũ³kxũn³sxã³ kãi³ũ¹hain¹ju³ta²

ĩ²kxai¹nha²kxai³ wẽ³ha³lxai²na² ka³lxi¹sxã³
ĩ³ye³lain¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:
— Ta³vi²yah³lu¹tai²na² Ta²ha² Wxi²kin³ti³tonã³hxai¹ha²,
Nxe³jah¹lai²li² ĩ³sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹.
Nxe³ain¹jau³su² ain³kxai¹nha²kxai³ kãin²
yxai¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Yxaih¹ha²kxai³ Je³su²jah³la²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Wẽ³ha³lxai²na² wãn³txa² toh³lxi³jau³su²
ain³kxain¹nxãn³ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Jau³jau¹xai²na² ain³kxai¹na¹nhai¹.
Nxe³na¹ha²kxai³ wãn³txa² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² wxi²ka¹nai¹nxa³te²na²
a²yxo²wãn³txa² wẽ³sa² a²su³su³yau³xa²
i³te²na² a²yxo²wãn³txa² nxe³sxã³
ĩ³sa²nẽn¹kxi²nxain¹na³li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³jau³jau¹xai²na² ĩ²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
a³li³ain¹ka³tu̱³ Be³tãn²ya³thĩ³na² ã³wih¹sxã³
sxa³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Fi²ko²ka³txa² nxã̱³kxi¹hxa³kxe³su² ya³lu²jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ a²ka³nxa³ha²ta³a²
Be³tãn²ya³thĩ³na² a³li³ain¹nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
wa̱³li²tãu³a² Je³su²jah³lo²kxai³ heh³ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxe³ka³tu̱³ ai³tãu³ãn²tu̱³ hi³sa³ka³txa²
fi²ko³nxẽ³kxa² ka̱x3ka³na³ka³nat3sxã³
ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². Yxau³son³tãu³ a²nxã̱³kxa²
yũ²nxa³ki³su¹ a²nxã³nxa² so¹lxi³ yũ³kxi³sã¹
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Fi²ko²nxã³ki³nũ³a² yũ¹ti³he¹nxa³lho³li¹.
Nxe²e³te³na¹ a²kwẽn¹tai²na¹ a²nxe²kxai²na²
ĩ³ya³nat3sã³ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la².
20 A²nxe³ju³kxã̱³lu²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ĩ³wã̱³wã̱³txi³sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxet3sa²kxai³ fi²ko²nxẽ³kxa²
a²kwẽn¹tai²na¹ ĩ³ya³nat3sxã³ ya²lun¹jã¹nxẽn³ta²?
Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Wãn³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Yxo²ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³
ĩ³wã̱³wã̱³nha²txi³ ti³hex1yah³lxan³kxai²nãn²tu̱³
fi²ko²nxẽ³kxa² kãi³ũ¹ha¹kxa² yã¹nxe²
he³la³ko³la³ kãi³yah³lxi³nũ³nĩn¹tu¹wi¹.
Nxe³kxa²yu³su² wã³la³ka³txa² ĩ³ye³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
nxe³te³nah¹lxi¹: “Ã³ha²txu²kxa²
sai¹nha¹sẽ¹li¹. Ĩ̱³ye³na² kãin²je³na²
ã³sa³nũ¹xi¹sẽ¹li¹.” Yxah³lxin¹jau³su²
nxe³kxai²nãn²tu̱³ sa²yxo²we¹nx2ti³tu¹wi¹.
22 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² ĩ²li³ju³ta² ĩ³wã̱³txi³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
yxo²ĩ²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ju³tain²txi³
sa²nũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ĩ³ha²xi²kan¹ju³ta² si¹lxi¹.

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta² ĩ³tih³nxe³jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²ha²
ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a²nãu³xa²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³yau¹ũ³ain¹ti̱³kxai³lu² a²wã³nxĩn¹te²
si³yxau³tũ̱³ka̱³txa² a²nũ²a²nãu³xa²
a²hxi²kan¹ta³nãu³xa² nxe³sxã³ ĩ³ti̱³yain¹sxã³
ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹jah¹lo²ta̱³ ĩ³sa²si¹hã³nxain¹thai¹li¹?
Ĩh¹ nxe² ĩ³hxi²ka¹txa²hĩ̱³te²la¹xã³?
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
24 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Yau³ka³na³ka³nat3sxã³ yau³ã̱³lxi³jau³xa²
ĩ³wã̱³txi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Wain³txi³
ĩ³wa²lũ³xi²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³hxi²kat1sa²jah¹la²
ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. 25 Jo³ãu²
Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
tẽ³sxã³ ĩ̱³ye³na² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹kxe³su²
ĩh¹ti³xa² ĩ³sa²si¹hã³jah¹lo²ta̱³te²la³hĩ̱³te²la¹xã³?
Txa²wã¹sũ̱³nu²khai³xai²la³ ta̱³nxa²
a²nũ²khai³xai²la³ ta̱³nxa² nxe² ĩ³yau¹ũ³jah¹lxi³sã²nhẽ³li¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
wã̱²nxũ̱h¹e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
— “Oh³nãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³kxai²la¹wi¹.”
Nxe²e³kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ ĩ³wa²lũ³xi²nẽ³lai¹nhĩ̱³te³nah¹lxi
“Nxe³kxi³sa²kxai³ ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³
Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²yah²lxan³thai¹li¹?” Nxe³nẽ³lain¹tu¹wi¹.
26 Yxãn¹ta¹: “A²nũ²khai³xa² ĩ³sa²si¹hã³kxai²la¹wi¹.”
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ yu̱h³lxi³nẽ³na³li¹.
A²nũ²a²nãu³xai²na²: “Jo³ãu² Ba³tis²jah³la³
sã̱³lu² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su¹.” Nx-
ain¹jau³su² ha²kxai³ su²lhã³kxi²nẽ³lain¹kxa²ya̱n³txi³su²
ki̱³nhai¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
27 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Ko̱³nxe³sĩ¹nxa³nhai¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Nxe³kxai²nãn²tu̱³ ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹la²
ĩ³yau¹ũ³nx2ti³xa³lho³li¹. 28 Nxe³yãn¹ta¹
ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Im³txai²na² a²ki³lha³lxa² ha¹li¹ yũ³nũ²nhai¹.
Nxe³ka³tu̱³ta¹ ye³kan¹jah¹la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Wẽ³sãi³. Hĩ¹na²su² txa²hai³sxa²
wa²kon³txa² ĩ³hẽ³li¹.” Nxũ²nhai¹.
29 Nxe³ha²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
“Ha³yo¹. Ai³sxã³ wa³ko³na¹tu¹wi¹.”
Nxe³jau³su² nxe³ta¹ wa³ko³nxa³nũ²nhai¹.
30 Ã³ta³lo³hẽ¹tãu³a² wẽ³sai²na²
jaitxa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

“Hai³sxa² ai³sxã³ wa³kon³txa²hẽ³li¹.”
Jau³su² nxe³ta¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
“Ten³sa²nxa³nhai¹. Wa³kon³nxa³lho³li¹.”
Nxũ²nhai¹. Nxe³yãn¹ta¹ ye³jen¹na²
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ĩ³ya̱¹tha²kxai³ ai³sxã³
wa³kon³nũ²nhai¹.
31 Jã¹nxe³ju³ta² ĩh¹jah¹lo²ta̱³ wĩ³na²
wãn³txa² a²ten³jau³su² sa²yxo²we¹jah¹lo²su²
hĩ̱³te²la¹xã³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Kãi²nxa³jah¹lo²su¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah¹lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Wãn³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. A²nũ²a²
ũ³yho³hi²ki³a² so¹kxi²nẽ³tũ̱³ka̱³txai²na²
txu¹ha² ko̱³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²ta¹ka³lxai²na²
nxe³sxã³ ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹ju³ta²
ã³na¹ha²kxai³ ã³nhxi²wxe³nu¹sain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Txa²wã¹sũ̱³na² ha³lo²a² ã³wi¹hain¹ju³ta³nũ³a²
yũ³tu¹wi¹. Nxe³to³ta¹ wxãi²nãu³ ĩ³nxai²na²
a²nũ²a²nãu³xai²na² a²hxi²kan¹te²nãu³
ĩ³nxai²na² yxo²ĩ²sah²lxan³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ã³wi¹yhah³lxin¹ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹.
32 Kxã³nxai³tã² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã²
wxã³sxã³ wãn³txa² wain³tĩh³na²
ĩ³tih³nxe³nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹
yxo²ĩ²yah²lxan³nhẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ ko̱³nxe³ti³
kãi³sxã³ yxau²xai³ye²tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² a²wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹na²hẽ³li¹.
Hã²wxãn³txa³ ju¹tai²na² ĩ²yah³lxin¹kxan²ti³
ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta²
ĩ³ãin²ta³kxi²nyhah¹lxa³nha²kxai³ yxo²ĩ²yah²lxan³nhẽ³li¹.

Hai³sxa² kwa²hau³ko³tũ̱³ka̱³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

33 Nxa²ha¹te¹ wãn³txa² yau³ã̱³xa²
ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Hai³sxa²
a²wa³kxẽn³yah³lo²su² nũ²nhai¹. A²hai³sxai²na²
u²va²tẽ³kxa² ĩ³whĩ̱¹i² a²yxo²ka³tẹ̱h³nãu³xa²
txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ yxo²wxaih²na³kxa²
ai³sxã³ txon³nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la²
yain³txa² ũh³wxĩ̱¹so¹ka³txa² hau³kot3sxã³
we¹tũ²nhai¹. Sxi²ha² kĩ³khai¹nxe³thĩ³na²
ũ³txo³te²ka³kxa¹ a²nũ²a² ã̱³xa² wi¹wa³kon³kxi²si¹hain¹jau³su²
ũ³hũ¹hain¹nũ²nhai¹. Hã²wxãn³txa³
ha³lo²a² u²lxan¹ko³xa² ã³nxai³nũ²nhai¹.
34 Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³ hai³sxai²na²
wi¹wen¹nũ²la² wi¹nã̱³kxi²ti³wa³kxa²
a²wa³kxẽn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² hai³sxa²
a²yo³ha² so¹kxi²si¹jau³su² a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³sa²si¹hã³ain¹nũ²nhai¹. 35 Ĩ³sa²si¹hã³te³na¹
wa³kon³kxain¹tũ̱³ka̱³txa² ko̱³nxe³thin¹sxã³
kãi³ain¹nũ²nhai¹. Sa²si¹hã³tũ̱³ka̱³txa²
nũ³kxũn³txi³ sa²so¹ka³tu̱³ ka³na³ku²
ĩ³wai¹tha²kxai³ ka³na³ku² ĩ³su²lhã³ha²kxai³
ka³na³ku² txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³
ã³na¹sã³ya²lu¹tha²kxai³ nxain¹nũ²nhai¹.
36 Ã³ta³lo³hẽ²tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa²
ã̱³xa² nũ̱³ka̱³txa² ka³lxa²ton³tũ̱³ka̱³txa²
ĩ³sa²si¹hã³nũ²nhai¹. Nxain¹ta¹ a²wi¹lhĩ¹nãn¹tũ̱³ka̱³txan²tu̱³
te²yã¹nxe² khãuh³lxa³txain¹nũ²nhai¹.
37 Hã²wxãn³txa³ a²wa³kxẽn³yah³lai²na²
ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “Txa²wẽ³sai²na²
sa²nẽn¹kxain¹te³lxã²na³na¹.” Nxe³jau³su²
wẽ³sai²li² ĩ³sa²si¹hã³nũ²nhai¹. 38 Nxe³ta¹
hai³sxa² wa³kon³kxi²tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² wẽ³sai²na² wxã³ju³ta²
ĩ²ain¹nũ²la² ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹wa³kxẽn³yah³la² ki³lha³lxa²
wxãn³na²wi¹. Ĩ³su²lhã³a³sah¹lxi³wxi¹.
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ hai³sxa² so¹kxi²ki̱³tu¹wi¹.”
Nxe³nyhain¹nũ²nhai¹.
39 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
hai³sxa² sa²li¹ha³lo²sa²tã³ka³tu̱³ ĩ³su²lhã³ain¹nũ²nhai¹.
40 Jã¹nxe³jut3su² hai³sxa² wa³kxẽn³yah³lai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³xi²tãu³a² ĩh¹nxe³kãi³ũ¹hĩ̱³te³ji¹wi¹?
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
41 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Ko̱³nxe³thin¹khai¹xain¹te²sin²tai¹.
Nxe³sxã³ ko̱³nxe³thi¹nain¹kxa² yo³ha²
ĩ³su²lhã³ain¹tu¹wi¹. Hã²wxãn³txa³ a²nũ²a²
ã̱³xa³nãu³xa² hai³sxa² wa³kon³kxi²si¹hain¹jau³su²
ĩ³kaix1so¹ain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³
hai³sxa² yain³txa² wain³txi³ wxa²nhũ¹ain¹tu¹wi¹.
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
42 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ka̱³wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:
“Txah³lxa³kxa³txa² a²nũ²a² sxi²ha²
ton³te²nũ̱³ka̱³txai²na² o̱³nxa³jau³su²
ĩ³ye³kxain¹sxã³ so¹sxã³ ã³sxã³
ã³na¹ain¹ka̱³txa² kwẽn¹tai²na²
ã³si³ka³la¹tã³khai³xain¹ka³txa²
hxi²kan¹khai¹nxe³ta³ka³txa²lxã²na³li¹.
Nxe³ju³tai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
kãi³ain¹na²hẽ³li¹. Nũ̱³kxũn³khai¹nxe³ju³txai²la¹wi¹
Ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³jau³xai²li² ĩ²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹.
43 Jã¹nxã³jau³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² sa²yxo²wet1sxã³
yxau²xai³kxe³su² en²yah³lxi¹nha²kxai³
a²nũ²a² ã̱³xa² nũ̱³ka̱³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹tu¹wi¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Sũ̱³na²
wãn³txain²txi³ sa²yxo²wet1sxã³ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.
44 Jã¹nxe³jut3su² txah³lxa³kxa³txai²li²
kwa²sa²tã³yu̱³to³kxai²nãn²tu̱³ kãin²
ã³nĩ¹ton³tah³lxi³hĩ̱³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹
txah³lxa³kxa³txai²li² ã³hi³sã³nhe¹ta²lxi³kxai²nãn²tu̱³
sa³txẹ̱¹ha²kxai³ ã³ya²lu¹txa²lxi³hĩ̱³nx2na³li¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

45 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² wã³nxĩn¹ta²
si³yxau³te²su² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na²
fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txi³su² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na²
nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³jau³xai²na² ain³kxain¹ka³tu̱³
wi¹ko̱³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sũ̱³na²
wãn³txa² e²nain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ĩ³kwa̱i²kxi²si¹hain¹jau³su² wi¹ko̱³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
46 A²nxe³jau³xan²tu̱³ ĩ³a̱n³ta³kxain¹sxã³:
— Je³su²jah³la² hxi²ki³ki̱³tũ¹xã¹. Ny-
hain¹ta¹ a²nũ²a² ãn³si³tẽ³la³kxain¹tũ̱³ka̱³txai²na²
yu̱h³lxa³kxi²nyhain¹jau³su² ã³sxã³
wah³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
— Je³su²jah³lo²kxai³lu² Sũ̱³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹. Tũ̱¹ka̱³txai²na²
wãn³txa² nxe³ha²kxai³ yu̱h³lxi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

22

In³txa² txu¹ha² so¹ha²kxai³ ka³li³ha² yai³nain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ãh¹ e³kxi²sxã³
ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ̱³nu²kxai³lu² ha³lo²a²
a²wa³kxẽn³yah³la² yã¹nxe³hĩ̱³nx2na³li¹.
Ha³lo²a² yu̱h³xan¹ko³xa² a²wa³kxẽn³yah³lai²na²
sa²kxai³lu² a²ki³lha³lxa² txu¹ha²
so¹te³lhxã³ nxũ²nhai¹. Nxe³ha²kxai³
yain³txa² kãin² yain³kxi²ki̱³ju³ta³nũ³a²
ĩ³hau³ko³tũ²nhai¹. 3 Nxe³te³na¹ a²nũ²a²
ĩ³kaix1so¹si¹jau³su² a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nx-
ain¹ta¹ wxã³ju³ta² te³nai¹nxa³jau³su² nx-
ain¹nũ²nhai¹. 4 Ãh¹lxi³sxã³ a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: “Yain³te³lhxã³
ĩ³kaix1so¹ai¹na¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: ‘Ka³yxuh³xa²
sĩ̱³na² ãu¹la³kxi²hxa³ta¹i¹. Po¹nai²na²
ha³nẽ³txi²na¹te²na² ĩ³su²lhxã³ yo³li³na¹li¹.
Yain³txa² a²yxo²ha³kxa¹ te³kxi²ta³lu²na¹li¹.
Nxe³na¹ha²kxai³ ã³wxã³jah¹lxi³hẽ¹li¹.’ ”

5 Nxe³ta¹ wet1txai¹nxa³nũ²nhai¹.
Hãi¹nxe³sxã³ a²wa³ka³li³yu³khai³xa²
o²la³kxi²yah³lxi³nũ²nhai¹. Ka³na³ku²
hai³sxa² ai³lha²kxai³ ka³na³ku² yen³kxa²
so¹kxi²nyhain¹te³lhxã³ ai³lha²kxai³
nxe³yah³lxi³nũ²nhai¹. 6 Ka³na³kon¹te²na²
sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxai²na² hxi²ki³ha²kxai³
khãuh³lxa³tai¹nha²kxai³ su²lhã³ain¹nũ²nhai¹.
7 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² wa³kxẽn³yah³lai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³a̱n³ta³kxi²khai¹nxe³sxã³
a²ya̱³lxi³nãu³xa² nũ³kxũn³txe²nãu³xa²
ĩ³sa²si¹hã³ain¹nũ²nhai¹. Ĩ³sa²si¹hã³ai¹nha²kxai³
a²nũ²a² we¹tai¹nxa³te²nãu³xa² ĩ³su²lhã³ain¹sãn²nũ²la²
sxi²ta³ta² hi¹la³kxain¹nũ²nhai¹. 8 Hã²wxã³txa³
a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:
“Txa²wẽ³sai²na² txu¹ha² so¹te³lhxã³
nx2na³li¹. Nxa¹ta¹ a²nũ²a² ĩ³kaix1so¹ai¹na¹tũ̱³ka̱³txa²
ĩ³li³thin¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³
en²txai¹na¹li¹. 9 Nxai¹na¹ha²kxai³ tĩh³na²
kãin²tĩh³na² ai³yah³lxin¹sxã³ a²nũ²a²
i²li³te²na² ĩ³ha¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wxã³si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.”
A²wa³kxẽn³yah³la² nxe³nũ²nhai¹.
10 Nxe³te²kxa³ya̱n³tu̱³ a²sa³wi³ha³lxan²tu̱³
a³li³sxã³ ã³nxai³ain¹nũ²la² a²nũ²a²
wi¹lhin¹te²na² ĩ³ha¹txi² ko̱³nxe³thin¹te²na²
ĩ³ha¹txi² nxai¹nha²kxai³ a²yxo²ha³kxa¹
ã³sa²so¹ain¹nũ²nhai¹. Nxe³te²kxa³kxa¹
sxi²na² ĩ³ne³kxi¹hain¹nũ²nhai¹. 11 Nxa²ha¹te¹
a²wa³kxẽn³yah³lai²na² hi²sen³kxai³lu²
wxã³ain¹tũ̱³ka̱³txa² ten³sa²tã³nũ²la²
in³txai²na² wã²la² wi¹ka³lo³a² so¹nyhain¹kxa²
wã²la² en²kxe³su² ĩ²nũ²nhai¹. 12 Nxe³ha²kxai³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Nxex3sa²lxi¹.
Ĩh¹nxet3sxã³ wã²la² so¹nyhain¹kxa²ka³lo³a²
ũ³whih²kxi²nha²nxa³sxã³ ã³wi¹hin¹thi²li¹?”
Nxũ²nhai¹. Nxe³ha²kxai³ in³txai²na²
hxi²kan¹txi³ e³kxi²nxa³nũ²nhai¹.
13 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxẽn³yah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxai²na²
ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Jah¹lai²na²
so¹sxã³ sa²hxi²tai³kxi² sa²yu̱³tai³kxi²
nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ha³lo²a² ka³nxah³khai¹nxe³ju³ta²
ha³lo²sa²tã³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³tãu³a²
ye³khãuh³lxa³thin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
kãin² nã̱³ni² kãin² wxi²ka³ta³ta³ti²
nxe³ain¹tu¹wi¹.” A²wa³kxẽn³yah³la²
nxe³nũ²nhai¹.
14 Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² Txa²wã¹sũ̱³na²
hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² ka³lxa¹khai¹nxe²
ĩ³kaix1tain¹na³li¹. Nxe³kxan²ti³
ka³lxa²nxa³tũ̱³ka̱³txa² so¹lxi³ ĩ²so¹ain¹na³li¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² ũ³yho³hi³ki̱³ki³ai²na² ũ³hũ¹ain¹ki̱³jau³su²

15 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txa²
ã³waix3tain¹nũ²la² he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la²:
— Ko̱³nxe³te³si¹jau³su² Je³su²jah³la²
wah³nxe² yxau²xai³ki̱³tu¹wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxe³ha²kxai³ fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txa²
a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³sa²si¹hã³i² E³ro³ti³ã²na²
nũ̱³ka̱³txa² ĩ³sa²si¹hã³i² nxe³nyhain¹sxã³
ã³tĩ̱³sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³la² ĩ³tih³nxe³sa²jah¹lãi³.
Wãn³txa² ya²la³lyau³xa² e³jah¹lo²si¹lxi¹.

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wain³txi³ ĩ³yau¹ũ³hai¹nhxai¹nhẽ³li¹. A²nũ²a² ĩ²li³te²a² ye³ã̱n³txa³nih¹kxan²ti³ hxi²kan¹khai¹nxe³kxanyti³ wxãi²na² yũ̱h³lxi³jah¹lo²sxã³lxi¹. 17 Nxĩ¹nha²kxai³ wãn³txa² wain³jau³xan²tũ̱³ ĩ³yau¹ũ¹sah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹. Ro³ma²no² nũ̱³kã̱³txa² a²hxi²kan¹jah¹la² Se²sa³jah¹lo²su² a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki̱³ki³ai²na² ũ³hũ¹ain¹ki̱³tã̱³nxa² hãi¹nxã¹tã̱³nxa² ĩh¹nxe² wain³txi³ kãi³sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² wãn³txai²na² ta²ko¹ta²kon¹jau³xai²na² wi¹ko̱³nh²sxã³ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²yã̱n³ti³tã̱³ wãn³txa² ko̱³nxe³jau³xa² sa²yxo²sai¹sa²te³lhxã³ ten³nx2ti³ji¹wi¹? Wi¹lhin¹ki³lxo³tũ̱³kã̱³txi³syah¹lxi¹lxi¹. 19 Ũ³yho³hi²ki³ai²na² tẽ³sxã³ ũ³hũ¹sah¹lxi³hẽ¹li¹ Ĩ²ti³ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tũ̱³ ũ³yho³hi²ki³ai²na² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Jã¹nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ye³na² ũ³wha²li¹lho¹ain¹kxe³su² te²a² ĩh¹nxe³te²a² a²ye³nhũ̱³ji¹wi¹? Ĩh¹te²a² a²ĩ³lxi³su² ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxa²ha¹te¹:

— Se²sa³jah¹la² a²yen³su² ha²kxai³ a²ĩ³lxi³su² ha²kxai³ te²la¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la² Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Se²sa³jah¹la² a²yen³kxi³khai³xa² ũ³hũ¹yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² a²yen³kxi³khai³xa² ũ³hũ¹yah³lxi¹nha²kxai³ nxe²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Jã¹nxe³jut3su² jau¹xai²na² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ ĩ³o²nha²sxã³ ã³waix3txain¹sxã³ ĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ya³lu²te²su² te²a² ka³tẽ̱n³su² ĩ²sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³su²

23 Jã¹nxe³hĩ¹nai³kxai³lu² sa³tu³se²a² nũ̱³kã̱³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ̱¹kã̱³txai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ya³lu²kxai²nãn²tũ̱³ ka³tẽ̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A²nxe²te²nãu³xai²na² ã³nhai¹tũ̱³kã̱³txa² ã³tĩ̱³sxã³ ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹.

24 — Je³su²jah³la² ĩ³tih³nxe³nẽ³jah¹lãi³. Ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx1ta² Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³te³nah¹lxi¹: “In³txi³su² ya³lu²kxi²kxai²nãn²tũ̱³ a²wẽ³ha³lxi³khai³xa² yũ²nxa³kxe³su² ha²kxai³ a²lon³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²txu¹ha² so¹nyha¹ta¹ka³lxai³tã² so¹nyha¹txai²li¹ a²lo³na² ya³lu²ã̱³jah¹la² ta²ha² wet1si¹jau³su¹.” Moi³se²ah³lu¹tai²na² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

25 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹ha³tih³nãu³ai²na² a²lon³ti³tãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau²xai³lain¹na²hẽ³li¹. Nxe³te³na¹ Je³kan¹jah¹la² txu¹ha² so¹nha²hẽ¹li¹. Hã²wxãn³txa³ ya³lu²na²hẽ³li¹. Ya³lu²ha²kxai³ a²lon³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²txu¹hai²na² so¹nh²na²hẽ³li¹. 26 Ye³jen¹nãu³a² ya³lu²nũ³nha²kxai³ a²lo³na² ã̱³xa² txu¹ha² so¹nha²kxai³ ya³lu²kxi² a²lo³na² ã̱³xa² txu¹ha² so¹nha²kxai³ ya³lu²kxi² te²ka³kxa¹ a²lon³ti³tãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ ya²lun¹txi²hxan³kxain¹na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³ wẽ³sa² we¹txi²nyhai¹nxa³hẽ³li¹. 27 Hã²wxãn³txa³ txu¹hai²li² ya³lu²nũn³na²hẽ³la². 28 Jã¹nxe³ha²kxai³ yan¹nãu³a¹ ka³tẽ̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ki̱³tãu³a¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ĩh¹te²la³tã̱³ in³txa² a²wẽ³sãi¹lxo³khai³lxa³te³ji¹w a²yxo²ha³kxa¹ so¹xai³ai¹nha²kxai³lu¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwa²yxah³lxi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ã³ne³to³yah²lxa³nha²kxai³ Sũ̱³na² wã³nxĩn¹ju³ta³la³ ã³ne³to³yah²lxa³nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹lxi¹. 30 Yan¹nãu³a¹ ka³tẽ̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ki̱³tãu³a¹ txu¹ha² so¹nhyu¹ki̱³ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹. Oh³xan¹ta² nũ̱³kã̱³txa² yãx1ki̱³tu¹wi¹. 31 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxũ¹txai²na² sa²kxai³lu² ka³tẽ̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ki̱³kxe³nũ³su² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³ta²lu¹wi¹. 32 Nxe³tãu³u¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹, “Txai²na² A³bra³ã̱u²ah³la² Sũ̱³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ ĩ³sa²kah³la² Sũ̱³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ Ja³ko²ah³la² Sũ̱³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ hĩ¹na¹ nxe³te²sa¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jau³su² ha²kxai³ ha¹li¹ ka³na³ki¹ jah¹lo²nãu³xai²na² ka³tẽ̱n³su² yxau³ain¹na³li¹. Txa²wã¹sũ̱³na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ ka³tẽ̱n³su² na³li¹. Kxã³nãu³u¹ta²kxai³ ya³lu²ain¹kxa²ha³tã̱³nxãn²tũ̱³ hĩ¹na² ka³tẽ̱n³sain¹na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ jau³jau¹xai²na² a²nũ²a²nãu³xai²na² ain³kxain¹tãu³a² o²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txu¹tai²na² wa³to²hi² wxi²kan¹jau³su²

34 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se² nũ̱³kã̱³txai²na² sa²kxai³lu² sa³tu³se²a² nũ̱³kã̱³txa² ĩ³wã̱³txain¹ju³ta² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ ã³nũ¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 35 Ã³nũ¹nain¹sxã³ ka³na³ka³na³te²na² ha³tẽ̱h³nxã³nxa² a³la³kxi²khaix1jah¹la² ĩ³ye³ta³lã̱i³na³kxi²si¹jau³su² ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:

36 — Ĩ³tih³nxe³nẽ³jah¹lãi³. Ha³tẹh³nxã³nxa²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na² ĩh¹jau¹la³tạ³
ã³wa²to²hi² wxi²kan¹jau³la²hĩ³te²la¹xã³?

37 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
a³lxi²txai¹nhẽ³li¹. Wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
whãi²na¹ a³lxi²txai¹nhẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²kwại³nha²kxai³ wi¹lain³kxi¹nha²
nxe³txai¹nhẽ³li¹.” 38 Nxe³jau³jau¹xu¹tai²na²
ã³wa²to²hi² wxi²kan¹jau¹la²te²la¹wi¹.
39 Ã³ta³lo³hẽ¹jau³xai²na²sa¹: “Wxa²wạ³kxa²yau³nũh¹nxã³te²a³
a³lxi²nha²kxa² yã¹nxe² a³lxi¹tai¹nhẽ³li¹.”
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 40 A²nxe³jau³xu¹txai²na²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na² si³tah³lxi³yxau³te²hũ²nhẽ³la
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la²
*A²wĩ³nu¹tai²na² ĩ³yau¹ũ³nh*ẽ³jau³su²

41 Jã¹nxe³tãu³ai²kxai³lu² fa³ri³se²a²
nũ³kạ³txa² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³ain¹tãu³a²
Je³su²jah³lai²na² a²yxo²wãn³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

42 — Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3jah¹lo²su² ĩh¹te²la³
tah²su²hĩ³te²la¹xã³? Nxa²ha¹te¹
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Ta³vi²yah³la² a²ne³ta²sin²tai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lũ³:

— Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
sa²kxai³lu² Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ã³si³tẽ³kxi²ha²kxai³ a²hxi²kan¹ti³lho³kxe³su²
ĩ³ye³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:

44 “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la²
a²yxo²wãn³txi³kxai³lu² Txa²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² ain³kxi²ti³an¹jau³xain¹te³
‘Txa²wi¹nẽ³tãu³a¹ ã³wxe³txu¹li¹.
Nxĩn¹kxai²nãn²tụ³ wxa²kọ¹kọ¹xa²
a²yxo²ha³kxa¹ wxa²yụ³hẽ³nãu³a²
wa³ka³ti³lot3sxã³ ah³si¹hai¹na¹tu¹wi¹.’
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la²
ta¹hxai²hẽ¹li¹.”
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ta¹hxai²hẽ¹li¹.
45 Jã¹nxe³jau³su² Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
a²yxo²wãn³txa² a²hxi²kan¹jah¹lo²si¹ke³la³te²kxai³
ĩh¹nxe³sxã³ a²ta²lhot3hĩ³te²la¹xã³?
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

46 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xai²na²
hxi²kan¹ti³ ĩ³wa²lũ³xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³sxã³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tụ³ ãh¹ĩ³wã³tain¹ta¹hxai²

23

A²nũ²a² ũ³wha²li¹txã³nxa² a²hoh³lxi³su²
tũ³kạ³txai²na² fa³ri³se²a² nũ³kạ³txai²na²
*ĩ³yau¹ũ³nh*ẽ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ãh¹e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nũ²a² nũ³kạ³txa² ain³kxi² a²sa³wi³ha³lxa²
ain³kxi² nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ũ³wha²li¹txã³nxu¹txai²na²
kxai³ a²hoh³lxi³su² nũ³kạ³txai²na² fa³ri³se²a²
nũ³kạ³txai²na² nxe³sxã³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² hxi²kan¹sxã³ ĩ³yau¹ũ³ti³hit1tain¹te²ju²hẽ³li¹.
3 Nxai¹nha²kxai³ ĩ³ye³kxi¹nx2tain¹jau³xai²na²
whãi²na¹ sa²yxo²we¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹ kãi³ain¹kxa²yã¹nxe² kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
A²nxe³tũ¹kạ³txai²na² sa²kxai³lu² yau³xã³lxi²
ĩ³ye³i² yau³ã³lxi² kãi³i² nxain¹te²ju²hẽ³li¹.
4 Te²yã¹nxe³sxã³ wãn³txa² sa³tẹ²jau³xa²
sa²yxo²wet1sxã³ kãi³si¹jau³su² a²nũ²a²
ã³ya² kwa³na³ain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹
jau¹xain²txi³ sa²yxo²we¹nhai¹nxa³wi¹.
Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² a²nũ²a² ã³xa²
yen³kxa² sa³tẹ²kxa² ã³ta³lo³hẽ¹so¹si¹hain¹na³li¹.
Yxãn¹ta¹ yen³kxain²txi³ a²hxi²ka³
wẽ³sa³ka³kxan²ti³ ũ³hxi²nũ¹nai¹nxa³wi¹.
5 Nxẽ²nxa³kxa²yu³su² a²nũ²a² e³la²
ĩ²kxain¹kxi³nũ³su² o²la³kxain¹te²ju²hẽ³li¹.
Sũ³na² ha³tẹh³nxã³nxa² tẽ³sxã³
a²yen³nãu³a² ũ³yhe³hẽ¹nha² a²nxũ²ka²
ã³nxũ²ki³hẽ¹nha² nxain¹te²ju²hẽ³li¹.
Sũ³na² a³lxi²ye²ain¹kxe³su² Sũ³na²
ĩ³ye³kxi²te³lhxã³ tãu³a¹ a²wã²la³ka³lo³khai³xai²na²
tĩh³na² a³lu²tĩh³nu² ũ³kũ²txi² ai³ain¹te²ju²hẽ³li¹.
A²nxe³tũ¹kạ³txai²na² sa²kxai³lu² tĩh¹na²
a²lu²txi³ wa³to²hi²ye²te²ju²hẽ³li¹. 6 A²nũ²a²
ã³nũ²kxi²sxã³ yain³kxi²nyhai¹nhxai²na²hẽ³
nxe³tãu³a² ã³wxe³ju³ta² sa²nẽn¹kxi²khaix1nxe³te²a²
ã³wxe³ka³lo³a² yxo²kwại³nai¹nha²kxai³
Ju³te²a² nũ³kạ³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
ã³wxe³ka³lo³a² sa²nẽn³nha²khaix1nxe³te²a²
ã³wxe³ka³lo³a² yxo²kwại³nain¹te²ju²hẽ³li¹.
7 Sxi²je³na² ã³nxai³ain¹kxai²nãn²tụ³
sa²nẽn¹kxi²sxã³ ĩ³kaix1tain¹te²ju²hẽ³li¹.
A²nũ²a² ã³xai²na² ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:
“Wxãi²li² txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹.”
Nxe³jau³su² yxo²kwại³no³tain¹te²ju²hẽ³li¹.
8 Nxe³yãn¹ta¹ wxãi²nãn²ta³: “Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³.”
Nxe²ĩ³ye³kxi¹nx2tain¹jau³su² yxo²kwạin³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹
Nxa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ A²hxi²kan¹txa²
Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Wxãi²nãn²ta³
a²lon³ti³tãu³su² nyhah¹lxi¹lxi¹. 9 Te²yã¹nxe³sxã³
wxãi²nãn²ta³: “Txa²wĩ³na² Si³yxau³jah¹lãi³.”
A²nũ²a² yuh³xan¹te²na² nxe² ĩ³lxi²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Wxãi²nãn²ta³: “Si³yxau³kah³la² ka³na³ka³na³tã³li¹,

Oh³nãn¹jah¹lo²su¹. [10] Te²yã¹nxũn³sxã³
wxãi²nãn²ta³: “Txa²wa³kxẽn³ta³
si³yxau³kxah¹lãi³.” Nxe²e³ah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Txai²na² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²
so¹lxi³ Wxa²wa³kxẽn³ta² Si³yxau³kah³lo²sa¹wi¹.
[11] Nxe³yãn¹ta¹: “Txa²nũ³kã³txa² ã³wa²to²hi²
hxi²kan¹to³na¹kxi³nũ³su² ten³sa³nha¹.”
Yxah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ wxa²yu³txai²na²
yu³hẽn³nãu³a² hxi²nũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
[12] Wxãi²nãn²ta³ ĩ²li³te² ĩ³nxãn²ta³
wi¹le³kxi¹nx2tain¹ju³ta³nũ³a² ten³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
yũ³hẽn³yxau³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
yũ³hẽn³yxau³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³
hxi²kan¹txi³lo³txa²lxi³tu¹wi¹.

A²nũ²a² wi¹lhin¹ki³lxo³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³su².

[13] Nxa²ha¹te¹ ũ³wha²li¹txã³nxũ¹tai²na²
a²hoh³lxi³su² tũ³kã³txi³su² te² ĩ³nxa²
fa³ri³se²a² nũ³kã³txi³su² te²ĩ³nxa²
wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹
kõ³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. A²nũ²a²
Txa²wã¹sũ³na² nũ³kã³txi³lxon³ju³ta²
te³nain¹kxai²nãn²tũ³ ã³na¹ain¹yah³lxi¹nhẽ³li¹.
Nxe³sxã³ Txa²wãn³txa² en²yah³lxi¹nha²kxai³
a²nũ²ai²na² Txa²wãn³txa² sa²yxo²we¹te³lhxã³
te²su² te²na² ã³na¹yah³lxi¹nha²kxai³
nxe³yah³lxi¹nhẽ³li¹. [14] Wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹ kõ³nxe³tõn³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹.
Txu¹ta³ka³lxa² wha³tẽ³son³ta¹ka³lxai²na²
sxi²ha² kãi³so¹ah³lxi¹nhẽ³li¹. Hã²wxãn³txa³
ĩ³yan³txa³kxi²ki³lxot3si¹yhah³lxin¹jau³su²
wãn³txa² ka³lxa²khai¹nxe³jau³xa² Sũ³na²
ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³
a²hxi²ki³la³ yah³lxin¹ju³ta² ã²la²
kãi²non³tu¹wi¹.

[15] Wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹
kõ³nxe³tõn³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yũh³xan¹ta² ha³lo²a² ai³lha²thet3jah³lxi¹lxi¹,
a²nũ²a² ka³na³ka³nat3sxã³ ã³si³tẽ³kxi¹nx2ti³si¹jau³sũ¹.
Ã³si³tẽ³kxi¹nx2ti³kxai²nãn²tũ³ kõ³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹kxa² kãi³ wa³to²hi²si¹hain¹yah³lxi¹nhẽ³li¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² wxãi²yãx1nxe³sxã³
ha³nxe²a² ĩ³je³na² ã³na¹sa²tẽ³ain¹ju³ta³nũ³a²
yũ³tu¹wi¹.

[16] A²nũ²a² ye³han³te²nãu³xa² ne³ka³ta²te²na²
so¹te²na² yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wain³txi³ ãin³nyhah¹lxa³nha²kxai³
ye³han³kxa² yã¹yxah³lxi³nũ³ni¹lxi¹.
Nxe³sxã³ ki³han³jau³su² ĩ³ye³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹.
“ ‘Wãn³txi³su² e³a¹wi¹. Sũ³na² sxi²ha²
ã³ye³yxo²nũ¹sa²na³li¹.’ Nxe³jau³xai²na²
a²nũ²a² nxe²e³kxai²nãn²tũ³ we¹ta³lun²nxa³kxai²na²
kõ³nxe³ju³ta² yũ³hĩ³nx2nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹:
‘Wãn³txi³su² e³a¹wi¹. Sũ³na² sxi²ha²
ou²ro²ka³lo³a² a³lxi²khai¹nxe³ka³lo³a²
ã³ye³yxo²nũ¹sa²na³li¹.’ Nxe³jau³xai²na²
e³kxai²nãn²tũ³ a²wãn³txi³khai³xa²
kãi³ũh¹kxe³su² o²la³kxi¹sẽ¹li¹.” A²nxe³jau³xai²na²
e³yah³lxi¹lxi¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³
kõ³nxe³tõn³khaix1yah³lxi¹lxi¹. [17] Ã³ne³to³ti³he¹yxah³lxa³lx
Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wain³txi³ ãin³nyhah¹lxa³nha²kxai³
ye³han³kxa² yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Ou²ro²ka³lo³a²
a³lxi²na³li¹. Yxãn¹ta¹ sxi²hai²na²
ũ³ha³la³hẽ¹nha²thĩ³na² ã²la² a³lxi²khaix1te²ju²hẽ³li¹.
[18] Te²yã¹nxe³sxã³ sxi²hai²na² sa²kxai³lu²
ã³nha³la³hẽ¹nha²kxa²
ĩ³wxi²kin³ti³ton³si¹te²ju²hẽ³li¹. [18] Te²yã¹nxe³sxã³
ãh¹jau³xa² yã¹jau³xa² e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
“ ‘Wãn³txi³su² e³a¹wi¹. Txah³lxa³kxai²na²
Sũ³na² ũ³yhen³kxi²ye²kã³txa² ã³ye³yxo²nũ¹sa²na³li¹.
Sũ³na² ĩ³ki³ha¹kxi²ye²nxa³kxi³sã¹.’
Nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² nxe² e³kxai²nãn²tũ³
we¹ta³lun²nxa³kxan²ti³ kõ³nxe³ju³ta²
yũ³hĩ³nx2nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ yen³kxa²
txah³lxa³kxa² ũ³nhe³wxe³jah¹lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹: ‘Sũ³na² ũ³hũ¹kxi³nũ³su²
ã³ye³yxo²nũ¹sa²na³li¹, Sũ³na² ĩ³ki³ha¹kxi²ye²nxa³kxi³sã¹.’
Nxe³jau³su² nxe² e³kxai²nãn²tũ³
wãn³txi³khai³xa² kãi³ũh¹kxe³su² o²la³kxi²txai²lxi¹.”
Nxe³jau³xai²na² e³yah³lxi¹lxi¹. [19] Wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
wain³txi³ ãin³nyhah¹lxa³nha²kxai³
ye³han³kxa² yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Ĩh¹ju³ta³la³
wxi²kin³ti³ton³sa³wa³to²hi²hĩ³te²la¹xã³?
Txah³lxa³kxi³su² Sũ³na² ũ³yho²hi²si¹ka³txai²la³
tã³nxa² yen³kxi³khai³xa² ũ³hũ¹kẽ³kxi³nũ³ai²la³
tã³nxa², Ĩh¹ta²yen³kxa² kãin²wa³to²hi²te²la¹xã³?
[20] Ã³ye³yxo²nũ¹kĩ³kxai²nãn²tũ³ txah³lxa³kxa²
ã³ye³yxo²nũ¹kĩ³i² yen³kxa² ũh³wxe³kxi²kĩ³kxa²
ã³ye³yxo²nũ¹kĩ³i² te²a² whãi²nah¹lxi³hĩ³kĩ³tã³li¹.
[21] Te²yã¹nxe³sxã³ Sũ³na² sxi²ha²
ã³ye³yxo²nũ¹si¹kĩ³jau³su² e³kxi²kĩ³kxai²nãn²tũ³
Sũ³na² sxi²ha² ã³ye³yxo²nũ¹kĩ³sa²kxai³
thĩ¹na²yxau²xai³jah¹la² ã³ye³yxo²nũ¹kĩ³sa²kxai³
nxe³hĩ³kĩ³tã³li¹. [22] Te²yã¹nxũn³sxã³
oh³nãn¹ko³xa² ã³ye³yxo²nũ¹si¹kĩ³jau³su²
e³kxi²kĩ³kxai²nãn²tũ³ Sũ³na² ã³wxe³ka³lo³a²
ã³ye³yxo²nũ¹kĩ³sa²kxai³ ã³wxe³ka³lo³a²
wa³kxẽn³yah³la² ã³ye³yxo²nũ¹kĩ³sa²kxai³
nxe³hĩ³kĩ³tã³li¹.

[23] Ã³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² a²hoh³lxi³su²
tũ³kã³txi³su² te²ĩ³nxai²na² fa³ri³se²a²
nũ³kã³txi³su² te² ĩ³nxai²na² nxe³sxã³
wi¹lhin¹ki³lxo³yhah¹lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹
kõ³nxe³tõn³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yen³kxa² jũ¹nxe³te²su² te²a² yain³kxi²kĩ³ki³a²
or³ta³lã²ki³su² tã³nxa² ẽn²tro³ki³su² tã³nxa²

ko³mĩn²yo³ki³su² ta̱³nxa² yũ³yah³lxin¹kxa²
ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹
ki³ha¹li¹ yũ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ki³ka³na³ka³nat3sxã³ Sũ̱³na² ũ³hũ¹yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi³.
Yxãn¹ta¹ ha³te̱h³nxã³nxu¹tai²na²
ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³su² ya²la³lo³khai¹su²
wain³txi³ kãi³ũh¹kxe³su² ta̱³nxa²
a²nũ²a² ã̱³xai²na² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
sa²hau³ko³tũh¹kxe³su² ta̱³nxa² e³la²
kãi³ũh¹kxe³su² ta̱³nxa² nxe³ju³tai²na²
yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²ã³yah³lxi¹lxi¹.
Nxe³ju³tai²na² a²wi¹lhĩ¹nãn¹te²a²
yxo²ha³kxa¹ kãi³yah³lxin¹ju³ta² wain³na³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ ne³ki³san¹te²a² sa²yxo²ã³yah³lxin¹ju³ta²
wai³nxa³wi¹. 24 Wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
wain³txi³ a̱in³nyhah¹lxa³nha²kxai³
ye³han³kxa² yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Khũn³sa¹txa²
ĩ³yo¹lah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³yxe²ta²yxãi²nxa²lxi¹ hĩ̱³nxa¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹ Ka³me²lai²na² ka³yxuh³xa²
kãin²te²na² wa³nũt1sxã³ ĩ³yo¹lhxat3jah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹.
Nxe³ju³ta² yã¹nxe² ki³han³sxã³ e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
“Kãi³ki̱³ju³ta² jũ¹nxe² so¹lxi³ ko̱³nxe³thin¹kxai²hãm¹tũ̱³na¹ke³la³te²kxai³ hai³txi³ Sũ̱³na²
wi¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ ko̱³nxe³thin¹khai¹nxe³kxai²mãn²tu̱³ ĩ³hen³txi³te²nãu³xu¹tai²na²
wi¹ti³he¹nxa³wi¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su² a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³sxã³ ĩ³ya²lu¹tain¹si¹sĩ¹nxa³wi¹.”
wai³nxa³wi¹. Yah³lxin¹jau³su² nxe³yah³lxi¹lxi¹.

25 Jã¹nxe³jut3su² wi¹lhin¹ki³lxo³yhah¹lxi¹lxi¹. 31 Nxe³ha²kxai³ wxa²wãn³txi³khai³xa²
Yxãn¹ta¹ ko̱³nxe³to̱n³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹. hxi²ki³la³nx2ti³na³li¹. Sũ̱³na² wãn³txa²
Ka³ne²kxẽn³su² ta̱³nxa² pra²ta²ka³lo³su² ĩ³hen³txi³nũ̱³ka̱³txu¹tai²na² ĩ³su¹lhã³te³nu¹tai²na²
ta̱³nxa² a²tai²na¹ wxa²hi̱³lxi³sxã³ wẽ³ha³lxi³yah¹lxi³te²si¹lxi¹. Te²yã¹nxe²
wxa²hxan³kxa²jah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹. kãi³yah³lxi³nũ³ni¹lxi¹. 32 Nxain¹kxa²yã¹nxe²
Yxãn¹ta¹ Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² a²nũ²a² kãi³yah³lxin¹ju³ta² ta³lun²yah³lxin¹ju³ta²
yen³kxa² kãi³kxi²nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² hxi²ki³lon³yah³lxin¹ju³tai²lẽ¹. 33 Txih³xa²
yũ³ha²kxai³ yen³kxa² kãin²ka³tã³yah³lxin¹ju³ta² ha³nxeh³lxi³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³
yũ³ha²kxai³ yen³kxa² kãin² yxo²kwa̱in³yah³lxin¹ju³ta² wxã³ta² ha³nxeh³lxi³yah³lxi³nũ³ni¹lxi¹.
yũ³ha²kxai³ nxe³kxa²yã¹xah³lxi¹lxi¹. Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ ha³nxe²a²
26 Fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txi³su² te² ĩ³nxai²na² i̱³sa²tẽ³ju³ta³nũ³a² hxi²kan¹txi³ ih³saun³yah³lxan³tho³li¹.
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wain³txi³ a̱in³nyhah¹lxa³nha²kxai³ Nxe³ha²kxai³lu¹ Sũ̱³na² wãn³txa²
ye³han³kxa² yã¹yxah³lxi¹lxi¹. A²wi¹lhĩ¹na² ĩ³hen³txi³tũ̱³ka̱³txa² ĩ³sa²si¹hã³i² a²nũ²a²
txa²nũ² ka³ne²kẽ³nai²na² pra²ta²ka³lo³ai²na² a³la³kxi²khaix1te²na² ĩ³sa²si¹hã³i²
a²ẽ¹nãu³ai²na² wxa²hi̱³lxi³sã²nĩn¹ka̱³tu̱³ ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² a²hoh³lxi³su²
a²txai²na¹ ã³nhxan³ka²ti³nũ³nhĩ̱³nx2na³li¹. te²na² ĩ³sa²si¹hã³i² nxe³nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxa¹kxai²nãn²tu̱³ a²ha³tih³xa² ĩ³su²lhã³i²
27 Jã¹nxe³jut3su² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² a²ha³tih³xa² hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²
a²hoh³lxi³su² nũ̱³ka̱³txi³su² te² ĩ³nxai²na² a²ha³tih³xa² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txi³su² te² ĩ³nxai²na² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹so¹sãn²sxã³
nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wain³txi³ ĩ³wai¹txi² a²ha³tih³xa² khãuh³lxa³txi³sa²thet3ti²
a̱in³nyhah¹lxa³nha²kxai³ ye³han³kxa² nxain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. 35 Nxe³ta³lun²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ ko̱³nxe³to̱n³khaix1yah³lxi¹lxi¹. hxi²ki³la³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹. A²nũ²a²
A²nũ²a² ya³lu²te²na² sa²nĩ̱³kxi²ki̱³tẽ³na² wi¹lhin¹te²nãu³xa² sun²tã¹ain¹te²nãu³xa²
yãx1yah³lxi¹lxi¹. Nxe³sxã³ a²txai²na¹ whãi²na¹ A³be²lah³lu¹tai²na² wi¹lhin¹khaix1jah¹lu¹tai²na²
tĩn²ta²yau³xa² hãn³jau³xa² tẽ³sxã³ su²lhã³ain¹te²nãu³xu¹tai²na² Sa³ka³ri²ah³lu¹tai²na²
ũ³to¹la³kxi²sxã³ ĩ³hãn³ne³ki³te²ju²hẽ³li¹. Ba³ra³ki²ah³lu²tai²na² tah²su² ha²kxai³
Yxãn¹ta¹ a²ẽ¹nãu³ai²na² ya³lu²te²a² a²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Sũ̱³na²
a²su³ai²na² so¹lxi³ ka³lun³ju³tai²na² so¹lxi³ sxi²hẽ¹na² su²lhã³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
yũ³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³yah³lxi¹lxi¹. Jã¹nxe³te²nãu³xu¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹

28 A²nũ²a² ã̱³xai²nãn²tu̱³ ĩ²nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹lhin¹ye²yah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹ki³lxo³ju³ta²

hxi²ki³la³yah³lxin¹tu¹wi¹. [36] Wãn³txi³su²
e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Hĩ¹na² hin¹yah³lxin¹te²
ĩ³nxai²na² ko̰³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yo³ha²
khãuh³lxa³ti³nx2ti³nũn³tu¹wi¹.

Je³su²jah³lo²kxai³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
a³lxi²jau³su²

[37] Nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
yxau²xai³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² Sṵ̃³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³tṵ̃³ka̰³txa² su²lhã³ain¹yah³lxi³to³ha³tai¹. Nxe³yah³lxi³to³ha²kxai³
wxã³nũ¹nx2tain¹tṵ̃³ka̰³txai²na² wha³tin³kxain³yah³lxi³to³ha³tai¹. Nxe³yah³lxi³to³ha²kxai³
nxe³sxã³ ko̰³nxe³to̰n³khaix1yah³lxi¹lxi¹. ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³tai¹. [6] Jã¹nxa¹jau³su²
Yah³lxi¹nha²kxai³ ka³la³ka³la² a²hã³ka³nai²na² ti¹na² yxau³tṵ̃³ka̰³txi³nãu³xai²na² kãin²
wẽ³ha³lxa² a²nxḛ³ki³yu³hẽ³nãu³a² ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nhyain¹kxai²nãn²tṵ³
wã²nut1te²ju²hẽ³li¹. Jãx1te²hṵ̃³nxa¹tũ¹xã¹. nũ¹ka³na¹ u²tãu³ai³tã² yxau³tṵ̃³ka̰³txi³nãu³xai³tã²
Wxa²wẽ³ha³lxa² nxe³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹. kãin² ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nyhain¹kxai²nãn²tṵ³
Ye³ka³lxa¹txi³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹. nxe³jau³xa² ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³
Yxãn¹ta¹ ten³yah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹. ĩ³yṵ³lyhah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Wãn³txi³su²
[38] Nxe³ha²kxai³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tṵ³ kxan²ti³ hai³txi³ hĩ¹nãn²tṵ³ ha³lo²ai²nãn²tṵ³
wxa²sxi²ha² a²nũ²a² yũ³ai¹nx2tho³li¹. ne³ki³so³nx3tho³li¹. [7] A²nũ²a² nṵ̃³ka̰³txa²
[39] Ya²la³tṵ³ wãn³txan²tṵ³ ĩ³ye³a¹wi¹. a²nũ²a² nṵ̃³ka̰³txi³ ã̰³xa² a²lhun³tu²
Hĩ¹nãn¹te²tṵ³ ĩ²sah²lxan³tho³li¹. Kxãn³nãu³a² ã³nhe¹kxi²nyhai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ta²
wxa²wãn³txi³nũ³su² ĩ³ye³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹: si³yxau³tãu³a¹ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³
“A²nũ²ai²na² Txa²wã¹sṵ̃³na² sa²si¹hã³nẽ³jah¹la² ã̰³xa² a²lhun³tu² ã³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³
wi¹lhin¹jah¹lo²su²na³li¹.” Yah³lxin¹jau³nũ³su² a²nũ²a² sxi²je³na² ka³lxa¹je³na² yain³txi³
yxah³lxi³sã²nĩn¹ka³tṵ³ hã²wxãn³txa³ txa²khaix1nxe³sxã³ he³ja²lun¹ti³ha²kxai³
ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ha³lo²a² kxĩh³nxa² sa²wi¹win¹nũh¹lxi²ha²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la². nxe³ain¹tu¹wi¹. [8] Txu¹ha² wẽh³ni³khaix1ta¹ka³lxa²
ĩh³ju³ta² wxã³kxai²nãn²tṵ³ wẽ³sa²
a³li³lah¹kxi²ju³ta² hãi¹nxe³sxã³ ã³si³wxe³te²ju²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ ju¹tai²na² wxã³nũ¹nx2ti³kxai²nãn²tṵ³
khãuh³yxah³lxin¹ju³ta² ã³si³wxe³tu¹wi¹.

24

Sṵ̃³na² sxi²ha² wxa²nai¹ain¹ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

[1] Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² e³ta³lun²nũ²la²
Txa²wã¹sṵ̃³na² sxi²ha² a³li³ta¹hxai²hẽ¹la².
A³li³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu²
sxi²ha² wi¹txo³nain¹ju³tai³tã² wã²nã³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[2] Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Sxi²hai²na² txah³lxa³kxa² wi¹lhau³kot3je¹yxãn¹ha²kxai³
Yxãn¹ta¹ kxãn³nãu³a² txah³lxa³kxa²
a²yxo²ha³kxa¹ wxa²nai¹ain¹tu¹wi¹.
Ya²la³tṵ³ hai³txi³ ka³tha¹li¹ ã³ne³hẽ²kxi²ka³txa²
yũ²nx3tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Ha³lo²a² ko̰³nxe³ton³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³su²

[3] Hã²wxãn³txa³ o³li³ve²ra³ka³txa²
ka³la³sxã³ ã̰³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tṵ³ a²sa³wi³ha³lxa² ã³tḭ̃³sxã³
wã²nxṵ̃h¹ ĩ³wã̰³tain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe³sãn²si¹lxi¹. Ĩh¹nxe³hĩ¹na²
wxa²nai¹ain¹te³ji¹wi¹? Ĩh¹nxe³ti³wa̰³kxa²
wa̰³lin¹ju³ta³nũ³a² ĩ²kḭ³te³ji¹wi¹? Ĩh¹nxe³ti³wa̰³kxa²
txa²wã¹ha³lo²a² ne³ki³son³ju³ta²nũ³a²
ĩ²sxã³ a³la³kxi²hḭ̃³kḭ³te³ji¹wi¹? Nx-
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

[4] Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Wi¹lĩ²nha²khai¹nxe³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³tai¹. [5] A²nũ²a²
ka³lxa¹te²a² wxã³yah³lxi³ha³tai¹.
Txai²la³ki³lxo̰³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ wxã³sxã³
ki³han³jau³su² e³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹sṵ̃³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa
Wxa²kan³sxã³ wa̰³li²na¹hẽ³li¹.” Nxe³jau³su²
e³yah³lxi³to³ha³tai¹. Nxe³yah³lxi³to³ha²kxai³
wxa³nũ³ka³txa² ka³lxa¹txi³ ã³nhai¹tũ¹sxã³
ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³tai¹. [6] Jã¹nxa¹jau³su²
ti¹na² yxau³tṵ̃³ka̰³txi³nãu³xai²na² kãin²
ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nhyain¹kxai²nãn²tṵ³
nũ¹ka³na¹ u²tãu³ai³tã² yxau³tṵ̃³ka̰³txi³nãu³xai³tã²
kãin² ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nyhain¹kxai²nãn²tṵ³
nxe³jau³xa² ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³
ĩ³yṵ³lyhah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Wãn³txi³su²
kxan²ti³ hai³txi³ hĩ¹nãn²tṵ³ ha³lo²ai²nãn²tṵ³
ne³ki³so³nx3tho³li¹. [7] A²nũ²a² nṵ̃³ka̰³txa²
a²nũ²a² nṵ̃³ka̰³txi³ ã̰³xa² a²lhun³tu²
ã³nhe¹kxi²nyhai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ta²
si³yxau³tãu³a¹ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³
ã̰³xa² a²lhun³tu² ã³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³
a²nũ²a² sxi²je³na² ka³lxa¹je³na² yain³txi³
txa²khaix1nxe³sxã³ he³ja²lun¹ti³ha²kxai³
ha³lo²a² kxĩh³nxa² sa²wi¹win¹nũh¹lxi²ha²kxai³
nxe³ain¹tu¹wi¹. [8] Txu¹ha² wẽh³ni³khaix1ta¹ka³lxa²
ĩh³ju³ta² wxã³kxai²nãn²tṵ³ wẽ³sa²
a³li³lah¹kxi²ju³ta² hãi¹nxe³sxã³ ã³si³wxe³te²ju²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ ju¹tai²na² wxã³nũ¹nx2ti³kxai²nãn²tṵ³
khãuh³yxah³lxin¹ju³ta² ã³si³wxe³tu¹wi¹.

[9] Hã²wxãn³txa³ i³nx2tain¹sxã³
a²nũ²a² khãuh³lxa³thin¹kxi²ju³ta²
ã³yũ³nx2tai¹nha²kxai³ ĩ³su²lhã³nx2tai¹nha²kxai³
wxã³ka̰³tain¹tu¹wi¹. Txa²wãn³txa²
kan²txi³ ã³hxi²wxe³nũ¹sah¹lxi¹nha²kxai³
a²nũ²a² nṵ̃³ka̰³txi³nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
ĩ³xa̰n³ta³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. [10] Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tṵ³
a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹tãu³a² txa²wãn³txa²
sa²yxo²ã³sxã³ ã³waix3sain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³
a²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ã̰³xa²
ko̰³nxe³ti³ kãi³tṵ̃³ka̰³txa² ã³yã³nũt1sa²kxai³
ĩ³xa̰n³ta³kxi²nyhai¹nha²kxai³ ny-
hain¹tu¹wi¹. [11] Nxe³kxa²yu³su²
a²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² Sṵ̃³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³tṵ̃³ka̰³txa² si¹ki³lxo³tha²kxai³
ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tai¹nha³tai¹. [12] A²nũ²a²
ko̰³nxe³ti³ kãi³ju³ta² kãi²no³nha²kxai³
a²nũ²a² a³lxi²nyhu¹kxi³ju³ta² kãi²nxa³ton³tu¹wi¹.
[13] Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²ai²na² Txa²wãn³txa²
yxo̰²ĩ²sxã³ yxau²xai³kxai²nãn²tṵ³
nxe³te²su² te²na² a²ẽ¹nãu³ai²na²
ã³wa²sut1sxã³ yxau³tu¹wi¹. [14] Jã¹nxe³sxã³
txa²wã¹ha³lo²ai²na² yuh³xan¹ko³nãu³xan¹ta²

nũ̃³kã³txa² hãi¹nxe³ti³xa¹ ĩ³hen³txain¹tu¹wi¹.
A²nũ²a² ĩ²li³te²na² kõ³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³kxai²nãn²tũ³
yxo²ĩ²sain¹kxai²nãn²tũ³ nxe³te²su²
te²na² a²ẽ¹na² sa²hau³ko³tai¹na¹ju³ta²
yũ³jau³nũ³su² ĩ³hen³txain¹tu¹wi¹.
Nxe² ĩ³hen³txi³ ta³lun²sãn²te²ka³kxa¹
wã³li²na¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹.

Khãuh³lxa³thin¹khai¹nxe³ju³ta³nũ³a²
*ĩ³yau¹ũ³nh*ẽ³jau³su²

15 Nxe³yãn¹ta¹ ĩ³lxi³thin¹ti³he¹nxa³jah¹la²
a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wxa²khot3thun¹jah¹la²
wxã³sxã³ Txa²wã¹sũ̃³na² sxi²ha²
ã³wih¹sxã³ sa²nxũ³sxã³ yxau³ain¹tu¹wi¹.
Nxe³ju³ta² wain³ti³hex1te²sxa³yu²hẽ³li¹.
A²nxe³ju³tai²na² Ta³ni³e²lah³lu¹tai²na²
wãn³txa² ũ³wha²li¹lhxã³ wxã³ju³ta²nũ³a²
ĩ³yau¹ũ³nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ha³tẽh³nxã³nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tũ³ yxo²ĩ²ain¹sxã³
kãi³yain¹ju³ta² yũ³hĩ¹na¹ ã³ye³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. yxau²xai³lyah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
16 A²nxe³jah¹lai²na² wxã³sxã³ yxau³ju³ta²
ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ ã³naun³ti²
ã³nih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ju³te²a²ko³xa²
yxau³te²su² te² ĩ³nxa² wã³la² kĩ³ka³txa²
ã³nih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. 17 A²nxe³ju³ta²
a²nũ²a² sxi²ha² ne³ka³nah²nãu³a¹
he¹yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ wxa²yen³kxa²
sxi²hẽ¹nãu³ai²na² wi²sxa³kxai²nãn²tũ³
ã³wi²xi²sxã³ so¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Hãi¹nxe³sxã³ u²lã³ni¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
18 Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² hai³sxa³nãu³a¹
he¹yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ ã³wa²li²sxã³
wã²la² ha³la³sa³nãn¹ka³lo³a² wxa²so¹xi²te³lhxã³
sxi²ha² ã³wi¹hxi²sxã³ wxa²so¹xah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
Hãi¹nxe³sxã³ u²lã³ni¹jah³lxi³sã²nhẽ³li¹.
19 Kõ̃³nxe³jah¹lai²na² wxã³ju³tai²nãn²tũ³
txu¹ha² wẽ³nhain¹te²su² te²na² kãin²
khãuh³nxain¹tu¹wi¹. Txu¹ha² a²wẽ³sa²
ũ³hi³lain¹te²su² te²na² kãin² khãuh³nxain¹nũn³tu¹wi¹.
hxi²kan¹txi³ yãn¹txi³ ã³ni³hai¹nxa³ha²kxai³lu¹.
20 Nxe³yãn¹ta¹ wã̃³txi²tãu³a¹ tã̃³nxa²
sa²ba³to³ nxe³tãu³a¹ tã̃³nxa² nxe³sxã̃³
ã³nih³yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ kãin²
khãuh³yxah³lxi³hĩ̃³nxa¹lxi¹. Nxe³yah³lxin¹kxa¹yãn¹ta¹su²
Txa²wã¹sũ̃³na² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
21 Nxe³hĩ¹nãu³ãn²tũ³ ha³lo²a² kõ̃³nxe³khai¹nxe³ju³ta²
ĩ³lxa³thin¹ti³hex1nxa³ju³ta² yũ³tu¹wi¹.
Txa²wã¹si³kxã³nãu³hĩ¹nũ¹tai²nãn¹te²tũ³
Txa²wã¹sũ̃³na² ha³lo²ai²na² we¹thĩ¹nãn¹te²tũ³
a²kõ̃³nxe³ju³ta² yũ³ju³ta³nũ³a² kũ³we²ki²la²
kõ̃³nxe³thi¹nxa³ha²kxai³ yxan¹nãu³a¹
ha³lo²a² nxe²xai³tãu³a¹ kõ̃³nxe³ju³ta²
yũ³ju³ta³nũ³a² kũ³we²ki²la² kõ̃³nxe³thi¹nxa³ha²kxai³
nxe³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³yãn¹ta¹ a²kõ̃³nxe³ju³tai²nãn²tũ³
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ju³tai²nãn²tũ³ so¹lxi³
ã²la² kõ̃³nxe³thin¹khai¹nxe³ju³ta²
yũ³hĩ̃³nx2na³li¹. Nxe³ju³ta² a²nũ²a²
ã²la² kxa²kãin² khãuh³lxa³ti³hĩ̃³nx2na³li¹.
22 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
si³yxau³tãu³a¹ ha³lo²ai²nãn²tũ³ kõ̃³nxe³khai¹nxe³ju³tai²nãn
ã³yã³ni²lã³ain¹sãn²tu¹wi¹, a²nũ²a²
Txa²wã¹sũ̃³na² hxi²ka² ã³yũ³so¹xi²kxe³su²
te²a² a³lxi²khaix1ai¹nha²kxai³lu¹.
Ã³yã³ni²lã³ai¹nxa³ke³la³te²kxai³ hai³txi³
a²nũ²a² ka³na³ka³na³ta² he³la³ku³
ka³tẽn³su² yxau²xai³hĩ̃³nx2nxa³wi¹.
23 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²ten³te²su²
te²an²tũ³ ĩ³ki³han³jau³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³kxai²nãn²tũ³:
“Ti¹na² Txa²wã¹sũ̃³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3jah¹la² he¹na³li¹.” Tã̃³nxa²,
“Nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ̃³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3jah¹la² he¹na³li¹.” Tã̃³nxa²
Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tũ³ yxo²ĩ²ain¹sxã³
yxau²xai³lyah³lxi³txa³hẽ¹li¹. 24 A²nũ²a²
ã³wxã³ain¹sxã³ ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Nxe³ju³ta² ka³na³ku² te²a²: “Txai²li² Sũ̃³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹.”
Ka³na³ku² nũn³te²a²: “Txai²li² Sũ̃³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²sa¹wi¹.”
Nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Nain¹kxai²nãn²tũ³
Txa²wã¹sũ̃³na² nũ̃³kxũn³ki³lxot3sxã³
kãi³ain¹tu¹wi¹. Ain¹sxã³ a²nũ²a² Sũ̃³na²
ã³yũ³so¹te² ĩ³nxai²na² ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tai¹nha³ta²wi¹.
On³sxã³ yxo²ĩ²ain¹yah³lxin¹kxa²yã̃³ti³su²
ye¹nx2ta¹wi¹. 25 Yan¹nãu³a² ha³lo²ai²nãn²tũ³
nxe²xai³tu¹wi¹. Nxe³yãn¹ta¹ Txai²li²
kwẽn¹tai²na² ĩ³hen³txi¹nx2ta¹wi¹.
26 Jã¹nxe³jut3su² ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³jau³su²
nxe²e³kxi¹nx2tain¹te³nah¹lxi¹: “Ha³lo²a²
sxi²ha² yũ²nxa³ko³nãu³a² Sũ̃³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3jah¹la²
he¹na³li¹.” Tã̃³nxa², “A²sxi²hẽ¹na²
he¹na³li¹.” Tã̃³nxa². Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tũ³
sa²yxo²we¹jah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ki³ha¹kxi¹nx2tain¹jau³xai²la¹
27 U³je³na² a³li³xi²tãu³a² ha³lai³nĩ̃³kxai²nãn²tũ³
wa³su³txi³ u³je³na² kan³tãu³a² ĩ³kõ̃x1kõ̃¹tũ̃³na³li¹.
Nxe³kxe³hũ̃³nxe² wa³su³txi³ wxã³kxa²yã¹nxe³sxã³
wxã³na¹ju³ ta³nu³a² e³la² ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹.
28 Jã¹nxe³jut3su² ka³yxuh³xa² ya³lu²sxã̃³ti³xa²
ju³ta² wa³lo³hxa² ã³nũn²kxi²te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.

*Je³su²jah³la² wxã³ju³ta²nũ³a² ĩ³yau¹ũ³nh*ẽ³jau³su²

29 Yxan¹nãu³a¹ a²kõ̃³nxe³ju³tai²nãn²tũ³
ne³ki³son³kxai²nãn²tũ³ a³lan²tan¹ta³ki³ain²ti³
ĩ³ka²nxa¹hi²ha²kxai³ ka³nxah³txan¹ta³ki³ain²txi³
ĩ³ka²nxa¹hi²ha²kxai³ i³la³kxa² wẽ³ha³lxa²
wxai³na¹ oh³sĩn³nãu³a¹ ã³nhait1sa²kxai³
nxe³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³yãn¹ta¹ a²kõ̃³nxe³ju³tai²nãn²tũ³
yxau³te²su² te²a² hxi²kã̃u²kã̃un³ti³

ã³nxai³lai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹.
Nxe³sxã³ o³sĩ³na² whãi²na¹ ĩ³ã̰³lxi³ton³tu¹wi¹.
30 Nxe³tãu³a¹ ĩ³na¹je³nãu³wa³ki³khai³xa²
ĩ²ain¹tu¹wi¹. Nxe³te²kxa²ya̰n³tṵ³ a²nũ²a²
nṵ̃³ka̰³txi³nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹
ko̰³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nyhain¹sxã³
nã̰³nain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³sxã³ Txai²na²
oh³sĩn³nãn¹ka³lo³a² hãn³ta³ka³lo³a²
whãi²na¹ a³ka³nxi²na¹ka³tṵ³ wxã³na¹tu¹wi¹.
Nṵ̃³kxũn³txi³ ĩ³kĩx3khai¹nxe³ha²kxai³
wxã³na¹tu¹wi¹. Wxã³na¹ju³tai²nãn²tṵ³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²sain¹tu¹wi¹.
31 Nxa¹kxai²nãn²tṵ³ oh³xan¹ta² hxi²kan¹jah¹la²
wãi²lhṵ̃³ka³txa² wxa²no²la³kxi²si¹hai¹na¹jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³
wxa²no²la³kxi²hĩ¹na¹ oh³xan¹ta² nṵ̃³ka̰³txa²
ka³lxa²te² nṵ̃³ka̰³txa² ĩ³sa²si¹hã³ai¹nũ³na¹tu¹wi¹.
Nxe³ai¹na¹kxai²nãn²tṵ³ a²nũ²a²nãu³xa²
Txa²wã¹sṵ̃³na² ã³yũ³so¹kxe³so¹lxi³kxe³nãu³xa²
nxe³te²nãu³xa² yuh³xan¹ko³nãu³xa²
u²lxi³ yxau³yah³lxi³kxan²ti³ ã̰n³sa²so¹sxã³
ã³sa²ki³nũ²kxai¹na¹tu¹wi¹.

Hi³yãu³sa³kxa² ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³su²

32 Jã¹nxa¹jau³su² ĩ³yau¹ṵ̃³jau³xa²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:
“Ta³kon³ta³ki³yãu³su² ha̰u³ta³lun²sxã³
ã̰n³ki³i²nha³na¹ nxe³kxai²nãn²tṵ³
kwẽ³kon³ju³ta² ya̰u³son³te²jai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ju³ta² kwẽ³kon³ju³ta² hau³kon³na³na¹
nxe³je³nãu³wa³kxa² a²ĩ³lxa² ta³kon³ta³ka³ta²
ĩ³yau¹ṵ̃³nhẽ³lain¹te²jai¹ti²ti¹.” 33 Jã¹nxe³kxe³hṵ̃³ya³
ha³lo²ai²na² ã̰³wxã³na¹je³nãu³wa³kxa²
nxe³kxa²yã¹nxe² yũ³nũn³na³li¹. Wãn³txi³su²
e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹tai²na² e³kxi¹nx2ta¹ju³tin³ti²
ko̰³nxe³khaix1ju³tin³ti² ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³
ã̰³wxã³na¹ju³ta³nũ³a² a²kwẽn¹tai²na¹
yũ³tu¹wi¹. Wxa²sxi²yxo²a² ã̰³ya̰u³son³kxi²nx2ta¹wi¹. 34 Wã̰n³tãu³a¹ ĩ³ã̰n³xi³lai¹ju³ta³nu³a²
Na¹jau³su² wã̰²nxṵ̃h¹ a³la³kxi¹jxah³lxi³hẽ¹li¹.
34 Wãn³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹tai²na²
ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³ hĩ¹na² ka³tḛn³su²
yxau²xai³tṵ̃³ka̰³txa² ya³lu²ai¹nxa³ta̰³lxa¹
jau¹xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ kãi³ta³lun²tu¹wi¹.
35 Oh³nãu³nũ¹ai²na² hxa³ni² ha³lo²a²
yuh³xai²na² hxa³ni² nxe³ain¹tu¹wi¹.
Nxe³yã̰n¹ta¹ Txa²wã̰n³txa² so¹lxi³ ya²la³ti³
yxau²sa²tẽ³tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² wa̰³li²je³nãu³wa³kxa² ko̰³nha²kḭ̃³sxa³jau³su²

36 Nxe³yã̰n¹ta¹ nxe³ju³ta²nũ³ai²na²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ju³ta²nũ³a² ṵ̃³hṵ̃¹nhẽ³lain¹je³nãu³wa³kxa²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ko̰³nhai¹nxa³ha²kxai³
oh³xan¹ta² nṵ̃³ka̰³txa² ko̰³nain¹nũ³nxa³ha²kxai³
Txai²na¹xai²na² ko̰³nhṵ̃³nxa³ha²kxai³
ya³sain¹tu¹wi¹. Nxe³je³nãu³wa³kxa²
Txa²wĩ³na² so¹lxi³ wi¹ko̰³nha²te²la¹wi¹.
37 Txai²na² a³kan³sxã³ wxã̰³na¹ju³ta³nu³a²
No³e²ah³lu¹ta² he¹tãu³su² tãu³a²
yã¹nxe³tu¹wi¹. Kxã̰³nhxĩ¹nu¹tai²na²
38 No³e²ah³lu¹tai²na² txa²wã¹ha³lo²a²
yxau³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 38 Nxe³tãu³u¹tai²na²
ḭ̃³yau³xa² ṵ̃³hũx3ti³wa³kxa² a²ka³lxa¹ti³nãu³xu¹tai²na²
kwa²ĩ³yain³kxi²nyhu¹i² kwa²ĩ³na²kxi²nyhu¹i²
txu¹ha² so¹kxi²nyhu¹i² txu¹ha² ṵ̃³hṵ̃¹nyhu¹i²
Txa²wã¹sṵ̃³na² wã̰n³txa² ain³kxi²nyhai¹nxa³i²
ain¹sxã³ No³e²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu²
na³vi²o²tẽ³na² ar²ka³tẽ³na² ã̰³wih¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
39 Yxã̰n¹ta¹ No³e²ah³lu¹tai²na² wã̰n³txa²
a³la³kxi²yain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. Ḭ̃³yau³xa²
wẽ³hã¹sxã³ ã̰³so¹ai¹nhĩ¹na¹ a³la³kxi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Te²yã¹nxe³kxe³hṵ̃³nxe² Txai²na² a³kan³sxã³
wxã³na¹ju³ta³nu³a² a³la³kxi²yain¹nx2tho³li¹.
40 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² in³txa² ha¹li¹ hai³sxa²
tau³ya³tãu³a² ka³na³ki² sa²so¹ha²kxai³
ka³na³ki² ot3sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹.
41 Ai¹nha²kxai³ txu¹ha² ha¹li¹ nxṵ̃³sa²
o²la³kxi²ya³tãu³a² ka³na³ki² sa²so¹ha²kxai³
ka³na³ki² ot3sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹.
42 Nxe³ha²kxai³ ha³lo²a² nũ¹hĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹,
wa̰³li²na¹je³nãu³wa³kxa² ko̰³yah³lxa³nha²kxai³lu¹.
43 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² ka³nxah³ti³na²
so¹lxi³ yen³kxa² kãi³jah¹la² hãi³a²
wxã³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxi³sa²kxai³
sxi²ha² wa³kxẽn³yah³lai²na² sa²kxai³lu²
yxe³kxa² kãi³jah¹la² wxã³je³nãu³wa³kxa²
a³la³kxi²ke³la³te²kxai³ ye³ten³nha²sxã³
wah³nxe³hḭ̃³nx2na³li¹. Sxih²yxo²a²
yixo²ĩ¹in¹kxe³su² yen³kxa² tĩ¹kxi¹nxa²hḭ̃³nx2nxa³wi¹.
44 Jã¹nxe³jut3su² ye³ten³nha²kxi³hṵ̃³nxe²
wahx3nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³
wxã̰²ã̰³ã̰³xi³ã̰³ã̰³xi³ã̰³ã̰³xi³

nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹la²
kxãn³sa²sxã³ wxã²nxa³lho³na¹.” Yha²jau³su²,
49 Nxe³ka³tu̱³ a²wa³kxẽn³yah³lai²na²
sa³wi³ha³lxa² ã̱³xai²na² ĩ³wai¹tã³si³wxe³ha²kxain
kãin² yai³nha²kxai³ kãin² ĩ³na²sa³we¹nha²kxai³,
50 Nxe³tãu³ãn²tu̱³ta¹ ko̱³nha²nxa³ku¹ha²
a²wa³kxẽn³yah³la² ĩ³xi²tu¹wi¹. 51 Nxe³sxã³
a²sa³wi³sai²li² kãin² ĩ³wait1si¹ha²kxai³
ha³lo²a² wi¹lhin¹ki³lxo³te²nãu³xa²
ũh³wxe³si¹je³na² ũ³tĩ̱¹kxa² wxe³kxain¹tu¹wi¹.
Nxe³tãu³a² ye³khãuh³lxa³thin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
kãin² nã̱³ni² kãin² wxi²ka³ta³ta³ti²
nxe³sa²tẽ³tu¹wi¹.

25

Txu¹ti³nãu³xa² ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³su²

1 Jã¹nxa¹jau³su² a²nũ²a² a²ẽ¹na²
sa²hau³ko³te²nũ³a² ĩ³yau¹ũ³hi² a²ẽ¹na²
sa²hau³ko³txa³te²nũ³a² ĩ³yau¹ũ³hi²
nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. A²nxe³te²na²
wãin²te²nãu³xa² yã¹nxe³ti³hĩ̱³nx2na³li¹.
A²nxe³te²nãu³xai²na² in³txa² kwẽn¹tai²na²
txu¹ha² so¹te³lhxã³ jah¹la² wahx3nxain¹nũ²nhai¹.
Wi¹lxon³kxi²jau³nũ³a² ĩ³ye³kxi²te³lhxã³
wahx3nxain¹nũ²nhai¹. Nxe³sxã³
ka³nxa³hi²ha²kxai³ lã³pi³ãu²tẽ³na² tẽ³sxã³
a³li³ain¹ka³tu̱³ wahx3nxain¹nũ²nhai¹.
2 A²nxe²te²wãin²te²nãu³xa² a²wã³kxi³kxai³
ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la³kxi²yai¹nha²kxai³
a²wã³kxi³kxai³ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹
a³la³kxi²ye³yhai¹nxa³ha²kxai³ nxe³te²wãin²te²nãu³xa²
nũ²nhai¹. 3 A²nxe³sxã³ a³la³kxi²ye²yhai¹nxa³te²
wãin²te²nãu³xa² o²lyau³xa² taut3ton³jau³xa²
sa²so¹ai¹nxa³ha²kxai³ lã³pi³ãu²tẽ³na²
so¹lxi³ sa²so¹ha²kxai³ nxain¹nũ²nhai¹.
4 Nxe³yãn¹ta¹ a³la³kxi²ye²yhain¹te²
wãin²te²nãu³xa² lã³pi³ãu²tẽ³na² sa²so¹ha²kxai³
o²lyau³xẽ¹na² ãh¹ sa²so¹ai¹nha²kxai³
nxain¹nũ²nhai¹. 5 Jã¹nxe³jut3su²
in³txai²na² txu¹ha² so¹nh³jah¹la² wa³su³txi³
wã̱³li²nxa³ha²kxai³ wãin²te²nãu³xai²na²
wah³nxa² hxi²tha³nhai¹nha²kxai³ ãu³xi²
ã³si³wxe³ain¹nũ²nhai¹.

6 Nxa²ha¹te¹ ka³nxah³ta² wi³ta³lon³sxã³
ĩ³kaix1tain¹jau³su² ain³kxain¹nũ²nhai¹.
Ain³kxain¹te³nah¹lxi¹: “In³txa² wẽ³sãi¹ah³lai²na²
wxã²na³ni¹. Ã³ne³khauh²kxi¹jah³lxi³hẽ¹ni¹.”
Nxe³nũ²nhai¹.

7 Nxe² ain³kxi²nyhu¹te³na¹ wãin²te²nãu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³sa²yxau³nũ²la² a²lã³pi³ãu²khai
wxa²hau³kot3sxã³ tẽ³sxã³ ai³ain¹nũ²nhai¹.
8 Nxe³tãu³a¹ a³la³kxi²ye²yhai¹nxa³te²
wãin²te²nãu³xai²na² a²yxo²wãn³txi³kxai³lu¹:
a³la³kxi²ye²yhain¹te² wãin²te²nãu³xai²na²
ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹: “Nxe³jah³lxi³si¹nxi¹.
Wxa²ol²yau³xa² wã²nhũh¹syah¹lxi³sĩ¹ni¹.
Lã³pi³ãu²tẽ³na² tẽ³sĩ¹na¹kxa² ĩ³yũ¹la³kxi²sa²sĩn¹na²ni¹.”
Nxe³nyhain¹nũ²nhai¹.

9 Nxa²ha¹te¹ a³la³kxi²ye²yhain¹te²
wãin²te²nãu³xa² sa²kxai³lu² ĩ³wa²lũ³xi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
“Kwa²nhi¹nxi¹. Hxi²kan¹sa²sĩ¹nxa³nhi¹.
O²lyau³xa² whãi²na¹ hxa³nẽ³kxa²yan³txi³su²
nũh¹xai³yah³lxin¹sxã³ o²lyau³xa²
so¹kxi²nyhu¹kxi³thĩ³na² ai³sxã³ tah²yau³xa²
so¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹ni¹.”

10 Nxe³nũ²la² a³la³kxi²ye²yhai¹nxa³te²
wãin²te²nãu³xai²na² o²lyau³xa² ãh¹so¹kxi²te³lhxã³
a³li³ain¹tãu³a² in³txai²li² wã̱³li²nũ²nhai¹.
Wã̱³li²sxã³ wah³nxe³te²wãin²te²nãu³xa²
ĩ³yain³kxi²te³lhxã³ ã³wi¹hya³hain¹nũ²nhai¹.
Ã³wih¹nũ²la² hã²wxãn³txa³ wi²wxã³je³nãu³wa³kxa²
ha³nãu³hi²ha²kxai³ sxih²yxo²a² ũh³yxo²ĩ¹nũ²la²
yain³kxi²nyhain¹nũ²nhai¹.

11 Hã²wxãn³txa³ a³la³kxi²ye²yhai¹nxa³te²
wãin²te²nãu³xa² ã³wã̱³lain¹nũ²la²
ĩ³yxo²to¹to¹tain¹te³nah¹lxi¹: “Sa²yxo²than²kxi²sa²sĩ¹nhẽ³li
Nxain¹nũ²nhai¹.

12 Nxa²ha¹te¹ in³txai²li² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
“Nxe³sa²nxi¹. Ya²la³tu̱³ ã³ye³wxe³nxa²lxi³nxa³nhi¹.
Hxi²kan¹sa²nxa³nhi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

13 Jã¹nxa¹jau³su² ye³ten³nha²sxã³
wahx3nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Ha³lo²a²
wã̱³li²na¹ti³wa³kxa² ko̱³yhah¹lxa³lxi¹.

A²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ ka³na³ko¹ta³lxin³te²nãu³xa²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²

14 Te²yã¹nxũn³jau³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Wi¹kãi³kxi²sain¹te²su² te²na² a²yo³ha²
wi¹lũ³yho³hai¹na¹kxi³nũ³su² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe² hĩ̱³nx2na³li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹,
in³txi³su² yen³kxi³nh²jah¹la² ha³lo²a²
u²la²nãn¹ko³xa² ai³te³lhxã³ nxũ²nhai¹.
Nxe³sxã³ a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³kaix1sxã³
a²yen³kxi³khai³xa² wã²nhũh¹xai³ain¹nũ²nhai¹.
15 A²wi¹lhĩ¹nãn¹ta² sa³wi³sa² ũ³yho³hi²ki³ki³a²
ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe² ka³lxa²ki³a²
wã²nhũh¹nũ²nhai¹. Ã³ta³lo³hẽ¹te²
sa³wi³sa² ki³ha¹li¹ wã²nhũ¹ha²kxai³
ne³ki³son³te² sa³wi³sa² ki³ka³na³ki²
wã²nhũ¹ha²kxai³ nxain¹sxã³ ũ³yho³hi²nyhu¹ki³a²
hxi²ka¹nain¹kxa² yã¹nxe² a²yen³kxi³khai³xa²
wã²nhũ²xai³ain¹nũ²nhai¹. Nxe³ka³tu̱³
u²lxai³nũ²nhai¹. 16 Nxe²ai³tãu³a²
a²wi¹lhĩ¹nãn¹ta² a²sa³wi³sa² yen³kxa²
ũ³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹
so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ki³ai²na²
tẽ³sxã³ wain³txi³ wa³kon³kxi²ha²kxai³
ki³lã̱³xa² ãh¹ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹

ãh¹so¹kxi²nũ²nhai¹. 17 Te²yã¹nxe³jut3su²
ã³ta³lo³hẽ¹te² sa³wi³sa² ũ³yho³hi²ki³a²
ki³ha¹li¹ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
ki³ai²na² tẽ³sxã³ wain³txi³ wa³kon³kxi²ha²kxai³
ki³lã̱³xa² ãh¹ki³ha¹li¹ ãh¹so¹kxi²nũ²nhai¹.
18 Nxe³yãn¹ta¹ ne³ki³son³te²a² ũ³yho³hi²ki³a²
ki³ka³na³ka³nat3sxã³ so¹kxi²jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² ta³ki¹ai²na² tẽ³sxã³ a³li³nũ²nhai¹.
Ha³lo²a² ai³nũ²la² kxĩh³nxa² wxa²xu³sxã³
ũ³yho³hi²ki³ai²na² wã²nhũ¹hain¹ki³ain²ti³
ũ³whĩ̱¹kxi²nũ²nhai¹.
19 Hã²wxãn³txa³ ye³ka³lxa¹txi³
a³lan²ton³tãu³a² yen³kxa² a²wa³kxẽn³yah³la²
ĩ³xi²nũ²nhai¹. Ĩ³xi²ka³tũ̱³ a²yen³kxa²
ĩ³hau³kot3si¹jau³su² a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³kaix1tũ²nhai¹. 20 Nxe³te³na¹ a²wi¹lhĩ¹nãn¹ta²
sa³wi³sa² ũ³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹
ka³na³ki¹ so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
ki³lã̱³xa² so¹kxi²ki³ain²ti³ hxi²tẽ³nha²sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²sũ̱³nãi³.
Ũ³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹
ũ³hũ¹san¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹
ki³lã̱³xa² ãh¹lxi³sxã³ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹
ka³na³ki¹ ãh¹so¹kxi²na¹hẽ³li¹. Ĩ²txa²hẽ³li¹.”
Nxe³nũ²nhai¹.
21 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxẽn³yah³la²
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹: “Wi¹na³li¹.
Yen³kxa² jũ¹nxe² ũ³hũ¹nxa²ha¹kxai³tã²
wi¹wi¹nxe² wa³kon³kxi²sa²te²sin¹tai¹.
Nxe³ha²kxai³ yen³kxa² kãi²li³sxã³
ũ³hũ¹sa³wxe³nxa²ha¹tu¹wi¹, sa²hau³kot3si¹nxa²ha¹jau³su¹
Wi¹lo²la³kxi²xai³kĩ̱³tu¹wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.
22 Te²yã¹nxe³sxã³ ã³ta³lo³hẽ²te² sa³wi³sa²
ũ³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ so¹kxi²jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² ki³lã̱³xa² so¹kxi²ki³ain²ti³
hxi²tẽ³nha²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Txa²sũ̱³nãi³. Ũ³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹
ũ³hũ¹san¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹ta¹ ki³lã̱³xa²
ãh¹lxi³sxã³ ki³ha¹li¹ ãh¹so¹kxi²na¹hẽ³li¹.
Ĩ²txa²hẽ³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.
23 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxẽn³yah³la²
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹: “Wi¹na³li¹.
Yen³kxa² jũ¹nxe² ũ³hũ¹nxa²ha¹kxai³tã²
wi¹wi¹nxe² wa³kon³kxi²sa²te²sin¹tai¹.
Nxe³sa¹nha²kxai³ yen³kxa² kãin²
ũh³hũ¹sa³wxe³nxa²ha¹tu¹wi¹, sa²hau³kot3sih¹nxa²ha¹jau³su¹
Wi¹lo²la³kxi²xai³kĩ̱³tu¹wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.
24 Te²yã¹nxe³sxã³ ne³ki³san³te² sa³wi³sa²
ũ³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³nat3sxã³
so¹kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wai³nxa³jau³su²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²sũ̱³nãi³.
Hxi²kxã̱u³jah¹lo²si¹lxi¹. Yain³txa²
wa³kon³nxã³kxan²ti³ hãi¹sxã³ wa³kon³kxi²nxain¹kxa²
yen³kxa² sa²so¹nha²kxai³ yain³txa³ki³a²
ũh³wĩ̱¹xan³kxan²ti³ yain³txa² ũ³whĩ̱¹kxi²nxain¹kxa²
yain³txa² sa²so¹nha²kxai³ nxe³te²si¹lxi¹.
Wxa²yen³kxa² kãi²non³nha²kxai³
wxa²sa³wi³ha³lxai²na² yen³kxa² kãi²no³txa³ha²kxai³
nxe³te²si¹lxi¹. 25 Nxĩ¹nha²kxai³
yũh³lxi³nxa²ha¹hẽ¹li¹. Nxa²ha¹ha²kxai³
a³li³a¹nũ²la² kxĩh³nxẽ¹na² wxa²yen³kxa²
ũ³whĩ̱¹kxi²na¹hẽ³li¹. Nxe³sxã³ wxa²yen³kxai²na²
ti¹na² yũ³ye¹nx2na³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.
26 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxẽn³yah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹: “Kõ̱³nxe³thin¹khai¹nxi¹lxi¹.
Ĩ³lxa³thin¹ti³he¹nx2nxa³lxi¹. Yain³txa²
wa³kon³nxa³kxan²ti³ hãi¹sxã³ sa²so¹na¹ha²kxai³
yain³txa³ki³a² ũh³wĩ̱¹nxa³kxan²ti³
yain³txa² sa²so¹na¹ha²kxai³ nxe³na¹jut3su²
ĩ²san¹ji¹wi¹? 27 Nxĩ¹nha²kxai³ ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³
txa²yen³kxa² tẽ³sxã³ a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³a²
o²la³kxain¹tũ̱³ka̱³txa² kwa² ũ³hũ¹ai¹nxã³thai¹li¹?
Nxĩn¹ke³la³te²kxai³ hã²wxãn³txa³
ĩ³xi²na¹tãu³a² txa²yen³kxai²na² ka³lxa¹ton³kxi³nũ³su²
ũ³hũ¹xi²sa²hĩ̱³nxa¹lxi¹. 28 Jã¹nxa¹jau³su²
nxa²ha¹te¹ txa²sa²wi³ha³lxi³ ã̱³lxah³lxin¹te²
ĩ³nxai²na² nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Ki³ka³na³ka³nat3sxã³
tẽ³ain¹kxa² sa²so¹kxi²txai¹nhẽ³li¹.
Sa²so¹kxi²sxã³ jah¹la² ki³a² hxi²ka²
hxan³sxã³ ki³ai²na² hxi²tẽ³nha²jah¹la²
ũ³hũ¹txai¹nhẽ³li¹. 29 Nxe³sxã³ a²nũ²a²
yen³kxi³nh²te²na² ãh¹ kãi²non³sxã³
yen³kxa² ũ³hũ¹nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³
yen³kxih³khai¹nxe³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
ã̱³hũ¹a² yen³kxi³txa²jah¹la² yen³kxa²
jũ¹nxe² yũ³kxan²ti³ sa²so¹xi²hxa³txain¹tu¹wi¹.
30 Jã¹nxe³sxã³ jah¹lai²na² ĩ³la³thi¹nxa³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² tẽ³sxã³ ha³lo²a² ka³nxah³ha²lu²on³ju³ta²
ũ³sa²tã³ũ¹tain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. A²nxe³tãu³a²
ye³khãuh³lxa³thin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
kãin² ĩ³nã̱³nha²kxai³ kãin² wxi²ka³ta³ta³tha²kxai³
nxe³tu¹wi¹.” A²wa³kxẽn³yah³la²
nxe³nũ²nhai¹.

A²nũ²a²nãu³xa² kãi³ain¹kxa²yo³ha² ĩ³yĩ¹li²jau³su²

31 Nxa²ha¹te¹ yan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²tu¹wi¹.
Nxe³sa²hĩ¹na¹ a³ka³nxi²sxã³ wã̱³li²na¹tu¹wi¹.
Nxa¹kxai³nãn²tũ̱³ oh³xan¹ta² nũ̱³ka̱³txa²
tẽ³lĩ³xi²na¹tu¹wi¹. 32 Jã¹nxe³tãu³a¹ a²nũ²a²
nũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹
ã̱³yã̱³ki³nũn²kxi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³te³na¹
ha³na³ka³lxi³ sa³wxe² ha³na³ka³lxi³
sa³wxe² ai¹na¹tu¹wi¹. 33 Nxe³te³na¹
a²nũ²a²nãu³xai²na² yxo²ĩ²sain¹te²nãu³xa²
wã²xa²a³kxa² so¹sxã³ txa²wi¹lha²tãu³a²
ũh³wxe³ai¹na¹ha²kxai³ a²wã̱³kon³tũ̱³ka̱³txa²

txa²wã̱³tãu³a² ũh³wxe³ai¹na¹ha²kxai³
nxe³ai¹na¹tu¹wi¹. 34 Nxa¹kxai²nãn²tu̱³
txa²wi¹lha²tãu³a² sa³wxe³te²nãu³xa²
ĩ³ye³kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:
“Wxã³jah³lxi³hẽ¹li¹. Txa²wĩ³na²
ĩ³wi¹lxon³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹. A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²kxai³
ha³lo²a² tah²ko³xa² ĩ³ye³hau³ko³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Hĩ¹na² ko³xain²txi³ ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹.
35 Nxe³sxã³ kxã³nxai³tã² heh³sa³hẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹ yain³txa² ũ³hũ¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
Ya̱³lxu²sa³ha²kxai³ ĩ³na²kxi³jau³xa²
ũ³hũ¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Txa²ya̱n³ta³
yũ³sa²nxa³ha²kxai³ sxi²ha² ũ³hũ¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
36 Wã²la² txa²sa³ha²kxai³ wã²la²
ũ³hũ¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Ĩ³ton³sa³ha²kxai³
wxã³sĩ²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Sxi²ha²
kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²sai¹nha²kxai³
wxã³sĩ²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.” Nxe³na¹jau³su².
Nxe²e³kxai¹na¹tu¹wi¹.

37 Nxa²ha¹te¹ wi¹lhin¹te²nãu³xa²
ĩ³wa²lũ³xi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹te³nah¹lxi¹:
“Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³kah³lãi³.
Ĩh¹nxe³hĩ¹nai³tã² nxe² ĩ²nxa²sĩ¹na¹lhai¹li¹?
Heh³nxa²ha²kxai³ yain³txa² ũ³hũ¹nxa²sĩ¹na¹lhai¹li¹?
Ya̱³lxu²nxa²ha²kxai³ ĩ³na²kxi³jau³xa²
ũ³hũ¹nxa²sĩ¹na¹lhai¹li¹? 38 Wxa²ya̱³la²
yũ²nxã²nxa³ha²kxai³ sxi²ha² ũ³hũ¹nxa²sĩn¹na¹lhai¹li¹?
Wã²la² txa²nxa²ha²kxai³ wã²la² ũ³hũ¹nxa²sĩn¹na¹lhai¹li¹?
39 Ĩ³ton³nxa²ha²kxai³ wxã³sĩ²nxa²sĩn¹na¹lhai¹li¹?
Sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi¹nxain¹sĩ¹nha²kxai³
wxã³sĩ²nxa²sĩn¹na¹lhai¹li¹? Ĩh¹nxe³hĩ¹nai³tã²
nxe²kãi³ũh¹nxa²sĩn¹na¹lhai¹li¹?” Nxe³sain¹tu¹wi¹.

40 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹.
Nxai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Wã̱³txi³su²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
kãi²nxa³kxan²ti³ wi¹kãi³ũ¹yhah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹kãi³ũh¹sah³lxi³nũ³nhĩ̱³nxa¹lxi¹.”

41 Nxe³nũ²la² a²wã̱³tãu³a² sa²wxe³si¹hai¹na¹te³nah¹lxi¹:
yxo²ĩ²sai¹nxa³te²nãu³xa² ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹.
Ĩ³ye³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Ã̃³waix3sah¹lxi³hẽ¹la².
Ko̱³nxe³thin¹yah³lxi¹lxi¹. Ha³lo²ai²li²
ha³nxe²a² i̱³ju³ta² ã²la² ãu¹la³kxi³ko³xai²na²
a²ta³a²nãu³xa² ũ³sa²tã³kxi²si¹ju³ta³nũ³a²
ũ³sa²tã³nx2tain¹tu¹wi¹. 42 Kxã̱n³nxai³tã²
heh³sa³ha²kxai³ hai³txi³ yain³txi³la³
ũ³hũ¹sah¹lxan³nxã̱n³tai¹ti²tu³wi¹. Ya̱³lxu²sa³ha²kxai³
ĩ³na²kxi²jau³xa² ũ³hũ¹sah¹lxan³nxã̱n³tai¹ti²tu³wi¹.
43 Txa²ya̱n³ta³ yũ³sa²nxa³kxe³su²
wxa²sxi²ha² ũ³hũ¹sah¹lxan³tai¹ti²tu³wi¹.
Wã²la² txa²sa²ha²kxai³ wã²la² ũ³hũ¹sah¹lxan³tai¹ti²tu³wi¹.
Ĩ³ton³ta̱³nxa² sxi²ha² kan²thĩ³na²
ũ³tĩ¹kxi²sain¹ta̱³nxa² nxe³ha²kxai³
wxã³sĩ²sah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.” Nxai¹na¹jau³su².
nxe² e³kxai¹na¹tu¹wi¹.

44 Nxa²ha¹te¹ a²wã̱³tãu³a² sa²wxe³ai¹na¹tu̱³ka̱³txa²
ĩ³wa²lũ³xi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹te³nah¹lxi¹:
“Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹nxe³hĩ¹nai³tã²
heh³nxa²ha²kxai³ ya̱³lxu¹nxa²ha²kxai³
a²ya̱n³ta² yũ³nxã²nxa³ha²kxai³ wã²la²
txa²nxa²ha²kxai³ ĩ³ton³nxa²ha²kxai³
sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²nxai¹nha²kxai³
nxe³nxa²ju³tai²na² ĩ²nxa²sĩ¹na¹kxan²ti³
wi¹kãi³ũh¹nxa²sĩn¹nxa³lhai¹li¹?” Nx-
ain¹jau³su² nxe² e³kxi²sain¹tu¹wi¹.
45 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xai¹na¹tu¹wi¹.
Nxe³ai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Wã̱n³txi³su²
ĩ²ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³a²
wi¹kãi³ũh¹nx2tai¹nxa³kxai²nãn²tu̱³
wi¹kãi³ũh¹sah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.”
Nxai¹na¹jau³su² nxe² e³kxai¹na¹tu¹wi¹.
46 A²nxe³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
ha³lo²a² ha³nxe² i̱³sa²tẽ³ju³ta² khãuh³lxa³ti³sa²tẽ³nhain¹tu¹
Nxe³yãn¹ta¹ wi¹lhin¹te²nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ wi¹lhin¹sxã³
yxau²sa²tẽ³ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

26

Je³su²jah³la² hãi³a² i³so¹si¹hain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ wãn³txai²na² e³hxa³ta³lun²nũ²la²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ãh¹e³kxi²te³nah¹lxi¹:
2 “Ye³ha¹li¹ a³la²ni²tãu³a² Pas²kwa²nxe³je³nãu³wa³kxa²
yau³son³ye²tu¹wi¹. Nxe³tãu³a²
hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³
ĩ³ya²lut1sain¹ju³ta³nũ³a² ã³yũ³sain¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³je³nãu³wa³kxa²
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³yã³ki³nũ²kxi¹xi²sxã³
kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³ Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
nũ³kxũn³txi³ sa²hau³ko³tain¹ti³u³tu¹ta²kxai³
sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi¹xi²te³lhxã³
o̱²la³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxe³ain¹ti̱³kxai³lu² wã³nxĩn¹ta²
ã³yã³nũ²kxain¹te²nãu³xai²na² a²nũ²a²nãu³xa²
a²hxi²kan¹te²nãu³xai²na² nxe³sxã³
ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kai³fa²sah³la²
sxi²han²tu̱³ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³te²nãu³xa²
a²hxi²kan¹khaix1jah¹la² sxi²ha² ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹
4 Je³su²jah³la² hãi³a² i³so¹si¹hain¹jau³su²
ĩ³su²lhã³si¹hain¹jau³su² ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Nxe³tãu³a² ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
Pas²kwa²nxe³je³nãu³wa³kxa²
o̱²la³kxi²ki̱³tãu³a² hãi¹nxã¹a³sah¹lxi³sã²lxi¹,
a²nũ²a²nãu³xa² ã³nhe¹kxi²nẽ³lain¹kxa²ya̱n³txi³su¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ũ³nhe³kẽn¹kxi²jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Be³tãn²ya³thĩ³na²
ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². A²sa³wi³ha³lxa²
ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã̃³nxai³sxã³

Si³mãu²ah³la² sxi²ha² sxi²lhot3ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² Si³mãu²ah³lai²li² kxã³nhxĩ¹nai³tã³
ĩ³ta³ka³txa² ka̱³lxã̱un³sxã³ khon³ta³kxi²nẽ³ka̱³txa²
ĩ³ton³ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na²
sxi²ha² sxi²lhot3ta¹hxai²hẽ¹la². 7 A²nxe³tãu³a²
ã³wxe³sxã³ ĩ³yai³nain¹tãu³a² txu¹ha³ka³lxa²
wi¹lũ³jau³xẽ¹na² a³la³bas²tro³ẽ¹na²
a³lxi²khaix1tẽ³na² jũ¹lxi³tẽ³na² hxi²tẽ³nha²sxã³
ã³wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³
wi¹lũ³jau³xẽ¹na² wxa²nãu²lxi²sxã³
a²yau³xa² ũ³whi¹sai¹sxã³ ũ³nhe³kẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Nxe³ain¹ka³tu̱³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ĩ²ai¹nha²kxai³ ĩ³yxai¹hain¹sxã³ ĩ³ye³lain¹te³nahi¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ wi¹lũ³jau³xa²
kwa² hxa³kxi²nha²lxã²nãn³khi³ nxa¹nhai¹.
9 A²nxe³jau³xai²na² tẽ³sxã³ a²yo³ha²khai³xa²
so¹kxi²ki̱³ke³la³te²kxai³ a²yo³khai³xa²
kãin²kxe³su² a²nũ²a² yen³kxi³txa²tũ̱³ka̱³txa²
ã³yxu¹nũ³ai¹nhĩ̱³ki̱³tã³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
e³kxi²nyhain¹jau³xa² a³la³kxi²ha²kxai³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ta¹ka³lxa² ĩ³xa̱n³ta³kxah¹lxi³txa³lxi¹.
Wi¹kãi³ũh¹sain¹na²li¹. 11 A²nũ²a²
yen³kxi³txa²tũ̱³ka̱³txa² yxau²sa²tẽ³kxi¹nx2tain¹na³li¹.
Yxãn¹ta¹ Txai²na² yxau²sa²tẽ³ũh¹nx2ti³nxa³lho³li¹.
12 Nxe³sxã³ jau³xai²na² wi¹lũ³yau³xa²
txa²ne³ka² ũ³nhe³kẽn²kxi²sai¹nhĩ¹na¹
txa²nũ²a² ya³lu²na¹ju³tũ³su² ãu¹la³kxi²sain¹na²li¹.
13 Wãn³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Sũ̱³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² u²lxi³ ha³ta̱³nxe³tu¹wi¹.
Yu̱h³xan¹ko³nãu³a² a²yxo²ha³kxa¹
ha³ta̱³nxe³tu¹wi¹. Nxe³tãu³a² txu¹hai²li²
wi¹kãi³ũh¹sain¹ju³ta² te²yã¹nxe² u²lxi³
ha³ta̱³nxe³tu¹wi¹, sa²nẽn¹kxi²si¹jau³su¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ã³yũ¹ain¹si¹jau³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² ã³nhai¹tũ¹nũn³te²na²
Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
wã³nxĩn¹ta² si³yxau³kxa³te²nãu³xa²
ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Nxe³sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ã³yũ³nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³
ĩh¹nxe² ũ³yho³hi²sah¹lxi³hĩ̱³nxãn¹ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxũ²la² pra²ta²ki³a²
ũ³yho³hi²ki³a² hxi²ka²hxan³sxã³ ha¹li¹
ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi²sxã³ nxe³ki³nãu³xa²
30 nxe³ki³a² ũ³yho³hi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai²na²
hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² ã³yũ³ain¹si¹jau³nũ³a²
o²la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Pas²kwa²tũ̱³xa² wa³lo¹lo¹nxa³tũ̱³xa² yain³kxi²nyhain¹jau³su²

17 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txai²na²
yain³txa² wa³lo¹lo¹nxa³tũ̱³xai²na²
ĩ³yai³nain¹to³ju³ta² ã³si³wxe³tãu³a¹
a²sa³wi³ha³lxai²na² ã³tĩ̱³sxã³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³txa² wa³lo¹lo¹nxa³tũ̱³xai²na²
yain³kxi²kxi³ju³ta² ĩh¹nu¹ãn¹thĩn³ta̱³
yain³kxi²thĩ³nũ³a² sa²hau³kot3sĩn¹te³la¹ji¹wi¹?
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxe³la² a²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Sxi²je³na² ã³nxai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Yxãn³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ in³txa² ĩ³ha¹jah¹lxin¹tu¹wi¹.
Ĩ³ha¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³ye³kxi¹txain¹te³an¹jau³kxai³lu
“Txa²wã¹yah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
‘Ha³lo²a² ne³ka³ka³tã³li¹. Pas²kwa²nxe³je³nãu³wa³kxai²na²
Txai²na² Txa²sa³wi³ha³lxa² nxe³sxã³
wxa²sxi²ha² ã³wxã³sxã³ yain³kxi²sĩ¹na¹tu¹wi¹.’
Nxe³yain¹na²li¹.” Nxe³tai¹nhẽ³li¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³nũ²la² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
sa²yxo²we¹thxa³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Pas²kwa²nxe³je³nãu³wa³kxa² ãu¹la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Hã²wxãn³txa³ ka³nxa³hi²tãu³a²
ã³wxe³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa² a²to²se³nxe³tũ̱³ka̱³txa²
ã³wxe²xai³ai¹nha²kxai³ yain³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Yain³yah³lxi³tãu³ãn²tu̱³ Je³su²jah³la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wãn³txi³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Wxãi²nãu³ ĩ³nxa² ã³nhai¹tũ³te² ĩ³nxai²na²
ko̱¹ko̱¹xa² hxi²ka²nãu³a¹ ã³yũ³sai¹nĩn¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ a̱u³txi³ a²ẽ¹nãu³ai²na² kãin²
ãin²tai¹nha²kxai³ ĩ³wã̱³wã̱³txi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²sũ̱³yah³lãi³. Txai²la³hĩ̱³na¹ji¹wi¹?
Nxe²xai²lain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— A²yain³txi³nũ̱³xa² sa²so¹xã³
yain³txi³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sai¹ya³sa²jah¹la²
ka³na³ka³na³te² ĩ³nxai²na² ko̱¹ko̱¹xa²
hxi²ka²nãu³a¹ ã³yũ³sain¹jah¹lo²su²
na³li¹. 24 Ya²la³tu̱³ su²lhã³sain¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³xai²na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
nxe² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹
ã³yũ³sain¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ko̱³nxe³ton³khaix1jah¹lo²s
na³li¹. Hai³txi³ a³li³lah¹xa³sxã³
txo¹nxa³ke³la³te²kxai³ ã²la² wi¹lhĩ̱³nx2na³li¹,
jah¹lo²su¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ Ju³ta²sah³lai²na² ko̱¹ko̱¹xa²
hxi²ka²nãu³a¹ ã³yũ³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³wã̱³txi³te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txai²la³hĩ̱³nxãn¹ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²wãn³txa² e³in¹jau³xai²la¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Yain³jau³xa² a²si³yxau³tãu³khai³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

26 Nxa²ha¹te¹ yai³nain¹tãu³a² Je³su²jah³la²
hi²sen³su² yain³tũ³xa² hxi²tẽ³sãn²nũ²la²
Sũ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²sãn²sxã³
wxa²nãu²lxi³sxã³ a²sa³wi³ha³lxa²
ũ³hũ²xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³hũ²xai³lain¹sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yain³tũ³xai²li² Txa²nũ²ai²yã¹nx2na³li¹.
So¹kxi²sa²sxã³ yain³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³nũ²la² ĩ³na²tẽ³na² hxi²tẽ³nha²nũ²la²
Sũ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²sxã³
ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ĩ³na²xai³jxah³lxi³hẽ¹li¹. 28 A²nxe³jau³jau¹xai²na²
Txa²ti³ha²yau³xai²yã¹nx2na³li¹. Wãn³txa²
tah²yau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai³jã¹nxe²
kãi³ũh¹nx2ta¹jau³nũ³ai²la¹wi¹. A²nũ²a²
kõ³nxe³ti³ kãi³ju³ta² sa²wa²sut1si¹ha¹jau³nũ³su²
Txa²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³sa³tu¹wi¹.
29 Nxe³yãn¹ta¹ nxe³kxa²yã¹nxa¹ju³ta³
ĩ³na²kxi³jau³xa² wa³su³txi³ ĩ³na²xi²nxa³lho³li¹.
Txa²wĩ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²hxa²
ĩ³na²xi²ki³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³yain³ta³lu²nain¹ni²
ĩ³na²ta³lu²nain¹ni² nxain¹ka³tũ³ ka³li³nhẽ³jau³xa²
ĩ³hai³nain¹sãn²ka³tũ³ wã³la³ka³txa²
o³li³ve²ra³kat3su¹ nxe³hxai²na²hẽ³
nxe³ka³ka¹txai²na² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yxo²ã³jau³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

31 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
wãn³txa² nxe³te³nah¹lxi¹: "O³ve²a²
nũ³kã³txa² a²wa³kxẽn³yah³la² ĩ³su²lhã³a¹tu¹wi¹.
Na¹ha²kxai³ o³ve²a² nũ³kã³txai²na²
sa²kxai³lu² ã³ni³sxã³ ĩ³ha³te¹ha³ten¹tain¹tu¹wi¹."
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³xai²yã¹nxe³kxi¹nũ³nxe³
hĩ¹na¹ ka³nxah³nxe³hĩ¹na¹ wxa²nũ³kã³txai²na²
hãi¹nxe³ti³xa¹ ĩ³yãu²lxi¹nx2ti³tu¹wi¹,
Txai²na²su¹. Nxe³sxã³ ã³waix3sxã³ ã³sxã³
ã³nih³sah¹lxin¹tu¹wi¹. 32 Nxe³yãn¹ta¹
hã²wxãn³txa³ ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹ka³tũ³
Ka³li³le²a²ko³xa²nãu³a¹ ã³ne³ka²ta¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Ãu²li²sxã³ ã³nih²nxã²nxa³lho³li¹.
A²nũ²a² ã³xa² ãu²li² hxa³nain¹kxan²ti³
txai²li² ti³he¹nxẽ²nxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wãn³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Ka³nxah³tai²nãn²tũ³ ka³la³ka³la²a²
ĩ³yxai²lxoh³lxi²nxa³tã³lxa¹ wxãi²na²
Pe²jah³lo² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu²
ten³si¹sa²nxãn³jau³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
ĩ³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. "Je³su²jah³la²
ĩ²te²txã³wi¹." Nxẽn¹jau³su² e³ye³kxi²xi¹nĩn¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxe³yãn¹ta¹ Pe²jah³la² yxo²xũn³txi³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ko¹ko¹su² ĩ³su²lhã³sain¹kxa²ha³tã³nxãn²ti³
hai³txi³ ten³si¹sa²nxãn³jau³su² ĩ³ye³ti³he¹nxe²nxa³lho³li¹.
Pe²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³
a²sa³wi³ha³lxa² whãi²na¹ te²yã¹nxe²
e³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Sũ³na² ĩ³ye³kxi²jau³su²

36 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa²
nxe³sxã³ ha³lo²a² Jet3se³ma³ni²ko³xa²
ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti¹na² ã³wxe³sxã³ wah³nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nũ¹a² ai³sxã³ Sũ³na² ĩ³ye³kxi²te³la¹nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxe²e³nũ²la² sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹
ka³la³ki¹ Pe²jah³lo¹na² Se³be³te²ah³la²
a²ki³lha³nãu³xa² ã³sa²so¹ka³tũ³ jũ¹nxe²
yan¹nãu³a¹ ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³a² ha³lo²a² kõ³nxe³khaix1ju³ta³nũ³a²
xa² tẽ²txi³ ĩ³ãin²txi³ha²kxai³ hxi²waun³ta³txi²
ĩ³ãin²txi³ha²kxai³ Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
38 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ãin²ti³ya³lu²te²hũ³sa³nhai¹. Ti¹na²
ã³wxe³sxã³ wahx3nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Jũ¹nxe² yan¹nãu³a¹ ai¹na¹ka³tũ³ Sũ³na²
ĩ³ye³kxi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxe² e³kxi²nũ²la² jũ¹nxe² yan¹nãu³a²
ã³nxai³sxã³ ã³kxu²thu²kxa² wxe³sxã³
Sũ³na² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wĩ³nãi³. A²yen³kxa² hãi¹nxe³ti³xa¹
hxi²kan¹te²si¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³
a²kõ³nxe³ju³tai²na² khãuh³lxa³ti³sa²ju³tai²na²
sa²wa²tot1so¹kxi²sẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹
ten³nxa²nxa³kxai²nãn²tũ³ wxa²wãn³txa²
so¹lxi³ sa²yxo²we¹txa²ti³ten³sa³nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxe² e³ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa²
ã³wã³li²ka³tũ³ a²yxo²ha³kxa¹ ãu²xi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pe²jah³lãi³. Jũ¹nxe³ju³ta² he³la³ku³
hxi²kan¹txi³ ĩ³ye³ten³nha²sxã³ yxau³yah²lxan³ji¹wi¹?
Ye³ten³nha²sxã³ yxau³jah¹lxi³sxã³

Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹,
kõ³nxe³ju³ta³la³ ã³wih²kxi¹nxa²ti³kxa²yan³ti³sũ³
Wxa²ẽ¹nãu³a² a²wi¹ju³ta³la³ ten³khaix1yah³lxi³
Yxãn¹ta¹ wxa²sĩ³nai²na² sĩ³wi¹nx2ti³ju³ta³la³
hau³kon³yah³lxa³lxi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².
42 Nxe³ka³tu̱³ jũ¹nxe² ã³waix3ti¹xi²nũ²la²
Sũ³na² ĩ³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:
— Wĩ³na² nxe³txi¹. Khãuh³lxa³ti³sa²ju³ta²
hxi²kan¹txi³ sa²wa²tot1so¹kxi²sa²nxa³kxai²nãn²tũ³
a²yen³kxa² ten³nxa²ju³ta² so¹lxi³
ten³sa³nhai¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
43 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa²
ã³wa̱³li²xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
ãu³xain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la², hxi²kan¹sxã³
ye³ten³nha²sxã³ yxau³ai¹nxa³ha²kxai³la².
44 Jã¹nxe³sxã³ ã³waix3ti¹xi²nũ²la² Sũ³na²
wãn³txain²txi³ ĩ³ye³kxi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
45 Hã²wxãn³txa³ wa̱³li²xi²ka³tu̱³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ãu³xi²sxã³ ĩ³ye¹nxi²sa²tẽ³ye²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹.
Hãi¹nxo¹nha¹jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. Ha³lo²a²
hau³kon³na³li¹. Hĩ¹nai²na² kõ³nxe³thin¹te²
hxi²ka²nãu³a² ã³yũ³sain¹tu¹wi¹. 46 Ĩ³sa²yxau³sxã³
ã³nxai³ya³sah¹lxi³wxi¹. Ã³yã³yũ³sa²jah¹lo²su²
te²a² ya̱u³son³nẽ³na³li¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

Kõ³nxe³thin¹tũ³ka̱³txa² Je³su²jah³la²
so¹ain¹jau³su²

47 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nxa³ta̱³lxa¹
a²sa³wi³ha³lxa² ã³nhai¹tũ³jah¹la²
ka³na³ka³na³te²a² Ju³ta²sah³lo²kxai³lu²
ã³tĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³tĩ³te³na¹
wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³ka̱³txa² a²nũ²a²
hxi²kan¹te²nãu³xa² nxe³sxã³ a²nũ²a²
ka³lxa¹tũ³ka̱³txa² ĩ³sa²si¹hã³ai¹nha²kxai³
Ju³ta²sah³la² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yu̱³la² kãin²te²su² te²na² tẽ³lxi²
hi³ki²a³li³su² te²na² tẽ³lxi² nxẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
48 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² a²kxã³nxai³tã²
ã³yũ³so¹jah¹la² ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nyhain¹te³nah¹lxi¹:
— In³txa² ĩ³yxo²sai¹la³kxi²na¹tu¹wi¹.
Nxe³na¹te²a² kan²txi³ i³sxã³ sa²so¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ju³ta²sah³la² a²kxã³nxai³tã² nxẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
49 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Ju³ta²sah³lai²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ã³tĩ³sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³nũ²la²
ĩ³yxo²sai¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 50 Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²ya̱³lxãi³. A²ten³nxa²ju³ta²
kãi³sẽ¹li¹. Nxe² e³ta³lun²nũ²la²
kõ¹kõ¹xa² nũ³ka̱³txi³nãu³xai²na² ã³tĩ³sxã³
i³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 51 Nxa²ha¹te¹
Ju³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² ka³na³ka³na³te²nãn²tu̱³
yu̱³la² kãin²ta³wxi²a² hxi²tẽ³nha¹nxa²ha¹te¹
wã³nxĩn¹te² si³yxau³kah³lai²na² sa³wi³sa²
ĩ³su²ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³su²te³na¹
a²ne³nxẽ³na² ũ³nhe³i²lã³ta¹hxai²hẽ¹la².
52 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Yu̱³lai²li² ũ³whi²xi¹sẽ¹li¹. Nxe³jut3su²
a²nũ²a² ĩ²li³te²a² yu̱³la² tẽ³sxã³
ĩ³su²lhã³kxai²nãn²tu̱³ nxe³jah¹lain²txi³
yu̱³la² ĩ³su²lhã³ain¹nũn³tu¹wi¹. 53 Jã¹nxa¹jut3su²
ten³sa³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wĩ³na² ã³non²ta³kxi²sa²hĩ³nx2na³
Oh³nãn¹ta³ nũ³ka̱³txa² wa̱³li³kha³lhon¹tũ³ka̱³txa²
hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi²
nxe³tũ³ka̱³txi³kxi³nãu¹xa² ĩ³sa²si¹hã³sxã³
ã³non²ta³kxi²sai¹nhĩ³nx2na³li¹. 54 Yxãn¹ta¹
Sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² a²wãn³txa²
yã¹nxe² kãi³ye²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².
55 Jã¹nxe³tãu³a² tũ¹ka̱³txi³nãu³xa² ãh¹
i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Hi³sa³ka³txa² hi³ki²a³la² tẽ³sxã³
wxã³yah³lxin¹ti²ti¹. A²nũ²ai²na² yen³kxa²
kãi³kxi²jah¹la² i³sxã³ sa²so¹kxa²yã¹nxe²
i³sxã³ sa²so¹sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. A³lan²ta²
hãi¹nxe² Sũ³na² sxi²ha² ã³wxe³sxã³
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³na¹tãu³ai³tã² i³sxã³ sa²so¹sah¹lxan³tai¹ti²ti¹.
56 Yxãn¹ta¹ Sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
we¹ta³lun²si¹jau³su² kãi³ũ¹sah³lxi¹lxi¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ ã³waix3sxã³ ih³sau³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Wã³nxĩn¹te² hxi²kan¹te²nãu³xa²
Je³su²jah³la² en²tain¹jau³su²

57 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xai²na²
Je³su²jah³la² i³sxã³ sa²so¹nũ³ka̱³txa²
wã³nxĩn¹te² si³yxau³kah³la² Kai³fa²sah³la²
sxi²ha² ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³thĩ³na² ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su²
tũ³ka̱³txi³su² te²na² a²nũ²a² hxi²kan¹txi³nãu³su²
te²na² nxe³sxã³ a²kxã³nxa² ã³nũ¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
58 Nxe³yãn¹ta¹ Pe²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
u̱²lxi³ ĩ³hit1xai³ta¹hxai²hẽ¹la². Ai³lhxã³
Kãi³fa²sah³la² sxi²ha² wai²ha² yxo²tã³lxa²
ã³wih¹ka³tu̱³ so³ta²to²nãu³xa² ã³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² kãi³ũ¹nyhain¹kxi³nũ³su²
ã³wxe³sa³wah³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
59 Nxe³tĩ³kxai³lu² wã³nxĩn¹ta² hxi²kan¹te²nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² hxi²kan¹ta² a²nũ²kxi²tũ³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² a̱in³nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³lai²na² ĩ³su²lhã³ain¹si¹hain¹jau³su²
a̱in³nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 60 Yxãn¹ta¹

hxi²kan¹ti³ a̱in³nha²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
A²nũ²a² ka³l̄xa¹txi³ wãn³txa² ki³han³jau³xa²
Je³su²jah³la² ĩ³ye³ki³ha¹kxain¹kxan²ti³
a̱in³nha²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² in³txa² ha¹li¹ wxã³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
61 Wxã³sxã³ ĩ³ye³ya³te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³li¹.
Nxe³sxã³ ain³kxi²sĩ¹na¹te³nah¹lxi¹:
“Hxi²kan¹txi³ Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²ha²
sa²nai¹a¹kxai²nãn²tu̱³ hã²wxãn³txa³
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tãu³a² ũ³txo³nxi²na¹tu̱³wi¹.
Nxe³jau³xai²li² ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³li¹.
In³txai²li² nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
62 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹te²nãu³xa²
a²hxi²kan¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ĩ³sa²yxau³sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Jau³jau¹xai²na²
ĩ³wa²lũ³xi²nxãn³ji¹wi¹? Ĩh¹nxe³jau³ta̱³
ko̱³te³kxi²nxain¹thi²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
63 Nxe³yãn¹ta¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu²
ka³nahx2nxe³sxã³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³na¹ wã³nxĩn¹te²nãu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lai²na²
a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— E³lxah¹ ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Sũ̱³na² Si³yxau³jah¹la² ĩ²nẽ³lha²kxai³
ya²la³tu̱³ ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Sũ̱³na²
Ta²nhĩn¹ji¹wi¹? Txa²wã¹sũ̱³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3txa²jah¹lo²sin¹ji¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
64 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Wain³na³li¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ wãn³txi³su² e³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Ye³jen¹na² yan¹nãu³a¹ ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³kah³lai²na²
a²wi¹tãu³a² wxi²kin³ti³ton³ti³hit1sain¹xã³
ã³wxe³na¹ha²kxai³ oh³sĩ̱³nãu³a² wxa²kan³sxã³
wa̱³li²na¹ha²kxai³ nxe³na¹ju³ta² ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
65 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² wã³nxĩn¹te²nãu³xa²
a²hxi²kan¹jah¹la² ain³kxi²te³na¹ a²ha³la³se³nãn¹ka¹lo¹khai¹xa²
sa²ten²txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²ten²txi³te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ̱³na² ko̱³nxe³te²lo³tain¹na³li¹.
Hãi¹nxã¹a³sah¹lxi³wxi¹. Wxãn³txai²li²
Sũ̱³na² ko̱³nxe³te²lo³jau³xai²na² ain³kxi²ki̱³ti²tu̱³wi¹.
66 Nxe³ki̱³sa²kxai³ ĩh¹nxe³ki̱³te³ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Su²lhã³ain¹ju³ta² so¹lxi³ wain³na³li¹.
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
67 Nxain¹ka³tu̱³ a²nũ²a² ĩ²li³te²
hi²sen³kxai³lu² ĩ³ye³ka³su³hẽn¹kxi²ha²kxai³
a²hxi²kai²na² ĩ³su²lai¹nha²kxai³ ĩ³wai¹tha²kxai³
nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 68 Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²li² Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3txa²jah¹lo²sin¹ke³la³te²kxai³
ĩ³su²nxa²jah¹la² ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³la² a²yxo²wãn³txa² Je³su²jah³la² sa²yxo²ã³jau³su²

69 Nxe³ain¹ti̱³kxai³lu² Pe²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² sxi²ha² wai²ha² yxo²tã̱³lxa²
ã³wih¹sxã³ ã³yxo²wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³ãn²tu̱³ti¹ wã³nxĩn¹jah¹lai²na²
sa³wi³sa³ka³lxi³na² ã³tĩ̱³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²li² Je³su²jah³la² ka³li³le²a²ko³xan¹jah¹la²
ã³si³tẽ³kxai¹nũ³nĩn¹tai¹tu³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
70 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³ki³ha¹kxi²jau³su²
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹. Pe²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Jau¹xai²na² ko̱³nha²nxa³nhĩ¹.
Ĩ²te²txã³xĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
71 Hã²wxãn³txa³ sxi²ha² wai²ha²
yxo²tã̱³lxa² a³li³xi²te³na¹ a²sa³wi³sa³ka³lxa²
ã³xa³ka³lxa² ĩ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ²te²xain¹sxã³ a²nũ²a² kwa² yxau²xai³ain¹te²na²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
Na³sa³re²thĩ³nãn¹jah¹la² ã³si³tẽ³kxi²na²hẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
72 Jã¹nxa²ha¹te¹ ĩ³ki³ha¹kxi²jau³su²
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²li² ĩ²a¹jah¹lo²su² te²txã³xĩ¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
73 Jũ¹nxe² ye³je¹na¹ kwa² yxau²xai³te²nãu³xa²
ã³tĩ̱³ain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³la² a²sa³wit3su² ta²lu¹wi¹.
Jah¹la² yxo²wãn³txa² e³kxa²yã¹nxe² e³i¹lxi¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
74 Nxe²e³tãu³a² Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
yxo²a̱n³ta³ti³ ĩ³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Jah¹la² ĩ³ye³kxah²lxin¹kxah³lai²na²
ĩ²ti³hex1te²txã³wi¹. Txa²wãn³txai²na²
e³a¹jau³xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lain³kxi²sain¹na³li¹.
Ki³ha¹kxi¹nx2ta¹ke³la³te²kxai³ a̱n³txi³ju³ta²
ã³hũ¹sai¹nhĩ̱³nx2na³li¹. Pe²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²e³ta³lun²tãu³
ka³la³ka³la²a² ĩ³yxai²lxoh³lxi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
75 Nxe³ka³tu̱³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txin³txi²
ain³kxi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ain³kxi²xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Ka³la³ka³la²a² ĩ³yxai²lxoh³lxi²xi²nxa³ta̱³lxa¹
wxãi²na² Pe²jah³lo³ ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu²
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ten³si¹sa²nxãn³jau³nũ³su²
ĩ³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. Ha³la³je¹nai³tã²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³xai²na² Pe²jah³lai²na² ain³kxi²xi²ka³tu̱³
ha³lo²a² a³li³sxã³ kãin² ĩ³nã̱n³ta¹hxai²hẽ¹la².

27

Pi³la²jah³la² hxi²ka² ã³yũ³ain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ a²ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹
wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³ta²nãu³xa²
a²nũ²a² a²hxi²kan¹te²nãu³xa² nxe³sxã³
ã³sa²ki³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la²
ĩ³su²lhã³si¹hain¹jau³su² a̱in³nha²sxã³ nx-
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 A̱in³nha²ta³lun²nũ²la²
sa²hxi²tai³kxi²sxã³ tẽ³sxã³ ãn³sa²so¹sxã³
ha³lo²a² wa³kxẽn³yah³la² Pi³la²jah³lo²su²
ha²kxai³ a²hxi²ka² ã³yũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ju³ta²sah³la² sa²ya²lu¹nha²jau³su²

3 Nxa²ha¹te¹ Ju³ta²sah³lai²na² ko̱¹ko̱¹xa²hxi²ka²
ã³yũ³ain¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a²
yxau³sxã³ ten³sa²tã³ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² ya³lu²si¹hain¹jau³su²
ĩ²ha²kxai³ ĩ³ãin²ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³ãin²ta³kxi²ha²kxai³ ũ³yho³hain¹ki³ai³tã²
hxi²tẽ³nha²nũ²la² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nãu³xa²
a²nũ²a² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² nxe³sxã³
tũ¹ka̱³txai²na² ũ³hũ¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Ũ³hũ¹xi²te³ãn¹jau³kxai³lu¹:
— Ko̱³nxe³ti³ kãi³a¹hẽ³li¹. A²nũ²a²
hxi²ki³la³nxa³te²na² ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³
ã³yũ³nx2tai¹na¹hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³yãn¹ta¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²ha³lo²sxa³wi¹. Nũ¹hĩ²txa²hẽ³li¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Nxe³ka³tu̱³ ũ³yho³hi²ki³ai²na²
tẽ³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²hẽ¹na²
ã³na¹ka³tu̱³ a³li³ta¹hxai²hẽ¹la². A³li³nũ²la²
ne³kxe³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:
— Ya²lu²na¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³tu̱³
tĩh³na² a³lo³xĩh³na² tẽ³nha²sxã³
sa²yxe²ta³tai²kxi²nha²sxã³ ha³lo²a²
kĩ³ju³ta² a³li²sin³sxã³ sa²ya²lu¹nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nãu³xa²
ũ³yho³hi²ki³ai²na² tẽ³nyhain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³ki̱³thon³ku² ki̱³nhai¹.
Ũ³yho³hi²ki³ai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na²
sxi²ha² ũ³ha¹sxã³ wxe³kxi²ki̱³kxe³su²
wai³nhĩ̱³nx2nxa³wi¹. A²nũ²a² su²lhã³kxa²
ũ³yho³hi²ki³ai²la¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Nxe² e³kxi²ta³lun²nyhain¹nũ²la²
ha³lo²a² kwa³ta³la² we¹jah¹la² ha³lo²ai²na²
so¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ko³nãu³a¹
a²nũ²a² wa³nũt3jah³la² wxã³kxai²nãn²tu̱³
kwa²hãi¹nxe² ya³lu²kxai²nãn²tu̱³
a²nxe³ko¹xai²na² sa²nĩ̱³kxi²ko³su²
te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Jã¹nxe³jut3su² ko¹xai²na² sa²kxai³lu²
tih³yau³xan¹ko³su¹ nxe² ĩ³lxi¹kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
9 A²nxe³ju³tai²na² sa²kxai³lu² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² ya²lu²xã³
we¹ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lu¹tai²na²
Je³re³mi²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² ũ³wha²li¹te³nah¹lxi¹:
— Ũ³yho³hi²ki̱³ki³a² hxi²ka² hxan³sxã³
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ wxa²sa²wa²la³kxi²sxã³
nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² 30
nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
ũ³yho³hi²kxe³su² na³li¹. A²nxe³sxã³
I³sa³e² sa³wi³ha³lxa² nxe²hau³ko³tain¹na²hẽ³li¹.
10 Nxe³kxai²nãn²tu̱³ kwa³ta³la² we¹jah¹lai²na²
ha³lo²a² so¹kxain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³ju³tai²na² Sũ³na²kxai³lu² nxe³
ĩ³yau¹ũ³sa³na²hẽ³li¹.
11 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nãu³xa²
a²nũ²a² a²hxi²kan¹ti³nãu³xa² nxe³sxã³
ko̱³nxe³ti³hit1si¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxain¹kxan²ti³ ka³nahx1sxã³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Wãn³txa² ka³lxa¹txi³ ko̱³nxe³ti³hit1nxain¹jau³su²
e³kxain¹na²li¹. Ain³kxi²nhãn²nxãn³ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Nxe³yãn¹ta¹ wãn³txi³la³ yau³ka³na³ka³na³kxan²ti³
hai³txi³ ĩ³wa²lũ³xi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³ju³tai²li² Pi³la²jah³lu¹ta²kxai³lu²
ĩ²nũ²la² ĩ³wã̱³wã̱³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pi³la²jah³la² Je³su²jah³la² ya³lu²si¹jau³su² kwa³na³jau³su²

15 Nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³je³nãu³wa³kxa²
nxe²xai³ti³wa³kxa² ha³lo²a² wa³kxẽn³yah³la²
te²hi²sen³su² nxe² kãi³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nũ²ai²na² sxi²ha² kan²thĩ³na²
ũ³tĩ̱¹kxi²wxe³te²na² ĩ³lxi²te²na² ka³na³ka³na³jah¹lan²tu̱³
than²kxi²sa²tã³ũ¹nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ju³te²a² nũ³ka̱³txai²na² te³nain¹kxah³lo²su²
jah¹la² than²kxi²sa²tã³ũ¹nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² in³txa² ko̱³nxe³thin¹khaix1jah¹la²
Ba³ra³ba²sah³la²kxai³lu² tĩ̱¹kxi²wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²nãu³xai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ²ain¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³nãu³xa²
ã³yũ³ain¹jah¹lai²na² sa²kxai³nũ²kxain¹tãu³ãn²tu̱³ Pi³la²jah³lai²na²
ã³yũ³ain¹jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— In³txa² ka³na³ka³na³te²a² than²kxi²sa²tã³ũ¹hain¹jau³su² Jã¹nxa¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³ in³txa² ha¹li¹ tĩ¹kxa²wxe³yain¹na³li¹. Nxe³na¹jut3su² ĩh¹jah¹lo²tã³ than²kxi²sa²tã³ũ¹te³la¹ji¹wi¹? Ba³ra³ba²sah³lo²su² tã³nxa² Je³su²jah³la² txa²wã¹ha³lo²a² si³yxau³jah¹lo²ye²kxi³jah¹la² tã³nxa² ĩ³yau¹ũ³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Pi³la²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxe³sxã³ Pi³la²jah³la² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²ha²kxai³ — ka³tã³khai¹xain¹nha²kxai³ ã³yũ³nyhain¹na²na¹! Ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Jã¹nxe³tĩ³kxai³lu² a²hxi²kan¹jah³la² ã³wxe³ka³lo³a² ã³wxe³tãu³ãn¹tũ¹ Pi³la²jah³lai²na² sxe³xa³ka³lxa² ĩ³sa²si¹hã³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Je³su²jah³lai²li² wi¹lhin¹khaix1jah lo sim tai¹. Ka³nxah³ti³na² nxe²hxi²sxã³nhot3sa³hẽ²li¹. Nxe³sa³ha²kxai³ kõ³nxe³ ĩ³yĩ¹lain¹ju³ta³nũ³a² kãi³txa³hẽ¹li¹. Kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lai¹nĩn¹kxa²yã̃n³tãi¹ su² hxi²waun³txi³khaix1sa³hẽ²li¹. A²sxe³xa³ka³lxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³to³ta¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nãu³xa² a²nũ²a² hxi²kan¹txi³nãu³xa² nxe³sxã³ a²nũ²a² nũ̃³kã̃³txa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ than²kxi²sa²tã³ũ¹nhe³lhi¹hain¹jau³su² ĩ³wã̃³txi³sain³txain¹yah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² ĩ³su²lhã³si¹hain¹jau³su² e³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Pi³la²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— In³txa² ha¹lin¹te²a² ĩh¹jah¹lo²tã̃³ than²kxi²sa²tã³ũ¹te³la¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³lu¹:

— Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ than²kxi²sa²tã³ũ¹te³la¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wã̃n³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³na¹kxai²nãn²tũ³ Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ̃³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3jah lo ye²yah³lxin¹kxe³su² nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ĩh¹nxe² kãi³ũ¹ha¹ju³ta³nũ³a² ten³yah³lxin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³:

— Hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ su²lhã³txai¹nhẽ³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe² kõ³nxe³thin¹sxã³ kãi³lhai¹li¹? Nxe³jau³su² ha²kxai³ ã²la² yxo²xũn³txi³ ĩ³kaix1txain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kĩ¹la³kxi²txai¹nhẽ³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³ka³tũ³ hxi²kan¹txi³ wã̃n³txa² ĩ³wa²li²si¹hai¹nxa³kxe³su² a³la³kxi²ha²kxai³ hãi¹sxã³ kwa²he¹kxi²si¹nyhain¹jau³nũ³su² a³la³kxi²ha²kxai³ Pi³la²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² [illegible] ĩ³yau³xẽ¹na² tẽ³nũ²la² a²nũ²a² nũ̃³kã̃³txa² a²yen³nãu³a² hxi²khai²lxi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Hxi²khai²lxi²ye²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² kõ³nxe³thin¹jah¹lo²sxa³wi¹. Su²lhã³kxe³ju³ta² hxi²ki³la³te²la²nxa³wi¹. Nũh¹ĩ²txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Pi³la²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² nũ̃³kã̃³txai²na² a²wã̃n³txi³kxai³lu¹:

— Txa²nũ̃³kã̃³txi³na¹xai²na² so¹lxi³ ta²txa²wẽ³ha³lxi³na¹xai²na² so¹lxi³ jah¹lai²na² su²lhã³kxa² hxi²ki³te²la³sĩ¹na¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³te³na¹ Ba³ra³ba²sah³la² than²kxi²sa²tã³ũ¹nyhain¹ta Te²yã¹nxe³sxã³ so³ta²to² hxi²ka²nãu³a² Je³su²jah³la² ĩ³ta³lo³wait1si¹sãn²nũ²la² hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kĩ¹la³kxi²si¹hain¹jau³su² ã³yũ³nyhai¹nha²kxai³ Pi³la²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

So³ta²to²nãu³xa² kõ³nxe³ti³ ka³lxi¹lhain¹jau³su²

27 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²so³ta²to² nũ̃³kã̃³txa² hi²sen³su² Prai³a³to²ri³ã²thĩ³na² Je³su²jah³la² sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ so³ta²to² nũ̃³kã̃³txa² a²yxo²ha³kxa¹ a²tĩ̃³ain¹ta¹nxai²hẽ¹la². Ã³tĩ̃³ain¹sxã³ ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²li² ĩ³ka³lxi¹lha¹sah¹lxi³wxi¹. Kõ³nxe³ti³ kãi³ũ¹sxã³ wã²la² sau¹saun¹ka³lo³a² ũ³whi²kxi² wai³la² wxa²xu³kxi²sxã³ ũ³nhe³hẽn¹txi² nxe³ya³sah¹lxi³wxi¹. So³ta²to² nũ̃³kã̃³txa² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² a²wã²la³ka³lo³a² sa²sai¹kxi²sãn²nũ²la² wã²la²ka³lo³a² sau¹saun¹ka³lo³a² tẽ³sxã³ Je³su²jah³lan²tũ³ ũ³whi²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Wai³la² wxa²xu³kxain¹sxã³ ũ³nhe³hẽn¹tai¹nha²kxai³ hi³sa³ka³txa² wẽ³sa² wxi²kan¹kat3sũ̃³ka³txa² hxi²ka² wi¹tãu³a² ũ³hxi²wxe³kxi²nha²ha²kxai³ a²ne³kxai³tãu³a² ã³ka³ti³wxe³kxain¹nha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wi¹lhin¹te²si¹lxi¹. Ju³te²a² nũ̃³kã̃³txa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹jau³su² nxe² ĩ³wai³ka³si³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxe³nũ²la² ĩ³ye³ka³su³hẽn¹kxai¹nha²kxai³ hi³sa³ka³txa² wẽ³sa² sa²so¹xi²sxã³ ka¹txain²txi³ ĩ³ne³su²lai¹nha²kxai³ nxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². 31 Nxe³sxã³ kõ³nxe³ti³ ĩ³wai³ka³si³xain¹nũ²la² wã²la² sau¹saun¹ka³lo³ai²na² sa²sai¹kã̃³ain¹nũ²la² a²wã²la³ka³lo³khai³xa² ũ³whi²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tũ³ ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²si¹hain¹jau³su² ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kĩ¹la³kxain¹jau³su²

32 Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² a³li³ain¹tãu³a²
Si³mãu²ah³la² Si³re²na²ko³xan¹jah¹la²
ne³khau²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹
hi³sa³ka³txa² Je³su²jah³la² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²ka³txa²
sa²tã³ka³la³kxi²hẽt1so¹nha²si¹jau³su²
Si³mãu²ah³lan²tu̱³ yxo²xũn³txi³ ĩ³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Nxe³ka³tu̱³ ã³nxai³ain¹ka³tu̱³ wã³la³ka³txa²
ko³ko²ta²ka̱t3su² nxe³jau³xa² a²si³yxau³tãu³a²
sa²kxai³lu² txa²wã¹ne³ka³lo³su² nxe³hxai²na²hẽ¹la²
ka̱³txa²nãu³a² tẽ³sxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
34 Nxe³hĩ¹na¹ vĩn²yo³jau³xa² hĩ³ne³kxa²
fel²yau³xa² ĩ³nẽ³ju³ta² ã³wxe³nẽ³jau³xa²
nxe² ũ³ke³ni²jau³xa² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ ĩ³nxũn³sain³nũ²la² ĩ³na²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
35 Nxe³nũ²la² hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³ Je³su²jah³la² wã²la²ka³lo³a²
sa²so¹te²txai³ain¹sxã³ tah³lxa³wẽ³sa²
o²la³kxain¹sxã³ a²wa³kxẽn³yah³la²
nũ¹ha̱in³nyhain¹ka³tu̱³ wã²la²ka³lo³ai²na²
sa²kxai³lu² wxa²nũ³te²txai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
36 Nxe³ka³tu̱³ ha³lo²a² ã³wxe³ain¹sxã³
yxau²xai³sxã³ ten³sa²tã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
37 Jã¹nxe³tãu³a² hi³a²ka³lo³a² wãn³txa²
ũ³wha²li¹lhãn²sxã³ a²ne³ta³lxo³ka³nãu³a¹
ũ³kũ¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³wha²li¹lain¹jau³xa²sa².

— Je³su²jah³lai²na² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Jã¹nxe³tãu³a¹ in³txa²
ha¹li¹ o³nxa³ti³ kãi³ya³ta¹hxai²hẽ³la².
A²nũ²a² yen³kxa² nũ³kxũn³txi³ kãi³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ya³te²na² tẽ³sxã³ ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²yain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² a²wi¹tãu³a² ka³na³ku²
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxa²wxe² a²wã̱³tãu³a¹ ka³na³ku²
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxa²wxe² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
39 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² kwa² wa³to²hi²te²nãu³xa²
ĩ³ne³wa³nxĩn³wa³nxin³nha²sxã³ ĩ³wai³ka³si³xi²jau³su²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
40 Nxain¹te³nah¹lxi¹:

— "Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²ha² sa²nai¹hxa³sãn²sxã³
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²sxã³ ã¹sa²to³nxi²na¹tu̱³wi¹.
Nxĩn¹jau³su² e³in¹tai¹ti²tu³wi¹. Ya²la³tu̱³
Sũ̱³na² Tah²sin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³hxi²ta²la³kxi²nha²sxã³
a²hi³sa³ka³txa² ka²nxĩ¹nhu̱¹li¹. Nx-
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
41 Te²yã¹nxe³sxã³ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nãu³xa²
ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nãu³xa²
a²nũ²a² hxi²kan¹txi³su² te²nãu³xa²
nxain¹sxã³ yxo²ĩ²yhai¹nxa³jau³su²
ĩ³wai³ka³si³xi²jau³su² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
42 Nxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ã̱³xa² sa²hau³ko³tain¹to³tai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ wã²nxũh¹ hxi²kan¹txi³
sa²hau³ko³nhãn²nxãn³tho³li¹. I³sa³e²
a²wa³kxẽn³yah³lai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
hi³sa³ka³txa² kan³ke³la³te²kxai³ yxo²ĩ²sĩ¹nhũ̱³na²wi¹.
43 Txa²wã¹sũ̱³na² yxo²ĩ²ain¹te²sin²tai¹.
Nxe³ha²kxai³ Sũ̱³nai²na² sa²kxai³lu²
wi¹lhin¹sxã³ ĩ²kxain¹kxai²nãn²tu̱³
ã³wã̱³tu̱¹txai¹lxi¹. A²yxo²wãn³txa²
ain³kxi²ki̱³jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: "Sũ̱³na²
ain³kxi²hẽ¹la² sa¹wi¹."
e³ha²kxai³lu¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
44 Te²yã¹nxe³sxã³ in³txa² o̱³nxa²ti³
kãi³ya³te²na² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²yain¹te²na²
te²yã¹nxe³jau³su² yxo²ĩ²nyhai¹nxa³jau³xa²
ĩ³wai³ka³si³xain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

45 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² whãi²na¹
ka³nxa³hi²khai¹nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A³lan²ta² hẽ³ka³ka³thĩ¹nãn¹tu̱³ ã³ka³nxa³hi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³sa²ti¹tã³xi²tãu³a² so¹lxi³ ha²te¹ti³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
46 Nxe³te³na¹ ki³kan³te³na¹ Je³su²jah³la²
kãin² ĩ³wxan¹sxã³ ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— E³li¹ e³li¹ la³ma³ sa³ba³ka²ta³ni¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xai²na²
a²si³yxau³tãu³a² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²sũ̱³nu²khai³xah³lãi³. Txa²sũ̱³nu²khai³xah³lãi³.
Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ ã³na¹san¹thi²li¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².
47 Nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² kwa²
yxau³sxã³ ĩ²tũ̱³ka̱³txa² wai³nxa³txi³
ain³kxai¹nxa³nũ²la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— E³li²ah³lu¹tai²na² ĩ³kaix1tain¹nĩn²tai¹.
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
48 Nxe³te³na¹ a²kwẽn¹tai²na¹ in³txa²
kwa² yxau³tũ̱³ka̱³txa² ka³na³ka³na³jah¹la²
ã³nih³sxã³ ĩ³yi²lho¹tũ³xa² so¹sxã³
yain³txa³yau³xa² kah³jau³xa² ũ³hũ̱¹sxã³
ũ³whi¹sai¹te³na¹ hi³sa³ka³txa² ũ³ki³wi²kxi²sxã³
Je³su²jah³la² ĩ³o̱n³na²si¹hain¹jau³su²
ũh³yxo²tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 49 Nxe³yãn¹ta¹
a²nũ²a²nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ha³lo³kxit1sã²nhẽ³li¹. E³li²ah³la²
Sa²hau³kot3te³lhxã³ wxã³si¹jau³nũ³su²
ĩ²wah³nxe³jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
50 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² kãin²
ĩ³kwa̱ix1xi²ka³tu̱³ a²wi¹tãu³a² a³li³sxã³
ya³lu²ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
51 Nxe³hĩ¹na¹ wã²la² a̱u³khaix1ka³lo³a²
Txa²wã¹sũ̱³na² a²sxi²ha² nxũ²kwa̱i³ye³la³nãu³a²
a̱u³txi³yxau³thĩ³na¹ yxo²tĩ̱¹ka³lo³a²
ã̱n³ten³ti³ta¹hxai²hẽ¹la². Oh³nãu³a¹
ã̱³ten³txi² wxa²kan³ka³tu̱³ yu̱³hxai²na²
sa²kxai³lu² ã³ten³txi³sxã³ ã³yxo²hai²ta³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Sũ̱³na²
yxau³je³na² e³lxah²lxi³ ĩ²ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³te³na¹ kxĩh³nxa² kãin² sa²wi¹wi¹ni²
txah³lxa³kxa² kãin²ka³txa² kwa²
a²yxo²hai²ta³lxi² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Jã¹nxe³te³na¹ kwã³kxẽ³na² a²nũ²a²
sa²nĩ³kxi²tẽ¹na² yxo²hai²ta³lxi³sxã³ a²nũ²a²
ya³lu²te²nãu³xa² wi¹lhin¹te²na² ka³lxa¹sxã³
ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
53 Nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²nãn²tụ³ ka³tẹn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²hĩ¹nã¹nũ³a² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³wi¹hai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ka³tẹn³ti³
yxau³te²nãu³xa² wã²nã³ũ¹yhe²ta¹hxai²hẽ¹la².
54 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² a²hxi²kan¹jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³la² ĩ²yxau³sxã³ wah³nxai¹nha²kxai³
Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ĩ²ai¹nha²kxai³
kxĩh³nxa² sa²wi¹win¹ju³ta² ĩ²ai¹nha²kxai³
yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ²ai¹nha²kxai³
kãi²no²lain¹sxã³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ya²la³tụ³ Sũ³na² Tah²yah³lo²sin²tai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
55 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² txu¹ti³nãu³xa²
ka³lxa¹txi³nãu³xa² a²kxã³nxai³tã²
ka³li³le²a²ko³xa² yxau²xai³lhĩ¹nãn¹te²tụ³
Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³te²nãu³xa² hi²sen³su² wi¹lã³non²ta³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³te²nãu³xa² ĩ²yxau³ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
56 A²nxe³sxã³ a²ha³tih³nãu³a² Ma³ri²a³
Ma³ta³lẽ²na³ka³lxai²na² Ti³a²kah³la²
hxi²ka¹nxa³jah¹lan²tụ³ Jo³se²ah³la²
nxe³sxã³ te²na² a²hã³ka³na² Ma³ri²a³ka³lxu³su²
nũn³ta¹ka³lxai²na² Se³be³te²ah³la²
wẽ³ha³lxai²na² hã³ka³nu²su² te²na²
ain¹sxã³ ĩ²yxau³yain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² txah³lxa³kxẽ¹na² sa²nĩ³kxain¹jau³su²

57 Nxa²ha¹te¹ sũ²ni²tãu³a² in³jah³la²
A³ri³ma³te²a²thĩ³nãn¹jah¹la² yen³kxih³khaix1jah¹la²
Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
Je³su²jah³la² sa³wit3su²nũn³nha²kxai³
ya³lu²ju³ta² ĩ²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
58 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Pi³la²jah³la²
ãn³tĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³tĩ³sxã³ Je³su²jah³la²nũ²a²
ĩ³wã³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
Pi³la²jah³la² hi²sen³su² Je³su²jah³la²nũ²a²
ũ³hũ¹nha²si¹hain¹jau³su² sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
59 Nxe³ka³tụ³ Jo³se²ah³lo²kxai³lu²
Je³su²jah³la² a²nũ²a² hi³sa³ka³txa²
sa²sai¹kxã¹nũ²la² sa²so¹nũ²la² wã²la²
wi¹ka³lo³a² tah²ka³lo³an²tụ³ tẽ³sxã³
wxa²wa³lã̱u²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 60 Nxe³nũ²la²
Jo³se²ah³la² a²tah³lxa³kxẽ¹khai³xa²
tah²hẽn³su² ha²kxai³ ũ³whi²wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tẽ¹nai²na² sa²kxai³lu² tah³lxa³ka³txa²
wxa²xu³sxã³ wẽ³si¹nyhain¹jau³su²
Jo³se²ah³la² a²kxã³nxai³tã² sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³jut3su² ya³lu²te²nũ²a² ũ³whi²wxe³ta³lun²ti³xa²
tah³lxa³ka³txa² kãin²ka³txa² ũ³wa³ti³kxi²
sa²tã³sxã³ ũh³yxo²tĩ¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ũh³yxo²tĩ¹kxi²nũ²la² ĩ³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
61 Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² sa²nĩ³kxi³ju³ta²
ã³wxe³sxã³ ĩ²yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
txu¹ti³nãu³xa² Ma³ri²a² Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa²
nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a² ã̱³xa¹ka³lxa²
nxe³ha²kxai³ ha¹lin¹ta¹ka³lxa² ã³wxe³sxã³
ĩ²yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txah³lxa³kxẽ¹na² wi¹lhau³ko³tain¹jau³su²

62 Nxa²ha¹te¹ a²lan²nũ³tãu³a¹ pas²kwa²
yain³txa² hau³ko³ta³lun²ti³xa² ha³nau³hĩ²na³na¹
ãh¹a³la²ni²tãu³a¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nãu³xa²
fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txa² ain¹sxã³ Pi³la²jah³la²
sxi²ha² ã³yã³sa²kxi³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa²ba³to³ nxe³kxan²ti³nũ¹ wxã³sxã³
ã³yã³sa²kxi³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
63 Nxe³sxã³ ĩ³ye³ain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxex3sa²lxi¹. Jah¹lai²na² ya³lu²jah¹la²
ĩ³ki³ha¹kxi²nẽ³jah¹lai²na² wãn³txa²
ain³kxi²xi²sĩ¹na¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²sa¹:
“Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tãu³a¹
ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹.”
Nxe³jau³xai³tã² ain³kxi²xi²sĩ¹na¹wi¹.
64 Nxe³ha²kxai³ txah³lxa³kxẽ¹na²
a²nũ²a² kan²txi³ ĩ²yxau³si¹hain¹jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³txai¹nhẽ³li¹. Ya³lu²jah¹lai²na²
a²sa³wi³ha³lxa² hãi³a² wxã³sxã³
a²nũ²a² son²sih³kxain¹kxa²ya̱n³txi³su²
ki̱³nhai¹. Nxe³ain¹ke³la³te²kxai³ a²nũ²a²
ĩ³hen³txai¹nhĩ̱³te³nah¹lxi¹: “Ya²la³tụ³
ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti²tu³wi¹.”
Ain³jau³nũ³su² nxe³ke³la³te²kxai³
a²ne³ki³son³sxã³ ã̱³ke̱³tũ¹ain¹ju³ta²
ko³nxe³ti³nũ¹sain¹sĩn¹tu¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
65 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wãn³ti³kxai³lu¹:
— So³ta²to² nũ̱³ka̱³txa² yũ³yah³lxi¹lxi¹.
Txah³lxa³kxẽ¹na² wi¹lhau³ko³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
66 Nxe³ka³tụ³ a³li³ain¹nũ²la² txah³lxa³kxẽ¹na²
kan²txi³ wi¹lhau³ko³tha²kxai³ a²nũ²a²
ĩ²yxau³sa²tẽ³te²nãu³xa² sa²si¹hã³ai¹nha²kxai³
txain¹lxa³kxa² ũh³yxo²tĩ¹kxi²wxe³ka³txa²
ũ³txã¹tha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ka³txai²na² ũ³txã¹tain¹ju³tai²na²sa¹.
Kũ̱³ni³nho²su² ũ³txã¹tain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
hxi²kan¹txi³ sa²yxo²tha²nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

28

Je³su²jah³la² ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³ nxe³ti³xa²
ha² nãu³hi²na³na¹ ĩ³yũ¹li²nxa³ta̱³lxa¹
to³nha²ko³ nxe³ton³tãu³a¹ txu¹ti³nãu³xai³tã²
Ma³ri²a² Ma³ta³lẽ²na³ka³lxai³tã² Ma³ri²a²
ã̱³xa¹ka³lxai³tã² ain¹sxã³ txah³lxa³kxẽ¹na²

ĩ²xi²te³lhxã³ ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxa²ha¹te¹ a²kxã³nxa² a²kwẽn¹tai²na¹
kxĩh³nxa² kãin² sa²wi¹win¹ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ oh³xan¹jah¹la² wxa²kan³sxã³
wxã³nũ²la² txah³lxa³kxai²li² sa²yxo²than²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³na¹ txah³lxa³kan²tu̱³ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
3 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha³lai³yu³hũ̱³nha²kxai³
a²wã²la³ka³lo³khai³xa² hãn³khai¹nxe³sxã³
ne²ve²nũ̱³xa² yã¹nxe³hũ̱³ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ̱³ka̱³txa²
ĩ²yxau³sxã³ wah³nxe³kxain¹te²nãu³xa²
kãin² o²lai¹nha²kxai³ ĩ³ka³ta³ta³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nũ²a² ya³lu²te²hũ̱³sxã³ sxa³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹
Txu¹txa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yu̱h³lxah³lxi³txa³hẽ¹ni¹. Je³su²jah³la²
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹sxã³ ya³lu²jah¹lai¹tã²
ã³ten³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² ĩ²te²sa¹xĩ¹.
6 Yxãn¹ta¹ ti¹ai²na² yũ²nxa³xi¹. Ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²na²ni¹. E³kxi¹nx2ti³ka²yã¹nxe²
ĩ³sa²yxau³xi²na²ni¹. Yxãn¹ta¹ sa²nĩ̱³kxi²tẽ¹na²
ya³lu²sxa³je³nai³tã² ã³wih¹sxã³ ĩ²ja¹hẽ¹ni¹.
7 Ya³hin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ²ta³lun²yah³hin¹kxai²nãn²tu̱³
a²sa³wi³ha³lxa² ai³sxã³ ĩ³hen³txi³tain¹yah³hẽ¹ni¹.
Ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²jau³su² ĩ³hen³txi³tain¹yah³hẽ¹ni¹.
Ya³lu²sxã³ sxa³nxa³xĩ¹. Nxa²ha¹te¹
Ka³li³le²a²ko³nãu³a² ĩ³ne³ka²tah¹na²ni¹.
Nũ¹ai²na² ne³khau²hxi²yah³hin¹tu¹xĩ¹.
Nxe³yah³nx2ta¹xĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³ka³tu̱³ ka³lih¹lxi²sxã³ o²lai¹nha²kxai³
txah³lxẽ¹na² a³li³ain¹nũ²la² yãn¹txi³
ã³nxai³sxã³ a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Nxe² a³li³sxã³ ã³nxai³ain¹tãu³a²
Je³su²jah³la² hi²sen³su² ne³khauh²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ne³khauh²xi²sxã³ wi¹le³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³ ã³tĩ̱³ain¹nũ²la² ã³ka³ti³wxe³nũ²la²
a²yu³ki³sxã³ ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Yu̱h³lxah³lxi³txa³hẽ¹ni¹. Hãi¹nxe³sxã³
txa²wã³tã̱³nãu³xa² ĩ³hen³txi³txain¹ya³hẽ¹ni¹.
“Ka³li³le²a²ko³nãu³a² ã³nxai³sxã³
ne³khauh²xai¹na¹tu¹wi¹.” Nxe³na¹jau³su²
ĩ³hen³txi³txain¹yah³hẽ¹ni¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³su² ain³kxi²nũ²la²
a³li³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

So³ta²to² ĩ²yxau³ain¹te²nãu³xa² ki³han³jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hain¹jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ a³li³ya³tĩ̱³kxai³lu² so³ta²to²
te²nãu³xa² txah³lxẽ¹na² ĩ²yxau³sxã³
wahx3nxain¹te²nãu³xa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wi¹hain¹sxã³
wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta³nãu³xã²
ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Nxa²ha¹te¹
wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³ta²nãu³xa² a²nũ²a²
hxi²kan¹txi³su² te²nãu³xa² ã³nũ¹tain¹sxã³
a̱in³nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³
so³ta²to² nũ̱³ka̱³txa² ũ³yho³hi²ki³a² kãin²
ã³yxau³hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ĩ³wã̱³txã¹nyhain¹kxai²nãn²tu̱³
nxe² ĩ³wa²lũ³xi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
“Ka³nxah³ti³na² ãu³xi²sĩ¹na¹tãu³a²
ya³lu²jah¹la² sa³wi³ha³lxa² hãi³a² wxã³sxã³
a²nũ²a² so²a²sih³kxi²nyhain¹nũ²nhai¹.”
Kĩ¹han³jau³xa² nxe² e³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
14 Nxa²ha¹te¹ wãn³txai²na² ãu³xah³lxin¹jau³xai²na²
sa²kxai³lu² Pi³la²jah³la² wxa²hxi²kan¹jah¹lai²na²
a²ne³nxẽ³na² ã³wih¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹le³kxi²sĩ¹na¹tu¹wi¹. Nxe³kxe³su²
ko̱n³ton³kxi¹nx2ti³xah³lho³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe² e³kxi²ta³lun²nũ²la² so³ta²to²
nũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² ũ³yho³hi²ki³a²
so¹sxã³ wãn³txin³txi² ki³han³jau³xin³ti²
sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³jau³su²
nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ wãn³txin³txi² u²lxi³
ha³tã̱³nxe³jau³su² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
17 Xo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² Je³su²jah³la² ĩ²ain¹jau³su²

16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa²
hxi²ka² hxan³sxã³ ka³na³ka³nat3sxã³
wxa²hait1so¹xi²nũn³tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² Ka³li³le²a²ko³xa² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Wã³la²wã²nã³ũ¹ka³txai³tã² ka³la³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ²ain¹te³na¹
ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹
a²sa³wi³ha³lxa² ka³na³ku² ĩ³wã̱³wã̱³jain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
18 Nxe³ka³tu̱³ ã³tĩ̱³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Oh³nãu³nũ¹ka³nãu³a¹ yu̱h³nãu³nũ¹ka³nãu³a¹
a²hãi¹nxe³ti³xa¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³kat3su²
tãu³sa¹wi¹. 19 Nxe³te²sa¹ha²kxai³ ha³lo²a²
yu̱h³xan¹ko³nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
ai³jah³lxi³sxã³ a²nũ²a²nãu³xai²na²
txa²sa³wi³ha³lxi³lon3jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Yxah3lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ̱³yau³xa²
ũ³hũ̱¹kxi²sa²sai¹nyha¹ju³ah3lxi³hẽ¹li¹.
Yxah3lxin¹tãu³a² Txa²wĩ³na² ĩ³lxa²
ũ³hũ̱¹kxi²sa²sai¹nyhah¹lxi¹nha²kxai³
A²tah²na¹xai²na² ĩ³lxa² ũ³hũ̱¹kxi²sa²sai¹nyhah¹lxi¹nha²kxa
Sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³lxa² ũ³hũ̱¹kxi²sa²sai¹nyhah¹lxi¹nh
nxe³sxã³ ũ³hũ̱¹kxi²sa²sai¹nyha¹ju³ah³lxi³hẽ¹li¹.
Txa²sa³wi³ha³lxi³sye¹nxain¹ju³ta²
e³lxah²lxi³tu¹wi¹. 20 Yxah3lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wãn³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²wet1si¹hain¹jau³su²

ĩ^{3}yau^{1}ũ^{3}txain^{1}yah^{3}lxi^{3}hẽ^{1}li^{1}. Nxe^{3}ya^{1}nx2ta^{1}wi^{1}.
Ã^{3}si^{3}tẽ^{3}kxi^{2}sa^{2}tẽ^{3}nx2ta^{1}tu^{1}wi^{1}. Yuh^{3}xan^{1}ko^{3}nãu^{3}a^{2}
ne^{3}ki^{3}so^{3}nxa^{3}tãu^{3}a^{1} ã^{3}si^{3}tẽ^{3}kxi^{2}sa^{2}tẽ^{3}nx2ta^{1}tu^{1}wi^{1}.
Nxe^{3}ya^{3}nx2ta^{1}wi^{1}. Je^{3}su^{2}jah^{3}la^{2}
ta^{1}hxai^{2}hẽ^{1}la^{2}.

Markos

Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jau³su²

1 Wãn³txa² wi¹jau³xa² Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² Ta²ha² yxau²xai³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nẽ³jau³xa², hĩ¹na² ãn³si³wxe²na³la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 2-3 Nxe³jau³xai²na²sa¹, kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² I³sa³i²ah³lu¹tai²na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ã³jah¹la² wxã³tu¹wi¹. Ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³nãu³a¹ ai³sxã³ ĩ³ye³tu¹wi¹. Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: "A²nũ²a² hxi²kan¹jah¹lo²su² wxã³ju³ta²nũ³a² yũ³kxai²nãn²tu̱³ ã³wxã³tĩh³na²nũ³a² wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxã³ju³ta²nũ³a² wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wxa²hau³ko³nha¹jah¹la² ha³lo²ai²na² Ya²la³tu̱³ wxã³ti³wa³ki³lxon³na³li¹." Nxe³tu¹wi¹. I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, wxã³sxã³ ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³nãu³a¹ he¹ta¹hxai²hẽ¹la². He¹te³na¹ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³yã³nũ²kxain¹nũ²la² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²kxai³ ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² yũ³khaix1yah³lxi¹lxi¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³ ĩ³ãin²ta³kxi¹nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa² wah³xa² ã³wa²su¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yah³tu̱³ta². ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹si¹ha¹jau³su² ã³tĩ̱³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² Ju³te²a²ko³xa² yxau³ain¹te²su² te²a² hãi¹nxe³ti³xa¹ a³li³i² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau³ain¹te²su² te²a² hãi¹nxe³ti³xa¹ a³li³i² nũ²la² ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² a²kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² Sũ³na² ĩ³hen³txain¹sãn²nũ²la² ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³la¹ kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yo³ha² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² ã³wa²su¹jau³su² yxo²ĩ²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxo²ĩ²yah³lxi³ha²kxai³ ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yah³lxi³ta

6 Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xa² ka³me²la² a²wã²la²ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²ha²kxai³ po¹na² a²wã²la² sa²sĩ̱³ĩ¹nha²ha²kxai³ ka³ya̱³txa² ĩ³yai³ni², txu³ha²yau³xa² ĩ³na² nxe³ha²kxai³ nain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². 7 A²nxe³jah¹lo²su² jah¹la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²si³yo³na² a²nũ²a² hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa²jah¹la² wxã³tu¹wi¹. Wxã³te³na¹ hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa³ha²kxai³ a²yu³kxa² yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a² sa²yu³ta²la³kxi²nũ¹ha¹kxe³su² hxi²ka¹nhĩ̱²nxa³nha²wi¹. 8 Txai²na² ĩ̱³yau³xa² so¹lxi³ ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ya³nx2ta¹ti²ti¹. Yxã̱n¹ta¹ jah¹lai²na² hi²sen³su² Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la² Wi¹lhin¹jah¹la² ũ³hũ¹nxa²lxi³ha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ã³nhxan³ka²ti³nxa²lxi³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹jau³su²

9-10 Nxe³hĩ¹nu¹tai²na², Je³su²jah³la² Na³sa³ta³ thĩ³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thĩ³na² yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³na² a³li³nũ²la² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² hxi²ka² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹si¹jau³su² Jor²tãu²yau³xa² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³, Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu² so¹sxã³, ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, ĩ̱³yau³xa² a³li³ain¹te³nah¹lxi¹, Ã³sĩ̱³nãu³a¹ sa²yxo²hai¹sxã³, kwa³sxa³hũ̱³nxe² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² oh³nãu³a¹ a³ka³nxi²xi²ye²ka³tu̱³ Je³su²jah³lai²na² ãn³ka³la³kxi³wxe³ka̱in¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Li¹. Nxe³tãu³ãn²tu̱³ti¹ oh³nãu³an¹te²a² wãn³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²li². Txa²ki³lha³lxa²khaix1si¹lxi¹. A³lxi¹nxa²ha¹kxah³lo²si¹lxi¹. Wi¹lxo³kxi²khaix1san¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Kõ³nxe³ti³ kãi³sain³si¹jau³su²

12-13 Nxe³nxa²ha¹te¹ kwẽn¹ta²kxai³lu¹ Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la² hi²sen³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³nãu³a¹ ã³sa²so¹si¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nũ¹ã¹ ka³yxuh³xa² ũ̱n³txa² he¹tãu³a¹ ã³e³ka³lxa¹txi³ a³lan²ta¹hxai²hẽ¹la². Ye³hxi²ka² hxan³sxã³ wxa²sa²wa²la³kxi²sxã³ wxa²sa²wa²la³kxi²nũn³sxã³ te²yã¹nxe² wxa²sa²wa²la³kxi²nũn³sxã³ a³lan²ta¹hxai²hẽ¹la². 40 nxe² a³la²ni²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na¹, Sa³ta³na²jah¹la² a²hi²sen³su² o²la³kxi²sxã³ Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jau³su²

jau³xa² ã³na¹si¹jau³su² ĩ³wa³ka³nxe³sain³ta¹hxai²hẽ¹la²
Yxãn¹ta¹ hai³txi³ hxi²ka¹nha²txi³ti³hex1ta¹hxai²hẽ¹la²
Nxe³nũ²la² oh³xan¹te² nũ³ka̱³txa²
wxa²kan³sxã³ wxã³nũ²la² Je³su²jah³la²
sa²hau³ko³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ka³li³le²a²ko³xa² wa³ka³la² kãi³ ã³si³wxe³jau³su²

14 Nxe³nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³
Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sxi²ha²
kan²thĩ³na² ũ³tĩ̱¹kxi²wxe³ain¹nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² Ka³li³le²a²ko³nãu³a¹
ã³nxai³sxã³, Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a² hau³kon³na³li¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³a² wxã³ti³wa³ki³lxon³na³li¹
Nxe³ha²kxai³lu¹ kõ̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ã³sa²wa²nha²sxã³ ã³na¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Yah³lxin¹ka³tu̱³ Txa²wãn³txa² wi¹jau³xa²
so¹lxi³ yxo²ĩ²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²lon³ti³tãu³xa²
Si³mãu²ah³la² Ãn³tre²ah³la² ain¹sxã³
a̱i³na² hoh³lxi³su² ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³ ĩ̱³ye³na² Ka³li³le²ye³na²
ta³lã²la²ka³lo³a² ã³na¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹
ĩ̱³ye³nai²na² a²yxo²ka³te̱³nhãu³ã¹
ã³nxai³te³nah¹lxi¹ a²lon³ti³tãu³xai²na²
ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17-18 Ĩ³ha¹txain¹sxã³,
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³ja³sa²lxi¹. Ãn³si³tẽ³sya¹hẽ¹li¹.
A̱i³na² ã³na¹yah³to³hxain¹tai¹ti²ti¹.
Yxãn¹ta¹ ãn³si³tẽ³sya¹hin¹kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a² ĩ³kaix1so¹ya³hin¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu̱¹wi¹
ã³si³tẽ³kxi²sya¹si¹hai¹na¹jau³su¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ta³lã²la²ka³lo³nãu³xai²na²
ã³ya³sxã³, kwẽn¹ta²kxai³ Je³su²jah³la²
ã³si³tẽ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³ka³tu̱³ta¹ jũ¹nxe² yxan¹nãu³a¹
Ti³a²kah³la², Se³be³te²ah³la² ta²ha²
yxau² a²lo³na² Jo³ãu²ah³la² yxau²
ka²no¹a² yxau³ya³sxã³ ta³lã²la²ka³lo³a²
ã³sa²ka³tũ¹sxã³ ãn³sa²hau³ko³ja³ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxe³ka³tu̱³ Je³su²jah³la² ya̱u³son³kxain¹sxã³
ĩ³kaix1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³kaix1te³na¹
Jo³ãu²ah³la² Ti³a²kah³la² nxe³ya³sxã³
a²wĩ³na² ka²no¹a²nãu³a¹ ã³na¹i²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xã² ka²no¹a²nãu³a¹
ã³na¹i² nxe³sxã³ ãn³si³tẽ³nhya¹ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txa² kõ̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³wih¹sxã³ yxau³jah¹lo²su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ũ²thĩ³na²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu̱³
sa²ba³to³ nxe³ju³kxai³lu² Ju³te²a²
nũ³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wi¹hain¹ka³tu̱³
Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nhyain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxe² wxã³jau³xai²na² sa²kxai³lu²
a²nũ²a²nãu³xa² ain³kxain¹ka³tu̱³ ĩ³wã̱³wã̱³ta³kxi²nha²sxã³
ã³no²non²ta³kxi²nhyain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² wxi²kan¹khai¹nxe³sxã³
ĩ³ye³ha²kxai³ hai³txi³ ha³te̱h³nxã³nxa²
a²hoh³lxi³su² tũ̱³ka̱³txa² ĩ³ye³kxu¹jã¹nxẽ²nxa³ha²kxai³
a²nũ²a² hãi¹nxe³ti³xã¹ ĩ³wã̱³wã̱³ta³kxi²nha²sxã³
ã³no²non²ta³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Nxe³nxa²ha¹te¹ ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³ai²na²
a²nũ²a² kõ̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
nxũ²kwa̱i³yxau³jah¹la² he¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² ĩ³wxan¹te³nah¹lxi¹:

24 — Je³su²jah³lãi³. Na³sa³re²thĩ³nãn¹jah¹lo²si¹lxi¹.
Ĩh¹nxet3sa¹nhĩn¹ji¹wi¹? Sun²tã²hxat3sa²sĩn¹te³lhxã³
wxã³nhĩn¹ji¹wi¹? Wxãi²na² ĩ²nxa²te²sa¹wi¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² Tah²si¹lxi¹. Kõ̱³nxe³ju³ta²
yũ³ti³hex1jah¹lo²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² kõ̱³nxe³te²a²
yãu³ka³txa² wxi²kan¹sxã³ kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— In³txai²li² ka³nahx2nxe³sxã³
nxũ²kwa̱i³li³txa²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³ka³tu̱³ kõ̱³nxe³te²a² yãu³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² kãin² wxan¹khaix1nxe³ka³tu̱³,
in³txai²na² ã³nhẽ¹nhẽ¹nhyain¹te³na¹,
nxũ²kwa̱i³li³ta¹hxai²hẽ¹la². 27 Nxe³jut3su²
ha²kxai³ a²nũ²a² hãi¹nxe³ti³xã¹ kãin²
o²lain¹sxã³ ĩ³wã̱³txi³nhyu¹te³nah¹lxi¹:

— Ju¹tai²na² ĩh¹nxe³ju³khai³sa²hĩn³te²la¹ku².
Jah¹lai²na² wãn³txa² tah²yau³khai³sa²te²la¹ku².
Ki̱¹nhai¹. Je³su²jah³lai²na² wxi²kan¹txi³
kwa³na³te²la¹i¹. Kwa³na³kxai²nãn²tu̱³
kõ̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa² ha³ta̱³nxãn²txi³
sa²yxo²wet1sxã³ a³li³ain¹na²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³ju³ta² sa²kxai³ Je³su²jah³la²
wxi²kan¹txi³ kãi³ye²jau³su² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ Ka³li³le²a²ko³nãu³a¹
yxau³te²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Si³mãu²ah³la² ha̱i³na² ĩ³ton³kxi²jau³su²

29 Nxe³nxa²ha¹te¹, ã³ki³nũ²kxi²thĩ³nai²na²
a³li³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Ti³a²kah³la²
Jo³ãu²ah³la² whãi²na¹ sxi²ha² thĩ³nã̱³xã¹
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³nai²na²
a²wa³kxẽ³nũ̱³ka̱³txa² Si³mãu²ah³la²
Ãn³tre²ah³la² nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
30-31 A²nxe³thĩ³nãu³ai²na² Si³mãu²ah³lai²na²
a²ha̱i³na¹ka³lxa² ĩ³hi̱¹la³kxi²sxã³ ĩ³to³nha²kxai³
sxa³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tai²na²

Je³su²jah³la² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu̱³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu²
wxã³sxã³ txu¹hai²na² hxi²ki³sxã³
sa²yxo²ka²la¹te³te³na¹, wa³su³txi³
ĩ³hi̱¹la³kxi²ka³txai²na² ã³wa²su¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³kxai³lu¹ txu¹ha³ka³lxai²na²
a²hi²sen³kxai³lu¹ Je³su²jah³lai²na²
nũ³ka̱³txa² yain³txa² sa²hau³kot3sxã³
ũ³hãu¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² ĩ³ton³kxi²nũ³ka̱³txa² we²txi²jau³su²

32 Nxe³nũ²la² ki³kan³nũ²la² a²nũ²a²
wi¹lain³nha²te² hi²sen³kxai³lu¹ a²nũ²a²
ã̱³xa² ĩ³ton³te²su² te²a² a²hãi¹nxe³ti³xa¹
tẽ³i² a²nũ²a² ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
nxũ²kwa̱i³yxau³te²su² te²a² a²hãi¹nxe³ti³xa¹
tẽ³i² ain¹sxã³ Je³su²jah³la² ã³tĩ̱³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
33 Nxe³sxã³ sxi²yhe³nai²na² Ka³far³na³ũ²thĩ³nãn¹tu̱³ka³txa²
a²hãi¹nxe³ti³xa¹, tĩ̱³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Tĩ̱³nyhain¹sxã³, Je³su²jah³la² yxau³thĩ³na²
yxo²ti²ta³lo³kxa² ã³nũ̱t1sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³ta³ka³txa² ĩ²li³te²su² ĩ³ton³te²a²
ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
34 A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²na² Je³su²jah³la²
sa²we²ti² ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
ka³lxa¹txi³ Je³su²jah³la² wxa²sa²tã³kxi²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la²
ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txi³nãu³xa² kan²txi³
ãn³ka³na²si¹jau³su² ĩ³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²tain¹kxe³su²
a³la³kxai¹nha²kxai³ ka³nahx2nxe³sxã³
yxau³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ̱³na² wãn³txa² wi¹jau³su² ĩ³hen³txi³jau³su²

35 Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³nxa³ha²ta³kxai³lu²
ĩ³yũ¹li²ti³he¹nxa³tãu³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na²
ĩ³sa²yxau³nũ²la² ha³lo²a² a²nũ²a²
yxau³ai¹nxa³ko³xa², ã̱³nxai³nũ²la²,
Txa²wã¹sũ̱³na² nũh¹ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
36 A²nxe³tĩ̱³kxai³lu² Si³mãu²ah³la²
nũ̱³ka̱³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³hi¹txai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
37 Ain¹te³na¹ Je³su²jah³la² ĩ³ha¹txi²te³na¹:
— A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã̱³ten³nxain¹na²li¹.
Si³mãu²ah³la² nũ̱³ka̱³txa² nxe² e³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
38 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Yxan¹nãu³a¹ sxi²yhe³na¹ ã̱³xã¹
ã̱³nxai³yah³sah¹lxi³hẽ¹li¹, Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³ye³kxain¹si¹ha¹jau³su¹.
Nxe³ai¹na¹ju³ta³nũ³su² Txa²wã¹sũ̱³na²
sa²si¹hã³sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
39 Nũ²la² Ka³li³le²a²ko³xai²na² yxo²ha³kxa¹
ai³lha²thet3ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³xa²
ã̱³wih¹to³ka³tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi² ko̱³nxe³te²a²
yãu³ka³txa² ĩ³sa²si¹hã³i² nxe² ai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³ ka̱³lã̱un³ta³kxi²jah¹la² we²nxi²jau³su²

40 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³
ka̱³lã̱un³ta³kxi²jah¹la² ai³sxã³ Je³su²jah³la²
wxã³sxĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³sxã³
ãn³ka³ti³we̱³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²ĩ³ta³ka³txa²
ten³nxa²kxai²nãn²tu̱³ sa²hau³kot3sa²hĩ̱³nxa¹lxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
41-42 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³nũ̱³si̱n²nha²sxã³
wxa²wxai³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe³txi¹. Ten³sa³nhai¹. Wxa²ĩ³ta³ka³txa²
we̱²txi¹nxa²ha¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tũ̱³ wa³su³txi³ a²ĩ³ta³ka³txai²li²
we²nxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
43-44 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ yxo²sa³te̱¹txi³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— We²txi¹nxa²ha¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
wã³nxĩn¹te²a² si³yxau³jah¹la² sxi²ha²
ai³sẽ¹li¹. Ain¹tãu³a² we²txi¹nxa²ha¹ju³ta²
a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ³hen³txi³txa³hẽ¹li¹.
Hãi¹nxe³sxã³ wã³nxĩn¹te²a² si³yxau³jah¹lan²tu̱³
ai³sxã³ ĩ³yau¹ũ¹nhat1je¹txai¹nhẽ³li¹.
Nai¹nĩn¹kxai²nãn²tu̱³ hã²wxãn³txa³
ka³yxuh³xa² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ĩ³yau¹ũ¹nxain¹kxe³su² ũ³hũ¹txai¹nhẽ³li¹.
Nxai¹nĩn¹kxai²nãn²tu̱³ wã³nxĩn¹te²a²
sa²kxai³lu² ka³yxuh³xai²na², Sũ̱³na²
ũ³hũ¹yhain¹tu¹wi¹. Nxai¹nĩn¹kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ we²txi¹nxa²ha¹ju³ta²
e³lxah²lxi³je¹nxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
45 Yxãn¹ta¹ jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
ã̱³nxai³ain¹ka³tu̱³, ĩ³ta³ka³txai²na²
we²nxi²jau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
kãin² ĩ³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
A¹xa¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
sxi²yhen³nãu³xãn²ta³ ã̱³wih¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la²,
a²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa² ã̱³ki³ka³ti³kxain¹sxã³
ã̱³ĩ³ha¹ka̱²ka̱u³ka̱u³txain¹kxa²ya̱n³ti³sa².
Ai²nha²kxai³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu²
ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² so¹lxi³
yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxau³kxan²ta¹
a²nũ²a² sxi²yhen³nãu³xa² hãi¹nxe³ti³xa²
a³li³sxã³ Je³su²jah³la² ĩ²te³lhxã³ tĩ̱³nhãun¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹l

2

In³txa² kan²ta³kxi²ju³ta² we²nxi²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³ka³lxa¹txi³
a³la²ni²nxa³ha²kxai³ Je³su²jah³la²
Ka³far³na³ũ²thĩ³na² ã³wa̱³li²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nũ²la² a²sxi²lho³thĩ³na² ha³ta̱³nxa²
a²nũ²a² ã̱³xa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Ain³kxain¹te³na¹ a²nũ²a² ka³lxa¹khaix1tũ̱³ka̱³txa²
Je³su²jah³lai²na² yxau³thĩ³na² tĩ̱³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ka³lxa¹khaix1nxe³ha²kxai³
hxi²kan¹ti³ sxih²yxo² ti²ta³lo³kxa³nãu³a¹
ã³nũ²kxi²sxã³ he¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³tãu³ãn²ta³ Je³su²jah³la²kxai³lu² Sũ̱³na²
a²wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txi³nãu³xa² ha¹li¹
ha¹lin¹tũ̱³ka̱³txa², wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
In³txa² ĩ³ton³jah¹la² kan²ta³kxi²sxã³
ĩ³ton³jah¹la² hãi¹sxã³ sxa³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² so¹sxã³ ka²ma²ka³lo³a²
whãi²na¹ ã̱³ki³wxen³ta³kxi²sxã³ sa²so¹sxã³
wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxe³ain¹tah¹lxa¹
sxi²hẽ¹nãu³a² a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txa²
ã̱³ka³tũ̱³je²nyhai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³
ã̱³wi¹hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe²nxa³ha²kxai³
sxi²ha² ne³ka³nah²nãu³a² ĩ³ka³la³nũ²la²
te²la²ka³lo³a² sa²sain¹ta³kxi²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² ĩ³ton³jah¹la² ka²ma²ka³lo³a²
whãi²na¹ Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tãu³a²
a²nũ²a² a²nxũ²kwa̱i³wi³tan²ta² ũ³yhu³lhxot1sxã³
ũ³ha¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Je³su²jah³la² hxi²ka² kan²ta³kxi²nẽ³ka³txa²
we²txi²ju³ta² yũ³tũ¹xã¹. Ain¹jau³su²
ũ³wha¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxe³ju³tai²na²
Je³su²jah³la² wi¹ko̱³nh²nxa²ha¹te¹
kan²ta³kxi²jah¹lai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sa³nxe³la³kxah³lãi³. Wxa²ko̱³nxe³ti³
kãi³in¹ju³ta² ã̱³wa²su¹ti¹nxa²ha¹wi¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxe³ju³ta²kxai³ ha³te̱h³nxã³nxa²
a²hoh³lxi³su² tũ̱³ka̱³txa² ka³na³ku²
te²su² te²a² thĩ¹nãu³ai²na² ã̱³wxe³sxã³
ĩ²yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ̱³ka̱³txai²na²
a²ẽ¹nãu³a² ĩ³wã̱³wã̱³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Nxe³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wãn³txai²na²
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³,
hxi²kan¹ti³ ĩ³ye³jau³xai²la¹wi¹. A²nũ²a²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³tai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³ hxi²kan¹ti³
wxa²wa²su¹tẽ³te²jai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³
Je³su²jah³lai²na² a²nũ²a²khai³so¹lxi³jah¹lai²na²
a²wãn³txai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² ko̱³nxe³te²lo³jau³xa²
na³li¹. Nxe³jau³su² ki³han³sxã³
e³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8-9 Nxain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³
he³son³kxi²nyhain¹jau³xa² wi¹ko̱³nha²nũ²la²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— He³son³yah³lxin¹jau³xa² ha²ya̱³kxa²
e³li³jah³lxi³hẽ¹li¹. Ne³kxa²a³sah¹lxi³wxi¹.
Ha³ta̱³ wãn³txa² wa³su³jau³la³te²la¹xã³?
Wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³in¹ju³ta² ã̱³wa²su¹txa²ha¹wi¹.”
Nxe³jau³xai²la³ta̱³nxa²: “Ĩ³ton³jah¹lãi³.
Ĩ³sa²yxau³sxã³ ã̱³nxĩ³xi¹sẽ¹li¹.” Nxe³jau³xai²la³ta̱³nxa²
nxe³hĩ̱³ji¹wi¹? 10 Yxãn¹ta¹ Txai²na² Sũ̱³na²
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²su²
Na¹ha²kxai³ wxi²ka¹na¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ ĩ³ton³jah¹lo² ĩ³nxai²na²
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹wi¹.

11 Ĩ³sa²yxau³sxã³ wxa²sxan¹ka³lo³ai²na²
whãi²na¹ sa²so¹sxã³ ã̱³nxĩ³txu¹li¹.
Nxe³nxa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱n³tu̱³ in³txai²na²
sa²kxai³lu², wa³su³txi³ sxa³sxã³
ĩ³sa²yxau³sxã³ a²sxa³ka³lo³ai²na²
sa²so¹sxã³ a³li³xi²ye²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³wã̱³wã̱³ta³kxain¹sxã³ ã̱³no²non²ta³kxain¹sxã³
ĩ³ye³kxi²lã̱³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² nũ̱³kxũn³khai¹nxe³sxã³
Wi¹lhin¹khai¹nxe³te²la¹wi¹. Ha³lo²ai²na²
Sũ̱³na² kãi³ju³ta² hĩ¹na² so¹lxi³ ĩ²ki̱³tã̱³li¹.
Kxã³nxai³ta³li² te²u¹jã¹nxe³ju³ta³la³
ĩ²ti³hex1ki̱³sxa³tai¹ti²ti¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Le³vi²ah³la² ĩ³kaix1so¹jau³su²

13 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² ĩ̱³ye³na²
yxo²ki³sa³nãu³a¹ ã̱³nxai³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ãn³ki³ka³ti³kxain¹sxã³
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Hã²wxãn³txa³
Je³su²jah³lo²kxai³lu² a³li³xi²nũ²la² a²nũ²a²
ũ³yho³ha³ki²ka² so¹kxi²nẽ³jah¹lai²na²
Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² sxi²ha² ũ³yho³ha³ki²ka²
ũ³wha¹thĩ³na² ã̱³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³ Je³su²jah³la²kxai³lu² ĩ²sxã³
ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— Ã̱³si³tẽ³kxi¹sẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ai¹nha²kxai³ Le³vi²ah³la²kxai³lu²
Je³su²jah³la² ã̱³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Hã²wxãn³txa³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu²
Le³vi²ah³lai²na² sxi²ha² ã̱³wih¹sxã³
ã̱³wxe³sxã³, ĩ̱³yain³ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² ã̱³wxe² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ã̱³wxe², a²nũ²a²nãu³xa² ko̱³nxe³ju³ta²
ã̱³wxe², a²nũ²a² ũ³yho³ha³ki²ka²
so¹kxi²nẽ³tũ̱³ka̱³txa² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa²

ã³wxe² ain¹sxã³ ĩ³yai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka̱³txa² Je³su²jah³la²
ã³si³tẽ³kxai¹nha²kxai³la². 16 Nxe³ju³tai²na²
fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txa², ã³nhai¹tũ³te²nãu³a²
ha³tẽh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka̱³txa²
ã³nhai¹tũ³te²nãu³a² ain¹sxã³ ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
Ĩ²ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xã²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²hxi²kan¹jah¹la² a²hi²sen³su²
a²nũ²a² ũ³yho³ha³ki²ka² so¹kxi²nẽ³tũ³ka̱³txi³su²
a²nũ²a²nãu³xa² ko̱³nxe³ju³ta² kãi³te²su²
te²nãu³xa² nxe³te²su² ain¹sxã³ ã³wxe³sxã³
ĩ³yain³ya³hain¹ju³tu¹tai²na², ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta³
wãi³na² ã³wxe³sxã³ ĩ³yain³ya³hain¹sĩn¹te²sin²tã³a²
Wi¹kãi³jah¹lo²sin¹ke³la³te²kxai³ nxe²
ĩ³yain³ya³hai¹nhĩ³nx2nxa³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la²
ain³kxain¹tãu³ ĩ³wã²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² wi¹lain³nha² te²hi²sen³su²,
hai³txi³ hĩ³ne³kxa² wa³kxẽn³yah³la²
ã³ten³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²
ĩ³ton³te²su² te²a² so¹lxi³, hĩ³ne³kxa²
wa³kxẽn³yah³la² ã³ten³te²ju²hẽ³li¹.
Jã¹nxe³ha²kxai³ Txai²li¹ hai³txi³
a²nũ²ai²na²: “Wi¹lhin¹sa³nha¹. Ko̱³nxe³ti³
kãi³a¹ju³ta² yũ²nxa³nha¹.” Nxe³te²su²
te²na² ĩ³kaix1so¹te³lhxã³ wxãn²nxa³wi¹.
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ko̱³nxe³jah¹la² so¹lxi³
ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
ã³na¹la³kxi²nha²te²su² te²na² so¹lxi³
wxa²wa²su¹tain¹te³lhxã³ wxã³na¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Heh³lxi² yxau³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

18 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
sa³wi³ha³lxi³ nũ³ka̱³txa² nxe³ha²kxai³
fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txa² nxe³ha²kxai³
ha¹lin¹tũ³ka̱³txa², Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ka³li³kxi²te³lhxã³, kwa²hãi¹nxe²
he³lhxi² yxau³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² a²nũ²a² wxã³sxã³ Je³su²jah³la²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka̱³txa²
kwa²hãi¹nxe² heh³lxi² yxau² fa³ri³se²a²
nũ³ka̱³txa² a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka̱³txa²
kwa²hãi¹nxe² heh³lxi² yxau², ain¹to³nha³li¹.
Yxãn¹ta¹, wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
nxe³ain¹to³hxa³wi¹. Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³,
wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² kwa²hãi¹nxe²
heh³lxi² yxau³ain¹to³hxa³ji¹ku¹, sĩ¹na¹nhai¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Yxau³nuh¹nx2ta¹tãu³a² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
heh³lxi² yxau³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹.
A²nxe³ju³ta² in³txa² txu¹ha² so¹nyhu¹kxai²nãn²tu̱³,
a²ya̱³la²nãu³xã² ĩ³kaix1so¹yhain¹te²ju²hẽ³li¹.
Ĩ³kaix1so¹sxã³ ãn³yãn³nũ²kxi²sxã³
kãin² ĩ³yain³ya³hain¹te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² a²wẽ³sãi¹ai²na²
yxau³ye²yhai¹nhĩ¹na¹ ĩ³kaix1so¹ain¹tũ³ka̱³txai²na²
ĩ³ain²ta³kxi²nha²sxã³ heh³lxi² yxau³ain¹ju³ta²
wai³nxa³wi¹. 20 Yxãn¹ta¹ yxan¹nãu³a¹
a²wẽ³sãi¹ai²na² so¹kxain¹sxã³ sa²tã³tĩ¹kxi²yhain¹tu¹wi¹.
Nxe³kxai²nãn²tu̱³ nxe³hĩ¹na¹ a²nũ²a²
ĩ³kaix1so¹ain¹tũ³ka̱³txa² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
heh³lxi² yxau³ain¹ju³ta² wain³tu¹wi¹.
Jã¹nxe³ju³kxai³lu² fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na²
wãn³txa² sa²yxo²wet1si¹hain¹jau³su²
he³lhxi² yxau³ain¹te²ju²hẽ³li¹. Ne³to³ta¹
txa²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu²
ã³waix3tai¹na¹hĩ¹na¹ so¹lxi³ he³lhxi²
yxau³ain¹tu¹wi¹.

21 Jã¹nxa¹jau³su² a²nũ²a² wã²la²
ũ³whi²kxi²nha²ka³lo³ai²na² tĩ³ka³lo³a²
ã³ten²ti³kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³ tah²ka³lo³a²
ũ³nhũ²kxi²sxã³ ũh³yxãi¹ain¹te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Tah²ka³lo³ai²na² ũh³nhũ²kxi²ki̱³ke³la³te²kxai³
ũ³wha̱t3kxai²nãn²tu̱³ tah²ka³lo³ain²ti³
ĩ³jot1sa²kxai³ tĩ³ka³lo³a² ĩ³jot1txa³ha²kxai³
nxe³sxã³ ã³ten²ti³hĩ³nx2na³li¹. Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa²
a̱in³so¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³ hã²wxãn³txa³
Txa²wãn³txa² ũ³nhũ²kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
nxe³ju³kxai³lu² wai³nxa³wi¹. Txa²wãn³txa²
so¹lxi³ a̱in³so¹kxi³ju³ta² wain³na³li¹.
22 Jã¹nxe³sxã³, hai³txi³ ka³yxuh³xa²
wã²lẽn¹ta³ tĩ³ka³lo³ẽn¹ta³ yain³txi³yau³xa²
txah²yau³xa² ã³nẽ¹na³wi¹sxã³ ũ³wha̱¹ki̱³te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Ã³nẽ¹na³wi¹sxã³ ũ³wha̱¹ki̱³ke³la³te²kxai³
a²yain³txi³yau³xai²na² sa²kxai³lu²
wã²lẽ¹nai²li² ĩ³txi³ha̱u³kxi²sxã³ ĩ³khot3sxã³
a²yau³xa² ĩ³yẽ¹na³hxa³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³ha²kxai³ a²yain³txi³yau³xain²txi³
ãn³tĩ¹i² a²ẽ¹nãin²ti³ ã³tĩ¹i² nxe³te²ju²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ yain³txi³yau³xa² tah²yau³xa²
wã²lẽ¹na² tah²ka³lo³ẽ¹nãu³a², ã³nẽ¹na³wi¹sxã³
ũ³wha̱¹ki̱³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
Txa²wãn³txa² a²ha³tih³xa² sa²yxo²we¹tha²kxai³
txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa²
a²ha³tih³xa² sa²yxo²we¹tha²kxai³
nxe³jau³kxai³lu² wai³nxa³wi¹. Txa²wãn³txa²
hãi¹nxe³jau³xa¹ sa²yxo²we¹ju³ta² so¹lxi³
wain³na³li¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na² a²wa³ka³li³yu³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

23 Nxe³nxa²ha¹te¹, sa²ba³to³ nxe³jut3su², Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye¹nxi²to³jut3su² ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³ nxe³ju³tai²na² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² whãi³na¹, yain³txa² wen¹ko³xa² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³nxai³ain¹te³na¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² yain³txa³nã̱³kxa² wxa²ni²lho² ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
24 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txa² ã³nhai¹tũ³te²nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩ²txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³su² sa²ba³to³ nxe³tãu³a² a²wa³ka³la² a²yxo²ha³kxa¹ ã³na²xai³ki̱³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹ wxa²sa³wi³ha³lxa² jau³jau¹xai²na² sa²yxo²ã³ain¹ti²tu³wi¹, yain³ti³nã̱³kxa² wa²ni²lho¹ai¹nha²kxai³lu¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txa² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Sũ³na² wha²li¹txã³nxa² ĩ²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹. Ta³vi²yah³lu¹tai²na² he³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² he³hai¹nha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
26 Nxe³tãu³u¹tai²na², A³bi³a³ta²rah³lu¹tai²na² wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³nxa²ha¹te¹ Ta³vi²yah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹nũ²la² yain³ti³nũ³xai²na² Sũ³na² ũ³yho³hi²tũ³xai²na² wxa²so¹sxã³ ĩ³yain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³tũ³xai²na² Sũ³na² sxi²ha² hau³ko³tũ³ka̱³txa² so¹lxi³ yain³ti³nũ³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
27 Jã¹nxa¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Txa²wã¹sũ³na² a²hi²sen³su² a²nũ²a² wet1sãn²ka³tu̱³ hã²wxãn³txa³nũ² a²nũ²a² hxi²nũ¹nẽ³te³lhxã³ sa²ba³to³ nxe³ju³ta² ĩ³ye¹nxi²ki̱³ju³ta²nũ³su² hau³ko³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³ a²nũ²a² sa²yxo²wet1si¹ja³kxa³nũ³su² hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta² we¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹.
28 Nxe³na¹kxa²yu³su² Txai²na² Sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²na¹xai²na² sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²wa³kxẽn³yah³lo²sa¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

3

In³txa² hxi²yã³nãn³ta³kxi²jah¹la² hxi²we²txi²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²ha² Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² Je³su²jah³la² ã³wi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wi²xi²te³na¹ in³txa² hxi²yã³nãn³ta³kxi²jah¹la² ĩ²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹ a²nũ²a² ã³nũ²kxain¹tũ³ka̱³txa² a²hi²sen³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² hxi²we²txi²ju³ta² ĩ²te³lhxã³ wahx3nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ ko̱³nxe³thin¹sxã³ he³son³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Sa²ba³to³ nxe³ki̱³tãu³a² hxi²we²txi²kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa² sa²yxo²ã³kxi³ju³ta² ĩ²ki̱³txai²li¹. Nxe² ko̱³nxe³thin¹sxã³ he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²nũ²a² hxi²yã³nãn³ta³kxi²jah¹lai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ã³wxã³txu¹li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Nxe³ha²kxai³lu¹ a²nũ²a² nũ³ka̱³txai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ne³kxa²sah¹lxi³sa²lxi¹. Sa²ba³to³ nxe³ti³xa² wi¹lo²la³kxi² ta̱³nxa² ko̱³txo²la³kxi² ĩ³ye³nxa² ĩh¹ju³ta² wai³nhĩn³te²la¹xã³? Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ³ya²lu¹ta̱³nxa² we²txi² ta̱³nxa² ĩh¹ju³ta² wai³nhĩn³te²la¹xã³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Nxe³nũ²la² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ĩ³xa̱n³txi³sxã³ ã³nũ²a² a²wa³ka³la² yxo²ha³kxa¹ sa²wa³ti̱³nha²sxã³ ĩ²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³te²a² nũ³ka̱³txai²na² a²ya³la³tu̱³jau³xa² yxo²kwĩn¹kxain¹kxe³su² Je³su²jah³la² ĩ³ãin²txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ in³txai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ĩ²lxi³sin²nha¹sa²nhẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³ in³txai²na² sa²kxai³lu¹ sa²hxi²sin²nha²sãn²ka³tu̱³, a²hxi²ka² sa²kxai³lu² ĩ³we²nxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txai²na² wa²li³ain¹sxã³, E³ro²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² whãi³na¹ ã³nũ²kxain¹ka³tu̱³, Je³su²jah³la² ĩ³su²lhã³ain¹si¹hain¹ja³kxa³nũ³su² he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ĩ³ton³te²a² we²txi²jau³su²

7-8 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxai²na² whãi²na¹, a³li³ain¹sxã³ ĩ̃³ye³na² kãin²je³na² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka̱³txa² Ka³li³le²a²ko³xa² a³li³i² ka³lxa¹nũn³tũ³ka̱³txi³ ã̱³xa² Ju³te²a²ko³xa² a³li³i² ka³lxa¹nũn³tũ³ka̱³txi³ ã̱³xa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³i² ka³lxa¹nũn³tũ³ka̱³txi³ ã̱³xa² I³tu³me²a³ko³xa² a³li³i² nũ¹ã¹ Jor³tãu²yau³xa² a²yxo²ha³ti³nhãu³ã¹ a²nũ²a² ka³lxa¹nũn³tũ³ka̱³txi³ ã̱³xa² a³li³i² Ti²ro³thĩ³na² a²ti²ta³lo³kxa³nãu³a¹ a³li³i² Si³tõ²thĩ³na² a²ti²ta³lo³kxa³nãu³a¹ a³li³i² ain¹ka³tu̱³ Je³su²jah³la² ã̱n³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² kãi³ũh¹ju³tan¹jau³xa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ain¹sxã³ tĩ³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
9-10 Ain¹ka³tu̱³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu²
a²nũ²a² ĩ³ton³te²su² te²a² ka³lxa¹txi³nãu³xa²
ĩ³we²nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
a²nũ²a² ĩ³ton³te² nũ̃³ka̱³txi³ ã̃³xa²
ka³lxa¹nũn³tũ̃³ka̱³txa² tĩ³nyhain¹sxã³
Je³su²jah³la² wxa²wxai³te³lhxã³ ã̃³yãn³ja³lxu²sa²ta³nyhu¹i²
sa²wxa²li²nyhu¹i² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ka²no¹a² so¹sxã³ sa²hau³ko³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
a²nũ²a² ka³lxa¹tũ̃³ka̱³txai²na² ã̃³nũ̃²kxi²sa²sxã³
ãn³kho³kxi²sain¹kxa²ya̱n³ti³su¹. Nxa¹nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³ju³tai²na²
ko̱³nxe³te² a²yãu³ka³txi³nãu³xa² hi²sen³su²
Je³su²jah³la² ĩ²ain¹to³ha²kxai³ ã̃³yxo²thu²ka̱³kxain¹ka³tũ̃³
ĩ³wxan¹to³te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na² Txa²wã¹sũ̃³na² Tah²si¹lxi¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³la²
yxo²xũn³txi³ ĩ³kwa³na³ain¹to³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̃³na² Tah²sa¹ju³ta²
a²nũ²a²nãu³xai²na² ĩ³yau¹ũ³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² ĩ³kaix1so¹jau³su²

13 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²kxai³lu¹
wã³la³ka³ta³nãu³a¹ ã̃³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² te³nain¹kxa²
so¹lxi³ ĩ³kaix1so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹sxã³ ĩ³kaix1so¹ain¹tũ̃³ka̱³txai²na²
ã̃³tĩ̃³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 14 In³txi³nãu³xa²
hxi²ka²hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ̃³ka̱³txa²
ĩ³nxa³kxi² ĩ³kaix1so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³kaix1so¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Kan²txi³ ã̃³si³tẽ³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³sa²si¹hã̃³nx2ta¹tu¹wi¹.
A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ̃³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa², ĩ³yau¹ũ³hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
15 Ko̱³nxe³te² a²yãu³ka³txa² a²nũ²ai²na²
nxũ²kwa̱i³yxau³te²su² te²a² ĩ³ha¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
nxũ²kwa̱i³li³ain¹si¹ha¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã̃³nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 16 A²nxe³sxã³
ĩ³kaix1so¹tũ̃³ka̱³txa²sa¹: Si³mãu²ah³la²
a²ĩ³lxa² ã̃³xa² Pe²jah³lo²su² nxe³ha²kxai³
17 Ti³a²kah³la² Se³be³te²ah³la² a²ta²ha²
nxe³ha²kxai³ Jo³ãu²ah³la² Ti³a²kah³lai²na²
a²lo³na² nxe³ha²kxai³ a²ha¹lin¹jah¹la²nãu³xai²na²
Je³su²jah³la² ãh¹ĩ³yĩ¹li²ta¹hxai²hẽ¹la².

— Wxãi²na² ta²li¹ti³hũ̃³ya³hi¹lxi¹.
Ya³hin¹ha²kxai³ Bo³a³ner²jah³la²
ĩ³yĩ¹li²nx2ta¹i¹. Je³su²jah³la² nxe²
ĩ³yĩ¹li²jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la². 18-19 Nxe³nxa²ha¹te¹
jã¹nxe³sxã³ ĩ³kaix1so¹tũ̃³ka̱³txa²sa¹:
Ãn³tre²ah³la² nxe³ha²kxai³ Fi³li²pah³la²
nxe³ha²kxai³ Bar³to³lo³me²ah³la²
nxe³ha²kxai³ Ma³te²ah³la² nxe³ha²kxai³
To³me²ah³la² nxe³ha²kxai³ Ti³a²kah³la²
Au³fe²ah³la² a²ta²ha² nxe³ha²kxai³
Ta³te²ah³la² nxe³ha²kxai³ Si³mãu²ah³la²
nxe³ha²kxai³ a²nxe³te²a² ã̃³lxi³sxã³
se³lo²ti³nũ̃³ka̱³txi³si²ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³ Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³la²
yxan¹nãu³u¹ta²kxai³ ko̱¹ko̱¹xa² hxi²ka²nãu³a¹
Je³su²jah³la² ã̃³yũ̃³ain¹jah¹lo²nũ̃³su²
nxe³ha²kxai³, nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
In³txi³nãu³xai²na² yxo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la²
a²hi²sen³kxai³lu² ĩ³kaix1so¹ta³lun²ka³tu̱³
sxi²ha² ĩ³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Bel³se³bu²ah³la² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

20 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ̃³ka̱³txa²
ãn³sa²ki³nũ²kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³kxa²yu³su² Je³su²jah³lai²na²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ain¹sxã³,
hxi²kan¹ti³ ĩ³yai³nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
21 Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² a²ya̱³la²nãu³xã²
ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ i³sxã³ sa²so¹te³lhxã³
wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Wi¹lain³nha²te²la¹ku². Wen¹te²la¹ku².
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Nxe³nxa²ha¹te¹
ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ̃³ka̱³txa²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³sxã³ wxã³sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
Bel³se³bu²ah³la² a²ta³nãu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lo²su²
ha²kxai³ nxe³jah¹la² a²sa³wit3sin²tai¹.
Nxe³te²si¹ha²kxai³ ã̃³si³tẽ³kxi²ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ ko̱³nxe³te² yãu³ka³txa²
nxũ²kwa̱i³li³si¹jau³su² ĩ³ye³kxi²te²sin¹yu²hẽ³li¹.
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹
Mkaix1tain¹sxã³ wãn³txai²na² ĩ³yau¹ũ³jau³xai²na²
ĩ³yau¹ũ³hain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²ai²na² nxe³te²nũ³nhũ̃³na³li¹.
A²ta²a² nũ̃³ka̱³txa² a²hxi²kan¹te²
si³yxau³tãu³a¹ Sa³ta³na²jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³, hai³txi³ Sa³ta³na²jah¹lo²la³
a²ta³a² nũ̃³ka̱³txi³khai³xa² ãn³sa²tã³hxa³tai¹nx3tho³li¹.
24 Jã¹nxa¹jau³su², a²nũ²a² nũ̃³ka̱³txa²
wã²nxũh¹lxi³ ã̃³nhe¹kxi²yhu¹ain¹kxai²nãn²tu̱³
ya³lu²hxan³kxi²nyhain¹nhĩ³nx2na³li¹.
25 Jã¹nxe³sxã³ a²wã³tã̱³xa²nãu³xã²
a²nũ²su² te²an²tu̱³ ã̃³nhai²ta³lxi²sxã³
yxau²xai³lain¹kxai²nãn²tu̱³ hxa³tai¹nhĩ³nx2na³li¹.
26 Jã¹nxe³ke³la³te²kxai³, Sa³ta³na²jah¹la²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ĩ³yxo²kwĩn¹kxi²nyhu¹sxã³
ã̃³nhe¹kxi²nyhu¹ke³la³te²kxai³ kan²txi³

yxau³ai¹nhĩ³nx2nxa³wi¹. Nain¹kxai²nãn²tu̱³,
hxan³khaix1ai¹nhĩ³nx2na³li¹.
27 Jã¹nxa¹jau³su² sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la²
nũ̱³kxũn³jah¹lo²su² ye²kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹ti³ sxi²hai²na² ã³wih¹sxã³
a²yen³kxa² kãi³kxi²ti³hex1nxai¹nhĩ³nx2nxa³wi¹.
Yxãn¹ta¹ nũ̱³kxũn³jah¹lai²na² i³sxã³
sa²tai³ta³lxi³kxain¹ke³la³te²kxai³ nxe³sãn²nũ²la².
sxi²hai²na² ã³wih¹sxã³ a²yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹ti³ kãi³wxa²so²hxa³thĩ³nx2na³li¹.
28 A²ya³la³tu̱³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. A²nũ²a²
a²ten³te²su² te²an²tu̱³ a²ko̱³nxe³ju³ta²
ĩ²li³ju³tan²tu̱³ kãi³ain¹kxai²nãn²tu̱³
wãn³txa² ko̱³nxe³jau³xa² Txa²wã¹sũ̱³na²
ko̱³nxe³te²lo³jau³xa² ĩ³ye³kxain¹kxai²nãn²tu̱³,
hã²wxãn³txa³ ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
ã³yxo²o³tũ²ain¹kxai²nãn²tu̱³ ã³wa²su¹tain¹ju³ta³nũ³a².
yũ³ain¹tu¹wi¹. 29 Nxe³to³ta¹ wãn³txa²
wai³nxa³jau³xa² e³kxain¹jau³kxai³lu¹:
“A²ta³a² hxi²kan¹ta² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
ĩ³hxi²ka¹tin²tai¹.” Nxain¹jau³su²
ain¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ko̱³nxe³te²lo³tain¹na³li¹. A²nxe³jau³xai²na²
sa²kxai³lu² Sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ko̱³nxe³te²lo³jau³xai²na² sa²kxai³lu²
hai³txi³ ã³wa²su¹ju³ta² yũ²nxa³wi¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ yan¹nãu³a¹ ko̱³nxe³ti³
kãi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³tain¹ju³ta³nũ³a²
yũ³hĩ¹na¹ ã³wa²su¹ju³ta²nũ³a² yũ³ai¹nxa³lho³li¹.
Hxi²ki³te²la³ yxau²sa²tẽ³ju³ta³nũ³a²
so¹lxi³ yũ³ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
30 Nxe³ju³ta² ha³la³je¹nĩn³kxai³
ha³tẹh³nxã³nxa² hoh³lxi³su² tũ̱³ka̱³txa²
a²wãn³txa²su¹:
— Je³su²jah³la² ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
nxũ²kwa̱i³yxau²na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²hã³ka³nũ¹na² a²lon³ti³tãu³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

31 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
a²hã³ka³na² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
a²lon³ti³tãu³xa² hi²sen³su² wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu̱³ ha³lo²a² sxi²ha² ti²ta³lo³ka³nãu³a¹
yxau³ain¹ka³tu̱³ Je³su²jah³la² wa²li³si¹hain¹jau³su².
ĩ³kaix1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 32 Nxe³ju³ta²
a²nũ²a² kãin² tũ̱³ka̱³txa² Je³su²jah³la²
ãn³ki³ka³tih³kxa²wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Nxet3sĩ¹lxi¹. Wxa²hã³ka³na²
wxa²lon³txi³tãu³xa² ha³lo²a² he¹ain¹sĩn¹na³li¹.
Ĩ³ye³kxi¹nxa²ti³te³nain¹sĩn¹na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
33-34 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
— A²nũ²a² ã̱³xa², txa²hã³ka³na²
hũ̱³te²su² yũ², txa²lon³ti³tãu³xa²
hũ̱³te²su² yũ² nxe³ain¹na³li¹. Nxe³sxã³
ãn³sa²wa³ti³nha²sxã³ a²nũ²a² ã³ki³ka³tih³kxain¹sxã³
ã³wxe³yain¹tũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu²
ĩ²sa²so¹ai¹nha²kxai³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²na² txa²hã³ka³na² txa²lon³ti³tãu³xa²
hũ̱³yah³lxi¹lxi¹. 35 A²nũ²a² a²ten³te²
ten³jau³su² te²an²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na²
a²ten³jau³su² sa²yxo²wet1sxã³ kãi³kxai²nãn²tu̱³
a²nxe³te²su² te²he³la³ku³ txa²lon³su²
nxe³ha²kxai³ txa²ha³lĩ³ti³su² nxe³ha²kxai³
txa²hã³ka³nu²su² nxe³ha²kxai³ nxe³te²sain¹na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

4

Yain³ta³ki³a² wi¹ki³a² ũ³whĩ¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu²
ĩ³ye³na² a²yxo²ka³tẹh³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxa̱i³ a²nũ²a² kãi²li³khaix1tũ̱³ka̱³txa²
ã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxa̱i³
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², ka²no¹a²
ĩ̱³ye³na² sxa³ka³lo³a² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxa̱i³ kãi²li³tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² a²yxo²ha³kxa¹, ĩ̱³ye³na²
a²yxo²ka³tẹh³nãu³ai²na² yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 A²nxe³tãu³a² Je³su²jah³la² hi²sen³su²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³
ĩ³tih³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Ĩ³tih³nxain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nũ²a²
hai³sxa² wa³kxẽn³yah³la² yain³txa³ki³a²
wi¹ki³a² wxa²sa²tãu³wa³ya²txũ³lhain¹sxã³
ũ³whĩ¹nũ²nhai¹. 4 Ũ³whĩ¹tãu³a²
ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² tĩh³na² yxo²ki³sa²
ã³yun¹na³nũ²nhai¹. Ã³yun¹na³tãu³
a̱i³ka³ wxã³sxã³ yai³nhxa³je²nũ²nhai¹.
5 Ãh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² kxĩh³nũ̱³xa²
a̱u³txi³ tah³lxa² yũ³ko³xa² ã³yun¹na³nũ²nhai¹.
A²nxe³ kxĩh³nxai²na² kxĩh³nxa²
a̱u³lxa³ha²kxai³ wa³su³txi³ ka³lũ̱³ye²nũ²nhai¹.
6 Ka̱³lũ̱³ye²te³na¹ u³je³na³kai²li² wxa²ki³ka³la³ka³tu̱³
ĩ³wa³ne²nũ²sxã³ wãn³txi³ye²nũ²nhai¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³tu̱³ yain³ta³ki³a²
a²nxe²kxa² a̱u³txi³ sxa²nxa³ha²kxai³
ya²lun¹txi³ye²nũ²nhai¹. 7 Ãh¹ki³ka³na³ku²
ki³su² ki³a² ha³lo²a² ũ³yen³ko³xa²
ã³yun¹na³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na²
sa²kxai³lu² ka³lũ³xi²ye²nũ²nhai¹. Nxe³ta¹
ũ³yen³ko³su² ha²kxai³ hi³a² kha¹ka³txa²
ka³lũ³ye²nũ³nha²kxai³
nxe³te²kxai³lu² yain³ta³nxe²kxa²

wa³ne³sa³te³kxi²sxã³ ya²lun¹txi²ye²ha²kxai³
hai³txi³ wi¹ki³la³ ã³ki³i²yhe²nxa³nũ²nhai¹.
8 Nxe³yãn¹ta¹ ãh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a²
kxĩh³nũ̄³xa² tı̄³tı̄n³tũ̄³xa² ã³yun¹na³nũ²nhai¹.
A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² wi¹ka³lũ̄³ha²kxai³
wi¹we¹nha²kxai³ yain³txa² kãin²
ki³kan²kxi²ha²kxai³ kãin² sxa³ye²nũ²nhai¹.
A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² ã³nhai¹tũ³ta³ki³sa²
ki³an²tu̱³ kũ³we²ki²la² ka³lxa²nxa³txi³
ãn³ki³i¹yhe²ha²kxai³, ã̱h¹ã³nhai¹tũ³ta³ki³sa²
ki³an²tu̱³ ka³lxa¹txi³ ã³ki³i¹yhe²ha²kxai³,
hã²wxãn³txa³ ãh¹ ã³nhai¹tũ³ta³ki³sa²
ki³an²tu̱³ wa̱³lı̄³kha³lhon¹txi³ ãn³ki³i¹yhe²ha²kxai³
nxe³ye²nũ²nhai¹.

9 Jã¹nxa¹jau³su² wi¹ko̱³nyah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai³jain¹tu̱³,
wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

Yain³txa³ki³a² ũ³whı̄¹jau³su² a²si³yxau³tãu³jau³xai²

10 Ain¹ka³tu̱³, hã²wxãn³txa³ ye³jen¹nãu³kxai³
kãi²li³tũ̄³ka̱³txai²na² a³li³yai¹nha²kxai³
Je³su²jah³la² nũh¹yxau³hĩn¹kxai³
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² nxe³ha²kxai³
a²nũ²a² on³sxã³ he¹yain¹tũ̄³ka̱³txa²
nxe³ha²kxai³ whãi²na¹ Je³su²jah³lai²na²
ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Wãn³txa², ĩ³yau¹ũ³jau³xai²na²
ĩ³ye³kxi²sa²nhĩn¹jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³a²
ĩ³tih³nxe³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu³tai²na² so¹lxi³ wãn³txai²na²
tah²yau³xai²na² Txa²wã¹sũ̄³na² hi²sen³kxai³lu²
a²nũ²a² ẽ¹nãu³a² sa²hau³ko³jau³nũ³su²
nxe³jau³jau¹xai²na² txa²nũ² ã³ne³wxe³yah³lxin¹tı̄³wi¹
Yxãn¹ta¹ tũ̄¹ka̱³txai²na² hĩ¹na² ti³he¹xai¹nxa³wi¹.
12 Nain¹kxai²nãn²tu̱³,
Wi¹lĩ²ain¹kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³ wi¹ne³ka¹nain¹kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³
ã³ne³wxe³ai¹nhı̄³nx2nxa³wi¹.
Ã³ne³wxe³ain¹ke³la³te²kxai³, a²ko̱³nxe³ti³
kãi³ain¹ju³ta² sa²ne³wa³tı̄³nhai¹nha²kxai³
sa²wa²su¹tai¹nhı̄³nx2na³li¹.
Jã¹nxain¹kxa²ya̱n³ti³su², Txa²wã¹sũ̄³na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xai²na²
so¹lxi³, ĩ³ye³kxain¹na³li¹, a²nũ²a²
ã̱³xa²su¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Jã¹nxe³jau³su² Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ka³lxa²na³li¹.
Nxe³jau³jau¹xai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
ã³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹. Yxãn¹ta¹
jau¹xai²na² ha³ta̱³nxãn²txi³ ã³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹.
ĩh¹nxet3sxã³ wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
yxo²ha³kxa¹ ã³ne³wxe³yah³lxi³hı̄³nxãn¹te²la¹xã³?

14 Jã¹nxa¹jau³su² wãn³txai²na² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
a²si³yxau³tãu³a¹ ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹.
A²nũ²a² yain³txa³ki³a² wxa²sa²tãu³wa³ya²txũ³lhain¹sxã³
ũ³whı̄¹jah¹lo²su² te²an²tu̱³ a²nũ²a²
Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² ĩ³ye³jah¹lo²su²
kxa²yã¹nx2na³li¹. 15 A²ki³ai²nãn²tu̱³
tĩh³na² yxo²ka³teh³nãu³a² ã³yun¹na³sxã³
sxa³ye²ki³ai²nãn²tu̱³, a²nũ²a² ã̱³xa²
Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² ain³kxi²kxa²
yã¹nxe³te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, ain³kxain¹tãu³a¹,
kwẽn¹ta²kxai³, Sa³ta³na²jah¹la² a²ta³a²
hxĩ¹kxai³jain¹tu̱³, wxã³sxã³ a²wãn³txa²
wi¹jau³xai²na² ã³wa²lho¹kxain¹te²ju²hẽ³li¹.
16 Jã¹nxe³sxã³ a²ki³ai²nãn²tu̱³ tah³lxi³ju³tai²na²
ã³yun¹na³ki³kxa² yã¹nxe³ju³tan²tu̱³,
ã³nũ²a² Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa²
ain³kxi²kxa² yã¹nx2na³li¹. Te²nãn²tu̱³
a²wãn³txai²na² ain³kxain¹ka³tu̱³ ĩ³ka³li³hai¹nha²kxai³
wãn³txai²na² te³nain¹te²ju²hẽ³li¹.
17 Yxãn¹ta¹ te²na² yain³txa³ka³ta² a²nxe²ka²
yũ²nxa³kxe³yã¹nxe² yxau²xai³jah¹lo²yã¹nx2na³li¹.
Nxe³ha²kxai³ a̱u³txi³ yxo²ĩ²xa³kxe³su²
ha³lo²a² ko̱³nxe³to³nha²kxai³ Sũ̄³na²
wãn³txa² ain³kxi²ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ĩ³khãuh³lxa³thi¹nai¹nha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² wãn³txai²na²
wa³su³txi³ sa²yxo²ã³te²ju²hẽ³li¹. 18 A²ki³ai²na²
ha³lo²a² ũ³yen³ko³nãu³a² ã³yun¹na³ki³kxa²
yã¹nxe³ju³tan²tu̱³ a²nũ²a² Txa²wã¹sũ̄³na²
wãn³txa² ain³kxi²kxa² yã¹nx2na³li¹.
19 Yxãn¹ta¹ ha³lo²a² hxi²waut3ta³lxi³nha²khaix1nxe³ha²kxa
a²yen³kxa² ta̱³nxa², a²ha³te̱h³nxã³nxa²
yo²lı̄¹ki̱³txã³nxa² ta̱³nxa² kãin² yxo²kwa̱i³nai¹nha²kxai³,
Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ã³na¹ain¹sxã³ kwa² wa³nı̄³lon³sxã³
yxau³xai¹nai¹nha²kxai³ nxe³kxa² yã¹nxain¹na³li¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Sũ̄³na² wãn³txa²
sa̱²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
20 Ãh¹ki³ai²nãn²tu̱³, kxĩh³nũ̄³xa² tı̄³tı̄n³tũ̄³xa²
ã³yun¹na³sxã³ sxa³ye²ki³ai²nãn²tu̱³
wa̱³lı̄³kha³lhon¹sxã³ ãn³ki³i¹yhe²nũ²nhai¹.
Nxe³kxa² yãx1ju³tai²nãn²tu̱³, a²nũ²a²
Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² ain³kxa²so¹sxã³
kan²txi³ i³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³te²a²
ã̱³nhai¹tũ³tũ̄³ka̱³txa² ĩ²li³te²a² jũ¹nxe²
wi¹lhin¹sxã³ sa²yxo²wet1sai¹nha²kxai³
ãh¹ ã³nhai¹tũ³tũ̄³ka̱³txa² ãh¹ ĩ²li³te²a²
wi¹lhin¹sxã³ sa²yxo²wet1sai¹nha²kxai³
ãh¹li³nũn³sxã³ ã³nhai¹tũ³tũ̄³ka̱³txa² ãh¹
ĩ²li³nũn³te²a² wi¹lhin¹khai¹nxe³sxã³
sa²yxo²we¹tu̱³ai¹nha²kxai³, nxe³kxa²

yã¹nx2na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Sxi²hẽ¹na² sa²kxĩ³kxi³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³te³lhxã³ sa²kĩx3kĩ³tẽ³na² ũ³thũ²sxã³ sxi²hẽ¹nãu³a¹ tẽ³sxã³ ã³wih¹kĩ³te²la¹xã³? Hai³txi³ kwa³ta³lẽ³na² ũ³tĩ¹kxi²wxe³kĩ³sxa³ha²kxai³ hai³txi³ ka²ma²ka³lo³a² sxa³sxã³ ãu³xi²kĩ³ka³lo³a² a²yu³hẽ³nãu³a¹ ũh³wxe³kĩ³sxa³ha²kxai³ nxe³kĩ³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ kĩn³txi³ ũh³wxe³kĩ³kxai²nãn²tũ³ sxi²hẽ¹nãu³a¹ whãi²na¹ wxa²ko²ko²ta²nẽ¹te²jai¹ti²ti¹.
22 Jã¹nxa¹jut3su² kxãn³nãu³ãn²tũ³ Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² oh³na² yxau³jah¹la²kxai3lu² yen³kxa² hãi³te²a² whãi²na¹ wã²nã³ũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² yen³kxa² ũ³ho¹ain¹kxa² whãi²na¹ ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³tu¹wi¹.
23 Jã¹nxa¹jau³su² wi¹kõ³nyhah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nãn²tũ³ Txa²wãn³txai²na² wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹.
24 Wxa²kãi³nyhu¹ah³lxin¹kxa² yã¹nxe² Txa²wã¹sũ³na² kãi³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹. Ã³wa²to²hi² kãi³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹. 25 A²nũ²a² yen³kxi³nh²te²na² ãh¹ kãi²non³sxã³ yen³kxa² ũ³hũ¹nyhain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² yen³kxi³txa²jah¹la² yen³kxa²jũ¹nxe² yũ³kxan²ti³ sa²sai¹xi²hxa³tain¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Yain³txa³ki³a² a²wen¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

26-27 Nxe³ha²kxai³la¹, ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xa² yã¹nx2na³li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹. A²nũ²a² hai³sxa²nãu³a¹ yain³txa³ki³a² wxa²sa²tãu³wa³yã²txũ³lhain¹sxã³ ũ³whĩ¹nũ²nhai¹. Nxe³ka³tũ³, ka³nxah³ti³na² ãu³xi² a³lan²tin³na² ĩ³sa²yxau² jã¹nxe² jã¹nxe² nxe³kxai²nãn²tũ³ a²ki³ai²nãn²tũ³ wi¹ka³lũ³xi² wi¹we¹ni² ye²nũ²nhai¹. Yxãn¹ta¹ a²nxe³ki³ai²na² ĩh¹nxet3sxã³ wi¹ka³lũ³sxã³ wi¹wen¹te²sin²ta²ku². Kĩ³nhai¹. Kõ³nxe²kĩ³sxa³nhai¹. Nũ²nhai¹. Nxe³kxa² yã¹nx2na³li¹.
28-29 Kxĩh³nũ³nãu³a¹ yxau³te²ki³a² kwa²hãi¹nxe² ãn³ki³i¹yhe²nũ²nhai¹. A²wi¹lhĩn¹ju³ta² kã̄un³sxã³ ka³lũ³ka³tũ³ a²nxã³nxa² ka³lũ³ka³la²na³na¹. Nxe³ka³tũ³, a²wxi²a² ã³wxi²i²sxã³ ã³wxi²kan²kxi²na³na¹. Nxe³ka³tũ³ hai³sxa² wa³kxẽn³yah³la² wãn³txi³kxai³lu¹: “Ka³yã³txa² kan¹na²hẽ³ni¹. Wxa²nãu²so¹jah³lxi³hẽ¹ni¹.” Nxe³nũ²nhai¹. Txa²wãn³txa² yã¹nx2na³li¹. Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² a³la³kxi² kãi²non³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Mos³tar²ta²ki³a² wi¹lwen¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

30 Ãh¹lxi³sxã³ wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xa² yã¹nx2na³li¹. 31 Nxe³te³nah¹lxi¹. Yain³txa³ki³a², Mos³tar²ta³ki³a² yã¹nx2na³li¹. Nxe³ki³ai²na² kxĩh³nũ³xa² ũ³whĩ¹kĩ³tãu³a¹ hĩ³ne³ka³ki³a² yxo²ha³kxa¹ ki³jũ¹lxi²sa²sai¹ki³ai²la¹wi¹.
32 A²nxe³ki³ki¹ai²na² ki³jũ¹lxi³khai¹nxe³ki³su² kxan²ti³ ta³ki¹ai²na² ka³lũ³nũ²la² wi¹wen¹nũ²la² hai³sxan¹tẽ³kxa² ã³wa²tot1sa²sai¹nũ²nhai¹. Hi³a²khai³xa² wen¹nũ²nhai¹. Nxe³sxã³ ã̄i³ka² ã³wxã³ha²kxai³ yeh²nxi³nũ²nhai¹. Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ Txa²wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ wi¹la² ĩ³a³lxa³ti³hi¹txã²ti³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ a²wi¹lhĩ¹na² jũ¹nxa² so¹lxi³ yxo²ĩ²sah¹lxin¹kxan²ti³ ye³jen¹na² ĩ³kãi²non³sxã³ yxo²ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Jã¹nxe³sxã³ wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ka³lxa¹jau³xa² te²u¹jã¹nxe³jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a² hxi²kan¹ti³ wi¹kõ³nyhain¹kxa² yã¹nxe³sxã³ ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² so¹lxi³ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ a²si³yxau³tãu³khai³xai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² so¹lxi³ wã²nxũh¹ ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ĩ³ye³na² ã³wxe³lhu²si¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

35 Nxe³nxa²ha¹te¹ sũ²ni²khai¹nxũ²la² Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩ³ye³na² Ka³li³le²a² ye³na² yxo²ha³ti³lhi³a³sah¹lxi³wxi¹ Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
36 Nxe³te³na¹, a²nũ²a² nũ³ka̱³txa² ka³lxa¹txi³ wxã³sxã³ ãn³sa²ki³nũ²kxain¹tũ³ka̱³txa² ĩ³sa²si¹hã³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³khai³nũ³ka̱³txa² sa²kxai³lu² whãi²na¹ ka²no¹a²ka³lo³ai²na² ũh³nxũ³sa²tã³nũ¹xi²sxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² ka²no¹a² ã̄³ka³lo³a² kũ³we²ki²la² ka³lxa²nxa³ka³lo³nãu³xa² ai³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
37 Nxain¹tãu³a² kãin² sa²xit3jain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²xit3sxã³ ĩ̄³yau³xa² sa²so¹sxã³ sa²ta³kãu³sxã³ sa²ka²la¹so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka²no¹ai²na² ĩ³ni³sa²wi¹sxã³ ã³nũ¹te³lhxã³ yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Nxe³hĩ¹kxai³lu² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² ka²no¹a² si³ka³la³nhãu³ã¹ sxa³sxã³ ãu³xi²nũ²la² wã²la²ka³lo³a² ãn³ne³ka²la¹nha²sxã³ sxa³sxã³ ãu³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³tu¹lxi²si¹hain¹jau³xa²sa¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lãi³. Nxet3sĩ¹lxi¹.
Ĩ³lo³nxi²nẽ³te³lhxã³ sĩn¹na³li¹. Hxi²waun³ta²kxi³yxau³jah¹lã²ji¹wi¹?
Yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
39 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ ĩ³sa²yxau³sxã³ i³txai²na²
ĩ³kwa̱i²kwa̱i²kxi²ha²kxai³, ĩ̱³yau³xai²na²
ĩ³ye³kxi²ha²kxai³:

— Ã³yit1sxã³ ã³nhãu²no³txa²sã²nhẽ³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ i³txai²na²
ã³wxe², ĩ̱³ye³nai²na² ã³nhãu²no³ti²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 40 Nxe³ha²kxai³lu¹
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ yu̱h³li³nx2ti³ji¹wi¹?
Hãi¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² so¹lxi³
yxo²ĩ²jah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
41 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
sa²kxai³lu¹ ĩ³yon²ta³kxi²nha²sxã³
ĩ³ye³kxi²nyhu¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³jah¹lo²ta̱n³te²la¹xã³? Jah¹lai²na²
wãn³txa² it3ta² ũ̱n³ju³ta² ã³wxe³si¹jau³su²
ĩ̱³ye³na² sa²hãu²not3si¹jau³su² nxe³ten¹tu³wi¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5

Ko̱³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³li³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ̱³ye³nai²na² ã³yxo²ha³ti³sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ha³lo²a² Je³ra²sa² nũ̱³ka̱³txa²
yxau³ta³ko³xa² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Ã³wi¹hain¹tãu³a¹ Je³su²jah³lai²na²
ka²no¹a² a³li³tãu³a¹ a²nũ²a² ko̱³nxe³te²a²
yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³yxau³jah¹lo²su²
te²kxai³lu¹ ne³khau²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3-4 A²nxe³jah¹la² ya³lu²te²a² sa²nĩ̱³kxi²ko³nãu³a¹
yxau³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³
a²nũ²a² ã̱³xa² hxi²kan¹ti³ ũh³wxe³ain¹ta¹hxai²na²
Ye³ka³lxa¹txi³ kwa³thi³lĩh³na² sa²hxi²kĩ¹i²
sa²yu̱x3kĩ¹i² nain¹to³kxan²ti³ ya³lot3sxã³
ĩ³hxau³kxi²nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Hxi²kan¹ti³ ĩ³hau³kot3tain¹to³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
5 A²nxe³jah¹la² ya³lu²te²a² sa²nĩ̱³kxi²ko³nãu³a¹
nũh¹yxau² wã³la³ka³txa²nãu³a¹ nũh¹yxau²
ka³nxah³ti³na² wxan¹to³hi² tah³lxa³ka³ta²
to̱¹ka³ta² ũ³yho³li³nha²to³hi² a³lan²ti³nha²
jã¹nxe³to³hi² nxe³yain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³la² u²ten³sa²tã³sxĩ²tãu³ yãn³txi³
ĩ³ha²no¹nha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
ĩ³sa²nẽ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 7-8 Nxe³nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²ta³a² ko̱³nxe³jah¹lãi³. Wa²li³txu¹li¹.
Jah¹lai²na² wxa²nxũ²kwa̱i³li³txu¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
in³jah¹lai²na² sa²kxai³lu¹ wxan¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²wã¹sũ̱³na²
sĩ³hxa²ã³ji¹lã²ji¹wi¹? Ĩh¹nxe³sa²te³lin¹ji¹wi¹?
Ĩ³khãu³lhxa³ti³sa²txa³hẽ¹li¹. Txa²wãn³txai²na²
ĩ³wã̱³txi³sain³nxa²ha¹jau³xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
hi²sen³su² oh³nãu³a¹ yxau³jah¹la²
hi²sen³su² ain³kxi²sa²jau³xai²la¹i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩh¹nxet3sxã³ ĩ³yĩ¹li²nhãn¹ji¹wi¹,
wxa²ĩ³lxa²su¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² ĩ³wa²lũ̱³xi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²ĩ³lxa² Yxo²ka³lxa¹jah¹lo²sa¹wi¹,
ka³lxa¹khaix1te²sa²sĩ¹nha²kxai³lu¹.
10 Jã¹nxa¹jau³su² ta²ko¹xai²na²
a³li³si¹sa²nhĩn¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³sa²sĩn¹txa³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³hĩ¹nãu³a²
wã³la³ti²ka³nãu³a¹ ka³yxuh³xa² kwa³jan³ta²
yxa³kxa² ũ³yhait1ho³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Nxe³ain¹ye²ha²kxai³ a²ta³a² nũ̱³ka̱³txa²
a²wãn³ti³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³wã̱³txi³sain³te³nah¹lxi¹:

— Yxa³kxa³nãu³xai²na² ĩ³sa²si¹hã³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Ka³yxuh³xai²na² ã³nxũ²kwa̱i³wi¹ti³ten³sa²sĩn¹nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
a²wãn³ti³kxai³lu¹:

— Jã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³,
a²ta³a² nũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu²
in³txai²na² wxa²nxũ²kwa̱i³li³ain¹sxã³,
yxa³kxi³nãu³xai²na² ã³nxũ²kwa̱i³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³ yxa³kxa² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa²
sa²kxai³lu² yxo²ha³kxa¹ a²wã³la³ti²ka³nãu³ai²na²
ã³ni³hi²kan³sxã³ ĩ̱³yen³nãu³ai²na²
ã³yu¹nũ̱³sxã³ ĩ³lo³nxi² ya²lun¹ti²hxan³ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Nxe³ha²kxai³lu¹ yxa³kxa² nũ̱³ka̱³txai²na²
a²wã³la³ti²ka³nãu³xa² sa²kxai³lu²
yuh³lxa³txi³ ã³ni³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Sxi²yhe³nai²na² ã³ni³hi² Je³ra²sa²
nũ̱³ka̱³txa² a²ko³xai²na² yxo²ha³kxa¹
ã³ni³hi² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu̱³
ha³lo²ai²na² ĩ³ye³kxa²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ aun³ti²
wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la², ha³lo²ai²na²
ĩ²te³lhxã³ka². 15 Aun³ti² wxã³ain¹ka³tu̱³
Je³su²jah³lai²na² ĩ³ha¹txai¹nha²kxai³
in³txai²na² a²ta³a² nxũ²kwa̱i³li³nyhain¹jah¹lai²na²
ĩ²ai¹nha²kxai³, nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
In³txai²na² wã²la² wi¹wi²kxi²nha²sxã³
yxau³ha²kxai³ wi¹lxon³kxi² yxau³ha²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² a²nũ²a²nãu³xai²na²
ĩ²ain¹tãu³, yu̱h³lã¹khaix1ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16-18 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹ a²nũ²a²
ha³la³je¹nai³kxai³ ha³lo²a² ĩ²ain¹tũ̱³ka̱³txa²
sa²kxai³lu¹ ĩ³ye³sxã³ aun³ti² wxã³ain¹tũ̱³ka̱³txai²na²

ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²ha³lo²a² ko¹xai²na² wxa²li³txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹kxai³lu¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ wa²li³te³lhxã³ nxe³ha²kxai³ ka²no¹a² ã³wih¹ka³tu̱³ a²nũ²a² a²ta³a² nxũ²kwa̱i³li³yain¹jah¹la². wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ã³si³tẽ³nxa²ha¹ju³ta² ten³khaix1sa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Yxãn¹ta¹ hai³txi³ Je³su²jah³lo³la³ hãi¹nxe² wxã²nã¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ju³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² a²wãn³ti³kxai³lu¹:

— Wxa²sxi²yhe³na² wxa²ya̱³lxi³nãu³xa² sxi²ha² ĩ³txu¹li¹. Nĩn¹ka³tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na² kãi³kxi¹nxa²ju³ta², ĩ³hen³txi³txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ĩ³sxã³, a²sxi²yhen³nãu³xai²na² hxi²ka² hxan³jen³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lai²na² kãi³kxi²ju³ta² ĩ³hen³txi³sxã³ ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kãin² ĩ³wã̱³wã̱³txi³kxi²nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jai²rah³la² Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ̱³ye³na² a²yxo²ha³tih³nãu³xa² Je³su²jah³lai²na² ka²no¹a² ã³yxo²ha³ti³sa²sai¹ka³tu̱³ a³li³hĩ¹na¹ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu² ã³nũ²kxain¹sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 22-23 Nxe³ju³ta² in³txa² a²ĩ³lxa² Jai²rah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² a²hxi²kan¹jah³lo²sa² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Jai²rah³lo²su² te²kxai³lu¹ wxã³sxã³ Je³su²jah³la² ĩ²ain¹ka³tu̱³, ãn³ka̱³ti̱³wxe³sxã³, ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²ka³ne³lxa² ya³lu²kxi²sa²tẽ³na³li¹. Wxã³sxã³ txa²ka³ne³lxai²na² wxa²wxai³kxi¹sẽ¹li¹. Nĩn¹kxai²nãn²tu̱³ we²nxi²xi²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², Jai²rah³la² ã³si³tẽ³kxa² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa² ã³ki³ka³ti³kxain¹sxã³ ãn³kax3tũ̱³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txu¹ha² ĩ³ton³kxi²ta¹ka³lxa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

25-26 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txai²na² nxe³tau³ta² ka³na³ka³na³ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na² kãin² ĩ³ton³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Hxi²ka²hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³sxã³ kwẽ³ko³nhĩ¹nai³ta² sa²kxai³lu², ĩ³si³ti³hon³ka³txa² ã³nĩ³ton³ ãn³si̱³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ hĩ³he³kxa² hoh³lxi³sa²jah³la² ĩ³ta³ka³txai²na² o²la³kxi²te³lhxã³ a²ha³te̱h³nxã³nxa² ũ³yho³hi²txã³nxa² hãi¹nxe³ti̱³xa² ũ³hũ¹hxa³tain¹kxan²ti³nũ¹ hai³txi³ we²nxi²ti³hex1ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Hãi¹nxe³sxã³ khãuh³lxi³ton³nha²ha²kxai³ hãi¹nxe³sxã³ ã²la² kãin² ĩ³ton³to³ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². 27 Nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²nũ²a² ĩ³ton³te²su² te²a² we²txi²jau³su² ain³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ wxã³sxã³ Je³su²jah³la² ĩ³hit1sxã³ ã³ya̱u³son³kxi²ka³tu̱³ a²wã²la²ka³lo³a² wxa²to³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 28 Nxe³ju³ta² ta¹ka³lxai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³la³ ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² a²wã²la³ka³lo³a² he³la³ku³ wxa²to³kxi²na¹kxai²nãn²tu̱³ we²nxi²sa³tũ¹xã¹. Nxe³nha²sxã³ wxa²to³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Wxa²to³kxi²ka³tu̱³ wa³su³txi³ ĩ³ta³ka³txai²li² we²nxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²sã³na² wi¹la¹tãu³a² so¹kxi²sain¹na²na¹. Nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txai²na², a²nxũ²kwa̱i³ye³la³nãu³a¹ a²sa²wa³ti̱³nha²sxã³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹te²la³ta̱³ txa²wã²la³ka³lo³ai²na² wxa²to³syah¹lxin¹si²lxi¹? Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 31 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² a²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³li³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² kãi²li³tũ̱³ka̱³txai²na² a²ki³ka³ti³kxi²wxe³sxã³ ãn³to³nxain¹sĩn¹na³li¹. Nxe³nxai¹nha²kxai³ ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³: “Ĩh¹te²ta̱³ wxa²to³sain¹ji¹wi¹?” Nxe³nhĩn¹jau³xai²na² ĩ³ye³nhĩn¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² a²nũ²a² wxa²to³te²a² ĩ²te³lhxã³ Je³su²jah³la² sa²wa³ti̱³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Yxãn¹ta¹ tu¹ha³ka³lxai²na² sa²kxai³lu², ju¹tai²na² sa²kxai³lu² ã³ne³wxe³khai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, kãin² yu̱h³lxi³ha²kxai³ ĩ³ka³ta³txa³sa²ha²kxai³ wxã³sxã³ Je³su²jah³la² ã³ka³ti³wxe³ka³tu̱³ ha³lo²a² hãi¹nxe³ti³xa¹ ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxet3sã¹nxi¹. Yxo²ĩ²sa¹nha²kxai³ we²txi¹nxa²ha¹xĩ¹. Wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³txa²hẽ³ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Jai²rah³la² wẽ³sa² ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹jau³su²

35 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²nyhain¹tị³kxai³lu² a²nũ²a² ka³na³ku² Jai²rah³lai²na² sxi²ha² wxã³sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jai²rah³lãi³. Nxet3sĩ¹lxi¹. Wxa²ka³ne³lxin¹txi²³sxã³ ya³lu²kxi¹nx2na²li¹. Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² ĩ³hxi²kạu³kạu³sĩn¹txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Nxe³kxan²ta¹ jau¹xai²na² ĩ³ye³kxain¹kxan²la¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²hxi²kan¹jah¹la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Yuh³lxi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹sxã³ yxo²ĩ²sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

37-38 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu¹, a²nũ²a²nãu³xai²na² ã³si³tẽ³kxain¹te²nãu³xa² ha³lo²a² yxau³sxã³ wahx3nxe³si¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ Pe²jah³la² so¹lxi³, Ti³a²kah³la² so¹lxi³, Jo³ãu²ah³la² Ti³a²kah³la² a²lo³na² so¹lxi³, Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³la³kxah¹lxi³sxã³ a²sxi²ha² yạu³son³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹ thĩ¹nai²li² a²nũ²a²nãu³xã² yxau³te²nãu³xa², kãi²nxon³sxã³, kãin²nạ̃n³ti³sxã³ hxi²kạu³kạu³nha²sxã³ he¹li³ye²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxe³ju³ta²kxai³, Je³su²jah³la² ã³wih¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²yạn³ti³tạ³ hxi²waun³txi³nha²sxã³ kãin²nạ̃n³khaix1yah³lxin¹ji¹? Hai³txi³ wẽ³sa³la³ ya³lu²nxa³wi¹. Hãi¹nxe³sxã³ kãin² ãu³xi²na³li¹? Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²nãu³xai²na² yxo²ĩ²ai¹nxa³jau³su² ĩ³yxo²kwa³lxi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ aun³ta²li³si¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ a²wĩ³na² so¹lxi³, a²hã³ka³na² so¹lxi³, Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² so¹lxi³ sxã³ Je³su²jah³la² tẽ³li³yhu¹sxã³ a²wẽ³sa² sxa³thĩ³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Ã³wi¹hain¹ka³tụ³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² wẽ³sa² a²hxi²ka² hxi²ki³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wẽ³sãi³. Ĩ³sa²yxau³nxi¹. Nxe³nxa²ha¹xi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxe³hĩ¹na¹ wa³su³txi³ wẽ³sa²kxai³ ĩ³sa²yxau³ka³tụ³, ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la², wãi²ta² wẽ³sa²kxai³la². Nxe³ju³ta² ãn³si³tẽ³kxi²tũ³kạ³txai²na² kãin² wạ̃³txi³lo³tain ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹, yxo²xũn³txi³ ĩ³kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Ju¹tai²na² a²nũ²a² ã³xa² ĩ³hen³txain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³ wẽ³sai²na² yain³txa² ũ³hũ¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

6

Na³sa³re²thĩ³nãn¹tũ³kạ³txa² sa²yxo²ã³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ nũ¹ã¹ wa²li³ain¹ka³tụ³ a³li³lah¹sxã³ ton¹ta³ko³xai²na² ã³nxai³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³lu² ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³nxa²ha¹te¹, Sa²ba³to³ nxe³ju³kxai³lu² Ju³te²a² nũ³kạ³txa² ĩ³ye¹nxain¹to³ju³kxai³lu² Ju³te²a² nũ³kạ³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wãn³txa² jau¹xai²na² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kạ³txa² sa²kxai³lu² ain³kxain¹ka³tụ³ ĩ³wã³wạ̃³txain¹sxã³ yxo²o²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ĩh¹nxe³ju³khai³xa² ĩ³hxi²ka¹txai¹nhĩ³te²la¹ku¹? Ĩh¹te²tạ³ wxi²kan¹jau³xa² ĩ³tih³nxe³hĩ³te²la¹ku¹? Ĩh¹nxe³sxã³ wã³nxĩn¹sxã³ kãi³hĩ³te²la¹ku¹? Kị³nhai¹. Kọ³nũ¹hxain¹kị³sxa³nhai¹.

3 Jah¹lai²na² hãi¹nxe³sxã³ sxi²ha² ton³ju³ta² a²hoh³lxi³su² jah¹lai²la¹wi¹. Jah¹la² Ma³ri²a³ka³lxai²na² a²ki³lha³lxa² nxe³ha²kxai³ Ti³a²kah³lai²na² Jo³se²ah³lai²na² Ju³ta²sah³lai²na² Si³mãu²ah³lai²na² ain³sxã³ a²kan³ti³nãu³xa² nxe³ha²kxai³ nxe³jah¹la¹wi¹. A²ha³ĩ³ti³nãu³xa² yxau³ye²nẽ³lain¹na³li¹. Hxi²kan¹jah¹lo²sxa³wi¹. Nxe³sxã³ hxi²ye¹ta³lxain¹sxã³ e²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² a²wãn³txa² hen³txi³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²ĩ²ain³na³li¹. Yxãn¹ta¹ a²wã³tạ̃³xa²nãu³xa² hi²sen³tạ³ so¹lxi³ yxo²ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³, sxã³ yhein³khai³xa² yxau³yain¹tũ³kạ³txa² hi²sen³tạ³ so¹lxi³ yxo²ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³, a²nũ³kạ³txi³khai³xa² hi²sen³tạ³ so¹lxi³ yxo²ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³ ain¹na³li¹. Jã¹nxe³sah²lxin¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² hxi²kan¹ti³ nũ³kxũn³ju³ta² kãi³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Hãi¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ³ton³te²su² ka³lxa²nxa³te²su² te²a² so¹lxi³, wxa²hxi²to³hain¹sxã³ ĩ³we²nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

6 A²nũ²a² yxo²ĩ²ai¹nxa³ju³ta² Je³su²jah³la² ĩ³wã³wạ̃³nxe³khaix1ain¹ta Nxe³sxã³ sxi²yhen³nãu³xa² ai³lha²thet3sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³sa²si¹hã³si¹hain¹jau³su²

7-9 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹. a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³kạ³txai²na² ĩ³kaix1so¹sxã³, ha¹li¹ wxa²hau³kot3sxã³

ĩ³sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³sa²si¹hã³ain¹sxã³ ã³wxãn³txa³ ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ha²kxai³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Kọ³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³li³si¹tain¹ yain³kxain¹ hĩ¹na² a²yen³kxa² hxi²kan¹ti³ kãi³ain¹na³li¹. Txa²hxi²ka¹na¹ju³ta² ũ³hũ¹nx2ta¹wi¹. Yxãn¹ta¹ ai³yah³lxin¹ju³ta² a²yen³kxa² tẽ³sxã³ ai³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Tãu²nxa² so¹lxi³, tẽ³sxã³ ã³nxai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Hai³txi³ yain³txi³nṵ̃³la³ tẽ³xa³i² wã²lẽn¹ta³ tẽ³xa³i² ha³tẹ̱h³nxã³nxa² ũ³yho²hi²ki̱³txã³nxa² wã²lẽn¹ta³ wi¹so¹sxã³ tẽ³xa³i² nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Yu³wi²kxi²nyhah¹lxin¹ka³lo³a² so¹lxi³ yṵ³wi²ki²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ wã²la²ka³lo³la³ tẽ³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.

10 Jã¹nxain¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹jau³xa²sa¹:

— Sxi²yhe³na² ĩ²li³jen³su² je³nãn²tṵ³ ã³nxai³yah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³ sxi²ha² ã³wih¹te³lhxã³ a²wa³kxẽn³yah³la² ka²la¹txa²lxain¹kxai²nãn²tṵ³ a²nxe³jah¹lo²su² jah¹la² sxi²ha² so¹lxi³ ãu³xi², yai³ni², nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Sxi²yhe³nai²na² he¹yah³lxi¹nhĩ¹nãn¹te²tṵ³ sxi²ha² ã̱³xa² ã³ya¹ya¹jah³lxi³txa³hẽ¹li¹.

11 Yxãn¹ta¹ sxi²yhe³na² ĩ²li³jen³su² je³nãn²tṵ³: “Wxãi²na² ten³nxa²lxi³sĩ¹nx3nhai¹.” Ne³nx2tain¹kxai²nãn²tṵ³, Txa²wã¹sṵ̃³na² wãn³txi³la³ ain³kxi²ti³ten³ti³he¹xai¹nxa³kxai²nãn²tṵ³ sxi²yhe³nai²nãn²tṵ³ wa²li³jah³lxi³hẽ¹li¹. Wa²li³yah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³ kĩh³nṵ̃³xa² wxa²yṵ³kxa² ti³so¹yah³lxin¹tṵ̃³xa² ti³yṵ³tṵn³ta³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³ a²kọ³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³ain¹yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

12-13 Nxe³ka³tṵ³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ã³nxai³ain¹ka³tṵ³ a²nṵ̃²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sṵ̃³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹kọ³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² ã³na¹sxã³ ã³ta³lo³ta³wxe³ki̱³si¹jau³xa² ĩ³hen³txi² kọ³nxe³te²a² yãu³ka³txa² ka³lxa¹txi³ nxũ²kwa̱i³li³si¹hai¹ni² a²nṵ̃²a² ĩ³ton³te²su² te²a² ka³lxa¹txi³ o²lyau³xa² a³se³to²na²yau³xa² tẽ³sxã³ wxa²ne³tọ¹la³kxi²sxã³ ĩ³we²txi² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² su²lhã³jau³su²

14 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² kãi³ju³ta² sa²kxai³lu² a²nṵ̃²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹jau³xa² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la² E³ro²jah³lo²su² te²kxai³lu² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tṵ³ a²nṵ̃²a² ĩ²li³te²a² e³te³nah¹lxi¹:

— Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nẽ³jah¹lo²su² ya³lu²ka³tṵ³ ã̱³xa² ĩ²li³te²a² e³te³nah¹lxi¹:

— E³li²ah³lo²su² te²la¹i¹. Nxe³ain¹ka³tṵ³ a²nṵ̃²a² ã̱³xa² ĩ³lxi³nũn³te²a² e³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² Txa²wã¹sṵ̃³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lai²la¹i¹. Kxã³nhxĩ¹nai³tã² ĩ³sa²si¹hã³nẽ³kxu¹jã¹nxe³jah¹lai²la¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Yxãn¹ta¹ jau¹xai²na² E³ro²jah³lai²na² ain³kxi²ka³tṵ³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Ha³la³je¹nai³tã² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ũ³nhe³ki²lho¹si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³ai¹na¹hẽ³li¹. A²nxe³jah¹la² hĩ¹na² ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

17-18 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu¹, ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³lu¹ E³ro²jah³lai²na² a²lon³na² a²ĩ³lxa² Fi³li²pah³la² ĩ³yĩ¹li²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tṵ³ Fi³li²pah³lai²na² a²sxe³xa³ka³lxa² a²ĩ³lxa² E³ro³ti²a³ka³lxa² ĩ³yĩ¹li²ta¹hxai²hẽ¹la². E³ro³ti²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² E³ro²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu² ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³lu² hait1so¹kxi²yha¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tṵ³ta¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ E³ro²jah³lai²na² ĩ³tih³nxe³jau³xa²sa¹:

— E³ro²jah¹lãi³. Nxet3sĩ¹lxi¹. Wxa²lon³na² Fi³li²pah³la² a¹he¹na³li¹. Nxe³kxa²yu³su² a²sxe³xa³ka³lxai²na² hait1so¹kxi²yha¹hin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹. Kãi³in¹ju³ta² Txa²wã¹sṵ̃³na² te³nxa³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³ha²kxai³ E³ro³ti²a³ka³lxai²na² a²hi²sen³kxai³lu² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ³xa̱n³ta³kxi²khai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a²wẽ³sãi¹yah³lai²na² sa²kxai³lu² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²kxai³ i³ain¹sãn²sxã³ sa²tai³kxain¹sxã³ sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ̱¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³kxa²yu³su² E³ro³ti²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² ĩ³su²lhã³ti³ten³khaix1ain¹ta¹ hxi²kan¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

20 Hxi²ka¹nai¹nxa³ju³ta²sa¹: E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wi¹lhin¹khai¹nxe³sxã³ wain¹khaix1jah¹lai²la¹xã¹. A²kọ³nxe³ju³ta³la³ yũ³ti³hex1jah¹lo²sxa³xã¹. Yṵh³lxai¹na¹nhã¹, Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²su¹. Ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ a²sxe³xa³ka³lxa² a̱n³txi³ju³ta²kxai³ ĩ³su²lhã³ain¹kxa²ya̱n³ti³su² E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² ã³non²ta³kxi²to³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa² E³ro²jah³lai²na² ain³kxi²sxã³ kãin²

yu̱h³li³to³nha²sxã³ ĩ³wã̱³wã̱³ta³kxi²nha²kxan²ti³nũ¹
ka³lih³kxi²nha²sxã³ ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Nxe³to³ta¹ a²ha² ya̱n³nãu³kxai³lu¹
E³ro²jah³lai²na² a²hi²sen³kxai³lu¹
a²hã³ka³na² ẽ¹na² a³li³la¹hain¹ju³tai³tã²
ain³kxi¹xi²nha²te³lhxã³ kãi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Kãi³ain¹ju³ta²sa¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ka³lxa¹txi² so³ta²to² nũ̱³ka̱³txa² a²hxi²kan¹ti³nãu³xa²
hãi¹nxe³ti̱³xa² ka³lxa¹txi² Ka³li³le²a²ko³xa²
a²hxi²kan¹ti³nãu³xa² ka³lxa¹txi², nxe³ain¹ka³tu̱³
ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³
a²yain³txa² ka³lxa¹txi³ kãin² ĩ³yai³ni²,
yain³txi³yau³xa² ũ̱n³jau³xa² kãin² ĩ³na²,
nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³ta¹
E³ro³ti²a³ka³lxa² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹
e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:
— Hĩ¹na² txa²ha³lo²a² hau³kon³na³na¹.
Hĩ¹na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² su²lhã³ai¹na¹ju³ta³nũ³a²
a̱in³nha¹nhã¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Nxe³ju³ta²kxai³
E³ro³ti²a³ka³lxa² a²ka³ne³lxa² ya³sxã³
a²nũ²a² ã³yã³nũ²kxain¹thĩ³nãu³a¹
ã³wih¹sxã³ nũ̱h¹ ã³ha³te̱³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² E³ro²jah³la² kãin² ĩ³ka³li³kxi²,
E³ro²jah³la² ĩ³ka²la¹tũ̱³ka̱³txa² kãin²
ĩ³ka³li³kxi² nxe³yhain¹te³nah¹lxi¹
E³ro²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹
wãin²ta¹ka³lxai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Yã¹te² yen³kxa² ten³nxa²ji¹xi¹?
A²yen³kxa² a²te³nĩn¹kxa² ĩ³wã̱³txi³san¹kxai²nãn¹tã̱u
ũ³hũ¹nxa²ha¹tũ¹xĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Jã¹nxe³sxã³ E³ro²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹
— Txa²yen³kxa² yxo²ha³kxa² ha³ta̱³nxãn²txi³
ĩ³ha³la³tãu²so¹sxã³ ũ³hũ¹nxa²ha¹tũ¹xĩ¹,
ĩ³wã̱³txi³san¹kxe³la³ti¹. Ki³han³nxa³xi¹.
Nxe³ju³ta² txa²wãn³txai²na² ĩ³wa²li²na¹ke³la³te̱²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² a²ko̱³nxe³ju³ta² ũ³hũ¹sa²hĩ̱³nx2nã³nu¹
Jã¹nxe³sa²kxa²ya̱n³ti³su² na¹nhi¹.
Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
24 Nxe³nxa²ha¹te¹ wãin²ta¹ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² wa²li³sxã³ a²hã³ka³na²
ĩ³wã̱³txi³te³nah¹lxi¹:
— Hã³kãi³. Nxe³nxi¹. Yã¹te²a² yen³kxa²
ĩ³wã̱³tain¹hĩ̱³na¹te²la¹ku²? Na¹nhi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹:
— "Jo³ãu² Ba³tis²jah³la², ĩ̱³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nẽ³jah¹la² a²ne³ka² so¹lxi³
ten³sa³nha²wi¹." Nxe³txai¹nhẽ³ni¹.
A²hã³ka³nai²na² wãn³txa² ĩ³wã²lũ³xi²jau³xa²
ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²wãin²ta¹ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² ã³ni³hi² ĩ³whi¹xi²ka³tu̱³
a²hxi²kan¹te²a² sa²kxai³lu² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Jo³ãu² Ba³tis²jah³la², ĩ̱³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nẽ³jah¹la² a²ne³ka²
so¹lxi³ pra²ta²ka³lo³a² ũ³yhe³hẽ²ti³sxã³
ũ³hũ²xa¹sẽ¹li¹. Kwẽn¹tai²na² ten³sa³nhai¹.
Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
26 Nxe³ju³ta²kxai³ a²hxi²kan¹ta²
si³yxau³jah¹lai²na² ĩ³ãin²txi³khaix1ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ ha³la³je¹nĩn³kxai³ a²wãn³txai²na²
a²yen³kxa² wãin²ta¹ka³lxai²na² ũ³hũ¹te³lhxã³
nxe³ain¹jau³xai²na² yxo²a̱n³ta³ti³ e³ain¹jau³xai²na²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²i² ain³kxi²
nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³
E³ro²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wãn³txai²na²
ĩ³wa²li²ju³ta³la³ ten³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²ẽ¹nãu³a¹
o̱³nxa³jau³su² ĩ³ye³kxain¹kxa²ya̱n³ti³su²
Sũ̱³na² ko̱³nxe³ju³ta³la³ ũ³hũ¹ain¹kxa²ya̱n³ti³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 27-28 Nxe³ha²kxai³
kwẽn¹ta²kxai³ so³ta²to²jah¹la² ĩ³kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la².
Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ũ³nhe³ki²lho¹sxã³
tẽ³sxã³ wxã³si¹hain¹jau³su² ĩ³kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu̱³, so³ta²to²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
a³li³sxã³ sxi²ha² kan²thĩ³na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² yu̱³la² kãin²ta³wxi²a²
tẽ³sxã³, Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²ne³ka²
ũ³nhe³ki²lho¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³
a²ne³kai²na² pra²ta²ka³lo³a² ũ³yhe³hẽ²ti³so¹sxã³
a²wãin²ta¹ka³lxai²na² ũ³hũ¹ka³tu̱³
ta¹ka³lxai²na² a²hi²sen³kxai³lu² a²hã³ka³na²
ũ³hũ¹ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Nxe³ju³tai²na²
Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa²
ain³kxain¹ka³tu̱³ ya³lu²tai²na² a²ne³ki³la³
yũ²nxa³sxã³ a²nũ²a²nãu³ai²na² so¹lxi³
so¹sxã³ sa²nĩ̱³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ka³lxa²nãu³xa² yai³nain¹jau³su²

30 Nxe³nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³
Je³su²jah³la² ĩ³sa²si¹hã³ta³nũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu², ã³wa̱³lain¹ka³tu̱³ a²yen³kxa²
kãi³ain¹ju³ta² a²yen³kxa² a²nũ²a² ã̱³xa²
ĩ³yau¹ũ³yhain¹jau³xa² a²hãi¹nxe³ti³xa²
Je³su²jah³la² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
31 Nxe³hĩ¹na² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa²
Je³su²jah³la² ĩ²te³lhxã³ ã³tĩ̱³i² wxa̱³li²
jã¹nxe² nxe³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
whãi²na¹, hxi²kan¹ti³ yain³txa²ha³ta̱³nxãn²ti³
ĩ³yai³nain¹to³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³,
Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa²
nũ̱h¹ ã³nxai³ya³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Nũ¹ã¹
jũ¹nxe² ĩ³ye¹nxi²ya³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
32 Ai¹nha²kxai³ ka²no¹a² nũ̱h¹
ã³wi¹hain¹ka³tu̱³ ha³lo²a² a²nũ²a²
yxau³ai¹nxa³ko³xa² ã³nxai³te³lhxã³

wa²li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [33] Yxãn¹ta¹
wa²li³ain¹ju³ta² a²nũ²a²nãu³xai²na²
ĩ²ai¹nha²kxai³ ain³kxi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu̱³ sxi²yhen³nãu³xa² hãi¹nxe³ti̱³xa¹
wa²li³sxã³ a²yu³kxa² ã³ni³hain¹ka³tu̱³
a²ko̱¹xai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
yxau³ai¹nxa³ko³xai²na² sa²kxai³lu²
a²ne³hẽ³txa¹ ã³wi¹hũ³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[34] Nxe³ka³tu̱³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu²
ãn³yxo²ha³ti³lhi³nũ²la² ka²no¹a² a³li³ka³tu̱³,
a²nũ²a²nãu³xai²na² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txai²na²
ĩ²ain¹tãu³ Je³su²jah³lai²na² ãin²ta³lxi³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ãin²ta³lxi³nha²te³nah¹lxi¹:

— Tũ̱¹ka̱³txai²na² o³ve²a³ nũ̱³ka̱³txi³hũ̱³na³na².
O³ve²a² nũ̱³ka̱³txa² a²wa³kxẽn³yah¹la²
yũ²nxa³kxe³hũ̱³nxe² hxi²ka̱u³ka̱u³nha²sxã³
yxau²xai³tũ̱³ka̱³txi³hũ̱³na³na¹. Nxe³ha²kxai³
ã³nãin²ta³lxi³sa³nhã¹. Je³su²jah³la²
a²ẽ¹nãu³a¹ nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² ka³lxa¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[35] Nũ²la² sũ²ni²khai³nxe³nũ²la²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti¹ai²na² sxi²jen³ti³la³ yũ²nxa³ti²tu³wi¹.
Hĩ¹na² ka³nxa³hi²tẽ³na³li¹. [36] Nxe³ha²kxai³
a²nũ²a²nãu³xai²nãn²tu̱³ ĩ³sa²si¹hã³txain¹sĩ¹nhẽ³li¹.
Ha³lo²ai²na² ta̱³nxa², sxi²yhen³nãu³xa²
ta̱³nxa² a²yain³txa² so¹kxain¹si¹hain¹jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³txain¹sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
[37] Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na² ũ³hũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹,
a²yain³txa²sa². Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hxi²kan¹sa²sĩ¹nxa³nha²wi¹. A²nũ²a²
nũ̱³ka̱³txai²na² yain³txa³tũ̱³xa² te³nain¹tũ̱³xa²
kãin²khaix1na³li¹. Nxe³tũ̱³xai²na²
sa²kxai³lu² a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la²
kwẽ³kxa² hãi¹nxe³ti̱³xa² wa³ko³ni²
yxau²xai³kxai²nãn²tu̱³ hxi²kan¹ti³
ũ³yho³hi²nxa³lho³li¹. Nxe³ha²kxai³
hxi²kan¹ti³hex1sa²sĩ¹nx3nhai¹. Ĩh¹nxe³thĩ̱³nha¹jiã³lu³?
Nha¹nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[38] Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Yain³tũ̱³xa² yũ³ah³lxin¹tũ̱³xa²
ai³sxã³ wxa²hau³ko³jah¹lxi³sã²nhẽ³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ wxa²hau³ko³ta³lu̱³xai²na² ĩ³yxo²ha³kxa¹
ĩ³hen³tain¹jau³xa²sa¹:

— Yain³tũ̱³xa² tũ̱³ha¹li¹ tũ̱³ha¹li¹
ka³na³ki¹ tũ̱³xa² yũ² a̱i³na² ha¹li¹ yũ²
nxe³sĩn¹nĩn²su²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
[39] Nxe³ain¹ka³tu̱³ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Si³sa³yu³ta² au³ju³ta² ã³nhai²wxe²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ha³na³ka³lxi² ã³nũ²kxi²sxã³ jũ¹nxe² so¹lxi³
ã³wxe², jũ¹nxe² so¹lxi³ ã³wxe² jã¹nxe²
nxe²xai³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
[40] Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xai²na²
hxi²ka² hxan³sxã³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
wxa²sa²wa²la³kxi¹xi²nũ̱³ka̱³txa² a²nũ̱³ka̱³txi³su²
ha³na³ka³lxi³ ã³wxe² jã¹nxe² jã¹nxe² ã²la²
kãi²lxi³tũ̱³ka̱³txa² ã³wxe² nxe²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[41] Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹
yain³tũ̱³xai²na² tũ̱³ha¹li¹ tũ̱³ha¹li¹ ka³na³ki¹
tũ̱³xa² wxa²sa²so¹xi² a̱i³nai²na² ha¹li¹
wxa²sa²so¹xi² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
te³n³sa²tã³ka³la³yxo²nũ²la² a²yain³txa²
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²jau³xa²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
a²yain³tũ̱³xai²na² so¹sxã³ wxa²nãu²lxi³sxã³
nxe³tũ̱³xai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Hã²wxãn³txa³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³hã²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³
a̱i³nai²na² wxa²nãu²lxi³sxã³ a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[42-43] Nxe³ka³tu̱³, a²nũ²a²nãu³xa² hãi¹nxe³ti̱³xa¹
ĩ³yain³tain¹ka³tu̱³ ũ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yain³txa³tũ̱³xa² a̱i³na² wxa²nãu²lxi³kxe³su²
ũ³kxain¹nxa²ha¹te¹ a²wã³kxi³kxai³
wã²nxa³kxa² so¹sxã³ ha³ti²a² hxi²ka²
hxan³sxã³ nẽ³nha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tẽ³na²,
ne³ki¹lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [44] Nxe³ju³tai²na²
sa²kxai³lu², in³txa² nũ̱³ka̱³txa² hãi¹nxe³ti̱³xa¹
ka³lxa¹khai¹nxe³tũ̱³ka̱³txa² 5.000 nxe²
yain³tũ̱³xai²na² ĩ³yain³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ̱³ye³na² ne³ka³na²ha² wxã³jau³su²

[45] Nxe³nxa²ha¹te¹, kwẽn¹ta²kxai³
yain³ta³lun²ka³tu̱³ Je³su²jah³la² hi²sen³su²
a²sa³wi³ha³lxai²na² ka³no¹a²ka³lo³a²
ã³wih¹sxã³ ĩ̱³ye³nai²na² Bet3sa³i²ta³thĩ³na²
yxo²ha³ti³lhi³si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹tãu³a² a²nũ²a²nãu³xin³txi²
ĩ³xi²si¹hain¹jau³su² ĩ³sa²si¹haun¹ta²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[46] Ĩ̱³sa²si¹haun¹ta²ain¹ka³tu̱³ nũh¹xai³sxã³
wã²la²ka³txa² wxa²ka³la³nũ²la² Txa²wã¹sũ̱³na²
e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². [47] Nũ²la² ka³nxa³hi²nũ²la²,
ka²no¹a²ka³lo³ai²na² ĩ̱³ye³na² nxũ²kwa̱i³ye³la³nãu³a²
ne³hẽn³kxa² hãu¹ha²kxai³ Je³su²jah³la²
so¹lxi³, ha³lo²a² nũ̱¹he¹ha²kxai³
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [48] Nxe³tãu³a¹
i³txa² nũ̱³kxũn³txi³ ka²no¹a²ka³lo³ai²na²
sa²ne³khau²kxain¹ju³ta²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
hxi²kan¹ti³ ũ³kwa³lxĩ¹nha²sxã³ ai³ai¹nxa³ju³ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tai²na²
sa²kxai³lu² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹
ka³la³ka³la²a² ĩ³yxai²lxi²ti³xa² Je³su²jah³la²
ḯ³yau³xa² a²ne³ka³na²ha² wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²yu³kxa² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².

— Ã³wa²to¹tai¹na¹tũ¹xã¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
49 Yxãn¹ta¹ a²sa²wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
a²hi²sen³kxai³lu² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² ḯ³yau³xa² a²ne³ka³na²ha²
ã³wxã³ju³ta² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Ya³lu²te² yãu³ka³txi³sa²lxã²nx3nha²khi³.
Nain¹jau³su², ĩ³wxan¹sxã³ yu̱h³lxi³khai¹nxẽn³ta
50 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai¹ta³li³na¹we¹. Yu̱h³lxah³lxi³txa³hẽ¹le¹:
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

51 Nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
ka²no¹a²ka³lo³a² wi³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹sxã³ i³txai²na² wxa²nhãu²no³jain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² kãin²
yu̱h³lxai¹nha²kxai³ kãin² wã̱³tai¹nha²kxai³
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 52 Nxe³ain¹ju³ta²
yain³txi³nũ̱³xa² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa²
ĩ³yã̱³lã̱³tain¹ju³tai³tã² a²si³yxau³tãu³khai³xa²
ã³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³
yu̱h³lxai¹nha²kxai³ wã̱³tai¹nha²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² ĩ³ton³te² nũ̱³ka̱³txa²
we²txa³lxi³jau³su²

53 Nxe³nxa²ha¹te¹ ã³yxo²ha³ti³lhi³ain¹ka³tu̱³
ha³lo²a² Je³ne³sa³re²ko³xa² wa²li³hain¹ka³tu̱³
ka²no¹a² sa²ha³lo²sa²ta̱³ain¹te³na¹
hi³sa³ka³txa² kan²ka³ta² sa²nĩ¹sa²tai³ka¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
54 Nxe³ain¹ka³tu̱³ kwẽn¹ta²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa²
hi²sen³su² Je³su²jah³la² ĩ²kxi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
55 Ai¹nha²kxai³, sxi²nhãu³xai²na²
yxo²ha³kxa¹ ã³ni³sxã³ ã³wi¹hain¹ka³tu̱³
a²nũ²a² ĩ³ton³te²su² te²a² sxa³ain¹ka³lo³a²
whãi²na¹ sa²ye³hẽn²ti³so¹nyhain¹ka³tu̱³
Je³su²jah³la² a²he¹tãu³a² sa²kxai³lu²
ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 56 Ain¹ka³tu̱³
Je³su²jah³la² he¹tãu³a¹ ĩ²li³tãu³a¹
sxi²yhen³nãu³a¹ ta̱³nxa², sxi²ha²
ka³lxa¹thĩ³nãu³a¹ ta̱³nxa², ha³lo²a² ta̱³nxa²
a²nũ²a² wi¹lain³kxi²nha²te² hi²sen³kxai³lu²
a²nũ²a² ĩ³ton³te²a² tẽ³sxã³ sxi²yhe³na²
nxũ²kwa̱i³ye³li³nãu³a¹ a²yuh³xa²
ũh³wxe³yhain¹ka³tu̱³ wi¹lain³kxi²nha²tũ̱³ka̱³txa²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²wã²la² yxo²ka³teh³nãu³a¹
ha³ta̱³nxãn²txi³ a²nũ²a² ĩ³ton³te²su²
te²a² wxa²to³hũx1ti³ten³nxain¹na³li¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu̱³ a²nũ²a²
ĩ³ton³te²su² te²an²tu̱³ Je³su²jah³la² wã²la²
yxo²ka³teh³nãu³a¹ wxa²to³hain¹te²nãu³xa²
ha³kxa¹, we²nhxa³sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

7

Ju³te²a² si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
ĩ³tih³nxe³jau³su²

1-4 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txa²,
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² ã³nhai¹tũ̱³ka̱³txi³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
kxã³nxai³tã² txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
a²wãn³txa² ĩ³wẽ̱³not3so¹ain¹jau³xa²,
fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txain²txi³ sa²wai³wait3sxã³
sa²yxo²we¹ti²Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³nãu³xain²ti³
yxo²ha³kxa¹ sa²wai³wait3sxã³ sa²yxo²we¹ti²
nxe³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹kxa²yu³su²
kãin² wxa²hxi²han³ta³kxi²ti³nha²sãn²sxã³
ĩ³yai³nain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

— Kãin² wxa²hxi²han³ta³kxi²ti³nha²sãn²ki̱³sxa³kxai²nãn
hyain³ki̱³sxa³lho³li¹. Nxe³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxai¹nha²kxai³, ha³lo²a² a²yen³kxa²
so¹kxi²nyhu¹ain¹tãu³a¹ ã³sxã³ sxi²ha²
ã³wi¹hai¹nha²kxai³ txa²wã¹nũ²a²
hãi¹nxe³ti³xa¹ wxa²ho³xi²han³kxi²ti³nha²sãn²sxã³
ĩ³yai³nain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Wxa²ho³xi²han³kxi²ti³nhai¹n
hai³txi³ ĩ³yain³ti³hex1nai¹nẖĩ³nx2to³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Jã¹nxain¹nũ³nha²kxai³, ka³lxa¹txi³
yau³xã̱³xa² txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
wẽ̱³not3so¹ain¹jau³xa² fa³ri³se²a²
nũ̱³ka̱³txai²na² sa²yxo²we¹tain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³xa²sa¹: Kwa³ta³lẽ³na² ĩ³na²ki̱³tẽ³na²
wxa²hi̱³hi̱³la³kxi², kwa³ta³lẽ³na² te³tu³kxi²ki̱³tẽ³na²
wxa²hi̱³hi̱³la³kxi², kwa³thi³lẽ³na² ĩ²li³tẽ³na²
wxa²ye³hi̱³hi̱³li² nain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxã³nxa²
ho³lhxi³su² tũ̱³ka̱³txa² kwa² ã³nhai¹tũ̱³ka̱³txa²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³ka³tu̱³ wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Wxã³ain¹tũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu², fa³ri³se²a²
nũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu² whãi³na¹,
ã³sa²nũ²kxi²sxã³ Je³su²jah³la² ĩ³ha¹txi²sxã³
he¹ye²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³,
nxe³hĩ¹na² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xã²
ĩ³yai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹hxi²nã³txa²
whãi²na¹ wxa²hxi²han³ta³kxi²nhai¹nxa³kxe³tu̱³
ĩ³yai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tai²na²
hxi²nã³ti³sxã³ ĩ³yai³nain¹ju³tai²na²
fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txai²na² ã³nhai¹tũ³te²nãu³xai²na²
hi²sen³su² ĩ²i² ha³teh³nxã³nxa² hoh³lxi³su²
tũ̱³ka̱³txai²na² ã³nhai¹tũ³te²nãu³xai²na²
hi²sen³su² ĩ²i² nxe³ain¹ka³tu̱³ Je³su²jah³la²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²,
hai³txi³ txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
ã³wẽ̱³not3sxã³ ũ³hũ¹nẽ³jau³xa² sa²yxo²we¹tai¹nxa³te¹ni²ti¹
Yxãn¹ta¹ hxi²nã³ti³ ĩ³yai³nain¹te¹ni²ti¹.
Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²

ũ³hũ¹nẽ³jau³xa² sa²yxo²we¹tai¹nxa³te²la¹xã³?
Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²na² wi¹lhin¹ki³lxot3sxã³
yxau²xai³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta²
kxã³nhxĩ¹nai³tã² I³sa³i²ah³lu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³ye³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³
A²nxe³jah¹lu¹tai²na² ũ³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:
“Txa²nũ³ka³txai²na² a²yxo²wãn³txa²
so¹lxi³ sa²nẽn¹kxi²ti³hit1sain¹na³li¹.
Yxãn¹ta¹ a²ẽ¹nãn¹jau³xai²na².
Sũ³na² na¹xai²na² ten³sain¹jau³xa²
yũ³ai¹nxa³wi¹.
7 Yxãn¹ta¹ kwa²hãi¹nxe² sa²nẽn¹kxi²sa²ki³lxot3sai¹nxa³ta² yxo²ha³kxa¹ nex3ka²kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
A²wãn³txai²na² ĩ³tih³nxe³nyhain¹jau³xa²sa²na³
a²nũ²a² wãn³txa² sa²so¹sxã³
Sũ³na² wãn³txi³su² ki³lxo³jau³su²
ĩ³tih³nxe³nyhain¹to³hxai²na²hẽ³li¹.”
Nxe³jau³su² I³sa³i²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
8 Wxãi²na², te²yã¹nxe³sxã³ kãi³yah³lxi³to³hi¹lxi¹.
Yah¹lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa² sa²yxo²ã³yah³lxi¹nha²kxai³
a²nũ²a² wãn³txa² so¹lxi³ a²nũ²a²
ĩ³wẽ³no³tũh¹nẽ³jau³xa² so¹lxi³ sa²wai³wait3sxã³
sa²yxo²we¹jah³lxi³to³hi¹lxi¹.
9 Wxãi²na², sa²nẽn¹nha² kõ³nxe³ti³
kãi³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Yah³lxin¹ju³ta²:
“Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³la³ ĩ³kwa³na³nẽ³jau³la³
o³nxa³wi¹.” Nxe³yah³lxi³to³hi¹lxi¹.
Yah³lxi¹nha²kxai³, txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
wxa²wẽ³not3so¹yah³lxin¹jau³xa² so¹lxi³,
a²nũ²a² wãn³txa² so¹lxi³ sa²wai³wait3sxã³
sa²yxo²we¹jah³lxi³to³hi¹lxi¹. 10 Jã¹nxa¹jau³su²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
“Wxa²wĩ³na² wxa²hã³ka³nu¹na² wi¹kãi³ũh¹xai³
Ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³jau³xa² yã¹nxe³te³nah¹lxi¹:
“Wxa²wĩ³na² tã³nxa² wxa²hã³ka³na²
tã³nxa² kõ³nxe³jau³su² nxe³ti³hi¹txain¹kxai²nãn²tũ³
nxe³te²su² te²a² ĩ³su²lhã³jah¹lxi³hẽ¹li¹.”
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 11 Nxe³yãn¹ta¹
wxa²wãn³txa² e³kxah²lxin¹jau³su²
nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a²
ĩ²li³te²su² te²a² a²wĩ³na² tã³nxa²
a²hã³ka³na² tã³nxa² yen³kxa² tau³to³nain¹kxe³sã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: ‘Wĩ³na², nxe³txi¹.
Txa²yen³kxa² ũ³hũ³na¹tũ¹xã¹.’ Nxa¹hẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹ sa²yat1sxã³ Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³
ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹, txa²yen³kxai²na²su¹.”
Nxe³ain¹jau³su². 12 Nxe³ain¹kxai²nãn²tũ³
wxa²nũ³kã³txai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹
a²nũ²ai²na² ĩ³ye³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
“Wxa²yen³kxai²na² wxa²wĩ³na² wxa²hã³ka³na²tẽ³i² ã³xa² wẽ³sãi¹ah³la² ũ³whĩn¹ti³kxi²yhu¹kĩ³jau³xa²
ũ³hũ¹ai¹nxa³ju³ta² wain³na³li¹. Sũ³na²
yen³kxai²la¹wi¹, hĩ¹na²su¹.” Nxe³yah³lxi³to³hi¹lxi¹.
13 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txi³khai³xa² ĩ³hxi²ka¹nxa³si¹yhah³lxin¹jau³su²
nxe³te²lo³jah³lxi¹nha²kxai³ wxa²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
yain¹txa² sa²wa²lho¹xi²yah³lxi¹nha²kxai³
nxe³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. A²yen³kxa²
ã³xa² te²u¹jã¹nxe³te²a² ka³lxa¹te²a²
kãi³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Yen³kxa² kõ³nxe³ti³hi¹tẽ³jau³su²

14-15 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ a²nũ²a²nãu³xa² yxo²ha³kxa¹
ĩ³kaix1sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²na² wi¹lhin¹ki³lxot3sai¹nxa³ta² yxo²ha³kxa¹ nex3ka²kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Sah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³ wi¹kõ³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹yxo²a² ũh³yxo²wih¹nẽ³kxe³su²
hai³txi³ kõ³nxe³ti³hit1tẽ³lxa³wi¹. Yxãn¹ta¹
txa²wã¹yxo²a² sa²yxo²sai¹nẽ³kxe³su²
kõ³nxe³ti³hit1tẽ³na³li¹. 16 A²ne³nxẽ³na²
yũ¹nx2ti³kxai²nãn²tũ³ ain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xai²na²
ã³ain¹sxã³ sxi²ha² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wi¹hain¹ka³tũ³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³xai²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹sxã³
wãn³txai²na² ĩ³yau¹ũ³jau³xai²na²
ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²na² ã³ne³to³nxa²lxi³nũn³ta²lu¹wi¹.
Jã¹nxa¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³tai²nãn²tũ³ yain³txi³la³
ĩ²li³te²la³ ĩ³yain³kĩ³kxa² ha³tã³nxãn²txi³,
hai³txi³ kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Jau¹xai²na² ã³ne³wxe³nx2ti³xa³ji¹wi¹?
19 A²yain³txai²na² ĩ³yain³sxã³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
jain¹lxi³hẽ¹li¹.” tan³sa²tã³kĩ³te²jai¹ti²ti¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²
a²si³yxau³tãu³a¹ yain³txa² yxo²ha³kxa¹
wĩ³tũ²ju²hẽ³la².
20 Jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³la² wãn³txa²
nxe³te³nah¹lxi¹:
— Kwa²hãi¹nxe² txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹
tẽ³kĩ³jau³xa² kõ³nxe³jau³xai²la¹wi¹.
Nxe³jau³xai²na² ne³kxe³kxi²nha²kĩ³sa²kxai³
hã²wxãn³txa³ txa²wã¹hxi²ka² kõ³nxe³ti³
kãi³kĩ³te²ju²hẽ³li¹. 21-22 Txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹
tẽ³kĩ³jau³xa²sa¹. Wãn³txa² kõ³nxe³ti³
ain³nha²kĩ³jau³xa² tẽ³i², kõ³nxe³thin¹sxã³
o²la³kxi²yhu¹kĩ³jau³xa² tẽ³i² a²nũ²a²
ã³xa² a²yen³kxa² kãi³kxi²yhu¹kĩ³jau³xa²
tẽ³i², su²lhã³yhu¹kĩ³jau³xa² tẽ³i² ã³xa²
sxe³xa³ka³lxa¹ ũ³whĩn¹ti³kxi²yhu¹kĩ³jau³xa²

tẽ³i² a²nũ²a² ã³xa² yen³kxa² yxo²kwai³no³nyhu¹kyurta².
tẽ³i² a²yen³kxa² ko³nxe³ju³ta² kãi³ki³jau³xa²
tẽ³i² ki³han³sxã³ ko³nxe³ti³ kãi³ti³hi¹ki³jau³xa²
tẽ³i² kwa²yxo²kau³ka³ti³ e³ki³jau³xa² tẽ³i²
a²nũ²a² ã³xa² ĩ³ka³tã³yhu¹ki³jau³xa² tẽ³i²
a²nũ²a² ã³xa² o³nxa³sxã³ ĩ³ye³kxi²yhu¹ki³jau³xa²
tẽ³i² yxo²sa³te³txi³ ĩ³ye³kxi²yhu¹ki³jau³xa²
tẽ³i² wãn³txa² wain³jau³xa² sa²yxo²ã³ki³jau³xa²
tẽ³i², nxe³jau³xa²nãu³xai²na² whãi²na¹
txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ tẽ³ki³te²ju²hẽ³li¹.
[23]Tẽ³ki³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ne³kxe³kxi²nha²ki³kxai²nãn²tu³
ko³nxe³ju³ta² kãi³ki³te²ju²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Txu¹ha³ka³lxa² yxo²ĩ²jau³su²

[24] Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu² ĩ³sa²yxau³sxã³ nũ¹ã¹
a³li³ain¹ka³tu³ Ti²ro³thĩ³nãn¹ko³nãu³a³
Si³tõ²thĩ³nãn¹ko³nãu³a² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³nxai³ka³tu³ sxi²ha² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
— Thĩ¹nãu³ai²li² nũh¹yxau³ti³ten³sa³nhã¹.
Yxau³na¹ju³ta² a²nũ²a² ã³xa² ĩ²kxi²sain¹ju³ta²
ten³sa²nxa³nhã¹. Je³su²jah³la² nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ka³na³ku² te²a²
ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [25-26] Ain¹ka³tu³
txu¹ha² yau³ã³lxi³ti³ e³ta¹ka³lxu³su² te²a²
Si²ri³a³ko³xa² ton¹ta¹ka³lxu³su² te²a²,
Kre²ka²yau³xa² so¹lxi³ e³ta¹ka³lxu³su²
te²a² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na²
a²ka³ne³lxa² ĩ³ton³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³la² yxau³ju³ta² ain³kxi²ka³tu³
wxã³sxã³ Je³su²jah³la² a²yu³kxa²
ãn³yxo²thu²kxi² ã³yu³ka³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³, ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² txa²wẽ³sa²
nxũ²kwai³yxau²na³li¹. Te²su² ĩ³sa²si¹hã³kxi²txai³nhẽ³li¹.
Txu¹ha³ka³lxai²na² a²wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
[27]Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹
txu¹ha³ka³lxai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ha³lo³kxit1sã²nhẽ³ni¹. Ju³te²a²
nũ³ka³txai²na² txa²ya³lxa³khai³xai²na²
sa²hau³kot3sã²na¹tũ¹xĩ¹. Na¹kxai²nãn²tu³
hã²wxãn³txa³ a²nũ²a² ã³lxi³te²su²
sa²hau³ko³tũ³na¹tũ¹xĩ¹. Nxe³jut3sũ³ju³ta²sa¹.
A²wi¹lhĩn¹khai¹xa² a²wẽ³ha³lxi³khai³xa²
ĩ³yai³nain¹sãn²ka³tu³ hã²wxãn³txa³nũ²
ãn³ta³lo³hẽ²ti²nũ²la² wai³a³lxi³nãu³xa²
sa²kxai³lu² ũ³yhai¹tain¹te²ju²hẽ³ni¹.
Ju¹ta² wain³na³ni¹. Nxe³ha²kxai³
ha³lo³kxit1sã²nhẽ³ni¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
[28]Yxãn¹ta¹ txu¹ha³ka³lxai²na² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wxa²wãn³txa²
wain³khai¹nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹
wẽ³ha³lxi³nãu³xa² ĩ³yai³nain¹kxai²nãn²tu³
ã³xa² nũ³xa² a²yu³hxai²na² a³hi²te²su²
ã³yã³nũ³nũ¹tã³tũ³xa², a²wai³a³lxi³nãu³xa²
sa²kxai³lu² ũ³yhai¹tain¹te²jai¹ti²tu³wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
[29] Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Wxa²wãn³txai²na² wain³nũn³na³ni¹.
Na¹ha²kxai³ a²yen³kxa² te³nĩn¹kxa²,
kãi³sxã³ ũ³hũ¹nxa²ha¹tũ¹xĩ¹. Ko³nxe³te²
a²yãu³ka³txai²na², wxa²ka³ne³lxa²
nxũ²kwai³li³na²ni¹. Wa²su¹wa²su¹xai³txu¹ni¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
[30] Nxe³ka³tu³ txu¹ha³ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³xi²ka³tu³ a²wẽ³sai²na²
sa²kxai³lu² a²sxa³ka³lo³a² wi¹lain³kxi²nha²sxã³
sxa³ta¹hxai²hẽ¹la². Ko³nxe³te²
a²yãu³ka³txai²na² yũ³ti³he¹yxe²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Yxo²kan²jah¹la² yxo²we²txi²jau³su²

[31] Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
Ti²ro³thĩ³nãn¹ko³nãu³xa² wa²li³xi²sxã³
Si³tõ²thĩ³na² ã³wa²to¹ti², sxi²yhen³nãu³xã²
nxi²ka² hxan³jen³nãu³xã² ã³wa²to¹ti²
nxe³sxã³ ĩ³ye³na² Ka³li³le²a²ye³na²
ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². [32] Nxe³nxa²ha¹te¹
in³txa² hxi²kan¹ti³ha²kxai³ ne³ka³tũ³ha²kxai³
nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
a²nũ²a²nãu³xa² hi²sen³kxai³lu² tẽ³sxã³
ai³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³, jah¹la² wxa²wxait3sĩ¹nhẽ³li¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [33-34] Nxe³te³na¹,
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ in³txai²na²
ĩ³yũ³so¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
a²hxi²ka² wẽ³ha³lxa² a²nũ²a² ĩ³ton³jah¹lai²na²
a²ne³nxẽ³na² wxa²ne³tĩ¹la³kxain¹ka³tu³
ĩ³ka³su³hã¹sãn²sxã³ wxa²yu²he³to³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu³ oh³sĩn³nãu³a¹ ten³sa²ka²la¹sxĩ²ka³tu³
ĩ³yai³sai¹kxi²nha²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— We²txi¹jxa³hxu¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
[35] Nxe³sxã³ in³txai²na² sa²kxai³lu²
e³xa³ju³ta² yxo²we²nxi²sxã³ wi¹lĩ³ye³i²
nẽ³ka³tũ³ju³ta² we²nxi²sxã³ wi¹ne³kat1sa²tã³i²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². [36] Nxe³te³na¹,
Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²nũ²a²nãu³xai²na²
hãi¹nxe³ti³xa¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ju¹tai²na² ĩ²yah³lxin¹ju³ta² a²nũ²a²
ã³xa² ĩ³hen³txi³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, kãin²
ĩ³ye³kxain¹to³kxa² ha³ta³nxãn²txi³nũ¹
kãin² ĩ³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
[37]Ain¹sxã³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³wã³wã³txi³sxã³
ĩ³ye³kxi²yhain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai²na² a²yen³kxa²
hãi¹nxe³ti³xa¹ wi¹khai¹nxe³sxã³ kãi³na³li¹.
Kãi³ha²kxai³, a²nũ²a² ne³ka³tũ³jah¹la²

ha³tạ³nxãn²txi³ hĩ¹na² wi¹ne³kat1sa²tã³i²,
a²nũ²a² hai³txi³ ĩ³ye³xa³jah¹la² ha³tạ³nxãn²txi³
hĩ¹na² ĩ³ye³i² nxain¹na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8

A²nũ²a² ka³lxa¹khaix1te²nãu³xa² yai³nain¹jau³su²

[1] Hã²wxãn³txa³ a²nũ²a² ka³lxa¹khaix1tũ³kạ³txa²
ãn³yãn³ki³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹nũ²la² yain³txi³ txa²khaix1ai¹nha²kxai³
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ĩ³kaix1sxã³ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

[2] Ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Tũ¹kạ³txai²na² ĩ³ãin²ta³kxi²na¹nhai¹.
Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tãu³a² ã³si³tẽ³la³kxi²
yxau³kxi²sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³hĩ¹nãn¹te²tụ³
yain³txi³la³ yũ³ai¹nxa³tai¹tu³wi¹.
[3] Yũ³ai¹nxa³ha²kxai³ heh³ti³ ya²lun¹tain¹kxa²yạn³ti³ol²
hai³txi³ ĩ³sa²si¹hã³ai¹na¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹
u¹lxi³ wxã³ai¹nha²kxai³lu¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

[4] Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³su²
ye²ha²kxai³ ĩh¹nxet3sxã³ ka³lxa¹ain¹tũ³kạ³txai²na²
ĩ³yã³lã³ja³hain¹sĩn¹kị³te³ji¹wi¹? Hxi²ka¹nha²sĩn¹nx3nhai¹
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

[5] Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Yã¹te² yain³txi³nũ³txa³ yũ³nx2ti³ji¹wi¹?
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³,
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² a²wãn³txi³kxai³lu²:

— Nũ³ha¹li¹ nũ³ha¹li¹ nũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹
yũ³sĩn¹na³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

[6] Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
a²nũ²a²nãu³xa² ã³wxe³si¹hain¹jau³su²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹ka³tụ³
yain³tũ³xai²na², hxi²tẽ³nha²nũ²la²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²kị³jau³xa²
ĩ³ye³kxi²ka³tụ³ wxa²nãu²nãu²lxi³sxã³
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khaix3ai²na² sa²kxai³lu²
ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khaix3ai²na² sa²kxai³lu²,
a²nũ²a² ã³xa² ka³lxa¹tũ³kạ³txai²na²
sa²kxai³lu² wxa²nhũ²xai³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[7] Jã¹nxai¹nha²kxai³, ại³na² wẽ³ha³lxi³su²
kwa²ha³yạ³kxa² ka³lxa²nxa³te²a²
yũ³ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²su²
hxi²tẽ³nha²nũ²la² ĩ³wi¹lxon³kxi²kị³jau³xai²na²
ĩ³ye³kxi²sãn²ka³tụ³, a²sa²wi³ha³lxi³khai³xa²
ũ³hũ²xai³ka³tụ³ a²nũ²a²nãu³xai²na²
sa²nũ²xai³nyhain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
[8] Nxe³sxã³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ũ³kxin²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² yain³txa² wxa²nãu²lxi³kxe³su²
a²wã³kon³kxe³su² wxa²sa²wi¹sxã³ ha³ti²a²
nẽ³nha¹li¹ nẽ³nha¹li¹ nẽ³nha¹li¹ ka³na³ki¹
ne³ki²lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [9] A²nxe³sxã³
ain¹nũ²a²nãu³xa² wạ³lị³kha³lhon¹tũ³kạ³txa²
ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³ 4.000 nxe²
wạ³lị³kha³lhon¹tũ³kạ³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tũ³kạ³txai²na² Je³su²jah³la²
hi²sen³kxai³lu² ĩ³xi²si¹hain¹jau³su²
ĩ³sạ²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [10] Nxe³te³na¹
kwẽn¹ta²kxai³ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³xai²na
whãi²na¹ ka²no¹a² ã³wi¹hain¹ka³tụ³
ha³lo²a² Tal³ma³nũ²ta³ko³xa² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Fa³ri³se²a² nũ³kạ³txa² yen³kxa² wã³nxĩn¹te²a² ĩ³wã³txain¹jau³su²

[11] Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³kạ³txa²
ã³nhai¹tũ³te²nãu³xai²na² a²hi²sen³kxai³lu²
tị³yhain¹sxã³ Je³su²jah³la² ĩ³wã³wã³txi³sxã³
ĩ³ye³ye³kxa² ĩ³sa²nũ¹xi²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[12] Ol²nãu³a² wã³nxĩn¹sxã³ kãi³ju³ta²
wã²na³ũ¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² kọ³nxe³ti³hi¹tain¹jau³su²
ĩ³ye³kxi²sai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la², fa³ri³se²a²
nũ³kạ³txai²na²sa². [12] Nxe³sxã³ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹
kãin² ãin²ti³sxã³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na² yxau²xai³yah³lxin¹tũ³kạ³txi³
i¹nxai²na² wã³nxĩn¹ti³ ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹ju³ta²
ten³yah³lxin¹ji¹wi¹? A²ya³la³tụ³
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Hai³txi³ wã³nxĩn¹ti³
ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹ju³ta³la³ wã²nã³ũh¹nx2ti³nxa³lho³li¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

[13] Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² ã³ain¹sxã³ ka²no¹a²ka³lo³a²
ã³wi¹hain¹ka³tụ³, ĩ³ye³na² yxo²ha³ti³nhãu³ã¹
ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la².

Yain³txa² ĩ³wạ¹txi³nũ³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

[14] Ĩ³ye³nai²na² yxo²ha³ti³lhi³ain¹tãu³a²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khaix3ai²na² yain³tũ³xa²
ne³wã²na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³na³ka³na³tũ³xa²
so¹lxi³ ka²no¹a²nãu³a² yũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[15] Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Fa³ri³se²a² nũ³kạ³txa² E³ro²jah³la²
nxe³sxã³ a²yain³txa² ĩ³wạ¹tũ³xa²
i²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ã³toh³nx2ti³ha³tai¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[16] Nxe³jau³xai²na² yain³txi³nũ³yau³xai²na²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² nũh¹ĩ³ye³kxi²nhain¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³tũ³xa² yũ³nẽ³lxa³i¹. Nxe³ha²kxai³
nẽ³lain¹na²li¹. Nxe³nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[17] Nyhain¹jau³su², Je³su²jah³lai²na²
ain³kxai³ka³tụ³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²yạn³ti³tạ³ yain³tũ³xa²
yũ³nẽ³lxa³jau³su² e³ah¹lxin¹ji¹wi¹?

Ha³lo²a² ĩ³yah³lxan³ji¹wi¹? Ã³ne³wxe³nx2ti³xa³ji¹wi¹? A²nũ²a² ĩ²a¹wi¹. Yxãn¹ta¹ Ĩ³ne³wã³nũn³kxi¹nx2ti³ji¹wi¹? Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la² lai³sa³lut3sũ³tain¹na³li¹. Te²su² ã³nxai³ain¹na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

18 — Wxa²ye³na² whãi²na¹ yũ³nx2ti³kxan²ti³, ĩ²yah³lxan³ji¹? Wxa²ne³nxẽ³na² whãi²na¹ yũ³nx2ti³kxan²ti³, ain³kxi²nyhah¹lxan³ji¹? Nxe³wãn²yah³lxin¹ji¹wi¹? 19 Ha³la³je¹nhĩ¹nai³tã² yain³tũ³xa² nũ³ha¹li¹ nũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹ wxa²nãu²lxa¹sxã³, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka̱³txi³su² 5.000 nxe³tũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² ũ³hũ²xai³ai¹na¹hĩ¹nai³tã² a²yain³tũ³xa² a²wã³kon³te²tũ³xa² ĩh¹nxe² ha³ti²a² ne³ki¹sxã³ so¹ah³lxin¹thai¹li¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la² Nxa²ha¹te¹:

— Ha³ti²a² hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tẽ³na¹, ne³ki¹sxã³ so¹a³sain¹tai¹ti²ti¹. A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³la² e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³la³je¹nũn³tãu³ai³tã² nũ³ha¹li¹ nũ³ha¹li¹ nũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹ wxa²nãu²lxa¹sxã³ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka̱³txi³su² 4.000 nxe³tũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² ũ³hũ²xai³ai¹na¹hĩ¹nai³tã² a²wã³kon³te²tũ³xa² ĩh¹nxe² ha³ti²a² ne³ki¹sxã³ so¹ah³lxin¹thai¹li¹?

Nxe³nxa²ha¹te¹:

— Ha³ti²a² nẽ³nha¹li¹ nẽ³nha¹li¹ nẽ³nha¹li¹ ka³na³ki¹ ne³ki¹sxã³ so¹a³sain¹tai¹ti²ti¹. A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wãn³txai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa² ã³nẽ³wxe³nx2ti³lã²nxãn³khi³. Nxe³nx2ta¹nhai²ha² Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ye³han³jah¹la² we²txi²jau³su²

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² nũ³ka̱³txa² Bet3sa³i²ta³thĩn³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³thĩ³na² ã³wi¹hain¹ka³tu̱³, a²nũ²a² nũ³ka̱³txi³ ã̱³xa² sa²kxai³lu² ye³han³jah¹la² tẽ³nũ²la² Je³su²jah³la² ĩ³ha¹txi²te³lhxã³ tĩ³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Wxa²to³txain¹sĩ¹nhẽ³li¹. A²nũ²a²nãu³xai²na² ĩ³wã̱³txi³sxã³ ĩ³ye³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ye³han³jah¹lai²na² a²hxi²ki³kxai³lu¹ hxi²ki³sxã³, tẽ³sxã³ ha³lo²a² sxi²yhe³na² yxo²tu³ka³nãu³a¹ ã³nxai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ a²ye³na² ye³han³jah¹lai²na² a²ye³na² txa²wã¹yxo²ka²si¹yhau³xa² wxa²ye³wã̱³lã̱³kxain¹ka³tu̱³ a²hxi²ka² wxa²wxai³ain¹ka³tu̱³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³ju³ta² ĩ²in¹ji¹wi¹? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³han³jah¹lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²nũ²a² ã̱³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² ĩ³yĩ¹li²sain¹jau³xa² e³kxi²nyhain¹kxai²nãn²tu̱³ ĩh¹nxe³jau³ta̱³ ĩ³yĩ¹li²sain¹jau³su² e³lain¹te²la¹xã³? Ĩ³yau¹ũ³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² jã¹nxe³sxã³ wxa²ye³wxai³ai¹nha²kxai³, wi¹ten³sa²tã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wi¹lĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sa²wai³wait3sxã³ wxa²sxi²yhen³khai³xai³tã² ĩ³xi²txu¹li¹. Yxãn¹ta¹ sxi²yhe³nai²na² [illegible] ã³wih¹txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²ye²kxe³ja

27 Nxe³nxa²ha¹te¹, Se²sa³re²a² Fi³li³po²thĩ³nãn¹ko³xai²na² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹tãu³a² Je³su²jah³la² a²yxo²wãn³txa² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³wã̱³txi³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ã̱³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² ĩ³yĩ¹li²sain¹jau³xa² e³kxi²nyhain¹kxai²nãn²tu̱³ ĩh¹nxe³jau³ta̱³ ĩ³yĩ¹li²sain¹jau³su² e³lain¹te²la¹xã³? Ĩ³yau¹ũ³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³wã̱²lũ̱³xain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a²nãu³xai²na² a²ha³tih³xa² Lo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su² ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³ wa̱³li²jah¹la² ĩ³yĩ¹li²nxai¹nha²kxai³ ã̱³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² E³li²ah³lo²su² ĩ³yĩ¹li¹nxai²nha²kxai³ ã̱³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² ĩ³yĩ¹li²nxai¹nha²kxai³ nxe³nyhain¹sĩ¹nhxai²na²hẽ³li¹. A²sa³wi³ha³lxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Yxãn¹ta¹ wxãi²nãn²ta³ ĩh¹nxe³jau³ta̱³ ĩ³yĩ¹li²syah¹lxin¹jau³su² e³yah³lxin¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² te²kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²si¹lxi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jau³jau¹xai²na² a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ³hen³txain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² su²lhã³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

31 Jã¹nxain¹jau³su² Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³yau¹ũ³hain¹jau³xa²sa¹:

— Txai²na² Sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³na¹ju³ta³nũ³a² yũ²na³li¹. Nxa¹kxai²nãn²tu̱³ I³sa³e² a²hxi²kan¹txi³su² te²a² Sũ̱³na² sxi²ha²

wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³kạ³txi³su² te²a²
ha³tẹh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²a²
nxe³sxã³ te²nãu³xa² ĩ³ạn³ta³kxi²sai¹nha²kxai³
khãuh³lxa³txi³sai¹nha²kxai³ ĩ³su²lhã³sa²si¹nyhain¹tu¹wi¹.
ĩ³kwa³na³nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³nũ²la²
hã²wxãn³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
a³la²ni²sxã³ ka³tẹn³su¹ ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxe³jau³xai²na² yxo²wain³ti³
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tụ³
Pe²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lo²kxai³lu²
ĩ³yũ³so¹sxã³ ĩ³kwại²kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jã¹nxe³txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la²,
Pe²jah³la² wãn³txa²sa². 33 Nxe³nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ sa²wa³tị³nha²sxã³
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ĩ²sa²sai¹ain¹ka³tụ³
Pe²jah³lai²na² ĩ³kwại²ta³lxi³te³nah¹lxi¹:

— Sa³ta³na²jah¹lãi³. Txa²si³yo³na²
ã³waix3txu¹li¹. Txa²wã¹sũ³na²
a²ten³jau³su² ten³nxa²nxa³i¹. A²nũ²ai²na²
a²ten³jau³xai²na² so¹lxi³ te³ni¹lxi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Jã¹nxe³jau³su² a²nũ²a²nãu³xai²na²
ã³si³tẽ³kxain¹te²nãu³xa² a²sa³wi³ha³lxa²
ain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. A²nũ²a²
ĩ²li³te²nãn²tụ³ ã³si³tẽ³kxi²ti³ten³sain¹kxai²nãn²tụ³
a²ẽ¹nãu³a¹ ạu³txi³ ten³khai¹nxe³ju³tan²tụ³
ã³na¹txai²lxi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ yxo²ĩ²sain¹ju³tan¹te²kxa³yạn³tụ³
ĩ³ya²lut1ju³ta³nũ³a² yụh³lxi²nxa³sxã³
ã³si³tẽ³kxi²sain¹txai²li¹. 35 Jã¹nxa¹jau³su²
wxãi²na² sa²kxai³lu² ĩ³ye³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tụ³
“Yụh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tãu³a²
txa²wi¹la¹tãu³a¹ a³lxi²sa³nha¹. Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² sa²yxo²ã³a¹kxan²ti³ ya³lu²ju³ta²
ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tụ³
Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau²xai³lyah²lxan³tho³li¹
Yxãn¹ta¹: “Yụh³xai²na² ti¹ai²na²
yxau³na¹tãu³a² txa²wi¹la¹tãu³la³ a³lxi²sa²nxa³nha¹.
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²a¹ju³tan¹te²kxa³yạn³tụ³
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ĩ³hen³txai¹na¹ju³tan¹te²kxa³yạn³tụ³
ĩ³su²lhã³sain¹kxan²ti³ yxo²ĩ²a¹ju³ta²
ã³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³
Txa²sa³wi³ha³lxi³syah¹lxin¹tu¹wi¹.
Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a²
yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹.

36 Te²yã¹nxũn³sxã³ yụh³nãu³ãn¹ta²
yen³kxa² a²hãi¹nxe³ti³xa¹ so¹kxi²hxa³kxai²nãn²tụ³
yxãn¹ta¹ a²ẽ¹nãu³ai²na² a²ka³tẹn³yu³ta²
tị¹kxi²kxai²nãn²tụ³ nxe³te²su² te²na²
ju³ju¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹ tị¹kxi²hĩ³nx2na³li¹.
37 Ya³lu²kị³kxai²nãn²tụ³ a²ka³tẹn³sa²kị³ju³khai³ka³
hxi²kan¹ti³ ũ³yho³hxi²sxã³ so¹xi²kị³sĩ³nx2nxa³wi³
wo³ni² Moi³se²ah³la² sxi²ha² txo³ni²

38 A²nũ²a²nãu³xai²na² yxau²xai³lain¹tũ³kạ³txai²na²
kọ³nxe³ti³ kãi³ain¹to³hi² Txa²wã¹sũ³na²
ã³na¹sxã³ ã³xa²sũ³na² te³nain¹to³hi²
khãuh³lxa³txi³sai¹nha²kxai³ ĩ³su²lhã³sa²si¹nyhain¹tu¹wi¹.
a²nũ²a² ĩ²li³te²an²tụ³ Txai²li² ĩ³yãu²lxi²
txa²wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yãu²lxi²
nxe³sain¹kxai²nãn²tụ³ Txai²li² Sũ³na²
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²
yan¹nãu³a¹ wxã³na¹tu¹wi¹. Txa²wĩ³na²
wxi²kin³ti³ton³ju³ta² wxã³na¹tu¹wi¹.
Sũ³na² sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wi¹lhin¹te²nãu³xa²
oh³nãu³a¹ yxau³te²nãu³xã¹, ã³si³tẽ³kxi²sa²sxã³
wxã³na¹tu¹wi¹. Wxã³na¹kxai²nãn²tụ³
ãu²li²sa²jah¹lai²na² sa²kxai³lu², Txai²li²
ãu³lxain¹nũ³na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

9

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jã¹nxa¹ju³kxai³lu² a²ya³la³tụ³
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³sa³ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xai²na²
yxau³son³na³li¹. Wxa²nũ³kạ³txe² ĩ³nxai²na²
ka³na³ki²nũ² ya³lu²yah³lxi³xa³ta³lxa¹
ju¹tai²na² ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³ã³lxi³jau³su²

2 Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ a³lan²ni²tãu³kxai³lu², Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu² wã³la³ka³txa² kĩn³khaix1ka³ta²
ka³la³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹
Pe²jah³la² Ti³a²kah³la² Jo³ãu²ah³la²
whãi²na¹, Je³su²jah³la² ãn³sa²so¹sxã³
ka³la³ya³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³la³ya³hain¹ka³tụ³
a²he³ka³nah²nãu³a² he¹ain¹tãu³a²
Je³su²jah³la²nũ²a² sa²yã¹nha²ha²kxai³
a²xa³txi³ ĩ³we¹yhe²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²wã²la³ka³lo³a² ũ³whih²kxi²nha²ka³lo³a²
wã²la³ya³ hain¹ta¹hã³ka³lo³a² ĩ³ya¹nha²ha²kxai³
kãin² hã³ni² nxe³ju³tan¹te²kxa³yạn³tụ³ti¹
ye³ha²te¹ta³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxe³tãu³
Moi³se²ah³lu¹tai²na² E³li²ah³lu¹tai²na²
ain¹sxã³ a³ka³nxa² wxã³yai¹nha²kxai³
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Nxe³tãu³a¹ Pe²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³.
Ti¹ai²li² ha³lo²a² wi¹yxau³khaix1sĩ¹na¹nhai¹.
Nxe³sĩ¹nha²kxai³ sxi²ha² thĩ³nha¹li¹
ka³na³ki¹ txon³sĩ¹na¹tu¹wi¹. Wxa²sxi²ha²
wo³ni² Moi³se²ah³la² sxi²ha² txo³ni²

E³li²ah³la² sxi²ha² txo³ni² nxe³sĩ¹na¹tu¹wi¹,
ten³nxa²sĩn¹ke³la³te²kxai³lu¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxe³ju³ta² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² kãin²
yu̱h³lai¹nha²kxai³ ĩ³wã̱³wã̱³ta³kxi²nha²sxã³
ĩ³ye³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Nxe³nxa²ha¹te¹
oh³sĩ̱³na² hã³thĩ̱³na² a³hxi²sxã³ ãn³tĩ¹kxai¹nha²kxai³,
oh³sĩ̱³nãn¹ta² wãn³txa² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai²na² Txa²ki³lha³lxa²
a³lxi²khaix1na¹jah¹lai²la¹wi¹. Wi¹lain³kxi¹txai²
nye³kxi²te³nah¹lxi¹: Ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Ain¹ka³tu̱³ a²ha² kwẽn¹ta²kxai³
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
sa²ne³wa³tĩ̱³nha²sxã³ ĩ²sa²sai¹ain¹ka³tu̱³
Je³su²jah³la² so¹lxi³ ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nũ²a² ã̱³te²su² yũ³ye²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
9-10 Nxe³nxa²ha¹te¹ wã³la³ka³txai²na²
wxa²ka³nain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxai²na²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ju¹tai²na² ĩ²syah¹lxin¹ju³tai²na²
a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ³hen³txi³ti³hex1yah³lxi³sãn²txa³hẽ¹la².
Hã²wxãn³txa³ Txai²na¹xai²na² ya³lu²na¹ka³tu̱³
ka³te̱n³ti³ ĩ³sa²yxau³xi²na¹tãu³a² hã²wxãn³txa³
a²nũ²a² ĩ³hen³txain¹yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
wain³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
a²sa³wi³ha³lxai²na² ko̱n³ton³ti³khaix1ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ nxe³ju³tai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:
— Ya³lu²sãn²sxã³ ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta².
a²si³yxau³tãu³khai³xa² ĩh¹nxe³khaix3te²la¹ku¹?
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³te³nah¹lxi¹
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² a²wãn³txi³kxai³lu¹
Je³su²jah³la² ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:
— Ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su²
tũ̱³ka̱³txa² e³jau³xa²sa¹: “E³li²ah³lu¹tai²na²
txa²nũ² wxã³tu¹wi¹.” Ain¹na³li¹. Nxe³ju³ta²
ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ wãn³txa² jau³xai²na²
ĩ³ye³ain¹te²la¹xã³? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ya²la³tu̱³ E³li²ah³la² wxã³tu¹wi¹.
Txa²ne³hẽ³txa² wxã³sxã³ yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ sa²hau³kot3tũ¹sa³tu¹wi¹.
Nxe³to³ta¹ a²nũ²a²nãu³xa² en²sain¹sxã³
ko̱³nxe³ti³ kãi³ũ¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²nũ³a²
ha³te̱h³nxã³nxa² ũ³wha²li¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
13 Yxãn¹tah¹lxa¹ wãn³txi³khai³su²
e³kxi¹nx2ta¹wi¹. E³li²ah³la² ã²la²
wxã³na²hẽ³li¹. Nxe³txai³tã² a²hxi²kan¹ti³nãu³a².
hi²sen³su² ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² so¹lxi³
te³nai¹nha²kxai³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ũ¹hain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³ju³ta² ha³te̱h³nxã³nxa² ũ³wha²li¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

*W*ẽ³sa² we²txi²jau³su²

14 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
nũ̱³ka̱³txa² a²hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³xa²
wã³kon³tũ̱³ka̱³txa² ya̱u³so³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txi³ ã̱³xa²
hi²sen³kxai³lu² a²wã³kon³tũ̱³ka̱³txai²na²
kxai³ka³ti³kxi²yhai¹nha²kxai³, a²ha³te̱h³nxã³nxa²
a²hoh³lxi³su² tũ̱³ka̱³txa² a²hi²sen³kxai³lu²
a²wã³kon³tũ̱³ka̱³txai²na² ĩ³wã̱³wã̱³txi³sxã³
ĩ³ye³kxi²yhai¹nha²kxai³, ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tai²na² Je³su²jah³la² nũ̱³ka̱³txa²
ya̱u³son³sxã³ ĩ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa²
hi²sen³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ²ain¹tãu³
ĩ³wã̱³wã̱³ta³kxai¹nha²kxai³ ã³ni³sxã³ wi¹la³
ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Ain¹te³na¹
Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³jau³ta̱³ ĩ³ye³kxain¹yah³lxin¹ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Yxãn¹ta¹ ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txai²na²
tau³ta² a²nũ²a² ka³na³ka³na³te²su² te²a²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Tih³nxe³sa²jah¹lãi³. Txa²wẽ³sai²na²
tẽ³sxã³ tĩ̱³nxa²ha¹wi¹. Ko̱³nxe³te²a²
yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³yxau²na³li¹.
Nxe³ha²kxai³ txa²wẽ³sai²na² hxi²kan¹txi³
xye³xa¹wi¹. 18 A²nxũ²kwa̱i³yxau²na³na¹
nain¹ka³tu̱³ kĩ̱h³nũ̱³xa² ti³sa²tã³
yxo²ka²tũ¹yhai¹nha²kxai³ kãin² yxo²ka³si³ha²kxai³
kãin² wxi²ka³ta³ta³tha²kxai³ a²nũ²ai²na²
ĩ³kan²ta³kxi²ti³ha²kxai³ ain¹na³li¹.
Ju¹ta² wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
ĩ³ye³kxai¹na¹li¹, ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
ĩ³nxũ²kwa̱i³li³si¹hain¹jau³su¹. Yxãn¹ta¹,
hxi²kan¹ti³hex1nai¹nxa³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Ã³ne³tot3syah¹lxa³lxi¹. Yxo²ĩ²nxa³sxã³
wain³txi³ ain³kxah²lxa³lxi¹, kan²txi³
yxau³kxi¹nx2ta¹kxan²ti³nu¹. Wẽ³sa²
tẽ³sxã³ wxã³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Ain¹ka³tu̱³ wẽ³sai²na² sa²kxai³lu²
tẽ³sxã³ wxã³ain¹ka³tu̱³ ko̱³nxe³te²
yãu³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
ĩ²tãu³ a²wẽ³sai²na² tẽ³sxã³ ĩ³ka³ta̱³ta̱³kxai¹nha²ha²kxai³
kĩ̱h³nũ̱³xa² ã³ya³hain¹sxã³ ã³nhe¹nhe¹ain¹sxã³
ain³wa³ti³wa³ti³txa¹ain¹sxã³ ĩ³yxo²wxãun¹nha²khaix1sxã³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 21-22 Nxe³nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu²
a²wẽ³sa² wĩ̱³na² ĩ³wã̱³txi³te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³hĩ¹nai³tã² ã³nxũ²kwa̱i³wi¹lhai¹li¹?
Nxe³sxã³ ĩ³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:
— A²wẽ³son³ti³hĩ¹nai³tã² ĩ³to³nain¹na²hẽ³li¹.
Ye³ka³lxa¹txi³ ha³nxe²a²nãu³a¹ ã³ya³hi²sxã³
ã³nhi̱³li² ye³ka³lxa¹txi³ ĩ̱³yau³xa²nãu³a¹

ã³ya³hi²sxi³ ã³nũ¹i² nxe³hxai²na²hẽ³li¹,
ĩ³ya³lu²si¹jau³su¹. Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹nxa²ke³la³ã³xa
wxa²hau³kot3sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Txa²khãuh³lxa³ti³lu³
ĩ³ãin²ta³kxi²sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— “Hxi²kan¹nhĩ³nxãn¹ji¹?” Nxe³sa²txa³hẽ¹li¹.
Yxo²ĩ²san¹kxai²nãn²tu̱³ a²yen³kxa²
a²te³nĩn¹kxa² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
wxa²hau³ko³txa²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³nxa²ha¹te¹:
— Yxo²ĩ²nxa²ha¹wi¹. Sa²wai³wait3sxã³
yxo²ĩ²nxa²ha¹ju³ta² sa²wet1sẽ¹li¹. A²wĩ³na²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³ka³tu̱³ a²nũ²a²nãu³xa² ã³ni³sxã³
ã³yã³nũ²ki² ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² ĩ²ka³tu̱³
wxi²kan¹sxã³ ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
ĩ³kwa̱i²kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txãi³, ne³ka³tũ³si¹te²
yãu³ka³txãi³, yxo²ka³tũ³si¹te² yãu³ka³txãi³.
Ĩ³kwa³na³nxa²ha¹wi¹. Wẽ³sai²na²
wxa²nxũ²kwa̱i³li³txu¹li¹. Ã³wi²xi²ti³hex1txa³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹ ko̱³nxe³te²a²
a²yãu³ka³txai²na² kãin² wxan¹ka³tu̱³,
wẽ³sai²na² kãin² ã³nhe¹nhe¹khaix1ain¹ka³tu̱³,
a²nxũ²kwa̱i³li³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
a²wẽ³sai²na² sa²kxai³lu² ya³lu²te²hũ³nxe²
sxa³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² a²nũ²a²
ka³lxa¹te²a² ĩ³ye³ain¹te³nah¹lxi¹:
— Ya³lu²na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² hxi²ki³sxã³
sa²yxo²ka³ta³wxe³ain¹ka³tu̱³ wẽ³sai²na²
ĩ³sa²yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 28 Nxe³nxa²ha¹te¹
ye³jen¹nãu³a¹ Je³su²jah³la²kxai³ sxi²nhãu³ã¹
ã³wih¹ka³tu̱³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³xa²
nũh¹ ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ ko̱³nxe³te²
yãu³ka³txai²na² hxi²kan¹ti³ nxũ²kwa̱i³li³si¹sĩ¹nxã³
Ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— A²yãu³ka³txai²na² te²u¹jã¹nxe³ka²
he³la³ku³la³ wa³su³txi³ nxũ²kwa̱i³li³si¹te²sxa³yu
Hãi¹nxe³sxã³ sa²wai³wait3sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi²ki̱³sa²kxai³, ĩ³sa²si¹hã³ki̱³te²ju²hẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² su²lhã³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³to³jau³su²

30 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
nũ³ka̱³txai²na² wa²li³ain¹ka³tu̱³ Ka³li³le²a²ko³xa
wxa²ha³nãu³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
he¹ain¹ju³ta² ha³ta̱³nxa² a²nũ²a²
ã³xa² ain³kxain¹ju³ta² Je³su²jah³la²
te³nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 31 Hãi¹nxe³sxã³
te³kxai
wã̱³xain³te³ki³khã³xa² ĩ³yau¹ũ³ti³ten³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³yau¹ũ³te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² ko̱¹ko̱¹xa² hxi²ka² ã³yũ³nhi²sain¹tu¹wi¹.
Nxe³sain¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³su²lhã³sain¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ su²lhã³sain¹kxan²ti³ ye³ha¹li¹
ka³na³ki¹ a³la²ni²tãu³a¹ ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Yxãn¹ta¹ nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la
Ain¹kxan²ti³ yu̱h³lain¹jau³su² wãn³txai²na²
a²si³yxau³tãu³khai³xa² ĩ³wã̱³txain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

A²nũ²a² kãin²ti³yxau³te²la³ ĩ³yau¹ũ³jau³su²

33 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ũ²thĩ³na²
ã³wi¹hain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ sxi²ha² ã³wih¹sxã³ yxau³ka³tu̱³
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ĩ³wã̱³txi³te³nah¹lxi¹:
— Tĩh³na² ã³nxai³yah³lxin¹tãu³a²
ĩh¹nxe³jau³ta̱³ ĩ³ye³kxi²nyhah¹lxin¹yu²lhi²li¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².
34 Yxãn¹ta¹ ko̱n³ton³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
— Txa²wã¹wa³kxẽ³na¹xai²na¹, ĩh¹te²la³ta̱³
hxi²kan¹ti³la³ ki̱³te³ji¹wi¹? Nxe³jau³xai²na²
tĩh³na² ĩ³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³
ko̱n³ton³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 35 Nxe³nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ ã³wxe³sxã³,
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² hxi²ka²hxan³sxã³
ha¹li¹ wxa²hait1so¹xi²nũn³te²su² te²a²
ĩ³kaix1sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩ¹ne³ka²sah¹lxi³sã²lxi¹. A²nũ²a²
a²ten³te²su² te²an²tu̱³:
“Hxi²kan¹txi³su² ti³ten³sa³nhã¹.”
Nĩn¹kxai²nãn²tu̱³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
a²wa³ka³li³lo³je²txai¹nhu¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
36 Nxe³te³na¹, wẽn³su² sa²so¹sxã³
nxũ²kwa̱i³ye³ye³lot3sxã³ ũh³wxe³ka³tu̱³
wxa²sa²ha³lxo¹so¹ka³tu̱³, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
ã³ye³kxi
Ta¹hxai²hẽ¹la². 37 Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² ĩ²li³te² ĩ³nxa² a³lxi²sa¹nha²kxai³
wẽ³sai²na² te²yã¹nxe³ te²he³la³ku³la³
sa²hau³ko³tai¹nĩn¹kxai²nãn²tu̱³ Txai²na²
hxi²nũ¹san¹kxa² yã¹nxe³hĩ³nx2na³li¹.
hxi²nũ¹san¹kxai²nãn²tu̱³ Sũ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²su²
te²a² hxi²nũ¹nain¹kxa² yã¹nxe³hĩ³nx2na³li¹.
Hai³txi³ Txai²na² so¹lxi³ hxi²nũ¹sa²hĩ³nx2nxa³lxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Wxa²ya̱³lxah³lo²su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

38 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu²ah³la²
a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ĩ³tih³nxe³sa²jah¹lãi³. In³txa²
ĩ²sĩ¹na¹hẽ³li¹. A²nxe³jah¹la² wxi²ka¹nĩn¹ju³ta²
ĩ²so¹nxain¹sxã³ ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa²

a³li³si¹jau³su² ĩ³kwa³na³ain¹na²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ ĩ³hit2txi²nxai¹nxa³ha²kxai³:
“Hãi¹nxã¹txai¹nhẽ³li¹.” Nxe³si¹jau³su²
kwa³na³ain¹sĩ¹na¹hẽ³li¹, ĩ³hi²txi²nẽ³lxa³ha²kxai²nã
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ĩ³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³ju³tai²na² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹wi¹. A²nũ²a²
a²ten³te²su² te²an²tu̱³, Wxi²ka¹na¹ju³ta²
ĩ²so¹sa²sxã³ wã³nxĩn¹sxã³ kãi³ain¹kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ kwẽn¹ta²kxai³ wãn³txa²
ko̱³nxe³jau³xa² ĩ³ye³kxi²sai¹nxa³lho³li¹.
Nxe³ha²kxai³ ya³nx2ta¹wi¹.

40 A²nũ²a² ĩ³ko̱x1ko̱¹son²kxi²nẽ³lai¹nxa³te²su²
te²an²tu̱³ txa²wã¹yan³tain¹te²lxã²na³li¹.
Nxe³ha²kxai³ ĩ³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.

41 A²ya³la³tu̱³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Wxãi²na² txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³sah¹lxi¹lxi¹.
Yah³lxi¹nha²kxai³, a²nũ²a² ĩ²li³te²a²
a³lxi²sai¹nha²kxai³ ĩ̱³yau³xa² ka³te³ha²
ne³ki¹sxã³ ĩ³na²te³lhxã³ ũ³hũ¹nxa²lxain¹kxai²nãn²tu̱³
te²kxai³ a²yo³ha² yũ³ain¹tu¹wi¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² a²ya³la³tu̱³ ũ³yho³hain¹tu¹wi¹.

Ko̱³nxe³ti³ kãi³si¹nyhain¹jau³su²

42 A²nũ²ai²na² yxo²ĩ² ã³si³wxe³te²na²
sa²kxai³lu² Txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³si¹jau³su²
ĩ³tih³nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe²
ĩ³tih³nxain¹kxa²yo³ha² kãin² khãuh³lxa³thin¹tu
A²nũ²a² tah³lxa³kxa² sa³txe̱²khai¹nxe³ka³txa²
tẽ³sxã³ ĩ³yxe²ta³kũ¹nha²te²su² jah¹lan²tu̱³
ĩ̱³yau³xa² u¹jau³xa² so¹sxã³ ã̱n³sa³nũ̱¹ke³la³te²
nxe³jah¹la² khãuh³lxa³ti³nha²ju³ta²
kãi²nhĩ̱³nx2na³li¹. Nxe³kxa² ha³tih³xan²tu̱³
a²nũ²ai²na² kwẽn¹ta² yxo²ĩ² ã³si³wxe³te²na²
sa²kxai³lu² Txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sa²si¹hain¹jau³su
ĩ³tih³nxe³te²su² jah¹lan²tu̱³ ko̱³nxe³thin¹khaix
hĩ̱³nx2na³li¹. A²nxe³jah¹la²kxai³la¹
khãuh³lxa³ti³ wa³to²hi²hai¹nhĩ̱³nx2na³li¹.
43 Ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa²ya̱n³ti³su²
wi¹lĩ²nha¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yãn¹ta¹
wxa²hxi²ka² ko̱³nxe³ti³ kãi³sih¹nx2ti³te³lhxã³
kxai²nãn²tu̱³ ĩ³hxi²yo³la³kã¹nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ha²kxai³ hxi²ka³na³ka³na³ta² so¹lxi³
yũ³ah³lxin¹kxan²ti³ yan¹nãu³a¹ ka³te̱³na²
ne³ki³so³txa³ju³ta² ã³wi¹yhah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹lhin¹yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹. Nxe³yãn¹ta¹
hxi²kha¹li¹ yũ³ah³lxin¹sxã³ ha³nxe²a²
i̱³sa²tẽ³ju³ta² ĩ³yũ¹li²nxa³ju³ta² ã³wih¹ah³lxin¹kxai²nãn²tu̱
khãuh³lxa³ti³nha²khai¹yxah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹.
44 Nxe³tãu³a² a²nũ²a² ya³lu²ju³ta²
yũ²nxa³ha²kxai³ ha³nxe²a² i̱³sa²tẽ³ju³ta²
yũ³ha²kxai³ nxe³sa²tẽ³tu¹wi¹. 45 Te²yã¹nxe³sxã³jã¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
wxa²yu̱³kxa² ko̱³nxe³ti³ kãi³sih¹nx2ti³te³lhxã³
kxai²nãn²tu̱³ ĩ³yu̱³yo³la³kã¹nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ha²kxai³ yu̱³ka³na³ka³na³ta² so¹lxi³
yũ³ah³lxin¹kxan²ti³ yan¹nãu³a¹ ka³te̱³na²
ne³ki³so³txa³ju³ta² ã³wi¹yhah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹lhin¹yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹. Nxe³yãn¹ta¹
yu̱³kha¹li¹ yũ³ah³lxin¹sxã³ ha³nxe²a²
i̱³sa²tẽ³ju³ta² ĩ³yũ¹li²nxa³ju³ta² ã³wih¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱
khãuh³lxa³txi³nha²khai¹yxah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹.
46 Nxe³tãu³a² a²nũ²a² ya³lu²ju³ta²
yũ²nxa³ha²kxai³ ha³nxe²a² i̱³sa²tẽ³ju³ta²
yũ³ha²kxai³ nxe³sa²tẽ³tu¹wi¹. 47 Te²yã¹nxe³sxã³
wxa²ye³nai²na² ko̱³nxe³ti³ kãi³sih¹nx2ti³te³lhxã³
kxai²nãn²tu̱³ ũ³yhe³ki³sa²tã³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³sxã³ ye³ki³ka³na³ka³nat3sxã³
ye³yũ³ah³lxin¹kxan²ti³ yan¹nãu³a¹
Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa³hĩ¹na¹
yxau³yah³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³ wi¹lhin¹yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹ ye³ki³ha¹li¹ ye³yũ³ah³lxin¹sxã³
ha³nxe²a² i̱³sa²tẽ³ju³ta² ĩ³yũ¹li²nxa³ju³ta²
ã³wih¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ khãuh³lxa³ti³nha²khai¹yxah³
48 Nxe³tãu³a² a²nũ²a² ya³lu²ju³ta²
yũ²nxa³ha²kxai³ ha³nxe²a² i̱³sa²tẽ³ju³ta²
yũ³ha²kxai³ nxe³sa²tẽ³tu¹wi¹.

49 Jã¹nxa¹jau³su² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
ka³yxuh³xa² ũ³hi̱³lhxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
ũ³hũ¹ain¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³, sa̱h²ne³kxa²
ũ³kah¹sãn²sxã³ wxa²sĩ̱³nã̱u³ta³lxi³sãn²sxã³
ũ³hũ¹ain¹to³ki̱³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Jã¹nxe³to³ki̱³tã³li¹. Jã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
sa²yxo²wet1sah²lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ã̱³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
wxa²ẽ¹nãu³nũ¹ai²na² whãi²na¹ wi¹le³nx2ti³tu¹wi¹.
50 Sa̱h²ne³ki³su² tẽ³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
yain³txa² ũ³sa²wi²kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
wi³yain³ki̱³te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
a²kah³ju³ta² yũ²nxa³sxã³ sũ̱¹kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹txi³ kah³xi²te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³sxã³ hãu²no³nyhu¹sxã³
yxau²xai³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ sa̱h²ne³kxa²
yã¹nxe² a²nũ²a² wi¹kãi³ũ¹hain¹yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹.

10

Txu¹ha² kwa² ã³na¹ju³ta² ĩ³tih³nxe³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³sa²yxau³sxã³
a³li³ka³tu̱³ Ju³te²a²ko³nãu³a¹ Jor³tãu²yau³xa²
a²yxo²ha³tih³nãu³a¹ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jah¹la²ha² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa²
tĩ̱³nhãun¹sxã³ Je³su²jah³la² ĩ²ain¹te³lhxã³
tĩ̱³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
Je³su²jah³la² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹to³kaix3
fa³ri³se²an¹te²a² ka³na³ku² wxã³ain¹sxã³

Je³su²jah³la² ĩ³ki³ha¹kxi²si¹hain¹jau³su² ĩ³wã̄³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³wã̄³txain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. In³txai²na² sa²kxai³lu² ĩ²li³tãu³a² a²txu¹ha³ka³lxa² ã³na¹kxai²nãn²tu̱³ wain³ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²:
3 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³jau³ta̱³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2tain¹ta¹hxai²hẽ²lhai¹li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ̄³ka̱³txa² ĩ³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:
— Moi³se²ah³lu¹tai²na² hãi¹nxa² ã³ni³lain¹ju³tai³ta²su¹: “In³jah³lo²su² te²ĩ̄³nxa²: ‘Txa²sxe³xa³ka³lxa² ã³na¹a¹tũ¹xã¹.’ Nẽn¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²sxe³xa³ka³lxa² ã³na¹te³lhxã³ nẽn¹jau³su² ha³tẹh³nxã³nxa² tẽ³sxã³ a²ten³jau³su² ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹. Nẽn¹kxai²nãn²tu̱³ a²sxe³xa³ka³lxa² ã³na¹in¹ju³ta² yũ²na³li¹.” Nxe³ju³ta² Moi³se²ah³lu¹tai²na² hãi¹nxa² ã³ni³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹:
5 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu²:
— Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹ti³ten³nxa²lxã³nha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² txu¹ha² ã³na¹te³lhxã³ nxe³jau³xai²na² ũ³wha²li¹lhxã³ ũ³hũ¹nx2tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
6 Yxãn¹ta¹ a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²nãn¹te²tu̱³, Txa²wã¹sũ̄³na² a²hi²sen³kxai³lu¹ in³txa² we¹ti² txu¹ha² we¹ti² nxe³to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
7 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² in³txai²na² sa²kxai³lu² a²wĩ̄³na² a²hã³ka³nũ¹na² nxe³sxã³ ã³waix3tũ²la² a²sxe³xa³ka³lxa² so¹lxi³ tẽ³tu¹wi¹. 8 Nxe³sa³ha²kxai³ in³txa² txu¹ha² a²nũ²ka³na³ka³nat3ton³tu¹wi¹. A²nũ²a² ha¹li¹o³nxa³wi¹. A²nũ²ka³na³ka³nat3jah³na³li¹.
9 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̄³na² hi²sen³kxai³lu² ã³nũ²kxi²ya³te²sin²ta²wi¹. Nxe³kxe³su² a²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² ã³nhai²ta³lxi³si¹hain¹kxai²nãn²tu̱³ nxe² kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
10 Nxe³ju³tai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² ã³wi¹hain¹ka³tu̱³ a²sa³wi³ha³lxai²na² jã¹nxe³ju³ta² ĩ³wã̄³txi³sain³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— In³txa² a²ten³te²su² te²an²tu̱³ a²sxe³xa³ka³lxa² ã³na¹ka³tu̱³ txu¹ha² ã̄³lxi³te²a² so¹ain¹ke³la³te²kxai³ txu¹ha² ã̄³xa² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhain¹kxa² yã¹nxe² hxi²ki³lot3hĩ̄³nx2na³li¹. Ko̱³nxe³ju³ta² kãi³kxi²hĩ̄³nx2na³li¹, in³jah¹la²sa³.
12 Jã¹nxe³jau³su² txu¹ha² a²ten³te²su² te²an²tu̱³ a²wẽ³sãi¹ai²na² ã³na¹ka³tu̱³ in³txa² ã̄³lxi³te²a² so¹ain¹ke³la³te²kxai³, in³txa² ã̄³lxi³te²a² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyha²kxa² yã¹nxe² hxi²ki³lot3ta¹ka³lxu³su² hĩ̄³nx2na³li¹. Ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³tai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² wẽ³ha³lxa² a³lxi²jau³su²

14 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²wẽ³ha³lxa² tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² wxa²wxai³tai²la¹ ain¹jau³su² tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xã² ĩ³hxi²ko²lain¹jau³su² yxo²xũn³txi³ ĩ³kwa̱i²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹ Je³su²jah³lai²na² ĩ²ka³tu̱³ ĩ³xa̱n³txi³sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Wẽ³ha³lxa² tẽ³sxã³ wxã³ain¹ju³tai²na² ĩ³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Wẽ³sai²li² a²wĩ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ̄³nxe² Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² yxo²ĩ²jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³y Txa²wã¹sũ̄³na² ha³lo²a² yxau³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² yũ³nx2ti³tu¹wi¹. 16 A²ya³la³tu̱³ Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa² ten³nxa²lxi³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tah¹te²kxa³ya̱³lhu² Txa²wã¹sũ̄³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³ai²li² ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxe³sxã³ a²wẽ³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²ha³lxo¹so¹ain¹sxã³ wxa²wxai³ain¹sxã³ wẽ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ̄³na² wi¹ju³ta² ũ³hũ¹nx2ti³tũ¹xã². Ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txa² yen³kxih³khaix1jah¹la² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² ã̄³nxai³xi²te³lhxã³ nxa²ha¹te¹ in³txa² sa²kxai³lu² ã̄³ni³ha²non¹sxã³ ĩ³ha¹txi²sxã³ ã̄n³kax3ti³wxe³sxã³ ĩ³wã̄³txi³te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³sa²jah¹lã̄i³. Wi¹lhin¹jah¹lo²si¹lxi¹. Nxet3sã²lxi¹. Yã¹te²a̱³ wi¹ju³ta³la³ kãi³a¹ke³la³te²kxai³ ka³te̱³na² wi¹tãu³la² so¹kxi¹nxa²hĩ̄³na¹te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².
18 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ wi¹lhin¹jah¹lo²su² san¹ji¹wi¹? Txa²wã¹sũ̄³na² so¹lxi³ wi¹lhin¹te²ju²hẽ³li¹. Ã̄³xa² hai³txi³ wi¹lhin¹te²sxa³yu²hẽ³li¹.
19 Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txu¹tai²na² ain³kxi²to³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹: “Su²lhã³i², ã̄³xa² sxe³xa³ka³lxa² so¹sxã³ ũ³whĩn¹ta³kxi², ã̄³xa² yen³kxa² kãi³kxi² a²nũ²a² ã̄³xa² ki³ha¹kxi²sxã³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ti³hi¹jau³su² ĩ³ye³kxi²nyhu¹i² ki³han³jau³xa² ã³ye³yxo²nũ¹ni² nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Wxa²wĩ³na²

wxa²hã³ka³na² wi¹kãi³ũh¹xai³jah³lxi³hẽ¹li¹.”
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txai²na² sa²kxai³lu¹
ĩ³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:
— Tih³nxe³sa²jah¹lãi³. Sa³nxe³la³kxa²
wet1sa²hĩ¹nãn¹te²tu̱³ nxe³jau³xai²na²
sa²yxo²wet1sa²sai¹hxai²na¹hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu²
ĩ²ain¹sxã³ a³lxi²sxã³, ĩ³ye³kxi¹te³nah¹lxi¹:
— Yu³ka³na³ka³na³ton³na³li¹. Wxa²yen³kxa²
sa²so¹sxã³ a²nũ²a² ã̱³xa² so¹kxi²nxa²si¹jau³su²
kãi³txa²hẽ³li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³
so¹kxi²nxain¹kxa² yo³ha² tẽ³sxã³ a²nũ²a²
yen³kxi³txa²te²na² wã²nhũh²xai³txai¹nhẽ³li¹.
Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³ oh³nãu³nũ¹ka³na¹
yen³kxa² wi¹ju³ta³nũ³a² yũ³nxa²tu¹wi¹.
Jã¹nxe³sxã³ nxe² kãi³ta³lu²nĩn¹kxai²nãn²tu̱³
ã³wxã³sxã³ ã³si³tẽ³kxi¹sẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², in³txai²na²
sa²kxai³lu² ain³kxi²te³na¹ ĩ³ye³han³ti³nha²sxã³
ĩ³ãin²txi³sxã³ ĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la², kãin²
yen³kxi³nha²kxai³la². 23 Nxe³nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
sa²kxai³lu¹ ĩ²sa²sai¹ain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² kãin² yen³kxi³te²su² te²a²,
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³
yxau²xai³ju³ta² wa³lxe³te²ju²hẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
24-25 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu²,
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³xa² ĩ³wã̱³wã̱³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³to³ta¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ ãh¹
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²wẽ³ha³lxãi³. Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³ju³ta²
wa³lxe³te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxa¹jau³su²
ka³me²la² ka³yxuh³xa² kãin²khaix1te²su²
te²na² hai³txi³ a²ku¹wxi²si³xẽ¹na²
ã³wih¹xsã³ ã³wa²to¹ti³he¹nxe³lhĩ̱³nx2nxa³wi¹.
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² kãin² yen³kxih³khai¹nxe³te²su²
te²a² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³
yxau²xai³ju³ta² wa³to²hi²te²ju²hẽ³li¹
wa³lxe³ju³ta²su¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
26 Nxe³sxã³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xã²
kãin² ĩ³wã̱³wã̱³txi³ yxau³ain¹sxã³
ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹ha³lo²a²nãu³a² a²nũ²ai²li²
yen³kxi³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³nu²su²
wi¹lhin¹sxã³ ĩ²jah¹lo²su² ye²te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³jut3su² ha²kxai³ a²nũ²a² yen³kxih³te²su²
te²na² kxã̱u³nxa³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a²nãu³xa² hãi¹nxe³ti³xa¹ Sũ̱³na²
wãn³txa² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³ku̱³sxa³lho³li¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
27 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² ĩ²sa²sai¹ain¹sxã³
ĩ³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:
— Nxe³ju³tai²na² a²nũ²a² hxi²kan¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹.
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su²
hxi²kat1te²lo³jah¹lai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
28 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²kxai³lu¹
ĩ³ye³ãn³si³wxe³te³nah¹lxi¹:
— Nxet3sã²lxi¹. Txa²yen³kxa²
hãi¹nxe³ti³xa¹ ã³na¹sxã³ ãn³si³tẽ³kxi¹nxa²sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wi
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
29-30 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
— A²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu̱³
Txai²na² a³lxi²sai¹nha²kxai³ txa²wãn³txa²
wi¹jau³xa² a³lxai¹nha²kxai³, sxi²ha² ã³na¹i²
a²lon³ti³tãu³xa² ã³na¹i² a²ha³lĩ³ti³nãu³xa²
ã³na¹i² a²hã³ka³na² ã³na¹i² a²wĩ³na²
ã³na¹i² a²wẽ³ha³lxi³nãu³xa² ã³na¹i²
a²ha³lo²a²ko³xa² ã³na¹i² nxe³ain¹kxai²nãn²tu̱³,
a²ha² kwẽn¹tai²na² ye³ka³lxa¹txi³
sxi²ha² yũ² ka³lxa¹txi³ a²lon³nãu³xa²
yũ², ka³lxa¹txi³ a²ha³lĩ³ti³nãu³xã² yũ²
ka³lxa¹txi³ a²hã³ka³na² yũ² ka³lxa¹txi³
a²wĩ³na² yũ² ka³lxa¹txi³ a²wẽ³ha³lxa²
yũ² ka³lxa¹txi³ a²ha³lo²a²ko³xa²
yũ² nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³yãn¹ta¹,
hau³hau³kon³sxã³ a²nũ²a² ã̱³xa²
ko̱³nxe³ju³ta² ye³khãuh³lxa³thin¹sxã³
kãi³ain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su²
yxan¹nãu³a¹ ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹
yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.
31 Nxe³kxan²ti³nũ¹ sa²nẽn¹kxi²nha²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³sxã³ a²nũ²a² ka³lxa²te²nũ̱³ka̱³txa²
a²hĩn¹txi³ ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ju³ta² yũ³kxan²ti³
yan¹nãu³a¹ ĩ³sa²nẽn¹kxai¹nxa³ju³ta²
yũ³tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
ka³lxa²te²nũ̱³ka̱³txa² a²hĩn¹txi³ ĩ³sa²nẽn¹kxai¹nxa³ju³ta²
yũ³kxan²ti³ yan¹nãu³a¹ ĩ³sa²nẽ¹kxain¹ju³ta²
yũ³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² su²lhã³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³to³jau³su²

32 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
wa²li³nhẽ¹tĩh³na² ã³nxai³ain¹nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² ãn³ne³ka³ta¹nyhain¹sxã³
ai³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai³yain¹te³na¹
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ãn³si³tẽ³tũ̱³ka̱³txa²
sa²kxai³lu² ĩ³wã̱³txain¹to³ha²kxai³
yu³lhain¹to³ha²kxai³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
a²hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³xa²
hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ̱³ka̱³txa²
ĩ³yũ³so¹ka³tu̱³ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³nxai³ki̱³tu¹wi¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
Txai²na² so¹sain¹sxã³ a²nũ²a² wã³nxĩn¹te²
si³yxau³tũ³ka̱³txi³nãu³xa² ha³te̱h³nxã³nxa²
a²hoh³lxi³su² tũ³ka̱³txi³nãu³xa² nxe³te²nãu³xai²na²
a²hxi²ka³nãu³a² ã³na¹sain¹tu¹wi¹.
Nxe³sain¹kxai²nãn²tu̱³ ya³lu²si¹sain¹jau³su²
ĩ³yĩ¹li²sain¹tu¹wi¹. Nxe³ka³tu̱³ Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xa² sa²nũ¹sain¹tu¹wi¹.
34 Sa²nũ¹sain¹sxã³ ko̱³nxe³ ĩ³ka³lxi¹lũ¹sain¹ka³tu̱³
ĩ³ye³ka³su³hẽn¹kxi²sain¹ka³tu̱³ ũn³txi³
ĩ³ta³lo³wait1sain¹ka³tu̱³ ĩ³su²lhã³sain¹tu¹wi¹.
Nxe³yãn¹ta¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tãu³kxai³lu²
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹,
Txa²wã¹sũ̱³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²su²
na¹ha²kxai³lu¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Ti³a²kah³la² Jo³ãu²ah³la² ĩ³wã̱³txain¹jau³su²

35 Nxe³nxa²ha¹te¹ Se³be³te²ah³la²
a²tah²nãu³su² Ti³a²kah³la² Jo³ãu²ah³la²
nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²
tah²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

— Ĩ³tih³nxe³sa²jah¹lãi³. A²yen³kxa²
ĩ³wã̱³txi³nxa²ya³ha¹kxai²nãn²tu̱³ ũ³hũ¹sa²sĩn¹te³hn¹lwi¹?
36 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Yã¹te²a² wxa²hau³ko³kxi¹nx2ta¹ju³ta³nũ³su²
ten³nx2ti³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wã²lũ³xi²ya³te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Wxãi²na² wxa²ha³lo²a² a²wa³kxẽn³sin¹kxai²na²hẽ¹la².
ka³na³ki³ wxa²wi¹tãu³a¹ ã³wxe², ka³na³ki²
wxa²wa̱³tãu³a¹ ã³wxe² nxe³ya³ha¹ju³ta²
ten³ya³sa³nhai¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²yen³kxa² ten³ya³hin¹ju³ta²
ã³ne³wxe³ya³hxa³lxi¹. A²nũ²a²
ko̱³nxe³thin¹te²nãu³xa² khãuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹.
Jã¹nxe³nx2tain¹ju³ta³nũ³a² hxi²kan¹ti³
en³ya²te³lin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxe³nxa²ha¹te¹ ha¹lin¹tũ̱³ka̱³txa²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hxi²kan¹ya³ha¹wi¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai²li² khãuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹.
Na¹ha²kxai³ wxãi²na² jã¹nxe³sxã³
khãuh³lxa³ti³nx2tain¹nũn³tu¹wi¹.
40 Nxe³yãn¹ta¹ txa²wi¹nẽ³tãu³a¹ ã³wxe²
txa²wã̱³tãu³a¹ ã³wxe² nxe³ya³hin¹ju³ta²
hxi²kan¹ti³ ũ³hũ¹nx2ti³nxa³lho³li¹.
Ju¹tai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² a²ha³lo²ai²la¹wi¹.
Txa²ha³lo²sxa³wi¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
a²ten³te²su² te²na² so¹lxi³ sa²we¹tain¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
wã³kon³te²nãu³xa² hxi²ka² hxan³tũ̱³ka̱³txa²
ain³kxain¹sxã³ kãin² ĩ³xa̱n³txin³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Jo³ãu²ah³lai²na² ĩ³xa̱n³ta³kxi² Ti³a²kah³lai²na²
ã³xa̱n³ta³kxi² ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 42 Yxãn¹ta¹
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxa²
hãi¹nxe³ti³xa¹ ĩ³kaix1tain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³sxa³tũ̱³ka̱³txa²
nxe²xai³te²jai¹ti²tu³wi¹. A²hxi²kan¹te²
lh²sen³su² a²sa³wi³ha³lxa² yxo²ha³nxe¹lhxa³txi³
hxi²kan¹txi³lo³tain¹te²jai¹ti²tu³wi¹.
43 Yxãn¹ta¹, wxãi²na² jã¹nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Wxa²yu³ta², ĩ²li³te² ĩ̱³nxãn²tu̱³. “Hxi²kan¹te²sa¹i¹.”
Nxe³jau³tu̱³ ten³nxa²kxai²nãn²tu̱³,
wxa²yu³ta² a²hãi¹nxe³ti³xa¹ ĩ³wa³ka³lxi³lo³txai¹nhẽ³li¹.
44-45 Jã¹nxa¹jau³su², “Txai²na² a²si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹.”
Nxa¹jau³su² ten³nxa²kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ã³wa³ka³lxi³lo³txai¹nhẽ³li¹.
Jã¹nxa¹jau³su² Txai²na² sa²kxai³lu²
wa³ka³li³lo³sa²si¹hai¹na¹jau³nũ³su²
wxã²nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ã³non²ta³kxi²te³lhxã³ wxã³na¹wi¹.
A²nũ²a²nãu³xai²na² a²ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³
wã²nxũh¹lain¹ju³tai²na² ã³wa²su¹te³lhxã³
ya³lu²kxai¹na¹tu¹wi¹. Nxain¹te³lhxã³
wxã³na¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txa² ye³han³te²a² ye³we²nxi²jau³su²

46 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
nxe³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
nxe³ha²kxai³, ã̱³lxi³tũ̱³ka̱³txa² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa²
nxe³ha²kxai³ whãi²na¹, tẽ³li³nyhu¹sxã³
Je³ri³ko²thĩ³na² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³thĩ³na² wa²li³ain¹tãu³a¹ a²nũ²a²
ye³han³jah¹la² Bar³ti³me²ah³la² tĩh³na²
kxa³lxu³sa³kxu²nxa² ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² Ti³me²ah³la² a²ki³lhan³ta³
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² a²yen³kxa²
ĩ³yai³nxũ³yhain¹te³lhxã³ o²la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
47 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² Na³sa³re²thĩ³na²
to̱n¹jah¹la², ya̱u³son³ju³ta² ain³kxain¹te³na¹
ã³kaix1jain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kãin²
ĩ³kaix1jain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²wã¹sũ̱³na²
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3txa²kah³lo²si¹lxi¹.
Ye³han³sa²ju³tai²na² wi¹lhin¹sxã³
thãi³ti³la² sa²hau³kot3sẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

48 Nxe³ju³ta³la³ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txai²na²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ yxo²xũ̱n³txi³ ĩ³kwa̱i²kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ã³ka³nah²nxe³sĩ¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nain¹kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³ ã²la² kãin²
ĩ³kaix1jain¹jau³xa²sa¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3tã³ Nxã³lxã¹te¹ ã³nxai³ya³te³na¹ Wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot3sẽ¹li¹. ya²la³la¹ ju³mẽn²ta² wẽ³sa² sa²tai³kxi²kxa² Ta¹hxai²hẽ¹la². sxih²yxo²a² a²ti²ta³lo³kxa² yxo²wxe³ain¹kxe³su² te²a² ĩ²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a² sa²ta²la³kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². [5] Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ha³lo²a² he¹ain¹te²a² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ju³mẽn²ta² wẽ³sai²na² sa²ta²la³kxi²ya³hin¹ji¹wi¹? Nxain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

[6] Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ya³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su² ha²kxai³ sa²si¹hã³sain¹na²li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

[7] Nyhai¹nha²kxai³, ju³mẽn²ta² wẽ³sai²na² tẽ³sxã³ Je³su²jah³la² ũ³hũ¹yhain¹ka³tu³ wã²la²ka³lo³a² so¹sxã³ ũ³ka³ti³hẽt1ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxãn³txa³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³ka³ti³yau³ye²ha²kxai³ ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ ne³ka³ta²a² ai³ain¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² a²wã²la³ka³lo³khai³xa² tĩh³na² Je³su²jah³la² ã³nxai³tĩh³na² ũ³ha¹xai³ain¹ha²kxai³ a²nũ²a² ã³xa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² he³la³nxã³nxa² sa²nãu²so¹sxã³, tĩh³na² ũ³ha¹ai³ain¹nũ³nha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹ju³ta² tĩh³na² Je³su²jah³la² wi¹wxa²hau³ko³kxai¹si¹hain¹jau³su² ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [9] Nxe³ha²kxai³lu¹ ã³ne³ka²ta¹sxã³ ho³hain¹tũ³ka³txain²ti³ ĩ³kaix1ti² a²si³yo³na² ho³hain¹tũ³ka³txain²ti³ ĩ³kaix1ti² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩkaix1tain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² ĩ³sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lai²la¹wi¹. [10] Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² ĩ³wa³kxẽn³to³tẽ³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Te²u¹jã¹nxe³te²su² te²a² hĩ¹na² ã̄h¹ ũ³hũ¹nẽ³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, Wxi²kin³txi³ton³ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe² e³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

[11] Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² Je³su²jah³la² kxai³lu¹: Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nũ²la² ki³kan³nũ²la² a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³te²nãu³xa², ã³si³tẽ³kxain¹ka³tu³, Be³tãn²ya³thĩ³na² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ĩ²ko²ka³txa² nxã̄³kxi²nxa³kxe³su² yain³txi³ju³su²

[12] Ain¹te³na¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu² Be³tãn²ya³thĩ³nai²na² a³li³sxã³ ã³nxai³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² heh³ta¹hxai²hẽ¹la². [13] Nxe³ka³tu³, yain³txi³ka³ta² fi²ko²ne³kxa² ã²hã¹ u²la¹

— Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3tã³ Nxã³lxã¹te¹ ã³nxai³ya³te³na¹ Wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot3sẽ¹li¹. ya²la³la¹ ju³mẽn²ta² wẽ³sa² sa²tai³kxi²kxa² Ta¹hxai²hẽ¹la². sxih²yxo²a² a²ti²ta³lo³kxa² yxo²wxe³ain¹kxe³su² te²a² ĩ²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a² sa²ta²la³kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². [5] Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ha³lo²a² he¹ain¹te²a² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ju³mẽn²ta² wẽ³sai²na² sa²ta²la³kxi²ya³hin¹ji¹wi¹? Nxain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

[6] Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ya³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su² ha²kxai³ sa²si¹hã³sain¹na²li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

[7] Nyhai¹nha²kxai³, ju³mẽn²ta² wẽ³sai²na² tẽ³sxã³ Je³su²jah³la² ũ³hũ¹yhain¹ka³tu³ wã²la²ka³lo³a² so¹sxã³ ũ³ka³ti³hẽt1ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxãn³txa³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³ka³ti³yau³ye²ha²kxai³ ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ ne³ka³ta²a² ai³ain¹tũ³ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² a²wã²la³ka³lo³khai³xa² tĩh³na² Je³su²jah³la² ã³nxai³tĩh³na² ũ³ha¹xai³ain¹ha²kxai³ a²nũ²a² ã̄³xa² ka³lxa¹tũ³ka³txa² he³la³nxã³nxa² sa²nãu²so¹sxã³, tĩh³na² ũ³ha¹ai³ain¹nũ³nha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹ju³ta² tĩh³na² Je³su²jah³la² wi¹wxa²hau³ko³kxai¹si¹hain¹jau³su² ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [9] Nxe³ha²kxai³lu¹ ã³ne³ka²ta¹sxã³ ho³hain¹tũ³ka³txain²ti³ ĩ³kaix1ti² a²si³yo³na² ho³hain¹tũ³ka³txain²ti³ ĩ³kaix1ti² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩkaix1tain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² ĩ³sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lai²la¹wi¹. [10] Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² ĩ³wa³kxẽn³to³tẽ³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Te²u¹jã¹nxe³te²su² te²a² hĩ¹na² ã̄h¹ ũ³hũ¹nẽ³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, Wxi²kin³txi³ton³ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe² e³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

[11] Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² Je³su²jah³la² kxai³lu¹: Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nũ²la² ki³kan³nũ²la² a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³te²nãu³xa², ã³si³tẽ³kxain¹ka³tu³, Be³tãn²ya³thĩ³na² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ĩ²ko²ka³txa² nxã̄³kxi²nxa³kxe³su² yain³txi³ju³su²

[12] Ain¹te³na¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu² Be³tãn²ya³thĩ³nai²na² a³li³sxã³ ã³nxai³ain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² heh³ta¹hxai²hẽ¹la². [13] Nxe³ka³tu³, yain³txi³ka³ta² fi²ko²ne³kxa² ã²hã¹ u²la¹

ten³sa²tã³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ka³ta² ãn³yau³son³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Yain³txa³nã̄³kxa²
so¹sxã³ ĩ³yain³te³lhxã³ yau³son³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la²⁹. Nxe³nxa²ha¹te¹ sũ²ni²khaix1nxe³sxã³
Yxãn¹ta¹ a²ka³tai²na² a²nxã̄³kxa² Je³su²jah³la² nũ̄³ka̱³txa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
yũ²nxa³kxe³su² a²nxã³nxa² so¹lxi³ wa²li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ha³lo²la³ yain³txa³nã̄³kxa²
ka³to³je³na³kxa² ãn³si³wxe²nxa³ha²kxai³ *Fi²ko²ka³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²*
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ¹⁴ Nxe³te³na¹ ²⁰Ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ ã³nxai³ain¹ka³tu̱³
Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ a²yain³txa²ka³tai²na² yain³txa³ka³tai²na² sa²kxai³lu² ã³wa²tot1sxĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: A²nxe³ka³ta² ĩ³ya³nat3sxã³ ya³lu²ju³tu¹tai²na²
ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ²¹ Nxe³hĩ¹na²
— Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ wen¹nxã²nxa³lho³li¹. Pe²jah³la² hi²sen³kxai³lu² ain³kxi¹xi²nũ²la²
Nĩn¹ka³tu̱³ wxa²nxã̄³kxa³la³ a²nũ²la³ Je³su²jah³la² wãn³txa² a²sũ²ta³ti³kxai³
ĩ³yain³kxi¹ti³he¹nxẽ²nxai¹nx3tho³li¹. ĩ³ye³jau³kxai³ ain³kxi¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na² Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ain³kxi²khaix1ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². — Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Yain³txa³ka³tai²na²
ko̱³nxe³te²lo³tin¹ka³tai²na² ĩ³ya³na²kxi²sxã³
ya³lun²su²li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̄³na² sxi²ha² ã³wih¹jau³su²

¹⁵ Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ²²⁻²³Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹
wxã³ain¹nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ̄³na² ĩ³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:
sxi²ha² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². — Txa²wã¹sũ̄³na² yxo²ĩ²jah³lxi³hẽ¹li¹.
Ã³wi¹hain¹ka³tu̱³, a²nũ²a² ka³lxa²tũ̄³ka̱³txa² A²ya³la³tu̱³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. A²nũ²a²
yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹sxã³ o²la³kxi² a²ten³te²su² te²an²tu̱³ wã³la³ka³txai²na²
ũ³yho³hi²ki̱³ki³a² so¹kxi²nyhu¹sxã³ ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, “Wxa²ha²txut1sai¹sxã³
o²la³kxi² kwa³sxa³xa² ũ³yho³hi²sxã³ ĩ³ye³na² kãin²je³na² ã³na¹txa²hẽ³li¹.”
ũ³hũ¹te²a² o²la³kxi² nxe³nyhu¹ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ hau³hau³kon³sxã³
Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la² hi²sen³su² wxa²ẽ¹nãu³a¹ hai³txi³ ĩ³wã̄³wã̄³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
yen³kxa² ũ³yho³hi²nyhu¹ain¹te²na² Hãi¹nxe³sxã³ sa²wai³wait3sxã³ Txa²wã¹sũ̄³na²
ha³lo²a² sa²tã³kxai¹nha²kxai³ ũ³yho³hi²ki̱³ki³a² yxo²ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ a²yen³kxa²
a²me²sa²ka³lo³a² ũ³sa²tã³ha²kxai³ ten³yah³lxin¹kxa² yũ³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹.
kwa³sxa³xa² ũ³yho³hi²sxã³ ũ³hũ¹te²na² Ta¹hxai²hẽ¹la².
ã³wxe³ka³lo³ai²na² ũ³sa²tã³ha²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ¹⁶ Ain¹sxã³ a²nũ²a² ²⁴ — Jã¹nxa¹jau³su² Txa²wã¹sũ̄³na²
a²yen³kxa² tẽ³sxã³ Txa²wã¹sũ̄³na² ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³wã̄³wã̄³ta³kxi²nhyah¹lxin
sxi²hẽ¹na² ã³wa²to²ka² ai³si¹ja³kxa³nũ³su² ĩ³wã̄³wã̄³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
ĩ³hxi²ko²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ¹⁷ Nxe³nxa²ha¹te¹ Hãi¹nxe³sxã³: “A²yen³kxa² te³na¹kxe³su²
Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³yau¹ũ³te³lhxã³ te²a² yũ³khaix1sa³tu¹wi¹.” Nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: Kan²txi³ yxo²ĩ²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
yũ³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹. ²⁵ Jã¹nxa¹jau³su²
— Txa²wã¹sũ̄³na² wha²li¹txã³nxa² e³a¹wi¹. Ĩ³sa²yxau³sxã³ Txa²wã¹sũ̄³na²
jau³xau³hxai²tẽx1ta² nxe³te³nah¹lxi¹: ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a²
ĩ²li³te²hũ̄³te²su² te²a² ko̱³nxe³ti³
“Txa²sxi²hai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² kãi³ũh¹nx2ti³kxai²nãn²tu̱³, nxe³ju³tai²na²
nũ̄³ka̱³txi³nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ wã̄³lin¹sxã³ ne³wã²na³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
ĩ³ye³kxi²sain¹thĩ³nai²la¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wih Nain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, Wxa²wĩ³na²
Yxãn¹ta¹ ĩ³ya̱¹nxa²sxã³ yen³kxa² ²⁷Ĩ³na² yxau³jah¹la² ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
kãi³kxi²nyhu¹kxi³thĩn³su² ĩ³ya̱¹ton³yah³lxi¹nhehẽ¹li¹. ne³wã²na³nx2ti³nũn³tu¹wi¹. ²⁶ Yxãn¹ta¹
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². wxa²ẽ¹nãn¹jau³su² nxe³ke³la³te²kxai³
te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² ko̱³nxe³ti³
¹⁸ Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², wã³nxĩn¹te² kãi³ũ¹sain¹na²hẽ³na¹. Ne³wã²na³ũ¹hain¹nxa³lho³na¹.”
si³yxau³tũ̄³ka̱³txa² ain³kxai¹nha²kxai³, Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ Wxa²wĩ³na² oh³na²
ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ̄³ka̱³txa² yxau³jah¹la² ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ain³kxai¹nha²kxai³ ain¹sxã³ Je³su²jah³la² ne³wã²na³ũh¹nx2ti³hĩ̄²nxa³wi¹. Je³su²jah³la²
ĩ³su²lhã³te³lhxã³ o²la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la²
wãn³txa² ĩ³wã̄³wã̄³txi³sxã³ he¹lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ ha¹lin¹tũ̄³ka̱³txai²na² *Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta² ĩ³tih³nxe³jau³su²*

[27] Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² Je³su²jah³la² nũ̱³ka̱³txa² ã³wxa̱³lain¹ka³tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²nhãu³ã¹ ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la² Ã³nxai³ain¹ka³tu̱³, wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ̱³ka̱³txa² ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ̱³ka̱³txa², a²nũ²a²nãu³xa² a²hxi²kan¹te² nũ̱³ka̱³txa² whãi²na¹ ã³tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [28] Ã³tĩ³sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Ĩh¹nxe² ĩ³hxi²ka¹txa²hĩ³te²la¹xã³? Ĩh¹jah¹lo²ta̱³ ĩ³sa²si¹hã³nxain¹thai¹li¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

[29] Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Wãn³txa² yau³ka³na³ka³na³jau³xa² yau³ã̱³lxi³jau³xa² ĩ³wã̱³txi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹jau³xai²na² ĩ³wa²lũ³xi²sah¹lxi³sã²nhẽ³li¹. Sah²lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³hxi²kat1sa²jah¹la² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ sa²lxan³kxai²nãn²tu̱³ nxe³nx2ti³nxa³lho³li¹. [30] Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² sa²kxai³lu² a²nũ²a² tẽ³sxã³ ĩ̱³ye³na² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹kxe³su² ĩh¹jah¹lo²ta̱³ ĩ³sa²si¹hã³ain¹thai¹li¹? Txa²wã¹sũ̱³nu²khai³xai²la³ ta̱³nxa² a²nũ²khai³xai²la³ ta̱³nxa² ĩh¹nxe³hĩ̱³te²la¹xã³? Nxe³na¹jau³xai²na² ĩ³wa²lũ³xi²sah¹lxi³sã²nhẽ³li¹.

[31] Nxe³nxa²ha¹te¹, wã²nxũ̱h¹ e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— “Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³sa²si¹hã³kxah³lai²la¹wi¹. Nxe²e³kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ ĩ³wa²lũ³xi²nẽ³lai¹nhã¹te²nãn¹lxi¹. “Nxe³kxi³sa²ha²kxai³ ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²yah²lxan³thai¹li¹?” Nxe³nẽ³lain¹tu¹wi¹. [32] Yxãn¹ta¹: “A²nũ²khai³xa² ĩ³sa²si¹hã³kxah³lai²la¹wi¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ yu̱h³lxi³nẽ³na³li¹. A²nũ²nãu³xai²na²: “Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²khai³su¹.” Nxain¹jau³su² ha²kxai³ ya³lu²kxi²nẽ³lain¹kxa²yan³ti³sa² ki̱³nhai¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

[33] Nxe³ha²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Ko̱³nha²sĩn¹nxa³nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Hã³xã¹. Ko̱³nyhah¹lxan³kxai²nãn²tu̱³, ĩ³sa²si¹hã³sa³jah¹la² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³nxa³lho³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12

Hai³sxa² kwa²hau³ko³tũ̱³ka̱³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

[1] Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txa² yau³xã̱³xa² ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³yau¹ũ³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Hai³sxa² a²wa³kxẽn³yah³lo²su² nũ²nhai¹. A²hai³sxai²na² u²va²nẽ³kxa² ũ³whĩ̱¹nũ²nhai¹. Ũ³whĩ̱¹i² a²yxo²ka³te̱h³nãu³xa² txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ ũh³yxo²wxaih²na³kxa²xai³sxã³ txon³nũ²nhai¹. Sxi²ha² kĩ³khai¹nxe³thĩ³na² hẽ¹xa²te²ka³kxa¹ a²nũ²a² ã̱³xa² wi¹wa³kon³kxi²si¹hain¹jau³s ã³hũ¹ain¹nũ²nhai¹. Hã²wxãn³txa³ ha³lo²a² u²lxan¹ko³xa² ã³nxai³nũ²nhai¹. [2] Hã²wxãn³txa³ ã³ki³i²tãu³a² sa²kxai³lu² yain³txa³kxa² wã²nhu¹nyhu¹si¹jau³su² a²sa³wi³sa² sa²si¹hã³nũ²nhai¹. [3] Yxãn¹ta¹ ha³ã³a² kwa²hau³ko³tũ̱³ka̱³txa²kxai³lu² kãi³ye²ha²kxai³ wã²nhũ¹nyhai¹nxa³ke³tu̱³ hãi¹sxã³ su²la³kxa² sa²wa²ye²nyhain¹nũ²nhai¹. Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ã̱³xa² yain³ta³ka² wã²nhu¹nyhu¹si¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³nũn³nũ²nhai¹. Yxãn¹ta¹ kwa²hau³ko³tũ̱³ka̱³txa²kxai³lu² ĩ³ne³ku³lai¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³ ãu²li²ton³nha²kxai³ nxe³nyhain¹nũ²nhai¹. [5] Ñxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ã̱³xa² ãn³ta³lo³hẽ²ti²to³kxa² ĩ³sa²si¹hã³kxah³la² kwa²hau³ko³tũ̱³ka̱³txai²na² ĩ³su²lhã³ain¹nũ²nhai¹. Iã¹nxe³sxã³ ye³ka³lxa¹txi³ hai³sxa² wa³kxẽn³yah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³sa²si¹hã³ain¹ta¹ kwa²hau³ko³tũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² ka³na³ku² te²a² ĩ³wai¹txi², ka³na³ku² te²a² sú²lhã³i² ain¹to³nhũ²nhai¹. [6] Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu², a²wa³kxẽn³yah³la² a²ki³lha³lxa² hãi¹nxe² wẽ³nha³kxa² a³lxi²khai¹nxe³kxa² nãi¹nxe² ori³kxi²nũ²nhai¹. Nxe³te³na¹ a²wa³kxẽn³yah³lai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “Txa²wẽ³sxai²na² ĩ³sa²si¹hã³a¹tũ¹xã¹. A²nxe³te̱²a² kwa²hau³ko³tũ̱³ka̱³txai²na² sa²nẽn¹kxain¹kxi³sã¹.” Nxe³jau³tu̱³ ĩ³sa²si¹hã³nũ²nhai¹. [7] Yxãn¹ta¹ a²ki³lha³lxai²na² hai³sxa² ya̱u³son³ye²hĩ¹na¹ tũ¹ka̱³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ wxa²nxũh¹ ĩ³ye³ain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹wa³kxẽn³yah³la² ki³lha³lxa² wxãn³na²wi¹. Ĩ̱³su²lhã³a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ hai³sxa² so¹kxi²ki̱³tu¹wi¹.” Txa²ain¹jau³su².

[8] I³sxã³ su²lhxã³ ĩ³ya²lu¹tain¹ka³tu̱³ A²ki³lha³lxai²li² ũ³ha³lo²sa²tã³nã̱¹ain¹nũ²nhai¹.

[9] Nxe³jau³su² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³tu̱³ a²wa³kxẽn³yah³lai²na² ĩh¹nxe³ta³ kãi³te³ji¹wi¹? Nxe³ju³ju¹tai²na² e³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ĩ³xi²ka³tu̱³ ĩ³lxi³thi¹nxa³tũ̱³ka̱³txai²na² sun²tã²hxa³tain¹tu¹wi¹. Nain¹ka³tu̱³ a²nũ̱³ka̱³txi³ ã̱³xa² hai³sxai²na² sa²si³wẽ̱³no³tũ¹hain¹tu¹wi¹.

[10] Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹: “Txah³lxa³kxa³txa², a²nũ²a² sxi²ha² ton³te²nũ̱³ka̱³txai²na² o̱³nxa³jau³su² ĩ³ye³kxain¹sxã³ so¹sxã³ ã³sxã³ ã³na¹ain¹ka̱³txa², kwẽn¹tai²na² si³ka³lah³xan¹ka³khai³xa² hxi²kan¹khai¹nxe³ka³txi

11 Nxe³ju³tai²na² Txa²wã¹sũ³na² kãi³ain¹na²hẽ³li¹. Nũ³kxũn³khai¹nxe³ju³xai²na² ũ³wha²li¹lain¹jau³xa² ĩh¹nxe³te²a² a²ĩ³lxi³su²ji¹wi¹? A²nũ²a² ye³na² ũ³wha²li¹lain¹kxe³su² te²a² ĩh¹nxe³te²a² a²ye³nhũ³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:

— A²ĩ³lxai²na² Se²sa³jah¹la² a²ĩ³lxi³su² ha²kxai³ a²ye³nai²na² Se²sa³jah¹la² a²ye³nhũ³nha²kxai³ sĩn¹te²jai¹ti²ti¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Se²sa³jah¹la² a²yen³kxi³khai³xa², ũ³hũ¹xi²yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² a²yen³kxi³khai³xa², ũ³hũ¹xi²yah³lxi¹nha²kxai³ nxe²xai³jah³lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na² ĩ³wã³wã³ta³kxi²nyhain¹sxã³ ã³kon³ton³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ya³lu²te²su² te²a² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³su²

18 Nxe³nxa²ha¹te¹, Sa³tu³se²a² nũ³kã³txa² ã³nhai¹tũ³te²nãu³xai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³ain¹to³jau³xa²sa¹:

— A²nũ²a² ya³lu²kxai²nãn²tu̱³ ka³ten³su² a²sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹. Nãn¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³kã³txai²na² kwa² ã³nhai¹tũ³kã³txa² wxã³sxã³ Je³su²jah³la² ĩ³wã³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³wã³txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

Je³su²jah³la² ĩ³tih³nxe³nẽ³jah¹lãi³. Ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² e³jau³xau³hxai²tẽx1ta² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nẽ³te³nah¹lxi¹: “In³txi³su² ya³lu²kxi²kxai²nũn³tu̱³ a²wẽ³ha³lxi³khai³xa² yũ²nxa³kxe³su² ha²kxai³ a²lon³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²txu¹ha² so¹nyha¹ta¹ka³lxai³tã² so¹nyha¹txai²li¹, a²lo³na² ya³lu²kxi²jah¹la² ta²ha² wet1si¹jau³sa¹.” Moi³se²ah³lu¹tai²na² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 20 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²lon³ti³tãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau³ain¹nũ²nhai¹. A²hxi²kan¹te²a² txu¹ha² so¹ka³tu̱³ hã²wxãn³txa³ ye³jen¹nãu³a² ya³lu²nũ²nhai¹. Hai³txi³ wẽ³sa³la³ yũ³ti³he¹nxa³nũ²nhai¹. 21 Nxe³ha²kxai³ wẽ³sa² yũ²nxa³ha²kxai³ a²lon³yah³la² so¹nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la² in³txa² ya³lu²nũn³nũ²nhai¹. Hã²wxãn³txa³ a²lo³na² ã̃³xah³la² so¹nyhu¹i² ya³lu² nxe³nũ²nhai¹. Hai³txi³ wẽ³sa³la³ we¹ti³hex1to³hxa³nũ²nhai¹. 22 Nxe²xai³sxã³ a²lon³ti³tãu³xa² ya²lun¹txa²hxan³nũ²nhai¹. Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³ wẽ³sa² we¹txa³nũ²nhai¹.

Nxe³ju³tai²na² Txa²wã¹sũ³na² kãi³ain¹na²hẽ³li¹. Nũ³kxũn³khai¹nxe³ju³xai²na² ũ³wha²li¹lain¹jau³xa² ĩh¹nxe³te²a² a²ĩ³lxi³su²ji¹wi¹? A²nũ²a² ye³na² ũ³wha²li¹lain¹kxe³su² te²a² ĩh¹nxe³te²a² a²ye³nhũ³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³sxã³ wãn³txa² hãi³jau³xai²na² Je³su²jah³la² hi²sen³su² ĩ³ye³kxain¹sxã³ wã³nxĩn¹te² si³yxau³kã³nũ³kã³txai²na² kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ĩ³kwãi²kxũ¹nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na² tũ¹kã³txai²na² sa²kxai³lu² wi¹kõ³ni²ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² i³sxã³ ũ³tĩ¹kxi²ti³ten³khaix1ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ yu̱h³lxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— A²nũ²a² kãi²li³nũ³kã³txai²na² ĩ³xã̃n³ta³kxi²nẽ³lain¹kxa²yã̃n³ti³su² kĩ³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³, wã³nxĩn¹te² nũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu² hãi¹nxe³sxã³ Je³su²jah³la² ã̃³ain¹sxã³ ĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² ũ³yho³ha³kxi²ki³ai²na² ũ³hũ¹ain¹kĩ³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su¹

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² kwa² ã³nhai¹tũ³kã³txi³la³ha²kxai³ E³ro²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² kwa² ã³nhai¹tũ³kã³txi³la³ha²kxai³ ã̃³ã̃³a²yxau³xi²ju³ta³nũ³a² ã³nũ²kxain¹sxã³ Je³su²jah³la² ã̃n³tĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu² ã̃n³tĩ³xain¹ka³tu̱³ kõ³nxe³ti³ e³jau³su² ain³kxain¹te³lhxã³ Je³su²jah³la² wah³nxe² yxau²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Ai¹nha²kxai³ ã³tĩ³xain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩ³tih³nxe³nẽ³jah¹lãi³. Wãn³txa² ya²la³lyau³xa² e³jah¹lo²sa² nhi¹lxi¹. A²nũ²a² ĩ²li³te²a² ye³ã̃n³txa³nih¹kxan²ti³ hxi²kan¹khaix1kxan²ti³ wxãi²na² yu̱h³lxi³jah¹lo²su² sĩ¹nxa³lxi¹. Yxãn¹ta¹, sa²wai³wait3sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wain³txi³ ĩ³yau¹ũ³ai¹nhxai²nĩ¹nhẽ³li¹. Nxĩ¹nha²kxai³ wãn³txa² wain³jau³xan²tu̱³ ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ro³ma²no² nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹jah¹la² Se²sa³jah¹lo²su² a²nũ²a² ũ³yho³ha³kxi²ki³ai²na² ũ³hũ¹ain¹kĩ³ta̱³nxe³ hãi¹nxã¹ta̱³nxa² ĩh¹nxe² wain³txi³ kãi³sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Yxãn¹ta¹ tũ¹kã³txai²na² wi¹lhin¹ki³lxo³nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² wi¹kõ³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Wi¹kõ³nha²kxe³su² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²yã̃n³ti³ta̱³ wãn³txa² kõ³nxe³jau³xa² sa²yxo²sai¹sa²te³lhxã³ ten³nx2ti³ji¹wi¹? Ũ³yho³ha³kxi²ki³ai²na² tẽ³sxã³ ũ³hũ¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Ĩ²ti³ten³sa³nhai¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹ tẽ³sxã³ ũ³hũ¹ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

Hã²wxãn³txa³ txu¹hai²na² so¹sxã³
ã³ain¹ta¹ka³lxu³su² ha²kxai³lu¹ ya³lu²nũn³nũ²nhã¹
23 Jã¹nxe³ha²kxai³lu¹ yan¹nãu³a¹ ka³tẹn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²kị³tãu³a¹ ta¹ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² ĩh¹te²la³tạ³ in³txa² wẽ³sãi¹ah³lo²khã²sa²
hĩ³te³ji¹wi¹, a²yxo²ha³kxa¹ so¹nha²xai³ain¹na²lã²
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwa²yxah³lxi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ã³ne³to³yah³lxa³nha²kxai³ Sũ³na²
wã³nxĩn¹ju³ta³la³ ã³ne³to³yah³lxa³nha²kxai³
nxe³yah³lxi¹lxi¹. 25 Yan¹nãu³a¹
ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²kị³tãu³a¹
txu¹ha² so¹kị³ju³ta³nu³a² yũ²nxa³lho³li¹.
Oh³xan¹ta² nũ³kạ³txa² yã¹nxa²kị³tu¹wi¹.
26 Kxã³nxu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³jau³xa² wi¹kọ³nyhah¹lxin¹tã²lu¹wi¹.
A²nũ²a² ya³lu²te²na² ka³tẹn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²si¹kxe³su² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Wãn³txu¹tai²na² hi³a² nxã³nxa²
ka³tẹn³nxã³nxa² i̱³sa²tẽ³kxan²ti³ wã²nhxa³nxa³kxe³su².
nxe³jau³xu¹tai²nãn¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxi¹:
“Txai²na² A³bra³ãu²ah³la² Sũ³na²
Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ I³sa²kah³la²
Sũ³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³
Ja³ko²ah³la² Sũ³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³
hĩ¹na¹ nxe³te²sa¹wi¹.” Txa²wã¹sũ³na²
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 27 Nxe³ha²kxai³
ha¹li¹ ka³na³ki¹ jah¹lo²nãu³xai²na²
ka³tẹn³su² yxau³ain¹na³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹
ka³tẹn³sa²na³li¹. Kxã³nãu³u¹ta²kxai³
ya³lu²ain¹kxa²ha³tạ³nxãn²tụ³ hĩ¹na²
ka³tẹn³sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³
wxa²nũ³kạ³txai²na² Txa²wã¹sũ³na²
a²ya³la³tụ³jau³xa² ã³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na² wa³to²hi² wxi²kan¹jau³su²

28 Nxe³nxa²ha¹te¹, ha³tẹh³nxã³nxa²
a²hoh³lxi³su¹ tũ³kạ³txa² ka³na³ka³na³jah¹la²
yạu³son³ta¹hxai²hẽ¹la². Yạu³son³nũ²la²
Je³su²jah³la² a²wãn³txa² sa³tu³se²a²
nũ³kạ³txai²na² ĩ³ye³kxi²yhain¹jau³xai²na²
wain³txi³ ĩ³wa²lũ³xain¹jau³xai²na²
ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain³kxain¹ka³tụ³
ha³tẹh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² jah¹lai²na²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³wạ̃³txi³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na²
ĩh¹jau¹la³tạ³ wa³to²hi² wxi²kan¹jau³la³
te²la¹xã³?

29 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wa³to²hi² wxi²kan¹jau³xa²sa¹: “I³sa³e²
nũ³kạ³txãi³. Ĩ¹ne³ka²sah¹lxi³wxi¹.
Sã³ne³ka² Si³yxau³tãu³ai²na² A²hxi²kan¹txa²
Si³yxau³tãu³ai²na² hãi¹nxe² ka³na³ka³na³jah¹lo²su²
na³li¹. 30 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³kah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³kah³lai²na² a³lxi²txai¹nhẽ³li¹.
Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² whãi²na¹ a³lxi²txai¹nhẽ³li¹.
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²kwạ̃i³nha²kxai³
wi¹lain³kxi¹nha²kxai³ nũ³kxũn³txi³
sa²yxo²we¹tha²kxai³ nxe³txai¹nhẽ³li¹.”
31 Nxe³nxa²ha¹te¹ ã³ta³lo³hẽ¹jau³xa²sa¹:
“Wxa²wạ̃³kxa² yxau³nũh¹nxa²te²su² te²a²
a³lxi²nha²kxo² yã¹nxe² a³lxi²txai¹nhẽ³li¹.”
Ha¹lin¹jau³xai²nãn²tụ̃³ wa³to²hi²
wxi²kan¹khaix1jau³xai²la¹wi¹. Hai³txi³
a²la² wxi²kan¹jau³la³ yũ²nxa³wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³tẹh³nxã³nxa²
a²hoh³lxah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— I¹tih³nxe³sa²jah¹lãi³. Wxa²wãn³txa²
wain³khai¹nx2na³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
hãi¹nxe² ka³na³ka³na³tã³li¹. Hai³txi³
Sũ³na² ã̱³la³ yũ³ti³he¹xai¹nxa³wi¹.
Nxe³nĩn¹jau³xai²na² a²ya³la³jau³khaix3ai²la¹wi¹.
33 Txa²wã¹sũ³na², txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹
whãi²na¹ a³lxi²kị³sa²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wi¹lain³kxi²nẽ³lha²kxai³
nũ³kxũn³txi³ sa²yxo²we¹kị³sa²kxai³
txa²wã¹wạ̃³kxa² yxau³nũ¹nhẽ³te²su² te²a²
a³lxi²nẽ³nha²kxa² yã¹nxe² a³lxi²kị³sa²kxai³
nxe³ju³tai²na² whãi²na¹ wa³to²hi²
wxi²kan¹ju³tai²la¹wi¹. Hai³txi³ ka³yxuh³xa²
su²lhã³sxã³ ũ³hị³lhxã³ Txa²wã¹sũ³na²
ũ³hũ¹ain¹kị³ke³la³te²kxai³, nxe³ju³ta²
wa³to²hi² wxi²ka¹nhĩ³nx2nxa³wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxe³jau³xai²na² sa²nẽn¹nha²jau³xai²na²
ĩ³wa²lũ³xi²kxe³su² Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu²
ain³kxain¹ka³tụ̃³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²wet1sxã³
yxau²xai³ju³ta² jũ¹nxa² ã³ne³wxe³ton³nĩ¹lxi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹nãn¹te²tụ̃³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ yụ̃³lhxai¹nha²kxai³,
hai³txi³ Je³su²jah³la² ĩ³wã̱³txi³sain³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² ĩ³yau¹ũ³nẽ³jau³su²

35 Nxe³nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na²
sxã³hẽ¹nãu³a¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la².
Wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³te³lhxã³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Ha³tẹh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su²
tũ³kạ³txa² a²wãn³txi³kxai³lu¹: “Sũ³na²

A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² jah¹la² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³ai²la¹wi². Nxe³ain¹na³li¹. Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹.
36 Nxe³nx2ta¹te³nah¹lxi¹: Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Wãn³txa² Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la² a²hi²sen³su² ĩ³ye³sxã³ ũ³hũ¹ain¹jau³su² ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² a²yxo²wãn³txi³kxi³ain³la² ã³wxã³sxã³ kwa³ta³lẽ³nai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² ta²ta³kxi²nxa³je³na² ã³wxe³ain¹ka³tu̱³ ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: ‘Txa²wi¹nẽ³tã²ã³ã²a² ĩ²te³lhxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wxe³txu¹li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²ko̱¹ko̱¹xa² a²yxo²ha³kxa¹ wxa²yu³hẽ³nãu³a² wa³ka³ti³lot3sxã³ a³hi²si¹hai¹na¹tu¹wi¹.’ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² ta¹hxai²hẽ¹li¹.”
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ta¹hxai²hẽ¹li¹.
37 Jã¹nxe³jau³su² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²yxo²wãn³txa² a²hxi²kan¹jah¹lo²si¹ke³la³te²kxãi³ ĩh¹nxe³sxã³ a²ta²lhot3hĩ³te²la¹xã³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² kãi²li³tũ³ka̱³txa² ain³kxain¹ka³tu̱³ kãin² ka³li³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka̱³txi³su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

38 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²hi²sen³kxai³lu¹ a²nũ²a²nãu³xa² ĩ³yau¹ũ³hain¹te³nah¹lxi¹:
— Ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka̱³txa² wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³tũ³ka̱³txa² hi²sen³su² wã²la² a³lu²ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²nu²la² a²nũ²a² hxi²kan¹te²yã¹nha²kxe³su² yxo²kwa̱i³no³tai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Tĩh³na² sxi²je³na² nxũ²kwa̱i³ye³lo³tĩh³na² ã³nxai³tãu³a² wi¹le³kxi²nyhain¹ju³ta² yxo²kwa̱i³no³tain¹nũ³nhxai²na²hẽ³li¹.
39 Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³nai²na² ã³wxe³ka³lo³a² sa²nẽn³nha²khaix1nxe³te²a² ã³wxe³ka³lo³a² yxo²kwa̱i³no³tai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ã³nũ²kxi²sxã³ yain³kxi²nyhai¹nhxai²na²hẽ³li¹. nxe³tãu³a² te²yã¹nxe³sxã³ ã³wxe³ju³ta² sa²nẽn¹kxi²khaix1nxe³ta² ã³wxe³ka³lo³a² yxo²kwa̱i³no³tai¹nha²kxai³ nxe³nyhai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
40 Nxe³kxa²yu³su² txu¹ha² wha³te̱³son³ta¹ka³lxa² yen³kxa² kãi³so¹kxi²te³lhxã³ nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Nxe³ain¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² yau³ka³lxa¹txi³ wi¹le³kxi²ki³lxo³xai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Ain¹ta¹ ain³kxi²nyhai¹nxa³lho³li¹. Kxãn³nãu³a¹ ko̱³nxe³khai¹nxe³sxã³ ĩ³yĩ¹li²nu¹hain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ nxe²kãi³ai¹nxa³tũ̱³ka̱³txa² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nu¹hain¹ju³ta² kũ³we²ki²la² kãi²nxa³lho³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ wxe²ta¹hxai²hẽ¹la².

Txu¹ha² yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

41 Nxe³nxa²ha¹te¹, kwa³ta³la² kãin²tẽ³na² Sũ̱³na² sxi²nhãu³ã¹ sxa³tẽ³na², ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tẽ³na², a²nũ²a² ka³lxa²te²nãu³xa² wxã³sxã³ a²yen³kxa² ũ³yho³ha³kxi²ki³a² ũ³whi¹sxã³ ũ³wha̱¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la², Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³hũ¹te³lha³ka². Nxe³nxa²ha¹te¹ kxai³ain³la² ã³wxã³sxã³ kwa³ta³lẽ³nai²na² ta²ta³kxi²nxa³je³na² ã³wxe³ain¹ka³tu̱³ ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: ‘Nxe³ain¹ta²ã²ã³ã²a² ĩ²te³lhxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a¹ a²nũ²a² a²yen³kxih³khaix1sa² te²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa² wxã³sxã³ a²yen³kxa² ũ³yho³ha³kxi²ki³a² sa²kxai³lu² ki³ka³lxa¹txi³ ũ³wha̱¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
42 Nxe³ju³ta² txu¹ha² wha³te̱³son³ta¹ka³lxa² yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa², ã³wxã³sxã³ ki³jũ¹lxi³ki³a² ki³ha¹li¹ ũ³wha̱¹ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
43 Ain³te³na¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ĩ³kaix1so¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— A²ya³la³tu̱³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Wha³te̱³son³ta¹ka³lxai²na² yen³ki³ txa²ta¹ka³lxai²na², a²yen³kxa² ũ³wha̱¹ki³a² kãi²nxa³kxan²ti³ Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a² a²yo³ha² kãin²ye²na³li¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² a²wã³kon³tũ̱³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a² a²yo³ha² kãin²ye²ai¹nxa³wi¹.
44 Nxe³ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²yen³kxi³ki̱³ki³a² a²wã³kon³kxain¹kxa² so¹lxi³ ũ³hũ¹ain¹te¹ni²ti¹. Yxãn¹ta¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lo³ yen³kxi³txa²kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³nũ¹ a²yen³kxa² yũ³kxe³su² yxo²ha³kxa¹ ũ³hũ²hxa³te¹ni²ti¹. A²yain³txi³khai³xa² ũ³yho³ha³kxi²ki³a² yxo²ha³kxa¹ ũ³hũ¹te¹ni²ti¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

13

Sũ̱³na² sxi²ha² wxa²nai¹ain¹ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²ha², Je³su²jah³la² a³li³ta¹hxai²hẽ¹la². A³li³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ka³na³ka³na³te² hi²sen³su² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ĩ³tih³nxe³sa²jah¹lãi³. Ĩ²txa²hẽ³li¹. Thĩ¹nai²na² yxo²ha³kxa¹ kãin²khaix1ni² wi¹khaix1ni² nx2na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³yãn¹ta¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xi²te²an¹jau³kxai³lu²:
— Sxi²hai²na² txah³lxa³kxa² wi¹txo³nain¹ju³ta² ĩ²in¹ji¹wi¹? Nxe³to³ta¹ kxãn³nãu³a²

txah³lxa³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ wxa²nai¹ain¹tu¹wi¹.
Ya²la³tṵ³ hai³txi³ ka³tha¹li¹ ã³ne³hẽ²si²ka³txa²
yũ²nx3tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Ha³lo²a² kọ³ton³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³nẽ³jau³su²

3 Nxe³nxa²ha¹te¹ wã³la³ka³txa²
O³li³ve²ra³ka³txa² Txa²wã¹sṵ³na²
sxih²yxo²a² ten³na¹ain¹je³nai²na²
Je³su²jah³la² a²nṵ³ka̱³txa² ã³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wxe³ain¹te³na¹, Pe²jah³la², Ti³a²kah³la²,
Jo³ãu²ah³la² Ãn³tre²ah³la² whãi²na¹,
wxa²nxũh¹ ĩ³wã̱³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe³sãn²si¹lxi¹. Ĩh¹nxe³hĩ¹na²
wxa²nai¹ain¹sĩn¹te³ji¹wi¹? Ĩh¹nxe³ti³wa̱³kxa²
ya̱u³son³sxã³ txa²wã¹ha³lo²a² ne³ki³son³ju³ta²nũ³a².
ĩ²sxã³ wi¹kọ̱³nha²hĩ̱³ki̱³te³ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Wi¹lĩ²nha²khai¹nxe³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³tai¹. 6 A²nũ²a²
ka³lxa¹te²a² wxã³yah³lxi³ha³tai¹.
Txai²yã¹nxe³ki̱³lxon³tu¹wi¹. Nxe³sxã³
wxã³sxã³ ki³han³jau³su² e³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:
"Txa²wã¹sṵ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3su²jah³lo²sa¹wi¹.
Wxa²kan³sxã³ wa̱³li²na¹hẽ³li¹." Nxe³jau³su²
e³yah³lxi³to³ha³tai¹. Nxe³yah³lxi³to³ha²kxai³
wxa²nṵ³ka̱³txa² ka³lxa¹ ã³nhai¹tũ¹sxã³
ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³tai¹. 7 Jã¹nxa¹jau³su²,
ti¹na² yxau³tṵ³ka̱³txi³nãu³xai²na² kãin²
ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nyhain¹kxai²nãn²tu³
nũ¹ka³na¹ u²tãu³ai³tã² yxau³tṵ³ka̱³txi³nãu³xai³tã².
kãin² ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nyhain¹kxai²nãn²tu³
nxe³jau³xai²nãn²tu̱³ ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
ĩ³yu̱h³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ya²la³lyau³su²
kxan²ti³ hai³txi³ hĩ¹nãn²tu̱³ ha³lo²ai²nãn²tu̱³
ne³ki³so³nx3tho³li¹. 8 A²nũ²a² nṵ³ka̱³txa²
a²nũ²a² nṵ³ka̱³txi³ ã̱³xa² a²lhun³tu²,
ã³nhe¹kxi²nyhai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ta²
si³yxau³tãu³a¹ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³
ã̱³xa² a²lhun³tu², ã³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³
ha³lo²a² ka³lxa¹ko³xa² kxĩh³nxa²
sa²wi¹wi¹nha²kxai³ a²nũ²a² yain³txi³
txa²khai¹nxe³ha²kxai³ he³ja²lun¹ti³ha²kxai³
nxe³ain¹tu¹wi¹. Nain¹kxai²nãn²tu̱³
txu¹ha² wẽh³ni³khaix1ta¹ka³lxa² ĩh³ju³ta²
wxã³kxai²nãn²tu̱³ wẽ³sa² a³li³lah¹kxi²ju³ta²
hãi¹nxe³sxã³ ã³si³we³te²ju²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ ju¹tai²na² wxã³nũ¹nx2ti³kxai²nãn²tu̱³
khãuh³yxah³lxin¹ju³ta² ã³si³wxe³tu¹wi¹.

9 Nxe³yãn¹ta¹ ha³lo²ai²na² sa²wai³wait3sxã³
nũ¹hĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ju³te²a² nṵ³ka̱³txa²
hxi²kan¹ta³ nṵ³ka̱³txa² ã³yã³nũ²kxai¹nha²kxai³wxã³sxã³,
Nxe³sxã³ i³nx2ti³sxã³ ãn³yũ³nx2tai¹nha²kxai³,
Ju³te²a² nṵ³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³a²
ĩ³ta³lo³su²nx2ti³ha²kxai³, nxe³nx2ti³ha³tai¹.
Txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
wxa²ha³lo²a² wa³kxẽ³nxa² si³yxau³ka³txa²
ko³ver³na³to²yah³lo²su² ha²kxai³
ã³sa²so¹nx2ti³ha²kxai³ wxa²nũ³ka³txa²
wa³kxẽ³na² si³yxau³kxa³ta² Pre³si³tẽn²jah³lo²su²
ha²kxai³ ã³sa²so¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³nx2tai¹nha³tai¹.
Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ yxo²ĩ²sah³lxin¹ju³ta²
ĩ³wã̱³txi¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³
txṵ̃¹ka̱³txai²na² whãi²na¹ Sṵ̃³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³hen³txain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
10 Yah³lxi¹nha²kxai³ ha³lo²a² hãi¹nxe³ti³xa²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³ain¹yah³lxin¹tu¹wi¹. A²nũ²a²
ĩ²li³te²na² kọ̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
ã³kxai²nãn²tu̱³ yxo²ĩ²sain¹kxai²nãn²tu̱³
nxe³te²su² te²na² a²ẽ¹na² sa²hau³ko³tai¹na¹ju³ta²
yũ³jau³nũ³su² ĩ³yau¹ũ³ain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
Ĩ³yau¹ũ³ta³lu²nain¹yah³lxan³tãu³a²
ha³lo²ai²na² ne³ki³so³nxa³lho³li¹.
11 Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ i³nx2tain¹sxã³
a²nũ²a² ã³yã³nũ²kxi²ju³ta² ã³yũ³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³
hxi²waun³ta³kxi²nhyah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
Ĩ³hĩxet3sxã³ ĩ³ye³kxai¹na¹lhon³ku².”
Nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³
wãn³txa² wi¹jau³xa² Txa²wã¹sṵ³na²
a²hi²sen³su² ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²
so¹lxi³ ĩ³ye³kxi²txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Wxãi²na² ĩ³ye³kxain¹yah³lxin¹jau³xa²
hai³txi³ wxa²wãn³txi³khai³sxa³lho³li¹.
Txa²wã¹sṵ³na² A²yãu³ka³jxah¹la²
Wi¹lhũ³jah¹la², nxũ²kwa̱i³yxau³nx2ti³jah¹la²
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³si¹tu¹wi¹. 12-13 Nxe³hĩ¹na¹
yxo²ĩ²sah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³a̱n³ta³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
A²nũ²a² yxo²ĩ²xa³te²na² sa²kxai³lu²
a²lon³khai³xa² ĩ³ya²lut1si¹jau³su²
ã³yũ³so¹nha¹tu¹wi¹. A²wĩ³na² sa²kxai³lu²
a²wẽ³sa² khai³xa² ã³yũ³so¹ha²kxai³
a²wẽ³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wĩ³na²
a²hã³ka³na² nxe³sxã³ ã³yũ³so¹nyhai¹nha²kxai³
nxe³nyhai¹nha³tai¹. Te²yã¹nxe³jut3su²
nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³ sa²yxo²ã³syah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
Sa²yxo²ã³syah²lxan³kxai²nãn²tu̱³ kxã³nãu³a¹
Txa²wã¹sṵ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³a²
yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.

Khãuh³lxa³thin¹khai¹nxe³ju³ta³nũ³a²
ĩ³yau¹ũ³nẽ³jau³su²

14 Nxe³yãn¹ta¹, ĩ³lxi³thin¹ti³he¹nxa³jah¹la²
a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wxa²khot3thun¹jah¹la²,
Txa²wã¹sṵ³na² sxi²ha²

ã³wih¹sxã³ sa²nxũ³sxã³ yxau³ain¹tu¹wi¹.
Nxe³ju³ta² wain³ti³hex1te²sxa³yu²hẽ³li¹.
A²nxe³jah¹lai²na² wxã³sxã³ yxau³ain¹na³na¹
nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ã³naun³ti²
ã³nih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ju³te²a²ko³xa²
yxau³te²su² te² ĩ³nxa² wã³la² kĩ³ka³txa²
ã³nih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ũ³wha²li¹txã³nxu¹txai²na²
ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ã³ye³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹.
15 Nxe³ju³ta² a²nũ²a² sxi²ha² ne³ka³nah²nãu³ã¹
he¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²yen³kxa²
sxi²hẽ¹nãu³ai²na² wi²sxa³kxai²nãn²tu̱³
ã³wi²hxi²sxã³ so¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Hãi¹nxe³sxã³ u²lã³ni¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
16 Jã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² hai³sxa³nãu³a¹
he¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ã³wa²li²sxã³
wã²la² ha³la³sa³nãn¹ka³lo³a² wxa²so¹xi²te³lhxã³
sxi²ha² ã³wi²hxi²sxã³ wxa²so¹xah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
Hãi¹nxe³sxã³ u²lã³ni¹jah³lxi³sã²nhẽ³li¹.
17 Ko̱³nxe³jah¹lai²na² wxã³ju³tai²nãn²tu̱³
txu¹ha² wẽ³nhain¹te²su² te²na² kãin²
khãuh³nxain¹tu¹wi¹. Txu¹ha² a²wẽ³sa²
ũ³hi³lain¹te²su² te²na² kãin² khãuh³nxain¹nũn³tu¹wi¹.
hxi²kan¹txi³ ã³ni³hai¹nxa³ha²kxai³lu¹.
18 Nxe³yãn¹ta¹ wa̱³txi²tãu³a¹ ã³nih³yah³lxin¹ke³la³te²kxai³
kãin² khãuh³yxah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
Nxe³yah³lxin¹kxa²ya̱n³ti³su² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. 19 Nxe³hĩ¹nãu³ãn²tu̱³
ha³lo²a² ko̱³nxe³khai¹nxe³ju³ta² ĩ³lxi³thin¹ti³he³nxa²ju³ta²
yũ³tu¹wi¹. Txa²wã¹si³kxã³nãu³hĩ¹nũ¹tai²nãn¹te²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²ai²na² we¹thĩ¹nãn¹te²tu̱³
a²ko̱³nxe³ju³ta² yũ³ju³ta² kũ³we²ki²la²
ko̱³nxe³thi¹nxa³ha²kxai³ yxan¹nãu³a¹
ha³lo²a² nxe²xai³tãu³a¹ ko̱³nxe³ju³ta²
yũ³ju³ta³nũ³a² kũ³we²ki²la² ko̱³nxe³thi¹nxa³ha²kxai³
nxe³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³yãn¹ta¹
a²ko̱³nxe³ju³tai²nãn²tu̱³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ju³tai²na²
so¹lxi³ ã²la² ko̱³nxe³thin¹khai¹nxe³ju³ta²
yũ³hĩ̱³nx2na³li¹. Nxe³ju³ta² a²nũ²a²
ã²la² kxa²kãin² khãuh³lxa³ti³hĩ̱³nx2na³li¹.
20 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
si³yxau³tãu³a¹ ha³lo²ai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³khai¹nxe³ju³ta²
ã³yã³ni²lã³ain¹sãn²tu¹wi¹, a²nũ²a²
Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² ã³yũ³so¹xi²kxe³su²
te²a² a³lxi²khaix1ai¹nha²kxai³lu¹.
Ã³yã³ni²lã³ai¹nxa³ke³la³te²kxai³ hai³txi³
a²nũ²a² ka³na³ka³na³ta² he³la³ku³
yxau²xai³lhĩ̱³nx2nxa³wi¹. A²yxo²ha³kxa¹
hxan³khaix1hĩ̱³nx2na³li¹.
21 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²ten³te²su²
te²an²tu̱³ ĩ³ki³han³jau³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³kxai²na²
“Ti¹na² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² he¹na³li¹. Ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ta̱³nxa², “Nũ¹ka³na¹, Txa²wã¹sũ³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la²
he¹na³li¹.” Ta̱³nxa² nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³
yxo²ĩ²ain¹sxã³ yxau²xai³lyah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
22 A²nũ²a² ã³wxã³ain¹sxã³ ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Nxe³ju³ta² ka³na³ku² te²a²: “Txai²li²
Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹
Ka³na³ku² nũn³te²a²: “Txai²li² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²sa¹wi¹.”
Nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Nain¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² a²nũ³kxũn³ju³ta² ki³lxot3sxã³
kãi³ain¹tu¹wi¹. Ain¹sxã³ a²nũ²a² Sũ̱³na²
ã³yũ³so¹te² ĩ̱³nxai²na² ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
On²sxã³ yxo²ĩ²ain¹yah³lxin¹kxa²ya̱n³ti³su²
ye¹nx2ta¹wi¹. 23 Yxa¹nã¹nhĩ¹na²
ha³lo²ai²nãn²tu̱³ nxe²xai³tu¹wi¹. Nxe³yãn¹ta¹
Txai²li² kwẽn¹tai²na² ĩ³hen³txi³nx2ta¹wi¹.
Jã¹nxe³nx2tain¹kxa²ya̱n³ti³su² nũ¹hĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹.

Je³su²jah³la² wxã³ju³ta²nũ³a² ĩ³yau¹ũ³nẽ³jau³su²

24 Yxan¹nãu³a¹ a²ko̱³nxe³ju³tai²nãn²tu̱³
ne³ki³son³kxai²nãn²tu̱³ a³lan²tan¹ki³ain²ti³
ĩ³ka³nxa³hi²ha²kxai³, ka³nxah³tan¹ki³ain²ti³
ĩ³ka³nxa³hi²ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹.
Jã¹nxe³sxã³ i³la³kxa² wẽ³ha³lxa² whãi²na¹
oh³sĩn³nãu³a¹ a³hai¹nha²kxai³ oh³nãu³a¹
yxau¹te²su² te²a² hxi²ka̱u³ka̱un³ti³
ã³nxai³lai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹.
Nxe³sxã³ o³sĩ̱³na² whãi²na¹ ĩ³ã̱³lxi³ti³si¹tu¹wi¹.
26 Nxe³tãu³a¹ Txai²na² oh³sĩ̱n³nãn¹ka³lo³a²
hãn³ain¹ha³lo³a² whãi²na¹ a³ka³nxi²na¹ka³tu̱³
wxã³na¹tu¹wi¹. Nũ̱³kxũn³txi³ ĩ³kĩx3khai¹nxe³ha²kxai³
wxã³na¹tu¹wi¹. Wxã³na¹ju³tai²nãn²tu̱³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²sain¹tu¹wi¹.
27 Nxe³na¹kxai²nãn²tu̱³ oh³xan¹ta²
nũ̱³ka̱³txa² ka³lxa¹te² nũ̱³ka̱³txa²
ĩ̃²sa²si¹hã³ai¹na¹tu¹wi¹. Ĩ̃³sa²si¹hã³ai¹na¹kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² ã³yũ³so¹kxe³so¹lxin³te²kxai³
so¹sxã³ wxa²sa²nũ²ti²ai¹na¹tu¹wi¹.
Nũ¹a² ũ̱³je³na³kxa² a³li³xi²tãu³a²
sxa³ain¹te²ain²ti³ ãn³sa²so¹xi² nũ¹ã¹
ũ̱³je³na³kxa² kan³tãu³a¹ sxa³ain¹te²ain²ti³
ã³sa²so¹xi² nũ¹ã¹ ũ̱³je³na³kxa² a²ta³nã³nẽ³nãu³a¹
sxa³ain¹te²ain²ti³ ã³sa²so¹xi² nxe²
wxã³sa²nũ²ti²ai¹na¹tu¹wi¹. Ha³lo²a²
yxo²ha³kxa¹ sxa³ain¹te²su² te²a² Sũ̱³na²
ã³yũ³so¹kxe³so¹lxin³kxe³su² te²a²
ãn³sa²so¹sxã³ ã³sa²ki³nũ²kxai¹na¹tu¹wi¹.

Hi³yãu³sa³kxa² ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³su²

28 Jã¹nxa¹jau³su², ĩ³yau¹ũ³jau³su²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:
“Ta³kon³ta³ki³yãu³su² ha̱u³ta³lun²sxã³
ã̃³ki³²nha³na¹ nxe³kxai²nãn²tu̱³
kwẽ³kon³ju³ta² ya̱u³son³te²jai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ju³ta² kwẽ³kon³ju³ta² hau³kon³na³na¹
nxe³je³na³kxa² ta³kon³ta³ka³ta² ĩ³yau¹ũ³nẽ³lain¹te²jai¹ti²tu
29 Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² ha³lo²ai²na²

ã³wxã³na¹je³na³kxa² nxe²kxa²yã¹nxe²
yũ³nũn³na³li¹. Ya²la³tu̱³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Ju¹tai²na¹ e³kxi¹nx2ta¹ju³tin³ti² ko̱³nxe³khai¹nxe³ju³tin³ti²
ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ã³wxã³na¹ju³ta³nũ³a²
a²kwẽn¹tai²na¹ yũ³tu¹wi¹. Wxa²sxih²yxo²a²
ã³ya̱u³son³kxi²nx2ta¹kxa² yã¹nxe³hĩ̱³nx2na³li¹.
Na¹jau³su² wã²nxũh¹ wi¹ko̱³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
30 A²ya³la³tu̱³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹tai²na²
ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ hĩ¹na² ka³tẹn³su²
yxau²xai³tũ̱³ka̱³txa² ya³lu²ai¹nxa³ta̱³lxa¹
jau¹xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ kãi³ta³lun²tu¹wi¹.
31 Oh³nãu³nũ¹ai²na² hxa³ni² ha³lo²a²
yuh³xai²na² hxa³ni² nxe³ain¹tu¹wi¹.
Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wãn³txa² so¹lxi³ ya²la³ti³
yxau²sa²tẽ³tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² wa̱³li²je³nãu³wa³kxa² ko̱³nha²ki̱³sxa³jau³su²

32 Nxe³yãn¹ta¹, nxe³ju³ta²nũ³ai²na²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ju³ta²nũ³a² ũ³hũ¹nẽ³lain¹je³nãu³wa³kxa²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ko̱³nhai¹nxa³ha²kxai³
oh³xan¹ta²nũ̱³ka̱³txa² ko̱³nhain¹nũ³nxa³ha²kxai³
Txai²na¹xai²na² ko̱³nha²nũn³nxa³ha²kxai³,
ya³sai¹nx3tho³li¹. Nxe³je³nãu³wa³kxa²
Txa²wĩ³na² so¹lxi³ wi¹ko̱³nha²te²la¹wi¹.
33 Nxe³ha²kxai³, ha³lo²a² nũ¹hĩ²jah¹lxi³hẽ¹la²,
wa̱³li²na¹je³nãu³wa³kxa² ko̱³yah³lxa̱³nha²kxai³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ju³ta²nũ³a² ũ³hũ¹nẽ³lain¹je³nãu³wa³kxa²
34 Ha³lo²ai²na² nxe³te²nũ³nhũ̱³na³li¹.
In³txa² sxi²ha² a³li³sxã³ ĩ³ain¹nũ²nhai¹.
Ĩ³ai¹nxa³hĩ¹na¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
yxo²ha³kxa¹ ka³na³ka³nat3sxã³ ha³na³ka³lxi³
kaix1so¹sxã³ a²wa³ka³li³yu³khai³xa²
wxa²nũt3sxã³ ĩ³yau¹ũ³ai¹nha²kxai³
a²nũ²a² sxih²yxo²a² yxo²we¹jah¹la²
wi¹lĩ²te³lhxã³ ĩ³ye³kxai¹nha²kxai³
nxe³sxã³ ĩ³ain¹nũ²nhai¹. Ha³lo²ai²na²
nxe³te²hũ̱³na³li¹. 35 Jã¹nxe³te²nũ³nhũ̱³yah³lxi¹lxi¹.
Nxe³ha²kxai³ wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Sxi²hai²na² a²wa³kxẽn³yah³lai¹ta³lxi²:
“Ĩh¹nxe³hĩ¹na¹ ĩ³xain¹te³ji¹ku¹. Ko̱³nhain¹ki̱³sxa³nhai¹.”
Nxe³te²nũ³nhũ̱³yah³lxi¹lxi¹. “Sũ²ni²khaix1tãu³a¹
ta̱³nxa², ka³nxah³ti² wi³te²lon³ta̱³nxa²,
ka³la³ka³la²a² ĩ³yai²lxi²tãu³a¹ ta̱³nxa²,
a³lan²tin³ti² ten³sa²tã³xi²tãu³a¹ ta̱³nxa²
ĩ³xain¹te³ji¹ku¹. Ain¹ki̱³nhai¹.”
Nxe³te²nũ³nhũ̱³yah³lxin¹nha²wi¹.
36 Wxã³na¹je³nãu³wa³kxa² ko̱³nhyah³lxan³nha²wi¹.
Nxe³ha²kxai³ wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Kan²txi³ ãu³xi²yah³lxin¹kxa²yu³hxa²,
sxi²ha² wa³kxẽn³yah³lai¹tã² yãn¹ti³
ĩ³xi²ye²nx2tain¹kxa²ya̱n³ti³su², nxe³ye¹nxa²lxa¹wi².
37 Nxe³jau³xai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxai¹na¹wi¹.
“Wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³ai¹na¹wi¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

14

Je³su²jah³la² hãi³a² wxa²i³so¹si¹hain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ kxã³nhxĩ¹nai³kxai³
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² khãuh³lxa³ti³hin¹sxã³
yxau²xai³lai¹nhĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
nũ̱³kxũn³txi³ ã³wa²su¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
ha³lo²ai²na² ain³kxi²xi²nha²si¹hain¹jau³su²
ãn³yã³nũ²kxain¹sxã³ yain³txi³nũ̱³xa²
wa²lo¹lo¹nxa³tũ̱³xa² ĩ³wa¹kxi³la³ sa³wi¹hxa³tũ̱³xai²na²
so¹lxi³ ĩ³yai³nain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yãn³tai²na² ã³yã³nũ²kxain¹je³nãu³wa̱³kxa²
ya̱u³son³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ye³ha¹li¹
a³la²ni¹xi²sxã³ ha³lo²a² hau³ko³nxa³ti̱³xa̱³lxa¹
sa²kxai³lu², wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³txa²
nũ̱³ka̱³txa² ha³tẹh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su²
tũ̱³ka̱³txa̱² whãi²na¹ a²hi²sen³su²,
ĩ³nẽ³wa³kon³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² hãi²i³sxã³ ũ³tĩ̱¹kxi²sxã³
su²lhã³te³lhxã³ ĩ³ne³wa³kon³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³ju³ta² ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
— Wa²lo¹lo¹nxa³tũ̱³xa² ĩ³yain³ki̱³sĩ¹na¹
hau³hau³kot3sxã³ Je³su²jah³la² i³ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³nhe¹kxi²nẽ³lain¹kxa²ya̱n³ti³su²
ki̱³nhai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ũ³nhe³kẽn¹kxi²jau³su²

3 Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txa² Si³mãu²ah³la²
khon³ta³kxi²sxã³ ka̱³la̱un³ta³kxi²jah¹la²
sxi²yhe³na² Be³tãn²ya³thĩ³na² yxau³ain¹to³jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na²
a²sxi²nhãu³ã¹ Je³su²jah³la² ã³wxe³sxã³
ĩ³yain³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tãu³a²
ã³wxe³sxã³ ĩ³yai³nain¹tãu³a² txu¹ha³ka³lxa²
ã³wxã³sxã³ tah³lxẽ¹na² wẽ³sa² a²ĩ³lxa²
A³la³bas²tro³ẽ¹na², tẽ³sxã³ ã³wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tẽ³nai²na² hĩ³ne³kxa² ha³nẽ³jau³xa²
wi¹lũ khai¹nxe³jau³xa² a³lxi²khai¹nxe³jau³xa²
ã³ĩ³lxa² Nar²tu³yau³xa² wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹, txu¹ha³ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² tah³lxẽ¹nai²na² wxa²nãu²lxi³sxã³,
wi¹lũ³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
ũ³nhe³kẽn¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxe³ain¹ka³tu̱³
a²nũ²a² kwa² ĩ³yain³yain¹nũn³te²su²
te²a² ĩ³xa̱n³ta³kxi²sxã³ a²ẽ¹nãu³a¹
ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:
— A²nxe³jau³xai²na² a³lxi²khaix1jau³xai²la¹wi¹.
Txu¹ha³ka³lxai²na² ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³
kwa² hxa³kxi²nha²tã²nxãn³khi³. Nha¹nhai¹.
5 Nxe³jau³xai²na² ũ³yho³hi²ki̱³ke³la³te²kxai³
ũ³yho³hi²ki̱³txã³nxa² sa²kxai³lu²,

a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²su² te²a²
ũ³hũ¹ai¹nh̃ĩ³kĩ³tã³na¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹sxã³ ĩ³kwa̱i²ta³lxi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹
a²nũ²a²nãu³xai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ta¹ka³lxai²na² hãix1nã¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Ĩ³kwa̱i²kxah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Kãi³ũ¹sain¹ju³tai²na²
wi¹khaix1na³li¹. 7 A²nũ²a² a²yen³kxi³txa²te²su²
te²a² yxau²sa²tẽ³kxi²nyhah¹lxain¹te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³sxã³ ĩ²li³tãu³a² wi¹kãi³ũ¹hain¹yah³lxin¹ju³ta²
yũ²na³li¹. Yxãn¹ta¹ Txai²na² yxau²sa²tẽ³nũ¹nxa³
8 Ta¹ka³lxai²na² a²yen³kxa² yũ³ain¹kxa²
yxo²ha³kxa¹ wxa²hau³kot3sain¹ten¹tu³wi¹.
Nxe³ju³ta² txa²nũ²ai²na² ka³tẹn³sa²na¹kxa²
ha³ta̱³nxãn²txi³ hĩ³ne³ki³yau³xai²na²
wi¹lũ³te²yau³xa² tẽ³sxã³ txa²nũ²ãin²txi³
ũ³nhe³kẽn¹ya³sai¹nhĩ¹na¹ ya³lu²na¹ju³ta³nũ³su²
ãu¹la³kxi²sain¹na²li¹.
9 A²ya³la³tu̱³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Sũ̱³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² u²lxi³
ha³ta̱³nxe³tu¹wi¹. Yu̱h³xan¹ko³nãu³a²
a²yxo²ha³kxa¹ ha³ta̱³nxe³tu¹wi¹. Nxe³tãu³a²
txu¹hai²li² wi¹kãi³ũh¹sain¹ju³ta² te²yã¹nxe²
u²lxi³ ha³ta̱³nxe³nu̱n³tu¹wi¹, sa²nẽn¹kxi²si¹jau³su²
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ã³yũ¹ain¹si¹jau³nũ³su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

10 Nxe³nxa²ha¹te¹, yãn³tai²na²
a²sa³wi³ha³lxa² ã³nhai¹tã³nũ³te²na²
Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
wã³nxĩn¹te² si³yxau³kxa³te²nãu³xa²
ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²na²
hxi²ka² ãn³yã³yũ¹ain¹si¹hain¹jau³su²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³jau³xai²na²
ain³kxain¹ka³tu̱³ wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³txa²
nũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² ĩ³ka³li³kxi²khaix1nyhai¹nh̃a²kxai³
ũ³yho³hi²txã³nxa² ũ³hũ¹kxi³nũ³su²
e³hau³ko³nye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ Ju³tas² Is³ka³ri³o²jah³lai²na²
hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² ã³yũ¹ain¹si¹jau³nũ³su²
o²la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tũ̱³xa² yain³kxi²nyhain¹jau³su²

12 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txai²na²
ãn³yã³nũ²kxain¹sxã³ yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tũ̱³xai²na²
ĩ³yai³nain¹nxa³je³na³ka² ye²ain¹ti³xa²
o³ve²a² wẽ³sa² su²lain¹ti³wa³kwe³nxa²
ãn³si³wxe³tãu³a¹ hau³ko³ni² Txa²wã¹sũ̱³na²,
kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² ã³wa²su¹tain¹ju³tu¹tai²na²
ain³kxi²xain¹si¹hain¹jau³su² o³ve²a²
wẽ³sa² ĩ³su²lhã³to³tãu³a¹ hau³kon³nũ³ni²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tũ̱³xa²
ĩ³wa¹ki³la³ sa²wi¹hxa³tũ̱³xai²na² yain³ni²
o³ve²a² wẽ³sa² ĩ³so¹jĩ² nxe³ki̱³kxi³ju³ta²
ĩ¹nhũ¹ãn¹thĩn³ta̱³ yain³kxi²thĩ³nũ³a²
sa²hau³kot3sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxa²
a²ha¹lin¹ya³ti³xa² ĩ³sa²si¹hã³ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:
— Sxi²je³na² ã³nxai³ja¹hẽ¹li¹. Ã³nxai³ya³hin¹kxai²nãn²tu̱
ain¹txa² ĩ³ha¹txi¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³jah¹la²
ĩ³yau³xe³na²ĩ³whi¹so¹tẽ³na² sa²ka³la³ki²wxe³kxi²so¹nyhe¹
Nxe³jah¹la² ĩ³hi²txi¹jxa³hẽ¹li¹. 14 Ya³hin¹kxai²nãn²tu̱³
sxi²ha² a²wa³kxẽn³yah³la² ĩ³ye³kxi²txain¹ya³hẽ¹li¹:
“Txa²wã¹yah³la² ĩ³ye³kxi¹nxa²si¹sa²sĩn¹jau³su²
sa²si¹hã³sa²sĩn¹na²li¹. ‘Ĩh¹thĩn¹ta̱³
Txai²nãu¹xai²na² yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tũ̱³xa²
yai³na¹thĩ³nu³la³ sĩn¹te²la¹xã³?’ Nxe³sa²sĩ¹nhẽ²li¹.”
Nxe³ja³hẽ¹li¹. 15 Ya³hin¹kxai²nãn²tu̱³
oh³xan¹thĩ³na², kãin²thĩ³na² wi¹thĩ³na²
wã²na³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹. A²nxe³thĩ³nãu³ai²na²
a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wi¹lhau³kot3sxã³
sxa³tu¹wi¹. A²nxe³thĩ³nai²na² yain³txa²
we¹ja¹hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxe³ka³tu̱³ a²sa³wi³ha³lxa² a²ha¹lin¹ya³ti³xa²
sxi²je³na² ã³wi¹hain¹ka³tu̱³, ha³lo²a²
ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la²
ĩ³ye³kxain¹kxu¹jã¹nxe³ju³ta² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ju³ta² thĩ¹nai²na² yain³txa² wet1ja³ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²tãu³a¹,
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ̱³ka̱³txa²
whãi²na¹, ã³sa²so¹nũ²la² thĩ¹nai²na²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Nxe³ain¹ka³tu̱³
ã³wxe³sxã³ ĩ³yai³nain¹ka³tu̱³ Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— A²ya³la³tu̱³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹.
ĩ³yain¹kxi²sah¹lxin¹tũ̱³ka̱³txi³ ĩ̱³nxai²na²
ka³na³ka³na³te²su² te² ĩ³nxa² ko¹ko¹xa²
hxi²ka² ã³yũ³sa²yai¹nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxe³ju³ta² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
kãin² ĩ³ãin²txi³khaix1ain¹ka³tu̱³ ã³si³wi¹wi¹sxã³
Je³su²jah³la² ĩ³wã̱³tain¹te³nah¹lxi¹:
— Txai²la³ te³la¹ji¹? Txai²li²
nxe²nx3tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²na² a²yain³txi³nũ̱³xai²na²
so¹sxã³ a²yau³xai²na² ũ³hũ̱¹kxa²
yain³kxi²sah²lxin¹ti²tu³wi¹. Wxa²yu³ta²
hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ̱³ka̱³txe²
ĩ³nxa² ka³na³ka³na³te²su² te² ĩ³nxa²,
ko¹ko¹xa² hxi²ka² ã³yũ³sa²yai¹nĩn¹tu¹wi¹.
21 Ya²la³tu̱³ su²lhã³sain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²

ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² nxe²ĩ³yau¹ũ³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ ã³yũ³sain¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² kọ̃³nxe³ti³hin¹khaix1jah¹lo²su² na³li¹.
Hai³txi³ a³li³lah¹xa³sxã³ txo¹nxa³ke³la³te²kxai³Je³su²jah³la² ã²la² wi¹lhĩ³nx2na³li¹, jah¹lo²su¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Yain³tũ³xa² a²si³yxau³tãu³khai³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³yai³nain¹tãu³a² Je³su²jah³la² yain³txa³nũ̃³xai²na² wxa²sa²so¹sxã³ Txa²wã¹sũ̃³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si³ta³hxai²hẽ¹la².
ĩ³ye³kxi²sãn²sxã³ wxa²nãu²lxi³sxã³ a²sa³wi³ha³lxa² ũ³hũ²xai³ain¹ka³tụ̃³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³tũ̃³xai²li² Txa²nũ²ai² yã¹nx2na³li¹. So¹kxi²sa²sxã³ yain³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nũ²la² ĩ³na²kị̃³tẽ³na² hxi²tẽ³nha²nũ²la² Txa²wã¹sũ̃³na² wi¹lxo³kxi²jau³nũ³a², ĩ³ye³kxi²sãn²sxã³ ũ³hũ¹xai³ain¹ka³tụ̃³ a²nũ̃³kạ̃³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ĩ³na²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
24 Nxe³ju³tai²na² sa²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jau¹xai²na² Txa²ti³ha²yxau³xa² yã¹nx2na³li¹. Wãn³txa² tah²yau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai³ jã¹nxe² kãi³ũh¹nx2ta¹jau³nũ³ai²la² wi¹. A²nũ²a² kọ̃³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ã³wa²sut1si¹ha¹jau³nũ³su² Txa²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³sa³tu¹wi¹.
25 Nxe³yãn¹ta¹ nxe³kxa² yã¹nxa¹ju³ta² ĩ³na²kxi²jau³xa² wa³su³txi³ ĩ³na²xi²nxa³lho³li¹. Txa²wã¹sũ̃³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²hũ̃³na² ĩ³na²xi²kị̃³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
26 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³yain³ta³lu²nain¹ni² ĩ³na²ta³lu²nain¹ni² nxain¹ka³tụ̃³ ka³li³nhẽ³jau³xa² ĩ³hai³nain¹sãn²ka³tụ̃³ wã³la³ka³txa² O³li³ve²ra³kat3su¹ nxe³hxai²na²hẽ³ nxe³ka³ka¹txai²na² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yxo²ã³jau³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

27 Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̃³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² wãn³txa² nxe³te³nah¹lxi¹:

“O³ve²a² nũ̃³kạ̃³txa² a²wa³kxẽn³yah³la² ĩ³su²lhã³a¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³ o³ve²a² nũ̃³kạ̃³txai²na² sa²kxai³lu² ã³ni³sxã³ ĩ³hax3tẹ̃¹hax3tẹ̃n¹tain¹tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ayt1ku¹wi¹.
Nxe³jau³kxa² yã¹nxe³kxe³hũ̃³nxe² wxa²nũ̃³kạ̃³txai²na² hãi¹nxe³tị̃³xa² ĩ³yãu²lxi²syah¹lxin¹tu¹wi¹, Txai²na²su¹.
Nxe³sxã³ ã³waix3sxã³ ã³nih³yah³lxin¹tu¹wi¹.
28 Yxãn¹ta¹ hã²wxãn³txa³ ka³tẹ̃n³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹ka³tụ̃³, Ka³li³le²a²ko³xa²nãu³a¹so¹lxi³ we¹ti³ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
29 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹ ã³nih²nxã²nxa³lho³li¹. A²nũ²a² ã̃³xa² ãu²li¹hxan³txain¹kxan²ti³nũ¹ txai²li² ti³he¹nxẽ²nxa²hxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
30 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tụ̃³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ka³nxah³tai²nãn²tụ̃³ ka³la³ka³la²su² ye³ha¹li¹ ĩ³yai²lxi²nxa³tạ̃³lxa¹ wxãi²na² sa²kxai³lu² Pe²jah³lo² ĩ̃³nxai²na² sa²kxai³lu² ten³si¹sa²nxãn³jau³nũ³su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ĩ³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. “Je³su²jah³lai²na² ĩ²te²txã³wi¹.” Nxẽn¹jau³xai²na², ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ĩ³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
31 Yxãn¹ta¹ Pe²jah³lai²na² yxo²xũ̃n³txi³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Kọx1ko¹su² ĩ³su²lhã³sain¹kxa² ha¹tạ̃¹nxãn²txi³ hai³txi³ ten³nxa²hxa³jau³nũ³su² ĩ³ye³ti³he¹nxe²nxa³lho³li¹. Pe²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³ a²sa³wi³ha³lxa² hãi¹nxe³tị̃³xa¹ ĩ³ye³kxu¹jã¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹

Je³su²jah³la² Sũ̃³na² ĩ³ye³kxi²jau³su²

32 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² whãi²na¹, ha³lo²a² Jet3se³ma³ni²ko³xa² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti¹na² ha³lo³kxa² ã³wxe³jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. Txai²na² Txa²wã¹sũ̃³na² ĩ³ye³kxi²na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxe³sxã³ Pe²jah³la², Ti³a²kah³la², Jo³ãu²ah³la² ã³sa²so¹sxã³ ã³nxai³ain¹ka³tụ̃³ Je³su²jah³lai²na² kãin² hxi²waun³ta³kxi²nha²sxã³ ãin²ta³kxi²nha²khaix1ta¹hxai²hẽ¹la².
34 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ãin²ti³ya³lu²te²hũ̃³sa³nhai¹. Ti¹na² ã³wxe²yxau³sxã³ wah³nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxe² e³kxi²nũ²la² jũ¹nxe² yan¹nãu³a² ã³nxai³sxã³ kĩ̃h³nũ̃³xa² ãn³yxo²thu²kxa¹sxã³ Txa²wã¹sũ̃³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ha³lo²a² a²kọ̃³nxe³ju³ta² ã³nxẽ̃³txi³nha²te³lhxã³ nxe³ju³ta² ã³wxe³sa²si¹ha¹jau³su² Ta¹hxai²hẽ¹la². 36 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wĩ³nãi³. A²yen³kxa² hãi¹nxe³tị̃³xa¹ hxi²kan¹te²si¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³lu¹ a²kọ̃³nxe³ju³tai²na² khãuh³lxa³ti³sa²ju³tai²na² sa²wa³to²kxi²sa²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ ten³nxa²nxa³kxai²nãn²tụ̃³ wxa²wãn³txa² ĩ³sa²yxau³xi²na¹ka³tụ̃³, Ka³li³le²a²ko³xa²nãu³a¹so¹lxi³ we¹ti³ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² ã³wa̱³li²ka³tu̱³
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ãu³xi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Si³mãu²ah³lãi³. Ãu³xi¹lxi¹.
Jũ¹nxe²ju³ta² he³la³ku³ hxi²kan¹ti³
ĩ³ye³ten³nha²sxã³ yxau²xai³lxan³ji¹wi¹?
38 Ye³ten³sxã³ yxau³jah¹lxi³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹, ko̱³nxe³ju³ta³la³
ã³wih²kxi¹nxa²ti³kxa²ya̱n³ti³su¹. Wxa²ẽ¹nãu³xa²
a²wi¹ju³ta³la³ ten³khaix1yah³lxi¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹ wxa²sxĩ̱³nai²na² sĩ̱³wi¹lhin¹ju³ta²
hau³ko³nxa²lxa³lxi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Ĩ³ye³kxã¹ain¹ka³tu̱³ ã³nxai³ka³tu̱³
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²jau³xai³jau¹xain²txi³
ãh¹ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 40 Nxe²
e³ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² ã³wa̱³li²xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ ãu³xain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la²,
hxi²kan¹sxã³ ye³ten³sxã³ yxau³ai¹nxa³ha²kxai³la².
Nxe³ha²kxai³la¹ ĩ³ye³wã³nã³wã³nãn³tai¹nha²kxai³
hxi²kan¹ti³ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xin²tain¹ta¹hxai²nxa²hẽ¹la².

41 Nxe³sxã³ Je³su²jah³la² ãh¹ ã³nxai³ka³tu̱³
ã³wa̱³li² ãh¹ ã³ta³lo³hẽ²ti²to³ka³tu̱³
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ãu³xi²sxã³ ĩ³ye¹nxĩ²sa²tẽ³ye²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹.
Hãi¹nxo¹nha¹jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. Ha³lo²a²
hau³kon³na³li¹. Hĩ¹nai²na² ko̱³nxe³thin¹te²
hxi²ka²nãu³a² ã³yũ³sain¹tu¹wi¹. 42 Ĩ³sa²yxau³sxã³
ã³nxai³ya³sah¹lxi³wxi¹. A²nũ²a²
ã³yã³yũ³sa²jah¹lo²su² te²a² ya̱u³son³nẽ³na³li¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ko̱³nxe³thin¹tũ̱³ka̱³txa² Je³su²jah³la² so¹ain¹jau³su²

43 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lu²nxa³ta̱³lxa¹
a²sa³wi³ha³lxa² a²hãi¹nxũ³jah¹la²
ka³na³ka³na³te²a² Ju³ta²sah³lo²kxai³lu²
ã³tĩ̱³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa²
yu̱³la² kãin²te²a² tẽ³i², hi³ki²a³la²
tẽ³i² nxain¹tũ̱³ka̱³txa² ãn³si³tẽ³kxa²
ã³tĩ̱³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu², wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³ta³nãu³xa²
ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³sa²nãu³xã²
a²nũ²a² hxi²kan¹te²nãu³xa² ĩ³sa²si¹hã³ain¹tũ̱³ka̱³txi³la³
ta¹hxai²hẽ¹la². 44 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
a²kxã³nxai³tã² ã³yũ³so¹jah¹la² ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. In³txa²
ĩ³yxo²sai¹la³kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹kxe³su²
nẽ²na³na¹, kan²txi³ i³sxã³ sa²so¹sxã³
tẽ³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ju³ta²sah³la² a²kxã³nxai³tã²
nxẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

45 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³ta²sah³lai²na²
a²kxai³lu² Je³su²jah³la² ã³tĩ̱³sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² ĩ³yxo²sai¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
46 Nxe² e³ta³lun²nũ²la² a²nũ²a² ko̱¹ko̱¹xa²nũ̱³ka̱³txai²na²
ã³tĩ̱³sxã³ i³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 47 Yxãn¹ta¹
a²nũ²a² kwa² yxau³nũn³te²su² te²a² yu̱³la²
kãin²te²a² hxi²so¹nha²sxã³, wã³nxĩn¹te²
si³yxau³ka³txa² a²sa³wi³sa² ĩ³su²lhxã³
ĩ³ne³nxẽ³ni²lã³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
48 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹
a²nũ²a² kãi²lxi³tũ̱³ka̱³txai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Hi³sa³ka³txa² hi³ki²a³la² tẽ³sxã³
wxã³yah³lxin¹ti²ti¹. A²nũ²ai²na²
yen³kxa² kãi³jah¹la² i³sxã³ sa²so¹kxa²
yã¹nxe² i³sxã³ sa²so¹sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹.
a³wxe³na¹sxã³ wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹tãu³ai³tã²
i³sxã³ sa²so¹sah¹lxan³nxa³tai¹ti²ti¹.
Yxãn¹ta¹ Sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
we¹ta¹lun³si¹jau³su² kãi³ũ¹sah³lxi¹lxi¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

50 Ain¹ka³tu̱³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
a²hãi¹nxe³ti³xa² ã³waix3sxã³ ih³sau³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
51 Yxãn¹ta¹ sa³nxe³la³kxa² ka³na³ka³na³te²su²
te²a² wã²la²ka³lo³a² yxãi¹nxã²nxa³ka³lo³a²
ã³wi²kxi²nha²te²su² te²a² ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu̱³ ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 52 Ĩ³ye²nyhain¹ka³tu̱³ta¹
sa³nxe³la³kxah³lai²na² sa²kxai³lu²
wã²la²ka³lo³ai²na² ã³na¹sxã³ a²nũ²so¹lxi³
ã³nih³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wã³nxĩn¹te² hxi²kan¹te²nãu³xa² Je³su²jah³la² en²tain¹jau³su²

53 Nxe³nxa²ha¹te¹, wã³nxĩn¹te²
si³yxau³ka̱³ta³nãu³xa² a²nũ²a² a²hxi²kan¹te²nãu³xa²
ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³si²nãu³xa²
whãi²na¹, ãn³yã³sa²ki³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹ka³tu̱³ Ju³ta²sah³lai²na² nũ̱³ka̱³txai²na²
a²hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² tẽ³sxã³
wã³nxĩn¹te² si³yxau³khaix3ka̱² hxi²ka²
ã³yũ³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

54 Nxe³yãn¹ta¹ Pe²jah³la² a²ha¹ u²la¹
ĩ³hit1xai³ta¹hxai²hẽ¹la². Ai³lhxã³
wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³txa² a²sxi²ha²
wai²na² yxo²ta̱³lxa² ã³wih¹ka³tu̱³ so³ta²to²
nũ̱³ka̱³txa²kxai³ ã³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ha³nxe²a² ã³yxo²wxe³kxi²sxã³
hxi²kẽ³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 55 Nxe³ti̱³kxai³lu²
wã³nxĩn¹ta² hxi²kan¹te²nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² hxi²kan¹ta² ã³nũ²kxi²tũ̱³ka̱³txa²
sa²kxai³lu² a̱in³nha²ti³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³lai²na² ĩ³su²lhã³ain¹si¹hain¹jau³su²
a̱in³nha²ti³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, hxi²kan¹ti³ a̱in³nha²ti³he¹nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
56 Nxe³ju³ta² a²nũ²a² ka³lxa¹te²hi²sen³su²
wãn³txa² ki³han³jau³xa² Je³su²jah³la²
ĩ³ye³ki³ha¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
hai³txi³ wãn³txa² ĩ³ye³ain¹jau³xai²na²
ĩ³we¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
57 Jã¹nxe³ju³tai²na² a²nũ²a² ka³na³ku²
te²a² ĩ³sa²yxau³ain¹ka³tu̱³ ĩ³ye³ki³ha¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
58 Ĩ³ye³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txa²
ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³li¹. Nxe³jau³xa²sa¹:
“Txa²wã¹su̱³na² sxi²hai²na², a²nũ²a²
hxi²ka² to³nain³thĩ³nai²na² sa²nai¹a¹tu¹wi¹.
Na¹kxai²nãn²tu̱³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
a³la²ni²sxã³ sxi²ha² ã̱³lxi³thĩ³na² txa²hĩ³na²
sa²ton³ta³lu²na¹tu¹wi¹. A²nũ²a²
hxi²ka² sa²to³nai¹nxa³thĩ³na², Txai²li²
sa²to³na¹tu¹wi¹.” Nxe³na²hẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
59 Nain¹ta¹ hai³txi³ we¹nyhain¹jau³la³
yũ³ti³hex1ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
60 Nxe³nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹te²nãu³xa²
a²hxi²kan¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
nũ̱³ka̱³txai²na² nxũ²kwa̱i³ye³ye³lo³tãu³a¹
ĩ³sa²yxau³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Jau³jau¹xai²na²
ĩ³wa²lũ³xi¹nxãn³ji¹wi¹? Ĩh¹nxe³jau³ta̱³
ko̱³te³kxi²nxain¹thi²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
61 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
ka³nahx2nxe³sxã³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³na¹ wã³nxĩn¹te²nãu³xa² a²hxi²kan¹jah¹lo²kxai³lu¹
ãh¹ ĩ³wã̱³txi³te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²na² Txa²wã¹sũ̱³na² Tah²sin¹ji¹wi¹?
Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²jah²lo²sin¹ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².
62 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe³te²sa¹wi¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³kah³lai²na²
a²wi¹nẽ³tãu³a² wxi²kin³ti³ton³ti³hit1sain¹sxã³
ã³wxe³na¹ha²kxai³ oh³sĩ̱³nãu³a² wxa²kan³sxã³
wa̱³li²na¹ha²kxai³ nxe³na¹ju³ta² ĩ²sah²lxin¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
63 Nxe³nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹te²nãu³xa²
a²hxi²kan¹jah¹lo²kxai³lu¹ ain³kxi²te³na¹
a²ha³la³se³nãn¹ka³lo³khai³xa² wxa²ten²txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Wxa²ten²txi³te³nah¹lxi¹:
— Hãi¹nxã¹a³sah¹lxi³wxi¹. 64 Wãn³txai²li²
Txa²wã¹sũ̱³na² ko̱³nxe³te²lo³jau³xai²na²
ain³kxi²ki̱³ti²tu³wi¹. Nxe³ki̱³sa²kxai³
ĩh¹nxe³ki̱³te³ji¹wi¹? Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ã³ki³nũ²kxi²tũ̱³ka̱³txai²na²
a²hãi¹nxe³ti³xa¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Sa²hẽ³ti³a², ain¹ju³ta² so¹lxi³ wain³na³li¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
65 Ain¹ka³tu̱³ a²nũ²a² ĩ²li³te²a² hi²sen³su²
Je³su²jah³la² ĩ³ye³ka³su³hẽn¹kxi²ha²kxai³
a²nũ²a² ã̱h¹ ĩ²li³nũn³te² hi²sen³su²
Je³su²jah³la² ũ³yhe³tĩ̱¹sãn²sxã³ ĩ³wait1sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³te²ta̱³ ĩ³wai¹txain¹sĩn¹ji¹wi¹?
Ĩ³ye³kxi²sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² so³ta²to² nũ̱³ka̱³txa² wxa²wai¹tain¹nũn³ta¹hxai²

Pe²jah³la² a²yxo²wãn³txa² Je³su²jah³la²
sa²yxo²ã³jau³su²

66 Nxe³ain¹ti̱³kxai³lu² Pe²jah³lai²na²
sa²kxai³lu¹ sxi²ha² wai²ha² yxo²tã̱³lxa²
ã³wih¹sxã³ ã³yxo²wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³ãn²tu̱³ta¹ wã³nxĩn¹jah¹la²
a²sa³wi³sxa² wãin²ta¹ka³lxu³na² wxã³ka³tu̱³
Pe²jah³lai²na² hxi²kẽ³li³ju³ta² ĩ²ka³tu̱³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: 67 — Wxãi²na²
Je³su²jah³la² Na³sa³re²thĩ³na² yxau³jah¹la²
ãn³si³tẽ³kxain¹nũn³to³hin¹tai¹ti²ti¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
68 Yxãn¹ta¹ Pe²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹
ĩ³ki³ha¹kxi²jau³su² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²li² ĩ²te²txã³xĩ¹. Wxa²wãn³txai²na²
ãn³ne³wxe³ti³hex1sa²nxãn³nhi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³, sxih²yxo²a² a³li³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
A³li³xi²hĩ¹na¹ ka³la³ka³la²a² ĩ³yxai²lxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
69 Nxe³ka³tu̱³ wãin²ta¹ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² Pe²jah³lai²na² ĩ²xi²tãu³
a²nũ²a² kwa² yxau²xai³lain¹te²a² ĩ³ye³kxa²
ã³si³wxe³te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²na² Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxai²la¹wi¹.
Wãin²ta¹ka³lxai²na² a²wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².
70 Jã¹nxa²ha¹te¹ ĩ³ki³ha¹kxi²jau³su²
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Ti³he¹nx2nxa³xĩ¹. Pe²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³ a²ha¹
kwẽn¹tai²na² a²nũ²a² kwa² yxau²xai³te²a²
a²wãn³txi³kxai³lu¹ Pe²jah³lai²na²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ka³li³le²a²ko³nãu³a¹ yxau³sxã³
to̱n¹khaix3nĩn¹ko³lxã²na³li¹. Nĩ¹nha²kxai³
Je³su²jah³la² nũ̱³ka̱³txa² ka³na³ka³na³te²si¹lxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
71 Yxãn¹ta¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
yxo²a̱n³ta³ti³ ĩ³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:
— Jah¹la² ĩ³ye³kxah²lxin¹kxah³lai²na²
ĩ²ti³hex1te²txã³i¹. Txa²wãn³txai²na²
e³a¹jau³xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lain³kxi²sain¹na³li¹.
Ki³ha¹kxi¹nx2ta¹ke³la³te²kxai³ a̱n³txi³ju³ta²

ũ³hũ¹sai¹nhĩ³nx2na³li¹. Pe²jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².

72 Nxe³ain¹tãu³ kwẽn¹ta²kxai³ ka³la³ka³lan¹ti³xi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²sxa³te²na² ye³ãn³ta³lo³hẽ²ti²sxã³ ĩ³yxai²lxi²ta¹hxai²hẽ¹la² ĩ²lĩ³te²na² ka³na³ka³na³kan²tu̱³ than²kxi²sa²tã³sxã³ Nxe³ka³tu̱³ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²nũ¹xi²nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² wãn³txa² ain³kxi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la². nũ̃³ka̱³txai²na² te³nain¹kxah³lo²su² jah¹la² Nxe³jau³xai²na²: than²kxa² sa²nũ¹xi²nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

— Ka³la³ka³la²a² ye³ãn³ta³lo³hẽ²ti² ĩ³yxai²lxi²ta³lu²nxa³ta̱³lxa¹ wxãi²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ten³si¹sa²nxãn³jau³ku³sa ĩ³ye³ta³lu²nĩn¹tu¹wi¹. Ha³la³je¹nai³tã² Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na² Pe²jah³lai²na² ain³kxi²xi²ka³tu̱³ kãin² ĩ³ãin²ta³kxi²sxã³ ĩ³nã̱n³khaix1ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² in³jah³la² ko̱³nxe³thin¹jah¹la² Ba³ra³ba²sah³la² ĩ³kxi²sxa³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² nũ̃³ka̱³txa² a²hi²sen³kxai³lu² ha³la³je¹nhĩn¹kxai³lu² a²hxi²kan¹ti³nãu³xa² ã³nhe¹kxi²nyhain¹sxã³ a²nũ²a² su²lhã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² tĩ¹kxi²sxa³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15

Pi³la²jah³la² hxi²ka² ã³yũ³ain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ ã¹ka³nxa³ha²ta³a¹, wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka̱³ta²nãu³xa² ĩ³kaix1ti², a²nũ²a² a²hxi²kan¹ta² nũ̃³ka̱³txa² ĩ³kaix1ti² ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ̃³ka̱³txa² ĩ³kaix1ti², a²nũ²a²nãu³xa² a²hxi²kan¹ti³nãu³xa² ĩ³kaix1ti² ain¹sxã³ ã³sa²ki³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ̃³ka̱³txa² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² ĩ³su²lhã³si¹hain¹jau³su² ain³yũ³ain¹ju³ta²kxai³ a³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². aiṉ³nha²te³lhxã³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A̱in³nha²ta³lu²nain¹ka³tu̱³ Je³su²jah³la² sa²tai³kxi²sxã³ sa²so¹sxã³ ha³lo²a² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la² Pi³la²jah³la² a²hxi²ka²nãu³a² ã³yũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ĩ³wã̱³txi³te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na² Ju³te²a² nũ̃³ka̱³txai²na² a²si³yxau³jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹:

— Wxa²wãn³txai²na² wain³na³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Nxe³ka³tu̱³ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³te²nãu³xa² Je³su²jah³la² ko̱³nxe³ti³hit1si¹jau³su² kãin² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ ã³ka³nah²nxe³sxã³ yxaun¹ji¹wi¹? Tũ̃¹ka̱³txai²na² ko̱³nxe³ti³hi¹txa²si¹hain¹ju³ta²lu³ ĩ³tih³nxe³sa²ye²nxain¹jau³xa² ain³kxi²nhãn¹ta¹a²si¹yxau³jah¹la² ĩ³yĩ¹li²yah³lxi³to³hin¹jah¹la² Ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² ã³ka³nah²nxe³sxã³ yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³kxai³lu² Pi³la²jah³lo²kxai³lu² kãin² ĩ³wã̱³ta³kxi²nha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pi³la²jah³la² Je³su²jah³la² ya³lu²si¹jau³su² kwa³na³jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ yain³tũ̃³xa² wa²lo¹lo¹nxa³tũ̃³xa² yai³nain¹je³na³kxa² nxe³xai³ti³wa³kxa² ha³lo²a² wa³kxẽn³yah³la² te²hi²sen³su² nxe² kãi³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²ai²na² ĩ²lĩ³te²na² ka³na³ka³na³kan²tu̱³ than²kxi²sa²tã³sxã³ sa²nũ¹xi²nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³te²a² nũ̃³ka̱³txai²na² te³nain¹kxah³lo²su² jah¹la² than²kxa² sa²nũ¹xi²nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² in³jah³la² ko̱³nxe³thin¹jah¹la² Ba³ra³ba²sah³la² ĩ³kxi²sxa³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² nũ̃³ka̱³txa² a²hi²sen³kxai³lu² ha³la³je¹nhĩn¹kxai³lu² a²hxi²kan¹ti³nãu³xa² ã³nhe¹kxi²nyhain¹sxã³ a²nũ²a² su²lhã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² tĩ¹kxi²sxa³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8-10 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ̃³ka̱³txai²na² ka³lxa¹tũ̃³ka̱³txai²na² ya̱u³so³nain¹ka³tu̱³ yxo²xũ̱n³txi³ Pi³la²jah³la² ĩ³wã̱³txi³sain³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ka³na³ka³na³te²su² than²kxa² sa²nũ¹xi²sa²to³nhĩn¹tai¹ti²ti¹. Kwẽn¹tai²na² ja¹nxe³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Yxãn¹ta¹ Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka̱³ta³nãu³xa² a²ẽ¹nãn¹jau³la³ a³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kain² ĩ³ka³tã³nai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² ain³yũ³ain¹ju³ta²kxai³ a³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³ha²kxai³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a² nũ̃³ka̱³txa² a²si³yxau³jah¹la² than²kxa² sa²nũ¹xi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ju¹tai²na² ten³nxa²li³xa³ji¹wi¹? Pi³la²jah³la² a²wãn³txa² nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Yxãn¹ta¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka̱³ta³nãu³xai²na² a²hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² kãin²tũ̃³ka̱³txai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ than²kxi²sa²tã³sxã³ ũ³hũ¹xi²nẽ³lhi¹hain¹jau³su² ĩ³wã̱³txi³sain³txain¹yah³lxi³sĩ¹ Yah³lxi¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² ten³ki̱³sxa³jau³su² ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³sĩ¹nhẽ³li¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ te³nain¹si¹hain¹jau³su² a²nũ²a² kãi³li³tũ̃³ka̱³txai²na² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² ĩ³wa²lũ̃³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Ba³ra³ba²sah³la² ten³yah³lxi¹lxi¹. Sxain¹ta¹ jain¹kai²na² Ju³te²a² nũ̃³ka̱³txa² a²si³yxau³jah¹la² ĩ³yĩ¹li²yah³lxi³to³hin¹jah¹la² ĩh¹nxet3sxã³ kãi³kxi²te³la¹ji¹wi¹? Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² kãi³li³tũ̃³ka̱³txai²na² kain² ĩ³wxa¹nain¹te³nah¹lxi¹:

— Hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ ĩ³ya²lu¹tain¹sĩ¹nhẽ³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩh¹nxe² kọ³nxe³thin¹sxã³ kãi³hĩ³thai¹li¹?
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ kãin² ĩ³kaix1tain¹te³nah¹lxi¹:

— Hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³
ĩ³ya²lu¹tain¹sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³ha²kxai³ Pi³la²jah³lai²na²
a²hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² kãi²li³tũ³kạ̃³txai²na²
ĩ³wi¹lxon³kxain¹si¹hain¹jau³su² Ba³ra³ba²sah3lai²na²
than²kxi²sa²tã³si¹sxã³ ũ³hũ¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
Te²yã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
ũn³txi³ ĩ³ta³lo³wait1si¹hain¹ka³tụ̃³
hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kĩ¹la³kxi²si¹hain¹jau³su²
ã³yũ³yhai¹nha²kxai³ Pi³la²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

So³ta²to²nãu³xa² kọ³nxe³ti³ yxo²ka³lxi³lain¹jau³su²

16 Nxe³nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ̃³kạ̃³txa²
hi²sen³su² Je³su²jah³la² so¹ka³tụ̃³
a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la² sxi²ha²
kãin²thĩ³na² Prai³a³to³ri³ã²thĩ³nãn²tụ̃³
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tụ̃³
so³ta²to² nũ̃³kạ̃³txai²na² yxo²ha³kxa¹
ã³nũ²kxi²si¹hain¹jau³su² ĩ³kaix1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxe³te³na¹ so³ta²to² nũ̃³kạ̃³txai²na²
sa²kxai³lu¹ wã²la²ka³lo³a² sau³saun³ka³lo³a²
tẽ³sxã³ Je³su²jah³lai²na² ũ³whi²kxai¹nha²kxai³
wạ̃i³la² wxa²xu³kxain¹sxã³ ũ³nhe³hẽn¹tai¹nha²
nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Ain¹ka³tụ̃³
ĩ³sa²nẽn¹kxi²ki³lxot3sxã³ ĩ³ki³wai³ka³si³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Wi¹lhin¹te²si¹lxi¹. Ju³te²a² nũ̃³kạ̃³txa²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

19-20 Ain¹sxã³, hi³sa³ka³txa² wẽ³sa²
hxi²so¹xi²sxã³ Je³su²jah³la² ĩ³ne³su²lai¹nha²kxai³
ĩ³ye³ka³su³hẽn¹kxai¹nha²kxai³ ã³ka³ti³wxe³kxain¹sxã³
wi¹lhin¹ki³lxo³jau³xa² ĩ³ye³ki³ha¹kxain¹sxã³
kọ̃³nxe³ti³ ĩ³yxo²kwa³lxi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxain¹te²ka³ka¹ wã²la² sau³saun³ka³lo³ai²na²
sa²sai¹kxain¹sxã³, Je³su²jah³la² a²wã²la³ka³lo³khai2xa²
ũ³whi²kxi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxãn³txa³
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²si¹hain¹jau³su² sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kĩ¹la³kxain¹jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³la²
Si³rẽ²ne²ko³xa² tọn¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A³le³syãn²trah³la² Ru²fu²jah³la² a²wĩ³nu²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²su²
te²kxai³lu² a²kxã³nxa¹ ha³lo²a² wa²li³sxã³
wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tụ̃³ so³ta²to²
nũ̃³kạ̃³txai²na² sa²kxai³lu² hi³sa³ka³txa²
Je³su²jah³la² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²ka³txa³nũ³a²
sa²tã³ka³la³kxi²hẽt1so¹nha²si¹jau³su²
Si³mãu²ah³lan²tụ̃³ yxo²xũn³txi³ ĩ³kwa³na³ain¹ta¹hxai2hẽ¹la².
22 Nxe³ka³tụ̃³ ã³nxai³ain¹ka³tụ̃³ wã³la³ka³txa²
Ko²ko³ta³kạt3su² nxe³jau³xa² a²si³yxau³tãu³a²
sa²kxai³lu² txa²wã¹ne³ka³lo³su² nxe³hxai²na²hẽ
ka³txa²nãu³a² sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Nxe³hĩ¹na¹ vĩn²yo³jau³xa² hĩ³ne³kxa²
mi²ra³jau³xa² ĩh³nẽ³ju³ta² ã³wxe³lu¹nhẽ³jau³xa²
nxe² ũ³ke³ni²jau³xa² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² ĩ³nxũn³sain³nũ²la²
ĩ³na²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 24 Nxe³nũ²la²
hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tụ̃³ Je³su²jah³la² wã²la²ka³lo³a²
wxa²sa²so¹te²txai³ain¹sxã³ tah³lxa² wẽ³sa²
o²la³kxain¹sxã³ a²wa³kxẽn³ton³yah³la²
nũ̃¹hạ̃in³nyhain¹ka³tụ̃³ wã²la²ka³lo³ai²na²
sa²kxai³lu² wxa²nũ³te²txai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
25 U³je³na³ka² wxa²ki³ka³la³nũ²la²
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 26 Nxe³ju³ta²
hi³a²ka³lo³a² wãn³txa² ũ³wha²li¹lhãn²sxã³
a²ne³ta³lxo³ka³nãu³a¹ ũ³kũ¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ũ³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:

— Je³su²jah³la² Ju³te²a² nũ̃³kạ̃³txa²
a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³ju³ta² a²nũ²a² kãi³su²lhã³to³jah¹la²
ha¹lin¹jah¹la² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²wi¹nẽ³tãu³a¹ ka³na³ka³na³jah¹la²
ĩ³hxi²kĩ¹wxe² a²wã̄³tãu³a¹ ka³na³ka³na³jah¹la²
ĩ³hxi²kĩ¹wxe² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
28 A²nxe³jut3su² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ̃³na² wãn³txa² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² kọ̃³nxe³ti³ kãi³tũ̃³kạ̃³txi³su²
ti³hi¹tain¹na²hẽ³li¹. Nxe³txã³nxu¹tai²na²
ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² kwa²
wa³to²hi²te²nãu³xa² ĩ³ne³wa³nxĩn¹wa³nxĩn¹nha²sxã³
ĩ³wai³ka³si³xi²jau³su² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³we¹. “Txa²wã¹sũ̃³na² sxi²ha²
sa²nai¹hxat3sãn²sxã³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki²
a³la²ni²sxã³ ã̄h¹sa²to³nxi²na¹tu¹wi¹.”
Nxin¹jau³su² e³in¹tai¹ti²ti¹. 30 Hĩ¹na²
wã̄²nxũh¹ ĩ³hxi²ta²la³kxi²nha²sxã³
hi³sa³ka³txa² ka³nxi¹nhu¹li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Jã̄¹nxe³jau³xa² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³kạ̃³ta²nãu³xa²
ha³tẹh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³si²nãu³xa²
whãi²na¹, yxo²ĩ²nyhai¹nxa³jau³su²
ĩ³wai³ka³si³xi²sxã³ ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² a²nũ²a² ã̄³xa² sa²hau³ko³tain¹to³tai¹ti²tu³w
Yxãn¹ta¹ wã²nxũh¹lxi³ hxi²kan¹ti³
sa²hau³ko³nha²nxa³lho³li¹. 32 I³sa³e²
a²wa³kxẽn³yah³lo²su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̃³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²
ha²kxai³ nxe³ke³la³te²kxai³ hi³sa³ka³txa²
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²nha²sxã³ ĩ³ka³nxi²kxai²nãn²tụ̃³
yxo²ĩ²sĩ¹nhĩ̄³na¹wi¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³sxã³ in³txa² kọ̃³nxe³ti³
kãi³ya³te²na² hi³sa³ka³txa² ã̄³xa³ka³txa²

ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²yain¹te²na² te²yã¹nxe³jau³su²
yxo²ĩ²nyhai¹nxa³jau³su² ĩ³wai³ka³si³xain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

33 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² whãi²na¹
ka³nxa³hi²khaix1nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A³lan²ta² ne³ka³ka³nhĩ¹nãn¹te²tu̱³
ã³ka³nxa³hi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³ki³kan³tãu³a¹
so¹lxi³ ĩ³ha²te¹txi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
34 Ki³kan³nũ²la² Je³su²jah³la² kãin²
ĩ³wxan¹sxã³ ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:
— E³li¹ e³li¹ la³ma³ sa³ba³ka²ta³ni¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xai²na²
a²si³yxau³tãu³a² nxe³te³nah¹lxi¹:
— Txa²sũ³nu²khai³jah¹lãi³. Txa²sũ³nu²khai³jah¹lãi³.
Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ ã³na¹san¹thi²li¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².
35 Nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² kwa² yxau³sxã³
ĩ²tũ³ka̱³txa² wai³nxa³txi³ ain¹kxain¹nũ²la²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ne³kat1jah³sah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹.
E³li²ah³lu¹tai²na² ĩ³kaix1tain¹nĩn²tai¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
36 Nxe³te³na¹ a²kwẽn¹tai²na¹ kwa²yxau³sxã³
ĩ²tũ³ka̱³txa² ka³na³ka³na³jah¹la² ã³nih³sxã³
ĩ³yi²lho¹tũ³xa² so¹sxã³ yain³txa² yau³xa²
kah³jau³xa² ũ³hũ¹sxã³ ũ³whi¹sai¹te³na¹
hi³sa³ka³txa² ũ³ki³wi²kxi²sxã³ Je³su²jah³la²
ĩ³xo̱n³so¹si¹hain¹jau³su² ũh³yxo²tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹te³nah¹lxi¹:
— Ha³lo³kxa² yxau³a³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
E³li²ah³lu¹tai²na² wxã³sxã³ sa²hxi²ta²la³kxi²te³ha²kxa²
wxã³si¹jau³nũ³su² ĩ²wahx3nxe³yah³sah¹lxi³hẽ¹li¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².
37 Nxe³ka³tu̱³ Je³su²jah³la² kãin²
ĩ³kwa̱ix1sxã³ ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la².
38 Nxe³hĩ¹na¹ wã²la² a̱u³khaix1ka³lo³a²
Txa²wã¹sũ³na² a²sxi²ha² nxũ²kwa̱i³ye³la³nãu³a¹
a̱u³ti³yxau³thĩ³na¹ yxo²tĩ¹ka³lo³a²
ã³ten²ti³ta¹hxai²hẽ¹la². Oh³nãu³a¹
ã³ten³txi² wxa²kan³ka³tu̱³ yu̱³hxai²na²
sa²kxai³lu² ãn³ten³ti³sxã³ ã³yxo²hai²ta³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
39 Nxe³ju³ta² so³ta²to² a²hxi²kan¹jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² yxo²ĩ²tãu³a¹
sa²nxũ³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ĩ²ain¹tãu³
ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²na² ya²la³tu̱³ Sũ³na²
Tah²yah³lo²sin²tai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
40-41 Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³
Je³su²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xa² he¹ai¹nhĩ¹kxai³
txu¹ti³nãu³xa² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
ã³si³tẽ³kxi² a²yen³kxa² wi¹lã³non²ta³kxi²
yhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³lxa¹tũ³ka̱³txi³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka̱³txa²
ta¹hxai²hẽ¹la². Ma³na³ki¹ ta¹ka³lxi³nãu³xa²
a²ĩ³lxa²sa¹: Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa²
nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa² Ti³a²kah³la²
ka̱u³ka̱un³jah¹la² a²hã³ka³na² Jo³se²ah³la²
a²hã³ka³na² nxe³ha²kxai³ Sa³lo²ma³ka³lxa²
nxe³ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka̱³txa²
hĩ¹na² u̱²yxau³sxã³ Je³su²jah³la²
hxi²kĩ¹la³kxain¹ju³ta² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³
txu¹ti³nãu³xã̱³xa² ka³lxa¹tũ³ka̱³txa²
Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³kxa²sxã³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka̱³txai²na²
u²lyxau³yain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² txah³lxa³kxẽ¹na² sa²nĩ³kxain¹jau³su²

42-43 Nxe³hĩ¹na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta²
ye³ka³na³ka³nat3sxã³ a³la²ni²hĩ¹nai³kxai³
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² a²yain³txa² wet1sxã³
ãu¹la³kxain¹to³tãu³a¹ ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tãu³a¹ sũ²ni²khai¹nxe³tãu³a¹
Jo³se²ah³la² A³ri³ma³te²a³thĩ³nãn¹jah¹la²
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² hxi²kan¹jah¹la²nãu³xa²
ka³na³ka³na³jah¹la² wi¹lhin¹khaix1jah¹la²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² Txa²wã¹sũ̱³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta²
wahx3nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Jah¹lai²na² sa²kxai³lo³ ya³lo³txi²sxã³
Pi³la²jah³lai²na² ã³nxai³sxĩ²ka³tu̱³
Je³su²jah³la²nũ²a² ĩ³wã̱³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
44 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Pi³la²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² ain³kxi²tãu³ ĩ³wã̱³wã̱³txi³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
— Hĩ¹na² Je³su²jah³la² ya³lu²te²tãn²ku².
Nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
so³ta²to² nũ̱³ka̱³txa² hxi²kan³jah¹la²
ĩ³kaix1so¹sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai²na² ya³lu²ta¹nx3thi²li¹?
Nxe³yhu¹ta¹hxai²hẽ¹la². 45 Nxe³nxa²ha¹te¹
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Ya³lu²na²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ Pi³la²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ya³lu²jah¹la²nũ²a² so¹txu¹li¹,
ten³nxa²kxai²nãn²tu̱³txa¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
46 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³lai²na²
sa²kxai³lu² wã²la² hã³ta³ka³lo³a²
tẽ³ka³tu̱³ a²nũ²su² sa²ta²la³kxi²nyhu¹sxã³
ãn³ka³nxi²ka³tu̱³ wã²la²ka³lo³ai²na²
sa²kxai³lu² wxa²wã³lã̱u²kxi²nyhu¹sxã³
tah³lxa³ka³tẽ¹nãu³a¹ ũ³whi²wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²ẽ¹nãu³a¹ wã³la³ka³txa² tah³lxa³ka³ta²
wxa²xu³sxã³ wxa²we¹tẽ³nãu³a¹ ũ³whi²wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³ a²ẽ¹nai²na² tah³lxa³kxa²
kãin²ka³ta² ũ³wa³ti³kxi² sa²tã³sxã³
ũh³yxo²tĩ¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 47 Nxe³ju³ta²
Je³su²jah³la² sa²nĩ³kxi²ju³ta² txu¹ti³nãu³xa²

Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³
Ma³ri²a³ka³lxa² Jo³se²ah³la² a²hã³ka³na²
nxe³ha²kxai³ ha¹lin¹ta¹ka³lxa² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16

Je³su²jah³la² ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³ nxe³ti³xa²
ha³nãu³hi²na³na¹ nxe³ka³tụ³ ka³nxah³ti³wi³ta³lon³tãu³a¹
txu¹ti³nãu³xa² Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa²
nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa² Ti³a²kah³la²
a²hã³ka³na² nxe³ha²kxai³ Sa³lo²ma³ka³lxa²
nxe³ha²kxai³ ain¹sxã³ hĩ³ne³kxa²
wi¹lũ³tẽ³kxa² ũ³yho³hi²sxã³ so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
Je³su²jah³la²nũ²a² wxa²tọ¹la³kxi²te³lha³ka².
2 Ain¹ka³tụ³ hã²wxãn³txa³ To³mĩn²ko³
nxe³ju³ta²kxai³ u³je³na³kai²na² a³li³xi²hĩn¹kxai³
txu¹ti³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² aun³ta²
ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nũ¹ka³na¹
sa²nĩ³kxain¹ju³ta² aun³ta² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Aun³tain¹tãu³a² ĩ³ye³kxi²nyhu¹te³nah¹lxi¹:

— Tah³lxa³ka³lo³ai²na² yxo²tĩ¹nha²ka³lo³ai²na²
ĩh¹nxe³te²tạ³ sa²yxo²than²kxi²nẽ³lain¹te³ji¹xĩ¹,
kãin²khaix1ka³lo³sa²ha²kxai³lu¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Yxãn¹ta¹ ten³sa²tã³ain¹te³na¹ kãin²khaix1nxe³ka³lo³ai²na²
ũh³yxo²than²nha²ju³ta³nu¹tai²na²
ĩ²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxe³ain¹ka³tụ³
tah³lxa³kẽ¹nãu³ai²na² ã³wi¹hain¹ka³tụ³
in³txa² sa³nxe³la³kxa² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa³nxe³la³kxa² wã²la² hãn³ka³lo³a²
ũ³whi²kxi²nha²jah¹la² yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² txu¹ti³nãu³xa² a²wi¹nẽ³tãu³ai²nãn²tũ³
ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². O²khaix1xain¹sxã³
yụh³lxi³khaix1ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Yxãn¹ta¹
jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te²an¹jau³xai²na².

— O²lhxã³ ĩ³wã³jah³lxi³txa³hẽ¹ni¹.
Je³su²jah³la² Na³sa³re²thĩ³na² tọn¹jah¹la²
Ju³te²a² nũ³kạ³txa² hi³sa³ka³txa²
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ ĩ³ya²lu¹kxe³su²
jah¹la² ãn³ten³yah³lxi¹nxi¹. Yxãn¹ta¹
jah³lai²na² ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²na²ni¹.
Hai³txi³ ti¹nãn²ta³ he¹ti³he¹xai¹nxa³xi¹.
Tẽ¹nai²li² hã̄i¹kxain¹te³nai¹ti²tu³ni¹.
Ĩ²jah¹lxi³hẽ¹ni¹. 7 Jã¹nxa¹jau³su²
hĩ¹na² sa²kxai³lu² ĩ³sxã³ Pe²jah³la²
ĩ³hen³txi² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xã̄³xa²
ĩ³hen³txi², whãi²na¹ nxe³jah³lxi³hẽ¹ni¹.
Ĩ³hen³txain¹yah³lxin¹jau³kxai³lu¹:

“Je³su²jah³la² ne³ka³ta²nx2ti³sxã³
Ka³li³le²a²ko³xa² ã³nxai³tu¹wi¹. Nũ¹ã¹
ĩ²syah¹lxin¹tu¹wi¹.” Jau¹xai²na²
ha³la³je¹nai³tã² Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³tai¹kxain¹ju³ta².
Jã¹nxe³jau³su² nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹ni¹.
Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³nxa²ha¹te¹ txu¹ti³nãu³xai²na²
tah³lxẽ¹na² a³li³ain¹sxã³ ã³ni³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Kãi²no²nha²ha²kxai³ ĩ³ka³ta̱³ta̱³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³ hai³txi³ wãn³txi³la³ a²nũ²a²
ã̄³xa² ĩ³ye³kxain¹ti³hex1ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Ma³ri²a² Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa² Je³su²jah³la² ĩ²jau³su²

9 Nxe³nxa²ha¹te¹ To³mĩn²ko³ nxe³ju³ta²
i³yu¹li²nxa³ta̱³lxa² Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu² ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²te³na¹
Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa² ĩ³ha¹txi²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²kxã³nxai³kxai³ ta¹ka³lxa² a²nxũ²kwa̱i³nãu³a¹,
ka³nxe³te²a² yãu³ka³txa² ka³lxa¹te²nãu³xa²
ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ tũ³kạ³txa²
nxũ²kwa̱i³yxau³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ a²ta³a² nũ³kạ³txai²na² Je³su²jah³la²
a²ka³tẹ³na² yxau²xai³lhĩ¹nai³tã² nxũ²kwa̱i³li³si¹hain¹ta¹hxa
10 Nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
ã̄³ha̱i³ka³tụ³ Je³su²jah³la² a²ya̱³la²nãu³xa²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²ya̱³la²nãu³xai²na²
kã̄in² ãin²tai¹nha²kxai³ kãin² ĩ³nã̄³nai¹nha²kxai³
Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² ã³wxã³yain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² ka³tẹn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²jau³xa² ta¹ka³lxai²na²
Je³su²jah³la² ĩ²ain¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ¹hain¹to³ta¹
a²ya̱³la²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² yxo²ĩ²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nx

A²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹ya³te²a² Je³su²jah³la² ĩ²ya³jau³su²

12 Nxe³ka³tụ³ hã²wxãn³txa³ a²ya̱³la²nãu³xai²na²
ha¹lin¹te²su² te²a² ha³lo²a² ã³nxai³ya³tãu³
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ã̄³lxi³
sa²ya̱³la²nãu³xã³ ã̄³lxi³te²hũ̄³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Ha¹lin¹te²na² sa²kxai³lu² ã̄h¹ ã³wa²li²ya³sxã³
a²ya̱³la²nãu³xai²na² wã³kon³tũ̄³kạ³txa²
ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lai²na²
ĩ³ã̄³lxi³te²hũ̄³yain¹jau³xa² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ a²wã³kon³tũ̄³kạ³txai²na² hai³txi³
ĩ³we¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² Je³su²jah³la² ĩ²ain¹jau³su²

14 Hã²wxãn³txa³ ye³jen¹nãu³a¹
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³xa² hxi²ka²
hxan³sxã³ ka³na³ka³nat3sxã³ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ̄³kạ³txa²
ã³wxe³sxã³ ĩ³yai³nain¹tãu³a² Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu² wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Wxã³yain¹sxã³ sa²yxo²we¹nyhai¹nxa³ju³ta²
ĩ³kwa̱i²kxai¹ni² ã³ne³to³hai¹nxa³ju³ta²
ĩ³kwa̱i²kxai¹ni² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³tai²na² a²nũ²a²
ĩ²ain¹te²na² a²wãn³txa² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
yxo²ĩ¹ai¹nxa³ha²kxai³lu¹ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe3nxa2ha1te1 Je3su2jah3la2 a2wãn3txi3kxai3lu1
ĩ3ye3kxain1te3nah1lxi1:
— Ha3lo2a2 yxo2ha3kxa1 ã3nxai3jah3lxi3hẽ1li1.
Ã3nxai3yah3lxin1kxai2nãn2tu̱3 a2nũ2a2
hãi1nxe3ti3xa1 ĩ3yau1ũ1tain1yah3lxi3hẽ1li1.
Ain1yah3lxin1te3nah1lxi1: Je3su2jah3la2
ka3tẹ̱n3su2 ĩ3sa2yxau3xi2ju3tan1te2kxa3ya̱3lhu2
a2nũ2a2 kọ̱3nxe3ti3 kãi3sxã3 yxau2xai3ju3ta2
ĩ3ãin2ta3kxi2nha2sxã3 Je3su2jah3la2
yxo2ĩ2ain1kxai2nãn2tu̱3 kọ̱3nxe3ti3
kãi3ain1kxa2 yo3ha2 wa2su1ti3hi1tu1wi1.
Nxe3jau3xai2na2 a2nũ2a2 yxo2ha3kxa1
ĩ3yau1ũ3txain1yah3lxi3hẽ1li1. 16 Nxain1yah3lxin1kxai2nãn2tu̱3
a2nũ2a2 a2ten3te2su2 te2an2tu̱3 yxo2ĩ2sain1kxai2nãn2tu̱3
ĩ̱3yau3xa2 ũ3hũ1kxi2sa2sai1nẽ3jau3xa2
sa2yxo2wet1sain1kxai2nãn2tu̱3 te2su2
a2kọ̱3nxe3ti3 kãi3ain1ju3ta2 wa2su1tain1tu1wi1.
Yxãn1ta1 a2nũ2a2 sa2yxo2ã3sain1te2su2
te2an2tu̱3 a2kọ̱3nxe3ti3 kãi3ju3ta2
yxau2sa2tẽ3ai1nha2kxai3 yxan1nãu3a1
Txa2wã1sũ̱3na2 kọ̱3nxe3te2lo3jau3su2
yxau2xai3lain1tu1wi1. 17 A2nũ2a2
yxo2ĩ2sain1kxai2nãn2tu̱3 a2yen3kxa2
wã3nxĩn1ju3ta2 kãi3ain1tu1wi1. Kãi3ain1ju3ta2sa1:
Txa2ĩ3lxa2 ĩ3yĩ1li2sa2sxã3 kọ̱3nxe3te2a2
yãu3ka3txa2 nxũ2kwa̱i3li3si1hi2 wãn3txa2
yau3xã̱3xa2 tah2yau3xa2 ĩ3ye3i2 nxe3ain1tu1wi1.
18 Jã1nxain1kxai2nãn2tu̱3 txih3xa2
yxo2kọ̱3nxe3te2a2 wxa2sa2so1ain1kxai2nãn2tu̱3
kho3nai1nxa3ha2kxai3 tih3na3la3yau3xa2
ĩ3na2ain1kxai2nãn2tu̱3 kho3nai1nxa3ha2kxai3
nxe3ain1tu1wi1. Jã1nxain1kxai2nãn2tu̱3
a2nũ2a2 ĩ3ton3te2su2 te2a2 wxa2wxai3ain1kxai2nãn2tu̱3
we2nxain1tu1wi1. Je3su2jah3la2
nxe3ta1hxai2hẽ1la2.

Je3su2jah3la2 oh3nãu3a2 wxa2ka3la3ye2jau3su2

19 Nxe3nxa2ha1te1 Txa2wã1hxi2kan1ta2
Si3yxau3jah1la2 Je3su2jah3la2 ĩ3ye3ta3lu2nain1nxa2ha1te1
oh3nãu3a1 Txa2wã1sũ̱3na2 A2hi2sen3kxai3lu2
so1sxã3 ka3la3ka3tu̱3 Sũ̱3na2 wi1nẽ3tãu3a1
ã3wxe3ta1hxai2hẽ1la2. 20 Nxe3jut3su2
ha2kxai3 a2sa3wi3ha3lxi3nãu3xai2na2
ã3nxai3ain1ka3tu̱3 ha3lo2a2 ĩ2li3je3na2
ã3nxai3ain1kxai2nãn2tu̱3 Txa2wã1sũ̱3na2
wãn3txa2 wi1jau3xa2 ĩ3yau1ũ3ai1nha2kxai3
hau3hau3kon3nũ2la2 Je3su2jah3la2
a2hi2sen3kxai3lu2 a2sa3wi3ha3lxi3nãu3xai2na2
hxi2nũ1te3lhxã3 a2yen3kxa2 nũ̱3kxũn3te2su2
o2la3kxai1nha2kxai3 nxe3ta1hxai2hẽ1la2.
Nxe3ha2kxai3 wãn3txai2na2 a2sa3wi3ha3lxai2na2
ĩ3ye3ain1jau3xai2na2 Je3su2jah3la2
a2hi2sen3kxai3lu2 sa2hxi2ka1tain1ta1hxai2hẽ1la2.

Lukas

Lu²kah³lai²na² wãn³txa² ĩ³ye³ãn³si³wxe³jau³su²

1 Te³o²fah³lãi³. Wi¹lhin¹ti³ hxi²kan¹khaix1jah¹lo³si¹lxa²
Wãn³txa² ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa².
A²nũ²a² ka³lxa¹txi³ Txa²wã¹sũ³na²
A²hxi²kan¹jah¹la² wxã³sxã³ yxau³ya³sain¹jau³xai³
ũ³wha²li¹lhai³nain¹na²hẽ³la². Nxe³jau³jau¹xai²na²
ain³kxi²nẽ³lain¹tai¹ti²tu³wa². 2 Jã¹nxe³ju³ta²
sa²kxai³la¹ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹jah¹la²kxai³
wxã³sxã³ yxau³ya³sai¹nhĩ¹nãn¹te²tu̱³
ĩ²ain¹tũ³ka̱³txi³su² yai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi¹sũ³
yai¹nha²kxai³ nxe³tũ³ka̱³txi³su² na²hẽ³la².
Nxe³te²kxai³la¹ wãn³txai³tã² ũ³wha²li¹lho¹sxã³
ĩ³hen³txi³nẽ³lain¹tai¹ti²tu³wa². 3 A²nxe³ju³kxai³lu
tũ¹ka̱³txa² yã¹nxe³sxã³ a²wi¹lhĩ¹nãn¹te²tu̱³
ĩ²sxã³ ã³si³tẽ³kxi²na¹kxah³lo²su² nũn³te²sa¹wa²
Nxe³jah¹lo²sa¹ha²kxai³ nxe³jau³jau¹xai²na²
wi¹wi¹nxe² wain³txi³ hau³kot3sxã³
ai³jau³xai³tã² ĩ³hen³txi³nxa²ha¹tu¹wa².
4 Ũ³wha²li¹lye¹nxa²ha¹tu¹wa². Nxe³nxa²ha¹ha²kxai
wi¹ko̱³sxã³ a³la³kxin¹tu¹wa². Lu²kah³lo²na¹xai²ha¹
nxe³nxa²ha¹wa².

Jo³ãu²ah³la² a³li³lah¹hĩ¹nũ¹tai²nãn¹jau³su²

5 Nxe³te³nah¹lxi¹ kxãn³nxai³tã²
E³ro²jah³lai²na² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
a²wa³kxẽn³yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³hĩ¹nai³tã² Sa³ka³ri²ah³la² Txa²wã¹sũ³na²
sxi²ha² hau³ko³ta¹hxai²hẽ¹la². A³bi²a³
nũ̱³ka̱³txi³su² a²nu²la³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² a²sxe³xa² I³sa³be²la³ka³lxi²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta¹ka³lxa² A³bi³a²sah³la²
a²nũ̱³ka̱³txi³su² nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
6 A²nxe³te²sya¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
yen³nãu³a² wi¹lhin¹yain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ya³ha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²li³te²a² hxi²ka²
hxi²kan¹txi³ ko̱³nxe³ti³hi¹tain¹ya³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
7 Nxe³ain¹yah³xa³ha²kxai³la¹ ta¹ka³lxa²kxai³lu²
hxi²kan¹txi³ wẽh³ni²nxa³ha²kxai³
a²wẽ³sa³la³ yũ³ya³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³ya³kxa²yu³su² yah³lo¹ni² a̱³ka³lxo¹ni²
ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
wxa²sa³ha³la³ti²lho¹xi²sxã³ tẽ³sxã³
wa³ko³nai¹nhxai²na²hẽ³la². Jã¹nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
in³txi³nãu³xa²sa³. 9 Ai¹nha²kxai³
wxa²wẽ̱³not3sa²kxai³ ha³nxe²a² wha³lxin¹txa²
wi¹lũ³ju³ta² ũ³thũ²hain¹ju³ta² tẽ³nũ²la²
thĩ¹na² ã³wi¹hain¹to³hxai²na²hẽ³la².
Jã¹nxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la², Sũ̱³na²
ĩ³sa²nẽn¹kxi²si¹jau³sa³. 10 Ã³wih¹tãu³ãn²tu̱³ti¹
sxi²ti²ta³lo³kxai²li² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
wah³nxain¹tãu³ãn²tu̱³ti¹ Txa²wã¹sũ³nai²li²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxa²ha¹te¹
Sa³ka³ri²ah³la²kxai³lu² txah³lxa² ne³ka³nah²nãu³a²
yax3txain¹tho³xa² a²wi¹nẽ³tãu³a²
yxau³sxã³ wa³kon³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na²
ha¹lo³an¹jah¹la² a³ka³nxi²sxã³ wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la² ĩ²ai¹nha²kxai³
hxi²waun³txi³sxã³ o²ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Sa³ka³ri²ah³lãi³. O²lha²txa³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²to³hin¹jau³xai³tã²
ain³kxi¹nxain¹na²hẽ³li¹. Ain³kxi¹nxai¹nha²kxai³
wxa²sxe³xa³ka³lxa² I³sa³be²la³ka³lxa²
wẽ³nhi³tu¹wi¹. Wẽ³nhi³ka³tu̱³ wxa²wẽ³sa²
we¹tin¹kxi³nũ³a² a³li³lah¹kxi²tu¹wi¹.
14 Nxẽn¹kxai²nãn²tu̱³ wẽh³sai²li² ĩ³lxin¹jau³xa²sa¹:
“lo³ãu²ah³lo²su¹.” Nxe³sẽ¹li¹. 14 Nxe³ya³hi¹nha²kxai³
kãin² ka³lih³nx2ti³tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³
a²nũ²a² ka³lxa¹te²nãu³xa² ĩ³ka³li³hain¹nũn³tu¹wi¹.
15 A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na²
kãin²ye²tu¹wi¹. Hai³txi³ vĩn²yau³sa² ta̱³nxa²
ũ̱n³jau³sa² ta̱³nxa² ĩ³na²ti³he¹xai¹nxa³lho³li¹.
Hãi¹nxe³sxã³ a³li³lah¹xa³hĩ¹nãn¹te²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwa̱i³wih¹sa²tẽ³tu¹wi¹
16 Ai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
I³sa³e² nũ̱³ka̱³txa² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
sa²yxo²wet1 ã³si³wxe³ain¹tu¹wi¹.
17 E³li²ah³lu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
sa²si¹hã³ũ¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
A²nxe³jah¹lu¹ta²kxai³lu¹ Sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ã³si³tẽ³kxi²ha²kxai³ ĩ³nũ³kxũn³si²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ Jo³ãu²ah³lo²su²
nũn³tu¹wi¹. Sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹lain²txi³
ã³si³tẽ³kxi²nũn³tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
a²wĩ³na²nãu³xa² ã²wẽ³ha³lxi³khai³xa²
a³lxa³kxin²tai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² sa²yxo²ã³tũ̱³ka̱³txa² ĩ³wa²la³kxin²tai¹nha²kxai³
nxẽn³txain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³ I³sa³e²
nẽ¹ka²txa² hi²sen³su² Txa²wã¹sũ³na²
hxi²kan¹jah¹lai²na² wxã³ju³ta²nũ³a²
sa²hau³ko³ta³lu²nain¹tu¹wi¹. Oh³xan¹jah¹la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Nxex3txi¹. Txa²sxe³xa³ka³lxa²
a̱³ka³lxo¹ni² txai²na² yah³lo¹ni² ã̱h¹sa²sĩn¹na³li¹.
Ĩh¹nxet3sxã³ wẽh³ni³hĩ̱³na¹ji¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Txai²li² Ka³bri³e²lah³lo²sa¹wi¹.
Txa²wã¹sũ³na² a²yen³nãu³a² yxau³na¹ha²kxai³
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³tih³nxe³nxa²si¹sain¹jau³su²
sa²si¹hã³sain¹na²li¹. 20 Sai¹nha²kxai³

yxo²ĩ²nhxãn³su³li¹. Nxẽn²nxãn³kxan²ti³
ye³jen¹na² ya²la³tu̱³jex1tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
yxo²ĩ²sa²nxã³nha²kxai³ ĩ³ye³xan³tho³li¹.
Yxo²kan²ta³kxi²nxa²tu¹wi¹. Kxãn³nãu³a²
txa²wãn³txa² kãi³ta³lu²nhĩ¹na¹ wi¹lĩ³ye³xin¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³ain¹tãu³ãn²tu̱³ti¹ ha³lo²a²
yxau³tũ³ka̱³txa² kãin² wah³nxe³sxã³
e³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Thĩ¹na² kxãn³sa² yxau³ain¹na²li¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Nyhain¹nxa²ha¹te¹
Sa³ka³ri²ah³la² a³li³xi²te³na¹ hxi²kan¹txi³
ĩ³ye³xa³ha²kxai³ hãi¹sxã³ wxa²ye³wxã̱i³wxã̱i³sa³ta³am¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² wa̱³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxain¹tãu³a² ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Hxi²sxã³nhon³jut3sũ̱³ju³ta² ĩ²in²tai¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ kxãn³nãu³a² Sa³ka³ri²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
in³jah³la² ã̱³xa² ã³si³wẽ̱³not3ha²kxai³
ĩ³xi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 24 Hã²wxãn³txa³
a²sxe³xa³ka³lxa² wẽh³ni³ha²kxai³
i³la³kxa² ki³ka³lxa¹tãu³kxai³la¹ a²sxi²ha²
yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxai²na² a²wãn³txi³kxai³la¹.

— Kxã³nhxĩ¹nai³tã² wẽ³sa³ txa²sa³ha²kxai³
ãu²li²sxai²hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ hĩ¹na²
wẽh³nha¹ha²kxai³ ãu²li²sa²hxai²nxa³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lxo³kxi²sa³nhai¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a³li³lah¹ju³ta³nũ³su²
ĩ³hen³txi³jau³su²

26 Nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxa²kxai³la¹
wẽh³ni² ã³si³wxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ i³la³ka²
ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ sa²tã²tĩ¹ka³tu̱³
hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu²
Ka³bri³e²lah³lai¹tã² oh³xan¹jah¹lai¹tã² ãh¹
sa²si¹hã³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Sxi²yhe³na²
ne³nã̱³xan¹thĩ³na² Na³sa³re²thĩ³na²
sa²si¹hã³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³na²
Ka³li³le²a²ko³xan¹thĩn³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
27 A²nxe³thĩ³na² Ma³ri²a³ka³lxa² yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³ta¹ka³lxa² Ta³vi²yah³lo²nu¹txai²na²
I³sa³e² nũ̱³ka̱³txa² wa³kxẽn³yah³lo²nu¹txai²na²
a²ne³tah²nãu³su³ ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxain²ti³
Jo³se²ah³la² hi²sen³su² so¹nyhu¹kxi³ju³ta³nũ³a²
e³hau³ko³ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la². 28 Jã¹nxe³ta¹ka³lxu²su²
kxan²ta² Ka³bri³e²lah³la² hi²sen³kxai³lu²
Ma³ri²a³ka³lxa² sa²kxai³lu² tĩ̱³sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ma³ri²a³ka³lxãi³. Wi¹lhĩ¹nĩ¹nxi¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nxa²ha²kxai³
wi¹lxo³kxi¹nxa²tũ¹xĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxu³nu¹ta²kxai³lu²
ã³ne³wxe²nxa³jau³su² e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³hĩ̱³te²la¹ku². Nxa¹nhai¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Oh³xan¹jah¹lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wã̱³wã̱³ta³kxi²nha²txa³hẽ¹ni¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nxa²na²hẽ³ni¹.
31 Nxĩ¹nha²kxai³ ye³jen¹na² wẽ³nhĩn¹tũ¹xĩ¹.
Wẽ³nhĩn¹ka³tu̱³ wẽ³sa² a³li³lah¹kxi²nxa²tũ¹xĩ¹.
Nxe³ka³tu̱³ wẽ³nyhe³nxã¹kxa², "Je³su²jah³lo²su¹."
Nxe³sẽ¹ni¹. 32-33 Txa²wã¹sũ̱³na² kãin²
ĩ³sa²nẽn¹kxi²sxã³ a²ki³lha³lxa²khai³xa²
ye²kxe³su² ĩ³yau¹ũ³nyhain¹tũ¹xĩ¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³jah¹la² hi²sen³kxai³lu²
wxa²ka³lxa¹ti³nãu³xa² I³se²e² nũ̱³ka̱³txan²tu̱³
wã³kxẽn³ti³hit1tũ¹xĩ¹. A²nxe³jah¹lai²li²
wxa²ki³lha³lxain²txi³ Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
wxa²wa³kxẽn³yah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su²
jah¹lai²la¹xi¹. Kxã³nhxĩ¹nai³tã²
wxã̱³sxã̱³ ĩ³wa³kxẽn³sain¹sa²tẽ³ju³ta³nũ³su²
i³ye³kxu¹ta¹hxai²hẽ¹ni¹. Wxa²wẽ³sai²na²
jah¹lain²txi²na³ni¹. Nxe³ye¹nxa²ha¹xĩ¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai²li² in³txi³ txa²sa³ha²kxai³
nũh¹yxau²xai³la¹ha²kxai³ ĩh¹nxe³sĩ̱³nxa¹te²la¹ku².
Nxa¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³jah¹lai²na²
Yãu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² wĩn¹txi¹nxã²nxa³kxan²ti³
wẽ³sa² ũ³whẽh³ni³nxa²tũ¹xĩ¹. Nxĩn¹te³na¹
wxa²wẽ³sa² Txa²wã¹sũ̱³na² ki³lha³lhxu²tũ¹xĩ¹.
Wi¹lhin¹khaix1jah¹lo²si²tũ¹xĩ¹. Nxe³kxi¹nxain¹tũ¹xĩ¹.
36 Nxa²ha¹te¹ wxa²wã³tã̱³ta² I³sa³be²la³ka³lxai³tã²
wẽh³ni³nũn³na³ni¹. Nxe³ta¹ka³lxa²
hxi²kan¹txi³ wẽh³nĩ³hxai²nxa³tai¹tu³ni¹.
Yxãn¹tah¹lxa¹ ta¹ka³lxai²li² i³la³kxa²
ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ sa²tã³tĩ¹ka³tu̱³
wẽh³nĩ³na²hẽ³ni¹, a̱³ka³lxon¹kxan²ti³nu¹.
37 A²nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²ki³kxai³lu²
ĩ²li³ju³ta² hxi²ka¹nhĩ̱³nx2na³ni¹. Oh³xan¹jah¹la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxu³nu¹ta²kxai³
ĩ³wa²lũ³xi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² a²wa³kxẽn³no³sa²ka³lxu³sa¹wi¹.
Sa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² e³kxi²nha²jau³xa²
so¹lxi³ ten³sa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³
wi¹nha¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²
e³ta³lun²nũ²la² oh³xan¹jah¹la² a³li³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Ma³ri²a³ka³lxai²na² I³sa³be²la³ka³lxa²
ai³sxĩ²jau³su²

39 Nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³ Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³lu²
a³li³nũ²la² wã³la³ka³txa² yũ³ko³xa² Ju³te²a²
ko³xan¹thĩ³na² wa³su³txi³ ai³ta¹hxai²hẽ¹la².
40 Ai³nũ²la² Sa³ka³ri²ah³la² sxi²ha²

ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wih¹nũ²la² I³sa³be²la³ka³lxa² ĩ³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³nxi¹. Wi¹lhi¹nĩ¹nxi¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nyha¹nxa²ha¹te¹ jau³jau¹xai²na² I³sa³be²la³ka³lxa² ain³kxi²hĩ¹na¹ a²wẽ³sa² yxau³nit1te²a² hxa³lxi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³wih¹nũ²la² a²yxo²wãn³txa² ĩ³ye³kxi²si¹ta¹hxai²hẽ¹la². 42 Ĩ³ye³kxi²si¹te³nah¹lxi¹:

— Tu¹txi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi¹nxain¹tũ¹xĩ¹. Nxain¹te³nah¹lxi¹: “Wxãi²na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹khaix1sĩ¹nĩ¹nxĩ¹.” Nxe³nxain¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹nxain¹tũ¹xĩ¹. Kxãn³nãu³a¹ wxa²wẽ³sa² a³li³lah¹tũ¹xĩ¹. Nxe³te²a² wi¹lhin¹nũn³tũ¹xĩ¹. 43 Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²hã³ka³na² wxã³sxĩ²sain¹na³na². Kãin²ju³tai²la³xã¹. Yxãn¹ta¹ txai²li² kãin²sa²nxa³xã¹. 44 Wxa²wãn³txa² ain³kxi²sa¹nhĩ¹na¹ wẽ³sa² yxau³ni¹sa³te²a² ka³lih³sxã³ hxa³lxi²nhi¹. 45 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ĩ¹nha²kxai³ wi¹lhin¹khaix1nĩ¹nxi¹. I³sa³be²la³ka³lxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ma³ri²a³ka³lxa² ĩ³hain³jau³su²

46 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³jah¹la² sa²nẽn¹kxi²na¹nhi¹. Nxe³jau³xai²na² txa²ẽ¹nãn¹jau³la³ e³kxi²nha¹nhi¹.

47 Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³jah¹lai²na² txa²ẽ¹nãu³ai²na² ko̱³nxe³ti³ kãi³a¹kxa² wah³xa² sa²sai¹kxi²sain¹jah¹lai²na² ĩ³ka³lih³sa³nhi¹.

48 Txai²na² sa²kxai³lu² kwa²hãi¹nxe² Txa²wã¹sũ̱³na² a²wa³kxẽ³no³sa²ka³lxu³sa²lxã³ Nxe³sa³kxan²ti³ ne³wãn²sai¹nxa³hẽ³ni¹ Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lhin¹sxã³ ĩ²sa²si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxi²sain¹tũ¹xĩ¹.

49 Txa²wã¹sũ̱³na² Nũ³kxũn³ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹xi¹. Wi¹kãi³ũh¹sain¹na³ni¹. Wi¹lhin¹khaix1jah¹lai²la¹xi¹.

50 Sa²yxo²we¹txain¹tũ̱³ka̱³txa² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³tain¹to³tũ¹xĩ¹. Ha²ya̱³kxa²ti³ti³he¹xai¹nxa³lho³ni¹.

51 A²nũ²a² kãin²te²lo³nhain¹tũ̱³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹ nũ³kxũn³txi³ ĩ³hxi²ka̱u³ka̱u³nain¹na³ni¹.

52 Nxai¹nha²kxai³ a²nũ²a² a²si³yxau³te²su² te²a² sa²hxi²ka¹txa³ha²kxai³ a²nũ²a² kãi²nxa³te²lo³nh³te²su² te²a² hxi²kan¹ti³hi¹txai¹nha²kxai³ ai¹nhxai²na²hẽ³ni¹.

53 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² heh³khaix1te²a² yain³txa² ũ³hũ¹ai¹nha²kxai³ yxãn¹ta¹ yen³kxih³te²a² hãi¹sxã³ yen³kxi³txa²sxã³ a³li³si¹jau³su² kwa³na³ha²kxai³ nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³ni¹.

54-55 Nxe³jut3su² wãn³txu¹tai²na² txa²ka³lxa¹txi³nãu³xu¹txai ĩ³ye³kxain¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹ we¹ta³lu²nũ¹hain¹na²hẽ³ni¹. Nxe³te²kxai³la¹ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³u¹tai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³ni¹. Jã¹nxe³sa²tẽ³yain¹na³ni¹. I³sa³e² nũ̱³ka̱³txa² txa²nũ̱³ka̱³txi³khai³xan²tu̱³ ã³non²ta³kxi²nẽ³na³ni¹. Nxe³jau³su² Ma³ri²a³ka³lxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

56 Nxa²ha¹te¹ i³la³ka² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tã³tĩ¹ka³tu̱³ I³sa³be²la³ka³lxai²na² sxi²ha² yxau³kxi²ka³tu̱³ a³li³sxã³ wa̱³li²xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Jo³ãu²ah³la² a³li³lah¹jau³su²

57 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³a² I³sa³be²la³ka³lxa² ti̱²kãin²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². A²wẽ³sa² a³li³lah¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 58 A³li³lah¹kxi²tãu³ãn²tu̱³ti¹ a²nũ̱³ka̱³txi³nãu³xã² a²ya̱³lxi³nãu³xã² a²ka³lxa¹txi³nãu³xã² ain¹sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lhin¹sxã³ ĩ²ye²si¹jau³su² ain³kxain¹nũ²la² ka³lih³sxã³ ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³tin²tai¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

59 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²ni²sxã³ a²wẽ³sa² tũ³sa²si³tũ³ko¹kxã¹nha²te³lhxã³ wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a² nxe² e³lain¹te³nah¹lxi¹:

— “Sa³ka³ri²ah³lo²su².” Ĩ³lxi²ki̱³tũ¹xĩ¹, a²wi¹na² nxe² ĩ³lxih²nha²ha²kxai³lu¹. Ain¹tah¹lxa¹ a²hã³ka³na² ten³yain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

60 Nxa²ha¹te¹ a²hã³ka³na² ĩ³wa²li²yain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹: “Jo³ãu²ah³lo²su¹.” Ki̱³tu¹wi¹. A²hã³ka³na² yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

61 Nxa²ha¹te¹ ãh¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: A²nũ²a² te²yã¹nxe² ĩ³lxi²nha²te²la³ yxu¹si¹ki̱²sxã³xi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

62 Ai¹nha²kxai³ ĩ³lxi²hain¹jau³nũ³a² a²wĩ³na² wxa²ye̱³wxã̱ix3so¹ain¹sxã³ ĩ³wã̱³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 63 Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la² hi²sen³su² ũ³wha²li¹lho¹ain¹txã³nxa² wxa²so¹nũ²la² ũ³yhe³ka¹te³nah¹lxi¹:

— “Jo³ãu²ah³lo²su¹.” Nxe² ĩ³lxi²sĩ¹na¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 64 Nxe³ju³tan¹te²tu̱³ti¹ Sa³ka³ri²ah³la²kxai³lu² ãh¹ĩ³sai¹sxã³ ĩ³ye³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lhin¹khai¹nx2na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 65 A²nxe³ju³tai²li²

ĩ²ai¹nha²kxai³ kãin² on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² Ju³te²a²ko³nãu³a² wã³la³ka³txãn¹ko³nãu³a² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²li²
u²la³ ha³ta̱³nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
a²wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²sin¹tu¹wi¹.
Nxĩ¹nha²kxai³ ne³ka³ta²a² wxã³sxã³
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
a³ka³nxi²sxã³ wxã³ju³ta²nũ³a²
a²nũ²a² ẽ¹nãu³ai²na² wxa²hau³ko³tũ²xai³si¹hain¹tu¹
[66] Jã¹nxe³kxan²ta² Txa²wã¹sũ³na²nãu³xa² — Wẽ³sai²li² ĩh¹nxe³ton¹sxã³ kãi³hĩ̱³te³ji¹ku¹.
hxi²ka² yxau³ye²kxe³su² ĩ²ai¹nha²kxai³ Ki̱³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
wã²nxũ¹ha̱in³nha²sãn²sxã³ ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

Sa³ka³ri²ah³la² wãn³txa² ha³lo²a² wxã³jau³nũ³jau³su²

[67] Ain¹nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la²
hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
nxũ²kwa̱i³wi¹ha²kxai³ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
[68] Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹khai¹nx2na³li¹.
I³sa³e² nũ³ka̱³txa² A²si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹,
txa²nũ³ka̱³txai²na²su¹. Ĩ²nẽ³te³lhxã³
wxã³na²hẽ³li¹. Wxã³nũ²la²
txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta²
sa²hau³ko³tẽ³na²hẽ³li¹.
[69] Txa²wã¹sũ³na² hxi²kan¹jah¹la² sa²si¹hã³sain¹jah¹la²
kãin²khaix1nx2na³li¹. Nxe³jah¹la²
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² Sũ³na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹jah¹lo²su²
ha²kxai³ a²ne³tah²nãu³su² na³li¹.
[70] Nxe³jau³xai²na² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka̱³txu¹tai²na²
wi¹lhin¹tũ³ka̱³txai²na² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[71] Ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:
— "Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ko̱¹ko̱¹nũ³ka̱³txa²
a̱n³ta³kxi²nẽ³lain¹tũ³ka̱³txa²
a²yan³txi³su² ã³non²ta³kxi²nẽ³lain¹na²hẽ³li¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
[72] Nxe³jut3su² txa²wã¹ka³lxa¹txi³nũ³ka̱³txu¹tai²na²
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³tin²tain¹jau³su²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² wah³xa²
ũ³yhoh³xai¹nxa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³ye³kxũ¹jau³xu¹tai²na²
wi¹lhin¹khaix1jau³xan²tu̱³
kãi³ta³lu²nha²kxai³ nxe³nũ¹hain¹na²hẽ³li¹.
[73-74] Jã¹nxe³ju³kxai³lu² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
te²yã¹nxe² ĩ³ye³kxũ¹nũn³te³nah¹lxi¹:
"Wxa²ko̱¹ko̱¹nũ³ka̱³txa² ã³non²ta³kxi¹nx2ta̱¹tu¹wi¹.
Yu̱h³lxi³nx3txi³xa³lho³li¹."
Nxe³nx2ti³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
kan²txi³ sa²yxo²wet1sah¹lxin¹tu¹wi¹.
[75] Nxe³ha²kxai³ ka³te̱n³su² yxau³yah³lxin¹tãu³a²
a³lan²ta² yxo²ha³kxah¹lxi³sxã³
wi¹lhin¹sxã³ kãi³sa²tẽ³yah³lxi¹nha²kxai³
wain³te²lo³nha²sxã³ sa²yxo²wet1sah¹lxi¹nha²kxai³
nxe³sah²lxin¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
[76] Jã¹nxe² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²wẽ³sãi³. Wxãi²na² sa²kxai³lu²
a²wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²sin¹tu¹wi¹.
Nxĩ¹nha²kxai³ ne³ka³ta²a² wxã³sxã³
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
a³ka³nxi²sxã³ wxã³ju³ta²nũ³a²
a²nũ²a² ẽ¹nãu³ai²na² wxa²hau³ko³tũ²xai³si¹hain¹tu¹
[77] Nxĩn¹ka³tu̱³ a²nũ³ka̱³txa² ĩ³yau¹ũ¹hai¹nĩn¹te³nah¹lxi¹:
"Wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ã³na¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³
ĩ²nx2ti³sãn²sxã³ ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta² nxe³wã²na³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹,
ĩ³ãin²ta³lxi²sai¹nha²kxai³la¹."
[78-79] Te²yã¹nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² wi¹lhin¹sxã³
thãi³ti³la² sa²hau³ko³tẽ³lha²kxai³
a³lan²ju³ta² ĩ³ha²te¹kxi²nẽ³jut3sũ³nxe²
txa²wã¹ẽ¹nãu³a² sa²hau³ko³tẽ³tu¹wi¹.
Nxe³nẽ³kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³
kãi³ki̱³ju³ta² ã³wa²su¹kxi²nẽ³li²
hãu²nxe³sxã³ yxau²xai³nha²si¹nhẽ³li²
nxe³nẽ³tu¹wi¹.
Sa³ka³ri²ah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
[80] Nxa²ha¹te¹ a²wẽ³sa²kxai³lu² Jo³ãu²ah³la²kxai³lu²
wi¹txon¹nha²kxai³ a²ẽ¹nãu³ai²na²
wxi²kan¹to³nha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
I³sa³e² nũ³ka̱³txai²na² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi²nxa³ta̱³lxa¹ ha³lo²a² a²nũ²a²
yũ²nxa³ko³xu¹tai²na² yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².

2

Jo³su²jah³la² a³li³lah¹jau³su²

[1-3] Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tãu³a²
Au³kus²jah³la² Ro³ma²no²ko³xa² kãin²ko³xa²
a²wa³li³ka̱a³lah³lo²sa²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² a²ha³lo²a² a²hãi¹nxe³ti³xa¹
ĩ³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²sxi²jen³khai³xa²
txon¹nhĩn¹thĩ³nai³tã² a²nũ²a² wxa²hau³kot3so¹si¹hain¹jau³
ũ³wha²li¹lho¹si¹hain¹jau³su² ĩ³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
jah¹la²sa². Nxe³ain¹tãu³a² a²wi¹lhĩ¹na²
ũ³wha²li¹lho¹hĩ¹nai³tã² Ki³ri²ah³la²
Si²ri³a³ko³xa² sa²hau³ko³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³hĩ¹nai³tãn²tu̱³:
— Wxa²txon¹nhĩn¹thĩ³nai³tã² ĩx3sĩn¹sxã³
a²nũ²a² nũ³ka̱³txa² ũ³wha²li¹lho²
ha³lo²a² ũ³ha²li¹lho² nxex3sĩ¹nhẽ³li¹.
Nxe² ĩ³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
a²sxi²yhen³khai³xa² a²txo¹nain¹thĩ³na²
ĩ³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³xain¹nha²kxai³ Jo³se²ah³la²kxai³lu²
Na³sa³re²thĩ³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thĩ³na²
a³li³nũ²la² a²sxi²yhe³na² a²txon¹jen³khai³xai³tã²
Be³lẽ²thĩ³na² Ju³te²a²ko³xan¹thĩ³nãn²tu̱³

ã³nxĩ³te³lhxã³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³thĩ³na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²sxi²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
a²ne³tah²nãu³su² ha²kxai³ Be³lẽ²thĩ³na²
ĩ³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 5 A²nxe³jah¹la² a²sxe³xa²
so¹te³lhxã³ nhya¹ta¹ka³lxa² tẽ³sxã³
ĩ³nhya¹ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Nxe³ha²kxai³
ũ³wha²li¹lhau³ko³te³lhxã³ ĩ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ĩ³sa²yxau³ain¹tãu³a² ta¹ka³lxa²
Ma³ri²a³ka³lxa² wẽh³ni³ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Nxe³nũ²la² Be³lẽ²thĩ³na² ĩ³ai¹nhĩ¹na²
a²ki³lha³lxa² a²hxi²kan¹te²su² te²a²
a³li³lah¹ta¹hxai²hẽ¹la². Po¹na² sxi²hẽ¹na²
a³li³lah¹ta¹hxai²hẽ¹la², a²nũ²a² sxi²ha²
ne³ki³ha²kxai³la². Nxe³sxã³ wã²la²
tẽ³sxã³ wxa²wã³lą̃u²kxi²so¹sxã³ ko²syẽ¹na²
ã³na¹sxã³ ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².

O³ve²a² hau³ko³tũ³kąxa² ĩ²ain¹jau³su²

8 Ain¹nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² a²wąxã³kan¹ko³xa²
o³ve²a² sa²hau³ko³tũ³kąxa³txa² he¹lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ka³nxah³tai²na² wah³nxa³ki²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Nxe³ain¹tãu³a² nxe³hĩ¹na¹ oh³xan¹jah¹la²
wxa²kan³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
wxã³hĩ¹na¹ ha³lo²a² sa²ko¹ko¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa²ko¹ko¹ju³tan¹te²kxa³yąxã³lhu² kãin²
on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Ain¹nxa²ha¹te¹
oh³xan¹jah¹la² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— On²txi³sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Wãn³txa²
wi¹jau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²sah²lxin¹jau³nũ²a²
ĩ³hen³txi³nx2ti³te³lhxã³ wxã³na¹wi¹.
A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ka³li³nx2ti³tu¹wi¹.
11 Hĩ¹na¹ Ta³vi²yah³la² sxi²yhe³na²
wẽ³sa² wi¹khaix1te²a² a³li³lah¹na²li¹.
A²nxe³jah¹la² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
kǫ̃³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³wa²su¹jah¹lo²nũ²su²
tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹txa²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² na³li¹. 12 A²nxe³te²a²
po¹na² sxi²ha² wxa²wã³lą̃u²kxi²nha²sxã³
ko²syẽ¹na² ã³na¹sxã³ ã³wi¹ha²kxai³
sxa²na³li¹. Nxe³ju³ta² ĩ²ah³lxin¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ wa³su¹txi³ oh³xan¹ta²
nũ̃³kąxa² wxa²ka³nxi² wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Wxã³yain¹nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² oh³xa² yxaut3jah¹la²
kãi²te²a² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ ĩ³wxi²kin³ti³ton³ti³hit1txa²
Yxah³lxin¹sxã³ a²nũ²a² yuh³xan¹ko³xan¹ta²
nũ̃³kąxa² wi¹lhin¹sxã³ yxau³ain¹tu¹wi¹.
Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³
ĩ²ai¹nha²kxai³lu¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Ĩ³ye³ta³lu²nain¹nũ²la² oh³xa²
wxa²ka³la³xi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹nxa²ha¹te¹
o³ve²a² sa²hau³ko³tũ³kąxa³txi³nu¹ta²kxai³lu²
ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Nũ¹ka³na¹ Be³lẽ²thĩ³na² ai³sĩ²a³sah¹lxi³wxi¹.
Txa²wã¹sũ³na² kwẽn¹ta² ĩ³ye³kxi²nẽ³lain¹jau³xa²
ain³kxi² ĩ²i² a³sah¹lxi³wxi¹. Nxẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxe³ain¹nũ²la² wa³su³txi³ ai³ain¹nũ²la²
po¹na² sxi²ha² a³li³kxi²nyhain¹nũ²la²
Ma³ri²a³ka³lxa² Jo³se²ah³la² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ a²wẽ³sa² whãi²na¹ ĩ² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Hã²wxãn³txa³ ĩ²ta³lun²nũ²la² ĩ³xain¹tãu³a²
wãn³txai³tã² oh³xan¹jah¹lai²na² wãn³txai³tã²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
18 Nxe³ai¹nha²kxai³ o³ve²a² sa²hau³ko³tũ³kąxa³txai²na²
wãn³txa² ain³kxain¹te²na² ĩ³yon²txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³te²la¹ku². Wãn³txa²
ya²la³tą̃u³te²nha²ku². Kį̃³nhai¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³ ju¹tai²li²
ĩ²sxã³ ne³wa³kon³sa²tẽ³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxa²ha¹te¹ o³ve²a² sa²hau³ko³tũ³kąxa³txa²
a³naun³ta² ĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³na¹ Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Kãin²ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.
Oh³xan¹jah¹la² sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³jah¹lai²na²
wãn³txin³txi² ya²la³tą̃u³ ĩ²kį̃³ten¹tu³wi¹.
Nxe³kį̃³sa²kxai³ Sũ̃³na² sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³lxa² ĩ³lxi²jau³su²

21 Ain¹nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²ni²nũ²la²
nxe³hĩ¹na¹ wẽ³sa² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²te³lhxã³
a²nũ²kxi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Je³su²jah³lo²su¹. Nxe² ĩ³lxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te²ĩ³lxa² a²wi¹lhĩ¹na² Ma³ri²a³ka³lxa²
wẽh³ni²nxa³hĩ¹nai³tã² oh³xan¹jah¹la²
wxa²kan³sxã³ ĩ³lxi²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Je³su²jah³lo²su¹. Nxe² ĩ³lxi²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ai³ain¹jau³su²

22-24 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² hi²sen³su² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ũ³wha²li¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² kwẽn¹ta² wẽ³sa² a³li³la¹kxi²ta¹ka³lxu²
ĩ³nxai²na² wẽ³sa² tu³kxi²tãu³a¹ wa³ka³li³yu³ta²
hãi¹nxã¹txa²sã²nhi¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹jau³su² ha²kxai³
Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³ ain³kxi²nha²sxã³
a²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² a²wẽ³sa²
tũ³kxi¹nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹ta² sxi²ha² wẽ³sai²li²
tẽ³sxã³ ã³wih¹ka³tą̃u³ wã²nã³ũ¹hi²
yen³kxa² hxi²tẽ³nha²sxã³ ũ³hũ²
nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³kxai³lu¹

kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ki³lha³lxa² a²hxi²kan¹te²nãu³xa² ten³sa³nhai¹. Nxe³te²nãu³xa² txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² hu¹xa²hã¹la². Ãh¹lxi³sxã³ kwa³sxa³xa² ki³ha¹li¹ kwa³jan³ta² kwa³sxa³xai²la³ tã³nxa² sa³wxe³nãn¹te²la³ tã³nxa² nxex3sxã³ tẽ³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²nhãu³ai²na² ũ³hũ¹sẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[25] Nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tãu³a² a²nũ²a² Si³me³ãu²ah³la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹lhin¹sxã³ wet1ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³ I³sa³e² nũ³kã³txa² A²hxi²kan¹jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² wxã³jah¹la² kãin² wah³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². [26] Ã³si³tẽ³kxi²sxã³ nxe³te³nah¹lxi¹:

— Si³me³ãu²ah³lãi³. Hĩ¹na² wa³su³txi³ ya³lu¹nxã²nxa³lho³li¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² ĩ²sã²nĩn¹tu¹wi¹. Yan¹nãu³a¹ sa²kxai³lu¹ ya²lun¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² ĩ³hen³txi³nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². [27] Ai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ã³si³tẽ³kxi²sxã³ Si³me³ãu²ah³la² ai³ya³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³ãn²tu³ã¹ a²wẽ³sãi¹ah³la² a²hã³ka³nai²na² nxe³sxã³ Je³su²jah³la² sa²ha³lxo¹so¹sxã³ wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² we¹te³lhxã³ ya³ta¹hxai²hẽ¹la². [28] Nxa²ha¹te¹ Si³me³ãu²ah³la² sa²kxai³lu² wẽ³sa² sa²ha²lxo¹so¹kxi²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

[29-32] Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² nxe³txi¹. Wãn³txa² ĩ³ye³kxi²san¹jau³xai³ta¹ hĩ¹na² ta³lun²ye¹tu¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³ta² wxa²hxi²kan¹jah¹la² txa²yen³nãu³a² ĩ²a¹wi¹. Nxe³jah¹la² kxã³nxa² ũ³yhe³kxũ¹sa²nhĩn¹jah¹la² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²ain¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la² I³sa³e² nũ³kã³txi³sxa³te²nãu³xã² a²yxo²ha³kxa¹ wxa²wãn³txa² ĩ³hen³txi³nyhai¹nha²kxai³ I³sa³e² nũ³kã³txa² Txa²wã¹sũ³na² kãin²si¹hain¹jau³su² ĩ²hen³txai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Ai¹nha²kxai³ ya³lu²na¹ju³ta² hĩ¹na² wi¹na³li¹. Ka³lih³khaix1sa³nha²wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

[33] Ĩ³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹ a²wĩ³na² a²hã³ka³na² whãi²na¹ wãn³txai²na² ain³kxai¹nha²kxai³ o²lya³ta¹hxai²hẽ¹la². O²lya³te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³te²la¹ku². Kĩ³nhai¹. Nãu³xa² hu¹xa²hã¹la². [34-35] Nxa²ha¹te¹ Si³me³ãu²ah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³wxi¹. Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ti³na³li¹. Nxe³jau³su² e³sãn²ka³tu³ Ma³ri²a³ka³lxa² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ma³ri²a³ka³lxĩ¹. Wxa²wẽh³sai²li² kxãn³nãu³a² a²nũ²a² I³sa³e² nũ³kã³txa² ka³na³ka³nat3te²a² ã³kãi²non³si¹ha²kxai³ a²ka³na³ka³nat3te²a² a²kãi²nxa³tot3si¹ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹xĩ¹. Nxain¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ka³lxa¹te²a² sa²yxo²ã³ain¹tũ¹xĩ¹. Nx-ain¹kxai²nãn²tu³ti² au³txi³ ãin²ti³khai¹nxe³nxa²tu¹xĩ¹. A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² a²nũ²a² a²ẽ¹nãn¹jau³la³ ĩ³sai¹ai¹nxa³jau³la² wi¹kõ³nha²hxat3tain¹tu¹xĩ¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[36-37] Nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tãu³ãn²tu³ti¹ txu¹ha² A²na³ka³lxa² yxau³nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wĩ³na² Fa³nu³e²lah³lo²su² ha²kxai³ a²ka³lxa¹ti³nãu³xa² A³se²ra³ nũ³kã³txi³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³lu² kwẽ³kxa² ko³ha¹li¹ ko³ha¹li¹ ko³ha¹li¹ ka³na³ki²tãu³a² in³txa² so¹nyhain¹sxã³ yxau³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² jah¹la² ya³lu²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ya³lu²kxi¹nxa²ha¹te¹ kwẽ³kxa² ka³lxa¹txi³ ã³ti¹nxe² kwẽ³kon³tãu³a² nũh¹yxau³ha²kxai³ a¹ka³lxon³khaix1nxe³sxã³ kxãn³su² ĩ²hen³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³lu¹ Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹ju³ta² ĩ³hen³txi³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² wi³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Wi³xi²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Kãin²khaix1nxi¹lxi¹. Nxe² ĩ³ye³sxã³ ã³ti³hex1ta¹ka³lxu²su² nxa³ha²kxai³ yain³txa² ã³na¹ha²kxai³ hãi¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². [38] Jã¹nxe³kxan²ta² Si³me³ãu²ah³lo²kxai³lu² ĩ³ye³ta³lun²kxan²ta² ta¹ka³lxa²kxai³lu² A²na³ka³lxa²kxai³lu² wi³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Wi¹xi²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ³kã³txa² Sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wxã³ju³ta²nũ³a² wah³nxain¹te²nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Na³sa³re²thĩ³na² ĩ³ain¹jau³su²

[39] Ain¹nxa²ha¹te¹ Moi³se²ah³la² kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹ta³lu²nain¹nxa²ha¹te¹ Ka³li³le²a²ko³xa² ĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la³, Je³su²jah³la² a²wĩ³na² a²hã³ka³nũ¹ta²sa³. A²sxi²yhen³khai³xa² Na³sa³re²thĩ³na² ĩ³xi²sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [40] Nxe³tãu³a² a²wẽ³sa²kxai³lu² wi¹txo¹ni²

nũ³kxũn³txo¹ni² wxi²kan¹sxã³ txo¹ni²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³kxa²yu³su²
Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² sxi²nhãu³a² e³kxi²nyhu¹jau³su²

41-42 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² I³sa³e² nũ³ka³txa²
ã³non²ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². E³ji²ta²ko³xa²
a³li³si¹hain¹jau³su² ã³non²ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³hĩ¹nu¹tai²nãn¹te²tu³ kwẽ³kxa²
hãi¹nxe³ti³xa¹ ye³ka³na³ka³nat3sxã³ Sũ³na²
kãi³ũ¹hain¹ju³tu¹tai²na² ĩ³sa²wa²lho¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³nũn²ta³kxain¹sxã³
ĩ³sa²wa²lho¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ti³xai²na²
sa²kxai³lu² pas²kwa²ti³xa²su¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² a²wĩ³na²
a²hã³ka³nai²na² nxe³ya³sxã³ jã¹nxe³ya³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Hã²wxãn³txa³nũ² Je³su²jah³la²kxai³lu²
kwẽ³kxa² hxi²ka² hxan³sxã³ ãh¹ ha¹li¹
wxa²sa²so¹xi²nũn³ka³tu³ kwẽ³kon³sxã³
txo¹nhĩ¹na¹ a²wĩ³na² a²hã³ka³nai²na²
nxe³ya³te²kxai³lu² wẽ³sai²na² ã³sa²so¹sxã³
ai³yain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². 43-44 Nxa²ha¹te¹
ã³sa²wa²lho¹xi²ta³lun²nyhain¹nxa²ha¹te¹
a²wĩ³na² a²hã³ka³na² ĩ³xi²te³lhxã³
a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la²
ã³si³tẽ³kxain¹te³ji¹xã¹. Ain¹tah¹lxa¹
hai³txi³ ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Hãi¹sxã³
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ a²wĩ³na² a²hã³ka³na²
ju¹tai²na² ko³nhe²ya³nxa³ha²kxai³
ye³ka³na³ka³nat3sxã³ a³lan²ni²sxã³
a³li³sxã³ ã³nxĩ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
45 Hã²wxãn³txa³ ĩ²xi²ya³hxa³ha²kxai³
hxi²waun³ta³kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ a²nũ³ka³txa² ã³si³tẽ³kxain¹te²nãu³xai²
whãi²na¹ ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³te³nxi²te³lhxã³ wa³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
46 Wa³lain¹nũ²la² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
a³lan²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
ã³wih¹ka³tu³ ĩ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²kxã³nxa² wa³li²sĩ²ai¹nxa³ta³lxa¹
jah¹la²kxai³lu² a²hoh³lxa³nũ³ka³txa²
ã³tĩ³xi²nũ²la² nxũ²kwai³ye³lot3sxã³
ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
ain³kxi²nyhu¹ha²kxai³ wãn³txa² ĩ³wã³txi³nyhu¹ai²nha²kxai³
nxe³nyhu¹ta¹hxai²hẽ¹la². 47 Nxe³nyhu¹ju³tan¹te²kxã³ya²nhu¹
wẽ³sai²na² wãn³txa² ain³kxain¹te²a²
on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la², Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² wxi²kan¹jau³su² ha²kxai³la².
48 Jã¹nxe³kxan²ta² a²wĩ³na² a²hã³ka³na²
nxe³ya³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²nhãu³ai²na²
ã³wih¹sxã³ ĩ²ai¹nha²kxai³ kãin² o²lai¹nha²kxai³
ta¹ka³lxa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wẽ³sãi³. Ĩh¹nxe³nhĩn¹thai¹li¹? Kãin²
ã³ten³nxa²nha¹hẽ³li¹. Hxi²waun³txi³khaix1sa²sĩ¹nhẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
49 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ten³sya¹hin¹thai¹ni¹?
Txa²wĩ³na² sxi²ha² ã³wih¹sxã³ ã³wxe³na¹ha²kxai³
ĩ²sya¹hxan³thai¹ni¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
50 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² a³la³kxi²ti³hex1ta¹hxai²nxa³hẽ¹
51 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
ã³si³tẽ³kxi²sxã³ Na³sa³re²thĩ³na² ĩ³xi²sxã³
yxau³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². A²wĩ³na²
a²hã³ka³na² wãn³txa² yxo²ha³kxa¹
we¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ju³tai²li²
a²hã³ka³na² a²ẽ¹nãu³ai²na² ain³so¹tu³ta¹hxai²hẽ¹la².
52 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
wi¹txo¹ni² wxi²kan¹to³ni² nxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³
ĩ²ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ka³li³lhi³sxã³ ĩ²ai¹nha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

3

Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jau³su²

1-3 Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ Ti³be³ri²ah³lai¹tã²
Ro³ma²no²ko³xa² kãin²ko³xa² ã³wẽ³non³sxã³
ã³wa³li³khan³tot3ta¹hxai²hẽ¹la². Kwẽ³kxa²
ka³lxa¹ton³nũ²la² 15 nxe² kwẽ³kon³nũ²la²
Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²kxai³lu² ha³lo²ai²li²
a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² ho³tãu³a²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jah¹la² Sa³ka³ri²ah³la² ki³lha³lhxu²
ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³hĩ¹nai³tã²
Ju³te²a²ko³xa² Põn³si³o³ Pi³la²jah³la²
a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxai³ Ka³li³le²a²ko³xa²
E³ro²jah³la² a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxai³
Ji³te³ri²a²ko³xa² Tra³ko³ni²ta³ko³xa²
ko³ha¹lin¹ko³xa² Fi³li²pah³la² a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxa
nxe³jah¹la² E³ro²jah³la² a²lon³syhe²nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³ A³bi³le²nã²ko³xa² Li³sa³ni²ah³la²
a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³hĩ¹na² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
Kai³fa²sah³lai¹tã² A³na²sah³lai¹tã²
nxe³sxã³ sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³tãu³ãn²tu³ti¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²kxai³lu²
Jor³tãu²yau³xan¹ko³nãu³a² ai³lha²thet3ta¹hxai²hẽ¹la².
Yuh³xan¹ta²¹ ha³lo²a² whãi²na¹ ai³lha²thet3te³na¹
a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³yã³nũ²kxain¹nũ²la² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²kxai³la¹
ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ko³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta² yũ³khaix1yah³lxi¹lxi¹.
Yxah³lxi¹nha²kxai³ ĩ³ãin²ta³kxi¹nyha¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³su² ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa²

wah³xa² sa²wa²su¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³nyhah¹lxin¹kxan²ti³
ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹si¹ha¹jau³su²
ã³tĩ³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxe³jut3su² I³sa³i²ah³lu¹tai²na²
kxã³nxa² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² nxe²
e³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ã³jah¹la² wxã³tu¹wi¹.
Ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³nãu³a²
ai³sxã³ ĩ³ye³kxi²tu¹wi¹. Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“A²nũ²a² hxi²kan¹jah¹lo²su²
wxã³ju³ta²nũ³a² yũ³kxai²nãn²tu̱³
ã³wxã³tĩh³nũ³a² wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hẽ¹li¹.

5 Wain³tĩh³na² a³li³ha²kxai³ tĩh³na²
kĩn³sxih²ju³ta² ĩ³wau³waut3sxi²ha²kxai³
tĩh³na² ka²yãu¹ka²yãu¹ju³ta²
ĩ³ha³la³tu³la³kxi²ha²kxai³ tĩh³na²
yax3lũ¹yax3lũ¹si¹ju³ta² sa²ne³ka³tũ²si²la²ha²kxai³
nxe³te²ju²hẽ³li¹. A²nxe³jut3su²
tĩh³na²nũ³a² wa³su³hĩ³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² wxã³ju³ta²nũ³a²
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wxa²hau³ko³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.

6 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
hxi²ka¹nain¹ju³ta² ĩ²ain¹tu¹wi¹.
Nxe³sxã³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta²
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ Sũ̱³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹kxai²nãn²tu̱³
a²ẽ¹na² sa²hau³ko³tũ¹hain¹tu¹wi¹.
Nxe³ju³ta² ĩ²ain¹tu¹wi¹. Ya²la³tu̱³
wxã³ti³wa³ki³lxon³na³li¹.” Nxe³jau³su²
ĩ³ye³kxi²tu¹wi¹.

I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ĩ³yau³xa²
ũ³hũ̱¹kxi²sa²sai¹ju³ta² a²ten³te²nãu³xa²
ka³lxa¹txi³ wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ²ain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ̱³nai²li²
a̱n³txi¹nx2ti³na³li¹. Nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãn¹jau³su²
nxe³nyha¹lxin¹te³nah¹lxi¹: “Ĩ³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sain¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹lhin¹yex1sain¹tũ¹xã¹, a²nũ²a²
yxo²ha³kxa²su¹.” Nxe³nyhah¹lxin¹kxan²ti³
ti³he¹nxe³nx2ti³xa³wi¹. Nxe³sxã³
wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ̱³nai²li²
ĩ³ki³ha¹kxi²yah³lxan³tho³li¹. 8-9 Nxe³ha²kxai³
wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ya²la³tu̱³ ã³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹lhin¹yah³lxin¹ju³ta² wã²nã³ũ¹sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Jã¹nxe³ju³kxai³lu² hi³a³ ne³ka² ĩ²li³hxa³te²la³
wi¹na̱³kxi²nxa³kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a² hxi²ka²
ĩ³tau³ka²tã³sãn²nũ²la² ha³nxe²a² yat3sxã³
nxa²tu̱³ju³ta² ĩ²ain¹te³nah¹lxi¹:
“A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su²
sĩn¹te²sa¹wi¹.” Yah³lxin¹jau³xa²
e³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. E³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su² txah³lxa³kxa²
tẽ³sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su²
wet1ti³hit1ju³ta² hxi²kan¹na³li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ tũ̱¹ka̱³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³kxai²nãn²tu̱³ ĩh¹nxet3sxã³
o²la³kxi²sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— A²nũ²ai²li² a²ha³la³san¹ka³lo³a²
ka³lo³ha¹li¹ yũ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ka³lo³ka³na³ka³nat3sxã³ tẽ³sxã³ a²nũ²a²
a²ha³la³san¹ka³lo³la³ yũ²nxa³te²a²
wã²nhũ¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
yain³txa² wã²nhũ¹txai¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ in³txa² ũ³yho³hi²ki̱³ka²
so¹kxa²hi²tũ̱³ka̱³txa² ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ju³ta²
te³nai¹nha²kxai³ yxau³so³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tũ̱³ka̱³txa² hi²sen³su² ro³ma²no²
ũ³yho³hi²txã³nxa² sa²so¹xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
I³sa³e² nũ̱³ka̱³txa² sa²so¹xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²li² ya̱u³so³nain¹nũ²la²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Hxi²kan¹jah¹lãi³. Txai²nãu¹xai²na²
ĩ³yau³xa² ũ³hũ̱¹kxi²sa²sai¹sa²nhĩn¹te³lhxã³
ĩh¹nxe² o²la³kxi²sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²yo³ha² wain³txã³nxa² so¹lxi¹
so¹kxi²txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Wain³ta²
a²yo³ha² ã³sen³sai¹te²la³ so¹kxai¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ̱³ka̱³txa²
ĩ³wã̱³txi³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²nũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²sa¹. Ĩh¹nxe³sxã³
o²la³kxi²sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹:

— Nũ̱³kxũn³txi³ yen³kxa² sa²so¹kxai¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² ko̱³nxe³te²lo³jah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Yah³lxi¹nha²kxai³ yen³kxa² ũ³yho³hi²nxa²lxain¹txã³nxa²
hãi¹sxã³ ĩ³ka³li³jah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ya³lo³txi²sxã³
ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ̱³na² Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo¹la³te²la¹ku².
Ki̱³nhai¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ a²nũ̱³ka̱³txa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²si³yo³na² a²nũ²a² hxi²kan¹txi³
wa³to²hi²sa²jah¹la² wxã³tu¹wi¹. Wxã³te³na¹
hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa³ha²kxai³
a²yu³kxa² yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a²
sa²ta²la³kxi²nũ¹ha¹kxe³su² hxi²ka¹nhĩ²nxa³nha²wi¹.
Nxe²nxa³ha²kxai³ ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nx2ta¹jui³
hxi²ka¹nhĩ³na¹wi¹. Txa²si³yo³na²
wxã³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ũ³hũ¹nx2ti³ha²kxai³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ã³nhxan³ka²ti³nx2ti³ha²kxai³
nxe³jah¹lo²su² na³li¹. 17 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
hai³sxa² wa³kxẽn³yah³lai²na² hai³sxa²
wi¹we¹nha²kxai³ ki³kan²tãu³a² yain³ta³ki³a²
wxa²so¹te²ju²hẽ³li¹. Wxa²so¹kxai²nãn²tu̱³
wã³na³la³ka³lo³a² hxi²tẽ³nha²sxã³
yain³txa³ki³a² ĩ³ya³lan³kxi²xai³te²ju²hẽ³li¹.
Ĩ³ya³lan³kxi²nũ²la² yain³ta³ki³a² a²wi¹ki³a²
so¹sxã³ ũ³wha¹ha²kxai³ a²ka³lo³a² ã³na¹sxã³
sa²yat̃3sa²ha²kxai³ nxe³ki̱³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² wi¹lhin¹te²nãu³xa²
oh³nãu³nũ¹ka³nãn¹ko³xa² ũh³wxe³ũh¹hai¹nha²kxai³
a²nũ²a² ĩ³lxa³thi¹nxa³te²a² yuh³nãn¹ta³ko³xa²
ha³lo²a² i̱³sa²tẽ³ko³xa² ã³na¹kxai¹nha²kxai³
nxẽn³tain¹tu¹wi¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

18 A²nxe³jau³xa² wi¹jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³
Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³sxã³ e³kxi²nyhain¹ta¹hxai²
19 Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
E³ro²jah³la² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— E³ro²jah¹lãi³. Wxãi²na² ko̱³nxe³thin¹khaix1ni¹lxi¹.
E³ro³ti²a³ka³lxa² so¹kxi²nyha¹hin¹ju³ta²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³tai²la¹wi¹. Wxa²lon³yah³la²
a²sxe³xai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ wxãi²na²
so¹kxi²nyha¹hin¹ju³ta² ko̱³nxe³ti³
kãi³ju³tai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹kxan²ti³nũ¹ sa²yxo²we¹tai¹nxa³ha²kxai³la¹
ko̱³nxe³ti³ o²la³kxi² kãi²non³ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Jã¹nxe³kxa²yu³kxai³la¹ kxã³ta³lon³tãu³a²
E³ro²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Jo³ãu²
Ba³tis²jah³lo²kxai³ sa²so¹sxã³ sxi²ha²
kxan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹kxi²jau³xa²

21 Nxa²ha¹te¹ ũ³tĩ¹kxai¹nxa³ta̱³lxa¹ Jo³ãu²
Ba³tis²jah³la²kxai³ a²nũ²a² ĩ³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ta³lun²nũ²la² Je³su²jah³la²
ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la²kxai³la¹ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a¹
oh³sĩn³na² sa²yxo²hai¹ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Sa²yxo²hai¹ka³tu̱³ kwa³sxa³xa² hũ³nxe²
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² oh³nãu³a²
a³ka³nxi²xi²ye²ka³tu̱³ Je³su²jah³lai²na²
a²ka³la³ki²wxe²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹tãu³ãn²tu̱³ti¹ oh³nãu³an¹te²a²
wãn³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:
Wxã³i²li² txa²ki³lha³lxa²khai³si¹lxi¹.
A³lxi¹nxa²ha¹kxah³lo²si¹lxi¹. Wi¹lxo³kxi²khaix1san¹nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² si³kxã³nãu³an¹ta² wĩ³na²nãu³xan¹jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
a²wah³ka³li³yu³ta² ãn³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²li² Jo³se²ah³la²ki³lha³lxin²tai¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³
Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² kwẽ³kon³sxã³
30 nxe² ye³ka³lxa¹txi³ kwẽ³kon³sxã³
wa³ka³li³yu³ta² ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³ Jo³se²ah³la² wĩ³nu²tu̱³
E³li²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 24 E³li²ah³la²
wĩ³nu²tu̱³ Ma³ta²jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ma³ta²jah³la² wĩ³nu²tu̱³ Le³vi²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Le³vi²ah³la² wĩ³nu²tu̱³
Me³ki²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Me³ki²ah³la²
wĩ³nu²tu̱³ Ja³nai²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ja³nai²ah³la² wĩ³nu²tu̱³ Jo³se²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Jo³se²ah³la² wĩ³nu²tu̱³
Ma³ta³ti²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ma³ta³ti²ah³la² wĩ³nu²tu̱³ A³mo²sah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A³mo²sah³la² wĩ³nu²tu̱³
Na³ũ²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Na³ũ²ah³la²
wĩ³nu²tu̱³ Es³li²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Es³li²ah³la² wĩ³nu²tu̱³ Na³ka³i²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 26 Na³ka³i²ah³la²
wĩ³nu²tu̱³ Ma³a³te²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ma³a³te²ah³la² wĩ³nu²tu̱³ Ma³ta³ti²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Ma³ta³ti²ah³la² wĩ³nu²tu̱³
Se³me³i²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Se³me³i²ah³la² wĩ³nu²tu̱³ Jo³se²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³se²ah³la² wĩ³nu²tu̱³
Jo³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 27 Jo³ta²ah³la²
wĩ³nu²tu̱³ Jo³ã³nã²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Jo³ã³nã²ah³la² wĩ³nu²tu̱³ Re³sa²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Re³sa²ah³la² wĩ³nu²tu̱³
So³ro³ba³be²lah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
So³ro³ba³be²lah³la² wĩ³nu²tu̱³ Sa³la³ti³e²lah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Sa³la³ti³e²lah³la²
wĩ³nu²tu̱³ Ne³ri²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
28 Ne³ri²ah³la² wĩ³nu²tu̱³ Me³ki²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Me³ki²ah³la² wĩ³nu²tu̱³
A³ti²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A³ti²ah³la²
wĩ³nu²tu̱³ Ko³sã²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ko³sã²ah³la² wĩ³nu²tu̱³ E³ma³tã²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². E³ma³tã²ah³la² wĩ³nu²tu̱³
E²rah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 29 E²rah³la²
wĩ³nu²tu̱³ Jo³su³e²ah²lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Jo³su³e²ah³la² wĩ³nu²tu̱³ E³li³e²sah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². E³li³e²sah³la² wĩ³nu²tu̱³

Jo³rĩ²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³rĩ²ah³la²
wĩ³nu²tu̱³ Ma³ta²jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ma³ta²jah³la² wĩ³nu²tu̱³ Le³vi²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Le³vi²ah³la² wĩ³nu²tu̱³
Si³me³ãu²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Si³me³ãu²ah³la² wĩ³nu²tu̱³ Ju³ta²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³ta²ah³la² wĩ³nu²tu̱³
Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³se²ah³la²
wĩ³nu²tu̱³ Jo³nã²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Jo³nã²ah³la² wĩ³nu²tu̱³ E³lya³kĩ²mah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 31 E³lya³kĩ²mah³la²
wĩ³nu²tu̱³ Me³le³a²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Me³le³a²ah³la² wĩ³nu²tu̱³ Me³na²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Me³na²ah³la² wĩ³nu²tu̱³
Ma³ta³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ma³ta³ta²ah³la² wĩ³nu²tu̱³ Na³tã²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Na³tã²ah³la² wĩ³nu²tu̱³
Ta³vi²yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 32 Ta³vi²yah³la²
wĩ³nu²tu̱³ Je²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Je²sah³la² wĩ³nu²tu̱³ O³be²jah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². O³be²jah³la² wĩ³nu²tu̱³
Bo³a²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Bo³a²sah³la²
wĩ³nu²tu̱³ Sa²lah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa²lah³la² wĩ³nu²tu̱³ Na³sõ²mah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Na³sõ²mah³la²
wĩ³nu²tu̱³ A³mi³na³ta²bah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A³mi³na³ta²bah³la²
wĩ³nu²tu̱³ A³ta³mi²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A³ta³mi²ah³la² wĩ³nu²tu̱³ A³nhi²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A³nhi²ah³la² wĩ³nu²tu̱³
Es³rãu²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Es³rãu²ah³la²
wĩ³nu²tu̱³ Pe³re²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Pe³re²sah³la² wĩ³nu²tu̱³ Ju³ta²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³ta²ah³la² wĩ³nu²tu̱³
Ja³ko²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Ja³ko²ah³la²
wĩ³nu²tu̱³ I³sa²kah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
I³sa²kah³la² wĩ³nu²tu̱³ A³bra³ãu²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A³bra³ãu²ah³la² wĩ³nu²tu̱³
Te³ra²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Te³ra²ah³la²
wĩ³nu²tu̱³ Na³ko²rah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
35 Na³ko²rah³la² wĩ³nu²tu̱³ Se³ru²kah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Se³ru²kah³la² wĩ³nu²tu̱³
Ra³ka³u²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ra³ka³u²ah³la² wĩ³nu²tu̱³ Fa³le²kah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Fa³le²kah³la² wĩ³nu²tu̱³
E³pe²rah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². E³pe²rah³la²
wĩ³nu²tu̱³ Sa²lah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
36 Sa²lah³la² wĩ³nu²tu̱³ Kai³nã²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Kai³nã²ah³la² wĩ³nu²tu̱³
A³fa³sat2jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A³fa³sat2jah³la² wĩ³nu²tu̱³ Se²mah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Se²mah³la² wĩ³nu²tu̱³
No³e²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². No³e²ah³la²
wĩ³nu²tu̱³ La³ma²kah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
37 La³ma²kah³la² wĩ³nu²tu̱³ Me³tu³sa³lẽ²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Me³tu³sa³lẽ²ah³la²
wĩ³nu²tu̱³ E³no²kah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
E³no²kah³la² wĩ³nu²tu̱³ Ja³re²jah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Ja³re²jah³la² wĩ³nu²tu̱³
Ma³la³le²lah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ma³la³le²lah³la² wĩ³nu²tu̱³ Kai³nã²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Kai³nã²ah³la²
wĩ³nu²tu̱³ E³no²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
E³no²sah³la² wĩ³nu²tu̱³ Se²tah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Se²tah³la² wĩ³nu²tu̱³
A³tãu²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jah¹la²
Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su² wã²nxũ̱h¹wet1ta¹hxai²hẽ¹la³,
a²hã³ka³na² a²wĩ³na² yũ²nxa³ha²kxai³la².
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

4

Sa³ta³na²jah¹la² hxi²ka² ko̱³nxe³ti³ kãi³sain³si¹hain¹jau³su²

1 Jã¹nxe³kxan²ta² Je³su²jah³la²kxai³lu²
Jor³tãu²yau³xa² a³li³nũ²la² ha³lo²a² a²nũ²a²
yxau³ai¹nxa³ko³xa² ai³lha²thet3ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³txa² hi²sen³su²
nxũ²kwai³yxau³sa²tẽ³ha²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ĩ³tih³nxe³sxã³ ã³so¹xai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³nyhai¹nhĩ¹na² Sa³ta³na²jah¹la²
wxã³nũ²la² Txa²wã¹sũ̱³na² a²ten³jau³su²
sa²yxo²ã³ ĩ³wa³ka³nxe³sain³si¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A³lan²ta² ye³ka³lxa¹txi³sxã³ 40 nxe²
ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³a² yain³txa² kwa² ã³na¹ha²kxai³
he³ha² yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Nxa²ha¹te¹
Sa³ta³na²jah¹la²kxai³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Txa²wã¹sũ̱³na²
Tah²su² nxĩ¹nha²kxai³ txah³lxa³kxa²
tẽ³sxã³ yain³txa³nũ̱³xa² wxa²ya¹ta²sxã³
wxa²wet1txa²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Kwa²nxi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txu¹tai²na² jau³xau³hxai²tẽx1
jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “Yain³txi³khai³xa²
so¹lxi³ yain³sxã³ yxau²xai³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² hãi¹nxe³ti³jau³xa¹
wet1yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
5-7 Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su²
Je³su²jah³la² sa²so¹sxã³ wã³la² kĩ³khai¹nxe³ka³txa²
ũh³wxe³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
ha³lo²ai²li² yxo²ha³kxa¹ yuh³xan¹ta²
nũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
a²kwẽn¹tai²na¹ wã²nã³ũ¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Ko¹xai²na² yxo²ha³kxa¹
txa²ha³lo²su² tai¹tu³wi¹. Txai²na¹xai²na²
ha³lo²a² a²wa³kxẽn³su²na¹tai¹tu³wi¹.
Nxe³ha²kxai³ ha³lo²ai²na² a²nũ²a² ã̱³xa²
ũh³wxe³ai¹na¹ju³ta² hxi²ka¹na¹wi¹.
Ai¹na¹ha²kxai³ txa²yu³hẽ³na² sa²yxo²we¹je²san¹kxe³su²

ã³ka³tih³wxe¹sẽ¹li¹. Nxĩn¹ka³tu̱³
sa²nẽn¹kxi²sa²hẽ³li¹. Nxe³san¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³tu̱³
ju¹tai²li² ũ³hũ²nxa²ha¹tu¹wi¹. A²wa³kxẽn³su²hit1txã²ha¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txu¹tai²na² jau³xau³hxai²tẽx1jau³xu¹tai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³kah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³ ã³ka³ti³wxe³sxã³
sa²nẽn¹kxi¹txa²hẽ³li¹. Nxe³jah¹la² so¹lxi³
sa²yxo²wet1sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.”
Ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³kxai³lu²
Je³su²jah³la² sa²so¹ã³nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³wih¹nũ²la² Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²ha²
a²ne³ka³nah²nãu³a² ũh³wxe³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lãi³. Wxãi²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
Tah²su² nxĩ¹nha²kxai³ a³li²sin³sxã³
ã³ya³hi¹sẽ¹li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³jah¹la² a²hxi²ki³kxai³lu²
wi¹lhau³ko³txa²tu¹wi¹. 10 Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txu¹tai²na² jau³xau³hxai²tẽx1jau³xu¹tai²na²
yau³xã̱³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ̱³na²
hi²sen³su² oh³xan¹ta² nũ̱³ka̱³txa²
wi¹lhau³ko³txa²si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹na²hẽ³li¹.”
11 Ãh¹jau³xa²sa¹: “Wi¹lhau³ko³txain¹kxai²nãn²tu̱³
a²hxi²ki³khai³xa² ã³sa²so¹nxain¹tu¹wi¹.
Txah³lxa³kxa² sa²tã³yu̱³kxĩh³to³txa²kxa²ya̱n³txi³su²
nxe³nxa²ha¹wi¹.” Ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txu¹tai²na² jau³xau³hxai²tẽx1
jau³xu¹tai²na² yau³xã̱³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³jah¹la² Wxa²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² wi¹la² ã³si³tẽ³kxi²ju³ta²
ye²si¹jau³su² wã³nxĩn¹ju³ta² o²la³kxi²sain³txa³hẽ¹li¹.”
Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ̱³na² a²ten³jau³su² sa²yxo²ã³
ĩ³wa³ka³nxe³sain³si¹jau³xa² e³hxa³tũ²la²
hãi¹nxa¹sxã³ ã³waix3tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ka³li³le²a²ko³nãu³a² o²la³kxi² ã³si³wxe³jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³a² Ka³li³le²a²ko³xa²
ã³wa̱³li²ta¹hxai²hẽ¹la², Je³su²jah³la²sa³.
Nxe³te³na¹ Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
nũ̱³kxũn³txi³ ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jut3su² u²lxi³ ha³ta³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Jã¹nxe³nũ²la² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³xa² ã³wi¹lha²the³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wih¹nũ²la² Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³tu̱³
a²hxi²a² yxo²ha³kxa¹ sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxa²ha¹te¹ Na³sa³re²thĩ³na² txo¹nain¹thĩ³na²
ĩ³xi²nũ²la² sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na² Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² wi²xi²to³hxai²kxai³
Jã¹nxe³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txãn³nxa²
ĩ³yau¹ũh¹si¹jau³su² ĩ³sa²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Ĩ³sa²yxau³nũ²la² I³sa³i²ah³lu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lu¹tai²la³ha²kxai³
kxã³nhxĩn¹nũ¹tai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ũ³wha²li¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³txã³nxa² ũ³wha²li¹txãn³nxai²li²
ũ³hũ¹ain¹nũ²la² sa²hai¹nũ²la² wãn³txai²li²
a³txi²sxã³ ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ã³si³tẽ³kxi²sa²na³li¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a²
ko̱³nxe³te²a² ĩ³hen³txi³te³lhxã³
sa²si¹hã³sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³
a²nũ²a² ũ³tĩ̱¹kxi²yxau³te²a²
wa³su³txi³ a³li³xi²si¹jau³nũ³su²
ĩ³hen³txi³ha²kxai³ a²nũ²a²
ye³han³te²a² wi¹lĩ²sxã³ wet1si¹jau³nũ³su²
ĩ³hen³txi³ha²kxai³ a²wah³ka³te²a²
ã³wa²sut1si¹jau³nũ³su² ĩ³hen³txi³ha²kxai³
nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.
19 Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu²
ko̱³nxe³ti³ kãi³kxa² wah³xa²
ã³wa²su¹tũ¹hain¹ti³wa³kxa²
ya̱u³son³si¹jau³su² ĩ³hen³txai¹na¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³xa² Je³su²jah³lo²kxai³ ĩ²sxã³
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe² ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² ta²nxã¹nxai²na²
sa²wa̱³lã̱u²kxi²sxã³ ũ³hũ¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxũ²la² ã³wxe³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³nũ²kxi²tũ̱³ka̱³txa²
ain³kxi² yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³la¹ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jau¹xai²na² e³ain¹jau³xu¹tai²li² hĩ¹na²
ã³si³wxe²na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ain³kxain¹tũ̱³ka̱³txa²
wi¹le³ha²kxai³ kwa²on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ nxe²e³kxi²ji¹?
Jah¹lai²li² hãi¹sxã³ Jo³se²ah³la² ta²hai²la¹wi¹.
Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Wãn³txai²na²
e³kxi²sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. Nxe³jau³xa²sa¹,
wxãi²na² hĩ³ne³kxa² wa³kxẽn³si¹lxi¹.
Nxe³ha²kxai³ wã²nxũh¹we¹txi²nhi¹lxi¹.
Nxe³jau³xai²na² e³kxi²sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹.

Ãh¹lxi³jau³xa²sa¹: Ka³far³na³ũ²thĩ³nai²na²
wi¹lo²la³kxin¹ju³ta² ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³li¹.
Wxa²txo¹nĩn¹thĩ³na² te²yã¹nxe³ we¹txa²hẽ³li¹.
24 Yãn¹tah¹lxi¹ a²nũ²ai²na² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² hen³txi³te²nãn²tu̱³ a²sxi²yhen³khai³xan¹tu̱³
nũ³ka̱³txa² en²tain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³te²yã¹nxe³swã³
en²txi³sain¹nũn³na³li¹. 25 Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹.
Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²kxai³lu² E³li²ah³lu¹tai²na²
yxau³hĩ¹nũ¹tai²kxai³lu² Ju³te²a² tu¹ha²
a²wha³te̱³son³ta¹ka³lxu³nãu³xa² ya²la³tu̱³
ka³lxa¹txi³ yũ³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ain¹ta¹
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ye³kwẽ³kon³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
26 Ha³lo²a² whãi²na¹ wẽh³ha²yau³xa²
ã³na¹xa³tãu³a² hai³txi³ Ju³te²a² tu¹ha³ka³lxa²
ka³lxa¹kxan²ti³ hai³txi³ ã³non²ta³kxi²te³lhxã³
sa²si¹hã³ũ¹hxa³ha²kxai³ yxãn¹ta¹
Si³tõ²ko³xa² Sa³rep2ta³thĩ³nãn¹ta¹ka³lxa²
a²wha³te̱³son³ta¹ka³lxai²na² so¹lxi¹
ã³non²ta³kxi²te³lhxã³ sa²si¹hã³ũh¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
27 Te²yã¹nxe³sxã³ E³li³se²ah³la² yxau³hĩ¹nu¹ta²kxai³lu²
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³nãu³a² a²nũ²a²
khon³ta³kxi²sxã³ ka³lã̱un³ta³kxi²sxã³ kãin²
ĩ³ton³tain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ hai³txi³
we²txain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹
Na³mãu²ah³la² so¹lxi³ Si²ri³a³ nũ³ka̱³txi³su²
jah¹lai²na² so¹lxi³ we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
28 Nxa²ha¹te¹ wãn³txai²li² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹
ã³nũ²kxain¹tũ̱³ka̱³txa² kãin² a̱n³ta³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
29 Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² ĩ³sa²yxau³ain¹nũ²la²
Je³su²jah³la² hxi²ki³sa²wa²yat1sa²tã³ha³lo²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
Ai¹nha²kxai³ wã³la² ne³ka³nah³nãn¹je³na²
sxi²yhe³na² txo³nain¹jen³ka³si²ha²kxai³
ka³la³ain¹nũ²la² Je³su²jah³la² ã³na¹sxã³
a³ka³ti²sxã³ ã³ya²lu¹tũ¹xã¹. Ain¹jau³su²
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Ain¹ta¹ hxi²ka¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu² a²hãix1tĩh³na²
ĩ³ka³nxi²sxã³ ã³waix3ta¹hxai²hẽ¹la².

Ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³wih¹sxã³ yxau³jah¹lo²su²

31 Ĩ³ka³nxi²nũ²la² Ka³far³na³ũ²thĩ³na²
Ka³li³le²a²ko³xan¹thĩ³nai²na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la²
Ã³wih¹nũ²la² sa²ba³to³ nxa²hĩ¹na¹
a²nũ²a² ã³nũ²kxi²te²a² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
32 Ai¹nha²kxai³ ain³kxain¹tũ̱³ka̱³txa²
ĩ³yxo²o²lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la³, wxi²kan¹txi³
ĩ³ye³kxai¹nha²kxai³la². 33 Nxe³ain¹tãu³a²
ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³ai²na² in³txa² ko̱³nxe³te²a²
yãu³ka³txa² kxã³nxa² nxũ²kwa̱i³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la²
Nxe³jah¹la² ĩ³wxan¹sxã³ kaix1ta¹hxai²hẽ¹la².
34 Kaix1te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Na³sa³re²thĩ³nãn¹jah¹lo²si¹lxi¹.
Ĩh¹nxet3sa²nhĩn¹ji¹wi¹? Sun²tã¹hxat3sa²sĩn¹te3hixã³
wxã³nhĩn¹ji¹wi¹? Ĩ²nxa²te²sa¹wi¹.
Txa²wã¹sũ³na² Tah²si¹lxi¹. Ko̱³nxe³ju³ta²
yũ³ti³hex1jah¹lo²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
35 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa² wxi²kan¹txi³
kwa³na³te³nah¹lxi¹:
— In³txai²li² ka³nahx2nxe³sxã³
nxũ²kwa̱i³li³txa²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
ã³nhẽ¹nhẽ¹yain¹te³na¹ ã³na¹nũ²la²
nxũ²kwa̱i³li³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
in³txai²li² wi¹lain³kxi²xi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jut3su² we¹txain¹ju³ta² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
36 Nxa²ha¹te¹ a²nũ̱³ka̱³txa² kãin² o²lain¹sxã³
ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³ju³khai³nxe³hĩn³te²lã¹xã³?
Jah¹lai²li² ko̱³nxe³te²a² a²yãu³ka³txa²
wxi²kan¹txi³ kwa³na³ha²kxai³ nxũ²kwa̱i³li³ain¹txã²na³li².
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
37 Nxe³jut3tai²li² ha³lo²a² u²lxi³
ha³ta³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² a²nũ²a² ĩ³ton³te²nãu³xa² we²txain¹jau³su²

38 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
ã³li³xi²nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³la² sxi²ha²
ã³nxai³sxã³ ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹tãu³a² a²hã̱i³na¹ka³lxa² kãin²
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 39 Nxe³ha²kxai³ a²sxan³ka³lo³a² ã³nxai³sxã³
ã³ya̱u³son³kxi²nũ²la² ĩ³ta³ka³txai²na²
we²nxi²si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² a²kwẽn¹tai²na¹ we²txi²nũ²la²
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 40 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²te³lhxã³
tãu³a² a²nũ²a² ĩ³ta³ka³txa² ĩ³ton³te²a²
yxo²ha³kxa¹ sa²so¹nũ²la² Je³su²jah³la²
ã³tĩ̱³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
wxa²wai³te²a² a²hãi¹nxe³ti³xa¹ we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
41 Nxa²ha¹te¹ ko̱³nxe³te²a² a²yãu³ka³txa²
kãin² a³li³nũ²la² ĩ³wxan¹sxã³ kaix1jain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Kaix1jain¹te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²na² Txa²wã¹sũ³na² Tah²si¹lxi¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3jah¹lo²sin¹kxe³su²
a³la³kxai¹nha²kxai³ ka³nahx2sxã³
yxau³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³jau³su²

42 Nxe³ai¹nha²kxai³ ĩ³yũ¹li²nxa³ta̱³lxa¹
ain³kxi²he³na² a³li³xi²nũ²la² ha³lo²a² a²nũ²a²

yxau³ai¹nxa³ko³xa² nũh¹xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ũ²thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txa²
ã³nĩ²xi²te³lhxã³ a³li³ain¹ka³tu̱³ hã²wxã̱n³txa³
ĩ³ha¹txi²nũ²la² a³li³sxã³ ã³waix3si¹hai¹nxa³jau³su²
ã³hxai²hẽ¹la², a̱i³na² ka³lxa¹sxã³
sax2txẹ¹yai¹nha²kxai³la². 7 Nxe³ai¹nha²kxai³
a²ya̱³la²nãu³xa² ka³no¹a² ka³lo³a̱³sa²nũ³ka³lo³a²
wxa²ye³wxã̱ix3so¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ã³wxã³ain¹nũ²la² ka³no¹a²
ka³lo³ha¹lin¹ti³xa² a̱i³na² ne³ki¹sxã³
sa²sai¹ai¹nha²kxai³ ã³nxũ̱t1te³lhxã³
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Ain¹jut3su²
Si³mãu² Pe²jah³la²kxai³lu² Je³su²jah³la²
hxi²kan¹khai¹nxe³jut3su² ĩ²nxa²ha¹te¹
a²ne³kxai³tãu³a² ã³ka³ti³lhu³ta³kxa²
wxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Ko̱³nxe³ti³ kãi³jah¹lo²sa¹wi¹.
Nxa²ha¹ha²kxai³ ã³nix3txu¹li¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Jã¹xain¹jut3su² Pe²jah³lai²na²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
ain¹sxã³ a̱i³na² ka³lxa¹txi³ sai¹nha²kxai³
on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Te²yã¹nxe³jut3su²
Si³mãu²ah³la² ya̱³li²nyhain¹tũ̱³ka̱³txa²
Se³be³te²ah³la² ki³lha³nãu³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te²na² ĩ³lxa² Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³
Jo³ãu²ah³lo²su² ha²kxai³ ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ya³te²a² on²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³lu²
ĩ³wa²lũ³xi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Pe²jah³lãi³. O²txa³hẽ¹li¹. A̱i³na²
ã³na¹to³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹
a¹hĩ¹nãn¹te²tu̱³ ã³si³tẽ³san¹kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a² ĩ³kaix1so¹nĩn¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nxa²ha¹tu¹wi¹,
ã³si³tẽ³kxi²sa²si¹hain¹jau³su¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Ain¹nxa²ha¹te¹ ka²no¹a² sa²ne³ha³lo²sa²tã³nũ²la²
Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³hit2txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Khon³ta³kxi²sxã³ ka̱³lã̱un³ta³kxi²jah¹la² we²txi²jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³kxai³lu²
sxi²yhe³na² Je³su²jah³la²kxai³ ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² a²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³
ka̱³lã̱un³ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jah¹la²
ya̱u³son³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ya̱u³son³kxi²nũ²la²
jah¹la²kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ ĩ²nũ²la²
a²ne³kxaix3tãu³a² ã³ka³ti³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ win¹ta²te²lxi³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. “Wxa²ĩ³ta³ka³txa²
hxi²kan¹txi³ we²txi¹nxa²ha¹tũ¹xã¹.”
Sa¹ki³la³te²ki³lha³ti¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³
sa²nũ̱³sin²sxã³ wxa²wxai³nyha¹sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ten³sa³nhai¹. Wxa²ĩ³ta³ka³txa²
ã³wa²su¹tũh¹nxa²ha¹wi¹. Nxe³nyha¹ta¹hxai¹hẽ¹la².
Nxe³nyha¹hĩ¹na¹ a²nũ²a² kwẽn¹tai²na²

6 Nxa²ha¹te¹ ã³na¹sxã³ ã³nũ̱¹tain¹nũ²la²
a̱i³na² ka³lxa¹txi³ sa²sai¹ai¹nha²kxai³
ta³lã²na²ka³lo³ai²na² sa²ten²ta³kxi²te³lhxã³
ain¹hxai²hẽ¹la², a̱i³na² ka³lxa¹sxã³

5

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³kaix1so¹ ã³si³wxe³jau³su²

1 Hã²wxã̱n³txa³ ĩ̱³ye³na² Je³ne³sa³re²ye³na²
yxo²ka³teh³nãu³a² ai³sxã³ ã³yit1ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³a² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ain³kxi²te³lhxã³ wxã³sxã³
ã³nũ²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³ai¹nha²kxai³
a²ne³ku̱n²nãu³a² ka³no¹a² ka³lo³ha¹li¹
ĩ²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a²
a̱i³na² sai¹te³lhxã³ ain¹ka³lo³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ a̱i³na²
sai¹tũ̱³ka̱³txa² a³li³nũ²la² ta³lã²la²ka³lo³a²
wxa²hi̱³la³kxi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxe³ain¹kxan²ta² Je³su²jah³la²kxai³lu²
ka²no¹a² ã³wih¹nũ²la² a²wa³kxẽn³yah³la²
Si³mãu²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³
ã³wih¹nũ²la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a² jũ¹nxe² ã³nhai¹a³sa³wi¹.
Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
ã³wxe³ka³tu̱³ ã³nũ²kxi²tũ̱³ka̱³txai²li²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Hã²wxã̱n³txa³ ĩ³yau¹ũ³ta³lu²nain¹nũ²la²
ĩ³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Si³mãu²ah³lãi³. Ĩ̱³ye³na² u̱t1tãu³a²
ta³lã²na²ka³lo³a² tẽ³sxã³ ã³na¹sxã³
ã³nũ̱¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. A̱i³na² sai¹a³sah¹lxi³wxi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³lai²na²
ĩ³wa²lũ³xi²nyha¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lãi³.
O²la³kxi²sxã³ ã³a³lan²sĩn¹na¹hẽ²li¹.
Nxe³nha¹kxan²ti³ hai³txi³ a̱in³ta³
sai¹ti³hex1sĩ¹nxa³hẽ²li¹. Yxãn¹ta¹
ĩ³ye³kxi²sa²nhĩ¹nha²kxai³ ta³lã²na²ka³lo³a²
ã³na¹sxã³ ã³nũ̱¹ta¹tu¹wi¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ ã³na¹sxã³ ã³nũ̱¹tain¹nũ²la²
a̱i³na² ka³lxa¹txi³ sa²sai¹ai¹nha²kxai³
ta³lã²na²ka³lo³ai²na² sa²ten²ta³kxi²te³lhxã³
ain¹hxai²hẽ¹la², a̱i³na² ka³lxa¹sxã³
sax2txẹ¹yai¹nha²kxai³la². 7 Nxe³ai¹nha²kxai³
a²ya̱³la²nãu³xa² ka³no¹a² ka³lo³a̱³sa²nũ³ka³lo³a²
wxa²ye³wxã̱ix3so¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ã³wxã³ain¹nũ²la² ka³no¹a²
ka³lo³ha¹lin¹ti³xa² a̱i³na² ne³ki¹sxã³
sa²sai¹ai¹nha²kxai³ ã³nxũ̱t1te³lhxã³
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Ain¹jut3su²
Si³mãu² Pe²jah³la²kxai³lu² Je³su²jah³la²
hxi²kan¹khai¹nxe³jut3su² ĩ²nxa²ha¹te¹
a²ne³kxai³tãu³a² ã³ka³ti³lhu³ta³kxa²
wxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Ko̱³nxe³ti³ kãi³jah¹lo²sa¹wi¹.
Nxa²ha¹ha²kxai³ ã³nix3txu¹li¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Jã¹xain¹jut3su² Pe²jah³lai²na²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
ain¹sxã³ a̱i³na² ka³lxa¹txi³ sai¹nha²kxai³
on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Te²yã¹nxe³jut3su²
Si³mãu²ah³la² ya̱³li²nyhain¹tũ̱³ka̱³txa²
Se³be³te²ah³la² ki³lha³nãu³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te²na² ĩ³lxa² Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³
Jo³ãu²ah³lo²su² ha²kxai³ ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ya³te²a² on²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³lu²
ĩ³wa²lũ³xi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Pe²jah³lãi³. O²txa³hẽ¹li¹. A̱i³na²
ã³na¹to³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹
a¹hĩ¹nãn¹te²tu̱³ ã³si³tẽ³san¹kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a² ĩ³kaix1so¹nĩn¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nxa²ha¹tu¹wi¹,
ã³si³tẽ³kxi²sa²si¹hain¹jau³su¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Ain¹nxa²ha¹te¹ ka²no¹a² sa²ne³ha³lo²sa²tã³nũ²la²
Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³hit2txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Khon³ta³kxi²sxã³ ka̱³lã̱un³ta³kxi²jah¹la² we²txi²jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³kxai³lu²
sxi²yhe³na² Je³su²jah³la²kxai³ ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² a²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³
ka̱³lã̱un³ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jah¹la²
ya̱u³son³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ya̱u³son³kxi²nũ²la²
jah¹la²kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ ĩ²nũ²la²
a²ne³kxaix3tãu³a² ã³ka³ti³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ win¹ta²te²lxi³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. “Wxa²ĩ³ta³ka³txa²
hxi²kan¹txi³ we²txi¹nxa²ha¹tũ¹xã¹.”
Sa¹ki³la³te²ki³lha³ti¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³
sa²nũ̱³sin²sxã³ wxa²wxai³nyha¹sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ten³sa³nhai¹. Wxa²ĩ³ta³ka³txa²
ã³wa²su¹tũh¹nxa²ha¹wi¹. Nxe³nyha¹ta¹hxai¹hẽ¹la².
Nxe³nyha¹hĩ¹na¹ a²nũ²a² kwẽn¹tai²na²

ĩ³to³nain¹te²a² a²kwẽn¹tai²na¹ we²txi²ta¹hxai²hẽ¹la²
14 A²nxe³jut3su² Je³su²jah³la²kxai³la¹
ĩ³ye³kxain¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³nxa²ha¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹la² ai³sẽ¹li¹.
Ain¹tãu³a² we²txi²nxa²ha¹ju³ta² a²nũ²a²
ã̱³xa² ĩ³hen³txi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³
wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹lan²tu̱³ ka³yxuh³xa²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³yau¹ũh¹nxain¹kxe³su²
ũ³hũ¹txai¹nhẽ³li¹. Nxai¹nĩn¹kxai²nãn²tu³
hã²wxãn³txa³ wã³nxĩn¹jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² ka³yxuh³xai²na² tẽ³sxã³ Sũ̱³na²
ũ³hũ¹yhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³ti²
a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
we²txi²nxa²ju³ta² ĩ³yau¹ũ³yhe²ai¹nĩn¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³yãn¹tah¹lxa¹ nxe² ĩ³ye³kxi²kxan²ti³nũ¹
ju¹tai²na² u²lxi³ ha³ta̱³nxe² ĩ³ye³e²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a²nũ²a²nãu³xa²
kãin² ã³nũ²kxi²nũ²la² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² ain³kxi² ĩ³to³nain¹te²a² we²txi²
nxe³te³lhxã³ ã³nũ²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxe³nyhain¹to³ta¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
ã³waix3tũ²la² ha³lo²ai²li² a²nũ²a²
yxau³ai¹nxa³ko³xa² ã³nxai³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²te³lhxã³ ã³nxai³to³ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txa² kan²ta³kxi²jah¹la² we²txi²jau³su²

17 Ain¹nxa²ha¹te¹ kxã³non³tãu³a² a²nũ²a²
ãh¹lxi³sxã³ kãin² ã³nũ²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Sxi²yhe³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thĩ³nãu³a²
a³li³i² sxi²yhe³na² Ju³te²a²ko³xan¹thĩ³nãu³xa²
a³li³i² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³i² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³tũ̱³ka̱³txa² fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txi³su²
ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txai²na²
ĩ³yau¹ũ³tũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³ nxe³yain¹sxã³
sxi²yhe³na² a³li³sxã³ ã³nũ²kxi²nyhain¹nũ²la²
ã³tĩ̱³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹tãu³a²
Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la²
kãin² ã³nhi²ka¹tha²kxai³ a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ nũ̱³kxũn³sxã³ ĩ³we²txa³lxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
18 Nxe³tãu³ãn²tu̱³ti¹ in³txi³nãu³xa²
wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ̱³ka̱³txai²li²
in³txa² kan²ta³kxi²ha²kxai³ hãi¹sxã³
ka²ma²ka³lo³a² sxa³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te²a² ka²ma²ka³lo³a² whãi²na¹
ã³ki³wxen³ta³kxi²sxã³ sa²so¹sxã³ ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹nũ²la²:

— Ã³wih¹sĩn¹ki̱³tũ¹xã¹. Kan²ta³kxi²jah¹la²
tẽ³sxã³ Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tãu³a²
ũ³ha¹a̱³sĩn¹ki̱³tũ¹xã¹. In³txi³nãu³xa²
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxe³ain¹tah¹lxa¹
sxi²hẽ¹nãu³a² a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txa²
ã³ka̱³tũ̱³je²nyhai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³
ã³wih¹hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe²nxa³ha²kxai³
sxĩ²la² ne³ka³nah²nãu³a² ĩ³ka³la³nũ²la²
te²la²ka³lo³a² sa²sain¹ta³kxi²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² ĩ³ton³jah¹la² ka²ma²ka³lo³a²
whãi²na¹ Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tãu³a²
a²nũ²a² a²nxũ²kwa̱i³wit3ta² ũ³yhu³lhxot1sxã³
ũ³ha¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

20 — Je³su²jah³la² hxi²ka² kan²ta³kxi²nẽ³ka³txa²
we²txi²ju³ta² yũ³tũ¹xã¹. Ain¹jau³su²
ũ³ha¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tai²na²
Je³su²jah³la²kxai³ wi¹ko̱³nh²nxa²ha¹te¹
ã³yxo²o³tũ¹nũ²la² ĩ³ton³jah¹la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³in¹ju³ta²
ã³wa²su¹txa²ha¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txa²
ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ̱³ka̱³txa²
nxain¹sxã³ he³son³kxi²nyhain¹sxã³
ki³han³jau³su² e³lain¹te³nah¹lxi¹:

22-23 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³
ka²lon³lxi²nyhain¹jau³su² wi¹ko̱³nh²nũ²la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— He³son³jah³lxin¹jau³xa² ha³ya³kxa²
e³li³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ka²a³sah¹lxi³wxi¹.
Ih¹jaut3ta̱³ wãn³txa² wa³sut3jau³la³te²la¹xã³?
“Wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³in¹ju³ta² ã̱³wa²su¹txa²ha¹wi¹.”
Nxe³jau³xai²la³ta̱³nxa²: “Ĩ³ton³jah¹lãi³.
Ĩ³sa²yxau³sxã³ ã³nxĩ³xi¹sẽ¹li¹.” Nxe³jau³xai²la³ta̱³nxa²
nxe²hĩ̱³ji¹wi¹? 24 Yxãn¹ta¹ Txai²na² Sũ̱³na²
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²su²
na¹ha²kxai³ wxi²ka¹na¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ ĩ³ton³jah¹lo² ĩ³nxai²na²
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹wi¹. Ĩ³sa²yxau³txi¹.
Wxa²sxan¹ka³lo³ai²na² sa²so¹sxã³
a²hxi¹txai¹li¹. Nxe³nxa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱n³tu̱³ ĩ³ton³jah¹la²
wa³su³txi³ ĩ³sa²yxau³nũ²la² a²sxa³ka³lo³a²
sa²so¹sxã³ ã³nxĩ³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̱³na² sa²nẽn¹kxi² kãi²non³jau³su²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi²lã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
26 Nxe³ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³wã̱³wã̱³txi³sxã³ ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² nũ̱³kxũ̱n³khaix1nxe³sxã³
wi¹lhin¹khai¹nx2na³li¹. Kwẽn¹tai²na¹
ĩ²ki̱³tã³li¹. Yxãn¹ta¹ kxã³nxai³kxai³lu²
te²xi²yã¹nxe³ju³ta² ĩ²ki̱³sxai²nxa³tai¹tu³wi¹.
Zain¹ hĩ¹na¹ ĩ²ki̱³tã³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Le³vi²ah³la² ĩ³kaix1so¹jau³su²

27 Hã²wxãn³txa³ Je³su²jah³la²kxai³lu²
a³li³xi²nũ²la² a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ka²
so¹kxi²nẽ³jah¹lai²na² Le³vi²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² sxi²ha² ũ³yho³hi²ki³ka²
ũ³ha¹thĩ³na² ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te²na² Pu³pli³ka²no² nũ̄³ka̱³txi³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³ta¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
ĩ²sxã³ ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— Ã³si³tẽ³kxi²sẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³ai¹nha²kxai³ Le³vi²ah³la²kxai³lu²
a²yen³kxa² whãi²na¹ wxa²wxe²a³nũ²la²
ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lu²
hã²wxãn³txa³ Le³vi²ah³la² a²sxi²nhãu³a²
yain³txa² kãin² we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ Je³su²jah³la²kxai³ wxã³sxã³
ĩ³yain³si¹jau³su² kaix1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹tãu³a² ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³tũ̄³ka̱³txa²
ka³lxa¹txi³ ã³wxã³ha²kxai³ a²nũ²a² ã̄³xa²
ka³lxa¹txi³ nũ¹nain¹sxã³ yai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
30 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ̄³ka̱³txi³nãu³a²
ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ̄³ka̱³txa²
nxain¹sxã³ ju¹ta² ĩ²ain¹sxã³ kãin²
ĩ³hi̱³ta³lxi³sxã³ Je³su²jah³la² a²sa³wih³ha³lxa²
ĩ³kwa̱i²kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ a²nũ²a²
ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³tũ̄³ka̱³txi³su²
ko̱³nxe³ju³ta² kãi³te²su² te²nãu³xa²
nxe³te²su² ain¹sxã³ ã³nũ²kxi²sxã³
yain³ni² ĩ³na² nxe³kxah³lxin¹si²li¹?
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
ĩ³wa²lũ³xi²nyhain¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Ne³ka²sa²sa²lxi¹. A²nũ²a² wi¹lain³kxi²nha¹te¹
hi²sen³su² hĩ³ne³kxa² wa³kxẽn³yah³la²
ã³ten³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
a²nũ²a² ĩ³ton³te²su² te²a² so¹lxi³
ã³ten³te²ju²hẽ³li¹. 32 Te²yã¹nxe³sxã³
a²nũ²ai²na²: “Wi¹lhin¹sa³nha¹. Ko̱³nxe³ti³
kãi³a¹ju³ta² yũ²nxa³nha¹.” Nxe³te²su²
te²na² ĩ³kaix1so¹ai¹na¹ju³ta² yũ²nxa³wi¹.
Yxãn¹tah¹lxa¹ hãi¹sxã³ ko̱³nxe³jah¹la²
so¹lxi³ a²ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
ã³na¹la³kxi²nha²te²su² te²na² so¹lxi³
wxa²wa²su¹tain¹te³lhxã³ ĩ³kaix1so¹ai¹na¹ju³ta²
yũ²na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

He³lhxi² yxau³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

33 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lãi³. Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³
Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² sa³wi³ha³lxai²na²
sa²kxai³lu² Sũ̄³na² ĩ³ka³li³kxi²te³lhxã³
he³lhxi² yxau³to³hain¹sxã³ Txa²wã¹sũ̄³na²
ĩ³ye³kxain¹to³lhai¹li¹? Ai¹nha²kxai³
fa³ri³se²a² a²sa³wi³ha³lxa² te²yã¹yxain¹nũ³nhxai²na²hẽ³li¹.
Ain¹ta¹ wxa²sa³wi³ha³lxa² hai³txi³
ti³hex1yu̱³nxãn²nxa³wi¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Yxau³nuh¹nx2ta¹tãu³a² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
he³lhxi² yxau³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹.
A²nxe³ju³ta² in³txa² txu¹ha² so¹nyhu¹kxai²nãn²tu̱³
a²ya̱³la²nãu³xa² ĩ³kaix1so¹yhain¹te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² a²wẽ³sãi¹yah³la²
yxau³ye²yhai¹hĩ¹na¹ ĩ³kaix1so¹ain¹tũ̄³ka̱³txai²na²
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ he³lhxi² yxau³ain¹ju³ta²
wai³nxa³wi¹. 35 Yxãn¹ta¹ yxan¹nãu³a¹
a²wẽ³sãi¹yah³lai²na² so¹kxain¹sxã³
sa²tã³tĩ¹kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³
nxe³hĩ¹na¹ a²nũ²a² ĩ³kaix1so¹ain¹tũ̄³ka̱³txa²
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ he³lhxi² yxau³ain¹ju³ta²
wain³tu¹wi¹. Jã¹nxe³ju³kxai³lu² fa³ri³se²a²
nũ̄³ka̱³txai²na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² nxain¹sxã³
txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa²
sã²yxo²wet1si¹hain¹jau³su² he³lhxi²
yxau³ain¹te²ju²hẽ³li¹. Ne³to³ta¹
txa²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu²
ã³waix3txai¹na¹hĩ¹na¹ so¹lxi³ he³lhxi²
yxau³ain¹tu¹wi¹. Ã³waix3txa¹na¹kxe³su²
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ he³lhxi² yxau³ain¹tu¹wi¹.

36 Nxe³ha²kxai³la¹ ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ãh¹
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² wã²la² kwẽn¹ta² yxãi¹ka³lo³a²
wi¹ka³lo³a² tẽ³sxã³ ko̱³nxe³ka³lo³a²
ã³ten²ti³ka³lo³a² ũ³nhũ²kxi²sxã³ ũh³yxãi¹yain¹te²sxa³yu²hẽ
Yxãn¹ta¹ ũh³yxãi¹yain¹ke³la³te²kxai³
wã²la² wi¹ka³lo³a² ã³kho³te²ju²hẽ³li¹.
Jã¹nxe³kxa²yu³su² wã²la² tĩ³ka³lo³la³
ã³sai¹hĩ̄³nx2nxa³wi¹. 37 Jã¹nxe³jau³su²
yain³txi³yau³xa² txah²yau³xa² hai³txi³
ka³yxuh³xa² wã²lẽ¹na² tĩ³ka³lo³ẽ¹nãn²ta³
ã³nẽ¹na³wi¹sxã³ ũ³wha¹ki̱³te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Ã³nẽ¹na³wi¹sxã³ ũ³wha¹ki̱³ke³la³te²kxai³
a²yain³txi³yau³xai²na² sa²kxai³lu²
wã²lẽ¹nai²li² ĩ³txi³ha̱u³kxi²sxã³ ĩ³khot3sxã³
a²yau³xa² ã³nẽ¹na³hxa³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³ha²kxai³ a²yain³txi³yau³xain²txi³
ha³li³hxa³ni² wã²lẽ¹nain²ti³ ã³kho³ti²
nxe³te²ju²hẽ³li¹. 38 Yxãn¹ta¹ yain³txi³yau³xa²
tah²yau³xan²ta³ wã²lẽ¹na² ta²hẽ¹nãu³a²
ã³nẽ¹na³wi¹sxã³ ũ³wha¹ki̱³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³ki̱¹kxai²nãn²tu̱³ wã²lẽ¹nai²na²
ã³kho³txa³ha²kxai³ a²yain³txi³yau³xa²
ã³nẽ¹a³na¹xa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹.
39 A²nxe³sxã³ a²nũ²a² vĩn²yau³xa²
tĩn³yau³xa² tẽ³sxã³ ĩ³na²ain¹kxai²nãn²tu̱³

tah²jau³xa² ãh¹ ã³te³nain¹te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Nxe³ha²kxai³lu¹: “Tĩ³yau³xa² ã²la²
wi¹na³li¹.” Nxain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la²

6

Sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na² a²wa³ka³li³yu³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ kxã³nãu³a² Je³su²jah³la²
a²sa³wi³ha³lxa² whãi²na¹ hai³sxa²
ha³nãu³ha² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² yain³txa³nã̱³kxa²
wxa²nĩ²lho¹nũ²la² wxa²tĩ³kxi²sxã³
wxa²ki³ka³tuk1kxa² sai¹sxã³ yai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txa²
ĩ²ain¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³txa³nã̱³kxa² wxa²nĩ²lho¹yah³lxi¹lxi¹.
Nxe³to³ta¹ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² sa²ba³to³
nxe³tãu³a² a²wa³ka³la² a²yxo²ha³kxa¹
ã³na¹xai³ki̱³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yah³lxin¹ta¹
jau³jau¹xai²na² sa²yxo²ã³yah³lxin¹ten¹tu³wi¹,
yain³ti³nã̱³kxa² wxa²ni²lho¹yah³lxi¹nha²kxai³lu¹.
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3-4 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Sũ̱³na²
ũ³wha²li¹txã³nxa² ĩ²nx2ti³ta²lu¹wi¹.
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² he³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³
he³hai¹nha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxain¹tãu³kxai³lu² Sũ̱³na² sxi²ha²
ã³wih¹nũ²la² yain³tũ̱³xai²na² Sũ̱³na²
ũ³yho³hi²tũ̱³xai²na² wxa²so¹sxã³ ĩ³yain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tũ̱³xai²na² Sũ̱³na² sxi²ha²
hau³ko³tũ̱³ka̱³txai²na² so¹lxi³ yain³tũ̱³su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³
yai³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

5 Nxe³na¹kxa²yu³su² Txai²na² Sũ̱³na²
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³la³sa²kah³lo²na¹xai²na²
sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²wa³kxẽn³yah³lo²sa¹wi¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² hxi²yã³nãn³ta³kxi²ha²kxai³ we²txi²jau³su²

6 Hã²wxãn³txa³ ãh¹ sa²ba³to³ nxe³ti³xa²
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
ã³wih²xi²nũ²la² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³to³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
in³txa² a²hxi²wi¹nẽ³tãu³a² hxi²yã³nãn³ta³kxi²sxã³
ã³wih¹sxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txa² wxã³sxã³ ã³wih¹hi²
ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ̱³ka̱³txa²
wxã³sxã³ ã³wih¹hi² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² hxi²we²txi²ju³ta²
ĩ²te³lhxã³ wahx3nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ ko̱³nxe³thin¹sxã³ he³son³kxi²nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Sa²ba³to³ nxe³ki̱³tãu³a² hxi²we²txi²kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxa²
sa²yxo²ã³kxi³ju³ta² ĩ²ki̱³txai²li¹. Nxe²
ko̱³nxe³ti³ he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Nxa²ha¹te¹ he³son³kxi²nyhain¹jau³xa²
Je³su²jah³la²kxai³lu² a³la³kxi²ha²kxai³
hxi²yã³nãn³ta³kxi²jah¹la² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ĩ³sa²yxau³sxã³ ã³wxãx3txu¹li¹.
Nxe³jau³su² nũ²la² in³txai²li² ĩ³sa²yxau³sxã³
ã³wxã³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³la¹:

— Ne³kxa²sah¹lxi³sa²lxi¹. Sa²ba³to³
nxe³ti³xa² wi¹lo²la³kxi²ta̱³nxa² ko̱³to²la³ki²ta̱³nxa²
ĩh¹ju³ta² wai³nhĩ̱³te²la¹xã³? Te²yã¹nxe³sxã³
a²nũ²a² su²lhã³ta̱³nxa² we²txi²ta̱³nxa²
ĩh¹ju³ta² wai³nhĩ̱n³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Ai¹nha²kxai³la¹ ĩ²sa²sai¹ain¹ka³tu̱³
in³txai²li² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ĩ³hxi²sin²nha²si¹hain¹jau³kxai³lu¹.
Nxe³ha²kxai³ ĩ³hxi²sin²nha²sxã³ we²txi²ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² he³son³kxi²nyhain¹tũ̱³ka̱³txin³ti²
kãin² ĩ³a̱n³ta³kxi²sxã³ ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxet3sxã³ Je³su²jah³la² su²lhã³hĩ̱³ki̱³te³ji¹ku¹.
Tũ̱¹ka̱³txai²li² nxe² e³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² ĩ³kaix1so¹jau³su²

12 Hã²wxãn³txa³ Je³su²jah³la²kxai³lu²
wa¹la ka¹txã³na² ka³la³ta¹hxai²hẽ¹la²,
Sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²te³lha³ka². Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ̱³na² e³kxa³lan²ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Nxe³nũ²la² a³lan²ni²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa²
ta¹kaix1ta¹ hxai¹he¹la². A²nxe³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹
wxa²hait1so¹xi²nũn³tũ̱³ka̱³txa² ĩ²sxã³
sa²so¹te³nah¹lxi¹:

— Sa²si¹hã³nx2ta¹tũ̱³ka̱³txi³syah¹lxin¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Nxe³ha²kxai³la¹
tĩ̱¹ka̱³txai²li² ĩ³yĩ¹li²jau³xa²sa¹ Si³mãu²ah³lo²su²
ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² ĩ³lxa² ã̱³xai²na²
Pe²jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²kxai³lu²
a²lon³yah³la² Ãn³tre²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³ Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³
Jo³ãu²ah³lo²su² ha²kxai³ Fi³li²pah³lo²su²
ha²kxai³ Bar³to³lo³me²ah³lo²su² ha²kxai³.
15 Ma³te²ah³lo²su² ha²kxai³ To³me²ah³lo²su²
ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³
a²nxe³jah¹lai²li² au³fe²ah³la² ki³lha³lhxu²
ã̱³hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ Si³mãu²ah³lo²su²
ha²kxai³ a²nxe³te²a² ã̱³lxi³sxã³ Se³lo²ti³
nũ̱³ka̱³txi³si²ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Jã¹nxe³sxã³
Ju³ta²sah³lai²na² ha¹lo³ta³lxi³sxã³ ka³na³ki²
te²a² Ti³a²kah³la² ki³lha³lhxu² ha²kxai³
ã̱³xai²na²su² Is³ka³ri³o²jah³lo²su² ha²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²nãn²tu̱³
xxã³ta¹ Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³ki³ha¹kxi²jah¹lo²su²

ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³ a²nũ²a²
kǫ̃³nxe³thin¹tũ³ka̰³txa² ã³yã³yũ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tũ³ka̰³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹
Je³su²jah³la²kxai³lu² ĩ²sxã³ sa²so¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³tih³nxe³jau³su²

17-18 Nxe³nũ²la² ĩ³kaix1so¹ta³lun²nũ²la²
a³ka³nxain¹tãu³a² wã³la² yxe²ta²wau³waun³ju³ta²
ã³yit1tãu³a² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ nũ²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ju³te²a²ko³xan¹te²a² wxã² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹te²a²
wxã² ḭ̃³ye³nai²na² yxo²ka³teh³xan¹ko³xa²
a²sxi²je³nai²na²sa¹ Ti²ro³thĩ³nãn¹te²a² wxã²
Si³tõ²thĩ³nãn¹te²a² wxã² nxe³ai¹nha²kxai³
Txa²wã¹sṵ̃³na² wãn³txa² ain³kxi²te³lhxã³
nũ²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³lu¹
ĩ³ta³ka³txa² ĩ³ton³te²a² we²txi²ju³ta³nũ³a²
wah³nxa³kxi² a²kǫ̃³nxe³te²a² a²yãu³ka³txa²
nxũ²kwa̰i³wi¹sxa³te²a² nxũ²kwa̰i³li³si¹jau³nũ³su²
wah³nxa³kxi² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxe³ai¹nha²kxai³ wxa²wxai³sai³nain¹ju³tan¹te²kxa³xa³lhu²
a²hãi¹nxe³ti³xa¹ we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
Je³su²jah³la² wa³nxĩ¹nha²kxai³la².

A²nũ²a² ka³lih³kxi²jau³nũ³su²

20 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxa² ĩ²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Nxex3jah³lxi³wxi¹. Yen³kxi³txa¹nxa²lxi³ji¹wi¹?
Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tṵ³ ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li².
Yah³lxi¹nha²kxai³ kxãn³nãu³a¹
Txa²wã¹sṵ̃³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³a²
yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.
21 Ãh¹jau³xa²sa¹ hĩ¹na² he³ja³lu¹nxa²lxi³ji¹wi¹?
Nxe¹nx2ti³kxai²nãn²tṵ³ ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li².
Yah³lxi¹nha²kxai³ kxãn³nãu³a²
ũ³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹. Hĩ¹na²
kãin² na̰n³yah³lxin¹ji¹wi¹?
Yah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³ ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li².
Yah³lxi¹nha²kxai³ kxãn³ton³sxã³
kãin² ka³lxi¹yhah³lxin¹tu¹wi¹.
22 Sa²yxo²wet1sah¹lxin¹te² ĩ³nxai²na²
ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³
kxãn³ton³sxã³ ĩ³a̰n³ta³kxi¹nx2txai¹nha²kxai³
ã³ten³nxa²lxai¹nxa³ha²kxai³ kǫ̃³nxe³ti³hi¹txa²txi³si¹hain¹jau³su²
ha²kxai³ ha³ya³kxa³ti³lo³txa²tai¹nha²kxai³
nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. 23 Nxe³nx2tain¹kxan²ti³nũ³
kãin² ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³nx2tain¹kxa²
yã¹nxe³sxã³ yã̰n³tai²na¹ Txa²wã¹sṵ̃³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³nṵ̃³ka̰³txu¹tai²na²
nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Jã¹nxe³nx2tain¹ju³kxai³lu² ka³lxi¹sxã³
a³li²sin³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³nx2tain¹sxã³
khãuh³lxa³txi³yhah¹lxin¹kxa² yo³ha²
wi¹ju³ta² kãin² yũ³nx2ti³tu¹wi¹.

24 Yxãn¹ta¹ yen³kxi³te² ĩ³nxai²na² hĩ¹na²
so¹lxi³ ka³lih³khaix1yah³lxi¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹ kxã³ton³sxã³ ĩ³ãin²ta³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹.
25 Te²yã¹nxe³sxã³ yain³txa² kãin² yũh³te²
ĩ³nxai²na² hĩ¹na²kxai³ ka³lih³yah³lxi¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹ kxã³nãu³a² he³ja²lun¹ti³nx2ti³tu¹wi¹.
Nxe³nx2ti³ha²kxai³ ye³khãuh³lxa³thi¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ hĩ¹na²kxai³ kãin²
ka³lxih¹te² ĩ³nxai²na² ka³li³yhah³lxi¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹ kxã³nãu³a² ãin²ti³sxã³
nã̰n³yah³lxin¹tu¹wi¹.
26 Te²yã¹nxe³sxã³ hĩ¹na²kxai³ a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ wi¹le³nx2ti³na³li¹. Nxe³nx2ti³kxa²
yã¹nxe³ju³ta² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Txa²wã¹sṵ̃³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³ki³lxo³tṵ̃³ka̰³txu¹tai²na²
te²yã¹nxe² kãi³ũ¹nyhain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

A²nũ²a² a²kǫ̃¹kǫ̃¹nãu³xa² a³lxain¹kḭ³jau³su²

27 Nxa²ha¹te¹ ne³ka²kxi²syah¹lxin¹te²
ĩ³nxai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Wxa²kǫ̃¹kǫ̃¹nṵ̃³ka̰³txa² a³lxi¹tai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Ḭ̃³a̰n³ta³kxi¹nx2tain¹te²su² te²a² ĩ³wa²lũ³xi²sxã³
ḭ̃³a̰n³ta³kxi²nxã̰n²nxa³sxã³ wi¹la³
kãi³ũh¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. 28 A²nũ²a²
kǫ̃³nxe³te²lo³txa²tain¹kxan²ti³ wi¹la³te²lo³txain¹yah³lxi³hẽ
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² kǫ̃³nxe³ti³
kãi³ũh¹nx2tain¹kxan²ti³ Txa²wã¹sṵ̃³na²
nxe³. ĩ³ye³kxi²txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe²e³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹sṵ̃³na² nex3txi¹. Tṵ̃¹ka̰³txai²li²
kǫ̃³nxe³ti³ kãi³ũ¹sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³sain¹kxan²ti³
wi¹lĩ²txai¹nhẽ³li¹.” Txa²wã¹sṵ̃³na²
nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. 29 Te²yã¹nxe³sxã³
wxa²ne³su²nx2tain¹kxai²nãn²tṵ³ wxa²ne³ha³tih³nãu³a²
ã³na̰³wa³tḭ³tũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Wxa²wã²la²ka³lo³a² wi²kxi²nhãn¹ka³lo³a²
kãi³kxi¹nx2tain¹kxai²nãn²tṵ³ wxa²ha³la³sẽ³nãn¹ka³lo³a²
a³lxi²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. 30 Te²yã¹nxe³sxã³
wxa²yen³kxa² yxo²kwa̰in³kxi¹nx2tain¹kxai²nãn²tṵ³
ũ³hũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³
ũ³hũ¹xi¹nx2ti³si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹
31 A²nxe³ju³ta² a²nũ²a² wi¹lo²la³kxi¹nx2tain¹ju³ta²
ten³nxa²lxi³kxa² yã¹nxe³sxã³ kãi³ũh¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
32-33 Ain¹ju³ta² sa²ne³ha³lxi¹nx2tain¹te²na² so¹lxi³
ĩ³wa²lũ³xi²sxã³ a³lxain¹yah³lxin¹ji¹wi¹?
A²nũ²a² wi¹kãi³ũh¹nx2tain¹te²na² so¹lxi³
ĩ³wa²lũ³xi²sxã³ wi¹kãi³ũ¹hain¹yah³lxin¹ji¹wi¹?
A²nũ²a² kãin² yen³kxih³te²a² so¹lxi³
kwa²ũ³hũ¹ain¹yah³lxin¹ji¹wi¹? Nxe²
kãi³ain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a²
kǫ̃³nxe³thin¹te²a² ju¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹
te²yã¹nxe² kãi³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² wxa²kǫ̃¹kǫn¹nṵ̃³ka̰³txa²
a³lxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Wi¹kãi³ũh¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.

Yen³kxa² wã²nxu̱h¹ ũ³hũ¹nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Ũ³yho³hxi¹nx2tain¹ju³ta³nũ³a² ne³wa³kon³nyhan¹lxi¹.
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ oh³nãu³nũ¹ka³na¹
wi¹kãi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² kãin²
yũ³nx2ti³tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ti²
Txa²wã¹su̱³na² Si³yxau³jah¹lai²na²
a²ki³lha³nãu³su² ti³hi¹txa²ti³tu¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ te²yã¹nxe³ju³tai²li²
Txa²wã¹su̱³na² kãi³jah¹lo²su² hxai²na²hẽ³li¹.
36 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³jah¹la²
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³te³lhxã³
wi¹ju³ta³lo³tẽ³na³li¹. Nxe³nẽ³kxa²
yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã³xai²na² wi¹lhin¹sxã³
thãi³ti³la² sa²hau³ko³jah³lxin¹sxã³
wi¹ju³ta³lo³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.

Ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li² waun¹nyhu¹kxi³jau³su²

37 A²nũ²a² ã̱³xai²na² ko̱³nxe³ti³
ju³ta² a³ya³txi²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³yah²lxan³kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³
ju³ta² a³ya³txi¹nx2tai¹nxa³lho³li¹.
Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nũ²a² ã̱³xai²na²
kãi³ain¹ju³ta² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lai¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³yah²lxan³kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li¹nx2tai¹nxa³lho³li¹. Te²yã¹nxũn³sxã³
ko̱³nxe³ti³ kãi³ũh¹nx2tain¹ju³ta² ne³wã²na³jah¹lxi³li¹.
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta² ne³wã²na³nx2tain¹nũn³tu¹wi¹.
38 A²nũ²a² yen³kxi³txa²te²su² te²a²
wxa²yen³kxa² wã²nhũ¹ah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹su̱³na² hi²sen³su² yen³kxa²
wã²nhũ¹nx2ti³nũn³tu¹wi¹. Nxe³sxã³
yen³kxa² ka³lxa¹txi³ tẽ³sxã³ wxa²hxi²ka²
ũ³hxi²kũ²xai³nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³sxã³
hxi²kan¹txi³ hxi²tẽ³nyhah¹lxan³so³li¹,
yen³kxa² ka³lxa¹txi³ hũ¹nx2ti³ha²kxai³la².
Nxe³ju³kxai³lu² hxi²kxã̱u³ti²la³nxa³nha²sxã³
o²la³kxi²nyhu¹ah³lxin¹kxa² yã¹nxe²
Txa²wã¹su̱³na² hxi²kxã̱u³ti²la³nxa³sxã³
kãi³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹. Ã³wa²to²hi²
kãi³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹.

39 Ãh¹lxi³sxã³ ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² ye³han³jah¹la² yã¹nx2na³li¹.
Nxe³sxã³ a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txa² ye³han³tũ̱³ka̱³txa²
ne³ka³ta² ĩ³hau³ko³kxain¹sxã³ ai³kxai²nãn²tu̱³
kxĩh³nxẽ¹na² ne³ka³ta² ai³jah¹lai²li²
a³hi² ĩ³hi²tain¹tũ̱³ka̱³txa² a³hai¹ni²
nxe³yain¹tu¹wi¹. 40 Te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²
a²nũ²a² a²hoh³lxi³su² te²a² hxi²kan¹na³li¹.
Yxãn¹ta¹ a²hoh³lxi³su²nxa³te²a² hxi²ka¹nxa³wi¹.
Yxãn¹ta¹ tih³xain¹nũ³nhĩ¹na¹ a²hoh³lxi³su²nũ̱³tu¹wi¹.
Nxe³sxã³ hxi²kan¹nũn³tu¹wi¹.

41 Wxa²wã³tã̱³xa² ko̱³nxe³ti³ kãi³jut3su²
ju³ta² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² kãin²
wa³to²hi²[illegible]
Nxe³yah³lxin¹ju³ta²
wai³nxa³wi¹. A²nxe³ju³tai²na² yã¹nx2na³li¹.
Wxa²wã³tã̱³xai²li² hi³a² sĩ̱³na² ye³we²kxe³su²
yũ³hĩ̱³nx2na³li¹. Nxe³yãn¹ta¹ hi³sa³ka³txa²
ã³ye³wau¹kxi²nha²hĩ̱³nxa¹lxi¹. Nxe³kxe³su²
wxa²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu²: "Txa²wã³tã̱³xai²li²
hi³a² sĩ̱³na² sa²ye³sai¹kxi²na¹tũ¹xã¹."
Nxe³yah³lxin¹jau³su² yxãn¹ta¹ hi³sa³ka³txa²
ã³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su² ĩ²nyhah¹lxan³kxe³su²
wai³nhĩ̱³nx2nxa³wi¹. 42 Nxe³sxã³
wxa²wã³tã̱³xai²li² e³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
"Hi³a² sĩ̱³na² sa²ye³sai¹kxi¹sĩn¹nxa²ha¹tu¹wi¹."
Nxe³yah³lxin¹jau³su² yxãn¹ta¹ hi³sa³ka³txa²
ã³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su² yũ³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹.
Nxe³yah³lxin¹ju³kxai³lu² wxãi²li²
wi¹lhin¹ki³lxo³jah¹lo²su² yah³lxi¹lxi¹.
Hi³sa³ka³txa² sa²ye³sai¹nhat1jah³lxi³sã²nhẽ³li¹.
Nxe³sãn²nũ²la² wi¹lĩ²nha²sxã³ wxa²wã³tã̱³xai²li²
hi³a² sĩ̱³na² sa²ye³sai¹kxi²nyhah¹lxin¹tu¹wi¹.

Hi³a² ne³ka² a²nxã̱³kxa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

43 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² hi³sa³ka³txa²
wi¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³
ko̱³ta³nxã̱³kxa² ã³nxã̱³ki²te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ hi³sa³ka³txa² ko̱³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² wi¹ta³nxã̱³kxa² ã³nxã̱³ki²te²sxa³yu²hẽ³li¹.
44 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² hi³sa³ka³khai³xa²
yxo²ha³kxa¹ ã³nxã̱³kxi³khai³xa² so¹lxi³
nxã̱³kxi³te²ju²hẽ³li¹. Fi²ko²nxã̱³kxa²
kwa²hi³sa³kax3khai³xa² ã³nxã̱³kxi²te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu¹ u²va²ki³a² kwa²hu³kxẽ¹ha²
kũh²sxa³te²sxa³yu²hẽ³li¹. U²va²kxẽ¹ha²
so¹lxi³ kũh²sxa³te²ju²hẽ³li¹. 45 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹
a²nũ²a² wi¹lhin¹te²a² a²ẽ¹nãu³ai²na²
wi¹lhi¹nha²kxai³ wi¹lo²la³kxi²te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³ain¹ta¹ a²nũ²a² ko̱³nxe³thin¹te²a²
a²ẽ¹na² whãi²na¹ ko̱³nxe³thi¹nha²kxai³
wi¹lo²la³kxi²nha²te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³ju³kxai³lu²
a²ẽ¹nãn¹jau³khai³xai²na² so¹lxi³ a²yxo²khai³xa²
ĩ³ye³kxi²te²ju²hẽ³li¹.

Sxi²ha² si³tah³nãu³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

46 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ e³kxi²sah¹lxin¹jau³kxai³lu¹:
"Txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹." Sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ txa²wãn³txa²
sa²yxo²wet1sah²lxan³ji¹wi¹? 47-49 Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹.
Hĩ¹na² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
A²nũ²a² sxi²ha² txon³te³lhxã³ ain¹nũ²nhai¹.
Ain¹ka³tu̱³ta¹ ka³wã³lxa³ nxe³ku̱²nxa²
a³hi³wi¹. wxa²xu³sxã³ ũh³ya³lã̱ux3sxã³
kan²txi³ ũh³wxe³ain¹nũ²nhai¹. Hã²wxãn³txa³
ka³wã³lxa² hũx1kxan²ti³ a³hi²yai¹nxa³nu²nhai¹.
Jut1ai²li² a²nũ²a² yãx1nhĩ̱³nx2na³li¹.

Txa²wãn³txai²na² ain³kxi²sxã³ sa²yxo²we¹kxai²nãn²tu̱³ nxe3sa²lxi¹. Txa²sxi²ha² nxe³jah¹lai²li² a²nũ²a² yã¹nxai¹nhĩ³nx2na³li¹. wxã³txa³hẽ¹li¹. Txai²li² wxa²ye³na² Hai³txi³ yxo²ĩ²sxã³ hxi²tha²on³te²sxa³yu²hẽ³li¹ kãin²sa²nxa³wi¹. Txa²sxih²nãu³a² wxã³sxã³ Yxãn¹ta¹ Txa²wãn³txa² ain³kxi²sxã³ ã³wi¹hin¹ju³ta³nũ³a² ãu²li²sa³nhai¹. sa²yxo²ã³ain¹kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a² ã̱³xa² [7] Nxe³sa³ha²kxai³ wxã³sxã³ ã³tĩ³nxa²sxã³ yã¹nxai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³te²na²sa¹, ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹ju³ta² ãu²li²sa³nhai¹. a²nũ²ai²li² sxi²ha² txon³nũn³nũ²nhai¹. Nxe³sa³ha²kxai³la¹ hãi¹nxe³sxã³ wãn³txa² Yxãn¹ta¹ jah¹lai²li² hai³txi³ a̱u³txi³ u²lxi³ ĩ³ye³a³na¹in¹kxai²nãn²tu̱³ txa²sa³wi³sai²na² ũ³si³wxe²nxa³nũ²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lnũ¹ we²txi²tu¹wi¹. [8] Jã¹nxe³na¹jut3su² hã²wxãn³txa³nũ² ka³wã³lxa² hũx1thĩ¹na² te²yã¹nxũn³na¹wi¹. Hxi²kan¹jah¹lo²su² a³hi²sxã³khox3je²nũ²nhai¹. Nxe³ju³tai²li² yũ³sa²nũ³nha²kxai³ sa²yxo²wet1sain¹tũ̱³ka̱³txa² a²nũ²a² yãx1hĩ³nx2na³li¹. Txa²wãn³txa² yũ³nũ³na¹ha²kxai³ te²sa¹wi¹. Nxe³sxã³ sa²yxo²ã³te²su² te²a² te²yãx1hĩ³nx2na³li¹. txa²sa³wi³sai²na² ã̱³xai²li² Yxo²ĩ²sxã³ hxi²tha²on³te²ju²hẽ³li¹. wxã³si¹jau³su² ĩ³kaix1so¹na¹kxai²nãn²tu̱³ Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ya²la³tu̱³ ã³wxã³hĩ³nx2na³li¹. Te²yã¹nxũn³sxã³ txa²wa³ka³lxah³la² wa³kon³si¹ha¹jau³su² ĩ³ye³kxi²na¹kxai²nãn²tu̱³ ya²la³tu̱³ wa³kon³kxi²sai¹nhĩ³nx2na³li¹. Te²yã¹nxũn³te²sa¹wi¹. ã̱³ha¹hxai²hẽ¹la².

7

So³ta²to²jah¹la² sa³wi³sa² ĩ³ton³te²a² we²txi²jau³su²

[1] Nxa²ha¹te¹ tũ̱¹ka̱³txai²na² e³kxi²ta³lun²ka³tu̱³ Ka³far³na³ũ²thĩ³na² ai³ta¹hxai²hẽ¹la². [2] Ain¹tãu³a² Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³txa² so³ta²to² a²wa³kxẽn³yah³la² yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²a² sxi²hẽ¹nai²na² a²sa³wi³sa² ĩ³ton³sxã³ ya³lu²kxi²te³lhxã³ sxa³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². [3] Ai¹nha²kxai³ a²sa³wi³sa² a³lxi²ha²kxai³ Je³su²jah³la² ya̱u³son³jau³xa² ain³kxain¹ka³tu̱³ Ju³te²a² yah³la²nãu³xa² sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lxi¹: ye³ka³lxa¹txi³ ĩ²sai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ kũ³we²ki²la² yxo²ĩ²sai¹nhxai²nxa³hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

— Je³su²jah³la² wxã³te³lhxã³ nxũ²nhai¹. Jau³xa³ ain³kxi²na¹wi¹. Tãu³a² ai³jah³lxi³sxã³ ne³khauh²jah³lxi³hẽ¹li¹. Ne³khau²hah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Ĩ³ye³kxah¹lxin¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹la² sa³wi³sxa² ĩ³ton³kxi²sĩn¹na³li¹. Nxe³kxe³su² hxi²waun³ta³kxi²nha²sĩn¹na²li¹. Nxe³sĩn¹sxã³ wxã³sxã³ we²txi²si¹nxain¹sĩn¹jau³su² ĩ³ye³kxi²sain¹sĩn¹na²li¹.” Nxe³na¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [4-5] Nxa²ha¹te¹ yah³la²nãu³xa²kxai³lu² a³li³ain¹nũ²la² Je³su²jah³la² ne³khau²hain¹nũ²la² win¹ta²jau³lxi³ ĩ³ye³kxah²lxi³te³nah¹lxi¹:

— Nxex3si¹lxi¹. Je³su²jah³lãi³. Jah¹lai²li² wi¹lhin¹khaix1sĩn¹nhxai²na²hẽ³li¹. Txa²nũ̱³ka̱³txa² a³lxi²sa²sĩn¹nhxai²na²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² a²nũ²kxi²nha¹thĩ³na² txon³kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lnũ¹ jah¹la² wi¹lhin¹sxã³ ain³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

[6] Ai¹nha²kxai³ ne³khauh²sxã³ ã³sa²so¹sxã³ tẽ³xĩ³xain¹nxa²ha¹te¹ jah¹la² sxi²ha² ya̱u³son³nũ²la² so³ta²to² wa³kxẽn³yah³la² sa³wi³sa² ã̱³xa² ĩ³hen³txain¹te³lhxã³ sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹:

— Ju¹tai²na² sa²kxai³lu² jah¹la²nũ¹tai²li² ĩ²sain¹te²sai¹nxa³nũ²nhai¹. Nxe³ta¹ yxo²ĩ²sain¹nũ²nhai¹. Yxãn¹ta¹ I³sa³e² nũ̱³ka̱³txa² a²yxo²ha³kxa¹ hxi²ka¹na¹ju³ta² Yxãn¹ta¹ kũ³we²ki²la² yxo²ĩ²sai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[10] Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² sa²kxai³lu² so³ta²to² wa³kxẽn³yah³lai²na² sxi²ha² wa³lxai¹nhĩ¹na² ĩ³ton³jah¹la²kxai³ we²txi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

Wẽ³sa² ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²jau³su²

[11] A³lan²nũn³tãu³a² Na³ĩ²thĩ³na² Je³su²jah³la²kxai³lu² ai³ta¹hxai²hẽ¹la². Ai³tãu³ã̱n²tu̱³ a²sa³wi³ha³lxa² ã³si³tẽ³kxi² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ã³nhit1txi² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². [12] Yãn³txai²na¹ sxi²je³nãn¹ta¹ka³lxu³su² a²wẽ³sa² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ a³li³lah¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxãn³txa³ tu¹hai²na² a²wẽ³sãi¹yah³la² ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxãn³txa³nũ² in³txa² wẽ³sa²kxai³ ã̱³xai²li² ka³kxi³lo³nhĩ¹na² ya³lu²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Ya³lu²kxan²ta¹ in³txai²na² kwẽn¹ta²kxai³ ya³lu²jah¹lai²li² ki³li³la³kxi² sa²so¹sxã³ a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³ sxi²je³na² yxau³tũ̱³ka̱³txa² ka³lxa¹txi³ ã³nhi¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³nhi¹nyhain¹sxã³ sxi²je³na² ã³ya̱u³so³nhĩ¹na¹ a³li³tũ̱³ka̱³txin³ti² ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [13] Ĩ³ha¹txain¹nũ²la²

Je³su²jah³lo²kxai³lu² ĩ³yan³ta³kxi²nha²sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ĩ³nã̱n³tã̱³nxi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Nxe² e³kxi²ta³lun²nũ²la² hi³a²
ka³lo³ẽ¹na² kwã̱³kxẽ¹na² yã̱u³son³kxi²nũ²la²
wxa²wxai³sain³nũ²la² ki³li³la³kxi²
sa²so¹tũ̱³kã̱³txa² ã³yit1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
ya³lu²jah¹la²kxai³ ĩ³ye³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Nxex3txi¹. Ĩ³sa²yxau³txi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Nxa²ha¹te¹ ya³lu²jah¹la²kxai³
kwẽn¹tai²na¹ ĩ³sa²yxau³nũ²la² ĩ³ye³ã³si³wxe³ta²
Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã̱³lhu² Je³su²jah³la²
hi²sen³kxai³lu² in³txai²li² kwẽn¹ta²
ka³tẽ̱n³si²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wi¹lxo³kxi²nha²sxã³
a²hã³ka³na² sxi²ha² ã³wã̱³li²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ũ³hũ¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Jã¹nxe³ju³tan¹te²kxa³yã̱³lu³
tũ̱¹kã̱³txai²na² kãin² on²tain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ̱³na² kãin²khaix1nx2na³li¹.
Wi¹lĩ²nẽ³lain¹na³li¹. Nxe³nẽ³lai¹nha²kxai³
Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹la²
wxi²kan¹khaix1te²a² ĩ³sa²si¹hã³nẽ³lain¹na³li¹.
Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Jã¹nxe³ain¹jut3su² jau¹xai²na²
u²lxĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ju³te²a²ko³xa² yxo²ha³kxa¹ a²wa³kã¹ko³xa²
yxo²ha³kxa¹ nxe³jau³jau¹xa² ha³tã̱³nxe³ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa² ĩ³wã̱³txi³jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ ju¹tai²na² Jo³ãu²
Ba³tis²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ²ain¹nũ²la² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Ain¹nxa²ha¹te¹
Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
ha¹li¹ ĩ³kaix1so¹nũ²la² sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai¹tã³ nxe² ĩ³wã̱³txi³txai¹ya³hẽ¹li¹
“Je³su²jah³lãi³. Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³u¹tai²na²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa³nxa²sĩn¹jah¹la² nhĩn¹ji¹wi¹?
Nxe²nxã³kxai²nãn²tũ̱³ a²nũ²a² ã̱³xa²
wah³nxe³sa²si¹sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹?” Nxe³txai¹ya³hẽ¹li¹:
Ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxa²ha¹te¹ a³li³ya³nhũ²la² Je³su²jah³la²
yã̱u³so³nain¹nũ²la² ĩ³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:
— Nxex3txi¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
ĩ³wã̱³txi¹nxa²si¹sain¹sĩn¹jau³su² e³kxi²sain¹sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹
“Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³u¹tai²na²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa³nxa²sĩn¹jah¹la² nhĩn¹ji¹wi¹?
Nxe²nxã³kxai²nãn²tũ̱³ a²nũ²a² ã̱³xa²
wah³nxe³sa²si¹sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹? Nxe³tai¹ya³hẽ¹li¹:
Nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Nxe³ain¹tĩ̱³kxai³lu² Je³su²jah³la²
hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² ĩ³ta³ka³txa²
a²yxo²ha³kxa¹ ã²la² we²txi² kõ̱³nxe³te²a²
yãu³ka³txa² nxũ²kwã̱i³li³si¹jau³su²
ã²la² kwa³na³i² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Nxex3jah³wxi¹. Ju¹tai²li² kwẽn¹ta²
ĩ²yah³hin¹ju³ta² wãn³txai²li² kwẽn¹ta²
ain³kxa¹hin¹jau³xa² ĩ³hen³txi³ja¹hẽ¹li¹.
Nxe³ju³ta²sa¹: Ye³han³te²su² te²a²
ye³we²txi²ha²kxai³ ha³lxu³ha² ai³te²su²
te²a² a²yu³wi¹lha²kxai³ a²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³
kã̱³lã̱un³ta³kxi²te²su² te²a² we²txi²ha²kxai³
ain³kxa¹hin¹jau³xa² ĩ³hen³txi³ja¹hẽ¹li¹.
23 Nxe³ju³ta²sa¹: ne³ka³tũ̱³te²su² te²a²
nxe³we²txi²ha²kxai³ a²nũ²a² ya³lu²te²su²
te²a² ka³tẽ̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ha²kxai³
a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²su² te²a²
Sũ̱³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² kõ̱³nxe³ti³
yã̱u³tã̱u³ju³ta² wa³hxa² ã³wa²su¹ti³hit1tain¹ju³ta³nũ³a²
nxe³jau³xan²tũ̱³ ĩ³hen³txi³nyhai¹nha²kxai³
nxe³jau³su² ha³kxa¹ ĩ³hen³txi³ja¹hẽ¹li¹.
24 Txa²wãn³txa² ĩ³wã̱³wã̱³txi³sxã³
sa²yxo²ã³sai¹nxa³te²su² te²a² wi¹lhin¹khaix1xain¹na³li¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Nxa²ha¹te¹ ain³kxi²yah³nũ²la²
ĩ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³sa²wa³tĩ̱³nxa²xi²sxã³
a²nũ²a² ã̱³si³tẽ³la³kxi² te²nãu³xa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² ai³sxã³
ĩ²yah³lxi¹nhĩ¹nai³tã² ĩh¹nxe³te²he³la³kah³la³
ĩ²te³lhxã³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Ka³tĩ³ka³ti²nxã³nxa²
kawa² sa³xit3sxã³ sa²hai³hain³jut3sũ̱³nxe²
a²nũ²a² ĩ³wã̱³wã̱³ta³kxi²sain¹jah¹la²
ĩ³te³lhxã³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? 25 Nxe²nxa³kxai²nãn²tũ̱³
ĩh¹te²he³la³kxah³la² ĩ²te³lhxã³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹?
A²nũ²ai²na² yen³kxih³jah¹la² wã²la²
a²lxi²khai¹nxe³ka³lo³a² au³khai¹nxe³ka³lo³a²
wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² ĩ²te³lhxã³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹?
Nxẽn²nxa³wi¹. A²nũ²a² wã²la²
wi¹khaix1ka³lo³a² wih²kxi²nha²te²he³la³kxa²
ain³lũ²a² sxi²ha² kãin² te²si³yxau³kxah³la²
sxi²ha² so¹lxi³ yxau²xai³lain¹te²jai¹ti²tu³wi¹.
26 Nxe²nxa³kxai²nãn²tũ̱³ ĩh¹nxe³kxa²yã̱n³ti³tã̱³
ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹la² ĩ²te³lhxã³
ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Jau¹xai²na²
wain³jau³xai²la¹wi¹. Yxãn¹ta¹ ĩ³hen³txi³tũ̱³kã̱³txa²
ã³wa²to²hi²sxã³ yxau²sa²tẽ³jah¹lai²la¹wi¹.
27 Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx1
jau³xu¹tai²na² nxe³nẽ³te³nah¹lxi¹:
“Ne³ka²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²sa³wit3su²
ne³ka³ta²nxa²sxã³ ĩ³sa²si¹hã³a¹tu¹wi¹.
Nxa¹kxai²nãn²tũ̱³ a²nũ²a²nãu³xa²

ĩ³tih³nxain¹tu¹wi¹. Txa²wãn³txa² Hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²sih¹nxa²ha¹jau³su²
nxe³jau³xai²na² ĩ³hau³ko³tain¹tu¹wi¹.”
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
28 Jã¹nxa¹jau³su² ya²la³tu̱³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Su̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka̱³txu¹tai²nãn¹jau³su²
wxi²kan¹jau³xai²la¹wi¹. Yxãn¹ta¹ Jo³ãu²
Ba³tis²jah³la² wãn³txa² ĩ³tih³nxe³jau³xai²na²
wxi²kan¹sxã³ wa³to²hi²na³li¹. Nxe³kxan²ti³nũ¹
Txa²sa³wi³ha³lxai²na² hxi²kan¹tũ³ka̱³txi³sai¹nxã³
wãn³txa² ĩ³hen³txi³si¹hai¹na¹jau³xai²na²
wxi²kan¹sxã³ wa³to²hi²sa²tẽ³na³li¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
29 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
wãn³txai²li² ain³kxain¹nũ²la² Txa²wã¹su̱³na²
wain³txi³ kãi³ũ¹hain¹jau³su² Su̱³nu²kxai³lu²
sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka̱³txai²li²
kxã³nxai³tã² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² hi²sen³su²
ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ka²
so¹kxi²nẽ³tũ³ka̱³txa² te²yã¹nxain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
30 Ain¹ta¹ fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txi³su²
te²a² ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su²
tũ̱³ka̱³txi²su² te²a² nxe³te²su² Txa²wã¹su̱³na²
wãn³txa² sa²yxo²ã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Kxã³nhxĩ¹nai³tã² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
hi²sen³kxai³lu² hai³txi³ ĩ̱³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
31 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ãh¹lxi³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² a²hĩ¹nãn¹te²nũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ĩh¹nxe³kxe³hũ̱³nhĩ̱³te²la¹xã³? 32 Wẽ³ha³lxa²
yã¹nxain¹na³li¹. Sxi²je³na² kwa²
wa³ni̱³lo³nain¹te²ju²hẽ³li¹. Wa³ni̱³lon³sxã³
kaix1nyhu¹ain¹te³nah¹lxi¹: “Wãn³txa²
wi¹lhin¹jau³xa² ĩ³hain³kxi²sĩn¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ ĩ³ka³li³kxi²ya³sai¹nxãn³tai¹ti²tu³wi¹.
Hã²wxãn³txa³nũ² ĩ³ãin²ta³kxi²jau³xa²
ĩ³hain³kxi²sĩn¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ nã̱n³kxi²ya³sai¹nxãn³tai¹ti²tu³wi¹.”
Nxe³kxe³hũ̱³sxã³ a²nũ²a² a²hĩ¹nãn¹te²
nũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² kã³nxai³tãn¹tũ̱³ka̱³txa²
yã¹nxain¹na³li¹. Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³tũ̱³ka̱³txa² en²tain¹na³li¹.
33 Jã¹nxe³jut3su² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
wxã³hĩ¹nai³tã² yain³txa² kwa²hãi¹nxe²
ã³na¹ha²kxai³ vĩn²yau³xa² ĩ³na²xa³ha²kxai³
Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³te³na¹ a²nũ²ai²na² en²txain¹sxã³
wãn³txa² wai³nxa³jau³su² e³lain¹te³nah¹lxi¹:
“Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²li² ko̱³nxe³te²
yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³yxau³jah¹lo²sin²tai¹.”
Nxe² e³lain¹na²hẽ³li¹. 34 Jã¹nxẽn³ta¹ Txai²li²
wxã³na¹hĩ¹nai³tã² yain³txa² ĩ³yai³ni²
yain³jau³xa² ĩ³na² nxa¹tai¹ti²tu³wi¹.
Jxe¹na¹ta¹ a²nũ²ai²nãn²ta² wãn³txi³kxai³lu¹,
en²kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²na²
yain³txa² kãin²yain³jah¹lai²la¹wi¹.
Yain³jau³xa² ĩ³na²sa³wen¹jah¹lai²la¹wi¹.
A²nũ²ai²na² yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ko̱³nxe³thin¹tũ̱³ka̱³txa² nxe³sxã³ ã³ya̱³lxi²nyhain¹jah¹lai²la
Nxe²e³lain¹na²hẽ³li¹. 35 Nxe³lain¹kxan²ti³
a²nũ²ai²na² a²hoh³lxi³su² te²a² wain³txi³
ka³lxai²na² ã³ya̱³tũ̱³ a²wẽ³ha³lxa² wain³txi³
kãi³ain¹nũn³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Txu¹ha³ka³lxa² Je³su²jah³la² wxa²yu³ẖin³ta³kxi²jau³su²

36 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² fa³ri³se²ah³la²
ĩ³kaix1so¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Ã³wxã³sẽ¹li¹.
Txa²sxi²ha² yain³ya³sa³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² ĩ³sa²yxau³sxã³
wxã³nũ²la² sxi²hẽ¹nãu³a² ã³wih¹sxã³
ã³wxẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². 37-38 Ain¹nxa²ha¹te¹
txu¹ha² sxi²je³na² yxau²xai³ta¹ka³lxa²
ko̱³nxe³thin¹ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ta¹ka³lxa² hi²sen³su² fa³ri³se²ah³la²
sxi²ha² ĩ³yai³nain¹jau³xa² ain³kxi¹nxa²ha¹te¹
wi¹lũ³jau³xẽ¹na² ne³kih¹tẽ³na² tẽ³sxã³
ti̱³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² a²yon³nãu³a²
wxã³sxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wxe³ka³tu̱³
kãin² nã̱n³kxe³su² a²ye³yãu³sxa²
ã³yu³kxẽ¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
ta¹ka³lxai²na² a²ne³ki̱³sai²na² Je³su²jah³la²
a²yu³kxã² sa²yu̱³hon³ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³yu̱³jut1sxã³ ĩ³yu̱³sai¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³ wi¹lũ³jau³xai²na² ãn³yu̱³kẽn¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la²
39 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²ah³la²kxai³lu²
ju¹tai²na² ĩ²ain¹nũ²la² a²ẽ¹na² ĩ³ye³kxi²nha²jau³kxai³lu¹:
— Jah¹lai²li² Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² ke³la³te²kxai³
ta¹ka³lxai²na² ko̱³nxe³thin¹te²sin¹ju³ta²
wi¹ko̱³nha²hĩ̱³nx2na³na¹. Yxãn¹ta¹
ti³he¹yxe²nxãn³tã¹. Nxe³nha¹ta¹hxai²hẽ¹la².
40 Nha¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³
e³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Si³mãu²ah³lãi³. Ĩ̱³yau¹ũ³jau³xa²
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹:
— Ĩ̱³ye³kxi²sẽ¹li¹. Ain³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
Fa³ri³se²ah³lai²na² ta¹hxai²hẽ¹la².
41 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— In³txa² ha¹lin¹te²su² te²a² yen³kxi³txa²ya³nhu²nhai¹.
Ya³ha²kxai³ a²wa³kxẽn³yah³la² kwa²
ũ³hũ¹si²yha³jau³su² ĩ³ye³kxi²ya³nhũ²nhai¹.
Ya³ka³tu̱³ kwa² ũ³hũ¹nũ²nhai¹. Ka³na³ka³nat3te²a²
ha³te̱h³nxã³nxa² 500 txã³nxa² kãin²txã³nxa²

ũ³hũ¹ha²kxai³ ã³xah³la² ha³tẹh³nxã³nxa² 50
txã³nxa² kãi²nxa³txã³nxa² ũ³hũ¹ha²kxai³
nxe³nũ²nhai¹. 42 Hã²wxãn³txa³
ha³tẹh³nxã³nxa² ũ³hũ¹xi²je³na² ti³wa³ki³lon³ta¹
ha³tẹh³nxã³nxa² yũ³ya³hxa³ha²kxai³la¹
hxi²kan¹ya³hxa³nũ²nhai¹. Yah²hxa³ha²kxai³
a²wa³kxẽn³yah³lai²na² hi²sen³kxai³lu²
ĩ³yan³ta³kxi²nyha¹ha²kxai³ ũ³yho³hxi²txã³nxa²
ũ³hũ¹xi²ya³ju³ta² ã³wa²su¹kxi²nũ²nhai¹.
A²nxe³ju³kxai³lu² nxe³ain¹kxai²nãn²tụ³
ĩh¹te²la³ta̱³ ha³tẹh³nxã³nxa² a²wa³kxẽn³yah³lai²
a³lxi² wa³to²hi²te²la³hĩn³te²la¹xã³?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ha³tẹh³nxã³nxa² kãin²txã³nxa²
ã³wa²su¹kxi²te²la³hĩ³nx2na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu².
— Wain³txi³ ĩ³yĩ¹li¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

44 Nxe³ha²kxai³la¹ txu¹hai²li² wxa²la̱k1kxi²nũ²la²
ãh¹ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— Si³mãu²ah³lãi³. Ne³ka²sa²sa²lxi¹.
Wxa²sxi²ha² ã³wi¹ha¹ten¹tu³wi¹. Na¹ta¹
wxãi²li² wxa²yu³hi̱n³ta³kxih²sã²nxãn³ten¹tu³wi¹.
Nxẽ²nxãn³ta¹ ta¹ka³lxai²li² a²ye³yãu³sxa²
wxa²yu̱³hi̱n³ta³kxi²sain¹nũ²la² a²ne³kxĩ³sxa²
sa²yu³hon³ta³kxi²sain¹ten¹tu³wi¹.
45 Wxãi²li² ĩ³yxo²jut1sã²nxãn³ten¹tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ ta¹ka³lxai²li² ĩ³yu̱³yu̱³jut1sa²sxã³
sa²ju³ti³na² hai³txi³ ã³na¹xa³wi¹. 46 Wxãi²na²
wxa²ne³to̱¹lyxau³sa²nxãn³ten¹tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ ta¹ka³lxa² wi¹lũ³jau³xa²
tẽ³sxã³ ũ³yhu̱³to¹la³kxi²sain¹ten¹tu³wi¹.
47 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² ta¹ka³lxai²na²
kuh³lxa³sin¹khaix1ta¹ka³lxu³su² te²jai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ kuh³lxa³sin¹ta² kãi³kxai³tã²
ã³na¹ha²kxai³ kãi³ju³tai³tã² wah³yu³ta²
ne³wã²na³kxi²sa²tẽ³a¹hẽ³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
kãin² a³lxi²sain¹na³li¹. Nxe³kxa²ha³tih³xan²tụ̱³
a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²na² sa²kxai³lu²
ko̱³nxe³ti³ kãi³kxa² a²wah³yu³ta²
kãi²nxa³ke³la³te²kxai³ ne³wã²na³kxi²sa²tẽ³a¹hẽ³li¹.
kãi²nhĩ̱³nx2nxa³wi¹. A²nxe³te²he³la³kxai²na²
jũ¹nxa² so¹lxi³ a³lxi²sai¹nhĩ̱³nx2na³li¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

48 Nxa²ha¹te¹ txu¹ha² e³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³in¹ju³ta²
ne³wã²na³kxi²sa²tẽ³kxi¹nxa²ha¹hẽ³ni¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

49 Nxa²ha¹te¹ yai³nain¹tũ̱³ka̱³txa²kxai³lu²
ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹te²la³ta̱³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta²
ya²la³tụ̱³ ne³wã²na³kxi²nẽ³te²la³hĩ̱³ji¹wi¹?
Nxe³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

50 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu²
txu¹ha³ka³lxa²kxai³lu² e³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sa¹nha²kxai³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ha¹hẽ²ni¹.
Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ ĩ³sẽ¹ni¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

8

Txu¹ti³nãu³xa² Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³la³kxain¹jau³su²

1 Hã²wxãn³txa³ sxi²jen³nãu³a²
kãin²thĩn³su² ta̱³nxa² kãi²nxa³thĩn³su²
ta̱³nxa² hãi¹nxe³thĩ̱³na¹ ai³lha²thet3ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³a² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² a²hxi²kan¹txa² si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²
nxe³jau³xa² ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ti̱³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka²
hxa³sxã³ ãh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹kxi²sxã³
nxe³tũ̱³ka̱³txa² ã³si³tẽ³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2-3 Nxe³ain¹ka³tụ̱³ta¹ txu¹ti³nãu³xa²
ka³lxa¹txi³ ã³si³tẽ³kxi²nyhain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tũ̱³ka̱³txa² kã³nxa² Je³su²jah³la²
hxi²ki³kxai³lu² we²txi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ̱³ta³ka³khai³xa² we²txi² a²nũ²a²
ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³yxaut3te²a²
nxũ²kwa̱i³li³si¹hain¹jau³su² kwa³na³i²
nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ̱³ka̱³txa²sa¹:
Ma³ri²a² Ma³ta³lẽ²na³ka³lxu³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ta¹ka³lxa² ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
hi²sen³su² ã³nxũ²kwa̱i³yxaut3ta¹hxai²hẽ¹la².
Yãu³ka³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹
ã³nxũ̱²kwa̱i³wih¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ta¹ka³lxai²na² Je³su²jah³lo²kxai³lu²
nxũ²kwa̱i³li³xi²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³ Jo³ã²na³ka³lxai²na²su²
in³txa² so¹ha²kxai³ Ku²sah³lo²su¹
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² E³ro²jah³la²
a²sa³wi³sa³la³ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³
Su³ã²na³ka³lxa² ã³si³tẽ³kxi² txu¹ti³nãu³xa²
ka³lxa¹txi³ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
we²txi²nũ¹hain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ã³si³tẽ³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹jut3su²
Je³su²jah³la² nũ̱³ka̱³txa² yen³kxi³la³
yũ²nxa³ha²kxai³ wã²nhũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Hai³sxa² ũ³whĩ¹ki³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

4 Nxe³ain¹nũ²la² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
nũ¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
Je³su²jah³la²kxai³lu² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²ai²na² hai³sxa³nãu³a² ai³nũ²nhai¹.
Yain³ta³ki³a² wi¹ki³a² ũ³whĩ¹te³lhxã³
wxa²sa²tãu³wa³ya²txũ³lhain¹sxã³ ũ³whĩ̱¹nũ²nhai¹.
Ũ³whĩ̱¹tãu³a² yain³ta³ki³ai²na² ki³ka³na³ku²
ki³su² ki³a² tĩh³na² yxo²ki³sa² ã³yun¹na³nũ²nhai¹.

Ã³yun¹na³tãu³ a²nũ²a² ai³sxã³ tḭ³ti³ha²kxai³
a̱i³ka³nãu³xa² wxã³sxã³ yai³nhxa³kxi²ha²kxai³
nxe³nũ²nhai¹. 6 Ãh¹ki³ka³na³ku²
ki³su² ki³a² kxĩh³nũ̄³xa² a̱u³txi³
si³tah³lxi³ kxĩh³nũ̄³xa² ã³yun¹na³nũ²nhai¹.
Nxe³nũ²la² ka³lũ³nũ²la² ḭ̄³yau³xa²
yũ²nxa³kxe³su² ĩ³wa³ne²ni² wxãn³nũ²nhai¹.
7 Ãh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a² ha³lo²a²
ũ³yen³ko³xa² ã³yun¹na³nũ²nhai¹.
A²nxe³ki³ai²na² sa²kxai³lu² ka³lũ³xi²nũ²nhai¹.
Nxe³ta¹ ũ³yen³ko³su² ha²kxai³ hi³a²
kha¹ka³txa² ka³lxa¹txi³ ka³lũ³ye²nũ³nha²kxai³
nxe³te²kxai³lu² yain³ta³nxe²kxa²
wã²ne³sa³te³kxi²sxã³ ya²lun¹txi²ye²nũ²nhai¹.
8 Nxe³yãn¹ta¹ ãh¹ki³ka³na³ku² ki³su²
ki³a² kxĩh³nũ̄³xa² tḭ³tḭn³kxḭ̄h³nxa²
ã³yun¹na³nũ²nhai¹. A²nxe³ki³ai²na²
sa²kxai³lu² wi¹ka³lũ³ha²kxai³ wi¹we¹nha²kxai³
yain³txa² kãin² ki³kan²kxi²ha²kxai³
kãin² sxa³nũ²nhai¹. Jã¹nxa¹jau³su²
wi¹kọ̄³nyhah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nãn²tṵ³
wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Hai³sxa² ũ³whḭ̄¹kxi³ju³ta² a²si³yxau³jau³su²

9 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nũ̄³ka̱³txa²
ĩ³wā̄³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³wā̄³txain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Jau¹xai²na²
a²si³yxau³tãu³khai³xa² ĩh¹te²ta̱n³te²la¹xã³?
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Nxa²ha¹te¹
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Wxa²yu³tai²na² so¹lxi³ wãn³txai²na²
tah²yau³xai²na² Txa²wã¹sṵ̄³na² hi²sen³kxai³lu²tẽ³sxã³ sa²kḭ̄x3ta¹tũ¹xã¹.” Nxe³kḭ̄³kxai²nãn²tṵ³
a²nũ²a² ẽ¹nãu³a² sa²hau³ko³jau³nũ³su²
nxe³jau³jau¹xai²na² txa²nũ² ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ tṵ̄¹ka̱³txai²na² hĩn¹ti² ti³he¹xai¹nxa³wi¹.
Wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² so¹lxi³
e³kxai¹na¹wi¹. Nxai¹na¹kxan²ti³
ĩ²ain¹kxan²ti³ ã³ye³wxe³ai¹nxa³lho³li¹.
Ain³kxain¹kxan²ti³ ã³ne³wxe³ai¹nxa³lho³li¹.
Yxãn¹ta¹ wxã̄i²na² wi¹lḭ̄²yah³lxin¹tu¹wi¹.
11-12 Jã¹nxe³ha²kxai³la¹ wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³jau³xa² a²si³yxau³tãu³khai³xa²sa¹.
Yain³txa³ki³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sṵ̄³na²
wãn³txa² te²yã¹nx2na³li¹. Ki³ka³na³ki²
tĩh³na² ne³kṵn²nãu³a² a³hi²yain¹ki³ai²na²
a²nũ²a² ain³kxain¹te²la³ te²yã¹nx2na³li¹.
Nxe³te³na¹ Sa³ta³na²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
wxã³nũ²la² a²ẽ¹nãu³ai²na² a²jau¹xa²
sa²kxai³lu² sa²sai²lho¹kxi²nyhain¹na³li¹.
Sṵ̄³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹kxai²nãn²tṵ³
kọ̄³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yo³ha² ã³wa²su¹tũ¹hain¹kxai²yxi³sa².
sa²sai²lho¹kxi²nyhain¹na³li¹. 13 Ki³la̱³xa²
kxĩh³nũ̄³xa² a²si³tah³nãu³a² tah³lxa³kxa²
hãi¹kxi²ju³ta² a³hi²yain¹ki³ai²na²
ne³ki³ai²nãn²tṵ³ kxĩh³nũ̄³xa²nãu³a²
a²nxe²ka² a̱u³txi³ yxau²nxa³kxe³su²
wi¹we¹nxa³wi¹. A²nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³
a²nũ²a² yã¹nx2na³li¹. Txa²wã¹sṵ̄³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³ ka³li³hain¹na³li¹.
Yxãn¹ta¹ hã²wxãn³txa³ ha³lo²a²
kọ̄³ton³tãu³a² Txa²wã¹sṵ̄³na² wãn³txa²
ã³na¹la³kxi²na³li¹. 14 Te²yã¹nxũn³sxã³
ki³la̱³xa² ũ³yen³ko³xa² a³hi²yain¹ki³ai²na²
nxe³ki³ai²nãn²tṵ³ hxi²kan¹txi³ wi¹we¹nxa³wi¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² ki³kan²kxi²te²a²
wxa²ni²lho¹kxi²nyhai¹nxa³wi¹. Nxe³ki³ai²na²
a²nũ²a² yã¹nx2na³li¹. Txa²wã¹sṵ̄³na²
wãn³txa² ain³kxain¹na³li¹. Ain³kxain¹te³na¹
ha³lo²a² hxi²waut3ta³lxain¹to³ha²kxai³
a²yen³kxa² kãin² yxo²kwa̱i³nai¹nha²kxai³
kwa² wa³nḭ̄³lon³sxã³ yxau²xai³lai¹nha²kxai³
nxain¹na³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
yxo²ĩ²sxã³ yxau³ai¹nxa³wi¹. 15 Te²yã¹nxũn³sxã³
ki³la̱³xa² kxĩh³nũ̄³xa² tḭ³tḭ̄³nũ²tũ̄³xa²
a³hi²yain¹ki³ai²na² a²nũ²a² yã¹nx2na³li¹.
A²nxe³te²nãn²tṵ³ Txa²wã¹sṵ̄³na² wãn³txa²
ain³kxi²sxã³ wi¹kọ̄³nha²so¹ain¹na³li¹.
A²nxe³te²a² a²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lhin¹sxã³
Txa²wã¹sṵ̄³na² wãn³txa² ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
kan²txi³ sa²yxo²we¹tain¹na³li¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sxi²hẽ¹na² sa²kxḭ̄³kxi³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

16 Ãh¹lxi³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Te²yã¹nxe³jut3su²: “Lã³pi³ãu²tẽ³na²
ĩh¹nũ¹la³ta̱³ ũh³wxe³hḭ̄³kḭ̄³te²la¹xã³?
Hai³txi³ kwa³ta³lẽ³tã³ ũ³tĩ¹kxi²kḭ̄³sxa³ha²kxai³
hai³txi³ ka²ma²ka³lo³la³ yuh³hẽ³nãu³a²
ũh³wxe³kḭ̄³sxa³ha²kxai³. Nxe³kḭ̄³sxa³kxan²ti³
oh³xa² ũ³kũh¹sḭ̄³kḭ̄³tã³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
sxi²ha² whãi²na¹ wxa²ko²ko²txi³hḭ̄³nx2na³li¹.
Nxe³kḭ̄³kxai²nãn²tṵ³ thĩ¹nai²na² a²nũ²a²
ã³wih¹kxai²nãn²tṵ³ wi¹lḭ̄²kḭ̄³te²ju²hẽ³li¹.
17 Jã¹nxa¹jut3su² kxãn³nãu³ãn²tṵ³
Txa²wã¹sṵ̄³nu²kxai³lu² Oh³na² yxau³jah¹la²kxai³lu²
yen³kxa² hãi³te²a² whãi²na¹ wã²nã³ũ¹nx2ti³tu¹wi¹.
Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sṵ̄³na² yen³kxa²
ũ³ho¹ain¹kxa² whãi²na¹ ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³tu¹wi¹.
18 Jã¹nxe³jut3su² wãn³txa² ain³kxah²lxin¹jau³xai²na²
wi¹lain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³
wãn³txa² kãin² yxo²ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³
kãin² yen³kxih¹nxa²lxain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
yxo²ĩ²ti³he¹xah³lxan³kxai²nãn²tṵ³:
19 Nxa²jah³lxin¹kxai²ha²kxai³ sĩn¹tũ¹xã¹.” Nxe³yah³lxin¹kxan²ti³
sa²so¹hxa³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su²
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²hã³ka³na² a²lon³ti³tãu³xa² wxã³ain¹jau³su²

19 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²hã³ka³na² a²lon³ti³tãu³xa² ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ã³ka²lxa¹ti³nha²sxã³ yxau³e²nyhai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ã³nhe²kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
20 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³hen³txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxex3txi¹. Wxa²hã³ka³na² wxa²lon³txi³tãu³xa² ĩ²nxa²te³lhxã³ wxã³ain¹na³li¹. Ha³lo²a² yxau³ain¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Nxe³ha²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²nyhain¹ti³ãn¹jau³kxai³lu².

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹nyhain¹te³a² txa²hã³ka³na² txa²lon³txi³tãu³xa² te²yã¹xain¹na³li¹. Nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ĩ³ye³na² i³txa² ã³wxe³lu²si¹jau³su²

22 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² whãi²na¹ tẽ³nũ²la² ka³no¹a² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wi¹hain¹nũ²la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ĩ³ye³na² Ka³li³le²a²ye³na² yxo²ha³ti³li³yha¹sah¹lxi¹wxi¹. Nxe³jau³kxai³lu² e³kxi²nũ²la² ũh³nxũ³sa²tã³nũ²xi²sxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 23 Ai³ain¹tãu³a² Je³su²jah³la² ã̰u³xi²te³lhxã³ sxa³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ãu³xi²yain¹kxa²si³yo³na² it3ta² ũn³te²a² sa²xit3jain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²xit3jain¹te³na¹ ka³no¹ai²li² ĩ³yau³xa² sa²ni³sa²wih¹yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya̰³lhu² ã³nxũ¹te³lhxã³ yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 24 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² wxa²yũn³kxi²sxã³ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxex3si¹lxi¹. Ã³nxũ¹txe³lhĩn¹te³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² txu¹lxi²ka³tṵ³ it3tai²na² ḭ̃³ye³na² ṵ̃n³je³nai²na² yxo²xṵ̃n³txi³ ĩ³kwa̰i²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la², it3ta² ã³wxe³si¹jau³sa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̰³lhu² sa²hãu²not3sxã³ ã³yit1je²ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Nxe³nxa²ha¹te¹ sa²hãu²not3sxã³ ã³yit1txã²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hxi²ka¹na¹ju³ta² yxo²ĩ²sah²lxin¹ta²nxa³wi¹ Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ on²txai¹nha²kxai³la¹:

— Ĩh¹te²la³khai³nxe³ji¹ku¹. Kḭ³nhai¹. It3ta² ũn³te²a² ã³wxe³si¹jau³su² ḭ̃³ye³na² sa²hãu²not3si¹jau³su² ain¹ten¹tu³wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ko̰³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwa̰i³li³si¹jau³su²

26 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ ḭ̃³ye³na² yxo²ha³ti³li³nxa²ha¹te¹ Je³ra²sa²ko³xa² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
27-29 Ai³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² ka³no¹a² a³li³nũ²la² in³txa² ã³ha¹txi²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a² ko̰³nxe³te²a² a²yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwa̰i³wi¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ye³ka³lxa¹txi³ ã³wih¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³ hai³txi³ wã²la²ka³lo³la³ ĩ³whi²kxih²nh²nxa³ha²kxai³ hai³txi³ a²sxi²lha³ sxa²nxa³ha²kxai³ nxe²nxa³ha²kxai³la¹ hãi¹sxã³ ha³lo²a² a²nũ²a² ya³lu²te²a² sxa³ko³xa² so¹lxi³ ho³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² Je³ra²sa² nṵ̃³ka̰³txa² hi²sen³kxai³lu² kwa³ni³lĩh³na² hxi²tẽ³nha²sxã³ sa²hxi²tai³kxain¹to³ta¹hxa Ain¹kxan²ti³nũ¹ jah¹la²nũ¹ta²kxai³lu² sa²hxi²hxa̰u³kxi²nha²sxã³ sa²hxi²tai³kxain¹tĩh³na² sa²yo³li³yain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³kxai³lu² ko̰³nxe³te²a² yãu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² a²nxũ²kwa̰i³wi¹jah¹la² kwa³na³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xai²na² kwa³na³sxã³ ai³si¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ jah¹la² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ĩ²ain¹tãu³a² hxi²kan¹sxã³ ã³sen³sai¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jut3su² a³la³kxi²nũ²la² a²ne³kxaix3tãu³a² ã³ka³ti³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ ko̰³nxe³te²a² yãu³ka³txa² a²ne³nxẽ³na² kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— In³txai²na² a³li³xi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ in³txa² ĩ³wxan¹xã³ ĩ³kaix1ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²wã¹sṵ̃³na² Si³yxau³jah¹la² Tah²si¹lxi¹. Ĩh¹nxe³sa²te³lin¹ji¹wi¹? Ĩ³khãuh³lxa³ti³sa²txa³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
30 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²nyha¹te³an¹jau³kxai³l

— Ĩh¹nxet3sxã³ ĩ³yĩ¹li²nhãn¹ji¹wi¹ wxa²ĩ³lxa²su¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²nyhu¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²ĩ³lxa² Yxo²ka³lxa¹jah¹lo²sa¹wi¹, ka³lxa¹khaix1te²sa²sĩ¹nha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
31 Nxe³ha²kxai³la¹ ãh¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a² ĩ³khãuh³lxa³ti³sa²sĩ¹nhĩn¹jen³nũ³a² sa²si¹hã³sa²sĩn¹txa³hẽ¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
32 Nxe³nyhain¹nxa²ha¹te¹ wã³la³ti²ka³nãu³a² ka³yxuh³xa² yxa³kxa² ka³lxa¹txi³ ũ³nyhai¹tain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹ye²ha²kxai³ ko̰³nxe³te²a² yãu³ka³txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³wã̰³txain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Yxa³kxa³nãu³xa² ĩ³sa²si¹hã³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ka³yxuh³xai²na² a²nxũ²kwa̰i³wi¹kxain¹ti³ten³sa²sĩ¹nhai¹. Ain¹jau³kxai³lu² nxa²ha¹te¹:

— Jã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Ain¹nxa²ha¹te¹
kọ̃³nxe³te²a² yãu³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
in³txi³su² te²kxai³lu² nxũ²kwa̱i³li³xi²nũ²la²
yxa³kxa³nũ¹ta²kxai³lu² a²nxũ²kwa̱i³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³tu̱³ti¹ yxa³kxa³nũ¹ta²kxai³lu².
a²wã³la³ti²ka³nãu³ai²na² ã³ni³hi²kan³sxã³
ĩ̱³ye³na² ã³yu¹nũ̱³sxã³ ĩ³lo³nxi² ya²lun¹ti²hxan³ta¹hxai²hẽ¹la².
34 Nxe³te²kxa³ya̱n³tu̱³ in³txai²na²
yxa³kxai²na² wa³kxẽ³nãu³xa² ĩ²ain¹nũ²la²
yuh³lxa³txi³ ã³ni³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Sxi²yhe³na² ã³ni³hi² Je³ra²sa²ko³xa² ã³ni³hi²
ain¹sxã³ ha³lo²ai²na² ĩ³ye³kxa²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
35 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ tũ̱¹ka̱³txai²li² wxã³sxã³
ĩ²ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³sxã³
ĩ²ye²nyhain¹te³na¹ Je³su²jah³lo²kxai³
ya̱u³so³nain¹te³na¹ kọ̃³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
nxũ²kwa̱i³li³jah¹la² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na²
a²ne³kxai³tãu³a² ã³wxe³sxã³ yxau³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ye²hĩ¹nãn¹te²tu̱³ wã²la² ũ³whi²kxi²nha²
wain³txi³ wã²nxũ̱¹ha̱in³nha² nxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³kxai³lu² tũ̱¹ka̱³txai²li² wxã³ain¹tũ̱³ka̱³txa²
ĩ²ain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² on²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
36 Ain¹nxa²ha¹te¹ ĩ²ta³lu²nain¹nũ²la²
ĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³xain¹tãu³a² in³txa²
we²nxi²ju³tĩ³na² ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
37 Nxe³nyhain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
a²nũ̱³ka̱³txa² Je³ra²sa² nũ̱³ka̱³txa²
a²yxo²ha³kxa¹ on²tai¹nha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
yu̱h³lxi³sxã³ a³li³xi²jau³su² kãin²
ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jut3su²
ha²kxai³ ka³no¹a² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
38 Nxa²ha¹te¹ in³txai²na² kọ̃³nxe³te²a²
yãu³ka³txa² a³li³xain¹jah¹la² Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³ win¹ta²te²lxi³ ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha³la²wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
39 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
ĩ³wa²lũ³xi²nyha¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Ĩ³xi¹sẽ¹li¹. Wxa²nũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³li¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
we²txi²nxa²ju³ta² ĩ³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
in³txai²na² sa²kxai³lu² sxi²hẽ¹nãu³a²
ã³nxai³sxã³ ha³ta̱³nxe³ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² we²txi²ju³ta² ha³ta̱³nxe³ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jai²rah³la² ka³ne³lxa² we²txi²jau³su²

40 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² yxo²ha³ti³lhi³xi²sxã³
wa̱³li²nũ²la² a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹
ka³li³sxã³ wah³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
41 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² Jai²rah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txa² a²nũ²kxi²thĩ³na² hau³ko³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²li² wxã³nũ²la² Je³su²jah³lai²na²
a²ne³kxai³tãu³a² ã³ka³ti³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² win¹ta²te²lxi³ e³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²sxi²ha²
wxã³sẽ¹li¹. Txa²ka³ne³lxa² ĩ³ton³sxã³
ya̱¹ju²kxi²te³lhxã³ sa³na²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
42 A²nxe³ta¹ka³lxa² kwẽ³kxa² hxi²ka²
hxan³sxã³ ah¹ ko³ha¹li¹ kwẽ³kon³sxã³
yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²a² so¹lxi³
a²wẽ³sa³lo³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³kxan²ta²
ĩ³ye³kxi²nyhah¹nũ²la² ã³si³tẽ³kxa²
ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a²
a²nũ²a² nãu³xa² ka³lxa¹txi³ ã³nũ²kxi²sxã³
ã³ki³ka³tih³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 43 Nxa²ha¹te¹
txu¹ha² ã³si³tẽ³kxi²ta¹ka³lxu³su² te²na²
kãin² ti³ho³na¹sxã³ ĩ³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Kxã³nxai³tã² kwẽ³kxa² hxi²ka² hxan³sxã³
ãh¹ ko³ha¹li¹ kwẽ³ko³nhĩ¹nai³tã² txu¹ha²
ĩ³ta³ka³txai²na² ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³ta¹ a²nũ²a² hĩ³ne³kxa²
ã³ki³kẽ³n³yah³la² wã³nxĩn¹ti³ o²la³kxain¹kxan²ti³
hxi²kan¹txi³ we²txi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
44 A²nxe²ta¹ka³lxa²kxai³la¹ a²yo³na²
ya̱u³son³sxã³ Je³su²jah³la² wã²la²ka³lo³a²
ã³ka²wxai³nũ¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²
wxa²wxai³nũ¹thĩ¹na¹ wa³su³txi³ we²txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
45 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩh¹te²la³ta̱³ wxa²wxai³syah²lxin¹si²lxi¹.
Nxa²ha¹te¹:

— Txai²lan²nxa³li¹. A²yxo²ha³kxa¹
nxe²ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
Pe²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. A²nũ²a²
ka³lxa¹txi³ ã³to³to³la³kxi²nxain¹ten¹tu³wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
46 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Hxi²kan¹sxã³ we²txain¹te²sa¹wi¹.
Jã¹nxa¹jau³su² ĩ²te²sa¹wi¹. Jã¹nxa¹li¹.
Nxe³ha²kxai³ a²nũ²ain²txi³ wxa²wxai³nut1sain¹te²nũ³sẽ²li¹
Ta¹hxai²hẽ¹la².
47 Nxa²ha¹te¹ tu¹hai²li² hxi²kan¹txi³
ĩ³hãi³ai¹nxa³kxe³su² Je³su²jah³la²
o²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
wxã³nũ²la² Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tãu³a²
ã³ka³ti³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³ka³ti³wxe³nũ²la²
we²nxi²si¹ja³kxa³nũ³su² wxa²wxai³sa̱in³kxe³su²
wa³su³txi³ we²txi²ju³ta² ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³su² a²nũ²a²nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 48 Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³thã²nxi¹. Yxo²ĩ²sa¹nha²kxai³
we²txi¹nxa²ha¹xĩ¹. Wa²su¹wa²su¹
ã²txu¹ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

49 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²nyhain¹tı̱³kxai³lu²
in³txai²na² Jai²rah³lai²na² a²sa³wi³sa²
wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:
— Jai²rah³lãi³. Ĩ³tih³nxe³nẽ³jah¹lãi³.
Wxa²wẽ³sin³txi² ya³lu²kxi²nẽ³na²li¹.
Ĩ³hxi²kau̱³kau̱³nha²sĩn¹txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
50 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³
jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Yu̱h³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹sxã³
yxo²ĩ²syah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹ka³lxa²
we²nxi²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
51 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jai²rah³la² sxi²ha²
yau̱³so³nain¹ka³tu̱³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² so¹lxi³ a²sa³wi³ha³lxa² so¹lxi³
nxe³te²su² Pe²jah³lo¹na² Jo³ãu²ah³lo¹na²
Ti³a²kah³lo¹na² nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³te²a² so¹lxi³ wẽ³sa² a²wĩ³na²
whãi²na¹ a²hã³ka³na² whãi²na¹ nxe³te²a²
so¹lxi³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³xa²
nũ̱³ka̱³txa² ha³lo²a² yxau³sxã³ wah³nxe³si¹hain¹jau³su²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
52 Hã²wxãn³txa³nu² ã³wi¹hain¹tãu³a²
a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yũ³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³te²a² kãin² ĩ³nã̱n³ti² kãin²
wxa¹ni³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹
Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:
— Nã̱n³jah³lxi³ta̱³lxi¹. Ta¹ka³lxa²
ya³lu²nxa³wi¹. Hãi¹sxã³ ãu³xi²na³li¹.
Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
53 Nxa²ha¹te¹ wẽ³sai²na² ya³lu²sxa³ye²ain¹kxe³su²
a³la³kxain¹nxa²ha¹te¹ yxo²ka³lxi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
54 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² a²wẽ³sa² hxi²ki³nũ²la²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe³nxi¹. Ĩ³sa²yxau³nxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
55 Nxa²ha¹te¹ wẽ³sa² sa²kxai³lu²
a²yãu³ka³txi³khai³xa² nxũ²kwa̱i³wih¹xi²sxã³
wa³su³txi³ ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Yain³txa² ũ³hũ¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². 56 Nxe³ain¹jut3su² wẽ³sa²
a²wĩ³na² whãi²na¹ a²hã³ka³na² whãi²na¹
ka³lih³khaix1te³nah¹lxi¹:
— Ta¹ka³lxa² we²txi²na³li¹. Te²yã¹nxe³ju³ta²
hai³txi³ ĩ²ki̱³sxa³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
kãin²khaix1jah¹lo²sin²ta²wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹:
— A²nũ²a² ã̱³lxi³te²a² wẽ³sa² we²txi²ju³tin³txi³
ĩ³ye³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

9

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ũ³sa²si¹hã³jau³su²

1 Ain¹nxa²ha¹te¹ a³lan²ton³tãu³a²
Je³su²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
hxi²ka² hxan³sxã³ ãh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³sxã³
nxe³tũ̱³ka̱³txa² ĩ³kaix1so¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³kaix1so¹sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² ĩ³ta³ka³txa² a²hãi¹nxe³ti³xa¹
we¹txa²lxai¹yah³lxin¹ju³ta² hĩ¹na²
hxi²kan¹ti³hi¹ta²lxa¹ha²kxai³ a²nũ²a²
ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa² yũ³te²a²
nxũ²kwa̱i³li³si¹jau³su² kwa³na³yah³lxin¹ju³ta²
hxi²kan¹ti³hi¹txa²lxa¹ha²kxai³ nxe³nxa²lxa¹wi¹.
Nxe³nxa²lxa¹kxe³su² a²hxi²kan¹jah¹lo²la²yãx1yah³lxin¹tu¹
Nxe³jau³su² Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe² e³ta³lun²nũ²la² sa²si¹haun³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa²si¹haun³tain¹te³nah¹lxi¹:
— Sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹ ã³naun³ti¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³yah³lxin¹tãu³a² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa²
jau³su²txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a² ĩ³ta³ka³txa² yũ³te²a² hãi¹nxe³ti³xa¹
we²txi²txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. 3 Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ti²
yen³kxa² tẽ³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³
khauh²sa²ka³txa³la² tẽ³yah³lxa³nha²kxai³
wã²lẽn¹ta³ tẽ³yah³lxa³nha²kxai³ yain³txi³la³
tẽ³yah³lxa³nha²kxai³ ha³tẹh³nxã³nxa²
ũ³yho³hxi²ki̱³txã³nxãn²ta³ tẽ³yah³lxa³nha²kxai³
wã²la²ka³lo³la³ ũ³whẽ̱³no³tã³wi²kxi²nyha¹lxin¹ka³lo³la³
tẽ³yah³lxa³nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹ a²nũ²so¹lxi³ a̱un³txi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ sxi²ha² wi¹lã³wi¹yhah³lxin¹kxai²nã
kan²txi³ yxau³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Hen³txi³ta³lun²sãn²na³na¹
yah³lxin¹ka³tu̱³ a³li³xi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
5 Yxãn¹ta¹ wi¹lã³wi¹yhah²lxan³kxai²nãn²tu̱³ti²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ain³kxi²ti³ten³ti³he¹xai¹nxa³kxai²
sxi²je³nai²nãn²tu̱³ wa²li³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Wa̱²li³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ kxĩh³nũ̱³xa²
wxa²yu̱³kxa² ti³son¹tũ̱³xa² ti³yu̱³tu̱n³ta³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹
Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³
kãi³ain¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³ain¹yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹
a²sa³wi³ha³lxi³nũ̱³ka̱³txai²na² a³li³ain¹sxã³
ai³lha²thet3tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³ha²kxai³
ĩ³ta³ka³txa² yũ³te²a² we²txa³lxai¹nha²kxai³
ain¹tah¹hxai²hẽ¹la².

E³ro²jah³la² wã̱³wã̱³txi³nha²jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xai²na²
a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³ta¹ a²sa³wi³ha³lxai²na²
sa²kxai³lu² wãn³txai²na² jau³jau¹xai²na²
ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la²

ne³nxe³na² ĩ³hen³txi³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³hen³txi³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:
— Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ka³tẹn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²te²sin²tai¹. Jau³jau¹xai²na²
ka³na³ku² te²na² ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Ã³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²:
— E³li²ah³la² ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²te²sin²tai¹.
Jau³jau¹xai²na² ĩ³hen³txi³ha²kxai³:
— Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³
nũ³ka³txai³tã² ka³na³ka³na³te²a² ka³tẹn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²te²sin²tai¹. Nxe³jau³xai²na²
ka³lxa¹txi³ E³ro²jah³la² ĩ³hen³txi³ha²kxai³
nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³hu²
E³ro²jah³la²kxai³lu² ãin³nha²te³nah¹lxi¹:
— Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² ũ³nhẽ³ki²lho¹si¹hai¹ha³lxi³
kwa³na³ai¹na¹hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ jah¹lai²li²
ĩh¹jah¹lo²tạn³te²la¹ku². Nxa¹nhai¹.
Ĩ²ti³ten³khaix1sa³nhai¹. E³ro³jah³la²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Yain³txa² wã²nhũ¹yhain¹jau³su²

10 Jã¹nxe³kxan²ta² nxe³nũ²la² a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txai³tã²
ã³wã³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wã³lain¹nũ²la²
ã³nũ¹nain¹nũ²la² ai³lha²thet3tain¹ju³tai³tã²
nxe³kxe³su² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Bet3sa³i²ta³thĩ³na²
kãi²nxa³thĩ³na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
nũ¹hĩ³ye³kxi²te³lhxã³ ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Nxe³tah¹lxa¹ a²nũ²a² ka³lxa¹te²a²
ĩ²ain¹tị³kxai³lu² aun³txi² hit1tai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³na¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su²
nxe³jau³xa² ka³lih³sxã³ ĩ³yau¹ũ³ha²kxai³
a²nũ²a² ĩ³ton³txi³nũ³ka³txa² wxã³kxai²nãn²tu³
we²txi³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Nxa²ha¹te¹ a¹sũ²ni²tãu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txa²
ã³tị³sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Ĩ²sa²sa²lxi¹. Hĩ¹na²
sũ²nẽ³lhĩn¹na³li¹. Heh³sa²sĩn¹nhai¹.
Txa²nũ³ka³txi³nãu³xai²li² heh³sa²sĩ¹nha²kxai³
wxã³ain¹tũ³ka³txa² he³hai¹nha²kxai³
nxe³ain¹sĩn¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ ti¹ai²li²
yain³txi³la³ yũ²nxa³ha²kxai³ sxa³kị³thĩn³ta³
yũ²nxa³ha²kxai³ nxe³sĩn¹na³li¹. Nxe³sĩ¹nha²kxai³
sxi²jen³nãu³a² yain³txa² sa²so² sxa³sxãu³xain¹thĩ³na²
ãu¹la³kxi²nha² nxe³si¹hain¹jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³txai¹nhẽ³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Wxãi²nãu³ ĩ³nxai²na¹ yain³txa²
ũ³hũ¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹:
— Yxãn¹ta¹ yain³txa² yũ³kị³kxa²
kãi²nxa³wi¹. Yain³tũ³xa² nũ³ha¹li¹
nũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹lxi³ ãi³na² ha¹li¹
so¹lxi³ nxe³te²na² so¹lxi³ yũ³nẽ³na³li¹.
Nxe³nha¹ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² yain³txa²
so¹kxi²nha¹ju³ta² ĩ³sa²si¹hã³sa²sĩn¹te³lin¹ji¹,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yain¹si¹sa²nhĩn¹jau³su¹?
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
14 A²nxe³tũ³kã³txai²na² ka³lxa¹khaix1ta¹hxai²hẽ¹la².
In³txa² 5.000 nxe² ka³lxa¹khaix1ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— A²nũ²a² ã³nũ²kxi²sxã³ ã³wxe³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su²
ĩ³ye³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ain¹yah³lxin¹ju³kxai³la¹,
a²nũ²a²nãu³xai²na² hxi²ka² hxan³sxã³
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi¹xi²tũ³ka³txa²
50 nxe² a²nũ³ka³txi³su² ha³na³ka³lxi³
ã³wxe² jã¹nxe² jã¹nxe² nxe²xai³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su²
ĩ³ye³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Nxa²ha¹te¹ wãn³txai²na² sa²yxo²we¹thxa³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
yain³tũ³xai²li² ãi³nai²li² nxe³sxã³
hxi²tẽ³nha²nũ²la² ten³sa²tã³ka³la³yxo²nũ²la²
Sũ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²kị³jau³su² ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe²e³ta³lun²ka³tụ³ yain³tũ³xa² ãi³na²
nxe³sxã³ wã²nãu²lxi³sxã³ a²sa³wi³ha³lxa²
ũ³hũ²xai³ka³tụ³ a²nũ²a²nãu³xai²na²
sa²nũ²xai³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxe³ha²kxai³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ yai³nai¹nha²kxai³
ũ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
hã²wxãn³txa³ yain³txa² wxa²nãu²lxi³kxe³su²
wã³kon³kxe³su² wxa²nxa³ki²so¹ka³tụ³
ha³ti²a² hxi²ka² hxan³sxã³ nxẽ³nha¹li¹
wxa²sa²so¹xi²nũn³tẽ³na² ĩ³ne³kxi²lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yain³txa² kãin² wã³kon³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²ye²kxe³jau³su²

18 Ain¹nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹nãu³su²
Je³su²jah³la²kxai³ a³li³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
nũn¹e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹
a²sa³wi³ha³lxa² ã³wxã³sxã³ ĩ³wã³tain¹te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a²nãu³xai²li² ĩh¹nxe³jau³tạ³
ĩ³yĩ¹li²sain¹jau³su² e³lain¹te²la¹xã³?
Ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Nxe³nxa³wi¹. A²nũ²a²nãu³xai²na²
a²ha³tih³xa² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su²
ĩ³yĩ¹li²nxai¹nha²kxai³ ã³xa² ha³tih³xai²na²
sa²kxai³lu² E³li²ah³lu¹tai²na² ĩ³yĩ¹li¹nxai¹nha²kxai³
ã³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹txai²na²
ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ha²kxai³ wã³li²
te²su² te²a² ĩ³yĩ¹li¹nxai¹nha²kxai³
nxe³nyhain¹sĩ¹nhxai²na²hẽ³li¹. A²sa³wi³ha³lxa²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Nxe³yãn¹ta¹ wxãi²nãn²ta³ ĩh¹nxe³jau³tạ³
ĩ³yĩ¹li²syah¹lxin¹jau³su² e³yah³lxin¹ji¹wi¹?

Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Wxãi²nãn²ta³ Txa²wã¹sũ³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²si¹lxi¹.
Txa²wã¹sũ³na² Ka³tẹn³ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
Tah²si¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²ju³ta³nũ³a²
ĩ³yau¹ũ³hain¹jau³su²

21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Jau¹xai²na² a²nũ²a² ĩ³hen³txain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹
Hãi¹sxã³ kwa² ain³kxa² so¹kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
22 Yxãn¹ta¹ kxãn³ton³tãu³a¹ Txai²na² Sũ³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²
khãuh³lxa³txi³sa²ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wi¹.
A²nũ²a² I³sa³e² hxi²kan¹txi³su² te²a² Sũ³na²
sxi²ha² wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³kạ³txi³su²
te²a² ha³tẹh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²a²
nxe³sxã³ te²nãu³xa² ĩ³yen²ta³kxi²sai¹nha²kxai³
ĩ³su²lhã³si¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³nũ²la²
hã²wxãn³txa³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
a³lan²ka³tụ³ ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Hã²wxãn³txa³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ãh¹
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. A²nũ²a²
ĩ²li³te²nãn²tụ³ ã³si³tẽ³kxi²ti³ten³sain¹kxai²nãn²tụ³
a²ẽ¹nãu³a¹ ạu³txi³ ten³khaix1nxe³ju³tãn²tụ³
ã³na¹txai¹lxi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ yxo²ĩ²sain¹ju³tan¹te²kxa³yạn³tụ³
ĩ³ya²lut1ju³ta³nũ³a² yụh³lxin²nxa³sxã³
ã³si³tẽ³kxi²sain¹txai²li¹. 24 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu²
a²nũ²a² te³nah¹lxi¹: “Yụh³xai²na² ti¹ai²na²
yxau³na¹tãu³a² txa²ẽ¹na² wi¹la¹tãu³a²
a³lxi²sah³nha¹. Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² sa²yxo²ã³a¹kxan²ti³ ya³lu²ju³ta²
ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³kxai²nãn²tụ³
Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta³nũ³a²
yũ²nxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹: “Yụh³xai²na²
ti¹ai²na² yxau³na¹tãu³a² txa²ẽ¹na²
wi¹la¹tãu³la³ a³lxi²sa²nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²a¹ju³tan¹te²kxa³yạ³lhu²
su²lhã³sain¹kxan²ti³ yxo²ĩ²a¹ju³ta²
ã³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³kxai²nãn²tụ³
Txa²sa³wi³ha³lxi³sain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su²
Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta³nũ³a²
yũ³tu¹wi¹. 25 Nxe³ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xa²
yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxẽn³syah³lxin¹kxan²ti³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wxa²ka³tẹn³su²
yah³lxin¹ju³ta²kxai³ ã³tĩ¹kxi² kãin²
khãuh³lxa³txi³nyhah¹lxi¹ni² nxe³kxai²nãn²tụ³
wi¹lyah³lxi³hĩ³nxãn¹ji¹wi¹? Hai³txi³
wi¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹. 26 Nxe³ju³kxai³la¹
hĩ¹na² Txai²li² ĩ³yãu²lxi² Txa²wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³yãu²lxi² nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²tụ³
kxãn³nãu³a¹ wxã³na¹hĩ¹na² kãin²
wxi²kin³ti³ton³na¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³nu²kxai³
a²wxi²kin³ti³ton³ju³tain²txi³ oh³xan¹tũ³kạ³txai²na²
a²wxi²kin³ti³ton³ju³tain²txi³ Txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³tain²
nxe³nx2na³li¹. Jã¹nxe³hi¹na² ãu²li²to³txa²lxa¹tu¹wi¹.
27 Jã¹nxa¹ju³kxai³lu² a²ya³la³tụ³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³su²
nxe³jau³xai²na² yxau³son³na³li¹. Wxa²nũ³kạ³txe²
ĩ³nxai²na² ka³na³ki²nũ² ya³lu²yah³lxi³xa³ta³lxa¹
ju³tãi²na² ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³ã̃³lxi³jau³su²

28 Ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² hã²wxãn³txa³
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
a³la²ni²sxã³ Je³su²jah³la²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi²xi²nyha¹te³lhxã³ a³li³nũ²la²
wã³la³ka³txa² ka³la³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tụ³ta¹ a²sa³wi³ha³lxai²na²
Pe²jah³lo²su² ha²kxai³ Jo³ãu²ah³lo²su²
ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ nxe³sxã³
ã³sa²so¹sxã³ ai³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
29 Ã³sa²so¹sxã³ ai³nyhain¹ka³tụ³ta¹
Txa²wã¹sũ³na² e³kxain¹tãu³a² a²yen³nãu³a²
ye³ã̃³lxi³hi² a²wã²la²ka³lo³a² whãi²na¹
kãn² hãn³ni² nxe³ju³tan¹te²kxa³yạn³tụ³ti¹
kãin² ye³ha²te¹ta³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
30 A²nxe³tị¹kxai³lu² in³txa² ha¹li¹
kwẽn¹ta²kxai³ a²ta³lye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxin²txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te²a² Moi³se²ah³lo²su² ha²kxai³
E³li²ah³lo²su² ha²kxai³ nxe² ĩ³yĩ¹li²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
31 Jã¹nxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
ha³tẹt1ju³ta² ĩ³kĩ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tụ³ta¹ ĩ³ye³kxi²nyhain¹ka³tụ³ta¹
Je³su²jah³la²kxai³lu² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³wih¹tãu³a¹ ạn³txi³tũ³kạ³txa² hi³ka²
su²lhã³si¹hain¹ju³ta³nũ³su² ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³xai²na² kxã³nhxĩ¹nai³tã²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
32 A²nxe³yãn³txai²na¹ Pe²jah³la² sa²kxai³lu²
a²yạ³lxi³nũ³kạ³txai²na² sa²kxai³lu²
nxe³sxã³ hxi²tha³ai¹nha²kxai³ kãin²
ãu³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹nũ²la²
ĩ³tu¹lxi²nũ²la² Je³su²jah³lai²na² in³txai²na²
ĩ³ye³kxi²nyhain¹ju³ta² ĩ²i² sa²ha²tet1ju³ta²
ĩ²i² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Nxa²ha¹te¹
in³txai²li² a³li³te³lhxã³ nx2na³na¹
ai¹nhĩ¹na¹ Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lãi³.
Ti¹ai²li² ha³lo²a² wi¹khaix1sĩ¹na¹nhai¹.

Nxe³sĩ¹nha²kxai³ sxi²ha² nẽn³nha¹li¹ ka³na³ki² txo³na¹tu¹wi¹. Wxa²sxi²ha² txo³ni² Moi³se²ah³la² sxi²ha² txo³ni² E³li²ah³la² sxi²ha² txo³ni² nxe³nxa²lxa¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su² Pe²jah³lai²na² a²yxo²e³jau³su² kxan²ti³ a²si³yxau³tãu³khai³xa² ã³ne³to³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ e³kxi²tãu³a² o³sĩ̱³na² ã³tĩ̱¹kxain¹nũ²la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² on²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 35 Nxe³ain¹tãu³a² o³sĩ̱³nãn¹jau³xa² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Txa²ki³lha³lxai²la¹wi¹. Ĩ²sxã³ sa²so¹ai¹na¹hẽ³li¹. Ain³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² Je³su²jah³la² so¹lxi³ ĩ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxãn³txa³ a³la²ni²xi²tãu³a² a²ka³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ ju¹tai²na² a²nũ²a² ã̱³lxi²nũn³tũ̱³ka̱³txa² ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Wẽ³sa² we²txi²jau³su²

37 Nxa²ha¹te¹ a²ka³nxi²nũ²la² a²nũ²a² ka³lxa¹nũ̱³ka̱³txa² ne³khauh²xi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xai²na² in³txa² ka³na³ka³nat3sxã³ ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lãi³. Txa²wẽ³sa² sa²hau³ko³kxi²sa²sã²nhẽ³li¹. Nũ¹ta² we³ta¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³sxã³ a³lxi²khaix1sa³nhail.

39 Nxe³te²na² ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa² a̱n³txi³ ã³wih¹nũ²la² kãin² wxan¹si¹hi² nũ³kxũn³txã³nhe¹kxi²hi² nxe³to³hxai²na²hẽ³li¹. Jã¹nxe³na²li¹. Nxe³hĩ¹na² kãin² yxo²ka³sih¹xi²ha²kxai³ wa³su³txi³ a³li³ti³he¹xai¹nxa³hẽ³li¹. 40 Nxa²ha¹te¹ a³li³si¹hain¹jau³su² wxa²sa³wi³ha³lxa² win¹ta²te²lxi³ ĩ³ye³kxai¹na¹li¹. Yxãn¹ta¹ hxi²ka¹nai¹nxãn³su²li¹. Nxai¹nxa³ha²kxai³ sa²hau³ko³kxi²sa²sã²nhẽ³li¹. Nxe³ye¹nxa²ha¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ã³ne³tot3syah¹lxa³lxi¹. Yxo²ĩ²nxa³sxã³ wain³txa̱in³kxah²lxa³lxi¹, kan²txi³ yxau³kxi¹nx2ta¹kxan²ti³nu¹. Wẽ³sai²li² tẽ³sxã³ wxã³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxa²ha¹te¹ so¹sxã³ wxã³tãu³a² ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa² kãin² ã³nhe¹kxi²sxã³ wẽn³sa² sa²tã³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa² ĩ³kwa̱i²kxi¹nxa²ha¹te¹ wẽ³sai²li² we²txi²ta¹hxai²hẽ¹la². We²txi²nũ²la² a²wĩ³na² ũ³hũ¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 43 Nxe³jut3su² a²nũ²a²nãu³xa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na² nũ̱³kxũn³sxã³ o²la³kxain¹ju³ta² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ya³lu²kxi²ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³to³jau³su²

Ain¹nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tĩ̱³kxai³lu² Je³su²jah³la² ã³yxo²o³tũ¹nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

44 Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ain³kxi²khai¹nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹. A³nũ a³nãu³xai²na² ko¹ko¹xa²nãu³xai²na² hxi²ka² ã³yũ³so¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na² ne³wã²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

45 Nxe³to³ta¹ nxe³jau³jau¹xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa² tĩ̱²kxi²ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ a³la³kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ain¹kxan²ti³ yu̱h³lxain¹jau³su² jau³jau¹xai²na² ĩ³wã̱³txain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

A²nũ²a² kãin²txi³yxau³te²la³ ĩ³yau¹ũ³jau³su²

46 Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³ ĩ³ye³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ye³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹ki̱³nãu¹xai²na² ĩh¹jah¹lo²ta̱³ kãin²txi³yxau³jah¹lo²su²hĩ̱³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la². 47 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² a²sa³wj³ha³lxai²na² ẽ¹nãn¹jau³xai²li² a³la³kxl¹nxa²ha¹te¹ wẽn³su² tẽ³sxã³ ã³ka³lu³sa³wxe³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

48 Nxe³nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa²kxai³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²ka²sah¹lxi³wxi¹. A²nũ²a² Ih³te² ĩ³nxa² a³lxi³sa¹nha²kxai³ wẽ³sai²na² sa²hau³ko³tai¹nĩn¹kxai²nãn²tu̱³ Txai²na² hxi²nũ¹san¹kxa² yã¹nxe³hĩ̱³nx2na³li¹. Hxi²nũ¹san¹kxai²nãn²tu̱³ Sũ̱³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²su² te²a² hxi²nũ¹nain¹kxa² yã¹nxe³hĩ̱³nx2na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãn¹jau³xan²tu̱³ e³kxi²nhã¹jau³xan²tu̱³: “Txa²nũ̱³ka̱³txa² ĩ³kãin²txi³nha²sxã³ wa³to²hi²sain¹kxan²ti³ wi¹na³na¹.” Nxe²e³kxah¹lxin¹te² ĩ³nxãn²tu̱³ kãin²txi³ yxau³jah¹lo²su² hĩ̱³nxa¹lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Wxa²ya̱³lxah³lo²su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

49 Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu²ah³la²kxai³lu² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. A³lan²tai³tã² in³txa² ĩ²sĩ¹na¹hẽ³li¹. Nxe³jah¹la² wxi²ka¹nĩn¹ju³ta² ĩ³so¹nxain¹sxã³ ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa² a³li³si¹jau³su² ĩ³kwa³na³ai¹nhẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ ĩ³hi²txi²nxai¹nxa³ha²kxai³: “Hãi¹nxã¹txai¹nhẽ³li¹.” Nxe³si¹hain¹nha¹jau³su² kwa³na³ain¹sĩ¹na¹hẽ³li¹, wxa²sa³wi³ha³lxi³sxa³ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

50 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩ³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nũ²ai²li² wxa²ko̱¹ko̱¹sai¹nxa³kxai²nãn²tu̱³ wxa²ya̱²ya̱³lhxain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ĩ³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa³ma³ri³ta²na²thĩ³nãn¹te²su² te²a² Je³su²jah³la² e²nain¹jau³su²

51 Kxãn³ta³lon³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² ĩ³ka³la³si¹ja³kxa³nũ³su² yau³so³nhĩ¹na² ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³nxai³ti³wa³kxa² yau³son³nha²kxai³ nũ¹kan¹sxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
52 Nxe³ha²kxai³ Sa³ma²ri²a²thĩ³na² a²sxi²ha² ãu³xi²thĩ³nũ³a² sa²hau³kot3si¹jau³su² sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la². 53 Sa²si¹hã³nxa²ha¹te¹ ai³nũ²la² ã³wi¹hain¹nũ²la² thĩ¹na² sa²hau³ko³ki̱³te²sa¹ji¹xã¹. Ain¹tah¹lxa¹ yxau²xai³tũ³ka̱³txa² yxa̱ih¹ha²kxai³ ũn³txi³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ã³nxai³jah¹hẽ¹li¹. Je³su²jah³lai²na² wxãi²li² nxe³yah³lxi³ ĩ³nxai²na² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tĩh³na² ai³yah³lxi¹nha²kxai³ ten³nxa²lxi³nxa³nhai¹. Ain¹ya³ha²kxai³ aun³ta² wa̱³la² ĩ³xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
54 Ain¹nxa²ha¹te¹ Jo³ãu²ah³la²kxai³ Ti³a²kah³la²kxai³ nxe³sxã³ ĩ²ain¹tãu³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. E³li²ah³lu¹tai²na² yã¹nxe³sxã³ oh³xa² ha³nxe²a² sa²si¹hã³sĩ¹na¹kxai¹hã³kõũ³ Sa³ma³ri³tã²na² nũ̃³ka̱³txa² ũ³thũ²kxain¹nha¹jurã³ ten³nxa²sĩn¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
55 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ã³yxo²ko³tũ¹te³nah¹lxi¹:

— Nxex3jah³wxi¹. Ten³sa²nxa³nhai¹. Txa²wã³nxĩ¹na¹ju³ta² wi¹kõ³nh³yah³hxa³lxi¹. Ya³hxa³nha²kxai³ Txai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² su²lhã³te³lhxã³ wxã²nxa³ha²kxai³ yxãn¹ta¹ we²txi²si¹ja³kxa³nũ³a² so¹lxi³ wxã³na¹ha²kxai³ nxa¹hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
56 Nxe³ain¹jut3su² ã³nxai³sxã³ sĩ³na̱³xa² sxa³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³kxi²ju³ta² te³nain¹jau³su²

57 Ã³nxai³ain¹tãu³a² in³txa² wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Ha³lo²a² ĩ²li³je³na² ã³nxai³lin¹tãu³a² ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
58 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wai³a³lxa²si³ta³lã²tẽ¹nai²na² a²sxi²lho³tẽ³ha² yũ³te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ a̱i³kai²na² a²ye³sa² wet1sxã³ a²sxi²lho³ju³ta² yũ³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ain¹ta¹ a²nũ²a² oh³xa² wxã³jah¹lo²na¹xai²na² hai³txi³ ha³lo²a² kwa² sxa³na¹ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
59 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a̱³sa²nũn³te²a² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ã³si³tẽ³kxi¹sẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wĩ³na² ka³te̱n³su² hin¹tãu³a² yxau³kxi²nũ³na¹tu¹wi¹. Hã²wxãn³txa³ ya³lu²kxi²sãn²nũ²la² sa²nĩ̱³kxi²sã²na¹ka³tu̱³ ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
60 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxet3sã²lxi¹. A²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹txa³kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a² ya³lu²te²a² yã¹nxe²na³li¹. Nxe³te²na² sa²kxai³lu² wxa²ka³lxa¹te²su² te²a² ya³lu²kxai²nãn²tu̱³ sa²nĩ̱¹kxi²txai²li¹. Nxĩ¹nha²kxai³ wxãi²na² sa²kxai³lu² hãi¹nxe³sxã³ ã³si³tẽ³kxi¹sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
61 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a̱³sa²nũn³te²a² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Ã³si³tẽ³kxi²ti³ten³khaix1sa³nhai¹. Yxãn¹ta¹ ĩ³xi²sã²na¹ka³tu̱³ txa²ka³lxa¹ti³nãu³xa² ĩ³yxo²sai¹la³kxi²sã²na¹tu¹wi¹. Hã²wxãn³txa³ ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
62 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²nũ²ai²nãn²tu̱³ a²wa³ka³li³yu³khai³xa² ã³si³wxe³kxai²nãn²tu̱³ hã²wxãn³txa³ ã³na¹sxã³ ã³waix3kxai²nãn²tu̱³ nxe³te²a² he¹lain¹tãu³a² hau³xa² ka³lxa¹txi³ hai³ya̱³khin¹te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³kxe³hũ̃³nxe² ĩ³hit1sah²lxin¹kxai²nãn²tu̱³ nxe³yah³lxin¹ta¹ ã³na¹sxã³ ã³waix3sah²lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xai²na² hxi²kan¹txi³ a³la³kxah²lxan³tho³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

10

70 nxe³tũ̃³ka̱³txa² ũ³sa²si¹hã³jau³su²

1-3 Nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²kxai³lu² a²nũ²a² a̱³lxi³nũn³tũ̃³ka̱³txa² 70 nxe² ĩ³kaix1so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ye³jen¹na² sxi²yhen³na² ka³lxa¹txi³ ã³nxai³lha²the³ta¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ju³ta³nũ³su² ha²kxai³ ĩ³sa²ne³ka³ta¹hã³nha²sxã³ ũ³sa²si¹hã³nx2ta¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³si¹ja³kxa³nũ³su² ũ³sa²si¹hã³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³la¹ nũ¹a² ha¹li¹ sa²si¹hã³i² nũ¹a² ha¹li¹ sa²si¹hã³i² nũ¹a² ha¹li¹ sa²si¹hã³i² nũ¹a² ha¹li¹ sa²si¹hã³i² nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹ka³tu̱³ta¹ o³ve²a² wẽn³sa² yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Nxe³te²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² he¹lain¹tãu³a² hau³xa² ka³lxa¹txi³ ho³hai¹nha²kxai³ ĩ³so¹jĩ²te³lhxã³ ai¹nhĩ̱³nx2na³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ̃³nxe² ha³lo²a² ha³nxeh³lxi³ju³ta² ĩ³ha¹txi¹nx2ti³to³ha³ta²wi¹. Te²yã¹nxe³ju³ta² hai³sxa² yain³txa² sxa³ko³xa² wa²ni²lho¹kxi³tũ̃³ka̱³txa² yã¹xah³lxi¹lxi¹. A²nxe³ko³xai²na²

wi¹we¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wa²ni²lho²hxa³tain³lha³ ã³wa³kxẽn³ta² Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² sxi²jen³nãu³xa² ka³lxan¹ti³ha²kxai³ hxi²kan¹ti³ ai³lha²thet3thxa³jah²lxan³tho³li¹. Yah²lxa³nha²kxai³ a²wa³kxẽn³ta² Si³yxau³jah¹la² wi¹lĩ³ye³kxi²txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² ã³xa² hxi²nũn¹ta³kxi²si¹sain¹sĩn¹ja³kxa³nũ³su² ã³nũ²kxi²sxã³ ĩ³so¹ta²sĩ¹nhẽ³li¹.” Win¹ta²te²lxi³ nxe² ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³na¹ ain³ta³kxi¹jxah³lxi³hẽ¹li¹.

[4] Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wã²lẽn¹ta³ tẽ³yah³lxa³nha²kxai³ ha³te̱h³nxãn³nxẽn¹ta³ tẽ³yah³lxa³nha²kxai³ yu³wi²kxi²nha²ka³lo³la³ wẽ̱³no³kxa² tẽ³yah³lxa³nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Tĩh³na² ai³yah³lxin¹tãu³a² a²nũ²a² ne³khauh²hah³lxin¹kxãi²nãn²tu̱³ ĩ³ye³kxah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹sxã³ ã³yit1txa³sxã³ ã³wa²to¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.

[5] Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ sxi²ha² ã³wih¹yah³lxin¹tãu³a² ĩ³ye³kxah¹lxi³sã²nĩn¹te³nah¹lxi¹: “Sũ̱³na² hãun²ju³ta² ã³wxe³nũh¹nxa²lxi³ju³ta² ten³sa³nhai¹.”

[6] Yah³lxin¹ka³tu̱³ sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la² wi¹lhin¹ye¹nx2ti³kxai²nãn²tu̱³ Sũ̱³na² hãun²ju³ta² wi¹lã³wxe³nũ¹hain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la² wi¹lhi¹nxa³kxai²nãn²tu̱³ Sũ̱³na² hãun²ju³ta² ĩ³sa²si¹wha²nx2ti³tu¹wi¹.

[7] Wi¹lhin¹sxã³ ã³wih¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ hãi¹sxã³ yxau³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Sĩn³ka³lxa¹ti³ yxau²sa²thet3jah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Kwa²yain³txa² yũ³ain¹kxa² yai³ni² ĩ³na² nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Wa³kon³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³ yain³txa² kwa² ũ³hũ¹nx2tain¹tu¹wi¹.

[8] Jã¹nxe³sxã³ sxi²yhe³na² ã³wih¹yah³lxin¹tãu³a² wi¹lĩ³hen³txi¹nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ kwa²yain³txi³su² yain³jah¹lxi³hẽ¹li¹.

[9] Ĩ³ta³ka³txa² yũ³te²su² te²a² ĩ²ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ we²txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ain¹yah³lxin¹ka³tu̱³ ĩ³ye³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa² ye³jen¹na² yũ³nũh¹nx2ti³tu¹wi¹.”

[10] Yxãn¹ta¹ sxi²je³nai²nãn¹ta² wãn³txi³kxai³lu¹: “Wxãi²na² ten³nxa²lxi³sĩ¹nxa²ain¹ Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ wa²li³jah³lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.

[11] Ain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Kxĩh³nũ̱³xa² sxi²je³nãn¹ta² kxĩh³nũ̱³xa² txa²yu³ti³son¹tũ̱³xa² ti³yu³hen²ta³kxi²ye²sĩ¹nx2ta¹wi¹. Nxe³ye²sĩ¹nx2ta¹ kõ̱³nxe³ti³ kãi³syah¹lxin¹ju³ta² yũ³khaix1je¹nx2ti³ha¹li¹. Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo3ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa² ya̱u³son³na³li¹. Nxe³jau³su² wi¹kõ̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³nũ³a² ĩ³ye³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ja²nxe³ju³kxai³lu² kxãn³ton³tãu³a² Txa²wã¹sũ̱³nu²kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxẽn³su²tu¹wi¹. Nxe³tãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu² So³to²ma²thĩ³nu¹tai²nãn¹tũ̱³ kãin² ye³khãuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ nyhain¹je³na² wi¹lhin¹sxã³ ã³wih¹yah²lxan³je³nai²nãn¹tũ̱³ka̱³txa² ye³khãuh³lxa³ti³hi¹tain¹ju³ta³nũ³a² wa³to²ha² he¹tain¹tu¹wi¹.

Sxi²jen³nãu³a² en²tain¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

[13] Nxa²ha¹te¹ Ko²ra³sĩ²thĩ³na² Bet3sa³i²ta³thĩ³na² nxe³tũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² kõ̱³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi Kxã³nhxĩ¹nai³tãn¹thĩ³na² Ti²ro³thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txai³tã² Si³tõ²thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txai³tã² nxe³sxã³ kõ̱³nxe³thin¹khai¹nxai¹nha²kxai³ ya³lu²hxa³nain¹ta¹hxai²t Yxãn¹ta¹ kxai¹wã³nxĩn¹sxã³ kãi³ũh¹nx2ta¹ju³ta² ĩ²ain¹ke³la³te²kxai³ a²kõ̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³tu¹tai²na² ã³na¹sxã³ ã³yxo²o³tũ¹sai¹nhĩ̱³nx2na³li¹. Wã²la² sa²kẽ³nã²ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²sxã³ ha³nxe²a² wã²nhxan³tũ̱³xa² ã³wxe³sãn²sxã³ ã³yxo²o³tũ¹sai¹nhĩ̱³nx2na³li¹.

[14] Nxe³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³ yan¹nãu³a¹ txa²wã¹o²la³kxi²ki̱³kxa² yo³ha² Sũ̱³na² ũ³yho³hi²nẽ³tãu³a¹ Ti²ro³thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txai³tã² Si³tõ²thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txai³tã² nxe³sxã³ kõ̱³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yo³ha² kãi²nxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹ kõ̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² ã²la² kãi²non³tu¹wi¹.

[15] Nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ũ²thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txe² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu¹: “Oh³nãn¹ko³nãu³a² Sũ̱³na² ha³lo²a²nãu³a² ka³la³sxã³ ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹.” Nxĩn¹jau³su² yxãn¹ta¹ yu̱h³xan¹ko³nãu³a² ha³nxe² i̱³ko³nãu³a² sa²yu̱³lho̱t1tin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[16] Nxa²ha¹te¹ 70 nxe³tũ̱³ka̱³txa² ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ai³lah³lxin¹tãu³a² wxa²wãn³txa² ain³kxi¹nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wãn³txa² ain³kxi²sain¹nũn³na³li¹. Yxãn¹ta¹ wxa²wãn³txa² sa²yxo²ã³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sain¹nũn³na³li¹. Pa²yã¹ Nxe³sxã³ Txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sain¹kxai²nãn²tu̱³ sa²si¹hã³sain¹jah¹la² sa²yxo²ã³ain¹nũn³na³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

70 nxe³tũ̱³ka̱³txai²li² a²wa̱³lxain¹jau³su²

[17] Nxa²ha¹te¹ kxãn³nãu³a² aun³txa² wã³lxin¹tãu³a² kãin²ka³lih³lhe¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Kõ̱³nxe³te²a² yã³sta³txa² a³li³ain¹si¹nha¹jau³su² kwa³na³ain¹sĩ¹na¹hẽ³li¹. Sa²hi²kat1sah²nhĩ¹nha²kxai³

yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²wet1sain¹sĩ¹na²hẽ³li¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lũ¹:

— Ha³lai³xa² wa³su³txi³ ĩ³wa³tu³ki̱³kxa²
yã¹nxe³sxã³ Sa³ta³na²jah¹la² sa²hi²kat1txa³kxe³su²
oh³nãu³a² wa³su³txi³ a³hi²sxã³ wa²ka³nxe²
wxã²na³li¹. 19 Nxe³yãn¹ta¹ ne³ka²a³sah¹lxi³sã²lxi³
Wã³nxĩn¹na¹ju³ta² ũ³hũ¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ txih³xa² ĩ³nxa²lxi³kxan²ti³
sxe³sxe³kxa² ũh³nxa²lxi³kxan²ti³
ũh³hĩ¹to³txa²lxi³xa³lho³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
Sa³ta³na²jah¹la² nũ³kxũn³kxan²ti³
hxi²kan¹txi³ wa³ka³to³txa²lxi³xa³lho³li¹.
20 Nxe³ju³tai²li² wi¹na³li¹. Yxãn¹ta¹
wxa²ĩ³lxai²li² oh³nãu³a² nũ¹ka³na¹
Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxa²
ũ³wha²li¹la³kxi²sa²tẽ³ju³ta² ã²la² wi¹lhĩ̱³nx2na³li¹
Nxe³jut3su² ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² wi¹lxo³kxi²jau³su²

21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³la¹
Sũ̱³na² Yãu³ka³txa² ka³lih³si¹ha²kxai³
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ̱³na²
ne³nxe³na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wĩ³nãi³. Oh³xan¹thĩ³na² whãi²na¹
yuh³xan¹thĩ³na² whãi²na¹ A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Nxĩn¹sxã³
ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nãu³xa²
a³la³kxi²khai¹nxe³te²nãu³xa² nxe³sxã³
wa³ka³la² kãi³in¹ju³tai²na¹ wãn³txa²
ĩ³tih³nxĩn¹jau³xai²na¹ ĩ³yau¹ũ³hain¹nxã³nhẽ³li¹
Yxãn¹ta¹ a²hoh³lxi³sxa³te²nãu³xa¹
wxa²wãn³txai²na² ĩ³yau¹ũ³hai¹nĩ¹nhẽ³li¹.
Nxai¹nĩ¹nha²kxai³ sa²nẽn¹kxi¹nxa²ha¹wi¹.
Wã²nxũ̱h¹lxi³sxã³ nxe²kãi³ĩ¹nhẽ³li¹.
Nxe³jau³su² Je³su²jah³lo²kxai³lu² Sũ̱³na²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ãh¹
ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wĩ³na²
ũ³hũ¹sa³na²hẽ³li¹. Txa²wĩ³na² so¹lxi³
a²ki³lha³lxa²na¹xai²na² ĩ²sa²jah¹lai²la¹wi¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wĩ³na² ĩ²te²la³
yũ²nxa³wi¹. Txai²na² a²ki³lha³lxa²na¹xai²na²
so¹lxi³ ĩ²jah¹lo²sa¹wi¹. Te²yã¹nxũn³sxã³:
“A²nũ²a² ã̃³xai²na² Txa²wĩ³na² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹tũ¹xã̃¹”
Nxa¹kxai²nãn²tu̱³ nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² Wĩ³na² ĩ²jah¹lo²su² nũ³nhĩ̱³nx2na³li¹.
Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³ a²sa³wi³ha³lxa²
hxi²ka² hxan³sxã³ ãh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³sxã³
nxe³tũ̱³ka̱³txa² nũ¹hĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3jah³lxi³sa²lxi¹. Ju¹tai²li²
ĩ²ah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lhin¹yah³lxi¹lxi¹.
Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³ tũ̱³ka̱³txu¹tai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ I³sa³e² nũ̱³ka̱³txa²
a²wa³kxẽn³nai³tã² a²yxo²ha³kxa¹ ju¹ta²
ĩ²ti³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
wãn³txa² ain³kxah²lxin¹jau³xa² ain³kxi²ti³te³nain¹ta¹hxai²
Nxe³ain¹te²ji¹xã¹. Ain¹tah¹lxa¹
nxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³
ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lhin¹yah³lxi¹lxi¹.
Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².

A²wa̱³kxa² yxau³nũ¹su²te²na² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

25 Nxa²ha¹te¹ ha³te̱h³nxã³nxa²
a²hoh³lxi³su² jah¹la² ã³tĩ̱³nũ²la²
ĩ³ye³ta³lxai¹kxi²ye³si¹jau³su² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lãi³. Ã¹te²ta̱³
wi¹ju³ta³la³ kãi³a¹ke³la³te²kxai³ ka³te̱³na²
wi¹tãu³la³ so¹kxi²hĩ̱³na¹te²la¹xã³?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
ĩh¹nxe³te²la¹xã³? Ĩh¹nxet3sxã³
ĩ³yau¹ũ³nxa²te³la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã̃n³sxu²
te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³kah³la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³kah³lai²na²
a³lxi¹tai¹nhẽ³li¹. Wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
whãi²na¹ a³lxi¹tai¹nhẽ³li¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² yxo²kwa̱i³nha²kxai³ nũ³kxũn³txi³
sa²yxo²we¹tha²kxai³ wi¹lain³kxi²nha²ha²kxai³
nxe³txai¹nhẽ³li¹. Te²yã¹nxũn³sxã³
a²nũ²a² a²wã̱³kxa² yxau³nũ¹nx2ti³te²na²
a³lxi²nha²kxa² yã¹nxe² a³lxi²txai¹nũn³nhẽ¹li¹.”
Jau³jau¹xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jah¹la²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wain³txi³ e³i¹lxi¹. Jau³jau¹xai²na²
hãi¹nxe³ti³xa¹ sa²yxo²wet1hxa³tin¹kxai²nãn²tu̱³
ka³te̱³na² wi¹tãu³la³ yũ¹nxa²tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ jah¹la²kxai³ wi¹lhin¹ye²nha²kxe³su²
wã²nã̃³ũ¹sain¹sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
Nxe³ha²kxai³ ĩh¹te²la³ta̱³ a²wa̱³kxa²
yxau³nũ¹sa²te²la³hĩ̱³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sa²sa²lxi¹. A²nũ²a² ai³nũ²nhai¹.
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³nũ²la² Je³ri³ko²thĩ³nãn¹tĩh³na²
sa²ka³la³hi²nũ²nhai¹. Nxe³sxã³ a³li³sxã³
si³ka³la³hi²tãu³a² kuh³lxa³thin¹tũ̱³ka̱³txa²

ne³khauh²hain¹nũ²la² ĩ³su²lhxã³ ĩ³yĩx1to³tai¹nha²kxai³
a²wã²la² kãi³kxai¹nha²kxai³ ain¹ka³tu̱³
ã³ain¹nũ²nhai¹. Ĩ³ya²lu¹te³lhxã³
ai¹nha²kxai³ ã³ain¹nũ²nhai¹. 31 Nxa²ha¹te¹
ye³jen¹na² a²nũ²ai²na² Sũ̱³na² yen³nãu³a²
ã³ye³yxo²nũ¹nyhain¹jah¹la² ã³si³hẽ²kxi²nũ²nhai¹.
Ã³si³hẽ²kxi²tãu³a² sun²ta³kxi²sã³ain¹jah¹lai²li²
ĩ²nũ²nhai¹. Ĩ²ka³tu̱³ta¹ tĩh³na²
ya¹nãn²tĩh³na² ã³ni²lhxã³ si³ka³la³hi²nũ²nhai¹.
32 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nũn³tãu³a² Le³vi²a²
nũ̱³ka̱³txi³sa²jah¹la² a²jã¹nxe² ã³si³hẽ²kxi²nyhain¹nũ²nhai¹.
Ai¹nha²kxai³ ĩ²ain¹sãn²sxã³ tĩh³na²
ne³ha³ti³hi²nãn¹tĩh³na² ã³ni²lhxã³
si³ka³la³hi²nũ²nhai¹. 33 Nxa²ha¹te¹
Sa³ma²ri²a²ko³xan¹jah¹la² a²jã¹nxe²
ã³si³hẽ²kxi²nyhain¹nũ²nhai¹. Nxe³te²a²kxai³luã³wxe²na³li¹. Ã³nhi²nũ¹sa²si¹hai¹nĩn¹jau³su²
ĩ²ain¹te³na¹ ĩ³yan³ta³kxain¹nũ²nhai¹.
34 Ã³tĩ̱³ain¹nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la²
o²lyau³xa² yũ³ha²kxai³ vĩn²yau³xa²
yũ³ha²kxai³ nxe³sxã³ ĩ²su²lain¹je³na²
wxa²to̱¹lain¹nũ²nhai¹. Nxe³sãn²nũ²la²
sa²tai³kxain¹nũ²la² hã²wxãn³txa³
a²ka³fa¹la³ khai³xa² tẽ³nũ²la² so¹sxã³
ũ³ka³ti³wxẽ³kxi²nũ²la² ã³sa²so¹xi²nũ²nhai¹.
Ã³sa²so¹xi²nũ²la² sxa³sxãu³xi²thĩ³na²
ai³sxã³ ũ³ha̱¹nũ²nhai¹. Nxe³thĩ³nãn¹ta²
wa³kxẽ³na² wi¹la³ ĩ²nũ²nhai¹. 35 Ã¹ka³nxa³ha²ta³a²
thĩ¹nai²na² a²wa³kxẽn³yah³la² e³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Wi¹la³ hau³ko³txai¹nhẽ³li¹. Ã³wa̱³li²na¹tãu³a²
ũ³yho³hi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Hĩ¹na² ki³ha¹li¹
ũ³yho³hi¹nxa²ha¹ka³tu̱³ kxãn³nãu³a²
wã³kon³kxai²nãn²tu̱³ jã¹nxe² ũ³yho³hi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
Ain¹nũ²nhai¹. Je³su²jah³la²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Jã¹nxe³jau³kxai³la¹:

— Nxe³jau³xai²li² in³txa² ha¹li¹
ka³na³ki² te²a² ĩh¹te²la³ta̱³ ĩ³ton³jah¹la²
a²wa̱³kxa² yxau³nũ¹sa²te²la³ hĩ̱³te²la¹xã³?
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²li² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ĩ³yan³ta³kxain¹jah¹la² a²wa̱³kxa²
yxau³nũ¹sa²te²hũ̱³jah¹lai²lxã²na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxũ²la² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³kxai²nãn²tu̱³ jah¹la² kãi³kxi²nũx1
jã¹nxe² a²nũ²a² ã̱³xa² kãi³ũh¹txai¹nhẽ³li¹.
Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

Mar²ta³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² ai³sxã³ ĩ²jau³su²

38 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
nxe³ain¹sxã³ aun³tain¹nũ²la² sxi²je³na²
wxa²li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wxa²li³ain¹nxa²ha¹te¹
Mar²ta³ka³lxa² sxi²je³nãn¹ta¹ka³lxu³su²
ha¹kxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²sxi²ha² ã³wi²kxi²sxã³ ĩ³yain³ya³sah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹.
Nxe³nyhain¹nxa²ha¹te¹ ã³wi²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

39-40 A²nxe³ta¹ka³lxa² a²ha³lĩn³ta³ka³lxa²
Ma³ri²a³ka³lxu³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ã³wih¹kxan²ta²
Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na²
a²ne³kxai³tãu³a² ã³wxe³nũ²la² a²wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ain³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Mar²ta³ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
a²wa³ka³li³yu³ta² hxi²ye¹ta³lxi³nha²sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²ha³lĩ³ta²
wa³ka³li³yu³ta² a̱³nũ²la² hãi¹sxã³
ã³wxe²na³li¹. Ã³nhi²nũ¹sa²si¹hai¹nĩn¹jau³su²
ĩ³ye³kxi¹tai¹lxi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Mar²ta³ka³lxãi³. Ĩ²sã³ni¹. Wxa²wa³ka³lxi³yu³ta²
kãin² hxi²waun³ta³txi²nha²khaix1nĩ¹nxi¹.

42 Nxe³ai¹nĩn¹ta¹ yu³ka³na³ka³na³ju³ta²
on³na³ni¹. Nxe³ju³ta² Ma³ri²a³ka³lxa²
ĩ²sxã³ sa²so¹na²ni¹. Txa²wãn³txa²
ain³kxi²sa³na²ni¹. Ju¹tai²na² ã²la²
wi¹na³ni¹. Sa²sai¹kxin²nxa³lho³ni¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

11

Sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²ki̱³jau³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹nãu³a² Je³su²jah³la²kxai³lu²
Txa²wã̱¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²te³lhxã³ a³li³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ha²wxãn³txa³ ĩ³ye³kxi²ta³lun²nxa²ha¹te¹
a²sa³wi³sa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã²
a²yxo²wãn³txa² a²sa³wi³ha³lxi³khai³xa²
ĩ³ye³kxain¹sĩn¹ta¹hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ̱³nai²li²
wain³txi³ ĩ³ye³kxi²jau³xa² ĩ³yau¹ũ³nyhain¹sĩn¹ta¹hẽ¹li¹.
Nxe³jãx1jau³xa² ĩ³yau¹ũ³sa²nhĩn¹ju³ta²
ten³sa²nũn³sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. “Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³ye³kxi²ti³ten³sa³nha¹.” Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
nxe² e³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹:
“Txa²wã¹wĩ³nãi³. Wi¹lhin¹sxã³
sa²nẽn¹kxi² kãin²no³txa²ju³ta²
ten³sah²sĩn¹nhai¹. Wa³su³txi³
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²ju³ta³nũ³su²
ten³sa²sĩn¹nhai¹.

3 Yain³txa² hãi¹nxe² ũ³hũ¹sa²nhĩn¹tu¹xai³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
4 A²nũ²a² a̱³xai²na² ko̱³nxe³ti³ kãi³ũ¹sain¹sĩn¹kxai²nãn²tu̱³
ne³wã²na³ũ¹hain¹sĩ¹na¹wi¹.
Nxe³ain¹sĩ¹na¹kxa² yã¹nxe³sxã³
ko̱³nxe³ti³ kãi³ũh¹nxa²sĩ¹na¹ju³ta²
ne³wã²na³ũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ha³lo²a²

kǫ³nxe³ti³ kãi³si¹sĩ¹na¹ju³ta³nũ³a²
ã³sa²so¹sa²sĩn¹txa³hẽ¹li¹.”
Nxe³jau³xa² he³la³kxa² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

5-6 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:
— Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. Ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xa²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. A²nũ²a²
sxi²lho³jah¹lo²su² nũ²nhai¹. A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² kã³nxah³ta³wi³ta² sxi²ha²
a³li³nũ²la² a²yą̃³lxa² sxi²ha² ai³sxã³
ã³tĩ³nũ²la² ĩ³kaix1so¹sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Nxex3sa²lxi¹. Yain³ta³nũ³xa² so¹kxi¹nx2te³lhxã³
wxã³na¹wi¹. Txa²wã³tą̃³ah³la² sxi²ha²
u²lxi³thĩ³na² ĩ²sa²te³lhxã³ wxã³na²li¹.
Yxãn¹ta¹ yain³ti³la³ yũ³sa²nxa³ha²kxai³
ãu²li²sa³hẽ²li¹. Nxe³sa²ju³tan¹te²kxa³yą̃³lhu²
yain³txi³nũ³xa² nũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹
ũ³hũ¹sẽ¹li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

7 Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la²
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Ṵ³lha³nhai¹.
Txa²wẽ³ha³lxa² ãu³xa³kxi²sa³nhai¹.
Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.”
Nxe³nũ²nhai¹.

8 Nxe³jut3su² ne³ke³la³te²kxai³
ĩh¹nxe³tai¹nhĩn³te³ji¹wi¹? Ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹.
Ain³kxi²nha¹jxah³lxi³hẽ¹li¹. Yą̃³li³nyha¹ha²kxai³
ṵ³kxan²ti³nũ¹ ĩ³ye³ye³kxi²nyha¹ha²kxai³
yain³txa² te³nain¹tũ³xai²li² ũ³hũ¹ai¹nhĩ³nx2na³li¹.
9 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³wą̃³jah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³ yen³kxa²
wi¹kxa² ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³
yen³kxa² ã³ten³yah³lxin¹ju³ta² ã³ya³jah³lxin¹tu¹wi¹.
Te²yã¹nxũn³sxã³ sxi²ha² a²yxo²a²
ĩ³yxo²to¹tot1jah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³
sa²yxo²than²yex1tain¹tu¹wi¹. 10 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³
Sũ³na² ĩ³wą̃³jah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³
nxe³yah³lxi³te² ĩ³nxãn²tṵ³ a²wi¹ju³ta²
ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Yen³kxa² ã³ten³yah³lxi³te²
ĩ³nxãn²tṵ³ a³ya³ti²yah³lxin¹tu¹wi¹.
Sxi²ha² ĩ³yxo²to¹to¹jah³lxin¹te² ĩ³nxãn²tṵ³
sa²yxo²than²ye¹nx2ti³tu¹wi¹. 11 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu²
wxa²wẽ³sai²li² yain³tũ³xa² ĩ³wą̃³txi³nx2ti³kxai²nãn²tṵ³
tah³lxa³kxa² ũ³hũ¹yah³lxi³hĩ³nhãn¹te²la¹xã³?
Te²yã¹nxe³sxã³ ą̃i³na² ĩ³wą̃³txi³nx2ti³kxai²nãn²tṵ³
txi³hxa² ũ³hũ¹yah³lxi³hĩ³nhãn¹te²la¹xã³?
12 Te²yã¹nxũn³sxã³ ą̃i³ka³nãu³xa²
ĩ³wą̃³txi¹nx2ti³kxai²nãn²tṵ³ sxe³sxe³kxa²
ũ³hũ¹yah³lxi³hĩ³nhãn¹te²la¹xã³? 13 Ti³he¹nxa³wi¹.
Kǫ³nxe³ti³hin¹yah³lxin¹kxan²ti³ yen³kxa²
wi¹te²a² so¹lxi³ wxa²wẽ³ha³lxa²
ũ³hũ¹ain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Te²yã¹nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Oh³nãn¹jah¹la²
sa²kxai³lu² ĩ³wą̃³txi³yah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³
Sũ³na² Yãu³ka³txi³khai³xa² ũ³sa²si¹hã³nx2ti³tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Bel³se³bu²ah³la² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

14 Hã²wxãn³txa³ a²nũ²ai²na² kǫ³nxe³te²a²
yãu³ka³txa² nxũ²kwą̃i³yxau³te²a²
ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li²
hxi²kan¹txi³ e³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
a²kǫ³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nũ³kwą̃i³wi²sxa³te²a²
yxo²xũn³txi³ a³li³si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³yą̃³lhu² wa³su³txi³
ã³li³ha²kxai³ we²txi³ha²kxai³ wi¹le³xi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jut3su² a²nũ²a²nãu³xa² on²txain¹sxã³
ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ³na² kãin²khaix1nx2na³li¹.
Ka³lih³khaix1sa²sĩ¹nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Nxe³to³ta¹ a²nũ²a² yxo²ĩ³ai¹nxa³tũ³ką̃³txa²
e³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²li² Bel³se³bu²ah³la² a²ta³a²
hxi²kan¹txi³su² te²a² a²sa³wi³sai²la¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹ti³hi¹txai¹nha²kxai³
kǫ³nxe³te²a² yãu³ka³txa² a³li³si¹jau³su²
kwa³na³in²tai¹. Txa²wã¹sũ³nu²su²
ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ą̃³xai²na²
ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kǫ³nxe³ti³hi¹nain¹jau³su²
ĩ³ye³kxi²sai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ye³kxi²sxã³
ĩ³wą̃³txain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ³na² ya²la³tṵ³ ĩ³hxi²ka¹txain¹kxai²nãn²tṵ³
oh³nãu³a² wã³nxĩn¹sxã³ kãi³ju³ta²
wã²na³ũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² te²kxai³lu²
a²ẽ¹nãn¹jau³xa² wi¹kǫ³nha²ha²kxai³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. A²nũ²a²nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² wã²nxũh¹lxi³sxã³ ã³nhe¹kxi²nyhu¹ain¹kxai²nãn
ya³lu²kxa²hxa³kxi²nyhain¹te²ju²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ sxi²ha² a²yu³tai²na²
ã³nhai²ta³lxi²sxã³ yxau³ain¹kxai²nãn²tṵ³
kan²txi³ yxau²sa²tẽ³ai¹nxa³lho³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ Sa³ta³na²jah¹la²
nũ²ką̃txa² he¹kxi²nyhu¹ain¹kxai²nãn²tṵ³
ã³nhai²ta³lxi³hain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yą̃³lhu²
nũ³kxũn³yai¹nxa³ha²kxai³ wa³su³txi³
hxa³nain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³yah³lxin¹jau³kxai³lu¹:
“Jah¹la² Bel³se³bu²ah³la² a²sa³wit3su²
ha²kxai³ ĩ³wã³nxĩn¹txi³nĩn²tai¹. Nxe³ha²kxai³
kǫ³nxe³te²a² yãu³ka³txa² a³li³si¹jau³su²
wxi²kan¹sxã³ kwa³na³in²tai¹.” Nxe²
ĩ³ye³lah³lxĩ¹nhẽ²li¹. 19 Nxe³ha²kxai³
wxa²wãn³txa² e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
“Je³su²jah³lai²li² Bel³se³bu²ah³la²

sa³wi³sai²la¹wi¹.” Yah³lxin¹jau³su²
yxãn¹ta¹ wxa²nũ³ka̱³txe² ĩ³nxai²na²
wxa²wẽ³ha³lxa² kãi³yah³lxin¹kxa² yã¹nxe²
kãin³ain¹nũ³na³li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³
wxa²nũ³ka̱³txai²na² ĩh¹te²la³ta̱³ sa³wi³ha³lxin³ta̱³
hĩ̱³te²la¹xã³? 20 Yxãn¹tah¹lxa¹ Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³txa² Te²hi²sen³su² ĩ³hxi²kat1sa³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ ko̱³nxe³te² yãu³ka³txa²
nxũ²kwa̱i³li³si¹jau³su² ĩ³ye³kxi²na¹wi¹.
Nxe³na¹kxe³su² ya²la³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²su²
ye²te²sa¹wi¹.

21 Te²yã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² nũ³kxũn³te²a²
sxi²ha² wi¹lhau³ko³kxai²nãn²tu̱³ a²yen³kxa²
a²yxo²ha³kxa¹ wi¹yxau³te²ju²hẽ³li¹.
22 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ã²la² nũ³kxũn³te²a²
wxã³sxã³ he¹li³nũ²la² ĩ³sun²txi³nyhain¹kxai²nãn²tu̱³
hu³kxi³su² he¹kxi²nyhain¹ta³ka³tai²na²
yxo²ĩ²nyhain¹ka³txan²tu̱³ i³sxã³ sa²ni²lho¹kxi²
a²yen³kxa² sa²so¹kxi²nxain¹ka³tu̱³ tẽ³sxã³
ĩ³xain¹tu¹wi¹.

23 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² ã³ya̱³lxi²sai¹nxa³kxai²nãn²tu̱³
txa²ko̱¹ko̱¹sain¹na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
o³ve²a² yã¹nxe² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³ya³sai¹nxa³kxai²nãn²tu̱³
ha³te̱n¹txain¹tu¹wi¹.

Ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa² wa̱³li²jau³su²

24 Te²yã¹nxe³ju³kxai²lu² ko̱³nxe³te²a²
yãu³ka³txa² a²nũ²a² nxũ²kwa̱i³li³kxai²nãn²tu̱³
ha³lo²ai²na² ĩ̱³yau³la³ yũ²nxa³ko³xai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³ye¹nxi²te³lhxã³ ai³lha²thet3tin²tai¹.
Nxe³to³ta¹ hxi²kan¹txi³ ĩ³ye¹nxi²xa³kxai²nãn²tu̱³
ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹: “Txa²sxi²ha²
a³li³a¹thĩ³nai³tã² ã³wa̱³li²na¹tũ¹xã¹.”
Ain¹jau³su² ha²kxai³ ã³wa̱³lin²tai¹.
25 Ã³wa̱³li²tãu³a² a²nũ²ẽ¹nai³ta³lxi³
a²nũ²yũ²nxa³ha²kxai³ wi¹we¹txi³ha²kxai³
wi¹lhau³ko³nha²kxai³ nxe³ye²tin²tai¹.
26 Nxe³ye²kxe³su² ha³lo²a² ai³lxi²nĩn²tai¹.
Ai³lxi²ka³tu̱³ ko̱³nxe³te² yãu³ka³txi³nãu³xa²
ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³te²nãu³xa²
ko̱³nxe³ti³khaix1 wa³to³hain¹te²nãu³xa²
ĩ³ha¹txin²txai¹nĩn²tai¹. Nxe³te²nãu³xa²
sa²so¹sxã³ ã³wa̱³li²xi²sa²tẽ³in²tai¹.
Nxe³ju³tai²kxai³lu² in³txa² ẽ¹nãu³a²
ko̱³nxe³ti³ ã³wa²to²hin²tai¹. Nxe³ye²nx2ta¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Wi¹lhin¹sa²tẽ³nẽ³jau³su²

27 Nxe³ta³lun²nũ²la² txu¹ha² ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Wxa²hã³ka³na²
wẽh³ni³nxa²sxã³ kũh¹txa²sxã³ we¹txa²ta¹ka³lxa²
ka³lih³khaix1ta¹ka³lxi³su² na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai²na²
— Wain³na³ni¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²ai²li²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³
sa²yxo²we¹kxai²nãn²tu̱³ nxe³te²a² ã²la²
kãin² ka³lih³hain¹na³ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² wã³nxĩn¹ju³ta² ĩ²ti³te³nain¹jau³su²

29 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² a²nũ²a²
ã³wxã³wxã³ai¹nha²kxai³ ka³lxa¹txi³
ã³nũ¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ko̱³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹.
Sũ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jau³su² jau³xa²
ten³ti³he¹yxah³lxa³lxi¹. Yah²lxa³nha²kxai³
Sũ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²kxe³su² wã³nxĩn¹sxã³
kãi³a¹ju³ta³la³ ĩ³ye³kxi²sah¹lxi¹nhẽ³li¹.
Nxe³yãn¹ta¹ hĩ¹na¹ wã³nxĩ¹na¹ju³ta³la³
wã²nã³ũ¹nx2ti³nxa³lho³li¹. Wãn³txa²
wã²nã³ũ¹nx2ta¹jau³xa² tĩ³yau³xu¹tai²na²
so¹lxi³ ĩ³yũ¹yah³lxin¹tu¹wi¹. 30 Nxe³jau³xu¹tai²na²sa¹.
Jo²na³jah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹
ka³na³ki¹ a³la²ni²tãu³a² a̱i³na² a²ẽ¹nai²na²
ka³te̱n³su² sxa³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Hã²wxãn³txa³ a³li³sa²sai¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txai²na²
sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na²
sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²tãu³a¹
kxĩh³nxẽ¹na² ya³lu²sxã³ sxa³na¹tu¹wi¹.
Hã²wxãn³txa³ ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹.
Nxe³ju³tai²na¹ Sũ³na² sa²si¹hã³sa²ju³ta²
e³lxah²lxi³ ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹. 31 Jã¹nxe³jut3su²
kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Se²ba³thĩ³na²
a²wa³kxẽn³na¹ka³lxu¹tai²na² sa²kxai³lu²
Sa³lo³mãu²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²
a²hoh³lxi³khaix1nxe³jau³xa² ain³kxi²te³lhxã³
u²lan¹thĩ³na² a³li³sxã³ wxã³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
A²nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² yan¹nãu³a¹
Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
kãi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³ti³kxe³su²
nxe³ti³xa¹ ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹.
Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Sa³lo³mãu²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² wi¹lain³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ Txai²na² sa²kxai³lu² Sa³lo³mãu²ah³la²
ĩ³kãin²wa³to²hi²na¹jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³sa³kxan²ti³nũ¹
Txa²wãn³txa² ain³kxi²ti³ten³nxa²lxa³lxi¹.
32 Te²yã¹nxe³jut3su² yan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²
sa²kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
kãi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³txi²kxe³su²
nxe³ti³xa¹ Ni³ni³ve²thĩ³nãn¹ta² nũ³ka̱³txu¹tai²na²
nxe³te²hi²sen³kxai³lu² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li¹nx2tain¹tu¹wi¹. A²nxe³te²nãu³xu¹tai²na²
sa²kxai³lu² Jo²na³jah³lu¹tai²na² wãn³txa²
ain³kxai¹nha²kxai³ ko̱³nxe³thi¹nain¹ju³tu¹tai²na²
ã³na¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Jo²na³jah¹la²
hxi²kan¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ kãin²wa³to²hi²jah¹lo²sa¹wi¹.

Nxe³sa³kxan²ti³nũ¹ Txa²wãn³txa² sa²yxo²wet1sah²lxa³lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹nũ²a² sa²kxĩ³kxi²nẽ³jau³su²

33 Nxe³ha²kxai³lu¹ yau³xã³xa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²ai²li² lã³pi³ãu²tẽ³na² tẽ³sxã³ ũ³thũ²kxi²sa²no¹ki³sxa³ha²kxai³ kwa³ta³lẽ³na² ũ³tĩ¹kxi²wxe³ki³sxa³ha²kxai³ nxe³kxi³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ kĩ³txi³ ũ³kũt1tũ²la² sxi²hẽ¹na² yxo²ha³kxa¹ wi¹sa²kĩx3te²ju²hẽ³li¹. A²nũ²a² ye³khe¹txi³ ã³wi¹hai¹nhĩ³nx2na³li¹.

34-36 Txa²wã¹ye³nai²li² ye³wi¹kxai²nãn²tu³ txa²wã¹nũ²a² whãi²na¹ wi¹lo²la³kxi²nha²ki³te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ ye³wi¹lxa³kxai²nãn²tu³ txa²wã¹nũ²a² whãi²na¹ hai³txi³ wi¹lo²la³kxi²nha²te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³jut3su² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lxa³kxai²nãn²tu³ wi¹kãi³sxã³ yxau²xai³ki³sxa³wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na² ĩ³yau¹ũ³nẽ³jau³su²

37 Ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² fa³ri³se²a² in³jah³la² ã³tĩ³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²sxi²ha² ã³wih¹sxã³ ĩ³yain³kxi²sẽ¹li¹. Nxai¹nha²kxai³ ã³wi¹hain¹nũ²la² ã³wxe³ain¹ta¹ãxai¹ne²la² Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² hxi²khai²lxi²sã²nxa³sxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Ã³wxe³ka³tu³ta¹ fa³ri³se²ah³la²kxai³ ju¹ta² ĩ²nũ²la² o²nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². 39 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²kxai³lu² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sa²sa²lxi¹. Wi¹lhin¹ki³lxot3jah³lxi¹kxo³nhxai¹nxa³ha²kxai³ sa²ka³nex3tai¹nha²kxai³ Yxãn¹ta¹ ko³nxe³ton³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹. Ka³ne²kxẽn³su² ta³nxa² pra²ta²ka³lo³su² ta³nxa² a²tai²na¹ wxa²hi³la³kxi²sxã³ wxa²hxan³kxa³txi³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² a²nũ²a² yen³kxa² kãi³kxi²nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² yũ³ha²kxai³ ko³nxe³ti³hin¹ju³ta² kãin² yũ³ha²kxai³ nxe³kxa² yã¹yxah³lxi¹lxi¹. 40 A²hoh³lxi³sa²yah³lxa³lxi¹. A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ we¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nũ²khai³su² we¹txi² a²ẽ¹nãu³ai²na² we¹txi² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 41 Nxe³ha²kxai³ ko²pẽ³na² pra²to²ka³lo³ai²na² yen³kxa² wxi²sxa³te²a² tẽ³nũ²la² a²nũ²a² yen³kxi³txa²sxã³ sxa³te²a² wã²nhũ¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai³nãn²tu³ wxa²ẽ¹nãu³a² ĩ³ha³ne³nx2ti³jut3sũ³nxe² wi¹lhin¹nxa²lxi³tu¹wi¹.

42 Yxãn¹ta¹ wxa²nũ³ka³txai²na² fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³su² te² ĩ³nxai²na² wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Yah¹lxi¹nha²kxai³ yen³kxa² jũ¹nxe³te²su² te²a² yain³kxi²ki³ki³a² or³ta³lã²ki³su² ta³nxa² a³ru²ta³ki³su² ta³nxa² hĩ³ne³ki³nxã³nxa² yũ³yah³lxin¹kxa² nxã³nha¹li¹ nxã³nha¹li¹ nxã³nha¹li¹ yũ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ nxãn³ka³na³ka³nat3sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹yah³lxi³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ ha³te̱h³nxã³nxu¹tai²na² ĩ³yau¹ũ³nẽ³jau³su² ã²la² wxi²kan¹kxe³su² wain³txi³su² kãi³ũh¹kxe³su² ta³nxa² Txa²wã¹sũ³na² a³lxai¹yah³lxin¹kxe³su² ta³nxa² nxe³ju³tai²na² ha³kxa¹ sa²yxo²ã³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³ju³tai²na² a²wi¹lhĩ¹nãn¹te²a² yxo²ha³kxa¹ kãi³yah³lxin¹ju³ta² wain³na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ ne³ki³san¹te²a² sa²yxo²ã³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹.

43 Te²yã¹nxe³sxã³ fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² wxi²kan¹ti³ton³te²na² ã³wxe³ju³ta² yxo²kwa̱in³yah³lxi¹nha²kxai³ sxi²je³na² ã³nxai³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ sa²nẽn¹kxi³sxã³ ĩ³kaix1nx2ti³te²ju²hẽ³li¹. A²nũ²a² ã³wxe³ju³ta² 44 ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹: "Wxãi²li² ã³txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹." Nxe³jau³su² yxo²kwa̱in³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹.

44 Yxah³lxi³nha²kxai³ ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Wxa²nũ³ka³txai²na² kxĩh³nxa² kwã³kxẽ¹na² yãx1yah³lxi¹lxi¹. Nxe³je³nai²li² a²nũ²a²nãu³xai²na² sxa³ye²je³nai³tã² ko³to³nain¹te²ju²hẽ¹li¹. Nxe³kxa² yãx1yah³lxin¹sxã³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ko³nxe³khaix1na³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²li³te²a² ĩ³tih³nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ko³nxe³te²lo³tũn³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

45 Nxa²ha¹te¹ ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³sa²jah¹la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lãi³. Nxe³jau³xai²li² yxo²xũn³txi³ ĩ³kwa̱i²kxi²sa²nhĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

46 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxãi²na² wxa²nũ³ka³txai²na² ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ wãn³txa² sa³te̱¹jau³xa² sa²yxo²wet1sxã³ kãi³si¹jau³su² a²nũ²a² ã³xa² kwa³na³yah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ jau¹xain²txi³ sa²yxo²we¹jah²lxa³lxi¹. Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² a²nũ²a² ã³xa² yen³kxa² sa³te̱¹kxa² ã³ta³lo³hẽ¹so¹si¹yhah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ yen³kxain²txi³ a²hxi²ka²

wẽ³sa²kxan²ti³ ũ³hxi²nũ¹yah³lxa³lxi¹.
47 Nxe³ha²kxai³ ko̱³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹.
Yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ̱³ka̱³txu¹tai²na²
wxa²ka³lxa¹ti³nãu³xu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu²
sun²tã¹ain¹te³nai¹ti²tu³wi¹. 48 Nxe³ain¹ju³tu¹tai²na²
e³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹: “Ĩ³sun²tã¹nyhain¹ju³tu¹tai²na²
wi¹lhi¹tain¹na²hẽ³li¹.” Yah³lxin¹jau³su²
nxe³ha²kxai³ wxa²ka³lxa¹ti³nãu³xu¹tai²na²
ya²la³tu̱³ sun²tã¹nyhain¹ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ wxa²nũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²na²
wxa²hxi²nũ¹nain¹tũ̱³ka̱³txa² yã¹yxah³lxi¹lxi¹.
49 Nxe³yah³lxin¹kxe³su² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txi³kxai³lu¹: “Txa²wãn³txa²
ĩ³hen³txi³ta¹tũ̱³ka̱³txai²na² ĩ³kaix1so¹ai¹na¹tũ̱³ka̱³txi³sa²
nxe³sxã³ sa²si¹hã³a¹tu¹wi¹. Ai¹na¹ta¹
sun²tã¹ĩ² kãin² ĩ³yĩ¹to³ti² nxe³nyhai¹nha³ta²wi¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
50–51 Nxe³ha²kxai³la¹ wxãi²na² wxa²nũ̱³ka̱³txi³khai³xa²
Txa²wã¹sũ̱²na² hi²sen³su² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹. Kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³
txa²nũ̱³ka̱³txa² sun²tã¹sain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
hĩ¹nai²na² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹.
A²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³ A³be²lah³lu¹tai²na²
su²lhã³ju³tu¹tai²na² Sa³ka³ri²ah³lai¹tã²
sun²tã¹ju³tai³tã² nxe³jah¹la² Txa²wã¹sũ̱³na²
sxi²hẽ¹nãu³a² sun²tã¹ain¹te³nai¹ti²tu³wi¹.
Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ wxa²nũ̱³ka̱³txa²
sun²tã¹ain¹yah³lxin¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹
ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹.
52 Jã¹nxe³yah³lxin¹ju³kxai³la¹ wi¹lhin¹ki³lxo³tain¹na³li¹.
Yxãn¹ta¹ ko̱³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹.
A²nũ²a² Txa²wã¹sũ̱³na² nũ̱³ka̱³txi³lxon³ju³ta²
te³nain¹kxai²nãn²tu̱³ ã³na¹ain¹yah³lxi¹nhẽ³li¹.
Nxe³sxã³ Txa²wãn³txa² en²yah³lxi¹nha²kxai³
a²nũ²ai²na² Txa²wãn³txa² sa²yxo²we¹te³lhxã³
te²su² te²na² ã³na¹yah³lxi¹nha²kxai³
nxe³yah³lxi¹nhẽ³li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.
Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
53–54 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a³li³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²li² ĩ³a̱n³ta³kxain¹nũ²la²
ta³nxũ̱¹ka̱³txa²kxai³lu² ko̱³nxe³te²lo³tai¹nha²kxai³
ki³ha¹kxi²so¹te³lhxã³ ĩ³wã̱³txi³sai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
— Ũ³tĩ̱¹kxi²na¹tũ¹xã¹. Ain¹jau³su²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12

A²nũ²a² ĩ³ki³ha¹ki²nẽ³jah¹la² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ka³lxa¹khaix1nxe³sxã³
ã³wã³wã³sxã³ ã³ka̱³tũx3tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹.
— Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Fa³ri³se²a²
nũ̱³ka̱³txa² wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ĩ³ki³ha¹kxi²nx3tĩ̱¹lxai¹.
Wi¹lhin¹ki³lxo³tain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹
a²ẽ¹nãu³ai²na² ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³
wxau²xai³lain¹na³li¹. Nxe³ju³tai²li²
ã³ke³tũ¹nx2ti³ha³ta²wi¹. Yain³txa²
ĩ³wa̱¹txi³nũ̱³xa² tẽ³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
yain³txa³nũ̱³xa² ã³kwa³lxĩ¹sãn²sxã³
yain³txa³tũ̱³xa² whãi²na¹ ĩ³wa̱¹te²ju²hẽ³li¹.
Tĩ̱²ya̱³ain³xe³kxe³hũ̱³sxã³ fa³ri³se²a²
nũ̱³ka̱³txai²na² wãn³txa² jũ¹nxa²
ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ tũ̱¹ka̱³txai²na²
yã¹nxe² kãi³yah³lxi¹nha³ta²wi¹. Ju¹tai²na²
wi¹ko̱³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. 2 Nxe³ha²kxai³la¹
hãi³a² kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹ju³tai²na²
Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu² e³lxah²lxi³si¹hain¹tu¹wi¹.
3 Nxe³jut3su² ha²kxai³ ka³nxah³tai²na²
wain¹txa² te²a² e³kxah¹lxin¹jau³xai²na²
a̱³lan²tãu³a² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
jau¹xain²txi³ ain³kxain¹tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³
sxi̱²hẽ¹nãu³a² wãn³txa² he³son³kxah²lxin¹jau³xai²na²
jau¹xain²txi³ yxo²kãi²lxi³ e³kxi²jau³xan²ta³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹tu¹wi¹.

Yu̱h³lxi³ki̱³jah¹lo²su² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³lain¹jau³su²

4 Nxa²ha¹te¹ txa²ya̱³lxah²lxin¹te²
ĩ³nxai²na² ne³ka²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²wã¹nũ²ai²na²
ĩ³ya²lu¹tẽ³jah¹la² yu̱h³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³te²su² hxi²kan¹txi³ txa²wã¹yãu³ka³txa²
ĩ³ya²lu¹tẽ³lxa³lho³li¹. 5 Yxãn¹ta¹
wxa²yãu³ka³txai²na² wxa²nũ²ai²na²
nxe³sxã³ whãi²na¹ tẽ³sxã³ ha³lo²a²
ko̱³nxe³ko̱³xa² ha³nxe² i̱³sa²tẽ³ko³xa²
ja̱³ha³kxi³jah¹la² Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³ka³jah¹lai²na²
so¹lxi³ yu̱h³lxi³jah³lxi³hẽ¹li¹.
6 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² a̱i³ka² wẽ³sa²
ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³te²a²
hxi²tẽ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ũ³yho³hi²ki³a²
ki³ha¹li¹ ki³su² nxe³ki³a² ũ³yho³hi¹nx2ti³hĩ̱³nx2na³li¹.
A²yo³ha² kãi²nxa³wi¹, a̱i³ka² a³lxi²nxa³ha²kxai³lu¹.
Nxe³kxan²ti³nũ¹ Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a²
ne³wã²na³ju³ta² yũ³jah¹lo²sxa³wi¹.
7 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ Txa²wã¹sũ̱³nu²kxai³lu²
A²hoh³lxi³ Si³yxau³jah¹lo²su² na³li¹.
Nxe³sxã³ txa²wã¹ne³ki̱³sxa² yxo²ha³kxa¹
i̱³hau²kot3tai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu²
a̱i³ka² wẽ³sa² ki³kãi²nxa³kxan²ti³
a³lxi²te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu̱³
wxãi²nãn²tu̱³ a³lxi² wa³to²hi²nũh¹nx2ti³te²ju²hẽ³li¹,
Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a²su¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
yu̱h³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³ye²nx2ta¹wi¹.

Je³su²jah³la² wi¹le³kxi²ki̱³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ĩ²li³te² ĩ³nxai²na²
a²nũ²a² a̱³xa² ĩ³hen³txi³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
“Ĩ³ki³ha¹kxi²nx3tĩ̱¹lxai¹. Je³su²jah³la² a²sa³wi³sa̱¹wi¹.”
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ oh³xan¹tũ̱³ka̱³txa²

ĩ³hen³txi³na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:
“Jah¹lai²li² txa²sa³wi³sai²la¹wi¹.” Nxe³na¹jau³sũ²
nxe³ai¹na¹tu¹wi¹. 9 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²
ĩ²li³te² ĩ³nxai²na² a²nũ²a² ã̱³xa²
ĩ³hen³txi³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txai²li²
Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit3sin²nxa³wi¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ oh³xan¹tũ̱³ka̱³txa²
ĩ³hen³txi³na¹tu¹wi¹.” Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:
“Jah¹lai²li² txa²sa³wit3su²nxa³wi¹.”
Nxe³na¹jau³su² nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.

10 Jã¹nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²li³te²su²
te²an²tu̱³ ko̱³nxe³ti³ kãi³kxai²nãn²tu̱³
hã²wxãn³txa³ ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
ã³yxo²o³tũ¹kxai²nãn²tu̱³ ã³wa²su¹tain¹ju³ta²
yũ²na³li¹. Txai²na² Sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²su² te²sa¹jah¹lo²na¹xai²na²
ko̱³nxe³te²lot3sain¹kxan²ti³ ã³wa²su¹tain¹ju³ta²
yũ³tu¹wi¹. Nxe³to³ta¹ wxãi²na²
wai³nxa³jau³xa² e³lah³lxin¹jau³kxai³lu¹:
“A²ta³a² hxi²kan¹ta² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
ĩ³hxi²kat1tin²tai¹.” Yah³lxin¹jau³su²
yah³lxin¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ko̱³nxe³te²lo³jah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jau³xai²na²
sa²kxai³lu² Sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ko̱³nxe³te²lo³jau³xai²na² sa²kxai³lu²
hai³txi³ ã³wa²su¹ju³ta² yũ²nxa³wi¹.

11 Nxe³ha²kxai³lu¹ a²nũ²a² a̱n³txi³te²a²
sa²kxai³lu² sa²so¹nxa²lxi³kxai²nãn²tu̱³
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³a²
sa²so¹ta̱³nxa² ha³lo²an¹ta² a²si³yxau³ka³txa²
sa²so¹ta̱³nxa² nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³
ĩ³wa³lxĩn³yhah³lxin¹jau³nũ³a² hxi²waun³jah³lxi³txa³hẽ¹li¹
12 Sa²so¹nx2ti³hĩ¹na¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
A²yãu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² wãn³txa²
ĩ³wa²lũ̱³xain¹yah³lxin¹jau³nũ²a² ĩ³yau¹ũ̱¹nx2ti³tu¹wi¹
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² yu̱h³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹
Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

Yen³kxih³khaix1jah¹la² ĩ³yau¹ũ̱³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² aun³txa² wxã³ain¹tũ̱³ka̱³txa²
a²nũ²a² ka³na³ka³na³te²a² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ĩ³tih³nxe³nẽ³jah¹lãi³. Txa²wĩ³na²
ya³lu²sa²sĩ¹nha²kxai³ yen³kxa² ũ̱³hũ¹sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹
Sain¹sĩ¹nha²kxai³ txa²lon³na² wã²nũ̱t3ja³sa²si¹lai¹na¹jau³su²
nxa¹nhai¹. Na¹jau³xai²li² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
ĩ³kwa̱i²kxi²te³nah¹lxi¹:
— Nxex3sa²lxi¹. Wxa²yen³kxa² wain³txi³
wxa²hau³kot3sãn²sxã³ wã²nhũ¹nx2ta¹ju³ta²
yũ²nxa³wi¹. Hai³txi³ txa²wa³ka³li³yut3sxa³wi¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³ha²kxai³la¹ tũ̱¹ka̱³txai²li²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Yen³kxa² hãi¹nxe² yxo²kwa̱in³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Kãin² yen³kxih³yah³lxin¹kxan²ti³ kãn³su²
hin¹yah²lxan³so³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³ha²kxai³lu¹ ĩ³yau¹ũ̱³jau³xa²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² yen³kxih³khaix1te²a² hai³sxa²
wi¹ko³xa² a̱³nũ²nhai¹. 17 Nxe³nũ²la²
yain³txa² kãin²sa²so¹ha²kxai³ a²ẽ¹na²
e³kxi²nh²te²nah¹lxi¹: “Txa²hai³sxa²
wi¹wen¹khaix1nẽn³ta²kũ². Yxãn¹ta¹
yain³txa² sa²ta̱³a¹thĩ³nũ³a² sĩ³kãi²nxa³kũ².
Nxe³ha²kxai³ ĩh¹nxe³ta¹lhon³ku²
nxa¹nha²kũ². 18 Yxãn¹ta¹ nxe²
kai³a¹tũ¹xã¹. Yain³txa² sa²ta̱³a¹thĩ³nũ³a²
sa²hai¹sa²so¹na¹tũ¹xã¹. Nxa¹kxai²nãn²tu̱³
yain³txa² kãin² sa²ta̱³a¹ha²kxai³
txa²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ũ̱³ha¹a¹ha²kxai³
nxa¹tũ¹xã¹. 19 Nxa¹kxai²nãn²tu̱³
ĩ³ye³kxi²nha¹tũ¹xã¹. Nxe³nha¹te³nah¹lxi¹:
‘Txai²li² wi¹lhin¹khaix1na¹xã¹. Txa²yen³kxa²
ka³lxa¹sa³xã¹. Nxe³sxã³ kwẽ³kon³ju³ta²
ko³ka³lxa¹txi³ kwẽ³kon³sa³kxan²ti³
hxan³kxi²sa²nxa³lho³na¹. Nxe³sa²nxa³ha²kxai³
kãin² ĩ³yai³ni² kãin² ĩ³na² wi¹lxo³kxi²nha¹khaix1nxe²
na¹tũ¹xã¹.’ ” Nxe³ain¹nũ²nhai¹.
20 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³wa²lũ̱³xi²te³nah¹lxi¹:
“Wxãi²na² ã³ne³wxe²nxa³lxi¹. Ka³nxah³tai²na²
ya²lu¹nxa²tu¹wi¹. Nxãn¹kxai²nãn²tu̱³
ĩh¹te²ta̱³ wxa²yen³kxa² so¹kxi¹nxain¹te³ji¹wi¹?”
Txa²wã¹sũ̱³na² nxe³nũ²nhai¹.

21 Te²yã¹nxe³jut3su² a²nũ²ai²li²
yen³kxa² wã²nxũ̱h¹ ũ̱³ha¹te²su² te²na²
sa²kxai³lu² yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
yen³nãu³a² yen³kxi³txa²jut3sa²kxai³
nxe³jah¹la² yã¹nx2na³li¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Hxi²waun³ta³kxi²nha²ki̱³sxa³jau³su²

22 Nxe³ha²kxai³la¹ a²sa³wi³ha³lxa² ãh¹
ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:
— Jã¹nxa¹jau³su² yain³txi³su² yain³yah³lxin¹kxe³nũ³a²
hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ wã²la²ka³lo³ai²li²
ũ̱³wĩn³kxi²nhãn¹ka³lo³nũ³ai²li² hxi²waun³ta³kxin²nha²sx
yxau²xai³ah³lxi³txa³hẽ¹li¹. 23 A²nxe³ju³kxai³lu²
ka³te̱³na² yxau²xai³ki̱³ju³ta² sa²kxai³lu²
yain³txi³su² a³lxi² wa³to²hi²te²ju²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxũn³sxã³ txa²wã¹nũ²ai²na²
sa²kxai³lu² wã²la²ka³lo³su² a³lxi²
wa³to²hi²te²ju²hẽ³li¹. 24 A̱i³ka² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Yain³txa² ũh³wĩ¹xa³ha²kxai³ yain³txa²
sa²so²nxa³ha²kxai³ yain³txa² sa²ta̱³thĩ³nũ³a²

yũ²nxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu²
a̱i³ka² a³lxi²na³li¹. Yxãn¹ta¹ wxãi²li²
a³lxi² wa³to²hi² nxe³nx2ti³na³li¹.
25 Nxe³ha²kxai³lu¹ ka³te̱³na² yxau²xai³lyah³lxin¹ju³ta²
hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxin¹kxan²ti³
hai³txi³ ã²la² a³lu²on³sxã³ ka³te̱³na²
yxau²xai³lyah³lxi³hĩ²nxa³lxi¹. 26 Yxah³lxin¹ju³ta²
ha³lo²a² yu³jũx1ju³ta² hxi²kan¹txi³
kãi³yah²lxan³kxai²nãn²tu̱³ ha³lo²a²
yu³tã³lxi³ju³ta² hxi²waun³jah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
27 Te²yã¹nxe³sxã³ si³sa² yãu³sa² ha³lo²a²
wen¹kxa² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Hai³txi³
hai³sxa³la³ wa³ko³nai¹nxa³ha²kxai³ wãn²ta³
wet1tai¹nxa³ha²kxai³ ain¹te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Sa³lo³mãu²ah³lu¹tai²na² I³sa³e² nũ³ka̱³txa²
a²wa³kxẽn³ta² kãin²jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Yen³kxih³khaix1nxe³ha²kxai³ wã²la²
wi¹khaix1ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³kxan²ti³nũ¹ si³sa² yãu³sa³kxai²na²
wi¹wa³to²hi²te²ju²hẽ³li¹. 28 Nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² si³sa² yãu³sa²
wi¹la³ we¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³te²a² hĩ¹na²
wi¹la³ we¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta³a²
i̱³hxa³nha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³li¹.
A²nxe³te²a² wi¹la³ we¹nhĩ¹na² wi¹lhĩ¹txu¹xai³te²ju²hẽ³li¹.
A²nxe³ju³tai²li² yxo²ĩ²yah²lxan³ta²lu¹wi¹.
29 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² yain³txa² yain³yah³lxin¹ju³ta²nũ³la³
ĩ³na²kxi²yah³lxin¹jau³nũ³la³ nxe²
hxi²waun³txi³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. 30 Nxe³ju³tai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ai¹nxa³tũ³ka³txi³nãu³xai²na²
yen³kxa² yxo²kwa̱in³sxã³ ãn³te³nain¹te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³yãn¹ta¹ wxãi²kxai³ ha³lo²a²
ã³taut3to³jah³lxin¹kxe³su² Wxa²wĩ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ hi²sen³kxai³lu² taut3to³jah³lxin¹kxa²
whãi²na¹ ĩ²jah¹lo²su² na³li¹. 31 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²wet1hxa³jah³lxi³sã²nhẽ³li¹.
Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ yen³kxai²na²
ã³taut3to³txai³yah³lxin¹kxai²li² ũ³tet1sũ³nx2ti³tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Oh³nãu³ nũ¹ka³nãu³ãn¹ta² yen³kxi³su²

32 Nxe³ha²kxai³la¹:
— Txa²sa³wi³ha³lxi³sah¹lxi¹lxi¹.
Yu̱h³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³su² oh³xa² a²ha³lo²a² si³yxau³tãu³su²
ti³hi¹txa²lxi³ju³ta² ten³na³li¹. 33 Nxe³ha²kxai³
wxa²yen³kxa² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
yen³kxi³txa²te²a² wã²nhũ¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ oh³nãu³a²
so¹lxi³ Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² so¹lxi³
wxa²yan³txi³nũ³a² a³lxi²kxi³nũ³a² so¹lxi³
ũ³ha¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ kãi³kxi¹nx2tai¹nxa³ha²kxai³
hai³txi³ kho³nxa³ha²kxai³ hai³txi³
hxa³nxa³ha²kxai³ nxe³ye¹nx2ti³tu¹wi¹.
34 Nxe³jut3su² wxa²yan³txi³nũ³a²
ũ³ha¹ah³lxin¹ti³xa² so¹lxi³ wxa²ẽ¹nãu³a²
jut1tai³ain³a² yhah¹lxin¹tu¹wi¹.

Ye³ten³nha²sxã³ wah³nxe³kxi²jau³su²

35-38 Nxe³ha²kxai³lu¹ ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la²
sa²kxai³lu² txu¹ha² so¹ju³tan¹te²
yain³txa³nũ³a² yain³te³lhxã³ a³li³nũ²nhai¹.
Nxe³nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² whãi²na¹
wa̱³li²ju³ta² wah³nxa³kxi²nũ²nhai¹.
Hã²wxãn³txa³ wa̱³li²tãu³a² ĩ³yxo²to¹tot1sĩ¹na²
wa³su³txi² sa²yxo²than²kxi²nũ²nhai¹.
Nxe³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxai²na²
ye³ten³kxe³su² wi¹lhin¹ye²nũ²nhai¹.
Ka³nxah³ta² wi³ta³lon³tãu³a² ta̱³nxa²
a³lan²ti³ĩ³lxi² ta̱³nxa² wa̱³li²kxai²nãn²tu̱³
ye³ten³su² wi¹lhin¹ye²nũ²nhai¹. Nx-
ain¹kxai²nãn²tu̱³ wi¹lhin¹sxã³ wah³nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱
a²wa³kxẽn³yah³la² sa²kxai³lu² yain³txa²
tẽ³sxã³ kwa²ũ³hũ¹nũ²nhai¹. Te²yã¹nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² wxã³ju³ta² ye³ten³sxã³
wah³nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Yen³kxa²
hau³kot3sxã³ wxe³ti² wã²la²ka³lo³a²
ũ³whĩ²kxi²nha² lã³pi³ãu²tẽ³na² sa²kĩx3sxã³
ũ³thũ²ka²sa²wxe² nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³
hau³kot3sxã³ wah³nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.
39 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² ka³nxah³ti³na²
so¹lxi³ yen³kxa² kãi³jah¹la² hãi³a²
wxã³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxi³sa²kxai³
sxi²ha² wa³kxẽn³yah³lai²na² sa²kxai³lu²
yen³kxa² kãi³jah¹la² wxã³je³nãu³wa³kxa²
wi¹ko̱³nha²ke³la³te²kxai³ ye³ten³sxã³
wah³nxe³hĩ³nx2na³li¹. A²sxih²yxo²a²
ũ³kau³txi²nxã³kxe³su² yen³kxa² tĩ¹kxi²nxa³kxe³su²
nxe³hĩ²nxa³lxi¹. 40 Jã¹nxe³jut3su²
ye³ten³nha²kxi³hũ³nxe² wah³nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãn¹jau³kxai³: “Hĩ¹na²
wxã²nxa³lho³na¹.” Nxĩn¹jau³su²
nxe³ti³wa³kxa² wxã³na¹ha³ta²wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Wi¹la³ wa³kon³te²su² te²a² wi¹lũ³yho³hi²jau³su²

41 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Jau¹xai²li²
txa²nũ³ka̱³txi³nãu³xa² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi²ta̱³nxa²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi²ta̱³nxa²
nxẽn¹si²lxi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
42 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la² a²sa³wi³sa²
wi¹lhin¹te²na² so¹lxi³ ne³kheh¹te²na²
so¹lxi³ a²sxi²khai³xa² ĩ³hau³kot3si¹jau³su²

ũh³wxe³te²ju²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² wi¹lhi¹nha²kxai³ yain³txi³su²
ũ³hũ¹xai³lain¹te²ju²hẽ³li¹. 43 Wi¹kãi³kxai²nãn²tu̱³
a²wa³kxẽn³yah³la² wxã³tãu³a² ĩ³wi¹lxon³kxi²kxai³
wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹tu¹wi¹. 44 Ya²la³tu̱³
e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
hau³kot3si¹jau³su² ũh³wxe³kxi²tu¹wi¹.
45 Yxãn¹ta¹ nxe²nxa³kxai²nãn²tu̱³ wã²nxũh¹
e³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²si³yxau³ka³txa³
wa³sut3si¹nxa³lho³na¹.” Nxe³jau³su²
ha²kxai³ a²si³yxau³ka³txai²na² sa³wi³ha³lxa²
in³txi³su² ta̱³nxa² txu¹su² ta̱³nxa²
ĩ³wait1ãn³si³wxe³hĩ³nx2na³li¹. Nxe³te³na¹
kãin² ĩ³yai³ni² ĩ³na²sxã³ we¹ni²
nxe³hĩ³nx2na³li¹. 46 Nxe³tãu³a²
ko̱³nha²nxa³ku¹ha² a²si³yxau³jah¹la²
ĩ³xi²tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³ jah¹lai²li²
ũn³txi³ ĩ³wait1sãn²ka³tu̱³ ko̱³nxe³thin¹tũ³kxa³txa²
ha³lo²a² ũ³tĩ³kxa² wxe³kxai¹nhĩ³nx2na³li¹.
47 Te²yã¹nxe³sxã³ a²sa³wi³sai²li²
kwa³na³kxain¹jau³xa² ã³ne³wxe³kxai²nãn²tu̱³
yxãn¹ta¹ kwa²hãi¹nxe² wet1txa³kxai²nãn²tu̱³
nxe³te²na² sa²kxai³lu² kãin² ĩ³wai¹txai¹nhĩ³nx2na³li¹.
48 Yxãn¹ta¹ a²sa³wi³sai²li² kwa³na³kxain¹jau³xa²
kũ³we²ki²la² ã³ne³wxe²nxa³kxai²nãn²tu̱³
kãin² ĩ³wai¹txai¹nxa³lho³li¹. Jã¹nxe³jut3su²
yen³kxa² kãin² ũ³hũ¹ain¹kxai²nãn²tu̱³
nxe³jah¹lo²kxai³lu² wã²nhũh¹si¹ja³kxa³nũ³su²
kãin² ĩ³ye³kxi²tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ki̱³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ĩ³hait2ta³lxi³nẽ³jau³su²

49 — Nxa²ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹
heh³ni³kxi³kxa²yãx1 wxã³na¹hẽ³li¹.
Wa³su³txi³ ã³si³wxe³na¹txai²lã¹. 50 Te²yã¹nxe³sxã³
ĩ³yau³xa² ũ³hũ̱¹kxi²sa²sai¹kxi³jut3sũ̱³nxe²
ya³lu²na¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Nxe³na¹ju³kxai³lu²
ta³lun²kxi³sxa³ta̱³lxa¹ hxi²ka̱u³ka̱u³nha²te³lxa¹nhai¹
51 Jã¹nxa¹ju³kxai³lu² wxã³na¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
a²nũ²a²nãu³xa² hãu²non³sxã³ yxau²xai³nyhu¹ah³lxi³ju³ta³nũ³a²
yũ²nxa³lho³li¹. Nxe³to³ta¹ he¹kxi²nyhu¹ah³lxi³ju³ta³nũ³a²
yũ³tu¹wi¹. 52 A²hĩn¹tãu³a² a²nũ²a² ha¹li¹
ha¹li¹ ka³na³ki¹ sxi²ha² sĩ³ka³na³ka³na³thĩ³na²
a²yut3su² nyhu¹ain¹te²nãn²tu̱³ a²nũ²a²
ha¹lin¹te²na² a²nũ²a² ã̱³xa² ha¹li¹ ka³na³ki¹
nxe³tũ̱³ka̱³txa² he¹kxi²nyhu¹ah³lxi³tu¹wi¹.
53 A²wĩ³na² a²ki³lha³lxa² ã³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³
a²hã³ka³na² a²ka³ne³lxa² ã³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³
a²ha̱i³na² a²sã³nxe³lxa² he¹kxi²nyhu¹ha²kxai³
nxe³nyhu¹ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

Ha³lo²a² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su²

54 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹
a²nũ²a²nãu³xa² ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— U³je³na² kan³tãu³a² o³sĩ̱³na²
yũ³kxai³lu² nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
“Wẽ³ha²yau³xa² wxãn³tu¹wi¹.” Yxah³lxin¹jau³su²
ha²kxai³ ya²la³tu̱³ wxã³ye¹nx2ti³tu¹wi¹.
55 Te²yã¹nxe³sxã³ u³je³na² ta³nãn³nãu³a²
kãin² ik3kxai²nãn²tu̱³ nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
“A³lan²khaix1tu¹nhẽ³tu¹wi¹.” Yxah³lxin¹jau³su²
ha²kxai³ ya²la³tu̱³ wxã³ye¹nx2ti³tu¹wi¹.
56 Nxe³yah³lxin¹ju³kxai³lu² wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxi¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹ ko̱³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹.
Ha³lo²ai²la³ ta̱³nxa² o³sĩ̱³nai²la³ ta̱³nxa²
ye³khe¹yah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ã³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹.

Txa²wã¹ko̱¹ko̱¹sa²jah¹la² hãu²no³nha²ki̱³jau³su²

57 Wain³txi³ o²la³kxah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
hxi²kan¹txi³ ã³ya³jah¹lxan³kxai²lẽ¹.
58 A²nũ²a² ĩ³xa̱n³ta³kxi¹nx2ti³kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹la² ã³sa²so¹nx2ti³ha³ta²wi¹.
Nxe³nx2ti³kxa²ya̱n³txi³su² wa³su³txi³
ĩ³ha²ka̱u²no³nyhu¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹
nxe³yah²lxan³kxai²nãn²tu̱³ a²hxi²kan¹ta²
si³yxau³jah¹la²kxai³lu² sxi²ha² kan²thĩ³na²
ũ³tĩ̱¹kxi²nx2ti³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ai¹nha³ta²wi¹.
59 Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ wa³su³txi³
ã³wa²su¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹. Yen³kxa²
ũ³yho³hi²ta³lun²yah³lxi³sã²nĩn¹ka³tu̱³
hã²wxãn³txa³ ã³wa²su¹kxi²nx2ti³ju³ta³nũ³a²
yũ³hĩ̱³nx2na³li¹. Nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹.
Je³su²jah³la²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

13

Ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² a²nũ²a²
ã³tĩ̱³sxã³ ĩ³hen³txi³te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Pi³la²jah³la²
sa²kxai³lu² hxi²ki³te²la³ka³tu̱³ Ka³li³le²a²
nũ³ka̱³txa² sun²tã¹nyhain¹nũ²hẽ³li¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²ha² kwẽn¹tai²na¹:
“Yen³kxa² ũ³hũ¹na¹tũ¹xã¹.” Ai¹nhĩ¹na¹
ã³wih¹nũ²la² ã³si³hẽ²kxi²te²a² hi²sen³su²
sun²tã¹nyhain¹nũ²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³
ko̱³nxe³thin¹khai¹nxẽn³tai¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ka³li³le²a² nũ̱³ka̱³txai²li² ko̱³nxe³thin¹
wa³to²hain¹tũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³
sun²tã¹ain¹thai¹li¹? 3 Ti³he¹nxa³wi¹.
Yxãn¹ta¹ wxãi² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sãn²sxã³ wxa²ko̱³nxe³thin¹yah³lxin¹ju³ta²
ã³na¹la³kxi²nyhah¹lxan³kxai²nãn²tu̱³
ya²lu²nxa²lxi³ju³ta² yũ³nx2ti³tu¹wi¹.

4 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
sxi²ha² kĩ³thĩ³na² Si³lo³e²thĩ³na²
nxe³thĩ³nu¹tai²na² ã³ya³hi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Ã³ya³hi²hĩ¹nu¹tai²na² a²nũ²a²nãu³xa² 18
nxe³te²nãu³xu¹tai²na² ã³ya²lu¹ta²lxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
A²nxe³tũ¹ka̱³txu¹tai²na² kọ̃³nxe³thin¹
wa³to²hain¹tũ³ka̱³txi³su² ha²kxai³
ã³ya²lu¹ta²lxi³ta¹hxai²yu²lhai¹li¹? Te²yã¹nxe³sxã³
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txa² wi¹lhin¹
wa³to²hain¹tũ³ka̱³txi³su² ta¹hxai²yu²lhai¹li¹?
5 Ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ wxãi²na²
sa²kxai³lu² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sãn²sxã³
wxa²kọ̃³nxe³thin¹yah³lxin¹ju³ta² ã³na¹la³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
ã³ya²lu¹txa²lxi³ju³ta² yũ³nx2ti³tu¹wi¹.
Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

Fi³ke²ra²ka³txa² nxã̱³kxi¹hxa³ka³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹
ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Hai³sxa³nãu³a² fi²ko²nẽ³ka² wi¹wen¹nũ²nhai¹.
Wi¹wen¹ka³tu̱³ta¹ a²wa³kxẽn³yah³la²
a²nã̱³ka² wxa²so¹te³lhxã³ wxã³nũ²nhai¹.
Yxãn¹ta¹ hai³txi³ yũ³ye²nxa³nũ²nhai¹.
7 Yũ³ye³nxa³nũ²la² a²sa³wi³sa² ĩ³kaix1so¹te³nahxlxi¹.
“Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ kwẽ³kon³tãu³a²
fi²ko²nã̱³ka² wxa²so¹te³lhxã³ wxã³na¹ta¹
hai³txi³ ĩ²tuh³nxa³hẽ¹li¹. Nxe²nxa³ha²kxai³
tau³kxi²lũ³ã¹txa²hẽ³li¹. Hai³sxa²
a³lxi²sa³nhai¹. Ki³lã̱³lxi²ki³a² ũh³wĩ̱¹a¹tu¹wi¹.”
Nxe³nũ²nhai¹. 8 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa²
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Hãi¹nxe²wxe³sã²nhẽ³li¹.
Ye³ka³na³ka³nat3sxã³ kwẽ³kxa² wahx3nxe³sxã³
ĩ²ya³sa²sã²nhẽ³li¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
kĩ̱h³nxa² ũ³kxẽ³ni²sxã³ wxa²si³sa²ta³kxi²na¹tu¹wi¹.
9 Hã²wxãn³txa³ nã̱³kxi²kxai²nãn²tu̱³
wi¹tu¹wi¹. Ta¹ nã̱³kxi²hxa³kxai²nãn²tu̱³
nxe³hĩ¹na²sa² tau³kxi²lũ³ã¹a¹tu¹wi¹.”
Ain¹nũ²nhai¹. Je³su²jah³la²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Txu¹ha² ĩ³ton³ta³kxi²ta¹ka³lxa² we²txi²jau³su²

10 Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³ sa²ba³to³
nxe³tãu³a² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
ã³wih¹nũ²la² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Ĩ³yau¹ũ³tãu³a²
txu¹ha² ĩ³ton³ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ta¹ka³lxai²li² kọ̃³nxe³te²a²
yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³yxau³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ ĩ³sin²kxi²nha²sxã³ ai³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Hãi¹sxã³ ku²thu²kxa² ai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Kwẽ³kxa² ye³ka³lxa¹txi³ kwẽ³kon³sxã³ 18
nxe² kwẽ³kon³tãu³a² sxa²xai³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹
ĩ²kxi²nũ²la² ĩ³kaix1so¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩ²sã³ni¹. Hĩ¹na² wxa²xĩ³ta³ka³txa²
ã³wa²su¹txa²ha¹xĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² txu¹hai²na²
wxa²ta³lo³wxa̱i³nũ²la² we²txi²ta¹hxai²hẽ¹la².
We²txi¹nxa²ha¹te¹ wa³su³txi³ ĩ³sin²kxi²nha²sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lhin¹khai¹nx2na³li¹.
Nũ̱³kxũn³khaix1nx2na³li¹. Wi¹lxo³kxi²sa³nhai¹.
Txu¹ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Nxe³ju³tai²na²
thĩ¹na² wa³kxẽn³yah³la² ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ²nxa²ha¹te¹ kãin² hi̱t3te³nah¹lxi¹:

— Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ wa³ka³li³yu³ta²
o²la³kxi²ki̱³te²jai¹ti³tu³wi¹. Nxe³kxi³sa²kxai³
sa²ba³to³ nxe³tãu³a² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
wa³kon³ki̱³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Ki̱³sxa³ha²kxai³
sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na² we²txi²sih¹nxa²lxi³jau³su²
wxã³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹
kọ̃³nxe³thin¹yah³lxi¹lxi¹. Wxa²pon¹su²
ta̱³nxa² wxa²ka³va¹lhu² ta̱³nxa² yũ³yah³lxin¹kxa²
sa²ta²la³kxi²so¹sxã³ ka³wã³lxa² tẽ³sxã³
ã³nxai³ka³tu̱³ ũ³tih¹yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹,
sa²ba³to³ nxe³kxan²ti³nũ¹. 16 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu²
ta¹ka³lxa² A³bra³ãu²ah³lo²nu¹tai²na²
a²sa³wi³sa³ka³lxu³su² na³li¹. Nxe³yãn¹ta¹
Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su² kwẽ³kxa²
ko³ka³lxa¹txi³ 18 nxe² kwẽ³kon³tãu³a²
kan²ta³kxin²tai¹. Nxe³ha²kxai³
we²txai¹na¹ju³ta² wain³na³li¹, sa²ba³to³
nxe³kxan²ti³nũ¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la²
hi̱t3txain¹tũ̱³ka̱³txai²na² ãu²lxa²to³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ tũ̱¹ka̱³txai²na² ĩ³hi²txain¹nũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² o²la³kxi²ju³ta²
ĩ²ai¹nha²kxai³ ĩ³ka³lih³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

*Mos³tar²ta²ki³a² ĩ³yau¹ũ¹nh*ẽ³jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ ãh¹
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xa²
yã¹te²ta³ yãx1hĩ̱³te²la¹xã³? Nxe³jau³jau¹xai²na²
ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. 19 Mos³tar²ta²ki³a²
yã¹nx2na³li¹. Nxe³ki³ai²na² tẽ³sxã³
ũh³wĩ̱¹nũ²la² wi¹wen¹te²ju²hẽ³li¹.
Hã²wxãn³txa³ hi³a² kĩn³ka³txa² we¹nha²kxai³
ai̱³ka² a²ye³sa² ã³nhẽ¹ti³te²ju²hẽ³li¹.
Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

Yain³tũ̱³xa² ũ³wha¹kxi³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

20 — Nxe³ha²kxai³la¹ Txa²wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xa² yã¹te²ta³ yãx1hĩ̱³te²la¹xã³?
Nxe³jau³jau¹xai²na² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹.

Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. [21] Yain³txa² ũ³wha¹tũ³xa² yã¹nx2na³li¹. Nxe³tũ³xa² txu¹hai²li² tẽ³sxã³ tri²ka²nũ³xa² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ũ³hau³kot3sxã³ ũ³kwa³lxĩ¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² tũ¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ kãin² ĩ³wa¹je²te²ju²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hit2tain¹tũ³kã³txi³su²

[22] Ĩ³ye³kxi²ta³lun²nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ³kã³txa² ai³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³si¹ja³kxa³nxũ³su² sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹ ã³nxai³lha²the³ta¹hxai²hẽ¹la². [23] Nxe²xai³ain¹tãu³a² in³txa² ã³tĩ³sxã³ ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hi²txain¹tũ³kã³txi³nũ³a² ka³lxa²ai¹nxa³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

[24] Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² ã³wih¹kĩ³ju³ta³nũ³a² kan²na³li¹. Ĩ²li³ju³ta² kãi³sxã³ ã³wih¹kĩ³te²sxa³yu²hẽ³li¹. A²nũ²a² ka³lxa¹khaix1nxe³te²nãu³xa² ã³wih¹ti³te³nain¹ta² wain³txi³ ã³te³nai¹nxa³ha²kxai³ ã³wi¹hai¹nxa³lho³li¹. Sxih²yxo²a² kãi²nxa³te²yxo²hũ³nxe² Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²te²na² so¹lxi³ ã³wih¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxe³su² ha²kxai³ nxũ²kwã³lxũ¹sxã³ sxih²yxo²a² kãi²nxa³te²yxo²a² ã³wih¹kxe³hũ³nxe² Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.

[25] Te²yã¹nxe³sxã³ sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la² ĩ³sa²yxau³sxã³ sxih²yxo²a² ũh³yxo²wĩ¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ ti²ta³lo³kan¹tũ³kã³txa² ĩ³kaix1sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Sa²yxo²than²txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³nũ²la² sxi²hẽ¹nãn¹jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹: “Ĩh¹nhu¹nãn¹te²tã³yah³lxin¹ji¹wi¹.

[26] Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Txa²sxi²je³nai²na² ĩ³tih³nxe³nĩn¹tai¹tu³we¹. Ĩ³yai³ni² ĩ³na² nxe³kĩ³tai¹tu³we¹.” Nxe³ain¹tu¹wi¹. [27] Nxe³ha²kxai³lu¹: “Wxãi²nãu³ ĩ³nxai²na² ĩ²nx2ti³te²txã³wi¹. Ã³sxã³ ã³waix3jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ko³nxe³thin¹sxã³ kãi³sxã³ yxau²xai³lyah³lxi¹lxi¹.” Nxa¹tu¹wi¹.

[28] A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² I³sa²kah³lu¹tai²na² Ja³ko²ah³lu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³kã³txu¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² oh³xan¹ko³nãu³an²ta³ yxau²xai³ti³hi¹je²tain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ wxãi²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² sa²tã³nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³nx2ti³kxe³su² ye³khãuh³lxa³thi¹nx2ti³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² kãin² nã³ni² kãin² wxi²ka³ta³ta³ti² nxe³sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹. [29] Nxe³kxa²yon³kxain¹ta² u³je³na² a³li³xi²tãu³su² tãu³a² u³je³na² kan³tãu³su² tãu³a² u³je³na² ta³nãn³nãu³su² tãu³a² a²nũ²a² ka³la¹txi³ Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² oh³xan¹ko³nãu³an²ta³ ã³nũt1tain¹tu¹wi¹. [30] Nxe³hĩ¹na² ã³wxe³sxã³ yain³kxih²nyhain¹tu¹wi¹. [31] Jã¹nxe³hĩ¹na¹ a²nũ²a² ã³ne³ki³so³te²na² sa²kxai³lu² ka³na³ki²nũ² ne³ka²ta¹xai³si¹ha²kxai³ a²nũ²a² ne³ka³ta² ãn³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu² ka³na³ki²nũ² ã³ne³ki³sot3si¹ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ³kã³txa² a³lxin²tain¹jau³su²

[31] Fa³ri³se²a² nũ³kã³txa² a²hãi¹nxe³hĩ¹na² ã³wxã³sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A³li³txu¹li¹. E³ro²jah³la² su²lhã³nxa²te³lhxã³ nxe³ain¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [32] Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² wai³a³lxa²ta³lã²tẽ¹nhũ³na³li¹. Wain³txi³ ĩ³ye³ai¹nxa³wi¹. Nxe²nxa³ha²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²tain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Hĩ¹na² kõ³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwã³li³si¹hai¹na¹ha²kxai³ ĩ³ta³ka³txa² we²txai¹na¹ha²kxai³ nxa¹tu¹wi¹. Hĩ¹na² o²la³kxi² ka³nxa³ha²ta² o²la³kxi² nxe³sxã³ ka³nxa³ha²ta³nũn³tãu³a² ta³lun²na¹tu¹wi¹.” E³ro²jah³la² nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. [33] A²nxe³na¹kxan²ta² hĩ¹na² ã³nxai³li² ka³nxa³ha²ta² ã³nxai³li² te²yã¹nxũn³tãu³a² ã³nxai³li² nxe³na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te²kxai³lu² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² so¹lxi³ Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³kã³txa² su²lhã³ain¹tai¹ti²tu³wi¹.

[34] Nxe³ha²kxai³la¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau²xai³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³kã³txa² su²lhã³ain¹yah³lxi³to³hi¹nha wxa²nũ¹nx2tain¹tũ³kã³txai²na² wha³tin³kxain¹yah³lxi¹nha nxe³sxã³ kõ³nxe³tõn³khaix1yah³lxi¹lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ ka³la³ka³la²a² a²hã³ka³nai²na² wẽ³ha³lxa² a²nxẽ³ki³yũ³hẽ³nãu³a² wã²nut1te³ju²hẽ³li¹. Jãx1te²hũ³na¹tũ¹xã¹. Wxa²wẽ³ha³lxa² nxe³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹. Ye³ka³lxa¹txi³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ ten³yah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹. [35] Nxe³ha²kxai³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tũ³ wxa²sxi²ha² a²nũ²a² yũ²ai¹nx3tho³li¹. Ya²la³tũ³ wãn³txan²tũ³ ĩ³ye³a¹wi¹. Hĩ¹nãn¹te²tũ³ ĩ²xi²sah²lxan³tho³li¹. Kxãn³nãu³a² wxa²wãn³txi³nũ³su² ĩ³ye³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²nũ²ai²na² Txa²wã¹sũ³na² sa²si¹hã³nẽ³jah¹la² wi¹lhin¹jah¹lo²su² na³li¹.” Yah³lxin¹jau³nũ³su² yah³lxi³sã²nĩn¹ka³tũ³ hã²wxãn³txa³ ĩ²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

14

In³txa² ĩ³ton³te²a² we²txi²jau³su²

1 Hã²wxãn³txa³ sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na²
fa³ri³se²a² kãin²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
a²sxi²ha² yain³ya³si¹jau³su² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² sxi²ha² ã³wi¹yha³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wi¹yha³te³na¹ ãn³txi³tũ³kã³txa² hãi³a²
ĩ²yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³ka³tũ³ta¹
ĩ³ton³jah¹la² ã³tĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²nãu³a²
whãi²na¹ wan¹sxã³ ĩ³ton³ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ ĩ²kxi²nũ²la²
ha³tẽh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³kã³txi³su²
te²a² fa³ri³se²a² nũ³kã³txi³su² te²a²
ĩ³wã³txi²te³nah¹lxi¹:

— Sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²nũ²a²
ĩ³ton³te²su² te²a² we²txi²kxai²nãn²tũ³
wain³te²lã¹xã³? Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txu¹txai²na² ĩh¹nxe³te²tũ²lhai¹na²?
Nxe³jau³jau¹xai²na² wi¹kõ³nyhah¹lxin¹ta²lu¹wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Yxãn¹ta¹ ĩ³wa²lũ³xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
ĩ³ton³jah¹la² we²txi²sãn²nũ²la² ih³xi²si¹jau¹su²
sa²si¹hã³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxe³ha²kxai³la¹
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²a³sah¹lxi³wxi¹. Wxa²wẽ³sa²
tã³nxa² wxa²po¹na² tã³nxa² nxe³te²a²
kxĩh³nũ³xẽ¹na² ĩ³yau³xẽ¹na² ã³nãu²ke³la³te²kxãi³
ĩ²kxai¹nhĩ¹na¹ wa³su³txi³ sa²sai¹xi²hĩ³nxãn¹ji¹,
sa²ba³to³ nxe³kxan²ti³nũ¹? Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ hxi²kan¹txi³ ĩ³wa²lũ³xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Yu³hẽ³nãu³a² yxau³nyhu¹kĩ³jau³su²
ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² yain³te³lhxã³
nũ¹nain¹te²nãu³xa² sa²kxai³lu² a²si³yxau³ka³txai³ha²
ã³wxe³ka³lo³a² so¹lxi³ te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jut3su² ĩ²nũ²la² Je³su²jah³la²kxai³lu²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— In³txa² sa³nxe³la³kon³te³lhxã³
ã³nũ²kxi²sxã³ yain³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
a²si³yxau³ka³txa³ he³la³kai²na² ã³wxe³ka³lo³a²
wxe³ah³lxi³txa³hẽ¹li¹, a²nũ²a² hxi²kan¹sxã³
wa³to²hi²te²a² ĩ³kaix1ju³tan¹te²kxa³yã³tũ³
wxã³kxa²yã³txi³sa³. 9 Wxã³kxai²nãn²tũ³
sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la²kxai³lu² wxãi²li²
jah¹la² ha¹li¹ ĩ³kaix1so¹nx2ti³jah¹lo²kxai³lu²
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹. Ĩ³ye³kxi¹nx2ti³te³nah¹lxi¹:
“Jah¹lai²na² yxau³ka³lo³ai²na² ã³wxe¹lxi¹.
Ĩ³sa²yxau³txu¹li¹. Jah¹lai²li² kãin²
wa³to²hi²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ju¹xa¹
ã³wxe³txu¹li¹.” Nxe³ain¹jau³su² ha²kxai³
kwa² ã³wxe³ka³lo³a² ãu²la²to³nha²ha²kxai³
ã³wxen¹tu¹wi¹. 10 Nxe³yãn¹ta¹ ã³wih¹xi¹nhĩ¹na²
kwa² ã³wxe³ka³lo³a² yxau³sẽ¹li¹.
Nĩn¹kxai²nãn²tũ³ kãin²jah³la² wxã²nxa³kxai²nãn²tũ³
nxe²ĩ³ye³kxi²nxain¹te³nah¹lxi¹: Ya²ha³wi¹.
Ti¹a² ã³wxe³ka³lo³a² wi¹ka³lo³a² yx-
aut3txu¹li¹. Nxe³nxa²kxai²nãn²tũ³
wxã³ain¹tũ³kã³txa² a²yxo²ha³kxa¹
wi¹le³kxi²nxain¹tu¹wi¹. 11 Nxe³ju³kxai³lu²
wxãi²nãn²ta³ ĩ²li³te² ĩ³nxãn²ta³ wi¹le³kxi¹nx2tain¹ju³ta³nũ³
ten³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ a²yu³hẽ³nãu³a²
yxau³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
a²yu³hẽ³nãu³a² yxau³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³
ĩ³kãi²non³si¹nx2ti³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³ha²kxai³lu¹ sxi²ha² wa³kxẽn³yah³lai²na²
ĩ³ye³kxi²jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. A²nũ²a² ĩ³yain³kxi²te³lhxã³
ĩ³kaix1so¹ai¹nĩn¹kxai²nãn²tũ³ wxa²yã³lxi²nũ³kã³txi³su²
tã³nxa² wxa²lon³txi³tãu³su² tã³nxa²
a²nũ²a² yen³kxih³te²su² tã³nxa²
nxe³te²na² so¹lxi³ ĩ³kaix1so¹ain¹txa³hẽ¹li¹.
Tah¹ nĩn¹kxai²nãn²tũ³ ĩ³wa²lũ³xi²sxã³
ĩ³kaix1so¹nx2ti³nhyu¹tu¹wi¹. Nx-
ain¹kxe³su² ũ³yho³hi²nxai¹nhĩ³nx2na³li¹.
13 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²a²
a²ha³lxu²ha² ai³te²a² yu³kan²ta³kxi²te²a²
ye³han³te²a² nxe³te² he³la³kxi³nãu³xa²
ĩ³yain³te³lhxã³ si¹hin¹jau³su² ĩ³kaix1so¹txain¹nũ³nhẽ¹li¹.
Nxain¹kxe³su² nxĩn¹tãu³a² hxi²kan¹txi³
ĩ³wa²lũ³xi²sxã³ ũ³yho³hi²nxai¹nhĩ³nx2nxa³wi¹.
14 Nxĩn¹kxai²nãn²tũ³ hxi²kan¹txi³
ũ³yho³hi²xi¹ixai¹nxa³ha²kxai³ kxãn³ton³tãu³a²
a²nũ²a² wi¹lhin¹te²a² yxo²ha³kxa¹
ya³lu²sãn²kĩ³ka³tũ³ hã²wxãn³txa³
ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²kĩ³tãu³a²
Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² ũ³yho³hi¹nx2ti³tu¹wi¹.
Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

*Txa²wã¹sũ³na² wxã³ju³ta²nũ³a² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³*jau³su²
15 Nxa²ha¹te¹ in³txa² yain³kxi²te²nãu³su²
jah¹la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jut3su² tãu³a² wxã³tu¹wi¹.
Nxe³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² ã³wxe³sxã³
yain³ka³lo³nũ³a² ã³wxe³te²a² wi¹lhin¹jah¹lo²su²
tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Wain³na³li¹. Ã³wih¹sxã³ ã³wxe³te²la³
ha³la³ti¹. Nxe³ju³tai²li² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹,
ha³lo²a² wa³kxẽn³yah³la² yain³txa²
kãin² we¹tũ²nhai¹. A²yã³lxi³nũ³kã³txa²

ĩ³yain³si¹hain¹jau³su² ĩ³kaix1so¹ain¹nũ²nhai¹.
17 Yain³ti²wa²kxa²wxe³hĩ¹na¹ a²sa³wi³sa²kxai³lui²
sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wxã³si¹hain¹jau³su²
ũ³sa²si¹hã³nũ²nhai¹. Ũ³sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹:
“Yã³hit1jah³lhu¹li¹. Yain³txa² we¹ta³lun²na¹li¹.
Ain¹jau³su² ain¹nũ²nhai¹.

18 Nxa²ha¹te¹ hxi²kan¹txi³ wxã³ai¹nxa³nhai¹.
A²yxo²ha³kxa¹ ĩ³ki³han³sxã³ e³ain¹nũ²nhai¹.
A²wi¹lhĩ¹nãn¹te²a² nxe³te³nah¹lxi¹:
“Hai³sxa² kwẽn¹ta² so¹kxai¹na¹ha²kxai³
ĩ²te³lhxã³ nxa¹nhai¹. Nxe³na¹ha²kxai³
hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

19 Ã³su² te²a² nxe³te³nah¹lxi¹: “Po¹na²
ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ nxe³sxã³
kwẽn¹ta² so¹kxai¹na¹hẽ³li¹. Wi¹la³ tẽ³sxã³
ã³nxai³nha¹. Nxe³na¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

20 Ã³sa²nũn³te²a² nxe³te³nah¹lxi¹:
“Kwẽn¹tai²na¹ txu¹ha² so¹na¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wxã³nxa³nhai¹.”
Ain¹nũ²nhai¹.

21 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa²kxai³lu²
jau³jau¹xai²na² ain³kxi²sãn²nũ²la²
ĩ³xi²nũ²nhai¹. Ĩ³xi²nũ²la² a²wa³kxẽn³yah³la²
ĩ³hen³txi³nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹
a²wa³kxẽn³yah³la²kxai³ ĩ³ã̱n³txi³sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Sxi²je³na²
ã³wã̱³li¹sẽ¹li¹. Nĩn¹kxai²nãn²tu̱³
yen³kxi³txa²te²a² sa²so¹nha²kxai³
yu³kan²ta³kxi²te²a² sa²so¹nha²kxai³
ye³han³te²a² sa²so¹nha²kxai³ a²ha³lxu²ha²
ai³te²a² sa²so¹nha²kxai³ nxe³sẽ¹li¹.
Wa³su³txi³ ai³txu¹li¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

22 Ye³jen¹nãu³a² a²sa³wi³sa² ĩ³xi²tãu³a²
ĩ³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³.
Wxa²wãn³txa² ĩ³ye³kxi²san¹jau³xin³na²
a²yxo²ha³kxa¹ we¹ta³lu²na¹li¹. Yxãn¹ta¹
wxa²sxi²ha² hai³txi³ ne³kxih³xa³wi¹.”
Nxe³nũ²nhai¹.

23 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxẽn³yah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹: “Ha³lo²a²nãu³a²
ai³txu¹li¹. Ain¹ka³tu̱³ a²nũ²a² ĩ²li³te²na²
ĩ³ye³kxai¹nĩ¹nha²kxai³ sa²so¹ai¹nĩ¹nha²kxai³
nxe³sẽ¹li¹. Txa²sxi²ha² ã³ne³kih¹hain¹ju³ta²
ten³sa³nhai¹. 24 Yxãn¹ta¹ a²wi¹lhĩ¹na²
ĩ³kaix1txai¹na¹tu̱³ka̱³txa² wxã³ai¹nxa³lho³li¹.
Txa²yain³txi³su² ĩ³wah³kã³nxe³kxi²sai²nxa³lho³li¹.
Ain¹nũ²nhai¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

*Sũ̱³na² sa³wi³ha³lxi³si¹nh*ẽ³jau³su²
ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su²

25 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a³li³sxã³
ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
a²nũ²a² ka³lxa¹khaix1nxe³tũ̱³ka̱³txa²
ĩ³hi¹txai¹nha²kxai³ ã³yi¹ka³tu̱³ ã³yxo²o³tũ¹xi²sxã³
ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nũ²a²
ã³si³tẽ³kxi²sa²ti³te³nain¹kxai²nãn²tu̱³
kwa²ã³si³tẽ³kxi²sain¹ju³ta² yũ²nxa³lho³li¹.
Yxãn¹ta¹ ya²la³tu̱³tain¹kxai²nãn²tu̱³
a²wĩ³na² a²hã³ka³na² a²sxe³xa² a²wẽ³ha³lxa²
a²lon³ti³tãu³xa² a²ha³lĩn³ti³tãu³xa² nx-
ain¹sxã³ a³lxi²nyhai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Ny-
hain¹kxan²ti³ txai²na² a³lxi² wa³to²hi²sain¹ju³ta²
so¹lxi³ wain³na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³
te²na² so¹lxi³ txa²sa³wit3su² tu¹wi¹.
27 Te²yã¹nxe³sxã³ ĩ³hit1sah²lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ĩ³ye³khãuh³lxa³thi¹txa²lxain¹ju³ta³nũ³su²
ta̱³nxa² ĩ³ya²lu¹txa²lxain¹ju³ta³nũ³su²
ta̱³nxa² nxe³nxa²lxain¹ju³ta³nũ³su²
yu̱h³lxah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹txi³ txa²sa³wit3sa²yah²lxan³tho³li¹.
28 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²ai²li² sxi²ha²
kĩn³thĩ³na² txon³te³lhxã³ ain¹kxai²nãn²tu̱³
ã³si³wxe²nxa³ta̱³lxa¹ ũ³yho³hi²txã³nxa²
hau³kot3sã²nhĩ̱³nx2na³li¹. Hã²wxãn³txa³
sxi²ha² kãin²thĩn³su² ta̱³nxa² kãi²nxa³thĩn³su²
ta̱³nxa² hxi²ka¹nain¹thĩn³ta³ txo³nhĩ̱³nx2na³li¹.
29 Hau³ko³txa³ke³la³te²kxai³ sxi²ha²
txon³ã³si³wxe³hĩ¹na¹ hxi²kan¹txi³
ta³lu²nhĩ̱³nx2nxa³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ĩ³wã³ka³si³xai¹nhĩ̱³nx2na³li¹. 30 Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:
“Jah¹lai²li² sxi²ha² txon³ã³si³wxe³kxan²ta¹.
Hxi²kan¹txi³ ta³lun²ye²nxa³wi¹. Hxi²kan¹ye²nxãn³ta²wi¹.”
Nxe³ai¹nhĩ̱³nx2na³li¹.

31 Te²yã¹nxe³jut3su² ha³lo²a² a²si³yxau³kax3jah³la²
sĩ³nã̱³xãn¹jah¹la² su²nhyu¹te³lhxã³
wxã³hĩ̱³nx2na³li¹. Wxã³kxai²nãn²tu̱³
ha³lo²a² wxa²hau³kot3sã²nhĩ̱³nx2na³li¹.
In³txi³nãu³xa² ka³lxa¹txi³ 10.000
nxe³tũ̱³ka̱³txa² tẽ³kxai²nãn²tu̱³ ã̱³xa²
20.000 nxe³tũ̱³ka̱³txa² hxi²kan¹txi³
ã³wã³lxĩ³nyhe²nyhain¹kxai²nãn²tu̱³
a³li³sxã³ ne³khau²nyhai¹nhĩ̱³nx2na³li¹.
32 Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³ ã³wa³lxĩ³nyhe²nyhai¹nxa³kxai²nãn
a²sa³wi³ha³lxa² hãu²not3si¹hain¹jau³su²
ũ³sa²si¹hã³ũ¹nyhai¹nhĩ̱³nx2na³li¹.

33 Te²yã¹nxe³jut3su² wxa²yen³kxa²
a³lxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ hxi²kan¹txi³
sa³wi³ha³lxin³nxa²lxi³nxa³lho³li¹.

Sa̱h²ne³ka² a²kah³ju³ta² ha³li³hxan³kxi²jau³su²

34 Te²yã¹nxe³ju³kxai³la¹ sah²ne³ki³su²
tẽ³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ yain³txa² ũ³sa²wi²si²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
wi¹yain³kxi²ki̱³te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
a²kah³ju³ta² sũ¹nxe³kxi²kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹txi³ ãh¹lxi³sxã³ ã³kah³nxe³xi²te²sxa³yu²hẽ³li¹.

35 A²nxe³ki³ai²na² tẽ³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
hai³sxa²nãu³a² ã³na¹xai³ki̱³kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³
hai³txi³ wi¹la³ wen¹si¹te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Nxe³to³ta¹ hãi¹nxe³sxã³ ha³lo²a²
sa²yxu¹kxã³ki̱³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³na¹jau³su²
ya²la³tu̱³ wi¹ko̱³nyhah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai³nãn²tu̱³
wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².

15

O³ve²a² wẽ³sa² ih³sa³tĩ¹kxi²jau³su²

1 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa²
Je³su²jah³lai²na² wãn²txa² ain³kxi²te³lhxã³
ã³ti̱³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a²
ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³tũ̱³ka̱³txi³su²
te²a² ã³ti̱³i² ko̱³nxe³ju³ta² kãi³te²su²
te²a² ã³ti̱³i² nxe³tũ̱³ka̱³txa² ka³lxa¹sxã³
ã³ti̱³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Ain¹nxa²ha¹te¹
fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nhai¹tũ³te²nãu³xai²na²
yxa̱ih¹tẽ³txi³ ĩ³ye³kxi² ha³te̱h³nxã³nxa²
a²hoh³lxi³su² tũ̱³ka̱³txa² ã³nhai¹tũ³te²nãu³xai²na²
yxa̱ih¹tẽ³txi³ ĩ³ye³kxi² nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²li² a²nũ²a² ko̱³nxe³ju³ta²
kãi³te²a² ĩ³yain³kxi²te³lhxã³ ã³si³tẽ³kxain¹na³li¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxe³te³nah¹lxi¹:
— Ne³ka²kxi²sah¹lxi³sã²lxi¹. A²nũ²ai²na²
o³ve²a² ka³lxa¹txi³ 100 nxe³tũ̱³ka̱³txa²
a²wa³kxẽn³yah³lo²su² nũ²nhai¹. A²nxe³jah¹la²
wi¹lhau³ko³tain¹tãu³a² o³ve²a² ka³na³ka³nat3sxã³
ha³lo²a² ih³sa³tĩ¹kxain¹nũ²nhai¹.
Nxe³ai¹nha²kxai³ o³ve²a² a²ka³lxa¹te²nãu³xa²
ha³lo²a² ã³nũ²la² ih³sa³tĩ¹te²a² ã³ten³nũ²nhai¹.
Nxe³sxã³ ã³te³nxi² ã³te³nxi² ain¹ka³tu̱³
ĩ²sxã³ at3txi²nũ²la² sa²so¹xi²nũ²nhai¹.
5 Sa²so¹xi²te³na¹ sa²tã³ka³la³hẽ¹nha²nũ²la²
ka³lih³kxi²la²nha² ĩ³xi²nũ²nhai¹. Ĩ³xi²ka³tu̱³
a²ka³lxa¹txa² sa²tã³nũ²kxi²xain¹nũ²nhai¹.
6 Ĩ³xi²ka³tu̱³ta¹ a²ya̱³la²nũ̱³ka̱³txa²
ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹: “Nxex3jah³lxi³wxi¹.
O³ve²a² ih³sa³tĩ¹kxi²sa²kxai³tã² so¹xi²na¹li¹.
Nxe³na¹ha²kxai³ ka³lih³khaix1sa³nhai¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² ĩ³ka³li³ha³sah¹lxi³wxi¹.”
Nxe³ain¹nũ²nhai¹.

7 Te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² a²nũ²a²
nũ̱³ka̱³txa² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa² 99
nxe³tũ̱³ka̱³txa² wi¹lhin¹sxã³ yxau³ain¹nũ²nhai¹.
Nxe³te²nãu³ãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na²
nũ̱³ka̱³txa² oh³xan¹tũ̱³ka̱³txa² ka³li³hain¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ko̱³nxe³thin¹te²a²
ka³na³ka³nat3sxã³ ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
a²ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ã³na¹kxai²nãn²tu̱³
ka³lih³ wa³to²hain¹tu¹wi¹.

Ũ³yho³hi²ki³a² tĩ¹kxi²jau³su²

8 Te²yã¹nxe³sxã³ txu¹hai²li² ũ³yho³hi²ki³a²
ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹
10 nxẽ³ki³ai²na² tẽ³sxã³ ũ³ha¹nũ²nhai¹.
A²nxe³ki³ai²na² ki³ka³na³ka³nat3sxã³
tĩ¹kxi²kxai²nãn²tu̱³ sxi²ha² whãi²na¹
sa²kxĩx3sxã³ ũh³wxe²txi³nũ²la² kãin²
ã³te³nxi²te²kxa³kxa¹ tĩ¹kxi²ki³ai³tã²
ĩ³ha¹txi²sxã³ so¹xi²hĩ³nx2na³li¹. Nxe³jut3su²
nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹. 9 A²nxe³jut3su²
tĩ¹kxi²ki³ai³tã² so¹xi²ka³tu̱³ a²ya̱³li³nũ̱³ka̱³txa²
txu¹ti³nãu³xã² ka³lxa¹txi³ ã³nũ²kxain¹te³nah¹lxi¹:
“Ka³lih³ha³sah¹lxi³nxi¹. Ũ³yho³hi²ki³ai²na²
tĩ¹kxi²sa²ki³ai³tã² so¹xi²na¹ni¹. Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lh
ka³lih³ha³sah¹lxi³nxi¹.” Nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹.

10 Te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² oh³xan¹ta²
nũ̱³ka̱³txa² Txa²wã¹sũ̱³na² sa³wi³ha³lxa²
kãin² ka³li³hain¹tu¹wi¹. A²nũ²a²
ko̱³nxe³thin¹te²a² a²ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
ã³na¹kxai²nãn²tu̱³ kãin² ka³li³hain¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wẽ³sa² ih³sa³tĩ¹kxi²jau³su²

11 Nxe³ha²kxai³lu¹ ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² yxau³nũ²nhai¹. A²ki³lha³lxa²
ha¹li¹ yxau² a²wĩ³na² yxau² nx-
ain¹nũ²nhai¹. 12 Ain¹nxa²ha¹te¹
ka³ka̱un³jah¹la² kãi²nxa³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² a²wĩ³na³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Wĩ³na² nxex3txi¹. Wxa²yen³kxa²
wxa²hau³kot3sxã³ wã²nhũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹.”
Nxai¹nha²kxai³ yen³kxa² hau³kot3sxã³
wã²nhũ¹nũ²nhai¹. 13 Wã²nhũ¹nũ²la²
hã²wxãn³txa³ ka³ka̱un³jah¹la² sa²kxai³lu²
yen³kxa² wxa²nũ²kxa²so¹nũ²la² ha³lo²a²
u²lan¹ko³xa² ai³nũ²nhai¹. Nxe³tãu³a²
yen³kxa² wa³su³txi³ wxa²sa²ya¹txũ³nũ²nhai¹,
ko̱³nxe³thin¹sxã³ yxau²xai³lha²kxai³lu¹.

14 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²ai²li² yain³txa²
yai³nhxa³txai¹nha²kxai³ ha³lo²a²
yxau²xai³tũ̱³ka̱³txa² whãi²na¹ he³hain¹nũ²nhai¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² heh³khaix1nxe³nũ²nhai¹.
15 Nxe³ka³tu̱³ta¹ ha³lo²a² yxau³tũ̱³ka̱³txa²
kwa²ã³ya̱³lxi³nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹
kwa³jan³ta² yxa³kxa² ũ³yhait1si¹jau³su²
ha³lo²a² ĩ³sa²si¹hã³nũ²nhai¹. 16 Nxa²ha¹te¹
ũ³yhai¹tain¹tãu³a² he³ha²kxai³ yxa³kxa²
yain³txa² yxo²kwa̱in³to³nhũ²nhai¹.
Ĩ³yain³kxi²te³lhxã³ ain¹tah¹lxa¹ hai³txi³
ũ̃³hũ¹nyhai¹nxa³nũ²nhai¹. 17 Ain¹jut3su²
a²ẽ¹nãu³ai²na² wxa²nxũ¹ha̱in³nha²te³nah¹lxi¹:
“Txa²wĩ³na² a²sa³wi³ha³lxa² yain³txa² kãin²

yũ³hxai²na²hẽ³na¹. Ain¹kxa²ha³tih³xan²tu̱³
txai²li² heh³ja³lut2sa³nha¹. [18] Nxe³na¹ha²kxai³
ĩ³sa²yxau³sxã³ ĩ³na¹tũ¹xã¹, txa²wĩ³na²
sxa³thĩ³na²sã¹. Na¹kxai²nãn²tu̱³
ĩ³ye³kxai²na¹te³nah¹lxi¹: ‘Wĩ³na²
nxex3txi¹. Ko̱³nxe³thin¹te²sa¹wi¹. Oh³xa²
nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ̱³na² ko̱³nxe³ti³
kãi³ũ¹ha¹ha²kxai³ wxãi²na² ko̱³nxe³ti³
kãi³ũh¹nxa²ha¹ha²kxai³ nxe³na¹hẽ³li¹.
[19] Nxe³nx2ta¹ju³kxai³lu¹ hĩ¹nãn¹te²tu̱³
wxa²ki³lha³lxu¹xi²na¹ju³ta³nũ³la³ hxi²kan¹sa²nxa³lho³li¹.
Hãi¹sxã³ wxa²sa³wi³su¹xi²na¹tu¹wi¹.’
Nxe³ai¹na¹tũ¹xã¹.” Nxe³nũ²nhai¹.
[20] Ain¹jau³su² ha²kxai³ ĩ³sa²yxau³sxã³
ĩ³nũ²nhai¹. Nxe³nxa²ha¹te¹ u²lxĩ³xi²ti̱³kxai³lu²
a²wĩ³na²kxai³lu² ĩ²ain¹tãu³a² ye³khãuh³lxa³nha²yai¹nha²kxai³
ã³nih³sxã³ ã³ne³khauh²kxi²ha²kxai³
wxa²yxe²ta³wau¹kxi²ha²kxai³ ka³li³hain¹jau³su²
ĩ³yxo²sai¹la³kxi²ha²kxai³ nxe³nũ²nhai¹.
[21] Nxa²ha¹te¹ wẽ³sa²kxai³lu² ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu²
“Wĩ³na² nxex3txi¹. Ko̱³nxe³thin¹te²sa¹wi¹.
Oh³xa² nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ũ¹ha¹ha²kxai³ wxãi²na²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ũh¹nxa²ha¹ha²kxai³
nxe³nxa²ha¹hẽ³li¹. Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³
wxa²ki³lha³lxu¹xi²na¹ju³ta³nũ³la³ hxi²kan¹sa²nxa³lho³li¹.
Ain¹nũ²nhai¹.

[22] Nxa²ha¹te¹ a²wĩ³na² sa²kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
“Nxe³jah³lxi³wxi¹. Wã²lai²na² wi¹khaix1ka³lo³a²
sa²so¹sxã³ ũ³whi²kxi² ya³lau³xa²
ũ³hxi²wxe³kxi² a²yu³kxan¹ka³lo³a²
ũ³yhu̱³wi²kxi² jah¹la² nxe³txain¹sĩ¹nhẽ³li¹.
Sa²toh³xã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. [23] Yah³lxin¹tãu³a²
po¹na² wẽ³sa² ha³nẽ³te²a² su²lhxã³
hi̱³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Sa²kwxã³not3sxã³
sa²toh³xã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. [24] Txa²wã¹wẽ³sai³ta²lxi²
kxã³nxai³tã¹ ya²lu²kxi²sa²te²nũ³tũ²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² ka³te̱n³su² ĩ³xai¹nĩn²tai¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² kãin² ĩ³yain³sãn²ka³tu̱³
kãin² ka³lih³ki̱³tu¹wi¹.” A²wĩ³nu²kxai³
nxe³nũ²nhai¹. Nxe³ha²kxai³ kãin² ĩ³ka³lxih³
ã³si³wxe³ain¹nũ²nhai¹. Hai³ni² sa²ha³te¹ti²
yain¹nũ²nhai¹.

[25] Nxe³ain¹ti̱³kxai³lu² a²sai³lah³la²
hai³sxa² wa³kon³nũ²nhai¹. Hã²wxãn³txa³
wa³kon³ta³lun²nũ²la² ĩ³xi²nũ²nhai¹.
Ĩ³xi²tãu³a² sxi²ha² ya̱u³so³nxi²tãu³a²
ĩ³wi¹lxo³kxi²nyhain¹jau³xa² ain³kxi²
sa²ha³te¹ju³ta² ĩ²i² nxe³yain¹nũ²nhai¹.
[26] Nxe³ha²kxai³la¹ a²sa³wi³sa² ĩ³kaix1tũ²la²
sxi²hai²na² hai³nain¹ju³ta² ĩ³ye³kxi²nũ²nhai¹.
Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Hain³ye²nxain¹nhai¹.
Ĩh¹nxe³tain¹si²lxi¹?”

[27] Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
“Wxa²lon³yah³lai¹tã² ĩ³xi²na²li¹. Wi¹lhin¹sxã³
ĩ³xi²ha²kxai³ wxa²wĩ³na² sa²kxai³lu² po¹na²
wẽ³sa² ha³nẽ³te²na² su²lhi¹sain¹jau³su²
ĩ³ye³kxi²sain¹na²li¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

[28] Nxa²ha¹te¹ ain³kxain¹nxa²ha¹te¹
ĩ³a̱n³tain¹ju³ta³la³ te³nain¹te²nu³sxan³tai¹.
Nxe³ain¹jut3su² a²wĩ³na² jau³jau¹xai²na²
ain³kxi²nũ²la² a³li³xi²nũ²la² win¹ta²te²lxi³
ĩ³ye³kxi²nũ²nhai¹. Nxe² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Wxa²lon³yah³lai¹tã² ĩ³xi²na²li¹. Ĩ³ka³li¹ha³sẽ¹li¹.”
Ain¹nũ²nhai¹. [29-30] Nxa²ha¹te¹ a²sai³lah³la²
ĩ³yxaih¹tẽ³txi³ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
“Kwẽ³kxa² ko³ka³lxa¹txi³ wa³kon³kxi¹nxa²ha¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³nxa²ha¹tãu³a² ĩ³ye³kxi²san¹jau³xa²
wet1txa²ha¹ju³ta² so¹lxi³ yũ³te²sa¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² sa²kxai³lu² wxa²wẽ³sai²li²
wxa²yen³kxa² sa²so¹nũ²la² sa²so¹hxat3tain¹nũ²nhai¹.
Txu¹ti³nãu³xa² ko̱³nxe³thin¹ta³ka³lxi³nãu³xã²
wã²nhu²hxa³nyhain¹nũ²nhai¹. Nxe³ai¹nha²kxai³
ĩ³xi²nũ²la² nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
po¹na² wẽ³sa² ha³nẽ³te²a² hi̱³lain¹si¹hin¹jau³su²
ĩ³ye³kxai¹nĩn²tai¹. Jã¹nxa¹ju³kxai³lu²
ka³pri²ta² wẽ³sa² jũ¹nxe³kxan²ti³
ã³si³wxe³ain¹nũ²nhai¹. Nxe³ha²kxai³
wi¹na³li¹. Txa²sxi²ha² kan²txi³ yxau³ya³ha¹tu¹wi¹.
Txa²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wxa²yen³kxi³su²
nũn³na³li¹. [32] Ain¹jut3su² kãin²
ĩ³ka³lxih³hin¹ju³ta² wain³na³li¹. Wxa²lo³nai²li²
kxã³nxa² ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ hĩ¹na²
ka³te̱n³ti³ yxau³ha²kxai³ wi¹na³li¹.
A²nxe³jah¹lai²li² ko̱³nxe³thin¹sxã³
ih³sa³tĩ¹jah¹lai¹ta³lxi² ĩ³xi²na²li¹. Nxe³ha²kxai³
wi¹na³li¹.” Ain¹nũ²nhai¹. Nxe³jau³su²
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

16

Yen³kxa² hau³ko³tũ¹jah¹la² ko̱³nxe³ti³ kãi³jau³su²

[1] Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la²
Je³su²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la² kãin²
yen³kxi³nhũ²nhai¹. Nxe³ka³tu̱³ta¹
yen³kxa² ĩ²ũ³hain¹si¹jau³su² a²sa³wi³sa²
sa²wxe³ain¹nũ²nhai¹. Yxãn¹ta¹ jah³lai²li²
yen³kxa² wain³txi³ hau³ko³txa³ha²kxai³
ha³te̱h³nxãn³nxa² kãi³hxat3sa²kxai³
nxe³nũ²nhai¹. Nxe³ju³tai²li² a²wa³kxẽn³yah³lai²na²
ne³nxẽn³kxai³lu² ĩ³yau¹ũ¹hain¹nũ²nhai¹.
[2] Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxẽn³yah³la²kxai³la¹

ĩ³kaix1so¹te³nah¹lxi¹: “Nxex3sa²lxi¹.
Kǫ³nxe³kxan²ti³ sa²hau³ko³tin¹jau³xa²
ain³kxai¹na¹hẽ³li¹. Nxe³ju³tai²li²
ten³sa²nxa³ha²kxai³ ha³tẹh³nxãn³nxa²
wxa²hau³kot3sã²nĩn¹ka³tṵ³ wa³kon³kxi²san¹jut3
ne³ki³son³tu¹wi¹.” Ain¹nũ²nhai¹.
3 Nxa²ha¹te¹ yen³kxa² hau³ko³jah¹lai²na²
a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “Wa³kon³kxai¹na¹ju³ta²
ne³ki³son³te³lhxã³ nx2na³na¹. Nxe³kxai²nãn²tu³
ĩh¹nxe³ta³ kãi³a¹lhon³ku² nxa¹nha¹.
Nũ³kxũn³txi³ wa³ko³na¹ju³ta² hxi²kan¹sa²nxa³ha²kxai³
a²yo³ha² so¹lxi³ ai³nxũ³hai¹na¹ju³ta²
ãu²lxa²to³nha¹ha²kxai³ nxa¹nha¹.
4 Nxe³na¹jau³su² hĩ¹na¹ ĩ²a¹xã¹ te²yã¹nxe²
we¹ta¹tũ¹xã¹. Wa³kon³kxai¹na¹ju³ta²
ne³ki³son³na³na¹. Hã²wxãn³txa³
txa²yạ³lxa³nãu³xa² ka³lxa¹ha²kxai³
ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³ya³sain¹tũ¹xã¹.”
Nxe³nha²nũ²nhai¹.
5 Nxe³nũ²la² a²nũ²a²nãu³xai²li²
a²si³yxau³ka³txa² yen³kxa² kwa²ũ³hũ¹tṵ³kạ³txa²
ka³na³ka³nat3sxã³ ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:
“Nxex3txi¹. Txa²wã¹si³yxau³ka³txa²
yã¹ta² yen³kxi³tạ³ ũ³hũ¹nxain¹thai¹li¹?”
Ain¹nũ²nhai¹.
6 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
“A³se³to²na²jau³xa² tã³po²rẽ¹na²
nẽn³ka³lxa¹txi³ 100 nxe² ũ³sain¹na²hẽ³li¹.”
Nxe³nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:
“Txãn¹nxai²li² ũ³hau³ko³txã³nxai²la¹wi¹.
Nxe³ta³nxã¹nxai²li² tã³po²rẽ¹na² 50 nxe²
ka³lxa²nxa³tẽ³na² ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹.”
Nxe³nũ²nhai¹.
7 Nxe³nũ²la² a²ã³xah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Wxãi²na²sa¹ yã¹te²yen³kxi³tạ³ ũ³hũ¹nxain¹thai¹li¹?
Ain¹nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹: “Tri²ka²ki³a²
sa²kẽ³na² nẽn³ka³lxa¹txi³ 100 nxe²
ũ³hũ¹sain¹na²hẽ³li¹.” Ain¹nũ²nhai¹.
Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
“Nxex3sa²lxi¹. Sa²kẽ³na² 80 nxe²
ka³lxa²nxa³tẽ³na² ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹.”
Ain¹nũ²nhai¹.
8 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxẽn³yah³lai²na²
sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li²
ne³khen¹tai¹. Ki³ha¹kxi²sain¹kxan²ti³
ne³khen¹tai¹. Kǫ³nxe³thin¹tṵ³kạ³txai²li²
yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹kxi³tãu³a²
ne³khe¹khaix1xain¹te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sṵ³na² ĩ³hit1tain¹tṵ³kạ³txa²
kũ³we²ki²la² ne³khe¹ain¹te²sxa³yu²hẽ³li¹.”
Nxe³ain¹nũ²nhai¹. 9 Te²yã¹nxe³ju³kxai³la¹
nxe² o²la³kxah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³
Txa²wã¹sṵ³na² ha³lo²a² ya²la³tṵ³
ã³wi¹hah³lxi³hĩ³nxãn¹te²la¹xã³? 10 Ti³he¹nxa³wã
hĩ¹na² yũ²na³li¹.” Nxe³nẽ³ti³ai¹ti¹tu³wi¹.
Nxe³yãn¹ta¹ yen³kxa² jũ¹lxi³te²a²
wain³txi³ o²la³kxah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³
ã²la² kãin²te²su² ju³ta² wain³txi³
o²la³kxah¹lxi³nũ³nĩn¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
ã³ha²nxe² ki³han³sxã³ o²la³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tṵ³
ã²la² kãin²te²su² ju³ta² ki³han³sxã³
o²la³kxah¹lxi³nũ³nĩn¹tu¹wi¹. 11 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
wxa²yen³kxi³khai³xa² wain³txi³ o²la³kxah²lxan³kxai²nãn²t
a²ha²jã¹nxe² Txa²wã¹sṵ³na² yen³kxa²
hxi²kan¹txi³ wain³txi³ o²la³kxah²lxan³so³li¹.
Wain³txi³ o²la³kxah²lxan³kxai²nãn²tṵ³ti²
wi¹la³ wa³kon³yah³lxin¹kxa² yo³ha²
Txa²wã¹sṵ³na² sa²kxai³lu² ũ³yho³hi¹nx2ti³xa³lho³li¹.
13 A²nxe³jut3su² a²nũ²a² ha¹lin¹te²na²
nxe³ya³sxã³ nxe³te²na² wãn³txai²na²
hxi²kan¹ti³ sa²yxo²we¹ka³te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Nxe³sxã³ txa²wã¹hxi²kan¹ti³lo³tẽ³jah¹la²
ka³na³ka³na³te²na² ĩ³hị³kị³sa²kxai³
txa²wã¹hxi²kan¹ti³lo³tẽ³jah¹la² ã³xai²na²
a³lxi²kị³sa²kxai³ nxe³hĩ³kị³te²ju²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ txa²wã¹hxi²kan¹ti³lo³tẽ³jah¹la²
ka³na³ka³na³te²na² sa²yxo²we¹kị³sa²kxai³
txa²wã¹hxi²kan¹ti³lo³tẽ³jah¹la² ã³xai²na²
sa²yxo²ã³kị³sa²kxai³ nxe³kị³te²ju²hẽ³li¹.
Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sṵ³na² so¹lxi³
sa²yxo²we¹tạ³nxa² yen³kxa² kwa²
ũ³ha¹kxi²kị³ju³ta³nũ³a² o²la³kxi²tạ³nxa²
yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³ hxi²kan¹txi³
kãi³kị³te²ju²hẽ³li¹. Je³su²jah³lo²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nṵ³kạ³txa²
jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tṵ³kạ³txai²li² ũ³yho³hi²txã³nxa²
a³lxi²khai¹xai¹nha²kxai³ ĩ³wa³ka³si³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Kǫ³nxe³ti³ o²la³kxah³lxi¹lxi¹.
Yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² wi¹le³kxi¹nx2tain¹ju³ta²
ya³nị³li³yah³lxi¹lxi¹. Nxe² wi¹le³kxi¹nx2tain¹te³nah¹lxi¹:
“Wain³txi³ o²la³kxah³lxi¹lxi¹.” Nxe³jau³xa²
ya³nị³li³yah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ wi¹lhin¹ki³lxo³nyhah³lxi¹lxi
Nxe³ju³tai²li² Txa²wã¹sṵ³na² hi²sen³kxai³lu²
a²ẽ¹na² e³yah³lxin¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹
a³la³kxi¹nxa²lxi³na³li¹. A³la³kxi²ha²kxai³
ten³nxa²lxi³xa³wi¹.
16 A²kxã³nxãn¹jau³xu¹tai²na² Sṵ³na²
wãn³txa² ũ³wha²li¹jau³xu¹tai²na² Sṵ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³tṵ³kạ³txu¹tai²na²
nxe³jau³xu¹tai²na² ĩ³yau¹ũ³nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ka³tṵ³ hã²wxãn³txa³ Jo³ãu²
Ba³tis²jah³la² wxã³sxã³ ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹sṵ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³tai²li²

Nxe³nẽ³lhĩ¹nãn¹te²tu̱³ a²nũ²a² ĩ²li³te²na²
ã³yxo²o³tũ¹sxã³ Sũ̱³na² yxo²ĩ²kxai²nãn²tu̱³
a²ẽ¹na² sa²hau³ko³ju³ta² yũ²na³li¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a²nũ²a²
ka³lxa¹te²nãu³xa² Sũ̱³na² wãn³txa²
a̱in³so¹ai¹nha²kxai³ ya³lo³txi²sxã³ Sũ̱³na²
yxo²ĩ²ain¹na³li¹.

17 Kxã³nãu³a¹ txa²wã¹ha³lo²ai²na²
oh³nãn¹ko³nãu³a² yuh³nãn¹ko³nãu³a²
nxe³sxã³ tĩ¹hxa³kxi²nẽ³ju³ta² yũ³tu¹wi¹.
Nxe³kxan²ti³nũ¹ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
a³lu²xa³jau³su² jau³kxan²ti³ hai³txi³
tĩ¹hxa³kxi²nẽ³lxa³lho³li¹. Wãn³txu¹tai²na²
e³kxi²jau³xu¹jã¹nxe² we¹thxa³tu¹wi¹.

18 A²nxe³ju³kxai³lu² in³txai²li² txu¹ha²
tĩ³na³ka³lxa² ã³nũ²la² txu¹ha² ta²ha¹ka³lxa²
so¹kxai²nãn²tu̱³ txu¹ha² ã̱³xa² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹kxa²
yã¹nxa² hxi²ki³lxo³jah¹lo²su² hĩ̱³nx2na³li¹.
Ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³tai²la¹wi¹. Ãh¹lxi³sxã³
in³txa² txu¹ha² so³sxã³ye²nhyu¹in¹kxa²
ti¹a² sxa³nũn³te²a² so¹ye³nyhu¹in¹kxai²nãn²tu̱³
txu¹ha² ã̱³xa² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹kxa²
yã¹nxe² hxi²ki³lxo³jah¹lo²su² hĩ̱³nx2na³li¹.
Ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³tai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

La²sa³rah³la² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

19 — Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² yen³kxih³khaix1te²a²
yxau³nũ²nhai¹. A²wã²la³ka³lo³a²
a³lxi²ka³lo³a² so¹lxi³ ũ³whi²kxi²nha²ha²kxai³
yain³txa² wi¹te²a² so¹lxi³ yai³nha²kxai³
ain¹nũ²nhai¹. 20-21 Nxa²ha¹te¹ in³txa²
yen³kxi³txa²te²a² yxau³nũn³nũ²nhai¹.
A²sxih²yxo²a² a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹
yxo²sxa³to³nhũ²nhai¹. Jah¹la²kxai³la¹
ĩ³yau³xa³kxi²sxã³ ka̱³la̱un³ta³kxi²nũ²nhai¹.
Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wa³ko³nxa³ha²kxai³
hãi¹sxã³ yain³txa² yen³kxih³jah¹la²
wã³kon³kxe³su²: “Ã³yũ³xi²sa²te³ji¹xã¹.”
Ain¹tah¹lxa¹ yain³txi³la³ ã³yũ³xai¹nxa³nũ²nhai¹.
Nxe³yãn¹ta¹ wai³a³lxa² wxã³nũ²la²
yau³xa³kxi²je³na² ĩ³tũ̱n³ta³kxi²nũ²nhai¹.
A²nxe³jah¹la² La²sa³ro³jah³lo²su²
nũ²nhai¹. 22 Hã²wxãn³txa³ jah¹la²kxai³lu²
ya³lu²nũ²nhai¹. Ya³lu²nũ²la² oh³xan¹tũ̱³ka̱³txa²
wxã³sxã³ oh³nãu³a¹ A³bra³ãu²ah³la²
yxaut3ju³ta² sa²so¹sũh³wxe³ain¹nũ²nhai¹.
Hã²wxãn³txa³nũ² yen³kxih³jah¹la²
ya³lu²nũ³nha²kxai³ sa²nĩ̱³kxain¹nũ²nhai¹.
23 Sa²nĩ̱³kxain¹ka³tu̱³ ha³lo²a² ko̱³nxe³khaix1ju³ta²
kãin² ye³khãuh³lxa³ti³nha²khai¹nxũ²nhai¹.
Nxe³ain¹tãu³a² sa²yxo²ka²la¹nha²nũ²la²
u²ju³ta² A³bra³ãu²ah³la² ĩ²ha²kxai³
La²sa³ro³jah³la² ã³ka³lu³sa²wxe³nha²kxe³su²
ĩ²ha²kxai³ ain¹nũ²nhai¹. 24 Nxa²ha¹te¹
ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹: “A³bra³ãu²ah³lĩ¹.
Txa²wĩ³nĩ¹. Nxex3txe¹. Wi¹lhin¹sxã³
thãi³ti³la² sa²hau³kot3sẽ¹le¹. La²sa³ro³jah³la²
sa²si¹hã³txai¹nhẽ³le¹. Ĩ̱³yau³xa²
wxa²hxi²kũ̱³nha²sxã³ txa²yo²he³wa̱x3sa³si¹hai¹na¹jau³su²
nxe³na¹nha²we¹. Txai²li² khãuh³nha²khai¹nxa¹nha²we¹.
Ha³nxe²a² a³lan²khaix1nx3nha²we¹.”
Ain¹nũ²nhai¹.

25 Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹: “Wẽ³sa² nxex3txe¹.
Yuh³xan¹ko³xa² yxau¹nhĩn¹nai³tã²
yen³kxa² wi¹te²a² yũ²khaix1nĩ¹nha²kxai³
jah¹la² kãin² ye³khãuh³lxa³ti³ha²kxai³
nyha¹hin¹tai¹tu³we¹. Yxãn¹ta¹ hĩ¹na²
jah¹lai²li¹ wi¹lhin¹sxã³ yxau³ha²kxai³
wxãi²na² khãuhx3nha²khaix1nxĩ¹nha²kxai³
ya³hin¹ti²tu³we¹. 26 Nxe³kxa²yu³su²
wxa²ha³lo²a² txa²ha³lo²a² wit3txa² a²ẽ¹na²
u̱³tẽ³na² yũ³te²ju²hẽ³le¹. Nxe³tẽ³na²
a²nũ²a² yxo²ha³ti³lhi³te²nũ³a² hxi²kan¹txi³
yxo²ha³ti³lhi³ai¹nxa³lho³le¹.”

27-28 Nxa²ha¹te¹ yen³kxih³jah¹lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹: “Wĩ³na² nex3txe¹.
Nxẽn²nxãn³kxai²nãn²tu̱³ txa²sxi²je³nai³tã²
sa²si¹hã³txai¹nhẽ³le¹. Txa²wã³tã̱³nãu³xa²
ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ yũ³hxai²na¹hẽ³le¹.
Wxã³sxã³ khãuh³lxa³txi³nain¹kxa²ya̱n³txi³su²
nxa¹nha²we¹. Nxe³ha²kxai³ wxã³si¹nyhai¹nxa³jau³su²
ĩ³hen³txi³nyhu¹si¹nyhai¹na¹jau³su²
nxa¹nha²we¹. Nxe³ha²kxai³ La²sa³ro³jah³la²
sa²si¹hã³txai¹nhẽ³le¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

29 Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹: “Wxa²lon³txi³tãu³xa²
Sũ̱³na² wãn³txa² ũ³wha³li¹txã³nxu¹tai²na²
yũ³ha²kxai³ Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ̱³ka̱³txu¹tai²na²
wãn³txa² yũ³ha²kxai³ nxe³jau³xai²na¹
ain³kxain¹txai²lẽ¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

30 Nxa²ha¹te¹ yen³kxih³jah¹lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹: “Wĩ³na² nxex3txe¹.
Kwa²nxi¹lxe¹. Ya³lu²tũ̱³ka̱³txa² ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²sxã³ wxã³ke³la³te²kxai³
nxe³jah¹la² ain³kxi²nũ²la² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
a²ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ã³na¹la³kxi²nhai¹nhĩ̱³nx2na³le¹.”
Ain¹nũ²nhai¹.

31 Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹: “Nxe²nxa³we¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ũ³wha³li¹txã³nxu¹tai²na²
Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ̱³ka̱³txu¹tai²na²
wãn³txa² ain³kxai¹nxa³kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a² ya³lu²te²a² ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³
wxã̱³kxan²ti³ ain³kxai¹nhĩ̱³nx2na³we¹.”
Ain¹nũ²nhai¹. Je³su²jah³la²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

17

Ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² ne³wã²na³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹yuh³xan¹ko³nãu³ai²na² hin¹ki̱³tãu³a¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³si¹nhẽ³ju³ta² yũ³hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sxã³ ko̱³nxe³ton³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ hxi²ki³su² te²lẽ¹. Ko̱³nxe³ton³khaix1nxe³tu¹wi¹.
2 A²nũ²a² tah³lxa³kxa² sa²txe̱²khai¹nxe³ka³txa² tẽ³sxã³ ĩ³yxe²ta³kũ¹nha²te²su² jah¹lan²tu̱³ ĩ̱³yau³xa² u¹jau³xa² so¹sxã³ ãn³sa³nũ̱¹ke³la³te²kxai¹ nxe³jah¹la² khãuh³lxa³ti³nha²ju³ta² kãin²hĩ̱³nx2na³li¹. Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu̱³ a²nũ²ai²na² kwẽn¹ta² yxo²ĩ² ã³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sa²si¹hain¹jau³su² ĩ³tih³nxe³te²su² jah¹lan²tu̱³ ko̱³nxe³thin¹khaix1jah¹lo²su² hĩ̱³nx2na³li¹. A²nxe³jah¹la²kxai³la¹ khãuh³lxa³ti³ wa³to²hi²hai¹nhĩ̱³nx2na³li¹.
3 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Wxa²wã³tã̱³xai²li² ko̱³nxe³ti³ kãi³ye²nxain¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³kwa̱i²kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Nxẽn¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³ãin²ta³kxi²nha²kxai²nãn²tu̱³ nxe³wã²na³txai¹nhẽ³li¹.
4 Nxe³ha²kxai³la¹ ye³ka³na³ka³nat3sxã³ a³lan²tãu³a² yau³ha¹li¹ yau³ha¹li¹ yau³ha¹li¹ ka³na³ki¹ hi̱³txain¹kxai²nãn²tu̱³ hã²wxãn³txa³ ĩ³ãin²ta³lxi²nxain¹kxai²nãn²tu̱³ ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ nxe³wã²na³txa²hẽ³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ki̱³jau³su²

5 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Je³su²jah³lãi³. Kãin² yxo²ĩ²nxa²nha¹ju³ta² ten³sa²sĩ¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Yxo²ĩ²sah¹lxin¹jut3tai²na² yain³txa³ki³a² mos³tar²ta²ki³a² ki³jũ¹nxe²ka² yã¹nxi³la²sxã³ jũ¹nxe³ yxo²ĩ²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ hi³a² a³mo³re²ra²nẽ³ka² nxe²ĩ³ye³kxah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “A³mo³re²ra²nẽ̱³kãi³. Sa²ha³txu²kxa²sai¹nhat1sxã³ ĩ̱³ye³na² kãin²je³na² ũh³wĩ̱¹nha¹sẽ¹li¹.” Nhãn¹kxai²nãn²tu̱³ a³mo³re²ra²nẽ³kxai²li² ĩ³we²txa²lxi³hĩ̱³nx2na³li¹.

A²sa³wi³sa² wi¹kãi³jau³su²

7 Yxãn¹ta¹ yxo²kãin²txi³nha²sxã³ a̱in³nyha¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Wxa²sa³wi³sai²na² hai³sxa² wa³kon³ta̱³nxa² nxe³hĩ̱³nx2na³li¹. Nxe³sxã³ ĩ³xi²nũ²la² nxe²ĩ³ye³kxai¹nhĩ̱³nxãn¹te²la¹xã³? “Wxãi²thã²ta³ ĩ³yain³txa²sã²nhẽ³li¹.” Jau¹xai²na² ĩ³ye³kxai¹nhĩ̱³nxãn¹te²la¹xã³?
8 Ti³he¹nx2nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ nxẽn¹te³nah¹lxi¹: “Yain³txa² ũ³txe³kxi¹sãn²nũ²la² ũ³hũ¹sa²sã²nĩn¹ka¹tu̱³ yain³ta³lun²na¹kxai²nãn²tu̱³ hã²wxãn³txa³ txa²si³yo³na² yain³txa²hẽ³li¹.” Nxe³jau³xai²na² ĩ³ye³kxai¹nhĩ̱³nxa¹lxi¹, kwa²wa³kon³kxi¹nxa²jah¹lo²su² ha²kxai³la².
9 Nxe³jau³kxai³la¹ ĩ³ye³kxain¹yah³lxin¹jau³su² wet1txain¹kxai²nãn²tu̱³: “Wi¹lxo³kxi³sa¹lxi¹.” Ain¹jau³su² wxa²sa³wi³sa² ĩ³ye³kxi¹te²sxa³yu²hẽ³li¹.
10 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na² kwa²wa³kon³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³ ĩ³wa²lũ³xai¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txai²li² kãin²sa²nxa³wi¹. Wxa²wa³ka³lxi³nũ³a² so¹lxi³ nxe³te²si²na¹wi¹. Ĩ³ye³kxi²san¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ sa²wet1te²si²na¹wi¹.” Nxẽn¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

Ka̱³lãun³ta³kxi²sxã³ ĩ³to³nain¹te²nãu³xa² we¹txain¹jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ Je³ru³sa³lẽ²tĩh³na² ai³ta¹hxai²hẽ¹la². Ai³te³na¹ Sa³ma²ri²a² ko³xa² Ka³li³le²a² ã̃n²ta² wi³tãn¹tĩh³na² ai³ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Ai³tãu³ãn²tu̱³ sxi²je³na² yxau³son³sxã³ ã̃wĩhi¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³ãn²tu̱³ta¹ a²nũ²a² in³txi³nãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ a²sĩ̱³na² ka̱³la̱un³ta³kxi²sxã³ ĩ³to³nain¹te²nãu³xa² ĩ³ha¹txi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sxi²je³na² yxo²ka³teh³xa² ai³tãu³a² u²lxi³je³na² ã³yit1tain¹ka³tu̱³ Je³su²jah³la² ten³sa²tã³ain¹tãu³a² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lĩ¹. Wxãi²li² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxe¹. Txa²ĩ³ta³ka³txa² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot3sa²sĩ¹nhẽ³le¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Nxa²ha¹te¹ ĩ²kxain¹nũ²la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah³la²nãu³xa² ai³jah¹lxi³sxã³ wã²nã³ũ¹nha¹je¹tain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² aun³txa² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a¹ wa³su³txi³ we²nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ in³txa² ka³na³ka³na³te²su² te¹kxai³lu² we²nxi²ye²kxe³su² wa̱³li²ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Wa̱³li²nũ²la² Je³su²jah³la² a²yen³na² ã³kxu²thu²kxa¹sxã³ ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ̱³na² wã³nxĩn¹jah¹lo²si¹lxi¹. Nxĩ¹nha²kxai³ we²txi²sa¹nha²kxai³ wi¹lxo³kxi³san¹nhai¹. Ain¹jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li² Sa³ma²ri²a²ko³xan¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— A²nũ²a² ka³lxa¹txi³ 10 nxe³sxã³ we²txai¹na¹li¹. Yxãn¹ta¹ ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³ Sa³ma²ri²a²ko³xan¹jah¹la² so¹lxi³ ã³wa̱³lin²ju²li¹.
18-19 Jah¹la² so¹lxi³ tka³nũ̱³ka̱³txi³sxa³kxan²ti³ ã³wa̱³lin²ju²li¹, Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹le³kxi²te³lha³ku¹.

Ain¹jau³su² ha²kxai³ ã³kxu²thu²kxa¹jxah¹la²kxa²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ĩ³sa²yxau³sxã³ ĩx3txu¹li¹. Yxo²ĩ²sah¹lxin¹nha²kxai²
we²txi¹nx2ta¹ten¹tu³wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3jau³su²

20 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la²
fa³ri³se²a²nãu³xa² ã³nhai¹tũ³te²nãu³xai²na²
ĩ³wa̱³txain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su² tãu³su²
tãu³a² ĩh¹nxe³hĩ¹na² ã³si³wxe³te³ji¹wi¹?
Ain¹tah¹hxai²hẽ¹la². Ain¹nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3sa²ju³tan¹ti²wa³kxa²
ĩ²yah³lxan³tho³li¹. 21 Txa²wã¹ẽ¹na² so¹lxi³
ĩ²nha²ki̱³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ wxa²ye³na²
ĩ²yah³lxan³tho³li¹. Nxe³jut3su² ha²kxai³:
“Ti¹a² wxã²na³li¹.” Jau³xai²la³ ta̱³nxa²:
“Ju¹xa² wxã³nai¹.” Jau³xai²la³ ta̱³nxa²
nxe³jau³jau¹xai²na² e³yah²lxan³tho³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² ãh¹
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Kxãn³nãu³a² nũ³kxũn³sxã³ ã³wa̱³li²na¹ju³ta²
ĩ²nx2ti³lxun¹nxa²ti³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
ĩ²syah¹lxan³tho³li¹. 23 Nxe³hĩ¹na²
ĩ³ye³kxi¹nx2tain¹te³nah¹lxi¹: “Ti¹kxai²lxã²na³li¹.
Ain¹jau³su² ta̱³nxa²: “Nũ¹ka³nai²lxã²na³li¹.”
Nxe³jau³tai²la³ ta̱³nxa² nxain¹kxai²nãn²tu̱³
ain³kxah²lxi³txa³hẽ¹li¹. 24 Ha³lai³xa²
ha³lai³nĩ³kxai²nãn²tu̱³ ha³lo²a² whãi²na¹
ĩ³ko²ko²kxi²te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²
yã¹nxe³sxã³ wa̱³li²na¹ju³ta³nũ³a² a²nũ²a²
hãi¹nxe³ti³xa¹ ul²yxau³ain¹kxan²ti³
ĩ²kxi²sain¹tu¹wi¹. 25 Nxe³yãn¹ta¹
wa̱³lin²nxa³ta̱³lxa¹ hĩ¹na² yxau³tũ̱³ka̱³txa²
a²hxi²ki³kxai³lu² ye³ka³lxa¹txi³sxã³
khãuh³lxa³ti³sain¹to³tu¹wi¹, en²txi³sain¹tũ̱³ka̱³kxa³su².
26 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² No³e²ah³lu¹tai²na²
yxau³hĩ¹nu¹ta² yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²
a²kan³sxã³ wxã³na¹ju³ta³nu³a² yã¹nxe³tu¹wi¹.
27 Jã¹nxe³hĩ¹nu¹tai²na² tũ̱¹ka̱³txu¹tai²na²
kwa²ĩ³yain³kxi²nyhu¹i² kwa²ĩ³na²kxi²nyhu¹i²
txu¹ha² so¹kxi²nyhu¹i² txu¹ha² ũ³hũ²nyhu¹i²
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³nyhu¹ain¹te³na²
No³e²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² na³vi²o²tẽ³na²
ar²ka³tẽ³na² ã³wi¹nhũ²la² wẽ³ha²yau³xa²
ã³ãn³si³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe²
wẽ³hã¹hũx3sa²kxai³ a²nũ²a² hãi¹nxe³ti³xa¹
ya²lun¹ta² hxan³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Ĩ²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² ha³lo²a² wah³nxai¹nxa³ti³wa³kxa²
Txai²na² a²kan³sxã³ wxã³na¹tu¹wi¹.
28 Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹ kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Lo²ah³lu¹tai²na² yxau³hĩ¹nu¹tai²na² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ kwa²ĩ³yain³kxi²nyhu¹i²
kwa²ĩ³na²kxi²nyhu¹i² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹i²
txai²na² ũh³wĩ¹i² sxi²ha² txo³ni²
ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 29 So³to²ma²thĩ³nu¹tai²na²
Lo²ah³lu¹ta²kxai³lu² a³li³hĩ¹na¹ oh³xa²
wẽh³ha²yau³xa² yã¹nxe³la²sxã³ ha³nxe²
i̱³kxa² ah³hi² ẽn³syo²fre²nũ̱³xa² i̱³kxa²
ah³hi² nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wxã³ya²lun¹ta³lxa²
hxan³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 30 Te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²
a²nũ²a² wah³nxe³sai¹nxa³ti³wa³kxa²
Txai²na² a²kan³sxã³ wxã³na¹tu¹wi¹.
31 Nxe³hĩ¹na¹ a²nũ²a² sxi²ha² ne³ka³nah²nãu³a¹
he¹kxai²nãn²tu̱³ yen³kxa² sxi²hẽ¹nãu³ai²na²
wi²sxa³kxai²nãn²tu̱³ ã³wih²xi²sxã³
so¹ju³ta²nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹. Hãi¹nxe³sxã³
u²lã³ni³txai²la¹. Te²yã¹nxe³sxã³
a²nũ²a² hai³sxa³nãu³a¹ he¹kxai²nãn²tu̱³
sxi²ha² ã³wih²xi²ju³ta² yũ²nxa³lho³li¹.
Hãi¹nxe³sxã³ u²lã³ni³txai²la¹. 32 Nxe³ha²kxai³
Lo²ah³lu¹tai²na² a²sxe³xa² ne³wã²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
33 Te²yã¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nũ²a² e³te³nah¹lxi¹:
“Yu̱h³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tãu³a²
txa²wi¹na¹tãu³a¹ a³lxi²sa³nha¹. Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² sa²yxo²ã³a¹kxan²ti³ ya³lu²ju³ta²
ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta³nũ³a²
yũ²nxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹: “Yu̱h³xai²na²
ti¹ai²na² yxau³na¹tãu³a² txa²wi¹na¹tãu³la³
a³lxi²sa²nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²a¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ĩ³ya²lut1sain¹kxan²ti³ yxo²ĩ²a¹ju³ta²
ã³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³kxai²nãn²tu̱³
Txa²sa³wi³ha³lxi³sain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su²
Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta³nũ³a²
yũ³tu¹wi¹. 34 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹
ka³nxah³tai²na² in³txa² ha¹li¹ ãu³xi²ya³tãu³a²
ka³na³ki³ sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki³
ot3sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹. 35 Nxe³ya³ha²kxai³
txu¹ha² ha¹li¹ nxũ̱³sa² o²la³kxi²ya³tãu³a²
ka³na³ki² sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki²
ot3sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹. 36 Nxe³ya³ha²kxai³
in³txa² ha¹li¹ hai³sxa² tau³ya³tãu³a²
ka³na³ki² sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki²
ot3sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Jau¹xai²na²
ĩh¹nxu¹la²ta̱n³te³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Ka³yxuh³xa² ya³lu²sxa̱³je³na²
wa³lu³hxa² ã³nũ²kxi²te²ju²hẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

18

Tu¹ha² wã³ha³te³son³ta¹ka³lxu³su²

1 Ain¹nxa²ha¹te¹ ãh¹ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la²:
— Ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nha²sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³ye³kxi²sa²tẽ³to³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³te³lhxã³ ãh¹ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³ha²kxai³lu¹:
— Sxi²hẽ¹nãu³ai²na² a²hxi²kan¹jah¹lo²su²
nũ²nhai¹. A²nxe³jah¹la²kxai³la¹
yu̱h³lxi³ti³hex1ai¹nxa³nũ²nhai¹. A²nũ²a²
yu̱h³lxai¹nxa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na²
yu̱h³lxai¹nxa³ha²kxai³ nxe³nũ²nhai¹.
3 Nxe³ju³kxai³lu² txu¹ha² wã³ha³te³son³ta¹ka³lxa̱²
sxi²je³nãn¹ta¹ka³lxu³su² nũ²nhai¹.
A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ain³kxi²sẽ¹li¹.
Ko̱³nxe³ti³ kãi³sain¹jah¹la² ĩ³wai³kxũ¹sẽ¹li¹.”
Nxe³jau³xa² ĩ³ye³ye³kxi²to³nũ²nhai¹.
4 Nxa²ha¹te¹ jah¹la²kxai³lu² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
“Ta¹ka³lxai²li² ain³kxai¹na¹ju³ta³la³
ten³sa²nxa³nha¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
yu̱h³lxi³sa²nxa³ha²kxai³ a²nũ²a² yu̱h³lxi³sa²nxa³ha²kxai³
nxa¹nha¹. 5 Nxe³sa²nxa³kxan²ti³nũ¹
hxi²that3sain¹kxa²ya̱n³txi³su² nxa¹nha¹.
Kwa²ĩ³wai³kxũ¹ai¹na¹tũ¹xã¹.” Nxe³nũ²nhai¹.
6 A²nxe³jut3su² hxi²kan¹jah¹la²kxai³lu²
ko̱³nxe³thin¹kxan²ti³ ĩ³wai³kxũ¹ye²nũ²nhai¹.
7 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
wi¹lhin¹sa²sai¹ye²kxe³su² nxe³te²
hi²sen³kxai³lu² a²nũ²ai²na² ĩ²sxã³
ã³yũ³so¹te²nãu³xa² ya²la³tu̱³ ĩ³wai³kxũ¹ain¹tu¹wi¹.
Ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²tãu³a² ĩ³kaix1to³hain¹kxan²ti³
ĩ³hxi²nũ¹nũ¹hain¹tu¹wi¹. 8 Wa³su³txi³
ĩ³wai³kxũ¹ain¹tu¹wi¹. Jã¹nxa¹ju³kxai³la¹
a²kan³sxã³ wa̱³li²na¹hĩ¹na¹ ti¹ai²nãn¹ko³nãu³a¹
ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nha²sxã³ Sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²sa²tẽ³to³tẽ¹ha³
ka³na³ki² te²a² yũ³ye²tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txi³nãu³xa² ha¹lin¹ya³te²nãu³xa² Sũ̱³na²
ĩ³ye³kxi²ya³jau³su²

9 Nxe³ha²kxai³la¹ yau³ã̱³xai²na²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². In³txa²
ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:
— Txai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹te²lã³na¹nha¹.
Txai²na² so¹lxi³ wi¹lhin¹te²lã³na¹nha¹.
Nxe²e³kxa²yã¹nxe³tũ̱³ka̱³txa² ĩ³yau¹ũ³te³lhxã³
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
10 — Nxe³nũ²nhai¹. In³txa² ha¹lin¹ti³nũ²nhai¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²ha² ã³wi¹yha³nhũ²nhai¹.
Ã³ne³ka²ta¹te²a² fa³ri³se²ah³lo²su²
nxe³ha²kxai³ ã³ta³lo³hẽ¹te²a² a²nũ²a²
ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³jah¹la²
nxe³ha²kxai³ nxe³ya³nhũ²nhai¹. 11 Ain¹nxa²ha¹te¹
fa³ri³se²ah³la²kxai³ txa²nũ² Txa²wã¹sũ̱³na²
yxo²ha³txe³ti³nha²sxã³ nũh¹e³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:
“Sũ̱³na² nex3txi¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ko̱³nxe³khai¹xai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Kãi³kxi²nyhu¹i²
wain³ju³ta² o²la³kxi²nyhu¹xa³i² tu¹ha² ã̱³xa²
ũ³whĩn¹ta³kxi² nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ txai²li² ti³hex1te²txã³wi¹.
Nxe³na¹kxa²yo³kxai³la¹ jah¹lai²li² a²nũ²a²
ũ³yho³hi²ki̱³kxa² so¹kxi²nẽ³jah¹lai²na²
yã¹nxẽn²nxa³wi¹. Ã̱³lxi³na¹wi¹.
Nxe³jut3su² wi¹lxo³kxi²nha¹nha²wi¹.
12 Yxãn¹tah¹lxi¹ txai²na² sa²kxai³lu²
ye³ka³na³ka³na³ta³ sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na²
ĩ³yai³na¹ju³ta² ye³ha¹li¹ ã³na¹a¹ha²kxai³
yen³kxa² 10 nxe² so¹kxi²na¹ke³la³te²kxai³
ka³na³ka³nat3te²a² ũ³hũ¹nxa²ha¹ha²kxai³
nxe³te²sa¹wi¹.” Nxe³jau³xai²li²
fa³ri³se²ah²la² ĩ³ye³kxi²nũ²nhai¹.
13 Ain¹nxa²ha¹te¹ ã̱³lxi³jah¹la² u²lxi³yxau³jah¹la²
ain²ti³nha²sxã³ ã³kxu²thu²kxa² ai³nũ²nhai¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Sũ̱³na² nxex3txi¹. Ko̱³nxe³khaix1te²sa¹wi¹.
Nxe³te²sa¹ha²kxai³ ko̱³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta²
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot3sẽ¹li¹.”
Nxe³jau³su² nxe³nũ²nhai¹.
14 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² jah¹la²kxai³lu²
a³li³nũ²la² ka³nxi²sxã³ ĩ³xi²tãu³a²
Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu² ko̱³nxe³ti³
kãi³ju³ta² nxe³wã²na³kxi²nũ²nhai¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² wi¹lhin¹te²lot3sxã³
ĩ³nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ ã̱³lxi³jah¹lai²na²
ta³ri³se²ah³lai²na² hai³txi³ nxẽn²nxa³nũ²nhai¹.
Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Jã¹nxe³jut3su²
a²nũ²a² a²kãin²jah¹lo²su² kxe³su²
yxo²kwa̱i³no³tain¹kxai²nãn²tu̱³ kxãn³nãu³a¹
Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ³kãi²nxa³te²lo³tain¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ hĩ¹nai²na² a²kãi²nxa³jah¹lo²su²
kxe³su² yxo²kwa̱i³no³tain¹kxai²nãn²tu̱³
kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu²
ĩ³kãin²te²lo³tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ̱³na² ha³lo²a² yxau²sa²tẽ³ju³ta³nũ³su²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²

15 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²wẽ³ha³lxa²
tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la²
wxa²ne³wxaix3te³lhxã³ tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²

ĩ²ain¹nxa²ha¹te¹ ĩ³hxi²ko²lain¹si¹jau³su²
yxo²xũn³txi³ ĩ³kwa̱i²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Ain¹jut3su² Je³su²jah³la³ jut3sĩ²nũ²la²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Wẽh³ha³lxa²
tẽ³sxã³ wxã³ain¹ju³tai²na² ĩ³hxi²ko³lain¹yah³lxi¹txa²he¹hĩ³
Wẽ³sai²li² a²wĩ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³yxau²xai³ju³ta²
Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
yũ³nx2ti³tu¹wi¹. 17 Ya²la³tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su² nxe³jau³xa²
ten³nxa²lxi³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³ai²li²
ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹.

Yen³kxih³khaix1jah¹lo²su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

18 Hã²wxãn³txa³ a²nũ²a² hxi²kan¹te²su²
te²a² ya̱u³son³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
ĩ³wã̱³txi³ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wi¹lhin¹jah¹lo²si¹lxi¹
Ĩh¹nxe² o²la³kxi²nha²sxã³ ka³te̱³na²
wi¹tãu³la³ so¹kxi²hĩ̱³na¹te²la¹xã³?
Ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ wi¹lhin¹te²su²
san¹ji¹wi¹? Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³
wi¹lhin¹jah¹lo²lxã²na³li¹. 20 Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txu¹txai²na² ain³kxi²to³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³jau³xa²sa¹: “Txu¹ha² ã̱³xa¹ka³lxa²
ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a²
ĩ³su²lhã³nyhu¹txa³hẽ¹li¹. Yen³kxa²
kãi³kxi²nyhu¹txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a²
ko̱³nxe³te²lo³nyhu¹txa³hẽ¹li¹. Wxa²wĩ³na²
wxa²hã³ka³nu¹na² sa²nẽn¹kxai¹nĩn¹ju³ta²
so¹lxi³ kãi³ũh¹txai¹nhẽ³li¹.” Nxe³jau³jau¹xu¹tai²na²
yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹txa²hẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Sa³nxe³la³kon³sa³hĩ¹nãn¹te²tu̱³
sa²yxo²wet1sa²sai¹hxai²na¹hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²he¹la².
22 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Yu³ka³na³ka³na³ton³na³li¹. Wxa²yen³kxa²
sa²so¹sxã³ a²nũ²a² ã̱³xa² so¹kxi²nxa²si¹jau³su²
kãi³txa²hẽ³li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³
so¹kxi²nxain¹kxa² yo³ha² tẽ³sxã³ a²nũ²a²
yen³kxi³txa²te²na² wã²nhũh²xai³txai¹nhẽ³li¹.
Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³ oh³nãu³nũ¹ka³na¹
yen³kxa² wi¹ju³ta³nũ³a² yũ³nxa²tu¹wi¹.
Jã¹nxe³sxã³ nxe² kãi³ta³lu²nĩn¹kxai²nãn²tu̱³
ã³wxã³sxã³ ã³si³tẽ³kxi¹sẽ¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² in³txai²na²
sa²kxai³lu² ain³kxi²te³na¹ ãin²ta³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la³,
kãin² yen³kxih³ha²kxai³la². 24 Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la²kxai³ ĩ²kxi²nũ²la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² kãin² yen³kxih³te²su² te²a²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³
Yan te²kxa¹ya̱²lhu² wa³lxe³te²ju²hẽ³li¹.
25 Ja¹nxa¹jau³su² ka³me²la² ka³yxuh³xa²
kãin²khaix1te²su² te²na² hai³txi³
a²ku¹wxi²si³xẽ¹na² ã³wih¹sxã³ ã³wa²to¹ti³he¹nxe³lhĩ̱³nx2nx
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² kãin² yen³kxih³khai¹nxe³te²su²
te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³
yxau²xai³ju³ta² wa³to²hi² wa³lxe³te²ju²hẽ³li¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
26 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ain³kxi²tũ̱³ka̱³txan¹te²a²
a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Txa²wã¹ha³lo²a²nãu³a² a²nũ²ai²li²
yen³kxih³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²su²
wi¹lhin¹sxã³ ĩ²jah¹lo²su² ye²te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³jut3su² ha²kxai³ a²nũ²a² yen³kxih³te²su²
te²na² kxã̱u³nxa³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a²nãu³xa² hãi¹nxe³ti³xa¹ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³ki̱³sxa³lho³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
27 Nxe³nũ²la² Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² hxi²kan¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹.
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
hxi²kan¹te²lo³jah¹lai²la¹wi¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
28 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Nxex3txi¹. Txa²wã¹yen³kxi³khai³xa²
ã³na¹sãn²sĩ¹na¹ka³tu̱³ wxãi²na² so¹lxi³
ã³si³tẽ³la³kxi¹sĩ¹na¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
29-30 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Ya²la³tu̱³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. A²nũ²a²
ĩ²li³te²na² Txai²na² a³lxi²sai¹nha²kxai³
sxã³ha² ã³na¹i² a²sxe³xa³ka³lxa² ã³na¹i²
a²lon³ti³nãu³xa² ã³na¹ai¹ni² a²wĩ³na²
ã³na¹i² a²hã³ka³na² ã³na¹i² a²wẽ³ha³lxi³khai³xa²
ã³na¹ai¹ni² nxe³ain¹kxai²nãn²tu̱³
ã³si³tẽ³la³kxi²sain¹te²na² sa²kxai³lu²
kãin² ha² wa³to²hi²sxã³ ũ³yho³hai¹na¹ju³ta²
yũ³tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹kxa²yu³su²
a²kan³sxã³ wa̱³li²na¹hĩ¹na¹ ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tai¹na¹tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³nũn³sxã³
kãi³ũh¹nx2ti³nũ³na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² su²lhã³ain¹ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³to³jau³su²

31 Hã²wxãn³txa³ a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka²
hxan³sxã³ ãh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹kxi²nũn³sxã³

nxe³te²nãu³xa² nũh¹lxi³sxã³ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:
— Nxex3jah³lxi³wxi¹. Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³nxai³ki̱³tu̱¹wi¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³te²nãu³xu¹tai²na²
e³kxi²sye¹nyhain¹jau³xu¹jã¹nxe² kãi³hxa³je²sain¹tu¹wi¹.
32 Nxe³ju³kxai³la¹ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xa²
a²hxi²ki³kxai³lu² ã³yãu³hũ¹nha²sain¹tu¹wi¹.
Nxe³sain¹nũ²la² khãuh³lxa³ti³sain¹ni²
ĩ³wa³ka³si³sain¹ni² ye³ka³su³hẽ¹kxi²
nxe³sain¹tu¹wi¹. 33 Hã²wxãn³txa³
ĩ³ta³lo³wait1sain¹sãn²nũ²la² ĩ³su²lhã³sain¹tu¹wi¹.
Nxe³ka³tu̱³ hã²wxãn³txa³ ye³ha¹li¹
ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxã³ ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
34 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa²
ã³ne³to³ti³hex1ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Ye³han³nha²jah¹la² ye³we²txi²jau³su²

35 Ĩ³ye³ta³lu²nain¹nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tĩh³na²
ã³nxai³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
Je³ri³ko²thĩ³na² ya̱u³son³tãu³a¹ a²nũ²a²
ĩ³hat1txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
yen³kxa² ai³nxũ³nyhu¹te³lhxã³ ã³wxe³e²nyhu¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ye³ha³nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ yen³kxa²
ĩ²sxã³ o²la³kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Hãi¹nxe³sxã³ tĩh³na² ne³ku̱²nxa² ã³yi¹ka³tu̱³
a²yen³kxa² ai³nxũ³sa²tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
36 Nxe³ha²kxai³la¹ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa²
wxã³yain¹ju³ta² ain³kxai¹nha²kxai³
ĩ³wã̱³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:
Ĩh¹te²ta̱n³yah³lxi¹nhã¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
37 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Je³su²jah³la² Na³sa³re²thĩ³na²
yxau²xai³jah¹lai²li² ã³wa²to²ka² wxã³tu¹wi¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
38 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ kãin² ĩ³kaix1ti³ãn²jau³kxai³lu¹:
— Je³su²jah³lĩ¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²kah³lo²si¹lxe¹.
Nxĩ¹nha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
sa²hau³kot3sẽ¹le¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
39 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa²
ne³ka³ta²a² wxã³ain¹te²nãu³xa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ka³nahx2nxe³sẽ¹li¹. Ĩ³kaix1txa³hẽ¹li¹.
Ain¹jau³su² nxe² ain³kxi²kxan²ti³ kãin²
ĩ³kai¹xi²te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah¹lĩ¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²kah³lo²si¹lxe¹.
Nxĩ¹nha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
sa²hau³kot3sẽ¹le¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
40 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
jau³jau¹xai²na² ain³kxi²tãu³a² ã³yit1ta²
ai³ain¹sxã³ jah¹la² ã³sa²so¹sxã³ wxã³si¹hain¹jau³xu¹
ã³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ã³sa²so¹sxã³ wxã³ain¹nũ²la² ĩ³wã̱³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
41 Nxe³te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³ju³ta̱³ kãi³ũh¹nxa²ha¹ju³ta³la³
ten³nxa²ji¹wi¹? Nxe³ha²kxai³lu¹:
— Nxa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ye³we²txi³san¹ju³ta²
teñ³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
42 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Ye³we²txi¹nxa²ha¹wi¹. Yxo²ĩ²sa¹nha²kxai³
hĩ¹na² ye³we²txi¹nxa²ha¹wi¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².
43 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² kwẽn¹tai²na¹
ye³we²nxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³
Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³kxi² Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³sa²nẽn¹kxi² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³kxai³lu² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ye³we²txi²ju³ta² ĩ²ain¹tũ̱³ka̱³txa²
Txa²wã¹sũ̱³na² sa²nẽn¹kxain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

19

Sa³ke²ah³lo²su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³ri³ko²thĩ³na² wxa²li³ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³ka³tu̱³ta¹ Sa³ke²ah³la² yen³kxih³khaix1jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a² ũ³yho³hi²ki̱³kxa²
so¹kxa¹hẽ¹tũ̱³ka̱³txa² a²hxi²kan¹jah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 3 A²nxe³jah¹la² hi²sen³su²
Je³su²jah³la² ĩ²ti³ten³khai¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³yãn¹ta¹ ki̱³txi³ sa²nxũ²nxa³ha²kxai³
ĩ³hit2tain¹tũ̱³ka̱³txa² ka³lxa¹ai¹nha²kxai³
ã³yxe²ta³sin²thĩn²te³lha³ta¹ ã³nhi²ka¹tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹
4 Ai¹nha²kxai³lu¹ Sa³ke²ah³la²kxai³lu²
ne³ka³ta²sxã³ ã³nih³nũ²la² Je³su²jah³la²
ã³wa²to¹tĩh³na²nũ³a² ã³yit1ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³yit1tũ²la² si³ko³mo²ra²nẽ³ka² ĩ³ka³la³sxã³
ya̱u³kxi²sxã³ wah³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ã³wa²to¹kxa²
wxã³nũ²la² sa²yxo²ka²la¹nha²sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Sa³ke²ah³lãi³. Wa³su³txi³ ĩ³ka³nxi¹sẽ¹li¹.
Wxa²sxi²ha² ã³wih¹ti³ten³khaix1sa³nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxa²ha¹te¹ Sa³ke²ah³la²kxai³
wa³su³txi³ ĩ³ka³nxi²nũ²la² ĩ³ka³lih³nũ²la²
nah¹hai¹: tẽ³sxã³ ã³wih²xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Ã³wih²xi²nũ²la² kwa²ĩ²ain¹tũ̱³ka̱³txa²
a²yxo²wãn³txi³su² nxe³te³nah¹lxi¹,
hi̱³the³sot3tain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai²li² a²nũ²a² ko̱³nxe³thin¹te²a²
ĩxi²ha² yxau³kxain¹nĩn²tai¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Nxa²ha¹te¹ Sa³ke²ah³la²kxai³
ĩ³sa²yxau³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²yen³kxa²
a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²a² wã²nhũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ a²nũ²a² yen³kxa²

ka³na³ka³nat3sxã³ ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³ kãi³kxi²
so¹kxain¹na¹te²su² te²nãn²tu̱³ yen³kxa²
ha¹li¹ ha¹li¹ nxe³ti³xa¹ ũ³hũ¹xai¹na¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Hĩ¹na²su² sxi²ha² thĩ¹nai²nãn¹tũ̱³ka̱³txa²
ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹ju³ta²
ã³wa²su¹tai¹na¹ju³ta² yũ²na³li¹, A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
a²ne³tah²nãu³su² ha²kxai³lu¹. 10 Jã¹nxe³jut3su²
a²nũ²a² ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³te²su²
te²nãn²tu̱³ a²ẽ¹na² sa²hau³ko³tũh¹te³lhxã³
wxã³na¹hẽ³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ũ³yho³hi²ki³a² ũ³hũ²xai³jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ ain³kxain¹tũ̱³ka̱³txai²na²:
— Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³su²
nxe³jau³xa² wa³su³txi³ ya̱u³son³te²ji¹xã¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu̱³ta¹
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³ain¹tãu³ãn²tu̱³ta¹
ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² ha³lo²a² yxau³nũ²nhai¹.
A²nxe³jah¹la²kxai³lu² ĩ³ye³nha²nũ²nhai¹.
Ĩ³ye³nha²te³nah¹lxi¹: “Ha³lo²a² u²ko³xa²
a²si³yxau³kax3su² te²lo³sa²kxe³nũ³su²
ã³nxai³te³lhxã³ nxa¹nha¹. Nxe³sa³kxai²nãn²tu̱³
hã²wxãn³txa³ ĩ³xi²na¹tũ¹xã¹.” Nxe³nũ²nhai¹.
13 Nxe³ka³tu̱³ a²sa³wi³ha³lxa² 10
nxe³te²a² ka³lxa¹txi³ ĩ³kaix1so¹te³nah¹lxi¹:
“Hĩ¹na² ai³na¹tu¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³
ũ³yho³hi²ki³a² ki³ka³na³ka³nat3sxã³
ũ³hũ²xai³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³
ai³na¹tãu³a² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ah³lxin¹nũ²nhai¹.
yen³kxa² ãh¹so¹kxi¹jxah³lxi³hẽ¹li¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³xi²na¹hĩ¹na¹
ĩ³hau³ko³ki̱³tu¹wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.
14 Nxe³tah¹lxa¹ ai³ain¹ka²si³yo³na²
a²ka³lxa¹ti³khai³xa² sa²kxai³lu² ĩ³a̱n³ta³kxai¹nhã³nxai¹
u²ko³xai²na² a²si³yxau³ka³txa² sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lxi¹:
“Jah¹lai²li² a²si³yxau³kax3su² sain¹sĩn¹ju³ta²
ten³sa²sĩn¹nxa³nhai¹.” Ain¹nũ²nhai¹.
15 Nxa²ha¹te¹ kxãn³nãu³a² jah¹la²kxai³lu²
a²hxi²kan¹jah¹la² son¹sxã³ wa̱³li²nũ²nhai¹.
Wa̱³li³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ũ³yho³hain¹tũ̱³ka̱³tyan³ka̱³
ĩ³kaix1so¹xi²nũ²la² ũ³yho³hi²ki³ai³tã²
hau³kot3si¹hain¹jau³su² ĩ³wã̱³txain¹nũ²nhai¹.
16 Nxa²ha¹te¹ a²wi¹lhĩ¹nãn¹te²a² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ki¹ai²na²
ũ³hũ¹san¹ki³ai³tã² o²la³kxi²na¹ka³tu̱³
hĩ¹na² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹
ki³ha¹li¹ 10 nxe³ki³a² so¹kxai¹na¹hẽ³li¹.”
Nxe³nũ²nhai¹.
17 Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lai²na²
a²wãn³txi³kxai³lu¹: “Wi¹na³li¹. Yen³kxa²
kãi²nxa³te²a² ũ³hũ¹nxa²ha¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ju³tai²li² wi¹wa³kon³kxi²san¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
hĩ¹na² sxi²je³na² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ 10 nxe³je³na²
a²sxi²jen³na² ka³lxa¹je³na² a²wa³kxẽn³yah³lo²sin¹tu¹wi¹.”
Ain¹nũ²nhai¹.
18 Nxa²ha¹te¹ ã³ta³lo³hẽ²ti²jah¹lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³.
Ki¹ai²na² ũ³hũ¹san¹ki³ai³tã² o²la³kxi²na¹ka³tu̱³
hĩ¹na² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹
so¹kxai¹na¹hẽ³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.
19 Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lai²na²
a²wãn³txi³kxai³lu¹: “Wi¹wa³kon³kxi²san¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³
hĩ¹na² sxi²je³na² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ka³na³ki² sxi²jen³na² ka³lxa¹je³na²
a²wa³kxẽn³yah³lo²sin¹tu¹wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.
20 A²sa²wi³sa² ã̱³xa² tĩ̱³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ki¹ai²na²
ũ³hũ¹san¹ki³ai³tã² wã²la²ka³lo³a²
wxa²wã³lã̱u²kxi²sã²na¹ka³tu̱³ kan²txi³
ũ³ha¹a¹hẽ³li¹. Ki¹ai³ta³lxi²na³li¹.
21 Nxa¹ka³tu̱³ta¹ wxãi²na² ha²ya̱³kxa²
yen³kxa² a³lxi²jah¹lo²sxa³lxi¹. Wa³ko³nxã³kxan²ti³
a²nũ²a² yen³kxa² kwa² sa²so¹nha²kxai³
hai³sxa² ũ³whĩ¹nxã³kxan²ti³ yain³txa²
kwa² sa²so¹nha²kxai³ nxĩn¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxĩ¹nha²kxai³ yu̱h³lxi³nxa²ha¹hẽ¹li¹.”
Nxe³nũ²nhai¹.
22 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
“Wxãi²na² ko̱³nxe³thin¹khai¹nxi¹lxi¹.”
Nxe² e²kxi³san¹jau³xi³na²sa¹: “Wxãi²na²
sa²kxai³lu² ha²ya̱³kxa² yen³kxa²
ã²xi²jah¹lo²sxa³lxi¹. Wa³ko³nxã³kxan²ti³
yen³kxa² kwa² sa²so¹nha²kxai³ hai³sxa²
ũ³whĩ¹nxã³kxan²ti³ yain³txa² kwa²
sa²so¹nha²kxai³ nxe³te²si¹lxi¹.” Nxĩn¹jau³su²
san¹ten¹tu³wi¹. 23 Nxe³na¹ju³kxai³lu²:
“Ah³nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ ki³ki¹ai²li² a²nũ²a²
ũ³yho³hi²ki³a² o²la³kxain¹tũ̱³ka̱³txa²
ũ³hũ¹ai¹nxã³thai¹li¹? Nxĩn¹ke³la³te²kxai³
ĩ³na¹tãu³a² ki³ka³lxa¹ti³lo³nhĩ̱³nx2na³li¹.”
Nxe³nũ²nhai¹.
24 Nxa²ha¹te¹ kwa²wxã³ain¹tũ̱³ka̱³txa²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Ki³ka³na³ka³nat3sxã³
tẽ³ain¹kxa² sa²so¹kxi²txai¹nhẽ³li¹.
Sa²so¹kxi²sxã³ jah¹la² ki³a² hxi²ka²
hxan³sxã³ ki³ai²na² hxi²tẽ³nha²jah¹la²
ũ³hũ¹txai¹nhẽ³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.
25 Nxe³nxa²ha¹te¹ tũ̱¹ka̱³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³.
Jah¹lai²li² ki³ka³lxa¹txi³ 10 nxe²
yũ³ten¹tu³wi¹.” Ain¹nũ²nhai¹.
26 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
“A²nũ²a² yen³kxih³te²na² ãh¹ kãi²non³sxã³

yen³kxa² ũ³hũ¹nyhain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
a²nũ²a² yen³kxi³txa²jah¹la² yen³kxa²
jũ¹nxe² yũ³kxan²ti³ sa²so¹xi²hxa³txain¹tu¹wi¹.
Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. 27 Jã¹nxa¹ju³kxai³lu²
ĩ³a̱n³ta³kxi²sain¹tũ³ka̱³txai³tã³ a²hxi²kan¹jah¹lo³sũ²
ai¹na¹ju³ta³nũ³a² ã³ten³sai¹nxa³tũ³ka̱³txai³tã²
tẽ³sxã³ wxã³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ti¹ai²na² sun²tã¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³yat1ã³wih¹jau³su²

28 Ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tĩh³na²
wa̱³lxa² ka³la³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Nxe³nũ²la²
wã³la² o³li³ve²ra³kat3su² ya̱u³son³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ti³wa³kxa² sxi²jen³txa² thĩ³nha¹li¹
wã³la³ka³txa² yxo²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³thĩn³txa² Bet3fa³je²thĩn³su² ha²kxai³
Be³tãn²ya³thĩn³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
30 A²nxe³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹
sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹:

— Sxi²je³na² ha³ti³hi³nãu³a¹ ai³jah³hẽ¹li¹.
Ya³hin¹kxai²nãn²tu̱³ ju³mẽn²ta² ka²va¹lhũ³nãn²ta²
wẽ³sa² nxe³te²a² sa²tai³kxa²wxe³sain¹te²a²
ĩ²yah³hin¹tu¹wi¹. A²nxe³te²a² ã³ka³ti³ya̱u³ai¹nhxai²xu³lã³li¹.
Nxe³te²a² sa²ta²la³kxi²so¹jah³hẽ¹li¹.
31 Nxe³ya³hin¹te³na¹ a²nũ²a² nxe²
ĩ³wã³txi³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³: “Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³
sa²ta²la³kxah³hin¹ji¹wi¹?” Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³
ĩ³wa²lũ³xain¹ya³hin¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:
“Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su²
ha²kxai³ sa²si¹hã³sain¹sĩn¹na²li¹.”
Nxe³txain¹ya³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².
32 Nxa²ha¹te¹ ã³nxai³yah³nũ²la² ya²la³la¹
Je³su²jah³la² e³kxi²ya³jau³xa² yã¹nxa²sxã³
ha³lo²a² ĩ³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Nxe³ha²kxai³ sa²ta²la³kxi²ya³tãu³a²
ju³mẽn²ta² wẽ³sa² a²wa³kxẽ³nxa²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ sa²ta²la³kxi²ya³hin¹ji¹wi¹?
Nxain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
34 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su²
ha²kxai³ sa²si¹hã³sain¹sĩn¹na²li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
35 Nxe² ĩ³ye³hau³ko³tũ²la² ju³mẽn²ta²
wẽ³sa² sa²so¹sxã³ ã³nxi³xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³xi²ya³tãu³a² wã²la²ka³lo³a² so¹sxã³
ũ³ka³ti³hẽt1ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxãn³txa³
Je³su²jah³la²kxai³ ã³ka³ti³ya̱u³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
36 Nxe³nũ²la² ju³mẽn²ta² ã³ka³ti³ya̱u³sxã³
ai³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²kxai³lu²
a²wã²la³ka³lo³khai³xa² tẽ³nũ²la² tĩh³na²
ũ³ha¹sxa²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 37 Nxe³nũ²la²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ya̱u³son³nũ²la²
o³li³ve²ra³ka³txa² a³ka³nxe³te³lhxã³ tãu³a¹
a²sa³wi³ha³lxa² ka³lxa¹khaix1nxe³tũ³ka̱³txa²
ã³nhe²kxi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na²
wã³la² nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²ju³ta² ĩ²ai¹nha²kxai³
ka³li³hain¹jau³su² Txa²wã¹sũ³na²
sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Nxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ĩ³sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹.
Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3jah¹lai²la¹wi¹
Nxe³ha²kxai³ oh³nãu³nũ¹ka³nãn¹tũ³ka̱³txa²
wi¹lhin¹sxã³ yxau³ain¹tu¹wi¹, Txa²wã¹sũ³na²
wã¹lhin¹sxã³ ĩ²ai¹nha²kxai³lu¹. Nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽ¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
A²sa³wi³ha³lxai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
39 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txai²na²
ĩ³kwa̱i²kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Wxa²sa³wi³ha³lxa²
ka³nahx2si¹hai¹nĩn¹jau³su² ĩ³kwa³na³txai¹nhẽ³li¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
40 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩ³ka³nahx2ain¹ke³la³te²kxai³ txah³lxa³kxa³txa²
sa²kxai³lu² ĩ³kaix1txai¹nhĩ³nx2na³li¹.
Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹jau³su² ĩ³sa²nẽ¹kxai¹nhĩ³nx2na³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ĩ²sxã³ na̱n³jau³su²

41 Nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ta¹hxai²tã³te³na¹ kãin² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²ha²kxai³
ĩ³na̱n³ta¹hxai²hẽ¹la². 42 Ĩ³na̱n³te³nah¹lxi¹:

— Je³ru³sa³lẽ²tũ³ka̱³txi³ ĩ³nxãi³.
Ko̱³nxe³ton³khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
sa²hãu²no³nx2ta¹ju³ta² yũ³nx2ti³hĩ³nx2na³li¹.
Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³ ĩ²yah³lxi³hĩ²nxa³lxi¹.
43 Yah²lxa³nha²kxai³ ye³jen¹na² ko̱¹ko̱n¹nũ³ka̱³txa²
wxã³sxã³ ã³ki³wa³nũ³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ hxi²kan¹txi³
a³li³si³kxah¹lxan³tho³li¹. 44 Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ti²
wxa²nũ³ka̱³txa² a²yxo²ha³kxa¹ sun²tã¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Nxe³kxa²yu³ha² txah³lxa³kxa² ũ³hẽ²ta²ka³la³yah³lxin¹ki²a²
yxo²ha³kxa¹ sa²nai¹ã³ain¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
kwẽn¹ta² wxã³nũh¹nx2ti³ju³ta² ã³ne³wxe³yah²lxa³nha²kxa
nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹sxã³ o²la³kxi²jau³su²

45 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
ã³wih¹nũ²la² a²nũ²a² yen³kxa³ so¹kxi²nyhu¹tũ³ka̱³txa²
ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ²ka³tu̱³ta¹
a³li³si¹jau³su² yxo²xũn³txi³ kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
46 Kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹ Txa²wã¹sũ³na²
ũ³wha²li¹txã³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹:
“Txa²sxi²ha² ĩ³ye³kxi²sah³lxin¹thĩ³nai²la¹wi¹.”
Nxe³jau³su² tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹
yen³kxa² kãi³kxi²tũ³ka̱³txai²na² a²sxi²sin²ta²wi¹.

Nxe³thĩn³su² sa²ne³yax1jah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².
47 Hã²wxãn³txa³ a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹
thĩ¹nai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹
wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³te²nãu³xa²
ha³tẹh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nãu³xa²
a²nũ²a² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² nxe³sxã³
su²lhã³te³lhxã³ o²la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
48 Ain¹tah¹lxa¹ ã³si³tẽ³kxi²tũ³kã³txai²li²
kãin² ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³yã³lhu²
ĩ³hxi²ka¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

20

Je³su²jah³la² hxi²kan¹jah¹lo²lo³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹su² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³tãu³a²
tũ¹kã³txai²na² ã̱n³txi³tũ³kã³txai³ta³lxi²
ã³nũ²kxi²nũ²la² aun³txa² tĩ̱³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²sa³. 2 Tĩ̱³ain¹nũ²la²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹jah¹lo²tã̱³ ĩ³sa²si¹hã³nxa²lhai¹li¹?
Ĩh¹nxe² ĩ³hxi²ka¹txa²hĩ̱³te²la¹xã³?
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Yau³xã̱³lxi³jau³xa²
ĩ³wã̱³txi¹nx2ti³nũ³na¹tu¹wi¹. 4 Jo³ãu²
Ba³tis²jah³lai¹tã² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
tẽ³sxã³ ĩ̱³ye³na² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹kxe³su²
ĩh¹jah¹lo²tã̱³ ĩ³sa²si¹hã³ain¹thai¹li¹?
Txa²wã¹sũ³nu²khai³xai²la³ tã̱³nxa²
a²nũ²khai³xai²la³ tã̱³nxa² nxe² ĩ³yau¹ũ³jah¹lxi³txã̱²sã̱²nhẽ³li¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Nxa²ha¹te¹ hit3the³so³nyhain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹jau¹la³tã̱³ ĩ³wa²lũ³xi²ki̱³te³ji¹?
Ki̱³sa²kxai³: “Txa²wã¹sũ³na² sa²si¹hã³ain¹nĩn²tai¹.”
Nxe³ki̱³jau³su² nxe³ki̱³kxai²nãn²tũ³ ĩ³wa²lũ³xi²nẽ³te³nah¹lxi¹: “Wain³na³li¹.
Yxo²ĩ²txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.” Nẽn³jau³su².
6 Nxe³yãn¹ta¹: “A²nũ²a² hi²sen³su²
sa²si¹hã³ain¹nĩn²tai¹.” Nxe³ki̱³jau³su²
nxe³ki̱³kxai²nãn²tũ³ ã³si³tẽ³kxain¹tũ³kã³txa²
hi²sen³su² txah³lxa³kxa² hxi²tẽ³nha²sxã³
wha³tin³kxi²nẽ³lain¹tu¹wi¹, Jo³ãu²
Ba³tis²jah³lai¹tã² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² ye²yhai¹nha²kxai³lu¹.
7 Nxe³ye²yhain¹jau³su² ha²kxai³
ã̱n³txi³tũ³kã³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ĩh¹jah¹lo²tã̱³ ĩ³sa²si¹hã³ain¹te²la¹ku²
sĩ¹na¹nhai¹. Ko̱³nxe³sĩ¹nxa³nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Nxe³kxai²nãn²tũ³ ĩ³sa²si¹hã³sa³jah¹la²
ĩ³yau¹ũ³nx2ti³nxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Hai³sxa² kwa²hau³ko³tũ̱³kã̱³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

9 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Hai³sxa²
a²wa³kxẽn³yah³lo²su² nũ²nhai¹. A²hai³sxai²na²
u²va²tẽ³kxa² ũ³whĩ̱¹nũ²nhai¹. Ũ³whĩ̱¹ta³lun²nũ²la²
a²nũ²a² ã̱³xa² wi¹wa³kon³si¹hain¹jau³su²
ũ³hũ¹ain¹nũ²nhai¹. Ain¹ka³tũ̱³
hã²wxãn³txa³ ha³lo²a² u²lxan¹ko³xa²
ã³nxai³nũ²nhai¹. 10 Hã²wxãn³txa³
ã³ki³i²tãu³a² sa²kxai³lu² yain³txa³kxa²
wã²nhu¹nyhu¹si¹jau³su² a²sa³wi³sa²
sa²si¹hã³nũ²nhai¹. Yxãn¹ta¹ sa²hau³ko³tũ̱³kã̱³txa²kxai³lu²
kãi³ye²ha²kxai³ wã²nhũ¹nyhai¹nxa³ke³tũ̱³
hãi¹su²la³kxa² sa²wa²nyhain¹nũ²nhai¹.
11 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ã̱³xa² yain³ta³ka²
wã²nhũ¹nyhu¹si¹jau³su² sa²si¹hã³xi²nũ²nhai¹.
Yxãn¹ta¹ sa²hau³ko³tũ̱³kã̱³txa²kxai³lu²
ĩ³wa̱it1txi²ha²kxai³ ko̱³nxe³ti³ ĩ³ãu²lxi²to³tha²kxai²
nxe³nyhain¹nũ²nhai¹. Nxe³ka³tũ̱³
wã²nhũ¹nyhai¹nxa³ke³tũ̱³ sa²wa²nyhain¹nũ²nhai¹.
12 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ã̱³xa² sa²si¹hã³xain¹ta¹
hai³txi³ wet1txai¹nxa³ha²kxai³ ĩ³su²lain¹sxã³
kãin² ĩ³yĩx1tot3sxã³ so¹sxã³ ã³na¹ai¹nha²kxai³
ain¹nũ²nhai¹. 13 Ain¹nxa²ha¹te¹
a²wa³kxẽn³yah³la²kxai³lu² wã²nxũ̱h¹ha̱in³nha²te³nah¹lxi¹:
“Ĩh¹nxe³ta¹lhon³kũ². Nxa¹nhai¹. Ãh¹ hĩ¹na²
nũ¹ta²wẽ³sa³khai³xa² ĩ³sa²si¹hã³a¹tũ¹xã¹.
Iah¹lai²na² so¹lxi³ yũ³na¹kxa² a³lxi²na¹kxa²
sa²nẽn¹kxain¹kxi³sã¹.” Nxe³nũ²nhai¹.
14 Yxãn¹tah¹lxa¹ sa²hau³ko³tũ̱³kã̱³txa²kxai³
wxã³yai¹nhĩ¹na¹ ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹wa³kxẽn³yah³la² ki³lha³lxa²
wxãn³na²wi¹. Ĩ³su²lhã³a³sah¹lxi³wxi¹.
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tũ̱³ hai³sxa² so¹kxi²ki̱³tu¹wi¹.”
Nxe³lain¹jau³su².
15 Ĩ³su²lĩ³ya²lut1sxã³ sa²tã³nyhain¹nũ²nhai¹.
Nxe³ain¹jut3su² ha²kxai³ a²wa³kxẽn³yah³la²
ĩ³xi²tãu³a² ĩh¹nxe³ta³ kãi³te³ji¹wi¹?
16 Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. A²wa³kxẽn³yah³lai²na²
hi²sen³kxai³lu² ĩ³xi²kxai²nãn²tũ̱³
tũ¹kã̱³txai²li² sun²tã¹sãn²ka³tũ̱³ nũ̱³kã̱³txi³
ã̱³xa² sa²si³wẽ̱³no³tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ ain³kxain¹tũ̱³kã̱³txai²na²
a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Nxe³sĩn¹txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Txa²wã¹sũ³na² wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:
“Txah³lxa³kxa³txa² a²nũ²a² sxi²ha²
ton³te²nũ̱³kã̱³txai²na² o̱³nxa̱³jau³su²

ĩ³ye³kxain¹sxã³ so¹sxã³ ã³sxã³ ã³na¹ain¹ka³txa² kwẽn¹tai²na² si³ka³lah³ã̱³ka³khai³xa² hxi²kan¹khai¹nxe³ka³ha²tã̱³jasu¹ Ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³xai²li² ĩ²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹.

18 Nxe³ha²kxai³la¹ txah³lxa³kxa³txai²li² kwa²sa²tã³yu̱³to³kxai²nãn²tu̱³ kãin² ã³nĩ¹to³ta³lxi³hĩ̱³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹ txah³lxa³kxa³txai²li² ã³hi³sã³nhe¹ta²lxi³kxai²nãn²tu̱³ sa³txẽ¹ha²kxai³ ã³ya²lu¹txa²lxi³hĩ̱³nx2na³li¹. Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ha³lo²a² a²wa³kxẽn³yah³la² ũ³yho³hi²ki̱³jau³su²

19 Nxa²ha¹te¹ ha³tẹh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ̱³ka̱³txi²su² te²a² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³txe²nãu³su² te²a² kọ̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹jau³su² a³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³hu²

— Wã²nũ³so¹sxã³ ũ³tĩ¹kxi²ki̱³te²ji¹xã¹. Ain¹tah¹lxa¹ a²nũ²a²nãu³xa² yu̱h³lxain¹jau³su² hi³ka¹nai¹nxa³ha²kxai³ hãi³a² wah³nxain¹ta¹hxã³ã³tẹ̃³xa³ 20Nxe³ha²kxai³la¹ kãin² ĩ³a̱n³ta³kxai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² wãn³txa² hãi³a² ain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Wi¹lhin¹ki³lxo³nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³ ki³han³jau³su² e³kxai²nãn²tu̱³ ĩ³hen³txi³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Ro³ma²no² a²si³yxau³jah¹la² ĩ³ye³kxai¹na¹ka³tu̱³ ũ³tĩ̱¹kxain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² ten³sa²sĩn¹nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 21 Nxa²ha¹te¹ sa²si¹hã³jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹. Wãn³txa² ya²la³lyau³xa² e³jah¹lo²si¹lxi¹. Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wain³txi³ ĩ³yau¹ũ³ai¹nhxai¹nhẽ³li¹. A²nũ²a² ĩ²li³te²a² ye³a̱n³txa³nih¹kxan²ti³ hxi²kan¹khaix1kxan²ti³ wxãi²na² yu̱h³lxi³jah¹lo²sxã³lxi¹. 22Nxĩ¹nha²kxai³ wãn³txa² wain³jau³xan²tu̱³ ĩ³yau¹ũ³sah¹lxi³sĩ¹nhai¹ Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³txa² a²hxi²kan¹jah¹la² Se²sa³jah¹lo²su² a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ai²na² ũ³hũ¹ain¹ki̱³ta̱³nxa² hãi¹nxã¹ta̱³nxa² ĩh¹nxe² wain³txi³ kãi³sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² a²ẽ¹nãn¹jau³xa² a³la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ũ³yho³hi²ki³a² wã²nã³ũ¹sya¹hẽ¹li¹. A²nũ²a² ye³na² ũ³wha²li¹lain¹kxe³su² te²a² ĩh¹nxe³te²a² a²ye³nhũ̱³ji¹wi¹? Ĩh¹te²a² a²ĩ³lxi³su² ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Se²sa³jah¹la² a²yen³su² ha²kxai³ a²ĩ³lxi³su² ha²kxai³ te²la¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ ha²ta̱³jasu¹ jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Se²sa³jah¹la² a²yen³kxi³khai³xa² ũ³hũ¹yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² a²yen³kxi³khai³xa² ũ³hũ¹yah³lxi¹nha²kxai³ nxe²xai³jah³lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³ju³kxai³lu² wain³txi³ ĩ³wa²lũ³xi²ha²kxai³ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxau³yai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ĩ³ki³han³si¹hai¹nxa³ha²kxai³ hãi¹sxã³ ka³nahx2sxã³ yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ya³lu²te²a² ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

27 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² sa³tu³se²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ya³hu²kxai²nãn²tu̱³ ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A²nxe³te²nãu³xa² ã³nhait1tũ̱³ka̱³txa² ã³tĩ̱³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 28Nxe³ha²kxai³la¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ĩ³tih³nxe³nẽ³jah¹lãi³. Ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx1ta² Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nẽ³te³nah¹lxi¹: "Ĩ³ĩ¹lxi³su² ya³lu²kxi²kxai²nãn²tu̱³ a²wẽ³ha³lxi³khai³xa² yũ²nxa³kxe³su² ha²kxai³ a²lon³yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²txu¹ha² so¹nyha¹ta¹ka³lxai³tã² so¹nyha¹txai²li¹, a²lon³ya³lu²jxah¹la² ta²ha² wet1si¹jau³sa¹."

Moi³se²ah³lu¹tai²na² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

29 Nxa²ha¹te¹ a²lon³ti³tãu³xa² ha¹li¹ xi¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ yxau³ain¹nũ²nhai¹. A²hxi²kan¹te²a² txu¹ha² so¹ka³tu̱³ hã²wxãn³txa³ ye³jen¹na² ya²lu²nũ²nhai¹.

30 Nxe³ha²kxai³ wẽ³sa² yũ²nxa³ha²kxai³ a²lon³yah³la² so¹nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la² ain³txa² ya³lu²nũn³nũ²nhai¹. 31Hã²wxãn³txa³ ain³ha²li¹. Hã²wxãn³txa³ a²lon³na² ã̱³xa² so¹kxi² ya³lu² nxe²xai³sxã³ a²lon³ti³tãu³xa² ya³lun¹txa²hxan³nũ²nhai¹. Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³ wẽ³sa² we¹txi²nyhai¹nxa³nũ²nhai¹.

32Hã²wxãn³txa³ txu¹hai²na² ya³lu²nũn³nũ²nhai¹.

33 Jã¹nxe³ha²kxai³lu¹ yan¹nãu³a¹ ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ki̱³tãu³a¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ĩh¹te²la³ta̱³ in³txa² wẽ³sãi¹ah³lo²khai³su² hĩ̱³te³ji¹wi¹, a²yxo²ha³kxa¹ so¹nha²xai³ain¹na²ha²kxai³lu¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. Yu̱h³xan¹ta³nũ̱³ka̱³txa² in³txa² txu¹ha² so¹nyhai¹nhxai²na²hẽ³li¹.

35 Ai¹nha²kxai³ oh³nãu³nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su² a²nũ²a² sa²yxo²we¹txain¹te²a² ka³tẹn³su²

ti³hi¹tai¹nhĩ¹na¹ so¹nyhu¹kxi³ju³ta²
yũ²nxa³lho³li¹. 36 Nxe³ha²kxai³ oh³xan¹ta²
nũ̱³ka̱³txa² txu¹ha² so¹nyhu¹xa³ha²kxai³
ya³lu²ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai² nx-
ain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹xain¹tu¹wi¹.
Ya³lu²xain¹ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai²
ka³tẹ̱n³su² ĩ³sa²yxau³xain¹ju³ta² yxau²sa²tẽ³ai¹nha²kxai²
nxain¹tu¹wi¹, Txa²wã¹sũ̱³na² wẽ³ha³lxi³su²
ti³hi¹tai¹nha²kxai³lu¹. 37 Kxã³nxu¹tai²na²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
A²nũ²a² ya³lu²te²na² ka³tẹ̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²si¹kxe³su² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Wãn³txu¹tai²na² hi³a² nxã³nxa²
ka³tẹ̱n³nxã³nxa² i̱³sa²tẽ³kxan²ti³ i̱³hxa³txa³kxe³su²
nxe³jau³xu¹tai²nãn¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxi¹:
“Txai²na² A³bra³ãu²ah³la² Sũ̱³na²
Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ I³sa²kah³la²
Sũ̱³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³
Ja³ko²ah³la² Sũ̱³na² Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³
hĩ¹na¹ nxe³te²sa¹wi¹.” Txa²wã¹sũ̱³na²
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 38 Nxe³jau³su²
ha²kxai³ ha¹li¹ ka³na³ki² jah¹lo²nãu³xai²na²
ka³tẹ̱n³su² yxau³ain¹na³li¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹
ka³tẹ̱n³su² na³li¹. Kxã³nãu³u¹ta²kxai³
ya³lu²ain¹kxa²ha³ta̱³nxãn²tu̱³ hĩ¹na²
ka³tẹ̱n³sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³
a²yxo²ha³kxa¹ ka³tẹ̱n³su² ye²nx2tain¹na³li¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ ha³tẹ̱h³nxã³nxa²
a²hoh³lxi³su² tũ̱³ka̱³txa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wain³txi³ e³i¹lxi¹. Ain¹jau³su²
ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Ãu²lxa²to³nha²kxai³ ĩ³wã̱³txain¹kxe³su²
ha²kxai³ hãi¹nxa¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Kris²tu³jah¹la² a²si³yah³lo²nu¹tai²na² nxe³jau³su²

41 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹. “Kris²tu³jah¹la²
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³ai²la¹wi¹.”
Ain¹jau³su² hxai²na²hẽ¹li¹. 42 Ain¹ta¹
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² hain³jau³xu¹tai²nãn¹jau³su²
nxe³te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³jah¹la² a²yxo²wãn³txi³
Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la²
ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: ‘Txa²wi¹nẽ³tai
ã³wxe³txu¹li¹.

43 Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²ko̱¹ko̱¹xa²
a²yxo²ha³kxa¹ wxa²yu³hẽ³nãu³a²
wa³ka³ti³lot3sxã³ ah³si¹hai¹na¹tu¹wi¹.’
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³jah¹la²
ta¹hxai²hẽ¹li¹.”

Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ta¹hxai²hẽ¹li¹.
44 Jã¹nxe³jau³su² Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
a²yxo²wãn³txa² a²hxi²kan¹jah¹lo²si¹ke³la³te²kxai³
ĩh¹nxe³sxã³ a²ta²lhot3hĩ̱³te²la¹xã³?
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Ha³tẹ̱h³nxã³nxa² hoh³lxi³su² tũ̱³ka̱³txi³su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

45 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a²yxo²o³tũ¹nũ²la²
a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
46 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ha³tẹ̱h³nxã³nxa² hoh³lxi³su²
tũ̱³ka̱³txa² wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³tũ̱³ka̱³txa²
hi²sẹ̱n³su² wã²la² a²lu²ka³lo³a² ũh³wih²kxi²nha²nũ²la²
a²nũ²a² hxi²kan¹te²sa²ye²kxe³su²
yxo²kwa̱i³no³tai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Tĩh³na²
sxi²je³na² nxũ²kwa̱i³ye³lo³tĩh³na²
ã³nxai³tãu³a² wxi²kan¹te²sa²si¹nyhain¹jau³su²
yxo²kwa̱i³no³tain¹nũ³nhxai²na²hẽ³li¹.
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³nai²na²
ã³wxe³ka³lo³a² sa²nẽn¹nha²khaix1nxe³te²a²
ã³wxe³ka³lo³a² yxo²kwa̱i³no³tai¹nha²kxai²
a²nũ²a² ã³nũ²kxi²sxã³ yain³kxi²nyhai¹nhxai²na²hẽ³
nxe³tãu³a² te²yã¹nxe³sxã³ ã³wxe³ju³ta²
sa²nẽn¹kxi²khaix1nxe³ta² ã³wxe³ka³lo³a²
yxo²kwa̱i³no³tai¹nha²kxai² nxe³nyhai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
47 Nxe³kxa²yu³su² txu¹ha² wha³tẹ̱³son³ta¹ka³lxa²
yen³kxa³ kãi³so¹kxi²te³lhxã³ nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
Nxe³ain¹tãu³a² Txa²wã¹sũ̱³na² yau³ka³lxa¹txi³
wi¹le³kxi²ki³lxo³xai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
Ain¹ta¹ ain³kxi²nyhai¹nxa³lho³li¹.
Kxãn³nãu³a¹ ko̱³nxe³khai¹nxe³sxã³
ĩ³yĩ¹li²nu¹hain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
nxe²kãi³ai¹nxa³tũ̱³ka̱³txa² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²nu¹hain¹ju³ta² kũ³we²ki²la²
kãi²nxa³lho³li¹. Je³su²jah³la²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

21

Txu¹ha² yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² a²nũ²a² yen³kxih³te²nãu³xa²
ĩ²ta¹hxai³hẽ¹la². Kai²syẽ¹na² ũ³yho³hi²ki³a²
ũ³whi¹ye²tũ̱³ka̱³txa² yxau³sxã³ ĩ²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
2 A²nũ²a² yen³kxih³khaix1te²a² wxã³nũ²la²
ki³ka³lxa¹txi³ ũ³whi¹yhe²ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxe³ain¹tãu³a² txu¹ha¹ka³lxa² wha³tẹ̱³son³ta¹ka³lxa²
yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa² wxã³nũ²la²
hi²sẹ̱n³su² lxi³ki³a² ki³ha¹li¹ ũ³whi¹yhe²ta¹hxai²hẽ¹la².
3-4 Nxe³ju³kxai³lu² ĩ²nũ²la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ĩ²sah¹lxi³sã²lxi¹. Ta¹ka³lxai²li²
ki³kãi²lxi²nxa³kxe³su² kxan²ti² Txa²wã¹sũ̱³na²
yen³nãu³a² a²yo³ha² kãin²ye²na³li¹.
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ã̱³xa² a²yo³ha²
kãin²ye²nxa³wi¹. Nxe³ju³tai²li²

yen³kxih³tũ³ka̱³txa² a²wã³kon³ki³a²
so¹lxi³ ũ³whih¹ye²ain¹na²li¹. Yxãn¹ta¹
ta¹ka³lxai²li² hãi¹ki³li³ ũ³whi¹yhe²na²li¹.
Nxe³ha²kxai³ a²yo³ha² kãin²ye²na³li¹,
ta¹ka³lxa²su¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² sxi²ha² a³lun²ta² hxa³kxi²te³lhxã³ jau³su²

5 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
ĩ²nũ²la² e³lxi³ain¹te³nah¹lxi¹:
— Txah³lxa³kxa² wi¹lũ³hẽ¹ti² wi¹lũ³wha²li¹lin
nxai¹nĩn²tai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu
— Ĩ²sah¹lxi³sã²lxi¹. Txah³lxa³kxa²
wi¹lhau³kot3thẽx1je¹nxain¹nĩn²tai¹.
Nxe³kxan²ti³ kxãn³nãu³a² txah³lxa³kxa²
a²yxo²ha³kxa¹ sa²nai¹ain¹tu¹wi¹. Hai³txi³
ka³tha¹li¹ ã³ne³hẽ²kxi²ka³txa² yũ²nx3tho³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Ha³lo²a²nũ³a² ko̱³nxe³ton³kxi²jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wã̱³tain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³la² ĩ³tih³nxe³sa²jah¹lãi³.
Ĩ³yau¹ũ³sa²sĩn¹nhẽ³li¹. Ĩh¹nxe³hĩ¹na²
sa²nai¹ain¹te³ji¹wi¹? Ĩh¹nxe³ti³wa̱³kxa²
ya̱u³son³sxã³ wi¹ko̱³nha²hĩ̱³ki̱³te³ji¹wi¹?
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu
— Wi¹lĩ²nha²khai¹nxe³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³tai¹. Nxe³ha²kxai³
a²nũ²a² ka³lxa¹te²a² wxã³sxã³ ki³han³jau³su²
e³yah³lxi³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹.”
Nxe³jau³su² e³yah³lxi³to³hi²: “Hĩ¹na²
wxã²na³li¹.” Nxe³jau³su² e³yah³lxi³to³hi²
nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ wet1txai¹yah³lxi³txa
9 Jã¹nxa¹jau³su² ti¹na² yxau³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²na²
kãin² ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nyhain¹kxai²
nũ¹ka³na¹ u²tãu³ai³tã² yxau³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²
kãin² ã³nhe¹kxi²nyhu¹sxã³ su²lhã³nyhain¹kxai²
nxe³jau³xa² ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ĩ³yu̱³lyhah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ya²la³lyau³su²
kxan²ti³ hai³txi³ hĩ¹nãn²tu̱³ ha³lo²ai²nãn²tu̱³
ne³ki³so³nx3tho³li¹.

10 Nxe³sxã³ a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txa²
a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txi³ ã̱³xa² a²lhun³tu²
ã³nhe¹kxi²nyhai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ta²
si³yxau³tãu³a¹ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³
ã̱³xa² a²lhun³tu² ã³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³
nxe³nyhain¹tu¹wi¹. 11 Ha³lo²a² kxĩh³nxa²
sa²wi¹win¹nũh¹lxi²ha²kxai³ ĩ³ta³ka³txa²
kãin² wxã³nũh¹lxi³ha²kxai³ a²nũ²a²
sxi²je³na² ka³lxa¹je³na² yain³txi³
txa²khaix1nxe³sxã³ he³ja²lun¹ti³ha²kxai³
oh³sĩ̱n³nãu³a² ĩ³yo²la²ti³ju³ta³nũ³a²
yũ³ye²ha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
kãin² yu̱h³lxain¹tu¹wi¹.

12 Yxãn¹ta¹ wxã²nxa³ta̱³lxa¹ a̱n³txi³tũ̱³ka̱³txa²
i³nx2tain¹sxã³ ye³khãuh³la³thi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
ã³yũ³nx2tain¹nũ²la² ũ³tĩ̱¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Ha³lo²a² a²wa³kxẽn³ti³nãu³xa² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li¹nx2tain¹tu¹wi¹. Txa²wãn³txa²
kan²txi³ yxo²ĩ²sah¹lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a²
nũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² ĩ³a̱n³ta³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
13 Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ a²ya³la³tu̱³jau³xa²
sa²yxo²wet1sah²lxin¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
14 Yah³lxi¹nha²kxai³: “Ĩh¹nxe³ju³ta̱³
wa³lxĩ³nha¹lhon³ku².” Nxe³jau³xa²
ĩ³ye³kxah²lxi³txa³hẽ¹li¹. Hxi²waun³jah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
15 Yxãn¹ta¹ ĩ³wã̱³txi¹nx2ti³hĩ¹na¹ txa²wãn³txi³khai³xa²
ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu̱³
wxa²ko̱¹ko̱n¹nũ̱³ka̱³txa² wãn³txai²na²
e³yah³lxin¹jau³xai²na² ain³kxain¹kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹txi³ e̱n²nhai¹nxa³sxã³ ĩ³wa²lũ³xi²nx2txai¹nxa³lho³
16 Nxe³kxa²yu³su² wxa²nũ̱³ka̱³txi³khai³xa²
a̱n³ta³kxi²nx2tain¹tũ̱³ka̱³txa² hxi²ki³kxai³
ã³yãu³hũ¹nx2tain¹tu¹wi¹. Wxa²wĩ³na²
ta̱³nxa² wxa²lon³txi³tãu³xa² ta̱³nxa²
wxa²wã³tã̱³xa² ta̱³nxa² kwa²ya̱³lxi²tũ̱³ka̱³txi³su²
ta̱³nxa² nxe³sxã³ ã³ke³tũ¹nx2tain¹sxã³
sun²tã¹nx2tain¹tu¹wi¹. 17 Nxe³hĩ¹nai²na²
yxo²ĩ²sah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³a̱n³ta³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
18 Nxe³nx2tain¹kxan²ti³ wxa²ne³kĩ̱³sa²
ka³na³ka³na³kxan²ti³ tĩ̱¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹.
19 Ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxo²ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ya³lu²yah³lxan³tho³li¹.

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² sa²nai¹ju³ta³nũ³a² yau¹ũ³jau³su²

20 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a̱n³txi³tũ̱³ka̱³txai²na²
wã³hũ¹na¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³ki³ka³ti³ki²txai¹nhi¹na¹
sã²je³nãn²ta³ sa²nai¹ain¹ju³ta² ya̱u³son³tu¹wi¹.
Nxe³kxai²nãn²tu̱³ Ju³te²a²ko³xa²
yxau³te²su² te² ĩ³nxa² wã³la² kĩ³ka³txa²
ã³nih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Sxi²je³na² yxau³te²su²
te² ĩ³nxa² ã³naun³tih¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ ha³lo²a² ã³nxai³te²su² te²
ĩ³nxa² a²sxi²khai³xa² wa̱³li¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
22 A²nxe³hĩ¹na² ko̱³nxe³ti³ kãi³te²nãu³xa²
ta³lan²txai²na² ye³khãuh³lxa³thi¹nyhain¹kxi³ai²la¹wi¹.
Nxe³ju³ta²nũ³a² Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txãn³nxu¹tai²na²
kxãn³nxãn¹txã³nxu¹tai²na² ĩ³ye³kxũ¹nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³
23 Nxe³ha²kxai³ txu¹ha² wẽh³nhain¹te²su²
te²na² kãin² khãuh³nxain¹tu¹wi¹. Txu¹ha²
a²wẽ³sa² ũ³hi³lain¹te²su² te²na² kãin²
khãuh³nxain¹nũn³tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su²
Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su² I³sa³e²

nũ³ka³txa² ko³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²yo³ha²
ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lai¹nha²kxai³ ha³lo²a²
yxo²ha³kxa¹ ko³ton³tu¹wi¹. [24] Jã¹nxe³ju³ta²
ã³nhe¹kxi²sxã³ sun²tã¹sxã³ ya³lu²ai¹nha²kxai³
Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa²
hi²sen³su² a²nũ²a² sa²so¹sxã³ ha³lo²a²
u²lxan¹ko³xa³nãu³xa² kan²txi³ ũh³wxe³ha²kxai³
nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³nũ²la²
tũ¹ka³txai²li² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wih¹nũ²la²
yxau²sa²tẽ³ain¹tu¹wi¹. Hã²wxãn³txa³
wa³ka³to³nain¹ju³ta² ne³ki³so³nain¹tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² wxã³ju³ta²nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

[25] Jã¹nxe³ju³kxai³lu² u³je³na³ki³su²
te²a² i³la³kxi³su² te²a² hi³ka²ta³su² te²a²
sa²ne³yax1tain¹tu¹wi¹. Ĩ³ye³na² kãin²
hxa³lxi²ha²kxai³ a²nũ²a² hxi²kau³kau³nhain¹tu¹wi¹.
[26] A²nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²a²nãu³xai²li²
ĩ²ai¹nha²kxai³ yuh³lxi³ya²lun¹tain¹tu¹wi¹,
o³sĩ³na² ko¹ko¹sa²ye²kxe³su² ĩ³ã³lxi³si¹ha²kxai³la².
[27] Hã²wxãn³txa³ oh³sĩn³nãn¹ka³lo³a²
hãn³ta³ka³lo³a² whãi²na¹ ãn³ka³nxi²na¹ka³tu³
wxã³na¹tu¹wi¹. Nũ³kxũn³txi³ ĩ³kĩx3khai¹nxe³ha²kxai³
wxã³na¹tu¹wi¹. Wxã³na¹ju³tai²nãn²tu³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²sain¹tu¹wi¹.
[28] Ju¹tai²li² ã³si³wxe³hĩ¹na¹ ĩ³sa²yxau³sxã³
sa²yxo²ka²la¹nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na²
sa²yxo²we¹tai¹yah³lxin¹tũ³ka³txe²
ĩ³nxai²na² ã³wa²su¹jah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
ti³wa³ki³lon³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².

Hi³yãu³sa³kxa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

[29] Nxe³ha²kxai³lu¹ ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ãh¹
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Te²yã¹nxe³jut3su² sa³wxe³na²
ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. [30] Ta³kon³ta³ki³yãu³su²
hau³ta³lun²sxã³ ãn³ki³i²nha³na¹nxe³hĩ¹na¹
yxo²kwẽ³kon³ju³ta² yau³so³nhĩ³nx2na³li¹.
[31] Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² ju¹tai²na²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹ju³tin³ti² ĩ²yah³lxi¹nhĩ¹na¹
Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹
yũ³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ wa³su³txi³
wxã³na¹tu¹wi¹. Hi³yãu³sa³kxa²
hau³ta³lun²sxã³ ãn³ki³i²nha²ti³hũ³nxe²
wa³su³txi³ wxã³na¹tu¹wi¹.
[32] Ya²la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹tai²na²
ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ hĩ¹na² ka³tẽn³su²
tũ³ka³txa² ya³lu²ai¹nxa³ta³lxa¹ jau¹xai²na²
yxo²ha³kxa¹ kãi³ta³lun²tu¹wi¹. [33] Oh³nãu³nũ¹ai¹ha²
hxa³ni² ha³lo²a² yuh³xai²na² hxa³ni²
nxe³ain¹tu¹wi¹. Nxe³yãn¹ta¹ txa²wãn³txa²
so¹lxi³ ya²la³tu³ yxau²sa²tẽ³tu¹wi¹.

Ye³ten³nha²sxã³ ĩ²yxau³sa²tẽ³ki³jau³su²

[34] Nxe³jut3su² wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Wxã³na¹ju³ta² o²nx2ta¹kxa²yan³txi³su²
nxa¹nhai¹. Kãin² ĩ³yai³ni² kãin²
ĩ³na²sxã³ we¹ni² kãin² hxi²waun³txi²
nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³
wi¹lĩ²syah²lxan³kxai²nãn²tu³ ka³yxuh³xa²
ã³a³lã²la² wi³kxai²nãn²tu³ wa³su¹txi³
ũ³tĩ¹kxi²te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ju³ta²
yã¹nxe² wxã³na¹ju³ta² wa³su³txi³
yũ³tu¹wi¹. [35] Nxe³ju³tai²li² a²nũ²a²
yuh³xa² yxau³tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
ĩ²kxi²sah²lxin¹tu¹wi¹. [36] Wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³nũ³kũn³nxe³lhi¹hah³lxin¹jau³su²
ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
ju³ta² ã³wa²to¹ta³lun²ka³tu³ hã²wxãn³txa³
Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹
wxa²yen³nãu³a² ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².
[37] A²nxe³tãu³a² a³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa¹
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ai³nũ²la² a²nũ²a²
ĩ³yau¹ũ³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹
ka³xai³ah³ta² hãi¹nxe³ti³xa¹ a³li³nũ²la²
O³li³ve²ra³ka³txa² ka³la³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
[38] Ai¹nha²kxai³ ĩ³yũ¹li²nxa³ta³lxa¹
a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹khaix1nxe³sxã³
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ain³kxi²te³lhxã³
ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wi¹hain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la²

22

Je³su²jah³la² su²lhã³ain¹ju³ta³nũ³a² he³son³kxain¹jau³su²

[1] Nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³tũ³xa²
yai³nain¹ju³ta³nũ³a² yau³son³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ti³xai²na² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² I³sa³e²
nũ³ka³txu¹tai²na² ã³non²ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ kwẽ³kon³kxa²
hãi¹nxe³ti³xa¹ ye³ka³na³ka³nat3sxã³ Sũ³na²
kãi³ũ¹hain¹ju³tu¹tai²na² ã³sa²wa²lho¹xi²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹l
Nxe³tãu³a² yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tũ³xa²
ĩ³wa¹kxi³la³ sa³wi¹hxa³tũ³xai²na²
so¹lxi³ yai³nain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
[2] Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Pas²kwa²nxe³ti³xa²
yau³son³ti³xa² a²nũ²a² ko³nxe³thin¹sxã³
kãi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wã³nxĩn¹te²a²
si³yxau³tãu³a² nxe³te²nãu³xa² ha³tẽh³nxã³nxa²
hoh³lxi³su² te²nãu³xa² nxe³tũ³ka³txai²na²
ko³nxe³thin¹sxã³ he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹tah¹lxa¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ³ka³txa²
ĩ³an³ta³kxi²nyhain¹kxa²yan³ti³su²
yuh³lxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ju³ta²sah³la² ĩ³ki³ha³kxi²sxã³ kãi³jau³su²

3 Nxa²ha¹te¹ nxe³nyhain¹tḭ³kxai³lu²
Ju³ta²sah³la² Is³ka³ri³o²jah³la² ĩ³yĩ¹lih²nũn³jah¹la²
nxe³te²a² Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su²
ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³su² hxi²ka²
hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²tũ³kạ³txi³su²
nxe³tau³ta² ka³na³ka³na³jah¹lo²su²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 4 A²nxe³sxã³
Sa³ta³na²jah¹lai²na² ã³si³tẽ³kxi²jah¹la²
hi²sen³kxai³lu² ã³nxai³tãu³a² wã³nxĩn¹te²a²
si³yxau³kxa³te³nãu³xa² te²a² Txa²wã¹sũ³na²
sxi²ha² a²so³ta²to² nũ³kạ³txi³su² te²a²
nxe³sxã³ ã³yã³nũ²kxi²nhyain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nyhain¹sxã³ ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³la² ã³yãu³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxa²ha¹te¹
jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹
ka³li³hai¹nha²kxai³ ũ³yho³hi²txã³nxa²
ũ³hũ¹kxi³nũ³su² e³hau³ko³nye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxe³jau³xai²na² Ju³ta²sah³la²kxai³lu²
ain³kxi²nũ²la² ka³lih³kxi²la²nha²
e³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Wi¹na³li¹. Jah¹lai²li² ã³yãu³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe² ĩ³he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² Je³su²jah³la² ã³yãu³hũ¹te³lhxã³
yxai¹nha²kxai³ hãi³a² wahx3nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pas²kwa²nxe³tũ³xa² hau³kot3si¹jau³nũ³su² ĩ³ye³kxi²jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³tũ³xa²
wa³lo¹lo¹nxa³tũ³xa² yai³nain¹nxe³je³nãu³wa³kạ³
ye²ain¹ti³xa² o³ve²a² wẽ³sa² su²lain¹ti³wa³kwe³ĩ³wi¹
yxau³son³ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Nxe³hĩ¹na¹
Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Pe²jah³lo²su²
te²a² Jo³ãu²ah³lo²su² te²a² nxe³sxã³
sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹:
— Pas²kwa²nxe³tũ³xa² yain³kḭ³thĩ³nũ³a²
sa²hau³kot3ja¹hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Nxa²ha¹te¹:
— Ĩh¹nũ¹ãn¹thĩn³tạ³ yain³kxi³thĩ³nũ³a²
sa²hau³kot3sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
10 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu²
— Ĩ²sah¹wxi¹. Sxi²je³na² ã³nxai³ja¹hu¹li¹.
Nxe³ya³hin¹tãu³a² in³txa² ĩ³ha¹txi¹nx2ti³tu¹wi¹.
Nxe³jah¹la² ĩ̱³yau³xẽ¹na² ũ³whi¹so¹tẽ³na²
sa²ka³la³ki²wxe³kxi²so¹nyhe¹nx2ti³tu¹wi¹.
Nxe³jah¹la² ĩ³hi²txi¹ja¹hẽ¹li¹. Sxi²ha²
wi³xi²thĩ³na² ã³wih²kxi¹ja³hẽ¹li¹.
11 Ya³hin¹kxai²nãn²tụ³ sxi²ha² a²wa³kxẽ³nxa²
ĩ³ye³kxi²ya³hin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹yah³la²
ĩ³ye³kxi¹nxa²si¹sa²sĩn¹jau³su² sa²si¹hã³sa²sĩn¹na²li¹.
‘Ĩh¹thĩn¹tạ³ Txai²nãu¹xai²na² Pas²kwa²nxe³tũ³xa²
yai³na¹thĩ³nu³la³sĩn¹te²la¹xã³?’ Nxe³sa²sĩ¹nhẽ²lih²
Nxex3ja¹hẽ¹li¹. 12 Ya³hin¹kxai²nãn²tụ³
oh³xan¹thĩ³na² kãin²thĩ³na² wi¹thĩ³na²
wã²na³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³thĩ³na²
wi¹lhau³kot3ja¹hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³lu²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² a³li³xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ya³ha²kxai³ wãn³txa² e³kxi²jau³xa¹
yxo²ha³kxa¹ ĩ²hxat3ja³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³thĩ³nãu³ai²na² Pas²kwa²nxe³tũ³xa²
sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pas²kwa²nxe³tũ³xa² yai³nain¹jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² ã³nhau³hau³kot3hĩ¹na¹
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³kạ³txa²
ã³sa²so¹nũ²la² thĩ¹nai²na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wi¹hain¹nũ²la² me²sa²ka³lo³a² ã³wxe²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹
15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Khãuh³lxa³ti³sxã³ su²lhã³sain¹ju³ta²
ti³wa³ki³lon³na³li¹. Nxe³sa²ju³kxai³lu²
sai¹nxa³tạ³lxa¹ Pas²kwa²nxe³tũ³xa²
yain³kḭ³ju³ta² yxo²kwạin³khaix1sa³hẽ²li¹.
16 Nxe³tũ³xa² nxe³tũ³xa²yã¹nxe³tũ³xa²
ãh¹lxi³sxã³ wa³su³txi³ ĩ³yai³nxi²kḭ³sxa³lho³li¹.
Kxãn³ton³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su² ã³si³wxe³hĩ¹na²
jã¹nxũ³na¹tu¹wi¹. Nxe³hĩ¹na² Pas²kwa²nxe³ju³ta²
yain³kxi²jau³xu¹tai²na² ta³lu²nhxa³tu¹wi¹.
Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹
ã³na²kxẽ¹na² hxi²tẽ³nha²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ĩ³na²kxẽ¹na² tẽ³sxã³ ĩ³na²xai³jxah³lxi³hẽ¹li¹.
18 Nxe³yãn¹ta¹ nxe³kxa²yã¹nxa¹ju³ta²
ĩ³na²kxi³jau³xa² wa³su³txi³ ĩ³na²xi²nxa³lho³li¹.
Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²hĩ¹na¹
ĩ³na²xi²yah³lxi³kḭ³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Hã²wxãn³txa³ yain³tũ³xa² hxi²tẽ³sãn²nũ²la²
Sụ̃¹na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sãn²ka³tụ³ a²sa³wi³ha³lxa² wã²nãu²lxi²sxã³
ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³hũ²xai³sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Yain³tũ³xai²na² Txa²nũ²a² yã¹nx2na³li¹.
Ya³lu²kxi²nũh¹nx2ta¹tu¹wi¹. Yain³tũ³xai²li²
ya³lu²kxi²nũh¹nx2ta¹kxa² ĩ²xi²sah¹lxin¹tũ³xai²li²
yain³nũh¹sah¹lxi³to³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Te²yã¹nxe³sxã³ yain³ta³lun²kạ³tụ³
hã²wxãn³txa³ ĩ³na²kxẽ¹na² ũ³hũ¹ain¹te³nah¹lxi¹:
Ĩ³na²xai³jxah³lxi³hẽ¹li¹. A²nxe³jau³jau¹xai²na²
Ta²ti³ha²yau³xa² yã¹nx2na³li¹. Wãn³txa²
tau²yau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai³ jã¹nxe²
kãi³ũh¹nx2ta¹jau³nũ³ai²la¹wi¹. A²nũ²a²

kọ̄³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ã³wa²sut1si¹ha¹jau³nũ³su²
Si³yxau³tãu³lot3sa²tu¹wi¹. Nxe³sa³kxai²nãn²tṵ³
Txa²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³sa³tu¹wi¹.
21 Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. Jah¹lai²li²
ã³yãu³hũ¹sa²jah¹la² txa²wã¹me²sa³ka³lo³a²
ã³wxe²na³li¹. 22 Su²lhã³sain¹sxã³
ya³lu²na¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txu¹tai²na² ĩ³ye³kxũ¹nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ ã³yãu³hũ¹sa²jah¹lo²kxai²lẽ¹.
Kọ̄³nxe³ton³khai¹nxe³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²li² ain³kxain¹te³na¹
e³lain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹jah¹lo²tạ̄³ kọ̄³te³hin¹te²la¹xã³? Nxe²
e³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

24 Nxe² e³lain¹nxa²ha¹te¹ jau¹xai²li²
ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² e³kxi²nyhu¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:
— Txai²li² hxi²kan¹txi³lxã³na¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ wxãi²li² kãin²te²sxa³lxi¹.
Ãh¹lxi³sxã³:
— Kwa²nxi¹lxi¹. Txai²na² so¹lxi³
hxi²kan¹te³lxã³na¹wi¹. Wxãi²na²
kãin²te²sxa³lxi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ju³te²a² nũ³kạ̄³txi³sxa³te²nãu³xa²
a²si³yxau³ka³txa² hi²sen³su² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
yxo²xũn³txi³ kwa³na³nyhain¹te²ju²hẽ³li¹.
Ai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa² nxe²
e³lain¹te³nah¹lxi¹: "Jah¹lai²li² wi¹la³
ã³non²ta³kxi²nẽ³jah¹lai²la¹wi¹." Ain¹jau³su².
Te³nai¹nhxai²na²hẽ³li¹. 26 Nxain¹kxan²ti³
te²yã¹xah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹:
"Hxi²kan¹te²sa¹wi¹." Nxe³jau³jau¹xai²na²
e³yah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³ a²nũ²a² hxi²ka¹nxa³te²ã
yã¹nxe² ĩ²ũ¹nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³:
"A²wa³kxẽn³su² te²sa¹wi¹." Nxe³jau³jau¹xai²na²
e³yah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³ kwa² sa³wi³sa²yã¹nxa²e³kxi²te³nah¹lxi¹:
ã³non²ta³kxi²nũ¹nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
27 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² ĩh¹jah¹lo²tạ̄³
hxi²kan¹ wa³to²hi² jah¹lo²la³te²la¹xã³?
Yain³txi³su² ãu¹la³kxi²sxã³ ũ³hũ²jah¹lo²su²
te²la³ tạ̄³nxa², hãi¹nxe³sxã³ ã³wxe³sxã³
yain³jah¹lo²su² te²la³ tạ̄³nxa², ĩh¹jah¹lo²tạ̄³
hxi²kan¹ wa³to²hi² jah¹lo²su² hĩ̄³te²la¹xã³?
Nxe²nxa³wi¹. Hãi¹sxã³ ã³wxe³sxã³
yain³jah¹lo²su² te²na² hxi²kan¹ wa³to²hi²
jah¹lo²su² te²la¹wi¹. Nxe³to³ta¹ Txai²na²
sa²kxai³lu² yain³txa² ãu¹la³kxi²jah¹lo²kxa²
yã¹nxe³sxã³ a²wa³ka³li³lo³jah¹la²yã¹nxa¹wi¹.
28 Nxe³na¹ha²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²sah²lxin¹tai¹tu³wi¹.
Ha³lo²a² kọ̄³ton³kxi²sa²kxan²ti³ kan²txi³
ã³si³tẽ³kxi²sah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. 29 Sah¹lxi¹nhain¹ta¹hxai²
Txa²wĩ³na² hxi²ki³kxai³lu² A²hxi²kan¹ta²
ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxẽn³si¹ta¹tu¹wi¹.
30 Nxa¹kxai²nãn²tṵ³ Txai²yã¹nxe³sxã³ I³sa³e²
nũ³kạ̄³txi³nãu³xa² ha³tih³xa² hxi²ka²
hxan³sxã³ ha¹li¹ wa²sa²so¹xi²nũn³ka³tṵ³
nxe³te²nũ³kạ̄³txi³nãu³xa² a²wa³kxẽn³si¹yah³lxin¹nũ³nĩn¹tu
Nxe³yah³lxin¹kxa²yu³su² txa²yai³na¹ka³lo³a²
ã³wxe³sxã³ yain³kxi²syah¹lxin¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yxo²ã³jau³nũ³su²

31 Nxe³ha²kxai³la¹:
— Si³mãu²ah³lãi³. Ne³ka²sa²sa²lxi¹.
Sa³ta³na²jah¹la² e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:
"Je³su²jah³lĩ¹. Wxa²nũ³kạ̄³txai²li²
ũ³hũ¹sẽ¹li¹. Sa²yxo²ã³nxain¹ju³ta²
ĩ³ye³kxi²sai³nai¹na¹tu¹wi¹." Sa³ta³na²jah¹la²
ain³kxain¹te³na² ha³hẽ³li¹. 32 Ain¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxai¹na¹hẽ³li¹, kan²txi³ yxo²ĩ²sah¹lxi³si¹hin¹jau³su¹.
Nxe³ha²kxai³ ã³yxo²o³tũ¹xi²san¹kxai²nãn²tṵ³
txa²sa³wi³ha³lxa² yxo²ĩ²sain¹nũn³si¹hin¹jau³su²
ã³nxũ²kwạ̄i³lxũ¹txi³txai¹nhẽ³li¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Kan²txi³
ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ũ³tĩ¹kxi²sain¹kxan²ti³
su²lhã³sain¹kxan²ti³ ya²la³tṵ³ sa²yxo²ã³nxa²sa²sĩ¹nxa³lho³l
Ta¹hxai²hẽ¹la².
34 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Pe²jah³lãi³. Ne³ka²sa²sa²lxi¹.
Ka³nxah³tai²na² ka³la³ka³la²a² ĩ³yxai²lxi²nxa³tạ̄³lxa¹
jau³nũ³a² nxe²e³in¹te³nah¹lxi¹: "Je³su²jah³la²
ĩ²ti³hex1te²txã³wi¹." Nxe²ĩ³ki³ha¹kxi²san¹jau³xa²
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ĩ³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Yen³kxa² ãu¹la³kxi²jau³su²

35 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹
ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Kxã³nhxĩ¹nai³tã² sa²si¹hã³nx2ta¹hĩ¹nai³tã²
ha³tẹ̄h³nxã³nxẽ¹tạ̄³ yũ²nxa³ha²kxai³
wã²lẽ¹tạ̄³ yũ²nxa³ha²kxai³ yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a²
wẽ̄³no³kxi³la³ yũ²nxa³ha²kxai³ nxe³kxan²ti³
yã¹te²tạ̄³ wã³kon³kxi¹nx2ti³lhai¹li¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:
— Wã³kon³sĩn¹nxa³tai¹tu³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
36 Nxa²ha¹te¹:
— Hĩ¹kxai³ ha³tẹ̄h³nxã³nxẽ¹na² tạ̄³nxa²
wã²lẽ¹na² tạ̄³nxa² yũ³ke³la³te²kxai³
so¹xi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³
yṵ³la² kãin² ta³wxi²a² yũ²nxa³kxai²nãn²tṵ³
so¹kxi²txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹, wxa²wã²la²ka³lo³a²
ũ³hũ¹ai¹yah³lxin¹kxan²ti³nũ¹. 37 Nxe³ha²kxai³
ĩ³kxai³wã¹sũ³na² ha³tẹ̄h³nxã³nxu¹tai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹: "A²nũ²a²nãu³xa²

te²hi²sen³su² Txa²wã¹sũ³na² hxi²kan¹jah¹la²
ĩ³ye³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxi¹: ‘Jah¹lai²li²
kǫ̃³nxe³thin¹jah¹la² he³la³kxi³sye¹txi³na³li¹.’
Nxe²e³ain¹tu¹wi¹.” Ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Hĩ¹na² nxe³kxa²yã¹nxe³jut3su²
kãi³ta³lun²sain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ĩ²sa²si¹lxi¹. Ti¹ai²li² yũ³la²
kãin²ta³wxi²a² wxi²ha¹li¹ yũ³sĩn¹na³li¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:
— Ãn²na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Sũ³na² ĩ³ye³kxi²jau³su²

39 Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la²kxai³lu² a³li³nũ²la² wã³la³ka³txa²
O³li³ve²ra³ka³txa² ka³la³hxai²na²hẽ³
jã¹nxe³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 40 Jã¹nxe³sxã³
ka³la³to³nhũ²la² ã³yi¹ka³tu̱³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Kǫ̃³nxe³ju³ta³la³ ã³wih¹kxi¹nx2ti³kxa²ya̱n³txi³su²
nxe³nx2ta¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxe³nũ²la² jũ¹nxe² ã³ya̱¹not3ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² ã³ka³ti³lhu³ta³kxa² wxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
42 E³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Wĩ³na² nxex3txi¹. Ten³nxa²ke³la³te²kxai³
a²kǫ̃³nxe³ju³tai²na² khãuh³lxa³ti³sa²ju³tai²na²
sa²wa²tot1so¹kxi²sẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹
ten³nxa²nxa³kxai²nãn²tu̱³ wxa²wãn³txa²
so¹lxi¹ we¹txa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxe²e³tḭ³kxai³lu² oh³xan¹jah¹la²
a³ka³nxi²nũ²la² ãn³sĩ³nxũn³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
44 Nxe³ha²kxai³ jã¹nxe³sxã³ ã³ka³ti³lhu³ta³kxa²
wxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe²e³kxi²tãu³a² ãin²ti³sa²txe̱¹khaix1nxe³ha²kxai³
ĩ³kax3lã̱ux3ka³lã̱u¹nha²jau³xa² a²tih³yau³khai³xa²
ha³li³at1ta¹hxai²hẽ¹la². 45 Hã²wxãn³txa³
e³ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² ã³wa̱³li²sxĩ²nũ²la²
ãin²ti³khaix1nxe³ha²kxai³ ãu³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
46 Ãu³xain¹ka³tu̱³ta¹ Je³su²jah³la²
e³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³ha²kxai³ ãu³xah³lxin¹ji¹wi¹?
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Kǫ̃³nxe³ju³ta³la³ ã³wih¹kxi¹nx2ti³kxa²ya̱n³txi³su²
nxe³nx2nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Kǫ̃³nxe³thin¹tũ³ka̱³txa² Je³su²jah³la² so¹ain¹jau³su²

47 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²ta³lun²nxa³ta̱³lxa¹
a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka̱³txa² ya̱u³so³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxain¹sxã³ a²sa³wi³ha³lxa² ã³nhai¹tũ³jah¹la²
ka³na³ka³na³te²a² Ju³ta²sah³lo²kxai³lu²
ne³ka³ta²a² wxã³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³kxan²ta² ya̱u³son³kxi²nũ²la²
Je³su²jah³la² ĩ³yxo²sai¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
48 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ju³ta²sah³lãi³. Ĩ³yxo²sai¹la³kxi²san¹jau³xa²
ã³yã̱u³hũ¹kxi²san¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
49 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² hi²sen³kxai³lu²
wxã³ain¹tũ̱³ka̱²txa² ĩ²ain¹tãu³a² ĩ³ye³ain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Yu̱³la²
kãin²ta³wxi²a² hxi²tẽ³nha²sxã³ sun²tã¹sĩn¹te³la¹ji¹wi¹?
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

50 Nxe²e³ain¹tḭ³kai³lu² Je³su²jah³lai²na²
a²sa³wi³ha³lxai²na² ka³na³ka³nat3sxã³
wã³nxĩn¹ta² si³yxau³kah³lai²na² a²sa³wi³sa²
ya̱u³son³kxi²nũ²la² yu̱³la² kãin²ta³wxi²a²
hxi²tẽ³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹
a²ne³nxẽ³na² a²nẽ³wi¹tãu³a² ũh³nxe³i²lã³ta¹hxai²hẽ¹la².
51 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Hãi¹nxã¹jah¹lxi³sã²nhẽ³li¹. Nxe³jau³su²
nũ²la² in³txa² ne³nxẽ³na² txa²wã¹ne³wi¹nẽ³tãu³a²
wxa²ne³wxai³sa̱in³sxã³ wxa²ne³we²txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
52 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² Si³yxau³kah³lo²su²
te²a² a²so³ta²to² nũ̱³ka̱³txi³su² te²a² Ju³te²a²
a²hxi²kan¹tũ̱³ka̱³txi³su² te²a² nxe³te²su²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Yu̱³la² kãin²ta³wxi²a² tẽ³i² hi³sa³ka³txa²
tẽ³i² yah³lxin¹sxã³ wxã³yah³lxin¹ti²ti¹.
A²nũ²a² yen³kxa² kãi³kxi²jah¹la²
i³sxã³ sa²so¹kxa² yã¹nxe³ i³sxã³
sa²so¹sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. 53 Txa²wã¹sũ³na²
sxi²ha² ye³ka³lxa¹txi³ ã³yũh¹sxai²na¹tai¹ti²tu³wi¹.
Na¹tãu³ai³tã² so¹sah¹lxi³hxai²nxã³tai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² ka³nxa³hi²ha²kxai³
Sa³ta³na²jah¹la² nũ³kxũn³sxã³ o²la³kxi²te²ju²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxe³ha²kxai³ wxa²nũ̱³ka̱³txai²na²
kǫ̃³nxe³ti³ o²la³kxah³lxin¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³la² a²yxo²wãn³txa² Je³su²jah³la² su²yxo²ã³jau³su²

54 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³
a²sxã³ sa²so¹ai¹nha²kxai³ wã³nxĩn¹ta²
si³yxau³kah³la² hxi²kan¹jah¹la² a²sxi²ha²
tḭ¹kxain¹sxã³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxain¹tãu³a² Pe²jah³la²kxai³ a²si³yo³na²
sxi²ha² wai²ha² yxo²tã̱³lxa² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
55 A²nxe³thĩ³na² ti²ta³lo³ka² ha³nxe²a²
sa²ya³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tho³xai²na²
Pe²jah³lo²kxai³lu² tḭ̃³nũ²la² a²yxo²we̱³ka²nũ¹hain¹ta¹hxai²h
56 Nxe³tãu³a² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³kah³la²
hxi²kan¹jah¹la² a²sa³wi³sa¹ka³lxa²
e³te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²li² Je³su²jah³la² a²si³tẽ³kye¹nxain¹na²li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

57 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² ki³ha¹kxain¹sxã³
e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²nxi¹. Jah¹lai²li² hai³txi³ ĩ²te²txã³xĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
58 Ye³jen¹nãu³a² in³txa² ĩ²ain¹nũ²la² e³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²na² Je³su²jah³la² a²sa³wit3sin¹tai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³ a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Nxex3sa²lxi¹. Txai²li² ti³he¹nxẽ²nxa³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
59 Ye³jen¹nũn³tãu³a² in³txa² ã̱³xa² ĩ²ain¹te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²li² ã³si³tẽ³kxain¹te²nu³tã³li¹. Ka³li³le²a² a²nũ̱³ka̱³txi³su² ye²ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
60 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Nxex3sa²lxi¹. Jau¹xai²li² ko̱³nha²ti³hex1te²txã³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²hĩ¹na¹ ka³la³ka³la²a² ĩ³yxai²lxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
61 Nxe³tãu³a² Je³su²jah³la² sa²ne³wa³ti̱³nha²sxã³ Pe²jah³la² ten³sa²tã³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na¹ Pe²jah³la² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²wãn³txai²li² ĩ³ne³sai¹xi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xa²sa¹:
— Ka³nxah³ta² ka³la³ka³la²a² ĩ³yxai²lxi²nxa³ta̱³lxa̱³ wxãi²na² Pe²jah³lo² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ten³si¹sa²nxãn³jau³nũ³su² ĩ³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
62 Nxe³jau³xai²na² Pe²jah³lai²na² ain³kxi²xi²ka³ta̱³ ha³lo²a² a³li³xi²nũ²la² ãin²ta³kxi²nha²sxã³ kãin²nã̱n³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³su²lain¹jau³su²

63 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ̱³ka̱³txa² Je³su²jah³la² ti̱³kxain¹tũ̱³ka̱³txai²na² ĩ³wai³ka³si³jau³su² ĩ³ye³kxai¹ni² ĩ³su²lai¹ni² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
64 Nxe³ain¹kxa²yu³su² wã²la²ka³lo³a² tẽ³sxã³ ũ³yhe³tĩ¹kxain¹nũ²la² ĩ³su²lain¹ka³tu̱³ ĩ³wã̱³txi³te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹te²ta̱³ ĩ³su²nxain¹thi²li¹? Ĩ³yau¹ũ³sẽ¹li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
65 Te²yã¹nxe³ju³ta² ko̱³nxe³te²lo³jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta² nũ̱³ka̱³txa² ĩ³wã̱³txain¹jau³su²

66 A³lan²ton³tãu³a² Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta² nũ̱³ka̱³txi³su² te²a² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³tũ̱³ka̱³txi³su² te²a² ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ̱³ka̱³txi³su² te²a² ain¹sxã³ ã³nũ²kxi²nũ²la² Je³su²jah³la² sa²so¹ain¹ka³tu̱³ e³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
67 E³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Ĩ³yau¹ũ³nha²sẽ¹li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³ yxo²ĩ²sah²lxan³tho³li¹.
68 Yxãn¹ta¹ ĩ³wã̱³txi³nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³ ĩ³wa²lũ³xi¹sah²lxan³tho³li¹.
69 Yxãn¹tah¹lxa¹ ye³jen¹na² yan¹nãu³a¹ Txai²na² Sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³jah¹la² a²wi¹nẽ³tãu³a² ã³wxe³na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².
70 Nxa²ha¹te¹ a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²na² Txa²wã¹sũ̱³na² Ta²su² nĩn¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Wain³txi³ e³yah³lxi¹lxi¹. Txai²la³na¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
— Hĩ¹na² ĩ²ki̱³ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la² a²yxo²wãn³txa² Sũ̱³na² ko̱³nxe³te²lo³jau³xa² ain³kxi²ki̱³ti²tu³wi¹. Hãi¹nxã¹a³syah¹lxi³sa²lxi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23

Pi³la²jah³la² ĩ³wã̱³txi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ e³kxi²nyhain¹nũ²la² ã³nũ²kxi²tũ̱³ka̱³txai²na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ ã³nũ²kxa² so¹sxã³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Pi³la²jah³la² sxi²ha² ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³nũ²la² ã³nũ²kxa² so¹ain¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai²li² txa²wã¹nũ̱³ka̱³txa² ã³ke³tũ¹ain¹na²hẽ³li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹: “Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³txa² a²hxi²kan¹jah¹la² Se²sa³jah¹lo²su² a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki̱³ki³a² ũ³yho³hi²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.” Nxe³jau³su² ha²kxai³: “Txai²li² Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹. Wxa²si³yxau³kax3sa¹wi¹.” Nxe³jau³xa² yxo²ha³kxa¹ nxe² ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³li¹. Ĩ³ki³ha³nain¹jau³xa² ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Wxãi²na² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txai²na² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Wxa²wãn³txai²na² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu² e³kxi²te³nah¹lxi¹. Wã³nxĩn¹ta² si³yxau³tũ̱³ka̱³txi³su² te²a² a²nũ²a²nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² kǫ̃³nxe³ti³ kãi³ju³ta² hai³txi³
ĩ²a¹jah¹lo²sxa³wi¹. Wi¹lhin¹jah¹lo²sye¹nx2ti³nah¹
Ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Kwa²nxi¹lxi¹. Jah¹lai²na² wãn³txa²
he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³hxai²na²he¹li²
Jã¹nxe³na³li¹. Nũ¹ka³na¹ Ka³li³le²a²ko³xa²
ã³si³wxe³nũ²la² Ju³te²a²ko³xa² ã³wa²to²hi²ka³tu³
hĩ¹na² wxã²na³li¹. Ain¹jau³su² kãin²
ki³han³jau³su² e³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

E³ro²jah³la² ĩ³wã³txi³jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la²kxai³lu²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²li² Ka³li³le²a² ko³xan¹jah¹lo²su²
te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².
7-8 Nxa²ha¹te¹:
— Wain³sĩn¹na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³na¹ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
ĩ³sa²si¹hã³nyhai¹nha²kxai³ E³ro²jah³la²
sxi²ha² ã³wih¹si¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la²kxai³ Ka³li³le²ko³xa²
a²wa³kxẽn³yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³tãu³a² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Kxã³nxu²su² Je³su²jah³la²kxai³ ĩ²ain¹ju³ta²
ten³kxe³su² ka³lih³kxi²la²ta¹hxai²hẽ¹la².
Kxã³nhxĩ¹nai³tã² Je³su²jah³la² hxi²ka¹nain¹jau³xa²
ain³kxai¹nha²kxai³ hĩ¹na² sa²kxai³lu²
a²ya³la³lhu²si¹nhẽ³tũ¹xã¹. Ain³jau³su²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Nxa²ha¹te¹
E³ro²jah³la²kxai³ kãin² ĩ³wã³txi¹nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ta¹ Je³su²jah³la²kxai³ hai³txi³
ĩ³we¹nyha¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 10 Nxe³ain¹kxa²yu³su²
wã³nxĩn¹ta² si³yxau³tũ³kã³txi³su² te²a²
ha³tẽh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nãu³xa²
ain¹sxã³ ki³ha¹kxi²sxã³ kǫ̃³nxe³ti³hi¹jau³su²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxa²ha¹te¹
E³ro²jah³lo²su² te²a² a²so³ta²to²
nũ³kã³txi³su² te²a² nxe³te²a² sa²kxai³lu²
ĩ³wa³ka³si³ai¹ni² ĩ³ha³nũ³nxe² nx-
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ wã²la²
wi¹khaix1ka³lo³a² tẽ³sxã³ Je³su²jah³la²kxai³
ũ³whi²kxain¹nũ²la² Pi³la²jah³la² sxi²ha²
ĩ³wha¹li²si¹ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Nxa²ha¹te¹
kxã³nhxĩ¹nai³tã³ E³ro²jah³la² Pi³la²jah³la²
hi¹nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
hĩ¹nãn¹te²tu³ ya³li³xi²nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pi³la²jah³la² Je³su²jah³la² ya³lu²si¹jau³su² kwa³na³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³tũ³kã³txi³su²
te²nãu³xa² Ju²te²a² nũ³kã³txa² hxi²kan¹txi³nũ³kã³txi³su²
te²nãu³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu² ĩ³kaix1so¹ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹ Je³su²jah³lai²li²
hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² nũ³kã³txa²
hi¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su² tẽ³sxã³
e³kxi²sah¹lxin¹ten¹tu³wi¹. Yxãn¹ta¹
wãn³txa² ka³lxa¹txi² wã³txai¹na¹ten¹tu³wi¹.
Ĩ³wã³txai¹na¹kxan²ti³ kǫ̃³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
hi¹ki³txi³ a³ya³txi²nxa³wi¹. 15 Na¹kxa²yu³su²
E³ro²jah³la² te²yãx1ta¹hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³
ã³a²si¹hã³xi²sain¹tai¹tu³wi¹. Ain¹jut3su²
jah¹lai²li² kǫ̃³nxe³ti³ kãi³ha²kxai³
ĩ³ya²lut1si¹ha¹jau³nũ³su² hxi²ki³ye²nx2ti³xa³wi¹.
16 Nxe²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hãi¹sxã³
ĩ³wai¹tain¹si¹sã²na¹ka³tu³ wxa²wa²sut1sxã³
ũ³hũ¹xi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Pi³la²jah³la²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxa²ha¹te¹
kxã³nhxĩ¹nai³tã² Pas²kwa²nxe³tũ³xa²
yai³nai¹nhĩ¹nai³tã³ a²nũ²a² ũ³tĩ¹kxi²tũ³kã³txa²
a²nũ²a² ka³na³ka³na³te²a² wxa²wa²sut1sxã³
sa²tã³xi²to³ta²hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
ye³ka³lxa¹txi³ Pas²kwa²nxe³tũ³xa²
yai³nain¹ju³ta² Pi³la²jah³la² hxi²ka²
jã¹xain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
18 Nxain¹kxan²ta² te²yã¹nxe³ju³ta²
te³nai¹nha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kãin²
ĩ³kaix1tain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³la² su²lhã³txa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ wxa²wa²sut1sxã³
sa²tã³xit1sĩ¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxa²ha¹te¹ Ba³ra³ba²sah³la² sa²kxai³lu²
a²kxã³nxai³tã² a²nũ²a² su²lhã³ha²kxai³
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a²wa³kxẽn³nũ³kã³txa²
he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su² o²la³kxi²ha²kxai³
ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ũ³tĩ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
Je³su²jah³la² wxa²wa²sut1sxã³ sa²tã³xi²ju³ta²
ten³jau³su² ãh¹ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxãi²he¹la².
21 Ain¹tah¹lxa¹ yxo²xũn³txi³ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Hi³sa³ka³txa² ũ³hẽt1sxã³ ĩ³hxi²kĩ¹la²kxi²sxã³
ĩ³ya²lu¹tai¹nhẽ³li¹. Ũ³hxi²kĩ¹hẽt1txai¹nhẽ³li¹.
Nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² ãh¹
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³tã³ kǫ̃³nxe³ti³ kãi³ te²la¹xã³?
Kǫ̃³nxe³ti³ kãi³ha²kxai³ ĩ³ya²lut1si¹ha¹jau³nũ³su²
hxi²ki³ye²nx2ti³xa³wi¹. Nxe³ha²kxai³
ĩ³wai¹txi²sã²na¹ka³tu³ wxa²wa²sut1sxã³
sa²tã³xi²si¹hai¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²si¹hain¹jau³xa²
yxo²xũn³txi³ e³jau³xai²na² ĩ³ye³sxã³
ã³na¹ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ai³na¹
pi³la²jah³la² yẽ³yẽ³non¹ta¹hxai²hẽ¹la².
24 Ain¹jau³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³la²kxai³
su²lhã³si¹hain¹jau³su² Pi³la²jah³lai²na²
ain¹yxo. wãn³txa² kwa³na³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Nxe³ain¹kxa²yu³su² Ba³ra³ba²sah³la²

a²nũ²a² nũ³ka̱³txa² he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su²
a²nũ²a² su²lhã³ha²kxai³ nxe³jah¹la²
ũ³tĩ¹kxain¹jah¹lai¹tã² wxa²wa²sut1sxã³
sa²tã³xi²si¹nyhain¹jau³xa² te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² su²lhã³si¹nyhain¹jau³su²
te³nai¹nha²kxai³ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
sa²yxo²we¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹jau³su²

26 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² tẽ³sxã³
a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a²
Si³mãu²ah³la² Si³re²ne²ko³xan¹jah¹la²
ne³khau²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jah¹la²
a²ha³lo²khai³xa² a³li³nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³wih¹te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³
tũ³ka̱³txai²na² hi²sen³kxai³lu² i³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Hi³sa³ka³txa² sa²tã³ka³la³kxi²hẽt1so¹nha²si¹hain¹jau³su²
kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
Je³su²jah³la² yo³na² ĩ³hit1ai³ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ tũ¹ka̱³txa² ka³lxa¹tũ³ka̱³txa³
ĩ³hi¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²a²
txu¹ti³nãu³xa² ĩ³hi¹txain¹te²a² ãin²tai¹nha²kxai³
kãin² nã̱n³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 28 Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² ĩ²ain¹nũ²la² sa²wa³tĩ̱³nha²sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³nxi¹. Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
a²wa³kxẽ³na³ka³lxi²nãu³syah¹lxi¹nxi¹.
Txai²li² ĩ³nã̱n³kxi²sah¹lxi³txa³hẽ¹ni¹.
Yxãn¹ta¹ wxãi²na² wxa²wẽ³ha³lxa²
wxa²nxũh¹ ĩ³nã̱n³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹ni¹.
29 Ye³jen¹nãu³a² wxa²ha³lo²a² ko̱³ton³kxi²khaix1nxe³nx2ti¹tũ¹xĩ¹.
Nxe³tãu³a² e³kxain¹tu¹xĩ¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:
“Txuh¹hai²li² wẽ³sa³ txa²te²a² ka³li³hi²
txu¹hai²li² wẽh³ni²nxa³te²a² ka³li³hi²
txu¹hai²li² wẽ³sa² i³lxa³te²a² ka³li³hi²
nxe³nx2tain¹tũ¹xĩ¹.” 30 Nxe³hĩ¹na¹
wã³la³ka³txa³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:
“Ũ³tĩ¹kxi²sẽ¹li¹. A³hi²sxã³ ĩ³ya²lut1sẽ¹li¹.”
Nxe³ain¹tu¹xĩ¹. 31 Ai¹nha²kxai³ ko̱³nxe³ti³
kãi³ũ¹sain¹na³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³
ko̱³nxe³ti³ kãi³wa³to²hi²nũ¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxa²ha¹te¹ in³txa² ko̱³nxe³ti³
kãi³sxã³ yxau²xai³jah¹la² ũ³tĩ¹kxi²te²a²
ha¹lin¹sxã³ su²lhã³si¹hain¹jau³su²
ãn³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Nxe³ai¹nha²kxai³
wã³la³ka³txa² txa²wã¹ne̱³ka³lo³kat3su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³txa² ka³la³ain¹nũ²la²
Je³su²jah³la² tẽ³sxã³ hi³sa³ka³txa²
ĩ³hxi²kĩ¹wxe³ai¹nha²kxai³ in³txa²
ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³jah¹la²
ha¹lin¹te²a² hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹wxe³ain¹ya³ha¹kxai³
nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³sxã³
wi³txã¹ka³txa² Je³su²jah³la² ĩ³hxi²kĩ¹wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wĩ³na² nxe³txi¹. Ko̱³nxe³ti³
kãi³sain¹jut3su² wi¹ko̱³nhai¹nxa³wi¹.
Nxe³ha²kxai³ ne³wã²na³txai¹nhẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
so³ta²to² nũ³ka̱³txa² txah³lxa³ki³a²
wxa²sa²tã³ain¹sãn²sxã³ Je³su²jah³la²
wã²la²ka³lo³a² so¹kxi²sxã³ wxa²nũt3tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
35 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² ĩ²yxau²xai³ain¹tãu³a²
Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² a²si³yxau³ka³txa²
ĩ³wai³ka³si³xi²jau³su² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ã̱³xa² sa²hau³ko³tain¹to³tai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ wã²nxũh¹sxã³ hxi²kan¹txi³
sa²hau³ko³nha²nxa³lho³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3jah¹lo²su²
kẽ³la³te²kxai³ wã²nxũh¹sxã³ sa²hau³ko³nha²txai²li¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Te²yã¹nxe³sxã³ so³ta²to² nũ³ka̱³txa²
ya̱u³son³nũ²la² ĩ³wai³ka³si³xi²sxã³
yain³txa³yau³xa² kxa̱h³yau³xa² ĩ³na²si¹jau³su²
ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 37 Nxe³sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² a²hxi²kan¹txa²
si³yxau³kax3sin¹ke³la³te²kxai³ sa²hau³ko³nha¹sẽ¹li¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Ai¹nha²kxai³ hi³a²ka³lo³a² wãn³txa²
ũ³wha²li¹lhãn²sxã³ a²ne³ta³lxo³ka³nãu³a¹
ũ³kũ¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:

— Je³su²jah³lai²li² Ju³te²a² nũ³ka̱³txa²
a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ in³txa² ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³
yxau²xai³jah¹la² ka³na³ka³na³te²a²
ĩ³wai³ka³si³nũn³te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²li² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²su² nxĩn¹ke³la³te²kxai³
sa²hau³ko³nha²sẽ¹li¹. Nhãn¹kxai²nãn²tu̱³
jãx1sa¹nhũn³sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxa²ha¹te¹ in³txa² ko̱³nxe³thin¹te²a²
ã̱³xa² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² o²nxã²nxa³ji¹wi¹?
Jah¹la² yã¹nxe² ya³lu²nũn³nĩn¹tu¹wi¹.
41 Nxe³sxã³ su²lhã³nẽ³lain¹ju³ta² wain³na³li¹.
Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lai²li² hai³txi³
ko̱³nxe³thin¹sxã³ yxau²xai³jah¹lo²sxa³wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxe³sxã³ ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
Kxã³ton³sxã³ a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3txa²tãu³a¹
wxãi²na² nxe³wã²sa²txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
43 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Hĩ¹na² Txa²wã¹sũ³na² yxau³ju³ta²
ĩ³na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tu̱³ ã³sa²so¹nxa²ha¹te¹
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

44 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² whãi²na¹
ka³nxa³hi²khai¹nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A³lan²ta² ne³ka³ka³nhĩ¹nãn¹te²tu̱³
ã³ka³nxa³hi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³ki³kan³tãu³a¹
so¹lxi³ ĩ³ha²te¹txi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
45 Nxe³hĩ¹na¹ wã²la²ka³lo³a² a̱u³ka³lo³a²
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² a̱u³tan¹thĩ³na¹
yxo²tĩ¹ka³lo³a² ã³ten²ti²sxã³ ã³yxo²hai²ta³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³ka³lo³ha¹lo³ta³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
46 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² kãin²
ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:
— Wĩ³na² nxex3txi¹. Txa²yãu³ka³txa²
ũ³hũ¹nxa²ha¹wi¹. Ain¹jau³su² nxe³sxã³
ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la². 47 Nxa²ha¹te¹
so³ta²to²jah¹la² a²hxi²kan¹jah¹la² ju¹tai²na²
ĩ²te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²li² ya²la³tu̱³ wi¹lhin¹jah¹lo²su²te²nxa²
Ta¹hxai²hẽ¹la².
48 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa² kwa²
ten³sa²tã³ain¹te²nãu³xa² ya³lu²yain¹nxa²ha¹te¹
ãin²ti³sxã³ aun³txa² wa̱³li²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
49 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxa²kxai³lu²
u²lxi³ yxau³sxã³ ten³sa²tã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³ txu¹ti³nãu³xa² Ka³li³le²a²
ko³xa² yxau²xai³lhĩ¹nãn¹te²tu̱³ ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³te²nãu³xa² ten³sa²tã³ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² txah³lxa³kxẽ¹na² sa²nĩ³kxain¹jau³su²

50-51 Nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³la² A³ri³ma³te²a²thĩ³na²
Ju³te²a²ko³xa² sxa³thĩn³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³thĩ¹nãn¹jah¹la² yxau³sxã³ ĩ²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² wi¹lhin¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta²nũ³su²
wah³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³lu² ĩ³ye³ãu²la²to³tha²kxai³ ĩ²sxã³ sa²kxu²thu¹nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² su²lhã³ain¹ju³ta² ten³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ain¹tĩ³kxai³lu² in³txi³nãu³xa²
Ju³te²a² a²hxi²kan¹jah³lo²su² kxan²ti³ a²wãn³txi³kxai³lu¹:
ten³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 52 A²nxe³jah¹lai²na² — Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ txah³lxẽ¹na²
sa²kxai³lu² Pi³la²jah³la² ã³tĩ̱³ta¹hxai²hẽ¹la². a²nũ²a² ya³lu²te²a² sa²nĩ̱³kxain¹tẽ³na²
Je³su²jah³la²nũ²a² ya³lu²ta²nũ²a² nũ²kxah¹lxin¹thi²ni¹? 6 Hĩ¹nai²li² a²nũ²a²
sa²nĩ̱³kxi²si¹jau³su² ĩ³wã̱³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². yũ²nxa³xĩ¹. Ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²na²ni¹.
53 Nxa²ha¹te¹ wi¹lĩ³wa²lũ³xi²nxa²ha¹te¹ A³li³xi²na²ni¹. Nxe³ju³kxai³lu² kxã³nxai³tã²
Jo³se²ah³la²kxai³lu² hi³sa³ka³txin³ti³ Ka³li³le²a²ko³xa² yxau³hĩ¹nai³tã¹jau³xa²
sa²sai¹kxã¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² nxe³hĩ¹nai³tã² ne³ka²kxah¹lxan³sai¹ni¹?
wã²la²ka³lo³a² lĩn²yo²ka³lo³a² wi¹ka³lo³a² Nxe³wã²nxa²lxin¹ji¹? 7 Nxe³jau³xa²sa¹:
sa²wa̱³lã̱u²kxi²nũ²la² txah³lxa³kxẽ¹na² “Ko̱³nxe³thin¹tũ̱³ka̱³txa² hi²sen³kxai³lu²
sa²so¹sxã³ ũ³whi¹sxã³ ũ³tĩ̱¹kxa²wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². sa²so¹sain¹nũ²la² hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sain¹sxã³
Nxe³tẽ³na² kwã̱³kxa² tah²hẽn³su² i³ya²lut1sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxa²ha³ta̱³nxãn²tu̱³
ta¹hxai²hẽ¹la². 54-56 Nxa²ha¹te¹ txu¹ti³nãu³xa² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxã³ ka³te̱n³su²
Ka³li³le²an¹ta¹ka³lxu³nãu³xa² a²sa³wi³ha³lxi³su² ĩ²sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai³tã²
ha²kxai³ Jo³se²ah³la²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²nũ²la² ain³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu¹ni¹. Ny-
txah³lxa³kxẽ¹na² ĩ²ha²kxai³ Je³su²jah³la² hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

ũ³whih¹wxe³je³na² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Hã²wxãn³txa³ a²nũ²a² ya³lu²te²a²
wxa²to̱¹la³kxi²jau³nũ³a² hau³ko³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la³,
txu¹ti³nãu³xa²sa³. Nxai¹nha²kxai³
ka³nxa³ha²ta² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
a²sa²ba³to³ nxe³nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
ũ³wha²li¹txã³nxa² wet1si¹nyhain¹jau³su²
hãi¹sxã³ ĩ³ye¹nxi²sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24

Je³su²jah³la² ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³si¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ to³mĩn²ko³ nxe³hĩ¹na²
ĩ³yũ¹li²nxa³ta̱³lxa¹ txu¹ti³nãu³xa²
sa²kxai³la¹ a²jã¹nxe² wa̱³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ̱³yau³xa² a²nũ²a² ya³lu²te²a² wxa²to̱¹la³kxi²jau³xa²
tẽ³sxã³ wa̱³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxa²ha¹te¹
kwã̱³kxẽ¹na²kxai³lu² txah³lxa³ka³lo³a²
kãin²ka³lo³a² tẽ³sxã³ ũh³yxo²tĩ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxa²ha¹te¹ kxan²ta² txu¹ti³nãu³xa²kxai³lu²
wa̱³lain¹tãu³a¹ kwã̱³kxẽ¹na²kxai³lu²
a²ne³hẽ³txa¹ sa²yxo²than²nha²sxã³
yxau³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tẽ³na²
ãn³tĩ̱³tãu³a² ĩ²te³na¹ sa²yxo²than²nha²sxã³
yxau³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Nxe³ain¹nũ²la²
yxo²than²nha²sxã³ yxau³ye²ha²kxai³
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³
ain³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu¹ni¹. Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lai²na²
a²nũ²la³ yũ³ne¹yhe²yhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
4 Nxa²ha¹te¹ ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³ e³lain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³te²sin²ta²ku². Ki̱³nhĩ¹.
Ain¹tãu³a² in³txa² ha¹li¹ ĩ³ha¹txi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³te²a² a²wã²la³ka³lo³a² ha³te̱¹tha²kxai³
hxi²kan¹txi³ ĩ²nxũn³kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
5 Txu¹ti³nãu³xa² ju¹ta² ĩ²sxã³ o²nha²sxã³
ye³ãu²la²to³tha²kxai³ ĩ²sxã³ sa²kxu²thu¹nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
a²wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ txah³lxẽ¹na²
a²nũ²a² ya³lu²te²a² sa²nĩ̱³kxain¹tẽ³na²
nũ²kxah¹lxin¹thi²ni¹? 6 Hĩ¹nai²li² a²nũ²a²
yũ²nxa³xĩ¹. Ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²na²ni¹.
A³li³xi²na²ni¹. Nxe³ju³kxai³lu² kxã³nxai³tã²
Ka³li³le²a²ko³xa² yxau³hĩ¹nai³tã¹jau³xa²
nxe³hĩ¹nai³tã² ne³ka²kxah¹lxan³sai¹ni¹?
Nxe³wã²nxa²lxin¹ji¹? 7 Nxe³jau³xa²sa¹:
“Ko̱³nxe³thin¹tũ̱³ka̱³txa² hi²sen³kxai³lu²
sa²so¹sain¹nũ²la² hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sain¹sxã³
i³ya²lut1sain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹kxa²ha³ta̱³nxãn²tu̱³
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxã³ ka³te̱n³su²
ĩ²sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai³tã²
ain³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu¹ni¹. Ny-
hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8-9 Ain¹nxa²ha¹te¹ txu¹ti³nãu³xã²
wãn³txa² tĩ³yau³xai³tã² sa²wa²lho¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa²wa²lho¹xain¹sxã³ ĩ³xain¹ka³tu̱³
a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxan³sxã³
ka³na³ka³nat3sxã³ wa²sa²so¹xi²nũn³ka³tu̱³
nxe³tũ³ka̱³txa² a²sa³wi³ha³lxa² hãi¹nxe³ti³xa¹
nxe³jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
10 A²nxe³txu¹txi³nãu³xa² ĩ³lxi²nyhain¹tũ³ka̱³txa² sa¹ã²
Ma³ri²a² Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³
Jo³ã²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa²
nxe³ha²kxai³ a²nxe³ta¹ka³lxai²na³
Ti³a²kah³la² a²hã³ka³nũ²la³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³ txu¹ti³nãu³xa² ka³lxa¹txi³
a³li³ain¹nũ²la² a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka̱³txa²
ĩ³ha¹txi²sxã³ nxe³jau³xai²na² ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Nxe³nyhain¹tah¹lxa¹ a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka̱³txa²
jau³jau¹xai²na² hai³txi³ yxo²ĩ²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
— Toh³li³ta² wãn³txai²la¹wi¹. Nxe²e³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Nxa²ha¹te¹ jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la²
Pe²jah³la² ĩ³sa²yxau²ã³ka³tu̱³ Je³su²jah³la²
kwã̱³kxẽ¹na² txah³lxẽ¹nãn²ta³ ã³nih³nũ²la²
ã³ku²thu²kxa¹sxã³ ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wih¹nũ²la² wã²la²ka³lo³a² Je³su²jah³la²
ẽ³kxain¹ka³lo³a² so¹lxi³ sxa³ne²yhe²ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² yũ³ne¹yhe²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³sxã³ a³li³sxã³ ĩ³xi²tãu³a²:
— Ĩh¹nxe³te²sin²sun²kũ¹. Nxe²
e³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².

E³ma³u²thĩ³nãn¹tĩh³na² ai³ya³tĩh³nãn¹jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ sũn²ta³txai²na² a²sa³wi³ha³lxa²
ha¹lin¹te²a² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³nũ²la²
E³ma³u²thĩ³na² ai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³thĩ³na² 10 ki³lo²me³tro³ nxe²
u²lxi³ye²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 14 Nxe³ya³tj̱³kxai³lu³
Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² e³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Nxe³yah³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
ĩ³hi¹tai³lhxã³ a²tĩh³na² ai³le²tĩh³na²
ĩ³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ha¹txi²sxã³
ã³sa²so¹ã³ya³ka³tu̱³ ai³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Yxãn¹ta¹ ko̱³nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ai³ya³hin¹tãu³a² ĩh¹nxe³jau³ta̱³
wã̱³wã̱³nx2ti³jau³ta̱³ e³la³hin¹thi²li¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Nxa²ha¹te¹ ã³yit1txã²ha¹te¹
Kle³o²pah³la² ãin²ta³kxi²nha²sxã³
e³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ha³la³ka³lxa³lo³nĩn¹kxai²ti³
jau¹xai²na² ã³ne³wxe³nxa²nxa³ta³lu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ĩh¹nxe³jaut3ta̱n³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ya³ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Je³su²jah³la² Na³sa³re²thĩ³nãn¹jah¹lo²su¹.
Nxe³jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
hen³txi³jah¹lo²su¹. Ain¹ta¹hẽ¹li¹.
20 Ain¹ta¹kxai³ hxi²kan¹nẽ³lxa³ju³ta² kãin²
o²la³kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹. Nxe³ju³tai²na²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wain³txi³
sa²yxo²we¹jah¹lo²su² ye²ta¹hẽ¹li¹.
20 Nxe³to³ta¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³tũ³ka̱³txi³su²
te²nau²xa² txa²wã¹hxi²kan¹ti³su²
te²nau²xa² ain¹sxã³ ĩ³ya²lut1si¹jau³su²
ĩ³yĩ¹li²hain¹ta¹hẽ¹li¹. Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
hxi²kĩ¹la³kxain¹ta¹hẽ¹li¹. 21 Nxe³kxan²ti³
Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹jah¹lai²li² I³sa³e²
nũ³ka̱³txa² wxa²wa²su¹tũ¹nhẽ³jah¹lo²su²
te²ji¹xã¹. Nha¹jau³su² nxe³sã²nha¹kxa²yu³su²
ye³ha¹li² ka³na³ki¹ a³la²ni²te²jai¹tu³wi¹.
22 Jã¹nxe³kxa²yu³su² ĩ³yũ¹li²nxa³ta̱³lxa¹
txa¹ti³nãu³xa² kwã̱³kxẽ¹na² ai³ain¹tãu³a²
ĩ³wã³wã̱³ta³kxi²sa²sĩ¹nhẽ¹li¹. 23 Je³su²jah³lo²la³
hai³txi³ ĩ²ain¹ta¹hxa³hẽ²li¹. Hã²wxãn³txa³
ĩ³xain¹nũ²la² e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:
“Hxi²sxã³nho³jut3sũ³ju³ta² ĩ²sĩ¹na¹hẽ³li¹.
Nxe³ju³tai²na² oh³xan¹jah¹la²nãu³xa²
ĩ³hen³txi³sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹: ‘Je³su²jah³la²
ka³ten³su² yxau²na³ni¹.’ Nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹.”
Nyhain¹ta¹hẽ¹li¹. Nxe³jau³xai²na²
on²txi³khaix1sa²sĩ¹nhẽ²li¹. 24 Jã¹nxe³ha²kxai³la¹
txa²wã¹nũ³ka̱³txa² ka³na³ki² sa²nĩ³kxi²tẽ³na²
ã³nxai³nũ²la² ĩ³hen³txi³sain¹sĩ¹kxa²yã¹nxe³jut3su²
ĩ²ain¹ta¹hẽ²li¹. Nxe³ta¹ Je³su²jah³lo²la³
hai³txi³ ĩ²ain¹ta¹hxa³hẽ²li¹. Ny-
hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Wxãi²na² ã³ne³to³ti³he¹nxe³nx2ti³xa³wi¹.
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³nũ³ka̱³txa²
e³ain¹jau³xai³tã² wa³su¹txi³ ã³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹.
26 Nxe³jau³xai³tã² ĩ³ye³kxũ¹ain¹te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la²
ju¹tai²na² ha³kxa¹ ye³khãuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹.
Nxe³sxã³ ĩ³su²lhã³ain¹sãn²ka³tu̱³ hã²wxãn³txa³
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²tu¹wi¹. Nxe³te²kxa³kxa¹
kãin² wxi²kin³ti³ton³tu¹wi¹.” Nxe³jau³su²
ĩ³ye³kxũ¹nẽ³lain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
27 Nxe³nũ²la² ũ³wha²li¹txã³nxa² tẽ³nũ²la²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² ũ³wha²li¹jau³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³nũ²ka̱³txu¹tai²na² wãn³txa²
ũ³wha²li¹jau³xa² a²yxo²ha³kxa¹ nxe³jau³su²
te²nũ²la² Je³su²jah³la² su²lhã³ain¹ju³ta²
ĩ³yau¹ũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
28 Nxa²ha¹te¹ E³ma³u²thĩ³na² ya̱u³son³nxa²ha¹te¹
a³wa²to¹te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Yxãn¹ta¹
ã³yit1tũ²la² e³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²sxi²ha² sxa³sxã³ ãu³xi²sẽ¹li¹.
Ka³nxah³hi²nẽ³te³na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³su² ha²kxai³ sxi²ha² ã³wi¹yhah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ ã³wi¹nhũ²la² ĩ³yain³te³lhxã³
ã³wxe³ain¹nũ²la² yain³tũ³xa² hxi²tẽ³nha²nũ²la²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²ki̱³jau³su²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxãn³txa³
yain³tũ³xa² ha³la³tãu²lxũ¹ta¹hxai²hẽ¹la².
31 Nxe³ju³tai²na² ĩ²ai¹nhĩ¹na¹ ã³ye³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ta¹ ã³ye³wxe³ai¹nhĩ¹na¹ wã³sã²
yxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 32 Nxa²ha¹te¹
e³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nẽ³lhĩ¹na¹
ĩ³xi²ki̱³tãu³a² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
ka³lih³khaix1nẽ³lhẽ²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ wa³su¹txi³ ĩ³sa²yxau³nũ²la²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² wa̱³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka²
hxan³sxã³ ka³na³ka³nat3sxã³ wa²sa²so¹xi²nũn³ka̱³tu̱³
nxe³nũ̱³ka̱³txi³su² te²a² a²sa³wi³ha³lxa²
ka³lxa¹txi³ nũ¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
34 Nxain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ya²la³tu̱³ Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la²
ka³te̱³nai²la¹wi¹, Si³mãu²ah³la² ĩ²ye²ha²kxai³lu².
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

— Ĩ³xi²nha¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hau³ko³tũh¹sa²sĩn¹na²li¹.
Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² wi³xi²sĩ¹na¹ka³tu̱³
hã²wxãn³txa³ yain³tũ³xa² wxa²nxũ²xai³sa²sĩ¹nhũ̱na¹
ã³ye³wxe³sa²sĩ¹nhẽ²li¹. Sĩ¹na¹jut3su²
Je³su²jah³la² ka³te̱n³ti³ yxau²na³li¹.
Ye¹nx2ta¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ã³yũ¹txi²jau³su²

36 Nxa²ha¹te¹ ĩ³hen³txain¹ti̱³kxai³lu²
Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
a²nxũ²kwa̱i³wi³tãu³a² wxã³sxã³ ã³yũ²txi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yu̱h³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Wi¹lxo³kxix1jah³lxi³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Yxãn¹ta¹ on²tai¹nha²kxai³ nxe²e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²yãu³ka³txi³su² ji¹xã¹. Ny-
hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³ka²ya̱n³ti³ta̱³ ĩ³wã̱³wã̱³ta³kxi²nha²sxã³
on²txi³nx2ta¹ji¹wi¹? 39 Txa²hxi²ka²
ĩ² txa²yu̱³kxa² ĩ² nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Wxa²wxai³sain³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
yxo²ĩ²syah¹lxin¹tu¹wi¹. Txai²li²
a²yãu³ka³txi³sin²nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹
a²nũ²khai³sa¹wi¹. Nxe³ju³tai²na²
a²yãu³ka³txa² hai³txi³ a²sĩn³ta³ yũ²nxa³ha²kxai³
hai³txi³ a²su³la³ yũ²nxa³ha²kxai³
nxe³te²jai¹tu³wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxe³nũ²la² a²hxi²ka² wã²nã³ũ¹hi²
a²yu³kxa² wã²nã³ũ¹hi² nxe³sxã³
wã²nã³ũ¹ta³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
41 Nxe³ta¹ ka³lih³khaix1ain¹kxan²ti³ hai³txi³
yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yain³txa² ũ³hũ¹sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ĩ³yain³te³la¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxe³nũ²la² a̱i³na² hi̱³nha²te²a²
ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 43 Ai¹nha²kxai³
wxa²nhĩ²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 44 Nxa²ha¹te¹
ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³na¹ju³tai²li² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tai¹tu³wi¹.
Txa²wã¹sũ³na² ha³te̱h³nxã³nxa² yxo²ha³kxa¹
ya²la³tu̱³tai¹tu³wi¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² ya²la³tu̱³ti² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ̱³ka̱³txu¹tai²na²
wãn³txa² ya²la³tu̱³ti² Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
wãn³txa² ya²la³tu̱³ti² nxe³tai¹tu³wi¹.
Sa²yxo²we¹nha²sxã³ kãi³ta³lun²na¹hẽ³li¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

45 Nxe³te³na¹ Txa²wã¹sũ̱³na² ha³te̱h³nxã³nxai³tã²
ĩ³la³kxi²ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

46 — Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
ha³te̱h³nxã³nxa² ĩ³yau¹ũ³sa²jau³su²
nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ̱³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la²
kãm² ye³khãuh³lxa³ti³sãn²nũ²la²
ya³lu²tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ ye³ha¹li¹
ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxã³ ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²tu¹wi¹.” Txa²wã¹sũ̱³na²
ha³te̱h³nxã³nxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
47 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a²nũ²a²
ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³ju³ta²
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ Je³su²jah³la²
yxo²ĩ²ain¹kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³
kãi³ain¹kxa² yo³ha² ã³wa²su¹ti³hi¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³xai²na² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ĩ³hen³txi² ã³si³wxe³ka³tu̱³ hu³ a²nũ²a²
nũ̱³ka̱³txa² ka³lxa¹txi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹
ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. 48 Nxe³jau³jau¹xai²na²
wãn³txa² tĩ³yau³xu¹tai²na² ĩ³ye³kxũ¹jau³xu¹tai²nãn²tu̱³
Txai²na² sa²kxai³lu² sa²yxo²we¹nha²sxã³
kãn³ta³lu²na¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³tai²na²
ã³ye³yxo²nũ¹kxa² nũ̱³ka̱³txi³su² yah³lxi¹lxi¹.
49 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ ye³jen¹na²
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³ju³ta² Txa²wã¹wĩ³na² ĩ³ye³kxũ¹nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹.
Jã¹nxe³ha²kxai³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
wah³nxe² yxau³jah¹lxi³sã²nhẽ³li¹.
Sũ̱³na² Yãu³ka³txa² a³ka³nxa² wxã³sxã³
ã³si³tẽ³kxi¹nx2ti³hĩ¹na¹ ĩ³hxi²ka¹ti³hi¹txa²ti³tu¹wi¹.
Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² oh³nãu³a² wxa²ka³la³ye²jau³su²
50 Ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa²
ã³sa²so¹nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A³li³nũ²la²
Be³tãn²ya³thĩ³na² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu̱³ ã³yit1tũ²la² a²hxi²ka³la¹nha²ta²hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ wãn³txa² wi¹lhin¹ti³hit1jau³su²
a²sa³wi³ha³lxa² ne³nxẽ³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
51 Nxe² ĩ³ye³kxi²tãu³a² ã³waix3sxã³ oh³xa²
ka³la³xi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 52 Nxa²ha¹te¹
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xu¹ta²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
sa²nẽn¹kxi²jau³su² e³kxain¹nũ²la²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ka³lih³kxi²sxã³
ã³wa̱³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 53 Nxain¹ka³tu̱³
Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²ha² ã³wih¹to³hain¹sxã³
Txa²wã¹sũ̱³na² sa²nẽn¹kxi²to³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Joãu

A²wãn³txi³khai³su² jah¹la², ka³tẹ³na² si³yxau³tãu³su² nxe³jau³su²

1 Txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²na² A²wãn³txi³khai³su²
jah¹la² yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². A²yen³kxa²
yũ²nxa³ha²kxai³ a²nũ²a² yũ²nxa³ha²kxai³
nxe³tãu³u¹tai²na² jah¹la² so¹lxi³
yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². A²wãn³txi³khai³su²
Jah¹la² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³la³ yxau³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³sxã³ A²wãn³txi³khai³su² Jah¹la²
sa²kxai³lu² yxau², Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³la³ yxau², txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²na²
nxe³ya³yhu¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²wãn³txi³khai³su²
Jah¹lain²txi³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³ain²txi³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 3 A²nxe³jah¹la²
hxi²ka² a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
wet1sa²sai¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²yen³kxa²
we¹txa³kxe³su² wã³ko³kxe³su² ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
4 A²wãn³txi³khai³su² Jah¹la² sa²kxai³lu²
ka³tẹ³na² si³yxau³tãu³su² tãu³a² sa²kxai³lu²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
sa²kxai³lu¹ ka³tẹ³na² wi¹tãu³a¹ ũ³hũ¹nhẽ³lha²kxai³
tĩh³na² wain³tĩh³na² so¹lxi³ wi¹tĩh³na²
so¹lxi³ ĩ³yau¹ũ³nẽ³lha²kxai³, nxe³sxã³
sa²ha²te¹kxi²nẽ³jut3sũ³nxe² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ nxe³te²kị³na¹xai²na¹
sa²hau³ko³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxe³sxã³
sa²ha²te¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ka³nxah³ju³ta²
sa²ha²tet1sa²tẽ³na³la². Nxe³kxan²ta²
hxi²kan¹txi³ a²ta³a² hxi²ka², ka³nxah³ta²
a²wa³kxẽn³yah³la² hxi²ka²,
kọ³nxe³ti³
kãi³si¹nhẽ³jah¹la² hxi²ka², wxa²nũ¹li²nxa³wa².
Ha³lo²a² nxe³jut3sũ³na³la².

6 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² Jo³ãu²
Ba³tis²jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³kxe³su²
jah¹la² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
txa²wã¹ha³lo²ai²na² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Wxã³nũ²la² sa²ha²te¹kxi²nẽ³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu², Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu²
ũ³yhe³ka¹tẽ³te³lhxã³ wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nũ²a² hãi¹nxe³ti³xa¹ Sũ³na² sa²yxo²wet1si¹nhẽ³jau³ya¹te²
Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Hai³txi³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²la³
sa²ha²te¹kxi²nẽ³jah¹lo²su² ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Hãi¹nxe³sxã³ sa²ha²te¹kxi²nẽ³jah¹la²
ũ³yhe³ka¹tẽ³te³lhxã³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Yxãn¹ta¹ kwẽn¹tai²na²
sa²ha²te¹kxi²nẽ³jah¹lo²khai³xa², a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ sa²ha²te¹kxi²nẽ³jah¹lo²su²
jah¹la², txa²wã¹ha³lo²ai²na² ã³wxã³te³lhxã³
ta¹hxai²hẽ¹la².
10-11 A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³lo²ai²na²
yuh³xan¹ko³xai²na² yãn³tai²na² wet1sa²sai¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ kwẽn¹tai²na² ha³lo²ai²na²
wxã³ye²yhain¹kxan²ti³ hxi²kan¹kxan²ti³
ha³lo²an¹tũ³kạ³txi³la³ hãi¹nxe³sxã³
wã³txi³nũ¹yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³kxan²ti³
a²ka³lxa¹ta² sxi²ha² ã³wxã³ye²yhain¹kxan²ti³
a²ka³lxa¹ti³su² te²la³ Ju³te²a² nũ³kạ³txi³la³ha²kxai³
ã³yxo²o³tũ²ain¹to³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
12 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ka³na³ki²
ọn³tãu³su² tãu³a¹ ã³yxo²o³tũ²yah³lxi³ka³tụ³
sa²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
— A²nxe³tãu³su² tãu³a¹ yxo²ha³kxa¹
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wẽ³ha³lxai²la¹i¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa² hxi²kan¹txi³
i¹wẽ³ha³lxi³lo³tain¹jau³su² yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Sũ³na² wẽ³ha³lxa² wẽ³ha³lxi³lo³tẽ³ju³ta²sa¹:
Hãi¹nxe³sxã³ Sũ³na² wẽ³ha³lxi³lo³kxe³su²
te²nãu³xa² so¹lxi³ Sũ³na² wẽ³ha³lxin³te²ju²hẽ³la².
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² hxi²kan¹khai¹nxe³kxan²ti³
a²wẽ³sa² we¹kxa² yuh³xai²nãn¹te² wẽ³sa²
so¹lxi³ wet1sa²kxai³, a²nũ²a² a²ẽ¹nãu³a¹
wẽ³nhĩ²nha²kxan²ti³ yuh³xai²nãn¹te²
wẽ³sa² so¹lxi³ wet1sa²kxai³, in³txa² txu¹ha²
ten³nha²yu³kxan²ti³ yuh³xai²nãn¹te²
wẽ³sa² so¹lxi³ wet1sa²kxai³ te²ju²hẽ³la².
Jã¹nxe³sxã³ Sũ³na² wẽ³ha³lxi³lo³kxe³su²
te²a² a²nũ²a² Je³su²jah³la² sa²we¹tain¹te²su²
te²nãu³xa² so¹lxi³ wẽ³ha³lxi³lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Nxe³nxa²ha¹te¹ A²wãn³txi³khai³su²
jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ ha³lo²ai²na² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹nũ²ãin²ti³ wen¹nũ²la² a²nũ²khai³su²
wen¹nũ²la² ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xai²na²
wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Jũ¹nxe² kxãn³su²
yxau³ya³nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²
a²ya³li³nãu³xa² a²ye³na² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Ain¹ju³ta²su¹: A²wãn³txi³khai³su²
jah¹lai²na² wxi²kin³ti³ton³ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹wĩ³na² si³yxau³jah¹lo²khai³xa²
a²ki³lha³lxa² hãi¹nxe³te²a², hãi¹nxe²
we¹kxe³su² te²a² sa²kxai³lu² wxi²kin³ti³ton³khaix1ta¹hxai²l
A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹ kãin²
lha³ju³ya¹te² wi¹lhin¹jah¹lo²su² nxe³ha²kxai³
a²ya³la³lyau³tụ³ a²si³yxau³tãu³su²
nxe³ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
ĩ³kaix1sxã³, Je³su²jah³la² hxi²kan¹khaix1ju³ta²
ĩ³yau¹ũ³nhẽ³te³lhxã³ ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²na² txa²si³yo³na¹ wxã³jah¹lai²la¹i¹.
Yxãn¹ta¹ sa²sen³sai¹sa²sxã³ hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹i¹,

yãn³ta² yũ³sa²nxa³hĩ¹nu¹tai²na² yxau²xai³jah¹lo²su² Ti³hex1te²txã³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Jah¹lai²na² kãin² hãun²ya¹ta² wi¹lhin¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ kãin² hãun²ya¹ta² wi¹lhin¹sxã³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kĩ̱³na¹xai²na² whãi²na¹, sa²hau³ko³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Jã¹nxe³ju³ta²sa¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na² Sũ̱³na² wã²nxa³kxa² so¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lu¹tai²na² Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na² tẽ³nũ²la² txa²wã¹si³yah³la²nãu³u¹tai²na² ĩ³yau¹ũ³nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² Sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² te²la¹wa². A²nxe³jah¹la²kxai³lu² Sũ̱³na² a³lxi²nẽ³kxe³su² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³lha²kxai³ Sũ̱³na² yen³nãu³a¹ ã³wa²sut1sxã³ yxau²xai³la³kxi²nẽ³jau³nũ³su² ya²la³lyau³xan²tu̱³ ĩ³yau¹ũ³nhẽ³lha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa².
18 Jã¹nxe³jau³su² Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³la³ hxi²kan¹txi³ yuh³xai²nãn¹tu̱³ka̱³txi³kĩ̱³na¹xai²na² ĩ²kĩ̱³jah¹lo²sxa³wa². Yxãn¹ta¹, A²ta²ha² hãi¹nxe³te²a² so¹lxi³, Txa²wã¹wĩ³na² A²ta²ha² so¹lxi³ a³lxi²khaix1nxe³kxe³su² te²a² so¹lxi³ yxau²xai³ya³nhẽ³lain¹sxã³ Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ wxa²ye³ka¹tũ¹nhẽ³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² a²wãn³txi³su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su² te²kxai³la¹ Be³tãn²ya³thĩ³na² he¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³ta¹ a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txa² wã³nxĩn¹te² nũ̱³ka̱³txi³su² ã³nhai¹tũn³tũ̱³ka̱³txa², Le³vi²ta³ nũ̱³ka̱³txi³su² ã³nhai¹tũn³tũ̱³ka̱³txa² ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹te²nãu³xa² hi²sen³kxai³lu² ĩ³sa²si¹hã³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te² nũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ha¹txain¹sxã³ ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na² Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² ta̱³nxa² a²nũ²a² ã̱³su² ta̱³nxa² nhĩn¹te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ wai³wain³ki²txi³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti³he¹nxẽ²nxa³wi¹. Hai³txi³ Sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² te²txã³wi¹, txai²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Nxe³nxa²ha¹te¹ tũ̱¹ka̱³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxãi²na² E³li²ah³la² nhĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ti³hex1te²txã³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxe³nxa²ha¹te¹ tũ̱¹ka̱³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² nhĩn¹ji¹wi¹? Ju¹ta² Moi³se²ah³lu¹tai²na² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² e³ain¹jau³xa² a²nũ²a² wxã³nũ¹nhẽ³jah¹lo²nu³su² ã̱³la², ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹lo²su² nhĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹:

— Ti³hex1te²txã³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩh¹nxe³ju³ta̱n¹nũ²su²khaix3nhĩn¹ji¹wi¹? Ĩ³wa²lũ³xi²sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Sa¹nhĩn¹kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a² ĩ³sa²si¹hã³sain¹sĩn¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ³wa²lũ³xain¹nha¹txai²li¹. Ĩh¹nxe³kãi³jah¹lo²sa²nhĩn¹te²la¹:
Ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²li¹ ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³nãu³a² ai³sxã³ ĩ³ye³kxi²jah¹lo²sa¹wi¹. Ĩ³ye³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

“A²nũ²a² hxi²kan¹jah¹lo²su² wxã³ju³ta²nũ³a² yũ³kxai²nãn²tu̱³ ã³wxã³tĩh³na²nũ³a² wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxã³ju³ta²nũ³a² wxa²ĩ¹nãu³ai²na² wxa²hau³ko³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.”
Nxe³jau³xai²na² kxã³nhxĩ¹nãu³u¹tai²na² I³sa³i²ah³lu¹tai²na² Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lu¹tai²na² jau³xau³hxai²tẽx1ta² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
24-25 Nxe³nxa²ha¹te¹ wxã³yain¹tũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu¹ fa³ri³se²a² ye²te²nũ̱³ka̱³txa² ĩ³sa²si¹hã³kxe³nũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxet3si¹lxi¹. “Sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²su² te²txã³wi¹.” Nhĩ¹nha²kxai³: “E³li²ah³lo²su² te²txã³wi¹.” Nhĩ¹nha²kxai³: “Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² te²txã³wi¹.” Nhĩ¹nha²kxai³, nhi¹lxi¹. Nhĩn¹kxai²nãn²tu̱³, Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ a²nũ²a² ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ̱¹kxi²sa²sai¹yhu¹ju³ta² kãi³nhĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
26-27 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² ĩ³wa²lũ³xain¹jau³xa²sa¹:

— Txai²li² ĩ̱³yau³xa² so¹lxi³ a²nũ²a² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹to³ha¹wi¹. Yxãn¹ta¹ jah¹la² wxa²nũ̱³ka̱³txi³nãu³a¹ yxau²xai³ya³nx2ti³jah¹la², txa²si³yo³na¹ wxã³ya³nx2ti³tu¹wi¹. Jah¹la² ĩ²ain¹yah³lxi³te²sxã³lxi¹. A²nxe³jah¹la² sa²sen³sai¹sa²sxã³ hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³te²sa²jau³su² jah¹lai²na² wã²la²

yu̱³hẽ²ta³lxi³nha²ka³lo³a² hai³txi³
txai²li² hxi²kan¹txi³ sa²yxo²thu¹nha²sxã³
sa²yu̱³ta²la³kxi²te²nũ³nhũ̱³te²txã³wi¹,
hxi²kan¹jah¹lo²sin²nxa³ha²kxai³lu¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
28 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², Jo³ãu²
Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
nũ̱³ka̱³txa² ã³tĩ³xain¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³hĩ¹na¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
sxi²je³na² Be³tãn²ya³thĩ³na² Jor³tãu²yau³xa²
a²yan¹yxo²ha³ti³nhãn¹je³na² yxau³sxã³
a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ̱¹kxi²sa²sai¹yhu¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³a¹ wãn³txai²na² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² O³ve²a² Wẽn³sũ̱³jah¹lo²su²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²
29 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹
Je³su²jah³la² ãn³tĩ̱³yhain¹nxa²ha¹te¹
Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹
e³te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²na² wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³kxah¹lo²su²
na³li¹. Ye³jen¹na² ya³lu²kxi²nẽ³tu¹wi¹.
Txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² ã³wa²su¹tẽ³txai²li¹.
Ka³yxuh³xa² hũ̱³sxã³ O³ve²a² Wẽn³sũ̱³jah¹lai²la¹i¹.
O³ve²a² Wẽ³sa² ĩ³ya²lu¹ki̱³te²jai¹ti²tu³wi¹.
Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² ye³jen¹na² a²nũ²a²
ã̱³xa² ĩ³ya²lu¹tain¹tu¹wi¹, jah¹lai²na²su¹.
30 A²nxe³jah¹lai²na², ha³la³je³nai³tã²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Na¹te³nah¹lxi¹:
“Txa²si³yo³na¹ wxã³jah¹lo²nũ³su²
sa²sen³sai¹sa²sxã³ hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹wi¹,
yãn³ta² txai²na² a³li³la¹nhxa³hĩ¹nu¹tai²na²
yxau²xai³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹.”
Nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. 31-34 “Je³su²jah³lai²na²
hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹xã¹.” Na¹ta¹
kxãn³su² a³la³kxi²sa²hxai²nxa³hẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹ kwẽn¹tai²na² a³la³kxi²na¹nhai¹.
Ha³la³je¹nai³tã² Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta²
ye³kan¹sxã³ a³la³kxi²na¹hẽ³li¹. Nxe³na¹ju³ta²sa¹
Kxã³nxai³tã² Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³sa²si¹hã³sa²sxã³, a²nũ²a² ĩ̱³yau³xa²
ũ³hũ̱¹kxi²sa²sai¹te³lhxã³ ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹.
Ĩ³sa²si¹hã³sa²sxã³ ĩ³ye³kxi²sa²te²an¹jau³kxai³la¹:
“A²hxi²kan¹khaix1jah¹lo²nũ³a² ye³kan¹txa²hẽ³li¹.
Ye³ka¹nĩn¹ju³ta³nũ³a²sa¹: Ye³jen¹nãu³a¹
Txa²yãu³ka³jxah³la² Wi¹lhin¹jah¹la²
a³ka³nxi²xi²sxã³ kwa³sxa³hũ̱³sxã³
a³ka³nxi²xi²ka³tu̱³ a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la²
so¹lxi³ ã³ka³la³ki³we̱³kxi²tu¹wi¹. Nxe³kxe³su²
jah¹la² sa²kxai³lu² kwa³sxa³hũ̱³sxã³
ã³ka³la³ki³we̱³kxi²kah³lo²su² jah¹la²
sa²kxai³lu² hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹wi¹.
Te²a² ye³kan¹txa²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³ wxa²nũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na²
sa²hau³ko³nx2ti³sxã³ Txa²yãu³ka³jxah³la²
ã³nxũ²kwa̱i³wi¹ti³hi¹txa²lxi³tu¹wi¹.”
Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa² ĩ³sa²si¹hã³sa²te²an¹jau³su²,
sain¹na²hẽ³li¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³ta¹
Jo³ãu², Ba³tis²jah³la² wãn³txi³kxai³la¹, ãh¹
ĩ³ye³te²an¹jau³kxai³la¹:
— Sain¹na²hẽ³li¹. Sain¹ka³tu̱³ta¹
ha³lo²a² nxe²xai³nũ²la², hã²wxãn³txa³
ten³sa²ka²la¹sxã³ ĩ²a¹hẽ³li¹. Ĩ²a¹tãu³
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² kwa³sxa³hũ̱³sxã³
a²ka³nxi²xi²ka³tu̱³, Je³su²jah³lai²na²
a²ka³la³ki³nãu³ai²na² sa²kxai³lu² ã³ka³la³ki³we̱³kxain¹na²hẽ
Ju¹ta² ĩ²a¹hẽ³li¹. Ĩ²a¹ka³tu̱³: “Hã³xã¹,
Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹xã¹.”
Nxe³jau³xai²na² a³la³kxi²na¹hẽ³li¹.
Na¹ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² a²hxi²kan¹khaix1nxe³ju³ta²
ye³ka¹na¹hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxi¹:
“Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹i¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²ta²hai²la¹i¹.
Ya¹nx2ta¹.” Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² wãn³txa²
a²sa³wi³ha³lxa² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²wi¹lhĩ¹na² a²sa³wi³ha³lxi³lo³jau³su²
35-36 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹
Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² yxau², a²sa³wi³ha³lxa²
ha¹lin¹te²a² yxau³yai¹ni², nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ai³sxã³
wxa²ha³nãu³hain¹na³na¹. Nxe³te²i³,
Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
ten³sa²yxo²ka²la¹nha²tãu³ ĩ²ju³tan¹jau³kxai³lu¹:
— Jah¹la² wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³kxah¹lo²su²
na³li¹. O³ve²a² Wẽn³sũ̱³jah¹lai²la¹i¹. Jo³ãu²
Ba³tis²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².
37-38 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa²
ha¹lin¹te²a² wãn³txai²na², ain³kxi²te³na¹
ã³na¹yah³sxã³, Je³su²jah³la² aun³ti²
ĩ³hi¹txai³li²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ya³te³na¹
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³yxo²o³tã³xi²sxã³
ten³sa²wa²nha²tãu³, ĩ³hi¹txai²ya³jah¹lo²nãu³xai²na²
ĩ̱²tãu³, ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:
— Yã¹te² ã³ten³sxã³ ĩ³hi¹txai³lxi²sa¹hin¹ji¹?
Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².
Te³nah¹lxi¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩ¹ti¹la³ta̱³
yxau³nhĩn¹ji¹? Ha¹lin¹jah¹lo²nãu³xa²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². 39 Te³nah¹lxi¹:
— Wxã³sxĩ²sa²hẽ³li¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na² ã³yãn³wa²su¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ya³ka³tu̱³ ai³sxã³ Je³su²jah³la² sxi²ha²
yxau³thĩ³na² ĩ²ya³sxã³, ã³yã³sũ²na³kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxe³ju³tai²na² ha¹lin¹jah¹lo²nãu³xai²nãn¹jah¹la²
a²ĩ³lxa² Ãn³tre²ah³la², Si³mãu² Pe²jah³la²
a²lon³yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²,
Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² wãn³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain³kxain¹nũ²la² Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
41 Nxe³nxa²ha¹te¹ kwẽn¹ta²kxai³lu¹
Ãn³tre²ah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³sxã³,
a²lon³yah³la² Si³mãu²ah³lan²tu̱³ ãn³ten³sxã³,
ã³yã³nã³tĩ³xi²yhu¹te²ka³ka¹:

— Txa²wã¹su̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²nũ³su²
jah¹la² ĩ³ha¹txi²sĩ¹na¹li¹. Ãn³tre²ah³la²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². 42 Ain¹ka³tu̱³
a²lon³yah³lai²na² tẽ³sxã³ Je³su²jah³la²
a³ya³txi¹xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³,
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Si³mãu²ah³lai²na²
wi¹wi¹nxe² ĩ²ain¹sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na², Si³mãu²ah³lo²si¹lxi¹.
Jo³ãu²ah³la² tah²si¹lxi¹. Yxãn¹ta¹
Se²fah³lo²su² ĩ³yĩ¹li²nhãn¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²ĩ³lxai²na²,
Se²fah³lo²su² nxe³te²ĩ³lxain²txi³, Pe²jah³lo²su²
nxe³te²ĩ³lxain²txi³, ka³na³ka³na³te²si³yxau³tãu³a¹
so¹lxi³ te²ju²hẽ³la². Ĩ³yĩ¹li²nha²jau³xa²
a²si³yxau³tãu³a¹, Tah³lxi³hũ̱³jah¹lo²su²,
nxe³te²ju²hẽ³la².

Je³su²jah³la²kxai³ Fi³li²pah³la² Na³ta³na³e²lah³la²
ĩ³kaix1so¹ain¹jau³su²

43-44 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹
Je³su²jah³la² sa²kxai³lu¹:

— Ka³li³le²a²ko³xa² ã³nxai³la¹tũ¹xã¹.
Nxe²xai³te²i³ Fi³li²pah³lai²na² ne³khau²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² Fi³li²pah³lain²txi³ Bet3sa³i²ta³thĩ³na²
yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³, Ãn³tre²ah³lain²txi³
Bet3sa³i²ta³thĩ³na² yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³, Pe²jah³lain²txi³ Bet3sa³i²ta³thĩ³na²
yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³, ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
Fi³li²pah³lai²na² a³ya³ti²te²an¹jau³kxai³lu²:

— Ã³si³tẽ³la³kxi²sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
45 Nxe³te³na² Fi³li²pah³lai²na² sa²kxai³lu²
ai³sxã³ Na³ta³na³e²lah³la² sa²kxai³lu²
ĩ³ha¹txi²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² a³ti²sĩ¹na¹li¹. Je³su²jah³lo²su²
na³li¹. Na³sa³re²thĩ³na² yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³, Jo³se²ah³la² tah²yah³lo²su²
ha²kxai³ nx2na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tain²txi³
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹: "A²nũ²a²
wxã³nũ¹nhẽ³jah¹lo²nũ³su² na³li¹."
Nxe³ha²kxai³, ha³na³ka³lxi³ Txa²wã¹su̱³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³nũ̱³ka̱³txu¹tain²txi³
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹: "A²nũ²a²
wxã³nũ¹nhẽ³jah¹lo²nũ³su² na³li¹."
Nxe³ha²kxai³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³kxah¹la²
Je³su²jah³lo²su² na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 46 Ta¹
ĩ²wã²xi²te³nah¹lxi¹:

— Ko³nxa²ne³ta²nx3nhai¹. Na³sa³re²thĩ³na²
to̱n¹tũ̱³ka̱³txa², a²nũ²a² wi¹lhin¹te²la³
yũ³te²la¹ku², nxa¹nhai¹. Na³ta³na³e²lah³lai²na²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tẽ³na¹
Fi³li²pah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ã³wxã³sxĩ²txa²sa̱³ku¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
47 Nxe³nxa²ha¹te¹ Na³ta³na³e²lah³lai²na²
ã³wxã³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ten³sa²ka²la¹sxĩ²sxã³
ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Wi¹lhin¹khaix1jah¹lo²su² wxã²na³li¹.
Ta²ko¹ta²kon¹txi³ ĩ³ye³kxi²nĩn¹nha²jah¹lo²sxa³i¹.
I³sa³e² nũ̱³ka̱³txi³khai³yah³lai²la¹i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². 48 Nxe³te³na¹ Na³ta³na³e²lah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩh¹nxe³ju³ta² ĩ²sa²te²sin¹ji¹ku¹,
nxa²ha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹:

— Fi³li²pah³lai²na² ĩ³kaix1txa²nxa³hĩ¹na¹,
ha³lu³ha³lu²ka³ta² yu̱³hẽ³na¹ yx-
aũn¹nhĩ¹na¹, ĩ²nxa²ha¹li¹. Je³su²jah³la²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². 49 Nxe³nxa²ha¹te¹
Na³ta³na³e²lah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wxãi²na²
Txa²wã¹su̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²tah²si¹lxi¹.
I³sa³e² nũ̱³ka̱³txai²na² a²hxi²kan¹ta²
si³yxau³ka̱t3si¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
50 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— "Ha³lu³ha³lu²ka³ta² yu̱³hẽ³na²
yxau¹nhĩ¹na¹ ĩ²nxa²ha¹li¹." Nxe³nxa²ha¹li¹.
Nxe³nxa²ha¹jau³xai²na² so¹lxi³ ain³kxi²san¹ka³tu̱³
yxo²ĩ²sa¹lxi¹. Yxo²ĩ²sa¹nha²kxai³
a²yen³kxa² ã²la² nũ̱³kxũn³khai¹nxe³ju³ta²
ĩ²in¹tu¹wi¹. 51 A²ya³la³tu̱³ wãn³txi³tu̱³
e³kxi¹nx2ta¹i¹. Yxan¹nãu³a¹ oh³sĩ̱³nãu³nũ¹ka³nãu³a¹
ã³nxũ²kwa̱i³ha̱i¹sxã³, oh³xan¹ta²
nũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu¹ ka³nxi²xi²sxã³
Txa²wã¹su̱³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xa
yxau³na¹tãu³a¹ ka³nxi²xi²sxã³ a³ya³ti²,
wa̱³li² ka³la³xi², jã¹nxe³to³hi², nxe³kxi²sain¹to³tu¹wi¹.
Nxe³kxi²sain¹ju³ta² wxãi²na² ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

2

Ka³na³thĩ³na², in³txa² txu¹ha² wa²ko̱³li²nyha¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
a³la²ni²ka³tu̱³, nũ¹ã¹thĩ³na² a²ĩ³lxa²
Ka²na³thĩ³na², Ka³li³le²a²ko³xa² nxũ²kwa̱i³ye³lan¹thĩ³na²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³nãu³a¹
a²nũ²a² txu¹ha² wa²ko̱³li²ta¹hxai²hẽ¹la².

Wa²kõ³li²ju³tan¹te²ka³yã³tũ³txi¹ a²nũ²a²
ka³lxa¹tũ³kã³txa² yain³txa² ĩ³yai³ni²,
yain³txa³yau³xa² ĩ³na², nxe³te³lhxã³
ka²la¹tain¹sxã³ ĩ³kaix1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² a²hã³ka³nũ²la³
he¹yain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Ain¹ka³tũ³,
a²wa³kxẽn³yah³la² sa²kxai³lu² ĩ³yain³te³lhxã³,
Je³su²jah³lain²txi³ ĩ³ka²la¹ti², Je³su²jah³la²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xain²txi³ whãi²na¹,
ĩ³ka²la¹ti² yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Nxe³te³na¹
ĩ³yai³nain¹te³na¹ a²yain³txi³yau³xa²
hxan³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hxan³kxain¹nxa²ha³te¹
Je³su²jah³lai²na² a²hã³ka³nũ²su² te²kxai³lu¹
a²ki³lha³lxa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²yain³txi³yau³la³ hxan³kxain¹na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Ta¹:

4 — Hã³ka³nãi³. Nxe³sa¹nxi¹.
Ĩ³kwa³na³sa²sãn²txa³hẽ¹ni¹. Txa²ha³lo²a²
hau³ko³nxa³xi¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²
ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxe³nxa²ha¹te¹,
a²hã³ka³nai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la² a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² a²ten³jau³jau¹xai²na²
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³kxai²nãn²tũ³ sa²yxo²we¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹
Ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Nxe³ju³ta², kwa³ta³la²
tah³lxẽn³su², nẽ³nha¹li¹ nẽ³nha¹li¹
nẽ³nha¹li¹ ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Kãin²khai¹nxe³tẽn³su²
tam3bo²rẽ³tẽn³yã¹nxe³tẽn³su², ĩ̃³yau³xa²
Ju³te²a² nũ̃³kã³txa² wxa²hĩ̃³la³kxi²nha²jau³nũ³su²
wxe³tẽn³su² ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Nxe³nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, sxi²ha²
a²wa³kxẽn³yah³la² a²sa³wi³ha³lxai²na²
ĩ³kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— Ĩ̃³yau³xa² ũ³whi¹sai¹sxã³, tẽ¹nai²na²
yxo²ha³kxa¹ ã³nẽ¹ne³ki¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tũ³ ã³nẽ¹ne³ki¹ki¹khaix1ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Ain¹ka³tũ³ta¹:

— Tẽ¹nai²nãn¹jau³xa² ũ³whi¹sai¹jah³lxi³sxã³,
ĩ³yai³nain¹tũ̃³kã³txai²na² wxa²hau³ko³jah¹la²,
tẽ³sxã³ ũ³hũ¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². Nain¹ka³tũ³
sxi²hai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
sa²kxai³lu², jã¹nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Ain¹ka³tũ³, ĩ³yai³nain¹tũ̃³kã³txai²na²
wa²hau³ko³jah¹lai²na² a²yau³xai²na²
ĩ³na²sain³tãu³:

— Yain³txi³yau³xa² wi¹jau³xai²la¹i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, ĩ̃³yau³xa² so¹lxi³
Je³su²jah³la² sa²yat1sxã³ sa²we¹jau³su²,
ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, ju¹tai²na²
a³la³kxain¹nxa³kxe³su² wxa²hau³ko³jah¹lai²na²
ĩ³na²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²,
a²sxi²ha² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
so¹lxi³ a³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
10 Nxe³nxa²ha¹te¹, wxa²hau³ko³jah¹lo²su²
te²kxai³lu¹, ĩ³ye³sxã³ a²wẽ³sãi¹yah³la²
ĩ³kaix1sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxet3sã¹lxi¹. A²yain³txi³yau³xa²
wi¹khai¹nxe³jau³xai²la¹i¹. A²nũ²a²
ã̃³xa² o²la³kxain¹jut3su² nxe³te³nah¹lxi¹:
A²wi¹lhĩn¹khai¹xa² a²yain³txi³yau³xa²
wi¹khai¹nxe³jau³xa² ũ³hũ¹nẽ³sãn²ka³tũ³,
hã²wxãn³txa³, kãin² ĩ³na²nũ²la²,
ã̃³ta³lo³hẽ²ti²jau³xan²tũ³, kũ³we²ki²la²
o²hxa³jau³xan²tũ³, ĩ³na²te³lhxã³ ũ³hũ¹nẽ³te²ju²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ wxãi²li² nxe²nxã̃³lxi¹. A²yain³txi³yau³xa²
wi¹khai¹nxe³jau³xa² ũh³wxe³sã²nĩn¹ka³tũ³,
hã²wxãn³txa³ kwẽn¹tai²na² so¹lxi³
wi¹khai¹nxe³jau³xai²na² ũ³hũ¹sa¹nhĩn¹te¹ni²ti¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² Ka²na³thĩ³na²
Ka³li³le²a²ko³xa² nxũ²kwã̃i³ye³lan¹thĩ³na²
yxau³sxã³ nũ̃³kxũn³txi³ kãi³ju³tai²na²,
nũ̃³kxũn³ ã̃³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Kãi³ain¹te³na¹, Je³su²jah³la² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²i², a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² yxo²ĩ²i²
hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nũ²la², ye³jen³nãu³a¹ Je³su²jah³la²
a²hã³ka³na² a²lon³ti³tãu³xa² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ain³sxã³ Ka³far³na³ũ²thĩ³na² tẽ³li³yhu¹sxã³
aun³ti² si³ka³la³hxi²sxã³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ ye³ka³lxa¹txi³ a³la²nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ̃³na² sxi²ha² ã³wih¹sxã³ o²la³kxi²jau³su²

13 Nũ²la² Ju³te²a² nũ̃³kã³txa² ã³yãn³ki³nũ²kxi²xi²sxã³
ĩ³yain³yah³lxi³ju³ta² ha³lo²a² yã̃u³son³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Yãn³tai²na², Txa²wã¹sũ̃³na² Si³yxau³tãu³a¹
ã̃³wa²to²hi²sxã³ nũ̃³kxũn³txi³ sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
Nxe³ju³tu¹ta²kxai³lu² sa²wa²lha²so¹xi²sxã³
ain³kxi¹xi²te³lhxã³ ĩ³yain³yah³lxi³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³je³na³kxa² a²ĩ³lxa² Pas²kwa²nxe³je³na³kxa²,
ha³lo²a² yain³te³lhxã³ ah³lxi³je³na³kxa³,
yã̃u³son³ye²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹,
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² wa²li³nhẽ¹ka³tũ³,
Txa²wã¹sũ̃³na² sxi²ha² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Ain¹ka³tũ³ ka³yxuh³xa² ũ³yho²hain¹tũ̃³kã³txa²
yxau³sxã³, po¹na² ũ³yho³hi², o³ve²a²
ũ³yho³hi², kwa³sxa³xa² ũ³yho³hi²,
nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² ĩ²ha²kxai³
a²nũ²a² ã̃³xa² ũ³yho³hi²ki̧³ta³ka³lo³nũ³a²
sa²yat1sxã³ o²la³kxi², nxe³ju³ta²
Je³su²jah³la² ĩ²ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Ĩ²ain¹tãu³ Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹
hu³kxẽ¹ha² wẽ³sa² so¹sxã³, ka³yxuh³xa²

ĩ³si³wxai¹kḩi³tĩ³nha²nũ³a² sa²xu³kxi²sxã³
we¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wet1sãn²nũ²la²
a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txai²na² yxo²ha³kxa¹
ĩ³yo²la²tã³ha³lo²sai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ka³yxuh³xa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yo²la²tã³ha³lo²sai¹xain¹
ũ³yho³hi²kḩi³ta³ka³lo³a² sa²ya¹tũ̱³ka̱³txa²
yxau³ain¹ta³ka³lo³a² nũ̱³kxũn³txi³
wxa²wa²yat1sa²tã³si³ka³la²kã¹kxai¹ni²,
ũ³yho³hi²ta³ka³lo²ai²na² wxa²sa²tã³yxu¹kã³kxai¹ni²,
yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Nxe³ka³tu̱³
kwa³sxa³xa² ũ³yho³hi²tũ̱³ka̱³txa²
yxo²xũn³txi³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩ²sah¹lxi³sã²lxi¹. A²yen³kxai²na²
yxo²ha³kxa¹ sa²so¹sxã³ ha³lo²a²
wa²li³jah³lxi³hẽ¹li¹. Txa²wĩ³na²
sxi²ha² ã³yat1jah³lxi¹lxi¹. Thĩ³nã̱³xa²
ũ³yho³hi²yah³lxin¹thĩ³na² ĩ³ya¹kxah¹lxi¹lxi¹.
Hxai²kxi²ai¹jã¹nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxe³ju³ta², a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² ĩ²ain¹ka³tu̱³, Txa²wã¹sũ̱³na²
a²ha³tẹh³nxã³nxãn¹jau³xa² sa²wa²lho¹xi²sxã³
ain³kxi¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
— Txa²wĩ³na² sxi²ha² a³lxi²khaix1sa³nhai¹,
ĩ³ya²lut1sain¹kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³nũ¹.
Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1tã²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ain³kxi¹xi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe²na³na¹. Je³su²jah³lai²na²
nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³ a²wĩ³na²
sxi²ha² a³lxi²khaix1jah¹lo²su² na³na¹.
Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
18 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa² wãn³txi³kxai³lu¹,
Je³su²jah³la² ũ³sa²nũ̱¹xain¹jau³xa²sa¹:
— Ĩh¹te²ta̱³ hxi²kan¹txi³lo³txa²ha²kxai³
kãi³in¹thi²li¹? Wã³nxĩn¹sxã³ kãi³ju³ta²
kãi³sxã³ ũ³hũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹, wxa²hxi²ka¹nhĩn¹ju³ta²
ũ³yhe³kat1sa²sĩn¹sax3ku¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²hai²na² sa²nai¹hxat3jah¹lxin¹kxai¹hain¹tu̱³
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²ka³tu̱³,
sxi²ha² ta²hĩ³na² sa²ton³ta³lu²na¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Kwa²nhi¹lxi¹. Ye³ko³ Txa²wã¹sũ̱³na²
sxi²hai²na² kãin²yãx1sĩn¹na³lai².
Nxe³thĩ³na² ton³ki̱³ju³ta²sa¹: In³txa²
wẽ³sa² a³li³la¹hĩ¹na¹ sxi²hai²na²
ton³ã̱n³si³wxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, hau³hau³kon³sxã³
wẽ³sain²txi³ to̱¹ni², sxi²hain²txi³
a²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa² to³ni²,
nxe²xai³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ta¹ hu³, hã²wxãn³txa³
wẽ³sai²na² a³li³la¹jah¹lain²txi³ yah³lo¹ni²,
sxi²hain²txi³ ta³lu²ni² nxe³hĩ̱³nx2na³li¹.
Jã¹nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³,
Je³su²jah³la² ĩ³nxai²na², ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
a²la²ni²sxã³ wa³ko³nĩn¹kxai²nãn²tu̱³,
ton³ta³lun²ti³he¹nxe³sĩ¹nxãn³tho³li¹.
Ki³han³nhi¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² wãn³txa²
hã̱i³jau³xa² ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²
a²si³yxau³tãu³khai³xa²sa¹:
— Txa²nũ²ai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
sxi²hũ̱³na³li¹. Na¹kxai²nãn²tu̱³
ya³lu²na¹kxai²nãn²tu̱³, ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
a³la²ni²ka³tu̱³, ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹,
a²si³yxau³tãu³a²su¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jau³xa² hãi³jau³xai²na², a²nũ²a²
ain³kxi²te²su² te²nũ̱³ka̱³txa² ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹
22 Yxãn¹ta¹ kxã³nxũn³tãu³a¹ Je³su²jah³la²
ya³lu²ju³ta² ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ta³lun²tãu³a¹
a²sa²wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
wãn³txai²na² sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
Ain¹ka³tu̱³ ha³tẹh³nxã³nxãn¹jau³xai²na²
yxo²ĩ²i², Je³su²jah³la² wãn³txai²na² yxo²ĩ²i²
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la², a²nũ²a² a²ẽ¹nãn¹jau³xa² a³la³kxi²jau³su²

23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³je³na³kxa²,
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² Je³su²jah³la² yxau³hĩ¹na²,
yxau³sxã³ wã³nxĩn¹sxã³ kãi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa²
ĩ²ain¹ka³tu̱³, Je³su²jah³la² wãn³txa²
yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 24-25 Ain¹ta¹
Je³su²jah³la² a²ẽ¹nãu³a¹ wi¹kọ̱³nha²sxã³
a³la³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:
— Tũ̱¹ka̱³txai²na² yxo²ĩ²ũ¹hain¹nxa³lho³na¹.
Na¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a̱u³txi³
a²ẽ¹nãn¹jau³su² jau³xa² wã²nxũ̱h¹
a³la³kxi²ta³lu²na¹nhã¹. Na¹ha²kxai³ na¹xã¹.
Nxe³na¹jut3su², hai³txi³ a²nũ²a² ã̱³xa²
ĩ³hen³txi³sa²ju³ta³la³ yũ³sa²nxa³kxan²ti³
la³la³ki̱²kxai¹nxe³hĩ̱³na¹nhã¹, txai²lã¹.
Nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².

3

Je³su²jah³la² Ni³ko³tẽ²yah³la² ĩ³ye³kxi²nyhu¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² a²ĩ³lxa²
Ni³ko³tẽ²yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txi³sain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
a²hxi²kan¹txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³nxa²ha¹te¹
Ni³ko³tẽ²yah³lo²su² te²kxai³lu¹, ka³nxah³ti³na²
wxã³sxã³, Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:
— Nxet3sã²lxi¹. Hxi²kan¹txi³si¹lxi¹.
Wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³sa²nhĩn¹jah¹lo²si¹lxi¹.

Nxe³te³lhxã³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³sa²si¹hã³nxa²kxah³lo²sin¹tai¹. Nxe³te²sin¹jauhũ³
wxãi²na² yxau³ye²sa²sĩn¹sxã³, wã³nxĩn¹sxã³
kãi³ye²sa²sĩ¹nhxai¹nhẽ³li¹. Nhĩn¹ju³ta²
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxau³ya³nxa²kxe³su²
wã³nxĩn¹sxã³ kãi³sĩ¹nxai¹nhẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
Sũ³na² yxau³ya³nxa²nxa³kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹nxa²hĩ³nx2nxa³i¹. Wã³nxĩn¹sxã³
kãi³in¹kxu¹jã¹nxe³te²la³, hxi²kan¹txi³
kãi³hĩ³nx2nxã³lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ĩ¹ne³ka²sai¹. Wãn³txi³khai³xa²
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. “Sũ³na² wẽn³su²
na¹tũ¹xã¹.” Nĩn¹kxai²nãn²tu̱³ ã̱h¹
a³li³la¹sxã³ to̱n¹txa²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ ã̱h¹
a³li³la¹sxã³ to̱¹nxãn³kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³
Sũ³na² wẽn³su² ti³he¹nxe²nxãn³tho³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxe³to³ta¹ Ni³ko³tẽ²yah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ko̱³nxe²nxãn³nhai¹. Ĩh¹nxe³te²sin²ta²ku²,
nxa²ha¹nhai¹. Yah³lon¹sa³nhai¹,
txai²li¹. Na¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
ãn³ta³lo³hẽ²ti²sxã³ ã̱h¹ a³li³lah¹xin²nxa³lho³li¹.
Ko̱³nxe² txa²hã³ka³na² ẽ¹nãu³a¹
ã³wa²lih²xi²sxã³ ãn³ta³lo³hẽ²ti²sxã³ ã̱h¹
a³li³lah¹xin²nxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ̱¹kxi²sa²sai¹nxa²ha²kxai³,
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹jah¹la²
ã³nxũ²kwa̱i³wih¹nxa²ha²kxai³, nĩn¹kxai²nãn²tu̱³
ã̱h¹ a³li³la¹nhĩn¹ju³ta² yũ³hĩ̱³nx2na³li¹.
Nĩn¹kxai²nãn²tu̱³, Sũ̱³na² wẽn³su²
hĩ̱³nxa¹lxi¹. Ta¹, nxe²nxãn³kxai²nãn²tu̱³,
Sũ̱³na² wẽn³su² ti³hex1hĩ̱³nx2nxa³lxi¹.
6-7 “Ã̱h¹ to̱n¹txa²hẽ³li¹.” Ye¹nxa²ha¹li¹.
Nxe³na¹jau³xai²na² ĩ³wã̱³txa³kxi²nha²txa³hẽ¹li¹.
Jã¹nxa¹jau³su² txa²wã¹sĩ̱³na² so¹lxi³
a³li³la¹nhẽ³kxai²nãn²tu̱³, yuh³xai²nãn¹te²a²
so¹lxi³ yxau²xai³lhĩ̱³ki̱³tã³li¹. Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹jah¹la²
we¹tẽ³kxai²nãn²tu̱³, a²nũ²a² tah²lxi³
wi¹we¹tẽ³lhĩ̱³nx2na³li¹. 8 Jã¹nxa¹jau³su²
it3ti³su² a²ten³tãu³a¹ sa²xit3te²jai¹ti²ti¹.
Nxe³ka³tu̱³ it3ta²nxon³jau³xa² ain³kxi²te²si¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹ a²si³yxau³tãu³la³ ko̱³nxe³te²sxã̱¹lxi¹.
“Ĩh¹nũ¹la³ta̱³ ai³te²la¹ku².
wxã³te²la¹ku².” Nxe³te²si¹lxi¹. Jã¹nxe³jut3sũ³nxe²
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² wxa²we¹tẽ³ju³ta²
te²yã¹nxe³te²hũ̱³te²lxi³ wxa²we¹tẽ³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³ha²kxai³ ko̱³nxe³te²sxa³lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ni³ko³tẽ²yah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²yen³kxai²na² ĩ³ye³kxin¹kxai²na²,
Ĩh¹nxet3sxã³ yũ³hĩ̱³te²sin²ta²ku²,
nxa²ha¹nhai¹. 10 Nxe³nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxãi²na² I³sa³e² a²nũ̱³ka̱³txa²
a²hxi²kan¹te²si¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹te²xa³lhũ̱³nxe²
a²yen³kxai²na² ã̱³ne³wxe³te²sxã̱³lxi¹.
11 A²ya³la³tu̱³ wãn³txi³tu̱³ e³kxi¹nxa²ha¹i¹.
Ha³lo²a² e³kxi¹nxa²ha¹kxai²na² a³la³kxi²khaix1sĩ¹na¹ha²kx
ĩ²ta³lun²sĩ¹na¹ha²kxai³ nxe³sĩ¹nhxai²na¹hẽ³li¹.
Nxe³na¹kxe³a² so¹lxi³ e³kxi¹nx2ti³sĩ¹na¹i¹.
Nxe³nx2ti³sĩ¹na¹ta¹ ten³ti³he¹yxah³lxi³sĩ¹nxã̱³lxi¹.
12 A²yen³kxa² yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa²
so¹lxi³ ĩ³ye³kxi²ya³nx2ta¹i¹. Na¹ta¹
ain³kxi² yxau²xai³ti³he¹nxe³syah¹lxa³lxi¹.
Jã¹nxa¹kxai²nãn²tu̱³ ha³na³ka³lxi³
oh³nãu³u¹tai²nãn¹te² yen³kxai²lẽ¹.
Ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³ ain³kxi²yah³lxi³hĩ̱³nxãn¹ji¹ku¹
Nxe³nx2ta¹nhai¹. 13 Jã¹nxa¹jau³su²
hai³txi³ a²nũ²la³ oh³nãu³nũ¹ka³nãu³a¹
ĩ³ka³la³sxã³ ĩ²ki̱³te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ Txai²na², Txa²wã¹sũ̱³na²
Hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²
na¹xai²na² so¹lxi³, ĩ²to³hxai²na¹hẽ³li¹.
Na¹ha²kxai³ kwẽn¹tai²na² ĩ³ka³nxi²xi²sxã³
yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² wxã³ye¹nx2ta¹i¹.

14 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² I³sa³e² nũ̱³ka̱³txa²
ha³lo²a² a²nũ²a² yxau²xai³lai¹nxa³ko³xa²
ho²xai³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³hĩ¹nu¹tai²na²
Moi³se²ah³lu¹tai²na², txih³xa² yãu³ka³txa²,
kwa³thi³la² we¹kxa², tẽ³sxã³ hi³sa³ka³txa²
ki̱³txi³ ũ³kũ¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
A²nũ²a² wĩx3txa² ĩ³te²a² ten³sa²tã³kxai²nãn²tu̱³
ĩ³we²nxi²si¹hain¹jau³su², ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Ju¹tau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³, Txai²na²
Txa²wã¹sũ̱³na² Hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹x
hi³sa³ka³txa² ũ³kũt1sain¹tu¹wi¹. Hi³sa³ka³txa²
ĩ³hxi²ki̱¹la³kxi²sa²sxã³ ũ³kũt1sain¹tu¹wi¹.
15 Sain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱n³tu̱³ a²nũ²a²
a²ten³te²su² te²an²tu̱³, yxo²ĩ²sain¹kxai²nãn²tu̱³,
te²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³xa̱n³txi³ju³ta²
yxau²sa²tẽ³ai¹nxa³kxe³su² ka³te̱³na²
wi¹tãu³su² tãu³a¹ yxau²sa²tẽ³ain¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
Hi²sen³kxai³lu² a³lxi²nẽ³na³la². A²nũ²a²
yuh³xai²nãn¹tũ̱³ka̱³txi³ ki̱³nãu³xai²na²
wẖãi²na¹, Txa²wã¹sũ̱³na² Hi²sen³kxai³lu²
a³lxi²nẽ³na³la². A³lxi²nẽ³jau³su²,
A²ta²hai²na² hãi¹nxe² wet1sa²te²na²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³
a²nũ²a² a²ten³te²su² te² ĩ³nxãn²tu̱³,
yxo²ĩ²in¹kxai²nãn²tu̱³, Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³xa̱n³txi³ju³ta² yxau²sa²tẽ³nxãn³tho³la².

Nxe³te² ĩ³nxa²kxai³, Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³xa̱n³txi³ju³ta² yxau²sa²tẽ³nxãn³kxe³su²,
ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ hãi¹nxe² yxau²sa²tẽ³in¹tu¹wã³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Jã¹nxe³te³lhxã³, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹, ha³lo²a² yuh³xai²nãn¹ko³xai²na²
A²ta²hai²li² Je³su²jah³lan²tu̱³ ĩ³sa²si¹hã³na²hẽ³la².
Nxe³ju³ta²sa¹, hai³txi³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
nxe³te² ĩ³nxai²na², ko̱³nxe³te²la³
ĩ³yĩ¹li²si¹nx2ti³jau³la³, wxã³hĩ³nxã²nxa³wa².
Yxãn¹ta¹ wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
wxa²wa²su¹kxi¹nx2ti³te³lhxã³ wxã³na²hẽ³la².
18 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² Je³su²jah³la²
yxo²ĩ²te²su² te²an²tu̱³, hai³txi³ Sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ko̱³nxe³te²la³ ĩ³yĩ¹li²kxah³lo²su²
hĩ³nx2nxa³wa². “Ko̱³nxe³thin¹te²si¹lxi¹.”
Sũ³na² wãn³txi³la³, ai¹nhĩ³nx2nxa³wa².
Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² Je³su²jah³la² yxo²ĩ²xa³kxai²nãn²tu̱³
te²lẽ¹ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ko̱³nxe³te²la³
ĩ³yĩ¹li²kxe³su² yxau²xai³lhĩ³nx2na³la²,
kwẽn¹tai²nah¹lxi¹ Sũ³na² Ta²hai²na²
hãi¹nxe³te²na² sa²yxo²ã³ha²kxai³la².
19 A²ko̱³nxe³te²la³ ĩ³yĩ¹lain¹ju³ta²sa¹:
Je³su²jah³la² A²ha²te¹jah¹lai²na² ha³lo²a²
ko³xai²na² wxã³sxã³ yxau³yain¹to³kxan²ti³,
A²ha²te¹jah¹lai²na² te³nai¹nxa³kxe³tu̱³,
hãi¹nxe³sxã³ a²ka³nxah³ju³ta² so¹lxi³
te³nain¹na³la². Ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹to³ha²kxai³,
ain¹na³la². 20 A²nũ²a² ĩ³lxi³thi¹nxa³te²su²
te²an²tu̱³, ha³lo²a² a²ha²te¹ju³ta²
yxo²kwĩn¹kxain¹jau³su² hãi³a² yxau³yain¹na³la².
A²ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta², a²nũ²a²
ã̱³xa² ĩ²ain¹kxa²ya̱n³ti³su², ain¹na³la².
21 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² wain³txi³ kãi³to³te²su²
te²an²tu̱³, a²ha²te¹ju³ta² wxã³sxã³
yxau³sxĩ²yxau²xai³lain¹na³la². Ain¹sxã³
Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²wet1sxã³ wain³txi³
kãi³ain¹ju³ta² wxa²ye³ka¹tẽ³lain¹na³la².

Je³su²jah³la² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² nxe³nyha¹jau³su²

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³kxai³lu¹
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
tẽ³ain¹sxã³ whãi²na¹ Ju³te²a²ko³xa²
ã³wi¹hain¹ka³tu̱³, kan²txi³ yxau³ain¹ka³tu̱³,
a²nũ²a² ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
23-24 Hau³hau³kon³sxã³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
ha³lo²a² yu³tã³lxi³ yxau³sxã³ a²nũ²a²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nũ¹ã¹, E³nãu²je³na² Sa³lĩ²thĩ³na²
un²ta³kxi²nxa³je³na², ĩ̱³yau³xa² kãin²
yũ³jen³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
nũ¹ã¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² yxau³sxã³
o²la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ a²nũ²a²
ka³lxa¹tũ³ka̱³txa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yãn³tai²na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² sxi²ha²
kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxain¹sã²nxa³hĩ¹na¹
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
a²sa³wi³ha³lxa² ã³nhai¹tũ³tũ³ka̱³txa²
sa²kxai³lu² Ju³te²a² in³txa² sa²kxai³lu²
ĩ³yi²lho¹kxi²yhu¹sxã³ ĩ³ye³kxi²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ju³ta²
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³nãu³a¹
ĩ³wi¹lhin¹nẽ³nha²si¹hain¹ju³ta² ĩ³ye³
ĩ³yi²lho¹kxi²yhu¹sxã³ ĩ³ye³kxi²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
26 Nxe³ain¹te³na¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
sa²kxai³lu¹ wxã³sxã³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ha³la³je¹nai³tã²
Jor³tãu²yau³xa² a²yxo²ha³tih³nãu³a¹ yx-
aun¹ain¹ain¹ain

hĩ³nx2na³li¹. A²nxe³jah¹lo²su² te²an²tu̱³
a²wẽ³sãi¹yah³la² wãn³txa² kãin²
ka³lih³jau³xa² ain³kxain¹kxai²nãn²tu̱³,
te²yã¹nxe³sxã³ ĩ³ka³li³khai¹nxe³hĩ³nx2na³li¹.
“A²wẽ³sãi¹ah³lai²na² txu¹ha² wa²ko̱³li²yhu¹sxã³
kãin² ĩ³ka³li³nha³na¹. Nxe³ha²kxai³
txai²li² te²yã¹nxe³sxã³ ka³li³sa²nũ³nhã¹.”
A²ya̱³lxa² a²ẽ¹nãn¹jau³su² nxe³hĩ³nx2na³li¹.
Jã¹nxe³jut3sũ³nxe² Je³su²jah³la² so¹lxi³
a²wẽ³sãi¹ah³lo²hũ³jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹.
Hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹i¹. Yxãn¹ta¹
txai²na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²na¹xai²na²
hãi¹nxe³sxã³ a²ya̱³lxah³lo²hũ³jah¹lo²sa¹i¹.
Hxi²kan¹jah¹lo²txã³i¹, txai²li¹. Na¹ha²kxai³
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² wi¹jau³xa²,
txai²na¹xai²na² ain³kxai¹na¹kxai²nãn²tu̱³
ã³ka³li³khai¹nxe³sa³nhai¹. A²ya̱³lxah³lo²su²
ĩ³ka³li³khaix1ya³kxa²yã¹nxe² nxe³na¹nhai¹.
30 Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² so¹lxi³
hxi²kan¹kãi²non³sxã³ yxau²xai³sa²tẽ³tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ txai²na¹xai²na² hau³hau³kon³sxã³
hxi²kan¹kãi²nxa³ton³sxã³ yxau²xai³sa²tẽ³a¹tu¹
wi¹. Nxe³na²kxai³ Ju¹ta² wain³na³li¹.
Nxe³ha²kxai³ ka³li³sa³nhai¹.

*Oh³nãu³a¹ ka³nxi²xi²sxã³ wxã³nũ¹nh*ẽ³jah¹lo²su²
nxe³jau³su²

31 Nxe³ha²kxai³ jah¹lai²na² oh³nãu³u¹tai²na²
ka³nxi²xi² wxã³nũ¹nhẽ³jah¹lai²na² so¹lxi³
hxi²kan¹ta²si³yxau³khai³jah¹lai²la¹i¹.
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ã̃³xa² yxo²ha³kxa¹
hxi²kan¹ki̱³sxa³i¹. A²nũ²a² yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na²
yxau³sxã³ to̱n¹tũ³ka̱³txi³ki̱³na¹xai²na²
yuh³xai²nãn¹tũ³ka̱³txi³su² ki̱³tã³li¹.
Ki̱³sa²kxai³ yuh³xai²nãn¹jau³xa² so¹lxi³
e³tũ³ka̱³txi³su² ki̱³tã³li¹.

32 Yxãn¹ta¹ oh³nãu³u¹tai²na² ka³nxi²xi²
wxã³nũ¹nhẽ³te²su² te²an²tu̱³, oh³nãu³a¹
ha³lo²a² ĩ²ta³lu²ni², ain³kxi²ta³lu²ni²
nxe³jah¹lo²sain¹na³li¹. Nxe³jau³xa² so¹lxi³
ĩ³hen³txi³nẽ³lain¹na³li¹. Nxe³nẽ³lain¹jau³xai²na²
hai³txi³ a²nũ²a² ã̃³xa² ain³kxi²te²la³
ka³lxa²ai¹nxa³wi¹. 33 Yxãn¹ta¹ ĩ³hen³txi³nẽ³lain¹jau³xai²na²
a²nũ²a² ĩ²te²hũ³te²su² te²an²tu̱³,
sa²yxo²we¹kxai²nãn²tu̱³, a²nxe³te²su²
kxai²nãn²tu̱³, “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
wi¹le³jah¹lai²la¹xã¹. A²ya³la³tu̱³ jau³tu̱³
wi¹le³jah¹lai²la¹xã¹.” Nxe³jau³xai²na²
sa²ye³ka¹tẽ³lhĩ³nx2na³li¹. 34-35 Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
“Txa²ki³lha³lxa², a²ĩ³lxa² Je³su²jah³la²
ĩ³sa²si¹hã³a¹tũ¹xã¹. A³lxi²khaix1na¹nha¹.
Na¹ha²kxai³ Txa²yãu³ka³jxah³la²
yxo²ha³kxa¹, kãin² ũ³hũ¹khaix1ai¹na¹xã¹.
Kwa² ĩ³ta²ta²na̱x3kxain¹nxa³lho³nã¹.
A²nxe³jah¹la² txa²wãn³txa² so¹lxi³
e³tũ¹xã¹. A²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ kãin²
hxi²kan¹txi³lox3tai¹na¹xã¹.” Sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹li¹.
36 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²an²tu̱³:
“Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha² yxo²ĩ²a¹xã¹.”
Nxe²yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu̱³
ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹: “Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha²
sa²yxo²ã³a¹xã¹.” Nxe²yxau²xai³jah¹lo²su²
kxai²lẽ¹. Hai³txi³ ka³te̱n³nãu³la³
ĩ²ai¹nxa³lho³li¹. “A²nxe³jah¹la²
a̱n³ta³kxai¹na¹nhã¹. A̱n³ta³kxai¹na¹ju³ta²
so¹lxi³ yxau²sa²tẽ³ain¹tũ¹xã¹.” Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³su² nxe³hĩ³nx2na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

4

Je³su²jah³la² Sa³ma³ri³tã²nãn¹ta¹ka³lxa²
e³kxi²nyhu¹jau³su²

Nxe³nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txa²
a²ne³nxẽ³na² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³la² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
a²sa³wi³ha³lxi³lo³ti², ka³lxa¹txi³ ĩ³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹i², ain¹na³li¹.
Yxãn¹ta¹ hai³txi³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²la³
a²nũ²a² a²sa³wi³ha³lxi³lot3sxã³ ĩ³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹kxe³la³ ka³lxa²nxa³wi¹.
Nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³yãn¹ta¹, a²ya³la³tu̱³ Je³su²jah³la²
a²kxa³nxa¹ a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka̱³txi³su²
te²a² so¹lxi³, a²nũ²a² ã̃³xa² hxi²ka²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Hai³txi³ Je³su²jah³lo² hxi²ki³la³, a²nũ²a²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
3 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txa²
a²ne³nxẽ³na² ain³kxain¹jau³xai²na²,
Je³su²jah³la² ain³kxi²sxã³ a³la³kxi²ka³tu̱³,
Ju̱³te²a²ko³nãu³a¹ ã̃³na¹sxã³ wa²li³ta¹hxai²hẽ¹la².
Wa²li³ka³tu̱³, nũ¹ã¹ Ka³li³le²a²ko³xa²
a³wa̱³li²te³lhxã³ ai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³, ka̱³nxũ³nxãn¹ko³xa²
Sa³ma²ri²a²ko³xa² ã̃³ha³tih³sa²sai¹sãn²te³lhxã³
ai³ta¹hxai²hẽ¹la².
5 A²nxe³ko³xa² ã̃³nxai³ka³tu̱³, Si³ka²thĩ³na²,
Sa³ma²ri²a²ko³xai²na² nxũ²kwa̱i³ye³lan¹thĩ³na²
ya̱u³so³nxi²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³nai²na²
kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³ Ja³ko²ah³lu¹ta²kxai³
yxau³ta³ko³u¹ta²kxai³ u̱n²ta³kxi²nxa³thĩn³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ko³u¹ta²kxai³
Ja³ko²ah³lu¹ta²kxai³ yxau³sxã³, a²ki³lha³lxa²
Jo³se²ah³la² ũ³si³wxẽ³no̱³tũ¹hain¹ko³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Nxe³thĩ³nai²na²

Si³ka²thĩ³nai²na², kxã³nxu¹ta²kxai³ ĩ̱³yau³xẽ¹na² po²su²tẽ³na² u¹khai¹nxe³tẽ³na², Ja³ko²ah³lu¹tai²na² u̱³sxã³ we¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, u²lxã³nxai³nxa²ha¹te¹, ai³hxi²tha³nha²ka³tu̱³ ĩ̱³yau³xẽ¹nai²na² a²yxo²ka³tẹ̱h³xa² ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³kat3sxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Ã³wxe³tẽ³na¹, txu¹ha² Sa³ma²ri²a²ko³xan¹ta¹ka³lxi³su² te²kxai³lu¹ tĩ̱³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³whi¹sai¹te³lhxã³ tĩ̱³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ txu¹ha³ka³lxai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹sẽ¹ni¹. Ĩ̱³na²te³lhxã³ nxa¹nhi¹. Nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Nxe³hĩ¹na², Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² he¹yain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Yain³txa² yo³hi²sxã³ so¹kxi²te³lhxã³, sxi²jen³nãu³a² aun³ta² hxa³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² so¹lxi³ nũ̱h¹ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹, Sa³ma²ri²a²thĩ³nãn¹ta¹ka³lxi³nai² wãn³txi³kxai³lu¹ Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³yah³lo²si¹lxi¹, Txai²lẽ¹. Nxẽn²nxa³i¹. Sa³ma²ri²a²thĩ³nãn¹ta¹ka³lxi³su² sa¹. Nxe³ki̱³sa²kxai³, ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ ĩ̱³yau³xa³ ĩ³na²kxi²sa²te³lhxã³, nĩn¹ji¹wi¹? Hai³txi³, Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxa² Sa³ma²ri²a² nũ̱³ka̱³txi³na¹xai²na² wi¹lĩ³we¹yhu¹ki̱³ju³ta³la³ yũ²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxet3sã¹nxi¹. Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a² a²yen³kxa² wi¹te²a² ũ³hũ¹nxa²ti³ten³na³ni¹. Ta¹, ã³ne³wxe²nxã̱³nxi¹. Hai³txi³ wxãi²li² ĩ²sa²te²sxã³nxi¹. Ĩ²sa²te²sin¹kxai²nãn²tu̱³, Ĩ̱³yau³xa² ĩ³na²kxi¹nxa²te³lhxã³ nxe³na¹te³na¹xai²na², ĩ²sa²te²sin¹kxai²nãn²tu̱³, Sũ̱³na² yen³kxa² a³la³kxin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³ye³kxi²sa²hĩ̱³nxã̱¹nxi¹. “Ĩ³na²te³lhxã³ ũ³hũ¹sẽ¹li¹.” Nxe³sa²hĩ̱³nxa¹nxi¹. San¹kxai²nãn²tu̱³, Sũ̱³na² Ĩ̱³yau³khai³xa² ũ³hũ¹nxa²hĩ̱³na¹xĩ¹. A²nxe³jau³xai²na² ĩ³nãn¹kxai²nãn²tu̱³, ka³tẹ̱³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lhĩ̱³nxã̱¹nxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxe³nxa²ha¹te¹, txu¹ha³ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩ̱³yau³xa² u¹khai¹nxe³sxã³ si³hẽ³ta³nĩ¹khai¹nxe³ha²kxai³ wxãi²na² kwa³ta³lẽn³ta³ ũ³whi¹sai¹ki̱³tẽn³ta³ yũ³nxãn²nxa³ha²kxai³, nxe²na³li¹. Nxe³kxa²yu³su², ĩh¹nũ¹la³ta³ Sũ̱³na² Ĩ̱³yau³khai³xai²na² ũ³whi¹sai¹sxã³ ũ³hũ¹sa²hĩ̱³nxãn¹ji¹ku¹, nxa²ha¹nhai¹.

12 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Ja³ko²ah³lu¹tai²na², txa²sũ̱³nu²su² sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² wxa²xu³sxã³ ĩ̱³yau³xẽ¹nai²na² wet1sxã³ ũ³hũ¹sain¹sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹ A²nxe³jau³xai²na² jah¹lu¹tain²txi³ ĩ³na²ha²kxai³, a²wẽ³ha³lxi³nãu³xu¹tain²txi³ ĩ³na²kxai¹nha²kxai³, a²ka³yxuh³nãu³xu¹tai²na² a²wai¹lo¹ta¹ka³lxi³su² Nain¹kxe³nãu³xu¹tain²txi³ ĩ³na²kxai¹nha²kxai³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ja³ko²ah³lu¹tai²na² hxi²kan¹khaix1ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³kxan²ti³ a²wi¹lhĩ¹na², “Ĩ̱³yau³xa² ũ³whi¹sai¹na¹tũ¹xã¹.” Nain¹kxai²nãn²tu̱³, hãi¹sxã³ Ĩ̱³yau³xẽ¹na² wxa²xu³sãn²sxã³ ũ³whi¹sai¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹, wxãi²na² ã²la² hxi²kan¹khaix3nhĩ̱³nxãn¹te²la¹ku², nxa²ha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Ĩ̱³yau³xai²na² ũ³whi¹sain¹jau³xai²na² ĩ³na²kxai²nãn²tu̱³, hã²wxãn³txa³ ya̱³lxu¹xi¹nxa²tũ¹xĩ¹. 14 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²an²tu̱³, Sũ̱³na² Ĩ̱³yau³khai³xa² ũ³hũ¹ai¹na¹jau³nũ³a² ĩ³na²kxi²sain¹kxai²nãn²tu̱³, a²ẽ¹nãu³nũ¹na² ĩ³na²wxe³nha³kxi²sain¹kxai²nãn²tu̱³, ĩ̱³nũ̱³sa³la³la³kxi³hũ̱³jau³la³ hãi¹nxe² ko̱n³jau³hũ̱³nxe² yen³kxi³hai¹nhĩ̱³nx2na³ni¹. A²ẽ¹nãu³a¹ yen³kxi³hai¹nhĩ̱³nx2na³ni¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu̱³, ya̱³lxu²xi²ti³he¹nxa³ha²kxai ka³tẹ̱³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lai¹nha²kxai³ ai¹nhĩ̱³nx2na³ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³nxa²ha¹te¹ txu¹ha³ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³jau³xai²na² ũ³hũ¹sẽ¹li¹. San¹kxai²nãn²tu̱³, ya̱³lxu¹xi²sa²nxa³kxe³su² ũ³whi¹sai¹xi²te³lhxã³ ã³wxã³ti³hex1toh³nxa³lho³li¹. Nxe³te³lhxã³ nxa¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩ³txu¹ni¹. Nĩn¹ka³tu̱³, wxa²wẽ³sãi¹ah³la² ĩ³kaix1son¹ka³tu̱³, te²a² wxãi²na² wa̱³li¹ja³hẽ¹ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxe³to³ta¹:

— Txa²in³txi³la³ yũ³te²txã³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, txu¹ha³ka³lxai²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²wãn³txai²na² a²wẽ³sãi¹yah³la² yũ³nxa²nxa³jau³xai²na² wãn³txi³khai¹xai²la¹xĩ¹. A²wẽ³sãi¹a² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³kin¹jah³la², tẽ³sxã³ yxau²xai³li¹nhẽ³ni¹. Tẽ³sxã³ yxau²xai³lhxã³ ã³to³hi¹nhẽ³ni¹. Nĩn¹ka³tu̱³, a²ha² kwẽn¹tai²na² tẽ³in¹jah¹lai²na²,

hai³txi³ wxa²wẽ³sãi¹sxa³xĩ¹. Nxe³ha²kxai³
wãn³txi³tu̱³ ĩ³ye³i¹nxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³nxa²ha¹te¹, txu¹ha³ka³lxai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hxi²kan¹jah¹lãi³. Hĩ¹na² ĩ²a¹i¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a² a²wãn³txa²
ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² ye¹lxi¹. 20 Jã¹nxa¹jau³su²,
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹ki̱³jau³su²
ĩ³yau¹ũ³sẽ¹li¹. Ĩh¹ti¹la³ta̱³ o²la³kxi²hĩ̱³ki̱³te²la¹ku²,
nha¹nhai¹. Nxe³ju³ta²su¹, kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
txa²sũ̱³nũ²nãu³xu¹tai²na² wã³la³ka³txai²na²
so¹lxi³ o²la³kxain¹to³sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Yxãn¹ta¹, wxa²nũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na²
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
so¹lxi³ ĩ³ye³kxi²yah³lxi³to³hin¹tai¹ti²ti¹,
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹ki̱³jau³su²
Yah³lxi¹nha²kxai³: “Ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹ki̱³jau³su²
o²la³kxi²na¹tũ¹xã¹.” Nha¹kxai²nãn²tu̱³,
ĩh¹ti¹la³ta̱³ wain³txi³ o²la³kxi²hĩ̱³nha¹te²la¹ku²,
nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxet3sã¹nxi¹. Txa²wãn³txai²na²
yxo²ĩ²sẽ¹ni¹. Ha³lo²a² hau³kon³tẽ³na³ni¹.
Nxe³tãu³a¹: “Txa²wã¹wĩ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹ki̱³jau³su²
o²la³kxi²na¹tũ¹xã¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
hai³txi³ wã³la³ka³ta²nãu³ai²na² so¹lxi³
o²la³kxah¹lxa³nha²kxai³, hai³txi³
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² so¹lxi³ o²la³kxah¹lxa³nha²kxai³,
yah³lxin¹tũ¹xĩ¹. Yxãn¹ta¹, ha³lo²a²
ĩ²li³jut3sũ̱³ju³ta² he¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
nxe³yah³lxin¹tãu³a¹ sa²wai³wait3sxã³
Txa²wã¹wĩ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹yah³lxin¹jau³la³
o²la³kxah¹lxin¹tũ¹xĩ¹. 22 Yxãn¹ta¹,
kwẽn¹tai²na² Sa³ma³ri³tã²na² nũ̱³ka̱³txi³
ĩ³nxai²na²: “Txa²wã¹wĩ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹ki̱³jau³su²
o²la³kxi²sĩ¹na¹xã¹.” Yah³lxin¹kxan²ti³,
hai³txi³ Txa²wã¹wĩ³na² wi¹lĩ²tũ̱³ka̱³txi³sah²lxa³nxĩ¹.
Yxãn¹ta¹, txa²nũ̱³ka̱³txi³na¹xai²na² Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txi³na¹xai²na² Txa²wã¹wĩ³na²
wi¹lĩ²tũ̱³ka̱³txi³su² sĩ¹na¹xĩ¹. Nxe³sĩ¹na¹ju³ta²sa¹
Txa²wã¹wĩ³na² a²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²
jah¹la² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³jah¹lo²su²
na³ni¹. A²nxe³jah¹la² wxa²ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta² ha³lo²an¹tũ̱³ka̱³txi³
ĩ³nxai²na² a²ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
wxa²wa²su¹txa²lxi³tu¹xĩ¹. Nxe³ha²kxai³,
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³na¹xai²na² Txa²wã¹wĩ³na²
wi¹lĩ²tũ̱³ka̱³txi³sĩ¹na¹xĩ¹. 23 Yxãn¹ta¹
ha³lo²a² hau³kon³tũ¹xĩ¹. A²ha¹kwẽn¹tai²na¹
hau³kon³na³ni¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³:
“Txa²wã¹wĩ³na² wain³txi³ wi¹lxo³kxi²ti³hi¹ta¹tũ¹xã¹.”
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹
wi¹la̱in³nha²sxã³ wi¹lxo³kxi², wãn³txi³tu̱³
wi¹lxo³kxi² nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, wain³txi³
wi¹lxo³kxi²ti³hit1hĩ̱³ki̱³tã³ni¹. Jã¹nxe³sxã³,
wain³txi³ o²la³kxi²ti³hi¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹wĩ³na² ten³nẽ³kxe³su² hĩ̱³nx2na³ni¹.
24 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹, Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³a¹ txa²wã¹ye³na² ĩ²ki̱³kxah³lo²su²
nxa³xĩ¹, txa²wã¹sĩ̱³na² yũ²nxa³jah¹lo²su²
ha²kxai³lu¹. Nxe³kxan²ti³, ka³te̱³na²
ha²si³yxau³tãu³su² ha²kxai³, txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹
au³txi³ ĩ²ta³lu²nẽ³jah¹lo²su² ha²kxai³,
nx2na³na¹. Nxe³ha²kxai³: “Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³a¹ wi¹lxon³kxi²txai²lã¹.”
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹
whãi²na¹ wi¹la̱in³nha²sxã³ wi¹lxo³kxi²,
wãn³txi³tu̱³ wi¹lxo³kxi² nxe³si¹ki̱³jau³su²
o²la³kxi²ya³sa³ni¹. Ju¹ta² so¹lxi³
wain³na³ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹, txu¹ha³ka³lxai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² te²a², a²ĩ³lxa²
Me³si²ah³la², wxã³nũ¹nhẽ³tu¹wi¹.
Jau¹xai²na² so¹lxi³ ã³ne³wxe³sa³nhai¹.
Wxã³nũ¹nhẽ³kxai²nãn²tu̱³ a²yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³nhẽ³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹.

— Txai²na², ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹te³na¹xai²na²
Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹
Ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³hĩ¹na¹, ĩ³ye³ta³lu²nxa³hĩ¹na¹
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ã³wa̱³li² tĩ̱³xi²sxã³
Je³su²jah³lai²na² txu¹ha³ka³lxai²na²
ĩ³ye³kxi²yhu¹ju³ta² ĩ²ain¹ka³tu̱³, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
sa²kxai³lu² ĩ³wã̱³txain¹kxan²ti³ ko̱n³ton³ti²
yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Ya¹te²ta³ ten³nxa²ji¹wi¹? Nxe³jau³xa²
ĩ³ye³kxai¹nxa³ha²kxai³:

— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ txu¹ha³ka³lxai²na²
ĩ³ye³kxai¹nĩn¹ji¹ku¹, nxe³nxa²nha¹nhai¹.
Nxe³jau³xa² ĩ³ye³kxai¹nxa³ha²kxai³,
ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³te³na¹, txu¹ha³ka³lxai²na²
a²kwa³ta³lẽ³na² ã³sxã³ sxi²yhe³na²
ĩ³xi²ka³tu̱³, a²nũ²a² sxi²yhe³nai²na²
yxau³ain¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

29 — Ne³ka²ki²sah¹lxi³sa¹lxi¹. Nũ¹ã¹
in³txa² yxau²na³li¹. A²nxe³jah¹la²,
txa²si³to¹na¹tãu³su² tãu³a¹ kãi³to³ha¹ju³ta²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³tih³nxe³sain¹na²li¹.
Wxã³sxã³ ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²sin²ta²i
jah¹lai²na²su¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Nxe³te³na¹,
tũ̱¹ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² sxi²yhe³na²

aun³ti² wa²li³ain¹ka³tu̱³, Je³su²jah³la²
a³ya³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³nxa²ha¹te¹ a³ya³tain¹nxa³ta̱³lxa¹
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu¹,
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩ³yain³txa²sĩ¹nhẽ³li².
Ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Yxãn¹ta¹:

— Txa²yain³txi³la³ ĩ³yai³na¹tũ̱³la³
yũ²na³li¹. Yxãn¹ta¹, ã³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
e³lain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— A²nũ²a² ã̱³xa² yain³txa² tẽ³sxã³
ũ³hũ¹ain¹te²tãn²ku², ki̱³nhai¹. Nẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— “Ĩ³yain³sxã³ ũ³kxi²sa³nhã¹.”
Na¹kxai²nãn²tu̱³, ka³li³sa²hĩ̱³nx2na³li¹.
Ju¹ta² yã¹nxe³sxã³ Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹la²
a²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³ te³nain¹jau³su²
sa²yxo²we¹tai¹na¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wĩ³na²
wa³ka³li³yu³ta² ta³lu²na¹kxai²nãn²tu̱³,
ka³li³sa²hĩ̱³nx2na³li¹. “Ĩ³yain³sxã³
ũ³kxi²sa³nhã¹.” Na¹ke³la³te²kxai³, ju¹ta²
yã¹nxe² ai³sxã³ ka³li³sa²hĩ̱³nx2na³li¹.

35 Jã¹nxa¹jau³su², wxa²nũ̱³ka̱³txi³
ĩ³nxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
“I³la³kxa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ sa²tã³tĩ¹tãu³a¹
so¹lxi³, ka³ya̱³txa² kan¹tãu³a¹ wxa²nãu²so¹jah³lxi³hẽ¹li².”
Nxe³yah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹, txa²wãn³txi³kxai³lu¹
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xa² sa²kxai³lu¹:
“Ta¹wi¹. Ha³na³ka³lxi³ ten³sa²ka²la¹sxã³
ha³lo²ai²na² ĩ²sa²sai¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
A²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa² wxã³ain¹na³li¹.
Txa²wãn³txa² te³nain¹jau³su² wxã³ain¹na³li¹.
Wãn³txi³khaix3tu̱³ ĩ³yau¹ũ³hain¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
tũ̱¹ka̱³txai²na² ye³jen¹na² sa²yxo²wet1sain¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹, ha³lo²a² kã̱u³ki̱³jut3sxan³tai¹.
Hau³kon³khai¹nx2na³li¹. Ka³ya̱³txa²
kan¹ta³lun²sxã³ ĩ³si³sa³te³kxi²na³na¹.
Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³, tũ̱¹ka̱³txai²na²
sa²yxo²wet1sa²te³lhxã³, nxe³sain¹ju³ta³nũ³a²
hau³kon³na³li¹.” 36 Jã¹nxa¹jau³su²,
yain³txa² wxa²nãu²so¹te²su² te²an²tu̱³,
a²yo³ha² yũ³tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³
ka³lih³tu¹wi¹. Jã¹nxe³jut3sũ̱³nxe², a²nũ²a²
sa²yxo²wet1si¹hain¹yah³lxin¹jau³nũ³su²
o²la³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, a²nxe³tũ̱³ka̱³txa²
sa²yxo²wet1sain¹tũ̱³ka̱³txi³nũ³a², ka³te̱³na²
wi¹tãu³a² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Nain¹kxai²nãn²tu̱³
wxãi²na² sa²kxai³lu² ka³lih³yah³lxin¹tu¹wi¹.

Yain³txa² wxa²nãu²so¹te²su² te²a²
ka³li³hain¹kxa² yã¹nxe² yah³lxin¹tu¹wi¹.

37 Txa²wã¹ki̱³na¹xai²na² Txa²wĩ³na²
wa³ka³li³yu³ta² wa³kon³ki̱³jut3sũ̱³na³li¹.
A²wi¹lhĩ¹nãn²tu̱³ txa²sa³wi³ha³lxi³su²
te²an²tu̱³, txa²wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³ye³sxã³
a²nũ²a² ĩ³yau¹ũ³hain¹sãn²kxai²nãn²tu̱³,
hã²wxãn³txa³ a²si³yo³nãn²ta̱³ txa²sa³wi³ha³lxi³
ã̱³su² te²kxai³lu¹, te²yã¹nxe³sxã³
txa²wãn³txa² wi¹jau³xa² ãh¹ ĩ³ye³sxã³
ĩ³yau¹ũ³hain¹to³kxai²nãn³tu̱³, ha³lo²a²
hau³kon³na³na¹, nxe³kxai²nãn²tu̱³,
ain³kxain¹tũ̱³ka̱³txai²na² sa²yxo²wet1sain¹tu¹wi¹.
Nxe³ju³ta² jut3sũ̱³nxe² txa²sa³wi³ha³lxa²
a²wi¹lhĩ¹na² txa²wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³ye³sxã³ a²nũ²a² ĩ³yau¹ũ³hain¹sãn²tũ̱³ka̱³txa²
yain³txa³ki³a² ũ³whĩ̱¹tũ̱³ka̱³txi³hũ̱³tũ̱³ka̱³txi³sai¹nha²kxai³,
ha³wxãn³txa³, ha³na³ka³lxi³ txa²sa³wi³ha³lxi³
ã̱³su² te²a² sa²kxai³lu¹, ãn³ta³lo³hẽt1sxã³
txa²wãn³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a² ãh¹
ĩ³yau¹ũ³hain¹ka³tu̱³, ain³kxain¹tũ̱³ka̱³txa²
sa²yxo²wet1sain¹tu¹wi¹. A²nxe³te²a²
sa²wi³ha³lxi³ ã̱³xa² ã³ta³lo³hẽt1sxã³
wãn³txa² wi¹jau³xa² e³te²su² te²nũ̱³ka̱³txa²
ka³ya̱³txa² kan¹ta³lun²te²ki³a² wxa²nãu²so¹tũ̱³ka̱³txi³hũ̱³tũ̱³
nxai¹nhĩ̱³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³,
txa²sa³wi³ha³lxa² yain³txa³ki³a² ũ³whĩ̱¹te²hũ̱³te²ain²txi³
ĩ³ka³li³hi², ha³na³ka³lxi³, txa²sa³wi³ha³lxi³
ã̱³xa² ka³ya̱³txa² kan¹ta³lun²te²ki³a²
wxa²nãu²so¹te²hũ̱³te²ain²txi³ ĩ³ka³li³hi²,
nxe³hĩ̱³nx2na³li¹. Ha³lo²a², nxe³jut3sũ̱³na³li¹.
Nxe³ju¹tai²na², Sũ̱³na² wãn³txa²,
kxã³nxãn¹jau³xa² ã³si³wxẽ̱³no³tẽ³jau³xu¹tai²na²,
nxe³te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² yain³txa³ki³a²
ũ³whĩ̱¹i², a²nũ²a² ã̱³su² te²an²tu̱³,
yain³txa² wxa²nãu²so², ain¹tu¹wi¹.”
Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³jau³xai²na²,
a²ya³la³lyau³tu̱³ jau³xai²la¹i¹. 38 Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²,
Sã³ma³ri³tã²na² nũ̱³ka̱³txai²na² txa²wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, sa²yxo²wet1sain¹tu¹wi¹.
A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²na², kxãn³su² a²nũ²a²
ã̱³lxi³tũ̱³ka̱³txa² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³hai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹,
kwẽn¹tai²na² so¹lxi³ ha³lo²a² hau³kon³yain¹na³li¹.
Ain¹ka³tu̱³, wxa²wãn³txa² ain³kxi¹nx2tain¹ka³tu̱³,
sa²yxo²wet1sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nãn²tu̱³,
wxa²nũ̱³ka̱³txai²nãn²tu̱³, a²wi¹lhĩ¹na²
o²la³kxah¹lxan³kxan²ti³, ha³lo²a²
wi¹ju³ta² a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txai²na²
sa²yxo²wet1sain¹ju³ta³nũ³a² a³ya³ti²yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yah³lxin¹ju³ta² jut3sũ̱³nxe², a²nũ²a²
ka̱³ya̱³txa² wxa²nãu²so¹te²hũ̱³nxe²
a²yain³txa²ki³a² ũ³whĩ̱¹xa³kxan²ti³

wxa²nãu²so¹te²hũ³nxe², yah³lxin¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
39 Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³jen¹nãu³kxai³lu¹,
a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³kã³txa² Si³ka²thĩ³nai²na²
yxau³ain¹tũ³kã³txa² ãn³yã³nhai¹tũn³tũ³kã³txi³su²
te²kxai³lu¹, Je³su²jah³la² sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tũ³kã³txai²na² ha³la³je¹na²
txu¹ha³ka³lxai²na² wãn³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain³kxain¹jau³xa² sa²kxai³lu¹:
— Je³su²jah³lai²na², txa²ha³lo²a²
txa²wẽ³son³ti³na¹hĩ¹nãn²tu̱³ kãi³xi²yxau²xai³la¹ju¹tai²
hu³, yxo²ha³kxa² nũn²ta¹ ĩ³ye³kxi²tĩ¹li³ũ³sa³na²
Txu¹ha³ka³lxai²na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³xai²na², a²nũ²a² nũ³kã³txai²na²
ain³kxain¹ka³tu̱³, Je³su²jah³la² sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
40 Ain¹ka³tu̱³, Sa³ma³ri³tã²na² nũ³kã³txai²na²
sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² ĩ³ha¹txain¹ka³tu̱³,
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Kan²txi³, txa²sxi²ha² yxau³ya³sa²sãn²sĩ¹nhẽ¹li¹.
Yhain¹ka³tu̱³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹
ye³ha¹li¹ a³lan²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
41 Yain¹ka³tu̱³, ha³na³ka³lxi³ Si³ka²thĩ³nai²na²
wã³kon³tũ³kã³txa² ãn³yã³nhai¹txẽ³nũn³tũ³kã³txa²
ka³lxa¹nũn³tũ³kã³txa² sa²kxai³lu²,
Je³su²jah³la² wãn³txa² ain³kxain¹ka³tu̱³,
sa²yxo²we¹tain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
42 Nxe³te³nah¹lxi¹, tũ¹kã³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, txu¹ha³ka³lxai²na²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxet3sãn²si¹nxi¹. Hĩ¹na² sa²yxo²we¹tain¹nha¹xĩ¹.
Je³su²jah³la² a²yxo²wãn³txi³khai³xa²
ain³kxain¹nha¹ka³tu̱³ sa²yxo²we¹tain¹nha¹xĩ¹.
Kxãn³su², wxa²wãn³txa² so¹lxi³
ain³kxi¹nxa²to³nha¹tai¹ti²tu³ni¹. Yxãn¹ta¹,
hĩ¹na² wxa²wãn³txain²txi³ ain³kxi²,
Je³su²jah³lai²na² wãn³txain²txi³ ain³kxi²,
nxe³sa²sĩn¹jau³su² wi¹wi¹nxe² sa²yxo²we¹tain¹nha¹xĩ¹.
Nha¹ka³tu̱³, Je³su²jah³lai²na² Sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²
na³na¹. Yuh³xai²nãn¹tũ³kã³txi³ki̱³na¹xai²na²
ko̱³nxe³thin¹ki̱³ju³ta² sa²wa²su¹tẽ³jah¹lo²su²
na³na¹. Jau¹xa² a³la³kxi²nha¹xĩ¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹jah¹la² ki³lha³lxa² ĩ³we²txi²jau³su²

43 Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³ha¹li¹ a³lan²ti³kxai³lu¹,
Je³su²jah³la² wa²li³ka³tu̱³ ha³lo²a²
Ka³li³le²a²ko³xa² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
44-45 Nxe³te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lai²na²,
a²ha³lo²khai³xa² ã³wih¹sxã³ ĩ³xi²kxai²nãn²tu̱³,
a²ka³lxa¹ti³khai³xa² ĩ³wet1si¹nyhain¹jau³la³
yũ³ai¹nxa³i¹. Jãx1sain¹nũn³na³li¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹sxã³, Ka³li³le²a²ko³xa² ã³wih¹ka³tu̱³,
Ka³li³le²a²ko³xan¹tũ³kã³txa² sa²kxai³lu²
ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ju³tai²na²sa
a²hã³la³kxi², Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³ka²li¹te³lhxã³
o²la³kxi², ain¹tai¹ti²tu³na¹. Nxe³hĩ¹nai³tã²
Je³su²jah³lai²na² yxau³ya³nhẽ³lain¹sxã³,
ha³lo²a² nũ³kxũn³ju³ta² so¹lxi³ kãi³ya³nhẽ³lain¹tai¹tu³na¹.
Ĩ²ta³lun²ki̱³tai¹tu³na¹. Wi¹kãi³jah¹lo²su²
na³na¹. Ka³li³le²a²ko³xan¹tũ³kã³txai²na²
wãn³txa², nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹sxã³, Je³su²jah³lai²na² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
46 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹, sxi²yhe³na² Ka²na³thĩ³na²
ã³wih¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³nãu³ai²na²,
ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³ Je³su²jah³la²
ĩ³yau³khai³xa² ã³sa²yãt1sxã³ yain³txi³yau³
wi¹khaix1jau³xa² sa²wet1ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³thĩ³nãu³a¹, hĩ¹na² ã³wih¹xi²ka³tu̱³,
a²nũ²a² a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ka³far³na³ũ²thĩ³na², Ka²na³thĩ³nai²na²
kũ³we²ki²la² un²ta³kxi²nxa³thĩ³na²
yxau³jah¹lo²su², ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
a²ki³lha³lxa² ĩ³ton³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
47 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²wĩ³nai²na²
sa²kxai³lu² a²ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:
— Hĩ¹na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ain³kxi²na¹nhã¹. Je³su²jah³la² he¹na³na¹.
Ju³te²a²ko³xa² a³li³ka³tu̱³ Ka³li³le²a²ko³xai²na²
he¹na³na¹. Ĩ²sxã³ ĩ³ye³kxai¹na¹tũ¹xã¹.
Ain¹ka³tu̱³ a²wĩ³nai²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³la² ĩ³ha¹txi²sxã³ kãin² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²wẽ³sa² ya³lu²saun³kxi²sa²na³li¹.
Kan³si²sxã³ ĩ²sxã³ we²txi²sxũ³xi²sẽ¹li¹.
A²wĩ³na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².
48 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu², ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— A²yen³kxa² nũ³kxũn³te²a² ĩ²yah³lxan³kxai²nãn²tu̱³
yxo²ĩ²sah¹lxin¹ju³ta² ten³ti³hex1yah³lxa³lxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
49 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²hxi²kan¹jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Hĩ¹na² kan³sxã³
wxã³sẽ¹li¹. Kã̱u³kxi²txa³hẽ¹li¹. Txa²wẽ³sa²
ya³lu²kxi²sa²ju³ta²ya̱n³txi³su², na¹nhai¹.
50 Yxãn¹ta¹:
— Ã³nxĩ³xi²txu¹li¹. Wã̱i³lxa²
wi¹we²nxi²sxã³ wi¹yxau³ye³nx2na³li¹,
hĩ¹na²su¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²,
a²wĩ³nai²na² sa²kxai³lu¹ ain³kxi²ka³tu̱³

ã³nxĩ³xi²te³lhxã³ nxe²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
51 Ai³ka³tu̱³, tĩh³na² kan³si²ka³tu̱³,
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² sa²kxai³lu¹,
a²hxi²kan¹jah³lai²na² sxi²ha² yxau³sxã³
a³li³ain¹te²nãu³xa² sa²kxai³lu¹, ĩ³ha¹txi²sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²wẽ³sa² wi¹we²nxi²sxã³ ka³te̱n³ti³
yxau³na²li¹. Nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Ain¹ka³tu̱³, a²hxi²kan¹jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa̱³txi³sxĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³hĩ¹nai³tã¹ we²nxi²lhai¹li¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Sũn²ta³tai³tã² u³je³na³ka² ã³ni²lã³ni²hĩ¹nai³tã²
wẽ³sa² ĩ³sũ²kxi²sxã³ ĩ³we²nxi²khaix1sĩn¹na²hẽ³lã².
A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wãn³txa²
ta¹hxai²hẽ¹la².

53 Nxe³ju³ta², a²wĩ³nai²na² ain³kxi¹xi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Hã³xã¹. Sũn²ta³tai³tã² te²yã¹nxe³hĩ¹khai³xain¹te³
ti¹kxai²na² son³txi³ai³tã², Je³su²jah³lai²na²
ĩ³ye³kxi²sain¹na²hẽ³na¹. “Ã³nxĩ³txu¹li¹.
Wxa²wẽ³sa² we²nxi²sxã³, ka³te̱n³ti³
yxau²na³li¹.” Sain¹na²hẽ³na¹. Wain³na³na¹.
Je³su²jah³la² yxo²ĩ²a¹xã¹. A²wĩ³na²
a²ẽ¹nãn¹jau³la³ ĩ³ye³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ a²wĩ³nãin²txi³, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ yxo²ĩ²i², a²sxi²ha²
ya̱³lxi³hain¹tũ³ka̱³txain²txi³ yxo²ha³kxa¹
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²ĩ²i²,
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

54 Nxe³ju³tai²na² Je³su²jah³la² nũ³kxũn³txi³
kãi³ain¹ju³ta², Ju³te²a²ko³xa² wa²li³sxã³
Ka³li³le²a²ko³xa² ã³wih¹sxã³ yxau³hĩ¹na¹
kãi³ain¹ju³ta¹, ã³ta³lo³hẽ²ti²sxã³ nũ³kxũn³txi³
kãi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5

Ĩ³ye³na² a²yxo²ka³te̱h³nãu³a¹ yxau³jah¹la² ĩ³we²txi²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ kwẽn¹ta²kxai³lu¹
Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² ã³yã³nũ¹tain¹sxã³
ĩ³yai³ni², Sũ³na² ĩ³wã³nxĩn²kxi²,
nxe³ain¹je³nãu³wa³kxa² hau³kon³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³te³lhxã³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹,
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² wã²ka³la³sxã³
a³li³nhẽ¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 A²nxe³thĩ³nãu³a²,
sxih²yxo²a² o³ve²a³ nũ³ka̱³txa² ã³wi²xi²ta̱³yxo²a²
yũ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta³yxo²a²
a²yxo²ka³te̱h³nãu³a², ĩ̱³ye³na² a²ĩ³lxa²
Be³te³sa²ta²yau³xa² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³je³nai²na² a²yxo²ka³te̱h³nãu³a²,
sxi²ha² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ thĩ³na²
yũ³ta¹hxai²hẽ¹la². 3 A²nxe³thĩ³nãu³a¹,
a²nũ²a²nãu³xa² ĩ³ton³tũ³ka̱³txa² ye³han³tũ³ka̱³txa²,
su³kan²ta³kxi²tũ³ka̱³txa², txa²wã¹nũ²ai²na²
whãi²na¹ kan²ta³kxi²tũ³ka̱³txa² sxa²ho³hain¹to³ta¹hxai²hẽ¹
4 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Sxa³sxã³ wah³nxe² sxa³na¹nhã¹.
Na¹kxai²nãn²tu̱³, ha³lo²a² Sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ wã²nxũh¹ ĩ³yĩ¹li²nũ¹nhẽ³ju³ta²
hau³kon³na³na¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³,
Sũ³na² a²sa³wi³sa² oh³xan¹jah¹la²
ã³ka³nxi²xi²sxã³ wxã³nũ²la² ĩ̱³yau³xai²na²
sa²ta³kãu³ta³kãu³nxe²na³na¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³,
a²nũ²a² ĩ³ton³te²su² ĩ²li³te²su² te²an²tu̱³
ã³nxai³lhxã³, a²nũ²a² a̱³xa² yxo²ha³kxa¹
ã³ye³ka²ta¹sai¹sxã³ ã³nxai³kxai²nãn²tu̱³,
ĩ̱³yau³xa² ã³nũ¹nha²na³na¹. A²nxe³jah¹lo²su²
kxai²nãn²tu̱³, we²nxi²ta³lu²nai¹nhĩ³nx2na³na¹.
Kxãn³su² te²yã¹nxe³to³hxai²na²hẽ³na¹.
Jã¹nxe³te³tũ¹xã¹. Nxe³tãu³a¹, ĩ̱³yau³xa²
ã³nũ¹sa²sxã³ we²nxi²sa²ju³ta², txai²li²
ta³na³nhã¹. A²nũ²a² ĩ³ton³tũ³ka̱³txa²
wãn³txa², a²ẽ¹nãu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha²sxã³,
nxẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³
sxa²ho³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 5 A²nxe³tũ³ka̱³txai²na²,
in³jah³la² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ hxi²ka²
hxan³sxã³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²li³ki²sxã³
nxe³ko³xa², kan²ta³kxi² sxa²xai³kwẽ³kon³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² a²nũ²a²nãu³xai²na²
nxũ²kwa̱i³ye³ye³lo³tãu³a¹ sxa³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ ya̱u³son³ye²ka³tu̱³, sxa³yain¹jah¹la²
ĩ²i², a³lu²txi³ ĩ³ton³ju³ta² ã³ne³wxe²,
ai¹nha²kxai³ ĩ³wa̱³txi³te³nah¹lxi¹:

— We²nxi²ti³ten³khai¹nxe³nxa²ji¹wi¹?
Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxet3sã¹lxi¹.
We²nxi²txi³ ten³khaix1sa³nhai¹. Na¹ha²kxai³
yxau³sxã³ ĩ̱³yau³xai²na² ãn³ta³kãu³ta³kãu³ju³ta³nũ³a²
wah³nxe³to³ha¹i¹. We²nxi²sa²txai²li¹.
Na¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²sa³te²la³ yũ²nxa³i¹.
Sa²nxa³kxe³su², ĩ̱³yau³xai²na² ã³ta³kãu³ta³kãu³kxai²nãn²tu̱
hai³txi³ a²nũ²a² sa²ha³lxo¹so¹sa²sxã³
ĩ̱³ye³na² ũ³nhũ¹sa²te²la³ yũ³sa²nxa³kxe³su²,
ã³nxai³lhxã³ ã³nũ¹a¹tũ¹xã¹. Nxe³na¹te²i³,
a²nũ²a² a̱³xa² so¹lxi³ ã³ne³ka²ta¹sain¹sxã³
ĩ̱³yau³xa² ã³nũ¹ain¹ka³tu̱³, we²nxain¹na³li¹.
Yxãn¹ta¹ txai²na² ã³nũ¹sa²sxã³ we²nxi²sa³ju³ta³la³
yũ³sa²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩ³sa²yxau³sxã³ wxa²sxan¹ka³lo³ai²na²
sa²sot1sxã³ ã³nxai³txu¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Ai¹nha²kxai³, in³jah³lai²na² sa²kxai³lu²
kwẽn¹ta²kxai³ we²nxi²ta³lu²ni²ka³tu̱³,
a²sxa³ka³lo³a² wã²nxũh¹ sa²so¹sxã³,

a²yu³kxa² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na¹,
Sa²ba³to³ nxe³ju³ta², Ju³te²a² nũ³ka̱³txa²
ĩ³ye¹nxi²yhain¹to³ju³ta² ti³wa³ki³lon³ta¹hxai²hẽ¹la².
10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka̱³txa²
a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka̱³txa²
wãn³txi³kxai³lu¹, in³txa² we²nxi²jah¹lai²na²
ĩ²sxã³ ĩ³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Hĩ¹na² sa²ba³to³ nxe³ki̱³tã³li¹.
Ki̱³sa²kxai³, ha³ya³kxa² wxa²sxan¹ka³lo³ai²na²
tẽ³sxã³ ã³nxai³sĩn¹txa²hẽ¹li¹. On³sxã³
kãi³xa³lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Yxãn¹ta¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— A²nũ²a² ĩ³we²txi²sa³jah¹la² ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:
“Wxa²sxan¹ka³lo³ai²na² sa²so¹sxã³
ã³nxai³txu¹li¹.” Sain¹na²li¹. In³jah³lai²na²
wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka̱³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩh¹te²ta̱³ ĩ³ye³kxi¹nxain¹thi²li¹?
“Wxa²sxan¹ka³lo³ai²na² sa²so¹sxã³
ã³nxai³sẽ¹li¹.” Nxe³nxain¹tẽ³nũ¹tai²li²
ĩh¹te²khaix3ta̱³ ĩ³ye³kxi¹nxain¹thi²li¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Yxãn¹ta¹, we²nxi²jah¹lai²na²,
Je³su²jah³la² a²ĩ³lxa² a³la³kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³ju³ta²sa¹: Ha³la³je¹nĩn³kxai³, a²nũ²a²
ka³lxa¹tũ³ka̱³txa² ã³yãn³ki³nũ²kxai¹nha²kxai³,
Je³su²jah³la² hãi³a² ĩ³ha²li²si³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³, Je³su²jah³la² he¹yai¹nxa³ha²kxai³,
we²nxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ko̱³nxe²
ĩ³yi¹li²hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹, ye³jen¹nãu³kxai³lu¹,
Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ Txa²wã¹sũ³na²
sxi²ha²nãu³a¹ he¹ain¹tãu³kxai³lu¹,
in³jah³lai²na² ĩ³ha¹txain¹ka³tu̱³, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Hĩ¹nai²li² wi¹lain³kxi²nhãn¹nhai¹.
Nĩ¹nha²kxai³, a²wẽn³txa³ ko̱³nxe³ju³ta³la³
kãi³xi²sxã³ yxau²xai³txa³hẽ¹li¹. Kãi³in¹kxai²nãn²tu̱³,
ha³lo²a² ã²la² khãuh³lxa³thin¹khai¹nxe³ju³ta²
a³ya³tin¹kxa²ya̱n³ti³su² ya³nxa²ha¹i¹.
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³ka³tu̱³, in³jah³lai²na² sa²kxai³lu²
a³li³sxã³ Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² a²hãi¹tũn³te²nãu³xa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩ³we²txi²sa³jah¹la² a²ĩ³lxa², Je³su²jah³lai²na²
ĩ³we²txi²sa³hẽ²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³ju³kxai³lu¹, Je³su²jah³lai²na²
sa²ba³to³ nxe³ju³ta² ĩ³we²txi²ju³kxai³lu¹,
Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² a²hãi¹tũn³te²nãu³xa²
sa²kxai³lu¹ kãin² ĩ³xa̱n³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³xa̱n³tai¹nha²kxai³, Je³su²jah³la²
khãuh³lxa³tain¹ju³ta² te³ni², Je³su²jah³la²
ĩ³su²lhã³te³lhxã³ o²la³kxi², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³si¹hain¹jau³su², Je³su²jah³la²
a³ya³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wĩ³na² wa³kon³na²wi¹. Ha³ya³kxa²
wa³kon³ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Ai¹nha²kxai³,
Txai²na² sa²kxai³lu² wa³kon³nũ³na¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Ain¹nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³ka̱³txa²
ã³nhãi¹tũn³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³la² ĩ³su²lhã³ti³ten³khaix1ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹jau³xa²sa¹:

— Je³su²jah³lai²na² sa²ba³to³ nxe³ju³ta²
sa²yxo²ã³sxã³ wa³kon³nãn³khi³. Nain¹jau³su²:
“Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ Txa²wĩ³nai²la¹i¹.”
Ain¹na³li¹. Ain¹sxã³ te²yã¹nxe³te²lox3nha²sxã³
ã²la² ko̱³nxe³khai¹nxe³ju³ta² kãi³nãn³khi³.
Nain¹jau³su², ĩ³su²lhã³te³lhxã³ ã²la²
ten³khaix1ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²kan¹khai¹nxe³jau³su²

19 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tu̱³ wãn³txan²tu̱³ ĩ³ye³ya³nx2ta¹i¹.
Hai³txi³ A²tah²na¹xai²na² a²yen³kxa²
nũh¹ kãi³a¹ju³ta² yũ²nxa³i¹. Hxi²kan¹txi³
nũh¹ kãi³sa²hxai²nxa³hẽ¹li¹. Na¹ha²kxai³,
hãi¹sxã³ Txa²wĩ³na² yen³kxa² kãi³ju³ta²
so¹lxi³, A²tah²na¹xai²na² ĩ²sxã³ kãi³a¹i¹.
Txa²wĩ³na² kãi³ju³ta² ha³kxa¹ kãi³hxi²so¹ya³nx2ta¹i¹.

20 Jã¹nxe³jau³su², Txa²wĩ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³xa²sa¹:
“Txa²ki³lha³lxa² a³lxi²na¹nhã¹. Na¹ha²kxai³,
a²yen³kxa² kãi³a¹ju³ta² ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³ai¹nhxai²na¹hẽ³na¹
Sa²na³li¹. Nxe³sa²ju³ta², hĩ¹na²
ĩ³ton³jah¹la² we²txi²ye¹nx2ta¹te¹ni²ti¹.
Ye¹nx2ta¹ha²kxai³, a²yen³kxa² nũ³kxũn³te²a²
kãi³ya³nx2ta¹te¹ni²ti¹. Yxãn¹ta¹, ye³jen¹na²
a²yen³kxa² ã²la² nũ³kxũn³khai¹nxe³te²a²
ka³lxa¹te²a², Txa²wĩ³na² ĩ³yau¹ũ³sa³tu¹wi¹.
Sa³kxai²nãn²tu̱³, kãi³ya³nx2ta¹tu¹wi¹.
Na¹ju³tai²nãn²tu̱³, wxa²nũ³ka̱³txai²nãn²tu̱³,
ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³: “Nũ³kxũn³khai¹nx2nxãn³ko¹.
Jã¹nxũn³nxa³ko¹.” Wxãi²kxai³ yah³lxin¹tu¹wi¹.

21 Pãx1nha¹ju³tai²nãn²tu̱³ta¹, txa²nũ³kxũn³nha¹ju³tai²nãn²tu̱³
Txa²wĩ³na² hxi²ka², a²nũ²a² ya³lu²kxan²ti³,
hxi²kan¹txi³ ĩ³we²ti¹xi²sxã³ ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ye²ha²kxai³, ka³te̱n³su²
we²txi²jah¹lai²la¹i¹. Jã¹nxe³sxã³
A²tah²na¹xai²na² a²nũ²a² a²te³na¹kxa²
so¹lxi³, ya³lu²ju³ta² ka³te̱n³txi³ we²txi²jah¹lo²sa¹i¹.

22 Jã¹nxa¹jau³xai²nãn²tu̱³ta¹, txa²hxi²kan¹txi³
ha³lo²a² wã²nxũ¹ha̱in³nha¹ju³tai²nãn²tu̱³ta¹:
A²nũ²a² ha³lo²ai²na² yxau³ai¹nhĩ¹na²
kãi³yxau²xai³lain¹ju³tai²nãn²tu̱³, Txai²na²

A²tah²na¹xai²na², yxan¹nãu³a¹ ha³lo²a²
wã²nxũ¹hĩ²sxã³ wã²nxũ¹hain³nha¹tu¹wi¹.
Na¹ka³tu̱³, kãi³ain¹kxa² yã¹nxe³sxã³,
wi¹lhin¹te²nũ³ka̱³txa² wi¹lhin¹sxã³
ĩ³yĩ¹li²na¹ha²kxai³, ha³na³ka³lxi³
ĩ³lxi³thi¹nxa³tũ³ka̱³txa² ĩ³lxi³sxã³
ĩ³yĩ¹li²nxa³ha²kxai³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
nxe²xai³lai¹na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wĩ³na² hxi²kan¹txi³lot3sa²sxã³
ha³lo²a² wã²nxũ¹hain³nha¹tu¹wi¹.
Nxe³ju³ta²su¹, Txa²wĩ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³su²
te³nah¹lxi¹: “Txai²li² hai³txi³ a²nũ²a²
kãi³yxau²xai³lain¹ju³ta² ĩ³yĩ¹lain¹nxa³lho³na¹.
Yxãn¹ta¹, Txa²tah²hai²na² so¹lxi³
ĩ³yĩ¹lain¹tũ¹xã¹.” Sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³,
ha³lo²a² hxi²kan¹txi³ wã²nxũ¹hain³nha¹tu¹wi¹.
23 Na¹ha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³sa²nẽn¹kxi²sain¹tu¹wi¹. Txa²wĩ³na²
ĩ³sa²nẽn¹kxain¹kxa² yã¹nxe³sain¹tu¹wi¹.
Ju¹ta² Txa²wĩ³na² ten³na³li¹. Yxãn¹ta¹,
a²nũ²a² ĩ²li³te²nãn²tu̱³, A²tah²na¹xai²na²
ĩ³sa²nẽn¹kxi²sai¹nxa³kxai²nãn²tu̱³,
te²yã¹nxe² Txa²wĩ³nãin²txi³ ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lain²txi³
ĩ³sa²nẽn¹kxai¹nẖĩ³nx2nxa³i¹.

24 A²ya³la³tu̱³ wãn³txi³tu̱³ e³kxi¹nx2ta¹i¹.
A²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu̱³, txa²wãn³txa²
ain³kxi², Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na²
yxo²ĩ²i², nxe³sain¹sĩn¹kxai²nãn²tu̱³,
ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ a²lhun³tu² yxau²xai³lain¹na³li¹
kwẽn¹tai²nah¹lxi¹. A²nxe³jah¹lo²su²
kxai²nãn²tu̱³, wi¹wi¹nxe² kwẽn¹tai²na²
ya³lu²tãu³ã¹ a³li³ã³ya¹ka³tu̱³, ka³te̱n³nãu³a²
sa²kxai³lu² ã³sa²ha³ti³sa²sai¹sxã³ yxau³ain¹na³li¹.
A²nxe³jah¹la², yxan¹nãu³a¹ hãi¹nxe³sxã³
wi¹lhin¹sxã³ ĩ³yĩ¹lain¹nha¹tu¹wi¹. A²hĩ¹na²,
kãi³ yxau²xai³lain¹ju³ta², ain¹nha¹tu¹wi¹.
25 A²ya³la³tu̱³ wãn³txi³tu̱³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
A²nũ²a² ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹te²su² te²an²tu̱³,
ya³lu²te²hũ³sxã³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
yxau²xai³lain¹tũ³ka̱³txi³sain¹na³li¹.
Yxãn¹ta¹ ha³lo²a² hau³kon³tu¹wi¹.
Nxe³tãu³a¹ a²nũ²a² ya³lu²te² yã¹nxe³tũ³ka̱³txai²nãn²tu̱³,
Txa²wãn³txa² Sũ³na² Tah²na¹xai²na²
wãn³txa² ain³kxi²sain¹kxai²nãn²tu̱³,
a²ha¹ ain³kxi²sain¹te²a² whãi²na¹
tah²lxi³ ka³te̱n³su² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.
Kwẽn¹tai²na² ha³lo²a² hau³kon³na³li¹.
26 Nxe³ju³ta² Txa²wĩ³na² ka³te̱³na²
six3ka̱³ti³yah³lo²khai³xai²la¹i¹. Nxe³te²sa²kxan²ta¹
ai¹nha²kxai³, A²tah²na¹xai²na² ka³te̱³na²
si³ka̱³ti³na²kxa² yã¹nxe³te²su² te²yã¹nxe³sxã³
ti³hit1sa³na²hẽ³li¹. 27 Jã¹nxa¹jut3su²
Txa²wĩ³na² ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:
“Wxãi²na² a²nũ²a² Tah²si¹lxi¹. Nxa²ha¹i¹.
Nxa²ha¹ha²kxai³ hxi²kan¹txi³lo³txa²ha¹i¹.”
Txa²wĩ³na² sa³na²hẽ³li¹. Sa³ha²kxai³
Txai²na² hxi²kan¹txi³ a²nũ²yxo²ha³kxa¹
kãi³yxau²xai³lain¹ju³ta² wã²nxũ¹hain³nha²sxã³
ĩ³yĩ¹lai¹na¹tu¹wi¹. Txai²na² a²nũ²a²
Tah²sa¹i¹. Txa²wĩ³na² Tah²nũn³sa¹i¹.
Na¹ha²kxai³ ai¹na¹tu¹wi¹.

28 Txa²wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²,
ĩ³wã̱³wã̱³txi³yhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. “Ĩh¹nxe³jau³ta̱³
e³ji¹ku¹.” Sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Ha³lo²a²
nxe²xai³tu¹wi¹. Nxe³tãu³a¹ a²nũ²a² e³la²
ya³lu²hã̱in¹kxi²te²su² te²a² txa²wãn³txa²
ain³kxi²sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nãn²tu̱³
ka³te̱n³su² a³li³ain¹tu¹wi¹. 29 A³li³ain¹kxai²nãn²tu̱³,
a²nũ²a² wi¹lhin¹sxã³ kãi³ain¹te²nũ³ka̱³txa²
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³ ka³te̱³na²
wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹,
a²nũ²a² ĩ³lxi³thi¹nxa³txi³ kãi³ain¹te²nũ³ka̱³txa²
ha³na³ka³lxi³ ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³,
Sũ³na² ĩ³hi³txain¹ju³ta² ã³yu¹kã³ain¹tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ju³ta² wxa²ye³ka¹tẽ³jau³su²

30 Txai²li² hxi²kan¹txi³ a²yen³kxa²
nxũ¹hĩ²sxã³ kãi³te²txã³xi¹. Yxãn¹ta¹,
Txa²wĩ³na² wãn³txa² ain³kxi²so¹sxã³
wã²nxũ¹hain³nha²sxã³ ĩ³yĩ¹lai¹na¹i¹.
Na¹ha²kxai³ wain³txi³ wã²nxũ¹hain³nha¹i¹.
Na¹ha²kxai³ hai³txi³ txa²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³
te³na¹jau³la³ o²la³kxi²te²txã³i¹. Yxãn¹ta¹
Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²nu¹tai²na²
te³nain¹jau³xa² so¹lxi³ o²la³kxi²te²sa¹i¹.

31 Txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³te³lhxã³
na¹i¹. Wãn³txa² so¹lxi³ e³kxi¹nx2ta¹i¹.
Yxãn¹ta¹: “Wxa²wãn³txa² wãn³txi³sxa³i¹.”
Nxe³sah²lxin¹nhai¹. Nxe³na¹jau³xai²na²
nũh¹ txai²na² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³,
a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ³ye³yxo²nũ¹sai¹nxa³kxe³su²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³wã̱³ti³sah¹lxi³ẖĩ³nxa¹lxi¹.
32 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ã̱³jah¹la² txa²yen³kxa²
ĩ³hen³txi³nxa²lxi³si¹sain¹jau³su² e³na³li¹.
A²nxe³jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³ye²sain¹jau³xa²
wãn³txi³khai³xai²la¹i¹. 33 Jã¹nxa¹jau³su²,
Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² ĩ³ye³sxã³,
txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³na²hẽ³li¹.
Nxe³jut3su², ha³la³je¹nai³tã² wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ĩ³sa²si¹hã³ain¹yah³lxin¹tai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ³ka̱³txa²
Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² wãn³txa²
ain³kxain¹tai¹ti²ti¹. 34 Yxãn¹ta¹
a²nũ²a² ĩ³ye³yxo²nũ¹si¹sain¹jau³su²
yũ³sa²nxa³kxan²ti³ wain³txi³ e³a¹wi¹.
Na¹ta¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ³ye³sxã³
txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³na²hẽ³li¹.
Ya³nx2ta¹i¹. Nxe³na¹jau³xai²na²
ain³kxi¹xi²si¹nx2ta¹jau³su² wxa²ko̱³nxe³ti³

kãi³yah³lxin¹ju³ta² sa²wa²sut1si¹nx2ta¹jau³su²
e³kxi¹nx2ta¹i¹.

35 Jã¹nxa¹jau³su², Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã²
wi¹sa²ko²ko²kxi²nẽ³te²hũ³nxe² yxau²xai³la³kxi¹nx2tain¹to³tai¹ti²ti¹.
Nxe³nx2txai¹nha²kxai³, jũ¹nxe² kxãn³su²
wxa²sa²kĩ³kxi¹nx2tain¹ju³tai²na² wi¹lxon³kxi²
yxau²xai³la³kxain¹yah³lxi³to³hin¹tai¹ti²ti¹.
36 A²nxe³jah¹la², txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³tai¹ti²ti¹
Na¹ka³tu̱³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na²
wãn³txa² hxi²kan¹ju³ta² yũ²na³li¹.
Nxe³ju³ta²sa¹: Txai²na¹xai²na² ha³lo²a²
kãi³ya³nx2ti³to³ha¹i¹. Txa²wĩ³na²
wa³ka³li³yu³ta² kãi³ta³lun²si¹sa²jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹. Nxe³si¹sa²jau³su²
kãi³ya³nx2ti³to³ha¹i¹. Ya³nx2ta¹ha²kxai³
Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jau³xa² wxa²ye³ka¹txa²lxa¹i¹
Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa²
txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³kxa² yã¹nxe²,
txa²kãi³a¹ju³ta² ã²la² hxi²kan¹khai¹nxe²
wxa²ye³ka¹txa²lxa¹i¹. 37 Jã¹nxe³jut3su²,
Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²nu¹tai²na²
ĩ³ye³sxã³ sa²wxi²kat1sa³na²hẽ³li¹.
Txa²wĩ³na² sa²wxi²kat1si¹sa²jau³xai²na²
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³si¹sain¹to³nha²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹, wxa²nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na²
Txa²wĩ³na² wãn³txa² ain³kxah¹lxa³nha²kxai³,
Txa²wĩ³na² ĩ²yah³lxa³nha²kxai³ yah³lxi³hxai¹nha²kxai³,
Yah³lxin¹kxan²ti³ ĩ³ye³kxi¹nx2ti³jah¹lai²la¹i¹.
38 Wxa²nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na², hai³txi³
Txa²wĩ³na² wãn³txi³la³ wxa²ẽ¹nãu³a¹
a̱u³txi³ ã³wih¹ti³he¹nxe³nx2ti³xa³i¹,
Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²kxah³lo²su²
na¹xai²na² sa²yxo²wet1sah²lxa³nha²kxai³lu¹.
39-40 Jã¹nxa¹jau³su², wxa²nũ³ka̱³txi³
ĩ³nxai²na², Sũ³na² ha³te̱h³nxã³nxa²
kxã³nxai³tã² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³jau³xu¹tai²na²
kãin² o²la³kxah¹lxi³to³hin¹tai¹ti²ti¹.
“Txãx1ti³xai²na² a³la³kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ a³ya³ti²na¹tũ¹xã¹.”
Nxe³yah³lxi³to³hin¹tai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹,
nxe³ta³nxã³nxai²nãn¹jau³xa² nxe³te³nah¹lxi¹:
“ ‘Ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ a³ya³ti²na¹tũ¹xã¹.’
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² te²a², wxã³sxã³
ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.” Ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³ha²kxai³, wxa²yu³ta², wxã³sah¹lxin¹ke³la³te²kxai³
ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ ũ³yen³kxi¹nx2ti³hĩ̱³na¹i¹.
Yxãn¹ta¹ wxã³ti³he¹yxah²lxan³tai¹ti²ti¹.
Nxe³ha²kxai³ ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹
ũ³yhen³kxi¹nx2ta¹ju³ta² yũ²nxa³i¹.

41 Txai²li² a²nũ²a² wi¹lhin¹si¹sa²jau³la³
yxo²kwa̱in³sa²nxa³nhai¹. 42 Na¹ta¹,
wxa²ẽ¹nãn¹jau³la³ ĩ²ta³lun²nx2ta¹i¹,
Txai²li². Wxa²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³,
hai³txi³ Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
a³lxi²ti³hex1yah³lxi³to³hxa³lxi¹. 43 Yah³lxi¹nha²kxai³,
Txa²wĩ³na² ĩ³kwa̱³na³sa³ha²kxai³ wxã³sxã³
yxau³ya³nx2ta¹i¹. Ya³nx2ta¹kxa²ha³ta̱³xnãn²txi³
en²syah¹lxin¹tai¹ti²ti¹. Nxe³yãn¹ta¹,
a²nũ²a² ã̱³lxi³te²su² te²an²tu̱³, nũ̱h¹
hxi²kan¹txi³lo³nha²jah¹lan²tu̱³ wxã³ya³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³,
te²su² ten³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹. 44 Wi¹lhin¹si¹nhyah¹lxin¹jau³
so¹lxi³ ten³kxi²nhyah¹lxi³to³hi¹lxi¹.
Yah³lxin¹kxe³su², wi¹lhin¹si¹ye²yhu¹jau³su²
wxa²yxo²a² so¹lxi³ e³yah³lxi¹lxi¹.
Yah³lxin¹ta¹, Sũ̱³na² Si³yxau³ka³txa²
ka³na³ka³nat3so¹lxin³jah¹la² wi¹lhin¹si¹nx2ti³jau³la³
ten³kxah¹lxi³to³hxa³lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³,
ko̱³nxe² Sũ̱³na² Si³yxau³ka³jah¹la²
sa²yxo²we¹jah²lxan³tho³li¹. 45 Txai²li²
wxa²ẽ¹nãn¹jau³su² yuh³lxa³kxi²nhyah¹lxin¹jau³su²
a³la³kxi²na¹nhai¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su²
te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³sxã³
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³nãu³a¹
ko̱³nxe³thin¹si¹nhẽ³jau³la³ ĩ³ye³kxain¹tũ¹xã¹.
Jã¹nxe³te³lhxã³ txã²nãn³khi³ ki̱³nhã¹.”
Wxa²ẽ¹nãu³a¹ sah¹lxi³hxai¹nhẽ³li¹.
Jã¹nxe³sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Hai³txi³,
txai²la³ ko̱³nxe³thin¹si¹nx2ta¹jau³la³,
Txa²wĩ³na² ĩ³ye³kxain¹nxa³lho³li¹. Yãn¹ta¹,
a²nũ²a² ã̱³xa² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
on³si¹nx2txai¹nxa³jau³su² e³na³li¹.
Nxe³ju³ta², wxa²ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:
“Wi¹lhin¹sxã³ yxau²xai³ki̱³tũ¹xã¹.
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² a²wãn³txa²
o²la³kxi², a³la³kxi², to³ki̱³tã³na¹.
Ki̱³sa²kxai³, ki̱³tã¹xã¹.” Yah³lxi³to³hi¹lxi¹.
Jã¹nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na²
on³si¹nx2txai¹nxa³jau³xa² e³na³li¹.
Wxa²nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txa² sa²yxo²ã³yah³lxi¹nha²kxai³
nx2na³li¹. 46 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu¹,
kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
sa²kxai³lu² ha³te̱h³nxã³nxa² ũ³wha²li¹lain¹jau³xa²,
Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3sa²ju³ta² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³ta¹hxai²ti³a
Yxãn¹ta¹ sa²yxo²ã³yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹.
A²nxe³jau³xa² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txai²na² sa²yxo²we¹tain¹yah³lxin¹ke³la³te²kxai³
txa²wãn³txain²txi³ sa²yxo²wet1sah²lxi³nũ³nhĩ̱³nxa¹lxi¹.
47 Yxãn¹ta¹ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txa² sa²yxo²ã³yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹.
Ain¹yah³lxin¹kxai²lẽ¹, hai³txi³ txa²wãn³txi³la³
sa²yxo²wet1sah²lxin¹ju³ta² yũ²nxa³i¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

6

Je³su²jah³la² a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka̱³txa² ũ³yhai²ta³lxain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³kxai³lu¹
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, ĩ³ye³na²
Ka³li³le²a²ye³na² a²ĩ³lxi³ ã̱³xa² Ti³be³ri²a³ti²ye³na²
ã³yxo²ha³ti³sai¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Ain¹ka³tu̱³,
a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka̱³txa² ãn³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
— Je³su²jah³la² nũ̱³kxũn³txi³, a²nũ²a²
ĩ³ton³te²su² te²a² ĩ³we²txi²na³na¹.
Nxe³ju³ta² ĩ²ti³ten³sa³nhã¹. Ain¹sxã³
Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Ain¹nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu¹ wã³la³ka³txa² txi²ta³lo³kxa²
wa²li³nhẽ¹ta³nũ²ti²sxã³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
whãi²na¹ ã³wxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Nxe³hĩ¹na², Pas²kwa²tũ̱³xa² ĩ³yai³nain¹ju³ta³nu̱³a²
ya̱u³son³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³je³na³kxa²
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³yãn³ki³nũ²kxi¹xi²sxã³,
kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³ Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
nũ̱³kxũn³txi³ sa²hau³ko³tain¹ju³tu¹ta²kxai³
sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi¹xi²te³lhxã³
o²la³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³je³na³kxa²
hĩ¹na² ya̱u³son³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ ten³sa²ka²la¹sxã³, a²nũ²a²
ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txai²na² wxã³yain¹tũ̱³ka̱³txai²na²
ĩ²ain¹ka³tu̱³, ĩ³ye³sxã³ Fi³li²pah³la²
ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩ¹ti¹la³ta̱³ yain³txi³nũ̱³xa² ũ³yho³hi²sxã³
so¹kxi²ki̱³te³ji¹wi¹? A²nũ²a² kãi²li³tũ̱³ka̱³txai²na²
ũ³yhai¹tain¹ki̱³txai²li¹. Je³su²jah³la²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Yxãn¹ta¹,
Je³su²jah³lai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³su²
te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a² a³la³kxi²na¹nhã¹. Txa²kãi³a¹ju³ta³nũ̱³a²
a³la³kxi²na¹nhã¹. Yxãn¹ta¹, Fi³li²pah³lai²na²
ĩ³wã̱³txai¹na¹tũ¹xã¹. Jah¹lai²na² ye³kan¹txi³
yxo²ĩ²sa²ta̱³nxa², sa²nxa³ta̱³nxa²,
nxe³sa²ju³ta² ĩ³wa³ka³nxe³sxã³ ĩ²a¹tũ¹xã¹.
Nxe³sxã³ Je³su²jah³la² ĩ³ye³sxã³ Fi³li²pah³lai²na²
ĩ³wã̱³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Nxe³nxa²ha¹te¹, Fi³li²pah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— A²yain³txi³nũ̱³xa² hxi²kan¹txi³
ũ³yho³hxi²sxã³ so¹kxi²ki̱³sxa³lho³li¹.
Nxe³ju³ta², a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹lo²na¹xai²na²
kwẽ³kxa² hãi¹nxe³ti³xa² wa³ko³ni²
yxau²xai³lhxã³ wa³kon³sa²tẽ³na¹kxai²nãn²tu̱³,
hxi²kan¹txi³ ũ³yho³hin²nxa³lho³li¹.
A²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txai²na² yain³txa²
jũ¹nxe³tũ̱³xa² he³la³ko³ ũ³hũ²xai³ki̱³txai²li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³ain¹tãu³, a²sa³wi³sxa² a²ĩ³lxa²
Ãn³tre²ah³la², Si³mãu² Pe²jah³la²
a²lon³yah³la² te²wãn³txi³kxai³lu¹:

9 — Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. In³txa² wẽn³su²
na³li¹. A²nxe³jah¹la² yain³txi³nũ̱³xa²
nũ̱³ha¹li¹ nũ̱³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yũ², a̱i³na²
ha¹li¹ yu̱², nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ²a²
ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txai²la¹i¹. Wi¹lhit1sxã³
yain³txai²na² ũ³hũ²xai³ki̱³kxe³su² te²la¹ku¹,
na¹nhai¹.

10 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² wãn³txa²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³i¹. Ã³wxe³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ko³xa², ha³lo²a²
si³sa² au³nũ¹lhi²ko³xa² kãin²ko³xa²
ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
la̱³a²
in³txi³nũ̱³ka̱³txa² wa̱³li̱³kha³lhon¹tũ̱³ka̱³txa²
5.000 nxe² wa̱³li̱³kha³lhon¹tũ̱³ka̱³txi³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²na²
ã³wxe²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Ã³wxe²xai³ain¹ka³tu̱³
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu², a²yain³txi³nũ̱³xai²na²
sa²so¹sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³wi¹lxo³kxi²ki̱³jau³xa² ĩ³ye³ta³lun²ka³tu̱³,
a²nũ²a² ã³wxe³yain¹tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³te²hũ̱³nxe² a̱i³na² ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Nxe³sxã³, a²nũ²a² wa̱³li̱³kha³lhon¹tũ̱³ka̱³txai²na²
yxo²ha³kxa¹ ũ³ki²lã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ũ³ki²ta³lu²nain¹te²ka³ka¹:

— A²yain³txa² a²wã³kon³kxa²kxai³,
wxa²sa²wxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Kwa²ãn³tĩ¹kxi²nẽ³lha³tai¹.
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Jã¹nxain¹te²ka³ka¹, yain³txi³nũ̱³xai²na²
ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³tũ̱³xai²na²
wxa²sa²so¹xi²nũn³sxã³ ha³ti²a² hxi²ka²
hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tẽ³na²,
ne³ki²lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ha³lo²a² nũ̱³kxũn³ju³tai²na²
ĩ²ain¹ka³tu̱³, ĩ³ye³kxi² nxe² ka³li³yhain¹te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tu̱³, Je³su²jah³lai²na²
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³u¹tai²na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³jah¹la² Sũ̱³na²
hxi²ka² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³kxah³lai²la¹i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Ain¹ka³tu̱³:

— Je³su²jah³la² i³a¹tũ¹xã¹. Hxi²kan¹txi³lot3si¹kxi³jau³su²
i³a¹tũ¹xã¹. A²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txai²na²
a²ẽ¹nãu³a¹ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
Je³su²jah³la² wã²nxũ̱h¹ a³la³kxi²kxe³su²,
wã²nxũ̱h¹ wa²li³sxã³ wã³la² kĩn³ka³ta²
wa²li¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ̱³ye³na² a²ne³ka³na²ha² wxã³jau³su²

16-17 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ³yxo²ka²nxah¹ti³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² ĩ̱³ye³na² ka³nain¹ka³tu̱³, ka²no¹a² hã̱u¹ta³ka³lo³a² kan³sxã³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu̱³, Ka³far³na³ũ²thĩ³na² ãn³yxo²ha³ti³sai¹na¹tũ¹xã¹. ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³nxah¹hain¹kxan²ta², Je³su²jah³la² he¹yai¹nxa³kxan²txa¹, ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Nũ²la², kãin² sa²it3ti², ĩ̱³ye³na² kãin² sa²ta³kãu³hi², yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nũ²la², u²lxũ³kwa³lxĩ¹nha², ai³nũ²la², a²sa³wi³ha³lxi³nũ̱³ka̱³txi³su² te²kxai³lu¹, ten³sa²tã³ain¹tãu³, Je³su²jah³la² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ̱³ye³na² ne³ka³nah²nãu³a², ti³ne³wxe³yxau²xai³sxã³, ka²no¹ai²na² ãn³tĩ̱³xi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². O²khaix1nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la²

— Ĩh¹nxe³khai³hĩn³te²la¹ku², ki̱³nhai¹. A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Yxãn¹ta¹:

— Txain²txi³na¹we¹. Ha³ya³kxa² yuh³lxi³jah³lxi³hẽ¹le¹. Je³su²jah³la² ĩ³kaix1tain¹jau³xa² ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Ai¹nha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu¹ ĩ³ye³sxã³ Je³su²jah³la² ka²no¹ai²na² ã³wi¹hũ³si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹ka³tu̱³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³wi¹hũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu̱³, a²ha² kwẽn¹tai²na² ha³lo²a² ã³yxo²ha³ti³sai¹sxã³ a³ya³tain¹ko³nũ³a² a³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa² Je³su²jah³la² ã³te³nain¹jau³su²

22-24 Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹, a²si³yo³nãn¹tũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu² ĩ̱³ye³nai²na² a²yxo²ha³tih³nãu³a¹ hãi¹nxe³sxã³ yxau³tũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu¹ kãi²li³tũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ãn³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ãh¹ ĩ²ti³ten³sa³nhã¹. Ti¹ai²na² sũn²ta³tai³tã² Je³su²jah³lai¹tã² yxau³ye²nẽ³lhxã³ yain³txi³nũ̱³xa² ũ³hũ¹nhẽ³tai¹tu³na¹. A²nxe³tũ̱³xa², Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³wi¹lxo³kxi²sãn³sxã³ ũ³hũ¹nhẽ³tũ̱³xai²na², ĩ³yain³sxã³ ũ³ki²ki̱³tai¹tu³na¹, ti¹ai²na²sã¹. Yxãn¹ta¹, hĩ¹na² Je³su²jah³lain²txi³ he¹ai¹nxa³ha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxain²txi³ he¹ai¹nxa³ha²kxai³, ain¹na³na¹. Ĩh¹nũ¹ai²la³ta̱³ he¹ai¹nhĩ̱³te²la¹ku², ai¹na¹nhã¹. Sũn²ta³tai³tã², ka²no¹a² ka³lo³ka³na³ka³nat3sxã³ so¹lxi³ a³li³sxã³ ã³yxo²ha³ti³sai¹ain¹na²hẽ³nã¹. A²nxe³ka³lo³ai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² so¹lxi³ a³li³ain¹na²hẽ³na¹. 28 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² kãi²li³tũ̱³ka̱³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

ã³nxai³ai¹nxa³hẽ³na¹. Ĩh¹nũ¹ai²la³ta̱³ yxau³ain¹te²la¹ku², ãn³yxo²ha³tih³nãn¹thĩ³na² Ka³far³na³ũ²thĩ³na² yxau³ain¹te²la¹ku², ai¹na¹nhã¹. Yxãn¹ta¹, kwẽn¹tai²na² ka²no¹a² kãin²ka³lo³a² ka³lo³ha¹li¹ yã̱³nẽ³na³na¹. Nũ¹ã¹, Ti³be³ri²a³ti²thĩ³na² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wi¹hũ³nẽ³lain¹ka³lo³a² nĩn²ju²na¹. A²nxe³ka³lo³ai²na² kan³sxã³ ã³wih¹sxã³ ã³yxo²ha³ti³sai¹na¹tũ¹xã¹. Nũ¹ka³nãu³a¹, Ka³far³na³ũ²thĩ³na² ã³nxai³sxã³, Je³su²jah³la² ãn³te³nxi²na¹tũ¹xã¹. Kãi²li³tũ̱³ka̱³txai²na² ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu̱³, te²yã¹nxe³sxã³ ka²no¹ai²na² kãin²ka³lo³ai²na² kan³sxã³ ã³yxu¹kxã³wi¹hain¹ka³tu̱³, ã³yxo²ha³ti³sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² yain³txi³nũ̱³hũ̱³nxe² yxau³ya³nhẽ³

25 Ain¹ka³tu̱³, yxan¹yxo²ha³tih³nãu³a¹ Je³su²jah³la² ĩ³ha¹txain¹ka³tu̱³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹nxe³hĩ¹nai³tã² wxãn¹thai¹li¹? Kãi²li³tũ̱³ka̱³txai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ ã³ten³sah¹lxin¹ji¹? A²ya³la³tu̱³ wãn³txi³tu̱³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. Sũn²ta³tai³tã² Txa²wã¹sũ̱³na² wã³nxĩn¹ju³ta² kãi³ya³nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Ju¹ta² ĩ²yah³lxin¹tai¹ti²ti¹. Yah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ̱³na² wã³nxĩn¹ju³ta² ye³kan¹yah³lxa³nha²kxai³: “Je³su²jah³lai²na² Sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²na³na¹.” Sah²lxa³nha²kxai³, hãi¹nxe³sxã³ kwa² yain³txi³nũ̱³xa² so¹lxi³ ũ³ki¹khai¹yxah³lxin¹kxa² yã¹nxe³te³lhxã³ ã³ten³sah¹lxi¹lxi¹. 27 Ne³ka²sah¹lxi³sa¹lxi¹. A²yain³txi³nũ̱³xa² ãn³ten³yah³lxin¹tũ̱³xa² wa³su³txi³ ãn³khot3sxã³ hxan³tũ̱³xai²la¹i¹. A²nxe³tũ̱³xai²na² so¹lxi³ wa³kon³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹, yain³txi³nũ̱³xã̱³xa² a²yain³txi³nũ̱³khai³xa² hxan³ti³he¹nx2nxa³tũ̱³xa², kxã¹nxa² ha³ta̱³nxãn²txi³ yxau²sa²tẽ³tũ̱³xa², yũ³nũn³na³li¹. A²nxe³tũ̱³xai²na² ĩ̱³yain³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ a²ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ yxau²sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ a²yain³txi³nũ̱³khai³xai²na² wa³kon³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³tũ̱³xai²na², txai²na² Sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²na², ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³si¹nx2ta¹jau³su² Txa²wĩ̱³nu²khai³xa² hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hẽ³li¹. Sa³ha²kxai³ txa²hxi²ka¹na¹ju³ta² wxa²ye³ka¹nx2ti³tai¹ti²ti¹. Ta²hxai²hẽ¹la².

— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wa³ka³li³yu³ta² wa³kon³ti³ten³sa²sĩn¹nhai¹. Nha¹kxai²nãn²tu̱³, ĩh¹nxet3sxã³ kãi³sĩn¹te³la¹jiwsu² Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wa³ka³li³yu³ta² wa³kon³ti³ten³sa³nhã¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³sa²kxah³lo²na¹xai²na² sa²yxo²wet1sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wa³ka³li³yu³ta² kãi³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxe³nxa²ha¹te¹, kãi²li³tũ³ka̱³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²yen³kxa² wã³nxĩn¹ju³ta² kãi³ũ¹sa²sĩ¹nhã³ka̱³ Ju¹ta² ĩ²nha¹kxai²nãn²tu̱³ sa²yxo²we¹txa²nha¹tũ³wi¹? 31 Jãx1nha¹jau³su², Nxe³ju³ta², yã¹te² wa³ka³li³yu³ta² kãi³jah¹lo²sa²nhĩn¹ji¹wi¹? kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² txa²sũ³na²nãu³xu¹tai²na² ha³lo²a² a²nũ²a² yxau²xai³lxa³ko³xa² yxau²xai³lain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³hĩ¹nu¹tai²na², yain³txi³nũ³xa² ma̱²na³tũ³xa², Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² ũ³hũ¹ain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ³xu¹tai²na² ĩ³yai³nain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³ju³tu¹tai²na² Sũ³na² ha³te̱h³nxã³nxa² ũ³wha²li¹jau³xa²sa¹: “Yain³txa² oh³nãu³u¹tai²nãn²tũ³xa², ĩ³yain³si¹hain¹jau³su² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³ kãi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ta¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² hi²sen³su² so¹lxi³ a²yain³txi³nũ³xa², ma²na³tũ³xa², ũ³hũ¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Hai³txi³ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²nãn²ta̱³ ma²na³tũ³lxa³ ũ³hũ¹nx2ti³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ³xu¹tai²na² wxa²sũ³na²nãu³xu¹tai²na² Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxu¹tai²na² ĩ³yain³yah³lxi³to³hxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹, hai³txi³ oh³nãu³u¹tai²nãn¹tũ³khai³su² ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³ khon³sxã³ hxan³tũ³su² ta¹hxai²hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹, kwẽn¹tai²na² Txa²wĩ³nu¹tai²na² ũ³hũ¹nx2ti³tũ³xa², ã²la² wi¹khai¹nxe³tũ³xa², a²yain³txi³nũ³khai³xa² oh³nãu³u¹tai²nãn¹te² yain³txi³khai³su², ũ³hũ¹nx2ti³na³li¹.

33 A²nxe³tũ³xa² a²yain³txi³nũ³khai³xa² Txa²wĩ³nu¹tai²na² ũ³hũ¹nx2ti³tũ³xa², oh³nãu³a¹ ĩ³sa²si¹ka³ti²nũ¹nx2ti³ha²kxai³, ka³nxi²nũ¹nx2ti³na³li¹. Nxe³ha²kxai³, nxe³tũ³xai²na² ha³lo²an¹tũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² ĩ³yain³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Jwsu² jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, kãi²li³tũ³ka̱³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. A²yain³txi³nũ³khai³xai²na² wa³su³txi³ ãn³si³wi¹wi¹sxã³ ũ³hũ²sa²tẽ³kxi²sa²to³sĩ¹nhẽ³li¹. Ten³khaix1sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² yain³txi³nũ³khaix3hũ³nxe², ã²la² wi¹khai¹nxe³tũ³hũ³nxe² yxau³ya³nx2ta¹i¹. Nxe³ya³nx2ta¹jut3sũ³ju³ta¹, “Heh³sa³nhã¹.” Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, yain³txi³nũ³xa² ĩ³yain³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, ũ³wi³sxã³ ĩ³ka³li³hi², ka³te̱n³su² yxau²xai³li², yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹. Jã¹nxe³jut3sũ³nxe², wxãi²na² wxã³sxã³ sa²yxo²wet1sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³, ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, wxa²yxau²xai³lyah³lxin¹jut3sũ³ju³t heh³nxa²lxi³xa³ha²kxai³, ya̱³lxu¹nxa²lxi³xa³ha²kxai³, yah³lxin¹jut3sũ³nxe², wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe², ka³lih³khai¹nxe², ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.

36 Yxãn¹ta¹, wxa²nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² wã³nxĩn¹ti³ kãi³ya³nx2ta¹ju³ta² ha³ta̱³nxãn²txi³ wxa²ye³na² ĩ²sah²lxin¹kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³ sa²yxo²wet1sah¹lxa³lxi¹. Ya³nx2ta¹i¹.

37 A²nũ²a², Txa²wĩ³na² wxa²sa²hait1sa²so¹sxã³ ũ³hũ¹sain¹kxe³su² te²a² yxo²ha³kxa¹ ãn³si³tẽ³la³kxi² wxã³sain¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³, a²nũ²a² ĩ²te²hũ³te²a² ã³si³tẽ³la³kxi² wxã³sain¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³sa²si¹wha²lxain¹nxa³lho³li¹.

38 Nxe³ju³ta² Txai²na² oh³nãu³a¹ ka³nxi³xi²sxã³ wxã³ya³nx2ta¹i¹. Na¹tẽ³na¹xai²na¹, txa²ẽ¹nãu³a¹ yxo²kwa̱i³na¹jau³su² e³kxi²nha¹jau³su² kãi³te²txã³i¹. Yxãn¹ta¹, Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²nu¹tai²na² te³nain¹tãu³lai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³jau³xa² sa²wai³wait3sxã³ kãi³te²sa¹wi¹. 39 Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na² ten³ju³ta²sa¹: A²nũ²a² ũ³hũ¹sa²te²nũ³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹ yxan¹nãu³a¹ yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² hxan³tãu³a¹ ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti¹hi¹tain¹si¹sa²jau³nũ te³ni², hai³txi³ ka³na³ka³na³te² he³la³ko³ tau³ton³sxã³ ãn³tĩ¹kxi²sa²si¹hxa³jau³nũ³su² te³ni² Txa²wĩ³na² nx2na³li¹. 40 A²nũ²a² nũ³ka̱³txa², Sũ³na² Tah²na¹xai²na² yxo²ĩ²sa²sxã³ sa²yxo²wet1sain¹tũ³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹, ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lain¹ju³ta², Txa²wĩ³na² te³ni², yxan¹nãu³a¹ yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na²

hxan³tãu³a¹ ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹hai¹na¹ yxau³xi²si¹hai¹na¹ yxau³xi²si¹hai¹na¹ yah¹lxin¹tu¹wi¹.
Txa²wĩ³na² te³ni², nx2na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
41 Ain¹ka³tu̱³, Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txai²na² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² ĩ³we¹tai¹nxa³jau³su² ĩ³he³son³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
— Txai²li², yain³txi³nũ̄³khaix3hũ̄³nxe² oh³nãu³a¹ kã³nxa² wxã³ya³nx2ti³jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³jau³xai²na². Je³su²jah³la² wãn³txai²na², ĩ³we¹tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 42 Ĩ³we¹tai¹nxa³tẹ̃n³ã³ ĩ²i²,
— Je³su²jah³lai²na² a²nũ²so¹lxin³na³li¹. Jo³se²ah³la² a²ki³lha³lxai²la¹i¹. A²wĩ³na² ĩ²i², a²hã³ka³na² ĩ²i², nxe³te²sa²ki̱³tã³li¹. Ain¹ki̱³sa²kxai³, ĩh¹nxe³jau³xa²ya̱n³ti³ta̱³ wãn³txai²na² oh³nãu³a¹ kã³nxa² wxã³ya³nhẽ³jau³xai²na² e³kxi²nẽ³te²sin²tã³? Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².
43 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ̄³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Ha²ya̱³kxa² ĩ³wet1sah¹lxan³jau³xa² ĩ³he³son³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. 44 A²nũ²a² kwa²to³toh³lxi³ ã³si³tẽ³la³kxi²sa²jah¹la² yũ²nxa³i¹. Nxe³ju³ta² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹la² Txa²wĩ³nai²la¹i¹. Nxe³ha²kxai³ txa²wĩ³nai²na² ĩ³kaix1tain¹kxe³su² te²a² so¹lxi³ ã³si³tẽ³la³kxi²sain¹tu¹wi¹. Ãn³si³tẽ³la³kxi²sain¹kxai²nãn²tu̱³ yan¹nãu³a¹ ha³lo²ai²na² ne³ki³son³tãu³a¹ ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tai¹na¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wĩ³na² hi²se³na² te³nai¹nxa³kxe³su² te²la³ ã³si³tẽ³la³kxi²sai¹nxa³lho³li¹.
45 Jã¹nxa¹jau³su² e³a¹i¹. Ha³tẹh³nxã̄³nxãn¹jau³xu¹ta²kxai²tu̱³, kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² a²nũ²a² Sũ̄³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ̄³ka̱³txu¹ta²kxai³lu¹, ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ̄³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²ya³la³lyau³tu̱³ ĩ³yau¹ũ³hain¹tu¹wi¹.”
Kxã³nxu¹tai²nãn¹jau³la³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³ kwẽn¹tai²nãn²tu̱³, Txa²wĩ³nai²nãn²tu̱³ a²ya³la³lyau³tu̱³ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³na³li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, Txa²wĩ³na² wãn³txai²na² ain³kxi², ã³ne³wxe², nxe³yah³lxin¹te²su² te² ĩ³nxa² so¹lxi³ ã³si³tẽ³la³kxi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. 46 A²nũ²a² yuh³xai²nãn¹te²la³ hai³txi³ Txa²wĩ³na² ĩ²te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, Txai²na¹xai²na² Txa²wĩ³na² a²yen³nãu³a¹ ĩ²yxau³na¹ju³ta² wxã³na¹hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³, Txai²na² so¹lxi³ Txa²wĩ³na² ĩ²te²sa¹i¹.
47 Jã¹nxa¹jau³su², a²ya³la³tu̱³ wãn³txi³tu̱³ e³ya³nx2ta¹i¹. A²nũ²a² sa²yxo²wet1sain¹te²su² te²an²tu̱³ a²ka³tẹ̄³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.
48 Nxe³na¹ju³ta², txai²na² yain³txi³nũ̄³khaix3hũ̄³nxe² yxau³ya³nx2ta¹i¹. Sa²yxo²wet1sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³, heh³nx2ti³xa³jut3sũ̄³nxe², wi¹wi¹nxe² wxa²sũ̄³na²nãu³xu¹tai²na² ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau²xai³lai¹nxa³ko³nãu³u¹tai²na² yxau²xai³lain¹tãu³u¹tai²na², yain³txi³nũ̄³xa² ma²na³tũ̄³xa² ĩ³yai³nain¹to³kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³, hãi¹nxe³sxã³ ya²lun¹txi³hxa³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
50 Yxãn¹ta¹ oh³nãu³u¹tai²na² ka³nxi²nũ¹nx2ti³tũ̄³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nxe³tũ̄³xai²na², ĩ²li³te²la³ ĩ³yain³kxai²nãn²tu̱³ ya³lu²nx3tho³li¹. 51 Txai²na² yain³txi³nũ̄³hũ̄³nxe² oh³nãu³u¹tai²na² ka³nxi³xi²sxã³ a³ti¹nx2ta¹i¹. Nxe³tũ̄³xai²na², a²nũ²a² ĩ²te²hũ̄³te²su² te² ĩ³nxa² ĩ³yain³kxi²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³, a²ka³tẹn³yu³ta² so¹lxi³ yxau²xai³lha²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³tũ̄³xa² ũ³hũ¹nx2ta¹tũ̄³xai²na² txa²sĩ̄³nai²la¹i¹. Txa²sĩ̄³nai²na² yuh³xai²nãn¹tũ̄³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² whãi²na¹ ũ³hũ¹nx2ta¹i¹. A²ka³tẹn³yu³ta² yxau²xai³lyah³lxi³sih¹nx2ta¹jau³su² ya³nx2ta¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
52 Nxe³jau³xai²na² Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² ain³kxi²yah³lxi³ka³tu̱³ ĩ³xa̱n³ta³kxah¹lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu̱³ ã³kwa³lxi²wi²kxi² ĩ³wã̄³txa³kxi²nhah¹lxi³te³nah
— Kọ³txi³hi¹ki̱³sxa³nhai¹. Ĩh¹nxet3sxã³, Je³su²jah³lai²na² a²sĩ̄³na², ĩ³yain³si¹nhẽ³jau³su² ũ³hũ¹nẽ³lain¹te²la¹ku¹, ki̱³nhai¹. Yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
53-54 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— A²ya̱³la³tu̱³ wãn³txi³tu̱³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Txai²na², Sũ̄³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa
Na¹te³na¹xai²na¹, a²nũ²a² a²ten³te²su² te² ĩ³nxai²nãn²tu̱³, txa²sĩ̄³nai²na² ĩ³yai³ni², txa²ti³ha²yau³xai²na² ĩ³na², nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, ka³tẹ̄³na² wi¹tãu³a¹ hĩ¹na² yũ³nx2ti³ha²kxai³, yxan¹nãu³a¹ ha³lo²ai²na² hxan³tãu³a¹ ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹nx2ta¹ha²kxai³, nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, txa²sĩ̄³nai²na² ĩ³yain³yah³lxan³kxai²nãn²tu̱³, txa²ti³ha²yau³xai²na² ĩ³na²yah³lxan³kxai²nãn²tu̱³, hai³txi³ ka³tẹ̄³na² wi¹tãu³la³ yũ³nx2ti³xa³lho³li¹.
55 Wxãi²na² yain³txi³nũ̄³xa² wi¹tũ̄³xa² ĩ³yai³ni², ĩ̄³yau³xa² wi¹jau³xa² ĩ³na², yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, ũ³ki²sxã³ ka³lih³yah³lxi³hĩ̄³nxa¹lxi¹. Yxãn¹ta¹, ha³lo²a² ã²la² wi¹te²a² yũ²na³li¹. Nxe³ju³ta²sa¹: Txa²sĩ̄³nai²na² yain³txi³khai³su² ha²kxai³, txa²ti³ha²yau³xai²na² ĩ³na²ki̱³jau³khai³su² ha²kxai³, nxe²na³li¹. A²nxe³te²a² ĩ³yai³ni², ĩ³na², nxe³kxi²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³, te²ya¹nxe³sxã³ ãn³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³ kain² ĩ³ka³lih³yah³lxi³hĩ̄³nxa¹lxi¹. ũ²a², txa²sĩ̄³nai²na² ĩ³yai³ni², txa²ti³ha²yau³xai²na² ĩ³na², nxe³sain¹te²su²

te²an²tu̱³, ã³nũ²ti²sa²sxã³ nxũ²kwa̱i³yxau³sai¹nhẽ³kxai³,
nxũ²kwa̱i³yxau³ai¹na¹ha²kxai³, ya³sai¹nhẽ³nx2ta¹jau³xai²na²
57 Jã¹nxa¹jau³su², Txa²wĩ³nu¹tai²na²
ka³te̱³na² si³ka³ti³lyah³lai²la¹i¹. A²nxe³jah¹la²,
ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹. Sa³ha²kxai³,
Txa²wĩ³na² a²ka³te̱n³yu³ta² ũ³hũ¹sa²kxa²
so¹lxi³ yxau²xai³to³ha¹i¹. Nha¹ha²kxai³,
te²yã¹nxe³sxã³, a²nũ²a² txa²sĩ̱³na²
ĩ³yain³kxi²sain¹kxai²nãn²tu̱³, txa²ka³te̱³na¹ju³ta²,
ũ³hũ¹ai¹na¹kxa² so¹lxi³ ka³te̱n³su²
yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. 58 Kxã³nhxĩ³nu¹tai²na²,
wxa²sũ̱³nũ²nãu³xu¹tai²na² ma²na³tũ̱³xu¹tai²na²
so¹lxi³ ĩ³yai³nain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Ain¹to³kxan²ti³, hãi¹nxe³sxã³ ya²lun¹ti²hxa³nain¹ta¹nxan¹ti²ai¹ti²ti¹.
Yxãn¹ta¹, txa²sĩ̱³nai²na² oh³nãu³u¹tai²na²
ka³nxĩ³xi²nũ¹nx2ti³tũ̱³xai²la¹i¹. Hai³txi³
ma²na³tũ̱³xa² yã¹nxe³tũ̱³sxa³i¹. Yxãn¹ta¹,
ã²la² wi¹khai¹nxe³tũ̱³xai²la¹i¹. A²nxe³tũ̱³xai²na²
a²nũ²a² ĩ³yain³kxi²sain¹kxai²nãn²tu̱³,
hxa³nxa³kxe³su² ka³te̱n³su² so¹lxi³
yxau²xai³sa²tẽ³ain¹tu¹wi¹.

59 Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la², sxi²ha²
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxain¹thĩ³na²
yxau³sxã³ ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ka³far³na³ũ²thĩ³na² nxũ²kwa̱i³ye³lan¹thĩ³na²
yxau³yain¹sxã³ ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Je³su²jah³la² wãn³txa² ka³te̱n³yau³la²na³li¹.
Nxe³jau³su²

60 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la²
ã³si³tẽ³la³kxain¹tũ̱³ka̱³txa² ã³nhai¹tũn³tũ̱³ka̱³txa²
sa²kxai³lu² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu²
wãn³txai²na² ain³kxain¹ka³tu̱³, ĩ³xa̱n³ta³kxain¹sxã³
ĩ³ye³kxi²yhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² a̱n³txi³si¹nhẽ³jau³xai²la¹i¹.
On³jau³sxa³i¹. Ain³kxa¹sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.

61 Ain¹jau³xai²na², Je³su²jah³la²
a²ẽ¹nãu³a¹ wã²nxũh¹ a³la³kxi²nũ²la²,
ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
a̱n³ta³kxain¹jau³xa² ĩ³he³son³kxi²yhain¹jau³xa²
wã²nxũh¹ a³la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
ĩ³xa̱n³ta³kxi²sah¹lxin¹tã̱²na³li²? 62 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
ye³jen¹na² ĩ³sa²yxau³sxã³ ĩ³na¹tu¹wi¹.
Ha³lo²a² kxã̱n³su² yxau³na¹tãu³u¹tai²na²
ka³la³xi²sxã³ ĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu̱³
ĩ³na¹ju³ta³nũ³a² ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ĩh¹nxet3sxã³ kãi³yah³lxi³te³lin¹ji¹?
63 Jã¹nxa¹jau³su² e³a¹i¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
Yãu³ka³jxah¹la² so¹lxi³ a²ka³te̱³na²
wi¹tãu³a¹ ũ³hũ¹nx2ti³jah¹lai²la¹i¹.
Yxãn¹ta¹, txa²wã¹sĩ̱³na² so¹lxi³ a²ka³te̱³na²
wi¹tãu³a¹ yũ²nxa³i¹. Ya³nx2ta¹i¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, txa²wãn³txa²
ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹.
64 Yxãn¹ta¹, wxa²yu³ta² ã³yã³nhai¹jah³lxin¹tũ̱³ka̱³txa²
yxo²ĩ²sah²lxa³lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² Je³su²jah³la² a²wi¹lhĩ¹nãn¹ju³tai²na²
ta²nũ² a³la³kxi²ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nũ²a² yxo²ĩ²ai¹nxa³te²su² te²a² a³la³kxi²,
ye³jen¹nãu³a¹ ko¹ko¹xa² hxi²ka²nãu³a¹
ã³yũ³jah¹lo²nũ³a² a³la³kxi², ta¹hxai²hẽ¹la².

65 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã³sxã³ai²na². ĩ³kaix1tain¹kxe³su²
te²a² so¹lxi³, wxã³sxã³ ã³si³tẽ³la³kxi²sain¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ ĩ³kaix1tai¹nxa³ke³la³te²kxai³,
te²la³ wxã³ti³hex1sai¹nxa³lho³li¹.
Ye¹nx2ta¹ten¹ti¹. Kwẽn¹tai²na²
yxo²ĩ²sah²lxan³ju³tai²na², ha³la³je¹nhĩ¹nĩ³na²
a³la³kxi²ye¹nx2ta¹li¹, txai²li¹. Na¹ha²kxai³
ye¹nx2ta¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

66 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱n³tu̱³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³
ãn³si³tẽ³la³kxain¹tũ̱³ka̱³txa² ã³nhai¹tũn³tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² ã³na¹sxã³
ha³ya³kxa² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
67 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
a²sa³wi³ha³lxi³khai³xai²na² hxi²ka²
hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ̱³ka̱³txa²
ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²nũ̱³ka̱³txe² ĩ³nxai²na² ã³na¹sah¹lxi³nũn³te³lin¹ji¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

68-69 Nxe³nxa²ha¹te¹, Si³mãu² Pe²jah³la²
ĩ³wã̱²lũ̱³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. A²nũ²a²
ã̱³lxi³te²la³ ãn³si³tẽ³la³kxi²sĩn¹nxa³lho³li¹.
Wxa²wãn³txai²na² so¹lxi³ ka³te̱n³yau³la³
sĩn¹na³li¹. Nha¹ha²kxai³ yxo²ĩ²nxa²nha¹nhai¹.
Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ Wi¹lhin¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² nhi¹lxi¹.
Jau¹xai²na² yxo²ĩ²i², a³la³kxi² sĩ¹na¹nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

70 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wã̱²lũ̱³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu³ta² hxi²ka² hxan³sxã³
ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ̱³ka̱³txa²
ĩ³nxai²na² ĩ²sxã³ sa²so¹nxa²lxa¹tai¹ti²ti¹.
Na¹kxa²ha³ta̱³nxã̱n²ti³, wxa²nũ̱³ka̱³txi³nãu³ai²na²
ka³na³ka³na³tin¹te²a², a²ta³hũ̱³te²si¹lxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

71 Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³a²su¹:
Ju³ta²sah³la², Si³mãu²ah³la² Ki³lo²ko³xa²
yxau³nũ¹jah¹la² a²ki³lha³lxa², ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²na² Ju³ta²sah³lai²na²

ye³jen¹su² ko¹ko¹xa² hxi²ka² Je³su²jah³la²
ã³yũ³hũ¹te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la²:
— A²sa³wi³ha³lxi³su² na¹xã¹. Hxi²ka²
hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²sa²tũ³ka̱³txi³su²
na¹xã¹. Ain¹kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³,
ĩ³ko̱x1ko̱¹son²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

7

Je³su²jah³la² a²wã³tã̱³nãu³xa² e³kxi²nyhain¹jau³su².

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xa²
so¹lxi³ yxau²xai³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³
Ju³te²a²ko³nãu³a¹ yxau²xai³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³ju³ta², Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa² ha²
ĩ³su²lhã³ti³ten³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³kxa²ya̱n³ti³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 2-3 Nxe³hĩ¹na², Ju³te²a²
nũ³ka̱³txa² sxi²ha² wẽ³sa² sa²ton³sxã³
yxau³sxã³ ĩ³yain³yah³lxi³te³lhxã³
nxe³je³na³kxa² ya̱u³son³ye²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² a²wã³tã̱³nãu³xa²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ai³nhxu¹lxi¹. Ju³te²a²ko³nãu³ai³tã²
ai³nhxu¹lxi¹. Nhĩn¹kxai²nãn²tu̱³,
wã³nxĩn¹ti³ kãi³in¹ju³ta² wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ĩ³yau¹ũ³txain¹sĩ¹nhẽ³li¹. 4 "A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²wet1sa³txai²lã¹."
Nhĩn¹kxai²nãn²tu̱³, hãi³a² yxau³sxã³
kãi³sĩn¹txa³hẽ¹li¹. E³lẽ³na² yxau²xai³sxã³
kãi³je¹txain¹sĩ¹nhẽ³li¹. 5 Nxe³jau³xai²na²,
a²wã³tã̱³nãu³xa² yxo²ĩ²ai¹nxa³jau³su²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
6-7 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Nxe²nxa³wi¹. Txa²hxi²kĩ³li³la³
hau³ko³nxa³i¹. Yxãn¹ta¹ wxa²nũ³ka̱³txa²
hxi²kĩ³la² hau³kon³na³li¹. Nxe³ha²kxai³
yuh³xan¹tũ³ka̱³txai²na² yxo²kwĩn¹kxi¹nx2txai¹nxa³hõ¹tu̱³,
Yxãn¹ta¹ Txai²li² yxo²kwĩn¹kxi²sain¹na³li¹,
a²ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ĩ³tih³nxai¹na¹ha²kxai¹lu².
8-9 Wxãi²na² ai³jah³lxi³sxã³ ã³yãn³kxi²nũ²kxi¹xi³sxã³
ĩ³yain³ja¹hain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yãn¹ta¹,
Txai²li² ain²nxa³lho³li¹, txa²hxi²kĩ³li³la³
hau³ko³nxa³ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Yhain¹ka³tu̱³, Je³su²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xa²
kan²txi³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sxi²ha² wẽ³sa² sa²ton³sxã³ yxau³yah³lxi³jau³su².

10 Yxau³ta¹, a²lon³ti³tãu³xa² ai³kxa²
si³yo³nãn²tu̱³, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu²
hãi³txen³su² ai³sxã³ ã³yãn³ki³nũ²kxi²yhain¹tũ³ki³lhã³
ã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³hĩ¹na²,
Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa²
hi²sen³su² Je³su²jah³la² ãn³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³te³nain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:
— Ĩh¹ti¹la³ta̱³ he¹ain¹ji¹, Je³su²jah³la²su¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Ain¹sxã³, a²nũ²a² kãi²li³tũ³ka̱³txai²na²
kãin² ĩ³he³son³kxain¹jau³kxai³lu¹:
— Wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. A²nũ²a² kwa²
ha²ya̱³kxa² ka³lxa²nxa³tũ³ka̱³txa² wãn³txa²
nxe³ha²kxai³:
— Nxe²nxa³i¹. Jah¹la² wãn³txa²
a²nũ²a² ã̱³xa² tĩh³na² wi¹tĩh³na²
ã³ma¹sxã³ ko̱¹tĩh³na² so¹lxi³ ã³ke̱x3te³lhxã³
a²sĩn¹na³li¹. Ĩ³we¹ki̱³jau³sa²sĩ¹nxa³i¹.
Kwa² ha²ya̱³kxa² ka³lxa²nũ³nxa³tũ³ka̱³txa²
wãn³txa² nxe³ha²kxai³, ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Nain¹ta¹, hai³txi³ a²nũ²a² e³lẽ³na²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ju³te²a²
nũ³ka̱³txa² yuh³lxi³yhu¹jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² a²nũ²a² nũ³ka̱³txa² ĩ³yai³nxai³lain¹ju³ta²
ĩ³yai³nã³wi³ti³lox3tai¹nhĩ¹na¹, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ sxi²ha² ã³wih¹ka³tu̱³,
wãn³txa² wi¹jau³xa² hxi²kan¹jau³xa²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Nain¹jau³xai²na² sa²kxai³lu², Ju³te²a²
nũ³ka̱³txa² sa²kxai³lu² ĩ³wã̱³txi³sxã³
ĩ³hxi²ka¹tai¹nxa³ha²kxai³, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²na², hai³txi³ ha³te̱h³nxã³yu³ta³la³
o²la³kxi²ki̱³kxa² yã¹nxain¹hxai²nxa³te³nai¹ti²ti¹.
Nxe³kxan²ti³, wã²nxũh¹ a³la³kxi²na³li¹.
Ĩh¹nxe³khai³nxe³sxã³ a³la³kxi²khai³nxe³sxã³
ĩ³ye³ain¹te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Wãn³txai²na² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xai²na²,
hai³txi³ txa²wãn³txi³khai³sxa³i¹. Nxe³jau³xai²na²
Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹la² wãn³txai²la¹i¹.
17 Jã¹nxa¹jau³su², wxa²nũ³ka̱³txi³
nxa³lhõ¹tu̱³, "Txa²wã¹wĩ³na² a²ẽ¹nãu³a¹
a̱u³ti³ te³nain¹jau³su² jau³xa² so¹lxi³,
sa²yxo²we¹ti³ten³sa³nhã¹." Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
a²lxi²kĩ³lxa² a³la³kxi²yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, txa²wãn³txai²nãn²tu̱³
ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xai²nãn²tu̱³ Txa²wĩ³na²
Si³yxau³tãu³a² wãn³txi³khai³xa²,
nxe³kxai²nãn²tu̱³ ha³na³ka³lxi³ a̱in³nha²sxã³
a³la³kxi², kwa² txa²ẽ¹nãn¹jau³khai³xa²
so¹lxi³ nxe³kxai²nãn²tu̱³ ha³na³ka³lxi³
a̱in²nha²sxã³ a³la³kxi² yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹.
18 Nxe³ju³ta², wã²nxũh¹ Txai²li²
hxi²kan¹txi³lo³nha²sxã³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ke³la³te²kxai³,
ka̱³txai¹si¹sah¹lxin¹jau³nũ³su² ten³hĩ̱³na¹i¹.
Yxãn¹ta¹, Txai²li² hai³txi³ te²txã³xi¹.
Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na²
wi¹lhin¹si¹sain¹jau³xa² so¹lxi³ ten³sa³nhai¹.
Na¹ha²kxai³, wi¹lhin¹ki³lxo³nha²sxã³

e³jah¹lo²txã³i¹. Wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³to³ha¹i¹. 19 Jã¹nxa¹jau³su²
kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ĩ³kwa³na³nx2tain¹jau³xa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2tain¹ta³hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Nxe³kxa²ha³tã³nxãn²ti³ wxa²nũ³kã³txi³
ĩ³nxa² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²ã³yah³lxi³hxain¹tai¹ti²ti¹.
Hãi¹nxe³sxã³ ĩ³hã³nũx3sah¹lxi¹lxi¹.
Ĩh¹nxe³kxa²yã̠n³ti³tã̠³ su²lhã³sah²lxun¹yah³lxin¹ji¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³lxa¹tũ̠³kã̠³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kõ̠³nxe³te²yãu³ka³txa² nxũ²kwã̠i³yxau³nxã̠²ah¹lo²sa²mhi²lxi¹.
Nxe³ha²kxai³ e³wen¹nhĩ¹lxi¹. A²nũ²a²
ĩ³su²lhã³nxa²ti³ten³te²la³ yũ³sĩ¹nxa³i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³i¹. Ĩ³wã̠³txa³kxi²nhyah¹lxi¹lxi¹.
Txa²wã³nxĩ¹na¹ju³ta² ye³ka³na³ka³na³ta²
so¹lxi³ sa²ba³to³ nxe³ju³ta² hãi¹nxe²
ĩ³ye¹nxi²to³kĩ̠³ju³ta² kãi³ya³nx2ta¹tai¹ti²ti¹.
Kãi³ya³nx2ta¹ha²kxai³ ĩ³wã̠³txi³sxã³
ĩ³xã̠n³ta³kxi²sah¹lxi¹lxi¹. 22-23 Txa²wãn³txa²
wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²,
Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
In³txa² wẽ³sa² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹si¹nx2ti³jau³su²,
ĩ³kwa³na³nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Nxe³te³nah¹lxi¹: “In³txa² wẽ³sa²
a³li³lah¹kxai²nãn²tũ̠³, ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹,
ye³ha¹li¹, ye³ha¹li¹ a³la²ni²ka³tũ̠³ ha³lo²a²
hau³kon³na³li¹. Nxe³tãu³a¹, wẽ³sai²na²
ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Yxãn¹ta¹, ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹yah³lxin¹ju³ta²
hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²nãn²tã̠³
ãn³si³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. A²nxe³jah¹lu¹tai²na²
hãi¹nxe³sxã³ ain³kxi¹xi²yah³lxin¹te³lhxã³
ĩ³kwa³na³nx2ti³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹,
kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³la²
yũ³ti³he¹nxa³hĩ¹nũ¹tai²na² wxa²sũ̠³nũ²nãu³xu¹tai²na²
kãi³ ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Yah³lxi³nha²kxai³,
“A²hxi²kĩ̠³li³yu³ta² ã³nhau³ko³tã³na¹.
Hĩ¹na² wẽ³sa² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³la²ni²na³na¹.”
Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ̠³, kwẽn¹ta²kxai³,
ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹yah³lxi³hxain¹tai¹ti²ti¹.
Yah³lxi³nha²kxai³, “A²hxi²kĩ̠³lxa²
hau³kon³na³na¹.” Nxe³kxai²nãn²tũ̠³,
“Sa²ba³to³ nxe³ju³ta² ĩ³ye¹nxi²to³kĩ̠³ju³ta³la²na³na¹.”
Yah³lxin¹kxa²ha³tã̠³nxãn²txi³, in³txa²
wẽ³sa² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹yah³lxi¹hxain¹tai¹ti²ti¹.
Ãn³kã̠u³kã̠u³la³kxah¹lxi³hxai²nxãn³tai¹ti²ti¹.
Moi³se²ah³lu¹tai²na² a²wãn³txa² ũ³sa³si³tũ³ko¹
kxã¹sxã³ Wxa²nũ̠³kã̠³xu¹tai²na² ĩ²sah¹lxi³te²jah³lin¹ji¹wi¹?
sa²yxo²ã³yah³lxin¹kxa²yã̠n³txi³su²
yah³lxi³hxain¹tai¹ti²ti¹. Ju¹ta²,
wi¹kãi³yah³lxi³hxain¹tai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹,
txai²na¹xai²na² sa²ba³to³ nxe³ju³tai²na²
a²nũ²a² ĩ³ton³jah¹la² sa²we²txi²sxã³,
txa²wã³na³na¹ wẽ³sa² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³la²ni²na³na¹.”
Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ̠³, kwẽn¹ta²kxai³,
ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹yah³lxi³hxain¹tai¹ti²ti¹.
Yah³lxi³nha²kxai³, “A²hxi²kĩ̠³lxa²
hau³kon³na³na¹.” Nxe³kxai²nãn²tũ̠³,
“Sa²ba³to³ nxe³ju³ta² ĩ³ye¹nxi²to³kĩ̠³ju³ta³la²na³na¹.”
Yah³lxin¹kxa²ha³tã̠³nxãn²txi³, in³txa²
wẽ³sa² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹yah³lxi¹hxain¹tai¹ti²ti¹.
Ãn³kã̠u³kã̠u³la³kxah¹lxi³hxai²nxãn³tai¹ti²ti¹.
Moi³se²ah³lu¹tai²na² a²wãn³txa² ũ³sa³si³tũ³ko¹
kxã¹sxã³ Wxa²nũ̠³kã̠³xu¹tai²na² ĩ²sah¹lxi³te²jah³lin¹ji¹wi¹?
Na¹ju³ta², hai³txi³ kwa² hxi²kan³ti³lo³nha²sxã³,
Txai²li² wxã³hĩ̠³nã²nxa³i

a²ya³la³tu̱³ a²si³ka³ti³yah³lu¹tai²na²
ĩ³sa²si¹hã³sa³ha²kxai³, wxã³na¹hẽ³li¹.
A²nxe³jah¹lu¹tai²na² ĩ²ain¹te²jah³lxa³lxi¹.
29 Yxãn¹ta¹, Txai²li² ĩ²ain¹te²sa¹i¹.
Jah¹la² txa²si³yxau³na¹tãu³u¹tai²la²na³li¹.
Ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³,
ĩ²ain¹te²sa¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
30 Nxe³sxã³ i³sxã³ sa²so¹ti³te³nain¹ta¹,
hxi²ka¹nxa³to³tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la²,
Je³su²jah³la² a²hxi²kĩ³lxi³la³ A²wĩ³na²
ĩ³yĩ¹li²nũ¹ju³ta² hau³kon³ye²nxa³ha²kxai³la².
31 Ain¹ka³tu̱³, ãn³yãn³ni²la³kxã¹ain¹nũn³tũ̱³ka̱³txa²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai²na² wã³nxĩn¹ju³ta²
ka³lxa¹ju³ta² kãi³sĩn¹na³li¹. Sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²
sĩn¹na³li¹. A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa³ke³la³te²kxai³,
a²nũ²a² ã̱³xa² Sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³ke³la³te²kxai³, wxã³ya³nhẽ³ke³la³te²kxai³,
te²su² hxi²kan¹txi³ a²hxi²kĩ³la² ã²la²
wã³nxĩn¹ju³ta³la³ ã²la² ka³lxa¹ju³ta³la³
kãi³ya³nhẽ³lhĩ̱³nx2nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txa² Je³su²jah³la² ĩ³sa²so¹te³lhxã³ ĩ³kwa³na³jau³su²

32 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txa²
wãn³txai²na², Je³su²jah³la² a²hxi²kĩ³lxa²
kãi³ju³ta² ĩ³he³son³ti³sxã³ ĩ³ye³lain¹jau³xai²na²
sa²kxai³lu¹, fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² ain³kxi²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yhain¹ka³tu̱³, fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ̱³ka̱³txa²
sa²kxai³lu² whãi²na¹ nũ²la², po³li²sa²
nũ̱³ka̱³txa² ĩ³kaix1sxã³ ĩ³sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lxi¹.
— Je³su²jah³la² ĩ³sa²so¹sxã³ ã³wa²la¹sah¹lxi³sa²nhẽ³ai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:
— Jũ¹nxe² kxãn³su² yxau³ya³nx2ta¹ka³tu̱³,
hã²wxãn³txa³ ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²sain¹na³
yxau³tãu³a¹ ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. 34 Na¹kxai²nãn²tu̱³
ã³ten³sah¹lxin¹kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³
a³ti¹xi²sah¹lxan³tho³li¹. Hxi²kan¹txi³
ĩ³hi²txi²sa²sxã³ ai³la³kxi²sah¹lxan³tho³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
35-36 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txai²na²
e³kxi²yhu¹ah³lxi³te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nũ¹la³ta̱³ ã³nxĩ³te³lhxã³ nain¹ji¹?
Ĩh¹nũ¹la³ta̱³ ã³nxĩ³ai¹nha²kxai³, hxi²kan¹txi³
ĩ³hi²txi²sxã³ ĩ³ha¹txi²xain¹ki̱³sxa³jau³la³
e³ain¹ji¹? Nũ¹ã¹ ha³lo²a² wa³ka³li³ko³u¹tai²na²
Kre²ka² nũ̱³ka̱³txa² yxau³ain¹ta³ko³xu¹tai²la²na²
A²nxe³ko³xu¹tai²na² txa²wã¹nũ̱³ka̱³txi³su²
te²ki̱³na¹xai²na² ã³nhai¹tain¹nũn³tũ̱³ka̱³txa²
ã³yãn³kwa̱³li²wi²kxi²sxã³ yxau³ya³yhai¹nhai¹.
Nũ¹ka³nãn¹ta³ko³nãu³a¹ ã³nxĩ³si¹jau³nũ³su²
e³ji¹ku¹, ã³yãn³kwa̱³li²wi²kxain¹tũ̱³ka̱³txu¹tai²na²
ta̱³nxa² ã³nxĩ³sxã³ ĩ³hen³txain¹te³lhxã³
e³ji¹ku¹, Kre²ka² nũ̱³ka̱³txi³khai³xu¹tai²na²
ta̱³nxa² ĩ³hen³txain¹te³lhxã³ e³ji¹ku¹,
ki̱³nhai¹. Jah¹la² wãn³txa², "Ãn³ten³sah¹lxin¹kxa²ha³ta̱³nxã
ĩ³ha¹txi²sah¹lxan³tho³li¹. Hxi²kan¹txi³
ĩ³hi²txi²sa²sxã³ ai³la³kxi²sah¹lxan³tho³li¹."
Nxe³ain¹jau³xai²na² ĩh¹nxe² a²si³yxau³tãu³khai³su²
ji¹ku¹ la²ki̱³nhai¹. A²nũ²a² nũ̱³ka̱³txai²na²
wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

Ĩ³yau³xa² wi¹jau³xa² ka³wã³lxa² wxa²ẽ¹nãu³a¹ ha³li³kan³nih¹nx2ti³ti³hũ̱³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau³xa² jau³su²

Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² ã³yãn³ki³nũ²kxi²yhain¹sxã³
ĩ³yain³ye²yhain¹ju³ta², ĩ³yain³ ne³ki³so³te³lhxã³
hxi²kan¹khai¹nxe³te² a³la²ni²tãu³a¹,
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ĩ³sa²yxau³sxã³
kãin² ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² ĩ²te²hũ̱³te²su² te² ĩ³nxãn²tu̱³:
"Ya̱³lxu²sa³nhã¹." Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
wxã³sxã³ ĩ³na²kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. 38 Sa²yxo²wet1sah¹lxin¹kx
ĩ̱³yau³xa² wi¹jau³xa² ĩ³na²wxe³nhyah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
nxe³jau³xai²nãn²tu̱³, hxan³ya³nx2ti³xa³lho³li¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wxãi²na² ya̱³lxu²yah³lxa³nha²kxai³,
a²nũ²a² ã̱³xa² ya̱³lxu²te²su² te²a²
ĩ³na²kxi¹nx2txai¹nha²kxai³, yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, nxe³jau³xai²na²,
hxa³nxa³jau³xai²na², wi¹jau³xai²na²
ka³wã³lxa² ka³lxa¹jau³xa², wxa²ẽ¹nãu³a¹
ha³li³kan³nih¹nx2ti³ti³hũ̱³nxe² nxe³ye¹nx2ti³tu¹wi¹.
A²nũ²a² ã̱³xa² ya̱³lxu²te²su² te²a²
ĩ³na²kxi¹nx2ti³si¹hai¹na¹jau³su² ya³nx2ta¹i¹.
Wãn³txai²na² Sũ̱³na² ha³te̱h³nxã³nxãn¹jau³su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³
wãn³txi³khai³xai²la¹i¹. Sa²yxo²wet1sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
wxã³sxã³ yxau²xai³lyah³lxin¹ju³ta²,
nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹yxah³lxin¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
39 A²nxe³ jau³jau¹xai²na², Je³su²jah³lai²na²
e³jau³xai²na², Txa²wã¹sũ̱³na² A²yãu³ka³jxah¹la²
ã³nxũ²kwa̱i³yxau³kxi²nẽ³ju³ta³nũ³a²
e³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³ki̱³te²su² te²na²
whãi²na¹ Txa²wã¹sũ̱³na² A²yãu³ka³jxah¹la²
ã³nxũ²kwa̱i³yxau³kxi²nẽ³ju³ta³nũ³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na¹, Txa²wã¹sũ̱³na²
A²yãu³ka³jxah¹la² ũ³hũ¹nẽ³lxa³hĩ¹na¹,
Je³su²jah³la² wãn³txai²na² e³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, ye³jen¹nãu³a¹, Je³su²jah³la²

ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³ oh³nãu³a¹
ka³la³xi²tãu³a¹ wxi²kin³ti³to³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu̱³, Jũ¹nxe² ye³jen¹nũn³tãu³a¹,
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² ũ³hũ¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, yãn³tai²na² ũ³hũ¹nẽ³lxa³hĩ¹na¹,
wãn³txai²na² Je³su²jah³la² e³ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² nũ̱³ka̱³txa² ĩ³yxo²nũ¹yhai¹nxa³jau³su²

40 E³ka³tu̱³ta¹, a²nũ²a² ã³yãn³nũ²kxain¹tũ̱³ka̱³txai²na²
ã³nhai¹tũ³tũ̱³ka̱³txa² nxe³jau³xai²na²
ain³kxain¹ka³tu̱³, e³te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²na², Sũ̱³na² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³jah¹lo²sin²tai¹.
Ai¹nha²kxai³.
41-42 A²nũ²a² ã̱³lxi³tũ̱³ka̱³txa² ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²na², Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³ka³txa²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²sin²tai¹.
Ain¹ta¹, a²nũ²a² ã̱³lxi³te²nãu³xa²
e³te³nah¹lxi¹:
— Nxe²nxa³i¹. Je³su²jah³lai²na²
Ka³li³le²a²ko³xa² a³li³la¹sxã³ tọn¹jah¹lai²la¹i¹.
Yxãn¹ta¹ Sũ̱³na² ha³tẹh³nxã³nxãn¹jau³su²
te³nah¹lxi¹: “Sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² jah¹la²,
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²sa³wit3su² ha²kxai³,
te²su² Be³lẽ²thĩ³na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
tọn¹kxu¹jã¹nxe³thĩ³na² tọn¹jah¹lo²su²
ha²kxai³, nxe³tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Hai³txi³, Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²la³ Ka³li³le²a²ko³xa²
a³li³la¹te²sxa³jai¹ti²ti¹. Yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
43 Yhain¹ka³tu̱³ yxo²nũ¹yhain¹ju³ta³la²
yũ³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 44 Nxe³sxã³
Je³su²jah³la² i³te³lhxã³ ain¹ta¹, hai³txi³
hxi²ki³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

*Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
yxo²ĩ²ai¹nxa³jau³su²*

45 Nxe³hĩ¹na¹, so³ta²to² nũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² i³sxã³
so¹ai¹nxa³kxe³su², aun³ta² wa̱³lain¹ka³tu̱³
wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka̱³ta³nãu³xa²
ĩ³xi²ye²yhu¹ha²kxai³ fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txa²
ĩ³xi²ye²yhu¹ha²kxai³ nxe³ye²yhain¹nũ²la²:
— Ĩh¹nxe³ju³ta²ya̱n³ti³ta̱³ i³sxã³ so¹sxã³
tẽ³ain¹yah²lxan³kxe³su², hãi¹nxe³sxã³
aun³ta² wa̱³lxa²xĩ³xi²yah³lxin¹thi²li¹?
Fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txai²na² wãn³txa²,
wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka̱³ta³nãu³xa²
wãn³txa², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
46 Nxe³ta¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ain³kxain¹nha¹ju³ta³la²
hxi²kan¹txi³ a²nũ²a² so¹lxin³ke³la³te²kxai³
e³hĩ̱³sĩ¹nxa³i¹. So³ta²to² nũ̱³ka̱³txa²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

47-49 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a²
nũ̱³ka̱³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Jah¹la² ki³han³jau³xa² yxo²ĩ²yah³lxi³nũ³nhĩn¹tan²tai²?
ĩ²sa²si¹ki³sĩ¹nhẽ³li¹. Fa³ri³se²a²
nũ̱³ka̱³txi³na¹xain²txi³ yxo²ĩ²nha¹te²la³
yũ³ti³hex1sĩn¹nxa³ha²kxai³, a²hxi²kan¹txi³nãu³xain²txi³
yxo²ĩ²ain¹te²la³ yũ³ti³hex1sĩn¹nxa³ha²kxai³,
nha¹nhai¹. Nxe³ta¹, a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txai²na²
ha³nxe³khin¹tũ̱³ka̱³txai²na² ha³tẹh³nxã³nxa²
ã³ne³wxe³ti³he¹nxe²nxa³tũ̱³ka̱³txai²na²
so¹lxi³ yxo²ĩ²ain¹na³li¹. Te²su²
khã³ha³la³xa³ti¹in¹tũ̱³ka̱³txai²la¹i¹. Yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
50-51 Ain¹ka³tu̱³, Ni³ko³tẽ²yah³lo²su²
te²kxai³lu¹, fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txain²txi³
nxe³te²su² te²kxai³lu¹, ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³
ka³nxah³ta² Je³su²jah³la² ĩ²te³lhxã³
wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²su²
te²kxai³lu¹, kwẽn¹ta²kxai³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³la² ko̱³nxe³te²la³ kwa²lox3ki̱³ten¹tu³wi¹.
Hai³txi³ wãn³txa² e³ain¹jau³xa² ain³kxi²ki̱³sxa³ha²kxai³,
ha³lo²a² kãi³ain¹ju³ta² ĩ²ki̱³sxa³ha²kxai³,
nxe³ki̱³kxe³su² ĩ³lxi³thin¹si¹ki̱³sxa³jau³su²
kwa² ox3ki̱³ten¹tu¹wi¹. Nxe³ki̱³ju³ta²
wi¹te²sĩ³lxi²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
52 Yxãn¹ta¹, fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txa²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Kwa²nhi¹lxi¹. Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³,
Je³su²jah³lai²na² ten³nxa²sĩn¹ji¹?
Je³su²jah³lai²na², Ka³li³le²a²ko³xa²
tọn¹jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³ha²kxai³,
hxi²kan¹txi³hex1jah¹lo²sxa³i¹. Wxãi²na²
Ka³li³le²a²ko³xa² tọn¹jah¹lo²nũn³sĩn¹ji¹?
Ĩ²sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ka³li³le²a²ko³xa²
tọn¹jah¹lo²nũ̱³ka̱³txa², hai³txi³ Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³a¹ a²wãn³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³jah¹la²
yũ²nxa³i¹. Hai³txi³ ka³na³ka³na³te²
he³la³ko³ yũ²nxa³i¹. Sũ̱³na² ha³tẹh³nxã³nxa²,
wi¹wi¹nxe² ĩ²txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nhĩn¹kxai²nãn²tu̱³,
nxe³nha¹jau³xai²na² wxa²ye³ka¹nhat1sĩ¹nhẽ³li¹.
Fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txa² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².
53 Ain¹ka³tu̱³, ĩ³ye³ ã³na¹ain¹ka³tu̱³,
ha³na³ka³lxi³ sxi²lho³ta² ai³thĩ³na² aun³ti²
ĩ²yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8

*Txu¹ha² ko̱³nxe³ti³ kãi³ta¹ka³lxa²
ĩ³so¹ain¹jau³su²*

1 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wã³la³ka³txa²
O³li³ve²ra³ka³txa² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³nxa²ha¹te¹, ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹,
Jxa²wã¹sũ̱³na² sxi²ha² yuh³xai²nãn¹thĩ³na²
ã³wi²xi²ka³tu̱³, a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
ã³wa̱³nxẽ²kxain¹ka³tu̱³, Je³su²jah³lai²na²
ã³wxe³yain¹sxã³ Sũ̱³na² wãn³txa²

ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3-4 Nxe³nxa²ha¹te¹,
ha³tẹh³nxã³nxa² hoh³lxi³su² nũ̄³kạ̄³txa²
ã³nhai¹tũn³tũ̄³kạ̄³txa², fa³ri³se²a²
nũ̄³kạ̄³txa² ã³nhai¹tũn³tũ̄³kạ̄³txa² nũ²la²,
txu¹ha² so¹sxã³ nxe³te²a² whãi²na¹
ã³wi²kxain¹ka³tụ̄³, a²nũ²a² nũ̄³kạ̄³txai²na²
a²nxũ²kwạ̄i³ye³la³nãu³a¹ fa³ri³se²a²
nũ̄³kạ̄³txai²na² sa²kxai³ txu¹ha³ka³lxai²na²
ũh³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ũh³wxe³ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹,
fa³ri³se²a² nũ̄³kạ̄³txa² wãn³txa² Je³su²jah³lai²na²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxet3sã¹lxi¹.
Txu¹ha³ka³lxai²na² ha³la³je¹nhĩ¹nĩ³na²
in³txa² wa³ka³lxa² kwa² sxa³te²su² te²a²
ũ³whĩn¹ti³sĩn¹na²li¹. A²nxe³ta¹ka³lxai²na²
kọ̄³nxe³ti³ kãi³ju³tan¹te²kxa²ya̱³lhu²
ĩ³so¹sxã³ tẽ³sxã³ wxã³sĩ¹na¹li¹. Kọ̄³nxe³thin¹ta¹ka³lxu³su²
sĩn¹na³li¹. Ĩh¹nxe³ kãi³nha¹lhon³ku²
nha¹hẽ²li¹.

5 Nxe³ju³ta², Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³xa²sa¹: “Tah³lxa³ka³ta²
so¹sxã³ ã³nan³sxã³ txu¹ha² kọ̄³nxe³thin¹ta¹ka³lxai²na²
ã³ya²lu¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Moi³se²ah³la²
wãn³txa² sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹,
wxãi²na² Je³su²jah³la² ĩ³nxai²na² ĩh¹nxe²
kãi³sĩ¹na¹ju³ta² ĩ³ye³kxi²sa²sĩn¹te³lin¹ji¹?
Fa³ri³se²a² nũ̄³kạ̄³txa² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxe³jau³xai²na², ta²ko¹ta²kon¹jau³xai²na²,
fa³ri³se²a² nũ̄³kạ̄³txai²na² ĩ³ye³ain¹sxã³:

— Je³su²jah³la² kọ̄³nxe³ti³ e³txai²lã¹. Nx-
ain¹jau³su², ĩ³wa³ka³nxe³sai³nain¹te³lhxã³
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹,
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³si³ka³tã³wxe³sxã³?
kī̄h³nxa² wxa²wha²li¹lhẽn¹jain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tụ̄³, fa³ri³se²a² nũ̄³kạ̄³txai²na² ã̄h¹
ĩ³ye³ye³lin³tain¹to³tãu³:

— Ĩh¹nxe³ju³ta³ kãi³kxi²kī̄³te³ji¹?
Ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³ain¹to³tãu³,

7-8 Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³sa²yxau³yain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²nũ̄³kạ̄³txi³nãu³xai²na² kuh³lxa³txi³
kãi³ti³he¹nxe²nxãn³jah¹lo²su² te² ĩ³nxa²,
tah³lxa³ka³ta² a²wi¹lhĩ¹nãn¹ka³ta²
sa²so¹sxã³, txu¹ha³ka³lxai²na² ã³nan³jah¹lxi³sã²nhẽ¹lxe
Ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ ã̄h¹ ãn³si³ka³tã³wxe³sxã³?
kī̄h³nxa² ã̄h¹ wxa²wha²li¹lhẽn¹jain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ̄³kạ̄³txai²na²
sa²kxai³lu², Je³su²jah³lai²na² wãn³txai²na²
ain³kxain¹ka³tụ̄³, a²hxi²kan¹ta² a²wi¹lhĩ¹na²
ta²nũ², tah³lxa³ka³ta² ã³na³nxa³kxe³su²
hãi¹nxe³sxã³ wa²li³yhu¹sãn²nũ²la²
hã²wxãn³txa³ a²wã³kon³tũ̄³kạ̄³txai²li²
ha³na³ka³lxi³ ka³na³ka³nat3sxã³ ai³lxa²
wa²li³i², ã̄³la³te²la³ ha³na³ka³lxi³
ka³na³ka³nat3sxã³ ai³lxa² ã³to³hi², jã¹nxe²,
jã¹nxe² nxe³ka³tụ̄³, wax3tạ̄³, ai³lxa² ã³sxã³
ĩn²hxan³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Kuh³lxa³txi³ kãi³jah¹lo²sa¹xã¹.
Nxain¹jau³su², Je³su²jah³la² wãn³txa²
ain³kxi¹xain¹jau³su², hãi¹nxe³sxã³ ai³lxa²
ã³sxã³, ĩn²hxan³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tụ̄³, Je³su²jah³la² so¹lxi³ yxau²,
txu¹ha³ka³lxai²na² so¹lxi³ sax3nũn³sxã³
yxau², nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Nxe³nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹, ã̄h¹
ĩ³sa²yxau³sxã³, ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³nxi¹. A²nũ²a² ĩn²hxan³kxi¹nxai¹nĩn²ju²ni¹.
Ĩ³ya²lu¹txa²te³lhxã³ nxe³nxain¹tũ̄³kạ̄³txa²
ĩn²hxan³kxi¹nxai¹nĩn²ju²ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Yxãn¹ta¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩ³ya²lut1sain¹te³lhxã³
nxe³tũ̄³kạ̄³txa² yũ²nxa³i¹. Txu¹ha³ka³lxai²na²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hai³txi³ Txai²li² ĩ³ya²lu¹txa²lxa¹ju³ta³nũ³la³
ten³sa²nxa³nhi¹. Ĩ³txu¹ni¹. Nĩn¹kxai²nãn²tụ̄³,
ã̄h¹ kọ̄³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³txa³hẽ¹ni¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

“Txai²na² ha²te¹te²hũ̄³jah¹lo²sa¹i¹.”
Nxe³jau³su²

12 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, a²nũ²a² nũ̄³kạ̄³txa² ã̄h¹
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²na² Sũ̄³na² yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³jah¹lo²sa¹i¹.
Na¹ha²kxai³, sa²yxo²wet1sah¹lxin¹kxai²nãn²tụ̄³,
a²ya³la³tụ̄³ wãn³txi³tụ̄³ a³la³kxi², ka³tẹ̄³na²
wi¹tãu³a¹ yxau²xai³li² yah³lxin¹tu¹wi¹.
Na¹ha²kxai³ ha²te¹te²hũ̄³jah¹lo²sa¹i¹.
Na¹te³na¹xai²na², ãn³si³tẽ³sah¹lxin¹kxai²nãn²tụ̄³,
hai³txi³ a²ta³a² ha³lo²la³ ka³nxah³jut3sũ̄³ju³ta³la³
yxau²xai³yah²lxa³nha²kxai³, hai³txi³
kọ̄³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³yah²lxa³nha²kxai³,
yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̄³,
hãi¹nxe³sxã³ ha²te¹jut3sũ̄³ju³ta² so¹lxi³,
ka³tẹ̄³na² wi¹tãu³a¹ so¹lxi³, yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ̄³kạ̄³txa²
ã³nhai¹tũn³tũ̄³kạ̄³txa² wãn³txi³kxai³lu¹,
ã̄wa²lũ³xain¹jau³xa²sa¹:

— Wã²nxũ̄h¹ wxãi²na² so¹lxi³ e³nhi¹lxi¹.
A²nũ²a² ã̄³xa² ĩ³ye³yxo²nũ¹nxa²nxa³kxe³su²
e³nhi¹lxi¹. Nhĩ¹nha²kxai³, wãn³txi³khai³xa²
e³sĩn¹nxã̄³lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³i¹. Txai²na², a²nũ²a²
ã̄³xa² ĩ³ye³yxo²nũ¹sa²nxa³kxe³su²
e³a¹kxan²ti³, wãn³txi³khai³xa² e³a¹i¹.

Na¹ha²kxai³, txa²si³yxau³na¹tãu³a¹
ĩ²nha², yxan¹nãu³a¹ ĩ³te³lhxã³ na¹tãu³a¹
ĩ²nha², te²sa¹i¹. Nxe³te³sa¹jau³su²,
wi¹la³la³kxi²te³sa¹jau³su², wãn³txi³tũ³
e³a¹i¹. Yxãn¹ta¹, wxãi²na² txa²si³yxau³na¹tãu³a¹
ĩ²sah¹lxa³nha²kxai³, yxan¹nãu³a¹
ĩ³te³lhxã³ na¹tãu³a¹ ĩ²sah¹lxa³nha²kxai³,
nxe³sah²lxin¹tũ³ka̱³txi³su² syah¹lxi¹lxi¹.
15 Wxa²nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na², txa²ẽ¹nãu³a¹
a̱u³txi³ e³a¹jau³la³ a³la³kxi²sah¹lxi³hxai²nxã³nhẽ³li
Sah²lxan³kxan²ti³ wã²nxũh¹ wxã̱in²txi³
o̱n³si¹sah¹lxan³jau³su² a̱in³sxã³ e³kxi²sah¹lxi¹lxa²
Yxãn¹ta¹, txain²txi³, a²nũ²a² ã̱³xa²
ĩ³lxi³thi¹nxa³te²la³ ox3tain¹te²txã³i¹.
16 Na¹kxan²ti³, ĩ³lxi³thi¹nxa³te²la³
ox3tai¹na¹ke³la³te²kxai³: “Ĩ³lxi³thin¹te²sxã³lxi¹.
Nai¹na¹ke³la³te²kxai³, wãn³txi³su²
so¹lxi³ e³kxai¹nhĩ³na¹i¹. Hai³txi³
ki³ha³nhĩ³nxã²nxa³i¹. Na¹ha²kxai³,
txa²wĩ³na², ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na²
whãi²na¹ a̱in³nha²ya³sa²na³li¹. Ya³sa³ha²kxai³,
wain³txi³ ox3ja³sain¹na³li¹. Hai³txi³
Txai²na² so¹lxi³ nũ¹ha̱in³nha¹ju³ta³la³
yũ²nxa³i¹. 17 Nxe³ju³tai²na², Moi³se²ah³lu¹tai²na²,
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³xau³hxai²tẽx1tã²
wxa²nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² a³la³kxi²yah³lxin¹jau³xa²
nxe³te³nah¹lxi¹: “Ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta²,
a²nũ²a² ha¹li¹ ĩ²sxã³ ĩ³we²txi²yhain¹jau³xa²
ĩ³ye³kxi²nẽ³kxai²nãn²tu̱³, nxe³jau³xai²na²
so¹lxi³ wãn³txi³khai³xai²la¹i¹. Yxo²ĩ²yhu¹ki̱³jau³sĩn²tai¹
Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la²
so¹lxi³, ha³lo²a² ĩ²sxã³ ĩ³ye³kxi²nẽ³kxai²nãn²tu̱³,
nxe³jau³xai²na² so¹lxi³ yxo²ĩ²yhu¹ki̱³jau³nũ³su²,
te²sin²ta²ku² nxe³hĩ³ki̱³tã³li¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
18 Ju¹ta²yã¹nxe³sxã³, Txai²na¹xain²txi³
txa²yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹ha²kxai³,
Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tain²txi³
ĩ³yau¹ũ³nx2ti³nũ³nha²kxai³, nxe³ya³nx2ti³to³nha¹nhain
Nha¹ha²kxai³, ha¹lin¹te³na¹xai²na²
ĩ³we¹txi²yhu¹nha¹jau³xai²na² wãn³txi³khai³su²
sĩn¹na³li¹. Yxo²ĩ²yhu¹ki̱³jau³su² sĩn¹na³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² nũ³ka̱³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nũ¹la³ta̱³ wxa²wĩ³na² yxau³sĩn¹te²la¹xã³?
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² Tx-
ain²txi³ ĩ²sah¹lxi³te²sxa³nha²kxai³,
Txa²wĩ³nãin²txi³ ĩ²yah³lxi³te²sxa³nha²kxai³,
nxe³yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹. Ĩ²sah¹lxin¹ke³la³te²kxai³
Txa²wĩ³na² ĩ²yah³lxi³nũ³nhĩ³te²si¹lxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³jau³xai²na², Je³su²jah³la² ĩ³ye³sxã³,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ sxi²ha²
yuh³xai²nãn¹thĩ³nãu³a² yxau³sxã³,
kwa³ta³lẽ³na² kãin²tẽ³na², Ju³te²a²
nũ³ka̱³txa² ũ³yho²hi²ki̱³ki³nũ³a² ũ³ha̱¹ain¹tẽ³na²
u²lxi³ yxau²nxa³sxã³ ĩ³ye³jau³xai²na²,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³te³lhxã³
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²
Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
ĩ³xã̱h³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
i³sxã³ sa²so¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
A²hxi²kĩ³lxa² A²wĩ³na² ĩ³yĩ¹li²nũ¹je³na²
hau³kon³ye²nxa³ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

— Ã³nxĩ³na¹tãu³a¹ ã³si³tẽ³la³kxi²sah²lxan³tho³li¹.
Nxe³jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, ã̱h¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ye³jen¹na² ĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu̱³,
ãn³te³nxi²sah¹lxin¹kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³
a³ti²sah¹lxan³tho³li¹. Yah³lxin¹ka³tu̱³,
wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
sa²wa²su¹nyhah¹lxan³kxe³tu̱³, hãi¹nxe³sxã³
ya²lun¹jah³lxin¹tu¹wi¹. Ã³nxĩ³na¹tãu³a¹
wxa²yu³ta² hxi²kan¹txi³ ãn³si³tẽ³la³kxi²sah¹lxan³tho³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka̱³txa²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jah¹la² e³jau³xa², “Ĩ³na¹tãu³a¹
hxi²kan¹txi³ ã³si³tẽ³la³kxi²sah²lxan³tho³li¹.”
Sĩn¹ten¹tu³wi¹. Nxe³jau³xai²na²
a²si³yxau³tãu³a¹ ko̱³nũ¹ki̱³sxa³nhai¹.
ĩ³ya²lu¹nha²te³lhxã³ e³ji¹ku¹ ki̱³nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²si³yxau³yah³lxin¹tãu³a¹
ha³lo²ai²na² yuh³xan¹ko³xai²la²na³li¹.
Yxãn¹ta¹ txa²si³yxau³na¹tãu³a¹ oh³nãn¹ko³xu¹tai²la²na³li¹.
Wxãi²na², ha³lo²ai²na² yuh³xan¹tũ³ka̱³txi³sah¹lxi¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹ Txai²li² ha³lo²ai²na² yuh³xai²nãn¹te²sin²nxa³i¹.
24 Na¹ha²kxai³, oh³nãn¹jah¹lo²na¹xai²na²
hxi²ka¹na¹jau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ten¹ti¹.
“Wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa²
yo³ha² sa²wa²su¹nhyah¹lxan³kxe³su².
Ya²lun¹jah³lxin¹tu¹wi¹. Ya³nx2ta¹ten¹ti¹.”
Yxãn¹ta¹, “Txa²ko̱³nxe³ti³ kãi³a¹kxa²
yo³ha² sa²wa²su¹nha²ti³ten³sa³nhã¹.”
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³: “Je³su²jah³lai²na²
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ txa²ko̱³nxe³ti³
kãi³a¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹nha²sa²kxah³lo²su²
na³na¹.” Nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah²lxan³kxai²lẽ¹.
Hãi¹nxe³sxã³ wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa²

yo³ha² sa²wa²su¹nhyah¹lxan³kxe³su²
ya²lun¹jah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka̱³txa²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ĩh¹ju³tan¹nũ²su² nhĩn¹te²sin²tã³?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe²nxa³i¹. Txa²si³yxau³na¹tãu³a²
kxã³nxai³tã² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²ti¹.
Na¹ka³tu̱³, a²wi¹lhĩn¹nãn¹jau³xai²na²
ye³ka³lxa¹txi³ ĩ³ye³ya³nx2ti³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
26 Jã¹nxa¹jau³su² wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ĩ³tih³nxe³nx2ta¹jau³nũ³a² kãin² wã³kon³na³li¹.
Nxe³jau³xai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³
wãn³txa² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nx2ti³hĩ̱³na¹i¹.
Yxãn¹ta¹ ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na²
a²ya³la³lyau³tu̱³ jau³tu̱³ e³jah¹lai²la¹i¹.
Nxe³jau³xai²na² ain³kxi²so¹kxi²na¹ka³tu̱³,
a²nũ²a² ha³lo²an¹tũ³ka̱³txai²na² ã̱h¹
ĩ³hen³txain¹to³ha¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
27 Yxãn¹ta¹ hai³txi³ Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³la³
ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Je³su²jah³la²
ĩ³sa²si¹hã³jah¹la² a²ĩ³lxa², Ju³te²a²
nũ³ka̱³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
— Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa², yhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³xai²na², kwẽn¹tai²na² ha³ta̱³nxãn²txi³
hai³txi³ Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² a²hxi²kan¹ti³nãu³xa²
ã³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 28 Ai¹nha²kxai³
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³sã²lxi¹. Txa²hxi²kĩ³la²
kwẽn¹tai²na² ã³ne³wxe³nx2ti³xa³i¹.
Yxãn¹ta¹ ye³jen¹nãu³a¹ sa²ka²la¹hẽt1so¹sa²sxã³
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³tãu³a¹
ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹jau³nũ³a²sa²:
“Je³su²jah³lai²na², Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²
na³li¹. Hai³txi³ wã²nxũ̱h¹ hxi²kan¹txi³lo³nha²sxã³
wã²nxũ̱h¹ o²la³kxi²jah¹lo²sxa³i¹. A²wĩ³na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹jau³xa² so¹lxi³
sa²wai³wait3sxã³ e³jah¹lo²su² na³li¹.”
Sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
txa²ha³lo²a² ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹.
29 Na¹ha²kxai³ ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na²
whãi²na¹ yxau³ya³to³ha¹i¹. Nũ̱h¹
yxau³ye²na¹ju³ta²ya̱n³ti³su², Txa²wĩ³na²
ã³na¹sa²ju³ta² yũ²nxa³i¹, a²yen³kxa²
ĩ³ka³li³si¹hai¹na¹jau³su² sa²wai³wait3sxã³
kãi³to³ha¹ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
30 Nxe³nxa²ha¹te¹, Nxe³jau³xai²na²
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹nxa²ha¹te¹,
a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka̱³txa² hi²sen³kxai³lu¹
yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
ã³nhait1so¹tũ³ka̱³txa² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai²na², Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³kxah³lo²sin²tai¹.
Wãn³txa² so¹lxi³ e³jah¹lo²sin²tai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe² yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³su²

31 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² ã³nhait1so¹tũ̱³ka̱³txai²na²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wãn³txa² jau¹xai²na² a²lhun³tu²
sa²wai³wait3sxã³ sa²yxo²wet1sa²tẽ³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³sah¹lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹.
32 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, a²ya³la³tu̱³khai³nxe²
ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:
— Txa²yu³tai²na², Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³na¹xai²na²
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su²
nha¹i¹. Hxi²kan¹nha¹i¹. Nha¹ha²kxai³,
hai³txi³ a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²a²
ĩ³kwa³na³sain¹sĩn¹ju³ta² wa³ka³li³lot3sxã³
yxau²xai³ti³hex1sĩ¹nhxain²nxa³hẽ³li¹.
Wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³tũ̱³ka̱³txi³su²
sĩ¹nhxai²na¹hẽ³li¹. Nha¹ha²kxai³,
ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³: “Wa²su¹wa²sun¹yah³lxin¹tu¹wi¹.”
Sa²nhĩn¹thi²li¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
34 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— A²ya³la³tu̱³ wãn³txi³tu̱³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
A²nũ²a² a²te³nĩn¹kxa² ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, wxa²ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta³lot3sxã³ yxau²xai³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹.
Hxi²kan¹txi³ ã³na¹yah³lxi³hĩ̱³nx2nxã³lxi¹.
A²nũ²a² yxo²ha³nxe¹lxi³txi³su² te²a²
ĩ³kwa³na³nx2ti³ju³ta³lot3sxã³ yxau²xai³yah³lxin¹jut3sũ̱³nx
yxau²xai³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹. Hai³txi³
wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³ti³hex1yah³lxi³hĩ̱³nx2nxa³lxi¹,
ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ti¹.
35 Jã¹nxa¹jau³su², sxi²ha² a²nũ²a²
yxau³ju³ta²sa¹: a²wa³kxẽn³yah³la² a²ta²ha²
so¹lxi³, kan²txi³ a²wa³kxẽn³yah³la²
sxi²ha² yxau³ya³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹,
a²nũ²a² ã̱³xa², a²wa³kxẽn³yah³lai²na² kwa²
wa³ka³li³yu³ta³lo³kxe³su² te²a², kan²txi³
yxau²nxa³lho³li¹, hxi²ka¹nxa³ha²kxai³lu¹.
36 Jã¹nxa¹jau³su², wxãi²na² sa²kxai³lu²
wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta³lot3sxã³
yxau²xai³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹,

A²tah²na¹xai²na² hxi²kan¹txi³na¹xai²na²
wxa²wa²su¹txa²lxa¹kxai²nãn²tu̱³ wa²su¹wa²sun³kxai²na²
yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹. Hai³txi³
wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta³lot3sxã³
yxau²xai³yah²lxan³tho³li¹. 37 Wxa²nũ̱³ka̱³txa²,
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³sah¹lxin¹ju³ta².
Yah³lxin¹kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³, ĩ³su²lhã³sa²ti³ten³yah³lxi¹lxi¹.
Txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sah²lxan³kxe³su²
yah³lxi¹lxi¹. 38 Nxe³ju³ta², txa²wãn³txa²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xa², a²yen³kxa²
Txa²wĩ³na² ĩ³yau¹ũ³sa²kxa² so¹lxi³
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Te²yã¹nxe³sxã³,
wxa²nũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² kãi³yah³lxin¹ju³ta²,
wxa²sũ̱³na² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³ju³ta² so¹lxi³
kãi³yah³lxi³to³hi¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

39-40 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³i¹. A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
txa²sũ̱³nu²su² sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³sah¹lxi¹lxi¹.
Yah³lxin¹kxan²ti³, sa²yxo²we¹tain¹yah³lxi³hxai²nxã³nhẽ³li¹.
Sa²yxo²we¹tain¹yah³lxin¹ke³la³te²kxai³
wi¹kãi³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹. Wxa²kãi³yah³lxin¹ju³ta².
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² kãi³ain¹ju³ta²
yã¹nxe³sxã³ wi¹kãi³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹, yah³lxi³to³hxa³lxi¹. Ã̱³lxi³yah³lxi¹lxi¹.
Ĩ³su²lhã³sa²ti³ten³yah³lxi¹lxi¹. Txai²na²,
a²ya³la³tu̱³ wãn³txi³tu̱³: “Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ain³kxi²so¹na¹jau³xa²
so¹lxi³ ĩ³ye³kxã¹nxe³nx2ta¹xã¹.” Na¹ta¹
ĩ³su²lhã³sa²ti³ten³yah³lxi¹lxi¹. Ju¹ta²
yã¹nxe³ju³tan²ta̱³, hai³txi³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²nãn²tu̱³
ten³ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹,
wxa²nũ̱³ka̱³txai²na² wxa²sũ̱³na² ã̱³yah³la²
kãi³jut3sũ̱³nxe² yxau²xai³yah³lxi¹lxi¹.
41 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txai²na²
a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² wãn³txi³kxai³lu¹,
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti³he¹nxe²nxa³i¹. Txa²nũ̱³ka̱³txai²na²,
hai³txi³ a²nũ²a² wa³ka³lxa² a²wẽ̱³ha³lxi³su²
ti³hex1sĩn¹nxa³i¹. Txa²wĩ³na² ka³na³ka³na³jah¹lo²su²
sĩn¹na³li¹. Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
oh³nãu³u¹tai²nãn¹jah¹la² txa²wĩ³nu²su²
sĩn¹na³li¹.

42-43 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txa²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
wxa²wĩ³nu²su² ke³la³te²kxai³, a³lxi²sah¹lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹, sah¹lxi³to³hxa³lxi¹. Txa²si³yxau³na¹tãu³nxe³
tãu³a¹, Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³la²na³li¹.
Nũ¹ã¹, yxau³na¹ka³tu̱³, a³li³sxã³
ko¹xai²na² wxã³na¹hẽ³li¹. Txa²wĩ³na²
ĩ³ka²sĩn¹nxã³sxã³ hẽ³li¹. Hai³txi³,
txa²ẽ¹nãu³a¹ wã²nxũ̱h¹ ĩ³ye³kxi²nha²sxã³:
“Wxã³na¹tũ¹xã¹.” Nxe³sxã³ wxãn²nxa³hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹, wxãi²na² hai³txi³ txa²wãn³txi³la³
ĩ³na³to³nx2ti³to³hxa³i¹, ain³kxi²ti³ten³sah¹lxa³nha²kxai³lu
44 Wxa²sũ̱³nu²khai³xa², Sa³ta³na²jah¹lo²la³
sũ̱³nu̱²lo³jah³lxi¹lxi¹. Yah³lxin¹jau³su²,
wxa²sũ̱³nai²na² a²ẽ¹nãu³a¹ ko̱³nxe³ti³
kãi³ti³ten³na³li¹. Jã¹xah³lxin¹jau³su²,
kãi³yah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jah¹la² Sa³ta³na²jah¹la²,
txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²nãn²tu̱³ ha²ya̱³kxa²
a²nũ²a² ĩ³su²lhã³ai¹nhxai²nxa³hẽ³li¹.
Hai³txi³ a²ya³la³tu̱³ wãn³txa² e³ti³he¹xai¹nhxai²nxa³hẽ³li¹,
a²wãn³txa² wi¹le³jau³la³ a²ẽ¹nãu³a²
yũ²nxa³ha²kxai³lu¹. Ĩ³ye³ki³ha¹kxi²nẽ³kxai²nãn²tu̱³,
a²ẽ¹nãu³a² a²ko̱³nxe³ti³ e³jau³su²
sa²sai¹nha²sxã³ e³kxi²nẽ³na³li¹, ki³han³ta²
a²si³yxau³tãu³khai³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹.
45 Yxãn¹ta¹ Txai²na² a²ya³la³lyau³tu̱³ jau³tu̱³
so¹lxi³ e³to³ha¹i¹. Na¹ha²kxai³ wxãi²na²
sa²kxai³lu² yxo²ĩ²sah¹lxi³to³hxa³lxi¹.
46 Txai²li² wi¹lhin¹jah¹lo²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³,
wxa²nũ̱³ka̱³txa² hxi²kan¹txi³ txa²ko̱³nxe³ti³
kãi³a¹ju³ta³la³ a³ya³ti²kxi²sah¹lxan³tho³li¹,
yũ²sa²nxa³ha²kxai³lu¹. “A³ya³ti²na¹xã¹.”
Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³, ũ³yhe³kat1sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹, ko̱³nxe³ju³ta² yũ³sa²nxa³kxai²nãn²tu̱³,
wãn³txa² so¹lxi³ e³a¹kxai²nãn²tu̱³,
ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ yxo²ĩ²sah¹lxi³to³hxan³ji¹?
47 Nxe³ju³ta², wxa²yu³tai²na²: “Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³a¹ a²wẽ̱³ha³lxi³su² nha¹xã¹.”
Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³, Sũ̱³na² wãn³txa²
ain³kxain¹yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹. Yxãn¹ta¹,
wxã̱³la² Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wẽ̱³ha³lxi³sah¹lxa³lxi¹.
Yah³lxin¹jau³su² Sũ̱³na² wãn³txa²
ain³kxain¹yah³lxi³hxai²nxã̱³nhẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² A³bra³ãu²ah³la², nxe³jau³su²

48 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³: “Sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³a¹ a²wẽ̱³ha³lxi³sah¹lxa³lxi¹.”
Sa²nhĩn¹ji¹? Wxãi²na² ko̱³nxe³thin¹tũ̱³ka̱³txi³sa²nhi¹lxi¹.
Sa³ma³ri³tã²na² nũ̱³ka̱³txi³sa²nhi¹lxi¹.
Ko̱³nxe³te²na² yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³wxe³nha²jah¹lo²sa²nh
Wãn³txi³su² e³sĩn¹nxa³ji¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

49 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹.

— Tixa²nxũ²kwa̱i³nãu³a¹, hai³txi³
ko̱³nxe³te² yãu³ka³txi³la³ yũ³sa²nxa³i¹.
Na¹ha²kxai³ Txa²wĩ³na² wi¹lhin¹si¹ha¹jau³xa²
e³a¹i¹. Yxãn¹ta¹ wxãi²li² on³si¹sah¹lxan³jau³su²

ĩ³ye³kxi²sah¹lxi³to³hi¹lxi¹. 50 Na¹ta¹,
wi¹lhin¹si¹sah¹lxin¹jau³su² yũ³sa²nxa³kxan²ti³
Txai²li¹ wi¹na³li¹. Txa²wĩ³na²
ka³na³ka³na³jah¹la² wi¹lhin¹si¹sa²jau³xa²
e³na³li¹. Jã¹nxe³ha²kxai³, jah¹la²
e³kxi¹nx2ti³te³nah¹lxi¹: “Ju³te²a²
nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na², Je³su²jah³la²
wi¹lhin¹si¹yhah³lxin¹jau³su² e³jah¹lxi³hẽ¹li¹.”
Txa²wĩ³na² nxe³nx2ti³na³li¹. Nxe³nx2ti³ha²kxai³,
nxe³si¹sah¹lxin¹jau³su² ĩ³ye³kxi²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wĩ³na² wi¹lhin¹te²la³ ĩ³yĩ¹li²nx2ti³hĩ̱³nx2na³lĩ¹.
Yxãn¹ta¹, sah²lxan³kxai²lẽ¹. Ĩ³lxi³sxã³
ĩ³yĩ¹li²nx2ti³hĩ̱³nx2nxa³i¹. 51 A²ya³la³tu̱³
e³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nũ²a² txa²wãn³txai²na²
sa²yxo²wet1sain¹kxai²nãn²tu̱³, hai³txi³
ya³lu²ain¹ju³ta³la³ a³ya³ti²xai¹nxa³lho³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hã³xã¹. A²ta³a² nxũ²kwa̱i³yxau³nxa²sĩn¹na³lĩ¹.
Nxe³nxa²sĩ¹nha²kxai³, e³nhi¹lxi¹. “A²nũ²a²,
Txa²wãn³txa² sa²yxo²wet1sain¹kxai²nãn²tu̱³
ya³lu²ain¹ju³ta³la³ a³ya³tai¹nxa³lho³li¹.”
Nhi¹lxi¹. Nhĩn¹jau³xai²na² a²ta³a²
wãn³txai²la¹i¹. Ne³kxa¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² ya³lu²ju³ta²
a³ya³ti²ha²kxai³, a²nũ²a² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³tũ̱³ka̱³txain²txi³
ya³lu²ju³ta² a³ya³ti²sxã³ ya²lun¹ti³hxa³nai¹nha²kxai³,
nxe³sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Ki³ha³nhi¹lxi¹.
53 A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na², txa²sũ̱³nũ¹tai²na²
ya³lu²jah¹lu¹tai²na² kãin²khai¹xain¹sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Wxãi²na² ã³sen³sai¹nhĩn¹ji¹? Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³tũ̱³ka̱³txa²
ya²lun¹ti³hxa³nain¹nũn³sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹,
Ĩh¹nxe³ju³tan¹jah¹lo²su² nhĩn¹ji¹?
“A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² ã³sen³sai¹na¹ha²kxai³,
Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³tũ̱³ka̱³txain²txi³
ã³sen³sai¹na¹ha²kxai³, na¹xã¹.” Nhĩn¹ji¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

54 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²li², kwa² wxi²kin³ti³to³nha¹ju³ta³la³
yũ²nxa³i¹. Kwa² wxi²kin³ti³to³nha¹kxai²nãn²tu̱³,
txa²wãn³txi³la³ ĩ³wã̱³txi³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wain³txi³ ĩ³wã̱³txi³sah¹lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹, Txa²wĩ³nu¹tai²na² wxi²kin³ti³tot3sa²
A²nxe³jah¹lu¹tai²na² wxa²nũ̱³ka̱³txi³
ĩ³nxai²na² ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹sũ̱³nu²su² sĩn¹na³li¹.” Yah³lxi³hxai¹nhĩ¹li¹.
55 Yah³lxin¹kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³, ĩ²ain¹yah³lxi³te²sxã³li¹.
Yxãn¹ta¹, Txai²li² Txa²wĩ³nu¹tai²na²
ĩ²ain¹te²sa¹i¹. Na¹kxai²nãn²tu̱³:
“Ĩ²te²txã³i¹.” Nxe³na¹kxai²nãn²tu̱³
ki³ha³nhĩ̱³na¹i¹. Ki³han³yah³lxin¹kxa²
yã¹nxe³jah¹lo²su² hĩ̱³na¹i¹. Yxãn¹ta¹,
Txai²li² Txa²wĩ³na² ĩ²i², Txa²wĩ³na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹ti² nxe³jah¹lo²sa¹i¹.
A²ya³la³tu̱³ wãn³txi³tu̱³ e³a¹i¹. 56 Jã¹nxa¹jau³su²,
wxa²sũ̱³nũ¹tai²na² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²,
txa²hxi²kĩ³la² ĩ²i² txa²wxã³na¹ju³tai²na²
ĩ²i², kxã³nhxĩ¹nãu³u¹tai²na² ĩ²sa³na²hẽ³li¹.
Nxe³sa³ha²kxai³ ka³lih³kxi²khaix1na²hẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

57 Nxe³ta¹, Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Kwa²nhi¹lxi¹. Yah³lon¹te²sxã³lxi¹.
Wxa²yxaun¹ju³ta² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
ĩ²lxa²nxa³hẽn³khi³, nxa²nha¹nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

58 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²ya³la³tu̱³ wãn³txi³tu̱³ e³a¹i¹.
Kxã³nxu¹tai²na² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
to̱n¹ti³he¹nxa³hĩ¹nũ¹tai²na² yxau³to³ha¹i¹,
Txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²,
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
ta¹hxai²hẽ¹la².

59 Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txai²na²
a²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu¹
tah³lxa³ka³ta² so¹sxã³:

— Je³su²jah³la² ã³na³na¹tũ¹xũ³.
Kxe³sxan³thai¹le¹. Je³su²jah³la²
hai¹a³, ĩ³ha²li¹sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
sxi²nhãu³a¹ wa²li³ã¹sxã³ ha³lo²a²
ã³waix3txi²ta¹hxai²hẽ¹la².

9

Ye³han³sxã³ wen¹jah¹la² Je³su²jah³la²
ye³we²txi²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
wxa²ta¹na¹, ã³nxai³ain¹te³na¹, in³jah³la²
ye³han³jah¹la², a³li³la¹hĩ¹nũ¹tai²na²
ye³han³sxã³ wen¹jah¹la², ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³ka³tu̱³ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wã̱³txain¹te²an¹jau³kxai³la¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Jah¹la²
ĩ³ha¹nxe³ju³ta² ye³han³sxã³ a³li³la¹sĩn¹te²sin²tai¹?
Jah¹la² ta̱³nxa², a²wĩ³nu²su² ta̱³nxa²
a²hã̱³ka³nũ²su² ta̱³nxa², a²ko̱³nxe³ju³ta²
jah¹la² ye³han³sxã³ a³li³la¹sĩn¹te²sin²tai¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wã̱³txain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³nxa³i¹. A²wĩ³nai²la³ ta̱³nxa²,
a²hã̱³ka³nai²la³ ta̱³nxa², a²wẽ³sai²la³
ta̱³nxa², hai³txi³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ai¹nha²kxai³
ye³han³si¹hain¹ju³ta³la³ yũ²nxa³i¹.

Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
nũ³kxũn³khaix1ju³ta² ye³we²txi²tu¹wi¹.
Nxe³kxai²nãn²tu̱³, Sũ³na² nũ³kxũn³ju³tai²nãn²tũ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²ain¹tu¹wi¹.
Jã¹nxe³te³lhxã³, kxã³nãu³ai³tã² jah¹la²
ye³han³sxã³ a³li³la¹nha²hẽ³li¹. 4-5 Na¹ha²kxai³,
hĩ¹na² wa³ko³na¹tu¹wi¹. Txai²na¹xai²na²
yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² yxau³na¹tãu³a²
sa²ha²te¹jah¹lo²hũ³nxe² yxau³yai¹na¹i¹.
Na¹ha²kxai³, hĩ¹na² ha²te¹jut3sũ³nhĩ¹na¹
wa³ko³na¹tu¹wi¹. Txa²wĩ³nu¹tai²na²
ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na² a²wa³ka³li³yu³ta²
wa³ko³na¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, jũ¹nxe²
ye³jen¹nãu³a¹, Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹
ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Txai²na² ha²te¹jah¹lo²na¹xai²na²
ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹,
yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² ka³nxah³jut3sũ³ju³ta²
yxau³ain¹tu¹wi¹. Nxe³tãu³a¹, hxi²kan¹txi³
wa³kon³ki̱³sxa³lho³li¹. Jã¹nxe³kxa²ya̱n³ti³su²,
a²hĩ¹nai²na², ha³lo²a² ha²te¹jut3sũ³nhĩ¹nai²na²
wa³ko³na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

6-7 Nxe³ka³tu̱³, wãn³txai²na² ĩ³ye³ta³lun²ka³tu̱³,
yuh³xa² ĩ³ka³su³hã¹ka³tu̱³, a²nũ³xa²
wxa²we¹ka³tu̱³, ye³han³jah¹la² a²ye³na²
wxa²sa²ye³to¹ka³tu̱³, ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ĩ³txu¹li¹. Ĩn¹ka³tu̱³, i̱³ye³na² a²ĩ³lxa²
Si³lo³e²ye³na² wxa²ye³hi̱³lxi³nhã¹nhu¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te² ĩ³lxa²
a²si³yxau³tãu³khai³xa², ĩ³sa²si¹hã³kxe³su²
nxe³te²ju²hẽ³la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
in³txai²na² sa²kxai³lu² ĩ³te³na¹, wxa²ye³hi̱³nha¹ka³tu̱³,
wi¹ ĩ³ye³ten³nha²sxã³ ten³sa²tã³ta¹hxai²hẽ¹la².

8-9 Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na² we²nxi²nxa²ha¹te¹,
a²nũ²a² nũ³ka̱³txa² sa²kxai³lu² in³txai²na²
ĩ²sxã³ ĩ³ye³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³,
a²nũ²a² kxãn³su² ĩ²ain¹to³tũ³ka̱³txai²na²
kwẽn¹tai²na² ĩ²sxã³ ĩ³ye³i², ã̱³nũ³ka̱³txa²
in³txai²na² a²sxi²yhe³na² kxãn³su²
yxau³kxi²yhain¹tũ³ka̱³txan²ta³ kwẽn¹tai²na²
ĩ²sxã³ ĩ³ye³i², nxe² ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² sa²kxai³lu², kxãn³su²
ye³han³jah¹lo²sin²tai¹? Kxãn³su²
a²yen³kxa² so¹te³lhxã³ hãi¹nxe³sxã³
ĩ³yai³nxũ³hain¹to³jah¹lo²sin²tai¹? Nxe³nxa²ha¹te¹,
ha³na³ka³lxi³, a²nũ²a² ã̱³nũn³tũ³ka̱³txa²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Hã³xã¹. Jah¹la²khai³xai²la¹i¹.
Nxe³nxa²ha¹te¹, ha³na³ka³lxi³, ã̱³nũn³tũ³ka̱³txa²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³i¹. Yxãn¹ta¹ nxe³jah¹lo²hũ³na³li¹.
Nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
ye³han³jah¹lo²nũ¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai²la³na¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a²nãu³xai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ye³han³sxã³ we²nxi²jah¹la²
ĩ³ye³we²txi²nhãn¹thi²li¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— In³txai²na², a²ĩ³lxa² Je³su²jah³la²,
wxã³sxã³ a²nũ³xa² wet1sxã³ wxa²ye³to¹lhain¹na²li¹.
Sain¹ka³tu̱³, ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:
“Ĩ³txu¹li¹. Ĩn¹kxai²nãn²tu̱³, Si³lo³e²ye³na²
wxa²ye³hi̱³nha̱¹sẽ¹li¹.” Sain¹na²li¹.
Sain¹ka³tu̱³, txai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³na¹ka³tu̱³ wxa²ye³hi̱³lxi³nha¹li¹.
Na¹ka³tu̱³, txa²wã¹ye³nai²na² whãi²na¹
ye³ten³nha¹li¹. Ye³han³jah¹la² wãn³txa²,
ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a²nãu³xai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ye³we²txi¹nxa²jah¹lai²na², ĩh¹ti¹la³ta̱³
yxau³ain¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹:

— Ko̱³xain¹nxa³nhai¹. In³txai²na²
wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

Fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txa² kãin² ĩ³wã̱³txain¹jau³su²

13-14 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² a²nũ³xai²na²
wet1sxã³ in³txai²na² ĩ³ye³we²txain¹ju³ta²,
Sa²ba³to³ nxe³ju³ta², Ju³te²a² nũ³ka̱³txa²
wa³kon³ti³he¹nxain¹to³hxa³je³na³kxa²
ĩ³ye³we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
a²nũ²a² nũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu², in³txa²
ye³han³sxã³ a³li³lah¹jah¹lai²na² tẽ³sxã³,
fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka̱³txa²
a²yen³nãu³a¹ ã³yxo²o³tũ¹yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³te³nah¹lxi¹, ã̱h¹ ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxet3sxã³ ĩ³ye³ten³nhãn¹yu²lhai¹li¹?
Fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txai²na² wãn³txa²,
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
in³jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²nũ²a² hi²sen³su² a³lũ³nũ³xai²na²
wxa²ye³to¹lhain¹na²hẽ³li¹. Sai¹nha²kxai³,
wxa²ye³hi̱³nha¹ka³tu̱³, ĩ³ye³ten³nha¹hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txai²na²
ĩ²li³te²a² e³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na², hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
SPyxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³kxah³lo²sxa³i¹,
Sa²ba³to³ nxe³ju³ta² hãi¹nxe³sxã³
ĩ³ye¹nxi²to³ki̱³ju³ta² sa²yxo²ã³jah¹lo²su²
ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txa² ĩ²li³tũ³ka̱³txa²
ã̱³lxi³tũ³ka̱³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³i¹. Jah¹lai²na² wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹.
Ĩ³lxi³thi¹nxa³kxai²nãn²tu̱³, hxi²kan¹txi³
wã³nxĩn¹khai¹nxe³ju³tai²na² kãi³ai¹nhĩ³nx2nxa³i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹sxã³, hai³txi³

ĩ³wi¹lhi²nxain¹ju³ta³la³ yũ³ti³hex1ain¹ta¹hxai²nxa³hõ¹lan¹nxa³nhai¹. Jah¹lai²na²
[17] Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³kã³txai²na² wẽn³sxa³i¹. Ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
sa²kxai³lu², in³txai²na² ye³han³sxã³ A²wĩ³na² a²hã³ka³na² wãn³txa² fa³ri³se²a²
we²nxi²jah¹lai²na² ãh¹ ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹: nũ³kã³txa² yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— "Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³we²txi²sa³hẽ¹li¹." [24] Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³tũ³ti¹, fa³ri³se²a²
Nhi¹lxi¹. Nhĩ¹nha²kxai³, jah¹lai²na² nũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu¹ ãn³ta³lo³hẽt1sxã³
ĩh¹nxe³ju³tan¹nũ²su² hĩ³nhĩn¹te²la¹xã³? in³txa² ye³han³jah¹lai²na² ĩ³kaix1tain¹sxã³
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, ũh³yxo¹tu³nha²sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
in³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹: Ye³we²txi²nxa²ju³ta², Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ so¹lxi³ sa²nẽn¹kxi¹txain¹sĩ¹nhẽ³li¹.
— Nxe²nxa³i¹. Je³su²jah³lai²na², Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³lai²na² ĩ³lxi³thin¹jah¹lo²sxa³i¹.
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa² Sa²nẽn¹kxi²sĩn¹txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
ĩ³hen³txi³nẽ³jah¹lai²la¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

[18-19] Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ³kã³txai²na² [25] Yxãn¹ta¹, in³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
ã³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². In³txai²na² ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
kxãn³su² ye³han³sxã³ yxau²xai³ju³ta², — Je³su²jah³lai²na² wi¹lhin¹jah¹lo²su²
ã³ne³to³hai¹nxa³ha²kxai³, ha³la³je¹nĩn³kxai³ tã³nxa², ĩ³lxi³thi¹nxa³jah¹lo²su² tã³nxa²,
ĩ³ye³we²txi²ju³ta² ã³ne³to³hai¹nxa³ha²kxai³, nxe³yah³lxin¹jau³su², kõ³nxe²nx2ti³nxa³nhai¹.
Ju³te²a² nũ³kã³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, kxãn³su² ye³han³sxã³
Ai¹nxa³kxe³su², a²wĩ³na² ĩ³kaix1so², yxau³hxai²na¹hẽ³li¹. Hĩ¹na² wi¹ten³sa²tã³a¹nhai¹.
a²hã³ka³na² ĩ³kaix1so², ain¹ka³tũ³, Jau¹xai²na² so¹lxi³ ã³ne³wxe³na¹nhai¹.
ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹: Ta¹hxai²hẽ¹la².

— Jah¹lai²na², wxa²ki³lha³lxa²sĩn¹te²la¹xã³? [26] Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ³kã³txai²na²
"Ye³han³sxã³ a³li³la¹jah¹lai²la¹i¹." wãn³txi³kxai³lu¹:
Ya³nhi¹lxi¹. Ya³hxin¹jau³su², ĩh¹nxet3sxã³ — Ĩh¹nxe³ju³ta² kãi³kxi¹nxain¹sĩn¹thai¹li¹?
wi¹ten³sa²tã³sĩn¹ji¹wi¹, hĩ¹na²su¹? Ĩh¹nxe³sxã³ ã³ye³wex2nhĩn¹thai¹li¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Ta¹hxai²hẽ¹la².

[20-21] Nxe³nxa²ha¹te¹, a²wĩ³na² a²hã³ka³na² [27] Yxãn¹ta¹, in³jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹: — Jau¹xai²na² ĩ³hen³txi³nx2ta¹te¹ni²ti¹.
— Jah¹lai²na², txa²wẽt3su² sĩn¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ ain³kxi²sah¹lxan³te¹ni²ti¹.
Ye³han³sxã³ a³li³la¹sĩn¹na²hẽ³li¹. Nxe³jaux3jau¹xai²na² ĩh¹nxe³kxa²yã³ti³tã³
Jau¹xai²na² so¹lxi³ ã³ne³wxe³nha¹nhai¹. ãh¹ ãn³ta³lo³hẽ¹ti² ne³ka¹te³lhxã³
Yxãn¹ta¹, ĩh¹nxet3sxã³, kwẽn¹tai²na² ten³yah³lxin¹ji¹wi¹? "Je³su²jah³lai²na²
wi¹ten³sa²tã³te²sin²ta²ku², ĩh¹nxe³te²tã³ a²sa³wi³ha³lxi³su² sĩ¹na¹tũ¹xã¹." Yah³lxi³nũ³nĩn¹ji¹wi¹?
ye³we²txain¹te²sin²ta²ku², sĩ¹na¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³xa² kõ³txi³hex1sĩn¹nxa³nhai¹. [28-29] Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a²
Jah¹lai²na² in³txai²la¹i¹. Wẽn³sxa³i¹. nũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu¹, yxo²ã³ta³ti³
Nxe³te²na² ĩ³ye³kxi²sxã³ ĩ³hau³ko³txa²lxain¹tu¹wi¹ sih¹xa³jau³su² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
Ta¹hxai²hẽ¹la². — Wxãi²na² so¹lxi³, Je³su²jah³la²

[22] Nxe³jau³xai²na², a²wĩ³na² a²hã³ka³na² a²sa³wit3su² nhi¹lxi¹. Txa²nũ³kã³txai²na²
wãn³txai²na², fa³ri³se²a² nũ³kã³txai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na² a²sa³wi³ha³lxi³su²
yuh³lxi³khaix1nẽn³tain¹jau³su² ĩ³ye³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
A²wĩ³nai²na², a²hã³ka³nai²na² a²ẽ¹nãu³a² Si³yxau³tãu³a¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
yuh³lxain¹jau³xa²sa¹: ĩ³ye³kxi²sĩn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹,

— Ĩ³hen³txain¹kĩ³sxa³lho³na¹. "Je³su²jah³lai²na², Je³su²jah³lai²na² ĩh¹nxe³ju³tu¹tai²nãn¹te²nũ²su²
Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo³su² te²sin²ta²ku², nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
na³li¹." Nxe³kĩ³kxai²nãn²tũ³, fa³ri³se²a² [30-31] Nxe³nxa²ha¹te¹, in³txai²na²
nũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² wãn³txi³kxai³lu¹:
nũ³kã³txa² ã³nũ²kxi²kĩ³thĩ³na² ũ³nhũ³sa²tã³ha³lo²sa¹ne³hĩ¹ix2na³na². Nxe³nxa³i¹. Jah¹lai²na² txa²ye³na²
Nxe³ju³tai²na², fa³ri³se² nũ³kã³txa² ye³we²txi²sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³kxan²ti³:
wã²nxũ¹hain³nhain¹te³nai¹ti²tu³na¹. "Ĩh¹nxe³ju³tu¹tai²nãn¹te²nũ²su² te²sin²ta²ku²."
Jã¹nxẽn³kxa²yã³ti³su² ĩ³hen³txain¹kĩ³sxa³lho³na¹. Yah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹: "Ĩh¹nxe³ju³ta²yã³ti³tã³
A²wĩ³na² a²hã³ka³na² a²ẽ¹nãn¹jau³su², ĩ³wã³txa³kxi²yah³lxin¹ji¹ku¹." Ye¹nx2ta¹i¹.
ta¹hxai²hẽ¹la². [23] Nain¹jau³su², Ĩ¹ne³ka²sah¹lxi³hẽ¹li¹. A²nũ²a²
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹: wi¹lhin¹jah¹lo²su² kxai²nãn²tũ³, "Txa²wã¹sũ³na²

Si³yxau³tãu³a¹ sa²nẽn¹kxi²na¹xã¹.
Sa²yxo²hau³ko³ta¹xã¹.” Nxe³kxai²nãn²tu̱³,
a²nxe³jah¹la² wãn³txa² so¹lxi³, Txa²wã¹su̱³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ain³kxai¹nhĩ̱³nx2na³li¹.
Yxãn¹ta¹ ko̱³nxe³thin¹jah¹lo²su² wãn³txi³la³,
hai³txi³ Txa²wã¹su̱³na² Si³yxau³tãu³la³
ain³kxi²txi³hex1jau³sxa³i¹. 32-33Jã¹nxa¹jau³su²,
Je³su²jah³lai²na² txa²ye³nai²na² whãi²na¹
ye³we²txi²sa³na²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³,
wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. Jah¹lai²na² wãn³txa²,
Su̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ ain³kxi²na³li¹.
Nxe³ha²kxai³, ye³we²txi²sa³na²hẽ³li¹.
Je³su²jah³lai²na² ãn³si³wxe³tãu³a¹
Txa²wã¹su̱³na² Si³yxau³tãu³sin²tai¹.
Nxe²nxa³ke³la³te²kxai³, hxi²kan¹txi³he¹xai¹nhĩ̱³nx2nxa³i¹.
Hxi²kan¹txi³ sa²hau³kot3sai¹nhĩ̱³nx2nxa³i¹.
Jã¹nxa¹jau³su², txa²wã¹ha³lo²a² ko¹xai²na²,
ãn³si³wxe³hĩ¹nu¹tai²nãn²tu̱³ta¹, kxãn³su²
nxe²xai³ka̱³tu̱³ta¹, hai³txi³ a²nũ²a²
ye³han³sxã³ a³li³la¹jah¹lo²su² ye³we²txi²ju³ta³la³
yũ³ti³hex1ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹,
kwẽn¹tai²na² so¹lxi³, Je³su²jah³lai²na²
ye³we²txi²sa³na²hẽ³li¹. Jah¹lai²na²,
wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. Ya³nx2ti³to³ha¹i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxe³nxa²ha¹te¹, fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ko̱³nxe³thin¹jah¹lo²su² nhi¹lxi¹.
Yãn³tai²na², wxa²hã³ka²ẽ¹nãu³a¹
a³li³la¹xan³ta̱³lxa² ko̱³nxe³ti³ kãi³nhĩn¹nũ²hẽ³li¹.
Nhĩ¹nha²kxai³, ye³han³sxã³ a³li³la¹jah¹lo²su²
nhi¹lxi¹. Ko̱³nxe³thin¹jah¹lo²su² nhi¹lxi¹.
Wãn³txai²na² ĩ³tih³nxe³sa²nhĩn¹te²ji¹khi³.
Nxe³nxa²ha¹nhai¹. Nxe³ain¹ka̱³tu̱³,
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu²
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxain¹thĩ³na²
ũ³nhũ̱³sa²tã³ha³lo²sai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ye³han³te²hũ̱³nxe² yxau²xai³tũ̱³ka̱³txi³su²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²

35 Nxe³ju³ta², ũ³nhũ̱³sa²tã³ha³lo²sai¹xain¹ju³tai²na²
a²ha³ta̱³nxa², Je³su²jah³lai²na² ain³kxi²te³na¹,
ĩ³ha¹txi²ka³tu̱³ ĩ³wã̱³txi³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹su̱³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² yxo²ĩ²in¹ji¹wi¹?
Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Nxe³nxa²ha¹te¹, in³jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹jah¹lo²ta̱n³te²la¹xã³?
Yxo²ĩ²ti³ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Ai¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai²na² ĩ²sa¹lxi¹. Nxe³te²na¹xai²na²
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹jah¹lo²na¹xai²na²,
Txa²wã¹su̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹
Ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Nxe³nxa²ha¹te¹, in³jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Yxo²ĩ²nxa²ha¹nhai¹.
Ain¹sxã³: “Je³su²jah³lai²na² hxi²kan¹khai¹nx2na³nã¹.
Ye³ka¹na¹nhã¹, hĩ¹na²sã¹.” Ain¹ka³tu̱³,
ã³ka³tih³wxe³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai²na¹xai²na² wxa²ha³lo²ai²na²
wxã³na¹hẽ³li¹. Na¹ka³tu̱³, txa²wãn³txa²
wi¹jau³xai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³ye³kxain¹to³ha¹i¹. Ai¹na¹ka³tu̱³,
txa²wãn³txai²na² sa²yxo²wet1sain¹tũ̱³ka̱³txa²
yũ², ha³na³ka³lxi³ sa²yxo²wet1sai¹nxa³tũ̱³ka̱³txa²
yũ², nxe³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta², a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ wã²nxũ̱¹ha̱in³nha¹ain¹tu¹wi¹.
Nain¹ju³ta²sa¹: A²nũ²a² nxe³te²hũ̱³te²la³:
Ye³han³te²hũ̱³nxe² yxau²xai³la¹xã¹.
Wãn³txi³khai¹lxa³ a³la³kxi²sa²nxã³nhã¹.
Yxãn¹ta¹, ten³khaix1sa³nhã¹.” Nxe³te²su²
te²an²tu̱³, sa²yxo²wet1sain¹kxai²nãn²tu̱³,
wãn³txi³khai¹lxa³ a³la³kxain¹tu¹wi¹.
Sain¹kxai²nãn²tu̱³, wi¹ten³sa²tã³te²hũ̱³nxe²
yxau²xai³lain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ²a²
ã̱³su² te²hũ̱³te²la³: “Wãn³txi³khai¹lxa³
wi¹la³la³kxi²na¹nhã¹. Wi¹ten³sa²tã³te²hũ̱³na¹xã¹.”
Nxe³te²su² kxai²lẽ¹. Sa²yxo²ã³sain¹tũ̱³ka̱³txi³su²
hĩ̱³nx2na³li¹. Te²lẽ¹. Wãn³txi³khai¹lxa³
a³la³kxi²nxa³kxe³su², hãi¹nxe³sxã³
ye³han³te²hũ̱³nxe² yxau²xai³tũ̱³ka̱³txi³su²
hĩ̱³nx2na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu², fa³ri³se²a²
nũ̱³ka̱³txa², kwa² yxau³yain¹tũ̱³ka̱³txa²
ka³lxa²nxa³tũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu²
ain³kxi²te³na¹, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²nũ̱³ka̱³txai²na² ha³ta̱³nxã²txi³
ye³han³te²hũ̱³nxe² yxau²xai³tũ̱³ka̱³txi³sa²nũn³sĩn¹te³ji¹wi¹
Ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe²nxa³i¹. “Wi¹ten³sa²tã³te²hũ̱³na¹xã¹.”
Yah³lxi¹hxai¹nhẽ³li¹. Nxe³ju³ta²su¹:
“Ye³han³te²hũ̱³na¹xã¹. Wãn³txi³khai¹lxa³
a³la³kxi²nhã²nx3nhã¹.” Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³,
ko̱³nxe³te²la³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ta¹ju³ta³la²
yũ³nx2ti³hĩ̱³nx2nxa³i¹. Yxãn¹ta¹,
wxa²yu³ta² yah³lxi³hxai²nxã³nhẽ³li¹.
“Wi¹ten³sa²tã³te²hũ̱³nha¹nhai¹.” Yah³lxi³hxai¹nhẽ³li¹.
Yah³lxin¹kxai²lẽ¹. Wãn³txi³khai¹lxa³
a³la³kxi²yah³lxan³kxe³su², wxa²ko̱³nxe³ju³ta²
so¹lxi³ yxau²xai³yah³lxi³to³hi¹nha²kxai³,
Txai²li² ko̱³nxe³te²la³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ta¹ha²kxai³,

nx2na3li1. Je3su2jah3la2 wãn3txa2,
ta1hxai2hẽ1la2.

10

O3ve2a2 nũ3ka3txi3hũ3tũ3ka3txi3su2 ĩ3yau1ũ3jau3su2

1-2 Nxe3nxa2ha1te1 nxe3hĩ1na2 Je3su2jah3lai2na2
sa2kxai3lu2, wãn3txa2 ĩ3yau1ũ3jau3xa2
ĩ3ye3ta1hxai2hẽ1la2. Ĩ3ye3sxã3 ha3lo2a2
Je3su2jah3la2 a2sa3wi3ha3lxa2 yxau2xai3ye2yhu1ju3ta3la3
ĩ3yau1ũ3nẽ3te3lhxã3 ĩ3ye3ta1hxai2hẽ1la2.
Nxe3jau3xa2sa1:

— Txa2sa3wi3ha3lxi3nãu3xa2 ka3yxuh3xa2
o3ve2a3 nũ3ka3txi3hũ3tũ3ka3txi3su2
ha2kxai3, Txai2na1xai2na2 o3ve2a2
a2wa3kxẽn3yah3lo2hũ3jah1lo2sa1ha2kxai3,
nx2na3li1. Nxe3jau3xai2na2 ĩ3ye3sxã3
ĩ3yau1ũ3hain1ta1hxai2hẽ1la2. Nxe3te3nah1lxi1:

— Nxe3jah3lxi3sa2lxi1. O3ve2a2
a2wa3kxẽn3yah3lo2su2 nxe3kxai2nãn2tu̱3:
“O3ve2a2 sxi2ha2 ã3wi1ha1tũ1xã1.”
Nxe3kxai2nãn2tu̱3, wain3txi3 sxih2yxo2a2
so1lxi3 ã3wi1hĩ3nx2na3li1. Yxãn1ta1,
a2nũ2a2 ko̱3nxe3thin1te2su2 te2a2 o3ve2a2
kãi3sa2no1jah1lo2su2 te2a2, hãi1nxe3sxã3
hãi3a2 yu3tã3lxi3 ĩ3ka3la3sxã3 sxi2ha2
ã3wi1hai1nhĩ3nx2na3li1. Yxãn1ta1,
a2wa3kxẽn3yah3lo2su2 te2kxai3lu1,
sxih2yxo2a2 so1lxi3 ã3wi1hai1nhĩ3nx2na3li1.
3 “Ã3wi1ha1tũ1xã1.” Nain1kxai2nãn2tu̱3,
a2nũ2a2 ã3xa2 sxih2yxo2a2 yxo2ĩ2jah1la2
sa2yxo2than2kxai1nhĩ3nx2na3li1. Ain1nũ2la2,
a2wa3kxẽn3yah3lai2na2 a2o3ve2a2 ĩ3kaix1tain1kxai1nãn2tu̱3,
a2wa3kxẽ3na2 a2yxo2wãn3txa2 a2o3ve2ai2na2
ain3kxai1nhĩ3nx2na3li1. Nxe3ha2kxai3,
a2wa3kxẽn3yah3lai2na2 sa2kxai3lu2
a2o3ve2a2 nũ3ka3txai2na2 ka3na3ka3nat3sxã3
yau3ã3lxi3 ĩ3yĩ1li2xai3ain1sxã3, ĩ3kaix1tai1nha2kxai1
ã3ne3ka2ta1sxã3 ãn3tẽ3ain1sxã3 wa2li3ai1nhĩ3nx2na3li1.
4 Tũ1ka3txai2na2 yxo2ha3kxa1 wa2li3ta3lu2nain1kã3tu̱3,
a2wa3kxẽn3yah3lai2nãn2tu̱3 ã3ne3ka2ta1sxã3
ai3lai1nha2kxai3, a2o3ve2a2 nũ3ka3txai2na2
sa2kxai3lu2 a2yon3nãn2ta3 ã3naun3ti2
hi1tai1nha2kxai3, nxe3ai1nhĩ3nx2na3li1.
A2wa3kxẽn3yah3la2 a2yxo2wãn3txa2
a2ne3nxẽ3kxai3 ain3kxain1sxã3 ã3naun3ti2
hi1tai1nhĩ3nx2na3li1. 5 Yxãn1ta1, hai3txi3
a2nũ2a2 toh3lxa3ti3su2 te2la3 o3ve2a2
nũ3ka3txa2 ã3naun3ti2 hi1tai1nhĩ3nx2nxa3i1.
Hãi1nxe3sxã3 ã3naun3ti1kxai1nhĩ3nx2na3li1.
A2nũ2a2 toh3lxa3ti3su2 te2yxo2wãn3txa2
ne3nxẽ3kxai3 ain3kxi1xai1nxa3kxe3su2
ã3naun3ti1kxai1nhĩ3nx2na3li1.

6 Nxe3jau3xai2na2 ĩ3yau1ũ3jau3xai2na2,
Je3su2jah3la2 ĩ3ye3kxain1ta1hxai2hẽ1la2.
Yxãn1ta1, a2si3yxau3tãu3a1 a2nũ2a2
nũ3ka3txa2 ã3ne3wxe3ain1ta1hxai2nxa3hẽ1la2.

— Txai2na2 wi1lhin1te2 wa3kxẽn3yah3lo2hũ3te2sa1i1.
Nxe3jau3su2

7 Ã3ne3wxe3ai1nxa3ha2kxai3, Je3su2jah3la2
wãn3txi3kxai3lu1, ã̱h1 ĩ3ye3kxain1te3nah1lxi1:

— A2ya3la3tu̱3 ĩ3ye3kxi1nx2ta1i1. Txai2li2
o3ve2a2, yxau3thĩ3na2 sxih2yxo2hũ3te2sa1i1.
8 Na1ha2kxai3, a2nũ2a2 ã̱3xa2 ã3ne3ka2ta1sain1sxã3
wxã3ye1nx2tain1tai1ti2ti1. Wxã3ye1nx2tain1sxã3
ĩ3ki3ha1kxi1nx2tain1tai1ti2ti1. Yxãn1ta1,
txa2nũ3ka3txai2na2 ain3kxai1nxa3tai1ti2ti1.
Ĩ3ki3ha1kxi1nx2tain1tũ3ka3txa2, ko1ko1xa2
a2o3ve2a2 kãi3sa2no1jah1lo2su2 kãi3jut3sũ3nxe2
ĩ3ki3ha1kxi1nx2tain1tai1ti2ti1. Yxãn1ta1,
txa2nũ3ka3txa2 ain3kxai1nxa3sxã3 a2o3ve2a2
a2nũ2a2 toh3lxa3ti3su2 te2yxo2wãn3txa2
ain3kxai1nxa3jut3sũ3nxe2, a2ki3han3jau3xai2na2
txa2nũ3ka3txa2 ain3kxai1nxa3tai1ti2ti1.
9 Yxãn1ta1, Txai2li2 sxih2yxo2hũ3te2sa1i1.
Na1kxai2nãn2tu̱3, o3ve2a2 sxih2yxo2a2
ã3wi1hain1kxai2nãn2tu̱3, wa2su1wa2su1
yxau2xai3lai1nhĩ3nx2na3li1. Wi1lha2hau3ko3kxe3su2
te2a2 wa2su1wa2su1 wa2li3i2, ã3yã3wi2hi2,
jã1nxe2, si3sa2 wi1ju3ta2 yain3te3lhxã3 a3ti2,
ai1nhĩ3nx2na3li1. Te2yã1nxe3te2hũ3nxe2,
a2nũ2a2 a2ten3te2su2 te2an2tu̱3, Txai2na2
yxo2ĩ2sain1kxai2nãn2tu̱3, ka3te̱3na2
wi1tãu3a1 wa2su1wa2su1 yxau2xai3lain1tu1wi1.
10 Jã1nxa1jau3su2, a2nũ2a2 kãi3sa2no1jah1lo2su2
kxai2nãn2tu̱3, sxi2ha2 ã3wxã3kxai2nãn2tu̱3,
hãi1nxe3sxã3 a2o3ve2a2 kãi3i2, ĩ3su2lhã3i2
wxa2kho3ti2, nxe3te3lhxã3 wxã3hĩ3nx2na3li1.
Yxãn1ta1, Txai2na1xai2na2 ha3lo2ai2na2
wxã3na1ju3tai2na2, txa2ka3te̱3na2
wi1la1tãu3a1, a2nũ2a2 ũ3hũ1te3lhxã3,
kãin2 ũ3hũ1te3lhxã3 wxã3na1hẽ3li1.
Na1ha2kxai3, wa2su1wa2sun1khai1nxe2
Ka3te̱3na2 wi1tãu3a1 yxau2xai3lain1tu1wi1.

11 Txai2li2 wi1lhin1te2 wa3kxẽn3yah3lo2hũ3te2sa1i1.
A2wi1lhin1te2 wa3kxẽn3yah3la2 a2o3ve2a2
a3lxi2khai1nxe3te2su2 na3li1. Ain1sxã3,
ya3lu2kai1nhĩ3nx2na3li1. Te2yã1nxe3te2hũ3nxe2,
Txai2na1xai2na2 txa2nũ3ka3txa2 a3lxi2khai1nxe3te2su2
te3na1xai2na2, ya3lu2kxain1te2su2 na1i1.
Txa2ka3te̱3na1yu3ta2 ã3na1ũ3hain1jah1lo2su2
na1i1. 12 Yxãn1ta1, a2nũ2a2 o3ve2a2
wa3kxẽn3sxa3te2su2 te2an2tu̱3, kwa2
a2yo3ha2 so1lxi3 yxo2kwa̱in3jau3su2
wa3kon3te2su2 te2an2tu̱3, hai3txi3 a2o3ve2a2
ya3lu2kxain1jah1lo2su2 ti3he1nx2nxa3i1.
A2nxe3jah1lo2su2 kxai2nãn2tu̱3: “Ha̱u3xa2

yąu³son³na³na¹.” Nxe³kxai²nãn²tu̱³,
o³ve²ai²na² ã³na¹sxã³ yuh³lxa³txi³
ã³ni³hai¹nhĩ³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³,
a²si³yo³nãn²tą̱³ hąu³xai²na² sa²kxai³lu²
ã³wxã³kxai²nãn²tu̱³, o³ve²a² a³li²sin³sxã³
i³sxã³ sa²so², sa²tã³ ãn³ka³txe²ta³lxai¹ni²,
nxe³ai¹nhĩ³nx2na³li¹. 13 Jah¹lai²na²,
kwa² yo³ha² so¹lxi³ yxo²kwąin³jau³su²
wa³kon³jah¹lai²na² yuh³lxa³txi³ ã³ni³hain¹ju³tai²
a²yo³ha² so¹lxi³ yxo²kwąin³jau³su², hai³txi³
o³ve²a² a³lxi²nxa³jau³su², ã³na¹sxã³
yuh³lxa³txi³ ã³ni³hai¹nhĩ³nx2na³li¹.
14 Yxãn¹ta¹, a²wi¹lhin¹te² wa³kxẽn³yah³lo²su²
te²ain²txi³ a²o³ve²a² ye³ka¹nai¹nha²kxai³,
a²o³ve²ain²txi³ a²wa³kxẽn³yah³la²
ye³ka¹nai¹nha²kxai³ yu³hain¹na³li¹.
Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², Txai²na¹xain²txi³
txa²nũ³ką̱³txa² ye³ka¹nai¹na¹ha²kxai³,
txa²nũ³ką̱³txain²txi³ ye³kan¹sai¹nha²kxai³
yu³sain¹na³li¹. 15 Txai²na² Txa²wĩ³na²
ye³ka¹na²waun¹nyhu¹a³sa²na³li¹. Sa³kxa²
yã¹nxe², txa²nũ³ką̱³txa² ye³ka¹na²waun¹nyhu¹a³sa²na³li¹.
Na¹ka³tu̱³, txa²nũ³ką̱³txa² a³lxi²na¹kxe³su²
na¹ha²kxai³, txa²ka³tẹ̱³na¹ju³ta² ã³na¹ũ¹hain¹sxã³
ya³lu²kxai¹na¹jah¹lo²su² na¹i¹. 16 Na¹ha²kxai³,
a²o³ve²a² wa³kxẽn³yah³la² ka³na³ka³na³jah¹lo²su²
nxe³kxan²ti³, hai³txi³ o³ve²a² ka³na³ka³na³tũ³ką̱³txą̱
so¹lxi³ wãi²lo³tain¹te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹, ą̃³lxi³tũ³ką̱³txi³nãu³xa²
ha³lo²a² yu³tą̃³lxi³ yu³ta² ka³lxa¹ju³ta²
yxau³tũ³ką̱³txi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹
wãi²lo³tain¹te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²,
txa²nũ³ką̱³txa² yu³tą̃³lxi³ yu³ta²
ka³lxa¹ju³ta² yxau³tũ³ką̱³txi³nãu³xa²
yxo²ha³kxa¹, Txai²na¹xai²na² a³lxi²nũ³na¹tũ³ką̱³txą̱
A²nxe³tũ³ką̱³txi³nãu³xai²na² sa²so¹ti³ten³sa³nhay¹
Te²su², txa²wãn³txa² ain³kxi²sain¹nũn³tu¹wi¹.
Sain¹kxai²nãn²tu̱³, Txai²na² a³lxi²sai¹nha²kxai³
a³lxi²wau¹nyhai¹nha²kxai³ ya³sain¹tu¹wi¹.
Ya³sain¹kxai²nãn²tu̱³, ha³lo²a² yu³tą̃³lxi³
yu³ta² ka³lxa¹ju³ta² yxau³ain¹tũ³ką̱³txi³su²
kxa²ha³tą̱³nxãn²ti³, a²jut1so¹lxi³
yxau³jut3sũ³nxe² nxe³tũ³ką̱³txi³nũ³ai²la¹i¹.
Nxe³sxã³, a²hxi²kan¹jah³lo²na¹xai²na²
ka³na³ka³na³jah¹lo²na¹xai²na² so¹lxi³
na¹ha²kxai³, txa²nũ³ką̱³txai²na² sa²kxai³lu²
txa²ka³lxa¹ti³hũ³tũ³ką̱³txi³su² nxe³ha²kxai³,
ai¹nhĩ³na¹i¹.
17 Txai²li², txa²ka³tẹ̱³na¹yu³ta²
hxi²kan¹txi³ ã³na¹a¹kxai²nãn²tu̱³,
hã²wxãn³txa³ sa²so¹xi²na¹tu¹wi¹.
Na¹kxai²nãn²tu̱³, ka³tẹ̱³na² wi¹tãu³a¹
so¹lxi³ yxau²sa²tẽ³a¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³,
ã³na¹a¹kxai²nãn²tu̱³, sa²so¹xi²te³lhxã³
ã³na¹sã²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³,
Txa²wĩ³na² a³lxi²sain¹na³li¹. 18 Hai³txi³
a²nũ²a² ą̃³xa² hxi²kan¹txi³ txa²ka³tẹ̱n³yu³ta³la³
sa²so¹kxi²sa²nxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹.
Txai²na¹xai²na² txa²ẽ¹nãu³a¹ te³na¹jau³xa²
so¹lxi³ hxi²ka¹ka¹nhe²la² txa²ka³tẹ̱n³yu³ta²
ã³na¹a¹ka³tu̱³, ya³lu²na¹tu¹wi¹. Hxi²kan¹txi³
txa²ka³tẹ̱n³yu³ta² ã³na¹ũ³sxã³ ya³lu²na¹ha²kxai³,
ha²wxãn³txa³, hxi²kan¹txi³ sa²so¹xi²sxã³
ka³tẹ̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹ha²kxai³,
na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹jau³xai²na², Txa²wĩ³na²
a³lxi²sa³ha²kxai³, ĩ³kwa³na³sa²jau³xai²la¹i¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Wãn³txai²nãn²tu̱³, Ju³te²a² nũ³ką̱³txai²na²
ain³kxain¹ka³tu̱³, wi¹ ĩ³we¹yhu¹xa³kxe³sxu²,
a²ẽ¹nãu³a¹ e³kxi²nĩ¹nha²sxã³ ã³nhai¹tã³yhain¹sxã³
yxau³ye²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxe³te³nah¹lxi¹, ã³nhait1so¹tũ³ką̱³txa²
ka³lxa¹tũ³ką̱³txa² e³te³nah¹lxi¹:
— Hã³xã¹. Kǫ̱³nxe³te² yãu³ka³txa²
nxũ²kwąi³yxau³jah¹lai²la¹i¹. Wen¹sxã³
e³jah¹lo²su² ã³li¹. Ain³kxain¹ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
21 Yxãn¹ta¹, ã³nhait1so¹tũ³ką̱³txa² ą̃³xa²
e³te³nah¹lxi¹: “Nxe²nxa³i¹. Jah¹lai²na²
wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹.” E³ain¹jau³xa²,
hai³txi³ kǫ̱³nxe³te² yãu³ka³txa² nxũ²kwąi³yxau³jah¹la²
wãn³txi³sxa³i¹. Jã¹nxe³kxa¹, kǫ̱³nxe³te²
yãu³ka³txa² nxũ²kwąi³yxau³jah¹lo²su²kxa¹,
hxi²kan¹txi³ ye³han³jah¹lo²su² a²ye³na²
ye³we²ti²ti³hex1hĩ³nx2nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Ju³te²a² nũ³ką̱³txa² hi²sen³su² Je³su²jah³la² e²nain¹jau³su²

22 Nxe³nxa²ha¹te¹, wą̱³txi²tãu³a¹,
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na¹, Ju³te²a²
a²ũ¹kxai²xa²ẽ¹kai²na² a³lẽ²thĩ³na² ã³yãn³ki³nũ²kxain¹sxã³
hay¹ain¹tai¹ni², ĩ³ka³li³hai¹ni², Sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³ka³li³si¹hain¹jau³su²
ĩ³ye³kxi², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yãn³tai²na²,
Sũ³na² sxi²ha² yuh³xai²nãn¹thĩ³nũ¹tai²na²,
ko¹ko¹xa² nũ³ką̱³txa² sa²kho³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ką̱³txu¹tai²na²
ą̃h¹ sa²hau³ko³txi¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²kxã³nxu¹tai²na² sa²hau³ko³txi¹xi²ju³tu¹tai²na²,
kwẽn¹tai²na² a²nũ²a² nũ³ką̱³txai²na²
ain³kxi¹xi²te³lhxã³ ã³yãn³ki³nũ²kxi²,
ĩ³ka³li³hi², ĩ³yain³ti² ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹sxã³, sa²hau³ko³txi¹xi²ju³tu¹tai²na²
ain³kxi¹xi²te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Nxe³tãu³a¹, Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹,
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² a²ti²ta³lo³kxan¹thĩ³na²,
Sa³lo³mãu²yah³lu¹tai²na² ton³thĩ³na²
ã³nxai³lha²the³ta¹hxai²hẽ¹la². 24 Nxe³te³nah¹lxi¹,
Ju³te²a² nũ³ką̱³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa²
ãn³ki³ka³ti³kxain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxet3si¹lxi¹. Kxãn³su² ĩ³wã³wã³ta³kxi²sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Jã¹nxe³sa²sĩn¹txa³hẽ¹li¹. Si³ka³ka³kxi² ĩ³ye³kxi²sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nhĩn¹kxai²nãn²tu̱³: “Txa²wã¹su̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² na¹xã¹.” Nhĩn¹kxai²nãn²tu̱³, ĩ³wa²su¹wa²sut1sxã³ ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. “Nxe³sa²kxah³lo²sa¹i¹.” Nxe³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa², ta¹hxai²hẽ¹la².

[25] Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— A²lau³ya³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹. Na¹ta¹, yxo²ĩ²sah²lxan³tai¹. Jã¹nxa¹jau³su², txa²wa³ka³li³yu³tai²na² kãi³ya³nx2ta¹ju³tai²na², Txa²wĩ³nu¹tai²na² hxi²kan¹txi³lot3sa³ha²kxai³ kãi³ya³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹. Na¹ha²kxai³, txa²hxi²ka¹na¹ju³ta² ã³ye³yxo²nũ¹sa²sxã³ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹. [26] Nxe³ya³nx2ta¹kxa²ha³ka³ka³kxi³ yxo²ĩ²sah²lxan³tai¹. Wxãi²na² txa²nũ̄³ka̱³txi³sah¹lxi¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³, yxo²ĩ²sah²lxan³tai¹. [27] Yxãn¹ta¹, txa²nũ̄³ka̱³txa² ha³na³ka³lxin³na³li¹. Txa²wãn³txa² ain³kxi²sain¹tũ̄³ka̱³txi³su² na³li¹. Sain¹ju³ta², ka³yxuh³xa² o³ve²a² nũ̄³ka̱³txa² ain³kxi²sxã³, a²wa³kxẽn³yah³la² a²yxo²wãn³txa² so¹lxi³ ain³kxain¹kxe³hũ̄³nxe², txa²nũ̄³ka̱³txa² ain³kxi²sain¹na³li¹. Ĩ²lxa²ta³lu²nai¹na¹tũ̄³ka̱³txa² sa²so¹kxi²kan¹txi³sah¹lxi¹lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³, na³li¹. Nai¹nha²kxai³, ãn³si³tẽ³la³kxi²sa²tũ̄³ka̱³txa² sũ̄³nãn²jah³lxi¹lxi¹. Ya³nx2ta¹i¹.’ ” na³li¹. [28] Ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ ũ³hũ¹ai¹na¹i¹. Na¹ha²kxai³ ĩ³xa̱n³ta³kxai¹nĩn¹ju³ta² yxau²sa²tẽ³ti³he¹nxai¹nx3tho³li¹. Txai²li², txa²nũ̄³ka̱³txa² nũ̄³kxũn³txi³ sa²hau³ko³jah¹lo²su² Txa²wã¹sũ̄³na² Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa² Na¹ha²kxai³, a²nũ²a² ko̱³nxe³thin¹jah¹lo²su² nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxa²nũ̄³ka̱³txi³ kxai²nãn²tu̱³: “Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa² ĩ³nxai²na², txa²wãn³txai²na² ũ³hũ¹nx2ta¹tai¹ti²ti¹. sa²so¹kxi²na¹tũ¹xã¹.” Nxe³kxan²ti³, Yah³lxi¹nha²kxai³ sũ̄³nãin²jah³lxi¹lxi¹.” txa²hxi²ka³nãu³a¹ sa²so¹kxi²sa²nyhain¹ju³ta³la² Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. “Sũ̄³nãin²tain¹na³na¹. yũ²nxa³i¹. [29] Jã¹nxa¹jau³su², txa²nũ̄³ka̱³txai²na² Txai²yã¹nxain¹na³na¹.” Sũ̄³na² Txa²wĩ³na² ũ³hũ¹sa²tũ̄³ka̱³txai²la¹i¹. Si³yxau³tãu³a¹, a²ẽ¹nãn¹jau³su², yhain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Txa²wĩ³na² hxi²ka²nãu³a¹ yxau³tũ̄³ka̱³txi³su² [36] Jã¹nxa¹jau³su², Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² na³li¹. Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a² ko̱³nxe³thin¹jah¹lo²su² Txa²wĩ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² kxai²nãn²tu̱³: “Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa² Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²sa¹i¹. Nxe³sa²sxã³ sa²so¹kxi²na¹tũ¹xã¹.” Nxe³kxan²ti³ yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹. Txa²wĩ³na² hxi²ka²nãu³a¹ sa²so¹kxi²nyhain¹ju³ta³la² Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na² a²wa³ka³li³yu³ta² yũ²nxa³i¹. Txa²wĩ³na² kãin² nũ̄³kxũn³khaix1jah¹lo²su² wxã³na¹hẽ³li¹. Jã¹nxe³sa²ju³tan¹te²ka³ya̱³tu̱³: Ã²la² kãin² nũ̄³kxũn³te²la³ yũ²nxa³i¹. “Txa²wã¹sũ̄³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²tah²sa¹i¹.” Nxe³ha²kxai³, Txa²wĩ³na² nyhai¹nxa³lho³li¹. Ya³nx2ta¹i¹. Na¹ha²kxai³, hai³txi³ [30] Txai²na² A²tah²na¹xai²na², Txa²wĩ³nãin²txi³te²sa¹i¹. Sũ̄³na² Si³yxau³tãu³a¹ ko̱³nxe³te²lo³jau³su² Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la². e³nxa³i¹. Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³: “Sũ̄³na² Si³yxau³tãu³a¹ ko̱³nxe³te²lo³jau³su² e³nhi¹lxi¹.” Sah¹lxin¹ji¹wi¹? [37-38] Txa²kãi³a¹ju³ta², Txa²wĩ³na² kãi³kxa²yã¹nxe³sxã³ kãi³ya³nx2ta¹i¹. Na¹kxai²nãn²tu̱³, txa²kãi³a¹ju³tai²na² ĩ²sah¹lxi³sxã³ wxa²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³ yxo²ĩ²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

[31] Nxe³te³na¹ Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu¹, tah³lxa³ka³ta² sa²so¹sxã³ tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² ã³nan³sxã³ ã³ya²lu¹te³lhxã³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [32] Ain¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹: wa³ka³li³yu³ta² wi¹ju³ta² ka³lxa¹txi³ kãi³sxã³ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹. Ĩh¹nxe² kãi³a¹ju³ta² ĩ³xa̱n³ta³kxi²sa²sxã³ su²lhã³sa²te³lhxã³ yah³lxin¹ji¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

[33] Nxe³te³na¹, Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hai³yo¹. Wi¹kãi³nhi¹lxi¹. Wi¹kãi³nhĩn¹ju³ta²kxai³, su²lhã³nxa²hĩ̄³sĩn¹nxa³i¹. Yxãn¹ta¹, wxa²yxo²a² ko̱³nxe³ti³ e³nhi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ̄³na² Si³yxau³tãu³a¹ ko̱³nxe³te²lo³jau³su² e³kxi²nhĩ¹lxi¹. Wxãi²na² a²nũ²so¹lxin³nhĩ¹lxi¹. Nhĩn¹kxan²ti³, Txa²wã¹sũ̄³na² Si³yxau³tãu³a¹ hi¹nha²nhi¹lxi¹. “Txai²na² txa²wĩ³nãin²txi³te²sa¹i¹.” Nhi¹lxi¹. Nhĩ¹nha²kxai³, su²lhã³nxa²sĩ¹na¹ju³ta³nũ³a² wain³na³li¹. Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² ta¹hxai²hẽ¹la².

[34] Na¹ha²kxai³, Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na² ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wã¹sũ̄³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ha³te̱h³nxã³nxa² wi¹ko̱³nha²sxã³ a³la³kxah¹lxi¹lxi¹. Nxe³jau³xai²na²sa¹: “Txai²na¹xai²na² Sũ̄³na² Si³yxau³te³na¹xai²na² e³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxi¹: ‘Wxa²nũ̄³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na², txa²nũ̄³ka̱³txa² sa²so¹kxi²kan¹txi³sah¹lxi¹lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³, sũ̄³nãin²jah³lxi¹lxi¹. Ya³nx2ta¹i¹.’ ” Txa²wã¹sũ̄³na² Si³yxau³tãu³a² wãn³txa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. [35] Wãn³txi³khai³xai²la¹i¹. Hai³txi³ sa²yxo²ã³ki̱³jau³sxan³tai¹. Nxe³ju³ta² Sũ̄³na² Si³yxau³tãu³a¹, nxe³te³nah¹lxi¹: “Wxa²nũ̄³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na², txa²wãn³txai²na² ũ³hũ¹nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Yah³lxi¹nha²kxai³ sũ̄³nãin²jah³lxi¹lxi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. “Sũ̄³nãin²tain¹na³na¹. Txai²yã¹nxain¹na³na¹.” Sũ̄³na² Si³yxau³tãu³a¹, a²ẽ¹nãn¹jau³su², yhain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. [36] Jã¹nxa¹jau³su², Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² Txa²wĩ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²sa¹i¹. Nxe³sa²sxã³ yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na² a²wa³ka³li³yu³ta² ka³lxa¹txi³ kãi³sxã³ wxã³na¹hẽ³li¹. Jã¹nxe³sa²ju³tan¹te²ka³ya̱³tu̱³: “Txa²wã¹sũ̄³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²tah²sa¹i¹.” Ya³nx2ta¹i¹. Na¹ha²kxai³, hai³txi³ Sũ̄³na² Si³yxau³tãu³a¹ ko̱³nxe³te²lo³jau³su² e³nxa³i¹. Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³: “Sũ̄³na² Si³yxau³tãu³a¹ ko̱³nxe³te²lo³jau³su² e³nhi¹lxi¹.” Sah¹lxin¹ji¹wi¹? [37-38] Txa²kãi³a¹ju³ta², Txa²wĩ³na² kãi³kxa²yã¹nxe³sxã³ kãi³ya³nx2ta¹i¹. Na¹kxai²nãn²tu̱³, txa²kãi³a¹ju³tai²na² ĩ²sah¹lxi³sxã³ wxa²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³ yxo²ĩ²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

"Je³su²jah³la² yxo²wãn³txa² yxo²ĩ²nxa³lho³na¹.
Yah³lxin¹kxan²ti³, txa²kãi³a¹ju³ta² so¹lxi³
ĩ²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³:
"Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ kãi³kxa²
yã¹xain¹na³na¹, Je³su²jah³lo²su¹."
Nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
ha³lo²a² a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹.
"Sũ³nãin²txi³na¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ nxũ²kwa̱i³yxau³na¹ha²kxai³,
nxũ²kwa̱i³yxau³sa³ha²kxai³ ya³ha¹xã¹."
Nxe³na¹jau³su² a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹, txa²kãi³a¹ju³ta², Txa²wĩ³na²
kãi³kxa² yã¹nxẽn²nxa³ke³la³te²kxai³,
ki³ha³nhĩ³na¹i¹. Na¹ke³la³te²kxai³,
txa²yxo²wãn³txai²na² sa²yxo²ã³sah¹lxin¹ju³ta²
wai³nhĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹, nxe²nxa³i¹.
Ki³han³jah¹lo²txã³i¹. Txa²wĩ³na² kãi³kxa²
yãx1jah¹lo²sa¹i¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²
ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxe³ka³tu̱³, Ju³te²a² nũ³ka̱³txa²
a²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na² ĩ³xa̱n³ta³kxain¹sxã³
ĩ³sa²so¹te³lhxã³ ãh¹ o²la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² au³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹, ã³ain¹sxã³ Jor³tãu²yau³xa²
ãn³yxo²ha³ti³sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu̱³, nũ¹ã¹ ha³lo²a² a²wi¹lhĩ¹nhĩ¹nai³tã²
Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² a²nũ²a² ĩ³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yhu¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³a¹, kwẽn¹tai²na² Je³su²jah³la²
ã³wi¹hain¹sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Ain¹te³na¹, a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka̱³txa²
ã³tĩ³yhain¹sxã³ a³ya³txain¹sxã³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai²na² wã³nxĩn¹khaix1jah¹lai²la¹i¹.
Jah¹lai²na² a²nũ³kxũn³ju³ta², kxã³nhxĩ¹nai³tã²
Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² ĩ³yau¹ũ³ta³lun²nẽ³te³nai¹ti¹ti¹.
Hai³txi³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tãn³ta̱³,
ha³lo²a² wã³nxĩn¹ju³ta³la³ kãi³ya³nhẽ³lhĩ¹nxa³ta̱i¹ti¹ti¹.
Nxe³kxan²ti³, wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³
ĩ³ye³kxi²nẽ³lhxã³ Je³su²jah³lai²na²
wã³nxĩn¹sxã³ kãi³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³lhĩn¹te³nai¹ti¹ti¹.
A²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka̱³txai²na² wãn³txa²
ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Ain¹kxe³tu̱³ a²nũ²a² kãi²li³tũ³ka̱³txa²
Je³su²jah³la² sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

11

La²sa³ro³jah³la² ya³lu²jau³su²

1-2 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²ĩ³lxa²
La²sa³ro³jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la². Sxi²je³na²
Be³tãn²ya³thĩ³na² yxau³jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a² a²ha³lĩ³ta³ka³lxa²
Mar²ta³ka³lxa² yxau², a²ha³lĩ³ta³ka³lxa²
ã̱³xa² Ma³ri²a³ka³lxa² yxau² nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ta¹ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxai²na²
sa²kxai³lu², ye³je¹nhĩ¹kxai³lu², ĩ³ka³li³sxã³
hĩ³ne³kxa² wi¹lũ³tẽ³kxa² sa²so¹sxã³,
Je³su²jah³la² a²yu³kxa² whãi²na¹
ũ³yhu̱³to¹la³kxi²ka³tu̱³, a²ne³kĩ³sa³nãu³a¹
ne³kĩ³sa³lu²kxi²kxe³su² wxa²so¹sxã³
Je³su²jah³lai²na² a²yu³kxa² ũ³yhu̱³ho³la³kxi²,
ta¹ka³lu³nũ³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
a²hĩ¹nai²na¹ ũ³yhu̱³to¹la³kxi²nxa³hĩ¹na¹,
Ma³ri²a³ka³lxai²na² a²lon³yah³la²
La²sa³ro³jah³la², kãin² ĩ³ton³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³hĩ¹na², Je³su²jah³la² u²yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Kãin² ĩ³ton³ju³tan¹te²ka̱³ya̱³tu̱³ti¹,
a²ha³lĩ³ti³nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
Je³su²jah³la² u²lxi³ ĩ³ye³kxi²ti³hi¹nyha¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²wã³tã̱³xai²na²
a³lxin¹kxah³lo²su² te²a² ĩ³ton³kxi²sa¹sa²na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxe³jau³kxai³lu¹,
Je³su²jah³la² sa²kxai³lu¹, ain³kxi²sxã³
ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— Ĩ³ton³ta¹hẽ²li¹. Nxe³yãn¹ta¹, hai³txi³
ya³lu²ju³ta² wa³ka³li³yu³ta³lot3sxã³
yxau²nx3tho³li¹. Nxe³ju³ta², Sũ³na²
Si³yxau³jah¹lu¹tain²txi³ wxi²kin³ti³ton³te²la³
ti³hi¹nha²ha²kxai³, txain²txi³ Sũ³na²
Tah²na¹xain²txi³ wxi²kin³ti³ton³te²la³
hi¹sa³ha²kxai³, nha¹tu¹wi¹. Nxe³nha¹ju³ta²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²sain¹sĩn¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² Mar²ta³ka³lxain²txi³
a³lxi², Mar²ta³ka³lxai²na² a²ha³lĩn³ta³ka³lxain²txi³
a³lxi², La²sa³ro³jah³lain²txi³ a³lxi²,
ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

6-7 Ai¹nha²kxai³,
wãn³txai²na² La²sa³ro³jah³lai²na²
ĩ³ton³ju³ta² a²ha³ta̱³nxa² ain³kxi²nha²ka³tu̱³,
hai¹lxe³sxã³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Ye³ha¹li¹
a³lan²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² ye³ha¹li¹
a³lan²nu²la² yxau²ta³lun²te²ka³kxah¹lxi¹,
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ju³te²a²ko³nãu³a¹ ã³nxai³ki̱³kai³
jãx1yah³sah¹lxi³hẽ¹li¹. La²sa³ro³jah³la²
ĩ²ki̱³txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²,
ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ju³te²a²
nũ³ka̱³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na²
ha³la³je¹nai³tã² su²lhã³nxain¹te³lhxã³,
tah³lxa³ka³ta² ã³nan³nxain¹ju³ta²
ten³khaix1ain¹to³tai¹ti²ti¹. Jã¹nxe³nxain¹kxa²ya̱n³ti³su²,
nũ¹ã¹ Ju³te²a²ko³nãu³a¹ ã³nxai³lin¹ju³ta³nũ³a²
wi¹khai¹nxe³hĩ³te²la¹ku², nha¹nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

9-10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:
— Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Txai²li² yuh³lxi³sa²nxã³nhai¹. Txa²ha³lo²a² yut3sũ³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹i¹. U³je³na³kai²li², a³li³xi¹nxa²ha¹te¹, ĩ³ha²te¹te²jai¹ti²ti¹. A²ha²te¹ju³ta², ã³nxai³kĩ³kxai²nãn²tũ³, hxi²ka¹ka¹nhe² ai³lhĩ³kĩ³tã³li¹. Hai³txi³ ã³sa²tã³yxo²thu²kã¹hĩ³kĩ³sxa³i¹, txa²wã¹ha³lo²a² ha²te¹ju³ta² wi¹lĩ²kĩ³sa²kxai³lu¹. Nxe³yãn¹ta¹, ka³nxa³hi²nẽ³na³na¹. Ha²te¹ju³ta² ne³ki³son³na³na¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tũ³, ka³nxah³ju³ta² ã³nxai³kĩ³kxai²nãn²tũ³, ãn³sa²tã³yxo²thu²kã¹hĩ³kĩ³tã³li¹. Ha²te¹ju³ta³la³ yũ²nxa³ha²kxai³ ye³ka³nxa³nhẽ³ha²kxai³, nxe³hĩ³kĩ³tã³li¹. Jã¹nxe³jut3sũ³nxe² kwẽn¹tai²na² Twa²wĩ³na² a²hxi²kĩ³lxa² ĩ³yĩ¹li²nũ¹sa²ju³ta² hau³ko³nxa³i¹. Hau³ko³nxa³ta̱³lxa¹ Txai²na¹xai²na² ha²te¹jut3sũ³ju³ta² ã³nxai³lhĩ³na¹i¹. Na¹ha²kxai³, hxi²ka¹ka¹nhe² Ju³te²a²ko³nãu³a¹ ã³nxai³la¹tu¹wi¹. Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² su²lhã³sa²ti³te³nain¹na³ Sain¹kxan²ti³ yuh³lxi³sa²nxã³nhai¹. Txa²wĩ³na² ĩ³yĩ¹li²nũ¹sa²ju³ta² hau³ko³nxa³ta̱³lxa² hai³txi³ Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³la³ hxi²kan¹txi³ su²lhã³sai¹nxa³lho³li¹.

11 Na¹ha²kxai³, txa²wã¹ya̱³la² La²sa³ro³jah³la² ãu³xi²na³li¹. Ju¹ta¹ wxa²yũn³kxi²te³lhxã³ ã³nxai³la³kxi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

12-13 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Jah¹lai¹tã² ãu³xi²ke³la³te²kxai³ we²nxi²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ ã³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². La²sa³ro³jah³la² Je³su²jah³lai²na² e³jau³xai²na², La²sa³ro³jah³la² ya³lu²jau³su² ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ã³ne³to³hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². La²sa³ro³jah³la² ãu³xi²sxã³ ĩ³ye¹nxi²sxã³ nxe³te²an¹jau³xa² so¹lxi³, ain³kxi²nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14-15 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ sa²wai³wait3sxã³ ĩ³ye³kxain¹jau³xa²sa¹:
— La²sa³ro³jah³la² ya³lu²na³li¹. He¹sxĩ²nxa³kxa²yu³hxa² ya³lu²na³li¹. Nxe³ju³ta² Txai²na² wi¹na³li¹. Ha³lo²a² wã³nxĩn¹ju³ta² ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²ĩ²yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ wi¹lxon³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹. Ju¹ta² ka³li³sa³nhai¹. Yxãn¹ta¹ ã³nxai³la³kxa¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Ai¹nha²kxai³, To³me²ah³la² ha¹lin¹ti̱³xa¹ ĩ³n²txi³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² wãn³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ã³nxai³ya³sah²lxi³nũ³nhẽ¹li¹. Txa²wã¹hxi²kan¹ta² ya³lu²kxai²nãn²tũ³, ya³lu²kxa¹sah¹lxi³nũ³nhẽ¹li¹. Yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ya³lu²ju³ta² ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹khai³jah¹lo²su²

17 Nxe³nxa²ha¹te¹, nũ¹ã¹ko³xa² Je³su²jah³la² ya̱u³son³nxa²ha¹te¹, wãn³txa² La²sa³ro³jah³lai²na² ya³lu²sxã³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²nxe³hĩ¹nai³kxai³ sa²nĩ³kxain¹jau³su², ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxe³thĩ³na² Be³tãn²ya³thĩ³na², a²ha³lĩn³ti³tãu³xa² ha¹lin¹te²nãu³xa² Mar²ta³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² nxe³ta¹ka³lxu³nãu³xa² yxau³ain¹thĩn³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³na² hai³txi³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² kũ³we²ki²la² un²ta³kxi²nxa³thĩn³su² ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³ha²kxai³, Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² ka³lxa¹tũ³ka̱³txa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nai²na² a³li³ka³tũ³, a²ha³lĩn³ti³tãu³xa² ai³la³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²lon³yah³la² ya³lu²kxain¹ju³ta² sa²ye³kwẽ²kxi¹xi²yhain¹te ĩ³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe³ju³ta², Mar²ta³ka³lxai²na², a²wãn³txa² Je³su²jah³la² tĩ³yhain¹jau³su² ain³kxi²te³na¹, sxi²ha² a³li³ka³tũ³, ã³ne³khauh²sxã³ ĩ³ha¹txi²ka³tũ³, hau³hau³kon³sxã³ Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha² kan²txi³ yxau³ha²kxai³, ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

21-22 Ai¹nha²kxai³, Mar²ta³ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ha¹txi²sxã³ ĩ³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wxãi²na² he¹in¹ke³la³te²kxai³ txa²wã³tã̱³xa² ya³lu²hã³nx2nxa³i¹. Yxãn¹ta¹, ya³lu²kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³, yxa²hẽ¹la². hĩ¹na² a²yen³kxa² a²te³nĩn¹kxa² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³wã̱³txai¹nĩn¹kxai²nãn²tũ³, te²su² ũ³hũ¹nxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³ka³tũ³, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Wxa²wã³tã̱³xai²na² ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²tũ¹xĩ¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Yxãn¹ta¹, Mar²ta³ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Yxan¹nãu³a¹ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ne³ki³son³tãu³a¹, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xain¹tu¹wi¹. Nxe³ki̱³tãu³a¹, txa²wã³tã̱³xai²na² ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²nũn³tu¹wi¹. Jau¹xai²na² wi¹kõ³nha¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³kxi²te²an¹jau³kxai³lu¹:
— Txai²na², ya³lu²ju³ta² Ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹khaix3jah¹lo²sa¹ha²kxai³,

txa²wã¹ka³tẹn³nãu³a¹ a²si³yxau³jah¹lo²sa¹ha²kãin²ti³khaix1ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Nxe³te³nah¹lxi¹,
sa¹xi¹. Txai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
ka³tẹ³na² wi¹tãu³a¹ ũ³hũ¹ai¹na¹jah¹lo²sa¹xi¹. — Ĩh¹ti¹la³tẹ̃³ sa²nĩ³kxah¹lin¹thai¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
Na¹ha²kxai³, a²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tụ̃³ Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
yxo²ĩ²sa³kxai²nãn²tụ̃³, ya³lu²kxan²ti³ — Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wxã³sxĩ²txa²sĩ¹nhẽ³li¹.
ka³tẹn³sa²tũ¹xĩ¹. 26 Jã¹nxe³jut3su², a²nũ²a² Ta¹hxai²hẽ¹la².
a²ten³te²su² te²an²tụ̃³, yxo²ĩ²sa³sxã³ 35 Ain¹ka³tụ̃³, Je³su²jah³la² ĩ³nã̃n³ta¹hxai²hẽ¹la².
yxau²xai³kxai²nãn²tụ̃³, te²su² ya³lu²nxa³lho³ni¹. 36 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yẹ̃³tụ̃³ti¹, Ju³te²a²
Txa²wãn³txai²na² ain³kxi²sa²sxã³ nũ̃³kẹ̃³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
yxo²ĩ²san¹ji¹xi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². — Kãin² a³lxi²khaix1nai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
27 Nxe³nxa²ha¹te¹, ta¹ka³lxai²na² Ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
wãn³txi³kxai³lu¹: 37 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² kũ³we²ki²la²
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³nxa²ha¹nhai¹. ka³lxa²nxa³tũ̃³kẹ̃³txa² e³te³nah¹lxi¹:
Wxãi²na² Txa²wã¹sũ̃³na² Tah²si¹lxi¹. — Jah¹lai²na² a²nũ²a² ye³han³tũ̃³kẹ̃³txa²
Txa²wã¹sũ̃³nu²khai³xa² A²hxi²kan¹ta² te³nai¹ti²ti¹.
Si³yxau³tãu³lo³txa²kah³lo²si¹lxi¹. Txa²ha³lo²ai³na² 38 Yxãn¹ta¹, La²sa³ro³jah³lai²na² ya³lu²te³lhxã³
yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² ã³wxã³kxi²sa²jah¹lo²sa¹xi¹. nxe³ju³ta² hxi²kan¹txi³ sa²hau³ko³tain¹hĩ³te²la¹ku²,
Jau¹xai²na² yxo²ĩ²nxa²ha¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². hxi²ka¹nxa³te²la¹ku², kị̃³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³nã̃n³jau³su² *La²sa³ro³jah³la² ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²jau³su²*

28 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ³ye³kxi²ta³lun²nxa²ha¹te¹, 38 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
ta¹ka³lxai²na² ai³nũ²la², a²ha³lĩn³ta³ka³lxa² sa²kxai³lu¹ a²ẽ¹nãu³a¹ ạu³txi³ kãin²
Ma³ri²a³ka³lxa² ĩ³kaix1ka³tụ̃³, ha³na³ka³lxi³ ãin²ti³ha²kxai³, sa²nĩ³kxain¹ti³xa²
so¹sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: tĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Tah³lxẽ³na²
— Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² he¹na³ni¹. tah³lxa³ka³txa² a²ne³tã̃³lxa² ũ³nhe³tĩ¹kxi²wi¹hain¹ta¹hxai²h
Ĩ³kaix1txa²na³ni¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 39 Tĩ³xain¹ka³tụ̃³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
29 Ai¹nha²kxai³, nxe³jau³xai²na² — Tah³lxa³ka³txai²na², sa²ne³than²kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
sa²kxai³lu² Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Yxãn¹ta¹, Mar²ta³ka³lxai²na² ya³lu²jah¹lai²na²
ain³kxi²te³na¹ ĩ³sa²yxau²ã³sxã³ Je³su²jah³la² a²ha³lĩn³ta³ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
ĩ³ha¹txi²te³lhxã³ ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². — Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Hĩ¹na²
30-31 Nxe³hĩ¹na¹, Ju³te²a² nũ̃³kẹ̃³txa² ka³lu²sxã³ ũn³nhai¹. Ye³ha¹li¹,
sxi²nhãu³a² yxau³yain¹tũ̃³kẹ̃³txa², ye³ha¹lin¹ta¹lan²hĩ¹nai³tã² ya³lu²na²hẽ³li¹.
Ma³ri²a³ka³lxai²na² ãin²ti³ju³ta² wxa²ye³kwxẽn³ta¹hxai²hẽ¹la².
yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ̃³kẹ̃³txai²na² 40 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
sa²kxai³lu² Ma³ri²a³ka³lxai²na² ĩ³sa²yxau²ã³sxã³ — Ĩ²nã̃n³nxe³sxã³, Txa²wã¹sũ̃³na²
a³li³ju³ta² ĩ²ain¹ka³tụ̃³, aun³ta² ĩ³hi¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Si³yxau³tãu³a¹ yxo²ĩ²txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
— Kwã̃³kxa² ĩ³nã̃n³te³lhxã³ a³li³sxã³ Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³, Sũ̃³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
ai²na³li¹. Ain¹sxã³, ĩ³hi¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². yah³lxin¹tu¹wi¹. Ya³nx2ta¹li¹.
Nxe³tãu³a¹ Je³su²jah³la² sxi²yhen³nãu³ai²nãn²tã̃³ Ta¹hxai²hẽ¹la².
a³li³xa³kxe³su², hãi¹nxe³sxã³ ha³lo²a² 41-42 Ain¹sxã³, a²nũ²a² nũ̃³kẹ̃³txai²na²
Mar²ta³ka³lxai²na² ĩ³ha¹txain¹tãu³a¹ tah³lxa³ka³tai²na² sa²ne³than²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
he¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
32-33 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²yxo²ka²la¹nha²sxã³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
sa²kxai³lu¹ ã³nxai³ka³tụ̃³ Je³su²jah³la² — Wĩ³na² nxe³txi¹. Txa²wãn³txai²na²
ĩ³ha¹txi²ju³tan¹te²kxa³yẹ̃³tụ̃³ti¹, Je³su²jah³la² ain³kxi²san¹te¹ni²ti¹. San¹ju³ta²
yụ̃³kxa² ã³yụ̃³nẽ³ka³la³kxi²te³nah¹lxi¹: ka³lih³khaix1sa³nhai¹. Txa²wãn³txa²
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. A²kxã³nxai³tã² yxo²ha³kxa¹ wxãi²na² ain³kxi²sa²jah¹lo²si¹lxi¹.
wxa²he¹ũ³xi²san¹ke³la³te²kxai³, txa²wã³tã̃³xai³ya³ Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² nũ̃³kẹ̃³txai²na²
ya³lu²kxi²sa²hĩ³nx2nxa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². ã³nũ̃²kxi²sxã³ he¹ya³sain¹tũ̃³kẹ̃³txai²na²
Nxe³sxã³, ta¹ka³lxain²txi³ ĩ³nã̃³nha²kxai³, a²yxo²ha³kxa¹, ain³kxi²sa²si¹hai¹na¹jau³su²,
Ju³te²a² nũ̃³kẹ̃³txa² ta¹ka³lxai²na² wãn³na² ĩ³nxai²na² ĩ³si²si¹hã³san¹ju³ta²
ã³sa²si³hẽ¹yhu¹tũ̃³kẹ̃³txain²txi³ ĩ³nã̃³nai¹nha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²ĩ²sa²si¹hai¹na¹jau³su²,
nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹ju³ta² wãn³txai²na² e³a¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ĩ²sa²tẽ³kxi²nha²sxã³ 43 Ain¹te³na¹ kãin² ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:
ĩ³yat1sai¹kxi²nha²sxã³, ạu³txi³ a²ẽ¹nãu³a²

— La²sa³ro³jah³lãi³. Yã²ha³we¹. Wa²li³txu¹le¹. Kxe³sxan³thai¹le¹.

44 A²nũ²a² ya³lu²te³nũ¹ta²kxai³lu² wa²li³ka³tu̱³, wã²la²ka³lo³a² sa²hxi²tai³kxi²nha²ha²kxai³, sa²yu̱³tai³kxi²nha²ha²kxai³, a²yen³nãu³a¹ wã²la²ka³lo³a² sa²ye³wa²lãu¹kxi²nha²ha²kxai³, nxe³sxã³ wa²li³ta¹hxai²hẽ¹la². A³li³ka³tu̱³:

— Sa²ta²lhon¹ta³kxi²sxã³ a²nũ² so¹lxi³ ã³na¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ã³nxai³txai²li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hãi³a² wxa²i³so¹si¹hain¹jau³su²

45 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³lai²na² a²nũ²a² ya³lu²te²a² sa²yxo²ka³ta³wxe³xi²ju³ta², Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² Ma³ri²a³ka³lxai²na² ha³la³ka³lxa³lon³kxi²tũ³ka̱³txa² ã³nhait1so¹tũ³ka̱³txa² sa²kxai³lu² ka³lxa¹tũ³ka̱³txa² sa²kxai³lu² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ²ain¹tẽ³na¹, Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

46 Yxãn¹ta¹, kwa² ha²ya̱³kxa² ha¹lin¹te²a² ã³sxã³ fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txa² ã³nhai¹tũn³tũ³ka̱³txa² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lai²na² kãi³ju³tai²na² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

47-48 Ain¹ka³tu̱³ta¹, wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³nãu³xa² sa²kxai³lu², fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txa² sa²kxai³lu² whãi²na¹ nũ²la², a²hxi²kan¹ti³nãu³xa² so¹lxi³ ãn³yãn³ki³nũ²kxi¹xi²ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxet3sxã³ kãi³ki̱³te³ji¹? Je³su²jah³lai²na² wã³nxĩn¹sxã³ kãi³ju³ta² ha²ya̱³kxa² kãi³ti³he¹te³sxa³i¹. Nxe³ha²kxai³, hãi¹nxe² ã³ain¹ki̱³ju³ta² wi¹lxa³i¹. Hãi¹nxe² ã³ain¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²ĩ²ain¹tu¹wi¹. “Je³su²jah³la² so¹lxi³ sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹, ko¹ko¹xa² nũ³ka̱³txa² ĩ³kwa³na³nẽ³tũ³ka̱³txa² Ro³ma²no³ nũ³ka̱³txa² sa²yxo²ã³ya³sah¹lxi³hẽ¹li¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nain¹tu¹wi¹. Jã¹nxain¹kxa²ya̱n³ti³su², ki̱³nhai¹. Jã¹nxain¹kxai²lẽ¹. Ro³ma²no³ nũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu², ĩ³xa̱n³ta³kxi²nẽ³kxai²nãn²tu̱³: “Ju³te²a² nũ³ka̱³txai²na² sa²yxo²ã³sain¹nãn³khi³. Nẽ³lain¹kxai²nãn²tu̱³, nũ³kxũn³txi³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ sxi²hxain²txi³ wi¹khai¹nxe³thĩ³nãin²txi³, sun²tã¹hxa³ti², txa²wã¹nũ³ka̱³txain²txi³ sun²tã¹hxa³ti², nxe³nẽ³lain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³nẽ³lain¹kxa²ya̱n³ti³su², ha³lo²a² ko̱³nxe³khai¹nxe³ju³ta³nũ³ai²na² ũ³hũ¹nẽ³kxa²ya̱n³ti³su² ki̱³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

49-52 Yxãn¹ta¹ a²nxe³te²a² kwẽ³kon³tãu³a¹ wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka̱³khaix3jah¹la², ka³na³ka³na³jah¹la², Kai³fa²sah³la², a²wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Ta¹wi¹. Ko̱³nha²sxã³ e³yah²lxa³lxi¹. Wã³nxi̱n¹jau³su² sa²nẽn¹nha²sxã³ e³yah³lxi¹lxi¹. Ha³lo²a² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²su¹, a²nũ²a² ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³ ya³lu²kxi²nẽ³kxai²nãn²tu̱³ txa²wã¹ki̱³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ ka³te̱n³su² yxau²xai³lhĩ³ki̱³tã³li¹. Ju¹ta² wi¹lhĩ³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹, jah¹la² ya³lu²kxi²nẽ³lxa³kxai²lẽ¹. Txa²wã¹ki̱³na¹xai²na² Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³ki̱³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ ko¹ko¹xa² nũ³ka̱³txa² sun²tã¹hxa³tẽ³tu¹wi¹. Ju¹ta² wi¹lxa³i¹. Jã¹nxe³ka²ya̱n³ti³su², ya³nx2ta¹i¹. Ã³ne³wxe³yah²lxan³ji¹? Kai³fa²sah³la² a²yxo²wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xai²na², Kai³fa²sah³lai²na² yxo²a² e³kxan²ti³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wãn³txi³khai³xa², ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³su²:

— Txa²wãn³txa², wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² Kai³fa²sah³la² a²nxũ²kwa̱i³nãu³a¹, a²nxũ²kwa̱i³wxe³nũ¹hai¹na¹tũ¹xã¹. Ai¹na¹ka³tu̱³, Kai³fa²sah³lai²na² sa²kxai³lu² a³la³kxi²nxa³kxe³tu̱³, a²yxo²a² so¹lxi³, wãn³txai²na² e³tũ¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa²sa¹:

— Ye³jen¹na² Je³su²jah³lai²na² ya³lu²tũ¹xã¹. Ya³lu²kxai²nãn²tu̱³, Ju³te²a² nũ³ka̱³txain²txi³ sa²hau³ko³ti², te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² a²wẽ³ha³lxa² yxo²ha³kxa¹ ha³lo²a² ĩ²li³ko³nãu³a¹ ãn³kax3te²kax3te²nũh¹lxi²kxi²tũ³ka̱³txain²tx ã³yãn³sa²ki³nũ²kxi² ain¹tũ¹xã¹. Jã¹nxe³te³lhxã³ Je³su²jah³la² ya³lu²tũ¹xã¹. Kai³fa²sah³lai²na² a²wãn³txa² a²si³yxau³tãu³a² ta¹hxai²hẽ¹la².

53 Nxe³ka³tu̱³, Kai³fa²sah³lai²na² ĩ³ye³ta³lun²ka³tu̱³, ain³kxain¹tũ³ka̱³txa² wãn³txi³kxai³lu¹, wi¹lĩ³we¹yhu¹sxã³ ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Hai³yo¹. Je³su²jah³lai²na² ya³lu²ju³ta³nũ³a² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³, su²lhã³si¹jau³nũ³su² ĩ³ne³wa³kon³nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

54 Nxe³ha²kxai³, hai³txi³ Ju³te²a²ko³xa² e³lẽ³na² Je³su²jah³lo²la³ ãh¹ yxau²xai³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, ko¹xai²na² ã³ka³tu̱³ ã³nxai³ka³tu̱³, ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xai²na², yxo²ka³teh³xan¹thĩn³su² thĩ³na² ã³nxai³ka³tu̱³, sxi²yhe³na² E³fra³ĩ²thĩ³na² ã³wih¹sxã³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² whãi²na¹, yxau³nũ¹hah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

55 Nũ²la², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² ya̱u³son³nũ²la² a²nũ²a² ha³lo²a² yxau³ain¹tũ³ka̱³txa² ka³lxa¹tũ³ka̱³txa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² aun³ta² ã³tĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ha³lo²an¹je³na³kxa² ã³nĩ¹li²nxa³hĩ¹na¹

aun³txa² ã³tĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxã³ta² a²kõ³nxe³thi¹nain¹ju³ta²
wxa²han³kxi²ti³nha²te³lhxã³ nx-
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 56 A²nxe³tũ³kã³txai²na²
sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² ã³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹, Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
yuh³xai²nãn¹thĩ³na² yxau³sxã³ ĩ³wã³txi³sxã³
ĩ³ye³li³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— Ã³yãn³ki³nũ²kxi¹xi²sxã³ ĩ³yain³te³lhxã³
nxe³kĩ³tãu³nũ³ã¹, Je³su²jah³lai²na²
wxã³ai¹nhĩ³te²la¹ku² ain¹kĩ³nhai¹.
Ĩh¹nxe³tin¹jau³la³ e³in¹ji¹ku¹, nxa²ha¹nhai¹.
Nxe³yhu¹ah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

57 Nxe³ju³tai²na², ha³na³ka³lxi³
wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³kã³txa² fa³ri³se²a²
nũ³kã³txa² ain¹sxã³, ĩ³kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² kwa² ĩ²te²hũ³te²su² te²
ĩ³nxãn²tũ³, Je³su²jah³la² he¹tãu³la³
wi¹kõ³nha²te²la³ na¹nhã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³,
ĩ³hen³txi³sah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹. Je³su²jah³lai²na²
i³sxã³ sa²so¹si¹hai¹nha¹jau³nũ³su² nha¹i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

12

Je³su²jah³la² Be³tãn²ya³thĩ³na² yxau³jau³su²

1 Nxe²xai³nũ²la² Pas²kwa²je³na³kxa²
yau³son³nxe³hĩ¹na¹, ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ a³la²ni²sxã³ ãn³te²ti²xai²nxa³hĩ¹na¹,
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ Be³tãn²ya³thĩ³na²
ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³na²
La²sa³ro³jah³lo²su² te²a², ha³la³je¹nai³kxai³
ya³lu²ju³ta² Je³su²jah³la² a²hxi²ka²
sa²yxo²ka³ta³wxe³xi²kxah³lo²su² te²a²
a²yxau³thĩn³su², ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³nxa²ha¹te¹
a²nxe³thĩ³nãn¹tũ³kã³txa² yain³txa²
wxa²we¹tain¹sxã³ Je³su²jah³la² ĩ³yain³yain¹te³lhxã³
ĩ³ka²la¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ka³li³kxi²sxã³
ĩ³sa²nẽn¹kxain¹te³lhxã³ ĩ³ka²la¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² La²sa³ro³jah³lai²na² ĩ³yain³yain¹nũ³nha²kxai³,
Mar²ta³ka³lxai²na² a²yain³txa² wet1sxã³
ũ³ai¹nha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Ĩ³yai³nai¹nhĩ¹na¹
Ma³ri²a³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² hĩ³ne³kxa²
ha³nẽ³yau³xa² wi¹lũ³khai¹nxe³jau³xa²
a³lxi²khai¹nxe³jau³xa² Nar²tu³khai³nxe³jau³xa²,
tẽ³sxã³ Je³su²jah³la² a²yu³kxa² whãi²na¹
ã³yũ³kẽ¹kxi², ta¹ka³lxai²na² a²nẽ³kĩ³sa³na¹
Je³su²jah³la² a²yu³kxa² ĩ³yũ³ya³na³ta³kxi²,
nxe³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a¹
sxi²nhãu³ai²na² whãi²na¹ wi¹lũ³ne³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Yxãn¹ta¹, Ju³ta²sah³lo²su² Ki³lo²thĩ³na²
tõn¹jah¹lo²su², Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit3su²
ye³jen¹na² ko¹ko¹xa² hxi²ka² ãn³yũ³hũ¹ain¹jah³lo²su²
jah¹la²kxai³lu² e³ta¹hxai²hẽ¹la².

5 E³te³nah¹lxi¹:

— Hĩ³ne³ka³yau³xai²na² a³lxi²khaix1nxe³jau³xai²la¹i¹.
A²nxe³jau³xai²na² ũ³yho³hi²kĩ³kxai²nãn²tũ³,
ũ³yho³hi²kĩ³txã³nxa² kãin²khaix1nxe³txã³nxa²
300 nxe³txã³nxa² so¹kxi²hĩ³kĩ³tã³li¹.
Nxe³kĩ³kxai²nãn²tũ³ a²nũ²a² yen³ki³txa²khai¹nxe³tũ³kã³txa
ã³yxu¹nũ³ai¹nhĩ³kĩ³tã³li¹. Yxãn¹ta¹
nxe³kĩ³sxa³wi¹. Ĩh¹nxe³kxa²yãn³ti³tã³
ã³yxu¹nũ³ain¹kĩ³sxa³ji¹? Na¹nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Yxãn¹ta¹, ki³han³ta¹hxai²hẽ¹la².
Hai³txi³ a²nũ²a² yen³ki³txa²tũ³kã³txa²
a³lxi²yhu¹si¹jau³su², Ju³ta²sah³la²
a²ẽ¹nãu³a¹ ãu³txi³ ĩ³ye³kxi²nha²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, Ju³ta²sah³lai²na² kãi³ũ³o¹jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²sa¹:

— Txa²wã¹ũ³yho³hi²kĩ³txã³nxũ³a²
wi¹wi¹nxe² ũ³hã¹kxi²sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Ye³jen¹na² a²yen³kxa² ũ³yho³hi²kĩ³txai²li¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa² ĩ³ye³sxã³
Ju³ta²sah³lai²na² ĩ³ye³kxain¹kxan²ti³,
hãi¹nxe³sxã³ ũ³hã¹te³lhxã³ ũ³hũ¹yhain¹txã³nxũ³a²,
Ju³ta²sah³la² kãi³ũ³o¹kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Hãi¹nxã¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹,
Ma³ri²a³ka³lxai²na²su¹. Ye³jen¹nãu³a¹
ya³lu²na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tũ³ a²nũ²a²
sa²nĩ³kxi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³sa²ju³ta³nũ³su²,
a²ha² ka³tẽn³su² yxau²xai³la¹hĩ¹nai²na²,
ta¹ka³lxai²na² txa²nũ²ai²na² ya³lu²na¹jut3sũ³nxe²,
hĩ³ne³kxa² wi¹khai¹nxe³jau³xa² ũ³hẽn¹ta³kxi²sa²sxã³
sa²hau³kot3sye²nx2ti³te¹ni²ti¹. Hãi¹nxã¹txain¹yah³lxi³hẽ¹l

8 Jã¹nxa¹jau³su², a²nũ²a² yen³ki³txa²tũ³kã³txa²
kan²txi³ yxau³ya³nx2tain¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹, Txai²li² hai³txi³ kan²txi³
yxau³ya³nx2ti³nxa³lho³li¹. Nxe³ha²kxai³
yxau³ya³nx2ta¹hĩ¹nai²na² ta¹ka³lxai²na²
sa²hau³kot3sain¹ju³tai²na² wain³na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

La²sa³ro³jah³la² su²lhã³te³lhxã³ jau³su²

9 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³kã³txa²
ka³lxa¹tũ³kã³txa² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
a²yxau³ju³ta² a²ha³tã³nxa² ain³kxai¹nha²kxai³,
wxã³sxĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lain²txi³
wxã³sxĩ²i², La²sa³ro³jah³la² Je³su²jah³la²
hxi²ka² ya³lu²ju³ta² ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹kxah³lo²su²
jah¹lain²txi³ wxã³sxĩ²i², nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
10 Ã¹nha²ka³tũ³, ya³lu²ju³ta² ka³tẽn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²si¹kxah³lai²na² ĩ²ai¹nha²kxai³,
ã³nhai¹tũ³tũ³kã³txa² sa²kxai³lu² ka³lxa¹nũn³tũ³kã³txa²
sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³kxai³lu¹, wã³nxĩn¹te²

si³yxau³ka³txa² nũ³ka̱³txa² sa²kxai³lu¹
La²sa³ro³jah³lai²na² ĩ³su²lhã³te³lhxã³
ĩ³nẽ³wa³kon³nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
— Je³su²jah³lain²txi³ ĩ³su²lhã³i², La²sa³ro³jah³lain²txi³ ĩ³su²lhã³i², ju¹ta²
wi¹na³li¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
sa²yxo²we¹tain¹kxa²ya̱n³ti³su² ki̱³nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³wih¹jau³su²

12-19 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹,
a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka̱³txa², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa²
ĩ³yain³si¹jau³nũ³su² ã³yãn³ki³nũ²kxain¹tũ³ka̱³txai³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ya̱u³son³ju³ta² a²ha³ta̱³nxa² ain³kxain¹ka³tu̱³,
he³la³nxã³nxa² sa²nãu²so¹sxã³ ĩ³ne³khau²hain¹ka³tu̱³
ĩ³kaix1tain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩ³sa²nẽn¹kxi²sĩn¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³, wxãi²na² Je³su²jah³lo²
ĩ³nxai²na², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²kah³lo²su²
te² ĩ³nxai²na², wxã³nhi¹lxi¹. Txa²nũ³ka̱³txi³na¹
I³sa³e² nũ³ka̱³txi³na¹xai²na², Txa²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³su² nhi¹lxi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³, Je³su²jah³la² ju³mẽn²ta²
wẽ³sa² a³ti²sxã³ ka³tih³ya̱u³kxi²sxã³
wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³yain¹ju³tai²na²,
Sũ³na² ha³te̱h³nxã³nxãn¹jau³xau³hxai²tẽx1tã²
e³te³nah¹lxi¹:
— Si³ãu²thĩ³na² yxau³tũ³ka̱³txa² nxe³txi¹.
Ha²ya̱³kxa² yuh³lxi³sẽ¹li¹.
Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³a¹
wxã³tu¹wi¹. Ju³mẽn²ta² wẽn³su²
ka³ti̱h³ya̱u³kxi²sxã³ wxã³tu¹wi¹.
Ĩ²txa²hẽ³li¹.
Kxã³nxãn¹jau³xa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³ hĩ¹na²
Je³su²jah³la² wxã³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Wxã³yain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² kãi²li³tũ³ka̱³txai²na²
Je³su²jah³la² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ju³ta²
a²ha³ta̱³nxa², fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txa²
ã³nhai¹tũn³tũ³ka̱³txa² sa²kxai³lu²
ain³kxain¹nũ²la² kãin² ĩ³xa̱n³txi³sxã³
ĩ³ye³kxi²nyhu¹ah³lxi³te³nah¹lxi¹:
— Ĩ²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
hxi²kan¹ti³hex1nẽ³lxa³nhai¹. A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ã³si³tẽ³la³kxain¹na³li¹.
Ã³na¹nẽ³lain¹sxã³ Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³
sa²yxo²we¹tain¹te³ji¹khi³. Na¹nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ha³lo²ai²na²
ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ kãi²li³tũ³ka̱³txai²na²
Je³su²jah³lai²na² kãin² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹te²la¹ku²,
ĩh¹nxe³ju³khai³ta̱³ kãi³ain¹ji¹ku², na¹nhã¹.
A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² a²ẽ¹nãn¹jau³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Kwẽn¹tai²na² ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, yxan¹nãu³a¹ Je³su²jah³la²
ya³lu²sxã³ ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³
wxi²kin³ti³ton³te²la³ ne³ti³hi¹nha²tãu³a¹
ha³lo²ai²na² ã³sa²wa²la³kxi¹xain¹sxã³
ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹:
— Hai³yo¹. Hĩ¹na² ã³ne³wxe³sa³nhã¹.
Je³su²jah³la² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² na³na¹.
Nxe³ha²kxai³, Sũ³na² ha³te̱h³nxã³nxãn¹jau³xa²,
“Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³a¹
wxã³tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² wain³txi³
ĩ³ye³i², ha³na³ka³lxi³ kxã³nxai³tã²
a²nũ²a² kãi²li³tũ³ka̱³txai³tã² Je³su²jah³la²
kãin² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ju³tai³tã² wain³txi³
ĩ³sa²nẽn¹kxi² ain¹na²hẽ³na¹. A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
nha²ta¹hxai²hẽ¹la².

Kre²ka² nũ³ka̱³txa² Je³su²jah³la²
xãe³ain¹jau³su²

20 Nxe³nxa²ha¹te¹, nxe³hĩ¹na² a²nũ²a²
ka³lxa¹khaix1nxe³tũ³ka̱³txa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³yãn³ki³nũ²kxi¹xi²sxã³ ĩ³yain³yah³lxi³te³lhxã³
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³ka³li³si¹jau³xa²
ĩ³ye³yah³lxi³te³lhxã³ wxã³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yah³lxi³ha²kxai³, Kre²ka² nũ³ka̱³txa²
yau³xã³li³ e³ain¹tũ³ka̱³txa² kwa² ha²ya̱³kxa²
ka³la²nxa³tũ³ka̱³txa² sa²kxai³lu², a²nũ²a²
ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²yhu¹sxã³
ã³ya̱³lxi²yhu¹sxã³ ti̱³nhaun¹nain¹nũn³sxã³
wxã³ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². 21 A²nxe³tũ³ka̱³txai²na²
Kre²ka² nũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu²
Fi³li²pah³lai²na² a³ya³ti²sxã³ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²na², Fi³li²pah³lai²na²,
Bet3sa³i²ta³thĩ³na² Ka³li³le²a²ko³xa²
wi³wi³to³thĩ³na² yxau³sxã³ to̱n¹jah¹lo²su²
ha¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— Nxet3si¹lxi¹. Je³su²jah³la²
ĩ²ti³ten³sa²sĩn¹nhai¹. Kre²ka² nũ³ka̱³txa²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxe³te³na¹, Fi³li²pah³lai²na² sa²kxai³lu²
ain³kxain¹sxã³ wxe²ã³ain¹nũ²la²,
Ãn³tre²ah³la² a³ya³ti¹xi²yha¹nũ²la²
ĩ³ye³kxi²yha¹nũ²la², ha¹lin¹jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² ã³ti̱³xi²ya³nhũ²la², Je³su²jah³la²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 23 Ain¹ka³tu̱³,
Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Kwẽn¹tai²na² wxi²kin³ti³to³ti³hit1sa³tu¹wi¹.
Hĩ¹na² ye³jen¹na² ya³lu²na¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹.
Hxa²yain¹ta²xa³: ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³

oh³xan¹ko³xa² wa̱³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹hĩ¹na¹
wxi²kin³ti³to³ti³hit1sa²ju³ta³nũ³a²
yũ³tu¹wi¹, Txai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²su²
te²sa¹ha²kxai³lu¹. 24 Jã¹nxa¹ju³ta²
sa²kxai³lu¹ a²ya³la³tu̱³ wãn³txi³tu̱³
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Ha³lo²a², nxe³jut3sũ̱³ju³ta²sa²
Ka³ya̱³ki³a² kĩ̱h³nũ̱³xa² ũ³whĩ̱¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
hau³hau³kon³sxã³ a²ki³ai²na² wa³lu³lon³sxã³
hxan³ka³tu̱³, a²nxã³nxa² tah²nxã³nxa²
ã³kwa³lxi²xi²sxã³ wi¹ka³lũ̱³sxã³ ki³ka³lxa¹txi³
ã³ki³i²te²jai¹ti²ti¹. Nxe³yãn¹ta¹,
nxe³ki³ai²na² hxa³nxa³kxai²lẽ¹. Tah²nxã³ta³
ũ³sai¹nxa³kxe³su² hãi¹nxe³sxã³ nũ̱h¹
yxau³te²jai¹ti²ti¹. Jã¹nxe³jut3sũ̱³nxe²,
Txai²na¹xai²na² ya³lu²na¹kxai²nãn²tu̱³,
a²nũ²a² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa² ka³te̱³na²
wi¹tãu³a¹ tah²lxi³ ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.
25 Jã¹nxa¹jau³su², wxãi²na² sa²kxai³lu²
ĩ³ye³kxi²nhyah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³:
“Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹hĩ¹na²
txa²wi¹la¹tãu³a¹ so¹lxi³ a³lxi²sa³nhã¹.”
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yxo²ã³a¹kxan²ti³
ya³lu²ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹. Nxe³nhyah¹lxin¹
kxai²nãn²tu̱³ kã̱i³ain¹ju³ta² a²yo³ha²
Txa²wã¹sũ̱³na² ha³lo²a² yxau²xai³lyah²lxan³tho³ti¹.
Yxãn¹ta¹: “Yuh³xai²na² yxau³na¹hĩ¹na¹
txa²wi¹la¹tãu³la³ a³lxi²sa²nxa³nhã¹.
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²a¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
su²lhã³sain¹kxan²ti³ yxo²ĩ²a¹ju³ta²
ã³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
ka³te̱³na² a²wi¹lxon³kxi²tãu³a¹ kan²txi³
yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹. 26 Jã¹nxa¹jau³su²,
a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te² ĩ³nxãn²tu̱³:
“Je³su²jah³la² a²sa³wit3so¹na¹tũ¹xã¹.”
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, sa²wai³wait3sxã³
ã³si³tẽ³la³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah²lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
ha³lo²a² ĩ²li³jut3sũ̱³ju³ta² he¹a¹kxai²nãn²tu̱³,
txa²sa³wi³ha³lxi³ ĩ³nxai²na² whãi²na¹
ã³nho³yha³sah¹lxin¹tu¹wi¹. A³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
sa²yxo²wet1sah²lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wĩ³na² wi¹lhin¹si¹nx2ti³jau³la³
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹.

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta³nũ³a², ĩ³yau¹ũ³jau³su²

27 Na¹ha²kxai³, txa²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³
hxi²waun³ta³kxi²nhã²ha²kxai³, ãin²ta³kxi²nhã²ha²kxai³
nha¹nhai¹. Nha¹ha²kxai³, ĩh¹nxe²
Txa²wĩ³na² e³kxi²te³la¹ji¹wi¹? “Wĩ³na²
nxe³txi¹. Ha³lo²a² khãuh³lxa³ti³hit1sa²ju³ta³nũ³a²,
nxe³sa²ju³ta²ya̱n³ti³su² sa²so¹xi²sẽ¹li¹.”
Nxe³te³la¹ji¹? Yxãn¹ta¹, hxi²kan¹txi³
jau¹xai²na² ĩ³ye³kxin²nxa³lho³li¹. Txai²li²
khãuh³lxa³ti³hit1sa²ju³ta³nũ³ai²na²
ã³ne³khauh²kxi²si¹sa²jau³su² wxã³na¹hẽ³li¹.
Nxe³sa²ju³ta³nũ³a² ã³na¹ti³ten³sa²nxãn³nhai¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².
28 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
e³lẽ³na² A²wĩ³na² e³te³nah¹lxi¹:
— Wĩ³na², nxe³txi¹. Wxi²kin³ti³to³nhat1sxã³
ĩ³yĩ¹li²nhat1je¹txai¹nhu¹li¹. Je³su²jah³la²
wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹,
oh³nãu³a¹ yxau³jah¹la² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Wxi²kin³ti³to³nha²sxã³ ĩ³yĩ¹li²nha²yai²na¹li¹.
Jã¹yxai¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
29 Nxe³jau³xai²na², a²nũ²a² ãn³yãn³nũ²kxain¹tũ̱³ka̱³txa²
a²ne³nxẽ³na² ain³kxain¹ka³tu̱³, ha³lo²a²
a³la³kxai¹nxa³kxe³su² e³ain¹te³nah¹lxi¹:
— Ta²li¹na²li¹. Nxe³nxa²ha¹te¹, ã̱³lxi³te²
nũ̱³ka̱³txa² e³ain¹te³nah¹lxi¹:
— Oh³xan¹jah¹la² e³kxi²te²sin²ju²li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². 30 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txai²na²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wĩ³na² wãn³txi³na² ĩ³ye³kxi²nẽ³jau³xĩ³na²
ain³kxi²si¹nx2ti³jau³su² e³na³li¹. Hai³txi³,
Txai²na² so¹lxi³ ain³kxi²si¹sa²jau³su²
e³xa³wi¹. 31 Kwẽn¹tai²na² yuh³xai²nãn¹tũ̱³ka̱³txa²
ko̱³nxe³ti³ 32 kã̱i³ain¹ju³ta² a²yo³ha²
a̱in³nha²ta³lu²nain¹na³li¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³a¹ a̱in³nhain¹ka³tu̱³ ko̱³nxe³te²lo³tain¹tu¹wi¹.
Kwẽn¹tai²na² ha³lo²a² hau³kon³na³li¹.
Nxe³ha²kxai³, kwẽn¹tai²na² yuh³xai²nãn¹ko³xa²
a²wa³kxẽn³yah³la² Sa³ta³na²jah¹la²
ũ³nhũ̱³sa²tã³ain¹tu¹wi¹. 32 Ai¹nha²kxai³,
Txai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²na¹xai²na²
sa²kxai³lu² sa²so¹sa²sxã³ sa²ka²la¹hẽt1sain¹sxã³
su²lhã³sain¹kxai²nãn²tu̱³, a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³kaix1sa²so¹ai¹na¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Wãn³txai²na²
Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³ka³tu̱³, ye³jen¹na²
su²lhã³ain¹ju³ta³nũ³a², hi³sa³ka³txa²
ũ³hxi¹ki̱¹la³kxi²sxã³ ya²lu¹kxi²nẽ³lain¹ju³ta³nũ³a²
ĩ³yau¹ũ³nha²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
34 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² ã³yãn³ki³nũ²kxi²xain¹tũ̱³ka̱³tx
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹ha³te̱h³nxã³nxãn¹jau³xa²
kxã³nxu¹tai²na² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³xu¹tai²na²sa¹:
“Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² jah¹la² kxã¹nãu³a¹
ha³ta̱³nxãn²txi³, ka³te̱³na² so¹lxi³
yxau²wa³to²hi²sa²tẽ³tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Jã¹xai²na² wain³jau³xai²la¹i¹. Yxãn¹ta¹,
wxa²wãn³txi³kxai³lu¹: “Txai²na² Sũ̱³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²kah³lo²na¹xai²na²
sa²ka²la¹hẽt1sain¹sxã³ su²lhã³sain¹tu¹wi¹.”
Nxe³nhi¹lxi¹. Nhĩn¹kxai²nãn²tu̱³,
ka³te̱n³su² yxau²wa³to²hi²sa²tẽ³hĩ̱³nx2nxã̱³lxi¹,

Wxãi²li¹. Nhĩ¹nha²kxai³, Wxãi²na²
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³txa²kah³lo²su² nhĩn¹ji¹ku¹,
ĩh¹nxe³ju³tạn¹nũ³su² nhĩn¹ji¹ku¹
nxa²nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
35 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Jũ¹nxe² hĩ¹na²kxai³, ha²te¹jah¹lo²na¹xai²na²,
Sũ³na² yen³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³jah¹lo²na¹xai²na²
yxau²xai³lya³nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹ka³tụ³,
yxau³ya³nx2ta¹hĩ¹na¹ txa²wãn³txa²
ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. A²ya³la³tụ³
wãn³txan²tụ³ a³la³kxah¹lxin¹txai²lã¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³, a²ha²te¹ju³ta²
ã³nxai³ti³hũ³nxe², a²ya³la³lyau³tụ³
wi¹la³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹. Jã¹nxa¹jau³su²,
ka³nxah³ju³ta² ã³nxai³kị̃³kxai²nãn²tụ³:
“Ĩh¹nũ¹la³tạ³ ã³nxai³lah¹lon³ku².”
Nxe³hĩ̃³kị̃³tã³li¹. Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²,
Txai²na¹xai²na², ha²te¹jah¹lo²na¹xai²na²
ã³nxĩ³sxã³ he¹ya³nx2ti³nxa³kxai²nãn²tụ³,
na¹kxa²si³yo³na¹, ka³nxah³ju³ta²
ai³yah³lxin¹jut3sũ³nxe²: “Ĩh¹nũ¹la³tạ³
ai³na¹lhon³ku².” Nxe³yah³lxin¹jut3sũ³nxe²,
yxau²xai³yah³lxi³hĩ̃³nxa¹lxi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³,
hxi²kan¹txi³ txa²wãn³txa² ain³kxi²sah²lxan³tho³li¹.
Sah²lxan³kxe³su², a²ya³la³lyau³tụ³,
a³la³kxi²yah³lxi³hĩ̃³nx2nxã̃³lxi¹. 36 Nxe³ha²kxai³,
he¹ya³nx2ta¹hĩ¹na¹ txa²wãn³txai²na²
ain³kxi², sa²yxo²we¹ti², nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Sah¹lxin¹kxai²nãn²tụ³ Txai²yã¹xah¹lxin¹tu¹wi¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³, a²nũ²a² ã̃³xa²
a²ya³la³lyau³xan²tụ³ ĩ³yau¹ũ³hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹
Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³ sa²ha²te¹tain¹te²hũ³nxe²
yxau²xai³yain¹yah³lxi³hĩ̃³nxa¹lxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²
e³ta³lun²te²ka³ka¹ Je³su²jah³la² ã̃³na¹ain¹sxã̃³
ã̃³no¹wxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ju³te²a² nũ³kạ³txa² Je³su²jah³la² sa²yxo²ã̃³ain¹jau³su²

37 Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² ha³lo²ai²na²
yxau²xai³lhĩ¹na², wã̃³nxĩn¹sxã̃³ kãi³ju³ta²
ka³lxa¹ju³ta² kãi³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yain¹kxan²ti³, Ju³te²a² nũ³kạ³txa²
a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
38 Ha³lo²a² sa²yxo²we¹tai¹nxa³ju³tai²na²,
yãn³tai²na² I³sa³i²ah³lu¹tai²na², Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa² ĩ³hen³txi³nẽ³jah¹lu¹tai²na²
e³te³nah¹lxi¹:
— Sũ³nãi³. Txa²wã¹wãn³txain²txi³
ĩ³hen³txain¹kị̃³jau³xain²txi³
sa²yxo²we¹tẽ³lai¹nxa³ha²kxai³,
Sũ³nu² ĩ̃³nxai²na² nũ³kxũ³nĩn¹ju³txain²tụ³
ye³kan¹ti³he¹nxai¹nxa³ha²kxai³,
nxe²na³li¹. Kxã̃³nxãn¹jau³su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
A²nxe³jau³xu¹ta²kxai³ nxe³je³na³kxa²
ti¹ai²na² so¹lxi³, a²ya³la³tụ³ nxe³jau³xau³hxai²tẽx1
jã¹nxe³sxã̃³, Ju³te²a² nũ³kạ³txa²
a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² Je³su²jah³la²
sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
39 Jã¹nxain¹jut3su² Ju³te²a² nũ³kạ³txai²na²
sa²kxai³lu¹ hxi²kan¹txi³ Je³su²jah³la²
sa²yxo²we¹tai¹nxa³ju³ta² I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³
wãn³txa² yau³ã̃³lxi³ yãn³tai²na²
e³te²an¹jau³kxai³lu¹:
40 — Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² ĩ³ye³sxã̃³
a²nũ²a² ĩ³lxi³thin¹ti³he¹nxa³tũ³kạ³txa²
ĩ³ye³te³nah¹lxi¹: “Ĩ³lxi³thin¹ti³hex1yah³lxi¹hxai²nx
Yah³lxi¹nha²kxai³, ye³han³te²hũ³nxe²
yxau², nex3kax3tũ³te²hũ³nxe²
yxau², yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²lẽ¹.
Txa²nũ³kxũ³na¹ju³ta³la³ ye³kan¹txi³
ĩ²ti³hex1sah¹lxa³nha²kxai³,
Txa²wãn³txa² wi¹jau³xa² nex3kan¹txi³
ã̃³ne³to³yhah²lxa³nha²kxai³,
yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²lẽ¹.
Wxã̃³sxã̃³ wxa²kọ̃³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
wxa²wa²su¹txa²txi³si¹sah¹lxin¹jau³la³
wxã̃³yah²lxan³tho³li¹. Jã¹yxah³lxin¹kxa²yạn³ti³su²
ya³nx2ta¹i¹. Wxã̃³sah¹lxin¹ju³ta²
ten³ti³hex1sa²nxãn³nhai¹, kãin²
ĩ³lxi³thin¹ti³hex1yah³lxa³nha²kxai³lu¹.”
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa²
na²hẽ³li¹.
I³sa³i²ah³lu¹tai²na² ta¹hxai²hẽ¹la².
41 Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1tã², I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³lu²
kxã̃³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³, Je³su²jah³la²
ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai²na² wxi²kin³ti³ton³khaix1jah¹lo²su²
na³na¹. I³sa³i²ah³lu¹tai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³la³,
ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã̃³:
— Je³su²jah³la², ha³lo²ai²na² wxã̃³ju³ta²nũ³a²
ĩ³ye³a¹tũ¹xã̃¹. Ain¹sxã̃³, wãn³txai²na²,
Ju³te²a² nũ³kạ³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²,
Je³su²jah³la² sa²yxo²we¹tai¹nxa³jau³nũ³u¹tai²na²
ĩ³ye³kxũ³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
42-43 Nxe³kxa²ha³tạ³nxãn²ti³, Ju³te²a²
ha³lo²a² ã̃³nxãn²txi³ wxa²hait1so¹yhain¹tũ³kạ³txa²
ka³lxa¹tũ³kạ³txa² Je³su²jah³la² sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹l
Yxãn¹ta¹, hai³txi³ sa²yxo²wet1si¹hain¹jau³la³
txa²wã¹ẽ¹nãu³a² ĩ³sai¹sxã̃³ e³l̃ẽ³na²
ĩ³ye³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la², fa³ri³se²a²
nũ³kạ³txa² yuh³li³yhu¹jau³su² ha²kxai³la².

— Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²ki̱³thĩ³na² ũh³nũn³sa²tã̱³ha³lo²sai¹nẽ³lain¹kxa²ya̱n³ti³su²,
ĩ³kwa³na³sa³na²hẽ³li¹. Nxe³sa²jau³xa² ki̱³nhai¹. Ki̱³sa²kxai³ ko̱n³to³ni² yxau³ki̱³tũ¹xã¹. Fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txa² ĩ³wi¹lhin¹si¹nhẽ³jau³xa² so¹lxi³ kãin² yxo²kwa̱in³ki̱³ta³nã¹, a²ẽ¹nãu³a²su¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹kxai²lẽ¹. A²nũ²a² wi¹lhin¹si¹hain¹jau³su² so¹lxi³, kãin² yxo²kwa̱i³nain¹kxai²lẽ¹. Hai³txi³ Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ wi¹lhin¹si¹hain¹jau³la³ yxo²kwa̱i³nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Ain¹jau³su², hai³txi³ Je³su²jah³la² sa²yxo²wet1si¹hain¹jau³la³ e³lẽ³na² ĩ³ye³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Je³su²jah³la² wãn³txa², ko̱³nxe³te²la² ĩ³yĩ¹lain¹jau³su²

44 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, kãin² ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu̱³, sa²yxo²wet1sain¹kxai²nãn²tu̱³, Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na² sa²yxo²we¹tain¹nũ³khã̱³ha³lo²ha²na².
Hai³txi³ Txai²na² so¹lxi³ sa²yxo²wet1sai¹nhĩ̱³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

45 Jã¹nxa¹jau³su², Txain²txi³ a²nũ²a² yxo²ĩ²sain¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lain²txi³ yxo²ĩ²ain¹nũ³nhĩ̱³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wã̱³xã³ Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ ĩ³na¹ju³ta³nũ³a² ya̱u³son³kxi²na³na¹.

46 Txai²li² yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² wxã³na¹ju³ta², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²ha²te¹te²hũ̱³nxe² wxã³na¹hẽ³li¹. Na¹hа²kxai³, txa²sa³wi³ha³lxai²na² Na¹kxai²nãn²tu̱³, a²nũ²a² sa²yxo²wet1sain¹kxai²nãn²tu̱³, a³lxi²hxai²na¹hẽ³nã¹. Ka¹txi³ hai³txi³ ko̱³nxe³ti³ kãi³kxa² wah³yu³ta³la³ a³lxi²sa²tẽ³hxai²na¹hẽ³na¹. Na¹ha²kxai³, ka³nxah³jut3sũ̱³ju³ta³la³ yxau²xai³lai¹nx3tho³li¹, kãin² a³lxai¹na¹ju³ta² txa²sa³wi³ha³lxai²na² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹tũ¹xã¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

47 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ĩ²li³te²la³ txa²wãn³txai²na² a²ne³nxẽ³na² so¹lxi³ ain³kxi²sain¹kxan²ti³, a²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³ sa²yxo²wet1sai¹nxa³kxai²nãn²tu̱³, hai³txi³ ko̱³nxe³te²la³ o̱x3tain¹nxa³lho³li¹, Txai²li¹. Na¹jut3su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²wa²sut1si¹hai¹na¹jau³su², ha³lo²ai²na² wxã³na¹hẽ³li¹. Hai³txi³ a²nũ²a² ko̱³nxe³te²la³ o̱x3tain¹te³lhxã³ nxe³jah¹lo²txã³ĩ¹, Txai²li¹. 48 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² en²sa³ha²kxai³, txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sa³ha²kxai³, a²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu̱³, ko̱³nxe³te²la³ ĩ³yĩ¹lain¹ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²sa¹, txa²wãn³txai²nãn²tu̱³, hĩ¹na² ĩ³ye³kxai¹na¹jau³xai²nãn²tu̱³, yxau²sa²tẽ³xai³ka³tu̱³ hu³, yxan¹nãu³a¹ ha³lo²ai²na² hxan³tãu³a¹, a²nxe³jah¹la² txa²wãn³txai²na² wi¹jau³xai²na² ain³kxi¹xain¹tu̱³ki¹.
Ain¹kxai²nãn²tu̱³, “Je³su²jah³la² wãn³txa² wi¹jau³xa² kxã³nxa² sa²yxo²ã³a¹hẽ³li¹. Hĩ¹na² Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³lxi³sxã³ ĩ³yĩ¹li²sa²nxa³lho³li¹.” Ain¹tu¹wi¹.

49 Txa²wãn³txa² e³a¹jau³xai²na², kwa² hxi²kan¹txi³lo³nha²sxã³ e³nxa³i¹. Nxe³yãn¹ta¹, Txa²wĩ³nu¹tai²na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³sa³na²hẽ³li¹. Nxe³sa²jau³xa² ĩ³wet1sa²so¹sxã³ e³a¹i¹. 50 Txa²wĩ³na² wãn³txa², ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa², ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ yxau²xai³te³lhxã³ ĩ³kwa³na³nẽ³na³li¹. Nxe³ju³ta³, a³la³kxi²na¹nhai¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na² wãn³txa² ĩ³wet1sa²so¹na¹jau³xa² so¹lxi³ e³ya³nx2ta¹i¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

13

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wxa²yu̱³hi̱n³ta³kxã¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³je³na³kxa², Ju³te²a² nũ³ka̱³txai²na² ã³yãn³ki³nũ²kxain¹sxã³ kãin² ĩ³yain³tai¹ni² Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³ka³li³si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxai¹ni², nxe³je³na³kxa² ya̱u³son³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la² Nxe³hĩ¹na², Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² whãi²na¹ sxi²ha² thĩ³nãu³xã¹ yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹kxai²nãn²tu̱³ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kĩ³la², Txa²wĩ³na² ĩ³yĩ¹li²nũ¹sa²ju³ta² hau³kon³na³na¹. Yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² wã̱³xã³ Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ ĩ³na¹ju³ta³nũ³a² ya̱u³son³kxi²na³na¹. Na¹ha²kxai³, txa²sa³wi³ha³lxai²na² yuh³xai²nãn¹ko³xa² a²sa³wi³ha³lxi³ye²te²nũ̱³ka̱³txai²na² kxãn²tu̱³, a³lxi²hxai²na¹hẽ³nã¹. Ka¹txi³ a³lxi²sa²tẽ³hxai²na¹hẽ³na¹. Na¹ha²kxai³, kãin² a³lxai¹na¹ju³ta² txa²sa³wi³ha³lxai²na² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹tũ¹xã¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Yxãn¹ta¹, Ju³ta²sah³la² Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa² ha³la³je¹nai³kxai³tã² Sa³ta³na²jah¹la² wãn³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Ju³ta²sah³lãi³. Je³su²jah³la² ĩ³ko̱x1ko̱¹son²kxi¹sẽ¹li¹. Sa³ta³na²jah¹la² yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹:

— Hã³xã¹, na¹tu¹wi¹. Ju³ta²sah³la² yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na² ĩ³ko̱x1ko̱¹son²kxi²si¹jau³nũ³su², Ju³ta²sah³lai²na² ain³kxi²so¹sxã³ a²ẽ¹nãu³a¹ wxa²sa²no¹kxin¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³kxe³su², Ju³ta²sah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² wã̱³kon³te²nãu³xai²na² whãi²na¹, yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³tu̱³ti¹, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu¹ whãi²na¹ ã³yãn³ki³nũ²kxi¹xi²sxã³ ĩ³yai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, ha³lo²a² Je³su²jah³la² nũh¹ a³la³kxi²ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la².

— Txa²wĩ³na² hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hẽ³nã¹. Na¹ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ hxi²ka¹na¹nhã¹. Kxã³nxa², Txa²wĩ³na² ye³na¹ a³li³sxã³ wxã³na¹hẽ³na¹. A¹hĩ¹na¹,

Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ ĩ³na¹tũ¹xã¹.
Yxãn¹ta¹, txa²sa³wi³ha³lxai²na² kãin²
a³lxi²na¹nhã¹. Na¹ha²kxai³, hĩ¹na²
ĩn²nxa³ta̱³lxa¹ txa²a³lxi²khaix1na¹ju³ta²
ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹tũ¹xã¹. Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
4-5 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³tu̱³ti¹, Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ ĩ³yain³ta³lun²sã²nxa³kxe³tu̱³,
nũh¹ ĩ³sa²yxau³sxã³ a²wã²la² wi²kxi²nha²ka³lo³ai²na²
sa²sai¹kxi²nha²sxã³ ũ³ha̱¹nũ²la², to³a²ya³ka³lo³a²
wã²la²ka³lo³a² ũ³yhu̱³yã³na³kxi²nha²ki̱³ka³lo³nũ²la²
so¹sxã³ sa²si³wa̱³lã̱u²kxi²nha²ka³tu̱³,
ĩ̱³yau³xa² kwa³ta³lẽ³nãu³a¹ ã³nẽ¹so¹nũ²la²,
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² a²yu³kxa²
sa²kxai³lu¹ wxa²yu³hi̱n³ta³kxi², wã²la²ka³lo³ai²na²
sa²si³wa̱³lã̱u²kxi²nha²ka³lo³ai²na² ũ³yhu̱³yã³na³ta³lu̱³kxi²
ũ³yhu̱³ya³na³ta³kxi² nxe²xai³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxe²xai³yain¹nũ²la², Pe²jah³la²
ã³wxã³nũ²la²:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta³
wxa²yu̱³hi̱n³ta³kxi²sa²te³lin¹ji¹? Pe²jah³lai²na²
wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Kãi³kxi¹nxa²ha¹ju³ta² kwẽn¹tai²na²
ã³ne³wxe²nxã̱³lxi¹. Yxãn¹ta¹, a²yan¹nãu³a¹
wi¹lã³ne³wxe³nx2tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxãi²na² ã³sen³sai¹sa²sxã³ hxi²kan¹khaix1te²si¹lxi¹.
Nĩ¹nha²kxai³ wxa²yu̱³hi̱n³ta³kxi²sa²txa³hẽ¹li¹.
A²nũ²a² hxi²kan¹te²su² te²a² a²sa³wi³ha³lxa²
yu̱³kxa² wxa²yu̱³hi̱n³ta³kxi²ki̱³ju³ta²
wai³nxa³i¹. Nxe³ha²kxai³ yu̱³kex3nũ³nxa²hxa³ho³li¹.
Pe²jah³lai²na² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu̱³hi̱³la³kxi¹nxa²hxa³kxai²nãn²tu̱³,
txa²sa³wit3sa²hĩ̱³nx2nxa³lxi¹. Ã³nhẽ¹txa²hĩ̱³nxãn²nxa³i¹
Ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³lai²na² wãn³txa²
te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²hxi²ka³na²
whãi²na¹ wxa²hxi²hi̱³la³kxi², txa²yu̱³ka³na²
whãi²na¹ wxa²yu̱³hi̱n³ta³kxi², txa²ne³ka³nai²na²
whãi²na¹ wxa²ne³hi̱³la³kxi², nxe³sẽ¹li¹.
Txa²yu̱³kxa² so¹lxi³ wxa²yu̱³hi̱n³ta³kxi²sa²txa³hẽ¹li¹
Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³, wxa²sa³wi³sxa³khai³sa³tu¹wi¹
Ju¹ta² ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹nũ²a² whãi²na¹ ho³xi²han³kxi²te³nha²,
nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, hã²wxãn³txa³,
txa²wã¹yu̱³kxa² so¹lxi³ nã̱³ti³nẽ³lhĩ̱³nx2na³li¹.
Nxe³kxai²nãn²tu̱³, wxa²yu̱³hi̱n³ta³kxi²nha²ki̱³kxai²
txa²wã¹nũ²a² whãi²na¹ han³kxi²ta³lun²nẽ³lhĩ̱³nx2na³li¹.
Jã¹nxa¹jau³xai²na², wxa²nũ̱³ka̱³txi³
ĩ³nxai²na² han³ta³lun²nx2ti³kxe³hũ̱³nxe²
wxa²ko̱³nxe³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxa¹tai¹ti²ti¹.
Yxãn¹ta¹, wxa²yu³ta² ka³na³ka³na³jah¹la²
so¹lxi³ o̱n³yah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jah¹la²,
ko̱³nxe³ju³ta² yxau²xai³lain¹na³li¹.
Txa²wã¹nã̱³ta² han³kxi²nxa³te²hũ̱³nxe²
a²ko̱³nxe³ju³ta² yxau²xai³lain¹na³li¹.

11 Nxe³jau³xai²na², Je³su²jah³la² ha³lo²a²
a³la³kxi²kxe³su²:

— Ju³ta²sah³lai²na² ye³jen¹na² ko¹ko¹xa²
hxa²ka²nãu³a¹ ã³yũ³sain¹tũ¹xã¹. Nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³xai²na², a³la³kxi²ta³lun²kxe³su²,
ĩ³ye³sxã³:

— Wxa²yu³ta² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³
on³yah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jah¹la² ko̱³nxe³ju³ta²
yxau²xai³lain¹na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³nxa²ha¹te¹, wxa²yu̱³hi̱n³ta³kxain¹ta³lun²nxa²ha¹te
wã²la² ũ³whi²kxi¹xi²nhã²nũ²la², ã³wxe³xi²nũ²la²,
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu̱³hi̱n³ta³kxi¹nx2ta¹ju³txai²na²
a²si³yxau³tãu³a¹ ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Ã³ne³wxe³nx2ti³xa³ta²lu¹i¹. 13 Nxe³tãu³a²
sa²kxai³lu¹: “Txa²sũ̱³nu²yah³lãi³,
Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³.” Nxe³sah¹lxi³to³hi¹lxi¹.
Jau¹xai²na², wain³txi³ e³yah³lxi³to³hi¹lxi¹,
wxa²sũ̱³nũ²sa¹ha²kxai³, wxa²hxi²kan¹txi³sa¹ha²kxai³,
nxe³na¹i¹. 14 Yxãn¹ta¹, wxa²yu̱³hi̱n³ta³kxi²nẽ³ju³ta²
a²sa³wi³sxa² so¹lxi³ a²wa³ka³li³yu³tai²la¹i¹.
Hai³txi³ a²hxi²kan¹jah³la² a²sa³wi³ha³lxa²
yu̱³kxa² wxa²yu̱³hi̱n³ta³kxi²ju³ta³la²
yu²nxa³i¹. Nxe³kxan²ti³, Txai²na¹xai²na²
wxa²sũ̱³nu²su² na¹kxan²ti³, wxa²hxi²kan¹txi³su²
na¹kxan²ti³, wxa²yu̱³hi̱n³ta³kxi¹nx2ta¹te¹ni²ti¹.
Jã¹nxe³nhat1jah³lxi³hẽ¹li¹. 15 Kãi³kxi¹nx2ta¹ju³ta²
ĩ³ye³un¹nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹ju³txai²na²
kãi³kxi¹nx2ta¹kxa²yãx1nhat1jah³lxi³hẽ¹li¹.

16 Jã¹nxa¹jau³su², a²sa³wi³sxa² hxi²ka¹nxa³i¹.
Yxãn¹ta¹ a²sũ̱³na²yah³la² hxi²kan¹te²lã²na³li¹.
Jã¹nxe³sxã³, ĩ³kwa³na³nx2ta¹te²su²
te³na¹xai²na² hxi²kan¹te²sa¹i¹. Yxãn¹ta¹
ĩ³kwa³na³nx2ta¹kxe³su² te² ĩ³nxai²na²
hxi²kan¹nx2ti³hĩ̱³nx2nxa³i¹. 17 Nxe³na¹jau³xai²na²,
a²te³wxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, sa²yxo²wet1sa²sxã³
kãi³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
wi¹lxon³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹.

18 Yxãn¹ta¹, txa²wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²,
wxa²yu³tai²na² ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹nx2ta¹kxe³su²
te² ĩ³nxai²na² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
Nxe³nx2ta¹kxe³su² te² ĩ³nxai²na²
xai²nãn²tu̱³, ĩ²nx2ta¹jah¹lo²sa¹i¹. Yxãn¹ta¹,
wxa²yu³tai²na² sa²yxo²ã³san¹jah¹lo²nũ³su²
te² ĩ³nxa² yũ³ah³lxi¹lxi¹. A²nxe³jah¹lo²su²,
Sũ̱³na² ha³te̱h³nxã³nxãn¹jau³xa² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²

e³te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² yain³txi³nũ³xa²
ĩ³yain³ya³sain¹jah¹lo²su² te²a² ha³tạ³nxãn²txi³
ĩ³kọx1kọ¹son²kxi²sain¹tu¹wi¹.” Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
A²nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³
ye³jen¹na² a²nũ²a² kãi³kxi²sain¹tu¹wi¹.
Sain¹kxai²nãn²tụ̃³, ha³tẹ̃h³nxã³nxãn¹jau³xa²
a²ya³la³tụ̃³ ta³lun²tu¹wi¹. 19 Yxãn¹ta¹,
Txai²na¹xai²na² ha³lo²a² ũ³hũ¹nx2ti³xa³tạ̃³lxa²
wãn³txai²na² ĩ³tih³nxe³nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹ka³tụ̃³
hã²wxãn³txa³ ã³nhau³ko³khai¹nxe³tãu³a¹
ha³lo²a² ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³,
txa²wãn³txai²na² yxo²ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹.
“Hai³yo¹. Je³su²jah³la² wãn³txi³khai³xa²
so¹lxi³ ĩ³ye³kxi²nẽ³tai¹ti²ti¹. Sũ̃³na²
Si³yxau³tãu³a¹ A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxai¹lo²su²
na³li¹.” Sah¹lxin¹tu¹wi¹. 20 A²ya³la³tụ̃³
wãn³txi³tụ̃³ e³kxi¹nx2ta¹i¹. A²nũ²a²
ĩ²li³te²su² kxai²nãn²tụ̃³, txa²sa³wi³sa²
ĩ³sa²si¹hã³a¹kxe³su² te²a² sa²yxo²we¹tũ³sain¹kxai²nãn²tụ̃³
a²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tụ̃³, Txai²na²
Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²yo²wet1sain¹nũ³nhĩ³nx2na³li¹
Sain¹kxai²nãn²tụ̃³, Txa²wĩ³nu¹tai²na²
ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na² sa²yxo²we¹tain¹nũ³nhĩ³nx2na³li¹.

— Ko¹ko¹xa² hxi²ka²nãu³a¹ ã³yũ³sai¹nĩn¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³su²

21 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³la² a²ẽ¹nãu³a¹ ạu³txi³ kãin²
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²ha²kxai³, ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tụ̃³ wãn³txi³tụ̃³ e³kxi¹nx2ta¹i¹.
Wxa²yu³ta² ka³na³ka³na³tin¹te² ĩ³nxa²
ko¹ko¹xa² hxi²ka²nãu³a¹ ã³yũ³sai¹nĩn¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu², a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
sa²kxai³lu² ĩ³wã̱³wã̱³ta³kxi²nha²sxã³
ã³nĩ²la³kxi² ta³lun²nhain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³te²la³tạ̃³ ĩ³yxaih²kxi²kị̃³te²la³ji¹?
A²ẽ¹nãu³a¹ nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
23 A²nxe³tãu³a² a²sa³wi³sxa² Je³su²jah³la²
a³lxi²khai¹nxe³kxah³lo²su² te²a² Je³su²jah³la²
a²wi³lẽ³nãu³a¹ sa²nẽn¹kxi²khaix1nxe³je³nãu³a²
ã³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 24 Nxe³nxa²ha¹te¹,
Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, a²sa³wi³sxai²na²
hãi³a² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ya²ha³we¹. Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³li¹.
“Ĩh¹te²tạ̃³ ĩ³ye³kxin¹te²la¹xã¹?” Nxe³txai¹nhẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³sxai²na²
Je³su²jah³la² sa²nẽn¹kxi²khaix1nxe³je³na²
ã³wxe³jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
Je³su²jah³la² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹te²tạ̃n³te²la¹xã³?
Yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— A²yain³txi³nũ̃³xa² sa²so¹sxã³
yain³txi³yau³xa² ũ³hũ̃¹kxi²sa²sai¹sã²na¹ka³tụ̃³,
ĩ³kọx1kọ¹son²kxi²sa²jah¹lo²nũ³ai²na²
ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³jah¹lo²su² na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tụ̃³, Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu² yain³txi³nũ̃³xa² sa²so¹sxã³
a²yau³xa² ũ³hũ̃¹kxi²sa²sai¹sxã³ Ju³ta²sah³la²
sa²kxai³lu², Ki³lo²ko³xa² tọn¹jah¹la²
sa²kxai³lu², Si³mãu²ah³la² a²tah²yah³la²
sa²kxai³lu², ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
27 Nxe³tũ̃³xai²na², Ju³ta²sah³lai²na²
sa²so¹sxã³ ĩ³yai³nain¹tãu³ Sa³ta³na²jah¹la²
sa²kxai³lu² Ju³ta²sah³lai²na² a²nxũ²kwạ̃i³nãu³a¹
ã³nxũ²kwạ̃i³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
Ju³ta²sah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ha³lo³a² kãi³te³lhxã³ nĩn¹ju³ta²
hxi²wa³su³sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
28 Yxãn¹ta¹, wãn³txai²na² hãi³jau³xai²na²
a²si³yxau³tãu³la³ hai³txi³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
a²wxe³yain¹tũ̃³kạ̃³txai²na² a³la³kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
29 A³la³kxai¹nxa³ju³ta²sa¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
a²ẽ¹nãn¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²nha²jau³xa²sa¹:

— Ju³ta²sah³lai²na², txa²wã¹yo³hi²kị̃³txã³nxũ³a²
ũ³hạ̃¹kxi²nẽ³jah¹lo²su² na³na¹. Nxe³ha²kxai³,
Je³su²jah³lai²na² wãn³txai²na² Ju³ta²sah³la²
ĩ³ye³kxain¹jau³xai²na²sa¹: “Yain³txi³nũ̃³xa²
Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² ĩ³yain³kị̃³tũ̃³nxũ³a²
ũ³yho³hi²so¹kxi²si¹hain¹jau³su² tạ̃³nxa²,
a²nũ²a² a²yen³kxi³hxa³te²su² te²a²
txa²wã¹yo³hi²kị̃³txã³nxũ³a² ũ³hũ¹si¹hain¹jau³su²
tạ̃³nxa², nxe³hĩ³nx2na³na¹ Je³su²jah³la²
wãn³txa²su¹.” A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
a²ẽ¹nãn¹jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
30 Nxe³ka³tụ̃³, Ju³ta²sah³lai²na²
a²yain³txi³nũ̃³xai²na² sa²so¹kxi²sxã³
ĩ³yain³ta³lun²ka³tụ̃³, wa²li³ka³tụ̃³
ka³nxah³ju³ta² wa²li³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wãn³txa² tah²yau³xa² ĩ³kwa³na³jau³su²

31 Nxe³nxa²ha¹te¹, wa²li³nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹ a²sa³wi³ha³lxa²
wã̱³kon³te²nãu³xa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Kwẽn¹tai²na² ha³lo²a² hau³kon³na³li¹.
Na¹ha²kxai³, Txai²na² wxi²kin³ti³to³ti³hit1sa³tu¹wi¹.
Nxe³sa²ju³ta², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ²sain¹tu¹wi¹. Sain¹kxai²nãn²tụ̃³,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ txa²kãi³a¹ju³ta²
ĩ²sain¹kxai²nãn²tụ̃³: “Txa²wã¹sũ̃³na²
Si³yxau³tãu³a¹ wxi²kin³ti³ton³khai¹nx2na³li¹.”
32 Sain¹kxai²nãn²tụ̃³, Txa²wã¹sũ̃³na²

Si³yxau³tãu³a¹ a²hxi²ka² wxi²kin³ti³to³ti³hit1sa³tu¹wi¹,
kwẽn¹tai²nah¹lxi¹. Sa³kxai²nãn²tu̱³,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²sain¹kxai²nãn²tu̱³:
“Hai³yo¹. Je³su²jah³lai²na² wi²kin³ti³ton³khai¹nx2na³li¹.
Txa²wã¹su̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ wxi²kin³ti³ton³kxa²
yã¹nx2na³li¹.” Sain¹tu¹wi¹. [33]Txa²wẽ³ha³lxãi³.
Jũ¹nxe² kxãn³su² yxau³ya³nx2ta¹ka³tu̱³
ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹tãu³a¹, ã³ten³sah¹lxin¹tu¹wi¹.
Sah¹lxin¹ta¹, ĩ³te³lhxã³ na¹tãu³a¹
hxi²kan¹txi³ ãn³si³tẽ³sah¹lxan³tho³li¹.
Nxe³na¹jau³xai²na², Ju³te²a² nũ³ka̱³txai³tã²
ĩ³ye³kxai¹na¹tai¹ti²ti¹. Hĩ¹nai²na²
jau³jau¹xai²na² yã¹nxe³jau³xa² ya³nx2ta¹i¹.
[34] Na¹ha²kxai³, wãn³txa² tah²yau³xa²
ĩ³kwa³na³nx2ta¹i¹. Nxe³jau³xa²sa¹,
a³lxi²waun¹nhat1jah³lxi³hẽ¹li¹. A³lxi¹nx2ta¹kxa²
yã¹nxe³nhat1jah³lxi³hẽ¹li¹.

[35] Nxe³nhyah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
txa²sa³wi³ha³lxi³lo³txa²lxa¹jau³xa² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²nx2tain¹tu¹wi¹.
“Tũ¹ka̱³txai²na² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³khã³sa̱³ã³ã³ã

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wxa²wĩ³na²
ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ju¹tai²na² so¹lxi³
ten³sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Fi³li²pah³lãi³. Kxãn³su² yxau³ya³nx2ti³to³ha¹i¹.
Ya³nx2ta¹kxan²ti³, txa²hxi²ka¹na¹ju³ta²
ye³kan¹txi³ ĩ²sah¹lxan³ji¹wi¹? A²nũ²a²
ĩ²sa²te²su² te²an²tu̱³, Txa²wĩ³na²
ĩ²nũn³te²su² hĩ̱³nx2na³li¹. Nxe³ha²kxai³,
ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³: “Wxa²wĩ³na²
ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.” Nĩn¹ji¹wi¹?
10 Ne³ka²kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Tx-
ain²txi³, Txa²wĩ³na² nxũ²kwa̱i³nãu³a¹
nxũ²kwa̱i³yxau³na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³nãin²txi³
nxũ²kwa̱i³yxau³sa³ha²kxai³, nha¹i¹.
Nxe³na¹jau³xai²na² ã³ne³to³nxa²lxi³ta²lu¹i¹.
Na²ha²kxai³, wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³jau xai²na².
hai³txi³ txa²ẽ¹nãu³nũ¹ai²na² wãn³txa²
ã³si³wxe³jau³su² jau³sxa³wi¹. Yxãn¹ta¹,
Txa²wĩ³na² nxũ²kwa̱i³yxau³sa²jah¹lai²na²
ĩ³wet1sa²so¹sxã³, wãn³txa² wi¹jau³xain²txi³
ĩ³ye³i², ha³lo²a² nũ̱³kxũn³ju³txain²txi³
wxa²kãi³i², ya³nx2ta¹i¹. 11 Txa²wãn³txai²na²
yxo²ĩ²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Txain²txi³, Txa²wĩ³na²
nxũ²kwa̱i³nãu³a¹ nxũ²kwa̱i³yxau³na¹jau³xain²txi³
yxo²ĩ²i², Txa²wĩ³nãin²txi³ nxũ²kwa̱i³yxau³sa²jau³xai²na².
yxo²ĩ²i² nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹,
jau¹xai²na² hxi²kan¹txi³ yxo²ĩ²sah²lxan³kxai²nãu³tu̱³,
ha³lo²a² nũ̱³kxũn³txi³ kãi³a¹ju³ta²
ĩ²sah¹lxi³sxã³, yxo²ĩ²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
12 A²ya³la³tu̱³ wãn³txi³tu̱³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹
ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹,
a²nũ²a² sa²yxo²wet1sain¹te²su² te²an²tu̱³,
hxi²kan¹txi³lox3tai¹na¹tu¹wi¹. Ai¹na¹kxai²nãn²tu̱³,
ha³lo²a² nũ̱³kxũn³txi³ kãi³a¹kxa²
yã¹nxe³sxã³ kãi³ain¹tu¹wi¹. Ã²la²
nũ̱³kxũn³khai¹nxe³te²su² sa²kãi³ain¹tu¹wi¹.
13 Jã¹nxa¹jau³su², a²yen³kxa² ĩ²li³te²la³,
Txa²wĩ³na² ĩ³wa̱³jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
txa²ĩ³lxa² ĩ³yĩ¹li²sa²sxã³ ĩ³wa̱³jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³.
a²nxe³te² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
kãi³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu̱³,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ txa²kãi³a¹ju³ta²
ĩ²sain¹kxai²nãn²tu̱³, Txa²wĩ³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta².
ĩ²ain¹tu¹wi¹: “Txa²wã¹wĩ³na² wxi²kin³ti³ton³khai¹nx2ta¹li¹.
A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹, nxe³ain¹tu¹wi¹.
Jã¹nxe³te³lhxã³ kãi³a¹tu¹wi¹. 14 Jã¹nxa¹jau³su²,
a²yen³kxa² ĩ²li³te²lxi³, txa²ĩ³lxa²
ĩ³yĩ¹li²sa²sxã³, Txa²wĩ³na² ĩ³wa̱³jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
a²nxe³te² yen³kxa² kãi³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.

Sũ̱³na² A²yãu³ka³jxah¹la² kan²txi³ yxau³ya³nhẽ³jau³nũ³su²

15 Ne³ka²sah¹lxi³hẽ¹li¹. “Txa²hxi²kan¹jah¹la²
a³lxi²na¹nhã¹.” Nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wãn³txa² ĩ³kwa³na³nx2ta¹jau³xa²
sa²yxo²wet1sah¹lxi³hẽ¹li¹. 16 Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wĩ³na² ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹. Ĩ³ye³kxai¹na¹kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wĩ³nai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ã̱³xa²
Txai²yã¹nxe³jah¹la² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹.
A²nxe³jah¹la² ã³nhxi²nũ¹nx2ti³jah¹lo²nũ³su²
na³li¹. Nxe³sxã³ kan²txi³ yxau²sa²tẽ³ya³nx2ti³tu¹wi¹.
Ã³na¹nx2ti³xa³lho³li¹. 17 A²nxe³jah¹la²
Txa²wã¹sũ̱³na² A²yãu³ka³jxah¹lai²la¹i¹.
A²ya³la³tu̱³khai³jah¹lai²la¹i¹. Jah¹lai²na²,
hai³txi³ ko̱³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tu̱³ka̱³txi³la³
ĩ²ain¹tũ̱³ka̱³txi³sai¹nxa³ha²kxai³, ã̱³ye³wxe³ain¹tũ̱³ka̱³txi³sa
nain¹na³li¹. Nai¹nha²kxai³, hai³txi³
ã̱³nxũ̱²kwa̱i³wi¹hain¹ju³ta³la³ hxi²kan¹txi³hex1tũ̱³ka̱³txi³sa
Yxãn¹ta¹, wxãi²na² ĩ²yah³lxi³te²si¹lxi¹.
Nxe³yah³lxi³te²sin¹jau³su², Sũ̱³na²
Yãu³ka³jxah¹lai²na² ka³lu³sa³wxe³nha¹nx2ti³sxã³
yxau³ya³nx2ti³nha²kxai³, wxa²nxũ²kwa̱i³nãu³a¹
nxũ²kwa̱i³yxau³nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³sxã³
ĩ²ki²la²khai³yah³lxi³te²si¹lxi¹.

18 Txai²li² hai³txi³ kwa²hãi¹nxe²
a³na¹nx2ti³nxa³lho³li¹. Sai³ki³hũ̱³sxã³
yxau³ya³nx2ti³xan³tho³li¹. Txai²yã¹nxe³jah¹la²
wxã³ya³nx2ti³sxã³ yxau³ya³nx2ti³tu¹wi¹.
19 Ai¹ha²kxai³, ye²ye³jen¹nũ³tãu³a¹ yuh³xai²nãn¹tũ̱³ka̱³txai²na²
ĩ²sai¹nx3tho³li¹. Yxãn¹ta¹, wxãi²na² so¹lxi³
ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
Txai²na² ka³te̱³na² a²si³yxau³tãu³lo³khai³nxe³jah¹lo²sa¹i¹.
Nxe³na¹ju³ta², wxãi²na² sa²kxai³lu²
txa²ka³te̱n³sa²ju³ta² yxau²xai³lya³sah¹lxin¹tu¹wi¹.
20 Yxan¹nãu³a¹, Sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
yxau³ya³nx2ti³tãu³a¹, ha³lo²a² a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹.
Nxe³yah³lxin¹ju³ta²sa¹: Txain²txi³,
Txa²wĩ³na² nxũ²kwa̱i³nãu³a¹ nxũ²kwa̱i³yxau³na¹ha²kxai³,
wxãin²txi³ txa²nxũ²kwa̱i³nãu³a¹ nxũ²kwa̱i³yxau³sah¹lxi¹nh
txain²txi³ nxũ²kwa̱i³yxau³nx2ta¹ha²kxai³,
nxe³ki̱³ju³ta² a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹.
21 A²nũ²a², txa²wãn³txa² ĩ³kwa³na³a¹jau³xa²
ã³ne³wi¹sxã³ sa²yxo²wet1sa²jah¹lo²su²
kxai²nãn²tu̱³, a³lxi²sa²jah¹lo²su² hĩ̱³nx2na³li¹.
A³lxi²sa²ju³ta² nxe² ã³wxe²xai³nxa²ha¹te¹,
Txa²wĩ³na², a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “A²nũ²a²,
Txa²ki³lha³lxa² a³lxi²nyhu¹sa³nha¹.
Nxe³ha²kxai³, Txai²na² a³lxi²yuh³na¹tũ¹xã¹.”
Nxe³hĩ̱³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³,
Txai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lo²na¹xai²na²
sa²kxai³lu² a³lxi²sa²jah¹lai²na² a³lxi²nũ³na¹tu¹wi¹.
Na¹kxai²nãn²tu̱³, ĩ³yau¹ũ³nha²ye²na¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³ta²sah³la² ã̱³xa², Ki³lo²ko³xa² tõ̱¹nxa³jah¹la² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹nxe³ju³ta²yã̱n³ti³ha², ã̱³ju³ta²wi³yã̱u¹ũ³nx2ta¹i¹. Hĩ¹na², ha³lo²a² ũ³hũ¹nx2ti³xa³tã̱³lxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tũ̱³, hã²wxãn³txa³, ha³lo²ai²na² ũ³hũ¹nx2ti³kxai²nãn²tũ̱³, txa²wãn³txai²na² ain³kxi¹xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹ka³tũ̱³: "Hai³yo¹. Je³su²jah³la² wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³ e³kxi²nẽ³te³nai¹ti²ti¹." Yan¹nãu³a¹ nxe³sah¹lxin¹tu¹wi¹. 30 Jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹ so¹lxi³ ãh¹ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² kõ̱³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tũ̱³kã̱³txa² a²wa³kxẽn³yah³la² Sa³ta³na²jah¹la² yã̱u³son³na³li¹. Ã³sen³sai¹sa²te³lhxã³ yã̱u³son³kxi²sa²na³li¹. Yxãn¹ta¹, jah¹la² kũ³we²ki²la² hxi²ka¹nxa³i¹. Txai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹khaix1jah¹lo²sa¹i¹. 31 Na¹kxan²ti³, Txa²wĩ³na² ĩ³kwa³na³sa²jau³xa² so¹lxi³ sa²wai³wait3sxã³ kãi³a¹i¹. "Ya³lu²na¹tũ¹xã¹." Na¹kxan²ti³nũ¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na² a³lxi²na¹ju³ta², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²ye³ka¹tai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, ĩ³sa²yxau³sxã³ ã³nxai³yah³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² ĩ²li³te²hũ̱³te²an²tũ̱³ a³lxi²sa²sxã³ yxau²xai³lain¹kxai²nãn²tũ̱³, txa²wãn³txa² sa²yxo²wet1sain¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tũ̱³ Txa²wĩ³na² hi²sen³kxai³lu² a³lxain¹tu¹wi¹. Ai¹nha¹kxai²nãn²tũ̱³ ãn³tĩ̱³xain¹sxã³ yxau³yain¹nha¹tu¹wi¹. 24 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² a³lxi²sa²nxa³sxã³ yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²nãn²tũ̱³, txa²wãn³txa² sa²yxo²wet1sai¹nx3tho³li¹. Jã¹nxa¹jau³su² wãn³txai²na² ne³ka²ki²sah¹lxin¹tu¹wi¹. hai³txi³ txa²wãn³txi³khai³sxa³wi¹. Nxe³jau³xai²na² Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹la² a²wãn³txai²la¹i¹.

25 Nxe³na¹jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹ yxau³kxi¹nx2ta¹kxa²yu³su² ĩ³hen³txi³nx2ta¹i¹. 26 Yxãn¹ta¹ ye³jen¹na² ĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹kxa²si³yo³na¹ ã³nhxi²nũ¹nx2ti³jah¹lo²nũ³a² A²yãu³ka³txa² wi¹lhin¹jah¹la² wxã³nx2ti³sxã³, kan²txi³ yxau³ya³nx2ti³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la², Txa²wĩ³na² Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹ sa²wet1sa²sxã³ ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ti³kxah³lai²la¹i¹. A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³ha²kxai³, txa²wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²ta²hot3si¹nx2ti³jau³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³ha²kxai³, Nxe³nx2ti³tu¹wi¹.

27 Txa²hãu²na¹ju³ta² ã³nhãu²no³txa²lxa¹i¹. Hĩ¹na² ĩn²nxa³ti³xa³tã̱³lxa¹ ã³nxũ²kwã̱i³lxũ¹nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yuh³xai²nãn¹tũ̱³kã̱³txai²na² hãu²non³sxã³ yxau²xai³tũ̱³kã̱³txi³sxa³i¹. "Hãu²no³ta¹xã¹." Nain¹kxan²ti³, hãi¹nxe², hxi²waut3ta³lxain¹sxã³ yxau²xai³yai¹nhĩ̱³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹, Txai²na¹xai²na² txa²hãu²na¹ju³ta² txa²wi¹lhin¹khaix1na¹ju³ta² ã³nxũ²kwã̱i³lxũ¹nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³, hãu²non³sxã³ yxau²xai³la¹kxa²yã¹nxe² yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ̱³, hxi²waut3ta³lxi³nhyah³lxin¹tu¹wi¹. yuh³lxa³kxi²yah³lxa³nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.

28 Txa²wãn³txai²na²: "Ĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tũ̱³, ã³wã̱³la² ĩ³xi²sxã³ yxau³ya³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³na¹jau³xai²na² ain³kxi²sah¹lxi¹lxi¹. Nxe³na¹ju³ta³nũ³a², a³lxi²sah¹lxin¹kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³ka³li³kxi²sah¹lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹. Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ ĩ³na¹ju³ta³nũ³a² ĩ³ka³li³kxi²sah¹lxi³hĩ̱³nxã̱¹lxi¹, Txa²wĩ³na² ã³sen³sai¹sa²sxã³ hxi²kan¹khaix1jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. 29 Ha³lo²a² yan¹nãu³a¹ ã³ju³ta²wi³yã̱u¹ũ³nx2ta¹i¹. Hĩ¹na², ha³lo²a² ũ³hũ¹nx2ti³xa³tã̱³lxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tũ̱³, hã²wxãn³txa³, ha³lo²ai²na² ũ³hũ¹nx2ti³kxai²nãn²tũ̱³, txa²wãn³txai²na² ain³kxi¹xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Sah¹lxin¹ka³tũ̱³: "Hai³yo¹. Je³su²jah³la² wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³ e³kxi²nẽ³te³nai¹ti²ti¹." Yan¹nãu³a¹ nxe³sah¹lxin¹tu¹wi¹. 30 Jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹ so¹lxi³ ãh¹ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² kõ̱³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tũ̱³kã̱³txa² a²wa³kxẽn³yah³la² Sa³ta³na²jah¹la² yã̱u³son³na³li¹. Ã³sen³sai¹sa²te³lhxã³ yã̱u³son³kxi²sa²na³li¹. Yxãn¹ta¹, jah¹la² kũ³we²ki²la² hxi²ka¹nxa³i¹. Txai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹khaix1jah¹lo²sa¹i¹. 31 Na¹kxan²ti³, Txa²wĩ³na² ĩ³kwa³na³sa²jau³xa² so¹lxi³ sa²wai³wait3sxã³ kãi³a¹i¹. "Ya³lu²na¹tũ¹xã¹." Na¹kxan²ti³nũ¹. Na¹ha²kxai³, Txa²wĩ³na² a³lxi²na¹ju³ta², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²ye³ka¹tai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, ĩ³sa²yxau³sxã³ ã³nxai³yah³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

15

*Je³su²jah³la² yain³tẽ¹*ha² wi¹khai¹nxe³tẽ¹ha² te²hũ̱³ye²jau³su²

1 — Txai²li² yain³tẽ¹ha² u²vẽ¹nhu²khai³xa² wi¹khai¹nxe³tẽ¹ha² te²hũ̱³te²sa¹i¹. Txa²wĩ³nai²na² sa²kxai³lu², hai³sxa² wa³kxẽn³yah³lo²hũ̱³te²la¹i¹. Wxãi²na² sa²kxai³lu², u²va²nxũ̱³ki³hũ̱³te²syah¹lxi¹lxi¹. 2 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ̱³kxan²tũ̱³ yain³txa³ki³a² ãn³ki³i²nxa³tũ̱³kã̱³txi³su² a²yxo²ha³kxan²tũ̱³, Txa²wĩ³nai²na² ã³nũ̱²kxi²lho¹sxã³ ã³sxã³ ã³na¹te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ̱³kxa² yxo²ha³kxa¹ yain³txa³ki³a² ãn³ki³i²tũ̱³kxan²tũ̱³, hãi¹nxe³sxã³ ũ³nhũ̱³we²kxi²te²ju²hẽ³li¹, ã²la² ka³lxa¹txi³ ã³ki³i²si¹jau³su². 3 Jã¹nxa¹jau³su², wãn³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³to³ha¹tai¹ti²ti¹. Nxe³nx2ta¹jau³su², wxa²kõ̱³nxe³yah³lxin¹ju³ta² ã³wa²su¹txa²lxi³sxã³, hĩ¹na² wi¹lhin¹nxa²lxi³na³li¹. 4 Yah³lxi¹nha²kxai³, nxũ²kwã̱i³yxau³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Yxa³lxia³kxai²nãn²tũ̱³, Txai²na² sa²kxai³lu² hxũ²kwã̱i³yxau³nx2ta¹tu¹wi¹. Yain³txa³nũ̱³kxa², wã²nxũ̱h¹ ha³na³ka³lxi³ yxau³kxai²nãn²tũ̱³, wi¹khan¹txi³ ã³ki³i²te²sxa³yu²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ̱³kxa² ã̱u³txi³ nũ̱³yxau³kxai²nãn²tũ̱³, wi¹ki³i²te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²,

wxa²nũ³ka̱³txai²nãn²tu̱³, nxũ²kwa̱i³yxau³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
hxi²kan¹txi³ a²yen³kxa² wi¹te²la³
kãi³yah²lxan³tho³li¹.

5 Txai²na² yain³tẽ¹ha² hũ̱³te²sa¹ha²kxai³,
wxãi²na² a²nũ̱³kxa³nãu³hũ̱³te²jah³lxi¹nha²kxai³
ki̱³te²ju²hẽ³li¹. A²nũ²a² nxũ²kwa̱i³yxau³sa³kxai²nãn²tu̱³,
Txai²na² nxũ²kwa̱i³yxau³na¹kxai²nãn²tu̱³,
a²nxe³te²nãn²tu̱³, ha³lo²a² wi¹ju³ta²
kãi³hĩ̱³nx2na³li¹. Yain³txa³nũ̱³kxa²,
wi¹ki³i²te²nũ̱³kxe³hũ̱³nxe², ha³lo²a²
wi¹ju³ta² kãi³hĩ̱³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹,
ã³na¹sa²sxã³ ha³na³ka³lxi³ yxau³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
hxi²kan¹txi³he¹yxah³lxan³tho³li¹. 6 A²nũ²a²
nxũ²kwa̱i³yxau³sai¹nxa³kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wĩ³na² hi²sen³kxai³lu² on³si¹hai¹nxa³jau³su²
ĩ³ye³kxai¹nhĩ̱³nx2na³li¹. Wa³lu³la³nxũ̱³kxa²
o³nxa³tũ̱³kxa² wxa²sa²ki³nũ²ki²sxã³
ha³nxe²a² sa²ya̱³ki̱³te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²,
Txa²wĩ³na² on³si¹hai¹nxa³jau³su²
ĩ³ye³kxai¹nhĩ̱³nx2na³li¹. 7 Yxãn¹ta¹,
txa²nxũ²kwa̱i³nãu³a¹ nxũ²kwa̱i³yxau³sah¹lxi¹nha²kxai³
txa²wãn³txa² a̱u³txi³ wxa²ẽ¹nãu³a¹
yxau³ya³nx2ti³ha²kxai³, nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
a²yen³kxa² a²ten³yah³lxin¹kxa² yxo²ha³kxa¹
ĩ³wa̱³txi³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³, a²nxe³te²su²
yen³kxi³ta³lun²yah³lxin¹tu¹wi¹. 8 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yain³tẽ¹ha² ki³ka³lxa¹txi³, ã³ki³i²tũ̱³kxe³hũ̱³nxe²
wi¹kãi³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²wi¹kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ĩ²nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³, Txa²wĩ³na²
ĩ³sa²nẽn¹kxain¹tu¹wi¹. “Txa²wã¹wĩ³na²
wxi²kin³ti³ton³khai¹nx2na³li¹.” A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹, ain¹tu¹wi¹. Ain¹kxai²nãn²tu̱³,
wxãi²nãn²ta³, txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³khai³syah¹lxin¹tu¹wi¹.
9 A³lxi¹nx2ta¹i¹. Txa²wĩ³na² a³lxi²sa³kxa²
yã¹nxe³sxã³ a³lxi¹nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³,
a³lxi¹nx2ta¹jau³xai²na² ain³kxi¹xi²sah¹lxi³sxã³
yxau²sa²tẽ³jah¹lxi³hẽ¹li¹. 10 Txa²wãn³txa²,
ĩ³kwa³na³nx2ta¹jau³xai²na² sa²yxo²wet1sah²lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
txa²a³lxi²nx2ta¹jau³xai²na² yxau²xai³yah³lxi³nhĩ̱³nxa¹lxi¹.
Txai²na² Txa²wĩ³na² wãn³txa² ĩ³kwa³na³sa³jau³xa²
sa²yxo²we¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Na¹ha²kxai³,
Txa²wĩ³na² a³lxi²sa²jau³xai²na² yxau²sa²tẽ³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
Jã¹nxe³sah¹lxi³hẽ¹li¹.

11 Txa²wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
Ĩ³ka³li³si¹nx2ta¹jau³su², nxe³nx2ta¹i¹.
Txai²na² kãin²ka³lih³sxã³ yxau²xai³khai¹nxe³na¹kxa²
yã¹nxe³si¹nx2ta¹jau³su², nxe³nx2ta¹i¹.
12 Txa²wãn³txa² ĩ³kwa³na³nx2ta¹jau³xa²sa¹:
“A³lxi²waun¹nhat1jah³lxi³hẽ¹li¹. Txai²li²
a³lxi¹nx2ta¹i¹. Nxe³nx2ta¹kxa²
yã¹nxe³nhat1ju³yah³lxi³hẽ¹li¹.” 13 A³lxi²khaix3yhu¹ju³ta³la³,
xan¹ka̱³ti̱³nãn²tu̱³, wi¹la¹tãu³a¹ ã³sxã³
txa²ya̱³lxa³nãu³ ĩ³nxai²na² ya³lu²kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Ju¹tai²na², a³lxi²khaix3yhu¹ju³ta³la³
te²ju²hẽ³li¹. A³lxi²yhu¹ju³ta³la³,
ã²la² wi¹ju³ta³la³ yũ³te²sxa³yu²hẽ³li¹.
14 Jã¹nxa¹jau³su², ĩ³kwa³na³nx2ta¹jau³xa²
a²ha³kxa¹ sa²yxo²wet1sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
txa²ya̱³lxah¹lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹. 15 Hĩ¹na²:
“Txa²ya̱³lxi³nãu³xa².” Nxe³nx2ta¹tu¹wi¹.
Kxãn³su²: “Kwa²wa³ka³li³lo³kxi²sah²lxin¹te²nãu³xa².”
Nxe³nx2ti³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Yxãn¹ta¹,
hĩ̱¹na² nxe³nx2ti³nxa³lho³li¹. Kwa²wa³ka³li³lo³kxi²kxai²nãn
a²sũ̱³na² ha³lo²la³ a³la³kxi²nũ¹ti³he¹xai¹nhĩ̱³nx2nxa³i¹.
Yxãn¹ta¹, wxãi²na² txa²ha³lo²a²
a³la³kxah¹lxi¹lxi¹. 16 Hai³txi³ wxa²yu³tai²li²
ka̱³na³ki² ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹sah¹lxan³tai¹ti²ti¹.
Yxãn¹ta¹, Txai²na¹xai²na² ĩ²sxã³
ã³yũ³so¹nxa²ta¹tai¹ti²ti¹. Ĩ²sxã³
a²yũ³so¹nxa²ta¹ka³tu̱³, ha³lo²a² wi¹ju³ta²
kãi³sa²tẽ³si¹nx2ta¹jau³su² ĩ³ka²lat1so¹nx2ta¹tai¹ti²ti¹.
Nxe³nx2ta¹ha²kxai³, a²yain³txa²ki³a²
wi¹kxai³txi³hũ̱³nxe² wi¹kãi³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Jã¹nxe³sxã³ a²yain³txa²ki³a² wi¹te²ta³ki³a²
a³kho³txa³kxe³su² wi¹lxi³yxau³ki³ai²la¹wi¹.
Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe², wxa²wi¹kãi³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
wi¹kã̱i³sa̱²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³si¹nx2ta¹jau³su²
ĩ¹ka̱¹lat1so¹nx2ta¹ka³tu̱³ hxi²kan¹txi³lo³txa²lxa¹tai¹ti²tu³wi
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, a²yen³kxa²
Txa²wĩ³na² ĩ³wã̱³txain¹yah³lxin¹kxa²
a²yxo²ha¹kxa¹, txa²ĩ³lxa² ĩ³yĩ¹li²sa²sxã³
ĩ³wã̱³txain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ũ³hũ¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Jã¹nxe³si¹nx2ta¹jau³su² ĩ³ka²lat1so¹nxa²lxa¹tai¹ti²ti¹.
17 Jã¹nxa¹jau³su², a³lxi²waun¹nhat1jah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³na¹jau³xai²na² ĩ³kwa³na³nx2ta¹i¹.

“Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ̱³ka̱³txai²na²
yxo²kwĩn¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³su²

18 Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Yuh³xan¹ta³ko³tan¹tũ̱³ka̱³txa²
ko̱³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tũ̱³ka̱³txa²
yxo²kwĩn¹kxi¹nx2tain¹na³li¹. Nxe³ju³ta²
hxi²waun¹nhat1ta³kxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nxe³tũ̱³ka̱³txa²
kã̱ãn³su² yxo²kwĩn¹kxi²sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹.
Sai¹nha²kxai³, jã¹nxe³nx2tain¹na³li¹.
Yã̱n³tai²na², yxo²kwĩn¹kxi¹nx2txai¹nxa³ta̱³lxa²
yxo²kwĩn¹kxi²sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹.
19 Wxa²yu̱³tai²li²: “Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ̱³ka̱³txi³sa¹xã¹.”
Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³, a³lxi¹nx2tai¹nhĩ̱³nx2na³li¹.
“Hã³xa¹, txa²wã¹nũ̱³ka̱³txi³sain¹na³li¹.
A¹xa¹ki̱³tu¹wi¹.” Nxe³nx2txai¹nhĩ̱³nx2na³li¹.
Yxãn¹ta¹, wxãi²na² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ̱³ka̱³txi³sah¹lxa³lx
Txai²na² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ̱³ka̱³txa²
ã³sa²hait1so¹nx2ta¹ha²kxai³ txa²nũ̱³ka̱³txi³sah¹lxi¹lxi¹.
Nxe³nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³,
yxo²kwĩn¹kxi²sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹. 20 Txa²wãn³txa²,

ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³na¹jau³xa²sa¹: Kwa²wa³ka³li³lo³ah³lxin¹te²
ĩ³nxai²na² kũ³we²ki²la² hxi²kan¹yah³lxa³lxi¹.
Sũ³nu²na¹xai²na² so¹lxi³ ã²la² hxi²ka¹na¹wi¹.
Yxãn¹ta¹, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na²
Sũ³nu²na¹xai²na² ha³tã³nxãn²txi³
kõ³nxe³ju³ta² so¹lxi³ kãi³kxi²sain¹to³tai¹ti²ti¹.
Ai¹nha²kxai³ kwa²wa³ka³li³lo³ah³lxin¹te²
ĩ̃³nxãin²txi³ jã¹nxe³nx2tain¹tu¹wi¹.
Jã¹nxain¹kxai²nãn²tũ³, txa²wãn³txa²
sa²yxo²ã³sain¹to³tai¹ti²ti¹. Te²yã¹nxe³sxã³
wxa²wãn³txain²txi³ sa²yxo²ã³nx2tain¹tu¹wi¹.
21 Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na²
sa²kxai³lu², Txa²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu¹tai²na²
ĩ²ain¹tũ³ka³txi³sxai¹nxa³wi¹. Ĩ²ai¹nxa³jau³su²
yxo²kwĩn¹kxi²sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³,
jã¹nxe³sxã³, Txai²li² sa²hẽ¹ta²lxa¹kxe³su²
yxo²kwĩn¹kxi¹nx2tain¹nũn³tu¹wi¹,
txa²sa³wi³ha³lxi³sah¹lxi¹nha²kxai³lu¹.
22 A²nxe³tũ³kã³txai²na², wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³ye³kxai¹na¹tai¹ti¹tu³wi¹.
Na¹kxan²ti³ sa²yxo²ã³sa²sxã³ kõ³nxe³ti³
kãi³ai¹nhxai²tai¹ti²tu³wi¹. Ain¹ka³tũ³,
Txa²wĩ³na² ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na²
ã²la² kãin² kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹tũ³kã³txai²la¹xã¹.”
Ain¹na³li¹. A²nxe³tũ³kã³txai²na² wxã³sxã³
Txa²wãn³txa² ĩ³ye³kxain¹nxa³ke³la³te²kxai³,
sa²yxo²ã³sain¹ju³ta³la³ yũ³ai¹nhĩ̃³nx2nxa³i¹.
Ain¹ke³la³te²kxai³, hai³txi³ Txa²wĩ³nu²la³
kõ³nxe³thin¹tũ³kã³txi³la³ ĩ³yĩ¹lai¹nhĩ̃³nx2nxa³i¹.
23 A²nũ²a² yxo²kwĩn¹kxi²sain¹jah¹lo²su²
kxai²nãn²tũ³, Txa²wĩ³nãin²txi³ yxo²kwĩn¹kxain¹nũn³jah¹lo²su²
hĩ̃³nx2na³li¹. 24 A²nxe³tũ³kã³txai²na²,
Txai²na² yxau³yain¹sxã³ ha³lo²a²
nũ³kxũn³ju³ta² kãi³yain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
Ha³lo²a² a²nũ²a² ã̃³xa² hxi²kan¹txi³
kãi³ti³he¹nxa³kxa², Txai²na¹xai²na²
kãi³yain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Yai¹na¹ha²kxai³,
yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na² Tx-
ain²txi³ ĩ²sai¹nha²kxai³, Txa²wĩ³nãin²txi³
ĩ²yhai¹nha²kxai³ ya³sai¹nhxai²tai¹ti²ti¹.
Ya³sain¹kxan²ti³, ã³ne³to³ti³he¹xai¹nhxai²nxa³tai¹ti²ti¹.
Ã̃³ne³to³hxai¹nxa³kxe³su², hãi¹sxã³ Tx-
ain²txi³ yxo²kwĩn¹kxi²sai¹nha²kxai³,
Txa²wĩ³nãin²txi³ yxo²kwĩn¹kxi²yhai¹nha²kxai³
yuh³xan¹ko³xan¹tũ³kã³txai²na² ya³sai¹nhxai²tai¹ti²ti¹.
Ai¹nha²kxai³, Txa²wĩ³nu²la³ kõ³nxe³thin¹tũ³kã³txai²
ĩ³yĩ¹lain¹tu¹wi¹. “Kõ³nxe³thin¹tũ³kã³txi³khaix1syah¹lxi¹lxi¹,
Ain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, Txa²wĩ³na²
wi¹lhin¹khaix1jah¹lai²la¹i¹. Ain¹jut3su²,
yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na²
wxã³sxã³, ha³lo²a² nũ³kxũn³ju³ta²
kãi³yain¹nxa³ke³la³te²kxai³, txa²nũ³kxũ³na¹ju³ta²
ĩ³yau¹ũ³hain¹nxa³ke³la³te²kxai³, tũ¹kã³txai²na²
ĩ²sai¹nhĩ̃³nx2nxa³i¹. Sai¹nxa³ke³la³te²kxai³,
sa²yxo²ã³sain¹ju³ta³la³ yũ³hĩ̃³nx2nxa³i¹.
Ai¹nha²kxai³, hai³txi³ Txa²wĩ³nu²la³
kõ³nxe³thin¹khai¹nxe³tũ³kã³txi³la³
ĩ³yĩ¹lai¹nhĩ̃³nx2nxa³i¹. “Tũ¹kã³txai²na²,
hai³txi³ txa²nũ³kxũ³na¹ju³ta³la³ ĩ³yau¹ũ³hain¹nxa³hẽ³na¹.
Nxe³ha²kxai³ sa²yxo²ã³sain¹ju³ta³la³
yũ²nxa³xã¹.” Txa²wĩ³na² ai¹nhĩ̃³nx2na³li¹.
Yxãn¹ta¹, nxe²nxa³i¹. Tũ¹kã³txai²na²
ĩ²sain¹kxan²ti³ yxo²kwĩn¹kxi²sain¹na³li¹.
25 Yxo²kwĩn¹kxi²sain¹sĩn¹ju³tai²na²,
kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na²
a²ha³tẽh³nxã³nxãn¹jau³xau³hxai²tẽx1tã²
ẽ¹te³nah¹lxi¹: “Txai²na¹xai²na², hãi¹nxe²
wain³txi³ kãi³yai¹nhxai²na¹hẽ³li¹.
Na¹kxan²ti³, kwa²hãi¹nxe² yxo²kwĩn¹kxi²sai¹nhxai²na²hẽ³l
Kxã³nxãn¹jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹.
Yxãn¹ta¹, kwẽn¹tai²na² nxe³jau³xau³hxai²tẽx1
jã¹nxe³sxã³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na²
yxo²kwĩn¹kxi²sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹,
kwẽn¹tai²na², kxã³nxãn¹jau³xa¹ a²ya³la³tũ³
ta³lu²nain¹na³li¹.
26 Yxãn¹ta¹, ĩ²ũ¹nx2ti³jah¹la², A²ya³la³tũ³jah¹la²,
A²yau¹ka³jxãn¹la² ĩ²sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹tu¹wi¹.
A²nxe³jah¹la² a²si³yxau³kax3khai³xa²,
Txa²wĩ³nai²la¹i¹. Txa²wĩ³na² a²yen³nãu³a¹
a³li³sxã³ ai³sxã³ tĩ̃³nx2tain¹tu¹wi¹.
Ain¹ka³tũ³, A²ya³la³tũ³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu², Txai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³yau¹ũ³hain¹ya³sa³tu¹wi¹. 27 Ai¹nha²kxai³,
wxãi²na², sa²kxai³lu² te²yã¹nxe³sxã³
Txai²na², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³hain¹ya³sah¹lxin¹tu¹
a²wi¹lhĩ¹na² kxãn³su² ãn³si³tẽ³kxi²sah¹lxi³to³hi¹nha²kxai³l
Ta¹hxai²hẽ¹la².

16

1 — Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Ye³jen¹nãu³a¹,
yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na²
ye³khãuh³lxa³ti³nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³tãu³a¹,
ĩ³yxaih²kxi²sah¹lxi³sxã³ yxo²ĩ²sah¹lxin¹ju³tai²na²
ã³na¹sah¹lxin¹kxa²yã̃n³ti³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
Kwẽn¹tai²na², ha³lo²a² ũ³hũ¹nx2ti³xa³tã³lxa¹
wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. 2 Na¹ka³tũ³,
Ju³te²a² nũ³kã³txa² ã³nũ²kxain¹thĩ³na²
ã³wih¹yah³lxin¹ju³ta² Ju³te²a² nũ³kã³txa²
ĩ³nhũ³sa²tã³ha³lo²sai¹xi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹, ha³na³ka³lxi³ yxan¹nãu³a¹
na²lo²a² ã²la² kõ³nxe³ju³ta² yũ³tu¹wi¹.
Nxe³hĩ¹nãu³u¹tai²na² a²nũ²a² ĩ³su²lhã³nx2tain¹kxai²nãn²tũ
a²ẽ¹nãu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:
“Jah¹lai²na² kõ³nxe³thin¹jah¹lai²la¹xã¹.
Na¹ha²kxai³ ĩ³su²lhã³ai¹na¹kxai²nãn²tũ³,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²wa³ka³li³yu³ta²
kãi³si¹sa²jau³su² ĩ³su²lhã³ai¹na¹xã¹,

a²nũ²ai²na²sã¹.” Nxe³nhain¹tu¹wi¹.
3 Kọ̃³nxe³ti³ kãi³kxi¹nx2ti³ju³ta³nũ³a², Txa²wĩ³nãin²txi³ ĩ²ai¹nxa³kxe³su², Tx-ain¹txi³ ĩ²sai¹nxa³kxe³su², kọ̃³nxe³ti³ kãi³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. 4 Yxãn¹ta¹, hĩ¹na² ha³lo²a² ũ³hũ¹nx2ti³xa³ta̱³lxa² wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ha³lo²a² hau³kon³na³na¹ nxe³ye¹nx2ti³kxai²nãn²tu̱³ txa²wãn³txai²na² ain³kxi¹xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. “Ha³lo²ai²na² kxã³nxa² Je³su²jah³la² ĩ³hen³txi³nẽ³na²hẽ³na¹.” Sah¹lxin¹tu¹wi¹. Wãn³txai²na² a²wi¹lhĩ¹nhĩ¹nai³tã² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³nxa³tai¹ti²ti¹, yxau³ya³nx2ta¹ha²kxai³lu¹.

Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² a²wa³ka³li³yu³na²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²

5 Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² ĩ³te³la¹i¹. Ĩ³sa²si¹hã³sa²jah¹lu̱³tai²na², yxau³tãu³a¹ ĩ³te³la¹i¹. Na¹jau³xai²na²: “Ĩh¹nũ¹la³ ĩ³te³lin¹ji¹?” Nxe³sah¹lxa³lxi¹.
6 Yxãn¹ta¹ wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na², wxa²ẽ¹nãu³a¹ kãin² ĩ³ãin²txi³nx2ti³na³li¹.
7 Nxe³kxan²ti³, a²ya³la³tu̱³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Txa²xĩ³na¹ju³ta³nũ³a² wi¹lxon³kxi¹nx2ti³si¹ha¹jau³su²: ĩ³te³la¹i¹. Ĩn²nxa³kxai²nãn²tu̱³, hai³txi³ Hxi²nũ¹nx2ti³jah¹lo²la³ wxã³ye¹nx2ti³xa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹ ĩ³na¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³ ka³lih³nx2ti³tu¹wi¹.
8 Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³, wxã³ye¹nx2ti³kxai²nãn²tu̱³. Hxi²nũ¹nx2ti³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wãn³txa² yau³ha¹li¹ ka³na³ki¹ yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka̱³txai²na² ĩ³yũ²kxain¹tu¹wi¹. Ha³na³ka³lxi³ a²kọ̃³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³tain²txi³ ĩ³yũ²kxai¹nha²kxai³ ha³na³ka³lxi³ txa²wai³na¹ju³ta² ĩ³yũ²kxai¹nha²kxai³ ha³na³ka³lxi³ a²nũ²a²: “Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²kwĩn¹kxi²na¹nhã¹.” Nxe² yxau²xai³te²su² kxai²nãn²tu̱³, yxan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ kọ̃³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹sxã³ ĩ³wai¹tain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²nũ³ain²txi³ ĩ³yũ²kxai¹nha²kxai³ ain¹tu¹wi¹. 9 Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka̱³txai²na² yxo²ĩ²ti³hex1sa²tũ̱³ka̱³txi³sai¹nxa³i¹. Yxo²ĩ²sai¹nxa³ju³tain²txi³sxã³ kọ̃³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³tai²la²na³li¹. Nxe³jau³xai²na² Hxi²nũ¹nx2ti³jah¹lai²na² ĩ³yũ²kxain¹tu¹wi¹.
10 Jã¹nxe³sxã³ ha³lo²ai²na² yxau³na¹hĩ¹na¹ txa²wai³na¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ye³jen¹na² Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Na¹ka³tu̱³, wxãi²na² sa²kxai³lu¹ ĩ²sah¹lxan³tho³li¹. Yxãn¹ta¹, ĩ³na¹kxa²si³yo³na¹ Sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²ai²na² ã³wxã³sxã³ wain³txi³ kãi³tu¹wi¹. Wain³txi³ kãi³a¹kxa² yã¹nxe³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka̱³txai²na² txa²wai³na¹ju³ta² ĩ³yũ²kxain¹tu¹wi¹.
11 Jã¹nxe³sxã³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka̱³txai²na² kọ̃³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tũ³ka̱³txai²na² a²wa³kxẽn³yah³la² sa²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹la² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²kwĩn¹kxi²khaix1jah¹lai²la¹i¹. Nxe³ha²kxai³, yxau¹nãu³a¹ ha³lo²ai²na² ne³ki³son³tãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ kọ̃³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹sxã³ ĩ³wai¹tain¹tu¹wi¹, Sa³ta³na²jah¹lai²na²su².
Jã¹nxe³kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ²li³te²su² te²an²tu̱³: “Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²kwĩn¹kxi²na¹nhã¹.” Nxe²yxau²xai³jah¹lo²su² kxai²lẽ¹. Yxan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ kọ̃³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹sxã³ ĩ³wai¹tain¹nũn³tu¹wi¹. Jã¹nxe³ju³ta³nũ³a² Hxi²nũ¹nx2ti³jah¹lai²na² ĩ³yũ²kxain¹tu¹wi¹.
12 Wãn³txa² ka³lxa¹jau³xa² wã³kon³na³li¹. Yxãn¹ta¹, hĩ¹na² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³nxa³lho³li¹. Ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ke³la³te²kxai³, wxãi²na² e³nxũ¹sah¹lxi³hĩ̱³nx2nxã̱³lxi¹. 13 Yxãn¹ta¹, a²yau¹ka³jxah¹la² A²ya³la³tu̱³jah¹la² wxã³ye¹nx2ti³kxai²nãn²tu̱³, a²ya³la³tu̱³jau³xa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³ta³lu²ni¹nx2ti³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la² e³jau³xa² hai³txi³ a²ẽ¹nãu³a¹ ãn³si³wxe³jau³sxa³i¹. A²wãn³txa² Txa²wĩ³na² ain³kxi²sa²so¹kxi²jau³xa² so¹lxi³ A²yãu³ka³jxah¹lai²na² sa²kxai³lu² Tye²ya³nx2ti³tũ¹wi¹. Ya³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³, ha³lo²a² yxan¹nãu³a¹ ai³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na², txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³hain¹tu¹wi¹. Nxe³te³lhxã³, txa²ẽ¹nãn¹jau³xa² txa²wi¹lhi¹na¹jau³xa² ain³kxi²sa²so¹sxã³ wxa²yu³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³ju³ta², Txa²wĩ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹ txa²ẽ¹nãn¹jau³xai²la¹i¹. Nxe³ha²kxai³, txa²ẽ¹nãn¹jau³xai²na² ain³kxi²sa²so¹sxã³ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³tu¹wi¹. Ya³nx2ta¹i¹.

“Ãin²ti³nx2ti³kxan²ti³ ã³yat1sxã³
ka³lih³nx2ti³tu¹wi¹.” Nxe³jau³su²

16 Jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹ ĩ²sah¹lxan³tho³li¹. Sah²lxan³kxai²nãn²tu̱³, hã²wxãn³txa³ ye³jen¹nũn³tãu³a¹ ĩ²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ²li³te²a² a²sa³wi³ha³lxi³lo³kxa² wãn³txi³kxai³lu¹, ha³na³ka³lxi³ ĩ³ye³kxi²lã³yhain¹te³nah¹lx
— Ĩh¹nxe³jau³ta̱³ ĩ³ye³te²sin²ta²ku²: “Jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹ ĩ²sah¹lxan³tho³li¹. Sah²lxan³kxai²nãn²tu̱³. Hã²wxãn³txa³ ye³jen¹nũ³tãu³a¹ ĩ²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa² kọ̃³ki̱³sxa³ha²kxai³, wãn³txa² yau³xã̱³xa²:

“Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ ĩ³na¹tu¹wi¹.
Na¹ha²kxai³ na¹i¹.” Nxe³jau³xai²na²
a²si³yxau³tãu³khai³xa² kõ³nũn³kĩ³sxa³ha²kxai³,
kĩ³nhai¹. 18 Jã¹nxe³sxã³, jah¹lai²na²
wãn³txa²: “Jũ¹nxe³ ye³jen¹nãu³a¹.”
Nxe³nẽ³lain¹ten¹ti¹. Nxe³jau³xai²na²
a²si³yxau³tãu³a¹ ĩh¹nxe³jau³tãn³te²sin²ta²ku²
kĩ³nhai¹. Je³su²jah³la² ĩ³wã³txi³sain³ti³ten³kĩ³tã³li¹.
Nxe² ha³na³ka³lxi³ yxau³sxã³ nxe²
ĩ³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹kxan²ti³, hãi¹nxe³sxã³ kõn³ton³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Yxãn¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ĩ³ye³lain¹jau³xai²na²sa¹:
— Wãn³txa² kõ³kĩ³sxa³nhai¹. Ĩ³wã³txi³sain³ti³ten³kĩ³tã³li¹.
Nxe³jau³xai²na², Je³su²jah³la² a³la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³la¹ Je³su²jah³la² wãn³txa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wãn³txai²na²
a²si³yxau³tãu³a² ĩ³wã³txa³kxi²nhyah¹lxin¹tai¹.
Txa²wãn³txai²na²: “Jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹
ĩ²sah¹lxan³tho³li¹. Sah²lxan³kxai²nãn²tũ³,
hã²wxãn³txa³ ye³jen¹nũn³tãu³a¹ ĩ²xi²sah¹lxin¹tũ¹wi¹.
Nxe³nx2ta¹ten¹ti¹. Nxe³na¹jau³xai²na²
ĩ³wã³wã³ta³kxi²nhyah¹lxin¹tai¹. 20 A²ya³la³tũ³
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Txai²li² ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹.
Na¹kxa²si³yo³na¹, wxãi²na² hxi²yen³txi²
nã̃n³yah³lxin¹tu¹wi¹. Ã̱u³ti³ ãin²ti³nx2ti³tu¹wi¹.
Yah³lxin¹ta¹, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txa²
ĩ³ka³li³hain¹tu¹wi¹. Nain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³,
nã̃n³yah³lxin¹kxan²ti³, ãin²ti³nx2ti³ju³ta²
ha³na³ka³lxi³ ãn³yãt1sxã³ ĩ³ka³li³yhah³lxin¹tu¹wi¹.
21 Wxa²ha³lo²a² nxe³jut3sũ̃³ju³ta²sa¹:
Txu¹ha² wẽ³nhi³sxã³ a³li³lah¹te³lhxã³
nx2na³na¹. Nxe³kxai²nãn²tũ³, ĩh³khaix1yain¹te³jal¹ti¹.
Kxãn³su² na³na¹, ha³lo²a² hau³kon³na³na¹,
wẽ³sa² a³li³la¹ju³ta³nũ³a²su¹, te²jai¹ti²ti¹.
Yxãn¹ta¹ wẽ³sa² a³li³lah¹ta³lun²kxai²nãn²tũ³,
ũ³hũ¹nẽ³kxai²nãn²tũ³, kãin² ka³lih³khaix1nxe³te³se¹li¹.
Nxe³ha²kxai³, ãin²ti³ju³ta²kxai³ ne³wã²nẽ³te²se¹li¹.
Jã¹nxe³kxe³hũ̃³nxe² yxau²xai³lah³lxin¹tu¹wi¹.
22 Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, hĩ¹na² sa²kxai³
ã̱u³txi³ wxa²ẽ¹nãu³a¹ ãin²ti³khaix1yah³lxi¹lxi¹,
txa²xĩ³na¹ju³ta³nũ³a²su¹. Yxãn¹ta¹,
ã³wã̱³li² ĩ³xi²sxã³ a³ti¹xi²nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³nx2ta¹ka³tũ̱³, ĩ²yhu¹kĩ³tu¹wi¹.
Nxe³tãu³a¹, ĩ³ka³lih³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹.
Ka³lih³sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹. Wxa²ka³lih³yah³lxin¹tu¹nũ³a²
hxi²kan¹txi³ a²nũ²a² ã̱³xa² so¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹.
23 Nxe³tãu³a¹, Txa²wã¹sũ̃³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ũ³hũ¹nx2ti³tãu³nũ³ã¹ hai³txi³ wãn³txi³la³
ĩ³wã̱³txi³sah¹lxan³tho³li¹. “Wãn³txai²na²
ĩh¹nxe² a²si³yxau³tãu³su² ji¹ku¹.”
Sah²lxan³tho³li¹. A²ya³la³tũ̱³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹.
A²yen³kxa² ĩ²li³te²la³ Txa²ĩ³lxa² ĩ³yĩ¹li²sa²sxã³
Txa²wĩ³na² ĩ³wã̱³txain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tũ̱³,
ũ³yhen³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. 24 A²si³ta³lo³nãu³hĩ¹nãn²tũ̱³,
Txa²wĩ³na² ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tũ̱³,
hai³txi³ Txa²ĩ³lxa² ĩ³yĩ¹li²sa²sxã³ a²yen³kxa²
ĩ³wã̱³txi³yah³lxi³to³hxai²nxã³nhẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹, hĩ¹na² Txa²ĩ³lxa² ĩ³yĩ¹li²sa²sxã³,
Txa²wĩ³na² ĩ³wã̱³txi³sxã³ ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ̱³, ũ³yhen³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ̱³, kãin² ka³lih³khaix1yah³lxin¹tu¹wi¹.

Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ̱³kã̱³txai²na²
ã³sen³sai¹ain¹sxã³ hxi²kan¹jah¹lo²su²

25 A²wi¹lhĩ¹nãn²tũ̱³, kxãn³su² wãn³txa²
hã̱³jau³xai²na² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nx2ti³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
Yxãn¹ta¹, ha³lo²a² hau³kon³tu¹wi¹.
Nxe³tãu³a¹, e³lẽ³na¹ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Na¹kxai²nãn²tũ̱³, wãn³txa² si³ka³kan³jau³xa²
so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Txa²wĩ³na²
wãn³txa² si³ka³kan³jau³xa² so¹lxi³
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Txa²wĩ³na²
ĩ³yau¹ũ³nx2ti³te³lhxã³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
26 Wi¹nxe³tãu³ai²nãn²tũ̱³, wxãi²nãn²ta³
Txa²ĩ³lxa² ĩ³yĩ¹li²sa²sxã³ wi²ka¹ka¹nhe²
Txa²wĩ³na² ĩ³wã̱³txain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ̱³, Txa²wĩ³na²
hi²se³na² a³lxi¹nx2tain¹na³li¹. Nxe³nx2tain¹kxe³su²
ain³kxi¹nx2tain¹ka³tũ̱³, sa²hau³ko³nx2tain¹tu¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³, Txai²li² sa²hau³ko³kxi¹nx2ti³si¹hai¹na¹jau³la
Txa²wĩ³na² ĩ³ye³kxain¹nxa³kxan²ti³,
sa²hau³ko³kxi¹nx2txai¹nhĩ̱³nx2na³li¹.
27 Jã¹nxa¹jau³su², wxãi²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³lo²na¹xain²txi³ a³lxi², Txa²wãn³txa²:
“Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ a³li³sxã³
ha³lo²ai²na² wxã³na¹hẽ³li¹.” Nxe³na¹jau³xai²na²
yxo²ĩ²i² nxe³sah¹lxi³hxai¹nhẽ³li¹.
Sah¹lxi¹nha²kxai³ Txa²wĩ³na² a³lxi¹nx2tain¹na³li¹.
28 Jã¹nxa¹jau³su² a²ya³la³tũ̱³ Txai²li²,
Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹ a³li³sxã³
ha³lo²ai²na² wxã³na¹hẽ³li¹. Na¹ha²kxai³,
hĩ¹na² ha³lo²ai²na² a³li³sxã³ Txa²wĩ³na²
yxau³tãu³a¹ ĩ³na¹tu¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
29 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Hã̱³xã¹. Kwẽn¹tai²na² si³ka³ka³ni³
e³nhi¹lxi¹. Hai³txi³ hãi³jau³la²
e³sĩn¹nxã̱³lxi¹. 30 Kwẽn¹tai²na²
ain³kxi¹nx2na¹nhai¹. A²yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi², a²nũ²a² ẽ¹nãn¹jau³xa²
ha³ta̱³nxãn²txi³ a³la³kxi²ta³lu²ni²,
nxe³jah¹lo²su² nhi¹lxi¹, a²nũ²a² ã̱³xa²
ĩ³ye³kxi¹nxa²hxa³kxan²ti³nũ¹. Nha¹ha²kxai³,
Wxa²si³yxau³te²khai³xa² Txa²wã¹sũ̃³na²
Si³yxau³tãu³ai²la¹xã¹. Nxe³nhĩn¹ju³ta²
hĩ¹na² yxo²ĩ²nxa²nha¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

31 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹.
— “Hĩ¹na² yxo²ĩ²nxa²nha¹nhai¹.”
Nxe³sah¹lxi¹lxi¹. 32 Yxãn¹ta¹, txa²wãn³txai²na²
ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Ha³lo²a²
nxe²xai³tu¹wi¹. Hĩ¹na² ai²na³li¹.
Wxa²nũ³ka̱³txai²na² ã³nih³sxã³ ĩ³hax3tẹ̱¹hax3te
Sxi²khai³xa² ãn³kẽ³nã¹la³kxi²yah³lxin¹tu¹wi¹.
Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³, Txai²na² so¹lxi³
nũh¹ yxau³na¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹, nũh¹
yxaun²nxa³lho³li¹. Txa²wĩ³na² whãi²na¹
yxau³kxi²sa³tu¹wi¹. 33 Txa²wãn³txai²na²
hãi¹nxe³ti³xa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹i¹. Yxo²ĩ²sa²sxã³,
wxa²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³ ã³nhãu²no³si¹nx2ta¹jau³sa²
e³kxi¹nx2ta¹i¹. Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka̱³txai²na²
yxo²kwĩn¹kxi²sain¹tũ³ka̱³txi³sain¹na³li¹.
Sai¹nha²kxai³, ha³lo²ai²na² yxau³yah³lxi¹nhĩ¹na²
ye³khãuh³lxa³ti³nx2tain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹,
Txai²na² ãn³sen³sai¹ain¹sxã³ ã²la²
hxi²kan¹khai¹nxa¹i¹. Na¹ha²kxai³, wxãi²na²
hxi²ka¹ka¹nhe² yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa², a²sa³wi¹ha³lxi³nãu³xa²
ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la².

17

Je³su²jah³la² A²wĩ³na² ĩ³ye³kxi²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ wãn³txai²na²
ĩ³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu¹ o³si̱³nãu³a¹ sa²yxo²ka²la¹nha²sxã³
ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— Wĩ³na², nxe³txi¹. Ha³lo²a²
hau³kon³na³li¹. Nxe³ha²kxai³, wxa²wẽ³sa³na¹xai³ha
wxi²kin³ti³to³ti³hit1sẽ¹li¹. Wxi²kin³ti³to³nĩn¹kxa²
yã¹nxe³ kãi³ti³hit1sẽ¹li¹. San¹kxai²nãn²tu̱³,
wxi²kin³ti³to³nĩn¹kxa² yã¹nxe² kãi³a¹tu¹wi¹.
Na¹kxai²nãn²tu̱³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
Wĩ³na² ĩ³nxai²na² sa²nẽn¹kxi¹nxain¹tu¹wi¹.
2 A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxẽn³ta̱³
ti³hit1san¹tai¹ti²ti¹. Sa¹nha²kxai³,
a²nũ²a² Wĩ³nu² ĩ³nxai²na² ũ³hũ¹san¹kxa²
yxo²ha³kxa² so¹lxi³ ka³tẹ̱³na² wi¹tãu³a¹
ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Si¹san¹jau³su²,
ti³hit1san¹tai¹ti²ti¹. 3 A²nxe³ju³ta²su¹:
A²nũ²a² wi¹lĩ²nẽ³lhxã³ sa²yxo²we¹tẽ³te²su²
kxai²nãn²tu̱³, ka³tẹ̱³na² wi¹tãu³a¹
yxau²xai³te²su² hĩ̱³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³,
wxãin²txi³ Sũ̱³na² Si³yxau³kat3su² te²
ĩ̱³nxãin²txi³ hãi¹nxe²te² ĩ̱³nxãin²txi³
wi¹lĩ²nxa²sxã³ sa²yxo²we¹txai¹ni²,
Txai²na¹xain²txi³ Je³su²jah³lo²na¹xain²txi³
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²sxã³
ĩ³sa²si¹hã³san¹kxah³lo²na¹xain²txi³
wi¹lĩ²sa²sxã³ sa²yxo²wet1sai¹ni², nẽ³lain¹kxai²na²
ka³tẹ̱³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lai¹nhĩ̱³nx2na³li¹.

4 Txai²na¹xai²na², wxa²wa³ka³li³yu³ta²
ũ³hũ¹san¹ju³ta² kãi³ta³lu²na¹te¹ni²ti¹.
Na¹ha²kxai³ wxi²kin³ti³to³nĩn¹ju³txai²na²
a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
5 Wĩ³na², nxe³ti¹. Jũ¹nxe³ ye³jen¹nãu³a¹
wxa²yxaun¹tãu³a¹ ĩ³xi²na¹tu¹wi¹.
Na¹ka³tũ³ wxa²yen³nãu³a¹ yxau³na¹tu¹wi¹.
Na¹ka³tu̱³ ne³hĩ¹na¹ wxi²kin³ti³to³ti³hit1sẽ¹li¹.
Yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² yũ³ti³he¹nxe²nxa³hĩ¹nãu³u¹tai²na
wxi²kin³ti³ton³ki̱³kaix1 jã¹yxa³sẽ¹li¹.
6 Txa²nũ̱³ka̱³txi³su² ũ³hũ¹san¹tai²ti²ti¹.
A²nũ²a² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ̱³ka̱³txai²na²
a²wi¹lhĩ¹na² wxa²nũ̱³ka̱³txi³sin¹tai¹ti²ti¹.
Hã̱² wxãn³txa³ ũ³hũ¹san¹tai¹ti²ti¹.
Nxe³ha²kxai³, hĩ¹na² txa²nũ̱³ka̱³txi³su²
na³li¹. Wxa²yxo²wãn³txa² ain³kxi²so¹sxã³
sa²yxo²we¹txain¹tũ̱³ka̱³txi³su² ai¹nhxai²tai¹ti²ti¹.
A²nxe³tũ̱³ka̱³txa² so¹lxi³, hxi²kan¹khai¹nxĩn¹ju³ta²
ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹tai¹ti²ti¹. 7 Wĩ³na²,
nxe³txi¹. A²yen³kxa² ũ³yhen³kxi²san¹kxa²
yxo²ha³kxa¹ wxa²yen³kxi³su² hxai²tai¹ti²ti¹.
Nxe³jau³xai²na² txa²nũ̱³ka̱³txai²na² hĩ¹na²
a³la³kxain¹na³li¹. 8 Wxa²wãn³txa²
ũ³hũ¹san¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
Ai¹na¹ha²kxai³, a³la³kxain¹na³li¹.
A²nxe³na¹jau³xai²na² ain³kxi²so¹kxi²sa²sxã³
a²ẽ¹nãu³a¹ sa²wi¹nhain¹to³tai¹ti²ti¹.
Sai¹nha²kxai³, Wxãi²na² txa²si³yxau³kat3sin¹jau³su²
ain³kxi²nha², Wxãi²na² ĩ³sa²si¹hã³san¹jau³su²
ain³kxi²nha², txa²nũ̱³ka̱³txai²na²,
sain¹to³hxai²tai¹ti²ti¹.
9 Txa²nũ̱³ka̱³txai²na² so¹lxi³ sa²hau³ko³tain¹sih¹nxa²ha¹ja
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. Hai³txi³ yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ̱³ka̱³txi³la
yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi¹nxa²hxa³i¹. Yxãn¹ta¹
txa²nũ̱³ka̱³txai²na² so¹lxi³ ũ³hũ¹san¹tũ̱³ka̱³txai²na²
so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. Wxa²nũ̱³ka̱³txi³su²
nũ³nha²kxai³ ya³nxa²ha¹i¹. 10 Txa²nũ̱³ka̱³txa²
wxa²nũ̱³ka̱³txi³sah¹lxi¹nha²kxai³, wxa²nũ̱³ka̱³txa²
sa²kxai³lu² txa²nũ̱³ka̱³txi³su² nha¹ha²kxai³,
nxe³ki̱³te²jai¹ti²ti¹. A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu², e³lẽ³na² yxau³sxã³ wi¹kãi³yxau²xai³lain¹na³li¹.
Wi¹kãi³yxau²xai³la¹kxa² yã¹xain¹na³li¹.
Ain¹sxã³, txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³hain¹na³li¹.
11 Na¹ha²kxai³, Txai²na² ĩ³xi²na¹tu¹wi¹.
Na¹ka³tu̱³, yxau³ya³nxa²ha¹tu¹wi¹.
Ha³lo²ai²na² yxaun²nxa³lho³li¹. Na¹kxa²si³yo³na¹
txa²nũ̱³ka̱³txai²na² ha³lo²ai²na² nũh¹
yxau³ain¹tu¹wi¹. Wĩ³nãi³, hãi¹nxe²
wi¹lhin¹khaix1jah¹lãi³. Nxe³txi¹.
Wxãi²li² nũ̱³kxũn³khaix1te²sin¹jai¹ti²ti¹.
12 Nxe³tẹ̱³, sin¹jau³su², a²nũ²a² ũ³hũ¹san¹kxa²
ha³lo²ai²na² nũh¹ yxau³ain¹tũ̱³ka̱³txi³nũ³a²,

nũ³kxũn³txi³ ã³non²ta³kxi¹tai¹nhẽ³li¹.
12 Yxau³yai¹na¹hĩ¹na², a²nũ²a² ũ³hũ¹san¹tũ³kã³txai²na²
ã³non²ta³kxain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
Wxãi²li² nũ³kxũn³khai¹nxi¹lxi¹. Nxĩ¹nha²kxai³
nũ³kxũn³ti³hit1san¹kxe³su² ã³non²ta³kxain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
Hai³txi³ a²ta³a² hxi²ka² sa²so¹kxi²nẽ³lhxã³
tĩ¹kxi²nẽ³te²la³ yũ²nxa³i¹. Yxãn¹ta¹,
ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ tĩ¹kxi²nẽ³na³li¹.
A²nxe³jah¹la², kxã³nxai³tã² Wĩ³na²
ĩ³nxai²na² ha³tẽh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹ti³hi¹tin¹te³nah¹lxi¹:
“Jah¹la² ĩ³xãn³ta³kxai¹nĩn¹ju³ta² yxau²sa²tẽ³ain¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²ti³ai¹ti²ti¹. A²nxe³jau³xau³hxai²tẽx1ta²
jã¹nxe³sxã³, ye³jen¹na² ka³na³ka³na³jah¹lai²na²
so¹lxi³ ĩ³xãn³ta³kxai¹nĩn¹ju³ta² yxau²sa²tẽ³ain¹tu¹wi¹.
13 Ye³jen¹na² yxaun¹tãu³a¹ ĩ³xi²na¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹, hĩ¹na¹, yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na²
yxau³na¹hĩ¹na¹, txa²nũ³kã³txai²na²
a²yen³nãu³a¹ yxau³sxã³ txa²wãn³txai²na²
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹. Na¹kxai²nãn²tũ³,
a²nxe³tũ³kã³txai²na² ain³kxi²sain¹sxã³,
wi¹lxon³kxi²ta³lun²sa²kxa² yã¹nxe³si¹hai¹na¹jau³su²
e³a¹i¹. 14 Txa²nũ³kã³txai²na², Wĩ³na²
ĩ³nxai²na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
Ai¹na¹ha²kxai³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na²
hi²sen³su² yxo²kwĩn¹kxain¹na³li¹.
Yxo²kwĩn¹kxi²sain¹kxa² yã¹nxain¹na³li¹.
Nxe³ju³ta², Txain²txi³ yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na²
txa²nũ³kã³txain²txi³ yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txi³sai¹nxa³hã³kxai³
ya³sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³, yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na²
yxo²kwĩn¹kxi²sain¹sĩn¹na³li¹. 15 Ha³lo²ai²na²,
txa²nũ³kã³txai²na² sa²so¹sxã³ ũ³ho¹ain¹si¹nxa²na²jau³su²
ĩ³ye³kxi¹nxa²hxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹,
ĩ³lxi³thi¹nxa³jah¹la² a²si³yxau³ka³txa²,
Sa³ta³na²jah¹lai²na² txa²nũ³kã³txai²na²
ã³non²ta³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Ye¹nxa²ha¹i¹.
16 Jã¹nxa¹jau³su², txa²nũ³kã³txai²na²
yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txi³sai¹nxa³i¹.
Txai²li² yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txi³sin²nxa³kxã²
yã¹nxe², ain¹nũn³na³li¹. 17 Ai¹nha²kxai³,
txa²nũ³kã³txai²na² sa²hait1so¹txain¹sxã³
a²ẽ¹nãu³a¹, wxa²wãn³txa² a²ya³la³tũ³khaix1jau³xã²
ũ³whi¹tai¹nhẽ³li¹. Wxãi²yã¹nxe³sxã³
wi¹lhin¹ti³hit1txai¹lxi¹. Wxa²wãn³txa²
a²ya³la³tũ³khaix1jau³xai²la¹i¹. 18-19 Wxãi²na²
yuh³xan¹ta³ko³xai²na² ĩ³sa²si¹hã³san¹tai¹ti²ti¹.
Jã¹xai¹na¹i¹. Txa²nũ³kã³txai²na²su¹
na¹i¹. Na¹ha²kxai³, Txai²na² wi¹lhi¹na¹i¹.
Wxa²wa³ka³li³yu³ta² wi¹kãi³te³lhxã³
wi¹lhi¹na¹i¹. Na¹ha²kxai³, txa²nũ³kã³txai²na²
wi¹lhin¹si¹hai¹na¹jau³su² na¹i¹. Wxa²wa³ka³li³yu³ta²
wi¹kãi³ain¹txai²li¹.

20 Ain¹kxai²nãn²tũ³, txa²nũ³kã³txai²na²
ti¹ai²nãn¹tũ³kã³txai²na² wxa²wãn³txa²
wi¹jau³xa² tah²yau³xa² ĩ³ye³ain¹tu¹wi¹.
Nxe³ain¹jau³nũ³a², a²nũ²a² ã³xa²
ain¹kxain¹kxai²nãn²tũ³, sa²yxo²wet1sain¹nũn³tu¹wi¹.
Sain¹kxai²nãn²tũ³ nxe³tãu³a¹ Txai²li²
sa²yxo²wet1sain¹tũ³kã³txi³nũ³ai²na²
yxo²na²kxa², hĩ¹na² ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹.
Sa²hau³ko³tain¹sih¹nxa²ha¹jau³su²,
nxa²ha¹i¹. Hai³txi³ txa²nũ³kã³txai²na²
ti¹ai²nãn¹tũ³kã³txai²na² so¹lxi³ sa²hau³ko³tain¹sih¹nxa²ha¹
ĩ³ye³kxi¹nxa²hxa³i¹. 21 Ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹jau³xa²sa¹:
Sa²yxo²wet1sain¹tũ³kã³txi³nũ³ai²na²
yxo²na²kxa¹ wi¹lĩ³we¹yhu¹khai¹nxe³sxã³
yxau²xai³lain¹te³lhxã³ ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹i¹.
Ju¹ta² ten³khaix1sa³nhai¹. Wĩ³nu²
ĩ³nxain²txi³ nxũ²kwai³yxau³sa²sxã³
wi¹lĩ³we¹sa¹nha²kxai³, nxe²yxau²xai³kĩ³tã³li¹.
Nxe³kĩ³sa²kxai³ nxe³kĩ³kxa² yã¹nxe³sxã³
sa²yxo²wet1sain¹tũ³kã³txi³nũ³ai²na²
nxũ²kwai³yxau³nẽ³lain¹sxã³ wi¹lĩ³we¹te³lai¹nha²kxai³
wi¹lĩ³we¹yhai¹nha²kxai³, nxe² yxau²xai³la³nhẽ³lain¹ju³ta³n
ten³sa³nhai¹. Nxe³nẽ³lain¹ju³ta³nũ³ai²na²
yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txi³ tũ¹kã³txai²na²
sa²kxai³lu² ĩ²nẽ³lain¹sxã³ ĩ³ye³ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:
“Hã³xã¹. Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³kxah³lo²khai³xai²la¹i¹.”
Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na²
wãn³txa², nẽ³lain¹tu¹wi¹. 22 Wxi²kin³ti³to³ti³hi¹san¹tai¹ti²ti
Nxe³san¹kxa² yã¹nxe³sxã³ txa²nũ³kã³txai²na²
wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tai¹na¹tai¹ti²ti¹.
Nai¹na¹na²kxai³, wi¹lĩ³we¹yhu¹sxã³
yxau²xai³kĩ³kxa² yã¹xain¹tu¹wi¹. 23 Na¹kxai²nãn²tũ³,
sa²yxo²wet1sain¹tũ³kã³txain²txi³, wi¹lĩ³we¹tain¹sxã³
yxau³kxai¹na¹ha²kxai³, Wxãin²txi³
wi¹lĩ³we¹san¹sxã³ yxau³kxi¹sa¹nha²kxai³,
nxe³nẽ³lain¹tu¹wi¹. Nxe³nẽ³lain¹kxai²nãn²tũ³,
yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³kã³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ²nẽ³lhxã³ ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:
“Hai³yo¹. Je³su²jah³lai²na² Sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²si¹hã³kxah³lai²la¹xã¹.
A²ya³la³tũ³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
Je³su²jah³lain²txi³, a³lxi², te²yã¹nxe³sxã³
a²sa³wi³ha³lxain²txi³ a³lxi², ain¹na³na¹.”
Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka³txa² a²ẽ¹nãn¹jau³su²,
sain¹tu¹wi¹. Ju¹ta² ten³sa³nhai¹.

24 Wĩ³na², nxe³txi¹. Ũ³hũ¹san¹tũ³kã³txai²na²
kan²txi³ ãn³si³tẽ³la³kxi²sain¹ju³ta²
ten³sa²nũn³nhai¹. Txai²nãn²tũ³
wxa²ha³lo²a² oh³xan¹ko³nãu³a² ha³lo²lot3sxã³
he¹a¹kxai²nãn²tũ³, ãn³si³tẽ³la³kxi²sain¹ju³ta³nũ³a²
ten³sa³nhai¹. Sain¹kxai²nãn²tũ³,
txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta² ũ³hũ¹san¹kxa²
ĩ²ain¹tu¹wi¹. Nxe³ti³ten³sa³nhai¹.
Ha³lo²ai²na² yuh³xai²nãn¹ko³xai²na²
ã³si³wxe³ti³he¹nxa³hĩ¹nũ¹tai²nãn²tũ³

a³lxi²sa²to³hxain¹tai¹ti²ti¹. San¹jau³su²
wxi²kin³ti³to³ti³hit1san¹tai¹ti²ti¹. Nxe³na¹ju³ta²
txa²nũ³ka³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ĩ²ain¹kxai²nãn²tu̱³,
ka³lih³khaix1sa³tu¹wi¹. Ju¹ta² ten³sa³nhai¹.
25 Wĩ³nãi³. Wain³te²si³yxau³ka̱³txãi³.
Yuh³xan¹ta³ko³xan¹tũ³ka̱³txai²na², hai³txi³
ĩ²nxa²tũ³ka̱³txi³sai¹nxa³i¹. Nxain¹kxan²ti³,
Txai²na² wi¹lĩ²nxa²te²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³,
txa²nũ³ka̱³txai²na² ũ³hũ¹san¹tũ³ka̱³txai²na²
yxo²ĩ²sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³:
“Je³su²jah³lai²na², Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³sa²si¹hã³kxah³lo²su² na³na¹.” Sain¹na³li¹.
Nxe³jau³xai²na², txa²nũ³ka̱³txai²na²
a³la³kxain¹na³li¹. 26 Txa²nũ³ka̱³txai²na²,
hxi²kan¹khaix1te²sin¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³hain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹.
Jã¹xai¹na¹tu¹wi¹. Ai¹na¹kxai²nãn²tu̱³,
ha³lo²a² a³la³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³tu̱³
a³lxi²san¹kxa² yã¹nxe² a³lxai¹nĩn¹ju³ta²
yũ²na³li¹. Nxai¹nĩ¹nha²kxai³ Txai²na²
Wxa²tah²na¹xai²na² nxũ²kwa̱i³yxau³ai¹na¹ju³ta²
yũ³nũn³na³li¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²
ta¹hxai²hẽ¹la².

18

Ko̱³nxe³thin¹tũ³ka̱³txa² Je³su²jah³la² ĩ³sa²so¹ain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu²
wãn³txai²na² ĩ³ye³ta³lun²ka³tu̱³, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xã³
whãi²na¹ ãn³sa²si³wa³lu³lu²ne³kxi² ai³sxã³
tẽ³li³yhu¹sxã³, ĩ̱³nũ³kxa² Se³trõ²yau³xa²
ã³yxo²ha³ti³sa²sai¹ain¹ka³tu̱³, sa³wxe³na²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 A²nxe³ko³xai²na²,
Je³su²jah³lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
a²kxã³nxa², ye³ka³lxa¹txi³ ã³nho³hain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxain¹sxã³, wi¹lĩ²ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³, a²sa³wi³sxa² Ju³ta²sah³la²,
sa³wxe³nai²na² wi¹lĩ²nũn³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²na², ye³jen¹na², Je³su²jah³la²
a²ko̱¹ko̱¹xa² hxi²ka² ã³yã³yũ²kxi²jah¹lo²nũ³su²,
ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³tu̱³ti¹,
Ju³ta²sah³lo²su² te²kxai³lu¹, fa³ri³se²a²
nũ³ka̱³txain²txi³ ĩ̱³wã̱³txi², wã³nxĩn¹te²
si³yxau³tũ³ka̱³txain²txi³ ĩ̱³wã̱³txi²,
ain¹te³nah¹lxi¹, so³ta²to² nũ³ka̱³txa²
ã³nũ³so¹ain¹nũ²la² tẽ³sxã³ whãi²na¹
ai³nũ²la², sa³wxe³nai²na² Je³su²jah³la²
kwẽn¹tai²na² yxau³ko³xai²na², ã³ya̱u³son³kxi²
ai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la², yu̱³lxa² kãi²te²a²
ã³tẽ³i², lã³pi³ãu²tẽ³na² tĩh³na² sa²kĩ̱³kxi²nẽ³tẽ³nã³sa²
ã³tẽ³i², ya̱³wi̱³ta² ã³tẽ³i² nxe²xai³nũ²la²,
aun³ti² ã³ya̱u³son³kxi² ai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Ain¹ka³tu̱³, Je³su²jah³lai²na² a²ẽ¹nãu³a¹,
ha³lo²a² yxan¹nãu³a¹ ũ³hũ¹ain¹ju³ta³nũ³a²,
a³la³kxi²ta³lu²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³kxe³su² a³ya³tain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹te²la³ta̱³ ten³yah³lxin¹ji¹?
Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³ta²sah³la²
nũ³ka̱³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³la², Na³sa³re²thĩ³na²
to̱n¹jah¹la², ten³yah³lxa¹nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³hĩ¹na², Ju³ta²sah³la² hi²sen³su²,
Je³su²jah³la² kox1ko¹xa² hxi²ka²
ã³yũ³ain¹jah¹lo²nũ³su² jah¹la², he¹yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Txai²la̱³na̱¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹tãu³, Ixe³jau³xai²na², Ju³ta²sah³lai²na²
nũ³ka̱³txai²na² ain³kxain¹tãu³, ã³si³tu³kxa²
xã³sxã³, a²yu³hẽ³nãu³a¹ a³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Ain¹ka³tu̱³, ãh¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³te³ta̱³ ten³yah³lxin¹ji¹?
Ya³nx2ta¹i¹. Je³su²jah³la² wãn³txa²,
ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu̱³:
— Je³su²jah³la², Na³sa³re²thĩ³na²
to̱n¹jah¹la² ã³ten³sĩ¹na¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Txai²li² Je³su²jah³lo²sa¹i¹. Ya³nx2ta¹ten¹ti¹.
Txai²na² so¹lxi³ ten³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
tũ³ka̱³txai²na² ã³si³tẽ³kxi²sain¹tũ³ka̱³txai²na²,
hã¹nxe² ã³txain¹yah³lxi³sã²nhẽ³li¹.
Ã³wa²to¹tain¹txai²li¹. Je³su²jah³la²
wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Nxe³ju³ta²,
ha³la³je¹nai³kxai³ Je³su²jah³lai²na²
ĩ³ye³sxã³ A²wĩ³na² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³xa²sa¹:
— Wã̱³nãi³. Txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
ũ³hũ¹san¹tũ³ka̱³txai²na² tĩ̱¹kxi²sa³kxa²,
yũ²nxa³lho³li¹. Hai³txi³ ka³na³ka³na³te²a²
ha³ta̱³nxãn²txi³ tĩ̱¹kxi²sa²nxa³lho³li¹.
A²yxo²ha³kxa¹ he¹lain¹na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³xait3 jã¹nxe³sxã³, a²ya³la³tu̱³
hĩ¹na², Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Hai³txi³ a²sa³wi³sxa² ka³na³ka³na³te²a²
ha³ta̱³nxãn²txi³, so³ta²to² nũ³ka̱³txa²
ĩ³sa²so¹ain¹ju³ta³la³, yũ³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
10 Yxãn¹ta¹, Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
a²ĩ³lxi³ ã̱³xa² Si³mãu²ah³lo²su² te²kxai³lu¹,
yu̱³la² kãin²ta³wxi²a² sa²si̱³sai¹nha²sxã³,
wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka̱³khai³su² jah¹la²
ã³sa²wi³sxa², a²ĩ³lxa² Mau²kah³lo²su²
nxe³jah¹la², txa²wã¹wi¹nẽ³tãu³a¹
a²ne³nxẽ³nãu³a¹ ĩ³ne³i²lã³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
Pe²jah³lai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²yu̱³lai²na², ũ³si³wi²xi²nhat1sã²nhẽ³li¹sxi²ha² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³nhe¹kxain¹txa³hẽ¹li¹. Txa²wĩ³na² ĩ³kwa³na³sain¹jau³xa², ye³khãuh³lxa³ti³sa²ju³ta²xiũ²a²
ĩ³kwa³na³sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³sain¹jau³xai²na¹ sa²yxo²ã³ti³ten³sa²nxãn³nhai¹. Nxe³ha²kxai³,
so³ta²to² nũ̱³ka̱³txai²na² ĩ³sa²so¹sain¹ju³ta³nũ³ai²ha² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
hãi¹nxe² ã³txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

A³na²sah³la² ĩ³wã̱³txi³jau³su²

12-14 Ain¹ka³tu̱³, Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³txai²na² a²hxi²kan¹jah³la² ĩ³kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu̱³, a²so³ta²to³ nũ̱³ka̱³txai²na² nxe³ha²kxai³, Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² a²so³ta²to³
nũ̱³ka̱³txa² nxe³ha²kxai³, ain¹sxã³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³ ĩ³sa²so¹sxã³ sa²tai³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu̱³, sxi²ha² kãin²thĩ³na² tẽ³sxã³ ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³,
wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka̱³khai³su² jah¹la² a²ĩ³lxa² Kai³fa²sah³la² a²kũx3ka³nai²na² a²ĩ³lxa²
A³na²sah³la² a²sxi²ha² sa²kxai³lu², tẽ³sxã³ ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹sax3kũx1,
ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³lũx1, wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka̱³khai³su² jah³lai²na² sa²kxai³lu²
a²ĩ³lxa² Kai³fa²sah³lai²na² sa²kxai³lu¹, e³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³, Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³ ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta²
wi¹na³li¹. Kai³fa²sah³lai²na² wãn³txa² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa²,
ye²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³la² a²yxo²wãn³txa² Je³su²jah³la² sa²yxo²ã³jau³su²

15 Nxe³nxa²ha¹te¹, so³ta²to² nũ̱³ka̱³txai²na² Je³su²jah³la² tẽ³sxã³ ã³nxai³nxa²ha¹te¹,
Pe²jah³lain²txi³ Je³su²jah³la² a²si³tĩ³nha² u̱²lxi³ ãn³si³tẽ³kxi², a²sa³wi³sxa²
ã̱³xain²txi³ Je³su²jah³la² a²si³tĩ³nha² ã³si³tẽ³kxi², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a²
sa³wi³sxa² ã̱³xai²na², wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² wi¹lĩ²ain¹kxah³lo²su²
to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹kxe³su², a²sa³wi³sxa² ã̱³xai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³lai²na²
ãn³si³tẽ³la³kxi², wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² sxi²ha² wai²ha² yxo²ta̱³lxa² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Yxãn¹ta¹, Pe²jah³lai²na² ha³lo²a² sxih²yxo²a² ã³yxo²wa³ti³kxi²sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³, a²sa³wi³sxa² ã̱³xai²na² sa²kxai³lu² wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² wi¹lĩ²kxah³lo²hi²su²
te²kxai³lu¹, sxi²ha² a³li³ka³tu̱³, a²wãi²ta¹ka³lxa² sxih²yxo²a² wxa²hau³ko³ta¹ka³lxa²,
a³ya³ti²sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³na¹, Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²so¹sxã³ tẽ³sxã³ whãi²na¹,
17 Ã³wi¹hain¹ka³tu̱³, wãi²ta¹ka³lxai²na² sxih³yxo²a² wxa²hau³ko³ta¹ka³lxai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, Pe²jah³lai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na², Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit3sxan³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
ki³han³jau³su² ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³xĩ¹. Je³su²jah³la² a²sa³wit3sin²nxa³xĩ¹, txai²li¹. Pe²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².
18 Nxe³hĩ¹na², ha³lo²a² a̱³lxi³khaix1yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka̱³txa²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² nxe³ha²kxai³, so³ta²to² nũ̱³ka̱³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
nxe³ha²kxai³, ain¹sxã³, ha³nxe²a² sa²ya̱³tain¹tãu³a² ĩ³wa³nẽn³kxi²te³lhxã³
ã³nũ²kxa² yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tho³xa², Pe²jah³lai²na² sxa³yain¹sxã³
ĩ³wa³nẽn³kxi²te³lhxã³ sxa³yain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² Je³su²jah³la² ĩ³wã̱³txain¹jau³su²

19 Nxe³nxa²ha¹te¹, wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² wãn³txi³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩ²sa³wi¹. Wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ha³lo²a² o²la³kxain¹ju³tain²txi³ ĩ³yau¹ũ³hi², wxa²wãn³txa², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxain¹to³hin¹jau³xain²txi³ ĩ³yau¹ũ³hi² nxe³sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹, e³lẽ³na² yxau³sxã³ ĩ³ye³kxain¹to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Nxe³na¹ju³ta²sa¹, Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxain¹thĩ³nãu³xain²txi³, kxãn³su² yxau³sxã³ ĩ³ye³kxai¹ni², Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ sxi²khai³xa² yuh³xai²nãn¹thĩn³khai³xain²tx Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹ ã³nũ²kxa² he¹ain¹tãu³ain²txi³, kxãn³su² yxau³sxã³ ĩ³ye³kxai¹ni², ain³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Hai³txi³ hãi³a² yxau³sxã³ ĩ³ye³kxain¹to³hxain²nxa³tai¹ti²ti¹
21 Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³, Txai²na² ĩ³wã̱³txi³san¹ji¹? A²nũ²a² Txa²wãn³txa² ain³kxi²sain¹tũ̱³ka̱³txa² ka³lxa¹khaix1nxe³tũ̱³ka̱³txai²la¹i¹.
Ĩ³wã̱³txi³txai¹nhẽ³li¹. Tũ̱¹ka̱³txai²na² ã³ne³wxe³ain¹te²la¹i¹, Txa²wãn³txa² ĩ³ye³kxai¹na¹jau³xai²na²su¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxe³ka³tu̱³ta¹, so³ta²to² nũ̱³ka̱³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na² ka³na³ka³na³jah¹la² sen³su², Je³su²jah³la² wxa²ne³su²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Wxa²ne³su²lain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka³khai³xa² hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹i¹. Yxãn¹ta¹, wxãi²lẽ¹. Ĩ³lxa³thi¹nxa³jau³xa²

ĩ³ye³kxai¹ni¹lxi¹. Jã¹nxe³txa³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— On³sxã³ ĩ³ye³nxa³ke³la³te²kxai³
ĩ³yau¹ũ¹sẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹, wi¹lĩ³ye³a¹kxai²nãn²tu̱³
ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ wxa²ne³su²lhan¹ji¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².
24 Nxe³ka³tu̱³, A³na²sah³lai²na²
sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² sa²tai³ki²ti³hi¹tain¹sxã³
ĩ³sa²si¹hã³sxã³, Kai³fa²sah³lai²na²
sa²kxai³lu² wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka̱³khai³sa²nũn³jah³la²
sa²kxai³lu², ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

*Pe²jah³la² ã³ta³lo³h*ẽt1sxã³ Je³su²jah³la²
sa²yxo²ã³jau³su²
25 Nxe³nxa²ha¹te¹, hau³hau³kon³sxã³
Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu², sax3nũn³sxã³
wã³nẽn³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²,
a²nũ²a²nãu³xa², ha³nxe²a² yxo²ki³sa³nãu³a²
kwa² yxau³ain¹te²nãu³xa², wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²na², Je³su²jah³la² sa³wit3su²
nũ³nhĩn¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, Pe²jah³lai²na² wãn³txa²
ki³ha¹ki²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:
— Ti³hex1te²txã³i¹. Hai³txi³
Je³su²jah³la² a²sa³wit3su² te²txa³i¹, txai²li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
26 Ain¹ka³tu̱³, wã³nxĩn¹te² si³yxau³ka̱³khai³xain¹te²
a²sa³wi³sxa² wãn³txi³kxai³lu¹, Pe²jah³lai²na²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Sa³wxe³nai²na² he¹yai¹nĩn¹te³nai¹ti²ti¹.
Nxe³tãu³a¹, wxãin²txi³ ĩ²i², Je³su²jah³lain²txi³
ĩ²i², nxe³nx2ta¹tai¹ti²ti¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jau³xai²na² e³jah¹la² a²wã³tã̱³su²
te²a², ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³ Pe²jah³lai²na²
ĩ³ne̱³i²lã³kxi²kxah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
27 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pe²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ãh¹ ĩ³ki³ha¹kxi²te³nah¹lxi¹:
— Hai³txi³ txai²li² Je³su²jah³la²
a²sa³wit3sin²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³ kwẽn¹ta²kxai³, ka³la³ka³la²a²
ĩ³yai²lxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Pi³la²jah³la² ĩ³wã̱³txi³jau³su²
28 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² tẽ³sxã³,
whãi²na¹ Kai³fa²sah³la² a²sxi²ha²
a³li³ain¹ka³tu̱³, a²nũ²a² Ro³ma²no²
nũ̱³ka̱³txa² hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³a¹
sxi²ha² sa²kxai³lu² ã³tĩ̱³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
ĩ³yũ¹li²nxa³ta̱³lxa¹ ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, hãi¹nxe³sxã³ sxih²yxo²a²
ã³yxo²wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wi¹hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹l
Ã³wi¹hai¹nxa³ju³ta²sa¹:
— A²nũ²a² Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³txa²
sxi²ha² ã³wih¹ki̱³sxa³lho³na¹. Ã³wih¹sxã³,
Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³txai²na² ãn³ka̱³li²wi²kxi²sxã³
he¹yain¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³hi¹te³kxa²ya̱n³ti³su²,
Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² a²yain³txa²
hxi²kan¹txi³ ĩ³yain³ki̱³sxa³kxa²ya̱n³ti³su²,
ki̱³nhã¹. Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txai²na²
ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Ã³wi¹hai¹nxa³kxe³tu̱³,
Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³txa² a²hxi²kan¹te²
si³yxau³ka̱³txa² sa²kxai³lu² a²ĩ³lxa²
Pi³la²jah³la² sa²kxai³lu², wa²li³sxã³
ĩ³ha¹txain¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³ju³ta² on³sxã³ kãi³ai¹nxa³lhai¹li¹,
Je³su²jah³lai²na²su¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
30 Nxe³nxa²ha¹te¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:
— Jah¹lai²na² ko̱³nxe³thin¹jah¹lai²la¹i¹.
Ko̱³nxe³thin¹sxã³ kãi³to³hxa³ke³la³te²kxai³
ã³yũ³nxa²sĩ¹nhĩ̱³nxa²nxa³i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
31 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Je³su²jah³lai²na²,
sa²so¹jah³lxi³sxã³ a³li³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³jau³xu¹tai²na²
ĩ³we¹jah³lxi³sxã³ wã²nxũ̱¹ha̱in³nha²sxã³,
jah¹lai²na² kãi³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²na² ĩ³ya²lu¹nha¹ju³ta²
wain³sĩ¹nhĩ̱³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹
hxi²kan¹sa²sĩ¹nxa³nhai¹. Wxa²nũ̱³ka̱³txai²na²
ĩ³kwa³na³sah¹lxi³nhĩn¹jau³xai²na²
a²nũ²a² su²lhã³nha¹ju³ta², hãi¹nxe²
ã³sah¹lxi³to³sĩn¹nxãn³tai¹ti²ti¹. Wxa²nũ̱³ka̱³txai²na²
so¹lxi³, a²nũ²a² kuh³lxa³thin¹te²a²
hxi²kan¹txi³ su²lhã³ain¹sĩ¹nhĩ̱³nxa¹lxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu̱³, ye³jen¹nãu³a¹
Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³txai²na² so¹lxi³
Je³su²jah³la² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²te³lhxã³
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
32 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la², a²kxã³nxa²
ha³lo²a² a³la³kxi²ta³lun²kxe³tu̱³, ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— Hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sain¹sxã³
su²lhã³sain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
wãn³txa² a²kxã³nxa², ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jau³xai³ jã¹nxe³sxã³ kwẽn¹tai²na²
Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³txai²na² Je³su²jah³lai²na²
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ su²lhã³ain¹te³lhxã³,
ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² a²sxi²hai²na² ã³wi²xi²ka³tu̱³,

Je³su²jah³lai²na² ĩ³kaix1tain¹sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²na² Ju³te²a² nũ³ka̱³txai²na²
a²hxi²kan¹ta² si³yxau³khaix3jah¹lo²sin¹ji¹wi¹?
Pi³la²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².
34 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu², ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxet3sã²lxi¹. Ĩ³ye³kxi²san¹jau³xai²na²,
wxa²wãn³txi³khai³su² ta̱³nxa², wa³ka³li³yau³su²
ta̱³nxa², nxe³hĩ̱³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².
35 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ĩ²sa³wi¹. Txai²li², hai³txi³
Ju³te²an¹jah¹lo²sin²nxa³i¹. Nxe³ha²kxai³,
ĩh¹nxet3sxã³ wxa²nũ³ka̱³txa² kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ã³ne³wxe³hĩ̱³na¹te²la¹ku², nxa²ha¹nhai¹.
Yxãn¹ta¹, wxa²nũ³ka̱³txain²txi³, wxa²wã³nxĩn¹te²
si³yxau³ka̱³ta²nãu³xain²txi³ ain¹sxã³,
txa²hxi²kai²na² ã³yũ³sya¹nxain¹tai¹ti²ti¹.
Nxe³ha²kxai³, ĩh¹nxe³ju³ta̱³ on³sxã³
kãi³xãn³thai¹li¹? Nxa²ha¹nhai¹?
Pi³la²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².
36 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe²nxa³i¹. Txa²ha³lo²a² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na²
a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lo²sxa³i¹.
Nxe³na¹ke³la³te²kxai³ txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
ã³nhe¹kxain¹ti³hit1sĩ̱³na¹i¹. Ju³te²a²
nũ³ka̱³txa² hxi²ka² ã³yũ³sain¹kxa²ya̱n³ti³su²
nxe³hĩ̱³na¹i¹. Yxãn¹ta¹, Txai²li¹
yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² hxi²kan¹te²lot3sai¹nxa³i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
37 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Wxãi²na², hxi²kan¹txa² si³yxau³ka̱³khaix3sain¹tai¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— “Hxi²kan¹txa² si³yxau³ka̱³khai³sin¹tai¹?”
Sa¹lxi¹. Yxãn¹ta¹, Txai²na¹xai²na²,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a²ya³la³jau³tu̱³
ĩ³yau¹ũ³hain¹si¹ha¹jau³su², yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na²
wxã³na¹hẽ³li¹. Jã¹nxe³te³lhxã³,
txa²hã³ka³na² ẽ¹nãu³a¹ a³li³la¹ha¹hẽ³li¹.
Na¹ha²kxai³: “A²ya³la³jau³tu̱³ ten³sa³nha¹.”
A²nũ²a² ĩ²li³te²su² nxe³kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wãn³txai²na² ain³kxi²sain¹na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
38-39 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— A²ya³la³jau³tu̱³ a²si³yxau³jau³tu̱³,
ĩh¹nxe³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

Pi³la²jah³la² Je³su²jah³la² su²lhã³si¹hain¹jau³su²
kwa³na³jau³su²

Nxe³jau³xai²na² ĩ³ye³kxi²ta³lun²ka³tu̱³,
Pi³la²jah³lai²na² sa²kxai³lu² wa²li³sxã³
Ju³te²a² nũ³ka̱³txai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai²na² ko̱³nxe³ti³ kãi³ha²kxai³
su²lhã³si¹ha¹jau³nũ³su² hxi²ki³ye²nx2ti³xa³wi¹.
Yxãn¹ta¹, wxa² Pas²kwa²nxe³je³na³kxa²
ya̱u³son³na³li¹. Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a²
sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ̱¹kxai¹na¹tũ̱³ka̱³txa²
yũ²na³li¹. A²nxe³tũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu²,
txai²na² sa²kxai³lu² Pas²kwa²nxe³je³na³kxai²na²
ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³, than²kxi²sa²tã³sxã³
sa²nũ¹xi¹nx2ti³to³hxai²na¹tai¹ti²ti¹. Hĩ¹na²
jã¹nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Yã¹jah¹lo²ta̱³
than²kxi²sa²tã³sxã³ sa²nũ¹xi¹nx2ti³te³la¹ji¹?
Je³su²jah³lai²na², Ju³te²a² nũ³ka̱³txai²na²
a²si³yxau³ka³khai³xai²na² than²kxi²sa²tã³sxã³
sa²nũ¹xi¹nx2ta¹ju³ta³nũ³a² ten³nxa²lxi³xa³ji¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².
40 Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka̱³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, kãin² ĩ³wxan¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai²na² ten³ti³hex1sa²sĩn¹nxãn³nhai¹.
Yxãn¹ta¹, Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³
ten³sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
Ba³ra³ba²sah³la² kãi³su²lhã³jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la².

19

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³kwa³na³ka³tu̱³, Je³su²jah³la²
sa²so¹sxã³ ĩ³ta³lo³wai¹ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Ain¹ka³tu̱³, so³ta²to² nũ³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² wai³lxa² so¹sxã³, wxa²xu³kxain¹sxã³,
Je³su²jah³lai²na² a²ne³ka² ũ³nhe³hẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu̱³, wã²la² sau¹saun¹ka³lo³a²
a²hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³txa² ũ³whi²kxi²nha²ka³lo³hũ̱³ka³l
ũ³wai³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Ain¹ka³tu̱³,
ã³ya̱u³son³kxain¹ka³tu̱³, ĩ³sa²nẽn¹kxi²ki³lxot3sxã³
ĩ³wai³ka³si³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Wi¹lhin¹te²si¹lxi¹. Ju³te²a² nũ³ka̱³txa²
a²hxi²kan¹te² si³yxau³ka̱t3si¹lxi¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu̱³,
yã³ka³xa¹txi³ wxa²ne³su²lain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai²lu¹, a³li³xi²sxã³ Ju³te²a²
nũ³ka̱³txai²na² ã̃h¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩ³ne³ka²sah¹lxi³xi¹. Je³su²jah³lai²na²
wxa²yen³nãu³a¹ wã²na³ũh¹xi¹nx2ta¹i¹.
Jah¹lai²li² ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² hai³txi³
ĩ²a¹jah¹lo²sxa³i¹. Wi¹lhin¹jah¹lo²sye¹nx2ti³na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Ain¹ka³tu̱³, Je³su²jah³lai²na² a³li³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Wai³lxa³ka³lo³ai²na² ne³hẽ¹nha²sxã³,
wã²la² sau¹saun¹ka³lo³a² wi²kxi²nha²sxã³,
a³li³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹,

Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a²
nũ³kã³txai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Jah¹lai²na²
wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Yxãn¹ta¹, wã³nxĩn¹ta² si³yxau³kã³ti³nãu³xain¹txi³
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xain²txi³, Je³su²jah³lai²na²
ĩ²ain¹tãu³ kãin² ĩ³wxan¹te³nah¹lxi¹:

— Hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³
su²lhã³txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Hi³sa³ka³txa²
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ su²lhã³txa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxãi²na² so¹jah³lxi³sxã³ hi³sa³ka³txa²
su²lhã³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹,
jah¹lai²li² kõ³nxe³ti³ kãi³ju³ta² hai³txi³
ĩ²a¹jah¹lo²sxa³i¹. Wi¹lhin¹jah¹lo²sye¹nx2ti³na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ju³te²a² nũ³kã³txa²
ã³nhai¹tũn³te²nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² e³jau³xa² on³txi³hex1jau³sxa³i¹.
“Txai²na², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
A²tah²sa¹i¹.” Ain¹sĩ¹nhxai²na²hẽ³li¹.
Nxe³jau³xai²na², on³jau³sa²sĩ¹nxa³i¹.
Nxe³ha²kxai³, su²lhã³tain¹sĩ¹na¹ju³ta²
wain³sĩn¹na³li¹. Su²lhã³tain¹sĩ¹na¹ju³ta³nũ³a²,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ha³tẽh³nxã³nxa²
ĩ³kwa³na³sa²sĩn¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:
“A²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
te²yã¹nxe³te²lox3nha²sxã³ ĩ³ye³jah¹lo²su²
kxai²nãn²tũ³, su²lhã³tain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.”
Sa²sĩn¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jãx1nha¹ju³ta²
ten³sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³nxa²ha¹te¹, nxe³jau³xai²na²
sa²kxai³lu² Pi³la²jah³lai²na² ain³kxain¹ka³tũ³,
ã²la² kãin² yuh³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Ain¹ka³tũ³, sxi²hai²na² ã³wi²xi²ka³tũ³,
ĩ³ye³sxã³, Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nũ¹la³tã³ yxau³jah¹lo²sin¹ji¹?
Ain¹ta¹, Je³su²jah³lo²kxai³ wãn³txi³la³
yau³ka³na³ka³na³kxan²ti³ hai³txi³
ĩ³wa²lũ³xi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 10 Nxe³nxa²ha¹te¹,
Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²yã³ti³tã³ ĩ³wa²lũ³xi²sa²nxãn³te³la¹xã³?
Txai²na² hxi²kan¹te²sa¹i¹. Na¹ha²kxai³,
ĩ³kwa³na³ai¹na¹kxai²nãn²tũ³, su²lhã³nxa²si¹hai¹na¹jau³su²
e³a¹kxai²nãn²tũ³, su²lhã³nxain¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹, sa²than²kxi²sa²tã³si¹hai¹na¹jau³su²
e³a¹kxai²nãn²tũ³, sa²than²kxi²sa²tã³nxain¹tu¹wi¹.
Txai²na² hxi²kan¹khaix1te²sa¹i¹. Nxe³na¹ju³tai²na²
ã³ne³wxen¹ji¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxet3sã¹lxi¹. Wxa²hxi²ka¹nĩn¹ju³tai²na²,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³u¹tai²na²
oh³nãu³a¹ yxau³jah¹lu¹tai²na² ũ³hũ¹nxain¹ju³tai²la²na³li¹.
Nxe²nxãn³ke³la³te²kxai³, hxi²ka¹nhĩ³nx2nxã³lxi¹.
Nxe³ha²kxai³, wi¹kãi³txa²hẽ³li¹. Nxe²nxãn³kxai²nãn²tũ³,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³xã³ta³kxi¹nxa²kxa²yã³ti³
nxe³nxa²ha¹nhai¹. Yxãn¹ta¹, Kai³fa²sah³lai²na²
wã³nxĩn¹te² si³yxau³kã³x3khai³su²
jah¹lai²na², wxa²hxi²ka³nãu³a¹ ã³yũ³sya¹nxain¹te¹ni²ti¹.
A²nxe³jah¹la², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
sa²yxo²ã³sxã³ kãi³sxã³ ã³yũ³sya¹nxain¹te³nai¹ti²ti¹.
Ain¹jau³su², ã²la² kõ³nxe³khai¹nxe³txi³
kãi³ain¹na³li¹. Jã¹nxain¹jau³su², ain¹na³li¹.

12 Nxe³jau³xai²na², Pi³la²jah³lai²na²
hi²sen³kxai³lu² ain³kxain¹ka³tũ³,
Je³su²jah³la² sa²than²kxi²sa²tã³ti³ten³khai¹xain¹ta¹hxai²hẽ
Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ³kã³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹ yxo²sa³tẽ¹txi³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹la² sa²than²kxi²sa²tã³sĩn¹txa³hẽ¹la².
Sa²than²kxi²sa²tã³in¹kxai²nãn²tũ³, hai³txi³
txa²wã¹hxi²kan¹ta² si³yxau³ka³khai³xa²
Se²sa³jah¹la², a²yã³lhxa³lxi¹. A²nũ²a²
ĩ²lu³te²a² ĩ³ye³kxai²nãn²tũ³: “Txai²na²
hxi²kan¹txa² si³yxau³kã³khai³sa¹i¹.”
A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tũ³, Se²sa³jah¹la²
ĩ³kõx1kõ¹son²kxi²jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹.
Jã¹nxe³jah¹lo²su² na³li¹, Je³su²jah³lo²su¹.
Nxe³ha²kxai³, sa²than²kxi²sa²tã³sĩn¹txa³hẽ¹li¹.
Ya³nxa²sĩ¹na¹i¹. Se²sa³jah¹la² ĩ³xã³ta³kxi¹nxa²kxa²yã³ti³
nxa²sĩ¹na¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 A²nxe³jau³xai²na², Pi³la²jah³lai²na²
ain³kxain¹ka³tũ³, Je³su²jah³la² tẽ³sxã³,
ha³lo²a² a³li³ka³tũ³, tah³lxa³ka³txa²
Ju³te²a² nũ³kã³txa² wãn³txa² a²ĩ³lxa²
Ka³ba³ta²ka³txa², ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ka³txai²na², kxãn³su² Pi³la²jah³lai²na²
ã³wxe³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³,
a²nũ²a² ĩ³lxa³thi¹nxa³te²a², ĩ²li³te²su² te²a²,
so³ta²to² nũ³kã³txa² ã³yũ³ain¹kxe³nũ³su²
te²a², a²ha³lo²a² Pi³la²jah³lai²na²
wã²nxũ¹hã³in³nha²sxã³ ĩ³kwa³na³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Jah¹lai²na², su²lhã³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.”
Tã³nxa², “Sa²than²kxi²sa²tã³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.”
Tã³nxa², nxe³sxã³ Pi³la²jah³lai²na²
wã²nxũ¹hã³in³nha²sxã³ ĩ³kwa³na³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Hĩ¹na², jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³la² ha³lo²a²
wã²jnũ¹hã³in³nha²te³lhxã³ Pi³la²jah³lai²na²
ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Nxe³hĩ¹na²,
Pas²kwa²nxe³je³na³kxa² a³lan²ti³hĩ¹nai³tã²
Hyũ¹li²nxa³tã³lxa² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, Ju³te²a² nũ³kã³txai²na²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²hxi²kan¹txa² si³yxau³kạ̃³txa² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ̃³kạ̃³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Jah¹la² ũ³nhũ̃³ha³lo²sa²tã³sxã³, hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ su²lhã³txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Wxa²hxi²kan¹txa² si³yxau³kạ̃³txa² hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ su²lhã³a¹ju³ta³nũ³a² wain³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, wã³nxĩn¹ta² si³yxau³kạ̃³ti³nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Kwa²nhi¹lxi¹. Txa²nũ̃³kạ̃³txa² hxi²kan¹ta² si³yxau³kạ̃³txa² Se²sa³jah¹lo²so¹lxin³sĩn¹na¹li¹. Ã̃³xa² yũ³sĩ¹nxa³i¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Ain¹ka³tụ̃³, Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² sa²so¹ti³hit1sxã³ Ju³te²a² nũ̃³kạ̃³txai²na² hxi²ka²nãu³a¹ ã³yũ³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ su²lhã³ain¹ju³ta³nũ³a² ã³yũ³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nain¹ka³tụ̃³, Ju³te²a² nũ̃³kạ̃³txai²na² hi²sen³kxai³lu¹, Je³su²jah³la² sa²so¹sxã³ tẽ³sxã³ a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹jau³su²

17 Te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³lo²kxai³lu¹ hi³sa³ka³txa² sa²ka³la³ki³hẽt1so¹nha²sxã³ ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². Ha³lo²a²ko³xa² a²ĩ³lxa² Txa²wã¹ne³ka³lo³a²je³na² Ju³te²a² nũ̃³kạ̃³txa² ĩ³yĩ¹li²jau³xa² Ko²ko³ta³jen³su² nxe³je³na² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la².
18 Nũ¹ã¹, hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tụ̃³, a²wi¹nẽ³tãu³a¹ a²nũ̃²a² ã̃³xa² ka³na³ka³nat3sxã³ ĩ³hxi²kĩ¹i², a²wã̃³tãu³a¹ a²nũ̃²a² ã̃³xa² ka³na³ka³nat3sxã³ ĩ³hxi²kĩ¹i², nain¹ka³tụ̃³, wi³wi³tot3sxã³ Je³su²jah³la² ĩ³hxi²kĩ¹i², nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxe³ju³ta², Pi³la²jah³la² ĩ³kwa³na³sxã³ wãn³txa² ĩ³yĩ¹li²jau³xa² hi³a³ka³lo³a² ũ³wha²li¹lhxã³ hi³sa³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²ne³kạ̃³lo³ka³nãu³a¹ ĩ³yĩ¹ne³hẽ¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³wha²li¹lain¹jau³xai²na²sa¹:
— Je³su²jah³lai²na² Na³sa³re²thĩ³na² tọn¹jah¹lai²la¹i¹. Ju³te²a² nũ̃³kạ̃³txai²na² hxi²kan¹ta² si³yxau³kạ̃³khai³xai²la¹i¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxe³jau³xai²na², Ju³te²a² nũ̃³kạ̃³txa² wãn³txain²txi³ ũ³wha²li¹li², wãn³txa² yau³xã̃³xa² la³tĩ²yau³xain²txi³ ũ³wha²li¹li², ã̃³xa² wãn³txa² yau³xã̃³xa² Kre²ka² nũ̃³kạ̃³txa² wãn³txain²txi³ ũ³wha²li¹li², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³je³na² ha³lo²a² Je³su²jah³la² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹je³na² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² sxi²ha² kãin²khai¹nxe³thĩ³na² ụn²ta³kxi²nxa³jen³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, ũ³wha²li¹lain¹jau³xai²na² a²nũ̃²a² ka³lxa¹tũ̃³kạ̃³txa² Ju³te²a² nũ̃³kạ̃³txi³su² te²nũ̃³kạ̃³txa² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Ĩ²ain¹ka³tụ̃³, wã³nxĩn¹ta² si³yxau³kạ̃³txa³nãu³xa² wãn³txi³kxai³lu¹, Pi³la²jah³lai²na² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Wãn³txa² ũ³wha²li¹lin¹jau³xai²na² ũ³sa²ya¹txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ũ³sa²ya¹tin¹kxai²nãn²tụ̃³, wãn³txa² tah²yau³xa² ũ³wha²li¹txa²sĩ¹nhẽ³li¹. “ ‘Txai²na² Ju³te²a² nũ̃³kạ̃³txa² hxi²kan¹ta² si³yxau³kạ̃³khai³sa¹i¹.’ Jau¹xai²na² Je³su²jah³lai²na² e³ain¹sĩn¹na²hẽ³li¹.” Nxe³jau³xai²na² so¹lxi³, ũ³wha²li¹lhxã³ ĩ³yĩ¹li²nẽ³hẽt1ja³sain¹sĩ¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Yxãn¹ta¹, Pi³la²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wã²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Wãn³txa² ũ³wha²li¹la¹jau³xai²na², hã̃i¹nxe³yxau³tu¹wi¹. Ũ³sa²ya¹txã³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ ũh³wxe³ta³lu²nain¹ka³tụ̃³, so³ta²to² nũ̃³kạ̃³txa² sa²kxai³lu² ha¹li¹ ha¹li¹ jah¹la²nãu³xa² sa²kxai³lu², Je³su²jah³lai²na² a²wã²la²ka³lo³a² wi²kxi²nha²ka³lo³a² wxa²sa²so¹te²tụ̃³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, a²ha³la³se³nãn¹ta³ka³lo³a² wã³kon³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ka³lo³ai²na² hã̃i¹nxe³sxã³ wxa²xu³ka³lo³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ũh³yxã̃i¹ka³lo³su² ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
24 Ain¹ka³tụ̃³, so³ta²to² nũ̃³kạ̃³txai²na² ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:
— Ta²ka²lo¹ai²na² wã²la² wi¹khai¹nx2na³li¹. Sa²ten²txi³te²txai³ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³ tah³lxa² wẽ³sa² o²la³kxi²sxã³ wã²nxũ̃¹hạ̃in³nha²kị̃³tu¹wi¹. Ạ̃in³nha²kị̃³jah¹lo²nũ̃³a² ka³na³ka³na³jah¹lo²nũ̃³a² a²wa³kxẽn³yah³lo²nũ̃³su² tu¹wi¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yhain¹sxã³, jã¹nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tụ̃³, Sũ̃³na² ha³tẹh³nxã³nxa² kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³ ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu Nxe³te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã²la³ka³lo³a² wxa²sa²so¹te²tụ̃³ ai³li², txa²ha³la³sẽ³nãn¹ta³ka³lo³a² sa²kxai³lu² tah³lxa² wẽ³sa² o²la³kxi²sxã³ a²wa³kxẽn³yah³la² nũ̃¹hạ̃in³nha², sain¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³ hĩ¹na² so³ta²to² nũ̃³kạ̃³txai²na² kãi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Yxãn¹ta¹, hi³sa³ka³txa² a²si³ka³lah³yu³ta² Je³su²jah³la² a²hã̃³ka³na² sax3nũ̃², a²hã̃³ka³na² ha³lĩn³ta³ka³lxa² sax3nũ̃²,

Ma³ri²a³ka³lxa² Klo²pah³la² sxe³xa³ka³lxa²
sax3nũ², Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa²
sax3nũ² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 26 Nxe³ka³tu̱³,
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ ĩ²sxã³
a²hã³ka³na² ĩ²ai¹nha²kxai³, a²sa³wi³sxa²
a³lxi²khai¹nxe³kxah³lo²su² jah¹la²
ĩ²ai¹nha²kxai³, ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:
— Hã³ka² nxe³nxi¹, jah¹lai²na²
wxa²wẽt3sũ̱³na³li¹. Ĩ²txu¹ni¹. Je³su²jah³la²
wãn³txa², a²hã³ka³na², nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
27 Nxe³nũ²la² ha³na³ka³lxi³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— Nxe³txi¹. Ta¹ka³lxai²na² wxa²hã³ka³nu²hũ̱³la³
Ĩ²txa²hẽ³li¹. Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²,
a²sa³wi³sxai²na², nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nain¹sxã³ kwẽn¹ta²kxai³ a²sa³wi³sxai²na²
sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² a²hã³ka³nai²na²
ã³tẽ³sxã³ sxi²ha² ã³wih¹sxã³ yxau³sxã³
sa²hau³kot3sa²tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

28 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
— Hĩ¹na², txa²wa³ka³li³yu³ta² ta³lu²na¹xã¹.
Nxe³ha²kxai³ a²yxo²a² e³te³nah¹lxi¹:
— Ya̱³lxu²sa²na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta², kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
ha³tẽh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹jau³xau³hxai²tẽx1
jã¹nxe³sxã³, Je³su²jah³la² e³ta¹hxai²hẽ¹la².
29 Nxe³ka³tu̱³ta¹, yain³txa² yau³xa²,
u²va²yau³xa² khon³sxã³ ka³yha²jau³xa²
kwa³ta³lẽ³na² yxau³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹, a²nũ²a² kwa² yxau³te²su²
te²a² ĩ³yi²lho¹tũ̱³xa² sa²so¹sxã³ ka³yha²jau³xai²na²
ũ³hũ̱¹kxa²sai¹sxã³, hi³sa³ka³txa² wa²tãi¹tãi¹ka³txa²
ũ³ki³wi²kxa²so¹sxã³ tẽ³sxã³ Je³su²jah³la²
a²yxo²a² ũh³yxo²tẽ³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
30 Ain¹ka³tu̱³, Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²,
ĩ³yi²la³kxi² ĩ³na²ta³lun²yain¹te²ka³ka¹:
— Txa²wĩ³na² wa³ka³li³yu³ta² ta³lu²na¹i¹.
Nxe³ka³tu̱³, ĩ³ku³thu²nha²sxã³, a²wi¹tãu³a¹
a³li³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ũ³txi²ta³nã³tau¹tain¹jau³su²

31 Nxe³hĩ¹na², sa²ba³to³ nxe³ju³ta²
ã²la² hxi²kan¹khai¹nxe³te² sa²ba³to³
nxe³ju³ta² a²sũ²ta³ti³kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³, Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² hxi²waun³ta³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Hxi²waun³ta³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ka³nxa³ha²txai²na² Sa²ba³to³
nxe³ki̱³ju³tũ³a² a²hxi²kan¹khaix1nxe³ki̱³ju³ta³nũ³a²
ã³yo̱n³ki̱³tu¹wi¹. Ki̱³sa²kxai³, ya³lu²te²nãu³xa²
nũ²a² hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ hi³sa³ka³txa²
sa²ka²la¹hẽt1sxã³, Sa²ba³to³ nxe³ju³tai²na²
e³lẽ³na² wxe³kxi²nẽ³te³ji¹khi³. Ha³lo²a²
yxo²ha³kxai²na² ã³kho³kxi²nẽ³kxa²ya̱n³ti³su²
nxe³nxa²ha¹nha²khi³. Ki̱³nhai¹.
Ain¹jau³su², hxi²waun³ta³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxain¹kxa²ya̱n³ti³su², ã³wxã³sxã³,
Pi³la²jah³la² ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² ĩ³hxi²kĩ¹la³kã¹in¹kxah³lo²nãu³xa²,
txa²wã¹su³ya³ta³la³ka³txai²na² whãi²na¹
ĩ³su³ãu²la³kxã¹sxã³ su²lhã³ti³hi¹txa²sxã³
ya²lu²te²nãu³xa²nũ²a² sa²so¹ti³hi¹txa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu̱³,
Pi³la²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Hai³yo¹. Jã¹nxa¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
32 Nxa²ha¹te¹, Pi³la²jah³la² ĩ³kwa³na³nxa²ha¹te¹,
so³ta²to² nũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu¹
hi³sa³ka³txa² ã³ti̱³xain¹tãu³, a²nũ²a²
ã̱³xa² ha¹lin¹te²nãu³xa² Je³su²jah³la²
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²yain¹kxah³lo²nãu³xa²
yxau³tãu³a¹ ãn³ti̱³xain¹tãu³, a²wi¹lhi¹nãn¹jah¹lain²txi³
ĩ³su³ãu²la³kxã¹sxã³ ĩ³ya²lu¹ti², ãn³ta³lo³hẽn²ti²jah¹lain²txi³
ĩ³su³ãu²la³kxã¹sxã³ ĩ³ya²lu¹ti², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Ain¹ta¹, Je³su²jah³la² yxau³tãu³a¹
ã³ti̱³xain¹tãu³:
— Ya³lun²tai¹. Ain¹sxã³ ĩ³su³ãu²la³kxã¹ain¹ta¹hxai²nxa³k
34 Yxãn¹ta¹, so³ta²to² nũ̱³ka̱³txai²na²
ka³na³ka³na³jah¹la² yu̱³la² a³lu²ta³wxi²a²
tẽ³sxã³ Je³su²jah³lai²na² a²ti²ta³nã³yu³tai²na²
ũ³txi²ta³nã³ja³lxu³kxi²sxã³ ũ³tau¹tain¹ka³tu̱³,
kwẽn¹ta²kxai³ a²ti³ha²yau³xa² ha³li̱³ka³ni²,
i̱³yau³xa² ha³li̱³ka³ni² ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
35 Ha³lo²ai²na² a²nũ²a² ĩ²sxã³ ĩ³hen³txi³sa²sĩn¹na²hẽ³la².
Nxe³sa²sĩn¹jau³su², ĩ³ye³kxi²ti³hi¹txa²lxi³sĩn¹na²hẽ³la².
Wãn³txi³tu̱³ yxo²ĩ²si¹nx2ti³jau³nũ³su²
ĩ³ye³kxi²ti³hi¹txa²lxi³sĩn¹na²hẽ³la².
A²nxe³jah¹lai²na², ĩ³ye³kxi²sa²sĩn¹jah¹lai²na².
Wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³ e³jah¹lo²su²
sĩn¹na³la².
— Ha³lo²a² wi¹li̱²sxã³ wãn³txi³tu̱³
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹i¹. Nxe³sa²sĩn¹na²hẽ³la².
36 Kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³, Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ha³tẽh³nxã³nxãn¹jau³kxai³lu¹:
— Jah¹la², hai³txi³ txa²wã¹su³a²nãu³xa²
su³ka³na³ka³na³te²su³a² ha³ta̱³nxãn²txi³
ĩ³su³ãu²la³kxai¹nxa³lho³li¹. Nxe³jau³xain²txi³
ha³tẽh³nxã³nxãn¹jau³su² ha²kxai³,
ha³na³ka̱³lxi³:
37 — Ũ³tau¹tain¹kxah³la² ĩ²ain¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³xain²txi³ ha³tẽh³nxã³nxãn¹jau³su²
ha²kxai³, ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1
jã¹nxe³sxã³, kwẽn¹tai²na² a²ya³la³tu̱³
kãi³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Je³su²jah³la² tah³lxa³kẽ¹na² sa²nĩ³kxain¹jau³su²

38 Nxe³nxa²ha¹te¹, Jo³se²ah³la²
A³ri³ma³te²a³thĩ³na² to̱n¹jah¹lo²su²

ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la² a²sa³wit3sxu²
ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, Ju³te²a²
nũ̄³ka̱³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa²
yuh³lxi³yhu¹jau³su² hãi¹sũ̄³ni²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu², Pi³la²jah³lai²na²
wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la²nũ²a² sa²ka³na³kxi²sah²lxun¹nhai¹
Hãi¹nxũ¹sẽ¹li¹. Jo³se²ah³la² wãn³txa²,
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³lu¹:

— Hãi¹nxũ¹nxa²ha¹i¹. Jã¹nxe³sẽ¹li¹.
Pi³la²jah³lai²na² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ Jo³se²ah³lai²na² sa²kxai³lu²,
hi³sa³ka³txa² ã³tĩ̄³sxã³, Je³su²jah³la² nũ²a²
sa²ta²la³kxi²sxã³ sa²ka³na³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
39-40 Nxe³ju³ta², Ni³ko³tẽ²yah³lo²su²,
kxã³nxai³kxai³ Je³su²jah³la² ka³nxah³ta²
ha³la³ka³lxa³lon³kxi²jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹, kwẽn¹tai²na²
ã³wxã³sxã³, hĩ³ne³kxa² wi¹lũ³khai¹nxe³tẽ³kxa²
ha³ti²a² kãin²tẽ³na² wxa²ne³ki¹sxã³ ah³sxã³
tẽ³sxã³, Jo³se²ah³la² ã³tĩ³xi²yha¹te²lon³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹, ha¹lin¹jah¹lo²nãu³xai²na²
sa²kxai³lu², Je³su²jah³la² nũ²a² sa²so²,
hĩ³ne³kxai²na² wi¹lũ³tẽ³kxain³txi³
sa²so² ya³sxã³, whãi²na¹ wã²la²
a³lu²khaix1ka³lo³a² sa²wa̱³lã̱u²kxi²ta³lun²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txa² a²nũ²a² ya³lu²te²a²
sa²nĩ̄³kxi²kxa² yã¹nxe³te³lhxã³ kãi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
41 Nxe³ha²kxai³, ha³lo²a² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ko³xa²
ya̱³nũ̄³ta³ko³xa² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ko³nãu³xa²
tah³lxẽ¹na² ta²hẽ³na² wa³nũn³tẽn³su²
tẽ³na² a²nũ²a² ã̄³xa² nũ²a² sa²wi¹sxã³
sa²nĩ̄³kxai¹nxa³tẽ³na² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tẽ³na², Je³su²jah³la²kxai³ sa²nĩ̄³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

42 — Ka³nxa³ha²txai²na², Pas²kwa²nxe³je³na³kxa²
wa³kxẽ³nõn³ki̱³tu¹wi¹. Tẽ¹nai²na²
u²lxa³tẽ³na² sa²wi¹yha³sẽ¹li¹. Ain¹sxã³,
Je³su²jah³la² sa²nĩ̄³kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

20

Kwã̄³kxa² sxa³sxã³ yũ³nĩ¹yhe²nxa³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ to³mĩn²ko³ nxe³hĩ¹na²
ĩ³yũ¹li²nxa³ta̱³lxa¹, Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa²
kwã̄³kxai²na² ĩ²te³lhxã³ wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².
Wxã³ka³tu̱³ tah³lxa² ha³la³je¹nãu³a³kxai³tã²
ã³yxo²tĩ̄¹a²ne³tĩ¹xa² yũ³ye²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
2 Nxe³ha²kxai³lu¹, Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxu³xai¹sxã³
ĩ²ã³nũ²la² ã³ni³hi² ã³wa²lhxã³ Si³mãu³
Pe²jah³la² ĩ³ha¹txi², a²sa³wi³sxa²
ã̄³xa² Je³su²jah³la² a³lxi²kxah³lo²su²
jah¹la² ĩ³ha¹txi², nxe³yhain¹ka³tu̱³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai¹tã²
o²kxi²sa²tã³kxi²nẽ³lain¹te²nũn³sin²ju²li¹.
Ĩh¹nũ¹la³ta̱³ sa²tã³kxi²nẽ³lain¹te²sin²ta²ku²,
na¹hẽ²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

3-4 Nũ²la², Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu²,
a²sa³wi³sxa² ã̄³xai²na² sa²kxai³lu²
ain¹sxã³ aun³ti² ã³ni³hi² kwã̄³kxa²
yxau³tãu³a¹ tĩ̄³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
5-6 Ã³ni³hain¹nũ²la², a²sa³wi³sxa² ã̄³xa²
sa²kxai³lu² ã³ne³ka²ta¹kxain¹ka³tu̱³,
kwã̄³kxa² tĩ̄³xain¹nũ²la², 5 Tah³lxẽ¹nãu³a¹,
a²yxo²we̱³sxã³ ãn³si³ka³tã³wxe³ain¹sxã³
ã³ye³ka³tit3sxã³ ĩ²ain¹tãu³, wã²la²
wxa²ki³wã³lã̱u²kxi²nha²ka³lo³a² so¹lxi³
sxa³nih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
a²ẽ¹nãu³a¹ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
6-7 Nũ²la², Si³mãu² Pe²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³hi²ti² tĩ̄³yhain¹ka³tu̱³
ã³wi¹sxĩ²khaix1nũ²la², wã²la² wxa²ki³wã³lã̱u²kxi²nha²ka³lo
ha³na³ka³lxi³ a²yuh³nãu³a¹ sxa², ya³lu²te²a²
ne³ka² wxa²ne³wã³lã̱u²kxi²nha²ta³ka³lo³ai²na²
ha³na³ka³lxi³ a²yuh³nãu³a¹ sxa²,
nxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Nxe³nxa²ha¹te¹,
a²sa³wi³sxa² ã̄³xa² sa²kxai³lu² ã³ne³ka²ta¹sxã³
kwã̄³kxai²na² tĩ̄³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²,
tah³lxẽ¹nãu³a¹ ã³wih¹nũn³ka³tu̱³, ha³lo²a²
kwẽn¹tai²na² ĩ²ha²kxai³, Je³su²jah³la²
ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²jau³xa² yxo²ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la².

— Hai³yo¹. Je³su²jah³la² ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xin²ju²na¹. Nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Ain¹ka³tu̱³ ha¹lin¹jah¹la²nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain³kxain¹sxã³, ĩ³ye³kxi²nhain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Hĩ¹na² so¹lxi³ Sũ̄³na² ha³ten³nxã³nxãn¹jau³xau³hxai²t
ã³ne³wxe³na¹nhã¹. “Je³su²jah³la²
yxau³ke²an¹ti³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²tu¹wi¹.”
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹na¹. Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1tã²,
kxãn³su² ã³ne³wxe³hxain²nxa³hẽ³na¹.
Kwẽn¹tai²na² so¹lxi³ ã³ne³wxe³na¹nhã¹.
A²ya³la³tu̱³ Je³su²jah³la² ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xin²ju²na¹. Pe²jah³lain²txi³,
a²sa³wi³sxa² ã̄³xain²txi³ a²ẽ¹nãn¹jau³la³
ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Ain¹ka³tu̱³, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
sxi²ha² ã³wa̱³la² wi³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa²

11 Yxãn¹ta¹, Ma³ri²a³ Ma³ta³lẽ²na³ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² nũ̄h¹ tah³lxẽ¹na² yxo²ka³teh³xa²
kxai¹sxã³ ĩ³nã̄n³ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³nã̄n³ka³tu̱³,
tah³lxa³ka³txa² ẽ¹nãu³a¹ ã³ye³ka³tit3sxã³
ĩ²tãu³, a²nũ²a² oh³xan¹jah¹la²nãu³xa²
ha¹lin¹jah¹la²nãu³xa² sa²kxai³lu², wã²la²
hãn³ta³ka³lo³a² wi²kxi²lã̄³nha²ya³jah¹la²nãu³xa²
sa²kxai³lu² yxau³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te²nãu³xa² ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³
Je³su²jah³la² nũ²a² yxau³ye²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

12 Yxãn¹ta¹, ka³na³ye²kxa² si³yo³na¹
yãn³tai²na² a²ne³ka³nãu³a¹ a²wa³yã³ka²
ka³na³ka³na³jah¹la² ã³wxe², ha³na³ka³lxi³
a²yu³kxa³nãu³a¹ a²wa³yã³ka² ka³na³ka³na³jah¹la²
ã̱³xa² ã³wxe² nxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
13 A²nxe³jah¹lo²nãu³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ĩh¹nxe³kxa²yã̱n³ti³tã̱³ ĩ³nã̱³nhĩn¹ji¹xĩ¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
ta¹ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³wa²lũ³xain¹te³nãu³xa².
— Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³ai³tã²
o²kxi²sa²no¹kxi²sain¹te²nũn³sin²ju²li¹.
Ĩh¹nũ¹la³tã̱³ sa²no¹kxi²sain¹te²sin²ta²ku²,
ai¹na¹nhai¹. Kõ̱³nxe²nx3nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Yxãn¹ta¹, hĩ¹na¹ Je³su²jah³la²
sax3nũn³sxã³ yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nũ²la², ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³ye³ta³lun²nũ²la², sa²wa³tĩ̱³nha²tãu³
Je³su²jah³la² ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
ã³ye³wxe³xi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
15 Nxe³nxa²ha¹te¹, *A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²* *Je³su²jah³la²*
Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹: *ĩ²ain¹jau³su²*
— Txu¹hãi³. Nxet3sã¹nxi¹. Ĩh¹nxe³kxa²yã̱n³ti³tã̱³
nã̱³kxĩn¹ji¹xĩ¹? Ĩh¹te²tã̱³ ten³sxã³
nã̱³kĩn¹ji¹xĩ¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
ta¹ka³lxai²na², hai³txi³ Je³su²jah³la²
ãn³ye³wxe³xi²nxa³kxe³su²:
— Hai³sxa³ wẽ³sa³ko³xai²na² wa³kxẽn³yah³lo²xai²na²
A²ẽ¹nãu³a¹ nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³kxe³su², e³te³nah¹lxi¹:
— Nxet3sã¹lxi¹. O²kxi²sa²no¹kxi²san¹kxai²nã̱n²tu̱³
a²hxi²kĩ³lxa² ĩ³yau¹ũ³sẽ¹li¹, sa²no¹in¹ju³ta²su¹.
San¹kxai²nãn²tu̱³, ya³lu²te²nũ²a²
sa²so¹xi²te³lhxã³ nxa¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³lai²na²
e³te³nah¹lxi¹:
— Ma³ri²a³ka³lxãi³. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³, ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
sa²wa³tĩ̱³nha¹xi²tãu³, e³te³nah¹lxi¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— I³sa²txa³hẽ¹ni¹. A¹hĩ¹na² Txa²wĩ³na²
yxau³tãu³u¹tai²na² ka³la³xi²sxã³ ã³wxe³ta³lun²nũ²la².
Na¹ha²kxai³, i³sa²txa³hẽ¹ni¹. Ye¹nxa²ha¹xĩ¹.
Na¹ha²kxai³, Ĩ³txu¹ni¹. Nĩn¹kxai²nãn²tu̱³,
txa²wã³tã̱³nãu³xa² a³ya³txi²sxã³ ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³ni¹.
Ĩ³ye³kxai¹nĩn¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la²
wãn³txa², nxe³te³nah¹lxi¹: ‘Je³su²jah³lo²na¹xai²na²
ka³la³xi²sxã³, Txa²wĩ³na² yxau³tãu³a¹
ã³nxĩ³na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³,
Txa²wĩ³nu²su² ha²kxai³, Wxa²wĩ³nu²su²
ha²kxai³, Txa²sũ̱³na² Si³yxau³tãu³su²
ha²kxai³, Wxa²sũ̱³na² Si³yxau³tãu³su²
ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² yxau³tãu³a¹
ĩ³na¹tu¹wi¹.’ ” Nxe³na¹jau³xai²na²
txa²wã³tã̱³nãu³xa² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³ni¹.
Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².
18 Nxe³nxa²ha¹te¹, Ma³ri²a² Ma³ta³lẽ²na³ka³lxai²na²
sa²kxai³lu², ã³nxĩ³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xã²
ĩ³ha¹txi²sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la²
ĩ²a¹li¹. Ĩ³ye³kxi²sain¹na²li¹. Sain¹te³nah¹lxi¹:
19 Ma³ri²a² Ma³ta³lẽ²na³ka³lxai²na² wãn³txa²,
ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Yain¹ka³tu̱³, a²hxi²kain²txi³ whãi²na¹
ĩ³yau¹ũ³nha², a²ta³nã³tĩ³nhãin²txi³
ĩ³yau¹ũ³nha², nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yain¹te³na¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² A²hxi²kan¹jah³la² ĩ²ain¹te³na¹
wi¹lxon³kxi²khaix1ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Nxe³te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹, ãh¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ã³nhãu²no³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ĩ³sa²si¹hã³nx2ta¹i¹.
Ta²wĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²kxa² yã¹nxe³nx2ta¹i¹.
Yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Ain¹ka³tu̱³, ĩ³ye³i³ti³hã¹sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ̱³na² A²yãu³ka³jxah¹la²
ã³nxũ²kwã̱i³wi¹nx2ti³si¹hain¹jau³su²
la¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
ã³nxũ²kwã̱i³wi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
a²nxũ²kwã̱i³wxe³nx2ti³jah³lo²nũ³ã²
ĩ³wet1sa²so¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. 23 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²an²tu̱³, ĩ³ye³kxain¹yah³lxin¹kxai²nãn²
“Hã³xã¹. Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
wxa²kõ̱³nxe³ti³ kãi³in¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²na³li¹.”

Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, a²nxe³jah¹lo²su²
kxai²nãn²tu̱³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ã²la² wxa²wa²su¹tain¹na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹,
a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²ã³xãn²tu̱³, ĩ³ye³kxain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Ta¹hxai²hẽ¹la².
“Hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³in¹ju³ta³la³ wxa²wa²su¹txa²wã³txi³kxai³lu¹,
Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, a²ko̱³nxe³ju³ta²
so¹lxi³ yxau²xai³lai¹nhĩ̱³nx2na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² To³me²ah³la² nxe³nyha¹jau³su²

24 Yxãn¹ta¹, nxe³hĩ¹na¹ Je³su²jah³la²
ã³yãn³te²tain¹sxã³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
ã³yãn³te²tai¹nhĩ¹na¹, a²sa³wi³sxa²
ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ he¹yain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la², a²ĩ³lxa² To³me²ah³lo²su²
a²ĩ³lxi³ ã̱³xa² hau³hau³kon³sxã³ to̱n²txi³jah¹lo²su²
nxe³ha²kxai³, Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³khai³su²
tũ̱³ka̱³txi³su² jah¹lo²su² ha²kxai³, hxi²ka²
hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ̱³ka̱³txi³su²
jah¹lo²su² ha²kxai³, nxe³te²a² so¹lxi³
he¹yai¹nxa³sxã³ Je³su²jah³la² ĩ²ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ³la².
25 Nxe³kxan¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
wã³kon³tũ̱³ka̱³txa² wãn³txi³kxai³lu², ĩ²ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ³la².
To³me²ah³lai²na² a³ya³ti²sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² ĩ²sĩ¹na¹hẽ³li¹.
Ain¹ta¹:

— Yxo²ĩ²nx2ti³nxa³lho³li¹. A²hxi²ka²
whãi²na¹ ũ³hxi²kĩ¹la³kxain¹jẽ³na¹ ĩ²i²,
txa²hxi²ka³wẽ³ha³lxa² wxa²hxi²ko̱¹li²,
a²ta³nã³tĩ³nha² ũ³txi²tau¹tain¹je³na²
wxa²txi²xo̱¹i² nxe²nxa³ta̱³lxa¹ yxo²ĩ²nxa³lho³li¹.
To³me²ah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².
26 Nxe³ha²kxai³lu¹, ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
wxa²sa²wa²la³kxi²sxã³ a³lan²nũn³tãu³kxai³lu¹
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
sxi²ha²nãu³ai²na² ãh¹ he¹ye²yhai¹nha²kxai³,
To³me²ah³lai²na² sa²kxai³lu² he¹yain¹nũ³nha²kxai³,
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² sxih²yxo²ai²na²
yxo²wĩ¹la³kxi²nha²kxan²ti³ Je³su²jah³la²
ã³yãn³te²txi²xain¹ka³tu̱³ yxau³yai¹nha²kxai³,
ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Ã³nhãu²no³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².
27 Nxe³ain¹ka³tu̱³, Je³su²jah³lo²kxai³lu²
ĩ³ye³sxã³ To³me²ah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— To³me²ah³lãi³, wxa²hxi²ka³wẽ³ha³lxai²na²
wxa²hxi²ko̱¹sa̱in³sa¹nha²kxai³, txa²hxi²kai²na²
whãi²na¹ ĩ²sa¹nha²kxai³, ã³nxũ³sin²sxã³
wxa²hxi²ka² txa²ta³nã³ti³nhain²txi³
wxa²txi²xo̱¹sa̱in³sa¹nha²kxai³, nxe³sẽ¹li¹.
San¹kxai²nãn²tu̱³, wã̱³txi³sa²txa³hẽ¹li¹.
Hãi¹nxe³sxã³ yxo²ĩ²sẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².
28 Ain¹ka³tu̱³, To³me²ah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²sũ̱³na²
Sxiyxau³tãu³a¹ tu̱³a¹hxai²hẽ¹la².
29 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, To³me²ah³lai²na²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na², To³me²ah³la² ĩ³nxa²
kwẽn¹tai²na² so¹lxi³ sa²yxo²wet1sã̱¹lxi¹.
Kwẽn¹tai²na² wxa²ye³na² ĩ²sa¹lxi¹.
Nxe³san¹jau³su², sa²yxo²wet1sa¹lxi¹.
Sa¹nha²kxai³ ka³li³hi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹,
yãn³txai²na² a²nũ²a² ã̱³lxi³te²su²
te²a² ĩ²la³kxi² txa²ye³na² ye³ĩ²lxi²
San¹nha²kxan²ti³ sa²yxo²wet1sain¹tu¹wi¹.
Sain¹kxai²nãn²tu̱³, a²nxe³te²su² te²a² ã̱²la²
wã²lxon³kxi²sxã³ ka³lih³khai¹xain¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa²yxo²we¹jah³lxin¹si¹nx2ta¹jau³su²
ã³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹jau³su²

30 Hĩ¹na² txa²wãn³txa² ta³lu²na¹wa².
Ain¹ta¹ Je³su²jah³la² kãi³ain¹ju³ta²
ũ³wha²li¹ta³lu²na¹wa². Yxãn¹ta¹,
a²yen³kxi³ ã̱³xa² nũ̱³kxũn³te² ã̱³xa²
ka³xi¹te²a² kãi³ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³te²su² te²a² txã̱¹nxai²na² ũ³wha²li¹nxa³hẽ³la².
31 Yxãn¹ta¹, jau¹xai²na² so¹lxi³ ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹hẽ³la².
A²ya³la³tu̱³ wãn³txi³tu̱³ sa²yxo²we¹jah³lxin¹si¹nx2ta¹jau³su²
ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹hẽ³la². Nxe³nx2ta¹ha²kxai³,
Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su²
na³na¹. Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
A²tah²hah³lo²su² na³na¹. Nxe³jau³xai²na²,
sa²yxo²we¹tain¹yah³lxin¹si¹nx2ta¹jau³su²
nxe³ya³nx2ta¹hẽ³la². Sa²yxo²we¹tain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wa².
Jã¹nxe³te³lhxã³ ya³nx2ta¹wa².

21

A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² Je³su²jah³la² ã³yãn³te²ti²jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³kxai³lu¹
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ a³ya³txi²xain¹sxã³
ãh¹ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² ã³yãn³te²txi²xain¹ta¹hxai²h
Ĩ̱³ye³na² Ti³be³ri²a³je³na² a²yxo²ka³te̱h³nãu³a¹
ãh¹ ã³yãn³te²txi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³te³nah¹lxi¹, Si³mãu² Pe²jah³la²
nxe³ha²kxai³, To³me²ah³la² hau³hau³kon³sxã³
to̱n¹jah¹la² nxe³ha²kxai³, Na³ta³na³e²lah³la²
Ka²na³thĩ³na² Ka³li³le²a²ko³xa² nxũ²kwa̱i³ye³lan¹thĩ³na²
to̱n¹jah¹la² nxe³ha²kxai³, Se³be³te²ah³la²
a²tah²nãu³xa² ha¹lin¹ya³te²nãu³xa²
nxe³ha²kxai³, a²sa³wi³ha³lxi³ ã̱³su²

nũn³te²a² ha¹lin¹yah³nũn³te²a² nxe³ha²kxai³,
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Nxe³sxã³ Si³mãu²
Pe²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:
— A̱i³na² ã³na¹a¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹te¹,
a²sa³wi³ha³lxa² wã³kon³tũ³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² e³te³nah¹lxi¹:
— Ten³sa²nũn³sĩn¹nhai¹. Ãn³si³tẽ³la³kxi¹nxa²nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu̱³, ka³nain¹ka³tu̱³,
ka²no¹a² kãin²ta³ka³lo³a² kan³sxã³
ã³wi¹hain¹ka³tu̱³, a̱i³na² o²la³kxa¹
a³la²nain¹ta¹, hai³txi³ ka³na³ki² te²he³la³ko³
sai¹ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 4 Nxe³nxa²ha¹te¹,
ãh¹ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu¹ u̱³je³na³kxa²
jũ¹nxe² ũ³nhe³sai¹xi²nh²ti̱³kxai³lu¹,
Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu¹ ĩ̱³ye³nai²na²
a²yxo²ka³tẹh³nãu³a¹ yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
ã³ye³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 5 Nxe³ka³tu̱³,
Je³su²jah³la² ĩ³kaix1sa²tã³yain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²ya̱³lxa³nãu³xãi³. A̱i³na²
sai¹yah¹lxin¹ta¹nxe³lhe¹? Je³su²jah³la²
wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta¹:
— Sa²to³kxi²txi³he¹nxe³sĩn¹nxa³nha²we¹.
A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wãn³txa²,
ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxe³nxa²ha¹te¹, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Wxa²wi¹nx2ti³tãu³a¹ sa³we³la³ka³lo³tai²li²
ã³na¹jxah¹lxu¹le¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
a²wi¹tãu³a¹ ã³na¹ai¹nha²kxai³, a̱i³na²
ka³lxa¹khaix1sxã³ ã³ne³kih¹sxã³ ã³wi¹hũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa³txẹ̱¹khai¹nxe³yai¹nha²kxai³, hxi²kan¹txi³
sa³we³la³ka³lo³ai²na² sa²sai¹sxã³ ka²no¹a²ka³lo³a²
a²ye³ẽ¹nãu³a¹ so¹sxã³ ũ³whi¹so¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
7 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²sa³wi³sxa² Je³su²jah³la²
a³lxi²kxah³lo²su² jah¹la² wãn³txi³kxai³lu¹
Pe²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³ka³txai²la¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³, Si³mãu² Pe²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² a²nũ² so¹lxi³ nha²kxai³,
wã²la² ha³la³sẽn³nãn¹ta³ka³lo³a² so¹lxi³
ũ³ha³la³wi²kxi²nha²ka³tu̱³, ka²no¹a²
a³li²sin³sxã³ wa²li³sxã³, ĩ̱³yau³xa²
ã³sa²yu̱³kũ̱³ain¹ka³tu̱³, Je³su²jah³la²
yxau³tãu³a² sa²kxai³lu² ã³tĩ̱³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ̱³ye³na² u²lxa³ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu̱³, a²wã³kon³tũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu²
ka²no¹a² yxau³sxã³ ha³lo²a² ai³ya̱u³son³ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Ai¹nha²kxai³, sa³we³la³ka³lo³a²
a̱i³na² ne³ki¹ta³ka³lo³a², ka²no¹a²
sa²si³tai³kũ¹nha²sxã³ sa²sĩ̱³nxe² tẽ³sxã³
ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ha³lo²a²
yxo²hã³na³to̱³nha²kxai³, ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Nain¹ka³tu̱³, ha³lo²a² a³tain¹ka³tu̱³,
ha³nxe²a² i̱³tho³xa² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tho³xa² a²ne³ka³nah²nãu³a¹
a̱i³na² yxau², yain³txi³nũ̱³xa² yxau²,
nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Nxe³nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³la² e³te³nah¹lxi¹:
— A̱i³na² ã³na¹a¹tu¹wi¹. sa²sai¹yah³lxin¹kxe³su²
te²a² kwa² ha³ya³kxa² ha¹li¹ so¹sxã³
ũ³hũ¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Ain¹ka³tu̱³, Si³mãu² Pe²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² ka²no¹ai²na² wxa²kan³si²sxã³
ã³wih¹sxã³ sa³we³la³ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu²
sa²ha³lo²sa²ta̱³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ka³lo³ai²na²
ne³ki³khaix1ne³ka³lo³a² nxe³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³,
a̱i³na² ka³lxa¹khai¹nxe³tũ̱³ka̱³txa² 153
nxe³tũ̱³ka̱³txa² nxe³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³,
hai³txi³ a²ka³lo³ai²na² sa²ten²txi³sxã³
ã³kho³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 12 Nxe³nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹, ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Wxã³sxã³ ĩ³yain³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
hãi¹nxe³sxã³ ko̱n³to³nxe² yxau³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³:
— Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txai²la¹xã¹.
Nxe³jau³xai²na², a²ẽ¹nãu³a¹ ĩ³ye³kxi²nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Wxi²kan¹txi³ e³lẽ³na² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
— Wxãi²na², yã¹jah¹lo²ta̱³nhĩn¹te²sin²tã³?
Nxe³ain¹jau³nũ³xai²na², a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²,
Je³su²jah³lai²na² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
13 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² ã³tĩ̱³xain¹sxã³, a²yain³txi³nũ̱³xai²na²
sa²so¹sxã³ ũ³hũ¹ai¹ni², a̱i³nai²na² sa²so¹sxã³
ũ̱³hũ¹ai¹ni², ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Nain¹ju³ta², Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ã³yãn³te²txi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nain¹sxã³,
Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ka³tẹn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²hĩ¹nãn¹te²tu̱³, ãn³yãn³ta³lo³hẽ²ti¹xi²nũn³sxã³,
a²sa³wi³ha³lxa² ãn³yãn³te²txi¹xi²ju³ta²,
ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Pe²jah³la² nxe³nha²jau³su²

15 Ĩ³yain³ta³lun²nũ²la², Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹, Si³mãu² Pe²jah³la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Si³mãu²ah³lãi³. Jo³ãu²ah³la²
ta²hãi³. Nxet3sã¹lxi¹. A²ya³la³tu̱³
a³lxi²khaix1san¹ta¹nxe³ji¹wi¹? Txa²sa³wi³ha³lxa²
wã³kon³tũ̱³ka̱³txai²na² a³lxi²sain¹ju³ta²
ãn³sen³sai¹khai¹xain¹sxã³ a³lxi²khaix1sa²tu³nxãn¹ji¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ã³ya̱³lxi¹nxa²ha¹nhai¹.
Ã³ya̱³lxi¹nxa²ha¹ju³ta² a³la³kxi²sxã³
wi¹ko̱³nhã̱¹lxi¹. Pe²jah³la² wãn³txa²

ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
Je³su²jah³la² wãn³txa² te³nah¹lxi¹:
— Hã³xã¹. Txa²nũ³ka̱³txa² wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹. Wi¹lhin¹te²
wa³kxẽn³yah³la² a²ka³yxuh³xa² wẽ³ha³lxa²
ũ³yhai¹tain¹jut3sũ³nxe² txa²nũ³ka̱³txa²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxe³ka³tu̱³ta¹. Ã³ta³lo³hẽt1sxã³
Je³su²jah³la² ĩ³wa̱³txi³te³nah¹lxi¹:
— Si³mãu²ah³lãi³, Jo³ãu²ah³la² ta²hãi³.
A³lxi²san¹ta¹nxe³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
Ta¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ã³ya̱³lxi¹nxa²ha¹nhã¹
Ã³ya̱³lxi¹nxa²ha¹ju³ta² wi¹ko̱³nhã¹lxi¹.
Pe²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².
Te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³la² wãn³txa²
te³nah¹lxi¹:
— Txa²nũ³ka̱³txa² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹. Wi¹lhin¹te²
wa³kxẽn³yah³la² a²o³ve²a² wi¹lũ³yhai¹tain¹jut3sũ³nxe²,
txa²nũ³ka̱³txa² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxe³ka³tu̱³ta¹, ĩ³ye³ãn³ta³lo³hẽ²ti²nũn³jau³xa²
Je³su²jah³la² ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— Si³mãu²ah³lãi³. Jo³ãu²ah³la²
ta²hãi³. Ã³ya̱³lxi²san¹ta¹nxe³ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta², Pe²jah³lai²na²
a̱²ẽ¹nãu³a² a̱u³txi³ ĩ³ãin²txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³ãin²txi³te³nah¹lxi¹:
— "A²ya³la³tu̱³ ã³ya̱³lxi²san¹ji¹wi¹?"
Nxe³jau³xai²na² Je³su²jah³la² e³kxi²sa³na²na¹.
Na¹ha²kxai³, ãin²ti³sa³nhã¹. Pe²jah³la²
nxe²e³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³
e³te³nah¹lxi¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. A²yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi²te²si¹lxi¹. Jã¹nxe³te²sin¹jah³su²,
ã³ya̱³lxi¹nxa²ha¹ju³ta² wi¹ko̱³nha²
a³la³kxi¹lxi¹. Pe²jah³lai²na² wãn³txa²,
ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu̱³, Je³su²jah³la²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Txa²nũ³ka̱³txa² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹. Wi¹lhin¹te²
wa³kxẽn³yah³la² a²o³ve²a² wi¹lũ³yhai¹tain¹jut3sũ³nxe²,
txa²nũ³ka̱³txa² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹. 18 Jã¹nxa¹jau³su²,
a²ya³la³tu̱³ wãn³txi³tu̱³ e³kxi¹nxa²ha¹i¹.
Sa³nxe³la³ku³nĩ¹nhĩn¹nai³tã² sa²si³ĩ¹nha²ta³ka³lo³a²
ũ³si³wi²kxi²nha²sxã³ ha³lo²a² a²te³nĩn¹ko³xa²
ã³nxai³to³hxai¹nhẽ³li¹. Yxãn¹ta¹,
yxan¹nãu³a¹: "Yah³lon¹sa³nhã¹."
Nĩn¹tãu³ãn¹tu̱³ ĩ³nũ³ha̱i¹la³kxi²nhã¹nha²kxai³
a²nũ²a² ã̱³su² te²su² te²a² kan²txi³
sa²tai³ta³lxi³kxi¹nxa²ka³tu̱³, ha³lo²a²
ai³ti³ten³ti³he¹nxe²nxãn³tãu³nũ³ã¹
ã³te³nxa²sxã³ ã³nxai³nxain¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².
19 A²nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³a¹
nxe³te³nah¹lxi¹:
— A²yan¹nãu³a¹ Pe²jah³la² ĩ³nxai²na²
a²ya²lun¹ju³ta³nũ³a², hĩ¹na² ka³te̱n³su²
yxau¹nhĩ¹na² ĩ³yau¹ũ³nxa²ha¹i¹. A²nũ²a²
ã̱³su² te²su² te²a² ĩ³nũ³ha̱i¹la³kxi²nhã¹nha²kxai³
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi¹nxa²ka³tu̱³, su²lhã³nxain¹tu¹wi¹.
Su²lhã³nxain¹kxai²nãn²tu̱³, Txa²wã¹sũ³na²
a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³yau¹ũ³hai¹nĩn¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
wãn³txai²na² a²si³yxau³tãu³a¹, ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹sxã³, ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ã³si³tẽ³la³kxi¹sẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³sxa² ã̱³xa² nxe³nha²jau³su²

20 Ain¹ka³tu̱³, Je³su²jah³lain²txi³
ã³nxai³li², Pe²jah³lain²txi³ ãn³si³tẽ³la³kxi²,
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹te³nah¹lxi¹,
Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²wa³ti̱³nha²sxã³
ĩ²tãu³, a²sa³wi³sxa² ã̱³xa² Je³su²jah³la²
a³lxi²khaix1kxah³lo²su² jah¹la³, ã³si³tẽ³la³kxain¹ju³ta²
ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a² sa³wi³sxa²
ã̱³xai²na² sa²kxai³lu², kxã³nhxĩ¹nai³kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² yxo²ha³kxa¹
sa²nẽn¹kxi²khaix1nxe³je³na² ã³wxe³sxã³
ĩ³yai³nain¹ti³wa̱³kxai²kxai³, Je³su²jah³la²
a²wi³lẽ³nãu³a¹ sa²nẽn¹kxi²khaix1nxe³je³na²
ã³wxe³sxã³ ĩ³wã̱³txain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹nxe³te²khai³xan²tu̱³
ĩ³ko̱x1ko̱¹son²kxi¹nxain¹te³ji¹wi¹? Kxã³nhxĩ¹nai³kxai³,
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te² a²sa³wi³sxa²
kwẽn¹tai²na² ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Ain¹te³na¹, Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu²,
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Jah¹lai²na²
yxan¹nãu³a¹ ha³lo²a² yxau²xai³tãu³a¹
ĩh¹nxe² sa²ko¹tai¹nhĩ³te²la¹ku¹, ka³te̱n³su²
yxau²sa²tẽ³ai¹nhĩ³te²la¹ku², ai¹na¹nhai¹.
Ĩ³ye³kxi¹sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxe³ta¹, Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxet3sã¹lxi¹. Jah¹lai²na² ĩ³kwa³na³ai¹na¹kxai²nãn²tu̱³
"Yxan¹nãu³a¹ yuh³xai²nãn¹ko³xai²na²
ĩ³xi²na¹tãu³nũ³ã¹ wxãi²na² ka³te̱n³su²
yxau³sxã³ wah³nxe³san¹tu¹wi¹." Nxe³ai¹na¹jau³su²,
Je³su²jah³lo²na¹xai²na² jah¹lai²na²
ĩ³kwa³na³ai¹na¹kxai²nãn²tu̱³, nxe²
a²hxi²kĩ³lxi³su² kxai²nãn²tu̱³, jah¹lai²na²
a²hxi²kĩ³lxi³khai³su² hĩ̱³nx2na³li¹. Hai³txi³

Pe²jah³lo² ĩ³nxai²na² wxa²hxi²kĩ³lxi³syu¹nx2nxa³i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².
23 A²nxe³jau³xai²na², a²nũ²a² Je³su²jah³la²
ãn³si³tẽ³la³kxi²tũ³ka̱³txai²na² yxo²ha³kxa¹
ĩ³ye³kxi² sa²nẽ³sai¹yhu¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹, a²sa³wi³sxai²na²
ya³lu²ai¹nx3tho³li¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, tũ¹ka̱³txai²na² ha³lo²a²
a³la³kxi²nxa³kxe³tu̱³, wain³txi³ ĩ³ye³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Yãn³tai²na², Je³su²jah³la² e³jau³xa²:
— Jah¹lai²na² ya³lu²ai¹nx3tho³li¹.
Nxe³jau³xa² hai³txi³ Je³su²jah³la²
e³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ju³ta²,
Je³su²jah³la² e³jau³xa²sa¹:
— Jah¹lai²na² ĩ³kwa³na³ai¹na¹kxai²nãn²tu̱³:
“Txa² ĩ³xi²na¹tãu³nũ³ã¹, wxãi²na²
ka³te̱n³su² yxau³sxã³ wah³nxe³san¹tu¹wi¹.”
Nxe³ai¹na¹kxai²nãn²tu̱³, nxe² a²hxi²kĩ³lxi³su²
kxai²nãn²tu̱³, jah¹la² a²hxi²kĩ³lxi³khai³su²
hĩ̱³nx2na³li¹. Jau¹xai²na² so¹lxi³
Je³su²jah³la² e³ta¹hxai²hẽ¹la².
24 A²nxe³te²a² a²sa³wi³sxai²na²,
Je³su²jah³la² a³lxi²khaix1kxah³lo²su²
jah¹lai²na², a²hxi²kĩ³lxa² ĩ³yau¹ũ³hi²,
wãn³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ũ³ha²li¹la³kxi²
sa²sĩn¹na²hẽ³la². Wãn³txi³tu̱³ e³jah¹lo²su²
sĩn¹na³la².

A²ne³ki³san¹jau³su²

25 Jã¹nxa¹jau³su², ha³lo²a² yu̱³tã̱³lxi³,
Je³su²jah³la² ka³lxa¹txi³ kãi³sa²sai¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³
ũ³wha²li¹ ũ³hau³ko³ta³lun²sa²so¹hĩ̱³ki̱³sxa³wa².
— Ũ³wha²li¹ta³lu²na¹tũ¹xã¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
a²ha³te̱h³nxã³nxa² yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²nãn¹txã³nxai²na²
yxo²ha³kxa¹ ũ³wha²li¹ãn³yxo²ka³tu̱³kxi²sa²so²
wxa²nã¹la³kxi²nũ² nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
ha³te̱h³nxã³nxai²na² yxo²ha³kxa¹
hxan³khai¹nxe³tãu³a¹ ha³ta̱³nxãn²txi³,
hxi²kan¹txi³ Je³su²jah³la² kãi³ju³ta²
ka³lxa¹ju³ta² ha³kxa¹ ũ³hau³ko³ta³lun²sa²so¹hĩ̱³ki̱³sxa³wa².
Ta³lu²na¹wa².

Atos

1-2 Te³o²fah³lãi³. Wãn³txa² tah²yau³xa² ũ³wha²li¹lũ³nxa²ha¹tu¹wa². Kxã³nxai³tã¹jau³la³ Je³su²jah³lai²na² wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²ju³ta² ĩ³ye³kxi² ĩ³yau¹ũ³sain¹jau³xai³tã² ĩ³ye³kxi² nxe³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² txon¹sxã³ wi¹lo²la³kxi² ã³si³wxe³ka³tu̱³ oh³xa² wxa²ka³la³xi²nxe³hĩ¹nai³tã¹jau³la³ ũ³wha²li¹lũ³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³sxã³ wxa²ka³la³xi²nxa³ta̱³lxa¹ tũ¹ka̱³txai²na² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hain¹tũ³ka̱³txai³tã² wã²nxa³kxa² so¹ain¹tũ³ka̱³txa² ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ̱³na² A²yãu³ka³txa² ĩ³hxi²ka¹tain¹kxe³su² ĩ³yau¹ũ³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Jã¹nxe³kxan²ta² khãuh³lxa³ti³nha²sxã³ ya³lu²kxi²nẽ³ka³tu̱³ ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²nũ²la² a³lan²ta² ye³ka³lxa¹txi³ 40 nxe² a³lan²tãu³ai³tã² wã²nã³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nx-ain¹ju³kxai³lu² ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³tai³tã² a²ya³la³tu̱³jai¹nha²kxai³lu¹ Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²ki³kxai³lu² ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³ki̱³ju³ta² sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³jau³su² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxain¹kxa²yu³su² ã³nũ²kxi²nyhain¹nũ²la² kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³yah³lxi³sãn²txa³hẽ¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³ ha³lo³kxi² yxaut3jah³lxi³sã²nhẽ³li¹. Nxe³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. 5 Yah³lxin¹kxai²nãn¹tu̱³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ̱¹kxi²sa²sai¹nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ ye³jen¹na² Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su² A²yãu³ka³jxah¹la² ĩ³hxi²ka¹ta²sai¹nx2ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² oh³xa²nãu³a² a²wa̱³li²jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ ã³nũ²kxi²nhyain¹tãu³u¹tai²nãn²tu̱³ ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Hĩ¹nai²nãn²tu̱³ a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txi³ ã̱³xa² nũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² ã³wa²sut1sxã³ yxau²xai³ki̱³ju³ta³nũ³su² I³sa³e² nũ̱³ka̱³txa² ĩ³nũ³kxũ³non³nẽ³lhĩn¹ju³ta³nũ³su² Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²ju³ta² sa²so¹kxi²sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹? Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ³la².

7 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wĩ³na² e³kxi²nha²jau³nũ³su² ko̱³nyhah¹lxa³lxi¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wĩ³na² so¹lxi³ e³kxi²nha²jau³su² na³li¹. 8 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² A²yãu³ka³txa² wxa²ka³nxi²sxã³ a²nxũ²kwa̱i³wih¹nx2ti³tu¹wi¹. A²nxe³nx2ti³hĩ¹nai²na² ĩ³hxi²ka¹txa²lxi³tu¹wi¹. Nxe³nx2ti³ha²kxai³ ha³lo²a² a³la³kxi²yah³lxin¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi²nyhu¹sih¹nx2ta¹jau³nũ³su² ĩ³sa²si¹hã³nx2ta¹tu¹wi¹. Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² sa²si¹hã³i² Ju³te²a²ko³xa² sa²si¹hã³i² Sa³ma²ri²a²ko³xa² sa²si¹hã³i² ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ u²lxan¹ko³su² kxan²ti³ sa²si¹hã³i² nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe² ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² ĩ²sa²tẽ³kxain¹tãu³a² wxa²ka³la³xi²ye²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ oh³sĩ̱³na² ã³tĩ̱¹kxi²sa²so¹ye²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Ain¹ti̱³xa² sa²kxai³lu² in³txa² ha¹li¹ u²lã³na³ki²la² so¹sxã³ ũh³wxe³ãx1txa² ai³lyain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²a² wã¹la² hã³ka³lo³a² so¹lxi³ wih²kxi²nha² yain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³jah¹lo²nãu³xa² a²wãn³ti³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³si¹lxi¹. Ka³li³le²a² in³txi³nãu³syah¹lxi³nhi¹lxi¹. Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ o³sĩ̱³na² ten³sa²tã³ah³lxin¹ji¹wi¹? Je³su²jah³la² kwẽn¹tai²na¹ ka³la³xi²jah¹lain²txi³ wxa²ka³nxĩ³xi²tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ ka³la³xi²kxa² yã¹nxe² ka³nxĩ³xi²tu¹wi¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ma³ti²ah³la² ĩ²sxã³ ĩ³so¹ain¹jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txu¹ta²kxai³lu² wã³la³ka³txa² O³li³ve²ra³ka³txa² wxa²ka³nxi²nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wi²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tĩh³na² ũ²ki³lõ²me³tro³ nxe² kã̱³we²ki²la² yan¹yain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 13 Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² oh³xan¹ko³xan¹thĩ³nũ³a² ã³wi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ̱³ka̱³txai²na² ĩ³lih¹jau³xa²sa¹, Pe²jah³lo²su² ha²kxai³ Jo³ãu²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ Ãn³tre²ah³lo²su² ha²kxai³ Fi³li²pah³lo²su² ha²kxai³ To³me²ah³lo²su² ha²kxai³ Bar³to³lo³me²ah³lo²su² ha²kxai³ Ma³te²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³te²a² Au³fe²ah³la² ki³lha³lhxu² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Si³mãu²ah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la² se³lo²ti³nũ̱³ka̱³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na² a²ha³lo²ko³khai³xa² a³lxi²khaix1jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Ju³ta²sah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹lai²li² Ti³a²kah³la² ki³lha³lhxu² ta¹hxai²hẽ¹la². Tũ̱¹ka̱³txai²li² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 14 A²nxe³te²nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ ã³yã³nũ²kxain¹nũ²la² a²nũ²a² ã̱³sa²nũn³te²a² wxã³ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa² Je³su²jah³la² a²hã³ka³nũ²su² wxã² Je³su²jah³la² a²lon³ti³tãu³su² wxã² txu¹ti³nãu³xa²

ka³lxa¹txi³ wxã² nxain¹sxã³ ã³nũ²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tũ³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²ain¹tũ³ka̱³txai²na² ka³lxa¹te²a² 120
nxe² ka³lxa¹tũ³ka̱³txa² ã³nũ²kxain¹tḭ³kxai³lu²
Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ĩ³sa²yxau³sxã³
ĩ³ye³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16-19 Ĩ³ye³yain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. Ju³tas²
Is³ka³ri³o²jah³lai¹tã² txa²wã¹nũ³ka̱³txi³su²
tai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la² ĩ³kaix1so¹nũn³jah¹lai²li²
kuh³lxa³thin¹tũ³ka̱³txa² ne³ka³ta²
wxã³nũ²la² Je³su²jah³lai²na² sa²so¹sxã³
tḭ¹kxi²te³lhxã³ wã²nã³ũ¹nyhain¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ha²kxai³ ũ³yho³hi²ki³ai²na² ũ³yho³hi²nyhain¹ki³ai²na²
tẽ³sxã³ ha³lo²a² so¹kxi²tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ha²kxai³ kuh³lxa³thin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ha³lo²a² so¹kxain¹ko³xai²na² ã³ya³hi²sxã³
ã³tḭ³ha³la̱³kxi²sxã³ ã³ya²lu¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ju³tan¹jau³su² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
yxau²xai³tũ³ka̱³txa² jau³jau¹xai²na²
ain³kxi²nũ²la² ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
“Ko¹xai²na² A³keu²ta³ma²su¹. Nx2na³li¹.
A²ĩ³lxa²su¹. Nxe³jau³xai²li² a²si³yxau³tãu³khai³xa²
a²ti³ha²yau³xa² so¹kxi²ko³xai²la¹wi¹.
Ain¹tai¹ti²tu³wi¹.” Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Jã¹nxe³ju³kxai³lu² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² hi²sen³su²
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² a²nxũ²kwa̱i³wi¹ha²kxai³
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ju³ta²sah³la²
ya³lu²ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
20 Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹ sau²mo³jau³xai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹:
“Sxi²hai²li² a²nũ²la³ ye³yũ²nxa³wi¹.
Yxau³ti³he¹xai¹nxa³lho³li¹.”
Ta¹hxai²hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³:
“A²wa³ka³li³yu³ta² sa²wẽ̱³not3txai¹nhẽ³li¹.”
Ta¹hxai²hẽ¹li¹.
21-22 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nũ²a² ã̱³sa²nũn³te²a²
ã³ten³sxã³ sa²so¹a³sah¹lxi³wxi¹. Je³su²jah³la²
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta² wãn³txai²li²
ĩ³hen³ja³nhẽ³lain¹te²nũ³a² so¹lxi³
ãn³si³tẽ³nẽ³lain¹tu¹wi¹. Nxe³jah¹lai²na²su²
kxã³nxã¹si³tẽ³kxi²nẽ³jah¹lo²nũ³su² te²a²
so¹lxi³ ã³ten³nẽ³nhai¹. A²nxe³jah¹la²
a²wi¹lhĩ¹nai³tã² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã²
a²nũ²a² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ti³yu¹tai²na²
ĩ²ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ju³tai³tã² ĩ²ha²kxai³ ĩ³ka³la³xi²ju³ta²
ĩ²ha²kxai³ nxe³hxai²jah¹lai¹tã² so¹lxi³
ã³ten³sxã³ sa²so¹a³sah¹lxi³wxi¹. Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Nxe³ha²kxai³ ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³se²
Bar³sa³ba²sah³lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la²
Jus²tu³jah¹lo²su¹ ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³
Ma³ti²ah³lo²su² ha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
24-25 Ain¹nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Sũ³na² nxe³txi¹. Wxãi²na²
so¹lxi³ a²nũ²a² a²ẽ¹nãu³ai²nãn¹jau³xa²
a²hoh³lxi³si¹lxi¹. Nxe³te²si¹nha²kxai³
Ju³ta²sah³lai¹tã² sa²wẽ̱³not3jah¹lo²nu³su²
ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ju³ta²sah³lai¹tã²
ha³lo²a² ko̱³ko̱³ta²ko³xa² sa²we³xain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³ha²kxai³ a²wẽ̱³not3jah¹la²nũ³a² in³txa²
ha¹lin¹jah¹la² ĩ²sxã³ wxa²hait1son¹jau³nũ³a²
ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. A²sa³wi³ha³lxa²
nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
26 Nxe²e³kxi²ta³lu²nain¹nũ²la² txah³lxa³ki³a²
ã³na¹sxã³ a²ĩ³lxa² sa²so¹xai¹nha²kxai³
Ma³ti²ah³la² a²ĩ³lxa² ĩ³hait1so¹ha²kxai³
ã³wẽ̱³non³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxai¹nha²kxai³
ĩ³kaix1so¹te² nũ³ka̱³txa² nxe² ĩ³yĩ¹li²nyhai¹nha²kxai³
nxe³tũ³ka̱³txai²na² ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

2

Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² wxã³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ yain³txa² ã³yã³nũ²kxain¹sxã³
yai³nai¹nhĩ¹nu¹tai²na² Pẽn³ta³kos²ta²ti³xa²
nxe³hĩ¹nu¹tai²na² Je³su²jah³lai²na²
wã³n³txa² sa²yxo²we¹tũ³ka̱³txu¹ta²kxai³lu²
sxi²hẽ¹na² ã³nũn¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Ã³nũn¹txai¹nhĩ¹nu¹tai²na² o³sĩ³na²
it3ti³hũ̱³nxe² kãin² nxon³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxe³ka³tu̱³ ha³nxe²a² tho³hũ̱³nxe²
wxa²kan³yain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ã³wxe²xai³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Yain¹tãu³ãn²tu̱³ti¹ Txa²wã¹sũ³na²
A²yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwa̱i³wi¹ha²kxai³
wãn³txai²li² a²nũ²a² ã̱³sa²nũn³te²a²
wãn³txa² ya̱u³ã̱³lxi³txi³ ĩ³ye³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² ã³nhi²ka¹jah³lxi³ha²kxai³la².
5 Nxain¹tḭ³kxai³lu² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nu¹tai²na²
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu² ha³lo²a²
u²lxi³ yxau³ain¹nũn³tũ̱³ka̱³txa² nxe³sxã³
wxã³ai¹nha²kxai³ ain³kxi²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tũ̱³ka̱³txai²li² Txa²wã¹sũ³na²
ha³te̱h³nxã³nxa² sa²kxai³ sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² jau¹xai²li² ain³kxi²xai³nyhai¹nha²kxai³
a²nũ²a² ã³no²lai¹nha²kxai³ ã³yã³ki³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
7 Ain¹sxã³ ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³te²la¹ku¹. Ju¹tai²li² hai³txi³
ĩ²ki̱³sxa³tai¹ti²tu³wi¹. Tũ̱¹ka̱³txai²li²
ka³xai¹ha²te¹ nũ̱³ka̱³txi³su² yex1txain¹nĩn²tai¹.
8 Nxain¹kxan²ti³ txa²wãn³txi³khai³xa²

ha³na³ka³lxi³ e³xi²xai³yex1txai¹nĩn²tai¹.
9 Hĩ¹nãn²tu̱³ txa²wã¹nũ̱³ka̱³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³sĩ¹na¹ta³
Par²ti³a² nũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³ Me²ta²
nũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³ E³la² nũ̱³ka̱³txi³su²
ha²kxai³ Me³so³po³tã²mi²a² nũ̱³ka̱³txi³su²
ha²kxai³ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³
Ka³pa³to²si² nũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³
Põn²to² nũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³ A²si³a³
nũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³ 10 Fri²ji²a²
nũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³ Pãn³fi²li²a²
nũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³ E³ji²ta² nũ̱³ka̱³txi³su²
ha²kxai³ Li²bi³a³ nũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³
Si³re²na² nũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³
Ro²ma²thĩ³nai²nãn¹te² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³su²
ha²kxai³ a²nũ²a² ã̱³lxi²nũn³te²a²
yxãn¹ta¹ kwa²hãi¹nxe² Txa²wã¹sũ̱³na²
ũ³wha²li¹txã³nxai³txa² sa²yxo²we¹te²su²
ha²kxai³ 11 nxain¹kxa²yu³su² Kre²ta²
nũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³ A³ra²bi²a²
nũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³ nxe³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ wãn³txa² ha³na³ka³lxi³
e³xi²xai³ki̱³kxan²ti³ txa²wã¹wãn³txi³khai³xa²
ain³kxi²nha²xai³ki̱³tã³li¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
kãin²khaix1nxe³jau³su² nũ̱³kxũn³khaix1nxe³jau³su²
ain³kxi²nha²xai³ki̱³tã³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxe³ha²kxai³ ãh¹ ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ nxain¹te²la¹ku²,
nxain¹ki̱³nhai¹. Nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Ã̱³sa²nũn³te²a² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Tũ̱¹ka̱³txai²li² vĩn²yau³xa² ĩ³na²sxã³
we¹nai¹nĩn²tai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³lai²na² wãn³txa² ĩ³wa²lũ³xi²jau³su²

14 Ain¹nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txai²li²
ĩ³sa²yxau³ain¹nũ²la² Pe²jah³lai²na²
hi²sen³kxai³lu² yxo²kãin²ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxe¹. Ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹we¹.
Txa²ka³lxa¹txi³sah¹lxi¹lxe¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹le¹.
15 In³txi³nãu³xai²li² hai³txi³ vĩn²yau³xa²
ĩ³na²sxã³ we¹nain¹sĩ¹nxa³we¹. Wa̱²ki³ka³la³hĩ¹na²
we¹nain¹te²sxa³yu²hẽ³le¹. 16 Yxãn¹ta¹
Jo³e²lah³lu¹tai²na² ĩ³ye³kxain¹jau³xu¹tai²na²
te²yã¹nx2na³le¹.

17 Nxe³jau³xa²sa¹:

“Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:
‘Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ ne³ki³so³nxa³ta̱³lxa²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²yãu³ka³txa²
ũ³hũ²xai³ai¹na¹tu¹wi¹. Wxa²wẽ³ha³lxa²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txain¹tu¹wi¹.
In³txa² sa³nxe³la³kxi³nãu³xai²na²
hxi²sxã³nho³jut3sũ̱³ju³ta² ĩ²ain¹tu¹wi¹.
Wxa²yah³la³nãu³xain²txi³ kãin²
hxi²sxã³nho³tain¹tu¹wi¹.

18 Nxai¹nhĩ¹na¹ txa²sa³wi³ha³lxa² in³txi³su²
wa̱³nxa² txu¹su² ta̱³nxa² nxain¹sxã³
a²yxo²ha³kxa¹ Txa²yãu³ka³txa²
a²nxũ²kwa̱i³wi¹hai¹nha²kxai³
txa²wãn³txa² ĩ³hen³txi³nyhain¹tu¹wi¹.

19 Nxe³na¹ha²kxai³ oh³sĩ̱³nãu³a² wã³nxĩn¹sxã³
o²la³kxi² yuh³nãu³a² wã³nxĩn¹sxã³
kãi³i² nxe³na¹tu¹wi¹. A²ti³ha²yau³xa²
yũ³ha²kxai³ ha³nxe²a² yũ³ha²kxai³
ha³nxe²a² wha³lxin¹txa² yũ³ha²kxai³
nxe³tu¹wi¹.

20 Jã¹nxe³tãu³a² u³je³na³kai²li² ka³nxah¹ha²kxai³
i³lxai²li² ki³he³hen³ka²to̱³nha²kxai³
nxe³tu¹wi¹. Nxe³sãn²kxa²yu³su²
hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³ka³jah³la² wxã³tu¹wi¹.
Wxi²kin³ti³ton³sxã³ wxi²kan¹sxã³
a²nũ²a²nãu³xa² kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹kxa²
yã¹nxe² ũ³yho³hxain¹tu¹wi¹.

21 A²nxe³hĩ¹na² a²nũ²ai²na² ĩ²li³te²lxi³
ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹ju³tai²li²
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
ĩ³hen³txain¹kxai²nãn²tu̱³ nxe³te²na²
a²hãi¹nxe³ti³xa¹ ko̱³nxe³ti³
kãi³ain¹kxa² yo³ha² ne³wã²na³ain¹sxã³
wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹tu¹wi¹.’ Nxe³jau³xai²na²
Txa²wã¹sũ̱³na² nxe³sain¹na²hẽ³li¹.”
Jo³e³lah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

22 Nxe³ain¹jau³su² ne³kxa²kxi¹jah³lxi³hẽ¹le¹.
I³sa³e² nũ̱³ka̱³txi³syah¹lxi¹lxe¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
hi²sen³su² Je³su²jah³lai²na² Na³sa³re²thĩ³na²
yxaut3jah¹la² sa²kxai³lu² nũ³kxũn³khaix1nxe³sxã³
sa²si¹hã³na²hẽ³le¹. Nxe³ju³tai²li²
ĩ²ki̱³tai¹ti²tu³wi¹. Kãin² ĩ³wã³nxĩn¹ju³ta²
ĩ³yau¹ũ³nhẽ³lha²kxai³ on²tain¹kxe³su²
ĩ³yau¹ũ³nhẽ³lha²kxai³ nxe³nẽ³lain¹tai¹ti²tu³we¹,
Txa²wã¹sũ̱³na²su¹. 23 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
Je³su²jah³lain²txi³ ĩ³sa²so¹si¹yhah³lxin¹ka³tu̱³
ko̱³nxe³thin¹tũ̱³ka̱³txa² hxi²ki³kxai³lu²
hi²sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³
ya²lu¹tain¹jau³nũ³su² kwa³na³ain¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³we¹.
Nxe³ju³tai²na² whãi²na¹ a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²kxai³
kãi³yah³lxin¹ju³tai³kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³nu²kxai³lu²
e³hau³ko³nha²ta¹hxai²hẽ¹le¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³kxai³lu
wxa²nũ̱³ka̱³txa² su²lhã³ain¹jau³nũ³su²
kwa³na³yah³lxin¹tai¹ti²tu³we¹. 24 Yxãn¹ta¹
ya³lu²sa³tĩ¹ju³ta³la³ nũ³kxũn³txi³
ã³sen³sai¹ha²kxai³ hxi²kan¹ti³ ya³lu²sa³tĩ¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹le
Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²ki³kxai³lu² ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹le¹. 25 Nxe³ju³kxai³lu²
kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹le¹. Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
ĩ²ai¹nhxai²na¹hẽ³li¹. Txa²wi¹lha²tãu³a²

yxau³hxai²na²hẽ³li¹.” Nxe³sxã³
hxi²waun³ta³kxi²nha²sxã³ yu̱h³lxi³sa²hã³lxi³.
26 Nxe³sa²ju³kxai³lu² txa²ẽ¹nãu³ai²na²
ka³lih³kxi²la²nha²sxã³ Txa²wã¹su̱³na²
sa²nẽn¹kxi²hxai²na¹hẽ³li¹. Ya³nãn³ta³kxi²
yxau³hxai²na¹hẽ³li¹.
27 Nxe³na¹ha²kxai³la¹: “Txa²yãu³ka³txa²
a²nũ²a² ko̱³nxe³thin¹te²na²
ya³lu²sxa³je³na² ã³na¹sa²nxãn³tho³li¹.
Wxa²ki³lha³lxa² wi¹lhin¹te²na²
ya³lu²sxã³ khon³ju³ta² yũ²nxa³lho³li¹.
28 Yxãn¹ta¹ tĩh³na² ka³te̱n³tĩh³na²
ĩ³yau¹ũ³san¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sa¹nha²kxai³
ã³si³tẽ³kxi²sa¹nha²kxai³ ka³li³ha²
yxau²xai³la¹nhai¹.”
Nxe³jau³xai²li² Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹le¹. Pe²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
29 Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³lai²li² ãh¹
ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lu¹tai²na²
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² wain³txi³ ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹we¹.
Nxe³jah¹lu¹tai²na² ya³lu²ha²kxai³
sa²nĩ̱³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³we¹.
A²kwã̱³kxa³yu³tai²li² yũ³te²jai¹ti²tu³we¹.
30 A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wã¹su̱³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² te²la³kxe³su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³we¹. Nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹su̱³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Ta³vi²yah³lãi³. Wxãi²na² I³sa³e²
nũ̱³ka̱³txa² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹.
Nxe³sxã³ ã³yã³wẽ̱³not3si¹nxa²jau³su²
wxa²ne³tah²nãu³su² ũh³wxe³na¹tu¹wi¹.
A²nxe³jah¹lai²li² Kris²tu³jah¹lo²sin¹tu¹wi¹.
Nxe³ye¹nxa²ha¹wi¹.” Ta¹hxai²hẽ¹le¹.
Nxe³jau³xai²li² Ta³vi²yah³lu¹ta²kxai³
a³la³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³we¹. 31 Nxe³ha²kxai³
ju¹tai²na² a³la³kxi²ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lai¹tã²
Txa²wã¹su̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lai¹tã²
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a²
nxe²e³kxi²nũn³te³nah¹lxi¹:
“Kris²tu³jah¹lai²li² ya³lu²kxan²ti³ kxãn¹su²
tĩ¹xa³lho³li¹. A²nũ²ai²na² ka³lu²sxã³
tĩ¹xa³lho³li¹.”
Ta³vi²yah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹le¹.
32 Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹ ya²la³tu̱³ Txa²wã¹su̱³na²
hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lai¹tã² sa²kxai³lu²
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²na²hẽ³le¹.
Nxe³ju³tai²na² ĩ²sĩ¹na¹hẽ³le¹. 33 Nxe³ha²kxai³
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ka³tu̱³ Txa²wã¹su̱³na²
yxau³ju³ta² ka³la³xi²nũ²la² a²wi¹tãu³a²
ã³wxe³na²hẽ³le¹, Jah¹la² Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³lu¹. Nxe³ka³tu̱³
Txa²wã¹su̱³na² Yãu³ka³txa² ĩ³ye³kxi²nẽ³jah¹la²
xãi²na² ã³ne³hẽ³le¹. A²nxe³ju³tai²li²
a²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹su̱³na²
hi²sen³kxai³lu² nxe² ĩ³yau¹ũ³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹le¹.
Nxe³ju³tai²na² ã³ne³wxe³ki̱³tã³le¹.
34 Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹ko³nãu³a²
hai³txi³ ĩ³ka³la³sĩ²ta¹hxai²nxa³hẽ³le¹.
Hãi¹nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹su̱³na² wãn³txi³kxai³lu¹:
‘Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²wi¹lha²tãu³a²
ã³wxe³sẽ¹li¹.
35 Ye³jen¹nãu³a² wxa²ko̱¹ko̱¹nũ̱³ka̱³txa²
a²wa³ka³ti³lo³txa²lain¹ju³ta²
yan³txi³su² ĩ³hxi²ka¹txa²ha¹tu¹wi¹.
Nxe³nxa²tu¹wi¹.’ Txa²wã¹su̱³na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.”
Nxe³jau³jau¹xai²na² Ta³vi²yah³lu¹ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹le¹. 36 Jã¹nxe³jut3su²
Je³su²jah³lai¹tã² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxah¹lxin¹jah¹lai¹tã²
Si³yxau³ka³jah³la² ne³te²lo³tha²kxai³
Kris²tu³jah¹lo²su² ne³te²lo³tha²kxai³
nxe³ye¹nx2tain¹na²hẽ³le¹. Nxe³jau³su²
I³sa³e² nũ̱³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²jau³nũ³ai²la¹we¹.
Na¹jau³su² nxe³ye¹nx2ta¹we¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
37 Nxa²ha¹te¹ tũ̱¹ka̱³txai²li² jau³jau¹xai²na²
ain³kxain¹nũ²la² a²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
Pe²jah³lu¹ta²kxai³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe³si¹lxi¹. Txa²wã³tã̱³sa²nhĩ¹lxi¹.
Ĩh¹nxe³ju³ta² o²la³kxi²sĩn¹te³la¹ji¹wi¹,
ko̱³nxe³ti³ kãi³sĩ¹na¹ju³ta² ũ³hũ¹sa²nhĩn¹kxa²ya̱n³txi³su¹?
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
38 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu²
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Wxãi²na² yxo²ha³kxa¹ ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sãn²sxã³
ha³la³jah¹lxi³hẽ¹le¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wxa²ko̱³nxe³ti³ju³ta² ã³wa²su¹kxi¹nx2ti³tu¹we¹.
Nxe³yah³lxin¹ka³tu̱³ ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nx2tain¹ju³t
ĩ³ye³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹le¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxi³nũn³syah¹lxin¹tu¹we¹.
Nxe³sxã³ Txa²wã¹su̱³na² A²yãu³ka³txa²
nxũ²kwã̱i³yxau³nx3ti²tu³we¹. 39 Nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹su̱³na² A²yãu³ka³txa² ũ³hũ¹nx2ti³kxe³nũ³sye²ah³lx
Txa²wã¹su̱³na² ten³na³le¹. Wxãi²la³
ta̱³nxa² wxa²wẽ³ha³lxai²la³ ta̱³nxa²
ul²yxau³tũ̱³ka̱³txai²la³ ta̱³nxa² Txa²wã¹su̱³na²
ĩ³kaix1so¹nx2ti³kxai²nãn²tu̱³ nxe³te²
ĩ³nxãn²tu̱³ yxo²ha³kxa¹ ain³kxah²lxin¹jau³su²
na³le¹. Nxe³jau³xai²na² a²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Txa²wã¹su̱³na² wi¹yxo²a̱in³nha²sxã³

ĩ³ye³kxũ¹ta¹hxai²hẽ¹le¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².
40 Nxe³jau³xai²li² ya̱u³ka³lxa¹txi³
win¹ta²te²lxi³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ti¹ai²li² a²nũ²a² yxau³te²a²
ko̱³nxe³thin¹khai¹nxa² kãi³ain¹na³li¹. Nx-
ain¹kxa² yo³ha² kãin² khãuh³lxa³thi¹nain¹tu¹wi¹.
Nxe³sxã³ ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ã³na¹ye²ah¹lxan³kxai²nãn²tu̱³ jã¹nxe³nx2ti³ha³
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
41 Nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹nũ²la²
a²nũ²a² ka³lxa¹te²a² yxo²ĩ²ain¹sxã³
ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nũ²a² ka³lxa¹txi³ 3.000, nxe²
yxo²ĩ² ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
42 Nxe³tũ³ka̱³txai²li² ĩ³kaix1so¹tũ³ka̱³txu¹ta²kxai³
ã³si³tẽ³kxi² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
ain³kxi² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
ĩ³ye³kxi²nyhu¹i² yain³txi³su² wã²nhũ²
nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wi¹lhin¹sxã³
yxau³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³ye³kxi²yah³lxi³to³ta¹hxai²hẽ¹la².

Yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa² yxau²xai³lain¹jau³su²

43 Nxa²ha¹te¹ ĩ³kaix1so¹tũ̱³ka̱³txu¹ta²kxai³
wã³nxĩn¹khaix1nxe³ju³ta² o²la³kxain¹to³ha²kxai³
a²nũ²a² kwa²ĩ²ain¹tũ̱³ka̱³txa² on²txain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
44-45 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²ain¹tũ̱³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹
ye³ka³lxa¹txi² ã³nũ²kxi²to³hi² yen³kxa²
wã²nhũh¹nyhu¹i² nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
46 Nxai¹nha²kxai³ a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹
Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²ha² ã³wi¹hain³to³hi²
a²sxi²khai³xa² ã³nũ²kxi²sxã³ ĩ³yai³ni²
ain¹to³ha²kxai³ ka³lih³kxi²la²nha²
wi¹lhin¹sxã³ yxau³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
47 Txa²wã¹sũ̱³na² kãin²khaix1si¹jau³su²
sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹tain³kxe³su²
wi¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A³lan²ta²
hãi¹nxe³ti³xa¹ a²nũ²a² ã³nũ²kxain¹to³sxã³
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²
ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3

In³txa² kan²ta³kxi²sxã³ sxa³jah¹la² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1-2 Ha³la³jen¹nãu³a² ã³sa²ti¹ta³xi²tãu³a²
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²te³lhxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai³ain¹ka³tu̱³ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³
Jo³ãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ ain¹sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
sxih²yxo²a² Fo³mo²sa² yxo²ai²na²
ã³wih²kxain¹sxã³ in³txa² sa²nah³so¹nyhu¹sxã³ Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ on²jah³lxin¹te²sin²tã²?
ne³khau²nyhu¹ye²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²li² ko̱³nxe² ĩ³hxa³la³kxi²nha²ye²ya²ta¹hxai²nx
A³li³lah¹nxe³hĩ¹nu¹tai²na² ã³nxai³jah¹lo²su²
ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa¹
sxih²yxo²a² sa²we¹ta³ yxo²wxe²xai³lain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³a² a²nũ²a² ã³wih¹te³lhxã³
wxã³kxai²nãn²tu̱³ win¹ta²te²lxi³ a²yen³kxa²
a̱i³nxũ³si¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3 tai¹Nxe³ha²kxai³la¹ Pe²jah³lu¹ta²kxai³
Jo³ãu²ah³lu¹ta²kxai³ ain¹sxã³ ĩ²kxain¹nũ²la²
yo³hi²ki³ai²na² ai³nxũ³si¹jau³su² ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ²kxain¹nũ²la² Pe²jah³lu¹tai²na²
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Ĩ²txa²sãn²sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Nxe³nũ²la² ĩ²kxain¹ka³tu̱³:
— Wã²nhũh¹sain¹te²ji¹xã¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Yen³kxi³la³ yũ³sa²sĩn¹nxa³wi¹.
Nxẽn²nxa³kxan²ti³ ĩ³hxi²nũ¹nxa²sĩ¹na¹tu¹wi¹.
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Na³sa³re²thĩ³na²
yxau²xai³jah¹lai¹tã² ĩ³sa²yxau³sxã³
ã³nxai³si¹hin¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹nxa²sĩn¹na³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² txa²wã¹hxi²ka²
wi¹nẽ³tãu³a² hxi²ki³nũ²la² sa²yxo²kax3ta³wxe³ka³tu̱³
wa³su³txi³ we²txi²ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² ka³lih³nũ²la²
a³li²si³ni² ã³nxai³li² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la²,
yu³we²ti²ha²kxai³la². Nxe³ka³tu̱³
Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²hu¹tai²li² ã³wih¹nũ²la²
ã⁸nxai³li² a³li²si³ni² Txa²wã¹sũ̱³na²
wi¹lhin¹ye²jau³su² ĩ³ye³sa²nẽn¹kxi²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 9-10 A²nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
tũ̱³ka̱³txa² ĩ²yxau³nyhu¹nũn³tũ̱³ka̱³txa²
on²txai¹nha²kxai³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lain²txi³ si³kan²ta³kxi²hxai²jah¹lai¹ta³lxi³
yhe¹nx2ti³ha³tai². Sxih²yxo²a² Fo³mo²sa²
yxo²a² yxo²yxau²xai³lhxai²jah¹lai¹ta³lxi³
yhe¹nx2ti³ha³tai². Ĩh¹nxe³te²la¹ku².
Ki̱³nhai¹. Nyhu¹yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²nhãu³a² Pe²jah³la² ĩ³ye³jau³su²

11 Ain¹nũ²la² jah¹lu¹tain²txi³ we²txi²jah¹lain²txi³
Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ Jo³ãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³
a²xai³lya³tĩh³na² ã³sxã³ ti³he¹yxa³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²nhu¹tai²na¹ a²ta³nã³nẽ³thĩ³na²
Sa³lo³mãu²thĩn³su¹ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³thĩ³nu¹ta²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa²
ã³kxi²kxi²ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Pe²jah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² jut3sĩ²nũ²la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³wxi¹. I³sa³e² nũ̱³ka̱³txi³syah¹lxi¹lxi¹.

Ĩh¹nxe³kxa²yạn³ti³tạ³ ĩ²yxau²xai³syah¹lxin¹te²si¹jã²?
Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² txa²wã³nxĩ¹na¹ju³khai³xa² tạ³nxa² wet1txai¹na¹te²sin²tã²? Ti³he¹nx2nxa³wi¹.
[13]Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Txa²wã¹si³yah³la²nãu³xwã³xã³ a²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lain²txi³ Je³su²jah³lai¹tã² A²ta²han²tụ³ wã³nxĩn¹ti³ wxi²kin³ti³ton³si¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³jah¹lain²txi³ sa²so¹yah³lxin¹ka³tụ³ Pi³la²jah³la² hxi²ka² sa²nũ¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yah³lxin¹ju³ta² Je³su²jah³lai¹tã² en²sxã³ ã³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Pi³la²jah³lai²na² ne³kxe³kxi²nha²jau³kxai³lu¹: “Ã³wa²sut1sxã³ ã³ai¹na¹tũ¹xã¹.” Nxe³jau³su² kxan²ti³ en²sxã³ ã³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. [14]A²nxe³jah¹lai¹tã² wi¹lhin¹khaix1kxan²ti³ wãn³txi³su² e³kxan²ti³ sa²yxo²ã³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹ Ba³ra³ba²sah³lai¹tã² a²nũ²a² su²lhã³jah¹lo²si²tai¹ti²tu³wi¹. Su²lhã³jah¹lo²su² kxan²ti³ ã³wa²sut1si¹jau³su² Pi³la²jah³la² kwa³na³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. [15]Nxe³kxa²ha³tin³xan²tụ³ a²nũ²a² ya³lu²te²a² we²txi²jah¹lai²li² su²lhã³si¹hah³lxin¹jau³su² yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah¹la²su¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²na²hẽ³li¹. Nxe³hĩ¹nãn²tụ³ ka³tẹn³su² yxau³nhai¹. Ĩ²sĩ¹na¹hẽ³li¹. [16]Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² a²wã³nxĩn¹ju³ta² ã³nhxi²ka¹txai¹nha²kxai³ yu³we²nxi²ten¹tu³wi¹. Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ha²kxai³ yu³we²nxi²ten¹tu³wi¹. Yxo²ĩ²xa³ke³la³te²kxai³ yu³we²nxi²hĩ³nx2nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ yxo²ĩ²ha²kxai³ yu³we²nxi²ten¹tu³wi¹.

[17]Jã¹nxe³ju³kxai³lu² txa²wã³tã³sah¹lxi¹lxi¹. Ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Wxãi²li² wxa²hxi²kan¹txa² nũ³ka³txai²li² yah³lxin¹sxã³ ju¹tai²li² kọ³nyhah¹lxa³nha²kxai³ nxe²kãi³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. [18]Kxã³nhxĩ¹nu¹tai¹na² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lu¹tan²tụ³ ye³khãuh³lxa³thi¹nãn¹ju³ta³nũ³a² nxe³ju³tai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² ã²la² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹ Nxe³ain¹ju³ta² kwẽn¹ta¹ we¹ta³lun²yain¹tai¹ti²tu³wi¹.
[19] Jã¹nxe³ju³tan¹te²kxa³yạ³tụ³ wxãi²na² sa²kxai³lu² wxa²kọ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³na¹la³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³ Txa²wã¹sũ³na² ã³yxo²o³tũ¹yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²wa²su¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³nx2ti³nũn³sxã³ ã³nxũ²kwại³lxũ¹nũ³nx2ti³tu¹wi¹. [20]Kxã³ton³tãu³a² Je³su²jah³la² a³ka³nxi²si¹jau³su² sa²si¹hã³ain¹tu¹wi¹. Nxe³jah¹lai²li² Kris²tu³jah¹lo²su² na³li¹. A²nxe³jah¹lai²kxai³lu² a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² Sũ³na² hxi²kai²na² wã³nxa³kxa² so¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yạn³tụ³ kxã³nãu³a¹ txa²wã¹kọ³nxe³ti³ kãi³kị³kxa² yo³ha² sa²wa²su¹tũ¹nhẽ³si¹jau³nũ³su² ya³lu²kxi²nẽ³tu¹wi¹. Nxe³si¹ju³ta³nũ³su² Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² Kris²tu³jah¹lo²nu¹ta²kxai³ wã²nxa³kxa² so¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³jah¹lo²lxi²na³li¹. nxe³jah³lai¹ko³xa² yxau²na³li¹. Yxãn¹ta¹ kxã³nãu³a² a³ka³nxi²tãu³a² ha³lo²a² wi¹lhxai²kxai³ jã¹nxe³sxã³ wi¹lhau³ko³txi²tu¹wi¹. Nxe³ju³tai²na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² [21]nen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² wi¹lhin¹tũ³ka³txan²tụ³ e³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. [22] Nxe³sxã³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹: “Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² A²wãn³txi³khai³xa² ĩ³hen³txi³jah¹la² sa²si¹hã³nx2ti³tu¹wi¹. Wxa²nũ³ka³txi³khai³xai²na² wã²nxa³kxa² so¹sxã³ sa²si¹hã³nx2ti³tu¹wi¹. Txai²yãx1ye¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³te²na² wãn³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³jau³xa² wi¹lain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. [23] Yxãn¹ta¹ wi¹lain³kxah²lxan³kxai²nãn²tụ² nxe³te² ĩ²nxãn²tụ³ ĩ³hait1so¹nx2ti³sãn²nũ²la² sũ²lhã³nx2ti³tu¹wi¹.” A²nxe³jau³su² Moi³se²ah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. [24] Te²yã¹nxe³sxã³ Sa³mu³e²lah³lu¹tai²na² yxau³hĩ¹nãn¹te²tụ³ Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹lu¹ta²kxai³lu² a³ka³nxi²sxã³ wxã³jau³nũ³su² nxe² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. [25]Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³syah¹lxi¹lxi¹. Sũ³na² wãn³txa² wi¹lain³nha²sxã³ e³kxain¹tũ³ka³txu¹tai²na² wxa²ne³tah²nãu³syah¹lxi¹lxi¹. Nxe³sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²kxai³ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wxa²ne³tah²nũ³a² yũ¹kxe³nũ³a² a²nũ²a²nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ wi¹lhin¹si¹hain¹ju³ta³nũ³a² yũ³yah³lxin¹tu¹wi¹.” Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² wi¹lain³nha²sxã³ e³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

[26]Nxe³ju³tan¹te²kxa³yạ³tụ³ Sũ³nu²kxai³lu² A²tah²khai³xa² ĩ³sa²si¹hã³nx2ti³na²hẽ³li¹. Nxe³sxã³ kọ³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta² ã³na¹ah³lxi³sã²nĩn¹kxai²nãn²tụ³ wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nxãi²hẽ¹li¹. Pe²jah³lu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

4

Pe²jah³la² Jo³ãu²ah³la² sxã³ so²ã³ain¹jau³su²

Nxe² ĩ³ye³kxi²tị³kxai³lu² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ã³tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Wã³nxĩn¹te² si³yxau³te²nãu³xa² ã³nhai¹tũ³tũ³kã³nxe²
ã³wxã² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² hau³ko³jah¹la²
ã³wxã² sa³tu³se²a² nũ³kã³txa² ã³nhai¹tũ³tũ³kã³nxe²
ã³wxã² nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [2] Ai¹nha²kxai³
Pe²jah³lo²nu¹tai²na² Jo³ãu²ah³lo²nu¹tai²na²
nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ³ye³kxi²ya³ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²na²hẽ³li¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³tũ³ yxo²ĩ²ah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
te²yãx1ya³nx2ti³tu¹wi¹. Ain¹jau³su²
tũ¹kã³txai²li² kwẽn¹tai²na² ã³tĩ³ain¹tũ³kã³txai²na²
sa²kxai³lu² jau¹xai²na² ain³kxain¹ka³tũ³
ĩ³yxai¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [3] Ĩ³yxaih¹nũ²la²
Pe²jah³lo²nu¹tai²na² Jo³ãu²ah³lo²nu¹tai²na²
ĩ³yxaih¹sxã³ sa²so¹nũ²la² ũ³tĩ¹kxi²nyhain¹nũ²la²
wxe²a³la²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la², sũn²tã³ta²
tĩ¹kxai¹nha²kxai³la². [4] Ain¹nxa²ha¹te¹
a²nũ²a² ka³lxa¹txe²nãu³xai²na² ain³kxi²nyhai¹nha²kxai³
yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³sxã³
in³txi³nãu³xa² yxo²ĩ²ain¹tũ³kã³txa²
ã³yã³nu¹tai¹nha²kxai³ ka³lxa¹khaix1nxe²
5.000, nxe² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[5] Ain¹nxa²ha¹te¹ a³lan²tãu³a² Ju³te²a²
nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹ti³su² te²a² a²nũ²a²
yah³lon¹te²nãu³xa² ha³tẹh³nxã³nxa²
a²hoh³lxi³nũ³kã³txa² nxain¹sxã³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ³kã³txa²
ã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [6] Ã³nũ²kxain¹nũ²la²
A³na²sah³lai¹tã² wã³nxĩn¹te² si³yxau³tãu³a²
a²hxi²kan¹jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³ Kai³fa²sah³lai¹tã² Jo³ãu²ah³lai¹tã²
A³le³syãn²trah³lai¹tã² yxo²ha³kxa¹
A³na²sah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ka³lxa¹txi³
wxã³sxã³ ã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[7] Jã¹nxain¹ju³kxai³lu² Pe²jah³lu¹tai²na²
Jo³ãu²ah³lu¹tai²na² ã³sa²so¹si¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹nũ²la² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹te²tã³ ĩ³hxi²ka¹txa²lxi³sxã³
we¹txai¹ya³hin¹thai¹li¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

[8] Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ĩ³hxi²kat1sa²kxai³
ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ju³te²a² nũ³kã³txa²
a²hi³kan¹txa² si³yxau³tũ³kã³txi³su² a²nũ²a²
hxi²kan¹te²nãu³su² nxe³yah³lxi¹lxi¹.
Ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. [9] “Jah¹lai²na²
kwẽn¹ta² we²nxi²jah¹la² ĩh¹te²tã³
ĩ³hxi²ka¹txa²lxi³sxã³ we¹txai¹ya³hin¹thai¹li¹?”
Nxe²ĩ³wã³txi³sah¹lxi³nhi¹na²li¹. [10] Nxe³jau³su²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. I³sa³e² nũ³kã³txa²
yxo²ha³kxa¹ nxe³te² ĩ³nxai²na² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³nha¹tũ³wi¹.
Nxa¹jau³kxai³la¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lai¹tã²
Na³sa³re²thĩ³na² yxau²xai³jah¹lai¹tã²
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxah¹lxin¹jah¹lai¹tã² Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²na²hẽ³li¹.
[11] Nxe³jah¹lai¹tã² hi²sen³kxai³lu² we²txi²nyhain¹na²hẽ³li¹,
kãin² wã³nxĩ¹nha²kxai³lu¹. [11] Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tãn¹jau³su²
nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txah³lxa³kxa² sxi²ha² txo³nain¹tũ³kã³txa²
ã³na¹ain¹ki³ai²na² kwẽn¹ta²
sxi²ha² ũ³nhẹ³hẽ¹txain¹ki³a²
ũh³wxe³ain¹na²hẽ³li¹.”
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³ka³ka¹txai²li²
Je³su²jah³la² yã¹nx2na³li¹. En²sxã³
ã³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. [12] Nxe³to³ta¹
Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³ txa²wã¹kõ³nxe³ti³
kãi³kĩ³ju³ta² sa²wa²su¹tẽ³lain¹ju³ta²
hxi²kan¹na³li¹. Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ²yah³lxin¹kxan²ti³ a²nũ²a² te²yã¹nxa²
wã³nxĩn¹sxã³ sa²wa²su¹tẽ³lain¹te²na²
ĩ³yah³lxan³tho³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² a²ĩ³lxa² so¹lxi³
ũ³hũ¹nẽ³lain¹na²hẽ³li¹. Nxe³te²a² so¹lxi³
wã³nxĩn¹sxã³ sa²wa²su¹tẽ³lain¹tu¹wi¹.
Pe²jah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[13] Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹txa² he³la³kxa²
nũ³kã³txa² sa²kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹tai²na²
Jo³ãu²ah³lo²nu¹tai²na² ya³lo³txi²ye²kxe³su²
ĩ³ai¹tha²kxai³ ĩ³wã³txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai¹tã² ãn³si³tẽ³kxi²nyhain¹tũ³kã³txi³sin²tai
Yxãn¹ta¹ ha³tẹh³nxãn³yu³ta² hai³txi³
o²la³kxi²tũ³kã³txi³sxa³ha²kxai³ a²hxi²kan¹txa²
he³la³kxi³si²ya³hxa³ha²kxai³ yah³na³li¹.
Nyhain¹ta³hxai²hẽ¹la². [14] Nxe³nyhain¹kxa²yo³su²
jah¹lai²li² we²txi²jah¹la² ka³lu³sa³yxau³ye²ya³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ ĩ³hi³txain¹ya³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
[15] Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² a³li³ain¹si¹jau³su²
kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sãn²nũ²la²
nũh¹ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[16] Nxe³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³te³ji¹ku²? Kĩ³nhai¹.
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹
we²txain¹ju³ta² ĩ²ye²nyhain¹nĩn²tai¹.
Nxe³ha²kxai³ kãin² wã³nxĩ¹nain¹ju³ta²
hxi²kan¹txi³ ĩ³ki³han³sxã³ ũ³ho¹kĩ³sxa³lho³li¹.
[17] Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² ĩ³wã³nxĩn¹ju³ta²
ka³nah²nxe³sxã³ yxau³ain¹si¹kĩ³jau³su²
yxo²xũn³txi³ ĩ³kwa³na³ya³sain¹yah³lxi³wxi¹,
u²lxi³ ha³tã³nxe³kxa²yãn³txi³su¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

[18] Nxe²e³ta³lu²nain¹nũ²la² ĩ³kaix1tain¹nũ²la²
yxo²xũn³txi³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² a²ĩ³lxa² jã¹nxĩ³ye³kxi²ja³txa³hẽ¹li¹.
A²nũ²a² ã³nũ²kxain¹kxan²ti³ jã¹nxe³
ĩ³hen³txain¹ya³txa³hẽ¹li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[19] Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ya³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹tạ³nxa² wxa²wãn³txa²
sa²yxo²we¹tạ³nxa² nũ¹hĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹.
20 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³kxi²sĩ¹na¹hĩ¹nãn¹ta²ta³
ĩ²nha¹ju³tai³tã² so¹lxi³ ain³kxai¹nha¹jau³xai³tã²
so¹lxi³ nxe³ju³ta² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi²nha¹tu¹wi¹.
Ã³sxã³ ĩ³ye³sĩn¹nxa³lho³li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la²
21 Nxa²ha¹te¹ wain³txi³ ĩ³ye³ya³ha²kxai³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²nẽn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² kãin²khaix1nx2na³li¹.
A²nũ²a² we²txi²ha²kxai³ wi¹lhin¹khai¹nx2na³li¹.
Ain¹jau³su² ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
ĩ³wa²lũ³xi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la³,
a²hxi²kan¹ta² nũ³kạ³txa²sa³. Nxe³ha²kxai³
hãi¹sxã³ yxo²xũn³txi³ ĩ³kwại²tain¹sãn²ka³tụ³
sa²wa²su¹kxain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
22 A²nxe³jah¹lai²li² we²nxi²jah¹la² kwẽ³kxa²
ye³ka³lxa¹txi³ 40 nxe² kwẽ³kon³sxã³
yah³lon¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Yxo²ĩ²tũ³kạ³txai²na² a²yxo²wãn³txa² Sũ³na² ĩ³ye³kxain¹jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ ã³wa²su¹kxain¹yah³nũ²la²
a²nũ³kạ³txi³khai³xa² ĩ³xi²yah³nũ²la²
wãn³txi³na² Ju³te²a² nũ³kạ³txa²
hxi²kan¹te²nãu³xai²na² wã³nxĩn¹te²
si³yxau³te²nãu³xai²na² nxain¹sxã³
ĩ³kwại²kxi²nyhain¹jau³xi³na² ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
24 Ĩ³hen³txi³ta³lu²nain¹yah³nũ²la² tũ¹kạ³txai²na²
yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² nxe³txi¹. Wxãi²na²
kãin²khai¹nxi¹lxi¹. Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹
we¹txi² oh³sĩ³na² we¹txi² ĩ³ye³na² we¹txi²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ we¹txi² nxe¹lxi¹.
25 Nxe³ha²kxai³ kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Wxa²yãu³ka³txa² hi²sen³su² Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
ũ³wha²li¹si¹jau³su² kwa³na³te³nah¹lxi¹:
"Ju³te²a² nũ³kạ³txi³sxa³te²nãu³xai²na²
ĩh¹nxe³kxa²yạn³ti³tạ³ ĩ³xạn³ta³kxain¹nu¹khai²?
Te²yã¹nxe³sxã³ kwa²hãi¹nxe²
su²lhã³ain¹si¹jau³su² hãi³a²
ĩ³ye³kxi²nyhain¹nũ²lhai¹li¹?
26 Ha³lo²a² a²wa³li³kha³la³nãu³xa²
he¹li³te³lhxã³ ĩ³hau³ko³nha²sxã³
ã³yã³nũ¹txain¹na²hẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
he¹kxi² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² he¹kxi²
nxe³te³lhxã³ ain¹na²hẽ³li¹."
Ta³vi²yah³la² ũ³wha²li¹txã³nxu¹txai²na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 27 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
kxãn³kxai³ E³ro²jah³lai¹tã² Põn³si³o³
Pi³la²jah³lai¹tã² nxe³ya³sxã³ Ju³te²a²
nũ³kạ³txa² whãi²na¹ ã³nũ²kxi² Ju³te²a²
nũ³kạ³txi³sxa³te²nãu³xa² ã³nũ²kxi² ny-
hain¹na²hẽ³li¹. Nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na²
wxa²ki³lha³lhxu² te²a² wi¹lhin¹khaix1jah¹la²
sun¹ta¹te³lhxã³ ain¹na²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹lai²li²
Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²
nĩ¹nhẽ³li¹. 28 Jã¹nxe³sxã³ tũ¹kạ³txai²li²
kạ³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²te³lhxã³ nx-
ain¹na²hẽ³li¹. Nxe³to³ta¹ a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na²
wxãi²na² sa²kxai³lu² ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹
a³la³kxi²nha²sxã³ ĩ³hau³ko³ta¹hi¹nhẽ¹li¹.
Nxe³jau³xu¹tai²na² a²kwẽn¹tai²na¹
we¹ta³lu²nain¹na²hẽ³li¹. 29 Nxe³jut3su²
ĩ³ha³nũ³sain¹sĩn¹jau³su² ain³kxi¹sẽ¹li¹.
Txai²nãu¹xai²na² wxa²sa³wi³ha³lxi³su²
sĩ¹na¹wi¹. Nxe³sĩ¹na¹ha²kxai³ ã³nhi²kat1sa²so¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹
Nxe³sa²nhĩn¹kxai²nãn²tụ³ wxa²wãn³txa²
wxi²ka¹ka¹nha²sxã³ ĩ³hen³txi³nxa²sĩ¹na¹tu¹wi¹.
30 Nxe³ha²kxai³ wã³nxĩn¹khaix1nhĩn¹ju³ta²
ĩ³hxi²kan¹txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ya³sa²nhĩn¹kxai²nãn²tụ³
a²nũ²a² ĩ³ton³te²a² we²txi² kãin²
wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi² nxe³sĩ¹na¹tu¹wi¹.
Sĩ¹na¹ha²kxai³ wxa²ki³lha³lxa² Je³su²jah³lai²na²
wi¹lhin¹khai¹nxe³ju³tan¹te²kxa³yạ³lhu²
nxe²kãi³ũ¹nhẽ³na³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
31 Nxa²ha¹te¹ ta³lu³ti²nyhain¹nũ²la²
sxi²ha² ã³nũ²kxain¹thĩ³nu¹ta²kxai³
kãin² ka³ta³ta³tha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³txa² ĩ³hxi²ka¹ti³nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ hẽ¹la² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wxi²kan¹txi³ ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Yen³kxa² wã²nhũ¹nyhain¹jau³su²

32 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² yxo²ĩ²ain¹tũ³kạ³txu¹ta²kxai³
wi¹lhin¹sxã³ yxau³ha²kxai³ wãn³txa²
yạu³ka³na³ka³nat3sxã³ ne³kxe³kxi²nhai¹nha²ha²kxai³
nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³
yen³kxa² wã²nhũ¹yu¹lhu¹nai¹nxa³jau³la²
ĩ³ye³lai¹nxa³ha²kxai³ hãi¹sxã³ wã²nhũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹l
33 Jã¹nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
Tã²wã¹sũ³na² hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lu¹ta²kxai³
ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³si¹jau³su² wxi²kan¹txi³
ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yạ³lhu²
Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la².
34-35 Nxe³ain¹ju³kxai³la¹ a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²a²
yũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³
yen³kxi³su² tạ³nxa² ha³lo²su² tạ³nxa²
yũ³kxai²nãn²tụ³ yen³kxa² yxo²kwạin³te²a²
so¹kxain¹nxa²ha¹te¹ ũ³yho³hi²txã³nxa²
a³pos²to³lo² nũ³kạ³txa² hxi²ka² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ so¹kxain¹sxã³ a²nũ²a²
yen³kxi³txa²te²a² wã²nhũ²xai³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
36-37 Nxe³ain¹jut3su² Jo³se²ah³la² hai³sxa²
yũ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a²
yxo²kwạin³te²a² so¹kxain¹nxa²ha¹te¹

ã³yo³hi²txã³nxa² Jo³se²ah³la² hxi²ka²
ũ³hũ¹ain¹nũ²la² a³pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txa²
hxi²kan²tu̱³ ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²li² Le³vi²ta² nũ̱³ka̱³txi³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Kxã³nxu¹ta²kxai³
Syi²pri²ko³xa² yxau²xai³lha²kxai³
nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a³pos²to³lo²
nũ̱³ka̱³txa² hi²sen³kxai³lu² Bar³na³be²ah³lo²su¹
nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²
a²si³yxau³tãu³a² ĩ³nũ³kxũn³ti³hi¹tẽ³jah¹lo²su²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

5

A³na³ni²ah³la² Sa³fi²ra³ka³lxa² nxe³ya³sxã³ ĩ³ya²lun¹ti³ya³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³la² a²sxe³xa³ka³lxa²
Sa³fi²ra³ka³lxa² ya³jah¹la²nãu³xa² hai³sxa²
yũ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ko³xa²
ha³lo²a² yxo²kwa̱in³te²a² ũ³hũ¹ain¹nũ²la²
a²yo³kxai³lu² A³na³ni²ah³la² hxi²ki³kxai³lu²
sa²so¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³nũ²la²
ĩ³ye³li³ya³sãn²nũ²la² ha³tẹ̱h³nxã³nxa²
hai³sxa² a²yoh³nxã³nxa² wa²hait1so¹xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yah³nũ²la² A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
wã³kon³kxi³kxai³lu² a³pos²to³lo²
nũ̱³ka̱³txa² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3-4 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— A³na³ni²ah³lãi³. Sa³ta³na²jah¹la²
hi²sen³su² ã³nxũ²kwa̱i³wih¹nxa²ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² A²yãu³ka³jxah¹la²
ĩ³ki³ha¹ki¹lxi¹. Hai³sxa² a²yoh³nxã³nxa²
jũ¹nxe² ũ³ho¹a̱³ya³sxã³ ĩ³ki³ha¹ki¹lxi¹.
A²wi¹lhĩ¹na² hai³sxai²li² wxa²hait3su²
tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ a²yoh³nxã³nxai²li²
wxa²yen³kxi³syu¹nx2na²hẽ³li¹. Nxe²nxa³kxa³lhũ¹nxe²
ũ³hũ¹ain¹sxã³ a²nũ²a² ĩ³ki³ha¹kxi²
Txa²wã¹sũ̱³na² A²yãu³ka³jxah¹la²
ĩ³ki³ha¹kxi² nxĩ¹nhẽ³li¹. Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³
nxĩn¹thi²li¹? Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³
jau¹xai²na² ain³kxi²nha²nũ²la² yxo²ka³nxa²
yxau³ju³ta¹ ya³lu²a³hi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ain³kxai¹nha²kxai³ o²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Yain¹ju³kxai³lu² in³txa² sa³nxe³la³kxa²
wxã³nũ²la² wã²la² sa²wa̱³lã̱u²kxi²so¹sxã³
sa²nĩ̱³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Ye³jen¹nãu³a² a²sxe³xa³ka³lxu¹ta²kxai³
ã³wih¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
a²wẽ³sãi¹ah³la² ya³lu²kxi²jau³xa²
ain³kxi²nha²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 8 Nxa²ha¹te¹
Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ĩ²sã³ni¹. Hai³sxa² so¹kxi¹nx2tain¹kxa²
yo³ha² a²yxo²ha³kxah¹lxi³te²la¹xã³?
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxa²ha¹te¹ a²sxe³xa³ka³lxu¹tai²na²
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Wain³na³li¹. A²yo³ha² a²yxo²ha³kxah¹lxi²na³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²wẽ³sãi¹ah³la² wxãi²na²
sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² A²yãu³ka³txa²
ĩ³ki³ha¹kxai¹ya³hin¹tai¹tu³ni¹. Nxe³ya³hin¹ju³tan¹te²kxa³ya
sa³nxe³la³kxi³nãu³xai²na² wxa²wẽ³sãi¹ah³la²
sa²nĩ̱³kxain¹sxã³ sxi²ha² ya̱u³so³nain¹na³ni¹.
Ya³lun¹tãu³a² sa²so¹nxain¹nũn³tũ¹xĩ¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³la² ĩ³ye³kxi²sxã³
ã³na¹hĩ¹na¹ ta¹ka³lxu³nu¹ta²kxai³
wa³su¹txi³ ya³lu²ah³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ye²tuh³nxa²ha¹te¹ sa³nxe³la³kxah³lo²nu¹ta²kxai³
wxã³toh³nũ²la² ya³lu²ye²to³nxa²ha¹te¹
sa²so¹toh³nũ²la² a²wẽ³sãi¹yah³la²
sa²nĩ̱³kxain¹kxe³nu¹jã¹nxe² sa²nĩ̱³kxi²to³ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Nxe³ye²tuh³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tũ̱³ka̱³txa²
a²yxo²ha³kxa¹ o²lah³lxi³ta¹hxai³hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã̱³sa²nũn³te²nu¹tai²na²
wãn³txai²na² ha³ta̱³nxe³jau³xa² o²lah³lxi³nũn³ta¹hxai²hẽ¹la

Wã³nxĩn¹sxã³ we²nxain¹jau³su²

12-16 Nxe³ju³kxai³la¹ a³pos²to³lo²
nũ̱³ka̱³txa² kãin² wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxai¹nha²kxai³
a²nũ²a² ĩh³ton³te²a² tẽ³sxã³ wxã³nũ²la²
tĩh³na² ne³ha³tẹ̱h³hẽ³nãu³a² a²sxa³ka³lo³a²
ũ³ha¹sxã³ sxa³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Pe²jah³lai²na² a²yãu³ka³txa² ã³tĩ¹kxa²
wxa²ha³nãu³hi²sa³tai²lã¹. Ain¹jau³su²
sxa³sxã³ wah³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ha³lo²a² wa̱³kan¹ko³xa² sxi²je³na²
a³li³nũ²la² a²nũ²a² ĩh³ton³te²a² ka³lxa¹txi³
tẽ³sxã³ wxã³ha²kxai³ ko̱³nxe³te²a²
yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³wih¹te²su²nũn³te²a²
tẽ³sxã³ wxã³ha²kxai³ ã³yxo²ha³kxa¹
we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa² Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²ha²
na̱³hẽx3thĩ³na² Sa³lo³mãu²thĩ³nãu³a²
ã̱³nũ²kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹le³ye²nyhai¹nha²kxai³
a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxo²ĩ² ã̱³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ yxo²ĩ²xa³te²a² hai³txi³ wxã³sxã³
ã³nũ²kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

A³pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txa² khãuh³lxa³ti³nhain¹jau³su²

17 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta²
si³yxau³ka³jxah³lu¹ta²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³su²
te²u¹ta²kxai³ a²yxo²ha³kxa¹ sa³tu³se²a²

nũ̱³ka̱³txi³sai¹nha²kxai³ kãin² ĩ³a̱n³ta³kxi²nyhain¹ta²kxai³ ũ̱h³txai¹nha²kxai³
[18] Ai¹nha²kxai³ wã²nxũ̱h¹ ne³kxe³kxi²nyha¹lxi³ka̱³txu¹ta²kxai³ win¹ta²te²lxi³
a³pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txu¹ta²kxai³ sa²so¹sxã³ a³pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txu¹ta²kxai³ sa²so¹sxã³
ũ³tĩ̱¹kxi²nyhu¹ah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². wa̱³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[19] Nxe³nyhu¹nxa²ha¹te¹ ka³nxah³ta² [27] Nxa²ha¹te¹
wi³ton³tãu³a² Txa²wã¹sũ̱³na² ha³lo²an¹jah¹la² wa̱³lain¹nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txu¹ta²kxai³
wxa²kan³nũ²la² tĩ̱¹kxa² wxe³ain¹thĩ³na² ã³wih¹si¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
sa²yxo²than²kxi²nũ²la² a³pos²to³lo² kãin²jah¹la² a²yen³nãu³a² ũh³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
nũ̱³ka̱³txa² sa²sai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[20] Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: [28] Nxe³ain¹nũ²la² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³jxah³lu¹tai²na²
— Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²ha² ã³wih¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. wãn³txi³kxai³lu¹:
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wãn³txa² wi¹jau³xa² — Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Jah¹lai²na²
Je³su²jah³la² txa²wã¹ẽ¹nãu²a² we¹tẽ³jau³nũ³su² a²ĩ³lxa² ĩ³ye³kxah¹lxan³jau³nũ³su²
nxe³jau³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². hai³txi³ ã³ka³nah²yxah³lxa³nhẽ³li¹.
[21] Nxa²ha¹te¹ ĩ³yũ¹li²nxa³ta̱³lxa¹ Hãi¹sxã³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau²xai³tũ̱³ka̱³txa²
a³pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txu¹ta²kxai³ Sũ̱³na² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³yah³lxi³ta¹hĩ¹nhẽ¹li¹.
sxi²hai²na² ã³wih¹ain¹nũ²la² wãn³txa² Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Wã³nxĩn¹te²
wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³ ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la² si³yxau³te²nãu³xa² hi²sen³su² Je³su²jah³lai¹tã²
Nxe³ain¹tĩ̱³kxai³lu² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³jxah³lu¹tai²na² su²lhã³ain¹na²hẽ³li¹. Wã²nxũh¹lxain¹na³li¹.”
ã³wxã² a²sa³wi³ha³lxi³yu¹ta²kxai³ ã³wxã² Nxe³jau³xa² e³kxah²lxi³ta¹hĩ¹nhẽ¹li¹.
nxain¹sxã³ a²nũ²a² hxi²kan¹te²su² Nxe³ah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
te²nãu³xu¹tai²na² kaix1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³a̱n³txi³sa²sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ Ju²te²a² hxi²kan¹txi³nãu³xu¹tai²na² [29] Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹tai²na²
ĩ³kaix1tha²kxai³ Ju³te²a² wa³kxẽ³nãu³xu¹tai²na² a³pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txu¹tai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
ĩ³kaix1tha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nx- — Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² so¹lxi³
ain¹nũ²la² ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². sa²yxo²we¹kxi²ju³ta² wain³na³li¹. A²nũ²a²
Ĩ³ye³kxi²nyhain¹sãn²nũ²la² tĩ̱¹kxa² wãn³txa² kãi²nxa³wi¹. [30] Wxa²nũ̱³ka̱³txa²
wxe³thĩ³nai³tã² a³pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txu¹ta² hi²sen³su² Je³su²jah³la² hi³sa³ka³txa²
sa²so¹xi²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ su²lhã³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
[22] Nxa²ha¹ta¹ a³pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txu¹ta²kxai³ Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³nain²txi³ txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²
ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxai¹nxa³ha²kxai³ Sũ̱³nain²ti³ nxe³te²na² hxi²ki³kxai³lu²
wa̱³li²sxã³ ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tã²hẽ³li¹.
[23] Ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxi¹: [31] Nxe³ka³tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu²
— Tĩ̱¹kxa² wxe³thĩ³nai³tã² ai³sĩ²nha¹tãu³a² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³ a²wi¹tãu³a²
kan²txi³ yxo²wĩ̱¹nha² so³ta²to² nũ̱³ka̱³txa² ũ³whxe³na²hẽ³li¹. Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
a²sxih²yxo²a² kan²txi³ wah³nxa² yxo²yxau² Si³yxau³jah¹la² ti³hi¹tha²kxai³ txa²wã¹ko̱³nxe³ti³
nxain¹kxan²ti³ sa²yxo²tha²nain¹tãu³a² kãi³ki̱³ju³ta² sa²wa²su¹ti³hi¹tẽ³lha²kxai³
a²nũ²la³ yũ³ni³sĩ¹nxa³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². nxe³jah¹lo²su² na²hẽ³li¹. Hĩ¹na²kxai³lu²
[24] Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²ha² a²nũ²a² a²ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sãn²sxã³
o²la³kxi²jah¹la² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ã³na¹la³kxi²nha²kxai²nãn²tu̱³ sa²wa²su¹tu¹wi¹.
te²a² wã³nxĩn¹te² si³yxau³te²nãu³xa² [32] Nxe³jut3su² ĩ²sĩ¹na¹hẽ³li¹. Txai²nãu¹xai²na²
ain¹sxã³ jau¹xai²li² ain³kxain¹nũ²la² ĩ²sĩn¹sxã³ ĩ³hen³txi³sĩ¹na¹ha²kxai³
nxe²e³yah³lxi³te³nah¹lxi¹: Txa²wã¹sũ̱³na² A²yãu³ka³txa² ĩ²sxã³
— Ĩh¹nxe³te²tũ³nha²ku². Ki̱³nhai¹. ĩ³hen³txi³ha²kxai³ sĩ¹na¹hẽ³li¹. A²nxe³ju³kxai³lu²
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [25] Nxe³ain¹tĩ̱³kxai³lu² Sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a² ã³xa² wxã³sxã³ ĩ³hen³txi³te³nah¹lxi¹: Sũ̱³na² Yãu³ka³txai²li² ã³nxũ²kwa̱i³wih¹sa²tẽ³nẽ³tu¹wi¹.
— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Tũ̱¹ka̱³txai²li² Pe²jah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
ũ³tĩ̱¹kxai¹yah³lxin¹tũ̱³ka̱³tai¹tã² [33] Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³a̱n³jah³lxi³ha²kxai³ ĩ³su²lhã³si¹jau³su²
sxi²ha² ĩ²kxain¹sĩ¹na¹li¹. A²nũ²a² ĩ³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [34] Nxe³ain¹ta¹
ĩ³yau¹ũ³nyhain¹na²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³ma³li³e²lah³lu¹tai²na² ĩ³ye³kxi²te³lhxã³
[26] Nxa²ha¹te¹ Sũ̱³na² sxi²ha² o²la³kxi²jah¹la² ĩ³sa²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jah¹lai²li²
a²hxi²kan¹jah³lu¹ta²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹tai²na² fa³ri³se²a³ nũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³
tẽ³sxã³ a³li³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² Txa²wã¹sũ̱³na² ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su²
ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Yain¹jah¹lo²su²

ha²kxai³ sa²yxo²hau³ko³tain¹to³jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li²
ĩ³sa²yxau³nũ²la² a²pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txu¹ta²kxai³
a³li³sãn²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
35 A³li³ain¹kxa² si³yo³na² ĩ³ye³yain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. In³txi³nãu³xai²li²
kãi³ain¹yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² wi¹la̱in³nha¹jah³lxi³
36 Nxe³ha²kxai³lu¹ kxã³nhxĩ¹nai³tã²
Te³u³ta²sah³lai¹ta² txa²wã¹ha³lo²a²
ã³wih¹sxã³ wxã³tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³nũ²la²
in³txa² ka³la¹txi³ 400 nxe² ãn³si³tẽ³kxain¹tai¹ti²tu³wi¹.
"Txai²li² wxa²hxi²kan¹jah¹lo²su² te²sa¹wi¹."
Ain¹tah¹lxa¹ ye³jen¹na² su²lhã³ain¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ka³tu̱³ a²sa³wi³ha³lxa² ha³te̱n¹tain¹tai¹ti²tu³wi¹.
37 Ã³ta³lo³hẽ¹tũ²la² a²nũ²a²nãu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ ũ³wha²li¹lhau³ko³tẽ³nhĩ¹nai³tã²
Ju³ta²sah³lai¹tã² Ka³li³le²a²ko³xa²
a³li³nũ²la² nũ³kxũn³txi³ o²la³kxi²nũ²la²
a²nũ²a² ã³sa²so² ã³si³wxe³ain¹tai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ ye³jen¹nũn³tãu³a² su²lhã³nũ²la²
a²sa³wi³ha³lxa² ha³te̱n¹tain¹nũn³tai¹ti²tu³wi¹.
38 Nxe³jut3su² in³txi³nãu³xai²li² wxa²wxai³yah³lxi³
Ju¹tai²li² wã²nxũh¹ o²la³kxain¹kxai²nãn²tu̱³
ye³jen¹na² ne³ki³son³tu¹wi¹. 39 Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ̱³na² sa²yxo²we¹tain¹tũ̱³ka̱³txi³su²
kxai²nãn²tu̱³ hxi²kan¹nẽ³lxa³lho³li¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² he¹kxi²nẽ³lain¹ju³ta³nũ³a²
ten³ti³hex1ki̱³sxa³lho³li¹. Nxe³na¹jut3su²
tai²li² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
40 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹te² si³yxau³te²nãu³xa²
whãi²na¹ jau¹xai²na² ain³kxain¹nũ²la²
sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
a³pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txa² ĩ³kaix1so¹xain¹nũ²la²
ĩ³ta³lo³wai¹txain¹ka³tu̱³ Je³su²jah³lai²na²
a²ĩ³lxa² ĩ³ye³kxi²si¹hai¹nxa³jau³nũ³su²
kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹nũ²la²
sa²ta̱³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 41 Nxa²ha¹te¹
a³pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txu¹ta²kxai³lu²
a²hxi²kan¹ta² he³la³kxi³nũ̱³ka̱³txa²
ã³nũ²kxain¹thĩ³na² wxa²li³ain¹nũ²la²
ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² kãin²khai¹nx2na³li¹.
Wi¹lxo³kxi²nẽ³lain¹na³li¹. Je³su²jah³lai²na²
a²sa³wi³ha³lxi³sa²ki̱³sa²kxai³lu² ye³khãuh³lxa³ti³nha²ki³nhai¹.
Nxe³kxan²ti³ ka³lih³khaix1nẽ³nhai¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 42 A³lan²ta²
hãix1nxe³ti³xa¹ Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²ha²
ta̱³nxa² a²sxih²khai³sa² ta̱³nxa² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su²
Nxe³jau³jau¹xai²na² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

6

Ã³non²ta³kxi²nũ̱³ka̱³txa² wã²nxa³kxa² so¹ain¹jau³su²

Nxe³xain¹tãu³u¹tai²nãn²tu̱³ yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa²
wxã³sxã³ ã³nũ²kxi² jã¹nxe² jã¹nxe²
to³ta¹hxai²hẽ¹la². Kãin² ka³lxa¹txi³
ã³nũ¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³u¹tai²nãn²tu̱³ta¹
yxo²xũh³txi³ ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Kre²ka²ko³xa² e³tũ̱³ka̱³txa² ha³na³ka³lxi²
ĩ³ye³kxi² Ju³te²a²ko³xa² e³tũ̱³ka̱³txa²
ha³na³ka³lxi² ĩ³ye³kxi² nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ Kre²ka² nũ̱³ka̱³txu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹txu¹txi³nãu³xai²na² wha³te̱³sa³ka³lxi³nãu³xai
he¹wã²na³yah³lxin¹nũ²hẽ³li¹. Yen³kxa²
wã²nhũ¹ain¹yah²lxan³nũ²hẽ³li¹. Nxe³ju³ta²
wai³nxa³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a³pos²to³lo²
nũ̱³ka̱³txu¹tai²na² wãn³txu¹tai²na²
ain³kxain¹nũ²la² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³kaix1tain¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²nãu¹xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³sĩ¹na¹ju³ta² so¹lxi³
o²la³kxi²sĩ¹na¹wi¹. Yxãn¹ta¹ yen³kxa²
wã²nhũ¹nyhain¹si¹hxa³jau³su² ĩ³ye³kxain¹nũ²hẽ³li¹.
Ain¹tah¹ wa³ka³li³yu³ta² kãi²nha²kxai³
hxi²kan¹sa²sĩ¹nxa³nhai¹. 3 Nxe³sa²sĩ¹nxa³ha²kxai³
wxãi² ĩ³nxai²na² txa²wã³tã̱³sah¹lxi¹nha²kxai³
ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. In³txa² ha¹li¹
ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ wã²nxa³kxa²
so¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³te²a² Txa²wã¹sũ̱³na²
Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwa̱i³yxau³te²a²
so¹lxi³ a²hoh³lxi³su² te²a² so¹lxi³
wã²nxa³kxa² so¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Ah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
yen³kxa² wã²nhũ¹nyhain¹te²nũ³su²
ũh³wxe³ki̱³tu¹wi¹. 4 Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
txai²nãu¹xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³ye³kxi² A²wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hi²
nxe³sĩ¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tai²na²
ten³sa²sĩ¹nha²wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
5 A²nxe³ju³kxai³lu² jau¹xai²na²
ĩ³ka³li³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxai¹nha²kxai³
in³txi³nãu³xu¹ta²kxai³ wã²nxa³kxa²
so¹ain¹te³nah¹lxi¹, Es³te³vãu²ah³lo²nu¹tai²na²
wã²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ nxe³jah¹lo²nu¹tai²na²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² kãin² yxo²ĩ²i²
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³txa² kãin²
nxũ²kwa̱i³yxau² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na²
wã²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Pro³ko³ro²ah³lo²nu¹tai²na²
wã²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Ni³ka³no²rah³lo²nu¹tai²na²
wã²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Ti³mãu²ah³lo²nu¹tai²na²
wã²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Par³me³na²sah³lo²nu¹tai²na²
wã²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ Ni³ko³lau²ah³lo²nu¹tai²na²
wã²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ a²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na²

Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na² yxau²xai³lha²kxai³
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³kxan²ti³ Ju³te²a²
wãn³txa² ain³kxi²nũn³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³kxan²ti³
yxo²ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka̱³txu¹tai²na²
wã²nxa³kxa² so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
6 A²nxe³te²nãu³xu¹ta²kxai³la¹ wã²nxa³kxa²
so¹ain¹nũ²la² a³pos²to³lo² nũ³ka̱³txu¹tai²na²
yen³nãu³a² ũh³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹nũ²la² a²hxi²ka² wxa²ne³hẽ²ta³lã¹ain¹nũ²la²
Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ ĩ²kxain¹si¹jau³su²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 7 A²nxe³jut3su²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² u²lxi³ ha³ta̱³nxe³jau³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
ĩ³sa²nẽ³sin²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
yxo²ĩ²ain¹tũ³ka̱³txa² kãin² ka³lxa¹txi³
ã³nũ¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nũ³ni²
wã³nxĩn¹te² nũ³ka̱³txa² ka³lxa¹txi³
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Es³te³vãu²ah³lo²nu¹tai²na² ũ³tĩ¹kxain¹jau³su²

8 Nxa²ha¹te¹ Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² wi¹lhin¹sxã³
ĩ²ha²kxai³ kãin² ĩ³hxi²ka¹ti³hi¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³kxai³la¹ kãin² wã³nxĩn¹sxã³
o²la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Nxe³tah¹lxa¹
yxo²ĩ²xa³tũ³ka̱³txai²na² hi²sen³tu̱³ti¹
ko̱³nxe³thi¹nha²kxai³ Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³
wãn³txa² yxo²xũn³txi³ ĩ³wa²lũ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tũ³ka̱³txu¹tai²na² Li³ber²to² nũ³ka̱³txi³su²
ha²kxai³ Si³re²ne² nũ³ka̱³txi³su² ha²kxai³
A³le³syãn³tri³a² nũ³ka̱³txi³su² ha²kxai³
Si³li²si²a² nũ³ka̱³txi³su² ha²kxai³
A²si³a³ nũ³ka̱³txi³su² ha²kxai³ ain¹sxã³
ã³nũ²kxain¹nũ²la² Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³
wãn³txa² yxo²xũn³txi³ ĩ³wa²lũ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
10 Nxa²ha¹te¹ Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² a²hoh³lxi³si¹ha²xai³
hxi²kan¹txi³ ĩ³wa²lũ³xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la²,
ko̱³nxe³thin¹tũ³ka̱³txa²sa³. 11 Nxa²ha¹te¹
tũ¹ka̱³txu¹ta² hi²sen³kxai³lu² in³txa² hãi³a²
ũ³yho³hi²sãn²ka³tu̱³ ĩ³ki³ha¹nĩ³ye³si¹jau³su²
kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Es³te³vãu²ah³lai²li² ko̱³nxe³te²lo³jau³su²
e³na²hẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na² ko̱³nxe³te²lo³ti²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² ko̱³nxe³te²lo³ti²
nxe³na²hẽ³li¹. Txa²ne³nxẽ³na²
ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³li¹. Nxe² ĩ³ki³ha³nĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Ĩ³ki³ha³nĩ³ye³kxain¹nũ²la² a²nũ²a²
hxi²kan¹txa³ he³la³kxi³su² te²a²
ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²a² nx-
ain¹sxã³ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ a̱in³nhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxai¹nha²kxai³ Es³te³vãu²ah³la² tĩ̱³nũ²la²
nũ³kxũn³txi³ i³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta³ yen³nãu³a²
ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Nxa²ha¹te¹
in³txai²li² ko̱³nxe³thin¹te²a² ĩ³kaix1so¹nũ²la²
ĩ³ki³ha³nĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Es³te³vãu²ah³lai²li²
ko̱³nxe³jau³xa² so¹lxi³ e³kxi²toh³na²hẽ³li¹.
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ko̱³txe³i²
Sũ³na² wãn³txu¹txai²na² ko̱³txe³i²
nxe³toh³na²hẽ³li¹. 14 Nxe³sxã³ jah¹lai²na²
wãn³txa² ain³kxi²nha¹te³nah¹lxi¹:
“Je³su²jah³la² Na³sa³re²thĩ³na² yxau²xai³jah¹lai¹tã²
nũ³ain³su² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
sa²nai¹ain¹tu¹wi¹. Moi³se²ah³lu¹tai²nãn¹jau³xa²
ĩ³yax1txain¹to³tu¹wi¹.” A²nxe³jau³jau¹xai²li²
ain¹tã²xi sĩ¹na¹hẽ³li¹. Nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹.
Nxe² ĩ³ye³ki³ha³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a²hxi²kan¹txa²
nũ³ka̱³txu¹tai²na² sa²kxai³lu² Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³
ten³sa²tã³sxã³ ĩ²lxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ain¹ta²a² Es³te³vãu²ah³la² a²yen³na²
oh³xan¹jah¹la² ye³nhũ³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

7

Es³te³vãu²ah³lai²na² wãn³txa² ĩ³wa³lxĩn³nha²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³jxah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Es³te³vãu²ah³lãi³. Jau¹xai²li²
ĩ³ye³kxain¹jau³xai²na² ya²la³tu̱³ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Nxa²ha¹te¹ Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²lon³ti³nãu³xa²
txa²wĩ³na²nãu³su² nxe³syah¹lxi¹lxi¹.
Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
A³bra³ãu²ah³lo²nu¹tai²na² txa²wã¹wĩ³nu²su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³
Me³so³po³tã²mi²a²ko³xu¹tai²na² yxau³hĩ¹nu¹tai²kxai³lu²
3 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² Wxa²kin³ti³ton³khai¹nxe³jah¹lai²na²
hi²sen³su² tĩ̱³sxã³ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹.
3 Tĩ̱³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “A³bra³ãu²ah³lãi³.
Wxa²ka³lxa¹ti³nãu³xa² ã³sxã³ a³li³txa²hẽ³li¹.
Ha³lo²a² u²lan¹ko³xa² ĩ²xan³ko³xa²
wã²nã³ũ¹nxa²ha¹tu¹wi¹.” Ta¹hxai²hẽ¹li¹.
4 Nxa²ha¹te¹ Kau³te²a² nũ³ka̱³txu¹tai²na²
ã³wxe²ã³nyhain¹nũ²la² A³rã²thĩ³nãu³xu¹tai²na²
ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³tĩ̱³kxai³lu²
ya³lu²kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Hã²wxãn³txa³ ko¹xu¹tai²na² a³li³xi²nũ²la²
txa²wã¹ha³lo²khai³xai²na² yxau³ki̱³ko³xai²na²
ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ju³tu¹ta²kxai³lu²
hẽ³la³su² Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
5-6 Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
wẽ³sa² yũ²nxa³hĩ¹nu¹tai²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Hĩ¹nai²na² ta²ko¹xai²na² jũx1te²he³la³ko³

ũ³hũ¹nxa²hxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹
kxã³non³tãu³a² ta²ko¹xai²na¹ yxo²ha³kxa¹
wxa²ne³tah²nãu³lo³tin¹tãu³a² ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.
Nxai¹na¹tãu³a² kan²txi³ yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.
Nxe³ai¹na¹hĩ¹na¹ ha³lo²a² ã̄³sa²nũn³ko³xa²
ã³we¹ta³wxe³ain¹tu¹wi¹. Ain¹kxai²nãn²tu̱³
ta²ko¹xai²na² yxau²xai³tũ̄³ka̱³txi³khai³xa²
a²hxi²ki³kxai³ kwa²wa³ka³li³nũ³lo³nyhain¹tu¹wi¹.
Nxe³sxã³ kwẽ³kxa² ko³ka³lxa¹txi³ 400 nxe²
kwẽ³kon³tãu³a² khãuh³lxa³ti³nyhain¹tu¹wi¹.
7 Nxe³nyhain¹ka³tu̱³ wa³ka³ti³lo³te²nãu³xa²
ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hai¹na¹tu¹wi¹. Hã²wxãn³txa³
a³li³sxã³ ã³wa²lã³wih²xain¹tu¹wi¹.
Ã³wih²xain¹kxai²nãn²tu̱³ sa²yxo²wet1sain¹sxã³
yxau²xai³lain¹tu¹wi¹." Txa²wã¹sũ̄³na²
nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 8 Hã²wxãn³txa³
ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹kxi³ju³ta² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹.
"Txa²wãn³txa² ya²la³tu̱³tã³li¹. Nxe³sxã³
wxa²ki³lha³lxa³nãu³xa² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
txa²wãn³txa² ne³wãn²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹."
Txa²wã¹sũ̄³nu²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Jã¹nxe³nũ²la² A³bra³ãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
a²ki³lha³lxu¹ta²kxai³ I³sa²kah³lo²nu¹tai²na²
a³li³lah¹hĩ¹na² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ a³lan²ni²sxã³ ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Hã²wxãn³txa³ I³sa²kah³lo²nu¹ta²
a²ki³lha³lxu¹tai²na² a³li³lah¹nũ²la²
Ja³ko²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ã³ta³lo³hẽ¹tũ²la²
Ja³ko²ah³lo²nu¹ta² a²ki³lha³lxa²nãu³xu¹tai²na²
hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³te²nãu³xu¹tai²na²
a³li³lah¹ah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
9 Hã²wxãn³txa³ Ja³ko²ah³la² a²ki³lha³lxi³nãu³xu¹ta²
hi²sen³kxai³lu² Jo³se²ah³lo²nu¹tai²na²
ka³tã̄³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹. Nxai¹nxa³ha²kxai³
E³ji²ta² nũ̄³ka̱³txu¹tai²na² a²hxi²ka²
ã³yũ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ain¹ta¹
Txa²wã¹sũ̄³na² ã³si³tẽ³kxi²ha²kxai³
ã³non²ta³kxi²ha²kxai³ ye³khãuh³lxa³thin¹ju³ta²
ã³na¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 10 Txa²wã¹sũ̄³na²
sa²kxai³lu² ã³nhi²ka¹tai¹nha²kxai³
a²hoh³lxi³su² ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
E³ji²ta²ko³xu¹tai²na² a²hxi²kan¹jah³lu¹tai²na²
Fa³ra³o²ah³lo²su¹ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
A²nxe³te²u¹tai²na² hi²sen³kxai³lu²
Jo³se²ah³lu¹ta²kxai³ ĩ³kaix1so¹nũ²la²
ha³lo²u¹tai²na² whãi²na¹ a²hxi²kan¹te²lon³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³sxã³ Fa³ra³o²ah³la² a²sa³wi³ha³lxu¹tai²na²
yxo²ha³kxa¹ a²sxi²yhu³ta² whãi²na¹
a²wa³kxẽn³no³tain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
11 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² kãin² kwẽ³kon³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
E³ji²ta²ko³xu¹tai²na² whãi²na¹ Ka³na³ã̄²ko³xa²
whãi²na¹ wẽ³ha²yau³xa² ã³xa³ha²kxai³
yain³txa² wi¹we¹nxa³ha²kxai³ he³ja²lun¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² txa²wã¹wĩ³na²nãu³xu¹ta²kxai³
hxi²kan¹txi³ yain³txi³la³ wet1sxã³
yai³nain¹ki³la³ so¹kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹.
12 Nxa²ha¹te¹: "E³ji²ta²ko³xu¹tai²na²
yain³txa² sxa³nũ²nha¹." Nxe³jau³xa²
Ja³ko²ah³lo²nu¹tai²na² ain³kxi²nha²nũ²la²
txa²wã¹wĩ³na³nãu³xu¹ta²kxai³ ĩ³sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹
13 Ã³ta³lo³hẽ¹tãu³u¹tai²na² Jo³se²ah³lo²nu¹ta²
hi²sen³kxai³lu² a²lon³ti³tãu³xu¹ta²kxai³
wã²nã³ũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³nyhain¹nũ²la²
a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta² whãi²na¹ tẽ³lxi²nũ²la²
Fa³ra³o²ah³lo²nu¹ta²kxai³ wã²nã³ũ¹hain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹li¹
14 Nxe³ka³tu̱³ Jo³se²ah³lo²nu¹tai²na²
a²hi²sen³kxai³lu² a²wĩ³nu²su² te²a²
a²ka³lxa¹txa² whãi²na¹ 75 nxe³tũ̄³ka̱³txa²
wxã³sxã³ yxau³si¹hain¹jau³su² sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
15 Nxa²ha¹te¹ sa²si¹hã³nxa²ha¹te¹ wxã³sxã³
yxau²xai³lyain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nx-
ain¹ko³xu¹tai²na² Ja³ko²ah³lo²nu¹ta²kxai³
ya³lu²ha²kxai³ txa²wã¹wĩ³na³nãu³xu¹tai²na²
yxo²ha³kxa¹ yah³lon¹sxã³ ya²lun¹ti³ha²kxai³
ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 16 Nxe³ai¹nha²kxai³
Si³kẽ²ko³nãu³u¹tai²na² a²nũ²a² tẽ³sxã³
ai³nũ²la² ĩ̄³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ko³xu¹tai²na¹
A³bra³ãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³ so¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹.
E³mo²ra² nũ̄³ka̱³txu¹tai²na² Si³kẽ²ko³xan¹ta²
wa³kxẽ³nu¹tai²na² ũ³yho³hi²sãn²nũ²la²
so¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³ko³xu¹tain²txi³
yah³lon¹sxã³ ya³lun¹ti³ te²nãu³xa²
sa²nĩ̄³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.

17-19 Nxa²ha¹te¹ kwẽ³kxa² ye³ka³lxa¹txi³
kwẽ³kon³tãu³u¹tai²na² txa²wã¹nũ̄³ka̱³txi³nu¹tai²na²
ka³lxa¹txi³ ã³nũ¹tai¹nhĩ¹nu¹tai²na¹
E³ji²ta²ko³xan¹ta² a²hxi²kan¹jah³lo²nu¹tai²na²
wẽ̄³non³tain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³
Jo³se²ah³lo²nu¹ta² ĩ²jah¹lo²sxa³ha²kxai³
txa²wã¹nũ̄³ka̱³txi³nu¹tai²na² a³lxai¹nxa³ha²kxai³
nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³
E³ji²ta²ko³xan¹ta² a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²kxai³la¹
ki³ha¹kxi²nhai¹ni² nũ³kxũn³txi³ o²la³kxi²si¹hai¹ni²
wẽ³ha³lxa² kwẽn¹ta¹ a³li³lah¹te²u¹tai²na²
ha³lo²a² ã³na¹sxã³ya²lut1si¹hain¹jau³su²
kwã³ha³ai¹ni² nxain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³hĩ¹nu¹ta²kxai³lu¹ Txa²wã¹sũ̄³na²
wãn³txi³nu¹tai²na² A³bra³ãu²ah³lo²nu¹tai²na²
ĩ³ye³kxi²jau³xu¹tai²na² we¹ta³lun²te³lhxã³
ta¹hxai²hẽ¹li¹. 20 Nxe³hĩ¹nu¹ta²kxai³la¹
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² a³li³lah¹sxã³
txon¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³sxã³
wẽ³sa² wi¹lye¹nxa²ha¹te¹ i³la³ka²
ki³ha¹li¹ ka³na³kin¹tãu³u¹tai²nãn²tu̱³
a²wĩ³nu¹tai²na² a²sxi²khai³xa² hãi²a̱³sxã³
txo¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 21 Yan¹nãu³a¹
wẽ³sa² kãi²non³tãu³a¹ hxi²kan¹txi³
ain¹xa²yahxa³kxa²ya̱n³txi³su² a²hã³ka³nũ³nu¹tai²na²
xu¹sen³sa² ha³lo²a² ã³na¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Ã³na¹nũ²la² E³ji²ta²ko³xan¹ta² a²hxi²kan¹jah³lo²nu¹tai²na²

a²ka³ne³lxa²nu¹tai²na² wxã³ a³ya³txi²nũ²la²
ĩ³ãin²ta³kxi²sxã³ wẽn³sa³nu¹ta²kxai³
so¹sxã³ ĩ³nũ²la² a²ki³lha³lhũ³nxe³sxã³
txot1ta¹hxai²hẽ¹li¹. 22 Nxe³ha²kxai³ E³ji²ta²
wãn³txa² wi¹jau³xa² a²hoh³lxi³su² jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wain³txi³ e³i² wi¹lo²la³kxi² nxe³sxã³
wxi²kan¹txi³lon¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
23 Nxa²ha¹te¹ kwẽ³kon³ka³lxa¹ton³nũ²la²
40 nxe³sxã³: “Txa²ka³lxa¹txa² I³sa³e²
nũ³ka̱³txa² ai³sĩ²a¹tũ¹xã¹.” Moi³se²ah³lu¹ta²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹li¹. 24-25 Nxe³sxã³ ai³tãu³
Fa³ra³o²ah³lo²nu¹tai²na² sa³wi³sa²
hi²sen³su² I³sa³e² in³txi³nu¹tai²na²
ĩ³su²lye²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jut3su² ĩ²nũ²la²
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
“Wa³lxĩ³a¹tũ¹xã¹ ã³non²ta³kxi²na¹tũ¹xã¹.
Fa³ra³o²ah³la² sa³wi³sa² su²lhã³a¹tũ¹xã¹.”
Nxe³jau³kxai³la¹ su²lhã³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³nũ²la² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹: “Kãi³a¹ju³tai²na²
txa²nũ³ka̱³txa² ain³kxi²nhain¹sxã³
ã³wxã³sxã³non²ta³kxai¹na¹ju³ta² wi¹la³la³kxain1xã³.
Txa²wã¹sũ³nai²li² I³sa³e² nũ³ka̱³txa²
khãuh³lxa³txi³nha²sxã³ wa³kon³kxain¹si¹hain¹ju³ta²
a³la³kxain¹tũ¹xã¹. Nxe³ha²kxai³
nũ³kxũn³sxã³ ã³sa²so¹nũ¹hain¹ju³ta³nũ³su²
a³la³kxain¹tũ¹xã¹.” Ain¹jau³su²
nxe³kxan²ti³ a²ka³lxa¹txi³nãu³xu¹ta²kxai³
hai³txi³ a³la³kxi²ye²nyhu¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹.
26 Ha³la³jen¹nãu³u¹tai²nãn²tu̱³ I³sa³e²
a²in³txi³nu¹tai²na² ha¹lin¹te²nãu³xa²
he¹li²ye²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jut3su²
ĩ²ai¹nha²kxai³ ã³nhãu²no³si¹nyhu¹jau³su²
ĩ³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹: “Nxe³ja³sa²lxi¹.
Wxa²lon³sa²nyhu¹a³hi¹nha²kxai³ he¹li²nyha¹txa²hain¹
Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
27 Nxa²ha¹te¹ hxi²ki³te²nu¹ta²kxai³lu²
ĩ³a̱n³ta³kxi²nũ²la² nũ³kxũn³txi³ ũh³nxũn³sa²tã³ta¹hxai²hẽ¹li¹
Nxe³te³na¹ yxo²xũn³txi³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Wxãi²na² txa²hxi²kan¹jah¹lo²sxã³lxi¹.
Sa²hãu²not3sa²jah¹lo²sxã³lxi¹. 28 Sũn²ta³tai³tã²
Fa³ra³o²ah³lai²na² sa³wi³sa² su²lhã³ĩ¹nhẽ³li¹.
Nxe³kxai³ jãx1sa²te³lin¹ji¹wi¹?” Ta¹hxai²hẽ¹li¹.
29 Nxe³jau³xan¹te²kxa³ya̱³lhu² u²lxi³
ih³saun³sxã³ ĩ³hãi³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Mi³ti³ã²ko³xu¹tai²na² ã³wih¹sxã³ yxau³nũ²la²
yxau³hĩ¹nu¹tai²kxai³lu² a²ki³lha³lxa² ha¹li¹
a³li³lah¹kxi²sxã³ txon²ti³ya³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
30-31 Nxe³nũ²la² ye³ka³lxa¹txi³ kwẽ³kon³sxã³
40 nxe² kwẽ³kon³sxã³ yxau³tãu³u¹tai²nãn²tu̱³
ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xu¹tai²na²
ho³hain¹ti̱³kxai³lu² wã³la³ka³txu¹tai²na²
Si³na³i²ka³txu¹tai²na² ã³ti̱³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Ã³ti̱³nũ²la² hi³a² i̱³xi²yxau³ka³txu¹tai²na²
ten³sa²tã³sĩ²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ten³sa²tã³sĩ²nũ²la²
ã³ti̱³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 32-34 Nxa²ha¹te¹
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Moi³se²ah³lãi³. Wxa²wĩ³na²nãu³xu¹tai²na²
A³bra³ãu²ah³lo²nu¹tai²na² I³sa²kah³lo²nu¹tai²na²
Ja³ko²ah³lo²nu¹tai²na² wxa²nũ³ka̱³txu¹tai²na²
yxo²ha³kxa¹, ‘Wxa²sũ³nu²sa¹wi¹.’ ”
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxa²ha¹te¹
Moi³se²ah³lo²nu¹ta²kxai³ yu̱h³lxi³khai¹nxe³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ ĩ²nxũn³kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹.
Nxa²ha¹te¹ ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Wã³nxĩn¹khaix1nxe³ju³tai²la¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ yu³wi²kxi²nhãn¹ka³lo³a²
sa²yu³sai¹kxi²nha¹lxi¹. Txa²ha³lo²a²
ti̱³i¹lxi¹. Txa²sa³wi³ha³lxai²na²
E³ji²ta²ko³xa² yxaut3te²a² a²nũ³ka̱³txa²
ye³khãuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta² ĩ²ai¹na¹hẽ³li¹.
Kãin² ĩ³nã̱n³kxi³sai¹nha²kxai³ ã³non²ta³kxai¹na¹tu¹wi¹.
Nxai¹na¹kxai²nãn²tu̱³ E³ji²ta²ko³xa²
sa²si¹hã³nxa²ha¹tu¹wi¹. Wa³su³txi³
ã³sa²wa²lxi¹sẽ¹li¹.” Txa²wã¹sũ³na²
nxu³ka¹hxai²hẽ¹li¹.
35 Nxe³jut3su² Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³
I³sa²e² nũ³ka̱³txu¹tai²na² sa²kxai³lu²
sa²yxo²ã³ain¹te³nah¹lxi¹: “Moi³se²ah³lãi³.
Wxãi²na² txa²wã¹hxi²kan¹jah³lo²sxã³lxi¹.
Kãi³sĩ¹na¹ju³ta² ĩ³hau³kot3sa²sĩn¹te²sĩ¹nxã³lxi¹.”
Kxãn³kxai³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ka³tu̱³
Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² E³ji²ta²ko³xu¹ta²kxai³
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hain¹ka³tu̱³ I³sa³e² nũ³ka̱³txu¹tai²na²
a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ti³hi¹tha²kxai³
wa²su¹wa²su¹ a³li³kxain¹ti³hi¹jah¹lo²su²
ti³hi¹tha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Ob3sah¹jah¹la² hi³a² i̱³ka³txa² ĩ³ye³kxi²jah¹lu¹tai²na²
wxã³sxã³ ã³non²ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹.
36 Hã²wxãn³txa³ Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³
I³sa³e² nũ³ka̱³txu¹ta²kxai³ ã³sa²so¹nũ²la²
E³ji²ta²ko³xu¹ta²kxai³ aun³ta² a³li³xain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Ĩ³ye³na² kãin²je³na², he³hen³jau³su¹,
ta¹hxai²hẽ¹li¹. A²nxe³je³nu¹ta²kxai³
a²yxo²ha³ti³lhi³ain¹ka³tu̱³ ha³lo²ai²li²
a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xu¹tai²na²
ho³hain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³tãu³u¹tai²nãn²tu̱³
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wã³nxĩn¹sxã³
kãi³ũ¹hain¹to³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ye³ka³lxa¹txi³
kwẽ³ko³nha²kxai³ 40 nxe² kwẽ³kon³sxã³
nxe² kãi³ũ¹hain¹to³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
37 Nxe³sxã³ Moi³se²ah³lo²nu¹tain²txi³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³jah¹la² sa²si¹hã³nx2ti³tu¹wi¹.
Txai²yã¹yxe¹nx2ti³tu¹wi¹. Txa²wã¹nũ³ka̱³txi³yah³lo²sa²tu¹
Moi³se²ah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
38 Te²yã¹nxe³sxã³ I³sa³e² nũ³ka̱³txu¹ta²kxai³

ha³lo²ai²li² ho³hain¹tãu³u¹tai²na²
jah¹lain²txi³ ãn³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Wã³la³ka³txa² Si³na³i²ka³txa² ã³nũ²kxi²sxã³
yxau²xai³lain¹tãu³a² oh³xan¹jah¹la²
e³kxi²hĩ¹na² ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹.
A²nxe³tãu³u¹tai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ain³kxi²nũ²la² txah³lxa³ka³lo³a²
ũ³wha²li¹lho¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jau³xu¹tai²na²
ain³kxi²ki̱³jau³nũ³a² ũ³hũ¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

39 Ain¹nxa²ha¹te¹ txa²wã¹wĩ³na³nãu³xu¹tai²na²
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa²
te³nai¹nxa³ha²kxai³ en²sxã³ a³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
E³ji²ta²ko³xu¹tai²na² a²yen³kxu¹tai²na²
yxo²kwa̱in³nu¹hain¹jau³su² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
40 Nxe³tũ³ka̱³txu¹ta² wãn³txi³kxai³lu¹:
“A³rãu²ah³lãi³. Moi³se²ah³lai¹tã²
E³ji²ta²ko³xa² ãn³sa²so¹nẽ³jah¹lai¹tã²
tĩ¹kxi²nẽ³nhai¹. Nxe³nẽ³lha²kxai³
txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ Txa²wã¹sũ³nu²lo³kxi³kxa²
we¹txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxẽn¹kxai²nãn²tu̱³
ne³ka³ta²nẽ³tu¹wi¹. Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
wi¹lhin¹sxã³ yxau³ki̱³tu¹wi¹.” Ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
41 Nxe³nũ²la² A³rãu²ah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ a²wã³nxĩn¹jut3sũ³ju³ta²
po¹na² wẽn³sũ³ju³ta² we¹tũ²la² a²yo³ha²
ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ka³tu̱³
a²nũ²nãu³xu¹ta²kxai³ kãin² yai³ni² ĩ³na²
nxain¹te³nah¹lxi¹: “Wã³nxĩn¹ju³ta²
txa²wã¹hxi²ki³khai³xa² we¹ki̱³ti²tu³wi¹.
Ka³lih³khaix1nẽ³nhai¹.” Ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
42 Nxe³ain¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
oh³sĩ̱³nai²na² hi³ka²ta³a² so¹lxi³
sa²yxo²we¹tain¹si¹jau³su² ã³na¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³ju³tai²li² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka̱³txu¹ta²na²
ũ³wha²li¹lain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ũ3wha²li¹lain¹te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³kxai³lu¹:
‘I³sa³e² nũ̱³ka̱³txãi³. Ha³lo²ai²li²
a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa²
yxau³yah³lxi³nhĩ¹nhĩ¹nai³tã² 40
nxe² kwẽ³kon³sxã³ yxau³yah³lxi¹nhĩ¹nhĩ¹nai³tã²
ka³yxuh³xa² su²lhxã³ ũ³hũ¹sah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.
43 Yxãn¹ta¹ a²wã³nxĩn¹ju³ta² wxa²hxi²kai²na²
we¹jah³lxin¹te²a² sa²yxo²we¹txai¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
A²nxe³te²a² Mo³lo²kah³la²
sxi²ha² wã²lẽ³nãn¹thĩ³na²
sa²ka³la³hẽt1so¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
Ah³lxi¹nha²kxai³ Rẽn³fã²ah³la²
hi³ka²ta³a² a²yãu³ka³txa² sũ³nu²sa²ki³lxo³te²a²
wet1jah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³te²a²
so¹lxi³ sa²yxo²we¹jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
nũ¹ka³na¹ ha³lo²a² u²lan¹ko³xa²
Ba³bi³lo²na²ko³xa² ya¹nãn¹ta³ko³xai²li²
sa²si¹hã³nx2ta¹tu¹wi¹, sa²yxo²ã³sah³lxi
Txa²wã¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.”
Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka̱³txu¹tai²na²
nxe² ũ³wha²li¹lain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.

44 Nxe³ha²kxai³la¹ txa²wã¹wĩ³na²nãu³xu¹tai²na²
ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xu¹tai²na²
ho³hain¹tãu³a² wã²lẽ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ũ³wha²li¹ka³lo³a² ũ³ha¹ain¹thĩ³nu¹tai²na²
sa²so¹sxã³ tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³thĩ³nu¹tai²na²
Moi³se²ah³lu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xu¹tai²na² ain³kxi²sãn²nũ²la²
wain³txi³ we¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³thĩ³nu¹ta²kxai³la¹
wã³la³ka³txa² Si³na³i²ka³txu¹tai²na²
ka³la³hĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
a²yxo²wãn³txa² ĩ³hau³ko³tũh¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
45 Nxe³sxã³ tũ³ka̱³txu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³u¹tai²na²
Jo³su³e²ah³lu¹tai²na² nxe³sxã³ thĩ¹nãin²txi³
sa²so¹sxã³ tẽ³ain¹nũ²la² ha³lo²a²
tah²ko³xu¹tai²na² ã³wih¹sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² yxau²xai³lain¹ta³
nũ̱³ka̱³txu¹tai²na² a³li³si¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³sxã³ txa²wã¹wĩ³na²nãu³xu¹tai²na²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³
thĩ¹nãin²txi³ kan²txi³ yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Yxau²xai³ka³tu̱³ hu³ Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na²
a²txon¹sxã³ yxau³hĩ¹na² yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
46 Nxe³sxã³ Ta³vi²yah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² kãin²thĩ³na²
txon³te³lhxã³ ĩ³wã̱³txi³te³nah¹lxi¹:
“Sũ³na² nxe³txi¹. Ja³ko²ah³lo²nu¹tai²na²
wxa²wãn³txa² sa²yxo²we¹txa²ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Te²yã¹nxũn³te²sa¹wi¹. Nxe³te²sa¹ha²kxai³
wi¹wi¹nxe³san¹kxai²nãn²tu̱³ sxi²ha²
kãin²thĩ³na² txon³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.”
Ta³vi²yah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
47 Ain¹ta¹ Sa³lo³mãu²ah³lo²nu¹tai²na²
hi²sen³su² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
txon³jah¹lo²la³ ta¹hxai²hẽ¹li¹.

48 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la²
sa²kxai³lu² sxi²ha² a²nũ²a² hxi²ka²
we¹tain¹thĩ³nai²li² hxi²kan¹txi³ yxau³jah¹lo²su²
ta²sxa³wi¹. Nxe³jau³jau¹xai²na² Sũ³na²
wã̱³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²nu¹tai²na² nxe²
ũ³wha²li¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. 49 Ũ3wha²li²te³nah¹lxi¹:
“Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³kxai³lu¹:
‘Oh³xan¹ko³xai²na² ã³wxe³na¹ka³lo³a²
yã¹nxe³ha²kxai³ yu̱h³xan¹ko³xai²na²
ti̱³yu³wxe³nha¹ka³lo³a² yã¹nxe³ha²kxai³
nxe²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ sxi²ha²
yxau³na¹thĩ³na² hxi²kan¹txi³
txon³yah³lxi³hĩ̱²nxa³lxi¹. Txon³yah³lxin¹kxan²ti³
hxi²kan¹txi³ yxau³hĩ̱³nxã²nxa³wi¹.
50 Yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ we¹jah¹lo²sa¹wi¹.’
Txa²wã¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.”
Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²nu¹ta²kxai³
nxe² ũ³wha²li¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.

51 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² wxãi² ĩ³nxai²na² ko̱³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹.
Ẽ³ton³yah³lxi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹jah²lxa³lxi¹.
Wxa²si³yxau³yah³lxin¹tãu³u¹tai²na²
yã¹xah³lxi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
A²yãu³ka³txa² wãn³txa² sa²yxo²ã³ah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
52 Wxa²si³yxau³yah³lxin¹tãu³u¹ta²
hi²sen³kxai³lu² Sũ̱³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³ tũ̱³ka̱³txu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹
ye³khãuh³lxa³ti³nyhain¹tai¹ti²tu³wi¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² Wi¹lhin¹te² Si³yxau³jah¹la²
wxã³na²hẽ³li¹. Yãn³txai²na¹ wxã³ju³ta²nũ³su²
jau³su² ĩ³hen³txi³tũ̱³ka̱³txu¹tai²na²
su²lhã³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ai¹nha²kxai³
hĩ¹na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
Wi¹lhin¹te² Si³yxau³jah¹lai²li² wxã³hĩ¹na²
ĩ³ki³ha¹ka²so¹yah³lxin¹nũ²la² su²lhã³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
53 Wxãi²na² sa²kxai³lu² oh³xan¹jah¹la²
hi²sen³su² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³nx2tain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹
sa²yxo²we¹jah²lxan³tai¹ti¹tu³wi¹. Jã¹nxa¹jau³sũ²
tai²li² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Es³te³vãu²ah³la² su²lhã³ain¹jau³su²

54 Nxa²ha¹te¹ hxi²kan¹txa³ nũ̱³ka̱³txu¹ta²kxai³
jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la² kãin²
ĩ³yxaih¹sxã³ ĩ³a̱n³ta³kxi²khaix1xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
55 Nxe³nxa²ha¹te¹ Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²
hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na² A²yãu³ka³txa²
nxũ²kwa̱i³yxau³ha²kxai³ sa²ye³ka²la¹nha²sxã³
oh³xa² ten³sa²tã³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³ã̱n²tũ̱³ti¹
Txa²wã¹sũ̱³na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² ĩ²
Je³su²jah³lo²nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
a²wi¹tãu³a² hxi²kan¹khai¹nxe³je³nãn²tu̱³
ã³sa³nxũ³ju³ta² ĩ² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
56 Nxe³jah¹lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩ²sah¹lxi³wxi¹. Oh³sĩ̱³na² ã³ye³ha̱i¹na³li¹.
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹te²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² Txa²wã¹sũ̱³na²
a²wi¹tãu³a² ã³sa³nxũ²na³li¹. Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
57 Nxa²ha¹te¹ kãin² ĩ³wxan¹yah³lxi³nũ²la²
wxa²ne³tĩ̱¹la³kxi²nhain¹ka³tu̱³ wa³su³txi³
ã³tĩ̱³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 58 Yah³lxi³ka³tu̱³
yxo²xũn³txi³ sxi²jen³nu¹tai²na² a³li³si¹hain¹jau³sũ²
nxẽ³tai¹nha²kxai³ txah³lxa³kxa² wxa²so¹sxã³
wha³tin³kxi²ya²lu¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹tĩ̱³kxai³lu² a²ha³la³san¹ka³lo³a²
sa²sai¹kxi²nha²sxã³ Sau²lah³la² a²ne³kxaix3tãu³a²
ã³sxã³ ã³na¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 59 Ya³lu²nxa³ta̱³lxa³
Es³te³vãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ĩ³kaix1sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²yãu³ka³txa²
sa²so¹sẽ¹li¹. 60 Nxe² e³nũ²la² ã³ka³ti³wxe³sxã³
ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Ju¹tai²li² ko̱³nxe³ti³
kãi³sain¹ju³tai²na² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹txa³hẽ¹li¹.
Nxe² e³ta³lun¹ka³tu̱³ ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la².

8

Sau²lah³la² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa² ye³khãuh³lxa³tain¹jau³su²

1-3 Nxe³nxa²ha¹te¹ in³txa² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²te²a² ka³na³ku² te²nãu³xa²
wxã³ain¹nũ²la² Es³te³vãu²ah³lo²nu¹tai²na²
wha³tin³kxi²ya²lu¹tain¹jah¹lo²nũ¹tã²
sa²so¹sxã³ sa²nĩ̱³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nx-
ain¹ka³tu̱³ ĩ³ãin²ta³kxi²sxã³ kãin²na̱n³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹te³na¹ Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
yxau³sxã³ ĩ²nũ²la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Es³te³vãu²ah³la² su²lhã³ain¹ju³ta²
wi¹na³li¹. Te²yã¹nxa¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ai¹nhĩ¹na² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
Yxau²xai³lain¹tũ̱³ka̱³txu¹tai²na² khãuh³lxa³txi³khaix1nyha
Nxa²ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³la¹
yxo²ĩ²ain¹tũ̱³ka̱³txa² su²lhã³hxat3si¹jau³su²
o²la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ sxi²ha²
yxo²ha³kxa¹ ã³ten³sa²the³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ĩ³ha¹txi²hĩ¹na¹ sa²so¹sxã³
ũ̃³tĩ̱¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². In³txi³su²
ta̱³nxa² txu¹su² ta̱³nxa² yxo²ĩ²te³a²
a³tain¹kxai²nãn²tu̱³ sa²so¹sxã³ ũ̃³tĩ̱¹kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la²
Nyhain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹tũ̱³ka̱³txai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
a³li³nũ²la² ha³ten¹jah³lxi³nũ²la² Ju³te²a²
ko³nãu³u¹tai²na² ã³wi¹hi² Sa³ma²ri²a²
ko³nãu³u¹tai²na² ã³wi¹hi² yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txu¹ta²
so¹lxi³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau³ye²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa³ma²ri²a²ko³xa² Sũ̱³na² wãn³txa² ain³kxain¹jau³su²

4-7 Ai¹nha²kxai³ a³li³sxã³ ha³te̱n¹txi³
tũ̱³ka̱³txi³nu¹ta² hi²sen³kxai³la¹ ha³lo²a²
yxo²ha³kxa¹ ã³nxai³nũ²la² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ̃³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
5-7 Ai¹nha²kxai³ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na²
a³li³nũ²la² Sa³ma²ri²a²ko³xan¹je³na²
ã³wih¹ka³tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² wxã³ju³tu¹tai²na²
ĩ³yau¹ũ̃³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxai¹nhĩ¹na¹
a²ta³a² ko̱³nxe³te²a² a²yãu³ka³jxah¹la²
nxũ²kwa̱i³yxau³te²a² ĩ³wxan¹sxã³
wxa²li³ye²ha²kxai³ a²nũ²a² ã̱³xa²
ĩ³to³nain¹kxai²nãn²tu̱³ ka̱³la̱un³ta³kxi²ta̱³nxa²

ha³lu̱²ha² ai³ta̱³nxa² jah¹lo²su² ye²kxan²ti³nu¹
we²txi³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yain¹jut3su² yxau²xai³tũ³ka̱³txu¹tai²na²
wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²yain¹ju³ta²
ĩ² wãn³txa² wi¹jau³xa² e³jau³xa²
ain³kxi²yah³lxi³ka³tu̱³ ju¹tai²na² whãi²na¹
a̱in³so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Kãin²
ka³li³yhah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

9-11 Nxe³ha²kxai³ Si³mãu²ah³lo²nu¹tai²na²
sxi²yhe³na²je³nu¹tain²txi³ yxau²xai³jah¹lo²nu¹tain²txi³
kxã³nxa² wã³nxĩn¹ju³ta² o²la³kxi²ha²kxai³
kãin²ki³lxo³nha²te³nah¹lxi¹:

— Txai²li² a²hxi²kan¹jah¹lo²sa̱¹wi¹.
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³wã³nxĩn¹ju³ta² yũ³na¹wi¹.
Nxe² ĩ³yau¹ũ³ha²kxai³ yxau²xai³tũ³ka̱³txu¹ta²kxai³
yxo²ha³kxa¹ kãi²nxa³kxan²ti³ ain³kxah¹lxi³nũ²la²
ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² a²wã³nxĩn¹khai³ju³ta²
hxi²kan¹ta²nut3tã³li¹. Yah³lxi³jau³su²
nxe³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Kwẽn¹tai²na¹
Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² wi¹jau³xu¹ta²
ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³su²
nxe³jau³xai²na² ye³jen¹na² yũ³tu¹wi¹.
Nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li²
Txa²wã¹sũ³na² tah²su² ha²kxai³
nxe³jah¹lai²li² wã³nxĩn¹khaix1jah¹lai²li²
yxo²ĩ²jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³xai²na² yxo²ĩ²yah³lxi³nũ²la²
in³txi³nãu³xa² ka³lxa¹ha²kxai³ tu¹txi³nãu³xa²
ka³lxa¹ha²kxai³ ain¹sxã³ ĩ̱³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Yain¹nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³lo²nu¹tain²txi³
yxo²ĩ²nũ³nha²kxai³ ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Fi³li²pah³lu¹tai²na² ã³ne³hit1ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³ne³hit1tãu³ãn²tã³ Fi³li²pah³lu¹tai²na²
kãin² ĩ³wã³nxĩn¹ye²ju³ta² ĩ²ha²kxai³
o²lha²kxai¹xain¹sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹la² kãin²na³li¹, kãin² wã³nxĩ¹nha²kxai³ha²
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txu¹ta²kxai³ Pe²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau²xai³lain¹nũ̱³ka̱³txu¹ta²kxai³
wãn³txa² u²lxi³ ha³ta̱³nxe³jau³xu¹tain²txi³
ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa³ma²ri²a² nũ̱³ka̱³txai²na² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹jau³su² nxe²
ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Pe²jah³lo²nu¹tai²na²
Jo³ãu²ah³lo²nu¹tai²na² nxe³sxã³ sa²si¹hã³ũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
15-17 A²kxã³nxu¹tai²na² Fi³li²pah³lai²na²
hxi²ka² a²nũ²a² ĩ²li³te²a² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²kxai²nãn²tu̱³ ĩ̱³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²a¹wi¹.
Nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu̱³ e³kxi²sãn²nũ²la²
Fi³li²pah³lo²nu¹ta² hxi²ki³kxai³lu² ĩ̱³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ Sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ã³nxũ²kwa̱i³wih¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Jã¹nxe³ha²kxai³ Pe²jah³la² Jo³ãu²ah³la²
nxe³ya³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu¹ ã³wxã³ya³tãu³a²
a²nũ²a² yxo²ĩ²te²nãu³xu¹ta²kxai³
tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
17-18 Ain¹ta¹hxai²sxã³ a²hxi²ka² wxa²ne³hẽ²ta³lxi³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sũ̱³na² nxe³txi¹. Wxa²yãu³ka³txa²
ã³nxũ²kwa̱i³wi¹hai¹nĩn¹ju³ta² ten³sa²sĩn¹nhai¹.
Nxe³ya³jau³xan¹te²kxa³ya̱³lhu² Txa²wã¹sũ³na²
Ain³ju³ka³txa² nxũ²kwa̱i³wih¹yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
18-19 Nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³lo²nu¹tai²na²
sa²kxai³lu² jut3sĩ²nũ²la² Pe²jah³lo²nu¹tai²na²
Jo³ãu²ah³lo²nu¹tai²na² nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³wxi¹. Wã³nxĩn¹khaix1yah³hi¹lxi¹.
A²nũ²a² wxa²hxi²ka² wxa²ne³hẽ²ta³lxi³ya³hin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³wih¹ye¹nx2ti³hĩ̱³nx
Ya³hin¹kxa² yã¹nxa¹ju³ta² ten³sa³nhai¹.
Sa¹hin¹kxai²nãn²tu̱³ ũ³yho³hi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

20-23 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
wxi²kan¹txi³ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Wxãi²na² ko̱³nxe³thi¹ni¹lxi¹.
Ko̱³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi¹lxi¹. Wxãi²na²
yãx1te²a² ha³lo²a² ko̱³nxe³khaix1ju³ta²
sa³tã³kxi²te²ju²hẽ³li¹. Jã¹nxe³nxa²ha³ta²wi¹.
Ha²ya̱³kxa² yxo²kwa̱in³txa²hẽ³li¹.
Ũ3yho³hi²san¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhai¹.
Ko̱³nxe³thi¹nĩn¹ju³ta² ã³na¹la³kxi²nha²nxã³nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹ki³lxo³ni¹lxi¹.
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ũ³yho³hi²sxã³
so¹kxi²ki̱³ju³ta² yũ²nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³
ko̱³nxe³thi¹nĩn¹ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
ã³na¹la³kxi²nha¹sẽ¹li¹. Nxẽn¹kxai²nãn²tu̱³
ko̱³nxe³ti³ kãi³in¹ju³ta² Txa²wã¹sũ³na²
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
24-25 Nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³lo²nu¹ta²kxai³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi²txai¹ya³hẽ¹li¹. Ju³ta² ko̱³nxe³ju³ta³la²
khãuh³lxa³txi³nha¹kxa²ya̱n³txi³su²
ta¹ka¹ta¹hai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
25-26 Nxa²ha¹te¹ ha²ni²nũ²la² Je³su²jah³lai¹tã²
o²la³kxi²ju³ta² ĩ²ya³kxe³su² ĩ³hen³txi²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hi²
nxe³ta³lun²ya³sãn²ka³tu̱³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ĩ³xi²te³lhxã³ ai³lha²thet3ja³ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³ya³ka³tu̱³ Sa³ma²ri²a² ko³xan¹thĩn³ta²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³sa²the³tain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³lu¹tai²na² hi²sen³su² a²nũ²a²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹ju³ta³
yũ³jau³nũ³su² ĩ³yau¹ũ³sa²the³tain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

Fi³li²pah³la² E³ti³o³pi²ah³la² e³kxi²nyhu¹kxi³jau³su²

26 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lo²nu¹ta²
hi²sen³su² Fi³li²pah³lo²nu¹ta²kxai³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Fi³li²pah³lãi³. Ĩ³sa²yxau³sxã³
a³li³txu¹li¹. Tĩh³nai²na² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
Ka²sa³thĩ³na² nxe² ne³ki³son³ta³kxi²tĩh³na²
nxe³tĩh³nãn²tu̱³ u³je³na² ta³nãn³nãu³a²
ain¹tãu³a² tĩh³na² ã³nhe¹tin¹tu¹wi¹.
Nxe³tĩh³na² sxi²ha² yũ²nxa³tĩh³na² a̱i³sẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

27-28 Nxa²ha¹te¹ ã³nxai³nũ²la² tĩh³na²
ai³sxã³ ã³nhẽx1tãu³a² a²nũ²a² E³ti³o³pi²ah³lai²na²
ne³khauh²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
a²ĩ¹na² ĩ³lxa² Kãn³ta²sa¹ka³lxi³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na²
hi²sen³kxai³lu² ta¹ka³lxa² a²sa³wit3su²
ha²kxai³ ũ³yho³hi²txã³nxa² hau³ko³jah¹lo²su²
ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Kxã³nxa² Txa²wã¹sũ̱³na² sa²nẽn¹kxi²te³lhxã³
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ta³lun²nũ²la² kwẽn¹ta²kxai³ a³li³sxã³
tĩh³na² ai³lhi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ka²va¹la²
ũ³si³kũh¹nha²ka³lo³a² ã³wxe³ha²kxai³
I³sa³i²ah³lo²nu¹tai²na² ha³te̱h³nxã³nxu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ²hen³txi³jah¹la²
ha³te̱h³nxã³nxu¹tai²na² ĩ²ti̱³kxai³lu²
Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² ne³khauh²ta¹hxai²hẽ¹la².
29 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³txa²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Fi³li²pah³lãi³. Hi³ye³ka³lo³a² ka²va¹la²
ũ³si³kũh¹nha²ka³lo³a² ã³ti̱³txa²hẽ³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

30-33 Nxe³nũ²la² Fi³li²pah³lo²nu¹ta²kxai³
ã³nih³sxã³ ã³ti̱³nũ²la² I³sa³i²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² ain³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
I³sa³i²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txai²na²sa¹:

— O³ve²a² su²ju³ta² yũ³kxai²nãn²tu̱³
ã³nhẽ¹te²sxa³yu²hẽ³li¹. Jã¹nxe³sxã³
a²wxe³txa² ũ³yho³kxi²son¹kxan²ti³
hai³txi³ ĩ³wai¹te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxe³jut3su² a²nũ²a²
ko̱³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxain¹na²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ wi¹lhin¹jah¹lo²su²
ha²kxai³ ka³nahx2sxã³ yxau³na²hẽ³li¹.
Wain³txi³ o²la³kxi²nyhai¹nxa³hẽ³li¹.
Nxe³ain¹kxa²yu³su² su²lhã³ai¹nha²kxai³
a²sa³wi³ha³lxa² yũ²nxa³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ ĩ³yau¹ũ³nyhain¹nx3tho³li¹.
Nxe³jau³xai²li² I³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³
ain¹nxa²ha¹te¹. Nxa²ha¹te¹
Fi³li²pah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— E³ti³o³pi²ah¹lãi³. Wãn³txa²
ã³ne³wxe³nxa²ji¹wi¹?
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Fi³li²pah³lãi³. A²nũ²a² ĩ²li³te²a²
ĩ³yau¹ũ³sai¹nxa³ha²kxai³ ã³ne³wxe³sa²nxa³nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² Fi³li²pah³lo²nu¹ta²kxai³
ka³la³sxã³ ã³wxe³si¹jau³su² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Jã¹nxe³jau³kxai³la¹:

— I³sa³i²ah³lo²nu¹tai²na² ĩ³yau¹ũ³nẽ³jah¹lo²su²
ta̱³nxa² a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ³yau¹ũ³nẽ³jau³su²
ta̱³nxa² nxe³te²sin²ta²ku² nxa¹nhai¹.
Nxe³jau³xai²li² ĩ³yau¹ũ³sẽ¹li¹. E³ti³o³pi²ah³lu¹ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na² ha³te̱h³nxã³nxa²
wha²li¹txã³nxu¹tai²na² tẽ³nũ²la² nxe³jau³xu¹tain²txi³
ã³si³wxe³ya³ka³tu̱³ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² yxo²ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Nxa²ha¹te¹ ã³nxai³ya³ti̱³kxai³lu²
ka³wã³lxa² ã³nhe²kxi²ya³ka³tu̱³ E³ti³o³pi²ah³lu¹jah¹la²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩ²sa³wi¹. Ju¹xa² ĩ̱³yau³sin²na²wi¹.
Ũ3hũ¹kxi²sa²sai¹san¹ju³ta² wi¹ji¹wi¹?
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na²
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² wãn³txa² yxo²ĩ²in¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹lhĩ̱³nx2na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹:

— Yxo²ĩ²a¹wi¹. Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹sũ̱³na² Tah²su² na³li¹. E³ti³o³pi²ah³lu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Nxe³ha²kxai³ ka²va¹la² ã³yix1si¹jau³su²
ĩ³ye³kxi²nũ²la² Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na²
hi²sen³kxai³lu² E³ti³o³pi²ah³lo²nu¹tai²na²
nxe³sxã³ wxa²ka³nxi²yah³nũ²la² ĩ̱³yau³xa²
ã³nũ¹ya³ka³tu̱³ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na²
hi²sen³kxai³lu² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxe³nũ²la² ĩ̱³yau³xa² a³li³xi²yah³nũ²la²
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² hi²sen³kxai³lu²
Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu²
ã³sa²so¹sxã³ nũ¹ka³na¹ A³so²to²thĩ³na²
ã³wih¹si¹jau³kxai³lu² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ E³ti³o³pi²ah³lo²nu¹ta²kxai³
a²wẽ̱³ta³te²la³ ĩ²xi²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Hãi¹sxã³ ka³lih³kxi²la²nha² ĩ³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxa²ha¹te¹ Fi³li²pah³lo²nu¹tai²na²
sa²kxai³lu² Se²sa³re²a²thĩ³nu¹tai²na²
ã³nxai³tãu³a² sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²

ĩ³hen³txi³lha²the³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³ Se²sa³re²a²thĩ³nu¹tai²na² a³li³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

9

Sau²lah³la² yxo²ĩ² ã³si³wxe³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³su²lhã³si¹hain¹jau³su² yxo²ha³nxe³lha³txi³ ĩ³ye³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³sxã³ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³ka³jxah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Ta³mas²ko²thĩ³na² ai³te³la¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a² in³txi³su² ta̱³nxa² txu¹su² ta̱³nxa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ã³si³tẽ³kxi²te²an²tu̱³ ĩ²ai¹na¹kxai²nãn²tu̱³ sa²hxi²tai³kxi² so¹na¹nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² wa̱³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³jut3su² ten³sa³nhai¹. Nxe³na¹ha²kxai³ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxain¹thĩ³nãu³a² yxo²ha³kxa¹ sa²si¹hã³sẽ¹li¹. San¹ka³tu̱³ ã³nxai³na¹ju³txãn¹nxã³ju̱³ũ³wha²li¹lhxã³ ũ³hũ¹sa²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Nxe³nũ²la² ã³nxai³ka³tu̱³ Ta³mas²ko²thĩ³na² ya̱u³so³nain¹ti̱³kxai³lu² wa³su³txi³ oh³sĩ̱³na² ĩ³ha²te¹tha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ĩ²nxũ̱n³nha²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 4 Ã³yah³xi²sxã³ ã³si³ka̱³ta³wxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a² a²nũ²a² wãn³txa² ain³kxi²jau³kxai³lu¹:

— Sau²lah³lãi³. Sau²lah³lãi³. Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ khãuh³lxa³txi³san¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxa²ha¹te¹:

— Ĩh¹jah¹lo²ta̱³nĩn¹ji¹wi¹? Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:

— Txai²li² Je³su²jah³lo²lxi³na¹wi¹. Ye³khãuh³lxa³ti³san¹jah¹lo²sa¹wi¹.

6 Ĩ³sa²yxau³txu¹li¹. Nxẽn¹ka³tu̱³ sxi²je³na² ã³wih¹txu¹li¹. Nxẽn¹tãu³a² o²la³kxin¹ju³ta³nũ³a² ĩ³hen³txi³nxain¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

7 A²nxe³ti̱³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta²kxai³lu² ka³nahx2sxã³ ã³yit1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Hãi¹sxã³ a²e³jau³xa² so¹lxi³ ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Jã¹nxe³nũ²la² Sau²lah³lo²nu¹tai²na² ye³han³ta³kxi²kxe³su³ ĩ³sa²yxau³ta¹ ĩ²nha²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A²sa³wi³ha³lxi³nu¹tai²na² hi²sen³su² hxi²ki³ain¹sxã³ tẽ³sxã³ Ta³mas²ko²thĩ³na² tẽ³sxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Nxe³nũ²la² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²tãu³a² hai³txi³ ĩ³yai³nxa³ha²kxai³ ĩ³na²nxa³ha²kxai³ hãi¹sxã³ sxa³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ nxe³thĩ³nu¹tai²na¹ yxau³jah¹lo²su² A³na³ni²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit3su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² hxi²sxã³nho³jut3sũ̱³ju³ta² ain³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ain³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A³na³ni²ah³lãi³. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lãi³. Ĩh¹nxe³tin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Ĩ³sa²yxau³sxã³ a³li³txu¹li¹. Tĩh³nai²na² Wain³si²tĩh³no²su¹ nxe³hxai²na²hẽ³li¹. Nxe³tĩh³na² ã³nxain¹ka³tu̱³ Ju³ta²sah³lai²na² sxi²ha² ã³wih¹txa²hẽ³li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³ Sau²lah³lai²na² Tar²so²thĩ³na² yxau²xai³jah¹lai¹tã² ĩ³wã̱³txi³sain³txai¹nhẽ³li¹. 12 Nxe³jah¹lai²li² hĩ¹na² Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²to³nha³li¹. Hxi²sxã³nho³jut3sũ̱³ju³ta² ĩ²nũ²nhai¹. Ju³sa²sa¹, in³txa² ĩ³lxa² A³na³ni²ah³la² wxã³sxã³ wxa²ye³wxa̱ih³nũ²la² wxa²ye³we²txi²nũ²nhai¹. Nxe³ju³tai²li² ĩ²nũ²nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lãi³. Nxe³sa²lxi¹. Jah¹lai²li² ko̱³nxe³thin¹khaix1ta¹hẽ¹li¹. Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau³hĩ¹nai¹tã³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹tũ̱³ka̱³txa² ye³khãuh³lxa³ti³nyhain¹to³ta¹hẽ¹li¹.

14 Jã¹nxain¹sxã³ kwẽn¹tai²na¹ wã³nxĩn¹te² si³yxau³jah¹lo²nãu³xa² hi²sen³kxai³lu² ta¹mas²ko²thĩ³nãu³a² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹te²a² sa²so¹sxã³ ũ³tĩ̱¹kxi²si¹hain¹jau³su² sa²si¹hã³yhain¹txã³nxa² ũ³hũ¹nyhain¹ta¹hẽ¹li¹. Kwẽn¹tai²na¹ wxã³ain¹ta¹hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩ³kaix1so¹ai¹na¹jah¹lai²la¹wi¹. Hãi¹sxã³ ai³sẽ¹li¹. Ye³jen¹na² txa²wãn³txa² u²lxi³ tẽ³sxã³ ai³sxã³ ĩ³hen³txi³tu¹wi¹. Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³sxa³te²su² te²a² a²sa³yxau³ka³txa² he³la³kxi³su² te²a² nxe³sxã³ ĩ³hen³txai¹nha²kxai³ I³sa³e² nũ̱³ka̱³txa² ĩ³hen³txai¹nha²kxai³ nxe³tu¹wi¹. ai²na²xe³ha²kxai³ Txai²na² sa²kxai³lu² txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sai¹nha²kxai³ kãin² khãuh³lxa³txi³nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tai²na² ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxe³nxa²ha¹te¹ A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³ a³li³nũ²la² Ju³ta²sah³la² sxi²ha² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wih¹nũ²la² Sau²lah³la² ye³na² wxa²ye³wxe³te³nah¹lxi¹:

— Sau²lah³lãi³. Txa²wã³tã̱³si¹lxi¹.
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
Je³su²jah³la² hi²sen³su² sa²si¹hã³sain¹na²li¹.
A²nxe³jah¹lain²txi³ tĩh³na² wxã¹nhĩ¹nai³tã²
ĩ²in¹nũ²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹la² ye³we²txi³sih¹nxa²ha²kxai³
sa²si¹hã³sain¹na²li¹. Nxe³sxã³ ye³we²txi¹nxa²ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² ã³nxũ²kwa̱i³wih¹nxa²ha²kxai³
nxẽn¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
18 Nxe³te³na¹ a̱i³na²ka³lo³hũ̱³nxe²
ye³hẽ³jã¹nxe³kxe³hũ̱³te²su² ã³ye³hai¹tã³nxa²ha¹te¹
ĩ³ye³ten³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
ĩ³sa²yxau³nũ²la² ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxe³hĩ¹na¹ ĩ³yai³nxi²ha²kxai³ a²nũ²nãu³la³
ĩ³sĩ³nxũ̱n³to³nxe²ha²kxai³ nxe³ye²yha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ta³mas²ko²thĩ³na² yxau²xai³jau³su².

Nxe³sxã³ Ta³mas²ko²thĩ³na² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa²
ã²la² kxãn³su² yxau³a³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Yxau³a³nyhain¹tãu³a² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³xa² ã³wih¹sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹.
— Je³su²jah³lai¹tã² Txa²wã¹sũ̱³na²
Tah²hai²la¹wi¹. Nxe³jau³xa² wxi²kan¹txi³
ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Nxe³jut3su² a²nũ²a² ain³kxain¹tũ̱³ka̱³txu¹ta²kxai³
nxain¹te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²li² ĩ²ki̱³jah¹lo²su² te²la¹kũ²,
kxã³nxa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau³ain¹na²hẽ³kũ²
nxe³hĩ¹nai³tã² Je³su²jah³la² wãn³txa²
yxo²ĩ²ain¹tũ̱³ka̱³txa² su²lhã³te³lhxã³
ain¹na²hẽ³kũ², nxe³kxa²yã¹nxe² kãi³te³lhxã³
wxã³ain¹te²la¹kũ², wã³nxĩn¹te² si³yxau³te²nãu³xa²
hxi²ki³kxai³lu² a²nũ²a² ũ³tĩ̱¹kxi²si¹jau³su²
sa²si¹hã³ai¹nhĩn³te²la¹kũ², ki̱³nhai¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxain¹kxan²ti³ Sau²lah³lo²nu¹ta²
hi²sen³kxai³lu² e³te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lai¹tã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe³jau³jau¹xai²na² a²ya³la³tu̱³khai³nx2na³li¹.
Nxe³jau³su² wxi²kan¹txi³ ĩ³hen³txi³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ ĩ³wa²lũ³xi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
23 Nyhain¹ka³tu̱³ ye³ka³lxa¹txi³
a³lan²tãu³a² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
ã³nhai¹tũ³te²nãu³a² ã³yã³nũ²kxi²nũ²la²
Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ su²lhã³si¹jau³su²
hãi³tẽn³su² ĩ³ye³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
24 Nxe³sxã³ sxi²thĩ³na² ki³tã̱¹kxi²nha²thĩ³na²
yxo²a² yxo²ha³kxa¹ hãi³a² wah³xah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
A³lan²ta² whãi²na¹ ka³nxah³ta² whãi²na¹
su²lhã³te³lhxã³ ye³ten³kxa² wah³xah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹tah¹lxa¹ Sau²lah³la² a²sa³wi³sa³nu¹tai²na²
nxain¹jau³nu¹tã² ain³kxi²nha²nũ²la²
ĩ³hen³jah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Nxe³ju³tan¹te²kxa²ya²lhu²
ka³nxa³hi²tãu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta²
hi²sen³kxai³lu² Sau²lah³lo²nu¹tai²na²
sa²so¹nũ²la² sxi²ha² ki³tã̱¹kxi²nha²thĩ³na²
a²ne³kan¹ta³yxo²a² sa²yxo²than²sxã³
ha³ti²a² ũ³ki³kũ¹tain¹nũ²la² Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
sa²wi³hain¹ka³tu̱³ win¹ta²te²lxi³ sa²ha³lo²sa²tã³ain¹ta¹hxai²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³jau³su²
26 Nxa²ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹
a³li³nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai³tãu³a²:
— Je³su²jah³lai²na² sa³wi³ha³lxa²
ã³nũ²kxai¹na¹tũ¹xã¹. Jau³su² nxe³tah¹lxa¹
a²kxa²nxa² yxau³tũ̱³ka̱³txai²na² ĩ³wã̱³wã̱³ta³kxi²yah³lxi³te³
— A²ya³la³tu̱³ Sau²lah³lai²na² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²te²sin²ta²ku² ki̱³nhai¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 27 Nxa²ha¹te¹
Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ a³ya³ti²sxã³
ã³yã³sa²so¹sxã³ a³pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txu¹tai²na²
ai³sxã³ ĩ²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³si¹lxi¹. Sau²lah³lai²li²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
ĩ²sxã³ ĩ³ye³kxi²nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la²
Ta³mas²ko²thĩ³nãu³ai²na² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² wxi²kan¹txi³ ĩ³hen³txi³nũ²nhai¹.
Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 28 Nxe³nũ²la²
Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãu³ai²na²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² wxi²kan¹txi³
ĩ³ye³sa²the³jain¹ta²hxai²hẽ¹la². 29 Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txa² Kre²ka² wãn³txa² e³tũ̱³ka̱³txu¹tai²na²
ĩ³hen³txain¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
ain³kxi²ti³ten³ti³hex1xai¹nxa³jau³su²
su²lhã³ain¹jau³nũ³su² ĩ³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
30 Nxa²ha¹te¹ yxo²ĩ²ain¹te² nũ̱³ka̱³txai²na²
hi²sen³kxai³lu² Sau²lah³la² su²lhã³te³lhxã³
nxain¹jau³xa² ain³kxi²nha²nũ²la²
Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ Se²sa³re²a²thĩ³na²
tẽ³sxã³ ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ya¹nãn¹thĩ³na² Tar²so²thĩ³na² sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
31 Nxe³ju³kxai³la¹ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txi³nãu³xu¹tai²na²
yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a²ko³xai²na² Ka³li³le²a²ko³xai²na²
Sa³ma²ri²a²ko³xai²na² nxe³sxã³ tũ̱¹ka̱³txai²na²
yxo²ha³kxa¹ ka³lih³kxi²la²nha² yxau²ho³hah³lxi³ta¹hxai²hẽ
Nxe³tãu³a² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txu¹ta²kxai³la¹
kãin² ã³yã³tet1sa²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na²
Yãu³ka³txa² ã³non²ta³kxi²ha²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxũn³sxã³
a²nũ²a² ain³kxi²khaix1nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³txa² ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txain¹ta¹hxai²h
Pe²jah³la² Jo³pe²thĩ³na² yxau²xai³jau³su²
32 Nxe³ain¹tãu³a² Pe²jah³lo²nu¹ta²
in yen kxai³lu² u²lxi³ ã³nxai³lha²the³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³a² Li²ta²thĩ³na² ã³wih¹ka³tu̱³

Je³su²jah³la² yxo²ĩ²tũ³kã³txu¹ta²kxai³
ai³sĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Nxe² ai³tãu³a²
E³ne³i²ah³la² ĩ³hat1txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² si³kan²ta³kxi²ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ ai³lxa³ha²kxai³ hãi¹sxã³
sxa²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². Kwẽ³kxa²
ka³lxa¹txi³ 8 nxe² kwẽ³kon³tãu³a²
sxa²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Nxa²ha¹te¹
Pe²jah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— E³ne³i²ah³lãi³. Hĩ¹na² Je³su²
Kris²tu³jah¹la² we²txi²nxa²tu¹wi¹.
Ĩ³sa²yxau³txu¹li¹. Sxan¹ka³lo³a²
sa²hau³kot3sxã³ ã³nxai³txu¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe² ĩ³ye³kxi²yha¹hĩ¹na¹ wa³su¹txi³
ĩ³sa²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². 35 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³Πhu²
Li²ta² nũ³kã³txu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹
Sa³ro²na² nũ³kã³txu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹
ĩ²ai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² yxo²ĩ²
ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Nxa²ha¹te¹ Jo³pe²thĩ³na² jũ¹nxa²
u²thĩn³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³thĩ³nãu³ai²na²
Ta³pi²ta¹ka³lxa² yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ta¹ka³lxu¹ta² a²ĩ³lxa² Kre²ka² wãn³txa²
ĩ³yĩ¹li²nha²jau³xa² Tor²ka³ka³lxu³su¹
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ ta¹ka³lxa²
yxo²ĩ²ha²kxai³ wi¹lo²la³kxi²ha²kxai³
a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²a² a²hi²nũ¹nha²kxai³
nxe³to³ta¹hxai²hẽ¹la². 37 Nxa²ha¹te¹
ta¹ka³lxu³nu¹ta²kxai³lu² ĩ³ton³nũ²la²
ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
a²nũ²nãu³a² wxa²hi³la³kxain¹sãn²ka³tũ³
sxi²ha² jũ¹nxa² kĩn³thĩ³na² ũh³wa¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
38 Nxa²ha¹te¹ Li²ta²thĩ³nu¹tai²nãn²ta²
yxo²ĩ²tũ³kã³txu¹tai²na² ain³kxi²nyhain¹jau³kxai³lu²
Pe²jah³lai²li² Jo³pe²thĩ³na² yxau³nũ²nha¹.
Ain¹jau³su² ha²kxai³ in³txa² ha¹li¹
sa²si¹hã³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nx-
ain¹jau³kxai³la¹:

— Pe²jah³lãi³. Ĩ²sa²te³lhxã³ wa³su¹txi³
wxã³sxã³ ĩ²sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe²e³kxah¹lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
nxe³jau³kxai³lu² ain³kxi²nha²nũ²la²
ã³sa²so¹nxa²ha¹te¹ ã³si³tẽ³kxa² ĩ³xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ya³ka³tũ³ sxi²nhu¹ta² tẽ³sxã³ ã³wi²xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
oh³xan¹thĩn³ta²sa³. Nxe³ha²kxai³
txu¹ti³nãu³xa² wha³tẽ³se³na³ka³lxu³nãu³xa²
ã³tĩ³xi²ka³tũ³ ĩ³nã̃n³yah³lxi³ha²kxai³
wã²la²ka³lo³a² ya³lu²ta¹ka³lxai²na²
wã²nhũh¹ ũ³hũ¹ain¹ka³lo³nãu³xa²
wã²nã³ũ¹yhah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³lo³ka³lxa¹ta²ai³
wet1sxã³ ũ³hũ¹ain¹ka³lo³nãu³xa²
wã²nã³ũ¹yhah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 40 Nxa²ha¹te¹
Pe²jah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu²
a²yxo²ha³kxa¹ a³li³si¹jau³su² ĩ³ye³kxah¹lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² ã³ka³tih³wxe³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe² ĩ³ye³kxi²sxã³
ã³na¹nxa²ha¹te¹ ã³yxo²o³tũ¹sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ta³pi²ta¹ka³lxãi³. Ĩ³sa²yxau³txu¹ni¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe² ĩ³ye³kxi²hĩ¹na¹
ya³lu²ta¹ka³lxu³nu¹ta²kxai³ ĩ³ye³ten³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ĩ²tãu³ Pe²jah³lo²nu¹tai²na²
ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². 41 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
hxi²ki³nũ²la² sa²yxo²ka³ta³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²tũ³kã³txi²su² te²a² txu¹ha²
wha³tẽ³sa²te²su² te²a² nxe³sxã³ ĩ³kaix1sa²nũ²kxi²xi²sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ta¹ka³lxai²na² hĩ¹na² ka³tẽn³su²xi²na³ni¹.
Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxe³jut3su² Jo³pe²nũ³kã³txa²
yxo²ha³kxa¹ ain³kxai¹nha²kxai³ a²nũ²a²
ka³lxa¹txi³ yxo²ĩ² ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
43 Nxe³nũ²la² Pe²jah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
Si³mãu²ah³la² sxi²ha² ye³ka³lxa¹txi³
a³lan²ni²sxã³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la²,
Jo³pe²thĩ³na²sa³. A²nxe³jah¹la² po¹na³
wã²la² o²la³kxi²jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².

10

Pe²jah³la² Ko³ne²lah³la² nxe³ya³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Se²sa³re²a²thĩ³nu¹tai²na²
Ko³ne²lah³la² yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxau³ka³tũ³ I³ta³li³ã²na² nũ³kã³txa²
so³ta²to² nũ³kã³txan²tũ³ a²hxi²kan¹jah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lu¹tai²na²
Ro³ma²no²ko³xa² a²wa³kxẽ³nxa² hxi²ki³kxai³lu²
ain¹hi²kat1jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
2 A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu²
Ju³te²an¹te²su² te²a² yen³kxi³txa²kxai²nãn²tũ³
wã²nhũh¹nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³kxa²yu³su² jah¹lain²txi³ a²sxe³xa³ka³lxa²
a²wẽ³ha³lxa² whãi²na¹ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxi³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
3 A²nxe³jah¹lu¹ta²kxai³la¹ ã³sa²ti¹ta³xi²tãu³a²
ĩ³ye³kxi²sxã³nhot3jut3sũ³ju³ta² ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la².
Oh³xan¹jah¹la² wxa²kan³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ko³ne²lah³lãi³. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxa²ha¹te¹ Ko³ne²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
ten³sa²tã³sxã³ yũh³lxi³tẽn³txi³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ĩh¹nxe³tin¹ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
wxa²wãn³txa² ĩ³ye³kxai¹nĩn¹jau³xa²
ain³kxi²ha²kxai³ wi¹lo²la³kxin¹ju³ta²
ain³hi²ã̃i³la². nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²

wi¹kãi³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹. [5]Nxe³ũh¹nx2ti³ha²kxai³
Jo³pe²thĩ³na² wxa²sa³wi³ha³lxa² sa²si¹hã³txai¹nhã³li¹.
Nxe³thĩ³tãu³ai²na² Si³mãu² Pe²jah³la²
yxau²na³li¹. [6]A²nxe³jah¹la² Si³mãu²ah³lai²na²
po¹na² wã²la² o²la³kxi²jah¹lai²na² sxi²ha²
ha³la³ka³lxa³lon³na³li¹. Nxe³thĩ³na²
ĩ³ye³na² yxo²ka³teh³xan¹thĩn³su²
na³li¹. A²nxe³jah¹la² wxã³si¹jau³su²
sa²si¹hã³txai¹nhẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[7] Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lu¹tai²na²
a³li³kxa²si³yo³na² Ko³ne²lah³lu¹ta²
hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³kaix1ta¹hxai²hẽ¹la².
A²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ a²so³ta²to²
ka³na³ka³na³tha²kxai³ a²nxe³jah¹la²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²nũn³jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²na² ĩ³kaix1ta¹hxai²hẽ¹la².
[8]Ĩ³kaix1tũ²la² hxi²sxã³nho³tẽx3jut3sũ³ju³ta²
ĩ³yau¹ũ³ain¹sãn²nũ²la² Jo³pe²thĩ³na²
sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

[9] Nxa²ha¹te¹ a³lan²nũn³tãu³a² tĩh³na²
ã³nxai³ain¹tĩ³kxai³lu² Jo³pe²thĩ³na²
yau³so³nain¹tĩ³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta²
hi²sen³kxai³lu² sxi²ha² kĩ³txan¹thĩ³na²
ka³la²ta¹hxai²hẽ¹la². Ne³ka³ka³ton³tãu³a²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la².
[10] Nxe³tãu³a² he³ha²kxai³ yain³txa²
te³ki²ta³lun²sãn²tai²lã¹ nxe³jau³su²
wah³nxe³tãu³a² hxi²sxã³nho³jut3sũ³ju³ta²
ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². [11] Nxe³ye²te³nah¹lxi¹
oh³sĩn³na² ã³nhai²ta³lxi³ye²ha²kxai³
wã²la²ka³lo³hũ³ka³lo³a² kãin²ka³lo³a²
sa³yu³ka³txũ²la³kxi²kxe³jut3sũ³nxe²
ã³yu³lho¹je²ta¹hxai²hẽ¹la². [12] Ã³yu³lho¹je²nũ²la²
a²wã²lẽ¹nãu³a² ka³yxuh³xa² ka³lxa¹txi³
wi²sxa³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Ha³lo²a²
ai³te²a² wi²sxa² sa³wxe³na² ai³te²a²
wi²sxa² txih³nãu³xa² he³la³kxa²
wi²sxa² ai³ka³nãu³xa² he³la³kxa²
wi²sxa² ka³yxuh³xa² wi¹te²su² kxan²ti³
kõ³nxe³te²su² kxan²ti³ wi²xai³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
[13] Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
wãn³txa² oh³xan¹jah¹la² e³jau³xa²
ain³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pe²jah³lãi³. Ĩ³sa²yxau³txu¹li¹.
Ã³nan³ta²sxã³ ũ³hĩ³lĩ¹txu¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

[14] Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Sũ³na² kãin²jah¹lãi³. Nxẽn²nxa³wi¹.
Ju³te²a² nũ³kã³txa² ka³yxuh³xa²
wi¹te²a² so¹lxi³ wxa²nhĩn²te²ju²hẽ³li¹.
Jãx1te²sã¹wi¹. Ka³yxuh³xa² kõx3te²la³
hai³txi³ wxa²nhĩ²te²txã³wi¹. Nxe³ha²kxai³
ten³sa²nxa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

[15] Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² wãn³txa²
ain³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³wi¹. Ka³yxuh³xai²li²
Txa²wã¹sũ³na² wi¹te²lo³kxe³su² kõ³te²lo³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[16] Te²yã¹nxe³jut3su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
ãh¹ e³kxi²xi²ka³tu³ sa²ka³la¹so¹xet2ta¹hxai²hẽ¹la².

[17] Ai¹nha²kxai³ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³
ĩ³wã³wã³ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tĩ³kxai³lu²
Ko³ne²lah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹ta²kxai³lu²
Si³mãu²ah³la² sxa³thĩ³na² ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu³ ĩ³yau¹ũ³hain¹nũ²la² sxi²ha²
a²yxo²a² yau³son³sxã³ ã³yit1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[18] Ã³yit1sxã³ ĩ³kaix1tain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³txe¹. Thĩ¹nãu³ai²na² Si³mãu²
Pe²jah³la² yxau³ji¹we¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[19]Nxe³ju³tan¹tĩ³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
hxi²sxã³nho³jut3sũ³ju³tu¹ta² ne³kxe³kxi²nha²yxau³ta¹hxai
Nxe³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. In³txa² ha¹li¹
ka³na³ki¹ ĩ²nxa²te³lhxã³ wxã³ain¹na²li¹.
[20]Nxe³ha²kxai³ ĩ³sa²yxau³sxã³ a³ka³nxi¹txu¹li¹.
Hxi²waun³txi²nhxãn³kxe³su² ã³si³tẽ³kxi¹txai¹nhẽ³li¹.
Txai²li² sa²si¹hã³ũ¹nxai¹na¹hẽ³li¹. Sũ³na²
Yãu³ka³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[21] Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³
wxa²ka³nxi²nũ²la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nũ²a²
ã³ten³yah³lxin¹jah¹lu¹txain²txi³na¹wi¹.
Ĩh¹nxe³ka²yan³ti³ta³ wxã³yah³lxin¹ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

[22] Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹la² Ko³ne²lah³la²
sa²si¹hã³sa²sĩn¹na²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹la²
wi¹lhin¹jah¹lo²su² sĩn¹na³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² sa²yxo²wet1sĩ¹nhxai²na²hẽ³li¹.
Nxe³ka³tu³ Ju³te²a² nũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹
ã³nũ¹ti³te²syu¹hain¹sĩn¹na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² oh³xan¹jah¹lai²na² wãn³txa²
ain³kxi²te³nah¹lxi¹: “Si³mãu² Pe²jah³la²
ĩ³kaix1so¹si¹jau³su² sa²si¹hã³txa²hẽ³li¹.
Nĩn¹kxai²nãn²tu³ ĩ³ye³kxi¹nxain¹jau³xa²
wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³na²hẽ³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[23]Nxe² e³ta³lun²nũ²la² Pe²jah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ã³wih²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Txa²sxi²ha²
yxau³sxã³ ãu³xi¹jxah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta³a² ĩ³sa²yxau³sxã³
ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³pe²thĩ³nãn¹ta²
in³txa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²te²an²tu³ ka³na³ki²nũ² ãn³si³tẽ³kxi²nyhain¹nũn³ta¹h
[24]Ka³nxa³ha²ta³nũn³tãu³a² Se²sa³re²a²thĩ³na²

ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
Ko³ne²lah³lo²su² te²a² a²sa³wi³ha³lxi³su²
te²a² a²wã³tã³txi³nãu³su² te²a² yxo²ha³kxa¹
wah³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²kxã³nxa²
a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ĩ³kaix1tai¹nha²kxai³
ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Nxa²ha¹te¹
Pe²jah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² sxi²ha²
ya̱u³so³nai¹nhĩ¹na² Ko³ne²lah³lo²nu¹ta²kxai³
ne³khau²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ne³khau²hain¹ka³tu̱³
Pe²jah³la² a²ne³kxai³tãu³a² ĩ³sa²nẽn¹kxi²te³lhxã³
ã³ka³tih³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 26 Nxa²ha¹te¹
Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² hxi²ki³nũ²la²
sa²yxo²ka³ta³wxe³yha¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ĩ³sa²yxau³sẽ¹li¹. Txai²na² a²nũ²khai³su²
nũn³te²sa¹wi¹. Wxa²hxi²kan¹txa²
Si³yxau³jah¹lo²su² te²txã³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³ha²kxai³ ĩ³ye³kxi²sxã³ ã³wi¹hain¹nũ²la²
a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ nũn¹sxã³ wah³nxe³yah³lxi³tu̱³
wi¹lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ²tu¹wi¹. 36 Nxe³jut3su²
28 Nxe³ha²kxai³la¹ Pe²jah³lu¹tai²na² ha²kxai³ Ju³te²a²ko³xa² whãi²na¹
wãn³txi³kxai³lu¹: Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ha³ta̱³nxe³tai¹ti²tu³wi¹. Ha³ta̱³nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txai²li² Ju³te²ah³lo²su² nxa¹ha²kxai³ "Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² so¹lxi³ a²nũ²a²
wxãi²na² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³syah¹lxa³nha²kxai³ ẽ¹nãu³a² ã³sa²hãu²no³tain¹te³lhxã³
nxe³ki̱³sxai²tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ wxã³tai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹lai²li²
ha³na³ka³lxi³ yxau²xai³ki̱³sxai²tai¹ti²tu³wi¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lo²su²
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² tai¹ti²tu³wi¹." 37-38 A²nxe³jah¹lai²na²
nxe³te³nai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹ hãi³sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa²
kwẽn¹tai²na¹ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³yau¹ũ³sain¹na²hẽ³li¹. ã³nxũ²kwa̱i³wi¹hain¹sxã³ ĩ³nxũ̱³kũ̱³ti³lxon³tai¹ti²tu³wi¹.
Ĩ³yau¹ũ³sain¹ka³tu̱³ a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txa² Je³su²jah³lain²txi³ Na³sa³re²thĩ³na²
ã̱³sa³nũn³te²a² ha³na³ka³lxi² yxau³kxan²ti³ ton¹ta³lun²ka³tu̱³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã²
ko̱³nxe³ju³ta² kãi³ain¹jau³su² ĩ³yĩ¹li²hai¹na¹ju³ta² a²hxi²ki³kxai³lu² ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹tai¹ti²tu³wi¹
wai³nxa³wi¹. 29 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Nxe³ka³tu̱³ Ka³li³le²a²ko³xa² yxo²ha³kxa¹
sa²si¹hã³sai¹nhĩ¹na² wa³su³txi³ wxã³ye¹nx2ta¹wi¹. a²wa̱³kan¹ko³xa² yxo²ha³kxa¹ nxe³sxã³
Nxe³na¹ha²kxai³ ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²tai¹ti²tu³wi¹.
ĩ³kaix1so¹sah¹lxin¹sai¹li¹? Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ Nxe³ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹lai¹tã²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². sa²kxai³lu² a²nũ²a² wa³ka³ti³lo³txain¹kxai²nãn²tu̱³
Je³su²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² sa²wa²su¹txai¹nhxai²tai¹ti
30 Nxa²ha¹te¹ Ko³ne²lah³lo²nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² ã³si³tẽ³kxi²ha²kxai³lu¹.
wãn³txi³kxai³lu¹: 39 Nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹ ĩ²sĩ¹na¹hẽ³li¹.
Ju³te²a²ko³xa² yxau³sxã³ wi¹kãi³i²
— Ye³ha¹li¹ ka³na³ki² a³la²nhĩn¹nai³tã² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau³sxã³ wi¹kãi³i²
ã̃³sa²ti¹tã³xi²hĩ¹nai³tã² Txa²ne³kxai³tãu³a² nxe³ju³tai³tã² whãi²na¹ ĩ²sĩ¹na¹hẽ³li¹.
Txa²wã¹sũ³na² wã̃³sxã³ ĩ³ye³kxi²sa³na²hẽ³li¹. 31 Nxe³sa³te³nah¹lxi¹: Nxe³ka³tu̱³ hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹nũ²la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: ĩ³ya²lu¹tain¹na²hẽ³li¹.
"Ko³ne²lah³lãi³. Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³su² wãn³txai²li² ĩ³ye³kxi²nĩn¹jau³xa² 40 Nxe³yãn¹ta¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
ain³kxi²nxa²ha²kxai³ wi¹lo²la³kxin¹ju³ta² a³lan²nxe³tãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
ĩ²nxa²ha²kxai³ nxe³na²hẽ³li¹. 32 Nxe³ju³ta² ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²na²hẽ³li¹.
nxe³sẽ¹li¹. Jo³pe²thĩ³na² wxa²sa³wi³ha³lxa² Nxe³nũ²la² a²nũ²a² a²yen³khai³xa²
tẽ³sxã³ ũ³sa²si¹hã³txai¹nhẽ³li¹. Si³mãu² ĩ²ain¹na²hẽ³li¹. 41 Yxãn¹ta¹ kwa²nũ̱³ka̱³txa²
Pe²jah³la² ĩ³kaix1so¹sẽ¹li¹. A²nxe³jah¹lai²li² hai³txi³ ĩ²ai¹nxa³hẽ³li¹. Hãi¹nxe³sxã³
Si³mãu²ah³lai²na² po¹na² wã²la² a³pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txa² ĩ³kaix1so¹tũ̱³ka̱³txai³tã²
o²la³kxi²jah¹la² sxi²ha² ha³la³ka³lxa³lon³na³li¹. so¹lxi³ ĩ²ain¹sĩ¹na¹hẽ³li¹. Ĩ³yai³ni² ĩ³na²
Ĩ̱³ye³na² yxo²ka³teh³xan¹thĩ³na² yxau²na³li¹." nxe³ya³sĩ¹na¹hẽ³li¹. 42 Nxe³ha²kxai³

kwa³na³sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la²
ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²jau³su² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txi³txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
A²nũ²a² ka³tẹn³su² tạ³nxa² ya³lu²te²su²
tạ³nxa² nxe³te²su² te²yxo²ha³kxa¹
Je³su²jah³lain²txi³ a²nũ²a² wi¹lhin¹tạ³nxa²
kọ³nxe³thin¹tạ³nxa² kãi³ain¹kxa²
yã¹nxe³jau³su² ĩ³yĩ¹li²hain¹tu¹wi¹.
Ĩ³hxi²ka¹ti³hi¹tai¹na¹hẽ³li¹, Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³hxi²ka¹tai¹nha²kxai³lu¹.” Nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹.
43 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³tũ³kạ³txa² ũ³wha²li¹txã³nxai³tãn¹jau³su²
e³ain¹te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² ĩ²li³te²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²kxai²nãn²tụ³ a²kọ³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
ã³na¹la³kxi²nha²kxai²nãn²tụ³ kọ³nxe³ti³
kãi³ain¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹tain¹tu¹wi¹,
Je³su²jah³lai²na² ĩ³lxa² wxi²ka¹nha²kxai³lu¹.”
Sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹
Pe²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² Ju³te²a² nũ³kạ³txi³sxa³te²a² nxũ²kwại³yxau³jau³su²

44 Ĩ³ye³ta³lu²nxa³tạ³lxa¹ Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a²
ain³kxi²nyhain¹te²a² ã³nxũ²kwại³wi¹yhah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
45-46 Nxe³tãu³a² wãn³txa² a²nũ²a²
ã̱³sa²nũn³te²a² e³jau³xa² ĩ³ye³kxi²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi² nxe³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹jut3su² Pe²jah³lai²na² ã³si³tẽ³kxi²tũ³ka³tai²na²
o²lain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² hi²sen³su²
Ju³te²a² nũ³kạ³txi³sxa³te²su² te²a²
ã³nxũ²kwại³wi¹hain¹nũn³nĩn²tai¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

47 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa²
ã³nxũ²kwại³wi¹hain¹nũn³na³li¹. Txa²wã¹kxi³nãu¹xai²
yã¹yxe¹nxain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³
ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ju³ta²
wain³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

48 Nxe³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
a²wãn³txa² yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³ ĩ̱³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ta³lun²nũ²la² Ko³ne²lah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²sxã³
yxau³syah¹lxi³hẽ¹li¹. Nhyai¹nha²kxai²
a²ya³la³tụ³ yxau³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

11

Pe²jah³la² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ hxi²kan¹te²nãu³xa²
ĩ³hen³txi³jau³su²

1 Jã¹nxe³jau³su² u²lxi³ ha³tạ³nxe³ha²kxai³
yxo²ĩ²tũ³kạ³txa² Ju³te²a²ko³xa² yxau²xai³tũ³kạ³txan²tụ³
nxe³jau³jau¹xai²na² ain³kxi² a³pos²to³lo²
nũ³kạ³txa² ain³kxi² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a² nũ³kạ³txi³sxa³te²a² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ain³kxi²sxã³ sa²yxo²we¹tain¹nũ²nhai¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2-3 Nxa²ha¹te¹
Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ain³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wih¹nxa²ha¹te¹
Ju³te²a² nũ³kạ³txa² yxo²ĩ²te²an²tụ³
ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Pe²jah³lãi³. Ju³te²a² nũ³kạ³txi³sxa³te²na²
sxi²ha² ã³wih¹ta¹hĩ¹nhẽ¹li¹. Nxe³kxa²yu³su²
ĩ³yain³ya¹hain¹ta¹hĩ¹nhẽ¹li¹. Nxe³ju³tai²li²
txa²wã¹nũ³kạ³txi³sxa³ha²kxai³ wai³nxa³wi¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxai¹nha²kxai³ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³
wãn³txai²na² yxo²ha³kxa¹ nxe² ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Ĩ³yau¹ũ³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ju¹tai²na²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ã³wi¹lhĩ¹na²
Jo³pe²thĩ³na² ha³la³ka³lxa³lo³na¹hĩ¹nai³tã²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²na¹tãu³a²
laxi³xa¹nhot3sa²jut3sũ³ju³ta² ĩ²a¹hẽ³li¹.
Ĩ²a¹ka³tụ³ta¹ wã²la²ka³lo³hũ̱³ka³lo³a²
kãin²ka³lo³a² oh³sĩ̱³na² a³ka³nxi²sxã³
a²yu¹lho¹je²na²hẽ³li¹. 6 Ã³yu³lho¹je²nũ²la²
awa¹le naũ¹ai²na² ka³yxuh³xa² ka³lxa¹txi³
wi²sxa³ye²na²hẽ³li¹. Ka³yxuh³xa² wi¹te²su²
wi²sxa² ka³yxuh³xa² kọ³te³su² wi²sxa²
txih³xa² wi²sxa² ại³ka² wi²sxa² nxa²hẽ³li¹.
7 A²nxe³hĩ¹na² oh³xan¹ta² e³jau³xai²na²
ain³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Pe²jah³lãi³.
Ĩ³sa²yxau³txu¹li¹. Ã³nan³txa²sxã³
nũ¹hị³lhĩ¹txu¹li¹.” Sain¹na²hẽ³li¹.
8 Nxe³sain¹nxa²ha¹te¹: “Ti³hex1sa²nxa³nhai¹.
Ka³yxuh³xa² wi¹lxa³te²a² hai³txi³
hị̱³lhĩ²te²txã³wi¹.” Nxe³ai¹na¹hẽ³li¹.
9 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jau³xa² ãh¹ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:
“Ka³yxuh³xai²li² Txa²wã¹sũ³na² wi¹te²lo³jau³su²
nxe³nxain¹kxai²nãn²tụ³ ĩ³so¹jĩ²sẽ¹li¹.
Ka³yxuh³xai²li² kọ̱³nxe³te²lo³jau³su²
ĩ³ye³txa³hẽ¹li¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
10 Te²yã¹nxe³jut3su² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
ĩ³ye³kxi²xi²sain¹ka³tụ³ sa²ka³la³so¹xi²na²hẽ³li¹.
11 Nxe³na¹tãu³a² in³txa² ha¹li¹ ka³na³ki¹
nxe³sxã³ Se²sa³re²a²thĩ³na² a³li³ain¹ka³tụ³
sxi²ha² yxau³na¹thĩ³nai³tã² ã³si³tẽ³kxi²si¹hai¹na¹jau³su²
ĩ³ye³kxi²sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³sxã³
ye³jen¹nãu³a² ãn³si³tẽ³kxai¹na¹hẽ³li¹.
12 Nxe³tị̱³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa²
ĩ³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Ãn³si³tẽ³kxai¹nĩn¹ju³ta³nũ³a²

hxi²waun³txi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹sxã³
ã³si³tẽ³kxi¹tain¹yah¹lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³sain¹ju³tan¹te²kxa³yą̃³lhu² Se²sa³re²a²thĩ³na²
ai³sĩ¹na¹hẽ³li¹. In³txa² yxo²ĩ²te²a²
ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ txai²na² nxe³sxã³
ã³si³tẽ³kxain¹sĩ¹na¹hẽ³li¹. Nxe³te³na¹
Ko³ne²lah³lai²na² sxi²ha² ã³tĩ³sxã³
ã³wih¹sĩ¹na¹hẽ³li¹. 13 Ã³wih¹sĩ¹na¹nxa²ha¹te¹
Ko³ne²lah³la² ĩ³ye³kxi²sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹:
“A²wi¹lhĩ¹na² oh³xan¹jah¹lai²na²
wxã³sxã³ txa²sxi²ha² ã³wih¹sxã³
ĩ³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: ‘Nxex3sa²lxi¹.
Jo³pe²thĩ³na² sa²si¹hã³txai¹nhẽ³li¹. A²nũ²a²
Si³mãu² Pe²jah³la² ã³wxã³si¹hai¹nĩn¹jau³su²
ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. 14 Nxe³jah¹lai²li²
ĩ³ye³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Wãn³txa²
wi¹jau³xa² kǫ̃³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³lyah³lxin¹kxa²
yo³su² sa²wa²su¹kxi¹nx2ti³jau³nũ³xa²
ĩ³yau¹ũ¹nx2tain¹tu¹wi¹. A²nxe³jau³xai²na²
wxa²sxi²ha² yxau²xai³te²a² yxo²ha³kxa¹
ain³kxah¹lxin¹jau³nũ³ai²la¹wi¹.’ Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
Ko³ne²lah³la²kxai³lu² nxe³sa³na²hẽ³li¹.
15 Nxa²ha¹te¹ ã³wxã³na¹nũ²la² ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹tãu³a²
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwą̃i³wi¹hain¹na²hẽ³li¹.
Ã³wih¹nẽ³lain¹ju³taix3 jã¹xain¹na²hẽ³li¹.
16 Nxe³kxe³su² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
ne³wãn²sa²jau³xai³tã² hĩ¹na² ain³kxi²xi²nha¹hẽ³li¹.
Nxe³jau³xa²sa¹: “Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã²
ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹tai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ ye³jen¹na² Txa²wã¹sũ³na²
A²yãu³ka³txa² ĩ³hxi²kat1sa²sai¹nx2ti³tu¹wi¹.”
Nxe³nẽ³lain¹tai¹ti²tu³wi¹. 17 Nxe³ha²kxai³
Ju³te²a² nũ̱³ką̃³txi³sxa³te²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² A²yãu³ka³txa²
ũ³hũ¹nẽ³kaix3 jã¹xain¹na³li¹, Txa²wã¹hxi²kan¹ta²—
Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³lu¹. Ai¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²ã³a¹jau³su²
ten³sa²nxa³hẽ¹li¹. Nxe³na¹jau³su² tai²li²
nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Pe²jah³lo²nu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ a³pos²to³lo² nũ̱³ką̃³txa²
nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹nũ²la²
hãi¹nxa¹sxã³ ĩ³kwą̃i²kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Hãi¹nxe³sxã³ Sũ̱³na² sa²nẽn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lhin¹khai¹nx2na³li¹.
Ju³te²a² nũ̱³ką̃³txi³sxa³te²nãu³xa²
kǫ̃³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹ju³ta²
ã³na¹la³kxi²nh²sãn²nũ²la² Je³su²jah³la²
yxo²ĩ²ain¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² kǫ̃³nxe³ti³ kãi³sxã³
yxau²xai³lain¹kxa² yo³ha² sa²wa²su¹kxain¹ju³ta³nũ̱³ã³
yũ³tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yą̃³lhu²
ka³te̱³na² wi¹tãu³a² kan²txi³ yxau³ain¹ju³ta³nũ̱³ã³
yũ³ye¹nxain¹na³li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na² yxo²ĩ²tũ̱³ką̃³txi³su²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²

19 Nxe³jut3su² Es³te³vãu²ah³la²
su²lhã³ai¹nhĩ¹nãn¹te²tu̱³ yxo²ĩ²tũ̱³ką̃³txa²
kãin² ye³khãuh³lxa³thi¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³yą̃³kxai³lu² u²lxi³
ha³ten¹txa³nũ¹lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Fe³ni²si²a²ko³xa² aun³txi² Syi²pri²ko³xa²
aun³txi² Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na² aun³txi²
nxain¹kxan²ti³nũ¹ Ju²te²a² nũ̱³ką̃³txa²
so¹lxi¹ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Ain¹tah¹lxa¹
Syi²pri² nũ̱³ką̃³txa² Si³re²na² nũ̱³ką̃³txa²
nxe³sxã³ yxo²ĩ²tũ̱³ką̃³txan²tu̱³ aun³txain¹nũ²la²
Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na² ã³tĩ³ain¹nũ²la²
Ju³te²a² nũ̱³ką̃³txi³sxa³te²nãu³xa²
ĩ³hen³txi³nyhain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³lai¹tã² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai¹tã² ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Ai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³hxi²ka¹ta²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ
Nxe³ju³tan¹te²kxa³yą̃³lhu² a²nũ²a²
yxau²xai³te²a² ĩ³hen³txi³nyhain¹nũ²la²
a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxo²ĩ² ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
22-24 Nxe³jut3su² Je³ru³sa³lẽ² nũ̱³ką̃³txa²
nxe³jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹ka³tu̱³
Bar³na³be²ah³la² sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² wi¹lhin¹khai¹nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³txa² ã²nxũ²kwą̃i³wi¹ha²kxai³
kãin² yxo²ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²si¹hã³ain¹ka³tu̱³
Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na² ã³wih¹tãu³a²
yxo²ĩ²tũ̱³ką̃³txa² ĩ³ha¹txi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³ha¹txi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
Nxe³ha²kxai³ ka³lih³khaix1sa³nhai¹.
Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
sa²yxo²ã³ah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹
nxũ²kwą̃i³lxũ¹sxã³ sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ain¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
yxo²ĩ² ãn³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³ain¹nũ²la² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tai²na²
Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na² a³li³nũ²la² Tar²so²thĩ³na²
ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la², Sau²lah³lai²na²
ĩ³ha¹txi²si¹jau³sa³. 26 Ĩ³ha¹txi²nũ²la²
Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na² ãn³sa²so²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³ kwẽ³kxa² ka³na³ka³nat3sxã³
yxau³tãu³a² yxo²ĩ²tũ̱³ką̃³txa² ã³nũ²kxain¹to³tãu³a²
Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³tih³nxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ĩ³tih³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³a² a²nũ²a² ą̃³sa²nũn³te²a²
wãn³txi³kxai³lu¹:
Ain¹jau³su² nxe³sxã³ Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na²
ã³ũ̱¹ka³txai²li² Kris²tu³ tũ̱³ką̃³txi³sin²ta²wi¹.
Nxe² ĩ³yĩ¹lih² ã³si³wxe³eh²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³ain¹tãu³a² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka̱³txa² hi²sen³kxai³lu²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³ain¹nũ²la²
Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na² ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
28 A²nxe³tãu³ai²na² a²nũ²a² A³ka²bah³la²
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹jau³su²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ye³jen¹na²
wẽ³ha²yau³xa² wẽ³hã¹xa³lho³li¹. Nxe²nxa³ha²kxai³
ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ kãin² kwẽ³kon³na²ha³tai¹
Nxe³ha²kxai³ yain³txa² hxan³kxi¹nx2ti³ha³tai¹
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tai²li² ya²la³lxa¹
Klau²jah³lo²nu¹tai²na² Ro³ma²no²
a²wa³kxẽn³su² hĩ¹nai³tã² kãin² kwẽ³kon³ta¹hxai²hẽ¹la².
29-30 A²nxe³tãu³a² Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na²
yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa² hi²sen³kxai³lu² ũ³yho³hi²txã³nxa²
sa²nũ²kxi²sãn²nũ²la² hã²wxãn³txa³
Ju³te²a²ko³xa² yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa² ũ³hũ¹te³lhxã³
ta³nxã¹nxu¹ta²kxai³lu² sa²si¹hã³ũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³na¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã²
Sau²lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ ai³ya³tãu³a²
ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yah³nũ²la²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxo²ĩ²tũ³ka̱²txai²na²
sa²kxai³lu² ũ³hũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la³,
yxo²ĩ²te²a² a²hxi²kan¹ta² he³la³kxa²sa³.

12

E³ro²jah³la² hxi²ka² ye³khãuh³lxa³thi¹nyhain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la² Ju³te²a²ko³xai²na²
a²wa³kxẽn³yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² hi²sen³su² yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa²
kãin² ye³khãuh³lxa³thin¹si¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³ka³tu̱³ta¹ Ti³a²kah³la² sa²so¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² Jo³ãu²ah³la²
a²lon³yah³lo²su² nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³ Ti³a²kah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
sa²so¹sxã³ ũ³tĩ¹kxi²nũ²la² hi³ki²a³la² tẽ³sxã³
su²lhã³ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Su²lhã³ain¹nxa²ha¹te¹
Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² ĩ²sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Su²lhã³ain¹ju³ta² wi¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lo²nu¹tai²na²
a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
— Ka²li¹hai¹na¹hẽ³na¹. Jã¹nxa¹tũ¹xã¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
yain³txa³nũ³xa² wa²tãi¹tãi¹tũ³xa²
yain³hĩ¹na¹ E³ro²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
Pe²jah³lo²nu¹tai²na² sa²so¹sxã³ ũ³tĩ¹kxa²
wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 4-5 Ũ3tĩ¹kxa²
wxe³ka³tu̱³ so³ta²to² nũ³ka̱³txa²
in³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ wah³nxe³sxã³
ĩ²yxau³ha²kxai³ ã³ta³lo³hẽ¹tũ³ka̱³txa²
te²yã¹nxe³sxã³ yxau³sxĩ²yxau³to³hi²
jã¹nxe² jã¹nxe² to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹ju³tan¹te¹kxa³ya̱³lhu² Pe²jah³lo²nu¹tai²na²
sa²kxai³lu² ũ³tĩ¹kxi² yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ yxo²ĩ²tũ³ka̱³txai²na² hi²sen³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹ka³tu̱³ E³ro²jah³lo²nu¹tai²na²
a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
— Yain³txa² wa²tãi¹tãi¹tũ³xa² ĩ³yai³nain¹na³na¹
sxã³ hã²wxãn³txa³ Pe²jah³lai²li²
sa²sai¹xi²sã²na¹ka³tu̱³ Ju³te²a² nũ³ka̱³txa²
ko̱³nxe³ti³ ĩ³hen³txi³si¹hai¹na¹jau³nũ³su²
wã²nã³ũ¹hai¹na¹tũ¹xã¹. Ain¹jau³su².
Nxe¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³la² sa²than²kxi²jau³su²

Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²tãu³a² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²ju³ta² yxau³so¹nhĩ¹na¹ Pe²jah³lu¹tai²na²
sa²kxai³lu² so³ta²to² ha¹li¹ nxũ²kwa̱i³ye³la³nãu³a²
sxa³sxã³ ãu³xi²ha²kxai³ kwa³thi³lĩh³na²
tĩh³nu²ha¹li¹ sa²hxi²tai³kxai¹nha²kxai³
nxe³ain¹tu̱³ka³tu̱³ sxi²ha² tĩ¹kxi²thĩ³nu¹ta²yxo²a²
so³ta²to² ha¹li¹ ãh¹ yxo²yxau³ha²kxai³
sa²ye³te²nxa² yxau³a³la²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³kxan²ti³nũ¹ Pe²jah³la² wi¹lãu³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Nxe³ain¹ti̱³kxai³lu² oh³xan¹jah¹la²
wa³su³txi³ wxa²ka³nha²kxai³ tĩ¹kxain¹thĩ³na²ẽ¹nãu³a²
kãin² sa²ha²te¹ã³nĩ²ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu²
Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ ka³la³ki³sxã³
wxa²yũ³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Pe²jah³lãi³. Pe²jah³lãi³. Txu¹lxi¹txi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
txu¹lxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³la¹:
— Wa³su¹txi³ ĩ³sa²yxau³sẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³
kwa³thi³lĩh³na² hxi²ka³li³lah¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Nxe³nũ²la² ĩ³ye³kxi²xi²ti³ãn¹jau³kxai³la¹:
— Sĩn²ta²ka³lo³a² sa²si³ĩ¹nhã¹nha²kxai³
wxa²yu³kxa³ka³lo³a² ũ³yhu³wi²kxi²nhã¹nha²kxai³
wxa²ha³la³sẽ³nãn¹ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nhã¹nha²kxai³
nxe³sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Nxe³ta³lun²nũ²la² ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ĩ³hit2txi²sẽ¹li¹. Nxa²ha¹te¹
ĩ³hit2ti²ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Nxe³nũ²la²
thĩ¹nai²na² a³li³xi²ya³sãn²ka³tu̱³ sĩ³nã̱³xa²
a³li³xi²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³
sxih²yxo²a² kwa³thi³la² wet1tain¹ka³lo³a²
sxi²je³na² ã³wih¹ta³yxo²a² yxo²tĩ¹nha²ka³lo³sye²ta¹hxai²hẽ
A²nxe³ti³xa² ya̱u³son³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ya̱u³son³ya³nxa²ha¹te¹ sxih²yxo²a²
wã²nxũh¹ yxo²than²ye²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² sxi²ha² a³li³xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³ tĩh³na² ka³na³ka³nat3sxã³
ã³nxai³ya³tãu³a² oh³xan¹jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu²
a³li²sih³sa³tĩ¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²wi¹lhĩ¹na²:

— Hxi²sxã³nhot3sa²jut3sũ³ju³ta²
ĩ²a¹xã¹. Nxe³jau³su² nxe³ka³tu̱³
tĩh³na² nũh¹xai³tãu³a² wain³txi³
ne³kxe³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Ne³kxe³kxi²nha²ta¹hxai²
nxe³te³nah¹lxi¹:
— Hĩ¹na² ya²la³tu̱³ ĩ²a¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³su² oh³xan¹jah¹la² sa²si¹hã³ũ¹sa³ha²kxai³
ũ³tĩ¹kxi²sai¹nha²kxai³ thĩ³na² sa²sai¹xi²sa³na²na¹.
E³ro²jah³la² nũ³kxũn³txi³ khãuh³lxa³ti²
Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² ko̱³ti³kãi³i² nxe³na¹tũ¹xã¹.
Sain¹na³na¹. Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
ã³non²ta³kxi²sa³na²na¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
12-14 Nxa²ha¹te¹ ã³nxai³xi²nũ²la²
Ma³ri²a³ka³lxa² sxi²ha² ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ta¹ka³lxa² a²ki³lha³lxa² Jo³ãu²
Mar²ko³jah³lo²su¹ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² sxi²ha² ya̱u³son³nũ²la²
ĩ³yxo²to¹tot1sxã³ ĩ³kaix1tũ²la² sxi²ha²
wa³kxẽ³na² ta¹ka³lxi³su² a²sa³wi³sa³ka³lxu²su²
Ro²ta³ka³lxi³su¹ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ta¹ka³lxi³nu¹ta²kxai³lu² Pe²jah³lai²na²
wãn³txa² ain³kxi²nũ²la² wxã³sxĩ²ta¹hxai²hẽ¹la².
Wxã³sxĩ²nũ²la² ka³lih³jau³su² sxih²yxo²a²
sa²yxo²tha²nxa³ka³tu̱³ ne³wã²na³ka³tu̱³
ĩ³xi²sxã³ ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:
— Pe²jah³lai¹txa³lxi² ã³wxã²na³li¹.
Wah³nxe³nẽ³na²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³thĩ³nai²na² kãn¹su² a²nũ²a²
ka³lxa¹txi³ ã³nũ²kxi²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi²te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Nxe³tũ³ka̱³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Wen¹sĩ¹ni¹nxi¹. Ki³han³sĩ¹ni¹nxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹tah¹lxa¹ Ro²ta³ka³lxa²
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Ya²la³tu̱³tã³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ tũ³ka̱³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Pe²jah³la² a²yãu³ka³txi³su²na²xĩ¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxe³nyhain¹ti̱³kxai³lu² Pe²jah³lai²li²
sxi²ha² yxo²a² yxo²to¹to¹ta² ai³lye²ai¹nha²kxai³
sa²yxo²than²yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
On²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxa²ha¹te¹
Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ã³ka³nahx2ye²si¹jau³su²
wxa²ye³wxã̱i³tũ²la² sxi²ha² ũ³tĩ̱¹kxi²thĩ³nai²na²
Txa²wã¹sũ³na² ã³non²ta³kxi²sxã³
a³li³xi²si¹hain¹jau³xa² ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³hen³txi³ta³lun²nũ²la² ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹.
— Jau¹xai²na² Ti³a²kah³la² ĩ³hen³txi²
yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txi²
nxe³txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³jau³su²
nxe²e³ta³lun²nũ²la² a³li³sih³xi²sa³tĩ¹ta¹hxai²hẽ¹la².
18 Nxa²ha¹te¹ a³la²ni²nũ²la² so³ta²to²
nũ³ka̱³txa² hxi²ka̱u³ka̱u³nha²ha²kxai³ kãin²
yu̱h³lxi³ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³ ih³sau³nai¹nha²kxai³la².
19 Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³lo²nu¹tai²na²
hi²sen³kxai³lu² ã³te³nxi²si¹jau³su²
so³ta²tũ³ nũ³ka̱³txa² kwa³na³ain¹ta¹
hai³txi³ ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³ha¹txai¹nxa³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
sxi²ha² ũ³tĩ¹kxi²thĩ³na² a²nũ²a² wah³nxe³sxã³
ã³yxau³tũ³ka̱³txai³ta² sa²so¹ka³tu̱³ ko̱³nxe³
kãi³ki³lxo³yhain¹sxã³ a²nũ²a² ã̱³xa²
ĩ³kwa³na³nyhai¹nha²kxai³ su²lhã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxain¹ti̱³kxai³lu² Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
Ju³te²a²ko³xa² a³li³xi²nũ²la² Se²sa³re²a²thĩ³na²
yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².

E³ro²jah³la² ya³lu²jau³su²

20 Nxa²ha¹te¹ kxã³nxai³tã² Ti²ro³tũ³ka̱³txi³su²
te²a² Si³tõ²tũ³ka̱³txi³su² te²a² nxe³sxã³
E³ro²jah³la² hxi²ki³kxai³lu² ĩ³a̱n³ta³kxai¹nha²kxai³
yu̱h³lxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
a²sa³wi³ha³lxa² ã³nhãu²no³si¹jau³su²
sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kxãn³su²
a²yain³txi³khai³xa² E³ro²jah³lu¹tai²na²
hxi²ki³kxai³lu² wã²nhũ¹nyhain¹tah¹lxa¹
ĩ³a̱n³ta³kxi²nyhai¹nha²kxai³ hãi¹nxã¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² sa²si¹hã³ain¹tũ³ka̱³txu¹tai²na²
Blas²to³jah¹la² win¹ta²te²lxi³ ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
E²ro²jah³la² sa³wit3sa²ha²kxai³la².
Hã²wxãn³txa³ Blas²to³jah¹la² hi²sen³kxai³lu²
E³ro²jah³lu¹ta²kxai³ hãu²non³si¹nyhain¹jau³su²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 21 Nxe³jut3su²
a³lan²tãu³a² E³ro²jah³lu¹ta²kxai³lu²
wã²la²ka³lo³a² wi¹khai¹nxe³ka³lo³a²
ũ³whi²kxi²nha²sãn²nũ²la² a²hxi²kan¹ta³
ã³wxe³ka³lo³a² ã³wxe³ka³tu̱³ a²nũ²a² kãin²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Nxa²ha¹te¹
ĩ³ye³kxi²ta³lun²nũ²la² ain³kxi² yxau³tũ³ka̱³txu¹tai²na²
kãin² ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²li² hai³txi³ a²nũ²sxa³wi¹.
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Oh³nãn¹jah¹lai²la¹wi¹.
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² E³ro²jah³lo²nu¹ta²kxai³
ĩ³wi¹lxo³kxai¹nha²kxai³ nxe²ĩ³ye³xa³te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ kãin²khaix1nx2na³li¹.
Yxãn¹ta¹ te²yãx1te²txã³wi¹. Kãi²nxa³wi¹.
Txa²wã¹sũ³nu²sxa³wi¹. A²nũ²sa̱¹wi¹.
Nxe³jau³xai²na² ĩ³ye³xa³ha²kxai³
nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Txa²wã¹sũ³na²
ha³lo²an¹jah¹la² wa³su³txi³ wxa²kan³nũ²la²
ĩ³ye³ka³txa² a²ẽ¹nãu³a² ã³wih¹si¹jau³su²
kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
yũ³yũ³kxa² hi²sen³su² a²ẽ¹nãu³ai²na²
ã³wih¹sxã³ ĩ³ya²lu¹ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹jau³xa² u²lxi³ ha³ta̱³nxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lu¹tai²na²
Sau²lah³lu¹tai²na² nxe³sxã³ ũ³yho³hi²txã³nxa²
ũ³hũ¹ain¹yah³nxa²ha¹te¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
a³li³yah³nũ²la² ĩ³xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ya³tãu³a² Jo³ãu² Mar²ko³jah³la²
ã³sa²so¹sxã³ ĩ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

13

Bar³na³be²ah³la² Sau²lah³la² nxe³sxã³ ĩ²sxã³ so¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹te²nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³te²na²
yũ³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³tũ³ka̱³txa² yũ³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tũ³ka̱³txa²sa¹ Bar³na³be²ah³lo²su²
Si³me³ãu²ah³lo²su² jah¹la² a²tun³jah³lo²su¹
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³sxã³ Lu³si³u²ah³lo²su²
nxe³jah¹la² Si³re²na²ko³xa² yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ãh¹ jã¹nxe² Ma³na³ẽ²ah³lo²su² jah¹la²
E³ro²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xai²na²
a²wa³kxẽn³yah¹lo²su² te²a² a²wã³tã̱³xi²nhyu¹ta²
Ãh¹ jã¹nxe² Sau²lah³lo²su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Jã¹nxe³tũ¹ka̱³txu¹ta²kxai³lu² yain³txa²
ã³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
so¹lxi³ o²la³kxi²ha²kxai³ nxe³ain¹tãu³a²
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Bar³na³be²ah³la²
Sau²lah³la² nxe³sxã³ ĩ²sxã³ so¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Wa³ka³li³yu³ta² ĩ³ye³kxai¹na¹ju³ta²
o²la³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxa²ha¹te¹ tũ¹ka̱³txu¹ta²kxai³la¹
yain³txa² ã³na¹to³sãn²nũ²la² a²hxi²ka²
wxa²ne³hẽ¹tain¹ka³tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxãn³txa³
sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Syi²pri²ko³xa² ai³ya³jau³su²

4 Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã²
Sau²lah³lo²nu¹tã² nxe³ya³tũ³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² Sũ³na² Yãu³ka³txai²na² hxi²ka²
ĩ³sa²si¹hã³nxa²ha¹te¹ aun³ja³ta¹hxai²hẽ¹la²,
Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na²sa³. Nxe³sxã³
aun³ja³te³na¹ Jo³ãu² Mar²ko³jah³la²
ã³non²ta³kxi²si¹jau³su² ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ aun³tain¹nũ²la² Se³lu²si²a²thĩ³na²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wi¹hain¹nũ²la²
Syi²pri²ko³xa² ã³nxai³te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ko³xai²na² ĩ̱³ye³na² kãin²je³na²
wi³wi³ta³lot3sxã³ sxa³je³na² ka³no¹a²ka³lo³a²
ã³wih¹sxã³ yxo²ha³ti³lhi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Nxe³nũ²la² Sa³la³mi²na³thĩ³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wi¹hain¹ka³tu̱³ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wi¹hain¹te³na¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxe³nũ²la² Syi²pri²ko³xa² whãi²na¹
ai³lha²thet3tũ²la² Pa²fo³thĩ³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wi¹hain¹ka³tu̱³ Bar³je³su²jah³la² Ju³te²a²
in³txi³su² ha²kxai³ ĩ³hat1txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² E³li²mah³lo²su¹ Kre²ka²
wãn³txa² nxe²ĩ³lxi²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³la¹ Sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi²ki³lxo³jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ta¹ kãin²ki³han³ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Nxe³kxa²yu³su² ko¹xai²na² a²wa³kxẽn³yah³la²
a²ya̱³lxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
a²wa³kxẽn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² Ser³ji³o³
Pau²lah³lo²su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²hoh³lxi³sa²ta¹hxai²hẽ¹la². Bar³na³be²ah³la²
nũ̱³ka̱³txa² ĩ³khaix1so¹te³nah¹lxi¹:
— Bar³na³be²ah³lãi³. Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ain³kxi²ti³ten³sa³nhai¹.
Ĩ³yau¹ũ³sẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Nxe³ha¹kxai³ ĩ³yau¹ũ³hain¹tãu³a²
E³li²mah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ĩ³ki³ha¹kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ain³kxain¹txa³hẽ¹li¹. Wãn³txa²
wi¹lxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Nxa²ha¹te¹ Sau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
Pau²lah³lo²su² ĩ³lxi²nha²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ã³si³tẽ³kxi²sxã³
ten³sa²tã³sxã³ ĩ²nũ²la² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
10 Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— E³li²mah³lãi³. Sa³ta³na²jah¹la²
tah²si¹lxi¹. A²nũ²a² ĩ³ki³ha¹kxi²so¹ain¹te³lhxã³
o²la³kxi¹lxi¹. Ko̱³nxe³thin¹ju³ta²
so¹lxi³ kãi³i¹lxi¹. Wi¹lhin¹jut3su²
ten³ti³he¹nxẽ²nxã³lxi¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³kho³kxi¹lxi¹. 11 Nxẽ¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² nũ̱³kxũn³txi³ ĩ³wai¹txa²tu¹wi¹.
Ye³ha¹la² a³lan²tãu³a² ye³han³nxa²tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
wa³su³txi³ ye³han³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ye³han³khai¹nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²
ã̱³xa² hxi²ki³sxã³ tẽ³xai³lain¹ju³ta²
ten³ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Nxa²ha¹te¹
ha³lo²a² a²wa³kxẽn³yah³lo²nu¹tai²na²
sa²kxai³lu² ju³ta³nu¹tai²na² ĩ²nũ²la² yxo²ĩ²
ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³ka³lih³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na² ai³ya³jau³su²

13 Ain¹nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la²
Pau²lah³la² nũ³kã³txa² a³li³xain¹nũ²la²
Pã³fi²li²a²ko³xa² ã³nxai³ya³te³lhxã³
na³vi²o²tẽ³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ Jo³ãu² Mar²ko³jah³la² ã³si³tẽ³kxai¹nxa³swã³
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². Ãh¹
jã¹nxũn³tũ³kã³txai²li² Per²je²thĩ³na³
ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Ã³nxai³ain¹nũ²la²
hã²wxãn³txa³ a³li³xain¹nũ²la² Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na²
Pi³si²ti²a²ko³xan¹thĩ³nãn²tu̱³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³a² sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na² Ju³te²a²
nũ³kã³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wi¹hain¹sxã³
ã³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Hã²wxãn³txa³
thĩ³na² a²hxi²kan¹jah³lai²na² sa²kxai³lu²
ha³tẽh³nxã³nxa² tẽ³sxã³ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txa² ĩ³ye³kxi² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txain¹tũ³kã³txi³nu¹tai²na²
ũ³wha²li¹jau³xa² ĩ³ye³kxi² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² Pau²lah³la² nũ³kã³txa²
ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

— Wãn³txa² ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹sa²nhĩn¹jau³nũ³su²
yũ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³ye³kxi²sah¹lxi³sĩ¹nhã³la²
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
ĩ³sa²yxau³nũ²la² ka³nahx2si¹jau³su²
wxa²sa²tã³yi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ju³te²a²
nũ³kã³txi³su² ta̱³nxa² ã̱³xa² nũ³kã³txi³su²
ta̱³nxa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
sa³yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ain³kxi²sah¹lxi³sĩ¹nhã³la²
17 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³su² txa²wã¹si³yah³la²nãu³hĩ¹nu¹tai²na²
wã²nxa³kxa² so¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Hã²wxãn³txa³ E³ji²ta²ko³xu¹tai²na²
yxau³ain¹tãu³u¹tai²na² kãin² ã³tet1sxã³
ka³lxa¹ti³lon³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Ka³lxa¹txi³lon³nũ²la² hã²wxãn³txa³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² kãin²
wã³nxĩ¹nha²kxai³ ta²ko¹xai²na² sa²sai¹xain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
18 Sa²sai¹xain¹nũ²la² ha³lo²a² a²nũ²a²
yxau³ai¹nxa³ko³xa² ho³hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹
Kwẽ³kxa³ ye³ka³lxa¹txi³ kwẽ³ko³nha²kxai³
40 nxe² kwẽ³kon³tãu³a² ho³hain¹tãu³a²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ã³sa²ya³nãn³ta³kxi²nũ²la²
sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
19 Nxe³nũ²la² Ka³na³ã²ko³xa² ã³sa²so¹sxã³
ã³wi¹hain¹nũ²la² yxau²xai³tũ³kã³txi³nu¹tai²na²
ka³lxa¹txi³ ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹
nxe³tũ³kã³txi³nãu³sxu² ha²kxai³ kãin²
kõ³nxe³thi¹nha²kxai³ sun²tã¹nũ²la²
ta²ko¹xu¹tain²txi³ ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
20 Ũ3hũ¹ain¹ka³tu̱³ kwẽ³kxa² ka³lxa¹txi³
kwẽ³kon³sxã³ 450 nxe² kwẽ³kon³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Hã²wxãn³txa³ a²hxi²kan¹txa² nũ³kã³txa²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txai²na² a²hoh³lxi³su²
te²a² sa²si¹hã³ain¹tot3sãn²ka³tu̱³
hã²wxãn³txi³nũ² Sa³mu³e²lah³lo²nu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lan²tu̱³
ã³wxã³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 21 Nxe³nũ²la²
hã²wxãn³txa³: “A²si³yxau³kax3khai³xa²
ten³sah²sĩn¹nhai¹.” Ain¹jau³su²
ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
Sau²lah³lo²nu¹tai²na² Ki²jah³la² ki³lha³lxan²tu̱³
ha²wã³la³mĩ² nũ³kã³txi³su² ha²kxai³
nxe³jah¹la² ũh³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
A²nxe³jah¹la² kwẽ³kxa² ka³lxa¹txi³ 40
nxe² kwẽ³kon³sxã³ I³sa³e² nũ³kã³txa²
sa²hau³kot3ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Sa²hau³ko³tũ²la² hã²wxãn³txa³
ya³lu²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na² ũh³wxe³te³nah¹lxi¹:
“Ta³vi²yah³lai²li² Je²sah³la²ki³lha³lxa²
ten³sa³nhai¹. Txa²wãn³txa² yxo²ha³kxa¹
sa²yxo²wet1sa²jah¹lo²su² tu¹wi¹. Wi¹lxo³kxi²sain¹ju³ta³nu³
sõ¹lxi³ ten³tu¹wi¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
Je³su²jah³lai²na² Ta³vi²yah³la² a²ne³tah²nãu³su²
ha²kxai³ txa²wã¹ẽ¹na² sa²hau³ko³tẽ³jah¹lo²nũ³su²
ũh³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sxã³
I³sa³e² nũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹ a²ẽ¹na²
sa²hau³ko³txa²lxain¹jah¹lo²su² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³jut3su² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ³na² nxe² ĩ³yau¹ũ¹hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
24 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³lo²nu¹ta²kxai³
wã³ã̱³lxa¹ ta̱³lxa¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
wxã³nũ²la² I³sa³e² nũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹
nxe² ĩ³hen³txi²te³nah¹lxi¹: “Wxa²kõ³nxe³ti³ju³ta²
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sãn²sxã³ ã³na¹la³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Hã²wxãn³txa³ ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nx2ti³ju³ta²
kãi³jah³lxi³hẽ¹li¹.” Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²nu¹tai²na²
nxe³na²hẽ³li¹. 25 Nxe³ka³tu̱³ta¹
a²wa³ka³li³yu³ta² ne³ki³son³si¹jau³nũ³su²
ĩ³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹: “Txai²li²
kãin²te³txa³wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
Hxi²kan¹jah¹lo²sin²nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹
txã²si³yo³na² wxã³tu¹wi¹. Nxe³jah¹la²
Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
tu¹wi¹. Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³
a²yu³kxa² yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a²
sa²yu³sai¹kxai¹na¹ju³ta² ãu²la²to³nha¹nhai¹,
kãin²khaix1xai¹nha²kxai³lu¹.” Jo³ãu²
Ba³tis²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

26 Nxe³na¹jut3su² txa²wã³ta̱³syah¹lxi¹lxi¹.
Ã³bra³ãu²ah³lo²nu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su²
ki̱³tã³li¹. Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²su²
yah³lxin¹te² ĩ³nxa² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³

wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³txa²lxain¹ju³ta²
yũ³tu¹wi¹. Nxe³jau³su² tai²li² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹.
27 Nxe³yãn¹tah¹lxa¹ Je³ru³sa³lẽ² tũ³kã³txi³su²
te²a² a²hxi²kan¹txa³ he³la³kxi³su² te²a²
jau³jau¹xai²na² ã³ne³wxe³ai¹nxa³hẽ³li¹.
Nxain¹kxa²yu³su² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txain¹tũ³kã³txai²na² ũ³wha²li¹jau³xai³tã²
ã³ne³wxe³ain¹nũ³nxa³hẽ³li¹. Sa²ba³to³
nxe³ti³xa² yxo²ha³kxa¹ ĩ²ain¹kan²ti³
ã³ne³wxe³ai¹nxa³jau³kxai³la¹ Je³su²jah³la²
tẽ³sxã³ su²lhã³ain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³
wã²nxũh¹lxi³ain¹na³li¹. Nxe³jau³xai²na²
a²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³nẽ³tũ³kã³txa² e³xain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
28 Nxe³ain¹kxa²yu³su² kõ³nxe³ti³ kãi³ai¹nxa³kxan²tũ³
su²lhã³si¹hain¹jau³su² Pi³la²jah³la²
ĩ³ye³kxain¹na²hẽ³li¹. 29 Nxain¹ju³kxai³lu²
kõ³nxe³ti³ o²la³kxi²ta³lu²nain¹nũ²la²
ya³lu²nũ²la² hi³sa³ka³txa² sa²sai²ã³nũ²la²
kwã³kxẽ¹na² sa²nĩ³kxain¹ta¹hẽ¹li¹.
30 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
31 Hã²wxãn³txa³ a²sa³wi³ha³lxa² ĩ²yxau³nyhain¹ta¹hẽ¹li¹.
Ka³li³le²a²ko³xa² ã³si³tẽ³kxi²hĩ¹nãn¹te²tu³
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³si³tẽ³kxain¹nũn³ta¹hẽ¹li¹.
Ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ni²sxã³ ĩ²yxau³nyhain¹to³tai²hẽ¹li¹
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² ĩ²ain¹ju³tai³tã²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hẽ¹li¹.
32-33 Jã¹nxa¹jut3su² jau¹xai²na² ĩ³hen³txi¹nx2ti³ha³tai¹.
ã³wxã³ye¹nx2ti³nha¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² txa²wã¹si³yah³la²nãu³u¹tai²na²
ĩ³ye³kxain¹jau³xu¹tai²na² kwẽn¹ta¹
we¹ta³lun²na²hẽ³li¹, Je³su²jah³la²
ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ha²kxai³lu¹.
Nxe³ju³tai²li² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²kxai³lu²
Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na² Sa²mo³ 2
nxe³jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:
“Wxãi²kxai³ txa²wẽ³si¹lxi¹. Hĩ¹na²
wxa²wĩ³nu²sa¹wi¹.”
Ta³vi²yah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
34 Nxe³ha²kxai³ ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³tai²na²
a²nũ²a² ka³lu²nxa³ju³tai²nãn¹jau³xa²
ĩ³ye³kxi²nũn³te³nah¹lxi¹:
“Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na² ĩ³ye³kxai¹na¹ju³tai²na²
wi¹ju³ta² so¹lxi³ ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.”
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 35 Te²yã¹nxũn³jau³xai²na²
“Wxa²sa³wi³sa² Wi¹lhin¹ta² Si³yxau³te²a²
a²nũ²nãu³ai²na² ka³lu²ju³ta³nũ³a²
yũ²nxa³lho³li¹.” Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
36 Nxe³ha²kxai³la¹ Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na²
hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
sa²yxo²we¹ta³lun²ka³tu̱³ ya³lu²nũ²la²
a²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² yã¹nxe³sxã³
ya³lu²nũ²la² a²nũ²khai³xa² ka³lu²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
37 Yxãn¹ta¹ Jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na²
ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² hai³txi³ ya³lu²sxã³ ka³lu²ti³he¹nxa³hẽ³li¹.
38-39 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³lai²na²
so¹lxi³ wxa²kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ne³wã²na³kxe³su² hxi²kan¹na³li¹. Jah¹la²
so¹lxi³ ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³jah¹la² so¹lxi³
a²nũ²a² yxo²ĩ²kxai²nãn²tu̱³ a²ẽ¹nãu³ai²na²
wi¹lhin¹sxã³ sa²hau³ko³thĩ³nx2na³li¹.
Yxãn¹ta¹ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa²
hxi²kan¹txi³ a²ẽ¹na² sa²hau³ko³te³lhĩ³nx2nxa³wi¹.
Je³su²jah³la² so¹lxi³ hxi²kan¹na³li¹.
Nxe³na¹jau³su² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.
40-42 Nxe³jau³xai²na² ain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹ ain³kxah¹lxan³kxai²nãn²tu̱³
Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³kã³txu¹tai²na²
ũ³wha²li¹jau³xu¹tai²na² wãn³txa² ũ³jau³xa²
a³txi¹nx2ti³ha³tai¹. 41 Nxe³jau³xa²sa¹:

“Yxo²ĩ²xa³tũ³kã³txãi³. Ĩ²sah¹lxi³sã²lxi¹.
O²lhxã³ ya³lu¹ta²lxi³ha³tai¹.
Txa²wa³ka³lxa² o²la³kxi²na¹ju³ta³nũ³a²
yxo²ĩ²sah²lxan³tho³li¹. Wain³txi³
ĩ³yau¹ũ³nx2ti³kxan²ti³ yxo²ĩ²ah²lxan³tho³li¹.”
Nxe³jau³xai²na² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³tũ³kã³txi³nu¹txai²na² ũ³wha²li¹jau³xu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³
wxãi²na² yxo²ĩ²ah²lxan³kxai²nãn³tu̱³
ti²sa³lhxã³ nxe³nx2ti³ha³tai¹. Yxãn¹ta¹
Je³su²jah³la² yxo²ĩ²si¹nx2ta¹jau³su²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²
Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta² nxe³sxã³ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la²
a³li³xi²tãu³a² ya¹nãn¹ta² sa²ba³to³
nxe³ti³xa² ã³wa̱³li²si¹hain¹jau³su²
ĩ³ye³kxi²lã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 43 Nxe³ain¹nũ²la²
a²nũ²a² ka³lxa¹te²nãu³xa² Ju³te²a²
nũ³ka̱³txi³su² te²a² ã̱³jah¹la² Ju³te²a²
nũ³ka̱³txi³sxa³kxan²ti³ Ju³te²a² wãn³txa²
ain³kxi²te³lhxã³ te²a² yxo²ĩ²ain¹te²nãu³xa²
ãn³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Pau²lah³lo²nu¹tã² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã²
nxe³sxã³ Sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:
Pau²wã¹sũ³na² wi¹lĩ²nx2ti³jau³nũ³su²
yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

44 Nxa²ha¹te¹ sa²ba³to³ nxe³tãu³a²
sxi²je³nãn¹tũ³kã³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³
ã³yã³nũ²kxain¹nũ²la² Sũ³na² wãn³txa²
ain³kxi²te³lhxã³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
45 Nxe³ain¹ta¹ Ju³te²a² in³txi³nãu³xa²

ã³nhai¹tũ³te²nãu³xa² ĩ²kxain¹nũ²la²
ĩ³an³txi³jau³su² ĩ³kwai²kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Pau²lah³lai²na² wãn³txa² ain³kxah¹lxi³txa³lxi¹
Ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³na³li¹. Nxe³jau³su²
a²hxi²kan¹jah¹lo²sa²ki³lxo³nha²sxã³
ki³han³jau³xa² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
46 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tã² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã²
nxe³ya³sxã³ yxo²xũn³txi³ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² tẽ³sxã³
wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³sãn²nha²ten¹tũ³wi¹.
Nxe³yãn¹ta¹ ten³yah³lxi³sĩ¹nxãn³ten¹tu³wi¹.
Ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
ten³yah³lxi³sã²nxãn³ta²lu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² ã³na¹nx2ta¹ka³tu̱³
Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa²
ĩ³yau¹ũ³hain¹sĩ¹na¹tu¹wi¹. 47 A²nxe³ju³tai²li²
Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³sa²sĩn¹te³nah¹lxi¹:
“Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xai²na²
ko¹kon¹tĩh³na² wã²nã³ũ¹tain¹yah³lxi³ha²ki²
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a²
ĩ²li³te²na² u²lxi³ yxau³kxan²ti³
yxo²ĩ²sain¹sxã³ ko̱³nxe³ti³
kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹ju³ta²
ã³wa²su¹tain¹ju³ta³nũ³a² yũ³ain¹tu¹wi¹.”
Nxe³sa²sĩn¹na²hẽ³li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
48-52 Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa²
jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nũ²la² ka³li³hain¹jau³su²
e³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ka³lih³sa²sĩn¹nhai¹. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² so¹lxi³ sa²yxo²wet1sĩ¹na¹tu¹wi¹.
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ã³si³tẽ³kxi²sain¹nũ²la²
Hĩ¹na² yxo²ĩ²sĩ¹na¹nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ²li³te²hũ³te²a²
Txa²wã¹sũ³na² a²yxo²wãn³txa² ĩ³kaix1jau³su²
ain³kxi²kxai²nãn²tu̱³ nxe³te²su² te²a²
yxo²ĩ²ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³jut3su²
ha³lo²ai²na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² u²lxi³ ha³ta̱³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³yãn¹ta¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ã³nhai¹tũ³te² nũ³ka³txa² hi²sen³kxai³lu²
sxi²je³na² hxi²kan¹te²su² te²a² Ju³te²a²
nũ³ka³txi³sxa³te²a² txu¹ta¹ka³lxi³nãu³xa²
kãin²te²su² te²a² nxe³tũ³ka³txa²
ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³ ĩ³ye³kxai¹nha²kxai³
ĩ³an³ta³kxi²si¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³an³ta³kxi²si¹hain¹ka³tu̱³ta¹ Pau²lah³lo²nu¹tã²
Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ khãuh³lxa³ti³
ha³lo²a² sa²tã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Pau²lah³lo²nu¹tã²
Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ kĩh³nũ³xa²
sa²yu³sai¹kxi²nha²sãn²sxã³ sa²yxu¹kã³ain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ³na² ĩ³xan³ta³kxi¹nx2ti³na³li¹.
Ain¹jau³su² ka³tu̱³ thĩ³na² a³li³xi²nũ²la²
I³ko²ni²a²thĩ³na² ã³wi¹yha³ta¹hxai²hẽ¹la².

14

I³ko²ni²a²thĩ³na² ai³ya³jau³su²

1 Ĩ³ko²ni²a²thĩ³nu¹ta²kxai³ ã³wih¹yah³nũ²la²
Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
ai³ya³ka³tu̱³ wxi²kan¹txi³ ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Ju³te²a²
nũ³ka³txa² yxo²ĩ²ha²kxai³ Ju³te²a²
nũ³ka³txi³sxa³te²nũ³ka³txa² yxo²ĩ²ha²kxai³
nxe³sxã³ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxo²ĩ²
ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³yãn¹ta¹
yxo²ĩ²xa³tũ³ka³txa² Ju³te²a² nũ³ka³txan²tu̱³
ĩ³xan³ta³kxi²nũ²la² yxo²ĩ²tũ³ka³txa²
Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³txan²tu̱³ sa²yxo²ã³si¹hain¹jau³su²
kãin² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²ain²txi³
ĩ³an³ta³kxain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Nxa²ha¹te¹
Pau²lah³lo²nu¹tã² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã²
nxe³sxã³ ye³ka³lxa¹txi³ yxau²a³lan²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ³na² wi¹lĩ²sa²tẽ³kain¹kxe³su²
wxi²kan¹txi³ ĩ³hen³txi³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ya³ha²kxai³ wãn³txai²na² ya²la³tu̱³je²ha²kxai³
Sũ³na² hxi²ki³kxai³la¹ ĩ³nũ³kxũn³si¹yha³jau³nũ³su²
kãin² wã³nxĩ²kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Nxe³ain¹ju³kxai³la¹ sxi²je³nãn¹tũ³ka̱³txai²na²
wãn³txa² ĩ³ye³ĩ³yi²lho¹kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
— Pau²lah³la² nũ³ka̱³txa² wain³txi³
e³ain¹na³li¹. A²wã³kxi³kxai³ nxe²
e³ai¹nha²kxai³:
— Kwa²yah³lxi¹lxi¹. Wain³ti³he¹xai¹nxa³wi¹.
Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² wain³txi³ e³ain¹na³li¹.
A²wã³kxi³kxai³ nxe² e³ai¹nha²kxai³
nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Ai¹nha²kxai³ tũ¹ka̱³txa² ã³nũ²kxi²nũ²la²
a²hxi²kan¹ti³nãu³xa² ã³nũ²kxain¹nũ³nha²kxai³
yxo²xũn³txi³ a̱n³ta³txi³ e³lain¹te³nah¹lxi¹:
— Pau²lah³la² nũ³ka̱³txa² khãuh³xa³sain¹yah³lxi³wxi¹.
Txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ wha³tin³kxi²sã³ya²lu¹jah³lxi³wxi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Ain¹nxa²ha¹te¹
jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nha²ya³ha²kxai³
ã³nih³sxaun³yah³nũ²la² Li³kau³ni²a²ko³xa²
Lis²tra²thĩ³na² Ter²be²thĩ³na² nxe³ko³nãu³a¹
ai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

Lis²tra²thĩ³na² Ter²be²thĩ³na² nxe³ya³thĩ³na² ai³ya³jau³su²

7 Nxe³ya³ha²kxai³ Lis²tra²thĩ³na²
ã³wih¹yah³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
nyhain¹sãn²ka³tu̱³ wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wih¹ya³te³na¹ in³txa² yu³kan²ta³kxi²te²a²
ã³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jah¹la²
[illegible] hĩ¹nu¹tai²na¹ hai³txi³ ã³nxai³ti³hex1jah¹lo²sxa³ha²k
hãi¹sxã³ sxa³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 9 A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³
yu³we²txi²xi²si¹jau³nũ³su² yxo²ĩ²ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxe³ju³kxai³lu¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu¹
ĩ²kxi²nũ²la² yxo²kãin²ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³txi¹. Ĩ³sa²yxau³txi¹. Txa²wã¹sũ³na²
hxi²kan¹txi³ we²txi²xi¹nxa²si¹hin¹jau³su²
yxo²ĩ²ĩ¹nha²kxai³ we²nxi¹lxi¹. Nxe³jau³su²
ha²kxai³ wa³su³txi³ a³li²sin³sxã³
ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³ju³kxai³lu²
ĩ³hi¹tain¹tũ³ka̱³txa² ĩ²ain¹nũ²la² Li³kau³ni²a²ko³xa²
a²wãn³txa² e³ain¹jau³xa² yxo²kãin²ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² nũ³ka̱³txa² a³ka³nxi²sxã³
ã³wxã³ain¹nĩn²tai¹. A²nũ²hũ³kxan²ti³
hai³txi³ a²nũ²sai¹nxa³wi¹.

12 Nxe³ha²kxai³ jah¹lai²na²su² a²hxi²kan¹txi³syn jau¹.
Ju³pi²jah³lo²sin²tai¹. Nxe³jah¹lan²tu̱³
Bar³na³be²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³sxã³ jah¹lai²na²su² wi¹le³ha²kxai³
Mer³ku²ri²ah³lo²sin²tai¹. Nxe³jah¹lan²tu̱³
Pau²lah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Nxain¹kxa²yu³su² Ju³pi²jah³lai²na²
sxi²ha² hau³ko³jah¹la² ã³tĩ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³thĩ³na² sxi²je³na² a³li³kxai²nãn²tu̱³
tĩh³na² un²ta³kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² po¹na² tẽ³i² hi³yãu³sa³kxa²
tẽ³i² nxe³nũ²la² sxi²je³na² yxo²ka³teh³nãu³a²
tẽ³sxã³ wah³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

— In³txai²li² Txa²wã¹sũ³na² nũ³ka̱³txi³la³ha²kxai².
po¹na² su²lhã³ka³tu̱³ ũ³hũ¹ai¹na¹tũ¹xã¹.
Ain¹ta¹, 14 Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã²
Pau²lah³lo²nu¹tã² nxe³te² hi²sen³kxai³lu²
jau³jau¹xai²na² ain³kxi²yah³nũ²la²
ka³lih³ti³hex1ya³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³yah³xa³ha²kxai³ a²wã²la² sa²te²lã³yah³nũ²la².
tũ¹ka̱³txa² nxũ²kwa̱i³ye³la³nãu³a²
ã³tĩ³ya³sxã³ yxo²kãin² ĩ³ye³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³ya³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³
nxe² kãi³yah³lxin¹ji¹wi¹? Txai²na²
a²nũ²su²nũn³nha¹wi¹. Wxãi²yãx1te²sa²nha¹wi¹.
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³hen³txi³nx2ti³te³lhxã³ wxã³sĩ¹na¹wi¹.
Txa²wã¹sũ³na² ka³te̱n³su² yxau²na³li¹.
Yxãn¹ta¹ Ju³pi²jah³lai²na² nũ³ka̱³txa²
hai³txi³ ka³te̱n³su²nxa³wi¹. Tah³lxa³kxa²
so¹lxi³ we¹tain¹te²ju²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ we¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Oh³xan¹ko³xa²
we¹tha²kxai³ yu̱h³xan¹ko³xa² we¹tha²kxai³
ĩ̱³ye³na² we¹tha²kxai³ yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
we¹te²ju²hẽ³li¹. 16 Kxãn³su² a²nũ²toh³la³ta²
yxo²ĩ²ain¹ju³ta² yũ³na²hẽ³li¹. Nxe³kxan²ti³nũ¹
Txa²wã¹sũ³na² yxo²xũn³txi³ ĩ³ye³kxin²nxa³hẽ³li¹.
17 Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² a²kãin²ju³ta²
a²nũ²a² wã²nã³ũ¹nha²hxai²na²hẽ³li¹.
Ya²la³tu̱³ wẽ³ha²yau³xa² sa²si¹hã³i² hai³sxa²
wi¹wen¹ju³ta² kãi³ũ¹hai¹ni² yain³txa²
sa²si¹hã³i² nxe²na³li¹. Nxe³ha²kxai³
ĩ³ka³lih³yah³lxi³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³
kãin²khaix1nx2na³li¹. Nxe³jau³su² tai²li²
ĩ³ye³ye¹nx2ta¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxe³sxã³ wãn³txa² ka³lxa¹txi³
nyer kxain¹ya³sãn²ka³tu̱³ hã²wxãn³txa³
ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³nu²su² ti³hit1sxã³ o²la³kxain¹ju³ta²
hãi¹nxã¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxa²ha¹te¹
ye³jan¹nãu³a² ko̱³nxe³thin¹tũ³ka̱³txi³nu¹tai²na²
wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na²
Pi³si²ti²a²ko³xa² sxa³jen³nai²na² a³li³ha²kxai³
I³ko²ni²a²thĩ³na² a³li³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tũ³ka̱³txa² ĩ³ki³ha¹kxain¹nũ²la²
Pau²lah³la² wãn³txa² sa²yxo²ã³si¹ha²kxai³
su²lhã³te³lhxã³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ txah³lxa³kxa² hxi²tẽ³nha²sxã³
wha³tin³kxain¹nũ²la²:

— Ya³lun²tai¹. Nxẽn³txain¹sxã³
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ hxi²ki³la³kxi²nũ²la²
sxi²je³na² sa²si³nxe² a³li³sxã³ ã³na¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Yxãn¹ta¹ yxo²ĩ²ain¹tũ³ka̱³txa² ã³nũ²kxain¹sxã³
ĩ²yxau³ain¹tãu³a² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
a²nxũ²kwa̱i³ye³la³nãu³a² ya³lu²te²hũ̱³sxã³
sxa³ta¹hxai²hẽ¹la². Sxa³nxa²ha¹te¹
ĩ³sa²yxau³xi²nũ²la² nxe³thĩ³nu¹tain²txi³
ĩh³wi¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxãn³txa³nũ²
ãh¹ a³lan²nũn³tãu³a² je³na² a³li³xi²ya³ka³tu̱³
Ter²be²thĩ³na² ã³nxai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na² wa̱³li²xi²ya³jau³su²

21 Ã³nxai³ya³ka³tu̱³ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³nyhai¹nha²kxai³
a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Hã²wxãn³txa³ ĩ³xi²te³lhxã³ a³li³xi²yah³nũ²la²
Lis²tra²thĩ³na² ã³wih¹sxã³li³xi² I³ko²ni²a²thĩ³na²
ã³wih¹sxã³li³xi² nxe³nũ²la² Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na²
Pi³si²ti²a²ko³xan¹thĩ³nai²na² ã³wih¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
22-23 Nxe³sxã³ ã³nxai³ain¹tĩ̱³kxai³lu²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³tũ³ka̱³txi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹
sa²hau³kot3sxã³ a²hxi²kan¹ti³nũ³su² te²a²
ũh³wxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ya³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su²
nxe³jau³xa² yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
ye³khãuh³lxa³ti³nẽ³lha³tai¹. Nxe³nẽ³lha²kxai³
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ya³lo³txi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Wãn³txai²li² sa²yxo²ã³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²

yain³txa² ã³sãn²ka³tu̱³ Txa²wã¹su̱³na²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:
— Su̱³na² nxe³txi¹. Tu̱¹ka̱³txai²li²
yxo²ĩ²nxain¹na³li¹. Nxe³te²na²
wi¹lĩ²txai¹nhẽ³li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
24 Nxa²ha¹te¹ Pi³si²ti²a²ko³xa² a³li³xi²yah³nũ²la²
Pã³fi²li²a²ko³xa² ã³wih¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Ã³wih¹yah³nũ²la² Per²je²thĩ³na²
ã³yit1tũ²la² Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
A³ta²li²a²thĩ³na² ã³nxai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
26 Hã²wxãn³txa³nũ² Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na²
Si²ri³a³ko³xa² sxa³thĩ³nai²na² ĩ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³thĩ³na² ã³wi¹lhĩ¹nai³tã² a³li³ya³hĩ¹nai³tã²
yxo²ĩ²ain¹tu̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹su̱³na² wi¹lĩ²si¹hain¹jau³su²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
27 Nxe³ha²kxai³ a²wa³ka³li³yu³ta²
ta³lu²nha²kxai³ ĩ³xi²nũ²la² yxo²ĩ²tu̱³ka̱³txa²
ĩ³kaix1sa²kxi³nũ²kxi²nũ²la² ĩ³hen³txain¹ya³te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹su̱³na² wi¹lhin¹na³li¹.
Kãin²khaix1nx2na³li¹. Ju³te²a²
nũ³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xa² yxo²ĩ²ain¹ju³ta²
ĩ³yau¹ũ³hain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ yxo²ĩ²ti³te³nain¹kxai²nãn²tu̱³
hxi²ka¹nain¹tu¹wi¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
28 Jã¹nxe³ha²kxai³ a²nũ²ai²na² yxo²ĩ²te²na²
sxi²ha² ha³la³ka³lxa³lon³sxã³ kxãn³su²
a³la²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

15

*Je³ru³sa³l*ẽ²thĩ³na² ĩ³xi²sxã³ e³kxi²nyhu¹kxi³jau³su²
1 Nxa²ha¹te¹ in³txi³nãu³xa² Ju³te²a²ko³xu¹tai²na²
a³li³xain¹nũ²la² Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wi¹hain¹nũ²la²
yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
e³ta¹hxai²hẽ¹li¹. E³te³nah¹lxi¹:
“Wxa²ki³lha³lxa² tẽ³sxã³ a²ki³wã²la²
ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹ju³ta²
wet1sah¹lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³jau³xai²li²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² ũ³wha²li¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu̱wã²
Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²su²
te²syah¹lxan³kxan²ti³ te²yã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹ yah²lxan³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹su̱³na²
hxi²ki³kxai³lu² wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
hxi²kan¹txi³ ne³wã²na³nx2ti³xah³lho³li¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tã²
Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ yxo²xũn³txi³
ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:
— Kwa²xah³lxi¹lxi¹. Jau³jau¹xai²na²
wain³ti³he¹nxa³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹jut3su² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
a²pos²to³lo² nũ³ka̱³txa² a²hxi²kan¹ta³
he³la³kxa² ĩ³wã³txi³sain³te³lhxã³
sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
Pau²lah³lo²nu¹tã² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã²
a²sa³wi³ha³lxi³nu¹tai²na² nxe³sxã³
sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxe³jut3su² yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa² sa²si¹hã³ain¹ka³tu̱³
a³li³ain¹nũ²la² Fe³ni²si²a²ko³xa² ã³wa²to¹tha²kxai³
Sa³ma²ri²a²ko³xa² ã³wa²to¹tha²kxai³
nxe³ain¹tãu³a² a²nũ²a² yxau²xai³tũ³ka̱³txa²
ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³hen³txi³nyhain¹te³nah¹
— Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xa²
Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
yxo²ĩ²ain¹nũn³na³li¹. Ain¹jau³su² ha²kxai³
kãin² ka³li³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Nxe³nũ²la²
a³li³xain¹nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wi¹hain¹ka³tu̱³
yxo²ĩ²tũ³ka̱³txi³su² te²a² a³pos²to³lo²
nũ³ka̱³txi³su² te²a² a²hxi²kan¹txa³
he³la³kxi³su² te²a² ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A³yã³nũ²kxain¹ka³tu̱³ Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xa²
yxo²ĩ²ain¹ju³ta² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² in³txi³nãu³xu¹tai²na²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹te²an²tu̱³
ĩ³sa²yxau³sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Wain³ti³he¹nxa³wi¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² sa²yxo²wet1si¹hain¹jau³su²
kwa³na³txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³kxa²yu³su²
a²ki³lha³lxai²na² a²ki³wã²la² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹si¹hain¹jau³
kwa³na³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ju¹tai²na²
so¹lxi³ wain³na³li¹. Fa³ri³se²a²
in³txi³nãu³xu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Ai¹nha²kxai³ a³pos²to³lo² nũ³ka̱³txi³su²
te²a² a²hxi²kan¹ta² he³la³kxi³su² te²a²
ã³yã³nũ²kxain¹sxã³ ĩ³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Kxãn³su² ĩ³ye³lain¹nũ²la² Pe²jah³lo²nu¹ta²
hi²sen³su² ĩ³sa²yxau³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Txa²wã³tã³sah¹lxi¹lxi¹. Kxã³nhxĩ¹nai³tã²
Txa²wã¹su̱³na² ĩ³kaix1so¹sa³na²hẽ³li¹.
Ĩ³kaix1so¹sa³te³nah¹lxi¹: “Ju³te²a²
nũ³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xa² a²yxau³tãu³a²
sa²si¹hã³nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxa²ha¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hai¹nĩn¹tu¹wi¹.
8 Nxe³ha²kxai³ yxo²ĩ²sain¹tu¹wi¹.” Txa²wã¹su̱³na²
ta²e³sa³na²hẽ³li¹. 8 Nxe³jut3su²
Txa²wã¹su̱³na² sa²kxai³lu² a²ẽ¹nãu³ai²na²
hxi²kan¹txi³ ĩ²jah¹lo²su² ha²kxai³
wi¹lhin¹te²lo³txa²lain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Txa²wã¹su̱³na² Yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwa̱i³wih¹hain¹na²hẽ³li¹
Txai²yã¹xain¹nũn³na²hẽ³li¹. 9 Hai³txi³
ha³na³ka³lxi³ ĩ²sa²sĩ¹nxa³hẽ³li¹. Tu̱¹ka̱³txai²na²
a²ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² sa²wa²su¹kxain¹nũn³na²hẽ³li¹,
yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³lu¹. 10 Nxe³ain¹jut3su²

ĩh¹nxe³kxa²yan̲³ti³ta̲³ nxe²e³yah³lxin¹ji¹wi¹?
Txa²wã¹si³yah³la²nãu³u¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² hxi²kan¹txi³ sa²yxo²we¹txain¹ta¹hxai²na²hẽ³li¹.
Ai¹nhxai²kxai³ jã¹nxe³sxã³ hxi²kan¹nẽ³lxa³wi¹.
Nxe²nẽ³lxa³ha²kxai³ tũ̲¹ka̲³txai²na² Ju³te²a²
nũ̲³ka̲³txi³sxa³ha²kxai³ hxi²ka¹nain¹nũ³nxa³lho³li¹.
11 Nxe³yãn¹ta¹ Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ki̲³sa²kxai³
ko̲³nxe³ti³ kãi³ki̲³ju³ta² sa²wa²su¹kxi²nẽ³tu¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nũ̲³ka̲³txi³sxa³te²nãu³xa²
te²yã¹nxain¹nũn³tu¹wi¹. Pe²jah³lo²nu¹ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Nxe³ha²kxai³ ain³kxain¹tũ̲³ka̲³txa²
ka³nahx2sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã²
Pau²lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̲³na²
hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a² nũ̲³ka̲³txi³sxa³te²nãu³xa²
wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxain¹ju³tu¹tai²nãn¹jau³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Nxe³nxa²ha¹te¹ ĩ³hen³txi³nyhain¹nũ²la²
Ti³a²kah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Txa²wã³ta̲³nãu³sah³lxi¹lxi¹. 14 Ju³te²a²
nũ̲³ka̲³txi³sxa³te²nãu³xa² a²wi¹lhĩ¹na²
yxo²ĩ² ã³si³wxe³ju³ta² Si³mãu²ah³la²
ĩ³yau¹ũ³nẽ³lain¹ten¹tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̲³na² hi²sen³su² yxo²ĩ²ain¹tũ̲³ka̲³txa²
ĩ²sxã³ so¹ain¹na²hẽ³li¹. 15 Nxe³ju³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ̲³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
16 Nxe³te³nah¹lxi¹:
“ ‘Hã²wxãn³txa³ ã³wa̲³li²na¹tu¹wi¹.
Nxe³na¹tãu³a² Ta³vi²yah³la²
a²ne³tah²nãu³a² ã³yã³nũ²kain¹sxã³
ĩ³kãin²te²lo³tai¹na¹tu¹wi¹.
17 Nxe³na¹kxai²nãn²tu̲³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
Txa²wã¹sũ̲³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹tain¹kxai²na²
te³nain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³
ĩ³kaix1tai¹na¹te²a² yxo²ĩ²sain¹tu¹wi¹.’
18 Nxe³jau³xai²na² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ̲³na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.”
Ũ3wha²li¹txã³nxu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
19 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² tũ̲¹ka̲³txai²na²
kwẽn¹tai²na¹ yxo²ĩ²ã³si³wxe³te²a² wãn³txa²
sa³txe̲¹jau³xa² ĩ³ye³kxai¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
20 Nxe³yãn¹ta¹ nxe² ũ³wha²li¹kain¹ki̲³te³nah¹lxi¹.
“Ju¹tai²na² so¹lxi³ sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Yain³txa² ko̲³nxe³te²a² a²yãu³ka³txa²
sa²nũ¹txain¹kxai²nãn²tu̲² nxe³tũ̲³xai²na²
ĩ³yain³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a²
ã̲³xa² in³txi³su² ta̲³nxa² a²nũ²a² ã̲³xa²
sxe³xa³ka³lxi³su² ta̲³nxa² yxo²kwa̲in³nha²sxã³
ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² ĩ³na²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ a²ti³ho³nxa³te²a²
wã²nhĩ²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.” 21 Nxe³jut3su²
sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹ sa²ba³to³
nxe³ta¹in¹su² kxai²nãn²tu̲³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² hxi²kan¹txi³ sa²yxo²we¹tain¹kxai²na²hẽ³li¹. Ju³te²a²
nũ̲³ka̲³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³xa² nxẽn³tai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
Ti³a²kah³lo²nu¹ta² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ju³te²a² nũ̲³ka̲³txi³sxa³te²nãu³xa² ĩ³yau¹ũ³hain¹jau³su²
22 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a³pos²to³lo²
nũ̲³ka̲³txa² a²hxi²kan¹txa² he³la³kxai²na²
nxe³sxã³ yxo²ĩ²tũ̲³ka̲³txa² yxo²ha³kxa¹
ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi
— Pau²lah³la² Bar³na³be²ah³la² sxã³
Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na² ĩ³te³lhxã³ ain¹na³li¹.
Ai¹nha²kxai³ in³txa² ha¹li¹ ĩ²sxã³
so¹ki̲³kxai²nãn²tu̲³ ã³si³tẽ³kxain¹si¹jau³su²
kwa³na³ain¹ki̲³kxai²nãn²tu̲³ wi¹lhĩ̲³nx2na³li¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³
Ju³ta²sah³la² ã³si³tẽ³kxi²ha²kxai³
nxe³jah¹la² Bar³sa³ba²sah³lo²su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³ Si²lah³la² ã³si³tẽ³kxi²ha²kxai³
nxe³ya³te²a² wi¹lhin¹ya³ha²kxai³
a²hxi²kan¹ti³la³ha²kxai³ nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Nxe³ha²kxai³ ha³te̲h³nxã³nxa² ũ³wha²li¹lhũ³ain¹te³nah¹lx
— Nxe³jah³lxi³wxi¹. A³pos²to³lo²
nũ̲³ka̲³txi³su² te²a² a²hxi²kan¹txi³su² te²a²
nxe³te²a² txa²wã³ta̲³xi²nyhain¹na³li¹.
Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nũ̲³ka̲³txi³sxa³te²nãu³xa²
Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na² yxau³ta̲³nxa²
Si²ri³a³ko³xa² yxau³ta̲³nxa² Si³li²si²a²ko³xa²
yxau³ta̲³nxa² nxe³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na²
txa²wã¹wã³ta̲³sah¹lxi¹lxi¹.
24 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ txa²nũ̲³ka̲³txa²
wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi¹nx2tain¹ta¹hẽ¹li¹.
Nxe³jau³xa² hxi²waun³txi³sxã³ ĩ³yxaih¹yah³lxi³ta¹hĩ¹nhẽ¹li
Yxain³ta³ jau¹xai²na² hai³txi³ sa²si¹hã³nx2ti³sĩn¹nxa³hẽ³li¹.
25-27 Nxe³na¹ju³kxai³lu² a²nũ²a² ĩ²sxã³
so¹sĩ¹na¹tu¹wi¹. Sĩ¹na¹kxai²nãn²tu̲³
Bar³na³be²ah³la² Pau²lah³la² ya̲³li³khai¹xai¹yah³lxin¹kxe³su
ã³si³tẽ³kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Ju³ta²sah³lai²na²
Si²lah³lai²na² nxe³sxã³ sa²sĩ¹hã³ain¹sĩ¹na¹tu¹wi¹.
Nxe³ain¹sĩ¹na¹ha²kxai³ Bar³na³be²ah³lai²na²
Pau²lah³lai²na² nxe³sxã³ ã³si³tẽ³kxi²nyhain¹tu¹wi¹.
Nxe³te²a² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
wi¹lo²la³kxain¹ju³ta² kãin² ĩ³hen³txi³nyhain¹na²hẽ³li¹.
Su²lhã³te³lhxã³ nyhain¹kxan²ti³nũ¹
ya³lo³txi²sxã³ Sũ̲³na² wãn³txa² ha²ya̲³kxa³
ĩ³hen³txi³nyhain¹toh³na²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³
a³lxai¹nha¹nhai¹. A²nxe³tũ̲³ka̲³txa²
wxã³ain¹kxai²nãn²tu̲³ wãn³txai²li²
ũ³wha²li¹lũ³nx2ta¹jau³xain²txi³ ĩ³ye³nha¹jau³xain²txi³
ĩ³yau¹ũ¹nx2tain¹tu¹wi¹. Ki³ha¹kxi¹nx2ta¹ka²ya̲n³txi³su²
nxa¹nhai¹. 28 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ̲³na² Yãu³ka³txi³su² te²na²

wãn³txa² txa²nũ³ka̱³txi³su² te²na²
wãn³txa² nxe³sxã³ ã³nhau³ko³tã³li¹.
Nxe³ha²kxai³ jau¹xai²na² so¹lxi³
sa²yxo²wet1si¹nx2ta¹jau³su² kwa³na³nx2ti³sĩ¹na¹wi¹.
29 Nxe³jau³xa²sa¹ yain³txi³su² kõ³nxe³te²a²
a²yãu³ka³txa² sa²nũ¹tain¹kxai²nãn²tu̱³
ĩ³yain³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²ti³ha²yau³xa²
ĩ³na²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²ti³ho³nxa³te²a²
wã²nhĩ²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a²
ã̱³xa² in³txi³su² ta̱³nxa² a²nũ²a² ã̱³xa²
sxe³xa³ka³lxi³su² ta̱³nxa² yxo²kwa̱in³sxã³
ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³jau³xai²na² sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wai³nhĩ̱³nx2na³li¹. Na¹jau³su² tai²li²
nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Ta³lun²na¹wi¹.
Ti³a²kah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
30 Nxa²ha¹te¹ tũ̱¹ka̱³txai²li² sa²si¹hã³kxe³su²
a³li³ain¹nũ²la² Ãn³ti³o³ki²a²thĩ¹na²
ã³wi¹hain¹ka³tu̱³ yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa²
ĩ³kaix1sxã³ ã³nxũ¹tũ²la² ha³te̱h³nxã³nxai²li²
ũ³hũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 31 Ai¹nha²kxai³
ta²nxã¹nxai²li² so¹kxi²sxã³ ĩ²hxa³tain¹nũ²la²
ka³lih³kxi²la²nha² nxũ²kwa̱i³lxũ¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
32 Ain¹nxa²ha¹te¹ Ju³ta²sah³lo²nu¹tã²
Si¹lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txain¹ya³ha²kxai³
ye³ka³lxa¹txi³ ĩ³yau¹ũ³ain¹ya³ha²kxai³
ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txain¹ya³ha²kxai³ nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Nxe³ha²kxai³ ye³jen¹nãu³kxai³lu²:

— Wi¹lhin¹sxã³ ĩ³xi¹jah³lxu¹li¹.
Ain¹jau³su² ai¹nha²kxai³ Ju³ta²sah³la²
nũ̱³ka̱³txi³nu¹ta²kxai³ wi¹lhin¹sxã³
ĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Yxãn¹ta¹
Si²lah³lo²nu¹tai²na² so¹lxi³ a²yo³not1sxã³
yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
35 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tã²
Bar³na³be²ah³lo²nu¹tã² nxũ²la² kan²txi³
yxau³ya³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³
a²hxi²kan¹ta³ he³la³kxa³ wãn³txai²na²
jau³xain²txi³ ĩ³yau¹ũ³hain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³la² Bar³na³be²ah³la² ã³nhait1ja³jau³su²

36 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Bar³na³be²ah³lãi³. Sxi²jen³ti³nãu³xa²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³sa²the³ki̱³thĩ¹ta¹hxai²hẽ¹la².
ãh¹lxi³ ai³sxĩ²xa²sai¹. Wi¹lhin¹tin²tã¹
ki̱³txai²li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
37 Nxa²ha¹te¹ Bar³na³be²ah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wi¹na³li¹. Ai³ya³sa³wi¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
Jo³ãu² Mar²ko³jah³la² ka²lat1sxã³
tẽ³ya³sẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Nxa²ha¹te¹
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Jau¹xai²na² wi¹lxa³wi¹. Pã³fi²li²a²ko³xa²
ã³nxai³ki̱³sĩ¹nai³tã² jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
ã³nẽ³lhxã³ ih³xi²ti³ai¹ti²tu³wi¹, ya³lo³txi²nxa³ha²kxai³lu¹.
nxe³ha²kxai³ tẽ³ki̱³ju³ta² wi¹lxa³wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². 39 Nxe³ha²kxai³
yxo²xũn³txi³ ĩ³ye³li³ya³ha²kxai³ ã³nhai²ta³lxi³sxã³
ai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
Bar³na³be²ah³lo²nu¹ta²kxai³ Mar²ko³jah³lo²nu¹ta²
ã³sa²so¹sxã³ na³vi²o²tẽ³na² Syi²pri²ko³xa²
ã³nxai³ka³lo³su² ã³wih¹sxã³ ã³nxai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
40-41 Nxe³ai¹nha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
sa²kxai³lu² Si²lah³lo²nu¹tã² ã³sa²so¹ha²kxai³
Si²ri³a³ko³xa² Si³li²si²a²ko³xa² nxe³ko³nãu³a²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ã³nxũ²kwa̱i³lxũ¹te³lhxã³ ã³nxai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe²nxa³ta̱³lxa¹ yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tũ̱³ka̱³txi³nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lĩ²nx2ti³tu¹wi¹.
Wi¹lhin¹sxã³ ã³nxai³jah³hẽ¹li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹ya³ha²kxai³ ã³nxai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

16

Ti³mo²jah³la² ã³nũ²kxi²sxã³ ai³yah³lxi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Ter²be²thĩ³na² ã³nxai³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² a³li³nũ²la² Lis²tra²thĩ³na²
ã³nxai³ya³ka³tu̱³ Ti³mo²jah³la² ĩ³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ha²kxai³ a²hã³ka³na²
Ju³te² ta¹ka³lxan²tu̱³ yxo²ĩ²ha²kxai³
a²wĩ³na² Kre²kah³lo²su² te²an²tu̱³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 2 A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na²
sa²kxai³lu² Lis²tra² nũ̱³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹
I³ko²ni²a² nũ̱³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹
yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txan²tu̱³ Ti³mo²jah³lo²nu¹ta²kxai³
wi¹lhin¹ye¹nxa²ha¹te¹ e³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Ti³mo²jah³la² ã̱³sa²so¹na¹tũ¹xã¹.
Nxe³yãn¹ta¹ Ti³mo²jah³la² wĩ³nai¹tã²
Kre²ka² nũ̱³ka̱³txi³si²na²hẽ³na¹. Nxe³ha²kxai³
Ju³te²a² a²nũ̱³ka̱³txi³sxa³xã¹. Nxe²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ĩ³ha¹txi²kxai²nãn²tu̱³
kũ³we²ki²la² wi¹lxa³xã¹. Nxe³ha²kxai³
sa²yxo²ã³xa³khih³. Nxe³jau³su²
nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² ã̱³sa²so¹nũ²la²
ã̱³ka̱³wã³ha² ũ³sa³si³tũ̱³ko¹kxã¹ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Nxe³thĩ³nãu³xai²li² ai³lha²thet3tãu³a²
ha³te̱h³nxã³nxai²li² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
tẽ³sxã³ wxã³txã³nxai²li² ĩ³yau¹ũ³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Wãn³txai²li² sa²yxo²we¹nyhain¹si¹jau³su²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta³nxã³nxu¹ta²kxai³la¹
a²kxã³nxai³tã² a³pos²to³lo² nũ̱³ka̱³txa²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
sxã³ ũ³wha²li¹lhã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹tũ³ka̱³txi³nãu³xa²
yxo²ha³kxa¹ ã³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ³la².
Ã³nxũ²kwa̱i³lxũ¹sxã³ yxo²ĩ²ain¹tũ³ka̱³txa²
ã³te¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³lai²na² hxi²sxã³nho³jut3sũ³ju³ta²

6 Nxe³nũ²la² Fri²ji²a²ko³xa² Ka³la²si²a²ko³xa²
sxã³ ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³nxai³ain¹ti̱³kwa̱i³
— A²si³a³ko³xa² ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹. Ain¹ta¹
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² hi²sen³su²
ai³si¹hai¹nxa³jau³su² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Hã²wxãn³txa³ Mi²si²a²ko³xa² ya̱u³son³nũ²la²:
— Pi³ti²ni²a²ko³xa² ai³na¹tũ¹xã¹.
Ain¹tah¹lxa¹ Je³su²jah³la² Yãu³ka³txa²
ai³si¹hai¹nxa³jau³su² ĩ³yau¹ũ³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ai³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 8 Nxe³ha²kxai³
Mi²si²a²ko³xa² wain³txi³ ã³wa²to²ka²
ai³nũ²la² Tro³a²te²thĩ³na² kan³sxã³
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Nxe³tãu³a²
ka³nxa³hi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³nxa³hi²nũ²la²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² hxi²sxã³nho³jut3sũ³ju³ta²
ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ²ka³tu̱³ta¹ in³txa²
Ma³se³to²na²ko³xan¹jah¹la² ã³wxã³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wxã³ye²nũ²la² win¹ta²te²lxi³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ma³se³to²na²ko³xa² ã³wxã³sẽ¹li¹.
Ã³non²ta³kxi²sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
10 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² yen³kxa²
wxa²hau³ko³tũ²la² Ma³se³to²na²ko³xa²
wa³su³txi³ ã³nxai³ya³sain¹na²hẽ³la².
Txai²li² Lu²kah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹jah¹lo²sa²wa².
Ã³si³tẽ³kxai¹na¹hẽ³la². Nxe³sxã³
Ma³se³to²na²ko³xan¹tũ³ka̱³txa² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³te³lhxã³
ai³ya³sain¹na²hẽ³la², Txa²wã¹sũ³na²
sa²si¹hã³sain¹sĩ¹nha²kxai³la².

Li²ta³ka³lxa² yxo²ĩ² ã³si³wxe³jau³su²

11 Nxe³ha²kxai³ na³vi²o²tẽ³na² ã³wih¹ya³sain¹nũ²la².
Tro³a²te²thĩ³na² a³li³ya³sain¹nũ²la² ĩ̱³ye³na²
kãin²je³na² ha̱u¹sxã³ ai²ya³sain¹na²hẽ³la².
Nxe³nũ²la² Sa³mo³tra²si²a²ko³xa²
kwa² u²te³na¹nha¹ka³tu̱³ a³lan²tãu³a²
Ne³a²po³lis²thĩ³na² ã³nxai³sxã³ a³li³kxi²ya³sain¹na²hẽ³la².
12 Te²yã¹nxũn³tãu³a² ĩ̱³ye³na²kxai³lu²
ã³sxã³ Fi³li³pos²thĩ³na² a²yu³kxa²
ã³nxai³ya³sain¹na²hẽ³la². A²nxe³thĩ³na²
Ma³se³to²na²ko³xan¹thĩn³su² ha²kxai³
sxi²yhe³na² kãin²thĩn³su² ha²kxai³
nxe³hxai²na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³
Ro³ma²no² nũ³ka̱³txa² a²hxi²kan¹ta²
yxau³thĩn³su² hxai²na²hẽ³la². A²nxe³thĩ³na²
ye³ha¹li¹ yxau²a³lan²ya³sain¹na²hẽ³la².
13 Nxe³ya³sai¹nha²kxai³ sa²ba³to³nxe³ti³xa²
thĩ¹nai²na² a³li³ya³sain¹ka³tu̱³:
— Ka³wã³lxa² yxo²ka³te̱h³nãu³a²
Ju³te²a² nũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu²
Tha²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²te³lhxã³ ã³wxã³sxã³
ã³nũ²kxai¹nhxai²na²hẽ³na¹. Jã¹nxain¹tũ¹xã¹.
Nha¹jau³su² ai³sxĩ²ya³sain¹na²hẽ³la².
Ya³sai¹nha²kxai³ ã³wxe³nha¹nũ²la²
txu¹ti³nãu³xa² ĩ³yau¹ũ³ain¹sĩ¹na¹hẽ³la².
14 Nxe³tãu³a² Li²ta³ka³lxa² Ti³a³ti²ra²thĩ³nãn¹ta¹ka³lxa²
wxã³tũn³nũ²hẽ³la². A²nxe³sxã³
ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² wã²la²ka³lo³a²
wi³win³ka³lo³a² a̱u³ka³lo³an²tu̱³ o²la³kxi²hxai²na²hẽ³la².
A²nxe³sxã³:
— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²na¹tũ¹xã¹.
Nxe³jau³su² Pau²lah³lai²na² wãn³txa²
wi¹lain³kxi²na²hẽ³la². Nxe³tãu³a²
wãn³txai²na² wi¹la³la³kxi²si¹jau³su²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ĩ³hxi²ka¹tã²hẽ³la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² yxo²ĩ²
ã̃n³si³wxe³na²hẽ³la². 15 Nxa²ha¹te¹
ta¹ka³lxai²na² sxi²ha² yxau³kxi²tũ³ka̱³txa²
whãi²na¹ yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³ ĩ̱³yau³xa²
ũ³hai²kxi²sa²sai¹ain¹na²hẽ³la². Nxe³nũ²la²
ĩ³ye³kxi²sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹:
— Hã¹ĩ¹na² yxo²ĩ²nũ³na¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³
hxai²sxi²ha² yxaut3jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sain¹to³sĩ¹nha²kxai³
ã̃³wih¹sxã³ yxau³ya³sain¹na²hẽ³la².

Sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxain¹ya³jau³su²

16 Ka³nxa³ha²ta³nũn³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi²je³na² ai³lxi²ya³sain¹tãu³a²
wã̃i³lxa² ĩ³ha¹txi²sĩ¹na¹hẽ³la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
a²nxũ²kwa̱i³wi¹ha²kxai³ wãn³txa²
ye³jen¹na² wxã³ju³ta²nũ³a² ĩ³yau¹ũ³hxai²na²hẽ³la².
Nxe³kxai³ a²wa³kxẽn³yah³la² kãin²
ũ³yho³hi²nyhai¹nhxai²na²hẽ³la². 17 A²nxe³ta¹ka³lxa²
ĩ³hit1sain¹sĩn¹sxã³ ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:
— In³txi³nãu³xai²li² Txa²wã¹sũ³na²
nũ²la² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²sa³wi²ha³lxai²la¹wi¹.
Wãn³txa² wi¹jau³xa² wain³txi³ e³ain¹na³li¹.
Txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² ã³na¹la³kxi²nha²sãn²sxã³
ne³wã²na³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³hai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
Nxe³na²hẽ³la².
18 Na²e³jau³xai²na² ye³ka³lxa¹txi³
e³a³lan²ni²toh³na²hẽ³la². A̱i³la²
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu²
hxi²ye¹ta³lxi³ha²kxai³ ã̃³yxo²o³tũ¹nũ²la²
a²yãu³ka³txa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² a²sa³wit3sa¹wi¹.
Nxa¹ha²kxai³ nxũ²kwa̱i³li³si¹hin¹jau³su²
Je³su²jah³la² kwa³na³nxãn²na³li¹.
Nxe³jau³su² ha²kxai³ a²yãu³ka³txa²
wa³su³txi³ nxũ²kwa̱i³li³na²hẽ³la².
19 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a²wa³kxẽn³yah³la²
a²yo³ha² so¹hxai²na¹kai³ jãx1si¹sa²nxa³khih³.

Nxe³jau³su² kãin² hi̱t3txain¹na²hẽ³la².
Nxe³ka³tu̱³ Pau²lah³lo²nu¹tã² Si²lah³lo²nu¹tã²
nxe³sxã³ nũ³kxũn³sxã³ sa²so¹ain¹ya³sxã³
sxi²je³na² nxũ²kwa̱i³ye³lan¹je³na²
a²hxi²kan¹ta³ nũ̱³ka̱³txa² hxi²ka²nãu³a²
sa²nũ¹ain¹na²hẽ³la². 20-21 Ai¹nha²kxai³
Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³txa² a²hxi²kan¹ta³
sa²nũ¹ain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹la²nãu³xai²li² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³su²
na³li¹. Yxãn¹ta¹ txa²wã¹ki̱³nãu¹xai²li²
Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³txi³su² ki̱³tã³li¹.
Nxe³ki̱³sa²kxai³ Ju³te²a² wãn³txa²
sa²yxo²wet1si¹hain¹jau³su² ĩ³hen³txi³nyhain¹na³li¹.
Yxãn¹ta¹ txa²wã¹ki̱³nãu¹xai²li² Ro³ma²no²
nũ̱³ka̱³txi³su² ki̱³sa²kxai³ hxi²kan¹txi³
ĩ³we¹tain¹ki̱³sxa³nhai¹. Nxe³jau³su²
sxi²jen³na² yxo²ha³kxa¹ ĩ³wã̱³txi³nyhain¹na³li¹.
Nxe³na²hẽ³la².

22 Nxe³ain¹ka³tu̱³ tũ̱¹ka̱³txa² kwa²
ten³sa²tã³sĩ²ain¹tũ̱³ka̱³txa² te²yã¹nxe³jau³su²
e³kxain¹na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² a²hxi²kan¹jah³lo²nu¹tã²na²
hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹tã²
Si²lah³lo²nu¹tã² nxe³te²a² wã²la²ka³lo³a²
sa²sai¹kxain¹sãn²nũ²la² hi³sa³ka³txa²
ĩ³wait1si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹na²hẽ³la².
23 Kãin² ĩ³wai¹txain¹nũ²la² kan²txi³
ũ³ti̱¹kxain¹na²hẽ³la². Ye³ka³na³ka³nat3sxã³
ka³nxa³hi²sxã³ ti̱¹kxi²si¹hain¹jau³su²
kwa³na³ain¹na²hẽ³la². 24 Nxe³nũ²la²
ti̱¹kxi²thĩ³na² hau³ko³jah¹lai²na² hi²sen³su²
sa²so¹yain¹nũ²la² nxũ²kwa̱i³ye³lan¹thĩ³na²
ũ³tĩ¹kxa² wxe³ain¹na²hẽ³la². Nxe³ka³tu̱³
hi³sa³ka³txa² kãin²ka³txa² tẽ³sxã³
sa²yu³kĩ¹la³kxain¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³
yu³ke³nxa² yxau³ain¹na²hẽ³la².

25 Nxa²ha¹te¹ ka³nxah³ta² wi³ta³lon³tãu³a²
Pau²lah³lo²nu¹tã² Si²lah³lo²nu¹tã²
nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² hai³ni²
nxe³ain¹na²hẽ³la². Nxe³nxa²ha¹te¹
ũ³ti̱³kxain¹ya³tũ̱³ka̱³txi³nu¹ta² a²yxo²ha³kxa¹
ain³kxain¹na²hẽ³la². 26 Nxa²ha¹te¹
wa³su³txi³ kxĩh³nũ³xa² kãin² ĩ³ka̱³ta̱³ta̱t3sa²kxai³
sxi²nhu¹tain²txi³ ti̱¹kxain¹ya³thĩ³nu¹tain²txi³
kãin² ĩ³ka̱³ta̱³ta̱t3sa²kxai³ sxi²ha²
yxo²ha³kxa¹ ha³nxeh³lxa³ti³ hxa³lxi²ha²kxai³.
Sxih²yxo²a² sa²yxo²than²nha²kxai³
kwa³thi³lĩh³na² hxi²kĩ¹la³kxain¹ya³tĩh³na²
hxi²ka³li³lah¹kxi²ha²kxai³ nxe³na²hẽ³la².
27 Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² hau³ko³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu²
txu¹lxi²nũ²la² sxih²yxo²a² sa²yxo²than²kxe³su²
ĩ²nũ²la² ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Tũ̱¹ka̱³txai²li² ũ³tĩ¹kxai¹na¹tũ̱³ka̱³txa²
aun³ta³li³si³lxa²hĩ². Nxe³jau³su² hi³ki²a³la²
tẽ³sxã³ wã²nxũ̱h¹ su²lhã³nha²te³lhxã³
nxa²hẽ³la². 28 Ain¹ta¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
yxo²kãin²txi³ ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— Wã²nxũ̱h¹ su²lhã³nha²txa³hẽ¹le¹.
A²yxo²ha³kxa¹ yxau³sĩ¹na¹we¹. Nxe³ain¹na²hẽ³la².

29 Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² ti̱¹kxi²thĩ³na²
hau³ko³jah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu²
ya³wi̱t3ta³ i̱³ka³txa² sxi²hẽ¹nãu³a²
wxa²ko²ko²ta³ni²ye²si¹jau³su² sa²si¹hã³sãn²nũ²la²
ã³wih¹nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹tã² ĩ²
Si²lah³lo²nu¹tã² ĩ² nxe² ten³na¹na²hẽ³la².
Ten³na¹nũ²la² kãin¹ka³ta̱³ta̱t3sa²ha²kxai³
Pau²lah³la² a²yen³nãu³a² ã³ka³tih³wxe³na²hẽ³la².
30 Nxe³nũ²la² sa²sai¹xi²yhain¹na²hẽ³la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxe³jah³wxi¹.
Ĩh¹nxe³ju³ta² txa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³nha¹ju³ta³
o²la³kxi²te³la¹ji¹wi¹? Nxe³na²hẽ³la².

31 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
ĩ³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txa²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²in¹kxai²nãn²tu̱³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na³ sa²hau³ko³txa²tu¹wi¹.
Wxa²sxi²ha² yxau³ain¹tũ̱³ka̱³txa²
yxo²ha³kxa¹ te²yã¹nxain¹nũn³tu¹wi¹.
Nxe³na²hẽ³la².

32 Nxe³ha²kxai³ tũ̱¹ka̱³txai²na² yxo²ha³kxa¹
ain³kxain¹sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³hen³txain¹na²hẽ³la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² yxo²ĩ²ain¹na²hẽ³la².
33 Nxe³hĩ¹nu¹tai²na² ti̱¹kxi²thĩ³nu¹tai²na²
hau³ko³jah¹lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu²
waih¹nyhain¹ju³ta² wxa²hi³lxi³kxi²nyhain¹na²hẽ³la².
Nxe³ain¹sãn²ka³tu̱³ hã²wxãn³txa³ sxi²ha²
yxau³kxain¹tũ̱³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹
ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹na²hẽ³la².
34 Nxain¹nũ²la² a²sxi²nhãu³a² tẽ³sxã³
ã³wih¹nũ²la² yain³txa² ũ³hũ¹ain¹na²hẽ³la².
A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³la¹ ka³lih³khaix1na²hẽ³la²,
Txa²wã¹sũ̱³na² yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³la².

35 Nxa²ha¹te¹ a³la²ni²tãu³a² Ro³ma²no²
nũ̱³ka̱³txa² a²hxi²kan¹ta² nũ̱³ka̱³txa²
sa²kxai³lu² po³li²sa² nũ̱³ka̱³txi³su² te²kxai³
kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:

— In³txai²li² sa²ta²la³kxa²tã³txain¹ya³hẽ¹li¹.
Nxe³na²hẽ³la². 36 Nxe³ha²kxai³
ti̱¹kxi²thĩ³nu¹tai²na² hau³ko³jah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Pau²lah³lãi³. A²hxi²kan¹ta²
hũ̱³ka̱³txa² ha³lo²a² sa²than²kxi²
sa²tã³nx2ti³si¹sain¹jau³su² kwa³na³sain¹na²li¹.
Nxe³ha²kxai³ ka³lih³kxi²la²nha²sxã³
a³li³ja¹hẽ¹li¹. Nxe³nyhain¹na²hẽ³la².

37 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²wi¹lhĩ¹na² Ro³ma²no² wãn³txa² sa²yxo²ã³sĩ¹nxa³tai¹ti²tu³wi¹. Ro³ma²no² nũ³ka̱³txi³sa²sĩ¹na¹kxan²ti³ sxi²jen³nãu³ai²na² tẽ³sxã³ ĩ³wait1sain¹sĩn¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sain¹sĩn¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²sain¹sĩn¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sain¹sĩn¹ka³tu̱³ ũ³tĩ¹kxi²sain¹sĩn¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³: “Hĩ¹na² hãi³a² a³li³ja¹hẽ¹li¹.” Sain¹jau³su² sa²yxo²we¹tain¹sĩn¹nxa³lho³li¹. Nxe³yãn¹ta¹ a²hxi²kan¹jah¹la² wxã³ka³tu̱³: “A³li³ja¹hẽ¹li¹.” Sa²sĩn¹kxai²nãn²tu̱³ a³li³nha¹tu¹wi¹. Nxe³na²hẽ³la². 38 Nxe³ai¹nha²kxai³ po³li²sa² nũ³ka̱³txi³nu¹ta²kxai³lu² jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ Ro³ma²no² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na² ĩ³hen³txi³nyhain¹na²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹:

— Ro³ma²no² nũ³ka̱³txi³sain¹na³li¹. Ain¹jau³su² Ro³ma²no² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²kxai³ ain³kxain¹ka³tu̱³ yu̱h³lxain¹na²hẽ³la². 39 Nxe³nũ²la² ũ³tĩ¹kxi²thĩ³na² ã³wi¹hain¹nũ²la² ĩ³ãin²ta³kxi²nyhain¹ka³tu̱³ sa²tã³nyhain¹te³nah¹lxi¹.

— Txa²sxi²je³na² wa³su³txi³ a³li³xi²jah¹hẽ¹li¹. Nxe³ain¹na²hẽ³la². 40 Nxe³ain¹ya³nxa²ha¹te¹ a³li³xi²yah³nũ²la² Li²ta³ka³lxa² sxi²ha² ã³nxai³sxã³ ã³wih¹yah³na²hẽ³la². Ã³wih¹yah³nũ²la² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txain¹jau³xa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa² ĩ³hen³txi³nyhain¹na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² a³li³xi²sxã³ ã³waix3txi²yah³na²hẽ³la². Pau²lah³lo²nu¹tã² Si²lah³lo²nu¹tã² nxe³ya³sxã³ ã³waix3txi²yah³na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ txai²li² Lu²kah³lo²na¹xai²li² Fi³li³pos²thĩ³na² yo³na² yxau³na¹hẽ³la².

17

Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³na² ai³ain¹jau³su²

1 A³li³xi²yah³nũ²la² Ã³fi²po³li²thĩ³na² ã³ya¹tã³wih¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³ya¹tã³wih¹yah³nũ²la² a³li³xi²sxã³ A³po³lo²ni³a²thĩ³na² ã³ya¹tã³wih¹ya³tu¹ta²hxai²hẽ¹la². Ã³ya¹tã³wih¹yah³nũ²la² a³li³xi²sxã³ Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³na² ã³ya¹tã³wih¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³thĩ¹nãu³ai²na² Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² yũ³ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³thĩ³na² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ã³wih¹hxai²kxai³ jã¹nxe³tu³ta¹hxai²hẽ¹la². Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²ba³to³ nxe³sxã³ ã³wih¹nũ²la² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wxi²kan¹txi³ ĩ³yau¹ũ³nyhain¹tu³ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Ĩ³yau¹ũ³nyhain¹tu³te³nah¹lxi¹:

— Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²nãn¹jau³xa² e³te³nah¹lxi¹. “Yan¹ye³jen¹nãu³ai²na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ta¹jah¹la² a³ka³nxa² wxã³tu¹wi¹. Wxã³kxai²nãn²tu̱³ kãin² khãuh³lxa³txi³nha²sxã³ ya³lu²kxi¹nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³yãn¹ta¹ ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²nãn¹j nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jah¹lain²txi³ Je³su²jah³la² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jah¹lain²txi³ Txa²wã¹sũ̱³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²lxi²na³li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxe²e³ta³lun²yain¹nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka̱³txai²na² ĩ²li³jah¹lo²nãu³xa² so¹lxi³ yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³ Kre²ka² nũ³ka̱³txa² ka³lxa¹txi³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta³nũ³ka̱³txu¹tai²na² sa²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nyhain¹jau³xa² hĩ¹na² so¹lxi³ ain³kxi²nyhai¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³nũn³sxã³ txu¹ti³nãu³xa² a²hxi²kan¹ta³ka³lxu³nãu³xa² yxo²ĩ²ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta³nxũ̱³ka̱³txi³nu¹ta² yxo²ha³kxa¹ Pau²lah³la² Si²lah³la² nxe³sxã³ ãn³sa²si³tẽ³kxi²yah³lxi³ta¹hx

5 Nxe³yã¹nũn³tah¹lxa¹ te³nxa³tũ̱³ka̱³txi³sa²tũ̱³ka̱³txa² ka³txã̱³nain¹jau³su² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² te³nai¹nxa³jau³su² a²nũ²a² ko̱³nxe³ti³ kãi³tũ̱³ka̱³txa² ĩ³kaix1ki³nũ²kxi²nyhu¹sxã³ ĩ³ki³han³sxã³ Pau²lah³la² ko̱³nxe³ti³ ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹ka³tu̱³ ĩ³xain³txin²tain¹ka³tu̱³ Pau²lah³la² Si²lah³la² nxe³sxã³ sa²so¹ain¹te³lhxã³ sxi²ta² yxo²ha³kxa¹ ã³ten³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³ Ja³sãu²ah³la² sxi²ha² ũ̱n¹txi³ sxih²yxo²a² ũ³khot3sxã³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹to³ta¹ Pau²lah³lo²la³ Si²lah³lo²la³ ĩ²ain¹tu³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

6 Nxe³ai¹nxa³ha²kxai³ Ja³sãu²ah³la² sa²so² in³txi³nãu³xa² ĩ²li³tũ̱³ka̱³txa² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa² sa²so² ain¹sxã³ a²nũ²a² hxi²kan¹ta² o²la³kxain¹thĩ³na² tẽ³sxã³ ã³nxai³nyhain¹ta³ Nxai²hẽ¹la². Nx-ain¹ka³tu̱³ yxo²kãin²ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹: Ta̱ũ̱¹ka̱³txai²li² ko̱³nxe³ti³ kãi³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹ ju¹ta² yã¹nxe² kãi³ain¹nĩn²tai¹. Jã¹nxain¹te³lhxã³ txa²wã¹sxi²je³na² wxã³ain¹nĩn²tai¹. 7 Jã¹nxain¹sxã³ Ja³sãu²ah³la² sxi²ha² ha³la³ka³lxa³lon³kxain¹nĩn²tai¹. Nx-ain¹ka³tu̱³ txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² Ro³ma²no²ko³xan¹ta² a²wa³li³kha³lah³lai²na² wãn³txa² sa²yxo²ã³yain¹sxã³ Je³su²jah³la² txa²wã¹si³yxau³kax3su² ti³hi¹jai¹nha²kxai³ nxe³yain¹nĩn²tai¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8 A²nxe³jau³kxai³lu² ko̱³nxe³ti³ kãi³tũ̱³ka̱³txain²txi² ain³kxai¹ni² a²hxi²kan¹te²nãu³xain²ti²

ain³kxai¹ni² ain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
yu̱h³lxi² hxi²waun³ta³kxi²nha² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Ain¹jau³su² Ja³sãu²ah³la² nũ³ka̱³txi³nu¹ta²kxaiy
ũ³yho³hi²txã³nxa² ũ³yho³hi²si¹hain¹jau³su²
yxo²xũn³txi³ ĩ³yai³nxũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹ka³tu̱³ ũ³yho³hain¹nxa²ha¹te¹
hã²wxãn³txa³ ã³na¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Be³re²a²thĩ³na² ai³ain¹jau³su²

10 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²tãu³a²
Pau²lah³lo²nu¹tã² Si²lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³
kwa³na³ain¹ya³sxã³ Be³re²a²thĩ³na²
sa²si¹hã³ain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
Be³re²a²thĩ³na² ã³ya²tã³wih¹ya³ka³tu̱³
Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
ã³wih¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Ã³wih¹yah³nũ²la²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ya³tu³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jau³xa² Be³re²a² nũ³ka̱³txa²
wi¹lain³kxi²ha²kxai³ a³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa¹
Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
win¹ta² ĩ³yĩ¹li²sxã³ ĩ²ha²kxai³ nxe³ain¹tu³ta¹hxai²hẽ¹la².
Wãn³txa² ki³han³jau³su² txa²nãn³khi³
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³
Te³sa³lo²ni³ka² nũ³ka̱³txa² ko̱³nxe³ti³
kãi³ain¹kxu¹jã¹nxe² Be³re²a² nũ³ka̱³txa²
kãi³ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
12 Jã¹nxain¹jau³su² tũ¹ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² ka³lxa¹txi³ yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³
Kre²ka² hxi²kan¹ta¹ka³lxi³nãu³xa²
yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³ Kre²ka² in³txi³jah³lo²nãu³xa²
yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Ain¹tah¹lxa¹ Ju³te²a² nũ³ka̱³txa²
Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txa² ha³tan³sai¹ain¹sxã³
ĩ³hi¹tai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³hi¹tai³lain¹ka³tu̱³ta¹
wãn³txa² ki³han³jau³xa² ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹jau³xan¹te²kxa³ya̱³lhu² Be³re²a²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txa²
jau¹xai²na² ain³kxi²nyhain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Pau²lah³la² nũ³ka̱³txai²li² ĩ³xa̱n³ta³kxain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Nxa²ha¹te¹ yxo²ĩ²tũ³ka̱³txu¹ta²
hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lu¹tai²na²
sxi²yhe³na² a²ĩ³lxa² A³te²nas²thĩ³na²
tẽ³sxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
Si²lah³lo²nu¹tai²na² so¹lxi³ Ti³mo²jah³lo²nu¹tai²na²
so¹lxi³ on³sxã³ yxau³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹ tẽ³sxã³ ai³ain¹tũ³ka̱³txa²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Wa³lxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ah³lxin¹ka³tu̱³ Si²lah³la² Ti³mo²jah³la²
wa³su¹txi³ ã³ne³hit1sa³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su²
ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

A³te²nas²thĩ³na² ai³ain¹jau³su²

16 Nxe³nũ²la² wah³nxai¹nhĩ¹na¹
A³te²nas²thĩ³na² ai³lha²thet3tãu³a²
ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ²tãu³ãn²tu̱³ txa²wã¹sũ³nu²
hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹jah¹la² ka³lxa¹txi³
ũ³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³kxai³lu²
hxi²ye¹txa³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxe³nũ²la²
Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
ã³wih¹ka³tu̱³ Ju³te²an¹tũ³ka̱³txa² wxi²kan¹txi³
ĩ³yau¹ũ³ha²kxai³ Ju³te²an¹tũ³ka̱³txi³sxa³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³
Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹te²su²
kxai²nãn²tu̱³ wxi²kan¹txi³ ĩ³yau¹ũ³ha²kxai³
Pau²lah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Sxi²je³na²
e³lho¹lxin³ko³nãu³a² a³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa¹
wxi²kan¹txi³ ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
18 Je³su²jah³la² ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
E³pi³ku³le²o² nũ³ka̱³txa² ã³wxã² e³sto³i²ko²
nũ³ka̱³txa² ã³wxã² nxe³yain¹sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²hoh³lxi³su² ki̱³tã³li¹. Yxãn¹ta¹
jah¹la² ĩh¹nxe³jau³ta̱³ ĩ³ye³kxi²nẽ³te³ji¹wi¹?
Nxe³ain¹jau³su² nxai¹nha²kxai³ ã̱³nũ³ka̱³txai²na²
ĩ³ye³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na² ã̱³xa²
ĩ²ki̱³sxa³jah¹la² wãn³txa² ĩ³ye³kxi²te³na³li¹.”
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
19-21 A³te²nas²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txu¹tai²na²
kwa²ha³la³ka³lxa³lon³tũ³ka̱³txu¹tai²na² nx-
ain¹sxã³ a³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa¹ wãn³txa²
tah²yau³xa² ain³kxi²nyhain¹te³lhxã³
e³kxi²nyhain¹tu³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ã³sa²so¹ã³nũ²la²
A³re³o²pa³ko²thĩ³na³ tẽ³sxã³ ã³wih¹sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lãi³. Wãn³txa² tah²yau³xa²
e³nhĩ¹lxi¹. Nxe³jau³xai²li² ã³ne³wxe³sa²sĩn¹nxa³nha²wi¹.
Nxe³ha²kxai³ wain³txi³ ĩ³yau¹ũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Nxa²ha¹te¹
thĩ¹nãi¹na² nxũ²kwa̱i³ye³la³nãu³a²
a²nũ²nãu³xa² nxũ²kwa̱i³ye³la³nãu³a²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ĩ³sa²yxau³sxã³
ĩ³ye³yain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. A³te²nas²thĩ³na² yx-
aut3tũ³ka̱³txi³sah¹lxi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na²nãu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³ka³txã̱³nxe²nxa³sxã³
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³sa²nẽn¹kxah³lxi¹lxi¹.
23 Jã¹nxe³yah³lxin¹jau³su² sxi²je³na²
ã³ye³xai³lxi³ha¹tãu³a² txah³lxa³kxa²
txa²wã¹sũ³na² sa²ki³lxo³yah³lxin¹ka³txa²
ka³ka³lxa¹txi³ ĩ²a¹hẽ³li¹. Ĩ²a¹tãu³a²
txah³lxa³kxai²li² ũ³wha²li¹nha²ju³ta²:
“Txa²wã¹sũ³na² ĩ²ki̱³sxa³kxah³lo²su¹.”
Nxe³jau³xa² ĩ²a¹hẽ³li¹. A²nxe³jah¹la²
ĩ²yah³lxan³kxah³lo²sa²ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹.
Yah³lxin¹kxan²ti³ wi¹lhin¹ki³lxo³yah³lxi¹lxi¹.
A²nxe³jah¹lain²txi³ wain³txi³ ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.
24 Nxẽ¹ka³tu̱³ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²

ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ we¹tha²kxai³
yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ we¹tha²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na²
A²si³yxau³tãu³ai²la¹wi¹. Oh³xan¹ko³xa²
a²wa³kxẽn³su² ha²kxai³ yu̱h³xan¹ko³xa²
a²wa³kxẽn³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹ sxi²ha² a²nũ²a² txo³nain¹thĩn³su²
kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³ yxau³kxi²nẽ³tu³ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹.
[25] Jã¹nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
we¹tai¹ni² a²nũ²a² yen³kxa² yxo²kwa̱i³nxa³i²
nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² hxi²kan¹txi³
ã³non²ta³kxain¹ki̱³sxa³lho³li¹. Nxe³yãn¹ta¹
a²nũ²a² ka³te̱n³su² ki̱³ju³ta² ũ³hũ¹nẽ³lai¹nha²kxai³
ĩ³yax1ki̱³ju³ta² ũ³hũ¹nẽ³lai¹nha²kxai³
yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ ũ³hũ¹nẽ³lha²kxai³
nxẽn³ta¹hxai²hẽ¹li¹. [26] Jã¹nxe³ju³kxai³la¹
a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²kxai³lu² a²nũ²a² ka³na³ka³nat3sxã³
wet1sãn²ka³tu̱³ hã²wxãn³txa³ a²nũ²nãu³xa²
yxo²ha³kxa¹ txon¹sxã³ yxau²xai³ki̱³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
A²nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² a²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³lu² ã²la²
ha³lo²a² wet1sxã³ ũ³hũ²xai³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
yãn³ta² yũ³nẽ³lxa³hĩ¹na¹ ha³lo²a²
sa²hau³ko³ta¹hxai²hẽ¹li¹. [27] Ã³te³nxi²si¹ki̱³jau³nũ³sũ²
we¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jã¹nxe³jut3su²
ã³te³nxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ ĩ³ha¹txi²hĩ̱³ki̱³tã³li¹.
Hai³txi³ u²lxi³ he¹xa³nhai¹. [28] Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² ka³te̱n³sa²ti³hi¹tẽ³na³li¹.
Nxe³nhẽ³nha²kxai³ wi¹lhxa³lxi²ki̱³tã³li¹.
Txa²wã¹nũ²ai²na² wi¹lhe¹ki̱³tã³li¹.
Nxe³jau³xa² yã¹nxe³sxã³ wxa²nũ̱³ka̱³txi³su²
te²a² e³lain¹te³nai¹ti²tu³wi¹. Nxe²
e³lain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na²
a²ne³tah²nãu³su² ki̱³tã³li¹.” Nxe³nx2tain¹te³nai¹ti²tu³wi¹.
[29] Jã¹nxe³te²su² a²ne³tah²nãu³su²
ki̱³sa²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² ka³te̱n³su²
nũn³na³li¹. Hai³txi³ txah³lxa³kxi³sxa³wi¹.
Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² hi²sen³su²
txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ hxi²kan¹txi³
Txa²wã¹sũ³na² we¹ki̱³jah¹lo²sxa³wi¹,
Txa²wã¹sũ³na² ka³te̱n³su² ha²kxai³lu¹.
[30] Nxe³ju³tu¹tai²nãn¹te²kxa³ya̱³lhu²
a²kxã³nhxĩ¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ã³ne³wxe³ki̱³sxan³ta²wi¹.
Nxe³ju³tu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu²
ne³wã²na³kxi²nẽ³lin²tai¹. Yxãn¹ta¹
hĩ¹na² sa²kxai³lu² ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta²
hãi¹nxe³ti³xa¹ ã³na¹la³kxi²nha²si¹nhẽ³jau³su²
kwa³na³nẽ³na³li¹. [31] Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
a²ten³jau³su² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³te³nah¹lxi¹: “Yan¹nãu³a¹ a²nũ²a²
a²yxo²ha³kxa¹ txa²yen³nãu³a¹ wxa²ki³nũ²kxai³lu² ha³te²a²
Ai¹na¹kxai²nãn²tu̱³ Je³su²jah³la² ĩ²sxã³
so¹ai¹na¹jah¹lo²su² na³li¹. A²nxe³jah¹lo²kxai³lu²
wãn³txa² ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ e³jah¹lai²la¹wi¹.
Kxã³nxa² jah¹lain²txi³ ya³lu²na²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹ha¹jau³su²
nxe³na¹hẽ³li¹. Nxe³jah¹lain²txi³
ĩ²sxã³ sa²so¹ai¹na¹hẽ³li¹. Ĩ²sxã³
sa²so¹ai¹na¹jah¹la²kxai³lu² Je³su²jah³lo²su²
jah¹lu¹ta²kxai³ nxe³te² hi²sen³kxai³lu²
a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ wxa²ki³nũ²kxai¹na¹tũ̱³ka̱³txain²txi³
wã²nxa³kxa² so¹ha²kxai³ ko̱³nxe³thin¹tũ̱³ka̱³txa²
ha³na³ka³lxi³ wã²nxa³kxa² so¹ha²kxai³
nxe³tain¹tu¹wi¹. Ha³lo²a² ĩ³yĩ¹li²na¹jen³nãu³wa³kxa²
nxe³tain¹tu¹wi¹. Nxe³jut3su² ha²kxai³
a²nũ²a²nãu³xain²txi³ ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³
yxau²xai³lain¹ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
ã³na¹la³kxi²nha²si¹nhẽ³lha²kxai³ Je³su²jah³la²
yxo²ĩ²yah³lxi³kxai²nãn²tu̱³ wi¹lhin¹te²lo³jah³lxi³tu¹wi¹.”
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
[32] Nxa²ha¹te¹ A³te²nas²thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txu¹ta²kxai³lu¹
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²jau³xai²na²
ain³kxain¹tãu³ kãin²ka³lxi¹lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã̱³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hã²wxãn³txa³ jah¹lai²na² wãn³txa²
ã̱h¹ain³kxi²nxa²sah²lxun¹sĩn¹nhai¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[33] Nxe³nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
a³li³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². [34] A³li³kxain¹nũ²la²
a²nũ²a² yxo²ĩ² ã³si³wxe³ai¹nha²kxai³
ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
Ti³o³ni²sah³la² ã³si³tẽ³kxi²ha²kxai³
a²nxe³jah¹la² A³re³o²pa³ko²thĩ³nãn¹jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ Ta³ma²ri³sa³ka³lxa²
ã³si³tẽ³kxi²ha²kxai³ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
yxo²ĩ²sxã³ ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

18

Ko³rĩn²to²thĩ³na² ai³ain¹jau³su²

[1] Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
A³te²nas²thĩ³na² a³li³ã¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A³li³ã¹nũ²la² Ko³rĩn²to²thĩ³na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[2] Ã³wih¹ka³tu̱³ a²nũ²a² ĩ³hat1txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jah¹la² A³kwi²lah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³su² ain¹ta¹ Põn²to²ko³xa²
txon¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kxã³nhxĩn¹kxai³lu²
Klau²jah³lai²li² Ro³ma²no²ko³xa²
a²wa³kxẽn³yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu² Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ro²ma²thĩ³na² a³li³hxan³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ai¹nha²kxai³ a³li³hxa³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²sa³. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
A³kwi²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹ a²txu¹ha²
Pri³si²la³ka³lxi³nu¹tai²na² tẽ³sxã³

I³tal²ya²ko³xa² a³li³ã¹ya³sxã³ Ko³rĩn²to²thĩ³na²
ã³wih¹sxã³ yxau³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Nxe³ya³tãu³a² po¹na² wã²la² o²la³kxi²sxã³
po¹na² wã²la² sxi²ha² we¹ja³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³te²a² sxi²ha² wã²lĩ³na² yxo²kwa̱in³te²a²
so¹kxain¹ya³nxa²ha¹te¹ ũ³yho³hain¹ya³txã³nxa²
A³kwi²lah³la² hxi²ka² so¹kxain¹ya³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³jut3su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
wa³kon³jut3su² ha²kxai³ ĩ³ha¹txi²nyha¹ka³tu̱³
yxau³kxi²nyha¹nũ²la² wa³kon³ hxi²nũn¹nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Yxau³ya³ka³tu̱³ sa²ba³to³ nxe³ti³xa²
yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
ã³nũ²kxain¹thĩ³na² ã³wi¹yha³nhũ²la²
ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ Ju³te²an¹te²su² ta̱³nxa²
Kre²kan¹te²su² ta̱³nxa² nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²si¹hain¹jau³su²
wxi²kan¹txi³ ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Nxe³ti³xa² sa²kxai³lu² Si²lah³lo²nu¹tã²
Ti³mo²jah³lo²nu¹tã² nxe³ya³sxã³ Ma³se³to²na²ko³xa²
a³li³sxã³ wxã³yah³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³la²
sxi²ha² wã²la² wa³kon³ju³ta² ã³na¹nũ²la²
a³lan²ta² whãi²na¹ Ju²te²a² nũ̱³ka̱³txa²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txain¹tu³ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah¹lain²txi³ Txa²wã¹sũ̱³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²lxi³si¹jau³su²
ĩ³hen³txain¹tu³ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Nxe³nxa²ha¹te¹
tũ¹ka̱³txu¹tai²na² jau³jau¹xai²na²
sa²yxo²ã³ha²kxai³ ko̱³te³ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Pau²lah³lo²nu¹tai²na³
a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹
ten³yah²lxa³lxi¹. Nxe³yah²lxa³nha²kxai³
wãn³txa² sa²yxo²ã³yah³lxin¹ju³ta²
wã²nxũ̱h¹lxah³lxin¹te²tu³wi¹. Nxe³jut3su²
twa²wã²la³ka³lo³a² ĩ³tũ̱³kxi²yhe¹nx2ta¹wi¹.
Nxe³na¹ha²kxai³ txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sah¹lxin¹ju³ta²
e³lxah²lxi³ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³
hĩ¹nãn²tu̱³ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³sxa³te²nũ̱³ka̱³txa²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹tu¹wi¹.
Nxe³nx2ta¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Nxe³ka³tu̱³ ã³ain¹nũ²la² sxi²ha²
nẽn³nxã̱³xa² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³sxa³te²nãn¹thĩ³na²
ã³wih¹sxã³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³na²
Ti²si³o³ Jus²jah³la² a²wa³kxẽn³yah³la²
ha²kxai³ yxo²ĩ²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³thĩ³na² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
ã³nũ²kxi²thĩ³na² a²wa̱³kan¹thĩn³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Nxe³yãn¹ta¹ Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² a²wa³kxẽn³yah³la²
Kris³po²ah³lo²su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³xai²na² ain³kxi²nũ²la² yxo²ĩ²ha²kxai³
a²wẽ³ha³lxi³yu³ta² yxo²ha³kxa¹ yxo²ĩ²ha²kxai³
Ko³rĩn²to²thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txa² ka³lxa¹txi³
yxo²ĩ² ãn³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ai¹nha²kxai³la¹ ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²l
Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Hxi²sxã³nho³tẽx3jut3sũ̱³nxe²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lãi³. Txa²wãn³txa²
ĩ³hen³txai¹nũn¹ju³ta² kon³to³txa³hẽ¹li¹.
Yuh³lxi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹nxet3sxã³
ĩ³hen³txi³sa²tẽ³tain¹to³hẽ¹li¹. Txai²na²
sa²kxai³lu² ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
10 A²nũ²a² hxi²ki³kxai³lu² ĩ³su²nxai¹nxa³lho³li¹.
Thĩ³nai²li² a²nũ²a² yxo²ĩ²sain¹te²nũ³a²
ka³lxa¹txi³ yũ³ye¹nxa²tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
a²wãn³txi³su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Nxe³ha²kxai³ kwẽ³kxa² ko³ha¹li¹
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³
yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³ Kre²sa²ko³xan¹ta²
wa³kxẽn³yah³la² ã³wẽ̱³no³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la³,
Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³txa² a²si³yxau³ka³txa²
hxi²ka²sa³. Nxe³ha²kxai³ Ka²li³o³jah¹la²
wxã³sa²ha³la³ti²lho¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³a² Ju³te²a² hxi²kan¹jah¹la²
hi²sen³su² ĩ³yxaih¹sxã³ ĩ³xa̱n³txi³sxã³
a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nhai¹tũ³te² nũ̱³ka̱³txa²
ã³ki³nũ²kxi²nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
ã³sa²so¹nũ²la² Ka²li³o³jah¹la² sxi²ha²
ã³sxã³ ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Nxe³sxã³
ki³han³yain¹jau³xa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxex3si¹lxi¹. Pau²lah³lai²na²
wxa²wãn³txa² sa²yxo²ã³nxa²sĩn¹na³li¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² sa²yxo²wet1si¹hain¹jau³su²
ĩ³hen³txai¹nha²kxai³ wain³txi³ e³ai¹nxa³wi¹.
Nxe³ha²kxai³ tai²li² tẽ³sxã³ wxã³sĩ¹na¹wi¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
ĩ³wa²lũ³xi²te³lhxã³ nxain¹ta¹ Ka²li³o³jah¹lo²nu¹ta²
so¹lxi³ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sa²ta̱³nxa²
ko̱³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²ta̱³nxa²
nxe³ke³la³te²kxai³ sa²yxo²we¹txa²lxi³hĩ̱³na¹wi¹.
15 Yxãn¹ta¹ hai³txi³ nxe²nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹
kwa²wãn³txa² so¹lxi³ a²nũ²a² ĩ³lih¹ju³ta²
so¹lxi³ wãn³txa² ĩ³kwa³na³yah³lxin¹jau³xa²
so¹lxi³ ĩ³ye³yah³lxi¹lxi¹. Nxe³ju³tai²li²
nũh¹ĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ain³kxi¹nx2ta¹ju³ta²
ten³sa²nxa³nhai¹.

16 Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² aun³ta²
a³li³xi²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
ĩ³yxaih¹nũ²la² Sos³te³ne²sah³la² ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³sa²so¹nũ²la² Ka²li³o³jah¹la² a²ye³na²

nũ³kxũn³txi³ ĩ³wai¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² Sos³te³ne²sah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
a²wa³kxẽn³yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ Ka²li³o³jah¹lo²nu¹ta²kxai³lu²
jut3su² ĩ²kxan²ti³ hai³txi³ we¹txain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na² wa̱³lain¹jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
ye³ka³lxa¹txi³ yxau³a³lan²to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Hã²wxãn³txa³ Ko³rĩn²to²thĩ³nu¹ta²kxai³lu²
ã³ã¹sxã³ a³li³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
Pri³si²la³ka³lxi³nu¹tã² A³kwi²lah³lo²nu¹tã²
nxe³sxã³ ã³si³tẽ³kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² Sẽ³kre²a²thĩ³na² ã³wih¹nũ²la²
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²ha²kxai³ ũ³nhẽ̱³ko¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
19-20 Nxe³nũ²la² na³vi²o²tẽ³na² ã³wi¹hain¹ka³tu̱²
E²fe³so³thĩ³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wi¹hain¹nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
ã³wih¹ka³tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta³lun²nũ²la²
ain³kxi²tũ̱³ka̱³txa² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Pau²lah³lãi³. Ti¹ai²na² kan²txi³
yxaut3sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Hĩ¹na² hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lhin¹sxã³
ĩ²sa³kxai²nãn²tu̱² ã³wa̱³li²na¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
Pri³si²la³ka³lxi³nu¹tai²na² A³kwi²lah³lo²nu¹tai²na²
sxã³ ã³ã¹sãn²nũ²la² Pau²lah³la² so¹lxi³
a³li³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 22 A³li³xi²nũ²la²
Se²sa³re²a²thĩ³na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Hã²wxãn³txa³ ã³ã¹sxã³ a³li³xi²nũ²la²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³nxai³sxã³ ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wih¹nũ²la² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
yxo²ĩ²ain¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ²sxã³ wi¹lĩ³ka³lih³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ²sxã³ wi¹lĩ³ka³lih³kxi²nyhain¹nũ²la²
a³li³xi²nũ²la² Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na²
ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². 23 Nxe³nxa²ha¹te¹
ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²nxa³tãu³a² a³li³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
A³li³xi²nũ²la² Ka³la²si²a²ko³xa² Fri²ji²a²ko³xa²
nxe³tãu³a² ai³lha²thet3ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ yxo²ĩ²ain¹tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A³po²lah³la² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

24-25 Nxa²ha¹ta¹ a²si³yon³nãu³a²
E²fe³so³thĩ³nu¹tai²nãn²tu̱³ Pri³si²la³ka³lxi³nu¹tai²na²
A²kwi²lah³lo²nu¹tai²na² nxe³sxã³
yxau³ya³tãu³a² A³po²lah³la² ĩ³hat1txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jah¹la² A³le³syãn³tri³a²thĩ³na²
txon¹jah¹lo²su² ha²kxai³ Ju³te²a²
a²nũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
ũ³wha²li¹jau³xu¹tai²na² wxi²kan¹txi³
ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³ãu²
Ba³tis²jah³la² ĩ³hen³txain¹jau³xa² so¹lxi³
wain³txi³ ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Xẽ³hã²la² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ̱³yau³xa²
ũ³hũ̱¹kxi²sa²sai¹ju³ta² so¹lxi³ ã³ne³wxe³ha²kxai³
Je³su²jah³la² ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta²
ã³ne³wxe²nxa³ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 26 Nxe³sxã³ Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹tãu³a²
wxi²kan¹txi³ ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ ĩ³hen³txi³tãu³a² Pri³si²la³ka³lxi³nu¹tã²
A³kwi²lah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ ĩ³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³ha¹txi²yah³nũ²la² sxi²ha² yxau³ya³thĩ³na²
sa²so¹yah³nũ²la² Je³su²jah³la² wãn³txa²
wain³txi³ ĩ³yau¹ũ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
27-28 Ĩ³yau¹ũ³ya³nxa²ha¹ta¹ A³po²lah³lo²nu¹ta²kxai³
a³li³sxã³:

— Kre²sa²ko³xa² a³li³sxã³ ã³nxai³na¹tũ¹xã¹.
Nxe³jau³su² ha²kxai³ E²fe³so³thĩ³na²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³lain¹tũ̱³ka̱³txa² ha³te̱h³nxã³nxa²
ũ³wha²li¹lhxã³ Kre²sa²ko³xan¹ta²
yxo²ĩ²te²nũ̱³ka̱³txa² sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxex3jah³lxi³wxi¹. A³po²lah³lai²li²
wi¹lhin¹na³li¹. Sũ̱³na² wãn³txa²
yxo²ĩ²jah¹lo²su² na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² Kre²sa²ko³xa² ã³wih¹tãu³a²
ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² wxi²kan¹txi³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe³jau³xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹jau³xu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Wain³jau³xai²la¹wi¹.
Wxa²wãn³txai²li² hai³txi³ wai³nxa³wi¹.
Nxe³jau³su² ha²kxai³ yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa²
ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tũ̱³ka̱³txa² a²wi¹lhĩ¹nai³tã² Txa²wã¹sũ̱³na²
hi²sen³kxai³lu² wi¹lhin¹sxã³ ĩ²ain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
yxo²ĩ² ã³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

19

Pau²lah³lai²na² E²fe³so³thĩ³na² yxau³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Ko³rĩn²to²thĩ³na²
Kre³sa²ko³xan¹thĩ³nai²li² ã³wih¹sxã³
yxau³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹ti̱³kxai³lu²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ A²si³a³ko³xa²
ã³nxai³lha²the³ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³nxai³lha²the³tũ²la²
E²fe³so³thĩ³ha² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wih¹nũ²la² in³txi³nãu³xai²li² yxo²ĩ²te²nũ̱³ka̱³txa²
ĩ³ha¹txi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ̱³ka̱³txa²
kũ³we²ki²la² ka³lxa¹ye²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Nxe³tũ³ka²txa² 12 ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
[2] A²nxe³tũ³ka³txa² ĩ³ha¹txi²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nahyxo²ĩ²
— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Yxo²ĩ²yah³lxi¹nhĩ¹nu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwai³wih¹nxẽ¹lhãĩ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
tũ¹ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ko̰³sĩn¹nxa³nhai¹. Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³txa² ain³kxi²sĩn¹te²txã³wi¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[3] Nxa²ha¹te¹ nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tṵ³
ḭ̃³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yah³lxi¹nhĩ¹nu¹tai²na²
ĩh¹nxe³ju³ta² a²si³yxau³jut3su² lhai¹li¹?
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹:
— Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³sa²sĩn¹jau³xai³tã² a²si³yxau³ju³ta³la²
sĩn¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [4] Nxa²ha¹te¹
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹.
— Jau¹xai²na² wain³na³li¹. A²nũ²a²
a²ko̰³nxe³ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sãn²sxã³
ã³na¹la³kxi²nha²ha²kxai³ ḭ̃³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³
“Txa²si³yo³na² wxã³jah¹lai²na² so¹lxi³
Je³su²jah³lai²na² so¹lxi³ yxo²ĩ²jah³lxi³hẽ¹li¹.”
Nxe³jau³xai²na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã²
ĩ³hen³txi¹nx2tain¹ta¹hẽ¹li¹. Nxe³jau³su²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
[5] Ḭ̃³hen³txain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxai³:
— Je³su²jah³la² wãn³txa² yxo²ĩ²nha¹nhai¹.
Ain¹jau³su² ai¹nha²kxai³ ḭ̃³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[6-7] Hã²wxãn³txa³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
wxa²ne³wxai³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³txa² nxũ²kwai³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ wãn³txa² yaṵ³ã̰³lxi³jau³xa²
ĩ³ye³kxai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txai¹nha²kxai³
nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[8] Kxãn³su² i³la³kxa² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹
sa²tãn³tĩ¹sxã³ Ju³te²a² nũ³ka̰³txa²
ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹to³nhũ²la²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wxi²kan¹txi³
wain³txi³ ĩ³yau¹ũ³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
— Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²su² Je³su²jah³lai²la¹wi¹.
Txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tẽ³jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe³jau³su² ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
[9] Hã²wxãn³txa³ yxo²ĩ²xa³te²a² sa²kai³lu³
ĩ³ye³ain¹te³nah¹lxi¹:
— Jau¹xai²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
ã³si³tẽ³kxi²ju³ta² wain³ti³hex1nxa³wi¹.
We¹jah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ai¹nha²kxai³
Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
yxo²ĩ²ain¹tũ³ka̰³txa³ tẽ³sxã³ a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ti³ra²no³jah³la² sxi²ha² ha³tḛh³nxã³nxa²
ĩ³hen³txi³thĩ³nãn²tṵ³ ã³wih¹sxã³ ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
[10] Kwẽ³kxa² ko³ha¹li¹ kwẽ³kon³tãu³a²
a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txi³sxã³
ã³ti³hex1ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
A²si³a³ nũ³ka̰³txa² yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a²
nũ³ka̰³txi³su² te²a² Ju³te²a² nũ³ka̰³txi³sxa³te²nũ³ka̰³txi³su²
te²a² a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Se²vah³lai²na² a²ki³lha³lxa²nãu³xa² o²la³kxain¹jau³su²

[11] Nxe³ain¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³nu²su²
Jah¹lo²kxai³lu² Pau²lah³lo²su² te²kxai³
kãin² ĩ³hxi²ka¹tai¹nha²kxai³ kãin²
wã³nxĩn¹ti³hi¹ta¹hxai²hẽ¹la². [12] Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̰³lhu²
Pau²lah³lai²na² wã²la²ka³lo³a² sa²so¹ka³tṵ³
a²nũ²a² ĩ³ton³te²a² ũ³tĩ¹kxi²kxai²nãn²tṵ³
we²txain¹tu³ta¹hxai¹hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³
a²nũ²a² ko̰³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
a²nxũ²kwai³wih¹te²a² jã¹nxe³ kãi³sxã³
wã²lain²txi³ tẽ³sxã³ ũ³tĩ¹kxi²kxai²nãn²tṵ³
nxũ²kwai³li³ta¹hxai²hẽ¹la².
[13-14] Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa²
ã̰³sa²nũn³te²nãu³xa² nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:
— Ko̰³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³li³si¹jau³su²
Pau²lah³la² hxi²ki³kxai³lu² kwa³na³ain¹na²na¹.
Pau²lah³la² yã¹nxe² kãi³sĩ¹na¹tũ¹xã¹.
Nxe³jau³su² ĩ³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tũ³ka̰³txa² Ju³te²a² sxi²jen³nãu³a²
ai³lha²thet3sxã³ o²la³kxi²sain³nyhah¹lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³ Se²vah³la² tah²nãu³xa²
ju¹ta²nũ¹jã¹nxe² o²la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la²nãu³xa² a²wĩ³nai²na²
sa²kxai³lu² Sũ³na² sxi²ha² wã³nxĩn¹te²
si³yxau³jah¹lo²su² kxan²ti³ nxe²na³na¹
nxe²nxa³ka³tṵ³ a²ki³lha³nãu³xa² nxe²
o²la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka̰³txi³nu¹tai²li²
ko̰³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxe²ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxũ²kwai³li³si¹hai¹nhĩn¹jau³su²
Je³su²jah³la² kwa³na³nxa²sĩn¹na³li¹.
Nxe³jah¹lai²li² Pau²lah³la² ĩ³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe³jau³xai²li² ko̰³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [15] Nxa²ha¹te¹
ko̰³nxe³te²a² yãu³ka³txu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Je³su²jah³la² ĩ²a¹ha²kxai³ Pau²lah³la²
o²la³kxi²ju³ta² ain³kxi²na¹ha²kxai³
te²sa¹wi¹. Yxãn¹ta¹ wxãi²na² ĩh¹jah¹lo²ta̰³yah³lxin¹ji¹wi¹?
[16] Ain¹sxã³ in³txai²li² ko̰³nxe³te²a²
yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³jah¹la²
hi²sen³kxai³lu² nũ³kxũn³txi³ ã³nhe¹kai¹nha²kxai³
a²wã²la³ka³lo³a² sa²ten²ta³kxi²lã³ai¹nha²kxai³
kãin² ĩ³yĩx1to³ta³lxai¹nha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³sxã³ hxi²ye¹ta³lxin³tai¹nha²kxai³
aun³tih¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
E²fe³so³thĩ³nãn¹ta² nũ̱³ka̱³txa² a²yxo²ha³kxa¹
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² a²yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txi³sxa³te²nũ̱³ka̱³txa² a²yxo²ha³kxa¹
ĩ²ai¹nha²kxai³ on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²li² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxã³
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Nxain¹ka³tu̱³
a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ko̱³nxe³ju³ta²
ã³na¹la³kxi²nha²si¹hain¹jau³su² ĩ³hen³txain¹sãnã³
yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxe³ka³tu̱³
tũ̱¹ka̱³txa² sa²kxai³lu² ha³te̱h³nxã³nxa²
ko̱³nxe³jau³xa² wã³nxĩn¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³txã³nxa²
yũ³kxai²nãn²tu̱³ wxa²sa²ta̱³sxã³ ũ³thũ²kxi²sa³hẽ¹
A²nxe³txã³nxa² a³lxi²khaix1txã³sa²ye²kxan²ti³
50.000 nxe² a³lxi²kxan²ti³ hãi¹sxã³
ũ³thũ²kxi²sa³hẽ¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tai²li² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Nxe³jut3su²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² wã³nxĩ¹nxe²
wxi²kan¹yai¹ni² nxe³jau³xa² a²ha²te¹lhxã³
u²lon³ta³kxi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

E²fe³so³thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txa² he¹kxi²nyhain¹jau³su²

21 Nxe³nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹tã²
a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hĩ¹na² ai³na¹tu¹wi¹. Ma³se³to²na²ko³xa²
ai³sã²na¹ka³tu̱³ hã²wxãn³txa³ Kre³sa²ko³xa²
ai³nũ³na¹tu¹wi¹. Jã¹nxa¹ka³tu̱³
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wi¹ha¹tu¹wi¹.
Nũn³to³ha¹ka³tu̱³ Ro²ma²thĩ³na² ã³ya²sa³we¹ti³ha¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxe³ha²kxai³ Ti³mo²jah³lo²nu¹tã²
E³ras²to³jah³lo²nu¹tã² nxe³sxã³ a²sa³wi³ha³lxa²
Ma³se³to²na²ko³xa² ã³nxai³si¹jau³su²
sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu̱³
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu²
A²si³a³ko³xu¹tai²na² yo³na² yxau³tu³ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Yo³na² yxau³tı̱³xa² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ã³si³tẽ³kxain¹te²
nũ̱³ka̱³txa² E²fe³so³thĩ³nãn¹te²a² ye³khãuh³lxa³
ãn³si³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la², Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²xa³tũ̱³ka̱³txa² hxi²ka²sa³.
24 Ã³si³wxe³te³nah¹lxi¹ a²nũ²a² E²fe³so³thĩ³nãn¹jah¹la²
Te³me²tri³o³jah¹lo²su¹ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² pra²ta²ki³a² ya̱³te̱³ya̱³te̱n³ki³a²
o²la³kxi²ha²kxai³ Ti³a²na³ka³lxa² sũ̱³na²
sa²ki³lxo³ta¹ka³lxa² txah³lxa³kxa²
we¹tain¹ta¹ka³lxa² a²sxi²ha² wẽ³ha³lxa²
jũ¹lxi³thĩ³na² wet1ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ta¹ka³lxai²li² hai³txi³ ka³te̱n³sxa³ha²kxai³
txah³lxa³kxa² we¹tain¹ta¹ka³lxu³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxa²
a²sxi²ha² wẽ³ha³lxa² yxo²kwa̱in³te²a²
xa³ya̱³lhu²kxai²nãn²tu̱³ a²yo³ha² Te³mi²tri³o³jah¹la²
hxi²ka² ũ³yho³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a²sa³wi³ha³lxa²
kãin² yen³kxi³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³yain¹nxa²ha¹te¹ E²fe³so³ nũ̱³ka̱³txu¹txa²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²
ã³si³wxe³ha²kxai³ a²nxe³hĩ¹na¹ Ti³a²na³ka³lxa²
ti³ah³lxa³kxa² we¹tain¹ta¹ka³lxa²
yxo²kwa̱i³nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
25 Jã¹nxain¹ju³kxai³lu² Te³me²tri³o³jah¹lu¹ta²
hã³sxã³kxai³lu² pra³ta²ki³a² ya̱³te̱³ya̱³te̱n³ki³a²
o²la³kxain¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ³kaix1so¹sxã³
ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Pra³ta²ki³a²
te²sxã³ Tra²nã³ka³lxa² txah³lxa³kxa²
we¹tain¹ta¹ka³lxa² a²sxi²ha² wẽ³ha³lxa²
jũ¹lxi³thĩ³na² we¹ki̱³sa²kxai³ yen³kxih³ki̱³sxai²tai¹ti²tu³wi¹.
26 Nxe³yãn¹ta¹ jah¹lai²li² Pau²lah³lai²na²
wãn³txa² ko̱³te³kxi²nẽ³tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³jau³xa²sa¹: “Txa²wã¹sũ̱³nu²su²
ki³lxo³kxa² a²nũ²a² hxi²ka² we¹txain¹kxa²
hai³txi³ wã³nxĩ¹nxa³wi¹. Hai³txi³
ka³te̱n³su² nxa³wi¹.” Nxe³jau³su²
A²si³a³ko³xai²na² yxau³tũ̱³ka̱³txa²
yxo²ha³kxa¹ E²fe³so³thĩ³na² yxau³tũ̱³ka̱³txa²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txai¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ² ã³si³wxe³xain¹na³li¹.
27 Ai¹nha²kxai³ txa²wã¹wa³ka³li³yu³ta²
ã³te³nai¹nxa³kxa²ya̱n³txi³su² nxa¹nhai¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ Ti³a²na³ka³lxa² ã³te³nai¹nxa³kxa²ya̱n³txi³su
nxe¹na¹nhai¹. Ta¹ka³lxa² kãin²khaix1kxan²ti³
ne³wã²na³ain¹kxa²ya̱n³txi³su² nxa¹nhai¹.
A²si³a³ nũ̱³ka̱³txi³su² te²a² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ta¹ka³lxa² sa²nẽn¹kxain¹te²jai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² ne³wã²na³ain¹kxa²ya̱n³txi³su²
nxa¹nhai¹. Na¹jau³su² tai²li² e³ye¹nx2ta¹wi¹.
Te³me²tri³o³jah¹la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
28 Nxe³nxa²ha¹te¹ wãn³txa² e³yain¹jau³xa²
ain³kxain¹nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³xa̱n³txi³sxã³
yxo²kãin²txi³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti³a²na³ka³lxa² E²fe³so³thĩ³nãn¹ta¹ka³lxa²
kãin²khaix1sĩn¹na³li¹. Nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
29 Nxai¹nha²kxai³ sxi²je³nai²na²
whãi²na¹ nxe² ĩ³kaix1tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ Kai²ah³lai²na² A³ris³tar²ko³jah³lai²na²
nxe³sxã³ hxi²kxũn³txi³ hxi²ki³ain¹yah³nũ²la²
ã³nũ¹nain¹thĩ³na² ã³sa²so¹ain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lo²nãu³xa² Ma³se³to²nãn¹jah¹lo²nãu³su²
ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ya³jah¹lo²nãu³xa²
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² kxãn³su² ã³si³tẽ³kxi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la
30 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
sa²kxai³lu¹:

— Ã³wih¹nũn³na¹tũ¹xã¹. Nxe³tah¹lxi³na¹
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa²
ã³na¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 31 Nxe³kxa²yu³su²
ha³lo²a² hxi²kan¹te²a² kxãn³su²
ya̱³li³ha²kxai³ sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lãi³. Nũ¹nain¹thĩ³nai²na²
ã³wih¹txa³hẽ¹li¹. Su²lhã³nxain¹nha³tai¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 32 Nxe³ye²nyhai¹nha²kxai³
ã³ki³nũ²kxi²tũ³ka̱³txa² a²wã³kxi³kxai³
wãn³txa² yau³ã̱³xa² ĩ³kaix1txi² a²wã³kxi³kxai³
wãn³txa² yau³ã̱³xa² ĩ³kaix1txi² nxe³yah³lxi³ha²kxai³
ĩ³khu³khu³nxe² ĩ³kaix1jah³lxi³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ ain³kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
33 Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² sa²kxai³lu²
A³le³syãn²trah³la² sa²so¹sxã³ tẽ³sxã³
a²nũ²a² yen³nãu³a² ũh³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³ ka³nahx2nxe³si¹hain¹jau³su²
wxa²sa²tã³yi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹ka³tu̱³
ĩ³ye³kxi² ãn³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
34 Yxãn¹ta¹ Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³su² ha²kxai³
Ju³te²a² wãn³txa² e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tai²li² ĩ²ain¹tãu³a² ãh¹lxi³sxã³
yxo²kãin²txi³ ĩ³kaix1ta³lxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ti³a²na³ka³lxai²na² E²fe³so³thĩ³nãn¹ta¹ka³lxai²na²
kãin²khaix1nx2na³li¹. Nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Wa³su³txi³ kaix1tã³ti³he¹nxẽn³tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
35 A²nxe³thĩ³nu¹tai²na² a²hxi²kan¹jah¹lai²li²
a²yen³nãu³a² ĩ³sa²yxau³nũ²la² ã³ka³nahx2nxe³yain¹si¹hain¹jau³su²
wah³nxain¹nũ²la² ã³ka³nahx2yxain¹nxa²ha¹te
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxe¹. E²fe³so³thĩ³na²
kãin²khaix1nx2na³le¹. Nxe³ha²kxai³
txa²wã¹nũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu²
Ti³a²na³ka³lxa² sxi²ha² sa²hau³ko³txi²
txah³lxa³kxa² wã³nxĩn¹ki³ai²na² oh³xa²
a³hi²ki³a² sa²hau³ko³txi² nxe³ki̱³tã³le¹.
Te²jai¹ti²tu³we¹. 36 Nxe³jau³xai²li² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi²ki̱³jau³xai²la¹we¹.
Nxe³ha²kxai³ hãi¹nxa¹jah¹lxi³sã²nhẽ³le¹.
Ã³to³toh³lxi²kãi³ah³lxi³txa³hẽ¹le¹.
37 Nxe³ha²kxai³ in³txi³nãu³xai²li²
tẽ³sxã³ wxã³yah³lxin¹te²a² ko̱³nxe³ti³
o²la³kxai¹nxãn³ta²we¹. A²wã³nxĩn¹thĩn³ta³
yen³kxa² hai³txi³ kãi³ai¹nxa³ha²kxai³
Ti³a²na³ka³lxa² ko̱³nxe³ti³ e³kxai¹nxa³ha²kxai³
nxe³ai¹nxa³tai¹ti²tu³we¹. 38 Nxe³ai¹nha²kxai³
Te³me²tri³o³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxa²
nxe³sxã³ wãn³txa² ĩ³kwa̱i²kxi²jau³xa²
yũ³ain¹kxai²nãn²tu̱³ ha³lo²ko³xai²na²
hxi²kan¹txi³nãu³xa² ã³nũ²kxai¹nhĩ¹na¹
ĩ³hen³txi³nyhain¹txai²lẽ¹. 39 Yxãn¹ta¹
wãn³txa² a̱n³txi³khaix1nxe³jau³xa²
yũ³kxai²nãn²tu̱³ yxau²xai³tũ³ka̱³txa²
ĩ³kaix1sxã³ sa²nũ²kxi²nyhain¹ka³tu̱³
ĩ³hau³ko³nyhain¹tu¹we¹. 40 Nxe³ha²kxai³
hĩ¹na² kwa²hãi¹nxe² ã³ki³nũ²kxah¹lxi¹lxe¹.
Wã²nxũh¹lxi³ki̱³tã³le¹. Nxe³ha²kxai³
Ro³ma²no² a²hxi²kan¹jah¹la² jau³jau¹xai²na²
ain³kxi²nẽ³lain¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³ye³kxi²nẽ³lain¹te³nah¹lxi¹:
“Wxa²nũ³ka̱³txa² he¹kxi²sa²te³lhxã³
ã³ki³nũ²kah³lxi¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³
wã²nxũh¹lxah³lxi¹lxi¹.” Nxe³nẽ³lain¹ke³la³te²kxai³
hxi²kan¹txi³ wãn³txa² wain³jau³la²
ĩ³wa²lũ³xai¹nhĩ³ki̱³sxa³we¹. Nxe³ha²kxai³
khãnhx3nẽ³lai¹nha³ta²we¹. A²hxi²kan¹jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
41 Nxe³ha²kxai³ aun³txa² ĩ³si¹hain¹jau³su³
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
aun³txa² ĩ³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

20

Pau²lah³lai²li² Ma³se³to²na²ko³xa² Kre²sa²ko³xa² ai³jau³su²

1 Aun³ta² ĩ³yain¹sxã³ ã³nhãu²no³jain¹nxa²ha¹te¹
Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²te²nũ³ka̱³txa²
ĩ³kaix1so¹sxã³ ã³nũ²kxi²nũ²la² wãn³txa²
wi̱i̱³jau³xa² ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nain¹jau³xa²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
wain³txi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³waix3txi²nũ²la²
Ma³se³to²na²ko³xa² ã³nxai³lha²the³ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Ai³lha²thet3tãu³a² a²nũ²a² yxo²ĩ²te²a²
wãn³txa² wi̱i̱³jau³xa² ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nain¹jau³xa²
ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
yxo²ĩ² kãi²no³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² a³li³sxã³ Kre²sa²ko³xa²
ã³nxai³ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Nxe²xai³ti̱³kxai³lu²
i³la³ka² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tã³tĩ¹sxã³
ta³ko¹xu¹tai²na² yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² Si²ri³a³ko³xa² ã³nxai³te³lhxã³
nxe³tah¹lxa¹ Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² ã³nhai¹tũ³
tũ³ka̱³txa² su²lhã³te³lhxã³ ain¹jau³su²
ain³kxi²nha²nũ²la² ã³wa²li²sxã³:

— Ma³se³to²na²ko³xa² wa̱³li²te³la¹wi¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 4-5 Ai¹nha²kxai³
a²ne³hẽ³ta² a²sa³wi³ha³lxa² wa̱³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Tro³a²te²thĩ³na² wah³nxe³sain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tũ³ka̱³txa²sa¹, So²pa³trah³lo²su²
ha²kxai³ A³ris³tar²kah³lo²su² ha²kxai³
Se³kũn²jah³lo²su² ha²kxai³ Kai²ah³lo²su²
ha²kxai³ Ti³mo²jah³lo²su² ha²kxai³
Ti²ki³kah³lo²su² ha²kxai³ Tro³fi²mah³lo²su²
ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³tũ³ka̱³txu¹ta²kxai³la
So²pa³trah³lai²na²su² Pi²rah³la² tah²su²
ha²kxai³ Be³re²a²thĩ³nãn¹jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ A³ris³tar²kah³la²
Se³kũn²jah³la² nxe³sxã³ Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³nãn¹jah¹lo²nãu³
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Kai²ah³lai²na²su²
Ter²be²thĩ³nãn¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².

Jã¹nxe³sxã³ Ti²ki³kah³la² Tro³fi²mah³la²
nxe³sxã³ A²si³a³ko³xan¹jah¹la²nãu³sxu²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka̱³txai²li²
wah³nxe³sain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Txai²li²
Lu²kah³lo²na¹xai²na² Fi³li³pos²thĩ³na²
yxau³na¹hẽ³la². 6 Nxa²ha¹te¹ yain³txa²
wa³lo¹lo¹nxa³tũ³xa² yai³nain¹ju³ta²
yain³ta³lun²ya³sain¹nũ²la² hã²wxãn³txa³
Fi³li³pos²thĩ³na² a³li³xa³sain¹na²hẽ³la².
Nxe³sxã³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
a³lan²sxã³ Tro³a²te²thĩ³na² ã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la².
Ã³wi¹ha³sain¹nũ²la² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²sxã³ yxau³a³sain¹na²hẽ³la².

Tro³a²te²thĩ³na² ai³ya³sain¹jau³su²

7-8 Jã¹nxe³ha²kxai³ sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na²
ĩ³tut3sa²kxai³ ã³nũ²kxi²sxã³ yain³ya³sain¹na²hẽ³la².
Nxe³ya³sai¹nha²kxai³ sxi²ha² oh³xan¹thĩ³na²
ka³la³sxã³ ã³wih¹ya³sain¹na²hẽ³la².
Nxe³sxã³ ka³nxah³hi²ha²kxai³ lã³pi³ãu²tẽ³na²
ka³lxa¹tẽn³ti³nãu³xa² ũ³thũ²kxi²sa²kũ²ta³ain¹na²hẽ³la².
Nxe³nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
sa²kxai³lu²:

— Ka³nxa³ha²tai²na² a³li³sxã³ ã³waix3txi²ki̱³tu³wi¹.
Sain¹sĩ¹nha²kxai³ wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³hen³txi² ãn³si³wxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³la².
9 Ĩ³hen³jah³lxi³sain¹ka³tu̱³ ĩ³ye³sxã³
ã³na¹ti³he¹xai¹nxa³ha²kxai³ wẽn³sa²
Eu³ti²kah³la² sa²kxai³lu² sxi²ha² kĩn³txi³
yxo²u³nha²ta³yxo²a² ã³wxe³ha²kxai³
kxãn³su² ain³kxi²yxau³ha²kxai³ kãin²hxi²tha³o²nha²kxãn
ĩ³ãu³xi²na²hẽ³la². Ĩ³au³xi²tãu³ kĩn³txi³
yxau³ha²kxai³ ĩ³ãu³xa¹nha²ju³ta²
ã³ya²lu¹tã²hẽ³la². Nxe³nxa²ha¹te¹
a²nũ²a² wxa³sa³non²ta³kxi²na¹tũ¹xũ³
ain¹nxa²ha¹te¹:

— Ã³ya²lu¹tã³li¹. Nyhain¹na²hẽ³la².
10 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
a³ka³nxi²sxã³ ã³tĩ³xain¹na²hẽ³la².
Ã³tĩ³xain¹nũ²la² ã³ka³ti³lhu³ta³kxa²wxe³sxã³
wxa²ha³la³wau¹kxi²na²hẽ³la². Nxe³sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ãin²jxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. A²wi¹tãu³a²
ãh¹ nxũ²kwa̱i³yxaun³tai¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
nxe³na²hẽ³la².

11 Nxe³nũ²la² sxi²hẽ¹na² ka³la³xi²na²hẽ³la².
Ka³la³xi²nũ²la² yain³tũ³xa² tẽ³sxã³
wã²nãu²lxa̱¹nũ²la² yain³ya³sa²sĩn¹na²hẽ³la².
Nxe³nũ²la² ãh¹ĩ³hen³txi³sa²sĩn¹na²hẽ³la².
Nxe³sa²sĩn¹te³na¹ ĩ³yũ¹li²nxa³ta̱³lxa¹
ta³lun²sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³ka³tu̱³
ã³sxã³ ã³waix3ja³sa²sĩn¹na²hẽ³la².
12 Ã³sxã³ ã³waix3ja³sa²sĩn¹nũ²la² wẽ³sa²
Eu³ti²kah³lo²nu¹tai²na² sa²so¹ain¹sxã³
ĩ³xain¹na²hẽ³la². Ka³te̱n³su² tẽ³sxã³
ĩ³xi²ha²kxai³ wi¹lxo³kxain¹na²hẽ³la².

Mi³le²to²thĩ³na² ai³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ A³sos²thĩ³na² ã³nxai³sĩ¹na¹hẽ³la².
Nxe³jut3su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³la¹
ã³sxã³ ã³waix3sa²sĩ¹nxa³ta³lxa¹ nxe²
ĩ³ye³kxi²sa²sĩn¹na²hẽ³la². Ĩ³ye³kxi²sa²sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— A³sos²thĩ³na² ã³nxai³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Tãu³a² ĩ³ha¹txi²xi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
na³vi²o²tẽ³na² ã³wih¹sxã³ ã³nxai¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ txai²na² sa²kxai³lu²
ha³lo²a² tĩh³nãn²ta³ ã³nxai³na¹tu¹wi¹.
Nxe³sa²sĩ¹na¹hẽ³la². Nxe³ha²kxai³
na³vi²o²tẽ³na² ã³wih¹sxã³ ã³nxai³sĩ¹na¹hẽ³la².
14 Nxe³nha¹nũ²la² A³sos²thĩ³na² a³li³kxain¹sĩ¹na¹hĩ¹na¹
ĩ³ha¹txi²xi²sa²sĩn¹na²hẽ³la². Ĩ³ha¹txi²xi²sa²sĩn¹nũ²la²
ã³ya²sã³wih¹nha¹ka³tu̱³ na³vi²o²tẽ³na²
ã³wih¹nha¹ka³tu̱³ A³sos²thĩ³na² a³li³xi²nha¹hẽ³la².
A³li³xi²nha¹nũ²la² Mi³ti³le²na²thĩ³na²
ã³ya²sã³wih¹nha¹hẽ³la². 15 Ã³ya²sã³wi¹sã²nha¹ka³tu̱³
ã³ya²sã³ã³txa³ a³li³xi²nha¹hẽ³la². A³lan²ni²nũn³tãu³a²
Ki²os²ko³xa² ya̱u³son³sxã³ ka³nxa³hi²nha¹hẽ³la².
Nha¹ka³tu̱³ ka³nxa³ha²ta²nũn³tãu³a²
A³lan²nũn³tãu³a² ã³ya²sã³wih¹nha¹hẽ³la².
Nxe³nha¹nũ²la² a³li³xi²nha¹nũ²la²
a³lan²nũn³tãu³a² Mi³le²to²thĩ³na²
ya̱u³son³sxã³ ã³ya²sã³wih¹kxi²xai³nha¹hẽ³la².
16 Kxã³nxa²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² wa³su³txi³
ã³nxai³na¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. Pẽn³te³kos²ta²
nxe³ti³xa² ah³xi²nxa³ta̱³lxa¹ ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹.
Nxa¹nhai¹. Nxe³na¹ju³ta² A²si³a³ko³xa²
ã³nhxi²kat1sai¹nxa³kxa²ya̱n³txi³su²
nxa¹nhai¹. Nxa¹ha²kxai³ E²fe³so³thĩ³na²
wain³txi³ ã³wa²to¹ja³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³sa²sĩ¹na²hẽ³la².

Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jau³su²

17 Nxe³jut3su² E²fe³so³thĩ³na² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹te² nũ³ka̱³txai³tã²
a²hxi²kan¹ta² wxã³si¹hain¹jau³su²
ĩ³kaix1so¹na²hẽ³la². 18 Nxe³sxã³
Mi³le²to²thĩ³na² wxã³sxã³ ã³wi¹hain¹nũ²la²
ã³au²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Kxã³nhxĩ¹nai³tã² E²fe³so³thĩ³na² yxau³hxai²na¹tai¹ti²tu³wi
Yxau²xai³la¹ju³ta² ha³kxa¹ ĩ²yah³lxi³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹.
19 Nxe³na¹ju³kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka̱³txa²
ã³nhai¹tũn³tũ³ka̱³txa² ye³ka³lxa¹txi³
khãuh³lxa³txi³sain¹to³tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³sain¹ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
a²sa³wit3su² na¹ha²kxai³ win¹ta²txe²lxi³
wet1tai¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. A²nũ²ai²na²

khãuh³lxa³txi³sain¹to³ha²kxai³ ĩ²ãin²txi³sxã³
nãn³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹. 20 Nxe³yãn¹ta¹
wãn³txa² wi¹jau³xa² wi¹lyxau³yah³lin¹ju³ta²
so¹lxi³ ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹.
Wxa²sxi²ha² ta³nxa² nũn¹yah³lxin¹thĩ³na²
ta³nxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹.
Jau¹xai²na² o¹hxain²nxa³tai¹ti²tu³wi¹.
21 Te²yã¹nxe³sxã³ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nũ³ka³txã
yxo²ha³kxa¹ ko³ti³hi¹nain¹ju³ta² ã³na¹la³kxi²nha³sxã
Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² yxo²ĩ²si¹hai¹na¹jau³su²
ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³ta²
yxo²ha³kxa¹ ĩ²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.
22 Nxe³na¹ha²kxai³ hĩ¹na² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³txa² hi²sen³su² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³nxai³si¹sa³jau³su² kwa³na³sa³ha²kxai³
we¹ta¹tu¹wi¹. Na¹kxai²nãn²tu³ ai³na¹tãu³a²
ĩh¹nxet3sxã³ kãi³sa²hĩ³te²la¹ku². Nxa¹nhai¹.
23-24 Nxai¹na¹ha²kxai³ sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹
ai³lha²thet3to³ha¹tãu³ai³tã² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³txa² ĩ³yau¹ũ³sa²to³te³nah¹lxi¹:
“A²nũ²a² ĩ³xan³ta³kxi²nxai¹nha³tai¹.
Khãuh³lxa³ti³nxai¹nha³tai¹. Kan²txi³
ũ³tĩ³kxi²nxai¹nha³tai¹. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wain³txi³ sa²yxo²we¹txin¹ju³tan¹te²su²
nxe³nxai¹nha³tai¹.” Nxe³sa³toh³na²hẽ³li¹.
Nxe³sa³kxan²ti³ su²lhã³sain¹kxan²ti³
sa²yxo²we¹ta¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lai²na²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³txa²
kwa³na³sa³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²na¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hxain¹to³ha¹wi¹.
Nxe³jau³xa²sa¹ wxa²kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³tai²li²
ã³na¹la³kxi²nhyah¹lxin¹sãn²nũ²la²
Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ah³lxin¹kxai²nãn²tu³
wi¹lhin¹te²lo³txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³jau³xa²
so¹lxi³ ĩ³yau¹ũ³hxain¹to³ha¹wi¹.

25 Nxe³jau³xai²na² so¹lxi³ ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³hxai²na¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³na¹jut3su² ã³waix3kxi²na¹hĩ¹na¹
ãh¹ĩ²kxi²xi²sah¹lxan³tho³li¹. 26 Nxe³na¹jut3su²
hĩ¹na² e³lai²na¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
sa²yxo²ã³sxã³ ã³na¹ah³lxin¹kxai²nãn²tu³
wã²nxũh¹lxah³lxin¹tu¹wi¹. Txai²lan²nxa³lho³li¹.
27 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² a²ten³jau³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³hxai²na¹tai¹ti²tu³wi¹.
O¹hxain²nxa³tai¹ti²tu³wi¹. 28 A²nxe³ju³kxai³lu²
wxãi²na² sa²kxai³lu² wxa²ẽ¹nãu³la³
wi¹lĩ²nha¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³te²
nũ³ka³txa² wi¹lĩ³hau³ko³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³sih¹nx2ti³jau³su² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³txa² ũh³wxe³nx2ti³na²hẽ³li¹.
Nxe³ju³kxai³la¹ tũ¹ka³txai²li² Txa²wã¹sũ³na²
Ta²ha² ya³lu²hĩ¹nai³tã¹ju³ta³la² yxo²ĩ²te²a²
Txa²wã¹sũ³na² nũ³ka³txi³sah²lxin¹tu¹wi¹.
Nxe³tũ³ka³txai²li² Txa²wã¹sũ³na²
a²sa³wi³ha³lxai²la¹wi¹. 29 Nxe³na¹ha²kxai³
ã³waix3txi²na¹kxa²si³yo³na² a²nũ²a²
kõ³nxe³thin¹te²a² wxã³ye¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Wxã³kxai²nãn²tu³ khãuh³lxa³thi¹ta²lxain¹sxã³
he¹kxa³ha³te²ta³lxi³nx2tai¹nha³tai¹.
30 Nxain¹kxa²yu³su² wxa²nũ³ka³txai²na²
ĩ²li³te² ĩ³nxai²na² Sũ³na² wãn³txa²
ain³kxi²nxa³te²a² yũ³ah³lxi¹lxi¹. Ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tai¹nha³tai
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
sa²yxo²ã³sa²si¹nx2tain¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³nx2tain¹sxã³
sa²so¹nx2tai¹nha³tai¹. 31 Nxe³ju³ta²nũ³a²
wi¹lĩ²khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Kwẽ³kxa²
ko³ha¹li¹ ka³na³ku²tãu³a² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² hai³txi³ ĩ³hen³txi³sxã³
ã³na¹ain¹to³nxa³tai¹ti²tu³wi¹. Ka³nxah³ti²sa²kxa²ha³ta³nxã
a³lan²ti²sa²kxa²ha³ta³nxãn²ti³ khãuh³lxa³txi³nha²sxã³
ĩ³nãn³ti³hit1sain¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³
ĩ³ãin²ta³kxi²nhã²nxa³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹.

32 Nxe³na¹jut3su² hĩ¹nãn¹te²tu³
Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka²nãu³a² ũ³hũ¹nx2ta¹wi¹.
Nxe³te²na² wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³
wi¹lĩ²nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ ã³nxũ²kwai³lxũ¹nxa²lxi³tu¹wi
Ĩ³ya³lo³ti¹nx2ti³tu¹wi¹, yxo²ĩ²yah³lxin¹ju³ta²
ã³na¹yah³lxin¹kxa²yan³txi³su¹. Jã¹nxe³sxã³
wi¹lhau³ko³txa²lxi³tu¹wi¹. Hã²wxãn³txa³
Txa²wã¹sũ³na² wa³li²hĩ¹na¹ yxo²ĩ²tũ³ka³txa²
yxo²ha³kxa¹ wxa²nũ¹txa²lxain¹nũ²la²
ha³lo²a² wi¹ko³xa² sa²wxe³nx2tain¹tu¹wi¹.
Nxe³tãu³a² a²kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta³la³
yu¹nxa³lho³li¹. Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³
yxo²ĩ²tũ³ka³txa² so¹lxi³ yxau³ki³tu¹wi¹.
33 Jã¹nxa¹jut3su² wxa²yen³kxai²li²
wã²la²ka³lo³su² ta³nxa² ha³teh³nxãn³su²
ta³nxa² so¹kxi¹nx2ti³hxain²nxa³tai¹ti²tu³wi¹.
34 Nxe³yãn¹ta¹ txa²hxi²ka² so¹lxi³
nũ³kxũn³sxã³ wa³ko³nhxai²na¹tai¹ti²tu³wi¹.
Jã¹nxe³sxã³ txa²nũ³ka³txa² nũh¹
nũ³kxũn³sxã³ sa²hau³ko³tai¹na¹tai¹ti²tu³wi¹.
35 Nxe³na¹ha²kxai³ a²nũ²ai²na² hxi²ka¹nxa³te²a²
ã³non²ta³kxi¹nx2ta¹ha²kxai³ te²u¹jã¹nxe²
kãi³te²nũ³su² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹.
Te²yã¹nxe³jut3su² Je³su²jah³lai²na²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
sa²kxai³lu² ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:
“Yen³kxa² so¹kxain¹ki³ju³ta² wi¹na³li¹.
Nxe³yãn¹ta¹ yen³kxa² wã²nhũ¹ain¹ki³ju³ta²
wi¹khaix1hĩ³nx2na³li¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³na²hẽ³la².

36 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² ã³ka³ti³wxe³ya³sain¹nũ²la²

Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²na²hẽ³la².
37 Nxa²ha¹te¹ ĩ³sa²yxau³xi²nũ²la² Pau²lah³la²
kãin² ĩ³nã̄n³kxin²tain¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³
ha³la³ti³ain¹nũ²la² ĩ³yxo²sai¹la³kxin²tain¹na²hẽ³la².
Ai¹nha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ a³li³si¹hain¹jau³su²
ĩ³ye³kxain¹na²hẽ³la². 38 Nxa²ha¹te¹
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² ã³wa̱³li²nxa³jau³su²
ĩ³hen³txi³ha²kxai³ ĩ³ãin²ta³kxin²tain¹na²hẽ³la².
Nxe³nũ²la² na³vi²o²tẽ³na² sxa³je³na²
ã³si³tẽ³kxi²sain¹sĩn¹nũ²la² ĩ²sã³sain¹sĩn¹nxa²hẽ³la²
ai³ya³sain¹na²hẽ³la².

21

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³jau³su²

1 Ai³ya³sain¹nũ²la² ĩ̄³ye³na² yxo²ha³ti³lhi³ya³sain¹ka³tu³
Kos²thĩ³na² ã³yat1tã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la².
Ã³yat1tã³wi¹ha³sain¹nũ²la² ka³nxa³ha²ta³nũn³tã³wã³
a³li³ya³sain¹nũ²la² Ro²tes³thĩ³na²
ã³yat1tã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la². Ã³yat1tã³wi¹ha³sain¹nũ²la²
hã²wxãn³txa³ Pa²ta³ra³thĩ³na² ã³yat1tã³wi¹ha³sain¹ha²te¹la²
2 Nxe³ya³sain¹tãu³a² na³vi²o²tẽ³na²
Fe³ni²si²a²ko³xa² ai³tẽ³na² ĩ³ha¹ja³sai¹nha²kxai³
ã³we¹ti¹sxã³ ai³ya³sain¹na²hẽ³la².
3 Ai³ya³sain¹nũ²la² Syi²pri²ko³xa²
ten³sa²tã³sxã³ ĩ²nha¹yu²hẽ³la². Nha¹tãu³a²
a²wi¹tãu³a² yxo²wa³ti³kxi²sxã³ ai³ya³sain¹na²hẽ³la².
Ti²ro³thĩ³na² Si²ri³a³ko³xan¹thĩ³na²
ã³we¹ti¹yha³sain¹na²hẽ³la². Ã³we¹ti¹yha³sain¹ka³tu³
a²yen³kxa² wxa²sa²nũ¹nyha¹sain¹tḭ³kxai³lu²
tẽ¹nai²li² ã³sxã³ a³li³ya³sain¹na²hẽ³la².
4 Nxe³ka³tu̱³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²tũ̄³ka̱³txa² ĩ³ha¹txi²nyha¹sai¹nha²kxai³
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
yxau³a³lan²ya³sain¹na²hẽ³la². Nxe³ya³sain¹tãu³a²
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu²
ĩ³yau¹ũ³tin³tain¹nũ²hẽ³la². Nxe³nxa²ha¹te¹
Pau²lah³la² ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³nhĩ¹kxai²nãn²tu̱³
khãuh³lxa³ti³nxain¹sĩ¹nha³tai¹. Ain¹jau³su²
yxo²ĩ²tũ̄³ka̱³txa² sa²kxai³lu² hxi²waun³ta³kxain¹sxã³
ai³si¹hai¹nxa³jau³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
ĩ³ye³kxain¹na²hẽ³la². 5 Nxain¹kxan²ti³
ye³jen¹nũn³tãu³a² a³li³ya³sai¹nha²kxai³
tũ̄¹ka̱³txai²na² whãi²na¹ in³txa² txu¹ha²
wẽ³ha³lxa² yxo²ha³kxa¹ ã³si³tẽ³kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³la².
Nxe³sxã³ ĩ̄³ye³na² yxo²ka³teh³nãu³a²
ã³yit1ta²xai³sxã³ ã³ka³ti³lhu³ta³kxa²
ã³wxe²xai³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxa³sain¹na²hẽ³la².
6 Ĩ³ye³li²ta³lun²nũ²la² na³vi²o²tẽ³na²
ã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la². Nxe³ya³sain¹nxa²ha¹te¹
tũ̄¹ka̱³txai²li² ĩ³ha¹txi¹yha¹sain¹tũ̄³ka̱³txai²li²
wa̱³lain¹na²hẽ³la².

7 Wa̱³lxain¹nxa²ha¹te¹ Ti²ro³thĩ³na²
ã³sxã³ a³li³ya³sain¹na²hẽ³la². Ã³sxã³
a³li³ya³sain¹nũ²la² To³le³mai²ta³thĩ³na²
ã³yat1ti¹yha³sain¹na²hẽ³la². Ã³ya¹ti¹yha³sain¹nũ²la²
ye³ka³na³ka³nat3sxã³ a³lan²ni²sxã³
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ̄³ka̱³txa²
ĩ³ha¹txi²ya³sain¹sxã³ ĩ³ye³li³ya³sain¹na²hẽ³la².
8 Nxe³nũ²la² a³lan²ni²tãu³a² ã³sxã³
a³li³xi²nyha¹sain¹na²hẽ³la². Nxe³nyha¹sain¹nũ²la²
Se³sa³re²a²thĩ³na² ã³we¹ti¹yha³sain¹na²hẽ³la².
9 Ã³we¹ti¹yha³sain¹nũ²la² Fi³li²pah³lai²na²
sxi²ha² yxau³ya³sain¹na²hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²li²
kxã³nhxĩ¹nai³tã² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
yxau³hĩ¹nai³tã² a³pos²to³lo² nũ̄³ka̱³txa²
ĩ²sxã³ sa²so¹ain¹jah³lo²su² tai¹ti²tu³wa².
Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³na²hẽ³la². 9 A²nxe³jah¹lai²na²
sa²ka³ai³lu² ha¹li¹ ha¹li¹ a²ka³ne³nãu³xa²
yũ³ta¹ in³txa² yũ²nxa³ta¹ka³lxu²nãu³su²
ha²kxai³la² Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txain¹na²hẽ³la². 10 Nxain¹nxa²ha¹te¹
ha³la³jen¹nãu³a² A²ka³bo³jah³la² Ju³te²a²ko³xan¹jah¹la²
wxã³na²hẽ³la². A²nxe³jah¹la² Txa²wã¹sũ̄³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² ĩ³hen³txain¹na²hẽ³la².
11 Jã¹nxe³sxã³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
ĩ̄³ha¹txi²nhya¹nha²hẽ³la². Ĩ³ha¹txi²nyha¹nhũ²la²
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²si³ĩ¹nha²ka³lo³a²
sa²so¹kxi²nyha¹sxã³ sa²hxi²tai³ta³kxi²nyha¹ha²kxai³
sa²yu̱³tai³ta³kxi²nyha¹ha²kxai³ nxe³nyha¹nha²hẽ³la².
Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̄³na² Yãu³ka³txa² ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:
“Ju³te²a²nãu³xa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
yxau²xai³te²a² hi²sen³su² sa²si³ĩ¹nha²ka³lo³ai²na²
a²wa³kxẽn³sin¹te² ĩ³nxai²na² sa²so¹nxain¹sxã³
sa²tai³kxi²nxain¹tu¹wi¹. Nxain¹kxai²nãn²tu̱³
Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txi³sxa³te² nũ̄³ka̱³txi³su²
a²hxi²ka² ũ³hũ¹nxain¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xa²
ĩ³ye³kxi²sa³na²li¹. A²ka³bo³jah³la²
nxe³nyha¹nha²hẽ³la².

12 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² sa²kxai³lu²
Se³sa³re²a²thĩ³na² yxau²xai³tũ̄³ka̱³txa²
ain³kxi² txa²wã¹ki̱³na¹xai²na² ain³kxi²
nxe³sĩn¹sxã³ Pau²lah³lo²nu¹ta² ĩ³ye³kxi²sĩ¹na¹te³nah¹lxi¹:

— Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³sĩn¹txa³hẽ¹li¹.
Nxe³sĩ¹na¹hẽ³la². 13 Nxa²ha¹te¹
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ĩ³nã̄n³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ĩ³ãin²ta³lxi³sah¹lxi¹nha³tai¹.
Yuh³lxi³ti³hex1sa²nxa³nhai¹. Je³su²jah³lai²na²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
a²sa²wit3sa¹ha²kxai³ su²lhã³sain¹kxan²ti³
yuh³lxain¹nxa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³
hãi¹nxa¹sah¹lxi³hẽ¹li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
nxe³sĩn¹na²hẽ³la².

14 Nxe³ju³kxai³lu² hxi²kan¹txi³
ĩ³wa²lũ³xi²sĩ¹nxa³ha²kxai³ hãi¹nxã¹sĩ¹na¹hẽ³la².
Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²sĩ¹na¹te³nah¹lxi¹:
— Wi¹lhĩn¹na³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
a²ten³jau³su² sa²yxo²wet1sĩn¹ki̱³tu¹wi¹.
Nxe³sĩ¹na¹hẽ³la².
15 Nxe³nũ²la² yen³kxa² tẽ³sxã³
ai³nha¹kxa² wxa²hau³kot3so¹xi²nha¹ka³tu̱³
ã³sxã³ a³li³ya³sain¹na²hẽ³la². 16 Ã³sxã³
a³li³ya³sain¹tãu³a² txa²wã³tã̱³nãu³xa²
Se²sa³re²a²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txa² ã³si³tẽ³kxi²yah³lxi³sain¹na²hẽ³la².
Nxe³sxã³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la².
Ã³wi¹ha³sain¹nũ²la² Me³na³sõ²ah³la²
sxi²ha² Se²sa³re²a²thĩ³na² yxau²xai³lhxai²na²hẽ³la².
A²nxe³jah¹la² sxi²ha² ã³wi¹yha³sain¹na²hẽ³la².
A²nxe³sxã³ Me³na³sõ²ah³lai²li² kxã³nhxĩ¹nai³tã²
Syi²pri²ko³xa² yxau²xai³lhĩ¹nai³tã²
a²wi¹lhĩ¹na² yxo²ĩ²ta¹hẽ¹la².

Pau²lah³lai²na² Ti³a²kah³lai²na² e³kxi²nyhu¹jau³su²

17 Jã¹nxe²ya³sain¹ju³kxai³lu² txa²wã¹wã³tã̱³nãu³xa²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³la³ya³ti²nyhu¹sxã³
ĩ³ka³lih³ya³sa²sĩn¹na²hẽ³la². 18 Nxe³ya³sa²sĩn¹nũ²la²
hã²wxãn³txa³ ka³nxa³ha²ta³kxai³lu²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Ti³a²kah³la²
ĩ³ye³kxi²te³lhxã³ ai³ya³sa²sĩn¹na²hẽ³la².
Nxe³ya³sa²sĩn¹tãu³a² a²hxi²kan¹ta²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²jah¹la²nãu³xa²
ã³yã³sa²kxi³nũ²kxain¹na²hẽ³la². 19 Nxain¹nũ²la²
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³hxi²ka¹txai¹nha²kxai³
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te² nũ³ka̱³txa²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²
ã̃n³si³wxe³ai¹nhĩ¹nu¹tai²nãn¹jau³xa²
ĩ³hen³txi³nyhain¹na²hẽ³la². 20 Nxa²ha¹te¹
nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹nũ²la²
ka³lih³kxi²la²nha² Txa²wã¹sũ³na²
sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹ka³tu̱³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Pau²lah³lãi³. Ain³kxi²sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
Nxe³ju³tai²li² ĩ²txa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ti¹ai²li²
Ju³te²a²nãu³xa² ka³lxa¹txi³ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹tain¹na³li¹.
21 Nxai¹nha²kxai³ ki³han³jau³xa² ain³kxain¹te³nah²lxi¹:
“Pau²lah³lai²na² hi²sen³su² Ju³te²a²
nũ³ka̱³txa² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²a²
yxau³ain¹ko³xa² yxau³kxi²nyhain¹tũ³ka̱³txa²
Pau²lah³la² kwa³na³ain¹nu²hẽ³li¹.
Moi³se²ah³lu¹tai²na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã²
sa²yxo²ã³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹nu²hẽ³li¹.
A²wẽ³ha³lxa² a²ki³wã²la² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ain¹ju³tai³
hãi¹nxa¹si¹hain¹jau³su² kwa³na¹ai¹nha²kxai³
Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² o²la³kxi²hxai²ju³tai³tã²
a²yxo²ha³kxa¹ hãi¹nxa¹si¹hain¹jau³su²
kwa³na³ai¹nha²kxai³ nxain¹nũ²hẽ³li¹.”
Nxe³jau³xai²na² ain³kxain¹na²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ ki³ha³nain¹nũ²hẽ³li¹. 22 Jã¹nxai¹nha²kxai³
wxãn¹jau³xa² ain³kxi¹nxain¹tu¹wi¹.
23 Nxain¹kxai²nãn²tu̱³ nxe³sẽ¹li¹. In³txi³nãu³xa²
ha¹li¹ ha¹li¹ nxe³sxã³ kxã³nhxĩ¹nai³tã²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxain¹na²hẽ³li¹,
we¹tain¹ju³ta³nũ³a²su¹. Hĩ¹na²
e³kxain¹jau³xai³tã² we¹ta³lu²nain¹tu¹wi¹.
24 Nxai¹nha²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²txai¹nhẽ³li¹.
Nũ³kxai²nãn²tu̱³ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹txa²sã²nhẽ³li¹.
Nxã¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
yen³nãu³a² ã³nhan³ka²ti³ye²yah³lxin¹tu¹wi¹.
Sa²yxo²we¹ta³lun²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
a²yen³kxa² ĩ²li³te²a² wã³kon³kxai²nãn²tu̱³
so¹sxã³ ũ³yho³hi¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe²
ta³lu²nĩn¹kxai²nãn²tu̱³ ũ³nhe³ko¹la³kxin²tain¹tu¹wi¹.
Nxe³yah³lxin¹te²ka³kxa¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ko³nxe³ti³ o²la³kxin¹ju³tai³tã² ĩ³ki³ha¹kxain¹jau³xa²
a³la³kxain¹tu¹wi¹. Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
ũ³wha²li¹txã³nxai³tã² sa²yxo²we¹tin¹ju³ta²
ĩ²ain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su² tai²li²
ĩ³ye³a¹wi¹. 25 Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a²
nũ³ka̱³txi³sxa³te²nũ³ka̱³txa² yxo²ĩ²te²a²
ũ³wha²li¹lhĩ¹na¹hẽ³li¹. Nxe³sĩ¹na¹te³nah¹lxi¹:
“Jau¹xai²na² so¹lxi³ sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Yain³txa² kõ³nxe³te²a² a²yãu³ka³txa²
sa²nũ¹tain¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³yain³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² ĩ³na²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
A²ti³ho³nxa³te²a² wã²nhi²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
A²nũ²a² ã̱³xa² in³txi³su² ta̱³nxa²
a²nũ²a² ã̱³xa² sxe³xa³ka³lxi³su² ta̱³nxa²
yxo²kwa̱in³nha²sxã³ ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³jau³xai²na² sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹li¹.”
Nxe³ain¹sĩ¹na¹hẽ³li¹. Ti³a²kah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
26 Nxa²ha¹te¹ in³txi³nãu³xai²li²
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu²
ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
ka³nxa³ha²ta³a² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹ta³lun²ju³ta³nũ³su²
ã³nhan³ka²ti³nha²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ta³lun²sãn²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
sxi²ha² ã³wih¹nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹te³lhxã³ ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³hĩ¹na¹ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²
ã³nhan³ka²ti³nha²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ta³lun²ka³tu̱³ ka³yxuh³xa² ũ³hũ¹ain¹kxe³nũ³a²
sa²yxo²we¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³la² i³sxã³ ũ³tĩ¹kxain¹jau³su²

27 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ka³na³ki¹ a³lan²tãu³a² Moi³se²ah³lu¹tai²na²

wãn³txa² sa²yxo²we¹ta³lun²te³lhxã³
nxe³hĩ¹na¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
ã³wih¹sxã³ yxau³ain¹tĩ³kxai³lu² Ju³te²a²nãu³xa²
A²si³a³ko³xa² wxã³ain¹tũ³kã³txai³tã²
hi²sen³su² Pau²lah³la² ĩ²ain¹ka³tũ³
i³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 28 Ĩ²sxã³ i³sxã³
ĩ³kaix1tain¹te³nah¹lxi¹:
— I³sa³e² nũ³kã³txãi³. Ain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹le¹.
Ã³non²ta³kxi²sah¹lxi³hẽ¹le¹. Jah¹lai²li²
wãn³txa² kõ³nxe³jau³xa² ĩ³tih³nxai¹nĩn²ta²we¹.
I³sa³e² nũ³kã³txa² kõ³te³kxi²ha²kxai³
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa²
kõ³te³kxi²ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
kõ³te³kxi²ha²kxai³ nxain¹kxa²yu³su²
Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²a² in³txa²
sa²so¹ka³tũ³ thĩ¹nai²na² tẽ³sxã³ ã³wi¹ha²kxai³
ã³kho³txain¹nĩn²ta²we¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
29 Ain¹ta¹ wãn³txai²li² wain³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
A³lan²tai³tã² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
Tro³fi²mah³lai²na² E²fe³so³thĩ³nãn¹jah¹la²
nxe³sxã³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³ya³ju³ta²
ĩ²ai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
ã³wi¹yhah³lxa²na³na¹. Nxain¹jau³su² nx-
ain¹ta¹ hai³txi³ ã³wi¹yhain¹ya³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² so¹lxi³ ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la²
30 Nxain¹ju³kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la² kũ³we²ki²la²
ã³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³ ã³yã³nũ²kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³yã³nũ²kxain¹nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²
hxi²kxũn³txi³ sa²so¹ka³tũ³ Txa²wã¹sũ³na²
sxi²ha² sa²sai²ã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa²sai²ã³hĩ¹na¹ sa²yxo²tĩ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
31 Nxain¹ju³kxai³la¹ su²lhã³te³lhxã³
nxe²xai³ai¹nha²kxai³ so³ta²to² nũ³kã³txi³su²
te²a² hxi²kan¹jah¹lu¹tai²na² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³ru³sa³lẽ² tũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹
he¹li²nyhain¹nĩn²tai¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
32 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ³kã³txa²
a²hxi²kan¹ju¹tu¹tai²na² a²sa³wi³ha³lxa²
wa³su³txi³ tẽ³sxã³ tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa² ĩ²ain¹ka³tũ³
Pau²lah³lo²nu¹tai²li² su²lhã³te³lhxã³ ain¹ta¹
wxã³ye²nyhai¹nha²kxai³ hãi¹nxa¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Nxain¹nxa²ha¹te¹ so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹ta²
hi²sen³su² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
ũ³tĩ¹kxi²si¹jau³su² sa²no¹te³lhxã³
ã³sa²so¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³sa²so¹nũ²la²
kwa³thi³lĩh³na² tĩh³no²ha¹li¹ sa²tai³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa²tai³kxi²nũ²la² ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²li² ĩh¹jah¹lo²tan³te²la¹xã³?
Ĩh¹nxe³ka²yan³ti³ta³ he¹kxain¹si²lxi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
34 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² ĩ³ye³ye³li³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ ain³kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta² ã³wih¹si¹jau³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 35 Nxa²ha¹te¹ es³ka²ta²ka³txa²
ã³ain³te³lhxã³ ain¹ta¹ a²nũ²a² nũ³kã³txa²
ã³sa²tã³ti³hex1ye²yai¹nxa³ha²kxai³
hãi¹sxã³ su²lhã³ti³ten³khaix1ye²yhai¹nha²kxai³
ã³nhxi²ka¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ sa²yxe²ta³wxẽ³kxi²so¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
36 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:
— Su²lhã³txa²sĩ¹nhẽ³le¹. Su²lhã³txa²sĩ¹nhẽ³le¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³la² a²yxo²wãn³txa² ĩ³wa³lxĩn³nha²jau³su²

37 Nxa²ha¹te¹ sxih²yxo²a² ã³wih¹te³lhxã³
tãu³a² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹,
so³ta²to² hxi²kan¹ta² ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:
— Ĩ³ye³kxi¹nxa²ha³la²wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² hxi²kan¹ta²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Kre²ka² wãn³txa² wxãin²txi³
e³in¹te²la¹xã³? 38 E³ji²jah³lo²sxan³ji¹wi¹?
Ha³la³je¹nhĩ¹nai³tã² E³ji²jah³lai¹tã²
a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹te²a² 4.000
nxe³tũ³kã³txa² ã³sa²so¹sxã³ kãin²
kõ³nxe³ti³ kãi³ai¹nha²kxai³ sxi²je³na²
yxo²ha³kxa¹ ã³nhe¹kxi²nyhain¹nũ²la²
ha³lo²a² sxi²ha² yũ²nxa³ko³xa² ã³sa²so¹sxã³
ai³nyhain¹nũ²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹lo²sxan³te²la¹xã³?
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
39 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²ah³lo²sa¹wi¹.
Tar²so³thĩ³na² Si³li²si²a²ko³xan¹thĩ³na²
txon¹jah¹lo²sa¹wi¹. A²nxe³thĩ³na²
nẽn³kãin²khaix1te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³
a²nũ²a²nãu³xai²li² ĩ³ye³kxi²ti³ten³sa³nhai¹.
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
40 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Ĩ³ye³kxi²txai¹nu¹li¹. Nxe³ai¹nha²kxai³
es³ka²ta²ka³txa² ĩ³sa²yxau³nũ²la²
ĩ³ka³nahx2si¹jau³su² wxa²ye³wxã̃ix3sa²kxai³
ĩ³ka³nah²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
E³bre²ah³la² wãn³txa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

22

1 Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã³tã³nãu³sxu²
wã³ai¹na²nãu³su² yah³lxi¹lxi¹. Nxa¹ju³tai²li²
ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxa²ha¹te¹ tũ¹kã³txai²li² E³bre²ah³la²
wãn³txa² ain³kxain¹nũ²la² ka³nah²xain¹ta¹hxai³hẽ¹la².
3 Nxe³nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai²li² Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sa¹wi¹.
Tar²so³thĩ³na² Si²ri³a³ko³xan¹thĩ³na²
txon¹jah¹lo²sa¹wi¹. Txo¹na¹nũ²la²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³na¹nũ²la² Ka³ma³li³e²lah³ye³ka³ta̱³ta³ta³.
hi²sen³su² txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
wãn³txa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³sain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³sai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ya³lo³jah³lxin¹ka³tu̱³ sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxa²
yãx1jah¹lo²sa¹wi¹. 4 Nxa¹ha²kxai³
a²nũ²ai²li² Je³su²jah³lai¹tã² wãn³txa²
ãn³si³tẽ³kxi²te²a² ĩ³hat1txai¹na¹hẽ³li¹.
A²nxe³tũ³ka̱³txa² in³txi³su² ta̱³nxa² txu¹su²
ta̱³nxa² nxe³kxan²ti³ khãuh³lxa³txain¹tu³ha¹hẽ³li¹.
Nũ³kxũn³txi³ sa²so¹ain¹sã²na¹ka³tu̱³
hã²wxãn³txa³ ũ³tĩ¹kxi²ta̱³nxa² su²lhã³ta̱³nxa²
nxai¹na¹hẽ³li¹. 5 Nxe³na¹ju³ta² Sũ³na²
sxi²ha² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹la²
ĩ²sai¹nha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka̱³txa²
a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² ĩ²sai¹nha²kxai³
nxe³sain¹na²hẽ³li¹. Kãi³a¹jau³su²
ĩ³wã̱³txi³txai¹nhẽ³li¹. Ki³han³txa²nãn³khih³
nxe³nx2ta¹nhai¹. Jã¹nxain¹ju³kxai³lu²
ha³te̱h³nxã³nxa² ũ³wha²li¹lain¹te³nah¹lxi¹:
“Ta³mas²ko²thĩ³na² ã³nxain¹kxai²nãn²tu̱³
wxa²nũ̱³ka̱³txa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²ain¹te²na² ĩ³ha¹txin¹kxai²nãn²tu̱³
sa²so¹ai¹nĩn¹ka³tu̱³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ũ³tĩ¹kxi²txai¹nhẽ³li¹. Nxẽn¹ka³tu̱³
khãuh³lxa³ti³txai¹nhẽ³li¹.” Nxe³jau³su²
wha²li¹txã³nxai²li² ũ³hũ¹sai¹nha²kxai³
ai³na¹hẽ³li¹.

Pau²lah³la² yxo²ĩ² ã³si³wxe³jau³xai³tã²
ĩ³hen³txain¹jau³su²

6 Ai³na¹ti̱³kxai³lu² Ta³mas²ko²thĩ³na²
ya̱u³so³na¹hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³
ne³ka³ka³tãu³a² oh³xa² wa³su³txi³
ha³te̱t1sa²kxai³ hxi²kan¹txi³ ĩ³sa²nxũ³nxa³hẽ¹li¹.
7 Nxa¹tãu³a² ã³ya³hi²na¹tãu³a² wãn³txai²li²
ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹: “Sau²lah³lãi³.
Sau²lah³lãi³. Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³
khãuh³lxa³txi³san¹thi²lxi¹?” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
8 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:
“Ĩh¹jah¹lo²ta̱³nhĩn¹ji¹wi¹?” Nxe³ai¹na¹hẽ³li¹.
Nxa²ha¹te¹: “Je³su²jah³la² Na³sa³re²thĩ³na²
yxau³kxi²na¹jah¹lai¹ta²lxi³na¹wi¹. Ye³khãuh³lxa³ti³san¹kxah³lo²na¹wi¹.”
Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
9 Nxe³jau³xai²na² txai²na² so¹lxi³
ain³kxai¹na¹hẽ³li¹. Txa²sa³wi³ha³lxai²na²
ha³lo²a² ha³te̱t1ju³ta² so¹lxi³ ĩ²ain¹na²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ wãn³txi³khai³la³ ain³kxai¹nxa³hẽ³li¹.
10 Nxe³sxã³ ĩ³wa²lũ³xi²na¹te³nah¹lxi¹:
“Ĩh¹nxe³ju³ta² kãi³te³la¹ji¹wi¹?” Nxe³na¹hẽ³li¹.
Nxe³ha²kxai³: “Ĩ³sa²yxau³txu¹li¹.
Ta³mas²ko²thĩ³na² ã³wih¹txu¹li¹. Nxẽn¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³nxa²ju³ta²
ĩ³hen³txi³nxa²tu¹wi¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
11 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² kãin² ha³te̱¹tha²kxai³
ye³ka³ta̱³ta³ta³kxi²sa³hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³
txa²sa³wi³ha³lxa² hxi²ki³sa³nũ²la²
sxi²je³na² tẽ³sxã³ ã³nxai³sa³na²hẽ³li¹.
12 Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²je³na² A³na³ni²ah³la²
yxau³hxai²na²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹la²
Ju³te²a² wãn³txu¹txai²na² yxo²ha³kxa¹
sa²yxo²wet1hxai²na²hẽ³li¹. Nxe³ka³tu̱³
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹
wi¹le³kxi²nyhain¹na²hẽ³li¹. 13 A²nxe³jah¹la²kxai³la¹
ã³wih²xa² wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:
“Sau²lah³lãi³. Txa²wã³ta̱³si¹lxi¹. Hĩ¹na²
wi¹lĩ²nhãn¹tu¹wi¹.” Nxe³sai¹nhĩ¹na¹
ye³we²nxi²sa³hẽ¹li¹. 14 Nxa²ha¹te¹
ĩ³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³jah¹lo²nu¹tai²na² txa²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
sa²yxo²we¹tain¹kxah³la² Si³yxau³jah¹lo²nu¹tai²na²
te²hi²sen³su² ĩ²sxã³ sa²so¹nxain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³ha²kxai³ a²wãn³txai²li² a²ten³jau³xai²na²
a³la³kxi²ti³hi¹txa²tu¹wi¹. A³la³kxi²ti³hi¹txa²sãn²kxa²yu³su²
Je³su²jah³la² Wi¹lhin¹ta² Si³yxau³jah¹la²
ĩ²in¹ju³tain²txi³ a²wãn³txa² ain³kxin¹ju³tain²txi³
nxẽn¹tu¹wi¹. 15 Nxẽ¹nha²kxai³ ju¹tai²li²
ĩ²in¹ju³tai²na¹ e³kxi²nxa²jau³xai²na¹
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi¹txai¹nĩn¹tu¹wi¹.
16 Nxẽn¹jut3su² ha²ya̱³kxa² wah³nxe³sẽ¹li¹.
Ĩ³sa²yxau³sẽ¹li¹. Ĩ³yau³xa² ũ³hũ̱¹kxi²sa²sai¹nxa²sih¹nxa²jau
ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Nxẽn¹kxai²nãn²tu̱³
Je³su²jah³la² wãn³txa² yxo²ĩ²in¹kxai²nãn²tu̱³
wxa²kõ³nxe³nxa²ju³ta² Txa²wã¹sũ³na²
sa²kxai³lu² nxe³wã²na³kxi¹nxa²tu¹wi¹.”
A³na³ni²ah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sain¹na²hẽ³li¹.

Pau²lah³la² e³kxi²ju³tan¹te²kxa³ya̱³la²yau³su²

17 Nxa¹nũ²la² hã²wxãn³txa³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³wa̱³li²na¹hẽ³li¹. Ã³wa̱³li²na¹tãu³a²
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹sxã³
ĩ³ye³kxi²na¹tãu³a² hxi²sxã³nho³tẽx3jut3sũ̱³ju³ta²
ĩ²a¹hẽ³li¹. 18 Ĩ²a¹ju³ta²sa¹ Txa²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:
“Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹ta² nũ̱³ka̱³txa²
wxa²wãn³txa² ĩ³ye³kxai¹nĩn¹jau³xa²
sa²yxo²a³nxain¹tu¹wi¹.” Nxe³ha²kxai³
wa³su³txi³ a³li³xi¹sẽ¹li¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
19 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xai¹na¹te³nah¹lxi¹:
“Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ o²la³kxi²na¹ju³tai³tã² e³lxah¹
ĩ²sai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹sa²the³tũ²la²
wxa²sa³wi³ha³lxa² yxo²ĩ²nxain¹te²a²
sa²so¹sxã³ ũ³tĩ¹kxi²ta̱³nxa² ĩ³wai¹ta̱³nxa²
ain²te³hxai²na¹hẽ³li¹. Ju¹ta² yxo²ha³kxa¹

e³lxah¹ ĩ²sai¹nhxai²na²hẽ³li¹. 20 Nxe³ain¹kxa²yu³su²
Es³te³vãu²ah³la² wxa²sa³wi³sai³tã²
su²lhã³ai¹nhĩ¹nai³tã² ĩ²nũn³na¹hẽ³li¹.
‘Wi¹na³li¹.’ Ai¹na¹jau³su² ai¹na¹hẽ³li¹.
Nxa¹ha²kxai³ su²lhã³ain¹ta³nũ̱³ka̱³txai²na²
hxi²ki³te²na² sa²kxai³ a²wã²la² sa²hau³ko³kxain¹to³ha¹hẽ³li¹.
Nxe³na¹hẽ³li¹.

21 Nxa²ha¹te¹ Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹: “Ai³txa²sã²nũ¹li¹.
Nxẽ¹kxai²nãn²tu̱³ ha³lo²a² u²ko³xai²na²
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³sxa³te²nãn¹ta³ko³xai²na²
ĩ³sa²si¹hã³nxa²ha¹tu¹wi¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ a²wi¹lhĩ¹na² wi¹lain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³sxa³te²nãn¹ta³ko³xa²
ĩ³sa²si¹hã³si¹jau³su² jau³jau¹xai²na²
ain³kxain¹tãu³ hi̱t3txain¹sxã³ ĩ³kaix1tain¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²li² su²lhã³txa²sĩ¹nhẽ³le¹.
Ĩ³la³thi¹ti³hex1sĩ¹nxa³we¹. Ka³te̱n³su²
yxau²xai³ju³ta² ten³ti³hex1sa²sĩ¹nxa³nha²we¹.
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³ha²kxai³ ĩ³a̱n³ta³kxi²khaix1ai¹nha²kxai³
kãin² ĩ³wxan¹tai¹nha²kxai³ wã²la²ka³lo³a²
hxi²tẽ³nha²sxã³ ĩ³txu³kxin²tai¹nha²kxai³
ki̱h³nũ̱³xa² wxa²xu̱h³sa²ka²la¹lhin³tai¹nha²kxai³
yxain¹ta¹hxai²hẽ¹la², kãin² ĩ³a̱n³ta³kxin²tain¹sa²ka²
24 Ain¹nxa²ha¹te¹ so³ta²to² a²hxi²kan¹jah³lu¹ta²lu²te²a² hxi²kan¹ta² ã³nũ²kxi²te²nãu³xa²
ju¹tai²na² ĩ²ain¹nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³aix1tha²kxai³ nxe³tu̱¹ka̱³txai²na²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: a²yen³nãu³a² Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
sa²so¹sxã³ ũh³wxe³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Pau²lah³lai²li² sa²wi¹jah¹lxi³hẽ¹li¹,
sxi²hẽ¹nai²na²su¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
tu̱¹ka̱³txai²na² ĩ³a̱n³ta³kxain¹ju³ta²
si³yxau³tãu³a² a³ya³ti²ki̱³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
ye³ka³lxa¹txi³ nũ³kxũn³txi³ ĩ³ta³lo³wai¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Nxa²ha¹te¹
sa²tai³kxain¹tãu³a² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²li² Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³jxah¹lo²sa̱¹wi¹.
Nxa¹ha²kxai³ ĩ³ta³lo³wait1sah²lxin¹ju³ta²
wain³ji¹wi¹? Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lai²na²
yen³nãu³a² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²sai¹nxa³tai¹tu³wi¹.
Nxe³sai¹nxa³ha²kxai³ txa²wãn³txa²
ya²lan³tu̱³ta̱³nxa² ki³han³tu̱³ta̱³nxa²
ã³ne³wxe³yah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxa²ha¹te¹ sa²tai³kxi²tũ̱³ka̱³txa²
ain³kxi²nũ²la² a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na²
ĩ³hen³txain¹nxa²ha¹te¹:

— Jah¹lai²li² Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³jxah¹lo²su²
na³li¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹lĩ²jah³lxi³sã²nhẽ³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na²
sa²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
ĩ³wã̱³txi³te³nah¹lxi¹:

— Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³txi³sin¹jau³xai²li²
ya²la³tu̱³tin¹te²la¹xã³? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ya²la³lyau³xai²la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ a²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai²li² a²kxã³nxa¹ ũ³yho³hi²txã³nxa²
kãin² ũ³yho³hi²hain¹sã²na¹ka³tu̱³
Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³txi³su² we¹na¹hẽ³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txai²li² Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³txi³su² sxã³
xain³ta¹ha²wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
28 Nxa²ha¹te¹ 29 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²hxi²kan¹jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
yu̱h³lxi³ha²kxai³ ũ³ti̱¹kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la²,
Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³la².

Hxi²kan¹ta² ã³nũ²kxi²tũ̱³ka̱³txa²
ĩ³wã̱³tain¹jau³su²

30 Nxa²ha¹te¹:

— Ju¹tai²li² wain³txi³ ã³ne³wxe³ti³ten³sa³nha²khih³.
Nxe³jau³su² ka³tu̱³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
sa²ta²la³kxi²sãn²nũ²la² hã²wxãn³txa³
wã³nxĩn¹ta² si³yxau³te²nãu³xa² ĩ³kaix1tha²kxai³
hxi²kan¹ta² ã³nũ²kxi²te²nãu³xa²
ĩ³kaix1tha²kxai³ nxe³tũ̱¹ka̱³txai²na²
a²yen³nãu³a² Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
sa²so¹sxã³ ũh³wxe³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23

1 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a² hxi²kan¹txa²
ã³nũ²kxi²te²nãu³xa² ten³sa²tã³la³kxi²nha²sxã³
ĩ³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã³ta̱³nãu³syah¹lxi¹lxi¹.
Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Txa²wã¹su̱³na²
yen³nãu³a² yxau²xai³la¹ju³ta² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²nha²ti³he¹nxẽn²nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹la²
A³na³ni²ah³lo²su² jah¹lan²tu̱³ a²sa³wi³ha³lxa²
ka³lu³sa³ yxau³ain¹te²na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²li² wxa²yxo²su²jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Nxa²ha¹te¹
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxãi²na² wi¹lhin¹ki³lxo³nxi¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹ ko̱³nxe³thi¹ni¹lxi¹. Ĩ³yĩ¹li²san¹ju³ta²
wai³nxa³wi¹. Txa²wã¹yah³la²nãu³xai³tã²
wãn³txa² wet1txa³lxi¹. Wxa²yxo²su²lha²si¹hai¹nĩn¹jau³su²
kwa³na³ai¹ni¹lxi¹. Jau¹xai²na² wai³nxa³wi¹.
Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu²
wxa²yxo²su²nxa²tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxa²ha¹te¹ jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nũ²la²
in³txi³nãu³xa² ten³sa²tã³a² yxau³ain¹te²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹la²
Txa²wã¹sũ³na² wã²nxa³kxa² so¹jah¹lo²su²
te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ha²kxai³ kõ³ti³hen³tai¹nĩn³tai¹xai³
wai³nxa³wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Ju¹tai²na²
wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹lo²su² ju¹ta³la³
kõ³nha²nxa³hẽ²li¹. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txu¹tai²na² sa²yxo²we¹te²sa¹wi¹.
A²nxe³jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:
“Wxa²hxi²kan¹jah¹la² kõ³te³kxi²txa³hẽ¹li¹.”
Nxe³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²ã³a¹ju³ta²
ten³sa²nxa³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
6-8 Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta²
nũ³kã³txi³nãu³xa² a²wã³kxi³kxai³lu²
sa³tu³se²a² nũ³kã³txi³su² ha²kxai³
a²wã³kxi³kxai³lu² fa³ri³se²a² nũ³kã³txi³su²
ha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
sa³tu³se²a² nũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu²
a²nũ²a² ya³lu²khaix1te²a² ka³tẽn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a² yxo²ĩ²xa³ha²kxai³
a²nũ²a² yãu³ka³txa² yũ³ju³ta² yxo²ĩ²xa³ha²kxai³
oh³xan¹jah¹la² yũ³ju³ta² yxo²ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³
nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹ta¹
fa³ri³se²a² nũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu² ju¹ta²
yxo²ha³kxa¹ yxo²ĩ²ta³lu²nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
ju¹tai²na² a³la³kxi²nũ²la² ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wa³tã³nãu³syah¹lxi¹lxi¹.
Txai²na² sa²kxai³lu² fa³ri³se²ah³lo²sa¹wi¹.
Txa²wĩ³na² fa³ri³se²a²lo²su² te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³na¹jut3su² a²nũ²a² ya³lu²khaix1kxai²nãn²tu²
ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta² yxo²ĩ²a¹ha²kxai³
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ wah³nxe³na¹ha²kxai³
nxe³na¹ju³ta² kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²sah¹lxi¹lxi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na²
ain³kxain¹nũ²la² ã³nhai²ta³lxi³ka³tu³
fa³ri³se²a² nũ³kã³txu¹tai²na² sa³tu³se²a²
nũ³kã³txu¹tai²na² yxo²xũn³txi³ ĩ³ye³ĩ³yi²lho¹kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Nyhai¹nha²kxai³ fa³ri³se²a² jah³la²nãu³xu¹tai²na²
a²nũ²a² wha²li¹txã³nxa² a²hoh³lxi³su²
te²nãu³xa² yxo²xũn³txi³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹.
— Jah³lai²li² kõ³nxe³ti³ kãi³ju³ta³la³
yũ²yai¹nxa³nũ²nhai¹. Nxe³ha²kxai³
a²yãu³ka³txa² tã³nxa² oh³xan¹jah¹lai²la³
tã³nxa² ĩ³ye³kxi²hĩ³te²la¹ku² nxe³nũ¹hain¹ki³nhai¹.
Nxe³ha²kxai³ hãi¹nxa¹jah¹lxi³sã²lxi¹. Nx-
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
10 Ain¹tah¹lxa¹ ha²yã³kxa² ĩ³kwãi²ta³lxi³ti³he¹xai¹nxa³ha²kxai³
so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na²
a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
— Pau²lah³lai²li² nũ³ki³la³kxi² sa²sin³so¹ain¹
sa²ya²lu¹tain¹te³lin¹ji²? Nxe³jau³su²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ sa²so¹xi²si¹nyhain¹jau³su²
so³ta²to² a²sa³wi³ha³lxi³nu¹tai²na²
sa²si³ha³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxai¹nha²kxai³
tĩ¹kxi²thĩ³nai²li² sa²wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Nxe³ha²kxai³ ka³nxah³ton³tãu³a²
Txa²wã¹sũ³na² ã³tĩ³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Pau²lah³lãi³. Yũh³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Ĩ³ya³lo³ti²khaix1nxe³sẽ¹li¹. Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãu³ai²na²
txa²wãn³txa² wain³txi³ ĩ³hen³txai¹nĩn¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxẽ¹kaix3 jã¹nxe³sxã³ Ro²ma²thĩ³na²
ĩ³hen³txain¹nũ³nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³la² hãi³a² he³son³kxi²sxã³ su²lhã³te³lhxã³ nxain¹jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³ha²ta³a² Ju³te²a²
in³txi³nãu³xa² ã³ki³nũ²kxain¹sxã³ hãi³a²
ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:
— Pau²lah³lai²li² su²lhã³a³sah¹lxi³wxi¹.
Yain³txa² ten³ni³lxa³ha²kxai³ ĩ³na²kxi³jau³xa²
ten³ni³lxa³ha²kxai³ nxe³kĩ³nhai¹.
Su²lhã³sãn²kĩ³kxai²nãn²tũ³ yain³ni² ĩ³na²
nxe³kĩ³tu¹wi¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
13 A²nxe³tũ³kã³txai²li² in³txa² ka³lxa¹txi³ 40
tã³nxa² 50 tã³nxa² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Nxain¹nũ²la² hãi³a² ĩ³ye³li³ta²
nũ³kã³txai³tã² a²wãn³txi³kxai³lu¹,
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² wã³nxĩn¹te²
a²hxi²kan¹ti³nãu³xai²na² Ju³te²a²
a²hxi²kan¹ti³nãu³xai²na² nxẽn³tain¹sxã³
nxe³ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³sãn²si¹lxi¹. Pau²lah³lai²na²
su²lhã³nha¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²sĩ¹nhai¹.
Nxe³te³lhxã³ yain³txa² ã³na¹nha¹hẽ³li¹.
Su²lhã³sã²nha¹ka³tu³ yai³nxi²sĩ¹na¹tu¹wi¹.
15 Nxe³nha¹ha²kxai³ wxãi²nãu³ ĩ³nxai²na²
Ju³te²a² hxi²kan¹ta³nãu³xai²na² nxe³yah³lxin¹sxã³
so³ta²to² a²hxi²kan¹ta² ĩ³hen³txi³tain¹yah³lxi³sĩ¹nhẽ³li¹.
Pau²lah³lai²li² tẽ³sxã³ wxã³ain¹si¹nha¹jau³su²
ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³sĩ¹nhẽ³li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
ah³ĩ³wã³txi³sain³ki³lxõ³xain¹nha¹tu¹wi¹.
Nxe³nha¹ka³tu³ a²ha²tĩh³na¹ su²lhã³te³lhxã³
ã³wah³nxe³nha¹tu¹wi¹. Hãi³a² ĩ³ye³li³ta³nũ³kã³txa²
nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Nxe³nxa²ha¹te¹ Pau²lah³la² a²ha³lĩn³ta³ka³lxa²
a²ki³lha³lxa² nxe³jah¹la² sa²kxai³lu²
jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Pau²lah³lai²li² su²lhã³te³lhxã³ nx-
ain¹jau³su² ain³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ ũ³tĩ¹kxa² ã³wxe³ain¹thĩ³na²
a²wĩn³nu¹la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Ĩ³hen³txi³nxa²ha¹te¹
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² so³ta²to²
hxi²kan¹jah³lo²nu¹ta² ĩ³kaix1so¹sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wẽ³sai²li² tẽ³in¹ka³tu̱³ wxa²hxi²kan¹jah¹lai²li²
hxi²ka² ũh³wxe³sẽ¹li¹. Wãn³txi³khai¹su²
yũ²ain¹nha²wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
18 Nxai¹nha²kxai³ ũh³wxe³nũ²la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Pau²lah³la² ũ³tı̱¹kin¹jah¹lai²li²
ĩ³kaix1sain¹sxã³ wẽ³sai²li² wxa²hxi²ka²
ũh³wxe³kxi¹nxa²si¹sain¹jau³su² kwa³na³sain¹na¹li².
Wãn³txi³khai¹xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³ten³na³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxe³ha²kxai³ wẽ³sa² hxi²ki³sxã³
tẽ³nũ²la² nũh¹ ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:
— Ĩh¹nxe³jau³ta̱³ ĩ³ye³kxi²sa²ti³ten³nxa²ji¹wi¹?
A²hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² e³kxi²nyhain¹na²hẽ³li¹.
E³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹: “Ka³nxa³ha²tai²na²
Pau²lah³lai²li² ãh¹ ĩ³wã³txi³te³lhxã³ tẽ³sxã³
wxã³si¹hain¹jau³su² sa²si¹hã³ki̱³tu¹wi¹.
Wxã³kxai²nãn²tu̱³ wain³txi³ ã³ne³wxe³ki³lxo³te³lhxã³
ĩ³wã³txi³sĩ¹na¹tu¹wi¹.” Nxe³jau³xai²na²
e³kxi²nyhain¹sxã³ ĩ³wã³txi³nx2tain¹tu¹wi¹.
21 Nxain¹ta¹ we¹txain¹txa³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³
in³txi³nãu³xa² ka³lxa¹txi³ 40 ta̱³nxa² 50
ta̱³nxa² hãi³a² wah³nxe³kxain¹tu¹wi¹.
Nxe³tũ̱³ka̱³txai²li² yain³txa² ã³i²
ĩ³na²kxi²jau³xa² ã³i² nxain¹na²hẽ³li¹.
Nxai¹nha²kxai³ Pau²lah³lai²li² su²lhã³ain¹sãn²ka³tu̱³
ĩ³yai³nxain¹tu¹wi¹. Nxe³ain¹jut3su²
wxa²wãn³txa² we¹tai¹nĩn¹jau³nũ³a²
wah³nxe³kxi¹nxain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Jau³jau¹xai²na² ĩ³ye³kxi²san¹jau³xa²
a²nũ²a² ĩ³hen³txain¹txa³hẽ¹li¹. Nxe³nũ²la²
wẽ³sai²li² a²ha³lo²nãu³a² ĩ³si¹jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Fe²lis³jah³la² hxi²ka² ã³yã³yũ¹nyhain¹jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² in³txa²
ha¹li¹ ĩ³kaix1sxã³ ĩ³sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³wxi¹. So³ta²to² nũ̱³ka̱³txa²
ka³lxa¹txi³ 200 nxe² wxa²hau³ko³ti²
ka²va¹la² ya̱u³kxi²tũ̱³ka̱³txai²li² ka³lxa¹txi³
70 nxe² wxa²hau³ko³ti² a²nũ²a² ã̱³xa²
nũ̱³ka̱³txa² hi³ki²a³la² nũ̱³khe¹txi³
o²la³kxain¹tũ̱³ka̱³txa² ka³lxa¹txi³ 200
nxe² wxa²hau³ko³ti² nxe³jah³hẽ¹li¹.
Nxe³ya³hin¹kxai²nãn²tu̱³ ka³nxah³ta²
sa²ka²nĩ¹nĩ¹tãu³a² Se²sa³re²a²thĩ³na²
ã³nxai³jah³lxi³hẽ¹li¹. 24 Pau²lah³lai²li²
ka²va¹lai²na² sa²ka³ti³wxe̱³kxi²so¹sxã³
ã³nxai³jah³lxi³hẽ¹li¹. Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Fe²lis³jah³la² Ju³te²a²ko³xa² a²wa³kxẽn³yah³la²
win¹ta² ũ³hũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
25 Nxe³nũ²la² ha³te̱h³nxã³nxa²
ũ³wha²li¹lhũ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
26 Ain¹te³nah¹lxi¹:
— Ko³ver³na³to² Fe²lis³jah³lãi³.
Ju³te²a²ko³xa² wa³kxẽn³yah³lo²si¹lxi¹.
Txai²li² Klau²ti³o³ Li²si³ah³lo²sa̱¹wi¹.
Wa²su¹wa²su¹nĩn¹ta¹ji¹wi¹? Txai²li²
wa²su¹wa²su¹na¹wi¹.
27 Hĩ¹na² a²nũ²a² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nxa²ha¹wi¹.
Nxa¹ha²kxai³ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
ko̱³nxe³thin¹tũ̱³ka̱³txai²na² hxi²ka²
sa²so¹na¹hẽ³li¹. Su²lhã³te³lhxã³
nxe³te²nũ³su² nũ³kxũn³sxã³ ã³nũ²kxain¹nũ²hẽ³li¹.
Nxai¹nha²kxai³ jah¹lai²li² Ro³ma²no²
jah¹lo²su² ha²kxai³ txa²sa³wi³ha³lxa²
sa²si¹hã³a¹ha²kxai³ ã³non²ta³kxai¹na¹hẽ³li¹.
28 Ko̱³nxe³ti³hin¹ye¹nx2ti³ta²nũ²nhai¹.
Na¹jau³su² na¹ka³tu̱³ ĩ³yau¹ũ³nhi²yain¹kxai²nãn²tu̱³
wain³txi³ ĩ³yĩ¹lain¹tai²lã¹na¹jau³su²
Ju³te²a² hxi²kan¹txi³ nũ̱³ka̱³txa² hxi²ka²
ĩ³sa²si¹hã³ai¹na¹hẽ³li¹. 29 Nxe³nũ²la²
ko̱³to²la³kxain¹ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ su²lhã³ain¹ta̱³nxa² ũ³tı̱¹kxain¹ta̱³nxa²
ye²nxain¹nxa³lho³li¹. Nxe³yãn¹ta¹ Ju³te²a²
wãn³txu¹tai²na² so¹lxi³ sa²yxo²ã³ye¹nx2tin²tai¹.
30 Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² in³txi³nãu³xa²
sutlhã³ti³te³nain¹jau³su² hãi³a² wah³nxain¹jau³su²
ain³kxi²nha¹ka³tu̱³ ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nxa²ha¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ tũ̱¹ka̱³txai²li² ã³wxã³sxã³
ĩ³hen³txi³nxa²si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³ai¹na¹hẽ³li¹.
Nxe³na¹jau³su² nxa¹wi¹. Ta³lun²na¹wi¹.
Klau²ti³o³ Li²si³ah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
31 Nxe³nũ²la² so³ta²to² nũ̱³ka̱³txa²
wãn³txa² whãi²na¹ sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ka³nxa³hi²tãu³a² Ãn³ti³pa²tri³te³thĩ³na²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ tẽ³sxã³ ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
32 Ka³nxa³ha²ta³a² a²yu̱³kxa² ã³nxai³ain¹ta³
nũ̱³ka̱³txa² ã³wa̱³la² ĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxain¹ti̱³kxai³lu² ka²va¹la² ã³nxai³ain¹ta³
nũ̱³ka̱³txa² ã³nxai³li²sxã³ ãh¹ yan¹nãu³a²
Se²sa³re²a²thĩ³na² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Tẽ³sxã³ ã³wi¹hain¹nũ²la² ha³te̱h³nxã³nxa²
Fe²lis³jah³lo²nu¹tai²na² hxi²ka² sa²nũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Te²yã¹nxũn³sxã³ Pau²lah³lai²li² Fe²lis³jah³la²
hxi²ka² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Ain¹nxa²ha¹te¹
Fe²lis³jah³lai²li² ha³te̱h³nxã³nxa²
ĩ²sãn²nũ²la² ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:
— Pau²lah³lãi³. Ĩh¹nxe³ta³ko³xa²
yxau³te²sin¹ji¹wi¹? Nxe³nxa²ha¹te¹
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:
— Se³li²si²a²ko³xa² yxau³te²sa¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 35 Nxa²ha¹te¹
Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Tũ¹ka̱³txai²li² ko̱³te³kxi²nxain¹tũ³ka̱³txai²li²
ã³wxã³ai¹nhĩ¹na¹ wxa²wãn³txa² ain³kxi¹nxa²ha¹hxai²hẽ¹la².
Nxain¹ka³tu̱³ E³ro²jah³la² sxi²ha²
kãin²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la².

24

Pau²lah³la² ko̱³nxe³ti³ kãi³jau³su² ĩ³ki³ha¹kxain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
a³lan²tãu³a² A³na³ni²ah³la² Sũ³na²
sxi²ha² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹la²
wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³ka³tu̱³ta¹
a²nũ²a²nãu³xa² ĩ³hi²txa² wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ju³te²a² a²hxi²kan¹txa² nũ³ka̱³txa²
ã³wxã³ha²kxai³ Ter²tu³lo³jah³lai²na²
ha³te̱h³nxã³nxa² a²hoh³lxi³sa²khaix1nxe³jah¹la².
kxeh³kon³kxi²nxa³jah¹la² ã³wxã³ha²kxai³
nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹ka³tu̱³ta¹
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ko̱³to²la³kxi²ki³lot3xain¹sxã³
ĩ³ki³han³jau³su² e³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³ha²kxai³la¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
ĩ³kaix1so¹sãn²nũ²la² Ter²tu³lo³jah³la²
ko̱³te³kxi² ã³si³wxe³te³nah¹lxi¹:

— Fe²lis³jah³lãi³. Txa²wã¹ha³lo²a²
sa²hãu²not3ja³sa²sĩ¹nhxai¹nhẽ³li¹.
A²hoh³lxi³si¹nha²kxai³ wi¹lhau³kot3ja³sa²nhĩn¹tai¹ti²tu³wi¹.
3 Nxe³ha²kxai³ wi¹lxo³kxi²sa²nhĩn¹tai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ha²kxai³ sa²nẽn¹kxi¹nx2nha¹wi¹.
4 Nxe³nha¹jut3su² wãn³txa² ain³kxi²sa¹nha²kxai³
hxi²tha³txa²ha¹kxa²ya̱n³txi³su² nxe³nxa²ha¹nha²kxai³
Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³ a³lu²te³nxa³lho³li¹.
Jũ¹nxa² so¹lxi³ ain³kxi²sẽ¹li¹. 5 Jah¹lai²li²
ha³nxeh³lxa³ti³ kãi³ũ¹nhẽ³lhxai²na²hẽ³li¹.
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹
ul²yxau³kxan²ti³ he¹li³si¹jau³su² kwa³na³hxai²na²ha̱³li¹.
Nxe³ha²kxai³ Na³sa³rẽ²na² nũ³ka̱³txa²
a²hxi²kan¹jah³lai²la¹wi¹. 6 Nxe³sãn²kxa²yu³su²
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³khot3te³lhxã³
ã³wih¹na²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ ũ³tĩ¹kxi²na¹hẽ³li¹.
Txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² wãn³txa²
sa²yxo²wet1si¹ja³kxa³jau³su²: “Ko̱³nxe³thin¹ta³xa²
wi¹lhin¹ta̱³nxa² a³ya³txi²sĩ¹na¹tũ¹xã¹.”
Nxe³nha¹hẽ³li¹. 7 Nxe³ta¹ Li²si³o³ah³la²
so³ta²to² hxi²kan¹jah¹lan²tu̱³ ã³wxã³nũ²la²
nũ³kxũn³txi³ sa²so¹kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹.
8 Nxe³sain¹sĩn¹nũ²la² ĩ³yau¹ũ³nxa²si¹sain¹jau³su²
kwa³na³sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³jut3su²
wãn³txa² ĩ³wã̱³txain¹sã²nĩn¹ka³tu̱³
ĩ³yau¹ũ³nxain¹kxai²nãn²tu̱³ wain³txi³
a³la³kxin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe²e³nũ²la² Ju²te²a² nũ³ka̱³txu¹tai²na²
ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Wain³sĩn¹na³li¹. Wãn³txi³khai³xai²la¹wi¹.
Nxa¹wi¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹ta¹ kãin²
ki³ha³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pau²lah³la² a²yxo²wãn³txa² ĩ³wa³lxĩn³nha²jau³su²

10 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²si¹jau³su²
Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wxa²ye³wxã̱i³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Fe²lis³jah³lãi³. A²hoh³lxi³si¹lxi¹.
A²nũ²a² wain³txi³ sa²hau³kot3sxai¹nhẽ³li¹.
Nxe³na¹jut3su² ka³lih³kxi²la²nha² wain³txi³
ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹. 11 Jã¹nxa¹jut3su²
a³lan²ti³hĩ¹nai³tã² ye³ 12 nxe² a³lan²ti³hĩ¹nai³tã²
Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²si¹jau³nũ³su²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wi¹ha¹hẽ³li¹.
Nxe³na¹ju³ta² ya²la³tu̱³tu̱²na³na¹.
Nxet3sxã³ a²nũ²a²nãu³xa² ĩ³wã̱³txi³txai¹nhẽ³li¹.
12 Jã¹nxe³na¹tãu³ai³tã² Txa²wã¹sũ³na²
sxi²ha² ã³wi¹ha¹tãu³a² yxo²xũ̱n³txi³
ĩ³ye³nxa³ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa²
he¹li³si¹hain¹jau³su² kwa³na³nxa³ha²kxai³
nxe²nxa³hẽ³li¹. Ju³te²a² nũ³ka̱³txa²
ã³nũ²kxi²thĩ³na² ta̱³nxa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
whãi²na¹ nxe²nxa³hẽ³li¹. 13 Nxe³kxa²yu³su²
ko̱³nxe³ti³ ti³hit1sain¹jau³su² hxi²kan¹txi³
ĩ³ye³yxo²nũn¹nyhai¹nxa³lho³li¹. 14-16 Nxe³na¹ju³kxai³lu²
tũ¹ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² ko̱³te³kxi²sain¹tũ³ka̱³txai²nãn²tu̱
Moi se ah lo nu¹tai²na² ũ³wha²li¹txã³nxa²
ain³kxi² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ̱³ka̱³txu¹tai²na²
ũ³wha²li¹txã³nxa² ain³kxi² nxe³ai¹nhxai²tai¹ti²tu³wi¹.
Nxain¹sxã³ a²nũ²a² ko̱³nxe³thin¹te²sa²
ta̱³nxa² wi¹lhin¹te²sa² ta̱³nxa² nxe³te²a²
yxo²ha³kxa¹ ya³lu²kxai²nãn²tu̱³ ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³si¹jau³nũ³su² yxo²ĩ²ain¹te²jai¹ti²tu³wi¹.
Nxain¹ka³tu̱³ wah³nxe³kxain¹te²jai¹ti²tu³wi¹.
Nxain¹kxa² yã¹nxũn³te²sa¹wi¹. Jau¹xai²na²
yxo²na¹kxa¹ yxo²ĩ²nũ³na¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³
txa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ²sa²ta̱³nxa² a²nũ²a² ĩ²sa²ta̱³nxa²
nxe³sain¹sxã³ txa²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lxi³
yxau²xai³nha¹ju³ta² ten³sa³nhai¹.
Nxe³na¹kxa²yu³su² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² ã³si³tẽ³kxi²jah¹lo²sa¹wi¹.
Nxe³na¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³txai²na²
txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹tain¹jah¹lain²txi³
sa²yxo²we¹tũ³na¹wi¹. Nxe³na¹ta¹
tũ¹ka̱³txai²na² ko̱³te³kxi²sain¹tũ³ka̱³txan²tu̱³
nxe³te²na² wãn³txi³kxai³lu¹: “Wãn³txa²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²kxi³ju³ta²
wai³nxa³wi¹.” Jau¹xai²na² nxe³ain¹na³li¹.
Ain¹kxan²ti³nũ¹ txai²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²te³sa¹wi¹.

17 Nxe³na¹jut3su² kwẽ³kxa² ko³ha¹li¹
ko³ha¹li¹ kwẽ³kon³sxã³ ul²xai³na¹hẽ³li¹.

Hã²wxãn³txa³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³wa̱³li² ĩ³xi²na¹hẽ³li¹. Nxe³na¹tãu³a²
txa²nũ̱³ka̱³txa² ũ³yho³hi²txã³nxa²
wã²nhũ¹nxe² Txa²wã¹sũ̱³na² kwa²ũ³hũ¹nxe²
nxe³na¹hẽ³li¹. 18 Nxe³sxã³ ã³ta³lu²na¹ti̱³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²ha² ĩ³ha¹txi²sain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³sain¹to³ta¹ hai³txi³ ko̱³nxe³tũ̱³ka̱³txa²
ã³si³tẽ³kxi²sai¹nxa³ha²kxai³ ã³nhe¹li³na¹ju³ta³la³
yũ²nxa³ha²kxai³ nxe³na¹hẽ³li¹. 19 Nxe³na¹ka³tu̱³
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txai²li² nũ¹ka³na¹
A²si³a³ko³xa² wxã³ain¹te²nũ̱³ka̱³txai²li²
thĩ¹nai²na² ĩ³ha¹txi²sain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³sain¹jut3su² ko̱³to²la³kxi²na¹ke³la³te²kxai³
ĩ³hen³txi³nxai¹nhĩ̱³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹
wxã³ye¹nxai¹nxãn³tai¹. 20 Ye¹nxai¹nxa³kxai²nãn²tũ̱³
ti¹ai²li² wxã³ain¹tũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ĩ³wã̱³txi³sain¹jau³xai³tã²
ĩ²sain¹na²hẽ³li¹. Ko̱³to²la³kxi²na¹ju³ta²
yũ³yai¹na¹ke³la³te²kxai³ ĩ³yau¹ũ³sa²si¹hai¹na¹jau³su²
kwa³na³txai¹nhẽ³li¹. 21 Jã¹nxa¹jut3su²
yau³ka³na³ka³nat3sxã³ ã³te³nai¹nxa³hẽ³li¹.
Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² ya³lu²te²a²
ka³te̱n³ti³ ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³su²
yxo²ĩ²a¹nhai¹.” Nxa¹jau³xai³tã²
ĩ³ye³a¹ha²kxai³ hi̱t3sain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³na¹jau³su² ĩ³ye³ye¹nx2ta¹wi¹.
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxa²ha¹te¹ Fe²lis³jah³lo²su² hi²sen³kxai³lu²
Je³su²jah³lai¹tã² wãn³txa² ã³si³tẽ³kxi²kxe³su²
ã³ne³wxe³ha²kxai³ hãi¹nxa¹si¹jau³su²
kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— Klau²ti³o³ Li²si³o³ah³la² wxã³hĩ¹na¹
ãh¹ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sai²li² ĩ³kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²li² ũ³tĩ̱¹kxi¹xi¹sẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹ a²sa³wit3su² wxã̱³kxai²nãn²tu̱³
hãi¹nxã¹txa²hẽ³li¹. Yain³txi³su² ta̱³nxa²
yen³kxi³su² ta̱³nxa² tẽ³sxã³ wxã³kxe³su²
ũ³hũ¹txai²li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxai¹nha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
ũ³tĩ̱¹kxi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Fe²lis³jah³la² Tru³si²la³ka³lxa² so¹sxã³ ã³kxi³jau³su²

24 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹la² a³lan²tãu³a²
Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² wa̱³li²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²sxe³xa² Tru³si²la³ka³lxi³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ta¹ka³lxa² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa¹ka³lxi³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ya³te²na²
ã³wxã³ya³ha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²kxi³ju³ta² ain³kxi²ti³ten³sa³nhai¹.
Nxai¹nha²kxai³ jau¹xai²na² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Ĩ³yau¹ũ³jau³kxai³la¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wain³txi³
sa²yxo²we¹txa²hẽ³li¹. “Ko̱³nxe³ti³
kãi³ti³ten³sa³nha¹.” Nxĩn¹jau³la³
e³kxi²nha²txa³hẽ¹li¹. Kxãn³nãu³a²
Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a¹ kãi³ki̱³kxa²
yo³ha² ũ³yho³hi²nẽ³tu¹wi¹. Wi¹lhin¹sxã³
kã̱i³ta̱³nxa² ko̱³nxe³ti³ kãi³ta̱³nxa²
Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²ki³kxai³lu² wain³txi³
ũ³yho³hi²xai³nẽ³tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Fe²lis³jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
jau¹xai²na² ain³kxi²ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
yu̱h³lxi³khai¹nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

Hĩ¹na² a³li³xi¹txu¹li¹. Hãi¹nxo³ki̱³tu¹wi¹.
Kxã̱n³ton³sxã³: “Jã¹nxa¹tũ¹xã¹.”
Na¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³kaix1txa²ha¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³ha²kxai³la¹:

— Pau²lah³lai²li² ũ³yho³hi²sain¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹wi¹nxa² sa²tã³a¹tũ¹xã¹. A²ẽ¹nãn¹jau³su²
ye³ka³lxa¹txi³ ĩ³kaix1so¹sxã³ ĩ³ye³kxi²nhyu¹to³ta¹hxai²hẽ¹l

27 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ kwẽ³kon³tãu³a²
Por³si³o³ Fes²jah³la² ã³wẽ̱³non³jah¹lo²nũ³su²
wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Fe²lis³jah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txai²na² ũ³yhe³wãx3te³lhxã³
ha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ũ³tĩ̱¹kxi²wxe³ain¹ta¹hxai²h

25

Ro³ma²no² a²hxi²kan¹jah¹la² ĩ³hau³ko³tũh¹si¹jau³nũ³su² ĩ³ye³kxi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³
ã³wẽ̱³not3te³na¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki²
a³lan²tãu³a² Se²sa³re²a²thĩ³na² yxau³sãn²nũ²la²
hã²wxãn³txa³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ai³ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Ai³tãu³a² Sũ̱³na² sxi²ha²
wã³nxĩn¹ta² si³yxau³te²nãu³xa² Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txa² hxi²kan¹txi³nãu³xa² nxe³sxã³
ã³wxã³nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
ko̱³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Ko̱³nxe³te²lo³tain¹ka³tu̱
Pau²lah³lo²nu¹tai²li² ã³sa²so¹sxã³
wxã³si¹jau³su² ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tu̱³ nũh¹he³son³tain¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³la² wxã³tãu³a² hãi³a²
wah³nxe³sxã³ su²lhã³ki̱³tu¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Nxa²ha¹te¹ Fes²jah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Se²sa³re²a²thĩ³na² kan²txi³ ũ³tĩ̱¹kxai¹na¹hẽ³li¹.
Nxe³na¹ta¹ ye³jen¹na² ĩ³na¹tu¹wi¹.
5 Nxe³na¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²hxi²kan¹txi³nãu³
ĩ³nxai²na² ã³nhi¹ti³ten³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ain³ha¹syah¹lxin¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ti²
ko̱³to²la³kxi²ju³ta² yũ³ke³la³te²kxai³

wain³txi³ ĩ³yau¹ũ³sah²lxin¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxe³nũ²la² a³lan²ta² ye³ 8 ta̱³nxa²
ye³ 10 ta̱³nxa² nxe³tãu³su² tãu³a̱²
yxaun³txain¹nũ²la² Se²sa³re²a²thĩ³na²
ĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³xain¹ka³tu̱³
a³lan²nũn³tãu³a² ã³nũ²kxi²thĩ³na²
ã³wih¹sãn²nũ²la² a²hxi²kan¹ta² ã³wxe³ka³lo³a²
ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³wxe³nũ²la²
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wxã³si¹jau³su²
sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Nxa²ha¹te¹
Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wxã³ye¹nxa²ha¹te¹
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² wxã³tũ̱³ka̱³txi³su² te²
hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
tẽ³nũ²la² ki³han³sxã³ ko̱³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ ya²lan³tu̱³jain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
8 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Txai²li² ko̱³to²la³kxi²na¹ju³ta²
yũ²nxa³wi¹. Hai³txi³ txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
wãn³txa² sa²yxo²ã³nxa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na²
sxi²ha² ko̱³te³nxa³ha²kxai³ Ro³ma²no²
si³yxau³tũ̱³ka̱³txai²na² wãn³txa² sa²yxo²ã³nxa³ha²kxai³
nxa¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Nxa²ha¹te¹ Fes²jah³lo²nu¹tai²na²
hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
ũ³yhe³wãx3te3lhxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Pau²lah³lãi³. Ko̱³nxe³te²lo³txain¹na³li¹.
Nxe³ju³tai²li² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³lhxã³
ĩ³hau³ko³tũh¹nxa²ha¹ju³ta² ten³nxa²ji¹wi¹?
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
10-11 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Wxãi²na² Ro³ma²no² hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi³.
Txai²na² sa²kxai³lu² Ro³ma²no² nũ̱³ka̱³jxah¹lo²sa³wi¹.
Nxe³na¹ju³ta² ti¹a² ĩ³hau³ko³tũh¹san¹ju³ta²
wain³na³li¹. Yxãn¹ta¹ Ju³te²a²
hxi²kan¹ta² ĩ³hau³ko³tũh¹sain¹ju³ta²
wai³nxa³wi¹. Su²lhã³sain¹ju³ta²
so¹lxi³ te³nain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹
ko̱³to²la³kxai¹na¹ju³ta² yũ³hxain²nxa³tai¹ti²tu³wi¹.
Yũ³ke³la³te²kxai³ su²lhã³sain¹ju³ta²
yu̱h³lxi³hĩ̱³nxãn²nxa³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹
ĩ³ki³han³sxã³ ĩ³yau¹ũ³nxain¹na³li¹.
Nxe³na¹jut3su² Se²sa³jah¹la² Ro³ma²no²
si³yxau³ka³txai²na² so¹lxi³ ĩ³hau³ko³tũh¹sa²ju³ta²
ten³sa³nhai¹. Ju³te²a² ĩ³hau³kot3tũ¹sain¹ju³ta²
ten³sa²nxa³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Nxa²ha¹te¹ Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
a²hxi²kan¹txi³ te²nũ̱³ka̱³txa² ĩ³ye³kxi²nyhain¹sãn²nũ²la²
ĩ³yxo²o³tũ¹nũ²la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Pau²lah³lãi³. “Se²sa³jah¹lai²na² so¹lxi³
ĩ³hau³ko³tũh¹sa²ju³ta² ten³sa³nhai¹.”
Nxĩn¹jau³su² nxĩn¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Se²sa³jah¹la² sxi²ha² sa²si¹hã³nxa²ha¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

A³kri²pah³la² Be³re³ni²sa³ka³lxa² so¹sxã³ ã³yã³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³ A³kri²pah³lai²na²
Ju³te²a²ko³xa² a²si³yxau³ka³txai²na²
wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². Fes²jah³lo²nu¹ta²
ĩ³hen³txi³nyhu¹te³lhxã³ Se²sa³re²a²thĩ³na²
ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
a²ha³lĩn³ta³ka³lxa² Be³re³ni²sa¹ka³lxai²na²
ã³sa²so¹nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Nxe³nũ²la²
ye³ha¹la² a³lan²tãu³a² Fes²jah³lo²nu¹ta²
hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
ũ³tũ̱³kxi²jut3su² ĩ³yau¹ũ³te³nah¹lxi¹:
— Kxã³nhxĩ¹nai³tã² Fe²lis³jah³lai¹tã²
ti¹a² yxau³hĩ¹nai³tã² a²nũ²a² ũ³tũ̱³kxa²
a̱³ain¹ta¹hẽ¹li¹. 15 Nxe³nũ²la² ã³si³wẽ̱³no³tai¹na¹nũ²la²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³na¹hẽ³li¹. Nxe³na¹tãu³a²
sũ³na² sxi²ha² wã³nxĩn¹te² hxi²kan¹txi³nũ̱³ka̱³txa²
Ju³te²a² hxi²kan¹txi³nũ̱³ka̱³txa² nxe³sxã³
tĩ³sxã³ ĩ³yau¹ũ³sain¹na²hẽ³li¹. Tĩ̱³sxã³
ĩ³yau¹ũ³sain¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li²
ko̱³nxe³thin¹khaix1sĩn¹na³li¹. Su²lhã³si¹hai¹nĩn¹jau³su²
ĩ³yĩ¹lit1sĩ¹nhẽ³li¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
16 Nxe³sai¹nha²kxai³ ĩ³ye³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹:
“A²nũ²a² kwa²su²lhã³kxi³ju³ta² Ro³ma²no²
nũ̱³ka̱³txa² yũ³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³yãn¹ta¹
wãn³txa² ĩ³wa³lxĩn³nha²jau³xa² ĩ³wa²lũ³xi²nẽ³sãn²nũ²la²
hã²wxãn³txa³ ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹kxai²nãn²tu̱³
nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱n³tu̱³ti¹ ũ³tĩ̱¹kxi²ta̱³nxa²
su²lhã³ta̱³nxa² nxe³si¹jau³nũ³su² ĩ³yau¹ũh³nyhai¹nhĩ̱³nx2n
Nxe³ai¹na¹hẽ³li¹. 17-18 Nxe³na¹jut3su²
a³lan²tãu³a² ã³wxã³sxã³ ã³nũ²kxi²nyhain¹nũ²la²
ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹ha¹ka³tu̱³
a²hxi²kan¹ta² ã³wxe³ka³lo³a² ã³wxe³na¹hẽ³li¹.
Ã³wxe³na¹nũ²la² Pau²lah³lai²li² ĩ³kaix1so¹nũ²la²
ko̱³nxe³te²lo³tain¹na²hẽ³li¹. Nx-
ain¹tah¹lxa¹ Pau²lah³la² hxi²kai²na²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta³la³ a³ya³tin²nxa³hẽ³li¹.
19 Ju³te²a² yah³la³nãu³xu¹tai²na² wãn³txa²
sa²yxo²we¹ju³ta² so¹lxi³ ĩ³yau¹ũ³sain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la² ya³lu²na²hẽ³li¹.”
Sain¹na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ Pau²lah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹: “Je³su²jah³la² hai³txi³
ya³lu²sa³tĩ¹xa³wi¹. Ka³te̱n³su² yxau²na³li¹.”
Nxe³sain¹na²hẽ³li¹. 20 Nxe³nyhain¹ju³kxai³lu²
ĩh¹nxe³ta¹lhon³ku² na¹hẽ³li¹. Nxe³sxã³
ĩ³ye³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Pau²lah³lãi³.
Ko̱³nxe³te²lo³txain¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³sain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³sai¹nha²kxai³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ai³ti³ten³nxa²kxai²nãn²tu̱³ ĩ³hau³ko³tũh¹nxa²ha¹tu¹wi¹.”
Nxe³ai¹na¹hẽ³li¹. 21 Nxe³yãn¹ta¹
Se²sa³jah¹la² so¹lxi³ ĩ³hau³ko³tũh¹si¹jau³su²

te³nha²kxai³ ũ³tĩ¹kxi²wxe³si¹hai¹na¹jau³su²
ĩ³wã³txi³sain³sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³sain³sain¹ju³ta²
Se²sa³jah¹la² sxi²ha² sa²si¹hã³si¹jau³nũ³su²
ũ³tĩ¹kxi²wxe³ai¹na¹hẽ³li¹. Nxe³na¹jau³su²
tai²li² nxe³ye¹nxa²ha¹wi¹. Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Fes²jah³lãi³. Jah¹lai²li² ain³kxi²sa²nũn³sxu³nhã¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:
— Ha³yo². Wi¹na³li¹. Ka³nxa³ha²ta²
ain³kxi²ki̱³tu¹wi¹. Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³ha²kxai³ a³lan²tãu³a² A³kri²pah³lo²nu¹tai²na²
Be³re³ni²sa³ka³lxi³nu¹tai²na² nxe³sxã³
wã²la²ka³lo³a² a³lxi²khaix1ka³lo³a²
ũh³wih²kxi²nha²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³sa²nẽn¹kxi²ti³hi¹txi² ã³sa²so¹ka³tu̱³
ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wi¹hain¹tãu³a² so³ta²to² a²hxi²kan¹ta²
nũ̱³ka̱³txai²na² sxi²je³na² a²hxi²kan¹ta²
nũ̱³ka̱³txai²na² nxe³sxã³ ã³wxã³sxã³
ã³wi¹hain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
Pau²lah³la² ã³sa²so¹si¹hain¹jau³su²
Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³ kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ ã³nũ²kxain¹nxa²ha²te¹
Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— A³kri²pah³lãi³. Wxãi²li² a²nũ²a²nãu³xa²
ã³nũ¹jah³lxin¹tũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Jah¹lai²li²
kwẽn¹ta² ã³wih¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
ko̱³nxe³te²lo³tain¹jah¹lai¹ta³lxa²na³li¹.
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
yxau²xai³te²a² ĩ³ye³kxi² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
Se²sa³re²a²thĩ³na² yxau²xai³te²a² ĩ³ye³kxi²
yxo²kãin² ĩ³ye³kxi²sai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
Nxe³sain¹te³nah¹lxi¹: “Ko̱³nxe³thin¹khaix1na³li¹.
Su²lhã³si¹hai¹nĩn¹jau³su² ĩ³yĩ¹li²txai¹nhẽ³li¹.”
Nxe³sai¹nhxai²na²hẽ³li¹. 25 Nxe³sain¹ta¹
ko̱³nxe³thi¹nain¹ju³ta³la² hai³txi³
ĩ²nxa³ha²kxai³ we¹txai¹nhxain²nxa³hẽ³li¹.
Hai³txi³ su²lhã³hxain²nxa³hẽ³li¹.
Nxe³sãn²kxa²yu³su² jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
“Se²sa³jah¹la² hxi²ka² so¹lxi³ ĩ³hau³ko³tũh¹sain¹ju³ta²
ten³sa³nhai¹.” Nxai¹nha²kxai³ Se²sa³jah¹la²
sxi²ha² ĩ³sa²si¹hã³ai¹na¹tu¹wi¹. 26 Nxe³yãn¹ta¹
ko̱³nxe³thin¹ju³ta² ĩ²nxa³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ wain³txi³ ũ³wha²li¹lhũ³ai¹nxa³nhai¹.
Wi¹lhin¹yã¹nx2nãn³ku¹. Nxa¹nhai¹.
Nxe³na¹jut3su² ain³kxi²si¹hin¹jau³su²
ã³sa²so¹na¹li¹. Nxe³ha²kxai³ Se²sa³jah¹la²
sxi²ha² wain³jau³xa² ũ³wha²li¹lhũ³a¹tu¹wi¹.
27 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ũ³tĩ¹kxi²te²nãn²tu̱³
a²ko̱³nxe³ju³ta² wain³txi³ ũ³wha²li¹lhxã³
ta²ye¹kxi²ye²hxai²nãn²tu̱³ Se²sa³jah¹la²
ĩ³sa²si¹hã³a¹ju³ta² wain³ye¹nx2nxa³wi¹.
Nxe³na¹jau³su² tai²li² nxe³ye¹nxa²ha¹wi¹.
Fes²jah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

26

A³kri²pah³la² Pau²lah³lo²nu¹tai²na² wãn³txi³nha²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Pau²lah³lãi³. O²la³kxin¹ju³tai³tã²
wi¹wi¹nxe² wa³lxĩ³nha²jau³su² ĩ³yau¹ũ³sẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
ĩ³hxi²ka²lah¹nha²nũ²la² e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

2 E³kxi²te³nah¹lxi¹:
— A³kri²pah³lãi³. Ju³te²a²ko³xa²
a²si³yxau³kat3si¹lxi¹. Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txai²na²
ko̱³nxe³te²lot3sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³sain¹kxe³su²
txa²wãn³txa² ĩ³ye³ ĩ³wa³lxĩn³nha¹jau³su²
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹ha²kxai³ ka³lih³sa³nhai¹.

3 Ju³te²a² a²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
wãn³txa² a²yxo²ha³kxa¹ a²hoh³lxi³si¹nha²kxai³
wãn³txa² ĩ³ye³ ĩ³yi²lhon¹ta³kxi²nha¹jau³xai²na²
yxo²ha³kxa¹ a²hoh³lxi³si¹nha²kxai³
nxi¹lxi¹. Nxe³na¹ju³kxai³lu² wãn³txi³khai³su²
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
ain³kxi²sẽ¹li¹.

4 Nxe³na¹ju³kxai³la¹ kxãn³su² txo¹na¹hĩ¹nãn¹te²tu̱³
Ju³te²a²nãu³xa² ĩ²sai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
Nxe³sai¹nha²kxai³ yxau²xai³la¹ju³tai²na²
txa²ha³lo²khai³xa² yxau²xai³la¹ju³ta²
ĩ²sai¹nha²kxai³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
yxau²xai³la¹ju³ta² ĩ²sai¹nha²kxai³
nxe³sai¹nhxai²na²hẽ³li¹. 5 Fa³ri³se²ah³lo²su²
te²sa¹wi¹. Fa³ri³se²a² nũ̱³ka̱³txai²na²
wãn³txa² a²yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹jah¹lo²su²
te²sa¹wi¹. Ju³te²a² in³txa² ĩ²li³te²su²
te²na² txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹tai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
Ain¹ta¹ fa³ri³se²a² in³txa² wa³to²hi²
sa²yxo²we¹tai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Te²yã¹nxũn³te²sa¹wi¹.
Nxe³na¹ju³kxai³lu² Ju³te²a²nãu³xa²
ĩ²sai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Hxi²kan¹txi³
ĩ³ye³yxo²nũ¹sai¹nhĩ̱³nx2na³li¹, te³nain¹ke³la³te²kxai³lu¹.

6-7 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
a²yxo²wãn³txa² ĩ³ye³sxã³ txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na²
ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Txa²wã¹ẽ¹nãu³a²
ã³wa²su¹tũ¹nhẽ³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³sxã³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² 12 nxe³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ Sũ̱³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹tain¹sxã³
wah³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jã¹nxa¹ju³kxai³lu²
te²yã¹nxũn³te²sa¹wi¹. Yxo²ĩ²nũ³na¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²

kõ³nxe³te²lot3sain¹na²hẽ³li¹. 8 A²nũ²a²
ya³lu²kxai²nãn²tũ³ hã²wxãn³txa³
Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² ka³tẽn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²si¹jau³su² nxe³jau³jau¹xai²na²
toh³lxi³jau³su² ye¹nxa²hĩ³te²la¹xã³?

9 Jã¹nxa¹ju³kxai³la¹ Je³su²jah³lai²na²
Na³sa³re²thĩ³na² yxau²xai³jah¹lai¹tã²
a²wãn³txai²na² yxo²ĩ²ain¹tũ³kã³txai²li²
khãuh³lxa³tai¹na¹kxe³su² wain³na³na¹
nxe³na¹hẽ³li¹. 10 Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³yã³kxai³lu²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³na¹tãu³a² khãuh³lxa³txai³na¹ne¹lha²
Nxa¹ha²kxai³ Sũ³na² sxi²ha² wã³nxĩn¹te²
hxi²kan¹te²nãu³xa² nxe³te²na² hxi²ki³kxai³lu²
ĩ³hxi²kat1sain¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²te²na² ĩ³ha¹txin¹kxai²nãn²tũ³
sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²txai¹nhẽ³li¹.”
Nxe³sain¹jau³su² nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu²
yxo²ĩ²te²nãu³xa² ka³lxa¹txi³ ũ³tĩ¹kxai¹na¹hẽ³li¹.
Hã²wxãn³txa³ ã³sa²so¹ain¹nũ²la² su²lhã³ain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³na¹jau³su² ĩ³ye³yxo²nũ¹nai¹na¹hẽ³li¹.
11 Nxe³na¹kxa²yu³su² Ju³te²a² nũ³kã³txa²
ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³xa² ai³lha²thet3ta¹tãu³a²
yxo²ĩ²te²na² ĩ³ha¹txai¹na¹kxai²nãn²tũ³
Je³su²jah³lai²na² kõ³nxe³te²lot3si¹hai¹na¹jau³su²
kwa³na³ai¹na¹ha²kxai³ kãin² khãuh³lxa³txai¹na¹ha²kxai³
nxe³ai¹na¹hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³
ĩ³xã³txi³khaix1sa³ha²kxai³ ai³lhxã³
sxi²je³na² u²kxan²ti³ ã³nxai³na¹nũ²la²
khãuh³lxa³tai¹na¹hẽ³li¹.

Pau²lah³la² yxo²ĩ² ã³si³wxe³jau³xai³tã² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

12 Hã²wxãn³txa³ Sũ³na² sxi²ha²
wã³nxĩn¹te² hxi²kan¹txi³nãu³xa²
a²hxi²ki³kxai³lu² ha³tẽh³nxã³nxa²
khãuh³lxa³tai¹na¹si¹jau³su² ũ³hũ¹sai¹nha²kxai³
“Ta³mas²ko²thĩ³na² te²yã¹nxa¹tũ¹xã¹.”
Na¹jau³su² ai³na¹hẽ³li¹. 13 Ai¹na¹tãu³a²
ne³ka³ka³ton³tãu³a² ha³lo²a² sa²ha²te¹tã²hẽ³li¹.
U3je³na³ka² hai³txi³ kãin² sa²ko¹ko¹txa³wi¹.
Yxãn¹ta¹ ĩ²a¹tãu³a² sa²ko¹ko¹kxi²la²
wa³to²hi²na²hẽ³li¹. Nxe³kxe³su²
txai²nãu¹xai²na² txa²sa³wi³ha³lxa²
yxo²ha³kxa¹ a²ye³na¹ sa²ko¹ko¹je²na²hẽ³li¹.
14 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² ĩ³sa²ta³na¹xe²xai3sa²sĩn¹na²hẽ³li¹.
Nxe³sa²sĩn¹nxa²ha¹te¹ wãn³txai²li²
E³bre²a² wãn³txa² ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:
“Sau²lah³lãi³. Sau²lah³lãi³. Ĩh¹nxe³kxa²yã³ju³tã³
khãuh³lxa³txi¹san¹ji¹wi¹? Ã³wa³lxĩ³nhãn¹kxai²nãn²tũ³
ã³nĩ¹to³nhã¹nha³tai¹. Te²yã¹nxe³ju³ta²
ka²va¹la² tĩ³yĩ¹to³tai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
Ka²va¹lai²li² wxa²wãn³txa² sa²yxo²ã³ti³ten³kxai³nãn²tũ³
tĩ³ka²yã¹nhxe³kxai²nãn²tũ³ a²wa³kxẽn³yah³lai³
hi³sa³ka³txa² tẽ³ain¹ka³txa² tĩ³yĩ¹to³tai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ ã³wa³lxĩ³nhãn¹kxai²nãn²tũ³
ã³nĩ¹to³nhã¹nha³tai¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
15 Nxe³sxã³ ĩ³wa²lũ³xai¹na¹te³nah¹lxi¹:
“Ĩh¹jah¹lo²tã³nhĩn¹ji¹wi¹?” Nxe³ai¹na¹hẽ³li¹.
Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²sain¹te³nah¹lxi¹:
“Txai²li² Je³su²jah³lo²sã¹wi¹. Ye³khãuh³lxa³ti³san¹jah¹lo²sa
16 Ĩ³sa²yxau³txu¹li¹. Txa²sa³wi³sa³nũ³su²
we¹txa²ha¹tu¹wi¹. Kwẽn¹ta² ĩ²in¹ju³tai²na²
ye³jen¹nãu³a² ĩ²in¹ju³ta³nũ³su² nxe³sxã³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹.
17 Nxã³nha²kxai³ Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²
nũ³kã³txi³su² sa²si¹hã³nxa²ha¹tu¹wi¹.
Nxa²ha¹kxai²nãn²tũ³ Ju³te²a² nũ³kã³txi³su²
tã³nxa² Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²
nũ³kã³txi³su² tã³nxa² khãuh³lxa³ti³nxain¹kxai²nãn²tũ³
wxã³sxã³ ã³non²ta³kxi²nxa²ha¹tu¹wi¹.
18 Jã¹nxe³sxã³ sa²si¹hã³nxa²ha¹tãu³a²
a²ẽ¹nãu³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ã³ne³wxe³si¹hai¹nĩn¹jau³nũ³su²
ĩ³yau¹ũ³ai¹nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³
Sa³ta³na²jah¹lai²na² hxi²ka²nãu³a²
a³li³yain¹si¹hain¹ka³tũ³ Txa²wã¹sũ³na²
hxi²ka²nãu³a² yxau²xai³lain¹ju³ta³nũ³su²
yũ³ain¹tu¹wi¹. Nxai¹nha²kxai³ yxo²ĩ²sai¹nha²kxai³
ã²ko³nxe³ju³ta² a²wẽn³ta³te²la³ ĩ³ye³kxi¹nxa²hxa³lho³li¹.
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ²sxã³ sa²so¹ai¹nha²kxai³
sa³wi³ha³lxi³su² te²lo³tai¹na¹tu¹wi¹.
Hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹sũ³na² yxau²ju³ta²
ã³wi¹hain¹tu¹wi¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.

Pau²lah³lo²nu¹tai²na² a²wa³ka³li³yu³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

19 Nxe³na¹ju³kxai³lu² hxi²sxã³nho³tẽx3jut3sũ³ju³tai³tã²
wãn³txa² oh³xan¹jau³xai³tã² sa²yxo²we¹ta¹hẽ³li¹.
20 Ta³mas²ko²thĩ³na² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
nxe³sxã³ ãn³si³wxe³sã²na¹ka³tũ³ hã²wxãn³txa³
Ju³te²a² nũ³kã³txi³su² te²a² ha³lo²ko³xa²
yxo²ha³kxa¹ Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²
nũ³kã³txi³su² te²a² ha³lo²ko³xa²
yxo²ha³kxa¹ ã³wih¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txai²na² ĩ³hen³txai¹na¹hẽ³li¹.
Ĩ³hen³txai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Kõ³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sãn²sxã³
ã³na¹la³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹li¹.”
Nxe³jau³xai²na² ĩ³hen³txai¹na¹hẽ³li¹.
21 Jã¹nxa¹jut3su² nxe² ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹ju³tan¹te²kxa³yã³lhu²
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wi¹ha¹tãu³ai³tã²
Ju³te²a² nũ³kã³txa² ã³nhai¹tũ³te² nũ³kã³txa²
ĩ³sain¹na²hẽ³li¹. Ĩ²sain¹nũ²la² i³sain¹sxã³
su²lhã³sain¹te³lhxã³ i³sain¹na²hẽ³li¹.
22 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
ã³nãn²tũ³ kxi²sa²hxai²na²hẽ³li¹. Jã¹nxe³sa³hẽ¹li¹.
Nxe³ha²kxai³ ka³tẽn³su² yxau²xai³la¹ha²kxai³
ain³kxi²na²hẽ³li¹. yxo²ha³kxa¹ kãin²te²su² tã³nxa²

kãi²nxa³te²su² ta̱³nxa² ĩ³hen³txai¹na¹wi¹.
E³kxai¹na¹jau³xai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ̱³ka̱³txu¹tai²na²
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² nxe³te²na²
wãn³txain²txi³ txa²wãn³txa² ĩ³hen³txai¹na¹jau³xain²txi²na³li¹.
23 Nxe³jau³xa²sa¹: “Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la²
khãuh³lxa³txi³sãn²nũ²la² hã²wxãn³txa³
su²lhã³ain¹tu¹wi¹. Hã²wxãn³txa³
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹tu¹wi¹.
Jã¹nxe³sxã³ ĩ³sa²yxau³sã²nha²kxai³
a²wẽ³ta³te²lxi³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³su² ta̱³nxa² Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txi³sxa³te² nũ̱³ka̱³txi³nãu³sxu²
ta̱³nxa² nxe³sxã³ ya³lu²ka³tu̱³ ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²te²nũ³su² ya²la³tu̱³ yũ³ain¹tu¹wi¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³na¹jut3su²
te²yã¹nxe³jau³xa² ĩ³hen³txai¹na¹wi¹.
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
nxe²e³jau³xa² Fes²jah³la² ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lãi³. Wen¹nxãn²na³li¹.
Ha³te̱h³nxã³nxa² kãin² o²la³kxi¹nha²kxai³
wen¹nxãn²na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Fes²jah³lãi³. Nxẽn²nxa³wi¹.
Wen¹nxa³wi¹. Wãn³txi³khai³su² ĩ³ye³a¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 26 Nxe³ha²kxai³la¹ ãh¹
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A³kri²pah³lãi³. Txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹.
Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ a²hoh³lxi³si¹lxi¹.
Nxe³ha²kxai³ ĩ³ya³lo³ti²sxã³ ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ hãi³a² ĩ³ye³kxain¹jau³sxa³wi¹.
A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³ne³wxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹.

27 Nxe³sxã³ A³kri²pah³lãi³. Sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ̱³ka̱³txu¹tai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²in¹ji¹wi¹? Yxo²ĩ²in¹ju³ta²
ĩ²nxa²te²sa¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Pau²lah³lãi³. Wa³su³txi³ yxo²ĩ²nha¹si¹jau³nũ³su².
ĩ³yau¹ũ³san¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Wa³su³txi³ ta̱³nxa² win¹ta²te²lxi³
ta̱³nxa² yxo²ĩ²in¹ju³ta² wxa²nũ̱³ka̱³txa²
yxo²ha³kxa¹ txai²yã¹nxe² yxo²ĩ²a¹kxa²
yã¹nxe³yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nhai¹.
Nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³wã̱³txai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ sa²hxi²tai³kxi²sain¹kxa²
yã¹nxe³yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²nxa³nhai¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²nũ²la² A³kri²pah³lo²nu¹tã²
Fes²jah³lo²nu¹tã² Be³re³ni²sa³ka³lxu³nu¹tã²
ain²na²wi³ha³lxi³nu¹tã² nxe³sxã³ ĩ³sa²yxau³ain¹nũ²la²
jũ¹nxa² a³li³sxã³ ã³waix3tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²waix3tain¹nũ²la² nũh¹e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² ko̱³nxe³thin¹ju³ta²
yũ³yai¹nxãn³tai¹. Ũ3tĩ¹kxi²ta̱³nxa²
su²lhã³ta̱³nxa² nxe³ki̱³jau³su² kwa³na³ain¹ki̱³ju³ta²
wai³nxa³wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxa²ha¹te¹ A³kri²pah³lo²nu¹ta²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Fes²jah³lãi³. Jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
Se²sa³jah¹la² hxi²ki³la² ĩ³hau³ko³tũh¹te³lhxã³
sa²si¹hã³si¹ha¹jau³su² e³kxin²nxa³ke³la³te²kxai³
sa²ta²la³kxi²sxã³ ã³wa²su¹tai¹nhĩ̱³na¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ ã²la² ĩ³ye³kxi²sai¹nha²kxai³
hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³
sa²si¹hã³ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

27

Ro²ma²thĩ³na² so²ã³sxã³ ai³sxã³ ã³yã³ain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹:

— I³ta²lya²ko³xa² sa²si¹hã³ya³sain¹yah³lxi³wxi¹.
Nxai¹nha²kxai³ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
ũ³tĩ¹kxi²jah¹lo²nu¹tai²na² ã³sa²so¹ain¹nũ²la²
Ju²lah³la² so³ta²to² a²hxi²kan¹jah¹lan²tu̱³
sa²nũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li²
Au³kus²jah³la² nũ̱³ka̱³txa² a²hxi²kan¹jah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³ta¹ a²nũ²a²
ũ³tĩ¹kxi²tũ̱³ka̱³txa² ka³lxa¹txi³ sa²nũ¹ain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la
Nxe³ha²kxai³ txai²li² Lu²kah³lo²sa²ha²kxai³
Pau²lah³lai²li² ã³ya̱³lxi²yai¹na¹ha²kxai³
ã³si³tẽ³kxi²ya³sain¹na²hẽ³la². 2 Jã¹nxe³ka³tu̱³ta¹
na³vi²o²tẽ³na² A³tra³mi²ti²o²thĩ³na²
al³ta³ka³lo³a² ã³wxã³ta³ka³lo³a² ã³wih¹ya³sain¹na²hẽ³la².
Nxe³ya³sai¹nha²kxai³ A³ris³tar²kah³lai²li²
Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³na² Ma³se³to²na²ko³xan¹thĩ³na²
yxau²xai³jah¹la² ã³si³tẽ³kxi²sain¹nũn³sĩn¹na²hẽ³la².
Nxa²ha¹te¹ A²si³a³ko³xa² sxi²jen³txi³nãu³xai²li²
ai³lha²thet3te³lhxã³ a³li³ya³sain¹na²hẽ³la².
3 Nxe³ya³sain¹nũ²la² a³lan²tãu³a²
Si³tõ²thĩ³na² ã³ya¹tã³wih¹ya³sain¹na²hẽ³la².
Nxe³tãu³a² Ju²lah³lo²nu¹ta² wi¹lhi¹nha²kxai³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lãi³. Wxa²ya̱³li³nũ̱³ka̱³txa²
ĩ²ti³ten³nxa²kxai²nãn²tu̱³ na³vi²o²tẽ³na²
wxa²li³txa²sxã³ tĩ̱³sxĩ²txu¹li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³
yen³kxi³su² ta̱³nxa² yain³txi³su² ta̱³nxa²
yũ²nx2nxa³kxai²nãn²tu̱³ sa²hau³kot3sxã³
ain¹kxain¹tu¹wi¹. Nxai¹nha²kxai³
wxa²li³sxã³ ã³nxai³ya³sain¹na²hẽ³la².
Ĩ²ta³lun²yha¹sain¹nũ²la² na³vi²o²tẽ³na²
ã³wa̱³la² ã³wih²xi²ya³sain¹na²hẽ³la².

4 Ã³wa̱³la² ã³wih²xi²ya³sain¹nũ²la²
hã²wxãn³txa³ na³vi²o²tẽ³na² ã³nxai³ya³sain¹to³ma²he³la².
Nxe³ya³sain¹nũ²la² txa²yen³nãu³a² it3ta²
ũn³te²a² ne³khauh²sa²sĩn¹na²hẽ³la².
Nxe³ha²kxai³ Syi²pri²ko³xai²li² ĩ̱³ye³na²
nxũ²kwa̱i³ye³lan¹ta³ko³su² te²ju²hẽ³la².
Nxe³ko³xai²na² nãu³wa³ti³na² ai³lya³sain¹na²he³la²,
it3ta² yũ²nxa³ju³ta² ĩ³ha¹txi²te³lha³ka².
5 Si³li²si²a²ko³xa² Pã³fi²li²a²ko³xa²
nxe³sxã³ wha³to²hi²ya³sain¹na²hẽ³la².
Wha³to²hi²ya³sain¹nũ²la² Mi²ra³thĩ³na²
Li²si³a³ko³xan¹thĩ³nai²li² ã³ya²sxã³wih¹ya³sain¹na²he³la².
6 Nxe³ya³sain¹ti̱³kxai³lu² na³vi²o²tẽ³na²
ka³lo³ã̱³xa² A³le³syãn²tre²thĩ³nai²na²
wxã³ka³lo³a² ĩ³ha¹txi²sĩ¹na¹hẽ³la².
A²nxe³ta³ka³lo³ai²na² ã³ya²sxã³wi¹si¹sain¹sĩn¹jau³su²
kwa³na³sain¹sĩ¹nha²kxai³ ã³ya²sxã³wih¹ya³sain¹na²he³la².
Nxe³ka³lo³ai²li² I³ta²lya²ko³xa² ã³nxai³te³lhxã³
ka³lo³su² ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxe³nũ²la² ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ton³tãu³a²
win¹ta²te²lxi³ ã³nxai³ya³sai¹nha²kxai³
Kni²to²thĩ³na² ya̱u³son³tãu³a² it3ta²
sa²ne³it3tha²kxai³ hxi²kan¹txi³ ã³nxai³sĩ¹nxa³ha²kxai³la²,
hãi¹sxã³ Kre²ta²ko³xa² ĩ̱³ye³na² sa²ki³wa³le³ka¹ko³xa²
ã³ki³hain³kxi² ai³lya³sain¹na²hẽ³la²,
it3ta² ã³wxe³tãu³a² ĩ³ha¹txi²te³lha³ka².
Ai³ya³sain¹nũ²la² Sal³mo²na²ko³xa²
wha²to²hi²ya³sain¹nũ²la² 8 Kre²ta²ko³xa²
hxi²ka̱u³ka̱un³ti³ ai³lha²sĩn¹kxan²ti³nũ¹
ã³ki³wa³ti³kxi² ai³ya³sain¹nũ²la² La³se²a²thĩ³na²
ya̱u³son³ya³sain¹na²hẽ³la². Ya̱u³son³ya³sain¹nũ²la²
Bõns³ Por²to²thĩ³na² ã³wih¹ya³sain¹na²hẽ³la².

9 Nxe³tãu³a² ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ni²sxã³
yxau³ya³sain¹na²hẽ³la². Nxe³ya³sain¹nũ²la²
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txai²na² yain³txa²
yain³ju³ta² ã³na¹ain¹je³na² yai³nai¹nxa³ju³ta²
yũ³hĩn¹su² yũ³te²ju²hẽ³la². A²nxe³hĩ¹na²
ã³wa²to¹kxai²nãn²tu̱³ ti³ha³lun³je³na²
ã³si³wxe³ha²kxai³ na³vi²o²tẽ³na² ai³ju³ta²
wi¹te²sxa³yu²hẽ³la². A²nxe³ju³tai²li²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ĩ³ye³sĩn¹na²hẽ³la².

10 Ĩ̱³ye³sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Hĩ¹na² ha³lo²a²
wi¹ju³ta² wa³to²hi²nẽ³na³li¹. Nxe³ha²kxai³
ti³ha³lun³nẽ³na³li¹. Na³vi²o²tẽ³na²
sa²tã³kho³kxi²nẽ³li² yen³kxa² ã³kho³ta³lxi³kxi²hã³li².
a²nũ²ki̱³na¹xain²ti³ ĩ³lon³ti³nẽ³li²
nxe³nẽ³lha³tai¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
nxe³sĩn¹na²hẽ³la².

11-12 Nxe³nxa²ha¹te¹ na³vi²o²tẽ³na²
a²wa³kxẽn³yah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Ti¹ai²li²
na³vi²o²tẽ³na² ã³ki̱³ju³ta² wi¹lxa³wi¹.
Ti³ha³lun³kxai²nãn²tu̱³ ka²lo¹ai²li²
ã³ki̱³ju³ta² ã³ko³kxa²ya̱n³txi³su² nxa¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ Fe³ni²se²thĩ³na² Kre²ta²ko³xan¹thĩ³nai²li²
ã²la² wi¹lhĩ̱³nx2na³li¹. It3ta² ti³ha³luh³xa²
hai³txi³ yũ̱³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³thĩ³na²
ai³sxã³ yxau³a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³sĩn¹na²hẽ³la².
A³sa³wi³ha³lxa² te²yã¹nxe² e³ain¹sĩn¹na²hẽ³la².
Nxe³yãn¹ta¹ so³ta²to² hxi²kan¹te²na²
hi²sen³kxai³lu² na³vi²o²tẽ³na² a²wa³kxẽn³yah³lai²na²
wãn³txa² ain³kxi² a²sa³wi³ha³lxai²na²
wãn³txa² ain³kxi² nxe³sĩn¹na²hẽ³la².
Yxã̱n¹ta¹ Pau²lah³lai²na² wãn³txa²
sa²yxo²ã³ain¹sĩn¹na²hẽ³la².

Ĩ̱³ye³na² kãin² sa²xit3jau³su²

13 Nxe³nũ²la² a³lan²tãu³a² it3ta²
win¹ta²te²lxi³ sa²xit3sa²kxai³:

— Ha³lo²ai²li² wi¹lxa²na³li¹. Ain¹jau³su²
na³vi²o²tẽ³nai²na² kwa³thi³la³ka³txa²
ĩ¹nha²sxã³ sxa³ka³txa² sa²sai¹xi²nũ²la²
a³li³ya³sain¹na²hẽ³la². Ĩ̱³ye³na²
ne³kwĩx3tẽ³tĩh³na² ai³ya³sain¹na²hẽ³la².
14 Nxe³yãn¹ta¹ it3ta² ũ̱³khaix1te²a²
sa²ta²lo²xit3sa²kxai³ yu̱³tã̱³lxi³ kwa²
ã³nxai³ya³sain¹na²hẽ³la². 15 A²nxe³tãu³a¹
ã³nhi²kat1sa²sĩ¹nxa³ha²kxai³ hãi¹sxã³
ã³ne³ko³ta³wxe³ya³sain¹na²hẽ³la².
16 Nxe³ya³sain¹nũ²la² Kau²ta³ko³xa² ĩ̱³ye³na²
sa²ki³wa³le³ka¹ko³xa² ya̱u³son³ya³sain¹tãu³a²
ã³ki³hain³kxi² ai³lya³sain¹na²hẽ³la², it3ta²
ã³wxe³lhu²ju³ta² ĩ³ha¹txi²te³lha³ka².
Nxe³nũ²la² it3ta² jũ¹nxe² ã³wxe³lhu²tãu³a²
ã³yit1tũ²la² na³vi²o²tẽ³na² ka³no¹a²ka³lo³khai³xa²
sa²hau³ko³te³lhxã³ sa²ya¹ta³wi¹yha³sain¹na²hẽ³la².
17 Sa²ya¹ta³wi¹yha³sain¹ka³tu̱³ hã²wxãn³txa³
kwa³thi³lĩh³na² tẽ³nũ²la² na³vi²o²tẽ³khai³xa²kxai³lu²
sa²ha³la³tai³kxain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe²
ta³lu²nain¹nũ²la² ĩ³ye³kxi²nyhain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Ã³ne³ko³ta³wxe³xi²sxã³ ai³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
nũ¹ka³na¹ Li²bi³a³ko³xai²li² ya̱u³son³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
ka³wã³lxẽ³na² ka³yã³la³nũ̱³xa² khãu³khãun³na³li¹.
Tãu³a² kãin² yũ³te²ju²hẽ³li¹. Ã³nxũt1sxã³
na³vi²o²tẽ³na² ã³kho³kxi²nẽ³lha³tai¹.
Nxe³ain¹jau³su² wã²la² kãin²khaix1ka³lo³a²
na³vi²o²tẽ³na² kũt1so¹xai³lain¹ka³lo³ai²li²
sa²so¹sxã³ ũ³yhe³wih¹so¹ain¹nũ²la²
kwa³ã³nxai³sĩ¹na¹hẽ³la², it3ta² ũ³nha²kxai³la².
18 Nxa²ha¹te¹:

— Ha²ya̱³kxã¹nxe³sxã³ ha³ya³kxa²
sa²xit3sxã³ ã³te²ji¹xã¹. Ain¹ta¹
hai³txi³ yain¹nxa³ha²kxai³ yen³kxa²
wi¹so²xai³lain¹kxa² ĩ̱³ye³na² wxa²nũ³ũ¹
ã³si³wxe³ain¹sĩn¹na²hẽ³la². 19 A³lan²ni²nũn³tãu³a²
na³vi²o²tẽ³na² yen³kxa² hau³ko³kxa²

a²hxi²ka² hxi²tẽ³nha²sxã³ ĩ³ye³na² wxa²nũ³ũ¹ain¹sĩn¹na²hẽ³la².
[20]Nxe³yãn¹ta¹ it3ti³la² ha³ya²ti³nha²txi³he¹nxa²ha²kxai³ na²txã³hau³kxai³ na³vi²o²tẽ³na² hau³ko³tũ³ka̱³txa² u³je³na²ka² hi³ka²ta² nxe³sxã³ kxãn³su² hãi³a² ih³xi²ti³te³nain¹na²hẽ³la². Ai¹nha²kxai³ ĩ²ti³hex1sĩ¹nxa³ha²kxai³ ai³la² ĩ³ya³lo³ti²nxa³ti³lom sa²sĩnhẽ³tu̱³ kwa³thi³la³ki³a² ũ³ki³kũh¹tũ²la² Nxain¹sĩn¹na²hẽ³la².
[21]Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa² ye³ka³lxa¹txi³ a³la²ni²sxã³ yain³sxã³ ã³nhai¹nxa³ha²kxai³ he³ja²lun¹txain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ Pau²lah³la² hi²sen³kxai³lu² ĩ³sa²yxau³sxã³ ĩ³ye³kxi²sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Kre²ta²ko³xa² yxau³ki̱³sĩ¹nai³tã² txa²wãn³txai³tã² sa²yxo²wet1sah¹lxin¹ke³la³te²kxai³ ju¹tai²li² ĩ²yah³lxi³hĩ̱³nx2nxa³lxi¹. [22]Nxe³yãn¹ta¹ hĩ¹na²kxai³ ya³lo³txi¹jah³lxi³hẽ¹li¹ Hai³txi³ ya³lu²nẽ³lxa³lho³li¹. Na³vi²o²tẽ³na² so¹lxi³ tĩ¹kxi²nẽ³tu¹wi¹. [23]Jã¹nxa¹ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na² a²sa³wit3sa̱¹wi¹. Sa²yxo²we¹tai¹na¹wi¹ Ka³nxah³tai³tã² oh³xan¹jah¹la² wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi²sain¹na²hẽ³li¹. [24]Nxe³sain¹te³nah¹lxi¹: “Pau²lah³lãi³. Yu̱h³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ai³tũ̱³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹ ka³te̱n³ti³ yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹. In³txa² ka³na³ka³na³te² he³la³ku³ ya³lu²nxa³lho³li¹. Kxã³nãu³a² Se²sa³jah¹la² Ro³ma²no² si³yxau³kax3su² ha²kxai³ nxe³te²na² sxi²ha² ã³wi¹hin¹tu¹wi¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
[25] Ne³sain¹ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²a¹wi¹. Wãn³txin³txi² e³kxi²sain¹jau³xin³txi² wain³txi³ sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³tu¹wi¹ Nxe³ha²kxai³ ĩ³ya³lo³ti¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Ya³lu²nẽ³lxa³lho³li¹. [26] Hãi¹sxã³ ha³lo²ai²na² ĩ̱³ye³na² sa²ki³wa³le³ka¹ko³xa² it3sa²tã³nẽ³tu¹wi¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sĩn¹na²hẽ³la².
[27]Nxe³nũ²la² ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²ni²nũ²la² ye² 14 nxe² ka³nxah³ti³lon³nũ²la² ĩ̱³ye³na² A³tri³a²ti³ka²ye³na² it3sa²tã³sa²sĩn¹ti̱³kxai³lu² ka³nxah³ta² wi³ta³lon³tãu³a²:

— Ha³lo²a² ya̱u³son³ki̱³ta²nũ²nhai¹. Ain¹jau³su² [28] A³lo³xĩh³na² a³lu²tĩh³na² tẽ³sxã³ kwa³thi³la³ki³a² ũ³ki³kũh¹tũ²la² ĩ̱³ye³na² u¹ju³ta² ũ³hau³ko³te³lhxã³ ã³na¹sxã³ ã³nũ¹ain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ 36 me²tros³ ã³nhau³ko³jain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² 27 me²tros² ã³nhau³ko³jain¹sĩn¹na²hẽ³la².
[29] Nxai¹nha²kxai³ tah³lxa³kxai²li² it3sa²tã³sxã³ ã³kho³kxa²ya̱n³txi³su² na³vi²o²tẽ³na² ã³yit1si¹hain¹jau³su² kwa³thi³la³ka³txa² kax3tha¹li¹ kax3tha¹li¹ tẽ³ain¹nũ²la² a³lo³xĩh³na² a̱u³lha³kãin²tĩh³na² ũ³si³kũh²ta³lxain¹nũ²la² na³vi²o²tẽ³na² a²ki³ki³nãu³a² u¹txi³ ã³na¹ain¹na²hẽ³la².

Nxe³nũ²la² a³lan²ni²si¹hain¹jau³su² wah³nxe² yxaun³tain¹na²hẽ³la². [30]Nxa²ha¹te¹ na³vi²o²tẽ³na² hau³ko³tũ̱³ka̱³txa² ã³na¹ki³lxo³xain¹sxã³ ka³no¹a²ka³lo³a² win¹ta²te²lxi³ ĩ̱³ye³nai²li² sa²nu̱³ain¹na²hẽ³la². [31] Yain¹nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² so³ta²to² hxi²kan¹jah¹la² a²so³ta²to² nũ̱³ka̱³txa² ain¹sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Na³vi²o²tẽ³na² hau³ko³tũ̱³ka̱³txai²li² ih³xain¹kxai²nãn²tu̱³ hxi²kan¹txi³ ka³te̱n³su² a³li³xi²ki̱³sxa³lho³li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ nxe³sĩn¹na²hẽ³la².
[32] Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² so³ta²to² nũ̱³ka̱³txa² ka²no¹a²ka³lo³a² ũ³si³kũh¹je²yhain¹ka³lo³a² tẽ³sxã³ ũ³whi²lho¹sxã³ ã³na¹ain¹sĩn¹na²hẽ³la².
[33] Nxa²ha¹te¹ ĩ³yũ¹li²nxa³ta̱³lxa¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ãh¹ ĩ³ye³kxi²sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Ye³ka³lxa¹txi³ kho³ka³lon³kxi² ai³ki̱³tã²hẽ³li¹. A³lan²ta² ye³ka³lxa¹txi³ ye² 14 nxe² a³lan²tãu³a² hai³txi³ ĩ³yain³yah³lxa³nhẽ³li¹. Hãi¹sxã³ wah³nxa² yxau²ho³hah³lxi¹nhẽ³li¹. [34]Yah³lxi¹nha²kxai³ hĩ¹na² yain³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Ã³sĩ³nũ̱n³ta³ĩ¹nx2ti³tai²li¹. Hai³txi³ ã³nĩn¹to³txa²lxi³xa³lho³li¹. Wxa²ne³ki̱³sa² ka³na³ka³na³te² he³la³ku³ ã³ni²lã³kxi¹nx3ti³xa³lho³li¹. Nxe³ha²kxai³ ĩ³yain³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sĩn¹na²hẽ³la².
[35] Ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² yain³tũ̱³xa² hxi²tẽ³nha²sãn²nũ²la² ãh¹ ĩ³ye³sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²sũ̱³nãi³. Yain³txa² ũ³san¹tũ̱³xa² wi¹lxo³kxi²san¹nhai¹. Nxe²e³nũ²la² tũ̱¹xai²li² wxa²nãu²lxi³sxã³ ĩ³yain³sĩn¹na²hẽ³la².
[36-37] Nxe³nxa²ha¹te¹ yain³yain¹ju³ta² ĩ²kxain¹nxa²ha¹te¹ ĩ³ya³lo³tain¹nũ²la² in³txi³nãu³xai²na² 276 tũ̱³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹ yain³ya³sain¹na²hẽ³la².
[38]Yain¹sxã³ ũ³kxi²ya³sain¹ka³tu̱³ hã²wxãn³txa³ tri²ka²ki³a² wi¹so²xai³la³sain¹ki³a² tẽ³sxã³ ĩ̱³ye³na² wxa²nũ³ũ¹xain¹na²hẽ³la², na³vi²o²tẽ³na² ã³sa³te̱¹ti³sxã³ ã³ne³ka̱³tu¹ka²ya̱n³txi³sa².

Ũ3yau³xai²li² sa²sai²hxa³tain¹jau³su²

[39-40] Nxa²ha¹te¹ a³lan²ni²ha²kxai³ ha³lo²a² ha³lo²a² ĩ³lxi³la³ ko̱³nxai¹nxa³hẽ³la². Nxai¹nxa³ha²kxai³ ĩ̱³ye³na² ne³ku̱n²tĩh³na¹ tah³lxa³kxa² yũ²nxa³tĩh³na¹ ĩ²ai¹nha²kxai³:

— Ju¹xa¹ ũ³nhe³ha³lo²sa²tã̱³ya³sah¹lxi³wxi¹. Nxain¹sĩn¹na²hẽ³la². [40]Kwa³thi³la³ka³txai²li² sa²ni²lã³nũ²la² hi³sa³ka³txai²li² na³vi²o²tẽ³na² ĩ³hau³ko³ta³ka³txai²na² sa²ta²la³kxi²ka³tu̱³

hã²wxãn³txa³ wã²la²ka³lo³a² kãin²ka³lo³a²
ũ³kũ²txi²ha²kxai³ it3ta² it3sa²ha³lo²sa²sai¹sa²sĩ¹nha²kxai³
a³li³ya³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². 41 Nxe³ya³sain¹tãu³a²
na³vi²o²tẽ³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ̱³ye³nãu³ai²li²
ka³yã̱³la² a̱u³txi³sxa²nxa³ha²kxai³
it3sa²ta̱³sa²sĩ¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³
ã³nxai³ya³sai¹nxa³ha²kxai³ it3ta²
ũ̱³nha²kxai³ na³vi²o²tẽ³na² a²ki³ki³nãu³a²
ã³yo²ãu²so¹sxã³ ã³kho³thxa³kxi²sa²sĩn¹na²hẽ³la². 42 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ̱³ka̱³txa²
hi²sen³kxai³lu²:

— Tĩ̱¹kxain¹tũ̱³ka̱³txai²nã² sun²tã¹a³sah¹lxi³wxi¹.
Wxa²ho²hi² aun³tih¹saun³kxa²ya̱n³txi³su².
Nxa¹nhai¹. Nxe³nyhain¹na²hẽ³la².
43 Nxe³ain¹ta¹ a²hxi²kan¹jah³lo²nu¹tai²na²
sa²kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta² ã³non²ta³kxi²si¹jau³nũ̱³su²
ĩ³ye³kxi²sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Sun²tã¹yxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³sĩn¹na²hẽ³la².
Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²xi²sĩn¹ti³ãn¹jau³kxai³la¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Hxi²kan¹txi³
wxa²ho²tũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² wxa²ho²hi²
nxa²lxi³jah¹lxi³hẽ¹li¹. 44 Hã²wxãn³txa³
hxi²ka¹nxa³tũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²nãn²tu̱³
hi³sa³ka³txa² sa²so¹sxã³ ã³tẽ³sxã³
ã³nho²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³nyhai¹nha²kxai³
in³txi³ nũ̱³ka̱³txa² a²yxo²ha³kxa¹ ã³nho²xi²
ai³sxã³ wxa²li³ya³sain¹na²hẽ³la².

28

Mal²ta²ko³xa² ai³ain¹jau³su²

1 Wxa²li³hxa³ya³sain¹nũ²la² ha³lo²a²
ĩ³lxa² ĩ³yau¹ũ³sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Mal²ta²ko³su¹. Nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³la².
2 Nxe³nxa²ha¹te¹ wxa²li³ya³sain¹nũ²la²
ko¹xai²nãn¹tũ̱³ka̱³txa² ne³khauh²sxã³
ã³nũ²kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Wẽ³ha²yau³xa²
a³li³txa̱³sa²sĩ¹nha²kxai³ ha³nxe²a² yax3sxã³
wã³nẽn³kxi²sĩ¹na¹hẽ³la². 3 Nxe³nxa²ha¹te¹
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² ha³nxe²a²
so¹nũ²la² ã³na¹sxã³ ã³nhi̱³na²hẽ³la².
Txih³xa² ha³nxeh¹lxi³te²a² ha³nxe²a² i̱³sxã³
wã²nha²kxai³ ĩ³ha²li¹nũ²la² Pau²lah³la²
hxi²ka² hxi²kxĩ³sĩn¹na²hẽ³la². 4 Nxa²ha¹te¹
a²nũ²a² yxau²xai³tũ̱³ka̱³txa² ĩ²ain¹ka³tu̱³
ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² ko̱³nxe³thin¹jah¹lo²su²
te²nu³tã³li¹. Nxe³ha²kxai³ ĩ̱³ye³na²
ĩ³lo³nxi²ya³lu²yã¹nx2nxa³hẽ³li¹. Nxe³kxa²ha³ta̱³nxain¹ti
txih³xa² ĩ³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ hĩ¹na²
wan¹sxã³ ã³ya³hi²sxã³ ya²lu¹tu¹wi¹. Nx-
ain¹na²hẽ³la².

5 Nxe³ain¹ta¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²
hi²sen³kxai³lu² ĩ³hxi²wa³tã³nha²sxã³
txih³xa² ĩ³yi²lã³sĩn¹na²hẽ³la². 6 Nxe³ha²kxai³
ã³yah³sxã³ ya³lu²ju³ta² ĩ²te³lhxã³
wain¹nxa²kxain¹sĩn¹na²hẽ³la². Yxãn¹ta¹
wi¹la̱in³nha²sĩn¹na²hẽ³la². Hai³txi³
ya³lu²sĩ¹nxa³hẽ³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ĩ³wa²li²sxã³ e³lain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ̱³nu²su²
te²nu³tã³li¹. Nxain¹sĩn¹na²hẽ³la². Yxãn¹ta¹
wi¹la³la³kxi²sxã³ e³lai¹nxa³hẽ³la².
7 Nxain¹nxa²ha¹te¹ Pu²bli³o³jah³la²
ha³lo²a² wa³kxẽn³yah³lo²su² hxai²na²hẽ³la².
A²nxe³jah¹lai²na² a²sxi²ta² u²lxa³ha²kxai³
wxã³sxã³ ã³wih¹yain¹si¹nha¹jau³su²
ĩ³ye³kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³
ã³wi¹nhãn¹nũ²la² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
yxau²a³lan²sĩ¹na¹hẽ³la². 8 Nxe²
yxau³nha¹ti̱³kxai³lu² Pu²bli³o³jah³lai²na²
wĩ³na² kãin² ĩ³ton³na²hẽ³la². Kãin²
si³yũ̱h²hi²ha²kxai³ kãin² ĩ³hĩ¹la³kxi²nha²to³ha²kxai³
nxe³sĩn¹na²hẽ³la². Nxa²ha¹te¹ Pau²la̱h³lo²nu¹ta²kxai³lu²
ã³tĩ̱³sxã³ ĩ²sĩn¹na²hẽ³la². Ĩ²te³na¹
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²sãn²nũ²la²
wxa²wxai³kxi²na²hẽ³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
we²txi²sĩn¹na²hẽ³la². 9 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱n³tu̱³ta¹
a²nũ²a² ĩ³ton³te²na² ĩ²li³te²a² yxo²ha³kxa¹
wxã³yain¹nũ²la² Pau²lah³lo²nu¹ta²
hxi²ki³kxai³lu² wxa²we²tain¹sĩn¹na²hẽ³la².
10-11 Nxe³ain¹jut3su² ĩ³ka³li³hai¹nha²ha²kxai³
yen³kxa² ka³lxa¹txi³ ũ³hũ¹sain¹sĩn¹na²hẽ³la².

Ro²ma²thĩ³na² ai³ain¹tãu³su² jau³su²

Nxa²ha¹te¹ i³la³kxa² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹
sa²tã³tĩn¹nũ²la² ti³ha³la² ne³ki³so³nha²kxai³
na³vi²o²tẽ³na² A³le³syãn²tre²thĩ³na²
wxã³ka³lo³a² ti³ha³la² yxau³sxã³ka³lo³a²
a³li³te³lhxã³ nxe³sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³ka³lo³a²
Ti³o³sku²ru²ka³lo³su¹. Ai¹nhxai²na²hẽ³la².
Nxe³ha²kxai³ a³li³xi²ya³sain¹ti³wa³kxa²
ya̱³li³sain¹sĩn¹tũ̱³ka̱³txa² a²yen³kxa² tẽ³sxã³
ã³nxai³nha¹kxi³nũ³a² ãu¹la³kxi²sain¹sĩn¹kxe³su²
ũ³hũ¹sain¹sĩn¹na²hẽ³la². 12 Nxe³ya³sain¹ka³tu̱³
a³li³xi²sxã³ ai³nhãn¹nũ²la² Si²ra³ku²sa²thĩ³na²
ã³ya²sxã³ ã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la².
Ã³ya²sxã³ ã³wi¹ha³sain¹nũ²la² ye³ha¹li¹
ka³na³ki¹ yxau³a³lan²nhãn¹nũ²la²
a³li³xi²ya³sain¹na²hẽ³la². 13 A³li³xi²ya³sain¹nũ²la²
Re²ji³o³thĩ³na² ã³ya²sxã³ ã³wih¹ya³sain¹na²hẽ³la².
Nxe³nũ²la² a³lan²tãu³a² txa²si³yo³na²
it3ta² wxã³ha²kxai³ a³li³xi²ka³tu̱³ ye³ha¹li¹
ai³la³la²ni²tãu³a² Po³su³o²li²thĩ³na²
ã³ya²sxã³ ã³wi¹ha³sain¹na²hẽ³la².
14-15 Nxe³ya³sain¹tãu³a² a²nũ²a² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²te²a² ĩ³ha¹ja³sain¹sĩn¹na²hẽ³la².
Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²sxi²ha² ã³wih¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
yxau²a³lan²ni¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sain¹sĩ¹nha²kxai²
ã³wih¹sxã³ yxau³sĩ¹na¹hẽ³la². Yxau³a³lan²ya³sain¹
nũ¹ka³na¹ Ro²ma²thĩ³na² yxau³son³sĩ¹na¹jau³su²
ha³tã³nxe³yain¹sĩ¹na¹nũ²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³
a³li³ain¹nũ²la² Pra³sa³ ti³ A²pi²o²thĩ³na²
Tres² Vẽn²tas²thĩ³na² nxe³sxã³ wahx3sain¹sĩn¹na²hẽ³la².
Nxe³ain¹tĩ³kxai³lu² Po³su³o²li²thĩ³na²
a³li³xi²nha¹nũ²la² Pra³sa³ ti³ A²pi²o²thĩ³na²
Tres² Vẽn²tas²thĩ³na² sxã³ ã³wih¹sxã³
ĩ³ha¹txi²sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³jut3su²
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³ ka³lih³kxi²la²nha²
ĩ³ya³lo³ti²sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wi¹lxo³kxi²si¹jau³su²
ĩ³ye³kxi²sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³ya³sain¹nũ²la²
ã³sa²so¹sain¹sĩn¹sxã³ ã³wa²li²sxã³
Ro²ma²thĩ³na² ã³ya²sxã³ ã³wi²xi²a³sain¹sĩn¹na²hẽ³la².

Ro²ma²thĩ³na² yxau²xai³jau³su²

16 Ã³ya²sxã³ ã³wi¹ha³sain¹nũ²la²
Ju²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu² Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³
ũ³tĩ¹kxi²nxa³hẽ³la². Hãi¹sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Wxa²sxi²khai³xa² yxau³sẽ¹li¹.
Ũ3tĩ¹kxi²nxa²hxa³lho³li¹. Nxe³ha²kxai³
txa²sa³wi³sai²na² so³ta²to² ka³na³ka³na³jah¹lai²na²
yxau³ya³nx2tu¹wi¹. Nxe³sĩn¹na²hẽ³la².
17 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
a³lan²ni²sxã³ Pau²lah³lo²nu¹ta² hi²sen³kxai³lu²
Ju³te²a² hxi²kan¹ta²nãu³xa² ĩ³kaix1so¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ wxã³sxã³ ã³nũ²kxain¹nũ²la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã³tã³sah¹lxi¹lxi¹.
Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Kxã³nxai³tã² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau³na²hĩ¹nai²
ũ³tĩ¹kxi²sain¹na²hẽ³li¹. Txa²si³yah³la²nãu³xu¹ta²
wãn³txa² sa²yxo²ã³nxa³ha²kxai³ txa²wã¹nũ³kã³
kõ³to²la³kxain¹nxa³ha²kxai³ nxe²nxa³kxan²ti³
ũ³tĩ¹kxi²sain¹nũ²la² Ro³ma²no² nũ³kã³txa²
sa²nũh¹sa²nyhain¹na²hẽ³li¹. 18 Nxe³sa²nyhai¹nha²kxai³
kãin² ĩ³wã³wã³txi³sain¹sãn²ka³tu³
hã²wxãn³txa³ ĩ³ye³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:
“Kõ³to²la³kxin¹ju³ta² ĩ²nxa²sĩn¹nxa³wi¹.
Nxe³ha²kxai³ ã³wa²sut1sĩ¹nĩn¹ju³ta²
wain³sĩn¹na³li¹.” 19 Nxe³sain¹ta¹ Ju³te²a²
nũ³kã³txai²na² ã³nhai¹tũ³te² nũ³kã³txai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹: “Kwa²xah³lxi¹lxi¹.
Su²lhã³jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Nxain¹na²hẽ³li¹.
Nxai¹nha²kxai³ Se²sa³jah¹la² ĩ³hau³ko³tũh¹sain¹ju³ta²
ĩ³kaix1ta²lxan¹ta²wi¹. Yxãn¹ta¹
Se²sa³jah¹la² ĩ²a¹kxai²nãn²tu³ txa²nũ³kã³txa²
kõ³nxe³te²lo³tai¹na¹ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹.
20 Nxa¹jut3su² ĩ³ye³kxi²si¹nx2ta¹jau³su²
ĩ³kaix1txa²lxa¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la²
yxo²ĩ²a¹wi¹. Nxe³na¹kxa²yã¹nxe² I³sa³e²
nũ³kã³txa² yxo²ĩ²yah³lxi³nũ³ni¹lxi¹.
Kxã²nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² kwa³thi³lĩh³na²
ain³tĩ³kxai³lu² sa²hxi²tai³kxi²sain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³jau³su² tai²li² ĩ³ye³ye¹nx2ta¹wi¹.
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ju³te²a²nãu³xu¹tai²na²
wã³txi³kxai³lu¹:
— Jau¹xai²na² hai³txi³ ain³kxi²nha²sĩ¹nxa³hẽ³li¹.
Ha³tẽh³nxã³nxa² wxã²nxa³hẽ³li¹.
Txa²wã³tã³nãu³xa² kõ³nxe³te²lo³nxain¹jau³xa²
ain³kxi²nha²sĩ¹nxa³hẽ³li¹. 22 Nxe³yãn¹ta¹
tũ¹kã³txai²na² wxãi²yã¹nxa² yxo²ĩ²ain¹te²nãu³a²
sũ³nxe³te²lo³tai¹nhxai²na²hẽ³li¹, ti¹ai²nãn¹tũ³kã³txa²su¹.
A²nxe³ju³tai²li² ĩ³yau¹ũ³sa²nhĩn¹jau³su²
ten³sa²sĩn¹nhai¹.
23 Nxe³sa²sĩ¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta²
ã³wã³li²sĩ¹na¹tu¹wi¹. Nxe³hĩ¹na¹
ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² ka³nxa³ha²ta³kxai³lu² a²nũ²a²
ka³kxai³ wã³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3ju³ta² nxe³jau³xa²
ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
e³sũ²ni²ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³yau¹ũ³hain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² Je³su²jah³la²
sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³na²hẽ³li¹. Nxe³jah¹lai²li²
Moĩ³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³nẽ³lha²kxai³ Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³tũ³kã³txu¹tai²na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³nẽ³lha²kxai³ nxe³jah¹lo²su²
na²hẽ³li¹. Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 24 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu²
ã³wã³kxi³kxai³ yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³
ã³wã³kxi³kxai³ yxo²ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³
nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Nxai¹nha²kxai³
hã²wxãn³txa³ a³li³ain¹tãu³a² ĩ³ye³ye³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxain¹nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² I³sa³i²ah³lo²nu¹tai²na²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. 26-27 Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Wxa²nũ³kã³txa² kõ³nxe³thi¹nain¹na³li¹.
Txa²wãn³txa² te³nai¹nxa³wi¹.
Yxo²ĩ²sai¹nxa³wi¹. Nxai¹nha²kxai³
a²yen³na² whãi²na¹ wxa²ye³tĩ¹i²
a²ne³nxẽ³na² whãi²na¹ wxa²ne³tĩ¹i²
nxe³kxa²yã¹nxain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³
a²ẽ¹nãu³ai²na² ka²nha²kxai²
ã³ne³wxe³ai¹nxa³lho³li¹. Nxe³yãn¹ta¹
nxai¹nxa³ke³la³te²kxai³ a²yen³na²
ã³ye³wxe³ai¹nha²kxai³ a²ne³nxẽ³na²
ain³kxai¹nha²kxai³ nxe³sxã³

a²ẽ¹nãu³ai²na² txa²wãn³txa²
ã³ne³wxe³ain¹kxai²nãn²tu̱³
yxo²ĩ²sai¹nhĩ̱³nx2na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³
a²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tai¹nhĩ̱³na¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ te³nai¹nxa³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
txa²wãn³txai²li² ã³ne³wxe³ai¹nxa³wi¹.
Jã¹nxai¹nha²kxai³ wxa²nũ̱³ka̱³txa²
ai³sxã³ ĩ³hen³txai¹nhẽ³li¹.
Ĩ³hen³txai¹nĩn¹te³nah¹lxi¹: 'Hĩ¹na²
wãn³txa² ain³kxah¹lxin¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ ã³ne³wxe³yah²lxan³tho³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ ĩ²ah³lxin¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ ã³ye³wxe³ah³lxan³tho³li¹.' "
Nxe³jau³xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³txa²
hi²sen³kxai³lu² I³sa³i²ah³lo²nu¹tai²na² nxe²
ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
28 Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
wxa²ẽ¹na² sa²hau³ko³nx2ti³jau³xai²na²
ten³yah²lxan³ti²tu³wi¹. Yah²lxa³nha²kxai³
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³sxa³te² nũ̱³ka̱³txa²
ĩ³hen³txai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³tũ̱³ka̱³txa²
ain³kxi²sain¹tu¹wi¹. Nxe³na¹jau³xai²li²
wãn³txi³khai³xai²la¹wi¹. Wi¹lain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Pau²lah³lo²nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
29 Nxe²e³ta³lun²yain¹nxa²ha¹te¹ Ju¹te²a²nãu³xu¹tai²na²
kãin² ĩ³ye³ye³li³sxã³ a³li³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
30 Nxa²ha¹te¹ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
ye³ha¹li¹ kwẽ³kon³ti̱³kxai³lu² a²sxi²khai³xa²
yxau³sxã³ wa³kon³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tãu³a² a²nũ²a² ha³la³ka³lxa³lon³kxain¹sxã³
wxã³kxai²nãn²tu̱³ wi¹lhin¹sxã³ ã³wih¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
31 Ã³wih¹kxain¹kxai²nãn²tu̱³ Pau²lah³lo²nu¹tai²na²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su²
nxe³jau³xa² ĩ³hen³txi³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³ha²kxai³ Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lo²su²
ti³hi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³xa² hãi¹nxa¹si¹jau³su² ĩ³ye³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² e³lai²na¹
ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².

Romanos

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹lhxã³,
wxãi²na² Ro²ma²thĩ³na² yxau³yah³lxin¹tũ³kã³txi³
ĩ³nxai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa².
Txai²na¹xai²na², Je³su² Kris²tu³jah¹la²
a²sa³wit3sa¹ha²kxai³, Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² a²wa³ka³li³lot3sxã³ yxau²xai³jah¹lo²su³
na¹ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³hait1so¹sa²kxe³su² na¹ha²kxai³:
— Sũ³na² Si³yxau³tãu³na¹xai²na²,
Txa²wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³ye³sxã³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹.
Nxe³sih¹nx2ta¹jau³su² ĩ³hait1so¹nx2ta¹i¹.
Nxe³sa²kxah³lo²su² na¹ha²kxai³, na¹wa².
2 A²nxe³te² wãn³txa² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ĩ³yau¹ũ³nẽ³jau³xa² wi¹jau³xai²na²,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² kxã³nãu³u¹tai²na²
ĩ³ye³ka³tu̱³ wã²nxũh¹ sa²yxo²we¹nha²sxã³
sa²yxo²ã³nha²nxa³sxã³ ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³ye³jau³xai²na² sa²kxai³lu², a²nũ²a²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka̱³txu¹ta²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³kxah³lo²nãu³xu¹ta²
sa²kxai³lu² ain³kxi²so¹sxã³ ha³te̱h³nxã³nxãu³a¹
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
3-4 Nxe³nẽ³jau³xai²na², Txa²wã¹sũ³na²
A²ta²ha², Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
a²ĩ³lxa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³su²
hĩ̱³nx2na³la². A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹,
txa²wã¹ha³lo²ai²na² ã³wxã³nũ¹nhẽ³lhxã³,
a²nũ²su² wen¹sxã³ Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
a²sa³wi³sa² wen¹sxã³ a³li³lah¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹, Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
wi¹lhin¹jah¹la² hi²sen³su², nũ³kxũn³txi³
Je³su²jah³lai²na² ya³lu²ju³ta² ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³:
— Je³su²jah³la² a²ya³la³tu̱³ Txa²tah²khaix1ai¹la¹i¹.
Na¹ha²kxai³, ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹ha¹i¹.
Sũ³na² Si³yxau³tãu³na¹xai²na² ya³nx2ta¹i¹.
Nxe³jau³su², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
nxe³te²ki̱³na¹xai²na² nũ³kxũn³txi³
wxa²ye³ka¹tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxe³ju³ta²,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² hi²sen³su²
Je³su²jah³lai²na² wxa²hait1so¹sa²te³lhxã³
ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹,
A²si³yxau³tãu³a² wãn³txai²na² sa²kxai³lu¹,
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu¹ ain³kxi²so¹sxã³
wxa²hait1so¹sa²te²an¹jau³kxai³lu¹:
— Nxet3sã¹lxi¹. Wxãi²na² Pau²lah³lo²
ĩ³nxai²na² wxa²hait1so¹khai¹nxe³nxa²ha¹kxe³nxa²ha¹i¹.
Nxe³nxa²ha¹ka³tu̱³, a²nũ²a² yuh³xai²nãn¹te²nũ̱³ka̱³txi³ã³xai²na²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³sxã³, yxo²ĩ²sa²si¹hai¹nĩn¹jau³nũ³su²
ĩ³ye³kxi², sa²yxo²wet1sa²si¹hai¹nĩn¹jau³nũ³su²
ĩ³ye³kxi², tĩh³na² wi¹tĩh³na² ã³nxai³ain¹si¹hai¹nĩn¹jau³nũ³su²
ĩ³ye³kxi², nxe³txai¹nhẽ³li¹. Ai¹nĩn¹kxai²nãn²tu̱³,
ã³yã³nhai¹tain¹tũ³ka̱³txa² Je³su²jah³lo²na¹xai²na²
sa²yxo²wet1sain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²
Je³su²jah³la² a³lxi²khai¹nxe³sa²kxe³su²
sain¹na²hẽ³la². 6 Te²yã¹nxe³sxã³, wxãi²na²
sa²kxai³lu² Ro²ma²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txi³
ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu², Je³su²jah³la²
a³wxe³nũ¹yhah³lxin¹te² ĩ³nxai²na²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³kaix1so¹nxa²lxi³kxe³nũ̱³ka̱³txi³yah³lxi³nũ³ni¹lxa².
Yah³lxi¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² a²wẽ³ha³lxi³syah¹lxi³nũ³ni
7 Yah³lxin¹jut3su², txai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². Wxãi²na²
Ro²ma²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na²
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a³lxi¹nx2ti³sxã³
wxa²hait1so¹nx2ti³na³la². Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na²:
— Sũ³na² Si³yxau³tãu³na¹xai²na²
Txa²nũ̱³ka̱³txi³lo³txa²lxa¹i¹. Nxe³nx2ti³na³la².
Nxe³tũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ Txa²wã¹wĩ³nu²su² na³la².
A²nxe³te²a² A²ki³lha³lxa² a²ĩ³lxa² Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lxã²na³la². Ha¹lin¹ya³te²nãu³xai²na²
kãin² thã̱i³ti³la² a³lxi¹nx2ti³si¹jau³nũ³su²
te³ni², wxa²nxũ²kwã̱i³nãu³a² ã³nhãu²no³txa²lxi³si¹jau³nũ³s
te³ni², nxe³ti³ten³nxa²lxa¹nha²wa².

Pau²lah³lai²li² Sũ³na² ĩ³ye³kxi²jau³su²

8 Nxe³nx2ta¹ka³tu̱³, nxe² e³kxi¹nx2ta¹wa².
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wi¹wi¹nxe²
sa²yxo²we¹jah³lxi³to³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Yah³lxin¹ju³ta² a²ha³ta̱³nxa², a²nũ²a²
yuh³xai²nãn¹tũ³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹
ain³kxain¹na³la². Ju¹ta² ka³lih³khaix1sa³nha²wa².
Na¹ha²kxai³, Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ĩ³ye³kxi²to³ha¹wa².
— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
wi¹lhin¹jah¹lai²la¹i¹. Nxe³to³ha¹wa².
9 Na¹ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
a²wa³ka³li³yu³ta³lot3sxã³ kãi³jah¹lo²sa¹wa².
Na¹ha²kxai³, wãn³txa² wi¹jau³xa²
e³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha² a²ĩ³lxa²
Je³su²jah³la² a²yxau²xai³la³nhẽ³ju³ta²
e³jah¹lo²sa¹wa². Na¹ha²kxai³, txai²na²
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³ye³kxi²na¹kxai²nãn²tu̱³,
sa²hau³ko³txa²lxi³si¹ha¹jau³nũ³su²
yxo²ha³tin³ti³ ĩ³ye³kxi²to³ha¹wa².
Nxe³nx2ta¹ti³ ã³tu̱³ wãn³txi³khai³xa² e³a¹wa².
Na¹ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² ain³kxi²sa²na³la².
Nxe³ha²kxai³, txa²wãn³txai²na² ĩ³yxo²nũ¹nũ³sa²jah¹la²nũ³a

yũ²na³la². 10 Na¹ha²kxai³, Sũ³na² ĩ³ye³kxai¹na¹kxai²nãn²tu̱³:

— Ro²ma²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txa² ã³nxai³sĩ²ti³ten³khaix1sa²nha²wa². Na¹kxai²nãn²tu̱³, ĩ²nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³, Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ha³lo²a² wi¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³sain¹kxe³su² ju³ta² wã²nhũ¹nx2ta¹ka³tu̱³ ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wa². Ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nx2ti³txai²la². Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³, hxi²ka¹ka¹nhe²la² wxa²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³ e³kxi²nha²sxã³ yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wa². 12 Nxe³ha²kxai³, ã³nhxi²nũ¹yhu¹ki̱³tu¹wa². Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, wxãin²txi³ Sũ³na² sa²yxo²we¹ta¹ju³ta² ĩ²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³, wxa²ẽ¹nãu³a¹ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nx2ti³tu¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³, txain²txi³ Sũ³na² sa²yxo²we¹jah³lxin¹ju³ta² ĩ²nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³, txa²ẽ¹nãu³a¹ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹sa³tu¹wa². Nxe³sxã³, ã³nhxi²nũ¹yhu¹ki̱³tu¹wa².

13 Txa²wã³ta̱³nãu³xãi³. Txa²wãn³txai²na² wi¹ko̱³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Txai²na² ye³ka³lxa¹txi³ txa²ẽ¹nãu³a¹ e³kxi²nha²to³ha¹te³nah¹lxi¹:

— Ro²ma²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txa² ã³nxai³sĩ²a¹tũ¹xã¹. Nxe³to³ha¹hẽ¹la². Na¹kxan²ti³, ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta² ã³nhxi²kat1sa²hxai²nxa³hẽ¹la². Jãx1sa³nha²wa². Sa³ha²kxai³, nxe³nx2ti³toh³nxã³ne¹la². Na¹ha²kxai³, ha³te̱h³nxã³nxai²na² so¹lxi³ ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². Yxãn¹ta¹, yxan¹nãu³a¹ wxã³sĩ²nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³, Sũ³na² ã³ne³wxe³nũ¹sih¹nx2ta¹jau³su² yxo²nũ¹nũh¹nx2ta¹tu¹wa². A²nũ²a² nũ³ka̱³txi³ a̱³xa² yxo²nũ¹nũ¹hai¹na¹kaix3 jã¹nxe² ya³nx2ti³ti³ten³sa³nha²wa². 14 Je³su²jah³la² wxa²hait1so¹sa²sxã³ wãn³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³hxat3nx2ti³si¹ha¹jau³nũ³su² ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³la². Na¹ka³tu̱³, ĩ³sa²si¹hã³sa²jau³xai²na² sa²yxo²we¹ta³lu²na¹ju¹ta³nũ³a². wain³hĩ³nx2na³la². Na¹ha²kxai³, a²nũ²a² Kre²ku²yau³xa² ĩ³ye³ain¹tũ³ka̱³txain²txi³ Sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹ha²kxai³, a²nũ²a² a̱³xa² Kre²ku²yau³xa² ĩ³ye³ai¹nxa³tũ³ka̱³txain²txi³ jã¹nxe², a²nũ²a² ha³te̱h³nxã³nxa² ã³ne³wxe³khaix1tũ³ka̱³txain²txi³ jã¹nxe², a²nũ²a² ã³ne³wxe²nxa³tũ³ka̱³txain²txi³ jã¹nxe², nxe²xai³na¹ju³ta³nũ³a² ten³sa³nha²wa². 15 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² wxa²nũ³ka̱³txai²na² Ro²ma²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nhũn³nx2ta¹ju³ta³nũ³a² ten³khaix1sa³nha²wa².

Sũ³na² wãn³txa² wã³nxĩn¹jau³su²

16 Txai²na¹xai²na² Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yxo²kãin²ti²la²nha²sxã³ e²kxi²na¹wa². Hai³txi³ ãu²li²ti³hex1na¹jau³sxa³wa². Nxe³ha²kxai³, na¹wa². Nxe³jau³xai²na², a²nũ²a² ĩ²li³te²a² yxo²ha³kxa¹:

— Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²a¹xã¹. Nxe³te²su² kxai²nãn²tu̱³, Je³su² Kris²tu³jah¹la² hxi²ki³kxai³lu² a²ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ã³wa²sut1sxã³ ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ a²au²xai³te²su² hĩ³nx2na³la². Txa²wã¹sũ³na² wã³kxũn³txi³, ã³khai¹nxe³ha²kxai³ a²wãn³txa² wi¹jau³xa² wxi²kan¹jau³su² na³la². Nxe³ha²kxai³, nũ³kxũn³txi³, ã³wxe³nũ¹te²su² te²a² yxo²ha³kxa¹ sa²wa²su¹tai¹nhĩ³nx2na³la². Ã³wxe³nũ¹hain¹tũ³ka̱³txa² sa²kxai³lu², Ju³te²a² ye²tũ³ka̱³txa² Sũ³na² nũ³kxũn³txi³ sa²wa²su¹tain¹sãn²ka³tu̱³, hã²wxãn³txa² a²wã³kon³tũ³ka̱³txa² sa²kxai³lu², Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³su² ye²nxa³te²a² sa²kxai³lu², Sũ³na² nũ³kxũn³txi³ sa²wa²su¹tain¹nũ³nha²kxai³, nxe³hĩ³nx2na³la². 17 A²nxe³te² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² wain³te²lo³tẽ³ju³ta², a²nũ²a² Je³su²jah³la² yxo²ĩ²a¹xã¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² yxo²ĩ²sa²te²su² te²a² a²yxo²ha³kxa² so¹lxi³ wain³te²lo³ta¹tũ¹xã¹. Nxe³ha²kxe³su² te²a², ka³te̱³na² wi¹khai¹nxe³tãu³a¹ so¹lxi³ yxau²xai³lain¹tũ¹xã¹, yxo²ĩ²sa³ha²kxai³lã¹. Sũ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³su² nxe³hĩ³nx2na³la².

A²nũ²a² ĩ³lxa³thi¹nxa³jau³su²

18 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ oh³nãu³nũ¹ka³nãu³an¹jah¹la² hi²sen³su² ĩ³xa̱n³txi³sxã³ ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹na³la². A²nũ²a² ĩ³lxi³thin¹kãi³xa³ha²kxai³, a²ẽ¹nãu³a¹ ĩ³lxi³thi¹ne³ki²nh²nxa³ha²kxai³ nxe³te²nãu³xa² a̱n³txi³sxã³ ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹na³la². A²nxe³te² ĩ³lxi³thi¹nxa³tũ³ka̱³txa² ĩ³lxi³thin¹sxã³ kãi³ai¹nxa³ha²kxai³, Sũ³na² wãn³txi³tu̱³ a²ya³la³jau³tu̱³ ã³tĩ¹kain¹na³la².

— Sũ³na² wãn³txi³tu̱³ a²nũ²a² a̱³xa² ain³kxi²sxã³ yxo²ĩ²ain¹kxa²ya̱n³ti³sã¹. Txa²wã¹sũ³na² ain¹na³la². 19-20 Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— Txai²na¹xai²na² hãi¹nxe² ka³na³ka³nat3sxã³ Sũ³na² Si³yxau³tãu³su² na¹ha²kxai³, yxau²sa²tẽ³ ai³wa³to²hi²na¹ha²kxai³, nũ³kxũn³txi³ ha³nãu³hi² ai³na¹ha²kxai³, nxe³jah¹lo²su² na¹xã¹. Na¹ha²kxai³, ha³lo²a² yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² nũ³kxũn³txi³ wi¹we¹ta¹hẽ³na¹. We¹ta³lu²na¹hĩ¹nãn¹ju³tu̱³, a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²an²tu̱³: “Txa²wã¹sũ³na²

hxi²ka² kãi³kxa² ĩ²a¹tũ¹xã¹.” Nxe³kxi²sa³kxai²na²ha³lo²ai²na² wi¹we¹ta¹kõ³xai²na² ye³kan¹txi³ ĩ²hĩ³nx2na³na¹. Nxe³kxai²nãn²tũ³, txa²nũ³kxũ³na¹ju³ta² a³la³kxi², Txai²na¹xai²na² hãi¹nxe³te² Sũ³nu²na¹xai²na² a³la³kxi², nxe³sa²hĩ³nx2na³na¹. Nxe³ha²kxai³, Sũ³na² Si³yxau³tãu³na¹xai²na² a²nũ²a² ye³na² ĩ²sain¹ju³ta² yũ²nxa³kxan²ti³, a³la³kxi²sain¹ju³ta³la³ yũ³hĩ³nx2na³na¹, te³nain¹ke³la³te²kxai³lã¹. Yxãn¹ta¹, kwa² ĩ³lxi³thi¹nai¹nxa³kxe³su² ten³sai¹nxa³xã¹. Na¹ha²kxai³ wã²nxũh¹ hxi²ki³te²la³ nxai¹nha²kxai³ ye³khãuh³lxa³ti³hi¹ta³lxai¹na¹xã¹. Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³su², nxe³hĩ³nx2na³la². [21] Jã¹nxe³jau³su² te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² nũ³kã³txai²na² Sũ³nu²na¹xai²na² wi¹kãi³a¹ju³ta² ĩ²sain¹kxan²ti³ ĩ³sa²nẽn¹kxi²sain¹ju³ta² “Wxãi²na² Sũ³na² Si³yxau³tãu³khaix1si¹lxi¹. Ha³lo²a² wi¹kãi³in¹ju³ta² ka³li³sa³nhai¹.” Ti³hex1sai¹nhxai²nxa³hẽ³na¹. Nain¹kxan²ta², õn³txi³he¹nxa³jau³xa² so¹lxi³, hxi²kau³kaun³jau³xa², so¹lxi³, a²ẽ¹nãu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha², ĩ³ne³wa³nũn³ta³ki², ain¹sxã³, ka³nxah³ti³hũ³jau³xa², so¹lxi³ ĩ³ye³kxi²nha² ain¹tũ³kã³txai²la¹xã¹. [22] “A³la³ki²nha¹wi¹.” Nxe³tũ³kã³txai²la¹xã¹. Ain¹kxan²ti³, a³la³kxi²txi³he¹xain¹tũ³kã³txi³sxa³xã¹. Hxi²kau³kaun³tũ³kã³txai²la¹xã¹. [23] Sũ³na² Si³yxau³tãu³na¹xai²na² ya³lu²ti³he¹nxẽn¹nxa³te³na¹xai²na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²sain¹ju³ta² wai³nhĩ³nx2na³na¹. Yxãn¹ta¹ sai¹nxa³xã¹. Hãi¹nxe³sxã³ ã³sa²sxã³, a²yen³kxa² a²nũ²a² hxi²kãi³nha²kxa² so¹lxi³ a²nũ²hũn³ka³txa² sa²nẽn¹kain¹na³na¹. Nxe³sxã³, a²yãu³ka³txa² a²nũ²hũ³te² a²yãu³ka³txa² so¹lxi³, ã̃i³ki³hũ³te² a²yãu³ka³txa² so¹lxi³, ka³yxuh³hũ³te² a²yãu³ka³txa² so¹lxi³ txi³hũ³te² a²yãu³ka³txa² so¹lxi³ hxi²ka² we¹tain¹ka³tũ³, sa²yxo²wet1sxã³ ĩ³sa²nẽn¹kxain¹na³na¹.

[24] Ĩ³lxi³thin¹ti³he¹xai¹nxa³xã¹. Nxe³ha²kxai³, hãi¹nxe² ã³ai¹na¹xã¹. A²ẽ¹nãu³a¹ ã̃u³txi³ yxo²kwã̃i³nain¹jau³su², kõ³nxe³thi¹nẽ³ki²nhain¹jau³su², kãi³ain¹txai²lã¹. Ai¹nha²kxai³, kõ³nxe³ti³ kãi³khaix1nhyain¹na³na¹. Ãu²la²to³nha²si¹jau³su², nyhain¹na³na¹. [25] A²nxe³tũ³kã³txai²na², Sũ³nu²na¹xai²na² wãn³txa², ã̃³na¹ki²sain¹sxã³ sa²yã̃¹tain¹ka³tũ³, ki³han³jau³xa² so¹lxi³ sa²so¹sxã³ sa²yxo²we¹tain¹tũ³kã³txai²la¹xã¹. Nain¹kxe³su², a²yen³kxa² hxi²kãi³nha²sa²sai¹na¹kxa² hxi²ka¹nxa³xã¹. Nxe³kxan¹ti³, te²a² so¹lxi³ sa²yxo²wet1sxã³ ĩ³sa²nẽn¹kxain¹na³na¹. Ta¹, Txai²na¹xai²na², a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³ wet1sa²sai¹jah¹lo²kha³ya³xa² sa²yxo²ã̃³sain¹na³na¹. Nxe³sain¹tũ³kã³txai²la¹xã¹. Yxãũ³ta¹, Txai²na² so¹lxi³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²nẽn¹ki²sa²tẽ³sa²ju³ta² wain³na³na¹. Wain³khai¹nx2na³na¹. [26] Nxe³ha²kxai³, ten³sai¹nxa³kxe³tũ³, ã̃³na¹ai¹na¹hẽ³na¹. Ha³lo²a² wã²nxũh¹ ĩ²lain¹sxã³, kõ³nxe³ti³ yxo²kwã̃i³nain¹ju³ta² yã¹nxe³sxã³ kãi³ain¹txai²lã¹. Nain¹ka³tũ³, txu¹ha² sa²kxai³lu² in³txa² wa²kõ³li²yhu¹jau³su² sa²yxo²ã̃³sxã³, txu¹ta¹lhun³tũ² in³txi³lot3sxã³, o²la³kxi²yhu¹na³na¹. Hai³txi³ wain³txi³ o²la³kxi²ti³he¹nx2nxa³xã¹. [27] Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², in³txa² sa²kxai³lu², txu¹ha² wain³txi³ wã²kõ³li²yhu¹jau³su² sa²yxo²ã̃³sxã³, in³txa¹lhun³tũ² yxo²kwã̃in³yhu¹khai¹nxe² ũ³whĩn¹ti³yhu¹na³na¹. Ain¹ju³ta², Txai²li² ãu²li²khai¹nxe³sa³nhã¹. Yxãn¹ta¹, tũ¹kã³txai²na² kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² yo³ttxai²nxa³xã¹. [28] “Sũ³na² wãn³txi³tũ³ ain³kxi¹xi²ti³ten³sa²nxa³nha¹. Sa²yxo²we¹ti³ten³sa²nxa³nha¹.” Sai¹nhxai²na²hẽ³na¹. Sai¹nha²kxai³, hãi¹nxe² ã³ai¹na¹xã¹. Wain³jau³xa² ãh¹ ĩ³tih³nxain¹nxa³lho³na¹. Ai¹la¹ha²kxai³, a²kõ³nxe³ti³ e³kxi²nha²jau³xa² so¹lxi³ yxau²xai³lain¹na³na¹. Hai³txi³ wain³txi³ yxau²xai³ti³he¹xai¹nxa³xã¹. A¹nxe³tũ³kã³txa² wain³ti³he¹nxa³ju³ta² sõ¹lxi³ kã̃i³to³hi², a²in³txi³sxa³te²a² tã̃³nxa² a²sxe³xa³ka³lxi³sxa³te²a² tã̃³nxa² ũ³whĩn¹txi³nyhu¹sxã³ yxau²xai³li², kõ³nxe³ti³ kãi³to³hi², a²nũ²a² ã̃³xa² yen³kxa² kãin² yxo²kwã̃i³ni², kõ³nxe³ti³ kãi³ki²nyhu¹i², ĩ³ka³txã̃³yhu¹i², su²lhã³yhu¹i², kwa² wãn³txa² ĩ³ye³sxã³ ĩ³yi²yi²lhon¹ta³ki²nyhu¹i² ki³ha³ki²yhu¹i², kãin² ĩ³ãn³ta³kxi²yhu¹i², a²nũ²a² ã̃³xa² kõ³nxe³ti³ hãi³a² ĩ³he³son³ki²yhu¹i², nxe³ain¹tũ³kã³txai²la¹xã¹. [30] Jã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã̃³xa² õ³nxa³ti³lot3sxã³ ĩ³ye³kxi²yhu¹i², Sũ³na² Si³yxau³tãu³na¹xai²na² yxo²kwĩn¹kxi², kwa² yxo²kau³ka³nxe³txi³ ĩ³ye³i², kãin²ki³lxo³nxe³nha²sxã³ ĩ³ye³i², yxo²la²txe³txi³ ĩ³ye³kxi²nha², kõ³nxe³ti³ kãi³te³lhxã³ ĩ³ne³wa³kon³nha², a²wĩ³na² sa²yxo²ã̃³i², a²hã̃³ka³na² sa²yxo²ã̃³i² nxe³ain¹tũ³kã³txai²la¹xã¹. [31] Jã¹nxe³sxã³ hxi²kau³kaun³ti³ ĩ³ye³kxi²nha², sa²yxo²ã̃³nha²sxã³ ĩ³ye³i², ã̃³xa² ĩ³yan³ta³ki²yhu¹xa³i², a²nũ²a² ã̃³xa² kõ³nxe³ti³ kãi³kain¹ju³ta² ne²wa²nã̃³ai¹nxa³i², hãi¹nxe³sxã³ ĩ³wa³lxĩ³nha²te³lhxã̃³ kãi³i², nxe³ain¹tũ³kã³txai²la¹xã¹. [32] Tũ¹kã³txai²na², Txa²wãn³txa² ĩ³tih³nxai¹na¹jau³xa² ã̃³ne³wxe³ain¹tũ³kã³txai²la¹xã¹. “A²nũ²a² ĩ³ye³ki²nxa³xã³ kõ³nxe³ti³ kãi³yxau²xai³te²su² ã̃³a² ya³lu²tu¹wi¹. Ju¹ta² wain³na³li¹.”

Nxe³ai¹na¹jau³xai²na² ã³ne³wxe³ta³lu²nain¹na³yã¹li¹nx2ti³tu¹wa².
Nain¹kxa²ha³tạ̱³nxãn²ti³, ã³na¹ai¹nxa³kxe³su², ũ³yho³hi²nẽ³ju³ta³nũ³a²,
hãi¹nxe³sxã³ kọ̱³nxe³ti³ kãi³sa²tẽ³i², wã²nxũ̱h¹ kãi³ki̱³kxa² yã¹nxe³sxã³
a²nũ²a² ã̱³xa² kọ̱³nxe³ti³ kãi³nũn³tũ̱³kạ̱³txa² ũ³yho³hi²xai³nẽ³tu¹wa².
ĩ³sa²nẽn¹kxi² ain¹na³na¹. Txa²wã¹sũ̱³na² a²nũ²a², ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³
a²ẽ¹nãn¹jau³su² hĩ̱³nx2na³la². wi¹kãi³sxã³ yxau²xai³kxai²nãn²tụ̱³:

2

Sũ̱³na² kọ̱³nxe³te²lo³sxã³ ĩ³yĩ¹li²jau³su²

[1] Nxe³ha²kxai³ txa²yạ̱³lxa³nãu³ ĩ³nxai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². A²nũ²a² ã̱³xa² kọ̱³nxe³te²la³ ĩ³yĩ¹li²yah³lxi³txa³hẽ¹la². Ã̱³xa² kọ̱³nxe³te²la³ ĩ³yĩ¹li²yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̱³, — Te³na¹jau³xa² so¹lxi³ kãi³a¹tũ¹xã¹. ã̱³xai²na² ĩ³yĩ¹li²yah³lxin¹kxa² yã¹nxe³sxã³ Sũ̱³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹txã³lho³na¹. wã²nxũ̱h¹ kãi³yah³lxi¹lxa². Nxe³sxã³ Hãi¹nxe³sxã³ kọ̱³nxe³ti³ kãi³a¹tũ¹xã¹. a²ya³la³tụ̱³ wã²nxũ̱h¹ te²yã¹nxe³sxã³ Nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tụ̱³, kọ̱³nxe³ti³ kọ̱³nxe³te²la³ ĩ³yĩ¹li²nhyah¹lxi³hĩ̱³nxa¹lxa². kãi³ain¹ju³tan¹te²kxa²yạ̱n³tụ̱³ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³xạ̱n³ta³kxi²sxã³ khãuh³lxa³txi³sxã³

[2] Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² kọ̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ĩ³wai¹tain¹kah³lo²su² hĩ̱³nx2na³la². ĩ³tih³nxe³nx2ta¹te¹ni²tu³wa². Nxe³ha²kxai³,

[9] Jã¹nxa¹jau³su², a²nũ²a² kọ̱³nxe³ti³ te²yã¹nxe³sxã³ kãi³ain¹tũ̱³kạ̱³txa² kãi³ain¹tũ̱³kạ̱³txa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ̱³na² ain³nha²sxã³ kãi³ain¹kxa² yã¹nxe³jau³nũ³su² Hi²sen³su² khãuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wa². ĩ³yĩ¹li²xai³ain¹tu¹wa². Txa²wã¹sũ̱³na² Nxe³ju³ta²sa¹, Ju³te²a² nũ̱³kạ̱³txa² wain³txi³ ain³nha²jah¹lai²la¹wa². ã³nhait1sxã³ kọ̱³nxe³ti³ kãi³te²a² kãin² Nxe³ha²kxai³ jah¹lai²na² kọ̱³nxe³te²la³ khãuh³lxa³ti³hi¹tai¹nha²kxai³, te²u¹jã¹nxe² ĩ³yĩ¹lain¹kxan²ti³ wain³txi³ ĩ³yĩ¹lai¹nhĩ̱³nx2na³la². Ju³te²a² nũ̱³kạ̱³txi³sxa³tũ̱³kạ̱³txa² Ju¹ta² wain³na³la². Nxe³ju³tai²li² ã³nhait1sxã³ kọ̱³nxe³ti³ kãi³te²a² a³la³kxi²ki̱³tã³la². yxo²ha³kxa¹ khãuh³lxa³ti³hi¹tain¹nũ³nha²kxai³,

[3] Yxãn¹ta¹, wxãi²na² a²nũ²a² ã̱³xa² kọ̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹yah³lxin¹kxa² nain¹tu¹wa².

[10] Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² wi¹kãi³tũ̱³kạ̱³txa² yxo²ha³kxa¹, Txa²wã¹sũ̱³na² yã¹nxe³sxã³ kãi³yah³lxi³hxai¹nhẽ³la². ĩ³kạ̱³li³hain¹sxã³ Ju³te²a² nũ̱³kạ̱³txa² Yah³lxi¹nha²kxai³, Txa²wã¹sũ̱³na² ã³nhait1sxã³ wi¹kãi³te²a² kãin² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹ti², kọ̱³nxe³te²lo³sxã³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³kxa²yạ̱n³ti³su², kãin² ĩ³sa²nẽn¹kxi², kãin² wxa²hãu²no³ti², hxi²kan¹txi³ aun³yah³lxan³kxa²yạ̱n³ti³su² ain¹tu¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³ Ju³te²a² ye¹nx2ta¹wa².

[4] Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lhin¹khai¹nxe², thã̱i³ti³la² wi¹lhi¹ni², nũ̱³kạ̱³txi³sxa³tũ̱³kạ̱³txa² ã³nhait1sxã³ kọ̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² wxãi¹ta² wi¹kãi³te²a² a²yxo²ha³kxa² sa²kxai³lu² ĩ³xạ̱n³ta³kxi¹nx2ti³xa³i² nxe³ya³nx2ti³jah¹lai²la¹wa² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tũ³ni², ĩ³sa²nẽn¹kxi²nũ³ni², Nxe³nx2ti³ju³ta² sa²hã³nxẽ¹kot3jah³lxi³txa³hẽ¹la². wxa²hãu²no³tũ³ni², ain¹tu¹wa².

[11] Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ̱³na² a²ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² kọ̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² — A²nũ²a² wã²nxũ̱h¹ aiṉ³nha¹tũ¹xã¹. ãn³ta³lo³ta³wxe³sxã³ ã³na¹ain¹sxã³ Na¹kxai²nãn²tụ̱³, kọ̱³nxe³ti³ kãi³te²a² ã̃³yxo²o³tũ¹sain¹txai²lã¹. Nxe³jau³su², khãuh³lxa³ti³hi¹ti², wi¹kãi³te²a² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹ti², Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lhin¹ya³nx2ti³na³la². ha³na³ka³lxi³ jau¹xai² yã¹nxe³jau³xa² Jau¹xai²na² a³la³kxi²nhyah¹lxin¹ta²lu¹wa². so¹lxi³ ĩ³yĩ¹li²xai³lai¹na¹tũ¹xã¹. Hai³txi³ jau¹xai²na² sa²yat1sxã³ ĩ³yĩ¹li²ha¹ju³ta³la³ yũ³jah¹lo²txã³xã¹. Nxe³te²ju²hẽ³la².

[5] Yxãn¹ta¹, ã³ne³wi¹xa³sxã³ ã³ne³toh³yxa³sxã³ ah³lxi³to³hxa³lxa². Yah²lxan³kxe³su², yxan¹nãu³a¹, Txa²wã¹sũ̱³na² wain³txi³ wã²nxũ̱h¹ aiṉ³nha²sxã³, txa²wã¹kọ̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² ĩ³xạ̱n³ta³kxi², wã²nxũ̱h¹ kãi³ki̱³kxa² yã¹nxe³sxã³ ĩ³yĩ¹li²xai², nxe³nẽ³tu¹wa². Nxe³nẽ³lha²kxai³, hĩ¹na² ã³ne³to³yhah²lxan³kxai²nãn²tụ̱³, yah³lxin¹kxa² yã¹nxe² yxan¹nãu³ai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² kọ̱³nxe³te²lo³sxã³

[12] Nxe³ju³ta², Ju³te²a² nũ̱³kạ̱³txa² Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³tih³nxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³tũ̱³kạ̱³txa², kọ̱³nxe³ti³ kãi³ain¹kxai²nãn²tụ̱³, Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a² khãuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wa².

— Moi³se²ah³la² wãn³txa² ã³ne³to³hai¹nxa³xã¹. Nxe³ha²kxai³, wãn³txai² yã¹nxe³sxã³ khãuh³lxa³ti³hi¹ta¹tũ¹xã¹. Sũ̱³na² nxe³hĩ̱³nx2na³la². Yxãn¹ta¹, Ju³te²a²

nũ³ka̱³txi³sxa³tũ³ka̱³txa², hai³txi³
Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³tih³nxe³tũ³ka̱³txi³su²
ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³,
ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹kxai²nãn²tu̱³:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²
ã³ne³to³yhah³lxi³to³hxai²nxã³nhẽ³li¹.
Nxe³jau³la³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³tih³nxain¹te²sxa³yũ¹he³la².
Nain¹kxan²ti³ kwa² ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹kxe³su²
ain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² hxa³nai¹nh̃³nx2na³la².
13 Nxe³ha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³xa² sa²yxo²we¹ki̱³sxa³kxe³su²,
kwa² txa²wã¹ne³nxẽ³na² so¹lxi³
ne³ka²ki²ki̱³kxai²nãn²tu̱³, hai³txi³
Txa²wã¹sũ³na² wain³te²lo³tẽ³lh̃³nx2nxa³wa².
Yxãn¹ta¹, wãn³txai² yã¹nxe³sxã³
kãi³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, Sũ³na² wain³te²lo³tẽ³ju³ta³nu³a².
yũ³nẽ³lh̃³nx2na³la². 14 Jã¹nxa¹jau³su²,
a²nũ²a² ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³tũ³ka̱³txa²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² yũ²nxa³ha²kxai³,
a³la³kxi²nha²tũ³ka̱³txi³sxa³wa². Nain¹kxan²ti³,
a²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³ a̱in³nha²sxã³:

— Wain³na³na¹. Nxe³jau³su²,
Moi³se²ah³la² wãn³txa² yã¹nxe³sxã³
kãi³ain¹kxai²nãn²tu̱³, a²nxe³te² wãn³txa²
a³la³kxi²nha²te²hũ³nxe² sa²yxo²wet1sxã³
yxau²xai³lai¹nh̃³nx2na³la². 15 Ain¹ju³ta²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹kxai²nãn²tu̱³, a²ẽ¹nãu³a¹
a̱u³txi³ ko̱³nxe³ti³ ĩ³tih³nxe³nha²:

— Wai³nxa³xã¹. Nxe² wi¹kãi³ain¹kxai²nãn²tu̱³,
a²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³ wi¹lxo³ki²nha²:

— Wi¹na³na¹. Nxe² ai³ai¹nh̃³nx2na³la².
Ai¹nha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² a²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³ yũ³kxa²
yã¹nxe² kãi³yxau²xai³lain¹tũ³ka̱³txai²la¹wa².
16 Txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
a²hĩ¹nai²na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
tah²yau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³tih³nxai¹nhxai²na¹hẽ³la². Nxe³ai¹na¹jau³xai²
yã¹nxe³sxã³, yxan¹nãu³a¹ sa²kxai³lu² Je³su²
Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³wet1sa²so¹sxã³, a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³yĩ¹li²xai³nẽ³tu¹wa².
Nẽ³lha²kxai³, txa²wã¹ki̱³na¹xai²na²
a²hĩ¹nai²na² a²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³ hãi³a²
ĩ³ye³kxi²nha²ki̱³jau³xa² ha³ta̱³nxãn²txi³,
Je³su²jah³la² wain³txi³ wã²nxũh¹
a̱in³nha²sxã³ ĩ³yĩ¹li²xai³nẽ³tu¹wa².

Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² ĩ²ain¹jau³su²

17-18 Nxe³nxa²ha¹te¹, wxãi²na² sa²kxai³lu²
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu²
ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la².

— Txai²na² Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sa¹i¹.
Yah³lxi³hxai¹nhẽ³la². Yah³lxin¹ka³tu̱³:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²
a³la³kxi²nha¹xã¹. Na¹ha²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹ti³hit1sa³tũ¹xã¹.
Txa²nũ³ka̱³txai²na² so¹lxi³ Txa²wã¹sũ³na²
Sũ³ni¹khaix1tũ³ka̱³txi³sa¹xã¹. Sa³ha²kxai³,
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² ĩ²ta³lu²na¹xã¹.
Na¹ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
a²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³ te³nain¹jau³su²
wi¹la³la³kxi², ha³lo²a² wain³khai¹nxe³ju³ta²
so¹lxi³ hxi²kan¹txi³ ĩ³hau³kot3so², na¹xã¹.
Yah³lxi³hxai¹nhẽ³la². 19 Yah³lxin¹ka³tu̱³:

— Ju³te²an¹jah¹lo²sa¹xã¹. Nxe³na¹ha²kxai³
a²nũ²a² ha³lo²a² wi¹ju³ta² a³la³kxi²nxa³te²su²
te²a², ye³han³te²hũ³sxã³ yxau³te²su² te²a²,
ha³lo²a² wi¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³te²hũ³jah¹lo²sa¹xã¹.
Te²yã¹nxe³sxã³, a²nũ²a² Sũ³na² tĩh³na²
ĩ²xa³te²su² te²a², ka³nxah³tãu³a¹
ai³te²hũ³te²su² te²a², sa²ha²te¹kxe³hũ³sxã³
sa²hau³ko³te²hũ³jah¹lo²sa¹xã¹. 20 Na¹ha²kxai³,
a²nũ²a² nxũ²kwai³wa³sã³sãn³te²su²
te²a², ĩ³wai³ki²so¹te³lhxã³ ĩ³tih³nxe²,
te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² Sũ³na² tĩh³na²
wẽn³sũ³sxã³ hxi²ka̱u³ka̱un³te²su² te²a²
ĩ³tih³nxe², nxe³jah¹lo²su² na¹xã¹.
Na¹ka³tu̱³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² wa̱n³txa²
a³la³kxi²nha²ta³lu²na¹xã¹. Na¹ha²kxai³,
ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta² a³la³kxi²ta³lu²ni²,
Sũ³na² wãn³txi³tu̱³ a³la³kxi²ta³lu²ni²,
nxe³jah¹lo²su² na¹xã¹. Yah³lxi³hxai¹nhẽ³la².
21 Yah³lxin¹ta¹, kwa² a³la³kxi²ki³lxo³nhyah¹lxi¹lxa².
A²nũ²a² ã̱³xa² ĩ³tih³nxe³yah³lxi³hxai¹nhẽ³la².
Yah³lxin¹ta¹, te²yã¹nxe³sxã³ ĩ³tih³nxe³nhyah¹lxi³hxai²nxã³
Ya³nx2ta¹wa². Jã¹nxe³yah³lxin¹kxe³hũ³nxe²:

— Kãi³sa²no¹ki²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
A²nũ²a² ã̱³xa², yah³lxi³hxai¹nhẽ³la².
Yah³lxin¹kxan²ti³, a²nũ²a² ã̱³xa²
yen³kxa² kãi³sa²no¹ki²yah³lxi³hxai¹nhẽ³la².
Ya³nx2ta¹wa². 22 Jã¹nxe³yah³lxin¹kxe³hũ³nxe²:

— Ã̱³xa² sxe³xa³ka³lxa² ĩ³wa³ni̱³lon³kxah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
A²nũ²a² ã̱³xa² yah³lxi³hxai¹nhẽ³la².
Yah³lxin¹kxan²ti³, ã̱³xa² sxe³xa³ka³lxa²
ĩ³wa³ni̱³lon³kxah¹lxi³hxai¹nhẽ³la².
Ya³nx2ta¹wa². Jã¹nxe³yah³lxin¹kxe³hũ³nxe²:

— Sũ³nu²su² ki³lxo³te²a², a²nũ²a² hxi²ka²
we¹kxe³su² te²a² yxo²kwĩn¹kxi²sa³nhai¹.
Yah³lxi³hxai¹nhẽ³la². Yah³lxin¹ta¹,
a²yen³kxa² Sũ³nu²su² ki³lxo³te²a²
sxa³thĩ³nãn¹te² yen³kxa² kãi³sa²no¹yah³lxi³hxai¹nhẽ³la².
Nxe³ju³ta² wai³nxa³wa². Sũ³nu²su²
ki³lxo³te²ain²txi³ ko̱³nxe³thi¹ni², a²yen³kxa²
sxa³yain¹te² yen³kxain²txi³ sa²hẽt1sa²kxai³
ko̱³nxe³thi¹ni², te²ju²hẽ³la². Ya³nx2ta¹wa².
23 Hãi¹nxe³kxe³hũ³sxã³:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² a²wa³kxẽ³nũ³kã³lxi³ kxẽ³la²kxai³, a²nũ²a² kwa² txa²wã¹ye³na² na¹xã¹. Yah³lxin¹jau³su², kãin²ki³lxo³nha²sxã³ ĩ²yhu¹sxã³:
e³yah³lxi³hxai¹nhẽ³la². Yah³lxin¹ta¹, — Ju³te²a² nũ³kã³txi³hũ³na³na¹.
sa²yxo²ã³yah³lxi³hxai¹nhẽ³la². Yah³lxi¹nha²kxai³, Ajãnxe³ki³kah³lo²su² nxe³nha²ye²kxan²ti³,
a²nũ²a² ã³xa² sa²kxai³lu², wxa²kõ³nxe³ti³, Ju³te²a² nũ³kã³txi³khai³su² jah¹lo²su²
kãi³yain¹yah³lxin¹ju³ta² ĩ²nx2tain¹ka³tũ³, tã³nxa², ã³lxi³jah¹lo²su² tã³nxa²,
wxãi²nãn²ta³, kõ³nxe³te²lo³txa²lxai¹nha²kxai³, nxe³hĩ³nx2na³la². Jã¹nxe³sxã³, kwa²
Txa²wã¹sũ³nain²txi³ kõ³nxe³te²lo³tai¹nha²kxai³, Txa²wã¹wã²lai²na² so¹lxi³ ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²sxã³,
nai¹nhĩ³nx2na³la². 24 Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² ĩ³lxa² ĩ³yĩ¹li²nha²jah¹lo²su²
Txa²wã¹sũ³na² ha³tẽh³nxã³nxãn¹jau³xau³hxai¹tẽ³xã³la³, kxai³nãn²tũ³, a²ẽ¹nãu³a¹ ãu³txi³
te³nah¹lxi¹: sa²yxo²we¹txa³kxai²nãn²tũ³, hai³txi³
Ju³te²a² nũ³kã³txi³khai³su² jah¹lo²la³
— Txai²li² Sũ³nu¹na¹xai²na² e³a¹wi¹. ti³hex1hĩ³nx2nxa³wa². 29 Yxãn¹ta¹,
A²nũ²a² Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txa² Ju³te²a² nũ³kã³txi³khai³su² jah¹lo²su²
kõ³nxe³te²lot3sa²sxã³ ĩ³ye³kxi²sa²na³li¹, kxai²nãn²tũ³, Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wxãi²na² Ju³te²a² nũ³kã³txi³ ĩ³nxai²na² sa²yxo²wet1sxã³ yxau²xai³jah¹lo²su²
kõ³nxe³ti³ kãi³yain¹yah³lxi¹nha²kxai³lu¹. hĩ³nx2na³la². A²nxe³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na²
Txa²wã¹sũ³na² ta¹hxai²hẽ¹la². Yãu³ka³jxah¹la² sa²yxo²we¹ti³hi¹kah³lo²su²
hĩ³nx2na³la². Hxi²kan¹txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
25 Wxa²yu³ta² Ju³te²a² nũ³kã³txi³syah¹lxi¹lxa² wãn³txa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³jau³xu¹tai²na²
Yah³lxi¹nha²kxai³: sa²yxo²we¹ti³hi¹tẽ³lhĩ³nx2nxa³wa²,
— Ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹sa²kah³lo²sa¹xã¹. nxe³ha²kxai³la². Jã¹nxe³sxã³, Txa²wã¹sũ³na²
Sa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa² sa²yxo²wet1sxã³ yxau²xai³jah¹lo²su²
a²nũ³kã³txi³khai³su² ĩ³yĩ¹li²nha¹xã¹. kxai²nãn²tũ³, Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²kah³lo²su²
Yah³lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yah³lxin¹kxe³su², hĩ³nx2na³la². Hai³txi³ a²nũ²a²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, yuh³xai²nãn¹te²a² ĩ³sa²nẽn¹kxi²kah³lo²su²
a²ya³la³tũ³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ hĩ³nx2nxa³wa².
a²nũ³kã³txi³khai³su² hĩ³nxa¹lxa².
Yxãn¹ta¹, sa²yxo²ã³yah³lxin¹kxai²lẽ¹. 3
Ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nx2ti³xa³kã³lhũ³nxe²,
Sũ³na² a²nũ³kã³txi³khai³xa² ĩ³yĩ¹li²nhyah¹lxan³kã³lhũ³nxe²
yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². 26 Jã¹nxe³jut3su², 1 Yxãn¹ta¹, wxãi²na² ĩ³wã³ti³sah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³:
Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txi³su² — Ĩh¹nxet3sxã³ Ju³te²a² nũ³kã³txai²li²
te²a² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²kah³lo²su² a²nũ²a² nũ³kã³txi³ ã³xa² ãn³sen³sai¹yhain¹sxã³,
te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Nain¹kxan²ti³, ã²la² ha³lo²a² wi¹ju³ta² yũ³tũ³kã³txi³sain¹sĩn¹ji¹?
a²nxe³jah¹lai²nãn²tũ³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² Ju³te²a² nũ³kã³txa² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nhain¹ju³ta²,
wãn³txa² sa²yxo²we¹tain¹kxai²nãn²tũ³, ĩh¹nxe³ju³ta² ha³lo²a² wi¹ju³ta³lo³te³lhxã³
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wi¹lĩ²ai¹nhĩ³nx2na³la². nain¹sĩn¹ji¹? 2 Nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³,
Ain¹sxã³: txai²na¹xai²na² sa²kxai³lu² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wa².
Ti³ha¹nxe²nxa³wa². Sũ³na² wãn³txa²
— Jah¹lai²na² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²kxe³hxin¹jah¹lo²su² yũ³ai¹nha²kxai³ kãin² ã³sen³sai¹yhain¹sxã³
na³na¹, txai²lã¹. Txa²wã¹sũ³na² wi¹ju³ta³lo³te³lhxã³ nain¹na³la². Wi¹ju³ta²
ai¹nhĩ³nx2na³la². 27 Nxe³sxã³, Ju³te²a² a²hxi²kan¹khaix1nxe³ju³ta² nxe³te³nah¹lxi¹.
nũ³kã³txi³ ĩ³nxai²na², Moi³se²ah³lu¹tai²na² A²wi¹lhĩ¹na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³su²
wãn³txa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³jau³xa² yũ², ã³xa² ã³ Txa²wã¹sũ³na² Ju³te²a²
ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha², yah³lxin¹kxa²ha³tã³nxãn¹kai³, 28 Ta³ã³, a²wãn³txi³khai³xa² nũ³kã³txa² ũh³wxe³nũ¹yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
wãn³txai²na² sa²yxo²ã³yah³lxi³hxai¹nhẽ³la². Ta²wãn³txi³khai³xa² ĩ²ũ³sah¹lxi³sã²nhẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txi³nãu³xai²la³, Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Yxãn¹ta¹,
Ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nhai¹nxa³kxan²ti³, Ju³te²a² nũ³kã³txi³sã³nũ³kã³lxa² ka³na³ki² te²a²,
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹tain¹kxai²nãn²tũ³, Sũ³na² wãn³txai²na² sa²yxo²ã³sxã³
Nxe³ain¹jau³su², wxa²kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹jau³ta², kãi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nain¹kxa²ha³tã³nxãn²ti³,
Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txai²na² hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²ã³nha²ti³hex1jah¹lo²sxa³wa²
wxa²ye³ka¹txa²lxai¹nhĩ³nx2na³la². 4 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³tũ³ jau³xa² so¹lxi³
28 Jã¹nxa¹jau³su², Ju³te²a² nũ³kã³txi³khai³su² e³jah¹lai²la¹wa². Ki³han³jah¹lo²sxa³wa².
jah¹lo²su² kxai²nãn²tũ³, sa²wai³wait3sxã³ Nxe³ha²kxai³, yuh³xai²nãn¹tũ³kã³txa²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²wet1sxã³ yxo²ha³kxa¹ ki³han³kxa² ha³tã³nxãn²txi³,
yxau²xai³jah¹lo²su² hĩ³nx2na³la².

Txa²wã¹sũ³na² ki³han³ti³hex1nxe³hĩ³nx2nxa³wa². Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² ha³tẹh³nxã³nxãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— Sũ³nu² Ĩ³nxai²na² ĩ³ye³in¹kxai²nãn²tụ³,
wain³jau³xa² so¹lxi³ ĩ³ye³te²si¹lxi¹.
Nĩ¹nha²kxai³, wxa²wai³nĩn¹ju³ta²,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ e³lxah²lxi³tu¹wi¹.
Te²yã¹nxe³sxã³, Sũ³na² wãn³txai²na²
wain³txi³ e³xa³ki³lxo³nxe³nxain¹kxan²tụ³
wxa²wãn³txa² e³in¹jau³xan²tụ³
e³lẽ³na¹ wain³txi³ e³in¹tu¹wi¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², a²nũ²a² yuh³xai²nãn¹tụ³, kọ³nha²nxa³jau³su² ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Kọ³nxe³ti³ kãi³kị³kxai²nãn²tụ³,
wi¹lhĩ³nx2na³li¹. Hãi¹nxe³sxã³,
Txa²wã¹sũ³na² wain³ju³ta² wã²nxũh¹
ã³sai¹txi³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹
wxa²ye³ka¹tai¹nhĩ³kị³tã³li¹. Kị³sa²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² ã³nhxi²nũ¹nũ³hĩ³kị³tã³li¹.
Nxe³kị³kxai²nãn²tụ³, kọ³nxe³ti³ kãi³kị³kxa²
yo³lha³ ĩ³wai¹tẽ³kxai²nãn²tụ³, Txa²wã¹sũ³na²
wain³txi³ kãi³ũ¹nhẽ³lhĩ³nx2nxa³wi¹.
Nxe³hĩ³nx2na³la². 6 Yxãn¹ta¹, txa²wãn³txi³kxai³lu¹,
ĩ³wa²lũ³xai¹na¹jau³xa²sa¹:

— Tạ¹wi¹. Wain³txi³ kãi³jah¹lo²su²
na³li¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³su²
tãu³a¹, wain³txi³ kãi³jah¹lo²su² ha²kxai³,
txa²wã¹kị³na¹xai²na² kãi³kị³ju³ta² wain³txi³
wã²nxũh¹ ạin³nha²sxã³ kãi³kị³kxa²
yã¹nxe³sxã³ ĩ³yĩ¹li²xai³nẽ³lha²kxai³,
nxe³jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³ai¹nhĩ³na¹wa².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹, a²nũ²a² ã̱³xa²
kọ³nha²nũ³nxa³jah¹la² e³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹kị³na¹xai²na² kãi³kị³ju³ta²
sa²yxo²ã³nha²sxã³ kọ³nxe³ti³ kãi³kị³kxai²nãn²tụ³,
Txa²wã¹sũ³na² wi¹kãi³ju³ta² sa²yxo²we¹nha²sxã³
wi¹ kãi³ju³ta² wã²nxũh¹ ã³sai¹txi³, a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ wi¹ wxa²ye³ka¹tai¹nhĩ³kị³tã³li¹.
Kị³sa²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² kãin²
wxi²kin³ti³to³ti³hit1sĩ³kị³tã³li¹. Nxe³kị³kxai²nãn²tụ³,
sa²yxo²ã³nha²sxã³ kọ³nxe³ti³ kãi³kị³kxai²nãn²tụ³,
ĩh¹nxe³kxa²yạn³ti³tạ³ a²yoh³la³ Txa²wã¹sũ³na²
kọ³nxe³te²lo³sxã³ ĩ³yĩ¹li²nẽ³lhĩ³te²la¹xã¹?
A²nũ²a² ã̱³xa² kọ³nha²nxa³jah¹la²
ai¹nhĩ³nx2na³la². 8 Jã¹nxe³jau³su²:

— Kọ³nxe³ti³ kãi³a³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³kị³kxai²nãn²tụ³, Txa²wã¹sũ³na²
wxi²kin³ti³to³ti³hit1sĩ³kị³tã³li¹. Ju¹ta²
wi¹lhĩ³nx2na³li¹. Jã¹nxe³jau³xai²na²
Pau²lah³lai²na² ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³xai²la¹i¹.
A²nũ²a² ka³na³ki² kọ³nha²nxa³te²a²
ĩ³ki³ha¹kxi²sai¹nhxai²na²hẽ³la². Yxãn¹ta¹,
ĩ³wa²lũ³xai¹na¹te³nah¹lxi¹:

— Ã³ne³wxe³ti³he¹yxah³lxa³lxi¹.
Yah¹lxi¹nha²kxai³ e³yah³lxi¹lxi¹. A²ya³la³tụ³,
Txa²wã¹sũ³na² kọ³nxe³te²lo³sxã³
ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹. Ju¹ta² wain³na³li¹.
Nxe³ai¹nhĩ³na¹wa².

A²nũ²a² wi¹lhin¹khaix1te²la³ yũ²nxa³jau³su²

9 Hãi¹nxe³kxe³hũ³nxe², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kọ³nxe³ti³ kãi³kị³ju³ta³lot3sxã³ yxau²xai³kị³tã³la². Txa²nũ³kạ³txi³na¹xai²na² Ju³te²a² nũ³kạ³txi³na¹xai²na², hai³txi³ a²nũ²a² ã̱³xa² ã³sen³sai¹ain¹sxã³ wa²lhin¹sĩn¹nxa³wa². Nxe³sxã³, Ju³te²a² nũ³kạ³txain²txi³ kọ³nxe³ti³ kãi³kị³ju³ta³lot3sxã³ yxau²xai³li², Ju³te²a² nũ³kạ³txi³sxa³tũ³kạ³txain²txi³ kọ³nxe³ti³ kãi³kị³ju³ta³lot3sxã³ yxau²xai³li², nxe³kị³tã³la². 10-11 Nxe³ju³ta², Sũ³na² ha³tẹh³nxã³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² wain³txi³ kãi³te²la³ yũ²nxa³wi¹.
A²nũ²la³ Txa²wã¹sũ³na² a³la³kxi²te²la³
yũ²nxa³wi¹. “Txa²wã¹sũ³na²
ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ti³ten³sa³nhã¹.”
Nxe³te²la³ yũ²nxa³wi¹. Nx2na³li¹.

12 A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Sũ³na² ã³na¹ain¹sxã³
ã³ta³lo³ta³wxe³ain¹na³li¹. A²yxo²ha³kxa¹
ọ³nai¹nxa³wi¹. Wi¹kãi³te²la³
ka³na³ka³na³te² he³la³ko³
yũ²nxa³wi¹.

13 A²nxe³tũ³kạ³txa² yxo²kọ³nxe³ti³ ĩ³ye³sxã³,
a²nũ²a² ã̱³xa² ya³lu²ti³hi¹jau³xa²
so¹lxi³ e³ain¹na³li¹. Ain¹sxã³,
ha³tin³ti³ kọ³nxe³ti³ ĩ³ye³sxã³
ĩ³ki³ha¹ki², txih³xa² kọ³nxe³te²a²
a²wxi²yau³xa² ĩ³ya²lu¹tẽ³kxa²
yã¹nxe³sxã³ tũ¹kạ³txai²na²
e³jau³xa² ĩ³ya²lut1si¹nhẽ³jau³xa²
so¹lxi³ ĩ³ye³i², nxe³tũ³kạ³txi³sain¹na³li¹.

14 A²nũ²a² ã̱³xa² kãin² yxo²kwĩn¹kxi²ti³hi¹khai¹nxe³sxã³
khãuh³lxa³ti³hi¹jau³xa² so¹lxi³
kọ³nxe³te²lo³jau³xa² so¹lxi³
e³tũ³kạ³txi³sain¹na³li¹.

15 Hãi¹sxã³, a²nũ²a² ã̱³xa² khãuh³lxa³ti³hi¹ti²,
ĩ³su²lhã³i², nxe³yhu¹si¹hain¹jau³su²
so¹lxi³ yxau²xai³lain¹na³li¹.

16 Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ³sun²tã¹hxa³ti²,
ĩ³khãuh³lxa³txi², nxe³yhu¹si¹hain¹jau³su²,
yxau²xai³tũ³kạ³txi³sain¹na³li¹.

17 Nxe³ha²kxai³, hai³txi³ ĩ³hãu²no³ti³hi¹tẽ³ju³ta³la³
yũ²nxa³ha²kxai³,

18 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²o²lxa³sxã³
yuh³lxi²nxa³ha²kxai³, nxe³tũ³kạ³txi³sain¹na³li¹.

Sũ³na² ha³tẹh³nxã³nxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² wãn³txai²na² ĩ²so¹sxã³, ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ha³lo²a² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wã³ Nxe³ha²kxai³, Ju³te²a² nũ³kã³txain²txi³ kõ³nxe³ti³ kãi³yxau²xai³li², Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txi³nãu³xain²txi³ kõ³nxe³ti³ kãi³yxau²xai³li² nxe³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³, nxe³jau³xai²na² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³ju³ta³nũ³xai²na² ĩ³tih³nxe³nẽ³kxe³su² yuh³xai²nãn¹tũ³kã³txi³ki³ta³sxã³ hxi²kan¹txi³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³yon²ta³kxi²nha²hã³ Hãi¹nxe² te²ki³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹, Txa²wã¹sũ³na² kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²xai³nẽ³ju³ta³nũ³xai²na² yxau³hĩ³ki³tã³la². Jã¹nxe³nẽ³si¹jau³su², wãn³txai²na² Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³ju³ta³nũ³xai²na²

20 Yxãn¹ta¹:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² yã¹nxe² kãi³a¹tũ¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na² wain³te²la³ ĩ³yĩ¹li²sa³txai²lã¹. Nxe³ki³kxa² ha³ta³nxãn²txi³, hai³txi³ nxe³ki³jau³xai² yã¹nxe³jau³la³ Txa²wã¹sũ³na² wain³te²la³ ĩ³yĩ¹li²nẽ³ju³ta³la³ yũ³hĩ³nx2nxa³wa². Ka³na³ka³na³te² ki³na¹xai²na² te²he³la³ko³ nxe³nẽ³ju³ta³la³ yũ³hĩ³nx2nxa³wa². Yuh³xai²nãn¹te² ki³na¹xai²na² hxi²kan¹txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² yã¹nxe³sxã³ kãi³ki³sxa³wa². Hãi¹nxe³sxã³, txa²wã¹kõ³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nha²si¹nhẽ³jau³nũ³su², Moi³se²ah³lu¹tai²na² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la²

Wain³te²lo³tẽ³jau³su²

21-22 Yxãn¹ta¹, a²hĩ¹nai²na² Txa²wã¹sũ³na² wain³te²lot3sxã³ ĩ³yĩ¹li²nẽ³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³na²xa³ Nxe³ju³ta²sa¹. A²nũ²a²:

— Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²a¹xã¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu³, Sũ³na² wain³te²lo³kah³lo²su² hĩ³nx2na³la². Jã¹nxe³jau³su², Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ain¹tũ³kã³txa² hãi¹nxe³tũ³kã³txa² whãi²na¹, Sũ³na² wain³te²lo³tũ³kã³txi³su² hĩ³nx2na³la². A²nxe³ju³ta², a²hĩ¹nai²na² wain³te²lo³tẽ³ju³ta³nũ³ai²na². Moi³se²ah³lu¹tain²txi³ a²kxã³nxa² ĩ³ye³yxo²nũ¹ni², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² a²wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³kã³txain²txi³ a²kxã³nxa² ĩ³ye³yxo²nũ¹ni² ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, kxã³nãu³u¹tai²nãn¹jau³xa² Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xau³hxai²tẽx1tã² hxi²kan¹txi³ sa²yxo²we¹ki³jau³sxa³wa². Nxe³ki³kxa² ha³ta³nxãn²txi³, Je³su²jah³la² yxo²ĩ²te²su² te²a², Sũ³na² wain³te²lo³tai¹nhĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹:

— Je³su²jah³la² yxo²ĩ²nxa³xã¹. Nxe³te²su² kxai²lẽ¹. Wain³te²lo³kah³lo²su² ti³he¹nxe³hĩ³nx2nxa³wa². Sũ³na² ĩ³wai³ki²sa²so¹nẽ³tĩh³na² hãi¹nxe² ka³na³ka³na³tĩh³no²su² hĩ³nx2na³la².

23 Txa²wã¹ki³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ hxi²thin¹ki³sxa³wa². Nxe³ha²kxai³, Ju³te²an¹jah¹lain²txi³ Ju³te²an¹te²sxa³jah¹lain²txi³ a²wã³kon³ye²ki³te²ki³na¹lxa³ yũ³ki³sxa³wa². Ki³sxa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹ju³khai³xa² yã¹nxe² ã³nhau³kon³ki³te²la³ yũ³ki³sxa³wa². A²yxo²ha³kxa¹ kãin² tau³ton³ki³tã³la². Ney kain¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ nẽ³lai¹nxã³ wi¹lhin¹jah¹lo²su² tãu³a¹, kwã³hãi¹nxe² a³lxi²khai¹nxe³nẽ³jau³su² wain³te²lo³tẽ³na³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² txa²wã²kõ³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² sa²wa²su¹tẽ³lha²kxai³, Sũ³na² Si³yxau³tãu³a² sa²kxai³lu² wain³te²lo³tẽ³ia³la². Hai³txi³ txa²wã¹ki³na¹xai²na² wi¹kãi³ki³ju³ta³la³ yũ³ki³sxa³wa². Nxe³ha²kxai³:

— Wi¹kãi³tũ³kã³txi³sain¹na³na¹. Nxe³ha²kxai³ ũ³yho³hai¹na¹jau³su² wain³te²lo³tai¹na¹xã¹. Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ nẽ³lai¹nhĩ³nx2nxa³wa². Yxãn¹ta¹, kwa²hãi¹nxe² a³lxi²nẽ³jau³xa² so¹lxi³ wain³te²lo³tẽ³na³la². 25 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³su² tãu³a² Je³su²jah³la² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nẽ³lha²kxai³, ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³tu³, yxo²ĩ²te²su² te²ki³na¹xai²na² so¹lxi³ sa²wa²sut1sxã³, txa²wã¹ĩ³lxi³thin¹ki³sxa³ju³ta² sa²wa²su¹tẽ³na³la². Jã¹nxe³si¹nhẽ³jau³nũ³su², a²wain³ju³khai³xa² wxa²ye³kat1si¹nhẽ³jau³nũ³su², Je³su²jah³la² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹ txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²na² yxau²xai³sa²tẽ³jah¹lo²su² tãu³a¹ nxe³nha²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² kxãn³su² kõ³nxe³ti³ kãi³ai¹nhxai²na²hẽ³na¹. Nain¹kxe³su² kwa² sa²wa²su¹tai¹na¹ju³ta² yũ²nxa³lho³na¹. Yan¹nãu³a¹ Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²hĩ¹na¹ ĩ³lxa³thi¹nai¹nxa³ju³ta² sa²wa²su¹tũ¹hain¹ju³ta³nũ³a² yũ tũ wĩ. Nxe³ju³ta²nũ³a² wah³nxe³sã²na¹tũ¹xã¹. Ya³nãn³ta³ki²la² jah¹lo²sa¹xã¹. Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³su², ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Yxãn¹ta¹, a²hĩ¹nai²na² txa²wã¹kõ³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² sa²hau³ko³tẽ³na³la². Nxe³ha²kxai³:

— Sũ³nu²na¹xai²na² wain³jah¹lo²sa¹xã¹. Nxe³jau³xain²txi³ wxa²ye³ka¹tẽ³lha²kxai³:

"A²nũ²a² Je³su²jah³la² yxo²ĩ²sa²na³na¹."

A²nxe³te²su² kxai²nãn²tu³, Sũ³nu²na¹xai²na² wain³te²lo³ta¹xã¹. Nxe³jau³xain²txi³ wxa²ye³ka¹tẽ³lha²kxai³ nxe³nẽ³na³la². A²nxe³ju³tai²na² Sũ³na² a²wain³ju³ta² wxa²ye³kat1si¹nhẽ³jau³su² Je³su²jah³la² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².

27-28 Nxe³ha²kxai³, yuh³xai²nãn¹tũ³ka̱³txi³ki̱³nãxawãsũ³na² ti³hex1ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
hxi²kan¹txi³lo³nha²sxa³ ĩ³wi¹lhin¹si¹nhẽ³jau³nũ³su² Hãi¹yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²kxe³su²
e³hĩ³ki̱³sxa³wa². nxe³ju³ta² so¹lxi³, A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
— Wã²nxũh¹ o²la³kxi²sxã³ wi¹kãi³jah¹lo²sa¹i¹. wain³te²lo³ta¹hxai²hẽ¹la². Wi¹kãi³ain¹kxa²
Nxe³ki̱³jau³nũ³su² yũ³hĩ³ki̱³sxa³wa². yo³lha³ ũ³yho³hi²sxã³ wain³te²lo³tain¹kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wã¹ki̱³na¹xai²na² hxi²kan¹txi³ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²kxai³ wxi²kan¹txi³
sa²wai³wait3sxã³ wi¹kãi³hĩ³ki̱³sxa³wa². ĩ³kãin²ti³nha²sxã³ ĩ³ye³hĩ³nx2na³la².
Hxi²kan¹txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² — Txai²na² wi¹kãi³jah¹lo²sa¹i¹.
ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai² yã¹nxe³sxã³ Nxe³sa²jau³su² Txa²wã¹sũ³na² wain³te²lot3sa²na³li¹.
wi¹kãi³hĩ³ki̱³sxa³wa². Nxe³ki̱³kxe³su²: Nxe² e³kxai²nãn²tu̱³, wain³txi³ wxi²kan¹txi³
— Sũ³na² wain³te²lot3sa²ju³ta² e³hĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹, ti³hex1te²sxa³yu²hẽ³la².
ten³sa³nhã¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ wi¹kãi³jah¹lo²su²
hãi¹nxe³sxã³, Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta² te²ju²hẽ³la². Hai³txi³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
yxo²ĩ²ki̱³jau³su² wain³te²lo³tẽ³lhĩ³nx2na³la². wi¹kãi³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³,
Ki̱³sa²kxai³, hxi²kan¹txi³ ĩ³kãin²ti³nha²sxã³ wxi²kan¹txi³ ĩ³kãin²ti³nha²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
e³hĩ³ki̱³sxa³wa². 29 Txa²wã¹sũ³na² 4 Nxe³ju³ta² jut3sũ³ju³ta²sa¹: A²nũ²a²
Si³yxau³tãu³a¹ ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa². ã³xa² wa³kon³kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
Ju³te²a² nũ³ka̱³txain²txi³ Sũ³nu²lo̱³jah¹lo²su² wai³wain³ki²txi³ a²yo³ha² so¹kxi²hĩ³ki̱³tã³la².
ha²kxai³, a²nũ²a² yuh³xai²nãn¹te²a² A²nxe³te² yo³hai²na² so¹kxi²ki̱³kxai²na²,
a²wã³kon³tũ³ka̱³txi³nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxain²txi³ nãi³txi³ a²wa³kxẽn³yah³lai²na² kwa²hãi¹nxe²
Sũ³nu²lo̱³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa² ũ³hũ¹nhẽ³kxa² yen³kxi³sxa³wa². Hãi¹yxãn¹ta¹,
30 Txa²wã¹sũ³nai²na² ka³na³ka³na³jah¹lai²na² wa³kon³kxi²ki̱³kxai²na² a²yo³khai³xai²la¹wa².
wain³te²lo³tẽ³ju³ta², Ju³te²a² nũ³ka̱³txain²txi³ 5 Jã¹nxe³jut3sũ³nxe², wi¹kãi³sa²tẽ³ki̱³ke³la³te²kxai³,
Je³su²jah³la² yxo²ĩ²jau³nũ³a² so¹lxi³ nxe³ki̱³kxa² yo³lha³ Txa²wã¹sũ³na²
wain³te²lot3sa²kxai³, Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³tũ³ka̱³hxain²txi³ wain³te²lo³tẽ³lhĩ³nx2na³la². A²nũ²a²
a²yxo²ha³kxain²txi³ Je³su²jah³la² wi¹wa³kon³kxi²kxa² yo³ha² ũ³yho³hi³kxa²
yxo²ĩ²jau³nũ³a² so¹lxi³ wain³te²lot3sa²kxai³, yã¹nxe² nxe³nẽ³lhĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹,
nxe³nẽ³lhĩ³nx2na³la². 31 Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³: yuh³xai²nãn¹tũ³ka̱³txe² ki̱³na¹xai²na²,
— Je³su²jah³la² yxo²ĩ²a¹xã¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, hxi²kan¹txi³ wi¹kãi³sa²tẽ³hĩ³ki̱³sxa³wa².
hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na² Nxe³ki̱³sxa³kxa² ha³ta³nxãn²txi³,
sa²yxo²wa²ya̱t1sĩ³ki̱³sxa³wa². A²ya³la³tu̱³, Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wain³txi³ e³kxi²nẽ³ta¹hxai²yã¹la³ 24 A²nũ²a² wain³te²lo³tẽ³tu¹wa².
Nxe³jau³xu¹tai² yã¹nxe³sxã³ wi¹wi¹nxe² tu̱³ Nxe³nẽ³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
kãi³hĩ³ki̱³tã³la², Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ta² A²nũ²a² ĩ³lxi³thi¹nxa³te²su² kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³,
yxo²ĩ²sa²kxai²nãn²tu̱³ wain³te²lo³tai¹na¹tũ¹xã¹.
Na¹ju³ta², Sũ³nu²na¹xai²na², a²nũ²a²
yxo²ĩ²sa²ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nhã¹.
Txa²wã¹sũ³na² ta¹hxai²hẽ¹la². 6-8 Jã¹nxe³jau³su²,
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²ha³tẹh³nxã³nxa²
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:
A²nũ²su² kxai²nãn²tu̱³, a²ko̱³nxe³ti³
kãi³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² wxa²wa²sut1sxã³
wxa²hxan³kxi²ti³kxai²nãn²tu̱³,
a²nxe³kah¹lo²su² jah¹la² ka³lih³khaix1jah¹lo²su²
hĩ³nx2na³li¹. Jã¹nxe³sxã³, a²nũ²su²
kxai²nãn²tu̱³, Txa²wã¹sũ³na²
a²ẽ¹nãn¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²nha²kxai²nãn²tu̱³:
“Jah¹lai²na² ko̱³nxe³ti³ kãi³jah¹lo²sain¹na³na¹.
Na¹ta¹, ko̱³nxe³te²lo³tain¹nxa³lho³na¹.”
A²nxe³kah³lo²su² kxai²nãn²tu̱³,
ka³lih³khaix1jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xai²na²
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ha¹lin¹jau³xai²na²
[B]yã[B] kxi²nẽ³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³a²sa¹:

4

A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² yxo²ĩ²jau³su²

1 Nxe³ju³ta² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³nãu³xai²na² kwa²txa²wã¹sũ³na²
jah¹lu¹tai²na² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²nxe³jah¹lu¹tai²na² kãi³yxau²xai³lain¹ju³tu¹tai²na²
a²ha³ta̱³nxu¹tai²na², Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ a²ha³tẹh³nxã³nxa²
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
2-3 Nxe³nẽ³te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
a²yxo²wãn³txa² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
yxo²ĩ²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² Sa²kxai³lu² wain³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
hxi²kan¹txi³ wi¹kãi³sa²tẽ³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³:
— A³bra³ãu²ah³lai²na² wi¹kãi³na³na¹.
Nxe³kxa² yo³su² ũ³yho³hi²sxã³ wain³te²lo³ta¹tũ¹xã¹.

— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
wi¹kãi³ũh¹ki̱³sxa³kxa²
ha³ta̱³nxãn²txi³:
“Wain³te²lot3sa²na³na¹.” Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ain¹kxan²ti³
Sũ³na²
ka³lih³khaix1hĩ³ki̱³tã³li¹.
Nxe³te²ju²hẽ³la².

9 A²nxe³jau³xu¹tai²na² ĩ³ka³li³jau³xu¹tai²na²
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³xu¹tai²na²sa¹:
Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²te² ki̱³na¹xai²na²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³ka³li³nhẽ³lhĩ³nx2na³la².
Hai³txi³ ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²jah¹lo²nãu³xa²
so¹lxi³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³ka³li³hĩ³nx2nxa³wa².
Yxãn¹ta¹, a²nũ²a²
ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²jah¹lo²su²
ta̱³nxa²,
ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²nxa³jah¹lo²su²
ta̱³nxa², nxe³kxa² ha³ta̱³nxãn²txi³,
a²yxo²ha³kxa¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³ka³li³nhẽ³lhĩ³nx2na³la².
Nxe³ju³ta²,
Txa²wã¹sũ³na² ha³te̱h³nxã³nxãn¹jau³su²
te³nah¹lxi¹:

— A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
yxo²ĩ²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jau³su²,
wain³te²lo³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
10 A²nxe³ju³tu¹tai²na²sa¹, Txa²wã¹sũ³na²
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² wain³te²lo³ju³tu¹tai²na²sa¹
yãn³tai²na² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²sãn²nxa³ta̱³lxa¹,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wain³te²lo³ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Nain¹sxã³, yãn³tai²na² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²
hãi¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
yxo²ĩ²ain¹jau³su² wain³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³, hã²wxãn³txa³ wain³te²lo³ju³ta²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wxa²ye³ka¹nha²yhu¹te³lhxa³
ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²sxã³ ĩ³yĩ¹li²nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³, a²wi¹lhĩn¹khai¹xa²
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
txa²nũ² yxo²ĩ²jau³su² wain³te²lo³ta¹hxai²hẽ¹la².
Hã²wxãn³txa³, te²yã¹nxe³te²hũ³te²lxi³
txa²wã¹ki̱³na¹xain²txi³ yxo²ĩ²ki̱³jau³su²
wain³te²lo³tẽ³na³la². Ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²ki̱³sxa³ka̱³xan²ti³ũ²
nxe³nẽ³lhĩ³nx2na³la².
Nxe³ha²kxai³,
A³bra³ãu²ah³lo²su² jah¹lu¹tai²na²
Txa²wã¹wĩ³nu²hũ³ya³nhẽ³lhĩ³nx2na³la².
A²wi¹lhĩ¹na² txa²nũ² jah¹lu¹tai²na² txa²nũ²
Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²sãn²jah¹lo²su²
ha²kxai³, txa²wã¹ki̱³na¹xai²na² Sũ³na²
yxo²ĩ²te² ki̱³na¹xai²na² txa²wã¹wĩ³nu²hũ³ya³nhẽ³lhĩ³nx2na³la².
12 Jã¹nxe³sxã³, ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²tũ³ka̱³txain²txi³
A³bra³ãu²ah³lo²su² jah¹lu¹tai²na²
a²wĩ³nu²hũ³yai¹nhĩ³nx2na³la². A²nxe³tũ³ka̱³txain²txi³
Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ain¹te²a² so¹lxi³
wain³te²lo³ta¹hxai²hẽ¹la². A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
yãn³tai²na² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²sã²nxa³hĩ¹na²
Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³kxu¹jã¹nxe³tũ³ka̱³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la².

— Sũ³na² wain³te²lot3sa²ju³ta²
ten³sa³nha¹. Nxain¹kxai²nãn²tu̱³
ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ain¹kxan²ti³ Sũ³na²
yxo²ĩ²ain¹sãn²nũ²la² nxe³hĩ¹na² so¹lxi³
Sũ³na² wain³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Tĩ³yau³xu¹tai²na² yxo²ĩ²jau³su²

13 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa², A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxet3sã¹lxi¹. Ha³lo²ai²na²
yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na², wxãin²txi³
a²wa³kxẽn³to̱³ti² wxa²nẽ³kan²nxa²tãu³sin¹tãu³ãin²ti³
nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Sa²yxo²we¹nha¹i¹.
Na¹ha²kxai³, wxãi²na² yxo²ĩ²sa¹lxi¹.
Nxe³te²sin¹jau³su², wain³te²lo³txa²ha¹i¹.
Na¹ha²kxai³, ha³lo²ai²na² ũ³hũ¹nxa²ha¹i¹.
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txu¹jã¹nxe³sxã³
wi¹kãi³xan³kxan²ti³, wain³te²lo³txa²ha¹ha²kxai³,
ha³lo²ai²na² ũ³hũ¹nxa²ha¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
14 — Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txu¹tai²
yã¹nxe³sxã³ kãi³tũ³ka̱³txa² so¹lxi³
ten³sa³nha¹. Ta³nxũ¹ka̱³txai²na² so¹lxi³
ha³lo²a² wi¹ju³ta² ũ³hũ¹na¹tũ¹xã¹.
Txa²wã¹sũ³na² nxe³nẽ³lhĩ³nx2nxa³wa².
Jã¹nxe³nẽ³ke³la³te²kxai³, hai³txi³:

— Yxo²ĩ²a¹xã¹. Nxe³ki̱³ju³ta³la³
Txa²wã¹sũ³na² ten³ki²nũ¹nhẽ³lhĩ³nx2nxa³wa².
Jã¹nxe³nẽ³ke³la³te²kxai³la¹ Txa²wã¹sũ³na²
yxo²ĩ²ki̱³ju³ta³la³ yũ³nẽ³lxa³ha²kxai³,
hau³hau³kon³sxã³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txu¹jã¹nxe³sxã³ hxi²kan¹txi³
kãi³ki̱³sxa³ha²kxai³, nxe³hĩ³ki̱³tã³la².
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa²
sã²yxo²ã³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, ĩ³xa̱n³ta³kxi²nẽ³lhxã³
ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nẽ³lhĩ³nx2na³la².
Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² tĩh³na² wi¹tĩh³na²
ĩ³kwa³na³nẽ³jau³la³ yũ³nẽ³lxa³kxai²nãn²tu̱³,
hxi²kan¹txi³ wain³txi³ ai³lhĩ³ki̱³sxa³wa².
Nxe³ki̱³kxe³su²:
Nxe³ti³kãi³a¹xã¹. Nxe³ki̱³kxan²ti³,
ko̱³nxe³te²lo³tẽ³ju³ta³la³ yũ³nẽ³lhĩ³nx2nxa³wa².

16 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²,
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— A³bra³ãu²ah³lãi³. Txa²wãn³txai²na²
yxo²ĩ²sã¹lxi¹. Nxe³sa²te²sin¹jau³su²,
ha³lo²a² wi¹ju³ta² ũ³hũ¹nxa²lxa¹tu¹wi¹.
Nxa²lxa¹ha²kxai³, wxãin²txi³ ũ³hũ²,
wxa²nẽ³kan²nxa²tãu³sin¹tãu³ãin²txi³
yxo²ĩ²a³kxa¹ ũ³hũ², nxe³nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³te²sa¹jau³su², sa²yxo²we¹nhũ¹nx2ta¹i¹.
Ta²wã¹sũ³na² wãn³txa², ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹tain¹tũ³ka̱³txain²txi³,
ha³lo²a² wi¹ju³ta² ũ³hũ², Txa²wã¹sũ³na²

yxo²ĩ²te²ki̱³na¹xain²txi³ ha³lo²a² wi¹ju³ta²
ũ³hũ², nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³,
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² txa²wã¹wĩ³nu²hũ̱³ya³nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
jah¹lu¹tai²na² txa²nũ², Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²sãn²te²su² ha²kxai³la².
17 Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ̱³na² ha³te̱h³nxã³nxa²
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— A³bra³ãu²ah³lãi³. A²nũ²a²
nũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²na² ka³lxa¹khai¹nxe³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²na²
ĩ³hen²ki¹nxain¹te³nah¹lxi¹: "A³bra³ãu²ah³lai²nã
txa²wã¹wĩ³nu²hũ̱³ya³nhẽ³na³li¹." Nx-
ain¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ̱³na² sa²yxo²we¹nha²sxã³,
A³bra³ãu²ah³la² wẽ³sa² yũ²nxa³hĩ¹nu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ̱³na², a²nũ²a²
ya³lu²te²a² ka³te̱n³ti³hi¹ti², Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³kwa³na³kxai²nãn²tu̱³, a²yen³kxa²
a²kxã³nxa² yũ³ti³he¹nxe²nxa³te²sa²tẽ³te²
yen³kxa² kwẽn¹ta²kxai³ ĩ³yũ¹hi²,
nxe³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la²
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² yxo²ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la².
18 Nxe³ain¹jau³xa²sa¹, A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
a²ẽ¹nãn¹jau³xa²sa¹:

— Wẽ³sa² we¹ta¹kxa² yũ³ti³hex1sa²nxa³xã¹.
Na¹kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³, Txa²wã¹sũ̱³na²
kan²txi³ yxo²ĩ²sa²tẽ³a¹xã¹. A²ya³la³tu̱³,
ha³lo²a² ĩ³ye³kxi²sa²ju³ta² ũ³hũ¹sa³tũ¹xã¹.
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ju³txan¹te²ka̱³ya̱³tu̱³, a²nũ²a²
nũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²wĩ³nu²hũ̱³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ̱³na² a²ha³te̱h³nxã³nxa²
ũ³wha²li¹te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ne³kan²nxa²tãu³sin¹tãu³su²
ka³lxa¹khaix1tũ̱³ka̱³txi³nãu³su² ya³nxa²tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai² yã¹nxe³jau³lxi³,
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Jã¹nxe³jau³su², A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txai²na² yah³lon¹sa³nhã¹. Txa²nũ²ai²na²
ya³lu²te²nũ³hũ̱³sa²na³na¹. Hxi²kan¹txi³
wẽ³sa³la³ we¹ti³hex1sa²nxa³nhã¹.
Jã¹nxe³sxã³, txa²sxe³xa³ka³lxai²na²
Sa²ra³ka³lxai²na² a³ka²lon¹khai¹nx2na³na¹.
Hxi²kan¹ti³ wẽ³sa³la³ wẽ̱³nhẽ³txi³he¹xai¹nxa³xã².
20-21 Nxe³na¹kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³, hãi¹nxe³sxã³,
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txai²na² kãin²
yxo²ĩ²a¹tũ¹xã¹. Ĩ³wã̱³txa³nũ¹ha¹ju³ta³la³
yũ²nxa³xã¹. Ha³lo²ai²na², Txa²wã¹sũ̱³na²
sa²yxo²we¹nha²sxã³ ĩ³ye³kxi²sa²ju³txai²na²,
a²ya³la³tu̱³ kãi³ũ¹sa³tũ¹xã¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³, hãi¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
yxo²ĩ²kãi²no³ni², kãin² ĩ³sa²nẽn¹kxi²,
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxe³ain¹kxe³su², Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³yĩ¹lain¹te³nah¹lxi¹:

— Wain¹te²lo³txa²ha¹i¹. Nxe³jau³xu¹tai²na²,
Sa¹nha²kxai³ wain³te²lo³txa²ha¹i¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². 23-24 A²nxe³jau³xu¹tai²na²:

— Wain¹te²lo³txa²ha¹i¹. Nxe³jau³xu¹tai²na²,
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³sxã³, A³bra³ãu²ah³lu¹tain²txi³
ĩ³ye³kxi², txa²wã¹ki̱³na¹xain²txi³
ĩ³ye³kxi²nẽ³li², nxe³jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Hai³txi³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² so¹lxi³
ĩ³ye³kxi²jau³su² ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Txa²wã¹ki̱³na¹xai²na²:

— Txa²wã¹sũ̱³na² yxo²ĩ²a¹xã¹. A²nxe³jah¹la²
nũ̱³kxũn³txi³ Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² ya³lu²tãu³a¹ ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹na¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
a²nxe³te² ki̱³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ so¹lxi³
Txa²wã¹sũ̱³na² wain³te²lo³tẽ³lhĩ̱³nx2na³la².
25 Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ Je³su²jah³la²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nẽ³ka³tu̱³,
txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² a²wah³yu³ta²
ũ³yho³hi²ki²nẽ³si¹jau³nũ³su² ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³, hã²wxãn³txa³tai²li²nũ¹
wain³te²lo³tẽ³si¹jau³nũ³su² ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

5

Sũ̱³na² hxi²ka² wain³te²lo³tẽ³jau³su²

1 Nxe³ha²kxai³ hĩ¹na² Je³su²jah³la²
yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³, wain³te²lo³tẽ³lhĩ̱³nx2na³la².
Nẽ³lha²kxai³, Je³su²jah³la² wxa²hãu²no³tẽ³lhĩ̱³nx2na³la².
Ki̱³sa²kxai³:

— Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³nãu³a¹
hãu²non³sxã³ yxau³na¹xã¹. Txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹
au̱³txi³ nxe³hĩ̱³ki̱³tã³la². 2 Yxo²ĩ²ki̱³sa²kxai³,
Je³su²jah³la² sa²hau³ko³tẽ³lha²kxai³,
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³nãu³a¹
sa²wxe³nẽ³lha²kxai³, thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³jah¹la²
a²yen³nãu³a¹ kan²txi³ yxau²xai³sa²tẽ³hĩ̱³ki̱³tã³la².
Ki̱³sa²kxai³ ka³li³hĩ̱³ki̱³tã³la². Jã¹nxa¹jau³su²:

— A²ya³la³tu̱³, Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
kãin² wxi²kin³ti³ton³khaix1jah¹lo²su²
na³na¹. A²nxe³ju³ta² wã²nhũ¹nẽ³lha²kxai³,
ha²yã¹nxe³ki̱³tũ¹xã¹, yxan¹nãu³a²sã¹.
Sũ̱³na² sa²yxo²we¹nha²jah¹lo²su²
na³na¹. Nxe³ha²kxai³, nẽ³tũ¹xã¹.
Nxe³nha²ki̱³jau³su² ka³li³hĩ̱³ki̱³tã³la².
3 Jã¹nxe³sxã³:

— Khãuh³lxa³thin¹ki̱³ju³ta² ha³lo²a²
ũ³hũ¹sxan³tã¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
ka³li³hĩ̱³ki̱³tã³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱n³tu̱³
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ Txa²wã¹sũ̱³nai²li²
yxo²ĩ² kãi²non³ki̱³tã³la². 4 Nxe²

ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ Txa²wã¹sũ³nai²li²
yxo²ĩ² kãi²non³ki̱³ju³tan¹te²kxa³ya̱n³tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² ã³waix3kxa² wxe³nũ¹hĩ̱³ki̱³tã³la².
Ki̱³sa²kxai³:

— A²ya³la³tu̱³, Txa²wã¹sũ³na² wi¹te²
yen³kxa² so¹lxi³ ũ³hũ¹nhẽ³tũ¹xã¹.
A²ya³la³tu̱³ e³jah¹lo²su² na³na¹. Ki̱³sa²kxai³,
Sũ³na² ĩ³ãu²lxi²ki̱³ju³ta³la³ yũ²nxa³xã¹,
ha³lo²a² ko̱³nxe³kxan²ti³nũ¹. Nxe³hĩ̱³ki̱³tã³la².
5 Ki̱³sa²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²nẽ³jau³su²:

— Sũ³na² a³lxi¹nx2na³na¹. Nxe³nẽ³jau³su²,
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² hi²sen³su²,
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ũ³hũ¹nẽ³lhxã³
nxũ²kwa̱i³yxau³nẽ³kah³lo²su² jah¹la²
hi²sen³su² ĩ³ye³kxi²nẽ³lhxã³, sa²yxo²so¹nha²nxã³sxã³
ĩ³ye³kxi²sa²tẽ³nẽ³na³la². Nxe³ki̱³sa²kxai³,
txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³, Sũ³na²
a³lxi²nẽ³jau³su² wi¹la̱in³nha²sxã³
yxau²xai³lhĩ̱³ki̱³tã³la². Nxe³ju³tai²na²
ha³kxa¹ a³la³kxi²nha²ki̱³tã³la².

6 Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²nẽ³jau³xa²sa¹
Yãn³tai²na² txa²wã¹ki̱³na¹xai²na²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³kxa² yo³ha² ko̱³nxe³te²lo³tẽ³sxã³
yxau³ki̱³sĩ¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na²
ha³lo²a² sa²hau³ko³tẽ³ju³ta³nũ³a²
ĩ³yĩ¹li²nũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²xai³ti̱³kxai³lu²,
ha³lo²a² hau³kon³na³na¹, nxe³je³nax3ki³kxai³lu²,
Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³lxi³thin¹ki̱³sxa³tũ³ka³txi³ki̱³na¹xai²na²
sa²hau³ko³tẽ³te³lhxã³ nxe³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Txa²wã¹ki̱³na¹xai²na² ya³lu²nẽ³ju³ta³la³
ten³ti³hex1ki̱³te²sxa³jai¹ti²tu³wa².
Ki̱³sa²kxai³, a²nũ²a² ã³xa² wain³khaix1jah¹lo²su²
kxa³ha³ta̱³nxãn²txi³:

— Ya³lu²te³lhxã³ nx2na³na¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³:

— Ya³lu²kai¹na¹tũ¹xã¹. Jah¹la²
ka³te̱n³txi³ yxau²xai³txai²lã¹. Nxe³hĩ̱³ki̱³sxa³wa².
Hai³txi³ ã³yat1sxã³ ya³lu²so¹ki̱³te²sxa³jai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² wi¹lhin¹khaix1jah¹lo²su²
kxai²nãn²tu̱³:

— Ya³lu²te³lhxã³ nx2na³na¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
ã³yat1so¹sxã³ ya³lu²kain¹ki̱³ju³ta³nũ³a²
yũ³nũ³nhĩ̱³nx2nxa³wa². Yxãn¹ta¹, a²nũ²a²
ka³na³ka³na³te² he³la³ko³ ya³lu²kain¹ju³ta²
yũ³ta̱³nxa² nxe³hĩ̱³te²la¹ku² ki̱³nha²wa².
8 Nxe³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³, txa²wã¹ki̱³na¹xai²na²
ĩ³lxi³thin¹ti³hex1ki̱³sxa³hĩ¹na², Je³su²jah³la²
ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³,
Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²nẽ³ju³ta² kãin²
wxa²ye³ka¹tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². 9 Ko̱³nxe³te²lo³tẽ³sxã³
yxau²xai³ki̱³sĩ¹nai³tã² Je³su²jah³la²
ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nẽ³lha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wain³te²lo³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nẽ³lha²kxai³, a²ya³la³tu̱³ ã³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³,
yxan¹nãu³a¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³
yxau²xai³ki̱³kxa²yo³su² Txa²wã¹sũ³na²
hxi²ki³kxai³lu² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nẽ³lhxã³
ĩ³khãuh³lxa³ti³nẽ³ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³la²,
Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³la².
10 Kxãn³su², Sũ³na² ĩ³ko̱x1ko̱¹son²ki²to³ki̱³sxai²tai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³,
Sũ³na² wi¹lĩ³we¹yhu¹ti³hi¹te³lhxã³
wi¹lã³ya̱³lxi³xi²ti³hi¹tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nẽ³lha²kxai³, hĩ¹na² Je³su²jah³la²
ka³te̱n³su² nxũ²kwa̱i³yxau³nẽ³na³la².
Nxe³nẽ³lha²kxai³, ã²la² ã³sen³sai¹sxã³
hxi²kãin²txi³ sa²hau³ko³tẽ³lhĩ̱³nx2na³la².
Nxe³kxa²yo³su² yan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²
yxau³ya³sain¹ni² A²ki³lha³lxa² Je³su²jah³la²
yxau³ya³sain¹ni² nxe³sa²tẽ³ya³sain¹tu¹wa².
11 Jã¹nxe³nũn³jau³hũ³nxe², Sũ³na²
ĩ³ka³li³hĩ̱³ki̱³tã³la². Nxe³sa³ku¹:

— Txa²wã¹sũ³na² ka³lih³ti³hit1sa³nhã¹.
Sa²jut3su², hĩ¹nai²na² Sũ³na² ã³ya̱³lxi²xi²yhu¹sxã³
yxau³sxã³, ka³li³sa³nhã¹. Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la²
Je³su²jah³la² ã³ya̱³lxi²xi²ti³hi¹tẽ³lha²kxai³la¹.
Nxe³ki̱³jau³su², ka³li³hi² yxau²xai³lhĩ̱³ki̱³tã³la².

*A³tãu²ah³lu¹tai²na² Je³su²jah³lai²na² ĩ³yau¹ũ³nẽ³*jau³su²

12 Txa²wã¹si³kxã³ka³nãu³u¹tai²na²,
a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² a²ĩ³lxa²
A³tãu²ah³la² txa²nũ² ko̱³nxe³ti³ kãi³ãn³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la
Ain¹jau³su², ya³lu²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³tu̱³, ko̱³nxe³ti³
kãi³ti³hi¹tẽ³lha²kxai³, ya³lu²nẽ³ju³ta³nũ³a²
yũ³ti³hi¹tẽ³lha²kxai³, nxe³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nxe³te²ki̱³na¹xu¹tai²na²
ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³ki̱³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ki̱³sa²kxai³, a²nũ²a²nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹
ya̱²lu²nẽ³ju³ta² yũ²hxan³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Txa²wã¹sũ³na² a²tĩh³na² wain³ti³tĩh³na²,
Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³tih³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³xai²na² ne³kat1so¹ki²sxã³
ĩ³kwa³na³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²ta³lun²nẽ³te²ka³ka¹:

— Nxe³jah³lxi³xi¹. Sũ³na² wãn³txai²na²
sa²yxo²ã³ah³lxi¹nha³tai¹. Nxe³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, yãn³tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ĩ³kwa³na³nẽ³lxa³ta³lhxĩ¹nũ¹tai²na², a²nũ²a²
yuh³xai²nãn¹tũ³ka̱³txi³ki̱³na¹xu¹tai²na²
ko̱³nxe³ti³ kãi³to³ki̱³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ki̱³ta¹, hai³txi³ Sũ³na² ko̱³nxe³te²lo³tẽ³lhxã³
wxe³nẽ³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
14 Yãn³tai²nãn¹tũ³ka̱³txa² ĩ³kwa³na³ain¹nxa³hẽ³na¹.
Na¹ha²kxai³, ko̱³nxe³te²lo³tain¹nxa³lho³na¹.
Sũ³na² ẽ¹nãn¹jau³su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³, a²wi¹lhĩ¹na²
A³tãu²ah³lu¹tai²na² Sũ³na² yxo²wãn³txa²
sa²yxo²ã³nũ²la² ko̱³nxe³ti³ kãi³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³hĩ¹nũ¹tai²nãn¹ju³tu̱³, A³tãu²ah³la²
a²sa³wi³ha³lxa² wĩn¹txi³sxã³ wet1sxã³
sa³wi³ha³lxi³lo³txi³ ai³ka³tu̱³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
sa³wi³ha³lxi³lo³tain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tũ³ka̱³txu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹
ya²lun¹tain¹ju³ta² yũ²hxan³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
A²nxe³tũ³ka̱³txu¹tai²na², A³tãu²ah³la²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹kxu¹jã¹nxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la²
Ain¹ta¹, ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³, ya²lun¹ta² hxan³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jã¹nxe³sxã³ A³tãu²ah³lu¹tai²na²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³tan¹te²kxa²ya̱n³tu̱³
a²nũ²a²nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ ko̱³nxe³ti³
kãi³si¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³to³ta¹
Je³su² Kris²tu³jah¹lu¹tai²na² ya³lu²kxi²nẽ³ju³tan¹te²kxa²ya̱n³tu̱³
a²nũ²a² ĩ²li³hxa³te²a² ka³te̱n³ti³hi¹tẽ³ju³ta³nũ³a²
yũ³nẽ³na³la². 15 Yxãn¹ta¹, ha³na³ka³lxin³khai¹nxe³sxã³,
Nxe³yhu¹ju³ta²sa¹: A³tãu²ah³la² ko̱³nxe³ti³
kãi³ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³ a²nũ²a²
ya²lun¹tain¹ju³ta² yũ²hxan³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
Yxãn¹ta¹, ha³na³ka³lxin³khai¹nxe³sxã³,
Txa²wã¹sũ³na² kãin² thã̱i³ti³la² a³lxi²nẽ³lhxã³,
A³tãu²ah³la² ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
ãn³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³ a³lxi²nẽ³na³la².
Nẽ³lha²kxai³, a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la²
Je³su²jah³la² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³lha²kxai³,
ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa²ya̱n³tu̱³
Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² wi¹lĩ²nẽ³ju³ta²
yũ³nẽ³na³la². 16 Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²,
a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la² A³tãu²ah³la²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta²kxai³, Txa²wã¹sũ³na²
ko̱³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe²xai³ti³kxai³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa² te²ki̱³na¹xai²na²
ko̱³nxe³ti³ kãi³te²lo³tẽ³xi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nẽ³lha²kxai³, ko̱³nxe³ti³ kãi³yxau²xai³ki̱³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ki̱³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³, Txa²wã¹sũ³na²
thã̱i³ti³la² a³lxi²nẽ³lha²kxai³ wain³te²lo³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Hai³txi³ kãi³ki̱³kxa² yã¹nxe³ki̱³ju³ta³lo³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ta¹, ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³te²sxa³kxa²
yã¹nxe² wi¹lhi¹nũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ju³tai²na² Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹nhẽ³ju³tai²la¹wa²
17 Jã¹nxa¹jau³su², a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta²kxai³, a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ya³lu²ju³ta³lot3sxã³,
yxau²xai³lha²tẽ³ki̱³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
wi¹lhin¹ ãn³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³
ka³na³ka³na³jah¹la² Je³su²jah³la² sa²hau³ko³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
kãin² thã̱i³ti³la² wi¹lhin¹ye²nẽ³lha²kxai³,
wain³te²lo³tẽ³ju³ta² ũ³hũ¹nẽ³ti³ten³na³la².
Nxe³kxai²nãn²tu̱³:

— Ten³sa³nhã¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
hxi²kan¹txi³ ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹
yxau²xai³lhĩ̱³ki̱³tã³la², Je³su²jah³la²
hxi²kan¹txi³lo³tẽ³lha²kxai³la².

18 A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² A³tãu²ah³lu¹tai²na²
ko̱³nxe³ju³ta² ka³na³ka³na³ju³ta² kãi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tu¹tai²na², sa²nẽ³hẽ¹tẽ³lhxã³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ te²ki̱³na¹xai²na²
ko̱³nxe³te²lo³sxã³ wxe²xai³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³sxã³
Je³su²jah³la², ha³lo²a² wain³ju³ta²
ka³na³ka³na³ju³ta² kãi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya̱³tu̱³, a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ nxe³te²ki̱³na¹xai²na²
ã³wa²su¹ti², ka³te̱n³ti³hi¹ti² nxe³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Jã¹nxe³sxã³, a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la²
A³tãu²ah³la² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
sa²yxo²ã³nũ²la² ko̱³nxe³ti³ kãi³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²a²,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txi³ki̱³na¹xai²na²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ta¹hxai²hẽ¹la², kãi³hi¹tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe², a²nũ²a² ã̱³xa²
ka³na³ka³na³jah¹la² Je³su²jah³la²,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txa²
sa²yxo²we¹ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³tu̱³
ka³lxa¹ki̱³tũ̱³ka̱³txi³ te²ki̱³na¹xai²na²
Txa²wã¹sũ³na² wain³te²lo³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³sxã³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ĩ³kwa³na³nẽ³lhi¹jau³nũ³su² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la²,
txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² ĩ³tih³nxe³nẽ³te³lha³ka².
Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
e̱n²ki̱³lha²kxai³ ko̱³nxe³ti³ kãi³kãi²no̱n³ki̱³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ki̱³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ã̱³sen³sai¹khai¹nxe³nẽ³lhxã³
thã̱i³ti³la² a³lxi² kãi²no̱n³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta³lot3sxã³
ya³lu²ki̱³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
Txa²wã¹sũ³na² thã̱i³ti³la² a³lxi²nẽ³lhxã³,
wain³te²lo³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²su²,
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹
kãi³ki̱³ta³ju³ta² wxe³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

6

Ka²te̱n³su² tah²lxi³ yxau²xai³ki̱³ju³ta²

1 — Ko̱³nxe³ti³ kãi³kãi²no̱n³ki̱³kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³,
Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²kãi²non³khai¹nxe³sxã³
ã³ne³sen³sai¹khai¹nxẽ³lhxã³ a³lxi²nẽ³lhĩ̱³nx2na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³:

— Ĩh¹nxet3sxã³ kãi³ki̱³te³ji¹? Ko̱³nxe³ti³
kãi³sa²te²ki̱³te²ji¹? Sũ̱³na² thãi³ti³la²
a³lxi²kãi²non³nẽ³txai²li¹. Jau¹xai²na²
wain³ji¹? Nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

— Wain³ti³he¹nx2nxa³wi¹. Ko̱³nxe³ti³
kãi³sa²tẽ³ki̱³ju³ta² wain³ti³he¹nx2nxa³wi¹.

Nxe³nx2ti³hĩ³na¹wa². [2]Wain³ti³he¹nxa³ju³ta²sa
Txa²wã¹kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta² ã³na¹kĩ³tai¹ti²tu³wa².
Kĩ³sa²kxai³, a²nũ²a² ya³lu²kxai²nãn²tũ³,
a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ã³na¹sxã³ na¹xã¹.
Te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²:

— Txa²wã¹kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta²
ã³na¹a¹tũ¹xã¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tũ³,
ã³na¹sxã³ na¹xã¹. Nxe³hĩ³kĩ³sxa³wa².
Nxe³kĩ³kxai²nãn²tũ³, a²nũ²a² ya³lu²te²a²
ain³nha²nxa³te²hũ³nxe², nxe³hĩ³kĩ³tã³la².
Nxe³kĩ³kxai²nãn²tũ³:

— Ĩ³we²nxe²te²hũ³sxã³ ãh¹ kõ³nxe³ti³
kãi³yai¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tũ³,
wain³ti³he¹nx2nxa³wa². [3]Je³su²jah³la²
ã³nũ²nxe²sxã³ yxau³hĩ³kĩ³tã³la².

— Ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³kĩ³txai²lã¹.
Je³su²jah³la² ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹na¹.
Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², kõ³nxe³ti³ kãi³sxã³
yxau²xai³kĩ³kxai³tã² ã³na¹sxã³ yxau²xai³kĩ³tã³na¹.
Nxe³jut3su² ha²kxai³ ã³nũ²nxi²sxã³
ya³lu²yai¹na¹jut3sũ³nxe² yai¹na¹tũ¹xã¹.
Nxe³kĩ³jau³su², ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹ki²sa²sai¹yhu¹ki
[4]Je³su²jah³la² ya³lu²sxã³ sa²nĩ³kain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²:

— Kõ³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³kĩ³kxai³tã²
ã³na¹sxã³ yxau²xai³kĩ³tã³na¹. Je³su²jah³la²
ã³nũ²nxi²sxã³ ya³lu²yain¹sxã³ sa²nĩ³ki²yai¹na¹ju
yai¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³kĩ³jau³su², ũ³hũ¹ki²sa²sai¹yhu
Kĩ³sa²kxai³, Txa²wã¹wĩ³na² wxi²kin³ti³ton³khak
ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹sxã³, ka³tẽn³su² tah²lxi³ yxau²sa²tẽ³ain¹na³la².
Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe², txa²wã¹kĩ³na¹xai²na²
ã³nũ²kxain¹sxã³ ka³tẽn³su² tah²lxi³
yxau²xai³lhĩ³kĩ³tã³la². Jã¹nxe³te³lhxã³
yhu¹kĩ³te²ju²hẽ³la².

[5] Je³su²jah³la² ya³lu²ju³tau³hxai²tẽx1
jã¹nxe³sxã³, txa²wã¹kĩ³na¹xai²na²
ã³nũ²kain¹kĩ³kxai²nãn²tũ³, kõ³nxe³ti³
kãi³sxã³ yxau²xai³kĩ³kxai³tã² ã³na¹sxã³
yxau²xai³kĩ³kxai²nãn²tũ³ ka³na³ka³na³te²hũ³nx
ya³lu²yain¹kĩ³jut3sũ³nxe² yxau²xai³yai¹nhĩ³kĩ³
Hã²wxãn³txa³, Je³su²jah³la² ka³tẽn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²sxã³ ka³tẽn³su² yxau²xai³jut3sũ³nxe
txa²wã¹kĩ³na¹xai²na² tah²lxi³ wet1tẽ³sxã³
wi¹kãi³sxã³ yxau²xai³kĩ³kxe³nũ³a²
kãi³sxã³ yxau²xai³kĩ³kxai²nãn²tũ³
ka³na³ka³nat3sxã³ yxau²xai³yain¹te²hũ³nxe²
ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²jut3sũ³nxe²
yxau²xai³yai¹nhĩ³kĩ³tã³la². [6] Kxãn³su²
kõ³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³kĩ³tai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² ĩ³hxi²kĩ¹la³ki²sxã³
ĩ³ya²lu¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³au³hxai²tẽ
Txa²wã¹kxã³nxãn¹te²kĩ³na¹xai³tã²

[1]Kõ³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³te²kĩ³na¹xai³tã²
yxau²xai³kxi²te²hũ³sxã³ Je³su²jah³la²
ya³lu²kxa² yã¹nxe³te²hũ³nxe² ya³lu²kĩ³te²hũ³kĩ³ta¹hxai²hẽ
Kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta³lo³kĩ³ju³ta²
ã³wa²su¹tẽ³te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la².
[7] A²nũ²a² ya³lu²kxai²nãn²tũ³, kõ³nxe³ti³
kãi³ti³he¹nxe³hĩ³nx2nxa³wa². Hai³txi³
kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta³lot3sxã³ yxau²xai³lhĩ³nx2nxa³wa².
Yxãn¹ta¹, a²kõ³nxe³ju³ta² yxo²ha³kxa¹
ã³wa²su¹tãu³la³ yxau²xai³lhĩ³nx2na³la².
[8]Jã¹nxe³jau³su²:

— Kõ³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³kĩ³ju³tai³tã²
Je³su²jah³la² ã³nũ²nxi²sxã³ ya³lu²yai¹na¹jut3sũ³nxe²
yai¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tũ³,
te²yã¹nxe³sxã³, Je³su²jah³la² ka³tẽn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²sxã³, ka³tẽn³su² tah²lxi³
yxau²xai³lain¹kxa² yã¹nxe² yai¹nhĩ³kĩ³tã³la².
Jau¹xai²na² a³la³kxi²nha²kĩ³jau³sin²ta²wa².
[9]Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ka³tẽn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³,
wã³li² ya²lu¹xi²ju³ta³la³ yũ³ti³he¹nx2nxa³wa².
Ha³tã³xi²a²wẽn³ta³te²la³ ya³lu²ju³ta³lot3sxã³
yxau²xai³ti³he¹nx2nxa³lho³la². [10]Je³su²jah³la²
ya³lu²ka³tũ³, txa²wã¹kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta³lot3sxã³
ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la². Ye³ka³na³ka³nat3sxã³
so¹lxi³ ya³lu²ha²kxai³, ã³wa²su¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³, hĩ¹nai²na² Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ũ³hũ¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la². ã³nũ²nxi²khai¹nxe³sxã³
ka³tẽn³ta³ yxau²sa²tẽ³ain¹na³la².
[11]Jã¹nxe³jut3sũ³nxe²:

— Txa²wã¹kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta³lo³kĩ³tãu³a¹
ã³na¹sxã³ ã³wa²su¹nha²sxã³ a²nũ²a²
ya³lu²te²a² ã³wa²su¹tain¹jut3sũ³nxe²
wa²su¹wa²su¹ yxau²xai³la¹tũ¹xã¹.
Na¹ka³tũ³, Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ã³nũ²nxi²sxã³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
sa²yxo²we¹te³lhxã³ yxau²xai³la¹tũ¹xã¹.
Nxe³jah³lxi³hẽ¹la².

[12]Wxa²nũ² ĩ³nxai²na², kõ³nxe³ti³lxun¹nxa²lxi³jau³su²
kãi³nx2ti³nxa²lxi³na³la². Ju¹ta²,
tãwa²jah³lxi³txa³hẽ¹la². Jã¹nxe³jau³su²,
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² kõ³nxe³ti³ yxo²kwain³yah³lxin¹jau³su²,
[13]Yxãn¹ta¹, wxa²nũ²ai²na² yxo²ha³kxa¹,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ũ³hũ¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Wi¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³ti³hi¹txa²lxi³txai²la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, wxa²nũ²ai²na²
ka³na³ka³na³ju³ta² ha³ta³nxãn²txi³,
wã³kon³sxã³ kõ³nxe³ti³yu³txa³lo³tãu³a¹
ũ³hũ¹nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹la². Wxãi²na²
a²ha² kxã³nxa² ya³lu²te²hũ³sxã³
yxau²xai³yah³lxi³hxai¹nhẽ³la². Yxãn¹ta¹,
Txa²wã¹sũ³na² ka³tẽn³ti³hi¹txa²lxi³na²hẽ³la².

Nxe³nx2ti³ha²kxai³, wxa²nũ²ai²na²
yxo²ha³kxa¹ ũ³hũ¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Wi¹kãi³si¹yhah³lxi³txai²la¹. 14 Wxa²yu³ta²,
Txa²wã¹sũ³na² thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³jau³su²
yxau²xai³yah³lxi³te²sin¹yu²hẽ³la².
Nxe³ha²kxai³, sa²hau³ko³txa²lxi³ju³ta²
yũ³nx2ti³hĩ³nx2na³la². Nxe³nx2ti³kxe³su²:

— Kõ³nxe³ti³ kãi³a¹tũ¹xã¹. Yah³lxin¹jau³su²
a²yu³ta³lot3sxã³ yxau²xai³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Yah³lxin¹jut3su², kxã³nxu¹tai²na²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nx2ti³jau³xu¹tai²na²
so¹lxi³ yxau²xai³yah³lxin¹ke³la³te²kxai³,
kõ³nxe³ti³hin¹sxã³ yah³lxin¹ju³ta³lo³jah³lxin¹tãu³a¹
hxi²kan¹txi³ a³li³yah³lxi³hĩ³nx2nxã³lxa².
Yxãn¹ta¹, hai³txi³ jau³la³ yxau²xai³yah³lxi³te²sxan³yu²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³, sa²hau³ko³txa²lxi³ju³ta²
yũ³khai¹nx2ti³na³la².

Sũ³na² hxi²ka²nãu³lon³sxã³ yxau²xai³ki̱³jau³su²

15 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³tu̱³:

— Kõ³nxe³ti³ kãi³a¹tũ¹xã¹. Ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹la².
Moi³se²ah³lu¹tai²na² yxo²xũn³txi³
ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na² yaun²nxa³xã¹.
Hãi¹nxe³sxã³ Sũ³na² thãi³ti³la² a³lxi²sa²na³na¹.
Nxe³jau³su² yxau²xai³lhĩ³ki̱³tã³la².
Nxe³ki̱³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³:

— Kõ³nxe³ti³ kãi³a¹tũ¹xã¹. Nxe³ki̱³jau³su²,
wain³ti³he¹nx2nxa³wa². 16 Wai³nxa³ju³ta²sa¹:

— Kõ³nxe³ti³ kãi³a¹tũ¹xã¹. Nxe²
yxau²xai³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, kõ³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta³lot3sxã³ kan²txi³
yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹la². Hai³txi³
a³li³sxã³ ã³wa²su¹nhyah¹lxin¹ju³ta³la³
yũ³nx2ti³hĩ³nx2nxa³wa². Hãi¹nxe³sxã³,
ya²lu¹nxa²lxi³hĩ³nx2na³la². Jã¹nxe³nx2ti³ha³ta²wa².
Yxãn¹ta¹:

— Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹nha¹tũ¹xã¹.
Sa²yxo²we¹ta¹txai²lã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
Sũ³na² hxi²ka²nãu³a¹ a³li³yah³lxan³kxe³su²
kan²txi³ yxau², wain³te²lo³txa²lxi²,
nxe³nx2ti³hĩ³nx2na³la². 17 Yxãn¹ta¹,
ti³he¹nx2nxa³wa². Txa²wã¹sũ³na²
ka³li³si¹nhẽ³na³la². Nxe³si¹nhẽ³jau³xa²sa¹:
wxa²yu³ta², kxãn³su² wxa²kõ³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta³lot3sxã³, yxau²xai³yah³lxi³tã³nxai³nhẽ¹la².
Yah³lxin¹ta¹:

— A²hĩ¹nai²na² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² a²ya³la³tu̱³jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³nx2ti³sĩ¹na¹jau³xa² ain³kxi²so¹sxã³,
a̱u³txi³ wxa²ẽ¹nãu³a¹ whãi²na¹ sa²kxai³lu²
ten³khai¹nxe³sa²tu̱n³nhã¹. Nxe³sxã³
sa²yxo²we¹jah³lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
18 Yah³lxin¹te²ka³ka¹, Txa²wã¹sũ³na²
Hi²sen³kxai³lu¹, wxa²wa²su¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Yah³lxin¹ka³tu̱³, Sũ³na² hxi²ka²nãu³lon³nũ²la²
yxau²xai³yah³lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Wain³txi³ kãi³yah³lxin¹txai²la². 19 Yxãn¹ta¹,
txai²na¹xai²na² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
yuh³xai²nãn¹te² wãn³txa² so¹lxi³, wain³txi³
e³kxi¹nx2ta¹wa². Wxãi²na² yuh³xai²nãn¹te²
ĩ³nxa² wi¹lain³ki²sa²si¹nx2ta¹jau³su²
na¹wa². Na¹jau³xa²sa¹, kxã³nxai³tã²
kõ³nxe³yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³, wai³nxa³ju³ta²
so¹lxi³, kãi³te³lhxã³ wxa²nũ²a² whãi²na¹
ũ³hũ¹nha²nhyah¹lxi³ta¹hxai¹nhẽ¹la².
Kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³
a²wa³ka³li³lot3sxã³, yxau²xai³yah³lxi³ta¹hxai¹nhẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, a²hĩ¹nai²na² hãi¹nxe³kxe³hũ̱³sxã³:

— Wai³txi³ kãi³a¹tũ¹xã¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su²,
a²wa³ka³li³lot3sxã³ wxa²nũ²a² whãi²na¹
ũ³hũ¹nha²nha¹jah³lxi³hẽ¹la²:

— Je³su²jah³la² nũ̱³ka̱³txi³khai³su²
na¹txai²lã¹. Nxe³jah³lxi³hẽ¹la².

20 Jã¹nxa¹jau³su², kxã³nxai³tã²
hãi¹nxe³sxã³:

— Txa²wã¹kõ³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta³lot3sxã³
yxau³na¹xã¹. Yah³lxi³ta¹hxai¹nhẽ¹la².
Yah³lxin¹tãu³ai³tã², hai³txi³, Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa² a²yu³ta³lot3sxã³
yxau²xai³yah³lxi³ta¹hxai²nxa³nhẽ³la².
21 Yxãn¹ta¹:

— Ĩ³wi¹lxon³ki²nhyah¹lxin¹ju³ta³la³
yũ³ah³lxin¹ta¹te²sin²tai¹. Ya³nx2ta¹wa².
Yxãn¹ta¹, yũ³ti³he¹xah³lxi³ta¹hxai²nxã³nhẽ³la².
Hãi¹sxã³, ãu²li²to̱³nha²ki̱³ju³ta² so¹lxi³,
ya³lu²ti³hi¹tẽ³ju³ta² so¹lxi³ kãi³yah³lxi³ta¹hxai¹nhẽ¹li¹.
Ya³nx2ta¹wa². 22 Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na²
Hi²sen³su² sa²wa²su¹txa²lxi³ka³tu̱³,
kõ³nxe³ti³hit1sxã³ kãi³yah³lxin¹tãu³a¹
sa²wa²su¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³nx2ti³ha²kxai³, Sũ³na² hxi²ka²nãu³lon³sxã³
yxau²xai³lyah³lxi³to³hi¹lxa²:

— Txa²nũ²ai²na² whãi²na¹ Sũ³na²
ũ³hũ¹nha²nha¹xã¹. Wi¹kãi³a¹txai²lã¹. Nxe²
yxau²xai³yah³lxi³to³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Yah³nha²kxai³, ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹
yxau²xai³lha²tẽ³yah³lxi³to³hi¹lxa².
23 Kõ³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³ki̱³ju³ta²
a²yo³su², ya³lu²nẽ³tu¹wa². Yxãn¹ta¹,
Txa²wã¹sũ³na² a²yen³kxa² wã²nxũ̱h¹
ũ³hũ¹nhẽ³kxe³su² te²a², a³lxi²nẽ³jau³xa²
so¹lxi³, ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ ũ³hũ¹nhẽ³na³la².
Nxe³tãu³a¹, Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
ã³nũ²nxi²sxã³ yxau²sa²tẽ³xai³ki̱³tu¹wa².

7

Ã³xu¹ha² in³txa² tẽ³kxi²nyhu¹jut3sũ̱³jau³su²

[1] Txa²wã³tã̄³nãu³xãi³. Wãn³txai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³nũ³ai²na² wi¹lã³ne³wxe³yah³lxi³txa²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na²
wi¹ a³la³kxah¹lxi¹nha²kxai³la². Na¹jau³xa²sa¹,
a²nũ²a² ĩ²li³te²su² kxai²nãn²tu̱³ ka³te̱³na²
yxau²na³na¹. Nxe³tãu³a¹ so¹lxi³,
Moi³se²ah³lu¹tai²na² a²wãn³txa² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³
yxau²xai³lhĩ̄³nx2na³la². Yxãn¹ta¹,
a²nxe³jah¹lai²na² ya³lu²kxai²nãn²tu̱³,
hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txi³lot3sxã³
yxau²xai³lhĩ̄³nx2nxa³wa² [2]Jã¹nxe³jut3sũ̄³nxe²,
txu¹ha² in³txa² tẽ³kxe³ta¹ka³lxu³su²
kxai²nãn²tu̱³, a²wẽ³sãi¹yah³lo²lot3sxã³
yxau³ta¹ka³lxu³su² te²jai¹ti²tu³wa². Ju¹ta²,
Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹:

— Txa²wẽ³sãi¹ah³la² ya³lu²kxi²sa²na³na¹.
Nxe³kxai²nãn²tu̱³, ta¹ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² a²wẽ³sãi¹yah³lai²na² ya³lu²ju³tan¹ta²
ã³wa²sut1sĩ̄³nx2na³la². [3] Nxe³ha²kxai³,
ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wẽ³sãi¹yah³la²
ã¹ha² ka³te̱n³su² yxau³ye²hĩ¹nãn²tu̱³,
ã³nhai¹tã³yhu¹sxã³ in³txi³ã̄³xa², wa²ko̱³li²yhu¹kxai²nãn²tu̱³,
ko̱³nxe³ti³ kãi³hĩ̄³nx2nxa³la².
Yxãn¹ta¹, a²wẽ³sãi¹yah³lai²na² ya³lu²kxi²kxai²nãn²tu̱³,
a²wẽ³sãi¹ah³lai²na² yu³ta³lot3sxã³
yxau³ta¹ka³lxu³su² hĩ̄³nx2nxa³wa².
Ã³wa²sut1sĩ̄³nx2na³la². Nxe³kxai²nãn²tu̱³,
in³txa² ã̄³su² te²a² wa²ko̱³li²yhu¹kxai²nãn²tu̱³,
ko̱³nxe³ti³ kãi³hĩ̄³nx2nxa³wa². [4]Te²yã¹nxe³kxe³hũ̄³sxã³
Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nẽ³lha²kxai³, wxãi²na² sa²kxai³lu²
txa²wã³tã̄³ ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³la² ã³nũ²nxi²sxã³ ya³lu²te²nũ³nhũ̄³sxã³
yxau²xai³yah³lxi³hĩ̄³nxa¹lxa². Nxe³ha²kxai³,
Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na²
ã³wa²su¹te²hũ̄³sxã³ yxau²xai³yah³lxi³hĩ̄³nxa¹lxa².
Yah³lxi¹nha²kxai³, a²hĩ¹nai²na² Je³su²jah³la²
hxi²ka²nãu³a¹, Txa²wã¹sũ̄³na² Si³yxau³tãu³a¹
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹kah³lo²su²
te²hxi²ka³nãu³a¹ yxau²xai³yah³lxi³hĩ̄³nxa¹lxa²,
Sũ̄³na² sa²yxo²wet1sxã³ wi¹kãi³yah³lxin¹txai²la²
[5] A²ha¹ kxã³nxa², txa²wã¹sĩ̄³na² ko̱³nxe³ti³
e³ki²nha²sxã³ yxau²xai³ki̱³sxai²tai¹ti²tu³wa².
Nxe³ki̱³ju³ta²sa¹, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³xu¹tai²na² wi¹jau³xai²la¹wa².
Ha³lo²a² ko̱³nxe³ju³ta² kãi³ye²ki̱³kxa²ya̱n³ti³su²
ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³xai²la¹wa². Yxãn¹ta¹,
nxe³nẽ³jau³xai²na² txa²wã¹ki̱³na¹xai²na²
ne³kat1so¹kin¹ta¹, sa²yxo²we¹ki̱³sxa³kxe³su²,
a²ko̱³nxe³jau³xa² so¹lxi³ ã³ya³la³kxi²so¹sxã³
ĩ³yxo²kwa̱in³sxã³:

— Ko̱³nxe³ti³ kãi³a¹tũ¹xã¹. Nxe³ki̱³jau³su²,
hãi¹nxe³sxã³ ya³lu²ki̱³te³lhxã³ ko̱³nxe³ti³
kãi³ki̱³sxai²tai¹ti²tu³wa². [6] A²ha² kxã³nxa²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³ju³ta³lo³nxe³nẽ³tãu³a¹
yxau²xai³ki̱³sxai²tai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹,
a²hĩ¹nai²na² nxe³tãu³a¹ ã³wa²sut1sxã³
ain³ki̱³tã³la². Ya³lu²te²nũ³nhũ̄³sxã³
ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³ki̱³ju³tai³tã²
ã³wa²sut1sxã³ yxau²xai³lhĩ̄³ki̱³tã³la².
Ki̱³sa²kxai³:

— Txa²wã¹sũ̄³na² sa²yxo²we¹ta¹tũ¹xã¹.
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, tah²lxi³ Sũ̄³na²
Yãu³ka³jxah¹la² sa²hxi²ka¹tẽ³lha²kxai³,
sa²yxo²wet1sĩ̄³ki̱³tã³la².

Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³su²

Yxãn¹ta¹, Moi³se²ah³lu¹tai²na² hai³txi³
ko̱³nxe³jau³la³ ĩ³kwa³na³ti³hex1nẽ³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Wi¹jau³xa² so¹lxi³ ĩ³kwa³na³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jau³xai²na² txa²wã¹ki̱³na¹xai²na²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² a³la³kxi²si¹nhẽ³jau³nũ³ai²la¹wa².
Jã¹nxe³sxã³ku¹, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² ĩ³tih³nxe³nẽ³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ã̄³xa² yen³kxa² yxo²kwa̱in³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³ne³tã̄³hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1tã²,
txai²na¹xai²na² ain³kxi²so¹na¹ka³tu̱³,
ha³ye²kxi²nha¹te³nah¹lxi¹:

— Nx2na³na¹. A²nũ²a² ã̄³xa² yen³kxa²
yxo²kwa̱i³na¹ju³ta² ko̱³nxe³khai¹nx2na³na¹.
Jã¹nxe³hxai²na¹hẽ³na¹. Nxe³ha²kxai³,
a²hĩ¹nai²na² txa²ko̱³nxa¹ju³ta² ĩ²nha¹nha¹.
Ngãsxã³, wãn³txai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ĩ³tih³nxe³nẽ³lxa³kxai²nãn²tu̱³, txa²ko̱³nxa¹ju³ta²
ĩ²nha²hĩ̄³nã²nxa³xã¹. Na¹hẽ¹la².
[8] Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²:
— A²nũ²a² ã̄³xa² yen³kxa² yxo²kwa̱in³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³jau³xai²na², wi¹jau³xai²la¹wa².
Yxãn¹ta¹, txa²ko̱³nxa¹ju³ta² sa²kxai³lu²
a³txi³ yũ³sa³ha²kxai³, wi¹jau³xai²na²
ĩ³kãi²not3sxã³ ĩ³khot3sxã³ ĩ³ki³ha¹ki²nha¹ha²kxai³,
a²nũ²a² ã̄³xa² yen³kxa² ka³lxa¹te²a²
yen³kxa² kãin² yxo²kwa̱in³ti³hit1sa²hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txai²na²
yũ̄³nẽ³lxa³kxai²nãn²tu̱³, hxi²kan¹txi³
txa²ko̱³nxa¹ju³ta³la³, wãn³txa² yũ³nẽ³lxa³jau³la³
ĩ³kãi²not3sxã³ ĩ³khot3sxã³ ĩ³ki³ha¹ki²sa²hĩ̄³nx2nxa³wa².
Sa³ha²kxai³, hxi²kan¹txi³ a²nũ²a² ã̄³xa²
yen³kxa² yxo²kwa̱in³ti³hit1sa²hĩ̄³nx2nxa³wa².
Ko̱³nxe³ti³ kãi³ye²kxe³su² ko̱³nha²hĩ̄²ki̱³sxa³wa².
[9] Txai²na¹xai²na² a²wi¹lhĩ¹na² txa²nũ²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa²
ko̱³nhãn²nxa³kxe³su², ko̱³nxe³ti³
kãi³a¹ju³ta² ko̱³nha²hxain²nxa³hẽ¹la².
Na¹ta¹, hã²wxãn³txa³:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²
a³la³kxi²na¹xã¹. Na¹te³na¹, txa²ko̱³nxa¹ju³ta²

sa²kxai³lu² a̱u³txi³ yũ³sa²ju³ta² sa²kxai³lu²
kãin² ĩ³ki³ha¹ki²sa²sxã³, wãn³txa²
wi¹jau³xai²na² sa²yxo²ã³ti³hit1sa²hxai²hẽ¹la².
Sa²jau³su², hxi²ye¹ta³lxi³sa²hxai²hẽ¹la²:

— Ya³lu²te²hũ̱³sxã³ yxau³na¹nha¹.
Sũ̱³na² yen³nãu³a¹ yxau²xai³la¹ju³ta³nũ³a²
yũ²nxa³lho³na¹. Na¹jau³su², hxi²ye¹ta³lxi³sa²hxai²hẽ¹la².
10 Na¹ha²kxai³:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²
wi¹jau³xai²la¹xã¹. Sa²yxo²we¹ta¹kxai²nãn²tu̱³,
ka³te̱n³su² ti³hit1sa³tũ¹xã¹. Sũ̱³na²
yen³nãu³a¹ yxau²xai³la¹ju³ta³nũ³a²
yũ³ti³hit1sa³tũ¹xã¹. To³ha¹hẽ¹la².
Na¹kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³, hãi¹nxe³sxã³
sa²yxo²ã³a¹kxe³su², hxi²ye¹ta³lxi³sa²to³hxai²hẽ¹la².
11 Nxe³ha²kxai³, txa²ko̱³nxa¹ju³ta²
a̱u³txi³ yũ³sa²sxã³ ĩ³ki³ha¹ki²sa²sxã³,
wãn³txa² wi¹jau³xa² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa² ĩ³khot3sa³ha²kxai³,
ko̱³nxe³ti³ kãi³ti³hit1sa²hxai²hẽ¹la².
Sa³ha²kxai³, ya³lu²te³lhxã³ ti³hit1sa²hxai²hẽ¹la²,
ko̱³nxe³ti³ kãi³a¹ha²kxai³la².
12 Nxe³ha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa² Sũ̱³na² wãn³txi³su²
ha²kxai³, wain³jau³su² ha²kxai³,
wi¹lhin¹jau³su² ha²kxai³, te²jai¹ti²tu³wa².
13 Nxe³ha²kxai³, ya³lu²te³lhxã³ ti³hit1sa²ju³ta²sa¹:
hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² ya³lu²te³lhxã³ ti³hit1sa²jau³sxa³wa².
Yxãn¹ta¹, txa²ko̱³nxa¹ju³ta² a̱u³txi³
yũ³sa²sxã³ ĩ³ki³ha¹ki²sa²sxã³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³khot3sxã³
ĩ³ki³ha¹ki²sa²sxã³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ti³hit1sa³ha²kxai³,
ya³lu²te³lhxã³ ti³hit1sa³na²hẽ³la².
Sa³ha²kxai³:

— Kãin² ko̱³nxe³khaix1te²ju²hẽ³na¹,
txa²ko̱³nxa¹ju³ta²sa¹. Nxe³jau³su²,
ĩ³tih³nxe³nẽ³lhxã³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xai²na²
ũ³hũ¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

*Txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³wã̱³wã̱³txi²n*ẽ³jau³su²

14 Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na²
Sũ̱³na² wãn³txi³khai³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹, txai²lẽ¹ yuh³xai²nãn¹jah¹lo²khai³su²
na¹ha²kxai³, txa²ko̱³nxa¹ju³ta³lot3sa²kah³lo²su²
na¹ha²kxai³, nxe³jah¹lo²sa¹wa². 15 Na¹te³na¹xai²na²
txa²yxau²xai³la¹ju³ta² wi¹ko̱³nha²ti³he¹nxẽn²nxã³wa².
Nxe³na¹te³nah¹lxi¹, ha³lo²a² wi¹ju³ta²
te³na¹ju³ta² kãi³nxa³ha²kxai³, ha³lo²a²
ko̱³nxe³ju³ta² yxo²kwĩn¹kxi²na¹ju³ta²
so¹lxi³ kãi³a¹ha²kxai³, nxe³jah¹lo²sa¹wa².
16 Na¹ha²kxai³, ko̱³nxe³ti³ kãi³a¹kxan²ti³:

— Ha³lo²a² ten³nxa³ju³ta² kãi³a¹xã¹.
Nxe³hĩ̱³na¹wa². Na¹kxai²nãn²tu̱³:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²
wain³jau³xai²la¹xã¹. Yxãn¹ta¹ hxi²ka¹nhã²nx3nhã¹.
Nxe³hĩ̱³na¹wa². Na¹kxai²nãn²tu̱³,
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² wain³ye²hĩ̱³na¹wa².
17 Na¹kxe³su², ko̱³nxe³ti³ kãi³a¹wa².
Na¹kxan²ti³, hai³txi³ wã²nxũ̱h¹ txai²khai³lxa³,
Txa²wã¹sũ̱³na² wet1sa²kxe³na¹khai³lxa³
ko̱³nxe³ti³ kãi³hĩ̱³nã²nxa³wa². Ta¹,
txa²ko̱³nxa¹ju³ta², a̱u³txi³ txa²ẽ¹nãu³a¹
yũ³sa²sxã³, ko̱³nxe³ti³hit1sa²sxã³
nxe³sa²jau³su² kãi³hĩ̱³na¹wa². 18 Txai²lẽ¹
wi¹kãi³ti³hit1sa²ju³ta³la³ yũ³sa²nxa³wa².
Txa²sĩ̱³nai²na² ko̱³nxe³ti³hit1sa²te²sain¹na³la².
Na¹ha²kxai³:

— Wi¹kãi³a¹tũ¹xã¹. Na¹kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³,
hxi²kan¹txi³ wi¹kãi³hĩ̱³nã²nxa³wa².
19 Na¹ha²kxai³, txai²na¹xai²na² a²wi¹ju³ta²
ten³khaix1na¹ju³ta² kãi³nxa³ha²kxai³, ta¹,
a²ko̱³nxe³ju³ta² ten³ti³he¹nxẽ²nxa³ju³ta²
kãi³a¹ha²kxai³, nxe³jah¹lo²sa¹wa².
20 Nxe³ha²kxai³, ten³ti³he¹nxẽ²nxa³ju³ta²
so¹lxi³ kãi³a¹kxai²nãn²tu̱³, hai³txi³
txai²khai³lxa³ Sũ̱³na² tah²lxi³ wet1sa²kxe³na¹khai³lxa³
kãi³hĩ̱³nã²nxa³wa². Ta¹, txa²ko̱³nxa¹ju³ta²
a̱u³txi³ txa²ẽ¹nãu³a¹ yũ³sa²sxã³ ko̱³nxe³ti³hit1sa²sxã³
sa²jau³su², kãi³hĩ̱³na¹wa².
21 Hãi¹nxe³kxe³hũ̱³sxã³ ha³lo²lot3sa²ju³ta²sa¹:

— Txa²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³ wi¹ju³ta²
kãi³ti³ten³sa³nha¹. Nxe³jah¹lo²sa¹wa².
Na¹kxan²ti³, a²ko̱³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta³nũ³a²
so¹lxi³ yũ³sa²hĩ̱³nx2na³la². 22-23 Txai²khai³nxa¹xai²na³,
Txa²wã¹sũ̱³na² wet1sa²kxe³na¹xai²na²
a̱u³txi³ ĩ³ye³kxi²nha¹te³nah¹lxi¹:

— Sũ̱³na² wãn³txa² ka³lih³khai¹nxe³sa³nhã¹.
Na¹jau³su², na¹ta¹, txa²ko̱³nxe³ti³
e³a¹jau³xa² a̱u³txi³ yũ³sa²sxã³ nũ̱³kxũn³txi³
ko̱³nxe³ti³hit1sa²sxã³, txai²khai³nxa¹xai²na²
Sũ̱³na² tah²lxi³ wet1sa²kxe³na¹xai²na²
nũ̱³kxũn³txi³ sa²ne³khau²ki²sa³ha²kxai³,
nxe³sa²jau³su², ko̱³nxe³na¹ju³ta³lot3sxã³
yxau³hĩ̱³na¹wa². 24 Na¹ha²kxai³:

khãuh³lxa³ti³khaix1san¹nhi².
Hãi¹nxe³sxã³ ko̱³nxe³ti³ kãi³jah¹lo²si¹nxa²ha¹i².
Txa²nũ²ai²na² ko̱³nxe³ti³ kãi³jah¹lo²si¹nxa²ha¹i².
Ya³lu²ti³hit1san¹nhi². Yã¹jah¹lo²ta̱³
wxa²wa²sut1sa²te³lin¹ji². Na¹nha²wa².
Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
kãin² ka³lih³khaix1sa³nha²wa². A²nxe³jah¹la²
wxa²wa²sut1sa²te³lhxã³ e³kxai²nãn²tu̱³,
a²ya³la³tu̱³ Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Hi²sen³su²
sa²wa²sut1sa²ju³ta² yũ²na³la². Hãi¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²,

txai²khai³nxa¹xai²na², Sũ³na² tah²lxi³
wet1sa²kxe³na¹xai²na² Sũ³na² wãn³txi³lot3sxã³
yxau³na¹ha²kxai³, ha³na³ka³lxi³ txa²sĩ³nai²na²
sa²kxai³lu² kọ³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta³nũ³lọt3sxã³
yxau³na¹ha²kxai³, nxe³jah¹lo²sa¹wa².

8

Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² yxau³ya³nhẽ³jau³su²

1 — Je³su²jah³la² ã³nũ²nxi²sxã³
yxau²xai³jah¹lo²sa¹xã¹. Nxe³na¹kxai²nãn²tụ³,
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ o³nxa³te²lot3sa²ju³ta³la³
yũ²nxa³wa². A²nxe³sxã³ txa²wã¹sĩ³na²
kọ³nxe³ti³ ĩ³ye³kxi²nha¹jau³xa² sa²wet1so¹nxa³hã³kxai³
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lai²na²
wãn³txa² sa²wet1so¹na¹ha²kxai³ nxe³te²sa¹wa²
2 Nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ka³tẹn³su² ti³hi¹tẽ³jah¹lo²su² na³la².

— Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³
yxau²xai³la¹tũ¹xã¹. Nxe³kị³kxai²nãn²tụ³,
Sũ³na². Yãu³ka³jxah¹la² hxi²kan¹ti³hi¹tẽ³lhĩ³nx2na³la².
Kọ³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³kị³kxai²nãn²tụ³
ya³lu²kị³tu¹wa². Yxãn¹ta¹, Sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² hxi²kan¹txi³ wxa²wa²su¹tẽ³na³hã³.
Nxe³nẽ³lha²kxai³ kọ³nxe³ti³ kãi³kị³ju³ta²
ã³wa²su¹ti² ya³lu²nẽ³ju³ta² ã³wa²su¹ti²
nẽ³lha²kxai³ ka³tẹn³su² ti³hi¹tẽ³lhĩ³nx2na³la².
3 Kxã³nxãn¹jau³xu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na² wain³jau³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ txa²wã¹kị³na¹xai²na²
hxi²kan¹txi³ jau³xu¹jã¹nxe³sxã³ yxau²xai³lhĩ³kị³sxã³wa².
txa²wã¹sĩ³na² hxi²kan¹nẽ³lxa³ha²kxai³la².
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
hxi²kan¹na³la². Nxe³sxã³ A²ta²ha² a²ĩ³lxa²
Je³su²jah³la² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² wxã³sxã³ txa²wã¹sĩ³nhũ³sĩ³na²
kọ³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³kị³ta³sxĩ³nhũ³sĩ³na²
ã³wih¹sxã³ tọn¹nũ²la² wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹kọ³nxe³ti³ kãi³kị³ju³ta² hxan³kxi²nẽ³lhxã³
ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³
ã³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³ hxi²kan¹ti³
txa²wã¹kọ³nxe³ti³ kãi³kị³ju³ta² wxa²hxan³kxi²ti³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Hxan³kxi²nẽ³lha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹jã¹nxe³sxã³ yxau²xai³kị³jutạ²
yũ³nẽ³lhĩ³nx2na³la². Nxe³sxã³
txa²wã¹kị³na¹xai²na² Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ten³jau³xa² so¹lxi³ yxau²xai³li² txa²wã¹sĩ³na²
kọ³nxe³ti³ e³kxi²nha²kị³jau³xa² sa²yxo²we¹kị³sxã³
yxau²xai³li², nxe³te²kị³na¹xai²na²,
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² yã¹nxe³sxã³
yxau²xai³kị³ju³ta² yũ³nẽ³lhĩ³nx2na³la².
5 Kị³sa²kxai³, txa²wã¹sĩ³nãu³ai²na²
kọ³nxe³ti³ e³kxi²nha²kị³jau³xa² ĩ³wet1so¹sxã³
yxau²xai³kị³kxai²nãn²tụ³, yuh³xai²nãn¹te²yen³kxa²
kọ³nxe³thin¹te² yen³kxa² so¹lxi³
yen³ki³sxã³ ten³kị³jau³su² yxau²xai³lhĩ³kị³tã³la².
Jã¹nxe³yah³sah¹lxi³txa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³ye³kxi²nẽ³jau³xa²
ĩ³wet1so¹sxã³ yxau²xai³kị³kxai²nãn²tụ³,
Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² ten³kị³jau³xa²
so¹lxi³ yxau²xai³lhĩ³kị³tã³la². Jã¹nxe³yah³sah¹lxi³hẽ¹la².
6 Jã¹nxa¹jau³su²:

— Yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa² so¹lxi³
ten³sa³nhã¹. Nxe² e³kxi²nha²sxã³
yxau²xai³kị³kxai²nãn²tụ³, Txa²wã¹sũ³na²
ụ² ha³na³ka³lxi³ yxau², ya³lu²ju³tãn²ta³
ã³ã³kxai³nxe³hĩ³kị³tã³la². Yxãn¹ta¹,
Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³wet1so¹sxã³
yxau²xai³kị³kxai²nãn²tụ³, ka³tẹ³na²
wi¹tãu³a¹ yxau²xai³li², hãu²non³sxã³
yxau²xai³li² nxe³hĩ³kị³tã³la². 7 Nxe³ha²kxai³,
yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa² kọ³nxe³thin¹kxa²
yxo²kwạin³kị³jau³su² yxau²xai³kị³kxai²nãn²tụ³,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³kọx1kọ¹son²kxi²hĩ³kị³tã³la²
Nxe³kị³kxai²nãn²tụ³, Sũ³na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa²
sa²yxo²we¹kị³ju³ta² yũ³nẽ³lhĩ³nx2nxa³wa²,
hxi²kan¹txi³ sa²yxo²we¹kị³sxa³ha²kxai³lu¹.
8 Nxe³kị³kxai²nãn²tụ³:

— Yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa² ten³sa³nhã¹.
Nxe² e³kxi²nha²sxã³ yxau²xai³kị³kxai²nãn²tụ³,
hxi²kan¹txi³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³wi¹lxo³kxi²hĩ³kị³sxa³wa².

9 Yxãn¹ta¹, wxãi²nãn²ta³ ha³na³ka³lxin³yah³lxi³hxai¹nhẽ
Wxa²sĩ³na² kọ³nxe³ti³ e³ki²nhyah¹lxin¹jau³la³,
ain³kxi²nha² yxau²xai³yah³lxi³hxai²nxa³hẽ³la².
Yah³lxin¹ta¹, hãi¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² e³ki¹nx2ti³jau³xa²
ain³kxi²nha² yxau²xai³tũ³kạ³txi³jah³lxi¹lxa²,
Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwại³yxau³nx2ti³ha²kxai³la².
Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ĩ²li³te²su² kxai²nãn²tụ³,
Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwại³yxau²nxa³kah³lo²su²
kxai²nãn²tụ³, hai³txi³ Je³su²jah³la²
a²sa³wit3su² ti³he¹nx2nxa³wa². 10 Yxãn¹ta¹
Je³su²jah³la² nxũ²kwại³yxau³nẽ³kxai²nãn²tụ³:

— Kọ³nxe³ti³ kãi³kị³ju³ta² yũ³ju³tan¹te²kxa³yạn³tụ³
Txa²wã¹nũ²ai²na² ya³lu²tũ¹xã¹. Nẽn³kxan²ti³
a²kxã³nxu¹tai²na² Je³su²jah³la² txa²wã¹kọ³nxe³kị³ju³ta²
sa²wa²su¹tẽ³lha²kxai³ wain³te²lo³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ ka³tẹn³su² ti³hi¹tẽ³na³la².
11 Hã¹ha³kị³jau³su² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
nũ³kxũn³txi³ Je³su²jah³la² ka³tẹn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³,
Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwại³yxau³nx2ti³kxai²nãn²tụ³,
te²yã¹nxe³sxã³ ka³tẹn³su² ti³hi¹tũ¹nx2ti³tu¹wa².
Wxa²nũ²ai²na² ya³lu²te³lhxã³ nxe³te²nũ²ai²na²
ka³tẹn³su² ti³hi¹tũ¹nx2ti³tu¹wa². Txa²wã¹sũ³na²

Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwa̱i³yxau³nx2ti³jah¹la²
nxe³nx2ti³tu¹wa².
12 Nxe³ju¹tan¹te²kxa³ya̱³tu̱³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa².
Txa²wã¹tã̱³nãu³xãi³. Hãi¹nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³ye³kxi²nẽ³jau³xa²
yã¹nxe³sxã³ yxau²xai³lya³sah¹lxi³hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sĩ̱³na² ko̱³nxe³ti³
ĩ³ye³kxi²nha²ki̱³jau³xa² sa²wet1so¹sxã³
yxau²xai³ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹la². Ya³nx2ta¹wa².
13 Txa²wã¹sĩ̱³na² sa²wet1so¹sxã³ yxau²xai³lyah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ya³lu²yah³lxin¹tu¹wa². Jã¹nxe³nx2ti³ha³ta²wa².
Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
sa²wet1so¹sxã³ wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ã³nã¹hxa³jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

— Ĩ³su²lhã³nha¹jut3sũ̱³nxe², txa²ko̱³nxe³ti³
kãi³a¹ju³ta² ã³nã¹hxa³ta¹tũ¹xã¹. Ny-
hah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³, ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹,
yxau²xai³lha²tẽ³khaix1yah³lxin¹tu¹wa².
14 Jã¹nxe³jut3su², Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
sa²wet1so¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na²
wẽ³ha³lxi³su² yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².
15 Jut3su², Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
nxũ²kwa̱i³yxau³nẽ³kxai²nãn²tu̱³, Sũ̱³na²
wẽ³ha³lxi³lo³tẽ³na³la². Wẽ³ha³lxi³lo³tẽ³lha²kxai²
yuh³lxi³jau³su² kwa² wa³ka³li³lot3sxã³
yxau²xai³ki̱³sxa³wa². Nxe³ki̱³sxa³ha²kxai³
a³lxi²sxã³ yxau²xai³ki̱³tã³la². Yxãn¹ta¹
wẽ³ha³lxi³lo³tẽ³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Txa²wã¹wĩ³na² ĩ³ye³kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³:

— Wĩ³nãi³. Txa²wĩ³nu²si¹lxi¹.
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, Sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ĩ³ye³ti³hi¹tẽ³jau³su² e³hĩ̱³ki̱³tã³la².
16 Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, a̱u³txi³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ãin²txi¹
ĩ³ye³kxi²nha², Sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹lain²txi³
ĩ³ye³kxi²nẽ³li², nxe² ĩ³ye³yxo²nũ¹nyhu¹sxã³:

— Sũ̱³na² we³ha³lxi³su² ki̱³tã³li¹.
Nxe³jau³su² ĩ³ye³hĩ̱³ki̱³tã³la². 17 Txa²wã¹ki̱³na¹xai²na².

— Sũ̱³na² wẽ³ha³lxi³su² na¹xã¹.
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, Txa²wã¹wĩ³na²,
a²yen³kxa² kwẽn¹tai²na² ũ³ha̱¹kxi²nẽ³kxe³su²
te² yen³kxa², yxan¹nãu³a¹ ũ³yhen³kxi²nhẽ³tu¹wa².
Ĩ³ka³li³si¹nhẽ³jau³su² ũ³yhen³kxi²nhẽ³tu¹wa².
Nxe³tãu³a¹, Je³su²jah³lain²txi³ ũ³yhen³kxi²u¹jã¹nxe³sxã³
txa²wã¹ki̱³na¹xain²txi³ ũ³yhen³kxi²ya³nhẽ³lain¹tu¹wa².
Nxe³ju³ta², Je³su²jah³la² khãuh³lxa³thin¹ta¹hxã¹nẽ³la².
Te²yã¹nxe³sxã³, khãuh³lxa³ti³hi¹tẽ³kxai²nãn²tu̱³,
yxan¹nãu³a¹ Je³su²jah³la² wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tẽ³tu¹wa².
te²yã¹nxe² wxi²kin³ti³ton³nẽ³nũn³tu¹wa².

*Wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tẽ³*ju³ta³nũ³su²

18 Ha³lo²a² wi¹lĩ²sxã³ wi¹ko̱³nha²sxã³
e³ya³nx2ta¹wa². Hĩ¹nai²na² ha³lo²a²
khãuh³lxa³thi¹tẽ³na³la². Nẽ³kxan²ti³,
yxan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
kãin² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tẽ³tu¹wa².
Ha³lo²a² kãin² wi¹khai¹nxe³ju³ta²
a²yau¹ũ³nhẽ³tu¹wa². Hĩ¹na¹ kwẽn¹tai²nãn¹ta̱³
ha³lo²a² khãuh³lxa³thi¹tẽ³na³la². Nxe³ta¹,
yxan¹nãn¹ta̱³ ha³lo²a² a²wẽ̱n³ta³te²la³ kãin²
wxi²kin³ti³to³ ã³ne³sen³sai¹khai¹nxe³tu¹wa².
19 Nxe³ju³ta², a²yen³kxa² Txa²wã¹sũ̱³na²
wxa²wet1sa²sai¹kxa² a²yxo²ha³kxa²
sa²kxai³lu² wah³xain¹na³la². Ain¹te²an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
a²wẽ³ha³lxa² e³lẽ³na² wxa²ye³kat1sa²sĩn¹tũ¹xã¹.
Nxe³ju³ta²nũ³a² ĩ²ti³ten³khai¹nxe³sa²sĩn¹nhã¹.
Nãin¹jau³su², wah³xain¹na³la². 20 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
a²nũ²a² ko̱³nxe³ti³ kãi³ã̱n³si³wxe³hĩ¹nãu³u¹tai²na²,
Txa²wã¹sũ̱³na² wã²nxũ̱h¹ a̱in³nha²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² sa²yxo²ã³sain¹na³na¹.
Sai¹nha²kxai³ ha³lo²a² wet1sa²sai¹na¹kxa²
yxo²ha³kxa¹ ha²ya̱³kxa³lxi³hi¹ta¹xã¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³ju³ta² a²lhun³tu²,
ha³lo²a² nxe²xai³hxai²tai¹ti²tu³wa².
Hxi²kan¹txi³ a̱in³nha²nxa³kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³,
ha²ya̱³kxa³thin¹sxã³ ai³hxai²tai¹tu³wa².
21 Yxãn¹ta¹, yxan¹nãu³a¹ Sũ̱³na²
wẽ³ha³lxi³su² te²ki̱³na¹xai²na² e³lẽ³na²
wxa²ye³ka¹tẽ³tu¹wa². Nxe³nẽ³tẽ³nãu³a¹,
wa²su¹wa²su¹yxau²xai³ki̱³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³,
Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³kxa²
wet1sa²sai¹kxa² yxo²ha³kxa¹ ã³wa²su¹tain¹sxã³,
hĩ¹na² ha²ya̱³kxa³thin¹sxã³ ã³kho³jau³su²
yxau²xai³lain¹te²na² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
ã³wa²su¹tain¹tu¹wa². Ain¹ka³tu̱³,
ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ wxi²kin³ti³ton³txi³
wa²su¹wa²su¹yxau²xai³ki̱³ju³tũ³a² yã¹nxe²
ain¹tu¹wa². 22 Ha³lo²a² nxe³jut3sũ̱³ju³ta²sa¹.
Txu¹ha² wẽ³nhi³sxã³, a³li³la¹te³lhxã³
nx2na³na¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³, kãin²
ĩ³khaix1yain¹sxã³ ĩ³wxa̱i¹hĩ̱³nx2na³la².
Jã¹nxe³te²an¹jau³nũ³su², ha³lo²ai²na²
ĩ³wxa̱i¹jau³hũ̱³nxe² yxau²xai³lhĩ̱³nx2na³la².

— Kwẽn¹tai²na² ã³wa²sut1sa³tũ¹xã¹.
Nxe³hĩ̱³nx2na³la². 23 Jã¹nxe³ju³ta²
a²wi¹lhĩ¹na², Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ã³nxũ²kwa̱i³wi¹hũ³nhẽ³na³la².

— A²ha² yxan¹nãu³a¹ wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe²
ka³lh³khai¹nxe² yxau²xai³lyah³lxin¹tu¹wi¹.
Nxe³nẽ³jau³su², ã³nxũ³kwa̱i³wi¹hũ³nhẽ³na³la².
Nxe³ki̱³sa²kxai³, ha³lo²a² wah³nxe³sxã³,
txa²wã²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³ ĩ³wxa̱i¹ki̱³jau³hũ̱³nxe²
ĩ³ye³kxi²nha²hĩ̱³ki̱³tã³la².

— Yxan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
wẽ³ha³lxi³lo³tẽ³tũ¹xã¹. Nxe³tãu³nũ³ã¹,
txa²wã¹nũ²ai²na² tah²lxi³ wxen¹sxã³
wa²su¹wa²sun¹khai¹nxe² yxau²xai³ki̱³tũ¹xã¹.
A²nxe³je³na³kxa², wai¹tai²na² ya̱u³son³ki²nẽ³lxa³khi³.

Nxe³nha²kḭ³jau³su² yxau²xai³lhḯ³kḭ³tã³la².
24-25 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹,
txa²wã¹kọ̄³nxe³ti³ kãi³kḭ³ju³ta² sa²wa²su¹tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
e³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— Yxan¹nãu³a¹ wxa²nũ²ai²na² tah²lxi³
wet1sxã³ ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. Wã²nxũh¹
sa²yxo²we¹nha¹i¹. Sũ³na² wãn³txa²
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³nẽ³jau³su², sa²wa²su¹tẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹, hai³txi³ hĩ¹nai²na² txa²wã¹nũ²ai²na²
tah²lxi³ ĩ²hḯ³kḭ³sxa³wa². Txa²wã¹ye³na²
ĩ²kḭ³kxai²nãn²tṵ³:

— A²yen³kxa² yũ³nẽ³na³na¹. Nxe³hḯ³kḭ³tã³la².
Yxãn¹ta¹, kḭ³sxa³wa². Nxe³kḭ³kxai²nãn²tṵ³:

— Jã¹nxẽn³tũ¹xã¹. Sũ³na² sa²yxo²we¹nha²sxã³
e³na³na¹. Nxe³sxã³ yxau²wah³nxe³hḯ³kḭ³tã³la².
Ya³nãn³ta³ki²li² txa²wã¹ye³na² ĩ²kḭ³sxa³kxe³tṵ³,
yxau²wah³nxe³ki² ai³lhḯ³kḭ³tã³la².

26 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
sa²hau³ko³tẽ³na³la². Txa²wã¹kḭ³na¹xai²na²
hxi²kan¹nẽ³lxa³wa². Nẽ³lxa³ha³kxai³:

— Txa²wã¹wĩ³na² ĩ³ye³kxi²na¹tũ¹xã¹.
Nxe³kḭ³kxai²nãn²tṵ³, hai³txi³ wxi²kan¹txi³
ĩ³hau³kot3sxã³ ĩ³ye³kxi²hḯ³kḭ³sxa³wa².

— Ĩh¹nxe³jau³ta̱³ wain³txi³ e³kxi²na¹lhon³ku²,
Nxe³hḯ³kḭ³tã³la². Nxe³kḭ³te²an¹tṵ³ti¹,
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² hi²sen³kxai³lu¹
ĩ³ye³kxi²nũ¹nhẽ³lhḯ³nx2na³la², Txa²wã¹wĩ³na²
wain³txi³ ĩ³ye³kxi²kḭ³txai²la². Wãn³txa²
wxi²kan¹txi³ ĩ³ye³kxi²kḭ³sxa³jau³xa²
ĩ³ye³kxi²nũ¹nhẽ³lhxã³, ĩ³wxa̱i¹kḭ³jau³hũ̄³nxe²
ĩ³ye³kxi²nũ¹nhẽ³lhḯ³nx2na³la². 27 Nxe³ha²kxai³,
Txa²wã¹wĩ³nu²kxai³lu², txa²wã¹ẽ¹nãn¹jau³su²
ĩ²ta³lun²nẽ³jah¹lo²su² te²kxai³lu²,
Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² a̱u³txi³ a²ẽ¹na²
a²ten³jau³su² a³la³kxi²nũn³na³la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²yãu³ka³jxah³la² ĩ³ye³kxi²sa²sxã³,
Txa²ẽ¹nãu³ai²nãn¹jau³xa² yã¹nxe³jau³su²,
Wĩ³nu²na¹xai²na² te³na¹jau³xa² yã¹nxe³sxã³
ĩ³ye³kxi²sa²na³na¹. A²nũ²a²nãu³xa²
yxo²ĩ²sain¹te²nãu³xa² sa²hau³ko³tain¹si¹sa²jau³xa²
sa²na³na¹. Txa²wã¹wĩ³na² a³la³kxi²nha²sxã³
nxe³hḯ³nx2na³la². 28 Nxe³ha²kxai³:

— Ha³lo²la³ ĩ²li³hxa³ju³ta³la³, wi¹ta̱³nxa²,
kọ̄³nxe³ta̱³nxa² nxe³ko³la³, ha³lo²lo³ta¹xã¹.
Nxe³kḭ³kxai²nãn²tṵ³, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ha³lo²ai²na² o²la³kxi²nũ¹nhẽ³lhḯ³nx2na³la².
Ĩ³wi¹lxon³ki²nẽ³lhi¹jau³nũ³su² nxe³nũ¹nhẽ³lhḯ³nx2na³la².
Txa²wã¹kḭ³na¹xai²na²:

— Sũ³na² a³lxi²na¹nha¹. Kxã³nãu³u¹tai²na²
Sũ³na² wã²nxũh³ a̱in³nha²sxã³ ĩ²sxã³
ã³yũ³so¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹na¹. Wẽ³ha³lxi³lo³te³lhxã³
nẽ³ta¹hxai²hẽ¹na¹. Nxe³te²kḭ³na¹xai²na²
Sũ³na² o²la³kxi²nũ¹nhẽ³na³la². 29 A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²nãn²tṵ³
hxai²wã¹sũ³na² kis²tu³jah¹la² sen³kxai³lu² yxo²ĩ²te²kḭ³na¹xa²nũ³a²
ĩ²sa²tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²kḭ³na¹xa²nũ³ai²na²
sa²kxai³lu² ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²ki³lha³lxa² Je³su²jah³la²
yã¹xain¹tũ¹xã¹. Nxe³si¹hai¹na¹jau³su²,
tṵ̄¹ka̱³txai²na² ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹ai¹na¹hẽ³na¹.
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³su²
nxe³kxi²nẽ³na³la². Nxe³jau³su²,
Je³su²jah³la² txa²nũ² txa²wã¹hxi²kan¹ti³su²
ha²kxai³, ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹nẽ³kxe³nũ̄³ka̱³txi³su²
te²kḭ³na¹xai²na² sa²kxai³lu² a²lon³nãu³su²
kḭ³sa²kxai³, nxe³hḯ³kḭ³tã³la². 30 Kxã³nãu³u¹tai²na²,
Txa²wã¹sũ³na² ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹nẽ³si¹jau³nũ³su²,
wã²nxũh¹ a̱in³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².

— Ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹na¹tũ¹xã¹. Wain³te²lo³ta¹txai²lã¹.
Nxe³nẽ³jau³su², ĩ¹sxã³ ã³yũ³so¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹nẽ³ka³tṵ³, wain³te²lo³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nẽ³lha²kxai³, wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tai¹na¹tũ¹xã¹.
Sũ³na² nxe³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³lxi²jau³su²

31 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
hixi²nũ¹nũ³nhẽ³jah¹lai²la¹wa². Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya̱³tṵ
a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ²li³te²hũ̄³te²la³ ĩ³kọ̄x1kọ̄¹son²kxi²nẽ³kxan²ti³
hxi²kan¹txi³ ãn³sen³sai¹nẽ³lhḯ³nx2nxa³wa²,
Txa²wã¹sũ³na² hxi²kãin²khai¹nxe³sxã³
hxi²nũ¹nũ³nhẽ³lha²kxai³la². 32 Txa²wã¹sũ³na²
A²ta²ha² ũ³hũ¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

— Tẽ³a¹ju³ta² tẽ³a¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² nxe²nxa³kxe³hũ̄³nxe², ũ³hũ¹nẽ³lhxã³,
kọ̄³nxe³ti³ kãi³kḭ³kxa² yo³ha² ya³lu²kxi²nẽ³te³lhxã³
ũ³hũ¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxũn³kxe³hũ̄³sxã³,
a²yen³kxa² wi¹la² ã³sen³sai¹kxe³tṵ³
ũ³hũ¹nhẽ³nũn³tu¹wa². 33 A²nũ²a²
kọ̄³nxe³te²lo³tẽ³jah¹la² yũ²nxa³wa²,
Txa²wã¹sũ³na² ã²la² hxi²kan¹txi³
wain³te²lo³tẽ³lha²kxai³la². Nxe³jut3su²
txa²wã¹kḭ³na¹xai²na², Txa²wã¹sũ³na² ĩ²sxã³
ã³yũ³so¹nẽ³kxe³nũ̄³ka̱³txi³su² ha²kxai³,
wain³te²lo³tẽ³kxe³nũ̄³ka̱³txi³su² ha²kxai³,
hḯ³kḭ³tã³la². Kḭ³sa²kxai³, a²nũ²a² ã̱³xa²
hxi²kan¹txi³ kọ̄³nxe³te²lo³tẽ³lhḯ³nx2nxa³wa².
34 Je³su²jah³la² ya³lu²sxã³, txa²wã¹kọ̄³nxe³ti³
kãi³kḭ³ju³ta² wxa²wa²su¹tẽ³lhi¹jau³su²
ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³,
wi¹lxa²na³la². ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³sxã³
Sũ³na² a³la³. Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³nãu³a¹
a²wi¹tãu³a² yxau²xai³lain¹na³la².
Ain¹sxã³, sa²wi¹wi¹nxe² e³kxain¹sxã³
a²si³yxau³tãu³a¹ wi¹lĩ²nẽ³lhi¹jau³nũ³su²
xã³kxain¹na³la². 35 Je³su²jah³la² hxi²ka²nãu³a¹

a³lxi²nẽ³te² hxi²ka²nãu³a¹ yxau²xai³kḩ̄³tã³la².
Kḩ̄³sa²kxai³:

— Ha³lo²la³ ĩ²kḩ̄³sxa³kǭ³la³ ha³lo²lo³ta¹xã¹.
Khãuh³lxa³ti³hin¹sa³nhã¹. Tą̄³nxa²,
a²ẽ¹nãu³a¹ kãin² hxi²waut3ta³lxi³sa³nhã¹.
Tą̄³nxa², Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²a¹ha²kxai³
kǭ³nxe³ti³ kãi³sain¹na³na¹. Heh³sa³nhã¹.
Tą̄³nxa², yen³kxa² hxan³kxi²khaix1sa³nhã¹.
Tą̄³nxa², ha³lo²a² ha³nxe³lha³thin¹ki²sa²na³na¹
Tą̄³nxa², ĩ³su²lhã³sa²tẽ³na³na¹. Tą̄³nxa²,
nxe² ha³lo²lo³ta¹xã¹. Nxe³kḩ̄³kxa²ha³tą̄³nxãn²ti³
Je³su²jah³la² a³lxi²nẽ³te² hxi²ka²nãu³a¹
wi¹wi¹nxe² yxau³hḩ̄³kḩ̄³tã³la².

— Ha³lo²a² kǭ³nxe³khai¹nxe³kxan²ti³,
Txa²hxi²ka³nãu³ai²na² sa²so¹ki²sya¹nx2ti³ju³ta³la³
yũ²nxa³i¹, Txa²wẽ³ha³lxi³ ĩ³nxai²na²su¹.
Je³su²jah³la² nxe³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
36 Nxe³nẽ³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² ha³tḛ̄h³nxã³nxãn¹jau³su²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²sũ³nãi³. Nxet3si¹lxi¹. Wxa²wãn³txa²
sa²yxo²we¹txa²te²su² sĩ¹na¹i¹.
Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a² kuh³lxa³thin¹tũ³ką̄³txa²
khãuh³lxa³ti³hit1sa²tẽ³sain¹sĩn¹na³li¹.
Nxe³sa²sĩn¹ju³ta²sa¹: “Ha²yą̄³khin¹tũ³ką̄³txi³hũ³ka²
na³na¹. ‘Ka³yxuh³xa² o³ve²a²
wã²nhit1te³lhxã³ te²nũ³a²
su²lhã³a¹tũ¹xã¹.’ Nxe³na¹tũ³ką̄³txi³hũ³ka²
Nxe³sa²sĩn¹jau³su² khãuh³lxa³ti³hit1sain¹sĩn¹na³li¹.
Nxe³ha²kxai³: “Su²lhã³sa²ha³tã¹.”
Nxe³sĩ¹na¹jau³su², yxau²xai³lhĩ¹nhxai²na²
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³
ha³lo²lo³tẽ³na³la².

37 Yxãn¹ta¹:

— Ha³lo²la³ ĩ²li³ko³la³ ha³lo²lo³ta¹xã¹.
Nxe³kḩ̄³kxai²nãn²tṵ³, Je³su²jah³la²
a³lxi²nẽ³jah¹la² kãin² hxi²kan¹txi³lo³khaix1nẽ³na³la².
Nẽ³lha²kxai³, ha³lo²an²tą̄³ khãuh³lxa³ti³ti³hi¹tẽ³ju³tan¹ta³
hxi²kan¹ ãn³sen³sai¹khai¹nxe³hḩ̄³kḩ̄³tã³la².
38-39 A³la³kxi²sxã³ e³a¹wa². Na¹jau³xai²na²sa¹,
Je³su²jah³la² a³lxi²nẽ³te² hxi²ka²nãu³a¹
yxau²xai³kḩ̄³sa²kxai³, ha³lo²a² kǭ³nxe³te²
ha³tą̄³nxãn²txi³ sa²hxi²so¹ki²nha²nẽ³ju³ta³la³
yũ²nxa³wa². Kḩ̄³sa²kxai³, ka³tḛ̄n³su²
tą̄³nxa², ya³lu²te²su² tą̄³nxa² yxau²xai³kḩ̄³kxai²nãn²tṵ³
Je³su²jah³la² hxi²ka² sa²so¹ki²nha²nẽ³ju³ta³la³
yũ²nxa³wa². Te²yã¹nxe³sxã³ a²ta³nãu³xa²
oh³xai²nãn¹te²su² te²nãu³su² tą̄³nxa²
a²ta³nãu³xa² hxi²kan¹ta² si³yxau³te²su²
te²nãu³su² tą̄³nxa², a²ta³nãu³xa²
nũ³kxũn³te²su² te²nãu³su² tą̄³nxa²,
nxe³kxai²nãn²tṵ³, hxi²kan¹txi³ Je³su²jah³la²
hxi²ka² sa²so¹ki²nha²nẽ³lhḩ̄³nx2nxa³wa²,
Je³su²jah³la² hxi²ka² ã²la² i³khai¹nxe³sxã³
yą̄u³ki²khaix1nẽ³lha²kxai³la². Te²yã¹nxe³nũn³kxe³hũ³sxã³
kwẽn¹tai²nãn¹te² ha³lo²a²su² tą̄³nxa²,
yxa¹nãn¹te² ha³lo²a²su² tą̄³nxa²,
oh³nãu³u¹tai²nãn¹te² ha³lo²a²su² tą̄³nxa²,
yuh³xu¹tai²nãn¹te² ha³lo²a²su² tą̄³nxa²
nxe³sxã³:

— Je³su²jah³la² hxi²ka² sa²hxi²so¹ki²na¹tũ¹xã¹.
Nxe³kxi²nẽ³kxa²ha³tą̄³nxãn²ti³, hai³txi³
Je³su²jah³la² hxi²ka² sa²hxi²so¹ki²nha²nẽ³ju³ta³la³
yũ²nxa³wa². A²hãi¹nxe³te² yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²,
Txa²wã¹kḩ̄³na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² sa²hau³ko³tẽ³te²kḩ̄³na¹xai²na³,
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ te²hxi²ka³nãu³a¹
a³lxi²nẽ³jah¹lo²su² te²hxi²ka³nãu³a¹
wã²a²sa²yą̄u³ki²nha²xi²nẽ³lhxã³ yxau³hḩ̄³kḩ̄³tã³la².
Kḩ̄³sa²kxai³, Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ so¹lxi³
hxi²kan¹na³la². Hai³txi³, a²yen³kxi³la³
wẽ¹sa²sai¹kxe³su² nxe³te² yen³ki³la³
hxi²ka¹nxa³wa². Nxe³ha²kxai³, hxi²kan¹ti³
sa²hxi²so¹ki²nha²nẽ³lhḩ̄³nx2nxa³wa².

9

1 Nxe³sa²e² nũ³ką̄³txa² ĩ³yau¹ũ³nẽ³jau³su²

1 A²ya³la³tṵ³ wãn³txi³tṵ³ e³a¹wa².
Ki³han³nxa³wa². Txai²na¹xai²na² Je³su²
Ka²ã²ã¹jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ ĩ³ye³i²,
nxa³ẽ¹nãu³a¹ ą̄u³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² e³ki²nũ¹sxã³ ĩ³ye³i²,
na¹wa¹ti²ti¹. Na¹ha²kxai³, ki³han³nxa³wa².
2 Na¹jau³xa²sa¹. Kãin² ãi²ta³lxi³sai¹nha²kxai³,
txa²ẽ¹nãu³a¹ ą̄u³txi³ hxi²ye¹ta³lxin³ti²sai¹nha²kxai³,
sain¹nha²wa². Txa²nũ³ką̄³txa², a²ĩ³lxa²
I³sa³e² nũ³ką̄³txa², txa²nũ³ka³ti³sain¹tũ³ką̄³txa²
txa²ka³lxa¹ti³sain¹tũ³ką̄³txa², Txa²wã¹sũ³na²
sa²yxo²ã³tũ³ką̄³txi³sain¹na³la². Ain¹jau³su²,
ãi²ta³]xi³khaix1sain¹nha²wa². 3 Na¹ha²kxai³,
yxo²ĩ²ain¹ju³ta³nũ³a² ten³khaix1sa³nha²wa².
Nxe³sa²kxe³su²:

— Txa²wã¹sũ³na² kǭ³nxe³ti³hit1sa³tũ¹xã¹.
Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³na¹sa³tũ¹xã¹.
Nxe³sa³kxan²ti³, jã¹nxe³sa²kxa² yo³ha²,
Txa²wã¹sũ³na² Hi²sen³su² I³sa³e²
nũ³ką̄³txa² sa²hau³ko³kxi²sain¹na³na¹.
Na¹kxai²nãn²tṵ³:
tṵ³na² kǭ³nxe³ti³hit1sa²ju³ta²
wain³na³na¹. Nxe³hḩ̄³na¹wa². Yxãn¹ta¹,
nxe²nxa³wa². 4 A²nxe³tũ³ką̄³txai²na²
I³sa³e² nũ³ką̄³txai²na², Txa²wã¹sũ³na²
wxa²hait1so¹ain¹tũ³ką̄³txi³sain¹na³la².
Nxe³sxã³, a²wẽ³ha³lxi³lo³ti², wã³nxĩn¹khaix1nxe³sxã³
yxau³kxi²ye²nyhain¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³hi²,
nxe³tũ³ką̄³txi³sain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³, Txa²wã¹sũ³nu²su² te²kxai³lu²
ha³lo²a² wi¹ju³ta² ĩ³ye³kxi²sxã³ ĩ³hau³ko³tũ¹hai¹ni²,

Sũ³na² wain³txi³ ĩ³wi¹lxo³kxi²ki³jau³nũ³su²
ĩ³yau¹ũ³hai¹ni², wãn³txa² wain³jau³xa²:

— Jau¹xai²yã¹nxe³sxã³ kãi³txai²lã¹.
Nxe³jau³xa² ĩ³kwa³na³ai¹ni², Sũ³na²
wain³txi³ ĩ³ka³li³si¹hain¹jau³nũ³su²
ĩ³yau¹ũ³hai¹ni², ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Jã¹nxe³sxã³:

— A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²nũ³ka³txi³nãu³u¹tai²na²
hxi²kan¹khai¹nxe³tãu³u¹tai²na², txa²si³yxau³na¹tũ³ka³txi³su²
ta¹hxai²hẽ¹na¹. A²nxe³te²a² a²ne³kan²tãu³sa¹xã³
I³sa³e² nũ³ka³txai²na² ĩ³ye³kxain¹jau³su²
nxe³tũ³ka³txi³sain¹na³la². Hãi¹nxe³kxe³hũ³nxe³,
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² txa²wã¹sĩ³na²
wen¹nũ²la², I³sa³e² nũ³ka³txi³su² jah¹la²
a³li³la¹sxã³ ton¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ju¹ta² wi¹khai¹nx2na³la². Nxe³ha²kxai³,
Txa²wã¹sũ³nain²txi³ Kris²tu³jah¹lain²txi³
a²yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ a²nũ²a²
a²yxo²ha³kxa¹ ã³sen³sai¹te²su² na³la².
A²nxe³jah¹la² ĩ³sa²nẽn¹kxi²sa²tẽ³a³sah¹lxi³hẽ¹la².
Ju¹ta² wain³na³li¹.

6 Yxãn¹ta¹, I³sa³e² nũ³ka³txai²na², Sũ³na²
wãn³txa² sa²yxo²ã³ain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wã³.
Ain¹sxã³, a²hĩ¹nai²na² ha³lo²a² wi¹ju³ta³la³
yxau²xai³tũ³ka³txi³sai¹nxa³wa². Nain¹kxa²ha³ta¹hxai²ti³.
hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³la³
sa²yxo²ã³nha²jau³sxa³wa². Hai³txi³:

— Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² wi¹ju³ta³lo³tain¹jau³nũ³a².
I³sa³e² nũ³ka³txa² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹na¹.
Yxãn¹ta¹, wi¹ju³ta³la³ yũ³ai¹nxãn³tã¹.
Nxe³ki³jau³la³ yũ²nxa³wa². Yxãn¹ta¹,
Txa²wã¹sũ³na² a²nũ²a² wxa²hait1so¹tũ³ka³txa²
hai³txi³ I³sa³e² nũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
sa²tĩ¹li³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Hãi¹nxe³sxã³
ã³ni²la³kxã¹tũ³ka³txa² so¹lxi³ ĩ²sxã³
ã³yũ³so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe³,
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ki³lha³nãu³xa²
ka³lxa¹txi³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Ain¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ki³lha³lxai²na² I³sa²kah³lai²na²
a²ne³tah²nãu³a² so¹lxi³ wxa²sa³wi³ha³lxi³khai³su²
na³li¹. A²nxe³te²a² so¹lxi³, txa²wẽ³ha³lxi³lo³tai¹na¹wi¹.
Sũ³na² wãn³txa², A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³, hai³txi³
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³kan²tũ³ka³txa²
yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³su²
nxa³wa². 8 Nxe³ha²kxai³, hai³txi³
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²tah²nãu³xa²
yxo²ha³kxa¹, Txa²wã¹sũ³na² a²wẽ³ha³lxi³su²
ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, a²wẽ³sai²na²
Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²we¹nha²sxã³
ĩ³ye³kxũ¹kxa² wẽ³sai²na² so¹lxi³,
Txa²wã¹sũ³na² wẽ³sa³la³ ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³kxai³lu¹,
sa²yxo²we¹nha²sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxet3sã¹lxi¹. Yxa¹nãn¹ta³
kwẽ³kxa³nãu³a¹, ha³lo²a² hau³kon³na³na¹.
Na¹ka³tu̱³, ã³wa̱³li² ĩ³xi²ye¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Na¹ka³tu̱³ wxa²sxe³xa³ka³lxai²na²
sa²kxai³lu², a²ĩ³lxa² Sa²ra³ka³lxai²na²
sa²kxai³lu², in³txa² wẽn³su² we¹tin¹kxa²
a³li³la¹kxi¹nxa²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu̱³, nxe³tãu³a¹ wãn³txa²
yã¹nxe³sxã³ a²ki³lha³lxa² a²ĩ³lxa²
I³sa²kah³la² a³li³la¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹, I³sa²kah³lai²na²
sa²kxai³lu¹ Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² a²si³yxau³jah¹lo²su²
te²kxai³lu¹, kan¹to̱n³ka³tu̱³, a²sxe³xa³ka³lxa²
Re³be²ka³ka³lxa² so¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹sxã³, a²ki³lha³nãu³xa² ha¹li¹
hau³hau³kot3sxã³ wẽ̱³nhĩ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, a²wĩ³na² ka³na³ka³na³jah¹la²
ã³¹lxi³ ta¹hxai²hẽ¹la². 11-12 Nxe³tãu³a¹,
a³li³la¹xa³hĩ¹nãu³a¹, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ wãn³txi³kxai³lu¹ a²hã³ka³nai²na²
ã³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxet3sã²nxi¹. Wxa²ki³lha³lxa²
ta̱¹nxãn¹ta¹, jah¹la² a²ka̱u³ka̱un³jah¹la²
a²wa³ka³li³yu³ta³lot3sxã³ yxau³yain¹tũ¹xĩ¹.
Nxe³ha²kxai³, a²ka̱u³ka̱un³jah¹lai²na²
so¹lxi³, hxi²kan¹ ã³sen³sai¹nyhu¹tũ¹xĩ¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²,
yãn³tai²na² a²ki³lha³nãu³xai²na² a³li³la¹hai¹nxa³ta̱³lxa¹,
ha³lo²a² wi¹ju³txain²txi³ kãi³ai¹nxa³ta̱³lxa²,
ko̱³nxe³ju³txain²txi³ kãi³ai¹nxa³ta̱³lxa²
nxe³sxã³, Txa²wã¹sũ³na² wãn³txai²na²
a̱in³nha²sxã³, a²hã³ka³nai²na² e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹,
a²nũ²a² wã²nxũh¹lxi³sxã³ wã²nxa³ka²
so¹nẽ³ju³ta² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Hãi¹nxe³sxã³ Sũ³nu²na¹xai²na²
wã²nxũh¹ a̱in³nha¹ka³tu̱³, kwa²
jah¹la² ten³sa³nhã¹. Na¹ha²kxai³,
wã²nxa³ka² so¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³xa²
so¹lxi³, Txa²wã¹sũ³na² wã²nxa³ka²
so¹nẽ³te²ju²hẽ³la². Hai³txi³ txa²wã¹ki̱³na¹xai²na²
wi¹kãi³ki̱³ju³ta² yo³lha³, Txa²wã¹sũ³na²
wã²nxa³ka² so¹nẽ³te²sxa³yu³hẽ³la².
13 Jã¹nxe³ju³ta², Sũ³na² ha³te̱h³nxã³nxãn¹jau³su²
te³nah¹lxi¹:

— A²ka̱u³ka̱un³jah¹la² Ja³ko²ah³la² so¹lxi³
a³lxi²na¹hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, a²sai³la³lhai²lẽ¹
E³sa³u²ah³lai²lẽ¹. Yxo²kwĩn¹kxi²na¹hẽ³li¹.
Na¹ju³txai²na², Sũ³nu²na¹xai²na² wã²nxũh¹
a̱in³nha¹hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxe³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³, Txa²wã¹sũ³na²
wain³txi³ kãi³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³:

— Txa²wã¹sũ³na² wain³txi³ kãi³ain¹te³lxan³jã¹kãi³kĩ³sxa³ha²kxai³lu¹. [20-21] Sain¹kxai²nãn²tũ³,
Nxe³kĩ³jau³la³ yũ²nxa³wa². [15] Jã¹nxe³jut3su²,
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa², Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sũ³nu²na¹xai²na² wã²nxũh¹
ain³nha¹ka³tũ³, a²nũ²a² ĩ²sxã³: “Jah¹la²
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³ta¹nhã¹.
Na¹jau³su², wi¹ju³ta³lo³tai¹na¹tũ¹xã¹.”
Nai¹na¹kxai²nãn²tũ³, wi¹ju³ta³lo³tai¹na¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². [16] Nxe³ha²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² wi¹ju³ta³lo³tẽ³ju³ta³la³
nxe³te³nah¹lxi¹, hai³txi³ yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi²
kĩ³na¹xai²na²:

— Sũ³na² wi¹ju³ta² ten³sa³nhã¹. Ta³nxa²,
wi¹kãi³a¹xã¹. Ta³nxa², nxe³kĩ³jau³la³,
wi¹ju³ta³lo³tẽ³lhĩ³nx2nxa³wa². Nxe³ta¹,
Txa²wã¹sũ³na² nxũh¹ ain³nha²sxã³:

— Jah¹la² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
sa²hau³ko³ta¹nhã¹. Na¹ha²kxai³,
wi¹ju³ta³lo³ta¹tũ¹xã¹. Nxe³nẽ³jau³xa²
so¹lxi³ wi¹ju³ta³lo³tẽ³lhĩ³nx2na³la².
[17] Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², kxã³nãu³u¹tai²na²
Fa³ra³o²ah³lu¹tai²na² a²hxi²kan¹ta²
si³yxau³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lu¹tai²na², Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ha³tẹh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— Sũ³nu²na¹xai²na² Fa³ra³o²ah³lo²
ĩ³nxai²na², kãin² hxi²kan¹txi³lo³txa²ha¹hẽ³li¹.
Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³, nũ³kxũn³khai¹nxe³txi³
kãi³ya³nx2ta¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³,
a²nũ²a² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³nãu³xai²na²
yxo²ha³kxa² ĩ²sain¹ka³tũ³: “Txa²wã¹sũ³na²
hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹xã¹.” Sain¹tu¹wi¹.
Jã¹nxe³sa²si¹hai¹na¹jau³nũ³su², hxi²kan¹txi³lo³kwa³ta³la²
Ta¹hxai²hẽ¹la². [18] Nxe³ha²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² wã²nxũh¹ ain³nha²sxã³:

— Jah¹la² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
sa²hau³ko³ta¹jau³su², wi¹ju³ta³lo³ta¹tũ¹xã¹.
Nxe³kxai²nãn²tũ³, a²ya³la³tũ³ wi¹ju³ta³lo³te²ju³nẽ³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã³xa² ha³na³ka³lxi³te³nah¹lxi¹.

— Jah¹lai²na² Txa²wãn³txa² ã³ne³to³hxa³ti³hi¹te³tũ³xã¹.
Nxe³kxai²nãn²tũ³, a²ya³la³tũ³ ã³ne³to³hxa³ti³hi¹te³tũ³nẽ³la².

Txa²wã¹sũ³na² kõ³nxe³te²la³ ĩ³yĩ¹li²nẽ³jau³su²

[19] Nxe³kxai²nãn²tũ³, a²nũ²a² ĩ²li³te²la³
ĩ³wã³txi³sain¹kxai²nãn²tũ³:

— Nxe³ti¹. Txa²wã¹sũ³na² ã³ne³to³hxa³ti³hi¹te³kxa²ha³ta³nxan²txi³.
hxi²kan¹txi³ ĩ³yĩ¹li²nha²hĩ³kĩ³sxa³i¹.
Nxe³kĩ³kxai²nãn²tũ³, Txa²wã¹sũ³na²
ã³ne³to³kĩ³sxa³kxa²ha³ta³nxãn²txi³,
hãi¹nxe³sxã³ ne³ti³hi¹tẽ³ju³ta² so¹lxi³
kãi³hĩ³kĩ³tã³li¹. Kĩ³sa²kxai³, txa²wã¹ã³ne³to³kĩ³sxa³ju³ta²kxai³.
Txa²wã¹sũ³na² kõ³nxe³te²la³ ĩ³yĩ¹li²nẽ³kxai²nãn²tũ³,
wai³nhĩ³nx2nxa³wi¹, hxi²kan¹txi³ yu³tã³la³
kãi³kĩ³sxa³ha²kxai³lu¹. Sain¹kxai²nãn²tũ³,
txai²na¹xai²na² ĩ³wa²lũ³xai¹na¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³i¹. Wxãi²na² yuh³xai²nãn¹te²
a²nũ²a² so¹lxi³ ni¹lxi¹. Nĩ¹nha²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³yi¹li²nhãn¹jau³la³
yũ²nxa³wi¹. Nxe³ai¹nhĩ³na¹wa².
Jã¹nxe³jut3sũ³ju³ta²sa¹:

— Kwa³ta³lẽ³na² ka³nxũ³sẽ¹na²
we¹ta¹tũ¹xã¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tũ³,
a³lũ³nũ³xa² tẽ³sxã³ wxa²hait1so¹sxã³
a²ha³la³ha³ti³hẽ³nãn¹tũ³xa², kwa³ta³la²
wi¹khai¹nxe³tẽ³na² we¹ti², a²yxo²ha³ti³hẽ³nãn¹tũ³xa²
sa²kxai³lu², kwa³ta³la² ha²ya³kxa³lxi³su²
tẽ³ta³ we¹ti², na¹tũ¹xã¹. Nxe³kĩ³kxai²nãn²tũ³,
jã¹nxe³hĩ³kĩ³tã³la². Nxe³kĩ³kxai²nãn²tũ³,
hxi²kan¹txi³ txa²wã¹hxi²ka² we¹kĩ³kxe³su²
te²kwa³ta³lẽ¹nai²na² ĩ³ye³sxã³ ĩ³yi¹li²nha²sxã³:

— Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ha²ya³kxa³lxi³su²
wet1san¹nũ²lhai¹li¹? Nxe³nẽ³jau³la³
yũ³te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²,
Txa²wã¹sũ³na² kwa³ta³lẽ³na² we¹jah¹lo²hũ³nha²kxai³,
a²nũ²a² ã³ne³to³hxa³te²a² sa²kxai³lu²,
kwa³ta³lẽ³na² ha²ya³kxa³lxi³su² tẽ³nhũ³nha²kxai³,
nxe³hĩ³nx2na³la². Te²yã¹nxũn³sxã³ a²nũ²a²
wi¹ju³ta³lo³te²a² sa²kxai³lu² kwa³ta³lẽ³na²
wi¹khai¹nxe³tẽ³nhũ³nha²kxai³ nxe³hĩ³nx2na³la².

[22] Jã¹nxe³jut3sũ³nxe², Txa²wã¹sũ³na²
a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Txai²na¹xai²na² hxi²ka¹ni², a²nũ²a²
kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ĩ³xan³ta³kxi²
nxe³jah¹lo²sa¹xã¹. Nxe³na¹ju³ta² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹tũ¹xã¹.
Na¹ha²kxai³, a²nũ²a² ĩ³xan³ta³kxi²na¹tũ³ka³txi³nũ³ai²na²
txa²ha³ne³la². [23] Na²ya³kxa³lxi³su² tẽ³nhũ³tũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² yxan¹nãu³a¹ ĩ³wai¹tai¹na¹ha²kxai³
khãuh³lxa³ti³sa²tẽ³ain¹tũ¹xã¹. Yxãn¹ta¹
a²hĩ¹nai²na² ya³nãn³ta³ki²li² en³txai¹na¹tũ¹xã¹.
[23] Na¹ha²kxai³, a²nũ²a² ã³xa² sa²kxai³lu²
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³tai¹nha²sxã³
wi¹ju³ta³lo³ta¹kxe³nũ³ka³txi³nũ³a²
kwa³ta³la² wi¹khai¹nxe³tẽ³nhũ³tũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu², wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tai¹na¹tũ¹xã¹.
A²nxe³tũ³ka³txi³nũ³ai²na² kxã³nãu³u¹tai²na²
wã²nxa³ka² so¹ai¹na¹hẽ³na¹. Wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tai¹na¹txa
Na²hẽ³na¹. Na¹ha²kxai³, yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txai²na²
yxo²ha³kxa¹ txa²wxi²kin³ti³to³na¹ju³ta²
wã²nã³ũ¹hai¹na¹tũ¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na²
nxe³nha²ta³nxãi²ne³la². [24] Nxe³ha²kxai³,
txa²wã¹ki³na¹xai²na², Txa²wã¹sũ³na²
wã²nxa³ka² so¹nẽ³tũ³ka³txi³su² kĩ³tã³la².
Nxe³kĩ³sa²kxai³, Ju³te²a² nũ³ka³txi³na¹xain²txi³,
Txa²wã¹sũ³na² wã²nxa³ka² so¹nẽ³li²,
ju³te²a² hũ³ka³txi³sxa³tũ³ka³txain²txi³
Txa²wã¹sũ³na² wã²nxa³ka² so¹nẽ³li²
nxe³nẽ³tũ³ka³txi³su² kĩ³tã³la². [25] Jã¹nxe³jut3su²,

kxã³nãu³u¹tai²na² O³se²ah³lu¹tai²na²
ũ³wha²li¹lhxã³, Txa²wã¹sũ³na² yxo²wãn³txa²
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:
— “Txai²na² Sũ³nu²na¹xai²na², a²nũ²a²
a²kxã³nxa² Txa²nũ³ka̱³txi³sxa³te²a²,
hĩ¹na² Txa²nũ³ka̱³txi³la³ hi¹tai¹na¹tu¹wi¹.
Jã¹nxa¹ka³tu̱³, a²nũ²a² nũ³ka̱³txa²
a²ha² kxã³nxa² a³lxi²ti³he¹nxẽn²nxa³tũ³ka̱³txa²
hĩ¹na² a³lxi²na¹tũ³ka̱³txi³la³
hi¹tai¹na¹tu¹wi¹, Txai²li¹.
26 Jã¹nxa¹jau³su²: ‘Wxãi²na² Txa²nũ³ka̱³txi³syah¹lxi¹lxi¹.
Ai¹na¹hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹, a²nxe³tũ³ka̱³txai²na²
hĩ¹na² ĩ³yat1sxã³ ĩ³yĩ¹lai¹na¹tu¹wi¹.
Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: ‘Wxãi²na²
Txa²tah²nãu³syah¹lxi¹lxi¹. Sũ³nu²na¹xai²na²
ka³te̱n³ta³ yxau²wa³to²hi²na¹te³na¹xai²na²
a²tah²nãu³syah¹lxi¹lxi¹.’ Ai¹na¹tu¹wi¹.”
Sũ³na² yxo²wãn³txa² O³se²ah³lu¹tai²na²
ain³kxi²so¹sxã³ ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³su²,
ta¹hxai²hẽ¹la².
27 Jã¹nxe³jau³su², I³sa³i²ah³lu¹tai²na²
yxo²sa³te̱¹txi³ ĩ³ye³sxã³, I³sa³e² nũ³ka̱³txa²
ha³lo²lo³tain¹ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³te³nah¹lxi¹.
— I³sa³e² nũ³ka̱³txa² wa̱³li̱³kha³lon¹tũ³ka̱³txai²la¹i¹.
Ka³ya̱³la³nũ³hũ³nxe² I³sa³e² nũ³ka̱³txa²
nxe³ain¹na³li¹. Nain¹kxan²ti³, ã³si³kwa³lxi²lho¹tũ³ka̱³txa²
so¹lxi³, ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yo³ha²
Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² wxa²wa²su¹tain¹tu¹wi¹.
28 Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹,
wa³su¹txi³ yuh³xai²nãn¹tũ³ka̱³txa²
yxo²ha³kxa¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta²
ũ³yho³hi²sa²sai¹ain¹tu¹wi¹. I³sa³i²ah³lu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Jã¹nxe³ju³ta²,
I³sa³i²ah³lu¹tai²na² yãn³tai²na² ha³lo²a²
ũ³hũ¹nẽ³lxa³ta̱³lxa² ĩ³ye³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:
— A²ya³la³tu̱³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nũ³kxũn³txi³
wa³to²hi²khai¹nxe³te²si³yxau³tãu³a¹
ã³non²ta³ki²nẽ³tu¹wi¹. Nxe³nẽ³lha²kxai³,
ã³si³kwa³lxi²lho¹nẽ³tũ³ka̱³txa² ka³te̱n³su²
yxau³ya³nhẽ³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹,
nxe³nẽ³lxa³ke³la³te²kxai³ ya²lun¹ti²
hxan³nẽ³lhĩ³nx2na³li¹. Jã¹nxe³jut3sũ³nxe²,
kxã³nãu³u¹tai²na² So³to²ma²thĩ³nu¹tai²na²
Ko³mo²ra²thĩ³nu¹tai²na² ain¹sxã³,
kuh³lxa³thin¹khai¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² khãuh³lxa³ti³hit1sxã³
ya²lu¹thxa³tain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jã¹nxe³nẽ³lhĩ³nx2na³li¹.
Txa²wã¹sũ³na² ã³non²ta³ki²nẽ³lxa³kxai²nãn²tu̱³ta²
I³sa³i²ah³lu¹tai²na² nxe³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² hxi²kai²na² I³sa³e² nũ³ka̱³txa² wain³te²lo³jau³su²

30 Hãi¹nxe³jau³xai²yã¹nxe³sxã³, a²nũ²a²
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xa²:
— Sũ³na² wain³te²lo³tẽ³ju³ta² ten³khaix1sa³nhã¹.
A²ha² kxã³nxa² nxe³tũ³ka̱³txi³su²
ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Nain¹kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³,
a²hĩ¹nai²na² Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ain¹na³la².
Ai¹nha²kxai³, wain³te²lo³tain¹na³la².
31 Nain¹ta¹, I³sa³e² nũ³ka̱³txai²lẽ¹.
Txa²wã¹sũ³na² sa²hait1so¹tũ³ka̱³txai²lẽ¹:
— Sũ³na² wain³te²lot3sa²ju³ta²
ten³sa³nhã¹. Nxe³ha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹ta²
wãn³txu¹tai²yã¹nxe³sxã³ kãi³a¹tũ¹xã¹.
Ain¹tũ³ka̱³txai²la¹wa². Ain¹kxan²ti³,
a²ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
32 A³tai¹nxa³kxe³tu̱³ta¹, hai³txi³ Je³su²jah³la²
Tah³lxi³hũ³jah¹la² yxo²ĩ²ai¹nxa³kxe³su²:
— Wã²nxũh¹ wi¹kãi³a¹xã¹. Na¹ha²kxai³,
Sũ³na² wain³te²lot3sa³tũ¹xã¹. Nain¹jau³su²,
hxi²kan¹ti³ Txa²wã¹sũ³na² wain³te²lo³tain¹ju³ta³la³
a³tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka̱³txa²
Je³su²jah³la² sa²yxo²ã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³, a³tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
33 Sa²yxo²ã³ain¹ju³ta², kxã³nãu³u¹tai²na²
Txa²wã¹sũ³na² ha³te̱h³nxã³nxa² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah
xi¹ Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Txai²na¹xai²na²
Sũ³nu²na¹xai²na² Txa²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³ta¹kah³lo²su²
jah¹la² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hain¹sxã³,
Si³ãu²thĩ³na² Ju³te²a² nũ³ka̱³txa²
yxau³ain¹thĩ³na² ũh³wxe³nũ¹hai¹na¹i¹.
A²nxe³jah¹la² tah³lxa², a²nũ²a²
sa²tã³yxo²thu²kã¹sxã³ a³hi²ki̱³kat3sũ³jah¹lai²la¹i¹.
Nxe³kxai²nãn²tu̱³, a²nũ²a²
Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ta¹kah³lai²na²
sa²yxo²ã³kxai²nãn²tu̱³, ko̱³nxe³ju³ta³lo̱t3sxã³
yxau³tu¹wi¹. Tah³lxa³ka³txa²
sa²tã³yxo²thu²kã¹sxã³ a³hi²sxã³
hxi²kan¹txi³ ĩ³sa²yxau³xi²nxa³jut3sũ³nxe²
ko̱³nxe³ju³ta³lo̱t3sxã³ yxau³tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² Txa²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³ta¹kah³lai²na²
yxo²ĩ²kxai²nãn²tu̱³, te²a² so¹lxi³
ĩ³yxaih¹xa³lho³li¹.
Txa²wã¹sũ³na² ha³te̱h³nxã³nxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

10

1 Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la².
Txa²ka³lxa¹ti³nãu³xa² a²ĩ³lxa² I³sa³e²
nũ³ka̱³txa² ko̱³nxe³thin²tain¹na³la².
Nai¹na¹ha²kxai³, a²ko̱³nxe³ju³ta²
sa²wa²su¹tain¹ju³ta³nũ³a² ten³khaix1jah¹lo²sa¹wa².
A̱u³txi³ txa²yxo²ka³nãu³ai²na² whãi²na¹
ten³khaix1jah¹lo²sa¹wa². Nxe³na¹jau³su²,
Txa²wã¹sũ³na² ha³tin³ti³ ĩ³ye³kxi²hxai²na¹hẽ³la²:
— I³sa³e² nũ³ka̱³txa² a²ko̱³nxe³ju³ta²
wxa²wa²su¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe³hxai²na¹hẽ³la².

2 Jã¹nxa¹jau³su², txa²ka³lxa¹txi³nãu³xa²
a²ẽ¹nãn¹jau³xa²sa¹:
— Sũ³na² tĩh³na² ã³si³tẽ³a¹tũ¹xã¹,
txa²yxo²ka³nãu³ai²na² whãi²na²sã¹.
Nxe³ain¹jau³su² yxau²ho³hain¹na³la².
Nain¹kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³, a²ya³la³tu̱³ Sũ³na²
ẽ¹nãn¹jau³su² a³la³kxi²ti³he¹xai¹nxa³kxe³tu̱³,
yxau²ho³hain¹na³la². 3 Sũ³na² wain³te²lo³tẽ³jau³la³
ta³nxũ¹ka̱³txai²na² a³la³kxai¹nxa³wa².
Nxe³kxa²yu³su²:
— Wã²nxũh¹ txai²na² so¹lxi³ sa²hau³ko³nha²sxã³,
wain³te²lot3nha¹tũ¹xã¹. Nain¹jau³su²,
Sũ³na² wãn³txi³la³ wain³te²lo³tẽ³jau³la³
sa²yxo²we¹tai²nxa³kxe³su² yxau²ho³hain¹tũ³ka̱³txi³sain¹na³la².
4 Txa²wã¹sũ³na² wain³te²lo³tẽ³te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
hxi²ka² yxo²ĩ²a¹xã¹. A²nxe³jah¹lo²su²
kxai²nãn²tu̱³, Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
wain³te²lo³kah³lo²su² hĩ³nx2na³la².
Nxe³ha²kxai³, Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na² Je³su²jah³la²
hi²sen³su² sa²ha³ya̱³khit1sxã³ sa²sen³sai¹hĩ³nx2na³la².

A²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ju³ta² yũ³jau³su²

5 Kxã³nãu³u¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ũ³wha²li¹jau³xu¹tai²na²sa¹:
— A²nũ²a² ĩ³lxi³te² ĩ³nxãn²tu̱³,
txa²wãn³txai²na² Moi³se²ah³lo²na¹xai²na²
ĩ³kwa³na³nx2ta¹jau³xai²na² wã³kon³yah²lxan³kxe³tu̱³,
sa²yxo²we¹te²tu¹xai³syah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹ ka³te̱n³su²
yxau²ho³yhah³lxin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
6-8 Yxãn¹ta¹:
— Je³su²jah³la² yxo²ĩ²a¹xã¹. Nxe³ki̱³jau³su²,
Sũ³na² wain³te²lo³tẽ³ju³ta³nũ³a² ha³na³ka³lxi³
Sũ³na² ha³te̱h³nxã³nxa² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³na³la².
Nxe³nẽ³te³nah¹lxi¹:
— Nxe³nhyah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹ka³tu̱³:
“Oh³nãu³a¹ Je³su²jah³la² kĩn³txi³
yxau²na³na¹. Nxe³ha²kxai³ wxa²ka³la³sxã³
Je³su²jah³la² sa²hau³ko³tẽ³ju³ta³nũ³a²
wxa²ka³la³sxã³ sa²so¹a³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹, hxi²kan¹txi³ wxa²kan³ki̱³sxa³nhai¹.”
Nxe² e³kxi²nhyah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³:
“Yuh³nãu³nũ¹ka³nãu³a¹ a²nũ²a² ya³lu²te²a²
yxau³tãu³a¹, Je³su²jah³la² yxau²na³na¹.
Wxa²kan³sxã³, Je³su²jah³la² sa²hau³ko³tẽ³ju³ta³nũ³a²
wxa²kan³sxã³ sa²so¹a³sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹, hxi²kan¹txi³ wxa²kan³ki̱³sxa³nhãi¹.”
Nxe² e³kxi²nhyah¹lxi³nũn³txa³hẽ¹li¹.
Nxe² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹tah¹lxa¹ Sũ³na² wãn³txa² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
— Sũ³nu²na¹xai²na² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
wãn³txai²nãn²tu̱³ ã²la² e³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³Txa²wã¹sũ³na² txã², a²nũ²a² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³lhãn²sxã³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² yxo²ĩ²ya³lxi¹nha²kxai³
nxe³yah³lxin¹tai¹ti²tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jau³jau¹xain²txi³ yxo²ĩ²yah³lxin¹jau³xain²txi³
ĩ³tih³nxe³nx2ta¹wa². 9 Wxa²yxo²a²
ĩ³sai¹sxã³ ĩ³ye³sxã³:
— Je³su²jah³la² Txa²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai²la¹i¹. Nxe³sxã³ wxa²yxo²a²
ẽ¹nãn¹jau³su² ĩ³ye³i², wxa²ẽ¹nãu³a¹:
— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ka³te̱n³su²
ĩ³sa³yxau³xi²ti³hi¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹na¹.
Nxe³sxã³, a̱u³txi³ ĩ³ye³kxi²nha²sxã³
yxo²ĩ²nha², nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² sa²kxai³lu²
wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
sa²wa²su¹txa²lxi³tu¹wa².
10 Nxe³ju³ta²kxai³, txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹
a̱u³txi³:
— Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²a¹xã¹.
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, Sũ³na² wain³te²lo³tẽ³lha²kxai³,
txa²wã¹yxo²a² e³lẽ³na² ĩ³ye³sxã³:
— Je³su²jah³la² Txa²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai²la¹i¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
Sũ³na² txa²wã¹ko̱³nxe³ju³ta² sa²wa²su¹tẽ³lha²kxai³,
nxe³nẽ³te²ju²hẽ³la². 11 Jã¹nxe³jau³su²,
Sũ³na² ha³te̱h³nxã³nxãn¹jau³su² Je³su²jah³la²
ĩ³yau¹ũ³nẽ³jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² ĩ²li³te²la³, Sũ³na² wãn³txa²
yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³: “Sũ³na² ĩ³yxaih²kxi²na¹xã¹.”
Ti³hex1ki̱³sxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1tã² a²nũ²a²
yuh³xai²nãn¹tũ³ka̱³txi³ ki̱³na¹xai²na²
yxo²ha³kxa¹, ha³lo²a² wi¹ju³ta³lo³tẽ³jau³nũ³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa².
Nxe³sxã³, Ju³te²a² nũ³ka̱³txain²txi³
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³,
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³tũ³ka̱³txain²txi³
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³,
nxe³jah¹lai²la¹wa². Ha³na³ka³lxin³ju³ta³la³
yũ²nxa³wa². A²nxe³jah¹la² yxo²ĩ²sxã³
ĩ³ye³kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³, ha³lo²a² wi¹ju³ta²
so¹lxi³ ũ³yhen³kxi²nẽ³lhĩ³nx2na³la².
13 Jã¹nxa¹jau³su², Sũ³na² ha³te̱h³nxã³nxãn¹jau³su²
te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² ĩ²li³hxa³te²a² yxo²ha³kxa¹
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
yxo²ĩ²sxã³, sa²wa²sut1si¹hain¹jau³nũ³su²
ĩ³ye³kxain¹kxai²nãn²tu̱³, a²nxe³te²a²
yxo²ha³kxa¹ sa²wa²su¹tain¹tu¹wi¹.
Te³te³nait¹xa¹.
14-15 Sa²wa²su¹tẽ³ju³ta²sa¹: A²wi¹lhĩ¹na²

wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³tih³nxe³nẽ³lhĩ³nx2na³la²
Nxe³nẽ³kxai²nãn²tu̱³, nxe³jau³xai²na²
ne³ka²ki²ki̱³kxai²nãn²tu̱³, Je³su²jah³la²
yxo²ĩ²hĩ³ki̱³tã³la². Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
yxo²ĩ²sxã³ sa²wa²su¹tẽ³lhi¹ki̱³jau³nũ³su²,
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
sa²wa²su¹tẽ³lhĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹,
Txa²wã¹sũ³na² a²nũ²a² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³lxa³kxai²nãn²tu̱³,
wãn³txa² wi¹jau³la³ ĩ³tih³nxe³nẽ³lhĩ³nx2nxa³wa².
Ĩ³tih³nxe³nẽ³lxa³kxai²nãn²tu̱³, hxi²kan¹ti³
ne³ka²ki²hĩ³ki̱³sxa³wa². Ne³ka²ki²ki̱³sxa³kxai²nãn²tu̱³,
hxi²kan¹txi³ Je³su²jah³la² yxo²ĩ²hĩ³ki̱³sxa³wa².
Yxo²ĩ²ki̱³sxa³kxai²nãn²tu̱³, Je³su²jah³la²
sa²wa²su¹tẽ³si¹ki̱³jau³nũ³su² ĩ³ye³kxi²hĩ³ki̱³sxa³wa².
Nxe³ha²kxai³, sa²wa²su¹tẽ³ju³ta³nũ³la³
yũ³hĩ³ki̱³sxa³wa². Nxe³sxã³, wãn³txa²
wi¹jau³la³ ĩ³tih³nxe³yhu¹xa³kxai²nãn²tu̱³,
hxi²kan¹txi³ ne³ka²ki²nxa³ha²kxai³,
hxi²kan¹txi³ yxo²ĩ²xa³ha²kxai³, nxe³hĩ³nx2na³la².
Yxãn¹ta¹, nxe²nxa³wa². Jã¹nxe³ju³ta²
Sũ³na² ha³te̱h³nxã³nxãn¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² nũ³ka̱³txa² wxã³ain¹na³li¹.
Wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³tih³nxe³nẽ³lain¹te³lhxã³
ain¹na³li¹. Nxe³ju³ta², wi¹khai¹nxe³sxã³
ka³lih³khaix1nxe³ki̱³tã³li¹. Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

16 Nxe³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³, wãn³txa²
wi¹jau³xai²na², a²nũ²a² kwa² ha²ya̱³kxa²
ka³lxa²nxa³tũ³ka̱³txa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹tain¹na³la².
Nxe³ju³ta² kxã³nãu³u¹tai²na² I³sa³i²ah³lu¹tai²na²
ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Sũ³nãi³. Txa²wã¹wãn³txai²na²
wi¹jau³xai²na² a²nũ²a² sa²yxo²we²ki²nẽ³tũ³ka̱³txi³lã³
yũ²nxa³wi¹. Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Jã¹nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³
hĩ¹nai²na² Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² sa²yxo²we¹tai¹nxa³wa².

17 Jã¹nxa¹jau³su², wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³tih³nxe³nẽ³kxai²nãn²tu̱³, Je³su²jah³la²
yxo²ĩ²ki̱³ju³ta³nũ³a² yũ³hĩ²nx2na³la².
A²nxe³jau³xai²na² wi¹jau³xai²na²
a²si³yxau³tãu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²la¹wa².

18 Yxãn¹ta¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ I³sa³e²
nũ³ka̱³txa² yxo²ĩ²ai¹nxa³ji¹? Wãn³txa²
wi¹jau³xa² ne³ka²kai¹nxa³kxe³su²
yxo²ĩ²ai¹nxa³ji¹? Nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

— Nxe²nxa³wi¹. Wãn³txa² kãin²
ne³ka²ki²khai¹xain¹na³li¹. Ain¹ta¹,
kwa²hãi¹nxe² ã³ne³to³hai¹nxa³wi¹.
Nxe³nx2ti³hĩ³na¹wa². Nxe³ju³ta², Sũ³na²
ha³te̱h³nxã³nxãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² a²sa³wi³sa²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³na³li¹. A²nxe³tũ³ka̱³txai²na²
yxo²wãn³txa², yuh³xai²nãn¹tũ³ka̱³txi³ki̱³na¹xai²na²
a²ne³nxẽ³nãu³a¹ ne³ka²ki²ki̱³tã³li¹. Ha³lo²a²
u³je³na² kan³tãu³a¹ ta̱³nxa², a³li³xi²tãu³a¹
ta̱³nxa² nxe³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³, txa²wã¹ne³nxẽ³nãu³a¹
ne³ka²ki²ki̱³jau³lin³tai¹. Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹, wã³kon³sxã³ sa²yxo²we¹txa³tũ³ka̱³txi³su²
yũ³te²jai¹ti²tu³wa².

19 Jã¹nxa¹jau³su², I³sa³e² nũ³ka̱³txa²
Sũ³na² wãn³txa² a³la³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Ain¹ta¹, hai³txi³ yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Hãi¹nxe³sxã³, a²nũ²a² Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xa²
so¹lxi³ Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹na³la².
Xãin³ju³ta², Moi³se²ah³lu¹tai²na² txã²,
Sũ³na² yxo²wãn³txa² ain³kxi²so¹sxã³
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— Xai²na¹xai²na² Sũ³nu²na¹xai²na²
a²nũ²a² Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xa²
wi¹ju³ta³lo³tai¹na¹tu¹wi¹. Na¹ha²kxai³,
wxãi²na² sa²kxai³lu² I³sa³e²
nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu²
yxo²kwa̱i³no³txa²lxi³nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³, ny-
ha̱h¹lxin¹te³nah¹lxi¹: "A²nũ²a²
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xai²na²
Sũ³na² wãn³txa² hai³txi³
ã³ne³to³hai¹nxa³xã¹. Ha³yax3ka³li³nũ³ka̱³txi³sain¹n
A²nxe³tũ³ka̱³txai²na² ĩ³yxo²kwa̱i³no³txa³lxi²,
ĩ³xa̱n³ta³kxi², na¹xã¹." Yah³lxin¹tu¹wi¹.
Sũ³na² wãn³txa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

20 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², I³sa³i²ah³lu¹tai²na²
Sũ³na² yxo²wãn³txa² ain³kxi²so¹jau³xa²,
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xai²na²
ha³lo²a² ya³lo³txi²sxã³ ĩ³ye³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— Tũ¹ka̱³txai²na² ã³te³nxi²sai¹nxa³kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³,
a³ya³ti²sain¹na²hẽ³li¹. A²nxe³tũ³ka̱³txa²:
"Txa²ko̱³nxa¹ju³ta², Sũ³na²
sa²wa²su¹ki²sa²ti³ten³sa³nhã¹."
Nxe³sai¹nxa³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³,
ĩ³yau¹ũ³nha²yai¹na¹hẽ³li¹.
Sũ³na² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

21 Yxãn¹ta¹,
I³sa³e² nũ³ka̱³txai²na² ha³lo²a² Sũ³na²
wãn³txa² ĩ³ye³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— Kxãn³su² wi¹lĩ³we¹yhu¹si¹hai¹na¹jau³nũ³su²,
txai²li² yxau²sa²tẽ³yai¹nhxai²na¹hẽ³li¹.
Nai¹na¹ta¹, ã³ne³to³lhai¹nxa³ha²kxai³,
hãi¹nxe³sxã³ sa²yxo²ã³sai¹nha²kxai³,
sai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Sũ³na² ta¹hxai²hẽ¹la².

11

Sũ³nu²kxai³lu² I³sa³e² nũ³ka̱³txa² a³lxin²tain¹jau³su²

1 Hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a²
hi²sen³su² I³sa³e² nũ³ka̱³txa² ĩ³yen²sxã³
ã³na¹ju³ta³la³ yũ²nxa³wa². Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
a²nũ³ka̱³txi³lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³, hĩ¹na² ĩ³yen²sxã³

ã³na¹ju³ta³la³ yũ³ti³he¹nx2nxa³wa².
Txai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ha³ta̱³nxãn²txi³
I³sa³e² nũ̱³ka̱³txu¹tai²la³na¹wa². Na¹ha²kxai³,
A³bra³ãu²ah³lu¹tain²txi³ a²kan¹ti³nãu³su²
na¹ha²kxai³, Bẽn³ja³mĩ²ah³lu¹tain²txi³
a²kan¹ti³nãu³su² na¹ha²kxai³, na¹wa².
Nxe³na¹kxe³su², Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³yen²sxã³
ã³na¹sa²sĩn¹ju³ta³la³ yũ³sĩ¹nxa³wa².
2 Jã¹nxa¹jau³su², Txa²wã¹sũ̱³na² a²wi¹lhĩn¹khaix1hi¹nu¹tai²na²
a²nũ²a² yũ²nxa³hĩ¹nu¹tai²na² I³sa³e²
nũ̱³ka̱³txu¹tai²na² sa²hait1so¹sxã³:
— Txa²nũ̱³ka̱³txi³lo³ta¹i¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tũ̱³ka̱³txu¹tai²na² a²hĩ¹nai²na²
ĩ³yen²sxã³ ã³na¹ju³ta³la³ yũ³ti³he¹nx2nxa³wa².
Jã¹nxe³jut3sũ̱³ju³ta² a²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
E³li²ah³lu¹tai²na² wãn³txa², Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³ye³kxi²sxã³ I³sa³e²
nũ̱³ka̱³txu¹tai²na² ko̱³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jau³xu¹tai²na² Sũ̱³na² ha³tẹh³nxã³nxa²
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:
3 — Sũ̱³nãi³. I³sa³e² nũ̱³ka̱³txai²na²
kuh³lxa³thin¹tũ̱³ka̱³txi³sain¹na³li¹.
A²nxe³tũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu² wxa²wãn³txa²
ĩ³hen³txi³tũ̱³ka̱³txain²txi³ ĩ³sun²tã¹hxa³ti²,
ha³lo²a² yxau³sxã³ yen³kxa² ũ³hũ¹nxa²sĩ¹na¹ju³ta³nũ̱³ain²txi³
ũ³lhun²tã¹hxa³ti², nxe³tũ̱³ka̱³txai²la¹i¹.
Ai¹nha²kxai³, txai²na² so¹lxi³ ka³tẹn³su²
o̱n³sxã³ yxau²xai³na¹te³na¹xai²na²,
ĩ³su²lhã³te³lhxã³ ten³khaix1sain¹na³li¹.
E³li²ah³lu¹tai²na² ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txi³kxai³lu¹, E³li²ah³lu¹tai²na²
ĩ³tih³nxain¹te³nah¹lxi¹:
— Ta¹wi¹. Txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txa² 7.000 te²nũ̱³ka̱³txa²
o̱n³sxã³ yxau³ya³sain¹na³li¹. A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²na²
a³lxi²na¹jau³su² wxa²sa²no¹a¹tũ̱³ka̱³txai²la¹i¹.
Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ã̃³xa² kuh³lxa³thin¹tũ̱³ka̱³txa²
kãi²li³tũ̱³ka̱³txa², Bau²ah³la² kwa² sũ̱³nu²su²
ki³lxo³tain¹sxã³ yxau²ho³hai¹nhxai²tai¹ti²ti¹.
Nain¹kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³, Txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
hai³txi³ Bau²ah³lo²la³ yuh³xai²na²
ã³ka³tih³wxe³sxã³ ĩ³sa²nẽn¹kxi²ti³hex1tũ̱³ka̱³txi³sxa³wa².
Sũ̱³na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Kxã³nãu³u¹tai²na² Txa²wã¹sũ̱³nai²kxai³lu²
ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txin³ti² ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Kwẽn¹tai²na² nxe³kxa²yã¹nxe²na³la².
Nxe³ju³ta²sa¹. Txa²wã¹sũ̱³na² a³lxi²nẽ³jau³su²
I³sa³e² nũ̱³ka̱³txi³sye²tũ̱³ka̱³txa² kwa²
ha²ya̱³kxa² ka³lxa²nxa³tũ̱³ka̱³txa²
wxa²sa²hait1so¹ain¹sxã³ a²sa³wi³ha³lxi³lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
6 Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ̱³na² a²ẽ¹nãn¹jau³xa²sa¹:
— Hãi¹nxe³sxã³ thãi³ti³la²sxã³ a³lxai¹na¹jau³xa²
so¹lxi³ ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹ai¹na¹xã¹. Yxãn¹ta¹:
“Wi¹kãi³tũ̱³ka̱³txi³sain¹na³na¹. Sai¹nha²kxai³,
a²yoh³la³ ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹ai¹na¹tũ¹xã¹.”
Nxe³na¹jau³la³, yũn²nxa³xã¹. Yũ³sa²ke³la³te²kxai³,
hãi¹nxe² a²yo³ha² so¹lxi³ kãi³jah¹lo²su²
hĩ̱³na¹xã¹. Hai³txi³ a³lxai¹na¹jau³xa² so¹lxi³
kãi³jah¹lo²su² hĩ̱³nã²nxa³xã¹. Nxe²na³la².
7 Ãh¹jau³hũ̱³nxe², I³sa³e² nũ̱³ka̱³txa²:
— Tĩh³na² wain³txi³ tĩh³na² ã³te³nxi²na¹xã¹.
Nain¹kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³, a³ti¹xi²ti³hex1ta¹hxai²nxa³ti³ai¹t
Kwa̱² ha²ya̱³kxa² ãn³kwa³lxi²sai¹sxã³
a³ya³la¹txa³tũ̱³ka̱³txa² Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹tũ̱³ka̱³txa² so¹lxi³
a³ya³ti¹xi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹
a²wã³kon³tũ̱³ka̱³txi³su² kãi²li³tũ̱³ka̱³txi³su²
tũ̱³ka̱³txa² ne³ka³tũ³te²hũ̱³nxe², Sũ̱³na²
wãn³txa² a³la³kxi²txi³hex1te²sxa³yu²hẽ³la².
8 Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ̱³na² ha³tẹh³nxã³nxãn¹jau³xa²sa¹:
— Txa²wã¹sũ̱³na² I³sa³e² nũ̱³ka̱³txa²
ã̃³ne³to³hxa³ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³kxe³su², ũ³yhe³tĩ¹la³kxi²kxe³hũ̱³nxe²,
ũ³nhe³tĩ¹la³ki²kxe³hũ̱³nxe², nain¹kxe³su²,
a²hĩ¹nai²na² ha³ta̱³nxãn²txi³: “Txa²ye³nai²na²
ĩ²a¹tũ¹xã¹. Txa²ne³nxẽ³nai²na²
ne³ka²ki²na¹tũ¹xã¹.” Nain¹kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³,
hxi²kan¹txi³ Sũ̱³na² wãn³txa² a³la³kxi²ti³hex1
yxo²ĩ²ti³hex1nxe³ai¹nxa³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Ja³nxe³jau³hũ̱³nxe², Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— Kãin² kuh³lxa³thin¹khai¹nxe³tũ̱³ka̱³txi³sain¹na³li¹.
Nxe³ha²kxai³: “Ka³li³sa²nãn³ka¹.
Ã̃³yã³nũ²ki²sxã³ yain³txa²
wxa²sa²wa²so³ta¹kxe³su² te²a²
kãin² ĩ³yai³na¹tũ¹xũ³.” Nain¹te²i³,
a²yoh³la³ kwẽn¹ta²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na²
Hi²sen³kxai³lu² khãuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wi¹.
Ai¹nha²kxai³, a³li²sin³sxã³
aun³te²la³ yũ¹tai¹nx3tho³li¹.
10 Ye³han³te²hũ̱³sxã³ yxau²ho³hain¹tũ̱³ka̱³txi³sain¹na³li¹.
Ain¹sxã³, jã¹nxe³jut3sũ̱³nxe²
a²nũ²a² a²yen³kxa² sa³txe̱¹khai¹nxe³te²a²
ah³xai³te²hũ̱³nxe², sa²yxo²thut1sa²kxai³:
“Khãuh³lxa³ti³khaix1nha¹nhã¹.
Sa²wa²su¹nha¹ju³ta³la³ yũn²nxa³xã¹.”
Nxe³te²hũ̱³nxe², ta³nxũ¹ka̱³txai²na²
a²ko̱³nxe³ju³ta³lo³tain¹sxã³
yxau²ho³lhain¹tũ̱³ka̱³txi³sain¹na³li¹.
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² Je³su²jah³la²
ĩ³ye²nain¹na²hẽ³la². Nain¹sxã³, ko̱³nxe³ti³
kãi³ain¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³,
ha³ta̱³la³ sa²tã³yxo²thu²kxã¹sxã³ a³hi²sxã³
yuh³xai²na² sxa³te²hũ̱³nain¹na³la².
Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sũ̱³na² sa²hau³ko³tain¹tu¹wa².
Ain¹kxai²nãn²tu̱³, a²nũ²a² a³hi²te²a²
ĩ³we²nxi²sxã³ ĩ³sa²yxau³xi²te²hũ̱³nxe²,
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² yxau³ain¹tu¹wa².

Hxa³nai¹nxa³lho³la². Yxãn¹ta¹, hĩ¹nai²na²
txã², Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² txã²nũ², Sũ³na²
wãn³txa² ĩ³ye²nain¹jau³xan¹te²ka³ya³tu³,
wxã³na¹nũ²la², a²nũ²a² Ju³te²a²
nũ³ka³txi³sxa³te²nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²,
Sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³ sa²yxo²we¹tain¹sxã³
ka³te³na² wi¹tãu³a¹ a³ti¹xai¹nhxai²na²hẽ³la².
Ain¹kxa²yu³su², a²hĩ¹na² Ju³te²a²
nũ³ka³txa² a²yxo²kwain³ti³lo³nain¹na³la².
12 Jã¹nxe³sxã³ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³tan¹te²kxa²ya³tu³,
yuh³xai²nãn¹ko³xan¹tũ³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹,
Sũ³na² ha³lo²a² wi¹ju³ta³lo³tẽ³lhĩ³nx2na³la².
Yxãn¹ta¹, yxan¹nãu³a¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
sa²si³wa³tit3so¹xi²sxã³, Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹ta³lun²tu¹wa².
Nxe³tãu³a¹, Ju³te²a² nũ³ka³txi³su² te²a²
Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²su² te²a²
ain¹sxã³ ha³lo²a² wi¹khai¹nxe³sxã³
ã³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³ wi¹ju³ta³lo³tain¹tu¹wa².

Sũ³nu²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²na²
ã³ya³lxi²yhain¹jau³su²

13 Jã¹nxa¹jau³su², a²hĩ¹nai²na² Ju³te²a²
nũ³ka³txi³sxa³te² ĩ³nxai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa²
Na¹ka³tu³, Txa²wã¹sũ³na² sa³wi³sa³lot3sa²sxã³
ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nxa²sa¹nx2ti³na²hẽ³la².
A²wa³ka³li³yu³ta² hxi²kan¹khai¹nxe³ju³ta²
o²la³kxi¹nx2ti³te³lhxã³ nxe³sa¹nx2ti³na²hẽ³la².
Na¹ha²kxai³, txa²wa³ka³li³yu³txai²na²
kãin²ju³ta³lot3ja³nx2ta¹wa². 14 Na¹ha²kxai³,
txa²ka³lxa¹ti³su² tũ³ka³txa² a²ĩ³lxa² I³sa³e²
nũ³ka³txai²na²:

— Txa²wa³ka³li³yu³txai²na² ĩ²sain¹sxã³,
yxo²kwai³no³tai¹na¹ji¹ku¹. Ain¹to³ha¹hẽ¹la².

— Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²we¹tain¹sxã³
a²ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ã³na¹ain¹sxã³,
ã³wa²su¹te³lhxã³ ain¹ji¹ku¹. Ain¹to³ha¹hẽ¹la².
15 A²kxã³nxa² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³su²
tãu³a¹, I³sa³e² nũ³ka³txai²na² ĩ³ye²nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nain¹kxe³su², Txa²wã¹sũ³na² yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txi³
ã³su² yxo²ha³kxa¹ te²nãu³xa² ã³ya³lxi²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, yxan¹nãu³a¹ I³sa³e² nũ³ka³txai²na²
ã³yãn³ya³lxih¹xi¹xain¹tu¹wa². Nxe³tãu³nũ³ã¹,
ha³lo²a² wi¹khai¹nxe³sxã³ ã³sen³sai¹nxe³hĩ³ki³tã²la².
A²nũ²a² ya³lu²te²hũ³nxe² ka³te³su²
ĩ³sa²yxau³xi²jut3sũ³nxe², ha³lo²a²
wi¹khai¹nxe³hĩ³nx2na³la².

16 Jã¹nxe³ti³hũ³nxe²:

— Hi³a² kãin²ta³ka³txa², Txa²wã¹sũ³na²
ũ³hũ¹na¹tũ¹xã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
a²nxe²ka³ti³nãu³a¹ so¹lxi³ ũ³hũ¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
a²ka³tai²na² whãi²na¹ a²nũ³ka³txai²na²
whãi²na¹ ha³ta³nxãn²txi³, Txa²wã¹sũ³na²
wi¹lhin¹te²lo³ta³ka³ta³nũ³ai²la¹wa².
Jã¹nxe³jut3sũ³nxe², A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
hi³a² nxe²ka³ti³hũ³jah¹lo²su² ha²kxai³,
a²ne³kan²tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a²
nũ³ka³txai²na² kwẽn¹tai²nãn¹tũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² hi³a² nũ³ka³txi³hũ³tũ³ka³txi³su²
ha²kxai³, te²ju²hẽ³la². Nxe³jau³su²,
a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
wi¹lhin¹te²lo³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Te²yã¹nxe³sxã³ sa²nẽ³hẽt1sxã³ Ju³te²a²
nũ³ka³txai²na² kwẽn¹tai²nãn¹tũ³ka³txai²na²
Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹te²lo³tũ³ka³txi³nũ³ai²la¹wa².
17 Jã¹nxe³jut3sũ³nxe², yain³ta³ka³ta²
O³li³ve²ra³ka³txa², a²nũ²a² wa³kon³ka³ta²
a²nxũ³ka² nũ³ka³na³ki² ta³nxũ³ka²
ũh³nxũ³ki²lã³sãn²ka³tu³, kwa² sa³wxe³na²
wen¹ka³ta² O³li³ve²ra³ka³txa² a²nxũ³ka²
sa²kxai³lu² ũh³nhe³ki²lho¹sxã³ a²nxe³tũ³ka²
sa²kxai³lu² ũh³nxũ³ne³wxen³ti³te²na¹.
Hã²wxãn³txa³ ka³lũ³ã³nxũ³kxi¹ka³tu³,
wi¹wen¹ye²nũ²nha²wa². Jã¹nxe³jut3sũ³nxe²,
Ju³te²a² nũ³ka³txa² sa²kxai³lu² hai³sxa²
yain³txa³ka³ta², a²nũ²a² wa³kon³kat3sũ³nxe²
yxau²xai³lai¹nha²kxai³, wxãi²na² Ju³te²a²
nũ³ka³txi³sxa³te² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu²
kwa² sa³wxe³na² kwa² wen¹kat3sũ³nxe²
yxau²xai³yah³lxi¹nha²kxai³, nxe³yain¹yah³lxi³te²sin¹yu²hẽ
Kxãn³su², ha³lo²a² wi¹ju³ta² un²ta³ki²sxã³
yxau²xai³yah³lxi³hxai¹nhẽ³la². Yxãn¹ta¹,
kwẽn¹tai²na² yain³txa³ka³ta² a²nũ²a²
wa³kon³ka³ta² ũh³nxũ³ne³wxen³ti³sxã³
wi¹wen¹ ã³nxũ³ki¹jut3sũ³nxe², yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ha³lo²a² wi¹ju³ta³lot3sxã³ yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
18 Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ³ka³txa² yxau²xai³lain¹ju³ta²,
wa³kon³ka³ta² a²wi¹lhĩ¹nãn¹ta³nxũ³ka²
ũh³nxũ³ki²lã³txũ³ki³hũ³nxe² yxau²xai³lain¹na³la².
Yain¹yah³lxin¹kxa²ha³ta³nxãn²txi³,
ha³ya³kxa³lxi³hit1sxã³ ĩ³ye³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Wain³txi³ ĩ³ye³kxi²nhyah¹lxi³hĩ³nx2nxã³lxa².
Nxe³yah³lxin¹jut3sũ³ju³ta²sa¹. Yain³txa³ka³ta²
a²nxe²ka³nãu³a¹ so¹lxi³ a²yã¹ki³tãu³su²
te²jai¹ti²tu³wa². Hai³txi³ a²nxũ³ki³nãu³la³
a²ya¹ki³tãu³sxa³wa². Wxãi²na²
Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te² ĩ³nxai²na²
a²nxũ³ki³hũ³sxã³ yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
Yah³lxi¹nha²kxai³, a²nxe²ka³ti³hũ³tũ³ka³txa²
Ju³te²a² nũ³ka³txa² ti³hi¹txa²txi³ha²kxai³,
ka³te³su² yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
Yxãn¹ta¹, a²nxe²ka³ti³hũ³tũ³ka³txa²,
wxãi²na² a²nxũ³ki³hũ³tũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na²
ti³hi¹jah³lxin¹ju³ta³la³ yũ²nxa³wa².

19 Jã¹nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³:

— Hai³sxa³nãn¹ta³ka³ta² a²wi¹lhĩ¹nãn¹te²nxũ³ka³ ũh³nxũ³wxe³xi²jut3sũ³nxe² sa²hau³ko³ta¹tũ¹xã¹. Sũ³na² nxe³kxai²nãn²tu³, hxi²kan¹txi³ sa²hau³ko³tain¹tu¹wa².

Sũ³nu²kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a³lxi²nẽ³jau³su²

[25] Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Wãn³txi³khai³xa² hãi³jau³xa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹wa². Nxe³na¹jau³xai²na² a²la³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Kwa² a³la³kxi²te²lo³nhyah¹lxin¹kxa ya³nx2ta¹wa². Nxe³na¹jau³su² te³nah¹lxi¹. Ĩ³sa³e² nũ³kã³txai²na² a²hĩ¹nai²na² Sũ³na² sa²yxo²ã³ain¹tũ³kã³txi³sain¹na³la². Yxãn¹ta¹, sa²ha³yã³khit1sxã³ sa²yxo²ã³ain¹tu¹wa². Nxe³ju³ta², a²ha² kwẽn¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹, a²nũ²a² Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txi³nãu³xa² yxo²ĩ²ain¹si¹jau³su² ĩ³kaix1tain¹na³la². Yxãn¹ta¹, yxan¹nãu³a¹:

— Ta³lu²na¹hẽ³na¹. Ĩ³kaix1ta¹tũ³kã³txi³nũ³a² Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txi³nãu³su² nxe³ye²sa²ta³nũ³kã³txi³nũ³a² hau³kon³na³na¹. Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹, ain¹tu¹wa². Nain¹kxai¹nãn²tu³, nxe³tãu³nũ³a² I³sa³e² nũ³kã³txa² Sũ³na² sa²si³wa³tit3so¹xain¹tu¹wa². [26] Nxe³tãu³a¹, Txa²wã¹sũ³na² I³sa³e² nũ³kã³txa² a²yxo²ha³kxa¹ a²kõ³nxain¹ju³ta² sa²wa²su¹tain¹tu¹wa². A²nxe³ju³ta³nũ³a², sũ³na² ha³tẽh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— Si³ãu²thĩ³nãn¹tũ³kã³txa² a²nũ²a² a³li³la³ki²nẽ³lhxã³ ũ³hũ¹nhẽ³tu¹wi¹. Wxa²wa²su¹tẽ³jah¹lo²nũ³ai²la¹i¹. A²nxe³jah¹lo²nũ³ai²na², Ja³ko²ah³lu¹tai²na² a²ne³kan¹tũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹ a²kõ³nxain¹ju³ta², wxa²wa²su¹tain¹tu¹wi¹.

[28] Nxe³ha²kxai³, Txai²na¹xai²na² Sũ³nu²na¹xai²na² a²kõ³nxain¹ju³ta² wxa²wa²su¹tai¹na¹kxai²nãn²tu³, wãn³txa² tah²yau³xa² wxa²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² ĩ³ye³kxũ¹hai¹na¹jau³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹nha²sxã³ ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Sũ³na² wãn³txa² ta¹hxai²hẽ¹la².

[28] Jã¹nxa¹jau³su², Ju³te²a² nũ³kã³txai²na² Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² te³nai¹nxa³wa². Nain¹jau³su², Sũ³na² ĩ³kõx1kõ¹son²kain¹na³la². Jã¹nxain¹sãn²kxa²yuh³su², wxãi²na² sa²kxai¹lu² ju¹te²a² nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txi³ ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² wi¹ju³ta³lo³txa²txain¹te²ju²h Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a² nũ³kã³txa² a³lxi²na¹nhã¹. Kxã³nãu³a¹ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² I³sa²kah³lu¹tai²na² Ja³ko²ah³lu¹tai²na² nxe³te³nu¹tai²na² a²ne³kan¹tãu³a¹ sa²yxo²we¹nha²sxã³ ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹na¹hẽ³na¹. Nxe³ha²kxai³ na¹xã¹. Nxe³hĩ³nx2na³la². [29] Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² wã²nxũ¹hain³nha²sxã³:

— Ha³sxa³nãn¹ta³ka³ta² a²wi¹lhĩ¹nãn¹te²nxũ³ka³ ũh³nxũ³wxe³xi²jut3sũ³nxe² txã² ũh³nxũ³ki²lã³nũ²hẽ³li¹. Txai²na² sa³wxe³nãn¹ta³nxũ³ka³na¹xai²na² ũh³nxũ³ne³wxen³ti³nha²sa³txai²li¹. Nxe³ha²kxai³ kãi²na¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la². [20-21] Jã¹nxe³jau³su², wxãi²na² sa²kxai³lu² yxo²ĩ²yah³lxin¹kxe³su², Sũ³na² wẽ³ha³lxi³lo³txa²txi³te²jai¹ti²tu³wa². Yah³lxin¹ka³tu³, hai³sxan¹ka³ta² wa³nũn³ta³nxũ³ka³ ũh³nxũ³ne³wxen³ti³nha²ti³hũ³nxe² yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Yah³lxin¹kxan²ti³ kãin²te²lo³nhyah¹lxi³txa³hẽ¹la². Hãi¹nxe³sxã³ ĩ³yxuh³lxi³jah³lxi³hẽ¹la², sa²yxo²ã³syah¹lxi³sxã³ ã³ni²lã³nx2ti³kxa²yã³n³txi³sa². A²ya³la³tu³, Ju³te²a² nũ³kã³txa² txã², Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ai¹nxa³kxe³tu³, Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ĩ³ye²nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Hai³sxa² a²wi¹lhĩ¹nãn¹ta³nxũ³kxa² yain³txi³ka³ta² a²nxũ³ka³ti³khai³xa² ũh³nxũ³ki²lã³ti³hũ³xain¹sxã³ ĩ³yen²sxã³ khãuh³lxa³ti³hi¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³nx2ti³kxa²yã³n³ti³su² sa²yxo²ã³syah¹lxi³txa³hẽ¹la². [22] Txa²wã¹sũ³na² kãin² a³lxi²nẽ³na³la². Yxãn¹ta¹, khãuh³lxa³ti³hi¹tẽ³ju³ta³la³ yũ³nũ³nhĩ³nx2na³la². Sa²yxo²ã³kĩ³kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² khãuh³lxa³ti³hi¹tã³ju³ta³la³ yũ³nẽ³lhĩ³nx2na³la². Jã¹nxe³nx2ti³kxa²yã³n³ti³su²

— Sũ³na² a³lxi²nẽ³jah¹lo²su² na³na¹. Yxo²ĩ²a¹xã¹. Nxe³nhyah¹lxin¹jau³su², yxau²sa²tẽ³jah¹lxi³hẽ¹la². Khãuh³lxa³ti³hi¹txa²txi³kxa²yã³n³ti³su² Ju³te²a² nũ³kã³txa² ũh³nxũ³ki²lã³tũ³ki³hũ³nxe² khãuh³lxa³ti³hin¹sxã³ yxau²xai³lain¹kxa² yã¹nxe³nx2ti³kxa²yã³n³ti³su² ya³nx2ta¹wa². [23] Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ³kã³txa² ha³yax3khin¹sxã³ sa²yxo²ã³ain¹kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na² sa²hau³ko³tain¹tu¹wa². A²wi¹lhĩ¹nãn¹txũ³kxa² hai³sxan¹ka³ta² ũh³nxũ³wxe³xi²jut3sũ³nxe² sa²hau³ko³tain¹tu¹wa². Nxe³ha²kxai³, a²kxã³nxa² ka³lũ³sxã³ ã³nxũ³yaun³ti³jut3sũ³nxe² yxau³ain¹tu¹wa². [24] Jã¹nxa¹jau³su², wxãi²na² Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te² ĩ³nxai²na² yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta², yain³txa³ka³ta² wa³nũ³ta³ka³ta² kwa² sa³wxe³nãn¹ka³ta² a²nxũ³ka² ũh³nxũ³ki²lho¹sxã³ yxau²xai³jut3sũ³yah³lxi³nxai¹nhẽ¹la². Nxe³sxã³ hai³sxan¹ka³ta², a²wi¹lhĩ¹na² ka³lũ³ye²nxa³ka³ta² sa²kxai³lu² ũh³nxũ³ne³wxen³ti³sxã³ ã³nxũ²ki²sa²so¹sxã³ wi¹wen¹jut3sũ³nxe² yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Yxãn¹ta¹, ha³na³ka³lxi² Ju³te²a² nũ³kã³txa² sa²kxai³lu² yain³txa³ka³tã³xa² a²nũ²a² wa³kon³kxe³su² te²kat3sũ³nxe² yxau³ain¹tũ³kã³txai²la¹wa². Txa²wã¹sũ³na² ĩ³hait1so¹kxe³nũ³kã³txi³khai¹xu¹ain¹tu¹wa². Nxe³ha²kxai³:

— Ha³lo²a² hau³kon³na³na¹. Ju³te²a² nũ³kã³txa² a³lxi²na¹nhã¹. Kxã³nãu³a¹ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² I³sa²kah³lu¹tai²na² Ja³ko²ah³lu¹tai²na² nxe³te³nu¹tai²na² a²ne³kan¹tãu³a¹ sa²yxo²we¹nha²sxã³ ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹na¹hẽ³na¹. Nxe³ha²kxai³ na¹xã¹. Nxe³hĩ³nx2na³la². [29] Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na² wã²nxũ¹hain³nha²sxã³:

— Ta³nxũ¹kã³txai²na² ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹na¹tũ¹xã¹.
Ha³lo²a² wi¹ju³ta² ũ³hũ¹ai¹na¹txai²lã¹.
Nxe³kxai²nãn²tũ³, wãn³txai²na² ĩ³wa²la³ki²nha²sxã³
ã³na¹ju³ta³la³ yũ³ti³hex1te²sxa³yu²hẽ³la².
30 Jã¹nxa¹jau³su², Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txi³
ĩ³nxai²na² a²ha² kxã³nxa² Txa²wã¹sũ³na²
sa²yxo²ã³yah³lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹, hĩ¹nai²na² Txa²wã¹sũ³na²
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³nx2ti³na³la².
Ju³te²a² nũ³kã³txa² sa²yxo²ã³ain¹sãn²kxa²yu³tũ³.
Sũ³na² ã³nhxi²nũ¹nũ³nx2ti³na³la².
31 Jã¹nxe³jut3sũ³ju³ta², a²hĩ¹nai²na²
Ju³te²a² nũ³kã³txai²na² Txa²wã¹sũ³na²
sa²yxo²ã³ain¹na³la². Nxe³ta¹, Txa²wã¹sũ³na²
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³tain¹tu¹wa².
Nxe³nx2ti³kxa²yã¹nxe² wi¹lhin¹sxã³
thãi³ti³la² sa²hau³ko³tain¹tu¹wa².
32 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²ki²nha²nẽ³te³nah¹lxi².
— A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²ã³sa²te²sain¹na³na¹.
Nxe³jut3su², hxi²kan¹txi³ wxa²wa²su¹nhai¹nx3the³na¹.
Nxe³nẽ³lhĩ³nx2na³la². Nxe³jau³xai²lot3sxã³
yxau²xai³lhĩ³kĩ³tã³la². Yxãn¹ta¹,
a²yxo²ha³kxa¹lhxi³ te²kĩ³na¹xai²na²
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³tẽ³na³la².
Jã¹nxe³nẽ³lhxã³, sa²yxo²ã³te²lo³tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²kĩ³jau³su²

33 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
thãi³ti³la² a³lxi²khaix1nẽ³na³la². Te²yã¹nxe³nũn³sxã³,
wãn³txa² wã²nxũh¹ a³la³kxi²ta³lu²ni²,
wã²nxũh¹ wi¹kõ³nha²ta³lu²ni², nxe³kxa²
Si³yxau³jah¹lo²su² na³la². A²nxe³jah¹la²
wã²nxũh¹ a²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³ ain³nha²jau³la³
kõ³nxe² ã³ten³ki²kĩ³sxa³ha²kxai³, ha³lo²a²
kãi³ain¹ju³ta³la³ a³la³kxi²kĩ³sxa³ha²kxai³,
nxe³nẽ³lhĩ³jah¹lo²su² na³la². 34 Nxe³ju³ta²,
Sũ³na² ha³te³nxã³nxa² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi².
— Txa²wã¹sũ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³su²,
hxi²kan¹txi³, a³la³kxi²kĩ³sxa³ha²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² hxi²kan¹txi³
ĩ³tih³nxe³kĩ³sxa³ha²kxai³, nxe³kĩ³tã³li¹.
35 Jã¹nxe³ti³hũ³sxã³:
— Txai²na² txã² a²yen³kxa² wi¹te²a²
Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹sã²na¹hẽ³na¹.
Na¹ha²kxai³, a²yo³ha² ũ³yho³hi¹xi²sain¹na³na².
tau³ton³ye²na³na¹. Nxe³kĩ³kah³lo²nũ³la².
yũ³ti³he¹nx2nxa³wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². 36 Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
wet1sa²sai¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³,
a²hĩ¹nai²na² ye³ha³te³txi³ ĩ²ha²kxai³,
a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ai²na³la².
Nxe³ha²kxai³, a²yen³kxa² we¹kxa²
yxo²ha³kxa¹ yxau³sxã³, Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³sa²nẽn¹kxi²te³lhxã³ yxau²na³la².
Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²
sa²wa²to¹ja³sah¹lxi³hẽ¹la². Ju¹ta²
wã³na³la².

12

Txa²wã¹sũ³na² wa³ka³la² o²la³kxi²kxe³su²

1 Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la².
Txa²yxo²ka³nãu³ai²na² whãi²na¹ wi¹lain³nha²sxã³
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
sa²hau³ko³tẽ³na³la². Nxe³nẽ³lha²kxai³,
wxa²nũ²nãu³ai²na² a²wi¹tãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²
hxi²ka²nãu³a¹, ã³wxe³je¹jxah³lxi³hẽ¹la².
Wxa²nũ²nãu³ai²na² ka³ten³su² tãu³a¹
wi¹lhin¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ka³li³txai²lã¹.
Yah³lxin¹jau³su² wxa²nũ²nãu³a¹ a²wi¹tãu³a¹
ã³wxe³je¹jxah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³,
a³la³kxi²khai¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
sa²yxo²we¹jah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Jã¹nxe³si¹nx2ta¹jau³nũ³su²
ye²nx2ta¹wa². 2 Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³,
yuh³xai²nãn¹tũ³kã³txai²yã¹nxe³sxã³
kãi³yxau²xai³yah³lxi³txa³hẽ¹la². Yah³lxin¹ta¹,
Txa²wã¹sũ³na² wxa²ẽ¹nãu³a¹ au³txi³
tah²lxi³ wxa²we¹txa²lxi³na³la². Nxe³nx2ti³jau³su²,
tah²lxi³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³,
Txa²wã¹sũ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³xa² ha³lo²lo³txa²lxi³si¹jau³nũ³s
wi¹la³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wa². Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³,
Txa²wã¹sũ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³su² jau³xa²:
— Txa²wẽ³ha³lxa² ũ³hũ¹ai¹na¹ju³ta²
wi¹khai¹nxe³ju³ta² so¹lxi³, ĩ³ka³li³sa²ju³ta³nũ³a²
so¹lxi³, ka³na³ku² wã³ko³nxa³kxe³tũ³
wain³khai¹nxe³ju³ta² so¹lxi³, ũ³hũ¹ai¹na¹tũ¹xã¹.
Nxe³nx2ti³jau³su² jau³xa² a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wa².
3 Txa²wã¹sũ³na² thãi³ti³la² a³lxi²sa²sxã³
hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hẽ³la². Nxe³sa²kxe³su²,
wxa²xu³ta² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa².
Kwa² ha³lo²a² ã³sen³sai¹sxã³ kwa²
kãin²te²lo³nhyah¹lxi³txa³hẽ¹la². Yah³lxin¹ta¹:
— Wi¹lain³nha²sxã³ wi¹lĩ²nha¹xã¹.
A²ya³la³tũ³ Txa²wã¹sũ³na² hxi²kan¹txi³lot3sa²jau³xa²
yã¹nxe³jau³lxi³ yxau²xai³la¹tũ¹xã¹.
Nxe³jah³lxi³hẽ¹la². 4 Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³,
txa²wã¹nũ²ai²na² ka³na³ka³na³tã³la².
Nxe³kxan¹ti³ ka³lxan¹ta³kxi² kĩ³tã³la².
Jã¹nxe³sxã³ ka³lxan¹ta³kxi²kxan²ti³
ha³na³ka³lxi³ ha³na³ka³lxi³ o²la³kxi²xai³kĩ³te²ju²hẽ³la².
5 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe², txa²wã¹kĩ³na¹xai²na²,
Sũ³na² wẽ³ha³lxi³su² te²kĩ³na¹xai²na²
ka³lxa¹kĩ³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³kĩ³sa²kxai³
ha³na³ka³lxi³ o²la³kxi²xai³kĩ³kxan²ti³
Je³su²jah³la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau²xai³ye²kĩ³te²ju²hẽ³la².
Kĩ³sa²kxai³, wi¹lĩ³we¹yhu¹kĩ³kxe³su²,
a²hãi¹nxe³jau³xa² so¹lxi³ a²nũ²a²
ka³na³ka³na³kĩ³te²hũ³nxe²nũ² yxau²xai³ye²kĩ³te²ju²hẽ³la².

Txa²wã¹nũ²ai²yã¹nxe³te²nãu³su² wi¹lĩ³we¹yhu¹sxã³
o²la³kxi²xai³kị̃³te²ju²hẽ³la². Jã¹nxe³kxe³hũ̃³nxe²,
Sũ̃³na² wẽ³ha³lxi³su² te²kị̃³na¹xai²na²
wi¹lĩ³we¹waun¹yhu¹sxã³ yxau²xai³kị̃³ju³ta²
so¹lxi³ wain³na³la². 6 Nxe³kị̃³kxai²nãn²tụ̃³,
Txa²wã¹sũ̃³na² thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³kxe³su²
ĩ³la³kxi²te²lo³tũ³nẽ³na³la². Nxe³nẽ³jut3su²,
a²nũ²a² a²hoh³lxi³khaix1nũ³tụ̃³ ĩ³la³kxi²te²lo³tũ³nẽ³na³la².
a²nũ²a² ã̃³su² te²an²tụ̃³ a²hoh³lxi¹khaix1nũ³ã̃³nũ³tụ̃³
ha³na³ka³lxi³ ĩ³la³kxi²te²lo³tũ³ni²,
jã¹nxe², jã¹nxe², hu³ ũ³hũ²xai³nẽ³na³la².
Nxe²xai³nẽ³jau³su², Sũ̃³na² wãn³txa²
a²nũ²a² ã̃³xa² ĩ³yau¹ũ³si¹nhẽ³jau³nũ³su²
ĩ³la³kxi²te²lo³tũ³nẽ³kxai²nãn²tụ̃³, Sũ̃³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²kị̃³kxa² yã¹nxe² ĩ³yau¹ũ³ya³sain¹yah³lxi³hẽ¹la².
7 Jã¹nxe³jut3sũ̃³nxe², txa²wã¹wã³tã̃³nãu³xa²
ã̃³nhxi²nũ¹nũ³si¹nhẽ³jau³su², Sũ̃³na²
ĩ³la³kxi²te²lo³tũ³nẽ³kxai²nãn²tụ̃³, ã̃³nhxi²nũ¹nũ³ya³sain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Jã¹nxe³jut3sũ̃³nxe², Sũ̃³na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³hain¹si¹nhẽ³jau³su² hxi²kan¹to³nũ¹nhẽ³kxai²nãn²tụ̃³,
ĩ³yau¹ũ³ya³sain¹yah³lxi³hẽ¹la². 8 Jã¹nxe³jut3sũ̃³nxe²,
a²nũ²a² ã̃³xa² ĩ³nxũ²kwạ̃i³lxũ¹si¹nhẽ³jau³su²
ĩ³la³kxi²te²lo³tũ³nẽ³kxai²nãn²tụ̃³ jã¹nxe³ya³sah¹lxi³hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³sxã³:

— A²nũ²a² ã̃³xa² txa²yen³kxa²
wã²nhũ¹ai¹na¹tũ¹xã¹, Sũ̃³na² ĩ³la³kxi²te²lo³tũ¹sã³ha²kxai³la¹.
Nxe³kị̃³kxai²nãn²tụ̃³, hxi²kxã̃u³xa³sxã³
wã²nhũ¹ya³sain¹yah³lxi³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³nũn³sxã³,
Sũ̃³na² hxi²kan¹txi³lo³tẽ³kxai²nãn²tụ̃³,
a²nũ²a² ã̃³xa² sa²hau³ko³ja³sain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Nxe³nẽ³kxe³su², ã̃³wi¹wi¹nxe² nũ̃³kxũn³txi³:

— Txa²yxo²ka³nãu³ai²na² whãi²na¹
wi¹lạ̃in³nha¹nha¹. Nxe³kị̃³jau³su², a²nũ²a²
ã̃³xa² sa²hau³ko³ja³sain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³nũn³sxã³, a²nũ²a² khãuh³lxa³tị̃³hin¹sxã³
yxau²xai³lain¹tũ̃³kạ̃³txa², ĩ³ton³tũ̃³kạ̃³txi³su²
tạ̃³nxa² he³ja²lun¹tũ̃³kạ̃³txi³su² tạ̃³nxa²:

— Wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³ta¹tũ¹xã¹,
Nxe³kị̃³kxai²nãn²tụ̃³, ka³lih³kxi²nha²kị̃³jau³su²
sa²hau³ko³ja³sain¹yah³lxi³hẽ¹la².

9 A²nũ²a² ã̃³xa² a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².

— Txa²wã¹yxo²ka³nãu³ai²na² whãi²na¹
wi¹lạ̃in³nha²sxã³, a³lxi²khaix1na¹nha¹.
Nxe³sxã³ a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Hai³txi³ a³lxi²ki³lxo³xah³lxi³txa³hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³, ha³lo²a² kọ̃³nxe³ju³ta²
ã³na¹jah¹lxi³hẽ¹la².

— Kọ̃³nxe³ju³ta² yxo²kwĩn¹kxi²na¹nhã¹.
Yah³lxin¹jau³su², ã³na¹jah¹lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹ka³tụ̃³, wi¹ju³ta² so¹lxi³
i³jah¹lxi³sxã³ ã³tẽ³sxã³ ã³kãi³jah¹lxi³hẽ¹la².
10 A²nũ²a², Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ain¹tũ̃³kạ̃³txa²
yxo²ha³kxa¹, txa²wã¹wã³tã̃³nãu³hũ̃³nxe²
yxau²xai³ya³nhẽ³lain¹na³la². Nxe³ha²kxai³,
a³lxi²khai¹nxe²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³, a²nũ²a² ã̃³xa²:

— Wi¹kãi³i², hxi²ka¹ni², ain¹na³na¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³, ĩ³sa²nẽn¹kxi¹tain¹yah³lxi³hẽ¹la².
11 Txa²wã¹sũ̃³na² wa³ka³li³yu³ta² ụ̃³lyah³lxi³txa³hẽ¹la².
Nxe³ta¹, Sũ̃³na² Yãu³ka³jxah¹la²
nxũ²kwạ̃i³yxau³nx2ti³jah¹la² ten³te²lo³txa²txi³na³la².
Nxe³nx2ti³ha²kxai³, wxa²yxo²ka³nãu³ai²na²
whãi²na¹:

— Sũ̃³na² a³lxi²khaix1na¹nha¹.
Yah³lxin¹jau³su², wa³kon³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².

12 — A²ya³la³tụ̃³ Sũ̃³na² yen³nãu³a¹
yxau³na¹tũ¹xã¹. Sũ̃³na² sa²yxo²we¹nha²jah¹lo²su²
na³na¹, Nxe³yah³lxin¹jau³su², ĩ³ka³li³jah¹lxi³hẽ¹la².
Yah³lxi¹nha²kxai³, ha³lo²a² khãuh³lxa³ti³hi¹txa²txi³kxai²nã
kan²txi³ i³jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹ka³tụ̃³,
ã̃³na¹yah²lxan³kxe³su², sa²wai³wait3sxã³
Sũ̃³na² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Sa²hau³ko³txa²txi³txai²la².
13 Sũ̃³na² wãn³txa² yxo²ĩ²te²nãu³xa²
yen³kxi³txa²kxai²nãn²tụ̃³, wxa²yen³kxa²
wã²nhũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Jã¹nxe³kxe³hũ̃³nxe²,
Sũ̃³na² wẽ³ha³lxa² ha³la³ka³lxa³lon³ki¹nx2ti³kxai²nãn²tụ̃³,
wi¹lhen¹txi³jah³lxi³hẽ¹la².

14 A²nũ²a² khãuh³lxa³ti³hi¹txa²txi³kxai²nãn²tụ̃³,
Sũ̃³na² ĩ³ye³kxi²ki¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

— Wi³na². Nxe³ti¹. Ha³lo²a²
wi¹ju³ta² so¹lxi³ ũ³hũ¹txain¹sĩ¹nhẽ³li¹.
Nxe³kxi²ki¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Hai³txi³
ha³lo²a² khãuh³lxa³ti³hi¹tain¹si¹yah³lxin¹jau³nũ³la³
Sũ̃³na² ĩ³ye³kxi²kain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Hãi¹nxe³sxã³:

— Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ yxau³txai²lã¹,
kuh³lxa³thin¹tũ̃³kạ̃³txai²na²sã¹. Yah³lxin¹jau³su²,
Sũ̃³na² ĩ³ye³kxi²ki¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
15 A²nũ²a² ã̃³xa² ĩ³ka³li³hain¹kxai²nãn²tụ̃³,
wxãi²nãn²ta³ ĩ³ka³li³txa²ya³hain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³te²hũ̃³te²lxi³, a²nũ²a² ã̃³su²
te²a² ãin²ti³sxã³ ĩ³nã̃³nain¹kxai²nãn²tụ̃³,
wxãi²nãn²ta³ ĩ³nã̃n³txa²ya³hain¹yah³lxi³hẽ¹la².
16 Wi¹lĩ³yxo²we¹nha¹jah³lxi³sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹ka³tụ̃³, kwa² kãin²te²la³
ĩ³yĩ¹li²nhyah¹lxi³txa³hẽ¹la². Yah³lxin¹ta¹,
a²nũ²a² hxi²ka¹nxa³te²a² ã̃³hxi²yu³hẽ³nãu³lo³nha¹jah³lxi³h
Hai³txi³:

— Txai²na² so¹lxi³ a³la³kxi²na¹nhã¹.
Yah³lxi³txa³hẽ¹la².

17 A²nũ²a² ĩ²li³te²a² kọ̃³nxe³thin¹sxã³
ã³kãi³ũ¹nx2ti³kxai²nãn²tụ̃³:

— Nxe³sain¹kxa² yã¹nxe³sxã³ ã³yo³hi²nha¹tũ¹xã¹.
Yah³lxi³txa³hẽ¹la². Hãi¹nxe³sxã³:

— Wi¹te²tụ̃³ ai²na³na¹. A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ nxe³nx2tain¹jau³nũ³a²
so¹lxi³ ã̃³kãi³txa²ya³hain¹yah³lxi³hẽ¹la².
18 Jã¹nxe³sxã³:

— A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ hãu²non³sxã³
yxau²xai³lya³yhu¹na¹tũ¹xã¹. Na¹ha²kxai³,
kọ̃³nxe³ti³ ĩ³ye³ãn³si³wxe³na¹ju³ta²
yũ²nxa³xã¹. Nxe³si¹nx2ti³jau³nũ³su²
yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². 19 Jã¹nxe³jau³hũ³nxe³,
a²nũ²a² kọ̃³nxe³thin¹sxã³ kãi³ũh¹nx2ti³kxai²nãn²tụ̃³,
ĩ³wa³lxĩ³nhyah¹lxi³txa³hẽ¹la². Hãi¹nxã¹sxĩ²jah¹lxi³hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̃³na² hxi²ka² wain³txi³
ĩ³wa³lxĩ³nẽ³lh̃ĩ³nx2na³la². Nxe³jau³su²
kxã³nãu³u¹tai²na² Txa²wã¹sũ̃³na²
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³xau³hxai²tẽx1tã²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— “Sũ̃³nu²na¹xai²na² wxa²wã³lxĩ³nx2txi¹jah¹lo²sa²¹.
Txai²na² ũ³yho³hai¹na¹tu¹wi¹.” Sũ̃³na²
wãn³txa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Sũ̃³na²
ũ³wha²li¹txã³nxa² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ha²kxai³ ya³nx2ta¹wa². 20 Yxãn¹ta¹,
Sũ̃³na² kxã³nãu³u¹tai²na² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³jau³xau³hxai²tẽx1
jã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³jau³xa²su¹
a²nũ²a² kọ̃¹kọ̃¹son³ki¹nx2ti³jah¹lo²su²
kxai²nãn²tụ̃³:

— He³hai¹nĩn²tã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³
ũ³yhai¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³:

— Yạ̃³lxu²ai¹nĩn²tã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³,
ĩ³na²tai²lã¹. Ain¹yah³lxin¹jau³su²
ũ³hũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³
ãu²li³tọ̃³tain¹yah³lxin¹tu¹wa². 21 A²nũ²a²
kọ̃³nxe³ti³hin¹sxã³ kãi³ũh¹nx2ti³kxai²nãn²tụ̃³,
hai³txi³ kọ̃³nxe³ti³hi¹txa²txi³ju³txai²na²
ã³wa³ka³li³yu³txa³lot3sxã³ ĩ³wa³lxĩ³nhyah¹lxi³txa³hẽ¹la².
Yah³lxin¹ta¹, hãi¹nxe³sxã³ wi¹kãi³ũ³sxã³
ũ³yho³hi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³,
a²kọ̃³nxe³ju³txai²na² sa²tã³si³yo³not3sxã³
ã³sen³sai¹ain¹yah³lxin¹tu¹wa².

13

Txa²wã¹hxi²kan¹ti³nũ̃³kạ̃³txa² sa²yxo²we¹tain¹kãi³jau³su²

1 Yuh³xai²nãn¹te² hxi²kan¹txi³ nũ̃³kạ̃³txa²
Koverno nũ̃³kạ̃³txa² sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la²,
a²nũ²a² yxo²ha³kxah¹la². Ĩ³kwa³na³nx2ti³tũ̃³kạ̃³txai²na²
Txa²wã¹sũ̃³na² Hi²sen³su² hxi²kan¹txi³lon³ka³tu³
ũh³wxe³nũh¹nx2ti³tũ̃³kạ̃³txi³su² te²ju²hẽ³la².
A²nxe³tũ̃³kạ̃³txai²na² Txa²wã¹sũ̃³na²
Hi²sen³su² hãi¹nxe² ã³na¹ũ³nx2ti³tũ̃³kạ̃³txi³su²
te²ju²hẽ³la². Hãi¹nxe² ã³na¹ũ³nx2ti³xa³ke³la³te²kxai³
yũ³hĩ̃³nx2nxa³wa². 2 Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a²
ĩ²li³te²la³:

— Koverno nũ̃³kạ̃³txa² sa²yxo²ã³a¹xã¹.
A²nxe³te²su² kxai²nãn²tụ̃³, Txa²wã¹sũ̃³na²
ũh³wxe³nũ¹nhẽ³tũ̃³kạ̃³txa² sa²yxo²ã³te²su²
hĩ̃³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³, a²yoh³la³
khãuh³lxa³ti³hi¹nha²hĩ̃³nx2na³la².
3 Nxe³ha²kxai³, wi¹kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³,
Koverno nũ̃³kạ̃³txai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³tũ̃³kạ̃³txai²na²
yuh³lxah³lxin¹ju³ta³la³ yũ³nx2ti³hĩ̃³nx2nxa³wa².
Yxãn¹ta¹, kọ̃³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³,
Koverno nũ̃³kạ̃³txai²na² yuh³lxah³lxin¹ju³ta³la³
yũ³nx2ti³hĩ̃³nx2na³la². Jã¹nxe³nx2ti³kxa²yạ̃n³ti³su²:

— Koverno nũ̃³kạ̃³txai²na² yuh³lxi³na¹ju³ta²
hãi¹nxe³sxã³ Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³,
hãi¹nxe³sxã³ wi¹kãi³jah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³, tũ̃¹kạ̃³txai²na²
ĩ³ka³li³ki¹nx2ti³jau³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³tu¹wa².

— Wi¹kãi³tũ̃³kạ̃³txi³syah¹lxi¹lxi¹.
Nxe³nx2ti³tu¹wa². 4 Koverno nũ̃³kạ̃³txi³su²
jah¹la² Txa²wã¹sũ̃³na² ũ³whxe³nũ¹nx2ti³kxe³su²
jah¹la², ĩ³wi¹lhin¹ti³hi¹txa²lxi³si¹jau³nũ³su²
o²la³kxi²jah¹lai²la¹wa². Yxãn¹ta¹,
wain³txi³ kãi³yah²lxan³kxai²nãn²tụ̃³,
yuh³lxi³jah³lxi³hẽ¹la². Jah¹la² nũ̃³kxũn³na³la².
Nxe³ha²kxai³, wxa²kọ̃³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
yo²lha³ nũ̃³kxũn³txi³ wai¹txa²lxain¹kxa²yạ̃n³ti³su²
ye¹nx2ta¹wa². Jah¹la², Txa²wã¹sũ̃³na²
ĩ³kwa³na³ũ¹nx2ti³kah³lai²la¹wa². A²nũ²a²
kọ̃³nxe³ti³ kãi³te²su² te²a² ũ³yho³hi²sxã³,
Txa²wã¹sũ̃³na² ạ̃n³txi³ju³ta² ũ³yho³hi²te³lhxã³
nxe³nx2ti³jah¹lai²la¹wa². 5 Nxe³ha²kxai³,
Koverno nũ̃³kạ̃³txa² sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹ta¹, hai³txi³:

— Txa²wã¹sũ̃³na² ĩ³xạ̃n³ta³kxi²sa²sxã³
kọ̃³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²sa²kxa²yạ̃n³ti³sã¹.
Yah³lxin¹jau³xa² so¹lxi³, Koverno
nũ̃³kạ̃³txai²na² sa²yxo²we¹jah³lxi³txa³hẽ¹la².
Nxe³ju³ta², txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ txa²wã¹yxo²ka³nãu³ai²na²
whãi²na¹ ạu³txi³ ạin³nha²sxã³:

— Ju¹ta² wain³na³na¹. Nxe²
e³ki²nha²kị̃³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³nha²kị̃³jau³xai²yã¹nxe³sx
ĩ³wet1sa²so¹sxã³ Koverno nũ̃³kạ̃³txa²
sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la².

6 Jã¹nxe³jau³hũ̃³nxe², Koverno nũ̃³kạ̃³txa²
ĩ³kwa³ha³nx2ti³sxã³:

— A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ha³tẹh³nxã³nxa²
ũ³yho³hi²txã³nxa² ũ³hũ¹sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ha²lo²a², Koverno nũ̃³kạ̃³txi³na¹xai²na²
ã³wa³ka³li³yu³ta² ũ³yho³hi²txai²li¹.
Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tụ̃³, ũ³hũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
A²nxe³tũ̃³kạ̃³txai²na² wi¹ wa³ko³nain¹kxai²nãn²tụ̃³,
Txa²wã¹sũ̃³na² wa³ka³li³yu³ta² kãi³ai¹nh̃ĩ³nx2na³la².
Nxe³ha²kxai³, ya³nx2ta¹wa². 7 Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³,
ũ³yho³hi²txã³nxa² Koverno nũ̃³kạ̃³txa²
ũ³yho³hi²tau³to³tain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³,
ũ³yho³hi²hxa³tain¹yah³lxi³hẽ¹la². Jã¹nxe³jut3sũ̃³nxe²,
a²nũ²a² kãin²te²nãu³xa² yxo²ha³kxa¹
ĩ³sa²nẽn¹kxi², kãin²te²lo³ti² nxe³txain²yah³lxi³hẽ¹la².

A²nũ²a² ã̃³xa² wi¹kãi³kxi²kị̃³jau³su²

8 Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ĩ²li³te²la³ ũ³yho³hi²txã³nxa²
ũ³yho³hi²tau³to³tain¹yah³lxin¹jau³su²

yxau²xai³yah³lxi³txa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, ha³lo²a² yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³ tau³ton³ki²nẽ³na³la². Nxe³nẽ³ju³ta²sa¹:

— A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Nxe³ju³ta², a²nũ²a² ã̱³xa² a³lxi²kĩ³kxai²nãn²tũ³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na² ha³kxa¹ sa²yxo²we¹ta³lu²ni²hĩ³kĩ³tã³la².

9 Nxe³ju³ta², Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ã̱³xa² sxe³xa³ka³lxa² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹i² a²nũ²a² ã̱³xa² su²lhã³i², ã̱³xa² yen³kxa² kãi³sa²no¹ki², ã̱³xa² yen³kxa² yxo²kwa̱i³ni², nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li². Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xau³hxai²tẽx1ta². whãi²na¹, Sũ̱³na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa² yau³xã̱³xa² ha³kxa² whãi²na¹ ka³lxa²na³la². Yxãn¹ta¹, a²si³yxau³jau³xa² hãi¹nxe² ka³na³ka³na³jau³xa² so¹lxin³na³la². Nxe²:

— A²nũ²a² ã̱³xa² a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹li². A³lxi²nhã¹kxa²yã¹nxe³ a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Jau¹xa² so¹lxin³na³la².

10 — A²nũ²a² ã̱³xa² a³lxi²na¹nhã¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tũ³, hai³txi³ ko̱³nxe³ti³ kãi³kain¹ki̱³ju³ta³la³ yũ³hĩ̱³nx2nxa³wa². Nxe³ha²kxai³, a²nũ²a² ã̱³xa² a³lxi²ki̱³kxai²nãn²tũ³, Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xau³hxai²tẽx1tã² ha³kxa¹ sa²yxo²we¹ta³lu²ni²hĩ³ki̱³tã³la².

11-12 Txa²wãn³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai²yã¹nxe³sxã³ a³lxi²waun¹nyhu¹sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². Ko̱³nxe³ti³ ka̱i³ki̱³kxa² ã³wa²su¹kxi²nẽ³jen³nũ³a² a²wã̱³kxa² ya̱u³son³na³la². Nxe³ha²kxai³, ye¹nx2ta¹wa². Txa²wã¹ha³lo²a² ha³lo²lo³tẽ³ju³ta² jut3sũ̱³ju³ta²sa¹:

— Ka³nxah³ta² ĩ³yũ¹li²nxa³ta̱³lxa² nx2na³na¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tũ³:

— Ka³nxah³ta² ha³nãu³hi²khai¹nx2na³li¹. Wa³su¹txi³ a³la²ni²xi²ju³ta² ya̱u³so³nxẽ²na³li¹. Nxe³ha²kxai³, ha²ya̱³kxa² ãu³xi²ya³sah¹lxi³hẽ¹li¹ Nxe³sxã³ wxa²yũ³ki²yhu¹sxã³ ĩ³tu¹lxi²ki̱³tu¹wi¹ Nxe³ki̱³te²jai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³jut3sũ̱³nxe², yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² yxau³ki̱³ko³xai²na² ko̱³nxe³ju³ta² ka³nxah³jut3sũ̱³ju³ta² a²yu³ta³lot3sxã³ yxau²na³la². Yxãn¹ta¹, jũ¹nxe² ye³jen¹nãu³a¹ Je³su²jah³la² ha²tet1jut3sũ̱³jah¹la² ĩ³xi²tu¹wa². Nxe³ki̱³kxai²nãn²tũ³, ha²te¹jut3sũ̱³ju³ta² yxau³nũ¹ki̱³tu¹wa². Ki̱³sa²kxai³, kwẽn¹tai²na² nũ̱³kxũn³txi³ wi¹kãi³ya³sah¹lxi³hẽ¹la². Ha²ya̱³kxa² ãu³xi²ki̱³jut3sũ̱³nxe² ũ̱³ya³sah¹lxi³hẽ¹la². Ki̱³sa²kxai³, ko̱³nxe³ju³ta² ka³nxah³jut3sũ̱³ju³ta² ã³na¹ya³sah¹lxi³hẽ¹la². Ã³na¹ki̱³sa²kxai³, Je³su²jah³la² ha²tet1jut3sũ̱³jah¹la² yxo²ĩ²sxã³ ko̱³nxe³ju³ta² ka³nxah³jut3sũ̱³ju³ta² hxan³te³lhxã³ o²la³kxi²ya³sah¹lxi³hẽ¹la². Nxe³sxã³, ã³sen³sai¹khai¹nxe³ki̱³sa²kxai³, Je³su²jah³la² yxau²xai³kxa² yã¹nxe³sxã³ yxau²xai³ya³sah¹lxi³hẽ¹la².

13 Ki̱³sa²kxai³, wain³txi³ kãi³ya³sah¹lxi³hẽ¹la². E³lẽ³na² ha²te¹ju³ta² yxau²xai³ki̱³kxe³hũ̱³nxe² yxau²xai³ya³sah¹lxi³hẽ¹la². Ki̱³sa²kxai³, hai³txi³ ĩ³yain³sxã³ ko̱³nxe³ti³ wa³ni̱³lon³kxi²yhu¹i² yain³jau³xa² ũn³jau³xa² ĩ³na²sxã³ we¹ni², txu¹ha² ã̱³xa² wa³ni̱³lon³kxi², a²nũ²a² ã̱³xa² kuh³lxa³thin¹sxã³ o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ yxo²kwa̱in³to³hi², kwa² wãn³txa² ĩ̃³ye³sxã³ ĩ³yi²yi²lhon¹ta³kxi²yhu¹i², ĩ̃³ka³ã̱³nxe³yhu¹i² ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹la². Ju¹ta² wai³nxa³wa².

14 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau²xai³la³nhẽ³kxa²yã¹nxe² yxau²xai³ya³sah¹lxi³hẽ¹la². Ki̱³sa²kxai³, txa²wã¹sĩ̱³nai²na² ko̱³nxe³ti³ a̱in³nha²ki̱³ju³ta² sa²yxo²we¹ja³sah¹lxi³txa³hẽ¹la².

14

Ĩ³yi²yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹xa³jau³su²

1 A²nũ²a² Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ha²kxai³ yxãn¹ta¹ Sũ̱³na² wãn³txai²na² wain³txi³ sa²yxo²we¹kxe³su² ko̱³nha²nxa³te²su² te²a², wxa²yu³tai²na² sa²kxai³lu², wi¹lhem³txi³yhu¹sxã³ ã³nũ¹jah¹lxi³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹, hai³txi³ kwa² wãn³txa² ĩ³ye³sxã³ ĩ³yi²yi²lhon¹ta³kxi²yhu¹te³lhxã³ ã³nũ¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².

2 Ĩ̃³ye³sxã³, ĩ³yi²yi²lhon¹ta³kxi²yhu¹yah³lxan³ju³ta²sa¹, a²nũ²a² ka³na³ku² te²a² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Yain³txi³la³ ĩ²li³te²la³ ha³kxa¹, nxe³kxan²ti³, ĩ³yai³na¹kxai²nãn²tũ³, wain³txi³ ĩ³yai³nhĩ̱³na¹xã¹. Yxãn¹ta¹, a²nũ²a² ka³na³ku² te²ã̱³xa², Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ha²kxai³ yxãn¹ta¹ Sũ̱³na² wãn³txai²na² wain³txi³ sa²yxo²we¹kxe³su² ko̱³nha²nxa³te²su² te²a² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³la¹:

— Ta̱¹xã¹, txai²li² te²tã̱³xã¹. Ka³yxuh³lxa³ ĩ²te²tã̱³xã¹. Hãi¹sxã³ hi³ka² so¹lxi³ ĩ³yai³na¹ju³ta² wain³na³na¹. Nxe³te²jai¹ti²tu³wa².

3 Nxe³ju³ta², Pau²lah³lo²na¹xai²na² wxa²yu³ta² whãi²na¹ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Na¹ha²kxai³, wxãi²na²:

— Yain³txa² ĩ²li³te²a² ha³kxa¹ yain³te²sa¹xã¹. Yah³lxin¹te² ĩ³nxa² txã² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa².

4 A²nũ²a² ã̱³su² te²a² hi³ka² so¹lxi³ yain³te²su² te²a² ha³ya³kxa³lxu³su² ĩ³yĩ¹lain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ya³nx2ta¹wa². Na¹ha²kxai³, te²yã¹nxe³te²hũ̱³sxã³, wxãi²na²:

— Hi³ka² so¹lxi³ yain³te²sa¹xã¹.
Yah³lxin¹te² ĩ³nxãn²tu̱³, ĩ³ye³kxi²nũ³nx2ta¹wa²
— A²nũ²a² ã̱³su² te²a² yain³txa²
ĩ²li³te² ha³kxa¹ yain³te²su² te²a²,
ko̱³nxe³te²lo³tain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹,
jah¹la², Txa²wã¹sũ̱³na² sa³wi³sa³lo³kah³lo²su²
ha²kxai³lu¹. Ya³nx2ta¹wa². 4 Jah¹la²,
Txa²wã¹sũ̱³na² sa³wi³sai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³,
ko̱³nxe³te²lo³tain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
wain³txi³ kãi³yah³lxi³hĩ̱³nx2nxa³lxa².
Kwa² hxi²kan¹txi³lo³nhyah¹lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².
Yxãn¹ta¹, jah¹la² kãi³ain¹ju³ta² yã¹nxe³sxã³,
a²wa³kxẽn³yah³la² so¹lxi³, Txa²wã¹sũ̱³na²
so¹lxi³ wã²nxũ¹ha̱in³nha²sxã³, wi¹kãi³ta̱³nxa²,
ko̱³nxe³ti³ kãi³ta̱³nxa², nxe³ti³lo³tai¹nhĩ̱³nx2na³la².
A²ya³la³tu̱³, Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²kan¹khai¹nx2na³la².
Nxe³ha²kxai³, hxi²kan¹txi³ a²sa³wi³sai²na²
wi¹kãi³ti³hit1sĩ̱³nx2na³la².

5 Jã¹nxa¹jau³su², a²nũ²a² ka³na³ku² te²a²
a²ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— A³lan²ta² ta³ko¹xai²na² so¹lxi³,
hxi²kan¹khai¹nxe³ta³ko³xa² a³lan²ti³su²
na³na¹. Yxãn¹ta¹, a³lan²ta² ã̱³su²
hxi²ka¹nxa³xã¹. Nxe³hĩ̱³nx2na³la².
Hã²wxãn³txa³, a²nũ²a² ka³na³ku² ã̱³su² te²a²
sa²kxai³lu² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu²:

— Nxe²nxa³xã¹. A³lan²ta² yxo²ha³kxa¹
ta²ko¹xain²txi³ ai²na³na¹. A³lan²tu¹tai²na²
hxi²kan¹txi³ ã³sen³sai¹sxã³ a³lan²ti³la³
yũ²nxa³xã¹. Nxe³hĩ̱³nx2na³la².
Nxe³yah³lxin¹ju³tai²na² ĩ³wã̱³wã̱³ta³kxi²nhyah¹lxi³txa³hã¹la².
Hãi¹nxe³sxã³, wxa²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³
wã²nxũ̱¹ha̱in³nha²sxã³:

— Wain³na³na¹. Yah³lxin¹jau³su², nxe²
yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².

6 — A³lan²ta² ta²ko¹xai²na² hxi²kan¹khai¹nxe³ta³ko³xa²
na³na¹. A²nxe³kah³lo²su² kxai²nan²tu̱³:

— Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³yxo²we¹ti³ten³sa³nha¹.
Nxe³jau³su², hxi²kan¹ta² a³lan²ta²ko̱³su²
hit1sĩ̱³nx2na³la². Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²:

— Yain³txa² ĩ²li³te²ha³kxa¹ yain³te²sa¹xã¹.
A²nxe³kah³lo²su² kxai²nãn²tu̱³:

— Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³yxo²we¹ti³ten³sa³nha¹.
Nxe³jau³su², ĩ³yai³nhĩ̱³nx2na³la².
A²nxe³jah¹lai²na², yãn³tai²na² ĩ³yai³nxa³ta̱³lxa¹
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ka³li³ti³hi¹te³lhxã³
ĩ³ye³kxi²sã²nhĩ̱³nx2na³la². Yxãn¹ta¹,
ha³na³ka³lxi³, a²nũ²a² ã̱³xa²:

— Ka³yxuh³lxa³ ĩ²te²ta̱³xã¹. A²nxe³kah³lo²su²
kxai²nãn²tu̱³, Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³yxo²we¹ti³ten³sa³nha¹.
Nxe³jau³su², hi³ka² so¹lxi³ ĩ³yai³nhĩ̱³nx2na³la².
A²nxe³jah¹lain²txi³, yãn³tai²na² a²hi³kai²na²
ĩ³yai³nxa³ta̱³lxa¹, Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³ka³li³ti³hi¹te³lhxã³ ĩ³ye³kxi²sã²nhĩ̱³nx2na³la².
Nxe³ha²kxai³, a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³yxo²we¹ti³ten³tũ̱³ka̱³txi³sai¹nhĩ̱³nx2na³la².

7-8 Ka³te̱n³su² yxau²xai³ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wã¹sũ̱³na² sa²yxo²wet1si¹nhẽ³jau³su²,
yxau²xai³hĩ̱³ki̱³tã³la². Yxãn¹ta¹,
ya³lu²ki̱³kxai²nãn²tu̱³, Txa²wã¹sũ̱³na²
hxi²ka²nãu³lon³sxã³ ya³lu²hĩ̱³ki̱³tã³la².
Nxe³ha²kxai³, ka³te̱n³su² yxau²xai³ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²ka²nãu³ãin²txi³,
yxau³ki̱³sa²kxai³, ya³lu²ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²ka²nãu³ãin²txi³,
yxau³ki̱³sa²kxai³, nxe³hĩ̱³ki̱³tã³la².
Nxe³kxa²yu³su²:

— Nxũh¹ txai²na² te³na¹ju³ta²
so¹lxi³ kãi³a¹xã¹. Nxe³ki̱³jau³su²,
ka³te̱n³su² yxau²xai³ta̱³nxa², ya³lu²ta̱³nxa²
nxe³ki̱³te²sxa³yu²hẽ³la². Nxũh¹,
txa²wã¹yxo²ka³nãu³a¹ a̱u³txi³ a̱in³nha²sxã³,
ka³te̱n³su² yxau²xai³ki̱³ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai³,
ya³lu²ki̱³ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai³, te²ju²hẽ³la².

9 Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²ha² kxã³nxa²
ya³lu²ka³tu̱³, ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³hĩ¹nãn¹te²ka̱³ya̱³tu̱³, a²nũ²a²
ka³te̱n³tũ̱³ka̱³txain²txi³ Je³su²jah³la²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³la³ Hi¹kah³lo²su²
ha²kxai³, a²nũ²a² ya³lu²tũ̱³ka̱³txain²txi³
Je³su²jah³la² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³la³
Hi¹kah³lo²su² ha²kxai³, nxe³jah¹lai²la¹wa².

10 Nxe³ha²kxai³, wxa²yu³ta² ĩ²li³te² ĩ³nxa²,
wxa²wã¹tã̱³xa² ko̱³nxe³te²lo³jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
wain³txi³ kãi³yah³lxi³hĩ̱³nx2nxa³lxa².
Te²yã¹nxe³sxã³, ĩ²li³te² ã̱³te² ĩ³nxa²
wxa²wã³tã̱³xa² ha³yax3ka³lxu³lo̱³jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
wain³txi³ kãi³yah³lxi³hĩ̱³nx2nxa³lxa².
Kwa² hxi²kan¹ti³lo³nhyah¹lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².
Jã¹nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la². Yxan¹nãu³a¹,
ha³lo²ai²na² ne³ki³son³tãu³a¹, txa²wã¹ki̱³na¹xai²na²
yxo²ha³kxa¹, Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
a²yen³nãu³a¹ sa²nxũ³sxã³ yxau³ye²ki̱³tu¹wa².
Nxe³ha²kxai³, hĩ¹nai²na² kãi³yxau²xai³ki̱³kxa²
yã¹nxe³sxã³ ĩ³yĩ¹li²xai³nẽ³txai²la².
Txa²wã¹sũ̱³na² wã²nxũ̱¹ha̱in³nha²sxã³
ĩ³yĩ¹li²xai³nẽ³txai²la². 11 Nxe³ju³ta²,
Sũ̱³na² wãn³txa² ha³te̱h³nxã³nxãn¹jau³su²
te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Sũ̱³nu²na¹xai²na²
ka³te̱n³su² yxau²wa³to²hi²na¹te³na¹xai²na²
e³sxã³, wãn³txi³tu̱³ e³a¹i¹. A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³kãin²te²lot3syu¹sa²jau³su²
yu̱h³xa² ã³wxe³nũ¹syu¹sa³ha²kxai³:
“Wxãi²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³jah¹lo²khaix1si¹lxi¹.”
Nxe³sa³ha²kxai³, e³lẽ³na² a²nũ²a²

yxo²ha³kxa¹ sain¹tu¹wi¹.
Sũ³na² wãn³txa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
12 Nxe³ha²kxai³, a²ya³la³tu̱³ a²nũ²a²nãu³xai²na²
yxo²ha³kxa¹ yxan¹nãu³a¹, Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi²ki̱³sa²kxai³, txa²wã¹yxau²xai³ki̱³ju³txai²na²
wã²nxũh¹ ĩ³yau¹ũ³nha²xai³ki̱³tu¹wa².

*Wxa²wã³tã³xai²na² ko̱³nxe³ti³ kãi³si¹txa³h*ẽ¹la²
Jau³su²
13 Nxe³jut3su² ha²kxai³, ha²ya̱³kxa²
ko̱³nxe³te²lo³ta³waun¹nhya¹sah¹lxi³hẽ¹la².
Jã¹nxa¹jau³su²:

— Txai²na² ha³lo²ai²na² wi¹na³na¹.
Kãi³a¹tũ¹xã¹. Yxãn¹ta¹, txa²wã³tã³xai²na²
ĩ²sa²so¹sa²sxã³ ĩ³yxaih¹sxã³ ko̱³nxe³ti³
kãi³kxa²ya̱n³ti³sã¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³:

— Kãi³nxa³lho³na¹. Txa²wã³tã³xai²na²
a³lxi²na¹nhã¹. Na¹ha²kxai³lã¹. Nxe³ki̱³jau³su²
yxau²xai³ya³sah¹lxi³hẽ¹la². 14 Txai²na²
Je³su²jah³la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³jah¹lo²sa¹wa².
Na¹te³na¹xai²na², yain³txa² kwa²hãi¹nxe²
ko̱³nxe³te²lo³ki̱³kxa² yain³txi³la³ yũ²nxa³wa².
Nxe³jau³su² a³la³kxi²na¹wa². Yxãn¹ta¹,
a²nũ²a² ĩ²li³te²la³ a²ẽ¹nãu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha²kxai²nãn²tu̱³:

— Yain³txa² te³xai²na² ko̱³nxe³thin¹na³na¹,
txai²lã¹. A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu̱³,
a²nxe³te² yain³txa² ĩ³yain³kxai²nãn²tu̱³,
ko̱³nxe³ti³ kãi³hĩ³nx2na³la². Jã¹nxe³jau³su²,
a³la³kxi²nũ³na¹nha²wa². 15 Nxe³ha²kxai³,
wxa²wã³tã³xa² ka³na³ku² te²a²:

— Yain³txa² te³xai²na² yain³ki̱³kxe³sxan³tai¹.
Nxe³kxai²nãn²tu̱³, ĩ³yen²sxã³ ĩ³ye³kxi²kxai²nãn²tu̱³,
a²nxe³te² a²yain³txai²na² ĩ³yain³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Ĩ³yain³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, wxa²wã³tã³xai²na²
a³lxi¹yah³lxin¹jau³su², ĩ³yain³yah³lxi³hĩ³nx2nxã³xa².
Wxa²wã³tã³xai²na² ĩ³yxaih¹sxã³, Sũ³na²
tĩh³na² ã³na¹sxã³, ha³lo²a² ko̱³nxe³ju³ta³lo̱t3sxã³
hxan³kxi¹nx2ti³kxa²ya̱n³ti³su² ya³nx2ta¹wa².
Wxa²wã³tã³xai²na² Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³, ye¹nx2ta¹wa². 16 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

— Ha³lo²a² wi¹na³na¹. Yah³lxin¹kxan²ti³,
a²nũ²a² ã³xa² ĩ³yen²kxai²nãn²tu̱³:

— Ha³lo²a² wi¹lxa³i¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³
a²nxe³te²a² ha³lo²ai²na² kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

— Ha³lo²ai²na² wi¹na³na¹. Nxe³yah³lxin¹kxe³sũ³,
te² ha³lo²ai²na², a²nũ²a² ã³xa² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²nũ¹nx2ti³kxa²ya̱n³ti³su² ya³nx2ta¹wa².
17 Hãi¹nxe³kxe³hũ³nxe², yain³txa²
ĩ²li³te²la³ ĩ³yain³ta̱³nxa², ĩ³yai³nxa³ta̱³nxa²,
yain³txa³yau³xa² ĩ²li³te²la³ ĩ³na²ta̱³nxa²,
ĩ³na²nxa³ta̱³nxa² nxe³txi³ju³ta³la³
ha³yax3ka³lxai²la¹wa². Hxi²ka¹nxa³wa².
Hxi²kan¹ju³ta² nxe³te³nah¹lxi¹, Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³kwa³na³nẽ³ju³ta³lot3sxã³ yxau²xai³ki̱³tã³la².
Ki̱³sa²kxai³, Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ãxũ²kwa̱i³yxau³nẽ³jah¹la² sa²kxai³lu²
wain³txi³ kãi³ki̱³ju³ta² ti³hi¹tẽ³li²,
hau³no³ti³hi¹tẽ³li², txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³
ĩ³wi¹lxon³ki²ti³hi¹tẽ³li², nxe³nẽ³na³la².
Nxe³ju³ta², hxi²kan¹khai¹nxe³ju³txai²la¹wa².
18 Jã¹nxe³ju³ta² yã¹nxe³sxã³, yxau²xai³ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²yxo²wet1si̱³ki̱³tã³la².
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ka³lih³kxi²nẽ³li², a²nũ²a²
ã³xa² wi¹lhin¹te²lo³tẽ³li², nxe³nẽ³lhĩ̱³nx2na³la².
19 Nxe³ha²kxai³:

— Txa²wã¹ki̱³na¹xai²na² hãu²no³waun¹yhu¹ki̱³txai²lã¹.
Sũ³na² yxo²ĩ² kãi²no̱³ki̱³txai²lã¹.
Ju¹ta² ten³sa³nhã¹. Nxe³ki̱³jau³su²,
ã³nhxi²nũ¹nũ³yha¹sah¹lxi³hẽ¹la². 20 Jã¹nxa¹jau³su²,
yain³txa² yxo²ha³kxa¹ wi¹na³la². Yxãn¹ta¹,
a²ĩ²li³te² yain³txa² ĩ³yain³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
wxa²wã³tã³xai²na² ĩ²so¹sxã³ yx-
aih¹sxã³, ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹kxai²nãn²tu̱³,
ĩ³yain³yah³lxi³txa³hẽ¹la². Wxa²wã³tã³xai²na²
Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² we¹kah³lai²la¹wa².
Nxe³nx2ti³kxa²yuh³su²:

— Yain³txai²na² yxo²kwa̱in³sa³nhã¹.
Yah³lxin¹kxan²ti³, ĩ³yain³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Wxa²wã³tã³xai²na² ĩ³yxaih¹sxã³, Sũ³na²
ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³kxa²ya̱n³ti³su²,
ya³nx2ta¹wa². 21 Nxe³ha²kxai³:

— Ka³yxuh³xa² wi¹na³na¹. Na¹kxan²ti³,
wã²nhĩ²na¹kxai²nãn²tu̱³, txa²wã³tã³xa²
ĩ²so¹sa²sxã³, Ka³yxuh³xa² so¹lxi³ yain³jah¹la² ĩ²so¹sa²sxã³,
ĩ³yxaih¹sxã³ ko̱³nxe³ti³ kãi³kxa²ya̱n³ti³sã¹.
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, a²nxe³te²a²
ka³yxuh³xa² wã²nhĩ²ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³sxã³, yain³txi³yau³xa²
ũn³jau³xa² ĩ³na²ki³ju³ta³nũ³a²:

— Txa²wã³tã³xai²na² ĩ²so¹sa²sxã³,
ko̱³nxe³ti³ kãi³kxa²ya̱n³ti³sã¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
ĩ³na²ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³nũn³te²nũ³nhũ³sxã³

— Ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta² kãi³a¹tũ¹xã¹.
Yxãn¹ta¹, kãi³a¹kxai²nãn²tu̱³, txa²wã³tã³xa²
ĩ²so¹sa²sxã³ ĩ³yxaih¹sxã³ ha³lo²a² ko̱³nxe³ti³
kãi³kxa²ya̱n³ti³sã¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
a²nxe³te² ha³lo²a² kãi³ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹la².
22 — Yain³txa² ĩ²li³te²a² yxo²ha³kxa¹
ha³ta̱³nxãn²tu̱³, yain³te²sa¹xã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
wã²nxũh¹ Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ ĩ³ye³sxã³
ĩ³yau¹ũ³nha²sxã³ ĩ³hau³ko³nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

— Ha³lo²ai²na² kãi³a¹tũ¹xã¹. Txa²yxo²ka³nãu³a¹
nũ¹ha̱in³nha²sxã³ sa²yxo²ã³nha²nx3nhã¹.
Na¹jau³su² kãi³a¹tũ¹xã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,

ka³lih³khai¹nxe³sxã³ yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹wa².
Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
wxa²ẽ¹nãn¹jau³su² ĩ²jah¹lai²la¹wa².
23 Yxãn¹ta¹:
— Yain³txai²na² ĩ³wã³wã³ta³kxi²nha¹nha¹.
Wain³txi³ ĩ³yai³na¹kxe³su² te²ju²lhain¹ku².
Na¹nhã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
a²nxe³te²yain³txi³la³ ĩ³yain³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Ĩ³yain³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, a̱u³txi³
wxa²ẽ¹nãu³a¹ sa²yxo²ã³nha²sxã³ ĩ³yain³yah³lxi³hĩ³nxa¹wa².
Nxe³ha²kxai³, ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxi³hĩ³nxa¹wa².
Jã¹nxa¹jau³su², a̱u³txi³ txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹
ĩ³ye³kxi²nha²ki̱³jau³xa² sa²yxo²ã³nha²sxã³
ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta² kãi³ki̱³kxai²nãn²tu̱³,
ko̱³nxe³ti³ kãi³hĩ³ki̱³tã³la². Jã¹nxe³kxa²ya̱n³ti³su².
ya³nx2ta¹wa².

15

Ã³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nũ³nyhu¹ki̱³jau³su²

1 Txa²wã¹ki̱³na¹xai²nãn²tu̱³, Je³su²jah³la²
yxo²ĩ²khai¹nxe³ha²kxai³ Sũ³na² wãn³txai²na²
wain³txi³ sa²yxo²we¹kxe³su² ko̱³nha²ki̱³sa²kxai³
nxe³te²ki̱³na¹xai²nãn²tu̱³:
— A²nũ²a² ã³xa² Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ha²kxai³
yxãn¹ta¹ Sũ³na² wãn³txai²na² wain³txi³
sa²yxo²we¹kxe³su² ko̱³nhai¹nxa³xã¹.
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
ã³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nũ³yha³sain¹yah³lxi³hẽ¹la².
2 Nxe³ki̱³kxe³su²:
— Txai²na² so¹lxi³ ĩ³ka³li³ha¹tũ¹xã¹.
Ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
txa²wã³tã³xa² ĩ³ka³li³hi², ĩ³wi¹lhin¹ti³hi¹ti²,
nxe³si¹hain¹ki̱³jau³nu³su² ã³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nũ³yha³sain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Je³su²jah³la² yxo²ĩ²kãi²non³txai²la².
3 Jã¹nxe³jut3sũ³nxe², Je³su²jah³la²
yxau²xai³la³nhẽ³ju³tau³hxai²tẽx1tã²,
hai³txi³:
— Txai²na² so¹lxi³ ĩ³ka³li³sa³txai²lã¹.
Nxe³jau³su², yxau²xai³la³nhẽ³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹:
— A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²hau³ko³txai²lã¹.
Nxe³jau³su² Je³su²jah³la² khãuh³lxa³ti³hin¹sxã³
yxau²xai³la³nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²,
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ha³tẹh³nxã³nxa²
yãn³tai²na² Je³su²jah³la² yxau³ya³nhẽ³lxa³hĩ¹na²
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:
— Wĩ³nãi³. A²nũ²a² ko̱³nxe³ti³hin¹sxã³
ĩ³ye³kxi¹nxain¹tai¹ti²ti¹. Jã¹nxain¹jau³hũ³nxe²,
ĩ³yen²sa²sxã³ khãuh³lxa³ti³hit1sain¹tai¹ti²ti¹.
Je³su²jah³la² wãn³txa² ĩ³ye³sxã³,
a²ha¹ kxã³nxa² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³
kwẽn¹ta²kxai³ Je³su²jah³la² yxau²xai³la³nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
4 Kxã³nãu³u¹tai²na², Sũ³na² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
wã³txi³tu̱³ ĩ³yau¹ũ³nhẽ³te³lhxã³
— Ha³lo²a² ko̱³nxe³kxan²ti³, ya³nãn³ta³ki²li²
ã³tẽ³a¹xã¹. Nxe³si¹nhẽ³jau³nũ³su²,
ũ³ha²li¹la³kxi², ha³lo²a² wxa²kwẽ²ki²nẽ³si¹jau³nũ³su²
ũ³wha²li¹la³kxi², nxe³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nẽ³kxe³su²:
— Sũ³na² a²ya³la³tu̱³ yxan¹nãu³a¹
wxi²kin³ti³tot3sa³tũ¹xã¹. Nxe³ki̱³jau³su²,
yxau²xai³kxai²lã¹. Nxe³nẽ³jau³su²,
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
5-6 Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²to³ha¹wa².
Wxãi²na² Ro³ma²no³ nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na²
wi¹lĩ³we¹yhu¹sxã³, Je³su² Kris²tu³jah¹la²
yxau²xai³kxa² yã¹nxe³jut3sũ³nxe²
wi¹lĩ³we¹yhu¹yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².
Jã¹nxe³te³lhxã³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³ye³kxi²to³ha¹wa².
Jã¹nxa¹jau³su²:
— Ha³lo²a² ko̱³nxe³jut3su² na³na¹.
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha²ki²nẽ³te³nah¹lxi¹:
— Txa²wẽ³ha³lxa² wxa²kwẽ²ki²,
ha³lo²a² ya³nãn³ta³ki²li² i³sa²tẽ³ti³hi¹ti²,
ai¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³kxi²nẽ³lhĩ³nx2na³la².
Na¹kxai²nãn²tu̱³, wxa²yu³ta² whãi²na¹
wi¹la̱in³nha²sxã³ hãi¹nxe³jau³hũ³nxe²
ĩ³ye³yah³lxin¹ka³tu̱³, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹, Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la²
Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² Jah¹la² A²wĩ³nu²su²
tãu³a¹ ĩ³sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Ju¹ta²
ten³sa³nha²wa².
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ain³kxain¹jau³su²
7 Wi¹lhen³txi³waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² wi¹lhen³txi³nx2ti³kxa²
yã¹nxe³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Nxe³nhyah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³sa²nẽn¹kxain¹tu¹wa². Jã¹nxe³te³lhxã³
ya³nx2ta¹wa². 8 Jã¹nxa¹jau³su²,
Je³su²jah³la² wxã³sxã³, Ju³te²a² nũ³ka̱³txa²
ã³nhxi²nũ¹nũ³hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Ã³nhxi²nũ¹nũ³hai¹nha²kxai³:
— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la²
sa²yxo²we¹nha²jah¹lo²su² na³na¹.
Nxe³jau³su², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
wxa²ye³ka¹tẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³sa³ku¹, kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
ĩ³ye³kxũh¹te³nah¹lxi¹:
— Txai²na¹xai²na² sa²yxo²we¹nha¹i¹.
Na¹te³na¹xai²na¹, wxa²kan¹sa²tãu³a¹
ha³lo²a² ya³nãn³ta³ki²li², ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³jau³xau³hxai²tẽx1
jã¹nxe³sxã³ hĩ¹na² Je³su²jah³la² wxã³sxã³,
Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² kãi³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³, kxã³nxa² ĩ³ye³kxũ¹hain¹jau³xai³ta¹hxai²
sa²yxo²we¹nha²ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Jã¹nxe³sxã³, Je³su²jah³la² wxã³nũ¹nhẽ³ju³ta²sa¹,
a²nũ²a² Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³tũ³ka̱³txa²,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²nẽn¹kxi²si¹hain¹jau³xai³sa¹:
— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wi¹lhin¹sxã³
thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³jah¹lai²la¹i¹.
Nxe³ha²kxai³, ĩ³sa²nẽn¹kxi²ki̱³tã³li¹.
A²nũ²a² Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³tũ³ka̱³txa²
yxo²a² nxe³si¹hain¹jau³nũ³su², Je³su²jah³la²
wxã³nũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²,
kxã³nãu³u¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³lhxã³,
Je³su²jah³la² a²yxo²wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³te³nah¹lxi¹:
— Txai²na¹xai²na², a²nũ²a² Ju³te²a²
nũ³ka̱³txi³sxa³tũ³ka̱³txa² yxau³yai¹na¹ka̱³tũ³,
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³nxa²
ĩ³ka³li³ti³hi¹ti², ĩ³hain³sxã³
ĩ³sa²nẽn¹kxi², nxe³nxa²ha¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Hĩ¹nai²na²
wãn³txai²yã¹nxe³sxã³, Je³su²jah³la²
kãi³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Jã¹nxa¹jau³su²,
Sũ³na² ha³te̱h³nxã³nxãn¹jau³su² yau³xã̱³xa²,
nxe³te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³tũ³ka̱³txãi³.
Ĩ³ka³li³jah³lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹,
ĩ³hait1so¹tũ³ka̱³txi³khai³xa²
Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² ã³nũ²nxi²ya³hain¹yah³lxi¹ha³tu³,
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³ka³li³ja¹hain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 11 Jã¹nxe³sxã³,
ha³te̱h³nxã³nxãn¹jau³xã̱³xa²sa¹:
— A²nũ²a² Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³tũ³ka̱³txi³nãu³xa²
yxo²ha³kxah¹lxi³tũ³ka̱³txãi³.
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²jah³lxi³hẽ¹li¹.
A²nũ²a² yxo²ha³kxah¹lxi³tũ³ka̱³txãi³.
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²jah³lxi³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 12 Jã¹nxe³jau³su²,
kxã³nãu³u¹tai²na² I³sa³i²ah³lu¹tai²na²
ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— In³txa² wẽ³sa² to̱n¹ye²nẽ³tu¹wi¹.
Txa²wã¹yah³lu¹tai²na² a²ĩ³lxa²
Je²se³jah³lu¹tai²na² a²kan¹san¹tãu³su²
tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na² a²ĩ³lxa²
Je³su²jah³la² wxã³nũ¹nhẽ³lhxã³,
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³tũ³ka̱³txi³nãu³xa²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³kwa³na³ain¹tu¹wi¹.
Ĩ³kwa³na³ai¹nha²kxai³, Ju³te²a²
nũ³ka̱³txi³sxa³tũ³ka̱³txai²na²
yxo²ha³kxa¹ yxo²ĩ²ain¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

13 Hãi¹nxe³sxã³ Sũ³na² yxo²ĩ²nha²ti³hi¹txa²txi³na³la².
Nxe³ha²kxai³, Sũ³na² kãin² ka³lih³ti³hi¹txa²lxi³ha²kxai³,
kãin² hãu²no³ti³hi¹txa²lxi³ha²kxai³,
ta¹xai²nx2ti³tu¹wa². Yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³
nxe³nx2ti³tu¹wa². Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nũ³kxũn³txi³
sa²hau³ko³txa²txi³kxe³su², ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ hain¹jau³nũ³su²,
sa²hau³ko³ta³lun²nx2ti³ju³ta³nũ³a²
yxo²ĩ²nha²sxã³ wah³yxah³lxin¹tu¹wa².
Ju¹ta² ten³sa³nha²wa².

*Pau²lah³la² e³lẽ*³na¹ ĩ³yau¹ũ³jau³su²

14 Txa²wã³ta̱³nãu³xãi³. Wxa²yu³ta²
wi¹lhin¹khai¹nxe³ha²kxai³, a³la³kxi²khai¹nxe³ha²kxai³,
yah³lxin¹tũ³ka̱³txi³syah¹lxi¹lxa². Yah³lxin¹kxe³su²,
hxi²kan¹txi³ Sũ³na² ha³lo²a² ĩ³yau¹ũ³waun¹yhu¹sxã³
ĩ³hau³ko³nũ¹waun¹yhu¹tũ³ka̱³txi³syah¹lxi¹lxa².
Ju¹ta¹, wi¹la̱in³nha²sxã³ ĩ³ye³ya³nx2ta¹wa².
15 Na¹kxan²ti³, ya³lot3sxã³ ha³lo²a²
ka³na³ku² ju³tai²na² te²yu³tai²na²
ta̱u³to³nũ¹nx2ti³ju³txai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa².
Nxe³na¹jau³xai²na², ha³lo²a² sa²wa²lho¹xi²sxã³,
ain³kxi¹nx2ti³te³lhxã³ ya³nx2ta¹wa².
Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²sa²sxã³ wa³ka³li³yu³ta³lot3sa³na²hẽ³la
Sa³ha²kxai³, ya³nx2ta¹wa². 16 A²nũ²a²
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³tũ³ka̱³txi³nãu³xa²
ã³nhxi²nũ¹nũ³si¹sain¹jau³su²,
Je³su²
Kris²tu³jah¹la² sa³wi³sa³lot3sa³na²hẽ³la².
Na¹ha²kxai³, txai²na² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² tah²yau³xa²
ĩ³yau¹ũ³jah¹lo²sa¹wa². Na¹kxai²nãn²tu̱³,
ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹kxai²nãn²tu̱³, Ju³te²a²
nũ³ka̱³txi³sxa³tũ³ka̱³txi³nãu³xai²nãn²tu̱³,
Sũ³na² wãn³txai²na² yxo²ĩ²ain¹kxai²nãn²tu̱³,
yxo²ĩ²te²a² so¹lxi³, Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
nũ³kxũn³txi³, ĩ³wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹sãn²ka³tu̱³,
hã²wxãn³txa³, txai²na² sa²kxai³lu²
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²hxi²ka³nãu³a¹
ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wa². Na¹kxai²nãn²tu̱³,
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³ka³li³te³nah¹lxi¹:
— Txa³nũ¹ka̱³txai²na² ka³lih³khaix1sa³nhã¹.
Ain¹tu¹wa². Jã¹nxe³si¹ha¹jau³su²,
ya³nx2ta¹wa². 17 Na¹ha²kxai³, txai²na²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wa³ka³li³yu³ta²
wa³ko³nũ¹jah¹lo²sa¹wa². Nxe³na¹jau³su²,
txa²wa³ka³li³yu³tai²na² hxi²kan¹ju³ta³la³
hit1sxã³ e³a¹wa². 18-19 Txai²na²
ya³lot3nha²sxã³ ĩ³ye³ya³nx2ta¹wa².
Na¹kxai²nãn²tu̱³, Je³su²jah³la² hxi²ka²
kãi³ũ¹sain¹ju³ta² so¹lxi³ ĩ³ye³ya³nx2ti³hĩ̱³na¹wa².
Nxe³na¹te³nah¹lxi¹, Je³su²jah³la²
hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hẽ³la². Ju³te²a²
nũ³ka̱³txi³sxa³tũ³ka̱³txi³nãu³xa² Sũ³na²

sa²yxo²wet1si¹hai¹na¹jau³nũ³su² ĩ³sa²si¹hã³sa³wa²tẽ³la².
Na¹ha²kxai³, txai²na² sa²kxai³lu²
Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txi³sxa³tũ̄³ka̱³txi³nãu³xa²
yxau³yai¹na¹ka³tu̱³, Sũ̄³na² wãn³txa²
ĩ³ye³kxai¹ni², ha³lo²a² kãi³ũ¹hai¹ni²,
nũ̄³kxũn³ju³ta² kãi³ũ¹hai¹ni², nxe³yain¹to³ha¹hẽ³la².
Na¹ha²kxai³, hau³hau³kon³sxã³, Txa²wã¹sũ̄³na²
Yãu³ka³jxah¹la² hxi²kan¹khai¹nxe³sxã³
o²la³kxi²ya³sain¹to³nha²hẽ³la². Ya³sai¹nha²kxai³,
Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txi³sxa³tũ̄³ka̱³txi³nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² Sũ̄³na² sa²yxo²we¹tain¹to³nha²hẽ³la².
Je³su²jah³la² kãi³ũ¹sain¹ju³ta² ĩ²ain¹sxã³
sa²yxo²we¹tain¹to³nha²hẽ³la². Nxe³sxã³,
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³sxã³ ai³la¹ka³tu̱³,
wãn³txa² wi¹jau³xa² tah²yau³xa²
Je³su²jah³la² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹jau³nũ³a²,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sxi²ta² yxo²ha³kxa¹
ĩ³yau¹ũ²xai³lai¹na¹ka³tu̱³, nxe²xai³la¹nũ²la²,
hã²wxãn³txa³ ne³kxũh¹tãn¹ko³xa²
a²ĩ³lxa² I³li³ra³kũ²ko̱³xa² ã³wi¹ha¹hẽ³la².
[20] A²nũ²a² Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txi³sxa³tũ̄³ka̱³txa²
Je³su²jah³la² a²ĩ³lxa² ko̱³nxe³nxai¹nxa³tũ̄³ka̱³txa²
kãin² yũ²na³la². A²nxe³tũ̄³ka̱³txa², Sũ̄³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³ti³ten³khaix1sa³wa²
Ju¹tai²na² so¹lxi³ yu³ka³na³ka³nat3sxã³
ĩ³ye³lxu¹na¹jau³su² yxau²xai³lhxai²na¹hẽ³la².
Yxãn¹ta¹, ha³lo²a² ĩ²li³ko³xa² a²nũ²a²
ã̄³xa² Sũ̄³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi²
ãn³si³wxe³ain¹kxai²nãn²tu̱³, txai²na²
ãn³si³wẽ³nxi²sxã³ ĩ³hen³txi³ti³ten³sa²nxa³nha²wa².
[21] Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na², Sũ̄³na² wãn³txa²
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a², kxã³nxa² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ã³ne³wxe²nxa³i², Je³su²jah³la² ĩ³lxa²
ko̱³nxe²nxa³i², nxe³ain¹tũ̄³ka̱³txa²,
hĩ¹na² ĩ²i², a³la³kxi², ain¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³xau³hxai²tẽx1tã². Nxe³nẽ³ta¹hxai²hẽ³la².

Pau²lah³lo²kxai³lu² Ro²ma²thĩ³na² ai³sĩ²ju³ta³nũ³su²

[22] Txai²na² ã³wxã³sxã³ ĩ²nx2ti³lxu¹nhxai²na¹hẽ³la².
Kxãn³su² wxã³te³lhxã³ e³hxai²na¹hẽ³la².
Na¹ta¹, hxi²ka¹nha²hxain²nxa³hẽ¹la².
A²nũ²a² Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txi³sxa³tũ̄³ka̱³txai²na²
Sũ̄³na² wãn³txa² kãin² ĩ³hen³txi³hxai²na¹hẽ³la²
Na¹ha²kxai³, hxi²kan¹txi³ ã³na¹sxã³
ã³nxai³sxĩ²nx2ti³hxain²nxa³hẽ¹la².
[23-24] Yxãn¹ta¹, Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txi³sxa³tũ̄³ka̱³txai²na²
hĩ¹na² ĩ³hen³txi³ta³lu²na¹hẽ³la². Na¹ha²kxai³:
— Kxãn³su² Ro²ma²nũ̄³ka̱³txa²
Je³su²jah³la² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹tũ̄³ka̱³txa²
ã³nxai³sxĩ²lhxun¹to³ha¹hẽ³na¹. Na¹jau³su²
ye³jen¹su² ã³wxã³sxĩ²nx2ti³lxun¹sa³hẽ¹la².
Na¹ka³tu̱³, Es³pã²ya³ko̱³xa² ã³nxai³la¹tũ¹xã¹.
To³ha¹hẽ¹la². Ya¹nãn¹ta³ko³xa²
wã²tẽ³la².
[25] Yxãn¹ta¹, hĩ¹na² sa²kxai³lu² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³nxai³sã²na¹tu¹wa². Na¹kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wã¹sũ̄³na² yxo²ĩ²ain¹tũ̄³ka̱³txa²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nai²nãn¹tũ̄³ka̱³txa²
nxe³yain¹thi³ka³txa² ã³nhxi²nũ¹nũ³hai¹na¹tu¹wa².
[26] Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ̄³na² yxo²ĩ²tũ̄³ka̱³txi³nãu³xa²,
Ma³se³to²na²ko³xa² yxau³yai¹ni²,
Kre²sa²ko³xa² yxau³yai¹ni², nxe²
ha¹lin¹yain¹tũ̄³ka̱³txi³nãu³xa² wã²nxũ̄¹ha̱in³nhain¹te³nah¹l
— Nũ¹ã¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãu³a¹
Txa²wã¹sũ̄³na² yxo²ĩ²yain¹tũ̄³ka̱³txa²,
a²nũ²a² yen³kxi³ txa²ye²tũ̄³ka̱³txa²
yũ³ye²na³li¹. Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹ki̱³na¹xai²na²
yen³kxih³ki̱³tã³li¹. Ki̱³sa²kxai³,
Txa²wã¹ha³te̱h³nxã³nxa² wã²nhũ¹ya³sain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
A²yen³kxi³ txa²tũ̄³ka̱³txai²na² ã³nhxi²nũ¹nũ³hain¹txai²la².
Kxãnhwakhai¹nxe³sxã³ ũ³hũ¹ain¹ki̱³tã³li¹.
Ain¹ta¹hẽ¹la². Nain¹sxã³, a²ha³te̱h³nxã³nxai²na²
ũ³hũ¹sain¹na²hẽ³la².
— Nũ¹ã¹tũ̄³ka̱³txa² ũ³hũ̄t1sĩ¹nhẽ³li¹.
Sain¹sxã³ ũ³hũ¹sain¹na²hẽ³la². [27] Ain¹ju³ta²,
ã³nhxi²nũ¹nũ³hain¹ju³ta² wain³na³la².
Nxe²sxã³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ̄³ka̱³txa²
Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txi³lxã²na³la². Yxãn¹ta¹,
Ma³se³to²na²ko³xan¹tũ̄³ka̱³txain²txi³,
Kre²sa²ko³xan¹tũ̄³ka̱³txain²txi³, hai³txi³
Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txi³sxa³wa². Ju³te²a²
nũ̄³ka̱³txi³sxa³tũ̄³ka̱³txi³lxã²na³la². A²ha²
kxã³nxa² Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txai²na²
ã³nxai³sxã³, Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txi³sxa³tũ̄³ka̱³txai²na²
Sũ̄³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² oh³nãu³u¹tai²nãn¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxa²yo³ha²
wã³kon³ye²na³la². Nxe³ha²kxai³, hĩ¹nai²na²
[28] Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txi³sxa³tũ̄³ka̱³txai²na²
a²ha³te̱h³nxã³nxa² ũ³yho³hi²txã³nxa²
a²yen³kxa² yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa²
tẽ³ain¹ka³tu̱³ Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txa²
ũ³yho³hi¹xain¹te³lhxã³ nxe³tai¹ti²tu³wa².
Ain¹kxai²nãn²tu̱³, hãi¹nxe³sxã³ ha³lo²a²
wã³kon³ye²ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxai¹nhĩ̄³nx2na³la².
Na¹kxai²nãn²tu̱³, Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ̄³ka̱³txa²
ã³nhxi²nũ¹nũ²ta³lu²na¹kxai²nãn²tu̱³,
a²ha³te̱h³nxã³nxa² wã²nhũ¹yhain¹txã³nxũ³a²
wã³ko³nxa³te²tu̱³:
— Ũ³hũ²ta³lu²nai¹na¹hẽ³na¹. Na¹kxai²nãn²tu̱³,
Es³pã²ya³ko̱³xu¹tai²na² ã³nxai³la¹tũ¹xã¹.
To³ha¹hẽ¹la². Na¹kxai²nãn²tu̱³, tĩh³na²
ya³la³sxan¹thĩ³na² txã² ã³nĩ²ain¹sã²na¹tũ¹xã¹.
ã³nxai³la¹tãu³nũ³a²
ha³la³ka³nxũ³nãn¹thĩ³na² wxa²yxau³yah³lxin¹thĩ³na²
ã³nĩ²nx2ta¹tu¹wa². Ã³nĩ²nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³
ĩ³ka³li³kxi²sah¹lxin¹tu¹wa². Nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
hã²wxãn³txa³:
Ha³lo²a² ã³ne³sen³sai¹ko̱³xa²
ã³nxai³la¹tũ¹xã¹. Na¹jau³su², ã³nhxi²nũ¹nũ³sah¹lxi³hẽ¹la².
[29] Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nai²na¹tu¹wa².
Na¹kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wã¹sũ̄³na² yxo²ĩ²tũ̄³ka̱³txa²
nxe³yain¹thi³ka³txa² ã³nhxi²nũ¹nũ³hai¹na¹tu¹wa².
[30] Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ̄³na² yxo²ĩ²tũ̄³ka̱³txi³nãu³xa²,
Ma³se³to²na²ko³xa² yxau³yai¹ni²,
Kre²sa²ko³xa² yxau³yai¹ni², nxe²
ha¹lin¹yain¹tũ̄³ka̱³txi³nãu³xa² wã²nxũ̄¹ha̱in³nhain¹te³nah¹l
— Nũ¹ã¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãu³a¹
Txa²wã¹sũ̄³na² yxo²ĩ²yain¹tũ̄³ka̱³txa²,
a²nũ²a² yen³kxi³ txa²ye²tũ̄³ka̱³txa²
yũ³ye²na³li¹. Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹ki̱³na¹xai²na²
yen³kxih³ki̱³tã³li¹. Ki̱³sa²kxai³,
Txa²wã¹ha³te̱h³nxã³nxa² wã²nhũ¹ya³sain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
A²yen³kxi³ txa²tũ̄³ka̱³txai²na² ã³nhxi²nũ¹nũ³hain¹txai²la².
Kxãnhwakhai¹nxe³sxã³ ũ³hũ¹ain¹ki̱³tã³li¹.
Ain¹ta¹hẽ¹la². Nain¹sxã³, a²ha³te̱h³nxã³nxai²na²
ũ³hũ¹sain¹na²hẽ³la².
— Nũ¹ã¹tũ̄³ka̱³txa² ũ³hũ̄t1sĩ¹nhẽ³li¹.
Sain¹sxã³ ũ³hũ¹sain¹na²hẽ³la². [27] Ain¹ju³ta²,
ã³nhxi²nũ¹nũ³hain¹ju³ta² wain³na³la².
Nxe²sxã³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ̄³ka̱³txa²
Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txi³lxã²na³la². Yxãn¹ta¹,
Ma³se³to²na²ko³xan¹tũ̄³ka̱³txain²txi³,
Kre²sa²ko³xan¹tũ̄³ka̱³txain²txi³, hai³txi³
Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txi³sxa³wa². Ju³te²a²
nũ̄³ka̱³txi³sxa³tũ̄³ka̱³txi³lxã²na³la². A²ha²
kxã³nxa² Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txai²na²
ã³nxai³sxã³, Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txi³sxa³tũ̄³ka̱³txai²na²
Sũ̄³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² oh³nãu³u¹tai²nãn¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxa²yo³ha²
wã³kon³ye²na³la². Nxe³ha²kxai³, hĩ¹nai²na²
[28] Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txi³sxa³tũ̄³ka̱³txai²na²
a²ha³te̱h³nxã³nxa² ũ³yho³hi²txã³nxa²
a²yen³kxa² yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa²
tẽ³ain¹ka³tu̱³ Ju³te²a² nũ̄³ka̱³txa²
ũ³yho³hi¹xain¹te³lhxã³ nxe³tai¹ti²tu³wa².
Ain¹kxai²nãn²tu̱³, hãi¹nxe³sxã³ ha³lo²a²
wã³kon³ye²ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxai¹nhĩ̄³nx2na³la².
Na¹kxai²nãn²tu̱³, Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ̄³ka̱³txa²
ã³nhxi²nũ¹nũ²ta³lu²na¹kxai²nãn²tu̱³,
a²ha³te̱h³nxã³nxa² wã²nhũ¹yhain¹txã³nxũ³a²
wã³ko³nxa³te²tu̱³:
— Ũ³hũ²ta³lu²nai¹na¹hẽ³na¹. Na¹kxai²nãn²tu̱³,
Es³pã²ya³ko̱³xu¹tai²na² ã³nxai³la¹tũ¹xã¹.
To³ha¹hẽ¹la². Na¹kxai²nãn²tu̱³, tĩh³na²
ya³la³sxan¹thĩ³na² txã² ã³nĩ²ain¹sã²na¹tũ¹xã¹.

Na¹jau³su², ã³wxã³sxĩ²nx2ti³sã²na¹tu¹wa².
29 Na¹kxai²nãn²tu̱³, txai²na² ã³wxã³sxĩ²nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³,
Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²wi¹ju³ta²
hxi²kan¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹ kãin²
ã³tẽ³sxã³ wã³kon³ti³he¹nxa³kxe³su²
ã³wxã³sxĩ²nx2ta¹tu¹wa². Jau¹xai²na²
a³la³kxi²na¹wa².
30-31 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹li¹
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²ki̱³sa²kxai³,
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² a³lxi²ti³hi¹tẽ³lha³kxai
a³lxi²waun¹yhu¹ki̱³sa²kxai³, nxe³ki̱³te²jai¹ti²tu³wa².
Nxe³ki̱³kxe³su², txa²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³
a̱in³nha²sxã³ ten³khaix1na¹jau³su²,
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:

— Nũ̱³kxũn³txi³, ha¹li¹ ã³nhxi²nũ¹sah¹lxi³sxã³,
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ ha³tin³ti³
ĩ³ye³kxi²nũ¹nũ³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³,

— Nũ¹ka³na¹ Ju³te²a² ko³nãu³a¹
ã³nxai³la¹tũ¹xã¹. Na¹ta³ko³nãu³a¹, a²nũ²a²
Sũ̱³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³ain¹tũ̱³ka̱³txa²
yxau³ain¹na³la². A²nxe³tũ̱³ka̱³txa²:

— Ĩh¹nxet3sai¹nhxĩn³te²la¹ku². Na¹jau³su²,
Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²ka² wxa²sa²naun¹sa²si¹yhah¹lxin¹jau³nũ³su²,
ha³tin³ti³ ĩ³ye³kxi²nũ¹nũ³sah¹lxi³hẽ¹la².
Nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³, nũ¹ã¹
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³nxai³lhxã³, Txa²wã¹sũ̱³na²
yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa² ã³nhxi²nũ¹nũ³hain¹te³lhxã³
ã³nxai³la¹tu¹wa². Na¹kxai²nãn²tu̱³,
a²nxe³te²a² hxi²nũ¹nũ³hai¹na¹ju³ta³nũ³a²
ka³lih³kxi²la² sa²so¹sai¹nxa³jau³lhu¹na¹jau³su²
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²nũ¹nũ³sah¹lxi³nũ³nhẽ¹la².
32 Na¹kxai²nãn²tu̱³, hã²wxãn³txa³
ĩ³ka³li³khai¹nxe³sxã³, ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹sxã³
ã³wxã³sxĩ²nx2ta¹tu¹wa². Txa²wã¹sũ̱³na²
a²ten³jau³su² kxai²nãn²tu̱³, ã³wxã³sxĩ²nx2ta¹tu¹wa².
Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³, ĩ³ye³ya¹yhu¹ki̱³tu¹wa².
Nxe³na¹jau³nũ³su², jau³xa² a²yxo²ha³kxa³nũ³a²
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²nũ¹nũ³sah¹lxi³hẽ¹la².
33 Na¹ha²kxai³, Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³jah¹la²
wxa²hãu²no³ti³hi¹tẽ³jah¹lo²su² jah¹la²
sa²hau³ko³txa²txi³ju³ta² ten³sa³nha²wa².

16

A²ha³ta̱³nxa² ũ³sa²si¹hã³jau³su²

1 Fe²ba³ka³lxa² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹wa².
A²nxe³ta¹ka³lxa² txa²wã¹wã³tã̱³ta²su²
ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² yxo²ĩ²ta¹ka³lxu³su²
ha²kxai³, nx2na³la². Nũ¹ã¹ Sẽ³kre²a²thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txa²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³tũ̱³ka̱³txa² kãin² ã³nhxi²nũ¹nũ³hain¹te³lhxã³
2 Ta¹ka³lxa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²ta¹ka³lxai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³,
wi¹lhen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Ju¹ta²
wain³na³la², Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txi³syah¹lxi¹nha²kxai³la².
Jã¹nxe³sxã³, ta¹ka³lxai²na² ha³lo²a²
ĩ²li³ju³ta² wã³kon³ye²kxai²nãn²tu̱³,
ĩ²ũ¹tain¹yah³lxi³hẽ¹la². A²nũ²a² a̱³xa²
wi¹lĩ²yũ¹hi², txain²txi³ ã³nhxi²nũ¹nũ³sa³i²,
sa³ta¹ka³lxai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³
ye¹nx2ta¹wa².

3 Na¹ha²kxai³, Pri³si²la³ka³lxa²,
A²kwi²lah³la² nxe³sxã³, txa²ha³ta̱³nxa²
ĩ³hen³txi³jah³lxi³hẽ¹la². A²nxe³te²nãu³xa²
ã³nũ²ki²ya³sain¹sxã³, Je³su² Kris²tu³jah¹la²
a²wa³ka³li³yu³ta² wa³kon³ya³sain¹na²hẽ³la².
4 A²nxe³te²nãu³xa², ha³lo²a² ha³nxeh³lxi³khai¹nxe³ju³ta²
wxa²sa²naun¹sain¹na²hẽ³la². Ya³lu²sain¹jau³su²
wxa²sa²naun¹sain¹na²hẽ³la². Sai¹nha²kxai³,
txain²txi³ kãin² ĩ³ka³li³hi², Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txi³sxa³tũ̱³ka̱³txa² ã³nhai¹tũn³sxã³
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³ye²yhain¹tũ̱³ka̱³txain²txi³ kãin²
ĩ³ka³li³hi² ya³sain¹na²hẽ³la². 5 Jã¹nxe³sxã³,
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³tũ̱³ka̱³txa², A²ki³lha³lxai²na²
sxi²ha² ã³yãh³ki³nũ²ki² tũ̱³ka̱³txa²
txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³, E³pe³ne²tah³la² ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³nh
A²nxe³jah¹la² txa²ya̱³lxa³khai³su² ha²kxai³,
a³lxi²na¹kxah³lo²su² ha²kxai³, nx2na³la².
A²kxã³nxa² A²si³a³ko̱³xa² yxau³tũ̱³ka̱³txa²
jah¹la² txã², Je³su² Kris²tu³jah¹la²
sa²yxo²wet1sãn²na²hẽ³la². 6 Jã¹nxe³sxã³,
Ma³ri²a³ka³lxa² txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³
Ta¹ka³lxa² kãin² wa³kon³ya³nx2tain¹te³nai¹ti²tu³wa².
7 Jã¹nxe³sxã³ Ãn³tro²na³kah³la² Jũ²ni³a³ka³lxa²
wa³sxã³, txai²yã¹nxe³sxã³ Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txi³sain¹na³la². Txa²ha³ta̱³nxa²
ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la². A²ha²
kxã³nxa², a²nũ²a² ã̱³xai²na² hxi²ka² sxi²ha²
kan²thĩ³na² ũn³tĩ¹ki²wxe³sain¹na²hẽ³la².
Nxe³na¹hĩ¹nai³tã², a²nxe³te²nãu³xai²na²
ũ³tĩ¹ki²wxe²ya³sain¹to³nha²hẽ³la².
A²nxe³te²nãu³xai²na², txa²nũ̱³ka̱³txi³na¹xai²na²
wi¹lĩ²sĩ¹nhxai²na¹hẽ³la². Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² yuh³xai²nãn¹tũ̱³ka̱³txai²na²
ĩ³tih³nxe³sĩ¹na¹tũ̱³ka̱³txi³na¹xai²na²
wi¹lĩ²sĩ¹nhxai²na¹hẽ³la². A²nxe³te²nãu³xai²na²,
a²ha² kxã³nxa² txai²na² Je³su²jah³la²
sa²yxo²we¹txa³ta̱³lxa² ã²la² sa²yxo²we¹tain¹ta¹hẽ¹la².
8 Jã¹nxe³sxã³, Ãm3pli³a²jah³la²
txa²yã̱³xa²a²wa². A³lxi²na¹kxah³lai²la¹wa².
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³jah¹lai²la¹wa².
A²nxe³jah¹la² txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³nh

9 Jã¹nxe³sxã³, U³bã²nah³la² Je³su²
Kris²tu³jah¹la² wa³ka³li³yu³ta³lot3sxã³
ã³nhxi²nũ¹nũ³sa²sĩn¹jah¹lo²su² nxe³ha²kxai³,
Es³ta²kah³la² txa²ya̱³lxa² a³lxi²na¹kxah³lo²su²
nũ³nha²kxai³, nain¹na³la². A²nxe³jah¹la²nãu³xa²
txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la²
10 Jã¹nxe³sxã³, A³pe²lah³la² Je³su²jah³la²
kan²txi³ sa²yxo²we¹khaix1jah¹lai²la¹wa².

— Ha³lo²a² ha³nxeh³lxi²na³na¹.
Nxe³kxan²ti³, hãi¹yxãn¹ta¹ sa²yxo²we¹jah¹lai²la¹wa².
A²nxe³jah¹la² txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³, A³ris³to²bah³la² a²ka³lxa¹ti³su²
te²a² txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
11 Jã¹nxe³sxã³, E³ro³ti³ãu²ah³la² txai²yã¹nxe³sxã³,
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³sain¹na³la². A²nxe³jah¹la²
txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi², Na³si²sah³la²
a²ka³lxa¹ti³su² tũ̱³ka̱³txa², ã³nhai¹tũ³sxã³
Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ye²yhain¹tũ̱³ka̱³txa²
txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi², nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

12 Jã¹nxe³sxã³, Tri³fẽ²na³ka³lxa²
Tri³fo²sa³ka³lxa² ain¹sxã³, Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la²
wa³ka³li³yu³ta³lot3sxã³ wa³kon³ta¹ka³lxi³nãu³xa²
Nxe³ta¹ka³lxi³nãu³xa² txa²ha³ta̱³nxa²
ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la².
Jã¹nxe³kxe³hũ̱³sxã³, txa²ya̱³lxa² Pe²si³ta³ka³lxa²
a³lxi²ki̱³ta¹ka³lxa² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la²
kãin² wa³kon³kxi²ta¹ka³lxai²la¹wa².
A²nxe³ta¹ka³lxa² txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la².
13 Jã¹nxe³sxã³, Ru²fah³la² a²nũ²a² ã̱³xa²
ã³sen³sai¹sxã³, Txa²wã¹sũ̱³na² kãin²
sa²yxo²we¹jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la²
txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² a²hã³ka³na² sa²kxai³lu²,
txa²hã³ka³na² hũ̱³sxã³ ã³nhxi²nũ¹nũ³sai¹nhxai²wã¹hã³ã̱³la².
A²nxe³ta¹ka³lxa² txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
14 Jã¹nxe³sxã³, A³sĩ²kri³jah³la², Fle³kõ²jah³la²,
Er²me³sah³la² Pa²tro³bah³la², Er²ma³sah³la²
ain¹sxã³, txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi²,
Txa²wã¹sũ̱³na² nũ̱³ka̱³txi³su² jah¹lo²nãu³xa²
ã̱³xa² A³sĩ²kri³jah³lai²na² nũ̱³ka̱³txai²na²
sxi²ha² yxau³yain¹jah¹lo²nãu³xa²
txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi², nxe³txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la².
15 Jã¹nxe³sxã³, Fi³lo³lo²kah³la² Ju²li³a³ka³lxa²
ain¹sxã³, txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi²,
Ne³re²ah³la², a²ha³lĩn³ta³ka³lxa² ain¹sxã³
txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi², O³lĩ²pah³la²
txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi², Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tũ̱³ka̱³txa²
yxau³yain¹tũ̱³ka̱³txa² txa²ha³ta̱³nxa²
ĩ³hen³txi² nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

16 A³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³sxã³ ĩ³hen³txi³nha¹jah¹lo²su²
Yah³lxi¹nha²kxai³, Je³su²jah³la² sa²yxo²we¹tain¹jah¹lo²su²
yxo²ha³kxa¹ ha³lo²lo³txai³lain¹ju³ta²
yxau²xai³lain¹sxã³ ĩ³ka³li³si¹nx2ti³jau³su²,
ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2tain¹na³la².

Ĩ³tih³nxe³jau³xa² a²ne³ki³san¹jau³su²

17 Nxe³jah³lxi³sa²lxa². Txa²wã³tã̱³yah³lxi¹lxa².
Na¹ha²kxai³, txa²yxo²ka³nãu³ai²na²
whãi²na¹ a̱u³txi³ a̱in³nha²sxã³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa².
Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². A²nũ²a²
ku̱³lhxa³thin¹te²a² ya³nx2ti³ha³ta²wa².
A²nxe³tũ̱³ka̱³txa² wi¹lĩ³we¹yhu¹yah³lxin¹ju³ta²
khõ³te³lhxã³ o²la³kxi², Txa²wã¹sũ̱³na²
sa²yxo²we¹jah³lxin¹ju³ta² ã³ke³tã³nã¹sih¹nxa²ti³jau³nũ³su²
o²la³kxi², Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
sa²yxo²we¹jah³lxin¹jau³xa² sa²yxo²ã³si¹nx2ti³jau³nũ³su²
ĩ³tih³nxe², nxe³nx2ti³ha³ta²wa². A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²lẽ¹.
Yxau²nũ²kah³lxi³txa³hẽ¹la². Hãi¹nxe³sxã³
ã³nhait1sxã³ ha³na³ka³lxi³ yxau³je²txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
18 A²nxe³tũ̱³ka̱³txa², hai³txi³ Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²yxo²we¹tũ̱³ka̱³txi³sxa³wa².
Hai¹nxe³sxã³ yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa²
so¹lxi³ ko̱³nxe³ti³ yxo²kwa̱in³tũ̱³ka̱³txai²la¹wa².
Wãn³txa² wi¹ki³lxo³jau³xa² ĩ³ki³ha¹ki¹nx2ti³sxã³
kwa̱a wãhin¹ki³lxo³ti³hi¹txa²lxi³ha³ta²wa².
Te²u¹jã¹nxe³jau³xa², a²nũ²a² a³la³kxi²nxa³te²su²
te²a² ain³kxi²kxai²lẽ¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ãn³ke³tã³nã¹hĩ̱³nx2na³la².
Jã¹nxe³nx2ti³ha³ta²wa². 19 Yxãn¹ta¹,
wxa²yu³ta² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
kan³txi³sa²yxo²we¹jah³lxi³to³ta¹hi¹nhẽ³la².
Nxe³yah³lxin¹ju³tau³tẽx1tã², a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ a³la³kxain¹na³la². Nxe³ha²kxai³,
ka³li³sa²si¹yhah³lxin¹nha²wa². Jã¹nxa¹jau³su²,
ha³lo²a² wi¹ju³ta² so¹lxi³ a³la³kxi²,
ha³na³ka³lxi³ ko̱³nxe³ju³ta² sa²yxo²we¹jah²lxan³kxe³su²,
wa¹hin¹sxã³ yxau², nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² ten³sa³nha²wa².
20 Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ ã³nhãu²no³ti³hi¹tẽ³jah¹lo²s
na³la². A²nxe³jah¹lo²su² jah¹la²
jũ¹nxe³ ye³jen¹nãu³a¹ Sa³ta³na²jah¹la²
nũ̱³kxũn³ju³ta² wa³ka³ti³lo³tu¹wa².
Nxe³kxai²nãn²tu̱³, Txa²wã¹sũ̱³na²
hxi²ki³kxai³lu² wxa²nũ³kxũn³yah³lxin¹ju³ta³lo̱t3sxã³
Sa³ta³na³jah¹la² yxau³sye¹nx2ti³tu¹wa².
Hai³txi³, nũ̱³kxũn³txi³ sa²nẽ³khau²ki¹xi¹nx2ti³xa³lho³la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, hãu²non³sxã³
yxau³yah³lxin¹tu¹wa². Nxe³ha²kxai³,
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
Je³su²jah³la² kãin² thã̱i³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta²
ten³sa³nha²wa².

21 Ti³mo²jah³la² txai²yã¹nxe³sxã³
Je³su²jah³la² wa³ka³li³yu³ta² wa³kon³kxi²jah¹lo²su²
jah¹la² a³la³kxi², ã̱³nxa² ũ³sa²si¹hã³ũ¹nx2ti³na³la².
Ja̱u³ixe³sxã³, Lu³si³ah³la², Ja³sãu²ah³la²,
So³si³pa²jah³la² ain¹sxã³, txai²yã¹nxe³sxã³

Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sain¹na³la². A²nxe³jah¹lo²nãu³xai³lu², ĩ³kwa³na³te³nah¹lxi¹,
Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ain¹tũ³ka̱³txi³su² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
ha²kxai³ a²ha³ta̱³nxa² ũ³sa²si¹hã³ũ¹nx2tain¹na³la². sa²yxo²we¹te³na¹, wãn³txai²na² tah²yau³xai²na²
22 Jã¹nxe³sxã³, txai²na¹xai²na² ĩ³ye³sxã³, a²nũ²a² yuh³xai²nãn¹ko³xan¹tũ³ka̱³txi³nãu³xa²
Te²si²o³ah³lo²na¹xai²na² Pau²lah³la² yxo²ha³kxa¹ e³lẽ³na² ĩ³yau¹ũ³hain¹na³la².
yxo²wãn³txa² ain³kxi²so¹sxã³, ta³nxã¹nxai²na² A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Sũ³na² wãn³txa²
ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². Wxãi²yã¹nxe³sxã³ yxo²ĩ²i², sa²yxo²we¹ti², nain¹txai²lã¹.
Je³su²jah³la² a²sa³wit3sa¹wa². Na¹te³na¹xai²na² Ain¹na³la².
txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi³nx2ta¹wa².
23 Jã¹nxe³sxã³, Kai²ah³la² a²ha³ta̱³nxa² 27 Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³hen³txi³nx2ti³na³la². A²nxe³jah¹la² Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹ hãi¹nxe² a³la³kxi²ta³lun²khai¹nxe³tã
sxi²ha², Pau²lah³lo²na¹xai²na² yxau³yai¹na¹ha²kxai³ tãu³a¹, wxi²kin³ti³ton³sxã³ ĩ³yĩ¹li²wa³to²hi²ya³sah¹lxi³hẽ¹la
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ Kris²tu³jah¹la² kãin² sa²hau³ko³tẽ³lha²kxai³,
yxau²xai³tũ³ka̱³txai²na² thĩ¹nãin²txi³ nxe³ya³sah¹lxi³hẽ¹la². Ju¹ta² wain³na³la².
ã³yã³nũ²kxi²ya³sain¹to³sĩn¹na³la². Ta³lu²na¹wa².
Jã¹nxe³sxã³, E³ras²jah³la² sxi²jen³na²
kãin²je³na² yxau³na¹je³je¹nai²nãn¹tũ³ka̱³txa²
ũ³yho³hi²txã³nxa² ĩ³hau³kot3so¹ain¹jah¹lai²la¹wa².
A²nxe³jah¹la² a²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi³nx2ti³na³la².
Jã¹nxe³sxã³, Kwa³jah³la² txa²wã³tã̱³jah¹la²
a²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi³nx2ti³na³la².
24 Jã¹nxa¹jau³su², Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
kãin² thã̱i³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta²
ten³sa³nha²wa².

Sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²ki̱³jau³su²

25 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxa¹sah¹lxi³hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² so¹lxi³ hxi²kan¹txi³lo³txa²lxi³jah¹lo²nũ³ai²la¹wa².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, kan²txi³, Sũ³na²
sa²yxo²wet1sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wa².
Jã¹nxe³si¹nx2ti³jau³su², nxe³nx2ti³na³la².
Txai²na¹xai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ka³tu̱³,
Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3jah¹la³ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³to³hxai²na¹tai¹ti²tu³wa².
Nxe³na¹jau³xai²yã¹nxe³jau³lxi³ Txa²wã¹sũ³na²
hxi²kan¹txi³lo³txa²lxi³tu¹wa². Wãn³txai²na²
tah²yau³xai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³sxã³,
Je³su²jah³la² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³te³lhxã³
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³to³ha¹wa². Nxe³na¹jau³xai²na²,
kxã³nãu³u¹tai²na² a²lhun³tu² a³la³kxi²txi³hex1ki̱³sxa³jau³su²
ha²kxai³, wãn³txa² hãi³jau³su² ha²kxai³,
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹,
a²jut1so¹lxi³ a²nũ²a² ũ³wha²li¹lhxã³
ũh³yũ²ki²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
26 Nxe³ju³ta², ha³la³je¹nũ³wa³kxu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ³na² nũ³ka̱³txa² ĩ³tih³nxe³tũ³ka̱³txi³su²
tũ³ka̱³txi³nũ³a² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²nxe³tũ³ka̱³txai²na², Sũ³na² wãn³txa²
ain³kxi²so¹ki²sxã³ ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³lhxã³,
wãn³txi³tu̱³ tah²yau³tu̱³ ũh³yũ²ki²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³te²na¹, hĩ¹nai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³su² tãu³kxai³lu²,
ka³te̱n³su² yxau²wa³to²a³li³tãu³su²

1 Korĩntios

[1]Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹la¹txã³nxa² ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wa². A²kxã³nxa² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa¹nx2ti³na²hẽ³la². Ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa¹nx2ti³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txai³tã² ĩ³hen³txi³jah¹lo²sa²wa². Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jau³su² ha²kxai³ hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hẽ³la². Sos³tẽ²yah³lo²su² txa²wã¹lon³yah³lo²su² yxau³ya³sain¹nũn³na³la². [2]Ko³rĩn²to²thĩ³na² yxau³yah³lxin¹tũ³kã³txi³ ĩ³nxa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tũ³kã³txi³ ĩ³nxa² ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²wa²su¹txa²lxi³ã³wa². Kris²tu³jah¹la² kõ³nxe³thin¹yah³lxin¹ju³ta² ã³wa²sut1sxã³ yxau³yah³lxi¹lxa². Yxo²ĩ²yah³lxi³si¹nx2ti³nũn³na²hẽ³la². Txa²wã¹ĩ³kaix1so¹nx2ti³nũn³na²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³ ĩ³ha³lo²a² ĩ²li³thĩ³na² yxau³yah³lxin¹tũ³kã³txi³ ĩ³nxai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ ã³non²ta³kxi¹nx2ti³si¹jau³su² ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹te² ĩ³nxa² ũ³wha²li¹lhxũ¹nx2ta¹tu¹wa². Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².

[3]Nxa¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² Txa²wã¹wĩ³nu²su² nxe³te²nãn²tũ³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² nxe³te²nãn²tũ³ nxe³ya³sxã³ kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nx2ti³si¹hi² wxa²nxũ²kwai³nãu³a² ã³nhãu²no³txa²lxi³si¹hi² nxe³nx2ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nẽ³jau³su²

[4] Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³yah³lxi¹lxa². [5]Nxe³yah³lxin¹ju³tain²te²kxa³ya³hũ² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wain³txi³ a³la³kxah¹lxi¹nha²kxai³ wxi²kan¹txi³ ĩ³tih³nxe³nyhu¹ah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². Jã¹xah³lxin¹ju³tai²na² Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²to³ha¹wa². [6] Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tã² Kris²tu³jah¹la² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ti³jau³xai³tã² ya²la³la¹ kãi³ũh¹nx2ti³tai¹ti²tu³wa². [7] Nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a³ka³nxi²ju³ta³nũ³a² wahx3yah³lxin¹tãu³a² wxa²ẽ¹nãu³ai²na² yen³kxa² wi¹te²a² wã³ko³txa²lxi³xa³hẽ³la². A²yxo²ha³kxa¹ ũ³hũ¹nx2ti³na²hẽ³la². [8] Nxe³hĩ¹nãn¹te²tũ³ a³ka³nxi²nxa³ta³lxa¹ ã³nxũ²kwai³lxũ¹nxa²lxi³tu¹wa². Ã³nxũ²kwai³lxũ¹nxa²lxi³ha²kxai³ kxãn³ton³tãu³a² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a³ka³nxi²tãu³a¹ kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² wxãi³ti³nx2ti³xa³lho³la², Sũ³na² wãn³txa² kan²txi³ yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³la². [9]Txa²wã¹sũ³na² wãn³txai²li² ya²la³lai²la¹wa². Wãn³txa² e³kxai²nãn²tũ³ ya²la³tũ³ ĩ³yũt1se³tu¹wa². A²nxe³jah¹la² hi²sen³su² ĩ³kaix1so¹nx2ti³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ yxo²ĩ²yah³lxi¹lxa². [10]Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ã³nũ²kxi¹nx2ti³sxã³ yxau²xai³lah³lxi¹lxa². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² Ta²hai²la¹wa².

Yxo²ĩ²tũ³kã³txa² ã³nhai²ta³lxi³ yxau²xai³jau³su²

[10]Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³te²na² ã³wã³ã³ã³

16 Jã¹nxa¹jut3su² Es³te²fa³na²sah³la²
nũ̃³kã̱³txa² tẽ³sxã³ ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ̱¹kxi²sa²sai¹ain³nxã̱³
A²nũ²a² ã̱³xa² ũ³hũ̱¹kxi²sa²sai¹nũ³na¹te²ta²hẽ³la².
nxa¹nha²wa². Yxãn¹ta¹ hãix1te²sĩ³lxi³nha³la².
Te²na² so¹lxin³na³la². 17 A²nũ²a² tẽ³sxã³
ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ̱¹kxi²sa²sai¹si¹sain¹jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³sai¹nxa³hẽ³la². Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³nx2ti³si¹sain¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³sain¹na²hã³la².
A²nũ²a² a²hoh³lxi³su² jau³khai³xa²
e³nxa³hẽ³la². Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi³nẽ³jau³xai³tã²
hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ju³ta²
so¹lxi³ e³a¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³yãn¹ta¹
Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³jau³xai³tã²
e³nxa³ke³la³te²kxai³ kwa²toh³lxi³jau³su²
hĩ̱³nx2na³la².

Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wã³nxĩ¹ni²
a²hoh³lxi³si² nxe³jau³su²

18 Nxe³yãn¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nẽ³jau³xai³tã²
hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ju³ta²
nxe³jau³xai²na² te³nai¹nxa³te²na²
yũ²na³la². Ã³la² a²ẽ¹nãu³ai²na²
ya³lu²ju³ta³nũ³a² ã³la² yũ²na³la²,
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³la².
Nxe³yãn¹ta¹ txa²wã¹kĩ̱³na¹xai²na²
kwa²toh³lxi³jau³sxa³wa². Nxe³nxa²ha¹te¹
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²kĩ̱³sa²kxai³
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² ka³tẽ̱³na² wi¹tãu³a¹
ã²la² ũ³hũ¹nẽ³na³la². Wãn³txa²
wã³nxĩn¹jau³su² na³la². 19 Kxã³kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi³.
— A²nũ²a² a²hoh³lxi³si²ju³khai³xa²
ã³na¹a¹tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³
a²nũ²a² wain³txi³ wã²nxũ̱¹hain³nhain¹ju³khai³xa²
ã³na¹nũ³na¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta² te³nai¹nxa³ha²kxai³
nxe² ũ³wha²li¹ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²a² wãn³txa²
a²hoh³lxi³su² te²na² kãi²nxa³ha²kxai³
ha³tẽh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã²
ĩ³yau¹ũ³te²su² te²na² kãi²nxa³ha²kxai³
a²nũ²a² a²hoh³lxi³su² ha²kxai³ ĩ³ye³ĩ³yi²lhon¹ta¹ kxi³nyhũ¹te²su²
te²na² kãi²nxa³ha²kxai³ nxe²na³la².
Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a¹:

— Kwa²toh³lxi³jau³xai²la¹wi¹, yuh³xai²nãn¹jau³xa²su².
Txa²wã¹sũ̱³na² nxẽn³ta²wa².

21 Nxe³ha²kxai³ yuh³xai²nãn¹te²a²
a²hoh³lxi³su² ju³ta² so¹lxi³ yũ³kxai²nãn²tũ̱³
hxi²kan¹txi³ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ²hĩ̱³kĩ̱³sxa³wa².
Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
yxo²ĩ²te²su² te²a² so¹lxi³ a²ẽ¹na²
sa²hau³ko³tain¹na³la². Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³sĩ¹na¹jau³xa² a²nũ²a²
ã̱³na¹tai¹kwa²toh³lxi³jau³hũ̱³ye²kxan²ti³
ã²la² ã³sen³sai¹sxã³ a²hoh³lxi³su²
jau³xai²la¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
a²nũ³kxũn³ju³ta² jũ¹nxa² yũ²na³la².
Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² kũ³we²ki²la²
nũ³kxũ³nxa³ki³lxo³xa³lhin¹kxan²ti³ ã²la²
ã³sen³sai¹sxã³ nũ³kxũn³khaix1nx2na³la².

22 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ²sxã³ ĩ³so¹nx2ti³hĩ¹nai³tã²
ĩ²xi²nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Nxe³hĩ¹nai³tã²
yuh³xai²nãn¹te²a² a²hoh³lxi³su² te² ĩ³nxa²
ka³lxa¹yah³lxa³nha²kxai³ hxi²kan¹khai¹nxe³te²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 23 Nxain¹kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 24 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 25 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 26 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ²xã̱³ ĩ³so¹tu¹wa².
Ju³te²an¹te²su² te²la³
tã̱³nxa² Ju³te²an¹te²sxa³te²su² te²la³
tã̱³nxa² Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su²
ĩ²sxã³ ĩ³so¹tu¹wa². Nxe³te²nãn²tũ̱³
Kris²tu³jah¹lo²su² te²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
a²wã³nxĩn¹ye²kxe³la³ ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na²
a²hoh³lxi³ye²kxe³la³ ha²kxai³ nxe²na³la².
Kris²tu³jah¹lo²su² na³la². 27 Nxe³sxã³
a²nũ²a² yuh³xai²nãn¹te²a² a²hoh³lxi³su²
ju³ta² jũ¹nxe² a²hoh³lxi³su² na³la².
Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
kwa²toh³lxi³jau³su² ki³lxo³yxah³lxin¹jau³xai²na²
ã²la² ã³sen³sai¹sxã³ a²hoh³lxi³su²
jau³xai²la¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
a²nũ³kxũn³ju³ta² jũ¹nxa² yũ²na³la².
Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² kũ³we²ki²la²
nũ³kxũ³nxa³ki³lxo³xa³lhin¹kxan²ti³ ã²la²
ã³sen³sai¹sxã³ nũ³kxũn³khaix1nx2na³la².

28 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ²sxã³ ĩ³so¹nx2ti³hĩ¹nai³tã²
ĩ²xi²nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Nxe³hĩ¹nai³tã²
yuh³xai²nãn¹te²a² a²hoh³lxi³su² te² ĩ³nxa²
ka³lxa¹yah³lxa³nha²kxai³ hxi²kan¹khai¹nxe³te²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 29 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 30 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 31 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 32 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 33 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 34 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 35 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 36 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 37 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 38 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 39 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 40 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 41 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 42 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 43 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 44 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 45 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 46 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 47 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 48 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 49 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 50 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 51 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 52 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 53 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 54 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 55 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 56 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 57 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 58 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 59 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 60 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 61 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 62 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 63 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 64 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 65 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 66 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 67 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 68 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 69 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 70 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 71 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 72 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 73 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 74 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 75 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 76 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 77 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 78 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 79 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 80 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 81 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 82 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 83 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 84 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 85 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 86 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 87 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 88 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 89 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 90 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 91 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 92 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 93 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 94 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 95 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 96 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 97 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 98 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 99 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 100 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 101 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
nxe³yain¹na³la². 102 Nxe³kxan²ti³ a²nũ²a²
ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³ ĩ³xã̱n³tai¹nha²kxai³
Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tũ̱³
kwa²toh³lxi³jau³su² yai¹nha²kxai³
n

ã³sen³sai¹ain¹yah³lxi¹lxa². Nxe³yah³lxin¹ju³tan³te²kxa³ wãn³txa² a²hoh³lxi³su² jau³su²
ãu²lxa²to³tain¹yah³lxin¹tu¹wa². [28] A²nũ²a² wã³nxi̱n¹jau³khai³xai²la¹wa².
hxi²ka¹nxa³jah¹lo²hũ̱³jah¹la² Txa²wã¹sũ̱³na² Nxe³jau³xai²na² so¹lxi³ ã³nhxi²wxe³nũh¹ki̱³tã³la².
ĩ²sxã³ ĩ³so¹ain¹na²hẽ³la². Ko̱³te²hũ̱³te²a²
ĩ²sxã³ ĩ³so¹ain¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ *Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² a²hoh³lxi³su² jau³su²*
yuh³xai²nãn¹te²su² te²a² kãin²ki³lxo³nha²ju³ta² [6] Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
ã³na¹la³kxi²nha²ti³hi¹tu¹wa². [29] Jã¹nxe³jut3su² ã³ne³wxe³te²su² te²a² kãi²non³te²na²
ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a¹ so¹lxi³ wãn³txa² a²hoh³lxi³su² jau³xa²
hxi²kan¹txi³ yxo²kãin²txi³ e³te²sxa³yu²hẽ³la². ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹wa². Yuh³xai²nãn¹te²a²
[30] Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su² ka³te̱³na² a²hoh³lxi³su² jau³xa² e³nxa³ha²kxai³
wi¹tãu³la³ ũ³hũ¹nx2ti³na³la². Nxe³sxã³ yuh³xai²nãn¹te³a³ hxi²kan¹te²na² wãn³txa²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²kxi²wxe³nũ¹nx2ti³na³la². a²hoh³lxi³su² jau³xai²li² e³nxa³ha²kxai³
Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² txa²wã¹ki̱³na¹xai³na² te²sa¹wa². A²nxe³jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹
a²hoh³lxi³su² nũ¹nhẽ³na³la². Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² yo²lo̱n¹na² ã³wa²sut1sxã³ ne³ki³son³tu¹wa².
yxo²ĩ²ki̱³sa²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³nu²su² [7] Txa²wã¹sũ̱³na² a²hoh³lxi³su² jau³xa²
te²kxai³lu² wain³te²lo³tẽ³na³la². Nxe³ha²kxai³ so¹lxi³ e³a¹wa². A²nũ²khai³xa²
wi¹lhin¹sxã³ yxau²xai³ti³hi¹tẽ³na³la². ko̱³nhain¹jau³sxa³wa². A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²nãn²tu̱³
Ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³kxa² yo³ha² ã³wa²su¹kxi²nẽ³sxã³ txa²wã¹ha³lo²a² yũ²nxa³hĩ¹nũ¹tai²nãn²tu̱³
yxau³ya³nhẽ³na³la². [31] Nxe³ju³tai²li² Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã² e³te³nah¹lxi¹:
nxe³te³nah¹lxi¹: — A²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² Txa²ki³lha³lxa²
— A²nũ²a² ĩ²li³te²a² wã²nxũ̱h¹ yxo²ĩ²te²na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹ti³hi¹tai¹na¹tũ¹xã¹.
yxo²kãin²e³kxai²nãn²tu̱³ wai³nxa³wi¹. Txa²ki³lha³lxai²na² sa²kxai³lu² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³hau³ko³tũ¹nhẽ³ju³ta² su²lha³ain¹tũ¹xã¹. Nxain¹kxai²nãn²tu̱³
so¹lxi³ yxo²kãin²e³kxai²nãn²tu̱³ wain³na³li¹. ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² sa²wa²su¹kxai¹na¹tũ¹xã¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wẽ³sa² yã¹xain¹tũ¹xã¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

2

Nxe² kãi³jau³nũ³a² Txa²wã¹sũ̱³nu²kxai³lu²
a³la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². [8] Yuh³xai²nãn¹te²a²
Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³jau³su² a²hxi²kan¹ti³nãu³xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
a²hoh³lxi³su² jau³xa² a³la³kxain¹jau³sxa³wa².
[1] Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. A²wi¹lhĩ¹nai³tã² A³la³kxain¹ke³la³te²kxai³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³te³lhxã³ Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹sũ̱³na² Tah²si²ha²kxai³
wxã³na¹hĩ¹nai³tã² wãn³txa² wa³lxe³jau³su² tẽ³sxã³ hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxai¹nhĩ̱³nx2nxa³wa².
e³kxi¹nx2ti³nxa³ha²kxai³ nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tãn¹jau³x
[2] Nxe³yãn¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² e³te³nah¹lxi¹:
wãn³txa² so¹lxi³ ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹ju³ta² — Txa²wã¹sũ̱³na² a³lxi²ki̱³te²nãu¹xai²na²
ten³sa³hẽ¹la². Hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²ki³kxai³lu²
ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta² so¹lxi³ ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². yen³kxa² wi¹te²a² ãu¹la³kxi²nẽ³na²hẽ³li¹.
Yau³xã̱³xa² yxo²ha³kxa¹ nxe³wã²na³a¹tai¹ti²tu³wa². A²nxe³te²na² txa²wã¹ye³na²
[3] Nxe³nx2ta¹hĩ¹nai³tã² ya³lo³txi³na¹ju³ta² ĩ²ki̱³sxa³ha²kxai³ txa²wã¹ne³nxẽ³na²
yũ³sa²nxa³ha²kxai³ yuh³lxi³sa²sxã³ ain³kxi²nha²ki̱³sxa³ha²kxai³
ka³ta̱³ta̱³sa³ha²kxai³ sa³tai¹ti²tu³wa², txa²wã¹ẽ¹nãu³a² a³la³kxi²ki̱³sxa³ha²kxai³
Sũ̱³na² wãn³txai²na² wain³txi³ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³nxa³kxa² ya̱³ta̱³ta̱³ta

ã̱³xa² e³kxi²nha²ye²nyhu¹in¹jau³xa²
ain³kxi²nyhu¹ki̱³te²sxa³yu²hẽ³la².
Wãn³txa² wã²nxũh¹ e³kxi²nha²jah¹la²
so¹lxi³ a³la³kxi²te²ju²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² wã²nxũh¹
e³kxi²nha²jau³xa² a²nũ²a² ã̱³xa²
a³la³kxi²hĩ̱³ki̱³sxa³wa².
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
so¹lxi³ Txa²wã¹sũ̱³na² e³kxi²nha²jau³xa²
a³la³kxi²hĩ̱³nx2na³la². 12 Nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su² A²yãu³ka³txi³khai³xa²
nxũ²kwa̱i³yxau³nẽ³ye²si¹jau³nũ³su²
ũ³hũ¹nẽ³na²hẽ³la². Hai³txi³ yuh³xan¹te²a²
yãu³ka³txi³la³ ko̱³nxe³te²la³ ũ³hũ¹nẽ³lxa³hẽ³la²
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³txa²
ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nẽ³kxah³lai²na² ũ³hũ¹nẽ³na²hẽ³la².
Nxe³lha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
ã³ne³wxe³nũh¹ki̱³tã³la². Txa²wã¹sũ̱³na²
wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nẽ³jau³nũ³su² ã³ne³wxe³nũh¹ki̱³tã³la².

13 Jã¹nxe³jau³su² wãn³txai²li² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xai²na².
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³yau¹ũ¹sa²jau³xa².
so¹lxi³ ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹wa². Hai³txi³
a²nũ²a² kwa² a²hoh³lxi³su² ki³lxo³te²a²
wãn³txi³sxa³wa². Oh³nãn¹jau³xa²
so¹lxi³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² so¹lxi³
tẽ³sxã³ ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹wa². 14 Yxãn¹ta¹
a²nũ²ai²li² Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
nxũ²kwa̱i³yxau²nxa³jah¹la² sa²kxai³lu²
hxi²kan¹txi³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
ã³ne³wxe³te²sxa³yu²hẽ³la². Hãi¹nxe³sxã³:

— Kwa²toh³lxi³jau³syex1nx2na³li¹.
Nxe³nyhu¹te²ju²hẽ³la². Txa²wã¹sũ̱³na²
Yãu³ka³txai²na² nxũ²kwa̱i³yxau³jah¹la²
so¹lxi³ oh³xai²nãn¹jau³xa² a³la³kxi²te²ju²hẽ³la².
15 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
nxũ²kwa̱i³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu²
ĩ²li³ju³ta² wi¹ta̱³nxa² wi¹lxa³ta̱³nxa²
a³ya³txi²te²ju²hẽ³la². Yxãn¹ta¹
yuh³xai²nãn¹jau³xa² so¹lxi³ ain³kxi²jah¹la²
sa²kxai³lu² ha³lo²a² wi¹ta̱³nxa² wi¹lxa³ta̱³nxa²
hxi²kan¹txi³ a³ya³txi²te²sxa³yu²hẽ³la².
16 Nxe³jau³xai²li² Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã̱³jau³xa².
e³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² wã²nxũh¹ e³kxi²nha²jau³xa²
a³la³kxi²nũ¹te²la³ yũ³ki̱³te²sxa³yu²hẽ³li¹
A²nũ²a² Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³tih³nxe³ki̱³ju³ta²
yũ³te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹ wã²nxũh¹
Kris²tu³jah¹lai²na² ã̱in³nha²jau³xa² so¹lxi³
ũ³hũ¹nẽ³na³la².

3

Txa²wã¹sũ̱³na² wa³ka³la² kãi³ki̱³tã³la².

1 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
Wẽ³ha³lxa² yã¹yxah³lxi¹lxa². Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² kwẽn¹ta² yxo²ĩ² ã³si³wxe³jah¹la²
yã¹yxah³lxi¹lxa². Yuh³xai²nãn¹ta²
wãn³txa² so¹lxi³ ain³kxi²yah³lxi¹lxa².
Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² hxi²kan¹yah³lxa³nha²kxai³
hxi²kan¹txi³ wãn³txa² hxi²kan¹jau³la³
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³nxa³hẽ³la². 2 Wẽ³sai²na²
a²su³su³yau³xa² so¹lxi³ i³te²ju²hẽ³la².
Yain³txi³khai³xa² hxi²kan¹txi³ ĩ³yain³te²sxa³yu²hẽ³la².
Jã¹nxe³jut3sũ̱³nxe²yah³lxi¹lxa². Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² kwẽn¹tai²na¹ yxo²ĩ² ã³si³wxe³te²yã¹yxah³lxi¹lxa².
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wxi²kan¹jau³khai³xa²
hxi²kan¹txi³ ã³ne³wxe³yah²lxa³lxa².
Yuh³xai²nãn¹jah¹la² yã¹nxe² yxau³yah³lxi¹lxa².
Wxa²nũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² ĩ³ka³tã̱³nxe³nyhu¹ah³lxi¹nha²kx
kwa²wãn³txa² ĩ³ye³sxã³ ĩ³yi²yi²lhon¹ta³kxa¹ah³lxi¹nha²kxa
nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³
yuh³xai²nãn¹jah¹la² yã¹yxah³lxi¹lxa².
Yuh³xai²nãn¹jah¹la² yã¹nxe² kãi³yah³lxi¹lxa².
4 Wxa²nũ̱³ka̱³txai²na² ĩ²li³te²a² e³lah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²na² wãn³txa² so¹lxi³
sa²yxo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe² e³i², ãh¹
ĩ²li³te²a² e³lah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²li² A³po²lah³lai²na² wãn³txa²
so¹lxi³ sa²yxo²we¹jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe² e³i²,
nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ yuh³xai²nãn¹jah¹la²
yã¹nxe² kãi³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².

5 Nxe³ha²kxai³ A³po²lah³lai²li²
hxi²kan¹jah¹lo²sxa³wa². Te²yã¹nxe³sxã³
txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²li² hxi²kan¹jah¹lo²su²nũ³nxa³wa²
Hãi¹sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² a²sa³wi³ha³lxi³su²
sĩ¹na¹wa². Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³sĩ¹na¹ha²kxai³ yxo²ĩ²
ã³si³wxe³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹sũ̱³nai²li²
ĩ³kwa³na³sa²sĩ¹nha²kxai³ ju¹tai²li²
ĩ³yau¹ũ²xai³nxa²lxi³sĩ¹na¹wa². 6 Hai³sxai²na²
wa³kon³ki̱³ju³ta² yã¹nx2na³la². Hai³sxai²na²
ũ³whĩ¹ki̱³jut3sũ³nxe² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³tih³nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
Yain³ta³ne³kxai³ ĩ³yau³xa² ũ³wha̱³kxi²ki̱³jut3sũ³nxe²
A³po²lah³lai²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³ta¹hẽ¹la².
Nxe³nx2ti³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na²
ha²sen³kxai³lu² yain³ta³ne³kxai²na²
ĩ³wi¹we¹kxa² yã¹nxe² a²nũ² ĩ³nxai²na²
yxo²ĩ²si¹nx2ti³na³la². 7 Nxe³yãn¹ta¹
ki¹ai²na² ũ³whĩ¹jah¹lai²li² hai³txi³
hxi²kan¹jah¹lo²sxa³ha²kxai³ ka³lũ̱³ju³ta³nũ³a²
ĩ̱³yau³xa² ũ³wha̱³kxi²jah¹lai²li² hai³txi³
hxi²kan¹jah¹lo²sxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³la².
Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³nai²na² so¹lxi³
yain³ta³ki³ai²na² ka³lũ̱³ti³hi¹tha²kxai³

wi¹wen¹ti³hit1tha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³la².
Nxe³jah¹la² so¹lxi³ hxi²kan¹sa²sai¹jah¹lai²la¹wa².
8 Nxe³ha²kxai³ ũ³whĩ¹kxi²jah¹lo²su² tã³nxa²
ĩ³yau³xa² ũ³wha̱³kxi²jah¹lo²su² tã³nxa²
ã³sen³sai¹nyhu¹kĩ³ju³ta³la³ yũ³ai¹nxa³wa².
A²hxi²kan¹ju³ta² hau³kon³yah³na³la².
Wi¹kãi³xa² ai³ya³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
ũ³yho³hxi²te²ju²hẽ³la². 9 Jã¹nxe³nha¹ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wa³ka³li³lot3sa²tũ³ka̱³txi³si²nha¹wa².
Nxe³ha²kxai³ wxãi²na² Txa²wã¹sũ³na²
hai³sxa² yã¹xah³lxi¹lxa². Nxe³nx2ta¹ti²tu³wa².
Te²yã¹nxe³nũn³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
sxi²ha² yã¹yxah³lxi³nũ³ni¹lxa². 10 Sxi²ha²
txah³lxa³kxa² ã̱u³txi³ ã³kat1ta³ka³ta³nũ³su²
ũ³wha¹kxi²ju³ta²yã¹nxe²na³la², Kris²tu³jah¹la²sa²
Ã̱u³txi³ ã³ka³ti³si¹hin¹jau³su² ũ³si³ya³kĩ³kxai²nã̱n²tu³
sxi²ha² hai³txi³ ã³ya³hxi²sxã³ ã³kho³te²sxa³yu²hẽ³la².
Jã¹nxe³jut3sũ³nxe² khãuh³lxa³txon³nyhah¹lxin¹kxai²
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ah³lxi³si¹nx2ta¹jan¹ta¹
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² yxo²ĩ²xa³te²nãu³xa²
ĩ³yau¹ũ³si¹hai¹na¹jau³su² ĩ³hxi²kat1sain¹na²hẽ³la².
Jã¹nxe³kxe³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txan²tu̱³ ĩ³hen³txi³kĩ³kxe³su²
sxi²ha² ã̱u³txi³nãu³xa² yã¹nx2na³la².
Txai²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã̱³xa² wi¹lĩ³sxa³kat3sũ³na¹la².
A²nxe³te²na² sxi²ha² txon³tũ³ka̱³txa²
yã¹nxain¹na³la². Wain³txi³ ĩ³tih³nxe³txai¹lxa².
11 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³na²hẽ³la². Ĩ³sa²si¹hã³sxã³
ĩ³ye³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— Txa²ki³lha³lxa² so¹lxi³ yxo²ĩ²sa²tẽ³jah¹lxi³la¹li².
A²nũ²a² ã̱³xai²na² yxo²ĩ²ah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³nẽ³lain¹na²hẽ³la². A²nxe³jah¹la²
sxi²ha² txah³lxa³ki³a² ã̱u³txi³ ũ³si³ya³kxi²kĩ³ka̱³txa²
yã¹nxe² Txa²wã¹sũ³na² A²ki³lha³lxa²
ũ³whxe³ũ¹nhẽ³na²hẽ³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã̱¹nu²
yxo²ĩ²kĩ³kxai²nãn²tu̱³ en²nẽ³nxa³lho³la².
12 Nxe³tũ³ka̱³txai²na² sxi²ha² ton³tũ³ka̱³txa²
yã¹nxain¹na³la². Jã¹nxe³nũ²la² a²nũ²a²
ĩ²li³te²a² ou²ro²ki³su² tã̱³nxa² pra²ta²ki³su²
tã̱³nxa² txah³lxa³kxa² a³lxi²ki³a² ĩ²li³ki³su²
tã̱³nxa² nxe³ki³a² tẽ³sxã³ sxi²ha² wi¹thĩ³na²
txo³nai¹nhĩ³nx2na³la². A²nxe³thĩ³nai²na²
wãn²ju³ta³la³ yũ³hĩ³nx2nxa³wa².
Jã¹nxe³jut3sũ³nxe² ĩ³tih³nxe³nx2ti³tũ³ka̱³txa²kxai³
wain³jau³su² ĩ³tih³nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³
sxi²ha² wã²nxa³thĩ³na² ton³tũ³ka̱³txa²
yã¹nxain¹na³la². Te²yã¹nxũn³jut3su²
a²nũ²a² ã̱³xa² hi³sa³kat3su² tã̱³nxa²
wã̱i³nhxãn³sxu² tã̱³nxa² si³sa³nxãn³su²
tã̱³nxa² nxe³sxã³ tẽ³nũ²la² sxi²ha²
txo³nai¹nhĩ³nx2na³la². A²nxe³thĩ³nai²na²
wãn²ju³ta² yũ³hĩ³nx2na³la². Jã¹nxe³jut3sũ³nxe²
ĩ³tih³nxe³nx2ti³tũ³ka̱³txa² wai³nxa³jau³su²
ĩ³tih³nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³ sxi²ha²
wãn²thĩ³na² ton³tũ³ka̱³txa² yã¹nxai¹nhĩ³nx2na³la².
13 Nxain¹kxai²nãn²tu̱³ kxã³non³tãu³a¹
Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxi²sxã³ wxã³tãu³a¹
txa²wã¹wa³ka³li³yu³ta² ĩ²te³lhxã³
wxã³tãu³a¹ kãi³kĩ³ju³ta² ĩ²nẽ³lain¹tu¹wa².
Kãi³kĩ³ju³ta² wi¹tã̱³nxa² wi¹lxa³tã̱³nxa²
e³lxah¹ ĩ²nẽ³lain¹tu¹wa². Ĩ²nẽ³lhxã³
a³ya³txi²sxã³ ĩ³yĩ¹li²nẽ³tu¹wa². Ĩ³yĩ¹li²nẽ³ju³ta²
ha³nxe²a² yã¹nxe³hĩ³nx2na³la². Kãi³kĩ³ju³ta²
ha³nxe²a² yan³sxã³ wãn²kĩ³kxa²
yã¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹lai²na² ĩ²nẽ³lhãn²sxã³
sxi²ha² txon³thĩ³na² wã²na³kxi²ti³hi¹txa³jah¹lo²su²
kxai²yã¹tu¹wa². 14 A²nxe³jah¹la²
wi¹lxi³xa³te²su² te²a² a²yo³ha² yũ³hĩ³nx2nxa³wa².
Nxe³yãn¹ta¹ wxa²nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxin¹te²
ĩ³nxai²na² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
yã¹xah³lxi¹lxa². Txa²wã¹sũ³na²
Yã̱u³ka³txa² nxu²kwã̱i³yxau³nx2ti³na³la².
17 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
yxo²ha³kxa¹ wi¹lhin¹khai¹nx2na³la².
Wxa²nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² Txa²wã¹sũ³na²
sxi²su² yã¹xah³lxi¹lxa². Nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² sa²nai¹te³lhxã³
ta²nũ²a² nxe³ke³la³te²kxai³ a²nxe³te²a²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²tu¹wa².

18 Nxa²ha¹te¹ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
ĩ³ki³ha¹kxi²nha²yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Wxa²nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² wãn³txi³kai³lu¹,
e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²na² a²nũ²a² a²hoh³lxi³sa²ju³ta²
yũ³na¹nha¹. Nxa¹ha²kxai³ a²hoh³lxi³sa¹nha¹.
Wxa²ẽ¹nãn¹jau³xa² yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ a²hoh³lxi³syah¹lxi³hĩ³nx2nxa³lxa².
Oh³xai²nãn¹ta² a²hoh³lxi³su² jah¹la² so¹lxi³
a²hoh³lxi³khai³lxa³ hĩ³nx2na³la².

— Nxe³jau³xai²na² kwa²toh³lxi³jau³xai²la¹wi¹.
Yuh³xai²nãn¹te²su² te²a² nxe³nx2tai¹nha³ta²wa².
19 Nxe³sxã³ yuh³xai²nãn¹te²a² a²hoh³lxi³su²
jau³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²

ye³ĩ²tãu³a² kwa²toh³lxi³jau³su² na³la².
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tãn³jau³xa²
e³te³nah¹lxi¹:
— Yuh³xai²nãn¹te²a² a²hoh³lxi³su²
te²su² te²a² ku³kuh³nxe² e³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³te²na² Txa²wã¹sũ³nu²su² hi²sen³su²
kwa²to³toh³lxi³jau³xai²la¹wi¹. Nxe²
ĩ³yĩ¹li²jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Te²yã¹nxe³te³nah¹lxi¹:
— Yuh³xai²nãn¹te²a² a²hoh³lxi³su²
ju³ta² hai³txi³ wã³nxĩn¹te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Kwa²hãi¹nxe² toh³lxi³jut3su² te²ju²hẽ³li¹.
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
so¹lxi³ ju¹tai²li² wi¹la³la³kxi²te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 21 Nxe³ha²kxai³
yuh³xai²nãn¹te²a² a²hoh³lxi³su² jah¹la²
ã³si³tẽ³kxi²te² ĩ³nxai²na² yxo²kãin²txi³
ãu²la²ti³ e³yah³lxi³txa³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
ũ³hũ¹nẽ³kxai²la¹wa². 22 Pau²lah³lo²na¹xai²na²,
A³po²lah³la², Pe²jah³la², nxe³sĩn¹sxã³
hxi²nũ¹nxa²lxi³si¹sa²sĩn¹jau³su² Txa²wã¹sũ³na²
ũ³hũ¹nxa²sah¹lxi³sĩn¹na³la². Wi¹lhin¹nxa²lxi³si¹sĩn¹jau³su²
Txa²wã¹sũ³nu²su² te²kxai³lu² txa²wã¹ha³lo²a²
ũ³hũ¹nxa²lxi³na³la². Ka³tẽ³na² wi¹tãu³a²
ũ³hũ¹nxa²lxi³na³la². Ya³lu²yah³lxin¹kxan²ti³
wi¹lha²hau³ko³tũh¹nxa²lxi³tu¹wa².
Yen³kxa² tau³ton³kxi¹nx2ti³kxa² Txa²wã¹sũ³nu²su²
te²kxai³lu² ũ³hũ¹nxa²lxi³tu¹wa². Ha³lo²a²
hãi¹nxe³ti³xa¹ ũ³hũ¹nxa²lxi³tu¹wa².
23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹lai²la¹wa².
Jã¹nxũn³sxã³ Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² Ta²hai²la¹wa².

4

Kris²tu³jah¹la² ĩ³sa²si¹hã³sa²sĩn¹jau³su².

1 A³po²lah³la² txai²na² nxe³sxã³
Kris²tu³jah¹la² ĩ³sa²si¹hã³sa²sĩn¹na²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na² hãi³jau³xu¹tai²na²
ĩ³yau¹ũ³sain¹sĩn¹jau³xa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su²
sĩ¹na¹wa². 2 Nxe³na¹kxa²yã¹nxe³te²he³la³kxi³
ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu²:
— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² a²yxo²ha³kxa¹
sa²wai³wait3sxã³ wi¹kãi³xa²xai³txai¹lxi¹.
Nxe³te²ju²hẽ³la². 3 Jã¹nxa¹jut3su²
a²nũ²ai²li² ĩ²sa²sxã³ ĩ³yĩ¹li²sa²ju³ta³nũ³a²
hxi²waun³txin²nxa³lho³la². Wxãi²la³
tã³nxa² a²nũ²a² hxi²kan¹te²la³ tã³nxa²
ĩ³yĩ¹li²sa²ju³ta³nũ³a² hxi²waun³txin²nxa³lho³la².
Kãi³a¹ju³khai³su² kxan²ti³ ĩ²nha²sxã³
ĩ³yĩ¹li²nha²ye²sa²nxa³lho³la². 4 Txa²ẽ¹nãu³ai²na²
kõ³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta² txai²na² ĩ²nha²nxa³nha²wa².
Wã²nxũh¹lxi³txi³ wi¹lhin¹ti³hi¹nha²ju³ta³la³
te²txã³wa². Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai²na² so¹lxi³ ĩ²sa²sxã³
ĩ³yĩ¹li²sa²ju³ta³nũ³su² hxi²ka¹nhĩ³nx2na³la².
5 Jã¹nxe³sxã³ a²nũ²ai²li² kõ³nxe³ti³
ĩ²yĩ¹li²hain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². Ha³lo²a²
ã³nhau³ko³txã³wa². Nxe³ta¹ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai²na² a³ka³nxi²ju³ta²
wah³nxe³jah³lxi³hẽ¹la². A³ka³nxi²hĩ¹na¹
a²nũ²a² hãi³jau³xa² a²ẽ¹na² ã³txi³
hãi³jau³xa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³tu¹wa².
A²ẽ¹na² kõ³nxe³ti³ kãi³so¹nhain¹ju³ta²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³ko²ko²txa²ne¹nhẽ³tu¹wa².
Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
a²nũ²kĩ³na¹xai²na² sa²nẽn¹kxi²xai³nẽ³tu¹wa².
6 Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Wain³txi³
ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³su² txai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
A³po²lah³lai²na² kãi³a¹jau³hũ³jau³sye¹nx2ti³na³la².
Wxa²hxi²kan¹jah¹lo²nãu³xa² txai²la³
tã³nxa² A³po²lah³lai²la³ tã³nxa²
ĩ²li³te²a² hxi²kan¹te²su² te²la³ tã³nxa²
ã³kãi³xai³ju³tai²na² so¹lxi³ sa²nẽn¹kxi²xai³txai¹yah³lxi³hẽ¹l
Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² ã³xa² ã³kãi³nũn³ju³tai²na²
ã³kãi³so¹ain¹sxã³ sa²nẽn¹kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².
A²nũ²a² ã³xa² ha³ya³kxa³lxi³su²
hi¹ain¹jau³su² ĩ³kã³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².
7 Ĩh¹te²a² hxi²ka² sa²sen³sai¹sxã³
hxi²kan¹te²lo³txa²lxi³te²la¹xã³? Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³su² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
ũ³hũ¹nx2ti³xa³lhai¹la²? Nxe³ha²kxai³
ĩh¹nxe³kxa²yã³ti³tã³ nũh¹ so¹kxi²ki³lxo³nyhah¹lxin¹te²la¹
Yxo²kãin² e³yah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
ũ³hũ¹nx2ti³jah¹lai²la¹wa².
8 Nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
— Yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ yũ³sĩ¹na¹xã¹.
Yen³kxih³khaix1sĩ¹na¹xã¹. Ha³lo²a²
wa³kxẽn³sa²sĩ¹na¹xã¹. Yxãn¹ta¹
wxa²nũ³kã³txai²li² yah³lxi³sĩ¹nxã³xã¹.
Yah³lxin¹jau³su² ya²la³tũ³ ha³lo²a²
wa³kxẽn³ti³nãu³su² yah³lxin¹ke³la³te²kxai³
ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ hau³ko³ja³syah¹lxi³si¹hĩ³nx2na³la².
Yxãn¹ta¹ yxah²lxa³lxa². 9 Je³su²jah³la²
ĩ³kaix1so¹sain¹sĩn¹nha²wa². Nxe³kxan²ti³
ã³si³wxẽ³not3sa²sĩn¹ta²nũ³nha²wa².
A²nũ²a² su²lhã³tũ³kã³txi³ hũ³sa²sĩn¹nha²wa².
Ĩ²sa²sãn²sĩn¹sxã³ kõ³nxe³ti³ kãi³tũ³kã³txa²
yã¹nxa² su²lhã³te³lhxã³ sa²sĩn¹ta²nũ³nha²wa².
Oh³xan¹tũ³kã³txa² ĩ²i², yuh³xan¹tũ³kã³txa²
ĩ²i², nxe²sain¹sĩn¹nha²wa². 10 Nxe³ha²kxai³lu¹
Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² sa²yxo²we¹tha²kxai³
kwa²toh³lxi³jau³su² e³e¹nx2ti³sĩ¹na¹wa².
Wxãi²na² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²kxi¹nx2ti³ha²kxai³
wa³oh³lxi³su² khai¹yxe²yah³lxi³nhi¹lxa².
Hxi²tha²on³sa²sĩn¹kxan²ti³ nũ³kxũn³khaix1ye²yah³lxi³nhĩ

Kọ³te³kxi²sain¹sĩn¹kxan²ti³ wxãi²na² sa²nẽn¹kxi¹nx2tain¹sĩn¹na³la². 11 Ye³ka³lxa¹txi³ he³ja³lu²sa²to³sĩ¹nha²kxai³ ya̱³lxu²ja³lu²sa²to³sĩ¹nha²kxai³ sa²sĩn¹toh³na³la². Wãn²txa²sa²to³sĩ¹nha²kxai³ kãin² waix1sain¹to³sĩ¹nha²kxai³ nxe³sain¹te²sa²to³sĩ¹nha²kxai³ Hai³txi³ txa²sxi²khai³lxa³ yũ³sa²sĩ¹nxa³wa². 12 Txa²yain³txa² so¹kxi²te³lhxã³ kãin² wa³kon³nha¹wa². Yxo²xũn³txi³ ĩ³ye³kxi²sain¹sĩn¹kxan²ti³ wi¹lhit1sxã³ ĩ³yĩ¹li²hain¹nha¹wa². Nũ̱³kxũn³txi³ khãuh³lxa³txi³sain¹sĩn¹kxan²ti³ ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxau²xai³sĩ¹na¹wa². 13 Kọ³te³kxi²sain¹sĩn¹kxan²ti³ wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³wa²lũ³xain¹nha¹wa². A²kuh³lxa³txi³su¹ syex1tain¹sĩn¹na³la². Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ sxi²ha² a²nxa³ti³ju³ta² ha³lo²a² sa²tã³kxi³te²jai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³jut3sũ̱³nxe² nxe³sain¹sĩn¹na³la².

14 Jã¹nxa¹jau³su² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³sĩ¹na¹tãu³a² ãu²lxa²to³txa²lxa¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². Hãi¹sxã³ txa²wẽ³ha³lxi³hũ̱³nxe² a³lxi²na¹kxa² yã¹nxe³sxã³ ĩ³tih³nxe³nx2ti³te³lhxã³ nxe³nx2ti³nha¹wa². 15 Ĩ³tih³nxe³nx2ti³jah¹la²nãu³xa² ka³lxa¹txi³ yũ³yah³lxin¹kxan²ti³ a²wĩ³nu²khai³xa² ka³na³ka³nat3sxã³ yũ³nx2ti³hĩ̱³nx2na³la². A²nxe³te²a² wxa²wĩ³nu²khai³hũ̱³na¹wa². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² wi¹jau³xa² a²wi¹lhĩ¹na² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau²xai³yah³lxi¹lxa². Jã¹nxe³nx2ta¹ha²kxai³ wxa²wĩ³nu²khai³hũ̱³na¹wa². 16 Nxe³na¹ha²kxai³ wi¹kãi³a¹kxa² yã¹nxe² kãi³jah³lxi³hẽ¹la². 17 Jã¹nxa¹jut3su² Ti³mo²jah³la² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹tu¹wa². A²kxã³nxa² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³tih³nxe³na¹ha²kxai³ yxo²ĩ² ã³si³wxe³na²hẽ³la² Ti³mo²jah³la²sa³. Nxe³ha²kxai³ a³lxi²na¹wa². Txa²wẽ³sa² yã¹nx2na³la². Sa²wai³wait3sxã³ wi¹kãi³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² wain³txi³ sa²yxo²wet1sa²tẽ³si¹nx2ti³jau³su² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³tu¹wa². A²nxe³jau³xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ka³te̱³na² wi¹tãu³su² ũ³hũ¹nx2ti³si¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³xi¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³jau³jau¹xai²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³hain¹to³ha¹wa².

18 Yxãn¹ta¹:

— Pau²lah³la² wa̱³li²nxa³lho³na¹. Wxa²nũ̱³ka̱³txa² ha³tih³nũ̱³ka̱³txa² wxa²ẽ¹nãu³ai²na² e³kãi²non³sxã³ ĩ³ye³yah³lxi³ta¹hĩ¹nhẽ¹la². 19 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²ten³jau³su² kxai²nãn²tu̱³ wa³su³txi³ wa̱³li²na¹tu¹wa². Wa̱³li²na¹kxai²nãn²tu̱³ yxo²kãin²ne³te² ĩ³nxa² ĩ²nxa²lxa¹tu¹wa². Wxa²wãn³txa² ain³kxi¹nxa²lxa¹tu¹wa². Jã¹nxe³kxai³ wã³nxĩn¹sxã³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² wã³naxiwta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wa². Nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau²xai³ki̱³kxai²nãn²tu̱³:

— Txa²wã¹sũ̱³nu²su² Txa²hxi²kan¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe² e³kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ ã³ya²la³la¹ Txa²wã¹sũ̱³na² wã³nxĩn¹sxã³ ã³si³tẽ³kxi²nẽ³na³la². Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau²xai³ki̱³sxa³kxai²nãn²tu̱³:

— Txa²wã¹sũ̱³nu²su² Txa²hxi²kan¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe²e³kxi²ki̱³kxan²ti³ kwa² wãn³txi³su² hĩ̱³nx2na³la². 21 Nxe³ha²kxai³ ju¹tai²li² nũ¹hĩ²jah¹lxi³hẽ¹la². Wa̱³li²na¹tãu³a² ĩ³kwai²kxi²sxã³ ĩ³wai³si¹nx2ta¹jau³su² ta̱³nxã² txa²ẽ¹nãu³ai²na² thãi³ti³la² a³lxi²si¹nx2ta¹jau³su² ta̱³nxa² nũ¹hĩ²jah¹lxi³hẽ¹la².

5

Yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²na² kọ³nxe³thi¹nain¹jau³su².

1 Nxa²ha¹te¹ wxa²nũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxa² kọ³nxe³thin¹khaix1te²a² yũ³yah³lxi³ta¹hi¹lxa². Kọ³nxe³khaix1ju³tai²la¹wa². Hai³txi³ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³su² te²a² ta̱³nxa² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³sxa³te²su² te²a² ta̱³nxa² te²yã¹nxe² kãi³ain¹te²sxa³yu²hẽ³la². Wxa²wĩ³na² sxe³xa³ka³lxi³khai³xa² tẽ³sxã³ so¹yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². 2 Nxe³kxan²ti³nũ¹ yxo²kãin²e³yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². Hai³txi³ ĩ³ãin²ta³kxah¹lxi³ta¹hxã³nhẽ¹la². Jah¹lai²li² ĩ³sa²ha³lo²sa²tã³ah³lxi³ta¹hxã³nhẽ¹la².

3 Nxe³yãn¹ta¹ txai²li² nxũ²kwai³ye³lot3sxã³ yxaun²nxa³tai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹ txa²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ²nx2ta¹wa². Nxe³ha²kxai³ wxa²yen³nãu³a² yxau³na¹kxe³hũ̱³nxe² kọ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hai¹na¹wa². Kọ³nxe³thin¹sxã³ kãi³jah¹la² ã²la² kọ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hai¹na¹wa². Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ ĩ³ye³kxi²sa²jau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². 4 Nxe³ha²kxai³ ã³yã³nũ²kxi¹jxah³lxi³hẽ¹la². Ã³yã³nũ²kxah³lxin¹kxai²nãn³t txa²ẽ¹nãu³ai²na² ã³nũ³kxi¹nx2ti³nũ³na¹tu¹wa². Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²wã³nxĩn¹ju³khai³xa² ã³si³tẽ³kxi²nẽ³tu¹wa². 5 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² kọ³nxe³thin¹sxã³ kãi³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Ĩ³ye³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Kọ³nxe³ti³ kãi³i¹nhẽ³li¹. Sa³ta³na²jah¹la² a²wa³kxẽn³sye¹txai¹li¹. Yah³lxin¹jau³su² ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Kọ³nxe³ti³

kãi³jah¹lo²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ã³yxo²o³tũ¹si¹yhah³lxin¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹jah³lxin¹ju³ta² Nxe³kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²khai³xa² ã³kho³kxan²ti³ Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a³ka³nxi²sxã³ wxã³hĩ¹na¹ a²wi¹tãu³khai³xa² ã³wa²sut1sxã³ yxau³tu¹wa².

6 Jã¹nxe³jut3su² yxo²kãin²txi³ e³lah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wa². Te²yã¹nxe³jau³su² txa²wã¹yah³la²nãu³xa² e³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³tũ³xa² ĩ³wa¹kxi²ki³a² jũ¹nxa² so¹lxi³ ũ³sa²wi¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³ ye³jen¹na² tũ¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ ĩ³wat1te²ju²hẽ³li¹. Txa²wã¹yah³la²nãu³a² nẽ³lai¹nhxai²tai¹ti²tu³wa².
7 Nxe³ha²kxai³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³tai³tã² a²wĩ³na² sxe³xa² so¹kxi²ju³tai³ jã¹nx2na³la². Ĩ³wa¹kxi²ki³a² yã¹nx2na³la². Jã¹nxe³sxã³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ĩ³wa¹kxi²ki³hũ³nxe² ã³na¹jah¹lxi³hẽ¹la². Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ã³nhxan³ka²ti³nx2ti³hĩ̱³nx2na³la². Nxe³sxã³ yain³tũ³xa² tah²nũ³xa² yã¹yxah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa². Nxe³kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ĩ³wa¹kxi²ki³hũ³nxe² yũ³yah³lxi³hĩ̱³nx2nxa³lxa². A²kxã³nxa² Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² txa²wã¹yah³la²nãu³xa² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² yũ³yah³lxi¹nha²kxai³ o³ve²a² wẽ³sa² tẽ³sxã³ su²lhã³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ne³wã²na³kxi¹nx2ta¹tai¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² o³ve²a² wẽ³sa² su²lhã³yah³lxin¹kxa² yã¹nx2na³la². Ã²la² ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
8 Jã¹nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta² ĩ²xi²ki̱³je³na² Pas²kwa² yain³txa² yain³ki̱³tu¹wa². Yain³ki̱³tãu³a¹ hai³txi³ ĩ³wa¹kxi²ki³a² yain³ki̱³sxa³lho³la². Hãi¹sxã³ yain³txa² tah²nũ̱³xa² ĩ³wa¹kxi²ki³la³ yũ²nxa³tũ̱³xa² so¹lxi³ yai³nhĩ̱³ki̱³tã³la². Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³tai²na² a²nũ²a² ã̱³xa² ko̱³nxe³ti³ a̱in³kxain¹ki̱³ju³ta² ã³na¹ki̱³sa²kxai³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² ã³na¹ki̱³sa²kxai³ nxe³ki̱³tu¹wa². Nxe³sxã³ wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³ki̱³sa²kxai³ ya²la³lyu³ta² so¹lxi³ kãi³ki̱³sa²kxai³ nxe³ki̱³tu¹wa². Nxe³ju³ta² so¹lxi³ ten³ya³sah¹lxi³hẽ¹la².

9 Jã¹nxa¹ju³kxai³lu² wãn³txa² ũ³wha²li¹la³kxi³nx2ta¹tai¹. e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². A²nũ²a² ko̱³nxe³thin¹te²a² ã³na¹sxã³ a³li³si¹nxa²lxa¹jau³su² kwa³na³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
10 Yxãn¹ta¹ ha³lo²a² yuh³xai²nãn¹ta²ko³xai²na² hin¹yah³lxin¹tãu³a² a²nũ²a² ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³tai²li² te²a² ha³ten¹jah³lxin¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². A²nũ²ã̱³xa² yen³kxa² yxo²kwa̱in³jah¹lo²su² ta̱³nxa² a²nũ²a² ã̱³xa² ã³ke³tũ¹sxã³ yen³kxa² so¹kxi²jah¹lo²su² ta̱³nxa² txah³lxa³kxa² Txa²wã¹sũ³nu²su² ki³lxo³sxã³ ten³ju³ta³lot3jah¹lo²su² ta̱³nxa² nxe³ju³ta² kãi³sxã³ ha³ten¹jah³lxin¹ju³ta² kwa³na³nxa²lxi³nxa³hẽ³la². Nxe³tũ̱³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹ ha³ten¹jah³lxin¹ke³la³te²kxai³ yuh³xai²nãn¹ta³ko³xa² a³li³yah²lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².
11 Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² nxe²e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txai²li² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³jau³su² ko̱³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²ta̱³nxa² a²nũ²xã̱³xa² yen³kxa² kãin² yxo²kwa̱in³ta̱³nxa² txah³lxa³kxai²li² tẽ³sxã³ txa²wã¹sũ³nu²su² ki³lxo³sxã³ sa²yxo²we¹ta̱³nxa² a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ³wa³ka³si³nyhu¹te²la³ ta̱³nxa² ĩ³na²jau³xa² ũ̱³jau³xa² ĩ³na²sxã³ wen¹ta̱³nxa² a²nũ²a² ã̱³xa² ã̱³xa² ã̱³ke³tũ¹sxã³ yen³kxa² so¹kxi²ta̱³nxa² nxe³sxã³ nxe³te²he³la³ka² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²te²a² so¹lxi³ a³li³si¹jah³lxi³hẽ¹la². Yain³kxi²ti³hex1nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹la².
12-13 Nxe³na¹jut3su² a²nũ²a² ã̱³xai²li² yxo²ĩ²xa³te²a² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hai¹na¹ju³ta² hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa². Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹tu¹wa². Yxãn¹ta¹ wi¹. wxa²nũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxa² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²waun¹nyhu¹ah³lxi¹lxa². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²ai³ta³lxi³ ko̱³nxe³ti³ kãi³jah¹lai¹ta³lxi³ ã̱³na¹sxã³ wxa²li³ti³hi¹jah¹lxi³hẽ¹la².

6

Yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa² ã̱³nhe¹kxi²nyhu¹ain¹jau³su².

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² ã̱³nhe¹kxi²nyhu¹ah³lxin¹kxai²nã Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² te³nai¹nxa³tũ̱³ka̱³txa² a²hxi²kan¹jah¹la² ĩ³hen³txain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² sa³wi³ha³lxi³ ĩ³nxai²na² wxa²hxi²kan¹jah¹la² so¹lxi³ ĩ³yau¹ũ¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
2 Nxe³ha²kxai³ kxãn³ton³tãu³a¹ yan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² sa³wi³ha³lxa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu² yuh³xai²nãn¹ta³ nũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ kãi³ain¹ju³tai²li² wi¹ta̱³nxa² ko̱³ta̱³nxa² a³ya³txi²yah³lxin¹tu¹wa². Nxe³ju³tai²li² a³la³kxi²yah²lxan³ta²lu¹wa². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ ha³lo²a² kãi²nxa³ju³ta² hxi²kan¹txi³ a³ya³tain¹yah³lxi³hĩ̱³nx2nxa³lxa².

3 Kxãn³nãu³a¹ oh³xan¹tũ³ka³txa²
kãi³ain¹ju³ta³nũ³a² a³ya³txi²nũ¹hain¹nũn³kĩ³tu³wa².
Nxe³ha²kxai³ hĩ¹na² yxau²xai³kĩ³ju³tai²na²
kãi³kĩ³ju³ta² hxi²kan¹txi³ a³ya³txi²yah³lxi³hĩ³nxa²
4 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²xa³tũ³ka³txa²
a²hxi²kan¹jah³la² yen³kxa² toh³lxa³ta²
wãn³txa² toh³lxa³ta² ĩ³hau³ko³txa²lxi³si¹hah³lxin¹jau³su²
ĩ³ye³kxai¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wai³nxa³wa².
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³tũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² a²hxi²kan¹te²su²
te²a² so¹lxi³ ĩ³hau³ko³txa²lxi³si¹hah³lxin¹jau³su²
ĩ³ye³kxain¹yah³lxi³hẽ¹la². 5 Ãu²lxa²tot3sah²lxin¹
Wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² a²hoh³lxi³su²
jah¹lo²su² yũ³nx2ti³xa³te²la¹xã³? Yen³kxa²
toh³lxa³ta² wãn³txa² toh³lxi³jau³xa²
ĩ³hau³ko³te²la³ yũ³nx2ti³xa³te²la¹xã³?
6 Yũ³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³kxan²ti³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ko³nxe²nxa³jah¹la²
ĩ³yau¹ũ³hain¹yah³lxi¹nha²kxai³ yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²jah¹la²
ĩ³yau¹ũ³hain¹yah³lxa³nha²kxai³ nxe³yah³lxi³ta¹
Nxe³ju³tai²li² wai³nxa³wa².

7 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ã³ne³wih¹nxa²lxi³xa³wa².
Nxe³ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kãi³nxa²lxain¹ju³ta³nũ³a²
ta³nxa² yen³kxa² kãi³kxi²nxa²lxain¹ju³ta³nũ³a²
ta³nxa² nxe³ju³ta² ko³nha²sxã³ en³yah³lxa³lxa²
wi¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³yah³lxin¹kxan²ti³na².
Nxe³yãn¹ta¹ ã³nhe²kxi²yah³lxi¹nha²kxai³
wxa²hxi²kan¹jah¹la² yen³nãu³a² ĩ³ye³sxã³
ĩ³yi²yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
8 Yxãn¹ta¹ ti³hex1yah³lxa³lxa². Nxe³yah²lxan³kxa²
ko³nxe³ti³ o²la³kxi²nyhu¹i², yen³kxa²
kãi³kxi²nyhu¹i² yxah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
Wxa²nũ³ka³txi³su² kxan²ti³ nxe²
kãi³nyhu¹yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². 9-10 Wai³nxa³ju³ta²
kãi³te²su² te²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
ha³lo²ai²li² hxi²kan¹txi³ ã³wih¹te²sxa³yu²hẽ³la².
Ã³ke³tũ¹nyhah¹lxi³txa³hẽ¹la². Kuh³lxa³thin¹sxã³
o²la³kxi²nxe³jah¹lo²su² ta³nxa² txah³lxa³kxa²
Txa²wã¹sũ³na² ki³lxot3sxã³ ten³ju³ta³lot3nxe³jah¹lo²su²
ta³nxa² txu¹su² in³txa² ã³xo²la³kxi²ta¹ka³lxu³su²
ta³nxa² in³txa² txu¹ha² ã³xũ³whĩ¹ta³kxi²nyhu¹jah¹lo²su²
ta³nxa² in³txah²lxi³ in³txah²lxi³
yxo²kwain³sxã³ o²la³kxi²nyhu¹te²su²
ta³nxa² txu¹ha²lxi³ txu¹ha²lxi³ yxo²kwain³sxã³
o²la³kxi²nyhu¹te²su² ta³nxa² yen³kxa²
kãi³jah¹lo²su² ta³nxa² a²nũ²a² ã³xa²
yen³kxa² kãin² yxo²kwain³jah¹lo²su²
ta³nxa² ĩ³na²jau³xa² ũn³jau³xa² ĩ³na²sxã³
wen¹jah¹lo²su² ta³nxa² a²nũ²a² ã³xa²
ĩ³wa³ka³si³nxe³nyhu¹jah¹lo²su² ta³nxa²
a²nũ²a² ã³xa² ã³ke³tũ¹sxã³ yen³kxa²
kãi³so¹kxi²nxe³jah³lo²su² ta³nxa²
nxe³. kãi³in¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² yxau³ju³ta²
a²wxe²kxi²hĩ³kĩ³sxa³wa². 11 Wxa²nũ³ka³txi³
ĩ²xa³ã³na² ĩ²li³te²su² te² ĩ³nxa² kxãn³kxai³
te²yã¹yxah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³yãn¹ta¹
ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² sa²wa²su¹kxi¹nx2ti³na²hẽ³la²
Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ sa²yxo²we¹tũ³ka³txi³sah¹lxi¹lxa².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³
wi¹lhin¹te²lo³txa²lxi³na³la². Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³nx2ti³ha²kxai³
nha²wa². wi¹lhin¹te²lo³txa²lxi³na³la².

Txa²wã¹nũ²ai²na² wain³txi³ kãi³kĩ³jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na²
ĩ²li³te²su² te² ĩ³nxa² wãn³txi³kxai³lu¹,
e³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— “Ĩ²li³ju³ta² kãi³ti³ten³sa³nha¹.”

Na¹kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³ kãi³hĩ³na¹wi¹.
Nĩn¹jau³su² kxai²nãn²tu³ wain³na³la².
Yxãn¹ta¹ yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³
wi¹lhin¹nũ¹nhẽ³te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³yah³lxi³nũ³nĩn¹te³

— “Ĩ²li³ju³ta² kãi³ti³ten³sa³nha¹.”

Na¹kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³ kãi³hĩ³na¹wi¹.
Na¹jau³su². Wain³na³la². Yxãn¹ta¹ ju¹tai²li²
a¹thũn³jut3su² ju³ta² a²wa³kxẽn³sa¹ju³ta²
ten³te²txã³wa². 13 Ĩ²li³jah¹lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yain³txa² so¹lxi³ yain³weh³na²kĩ³ta³yxo²ka³nũ³su²
te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ txa²wã¹yxo²kxai²li²
yain³txa² so¹lxi³ yain³weh³na²kĩ³te²ju²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ yan³ye³jen¹nãu³a¹ txa²wã¹yxo²kxai²li²
ne³ki³son³ti³hit1sa²kxai³ yain³txa²
ne³ki³son¹ti³hit1sa²kxai³ nxe³tu¹wa²,
Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka²sa³. A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a²
we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³te²a²
ko³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²kĩ³ju³ta³nũ³a²
ã³yxo²wet1si¹kĩ³jau³nũ³a² so¹lxi³
we¹txa³ha²kxai³ hãi¹sxã³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² sa²yxo²wet1si¹kĩ³jau³nũ³a²
we¹tha²kxai³ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³tu¹ 14-15 Nxe³tu¹tai²nãn¹ju³ta² so¹lxi³ yxau²xai³kĩ³tã³la².
Nxe³ha²kxai³ wain³txi³ sa²yxo²wet1si¹kĩ³jau³nũ³a²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
ĩ³hxi²ka¹tũh¹sa²tẽ³nẽ³na³la². 14 Jã¹nxe³jut3su²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³ a²nxe³jah¹lo²su² jah¹lo²kxai³lu²
ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Jã¹nxe³jut3su² kxãn¹non³tãu³a¹ wã³nxĩ¹ni²
hxi²ka¹ni² nxe³ha²kxai³ ka³tẽn³su²
ĩ³sa²yxau³ti³hi¹tẽ³nũn³tu¹wa².

15 Txa²wã¹nũ²khai³ki̱³na¹xai²na²
whãi²na¹ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su²
a²wa³kxẽn³ta²nẽ³na³la². Nxe³te²jai¹ti²tu³wa².
Nxe³ha²kxai³ txa²wã¹nũ²khai³ki̱³na¹xai²na²
a²ĩ³lxi³te²su² te²a² tẽ³sxã³ tu¹ha²
ko̱³nxe³thin¹ta¹ka³lxa² o²la³kxi²ki̱³ke³la³te²kxai³
ko̱³nxe³ju³ta² a²wa³kxẽn³ti³hi¹tẽ³hĩ̱³nx2na³la².
Ju¹tai²li² wain³ti³he¹nx2nxa³wa².
16 Jã¹nxũn³sxã³ ko̱³nxe³thin¹ta¹ka³lxa²
ũ³whĩn¹ti³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ nxẽn¹ta¹ka³lxu³su²
ta¹ka³lxa² ko̱³nxe³thin¹ta¹ka³lxa² a²nũ²a²
ã³nũ²kxi²sxã³ yu³ka³na³ka³na³ju³ta³nũ³su²
kãi³hĩ̱³ki̱³tã³la². Jã¹nxe³jut3su²
Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxa²
nxe³te³nah¹lxi¹:
— Ũ³whĩn¹ta³kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
ã³nũ²kxi²sxã³ wxa²nũ²a²nãu³a² yu³ka³na³ka³na³ju³ta³nũ³su²
kãi³hĩ̱³ki̱³tã³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Te²yã¹nxe³jut3su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³ yxo²ĩ²sxã³ ã³yã³nũ²kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a¹ nũ¹ka³na³ka³nat3ja³hẽ¹la².
18 Nxe³ha²kxai³ kuh³lxa³thin¹sxã³
o²la³kxin¹ju³ta² u²lã³na¹sxã³ ã³waix3jah¹lxi³hẽ¹la².
Ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ĩ²li³ju³ta² kãi³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
txa²wã¹nũ²khai³xa² hai³txi³ ã³kãi³ti³hi¹tẽ³te²su²
jut3su² nxa³wa². Yxãn¹ta¹ txu¹ha² ta̱³nxa²
in³txa² ta̱³nxa² ã̱³xa² ũ³whĩn¹ta³kxi²ju³ta²
o²la³kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ txa²wã¹nũ²khai³xa²
kuh³lxa³thin¹sxã³ kãi³ju³ta² ã³kãi³ti³hi¹nha²ki̱³ta³la².
19 Txa²wã¹nũ²khai³xa² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwa̱i³yxau³nã̱³jah¹la².
a²yxau³ju³khai³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su² sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³jah¹lo²su².
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹nũ²khai³xa²
nxũh¹ wa³kxẽn³ta³kxi²sxa³wa². 20Txa²wã¹sũ̱³na²
so¹kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²yo³ha²
ũ³yho³hi²sxã³ so¹kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³nẽ³lha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³kãin²ti³hit1jah¹lxi³hẽ¹la².
Wxa²nũ²khai³xa² hãi¹nxe³ti³xa¹ sa²nẽn¹kxi¹jah¹lxi³hẽ¹la².

7

A²nũ²a² so¹nyhu¹ju³ta² ĩ³tih³nxe³jau³su²

1 Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ ĩ³wã̱³txi³sah¹lxin¹jau3xa²sa¹.
Ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wa². Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
Jah¹lai²li² wxa²ha³tih³ ĩ³nxai²nãn¹jah¹la²
nũh¹yxau³ju³ta² wi¹na³la². Txu¹ha²
so²nxa³kxan²ti³ wi¹na³la². 2 Nxe³yãn¹ta¹
kuh³lxa³thin¹sxã³ kãi³ju³ta² yũ³khaix1te²jai¹ti²ti¹.
Txu¹ha² so²nxa³ta¹ka³lxu²su² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta².
yũ³khaix1te²jai¹ti²ti¹. Nxe³ha²kxai³
in³txi³nãu³xa² hãi¹nxe³ti³xa¹ a²txu¹khai³xa²
so²xai³ju³ta² wain³na³la². Te²yã¹nxe³sxã³
tu¹txi³nãu³xa² hãi¹nxe³ti³xa¹ a²in³txi³khai³xa²
yũ²xai³ju³ta² wain³na³la². 3 Nxe³sxã³
a²wẽ³sãi¹yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sxe³khai³xa²
sxe³xi²kxi³ju³ta² wain³na³la². Te²yã¹nxe³sxã³
a²sxe³xa³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²in³txi³khai³xa²
in³txi³nhĩn³ju³ta² wain³na³la². Nxe²kãi³nyhu¹kxi³ju³ta²
wain³na³la². 4 A²sxe³xai²na² sa²kxai³lu²
a²nũ²khai³xa² a²wa³kxẽn³na³ka³lxu³sxa³wa².
Yxãn¹ta¹ a²wẽ³sãi¹yah³lai²na² sa²kxai³lu²
a²wa³kxẽn³yah³lai²la¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³
a²wẽ³sãi¹yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²khai³xa²
a²wa³kxẽn³yah³lo²sxa³wa². Yxãn¹ta¹
a²sxe³xa³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wa³kxẽ³na³ka³lxai²la¹wa
A²wa³kxẽn³su²nyhu¹ki̱³tã³la². 5 Wxa²nũ²khai³xa³
a³lxi²nha¹ja³hẽ¹la². Hãi¹sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
nũh¹e³kxi³ti³ten³nxa²kxai²nãn²tu̱³
nxe³hĩ¹na¹ so¹lxi³ ã³nha¹ja³hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̱³na² nũh¹e³kxi²ta³lu²nĩn¹nũ²la²
ã³nũ²kxi²xi¹nha¹ja³hẽ¹la². Jã¹nxe³
wĩ̱¹ti³nyha¹to³hin¹kxai³ jã¹nxe³ja³hẽ¹la².
A²nũ²kxi²xi²ya³hxan³kxai²nãn²tu̱³
Sa³ta³na²jah¹lo²su² hi²sen³kxai³lu² txu¹ha²
ã³xa² ũ³whĩn¹ti³sih¹nxa²ha³ta²wa²,
wxa²nũ²khai³xa² hxi²kan¹txi³ ã³wa³kxẽn³txa³ya³hxa³nha²k
6 Nxe³jau³xai²li² kwa³na³nxa²lxi³jau³sxa³wa².
Hãi¹sxã³ kwa²ĩ³tih³nxe³nx2ti³jau³xai²la¹wa².
7 Txa²ẽ¹nãn¹jau³la³:
— A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nũh¹yxau³na¹kxa²
yã¹nxe³sxã³ yxau³ain¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹na³na¹. Nxe³na¹tah¹lxa¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
sa²kxai³lu² a²nũ²a² ha³tih³xa² so¹nyhu¹ju³ta²
in³txa² ka¹tãi¹nha²kxai³ a²nũ²a² ã¹jã¹nxe²
ã̱³sa²nũn³te²a² nũh¹yxau³ju³ta² ĩ³hxi²ka¹tain¹nũ³nha²kxai³
nxe³nẽ³na³la².
8 Nxa²ha¹te¹ nũh¹yxau³te²su² te²na²
wha³te̱³sa³ka³lxi³su² te²na² nxe³sxã³
txai²yã¹nxe³sxã³ nũh¹yxau³ain¹kxai²nãn²tu̱³
ã̱²la² wi¹na³la². 9 Yxãn¹ta¹ wxa²nũ²khai³xa²
txu¹ha² a²yxo²kwa̱in³nxa²te²la³:
— Te²na² ten³khaix1sa³nha¹. Nxẽn¹te²la³
yũ²nxã³ka³tu̱³:
— Hãi¹sxã³ ta¹ka³lxa² te³ni² ã̱³ta¹ka³lxa²
te³ni¹. nxe² hu³ nxe²xai³na¹nhã¹.
Nxẽn¹kxai²nãn²tu̱³ wa³su¹txi³ wxa²txu¹khai¹xa²
so¹sẽ¹la².
10 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ã̱²la² so¹nyhain¹te²su²
te²a² wãn³txa² e³kxai¹na¹ju³ta² yũ³nũn³na³la².
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
wãn³txai¹la¹wa². Wãn³txi³khai¹xai²la¹wa².
Txu¹ha² in³txa² so¹ta¹ka³lxa² sa²kxai³lu²
in³txa² ã̱³ju³ta² wai³nxa³wa². 11 Nxe³yãn¹ta¹
in³txa² ã̱³na¹in¹kxai²nãn²tu̱³ in³txa² ã̱³xa²
so¹txa³hẽ¹na². Yxãn¹ta¹:

— Ãh¹ in³txa² ã̱³xa² so¹na¹tũ¹xã¹. Nxẽn¹kxai²nãn²tu̱³ in³txa² a²kxã³nxa² tẽ³sxã³ ã³na¹in¹kxah³la² so¹lxi³ hãu²not3sxã³ ãh¹so¹xi¹sẽ¹na². Te²yã¹nxũn³kxe³hũ̱³nxe² in³txi³ ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² wxa²sxe³khai³xa² ã³na¹txa³hẽ¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ã̱³xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² e³kxai¹na¹jau³xa² yũ²nxa³wa². Txa²ẽ¹nãn¹jau³xai²na² so¹lxi³ wã²nxũ̱h¹a̱in³nha¹jau³xai²na² so¹lxi³ e³kxi²na¹tu¹wa². A²sxe³xa³ka³lxu³sxu¹nxa²te²a² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²xa³kxan²ti³ a³lxi²sa²na³na¹ nxẽn¹kxai²nãn²tu̱³ kwa²a³na¹txa³hẽ¹la². Yxau³ya³nxa²ju³ta² ten³kxai²nãn²tu̱³ ã̱³na¹txa³hẽ¹la², ta¹ka³lxai²na²sa². 13Te²yã¹nxe³sxã³ a²wẽ³sãi¹yah³lo²su¹nxa²te²a² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²xa³kxan²ti³ a³lxi²sa²na³na¹ nxẽn¹kxai²nãn²tu̱³ yxau³ya³nxa²ju³ta² ten³kxai²nãn²tu̱³ ã̱³na¹txa³hẽ¹na², jah¹lai²na²sa³. 14 Te²yã¹nxe³sxã³ in³txa² yxo²ĩ²xa³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²sxe³xa³ka³lxa² yxo²ĩ² ã³si³wxe³kxai²nãn²tu̱³ a²so¹nyha¹ju³tai³tã² wain³ti³hit1te²ju²hẽ³la², Txa²wã¹sũ̱³na²sa³. Te²yã¹nxũn³sxã³ txu¹ha² yxo²ĩ²xa³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wẽ³sãi¹yah³la² yxo²ĩ² ã³si³wxe³kxai²nãn²tu̱³ a²so¹nyha¹ju³tai³tã² wain³ti³hit1te²ju²hẽ³la², Txa²wã¹sũ̱³na²sa³. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a²wẽ³ha³lxi³khai³xa² a²kuh³lxa³thi¹nai¹nxa³lho³la².
15 Nxe³yãn¹ta¹ yxo²ĩ²xa³te²su² te²na² sa²kxai³lu² yxau³kxi²nyha¹ju³ta² te³nxa³kxai²nãn²tu̱³ a³li³ju³ta² wain³na³la². Nxe³ju³tai²na² yxo²ĩ²sxã³ yxau³te²na² sa²kxai³lu² a²wẽ³sãi¹yah³lo²su² ta̱³nxa² a²sxe³xa³ka³lxu³su² ta̱³nxa² txa²wã³tã̱³su² ha²kxai³ a²ẽ¹nãu³a² ã³wa²su¹kxi²nha²sxã³ yxau³hĩ̱³nx2na³la². Hãu²non³txi³sxã³ yxau³ki̱³ju³ta² Txa²wã¹sũ̱³na² ten³na³la². 16 Nxe³sxã³ yxo²ĩ²xa³te²su² te²ai³ta³lxi³ ain³kxi¹nxa²ha²kxai³ yan¹nãu³a¹ yxo²ĩ² ã³si³wxe³nũn³ta̱³nxa² nxe³ki̱³tu¹wa². Nxe³sxã³ a²sxe³xa² yxo²ĩ²ta³ka³lxu³ ĩ³nxai²na² wxa²wẽ³sãi¹ah³la² yxo²ĩ²xa³jah¹lai¹tã² ain³kxi¹nxa²kxai²nãn²tu̱³ yan¹nãu³a¹ yxo²ĩ² ã³si³wxe³ta̱³nxa² nxe³ki̱³tũ¹xã². Jã¹nxũn³sxã³ a²wẽ³sãi¹a² yxo²ĩ²jah¹lo² ĩ³nxai²na² wxa²sxe³xa³ka³lxai¹tã² yxo²ĩ²xa³ta¹ka³lxai¹tã² ain³kxi¹nxa²kxai²nãn²tu̱³ yan¹nãu³a¹ yxo²ĩ² ã³si³wxe³ta̱³nxa² nxe³ki̱³tu¹wa².

Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² sa²yxo²wet1sxã³ yxau²xai³ki̱³jau³su²

17 Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ ĩ³hxi²ka¹txa²lxi³ju³ta² ũ³hũ²xai³nx2ti³na²hẽ³la². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² tĩh³na² ai³si¹nx2ti³jau³su² nxe³nxa²lxi³tĩh³na² ã³si³tẽ³xai³jah¹lxi³hẽ¹la². Nxe³jau³jau¹xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ nxe² ĩ³yau¹ũ³hain¹to³ha¹wa².
18 In³txai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² tĩh³na² ai²ãn³si³wxe³hĩ¹nai³tã² Ju³te²a² yah³la²nãu³u¹tai²na² wãn³txu¹tai²na² sa²yxo²wet1si¹hain¹jau³su² ã̱²la² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³ki³we²nxi²si¹jau³su² ã³ten³txa³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² tĩh³na² ai²ãn³si³wxe³hĩ¹nai³tã² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ju³ta² ã̱²la² kãi³xa³kxai²nãn²tu̱³ ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ju³ta² ã³ten³txa³hẽ¹la². 19 Nxe³ha²kxai³ ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹ju³ta² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² o²la³kxai¹nhxai²kxai³ jãx1ju³ta² we¹ta̱³nxa² we¹txa³ta̱³nxa² nxẽn¹kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³ Txa²wã¹sũ̱³na² a²yen³nãu³a² kãi²nxa³wa². Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹ki̱³ju³ta² so¹lxi³ kãi²na³la². 20Nxe³yah³lxin¹ju³tai³ta²sa¹ kxã³nxai³tã² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹jah²lxa³nhĩ¹nai³tã² hi¹nho³ah³lxi³hxain¹kxai³ jã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹la². 21 A²kxã³nxai³tã² kwa²wa³ka³li³lot3sxã³ wa³kon³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ hxi²waun³jah³lxi³txa³hẽ¹la². Ã³na¹sxã³ o²la³kxah¹lxi³txa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ ã̱²wã²sut1sxã³ yxau³ah³lxin¹ju³ta³nũ³a² ĩ³hxi²kan¹ya³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ²wet1sa²so¹jah³lxi³hẽ¹la². 22 Nxe³sxã³ kwa²wa³ka³li³lo³te²su² te²a² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ² ã³si³wxe³kxai²nãn²tu̱³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ a²ẽ¹nãu³ai²na² ã³wa²sut1sxã³ yxau³hĩ̱³nx2na³la². Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã̱²xa² ã³wa²sut1sxã³ yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ² ã³si³wxe³kxai²nãn²tu̱³ Kris²tu³jah¹la² kwa²wa³ka³li³lot3sxã³ o²la³kxi²jah¹la² yã¹nx2na³la². 23Kxã³nxai³tã² Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su² a²ki³lha³lxai²li² sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³lhxã³ kãin² a³lxi²nẽ³sxã³ so¹kxi²nẽ³tai¹ti²tu¹wa². Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² yuh³xai²nãn¹jah¹la² kwa² wa³ka³li³lot3ju³ta² ã̱³ya³wa̱²lah³lxi³txa³hẽ¹la². Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³jah¹la² ĩ²sxã³ ĩ³so¹nx2ti³jah¹lai²la¹wa². A²kxã³nxa² ĩ³so¹nx2ti³hĩ¹nai³tã² hi¹nho³ah³lxi³hxain¹kxai³ jã¹nxe² hi¹nho³jah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a¹ ã¹hi¹nho³jxah¹lxi³hẽ¹la².

A²nũ²a² nũh¹yxau²xai³jau³su²

25 Nxa²ha¹te¹ txu¹ha² nũh¹lxi³
ta¹ka³lxai²na²sa¹. Txa²wã¹sũ³na²
e³kxi²sai¹nxa³wa². Txa²ẽ¹nãn¹jau³xa²
so¹lxi³ e³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Txa²wã¹sũ³nai²li²
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot3sa³ha²kxai³
txa²wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³nũ³a²
yxo²ĩ²sah¹lxi³hẽ¹la².
26 Ha³lo²a² yxau³ki̱³tãu³a¹ kan²khai¹nxe³sxã³
wa³lxe³tã³la². Khãuh³lxa³ti³nha²khaix1ki̱³ju³ta²
yũ³te²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ in³txa²
nũh¹yxau³kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³ txu¹ha²
so²nxa³kxai²nãn²tu̱³ ã²la² wi¹na³la².
27 A²sxe³xa² hĩ¹na² yũ³kxai²nãn²tu̱³
ta¹ka³lxa² ã³txa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
yũ²nxã³kxai²nãn²tu̱³ txu¹ha² so¹txa³hẽ¹la².
28 Nxe³yãn¹ta¹:

— Txu¹txa²sa³nha¹. So¹na¹tũ¹xã¹.
Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³ ko̱³nxe³ti³
kãi³hĩ̱³nx2nxã³lxa². Te²yã¹nxe²
nũh¹lxi³ta¹ka³lxa² in³txa² so¹kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ ko̱³nxe³ti³ kãi³hĩ̱³nx2nxa³wa².
Ha³lo²a² kan²ton³kxi²nẽ³lha²kxai³ a²nũ²a²
so¹nyhu¹kxi³te²a² khãuh³lxa³ti³nha²ha³ta²wa²
Jã¹nxe³nx2ti³kxa²ya̱n³ti³su² ã³wa²su¹kxi¹nx2ti³si¹ha¹jau³su²
ye³nx2ta¹wa².
29 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. E³kxi¹nx2ta¹tu¹wa².
Ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xai²na² yxau³ki̱³ju³ta²
hai³txi³ a³lu²xa³wa². Ye³jen¹na²
txa²wã¹ha³lo²a² ne³ki³son³tu¹wa².
Nxe³ha²kxai³ nxe³hĩ¹na² txuh¹xi³jah¹la²
txu¹txa²kxa² yã¹nxe³jut3sũ³nxe²
yxau³ain¹tu¹wa². 30 Te²yã¹nxe³sxã³
ĩ³ãin²ta³kxi²nh²te²su² te²a² ãin²ta³kxi²nh²nxa³jah¹la²
yã¹txe²hũ̱³nxe² yxau³ha²kxai³ ka³lih³jah¹lo²su²
te²a² ka³lih³xa³jah¹la² yã¹txe²hũ̱³nxe²
te²yã¹nxũn³sxã³ yxau³ha²kxai³ nxe²
yxau³ain¹tu¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³ yen³kxa²
so¹kxi²te²su² te²a² yen³kxa² yũ²nxa³jah¹la²
yã¹txe²hũ̱³nxe² yxau³ain¹tu¹wa².
31 Yuh³xan¹ta¹ yen³kxa² kãin² o²la³kxi²kxan²ti³
hai³txi³ wi¹lxon³kxai¹nxa³lho³la².
Nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹ yuh³xai²nãn¹ju³ta²
so¹lxi³ yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ ye³jen¹na²
tĩ¹kxi²nẽ³tu¹wa². Oh³xai²nãn¹ju³ta²
so¹lxi³ yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³
tĩ¹kxi²nẽ³lxa³lho³la².
32 Jã¹nxe³jut3su² ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta²
o²la³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ hxi²waun³txi³yah¹lxi³txa²ẽ¹la².
In³txai²li² txu¹txa²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹ju³ta²
hãi¹nxe² o²la³kxi²hĩ̱³nx2na³la². Ĩ³ka³li³kxi²si¹jau³xai²
so¹lxi³ te³nhĩ̱³nx2na³la². 33 Yxãn¹ta¹
txu¹hxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yuh³xan¹ta²
yen³kxa² o²la³kxi²te²ju²hẽ³la². A²sxe³xa²
ka³li¹txi³ju³ta² so¹lxi³ te³nhĩ̱³nx2na³la².
34 Nxe³ha²kxai³ tĩh³na² ha¹lon³txi²na³la².
Nxa²ha¹te¹ txu¹ti³nãu³xa² yã¹nxe²
ai³hĩ̱³nx2na³la². In³txi³txa²ta¹ka³lxa²
a³ka³lxon¹ta¹ka³lxu³su² ta̱³nxa² wãi²ta¹ka³lxu³su²
ta̱³nxa² te²yã¹nxe² ai³nhĩ̱³nx2na³la².
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²wet1si¹jau³su²
te³nain¹na³la². A²nũ²a² whãi²na¹
a²ẽ¹nãn¹jau³xa² whãi²na¹ Txa²wã¹sũ³na²
a²yan³txi³nũ³a² so¹lxi³ o²la³kxai¹nhĩ̱³nx2na³la².
Yxãn¹ta¹ in³txi³ta¹ka³lxa² a²wẽ³sãi¹yah³la²
ka²li¹txi³te³lhxã³ o²la³kxi²te²ju²hẽ³la².
35 Jã¹nxa¹jau³su² ã³non²ta³kxi¹nxa²lxi³te³lhxã³
e³kxi¹nx2ta¹wa². Hai³txi³ ĩ³wã̱³txa¹lxi³nxa³lho³la².
Hãi¹sxã³ wain³kxa²ti³ o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
ten³sa³nha²wa². Wxa²sĩ̱³nxũ̱³nxa²lxi³ju³ta²
hãi¹nxe³ti³xã¹ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ka³li³hũ¹hah³lxin¹ju³ta²
ten³sa³nha²wa².
36 Nxe³yãn¹ta¹ txu¹txa²jah¹lai²na²
a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹, e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Txu¹hai²li² so¹na¹tũ¹xã¹. Ta¹ka³lxai²li²
kxãn³su² nũh¹sxa³ju³ta² wai³nxa³xã¹.
Ta¹ka³lxa² yxo²kwa̱in³khaix1sa³nha¹.
Nxe³kxai²nãn²tu̱³ so¹ain¹ju³ta² wain³na³la².
Ko̱³nxe³ti³ kãi³ai¹nxa³wa². 37 Nxa²ha¹te¹
jah¹lai²li² txu¹ha² so¹ju³ta² te³nxa³jau³su²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txu¹hai²li² kãin² yxo²kwa̱in³sa²nxa³nhã¹.
Nũh¹yxau³na¹tũ¹xã¹. Nxa¹kxan²ti³
kuh³lxa³thin¹sxã³ o²la³kxi²nuh¹nxa³lho³na¹.
Ain¹jau³su² kxai²nãn²tu̱³ txu¹ha²
so²nxa³ju³ta³nũ³a² wain³nũn³na³la².
Nũh¹yxau³ju³ta² wain³nũn³na³la².
38 Jã¹nxe³nũn³sxã³ in³txai²li² txu¹ha²
so¹jah¹lai²li² wain³txi³ o²la³kxi²te²ju²hẽ³la².
Jã¹nxũn³sxã³ txu¹lha³ so²nxa³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² ã²la² wain³txi³ o²la³kxi²te²ju²hẽ³la².
39 Txu¹ta³ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
a²wẽ³sãi¹yah³la² ka³te̱n³su² hin¹kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹txi³ in³txa² ã̱³xa² so²nxa³lho³la².
Ko̱³nxe³ti³ kãi³hĩ̱³nx2na³la². Yxãn¹ta¹
a²wẽ³sãi¹yah³la² ya³lu²kxi²kxai²nãn²tu̱³
ã³wa²sut1sxã³ yxau³hĩ̱³nx2na³la².
Nxe³hĩ¹na² in³txa² ã̱³xa² so¹ti³ten³kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹ta¹ka³lxu³su² hĩ̱³nx2na³la².
Ta¹ka³lxai²li² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
yxo²ĩ²ta¹ka³lxu³su² ha²kxai³ in³txi³nũ³a²
ta²wã¹lxo³ka³lxo³ka³lxo³ka³

Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwa̱i³yxau³sa³ha²kxai³ wxa²nũ³ka̱³txa²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txain²txi²na³la².

8

Txa²wã¹sũ³na² ki³lxo³kxa² yain³txa² ũ³yhe³wxe³kxi³jau³su²

1 Ju¹ta³la² nxe³ha²kxai³ yain³txa² yxo²ĩ²yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² a²ha³tih³xai²na²
a¹thũn³te²su² Txa²wã¹sũ³nu²su² ki³lxo³ka³txa² jũ¹nxa² so¹lxi³ a³la³kxah¹lxi¹lxa².
ũ³yhe³wxe³te²ju²hẽ³la². Nxe³ju³ta² A²kxã³nxai³tã² Sũ³na²ki³lxo³nxe³ka³txa²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wa². Wãn³txa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹jah³lxi³hxai¹nhẽ³la²,
tĩ³yau³u¹tai²li¹. Nxe³hxai²na²hẽ³la². yu̱h³lxah³lxi¹nha²kxai³la¹. Nxe³sxã³
Nxe³te³nah¹lxi¹: yain³txi³su² sũ³na²ki³lxo³nxe³ka³txa²
— Txa²wã¹ki̱³na¹xai²li² a³la³kxi²ki̱³tã³li¹. ũ³hũ¹yah³lxin¹te² yain³txa² yu̱h³lxah³lxin¹jau³su²
Nxe³hxai²na²hẽ³la². Nxe³ju³ta² ĩ³yain³yah³lxi³ta¹hxã³nhẽ¹la². Jã¹yxah³lxi¹lxa².
a³la³kxi²ki̱³ju³tai²li² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² Nxe³sxã³ ĩ³ye³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
yxo²kãin²txi³ ĩ³ye³kxi²nha²ki̱³te²ju²hẽ³la².
Nxe³na¹ta¹ a³lxi²waun¹nyhu¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³ — Yain³txi³su² Sũ³na²ki³lxo³nxe³ka³txa²
ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹waun¹nyhu¹hĩ³ki̱³tã³la². ũ³hũ¹ain¹kxa² yain³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
[2] A²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²a² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹ wai³nhĩ³nx2nxa³i¹. Yah³lxin¹jau³su²
e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹: nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². [8] Wi¹lĩ²yũ¹nhẽ³ju³ta³la³
— A²hoh³lxi³sa¹xã¹. Jau³su² kxan²ti³ yũ²nxa³wa². Yain³ki̱³ju³txain²txi³
hai³txi³ a²hoh³lxi³su² ju³ta² kãi²nxa³wa². yain³ki̱³sxa³ju³tain²txi³ Txa²wã¹sũ³na²
A²hoh³lxi³su²kxi³ju³ta² ã²la² kãin² yen³nãu³a¹ hau³hau³kon³ye²na³la².
ta̱u³ton³na³la². [3] Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Yain³ki̱³sxa³kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ju³ta²
a³lxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² ĩ²ẽ¹nãu³a¹ hau³hau³kon³na³la². ĩ²ũ¹nhẽ³lxa³lho³la².
ĩ²nẽ³te²la¹wa². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Te²yã¹nxe³sxã³
a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹ e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹: [9] Nxe³ha²kxai³la¹ wi¹la³ a³la³kxi²ki̱³kxan²ti³nũ¹ a²yain³kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ wi¹lĩ²yũ¹nhẽ³nũ³nxa³lho³la².
txa²wã³tã̱³nãu³ ĩ³nxa² a²ẽ¹na² a³la³kxi²nxa³te²a² Ĩ²li³ju³tai²na¹ hau³hau³kon³na³la².
— Jah¹lai²li² a³lxi²san³tã¹. Nxe³ha²kxai³ ĩ²jah¹lxi³hẽ¹la². Ya³lo³txi²sxã³ yain³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²ya̱³lxai²la¹xã¹. Nxe³jau³su² a²ẽ¹na² Txa²wã¹sũ³na² ko̱³nxe³ti³ a²ẽ¹na² a³la³kxi²nxa³te²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² nxe³tu¹wa². kãi³yain¹kxa²ya̱n³txi³su² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² a³la³kxi²nxa³ha²kxai³
[4] Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na²su² nxe³ya³nx2ta¹wa². ko̱³nxe³ti³ kãi³yain¹kxa²ya̱n³txi³su²
ki³lxo³nxe³kxah³la² so¹lxi³ hai³txi³ [10] Te²yã¹nxũn³sxã³ nxe³ya³nx2ta¹wa².
ka³te̱n³yah³lo²sxa³wa². Txa²wã¹sũ³na² a³la³kxi²te² ĩ³nxai²na² txa²wã¹sũ³na²su²
Si³yxau³kah³lo²khai³xa² ka³te̱n³yah³la² ki³lxo³te² sxi²ha² ĩ³yain³te³lhxã³
ka³na³ka³na³tã³la². [5] Txa²wã¹sũ³na² ã³wih¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ a²ẽ¹na²
Si³yxau³jah¹la² ã̱³xa² yũ³te²sxa³jai¹ti²tu³wa². a³la³kxi²nxa³te²na² sa²kxai³lu² a²wãn³txi³kxai³lu¹
Txa²wã¹sũ³nu²su² ki³lxo³ain¹kxah³lai²na² a²ẽ¹na² e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:
yũ², txa²wã¹hxi²kan¹ti³su² te²na² yũ² — Jah¹lai²li² txa²wã¹sũ³nu²sa²ki³lxo³te²
nxe³te²ju²hẽ³la². Oh³nãu³nũ¹ka³na¹ sxi²ha² ã³wih¹na³na¹. Ã³wih¹sxã³
yũ² yuh³xai²na² yũ² nxe³te²ju²hẽ³la². yain³na³na¹. Nxe³ye²ha²kxai³ te²yã¹nxe²
Ka³lxa¹txi³ yũ³te²ju²hẽ³la². [6] Yxãn¹ta¹ kãi³nũ³na¹tũ¹xã¹, ko̱³nxe³ti³ kãi³a¹kxan²ti³nã¹.
Txa²wã¹sũ³nu²khai³su² ka³na³ka³na³tã³la². Nxe² e³kxi²nha²hĩ³nx2na³la². [11] Nxe³kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² hi²sen³kxai³lu² jah¹lai²li² a²ẽ¹na² a³la³kxi²nxa³jah¹la²
txa²wã¹ha³lo²a² whãi²na¹ ĩ³yũt1sxã³ sa²kxai³lu² wã̱³txi³nũ¹hĩ³nx2na³la².
kwa³na³jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² wã̱³txi³ha²kxai³
A²nxe³jah¹lai²li² sa²yxo²wet1si¹ki̱³jau³su² jau¹xai²na² yxo²ĩ²xa³lho³la². Nxe³kxai²nãn²tu̱³
yxau³nũh¹ki̱³tã³la². Te²yã¹nxe³sxã³ ã²la² a³la³kxi²te² ĩ²nxai²na² wxã̱i³ti³thin¹te²lah³lxi³hĩ³nxa¹l
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su²jah¹la² hi²sen³kxai³lu² a²ẽ¹na²
Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² ha²kxai³ sa²hau³ko³te³lhxã³ ya³lu²kxa²nu¹hain¹kxan²ti³na².
ka³na³ka³na³tã³la². Yen³kxa² whãi²na¹ [12] Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ a³la³kxi²nxa³jah¹la²
wet1jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². wxa²wã³tã̱³su² jah¹lan²tu̱³ ko̱³nxe³ti³
A²nxe³jah¹lai²li² ka³te̱³na² wi¹tãu³la³ kãi³ti³hi¹tain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Nxe³sxã³
ũ³hũ¹nhẽ³lha²kxai³ ka³te̱n³su² ti³hi¹tẽ³jah¹lai²li² wã̱³txi³sxã³ wã̱³txi³ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² ko̱³nxe³ti³ kãi³si¹yhah³lxi³nũ³nhĩ³nxa¹lxa².
[13] Jã¹nxa¹jut3su² ka³yxuh³xa² sĩ³na² wã̱³txi³sxã³ ko̱³nxe³ti³
ĩ³so¹jĩ²na¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² kãin² kãi³a¹kxe³su² kãi³a¹kxan²ti³na².
a³la³kxi²nxa³jah¹la² kãi³a¹kxe³su² a³la³kxi²nxa³jah¹la² kãi³a¹kxan²ti³na².

kãi³si¹hai¹na¹kxa²yan³txi³su² ka³yxuh³xa²
sĩ³na² ĩ³so¹jĩ²xin²nxa³lho³la². Nxe³hĩ³na¹wa².

9

Txa²wã¹sũ³na² ĩ³kaix1so¹te²su² yxau²xai³kxi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ã³wa²sut1sxã³ yxau³na¹wa².
Je³su²jah³lai²na² ĩ³kaix1so¹sa²jah¹lo²su²
na¹wa². Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ txa²yen³khai¹xai²na²
wi¹wi¹nxe² ĩ²jah¹lo²su² te²sa¹wa².
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxin¹ju³ta³nũ³su²
kãin² o²la³kxi²nũh¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
2 Je³su²jah³lai²na² ĩ³kaix1so¹sa²ju³ta²
a²nũ²a² ã³xa² yxo²ĩ²yũ¹sai¹nxa³wa².
Nxe³sain¹kxan²ti³ wxãi²na² yxo²ĩ²yũ¹sah¹lxi¹lxa².
Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Kris²tu³jah¹lo²su²
te²a² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³jah¹lo²su² te²sa¹jai¹ti²tu¹wa².
3 Nxe³sxã³ yxo²ĩ²sai¹nxa³te²na²
ĩ³wã³txi³sain¹kxai²nãn²tu³ nxe² ĩ³wa²lũ³xai¹na¹wa².
4 Jã¹nxe³sxã³ wa³ko³na¹tãu³a² yain³txi³su²
ta³nxa² ĩ³na²kxi²jau³su² ta³nxa²
ũ³hũh¹sain¹kxai²nãn²tu³ sa²so¹kxai¹na¹ju³ta²
wain³na³la². Hxi²ka¹nhĩ³na¹wa².
5 Te²yã¹nxe³sxã³ txu¹ha² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ta¹ka³lxa² so¹na¹tũ¹xã¹.
Nxa¹kxai²nãn²tu³ wain³na³la². U²lxi³
hai³kxa² ai³li² kan²txi³ tẽ³i² nxe³na¹ju³ta²
wain³na³la². Txa²wã¹sũ³na² ĩ³kaix1so¹tũ³ka³txa²
te²yã¹nxe² kãi³i² Je³su²jah³lai²na²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
a²lon³ti³nãu³xa² te²yã¹nxe² kãi³ai¹ni²
Pe²jah³lo¹na² te²yã¹nxe² kãi³i² nx-
ain¹te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe² kãi³a¹ju³ta²
hxi²kan¹nũn³na¹wa². 6 Nxe³sxã³
Bar³na³be²ah³la² txai²na² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² o²la³kxi²nũh¹nx2ti³ya³ha¹tãu³a²
ũ³yho³hi²si¹sah¹lxi³nhĩn¹jau³nũ³su²
kwa³na³sih¹nxa²lxa¹jau³su² wai³nhĩ³nx2na³la².
7 Te²u¹jã¹nxe³jut3su² so³ta²to² nũ³ka³txa²
wa³ko³nain¹kxai²nãn²tu³ nũh¹wa³kon³sxã³
yain³txa² so¹kxain¹te²sxa³yu²hẽ³la².
Yxãn¹ta¹ o²la³kxain¹kxa² yo³ha²
ũ³yho³hi²hain¹te²jai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³sxã³
hai³sxa² ũ³whĩ¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
a²hai³sxa³khai³xa² yain³txa² ka³to³kxa²
ĩ³yain³te²jai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxũn³sxã³
po¹na² wa³kxẽn³yah³la² sa²kxai³lu²
po¹na² a²su³su³yau³xa² wxa²wxi¹so¹sxã³
ĩ³na²te²jai¹ti²tu³wa². Te²u¹jã¹nxe³nũ³nhĩ³na¹wa².
8 Nxe³nxa²ha¹te¹ ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²nãn¹jau³xa²
te²yã¹nxe² e³kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
9 Nxe³sxã³ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²nãn¹jau³xa² e³te³nah¹lxi¹
— Po¹nai²na² yũ¹te²a² yain³txa³ki³a²
ti³ka³la³sxã³ ti³hau³si¹hin¹jau³su²
ã³ki³hain³kxi²xai³tãu³a² nxẽn¹tãu³a²
po¹na² yxo²a² sa²yxo²tai³txa³hẽ¹li¹.
ĩ³yain³ti³ten³kxai²nãn²tu³ ĩ³yain³tai²li¹.
Nxẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xu¹tai²na²
sa²kxai³lu² po¹na² ũ³yhai¹kĩ³ju³ta² so¹lxi³
e³kxi²hĩ³nẽ³te²la¹xã³? 10 Ti³he¹nx2nxa³wa².
Wa³kon³ki³kxa² yo³ha² ĩ³hau³ko³tũ¹nhẽ³te³lhxã³
nxe² ĩ³tih³nxe³nẽ³lain¹te²jai¹ti²ti¹. Hai³sxa²
ũ³whĩ¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yain³txa²
ki³kan¹ju³ta³nũ³a² wah³nxe³ha²kxai³
yain³txa² ki³kan¹ki³a² wa²ni²lho¹jah¹la²
wah³nxe³ha²kxai³ nxe³te²jai¹ti²ti¹.
Wa²ni²lho¹hxa³tãu³a¹ yain³txa² wã²nhũ¹nyhu¹si¹nyhain¹ja
wah³nxain¹te²jai¹ti²tu³wa². 11 Jã¹nxa¹jut3su²
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³tih³nxe³nx2ti³nha¹ha²kxai³ wxa²yen³kxi³khai³xa²
wã²nhũh¹sah¹lxi³nhĩn¹ju³ta² wain³na³la².
12 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² a²yxo²ha³kxa¹ nxe²kãi³ũ¹hain¹yah³lxin¹nũ²hẽ³l
Te²yã¹nxũn³sĩ¹na¹wa². Sa²sen³so¹sain¹sĩ¹nxa³wa².
Yen³kxa² wã²nhũ¹nyhu¹ah³lxin¹kxa²
so¹kxi¹nx2ti³sĩ¹na¹ju³ta² wai³nhĩ³nx2na³la².
Yxãn¹ta¹ wain³kxan²ti³ hai³txi³
wxa²yen³kxa² ten³sĩn¹te²txã³wa².
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³wã³wã³txi³yah³lxin¹kxa²ya̱n³txi³su²
txa²hxi²ka² wa³kon³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wa².
13 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu¹ a²nũ²a² ĩ²li³te²a²
ka³yxuh³xa² tẽ³sxã³ wxã³nũ²la²
Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹te³lhxã³ nx-
ain¹kxai²nãn²tu³ txah³lxa³kxa² a²ne³ka³na²nhãu³a²
a²wã³kxi³kxai³ ũh³wxe² a²wã³kxi³kxai³
sa²so² nxe³sxã³ yai³nain¹te²jai¹ti²tu³wa².
Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
hau³ko³tũ³ka³txa² wa³ko³nain¹tãu³a²
yain³kxi³kxai³ yãx1te²a² yai³nain¹te²jai¹ti²tu³wa².
14 Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
ain³kxi²tũ³ka³txa² hxi²ka² ũ³yhai¹txain¹te²ju²hẽ³la².

15 Jã¹nxa¹ju³kxai³lu¹ te²yã¹nxe²
hxi²ka¹na¹kxan²ti³nũ¹ ten³sa²nxa³hẽ¹la².
Hai³txi³ a²hĩ¹na¹ ten³sa²nxa³lho³la².
He³ja³lu²sa²te³lhxã³ sa³kxan²ti³ yain³txa²
ĩ³yai³nxũ³nxa²lxi³te²txã³wa². Jã¹nxe³sxã³
wxa²yen³kxa² wã²nhũh¹sah¹lxin¹ju³ta²
ten³sa²nxa³nha²wa². Txa²wã¹sũ³na²
ã³sen³su² yen³kxa² ten³sa²kxa²
ta³nxa² yain³txa² yai¹na¹kxa² ta³nxa²
ĩ³hau³ko³tũh¹sain¹na²hẽ³la². Jãx1sain¹tu¹wa².
Nxe³ju³ta² so¹lxi³ te³na¹jau³su² yxo²kãin²txi³
ĩ³hen³txi³na¹tu¹wa². 16 Txa²wã¹sũ³na²

wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹ju³ta²
ten³jau³su² ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³la².
Ĩ³sa²si¹hã³sa³ha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu
ju¹tai²li² o²la³kxi²na¹wa². Nxe³na¹ju³ta²
o²la³kxi²na¹ha²kxai³ yxo²kãin²txi³
kwait1te²txã³wa². Yxãn¹ta¹ ju¹tai²li²
ĩ³hen³txain¹nxa³kxai²nãn²tũ³ Txa²wã¹sũ³na²
ko̱³ton³kxi³sa²kxa²ya̱n³txi³su² nxa¹nha²wa².
17 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wã²nxũh¹lxi³
ĩ³hen³txi³na¹tũ¹xã¹. Na¹ke³la³te²kxai³
ĩ³hen³txi³na¹kxa² yo³ha² yũ³sa³hĩ³nx2na³la².
Nxe³na¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³sa³na²hẽ³la².
Nxe³sa³ha²kxai³ te³na¹jut3su² ta̱³nxa²
ten³nxa³jut3su² ta̱³nxa² yũ²nxa³wa².
Sa²wai³wait3sxã³ sa²yxo²we¹tai¹na¹ju³ta²
so¹lxi³ yũ²na³la². 18 Nxe³na¹jut3su² yã¹te²ta̱³
ũ³yho³hi²sa²te³ji¹wa²? Wãn³txai²li²
ĩ³hen³txi³na¹tãu³a¹ a²yo³ha² ten³nxa³ju³ta²
ka³lih³kxi²sa³tu¹wa². Ju¹tai²na²
so¹lxi³ ten³sa³nha²wa². Wã²nxũh¹
ĩ³hen³txi³na¹wa². Ũ³yho³hi²sa²si¹yhah¹lxin¹jau³su²
hxi²kan¹txi³ kwa³na³nx2ta¹kxan²ti³
wxa²yen³kxa² ten³te²txã³wa².

19 Ã³wa²sut1sxã³ yxau³jah¹lo²sa¹wa².
Ũ³yho³hi²sa²jah¹lo²la³ yũ³sa²nxa³ha²kxai³
sa²yxo²we¹ta¹ju³ta³la³ yũ³sa²nxa³nha²wa².
Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²a²
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³te³lhxã³
nxa¹wa². Nxe³sxã³ wã²nxũh¹ wi¹lhit1sxã³
kwa²wa³ka³li³yu³ta³lo³tũ¹ha¹tu¹wa².
20 Jã¹nxa¹ju³kxai³lu² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹ta¹ha²kxai³ ã³wa²sut1sxã³
yxau³na¹wa². Hai³txi³ Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txai²na² yxau²xai³lain¹ju³ta³la³
a²wa³kxẽn³tot3sai¹nxa³ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai¹na²
kwa³na³jau³xu¹tai²na² a²wa³kxẽn³tot3sa²nxa³ha²kxai³
nxe³jah¹lo²sa¹wa². Nxe³te²sa¹kxan²ti³
Ju³te²an¹ta² sxi²nhãu³a² yxau²xai³la¹kxai²nãn²tũ³
Ju³te²an¹tũ̱³ka̱³txa² yxau²xai³kxa²yã¹nxe²
yxau²xai³la¹wa². Nxa¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Je³su²jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²
ã³si³wxe³ain¹tu¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa²
sa²yxo²we¹jah¹lai²na² sxi²nhau³a²
yxau²xai³la¹kxai²nãn²tu̱³ nxe³jah¹lu¹ta²
yã¹nxe² yxau²xai³la¹wa², Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²si¹hain¹jau³sa³. 21 Te²yã¹nxe³sxã³
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xa²
a²sxi²nhãu³a² yxau²xai³la¹kxai²nãn²tu̱³
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
nxe³wã²na³a¹wa², Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² sa²yxo²wet1si¹hai¹na¹jau³sa³.
Jã¹nxa¹jut3su² Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³jau³xa²
sa²yxo²ã³nxa³hẽ³la². Nxe³yãn¹ta¹
Kris²tu³jah¹lai²na² kwa³na³jau³xa²
sa²yxo²we¹ta¹jau³lo³na¹wa². 22 A²nũ²a²
a²ẽ¹nãu³a² a³la³kxi²nxa³te²a² yxau³kxai¹na¹kxai²nãn²tu̱³
ã²la² kãin² a³la³kxi²na¹jau³xai²na²
yxo²kãin²txi³ ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹ju³ta²
yũ²nxa³wa². Nxe²nxa³ju³ta²sa¹:

— Toh³li³jau³su² e³i¹lxi¹. A³la³kxi¹nxa³lxi¹.
Nxa¹jau³la³ e³sa²nxa³nha²wa². Nxe³na¹ju³kxai³lu²
a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²a² hxi²kan¹txi³
ĩ³yan³ta³kxi²sxã³ yxau³nũ¹ha¹kxai²nãn²tu̱³
nxe²kãi³ũ¹ha¹wa². Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹jau³nũ³a² so¹lxi³
ten³sa³nha²wa².

23 A²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² ain³kxi²si¹hai¹na¹jau³su²
nxe²kãi³a¹wa². Nxe³sxã³ ain³kxain¹kxai²nãn²tu̱³
ĩ³ka³li³kxi²nũ¹sain¹na³la². 24 Nxa²ha¹te¹
a²nũ²a² kwa²wa³ni³lon³sxã³ ã³naun³ti¹hain¹kxai²nãn²tu̱³
ka³na³ka³nat3sxã³ ne³ka³ta²xi²te²an²tu̱³
a²yo³ha² so¹kxi²te²ju²hẽ³la², a²yxo²ha³kxa¹
ã³naun³ti¹hain¹kxan²ti³na². Ne³ka³ta²xi²jah¹la²
so¹lxi³ yãn¹txi³ nũ̱³kxũn³txi³ ã³ni³ha²kxai³
a²yo³ha² so¹kxi²te²ju²hẽ³la². Ju¹ta²
yã¹nxe³jut3sũ³nxe² nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹la².
25 Kwa²wa³ni³lon³kxi²te²su² te²a² a²yo³ha²
ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a² so¹te³lhxã³
ne³ka³ta²ain¹te²ju²hẽ³la². Ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a²
so¹te³lhxã³ ain¹kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²khai³nãu³ai²na²
nũ³kxũn³txi³ a³wa³ni³lon³sai³nhain¹sãn²te²ju²hẽ³la².
Ain¹kxai²nãn²tu̱³ ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a²
so¹hĩ̱³nx2na³la². Ã¹nxe³ka³lo³a² wa³su³txi³
khon³kxi²te²ju²hẽ³la². Yxãn¹ta¹
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² wain³txi³
ka³yxai²wet1sxã³ yxau³kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
kxãn¹nãu³a¹ oh³nãu³a¹ yxau³ki̱³tãu³a¹
ũ³yho³hi²nẽ³tu¹wa². A²nxe³nẽ³te²a²
khon³kxi²ti³he¹nxe³lxa³lho³la². 26 Nxe³te²yo³ha²
so¹kxi²te³lhxã³ nũ³kxũn¹txi³ ã³nih³jut3sũ³nxe²
o²la³kxi²na¹wa². Jã¹nxũn³sxã³ a²nũ²a²
ha¹li¹ ã³wa³ni̱³lon³sxã³ ã³nhe¹lain¹te²ju²hẽ³la².
Nxe³ya³kxai²nãn²tu̱³ a²nxe³jah¹lo²su²
jah¹la² nũ³kxũn³jah¹la² a²hxi²kan¹jah¹lo²su²
hĩ̱³nx2na³la². Yxãn¹ta¹ nũ³kxũn³yah³xa³kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹txi³sya¹hĩ̱³nx2nxa³wa². Jã¹nxe³jut3sũ³nxe²
ã³xa²wã¹sũ³na² wãn³txai²li² ĩ³yau¹ũ³a¹jau³xai²li²
nũ̱³kxũn³sxã³ o²la³kxi²na¹wa². 27 Nxe³na¹ju³ta²
txa²nũ²nãu³khai³xai²na² sa²yxo²we¹nha²si¹sa²jau³su²
txa²nũ²khai³xa² wxa²ka³to³nha² yxau²xai³nha¹wa².
Nxe³ha²kxai³ kxã³nãu³a¹ Je³su²jah³la²
yen³nãu³a¹ wãn³txa² wi¹jau³xa²

ĩ³yau¹ũ³ta³lu²na¹tãu³a¹ txa²nũ²nãu³khai³xa²
wxa²ka³to³nha² yxau²xai³na¹ju³tai³tã²
wi¹lĩ²sa²nxa³kxa²yan³txi³su² nxe²
o²la³kxi²na¹wa².

10

Sũ³na² ki³lxo³ka³txa² sa²yxo²we¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ txa²wã³tã³nãu³xãi³.
Txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² ĩ²xi²nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² ã³tẽ³sxã³
ai³tũ³ka³txu¹txai²na² ĩ²xi²nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
E³ji²ta²ko³xa² a³li³ai¹nhĩ¹nu¹tai²na²
a³lan²ta² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
o³sĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹ha²kxai³ ã³tĩ¹kxa²
ai³nu¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a²
ĩ³ye³na² kah³je³na² yau³son¹kxai¹nha²kxai³
hxi²kan¹txi³ yxo²ha³ti³lhi³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu²
wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²sxã³ ĩ³ye³na²
nxũ²kwai³ye³la²tĩh³na¹ jã¹tĩh³na¹ a²yu³kxa²
ai³tĩh³na²nũ³a² sa²we¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tĩh³na² te²tĩh³na² we¹tũ²la²
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² a²nũ³ka³txai²na²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³ha³la³te²ti³hi¹tĩh³na¹ aun³ta²
yxo²ha³ti³lhi³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Ai¹nha²kxai³ a²yxo²ha³kxa¹ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³ a²nũ³ka³txi³khai³su²
so¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²yxo²ha³kxa¹
ã³nũ²nxi² o³sĩ³nai²na² ã³tĩ¹kxa² ai³ai¹nha²kxai³
ĩ³ye³na² nxũ²kwai³ye³la³tĩh³na² yxo²ha³ti³lhi³ai¹nha²kxai³
nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 3 Ai¹nha²kxai³
a²yxo²ha³kxa¹ yain³tũ³xa² oh³nãu³a²
ĩ³sa²si¹hã³tũ³xa² yai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
4 A²yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau³xa² wã³nxĩn¹jau³xa²
na²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²kxã¹nxa¹
ĩ³yau³xa² yũ²nxa³ko³xa² ã³nxai³ai¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
ĩ³kwa³na³ha²kxai³ hi³sa³ka³txa² hxi²tẽ³nha²sxã³
txah³lxa³kxa² ĩ³su²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³su²lha²kxai³ ĩ³yau³xa² ha³li³ ã³si³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ha³li³ye¹nxa²ha¹te¹ Moi³se²ah³la²
nũ³ka³txi³nu¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹
na²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxain¹jut3su²
Tah³lxa³kxi³nũ¹tai²li² wã³nxĩn¹ka³txa³nũ¹tai²li²
ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta³ka³txa³nu¹tai²li²
Kris²tu³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Nxe²xai³ain¹kxan²ti³ a²ka³lxa¹txi³su²
nũn³tãu³a² hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³wi¹lxo³kxi²sxã³ ĩ³ka³li³kxai¹nxa³ju³tan¹te²kxa²ya³lhu²
ha³lo²a² ĩ²ai¹nxa³ko³nãu³a² ya³lun¹ti²hxa³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
a²nũ²a² hxi²kan¹ta³nũ³ka³txa²sa².

6 A²nxe³jau³jau¹xai²na² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³xai²la²
Ko³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxo²kwai³nain¹kai³
jã¹nxe³ki³kxa²yan³ti³su² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³xai²la²
7 Te²yã¹nxe² txa²wã¹sũ³nu²su² ki³lxo³ka³txa²
sa²yxo²we¹tain¹ku¹jã¹xah³lxi³txa³hẽ¹la².
A²kxã³nxa¹ sa²yxo²we¹tain¹ku¹jã¹xah³lxi³txa³hẽ¹la².
Nxe³jau³xai²li² Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tãn¹jau³xa²
e³te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² ã³wxe³ain¹sãn²nũ²la²
txa²wã¹sũ³nu²su² ki³lxo³ka³txa² yain³txa²
yai³ni² ĩ³na²kxi²jau³xa² ĩ³na² ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³nũ²la² ĩ³sa²yxau³nũ²la² kuh³lxa³thin¹sxã³
ko³txi³ wa³ni³lo³nain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Te²u¹jã¹nxe²
kuh³lxa³thin¹sxã³ ko³txi³ o²la³kxi²yah³lxi³txa³hẽ¹la².
A²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² kuh³lxa³thin¹sxã³
ko³txi³ o²la³kxi³nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Kuh³lxa³thin¹sxã³ ko³txi³ o²la³kxi²nyhai¹nha²kxai³
ye³ka³na³ka³nat3sxã³ a³la²ni²hĩ¹na¹
a²hĩn¹so¹lxi³ a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³kxan²ti³
23.000 nxe³tũ³ka³txa² ya²lun¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Txa²wã¹sũ³na² hxi²ye¹ta³lxi³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹jau³xa² e³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Te³nah¹lxi¹:
— Ko³nxe³ti³ kãi³a¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³nai²li²
hai³txi³ ko³nxe³ti³ kãi³a¹kxa² yo³ha²
ũ³hũ¹sa²nxa³lho³na¹. Yah³lxin¹jau³la³
e³yah³lxi³txa³hẽ¹la². A²kxã³nxu¹tai²na²
nxe²kãi³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe²kãi³ai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² txih³xa² wĩx1te²a²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hai¹nha²kxai³ ka³lxa¹txi³
ĩ³lxa²ya²lu¹ta³lxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
10 Txa²wã¹sũ³na² kãi³ũ¹nhẽ³ju³ta²
yxo²xũn¹txi³ ĩ³kwai²txa³lxi³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
A²kxã³nxu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³kwai²txa³lxi³yai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² oh³xan¹jah¹la² sa²si¹hã³ha²kxai³
a³ka³nxi²sxã³ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
ĩ³ya²lu¹ta³lxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
11 Nxe³ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ ũ³yhe³ka¹tẽ³ju³ta²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³
jau³ju¹tai²na² ĩ²ki³kxai²nãn²tu³
ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³xai²la¹wa². Txa²wã¹ha³lo²a²
yuh³xan¹ko³ko¹xai²na² ne³ki³son³ju³ta³nũ³su²
yau³son³na³la².
12 Jã¹nxe³jut3su² ĩ²li³te²a² a²wãn³txi³kxai³lu¹
a²nũ²a² e³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:
— A³la³kxi²khaix1na¹xã¹. Hai³txi³
ko³nxe³ti³ kãi³nxa³lho³nã¹ txai²lã¹.
Nxe³kxai²nãn²tu³ wi¹lĩ²nha²khai¹nxe³jah¹lxi³hẽ¹la².
Ko³nxe³ti³ ã³ni²lhxã³ ã³wi¹hã³sxã³
ko³nxe³ti³hẽ¹la², kãi³yah³lxi¹nha³ta²wa².
13 Ko³nxe³ti³ kãi³si¹yhah³lxin¹jau³su²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kãi³sain³te²ju²hẽ³la².
Nxe² ko³nxe³ti³ kãi³sain³si¹nxa²lxi³tãu³a²
ĩ³wa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² ne³wã²na³nx2ti³xa²lho³la².

E³kxi¹nx2ti³jau³xa² sa²yxo²ã³nha²nxa³sxã³
kãi³ũh¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³
ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³nx2ti³ju³tanhã³lxã²
ko̱³nxe³ti³ kãi³sain³si¹nx2ti³ju³ta³la³ a²ta³a²
hxi²ka² hxi²tha³txa¹lxi³xa³lho³la². Hãi¹sxã³
nũ³kxũn³txi³ ã³sen³sai¹ah³lxin¹tu¹wa².

14 Jã¹nxe³jut3su² a³lxi¹nx2ta¹wa².
Ka³lih³kxi²la²nha² thãi³ti³la²sxã³
e³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̱³nu²su² ki³lxo³te²su² sa²nẽn¹kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Ã³jxah¹lxi³hẽ¹la². 15 A³la³kxah¹lxi¹nha²kxai³
e³la¹ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Nxe³sxã³
e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²li² wã²nxũ̱h¹
ĩ²nha¹jah³lxi³hẽ¹la². 16 Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ya³lu²kxi²nẽ³lhĩ¹nai³tãn¹jau³xa² ĩ²xi²nha¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
A²sa³wi³ha³lxa² ĩ³kaix1sxã³ ã³yã³nũ²kxi²sãn²nũ³kxũn³txi³
yain³jau³xa² na²sxã³ sa²ni²lhon¹ta³kxi²xai³ain¹kxai²nãn²tu̱³
Nxe³ki̱³jau³xa² yã¹nxe² na²sxã³ sa²ni²lhon¹ta³kxi²xai³ain¹kxai²nãn²tu̱³
Kris²tu³jah¹la² a²ti³ha²yau³xa² ha³li³ũ¹nhẽ³ju³tai³tã²
ĩ²xi²ki̱³tã³la². Te²yã¹nxũn³sxã³
yain³tũ̱³xa² yain³yah³lxi³na²hẽ³la².
Yain³tũ̱³xa² yã¹nxe² yain³ki̱³te³na¹
Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxa²nu¹nhẽ³ju³ta²
ĩ²xi²ki̱³tã³la². 17 Txa²wã¹ki̱³na¹xai²na²
ka³lxa¹ki̱³kxan²ti³ tũ¹xai²na² yain³tũ̱³xa²
nũ̱³ka³na³ka³nat3sxã³ yain³ki̱³tã³la².
Te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² Kris²tu³jah¹la²
yxo²ĩ²ki̱³tũ̱³ka̱³txi³ki̱³na¹xa² ka³na³ka³na³ki̱³tã³la².
A²nũ²a² ka³na³ka³na³kxa² yã¹nxe² ki̱³tã³la².

18 Nxa²ha¹te¹ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
ĩ²xi²nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Yain³txi³nũ̱³su²
tũ̱³xa² Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³hũ¹ain¹tũ̱³xa²
tẽ³sxã³ yai³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Txah³lxa³kxa³txa² ũ³nhe³hẽt1tain¹sãn²nũ²la²
hã²wxãn³txa³ yai³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ki̱³sa²kxai³ yai³nain¹te³na¹ a²yxo²ha³kxa¹
ã³nũ²nxi²sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
19 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³nu²su²
ki³lxo³ka³txa² yain³txa² ũ³hũ¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³
wã³nxĩn¹ki̱³ju³ta² kãi³hĩ̱³ki̱³te²la¹xã³?
20 Hai³txi³ ti³he¹nx2nxa³wa². Hãi¹sxã³
Txa²wã¹sũ̱³na² yxo²ĩ²ai¹nxa³tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³nu²su² ki³lxo³ka³txa²
yain³txa² ũ³hũ¹sxã³ sa²nẽn¹kxi²kxai²nãn²tu̱³
ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa² ũ³hũ¹nyhai¹nhĩ̱³nx2nxa³wa².
Hai³txi³ Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹tãu³la³
ũ³hũ¹nyhai¹nhĩ̱³nx2nxa³wa². Jã¹nxe³jut3su²
ha²kxai³ ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
o²la³kxi²nu¹nyhah³lxin¹ju³ta² ten³ti³hex1sa²nxa³nhã³wa².
21 Txa²wã¹sũ̱³na² na²jau³xai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³tai³tã² ĩ²xi²ki̱³jau³xai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³na²sxã³ sa²ni²lhon¹ta³kxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa² na²jau³xa²
ĩ³na²sxã³ sa²ni²lhon¹ta³kxah³lxin¹ju³ta²
wai³nxa³wa². Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
yain³tũ̱³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³tai³tã²
ĩ²xi²ki̱³jau³xai²na² sa²kxai³lu² yain³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa² yain³tũ̱³xa²
yain³yah³lxi³nũ³nĩn¹kxai²nãn²tu̱³ wai³nxa³wa².
Ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa² yain³tũ̱³xa²
yain³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wa².
Tũ̱³ha¹li¹ yain³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wai³nxa³wa². 22 Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² ĩ³xa̱n³ta³kxi²nẽ³ju³ta²
xe³hã³ha²lxin¹ta¹ji¹wa²? Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² nũ³kxũn³te²jai¹ti²tu³wa².
Na²he³ta¹ nũ³kxũn³sxã³ ã³sen³sai¹yah³lxi³hĩ̱³nxãn¹ji¹wa²?
Hãi³sxã³ha²lxah³lxi³hĩ̱²nxa³lxa².

A³lxi²waun¹nyhu¹sxã³ kãi³nyhu¹ki̱³jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ wxa²ha³tih³ ĩ³nxa²
nxe²e³kxah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:
— "Ĩ²li³ju³ta² kãi³a¹tũ¹xã¹." Nxa¹kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹txi³ kãi³hĩ̱³na¹wi¹. Yah³lxin¹jau³xa²
wain³na³la². Yxãn¹ta¹ wi¹lye²nxa³kxai²nãn²tu̱³
wai³nxa³wa². Ã³nxũ²kwa̱i³lxũ¹waun¹nyhu¹xa³kxai²nãn²tu̱³
wai³nxa³wa². 24 Te²yã¹nxe³sxã³
wxa²ten³yah³lxin¹ju³khai³xa² so¹lxi³
ã³no²la³kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹la². Wxa²wã³tã̱³xai²na²
a²ten³ju³ta² ã³no²la³kxi²nũ¹txain¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹la².

25 Nxe³sxã³ nxe²kãi³jah¹lxi³hẽ¹la².
Ka³yxuh³xa² sĩ̱³na² sxi²ha² so¹kxi²nyhu¹kxi³thĩ̱³na²
ai³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ka³yxuh³xa²
ĩ²li³thĩ̱³na² ten³yah³lxin¹kxa² so¹kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Ko̱³nxe³te²a² yãu³ka³txa² ĩ³yain³jau³nũ³la³
ĩ³wã̱³txain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². Ĩ³wã̱³txain¹yah³lxan³ka³tu̱³
e³kxi²nha²yah³lxan³ka³tu̱³ hãi¹sxã³
wã²nhĩt1jah³lxi³hẽ¹la². 26 Nxe³ju³tai²li²
Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã²
nxe³te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹
yen³kxai²na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² a²wa³kxẽn³txa²na³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²xa³te²a² ĩ³yain³te³lhxã³
ka²la¹txa³lxi³kxai²nãn²tu̱³:
— Ha²ã³ wxã³ yain³kxi²ti³ten³sa³nha¹.
Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ yain³txa²
ũ³hũ¹nx2ti³kxa² hãi¹sxã³ yain³jah¹lxi³hẽ¹la².
Kãin² a³la³kxi²nxa³jah¹la² yain³txa²
wã²lxi¹tu̱³haiin¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².

[28] Nxe³yãn¹ta¹ kãin² a³la³kxi²nxa³jah¹lo²su²
te²su² te²a² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³te³nah¹lxi¹:
— Yain³txai²li² sũ³nu²su² ki³lxo³jah¹lai²na²
yain³txai²la¹wi¹. Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³
yain³yah³lxi³txa³hẽ¹la². E³kxi¹nx2ti³jah¹la²
a³la³kxi²nxa³ha²kxai³ ko̱³nxe³ti³ kãi³si¹hain¹yah³lxin¹kxa³yãn¹ti³sũ¹
yain³yah³lxi³txa³hẽ¹la². [29] Wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
a³la³kxi²khai¹xah³lxi¹nha²kxai³ yxãn¹ta¹
jah¹la² a³la³kxi²nxa³ha²kxai³ hãi¹nxa¹jah¹lxi³hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ wxa²ha³tih³ ĩ³nxai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹ ĩ³wa²lũ³xi²sah¹lxin¹te³nah¹lxi¹.
— Ju¹tai²li² ten³sa²nxa³nhai¹. A³la³kxi²nxa³jah¹lai²li²
o²la³kxi²na¹kxe³su² ĩ³kãi²nxa³tot3si¹hai¹na¹kxai³nãn²tu̱³
wi¹lxa³wi¹. Ten³sa²nxa³nhai¹. [30] Yain³txai²li²
Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²nu¹sãn²nũ²la²
wi¹lhit1sxã³ yai³na¹kxai²nãn²tu̱³ jah¹lai²li²
a³la³kxi²nxa³jah¹la² ĩ³kwa̱i²kxi²sain¹ju³ta²
wai³nxa³wi¹. Nxẽn¹jau³su² ha²kxai³,
[31] Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².
Ĩ²li³ju³ta² kãi³yah³lxin¹ju³ta² yain³txa²
yain³ta̱³nxa² ĩ³na²jau³xa² ĩ³na²ta̱³nxa²
ĩ²li³ju³ta² kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tai¹yah³lxi³hẽ¹la².
[32] A²nũ²a² ko̱³nxe³ti³ kãi³ti³hi¹tain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Ju³te²an¹te²su² ta̱³nxa² Ju³te²an¹te²sxa³te²su²
ta̱³nxa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tũ³ka̱³txi³su²
ta̱³nxa² ĩ²li³te²hũ³te²a² ko̱³nxe³ti³
kãi³ti³hi¹tain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². [33] Txai²yã¹nxe²
kãi³jah³lxi³hẽ¹la². A²nũ²a² yxo³ha³kxa¹
a³la³kxain¹kxa² yã¹nxe² kãi³ũ¹hai¹na¹wa².
Hai³txi³ wã²nxũh¹ kãi³nxa³wa². Ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³wa²sut1sxã³
yxau³si¹nx2ta¹jau³su² kãi³na¹wa².

11

[1] Nxa²ha²kxai³ kãi³a¹kxa² yã¹nxe²
kãi³jah¹lxi³hẽ¹la². Txai²li² Kris²tu³jah¹la²
kãi³kxa² yã¹nxe² kãi³jah¹lo²su² te²sa¹wa².

Txu¹ha² wain³txi³ kãi³jau³su²

[2] Ju¹ta³la³ nxa²ha²kxai³ wi¹lxo³kxi²sah¹lxi¹lxa².
Wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xai³tã²
yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²wet1sah¹lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
Nxe³wã²na³yah³lxi³ta¹hxã³nhẽ¹la².
Nxe³ju³tai²li² sa²nẽn¹kxi¹nx2ta¹wa².
[3] Yau³ã³xa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wa².
Ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xa²sa¹, a²hxi²kan¹te²
in³txi³nãu³xa² Kris²tu³jah¹lai²la²na³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ txu¹hai²na² a²hxi²kan¹txan²tu̱³
a²wẽ³sãi¹yah³lai²la²na³la². Te²yã¹nxũn³sxã³
Kris²tu³jah¹la² a²hxi²kan¹txan²tu̱³
Txa²wã¹sũ³nai²la²na³la². [4] Nxe³ha²kxai³
in³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi²kxai²nãn²tu̱³ ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a²
sa²ne³sai¹nha²sãn²sxã³ ĩ³ye³kxi²hĩ³nx2na³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ¹te³lhxã³ jah¹lo²su² kxai²nãn²tu̱³
ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a² sa²ne³sai¹nha²sãn²sxã³
ĩ³yau¹ũ¹hĩ³nx2na³la². Nxe³sxã³
sa²ne³sai¹nhã²nxa³kxai²nãn²tu̱³ Kris²tu³jah¹la²
a²ĩ³lxa² ko̱³te²lo³tai¹nhĩ³nx2na³la².
[5] Te²yã¹nxe³ju³ta² txu¹hai²li² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi²kxai²nãn²tu̱³ ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a²
yũ²nxa³kxai²nãn²tu̱³ a²wẽ³sãi¹yah³la²
a²ĩ³lxa² ko̱³te²lo³te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹te³lhxã³
txu¹ha³ka³lxu³su² kxai²nãn²tu̱³ ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a²
yũ²nxa³kxai²nãn²tu̱³ a²wẽ³sãi¹yah³la²
a²ĩ³lxa² ko̱³te²lo³te²ju²hẽ³la². Nxe³ta¹ka³lxai²na²
ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a² yũ²nxa³ta¹ka³lxa²
ũ³nhe³ko¹lhxa³nha²ta¹ka³lxa² yã¹nxe³te²ju²hẽ³la².
Ju¹tai²li² wai³nxa³wa². [6] Nxe³yãn¹ta¹:

— Ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a² ten³sa²nxa³nha¹.
Ta¹ka³lxu²su² kxãi²nãn²tu̱³ ũ³nhe³ko¹la³kxi¹txai¹nhẽ³la².
A²wẽ³sãi¹yah³la² a²ĩ³lxa² ko̱³te²lo³te²ju²hẽ³la².
Yxãi²ta¹ ũ³nhe³ko¹lhxa³ki̱³nha²ju³ta²
ta̱³nxa² kwa²hãi¹nxe² ũ³nhe³ko¹kxe³su²
ta̱³nxa² te³nai¹nxa³jau³su² ũ³nhe³tĩ¹kxi²txai¹nhẽ³la².
[7] In³txai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³
ũ³nhe³hẽ¹nha²te²sxa³yu²hẽ³la². A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ³na² yã¹nxe² in³txa² we¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² a²nũ²a²nãu³xai²na²
yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹hxi²kan¹tai²la¹wa².
Te²yã¹nxe³sxã³ in³txai²na² sa²kxai³lu²
txu¹ha² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² te²ju²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ³na² wxi²kin³ti³ton³ju³khai³xa²
wã²nã³ũ¹jah¹lai²la¹wa². Txu¹ha² sa²kxai³lu²
in³txa² wxi²kin³ti³ton³ju³khai³xa²
wã²nã³ũ¹ta¹ka²lxai²la¹wa². [8] A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² in³txa²
we¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wet1sãn²nũ²la²
in³txa² a²nxi̱³ta² tẽ³sxã³ txu¹ha²
we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². [9] In³txi³nũ¹ta²
nũh¹yxau³ki̱³nũ³a² te³nxa³ha²kxai³ txu¹ha²
we¹tũn³ta¹hxai²hẽ¹la². [10] Nxe³ha²kxai³
oh³xan¹tũ³ka̱³txa² ĩ²nẽ³lai¹nha²kxai³
txu¹hai²na² sa²kxai³lu² ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a²
ũh³nhe³tĩ¹nha²te²ju²hẽ³la². [11] Jã¹nxe³jut3su²
Kris²tu³jah¹la² tĩh³na² ã³nxai³ki̱³ju³ta²
txu¹hai²na² sa²kxai³lu² in³txai²li² ã³sxã³
nũh¹xai³ju³ta² hxi²kan¹te²sxa³jai¹ti²tu³wa².
Te²yã¹nxe³sxã³ in³txai²na² sa²kxai³lu²
txu¹hai²li² ã³sxã³ nũh¹xai³ju³ta²
hxi²kan¹nũn³te²sxa³jai¹ti²tu³wa². [12] A²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² in³txai²li²
wet1sãn²nũ²la² in³txai²na² a²nxi̱³ta² tẽ³sxã³
a²txu¹ha³ka³lxa² we¹ta¹hxai²ti¹ai¹ti²tu³wa².

Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ in³txa² wẽ³sai²na²
sa²kxai³lu² txu¹ha² ẽ¹nãu³a¹ yxau³ni²sxã³
a³li³lah¹sxã³ txon¹te²jai¹ti²tu³wa².
Nxe³ha²kxai³ yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
Txa²wã¹sũ̱³na² we¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
13 Jã¹nxe³jut3su² txu¹hai²li² Txa²wã¹sũ̱³na²
e³kxi²tãu³a² ne³hẽ¹nha²ka³lo²a² yũ²nxa³kxai²nãn²tu̱³
wai³nxa³wa². Te²yã¹nxũn³sxã³
ũ³nhe³ko¹la³kxi²nha²sãn²sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
e³kxi²kxai²nãn²tu̱³ wain³nũn³nxa³wa².
Ju¹tai²li² wã²nxũ̱h¹ a̱in³nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
14 In³txai²li² a²ne³kĩ̱³sxa² a³lu²kxai²nãn²tu̱³
ãu²li²jut3su² te²ju²hẽ³la². 15 Yxãn¹ta¹
txu¹hai²na² sa²kxai³lu² a²ne³kĩ̱³sxa²
a³lu²kxai²nãn²tu̱³ ĩ³wi¹lxo³kxi²te²ju²hẽ³la².
A²ne³kĩ̱³sxai²li² ũ³nhe³tĩ̱¹kxi²nha²ha²kxai³la².
16 Jã¹nxe³ju³tai²li² ĩ³kwa̱i²kwa̱i²kxi²ta²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ wain³txi³ kãi³yah²lxa³lxa².
Sxi²ta² hãi¹nxe³ti³xa¹ jau¹xai²na² so¹lxi³
ĩ³yau¹ũ¹nxa²lxa¹wa². Txa²wã¹sũ̱³na²
yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²na² yxo²ha³kxa¹
nxe² ĩ³yau¹ũ¹hai¹nhxai²na¹hẽ³la².

*Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nũ¹nh*ẽ³ju³tai³tã²
ĩ²xi²jau³su²
17 Nxe³ha²kxai³ yu³tã̱³xai²li² e³kxi¹nx2ta¹tu¹wa².
Nxe³ju³tai²li² wi¹kãi³yah²lxa³lxa².
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ain³kxi²te³lhxã³
ã³yã³nũ²kxah¹lxin¹tãu³a¹ sa²nẽn¹kxi¹nx2ta¹ju³ta²
hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa². Ko̱³thi¹non³yah³lxi¹lxa².
18 Nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³yah³lxin¹tũ̱³ka̱³txi³
ĩ³nxai²na² ã³yã³nũ²kxah¹lxin¹te³na¹
a²ha³tih³nãu³ ĩ³nxa² ĩ³ye³ĩ³yi²lho¹kxi²nyhu¹ah³lxi³ta̱³hi³nhẽ¹la².
Kwa²wãn³txi³sxa³nũ²nha²wa². Wãn³txi³khai³su²nũ²nha²wa².
19 Ha³na³ka³lxi³ a̱in³nha²ki̱³ju³ta²
yũ²xai³ki̱³te²ju²hẽ³la². Yũ²xai³ki̱³sa²kxai³
a²nũ²a² a²hoh³lxi³su² te²su² te²a² e³la¹
a³la³kxi²nũn³ye²ki̱³tu¹wa². 20 Jã¹nxe³jut3su²
ĩ³yain³kxi²te³lhxã³ ã³yã³nũ²kxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³tai³tã² ĩ²xi²kxi³jut3sxa³wa².
Ha³na³ka³lxin³na³la². 21 Nxe³ha²kxai³
yain³te³lhxã³ yah³lxin¹tãu³a² ha³na³ka³lxi³
yai³nxa²xai³yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
Wah³nxũ¹hah³lxa³lxa². Hãi¹sxã³
a²yain³txi³khai³xa² wa³su³txi³ yai³nxa²xai³yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
Nxe³yah³lxin¹sxã³ a²ha³tih³ ĩ³nxa²
sa²kxai³lu² heh³hi² yxah³lxi¹nha²kxai³
a²ha³tih³ ĩ³nxa² sa²kxai³lu² ĩ³na²jau³xa²
ĩ³na²sxã³ wen¹yah¹lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
22 Wxa²sxi²khai³xa² yain³txi³su² ta̱³nxa²
ĩ³na²kxi³jau³su² ta̱³nxa² yũ³nxa²lxi³ta²lu¹wa².
Nxe³sxã³ nxe² o²la³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³tũ̱³ka̱³txa² ko̱³nxe³ti³ kãi³ũ¹hah³lxi¹nhẽ³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² yain³kxi³txa²te²a²
wxã³te²su² te²a² yai³nhxa³je²yah³lxi¹nha²kxai³
au¹li²to³tain¹yah³lxi¹lxa². Nxe²kãi³yah³lxi¹nha²kxai³
hxi²kan¹txi³ wi¹le³kxi¹nx2ti³nxa³lho³la².
22 Ta̱³nxa¹jut3su² ĩ³yau¹ũ³ye¹nx2ta¹jau³xai³tã²
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³tih³nxe³sa²jau³xai²la¹wa².
Nxe³te³nah¹lxi¹, Je³su²jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ txa²wã¹ha³lo²a²
yxau³hĩ¹nai³tã² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ju³ta²sah³lai¹tã² ĩ³ko̱x1ko̱¹son²kxi²te³lhxã³
ka³nxah³hi²nxa³ta̱³lxa¹ Je³su²jah¹la²
yain³tũ̱³xa² hxi²tẽ³nha²sãn²nũ²la²,
24 Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa²
e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
yain³tũ̱³xai²li² wã²nãu²lxi²sxã³ ũ³hũ²xai³te³nah¹lxi¹,
a²sa³wi³ha³lxa² e³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Tũ̱¹xai²li² Txa²nũ²a² yã¹nx2na³li¹.
Ya³lu²kxi²nũh¹nx2ta¹tu¹wi¹. Yain³tũ̱³xai²na²
yain³yah³lxi¹nhĩ¹na¹ ya³lu²kxi¹nx2ta¹ju³ta²
ĩ²xi²sa²sxã³ yain³jah¹lxi³to³hẽ¹li¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Te²yã¹nxũn³sxã³
yain³ta³lu²nain¹sãn²nũ²la² a²ko²pẽ³na²
ĩ³na²tẽ³nai²li² hxi²tẽ³nha²te³nah¹lxi¹:
— Txa²ko²pẽ³na² ĩ³na²na¹jau³xai²li²
Txa²ti³ha²yau³xa² yã¹nx2na³li¹. Wãn³txa²
ta̱³yau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai³ jã¹nxe²
kãi³ũh¹nx2ta¹jau³nũ³ai²la¹wi¹. A²nũ²a²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ã³wa²sut1si¹ha¹jau³nũ³su²
Txa²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³sa³tu¹wi¹.
Nxe³sxã³ jau³jau¹xai²na² ĩ³na²yah³lxi³to³hin¹kxai²nãn²tu̱³
ã̃h¹, ĩ²xi²sa²si1nx2ti³jau³su² yain³jau³xai²li²
ya³lu²kxi²nũh¹nx2ta¹kxa² ĩ²xi²sah¹lxin¹jau³xai²li²
ĩ³na²ũh¹sah¹lxi³to³hẽ¹li¹. 26 Nxe³sxã³
te²yã¹nxe² yain³tũ̱³xai²li² ya³lu²kxi²nũh¹nx2ta¹ju³ta²
ĩ²xi²sa²sxã³ yain³tũ̱³xai²li² ĩ³yai³ni²
ĩ³na²jau³xai²li² ya³lu²kxi²nũh¹nx2ta¹ju³ta²
ĩ²xi²sa²sxã³ ĩ³na²jau³xai²li² ĩ³na²
nxe³yah³lxi³to³hi¹nhĩ¹na¹ wxa²ẽ¹na²
sa²hau³ko³tũh¹nx2ta¹ju³ta² ĩ³hen³txi³yah³lxi³to³hin¹tu¹wi
A³ka³nxi²sxã³ wa̱³li²nxa³ta̱³lxa¹ jã¹nxe³jah³lxi³to³hẽ¹li¹.
Je³su²jah³la² nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
27 Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²a²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
[illegible] ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta²
ĩ²xi²sa²sxã³ yain³ki̱³tũ̱³xai²li² yah³son³sxã³
yai³ni² ĩ³na²jau³xai²li² ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta²
ĩ²xi²sa²sxã³ ĩ³na²ki̱³jau³xai²li² yah³son³sxã³
[illegible] jah¹lo²su² jah¹la² a²hi²ki³te²lxa²na³la².
Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²ti³ha²yau³xa²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ũ¹hi² a²nũ²khai³xa²

kõ³nxe³ti³ kãi³ũ¹hi² nxe² kãi³jah¹lo²su²
hĩ³nx2na³la². Nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la²
ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta² kõ³nxe³ti³
e³kxi²jau³su² hĩ³nx2na³la². 28 Nxe³ha²kxai³
yain³tũ³xai²li² ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta²
ĩ²xi²sa²sxã³ yain³kĩ³tũ³xai²li² ĩ³yain³yah³lxan³ta³lxa¹
ĩ³na²jau³xai²li² ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta²
ĩ²xi²sa²sxã³ ĩ³na²kĩ³jau³xai²li² ĩ³na²yah³lxan³ta³lxa¹
wxa²ẽ¹nãu³xai²na² wã²nxũh¹ a̱in³nha¹jah³lxi³hẽ¹la²
kwa²to³toh³lxi³ e³kxi²nyhah¹lxin¹kxa²ya̱n³ti³su²
29 Nxe³sxã³ ĩ³yai³ni² ĩ³na² yxah³lxin¹tãu³a²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
kãi³ũ¹nhẽ³ju³ta² ãh¹ a̱in³nyhah²lxan³kxai²nãn²tu̱³
a²hi²ki³te²la³ yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² kõ³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li¹nx2ti3ju³ta² yũ³tu¹wa². 30 Te²yã¹nxe²
kãi³yah³lxi³to³hi¹nha²kxai³ wxa²ha³tih³
ĩ³nxai²na² ĩ³ton³nxa²lxi³i² hai²la³kxi²nxa²lxi³i²
nxe³nx2ti³kxa²yã¹nxũn³sxã³ nũ³ka̱³txi³
ã̱³tũ³ka̱³txi³ ĩ³nxa² ya²lun¹ta³kxi²nx2tain¹na³la².
31 Nxe³ha²kxai³ a̱in³nyhah¹lxin¹jau³khai³xa²
ĩ²xai³nha¹jah³lxi³sã²nhẽ³la². Nxe³sxã³
ĩ²nyhah¹lxi³sã²nĩn¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nxa²lxi³ju³ta³nũ³lo³nyhah¹lxi³hĩ³nxa¹lxa².
32 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³nai²li² hĩ¹na²
kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nhẽ³ju³ta³lon³kxai²nãn²tu̱³
ĩ³wai¹te³kxai²nãn²tu̱³ kxãn³nãu³a¹
a³ka³nxi²sxã³ wa̱³li²tãu³a¹ a²nũ²a²
kõ³nxe³thin¹te²su² te²a² kõ³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²hain¹tu¹wa². Nxai¹nhĩ¹na¹
te²yã¹nxe³nẽ³lxa³lho³la².

33 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na²
yain³kĩ³tũ³xai²li² ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta²
ĩ²xi²sa²sxã³ yain³kĩ³tũ³xai²li² ĩ³yai³ni²
ĩ³na²kĩ³jau³xai²li² ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta²
ĩ²xi²sa²sxã³ ĩ³na²kĩ³jau³xai²li² ĩ³na²
nxe³kĩ³te³lhxã³ ã³nũ²kxi²yah³lxi¹nhĩ¹na¹
wah³nxe³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². 34 Nxe³yãn¹ta¹
wxa²ha³tih³ ĩ³nxai²na²:

— Heh³khaix1sa³nha¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wxa²sxi²khai³xa² yain³jah¹lxi³sã²nhẽ³la².
Nxe³yah³lxin¹ka³tu̱³ wxã³sxã³ ã³yã³nũ²kxi²yah³lxin¹sxã³
Txa²wã¹sũ³na² yain³tũ³xai²li² ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta²
ĩ²xi²sa²sxã³ yain³kĩ³tũ³xai²li² ĩ³yai³ni²
ĩ³na²jau³xai²li² ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³ta²
ĩ²xi²sa²sxã³ ĩ³na²kĩ³jau³xai²li² ĩ³na²
nxe³jah³lxi³hẽ¹la², Txa²wã¹sũ³na²
kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³kxa²ya̱n³txi³sa².
Nxa²ha¹te¹ wãn³txa² yau³ã̱³xa² yũ³nũn³na¹wa².
Yxãn¹ta¹ hãi¹nxa¹a¹tu¹wa². Wxã³na¹tãu³a¹
ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wa².

12

Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³hxi²ka¹tũ¹nhẽ³jau³su²

1 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³hxi²ka¹tẽ³ju³ta²
ũ³hũ¹ne³kxa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wa².
A²la³kxi²si¹nx2ta¹jau³su² ĩ³tih³nxe³nx2ta¹tu¹wa².
2 Ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹jau³xa²sa¹, a²kxã³nhxĩ¹nai³tã²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²yah²lxa³nhĩ¹nai³tã²
tsxãi³lxa³kxa² sũ³nu²su² ki³lxo³jah³la²
sõ¹lxi³ sa²yxo²we¹jah³lxin¹jah¹lo²lo³jah³lxi³to³hin¹tai¹ti²tu
hxi²kan¹txi³ e³kxi¹nx2ti³xa³kxan²ti³na².
Tĩh³na² kõ³nxe³ tĩh³na² so¹lxi³
ã̱tũ³xai³yah³lxin¹tĩh³na²lot3txa²lxi³sa²ki³lxo³jah³lxi³to³hin
3 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²a²
ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²li² kõ³nxe³ti³hin¹na³li¹.
A²ta³ai²la¹wi¹. Nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
nxũ²kwa̱i³yxau²nxa³wa². Yxãn¹ta¹
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² a²hxi²kan¹ti³su²
jah¹lai²la¹wi¹. Nxe²e³jah¹lo²su²
kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
so¹lxi³ ĩ³tih³nxe³jah¹lo²su² hĩ³nx2na³la².
ĩ³tih³nxe³kxai²nãn²tu̱³ ĩ³hxi²ka¹tẽ³ju³ta²
ĩ³la³kxi²te²lo³tũ¹nhẽ³ju³ta² yxo²ha³kxa¹
yau³ka³lxa²na³la². Yxãn¹ta¹ ka³lxa¹kxan²ti³
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² a²ĩ³yau¹ũ³nẽ³jah¹la²
ka³na³ka³na³tã³la². 5 Te²yã¹nxe³sxã³
txa²wã³tã̱³nãu³xa² ã³nhĩ²nũ¹nũ³si¹ki̱³jau³su²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³la³kxi²te²lo³tũ¹nhẽ³kxa²
nxe³ju³ta² ka³lxa²na³la². Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa². 6 Te²yã¹nxũn³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³hxi²kat1si¹nhẽ³jut3su²
ĩ³la³kxi²te²lo³tũ¹nhẽ³kxa² ka³lxa²na³la².
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³hxi²kat1tẽ³jah¹la²
ka³na³ka³na³tã³la². 7 Nxe³sxã³ yxo²ĩ²te²ki̱³na¹xai²na²
ĩ³hxi²nũn¹si¹nhẽ³jau³su² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³txa² ũ³yhe³ka¹tũh¹xai³nẽ³na³la².
Ĩ³hxi²ka¹txa²xai³nẽ³ju³ta² ũ³yhe³ka¹tũh¹xai³nẽ³na³la².
8 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² hi²sen³su²
wxa²nũ³ka̱³txai²na² ĩ²li³te² ĩ³nxa²
a²hoh¹txi³su² ju³ta² ĩ³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³
ah¹ Yãu³ka³jxah¹lain²txi³ wa³lxe³jau³nũ³a²
a³la³kxah¹lxin¹ju³ta² ĩ³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³,
9 Ãh¹ ĩ²li³te² ĩ³nxa² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹lain²txi³ yxo²ĩ²yah³lxin¹jut3su²
ĩ³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³ ãh¹ ĩ²li³te² ĩ³nxa²
ĩ³ta³ka³txa² wã³nxĩn¹sxã³ we²txi²kxi³ju³ta²
ĩ³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³, 10 Ãh¹ ĩ²li³te²
ĩ³nxa² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lain²txi³

wã³nxĩn¹khai¹nxe³sxã³ kãi³ju³ta²
ĩ³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³ ãh¹ ĩ²li³te² ĩ³nxa²
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lain²txi³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³nxa²lxi³ju³ta² ĩ³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³
ãh¹ ĩ²li³te² ĩ³nxa² ĩ³hxi²ka¹ta²lxi³ju³ta²su¹
a²nũ²a² ĩ³li³te²na² kãi³ju³ta² ĩ²kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³hxi²kat1si¹jut3su¹
ta̱³nxa² ko̱³nxe³te² yãu³ka³txa² ĩ³hxi²kat1si¹jut3su¹
ta̱³nxa² wain³txi³ a³ya³txi²ju³ta³nũ³a²
ĩ³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³ ãh¹ ĩ²li³te² ĩ³nxa²
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lain²txi³
wãn³txa² yau³ã̱³lxa³ti³ a²nũ²a² ĩ³yau¹ũ³xa³jau³su¹
e³si¹jau³su² ĩ³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³
ãh¹ ĩ²li³te² ĩ³nxa² wãn³txa² yau³ã̱³xa²
a²si³yxau³tãu³khai³xa² ĩ³yau¹ũ³ju³ta²
ĩ³hxi²ka¹ta²lxi³ha²kxai³ nxe²xai³hĩ̱³nx2na³la².
11 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ka³na³ka³na³jah¹lo²su² kxan²ti³ nxe²
ĩ³hxi²ka²ta²xai³nẽ³na³la². Nxũh¹
ĩ²sxã³ a²ten³jut3su² ju³ta² ha³na³ka³lxi³
ĩ³hxi²ka²ta²xai³nẽ³na³la².

Kris²tu³jah¹la² a²nũ²khai³xa² sa²we¹nyhu¹si¹nhẽ³jau³su²

12-13 Jã¹nxe³jut3su² txa²wã¹nũ²khai³xa²
ka³na³ka³na³tã³la². Ka³na³ka³na³kxan²ti³
txa²wã¹kãi²ne³kxi²nẽ³tãu³ai²na² ka³lxan¹ta³kxi²nẽ³na³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ txa²wã¹kãi²ne³kxi²nẽ³tãu³ai²na²
ka³lxan¹ta³kxi²nẽ³kxan²ti³ txa²wã¹nũ²khai³xa²
ka³na³ka³na³tã³la². Te²yã¹nxe³jut3sũ³na³la².
Txa²wã¹nũ̱³ka̱³txi³ki³nãu¹xa² Ju³te²a²jah¹la²
yũ³ha²kxai² Ju²te²a² nũ̱³ka̱³txi³sxa³te²a²
yũ³ha²kxai³ a²wa³kxẽn³yah³lo²lo³nha²sxã³
yxau²xai³te²a² yũ³ha²kxai³ ã³wa²sut1sxã³
yxau³te²a² yũ³ha²kxai³ nxe³ki̱³tã³la².
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lain²txi³
ũ³hũ¹nhãn²nẽ³na³la². Nxe³ha²kxai³
a²nũ²ki̱³na¹xai²na² ka³na³ka³nat3sxã³
sa²we¹nyhu¹si¹nha²nẽ³na³la². Nxe³te²hũ̱³sxã³
Kris²tu³jah¹la² a²nũ²khai³xa² sa²we¹nyhu¹si¹nha²nẽ³na³la².
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
nxũ²kwa̱i³yxau²xai³nẽ³na³la², yxo²ĩ²te²ki̱³nãu¹xai²na²sa³
Jã¹nxe³sxã³ yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txi³ki̱³na¹xai²na²
a²nũ²a² ka³lxa¹ki̱³tã³la². Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² hi²sen³su²
a²nũ²a² ka³na³ka³na³ti³hi¹tẽ³na³la².

14 Te²yã¹nxe³sxã³ txa²wã¹nũ²nãu³khai³xa²
ka³na³ka³na³tẽ³lxa³wa². Ka³lxan¹ta³kxi²nẽ³na³la².
15 Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹yu̱³kxi³su² e³te³an¹jau³kxai³lu¹
e³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹hxi²ki³su² te²txã³wi¹.
Nxe²nxa³ha²kxai³ hai³txi³ txa²wã¹nũ²nãu³khai³xa²
hai³txi³ te²txã³wi¹. Nxe²e³kxan²ti³
txa²wã¹nũ²nãu³khai³xai²na² ã³nhai²ta³lxã¹kxi²nẽ³lhĩ̱³nx2na³wa².

16 Te²yã¹nxe³sxã³ txa²wã¹ne³nxẽn³su²
e³te³an¹jau³kxai³lu¹ e³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹yen³su² te²txã³wi¹. Nxe²nxa³ha²kxai³
hai³txi³ txa²wã¹nũ²nãu³khai³xai²na²
hai³txi³ te²txã³wi¹. Nxe²e³kxan²ti³
txa²wã¹nũ²nãu³khai³xa² ã³nhai²ta³lxã¹kxi²nẽ³lhĩ̱³nx2nxa³w
17 Txa²wã¹nũ²ai²na² whãi²na¹ txa²wã¹ye³na²
so¹lxi³kxai²nãn²tu̱³ ĩh¹nxet3sxã³ ain³kxi²nha²hĩ̱³ki̱³te²la¹xã
Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹nũ²nãu³ai²na²
whãi²na¹ a²ne³nxẽ³na² so¹lxi³kxai²nãn²tu̱³
ĩh¹nxet3sxã³ ĩ³nxũn³sain³nha²hĩ̱³ki̱³te²la¹xã³?
18 Nxe³ha²kxai³la¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
txa²wã¹nũ²nãu³ai²li² ĩ²li³te²nãu³ai²na²
ha³na³ka³lxi³ we¹ta²lxi³kxi²nẽ³lha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² a²ten³ju³ta² sa²we¹ta³lxi³kxi²nẽ³nĩn²ta²wa².
19 Txa²wã¹nũ²nãu³ai²li² ka³lxan¹ta³kxi²nẽ³lxa³ke³la³te²kxai
txa²wã¹nũ²a² yũ³nẽ³lhĩ̱³nx2nxa³wa².
20 Nxe³yãn¹ta¹ txa²wã¹nũ²nãu³ai²na²
ka³lxan¹ta³kxi²nẽ³kxan²ti³ txa²wã¹nũ²nãu³a²
ka³na³ka³na³tẽ³na³la².
21 Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹yen³nãu³a²
e³te²sxa³yu²hẽ³la². E³sxã³ txa²wã¹hxi²ka²
ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txai²na² a²ye³na¹xai²na² hxi²kan¹khai¹nxa¹ha²kxai³
wxãi²na² a²hxi²kxah³lho³ ĩ³nxai²na²
hxi²ka¹nxa³lxi¹. Nxe³ha²kxai³ ten³nxa²hxa³nhai¹.
Nxe² e³te²sxa³yu²hẽ³la². Te²yã¹nxe³jut3su²
Txa²wã¹ne³ki³su² e³te²sxa³yu²hẽ³la². E³sxã³
Txa²wã¹yu³kxa² ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txai²na² a²ne³ki³na¹xai²na²
hxi²kan¹khai¹nxa¹ha²kxai³ wxãi²na²
a²yu³kxah³lo² ĩ³nxai²na² ten³nxa²hxa³nhai¹.
Nxe² e³te²sxa³yu²hẽ³la². 22 Nxe³yãn¹ta¹
ya²la³tu̱³ txa²wã¹nũ²nãu³khai³xai²na²
ĩ²li³te²a² sĩ̱³nxũ̱n³nxa³ju³ta² ũ³whi²ã³nhã¹kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹ti³ ã³yat1sxã³ yxau²xai³lhĩ̱³ki̱³sxa³wa².
23 Nxe³sxã³ txa²wã¹nũ²nãu³khai³xa²
ĩ²li³te²a² jũ¹nxe² ã̱³lxi³kxe³su² kxan²ti³
wã²la²ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²sxã³
ũ³tĩ¹kxi²nha²ki̱³te²ju²hẽ³la². Ĩ²li³te²nãu³a²
wi¹ne¹lxa¹kxai²nãn²tu̱³ ã²la² wi¹lĩ²nha²ki̱³tã³la².
24 Txa²wã¹nũ²nãu³ai²na² ĩ²li³te²a²
wi¹ne¹te¹su² ã²la² wi¹lha²kxai³ ĩ²li³ju³ta²
wã²nxũh¹ hau³ko³nha²hĩ̱³nx2na³la².
Nxe³ki̱³ju³tai²li² txa²wã¹nũ²nãu³a²
hau³ko³nhã²nxa³ju³ta² so¹lxi³ wi¹wi¹nxe²
hau³ko³nha²hĩ̱³ki̱³tã³la². Nxe³kxi³ju³tai²na²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² txa²wã¹nũ²nãu³khai³xa²
nxe²
25 Nxe³nha²ki̱³sa²kxai³ txa²wã¹nũ²nãu³khai³xa²
hai³txi³ ã³nhai²ta³lxã¹nha²hĩ̱³ki̱³sxa³wa².
Hãi¹nxe³sxã³ txa²wã¹nũ²nãu³a² yxo²ha³kxa¹
wi¹la²la³kxi²waun¹nyhe²hĩ̱³ki̱³tã³la².
Hai³txi³ ã³nhai²ta³lxi²te²ten³txi³ o²la³kxi²hĩ̱³ki̱³sxa³wa².
26 Nxe³lxa³kxa³wa². 27 Nxe²xa³ha²kxai³ txa²wã¹nũ²nãu³a²
we²ta³lxi³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nha²ki̱³sa²kxai³ txa²wã¹nũ²nãu³khai³xa²
hai³txi³ ã³nhai²ta³lxã¹nha²hĩ̱³ki̱³sxa³wa².
Hãi¹nxe³sxã³ txa²wã¹nũ²nãu³a² yxo²ha³kxa¹
wi¹la²la³kxi²waun¹nyhe²hĩ̱³ki̱³tã³la².
Hai³txi³ ã³nhai²ta³lxi²te²ten³txi³ o²la³kxi²hĩ̱³ki̱³sxa³wa².
Nxe³lxa³kxa³wa². 28 Nxe²xa³ha²kxai³ txa²wã¹nũ²nãu³a²

sĩ³nĩ³ton³nẽ³nha²kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a²nãu³ai²na² a³lxi²waun¹nyhu¹ju³ta³la³
a²sĩ³na² whãi²na¹ khãuh³lxa³tẽ³nha²hĩ³ki³tã³la².
Txa²wã¹nũ²nãu³a² ĩ²li³te²a² ĩ³wi¹lain³kxi²nha²kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a²nãu³ai²na² a²sĩ³na² whãi²na¹
ĩ³wi¹lain³kxi²nha²hĩ³ki³tã³la².
27 Jã¹nxe³jut3su² txa²wã¹nũ²khai³xa²
a²sĩ³na² yã¹nxe² wxãi² ĩ³nxai²na²
sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² a²sĩ³na²
yãx1yah³lxi¹lxa². Kris²tu³jah¹la²
a²nũ²nãu³khai³xa² ĩ²li³te²a² yã¹ yxah³lxi¹lxa².
28 Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
yxo²ĩ²ũh¹tũ³ka̱³txa² wain³txi³ ĩ³hau³ko³ta³wxe³na²hẽ³la².
A²wi¹lhĩ¹nãn¹te²a²su² a²hxi²kan¹te²la³je³na²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ĩ²sxã³
sa²so¹tũ³ka̱³txa² ũh³wxe³na²hẽ³la².
Ã³ta³lo³hẽ¹tũ³ka̱³txa² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka̱³txi³la³ ũh³wxe³na²hẽ³la².
Ãh¹ã³ta³lo³hẽ¹tũ³ka̱³txi³nãu³a² yxo²ĩ²tũ³ka̱³txi³nãu³a²
ĩ³yau¹ũ³te²nãu³xa² ũh³wxe³na²hẽ³la².
Ãh¹ã³ta³lo³hẽ¹tũ³ka̱³txi³nãu³a² wã³nxĩn¹sxã³
o²la³kxi²te²su² te²na² ũh³wxe² ãh¹
ã³ta³lo³hẽ¹tũ³ka̱³txi³nãu³a² ĩ³ta³ka³txa²
we²txi²si¹kxi³nũ³su² te²a² ũh³wxe²,
Ãh¹ ã³ta³lo³hẽ¹tũ³ka̱³txi³nãu³a² a²nũ²a²
ã³non²ta³kxi²te²su² te²a² ũh³wxe², ãh¹
ã³ta³lo³hẽ¹tũ³ka̱³txi³nãu³a² hxi²kan¹txi³
a²nũ²a² hau³ko³te²su² te²a² ũh³wxe²
a²ne³ki³san¹tũ³ka̱³txan²tu̱³ hxi²kan¹txi³
a²nũ²a² wãn³txa² ya̱u³xã̱³lxa³txi³
e³te²su² te²a² ũh³wxe² nxe²xai³na²hẽ³la².
29 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ²sxã³
ĩ³sa²so¹nẽ³tũ³ka̱³txi³su² ka³lxa¹nẽ³lxa³ha²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka̱³txi³su²
ka³lxa¹nẽ³lxa³ha²kxai³ yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa²
ĩ³yau¹ũ³hain¹tũ³ka̱³txi³su² ka³lxa¹nẽ³lxa³ha²kxai³,
wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²tũ³ka̱³txi³su²
ka³lxa¹nẽ³lxa³ha²kxai³, 30 Ĩ³ta³ka³txa²
we³txi²si¹tũ³ka̱³txi³su² ka³lxa¹nẽ³lxa³ha²kxai³,
wãn³txa² yau³ã̱³lxa³ti³ e³kxi²tũ³ka̱³txi³su²
ka³lxa¹nẽ³lxa³ha²kxai³, yau³ã̱³lxa³ti³
wãn³txi³la³ a²si³yxau³tãu³khai³xa³
ĩ³yau¹ũ¹tũ³ka̱³txi³su³ ka³lxa¹nẽ³lxa³ha²kxai³
nxe³ki̱³tã³la². 31 Nxe³ki̱³sa²kxai³lu¹ ha³lo²a²
wi¹ju³tai²na¹ ã²la² hxi²kan¹kxi²ju³tai²na¹
ã³ten³jah¹lxi³hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ tĩh³na²
ã²la² wi¹tĩh³na² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wa².

13

Txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² a³lxi²nha²kxi³jau³su²

1 Ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xa²sa¹, a²nũ²a²
nũ̃³ka̱³txi³nãu³xai²na² wãn³txa² yxo²ha³kxa¹
hxi²kan¹txi³ ĩ³ye³kxi²na¹ha²kxai³
na¹kxa²yu³su² oh³xan¹te²nãu³xai²na²
wãn³txa² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³
ĩ³ye³kxi²na¹ha²kxai³ nxe³na¹kxan²ti³
ta²ẽ¹nãu³ai²na²
e³a²jau³xai²na² kwa²wãn³txa² toh³lxi³jau³su²
hĩ³nx2na³la². Kwa³thi³la³ka³txa²
ĩ³su²ki̱³sa²kxai³ kwa²nxon³nẽ³te²jai¹ti²tu³wa².
Jã¹nxe³hĩ³na¹wa². 2 Te²yã¹nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² hxi²kan¹txi³
ĩ³hen³txi³na¹ha²kxai³, yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
a²hoh³lxi³sa¹ha²kxai³, wãn³txa² hãi³jau³xa²
hxi²kan¹txi³ ĩ²a¹ha²kxai³, nũ̃³kxũn³txi³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²a¹ha²kxai³
wã³la³ka³txa² sa²ya²ta³wxe³si¹ha¹jau³su²
hxi²ka¹na¹ha²kxai³, ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹
hxi²ka¹na¹kxan²ti³ yxãn¹ta¹ txa²ẽ¹nãu³ai²na²
a³lxi²waun¹nyhu¹ki̱³ju³ta³la³ yũ³sa²nxa³ke³la³te²kxai³
hai³txi³ a²hxi²kan¹jah¹lo²su² hĩ³nxãn²nxa³wa².
3 Te²yã¹nxũn³sxã³ txa²yen³kxi³khai³xa²
wã²nhũ²hxa³tai¹na¹ha²kxai³ na¹kxa²yu³su²
ai³lhxã³ Je³su²jah³la² ĩ³lxa² kan²txi³
yxo²ĩ²a¹kxe³su² txa²nũ²a²nãu³khai³xa²
ha³nxe²khai³ wã²kxi²sai¹nha²kxai³
nxe³sain¹kxan²ti³ txa²ẽ¹nãu³ai²na²
a³lxi²waun¹nyhu¹ki̱³ju³ta³la³ yũ³sa²nxa³ke³la³te²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² hai³txi³
kãin²sa²hĩ³nx2nxa³wa².

4 A²nũ²a² a³lxi²waun¹nyhu¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ kãi³ũ¹nyhu¹ki̱³te²ju²hẽ³la².
Thãi³ti³la²sxã³ kãi³ũ¹nyhu¹ki̱³te²ju²hẽ³la².
A²nũ²a² yen³kxa² kwa²to³toh³lxi³
yxo²kwa̱in³nũ¹nyhu¹ki̱³te²sxa³yu²hẽ³la².
Yxo²kãin² e³kxi²ki̱³te²sxa³yu²hẽ³la².
A²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³kãin²txi³nha²sxã³
ã̃ã̱i³kxi²ki̱³te²sxa³yu²hẽ³la². 5 A²nũ²a²
a³lxi²waun¹nyhu¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³ wi¹lo²la³kxi²nũ¹hain¹tãu
ai¹nhĩ¹na¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³sen³sai¹sxã³
a²hoh³lxi³sa²sxã³ o²la³kxi² nxe³ki³lxo³nha²ki̱³te²sxa³yu²hẽ
Yã³ni̱³li³nũ¹nhẽ³ju³ta² so¹lxi³ ten³nha²ki̱³te²sxa³yu²hẽ³la².
Kwa²hi²ye¹ta³lxi³nha²ki̱³te²sxa³yu²hẽ³la².
A²nũ²a² ko̱³nxe³ti³ o²la³kxi²nũ¹nhẽ³kxan²ti³
hai³txi³ yxa̱ih²kxi²nhũ¹ki̱³te²sxa³yu²hẽ³la².
6 A²nũ²a² ã̃³xa² ko̱³nxe³ti³ kãi³kxai²nãn²tu̱³
ĩ³ka³li³kxi²ki̱³te²sxa³yu²hẽ³la². Hãi¹sxã³
ya²la³lhi²ju³ta² wi¹kãi³kxai²nãn²tu̱³
ĩ³ka³li³ki̱³te²ju²hẽ³la². 7 A³lxi²waun¹nyhu¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³
ko̱³to²la³kxi²nũ¹nhẽ³kxan²ti³ ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
yxau³ki̱³te²ju³hẽ³la². A²nũ²a² a³lxi²waun¹nyhu¹ki̱³kxai²nãn
wain³txi³ yxo²ĩ²nyhu¹ki̱³te²ju²hẽ³la².
Wi¹kãi³ju³ta² wah³nxe³kxi²nũ¹hain¹ki̱³te²ju²hẽ³la².
Ko̱n³ton³kxi²nẽ³kxan²ti³ nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³
yxau²xai³ki̱³te²ju²hẽ³la².

8 A³lxi²waun¹nyhu¹ki̱³ju³ta² ne³ki³so³nxa³lho³la².
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̃³na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ¹ki̱³ju³ta² ne³ki³son³tu¹wa².

Wãn³txa² yau³ã̱³lxa³ti³ e³kxi²ki̱³jau³su²
ĩ³hxi²ka¹ti³hi¹tẽ³ju³ta² ye³jen¹na²
ne³ki³son³tu¹wa². A²hoh³lxi³su²
ki̱³ju³ta² ye³jen¹na² ne³ki³son³nũn³tu¹wa².
9 Nxe³sxã³ hĩ¹nai²li² ũ³hũ¹nhẽ³ju³ta²
a²hoh³lxi³si¹nhẽ³jut3su² ta̱³nxa² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹hain¹ki̱³jut3su² ta̱³nxa²
nxe³ju³ta² jũ¹nxa² so¹lxi³ yũ³nũ¹nhẽ³na³la².
10 Nxe³ta¹ yan¹nãu³a¹ Kris²tu³jah¹la²
a³ka³nxi²sxã³ wa̱³li²tãu³a¹ jũ¹nxa² so¹lxi³
yũ³nũ¹ki̱³ju³ta² ne³ki³son³tu¹wa².
11 Txai²na² txa²wẽ³sĩ¹nai³tã² wẽ³sa²
o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ kãi³hxai²na¹hẽ³la².
Wẽ³sa² e³jau³xa² so¹lxi³ e³a¹ha²kxai³ wẽ³sa²
o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²na¹ha²kxai³
wẽ³sa² wã²nxũ̱¹ha̱in³nha¹jau³xa² so¹lxi³
e³a¹ha²kxai³ nxe³nhxai²na¹hẽ³la².
Nxe³yãn¹ta¹ in³txi³lo³na¹hĩ¹nai²na¹
hxi²kan¹to³na¹hĩ¹nãn¹te²tu̱³ wẽn³sxũ̱³na¹ju³ta³la².
ã³na¹a¹hẽ³la². Nxe³te²sa¹wa². 12 Es³pe²ya²ka³lo³a²
ĩ²nha²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ txa²wã¹yãu³ka³txa²
ku³kuh³nxe² ĩ²hĩ̱³ki̱³tã³la². Yxãn¹ta¹
yan¹nãu³a¹ a²nũ²khai³xa² ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ ku³kuh³nxa² ĩ²ki̱³sxa³lho³la².
Jã¹nxe³jut3sũ̱³nxe² wain³txi³ ĩ²ki̱³tu¹wa².
Te²yã¹nxũn³sxã³ hĩ¹nai²li² jũ¹nxe²
ã³ye³wxe³ki̱³tã³la². Yxãn¹ta¹ yan¹nãu³a¹
kãin² ã³ye³wxe³ki̱³tu¹wa². Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ²nẽ³kxa² yã¹nxe³sxã³ ĩ²ki̱³tu¹wa².
13 Jã¹nxe³jut3su² ha³lo²a² yu³ta²
yu³tha¹li¹ ka³na³ki¹ hxi²kan¹te²la³
yũ²na³la². Yxo²ĩ²ki̱³ju³ta² yũ³ha²kxai³
Kris²tu³jah¹la² wa̱³li²je³na³wa³kxa²
wahx3nxe³ki̱³ju³ta² yũ³ha²kxai³ a²nũ²a²
a³lxi²waun¹nyhu¹ki̱³ju³ta² yũ³ha²kxai³
nxe³te²ju²hẽ³la². Nxe³ju³ta² ha³kxa¹
a³lxi²waun¹nyhu¹ki̱³ju³ta² ã²la² hxi²kan¹sxã³
ã³sen³sai¹ki̱³ju³ta³la³ te²ju²hẽ³la².

14

Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³hxi²ka¹tũ¹nhẽ³ju³ta²

1 A³lxi²waun¹nyhu¹ah³lxin¹ju³ta²
ã³ten³jah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ̱³na²
Yãu³ka³jxah¹lai²na² hxi²kan¹te²lo³tũ¹nhẽ³ju³ta²
yxo²kwa̱in³jah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txa³kxain¹yah³lxin¹ju³ta²
yxo²kwa̱in³khai¹nxe³jah¹lxi³hẽ¹la².
2 Nxe³sxã³ wãn³txa² yau³ã̱³lxi³ti³
e³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na²
ne³nxẽ³na² so¹lxi³ ain³kxi²sxã³ ã³ne³wxe³hĩ̱³nxã³la².
A²nũ²a² hai³txi³ ain³kxi²nha²hĩ̱³ki̱³sxa³wa².
Hxi²kan¹txi³ ã³ne³wxe³te²sxa³yu²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³hxi²kat1sxã³
ya²la³lyau³xan²tu̱³ hãi³wã²nxĩn¹jau³xan²tu̱³
e³kxi²te²ju²hẽ³la². 3 Yxãn³ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a² hãi¹nxe³ti³xa¹ ain³kxain¹jau³su²
hĩ̱³nx2na³la². Ã³non²ta³kxi²jau³su²
ha²kxai³, ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹jau³su²
ha²kxai³, sa²ye³kwẽ²kxi²jau³su² ha²kxai³
nxe³hĩ̱³nx2na³la². 4 Te²yã¹nxe³sxã³
wãn³txa² yau³ã̱³lxa³ti³ e³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² nũ¹hxi²kan¹ti³lon³te²ju²hẽ³la².
Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa²
hãi¹nxe³ti³xa¹ a²hxi²kan¹nũh¹nũ³nyhai¹nhĩ̱³nx2na³la².
5 Wxa²nũ̱³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹ wãn³txa²
yau³ã̱³lxa³ti² e³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
te³nhĩ̱³na¹wa². Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹yhah³lxin¹ju³ta²
ten³khaix1sa³nha²wa². Nxe³sxã³ wãn³txa²
yau³ã̱³lxa³ti² e³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹lhĩ̱³nx2na³la². Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ã²la² wi¹khaix1jau³la³ hĩ̱³nx2na³la².
Jã¹nxe³jut3su² yau³ã̱³lxa³ti² e³kxi²sxã³
ain³kxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wãn³txai²li²
a²si³yxau³tãu³khai³xa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³jah¹la²
yũ³kxai²nãn²tu̱³ wi¹na³la². Yxãn¹ta¹
yũ²nxa³kxai²nãn²tu̱³ hxi²kan¹txi³
a³la³kxah¹lxi³hĩ̱³nx2nxã³lxa². 6 Nxa²ha¹te¹
txa²wã³tã̱³nãu³xa² yã¹yxah³lxi¹lxa².
Nxe³sxã³ wxã³sĩ²nx2ta¹tãu³a¹ wãn³txa²
yau³ã̱³lxa³ti² jau³jau¹xai²na² so¹lxi³
e³kxi¹nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³ hxi²kan¹ti³
ã³non²ta³kxi¹nx2ti³nxa³lho³la². Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³su²
ta̱³nxa² a²hoh³lxi³sa²jau³su² ta̱³nxa²
wãn³txa² wi¹jau³su² ĩ³hen³txi³nx2ta¹jau³su²
ta̱³nxa² nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³hxi²ka¹txa²lxi³hĩ̱³na¹wa²
7 Nxa²ha¹te¹ yau³tã̱³xa²sa¹, yen³kxa²
ka³te̱³nxa³te²na²sa¹, wãi²lhũ̱³ka³txa²
ta̱³nxa² ar²pa²kax3su² ta̱³nxa² hain³kxai²nãn²tu̱³
wain³txi³ wxa²hai³nxa³kxai²nãn²tu̱³
ã³ju³sa² ã̱³xa² ain³kxi²nẽ³jah¹la²
hxi²kan¹ti³ a²si³yxau³tãu³khai³xa²
ain³kxai¹nhĩ̱³nx2nxa³wa². 8 Te²yã¹nxũn³sxã³
kwa³jan³ta² so³ta²to² nũ̱³ka̱³txa²
he¹li³te³lhxã³ ai³ain¹te²ju²hẽ³la².
Nxe³te³na¹ wãi²lhũ̱³ka³txa² trũ³be²ta²kax3su¹
nxe³ka³txa² tẽ³sxã³ ĩ³hain³te²ju²hẽ³la².
Wi¹lhain³kxai²nãn²tu̱³ a²si³yxau³tãu³a²
ã³ne³wxe³ha²kxai³ he¹lain¹te²ju²hẽ³la².
Yxãn¹ta¹ wain³txi³ hai³nxa³kxai²nãn²tu̱³
ko̱³nhai¹nxa³ha²kxai³ hãi¹sxã³ he¹lai¹nxa³ka̱³tu̱³
yxau³ain¹te²ju²hẽ³la². 9 Te²yã¹nxe³jut3su²
wãn³txa² yau³ã̱³lxa³ti³ e³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³

a²si³yxau³tãu³a² ã³ne³wxe²nxa³kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ wi³ti³he¹nxẽ²nxa³wa². Wxa²wãn³txa²
ha³lo²a² kwa² he¹sa³tĩ¹hĩ̱³nx2na³la².
10 Yuh³xan¹ko³xai²na² whãi²na¹ a²nũ²a²
nũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² ka³lxa¹khai¹xain¹na³la².
Wãn³txai²li² yau³ã̱³lxa³ti³ e³xi²xai³ain¹te²ju²hẽ³la².
E³xi²xai³ha²kxai³ a²si³yxau³tãu³a²
ha³na³ka³lxi³ nxe² ai³te²ju²hẽ³la².
11 Nxe³sxã³ e³jau³xai²na² ã³ne³wxe³sa²nxa³kxai²nãn²tu̱³
ã̱³lxin³tã¹. Ai¹nhĩ̱³na¹wa². Te²yã¹nxũn³sxã³
txa²wãn³txa² e³a¹jau³xa² ã³ne³wxe³ai¹nxa³kxai²nãn²tu̱³
ã̱³lxin³tai¹. Sai¹nhĩ̱³nx2na³la². Jã¹nxũn³sxã³
ã³ne³wxe³ai¹nhĩ̱³nx2nxa³wa². 12 Jã¹nxe³jut3su²
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³hxi²ka¹tẽ³ju³ta²
ten³yah³lxi¹nha²kxai³ ã²la² wi¹ju³ta²
ã³ten³jah¹lxi³hẽ¹la². Yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txai²na²
ã³nxũ²kwa̱i³lxũ¹sxã³ a²hi²ka¹txa²lxain¹ju³ta²
ten³jah¹lxi³hẽ¹la².

13 Nxe³yãn¹ta¹ wãn³txa² yau³ã̱³xa²
hxi²kan¹txi³ e³te² ĩ³nxa² Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³wã̱³txi¹jah³lxi³hẽ¹la². Wãn³txai²li²
a²si³yxau³tãu³a² ĩ³wã̱³txi¹jah³lxi³hẽ¹la²,
ĩ³yau¹ũ³nxa²lxi³si¹yhah³lxin¹jau³nũ³sa³.
14 Wãn³txa² yau³ã̱³xa² e³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
e³kxi²na¹kxai²nãn²tu̱³ txa²yãu³ka³txa²
so¹lxi³ e³kxi²hĩ̱³nx2na³la². Hai³txi³ txai²na²
a²hoh³lxi³sa¹ju³ta³la³. 15 Nxe³jut3su²
ha²kxai³ ĩh¹nxe² kãi³a¹lhon³ku²
nxa¹nha²wa². Yau³ha¹li¹ e³a¹tu¹wa².
Txa²yãu³ka³txai²na² wãn³txa² yau³ã̱³xa²
e³i² txa²ẽ¹nãu³ai²na² wãn³txi³khai³xa²
e³i² na¹tu¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³
txa²yãu³ka³txai²na² hain³jau³xa²
yau³ã̱³xa² hai³ni² txa²ẽ¹nãu³ai²na²
hain³jau³khai³xa² hai³ni² na¹tu¹wa².
16 Ĩ³wi¹lxon³kxah¹lxin¹jau³xai²li² Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³ye³kxah¹lxin¹tãu³a¹ a²yãu³ka³txi³khai³xa²
e³kxi²kxai²nãn²tu̱³ wãn³txa² yau³ã̱³xa²
so¹lxi³ e³kxi²kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a²
a³la³kxi²nxa³te²a² wxã³sxã³ ã³yã³nũ²kxi¹nx2ti³hĩ̱³nx2na³la².
e³kxi²jau³xai²li² hxi²kan¹ti³ ã³ne³wxe³ai¹nhĩ̱³nx2nxa³wa².
Hxi²kan¹txi³ ã³ye³yxo²nũ¹nxa²lxi³jau³la³
e³ya³nx2ti³xa³lho³la². Hai³txi³
ã³ne³to³ti³he¹nxai¹nhĩ̱³nx2nxa³wa².
17 Ĩ³wi¹lxon³kxah¹lxin¹jau³xai²li² wi¹khaix1kxai²na²
a²nũ²a² a³la³kxi²nxa³te²a² hai³txi³
ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹hĩ̱³nx2nxa³wa², ã³ne³wxe³ai¹nxa³kxai²nãn²tu̱³
18 Txai²na² sa²kxai³lu² wãn³txa²
yau³ã̱³lxi³jau³xa² ã²la² yxau³ka³lxa¹txi³
e³khai¹nxa¹wa². Nxe³na¹ju³tai²li²
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³wi¹lxo³kxi²na¹wa².
19 Nxe³na¹kxan²ti³ yxo²ĩ²ki̱³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²na²
ã³yã³nũ²kxi²ki̱³tãu³a¹ txa²wãn³txi³khai³xa²
wãn³txa² ã³ne³wxe³ain¹jau³xai²na²
yau³ha¹li¹ yau³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ĩ³yau¹ũ³na¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹lhĩ̱³nx2na³la². Yxãn¹ta¹ wãn³txa²
yau³ã̱³lxi³ jau³jau¹xai²li² wãn³txa²
ã³ne³wxe³ai¹nxa³jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³
ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹kxai²nãn²tu̱³ wai³nhĩ̱³nx2nxa³wa².
Nxe³ha²kxai³ ã³ne³wxe³ain¹jau³xai²li² ã²la²
te³nhĩ̱³na¹wa².

20 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. Ĩ³kãi²non³nyhah¹lxin¹ju³tan¹te²k
wãn³txa² yau³ã̱³xa² e³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wẽ³son³txi³sxã³ hain³nyhah¹lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².
Ja¹lixe³yah³lxi³txa³hẽ¹la². Wxi²kan¹sxã³
hain³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wãn³txa²
e³yah³lxin¹jau³nũ³a² ã³ne³wxe³ain¹tu¹wa².
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² e³na²hẽ³li¹.
E³te³nah¹lxi¹: “Txa²nũ̱³ka̱³txi³khai³xa²
ĩ³hen³txi³na¹tu¹wi¹. A²nũ²a²
ã̱³xa² wãn³txa² ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹.
Nxe³ai¹na¹kxan²ti³ ã³ne³to³sai¹nhĩ̱³nx2nxa³wi¹.”
Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² nxe³na²hẽ³li¹.

Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Jã¹nxe³jut3su² wãn³txa² yau³ã̱³lxa³ti³
e³kxi²kxai²nãn²tu̱³ yxo²ĩ²xa³te²a²
ĩ²yau¹ũ³jau³su² hĩ̱³nx2na³la². Yxo²ĩ²te²a²
ĩ³yau¹ũ³jau³sxa³wa². Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³kxai²nãn²tu̱³ yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa²
ĩ³yau¹ũ³jau³su² hĩ̱³nx2na³la². Yxo²ĩ²xa³te²na²
ĩ³yau¹ũ³jau³sxa³wa². 23 Nxe³ha²kxai³
ĩ²jah¹lxi³hẽ¹la². Yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txi³
ĩ³nxa² ã³yã³nũ²kxi²yah³lxin¹tãu³a²
a²nũ²ai²na² a³la³kxi²nxa³te²su² ta̱³nxa²
yxo²ĩ²xa³te²su² ta̱³nxa² wxã³sxã³
ã³yã³nũ²kxi¹nx2ti³hĩ̱³nx2na³la². Nxe³kxai²nãn²tu̱³
wãn³txa² yau³ã̱³lxa³ti³ e³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ã³ne³wxe²nxa³jau³su²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Tũ̱³ka̱³txai²na² wen¹tũ̱³ka̱³txi³sin²tã¹.
Nxe³nãn²tu̱³ hĩ̱³nx2na³la². 24 Yxãn¹ta¹
hãi¹sa³wa². Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³nyhu¹ah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
yxo²ĩ²xa³te²la³ ta̱³nxa² a³la³kxi²nxa³te²su²
ta̱³nxa² ã³yã³nũ²kxi¹nx2ti³hĩ̱³nx2na³la².
Nxe³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ain³kxi¹nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³
a²ko³nxe³ti³ kãi³nha²ju³ta² ĩ²nha²sxã³
ã³yxo²o³tũ¹hain¹tu¹wa². Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ain³kxi¹nx2tai¹nha²kxai³
ã³yxo²o³tũ¹hain¹tu¹wa². 25 A²ẽ¹na²
a̱in³nha²jau³xa² Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su²
a²lxah²lxi³ye²tu¹wa². Nxe³sxã³
ã³ka³ti³wxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² sa²nẽn¹kxi²tu¹wa².
Sa²nẽn¹kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ya²la³tu̱³ Txa²wã¹su̱³na² yxau³a³nhẽ³lin²tain³na³la². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² Nxe³tu¹wa².

Yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³lain¹tu̱³ka̱³txa² wain³txi³ o²la³kxain¹jau³su²

26 Txa²wã³ta̱³nãu³xãi³. Ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tu̱³ka̱³txi³nãu³xai²na² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ¹hai¹nhxai²na¹hẽ³la². Ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxi¹, yxo²ĩ²tu̱³ka̱³txi³ ĩ³nxa² ã³yã³nũ²kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ a²nxũ²kwa̱i³lxũ¹nyhu¹ah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Ka³na³ki³ hain³jau³xa² yũ³yah³lxi¹nha²kxai³ ka³na³ki² ĩ³yau¹ũ¹nyhah¹lxin¹jau³xa² yũ³yah³lxi¹nha²kxai³ ãh¹ ka³na³ki² Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa² tah²yau³xa² yũ³yah³lxi¹nha²kxai³ ka³na³ki² wãn³txa² yau³a̱³lxa³ti³ e³te²a² yũ³yah³lxi¹nha²kxai³ ka³na³ki² yau³a̱³lxi³jau³xa² a²si³yxau³tãu³a² ĩ³yau¹ũ³ju³ta² hxi²kan¹te²a² yũ³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³jah³lxi³sxã³ ã³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nyhah¹lxin¹ju³ta² kãi³jah³lxi³hẽ¹la². 27 Nxe³sxã³ ka³na³ki² wãn³txa² yau³a̱³lxa³ti² e³ti³ten³nxa²lxi³kxai²nãn²tu̱³ ha¹lin¹ta̱³nxa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ ta̱³nxa² jau¹xai²na² so¹lxi³ e³xai³jah¹lxi³hẽ¹la². Nxe² e³xai³yah³lxin¹ka³tu̱³ wãn³txa² jau¹xai²na² a²si³yxau³tãu³a² ĩ³yau¹ũ³txain¹yah³lxi³hẽ¹la². 28 Yxãn¹ta¹ ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³jah¹la² yũ²nxa³kxai²nãn²tu̱³ ko̱n³ton³jah¹lxi³hẽ¹la². Nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² so¹lxi³ Txa²wã¹su̱³na² e³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². 29 Te²yã¹nxe³sxã³ ha¹li¹ ta̱³nxa² ha¹li¹ ka³na³ku² te² ĩ³nxa² Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³jau³xa² yũ³kxai²nãn²tu̱³ a²wã³kxi³ ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² ka³nahx2sxã³ yxau³sxã³ ain³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹la². Ya²la³tu̱³ jau³su² ta̱³nxa² ki³han³jau³su² ta̱³nxa² a³ya³txi²yah³lxin¹tu¹wa². 30 Ã³wxe³te²a² ĩ²li³te² ĩ³nxa² Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa² kwẽn¹ta² ain³kxi²nha²kxai²nãn²tu̱³ a²wi¹lhĩ¹na² e³jah¹la² sa²kxai³lu² ã³na¹sxã³ ã³wxe³sẽ¹la². Nxẽ¹kxai²nãn²tu̱³ kwẽn¹ta² wxã³jah¹la² ĩ³ye³ ã³si³wxe³txai²la². 31 Wxãi² ĩ³nxa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nyhu¹sxã³ ĩ³yi²lho¹kxa² ai³jah³lxi³hẽ¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹su̱³na² wãn³txai²li² ã³ne³wxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Yxah³lxi¹nha²kxai³ ã³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nyhah¹lxin¹ju³ta² 32 Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wã²nxũ̱h¹ ĩ²nha¹yah³lxi³sxã³ wain³txi³ hau³hau³kot3sxã³ ĩ³yau¹ũ¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la². 33 Nxe³sxã³ Txa²wã¹su̱³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ²sxã³ ĩ³kaix1so¹nẽ³te²jai¹ti²tu³wa². Ku³kuh³nxa² kãi³ki̱³ju³ta² te³nxa³wa², Txa²wã¹su̱³na²sa³. Wain³txi³ hau³ko³ki̱³ju³ta² ain³na³la². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tu̱³ka̱³txi³nãu³xai²na² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ¹hai¹nhxai²na¹hẽ³la². 34 Txa²wã¹su̱³na² sa²nẽn¹kxi²te³lhxã³ ã³yã³nũ²kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ txu¹ti³nãu³xai²na² ka³nahx2nxe³sxã³ yxau³sxã³ ain³kxi²si¹hai¹na¹jau³su² kwa³na³ai¹na¹wa². E³xa² yxau³ain¹kxai²nãn²tu̱³ wai³nxa³wa². Nxe³jau³xai²na² Txa²wã¹su̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã² nxe² ĩ³yau¹ũ³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². 35 Nxe³sxã³ wãn³txa² wa̱³txi³jau³su² yũ³kxai²nãn²tu̱³ a²sxi²nhãu³a² a²wẽ³sãi¹yah³lai²li² ĩ³wa̱³txi³txai¹la². Jã¹nxe³sxã³ yxo²ĩ²yah³lxin¹tu̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² ã³yã³nũ²kxah³lxin¹tãu³a¹ txu¹ha³ ĩ³ye³ye¹nx2ti³ju³ta² wai³nxa³wa².

36 Yxãn¹ta¹ wxa²nu̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² so¹lxi³ Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa² yũ³nxa²lxi³ji¹wa²? Wxa²nu̱³ka̱³txi³nãu³ ĩ³nxai²na² so¹lxi³ ĩ³tih³nxe³nx2ti³te²la¹xã³? Hai³txi³ ti³he¹nx2nxa³wa². 37 Nxe³ha²kxai³:

— Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²sa¹xã¹. Wã³nxĩn¹khai¹nxe³ju³ta² txai²na² so¹lxi³ ũ³hũ¹sa²na³nã¹. Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ txa²wãn³txa² ain³kxi²khaix1sah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹su̱³na² kwa³na³nẽ³jau³xa² ũ³hũ¹sa³ha²kxai³ ũ³wha²li¹lye¹nx2ta¹wa². 38 Yxãn¹ta¹ txa²wãn³txa² ain³kxi²sa²nxa³jah¹lo²su² yũ³kxai²nãn²tu̱³ a²nxe³jah¹lai²na² wãn³txa² ain³kxah¹lxi³txa³hẽ¹la².

39 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹ju³ta² ã³ten³khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ wãn³txa² yau³a̱³lxa³ti³ e³jah¹la² ĩ³kwa̱i²kxah¹lxi³txa³hẽ¹la², Txa²wã¹su̱³na² wãn³txi³su² nũ¹kxan²ti³na². 40 Jã¹nxe³ha²kxai³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ĩ²li³ju³ta² hau³hau³kot3sxã³ o²la³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Ku³kuh³nxe² o²la³kxi²yah³lxi³txa³hẽ¹la².

15

Kris²tu³jah¹la² ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ txa²wã³ta̱³nãu³xãi³. Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tã² ain³kxi²jah³lxi³hẽ¹la². Nxe³jau³xai³tã² wain³txi³ yxo²ĩ²ah³lxin¹jau³xai³txa³lx ain³kxi²sah³lxin¹jau³xai³ta³lxi³ yxo²ĩ²ah³lxin¹jau³xai³txa³lx Ã³nxe³jau³xai²li² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xai³tã² Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa² wi¹jau³xai²la¹wa². Nxe³sxã³ ain³kxi²sxã³ yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tũh¹nx2ti³na²hẽ³la². Nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³ yxau³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ sa²hau³ko³nha²sxã³ yxau³yah³lxin¹tu¹wa². Yxãn¹ta¹ jau¹xai²na² yxo²ĩ²yah²lxan³kxai²nãn²tu̱³

wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²ha³ko³txa²lxi³ju³ta³la³
yũ²nxa³wa².
3 Nxe³sxã³ wãn³txai³tã² Txa²wã¹sũ³na²
ũ³hũ¹sa²jau³xain²ti³ ĩ³hen³txi³nx2ta¹jau³xain²ti²na³la².
Nxe³jau³xai²na² wxi²kan¹jau³xai²la¹wa².
Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³
txa²wã¹kõ³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² sa²wa²su¹tũ¹nhẽ³tẽ³lha²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²
Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 4 Jã¹nxe³sxã³
ya³lu²kxi²nẽ³nũ²la² sa²nĩ³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹tũ¹nhẽ³la².
Hã²wxãn³txi³nũ² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
a³lan²ni²ka³tu̱³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ ka³te̱n³su² yxau²xai³nha²wa².
Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 5 Nxe³ha²kxai³
Pe²jah³la² ã³yũ²txi²xi² a²to²se³ nũ³ka̱³txa²
ã³yũ²txi²xi² nxe³ta¹hxai³hẽ¹la². 6 Nxe³ka³tu̱³
yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa² ka³lxa¹txi³ 500 nxe²
a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ã³sã²nũt1sxã³
ã³yũ²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka̱³txa²
yxo²ha³kxa¹ ka³te̱n³ti³ hi¹nain¹nha²wa².
Yxãn¹ta¹ ĩ²li²te²su² te²a¹ ya³lu²ain¹nha²wa².
7 Nxe³ha²kxai³ Ti³a²kah³lai¹tã² ĩ²nũn³ta¹hẽ¹la².
Ãh¹ jã¹nxe² yan¹nãu³a¹ ĩ³kaix1so¹tũ³ka̱³txa²
yxo²ha³kxa¹ ĩ²ain¹nũn³ta¹hẽ¹la².
8 A²ne³ki³sa³nãu³a¹ txai²li² ĩ²nũ³na¹hẽ³la².
Wẽ³sa² yxau³ni¹te²a² wa³su³txi³
a³li³lah¹te²sxa³jai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe²
a²ne³ki³sa³nãu³a¹ Je³su²jah³la² wã²nã³ũ¹sa³jah¹lo²sa¹wa².
9 Ĩ³kaix1so¹sa²nũn³jah¹lo²sa¹wa². Txai²na²
kãin²sa²nxa³jah¹lo²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³
ĩ³kaix1so¹tũ³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹
ã³sen³sai¹sain¹nha²wa². Kxã³nhxĩ¹nãu³ai³tã²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa²
khãuh³lxa³txai¹na¹hẽ³la². Nxe³na¹ju³ta²:

— Wain³txa²na³nã¹. Txa²ẽ¹nãn¹jau³xa²
te²sa¹wa². 10 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
sa²kxai³lu² kãin² thãi³ti³la² a³lxi²sa²ha²kxai³
txa²ẽ¹nãu³a² sa²hau³kot3sa³ha²kxai³
ĩ³hxi²kat1sa³na²hẽ³la². Ĩ³hxi²kat1sa²ju³ta²
kwa²hãi¹nxe² ĩ³hxi²kat1sa²nxa³hẽ³la².
Nxe³sa²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ya³lo³txi²sxã³ o²la³kxi²na¹ju³ta² ĩ³kaix1so¹tũ³ka̱³txa²
yxo²ha³kxa¹ txa²wã¹wa³ka³li³yu³ta²
ã³sen³sai¹ai¹na¹hẽ³la². Nxe³na¹kxan²ti³
nxũ¹txai²na² txa²nũ³kxũ³na¹ju³ta³la³
o²la³kxi²te²txã³wa². Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³hxi²kat1sa²ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²jah¹lo²sa¹wa².
11 Jã¹nxe³jut3su² txai²la³ ta̱³nxa²
tũ¹ka̱³txai²la³ ta̱³nxa² ĩ³hen³txi³nx2ti³nha¹jau³xa².
kwa²hãi¹nxũh¹hĩ³nx2na³la². Ĩ³hen³txi³jah¹la²
ĩ²li³te²a¹ kwa²hãi¹nxũ¹hĩ³nx2na³la².
Nxe³yãn¹ta¹ ĩ³hen³txi³nx2ti³jau³xai³tã²
yxo²ĩ²yah³lxin¹jau³xa² nxe³jau³xai²na²
so¹lxi³ ka³lih³kxi²na¹jau³xai²la¹wa².
Ãm¹kxan¹lxi¹nha²kxai³ yxo²ĩ²yah¹lxi³hxai¹nhẽ³la².

Yxo²ĩ²tũ³ka̱³txi³ki̱³na¹xai²na² ka³te̱n³su²
ẽ³te̱³lhxai³si¹nhẽ³nũ³jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
Kris²tu³jah¹la² ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹jau³xa²
ĩ³hen³txi³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2ta¹ha²kxai³
ẽ³te̱³lhxai³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ ĩ²li³te² ĩ³nxai²na¹
e³yah³lxin¹thai¹la²? E³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ya³lu²kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta² yũ²nxa³lho³li¹.
Nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². 13 Nxe³yãn¹ta¹
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta² yũ²nxa³ke³la³te²kxai³
Kris²tu³jah¹la² hai³txi³ ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²hĩ²nxa³wa². 14 Yxãn¹ta¹
Te²yã¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la² ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²nxa³ke³la³te²kxai³ ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³su²
yũ³hĩ³nx2nxa³wa². Te²yã¹nxũn³sxã³
wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxin¹jau³xa² yũ³nũ³nhĩ³nx2nxa³wa².
15 Jã¹nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² nxe³ke³la³te²kxai³la¹
txa²wã¹wãn³txa² ĩ³ye³kxi²ki̱³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² ki³han³jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe³hĩ³ki̱³tã³la². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³su² Kris²tu³jah¹la² ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²si¹ju³ta³ ĩ³hen³txi³sĩ¹na¹ha²kxai³
txa²wã¹wãn³txa² ĩ³ye³kxi²ki̱³te³nah¹lxi¹:

Txa²wã¹sũ³na² ki³han³jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe³hĩ³ki̱³tã³la². Jã¹nxũn³sxã³ a²nũ²a²
ya²lun¹ti³te²nãu³xai³tã² ya²la³tu̱³
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tai¹nxa³ke³la³te²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la²
hai³txi³ ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hit1sĩ³nx2nxa³wa².
16 Jã¹nxe³sxã³ ya²lun¹ti³ te²nãu³xa²
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xain¹si¹hxa³ke³la³te²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la²
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²nũn³si¹hĩ³nx2nxa³wa².
17 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
Kris²tu³jah¹la² ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹hxa³ke³la³te²kxai
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxin¹jau³xa²
kwa²to³toh³lxi³jau³su² hĩ³nx2na³la².
Kwa²to³toh³lxi³jau³su² ke³la³te²kxai³
kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² kan²txi³
ĩ³sxã³ yxau²xai³lyah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
Hai³txi³ wxa²ẽ¹nai²na² sa²wa²su¹txa²lxi³hĩ³nx2nxa³wa².
18 Jã¹nxe³ke³la³te²kxai³ Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa² ã²la² ya³lu²te²nãu³xa²
a²kõ³nxe³ju³ta² ãh¹yũ³ai¹nhĩ³nx2na³la².
Hai³txi³ wxa²wa²su¹tai¹nhĩ³nx2nxa³wa².
19 Nxe³sxã³ ka³te̱³na² hin¹ki̱³tãu³a²
so¹lxi³ Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²ka²

sa²hau³kot3sa²tẽ³ũ¹nhẽ³ke³la³te²kxai³
ya³lu²kĩ³sĩ¹na¹ sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³ju³tai²li²
yũ³nẽ³lhĩ³nx2nxa³wa². Nxe³ke³la³te²kxai³la¹
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²khaix1nxe³tũ³ka³txi³su²
hĩ³kĩ³tã³la².

20 Nxe³yãn¹ta¹ ya²la³tu³ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² ka³tẽn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹hxai³hẽ¹la². Wãn³txi³khai
Nxe³sxã³ ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹ha²kxai³
ya²lun¹ti²tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹ ka³tẽn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²si¹hain¹nũn³tu¹wa². 21-22 Nxe³sxã³
kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² in³txa² ka³na³ka³na³jah¹la²
A³tãu²ah³lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² so¹lxi³
ko̱³nxe³ti³ kãi³ha²kxai³ ya³lu²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ya³lu²nẽ³ju³ta³nũ³a² yũ³kĩ³tã³la².
Te²yã¹nxe³ju³ta² a²nũ²a² ka³na³ka³na³jah¹la²
Kris²tu³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la²
so¹lxi³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tẽ³ju³ta³nũ³a²
yũ³kĩ³tã³la². 23 Jã¹nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²kĩ³tu¹wa².
Yxãn¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² txã² ka³tẽn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²tai¹ti²tu³wa². Nxe³sãn²ka³tu̱³
hã²wxãn³txa³ a³ka³nxi²sxã³ wa̱³li²tãu³a¹
yxo²ĩ²tũ³ka̱³txi³kĩ³na¹xai²na² sa²kxai³lu²
ã³ta³lo³hẽt1sxã³ ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tẽ³ta²
24 Nxe³te²ka³kxa¹ ne³ki³son³ju³ta²
wxã³tu¹wa². Nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la²
hi²sen³su² yuh³xai²nãn¹ta² wa³kxẽn³ti³nãu³xa²
ã³na¹ai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ti³nãu³xai²na²
ã³na¹ai¹nha²kxai³ nũ̱³kxũn³txi³ o²la³kxi²jah¹la²
ã³na¹ai¹nha²kxai³ nxe³sãn²nũ²la²
Txa²wã¹sũ³na² Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³ nxe³jah¹la² hxi²ka² ũh³wxe³ain¹tu¹wa².
25 Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu²
a²ko̱¹ko̱¹nũ³ka̱³txa² ã³na¹xa³ta̱³lxa¹
Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² ũh³wxe³ai¹nxa³ta̱³lxa¹
Kris²tu³jah¹la² hxi²ki³kxai³lu² ĩ³kwa³na³ain¹tu¹wa².
26 Nxe³sxã³ a²ko̱¹ko̱¹nũ³ka̱³txa² a²ne³ki³son³sxã³
yu³lu²nẽ³ju³ta³nũ³a² ne³ki³so³tu¹wa²,
Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka²sa². 27 Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ ã³na¹sxã³ wa³ka³ti³lot3sxã³
Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² ũh³wxe³ain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³su²
ha²kxai³ yen³kxa² yxo²ha³kxa²su¹
jau³jau¹xai²na² ũh³wxe³ain¹jau³su²
hai³txi³ Kris²tu³jah¹la² hxi²ki³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² wa³ka³ti³lo³txa³lho³la².
Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
Kris²tu³jah¹la² a²hxi²kan¹ti³sa²ye²na³la².
28 Nxe³nũ²la² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² a²wa³kxẽn³su²
hĩ¹na¹ Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³kxi²ju³ta³nũ³a²
wã²nxũh¹ ũh³wxe³nũh¹tu¹wa². Hã²wxãn³txa³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ kwa³na³tãu³lon³tu¹wa².
A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² a²kxã³nxa²
yen³kxai²na² yxo²ha³kxa¹ Kris²tu³jah¹la²
hxi²ka² ũh³wxe³jah¹lai²la¹wa².

29 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² sa²kxai³lu²
ya³lu²te²a² ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹xi²nũh¹kxai²nãn²tu̱³
ĩh¹nxet3sĩ³te²la¹xã³? Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³nhĩ¹te²la¹xã³?
Ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta² yũ²nxa³ke³la³te²kxai³
ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ ya³lu²te²a² ĩ³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹xi²nũh¹hĩ³te²la¹xã³?
Kwa²hãi¹nxe³hĩ³nx2na³la². 30 Te²yã¹nxe³sxã³
ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a²
yũ²nxa³ke³la³te²kxai³ ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³
ye³khãuh³lxi²sin¹to³hĩ³te²la¹xã³? Kwa²hãi¹nxe³hĩ³nx2na³la
31 A³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa¹ ĩ³ya²lu¹te³lhxã³
khãuh³lxa³txi³sai¹nhxai²kxai³ jã¹nxe³sxã³
khãuh³lxa³txi³sain¹nha²wa². Ya²la³lyau³xai²la¹wa².
Nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai² nxe³jah¹lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³
ã³la²wa². a³la³kxi²ti³lon³yah³lxi¹nha²kxai³
ka³lih³khaix1sa³nha²wa². Jau¹xai²na²
ya²la³tu̱³jau³su² nũn³na³la². 32 E²fe³so³thĩ³na²
yxau³na¹tãu³a² kãin² o²la³kxi²na¹wa².
Ya²na¹la² ũn̄³txi³su² te²a² a²nũ³kxũn̄³ju³ta²
yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ya³lo³txi²sxã³ ĩ³hen³txai¹na¹wa².
E²fe³so³ nũ̱³ka̱³txai²li² txa²wãn³txa²
te³nai¹nxa³kxan²ti³ ya³lot3sxã³ o²la³kxi²na¹wa².
Yuh³xai²nãn¹txe² yen³kxa² a²yo³ha²
hãi¹sxã³ so¹kxi²na¹ju³ta² ten³na¹ke³la³te²kxai³
ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ju³ta² khãuh³lxa³txi³nha²hĩ³na¹te²la¹xa
Ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta² ya²la³tu̱³
yũ²nxa³ke³la³te²kxai³ wãn³txa² tĩn³yau³xai³tã²
sa²yxo²wet1sxã³ kãi³hĩ³kĩ³tã³la². Nxe³ju³tai³tãn¹jau³xa²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Hĩ¹na² kãin² yain³ya³sah¹lxi³wxi¹.
Kãin² ĩ³na¹a³sah¹lxi³wxi¹. Kwa²
wa³nĩ³lon³ya³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ha²kxai³
ka³nxa³ha²ta³a² ya³lu²kĩ³ju³ta³nũ³a²
yũ³tu¹wi¹. Nxe³hxai²na²hẽ³la².

33 Nxe³sxã³ ã³ke³tũ¹nyhah¹lxi³txa³hẽ¹la².
Wxa²ya̱³la³nãu³xa² yxau²xai³lya³hai¹nĩn¹te²nãu³xa²
kuh³lxa³thin¹sxã³ kãi³ain¹kxai²nãn²tu̱³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ko̱³nxa³thin¹kãi²no³nxa²lxi³ha³ta²wa².

34 Hxi2ka1ka1nha2sxã3 a3la3kxi1jxah3lxi3hẽ1la2.
Wain3ju3ta2 so1lxi3 kãi3jah1lxi3hẽ1la2.
Kõ3nxe3ti3 kãi3yah3lxin1ju3ta2 o2la3kxi2yah3lxi3hẽ1la2.
Ãu2lxa2to3nha2lxi3si1nx2ta1jau3su2
nxe3ye1nx2ta1wa2. Wxa2nũ3ka̱3txi3nãu3xa2
Txa2wã1sũ3na2 wãn3txa2 yxo2ĩ2xa3te2a2
yũ3yah3lxi1lxa2.

Txa2wã1nũ2nãu3ai2na2 ka3tẹn3su2
ĩ3sa2yxau3xi2jut3su2

35 Nxa2ha1te1 a2nũ2a2 ĩ3wã̱3txi3nx2ti3te3an1jau3kxai3lu1
ĩ3ye3kxi2te3nah1lxi1:

— Txa2wã1nũ2nãu3ai2na2 ĩh1nxe3sxã3
ka3tẹn3su2 ĩ3sa2yxau3xi2te3ji1wi1?
Txa2wã1nũ2nãu3ai2na2 ĩh1nxe3khaix1nxe3sxã3
txa2wã1nũ2nãu3ai2la3te3ji1wi1? Nxe2
ĩ3wã̱3txi1nx2tai1nhĩ̱3nx2na3la2. 36 Toh3la2
e3yah3lxi3txa3hẽ1la2. Yain3ta3ki3a2
ũ3whĩ̱1ki̱3kxai2nãn2tu̱3 ye3jen1na2
ya3lu2te2jai1ti2tu3wa2. Nxe2 ya3lu2sãn2nũ2la2
ka3lũ̱3xi2te2jai1ti2tu3wa2. Jã1nxe3tu1wa2.
37 Nxe3sxã3 ũ3whĩ̱1ki̱3ki3ai2li2 a2ki3a2
so1lxi3 ũ3whĩ̱1ki̱3te2ju2hẽ3la2. Tri2ka2ki3a2
ta̱3nxa2 ĩ2li3ki3a1 ũ3whĩ̱1ki̱3te3ju2hẽ3la2.
A2nxe3ta3ne3kxa2 wi1wen1ta3nẽ3ka3nũ3a2
hai3txi3 ũ3whĩ̱1ki̱3te2sxa3yu2hẽ3la2.
Wi1we1nxa3ta3ne3ka3nũ3a2 ũ3whĩ̱1ki̱3te2ju2hẽ3la2.
38 Jã1nxe3sxã3 ki1ai2li2 ũ3whĩ̱1ki̱3ki3ai2na2
sa2kxai3lu2 Txa2wã1sũ3na2 hi2sen3su2
a2nũ2khai3xa2 ten3ju3ta3nũ3a2 sa2wet1sxã3
ũ3hũ2xai3te2ju2hẽ3la2. Nxe3sxã3 ki1ai2na2
yxo2ha3kxa1 ki3ka3na3ka2 a2nũ2khai3xa2
ũ3hũ2xai3te2ju2hẽ3la2.
39 Ka3tẹn3su2 yxo2ha3kxa1 a2sĩ̱3na2
ha3na3ka3lxi3nxa2 ai3te2ju2hẽ3la2.
In3txa2 a2sĩ̱n3su2 ha3na3ka3lxi3nha2kxai3
ka3yxuh3xa2 a2sĩ̱n3su2 ha3na3ka3lxi3nha2kxai3
a̱i3ka2 a2sĩ̱n3su2 ha3na3ka3lxi3nha2kxai3
a̱i3na2 a2sĩ̱n3su2 ha3na3ka3lxi3nha2kxai3
nxe3te2jai1ti2tu3wa2.
40 Te2yã1nxe3sxã3 oh3xan1te2a2
a2nũ2khai3xa2 ha3na3ka3lxi3nha2kxai3
yuh3xan1te2a2 a2nũ2khai3xa2 ha3na3ka3lxi3nha2kxai3
nxe3te2jai1ti2tu3wa2. Nxe3sxã3 oh3xan1te2a2
a2ha2tai2na1 ha3na3ka3lxi2 ye3yan3txi3ha2kxai3
yuh3xan1te2a2 a2ha2tai2na1 ha3na3ka3lxi3
ye3yan3txi3ha2kxai3 nxe3te2jai1ti2tu3wa2.
41 U3je3na3ka2 a2ha2te1ju3ta2 ha3na3ka3lxi3nxa2
ai3ha2kxai3 i3la3kxa2 a2ha2te1ju3ta2
ha3na3ka3lxi3nxa2 ai3ha2kxai3 hi3ka2ta3a2
a2ha2te1ju3ta2 ha3na3ka3lxi3nxa2 ai3ha2kxai3
nxe3te2jai1ti2tu3wa2. Hi3ka2ta3nãu3xai2li2
te2yã1nxe3sxã3 a2ha2te1ju3ta2 ha3na3ka3lxi3nxa2
ai3nũn3te2jai1ti2tu3wa2.

42 Jã1nxe3sxã3 te2yã1nxũn3ki̱3tu1wa2.
Ya3lu2te2a2 ka3tẹn3su2 ĩ3sa2yxau3xi2tãu3a1
ã̱3hxa1txi3 ĩ3sa2yxau3xi2tu1wa2. A2nũ2a2
sa2nĩ̱3kxi2ki̱3kxai2nãn2tu̱3 khon3hxan3te2ju2hẽ3la2.
Yxãn1ta1 ka3tẹn3su2 ĩ3sa2yxau3xi2tãu3a1
hai3txi3 khon3hxan3ju3ta3la3 yũ2nxa3lho3la2.
43 Sa2nĩ̱3kxi2ki̱3tãu3a2 a2nũ2khai3xa2
kõ3nxe3ha2kxai3 nũ3kxũ3nxa3ha2kxai3
te2jai1ti2tu3wa2. Yxãn1ta1 ka3tẹn3su2
ĩ3sa2yxau3xi2hĩ1na1 wi1lha2kxai3 nũ3kxũ3nha2kxai3
nxe3ki̱1tu1wa2. 44 Sa2nĩ̱3kxi2ki̱3tãu3a2 a2nũ2a2
yuh3xan1te2a2 sa2nĩ̱3kxi2hĩ̱3ki̱3tã3la2.
Yxãn1ta1 ka3tẹn3su2 ĩ3sa2yxau3xi2hĩ1na1
a2nũ2a2 oh3xan1te2su2 ĩ3sa2yxau3xi2tu1wa2.
Nxe3sxã3 yuh3xan1te2nũ2nãu3a2 yũ3kxai2nãn2tu̱3
yan1nãu3a1 oh3xan1te2nũ2nãu3a2
ã̱3lxi3ton3tu1wa2. 45 Nxe3sxã3 Txa2wã1sũ3na2
ũ3wha2li1txã3nxai3tãn1jau3xa2 e3te3nah1lxi1:

— A2wi1lhĩ1nãn1jah1lai2na2 A3tãu2ah3lo2su2
ha2kxai3 a2nũ2khai3xa2 ka3tẹn3su2
sa2we1ta1hxai2ti3ai1ti2tu1wi1. Yxãn1ta1
ã3ta3lo3hẽ1tãu3a1 ye3jen1nũ3nãn1jah1la2
Kris2tu3jah1lo2su2 ha2kxai3 a2ka3tẹn3yu3ta2
ã2la2 yũ3jah1lai2la1wi1. A2nũ2a2 ĩ3ka3tẹn3su2
ti3hi1jah1lai2la1wi1. Oh3xan1te2a2
wxã3jah1lai2la1wi1. Nxe3ta1hxai2hẽ1la2.
46 Ñxe3sxã3 oh3xai2nãn1jah1la2 ne3ka3ta2sxã3
wxã3ta1hxai2nxa3ti3ai1ti2tu3wa2. Yuh3xai3nãn1jah1lo2nu1ta
ne3ka3ta2sxã3 wxã3ta1hxai2ti3ai1ti2tu3wa2.
Ã3ta3lo3hẽ1jah1la2 oh3xai3nãn1jah1la2
wxã3ta1hxai2ti3ai1ti2tu3wa2. 47 A2wi1lhi1nãn1jah1lo2nu1tai2n
A3tãu2ah3lo2nu1tai2na2su2 kĩ̱h3nũ3khai3xa2
Txa2wã1sũ3na2 hi2sen3su2 we1ta1hxai2ti3ai1ti2tu3wa2.
Ã3ta3lo3hẽ1jah1la2 oh3xa2 wxã3jah1lo2su2
ta1hxai2ti3ai1ti2tu3wa2. 48 Te2yã1nxe3sxã3
yuh3xai2nãn1tũ̱3ka̱3txa2 yxo2ha3kxa1
kĩ̱h3nũ3xa2 sa2we1jah1lu1jã1nxe3 hĩ̱3nx2na3la2.
Yxãn1ta1 oh3xai2nãn1tũ̱3ka̱3txai2na2
sa2kxai3lu2 oh3xa2 wxã3jah1lu1jã1nxe3
hĩ̱3nx2na3la2. 49 Jã1nxe3jut3su2 hĩ1nai2na2
yuh3xai2nãn1jah1lu1jã1txe2su2 ki̱3tã3la2.
Yxãn1ta1 kxã3nãu3a1 oh3xai2nãn1jah1la2
yã1txe2su2 ki̱3tu1wa2.

50 Txa2wã3tã̱3nãu3xãi3. Nxe3jau3xai2na2
ĩ3yau1ũ1nx2ti3jau3xai2la1wa2. A2nũ2khai3xa2
txa2wã1sĩ̱n3su2 txa2wã1txi3ha2yau3su2
txa2wã1nũ2su2 ha2kxai3 nxe2 hxi2kan1txi3
Txa2wã1sũ3na2 yxau3ju3khai3xa2 ã3wih1ki̱3sxa3lho3la2.
Nxe3sxã3 yuh3xai2nãn1te2a2 sa2kxai3lu2
khon3hxan3ju3ta2 yũ3ha2kxai3 hxi2kan1txi3
oh3nãn1te2lo3nxa3lho3la2.

51 Ain3kxi2khai1nxe3sah1lxi3hẽ1la2.
Wãn3txa2 hãi3jau3xai3tã2 ĩ3yau1ũ1nx2ta1tu1wa2.

Txa²wã¹nũ³kã³txi³kĩ³na¹xai²na² a²wã³kxi³kxai³ yxo²ĩ²jah³lxi³hẽ¹la². Wxi²kan¹nũn³jah³lxi³hẽ¹la².
ya³lu²kĩ³ju³ta³nũ³a² yũ³nẽ³lha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³ju³ta² so¹lxi³
a²wã³kxi³kxai³ ya³lu²kĩ³ju³ta³nũ³la³ ya³lo³txi²sxã³ o²la³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².
yũ³kĩ³sxa³ha²kxai³ nxe³kĩ³tu¹wa². Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wi¹lo²la³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Nxe³yãn¹ta¹ txa²wã¹nũ²nãu³ai²na² kxã³nãu³a¹ wi¹lo²la³kxah¹lxin¹kxa² yo³ha²
yxo²ha³kxa¹ ã̱³lxa³ton³kĩ³tu¹wa². ũ³yhoh³xi¹nx2ti³tu¹wa². Ju¹tai²li² ã²la²
Ã̱³lxa³ti³hi¹tẽ³tu¹wa², Txa²wã¹sũ³na² ĩ²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
hxi²ka²sa³. [52] Wa³su¹txi³ ye³ka³tẽ³kĩ³kxa²
yã¹nxe³sxã³ ã̱³lxa³ton³kĩ³tu¹wa². Trũ³be²ta²ka³txa²
wãi²la² hũ³ka³txa² ne³ki³san¹ka³txa²
wxa²no²la³kxain¹tãu³a¹ ã̱³lxa³ton³kĩ³tu¹wa².
Nxe³tãu³a² ya³lun¹ti³tũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹
ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹hain¹tu¹wa².
Ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tai¹nha²kxai³
kho³nhxan³ju³ta³la³ yũ²nxa³lho³la².
Nxe³sxã³ yxo²ha³kxa¹ ã̱³lxa²ton³ya³nhẽ³lain¹tu¹wa².
[53] Jã¹nxe³ha²kxai³ khon³hxan³te²kĩ³nãu¹xa²
yxau²xai³kĩ³tãu³a² ya³lu²kĩ³ju³ta³nũ³a²
yũ³nẽ³na³la². Yxãn¹ta¹ hã²wxãn³txa³
khon³hxan³kxi²nẽ³lxa³ju³ta² ã̱³lxa³ton³kĩ³tu¹wa².
Nxe³kxai²nãn²tu̱³ ya³lu²kĩ³ju³ta³nũ³la³
yũ³nẽ³lxa³lho³la². [54] Jã¹nxe³sxã³
txa²wã¹nũ²kĩ³nãu¹khai³xai²na² khon³hxan³te²kĩ³nãu¹xai²na²
ã̱³nã̱³lxi³to³tu¹wa². Txa²wã¹nũ²kĩ³nãu¹khai³xai²na²
khon³hxan³te²sxa³kĩ³nãu¹xai²na² wen¹kĩ³tu¹wa².
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²kĩ³nãu¹khai³xai²na²
ya³lu²te²kĩ³nãu¹xa² ã̱³nã̱³lxi³to³tu¹wa².
A²nũ²kĩ³nãu¹khai³xai²na² ya³lu²nxa³te²kĩ³nãu¹xa²
wen¹kĩ³tu¹wa². Nxe³hĩ¹na¹ Txa²wã¹sũ³na²
ũ³wha²li¹txã³nxai³tã² e³lxah²lxi³tu¹wa².
Nxe³jau³xai²na²sa¹:

— Ya³lu²kĩ³ju³ta² hxan³sxã³ ne³ki³son³na³li¹.
Kõ³nxe³kĩ³ju³ta² ã̱³wa²sut1sxã³
yxau³kĩ³tã³li¹.

Sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
[55] Nxe³nẽ³lha²kxai³ ya³lu²ti³hit1sa²jah¹lãi³.
Ĩh¹nũ¹la³tã̱³ kwã³non³nha¹ju³ta³la³
sĩn¹te²la¹xã³? Ĩh¹nũ¹la³tã̱³ khãuh³lxa³ti³sa²nhĩn¹tãu³la³sĩn¹te²la¹xã³?

[56] Kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³tan¹te²kxa²yã̱³lhu²
ya³lu²ju³ta³nũ³a² yũ³nẽ³na²hẽ³la².
Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³yã̱³lhu² Txa²wã¹sũ³na²
ũ³wha²li¹txã³nxai³tã² kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nẽ³na²hẽ³la².
Nxe³nẽ³kxan²ti³ ya³lu²kĩ³ju³tai³kai³
ne³ki³son³na³la². Te²yã¹nxe³sxã³ kõ³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²nẽ³ju³tai³kai³ ne³ki³son³na³la².
[57] Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ ĩ³hxi²ka¹tũ¹nhẽ³ju³ta³la³ ũ³wha²li¹tã³la³
ã̱³wa²sut1sxã³ yxau³kĩ³tã³la². Nxe³ju³tai²li²
Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²kĩ³tã³la².

[58] Jã¹nxe³jut3su² txa²wã³tã̱³syah³lxi¹nha²kxai³
ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Ka³tẽn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²si¹nhẽ³ju³ta³nu³a² ya²la³tu̱³
yũ³nẽ³lha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²

16

Txa²wã¹yen³kxa² wã²nhũ¹nyhu¹kĩ³jau³su²

[1] Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ yxo²ĩ²tũ³kã̱³txai²na²
Ju³te²a²ko³xa² yxau³te²nũ³kã̱³txa²
sa²kxai³lu² yen³kxa² so¹kxi²txã³nxa²
wã²nhũ¹ain¹yah³lxin¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wa².
Yxo²ĩ²tũ³kã̱³txi³nãu³xa² Ka³la²si²a²
ko³xan¹te²nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ¹hai¹nhxai²na¹kxai³
jã¹nxe³nx2ta¹tu¹wa². [2] To³mĩn²ko³
nxe³hĩn¹ta² yxo²ha³kxa¹ ã³nũn¹yah³lxin¹tau³a¹
yen³kxa² so¹kxi²txã³nxa² wã²nhũh¹yah³lxin¹ta³nxã³nxũ³a²
wxa²hau³kot3sxã³ ũ³wha¹jah¹lxi³hẽ¹la².
Ta³nxã¹nxai²li² yũ³yah³lxin¹kxa²
a²wã³kxi³kxai³ ũ³wha¹i² a²wã³kxi³kxai³
sa²so² nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ye³jen¹na² wxã³na¹tãu³a¹ ta³nxã¹nxai²li²
ũ³wha¹ta³lun²yah³lxi³hĩ̃³nxa¹lxa².
[3] Na¹kxai²nãn²tu̱³ hã²wxãn³txa³ wxã³na¹ka³tu̱³
ta³nxã¹nxai²li² ĩ³sa²si¹hã¹ũ¹ha¹tu¹wa².
Ha³tẽh³nxã³nxa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
ũ³wha²li¹lã¹ka³tu̱³ wxa²nũ³kã̱³txi³ ĩ³nxa²
ĩ²li³te²a² ĩ²sxã³ ĩ³sa²so¹ah³lxin¹jah¹la²
hxi²ka² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹ha¹tu¹wa². Nxe³ha²kxai³
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxo²ĩ²sxã³ yxau³te²ki³nãu¹xa²
ai³yah³lxin¹ka³tu̱³ ũ³hũ¹ain¹yah³lxin¹tu¹wa².
[4] Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ hxi²ka¹na¹kxai²nãn²tu̱³
ai³nũ³na¹tu¹wa². Nxe³na¹kxai²nãn²tu̱³
ã̱³si³tẽ³kxi²sain¹tu¹wa².

Pau²lah³la²: "Nxe³na¹tũ¹xã¹." Jau³su²

[5] Nxa²ha¹te¹ wxã³sxã³ ĩ²nx2ta¹tu¹wa².
Ma³se³to²na²ko³xa² ai³lha²thet3sãn²sxã³
hã²wxãn³txa³ wxã³na¹tu¹wa². [6] Nxa¹kxai²nãn²tu̱³
jũ¹nxa² kan²txi³ yxau³ya³nx2ta¹ju³ta²
ten³sa³nha²wa². Kwẽ³kon³tãu³a¹
yxau³ya³nx2ta¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².
Nxa¹kxai²nãn²tu̱³ ã̱³nxai³na¹ju³ta³nũ³a²
hxi²kan¹txi³ ã̱³non²ta³kxi²sah¹lxi³hĩ̃³nxa¹lxa².
Ka³ta²ha³ya³ha³lhu³ ũ³wha²li¹tã³la³ ta²lxa¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa².
Txa²wã¹sũ³nai²li² ten³kxai²nãn²tu̱³
kan²txi³ yxau³ya¹nx2ta¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².
[8] Ti¹ai²li² E²fe³so³thĩ³na² ãh¹yxau³na¹tu¹wa².
Pẽn³ta³kos²ta² ti³wa³ka² ti¹a¹ ãh¹yxau³na¹tu¹wa².
[9] Nxe³sxã³ txa²wa³ka³la² kãi²non³na³la².
Txa²wãn³txa² wi¹lain³kxi²sain¹te²a²

yũ³khai¹nx2na³la². Yxãn¹ta¹ ten³sai¹nxa³te²a²
kãin²yũ³nũn³na³la².
10 Nxa²ha¹te¹ Ti³mo²jah³la² ne³ka³ta²
wxã³kxai²nãn²tu̱³ wi¹lhit1sxã³ yxau³ya³nx3ti³jũ¹xonã
hau³ko³jah¹lxi³hẽ¹la². Nxe³sxã³ jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² txai²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
wa³ka³li³yu³ta² o²la³kxi²nũn³na³la².
11 Ko̱³te³si¹hain¹yah³lxan³jau³su² ĩ²txai¹yah³lxi³hẽ¹la².
Nxe³yãn¹ta¹ wa̱³li²ju³ta³nũ³a² hau³kot3sxã³
ã³non²ta³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹la², wi¹lhin¹sxã³
wxã³si¹yhah³lxin¹jau³sa². Nxe³ha²kxai³
jah¹lai²li² a²lon³ti³tãu³xa² tẽ³lxi²sxã³
ĩ³xain¹ju³ta² kãin² wahx3nxai¹na¹wa².
12 Nxa²ha¹te¹ A³po²lah³la²sa¹. Jah¹lai²na²
a²lon³ti³tãu³xa² ã³si³tẽ³lxi³sxã³ wxã³sĩ²nx2ti³si¹hã³ũh¹
e³kxain¹to³ha¹hẽ³la². Nxe³ta¹ ha³lo²ai²li²
wai³nxa³ha²kxai³ hãi¹sxã³ yxau³nha²wa².
Yan¹nãu³a¹ hxi²kan¹kxai²nãn²tu̱³
wxã³sĩ²nxa²lxi³tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² a²wãn³txa² a²ne³ki³sot3jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ a³la³kxi²sxã³ ĩ²yxau³jah¹lxi³hẽ¹la².
Nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³ yxo²ĩ²sxã³ yxau³jah¹lxi³hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ya³lo³txi¹jah³lxi³hẽ¹la².
Sa²yxo²ã³yah³lxi³txa³hẽ¹la². 14 A³lxi²waun¹nyhu¹sxã³
kãi³jah³lxi³hẽ¹la².
15-16 Es³te²fa³na²sah³la² a²yu³ta²
whãi²na¹ ĩ²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
A²nxe³jah¹la² a²wi¹lhĩ¹na² Kre²si²a²ko³xa²
yxau²xai³lain¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³hĩ¹nai³tã²
Txa²wã¹sũ̱³na² yxo²ĩ²te²a² yũ²nxa³hĩ¹nai³tã²
jah¹lai²na² a²yu³tai²li² yxo²ĩ² ã³si³wxe³ain¹na²hẽ³la².
Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na²
a²wa³ka³li³yu³ta² so¹lxi³ o²la³kxai¹nhxai²na²hẽ³la².
Nxe³jah¹lai²na² ĩ³tih³nxe³nx2ti³jau³xai²na²
sa²yxo²wet1sxã³ yxau³jah¹lxi³hẽ¹la².
A²nũ²a² ã³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹ki̱³ju³ta²
yã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
17 Es³te²fa³na²sah³la² Fo³tu³na²to²jah¹la²
A³ka³i²ko²jah¹la² nxe³sxã³ wxã³ya³sai¹nha²kxai³
wi¹lxo³kxi²sai¹nhẽ¹la². Kãin² ã³non²ta³kxi²sain¹na²hẽ³la².
Ul²yxau³yah³lxi¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³
ã³hxi²nũn¹sah²lxa³nha²kxai³ ã³non²ta³kxi²sain¹na²hẽ³la².
18 Kãin² ã³nxũ²kwa̱i³lxũ¹sain¹na²hẽ³la².
Nxe³nx2tain¹kxaix3 jãx1sain¹na²hẽ³la².
Nxe³tũ̱³ka̱³txa² yã¹tũ̱³ka̱³txa² sa²nẽn¹kxain¹ki̱³ju³ta²
wain³na³la².
19 Nxa²ha¹te¹ A²si³a³ko³an¹tũ̱³ka̱³txa²
yxo²ĩ²te²ki̱³nãu³xa² sa²kxai³lu² wi¹yxau³si¹nx2tain¹jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2tain¹na³la². A³kwi²lah³la²
Pri³si²la³ka³lxa² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa²
a²sxi²hai²na² ã³nũ¹nain¹tũ̱³ka̱³txa²
a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lhin¹sxã³
ĩ²si¹nx3tain¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2tain¹na³la².

20 Txa²wã³tã̱³nãu³xai²li² ti¹na² yxau³te²a²
a²yxo²ha³kxa¹ te²yã¹nxe³jau³xa² ĩ³sa²si¹hã³nx2tain¹nũn³na
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³
ĩ³yxonã¹ha³kxi²nha¹ju³ah³lxi³hẽ¹la².
21 Jã¹nxe³na¹jau³su² txa²hxi²ka²
ũ³wha²li¹lye¹nx2ta¹wa². Txai²li²
Pau²lah³lo²su² nxa¹wa².
22 Wxa²nũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxa² ĩ²li³te²a²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na² a³lxi²nxa³kxai²nãn²tu̱³
ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²ũ¹jah¹lai²la¹wa².
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
a³ka³nxi²sxã³ wa̱³li²ju³ta³nũ³a² ya̱u³son³na³la².
23 Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ kãin² thãi³ti³la²
a³lxi¹nx2ti³si¹jau³nũ³su² ten³sa³nha²wa².
24 Jã¹nxa¹jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
a²sa³wi³ha³lxi³su² ki̱³sa²kxai³ a³lxi¹nx2ta¹wa².
Jã¹nxa¹jau³su² txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
ta³lu²na¹wa².

2 Korĩntios

[1]Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹le¹nx2ta¹wa². A²kxã³nxa² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa³na²hẽ³la². Sa³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txai³tã² ĩ³hen³txi³jah¹lo²sa¹wa². Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jau³su² ha²kxai³ hxi²kan¹txi³lot3sa³na²hẽ³la². Wxa²nũ³ka³txa² Ko³rĩn²to²thĩ³na² yxau²xai³lyah³lxin¹tũ³ka³txi³ ĩ³nxa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³nha¹wa². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxin¹tũ³ka³txi³ ĩ³nxa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³nha¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³ Kre²sa²ko³xan¹tũ³ka³txi³ ĩ³nxa² Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxin¹tũ³ka³txi³ ĩ³nxa² ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Ti³mo²jah³lai²na² txa²wã¹lon³yah³lo²su² yxau³ya³sain¹nũn³na³la².

[2]Nxa¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² Txa²wã¹wĩ³nu²su² Jah¹lai²nãn²tu̱³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² Jah¹lai²nãn²tu̱³ nxe³ya³sxã³ kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nx2ti³si¹hi² wxa²nxũ²kwa̱i³nãu³a² ã³nhãu²no³txa²lxi³si¹hi² nxe³nx2ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

Pau²lah³lai²li² Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²jau³su²

[3] Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxa². A²nxe³jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³te²a² A²wĩ³nai²la¹wa². Wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot3si¹nhẽ³jah¹lo²su² ha²kxai³ sa²ye³kwẽ²kxi²nẽ³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa². [4] Nxe³sxã³ ĩ²li³tãu³a¹ khãuh³lxa³thin¹ki̱³ju³ta² sa²ye³kwẽ²kxi²nẽ³na³la². Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³kxai³la¹ a²nũ²a² ã̱³xai²na² khãuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta² sa²ye³kwẽ²kxain¹nũn³ki̱³tu¹wa². [5]Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ki̱³sa²kxai³ khãuh³lxa³txi³nẽ³jut3ta² kãin² yũ³nẽ³na³la². Nxe³kxan²ti³ Kris²tu³jah¹la² sa²ye³kwẽ²kxi²nẽ³ju³ta² kãin² ũ³hũ¹nẽ³nũn³na³la². [6-7]Txa²wã¹sũ³na² sa²ye³kwẽ²kxi¹nx2ti³jau³xa² ĩ³hen³txi² ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³wa²su¹ti³hi¹txa²lxi³jau³xa² ĩ³hen³txi² nxe³nx2ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2ta¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² kxã³nxai³tã² khãuh³lxa³ti³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ khãuh³lxa³ti³sain¹sĩn¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² sa²ye³kwẽ²kxi²sa²sĩn¹na²hẽ³la² Nxe³sa²sĩn¹ju³tan¹te²kxa³ya̱n³tu̱³ti¹ ã³non²ta³kxi¹nx2ti³sĩ¹na¹ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wa². Khãuh³lxa³ti³sain¹sĩn¹ju³tai³tã² Txa²wã¹sũ³nai²na² sa²ye³kwẽ²kxi²sa²sĩn¹na²hẽ³la². Jã¹nxe³sxã³ khãuh³lxa³ti³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na² sa²ye³kwẽ²kxi²sa²sĩn¹kxai³ jã¹nxe³sxã³ sa²ye³kwẽ²kxi¹nx2ti³nũn³tu¹wa². [8]Jã¹nxa¹jut3su² A²si³a³ko³xa² yxau²xai³la¹hĩ¹nai³tã¹ju³ta ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wa². Ye³khãuh³lxa³ti³sain¹ju³tai³tã² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wa². Ya³lo³txi³ti³hex1sa²nxa³hẽ¹la². Ya³lu²sa²te³lxa²nãn³khih³ na¹hẽ¹la². [9]Su²lhã³sain¹ju³ta³nũ³a² ã²la² ĩ³yĩ¹li²sain¹na²hẽ³la². Aĩ³lã²nũ²:

— Wã²nxũh¹ ã³nhxi²kat1sa²ju³ta³nũ³la³ yũ³sa²nxa³lho³na¹. Nha¹jau³su² nxa¹hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³ a²nũ²a² ya³lu²te²a² ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³ti³hit1jah¹la² so¹lxi³ yxo²ĩ²a¹hẽ³la². [10]A²nxe³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ya³lu²sa²ju³ta³nũ³a² ã³non²ta³kxi²sxã³ so¹xi²sa³hẽ¹la². Sa²ju³taix3 jãx1sa²ju³ta³nũ³a² yxo²ĩ²sxã³ wah³nxe³na¹wa². [11] Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²nũ¹sah²lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ã³non²ta³kxi²nũ¹sah¹lxi³nhi¹lxa². Nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²t Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² ain³kxi²nẽ³tu¹wa². Nxe² ain³kxi²nẽ³kxai²nãn²tu̱³ ã³non²ta³kxi²sa²ju³ta² e³lxah²lxi³tu¹wa². E³lxah²lxi³ha²kxai³ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ Txa²wã¹sũ³na² kãin² sa²nẽn¹kxain¹tu¹wa².

Pau²lah³lai²li² a²ten³ju³ta³nũ³a² ĩ³ã̱³lxa³tot3jau³su²

[12]Jã¹nxa¹jut3su² wxa²ha³tih³xan¹tũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² e³yah³lxin¹jau³kxai³lu¹:

— Pau²lah³lai²li² Sũ³na² ĩ²sxã³ ĩ³so¹jah¹lai²kxai³ wain³txi³ kãi³xa³xã¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su² ha²kxai³ kxã³nxa² kãi³a¹ju³tai³tã² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². E³lxah²lxi³sxã³ o²la³kxi²na¹tai¹ti²tu³wa². A²nũ²a²nãu³xa² ã̱³xa² o²la³kxi²nũ¹hai¹na¹ju³tain²ti³ wxa²yen³nãu³a² o²la³kxi²nũh¹nx2ta¹ju³tain²ti³ nxe² kãi³a¹tai¹ti²tu³wa². Ã²la² kãi²non³sxã³ o²la³kxi²nũh¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Wã²nxũh¹ ã²la² hoh³lxi³sa²ju³khai³lxa³ ti³he¹nx2nxa³wa². Txa²wã¹sũ³na² thãi³ti³la² a³lxi²sa³ha²kxai³ wain³txi³ kãi³i² txa²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹le³kxi²nha²sxã³ kãi³i² nxe³nũh¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³na¹ju³tai²li² ĩ³ka³li³kxi²nha¹nha²wa². [13-14]Nxe³sxã³ wãn³txa² ũ³wha²li¹lhã³ũ¹nx2ta¹jau³xai³tã² a²yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³ e³lai²na¹ ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ a²si³yxau³tãu³khai³xa² ã³ne³wxe³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹lxa². Kxã³nxai³tã² ha³lo²a² o²la³kxi²nũh¹nx2ta¹ju³tai²na² jũ¹nxe² ã³ne³wxe³nũ¹sah¹lxi¹lxa². Nxe³sah³lxi¹nha²kxai³ kxã³nãu³a¹ Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wa̱³li²sxã³ a³ka³nxi²tãu³a¹

e³lxah²lxi³ju³ta²khai³xa² kãin² ã³ne³wxe³nũ¹sanxe³nãũ³xa²
Te²yã¹nxe³sxã³ Sũ̱³na² sa²nẽn¹kxi²nũ¹yhah³lxin¹kxa
yã¹nxe² sa²nẽn¹kxi²nũ³na¹tu¹wa².

15 Nxe³sxã³:

— Jau¹xai²na² ya²la³lhu²ji¹xã¹. Nxe³nx2ta¹jau³su²
a²wi¹lhĩ¹na² wxã³sxã³ ĩ²nx2ta¹ju³ta²
ten³sa³hẽ¹la². 16 Nxe³na¹ha²kxai³:

— Ma³se³to²na²ko³xa² ai³na¹tãu³a²
ã³nĩ²xai³ai¹na¹tũ¹xã¹. Ã³wa̱³li²na¹tãu³a²
ã³yit1sxã³ ĩ²ai¹na¹tũ¹xã¹. Nxa¹kxai²nãn²tu̱³
ye³ha¹li¹tãu³su² ĩ³ka³lih³ti³hi¹tain¹to³ha¹tũ¹xã¹.
Nxe³na¹kxai²nãn²tu̱³ Ju³te²a²ko³xa²
ai³na¹ju³ta³nũ³a² ã³non²ta³kxi²sain¹tũ¹xã¹.
Nxa¹hẽ¹la². Na¹ta¹ wxã³sĩ²nx2ti³nxa³tai¹ti²tu³wa².
17 Nxe³to³ta¹ wãn³txa² u²lxan¹jau³su²
ha³ta̱³nxe³sa²sxã³ ã³nhxi²kat1sa²nxa³ha²kxai³
wãn³txai²li² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tã²
ĩ³ya¹tũ²la² hãi¹sxã³ yxau³sxã³ wah³nxe³na¹hẽ³la².
Jã¹nxa¹ju³ta² kwa²e³sxã³ ã³a¹jut3su²
hĩ̱³na¹te²la¹xã³? Yuh³xai²nãn¹jah¹la²
yã¹nxe² a̱in³nha²hĩ̱³na¹te²la¹xã³?
Jã¹nxe³sxã³:

— Nxe²kãi³a¹tũ¹xã¹. Na¹jau³su² na¹ta¹
ĩ³ya¹ta¹ka³tu̱³ ka³nxa³ha²ta³a²sa¹:

— Nxẽ²nxa³lho³na¹. Na¹jau³su²
nxe²kãi³a¹jah¹lo²su² hĩ̱³na¹te²la¹xã³?
18 Hai³txi³ nxe³te²txã³wa². Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ²sa²ha²kxai³ wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³
e³a¹wa². Yxo²ĩ²ki̱³jau³xai²la¹wa².
19 Jã¹nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹sũ̱³na² Tah²su² ha²kxai³
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³nha¹tai¹ti²tu³wa². Txai²na²
Si²lah³la² Ti³mo²jah³la² nxe³sĩn¹sxã³
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³nha¹tai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹la²
Je³su² Kris²tu³jah¹lai²nãn²tu̱³ ĩ³wã̱³wã̱³txi³ki̱³jah¹la²
Yxo²ĩ²ki̱³jah¹lai²la¹wa². 20 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ̱³nu¹tai²na² hi²sen³su² Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txa² ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Ha³lo²a² wxã³ju³ta²nũ³a² ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Hã²wxãn³txa³ jau³jau¹xu¹tai²na² a²yxo²ha³kxa²
Je³su²jah¹la² hxi²ka² we¹ta³lun²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxã³ hĩ¹nai²na² Je³su²jah³la²
we¹ju³tai³tã² a²nũ²a²nãu³xa² ĩ³hen³txi³sĩ¹na¹wa².
Nxe³sĩ¹na¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na²
sa²nẽn¹kxi²ya³sain¹na³la². 21 Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³nha²wa².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹
yxau²sa²tẽ³ti³hi¹tẽ³ju³ta² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³nha²wa².
Te²yã¹nxũn³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu²
ĩ²sxã³ ĩ³so¹nẽ³jah¹lo²su² na³la². Jã¹nxe³jut3su²
txa²wã¹ẽ¹nãu³a² ã³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nẽ³nha²wa².
22 Txa²yen³kxa² yen³kxi³ha¹kxa² tẽ³sxã³
txa²ĩ³lxa² ũ³wha²li¹lhẽ¹te²sa¹wa².
Nxe³na¹ha²kxai³ a²nãn²tu̱³ a²nũ²a² ĩ²li³te²su²
ha²na² ĩ²kxai²nãn²tu̱³ a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Jah¹lai²na² a²yen³kxi³sin²tã¹. A²ĩ³lxa²
sa²hẽ¹tin²tã¹. Nxe³hĩ̱³nx2na³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su²
A²yãu³ka³txi³khai³xa² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³na²hẽ³la².
Nxe³nẽ³lha²kxai³ a²nũ²a² ã̱³xai²na²
ĩ²nẽ³lhxã³ a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² sa³wi³ha³lxi³yhen²tã¹.
Sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwa̱i³yxaun³tã¹.
Nxe³nẽ³nha²ha²kxai³ yen³kxa² ũ³hũ¹nhẽ³kxi³nũ³a²
ya²la³tu̱³ a³la³kxi²ki̱³tã³la².

23 Jã¹nxa¹jau³su² wãn³txi³khai³xa²
e³a¹wa². Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ²sa²na³la².
Txa²ẽ¹na² ĩ²sa²jah¹lai²la¹wa². Wxã³sxã³
ĩ²nx2ta¹ju³ta² ten³khaix1sa³nha²wa².
Nxe³yãn¹ta¹ wxã³na¹kxai²nãn²tu̱³
ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ĩ³kwa̱i²kxi¹nx2ti³hĩ̱³na¹wa².
Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³ãin²ta³lxi²nx2ti³hĩ̱³na¹wa².
Nxe³ju³tai²na² ten³sa²nxa³hẽ¹la².
Jã¹nxe³nx2ta¹kxa²ya̱n³ti³su² Ko³rĩn²to²thĩ³na²
ai³na¹ju³ta³nũ³a² ã³na¹la³kxi²nha¹hẽ³la².
24 Yxo²ĩ²yah³lxin¹ju³ta² kwa³na³nx2ti³nxa³lho³la².
Nũ³kxũn³txi³ yxo²ĩ²yah³lxi¹nhẽ³la².
Yxah³lxi¹nha²kxai³ ĩ³ka³li³yhah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
kãi³ũh¹nx2ta¹wa².

2

1 Jã¹nxa¹jau³su²:

— Ko³nxe³ti³ kãi³ain¹kxai³tã² sa²hau³ko³tũ¹hai¹nxa³ha²k
ĩ³kwa̱i²kxai¹na¹hẽ³na¹. Nxai¹na¹kxe³su²
ĩ³ãin²ta³lxai¹na¹hẽ³na¹. Jã¹xai¹na¹ha³tã¹.
Nxa¹jau³su² nxa¹hẽ¹la². 2 Nxe³sxã³
ĩ³ãin²ta³lxi²nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³ ka³lih³kxi²sain¹te²a²
yũ³ai¹nhĩ̱²nxa³wa². Wxãi²na² so¹lxi³
ha³ha²ta³wa². Txa²wã¹sũ̱³na² nx2ta¹tũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na²
so¹lxi³ ĩ³ka³li³kxi²sah¹lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².
3 Jã¹nxe³na¹jau³su² ũ³wha²li¹la¹hẽ³la².
Wxã³sxã³ ĩ³ka³lih³kxi²sah¹lxa³nha²kxai³
hẽ³ilsxã³. ĩ³ãin²ta³lxi²sah¹lxi¹nha²kxai³
sah²lxin¹kxa²ya̱n³txi³su² nxa¹hẽ³la².
Nxe³sxã³ ka³li³ha¹kxai²nãn²tu̱³ ka³lih³yah³lhi³nũ³nhĩ̱³nxa¹
Nxe³ju³ju¹tai²na² ĩ²te²sa¹wa². 4 Jã¹nxe³na¹ju³kxai³lu²
ha³te̱h³nxã³nxa² ũ³wha³li¹la³kxi¹nx2ta¹txã³nxai³tã²
ãin²ti³sxã³ nã̱n³ti³ten³khaix1sa³hẽ¹la².
Hxi²waun³ta³kxi²nha²khai¹nxe³nx2ta¹hẽ¹la².
Ĩ³ãin²txi³te³ji¹khi³. Nxe³nx2ta¹hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ a³lxi²nx2ta¹ju³ta² so¹lxi³
ĩ³yau¹ũ¹te³lhxã³ nxe³nx2ta¹hẽ¹la².

Ko̱³nxe³ti³ kãi³ũh¹nx2ti³kxe³su² ne³wã²na³yah³lxin¹jau³su²

5 A²nxe³jah¹lai²kxai³lu² ko̱³nxe³ti³
kãi³jah¹lai²kxai³lu² ĩ³ãin²ta³kxi²khaix1na¹hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³ ĩ³ãin²ta³kxi²nx2ti³nũn³na²hẽ³la².
Nxe³nx2ti³kxe³su² ũ̱n³txi³ ĩ³kwa̱i²kxi²yah³lxi³txa³hẽ¹la².

Thãi³ti³la²sxã³ ĩ³ye³kxain¹yah³lxi³hẽ¹la².
6 Kxã³kxai³ ĩ³wait1si¹hain¹yah³lxin¹jau³su²
ã²na³la². 7 Nxe³ha²kxai³la¹ hĩ¹nai²kxai³la¹
kõ³nxe³ti³ kãi³ju³tai³tã² nxe³wã²na³txain¹yah³lxi³hẽ¹la²,
Ĩ³nxũ²kwãi³lxũ¹nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la²,
hxi²ye¹ta³lxi³txi³kxa²yãn³ti³sa³. 8 Jã¹nxe³jut3su²
a³lxain¹yah³lxin¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
9 Jã¹nxa¹jut3su² ha³tẽh³nxã³nxa²
ũ³wha³li¹la³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
Wain³txi³ sa²yxo²wet1sah³lxin¹ju³ta²
ĩ²nxa²lxi³te³lhxã³ nxe³ye¹nx2ta¹wa².
10 Kõ³nxe³ti³ kãi³ju³tai³tã² ne³wa²na³yah³lxin¹kxai³nai³sũ³na¹wa².
te²yã¹nxe² ne³wã²na³nũ³na¹tu¹wa².
Yxo²ĩ²tũ³kã³txi³ ĩ³nxai²na² ĩ³ãin²ta²kxi²nha²sxã³
yxau²xai³lah²lxan³jau³su² ne³wã²na³nũ³na¹tu¹wa².
Kris²tu³jah¹la² ye³na² nxe³ye¹nx2ta¹wa².
11 Sa³ta³na²jah¹la² kõ³nxe³ti³ kãi³sain³si¹nhẽ³ju³ta³
ã³ne³wxe³nũh¹kĩ³tã³la². A²nxe³jah¹la²
Sa³ta³na²jah¹lai²li² ĩ³ki³ha¹kxi²nẽ³kxa²yãn³txi³su³
kõ³nxe³ti³ kãi³ju³txai¹tã² ne³wã²na³kxi²nũ³na¹wa².

Pau²lah³lai²li² hxi²waun³ta³kxi²jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ Tro³a²te²thĩ³na² ã³wi¹ha¹hĩ¹nai³tã²
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ¹te³lhxã³ nxa¹hĩ¹nai³tã² o²la³kxi²na¹ju³ta³ju³
ã²la² ãu¹la³kxi²sa³na²hẽ³la².
— Wi¹lhit1sxã³ o²la³kxi²na¹tũ¹xã¹.
13 Na¹ta¹ hxi²waun³txi³sa³hẽ¹la². Ti²to³jah¹la²
txa²wã¹lon³yah³lo²su² kxah³la² ha²kxai³
ĩ³ha¹txi²sa²nxa³ha²kxai³ hxi²waun³txi³khaix1sa³hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ ã³waix3sxã³ Ma³se³to²na²ko³nãu³
ai³na¹hẽ³la².

Je³su²jah³la² ĩ³ka³lih³kxi²nẽ³jau³su²

14 Kxã³nhxĩ¹nai³tã² Ro³ma²no²ko³nãu³a²
yxau²xai³lain¹tũ³kã³txi³nãu³xa² he¹lain¹to³ta¹
Nxe³ka³tu³ta¹ ã²la² nũ³kxũn³te²na²
sa²kxai³lu² a²kõ¹kõ¹nũ³kã³txa² sa²yu³lho¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Hã²wxãn³txa³ ĩ³xi²tãu³a² sa²yu³lho¹tũ³kã³txai²na²
a²nũ³kã³khai³xa² wã²nã³ũ¹hain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Ka³lih³kxi²nyhain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxain¹kxa²yã¹nxe³jut3sũ³nxe² a²nũ²a²
sa²yu³lho¹kxa²yãx1sĩ¹na¹wa². Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² nũ³kxũn³jah¹la² yã¹nx2na³la².
A²kxã³nxai³tã² kõ³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
so¹lxi³ yxau²xai³sĩ¹na¹ju³kxai³lu²
sa²yu³lhot1sa²sĩn¹jut3sũ³na³la². Nxe³hĩ¹nãn¹tã²
Je³su²jah³la² sa²yxo²wet1si¹hai¹na¹jau³nũ³su²
a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ¹hain¹to³hxai²na¹
Jã¹nxe³nha¹hĩ¹nãn¹te²tũ³ Je³su²jah³la²
sa²yxo²wet1sĩ¹na¹kxai²nãn²tũ³ ka³li³sa²to³sĩ¹nha²wa².
Nxe³sĩ¹na¹jau³su² Txa²wã¹sũ³na²
sa²nẽn¹kxi²to³sĩ¹na¹wa². Te²yã¹nxũn³ju³ta²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
tẽ³sxã³ sxi²jen³ti³nãu³xa² ã³nxai²
ĩ²li³je³na² ã³nxai² nxe³sĩ¹na¹tãu³a² Je³su²
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² wi¹jau³xai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³yau³xa² wi¹lũ³jau³hũ³na³la².
To¹nha²ki³jau³hũ³na³la². Nxe³kxe³su²
a²nũ²a² u²lyxau³kxan²ti³ ĩ³nxũn³so¹ai¹nhĩ³nx2na³la².
Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³sĩ¹na¹tãu³a² a²nũ²a²
a²yxo²ha³kxa¹ jau³jau¹xai²na² ĩ³tih³nxain¹sĩ¹nhxai²na¹hẽ³la²
15 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² a²yen³nãu³a²
yã¹nxũn³sĩ¹na¹wa². Ha³nxe²a² wi¹lũ³tho³xa²
xai³nai³sũ³na¹wa². A²nxe³tho³tho¹xai²na²
sa²kxai³lu² a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹
ã³nxũn³so¹ain¹te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ²sain¹to³sĩn¹na³la².
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yxo²wet1sĩ¹na¹ju³ta²
ĩ²sain¹sĩn¹na³la². Kõ³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
yo³ha² wxa²wa²su¹te²nãu³xa² ĩ²sain¹sĩ¹nha²kxai³
kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hũ¹te²nãu³xa² ĩ²sain¹sĩ¹nha²kxai³
nxe³sain¹to³sĩn¹na³la². 16 Kõ³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²hũ¹nẽ³te²su² te²a² kõ³tũ³nũ¹hain¹sĩ¹na¹wa².
Yxãn¹ta¹ kõ³nxe³ti³ kãi³ju³ta² yo³ha²
wxa²wa²su¹te²nãu³su² te²a² wi¹lũ³nũ¹hain¹sĩ¹na¹wa².
Nxe³ju³tai²na¹ ĩh¹te²tã³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wain³txi³ ĩ³yau¹ũ¹si¹jau³su²
hxi²kan¹te²la³ hĩ³kĩ³te²la¹xã³? 17 Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yau³ã³lxi³ti³ ĩ³hen³txi³te²sa²sĩ¹nxa³wa²
yen³kxih³te³la³ka³. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² ĩ³sa²si¹hã³sa²tũ³kã³txi³su²
sã³na¹wa². Nxe³sĩ¹na¹ha²kxai³ e³lxah¹
ĩ³hen³txain¹jah¹lo²nãu³su² nha¹wa²,
Txa²wã¹sũ³na² ĩ²nẽ³lha²kxai³la². Kris²tu³jah¹la²
ã³nũ²kxi²sa²sĩ¹nha²kxai³ yxau²xai³sĩ¹na¹wa².

3

Xau²wa¹sũ³na¹ wau²ka³jxah¹la² ũh³ti³hit1tẽ³jau³su²

Nxe²e³kxi²sĩ¹na¹kxai²nãn²tũ³ kwa²
ĩ²sa²nẽn¹kxi²nha²hĩ³nha¹te²la¹xã³?
sa²nẽn¹kxi²sĩ¹sah²lxin¹ju³tan¹txã³nxa²
ten³sa²hĩ³sĩn¹te²la¹xã³? Sa²nẽn¹kxi²si¹sain¹sĩn¹txã³nxa²
ũ³hũ¹nx2ti³te³lhxã³ nxe³txã³nxũ³a²
ten³sa²hĩ³sĩn¹te²la¹xã³? Nxe²kãi³jah¹lo²su²
jah¹la² ĩ²yah³lxin¹to³hxai¹nhẽ³la². Hai³txi³
jah¹la² yãx1sĩ¹nxa³wa². 2-3 A²nũ²a² wãn³txa²
ũ³sa²si¹hã³kĩ³jau³xa² yã¹nx2na³la².
Ka³nhxĩ¹nai³tã² nxe³te²ju²hẽ³la².
A²nũ²a² hxi²ka² a²nũ²a² wãn³txa²
ũ³sa²si¹li¹te²ju²hẽ³la². Nxe³ka³tũ³ a²nũ²a²
ã³xa² hxi²ka² ũ³sa²si¹hã³kĩ³te²ju²hẽ³la².
A²nxe³jau³xai²na² ũ³sa²si¹hã³kĩ³jau³xan¹txã³nxa²
txah³lxa³ka³lo³su² te²ju²hẽ³la². Nxe³ka³lo³ai²na²
tẽ³sxã³ tĩn²ta²yau³xa² ũ³wha²li¹te²ju²hẽ³la².
Kxã³nxai³tã² nxe³te²ju²hẽ³la². Nxe³ju³ta²

yã¹nxe³kxe³hũ̃³sxã³ wãn³txa² ĩ³wxi²ka¹txa²lxi³ã³sa²ka¹xa¹ja²sunxũ²kwa̱i³yxau³nẽ³na³la².
yã¹yxah³lxi¹lxa². A²nũ²a² ĩ²li³te²a² ĩ²jau³xa²
yã¹yxah³lxi¹lxa². Ĩ²nx2ti³kxai²nãn²tu̱³
wain³txi³ yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta²
ĩ²nx2ti³tu¹wa². Ĩ²nx2ti³sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹.

— Pau²lah³lai²li² ya²la³tu̱³ Sũ̃³na²
ĩ³sa²si¹hã³jah¹lai²la¹xã¹. Ko³rĩn²to²thĩ³nãn¹tũ̃³ka¹txai²na²
a²ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ã³na¹ha²kxai³
wain³txi³ kãi³sxã³ yxau³si¹jau³su²
ĩ³yau¹ũ̃³ye²sain¹na³na¹. Nxe²e³kxi²hĩ̃³nx2na³la².
Jã¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la² hxi²ka²
ũ̃³wha²li¹jau³xai²la¹wa². Nxe³sxã³
txai²na¹xai²na² jau¹xai²na² ũ̃³sa²si¹hã³jah¹lo²sa³wa².
Jã¹nxe³jut3sũ̃³nxe² kãi³sxã³ txah³lxa³ka³lo³la³
hai³txi³ ũ̃³wha²li¹nxa³wa². Yxãn¹ta¹
a²nũ²a² ẽ¹nãu³a¹ ũ̃³wha²li¹la³kxi²na¹wa².
Te²yã¹nxũn³sxã³ tĩn²ta²yau³xa² tẽ³sxã³
ũ̃³wha²li¹nxa³wa². Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̃³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ka³te̱n³su² yxau²sa²tẽ³jah¹la²
hi²sen³su² a²nũ²a² a²ẽ¹nãu³ai²na²
ĩ³yau¹ũ̃³nhẽ³jah¹lo²su² na³la².

[4]Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau²sa²tẽ³sĩ¹na¹ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̃³na² yxo²ĩ²sĩ¹na¹wa². Nxe³ha²kxai³
e³kxi¹nx2ta¹wa². [5] Txa²hxi²ka¹na¹ju³ta²
yũ̃³sa²nxa³wa².

— Hxi²ka¹na¹xã¹. Na¹kxai²nãn²tu̱³
ki³ha¹kxi²nha¹jau³su² hĩ̃³nx2na³la².
Txa²wã¹sũ̃³na² hi²sen³su² ĩ³hxi²kat1ti³hit1sa³na²ẽ³la².
[6] A²nxe³jah¹lai²na² hi²sen³kxai³lu² wãn³txa²
tah²yau³xa² ĩ³ye³ĩ³yxo²ka²la¹hũ̃³nyhu¹kxi³jau³xa²
ĩ³yau¹ũ̃¹nhẽ³na²hẽ³la². Nxe³jau³xai²na²
a²nũ²a² a²ẽ¹nãu³ai²na² ã³wa²su¹tũ̃¹nhẽ³jau³xai²la¹wa².
A²nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³yau¹ũ̃³nyhu¹si¹ja³ki̱³jau³nũ̃³su² ĩ³hxi²ka¹tẽ³na²ẽ³la².
Kxã³nxai³tãn¹jau³xai³tã² wãn³txa²
yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹thxa³ki̱³sxa³kxai²nãn²tu̱³
ya³lu²ju³ta² so¹lxi³ yũ̃³nẽ³lhĩ̃³nx2na³la².
Yxãn¹ta¹ wãn³txa² tah²yau³xai²li²
yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ ka³te̱³na² wi¹tãu³la³
yũ̃³ki̱³tã³la².

[7] Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txu¹tai²na²
au³jau³xu¹tai²na² hxi²kan¹ti³ sa²yxo²we¹thxa³ki̱³sxa³jau³xai²la¹wa².
wi¹jau³su² kxan²ti³na³. Tah³lxi³ka³lo³a²
tẽ³sxã³ ũ̃³wha²li¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³te³na¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na² jau¹xu¹tai²na²
so¹hĩ¹nu¹tai²na² ĩ³ye³ha²te¹ta³lxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a²sa³wi³ha³lxi³su²
te²kxai³lu² hxi²kan¹txi³ a²ye³na²
ten³sa²tã³ain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa²,
a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² kãi²nha²kxai³la².
[8] Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu̱³ tah²yau³xa²
ĩ³ye³ĩ³yxo²ka²la¹hũ̃³nyhu¹kxi³jau³xa²
ĩ³yau¹ũ̃¹nhẽ³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Sũ̃³na²
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Txa²wã¹sũ̃³nu¹tai²na²
a²wi¹ju³ta² ã²la² kãi²non³ye²ha²kxai³
ã³sen³sai²na³la². [9] Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² au³hxai²hĩ¹nau³tẽx1tãn¹jau³xa²
kãin² wxi²kin³ti³ton³khaix1ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²,
hxi²kan¹ti³ sa²yxo²we¹thxa³ki̱³jau³sxa³kxan²ti³na³.
Nxe³yã¹ta¹ Txa²wã¹sũ̃³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ã²la² kãin² wxi²kin³ti³ton³na³la².
Txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² ã³wa²su¹tẽ³ju³tan¹te²kxa³y
kãin² wxi²kin³ti³ton³na³la². [10]Jã¹nxe³jut3su²
a²wxi²kin³ti³ton³ju³tu¹tai²nãn¹ju³ta²
kãin²khai¹nxe³hxai²hĩ¹nau³tẽx1ta²
ĩ³kãi²nxa³tot3tã³la². Txa²wã¹sũ̃³na²
A²yãu³ka³jxah¹la² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
kãin² ã³sen³sai²na³la². [11] Jã¹nxe³ju³kxai³la¹
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² ne³ki³son³na³la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
ã³jũ¹nxo¹tã³la². Yxãn¹ta¹ te²yã¹nxe³jut3sũ̃³nxe²
Txa²wã¹sũ̃³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwa̱i³yxau³sa²tẽ³nẽ³na
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³tu̱³ a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
kãi²non³na³la². Kãin²sa²tẽ³tu¹wa².
[12] Nxe³jau³jau¹xai²na² yxo²ĩ²a¹ha²kxai³
wxi²kan¹txi³ e³a¹wa². [13]Moi³se²ah³lu¹tai²na²
kãi³hxai²kxau³tẽx1 jãx1sĩ¹nxa³wa².
Moi³se²ah³lu¹ta²kxai³lu² I³sa³e² a²nũ̃³ka̱³txa²
ĩ³ye³kxi²te³lhxã³ ã³tĩ̃³ain¹kxai²nãn²tu̱³
jah¹lu¹ta²kxai³lu² wã²la²ka³lo³a² tẽ³sxã³
ũ̃³yhe³tĩ¹nha²ta¹hxai²ti¹ai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹ ũ̃³yhe³tĩ¹nhã²nxa³kxai²nãn²tu̱³
ĩ³ye³ha²te¹tẽ³ju³ta² ĩ³jũ¹nxon¹ju³ta² e³la¹
ĩ²ai¹nhĩ̃³nx2na³la². [14] Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³
txa²wã¹ye³na² wã²la² ũ̃³yhe³tĩ¹kxi²nha²sxã³
yxau²xai³ki̱³jut3sũ̃³nxe² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
a²la²kxi²hĩ̃³ki̱³sxa³wa². Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² so¹lxi³ ain³kxai¹nha²kxai³
ã³wa²su¹tẽ³jhĩ̃³nx2nxa³wa². Kris²tu³jah¹la²
ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³hĩ¹na¹ sa²ye³than²kxi²nha²ki̱³jut3sũ̃³sx
a³la³kxi²ta³lu²nhĩ̃³ki̱³tã³la². [15]Jã¹nxain¹ju³ta²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² ĩ²ain¹ju³tu¹tai²nãn¹jau³xa²
ĩ²ai¹nhxai²kxai³ jã¹nxain¹kxai²nãn²tu̱³
a²ye³na² ũ̃³yhe³tĩ¹kxi²nha²sxã³ yxau²xai³te²hũ̃³sxã³
a²ẽ¹na² a²la²kxi²ta²lu²nai¹nhĩ̃³nx2nxa³wa².
[16] Te²yã¹nxe³sxã³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta²
ã³na¹hxa³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ wã²la² sa²sai¹kxi²nha²ki̱³jut3sũ̃³n
txa²wã¹ẽ¹na² ã³wa²su¹tẽ³tu¹wa². Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ki̱³sa²kxai³ txa²wã¹ẽ¹nãu³a²
ã³wa²su¹tẽ³tu¹wa². Txa²wã¹sũ̃³na²
wãn³txa² au³hxai²tẽx1tãn¹jau³xai³tã²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
ã³yxo²o³tũ¹kxai²nãn²tu̱³ ũ̃³yhe³tĩ¹kxi²nha²ka³lo³a³
sa²ye³than²kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹li¹.

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 17 A²nxe³sxã³
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lain²txi³
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lain²txi³
te²ain²txi²na³la². Jã¹nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² nxũ²kwai³yxau³nẽ³hai³tã²
ã³wa²sut1sxã³ yxau³ki̱³tã³la². 18 Wã²la²ka³lo³a²
yen³kxa² ĩ³tĩ¹kxi²ka³lo³a² yã¹nx2na³la².
Nxe³ta³ka³lo³ai²na² sa²than²kxi²kxai²nãn²tu̱³
yen³kxai²na² e³lxah¹ ĩ²ki̱³te²jai¹ti²tu³wa².
Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²te²ki̱³na¹xai²na² sa²kxai³lu²
Sũ³na² a²wi¹ju³ta² e³lxah¹ ũ³ka̱¹nha²ye²ki̱³tã³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ es³pe²ya²ka³lo³a²
ĩ²nha²ki̱³jut3sũ³nxe² Txa²wã¹sũ³na²
a²wi¹ju³ta² e³lah²lxi³ ye²ki̱³tã³la².
Nxe³ki̱³sa²kxai³ Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lai²li²
nxu²kwai³yxau³nũ¹nhẽ³na³la². Nxe³ki̱³ju³tan¹te²kxa²yã¹tu̱¹ti¹
Txa²wã¹sũ³na² yã¹nxe³ki̱³tã³la².

4

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² nũ³kxũ³nha²kxai³ txa²wã¹nũ²ai²na² nũ³kxũ³nxa³ha²kxai³ nxe³jau³su²

1 Jãx1nha¹jut3su² Txa²wã¹sũ³na²
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot3sa²sĩ¹nha²kxai³
wa³ka³li³yu³tai²li² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txain¹sĩ¹na¹ju³tai²li² nxe³ti³hit1sa²sĩn¹na³la².
Nxe³ti³hit1sa²sĩn¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
nxũ²kwai³lxũ¹sa²tẽ³nha¹wa². 2 Nxe³sa²sĩ¹nha²kxai³
hãi³a² ko̱³nxe³ti³ kãi³sĩn¹te²txã³wa².
Ãu²li²thin¹nha¹ju³ta² kãi³sĩn¹te²txã³wa².
A²nũ²a² ã̱³xa² ã³ke³tũ¹sĩn¹te²txã³wa².
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ko̱³nxe³ti³
yau³xã̱³lxi³ ĩ³yat3sĩn¹te²txã³wa². Nxe³ha²kxai³
hãi¹nxe³sxã³ ya²la³tu̱³ju³ta² so¹lxi³
o²la³kxi²sĩn¹te²sa¹wa². Nxe³nha¹jut3su²
Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹ wi¹kãi³nha¹ju³ta²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxain¹jau³su²
ĩ²sain¹sĩn¹na³la². 3-4 Kris²tu³jah¹lai²na²
a²wxi²kin³ti³ton³ju³tain²txi³ Txa²wã¹sũ³na²
a²wxi²kin³ti³ton³ju³tain²txi³ nxe²na³la².
Nxe³ju³tai²na² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
wã³nxĩn¹jau³xai²na² ĩ³hen³txi³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
txa²wã¹ẽ¹na² sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³jau³xa²
ĩ³hen³txi³ki̱³tã³la². Ha³lo²a² ĩ³ha²te¹kxi²nẽ³jut3sã³txa²su²
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²kxai³lu²
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³la³kxi²ti³hi¹tẽ³na³la².
Nxe³yãn¹ta¹ Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³ki̱³sxa³kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a²
ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²ju³ta³nũ³a² yũ³te²nũ̱³ka̱³txai²na²
so¹lxi³ wãn³txai²na² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² yũ³ai¹nxa³lho³la². A²nxe³tũ̱¹ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹la² yuh³xan¹ko̱³xai²na²
a²sũ̱³nu²su² ki³lxo³nha²jah¹lai²na²
hi²sen³su² wã²la² ã³ye³tĩ¹jut3sũ³nxe²
wãn³txai²na² sa²no¹te²ju²hẽ³la², yxo²ĩ²ain¹kxa²ya̱n³txi³sa³.
5 Jã¹nxa¹jut3su² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³sĩ¹na¹jau³xai³tã²
hai³txi³ wxa²hxi²kan¹jah¹lo²su² sĩ¹nxa³wa².
Kwa² wa³kon³kxi¹nx2ti³sĩ¹na¹wa²,
Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²nũ²kxi²sxã³
yxau³nha¹ha²kxai³la². 6 A²kxã³nxu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txi³kxai³lu¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ka³nxah³ju³ta² ĩ³ha²te¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lain²txi³
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³ha²te¹tũ¹nhẽ³jah¹lain²txi²na³la².
Txa²wã¹sũ³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
a³la³kxi²nũh¹nhẽ³te³lhxã³ txa²wã¹ẽ¹na²
ĩ³ha²te¹tẽ³na³la². Txa²wã¹sũ³na²
wxi²kin³ti³ton³ju³tai²na² Kris²tu³jah¹la²
wxi²kin³ti³ton³ju³tain²txi²na³la². Nxe³sxã³
Kris²tu³jah¹lai²na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na² wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
ĩ²nũn³ki̱³tã³la².
7 Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³sĩ¹na¹jau³su²
Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ³hxi²kat1sa²sĩn¹na²hẽ³la².
Nũ³kxũn³sa²sĩn¹nxa³kxan²ti³ Sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³sĩn¹to³ha¹wa². Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ̱³na² nũ³kxũn³ju³ta² a²nũ²a²nãu³xa²
yau¹ũ³si¹hai¹na¹jau³su² nũ³kxũ³nxa³ju³ta²
yũ³sĩ¹na¹wa². Kwa³ta³lẽ³na² kxĩh³nxẽ¹nhũ̱³sĩ¹na¹wa².
Txa²wã¹sũ̱³na² so¹lxi³ nũ³kxũn³jah¹lai²la¹wa².
Nxe³sxã³ Sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³si¹sĩ¹na¹jau³su²
wxi²kan¹txi³ ĩ³ye³ti³hit1sa²sĩn¹na³la².
8 A²nũ²a² ã̱³xa² ye³ka³lxa¹txi³ ã³sa²ki³wa³ti³kxi²sxã³
khãuh³lxa³ti³sain¹kxan²ti³ hai³txi³
ã³nhxi²kat1sai¹nxa³hẽ³la². Wã̱³wã̱³ta³kxi²nha¹to³ha¹kxan²
hai³txi³ yxo²ĩ²a¹ju³ta² ã³na¹la³kxi²nha²nxa³hẽ³la².
9 Ko¹ko¹sain¹tũ̱³ka̱³txa² ka³lxa¹khai¹xain¹kxan²ti³
hai³txi³ txa²ya̱³lxa² hxan³kxi²sa²nxa³hẽ³la².
Ĩ³yĩx1tot3sxã³ ã³na¹sain¹to³kxan²ti³
hai³txi³ ya³lu²sa²nxa³hẽ³la². 10 Je³su²jah³la²
ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹ha²kxai³
a³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa¹ su²lhã³te³lhxã³
sain¹to³nha²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ Kris²tu³jah¹la²
ka̱³txa² 11 Je³su²jah³la² ĩ³sa²yxau³si¹jah¹lai²nãn²tu̱³
ĩ³hxi²kat1sa²ju³ta² ĩ²sai¹nha²kxai³ hai³txi³
hxi²kan¹txi³ su²lhã³sai¹nxa³hẽ³la².
11 Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ai¹nxa³tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
nãyau¹ũ³ai¹na¹ju³ta² te³nai¹nxa³wa².
Nxai¹nxa³ha²kxai³ su²lhã³sain¹ju³ta²
so¹lxi³ o²la³kxi²sain¹na³la². Nxe³yãn¹ta¹
Kris²tu³jah¹la² ĩ³hxi²kat1sa²ju³ta²

ĩ²sain¹na³la². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:
— Khãuh³lxa³txi³nxain¹tu¹wi¹. Nx-
ain¹tãu³ãn²tu̱³ta¹ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³nxa²ha¹tu¹wi¹.
Nxe³nxa²ha¹kxai²nãn²tu̱³ nxe³na¹ju³ta²
ĩ²ain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³nxa²ha¹ju³tai²li²
wain³na³li¹. Txa²wã¹sũ³na² nxe³sa²to³nha³la².
12 Nxe³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹ha²kxai³
khãuh³lxa³txi³nha²sxã³ ya³lu²na¹ju³ta³nũ³a²
yũ³khai¹nx2na³la². Nxe³nha¹ju³tai²nãn¹ta¹kxai³
khãuh³lxa³txi³nha¹ha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
ka³te̱³na² wi¹tãu³la³ yũ³sxã³ yxau³yah³lxi¹lxa².
13 A²kxã³nxa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ũ³wha³li¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ3wha³li¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²a¹wi¹.
Nxa¹ha²kxai³ jau³jau¹xai²na² ĩ³yau¹ũ³jah¹lo²su²
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²u¹jã¹nxũ³na¹ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²a¹ha²kxai³
jau¹xain²txi³ ĩ³yau¹ũ¹jah¹lo²su²nũ³na¹wa².
14 Nxe³na¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta³
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la²
sa²kxai³lu² a²kxã³nxa² ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ kã³nãu³a¹
Je³su²jah³la² ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hit1sxa³
jã¹nxe² ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hit1sa²nũn³ta¹
Nxe³sa³kxai²nãn²tu̱³ txai²na² wxa²nũ³ka̱³txai²na²
nxe³sxã³ ã³sa²so¹xi²nẽ³lhxã³ a²yxau³ju³khai³xa²
ũh³wxe²xai³nẽ³tu¹wa². 15 Jã¹nxa¹jut3su²
khãuh³lxa³ti³hit1sa²ju³tai³tã² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti3jau³xai³la³wa²,
nũ³kxũn³sxã³ yxo²ĩ²si¹nx3ti³jau³sa³.
Nxe³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na² thãi³ti³la²
a³lxi²nẽ³kxe³su² txa²wã¹nũ³ka̱³txi³ki̱³na¹xai²na²
ã³ka³lxa¹ton³sxã³ thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³tu¹wa².
Nxe³nẽ³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
sa²nẽn¹kxi²yah³lxin¹ju³tai²li² ã³kãi²non³khai¹tu¹wa².
Nxe³kxai²nãn²tu̱³ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
wxi²kin³ti³ton³ju³tai²li² ã³kãi²non³nũn³tu¹wa².

Yxo²ĩ²nha¹kxe³su² ka³te̱n³ti³ yxau²xai³ki̱³jau³su²

16 Jã¹nxe³jut3su² yxo²ĩ²ki̱³ju³ta²
hxi²tha²on³ki̱³sxa³lho³la². Txa²wã¹sĩ̱³na²
ko̱³nxe³ton³nẽ³kxan²ti³ txa²wã¹wi¹tãu³a²
a³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa¹ ã³ta²ho³tẽ³na³la².
17 Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹ khãuh³lxa³tẽ³nha²ki̱³ju³ta²
kãi²nxa³wa². Kxã̄n³nãu³a¹ ne³ki³son³tu¹wa².
Nxe³tãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² a²wxi²kin³ti³ton³ju³tai²
nxe³ti³hi¹tẽ³ju³tai²li² yxau²sa²tẽ³si¹nhẽ³tu¹wa².
18 Nxe³ki̱³sa²kxai³ yen³kxa² txa²wã¹yen³na²
ĩ²ki̱³kxa² ten³sa²tã³sxã³ ĩ²sxã³ yxo²kwa̱in³ki̱³sxa²wa².
Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³ ĩ²ki̱³sxa³kxa²
yxo²kwa̱in³ki̱³tã³la². Nxe³sxã³ ĩ²ki̱³ki³ai²na²
kxã̄n³su² yxau²xai³te²sxa³yu²hẽ³la².
Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³ ĩ²ki̱³sxa³kxa² ã²la²
kãn³su² yxau²sa²tẽ³tu¹wa².

5

1 Txa²wã¹nũ²a²nãu³ai²na² sxi²hũ̱³na³la².
Sxi²hai²li² tĩ³non³kxai²nãn²tu̱³ sxi²ha²
txa²hĩ³na² wẽ̱³no̱n³te³lhxã³ txon³ki̱³te²jai¹ti²tu³wa².
Te²yã¹nxe³ki̱³hũ̱³nxe² txa²wã¹nũ²ai²na²
hĩ¹na² hin¹te²ki̱³na¹xai²na² yah³lon¹nẽ³tu¹wa².
Yah³lon¹sxã³ ya³lu²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
pẽ¹ka¹ria¹ oh³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² tah²sĩ̱³na² sa²ta²lho³tẽ³tu¹wa².
Wã²nxũ̱h¹ we¹tẽ³tu¹wa². Nxe³nẽ³kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ sĩ̱n³khon³ti³nẽ³ju³ta³nũ³la³
yũ²nxa³lho³la². Hãi¹sxã³ wi¹yxau³sa²tẽ³ki̱³tu¹wa²,
oh³xan¹ko³nãu³a¹sa³. 2 Nxe³ha²kxai³
wi¹xan¹te²a² a²sĩ̱³na² sa²wẽ̱³not3sa²ju³ta³nũ³a²
wah³nxe³khaix1na¹wa². Yxo²kwa̱in³sxã³
wah³nxe³na¹wa². 3 Nxe³ha²kxai³
oh³xan¹te²a² a²sĩ̱³khai³nũ³a² sa²wẽ̱³not3sa²ju³ta³nũ³a²
yũ³hĩ¹na² yuh³xan¹ta³sĩ̱³khai³su² na¹ju³ta²
ã²ũ²nxa³lho³la². A²yãu³ka³txi³khai³xa²
so¹lxi³ nũ¹he¹ju³ta³la³ yũ²nxa³lho³la².
Oh³xan¹te²a² a²sĩ̱³na² txah²sĩ̱³na²
sa²wẽ̱³not3sa²ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wa².
4 Jã¹nxa¹ha²kxai³ ti¹a² yxau²xai³la¹tãu³a²
yxo²kwa̱in³ta³sĩ̱³na² sĩ̱³nxe³sxã³ yxau²xai³la¹tãu³a²
ã²ũ²ta³kxi²nha²sxã³ wahx3na¹wa².
Khãuh³lxa³txi³khaix1nha²sxã³ yxau²xai³la¹ha²kxai³
ã²in²ta³kxi²nha²sxã³ wahx3na¹wa².
— Txa²sĩ̱³khai³xa² ã³na¹a¹tũ¹xã¹.
Nxe²nxa³wa². Yxãn¹ta¹:
— Oh³xan¹ta² sĩ̱³na² so¹lxi³ ã³wẽ̱³no³ta¹tũ¹xã¹.
Nxa¹nha²wa². Te²yã¹nxe³sxã³ ka³te̱³na²
wi¹tãu³a² sa²kxai³lu² yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na²
sĩ̱³nai²na² sa²sai¹kxa²hxat3tẽ³tu¹wa².
5 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² txah²sĩ̱³na²
wẽ̱³no³tẽ³sĩ̱n³nũ³a² ãu¹la³kxi²sa³na²hẽ³la².
Jah¹lain²txi³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ũ³hũ¹sa³na²hẽ³la². Txa²wã¹sĩ̱³na²
tah²sĩ̱³na² ũ³hũ¹sa²ju³ta² ya²la³tu̱³
a³la³kxi²si¹nhẽ³jau³nũ³ai²la¹wa².
6 Nxe³kxan²ti³ ya³lo³txi³khaix1sxã³
yxau²xai³lhxã³ wah³nxe³na¹wa².
Yuh³xai²na² yxau²xai³la¹tãu³a² yuh³xan¹ta³sĩ̱³na²
sĩ̱n³nxe³ha¹ju³ta² yxau²xai³la¹ju³tai²na²
Txa²wã¹sũ³na² yxau³tãu³a² un²ta³kxi²na³la².
Nxe³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³ ya³lo³txi³khaix1sxã³
yxau²xai³lhxã³ wah³nxa¹wa². 7 Nxe³ha²kxai³
yxo²ĩ²nha¹ju³tai²na² so¹lxi³ yxau²xai³la¹wa².
Hai³txi³ txa²ye³na² ĩ²a¹ju³ta² yxau²xai³nxa³wa².
8 Nxe³ha²kxai³ ya³lo³txi³khaix1sa³nha²wa².
Yuh³xan¹ta³sĩ̱³na² sĩ̱n³nxe³ha¹ju³ta²
ã³na¹sxã³ ã³tĩ¹kxi²nha²ti³ten³sa³nha²wa².

Na¹kxai²nãn²tu̱³ nxe³hĩ¹na² Txa²wã¹su̱³na²
yxau³ju³ta² ai³sxã³ yxau²xai³la¹ju³ta²
so¹lxi³ ten³sa³nha²wa². 9 Yxãn¹ta¹
kwa²hãi¹nxe² ĩ³ka³lih³sa²ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa².
Txa²wã¹su̱³na² ĩ³ka³lih³kxi²na¹ju³ta²
so¹lxi³ ten³sa³nha²wa². Ti¹ai²na²
yuh³xan¹ta³si̱³na² si̱n³nxe³sxã³ yxau²xai³ta̱³nxa²
oh³nãu³nũ¹ka³na¹ yxau²xai³ta̱³nxa²
ĩ²li³je³na¹ yxau²xai³la¹kxan²ti³ Txa²wã¹su̱³na²
ĩ³ka³lih³kxi²na¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa².
10 Nxe³ha²kxai³ kã³nãu³a¹ Kris²tu³jah¹la²
yen³nãu³a¹ ã³ka̱¹nha²ye²ki̱³tu¹wa².
Ã³ka̱¹nha²ye²ki̱³tãu³a¹ o²la³kxi²ki̱³ju³ta²
ĩ²li³nẽ³tu¹wa². Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
wi¹jut3su² ta̱³nxa² ko̱³nxe³jut3su² ta̱³nxa²
a³ya³txi²xai³nẽ³tu¹wa². Yuh³xan¹ko³xai²na²
yxau³ki̱³tãu³a² o²la³kxi²ki̱³ju³ta² yo³ha²
a³ya³ti³nẽ³tu¹wa².

Txa²wã¹su̱³na² a²ya̱³lhu²ti³hi¹tẽ³jau³su²

11 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹su̱³na²
yen³nãu³a¹ o²la³kxi²ki̱³kxa² yo³ha²
a³ya³ti³nẽ³ju³ta² yũ³ki̱³sa²kxai³ Txa²wã¹su̱³na²
o²nẽ³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²si¹jau³su² a²nũ²a²
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txai¹na¹wa².
Nxe³na¹ju³tai²li² wain³txi³ kãi³ye²nha¹kxe³su²
Txa²wã¹su̱³na² yen³nãu³a² e³lxah²lxi²na³la².
Te²yã¹nxe² wxa²yen³nãu³a² e³lxah²lxi³ye²nũn³te²si³lxi²na³la².
12 Nxe³na¹ha²kxai³ txai²na² sa²kxai³lu²
wi¹kãi³a¹ju³ta² yxo²kãin²txi³ ĩ³ye³xa³lho³la².
Nxe²nxa³ha²kxai³ Su̱³na² ĩ³kaix1so¹tũ³ka̱³txi³su²
ki³lxo³te²nãu³xa² ĩ³lxa³thi¹nai¹nxa³wa².
Wãn³txa² wi¹le³kxi²nũ¹hain¹jau³xa² so¹lxi³
yxo²kwa̱i³no³tain¹na³la². Yxãn¹ta¹
Su̱³na² wãn³txa² a̱u³txi³ a²ẽ¹nãu³ai²na²
ĩ³sa²hẽ²txa³lxai¹nxa³wa². A²nxe³tũ¹ka̱³txai²li²
wxã³nũh¹nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ a̱u³txi³
a²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³sa²hẽ²txa³lxi³ju³ta²
ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³ ko̱³nxe³te²lot3sain¹ta¹hẽ¹la².
Nxain¹kxai²nãn²tu̱³ wain³txi³ kãi³sĩ¹na¹ju³ta²
ĩ³ye³sxã³ ĩ³wa²lũ³xain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² e³lxah²lxi³
ĩ³yau¹ũ³ain¹yah³lxi³hi̱³nxa¹lxa². 13 A²nxe³tũ³ka¹txai³na²
a²ha³tih³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Pau²lah³lai²li² wen¹te²hũ³jah¹lai²la¹wi¹.
A²hoh³lxi³su² nxa³wi¹. Nxain¹jau³su²
ta¹hẽ¹la². Nxe³to³ta¹ wen¹te²hũ³jah¹lo²sa¹kxan²yi¹
Txa²wã¹su̱³na² a²ten³jau³su² kãi³a¹wa².
Jã¹nxe³sxã³ tũ¹ka̱³txai²na² wxa²nũ³ka̱³txi³
ã̱³xai²na² ã¹ha² ha³tih³xai²na² wãn³txi³kxai³lu¹
— Pau²lah³lai²li² kheh¹khai¹nxe³ha²kxai³
a²nũ²a² ã³ke³tũ¹ain¹na³li¹. Nxain¹jau³su²
ta¹hẽ¹la². Nxe³ain¹kxan²ti³ wã²nxũh¹
o²la³kxin²nxa³wa². Hxi²nũ¹nx2ti³te³lhxã³
o²la³kxi²na¹wa². 14 Kris²tu³jah¹la²
a³lxi²nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² ã³wa³kxẽn³ta³sxã³
yxau³ki̱³tã³la². Nxe³sxã³ a²nũ²a²
ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ nxe³te²a²
hi²sen³su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ya³lu²kxi²nũh¹nẽ³ta¹hxai²ti
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ya³lu²te²lo³tẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
15 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³lha²kxai³ hai³txi³
wã²nxũh¹lxi³sxã³ o²la³kxi²nẽ³ju³ta²
so¹lxi³ yũ³hĩ³ki̱³sxa³wa². Yxãn¹ta¹
ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³jah¹la² so¹lxi³ yxau³nxũh¹hĩ³ki̱³tã³la².
A²nxe³jah¹lai²li² ya³lu²kxi²nũh¹nẽ³lhãn²ka³tu̱³
hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹su̱³na² hi²sen³kxai³lu²
ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹tũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² wxa²wa²su¹tẽ³te³lha³ka².

16 Nxe³ha²kxai³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³
yuh³xai²nãn¹jah¹la² yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
te²li² a³la³kxi²ju³ta² ĩ³yĩ¹lin²nxa³lho³la².
A²kxã³nxa² te²yã¹nxe² Kris²tu³jah¹la²
ĩ³yĩ¹li²ha¹hẽ³la². Yxãn¹ta¹ hĩ¹nai²li²
nxe²nxa³lho³la². 17 Nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la²
ã³nũ²kxi²sxã³ yxau²xai³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² tah²lo³tẽ³na³la².
Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³
yxau²xai³ki̱³ju³tai³tã² ã³na¹ki̱³tã³la².
Ha̱³lo²a² tah²lxi³ sa²wẽ³no³tũ¹nhẽ³na³la².
te²si³lxi²na³la².
Txa²wã¹su̱³na² hi²sen³kxai³lu² we¹tẽ³jah¹lai²la¹wa².
We¹tẽ³te³na¹ Kris²tu³jah¹la² a²hxi²ka²
sa̱²ta²lho³tẽ³na²hẽ³la². A²kxã³nxai³tã²
a²ko̱¹ko̱¹su² ki̱³tai¹ti²tu³wa². Nxe³ki̱³kxan²ti³
sa²ta²lho³tẽ³lhĩ¹nai²na¹ a²ya̱³lhu²ti³hit1tẽ³na³la².
Nxe³kxa²yu³su² Su̱³na² ko¹ko¹nũ³ka̱³txa²
ĩ³sa²si¹hã³kxi²nẽ³na³la². Ĩ³sa²si¹hã³kxi²nẽ³lha²kxai³
Kris²tu³jah¹la² ya̱³lxi²hain¹ki̱³ju³ta³nũ³a²
ĩ²hen³txain¹te³lhxã³ kwa³na³nẽ³na³la².
19 Ĩ³sa²si¹hã³kxi²nẽ³jau³xa²sa¹, Kris²tu³jah¹la²
ã³nũ²kxi²sxã³ yxau²xai³lain¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹su̱³na² ya̱³lxi²ti³hi¹tain¹tu¹wa². Nx-
ain¹kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta²
yxo²ha³kxa¹ ne³wã²na³kxi²ti³hi¹tain¹tu¹wa².
Nxa²na¹te¹ txai²na¹xai²na² nxe³ti³hit1sa²te³nah¹lxi¹,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ¹hai¹na¹ju³ta²
ten³si¹hain¹jau³su² kwa³na³sa³na²hẽ³la².

20 Kris²tu³jah¹la² ĩ³sa²si¹hã³sa³ha²kxai³
ĩ²ye³kxi¹nx2ta¹wa². Txa²wã¹su̱³nu²khai³xa²
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³kxa² yã¹nxe² e³kxi¹nx2ta¹wa².
Txa²wã¹su̱³na² hi²sen³kxai³lu² ã³ya̱³lxi¹nx2ti³te³lhxã³
nx2na³la². Sa²yxo²ã³ah³lxi³txa³hẽ¹la².
21 Nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la² ko̱³nxe³ti³
kãi³ti³hex1ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³kxan²ta² Txa²wã¹su̱³na² hi²sen³kxai³lu²

kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³kxa² yo³ha² so²hxa³kxi²nẽ³jah¹la²sa³.
ti³hi¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², Kris²tu³jah¹la²sa³.
Nxe³ha²kxai³ txa²wã¹kĩ³na¹xai²na²
sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² a²nũ²kxi²sxã³
yxau³nũ¹kĩ³kxai²nãn²tũ³ Txa²wã¹sũ³na²
yen³nãu³a¹ wain³te²lo³tẽ³na³la².

6

[1] Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na²
ya̱³lxi³nũ¹sa²sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³nũ¹sa²sĩ¹nha²kxai³
Sũ³na² a²wa³ka³la² wa³kon³kxi²sĩ¹na¹wa²,
ĩ³hxi²kat1sa²sĩ¹nha²kxai³la². Nxe³sa²sĩ¹nha²kxai³
wxãi²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² kãin²
thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta² kwa²
ã³na¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². [2]Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Wi¹lĩ²nx2ti³tãu³a² ain³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ ã³non²ta³kxi¹nx2ta¹je³nã³wã³xã³
wxa²kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ã³wa²su¹txa²lxa¹wi¹.

Txa²wã¹sũ³na² nxe³tah¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
Hĩ¹na¹ Txa²wã¹sũ³na² ã³non²ta³kxi¹nx2ti³ju³ta²
yũ²na³la². Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²wa²su¹txa²lxi³ju³ta²
hĩ¹na² yũ²na³la².

[3] Jã¹nxe³jut3su² ha²kxai³ kõ³nxe³ti³
o²la³kxi³na¹ju³ta² a³ya³ti³kxa²ya̱n³txi³su²
wi¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³a¹wa². Nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³wã³wã̱³txi²si¹hai¹na¹ju³ta²
ten³sa²nxa³nha²wa². [4] Ha³lo²a²
ĩ²li³ju³ta² ĩ³ha¹txi²na¹kxai²nãn²tũ³
Sũ³na² wãn³txai²na² so¹lxi³ wain³txi³
sa²yxo²we¹ti³ten³sa³nha²wa². Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³hu²
Sũ³na² sa³wit3su² ye²na¹kxe³su²
ĩ²kxi¹xi²sah¹lxin¹tu¹wa². Ha³lo²a²
ĩ²li³ju³ta² wi¹ta̱³nxa² kõ³ta̱³nxa²
nxe³ju³ta² nxe³khauh²sa³kxai²nãn²tũ³
ya³lo³txi²sa³nha²wa². A²nũ²a² sa²kxai³lu²
Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³te²a² nxe³te²a²
sa²kxai³lu² kõn³ton³kxi²sai¹nha²kxai³,
txa²wa³ka³la² sa³te̱¹ju³ta³lot3sa³ha²kxai³,
ha³lo²a² hxi²kan¹sa²nxa³kxe³su² hxi²ka̱u³ka̱ut3sa³ha²kxai³
Nxe³sa³kxan²ti³ ya³lo³txi²sa³nha²wa².
[5] Kãin² ĩ³wait1sai¹nha²kxai³ ye³ka³lxa¹txi³
sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²sai¹nha²kxai³,
a²nũ²a² kõ³nxe³thin¹tũ³ka̱³txa² ã³nhai¹nha³kxi²
khãuhx3sai¹nha²kxai³ nxe³sain¹to³hxai²na²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wa³ka³la²
wa³kon³sxã³ hxi²tha³khaix1sa²to³ha²kxai³
wa³ka³lai²li² kãi³a³lan²to³ha¹ha²kxai³
he³ja³lut2sa²to³ha²kxai³ nxe² yxau²xai³lhxai²na¹ho²ka².
[6] Wi¹lhin¹sxã³ kãi³a¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
wa³ka³la² e³la¹ kãi³a¹wa². Txa²wã¹sũ³na²
Wã²³tu²a² wi¹jau³xa² wxi²kan¹txi³
ĩ³hen³txi³na¹wa². Ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
o²la³kxi²na¹wa². A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
thãi³ti³la² ã³non²ta³kxai¹na¹wa².
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwa̱i³yxau³sa²na³la².
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa²
yxo²ha³kxa¹ a³lxi²nyhu¹a¹wa². [7]Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² so¹lxi³ ya²la³lyau³xa² so¹lxi³
ĩ³hen³txi³na¹wa². Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³hxi²kat1sa³na²hẽ³la². Ĩ³nu³kxũn³ti³sa³na²hẽ³la².
Nxe³sa³ha²kxai³ so³ta²to² te²hũ³na¹wa².
Nxe³tũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a²
ha³nxeh³lxi³ju³ta² ĩ³ha¹txain¹kxai²nãn²tũ³
nũ³kxũn³txi³ he¹kxi² wai³nxa³ju³ta²
ĩ²ain¹kxai²nãn²tũ³ sa²wai³kxi²te³lhxã³
o²la³kxi² nxain¹te²ju²hẽ³la². Te²a²
yã¹nxe³jut3sũ³nxe² Txa²wã¹sũ³nai²li²
ĩ³hxi²kat1sa³ha²kxai³ kõ³nxe³ju³ta²
ã³na¹la³kxi²la² nxe² sa²tẽ³a¹wa².
Nxe³ha²kxai³ a²wi¹ju³ta² so¹lxi³
sa²wai³kxi²so¹na¹wa². [8] A²nũ²a²
ĩ²li³te²a² sa²nẽn¹kxi²sain¹ta̱³nxa²
sa²yxo²ã³ta̱³nxa² nxe³sa³kxan²ti³
Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²ã³nxa³wa².
Te²yã¹nxe² kõ³nxe³ti³ e³kxi²ta̱³nxa²
wi¹le³kxi²ta̱³nxa² nxe³sa³kxan²ti³
Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²ã³nxa³wa².
Jã¹nxe³sxã³ ya²la³lyau³xa² so¹lxi³
e³a¹kxan²ti³:

— Jah¹lai²li² a²nũ²a² ã³ke³tũ¹jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe²ki³ha¹kxi²sain¹sxã³ nxe³sain¹toh³na³la².
Nxe³sain¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na²
sa²yxo²ã³nxa³wa². [9] Tũ¹ka̱³txa²
a²ha³tih³xa² ĩ²sai¹nxa³hẽ³la². Yxãn¹ta¹
nũ¹ka̱³txi³hu² ã̱³xa² ĩ²sain¹na²hẽ³la².
A²ha³tih³xai²na² ya³lu²ye²na¹ju³ta²
ĩ²sain¹na²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ ka³te̱n³su²
yxau³ye¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Khãuh³lxa³ti³sain¹kxan²ti³
hai³txi³ ya³lun²nxa³hẽ³la². [10]Ĩ³ãin²ta³kxi²sain¹kxan²ti³
a̱u³txi³ ka³li³sa³nha²wa². Yen³kxi³khai³xa²
yũ³sa²nxa³kxan²ti³ oh³xai²nãn¹ta²
yen³kxa² ũ³hũ¹sa²kxi³sa¹wa², Txa²wã¹sũ³na²
ũ³yhe³wãx3sa²ju³ta²sa³. Yen³kxi³khai³xa²
yũ³sa²nxa³kxan²ti³ nũ¹ka³na¹ oh³xai²nãn¹ta²
yen³kxa² yũ³khaix1na¹wa².

[11] Ko³rĩn²to²thĩ³na² yxau³yah³lxin¹te²
ĩ²nxa²txa²wã³tã³syah¹lxi¹lxa². Nxe³jah³lxi³wxa².
Ã̱³la¹ e³kxi¹nx2ta¹wa². A³lxi²khai¹nxe³nx2ta¹nha²wa².
[12]Txa²ẽ¹nãu³ai²na² a̱u³txi³ a³lxi¹nx2ta¹ju³ta²
ũh³wxe³nũh¹nx2ta¹nha²wa². Jã¹nxe³sa²sxã³
wxãi²na² sa²kxai³lu² a³lxi²syah¹lxin¹ju³ta²
ã̱³sa¹ e³nũ¹syah¹lxa³lxa². [13]Txa²wẽ³ha³lxa²
yã¹nxe² e³kxi¹nx2ta¹wa². A³lxi¹nx2ta¹kxai²yã¹nxe²
a³lxi²sah¹lxi³hẽ¹la².

Yxo²ĩ²xa³te²la³ ã³ya³lxi²ki³jau³su²

14 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²xa³te²a²
ã³ya³lxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹la². A²nũ²a²
wain³txi³ kãi³te²na² kõ³nxe³ti³ kãi³te²na²
nxe³sxã³ ya³lxi³nyhu¹sxã³ yxau³te²sxa³yu²hẽ³la²
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ha²te¹ta²
a²wa³kxẽn³yah³la² ka³nxah³ta² a²wa³kxẽn³yah³la²
nxe³sxã³ hxi²kan¹txi³ ya³lxi²nyhu¹sxã³
ai³te²sxa³yu²hẽ³la². 15 Te²yã¹nxe³sxã³
Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹la²
sa²kxai³lu² hxi²kan¹txi³ ya³lxi³nyha¹te²sxa³yu²
Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² yxo²ĩ²jah¹lai²na²
a²ẽ¹nãn¹jau³xa² ha³na³ka³lxi³ni² yxo²ĩ²xa³jah¹lai²na²
a²ẽ¹nãn¹jau³la³ ha³na³ka³lxi³ni² nxe³te²ju²hẽ³la².
16 Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wi¹hain¹to³te²a²
ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³nu²su²
ki³lxo³nxe³te²a² sxi²ha² ã³wi¹hain¹to³te²a²
ha³na³ka³lxi³nha²kxai³ te²ju²hẽ³la².
Nxe³sxã³ yxo²ĩ²ki³tũ³ka³txi³ki³na¹xai²na²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
ka³tẹn³su² thĩ³nhũ³ki³tã³la². Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
E³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Tũ¹ka³txai²na² ya³lxi²hain¹sxã³
nxũ²kwai³yxau³ai¹na¹tu¹wi¹.
Na¹kxai²nãn²tu³ A²sũ³nu²su²
yai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³te²nãu³xa²
Txa²sa³wi³ha³lxi³su² ti³hi¹tai¹na¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 17 Te²yã¹nxe³jau³xa²
Ju³te²a² nũ³ka³txu¹tai²na² a²ne³nxẽ³na²
ãh¹e³te³nah¹lxi¹:
— Yxo²ĩ²xa³tũ³ka³txai²na² kãi³hxai²kxai³
jã¹xah³lxi³ta³lxi¹. Kõ³nxe³ju³ta²
wxa²wxai³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Wxa²wxai³yah²lxan³kxai²nãn²tu³
wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nx2ta¹tu¹wi¹.
18 Wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nx2ta¹kxai²nãn²tu³
wxa²wĩ³nu²su² ye¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³sxã³ txa²wẽ³ha³lxi³lot3txa²lxa¹tu¹wi¹.
Txai²na¹xai²na² Sũ³na² nũ³kxũn³khaix1nxe³sxã³
A²si³yxau³kah³lo²na¹xai²na²
e³kxi¹nx2ta¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

7

1 Txa²ya³lxi³yah³lxi¹lxa². A³lxi¹nx2ta¹wa².
Jau¹xai²na² ha³kxa¹ ain³kxi²ki³jau³xai²la¹wa².
Txa²wã¹nũ²a² kõ³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta²
ã³na¹i², txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² kõ³nxe³ti³
ain³nha¹jau³xa² ã³na¹i² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² so¹lxi³ sa²yxo²wet1sxã³
yxau²xai³li² nxe³a³sah¹lxi³wxa². Nxe³ki³kxai²nãn²tu³
txa²wã¹nũ²a²nãu³a² whãi²na¹ wxa²hxan³kxa²ti³xã³
wxe²xai³nẽ³tu¹wa². Txa²wã¹sũ³na² kãin²
sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxa².

Pau²lah³la² ĩ³ka³li³kxi²jau³su²

2 Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
wi¹lhit1sxã³ yxo²ĩ²nha²ya³sah¹lxi³hẽ¹la².
Kõ³nxe³te²lot3sain¹te²na² ain³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxa² ĩ²li³te²a³ hai³txi³
kõ³nxe³ti³ kãi³ũh¹nx2ti³nxa³ha²kxai³
hai³txi³ ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³ ĩ³tih³nxe³nx2ta¹ju³ta³la³
yũ²nxa³ha²kxai³ hai³txi³ ã³ke³tũ¹nx2ti³sxã³
wxa²yen³kxa² kãi³so¹kxi¹nx2ta¹ju³ta³la³
yũ²nxa³ha²kxai³ nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
3 Nxe³na¹jau³xai²li² kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ta¹ju³ta²
ten³te²txã³wa². Ã²la² e³kxi¹nx2ta¹la².
Ã³nxã³nx2ta¹wa². Ã³nũ²kxi²sxã³
yxau³ki³kxa² yã¹nxe³sxã³ ain³sa²tẽ³kxi¹lxa¹nx2ta¹wa²,
wi¹yxau³ta³nxa² ya³lu²ta³nxa² nxe³na¹kxan²ti³na².
4 Yxo²ĩ²nx2ta¹wa². Kãin² ĩ³sa²nẽn¹kxi¹nx2ta¹nha²wa².
Sa²ye³kwẽ²kxi²sah¹lxin¹nha²wa². Khãuh³lxa³ti³khaix1sain
txa²ẽ¹na² au³txi³ ka³li³ha¹ju³ta² wa³kxih³
wxe³nha¹wa².
5 Nxa²ha¹te¹ Ma³se³to²na²ko³xai²na²
ã³wih¹sxã³ ai³lha²thet3ta¹hĩ¹nãn¹te²tu³
ĩ²ye³wa². 6 Ã²na¹ju³ta² yũ³tu³nxa³hẽ³la².
Yxo²xũn³txi³ ĩ³kwai²kxi²sa²te²a² yũ³ha²kxai³
txa²ẽ¹nãu³ai²na² au³txi³ yuh³lxi³khaix1sa³hẽ¹la².
6 Nxe³na¹ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu²
a²nũ²a² yuh³lxi³te²a² ã³non²ta³kxi²jah¹lai²la¹wa².
Jã¹nxe³sa³hẽ¹la². Ti²to³jah¹lai¹tã²
wxã³hĩ¹na¹ ĩ³ya³lot3ti²lot3sai¹nhẽ¹la².
Nxe³kxa²yu³su² wxa²ha³ta³nxa²
ĩ³hen³txi³sain¹na²hẽ³la². Ti²to³jah¹la²
sa²ye³kwẽ²kxi²sah¹lxin¹ju³ta²nũ³a²
ĩ³hen³txi³sain¹na²hẽ³la². Ne³kan²kxi²sah¹lxi³ta¹hxã³nhẽ¹la
Ĩ³ye³ĩ³yon²ta³kxi²sa²te³lhxã³ sah¹lxi³ta¹hĩ¹nhẽ¹la².
Nxe³sah³lxin¹jut3su² ka³lih³khaix1sa³hẽ¹la².
8 Txa²ha³tẹh³nxã³nxai³tã² ũ³wha²li¹la¹txã³nxai³tã²
ĩ³ãin²ta³lxi³nx2ta¹kxan²ti³ ũ³wha²li¹la¹hĩ¹na¹
hai³txi³ yu³tã³lxi³ti³ e³kxi²nha²nxa³hẽ¹la².
A²hĩ¹na¹ ĩ³ãin²ta³lxai¹na¹tũ¹xã¹. Nxa¹hẽ¹la².
A²nxe³txã³nxa² txa²ha³tẹh³nxã³nxai³tã²
yan³nãu³a¹ ha³la³jen¹nãu³a¹ ĩ³ãin²ta³lxi³nx2ta¹jau³xa²
ain³kxi²na¹hĩ¹na¹ ũ³wha²li¹la¹ju³ta³nũ³a²
yu³tã³lxi³ti³ e³kxi²nha¹hẽ¹la². 9 Nxe³na¹ta¹
hĩ¹na² ka³li³sa³nha²wa². Txa²ha³tẹh³nxã³nxai³tã²
ĩ³ãin²ta³lxi³nx2ta¹jau³xa² ĩ³ka³li³sa²nxa³hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ ĩ³ãin²ta³lxi³jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
yu³tã³lxi³ti³ ain³nyha¹lxi³ta¹hĩ¹nhẽ¹la².
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ĩ³ãin²ta³lxi³nx2ti³na²hẽ³la²,
kõ³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² ã³na¹si¹nhẽ³jau³sa².
Ã³na¹ki³kxai²nãn²tu³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
wxa²hau³ko³tẽ³lhĩ³nx2na³la². Nxe³ju³tai²li²

ka³lih³kxi²sa²na³la². Yxãn¹ta¹ yuh³xai²nãn¹jahũã¹ain¹ta¹xa³hẽ¹la².
hxi²ka² ĩ³ãin²ta³kxi²nẽ³kxai²nãn²tu̱³ Yen³kxa²
hai³txi³ a²ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² hxi²txa³yain¹kxan²ti³ ũ³yho³hi²txã³nxa²
ã³na¹hĩ̱³ki̱³sxa³wa². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²kxã̱u³sxã³ wã²nhũ¹nyhain¹ta¹xa³hẽ¹la².
ha³lo²a² ã³wih¹ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³la². 3 Yen³kxa² yũ³ain¹kxa² wã²nhũ¹nyhain¹ta¹hẽ¹la².
11 Txa²wã¹sũ̱³na² sa²kxai³lu² ĩ³ãin²ta³lxi³nx2ti³ju³ta² Nxe³nyhain¹kxa²yu³su² ya³lo³txi³khai¹nxe³sxã³
wxi²kan¹txi³ a̱in³nyhah¹lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². kãi³ki̱³ju³ta² ã³lhu²ũ³hũ¹nyhain¹ta¹hẽ¹la².
Hã²wxãn³txa³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³tai²li² Ya²la³tu̱³tã³la². Kwa³na³ain¹nxa³kxan²ti³
ã³wa²sut1sxã³ yxau³yah³lxin¹kxe³su² ya³lo³txi³nyhain¹ta¹hẽ¹la². 4 Nxe³sxã³
wã²nã³ũh¹sah¹lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². Ĩ³ãu²lxah¹lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³a̱n³ta³kxi¹nx2ti³kxa²ya̱n³txi³su² Ju³te²a²ko³xan¹te²a² ã³non²ta³kxi²ti³ten³sa²sĩn¹nha²wi¹.
hxi²waun³txi³yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². Nxe³sain¹na²hẽ³la². Nxe³jau³xa²
Ne³kan²kxi²sah¹lxi³ta¹hxã³nhẽ¹la². ye³ka³lxa¹txi³ e³kxi²sain¹to³nha²hẽ³la².
Wã²nxũh¹ hxi²kan¹txi³ wi¹lhau³kot3jah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². Nxe³ain¹nũ²la² ten³si¹hai¹na¹kxa²yu³su²
Ko̱³nxe³ti³ kãi³jah¹lai¹tã² ĩ³wait1si¹yhah³lxin¹ju³ta² Txa²wã¹sũ̱³nai²li² sa²yxo²wet1sãn²nũ²la²
o²la³kxi²yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². Ju¹tai²na² hã²wxãn³txa³ sa²yxo²wet1sain¹nũn³na²hẽ³la²,
a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ̱³na² kãi³si¹nx2ti³na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ̱³na² ten³jau³su² ha²kxai³la².
Ã²la² sa²yxo²we¹jah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². 6 Nxa²ha¹te¹ nxai¹nha²kxai³ Ti²to³jah¹la²
sa²kxa³ha¹yeitkxa¹ sa²si¹hã³ ã³si³wxe³jah¹lai²na²
12 Nxe³na¹ha²kxai³ a²kxã³nxa² ũ³wha²li¹la³kxai³ ĩ³ye³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:
Ko̱³nxe³ti³ kãi³jah¹la² sa²wai³wai³jut3su² Ko̱³rĩn²to²thĩ³na² ã³nxai³txu¹li¹.
ta̱³nxa² khãuh³lxa³tẽ³nh²jah¹la² ĩ³tih³nxe³nx2ti³jut3su². Yen³kxa² wã²nhũh¹sxã³ ũ³hũ¹nyhain¹te³na³li¹.
ta̱³nxa² ũ³wha²li¹lhũ³nx2ti³nxa³hẽ³la². Yen³kxi³ txa²te²nãu³xa² a³lxi²nũn²ta³kxi²tũ̱³ka̱³txi³su²
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a¹ ha²kxai³ ũ³hũ¹nyhain¹te³na³li¹. Nxe³ha²kxai³
txa²wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² ã³nxai³sxã³ ĩ²txai¹nũ¹li¹. Nxe³na¹hẽ³la².
sa²wai³wait3sxã³ sa²yxo²wet1sah³lxin¹ju³ta² Nxe³ju³tai²li² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
e³lxah²lxi³ye¹nx2ti³si¹ha¹jau³su² nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa² a²sen³sai¹ain¹yah³lxi¹lxa². Yxo²ĩ²yah³lxin¹kxa²
13 Nxe³na¹jau³su² sa²ye³kwẽ²kxi²sah¹lxin¹nha²wa². kãi²nha²kxai³, Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
Nxe³sah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³kxai³la¹ kãin² ĩ³hen³txi³yah³lxi¹nha²kxai³
Ti²to³jah¹la² ka³lih³kxi²la²nha² wxã³ha²kxai³ a²hoh³lxi³su² khai¹yxah³lxi¹nha²kxai³,
ka³lih³khaix1sa²nũn³nha²wa². Jah¹lai²na² a²nũ²a²xa². ã³xa² ã³non²ta³kxi²ju³ta²
hxi²waun³ta³kxi²nx2ti³ju³tai³tã² ã³wxe̱³nũh¹yah³lxi¹lxa². ten³khai¹yxah³lxi¹nha²kxai³, a³lxi²khaix1syah¹lxi¹nha²kxa
14 A²kxã³nxa² wxa²ha³ta̱³nxa² wi¹le³kxi²khai¹nx2ti³ju³tai³ã² ũ³lhau³kot3jah³lxi¹lxa². nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹ ã³sen³sai¹ain¹yah³lxi¹lxa².
Nxe³na¹kxan²ta² ĩ³ãin²ta³kxi²si¹sah¹lxa³nhẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ ã²la² kãi²non³sxã³ a²nũ²a²
Wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tã² ã³xa² wxa²yen³kxa² wã²nhũ¹ain¹yah³lxin¹ju³ta²
ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa² ẽn³sa³nha²wa².
Te²yã¹nxe³sxã³ ĩ³hen³txi³nũh¹nx2tai¹na¹jau³xa² Na¹jau³jau¹xai²na² kwa³na³nx2ti³nxa³lho³la².
ya²la³tu̱³je¹nx2ti³na³la². 15 Sa²yxo²we¹tain¹yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². Yxãn¹ta¹ yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txai²li² ya³lo³txi³khai¹xain¹ju³ta²
Sũ̱³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³ti³ten³yah³lxi³ta¹hxã³nhẽ¹la². ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³te³lhxã³ ye¹nx2ta¹wa².
Nxe³ha²kxai³ a³lxi²nx2ti³ju³ta² ã²la² Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³ ya²la³tu̱³ kãin²
kãi²non³na³la². 16 Jã¹nxe³na¹jut3su² a³lxi²ta̱³nxa² jũ¹nxe² so¹lxi³ a³lxi²ta̱³nxa²
ka³lih³khaix1sa³nha²wa². Ha³lo²a² sah¹lxin¹ju³ta² a³ya³ti¹nx2ta¹tu¹wa².
ĩ²li³ju³ta² hxi²ka¹ka¹nha²la² txa²yen³nãu³a² 9 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
yxau³yah³lxi¹lxa². Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² te²kxai³lu²
kã³nxai³kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² yxau³ju³ta²
yxau³ya³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹sũ̱³na²
8 ya³na³kxa² ha³kxa¹ yũ³ya³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹ kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³nha²kxai³
Txa²wã¹yen³kxa² wã²nhũh¹jau³su² yen³kxai²li² a³lxi²nxa³ha²kxai³ ha³lo²ai²na²
1 Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ Ma³se³to²na²ko³nãu³ya²na² a³lxi²nxa³ha²kxai³, ju¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹
yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²na² kãi³ain¹ju³ta² ã³ha²hẽ³la². yen³kxi³txa²jah¹la² yã¹nxe³sxã³
ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wa². Txa²wã¹sũ̱³na² kãin² a³ka³nxi²sxã³ wxã³nũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
thãi³ti³la² a³lxi²ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wa². Yen³kxa² ã³na¹ũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
2 A²ẽ¹nãu³ai²na² khãuh³lxa³tẽ³nha²khaix1nhai¹ha²kxai³
ko̱³ton³khai¹xain¹ta¹hẽ¹la². Nxe³kxan²ti³
a̱u³txi³ ka³lih³si¹jau³su² hxi²kxã̱u³sxã³

Nxe³ha²kxai³ yen³kxi³sih¹nx2ti³jau³su²
nxe³nx2ti³kxe³su² yen³kxih³yah³lxi¹lxa².
Nxe³nx2ti³sxã³ yen³kxi³ txa²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²,
Je³su²jah³la²sa³.

10 Jã¹nxa¹ju³tai²li² kwẽ³ko³nhĩ¹nai³tã²
yen³kxa² wã²nhũ¹sxã³ ũ³sa²si¹hã³yah³lxin¹ju³ta²
ã³si³wxe³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Yah³lxi¹nha²kxai³
hĩ¹na² ta³lun²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wain³te²sĩ³lxih³na³la². A²wi¹lhĩ¹na²
wxãi²na² so¹lxi³ Ju³te²a²ko³xan¹te²a²
yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa² wxa²yen³kxa² wã²nhũ¹sxã³
ũ³sa²si¹hã³yah³lxi³ta¹hĩ¹nhẽ¹la². Hai³txi³
a²nũ²a² ã̱³xai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa²
wã²nhũ¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
11 Yxah³lxin¹ju³ta² yen³kxa² wã²nhũ¹ain¹yah³lxin¹ju³ta²
ã³na¹ah³lxi³txa³hẽ¹la². A²wi¹lhĩ¹na²
ya³lo³jah¹lxin¹kxu¹ jã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
Ũ3yho³hi²txã³nxa² yũ³yah³lxin¹kxa²
yã¹nxe³sxã³ wã²nhũ¹txai¹yah³lxi³hẽ¹la².
12 Jã¹nxe³sxã³:

— Yo³hi²ki³a² yũ³na¹kxa² wã²nhũ¹ai¹na¹tũ¹xã¹
Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
ten³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ²nx2ti³tu¹wa². Wi¹lhit1sxã³ ĩ²nx2ti³tu¹wa².
Yũ³nx2ti³xa³kxe³su² Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³ãin²txi³si¹nxa²lxi³xa³lho³la².

13-14 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² kãin² wa³ka³li³yu³ta³lo³ txa² lxi¹nha²kxai³
a²nũ²a² ã̱³xa² wa³ka³la² ã³wa²sut1sxã³
yxau³ai¹nha²kxai³ nxe³ju³ju¹tai²li²
wai³nẖĩ̱³nx2nxa³wa². Ten³te²txã³wa².
Yxãn¹ta¹ wxãi²na² yen³kxa² yũ³yah³lxi¹nha²kxai³
wã²nhũ¹ain¹yah³lxin¹ju³ta² hĩ¹na²
wain³na³la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
kã³nãu³a¹ yen³kxi³txa²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
yen³kxa² yũ³ain¹te²a² te²yã¹nxe²
ã³non²ta³kxi²xi¹nx2tain¹tu¹wa². Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
a²yxo²ha³kxa¹ hau³kon³txi³ẖĩ̱³ki̱³tã³la².
15 Te²yã¹nxe³jau³xa² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ũ³wha²li¹jau³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Yain³txa² kãin² wxa²so¹te²su² te²a²
hai³txi³ wã³kon³ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ jũ¹nxa² so¹lxi³
wxa²so¹te²su² te²a² yain³txa²
taut3ton³ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹.
Nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ti²to³jah¹la² he¹jau³su²

16 Jã¹nxa¹jut3su² Ti²to³jah¹la² txai²yã¹nxe²
kãi³nũn³na³la². Ã³non²ta³kxi¹nx2ta¹ju³ta²
ten³sa²hxai²kxai³ jãx1jah¹lo²su² nũn³na³la².
Nxe³ju³tai²li² Txa²wã¹sũ̱³na² sa²nẽn¹kxi²to³ha¹wa².
17 A²nxe³jah¹lai²li² ain³kxi²sa³na²hẽ³la².
Nxe³sa³kxa²yu³su²:

— Tũ̱¹ka̱³txai²li² ã³non²ta³kxi²na¹tũ¹xã¹.
Nxe³nũh¹nx2ti³jau³su² ha²kxai³ wi¹lhi¹nha²kxai³
wã²nxũ̱h¹ wã³sĩ²nx2ti³ju³ta³nũ³a²
ãu¹la³kxi¹nx2ti³na³la², Ti²to³jah¹la²sa³.
18 Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³ tĩ̱³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³
txa²ya̱³lxa² ĩ³sa²si¹hã³nũn³na¹tu¹wa².
A²nxe³jah¹lai²li² txa²wã³tã̱³yah³lai²la¹wa².
Txa²wã¹sũ̱³na² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
yxo²ha³kxa¹ nxe²e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lai²la¹wi¹.
Sa²nẽn¹kxain¹ki̱³tu¹wi¹. Nxe³ain¹na³la².
19 Nxe³kxa²yu³su² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa²
hxi²ka² ĩ²sxã³ sa²so¹ain¹na²hẽ³la².
Ã³si³tẽ³kxi²sa²sĩn¹si¹jau³su² ĩ²sxã³
sa²so¹ain¹na²hẽ³la². Ũ3yho³hi²ki³a²
tẽ³sxã³ wã²nhũ¹ain¹jah¹lo²nũ³su²
ã³si³tẽ³kxi²sa²sĩn¹tu¹wa². Nxe³kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ̱³na² sa²nẽn¹kxi²sĩ¹na¹tu¹wa².
Te²yã¹nxe³sxã³ a³lxi²sxã³ ã³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹ki̱³ju³ta
ĩ²nẽ³lain¹tu¹wa².

20 Nxe² ai³lya³sain¹sĩn¹kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a² ĩ²li³te²a² ko̱³nxe³te²lot3sain¹sĩn¹jau³nũ³a²
yũ³hĩ̱³nx2nxa³wa². Yxo²ĩ²sain¹sĩ¹nhĩ̱³nx2na³la².
Ũ3yho³hi²ki³a² ki³ka³lxa¹txi³ tẽ³lxi²nha¹ha²kxai³
ko̱³nxe³ti³ ĩ³kwa̱i²kxi²sain¹sĩn¹kxa²ya̱n³txi³su²
txa²wã¹lon³nãu³xa² ã³si³tẽ³kxi²sain¹sĩn¹tu¹wa².
21 Wain³txi³kãi³ũ¹nha¹ju³ta² ten³sa²sĩ¹nha²wa².
Txa²wã¹sũ̱³na² ye³nãin²txi³ a²nũ²a²nãu³xa²
ye³nãin²txi³ e³la¹ wain³txi³ kãi³ũ¹sĩ¹na¹ju³ta²
ten³sa²sĩn¹nha²wa².

22 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ wxã³ye¹nx2ti³tãu³a²
txa²wã³tã̱³xa² ã̱³xai²na² ã³si³tẽ³la³kxain¹sxã³
sa²si¹hã³nũ³na¹tu¹wa². Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹jah¹lo²su² na³la².
Ã³non²ta³kxi¹nx2ti³ju³ta² so¹lxi³ ten³jah¹lo²su²
na³la². Ju¹tai²li² ĩ²sxã³ yxau²xai³la¹ha²kxai³
ya²la³tu̱³tã³la². Jã¹nxe³sxã³ wi¹le³kxi¹nx2ta¹jau³su²
yxo²ĩ²ha²kxai³ wxã³sĩ²nx2ti³ju³ta³nũ³a²
ten³khaix1nx2na³la², ã³non²ta³kxi¹nx2ti³te³lha³ka³.
23 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ti²to³jah¹la² sa²kxai³lu²
ĩ²ũ³sa²jah¹lai²la¹wa². Wa³kon³kxi²ya³sain¹na²hẽ³la².
Nxa²ha¹te¹ a²wã³tã̱³xai²na² ã³si³tẽ³la³kxain¹te²na²
sa²kxai³lu² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ũ³sa²si¹hã³jah¹lo²su² yah³na³la². Kris²tu³jah¹la²
sa²nẽn¹kxi²yah³na³la². 24 Nxe³ju³ta²
a³lxi¹tain¹yah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
yxo³ĩ²tũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹
a³lxi²sah¹lxin¹ju³ta² e³la¹ ĩ²ain¹nũn³tu¹wa².
Te²yã¹nxũn³sxã³ sa²nẽn¹kxi²si¹nx2ta¹jau³su²
ĩ³ye³kxai¹na¹jau³xai³tã² ya²la³tu̱³je¹nx2ti³tu¹wa².

1 Yxo²ĩ²tũ³kã³txa² Ju³te²an¹ko³xa² yxau³te²nãu³xa² ã³non²ta³kxi²si¹hain¹yah³lxin¹ja³su²
ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³xa³lho³la². Txa²wãn³txa²
yũ³sa²nxa³wa². Ã²la² e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
2 Ã³non²ta³kxain¹yah³lxin¹ju³ta² ten³yah³lxi¹lxa².
Ju¹tai²li² ĩ²te²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³
Ma³se³to²na²ko³xan¹te²nãu³xa² yxo²ĩ²tũ³kã³txa²
yxau³te²nãu³xai²na² nxe²e³kxai¹na¹hẽ³la².
E³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹lon³ti³nãu³xa² Kre²sa²ko³xan¹te²nãu³xa²
yo³hi²ki³a² wã²nhũ¹te³lhxã³ Ju³te²an¹te²a²
yxo²ĩ²tũ³kã³txa² nxe³ain¹na²hẽ³li¹,
kwẽ³kxi³hĩ¹nai³tã²su¹. Nxai¹na¹jau³su²
ain³kxi¹nx2tai¹nha²kxai³ kãin² ka³li³hain¹na²hẽ³la².
Wxãi²yã¹nxe² kãi³ti³te³nain¹nũn³na²hẽ³la².
3 Jã¹nxa¹jut3su² txa²wã³tã³nãu³xai³tã²
ũ³sa²si¹hã³ũ¹nx2ta¹tu¹wa². Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ta¹
wãn³txa² wi¹le³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tã²:

— Ya²la³tu̱³tã³li¹. Nxe³yah³lxin¹tu¹wa².
Nxe³ha²kxai³ ũ³yho³hi²ki̱³ki³nũ³a²
wã²nhũ¹yah³lxin¹ki³nũ³a² ãu¹la³kxi²ta³lun²yah³lxin¹tu¹wa².
Ju¹tai²li² nxe² yxo²ĩ²nx2ta¹wa². 4 Nxe³yãn¹tah¹lxi³na¹
nxe²nxa³ke³la³te²kxai³la¹ Ma³se³to²na²ko³xan¹te²a²
wxã³jah¹la²nãu³xa² ã³si³tẽ³la³kxi²sa³kxai²nãn²tu̱³
ãu¹la³kxi² ta³lun²yah²lxan³ke³la³te²kxai³
ãu²li²sa²sĩ¹nhĩ³nx2na³la². Nxe³sa²sĩn¹kxan²ti³
ãu²li²khaix1yah³lxi³nũ³nhĩ³nxa¹lxa².
Yxo²ĩ²nx2ti³sĩ¹na¹ha²kxai³ ãu²li²khaix1yah³lxi³nũ³nhĩ³nxa¹lxa².
5 Jã¹nxe³na¹jut3su² txa²wã³tã̱³nãu³xa²
ĩ³sa²si¹hã³ ne³ka²ta¹hai¹na¹hẽ³la².
Yen³kxa² wã²nhũ¹yah³lxin¹ki³nũ³a²
hau³ko³te³lhxã³ wxã³ain¹tu¹wa².
A²kxã³nxai³tã² e³kxain¹yah³lxin¹kxa²
hau³ko³je²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ta³lun²ye²yah³lxin¹kxai³
ũ³wha¹yah³lxin¹tu¹wa². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wxã³na¹hĩ¹na² ũ³nhũ²ka̱¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wã²nxũh¹lxi³sxã³
ũ³nhũ²kxi²yah³lxin¹ju³ta² hxi²kxã̱u³sxã³
wã²nhũ¹yah²lxan³ju³ta² e³lxah²lxi³tu¹wa².
Kwa³na³nx2ti³nxa³ju³ta² e³lxah²lxi³tu¹wa².

6 Txa²wã¹e³kxi²nyhu¹kxi³jau³xai³tã³
ain³kxi¹xi²nha¹jxah³lxi³hẽ¹la². Ain³kxi¹xi²nhyah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³txa³ki³a² tẽ³sxã³ hxi²kxã̱u³txi³
ũ³whĩ¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³ kxã³nãu³a¹
jũ¹nxa² so¹hĩ³ki̱³tã³li¹. Yxãn¹ta¹
yain³txa³ki³a² hxi²kxã̱u³ki̱³sxa³kxe³tu̱³
ũ³whĩ¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³ kxã³nãu³a¹ yain³txa²
kãin² so¹hĩ³ki̱³tã³li¹. Nxe³hxai²tai¹tu³wa².
Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ jũ¹nxa² so¹lxi³
wã²nhũ¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ kxã³nãu³a¹
jũ¹nxa² so¹lxi³ so¹yah³lxin¹tu¹wa².
7 Te²yã¹nxe³sxã³ ĩ²li³te²a² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²yen³kxa² wã²nhũh¹nxa²sa²nxa³nhai¹.
Nxe³ke³la³te²kxai³ wxa²yen³kxa²
wã²nhũh¹txa³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³nũn³nũ²la²
a²nũ²ai²li² wxã³sxã³ kwa³na³nxa²kxai²nãn²tu̱³
wet1txa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²:

— Wi¹lhin¹sxã³ wã²nhũ¹ai¹na¹tũ¹xã¹.
Nxẽn¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na²
a³lxi²nxa²tu¹wa². Ju¹tai²na² so¹lxi³
Txa²wã¹sũ̱³na² ten³na³la². 8 Txa²wã¹sũ̱³na²
hi²sen³su² yen³kxa² wi¹kxa² whãi²na¹
hxi²kãn¹txi³ ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wa². Ten³nxa²lxi³kxa²
ũ³hũ¹nx2ti³sãn²sxã³ ãh¹ kãin² ũ³hũ¹nx2ti³ju³ta³nũ³a²
hxi²ka¹nhĩ³nx2na³la². Nxe³kxai²nãn²tu̱³
wxa²yen³kxa²:

— Wã²nhũ¹ai¹na¹tũ¹xã¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³
hxi²ka¹nhĩ³nxa¹lxa². Nxẽn¹kxan²ti³
hai³txi³ hxan³kxi¹nx2ti³xa³lho³la².
Ja¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³na² wha²li¹txã³nxai³tã²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² wi¹lhin¹te²a² a²yen³kxi³khai³xa²
tẽ³sxã³ wi¹lhit1sxã³ wã²nhũ²xai³te²ju²hẽ³li¹.
Yen³kxi³txa²te²a² wã²nhũ²xai³te²ju²hẽ³li¹.
Hai³txi³ ã³na¹sxã³ wã²nhũ²ti³hex1nx2nxa³wi¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³kxai³lu²
wain³txi³ kãi³sxã³ yxau²xai³lha²tẽ³ain¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

10 Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
hi²sen³kxai³lu² yain³ta³ki³a² ũ³whĩ¹ki³ai²na²
ũ³hũ²xai³ti³ Ja³ta̱³xa² ĩ³yain³kxi²ki̱³tũ̱³xa² ũ³hũ²
nxe³nẽ³jah¹lai²la¹wa². Te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²
ũ³whĩ¹ki̱³kxa² yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²
yen³kxa² ũ³hũ²xai³nẽ³na³la². Nxe³nẽ³lha²kxai³
yen³kxa² ã²la² ka³lxa¹txi³ wã²nhũh¹
a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ã³non²ta³kxi²
yah³lxin¹kxai³ yah³lxin¹tu¹wa². 11 Txa²wã¹sũ̱³nu²su²
te²kxai³lu² yen³kxi³ti³hit1txa²lxi³tu¹wa².
Nxe³nxa²lxi³ha²kxai³ a²nũ²a² ka³lxa¹te²a²
ã³non²ta³kxain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ũ³yho³hi²ki³a²
txa²hxi²ka² ũ³sa²si¹hã³ũh¹sah²lxin¹ki³nũ³a²
ĩ²sxã³ ã³ne³wxe³ain¹na³na¹. Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ̱³na² sa²kxai³lu² sa²nẽn¹kxi²nyhain¹tu¹wa².
12 Nxe³sxã³ ũ³yho³hi²ki³ai²li² ũ³sa²si¹hã³ũh¹ah³lxin¹ki³ai²li²
ũ³hũ²ta³lun²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ka³lih³khai¹xain¹tu¹wa². Txa²wã¹sũ̱³na²
yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa² yen³kxi³txa²tũ̱³ka̱³txai²li²
so¹kxi²nx2tain¹tu¹wa². Nxe³nx2tain¹kxa²yu³su²
Txa²wã¹sũ̱³na² kãin² sa²nẽn¹kxi²khaix1xain¹tu¹wa².
13 Nxe² kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
sa²yxo²wet1sxã³ yxau³yah³lxin¹ju³ta²
ĩ²nx2tain¹tu¹wa². Wxa²yen³kxi³khai³xa²
tẽ³sxã³ a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ Ju³te²an¹te²a²
yxo²ĩ²te²la³ ta̱³nxa² a²nũ²a² ã̱³xa² ta̱³nxa²

hxi²kxa̱u³xa³sxã³ wã²nhũ¹yah³lxin¹ju³ta²
ĩ²nx2tain¹nũn³tu¹wa². Nxe³nx2tain¹ju³tan¹te²lot3sa²nũn³na²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxain¹tu¹wa².
14 Jã¹yxah³lxin¹ju³kxai³lu² a³lxi¹nx2tain¹tu¹wa²
A³lxi¹nx2tai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nx2tain¹ju³ta²
ĩ³hen³txi³nũ¹nx2tain¹tu¹wa². Jã¹nxe³jut3su²
Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² a³lxi¹nx2ti³ha²kxai³
sa²nẽn¹kxain¹tu¹wa², Txa²wã¹sũ³na²sa³.
15 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²nẽ³ju³ta²
kãin²khaix1na³la². A³lxi¹nẽ³lha²kxai³
a²ki³lha³lxa² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ya³lu²kxi²si¹nhẽ³jau³su² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa²
kũ³we²ki²la² kãin² ã³ne³wxe³ki̱³sxa³lho³la².
Jã¹nxe³jut3su² ha²kxai³ sa²nẽn¹kxi²khaix1nũ¹ha¹wa².

10

Pau²lah³la² ĩ³hxi²ka¹si¹jau³su²

1 Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ txai²li²
Pau²lah³lo²na¹xai²na² ko̱³nxe³te²lot3sah¹lxin¹te²
ĩ³nxai²na² thãi³ti³la² e³kxi¹nx2ta¹wa².
Kris²tu³jah¹la² thãi³ti³la² e³kxi²kxa²
yã¹nxe² e³kxi¹nx2ta¹wa². Wã²nxũh¹
e³lyah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²na² wxã³sxã³ e³kxi²nẽ³tãu³a¹
wi¹lhit1sxã³ e³kxi² thãi³ti³la² e³kxi²
nxe³nẽ³na³li¹. Yxãn¹ta¹ u¹nxũh¹yxau³tãu³a¹
yxo²xũn³txi³ e³kxi²nẽ³na³li¹. Sah¹lxin¹jau³su²
nxe³sah¹lxin¹jah¹lo²sa¹wa². 2 Nxe³na¹ha²kxai³
wxã³sĩ²nx2ta¹tãu³a² nũh¹ĩ²jah¹lxi³hẽ¹la².
Yxo²xũn³txi³ ĩ³ye³sxã³ wxã³na¹ju³ta²
ten³sa²nxa³nha²wa². Yxãn¹ta¹ wxa²ha³tih³
ĩ³nxai²na² wãn³txa² ain³kxi¹nx2ta¹hẽ³la².
Ain³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²li² yuh³xai²nãn¹te²a²
wãn³txa² sa²yxo²we¹jah¹lai²la¹wi¹.
Yen³kxa² kãin² so¹kxi²si¹jau³su²
Sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹na²hẽ³li¹.
Yah³lxin¹jau³xa² e³kxi²sah¹lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
Jã¹nxe³na¹ha²kxai³ wxã³na¹tãu³a²
ya²la³tu̱³kxai²nãn²tu̱³ wxi²kan¹txi³
yxo²xũn³txi³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa².
3 Nxe³na¹jut3su² yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na²
hĩ¹na¹ he¹a¹kxan²ti³ hai³txi³ yuh³xai²nãn¹jah¹la².
yã¹nxe³sxã³ yxau²xai³te²txã³wa².
4 Yuh³xai²nãn¹te²na² a²wã³nxĩn¹ju³khai³xa²
tẽ³sxã³ he¹kxi²te²txã³wa². Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ³na² a²wã³nxĩn¹ju³khai³xa²
ĩ³hxi²kat1sa³ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹la²
ha³lo²a² wxi²kan¹txi³ e³sxã³ ã³na¹a¹wa².
Hxi²kan¹txi³ ĩ³wa²lũ³xi²sai¹nxa³wa².
5 Wãn³txa² ki³han³jau³xai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²xa³jau³xai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³ye³sxã³te²sa¹wa². Ĩ³ye³sxã³a¹kxai²nãn²tu̱³
kxai³ha³lha²na² yxau³si¹hain¹tu¹wa².
Ka³nahx2nxe³sxã³ yxau³si¹hain¹kxai²nãn²tu̱³
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² sa²yxo²wet1sa²tẽ³ain¹txai²lã¹.
Nxe³na¹nha²wa². 6 Hã²wxãn³txa³
sa²yxo²wet1sxã³ yxau³yah³lxi³sã²nĩn¹ka³tu̱³
hã²wxãn³txa³ wxa²nũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na²
Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²ã³ah³lxin¹ju³ta²
a³ya³txi²na¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³wai¹txa²lxa¹ju³ta²
yũ³tu¹wa².

7 Nxe³yãn¹ta¹ wxãi² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu²
ĩ²sah¹lxin¹sxã³ kãi³ye¹nx2ta¹ju³ta²
ĩ²yĩ¹lĩ²sah¹lxi¹ta¹hi¹nhẽ¹la². Nxe³sah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²li² wxi²kan¹sxã³
nũ³kxũn³jah¹lo²sxa³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹
Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² wxi²kan¹txi³
ĩ³hxi²kat1sa³na²hẽ³li¹. Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³
wxãi²yã¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la² hxi²ka²
wxi²kan¹txi³ ĩ³hxi²kat1te²lot3sa²nũn³na²hẽ³la².
8 A²kxã³nxa² e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
E²kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxi¹:

— Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu²
ĩ³hxi²kat1sa³na²hẽ³li¹. Ju¹tai²li²
yxo²kãin²txi³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Nxa¹jau³su²
e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Nxe²e³kxi¹nx2ta¹kxan²ti³
hai³txi³ ãu²li²to³nha¹ju³ta² yũ²nxa³wa².
Nxe³yãn¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²yah³lxin¹kxe³su²
ã²la² kãi²non³sih¹nx2ti³jau³su² ĩ³hxi²kat1sa³na²hẽ³la².
Hai³txi³ ã³na¹hxa³nx2ta¹ju³ta³la³
te³nxa³wa². 9 O²nx2ti³te³lhxã³
ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³nxa³hẽ³la². Ju¹tai²li²
ten³te²txã³wa². 10 Nxe³sxã³ wxa²ha³tih³
ĩ³nxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹, e³lxah²lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²na² wãn³txa² a²ha³te̱h³nxã³nxãn¹jau³xai²l
yxo²xũn³khaix1nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹
txa²wã¹yen³nãu³a¹ wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi²nẽ³kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ yxo²xũ³nxa³wi¹. Wãn³txa²
e³kxi²nẽ³jau³xai²li² kwa²hãi¹nx2na³li¹.
Nxe³nyhu¹yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². 11 Nxa²ha¹te¹
jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³wa²lũ³xi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Wxã³sĩ²nx2ta¹tãu³a² u²lxi³ ũ³wha²li¹lhxã³
ũ³hũ¹nx2ta¹jau³xain²txi³ txa²wãn³txain²txi³
e³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Hai³txi³ yau³ã̱³lxi³
yũ³sa²nxa³wi¹. Nxe³na¹jau³xa²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa².

12 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² wxa²ha³tih³ ĩ³nxa²
wxi²kan¹ki³lxo³nha²yah³lxin¹ta²wa².
Wã²nxũh¹ ĩ²nha²sxã³:

— Ĩ²li³ju³ta² kãi³a¹ju³ta² wain³txi³
kãi³a¹xã¹. Nxe³yah³lxin¹ta²wa².
Kwa²toh³lxa³ti³su² yah³lxin¹ta²wa².
Ã³ne³wxe³yah²lxa³lxa². Wxa²nũ̱³ka̱³txa²
ha³tih³ ĩ³nxai²na² kãi³yah³lxin¹ju³ta²

ã³nhau³ko³txa²lxi³sxã³ kãi³te²txã³wa².
13 Hai³txi³ wã²nxũh¹lxi³sxã³ hxi²kan¹kãi²non³kiãn²tu³ja¹la
yxo²kãin²txi³ e³te²txã³wa². Txa²wã¹sũ³na²
a²ten³si¹sa²ju³ta² so¹lxi³ yxo²kãin²txi³
e³te²sa¹wa². Nxe³sxã³ ten³si¹sa²ju³ta³nũ³ai²na²
sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi¹nx2ta¹ju³ta³nũ³a² ten³sa²na³la²,
Txa²wã¹sũ³na²sa³. 14 Nxe³nx2ta¹jau³su²
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³nx2ta¹kxai³ti²tu³wa².
Txa²wã¹sũ³na² ten³si¹sa²ju³ta² kãi³a¹tu¹wa².
A²kxã³nxa² txai²na² so¹lxi³ wxã³na¹tai¹ti²tu³wa².
Wxã³na¹nũ²la² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
15 Jã¹nxa¹jut3su² hai³txi³ a²nũ²a² ã̄³xa²
wa³ka³la² ã³wih¹sxã³ o²la³kxi²hĩ³nx2nxa³wa².
Wa³ka³la² ã³wih¹sxã³ o²la³kxin²nxa³ju³ta²
yxo²kãin² e³sa²nxa³nha²wa². Txa²wã¹sũ³na²
kwa³na³si¹sa²nxa³ju³ta² yxo²kãin²
e³sa²nxa³nha²wa². Nxe³sa²nxa³ha²kxai³
yxo²ĩ²yah³lxin¹ju³ta² ã²la² kãi²non³ju³ta³nũ³su²
ten³sa³ha²kxai³, Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³nx2ta¹ju³ta² ã²la²
kãi²non³ju³ta³nũ³su² ten³sa³ha²kxai³,
nxe³sa³nha²wa². Txa²wã¹sũ³na²
ten³si¹sa²ju³ta³nũ³a² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa².
16 Nxe³sa³kxai²nãn²tu̱³ ha³lo²a² yxau³yah³lxin¹kxa²yã̄n³ti³su²
ko³xã̄³xa² ã²la² ya¹nãn¹ta²ko³nãu³a¹
ai³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³hen³txain¹te³lhxã³ ai³hĩ³na¹wa².
Nxe³na¹kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a² ã̄³xa²
wa³ka³la² yxo²kãin²e³hĩ³nxã²nxa³wa².
O²la³kxi²na¹kxa² so¹lxi³ yxo²kãin²txi³
e³hĩ³na¹wa².
17 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na²
wha²li¹txã³nxai³tã² a²kxã³nxãn¹jau³xa²
nxe³te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² ĩ²li³te²a² yxo²kãin²txi³
e³ti³ten³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ sa²nẽn¹kxi²jau³xa²
yxo²kãin²txi³ e³kxi¹txai¹lxi¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
18 Jã¹nxe³jut3su² nũ¹txa̱i²na² e³kxi²nha¹kxai²nãn²tu̱³:
— Wi¹kãi³a¹xã¹. Nũ¹ta²wãn³txa²
wxi²kan¹jau³sxa³wa². Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²:
— Wi¹lo²la³kxi¹lxi¹. Nxe³sa³kxai²nãn²tu̱³
wxi²kan¹jau³su² hĩ³nx2na³la².

11

Txa²wã¹sũ³na² ĩ²sxã³ ĩ³so¹ki³lxo³tũ³ka̱³txa²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Toh³lxa³ti³hũ³jau³su² e³kxi¹nx2ta¹tu¹wa².
Ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
Txa²ẽ¹nãn¹jau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
2 Hxi²waun³txi³nũh¹nx2ta¹nha²wa².
Kris²tu³jah¹lai²na² a³lxi²yah³lxin¹sxã³
yxo²ĩ²yah³lxin¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa².
Txu¹hai²na² kah³ne³ta¹ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² in³txa² te²hi²te³lhxã³
jah¹lai²na² so¹lxi³ a³lxi²nha²ya³te²ju²hẽ³la².
In³txa² ã̄³xa² a³lxi²te²sxa³yu²hẽ³la².
Nxe³te²yã¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³
a³lxi²nha²ya³lxin¹ju³ta² wain³na³la².
Txa²wã¹sũ³na² a²ten³ju³ta² ju¹tain²txi²na³la².
Nxe³jau³jau¹xai²na² ã³na¹yah³lxin¹kxa²ya̱n³txi³su²
hxi²waun³ta³kxi¹nx2ta¹nha²wa². 3 A²kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³l
Sa³ta³na²jah¹lu¹tai²na² txih³xu¹ta²kxai³lu²
ã̄³nxũ²kwa̱i³wih¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Ã̄³nxũ²kwa̱i³wih¹ka³tu̱³ti¹ E²va³ka³lxu¹ta²kxai³lu²
ĩ³ki³ha¹kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³nũ²la² ko̱³nxe³ti³ kãi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Jãx1ju³ta² ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa²ya̱n³ti³su²
nxe³nx2ta¹nha²wa². Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³
yxo²ĩ²yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².
4 Nxe³yãn¹ta¹ te²yã¹yxah³lxa³lxa².
A²nũ²a² ĩ²li³te²a² wxã³sxã³ tah²yau³xa²
ĩ³yau¹ũ³nx2ti³ke³la³te²kxai³ Je³su²jah¹la²
ã̄³lxi³jah¹la² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³nxa³jah¹la²nũ³a²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³ke³la³te²kxai³ wi¹lhin¹sxã³
yxo²ĩ²yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Te²yã¹nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² a²nxũ²kwa̱i³yxau³nx2ti³tai¹ti²t
Yxãn¹ta¹ yãu³ka³txa² ã̄³xa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³ke³la³te²kxai³
sa²so¹nuh¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Te²yã¹nxũn³sxã³
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³jau³nũ³su²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹
wãn³txa² yau³ã̄³xa² e³kxi¹nx2ti³ke³la³te²kxai³
ã³kãi³so¹yah²lxi³hĩ³nxa¹lxa².
5 Nxe²e³kxi¹nx2tain¹tũ³ka̱³txa² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txi³su² ki³lxo³tũ³ka̱³txai²li² hai³txi³
ã³sen³so¹sai¹nxa³wa². Hxi²kan¹jah¹lo²su²nũn³na¹wa².
6 Wxa²ne³nxẽ³na² wi¹lã³ne̱³wih¹nx2ti³xa³kxan²ti³
wxi²kan¹txi³ e³jah¹lo²sa¹wa². Ye³ka³lxa¹txi³
e³kxi¹nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wa². Wãn³txa²
wain³jau³xa² so¹lxi³ e³a¹ju³ta² a³ya³txa³kxi²nũh¹sah¹lxin¹ta
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³hen³txi³nx2ta¹hĩ¹nai³tã² hai³txi³
ũ³yho³hi²sah¹lxin¹ju³ta² ten³sa²nxa³tai¹ti²tu³wa².
Nxe³nx2ta¹ju³tai³tã² ĩ³jũ¹nxot1sa³ha²kxai³
wxãi²na² so¹lxi³ ĩ³kãi²not3txa²lxa¹ha²kxai³
nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³ju³ta²
wxa²ẽ¹nãn¹jau³la³ ko̱³nxe³ti³ kãi³nxa²lxi³hĩ³na¹te²la¹xã³?
Hai³txi³ ti³he¹nxe³nx2ti³nxa³tai¹ti²tu³wa².
8 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³nx2ta¹hĩ¹nai³tã² yxo²ĩ²tũ³ka̱³txi³nãu³xa²
ã̄³xa³ a²yen³kxa² wã²nhũh¹sain¹na²hẽ³la².
Yxau³ya³sain¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txain¹nxa³kxan²ti³
a²yen³kxa² wã²nhũh¹sain¹na²hẽ³la².

Wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² a²yen³kxa²
wã²nhũh¹sah²lxan³tai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxã³ a²nũ²a² ã³xa² a²yen³kxa² so¹kxai¹na¹ha²kxai³
wxa²nũ³ka³txa² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi¹nx2ta¹ha²kxai³ nxe³ye¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
9 Te²yã¹nxe³sxã³ yxau³ya³sain¹tĩ³kxai³lu²
Sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹hĩ¹nai³tã²
yxo²ĩ²tũ³ka³txa² Ma³se³to²na²ko³xan¹te²nãu³xai¹li²
yen³kxa² wã²nhũh¹sain¹na²hẽ³la².
Yxãn¹ta¹ wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxa² a²yen³kxa²
ĩ³yai³nũ³nxa²lxi³nxa³tai¹ti²tu³wa².
Jã¹nxe³sxã³ yan¹nãu³a¹ a²yen³kxa² a²yo³ha²
ai³nxũ³nxa²lxi³nxa³lho³la². Nxe³ha²kxai³
wãt3txa²lxa¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa².
10 Jã¹nxa¹jut3su² Kre²sa²ko³xa² hãi¹nxe³ti³xa¹
kãi³ũh¹nx2ti³te³lhxã³ ai³lha²thet3ta¹tãu³a²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³hen³txi³nx2ti³te³lhxã³ ai³lha²thet3ta¹tãu³a²
hai³txi³ wxa²yen³kxa² wã²nhũh¹sah¹lxin¹ju³ta²
ten³sa²nxa³nha²wa². Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² ya²la³tu̱³ jau³xan²tu̱³ nxũ²kwa̱i³yxau³sa²ha²kxai³
nxe²e³kxi¹nx2ta¹wa². 11 Jã¹nxa¹jut3su²
ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ nxe²kãi³nx2ti³hĩ̱³na¹te²la¹xã³?
A³lxi¹nx2ti³hĩ̱³nxã²nxa³te²la¹xã³? Hai³txi³
ti³he¹nxe²nxa³wa². A³lxi²khaix1nxe³nx2ta¹nha²wa².
Ju¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² ĩ²nẽ³nha²wa².
Nxe³ha²kxai³ ya²la³tu̱³tã³la².
12 Jã¹nxa¹jut3su² kãi³hxai²na¹kxai³
jã¹nxa¹tu¹wa². Txa²wã¹sũ³na² ĩ³kaix1so¹tũ³ka̱³txi³su²
ki³lxo³tũ³ka̱³txa² kwa² sa²nẽn¹kxi²nhain¹kxa²yan³txi³su²
na¹ha²kxai³:
— Pau²lah³lai¹tã² kãi³hxai²kxai³
jãx1sĩ¹na¹wi¹. Ain¹jau³nũ³su² kxa²ya̱n³txi³su²
nxa¹ha²kxai³ nxe³ye¹nx2ta¹wa². 13 Jã¹nxe³tũ³ka̱³txa² ĩ³kaix1so¹tũ³ka̱³txi³su²
ya²la³tu̱³ki³lxo³tũ³ka̱³txai²la¹wa². A²wa³ka³li³yen³khai³xa²
ã³ke³tũ¹nx2tain¹na³la². Ĩ³xã̱³lxi³ti³lot3sxã³
Kris²tu³jah¹lai²li² ĩ³kaix1so¹tũ³ka̱³txi³su²
ki³lxo³nxain¹na³la². Yxãn¹ta¹ ã³ke³tũ¹nxa²lxain¹na³la².
Nxe³ju³tai²li² sa²nẽn¹kxi¹nx2ta¹jut3su²
ti³he¹nx2nxa³wa². 14 Nxe³yãn¹ta¹
Sa³ta³na²jah¹lai²na² hi²sen³su² ĩ³xã̱³lxi³to³nha²te²ju²hẽ³la².
Oh³xan¹jah¹la² a²ha²tet1jah¹lo²hũ³sxã³
ĩ³xã̱³lxa³ti³lo³nha²te²ju²hẽ³la², Sa³ta³na²jah¹la²sa³.
15 Te²yã¹nxe³sxã³ Sa³ta³na²jah¹la²
a²sa³wi³ha³lxa² yã¹nxe³sxã³ ĩ³ã̱³lxa³ti³lxo³nha²yain¹nũ³na³la².
Wain³txi³ kãi³tũ³ka̱³txi³su² ki³lxo³nhain¹na³la² hi³sa³ka³txa² tẽ³sxã³ ĩ³sun²ta³kxi²sain¹toh³na²hẽ³la².
Nxe³kxan²ti³ nxe² o²la³kxi²ki³lxo³nhain¹kxan²ti³ Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ĩ³sun²ta³kxi²sain¹na²hẽ³la².
kãi³ain¹ju³ta² a³ya³txi²tu¹wa². Ko̱³nxe³ti³ Ye³ka³na³ka³nat3sxã³ tah³lxa³kxa²
kãi³ain¹kxa² yo³ha² ĩ³wai¹txain¹ju³ta² tẽ³xain¹sxã³ ã³nan³sa²sxã³ ã³ya²lu¹ti³ten³sain¹na²hẽ³la².
yũ³ain¹tu¹wa². Ĩ̱³ye³nai²li² ai³la¹tãu³a² na³vi²o²tẽ³na²
ã³ne³hẽ²kxi² ai³na¹tãu³a² ã³ni³sa²wih¹sxã³
Pau²lah³lai²na² khãuh³lxa³thin¹kxi³jau³su²
16 Jã¹nxa¹jut3su² we¹na¹ki³lxo³syah¹lxi³txa³hẽ³la².
Yxãn¹ta¹ nxe² e³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
toh³lxi² e³kxi¹nx2ta¹ha³ta²wa². Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
Yxo²kãin²txi³ e³kxi¹nx2ta¹tu¹wa².
17 Toh³lxi² e³a¹jau³xai²na² hai³txi³
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³yau¹ũ³sa²jau³sxa³wa².
Ya²la³tu̱³ kwa²toh³lxi² e³a¹tu¹wa².
18 Yuh³xai²nãn¹te²a² yen³kxa² yxo²kãin²e³ain¹te³ju²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ yxo²kãin²e³nũn³na¹tu¹wa².
19 A²lh toh³lxi³su² khai¹yxah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
Nxe³yah³lxin¹kxan²ti³ toh³lxa² e³tũ³ka̱³txai²li²
wi¹lain³kxi²yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². 20 Yxo²xũ̱n³txi³
kwa³na³nx2tai¹nha²kxai³ ĩ²ũ³nx2tai¹nxa³kxan²ti³
ũ³yho³hain¹yah³lxi¹nha²kxai³ ĩ³ki³ha¹kxi²nx2tai¹nha²kxai³
ĩ³kãi²nxa³tot3sih¹nxa²lxain¹jau³su²
nxe³nx2tai¹nha²kxai³ wxa²yxo²su²nxa²lxai¹nha²kxai³
nxe³nx2tain¹ta¹hẽ¹la². Nxe³nx2tai¹nha²kxai³
hai³txi³ wa³lxĩ³nha²yain¹yah³lxi³ta¹hxã³nhẽ¹la².
21 Te²yã¹nxe² kãi³ũh¹nx2ta¹ju³ta²
ya³lo³txi³ti³hex1sa²nxa³tai¹ti²tu³wa².
Nxe³jau³jau¹xai²na² e³kxi¹nx2ta¹ha²kxai³
ãu²li²to³nha¹nha²wa². Nxe³yãn¹ta¹ toh³lxa²
sa²ha¹kxai³ e³kxi¹nx2ta¹wa². Yuh³xai²nãn¹te²a²
yen³kxa² yxo²kãin²txi³ e³sa²tẽ³ain¹ke³la³te²kxai³
hxi²ka̱n¹txi³ e³ain¹kxa² yã¹nxũn³na¹wa².
22 E³bre²a² nũ³ka̱³txi³su² si¹hain¹te²la¹xã³?
Te²yãx1te²su² nũn³na¹wa². I³sa³e²
nũ³ka̱³txi³su² si¹hain¹te²la¹xã³? Te²yãx1te²su²
nũn³na¹wa². A³bra³ãu²ah³la² a²ne³tah²nãu³su²
si¹hain¹te²la¹xã³? Te²yã¹nxe² A³bra³ãu²ah³la²
a²ne³tah²nãu³su² na¹wa². 23 Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² 24 sa²yxo²we¹tain¹te³la¹xã³?
Te²yã¹nxũ³na¹wa². Yxãn¹ta¹ ã²la²
kãi²non³sxã³ sa²yxo²wet1sa²sen³sai¹ai¹na¹kxah³lo²sa¹wa²,
toh³lxi³sxã³ e³a¹kan²ti³na³. Ĩ³kãi²non³sxã³
wa²kxa²ha²kxai³, ã²la² ye³ka³lxa¹txi³
sa²ha²kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²sain¹to³ha²kxai³,
nxe³sain¹toh³na³la². Ye³ka³lxa¹txi³
ĩ³wait1sai¹nha²kxai³ khãuh³lxa³txa²
ya²lut1sa²te³lhxã³ sai¹nha²kxai³ sain¹toh³na³la².
24 Po¹na² wã²la² we¹tĩh³na² tẽ³sxã³
ĩ³ta³lo³wait1sain¹na²hẽ³la². Ye³ka³lxa¹txi³
39 nxe² ĩ³ta³lo³wait1sain¹na²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
nxe² ĩ³ta³lo³wai²ta³kxi²sain¹na²hẽ³la²,
jũ²te²a² nũ³ka̱³txa² txa²nũ³ka̱³txi³khai³xa²
a²ha³tih³xa²nãu³xa² ten³sai¹nxa³ha²kxai³la³.
Ja¹nxe³sxã³ ro³ma²no² nũ³ka̱³txa²
wain³txi³ kãi³tũ³ka̱³txi³su² ki³lxo³nhain¹na³la² hi³sa³ka³txa² tẽ³sxã³ ĩ³sun²ta³kxi²sain¹toh³na²hẽ³la².
Nxe³kxan²ti³ nxe² o²la³kxi²ki³lxo³nhain¹kxan²ti³ Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ĩ³sun²ta³kxi²sain¹na²hẽ³la².
kãi³ain¹ju³ta² a³ya³txi²tu¹wa². Ko̱³nxe³ti³ Ye³ka³na³ka³nat3sxã³ tah³lxa³kxa²
kãi³ain¹kxa² yo³ha² ĩ³wai¹txain¹ju³ta² tẽ³xain¹sxã³ ã³nan³sa²sxã³ ã³ya²lu¹ti³ten³sain¹na²hẽ³la².
yũ³ain¹tu¹wa². Ĩ̱³ye³nai²li² ai³la¹tãu³a² na³vi²o²tẽ³na²
ã³ne³hẽ²kxi² ai³na¹tãu³a² ã³ni³sa²wih¹sxã³
ã³nxũt1sa³hẽ¹la². Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
ã³nxũt1sa²to³hẽ¹la². Nxe³na¹hĩ¹na²

ka³nxah³ta² whãi²na¹ a³lan²ta² whãi²na¹
ne³ho²kxa² ho³ha³sain¹to³ha¹hẽ³la².
26 Ha³lo²a² ã³nxai³lha²the³ta¹tãu³a²
ha³nxeh³lxi³ju³ta² ĩ³ha¹txi²sa²to³nha²hẽ³la².
Ka³wã³lxa² yxo²ha³ti³lhi³a¹tãu³a²
kãi²nhũx3sxã³ ã³nxũt1sa²sxã³ ĩ³lo³nxe³ti³ten³sa³ka³lxai³,
a²nũ²a² kuh³lxa³thin¹te²nãu³xa² ã³tĩ³sain¹sxã³
yen³kxa² kãi³kxi²hxat3sai¹nha²kxai³
Ju³te²a² nũ³ka³txa² txa²nũ³ka³txi³khai³sai¹nha²kxai³
ha³lo²a² ha³nxeh³lxi³ju³ta² ai³la¹ha²kxai³,
Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa²
te²yã¹nxe³si¹sai¹nha²kxai³ nxe³sain¹to³nha²hẽ³la².
Ha³lo²a² ĩ²li³je³na² ha³nxeh³lxi³ju³ta²
ĩ³ha¹txi²to³ha¹hẽ³la². Sxi²je³na²
ĩ³ha¹txi² kwa²ha³lo²a² ĩ²li³je³na²
ĩ³ha¹txi² ĩ³ye³na² ũn³je³na² ĩ³ha¹txi²
nxe³sxã³ ha³nxeh³lxi³ju³ta² ka³lxa¹txi³
ĩ³ha¹txi²to³ha¹hẽ³la². Txa²ya³lhxu²ki³lxo³nha²to²a²
ha³nxeh³lxi³ju³ta² ai³lhi¹sain¹na²hẽ³la².
27 Kãin² wa³ko³na¹ha²kxai³ kãi²nhxi²thah³sa²ha³sa²kxai³
sa²to³nha²hẽ³la². Ye³te³nxa² a³la²ni²to³ha¹ha²kxai³
he³ja³lu²sa²to³ha²kxai³ ya³lxu²ja³lu²sa²to³ha²kxai³
a³lxi³tan³ya³lu²sa²to³ha²kxai³, yain³txi³txa²sa²to³ha²kxai³
wãn²txa³ yũ³sa²to³hxa³ha²kxai³ nxe³sa²to³nha²hẽ³la².
28 Nxe³sa³kxa²yu³su² yxo²ĩ²tũ³ka³txi³nãu³xa²
ha³kxa¹ ĩ³hau³ko³tũ¹hai¹na¹ju³ta²
hxi²waun³txi³sa²to³nha²wa². 29 Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²te²a² wain³txi³ kãi³xa³kxai²nãn²tu³
jah¹lain²txi³ txai²na¹xain²txi³ nxe³sxã³
ãin²ta³kxi²nha²ya³ha¹nha²wa². Ko³nxe³ti³
kãi³kxai²nãn²tu³ jah¹lain²txi³ txai²na¹xain²txi³
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²ya³ha¹nha²wa².

30 Jã¹nxa¹jut3su² yxo²kãin²e³a¹ke³la³te²kxai³
txa²hxi²kan¹sa²nxa³ju³ta² so¹lxi³
yxo²kãin²e³hĩ³na¹wa². 31 Txa²wã¹sũ³na²
sa²kxai³lu² ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³nxa³ju³ta²
ĩ²sa³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lai²li²
Je³su²jah³la³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹la²
A²wĩ³na² Si³yxau³jah¹lo²su² na³la².
A²nxe³jah¹la² sa²nẽn¹kxi²sa²tẽ³to³ha¹wa².
32 Nxa²ha¹te¹ a²kxã³nxai³tã² Ta³mas²ko²thĩ³na²
yxau³na¹hĩ¹nai³tã² thĩ¹na² a²wa³kxẽn³yah³la²
hi²sen³su² sxih²yxo²a² a³li³ta³yxo²a²
whãi³na¹ ĩ²sa²tẽ³kxi²si¹hain¹jau³su²
kwa³na³ain¹ta¹hẽ¹la². Txai²na²
ũ³tĩ¹kxi²sa²te³lhxã³ kwa³na³ain¹ta¹hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² A³re²jah³la²
ha³lo²a² hxi²kan¹khaix1jah¹lai²na²
wãn³txa² sa²yxo²wet1si¹hain¹jau³su²
nxe² kãi³ain¹ta¹hẽ¹la². 33 Jã¹nxa¹jut3su²
Txa²ya³lxi³nãu³xa² ã³non²ta³kxi²sain¹na²hẽ³la².
Ã³non²ta³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹, sxi²jen³nai²na²
ki³tã¹kxi²nha²je³na² nxe³sxã³ kĩ³tan¹ta²yxo²a²
sa²so¹sain¹nũ²la² ha³ti²a² kũ³ni³nha²
ũ³ki³kũ²kxi²sain¹nũ²la² ũ³whi¹hit3sain¹nũ²la²
win¹ta²te²lxi³ sxi²ti²ta³lo³kxa² tẽ³sxã³
ũ³ha³lo²sa²tã³kat3sain¹na²hẽ³la². Nxe³sai¹nha²kxai³
ha³sa²ka³lxai³, na¹hẽ³la².

12

Pau²lah³lai²na² hxi²sxã³nho³tẽx3jut3sũ³ju³ta²

1 Ãh¹lxi³ yxo²kãin²e³a¹tu¹wa², toh³lxi³jau³hũ³kxan²ti³na²
Yxãn¹ta¹ hxi²sxã³nho³tẽx3jut3sũ³ju³ta²
ĩ²a³ju³ta² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Yen³kxa²
ĩ³yau¹ũ³sa²ju³ta² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa².
2 Ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹ka³tu³ti¹ kwẽ³kxa²
ye³ka³lxa¹txi³ hxi²ka² hxan³sxã³ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ wxa²sa³wa²la³kxi²xi²nũn³sxã³
nxe² kwẽ³ko³nhĩ¹nai³tã² in³txa²
ki³tu³jah¹la² wãn³txa² yxo²ĩ²jah¹la²
in³txai²li² ĩ²a¹hẽ³la². Ĩ²a¹jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² oh³xan¹ko³xa² kĩ³khaix1ko³xai²na²
Txa²wã¹sũ³na² yxau³ju³khai³xa² ka³la³sĩ²nũ²nha²wa².
Nxe³ju³tai²li² a²nũ²khai³xa² ka³la³si¹hĩ³te²la¹ku²
hai³sxã³ hxi²sxã³nho³tẽx3jut3sũ³ju³ta²
ĩ²te²tũ²nha²ku² nxa¹nha²wa². Txa²wã¹sũ³na²
so¹lxi³ a³la³kxi²jah¹lai²la¹wa². 3 Jã¹nxe³sxã³
jah¹lai²li² oh³nãn¹ko³xa² Txa²wã¹sũ³na²
yxau³ju³khai³xa² ka³la³sĩ²nũ²nha²wa².
A²nũ²khai³xa² ka³la³sxã³ ĩ²te²tũ²nha²ku²
hxi²sxã³nho³tẽx3jut3sũ³ju³ta² ĩ²hĩ³te²tũ²nha²ku²
nxa¹nha²wa². Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³
ko³nh²jah¹lai²la¹wa². 4 A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² wãn³txa² wa³nũt3jau³su²
ain³kxi²nũ²nha²wa². A²nxe³jah¹lxain²ti³na¹wa².
A²nxe³jau¹xai²na² a²nũ²a² wãn³txa²
hxi²kan¹txi³ ĩ³yau¹ũ¹jau³sxa³nũ²nha²wa².
A²nũ²a² wãn³txa² hxi²kan¹txi³ e³xa³nũ²nha²wa².
5 Jã¹nxa¹jau³su² ju¹tai²li² yxo²kãin²
e³kxi²na¹tu¹wa². Yxãn¹ta¹ txai²na¹xai²na²
o²la³kxi²na¹ju³khai³xa² e³ũh¹nxa³nha²wa².
Ha³lo²a² hxi²ka¹nhã²nxa³ju³ta² so¹lxi³
ĩ³yau¹ũ¹te³lhxã³ e³kxi²hĩ³na¹wa².
6 Nxe³yãn¹ta¹ yxo²kãin² e³ti³ten³sa³ke³la³te²kxai³
hai³txi³ kwa²toh³lxi³jau³su² hĩ³nx2nxa³wa².
Ya²la³lyau³su² ha²kxai³ kwa²toh³lxi³jau³su²
hĩ³nx2nxa³wa². Yxãn¹ta¹ yxo²kãin²
e³ũh¹nha²sa²nxa³nha²wa². Ha³lo²a²
ĩ²a¹ju³ta² so¹lxi³ wãn³txa² ain³kxi²na¹jau³xa²
so¹lxi³ e³a¹tu¹wa². Na¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a²
ĩ²sain¹kxai²nãn²tu³ kãi³a¹ju³ta² wain³txi³
a³la³kxi²nũh¹sain¹tu¹wa². Ju¹tai²li²
ten³sa³nha²wa².
7 Nxe³na¹ta¹ yen³kxa² wi¹khai¹nxe³te²a²
ĩ²nha¹hẽ³la². Nxe³na¹ha²kxai³ yxo²kãin²khaix1nxe³sxã³
e³a¹kxa²yan³txi³su² txa²sĩ³na² ã³nĩx3ton³sa²ju³ta²

yũ³nha¹nha²wa². Sa³ta³na²jah¹la² hxi²ka²
ĩ³tot3sa³na²hẽ³la². Yxo²kãin²khaix1nxe³sxã³
e³a¹kxa²yan³txi³su² ĩ³ton³sxã³ yxau²xai³la¹wa².
8 Jã¹nxe³sa²ju³tai²li² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²to³ha¹hẽ³la².
Ĩ³ta³ka³txa² ĩ³ton³sa²ka³txa² ã³kut3si¹ha¹jau³su²
e³kxi²to³ha¹hẽ³la². 9 Nxe³nxa²ha¹te¹
ĩ³wa²lũ³xi²sa³te³nah¹lxi¹ Txa²wã¹sũ³na²
e³kxi²sa³te³nah¹lxi¹:

— Kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nxa²ha¹ju³ta²
ãh¹ kãi²non³na³li¹. Yu³tã³xa² yũ²nxa³kxan²ti³
ãn²na³li¹. Nxe³sa²jut3su² ha²kxai³
hxi²kan¹nxã²nxa³kxai²nãn²tu³ txa²hxi²ka¹na¹ju³ta²
ãh¹ kãi²non³na³li¹. Nxe³sa³na²hẽ³la².
Nxe³sa²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³li³sa³nha²wa²
Ka³li³sa³ha²kxai³ txa²hxi²kan¹sa²nxa³ju³ta²
yxo²kãin² e³to³ha¹tu¹wa². Jã¹nxe³sa³kxai²nãn²tu³
Kris²tu³jah¹la² a²hxi²kan¹khai³ju³ta²
nxũ²kwai³yxau²xai³lha³tu¹wa². 10 Nxe³na¹jut3su³
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³na¹ha²kxai³
ka³li³sxã³ yxau²xai³la¹wa². Txa²sĩ³na²
ã³nhxi²kat1sa²nxa³ju³kxai²lẽ¹. Ko³nxe³ti³
e³kxi²sain¹ju³ta² yũ³sa³ju³kxai²lẽ¹.
Yen³kxa² yũ³sa²nxa³ju³kxai²lẽ¹. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²a¹ha²kxai³ khãuh³lxa³te³sain¹ju³kxai²lẽ¹.
Ha³lo²a² ko³ton³kxi²sa²ju³kxai²lẽ¹.
Nxe³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ ka³li³sxã³
yxau²xai³la¹wa². Nxe³sxã³ txa²sĩ³nai²na²
ã³nhxi²kat1sa²nxa³kxai²nãn²tu³ Kris²tu³jah¹la²
ĩ³hxi²kat1ti³hit1sa²na³la².

Pau²lah³la² hxi²waun³ta³kxi²jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ toh³lxa³ti³yah³la² yã¹nxe²
e³a¹wa². Yxãn¹ta¹ wxãi² ĩ³nxa²
wã²nxũh¹lxi³yah³lxi¹lxa². Wi¹le³kxi²nũh¹sah²lxin¹ke³la³te²kxai³
wai³nhĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹ sah²lxa³lxa².
Tũ¹ka³txain²txi³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³su²
ki³lxo³tũ³ka³txain²txi³ hai³txi³ ne³ka³ta²sai¹nxa²wa².
txai²li² kãi²ti³he¹nxẽ²nxa³kxan²ti³na².
12 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ya²la³lyau³xa²
ĩ³yau¹ũ³na¹jah¹lo²su² te²sa¹kxe³su²
wã²nã³ũ¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
kãi³ũh¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Wã³nxĩn¹sxã³
o²la³kxi²na¹ju³ta² ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³,
on²ta³kxi¹nx2ta¹ju³ta² ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³hxi²ka¹ti³hit1sa²ju³ta²
ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³, sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa².
A²nxe³jut3su² ã³ye³yxo²nũ¹sa²na³la².
13 Yxo²ĩ²tũ³ka³txa² ã³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹
wi¹kãi³ũ¹hai¹na¹ha²kxai³ wxãi² ĩ³nxai²na²
so¹lxi³ ko³nxe³ti³ kãi³ũh¹nx2ta¹ha²kxai³
nxe³nx2ti³hĩ³na¹te²la¹xã³? Ti³he¹nxe²nxa³wa²
Tũ¹ka³txi³nãu³xain²txi³ wxa²nũ³ka³txain²txi³
te²yã¹nxe² kãi³ũh¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
Hãi¹nxe³sxã³ kwa² hxi²tha³txa²lxi³nx2ti³kxa²yan³ti³su²
yen³kxa² yũ³yah³lxin¹kxa² wã²nhũh¹sah¹lxin¹jau³nũ³a²
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³nxa³tai¹ti²tu³wa². Ju¹tai²na²
ne³wã²na³ya³sah¹lxi³hẽ¹la².

14 Ye³ha¹li¹ wxã³sĩ²nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
Jã¹nxe³te³lhxã³ ãu¹la³kxi² ta³lu²ni¹nx2ta¹wa².
Nxa¹kxai²nãn²tu³ wxa²yen³kxa² wã²nhũh¹sah¹lxin¹ju³ta³n
e³kxi¹nx2ti³nxa³lho³la². Ũ3yho³hi²sah¹lxin¹txã³nxa²
ten³sa²nxa³nha²wa². Wxãi² ĩ³nxa² whãi²na¹
ten³nxa²lxa¹nha²wa², Sũ³na² wãn³txa²
yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³lyah³lxin¹si¹jau³sa².
A²wĩ³nu²su² ta³nxa² a²hã³ka³nũ²su² ta³nxa²
ũ³ta³hã³ka³ kxai³lu² a²wẽ³ha³lxi³khai³xa²
yen³kxa² ũh³kxi³nũ³a² hau³kot3sxã³
ũ³nyhain¹te²ju²hẽ³la². Hai³txi³
wẽ³ha³lxi³su² te²kxai³lu² a²wĩ³na² ta³nxa²
a²hã³ka³na² ta³nxa² sa²hau³kot3sxã³
ũ³nyhain¹te²sxa³yu²hẽ³la². Nxe³te²sẽ¹la².
Txa²wẽ³ha³lxa² yã¹yxah³lxi¹lxa².
15 Nxe³kxa²yã¹nxe² txa²yen³kxa² ha³kxa¹
ũ³hau³ko³tũh¹nx2ta¹kxan²ti³ ĩ³ka³li³hĩ³na¹wa²,
hxi²kxũ³na¹ju³ta² hxan³kxi²sa³kxan²ti³na².
Nxe³na¹ha²kxai³ a³lxi¹nx2ta¹ju³ta²
ĩ³kãi²no³tũh¹nx2ta¹wa². Nxe³nx2ta¹ta¹
a³lxi²sah¹lxin¹ju³ta² ĩ³kãi²nxa³to³je¹nx2ti³na³la².
16 Nxe³sxã³ yxau³ya³sah¹lxi¹nhĩ¹nai³tã³
kwa²hi²tha³txa²lxi³nxa³tai¹ti²tu³wa².
Nxe³nx2ti³nxa³kxan²ti³ wxa²nũ³ka³txa²
a²ha³tih³ ĩ³nxa² wãn³txi³kxai³lu¹
e³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Pau²lah³lai²li² ĩ³ki³ha¹kxi²nẽ³na³li¹.
Wãn³txa² ka²yãu¹ka²yãu¹jau³xa² e³kxi²nẽ³lain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³sa²yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². 17 In³txai²li²
ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³sxã³ wxa²yen³kxa² kwa²
sa²so¹kxi¹nx2ti³si¹jau³su² ũ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹lhai¹la²?
Hai³txi³ ti³hex1ye¹nx2ti³nxa³hẽ³la².
18 Kxã³nhxĩ¹nai³tã² Ti²to³jah¹la² ũ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹tai¹ti²
In³txa² yxo²ĩ²nũn³te²a² ã³si³tẽ³kxi²si¹ha¹jau³su²
ũ³sa²si¹hã³a¹hẽ³la². Jã¹nxe³hĩ¹nai³tã²
ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³sxã³ wxa²yen³kxa²
kwa²sa²so¹kxi¹nx2ti³ta¹lhai¹la²? Ti³he¹nxe²nxa³wa².
Txa²ẽ¹nãn¹jau³xain²txi³ Ti²to³jah¹la²
a²ẽ¹nãn¹jau³xain²txi³ yxa³ha¹wa².
Yxa³ha¹ha²kxai³ ya²la³lyau³xa² sa²yxo²wet1sxã³
kãi³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wa².

19 — Ĩ³ye³ĩ³wa³lxĩn³nẽ³jau³xa² e³kxi²ti³ten³ji¹xã¹.
Yah³lxin¹jau³su² yxãn¹ta¹ ten³sa²sĩ¹nxa³nha²wa².
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³sa²sĩn¹jau³xa²
so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Txa²wã¹sũ³na²
yen³nãu³a² e³kxi¹nx2ta¹wa². A³lxi¹nx2ta¹wa².
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²kãi²non³yah³lxin¹ju³ta²
so¹lxi³ ten³sa²sĩn¹nha²wa². 20 Wxã³sĩ²nx2ta¹kxai²nãn²tu³
ĩ³ã³lxa³ti³nha²hĩ³txa²nãn³khih³ nxe³nx2ta¹nha²wa².
Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu³ ã³lxi²ye¹nx2ti³nũ³nhĩ³na¹wa².

Hxi²waun³txi³sa³nha²wa². Wxã³sĩ²nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³ mãxtu̱¹la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² yũ³te³lxã²nãn³khã²wxãn³txa³ Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu² nxe³nx2ta¹nha²wa². Kwa² wãn³txa² ĩ³ye³sxã³ ĩ³yi²yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³hĩ̱³nxãn¹jii¹ku¹. A²nũ²a² ã̱³xa² yen³kxa² ko̱³nxe³ti³ yxo²kwa̱in³kxi²nyhu¹ah³lxi³hĩ̱³nxãn¹jii¹ku¹. Ĩ³yxaih²kxi²nyhu¹ah³lxi³hĩ̱³nxãn¹jii¹ku¹. Kãin²ki³lxo³nha²sxã³ ĩ³hait2ta³lxi³nyhu¹ah³lxi³hĩ̱³nxãn¹jii¹ku¹. A²nũ²a² ã̱³xa² o̱³nxa³ti³lon³sxã³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹ah³lxi³hĩ̱³nxãn¹jii¹ku¹. Ko̱³nxe³ti³ hãi³a² ĩ³he³son³kxi²nyhu¹ah³lxi³hĩ̱³nxãn¹jii¹ku¹. Ĩ³kãin²ti³nha²ki³lxo³nxe² ĩ³ye³kxi²nha²yah³lxi³hĩ̱³nxãn¹jii¹ku¹. A̱n³txi³sxã³ ã³nhai²ta³lxi²nyhu¹ah³lxi³hĩ̱³nxãn¹jii¹ku¹. Nxe³nx2ta¹nha²wa². [21] Hxi²waun³ta³kxi¹nx2ta¹nha²wa². Wa̱³li²na¹tãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a¹ ĩ³ãin²ta³kxi²nũh¹sah¹lxin¹kxa²ya̱n³txi³su² nxe³nx2ta¹nha²wa². A²kxã³nxa² ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Txu¹ha² ã̱³xa² ta̱³nxa² in³txa² ã̱³xa² ta̱³nxa² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Ĩ²li³ju³ta¹ ko̱³nxe³thin¹txi³khaix1sxã³ o²la³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe²kãi³yah³lxin¹ta¹ hai³txi³ ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³na¹yah²lxan³ka²ya̱n³txi³su² hxi²waun³ta³kxi¹nx2ta¹nha²wa².

13

Pau²lah³lai²na² wãn³txa² a²ne³ki³san¹jau³su²

[1] Ye³ha¹li¹ wxã³sxã³ ĩ²nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Jã¹nxa¹tu¹wa². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã² nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ĩ²li³te²a² ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² a³ti²te³lhxã³ yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a² ha¹li¹ ta̱³nxa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ ta̱³nxa² jau¹xain²txi³ ĩ³yau¹ũ¹nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ a²wãn³txai²na² ĩ³ye³yxo²nũ¹nyhain¹kxai²nãn²tu̱³ nxe³hĩ¹na² so¹lxi³ a²nũ²a² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²tai¹nhẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². [2] A²kxã³nxa² wxã³na¹hĩ¹nai³tã² e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Ko̱³nxe³ti³ kãi³te² ĩ³nxa² e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²sah²lxin¹jau³su² tai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³nx2ta¹tu¹wa². Nxe³nx2ta¹te³nah¹lxi¹:

— Wxã³sĩ²xi¹nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³ wxãi²nãu¹ ĩ³nxa² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³a̱n³ta³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹te²a² ĩ³wai²txa³lxi³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹nha²wa². [3] Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³ Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³ju³ta² ya²la³tu̱³ ĩ²yah³lxin¹tu¹wa². A²nxe³jah¹lai²li² Kris²tu³jah¹lai²li² hxai²yah³lxi³kxi²nxa³wa². Nũ³kxũn³khaix1nxe³ju³tai²li² wxa²ye³na² wã²nã³ũ¹nx2ti³tu¹wa². [4] A²kxã³nxai³tã² Kris²tu³jah¹lai²na² yuh³xan¹ko³xa² yxau³hĩ¹nai³tã² a²hxi²kan¹ju³ta² ã³na¹hĩ¹nai³tã² ko̱³nxe³thin¹tũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu² ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hĩ¹na² ã³nhai²ta³lxi³nyhu¹ah³lxi³hĩ̱³nxãn¹te²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³nũ³kxũn³ti³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la² hxa̱i²ya³lxi³kxi²kxa² yã¹nxe³sxã³ ha̱i²ya³lxi³kxi²nũ³na¹wa². Wxã³nx2ta¹ji¹ku¹. Ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³sa²ju³ta² hĩ̱³nxãn¹jii¹ku¹. Ĩ²ko̱³wa̱i³yxau³sa²na³la², Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ãin²ta³kxi²nũh¹sah¹lxin¹kxa²ha²kxai³la². Ã³non²ta³kxi¹nx2ti³te³lhxã³ nxe³nx2ta¹wa².

Wã²nxũ̱h¹ ĩ²xai³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²ah³lxin¹ju³ta² wã²nxũ̱h¹ ĩ²sa²tẽ³kxi²xai³nyha¹jah³lxi³hẽ¹la². Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² nxũ²kwa̱i³yxau²xai³nx2ti³na Kwa² yxo²ĩ²yah³lxin¹ju³ta³la³ nxe³yah²lxan³kxai²nãn²tu̱³ nxũ²kwa̱i³yxau³sa²tẽ³nx2ti³na³la². Ju¹tai²li² ĩ²yah³lxi¹lxa². [6] Te²yã¹nxũn³sxã³ Kris²tu³jah¹lo²su² nxũ²kwa̱i³yxau³nx2ti³kxa² yã¹nxe³sxã³ nxũ²kwa̱i³yxau³sa²nũn³na³la². Te²yã¹nxũn³sxã³ Sũ̱³na² ĩ³kaix1so¹jah¹lo²su² na²ha²kxai¹ yxo²xũn³sxã³ ĩ³kwa̱i²kxi¹nx2ta¹ju³ta² hxi²ka¹nhĩ̱³na¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³ nũh¹ĩ²jah¹lxi³hẽ¹la². Txai²na² wxã²nxa³ta̱³lxa¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³jah¹lai¹tã² wain³txi³ ĩ³hau³ko³tũh¹jah¹lxi³sã²nhẽ³la². Wxã³sxã³ yxo²xũn³txi³ ĩ³kwa̱i²kxi¹nx2ta¹kxa²ya̱n³txi³su² nxe³ye¹nx2ta¹wa². [8] Nxe³ha²kxai³:

— Ya²la³lyau³xa² ã³a¹tũ¹xã¹. Na¹kxan²ti³ hxi²kan¹txi³ ã³sa²sĩ¹nxa³nha²wa². Wain³txi³ ã³non²ta³kxi²sa²sih¹nx2ta¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²sĩn¹nha²wa². [9] Nxe³na¹ha²kxai³ txa̱i²na² hxa̱i²ya³lxi³kxi²ye²sa³ha²kxai³ wxãi²na³ ĩ³nxai²na² nũ³kxũn³ye²yah³lxi¹nha²kxai³ ka³lih³sa³nha²wa². Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² e³kxi²to³ha¹wa². E³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Ko̱³rĩn²to² tũ̱³ka̱³txai²na² wi¹lĩ²txai¹nhẽ³li¹. Ju¹nxa² sa²yxo²we¹txain¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ ã²la² nũ³kxũn³sxã³ sa²yxo²we¹txain¹ju³ta³nũ³a² ten³sa³nhai¹. Nxe³na¹jau³xa² Txa²wã¹sũ̱³na² e³kxi²to³ha¹wa². [10] Jã¹nxe³na¹jut3su² ũ³wha²li¹lye¹nx2ta¹wa². Ne³ka³ta²sxã³ ũ³sa²si¹hã³ũ¹nx2ta¹tu¹wa². Nxa¹kxai²nãn²tu̱³ wxã³na¹tãu³a² yxo²xũn³txi³ e³kxi¹nx2ta¹ju³ta² ten³sa²hĩ̱³nx2nxa³wa². Txa²wã¹sũ̱³na² ã³hxi²kat1sa³kxan²ti³ yxo²xũn³txi³ e³kxi¹nx2ta¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². Yxãn¹ta¹ ã²la² nũ³kxũn³ kãi²non³sxã³ yxo²ĩ²ah³lxin¹kxi³nũ³a² ĩ³hxi²kat1sa³na²hẽ³la². Hai³txi³ ã³na¹nx2ti³ju³ta³nũ³a² ten³sa²nxa³nha²wa².

[11] Nxa²ha¹te¹ txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. Ã³wa²su¹ta¹tu¹wa². Ka³lih³sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wãn³txai²li²

sa²yxo²wet1sah¹lxi³hẽ¹la². Sa²ye³kwẽ²kxi²waun¹nyha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Wi¹yxo²we¹nyhu¹sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
Hãu²non³sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu²
a³lxi²waun¹nyhu¹ki̱³ju³ta² ũ³hũ¹nẽ³jah¹lo²su²
te²kxai³lu² sa²hãu²no³tẽ³ju³ta² ũ³hũ¹nẽ³jah¹lo²su²
te²kxai³lu² ã³si³tẽ³kxi¹nx2ti³tu¹wa².
12 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ah³lxi¹nha²kxai³
ĩ³yxo²sai¹la²kxi²nyha¹ju³ah³lxi³hẽ¹la².
13 Ti¹ai²li² yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa² a²yxo²ha³kxa¹
a²ha³ta̱³nxa² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2tain¹na³la².
14 Nxe³na¹jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³ kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³si¹ha¹jau³su²
te³ni² Txa²wã¹sũ³na² a³lxi¹nx2ti³si¹ha¹jau³su²
te³ni² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
a²nũ²kxi²sxã³ yxau³nũh¹nx2ti³si¹ha¹jau³su²
te³ni² sa³nha²wa². Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
nxe³ye¹nx2ta¹wa². Ta³lu²na¹wa².

Kálatas

Pau²lah³lai²na² wãn³txa² wa²su¹wa²sun¹jau³su².

[1]Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹la¹txã³nxa² ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wa². Ka³la²si²a²ko³xa² yxau³tũ³kã³txi³ ĩ³nxa², Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tũ³kã³txi³nãu³ ĩ³nxa² ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². A²nũ²khai³xa² kwa²ĩ³sa²si¹hã³sa²tã³nxa² a²nũ²a² ĩ³hxi²kat1sain¹tã³nxa² jah¹lo²sin²nxa³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³ka³khai³xa² nxe³ya³sxã³ ĩ³hxi²kat1sa²sxã³ ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³la². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txai³tã² ĩ³hen³txi³si¹ha¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³la². Jã¹nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³ti³hi¹ki³yah³lai¹ta³lxa²na³la², Txa²wã¹sũ³na²sa³. [2] Jã¹nxa¹jau³xa² txa²wã³tã³nãu³xai²na² yxau³a³sain¹tũ³kã³txi³nãu³xã² yxo²ha³kxa¹ jau¹xain²txi³ e³kxi²nxa²lxain¹na³la².

[3]Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹wĩ³nu²su² ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxã³ kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nx2ti³si¹hi² wxa²nxũ²kwãi³nãu³a² ã³nhãu²no³txa²lxi³si¹hi² nxe³nx2ti³si¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

[4] Jã¹nxe³jut3su² Je³su²jah³lain²txi³ kõ³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³kĩ³ju³ta² sa²so¹kxi²nẽ³lhxã³ ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ a²ta³a² kõ³nxe³te²a² hxi²ka² ã³non²ta³kxi²nẽ³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³sa³lha² ti¹ai²na² yuh³xan¹ko³xai²na² yxau²xai³kĩ³tãu³ai¹ a²nũ²a² kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yã¹nxe³ju³ta³la³ a³ya³ti²nẽ³lxa³lho³la². Jã¹nxe³ju³tai²li² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² a²ten³jut3su² na³la². [5]Jã¹nxe³ju³ta² sa²nẽn¹kxi²kĩ³jah¹lai²la¹wã³ Sa²nẽn¹kxi²ã³kĩ³sxa³lho³la². Wãn³txi³khai³xai²la¹wa².

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² yxau³ka³na³ka³na³na³tã³la².

[6] Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ²sxã³ ĩ³so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ²sxã³ ĩ³so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2ti³kxan²ti³ sa²yxo²ã³yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². A²nũ²a² ã̃³xa² hi²sen³kxai³lu² wãn³txa² wi¹jau³xa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³sa²ki³lxo³jau³xa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³ta¹hẽ¹la². Ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³ha²kxai³ wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tã² wa³su³txi³ ã³yah³lxin¹nũ²hẽ³la². Wi¹lhin¹ki³lxo³tũ³kã³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Yau³xã³xai²li² ĩ³tih³nxe³nx2ta¹jau³xai²na² so¹lxi³ wi¹jau³xai²la¹wi¹. Nxe² ki³ha¹kxi¹nx2ti³ta¹hẽ¹la². Nxe³ju³ta² hxi²ye¹ta³lxi³sah¹lxi¹nhẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ ãin²ti³sa³sih¹yah³lxi¹nhẽ¹la². [7]Jã¹nxe³jau¹xai²li² yau³xã³xa² wãn³txa² wi¹jau³la³ yũ²nxa³wa². Hãi¹nx2na³la². Hãi¹sxã³ ã³ke³tũ¹nx2tain¹ju³ta² so¹lxi³ te³nain¹na²hẽ³la². Nxe³nx2txai¹nha²kxai³ wãn³txai²li² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ĩ³yau¹ũ³jau³xai²li² kõ³nxe³ti³ ĩ³ya¹te³lhxã³ ain¹nũ²hẽ³la². [8]Nxe³to³ta¹ oh³xan¹jah¹lai²la³ tã³nxa² a²nũ²a² ĩ²li³te²la³ tã³nxa² wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tã² ĩ³yat1sxã³ ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³ke³la³te²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹tu¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³ Sũ³na² wãn³txa² ĩ³ya¹ta¹ke³la³te²kxai³ kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²sa²nũ³nhĩ³nx2na³la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Kõ³nxe³ti³hin¹khaix1ni¹lxi¹. Txa²ye³nãu³a² wxã³sxã³ yxau³ya³sah¹lxin¹ju³ta² yũ²nxa³lho³li¹. Sũ³na² a²wãn³txi³kxai³lu² nxe³sa²hĩ³nx2na³la². [9] Kxã³nxa² e³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Jã¹nxa¹wa². A²nũ²a² wxã³kxai²nãn²tu³ wãn³txa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ain³kxi²sah²lxin¹jau³xai³tã² ã³sxã³ ĩ³yat1sxã³ yau³xã³xa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹tu¹wa². [10] Jã¹nxa¹jut3su² a²nũ²a² so¹lxi³ wi¹le³kxi²sain¹ju³ta² ten³wã³nxa³nha²wa². Hãi¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wi¹le³kxi²sa²ju³ta² ten³sa³nha²wa². Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² so¹lxi³ wi¹lxo³kxai¹na¹kxe³su² kãi³a¹kxai²nãn²tu³ wai³nhĩ³nx2nxa³wa². Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ wi¹lxo³kxai¹na¹kxe³su² kãi³a¹kxai²nãn²tu³ wai³nhĩ³nx2na³la². Nxe³na¹kxai²nãn²tu³ Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² a²wa³ka³li³lot3sxã³ yxau²xai³lhĩ³na¹wa².

Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² Pau²lah³la² ĩ²sxã³ ĩ³so¹jau³su².

[11]Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². Wãn³txa² wi¹jau³xa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tã² hai³txi³ a²nũ²a² wãn³txi³sxa³wa². [12] Nxe²nxa³ha²kxai³ hai³txi³ a²nũ²la³ ĩ³tih³nxe³sa²jau³sxa³ha²kxai³ kwa²wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹jau³su² ĩ³yau¹ũ¹nxa²lxi³nxa³ha²kxai³ nxe³na¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² ĩ³yau¹ũ³sa³na²hẽ³la². [13] Ĩ³ye³te²a² in³jah³lo²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³ wãn³txa² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³ain¹jau³xu¹tai²na²

sa²yxo²we¹te²jah¹lo²sa¹hẽ³la². Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa² sa²yxo²ã³hxa³te³lhxã³
nũ³kxũn³txi³ khãuh³lxa³tai¹na¹hẽ³la².
Kxã³nxai³tã² kãi³a¹ju³ta² nxa¹tai¹ti²tu³wa².
14 Txa²wẽ³sĩ¹nu¹tai²na¹ ya³lo³txi³khaix1nxe³sxã³
sa²yxo²we¹te²sa¹wa². Txa²nũ³ka̱³txa²
txa²ha³tih³xa² ya³lo³txi²sxã³ sa²yxo²we¹tain¹na¹hẽ³la².
Nxain¹kxan²ti³ txai²li² ã²la² kãin²
ya³lo³txi²sa³hẽ¹la². Wãn³txu¹tai²na²
ã³na¹ti³hex1sa²nxa³hẽ¹la².
15 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²ha² kxã³nxa¹
txa²hã³ka³na² a²ẽ¹na² yxau³ne³ha¹hĩ¹nũ¹tai²na²
Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² ĩ²sa²sxã³ so¹sa³nũ²hẽ³la².
Na¹te²sa¹ha²kxai³ txo¹na¹tãu³a² kãin²
thãi³ti³la² a³lxi²sa²sxã³ Sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² u²lxai³lhxã³ ĩ³hen³txi³si¹hai¹na¹jau³xai³tã²
ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³la². 16 Te²yã¹nxe³nũ²la²
Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³sa²jau³xai³tã²
jãx1jau³xa² Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²a²
ĩ³yau¹ũ¹te³lhxã³ ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³la².
Nxe³ha²kxai³ a²ki³lha³lxa² Je³su²jah³lo²si²ha²kxai³
ĩ³yau¹ũ³sa³na²hẽ³la². Nxe³na¹ha²kxai³
hai³txi³ a²nũ²a² e³kxain¹sãn²nxa³hẽ³la².
E³kxain¹nxa³ju³ta²sa¹:

— Ĩh¹jau³ta̱³ ĩ³yau¹ũ³ain¹te³la¹ji¹wi¹?
Na¹jau³su² e³kxain¹nxa³hẽ³la². 17 Te²yã¹nxe³sxã³
Ta³mas²ko²thĩ³na² yxau³na¹hĩ¹nai³tã²
a²wi¹lhĩ¹na² Sũ³na² ĩ²sxã³ ĩ³so¹tũ³ka̱³txa²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yxau³ain¹te²a² ai³sxã³
ĩ²ain¹nxa³hẽ³la². Hãi¹sxã³ A³ra²bi²a²ko³xa²
so¹lxi³ ai³la¹hẽ³la². Ai³la¹ka³tu̱³
Ta³mas²ko²thĩ³na² sa²kxai³ ĩ³xi²sxã³
yxau²xai³la¹hẽ³la². 18 Nxe³na¹nũ²la²
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ kwẽ³kon³sxã³
yxau³sã²na¹nũ²la², Pe²jah³la² ĩ²te³lhxã³
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ai³sxã³ ka³la³na¹hẽ³la².
Ai³sxã³ ka³la³na¹nũ²la² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²tãu³a² 15
nxe² a³la²ni²sxã³ yxau³ya³ha¹hẽ³la².
19 Yxau³ya³ha¹tãu³a² Je³su²jah³la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si²ha²kxai³
nxe³jah¹la² a²lo³na² kãi²nxa³jah¹la²
so¹lxi³ ĩ²a¹hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²li²
a²ĩ³lxa² Ti³a²kah³lo²su² na²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ³na² ĩ²sxã³ ĩ³so¹tũ³ka̱³txu¹tai²li²
ã̱³xa² ĩ²nxa³hẽ¹la².
20 Jã¹nxa¹jut3su² wãn³txa² kwẽn¹ta²
ũ³wha²li¹lũ³hũ¹nx2ta¹txã³nxai²li² ya²la³tu̱³tã³la²
Wãn³txi³khai³xai²la¹wa². Txa²wã¹sũ³na²
ĩ²nẽ³na³la². Nxe³ha²kxai³ ko̱³nxa²
ĩ³ki³han³jau³xa² ĩ³ye³ya³nx2ti³nxa³lho³la².
21 Jã¹nxe³jut3su² nxe³na¹nũ²la²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³sxã³ ai³na¹hẽ³la².
A³li³sxã³ ai³na¹nũ²la² Si²ri³a³ko³xa²
Si³li²si²a²ko³xa² nxe³tãu³a² ko³ha¹li¹
ai³lha²thet3ta¹hẽ³la². 22 Nxe³na¹tãu³a²
Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa²
Ju³te²a²ko³xan¹te²a² hai³txi³ ĩ²sai¹nxa³hẽ³la².
23 Hãi¹sxã³ o²la³kxi²na¹ju³ta² so¹lxi³
txa²ha³ta̱³nxa² so¹lxi³ ain³kxi²sain¹ta²nũ³sẽ¹la².
Ain³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:

— Khãuh³lxa³ti³nẽ³jah¹lai¹ta³lxi³
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ki̱³ju³ta²
te³nxa³jau³su² hxa³kxi²nẽ³te³lhxã³
jah¹lai¹ta³lxi³ a²kwẽn¹tai²na¹ yxo²ĩ²
ã³si³wxe³ta¹hẽ¹li¹. Nxẽn³tain³tain¹to³ta¹hẽ¹la².
24 Nxe³ha²kxai³ yxo²ĩ²a¹ju³ta² ĩ³ka³lih³
ã³si³wxen³tain¹ta¹hẽ¹la². Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² kãin² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ta¹hẽ¹la².

2

Sũ³na² ĩ²sxã³ ĩ³so¹tũ³ka̱³txi³nãu³xa² ĩ³ha¹txi²jau³su²

Nxe³nũ²la² kwẽ³kxa² ka³lxa¹txi³
14 nxe² hxi²ka² hxan³sxã³ ãh¹ ha¹li¹
ha¹li¹ wxa²sa³wa²la³kxi²nũn³ka³tu̱³
kwẽ³kon³tãu³a² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³wa̱³li²na¹hẽ³la². Bar³na³be²ah³lai¹tã²
txai²na² nxe³sxã³ Ti²to³jah¹la² tẽ³sxã³
wa̱³li²ya³ha¹hẽ³la². 2 A²kxã³nxai³tã¹
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wa̱³li²si¹sa²jau³su²
wã²nxũh¹ e³kxi²sa³na²hẽ³la². Wa̱³li²nũ²la²
a²nũ²a² hxi²kan¹txi³su² ye²yhain¹te²a²
yxo²ĩ²te²si²ha²kxai³ nũh¹e³kxai¹na¹hẽ³la².
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xai²na²
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²a² ĩ³hen³txai¹na¹jau³xai³tã²
ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹hẽ³la². O²la³kxai¹na¹ju³ta²
ten³sai¹nhĩ̱³txa²nxa³khih³ nxa¹hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ã³ne³wxe³sai¹nxa³ke³la³te²kxai³
a²yan¹nãu³a² o²la³kxi²na¹kxe³nũ³su²
ã³na¹sain¹kxa²ya̱n³txi³su² na¹hẽ¹la².
3 Nxe³na¹kxan²ti³ Ti²to³jah¹la² ã³si³tẽ³kxi²sa²jah¹la²
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³kxan²ti³ wi¹le³kxi²nyhain¹na²hẽ³la².
Ju³te²ah³la² a²ki³lha³nãu³xa² a²ki³wã²la²
ũ³sa³si³tũ³ko¹kã¹nyhai¹nhxai²na²hẽ³la².
Jã¹nxe³ju³ta² wet1si¹jau³su² hai³txi³
kwa³na³ai¹nxa³hẽ³la². 4 Nxe³ju³tai²li²
a²kxã³nxa¹ yxo²ĩ²ki³lxo³tũ³ka̱³txa² hãi³a²
wih³sxã³ ã³ya³wi²kxi²xain¹sĩn¹na²hẽ³la².
Nxe³sain¹sĩn¹sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²sĩ¹na¹ha²kxai³ ã³wa²sut1sxã³
yxau³sĩ¹na¹ju³ta² te³nain¹sĩ¹nxa³hẽ³la².
Hãi¹sxã³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
ãh¹ sa²yxo²wet1sĩ¹na¹ju³ta² so¹lxi³
te³nain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³si¹sain¹sĩn¹jau³su²
nxẽn³tain¹sĩn¹na²hẽ³la². 5 Nxẽn³tain¹sĩn¹kxan²ti³
Je³su²jah³lai²na² yxo²ĩ²ki̱³kxe³su²

ya²la³lyau³su² ha²kxai³ ĩ³ya¹tain¹ju³ta²
ten³sa²sĩ¹nxa³hẽ¹la². Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²
ĩ³nxa² yah³lxin¹kxan²ti³ hxi²kan¹txi³
yxo²ĩ²yah³lxi¹lxa², Ju³te²a² nũ³ka̱³txa²
wen¹yah²lxan³kxan²ti³na². Nxe³ha²kxai³
hai³txi³ ã³ne³to³ti³hex1yain¹sĩ¹nxa³hẽ³la².
6 Nxe³yãn¹ta¹ hxi²kan¹ti³ nũ³ka̱³txa²
txah²yau³xa² e³kxi²sai¹nxa³hẽ³la².
Txa²wã¹sũ³na² ye³na² kãin²te²su² ta̱³nxa²
kãi²nxa³te²su² ta̱³nxa² yũ³ye²te²sxa³yu²hẽ³la².
Te²yã¹nxũn³te²sa¹wa². 7 Jã¹nxa¹jut3su²
txai²na² sa²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²a²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sai¹nha²kxai³ Pe²jah³la²kxai³lu²
Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² ĩ³sa²sa¹hã³ũ¹ha²kxai³
nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³si¹yhe²nha¹jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sain¹sĩn¹na²hẽ³la², Txa²wã¹sũ³na²sa³
Ju¹tai²li² a³la³kxain¹na²hẽ³la². 8 Nxe³ha²kxai³la¹
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ³hxi²kat1sxã³
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹yha³sain¹na²hẽ³la². Pe²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² ĩ³hxi²kat1sxã³
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hi² txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²a² ĩ³hxi²kat1sxã³
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hi² ya³sain¹na²hẽ³la².
9 Jã¹nxa¹jut3su² Ti³a²kah³la² Pe²jah³la²
Jo³ãu²ah³la² yah³lxi³sxã³ a²hxi²kxan¹ti³la³ye²ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³nai²na² kãin² thãi³ti³la²
a³lxi²sa³kxe³su² e³lxah²lxi³ye²ha²kxai³
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹ha¹ju³ta² wi¹le³kxi²sain¹na²hẽ³la².
Nxe³sai¹nha²kxai³ Bar³na³be²ah³la²
txai²na² ya³sxã³ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹ya³sain¹te³lhxã³
hxi²ki³ya³sain¹na²hẽ³la². Hxi²ki³ya³sain¹te³nah¹lxi¹.
— Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jau³su²
hĩ¹na² kãin² ã³ne³wxe³sĩ¹na¹wi¹.
Nxe³sĩ¹na¹ha²kxai³ Bar³na³be²ah³la²
wxãi²na² nxe³ja³hin¹sxã³ Ju³te²a²
nũ³ka̱³txi³sxa³te²a² ai³ya³hin¹ju³ta² wai³ni²
txai²na¹xai²na² Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³su²
txa²wã¹nũ³ka̱³txi³khai³xa² ai³la¹ju³ta²
wai³ni² nxe²na³li¹. 10 Nxe² ai³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
hãi¹sxã³ txa²wã³ta̱³nãu³xa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹te²na²
yen³kxi³txa²te²na² nxe³wã²na³ain¹ya³txa³hẽ¹li
Nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³ju³tai²li²
wi¹lhin¹sxã³ kãi³yah³hxai²na¹hẽ³la².

Pau²lah³lai²na² a²yxo²wãn³txa² Pe²jah³la² ĩ³kwa̱i²kxi²jau³su²

11 Nxe³yãn¹ta¹ Ãn³ti³o³ki²a²thĩ³na²
yxau³na¹hĩ¹nai³tã² Pe²jah³lai¹tã²
wxã³na²hẽ³la². Wxã³nũ²la² hã²wxãn³txa³
wain³txi³ o²la³kxi²nxa³ha²kxai³ ĩ³kwa̱i²kxi²na¹hẽ³la².
12 A²kxã³nxa² Ti³a²kah³lai¹tã² a²sa³wi³ha³lxa²
sa²si¹hã³ũ¹sxã³ wxã³ain¹na²hẽ³la².
Ain¹ta¹ wxã³ai¹nxa³ta̱³lxa¹ Pe²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²su²
kxan²ti³ ã³nũ²kxi²sxã³ ã³wxe³sxã³
yain³yah³lxi³na²hẽ³la². Nxe³nxa²ha¹te¹
Ti³a²kah³lai²na² sa³wi³ha³lxa² wxã³yai¹nhĩ¹na¹
Pe²jah³lai²na² hi²sen³kxai³lu² Ju³te²a²
nũ³ka̱³txi³sxa³te²a² ã³ya²sa³wxe³sxã³
yain3na²hẽ³la².
— Ju³te²a² wãn³txa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹nha²tũ³ka̱³txa²
ko̱³then³txi³sa³ha³tã¹. Nxe³jau³su²
yu̱h³lxi³jau³su² ã³ya²sa³wxe³sxã³
yain³na²hẽ³la². 13 Nxe³kxa²yu³su²
Ju³te²ah³la² nũ³ka̱³txa² yxo²ĩ²te²a²
yu̱h³lxi³jau³su² ã³ya²sa³wxe³ ã³si³wxe³yah³hain¹na²hẽ³la².
A̱i³lhxã³ Bar³na³be²ah³la² hi²sen³su²
te²yã¹nxe² ã³kãi³ ã³si³wxe³nũn³na²hẽ³la².
14 Nxe³ju³tai²li² Je³su²jah³la² wãn³txa²
wain³txi³ sa²yxo²we¹tai¹nxa³ha²kxai³
Pe²jah³la² ĩ³kwa̱i²kxi²na¹hẽ³la². A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ã³nũ¹tain¹tãu³a² hi̱³ta¹hẽ³la².
Hi̱³ta¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe³sa²lxi¹. Wxãi²na² Pe²jah³lo²
ĩ³nxa² Ju³te²a² in³txi³si¹lxi¹. Nxe³yãn¹ta¹
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²a² yã¹nxe²
kãi³i¹lxi¹. Hai³txi³ Ju³te²a² in³txa²
yã¹nxe² kãi³xa³lxi¹. Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ Ju³te²an¹jah¹la² yã¹nxe²
kãi³si¹hai¹nĩn¹jau³su² kwa³na³ai¹ni¹lxi¹.
Nxe³sxã³ kãi³xãn³kxe³su² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹txain¹si¹ja³kxa̱³ni¹lxi¹.
Ju¹tai²li² wai³nxa³wi¹. Nxe³ai¹na¹hẽ³la².

A²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ yxo²ĩ²kxi³jau³nũ³su²

15 Jã¹nxe³jut3su² Ju³te²a² nũ³ka̱³txa²
nxe³sĩn¹te²sa¹wa². Hai³txi³ a²nũ²a² a̱³xa²
nũ³ka̱³txi³su² nũn³sĩn¹nxa³wa². Ko̱³nxe³ti³
kãi³ain¹kxa² yã¹nxũn³sĩn¹te²txã³wa².
16 Nxe³sĩ¹na¹kxan²ti³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
kwa³na³jau³xa² sa²yxo²wet1sĩ¹na¹kxan²ti³
hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu²
wain³te²lot3sa²sĩ¹nhĩ²nxa³wa². Hãi¹sxã³
Je³su² Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² yxo²ĩ²sĩ¹na¹kxai²nãn²tu̱³
wain te²lot3sa²sĩ¹nhĩ³nx2na³la². Jã¹nxe³jut3su²
Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²sĩ¹na¹wa². Yxo²ĩ²sĩ¹na¹ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² wain³te²lot3sa²sĩ¹nhĩ³nx2na³la².
Yxãn¹ta¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xa²
sa²yxo²wet1sĩ¹na¹kxan²ti³ nxe³ju³tai²li²
hai³txi³ wain³te²lot3sa²sĩ¹nhĩ³nx2nxa³wa².
Nxe³jau³xu¹tai²na² hxi²kan¹txi³ wain³te²lot3sa²sĩn¹te²sxa³
17 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wain³te²lot3sa²sĩn¹ju³ta²
sa²kxai³ ten³sa²sĩ¹nha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
kwa³na³jau³xa² ã³a¹hẽ³la². Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² so¹lxi³ yxo²ĩ²sĩ¹na¹hẽ³la².
Nxe³sĩ¹na¹ha²kxai³ a²nũ²a² nxe²
e³kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xa² ã³yah³lxi¹nha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²a² yã¹nxe² kọ³nxe³ti³ kãi³yah³lxi¹lxi¹. Nxe² ãn³kxe³tũ¹sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Jã¹nxe³ju³kxai³lu² nxe³sĩ¹na¹ke³la³te²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² kọ³nxe³ti³ kãi³ti³hi¹sain¹sĩ¹nhĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² hai³txi³ kọ³nxe³ti³ kãi³ti³hit1sain¹sĩ¹nxa³wa². [18]Te²yã¹nxe³sxã³:

— Kọ³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta² sa²wa²su¹sa²te²ji¹xa² Na¹jau³su² Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xai²na² sa²kxai³lu² yxo²ĩ²xi²na¹ke³la³te²kxai³ kọ³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta² kãin² yũ³hĩ³na¹wa². Nxe³na¹ke³la³te²kxai³ kọ³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta² e³lai²na¹ yũ³sa²hĩ³nx2na³la². Nxe³ju³tai²li² ten³ti³hex1sa²nxa³nha²wa². [19]Jã¹nxe³ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xai²li² a²ẽ¹na² sa²hau³kot3si¹sa²ju³ta² ten³sa²nxa³nha²wa². Nxe³sa²nxa³kxe³su² Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xai²li² ã³wa²sut1sxã³ yxau³na¹wa². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³sa³na²hẽ³la². Ĩ³yau¹ũ³sa²jau³xa²sa¹, txa²ẽ¹nãu³ai²na² kọ³nxe³khaix1ye²na¹ha²kxai³ wã²nxũh¹ sa²hau³ko³sa²ju³ta² hxi²kan¹sa²nxa³ha²kxai³ nxe² ĩ³yau¹ũ³sa³na²hẽ³la². Nxe³na¹ha²kxai³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tụ³ kwa³na³jau³xu¹tai²na² ã³na¹la³kxi²na¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² ka³tẹn³su² yxau²xai³la¹ha²kxai³ nxe³na¹wa². [20]Jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²a¹hĩ¹nai³tã² kwa³na³jau³xu¹tai²na² ã³wa²sut1sxã³ yxau³na¹hẽ³la². Ã³wa²sut1sxã³ yxau³na¹ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² txa²ẽ¹nãu³ai²na² yxau² ã³si³wxe³ya³sain¹na²hẽ³la². Nxe³ya³sain¹kxe³su² kxã³kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹sxã³ ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²ya³sain¹nũn³na²hẽ³la². Ne³ya³sai¹nhĩ¹nãn¹te²tụ³ kwa³na³jau³xu¹tai²na² ã³wa²sut1sxã³ yxau²xai³te²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³la¹ txa²sĩ³khai³xa² ka³tẹn³su²na¹kxain¹ti² Kris²tu³jah¹la² a²ka³tẹn³sĩ³na² so¹lxi³ nxu²kwại³yxau³sa²na³la². Nxe³sa³ha²kxai³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tụ³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ nũ³kxũn³txi³ ĩ³hxi²kat1sa³jah¹lai²la¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li² Sũ³na² Ta²hah³lo²su² ha²kxai³ a³lxi²nẽ³jah¹lai²la¹wa². A³lxi²nẽ³lha²kxai³ wã²nxũh¹lxi³ ya³lu²kxi²nẽ³lain¹jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³la¹wa². [21]Jã¹nxa¹jut3su² Txa²wã¹sũ³na² kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³lha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe²e³kxi²nẽ³ke³la³te²kxai³ nxe³te³nah¹lxi¹:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ e³kxi¹nx2ta¹te³nah¹lxi¹: Wain³te²lo³ti¹lxi¹. Nxa²lxa¹wi¹.” Nxe³ke³la³te²kxai³ kwa² ya³lu²kxi²nẽ³lai¹nhĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹ hai³txi³ ti³hex1sa²nxa³wa². Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ a²ẽ¹na² sa²wa³su³kxi²sain¹ju³ta² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³te²sa¹wa².

3

Wãn³txa² kwa³na³jau³xu¹tai²na² wxa²wa²su¹kxi²nẽ³te²la¹xã³? [1]Nxe³ha²kxai³ Ka³la²si²a²ko³xan¹te²nãu³ ĩ³nxa² ne³the³the³kxi²yah³lxa³lxa². Kãin² ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹nũ²hẽ³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ju³ta² wain³txi³ ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Wi¹la³la³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². [2]Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ yau³ka³na³ka³nat3sxã³ ĩ³yau¹ũ¹sah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² ĩh¹nxe² ĩ³nxũ²kwại³wi¹nx2ti³lhai¹la²? Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yạn³tụ³ tạ³nxa² hãi¹sxã³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yạn³tụ³ tạ³nxa² ĩh¹jau³su² hĩ³te³la¹xã³? [3]Ne³kan²kxi²khaix1yah³lxi¹ Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ãn³si³tẽ³kxi²yah³lxi¹nhĩ¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² ĩ³hxi²ka¹txa²lxi³tai¹ti²tu³wa². Yxah³lxin¹ta¹ hĩ¹nai²li² Sũ³na² Yãu³ka³txa² ã³yah³lxin¹ta²lu¹wa². Nxe³yah³lxin¹sxã³ wxa²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²sa²nẽ¹nha¹ju³khai³xa² so¹lxi³ ãn³si³tẽ³kxai¹na¹nha¹. Yah³lxin¹jau³xai²li² wain³ti³he¹nx2nxa³wa². [4] Te²yã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ãn³si³tẽ³kxi²yah³lxin¹ju³tan¹te²l khãuh³lxa³ti³nha²khai¹yxah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³yah³lxin¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa² ĩ³hxi²kat1jah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tai³tã² kwa² ã³na¹sxã³ sa²yxo²ã³ah³lxin¹ta¹thai¹la²? [5]Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² A²yãu³ka³txa² ũ³hũ¹nx2ti³ha²kxai³ wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³nxa²lxi³tai¹ti²tu³wa². Hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yạ³lhu² Sũ³na² Yãu³ka³txa² ũ³hũ¹nx2ti³xa³tai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² yxo²ĩ²sxã³ yxau³yah³lxi¹nha²kxai³ Sũ³na² Yãu³ka³txa² ũ³hũ¹nx2ti³tai¹ti²tu³wa². [6]Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² e³te³nah¹lxi¹:

— A³bra³ãu²ah³la² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yạ³lhu² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² a²kọ³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ne³wã²na³sxã³ wain³te²lo³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Nxe³ha²kxai³
te²yã¹nxe² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²sxã³ yxau³te²na² so¹lxi³ A³bra³ãu²ah³la²
a²ne³tah²nãu³la³ti³hit1jah¹lai²la¹wa².
8 Te²yã¹nxe³sxã³ a²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²a² yxo²ĩ²ju³tan¹te²kxã³yã¹nũ³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² wain³te²lo³tain¹si¹ja³kxã³nũ³
ã²la² a³la³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxũ¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² Sũ³na²
wãn³txa² wi¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²kxai³ hĩ¹na² yxo²ĩ²in¹ju³tan¹te²kxa³yã¹nũ³
kxã³nãu³a¹ a²nũ²a² nũ³ka³txi³nãu³xa²
yxo²ha³kxa¹ ul²yxaun³ta³kxi² kxan²ti³
wi¹lhin¹ti³hi¹tai¹na¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 9 Jã¹nxe³ha²kxai³
A³bra³ãu²ah³lu¹ta²kxai³ yxo²ĩ²ju³tan¹te²kxa³yã¹nũ³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wi¹lhin¹ti³hi¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ²li³te²a²
yxo²ĩ²kxai²nãn²tu̱³ wi¹lhin¹ti³hi¹tũn³tu¹wa².
10 Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²li³te²a²
a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Wain³te²lot3sa²ju³ta² ten³sa³nha¹.
Nxe³nha¹ha²kxai³ kwa³na³jau³xu¹tai²na²
sa²yxo²wet1sxã³ kãi³a¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³tu̱³
nxe³to³ta¹ hai³txi³ wain³te²lo³ju³ta²
yũ²nxa³lho³la². Moi³se²ah³lu¹tai²na²
kwa³na³jau³xu¹tai²na² hxi²kan¹txi³
sa²yxo²we¹thxa³te²sxa³yu²hẽ³la². Nxe²nxa³sxã³
Sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² e³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ĩ²li³te²la³ kwa³na³jau³xu¹tai²na²
sa²yxo²wet1sxã³ kãi³kxai²nãn²tu̱³ yxãn¹ta¹
yau³ka³na³ka³nat3sxã³ sa²yxo²we¹txa³jau³su²
on³kxai²nãn²tu̱³ a²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² ko̱³nxe³te²lo³ju³ta²
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 11 Jã¹nxe³ha²kxai³
Sũ³na² wãn³txu¹tai²na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
jã¹nxũn³te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³te²na² so¹lxi³ wain³te²lo³jah¹lo²su²
na³li¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ha²kxai³ kwa³na³jau³xu¹tai²na²
hãi¹nxe³jau³xa¹ hxi²kan¹txi³ sa²yxo²we¹thxa³te²sxa³yu²hẽ³la².
Nxe²nxa³sxã³. Txa²wã¹sũ³na² wi¹lin¹ti³hi¹ju³ta²
yũ²nxa³wa². Ju¹tai²li² e³lxah²lxi²na³la².
12 Jã¹nxe³ha²kxai³ kwa³na³jau³xu¹tai²na²
sa²kxai³lu² yxo²ĩ²kxe³ju³ta² hai³txi³
ã³wxe³nũh¹hxa³wa². Hãi¹sxã³ sa²yxo²wet1sxã³
kãi³kxe³ju³ta² so¹lxi³ ã³wxe³nũh¹na³la².
Nxe³ju³tai²li² Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
e³te³nah¹lxi¹:

— Kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²wet1sxã³
kãi³te²na² sa²kxai³lu² kwa³na³jau³xai²na²
so¹lxi³ ã³wxe³nũh¹na³li¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nain¹ta¹ yau³ka³na³ka³na³jau³xa²
sa²yxo²ã³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
hãi³nxe³jau³xa² ko̱³nxe³te²lo³tu¹wa².
13 Jã¹nxe³jut3su² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ³na³ ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ko̱³nxe³ti³ kãi³jah¹la² ĩ³ya²lu¹tain¹kxai²nãn²tu̱³
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹te³lhxã³ nx2na³na¹ sxã³
a²nũ²a² nxe² e³kxi²te³nah¹lxi¹: “Ko̱³nxe³ti³
kãi³ĩ¹nha²kxai³ hxi²ki³te²si¹lxi¹. Nxĩ¹nha²kxai³
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sa²sih¹nxa²ha¹jau³su²
Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³sa³na²hẽ³li¹.”
A²nũ²a² nxa²hẽ³li¹. Ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³sxã³
ko̱³nxe³ti³ kãi³sĩn¹te²sa¹ha²kxai³ a²hxi²ki³te²la³nũn³sĩ¹na¹w
Nxe³sĩ¹na¹kxe³su² Kris²tu³jah¹la²
hi²sen³sa³ sa²so1kxi²sa²sĩn¹sxã³ ko̱³nxe³ti³
kãi³kxe³hũ³nxe³la²sxã³ ko̱³nxe³te²lo³nha²sxã³
ya³lu²kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Txa²wã¹ko̱³nxe³ti³
kãi³sĩ¹na¹ju³ta² sa²wa²su¹te³lhxã³
ya³lu²kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ha²kxai³ ko̱³nxe³ti³ kãi³sĩ¹na¹ju³ta²
sa²wa²sut1sain¹sĩn¹sxã³ wain³te²lot3sain¹sĩn¹na²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ kxãn³kxai³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
hi²sen³su² Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ha²kxai³
wain³te²lo³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹ jãx1sain¹sĩn¹na²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ³sĩ¹na¹ha²kxai³ Sũ³na²
Yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwa̱i³wi¹sa²sĩn¹si¹jau³su²
ũ³hũ¹sa²sĩn¹na²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³
Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa²
yxo²ha³kxa¹ yxo²ĩ²sxã³ yxau³ain¹kxai²nãn²tu̱³
Sũ³na² Yãu³ka³txa² ũ³hũ¹ain¹nũn³tu¹wa².
Nxe³jau³xa² wi¹jau³xai²li² ĩ³ye³ũ¹sain¹sĩn¹na²hẽ³la².

*Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³ye³ũ¹nh*ẽ³jau³su²

15 Txa²wã³ta̱³nãu³xãi³. A²nũ²a²
kãi³kxi²nyhu¹ki³jut3sũn³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wa².
A²nũ²a² ha¹li¹ ta̱³nxa² yen³kxa² e³kxi²sxã³
ten³ya³kxai²nãn²tu̱³ ĩ³ye³yxo²ka²la¹hũ³nyhu¹sxã³
ũ³wha²li¹lya³te²ju²hẽ³la². Ne³wã²na³kxa²ya̱n³txi³su²
a²ĩ³lxa² ũ³wha²li¹lhẽ¹ja³te²ju²hẽ³la².
Ya³kxai²nãn²tu̱³ kxãn¹ton³tãu³a¹
ũ³wha²li¹lhẽ¹txã³nxa² sa²yxo²ã³ta̱³nxa²
wãn³txa² yau³xa̱³lxi³ ũ³wha²li¹lũ³nhe³wxe³ta̱³nxa²
nxe³na¹tũ¹xã¹. Ya³nxa²ha³ta̱³nxãn²ti³
ya³kxai²nãn²tu̱³ hxi²ka¹nai¹nhĩ̱³nx2nxa³wa².
16 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² a²kxã³nhxĩ¹nai³tã²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
ta̱a̱nw3su¹tai²na² ĩ³ye³ũh¹jau³xa²
e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Hai³txi³:

— Wxa²sa³wi³ha³lxi³su¹. Nxe²nxa³te²tu̱³:

— Wxa²sa³wit3su¹. Ka³na³ka³na³ta² so¹lxi³ nxe² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li² Kris²tu³jah¹lain²txi²na³la². Nxe³kxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². [17]Jã¹nxe³na¹ju³ta² wãn³txa² e³kxi²na¹jau³xa² a²si³yxau³tãu³a²sa¹, *ĩ³ye³kxi²n*ẽ³te²la¹xã³? a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³kah³la² hi²sen³su² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³ye³ũh¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Hã²wxãn³txa³nũ² kwẽ³kxa² ka³lxa¹tãu³u¹ta²kxa³hãi³txi³ 430 nxe² kwẽ³kon³tãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su² kwa³na³jau³xu¹tai²na² ĩ³yau¹ũ¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jãx1jau³su² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² ĩ³ye³ũh¹jau³xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txain²txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txain²txi³ ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³jut3su² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² ĩ³ye³ũ¹jau³xu¹tai²na² u²khaix1nxe³ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² a²si³yo³na² wxã³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² a²si³yo³na² wxã³kxan²ti³ hxi²kan¹txi³ wãn³txa² Sũ̱³na² ĩ³ye³ũh¹jau³xa² ã²la² u²lxan¹jau³xan²tu̱³ ĩ³yat1te²sxa³yu²hẽ³la². [18]Nxe³te²sxa³ha²kxai³ yen³kxa² wi¹te²a² ũ³hũ¹nẽ³lain¹kxe³nũ³su² Txa²wã¹sũ̱³na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² ã³wxe³nũ¹ke³la³te²kxai³ ĩ³ye³ũ¹jau³xu¹tai²na² ã³na¹hĩ̱³nx2na³la². Wãn³txa² kwa²toh³lxi³jau³la³tu̱³nx2na³la². Yxãn¹ta¹ ũ³hũ¹nẽ³lain¹kxe³nũ³su² hai³txi³ kwa³na³jau³xu¹tai²na² ã³wxe³nũ¹hĩ̱³nx2nxa³wa². Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³ũh¹jau³xu¹tai²na² ã³wxe³nũ¹hĩ̱³nx2na³la².

[19] Nxe³te²kxai³lu² ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ kwa³na³jau³xu¹tai²na² wxã³hĩ̱³ta¹hxai²yu²lhai¹la²? Txa²wã¹kọ̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² yũ³kxe³su² ĩ³ye³ũh¹te³lhxã³ wxã³ta¹hxai²hẽ¹la². A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² sa³wi³su² ã²la² e³kxi¹nx2ta¹jah¹lai¹tã² wxã²nxa³tãu³a² nxe³hĩ¹nu¹tai²na² so¹lxi³ kwa³na³jau³xu¹tai²na² yũ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su² kwa³na³jau³xu¹tai²na² ĩ³yau¹ũ³te³lhxã³ oh³xan¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ³sa²si¹hã³tа¹hxai²hẽ¹la². ĩ³sa²si¹hã³sãn²nũ²la² ã³yaun³ta² a³ka³nxain¹sxã³ a²nũ²a² ka³na³ka³na³te²a² ĩ³ye³ũh¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². [20] Jã¹nxe³jut3su² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² ĩ³ye³kxi²hĩ¹nu¹tai²na² nũh¹lxi³ e³kxi²nyha¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Hai³txi³ oh³xan¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ³sa²si¹hã³xa³ha²kxai³ a²nũ²khai³xa² ĩ³sa²si¹hã³xa³ha²kxai³ hãi¹sxã³ A³bra³ãu²ah³la² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi²nyha¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Ĩh¹nxe³ha²kxai³ kwa³na³jau³xu¹tai²na²

[21] Nxe³kxai²nãn²tu̱³ wãn³txa² kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa³kxai³lu² kan²txi³ ka³te̱³na² wi¹tãu³a² hixũ¹kwa³txi³ ũ³hũ¹nhẽ³nũ³nhĩ̱³te²la¹xã³? Hã²wxãn³txa³nũ² kwẽ³kxa² ka³lxa¹tãu³u¹ta²kxa³hãi³txi³ ũ³hũ¹ti³hex1nẽ³lxa³wa². Kwa³na³jau³xu¹tai²na² ĩ²li³jau³xa² kan²txi³ ka³te̱³na² wi¹tãu³a² ũh³hũ¹nẽ³nũn³kxe³su² yũ³ke³la³te²kxai³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²wa²su¹kxi²nẽ³ju³ta² yũ³hĩ̱³nx2na³la². Yxãn¹ta¹ hai³txi³ ti³hex1hĩ̱³nx2nxa³wa². [22] Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kọ̱³nxe³te²lo³tãu³lo³nha²kxe³su² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³ũh¹nhẽ³ju³ta² ũ³hũ¹nẽ³tu¹wa².

[23] Jã¹nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ki̱³kxe³su² yũ²nxa³hĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³ki̱³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². [24] Nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wxã²nxa³ta̱³lxa¹ Txa²wã¹sũ̱³na² kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na² yxau³sxã³ sa²yxo²we¹ki̱³tai¹ti²tu³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² wxã³sxã³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²wa²su¹tẽ³si¹ki̱³jau³nũ³su² yxo²ĩ²sxã³ wah³nxe³ki̱³tai¹ti²tu³wa². [25] Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ wah³nxe³ki̱³ju³ta² ne³ki³son³na³la².

[26] Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² a²ki³lha³lxa²nũ³lot3txa²lxi³na³la². [27] Te²yã¹nxe³sxã³ yxo²ĩ²yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³ yxo²ĩ²yah³lxin¹ju³ta² e³lxah²lxi³hĩ̱³nx2na³la². Kris²tu³jah¹la² yã¹nxe³te²lo³jah³lxi¹lxa². [28] Nxe³sxã³ yxo²ĩ²yah³lxin¹te² ĩ³nxa² a²yxo²ha³kxa¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa³wi³ha³lxi³syah¹lxi¹lxa². Yxah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu Ju³te²an¹te²a² ta̱³nxa² Ju³te²an¹te²sxa³te²a² ta̱³nxa² nxe³yah³lxin¹kxan²ti³ a²wa³kxẽn³yah³lo²lot3sxã³ yxau³te²a² ta̱³nxa² wxa²wa²sut1sxã³ yxau³te²a² ta̱³nxa² nxe³yah³lxin¹kxan²ti³ in³txi³su² ta̱³nxa² tu¹su² ta̱³nxa² nxe³yah³lxi³nũ³nĩn¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a¹ hxi²kan¹kxi³ju³ta² ã³sen³sai¹nyhu¹kxi³ju³ta³la³ yũ²nxa³wa². A²yxo²ha³kxa¹ yxo²hau³hau³kon³nhĩ̱³ki̱³tã³la² [29] Nxe³ki̱³sa²kxai³ Kris²tu³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxi³lon³ki̱³kxai³ A³bra³ãu²ah³la² a²sa³wi³ha³lxi³su²

nũ³nhī̲³ki̲³tã³la². Nxe³ki̲³kxai²nãn²tu̲³
Txa²wã¹sũ̲³na² ĩ³ye³ũh¹nẽ³lain¹ki³nũ³sa²ki̲³tã³la².

4

1 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ a²ki³lha³lxai²li²
yãn³ta² kãin²to³nxa³hĩ¹na² hxi²kan¹txi³
yen³kxa² wã³nxĩn¹te²a² o²la³kxi²hī̲³nx2nxa³wa².
Yen³kxa² yũ³hī̲³nx2nxa³wa². Yan¹nãu³a¹
a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ a²hxi²kxe³lon³tu¹wa².
Yen³kxa² ka³lxa¹txi³ yũ³tu¹wa². Yxãn¹ta¹
kãin²nxa³hĩ¹na¹ a²wa³kxẽn³yah³lo²lon³sxã³
yxau³kxa² yã¹nxe³jut3sũ̲³nhī̲³nx2na³la².
Kwa³na³kxai²nãn²tu̲³ sa²yxo²wet1hī̲³nx2na³la².
2 Nxe³tãu³a² a²wẽt3sĩ¹na¹ wẽ³sa²
ĩ³tih³nxe³jah¹la² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hi² yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ hau³ko³jah¹la² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hi²
a²wĩ³nu²su² te²kxai³lu² nxe³hī̲³nx2na³la².
In³txi³lo³nxa³tãu³a² nxe³hī̲³nx2na³la².
Nxe³te²ju²hẽ³la². A²wĩ³na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hĩ¹na² in³txi³si¹lxi¹. Nxe²nxa³ta̲³lxa¹
nxe³hī̲³nx2na³la². 3 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu²
wẽ³sxa² yã¹nxe³ki̲³sĩ¹nai³tã² a²nũ²a²
yuh³xan¹te²a² wã³nxĩn¹ju³ta² so¹lxi³
ain³kxi²sxã³ sa²yxo²we¹ki̲³tai¹ti²tu³wa².
4 Nxe³ki̲³sa²kxai³ ha³lo²a² hau³hau³kon³na³na¹
sxã³ Txa²wã¹sũ̲³na² hi²sen³kxai³lu²
a²ki³lha³lxa² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Sũ̲³na² ki³lha³lxa²khai³su² kxan²ti³
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³hĩ¹na² txu¹hẽ¹na²
a²nũ²khai³su² a³li³lah¹sxã³ wen¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xa²
sa²yxo²we¹jah¹lo²lon³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
5 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²ai²li² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
sa²yxo²we¹tãu³lo³te²nãn²tu̲³ ĩ²li³te²hũ̲³te²a¹
ko̲³nxe³te²lo³tãu³lo³tain¹jau³xa² ã³wa²sut1si¹jau³su²
a²nũ²su² wen¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa²,
Je³su²jah³la²sa³. Nxe³sxã³ txa²wã¹ko̲³nxe³ti³
kãi³ki̲³ju³ta² ã³wa²su¹tẽ³te³lhxã³ ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̲³lhu² a²ki³lha³lhxu²
khai³txi³hi¹tẽ³nũn³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
6 Nxe³ti³hi¹tẽ³lha²kxai³ Je³su²jah³la²
Yãu³ka³txa² nxũ²kwa̲i³yxau³nẽ³lhi¹jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

— Wĩ³nãi³. Txa²wĩ³nu³sa²nhĩ¹lxi¹.
Yxo²ĩ²nxa²ha¹kxe³su² nhi¹lxi¹. Nxe³hī̲³ki̲³tã³la².
7 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² wxãi²kxai³ hĩ¹na²
a²wa³kxẽn³yah³lo²lo³te²la³ yah²lxa³lxa².
Hĩ¹na¹ Txa²wã¹sũ̲³na² a²ki³lha³nãu³khai³su²
yah³lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ̲³na² yen³kxa² ũ³ha¹te²a²
yan¹nãu³a¹ ũ³yhen³kxi³nhẽ³tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² ĩ³hxi²waun³ta³kxi²jau³su²

8 Jã¹nxe³jut3su² kxã³nxai³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ̲³nu²khai³xa² ĩ²yah³lxa³nhĩ¹nai³kxai³
a²nũ²a² wã³nxĩn¹ki³lxo³nha²te²a²
txa²wã¹sũ̲³nu²sa²ki³lxo³te²an²tu̲³ sa²yxo²we¹jah³lxin¹tai¹ti
9 Yah³lxin¹ta¹ hĩ¹na² Txa²wã¹sũ̲³na²
ĩ²yah³lxi¹lxa². Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̲³na²
ĩ²nx2ti³na³la². Nxe³nx2ti³kxan²ti³
hĩ¹na²kxai³lu² ĩ³yat1jah³lxin¹sxã³ yen³kxa²
wã³nxĩn¹nxa³kxa² ha³ya³kxa³lxi³sa²te²a²
yuh³xai²nãn¹ta²yen³kxan²tu̲³ nxe³te²na²
ãn³ten³yah³lxi¹lxa². Ĩh¹nxe³kxa²ya̲n³ti³ta̲³
yah³lxin¹ji¹wa²? Yen³kxai²na² a²wa³kxẽn³yah³lo²lo³ju³ta²
ãn³ten³yah³lxin¹ji¹wa²? 10 Nxe³yah³lxi³sxã³
ha³lo²a² ĩ²lu³jut3sũ̲³ju³ta² a³lan²ti³su²
ta̲³nxa² i³la³kxi³su² ta̲³nxa² kwẽ³kon³ti³xa²
ta̲³nxa² txi³wa³kxa² wã³nxĩn¹ki³lxo³ju³ta²
so¹lxi³ yuh³xan¹te² wãn³txa² so¹lxi³
ten³yah³lxi³ta¹hĩ¹nhẽ¹la². 11 Yah³lxin¹nha²kxai³
hxi²waun³ta³kxi¹nx2ta¹nha²wa². E³kxi¹nx2ta¹jau³xai³tã²
sa²yxo²ã³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̲³ kwa²o²la³kxi¹nx2ta¹kxa²ya̲
hxi²waun³ta³kxi¹nx2ta¹nha²wa².

12 Jã¹nxa¹jut3su² txa²wã³ta̲³syah¹lxi¹lxa².
E³la² e³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². A²kxã³nxai³tã²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
yxo²ĩ²a¹ju³ta² ã³a¹ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
kwa³na³jau³xu¹tai²na² wxa²wa²sut1sxã³
yxau³na¹hẽ³la². Jã¹nxe³na¹kxa²
yã¹nxe³sxã³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
kwa³na³jau³xu¹tai²na² wxa²wa²sut1sxã³
yxau³yah³lxi³nũ³nĩn¹tai¹ti²tu³wa².
Jã¹nxe³hĩ¹nai³tã² ko̲³nxe³te²lot3sah²lxan³tai¹ti²tu³wa².
13 Nxe³sah¹lxa³nha²kxai³ a²wi¹lhĩ¹na²
ĩh³ton³sxã³ yxau³kxi²ya³sain¹tai¹ti²tu³wa².
Nxe³ya³sain¹tãu³a² Txa²wã¹sũ̲³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².

Nxe³na¹ha²kxai³ ĩh³ton³sa²kxe³su²
ko̲³nxe³khaix1sa³kxan²ti³ sa²yxo²ã³sah²lxan³tai¹ti²tu³wa².
Oh³xan¹jah¹la² wxã³ta̲³nxa² Je³su²
Kris²tu³jah³lo²khai³xa² wxã³ta̲³nxa²
nxe³te²na² ain³kxah¹lxin¹kxa² yã¹nxe³sxã³
ain³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². 15 Wi¹lhin¹khai¹yxah³lxin¹ta
Yah³lxi¹nha²kxai³ a³lxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Sah¹lxi¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wxa²ye³nai²li²
wxa²ye³sai¹nhah²lxin¹ke³la³te²kxai³
ũ³yhe³wi²xi²sah¹lxi³hī̲³nxa¹lxa². Nxe³sah²lxi¹nhī̲³nxãn¹kx
ĩh¹nxe³jah³lxin¹thai¹la²? 16 Wãn³txa²
ya²la³lyau³xan²tu̲³ e³kxi¹nx2ta¹kxan²ti³
hĩ¹nai²li² ĩ³ã̲³lxa³txi³nha²sxã³ ã̲n³ta³kxi²sah²lxi³hī̲³nxãn¹ji¹

17 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² jah¹la²nãu³xai²li²
yxo²ĩ²ki³lxo³te²nãu³xai²li² ko̲³nxe³ti³
kãi³tũ̲³ka̲³txai²la¹wa². Wi¹lhen³txi¹nx2tain¹kxan²ti³
ã³sxã³ ã³waix3sa²si¹hain¹yah³lxin¹jau³nũ³a²
sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̲³ sa²yxo²ã³sah¹lxi³sãn²sxã³

sa²yxo²we¹tain¹yah³lxi³hĩ̄³nxa¹lxa².
Nxe³ju³tai²na² so¹lxi³ te³nain¹na³la².
[18]Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² wi¹lhen³txi¹nx2tain¹jut3su²
wai³nhĩ̄³nx2na³la², a²ẽ¹na² wi¹lhin¹ke³la³te²kxai³lu².
U²lxi³ yxau³tã̄³nxa² u²lxi³ yxaun²nxa³tã̄³nxa²
nxe³kxan²ti³ wi¹lhĩ̄³nx2na³la². [19]Jã¹nxa¹ju³kxai³lu²
wxãi²kxai³ txa²wẽ³ha³lxi³hũ̄³yah³lxi¹lxa².
Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² kũ³we²ki²la²
ã³ne³wxe³yah²lxan³lxa². Ã³ne³wxe³
kãi²non³yah²lxan³tã̄³lxa¹ khãuh³lxa³tẽ³nha²sxã³
yxau³si¹sah¹lxin¹nha²wa². Tu¹ha³ka³lxa²
wẽh³ni³te²a² wẽ³sa² ãh¹yxau³ni²tãu³a²
a³li³lah¹xa³tã̄³lxa¹ khãuh³lxa³tẽ³nha²te²ju²hẽ³la².
Jã¹nxe²ti³hũ̄³nxe² ã³ne³wxe³kãi²non³yah²lxan³tã̄³lxa¹
khãuh³lxa³tẽ³nha²sxã³ yxau³si¹sah¹lxin¹nha²wa².
[20]Wxa²ye³na² wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi²ti³ten³sa³nha²wa².
Yau³ã̄³lxi³ti³ e³kxi¹nx2ti³hĩ̄³na¹wa².
Nxe³ta¹ ti³he¹nxe²nxa³wa². Ul²yxau³na¹ha²kxai³
wãn³txa² wain³txi³ e³kxi¹nx2ta¹jau³nũ³a²
hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa². Wãn³txa²
sa²wai³wait3sxã³ ĩ³ye³kxi¹nxa²lxi³te²nũ²hũ̄³nxa³nha²wa².

A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² wẽ³ha³lxa²
ha¹lin¹kxi³jau³su²

[21] Jã¹nxe³jut3su² yau³ka³na³ka³nat3sxã³
ĩ³yau¹ũ³sah¹lxi³hẽ¹la². Nxe² e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xa²
sa²yxo²we¹ju³ta² ten³sa²sĩn¹nhai¹.
Yah³lxin¹jau³su² kxan²ti³ jau³jau¹xai²na²
yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²yah²lxan³ta²lu¹wa².
[22]Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
sa²kxai³lu² wẽ³sa² ha¹li¹ we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²wi¹lhĩ¹na² tu¹ha² nũ¹ha² a²wa³kxẽn³yah³lo²lot3sxã³
yxau³ta¹ka³lxa² ũ³whĩn¹ti³sxã³ wet1sãn²sxã³
a²ki³lha³lxa² a²wi¹lhĩ¹nãn¹te²a² hxi²kan¹te²nãn²ta³
a³li³lah¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²yan¹nãu³a¹
a²sxe³xa³ka³lxu³khai³xa² ũ³whĩn¹ti³sxã³
sa²we²txi²nũn³sxã³ jã¹nxe² a³li³lah¹ye²nũn³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
[23] Nxe³sxã³ a²ki³lha³lxa² hxi²kan¹txa²
a²hã³ka³na² kwa²hãi¹nxe² wa³kon³kxi²sxã³
yxau³ta¹ka³lxa² kwa²hãi¹nxe² wẽh³ni³sxã³
we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹
a²ki³lha³lxa² ã̄³sa²nũn³te²na² sa²kxai³lu²
a²hã³ka³na² wẽh³ni³nxa³hĩ¹nu¹tai²na²
wẽ³sai²na² a³li³lah¹si¹jau³nũ³su² Txa²wã¹sũ̄³na²
a²yxo²wãn³txa² ĩ³ye³ũh¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²nxe³jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ̄³na²
ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
[24-25]Jã¹nxe³jau³xai²li² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³xai²la¹wa².
Txa²wã¹sũ̄³na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²nãu³xa²
ĩ³ye³yxo²ka²la¹hũ³nyhu¹kxi³jau³xa²
yau³ha¹lin¹jau³xa² yũ²na³la². Yau³ka³na³ka³na³jau³xa²
kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²wet1si¹hain¹jau³su²
ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Wã³la³ka³txa²
a³ka³nxi²sxã³ ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²nxe³ka³txai²na² a²ĩ³lxa² Si³na³i²kax3su¹
ha³te²a² ko³xan¹te²a² a²wãn³txi³su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² A³ra²bi²a²ko³xan¹ta³kax3su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³ka³txai²na²
a²wa³ka³li³lot3sxã³ yxau³ta¹ka³lxa²
te²yã¹nxe³hĩ̄³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³
a²wẽ³ha³lxi³nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
a²wa³kxẽn³yah³lo²lot3sxã³ yxau³tũ̄³kã̄³txi³su²
nũn³na³la². Jã¹nxe³sxã³ a²kxã³nxai³tãn²tũ̄³
nxe³hĩ¹nãn¹te²tũ̄³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
yuh³xan¹ta² a²hxi²kan¹thĩ³nai²la¹wa².
Kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹tũ̄³kã̄³txa²
a²xi¹hai²la¹wa². Hai³txi³ Je³su²jah³la²
wãn³txa² yxo²ĩ²tũ̄³kã̄³txi³sxa³wa².
Nxe²nxa³ha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²li³te²a²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
sa²yxo²we¹kxai²nãn²tũ̄³ ta¹ka³lxai²na²
a²wẽ³ha³lxi³hũ̄³nha²kxai³ a²wa³kxẽn³yah³lo²lot3sxã³
yxau³hĩ̄³nx2na³la². [26] Nxe³yãn¹ta¹
yau³xã̄³xa² sa²kxai³lu² ĩ³ye³ũh¹nẽ³jau³xai³tã²
yxo²ĩ²ki̱³sa²kxai³ oh³xan¹thĩ³nũ³a²
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nũ³a² tah²hĩ³na² txa²wã¹hã³ka³nu²hũ̄³na³la²
A²nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹ta¹ka³lxu³sxa³wa².
Txa²wã¹sũ̄³na² ĩ³ye³ũh¹nẽ³jau³xa² so¹lxi³
yxo²ĩ²ta¹ka³lxai²la¹wa². [27] A²nxe³ju³tai²li²
a²kxã³nxãn¹jau³xu¹tai²na² Txa²wã¹sũ̄³na²
ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² tah²yau³nũ³a²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Wxãi² ĩ³nxa² wẽ³sa² yũ²nxa³ta¹ka³lxi³
ĩ³nxa² kwa²ĩ³ka³lih³txa²hẽ³ni¹.
Wẽ³sa³la³ yũ³nxa²nxa³kxan³ti³
ka³lxi¹sxã³ wxan¹txu¹ni¹. Nxe³sxã³
ye³je¹na² wẽ³sa² ka³lxa¹txi³
wẽ³nhĩn¹tũ¹xĩ¹. Ta¹ka³lxa²
ã̄³xa² a²wa³kxẽn³yah³lo²lot3sxã³
yxau³ta¹ka³lxa² wẽ³ha³lxa²
ka³lxa¹txi³ wẽ³ha³lxin³kxan²ti³
wxa²wẽ³ha³lxa² ã³sen³son¹tũ¹xĩ¹.
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

[28]Te²yã¹nxe³sxã³ wxãi²kxai³ Je³su²jah¹lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²a¹kxa² yã¹yxah³lxi¹lxa².
Txa²wã³tã̄³nãu³syah¹lxi¹lxa². Nxe³sxã³
ka³sa²kah³lu¹tai²na² A³bra³ãu²ah³la²
ĩ³ye³ũh¹ka² ki³lha³lxah³lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²ki³lha³lxa²khai³su² ta¹hxai³ti³ai¹ti²tu³wa².
Te²yã¹nxe³kxe³hũ̄³nxe² ĩ³ye³ũh¹tũ̄³kã̄³txa²
wẽ³ha³lxi³si¹yhah³lxi¹lxa². Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³
yxo²ĩ²tũ̄³kã̄³txa² wẽ³ha³lxi³su² yah³lxi¹lxa².
[29]Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² a²wa³kxẽn³yah³lo²lot3sxã³
yxau³ta¹ka³lxa² wẽ³sa² hi²sen³kxai³lu²

A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²sxe³xa² khai³xai²na²
wẽ³sa² ĩ³ye³ũh¹jah¹lo²su² kxan²ti³
khãuh³lxa³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Te²yã¹nxe³sxã³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹tũ³kã³txa²
hi²sen³su² Je³su²jah¹lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²tũ³kã³txi³nãu³xa² ĩ³khãuh³lxa³tẽ³lain¹na³la².
Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa² ĩ³nxũ²kwãi³yxau³ye¹tũ³kã³txa²
ĩ³khãuh³lxa³tẽ³lain¹na³la². [30] A²nxe³ju³kxai³lu² ã³wxe³nũ¹sĩ¹na¹wa².
Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²wa³kxẽn³yah³lo²lot3sxã³ yxau³ta¹ka³lxã³
a²ki³lha³lxa² whãi²na¹ ã³waix3si¹hain¹jau³su²
kwa³na³txai¹nhẽ³li¹. Nxe³sãn²nũ²la²
A³bra³ãu²ah³la² a²sxe³xa² khai³xai²na²
a²ki³lha³lxa² so¹lxi³ a¹yxau³te²a² so¹lxi³
ha²yan¹nãu³a² yen³kxa² ũ³wha¹kxi²kxa²
yxo²ha³kxa¹ yũ³ain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
[31] Jã¹nxe³jut3su² txa²wã³tã³syah¹lxi¹lxa².
A²wa³kxẽn³yah³lo²lot3sxã³ yxau³ta¹ka³lxa²
wẽ³ha³lxi³sa²nũn³kĩ³sxa³wa². Moi³se²ah³lu¹tai²na²
kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹ju³ta³lon³kĩ³sxã³wa².
Nxe³kĩ³sxa³ha²kxai³ a²sxe³xa³ka³lxi³khai³xa²
a²wẽ³ha³lxi³hũ³kĩ³tã³la². Yxo²ĩ²tũ³kã³txi³su²
kĩ³tã³la².

5

Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
wxa²wa²su¹jau³su²

[1] Jã¹nxe³jut3su² Kris²tu³jah¹la²
ĩ³hxi²ka¹tẽ³tai¹ti²tu³wa². Moi³se²ah³lu¹tai²na²
kwa³na³jau³xai³tã² sa²yxo²we¹kĩ³ju³ta²
ne³ki³so³nha²kxai³ wxa²wa²sut1sxã³
yxau³kĩ³tã³la². Nxe³ha²kxai³ hãi¹sxã³
wxa²wa²sut1sxã³ yxau²sa²tẽ³a³sah¹lxi³hẽ¹la².
Yxah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ kwa²wa³ka³li³lot3sxã³
yxau³ju³ta² ã³wã³li²yah³lxi³txa³hẽ¹la².

[2] Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
Txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
wãn³txi³khai³xa² e³kxi¹nx2ta¹wa².
Ju³te²a² nũ³kã³txa² a²ki³lha³lxa²
kãi³ai¹nhxai²kxai³ jã¹yxah³lxin¹ju³ta²
ã³wxe³nũ¹hah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ Kris²tu³jah¹la²
ã³non²ta³kxi¹nx2ti³xa³lho³la². [3] Jã¹nxe³sxã³
a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²a² Ju³te²a²
nũ³kã³txa² a²ki³lha³lxa² kãi³ai¹nhxai²kxai³
jã¹yxah³lxin¹ju³ta² kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
yxo²ha³kxa¹ wã³ko³nxa³te²tũ³ sa²yxo²wet1sxã³
kãi³ju³ta³lot3jah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². [4] Wãi²kxai³
kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²wet1sxã³
kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³wã³li²sxã³ ã³wxe³nũ¹hah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
Kris²tu³jah¹la² ã³na¹sxã³ a³li³sxã³
ã³waix3jah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². Nxe³sxã³
Kris²tu³jah¹lai²na² kãin² thãi³ti³la²
a³lxi¹nx2ti³ju³ta² yũ³ah³lxi³hĩ²nxa³lxa².
[5] Nxe³sxã³ txai²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³txa² ĩ³hxi²kat1sa²sĩn¹sxã³ Je³su²
Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³tai³tã²
yxo²ĩ²sĩ¹na¹wa². Kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³kxa²
yã¹na² ã³wa²su¹kxi²sa²sĩn¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
yã¹na² ã³wa²su¹kxi²sa²sĩn¹sxã³ Je³su²
yxo²ĩ²tũ³kã³txa² wain³te²lot3sa²sĩn¹kxe³su²
ã³wxe³nũ¹sĩ¹na¹wa². [6] Nxe³ha²kxai³
hãi¹nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²sĩ¹na¹wa². Sĩ¹na¹ha²kxai³
ju³te²a² a²ki³lha³lxa² kãi³ai¹nhxai²kxai³
jã¹nxe³kĩ³ju³ta² kãi³tã³nxa² hãi¹nxã¹tã³nxa²
ĩ²lu³ju³ta² kwa²hãi¹nxe³hĩ³nx2na³la².
Yxãn¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ a³lxi²waun¹nhyu¹kĩ³kxai²nãn²tũ³
wain³te²lo³tẽ³ju³ta² yũ²na³la². Nxe³ju³ta²
so¹lxi³wain³na³la².

[7] A²wi¹lhĩ¹na² yxo²ĩ²yah³lxi¹nhĩ¹nai³tã²
wi¹lxai³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³
a²nũ²a² kwa² ã³nih³kxai²nãn²tũ³ yãn³txi³
ã³nxai³te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³yah³lxin¹tai¹ti²tu³w
Je³su² Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² wi¹la²
ã³si³tẽ³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Yxah³lxin¹kxan²ti³
wãn³txa² yau³xã³xa² ki³han³jau³xan²tũ³
ain³kxah¹lxi¹nha²kxai³ ã³ne³hi¹jah³lxin¹ta²lu¹wa².
Ĩh¹te²la³ wãn³txa² nxe² e³kxi¹nx2ti³te²la³
ain¹sai¹la²? [8] Txa²wã¹sũ³nai²na²
ĩ³kaix1so¹nx2ti³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² wãn³txa² ã³lxi³jau³xa²
yxo²ĩ²yah³lxin¹ju³ta² ten³jah¹lo²sxa³wa².
[9] Yain³txa³nũ³xa² ĩ³wat1tũ³hũ³hĩ³nx2na³la².
Ki³ka³na³ku² so¹lxi³ hxi²tẽ³nha²sxã³
yain³txa³nũ³xa² ũ³kxẽ³ni²kĩ³kxai²nãn²tũ³
tũ³xa² whãi²na¹ ĩ³wat1thĩ³nx2na³la².
Nxe³te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³
wãn³txa² yau³xã³xai²li² a²nũ²a² ka³na³ku²
kxan²ti³ yxo²ĩ²kxai²nãn²tũ³ ye³jen¹na²
a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ yxo²ĩ²ain¹tu¹wa².
[10] Nxe³yãn¹ta¹ wãn³txa² yau³xã³xa²
sa²yxo²ã³sih¹nxa²lxa¹jau³su² ã³wxe³nũh¹nx2ta¹wa²,
Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li² hxi²kan¹ti³hi¹tẽ³jah¹lo²su²
ha²kxai³la². Nxe³yãn¹ta¹ jah¹la²
ki³han³jau³su² ĩ³tih³nxe³nx2ti³jah¹la²
ĩ²li³te²su² te²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³su² kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²tu¹wa².

[11] Yxãn¹ta¹ txa²wã³tã³syah¹lxi¹lxa².
Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Txai²na² sa²kxai³lu²
Ju³te²a² a²ki³lha³lxa² kãi³ai¹nhxai²kxai³
jã¹nxa¹ju³ta² nxe³jau³jau¹xai²na²
yxo²ĩ²sxã³ a³lxi²waun¹nhyu¹kĩ³kxai²nãn²tũ³
ĩh¹nxe³kxa²yã³ti³tã³ Ju³te²a² wãn³txa²
sa²yxo²we¹tũ³kã³txa² khãuh³lxa³ti³sain¹to³lhai¹la²?

Ya²la³tu̱³ nxe² ĩ³yau¹ũ¹hai¹na¹ke³la³te²kxai³
wãn³txa² ĩ³hen³txi³na¹jau³xa² Kris²tu³jah¹la²
ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ju³ta² ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta²
kwa²wãn³txi³sa²hĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹
ti³he¹xai¹nxa³wa². Jã¹nxe³ke³la³te²kxai³la¹
Ju³te²a² wãn³txa² sa²yxo²we¹tũ̱³ka̱³txa²
ĩ³xa̱n³ta³kxi²sai¹nhĩ³nx2nxa³wa². Yxãn¹ta¹
jau¹xai²na² ĩ³yau¹ũ³ain¹nxa³hẽ³la².
12 A²nxe³te²na² sa²kxai³lu² e³ki³ha¹ki¹nx2tain¹ta³ka̱³txa²
ã³waix3txain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

13 Nxe³yãn¹ta¹ txa²wã³ta̱³syah¹lxi¹lxa².
Wxa²wa²sut1sxã³ yxau³yah³lxi¹lxa².
Yxah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
— Wxa²wa²su¹khaix1na¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³
ĩ²li³ju³ta² wi¹lĩ²ye²na¹ha²kxai³ o²la³kxi²na¹tu¹wi³
Yah³lxin¹jau³su² yah³lxi³txa³hẽ¹la².
A³lxi²nhyah¹lxi¹nha²kxai³ ã³non²ta³kxi²nyha¹yu³sxã³
yxau³jah¹lxi³hẽ¹la². 14 Nxe³ha²kxai³
kwa³na³jau³xu¹tai²na² wãn³txa² si³yxau³tãu³a²
yau³ka³na³ka³na³tã³la².
— A³lxi²nhxãn¹kxa² yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
ã̱³xa² a³lxi¹tai¹nhẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Nxe³to³ta¹ a³lxi²waun¹nyhu¹ah³lxan³kxai²nãn²tu̱³
ko̱³nxe³te²lo³nxe³nyhu¹ah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ hãu²non³sxã³ yxau²xai³lyah²lxa³nha²kxai³
ã³nhai²ta³lxi³sxã³ yxau²xai³lyah³lxi¹nha²kxai³
nxe³yah³lxin¹sxã³ wxa²wa²sut1sxã³
yxau²xai³lyah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxa².

Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³tih³nxe³nx2ti³jau³su²

16 Jã¹nxa¹ha²kxai³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wa².
Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ̱³na²
Yãu³ka³txa² hi²sen³su² ĩ³tih³nxe³nx2ti³jau³xa²
ain³kxi²jxah³lxi³hẽ¹la². Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
yuh³xai²nãn¹ta² yxo²kwa̱in³yah³lxin¹jau³xa²
sa²we¹jah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxa². 17 Nxe³sxã³
yuh³xai²nãn¹te² a̱in³nha²ki̱³ju³ta²
ain³kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ yau³xã̱³lxi³jau³su²
hĩ³nx2na³la². Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
a²wãn³txi³sxa³wa². Nxe³jau³xai²li²
Sũ̱³na² Yãu³ka³txa² te³nxa³jau³xai²la¹wa².
Te²yã¹nxe³sxã³ Sũ̱³na² Yãu³ka³txa²
a²ten³kxa² sa²kxai³lu² yuh³xai²nãn¹te²
he³la³kxa² te³nai¹nxa³jau³xai²la¹wa².
Nxe³jut3su² ha²kxai³ wã²nxũ̱h¹lxi³sxã³
wain³txi³ kãi³ki̱³ju³ta³nũ³a² hxi²kan¹nẽ³lxa³wa²
18 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwa̱i³yxau³nx2ti³ju³tan¹ta²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
wxa²wa²sut1sxã³ yxau³yah³lxi¹lxa².

19 Jã¹nxe³jut3su² yuh³xai²nãn¹ta²
yxo²kwa̱in³kxi²kxa² a³la³kxi²ki̱³tã³la².
Nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ²li³te²a² yuh³xai²nãn¹ta²
yxo²kwa̱in³kxi²kxai²na² nxe² kãi³te²ju²hẽ³la².
Nxe³te³nah¹lxi¹: kuh³lxa³thin¹sxã³
o²la³kxi²ha²kxai³, ko̱³nxe³thin¹sxã³
ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ha²kxai³, kuh³lxa³thin¹sxã³
o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ yxo²kwa̱in³to³ha²kxai³,
20 Tah³lxa³kxa² ta̱³nxa² kwa³thi³la² ta̱³nxa²
ĩ²li³ju³ta² Txa²wã¹sũ̱³na²ki³lxo³ju³ta²
ten³ju³ta³lot3sa²kxai³, tih³na³la²
ã̱³ka̱³txa²nyhu¹ju³ta² so¹lxi³ ten³nha²kxai³,
a̱n³ta³kxi²waun¹nyhu¹ha²kxai³, kwa²
wãn³txa² ĩ³ye³sxã³ ĩ³yi²yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹ha²kxai³,
ĩ³ka³ta̱³nxe³yhu¹ha²kxai³, ĩ³wã³lon³kxi²nyhu¹ha²kxai³,
kãin²ki³lxo³nha²sxã³ ĩ³hait2ta³lxi³nyhu¹ha²kxai³
a²nũ̱³ka̱³txi³khai³xa² kwa² ã³nhai²ta³lxi³ha²kxai³
ĩ³ye³ĩ³yi²lho¹kxi²nyhu¹sxã³ yxau²xai³lyah³lxi¹nha²kxai³,
21 A²nũ²a² ã̱³xa² a²yen³kxa² kãin²
yu³sxã³ a²lan³kxai³ni² yain³jau³xa² ũn³jau³xa²
ĩ³na²sxã³ wen¹to³ha²kxai³, ĩ³yain³sxã³
ko̱³nxe³ti³ wa³ni̱³lon³kxi²nyhu¹ha²kxai³,
nxe³kxa²yu³su² yen³kxa² ã¹jã¹nxe³ju³ta²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ha²kxai³, nxe³sxã³
ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ yuh³xai²nãn¹te²
yxo²kwa̱in³kxi²te²a² kãi³ju³tai²la¹wa².
Nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ²li³te²a² te²yã¹nxe²
kãi³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na² ha³lo²a²
yxau²xai³ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³la².

22 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
nxũ²kwa̱i³yxau³nhẽ³kxai²nãn²tu̱³ yen³kxa²
wi¹ju³ta² so¹lxi³ ã³kãi²non³sxã³ o²la³kxi²ki̱³tã³la².
Nxe³ju³ta²sa¹: a³lxi²waun¹nyhu¹kxi³sa²kxai³,
Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lhin¹sxã³ ĩ³yĩ¹li²nẽ³jau³su²
ĩ³ka³lih³kxi²nẽ³lha²kxai³, txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
ã̱³nhãu²no³tẽ³lha²kxai³, ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
wi¹kãi³ki̱³sa²kxai³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
wi¹lhin¹sxã³ ĩ²ki̱³sa²kxai³, a²nũ²a² ĩ²li³te²a²
wi¹lhin¹sxã³ hxi²nũn¹ki̱³sa²kxai³, a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ yxo²ĩ²nyhu¹ki̱³sa²kxai³,
23 Wa³su³txi³ hxi²ye¹ta³lxi³nẽ³lxa³ha²kxai³,
ko̱³nxe³ti³ kãi³ũ¹nhẽ³lain¹kxan²ti³
te²yã¹nxe² ĩ³wa²lũ³xain¹ki̱³sxa³ha²kxai³,
nxe³sxã³ ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ Sũ̱³na²
Yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³yxau³nhẽ³lha²kxai³,
nxe² kãi³ki̱³tã³la². Nxe² kãi³ki̱³ju³tai²li²
ĩ³hxi²ko²nẽ³lain¹ju³ta² yũ³te²sxa³yu²hẽ³la².
24 Jã¹nxe³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
a²sa³wi³ha³lxi³su² ki̱³tã³la². A²sa³wi³ha³lxi³su²
ki̱³sa²kxai³ txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta²
ko̱³nxe³ti³ yxo²kwa̱in³ki̱³ju³ta² nxe³sxã³
yuh³xai²nãn¹ta² yxo²kwa̱in³ki̱³ju³ta²
yxo²ha³kxa¹ ã³sxã³ ã³wa²sut1sxã³
yxau³ki̱³tã³la². A²kxã³nxa² Je³su²
Kris²tu³jah¹la² hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxai¹nhĩ¹nai³
jã¹nxe³sxã³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta²

ã³na¹sxã³ ã³wa²sut1sxã³ yxau³ki̱³tã³la².
25 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
yxo²ĩ² ã³si³wxe³ki̱³sĩ¹nai³tã² txa²wã¹ẽ¹nãu³a²
tah²lxi³te³lo³tẽ³tai¹ti²tu³wa². Nxe³te²lo³tẽ³lha²lxi³
Sũ̱³na² Yãu³ka³txa² ĩ³hxi²ka¹tẽ³ju³ta²
yxau²xai³la³sah¹lxi³wxa². 26 Kãin²khai¹nxe³ki³lxo³nyhah¹lxi³txa³hẽ¹la².
Kãin²ki³lxo³sxã³ he¹kxi²a³sah¹lxi³txa³hẽ¹la².
A²nũ²ai²li² ã²la² kãin² yen³kxih³te²a²
ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ yxo²kwa̱in³nũ¹hain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².

6

Ã³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹ki̱³jau³su²

1 Txa²wã³tã̱³syah¹lxi¹lxa². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³
wxa²nũ̱³ka̱³txa² wxa²ha³tih³xa² ko̱³nxe³te²sin¹tau³a²
ĩ³ye³ĩ³so¹kxain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wxãi²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
sa²yxo²wet1sxã³ yxau³yah³lxin¹te²
ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
ã³na¹si¹hai¹nĩn¹jau³su² thãi³ti³la²
wi¹lhin¹sxã³ ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³la².
Yxo²kãin²ĩ³ye³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Ko̱³nxe³te³ũ̃¹yhah¹lxin¹kxa²ya̱n³txi³su²
nxe³nx2ta¹wa². 2 Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a²
a²ẽ¹nãu³ai²na² sa²txe̱¹ju³ta³lo³te²na²
ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ã³nxũ²kwa̱i³lxũ¹jah¹lxi¹hẽ¹la².
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Kris²tu³jah¹la²
a²ten³jau³su² kãi³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².
3 Jã¹nxe³sxã³:

— Txai²li² kãin²te²sa¹wi¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³
yxãn¹ta¹ hai³txi³ kãin²nxã²nxa³kxe³su²
ĩ³ki³ha¹kxi²nha²hĩ̱³nxa¹lxa². 4 Nxe³yãn¹ta¹
o²la³kxah¹lxin¹ju³khai³xa² so¹lxi³
wi¹lĩ²nha¹jah¹lxi³hẽ¹la². Nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹lo²la³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ka²lih¹txi³nyhah¹lxi³hũ̃³nxa¹lxa².
Ĩ³ka³lih¹nyhah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Wi¹lo²la³kxi²na¹te²tu³wi¹. Nxa¹ha²kxai³
ka³lih¹kxi²nha¹nhai¹. Nyhah¹lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².
Ju¹tai²li² wi¹lhĩ̱³nx2na³la². Yxãn¹ta¹
wi¹lo²la³kxah²lxan³kxai²nãn²tu̱³ nxe²e³kxah¹lxi³nhũ̃³te²nah¹lxi¹:

— O²la³kxi²na¹ju³ta² kũ³we²ki²la²
wi¹lxa³wi¹. Nxe²nxa³kxan²ti³ a²nũ²a²
ã̱³xai²na² o²la³kxi²ju³ta² ko̱³nxe³khai¹nx2na³li¹
Nxe³ha²kxai³ ã³sen³sai¹ai¹na¹wi¹.
Yah³lxin¹jau³su² wi¹lo²la³kxah²lxan³kxai²nãn²tu̱³
nxe² e³kxah¹lxi³hĩ̱³nxa¹lxa². A²nxe³ju³tai²li²
wai³nxa³wa². Wi¹lo²la³kxah¹lxin¹ju³khai³xa²
so¹lxi³ ĩ³ka³lih³kxi²nyha¹jah³lxi³hẽ¹la².
5 Nxe³sxã³ ũ̱³lxah³lxin¹jau³su² a²nũ²a²
ã̱³xa² ã³non²ta³kxi¹nx2tain¹ju³ta³nũ³a²
wahx3yah³lxi³txa³hẽ¹la². Wxa²wa³ka³li³yu³ta³lo³te²lxa³ya̱n³txi³su²
nũh¹wa³kon³kxa² ai³nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
6 Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³jah¹la²
wxa²yen³kxi³khai³xa² wi¹te²a² wã²nhũh¹jah³lxi³hẽ¹la².
7-8 Wã²nxũh¹ ĩ³ki³ha¹kxi²nha²yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Nha²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Ko̱³nxe³ti³ kãi³a¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ̱³na²
wxai³sain¹tu¹wi¹. Jau¹xa² ĩ³ye³sxã³
ĩ³ki³ha¹kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹la². A²nũ²ai²li²
yain³ta¹ki¹a¹ xiẽ²sxã³ ũ̃¹whĩ̱¹kxai²nãn²tu̱³
ha²yan¹nãu³a¹ a²jã¹nxe² ũ³whĩ̱¹xi²ki̱³nũ³a²
wxa²so¹hĩ̱³nx2na³la². Te²yã¹nxe²
si³sa¹ki¹a¹ kwa³toh³lxa² wen¹te²a² tẽ³sxã³
ũ³whĩ̱¹ke³la³te²kxai³ ha²yan¹nãu³a¹ jã¹nxe²
ũ³whĩ̱¹xi²ki³nũ³a² wxa²so¹hĩ̱³nx2na³la².
Hai³txi³ ki³lã̱³xa² wxa²so¹hĩ̱³nx2nxa³wa².
Ki¹ain²txi³ wxa²so¹hĩ̱³nx2na³la². Te²yã¹nxe³sxã³
yuh³xai²nãn¹ta² yxo²kwa̱in³nũ³kxai²nãn²tu̱³
ha²yan¹nãu³a¹ ha³lo²a² hau³kon³tãu³a¹
ya³lu²ju³ta² so¹lxi³ yũ³tu¹wa². Yxãn¹ta¹
Sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² te³nain¹ju³sa²ju³ta²
o²la³kxi²kxai²nãn²tu̱³ ha²yan¹nãu³a¹
ha³lo²a² hau³kon³tãu³a¹ kan²txi³ ka³te̱n³su²
yxau³ju³ta² so¹lxi³ yũ³tu¹wa². 9 Nxe³sxã³
yen³kxa² wi¹kxa² kãi³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
kwa²hxi²tha³a³sah¹lxi³txa³hẽ¹la². Yxa³sah¹lxin¹kxai²nãn²t
ha³lo²a² hau³kon³tãu³a¹ yen³kxa²
wi¹te²a² ũ³yho³hxi²nẽ³lain¹tu¹wa²,
u³nẽ³lxa³ke³la³te²kxai³la². 10 Nxe³ha²kxai³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹lã³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹i²
nxe³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Yxo²ĩ²tũ̃³ka̱³txa²
ya³lo³txi³khai¹nxe³sxã³ ã²la² nũ³kxũn³sxã³
ã³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹i² nxe³jah³lxi³hẽ¹la².

Pau²lah³lai²na² wãn³txa² a²ne³ki³san¹jau³su²

11 Jã¹nxa¹jau³xa² ũ³wha²li¹lye¹nx2ta¹wa².
Wãn³txa² kãin²jau³xa² ũ³wha²li¹lye¹nx2ta¹wa².
tu̱³ Jã¹nxe³jut3su² jah¹la²nãu³xai²li²
Pah¹nxe³ nx2ta¹ ki¹lxo³tũ̃³ka̱³txa² wain³txi³
o²la³kxai¹nxa³hẽ³la². A²nũ²a² kwa²ĩ³ye³kxi²nũ¹si¹nyhain¹ja
te³nain¹na²hẽ³la². Nxe² kwa² ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Wi¹lhin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Ju³te²a²
nũ³ka̱³txa² a²ki³lha³lxa² kãi³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
Jã¹nxe³yah³lxi¹lxi¹: Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³
wi¹lhin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Nxe²
kwa² ĩ³ye³kxi²nũ¹si¹nyhain¹jau³su²
ten³khai¹xain¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³
nxe² e³kxi²nũ¹si¹nyhain¹jau³su² Ju³te²a²
nũ³ka̱³txa² a²ki³lha³lxa² kãi³ai¹nhxai²na²hẽ³la².
Jãx1sih¹nxa²lxain¹jau³su² te³nain¹na²hẽ³la².
A²ẽ¹na² wa³lo³lon³na³la². A²nũ²a²
ã̱³xa² khãuh³lxa³tain¹kxa²ya̱n³txi³su²
yu̱h³lxain¹na²hẽ³la². Je³su²jah³la²
ya³lu²kxi²nẽ³jau³su² yxo²ĩ²ain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
khãuh¹lxa²tain¹kxa²ya̱n³txi³su² yu̱h³lxain¹na²hẽ³la².
Jã¹nxe³ha²kxai³ nxe²e³ain¹te³nah¹lxi¹:
— Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² a²ki³lha³lxa²
kãi³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Jã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.

Ain¹jau³su² khãuh³lxa³txain¹kxa²yan³txi³su²
ain¹na²hẽ³la². 13 Nxe²e³kxi¹nx2tain¹kxan²ti³
kxã³nxa² kwa³na³jau³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹tai¹nxa³wa².
Kwa²hãi¹nxe² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
a²ki³lha³lxa² kãi³ai¹nhxai²na²hẽ³la².
Jã¹xah³lxin¹ju³ta³nũ³a² te³nain¹na²hẽ³la².
Yah³lxin¹ke³la³te²kxai³ yxo²kãin²e³ai¹nhĩ³nx2na³la².
E³te³nah¹lxi¹:
— Txa²wãn³txa² e³sĩ¹na¹jau³xa²
sa²yxo²wet1sain¹nũn³sĩn¹na³li¹. Nxai¹nhĩ³nx2na³la².
14 Nxain¹kxan²ti³ yxo²kãin²e³ain¹kxan²ti³
txai²li² yxo²kãin²txi³ e³a¹ju³ta² ten³te²txã³wa².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nẽ³jau³xai²na²
so¹lxi³ e³kxi²jah¹lo²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³
ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ yen³kxa² yuh³xai²nãn¹te²a²
wã³nxĩn¹kxi³kxan²ti³ a³lxi²sa²nxa³nha²wa².
Hĩ¹na² e³kxin²nxa³lho³la². E³kxin²nxa³te³nah¹lxi¹:
— Yuh³xai²nãn¹ju³ta² a²hxi²kan¹ti³lxo³ju³ta²
ten³sa³nhai¹. Nxe² e³kxin²nxa³lho³la².
15 Nxe³ha²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka³txa²
kãi³ain¹jut3sa²kxe³su² sa²yxo²ã³ta³nxa²
hãi¹nxe² kãi³ta³nxa² ĩ²li³ju³ta² kwa²hãi¹nxe³hĩ³nx2na³la².
Yxãn¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²kxai²nãn²tu³ a²ẽ¹nãu³ai²na²
sa²hau³ko³tũ¹ha²kxai³ ã³lxi³txi³ we¹nha²hĩ³nx2na³la².
Nxe³ju³tai²na² so¹lxi³ wi¹na³la².
16 Nxe³ju³tai²li² yxo²ĩ²nhain¹kxai²nãn²tu³
a²ẽ¹nãu³ai²na² Txa²wã¹sũ³na² ã³nhãu²no³ju³ta²
yũ³ha²kxai³ thãi³ti³la² wi¹lĩ²ju³ta²
yũ³ha²kxai³ nxẽn³tain¹tu¹wa². Yxo²ĩ²tũ³ka³txa²
yxo²ha³kxa¹ te²yã¹nxa²xai³ain¹tu¹wa².
17 Jã¹nxa¹jut3su² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² ya³lo³txi²sxã³ ĩ³hen³txi³na¹ha²kxai³
khãuhx3sain¹tai¹ti²tu³wa². Txa²nũ²nãu³ai²na²
sa²kxai³lu² khãuhx3sain¹kxe³su²
hxi²yxãi¹nxa² yũ³ye²sa³ha²kxai³ Je³su²jah¹la²
wa³ka³li³lon³kxi²jah¹lo²sa¹wa². Nxe³sa³ha²kxai³
hĩ¹nãn¹te²tu³ en²sah¹lxin¹jau³xa²
e³kxi²sah¹lxi³txa³hẽ¹la².
18 Jã¹nxe³jut3su² txa²wã³tã³syah¹lxi¹lxa².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la²
thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².
Jã¹nxa¹jau³su² txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
ta³lu²na¹wa².

Efesios

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². Txai²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² Jah¹la², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ten³jau³su² ĩ³wet1so¹sxã³ hxi²kan¹txi³lot3sa³ã³yã³ã³la². Sa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txain¹si¹hã³ã³ã³

Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wxa²wa²su¹tũ¹nõ²lxi³. 13 Wxã²wã¹hẽ³lã¹ wxã²wã¹hẽ³lã¹ wxã²wã¹hẽ³lã¹

we¹kḩ³tai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³ tũ¹kạ³txai²
yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² kọ̃³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²nẽ³ju³ta³lot3sxã³ yxau²xai³kḩ³te²ju²hẽ³la².
4 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
a³lxi²khaix1nxe³nẽ³lha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³
thãi³ti³la² sa²hau³ko³tẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
5 Nxe³sxã³ txa²wã¹kọ̃³nxe³ti³ kãi³kḩ³kxe³su²
yxau²xai³kḩ³tãu³ai³tã² Txa²wã¹sũ³na²
te²hi²sen³su² a³lxi²nẽ³lha²kxai³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³na²hẽ³la². Kris²tu³jah¹la²
ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ya³nhẽ³lha²kxai³
ka³tẹn³su² ti³hi¹tẽ³na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³nãn²tu³
kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³lha²kxai³
ka³tẹn³su² ti³hi¹tẽ³na²hẽ³la². 6 Je³su²
Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ya³nhẽ³lhxã³
yxau³kḩ³sĩ¹nãn¹te²tụ³ oh³nãu³u¹tai²nãn¹ko³xai²na²
yxau³ya³nhẽ³lhi¹jau³nũ³su² ĩ³hxi²ka¹tẽ³na²hẽ³la².
7 Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² a³lxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³yạ³lhu² Je³su²
Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ya³nhẽ³te²ju²hẽ³la².
Nxe³nẽ³lha²kxai³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tụ³
Txa²wã¹sũ³na² kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³ju³ta²
kãin²khaix1nxe³ju³tan²tụ³ a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹ti³ ĩ²si¹nhẽ³tu¹wa².
8 Txa²wã¹sũ³nai²na² wã²nxũh¹ a³lxi¹nx2ti³na³la².
A³lxi¹nx2ti³ha²kxai³ Je³su²jah³la²
ya³lu²kxi²nũh¹nx2ti³ti³ai¹ti²tu³wa²,
txa²wã¹kọ̃³nxe³ti³ kãi³kḩ³kxa² wah³xa²
ã³wa²su¹tũ¹nhẽ³si¹jau³sa³. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yạ³lhu²
yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ wxa²ẽ¹na²
ã³wa²su¹tũh¹nx2ti³ti³ai¹ti²tu³wa². Hxi²kan¹txi³
wã²nxũh¹lxi³ wxa²ẽ¹na² ã³wa²su¹jah¹lxi³hḩ³nxã³lxa².
Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ ẽ¹na² ã³wa²su¹tũ¹nhẽ³jah¹lai²la² wa².
9 Jã¹nxe³sxã³ wi¹kãi³yah³lxin¹kxan²ti³
hxi²kan¹txi³ ẽ¹na² sa²wa²su¹tũ¹yhah¹lxi³hḩ³nxã³lxa².
yxo²kãin²e³yah³lxin¹kxa²yạn³txi³sa³.
10 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² tah²lxi³
sa²we¹tẽ³jah¹lai²la¹wa². Yen³kxa²
wi¹kxa² so¹lxi³ kãi³si¹nhẽ³jau³su²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³
yxau³ya³nhẽ³lhxã³ yxau²sa²tẽ³kḩ³tã³la².
Nxe³ju³ta² kxã³nxu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
a²ẽ¹nãn¹jau³la³ nxe²e³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ya³nhẽ³jut3su²

11 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ne³kxe³kxi²sxã³
sa²wa²lho¹xi²nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Ju³te²a²
nũ³kạ³txi³syah¹lxa³lxa². Yxah²lxa³nha²kxai³
txai²na¹xai²na² Ju³te²a² nũ³kạ³txi³na¹xai²nãn²tu³
a²nũ²a² hxi²ki³la³ ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹tũ³kạ³txi³sũ³
Txa²wã¹sũ³na² ĩ²sxã³ ĩ³so¹kxi²sa²sĩn¹tụ³kạ³txi³sũ³
nxe³te²su² sĩ¹na¹wa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yạ³lhu²
Sũ³na² sa³wi³ha³lxi³sa²ye²kḩ³ju³ta² a²nũ²a²
a²yxo²ha³kxa¹ a³la³kxain¹te²ju²hẽ³la².
Jã¹nxe³kxan²ta¹ wxãi²nãu³ ĩ³nxai²nãn²tụ³
Ju³te²a² nũ³kạ³txi³sxa³te²nãu³ ĩ³nxai²nãn²tụ³
ã³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²tũ³kạ³txi³sxah¹lxa³lxa².
12 Nxe³yah²lxa³nhĩ¹nai³tã² Kris²tu³jah¹la²
ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³yah³lxi³te²sxan³yu²hẽ³la².
I³sa³e² nũ³kạ³txi³su² yah³lxi³te²sxan³yu²hẽ³la².
Ã³waix3sxã³ yxau³si¹nxa²lxain¹te²ju²hẽ³la².
Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txi³kxai³lu¹, I³sa³e² nũ³kạ³txa²
ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³su² yah³lxi¹lxi¹.
Wi¹lhau³ko³tũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xu¹tai²na²
kxã³nxai³tã² yũ³yah³lxi³te²sxan³yu²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² yxau³kxi²yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
wahx3yah³lxi³te²sxan³yu²hẽ³la². Yuh³xai²nãn¹ko³nãu³a²
yxau²xai³yah³lxin¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³na²
ã³ten³yah³lxin¹ju³ta² yũ³yah³lxi³te²sxan³yu²hẽ³la².
U²lxi³ ã³si³tụ³lxi²sxã³ yxau³si¹nxa²lxain¹te²ju²hẽ³la².
Nxe³yah³lxin¹jut3su² nxe² kãi³yah³lxi³ta¹hxai¹nhẽ¹la².
13 Nxe³yãn¹ta¹ hĩ¹na² sa²kxai³lu²
wxãi²nãu³ ĩ³nxai²na² ã³waix3sxã³
yxau³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² hĩ¹na²
jã¹nxe³sxã³ ã³si³tụ³lxi²sxã³ yxau³yah²lxa³lxa².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su²
ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ya³nx2ti³na³la². Je³su²
Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nũh¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²ti³ha²yau³khai³xa² ha³li³hxan³nũ¹nx2ti³sxã³
ya³lu²kxi²nũh¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³nũh¹nx2ti³ha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
ã³wa²su¹tũ¹nx2ti³na²hẽ³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yạ³lhu²
ã³wa²su¹tũ¹nx2ti³na²hẽ³la². 14 Je³su²
Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² hãu²no³tũ¹nhẽ³jah¹lo²su²
na³la². Nxe³sxã³ Ju³te²a² nũ³kạ³txi³su²
sa²so¹ha²kxai³ Ju³te²a² nũ³kạ³txi³sxa³te²nãu³xa²
sa²so¹ha²kxai³ tũ¹kạ³txai²na² yxo²ha³kxa¹
nũ³kạ³txi³ ka³na³ka³na³ti³hi¹tẽ³na²hẽ³la².
Kọ̃¹kọn¹su² kḩ³sxai²ju³tai³tã² ã³na¹ti³hi¹tẽ³nha²kxai³
nxe³sxã³ ã³nũ²kxi²si¹nhẽ³na²hẽ³la².
15 Nxe³ha²kxai³lu¹ Ju³te²a² nũ³kạ³txai²na²
ũ³wha²li¹txã³nxu¹txai²na² wãn³txai²li²
ã³na¹ha²kxai³ kwa³na³jau³xu¹tai²na²
wãn³txai²li² ã³na¹ha²kxai³ wãn³txai³tã²
hxi²kan¹txi³ sa²yxo²we¹jah²lxan³jau³xai²na²
ã³na¹ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³hĩ¹nãn¹te²tụ³ a²nũ²ai²na² Ju³te²a²
nũ³kạ³txi³su² te²na² nxe³tạ³nxa² Ju³te²a²
nũ³kạ³txi³sxa³te²la³ tạ³nxa² ĩ²li³te²na¹
ã³nũ²kxi²si¹hai¹nha²kxai³ a²nũ²a² tah²lxi³
we¹tha²kxai³ hãu²no³nhyain¹na²hẽ³la².
16 Nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ ya²lu²kxi²nũ¹nhẽ³lha²kxai³
ã³n³ta³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta² ã³na¹hxa³txã²hẽ³la².
Hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³ ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³lha²kxai³
Ju³te²a² nũ³kạ³txi³su² te²na² Ju³te²a²

nũ³ka̱³txi³sxa³te²su² te²na² ã³nũ²kxi²sxã³
nũ³ka̱³txi³ ka³na³ka³na³tũ³ka̱³txi³su²
ti³hi¹tain¹na²hẽ³la². Nxe³ti³hi¹tai¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³su²
e³te³nah¹lxi¹:

— Tũ¹ka̱³txai²na² ĩ³wi¹lhit1sa²sxã³
ã³ya̱³lxi²xi²ti³hi¹tai¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
17 Jã¹nxe³jut3su² Kris²tu³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa² hãu²no³tũ¹nhẽ³jau³su²
wi¹jau³su² ĩ³hen³txi³te³lhxã³ wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².
Wxãi²nãu³ ĩ³nxai²na² Sũ³nai²li² ul²yxau²xai³lyah¹lxin¹te²nãu³
ĩ³nxãin²txi³ ĩ³hen³txi³nx2ti³ha²kxai³
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³su² Sũ³nai²li²
ul²yxau²xai²nxa³te²nãu³ãin²txi³ ĩ³hen³txai¹nha²kxai³
nxe³nx2ti³na²hẽ³la². 18 Jã¹nxe³jut3su²
Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³ki̱³tã³la².
Nxe³ki̱³sa²kxai³ Ju³te²a² nũ³ka̱³txain²txi³
Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²ain²txi³
nxe³tũ³ka̱³txi³ki̱³nãu¹xain²txi³ Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³hxi²ka¹ti³hi¹tẽ³na³la².
Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a² hxi²kan¹txi³ ĩ³ye³kxi²hĩ³ki̱³tã³la².

19 Nxe³ha²kxai³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³
wxa²nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² Ju³te²a²
nũ³ka̱³txi³sxa³te²su² yah³lxin¹kxan²ti³
ã̱³lxi²tũ³ka̱³txi³su² yah²lxa³nha²kxai³
kwa²ha³la³ka³lxa³lon³yah³lxa³nha²kxai³
yah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxa². Yxãn¹ta¹ ha³lo²a²
yxau²xai³te²nãu³su² nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³
Sũ³na² sa³wi³ha³lxi³lon³yah³lxi¹lxa²,
yxo²ĩ²tũ³ka̱³txi³su² yah³lxi¹nha²kxai³la².
20 Sxi²ha² kãin²thĩ³na² txon³jut3sũ³ju³tai²la¹wa²
Sxi²ha² a̱u³txi³ txah³lxa³kxa² sa²ta̱³te²na²
sa²kxai³lu² ĩ³kaix1so¹tũ³ka̱³txi³su² te²na²
Sũ³na² wãn³txa² hen³txi³tũ³ka̱³txi³su²
te²na² nxe³te²nãu³xai²na² tah³lxa³kxan²tu̱³
sa²ta̱³ki̱³te²hũ³nain¹na³la². Te²yã¹nxe³ju³ta²
Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
txah³lxa³kxa² hxi²kan¹khai¹nxe³ka³thũ³jah¹lai²na²
21-22 Nxe³ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lo²su²
te²hi²sen³kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ĩ²tũ³ka̱³txai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ yxo²ĩ² kãi²non³si¹hai¹nha²kxai³
wi¹la³la³kxi² kãi²non³si¹hai¹nha²kxai³
nxe²sa²tẽ³ũ¹hain¹na³la². Te²yã¹nxũn³sxã³
wxa²nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu²
Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³
Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ã³nxũ²kwa̱i³wih¹nx2ti³na²
yxau²sa²tẽ³nũh¹nx2ti³na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
nũ³ka̱³txi³ ka³na³ka³na³tãu³lot3si¹nhẽ³na³la².
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
ka³na³ka³na³thĩ³nhũ³ki̱³tã³la², Sũ³na²
Yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwa̱i³yxau³nẽ³nha²kxai³la².

3

Pau²lah³la² Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xa²
wa³ka³li³yu³ta³lot3jau³su²

1 Jã¹nxe³jut3su² txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²li²
Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
sa²yxo²we¹te²sa¹ti²tu³wa². Te²sa¹ha²kxai³
wxãi²nãn²ta³ Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²
ĩ³nxãn²tu̱³ wãn³txain²txi³ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³te³lhxã³
o²la³kxi²ye¹nx2ta¹wa². Nxe² o²la³kxi²na¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³l
sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²sain¹na²hẽ³la².
2 Jã¹nxa¹ju³ta² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
Sũ³na² kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³jau³xa²
wãn³txai²na² ĩ³yau¹ũ¹sih¹nx2ta¹jau³su²
a²wa³ka³li³yu³ta³lot3sa³na²hẽ³la².
A²nxe³jut3su² ne³kat1jah³lxin¹ta²lu¹wa².
3-6 Nxe³sxã³ kxã³nãu³u¹tai²na² Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu²
e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². E³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²na²
ĩ²li³te²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²ain¹kxai²nãn²tu̱³
Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² yã¹nxe³sxã³ Sũ³na²
yen³kxa² wi¹kxa² ũ³hũ¹ai¹nha²kxai³
Kris²tu³jah¹la² sĩ̱³na² a²nũ²nãu³khai³xa²
a²ha³tih³nãu³a² yã¹nxe³te²lon³txai¹nha²kxai³
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹nha²sxã³
ĩ³ye³kxi²jau³xai³tã² we¹ta³lu²nain¹nũ³nha²kxai³
nxe³nũ¹hain¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³ wãn³txa² hãi³jau³xu¹tai²na²
hĩ¹nai²na¹ so¹lxi³ ĩ³yau¹ũ³sa³na²hẽ³la².
A²nxe³jau³xai²na² kxã³nxa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²tu
Nxe³txã³nxai³tã² ã³nĩ²xi²sxã³ ĩ³sa²wa²lho¹xi²yah³lxin¹kxai²
wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wa². Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² hãi³jau³xu¹tai²na² wãn³txain²txi³
kwẽn¹ta² ĩ³yau¹ũ³sa²jau³xai²na² wãn³txain²txi³
nxe³jau³xai²na² ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wa².
Jã¹nxe³ju³ta² wãn³txai²na² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²nãn²tu̱³
ã²la² ã³no¹sa²tẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Txa²wã¹yah³la²nãu³xu¹tai²na² a²nũ²a²nãu³xu¹tai²na²
hai³txi³ ã³ne³wxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³yan¹ta¹ hĩ¹nai²na² so¹lxi³ Sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² ĩ³kaix1so¹tũ³ka̱³txi³su²
wi¹lhin¹te²su² te²nãu³xa² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³tũ³ka̱³txi³su² te²nãu³xa²
nxe³ya³sxã³ Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lo²kxai³lu²
ĩ³yau¹ũ³yhah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Te²yã¹nxũn³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² kãin² thãi³ti³la² a³lxi²sain¹na²hẽ³la².
Nxe³sai¹nha²kxai³ wã³nxĩn¹khaix1nxe³sxã³
wã³nxĩn¹lxi³ wi¹lhin¹te²lot3sain¹na²hẽ³la².
Nxe³sain¹te³nah¹lxi¹:

— Ĩ³hxi²ka¹txa²ha¹tu¹wi¹. A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ u²lxi³ yxau³ain¹te²nãu³xa²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹si¹hai¹nhĩn¹jau³su²

ĩ³hxi²ka¹txa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹na²hẽ³la².
8 Kãin²te²txã³wa². Yxo²ĩ²tũ³ka̱³txai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ ã³sen³sai¹sain¹na³la².
Nxe³sain¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³nai²li²
ũ³sa²si¹hã³sain¹na²hẽ³la². Ũ³sa²si¹hã³sain¹te³nah¹lxi¹:
— Pau²lah³lãi³. Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xa²
ũ³sa²si¹hã³nxa²ha¹tu¹wi¹. Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tũh¹nx2ti3jau3xa2
wãn³txai²li² hxi²kan¹txi³ a³la³kxi²ta³lu²nhxa³jah³lxi³ha³ka̱³jau³xai²na²
wãn³txai²li² ũ³hũ¹nxa²sxã³ ũ³sa²si¹hã³nxa²ha¹tu¹wi¹.
Nxe³sain¹kxe³sa¹wa². 9 A²nxe³jau¹xai²na²
yen³kxu¹tai²na² whãi²na¹ Txa²wã¹sũ³na²
sa²we¹jah¹la² hi²sen³su² wãn³txu¹tai²na²
ã³sa²hãi³kxi²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³jau¹xai²na²
ũ³hũ¹sa²sxã³ a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹
ĩ³yau¹ũ³si¹hai¹na¹jau³su² ĩ³la³kxi²si¹hai¹na¹jau³su²
ĩ³hxi²kat1sa²sxã³ ũ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³la².
10 Nxe³sa²te³na¹ oh³xan¹te²a² hxi²kan¹ti³
nũ³ka̱³txi³su² te²na² oh³xan¹te²a²
nũ³kxũn³ta³ nũ³ka̱³txi³su² te²na²
ain¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu²
txa²wã¹ẽ¹na² sa²hau³ko³tũ¹hain¹ju³ta²
ũ³hũ¹hain¹ju³ta³nũ³a² wã²nã³ũ¹hain¹tu¹wa².
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³tũ³ka̱³txai²na² hxi²ka² wã²nã³ũ¹hain¹tu¹wa².
11 Kxã³nãu³u¹tai²na² txa²wã¹ha³lo²a²
yũ²nxa³hĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³jah¹la² a²wẽ³ha³lxi³nãu³nxũ³a²
wã²nxũh¹ha̱in³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹ha³lo²an¹ta² nũ³ka̱³txi³nũ³a¹
ĩ²li³te²nũ³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lan²tu̱³
yxo²ĩ²ain¹ju³ta³nũ³a² ten³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ju³kxai³lu² yxo²ĩ²ain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
a²wẽ³ha³lxi³khai³lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³xa² whãi²na¹ Txa²wã¹sũ³na²
a²ẽ¹nãn¹jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Nxe³sxã³
Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³
yxau³ya³nhẽ³ju³ta² yxau³ki̱³sa²kxai³
yxo²ĩ²ki̱³sa²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² yu̱h³lxi³ki̱³sxa³kxe³su²
ã³yxo²o³tũ¹ki̱³sa²kxai³ yxo²ĩ²sxã³
ã³tĩ³ki̱³sa²kxai³ nxe³ki̱³tã³la². 13 Jã¹nxe³na¹jut3su²
khãuh³lxa³txi³sa²ju³ta² hxi²waun³jah³lxi³txa³hẽ¹la².
Nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
Khãuh³lxa³txi³ye²sa²ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
wi¹ko̱³nh²yah³lxin¹tu¹wa².

Kris²tu³jah¹la² a³lxi²nẽ³jau³su²

14 Jã¹nxa¹jut3su² Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu²
Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² A²wĩ³nu²su²
ha²kxai³ nxe³te²yen³nãu³a² ã³ka³ti³wxe³nũ¹sxã³
sa²nẽn¹kxi²na¹wa². 15 A²nxe³jah¹lai²na²
sa²nẽn¹kxi²na¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
oh³xan¹ko³nãu³a¹ a²yut3sain¹tãu³a¹
a²yxo²ha³kxa¹ yuh³xan¹ko³nãu³a¹
a²yut3sain¹tãu³a¹ a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³yĩ¹li²ju³ta³lot3txi²
ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Jã¹nxe³na¹jut3su²
Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²to³ha¹tãu³a²
e³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:
— Sũ³na² nxe³txi¹. Wxi²kin³ti³to³nĩn¹ju³ta²
kain²khaix1nhxi¹lxi¹. Wã³nxĩ¹khaix1nhxi¹lxi¹.
Hxi²nha²kxai³ yuh³xan¹tũ³ka̱³txa²
ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xa²
yxo²ĩ²nxain¹te²nãu³xa² nũ³kxũn³ti³hi¹txai¹nhẽ³li¹.
Wxa²yãu³ka³jxah³la² sa²kxai³lu² nxũ²kwa̱i³yxau²xai³si¹hai
Nxĩ¹nha²kxai³ ã³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txai¹nhẽ³li¹.
17 Hxai¹nĩn¹kxai²nãn²tu̱³ Kris²tu³jah¹la²
yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³ hi³sa³ka³txa² nxẽ²kxa²
ain²te²hũ³nxain¹tu¹wi¹. Hi³sa³ka³txa²
a²nxe²kxa² a̱u³txi³ ai³kxai²nãn²tu̱³
wa³su³txi³ it3sa²nãu²ã³te²sxa³yu²hẽ³li¹.
Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ wxa²wãn³txa²
kan²txi³ yxo²ĩ²nxain¹kxai²nãn²tu̱³
a̱n³ta³kxai¹nĩn¹ju³ta³nũ³a² yũ³ai¹nxa³lho³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ sxi²ha² a²si³tah³nãu³a²
a̱u³txi³ txah³lxa³kxa² ũh³wxe³ain¹kxai²nãn²tu̱³
sxi²ha²kxai³lu² wa³su³txi³ a³hi²sxã³
a³khe³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
wxa²wãn³txa² yxo²ĩ²nxain¹kxai²nãn²tu̱³
sa²yxo²ã³nxai¹nxa³lho³li¹. A²nxe³ju³tai²na²
a³lxi²xai³ti³hit1si¹ja³kxa³nxai¹nĩ¹nha²kxai³
nxe³ti³hit1sa²tẽ³ai¹nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³
Kris²tu³jah¹la² a³lxin²tain¹kxe³su²
ã³ne³wxe³ain¹tu¹wi¹. 18 Kris²tu³jah¹la²
a³lxi²nẽ³kxa² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.
Nxe³ju³tai²li² ã³ne³wxe³si¹txai¹nhẽ³li¹.
19 Kris²tu³jah¹lai²na² a³lxin²tain¹kxe³su²
hxi²kan¹txi³ wã²nxũh¹ ã³ne³wxe³sĩn¹te²txã³wi¹.
Hãi¹sxã³ a²ẽ¹nãu³a² a̱u³txi³ e³kxi²nha²ti³hi¹txai¹nhẽ³li¹.
Nxai¹nĩn¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² ã³nũ²kxi²sxã³
yxau²xai³lhi¹hai¹nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su²
a²ẽ¹nãu³ai²na² a³la³kxi²sa²sai¹si¹hai¹nĩn¹tu¹wi¹.
Nxe³na¹jau³su² Txa²wã¹sũ³na² nxe³to³ha¹wa².
20 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na²
hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹wa². Ã³sen³sai¹nẽ³jah¹lai²la¹wa².
Ixa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
wa³to²hi²sxã³ ĩ³we¹tũ¹nhẽ³tu¹wa².
Txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² a̱u³tãu³ai²na²
so¹lxi³ e³kxi²nha²sxã³ nxe³ki̱³kxan²ti³
wa³to²hi²sxã³ ain³kxi²nũ¹nhẽ³tu¹wa².
A²nxũ²kwa̱i³lxũ¹sxã³ hxi²kat1sa²tẽ³nũ¹nhẽ³ju³tan¹te²kxa³y
nxe²kãi³ũ¹nhẽ³tu¹wa². 21 Jã¹nxe³jut3su²
Je³su² Kris²tu³jah¹la²kxai³lu² ko̱³nxe³ti³
kãi³ki̱³kxa² wah³xa² ĩ³hau³ko³tũ¹nhẽ³jah¹lai²la¹wa².
Je³su²jah³lai²na² wãn³txai²li² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³tũ³ka̱³txi³ki̱³nãu¹xai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ txa²wã¹ẽ¹na² ĩ³hau³ko³tũ¹nhẽ³jah¹lai²la¹wa²

Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Je³su²jah³lai²li²
ĩ³sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³hẽ¹la². Ĩ³sa²nẽn¹kxi²
ĩ³sa²wa²to¹ja³sah¹lxi³hẽ¹la².

4

Je³su²jah³la² yxo²ĩ²tũ³ka̱³txai²na²
a²nũ²ka³na³ka³na³te²lot3jau³su².

1 Nxa²ha¹te¹ txai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lai²na² wãn³txa²
sa²yxo²wet1sxã³ yxau³na¹ha²kxai³
ũ³tĩ¹kxi²sain¹tai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lo²su²
na¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³ txa²wãn³txa²
e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² wãn³txai²li²
ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Yxo²thãi³ti³la²
e³kxi¹nx2ta¹wa². Txa²wã¹sũ³nu²su²
te²hi²sen³kxai³lu² a²ten³jau³khai³xa²
wain³txi³ kãi³sxã³ yxau²xai³si¹nx2ti³jau³su²
ĩ³kaix1so¹nx2ti³tah¹ti³ai¹ti²tu³wa².
2 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ³kãin²te²lon³si¹sxã³
yxau³ya³nyhu¹i² ĩ³kwa³ya²nyhu¹xa³i²
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxau³ya³nyhu¹i²
nxe³jah³lxi³hẽ¹la². A²nũ²a² ã̱³xa² ko̱³nxe³ti³
kãi³ũ¹sa²na³na¹ nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wxãi¹ta² ĩ³kwa̱i²kxi²nhyu¹ah³lxan³kxe³su²
hãi¹nxa² a²kit3su² a³lxi²waun¹nyha¹jah³lxi³hẽ¹la².
3 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ã³nũ²kxi²sxã³ yxau²xai³la³nha¹ju³ah³lxi³hẽ¹la².
Ju¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²kxai³lu².
ĩ³hxi²ka¹txa²lxi³ha²kxai³ hãu²non³sxã³
yxau²xai³lah³lxin¹tu¹wa². 4 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe².
Je³su²jah³la² yxo²ĩ²tũ³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² a²nũ²nãu³khai³xa² ka³na³ka³na³tã³lai².
Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwa̱i³yxau³nẽ³jah¹la².
ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³
ha³lo²a² yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³
wah³nxe³ki̱³tã³la². Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³kaix1so¹nẽ³lha²kxai³ yan¹nãu³a¹
Sũ³nai²li² ã³tĩ³nẽ³lhxã³ yxau²sa²tẽ³ju³ta³nũ³a²
wah³nxe³ki̱³tu¹wa². 5 Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa².
Yxo²ĩ²ki̱³jau³xai²na² yau³ka³na³ka³nat3sxã³
yxo²ĩ²ki̱³tã³la². Ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nx2ti³ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² ka³na³ka³na³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxin³
ti³hi¹tẽ³lha²kxai³la². Nxe³jah¹la²
so¹lxi³ yxo²ĩ²ki̱³tã³la². 6 Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a² Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³jah¹la²
ka³na³ka³na³jah¹lai²la¹wa². A²nũ²a²nãu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ ne³te²ki̱³nãu¹xai²na²
ã³si³tẽ³kxi²nẽ³jah¹lo²su² ka³na³ka³na³jah¹lo²su²
na³la². Nxũ²kwa̱i³yxau²sa²tẽ³kxi²nẽ³jah¹lai²la¹wa².
7 Txa²wã¹sũ³na² kãin² thãi³ti³la²
a³lxi²sa²tẽ³nẽ³na³la². Nxe²nẽ³lha²kxai³
Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su² hxi²kan¹khai³kxe³su²
ĩ³la³kxi²sa²tẽ³nẽ³te²ju²hẽ³la². Ha³na³ka³lxi³nxe²
ai³sxã³ ten³si¹nhẽ³kxe³su² ĩ³la³kxi²sa²tẽ³nẽ³te²ju²hẽ³la².
8 Nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
wãn³txu¹tai²na² e³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su²
e³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:
— A²ko̱¹ko̱¹nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ a²nũ̱³kxũn³ju³ta²
sa²so¹kxa²hxa³kain¹sxã³ sa²yu³lho¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹
Ain¹ka³tu̱³ Jah¹lai²na² so¹lxi³
nũ̱³kxũn³txi³ ã³sen³sai¹yain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³te²nãu³xa² sa²so¹ã³ain¹sxã³
ka³la³xi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³tãu³a²
a²nũ²a²nãu³xa² ĩ³hxi²ka¹tain¹ju³ta²
ĩ³la³kxi²ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Jã¹nxe³jau³xu¹tai²na¹:
— Ka³la³xi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Jau³jau¹xu¹tai²na²sa¹,
a²si³yxau³tãu³a²sa¹. A²kxã³nxa²
ka³la³xi²hĩ̱³nx2nxa³wa². Nxe³sxã³
yuh³xan¹ko³nãu³a² yuh³nãu³a² a³ka³nxi²sãn²ta¹hxai²hẽ¹la²
10 Te²yã¹nxũn³sxã³ nxe³jah¹lain²txi³
a³ka³nxi²jah¹lain²txi³ ka³la³xi²jah¹lain²txi³
ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³la³xi²ka³tu̱³
oh³xan¹ko³nãu³a² oh³xan¹ko³xu¹tai²na²
ka³la³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³la³xi²tãu³a²
A²yãu³ka³jxah¹lo²khai³xa² yxau³sxã³
sa²si¹hã³ka³tu̱³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³
yuh³xan¹ko³nãu³a² whãi²na¹ a²yãu³ka³jxah¹lan²tu̱³
yxau²xai³la³kxi²nẽ³na³la². 11 Jã¹nxe³jut3su²
ĩ³la³ka³ti³lxo³tẽ³kxe³su² nxe³te³nah¹lxi¹.
Txa²wã¹nũ̱³ka̱³txai²na² a²wãn³kxi³nũ̱³ka̱³txi³ki̱³nãu¹xai²na
ĩ³kaix1so¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ³la³ka³ti³lxo³tẽ³lha²kxai³
a²wãn³kxi³nũ̱³ka̱³txi³ki̱³nãu¹xai²na² Sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³ye³ũh¹nyhu¹ki̱³jau³nũ³ai²na²
ĩ³la³ka³ti³lxo³tẽ³lha²kxai³ a²wãn³kxi³nũ̱³ka̱³txi³ki̱³nãu¹xai²
ha³lo²a² u²lxan¹ko³xai²na² ai³sxã³
wa³nũn³tũ̱³ka̱³txa² ĩ³hen³txi³si¹jau³nũ³su²
ĩ³la³ka³ti³lxo³tẽ³lha²kxai³ a²wãn³kxi³nũ̱³ka̱³txi³ki̱³nãu¹xai²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa² ĩ³hau³ko³ti² ĩ³ye³kxi²sa²tẽ³i²
nxe³si¹jau³nũ³su² ĩ³la³ka³ti³lxo³tẽ³lha²kxai³
nxe³xan¹nẽ³te²ju²hẽ³la². 12 Nxe³ha²kxai³
Je³su²jah³la² yxo²ĩ²te²nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
wain³txi³ yxo²ĩ²kãi²not3si¹hain¹jau³nũ³su²
ĩ³hxi²kat1txa²lxi³tu¹wa². Nxe³kxi³nũ³su²
Kris²tu³jah¹la² a²nũ²hũ̱³sxã³ yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txan²tu̱³
nxũ²kwa̱i³lxũ¹nũ¹hain¹tu¹wa². 13 Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
yxo²ĩ²yah³lxin¹jau³xain²txi³ yxo²ĩ²a¹jau³xain²txi³
nxe³tu¹wa². Je³su²jah³lo²su² Txa²wã¹sũ³na²
wa². A²ki̱³lha³lhxu² jau³jau¹xai²na² wi¹la³la³kxi²ki̱³tu¹wa².
Nxe³kxa²yu³su² hxi²kan¹txi³lon³ki̱³tu¹wa².
Nxe³te²kxa³kxa¹ Kris²tu³jah¹la² yã¹nxe²
a²kãi²non³ki̱³tu¹wa². 14 Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³

wẽ³ha³lxa² yã¹nxe³kḩ³sxa³lho³la².
Te²yã¹nxe² na³vi²o²tẽ³na² yã¹nxe³kḩ³sxa³lho³la².
A²nxe³tẽ³na² it3ta² ũn³kxa² sa²ik3kxai²nãn²tũ³
na³vi²o²tẽ³na² kwa²sa²xai³li² kwa²sa²wa²lho¹xi²
jã¹nxe² nxe²xai³te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³jut3sũ³nxe²
kãi³kḩ³sxa³lho³la². Wãn³txa² tah²yau³xai²na²
ain³kxi²kḩ³kxai²nãn²tu̱³ ka²yãu¹ka²yãu¹jau³su²
kxai²nãn²tu̱³ ain³kxi²kḩ³sxa³lho³la².
Wãn³txa² ĩ³ki³ha¹kxi²nẽ³te³lhxã³
e³kxi²nẽ³lain¹kxan²ti³ hai³txi³ ain³kxi²kḩ³sxa³lho³la².
15 Nxe³yãn¹ta¹ a³lxi²waun¹nyhu¹sxã³
wãn³txa² ya²la³lyau³xa³ so¹lxi³ e³kxi²kḩ³tã³la².
Kris²tu³jah¹la² txa²wã¹ne³ka³nãu³ai²na²
ne³kih¹nha²kḩ³kxa² yã¹nxe³kḩ³tã³la².
Nxe³jah¹la² yã¹nxe² kãi²non³sxã³
ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³kḩ³tu¹wa². 16 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
txa²wã¹nũ²a² yã¹nxe³hḩ³nx2na³la².
Txa²wã¹ka³ti³tã̱³nãu³xai²na² yxo²ha³kxa¹
txa²wã¹ne³ka³nãu³ai²na² sa²yxo²wet1sxã³
wi¹la̱in³ki²sa²sain¹ta³kxi²nha²kḩ³kxai²nãn²tu̱³
txa²wã¹nũ²ai²na² wi¹lain³ta³kxi²nha²
wi¹wen²ta³ki² nxe³nẽ³lhḩ³nx2na³la².
Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Kris²tu³jah¹la²
a²nũ²nãu³su² kḩ³tã³la². Kris²tu³jah¹la²
txa²wã¹ne³kai²la¹wa². Nxe³sxã³
sa²yxo²we¹kḩ³kxai²nãn²tu̱³ wi¹lhau³ko³nha²si¹nhẽ¹kxai²nãn²tu̱³
a³lxi³waun¹nyhu¹i² nxũ²kwa̱i³lxũ¹waun¹nyhu¹i²
wi¹we¹kãi²no³nyhu¹i² nxe³hḩ³kḩ³tã³la².

Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² tah²lxi³ yxau²xai³kḩ³jau³su²

17 Kxã³nxai³tã² Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xa²
yã¹nxe² kãi³sxã³ yxau²hoh³yah³lxi³ta¹hĩ¹nhẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ te²yã¹nxe² kãi³xi²yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
wãn³txain²txi³ txa²wãn³txain²txi³
nxe³ya³nx2ta¹wa². A²nxe³tũ³ka̱³txai²na²
a²ẽ¹nãn¹jau³xai²na² ko̱³nxe³ti³ a̱i³nhain¹te²ju²hẽ³la².
18 A̱u³txi³ wã²nxũ¹ha̱i³nhain¹jau³xai²na²
ka³nxah³jut3sũ³ju³ta² so¹lxi³ a̱i³nhain¹te²ju²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³ai¹ni²
wi¹la³la³kxai¹nxa³i² nxai¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² wi¹lhin¹sxã³
yxau³nũ¹hain¹ju³ta³ u²sa²tã³ain¹na²hẽ³la².
19 Nxe³te³na¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹kxe³su²
ha²ya̱³kxa² ĩ³ãu²lxai¹nxa³wa². Kwa²
yxo²ka̱u³ka³nxe³txi³ e³kxi²ju³ta² so¹lxi³
kãi³sa²tẽ³ain¹te²ju²hẽ³la². Ko̱³nxe³ju³ta²
so¹lxi³ yxo²kwa̱i³nain¹te²ju²hẽ³la².

20 Nxe³nxa²ha¹te¹ wxãi²nãn²ta³
Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² te²yã¹nxe²
kãi³te²sxa³yu²hẽ³la². Te²yã¹nxe²
ĩ³tih³nxe³nx2ti³xa³tai¹ti²tu³wa². 21 Wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³tih³nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxi³su²
yah³lxi¹nha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
A²nxe³tẽ³na² it3ta² ũn³kxa² sa²ik3kxai²nãn²tũ³
wãn³txi³khai³xai²na² ya²la³lyau³xan²tu̱³
ain³so¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². 22 Jã¹nxe³sxã³
kxã³nxãn¹te² ĩ³nxai³tã² ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹te² ĩ³nxai³tã² ã³nã¹yah³lxin¹te²sin¹jai¹ti²tu³wa
Yah³lxi¹nha²kxai³ ha³ya³kxa²sin¹sxã³
kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹la². Ĩ³ki³ha¹kxi²nx2ti³sxã³
ko̱³nxe³ti³ kãi²non³nxa²lxi³ha³ta²wa².
23 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² tah²lxi³
we¹txa²lxi³te²ju²hẽ³la². Jã¹nxe³sa²tẽ³nxa²lxi³tu¹wa².
24 Nxe³nx2ti³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na²
a²ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:
Txa²wẽ³ha³lxa² tah²lxi³ wet1sa²tẽ³ai¹na¹xã¹.
Na¹ka³tu̱³ Txai²yã¹nxe³ sa²tẽ³ain¹tũ¹xã¹.
Wain³ju³ta² kãi³sa²tẽ³ain¹tũ¹xã¹. Wi¹lhin¹sxã³
ĩ²sain¹tũ¹xã¹. Nxe³nx2ti³jau³su²
Txa²wã¹sũ³na² sa²wet1sa²tẽ³nxa²lxi³na³la².

25 Jã¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la² a²nũ²nãu³a²
a²nũ²ka³na³ka³na³kxa² yã¹nxe³kḩ³tã³la².
Nxe³ha²kxai³ ĩ³ki³ha¹kxi²jau³xa² ã³na¹hxa³jah¹lxi³hẽ¹la².
Wãn³txa² ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ e³kxi²nyha¹jah³lxi³hẽ¹la².
26 A²nũ²a² ã³xa² ĩ³an³ta³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Ka³nxa³hi²nxa³ta̱³lxa¹ ã³nhãu²no³jah¹lxi³hẽ¹la².
27 A²ta³a² kãin²te²a² a²nxũ²kwa̱i³wih¹nx2ti³ha³ta²wa².
28 A²nũ²a² yen³kxa² kãi³kxi²nyhu¹te²
ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² ha²ya̱³kxa²
kãi³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹la². Hãi¹sxã³
wxa²hxi²ki³khai³xai²na² wxa²no²la³kxi²sxã³
yen³kxa² wi¹kxa² so¹lxi³ kãi³jah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a² ã̱³xa²
yen³kxi³txa²te²na² ã³ne³khauh²kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹txi³ hxi²nũ¹nũ³hain¹yah³lxi³hḩ³nxa¹lxa².
29 Wãn³txa² ko̱³nxe³jau³xa² wxa²yxo²ai²na²
ĩ³ye³sxã³ sa²yxo²sai¹yhah¹lxi³txa³hẽ¹la².
Wãn³txa² wi¹jau³xa² so¹lxi³ ã³nhxi²nũ¹nũ³yha¹lxin¹jau³xa²
so¹lxi³ e³kxi²nha¹ju³ah³lxi³hẽ¹la².
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²yxo²wãn³txa²
ĩ³wi¹lhi¹nũ¹nyhu¹ah³lxin¹tu¹wa². 30 A²wi¹lhĩ¹nai²li²
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxi³nhĩ¹na²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² A²yãu³ka³jxah¹la²
wi¹lhin¹khaix1jah¹la² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³w
txa²wã¹ẽ¹nãu³a² yxau³kxi²nẽ³te³lha³ka².
Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Txa²wã¹sũ³na²
wxa²wa²su¹ta³lun²nũ¹nhẽ³ju³ta³nũ³a²
a³la³kxi²ton³nẽ³na³la². A³la³kxa²ti³lon³nẽ³lha²kxai³
Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lo²nu¹ta²kxai³
ĩ³ãin²ta³kxah¹lxi³txa³hẽ¹la². 31 Ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxi³txa³lxa². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wã²nxũh¹ kwa²to³toh³lxi³ ĩ³xa̱n³ta³kxi²

ĩ³wã³lon³kxi² a²nũ²a² ã̄³xa² ĩ³xa̱n³ta³kxi²
ĩ³kaix1sxã³ ĩ³yxo²xũ³ni² a²nũ²a² ã̄³xa²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ũ¹te³lhxã³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹i²
a²nũ²a² ã̄³xa² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hi²
nxe³yah³lxi³txa³lxa². 32 Ã³na¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹lhin¹ye²nyhu¹i², ĩ³ãin²ta³kxi²nyhu¹sxã³
a³lxi²nyhu¹i², nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̄³nai²na²
Kris²tu³jah¹la² hxi²kai²na² te²hi²sen³su²
ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxi³kxa²
yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã̄³xai²na² wxa²wa²su¹jah³lxi³hẽ¹la².

5

Txa²wã¹sũ̄³na² a²wẽ³ha³lxi³lo³tẽ³jau³su²

1 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̄³na²
wẽ³ha³lxi³su² yah³lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³
Sũ̄³na² kãi³kxa² yã¹nxe² kãi³jah³lxi³hẽ¹la².
2 A³lxi²waun¹nyhu¹ah³lxin¹jau³su²
yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². Kxã³nxai³tã²
Kris²tu³jah¹la² a³lxi¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A³lxi¹nx2ti³ha²kxai³ wã²nxũ̄h¹lxi³sxã³
ya³lu²kxi²nũh¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̄³na² wi¹lhin¹sxã³
ĩ²si¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
3 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lhin¹ti³hi¹txa²lxi³te²ha²kxai³ Ja¹ne²tu³wa².
Nxe³nx2ti³ha²kxai³ a²nũ²a² ã̄³xa²
kuh³lxa³thin¹sxã³ o²la³kxin¹ju³ta²
ã³na¹hxa³ti² kuh³lxa³thin¹sxã³ wã²nxũ̄h¹a̱in³nyhu¹kxi³te²na²
ã³na¹hxa³ti² a²nũ²a² ã̄³xa² yen³kxa²
ha²ya̱³kxa² yxo²kwa̱in³kxi²nha² nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
4 Te²yã¹nxe³sxã³ wãn³txa² wxa²yxo²a²
e³yah³lxin¹jau³xa² wi¹jau³xa² so¹lxi³
e³jah¹lxi³hẽ¹la². Kuh³lxa³thin¹jau³xa²
e³yah²lxa³nha²kxai³ kwa²toh³lxi³jau³xa²
ko̱³nxe³thin¹jau³xa² e³yah²lxa³nha²kxai³
ko̱³nxe³thin¹sxã³ ha²ya̱³ka³lxi³sa²jau³xa²
e³yah²lxa³nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
Hãi¹nxe³sxã³ Sũ̄³na² wi¹lxo³kxi²jau³xa²
so¹lxi³ e³jah¹lxi³hẽ¹la². 5 Jã¹nxe³jut3su²
ko̱³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tũ̄³ka̱³txa²
yã¹nxe² kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹txi³ Txa²wã¹sũ̄³na² Si³yxau³tãu³a¹
Kris²tu³jah¹la² nxe³sxã³ te²na² ha³lo²la³
ã³wih¹sxã³ yxau²xai³lyah³lxi³hĩ̄³nx2nxa³lxa².
Nxe³sxã³ a²nũ²ai²na² kuh³lxa³thin¹sxã³
a²nũ²a² ã̄³xa² o²la³kxi²nyhu¹kxi³te²na²
ã³wih¹xa³ha²kxai³ kuh³lxa³thin¹sxã³
wã²nxũh¹ha̱in³nha²ju³ta² kãi³kxai²nãn²tu̱³
nxe³te²na² ã³wih¹xa³ha²kxai³ a²nũ²a² ã̄³xa²
yen³kxa² yxo²kwa̱in³kxi²nyhu¹kxi³te²na²
ã³wih¹xa³ha²kxai³ nxe³hĩ̄³nx2na³la².
A²nxe³te²na²:

— A²nũ²a² ã̄³xa² yen³kxa² yxo²kwa̱in³na¹nha¹.
Nxe³kxai²nãn²tu̱³ a²nxe³te²na² yen³kxai²na²
a²sũ̄³nu³lot3sxã³ sa²yxo²we¹jut3sũ̄³nxe²
yxau²xai³hĩ̄³nx2na³la².
A²nxe³te² he³la³kxai²na² Sũ̄³na²
ĩ³xa̱n³ta³kxain¹ju³ta³nũ³a² yũ²na³la².
Sũ̄³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹txa³kxai²nãn²tu̱³
nxe³te²nãu³xa² ĩ³xa̱n³ta³kxain¹ju³ta³lon³tu¹wa².
Nxe³kxe³su² wãn³txa² kwa²toh³lxi³jau³su²
ain³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³kxa²ya̱n³txi³s
nxe³ye¹nx2ta¹wa². 7 Nxe³ha²kxai³
te³xai²yã¹nxe² kãi³ũh¹ah³lxi³txa³hẽ¹la².
8 Kxã³nhxĩ¹nai³tã² ka³nxah³ti³hũ̄³nxe²
yxau²xai³lyah³lxi³te²sin¹yu²hẽ³la².
Yxãn¹ta¹ hĩ¹nai²na¹ Kris²tu³jah¹la²
yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ ha²te¹te²hũ̄³nxe²
yxau²xai³lyah³lxi¹lxa². Yxah³lxi¹nha²kxai³
ha²te¹te²a² a²wẽh³ha³lxa² yã¹nxe²
yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². 9 Jã¹nxe³jut3su²
Txa²wã¹sũ̄³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwa̱i³yxau³kxai²nãn²tu̱
wi¹lhin¹ju³ta² kãi³ha²kxai³ wain³ju³ta²
so¹lxi³ ten³yah³lxi¹nha²kxai³ a²ya³la³tu̱³
jau³xa² so¹lxi³ ten³yah³lxi¹nha²kxai³
yah³lxi³te²sin¹yu²hẽ³la². Nxe³yah³lxin¹kxe³su²
ha²te¹te²a² wẽ³ha³lxa² yã¹nxe² yxau²xai³lyah³lxi³hĩ̄³nxa¹lx
10 Ja¹ne²tu³wa². 11 Txa²wã¹sũ̄³na²
a²ten³ju³ta² ĩ³wi¹lxo³ki²ki̱³ju³ta³nũ³a²
so¹lxi³ kãi³ũh¹jah³lxi³hẽ¹la². 11 Ka³nxah³ta²
kãi³kĩ̄³ju³ta³ã̄³na² nxe² kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³tai²la¹wa². Yxãn¹ta¹
wi¹la̱in³nha¹jah³lxi³sã²nhẽ³la². Ko̱³nxe³kxai²nãn²tu̱³
ĩ³yau¹ũ³waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la². 12 A²nxe³te²na²
hãi³a² kãi³ain¹ju³ta² ko̱³nxe³khai¹nxe³ha²kxai³
ĩ³hen³txi¹nx2ta¹kxe³su² ãu²li²to³nha²hĩ̄³na¹wa².
13 Jã¹nxe³jut3su² ha³lo²a² sa²ha²te¹kxai²nãn²tu̱³
yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ e³la³nah¹lxi³te²ju²hẽ³la².
E³la³nah¹lxi³kxai²nãn²tu̱³ a²ẽ¹nãu³ai²na²
wi¹ta̱³nxa² ko̱³nxe³ta̱³nxa² a³ya³ti³hĩ̄³nx2na³la².
14 Te²yã¹nxe³jau³su² Txa²wã¹sũ̄³na²
ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:
— Ãu³xi²te²hũ̄³te² ĩ³nxai²na² txu¹lxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Ya³lu²te²hũ̄³te² ĩ³nxai²na²
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Kris²tu³jah¹lo²su² te²hi²sen³su²
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³ha²te¹ti³hi¹txa²ti³tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
15 Jã¹nxe³ha²kxai³ ha³lo²ai²na²
yxau²xai³sa²tẽ³yah³lxin¹kxa² ĩ²khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
A³la³kxi²nxa³te²yã¹nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Wi¹le³kxi²nha²te²a²yãx1jah³lxi³hẽ¹la².
16 Ha³lo²a² wa³su³txi³ ha³nãu³hi²nẽ³na³la².
Nxe³nẽ³lha²kxai³ wain³txi³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
Wain³txi³ yxau²xai³lyah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³

a²nũ²a² yxo²ĩ²xa³te²nãu³xa² Kris²tu³jah¹lai²na²sa²kxai³lu² nxe³kxa² yã¹nxe² a²wẽ³sãi¹ah³lo²khai³xa²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³yhah¹lxi³hĩ³nxa¹lxa². ĩ³kãin²te²lon³sxã³ yxau²xai³lain¹txai²la².
Ha³lo²a² kọ³ton³na³la². Nxe³ha²kxai³ 25 Nxa²ha¹te¹ a²wẽ³sãi¹yah³lo²nãu³
wi¹yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². 17 Kwa²toh³lxa³ti³su² ĩ³nxai²na² wxa²sxe³xa³ka³lxu³khai³xa²
yah³lxi³txa³hẽ¹la². Txa²wã¹hxi²kan¹ta² a³lxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Kris²tu³jah¹la²
Si³yxau³jah¹lai²na² ten³sih¹nxa²ti³jau³su² hi²sen³su² yxo²ĩ²tũ³kạ̃³txa² a³lxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
a³la³kxi¹jxah³lxi³hẽ¹la². A³lxi²nẽ³ju³tan¹te²kxa³yạ̃³lhu² wã²nxũh¹lxi³
ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
18 Vĩn²yau³xa² ũn³jau³xa² ĩ³na²sxã³ 26 Ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ ĩ³wi¹lhin¹ti³hi¹tẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu
wen¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². Ĩ³na²sxã³ Nxe³te³na¹ ĩ³yau³xa² tẽ³sxã³ wxa²ho³kxi²sxã³
wen¹yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³ hin¹yah³lxin¹kxe³su² wxa²han³kxi²ti³nẽ³kxa² yã¹nxe³sxã³
kọ³nxe³ti³ kãi²nọn³yah³lxi¹nha³ta²wa². Sũ³na² wãn³txi³su² te²kxai³lu² tah²lxi³
Hãi¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² sa²we¹tẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², Sũ³na²
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ạin³sa²tẽ³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹la². wãn³txa² sa²yxo²wet1si¹kị̃³jau³sa³.
19 Jã¹nxe³te³na¹ wãn³txa² wi¹jau³xa² Nxe³nẽ³te²ju²hẽ³la². 27 Nxe³ka³tụ³
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² wãn³txa² ĩ³hai³ni² kxã³nãu³a¹ yxo²ĩ²tũ³kạ̃³txi³kị̃³na¹xai²na²
ĩ²no³jau³xa² hain³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹lo²nu¹txa²
ĩ³sa²nẽn¹kxi² wãn³txa² wi¹lxon³kxi¹nx2ti³jau³xa² hxi²ki³kxai³lu² wã²nxũh¹ tah²lxi³
ĩ³hai³ni² nxe²waun¹nyha¹jah³lxi³hẽ¹la². sa²we¹tẽ³ka³tụ³ta¹:
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² — Wi¹lhin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Je³su²jah³lai²na²
ka³lih³nxa²lxi³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³su² nxe² e³kxi²nẽ³jau³su²
ĩ³wi¹lxo³kxi²nũ¹ah³lxin¹tu¹wa². 20 Txa²wã¹sũ³na² nxe³nũ¹nhẽ³tu¹wa², Je³su²jah¹la²kxai³
Si³yxau³tãu³a¹ Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³jah¹la² a²ha³lo²a² ã³tĩ³kị̃³hĩ¹na²sa³. A²nxe³te²kị̃³na¹xai²na²
ĩ³sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Ha³lo²a² hai³txi³ kọ³nxe³ti³ kãi³kị̃³ju³ta² yũ³nẽ³lxa³ha²kxai³
ĩ²li³hxa³ju³ta² ĩ³ha¹jah³lxin¹kxai²nãn²tụ³ kãin² khon³ti³nẽ³ju³ta² yũ³nẽ³lxa³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². ĩ³kuh³lxa³ti³nẽ³ju³ta² yũ³nẽ³lxa³ha²kxai³
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² nxe²nẽ³lxa³lho³la². Nxe³yãn¹ta¹
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² wi¹lhin¹khai¹nxe² a²nũ²a² ã̃³xa² hxi²kan¹ti³
ĩ³lxa² ĩ³yĩ¹li¹jah³lxi³sxã³ sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². kọ̃³nxe³te²lo³tẽ³lxa³ha²kxai³ nxe²
sa²tẽ³nẽ³tu¹wa². 28 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
A²wẽ³sãi¹yah³la² a²sxe³xa³ka³lxa² a²wẽ³sãi¹yah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²nãu³khai³xa²
wain³txi³ yxau²xai³lain¹jau³su² a³lxi²nha²kxa² yã¹nxe³sxã³ a²sxe³xa³ka³lxai²na²
a³lxi²nũ¹txai¹nhẽ³la². Nxe³sxã³
21 Kris²tu³jah¹la² ĩ³kãin²te²lon³si¹sxã³ a²wẽ³sãi¹yah³lai²na² ĩ²li³te²na² a²sxe³xa³ka³lxi³khai³xai²na
yxau³sxã³ sa²nẽn¹kxi²kị̃³tã³la². Nxe³kị̃³sa²kxai³ a³lxi²kxai²nãn²tụ³ a²nũ²a²nãu³khai³xa²
ĩ³kãin²te²lon³si¹sxã³ yxau³yah³lxi³sxã³ a³lxi²nũ³nhĩ³nx2na³la². 29 Jã¹nxe³sxã³
sa²yxo²we¹ta³waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la². a²nũ²a² a²sĩn³khai³xa² yxo²kwĩn¹kxi²te²na²
22 A²sxe³xa³ka³lxu³nãu³ ĩ³nxai²na² yũ³te²sxa³yu²hẽ³la². Hãi¹nxe³sxã³
te²yã¹nxe³sxã³: wi¹yai¹yha¹ha²kxai³ wi¹lhau³ko³tha²kxai³
nxe³te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
— Kris²tu³jah¹la² a²sa³wit3su² na¹xa¹. Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yxo²ĩ²tũ³kạ̃³txa²
Sa²yxo²we¹te²sa¹xa¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³ wi¹lhau³ko³tũ¹te²ju²hẽ³la². 30 Kris²tu³jah¹la²
wxa²wẽ³sãi¹ah³lai²na² sa²yxo²we¹ta²xai³tain¹yah³lxi³hẽ¹la². a²nũ²nãu³sa²kxa² yã¹nxe³kị̃³tã³la².
Nxe³na¹jau³su² nxe³ya³nx2ta¹xa². 31 Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
23 Jã¹nxe³jut3su² a²wẽ³sãi¹yah³lai²na² e³te³nah¹lxi¹:
sa²kxai³lu² a²sxe³xa³ka³lxu³khai³xa² — In¹txai¹na² txu¹ha² so¹nyhu¹te³lhxã³
ne³ti³hi¹kxah³lai²la¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³ nxe³kxai²nãn²tụ³ a²wĩ³na² ã³na¹i²
Kris²tu³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yxo²ĩ²tũ³kạ̃³txi³kị̃³nãu³xai²na² a²hã³ka³nai²na² ã³na¹i² nxe³ka³tụ³
ne³ti³hi¹tẽ³jah³lo²su² na³la². Nxe³sxã³ 32 Nxe³xa³ka³lxai²na² so¹nũ²la² ã³nũ²kxi²sxã³
Kris²tu³jah¹lai²na² a²nũ²a²nãu³lo³kị̃³tã³la². yxau³ya³tu¹wi¹. Ã³nũ²kxi²sxã³
Jã¹nxe³sxã³ Jah¹la²kxai³lu² ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ yxau³ya³kxai²nãn²tụ³ a²nũ²ka³na³ka³na³te²hũ³nxe²
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tẽ³jah¹lai²la¹wa². yxau³ya³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
24 Te²yã¹nxe³jut3su² yxo²ĩ²tũ³kạ̃³txi³kị̃³na¹xai²na² 32 A²nxe³jau³jau¹xu¹tai²na² ĩ³hãi³kxi²nẽ³jau³xai²la¹wa².
sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² ĩ³kãin²te²lon³sxã³ Hxi²kan¹txi³ ã³ne³wxe³ta³lun²nẽ³jau³sxa³wa².
yxau²xai³kị̃³tã³la². Nxe³kxi³kxa²
yã¹nxe³sxã³ a²sxe³xa³ka³lxu³nãu³xai²na²

Te²yã¹nxe³jut3su² Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³lain¹tũ³ka̱³txa² kãi³ũ¹hain¹ju³ta² wãn³txa² hãi³jau³xai²la¹wa². Hxi²kan¹txi³ a³la³kxi²ki̱³jau³sxa³wa². Nxe³jau¹xa² e³kxi¹nx2ta¹wa². [33]Jã¹nxa¹jau³su² a²wẽ³sãi¹nãu³ ĩ³nxai²na² wxa²nũ²khai³xai²na² a³lxi²nyha¹lxin¹kxa² yã¹nxe³sxã³ wxa²sxe³xa³ka³lxu³khai³xai²na² a³lxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Te²yã¹nxũn³sxã³ a²sxe³xa³ka³lxu³nãu³ ĩ³nxai²na² wxa²wẽ³sãi¹ah³lo²khai³xa² sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹na².

6

A²wẽ³ha³lxa² a²wĩ³na² a²hã³ka³na² wain³txi³ yxau²xai³lin³tain¹jau³su²

[1] Nxa²ha¹te¹ wẽ³ha³lxi³ ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu²:

— Sũ³na² wẽ³ha³lxi³su² na¹xã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²wĩ³na² sa²yxo²we¹txi² wxa²hã³ka³nai²na² sa²yxo²we¹txi² nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Ju¹tai²na² wain³na³la². [2-3] Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² e³te³nah¹lxi¹:

— Wxa²wĩ³na² wxa²hã³ka³na² wi¹kãi³ũh¹xai³jau¹lxi³hẽ¹la². Nxe³jau³jau¹xu¹tai²na² kwa³na³nẽ³jau³xai²la¹wa². Sa²yxo²we¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³ ka³lih³kxi²la²yhah¹lxi¹nha²kxai³ yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² kwẽ³kxa² ka³lxa¹txi³ yxau²xai³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹tu¹wi¹. Sũ³na² wãn³txu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xu¹tai²na² wi¹lhin¹ki̱³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², sa²yxo²we¹ki̱³kxe³su² ha²kxai³la².

[4] A²wĩ³na² ĩ³nxai²na²sa¹. Wxa²wẽ³ha³lxi³nãu³xã³ ĩ³xa̱n³txi³ te²lot3jah³lxi³txa³hẽ¹la². Hãi¹sxã³ Sũ³na² wãn³txa² ĩ³tih³nxe² wain³txi³ ĩ³yau¹ũ¹hi² nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

Kwa² wa³ka³li³lon³kxi²jah¹la² a²wa³kxẽn³yah³la² yxau²xai³lya³jau³su²

[5] Jã¹nxa¹jau³su² a²wa³kxẽn³yah³lo²lot3sxã³ yxau³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Wxa²wa³kxẽ³yah³lai²na² txa²wã¹ha³lo²a² yxau²xai³te²na² wa³kxẽn³yah³lai²na² a²wãn³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹la². Wi¹sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Kris²tu³jah¹la² wa³kon³kxi²yah³lxin¹kxa² yã¹nxe³sxã³ wxa²ha³lo²a² a²wa³kxẽn³yah³lai²na² wi¹wa³kon³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². [6]Ĩ²nx2ti³hĩ¹na² so¹lxi³ wi¹wa³kon³yah³lxi³txa³hẽ¹la². Ĩ²nx2ti³xa³kxan²ti³ wi¹wa³kon³jah¹lxi³hẽ¹la². A²nũ²a² so¹lxi³ ĩ³wi¹lxon³kxi²sih¹nx2ti³jau³nũ³su² nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² a²wa³kxẽn³yah³lo²lot3jah³lxi¹nha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²:

— Wain³txi³ kãi³a¹tũ¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na² a²ten³ju³ta³nũ³a² so¹lxi³ kãi³a¹tũ¹xã¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su² nxe³jah³lxi³hẽ¹la². [7]Nxe³kxa²yu³su² wi¹kãi³yah³lxin¹kxa²yu³su² ka̱³lih¹nha²sxã³:

— Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wa³kon³kxi²na¹xã¹. Hai³txi³ yuh³xan¹te²na² hxi²kan¹jah¹lai²na² so¹lxi³ wa³kon³kxin²nxa³xã¹. Nxe³jah³lxi³hẽ¹la². [8] Jã¹nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²li³te²na² wi¹wa³kon³kxi²kxai²nãn²tu̱³ a²nxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² hi²sen³su² ũ³yho³hi²xi²tu¹wa². Kwa² wa³kon³kxi²jah¹la² ta̱³nxa² a²nũ²a² ã̱³xa² wa³kon³kxi²nxa³sxã³ kwa² yxau³jah¹lo²su² ta̱³nxa² ĩ²li³te²na¹ ũ³yho³hi²xi²tu¹wa². Nxe³ya³nx2ta¹wa².

[9]Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²wa³kxẽn³yah³lo²lo³tain¹yah³l ĩ³nxai²na² te²yã¹nxe³sxã³ wi¹kãi³tãu³lot3txa²lxi³kxa² yã¹nxe³sxã³ wi¹kãi³ũh¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Ko³nxe³ton³sih¹tain¹yah³lxin¹jau³su² e³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². Oh³nãu³nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ tũ¹ka̱³txai²na² a²wa³kxẽn³yah³lain²txi³ wxa²wa³kxẽ³yah³lain²txi³ nxe³jah¹lai²la¹wa². A²nũ²a² ka³na³ki² te²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ten³kxi²kxa² yã nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ³lxi³te²na² yã¹nxe³sxã³ ten³kxi²te²ju²hẽ³la².

*Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka¹tẽ³*lha²kxai³ wa²ni²li²nha²ki̱³jau³su²

[10] Jã¹nxe³jut3su² txa²wã³ta̱³yah¹lxi¹lxa². Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² nũ³kxũn³te²a² si³yxau³jah¹lai²la¹wa². Nxe³sxã³ Je³su²jah³la² ã̱³nũ²kxi²sxã³ yxau³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³nũ³kxũn³ti³hit1txa²lxi³tu¹wa ĩ³hxi²ka¹ta²lxi³ju³ta³nũ³a² ten³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ nxe² kãi³ti³hit1txa²lxi³tu¹wa². [11]Kxã³nhxĩ¹nai³tã² a²nũ²ai²li² a²nũ²a² ã̱³xai²li²:

— He¹kxi²nyhu¹a¹tũ¹xã¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³ wã²la² kan²ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²te²ju²hẽ³la². Ũ³whi²kxi²nha²te³nũ¹ta²kxai³la¹ sĩn²ta³ka³lo³a² ũ³yha³li³kũ¹nha²te²ju²hẽ³la². A²nxe³ka³lo³ai²na² hi³ki²a³li³khai³xa² ũ³si³wi¹nha²te²ju²hẽ³la². A²ha³la³se³nãn¹ka³lo³a² kan²ka³lo³a² ũ³ha³la³wih²kxi²nha²te²ju²hẽ³la². A²nxe³ka³lo³ai²na² a²nxũ²kwa̱i³la³tĩh³na² ã³tĩ¹kxi²nha²te³lhxã³ haut3ta³ka² ta̱³nxa² hi³ki²a³la² ta̱³nxa² txo¹kxa²ya̱n³txi³sa². Jã¹nxe³sxã³ a²yu³kxan¹ka³lo³a² ũ³yhu³wih²kxi²nha²te²ju²hẽ³la². Nxe³kxai²nãn²tu̱³ tĩh³na² ai³tĩh³na² sa²kxi³ ai³kxan²ti³ wi¹lã³nxai³hĩ̱³nx2na³la².

Kwa³thi³la³ka³lo³a² wa³tãu³wa³tãu³ka³lo³ai²na²
hxi²tẽ³nha² nxain¹te²ju²hẽ³la². Hxi²tẽ³nha²kxai²nãn²tu̱³
a²ko̱¹ko̱¹nãu³xa² haut3txa² ha³nxeh³lxi³ka³txa²
ã³na³nain¹kxan¹ti³ hai³txi³ txo¹hĩ³nx2nxa³wa²
Jã¹nxe³sxã³ a²ne³ka³nãu³a² kwa³thi³la³ka³lo³a²
ũ³nhe³hẽ¹nha²te²ju²hẽ³la², ĩ³ne³su²lhxã³
ĩ³ya²lu¹tain¹kxa²ya̱n³txi³sa³. Jã¹nxe³sxã³
a²hxi²ka³nãu³a² hi³ki²a³la² kãin²ka³txa²
tẽ³te²ju²hẽ³la², a²ko̱¹ko̱¹xa² so¹lxi³
wa³ka³ti³lo³lha³ka². Nxe³ka³tu̱³
hã²wxãn³txa³ ã³nhe¹lxi³te³lhxã³ ai³ain¹te²ju²hẽ³la².
Nxe³kxa² yã¹nxe³jut3sũ̱³nxe² a²ta³a²
nũ̱³ka̱³txa² he¹kxi²nẽ³ju³ta² yũ³te²ju²hẽ³la².
Nxe³kxe³su² wi¹la³non²ta³kxi²nẽ³ju³ta³nũ³su²
sa²so¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la², Txa²wã¹sũ̱³na²
hxi²ka²sa³. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
a²ta³a² nũ̱³ka̱³txa² hxi²kan¹txi³ ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³nx2nxa³
wa³ka³ti³lo³txa²lxi³sxã³ we³nxa²lxi³xa³lho³la².
12 Jã¹nxe³sxã³ he¹kxi²nẽ³te²na² hai³txi³
a²nũ²khai³su² ti³he¹nx2nxa³wa².
Yxãn¹ta¹ a²ta³a² a²hxi²kan¹te²nãu³xa²
he¹kxi²nẽ³lha²kxai³ a²ta³a² kwa²nũ³kxũn³te²na²
he¹kxi²nẽ³lha²kxai³ ka³nxah³ti³na²
yuh³xai²nãn¹te² hxi²kan¹te²nãu³xa²
he¹kxi²nẽ³lha²kxai³ oh³nãu³an¹te²a² a²ta³a²
nũ̱³ka̱³txa² ko̱³nxe³khaix1te²nãu³xa²
he¹kxi²nẽ³lha²kxai³ nxe³nẽ³te²nãu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ he¹kxi²nẽ³te²ju²hẽ³la².
13 Nxe³nẽ³lha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³hxi²ka¹tẽ³te²a² whãi²na¹ sa²so¹jah³lxi³hẽ¹la².
Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³te²nãu³xa²
hai³txi³ wa³ka³ti³lo³txa²lxi³xa³lho³la².
Hãi¹nxe³sxã³ nũ³kxũn³sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².

14 Nũ³kxũn³sxã³ yxau²xai³te²na²
so³ta²to²khai³su² te²ju²hẽ³la². A²nxe³jah¹lo²kxai³la¹
sĩn²ta³ka³lo³ai²na² tẽ³kxai²nãn²tu̱³
a²wã²la²ka³lo³a² sa²si³nũ̱³nha²te²ju²hẽ³la².
Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ a²ya³la³tu̱³jau³xa²
wain³txi³ sa²yxo²we¹ta²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³ a²ha³la³san¹ka³lo³a² kwa³thi³la³ka³lo³a²
ũ³whi²kxi²nha²te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³
wain³te²lo³nha²sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
15 Jã¹nxe³sxã³ so³ta²to²jah¹la²kxai³lu²
a²yu³kan¹ka³lo³a² wi¹ka³lo³a² ã³yũ³wi¹nha²kxai²nãn²tu̱³
wi¹lã³nxai³te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa²
yã¹nxe³sxã³ wãn³txa² hãun²jau³xa² tẽ³sxã³
yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². 16 Nxe³kxa²yu³su²
so³ta²to²jah¹la²kxai³ kwa³thi³la³ka³lo³a²
wa³tãu³wa³tãu³ka³lo³a² hxi²tẽ³nha²sxã³
ai³lain¹te²ju²hẽ³la². Ai³lain¹te³na¹ a²nũ²a²
a̱n³txi³te²na² yxau³son³kxi²kxai²nãn²tu̱³
ha³nxe²a² i̱³tho³xa² ã³na¹kxi²kxai²nãn²tu̱³
kwa³thi̱³la³ka³lo³ai²li² ã³non²ta³kxi²nha²te²ju²hẽ³la².
Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³
Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²jah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³te²a² a²ta³a²
ã³ke³tũ¹nx2ti³kxai²nãn²tu̱³ hxi²kan¹txi³
sa²sai¹kxi¹nx2ti³hĩ³nx2nxa³wa². Jã¹nxe³sxã³
so³ta²to²jah¹lan²tu̱³ hi³ki²a³la² kãin²ka³txa²
tẽ³sxã³ he¹kxi²nyhu¹te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa²
yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
nxũ²kwa̱i³yxau³nx2ti³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³tih³nxe³nx2ti³hĩ³nx2na³la².
18 Nxe³kxa²yu³su² ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta²
tẽ³sxã³ Yah³lxin¹ju³ta² Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³ye³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ̱³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ya³nx2ti³sxã³
ĩ³ye³sa²tẽ³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Ye³te³nxe² yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².

— Hxi²kan¹sa²nxa³nha¹. Ã³a¹tũ¹xã¹.
Yah³lxin¹jau³su² nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ²li³te²na² wxa²sa²wa²lho¹xi²kxai²nãn²tu̱
nxũ²kwa̱i³lxũ¹si¹jau³su² Sũ̱³na² e³kxi²txain¹yah³lxi³to³hẽ¹la
19-20 Te²yã¹nxũn³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
e³kxi²yah³lxin¹tãu³a² kãi³a¹ju³ta²
e³kxi²txain¹nũn³yah³lxi³hẽ¹la². Kãi³a¹ju³ta²sa¹,
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² kxã³nhxĩ¹nai³tã²
hãi³jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹ hĩ¹nai²na² hãi³jau³xai²na²
ĩ³yau¹ũ³nx2ti³si¹sa²jau³su² ĩ³sa²si¹hã³sain¹tai¹ti²tu³wa².
Nxe³ha²kxai³ wãn³txai²na² ĩ³yau¹ũ³nxa²lxa¹ju³tan¹te²kxa³y
ũ³tĩ¹kxi²sain¹na²hẽ³la². Ũ³tĩ¹kxi²sain¹sxã³
kwa³thi³lĩh³na² tẽ³sxã³ sa²hxi²tai³kxi²sain¹na²hẽ³la².
Nxe³tai¹ti²tu³wa². Nxe³sain¹kxan²ti³
wãn³txa² ha³ya³kxa³lxi³su² jau³xa²
ĩ³yau¹ũ¹hain¹nxa³lho³la². Nxe³na¹ha²kxai³
Sũ̱³ha² e³kxi²yah³lxin¹tãu³a² ĩ³yau¹ũ³sxã³
ĩ³hxi²ka¹tũh¹sa²jau³nũ³su² ĩ³ye³kxi²txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

Pau²lah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

Nxa̱³ha¹te¹ txa²ha³ta̱³nxa² ã³ne³wxe³si¹nxa²lxa¹jau³su²
Ti³ki²kah³la² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nxa²lxa¹tu¹wa².
Txa²wã¹lon³yah³lai²la¹wa². A³lxi²nẽ³jah¹lai²la¹wa².
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
wãn³txa² wi¹lhit1sxã³ sa²yxo²we¹jah¹lo²su²
na³la². Wãn³txa² kãi³a¹jau³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³tu¹wa².
22 Nxe³jau³nũ³ai²na² so¹lxi³ ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hai¹na¹tu¹wa².
Na¹kxai²nãn²tu̱³ txai²na¹xai²na² ha³lo²a²
yxau²xai³sĩ¹na¹ju³tai²na² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³tu¹wa².
Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³ nxũ²kwa̱i³lxũ¹nx2ti³nũn³tu¹wa².

23 Nxe³nx2ti³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
Txa²wã¹wĩ³nu²su² ha²kxai³ Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³te²na²
sa²kxai³lu² a³lxi²nyhu¹ah³lxin¹ju³ta²
yũ³ha²kxai³ ã³nhãu²no³nyhu¹ah³lxin¹ju³ta²
yũ³ha²kxai³ yxo²ĩ²yah³lxin¹ju³ta²
yũ³ha²kxai³ nxe³sih¹nx2ti³jau³su²
ten³sa³nha²wa². 24 Jã¹nxe³jut3su²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ ya²la³tu̱³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² a̱u³txi³ a³lxi²sa²tẽ³yah³lxi³te²si¹lxa².
Nxe³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² Sũ³na²
thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².
Jã¹nxa¹jau³su² jau¹xai²li² nxe³ya³nx2ta¹wa².
Ta³lun²na¹wa².

Filipẽnses

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² Ti³mo²jah³la² nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³su² sĩ¹na¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ ai³sĩ¹na¹ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² a²wa³ka³li³lot3sĩ¹na¹wa². Nxe³sĩ¹na¹ha²kxai³ txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² wãn³txa² ũ³wha²li¹lhxã³ ũ³hũ²xai³nx2ti³sĩ¹na¹wa². Fi³li³po²thĩ³na² yxau²xai³yah³lxin¹te² ĩ³nxa², Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹tũ³ka³txi³su² te² ĩ³nxa² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³yah³lxin¹te² ĩ³nxa² nxe³yah³lxin¹te² ĩ³nxa² ain³kxi¹sah¹lxi³hẽ¹la². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ³ka³txa² a²hxi²kan¹te²nãu³xa² ain³kxi² yxo²ĩ²tũ³ka³txa² ĩ²ũ³te²nãu³xa² ain³kxi² nxe³sah¹lxi³hẽ¹la².

2 Nxe³nha¹ha²kxai³ Txa²wã¹wĩ³na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lai²na² nxe³ya³sxã³ kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³si¹hi² wxa²nxũ²kwa̱i³nãu³a² ã³nhãu²no³txa²lxi³si¹hi² nxe³nx2ti³si¹jau³su² ten³ya³sa³nha²wa².

Pau²lah³lai²li² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²jau³su²

3 Wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² ĩ²xi¹nx2ti³to³ha¹kxai²nãn²tu̱³ hãi¹nxe³to³ta¹ Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²to³ha¹wa². 4 Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²na¹tãu³a² wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² hãi¹nxe³ti³ ĩ³nxai²na² e³kxi²to³ha¹wa². Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²na¹tãu³a² ka³lih³kxi²la²nha²sxã³ e²kxi³to³ha¹wa². 5 A²wi¹lhĩ¹nai³tã² kwẽn¹ta² wxã³sxã³ ĩ³hen³txi³nx2ta¹hĩ¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³nx2ta¹hĩ¹nai³tã² ã³non²ta³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti¹tu¹wa². Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ te²yã¹nxe³sah³lxi¹nhẽ¹la². A²nxe³ju³tai²li² ka²li¹sah¹lxin¹nha²wa². 6 Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² wxa²ẽ¹na² sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³jah¹lai²la¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³ ã³non²ta³kxi²xai³sxã³ sa²hau³ko³ta³lun²nxa²lxi³tu¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxi²sxã³ wa̱³li²tãu³a¹ sa²hau³ko³ta³lun²nxa²lxi³tu¹wa². Ju¹tai²li² ya²la³lai²la¹wa². Ĩ²te²sa¹wa². 7 Txa²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ²xi¹nx2ti³to³ha¹wa². Kxã³nhxĩ¹nai³tã³ yãn³ta² tĩ¹kxi¹sai¹nxa³hĩ¹nai³tã² wa²su¹wa²su¹ya²su¹ã³non²ta³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³, hã²wxãn³txa³ sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tẽ̱¹kxi²sai¹nha²kxai³ yxau²xai³la¹hĩ¹nai³tã² ã³non²ta³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³, sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ya²la³lyau³xa² wxi²kan¹txi³ ĩ³tih³nxe³ai¹na¹hĩ¹nai³tã² ã³non²ta³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ĩ²ai¹nxa³te²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹si¹ha¹jau³su² ĩ³ye³kxai¹na¹hĩ¹nai³tã² ã³non²ta³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³ nxe³sah¹lxi¹nhẽ¹la². Jã¹nxe³sah³lxi¹lxa². Nxe³sah¹lxi¹nha²kxai³ a³lxi²nx2ta¹ju³ta² wain³na³la². 8 Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³lxi²sa²na³la². Txa²ẽ¹nãu³ai²na² whãi²na¹ a̱u³txi³ a³lxi²sa²tẽ³sa²na³la². A³lxi²sa²kxa² yã¹nxe² a³lxi¹nx2ta¹wa². Ya²la³tu̱³ a³lxi²khaix1nxe³nx2ta¹wa². Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² e³kxi¹nx2ta¹wa².

9 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²na¹tãu³a² nxe² e³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² nxe³txi¹. Fi³li³po²thĩ³na² yxo²ĩ²nxain¹tũ³ka³txa² a³lxi²nxain¹na³li¹. Nxe³ju³ta² ã²la² kãi²non³sxã³ kãi³ũh¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe³ai¹nĩn¹ka³tu̱³ wxa²wãn³txa² ã³ne³wxe³nũh¹nxain¹ju³ta² ã²la² kãi²no³nha²kxai³ wxa²wãn³txa² a²si³yxau³jau³xa² wxi²kan¹txi³ a³la³kxi²nũ¹nha²kxai³ nxe³nxa²si¹hai¹na¹jau³su² e³kxi¹nxa²ha¹wi¹. Nxa¹jau³su² Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²to³ha¹wa².

10 Jã¹nxe³sxã³ Fi³li³po²thĩ³na² yxau²xai³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ha³lo²a² ã²la² wi¹ju³ta² ĩ²sxã³ sa²so¹yah³lxin¹tu¹wa². Hã²wxãn³txa³ Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxi²sxã³ wa̱³li²tãu³a¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² yũ³nx2ti³xa³ha²kxai³ ha³lo²a² ĩ³ãu²lxin¹nx2ti³ju³ta² yũ³nx2ti³xa³ha²kxai³ nxe³nx2ti³tu¹wa². Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² hĩ¹sen³kxai³lu² wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa² wi¹te²a² ã²la² kãi²non³sxã³ ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²yah³lxin¹tu¹wa².

Kris²tu³jah¹la² sa²yxo²we¹ki̱³jau³su²

12 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. Wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wa². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ã²la² kãi²non³sxã³ ha³ta̱³nxe³na³la². Khãuh³lxa³tot3sain¹kxan²ti³ wãn³txai²li² wi¹la³ ha³ta̱³nxe³nha³la². 13 So³ta²to² nũ³ka̱³txa² ĩ²yxau³nũ¹sain¹tũ³ka̱³txa² a³la³kxi²nũh¹sain¹na³la². Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹ta¹ha²kxai³ kxã³kxai³ ũ³tĩ¹kxi²sain¹ju³ta² a³la³kxi²nũh¹sain¹na³la². Nxe³sain¹kxe³su² a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ ã²sain¹na³la². 14 Nxe³ha²kxai³ yxo²ĩ²tũ³ka̱³txa² ĩ²sai¹nha²kxai³ tĩ¹kxi²nha²sxã³ yxau³na¹ju³ta²kxai³ ĩ²sai¹nha²kxai³ tã² Txa²wã¹sũ³nu²su² te²kxai³lu² ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nyhain¹na²hẽ³la². Ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² kãin² ĩ³hen³txain¹na²hẽ³la². Hai³txi³ ko̱n³ton³tai¹nxa³hẽ³la². 15 Ha³tih³xan¹tũ³ka̱³txai²na² ĩ²sai¹nha²kxai³ a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹tũ¹xã¹.
Wxi²kan¹khai¹nxe³sxã³ Pau²lah³la²
ã³sen³sai¹a¹tũ¹xã¹. Ain¹jau³su²
nxe³nyhai¹nhxai²na²hẽ³la². Nxe³kxa²yu³su²
ĩ³ye³ĩ³yi²yi²lhon¹ta³kxi²nyhai¹nhxai²na²hẽ³la²
Nxe³nyhain¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txain¹na³la². Nxe³yãn¹ta¹
nũ³ka³txi³ ã³xai²na² sa²kxai³lu² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu².

— Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ka³lit3ju³ta² so¹lxi³
kãi³a¹tũ¹xã¹. Ain¹jau³su² nxe² Sũ³na²
wãn³txa² wi¹lhin¹sxã³ ĩ³hen³txain¹na³la².
16 A²nxe³tũ³ka³txai²li² a³lxi²sai¹nha²kxai³
nxe² kãi³ũ¹hain¹na³la². Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³kaix1so¹sa²ju³tai³tã² ĩ²sain¹na³la².
Ĩ²sxã³ ĩ³kaix1so¹sa³ha²kxai³ sxi²ha²
kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²sxã³ wxe³sain¹kxan²ti³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ya²la³lyau³sa²kxe³su² wxi²kan¹txi³
ĩ³tih³nxe³na¹ju³ta² a²yxo²ha³kxa¹
Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³si¹sa²jau³su²
ĩ²sain¹na³la². 17 Nũ³ka³txi³ ã³nũ³ka³txin³na²
e³kxi¹nx2ta¹tũ³ka³txin³na² hi²sen³su²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ko³txi³
ĩ³hen³txain¹na³la², ã³sen³sai¹ain¹te³lha³ka².
Nxe² kãi³ain¹kxe³su¹:

— Pau²lah³lai²li² tĩ¹kxa² wxe³ain¹tãu³a²
khãuhx3nha²ju³ta² kãi²not3ti³hi¹ta¹tũ¹xã¹.
A²nũ²a²nãu³xa² txa²wãn³txa² so¹lxi³
ain³kxi²sain¹sĩn¹kxai²nãn²tu³ Pau²lah³la²kxai³
ĩ³ãin²ta³kxain¹tũ¹xã¹. A²ẽ¹nãn¹jau³la²
ain¹na³la².

18 Nxe³sain¹kxan²ti³ ĩ³ãin²ta³kxi²nhã²nxa³wa².
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ã²la² kãi²non³sxã³
ha³ta³nxe³ju³ta² ten³sa³nha²wa².
Ko³te³ain¹ta³nxa² wain³txi³ e³ain¹ta³nxa²
nxe³kxan²ti³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
ha³ta³nxe³na³la². Ju³tai²li² ka³li³sa³nha²wa².
Ka³li³sxã³ yxau²xai³la¹tu¹wa². 19 Jã¹nxe³na¹ju³ta²
kan²txi³ tĩ¹kxi²sain¹ju³tai²li² ye³jen¹na²
ã³wa²su¹kxi²sa³tu¹wa². Wxa²nũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² kãin²
ĩ³ye³kxi²yxo²nũh¹sah³lxi¹nha²kxai³
Je³su² Kris²tu³jah¹la² A²yãu³ka³jxah¹la²
ã³non²ta³kxi²sa³ha²kxai³ nxe³sa²kxe³su²
ã³wa²su¹kxi²sxã³ yxau³na¹tu¹wa².
Tĩ¹kxi²sain¹thĩ³na² a³li³a¹tu¹wa².
20 Txa²ẽ¹na² au³txi³ ten³sa²kxe³su², Je³su²
Kris²tu³jah¹la² ĩ³sa²nẽn¹kxi²ti³ten³sa³nha²wa².
Ka³ten³su² yxau³na¹jut3su² ta³nxa²
ya³lu²na¹jut3su² ta³nxa² nxe³na¹kxan²ti³
txa²nũ²nãu³xai²na² whãi²na¹ ĩ³ya³lo³txi³khaix1nxe³sxã³
Je³su² Kris²tu³jah¹la² ĩ³sa²nẽn¹kxi²ti³ten³sa³nha²wa².
Ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txi³hxai²na¹kxai³ jã¹nxa¹ju³ta²
ten³sa³nha²wa². Hxi²tha²on³sxã³
ã³la¹nxa³lho³la². Ju¹ta² ten³sa³nha²wa².
21 Nxe³sxã³ txai²na² sa²kxai³lu² hin¹sxã³
yxau³na¹tãu³a² Kris²tu³jah¹la² sa²yxo²we¹ta¹ju³ta²
so¹lxi³ ten³sa³nha²wa². Yxãn¹ta¹
ya³lu²na¹kxai²nãn²tu³ ã²la² wi¹la³
yxau³hĩ³na¹wa². 22 Nxe³yãn¹ta¹
ka³ten³su² hin¹sxã³ yxau³na¹kxai²nãn²tu³
wi¹kãi³a¹ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³
ĩh¹nxe³nah¹lxon³ku². Ka³ten³su²
yxau³na¹ta³nxa² ya³lu²na¹ta³nxa²
nxe³hĩ³na¹te²la¹ku². Nxa¹nha²wa².
23 Ju³tha¹li¹ ĩ²sxã³ sa²so¹na¹ju³ta²
yũ²na³la². Txa²hi¹nxai³la¹ju³ta²
ã³na¹sxã³ Kris²tu³jah¹la² yxau³ju³ta²
ã³wi¹hũ³ha¹ju³ta² ten³khaix1sa³nha²wa².
Wi¹kãi²no³nhĩ³nx2na³la². 24 Nxe³yãn¹ta¹
ã³non²ta³kxi¹nx2ta¹ju³ta³nũ³a² yuh³xai²nãn¹ko³xai²na²
ãh¹ hi¹nxai³la¹tu¹wa². 25 Nxe³na¹ju³ta²
a³la³kxi²na¹jau³su² ãh¹yxau³ya³nx2ta¹tu¹wa².
Yxau³ya³nx2ta¹kxe³su² kãi²non³ yxo²ĩ²si¹nx2ta¹jau³su²
ha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² au³txi³
kãi²non³ ka³lih³si¹nx2ta¹jau³su² ha²kxai³
yxau³ya³nx2ta¹tu¹wa². 26 Nxe³sxã³
wa³li²sxã³ ĩ²xi¹nx2ta¹kxai²nãn²tu³
yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³yah³lxi¹nha²kxai³
kãin² ka³lih³yah³lxin¹tu¹wa². Sxi²ha²
kan²thĩ³na² a³li³sxã³ ĩ³xi²na¹ju³ta³nũ³a²
ĩ²sah¹lxi¹nha²kxai³ ka³lih³nxa²lxi³tu¹wa².
27 Nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txai²na²
wain³txi³ sa²yxo²wet1sxã³ kãi³jah¹lxi³hẽ¹la².
Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wxã³sĩ²nx3ti³ta³nxa²
wxã³sĩ²nx2ti³nxa³ta³nxa² nxa¹kxan²ti³
wxa²ha³ta³nxa² ain³kxi¹nx2ta¹tu¹wa².
Ã³ten³nxa²lxi³ju³ta³nũ³a² a²nũ²a²
ka³na³ka³na³te²hũ³nxe² ain³kxi²nha²
hin¹yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² ain³kxi¹nx2ta¹tu¹wa².
Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
wain³txi³ ã³non²ta³kxi²nyhu¹sxã³ o²la³kxi²,
Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²yah³lxin¹jau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³yau¹ũ³nyhu¹i² nxe³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
ain³kxi¹nx2ta¹tu¹wa². 28 Wxa²ko¹ko¹nũ³ka³txa²
Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²xa³tũ³ka³txa²
yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹la². Yuh³lxah²lxan³kxai²nãn²tu³
tũ¹ka³txai²li² Sũ³na² wãn³txai²na²
sa²yxo²ã³ain¹kxe³su² ko³nxe³ti³ kãi³nha²ju³ta³nũ³a²
ĩ³yĩ¹li²jau³nũ³a² so¹lxi³ e³lxah¹ a³la³kxain¹tu¹wa².
Te²yã¹nxũn³sxã³ wxãi²na² sa²kxai³lu²
ka³te³na² wi¹tãu³la³ yũ³yah³lxin¹kxe³su²
e¹lxah¹ a³la³kxain¹nũn³tu¹wa². Txa²wã¹sũ³na²
nxe³ka² kãi³ũh¹nx2ti³tu¹wa². 29 Je³su²
Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²yah³lxin¹ju³ta²
ĩ³hxi²ka¹txa²lxi³na³la². Yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³

Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² te³nai¹nxa³te²nãu³xa²
kwĩ²ti³ti³hi¹txa²lxain¹kxe³su² yũ³yah³lxin¹tu¹wa².
Ju¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ̄³na²
ten³ju³ta² ã³kãi³te²ju²hẽ³la². 30 Jã¹nxe³sxã³
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² te³nai¹nxa³te²nãu³xa²kxai³lu²
khãuh³lxa³ti³sain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³sain¹to³nha³la².
Nxe³sain¹kxa² yã¹nxe³sxã³ khãuh³lxa³ti³nx2tain¹nũn³tu³wa².
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹yhah¹lxi¹nha²kxai³la².

2

Kris²tu³jah¹la² a²hxi²kan¹khaix1nxe³nha²ju³ta² ã³na¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²kxi²sxã³
yxau³yah³lxi¹nha²kxai³ ã³non²ta³kxi¹nx2ti³ti³ai¹ti²tu³wa².
A³lxi¹nx2ti³ha²kxai³ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nũh¹nx2ti³ti³ai¹ti²tu³wa².
Sũ̄³na² Yãu³ka³jxah¹la² ain³kxi²nha²
hin¹yah³lxin¹ti³ai¹ti²tu³wa². A³lxi²waun¹nyhu¹ah³lxin¹ti³ai¹ti²tu³wa².
2 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ a̱in³nha²
sa²ha³te¹jah³lxi³txa³hẽ¹la². A³lxi²sa²tẽ³nyha¹jah³lxi³hẽ¹la².
A²nũ²a² ka³na³ka³na³ju³ta² yã¹nxe²
ain³kxi²nha² hin¹jah¹lxi³hẽ¹la². A²nũ²a²
ka³na³ka³na³ju³ta² yã¹nxe² o²la³kxi²nha²
kãi³jah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
kãin² ka³lih³ti³sah¹lxin¹tu¹wa². 3 Wxa²yan³txi³nũ³a²
so¹lxi³ o²la³kxah¹lxi³txa³hẽ¹la². Toh³lxa²
e³sxã³ kwa² kãin²ki³lxo³xah³lxi³txa³hẽ¹la².
Win¹ta²te²lxi³ thãi³ti³la² ĩ³ye³ũ¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Wxa²ẽ¹nãu³ai²na²:
— Hxi²kan¹txi³ ã³sen³sai¹ai¹na¹xã¹.
Nxe³nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹la². 4 Wxa²yan³txi³nũ³a²
so¹lxi³ ĩ²sxã³ kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
A²nũ²a² ã̄³xa² a²yan³txa² ĩ²sxã³
ã³non²ta³kxi²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
5 Je³su² Kris²tu³jah¹la² a̱in³nha²hxai²kxai³
jã¹nxa² a̱in³nha¹jah³lxi³nũ³nhẽ¹la².
6 A²nxe³jah¹la² Txa²wã¹sũ̄³nu²khai³su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxan²ti³
Txa²wã¹sũ̄³na² a²nũ³kxũn³ju³ta²
hãix1te²ten³ti³ya³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ya³kxan²ti³ wã²nxũ̄h¹
ĩ³nũ̄³kxũn³te³lhxã³ o²la³kxi²nha²ya³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
7 Nxe²nxa³ka³tu̱³ta¹ Txa²wã¹sũ̄³nu²khai³su²
kxan²ti³ wã²nxũ̄h¹ nũ³kxũn³khai¹nxe³kxe³su²
ã³na¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³nũ²la² a²nũ²a² kwa²wa³ka³lxi³lon³te²a²
wen¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxã³ a²nũ²khai³hũ̄³nxe²
yxau³ta¹hxai²ti³ai³ti²tu³wa².
A²nũ²khai³su² ye²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
8 A²nũ²khai³su² ye²nũ²la² Txa²wã¹sũ̄³na²
wãn³txa² win¹ta²te²lxi³ thãi³ti³la²
sa²yxo²we¹sa²tẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Sa²yxo²we¹ton³sxã³ kãi³ta¹
ya³lu²ju³ta³nũ³a² yũ³kxan²ti³
sa²yxo²we¹txa³kxe³tu̱³ yũ³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³w
Nxe³sxã³ ũ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³
su²lhã³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
9 Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² win¹ta²te²lxi³
thãi³ti³la² sa²yxo²wet1sxã³
ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ Txa²wã¹sũ̄³na²
hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la²
ã³sxã³ kãin²ti³hit1sxã³ a²ĩ³lxi³la²
kãin²khaix1nxe³jau³xa² ĩ³yĩ¹li²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa
Ã²la² kãin²te²a² ĩ³lxa² ĩ³kãi²not3sa²so¹ta¹hxai²nxa³t
10 Nxe³sxã³ kãin²ti³hi¹tha²kxai³ oh³xan¹tũ̄³ka̱³txa²
ha³kxa¹ yuh³xan¹tũ̄³ka̱³txa²
ha³kxa¹ ya³lun¹txi³tũ̄³ka̱³txa²
ha³kxa¹ ã³ka³ti³wxe³nũh¹hain¹sxã³
sa²nẽn¹kxain¹tu¹wa².
11 Nxe³sxã³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹, a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³hain¹te³nah¹lxi¹:
— Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lo²khai³x
Txa²wã¹sũ̄³nu³khai³xai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̄³na² Si³yxau³jah¹la² ĩ³sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹.
Nxe³ain¹tu¹wa².

Hi³ka²ta² yã¹nxe³kxe³hũ̄³nxe²ki̱³jau³su²

12 Jã¹nxa¹jut3su² ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
A³lxi¹nx2ta¹wa². A²kxã³nxa² yxau³ya³nhẽ³lhĩ¹nai³tã²
txa²wãn³txa² wain³txi³ sa²yxo²wet1sah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Te²yã¹nxe³sxã³ u²lyxau³na¹tãu³a²
kxan²ti³ sa²yxo²wet1sah¹lxi³hẽ¹la².
Ã²la² kãi²non³sxã³ Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̄³na² sa²nẽn¹kxi²yah³lxin¹ju³ta²
so¹lxi³ kãi³jah¹lxi³hẽ¹la². Ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹kxa²ya̱n³txi³su² wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹la².
13 Txa²wã¹sũ̄³na² hi²sen³su² a²ten³kxi³nũ³a²
kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³nhi²ka¹txa²lxi³jah¹lai²la¹wa².
Nxe³nx2ti³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ sa²yxo²wet1jah³lxi³hĩ̄³nxa
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̄³na² ka³li¹jah¹lxi³hĩ̄³nxa¹lxa².
14 Wa³ka³lxa² kãi³yah³lxin¹kxe³su²
ĩ³kwa̱i²kxi²sxã³ kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Ḱwa² ĩ³ye³ĩ³yi²lhon¹ta³kxah¹lxi³txa³hẽ¹la².
15 Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta³la³ yũ³yah²lxa³nha²kxai³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹ju³ta² so¹lxi³
yũ³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹tu¹wa².
A²nũ²a²nãu³xa² Sũ̄³na² wãn³txa²
te³nai¹nxa³te²nãu³xa² a²wãn³txai²na²
wai³nxa³jau³xa² e³ih² ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³te³lhxã³
o²la³kxi² nxain¹te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2tain¹kxan²ti³
Txa²wã¹sũ̄³na² wẽ³ha³lxi³syah¹lxi¹nha²kxai³
wi¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³jah¹lxi³hẽ¹la².
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Hi³ka²ta²
sa²kxai³lu² sa²ko¹kot1sa²tẽ³te²ju²hẽ³la².
Jã¹nxe³kxa² yã¹xah³lxi³hĩ̄³nxa¹lxa².
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² yuh³xai²nãn¹te²a²

Sũ³na² wãn³txa² te³nai¹nxa³te²a²
wãn³txa² wain³jau³xa² ka³tẹn³yau³xa²
ĩ³yau¹ũ³yah³lxi¹nha²kxai³ sa²ko²ko²kxain¹yah³lxi³hã³nxa¹lxa²
16 Nxe²kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Kris²tu³jah¹la²
hi²sen³su² ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta²
yũ³ta̱³nxa² yũ²nxa³ta̱³nxa² a³ya³txi²tãu³a¹
nxe³hĩ¹na¹ ka³li¹ti³sah¹lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².
Nxe³sah²lxin¹ka³tu̱³ta¹ kãi³ũh¹nx2ta¹ju³tai³tã²
wa³kon³kxi¹nx2ta¹ju³tai³tã² Kris²tu³jah¹la²
ĩ²sxã³ ĩ³ye³kxi²sain¹tu¹wa²:

— Kwa²hãi¹nxe² kwa² hxi²tha³nhxa²nxa³hẽ³la².
Nxe³sain¹tu³wa².

17 A²nũ²a² Sũ³na² wãn³txa² we¹txa³te²nãu³xa²
su²lhã³sai¹nha³ta²wa². Txa²ti³ha²yau³xa²
ha³li³kxa² hxat3sa²sxã³ su²lhã³sai¹nha³ta²wa²,
Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi¹nx2ta¹ha²kxai³la².
Jã¹nxe³sain¹kxa² ha³ta̱³nxãn²txi³
ka³li³ha¹tu¹wa². Sũ³na² a²ten³jut3su²
we¹ta¹kxe³su² ĩ²sain¹kxai²nãn²tu̱³
Sũ³nu²kxai³lu² wi¹lxo³kxi²na¹tu¹wa².
18 Te²yã¹nxe³sxã³ ĩ³ka³li³ha³sah¹lxi³nũ³nhẽ¹la²,
su²lhã³sain¹kxan²ti³na².

Ti³mo²jah³la² E³pa³fro³ti²jah³la² sxã³ wxã³nũn³jau³su²

19 Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la²
ĩ³hxi²kat1sa³kxai²nãn²tu̱³ Ti³mo²jah³lai¹tã²
ĩ²nx2ti³te³lhxã³ ĩ³sa²si¹hã³a¹tu¹wa².
Nxa¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²ha³ta̱³nxa²
ain³kxi²nx2ta¹tu¹wa². Ain³kxi²nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³ ã²si³wẽ̱³no³txa²lxi³na²hẽ³la².
ĩ³ya³lo³ti²sah¹lxin¹tu¹wa². 20 Nxe³sxã³
txa²sa³wi³ha³lxi³nã³nãu³xa² jah¹la² so¹lxi³
wi¹la³non²ta³kxi¹nx2ti³jah¹lai²la¹wa².
A³lxi¹nx2ta¹kxa² yã¹nxe² a³lxi¹nx2ti³na³la².
21 Txa²sa³wi³ha³lxa² ã̱³xa² hãi¹nxe³ti³xa¹
a²wa³ka³lxa³yan³txa² so¹lxi³ te³nain¹na³la².
Yxãn¹ta¹ jah¹la² ti³he¹nx2nxa³wa². Je³su²
Kris²tu³jah¹la² sa²yxo²wet1sxã³ kãi³ju³ta²
ten³na³la². 22 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
sa²yxo²ã³xa³tai¹ti²tu³wa². Wi¹kãi³ju³ta²
so¹lxi³ o²la³kxi²tai¹ti²tu³wa². A²wĩ³nu²su²
a²ki³lha³lhxu² wi¹wa³kon³ya³te²ju²hẽ³la².
Nxe³kxa² yã¹nxe² jah¹lai²na² txai²na²
kãi³ya³ha¹wa². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³ya³ha¹tai¹ti²tu³wa².
Ju¹tai²li² ĩ²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
23 A²nxe³jah¹lai²li² Ti³mo²jah³lai¹tã²
ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹tu¹wa². Sxi²ha²
kan²thĩ³na² tĩ¹kxi²ta³lun²sain¹ju³ta³nũ³a²
txa²nũ² ĩ²sãn²sxã³ ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹tu¹wa².
24 Nxa²ha¹te¹ txai²na² sa²kxai³lu²
wxã³sĩ²nx2ta¹ju³ta² ya̱u³son³na³la².
Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² ĩ³hxi²kat1sa³kxai²nãn²tu̱³
wa³su³txi³ wxã³na¹tu¹wa².

25 Nxe³na¹ha²kxai³ txa²wã¹lon³yah³lai²na²
E³pa³fro³ti²jah³la² ĩ³sa²si¹hã³xi²nũ³na¹tu¹wa².
So¹la³to²jah¹lai²la¹wa². Wi¹wa³kon³kxi²ya³sain¹na²hẽ³la².
Nũ³kxũn³txi³ o²la³kxi²ya³sain¹na²hẽ³la².
A²kxã³nxa² ã³non²ta³kxi²si¹sxã³ ĩ³sa²si¹hã³ũh¹sah¹lxin¹tai¹
Hĩ¹na² ã³na¹ũ³xi¹nx2ta¹tu¹wa². 26 A²nxe³jah¹la²
ĩ²nxa²lxi³ju³ta² ten³khaix1nx2na³la².
Ĩ³ton³kxi²ju³tai³tã² ain³kxah¹lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
Nxe³kxah¹lxi¹nha²kxai³ hxi²waun³ta³kxi¹nx2ti³ta¹hẽ¹la².
27 Ya²la³tu̱³ ĩ³ton³khaix1na²hẽ³la².
Ya³lu²ti³ten³khaix1na²hẽ³la². Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
sa²hau³ko³tã²hẽ³la². Nxe³kxa²yu³su²
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot3sa²nũ³nhẽ¹la².
Nxe³sxã³ ya³lu²si²hain¹ke³la³te²kxai³ ã²la²
kãi²non³sxã³ ĩ³ãin²txi³khaix1sa²hĩ̱³nx2na³la².
Yxãn¹ta¹ ti³he¹nxe²nxa³hẽ³la². 28 Nxe³na¹jut3su²
ĩ³sa³si¹hã³ũh¹xi¹nx2ta¹ju³ta² ten³khaix1sa³nha²wa².
Nxe³na¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ²ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ka³lih³kxi¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³sxã³
ĩ³ãin²ta³kxi²sa²ju³ta² ã³wa²sut1sa³tu¹wa².
29 Ĩ³xi²kxai²nãn²tu̱³ wi¹lhin¹sxã³ hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la
Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² yxo²ĩ²nũ³nha²kxai³
txa²wã¹lon³yah³lai²la¹wa². Jah¹la²
yãx1te²he³la³ka² wi¹lhen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
30 Jã¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la² wãn³txa²
sa²yxo²we¹tha²kxai³ ya³lu²te³lhxã³
nxa²hẽ³la². Wxãi²na² wxã³sxã³
ã³non²ta³kxi²sah²lxin¹kxe³su² hxi²kan¹yah³lxa³nha²kxai³
ã̱³si³wẽ̱³no³txa²lxi³na²hẽ³la².

3

Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ yxo²ĩ²ki̱³tã³la²

1 Jã¹nxe³jut3su² nxe³nx2ta¹wa².
Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. A³lxi¹nx2ta¹nha²wa².
Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² ã²la² kãi²non³sxã³
ĩ³ka³lih³kxi¹nx2ti³ju³ta² ten³nxa²lxa¹nha²wa².
Ã²la² ũ³wha²li¹lye¹nx2ta¹la². Nxe²
ĩ³yau¹ũ³xi¹nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³ ãu²li²sa²nxa³nha²wa².
Wi¹lhin¹sxã³ yxau³si¹nx2ta¹jau³su²
ũ³wha²li¹lye¹nx2ta¹wa². 2 Ko̱³nxe³ti³
kãi³tũ̱³ka̱³txa² wi¹lĩ²khai¹nxe³jah¹lxi³hẽ¹la².
Ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tai¹nha³ta²wa². Ĩ³lxa³thin¹ti³he¹xai¹nxa³wa
A²nũ²nãu³ai²na² ũ³whi²lho¹nha²sxã³
ũ³kho³nyhain¹na³la². 3 A²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² kwa³na³nẽ³jau³xai²li²
ã³si³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³
in³txa² wãi³lxa² wẽ³sa² tẽ³sxã³
ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹si¹nhẽ³jau³su² e³kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²t
Nxe³jau³xu¹tai²na² txa²wã¹kxi³na¹xai²na²
so¹lxi³ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³ki̱³na¹xai²na²
so¹lxi³ wain³txi³ sa²yxo²we¹ki̱³tã³la².
Sa²yxo²we¹ki̱³kxan²ti³ yen³kxa² ã²la²

wi¹khai¹nxe³te²a² yũ³kḭ³tã³la². Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³hxi²ka¹tẽ³lha²kxai³
Sũ³nu²kxai³lu² sa²nẽn¹kxi²kḭ³tã³la².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³
yxau³kxi²nẽ³lha²kxai³ ka³li³sxã³ yxau³kḭ³tã³la²
Yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa² hai³txi³
yxo²ĩ²kḭ³sxa³wa². 4 Nxe³sxã³ yuh³xai²nãn¹te²
yen³kxa² yxo²ĩ²kḭ³ke³la³te²kxai³ txai²li²
ã²la² ã³sen³sai¹sxã³ yxo²ĩ²hĩ³na¹wa².
A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³sen³sai¹ai¹nhĩ³na¹wa².
5 Txa²wẽ³sĩ¹na² txo¹na¹hĩ¹nai³tã² kwẽn¹ta²
a³li³la¹ha¹hĩ¹nai³tã² a³la²ni²sxã³ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³la²ni²ju³ta²
hau³hau³kon³sxã³ ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹sa³na²hẽ³la².
I³sa³e²ah¹lo²sa¹wa². Nxe² a³li³lah¹sxã³
txon¹jah¹lo²su² te²sa¹wa². Bẽn³ja³mĩ²
nũ³ka̱³txi³yah³lo²sa¹wa². Txa²wĩ³na²nãu³xai²na²
yxo²ha³kxa¹ E³bre²a² nũ³ka̱³txi³nãu³sain¹na³la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹kxe³su² a²ha³tih³nũ³ka̱³txai¹ni
fa³ri³se²a² nũ³ka̱³txi³sa¹wa².

6 — Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa²
wain³txi³ kãi³a¹tũ¹xã¹. Na¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Je³su²jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³tũ³ka̱³txa² khãuh³lxa³tin³txai¹na¹hẽ³la².
Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
kwa³na³nẽ³jau³xai³tã² wã³ko³nxa³te²tu̱³
sa²yxo²we¹thxai²na¹hẽ³la². A²nũ²a²
ĩ²li³te²la³ hxi²kan¹txi³ ko̱³te³kxi²sa²nxa³hẽ¹la².
Jã¹nxe³te²su² hxai²na¹hẽ³la². 7 Nxa²ha¹te¹
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²
ã³si³wxe³na¹hĩ¹na¹ yen³kxai³tã² hãi¹nxe³ti³xa¹
ã³na¹a¹hẽ³la².

— A²kxã³nxa² a³lxi²ti³ tẽ³a¹hẽ³na¹.
Na¹jau³su² hĩ¹na² yxo²kwa̱in³te²txã³wa².
8 Yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ã³na¹sxã³ yen³kxa²
ã²la² wi¹te²a² so¹lxi³ ten³te²sa¹wa². Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lo²su²
ha²kxai³ nxe³jah¹la² ĩ²sa²tẽ³kxi²na¹ju³ta²
ã²la² ã³sen³sai²na³la². Nxe³na¹ha²kxai³
yen³kxa² ã̱³xai²li² ko̱³nxe³kxe³su²
ã³na¹a¹ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² sa³wit3su²
na¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa². 9 Nxe³sxã³
ã³nũ²nxi²sxã³ yxau²xai³nha¹ju³ta²
ten³sa³nha²wa². A²wi¹lhĩn¹khaix1ju³khai³xa²
wi¹lhit1sain¹na²hẽ³la². Nxe³te³nah¹lxi¹.
Hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
sa²yxo²we¹ta¹kxe³su² wi¹lhit1sai¹nxa³hẽ³la².
Yxãn¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²a¹kxe³su²
wi¹lhit1sain¹na²hẽ³la². 10 Jã¹nxe³sxã³
yxo²ĩ²a¹kxai²nãn²tu̱³ Kris²tu³jah¹la²
ĩ²yxau²xai³la¹tu¹wa². Kris²tu³jah¹la²
a²wã³nxĩn¹ju³khai³xa² ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²sxã³ yau²xai³ju³khai³xa²
ã³ne³wxe² yxau²xai³la¹tu¹wa². Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu²
Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹tha²kxai³
ye³khãuh³lxa³thin¹khaix1ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ Sũ³na² wãn³txa²
sa²yxo²we¹ti³ten³sa³nha²wa², khãuh³lxa³txi³sain¹kxan²ti³n
Jã¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu²
A²wĩ³na²khai³xa² wãn³txa² sa²yxo²we¹tha²kxai³
ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ Sũ³na² wãn³txa²
so¹lxi³ sa²yxo²we¹ti³ten³sa³nha²wa²,
ya³lu²na¹ju³ta³nũ³a² yũ³ti³hit1sain¹kxan²ti³na².
11 Jã¹nxe³na¹kxe³nũ³su² ka³te̱n³su²
ĩ²sa²yxau³xi²si¹sa²jau³nũ³su² a²ya³la³tu̱³
ũ³hũ¹sa³tu¹wa². Jã¹nxe³sxã³ Sũ³na²
ha³lo²ai²na² yxau²sa²tẽ³si¹sa³tu¹wa².

Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² sa²yxo²wet1sa²sai¹na¹ju³ta²

12 Jã¹nxe³na¹jau³su² txa²wãn³txa²
e³nxa³jau³xa²sa¹:

— Ko̱³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta² yũ³ti³he¹nxa³wi¹.
Wi¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³te²sa¹wi¹. Nxe³na¹jau³su²
hxi²kan¹txi³ e³nxa³wa². Yxãn¹ta¹
Kris²tu³jah¹la² a³lxi²sa²ju³ta² yxau²xai³te²sa¹wa².
Nxe³te²sa¹ha²kxai³ wain³txi³ sa²yxo²wet1sa²sai¹na¹ju³ta²
ten³khaix1sa³nha²wa². 13 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³.

— Wi¹kãi³sa²sai¹na¹xã¹. Na¹jau³la³
e³ti³he¹nxe²nxa³tai¹ti²tu³wa². Nxe³na¹ta¹
ko̱³nxe³ti³ kãi³a¹hĩ¹nai³tã² ha³nãu³ha²
hxan³na³la². Yon³nãu³ai³tã² kãi³a¹ju³tai³tã²
ne³wã²na³a¹ha²kxai³ yan¹nãu³a¹ wi¹kãi³a¹ju³ta³nũ³a²
a̱in³nha¹ha²kxai³ Sũ³na² wãn³txa² so¹lxi³
sa²yxo²we¹ta¹ju³ta³nũ³a² a̱in³nha¹ha²kxai³
nxe³na¹nha²wa². 14 Sa³nxe³la³kxi³nãu³xa²
kwa² ã³ni³hain¹ju³ta² yã¹nx2na³la².
Ã³nih³sxã³ ã³ne³ka²ta¹ta³lun²kxi³nũ³su²
o²la³kxain¹nĩn²ta²wa². Ã³ne³ka²ta¹ta³lun²jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² hi³yãu³sa³kxa² tĩh³na²
ũ³nhe³hẽ¹nhain¹te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxũn³te²sa¹wa².
Oh³nãu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ĩ³kaix1sa²ju³ta³nũ³a² wah³nxe³na¹wa².
Txa²wã¹sũ³na² ten³si¹sa²jau³nũ³a²
wah³nxe³na¹wa². Nxe³sa³kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² ka³te̱³na²
wi¹tãu³a² ã³wi¹ha¹ju³ta³nũ³a² ĩ³ye³kxi²sain¹tu¹wa².
15 Nxe³sxã³ ye³kan¹sxã³ yxo²ĩ²te²kḭ³na¹xai²na²
ye³kan¹sxã³ ha̱in³nha²kḭ³ju³ta² so¹lxi³
wain³na³la². Kris²tu³jah¹lai²na²
a²ten³jau³su² a³la³kxi²kḭ³sa²kxai³
nxe³jau³jau¹xain²txi³ sa²yxo²wet1sxã³
kãi³jah³lxi³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ nxe²nxa³kxe³su²
te²a² yũ³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³su² e³lai²na¹ ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³tu¹wa².
16 Jã¹nxe³kḭ³sa²kxai³ Sũ³na² wãn³txa²

wain³txi³ sa²yxo²wet1sxã³ kãi³ki̱³kxa²
yã¹xa³sah¹lxi³wxa². 17 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³.
Kãi³a¹kxai³ yã¹nxe² kãi³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Te²yã¹nxe² wain³txi³kãi³jah¹lxi³hẽ¹la².
Nxa¹ju³kxai³la¹ txai²yã¹nxa² kãi³te²na²
a²e³jau³xa² sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹la².
18 Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ki³lxo³te²a²
yũ²na³la². Nxe³te²na² sa²kxai³lu²
Kris²tu³jah¹lai²na² ĩ³hxi²kĩ¹la²kxi²sxã³
ĩ³ya²lut1jah¹lai¹tã² yxo²kwĩn¹kxain¹na³la².
Ko̱¹ko̱¹so¹nain¹na³la². Nxe³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wa².
Nxe³ju³tai²li² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²khaix1nxe³sxã³
nã̱n³sxã³ ĩ³hen³txi¹nx2ta¹wa². 19 A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²li²
ha³lo²a² ha³nxe²a² i̱³ju³ta³nũ³a² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²hain¹tu¹wa², Txa²wã¹sũ̱³na²sa³.
A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²li² Txa²wã¹sũ̱³nu²khai³xa²
sa²yxo²we¹tai¹nxa³wa². A²ẽ¹nãn¹jau³khai³xa²
ten³nyhain¹kxa² so¹lxi³ sa²yxo²wet1sxã³
kãi³ain¹na³la². Kuh³lxa³thin¹sxã³
kãi³ain¹kxan²ti³ ãu²li²ju³ta² yũ³ai¹nxa³wa².
Nxe³yãn¹ta¹ ju¹tai²li² yxo²kãin²txi³
e³ain¹na³la². Yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa²
so¹lxi³ a̱in³nhai¹nhxai²na²hẽ³la².
A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²li² Txa²wã¹sũ̱³na²
hxi²ka² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹tu¹wa².
Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² ha³lo²a²
ha³nxe²a² i̱³ju³ta³nãu³a² ĩ³hau³hau²na²sa²tẽ³ũ¹hain¹tu¹wa².
20 Nxe³nxa²ha¹te¹ txa²wã¹ki̱³nãu³xai²na²
yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txi³ki³nãu¹xai²na² sa²kxai³lu²
oh³xai²nãn¹ko³xai²li² txa²wã¹ha³lo²khai³su²
na³la². Nxe³sxã³ yuh³xan¹ko³xai²li²
yxau³sxã³ hin¹sxã³ wah³nxe³ki̱³tã³la².
Txa²wã¹ẽ¹na² sa²hau³kot3jah¹lai²na² Je³su²
Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lo²su²
ha²kxai³ nxe³jah¹la² wxã³sxã³ a³ka³nxi²sxã³
wã̱³li²ju³ta³nũ³a² wah³nxe³ki̱³tã³la².
21 A²nxe³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ã³wã̱³li²tãu³a²
txa²wã¹nũ²nãu³ai²na² hxi²tha³nhẽ³kxan²ti³
ya³lu²ju³ta² yũ³nẽ³kxan²ti³ sĩ̱³nã̱³lxi³
tah²lxi³sĩ̱³ti³hi¹tẽ³tu¹wa². Nxe³sxã³
Kris²tu³jah¹la² a²nũ²nãu³xai²li² wxi²kin³ti³ton³kxa²
yã¹nxe² sĩ̱³nã̱³lxi³ti³hi¹tẽ³tu¹wa².
Nũ³kxũn³khaix1jah¹lai²la¹wa². Ha³lo²ai²na²
ha³kxa¹ a²wa³kxẽn³su² na³la². Nxe³ju³kxai³lu²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² hi²sen³su²
a²nũ³kxũn³ju³txai²li² sĩ̱³nã̱³lxi³ti³hi¹tẽ³tu¹wa².

4

Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³ki̱³jau³su²

1 Jã¹nxe³jut3su² kan²txi³ yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³
ĩ³sa²nẽn¹kxi¹nx2ta¹wa². Nxe³sxã³
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³lyah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
Txa²wã³tã̱³nãu³sah¹lxi¹lxa². A³lxi¹nx2ta¹wa².
Ne³kan²kxi²ti³hex1nxe³nx2ti³nxa³nha²wa².
Ka²li¹txi²sah¹lxin¹nha²wa². Nxe³ye¹nx2ta¹wa².
2 Nxa²ha¹te¹ E³vo³ti²a³ka³lxãi³.
Sĩ³ti²ka³kxa³lxãi³, Nxe³jah³nxa². Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ya³hi¹nha²kxai³ hãu²non³sxã³
yxau³a³nha¹jah³he¹na². 3 Nxa²ha¹te¹
wxãi²na² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa² ã³non²ta³kxi²khaix1nxe³jah¹lo³
ĩ³nxa² txu¹ti³nãu³xin³ti² ĩ³wai³txai¹nhẽ³la².
Nxe³sxã³ txu¹ti³nãu³xin³ti² Kle³mẽ²te²yah³la²,
txa²ya̱³lxi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ wi¹lo²la³kxain¹na²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹kxa²
wi¹wa³ko³nain¹na²hẽ³la². Nxain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Txa²wã¹sũ̱³na² ha³te̱h³nxã³nxa² oh³nãu³a²
ka³te̱n³su² yxau²xai³te²nu³a² ha³te̱h³nxã³nxa²
ã²la² ũ³wha²li¹la³kxi²na²hẽ³la².
4 Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txi³
ĩ³nxa² kãin² ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹la². Jã¹nxe²
e³kxi¹nx2ti³sxã³ ka³li³sa²tẽ³jah¹lxi³hẽ¹la².
5 Thãi³ti³la² kãi³ũh¹nhya¹ju³ah³lxi³hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̱³na² a³ka³nxi²sxã³ wã̱³li²ju³ta³nũ³a²
nxe³je³nãu³wa³kxi³lon³na³la². 6 Ha³lo²a²
he¹yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² hxi²waun³txi³yah³lxi³txã̱³lxa².
Nxe³yãn¹ta¹ yen³kxa² ĩ²li³ju³ta²
a²ten³nxa²lxi³ju³ta² nũ¹hĩ²sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³ye¹kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ain³kxi¹nx2ti³jau³nũ³su² yxo²ĩ²jah³lxi³hẽ¹la².
Nxe³yah³lxi³to³hin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³ka³lih³kxi¹nx2ti³jau³nũ³
ĩ³hen³txi³jah¹lxi³hẽ¹la², Txa²wã¹sũ̱³na²sa³.
7 Yxah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Txa²wã¹sũ̱³na² hãun²ju³ta² ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wa².
A²nxe³ju³ta² a²nũ²a² hxi²kan¹txi³
ã³ne³wxe³ye²hĩ̱³ki̱³sxa³wa². Txa²wã¹sũ̱³na²
hãu²no³nha²ki̱³ju³ta² ũ³hũ¹nẽ³jah¹lai²la¹wa².
A²nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ya³nx2ti³ha²kxai³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² hãu²nũh¹sa²tẽ³nx2ti³tu¹wa².
8 Jã¹nxe³na¹jut3su² txa²wã³tã̱³syah¹lxi¹lxa².
Ain³nhyah¹lxin¹kxe³su² ĩ²khaix1nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Ha³lo²a² wi¹ju³ta³nũ³a² yũ³ta̱³nxa²
sa²nẽn¹kxi²nẽ³kxe³nũ³a² yũ³ta̱³nxa²
nxe³kxai²nãn²tu̱³ a̱in³nha²sxã³ ĩ²khaix1nha¹je²jah³lxi³hẽ¹la
Nxe³te³nah¹lxi¹, ha³lo²a² wain³te²lo³ju³ta²
so¹lxi³ ha³lo²a² wi¹lhin¹ki̱³kxe³nũ³a² so¹lxi³
Txa²wã¹sũ̱³na² ye³na² ta̱³nxa² a²nũ²a²
ye³na² ta̱³nxa² wain³ye²ki̱³kxa² so¹lxi³
ha³lo²a² ko̱³ti³he¹nxa³kxa² so¹lxi³ ha³lo²a²
a³lxi²si¹nhẽ³kxe³nũ³a² so¹lxi³ ha³lo²a²
wi¹le³kxi²ki̱³ju³ta³nũ³a² so¹lxi³ nxe³te²
ha³la³kxa² a̱in³nha¹je¹jah³lxi³hẽ¹la².
9 Txa²wãn³txa² e³so¹kxi²sah³lxin¹jau³xai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²wet1sah¹lxi³hẽ¹la².

Txa²wãn³txain²txi³ kãi³a¹ju³tain²txi³
sa²yxo²wet1sah¹lxi³hẽ¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²yãnhũ̄wa².
Txa²wã¹sũ̄³na² hãu²non³ju³ta² wa³kxi³nxe³sxã³
ã³si³tẽ³la³kxi²xai³nx2ti³tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² wi¹lxo³kxi²jau³su²

10 Nxe³nxa²ha¹te¹ hĩ¹nai²li² ã³non²ta³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa²
ã³si³wxe³xi²yah³lxi¹nhẽ³la². A²kxã³nxai³tã²
te²yã¹nxe² ã³non²ta³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Nxe³nũ²la² hxi²ka¹yah³lxa³nha²kxai³
hãi¹nxa¹sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa².

— Wxãi²li² ten³nxa²sĩn¹nxa³nhai¹.
Nxe³yah²lxa³nhẽ³la². Yxãn¹ta¹:

— Hxi²kan¹txi³ ã³non²ta³kxi¹nx2ti³nxa³nhai¹.
Sah¹lxi¹nhẽ³la². Yxãn¹ta¹ hĩ¹na²
te²yãx1sah¹lxi¹lxa². Nxe³sah¹lxi¹nha²kxai³
Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ya³sa³ha²kxai³
ĩ³ka³lih³khaix1sa³nha²wa². 11 Yxãn¹ta¹
yen³kxi³txa²sa²kxe³su¹ nxe²nxa³nha²wa².
Ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta³nũ³a² ka³lih³kxi²la²nha²
yxau²xai³nha¹nha²wa². 12 Yen³kxa²
yũ³sa²nxa³kxe³su² ĩ²a¹ha²kxai³ yen³kxa²
tau³ton³kxi²sa²kxe³su² ĩ²a¹ha²kxai³
te²sa¹wa². Nxe³ha²kxai³ ha³lo²a²
ĩ²li³je³na² hi¹na¹kxan²ti³ ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta²
ĩ³ha¹txi²na¹ha²kxai³ ka³lih³kxi²nha¹nha²wa²,
ũ³kxi²sa²jut3su² tạ³nxa² he³ja³lu²sa²jut3su²
tạ³nxa² yen³kxi³ha¹kxe³su² tạ³nxa²
yen³kxi³txa²sa²kxe³su² tạ³nxa² nxe³kxan²ti³
ka³lih³kxi²la²nha¹nha²wa². 13 Kris²tu³jah¹la²
ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ya³sa²kxe³su²
ĩ³hxi²kat1sa³ha²kxai³ ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta²
wxã³nũh¹sa²kxan²ti³ hxi²ka¹na¹wa².

14 Nxe³na¹kxan²ti³ khãuh³nha¹ju³tai³tã²
ã³non²ta³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Ju¹tai²li² wain³na³la². 15 Kxã³nxai³tã²
Ma³se³to²na²ko³xa² a³li³a¹hĩ¹nai³tã²
a²wi¹lhĩ¹na² wxã³sxã³ Txa²wã¹sũ̄³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi¹nx2ta¹hĩ¹nai³tã²
wxa²nũ̄³kạ³txi³nãu³ ĩ³nxa² Fi³li³po²thĩ³na²
yxau³yah³lxin¹te² ĩ³nxa² so¹lxi³
ã³non²ta³kxi²sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa².
16 A²kxã³nxa² Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³na²
yxau³na¹hĩ¹nai³tã² yen³kxi³txa²kxe³sã¹.
Sah¹lxin¹jau³su² wxa²nũ̄³kạ³txai²na²
sa²kxai³lu² yen³kxi³khai³xa² wã²nhũh¹sxã³
ĩ³sa²si¹hã³xi²sah¹lxi³to³hin¹tai¹ti²tu³wa².

17 — Kwa²hãi¹te³lhxã³ yen³kxa²
yxo²kwạ̄in³kxai¹na¹nha¹. Hai³txi³
te²txã³wa². Wi¹kãi³sa²tot1jah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
ten³sa³nha²wa². Yxah³lxin¹kxai²nãn²tụ̄³
ka³lih³khaix1sah¹lxin¹tu¹wa². 18 Jã¹nxa¹jut3su²
ũ³yho³hi²ki³a² ũ³sa²si¹hã³sah¹lxin¹kxa²
a²yxo²ha³kxa¹ so¹kxi¹nx2ta¹hẽ³la².
So¹kxi¹nx2ta¹ha²kxai³ yen³kxa² wã³kon³kxi²sa³ju³ta²
yãnhũ̄wa². E³pa³fro³ti²jah³la² wxã³na²hẽ³la².
Wxã³nũ²la² wxa²yen³kxa² ũ³hũ¹ah³lxin¹kxa²
ũ³hũ¹sa³na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³
hĩ¹nai²li² yen³kxa² tau³ton³nha²wa².
Nxe² kãi³ũ¹sah¹lxin¹ju³tai²li² ha³nxe²a²
wi¹lụ̄thõ³xa² yã¹nxe³hĩ̄³nx2na³la².
Txa²wã¹sũ̄³na² ĩ³nxũ̄n³so¹nũh¹nx2ti³kxa²
yã¹nx2na³la². Nxe³tho³xa² Txa²wã¹sũ̄³na²
ĩ³nxũ̄n³so¹kxai²nãn²tụ̄³ ĩ³ka³li³lhxun¹na³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ wi¹kãi³ũh¹sah¹lxin¹ju³tai²li²
ĩ³ka³li³lhxun¹nũn³na³la². Ĩ³ka³li³lhxu¹nha²kxai³
wi¹lhit1sxã³ ĩ²nxa²lxi³na³la². 19 Jã¹nxe³jut3su²
tau³ton³kxi¹nx2ti³kxe³su² Txa²wã¹sũ̄³na²
hi²sen³su² ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wa². Je³su²
Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ya³nx2ti³ha²kxai³
tau³ton³kxi¹nx2ti³ju³ta² ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wa².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu²
oh³nãn¹ta³ yen³kxa² kãin² yũ³ha²kxai³
nxe² ũh¹nx2ti³tu¹wa². 20 Nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̄³na² Si³yxau³jah¹lai²li²
Txa²wã¹wĩ³nu²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²li²
wxi²kin³ti³ton³ju³ta² ã²la² kãi²non³ju³ta²
ten³sa³nha²wa². Hai³txi³ ne³ki³so³nxa³ju³ta³nũ³su²
yũ³ti³he¹nxa³lho³la². Nxe³ju³ta²
ye¹nx2ta¹wa².

Pau²lah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

21 Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²yah³lxin¹te²nãu³
ĩ³nxa² Txa²wã¹sũ̄³na² a²sa³wi³ha³lxi³syah¹lxin¹te²nãu³
ĩ³nxa² nxe³sxã³ txa²ha³tạ̄³nxa² wi¹lhen³txi¹nx2ta¹wa².
Txa²wã¹lon³ti³tãu³xai²na² yxau³ya³sain¹tũ̄³kạ̄³txi³nãu³xai²
a²ha³tạ̄³nxa² wi¹lhen³txi¹nx2ti³nũn³ya³sain¹na³la².
22 Ro²ma²thĩ³nãn¹ko³xa² kãin²ko³xai²na²
a²wa³kxẽn³yah³lai²na² sxi²ha² yxau³tũ̄³kạ̄³txi³nãu³xa²
Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ̄³kạ̄³txai²na²
sa²kxai³lu² a²ha³tạ̄³nxa² wi¹lhen³txi¹nx2ti³nũn³ya³sain¹na³
Txa²wã¹sũ̄³na² yxo²ĩ²tũ̄³kạ̄³txa² a²yxo²ha³kxa¹
te²yã¹nxe³nũh¹nx2ti³nũn³ya³sain¹na³la².
23 Jã¹nxe³jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³ nxe³jah¹la² kãin² thãi³ti³la²
a³lxi¹nx2ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².
Jã¹nxa¹jau³su² txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
nxe³ye¹nx2ta¹wa².

Kolosẽnses

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na², Txa²wã¹wã³tã³jah¹lai²na²
Ti³mo²jah³lai²na² nxe³sĩn¹sxã³ ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³si¹na¹wa².
Txai²na¹xai²na², Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su²
Jah¹la², Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
a²ten³jau³su² ĩ³wet1so¹sxã³ ĩ³hxi²kan¹txi³hit1sa³na²hã³la².
Sa³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txi³tain¹si¹ha¹jau³nũ³a²
ĩ³sa²si¹hã³sa²kxah³lo²sa¹wa². Nxe³sa²kxah³lo²na¹xai²na²
wxa²nũ³ka³txi³ ĩ³nxai²na² Ko³lo²se³thĩ³na²
yxau³ye³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wã².
2 Nxe³ha²kxai³, wxãi²na² Je³su²
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ah³lxi¹nha²kxai³,
wi¹wi¹nxe² sa²yxo²we¹jah³lxi¹nha²kxai³,
nxe³yah³lxi¹lxa². Txa²wã³tã³nãu³syah¹lxi¹lxa².
Nxe³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³su² tãu³ãn²tu̱³
kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³si¹ha¹jau³nũ³su²
wxa²nxũ²kwa̱i³nãu³a² ã³nhãu²no³txa²lxi³si¹ha¹jau³nũ³su²
nxe³nx2ti³ju³ta² ten³sa³nha²wa².

Sũ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²jau³xa² Pau²lah³la² ĩ³ye³kxi²jau³su²

3-4 Wxa²nũ³ka̱³txai²na², Je³su² Kris²tu³jah¹la²
yxo²ĩ², Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²te²nãu³xa² yxo²ha³kxa¹
a³lxi², yah³lxi³sĩn¹ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa³.
A²nxe³yah³lxi³nhĩn¹jau³xa² ha³ta̱³nxa²
ain³kxi¹nx2ti³sĩ¹na¹hẽ³la². Nxe³nx2ti³sĩ¹na¹ha²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹
ha³tin³ti³ ĩ³ye³kxi²to³sĩ¹na¹hẽ³la².

— Txa²wã¹sũ³nãi³. Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³ nxe³jah¹la² wĩ³nu²si¹lxi¹.
Nxẽ¹nha²kxai³ Ko³lo³sẽ²sa³ nũ³ka̱³txa²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² wi¹wi¹nxe²
yxo²ĩ²khai¹nxe³nxain¹sĩn¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³
ju¹tai²li² sa²nẽn¹kxi²sĩn¹nxa²ha¹nhai¹.
Nxe³to³sĩ¹na¹hẽ³la². Jã¹nxe³sĩ¹na¹wa².
5 A²kxã³nxa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² a²ya³la³lyau³xan²tu̱³ ain³kxi²
ãn³si³wxe³yah³lxin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Ã²la²
a³la³kxi²yah³lxi³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Yah³lxin¹ka³tu̱³:

— Oh³nãu³a¹, Txa²wã¹sũ³na² sxi²nhãu³a¹
ha³lo²a² wi¹khai¹nxe³sxã³ ka³lih³khai¹nxe³ju³ta³nxã³
yũ³nẽ³na³na¹. A²hĩ¹nai²na² Txa²wã¹sũ³na²
hxi²ka² ũ³ha̱¹kxi²nẽ³na³na¹. Yxan¹nãu³a¹
ũ³yhen³kxi²nẽ³tũ¹xã¹. Nxe³jau³xai²na²
yxo²ĩ²sa²tẽ³yah³lxin¹ka³tu̱³ Kris²tu³jah¹la²
yxo²ĩ² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²te²nãu³xa² a³lxi² yah³lxi³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa².
6 A²nxe³jau³xai²na² wãn³txa² wi¹jau³xai²na²
ain³kxi²yah³lxin¹ka³tu̱³:

— Txa̱²wã¹sũ³na² kãin² thãi³ti³la²sxã³
a²lxi²nẽ²jah³lo²su² na³na¹. A²ya³la³tu̱³
jau³xai²la¹xã¹. Hĩ¹na² a³la³kxi²na¹nhã¹.
Nxe³yah³lxi³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxẽ¹yah³lxi¹nhĩ¹nãn¹jau³xau³tẽx1tãn²tu̱³,
wxa²yu³ta² ã³ka³lxa¹ton³sxã³ ain³kxi²
sa²yxo²we¹ti² ha³lo²a² wi¹ju³ta² kãi³i²
nxe³yah³lxi³to³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³yah³lxi³to³hin¹kxa² yã¹nxe³sxã³,
a²nu²a² yuh³xai²nãn¹ta³ko³xa² yxo²ha³kxa¹
nxe³ta³ko³xai²nãn¹te² nũ³ka̱³txa² wãn³txa²
wi¹jau³xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ĩ³yau¹ũ³nẽ³jau³xai²na² ain³kxi² sa²yxo²we¹ti²
ha³lo²a² wi¹ju³ta² kãi³i² nxe³ye²tũ̱³ka̱³txi³nũ³a²
a³ka³lxa¹to̱n³sa²tẽ³yain¹ta¹hẽ¹la². 7 Jã¹nxa¹jau³su²
E³pa²frah³lo²su² jah¹la² a³lxi²na¹kxah³lai²la¹wa².
Txai²yã¹nxe³sxã³, Je³su² Kris²tu³jah¹la²
a²wa³ka³li³lot3sxã³ yxau²xai³jah¹lai²la¹wa².
Na¹ha²kxai³, txai²li² hxi²kan¹txi³
ã³wxã³sxĩ²nx2ti³nxa³tai¹ti²tu³wa².
Nxe³na¹kxa²yu³su² jah¹lai²na² ã³si³wẽ³not3sa²sxã³
ãn³tĩ¹nx2ti³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
ĩ³yau¹ũ³nx2ti³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². 8 Nxe³nx2ti³nũ²la²
wxa³li²ka³tu̱³, wxa²ha³ta̱³nxa² a³lxi²waun¹nha¹yah³lxin¹jau
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² a³lxi²waun¹nhyah¹lxin¹ti³h
E³pa²frah³lai²na² ĩ³hen³txi³sa²sĩn¹na²hẽ³la².

9 Nxe³sa²sĩn¹jau³xa² ain³kxi¹nx2ti³sĩ¹na¹hĩ¹nãn¹ju³tu̱³,
hũ³wxa²ha³lo²a² sa²hau³ko³tũh¹nx2ti³si¹nha¹jau³nũ³su²,
Txa²wã¹sũ³na² ha³tin³ti³ ĩ³ye³kxi²to³sĩ¹na¹hẽ³la².
Nxe³sĩ¹na¹te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na², nxet3sĩ¹lxi¹. Nũ¹ãn¹tũ̱³ka̱³txa²
Ko³lo³sẽ²sa³ nũ̱³ka̱³txa² sa²hau³ko³tain¹sxã³,
Wxa²yãu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹jah¹la²
ã³nxũ²kwa̱i³wi¹sxã³ yxau³ai¹nhĩn¹ka³tu̱³
kãin² a³la³kxi²ti³hi¹txain¹sĩ¹nhẽ³li¹.
Ain¹nhĩn¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²sũ̱³nu²
ĩ̱³nxai²na² wxa²ẽ¹nãn¹jau³xa² a̱u³txi³
ain³nha²nhĩn¹jau³xa² a²ten³nhĩn¹jau³xa²
ta³nxũ̱¹ka̱³txai²na² a³la³kxi²ti³hi¹ta³lu²ni²
wi¹ko̱³nha²ti³hi¹ta³lu²ni² nxe³txain¹sĩ¹nhẽ³li¹.
Nxe³to³sĩ¹na¹hẽ³la². 10 Sĩ¹na¹ha²kxai³
wxãi²nãn²ta³ Txa²wã¹sũ̱³na² a̱u³txi³
te³nain¹jau³su² so¹lxi³ yxau²xai³li²,
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ka³li³si¹yhah³lxin¹jau³su²
so¹lxi³ kãi³i², ha³lo²a² wi¹ju³ta² ka³lxa¹txi³
kãi³i², Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹la² a³la³kxi²sxã³
yxau²xai³li², yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².
Jã¹nxe³nx2ti³si¹nha¹jau³su², Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³ye³kxi²to³sĩ¹na¹hẽ³la². 11 Txa²wã¹sũ̱³na²

wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³sxã³ hxi²kan¹khaix1jalãxã³ wã¹xi²kan¹txi³nãu³xain²txi³ we¹ti²,
Nxe³sxã³ sa²hẽ¹txa²txi³jau³su² hxi²kan¹kãi²non³nxã²lxĩ¹tũ¹wã³.
Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³: a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ Kris²tu³jah¹la²
wet1sa²sai¹ha²kxai³:

— Ha³lo²a² ye³khãuh³lxa³thin¹ju³ta³lot3sa²nõ¹la².
Yah³lxin¹kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³ nxũ²kwa̱i³lxũ¹ti³
hxi²ka¹ka¹nha²la² yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
[12] Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

— Txa²wã¹wĩ³nãi³. Ha³lo²a² ye³khãuh³lxa³ti3sa²nõ¹la².
kxan²ti³nũ¹ ka³li³sa²sĩn¹tu¹wi¹. Wain³te²lot3sa²nõ¹la².
hxi²waun³txi³nha¹ju³ta² yũ²nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³
Nxa¹jau³su². Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³jah¹la² a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹,
ĩ³ye³kxi²ki̱³tã³la². Nxe³ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² hxi²ki³kxai³lu² yen³kãin²txi³
ha³lo²a² wi¹ju³ta² ha²tet1jut3sũ³ju³ta² ã³nhau³ko³tũ¹sxã³ ai³ye²na³la². [18] Txa²wã¹ne³ka³nãu³ai²na²
Txa²wã¹wĩ³na² ũ³ha̱¹kxi²nẽ³na³la². [13] A²ha² sa²kxai³lu² txa²wã¹nũ²na² whãi²na¹
kxã³nxa² Sa³ta³na²jah¹la² a²ha³lo²lot3sxã³ sa²hau³ko³tũh¹kxi³te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa²
ka³nxah³jut3sũ³ju³ta³lot3sxã³ yxau²xai³ki̱³sxai³ta¹i²ta¹wa². yã¹nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
hi²sen³kxai³lu² wxa²wa²su¹tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³te²ki̱³nãu¹xai²na²
Nxe³nẽ³lha²kxai³ ha³lo²a² wi¹ju³ta² sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³na³la². Ka³te̱n³su²
sa²kxai³lu² A²ta²ha² Kris²tu³jah¹la² ti³hi¹tẽ³jah¹lai²la¹wa². A²kxã³nxa²
Txa²wã¹wĩ³na² a³lxi²kah³lo²su² jah¹la² ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³lhxã³ ka³te̱n³su²
hi²sen³su² sa²hau³ko³ta³ko³xa² sa²kxai³lu² ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ¹nhẽ³kxe³su²
wi¹wi¹nxe² wxe³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³te²ki̱³nãu¹xai²na²
[14] Txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹
a²wah³yu³ta² ya³lu²ki̱³ju³ta³nũ³ai²la¹wa². Kris²tu³jah¹lai²la¹wa². Nxe³jau³su² ha³lo²a²
Yxãn¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ĩ²li³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ A²hxi²kan¹ta²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² wah³yu³ta² Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹ Kris²tu³jah¹lai²la¹wa².
sa²so¹kxi²nẽ³lhxã³ ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la² [19] Nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
Nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la² a²ha³lo²lot3sxã³ a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
yxau²xai³ki̱³tã³la².

— Kris²tu³jah¹la² Txai²yã¹nxe³jah¹lo²khai³xai²la¹xã¹.
Hãi¹nxe³te²hũ³te²la³sĩ¹na¹xã¹. Nxe³jau³xai²na²
nxũ¹ha̱in³nha²sxã³ ĩ³ka³li³ta¹hxai²hẽ¹la².
[20] Nxe³te³na¹ Txa²wã¹sũ³na² ã̱h¹
ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Kris²tu³jah¹lai²na² a²yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³wi¹lhi²ti²sa²sxã³ ã³ya̱³lxi²xi²ti³hit1sa³tũ¹xã¹.
jã¹nxe³te³lhxã³ Jah¹la² wã²nxũh¹lxi³sxã³
hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³ki²sxã³ a²ti³ha²yau³xa²
ha³lo²a² hxan³sxã³ ya³lu²tũ¹xã¹.
Nxe³kxai²nãn²tu̱³ oh³nãu³u¹tai²nãn¹te²
yen³kxa² a²yxo²ha³kxain²txi³, yuh³xai²nãn¹te²
yen³kxa² a²yxo²ha³kxain²txi³, nxe³sxã³
hãu²non³ti³sxã³ ã³ya̱³lxi²xi²sa³tũ¹xã¹.
Ju¹ta² ten³sa³nhã¹. Txa²wã¹sũ³na²
ta¹hxai²hẽ¹la².

[21] Jã¹nxa¹jau³su² wxa²yu³ta² sa²kxai³lu²
a²ha² kxã³nxa¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³ko̱x1ko̱¹son²ki² u² ha³na³ka³lxi³ yxau³ye²
nxe³ye²yah³lxi³to³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Ko̱³nxe³ti³ kãi³i² ko̱³nxe³ti³ ĩ³ye³i²
yah³lxin¹kxe³su² yah³lxi³to³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
[22] Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha²
yah³lxi³nãn¹te² ha³lo²ai²na² a²nũ²khai³su²
ye²hĩ¹nai³tã² ya³lu²kxi¹nx2ti³ta¹hxai²hẽ¹la².

[12] Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

— Txa²wã¹wĩ³nãi³. Ha³lo²a² ye³khãuh³lxa³thin¹ju³ta³lot3sa²nõ¹la².
Yah³lxin¹kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³ nxũ²kwa̱i³lxũ¹ti³
hxi²ka¹ka¹nha²la² yxau²xai³yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa².
[12] Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

— Txa²wã¹wĩ³nãi³. Ha³lo²a² ye³khãuh³lxa³ti3sa²nõ¹la².
kxan²ti³nũ¹ ka³li³sa²sĩn¹tu¹wi¹. Wain³te²lot3sa²nõ¹la².
hxi²waun³txi³nha¹ju³ta² yũ²nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³
Nxa¹jau³su². Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³jah¹la² a²yen³kxa²
ĩ³ye³kxi²ki̱³tã³la². Nxe³ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² hxi²ki³kxai³lu² yen³kãin²txi³
ha³lo²a² wi¹ju³ta² ha²tet1jut3sũ³ju³ta² ã³nhau³ko³tũ¹sxã³ ai³ye²na³la².
Txa²wã¹wĩ³na² ũ³ha̱¹kxi²nẽ³na³la². [13] A²ha² sa²kxai³lu² txa²wã¹nũ²na² whãi²na¹
kxã³nxa² Sa³ta³na²jah¹la² a²ha³lo²lot3sxã³ sa²hau³ko³tũh¹kxi³te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa²
ka³nxah³jut3sũ³ju³ta³lot3sxã³ yxau²xai³ki̱³sxai³ta¹i²ta¹wa². yã¹nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
hi²sen³kxai³lu² wxa²wa²su¹tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³te²ki̱³nãu¹xai²na²
Nxe³nẽ³lha²kxai³ ha³lo²a² wi¹ju³ta² sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³na³la². Ka³te̱n³su²
sa²kxai³lu² A²ta²ha² Kris²tu³jah¹la² ti³hi¹tẽ³jah¹lai²la¹wa². A²kxã³nxa²
Txa²wã¹wĩ³na² a³lxi²kah³lo²su² jah¹la² ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³lhxã³ ka³te̱n³su²
hi²sen³su² sa²hau³ko³ta³ko³xa² sa²kxai³lu² ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ¹nhẽ³kxe³su²
wi¹wi¹nxe² wxe³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³te²ki̱³nãu¹xai²na²
[14] Txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹
a²wah³yu³ta² ya³lu²ki̱³ju³ta³nũ³ai²la¹wa². Kris²tu³jah¹lai²la¹wa². Nxe³jau³su² ha³lo²a²
Yxãn¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ĩ²li³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ A²hxi²kan¹ta²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² wah³yu³ta² Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹ Kris²tu³jah¹lai²la¹wa².
sa²so¹kxi²nẽ³lhxã³ ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la² [19] Nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
Nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹la² a²ha³lo²lot3sxã³ a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
yxau²xai³ki̱³tã³la².

Kris²tu³jah¹la² wxã³ju³tu¹tai²na² ĩ³yau¹ũ³jau³su².

[15] Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³la³
txa²wã¹yen³na² ĩ²ki̱³kxe³sxa³wa². Yxãn¹ta¹
Kris²tu³jah¹lai²na² ĩ²ki̱³kah³lo²su²
jah¹lai²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³ãin²ti²na²
Txa²wã¹sũ³na² a³la³kxi²si¹nhẽ³jah¹lai²la¹wa².
Jã¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²kan¹khai¹nxe³sxã³
a²yen³kxa² wet1sa²sai¹kxa² yxo²ha³kxa¹
hxi²kan¹txi³ ã³sen³sai¹khai¹nxe³jah¹lai²la¹wa².
[16] A²nxe³jah¹la² hi²sen³su² a²yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ wet1sa²sai¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³ta² oh³nãu³u¹tai²nãn¹te² yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ we¹ti², yuh³xai²nãn¹te²
yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ we¹ti², txa²wã¹yen³na²
ĩ²ki̱³kxe³su² te²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ we¹ti²,
a²yen³kxa² ĩ²ki̱³sxa³kxe³su² te²yxo²ha³kxa¹
we¹ti², oh³nãu³u¹tai²nãn¹tũ³ka̱³txa²
a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² hxi²kan¹khai¹nxe³te²
nãu³xãin²txi³ we¹ti², ã³sa²ki³la³xi²te²
nãu³xãin²txi³ yxo²ha³kxa¹ we¹ti²,
yuh³nãu³ai²nãn¹tũ³ka̱³txa² a²hxi²kan¹txi³nãu³xain²txi³
yxo²ha³kxa¹ we¹ti², ã³sa²ki³la³xi²te²

hã¹la²ã²la²ã²la²
nxo²lxĩ¹tũ¹wã³.
wet1sa²sai¹ha²kxai³:

— Wxi²kin³ti³tot3sa³txai²lã¹. Nxe³jau³su²
wet1sa²sai¹ta¹hxai²hẽ¹la². [17] A²wi¹lhĩn¹khai¹xu¹tai²na²
a²yen³kxa² ka³na³ka³na³te² he³la³ko³
sa²tũ³ã³ã³la²ã²la²ã²la² [21] Jã¹nxa¹jau³su² wxa²yu³ta² sa²kxai³lu²
nõ¹lhĩ¹nai²nãn¹te² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹,
Kris²tu³jah¹la² hxi²ki³kxai³lu² yen³kãin²txi³
a²hĩ¹nai²nãn¹te² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹,
Kris²tu³jah¹la² hxi²ki³kxai³lu² yen³kãin²txi³
ã³nhau³ko³tũ¹sxã³ ai³ye²na³la². [18] Txa²wã¹ne³ka³nãu³ai²na²
sa²kxai³lu² txa²wã¹nũ²na² whãi²na¹
sa²hau³ko³tũh¹kxi³te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa²
yã¹nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³te²ki̱³nãu¹xai²na²
sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³na³la². Ka³te̱n³su²
ti³hi¹tẽ³jah¹lai²la¹wa². A²kxã³nxa²
ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³lhxã³ ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ¹nhẽ³kxe³su²
yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³te²ki̱³nãu¹xai²na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹
Kris²tu³jah¹lai²la¹wa². Nxe³jau³su² ha³lo²a²
ĩ²li³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹ Kris²tu³jah¹lai²la¹wa².
[19] Nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Kris²tu³jah¹la² Txai²yã¹nxe³jah¹lo²khai³xai²la¹xã¹.
Hãi¹nxe³te²hũ³te²la³sĩ¹na¹xã¹. Nxe³jau³xai²na²
nxũ¹ha̱in³nha²sxã³ ĩ³ka³li³ta¹hxai²hẽ¹la².
[20] Nxe³te³na¹ Txa²wã¹sũ³na² ã̱h¹
ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Kris²tu³jah¹lai²na² a²yen³kxa²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³wi¹lhi²ti²sa²sxã³ ã³ya̱³lxi²xi²ti³hit1sa³tũ¹xã¹.
jã¹nxe³te³lhxã³ Jah¹la² wã²nxũh¹lxi³sxã³
hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³ki²sxã³ a²ti³ha²yau³xa²
ha³lo²a² hxan³sxã³ ya³lu²tũ¹xã¹.
Nxe³kxai²nãn²tu̱³ oh³nãu³u¹tai²nãn¹te²
yen³kxa² a²yxo²ha³kxain²txi³, yuh³xai²nãn¹te²
yen³kxa² a²yxo²ha³kxain²txi³, nxe³sxã³
hãu²non³ti³sxã³ ã³ya̱³lxi²xi²sa³tũ¹xã¹.
Ju¹ta² ten³sa³nhã¹. Txa²wã¹sũ³na²
ta¹hxai²hẽ¹la².

[21] Jã¹nxa¹jau³su² wxa²yu³ta² sa²kxai³lu²
a²ha² kxã³nxa¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³ko̱x1ko̱¹son²ki² u² ha³na³ka³lxi³ yxau³ye²
nxe³ye²yah³lxi³to³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Ko̱³nxe³ti³ kãi³i² ko̱³nxe³ti³ ĩ³ye³i²
yah³lxin¹kxe³su² yah³lxi³to³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
[22] Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha²
yah³lxi³nãn¹te² ha³lo²ai²na² a²nũ²khai³su²
ye²hĩ¹nai³tã² ya³lu²kxi¹nx2ti³ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³ha²kxai³ a²hĩ¹nai²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— Txa²ta²hai²na² Kris²tu³jah¹lai²na² ya³lu²kxain¹na²hẽ³na¹. Ain¹sxã³ Txa²nũ³kã³txai²na² wxa²wa²su¹tain¹na²hẽ³na¹. Nxe³ha²kxai³ a²hĩ¹nai²na² txa²ya³lxa³ nũ³kã³txai²la¹xã¹. Nxe³sxã³ ã³nhan³ka²ti³khai¹hã¹. wi¹lhin¹khai¹nxe² a²nũ²a² ã³xa² hxi²kan¹txi³ kõ³nxe³te²lo³txa³kxe³su² nxe² nxe³sxã³ Txa²yen³nãu³a¹ yxau³ya³sain¹na³na¹. Txa²te³na¹jau³su² na³xã¹. Txa²wã¹sũ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³su² nxe³ya³nx2ti³na³la². [23] Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²sa²tẽ³jah¹lxi³hẽ¹la². Jũ¹te²he³la³ko³ ã³na¹yah²lxan³kxe³su² kan²txi³ i³jah¹lxi³hẽ¹la². Ha³lo²a² ye³khãuh³lxa³thin¹ju³ta³lo³txa²lxi³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ã³na¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². Hãi¹nxe³sxã³:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ain³kxi²na¹hẽ³na¹. Jã¹nxe³jau³xai²yã¹nxe³sxã³ a²ya³la³tu̱³ yxan¹nãu³a¹ wxa²wa²su¹ta³lun²khain¹nxe³sxã³ A²ha² hĩ¹nai²na² ha³lo²a² ye³khãuh³lxa³thin²ki²sa²na³a¹. Nxe³ta¹ sxi²ha² kan²thĩ³na² it3ta² hxi²kan¹txi³ sa²it3sa²we¹txa³wxe³hĩ³nx2nxa³xã¹. Jã¹nxe³thĩ³nhũ³nxe² kan²txi³ Sũ³na² wãn³txa² i³sxã³ yxau³na¹tũ¹xã¹. Ã³na¹nxa³lho³na¹. Nxe³jah³lxi³hẽ¹la². A²nxe³te² wãn³txa² wi¹jau³xai²na² yuh³xai²nãn¹tũ³kã³txa² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³tih³nxe³si¹sain¹jau³nũ³su² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²si¹hã³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ ĩ³tih³nxain¹sĩ¹na¹wa². Jã¹nxe³nx2ti³si¹sa²jau³nũ³su² txai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² wa³ka³li³lo³sa²jah¹lo²sa¹wa².

Yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tũ³kã³txa² ã³nhxi²nũ¹nu¹hain¹jau³su².

[24] Kxã³nxai³tã² Kris²tu³jah¹la² e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:

— Ye³khãuh³lxa³thi¹na¹kxai³ jã¹nxĩn¹tu¹wi¹ Nxe³sain¹na²hẽ³la². Hĩ¹nai²na² ye³khãuh³lxa³thi¹na¹wa². Nxe³na¹ju³ta² wi¹na³la². Kris²tu³jah¹la² ye³khãuh³lxa³thin¹kxa² yã¹nxa¹kxai²nãn²tu̱³ ka³li³sa³nha²wa². Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tũ³kã³txai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la²nũ²a² yã¹xain¹na³la². Nxe³ha²kxai³ txa²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la²nũ²a² ye³khãuh³lxa³thin²kxi²nũ³na¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³ ka³li³sa³nha²wa². [25] Wxa²yu³txai²na² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³te² ĩ̃³nxai²na² ã³nhxi²nũ¹nũ³nx2ti³te³lhxã³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ti³hit1sa³na²hẽ³la². Wãn³txa² wi¹jau³xai²na² Sũ³na² a³la³kxi²si¹nx2ti³jau³nũ³ai²na² yxo²ha³kxa¹ ĩ³tih³nxe³ta³lun²nx2ti³te³lhxã³ ti³hit1sa³na²hẽ³la².

[26] A²nxe³te² wãn³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²nãn¹ju³tu̱³ ã³ne³wxe²sa²tẽ³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Hai³txi³ wãn³txai²na² a²si³yxau³tãu³la³ yuh³xai²nãn¹tũ³kã³txai²na² ã³ne³wxe³ti³he¹xain¹ta¹hxai²n hãi¹nxe³sxã³ a²si³yxau³tãu³a² ã³sa²no¹sa²tẽ³kain¹ta¹hxai²h Yxãn¹ta¹ a²hĩ¹nai²na² so¹lxi³ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² wãn³txu¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³nhẽ³lhxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Wãn³txa² yxo²ĩ²tũ³kã³txi³ ki̱³na¹xai²na² so¹lxi³ ĩ³yau¹ũ³nhẽ³na³la². [27] A²nxe³jau³xai²na² kwẽn¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Je³su² Kris²tu³jah¹la² nxu²kwã̱i³yxau³nx2ti³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²ya³la³tu̱³ yxan¹nãu³a¹ wxi²kin³ti³to³ti³hi¹txa²lxi³tu¹wi¹. Nxe³nẽ³na³la². A²nxe³jau³xai²na² wi¹khai¹nxe³jau³xai²la¹wa². Wxi²kin³ti³ton³sxã³ ã³sen³sai¹khai¹nxe³jau³xai²la³wa². Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²nãn²tu̱³ ã³ne³wxe³ai¹nxa³jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ a²hĩ¹nai²na² Txa²wã¹sũ³na² a²nũ²nãu³xai²na² yuh³xai²nãn¹tũ³kã̱³txai²n yxo²ha³kxa¹ nxe³jau³xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² nxũ²kwã̱i³yxau³nx2ti³ju³ta² ten³jau³su² ĩ³yau¹ũ³hain¹thxun¹na³la².

[28] Na¹ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³hain¹sĩ¹nhxai²na¹hẽ Nxe³sxã³ tĩh³na² wi¹lxa³tĩh³na² ã³na¹ain¹si¹hain¹jau³su² ĩ³tih³nxe², wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³tih³nxe², a³la³kxi²khai¹nxe³jau³xa² ĩ³tih³nxe², nxe³ain¹sĩ¹nhxai²na¹hẽ³la². A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ wa³nũn³ta³ki²la²sxã³ ĩ³wi¹lhin¹txai²lã¹. Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na¹ Si³yxau³tãu³a¹ a²yen³nãu³a¹ yxau³txai²lã¹. Nxe³ain¹si¹hain¹jau³su² sĩ¹nhxai²na¹hẽ³la². Ja¹nxain¹si¹nha¹jau³su² kãin² o²la³kxi²sĩ¹nhxai²na¹hẽ³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² nũ³kxũn³txi³ hxi²kan¹txi³lot3sa²kxe³su² sa²wai³wait3sxã³ nũ³kxũn³txi³ ã³no²la³ki²sĩ¹nhxai²na¹hẽ³la².

2

[1] Wxa²yu³tai²na² Ko³lo²se³thĩ³nãn¹tũ³kã³txi³ ĩ̃³nxai²na² txa²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³ wxa²ha³lo²a² ĩ³hxi²waun³ta³kxi¹nxa²ti², ha³lo²a² wi¹lyah³lxin¹ju³ta³nũ³a² so¹lxi³ ã̱n³ten³kxi¹nx2ti² nxe³nx2ti³hxai²na¹hẽ³la². Na¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² sa²hau³kot3si¹nx2txai¹na¹jau³su² kãin² ĩ³ye³kxi²hxai²na¹hẽ³la². Jã¹nxa¹jau³su² La³o³ti³se²a²thĩ³nãn¹tũ³kã³txain²txi³, a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ²sai¹nxa³tũ³kã̱³txain²txi³, ain¹sxã³ nxe³nx2ta¹kxa² yã¹nxe³sxã³ ai¹nhxai²na¹hẽ³la². [2] Na¹ha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³ hxi²ka¹ka¹nha²la²

a̱in³nha², a³lxi²waun¹nyhu¹i², nxe³yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²ẽ¹nãu³a¹ wi¹la̱in³nha²waun¹nha²yu³sxã³ yxau²xai³waun¹ya³nha²yu³yah³lxin¹tu¹wa². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na² ha³lo²a² a³la³kxi²ta³lu²ni², wi¹ko̱³nha², yah³lxin¹tu¹wa². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ã³ne³wxe³ai¹nxa³jau³xu¹tai²na² ha³ta̱³nxãn²txi³ a³la³kxi²yah³lxin¹tu¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lo²khai³xa² wi¹la² a³la³kxah¹lxin¹tu¹wi¹. [3] A²nxe³jau³xu¹tai²na² sa²kxai³lu² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³xai²la¹wa². Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ so¹lxi³ a³la³kxi²khai¹nxe² wi¹ko̱³nha²khai¹nxe² nxe³jah¹lai²la¹wa². Nxe³kxe³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ ju¹ta² yã¹nxe³sxã³ a³la³kxi²ton³nẽ³lhĩ̱³nx2na³la². [4] Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ã̱³xai²na² wãn³txa² ain³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². Txa²wãn³txa² so¹lxi³ ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². A²nũ²a² ã̱³su² te²a² wãn³txa² wai³nxa³jau³xa² ĩ³yxo²wi¹wi¹nxe³nha²sxã³ ĩ³ye³kxi¹nx2ti³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ã³na¹si¹nx2ti³jau³nũ³sũ̱³ ĩ³ye³kxi¹nx2ti³kxa²ya̱n³ti³su² ya³nx2ta¹wa². [5] Txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na² u² hã³na³kxa³lxi³ yxau³ya³nx2ti³hxai²na¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2ta¹kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³ txa²yxo²ka³nãu³nhũ³ai²na² whãi²na¹ a̱in³nha¹nx2ti³sxã³ ã³nũ²ki¹nx2ta¹kxe³hũ³nxe² a̱in³ta³ki¹nx2ti³nha²sa³nha²wa². Na¹ha²kxai³ wxa²yxau³yah³lxin²ju³ta² a²ha³ta̱³nxa² ain³kxi¹nx2ta¹ha²kxai³ kãin² ka³li³sa²si¹yha³lxin¹nha²wa². Nxe³sxã³ wxa²yu³txai²na² wi¹lĩ³we¹yhu¹sxã³ yxau²xai³lye²yhu¹i² Kris²tu³jah¹la² hxi²ka² kan²txi³ yxo²ĩ² nxe³yah³lxin¹ju³ta² kãin² ka³li³sa²si¹yhah³lxin¹nha²wa². Na¹ha²kxai³ yxau³ya³nx2ta¹kxe³hũ̱³nxe² wxa²ha³lo²ai²na² wi¹ju³txai²na² txa²yen³nai²na² ĩ²ũh¹nx2ta¹kxe³hũ̱³nxe² kãin² ka³li³sa²si¹yhah³lxin¹nha²wa².

Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ye²ki̱³jau³su²

[6] Jã¹nxa¹jau³su² e³a¹wa². A²wi¹lhĩ¹na² txã² Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ² ãn³si³wxe³yah³lxi¹nhĩ¹nai¹ta² nxe³sxã³:

— Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³khai³xai²la¹xã¹. Jah¹lai²na² so¹lxi³ yxo²ĩ²a¹tũ¹xã¹. Yah³lxin¹jau³su² yah³lxi³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yah³lxin¹ka³tu̱³ a²hĩ¹nai²na² jã¹nxe³yah³lxin¹jau³xai³ jã¹nxe³jau³lxi³ Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²kxi²yah³lxin¹xã¹. yxau²sa²tẽ³ye¹txain¹nũ²hẽ³la². [7] Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ hi³sa³ka³txa² wi¹lã̱³nxe²kxi³sxã³ a̱u³txi³ u̱²lã³nxe²kxi² ai³kxai²nãn²tu̱³, wi¹wi¹nxe² we¹ni² kan²txi³ i³nha²sxã³ yxau² ha²e³kxat3su² te²jai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³kat3sũ̱³jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ kan²txi³ i³jah¹lxi³sxã³ a²wi¹lhĩ¹nãn¹te² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³hxai²jau³nai¹tã² ĩ³wet1so¹jah³lxi³sxã³, Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ² kãi²no̱n³jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ka³li³ki²khai¹nxe³nx2ti³jau³su² ĩ³ye³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹la².

[8] Ha³lo²a² wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹la². A²nũ²a² ĩ³ki³ha¹ki¹nx2ti³ha³ta²wa². A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²na² yuh³xai²nãn¹jau³xa² so¹lxi³ ĩ³ye³i², wai³nxa³jau³xa² so¹lxi³ ĩ³ye³i², ha³yax3khin¹jau³xa² so¹lxi³ ĩ³ye³i², hai³txi³ Je³su²jah³la² wãn³txa² e³xa³i² nxe³tũ̱³ka̱³txi³su² ya³nx2ti³ha³ta²wa². Nxe³sxã³ ĩ³ki³ha¹ki¹nx2ti³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²ka² yxo²ĩ²yah³lxin¹ju³ta² sa²tã³ki¹nx2ti³kxa²ya̱n³ti³su² ye¹nx2ta¹wa².

[9-10] Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a² yã¹nxe³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ a²si³yxau³jah¹la² ne³te²hxi²kan¹khai¹nxe³sxã wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³ju³ta² a²yxo²ha³kxa² whãi²na¹ wã³ko³txa³kxe³su² Kris²tu³jah¹la² ne̱³te²nũ²ai²na² yxau³te²ju²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ wxãi²na² sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, a²hxi²kan¹ju³ta² wa³nũn³ta³ki²la²sxã³ yxau²xai³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa². Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²kan¹txi³ ãn³sen³sai¹khaix1jah¹lai²la¹wa². Yuh³xai²nãn¹te² hxi²kan¹te²nãu³xa² ã³sen³sai² oh³xai²nãn¹te² hxi²kan¹te²nãu³xa² ã³sen³sai² nxe³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ ya³nx2ta¹wa².

[11] Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³yah³lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ko̱³nxe³thin¹ju³ta³lo³nx2ti³kxe³su² ã³wa²su¹txa²ti³na²hẽ³la². Hai³txi³ yuh³xai²nãn¹ta² hxi²ki³la³ kãi³ũh¹nx2ti³xa³hẽ³la². Kris²tu³jah¹la² kãi³ũh¹nx2ti³na²hẽ³la². Nxe³ju³tan³te²kxa³ya̱³lhu² wxa²wa²sut1sxã³ yxau²sa²tẽ³yah³lxi¹lxa². [12] Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² a²kxã³nxa² e³kxah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Hĩ¹nãn¹te²tu̱³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ yxo²ĩ²a¹tũ¹xã¹. Sa²yxo²we¹ta¹tũ¹xã¹. Nxe³yah³lxin¹jau³tu̱³ hã²wxãn³txa³ ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ̱¹ki²sa²sai¹nx2ti³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2ti³tãu³a¹ ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ̱¹ki¹nx2ti³tãu³a¹ e³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Hĩ¹na² ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³la¹ju³ta² ã̱³na¹a¹xã¹. Nxe³yah³lxin¹jau³tu̱³ Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ kwã̱³kxa² sa²nĩ̱³ki¹nx2ti³jut3sũ̱³nxe² ũ³hũ̱¹ki¹nx2ti³na³la². Nxe³ha²kxai³ hã²wxãn³txa³ ĩ̱³yau³xa² sa²sai¹xi²nx2ti³tãu³a¹ Kris²tu³jah¹la²

ã³nũ²nxi²sxã³, nũ̄³kxũn³txi³ ya³lu²yah³lxin¹jut3sũ̄³nxe²
ka³tẹ̄n³su² ĩ³sa²yxau³xi¹nx2ti³jut3sũ̄³nxe²
sa²sai¹xi²nx2ti³tai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³sxã³
Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²yah³lxi¹nhĩ¹na¹
Txa²wã¹sũ̄³na² hi²sen³kxai³lu² nũ³kxũn³nha²sxã³ A²nxe³jau³xai²na² ĩ³yain³kī̄³jau³nũ³su²
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² tah²lxi³ we¹tũ³nx2ti³na²hẽ³la². tã̄³nxa² ĩ³na²kī̄³jau³nũ³su² tã̄³nxa²
13 Jã¹nxa¹jau³su² kxã³nxa² kọ̄³nxe³ti³ a²yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹jau³sxa³wa².
kãi³sxã³ yxau²xai³yah³lxin¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yãn³tai²na² Kris²tu³jah¹la² wxã²nxa³hĩ¹nãu³u¹tai²na²
Kọ̄³nxe³ti³ kãi³ju³ta³lo³jah³lxin¹kxe³su² sa²yxo²we¹kī̄³jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
wxa²wa²sut1sxã³ yxau²xai³lyah²lxan³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xai²na² a²yen³kxa² a²yãu³ka³txi³hũ̄³jau³su²
Txa²wã¹sũ̄³nu²kxai³lu² ten³ti³hex1yxah³lxan³kxe³su². ha³kxai³ a²yen³kxa² ĩ²kī̄³sxa³kxa²
Txa²wã¹sũ̄³na² ya³lu²kxi²nẽ³jut3sũ̄³nxe² wã²nã³ũ¹nhẽ³te³lhxã³ nxe³jau³su² ha²kxai³
yxau²xai³yah³lxin¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ a²hĩ¹nai²na¹
Te²yã¹nxe³sxã³ ya³lu²te²nũ³nhũ̄³nxe² hũ̄³sxã³ Kris²tu³jah¹la² yũ³kī̄³tã³la².
Txa²wã¹sũ̄³na² yxau²xai³ye²ain¹yah³lxi³to³hin¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². jah¹la² so¹lxi³ hxi²kan¹khai¹nx2na³la².
Yxãn¹ta¹ a²hĩ¹nai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Nxe³ha²kxai³ tĩ³yau³xai²na² a²hxi²ka¹nxa³jau³xai²na²
yxo²ĩ²sxã³ ã³nũ²nxi²sxã³ yxau²xai³yain¹yah³lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². a²na¹jah¹lxi³sxã³ Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³
Yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ̄³na² sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la². 18-19 Nxe³ha²kxai³
Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹ ka³tẹ̄n³ti³hi¹txa²lxi³ha²kxai³ a²nũ²a² wi¹lhin¹ki³lxo³jau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³kxai²nãn²tṵ³:
wxa²kọ̄³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² — Txai²li² kãin²txi³he¹jah¹lo²txã³i¹.
wxa²wa²su¹txa²lxi³ha²kxai³ nxe³nx2ti³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa². Na¹ha²kxai³, wxi²kan¹txi³ Txa²wã¹sũ̄³na²
14 Nxe³jut3sũ̄³nxe² kọ̄³nxe³ti³ kãi³kī̄³kxa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²txã³i¹. Hãi¹nxe³sxã³
a²yxo²ha³kxa¹ ũ³wha²li¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² so¹lxi³ ĩ³hen³txi²,
A²nxe³txã³nxai²nãn¹jau³su² kọ̄³nxe³ti³ ĩ³sa²nẽn¹kxi², nxe³jah¹lo²sa¹i¹. Wãn³txa²
kãi³kī̄³kxa² yo³ha² ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta³nũ³a² wi¹jau³xa² hxi²sxã³nho³jut3sũ̄³jau³xa²
sa²hẽ¹tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³to³ta¹ a³la³kxi²jah¹lo²sa¹i¹. Ju¹ta² wain³na³li¹.
Txa²wã¹sũ̄³na² hi²sen³kxai³lu² ta³nxã¹nxai²na² Jã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tṵ³
tẽ³sxã³ ũ³ka³net3hxa³ta¹hxai²hẽ¹la². ã³ye³kxi¹nx2ti³kxai²nãn²tṵ³ Ĩ³we¹tain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². Ĩ³ki³ha¹ki¹nx2txai¹nhī̄³nx2n
Kris²tu³jah¹la² hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kī¹la³kxi²jut3sũ̄³nxe² Ĩ³we¹tain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². Ĩ³ki³ha¹ki¹nx2txai¹nhī̄³nx2n
ũ³hẽ¹jut3sũ̄³nxe² hxa³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². wain³txi³ kãi³yah³lxi³hī̄³nxa¹lxa²,
15 Nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹lo²su² te²hi²sen³kxai³lu² ĩ³ye³kxi¹nx2tain¹jau³xa² wai³nxa³ha²kxai³lu¹.
a²ta³a² hxi²kan¹txi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ A²nxe³jau³xai²na² ĩ³yain³kī̄³jau³nũ³su²
a²nũ̄³kxũn³ju³ta² sa²so¹ki²hxa³kxi²ka³tṵ³ tã̄³nxa² ĩ³na²kī̄³jau³nũ³su² tã̄³nxa²
sa²yṵ³hẽ³nãu³lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². a²yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹jau³sxa³wa².
Ain¹ka³tṵ³ Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³ Yãn³tai²na² Kris²tu³jah¹la² wxã²nxa³hĩ¹nãu³u¹tai²na²
nũ̄³kxũn³txi³ ãn³sen³sai¹yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². sa²yxo²we¹kī̄³jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹kxe³su² e³lẽ³na¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ A²nxe³jau³xai²na² a²yen³kxa² a²yãu³ka³txi³hũ̄³jau³su²
ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kris²tu³jah¹la² ha³kxai³ a²yen³kxa² ĩ²kī̄³sxa³kxa²
ya³lu²kxi²nẽ³li² ka³tẹ̄n³su² ĩ³sa²yxau³xi² wã²nã³ũ¹nhẽ³te³lhxã³ nxe³jau³su² ha²kxai³
oh³xan¹ko³nãu³a¹ ĩ³ka³la² nxe³hĩ¹nai³tãn²tṵ³ ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ a²hĩ¹nai²na¹
e³lẽ³na¹ ĩ²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². hũ̄³sxã³ Kris²tu³jah¹la² yũ³kī̄³tã³la².
16 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² a³la³kxi²nxa³tũ̄³ka³txi³su² jah¹la² so¹lxi³ hxi²kan¹khai¹nx2na³la².
te²a² ã³ke³tũ¹nx2tain¹sxã³ ĩ³kwa³na³nx2ti³kxai²nãn²tṵ³: Nxe³ha²kxai³ tĩ³yau³xai²na² a²hxi²ka¹nxa³jau³xai²na²
— Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nẽ³ti³ai¹ti²tu³wi¹. Je³su² Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³, a²na¹jah¹lxi³sxã³ Kris²tu³jah¹la² so¹lxi³
Yxãn¹ta¹ yu³tã̄³xa² tau³ton³kxi²nẽ³ju³ta³nũ³a² txa²wã¹ne³ki³hũ̄³jah¹lo²su² jah¹la² so¹lxi³ sa²yxo²we¹ta¹tũ¹xã¹. Nxe³kī̄³kxai²nãn²tṵ³
yũ²na³li¹. Nxe³ju³ta²sa¹: “ ‘Te²li² txa²wã¹kī̄³na¹xai²na² whãi²na¹ Txa²wã¹sũ̄³na² ten³ki²nẽ³jau³su² jau¹lxi³ wi¹lain³ta³kxi²sa²sai¹nha²sxã³
ĩ³yain³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.’ Tã̄³nxa²: a³la³kxi² kãi²nọ̄³ni², hxi²kan¹ kãi²nọ̄³ni², a³lxi² kãi²nọ̄³waun¹yhu¹i², hxi²nũ¹nũ³
‘Jau¹xai²li² ĩ³na²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.’ kãi²nọ̄³waun¹yhu¹i², nxe³hī̄³kī̄³tã³la².
Tã̄³nxa²: ‘I³la³kxai²na² ã³ki³wa³tãu³kxi²tãu³a² ã³ki³nũ²ki¹xi²sxã³ kãin² ĩ³yai³ni²,
sa²ba³to³nxe³kī̄³tãu³a¹ ã³ki³nũ²ki¹xi²sxã³ kãin² ĩ³yai³ni², nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.’
Tã̄³nxa² nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³jau³su²

Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxa²yã¹nxe³kxe³hũ̄³sxã³ yxau³kī̄³jau³su²

20 Jã¹nxa¹jau³su² Kris²tu³jah¹la²
ya³lu²kxi¹nx2ti³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹nai³tã²tẽ³tu
oh³nãu³a¹ yxau³te²sin²ta²wa². Yuh³xai²nãn¹jah¹lxi³su²
jã¹nxe³jah¹lo²sxa³lho³la². Nxe³ha²kxai³
wxãi²na² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³
yxau³yah³lxin¹tũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na²
yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa² ya³lu²te²nũ³nhũ³yah³lxi³te²sin¹yu²hẽ³la².
Yah³lxin¹kxe³su² yuh³xai²nãn¹te²
yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ã³na¹jah¹lxi³sxã³
wxa²wa²su¹nha²sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ Sũ³na² wi¹la³ ĩ²nx2ti³si¹jau³nũ³su²
a²nũ²a² yuh³xai²nãn¹te² wãn³txa²
ĩ³kwa³na³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³ sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

— Yuh³xai²nãn¹tũ³ka̱³txi³su² na¹xã¹.
Na¹ha²kxai³ yuh³xai²nãn¹te² wãn³txai²na²
sa²yxo²we¹ta¹tũ¹xã¹. Nxe³te²hũ³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
21 A²nxe³te² wãn³txai²na² wxa²yah³la²nãu³xu¹ta²wa²
wãn³txai²na²sa¹:

— Te²li² wxa²wxai³txa³hẽ¹li¹. Ta̱³nxa²:

— Te²li² ĩ³so¹jĩ²sa̱in³txa³hẽ¹li¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Sũ³nu²kxai³lu²
wi¹la³ ĩ²nx2ti³xa³lho³li¹. Ta̱³nxa².
Nxe³jau³su² ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³sxã³
wã²nxũh¹ e³kxi¹nx2ti³hxai²tai¹ti²tu³wa².
22 A²yen³kxa² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³kxai²na²:

— Wxa²wxai³txa³hẽ¹li¹. Ĩ³so¹jĩ²sa̱in³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³nx2ti³kxa² yen³kxa² yain³txi³su²
ta̱³nxa² ĩ³na²ki̱³jau³su² ta̱³nxa² ãt1sũ³te²
yen³ki³su² ta̱³nxa² nxe³sxã³ ã³nhxi²tẽ³nha²sxã³
o²la³kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³
kãi³ki̱³kxa² yo³ha² wxa²wa²su¹kxi²nẽ³lxa³lho³la².
23 Nxe³ha²kxai³ wãn³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³jau³xai²na²
kwa² a³la³kxi²ki³lxo³nha²jau³xai²la¹wa².
Oh³nãu³u¹tai²nãn¹jah¹la²nãu³xa² ĩ³sa²nẽn¹kxi²
kwa² kãi²nxa³te²lo³nxe³nha² txa²wã¹nũ²ai²na²
kãin² khãuh³lxa³ti³hi¹nha² nxe³si¹nhẽ³jau³nu³ai²la¹wa².

— A³la³kxi²jau³su² te²sĩ³lxi²na³na¹.
Nxe³nx2ti³na³la². Nxe³nx2ti³kxa²ha³ta̱³nxãn²tã³
a²nxe³jau³xai²na² sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
txa²wã¹sĩ̱³nai³na² ko̱³nxe³ti³ a̱in³nhyah¹lxin¹ju³ta²
hxi²kan¹txi³ sa²hau³ko³nyhah¹lxi³hĩ̱³nx2nxã̱³lxa²

3

1 Jã¹nxa¹jau³su² Kris²tu³jah¹la²
ya³lu²nũ²la² ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹ka³tu̱³, a²hĩ¹nai²na² oh³nãu³nũ¹ka³nãu³a¹
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² a²wi¹tãu³a¹
hxi²kan¹khai¹nxe³tãu³a¹ yxau³yain¹na³la².
Nxe³kxa² yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² wxãi²na²
sa²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³
ya³lu²nũ²la² ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³
sa²yxo²ka³ta³wxe³yah³lxin¹jut3sũ³nxe²
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² tah²lxi³ wet1sũ³nx2ti³na³la².
Nain¹sxã³ wxa²yu³tai²na² nxe³ain¹kxa²
wet1sũ³nx2ti³na³la² so¹lxi³ ain³kxi²sxã³ sa²yxo²wet1si¹hah³lxin¹ja³kxa
ã̱n³ten³jah¹lxi³hẽ¹la². 2 Wxa²yxo²ka³nãu³a¹
whãi²na¹ wi¹la̱in³nha¹jah³lxi³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² so¹lxi³ a̱in³nha¹jah³lxi³sxã³
sa²yxo²we¹jah³lxin¹ja³kxa³nũ³su²
ã³ten³jah¹lxi³hẽ¹la². Hai³txi³ yuh³xai²nãn¹te²
yen³kxa² a̱in³nha¹jah³lxi³sxã³ ya³ni̱³li³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
3 Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³ ya³lu²yah³lxin¹jut3sũ³nxe²
yuh³xai²nãn¹te² yen³kxa² ã³na¹yah³lxi³te²sin¹yu²hẽ³la².
Yah³lxin¹ka³tu̱³ a²hĩ¹nai²na² Kris²tu³jah¹la²
ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³nyhah¹lxin¹sxã³
oh³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹
ka³te̱n³ti³ yxau³yah³lxi³te²sin¹yu²hẽ³la².
Yah³lxi¹nha²kxai³ wxa²ka³te̱n³syah¹lxin¹ju³ta²
Kris²tu³jah¹la² hxi²ka²nãu³a¹ wi¹wi¹nxe²
ã̱³wã̱a¹ki¹nx2ti³kxe³su² wa²su¹wa²su¹
yxau²xai³yah³lxi¹lxa². 4 Yah³lxin¹ka³tu̱³
yxan¹nãu³a¹ Kris²tu³jah¹lai²na² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
ka³te̱n³ti³hi¹tẽ³jah¹lai²na² ã³wxã³ye²nx2ti³tu¹wa².
Nxe³ye²nx2ti³tãu³a¹ wxi²kin³ti³ton³kxa²yã¹nxe²
e³lẽ³na¹ ti³hi¹txa²lxi³tu¹wa². Nxe³nx2ti³ha²kxai³
wai³na² wxi²kin³ti³ton³sxã³ yxau³yain¹yah³lxin¹tu¹wa².

Sũ³na² hxi²ka² tah²lxi³ we¹tẽ³ju³ta²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²
5 Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³
yxau³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ yuh³xai²nãn¹te²
yen³kxa² yxo²kwa̱in³yah³lxin¹jau³su²
ã³nã¹hxa³jah¹lxi³hẽ¹la².

— Ĩ³su²lhã³nha²ki̱³jut3sũ³nxe² txa²ko̱³nxe³ju³ta²
yxo²kwa̱i³na¹ju³ta² ã³nã¹hxa³ta¹tũ¹xã¹.
Yah³lxin¹jau³su² nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a² ã̱³xa²
sxe³xa³ka³lxu³su² ta̱³nxa² a²nũ²a² ã̱³xa²
in³txi³su² ta̱³nxa² wa³ni̱³lon³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta²
a³na¹i², in³txa² in³txa² ã̱³xa² ko̱³nxe³ti³
wa³ni̱³lon³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta² ã³na¹i²,
ko̱³nxe³ti³ yxo²kwa̱in³yah³lxin¹ju³ta²
a²ha̱³ju³i², a²nũ²a² ã̱³xa² yen³kxa² kãin²
yxo²kwa̱in³yah³lxin¹ju³ta² ã³na¹i²,
nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Nxe³ju³ta²:

— Yen³kxa² ã²la² kãi²non³sxã³
yxo²kwa̱in³sa³nhã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
a²nxe³te² yen³kxai²na² wxa²sũ³na²lon³sxã³
sa²yxo²we¹jah³lxin¹jut3sũ³nxe² yxau²xai³lyah³lxi³hĩ̱³nxa¹l
Ju¹ta² wai³nxa³wa². 6 A²nxe³te²
ha³lo²ai²na² ko̱³nxe³ju³txai²na² a²nũ²a²
ka³lxa¹khaix1nxe³te²nãu³xa² Txa²wã¹sũ³na²
sa²yxo²ã³sxã³ yxau²xai³lain¹tũ³ka̱³txa²
kãi³ain¹na³la². Nxe³ain¹ju³ta² a²wah³yu³ta²
Txa²wã¹sũ³na² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹nũn³tu¹wa².
7 Nain¹sxã³ wxa²yu³tai²na² nxe³ain¹kxa²

yã¹nxe³sxã³ kọ̃³nxe³ju³ta³lọ̃t3sxã³
yxau²xai³lyah³lxi³ta¹hain¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Yah³lxin¹kxe³su² kọ̃³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²
yã¹nxe² yxau²xai³lyah³lxi³ta¹hain¹ti³ai¹ti²tu³wa².

8 Yxãn¹ta¹ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² tah²lxi³
we¹tũh¹nx2ti³ha²kxai³ a²hĩ¹nai²na²
te²u¹jã¹nxe³te² kọ̃³nxe³ju³ta² ã³nã¹hxa³jah¹lxi³hẽ¹la².
Wã²la² kọ̃³nxe³ka³lo³a² sa²sai¹ka²na¹yah³lxin¹ju³ta²
wxa²kọ̃³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ã³nã¹hxa³jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ³xa̱n³ta³kxi², ĩ³wã³lon³kxi²,
a²nũ²a² kọ̃³nxe³ti³ kãi³ki²nyhu¹i², a²nũ²a²
ã̱³xa² ọ̃³nxa³te²lot3sxã³ ĩ³ye³kxi²yhu¹i²,
yxo²kọ̃³nxe³ti³ ĩ³ye³i², nxe³yah³lxin¹ju³ta²
yxo²ha³kxa¹ ã³na¹jah¹lxi³hẽ¹la². 9 Jã¹nxe³sxã³
kxã³nhxĩ¹nãn¹te² ĩ̱³nxai³tã² kọ̃³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹te² ĩ̱³nxai³tã² ã³na¹yah³lxi³te²sin¹ya²lã̱³la².
Nxe³ha²kxai³ ha³ya̱³kxa² ĩ³ki³ha¹ki²nha¹ju³ah³lxi³hẽ¹la².
10 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³a¹ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² tah²lxi³
we¹txa²lxi³te²ju²hẽ³la². Nxe³nx2ti³ju³ta²
Sũ̱³na² ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:

— Txa²wẽ³ha³lxa² a²ẽ¹nãu³ai²na²
tah²lxi³ wet1sa²tẽ³ai¹na¹xã¹. Na¹ka³tu̱³
Txai²yã¹nxe² sa²tẽ³ain¹tũ¹xã¹. Ye³kan¹txi³
ĩ²sain¹txai²lã¹. Nxe³nx2ti³jau³su²
Txa²wã¹sũ̱³na² wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
wet1sa²tẽ³nx2ti³na³la². 11 Nxe³ha²kxai³
txa²wã¹ki̱³na¹xai²na² Sũ̱³na² wẽ³ha³lxi³su²
te²ki̱³na¹xai²na² a²hãi¹nxe³tũ̱³ka̱³txain²txi³
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² tah²lxi³ we¹tũ¹nhẽ³na³la².
Nxe³sxã³ a²nũ²a² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³su²
ta̱³nxa² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³sxa³tũ̱³ka̱³txi³su²
ta̱³nxa² nxe³ki̱³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³ hai³txi³
ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹ki̱³sxa³ha²kxai³,
ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²jah¹lo²su² ta̱³nxa²
ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²nxa³jah¹lo²su²
ta̱³nxa² nxe³ki̱³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³ hai³txi³
ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹ki̱³sxa³ha²kxai³,
kwa³jan³ti³su² ta̱³nxa² wa³nũn³khaix1tũ̱³ka̱³txi³su²
ta̱³nxa² nxe³ki̱³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³ hai³txi³
ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹ki̱³sxa³ha²kxai³,
a²wa³kxẽn³yah³la² wa³ka³li³yu³ta³lot3sxã³
yxau³jah¹lo²su² ta̱³nxa² hãi¹nxe³sxã³
wxa²wa²sut1sxã³ yxau³jah¹lo²su²
ta̱³nxa² nxe³ki̱³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³
ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹ki̱³sxa³ha²kxai³,
nxe³hĩ̱³ki̱³tã³la². Ha³na³ka³lxin³ye²nyhu¹ki̱³ju³ta²
yũ²nxa³wa². Yxãn¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su²
jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³, txa²wã¹nxũ²kwa̱i³nãu³a¹
nxũ²kwa̱i³yxau³nẽ³jah¹lo²su² ha²kxai³,
nxe³nẽ³na³la². Txa²wã¹ki̱³na¹xai²na²
yxo²ha³kxa¹ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² tah²lxi³
we¹tũ¹nhẽ³na³la². Nxe³jau³xai²na² so¹lxi³
hxi²kan¹khai¹nxe³jau³xai²la¹wa².

12 Wxãi²na² Txa²wã¹sũ̱³na² nũ̱³ka̱³txi³syah¹lxi¹lxa².
A³lxi¹nx2ti³ha²kxai³ wã²nxa³ka² so¹nx2ti³ha²kxai³
nxe³nx2ti³tũ̱³ka̱³txi³syah¹lxi¹lxa². Yah³lxin¹kxe³su²
wã²la² wi¹ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nyhah¹lxin¹jut3sũ̱³nxe²
wã²la². kãi³ũ¹nyha¹jah³lxi³hẽ¹la². Ĩ³yan³ta³kxi²nyhu¹i²
wi¹kai¹kxi²nyhu¹i² a²nũ²a² ã³xa²
kãin²te²lo³nyhu¹i² hxi²kwa³ya²nyhu¹xa³i²
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxau² nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
13 Jã¹nxe³sxã³:

— A²nũ²a² ã̱³xa² wain³txi³ kãi³ũ¹sa²nxa³xã¹.
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wxãi¹ta²
ĩ³kwa̱i²kxi²yah³lxi³txa³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Je³su² Kris²tu³jah¹la² wxa²kọ̃³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxi³kxa²
ya³nxe³sxã³ a²nũ²a² ã̱³xai²na² wxa²wa²su¹txain¹yah³lxi³hẽ¹
14 Hãi¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² hxi²ka¹na³wha³to²hi²nxe³sxã³
a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wxa²yxo²kẽn¹ti̱n³nãu³xai²na² whãi²na¹
a̱u³txi³ wi¹la̱in³nyhu¹sxã³ hãi¹nxe³kxe³hũ̱³nyhu¹ah³lxin¹tu
15 Txa²wã¹nũ²ai²na² ka³na³ka³na³kxan²ti³
ka³lxa¹kxi²nẽ³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³te²na²
wi¹lain³ta³kxi²nyhu¹te²ju²hẽ³la², ha³na³ka³lxi²
we¹nxai³kxan²ti³na². Te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²
txa²wã¹ki̱³na¹xai²na² ka³lxa¹kxan²ti³
wi¹lain³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Nxe³si¹nyhah³lxin¹jau³su²
Kris²tu³jah¹la² wã²nxa³kxa² sa²so¹nx2ti³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Wxãn³txai²na² e³kxi²na¹jau³nu³a²
e³kxi²na¹kxai²nãn²tu̱³ txa²wã¹ki̱³na¹xai²na²
wi¹la̱in³nha² kãi²no³nhĩ̱³ki̱³ji¹wi¹?
Kãi²no³nhĩ̱³kxai²nãn²tu̱³ e³kxi²yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
wain³tu¹wa². Yxãn¹ta¹ kãi²nxa³to³nhĩ̱³kxai²nãn²tu̱³
e³kxi²yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² wai³nxa³lho³la².
Jã¹nxe³kxa²yo³su² Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹tãu³a¹ nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹:

— Txa²wã¹sũ̱³nãi³. Wi¹lxo³kxi²sa¹lxi¹.
Nxe³jah³lxi³to³hẽ¹la². 16 Nxe³ha²kxai³
Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² yxo²ha³kxa¹
ã³nxũ²kwa̱i³wi¹nha¹jah³lxi³sxã³ sa²wai³wait3sxã³
ain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wãn³txai²na² a³la³kxi²te²lon³nx2ti³nũ²la²
tĩh³na² wi¹tĩh³na² hain³sxã³ ĩ³yau¹ũ³nyhu¹i²
tĩh³na² kọ̃³nxe³tĩh³na² ã³na¹si¹ja³ka³nũ³su²
hain³sxã³ ĩ³tih³nxe³nyhu¹i² nxe²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
ka³lih³khai¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³wi¹lxo³kxi²nx2ti³jau³su² hain³sxã³
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³hain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².

17 — Hãi¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² ha³lo²a²
ĩ²li³ju³ta² ĩ³ye³kxi²ta̱³nxa² kãi³ta̱³nxa²
na¹tũ¹xã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³

Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Je³su²jah³la² sa²yxo²we¹jah³lxi³sxã³ kãi³jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Je³su²jah³la² ã³nũ²nxi²sxã³ Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³tãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³wi¹lxon³ki¹jah³lxi³hẽ¹la².

Wi¹la³ yxau²xai³la³kxi³nyhu¹ki̱³jau³su²

18 A²sxe³xa³ka³lxu³nãu³xãi³, ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².

— Sũ̱³na² wẽ³su² na¹xã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²wẽ³sãi¹ah³lai²na² wi¹la³ sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹la². Ju¹ta² wain³na³na¹. Ya³nx2ta¹xa².

19 Jã¹nxe³sxã³ a²wẽ³sãi¹yah³lo²nãu³xãi³, ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Wxa²sxe³xa³ka³lxai²na² a³lxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Ĩ³xa̱n³ta³kxah¹lxi³txa³hẽ¹la². Thãi³ti³la² wi¹kãi³ũh¹jah³lxi³hẽ¹la². Ya³nx2ta¹wa².

20 Jã¹nxe³sxã³, a²wẽ³ha³lxi³nãu³xãi³, ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Wxa²wĩ³nai²na² sa²yxo²we¹ti² wxa²hã³ka³nai²na² sa²yxo²we¹ti² a²hãi¹nxe³ti³xa¹ nxe³jah³lxi³hẽ¹la².

— Sũ̱³na² wẽn³su² na¹xã¹. Nxe³na¹ha²kxai³ sa²yxo²we¹ta¹tũ¹xã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ka³li³kxi²yah³lxin¹tu¹wa². Ya³nx2ta¹wa².

21 A²wĩ³nu¹nãu³xãi³, nxe³jah³lxi³sã²nhẽ³la².

— Sũ̱³na² wẽn³su² na¹xã¹. Nxe³na¹ha²kxai³ txa²wẽ³sai²na² ĩ³wai³ki²so¹na¹tũ¹xã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

— Ĩ³kwa̱i²kwa̱i²ki² ã̱n³sen³sai¹sxã³ ĩ³wai³kxũ¹yu³nha¹tũ¹xã¹. Yah³lxi³txa³hẽ¹la². Ĩ³hxi²ka¹nyhah¹lxa³nha²kxai³:

— Hxi²kan¹txi³ wain³txi³ kai³a¹nxã³nhi². Wxa²wẽ³sai²na² nxe³ye¹nx2ti³kxa²ya̱n³txi³su².

Ya³nx2ta¹wa².

22 Jã¹nxa¹jau³su² a²wa³kxẽn³yah³lo²lot3sxã³ yxau³yah³lxin¹te² ĩ̱³nxai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Wxa²wa³kxẽ³yah³lai²na² yuh³xai²nãn¹te² wa³kxẽn³yah³lai²na² a²wãn³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

— Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³khaix3jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ĩ²sa²tẽ³sa³nha¹. Sa³ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² whãi²na¹ kãi³hxa³ta¹tũ¹xã¹. Yah³lxin¹jau³su² yuh³xai²nãn¹te²na² wa³kxẽn³yah³lai²na² sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ kwa² wi¹wa³kon³ki³lxo³yxah³lxi³txa³hẽ¹la².

— Txa²wa³kxẽn³yah³lai²na² ĩ²so¹sa³kxai²nãn²tu̱³ wi¹ wa³kon³kxai¹na¹tũ¹xã¹. Wi¹lxo³kxai¹na¹txa³la³ Yxãn¹ta¹ ĩ²so¹sa²nxa³kxai²nãn²tu̱³ yai¹nhĩ̱³nxa²nxa³xã¹. Hãi¹nxe³sxã³ u̱³lha²hĩ̱³nx2na³na¹. Nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la².

23 Nxe³ha²kxai³:

— A²wa³ka³li³yu³ta² ĩ²li³ju³ta² kãi³a¹tũ¹xã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²yxo²ka³nãu³ai²na² whãi²na¹ wi¹la̱in³nhyah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

— Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wa³kon³kxi²na¹kxa² yã¹nxe³sxã³ yuh³xai²nãn¹tũ̱³ka̱³txa² wa³kon³kxai¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su² kãi³jah¹lxi³hẽ¹la².

24 Yuh³xai²nãn¹ta² wa³kxẽn³yah³la² wa³kon³kxi²yah³lxin¹kxan²ti³ Je³su². Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² Hi²sen³su² wxa²wa³kxẽ³yah³lo²khai³xai²la¹

25 Nxe³te²su² ha²kxai³ yan¹nãu³a¹ hã²wxãn³txa³ ũ³yho³hi¹nx2ti³ju³ta² yũ³tu¹wa². A²nxe³jut3su² ha²kxai³ yuh³xai²nãn¹te² wa³kxẽn³yah³la² wi¹la³ wa³kon³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Nxe³ya³nx2ta¹wa².

4

1 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²li³te²la³ wain³txi³ kãi³xa³kxai²nãn²tu̱³ wain³txi³ kãi³ai¹nxa³kxa² yã¹nxe³jau³su² Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³yho³hi²hain¹tu¹wa². Hai³txi³ Txa²wã¹sũ̱³na² jau¹xai²na² sa²yat1sxã³ wain³txi³ kãi³xa³jah¹la² wi¹lũ³yho³hi²hain¹ju³ta³la³ yũ²nxa³wa². Jã¹nxe³nx2ti³ha³ta²wa².

1 A²nũ²a² wa³kxẽn³yah³lo²nãu³xãi³, nxe³jah³lxi³sa²lxa². Wxa²sa³wi³ha³lxai²na² wxa²wa³ka³li³yu³ta³lo̱³tain¹sxã³ ã³wa³kon³ki¹nx2tain¹tũ̱³ka̱ wain³txi³ ã̱n³kãi³ũ¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

— Txai²na² Kris²tu³jah¹la² a²wa³kxẽn³no̱t3sa²kah³lo²sa¹x Oh³nãu³u¹tai²nãn¹jah¹lai²la¹xã¹. Nxe³sxã³ wa³ka³li³yu³ta³lot3sain¹te²nũ̱³ka̱³txa² a²wa³kxẽn³not3tai¹na¹kah³lo²sa² kxa²yã¹nxe² Kris²tu³jah¹la² wa³ka³li³yu³ta³lo³ta¹wi¹. Nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Nxe³ya³nx2ta¹wa².

Wã̱n³txa² ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³su²

2 Hãi¹nxe³kxe³hũ̱³nxe², Txa²wã¹sũ̱³na² ha³tin³ti³ ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta² ĩ³ha¹txi¹nx2ti³ju³ta² Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³ye³jah¹lxi³hẽ¹la².

— Txa²sũ̱³nãi³. Ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹ju³ta² kãi³ũ¹sa¹nha²kxai³ wi¹lxo³kxi²sa¹lxi¹. Nxe³jah³lxi³hẽ¹la². 3-4 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

— Kris²tu³jah¹la² sa²hau³ko³tẽ³jah¹lai²la¹xã¹. Nxe³jau³xai²na² kxã³nãu³u¹tai²na² a³la³kxai¹nxa³jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Yxã̱n¹ta¹ a²nxe³te² wã̱n³txai²na² a²hã̱¹nai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³jah¹lo²sa¹wa². Na¹kxa² yo³ha² sxi²ha² kan²thĩ³na² Sũ̱³na² wã̱n³txa² sa²yxo²ã³tũ̱³ka̱³txa² hxi²ki³kxai³lu² ũ³tĩ¹ki²sain¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³

nxe³na¹ju³tai²na² ha³lo²ai²na² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² nxet3sĩ¹lxi¹. Pau²lah³lai²na² wxa²wãn³txai²na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³lhxun¹na³li¹. Nxe³ju³ta² sa²hxi²ka¹tũ¹txain¹sĩ¹nhẽ³li¹. Nhĩn¹kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka̱³txa² wi¹la̱in³ki²nha²ti³hi¹tũ¹txain¹sĩ¹nhẽ³li¹. Nai¹nhĩn¹kxai²nãn²tu̱³ Pau²lah³lai²na² wxa²wãn³txa² wi¹wi¹nxe² a²si³yxau³tãu³a¹ ã³no¹xa³kxe³su² ĩ³ye³kxi²yhain¹tu¹wi¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³ne³wxe³txai²li¹. Nxe³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la².

5 Ju¹ta³la³ na¹ha²kxai³, a²nũ²a² Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ai¹nxa³tũ³ka̱³txa² yxau³yain¹yah³lxi¹lxa². Nxe³ha²kxai³ a³la³kxi²khai¹nxe³sxã³ yxau³je¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

— Je³su²jah³la² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹txai²lã¹, kwẽn¹tai²na²sã¹. Yxan¹nãu³a¹ sa²hxi²kat1sa²nxa³kxa²yan³ti³sã¹. Yain¹yah³lxin¹jau³su² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³txain¹yah³lxi³hẽ¹la². 6 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ thã̱i³ti³la² wi¹lhin¹jau³xa² so¹lxi³ a³la³kxi²jau³xa² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, jã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ³lxi³te²la³ Sũ³na² wãn³txa² ĩ³wã̱³txi¹nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ wãn³txa² wain³txi³ ĩ³tih³nxain¹yah³lxin¹jau³su² a³la³kxi²sxã³ ĩ³wa²lũ³xain¹yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².

A²ha³ta̱³nxa² ũ³sa²si¹hã³jau³su²

7-8 Nxe³nxa²ha¹te¹ Ti³ki²kah³la² txa²wã³tã̱³jah¹la² a³lxi²na¹kxah³lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² txai²yã¹nxe³te²hũ̱³sxã³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wa³kon³kxi²jah¹lai²la¹wa². Ha³ya³kxa² Sũ³na² wa³ka³li³yu³ta² ã³na¹ti³hex1jah¹lo²sxa³wa². A²nxe³jah¹la² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹wa². Nxe³nx2ta¹ka³tu̱³ txa²ha³lo²a² yxau²xai³la¹ju³ta². a²ha³ta̱³nxa² ĩ³ye³kxi² txa²nũ̱³ka̱³txa² tĩ¹nãn¹ta³nũ̱³ka̱³txi³ na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ yxau²xai³lhĩ¹na¹ju³ta² a²ha³ta̱³nxa² ĩ³ye³kxi² nxe³nx2tain¹tu¹wa². Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³kwxẽ²kxi² wi¹lxo³kxi² nxe³nx2tain¹tu¹wa². Jã¹nxe³si¹nx2ta¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2ta¹wa². 9 Nxe³sxã³ O³ne²si³mah³la² wxa²nũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³ ha³ya³kxa² Sũ³na² wa³ka³li³yu³ta² ã³na¹ti³hex1jah¹lo²sxa³ha²kxai³ a³lxi²na¹kxah³lai²la¹wa². ha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lai²na² O³ne²si³mah³lai²na² Ti³ki²kah³lai²na² ain¹sxã³ ã̱n³tĩ̱³xi¹nx2tain¹tu¹wa². Nxe³nx2ti³sxã³ tĩ¹nãn¹te² ha³lo²a² a²ha³ta̱³nxa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³tu¹wa² ã³nhai¹tũ³ye²tũ̱³ka̱³txa² ta¹ka³lxai²na²

10 Jã¹nxe³sxã³ A³ris³tar²kah³la² sxi²ha² kan²thĩ³ thĩ¹nai²na² ũ³tĩ¹ki²sa²sxã³ yxau³na¹kxa² yã¹nxe² yxau³ya³sain¹na³la². A²nxe³jah¹la² ĩ³hen³txi³nx2ti³ha²kxai³, Mar²kah³la² Bar³na³be²ah³la² a²sa³wi³sah³la² ĩ³hen³txi³nx2ti³ha²kxai³, nxe³nx2ti³na³la². A²nxe³te² Mar²kah³lai²na² ã³tĩ̱³xi¹nx2ti³kxai²nãn²tu̱³ wi¹li³hen³txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Yxau³ain¹ju³ta² wã²nã³ũh¹txai¹yah³lxi³hẽ¹la². Jã¹nxe³nx2ta¹jau³su² a²kxã³nxa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹tai¹

11 Jã¹nxe³sxã³ Jo³su³e²ah³la² a²ĩ³lxi³ ã̱³xa² Jus²tu³jah¹la² ĩ³hen³txi³nx2ti³nũn³na³la². A²nxe³jah¹lo²nãu³xai²na² ha¹li¹ ka³na³ku² jah¹lo²nãu³xai²na² A³ris³tar²kah³lai²na² Mar²kah³lai²na² Jo³su³e²ah³lai²na² nain¹sxã³ Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³sain¹na³la². Te²na² so¹lxi³ txai²yã¹nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² ã̱³si³tẽ³kxi²si¹hain¹jau³su² ko³nxe³ti³ kã̱i³ain¹kxa² yo³ha² ã̱³wa²su¹ju³ta² ĩ³hen³txain¹nũn³na³la². Nxe³ha²kxai³ ĩ³nxũ²kwã̱i³lxũ¹sain¹to³nha²hẽ³la². Yxã̱n¹ta¹ ti¹na² sxi²je³na² yxau³na¹thĩ³nai²na² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³sain¹tũ̱³ka̱³txi³su² jah¹lo² ã̱³xa² ã̱³hxi²nũ¹nũh¹sain¹ju³ta³la³ ĩ³hen³ain¹nhxai²nxa³hẽ¹la².

12 Jã¹nxe³sxã³ E³pa²frah³la² wxa²nũ̱³ka̱³txi³sain¹nũ³nha²k Je³su² Kris²tu³jah¹la² wa³ka³li³yu³ta³lot3jah¹lo²su² nx2na³la². A²nxe³jah¹la² ĩ³hen³txi³nx2ti³nũn³na³la². A²nxe³jah¹lai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² ha³tin³ti³ ã̱³nxũ²kwã̱i³lxũ¹ti³nha²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sũ̱³na² nxe³ti¹. Ko³lo³sẽ²sa³ nũ̱³ka̱³txai²na² wxa²ẽ¹nãn¹jau³xa² kan²txi³ yxo²ĩ²sxã³ a³la³kxi²ta³lun²sxã³ sa²yxo²we¹ta³lu²ni² wa³nũn³ta³ki²la² wi¹lhin¹khai¹nxe² nxe² yxau²xai³lain¹ju³ta³nũ³a² ti³hi¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe³nx2ti³to³hxai²na²hẽ³la². A²ya³la³tu̱³ txa²yen³nãu³a¹ jah¹lai²na² wxãin²txi³ Txa²wã¹sũ̱³na² sa²hau³ko³ti³hi¹txa²lxi³si¹jau³nũ kãin² ĩ³ye³kxi², La³o³ti³se²a²thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txain²txi³ Txa²wã¹sũ̱³na² sa²hau³ko³tain¹si¹jau³nũ³su² kãin² ĩ³ye³kxi², I³ra²po³li³thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txain¹txi³ jã¹nxe², nxe³jah¹lai²la¹wa². 14 Jã¹nxe³sxã³ Lu³kan³la hĩ³ne³kxa² a²hoh³lxah³la² a³lxi²sĩ¹na¹kah³la² ĩ³hen³txi¹nx2ti³sĩ¹nha²kxai³ Te³ma²sah³la² ĩ³hen³txi¹nx2ti³sĩ¹nha²kxai³ nxe³nx2ti³sĩn¹na³la².

15 Jã¹nxe³sxã³ txai²na¹xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² we³sha³lxi³nũ̱³ka̱³txa² ĩ³hen³txi³ti³ten³sa³nha²wa². Na¹ha²kxai³ La³o³ti³se²a²thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ³hen³txai¹na¹ha²kxai³ Nĩ²fa³ka³lxa² ĩ³hen³txi³na¹ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tũ̱³ka̱³txa² ĩ³hen³txai¹na¹ha²kxai³ Nĩ²fa³ka³lxa² ĩ³hen³txi³na¹ha²kxai³ Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tũ̱³ka̱³txa² ã̱³nhai¹tũ³ye²tũ̱³ka̱³txa² ta¹ka³lxai²na²

sxi²ha² ã³yãn³ki³nũ²ki²sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
hain³jau³xa² ĩ³hain³kain¹ni² Sũ³na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nyhu¹i² nxe³te²nũ³ka̱³txa²
ĩ³hen³txai¹na¹ha²kxai³ sĩ¹na¹wa².
16 Nxa²ha¹te¹ ta³nxã¹nxai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na²
ĩ²sxã³ wxa²nũ³ka̱³txai²na² a²yen³nãu³a¹
ĩ³yĩ¹li²sxã³ ĩ³yau¹ũ³tain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹ka³tu̱³:
— Ta³lu²na¹xã¹. Yah³lxin¹ka³tu̱³
La³o³ti³se²a²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txa² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹hain¹yah³lxin¹ka³tu̱³,
nũ¹ã¹tũ³ka̱³txa² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³te²
yen³nãu³a¹ ta³nxã¹nxai²na² ĩ³yĩ¹li²sxã³
ĩ³yau¹ũ³ti³hi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³sxã³ La³o³ti³se²a²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txa²
a²ha³tẹh³nxã³nxa² nxã³nxã̱³xa² ĩ³sa²si¹hã³ai¹na¹txã³nxai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2tain¹tu¹wa².
A²nxe³txã³nxũ³ai²na² wxa²nũ³ka̱³txa²
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³yah³lxin¹te² yen³nãu³a¹
ĩ³yĩ¹li²sxã³ ĩ³yau¹ũ³nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
17 Ar³ki²pah³la² ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
— Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² a²wa³ka³li³yu³ta²
kãi³ju³ta³lo³txa²sĩn¹tai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³ju³ta²
kãi³ta³lun²txa²ya³hain¹sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
18 Txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
ĩ³hen³txi³nx2ta¹wa². Wãn³txai²li²
ne³ki³san¹jau³xai²li² txa²hxi²kai²na²
ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². Txai²na²
sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹ki²sai¹nha²kxai³
yxau³na¹wa². Nxe³sa²ju³ta² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹tãu³a¹ txa²ha³lo²a²
wi¹lhau³kot3si¹sa²jau³su² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ³na² thã̱i³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta²
ten³sa³nha²wa². Ta³lu²na¹wa².

1 Tesalonisẽnses

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² Si²lah³la² Ti³mo²jah³la² nxe³sĩn¹sxã³ ũ³wha²li¹lhxã³ ũ³hũ²xai³nx2ti³nha¹wa². Wxa²nũ³ka̗³txa² Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³na² yxau²xai³yah³lxin¹tũ³ka̗³txi³ ĩ³nxai²na² Je³su²jah³la² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau²xai³lyah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² ũ³wha²li¹lhxã³ ũ³hũ²xai³nx2ti³nha¹wa². Nxe³nx2ti³nha¹te² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² a²sa³wi³ha³lxain²txi³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxain²txi³ yah³lxi¹lxa². Nxe³nx2ti³nha¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³si¹hi² wxa²nxũ²kwa̗i³nãu³a² ã³nhãu²no³txa²lxi³si¹hi² nxe³nx2ti³si¹nha¹jau³su² ten³sa²sĩn¹nha²wa².

Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³nãn¹tũ³ka̗³txa² yxo²ĩ²ain¹jau³su²

2 Yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³yah³lxin¹jau³su² Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²to³sĩ¹na¹wa². E³kxi²sĩ¹na¹jau³xa²sa¹:

— Sũ³na² nxet3si¹lxi¹. Yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³lai¹nha²kxai³ ĩ³sa²nẽn¹kxi²nxa²sĩ¹na¹wi². Nxe³sĩn¹to³ha¹wa². 3 Yxo²ĩ²yah³lxi¹nhĩ¹nãn¹te²tũ³ Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ¹te³lhxã³ o²la³kxah¹lxi¹lxa². Sũ³na² a³lxi²yah³lxin¹jau³su² wi¹lo²la³kxi²yah³lxi¹lxa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxi²sxã³ wa̗³li²ju³ta³nũ³a² thãi³ti³la² wah³yxah³lxi¹lxa². Nxe³yah³lxin¹kxe³su² ĩ²sĩn¹te²sa¹wa². Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²sĩn¹na¹tãu³a² sa²wa²lho¹xi²sxã³ ĩ²sĩn¹to³ha¹wa².

4 Nxe³sxã³ yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ txa²wã³tã̗³xa² yã¹xah³lxi¹lxa². Txa²wã¹sũ³na² a³lxi¹nx2ti³ha²kxai³ ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹nx2ti³sin²ta²wa². Nxe³ju³tai²li² ĩ²sĩn¹te²sa¹wa². 5 Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xai²li² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³sĩ¹na¹jau³xai³ta² kwa² wãn³txi³su² te²sxa³yu²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la² a²wãn³txain²txi²na³la². Nxe³jau³xai²li² wã³nxĩn¹jau³su² ha²kxai³ ya²la³tu̗³jau³xai²la¹wa². Yxau³ya³nx2ti³sĩ¹na¹hĩ¹nai³tã² wain³txi³ o²la³kxi²nũh¹nx2ti³sĩ¹na¹ju³ta² ĩ²yah³lxin¹tai¹tu̗³wa². 6 Yxau³sĩ¹na¹kxa² yã¹nxe² yxau³yah³lxi¹nha²kxai³ Je³su²jah³la² yxau³hxai²kxai³ jã¹nxe² yxau³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³ khãuhx3nyhah¹lxin¹kxan²ti³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ka³lih³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³ka³li¹ti¹nx2ti³tai¹ti²tu̗³wa². 7 Nxe³yah³lxin¹kxa²yu³su² Ma³se³to²na²ko³xa² yxau³te²a² Kre²sa²ko³xa² yxau³te²a² nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹te²nãu³xai²na² ĩ²kxi¹nx2tain¹ta¹hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̗³lhu² yxo²ĩ²yah³lxin¹kxa² yã¹nxe² yxo²ĩ²ain¹nũn³ta¹hẽ¹la². 8 Nxe² yxo²ĩ²yah³lxi¹nhĩ¹nai³tãn¹te²tu̗³ Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² u²lxi³ ha³ta̗³nxe³ta¹hẽ¹la². Ma³se³to²na²ko³xa² Kre²sa²ko³xa² ya¹nãn¹ta³ko³xa² jau¹xai²li² yxo²ĩ²yah³lxin¹kxe³su² ha³ta̗³nxe³ta¹hẽ¹la². Nxe³jut3su² ha²kxai³ u²lxi³ ai³ain¹kxan²ti³ ã²la² ain³kxain¹ta¹hẽ¹la². Ĩ³ye³kxain¹sĩ¹nxa³ta̗³lxa¹ wxa²wãn³txa² ã²la² ain³kxi¹nx2tain¹ta¹hẽ¹la². 9 Jã¹nxe³tũ³ka̗³txai²na² sa²kxai³lu² wã²nxũh¹ ĩ³hen³txi³sain¹sĩ¹na²hẽ³la². Wxã³sxã³ ĩ²nx2ti³nha¹hĩ¹nai³tãn¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Txah³lxa³kxa³txai²li² Sũ³nu²sa²ki³lxo³ka³txai²li² ã³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³sxã³ hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a² so¹lxi³ ya²la³tu̗³ te²an²tu̗³ ka³te̗n³su² te²an²tu̗³ sa²yxo²we¹jah³lxin¹jau³xai³tã² e³kxi²sain¹sĩ¹na²hẽ³la². 10 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³la² Sũ³na² Tah²si²ha²kxai³ ã¹jah¹lai²li² oh³nãu³a¹ a³ka³nxi²ju³ta³nũ³a² wah³nxe³yah³lxin¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ¹sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³jah¹lain²txi³ kxã³nhxĩ¹nai³tã² txa²wã¹ha³lo²a² yxau³hĩ¹nai³tã² ya³lu²ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ka³te̗n³su² ã³sa²yxau³xi²na²hẽ³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̗³lhu² txa²wã¹ko̗³nxe³ti³ kãi³ki̗³ju³ta² a²wa³ha² so¹kxi²nẽ³na²hẽ³la². So¹kxi²nẽ³lha²kxai³ Sũ³na² ko̗³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nẽ³ju³ta³nũ³a² wxa²wa²su¹kxi²nẽ³tu¹wa². Jã¹nxe³ju³kxai³lu² ul²yxau³tũ³ka̗³txai²na² sa²kxai³lu² jau¹xai²na² ĩ³hen³txai¹yah³lxin¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³sain¹sĩn¹na²hẽ³la².

2

Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³na² Pau²lah³la² o²la³xi²jau³su²

1 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ wxã³sĩ¹na¹hĩ¹nai³tã² ĩ³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wa². Kwa²wãn³ti³su² ĩ³tih³nxe³nx2ti³sĩn¹nxa³tai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³ ain³kxi²sah¹lxi³nhĩ¹nha²kxai³ sa²yxo²wet1sah¹lxi³nhĩ¹nhẽ³la². 2 A²kxã³nxa² Fi³li³po²thĩ³na² ai³sĩ¹na¹ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hĩ¹nai³tãn²tu̗³ Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³ain¹sĩ¹na¹hẽ³la². Nxe³tãu³ãn²tu̗³ta¹ Sũ³na² wãn³txa²kxai³lu² e³nai¹nha²kxai³ ye³khãuh³lxa³ti³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Hã²wxãn³txa³ ã³waix3tũ²la² wxã³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wa². Wxã³sĩ¹na¹ka³tu̗³ Sũ³na² wãn³txain²txi³ wã³ã³txi²sxã³ ĩ³yau¹ũ³nx2ti³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wa².

Sũ³na² wãn³txa² e²nain¹te²a² wa³ka³ti³lot3sain¹sĩn¹ju³ta³la³
Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² ĩ³ya³lo³ti²te²lot3sa²sĩ¹nha²wa².
Sũ³na² wãn³txa²kxai³lu² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wa².
3 Ĩ³yau¹ũ³nx2ti³sĩ¹na¹hĩ¹nai³tã² wãn³txa²
wain³jau³xa² ã³na¹sxã³ ã³waix3si¹yhah³lxin¹jau³su²
kãi³ũh¹nx2ti³sĩn¹nxa³ha²kxai³ kõ³nxe³ti³
kãi³si¹yhah³lxin¹jau³su² kãi³ũh¹nx2ti³sĩn¹nxa³ha²kxai³
ã³ke³tũ¹si¹yhah³lxin¹jau³su² kãi³ũh¹nx2ti³sĩn¹nxa³ha²kxai³
nxe³nx2ti³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wa². 4 Nxe³yãn¹ta¹
kã³nxai³kai³lu² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
ĩ²sxã³ sa²so¹sa²sĩn¹te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²na² txa²wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ¹sih¹nx2tai¹na¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³nx2ta¹tu¹wa².
Sain¹sĩ¹nha²kxai³ Sũ³na² wãn³txa²
so¹lxi³ ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wa².
Txa²wã¹sũ³na² wi¹lĩ²sa²sĩn¹ju³ta² so¹lxi³
ten³sa²sĩ¹nha²kxai³ a²nũ²a² so¹lxi³
kwa² ĩ³wi¹lxo³kxi²sain¹sĩn¹ju³ta³la³
ten³sa²sĩ¹nxa³ha²kxai³ sĩ¹na¹hẽ³la²,
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²nãn¹jau³xa²
ĩ³ye³sxã³ ĩ³sai¹kĩ³sxa³jau³xa² a³la³kxi²nẽ³lha²kxai³la²
5 Kwa²hãi¹nxe² wi¹le¹nx2ti³sĩ¹nxa³kxe³su²
nxe³sĩn¹nxa³tai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³sxã³
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³sĩ¹na¹kxa² yo³ha² ten³sĩn¹nxa³tai¹ti²tu³wa².
Jã¹nxe³nha¹jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹
Txa²wã¹sũ³na² ĩ²sain¹sĩn¹nha²wa²,
ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³sĩ¹na¹kxa²yã³ti³sa².
6 Jã¹nxe³jut3su² wxa²nũ³kã³txai²la³
tã³nxa² a²nũ²a² ã̃³su² tã³nxa² kwa²
sa²nẽn¹ki²sah¹lxi³nhĩn¹ju³ta² a²nũ²a²
ten³sa²sĩn¹nxa³tai¹ti²tu³wa². Kris²tu³jah¹la²
ĩ³sa²si¹hã³sa²sĩn¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³ha²kxai³
yxo²xũn³jau³xa² hxi²kan¹txi³ e³kxi¹nx2ti³sĩ¹nhĩ³na¹wa².
Yxãn¹ta¹ ten³sa²sĩn¹nxa³hẽ¹la². 7 Sa²sĩn¹nxa³ha²kxai³
txu¹ha² a²wẽ³sa³khai³xa² a³lxi²sxã³
wi¹wi¹nxe³ sa²hau³ko³kxa² a²su³su³yau³xa²
ũ³hũ¹te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³
wi¹wi¹nxe² thãi³ti³la² Sũ³na² wãn³txai²na²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³sĩ¹na¹hẽ³la². 8 A³lxi²khai¹nxe³nx2ti³sĩ¹na¹wa².
Nxe³ha²kxai³ Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wa². Ya³lu²ye¹nx2ti³sĩ¹na¹wa².
ã³nx2ti³sĩ¹nhĩ³nxãn²nxa³wa². 9 Txa²wã³tã³nãu³xãi³.
Wxa²nũ³kã³txa² he¹ya³nx2ti³sĩ¹na¹ju³tai³tã²
ain³kxi¹xi²nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Nxe³sxã³
Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³te³lhxã³
wxã³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³sĩ¹na¹ka³tũ³ta¹
a³lan²ta² yxo²ha³kxa¹ ka³nxah³ta²
yxo²ha³kxa¹ wa³ka³li³yu³khai³xa²
nũ³kxũn³txi³ wa³kon³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wa²,
yen³kxa² wã²nhũ²hxat3sah¹lxi³nhĩn¹kxa²yã³ti³sa².
10 Sũ³na² ye³na² kõ³nxe³ti³ o²la³kxi²sĩ¹nxa³ha²kxai³
wxa²ye³na² yxo²ĩ²yah³lxin¹tũ³kã³txai²nãn¹ta²
ye³na² kõ³nxe³ti³ o²la³kxi²sĩ¹nxa³ha²kxai³
sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wa². Hxi²kan¹sxã³
wãn³ju³ta³i³ o¹lxi³ o²la³kxi²nha¹tai¹ti²tu³wa².
Kõ³nxe³te²lot3sain¹sĩn¹ju³ta³la³ yũ²nxa³tai¹ti²tu³wa².
11 Txa²wã¹sũ³na² ĩ²sa²nũn³sĩn¹nha²wa².
A²wĩ³nu²su² a²wãi³lxi³khai³xa²
will ĩ³tih³nxe² ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txi²
nxe³ũh¹te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³
Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³tih³nxe³nx2ti³ha²kxai³
ã³nxũ²kwai³lxũ¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³ha²kxai³
wãn³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²hxi²kãu²lxa³ki²la²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³jau³xai²na²
whãi²na¹ nxe³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wa².
12 Ĩ³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxi³si¹nhẽ³li¹.
Nxe³nha¹jau³su² ĩ³ya³lo³txa²lxi³to³nha¹ha²kxai³
ĩ³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wa².
Nxe³nha¹jau³xai²li² we¹jah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
yxau²xai³lyah³lxin¹kxe³su² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ka²li¹jah³lxin¹tu¹wa². Nxe³kxa²yu³su²
kxãn³nãu³a¹ wxi²kin³ti³ton³sxã³ ĩ³hxi²kat1sxã³
a²wã¹kxẽn³to³tẽ³nũ³nhĩ¹na¹ ka²li¹txa²lxi³sxã³
sũ³na² ha³lo²a² yxau³kxah¹lxin¹tu¹wa².
13 Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³sĩ¹na¹hĩ¹nai³tã² nxe²e³kah¹lxin¹te³nah¹lxi¹:
— Jau¹xai²na² a²nũ²a² wãn³txi³sxa³wi¹.
Sũ³na² wãn³txi³khai³xai²la¹wi¹. Yxo²ĩ²nha¹nhai¹.
Nxe²e³kxah¹lxin¹jau³su² ha²kxai³
Sũ³na² sa²nẽn¹kxi²to³nha¹hẽ³la².
Jau¹xai²na² yxo²ĩ²yah³lxi¹nhĩ¹nãn¹te²tũ³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² nũ³kxũn³txi³ sa²hau³ko³txa²lxi³na³la².
14-15 Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Wxa²nũ³kã³txa²
ha³tih³xa² hxi²ka² Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³na²
yxau³te² ĩ³nxa² khãuh³lxa³ti³nx2tain¹tai¹ti²tu³wa².
Te²yã¹nxe³sxã³ ha³la³je¹nhĩ¹nai³kxai³
Ju³te²an¹ko³xan¹tũ³kã³txai²na² wã²nxũh¹lxi³sxã³
yxo²ĩ²tũ³kã³txa² khãuhx3nhyain¹tai¹ti²tu³wa².
Nxe³tũ³kã³txa² kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹tai¹ti²tu³wa².
Nxe³tũ³kã³txai²na² hi²sen³kxai³lu²
kãn³kxai³ Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³kã³txai³tã²
su³ha³ai³ni² Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai²na² su²lhã³i² nx-
ain³kxi¹xi²nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Te²yã¹nxũn³sxã³
tũ³kã³txain²txi³ khãuh³lxa³thit1sain¹sĩn¹nũn³na²hẽ³la².
Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹tai¹nxa³tũ³kã³txai²lẽ¹.
Hãi¹sxã³ a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ a²kõ¹kõ¹nũ³kã³txai²la¹wa².
Ja¹nxain¹kxa²yu³su² Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³te²a²
ĩ²li³te²a¹ Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ain³kxi²sain¹sĩn¹sxã³ kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²yo³ha²
ã³wa²su¹tũ¹hain¹te³na¹ ko¹ko¹nũ³kã³txa²
hi²sen³kxai³lu² ã³nhxi²kat1sa²sĩ¹nxa³kxe³su²
o²la³kxi²sai³nain¹na²hẽ³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu²
kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ã²la² kãi²non³na³la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³tũ³ti¹ Txa²wã¹sũ³na²
kãin²xã³txi²na³la². Ye³khãuh³lxa³tain¹ju³ta³nũ³a²
ã²la² kãi²non³sxã³ yũ³ain¹tu¹wa².

Pau²lah³la² Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³nãn¹tũ³ka³txa² ĩ²xi²lxun¹jau³su²

17 Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Kxãn³su² ã³sxã³ wai³ta²lxi³sĩ¹na¹kxan²ti³ ãh¹ĩ²xi²ti³ten³khai¹nxe³nx2ti³sĩ¹na¹hẽ¹la². Ti³mo²jah³la² kxai³lu² Ne³kan¹ti³hex1sa²sĩ¹nxa³hẽ¹la². Ul²yxau¹sĩ¹na¹hẽ¹la². Nxe³sĩ¹nxa³ĩ³hen³txi³sa²sĩ¹nha²kxai³ ne³wã²nxa²lxi³sĩ¹nxa³hẽ¹la². Nxe³sĩ¹nxa³ha²kxai³ kai³li³sa²sĩn¹nha²wa². Sũ³na² wãn³txa² wã³li²sĩ¹na¹ju³ta³nũ³a² ne³wa³kon³nha²sĩ¹na¹hẽ¹la². Ĩ²xi²ti³ten³khai¹nxe³nx2ti³sĩ¹na¹hẽ¹la², ĩ²xi²khai¹yxah³lxi¹nha²kxai³ a³lxi²waun¹nyha¹lxi¹nha²kx wã³li²si¹sah¹lxin¹sĩn¹jau³su² ten³khai¹yxah³lxi¹nha²kxai³ 18 Ĩ²xi²ti³ten³khai¹nxe³nx2ti³sĩ¹na¹hẽ¹la², nxe³sah¹lxi³nhĩ¹nha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na²sa³. ain³kxi²xi¹nx2ti³to³tãu³a² Yxãn¹ta¹ Sa³ta³na²jah¹la² hxi²kat1sa²sĩn¹to³hxain³sxã³ ĩ³ka³li³kxah¹lxi³to³hi¹nha²kxai³ nxe³sxã³ 19-20 Nxe³kxan²ti³ a²yan¹nãu³a¹ Je³su²jah³lai²na² ka³lih³khaix1sa²sĩn¹nha²wa². Te²yã¹nxe³sxã³ wãn³txa² nũ³kxũn³txi³ sa²yxo²we¹ta² ĩ²nx2ti³sĩ¹na¹ju³ta² ten³khaix1sa²nũn³sĩn¹nha²wa². yxau²xai³lyah³lxin¹ju³ta² yxo²ĩ²nx2ta¹nha²wa². Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Sũ³na² wãn³txa² Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² kan²txi³ yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹khaix1sah a³ka³nxi²tãu³a¹ ka²li¹txi³sah¹lxi³nhĩn¹tu¹wa². Khãuh³lxa³ti³khaix1sain¹sĩn¹kxan²ti³ Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² e³kxi²sain¹sĩn¹tu¹wa². ka²li¹txi²sah¹lxi³nhĩ¹nhẽ¹la². 8 Sũ³na² E³kxi²sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹: wãn³txa² nũ³kxũn³txi³ sa²yxo²we¹jah³lxi¹nha²kxai³ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹khaix1nha²sxã³ yxau²xai³sĩ¹na¹wa². — Wain³txi³ o²la³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. 9 Nxe³ha²kxai³ wxa²ha³ta̱³nxãn¹jau³xai²na² Txa²wãn³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a² ain³kxi²sĩ¹na¹ha²kxai³ ka²li¹txi³sah¹lxi³nhĩ¹nhẽ¹la². yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txain¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³sxã³ ĩ³hen³txi³sain¹sĩ¹nha²kxai³ Nxe³sain¹sĩn¹tu¹wa². Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²khaix1sĩ¹na¹wa². sa²yxo²we¹jah³lxi¹nha²kxai³ yxo²kãin²txi³ 10 Ka²nxah³ta² ĩ³hen³txi² a³lan²ta² ĩ³hen³txi² ĩ³hen³txain¹sĩ¹na¹wa². Ka²li¹txi³khaix1sah¹lxi³nhi¹lxa² to³sĩ¹na¹wa².

3

1 Nxe³nxa²ha¹te¹:

— Ha³ta̱³nxe³nyha¹lxi³te²sin¹ji¹xã¹. Nxe³nx2ta¹ta¹ yah²lxa³nha²kxai³la¹ Ti³mo²jah³la² sa²si¹hã³ain¹sĩ¹na¹hẽ³la². Nxe³sĩ¹na¹nũ²la² A³te²nas²thĩ³na² yxau³sxã³ wah³nxain¹sĩ¹na¹hẽ³la². 2 A²nxe³jah¹lai²li² Ti³mo²jah³lai²li² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²jah¹lo²su² ha²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²sa²sxã³ wa³kon³ya³sa²jah¹lo²su² Jã¹nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² ha²kxai³ txai²yã¹nxe³sxã³ Sũ³na² Si³yxau³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ¹jah¹lai²la¹wa². Je³su²jah³la² A²nxe³jah¹la²kxai³la¹ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nxa²lxi³te³lhxã³ Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lo²kxai³lu² nxe³ya³sxã³ ũ³sa²si¹hã³sĩ¹na¹hẽ³la². Ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nxa²lxi³te²sa²sĩn¹nha²wa². 12 A³lxi²waun¹nyhah¹lxin¹ju³ta² ã²la² kãi²non³sxã³ Je³su²jah³lai²na² ã²la² kãi²non³ju³ta² ten³sa²sĩ¹nha²kxai³ wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxin¹tu¹wa². 3 Nxe³sxã³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a³lxi²nyhu¹si¹nx2ta¹jau³su² khãuh³lxa³thin¹sxã³ ai³yah³lxin¹ju³tai³tã² ten³sa²sĩ¹nha²kxai³ a³lxi¹nx2ti³sĩ¹na¹kxa² Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jau³su² na³la². yã¹nxe² a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³sxã³ Nxe³jut3su² ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² nxe³si¹nx2ta¹jau³su² Sũ³na² e³kxi²sĩn¹to³ha¹wa². wãn³txa² ĩ³wã³wã³ta³kxah¹lxi³txa³hẽ¹la². 13 Jã¹nxe³nx2ti³jut3su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Nxe³ju¹tai²na² ã²la² a³la³kxi²yah³lxi³te²si¹lxa². hi²sen³kxai³lu² ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³nx2ti³tu¹wa². 4 Jã¹nxe³ju³ta² wxa²yu³ta² yxau³ya³nx2ti³sĩ¹na¹hẽ¹la². Ha²wxãn³txa³nũ² kxã³nãu³a¹ Je³su²jah³la² nxe³nx2ti³sĩ¹na¹te³nah¹lxi¹: Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxa²kan³sxã³ wa̱³li²tu¹wa². Wa̱³li²kxai²nãn²tu̱³ — Khãuh³nxẽ³lain¹ju³ta³nũ³a² kãin² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² yxo²ĩ²te²nãu³xai²na² yũ³nẽ³lha³tai¹. Nxe³nx2ti³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wa². ã³si³tẽ³la³kxain¹tu¹wa². Nxain¹kxai²nãn²tu̱³ Nxe³nha¹te³na¹ ya²la³tu̱³ wxã³sĩn¹tai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹wĩ³nu²su² 5 Nxe³nũ²la² wah³nxa² hxi²tha³nha¹ha²kxai³ ã²la² kxai³ nxe³te²a² yen³nãu³a¹ wain³te²lo³je¹nx2ti³ha²kxai³ Sũ³na² wãn³txa² kan²txi³ sa²yxo²we¹tain¹te²nha²kxai³ wa̱³li²kxai³ nxe³te²lo³je¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³ye¹nx2ti³tu¹wa². Sa³ta³na²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ĩ³hxi²tha³tai¹nha²kxai³

sa²yxo²ã³ain¹te²nha²ku² kwa²ĩ³yau¹ũ¹ai¹na¹te²nha²ku² nxa¹jau³su² Ti³mo²jah³la² sa²si¹hã³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³wa².

4 Ti³mo²jah³la² kxai³lu² ĩ³hen³txi³sa²sĩ¹nha²kxai³ wã³li²si¹sah¹lxin¹sĩn¹jau³su² ten³khai¹yxah³lxi¹nha²kxai³ nxe³sah¹lxi³nhĩ¹nha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ain³kxi²xi¹nx2ti³to³tãu³a² ĩ³ka³li³kxah¹lxi³to³hi¹nha²kxai³ nxe³sxã³ ka³lih³khaix1sa²sĩn¹nha²wa². Te²yã¹nxe³sxã³ ĩ²nx2ti³sĩ¹na¹ju³ta² ten³khaix1sa²nũn³sĩn¹nha²wa². 7 Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Sũ³na² wãn³txa² kan²txi³ yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹khaix1sah Khãuh³lxa³ti³khaix1sain¹sĩn¹kxan²ti³ ka²li¹txi²sah¹lxi³nhĩ¹nhẽ¹la². 8 Sũ³na² wãn³txa² nũ³kxũn³txi³ sa²yxo²we¹jah³lxi¹nha²kxai³ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹khaix1nha²sxã³ yxau²xai³sĩ¹na¹wa². 9 Nxe³ha²kxai³ wxa²ha³ta̱³nxãn¹jau³xai²na² ain³kxi²sĩ¹na¹ha²kxai³ ka²li¹txi³sah¹lxi³nhĩ¹nhẽ¹la². Nxe³sxã³ ĩ³hen³txi³sain¹sĩ¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²khaix1sĩ¹na¹wa². 10 Ka²nxah³ta² ĩ³hen³txi² a³lan²ta² ĩ³hen³txi² to³sĩ¹na¹wa².

— Sũ³nãi³. Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txa² ãh¹ĩ²ti³ten³khaix1sa²sĩn¹nhai¹. Wa̱³li²sĩ¹na¹ju³ta² ĩ³hxi²kat1sa²sãn²sĩ¹nhẽ³li¹. Wxa²wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹na²hẽ³li¹. Jã¹nxain¹sxã³ yxo²ĩ²wa³to²hi²si¹hai¹nha¹jau³su² ten³sa²sĩn¹nhai¹. Wxa²wãn³txa² taut3ton³jau³xai²na² wã³ko³nxa³te²tu̱³ wa̱³li²sxã³ ĩ³hen³txain¹sĩ¹na¹jau³nũ³su² ten³sa²sĩn¹nhai¹. Nxe³yah³lxi³sĩn¹to³ha¹wa².

Si³yxau³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lo²kxai³lu² nxe³ya³sxã³ wã³li²nha¹ju³ta³nũ³a² sa²hau³kot3sa²sĩn¹ju³ta³nũ³a² ten³sa²sĩn¹nha²wa². 12 A³lxi²waun¹nyhah¹lxin¹ju³ta² ã²la² kãi²non³ju³ta² ten³sa²sĩ¹nha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a³lxi²nyhu¹si¹nx2ta¹jau³su² ten³sa²sĩ¹nha²kxai³ a³lxi¹nx2ti³sĩ¹na¹kxa² yã¹nxe² a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³sxã³ nxe³si¹nx2ta¹jau³su² Sũ³na² e³kxi²sĩn¹to³ha¹wa². 13 Jã¹nxe³nx2ti³jut3su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³nx2ti³tu¹wa². Ha²wxãn³txa³nũ² kxã³nãu³a¹ Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxa²kan³sxã³ wa̱³li²tu¹wa². Wa̱³li²kxai²nãn²tu̱³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² yxo²ĩ²te²nãu³xai²na² ã³si³tẽ³la³kxain¹tu¹wa². Nxain¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹wĩ³nu²su² kxai³ nxe³te²a² yen³nãu³a¹ wain³te²lo³je¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³ye¹nx2ti³tu¹wa².

4

Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ka³li³kxi²sxã³ yxau²xai³ki̱³jau³su²

1 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ka³li³kxi²sxã³ yxau³sxã³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ã²la² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³nha¹tai¹ti²tu³wa².
Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la²
ĩ³yau¹ũ¹sa²sĩn¹jau³xa² jau¹xain²txi³
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³nha¹tai¹ti²tu³wa². Sa²yxo²we¹jah³lxin¹kaix³
jã¹nxe³sxã³ ã²la² nũ³kxũn³txi³ sa²yxo²we¹ta²
wa³to²hi¹jah³lxi³hẽ¹la². Thãi³ti³la²
e³kxi¹nx2ti³sĩ¹na¹wa². 2 Nxe³jau³xai²li²
Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la²
ĩ³tih³nxe³jau³xain²txi³ ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³nha¹tai¹ti²tu³wa².
3 A²nxe³jau³xai²na² Txa²wã¹sũ³na²
a²ten³jau³xai²la¹wa². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wãn³txa² yxo²ha³kxa¹ wi¹lĩ²nha²sxã³
sa²yxo²we¹thxa³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Kõ³nxe³thin¹sxã³
ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxin¹ju³ta²
ã³na¹hxa³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³nx2tain¹na³la².
4 Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lhin¹sxã³ wã²nxũh¹hã̱in³nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ txu¹su² ta̱³nxa²
in³txi³su² ta̱³nxa² kõ³nxe³thin¹sxã³
o²la³kxi²yah²lxan³tho³la². Nxe³ha²kxai³
a²nũ²ai²na² sa²kxai³lu² txu¹su² ta̱³nxa²
in³txi³su² ta̱³nxa² so¹yhu¹sxã³ tẽ³khaix1yhu¹te²a²
so¹lxi³ ũ³whĩn¹ti³kxai²nãn²tu̱³ wai³nhĩ̱³nx2na³la².
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ã̱³xa² ũ³whĩn¹ti³kxai²nãn²tu̱³
kõ³nxe³ti³ kãi³hĩ̱³nx2na³la². Te²yã¹nxe³sxã³
in³txai²li² txu¹txa²jah¹lai²li² txu¹ha²
ã̱³xa³ka³lxa² ũ³whĩn¹ti³kxai²nãn²tu̱³
wai³nhĩ̱³nx2nxa³wa². Kõ³nxe³ti³
kãi³hĩ̱³nx2na³la². 5 Nxe³ju³tai²li² Ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xa² kõ³nxe³thin¹sxã³
o²la³kxi²nyhu¹ain¹te²ju²hẽ³la², Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³la². A²nxe³ju³tai²li²
Txa²wã¹sũ³na² yxo²kwĩ̱¹kxi²ju³tai²la¹wa².
6 Te²yã¹nxe³ju³ta² a²nũ²a² ã̱³xa² ã³ke³tũ¹sxã³
a²sxe³xa² ũ³whĩn¹ti³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ nxe³yah³lxin¹kxai²lẽ¹. Txa²wã¹sũ³na²
hxi²ki³kxai³lu² ĩ³wait1sxã³ ĩ³khãuh³nxe³nx2ti³tu³wa².
Nxe³jau³xai²li² Sũ̱³na² wãn³txi³su² ha²kxai³
e³lai²na¹ e³kxi¹nx2ti³sĩn¹to³ha¹hẽ³la².
7 Jã¹nxe³jut3su² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
kõ³nxe³ti³ o²la³kxi²si¹ki̱³jau³su² ĩ³kaix1so¹nẽ³lxi³
Txa²wã¹sũ³na²sa³. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
sa³wi³ha³lxa² yã¹nxe² o²la³kxi²si¹ki̱³jau³su²
nxe³nẽ³lain¹tai¹ti²tu³wa². 8 Nxe³jau³xai²li²
e³kxi¹nx2ta¹jau³xai²na² ĩ²li³te²a²
en²sxã³ sa²yxo²ã³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ kwa²wãn³txi³khai³su² en²sxã³
sa²yxo²ã³yah³lxi³hĩ̱³nx2nxã³lxa². Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txi³khai³su² en²sxã³ sa²yxo²ã³yah³lxi³hĩ̱³nx2nxã³lxa².
Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
nxũ²kwã̱i³yxau³nx2ti³jah¹la² en²sxã³
sa²yxo²ã³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa². Nxe³jut3su²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² A²yãu³ka³jxah¹la²
ũ³hũ¹nx2ti³jah¹lai²la¹wa².
9 Nxa²ha¹te¹ yxo²ĩ²yah³lxin¹te²
ĩ³nxa² a³lxi²waun¹nyhah¹lxin¹ju³ta²
a³la³kxi²yah³lxi¹lxa². Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² jau¹xain²txi³ ã²la²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³tai¹ti²tu³wa². 10 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³.
Yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa² Ma³se³to²na²ko³xan¹te²a²
hãi¹nxe³ti³xa¹ a³lxi²nũ¹hain¹yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
Ĩ³a³lxi² kãin²non³tain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Thãi³ti³la² e³kxi¹nx2ti³sĩ¹na¹wa².
11 Ha²nxeh³lxa³ti³nha²sxã³ yxau³ya³nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹la².
Jã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã̱³xa² a²wa³ka³li³yu³ta²
wxa²wxai³kxi²yhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹la².
Wi¹yxau³yah³lxin¹ju³ta² a²yen³kxa²
wã̱²nxũh¹lxi³ wa³kon³sxã³ so¹jah³lxi³hẽ¹la².
Nxe³jau³xa² whãi²na¹ kwa³na³nxa²lxa¹jau³xai³txa³lxi²na³la
Wi¹wi¹nxe² ãn³ten³jah¹lxi³sxã³ kãi³jah³lxi³hẽ¹la².
Ja¹nxe³sxã³ nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²xa³te²a²
sa²nẽn¹ki¹nx2tain¹tu¹wa². Nxe³nx2tai¹nha²kxai³
wxa²yen³kxa² hxan³kxi¹nx2ti³xa³lho³la².

Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² n³ka³nxi²sxã³ wã̱³li²jau³su²

13 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. Wãn³txa²
tah²yau³xa² ĩ³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹tu¹wa².
A²nũ²a² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²te²ki̱³nãu¹xai²na² ya³lu²ki̱³ju³ta²
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³sĩ¹na¹tu¹wa². Nxe³ju³ta²sa¹
ya³lu²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ kãin² ãin²ti³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
A²nũ²ai²li² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²xa³te²su² te²a² Je³su²jah³lai²li²
a³ka³nxi²ju³ta³nũ³a² wah³nxai¹nxa³ha²kxai³
kãin² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²ha²kxai³ nxe³hĩ̱³nx2na³la².
Ta¹ wxãi²na² ti³he¹yxah³lxan³tho³la².
14 Nxe³ha²kxai³ kã³nhxĩ¹nai³kxai³
Je³su²jah³la² ya³lu²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³to³ta¹ a²nũ²khai³su² ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Jau¹xai²na² ya²la³tu̱³ yxo²ĩ²ki̱³tã³la².
Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² yxo²ĩ²sxã³ ya²lun¹ti³tũ̱³ka̱³txai²na²
yxo²lun³ti³tu¹wa²,Txa²wã¹sũ³na² ka³te̱n³su²
tẽ³xi²tu¹wa², Je³su²jah³la² a³ka³nxi²tãu³a²sa³.
Jau¹xai²li² hxi²kan¹txi³ yxo²ĩ²nũn³ki̱³tã³la².
15 Nxe³hĩ¹na¹ a³ka³nxi²tãu³ Sũ̱³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ ya²lun¹ti³tũ̱³ka̱³txa²
txa²nũ² a²nũ²khai³su² tẽ³sxã³ ĩ³ka³te̱n³su²
ti³hit1sxã³ a³ka³nxi²tu¹wa². Txai²na¹xai²na¹
ka³te̱n³su² yxau³te²ki̱³nãu¹xai²na² ã³sxã³
nxe³kaa²nẽ³lain¹tu¹wa². A²nxe³jau³xai²na²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³khai³xai²la¹wa².

16 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² kãin² ĩ³kaix1sxã³
a³ka³nxi² oh³xan¹jah¹la² a²hxi²kan¹te²su²
te²a² kãin² wxa¹ni² Txa²wã¹sũ³na²
wãi²lhũ³ka³txa² wxa²no²la³kxi² nxe³sxã³
a³ka³nxi²tu¹wa². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²sxã³ ya²lun¹ti³tũ³ka³txa² ka³tẹn³su²
ĩ³sa²yxau³sxã³ ka³la³nũ¹hain¹sãn²tu¹wa².
17 Nxe³hĩ¹na¹ txa²wã¹kị³nãu¹xai²na²
yxo²ĩ²kị³tũ³ka³txi³kị³nãu¹xai²na² yuh³xan¹ko³xa²
ka³tẹn³su² yxau³tũ³ka³txi³kị³nãu¹xai²na²
sa²so¹xi²nẽ³lha²kxai³ ĩ³ka³la³si¹nhẽ³tu¹wa².
Nxe³tị³kxai³lu² oh³sĩ³nãu³a¹ yxo²ĩ²sxã³
ya²lun¹ti³tũ³ka³txai²na² kwẽn¹ta¹
a²nũ²khai³su² ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³sxã³
ka³la³nũ¹hain¹tũ³ka³txai²na² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² kwẽn¹ta² a³ka³nxi²ya³hain¹tũ³ka³txai²na²
ĩ³ha¹txain¹kị³tu¹wa². Nxe³kị³sĩ¹nãn¹te²tu³
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
yxau²xai³la³kxi²kị³tu¹wa². Ã³sxã³
yxau²xai³ti³hex1kị³sxa³lho³la². 18 Nxe³ju³tai²li²
wãn³txi³khai³xai²la¹wa². Ki³han³nxa³wa².
Nxe³jut3su² ĩ³nxũ²kwại³lxũ¹nyhu¹te³lhxã³
ĩ³yau¹ũ³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Je³su²jah³la²
wãn³txa² yxo²ĩ²te²na² ya³lu²ju³ta²
ĩ³ãin²txi¹nx2ti³kxa²yạn³txi³su² jau¹xai²na²
ĩ³yau¹ũ¹jah³lxi³hẽ¹la².

5

Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wạ³li²ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³nẽ³jau³su²

1 Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² wxã³ju³ta²nũ³su² jau³su²
ã²la² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³sĩ¹na¹ten¹tu³wa².
Nxe³ha²kxai³ ĩ³ka³la³ki³txi³wa³ka²
ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³sĩn¹nxa³lho³la².
Wa³su¹txi³ wxã³ha²kxai³ ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³sĩn¹nxa³lho³la².
2 Nxe³jut3su² a²nũ²ai²li² yen³kxa²
kãi³kxi²te²la³ wxã³kxai²nãn²tụ³ wa³su¹txi³
wxã³te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa² yã¹nxe³te²hũ³nxe²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
wa³su³txi³ wxã³tu¹wa². Ka³nxah³ti³na²
tạ³nxa² a³lan²tãu³ai²la² tạ³nxa² wa³su³txi³
wxã³tu¹wa². Nxe³jut3su² ha²kxai³
wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹la². A²nxe³jau³xai²na²
ha³kxa¹ ã²la² ĩ²yah³lxin¹jau³su² te²jai¹ti²tu³wa²
Ne³wãn²yah³lxi³txa³hẽ¹la². 3 Nxe³ha²kxai³
a²nũ²a² yxo²ĩ²xa³te²a² e³ain¹jau³nũ³a²
e³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Yen³kxa² ha³kxa¹ wa²su¹wa²su¹nain¹na³li¹.
Ha³lo²a² wi¹lhãu²non³na³li¹. Ai¹nhĩ¹na¹
ha³lo²a² kọ³ju³ta³la³ wxã³yain¹tu¹wa².
Txa²wã¹sũ³na² wa³su³txi³ wxã³tãu³a²
kọ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹tu¹wa². Nx-
ain¹kxai²nãn²tụ³ hxi²kan¹txi³ ĩ³hãi³ai¹nxa³lho³la².
Txu¹ha² wẽh³ni³khaix1te²a² yã¹nxe³nũ³nhĩ³nx2na³la².
Ta¹ka³lxai²na² nxe² e³te³nah¹lxi¹:

— Txai²na² wẽh³nĩn²nxa³xĩ¹. Ain¹kxan²ti³
ye³jen¹nãu³a² wẽ³sai²na² ya²la³tụ³
a³li³lah¹hĩ³nx2na³la². Nxe³kxa²
yã¹nxe³ti³hũ³nxe³ ya²la³tụ³ a³ka³nxi²tu¹wa².
4 Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Ju¹tai²li²
wi¹kọ³nyhah¹lxi¹lxa². Wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
ĩ³ye³ka²nah¹nẽ³jut3sũ³ju³ta² yũ³yah²lxan³tho³la².
Yah²lxa³nha²kxai³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² wxã³ju³ta²nũ³a² ĩ³wã³wã³jah²lxan³tho³la².
A²nũ²a² yen³kxa² kãi³kxi²sxã³ sa²no¹kxi²nẽ³jah¹la²
wa³su³txi³ wxã³ti³hũ³nxe² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² wa³su³txi³ wxã³tu¹wa².
5 Nxe³yah¹ta¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ a³lan²ta²
wẽ³ha³lxi³hũ³yah³lxi¹lxa². Ka³nxah³ta²
wẽ³ha³lxi³hũ³yah³lxa³lxa². 6 Nxe³kị³jut3su²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
a³ka³nxi²ju³ta³nũ³a² ye³ten³kị³jut3sũ³nxe²
wahx3yah³sah¹lxi³hẽ¹la². Ãu³xi²ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹la².
Wi¹lĩ²sxã³ yxau³ya³sah¹lxi³hẽ¹la².
7 Ka³nxa³hi²tãu³a² ãu³xi²tạ³nxa² ũn³jau³xa²
ĩ³na²sxã³ wen¹tạ³nxa² ain¹te²ju²hẽ³la².
8 Jã¹nxe³sxã³ kwa³jan³ta² so³ta²to²nãu³xa²
a²wã²la²ka³lo³a² kwa³thi³la³ka³lo³a²
ũ³whi²kxi²nyhain¹te²ju²hẽ³la². Kwa³thi³la²
a²ha³la³san¹ka³lo³an²tụ³ ũ³whi²kxi²nha²
kwa³thi³la² ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³an²tụ³
ũ³nhe³hẽ¹nha² nxe³ain¹te²ju²hẽ³la². Nx-
ain¹ju³tan¹te²kxa³yạn³tụ³ ã³nhe¹lain¹kxai²nãn²tụ³
ũ³hĩx1to³nyhai¹nhĩ³nx2nxa³wa². Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
nxe³te²kị³na¹xai²na² a³lan²ti³hũ³ju³ta²
yxau³kị³te²kị³na¹xai²na² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³kị³sa²kxai³
a³lxi²waun¹nyhu¹sxã³ yxau²xai³kị³sa²kxai³
Je³su²jah³la² txa²wã¹kọ³nxe³ti³ kãi³kị³ju³ta²
ã³wa²su¹tẽ³jah¹la² a³ka³nxi²ju³ta³nũ³a²
yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³kị³sa²kxai³ nxe²
yxau²sa²te³a³sah¹lxi³hẽ¹la². 9 Kxã³nxai³tã²
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² ã³wa²su¹kxi²nẽ³lhĩ¹nai³tã²
hai³txi³ kọ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²si¹nhẽ³jau³nũ³su²
ũh³wxe³kxi²nẽ³lxa³hẽ³la². Yxãn¹ta¹
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la²
kọ³nxe³ti³ kãi³kị³kxa² yo³ha² so¹kxi²nẽ³na²hẽ³la².
Nxe³nẽ³lhi¹jau³su² ũ³whxe³kxi²nẽ³na²hẽ³la².
10 Nxe³sxã³ ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³yạ³kxai³lu² ya³lu²sxã³
sxa³tạ³nxa² ka³tẹn³su² yxau³tạ³nxa²
ĩ²li³jut3su² kxan²ti³ kxã³nãu³a¹ ka³tẹn³su²

yxau²sa²tẽ³ya³hain¹ki̱³tu¹wa². 11 Nxe³jut3su²
ã³nxũ²kwa̱i³lxũ¹waun¹nyhu¹ah³lxi¹nha²kxai³
ã³non²ta³kxi²waun¹nyhu¹ah³lxi¹nha²kxai³
nxe³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Hĩ¹na² ã²la²
kãi²non³jah¹lxi³hẽ¹la².

Pau²lah³lai²na² ã³wa²su¹kxi³jau³su²

12 Txa²wã³ta̱³nãu³xãi³. Yxo²ĩ²yah³lxin¹kxa²
a²hxi²kan¹txi³su² te²a² sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².
A²nxe³te²a² kãin² hxi²nũ¹nu¹nx2ti³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wain³txi³
ĩ³tih³nxe³nx2ti³ha²kxai³ nxe³nx2tain¹to³hxai²na²hẽ¹la².
Nxe³nha¹jau³su² thãi³ti³la² e³kxi¹nx2ti³sĩ¹na¹wa².
13 A²nxe³te²a² wi¹lhen³txi³tain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Nũ̱³kxũn³sxã³ ĩ²ũ³nx2tai¹nha²kxai³
a³lxi¹tain¹yah³lxi³hẽ¹la². Hãu²non³sxã³
yxau²waun¹jah¹lxi³hẽ¹la².

14 Txa²wã³ta̱³nãu³xãi³. Wxa²yu³ta²
ha³tih³ ĩ³nxa² a²nũ²ai²na² u̱³lha²kxai³
wxa²wa³ka³la² ĩ²ũ³nx2ti³kxe³su² en²kxai²nãn²tu̱³
ĩ³kwa̱i²kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Wxa²yu³ta²
ha³tih³ ĩ³nxa² yu̱h³lxi³te²sa²kxai²nãn²tu̱³
ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Ãh¹ a²ha³tih³ ĩ³nxa² nũ³kxũn³txi³
yxo²ĩ²xa³te²a² Sũ̱³na² wãn³txa² wain³jau³su²
ĩ³tih³nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
yxau²xai³la³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². 15 Ko̱³nxe³ti³
o²la³kxi¹nx2tain¹kxan²ti³ te²yã¹nxe²
ĩ³wa²lũ³xain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
wi¹lo²la³kxi²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
A²nũ²a² ĩ²li³te²a² yxo²ha³kxa¹ te²yã¹nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

16 Hãi¹sxã³ ka³li³sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
17 Ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta² ĩ³ha¹txi¹nx2ti³kxe³su²
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³to³hẽ¹la².
18 Yen³kxa² wi¹ta̱³nxa² ko̱³nxe³ta̱³nxa²
nxe³te²a² wxã³kxan²ti³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
wãn³txa² yxo²ĩ²ki̱³sa²kxai³ wi¹lxo³kxi¹tain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Nxe³ju³tai²li² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
jah¹la² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³yah³lxi¹nha²kxai³
jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²wet1sxã³
yxau²xai³lyah³lxi¹lxa². Nxe³ju³tai²li²
Txa²wã¹sũ̱³na² a²ten³ju³tai²la¹wa².

19 Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ĩ³ye³kxi¹nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ en²jau³su²
ĩ³wa²lũ³xain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². 20 Wxa²yu³ta²
ha³tih³ ĩ³nxai²na² ne³te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² tah²yau³xa²
yũ³nha¹wi¹. Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³
ĩ³kwa̱i²kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². 21 Wãn³txa²
ne³ka¹jah³lxin¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹
wi¹lha̱in³nha¹jah³lxi³sã²nhẽ³la², wain³jau³sxa³kxa²ya̱n³txi³sa³.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wãn³txa² wain³jau³xa²
so¹lxi³ sa²so¹jah³lxi³hẽ¹la². 22 Yxãn¹ta¹
a²ko̱³nxe³ju³ta² yxo²ha³kxa¹ ã³na¹hxa³jah¹lxi³hẽ¹la².
Yu³ka³na³ka³na³kxan²ti³ ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹la².

23 Nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³na² sa²kxai³lu²
sa²hãu²no³tẽ³ju³ta² ũ³hũ¹nẽ³jah³lo²si²te²kxai³lu²
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² whãi²na¹ sa²wa²su¹tha²kxai³
a²ko̱³nxe³ju³ta² wxa²hxan³kxa²ti³nx2ti³ju³ta²
nxe² yxau³yah³lxin¹ju³ta² ten³sa²sĩn¹nha²wa².
Nxe³nx2ti³ha²kxai³ wxa²nũ²nãu³ai²na²
whãi²na¹ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² whãi²na¹
wi¹lhau³ko³txa²lxi³ju³ta² nxe² yxau³yah³lxin¹ju³ta²
ten³sa²sĩn¹nha²wa². Hã²wxãn³txa³
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxi²tãu³a²
wi¹lĩ²nx2ti³tu¹wa². Hai³txi³ ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta² a³ya³txi¹nx2ti³xa³lho³la².

24 Nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txi³khai³su²
ha²kxai³ ĩ²sxã³ ĩ³so¹nx2ti³ha²kxai³
sa²yxo²ã³nx2ti³xa³lho³la².

25 Txa²wã³ta̱³nãu³xãi³. Txa²wã¹sũ̱³na²
e³kxi²yah³lxi³to³hin¹tãu³a² txa²wã¹ki̱³na¹xai²na²
nxe³wãn²yah³lxi³txa³hẽ¹la².

26 Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³
ne³khauh²xi²nyhu¹ah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ĩ³yxo²sai¹la³kxi²nha¹ju³ah³lxi³hẽ¹la².

27 Jã¹nxa¹jau³su² Sũ̱³na² wãn³txa²
ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². Nxe³jau³xai²na²
yxo²ĩ²ain¹tũ̱³ka̱³txa² a²yxo²ha³kxa¹
ĩ³hen³txi³tain¹yah³lxi³hẽ¹la². A²nxe³ju³tai²li²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
ĩ³kwa³ha³kxi²nẽ³jau³su² na³la².

28 Nxe³na¹jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³ thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta²
ten³sa³nha²wa². Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²li²
ta³lu²na¹wa².

2 Tesalonisẽnses

1 Pau²lah³lo²na¹xai²na² Si²lah³la²
Ti³mo²jah³la² nxe³sĩn¹sxã³ ũ³wha²li¹lhxã³
ũ³hũ²xai³nx2ti³nha¹wa². Wxa²nũ̄³kã̄³txa²
Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³na² yxau²xai³yah³lxin¹tũ̄³kã̄³txi²
ĩ³nxai²na² Je³su²jah³la² ã³nũ²kxi²sxã³
yxau³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² ũ³wha²li¹lhxã³
ũ³hũ²xai³nx2ti³nha¹wa². Nxe³nx2ti³nha¹te²
ĩ³nxãi²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̄³na²
sa³wi³ha³lxain²txi³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³ nxe³jah¹la² sa³wi³ha³lxain²txi³
yah³lxi¹lxa².

2 A²nxe³jah¹lo²nãu³xa² kãin² thãi³ti³la²
a³lxi¹nx2ti³si¹hi² wxa²nxũ²kwã̄i³nãu³a²
ã³nhãu²no³txa²lxi³si¹hi² nxe³nx2ti³si¹jau³su²
ten³sa²sĩn¹nha²wa².

*O²la³kxi²kĩ̄³kxa² yo³ha² ĩ³yĩ¹li²kxi²nẽ³*jau³su²
3-4 Txa²wã³tã̄³nãu³xãi³. Ka³li³sa²sĩn¹nha²wa².
Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² ã²la² nũ̄³kxũn³sxã³
sa²yxo²we¹ti² wxa²nũ̄³kã̄³txai²na² ã²la²
kãin² a³lxi²waun¹nyhu¹i² nxe³yah³lxi³sĩn¹ta¹hi¹nhẽ¹la².
Yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ̄³na²
nxe³sĩ¹na¹te³nah¹lxi¹:

— Sũ̄³nãi³. Tũ̄¹kã̄³txai²li² wxa²wãn³txa²
kxan²ti³ sa²yxo²we¹txai¹nha²kxai³
ĩ³sa²nẽn¹kxi¹nxa²sĩ¹na¹nhai¹. Nxe³sĩ¹na¹jau³xai³
wain³na³la². Jã¹xah³lxin¹ju³kxai³lu²
wxa²nũ̄³kã̄³txa² kãin²khãu³nha² a²nũ²a²
ã̄³xa² ĩ³kõx1kõ¹son²ki² nxe³nx2ti³ta¹hai¹nhẽ¹la².
Nxe³nx2tain¹kxan²ti³ ha³ya³kxa²
Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹txa³i²
ĩ³nxũ²kwã̄i³lxũ¹nyhu¹i² yah³lxi³sĩn¹ta¹hi¹nhẽ¹la².
Nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa²
yxo²ĩ²tũ̄³kã̄³txi³nãu³xa² ĩ³hen³txain¹sĩ¹nhxai²na²hẽ¹la².
Ju¹tai²li² Txa²wã¹sũ̄³na² sa²nẽn¹kxi²sĩn¹to³ha¹wa².

5 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa²
sa²yxo²we¹jah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³yã̄³lhu²
khãuh³nxa²lxi³ta¹hai¹nhẽ¹la². Nxe³nxa²lxain¹kxan¹ti³
Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² sa²yxo²wet1
kãi²non³yah³lxi¹nha²kxai³ ĩ³nxũ²kwã̄i³lxũ¹
kãi²non³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
Nxe³yah³lxin¹kxa²yo³su² Txa²wã¹sũ̄³nu²kxai³lu²
wain³txi³ ũ³yho³hi¹nx2ti³ju³ta² e³lxah²lxi²na³la².
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̄³na² ha³lo²ai²na²
ã³wi¹yhah³lxin¹ju³ta³nũ³a² wain³te²lo³txa²ti³tu¹wa².
6 Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̄³na² wain³ye²kxe³jau³su²
e³kxi¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³nx2ti³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wãn³txa² sa²yxo²wet1sai¹nxa³tũ̄³kã̄³txa²
khãuh³lxa³ti³nx2tain¹na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
hã²wxãn³txa³ khãuh³lxa³ti³nx2tain¹kxa²
yã¹nxe³sxã³ khãuh³lxa³tain¹nũ³na¹tu¹wi¹.
Nxe³nx2ti³tu¹wa². 7 Nxe³ha²kxai³
Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lan²tũ̄³ a³ka³nxi²tãu³a¹
oh³xan¹tũ̄³kã̄³txa² nũ̄³kxũn³te²su²
te²a² ka³lxa¹txi³ tẽ³la³xi²tu¹wa².
Ha³nxe²hũ̄³ju³ta² tẽ³xi²tu¹wa². Nxe³hĩ¹na¹
ã̄³xa² wã¹sũ̄³na² hi²sen³kxai³lu² khãuh³lxa³ti³nx2tain¹ju³ta²
ã³wa²su¹tũ¹nx2ti³tu¹wa². Jã¹nxe³nx2ti³kxa²
yã¹nxe³sxã³ ã³wa²su¹tũ¹sa²nũn³sĩn¹tu¹wa².
8 Nxe³hĩ¹na² Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa²
e²nain¹te²su² te²a² Je³su²jah³la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
te²su² te²a² nxe³te²nãu³xa² kõ³nxe³ti³
kãi³ain¹kxa²yo³ha² kõ³nxe³te²lo³tain¹tu¹wa².
9 Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹ khãuh³lxa³ti³sa²tẽ³si¹nyhain¹tu¹wa².
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
yen³nãu³a² sa²sai¹sa²tẽ³si¹nyhain¹tu¹wa².
Jã¹nxain¹jut3su² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu² wxi²kan¹sxã³
ã³waix3sa²tã³si¹ha²kxai³ a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³ nxe³si¹hain¹tu¹wa².
10 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la²kxai³lu² a³ka³nxi²hĩ¹na²
yxã̄³ã̄³ã̄³kã̄³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹
wxi²kin³ti³to³nain¹tu¹wa². Nxe³kxa²yu³su²
kãin² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹tu¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³
wxãi²nãu¹ ĩ³nxai²na² kxãn³su² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³sĩ¹na¹jau³xai³tã²
yxo²ĩ²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³yah³lxin¹te²
ĩ³nxai²na² te²yã¹nxe³sxã³ wxi²kin³ti³to³ni²
ĩ³sa²nẽn¹kxi² nxe³yah³lxain¹nũ³nĩn¹tu¹wa².

11 Nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̄³na² e³kxain¹to³sĩ¹nhxain²na²hẽ
jãx1sĩ¹na¹wa². Nxe³ha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
wain³txi³ ĩ³tih³nxe³nx2ti³tu¹wa².
Wi¹hã¹la²sxã³ yxau³yah³lxi³si¹hin¹ja³kxa³nũ³su²
Txa²wã¹sũ̄³nu²kxai³lu² ĩ²sxã³ so¹nx2ti³na³la².
Nxe³kxe³su² sa²hxi²kat1si¹nxa²lxi³jau³su²
Sũ̄³na² ĩ³ye³kxi²sĩn¹to³ha¹wa². Je³su²
Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³
wi¹kãi³ju³ta² so¹lxi³ ten³yah³lxi¹lxa².
Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ̄³na²
hã¹lã²la³ yo³sĩ¹nhxai²kxai³ jãx1sĩ¹na¹wa².
12 Jã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã̄³xa² wi¹kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ã³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̄³na²
sa²nẽn¹kain¹tu¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³
Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ye²yah³lxin¹jau³su²
sa²nẽn¹kain¹nũn³tu¹wa². Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ̄³na² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lan²tu̱³
nxe³ya³sxã³ thãi³ti³la² a³lxi¹nx2tai¹nha²kxai³
ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ nxe³nx2tain¹tu¹wa².

2

Je³su²jah³la² wa̱³li²ti³wa³kxi³lon³jau³su²

1 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³ka³nxi²ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³hi² ã³yã³nũ²kxi²ki̱³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³hi² nxe³nx2ti³nha¹tu¹wa². 2 Kwa²wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxi³sĩn¹txa³hẽ¹la². Nxe²e³kxi¹nx2tain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ã²la² a³ka³nxi²na²hẽ³li¹. Jau³su² ta̱³nxa²:

— Hxi²sxã³nho³tẽx3jut3sũ̱³ju³ta² ĩ²a¹hẽ³li¹. Ã²la² a³ka³nxi²na²hẽ³li¹. Jau³su² ta̱³nxa²:

— Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txi³khai³xa² ain³kxi²na¹hẽ³li¹. Ã²la² a³ka³nxi²na²hẽ³li¹. Jau³su² ta̱³nxa², nxe³jau³jau¹xai²na² ain³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ hxi²waun³txi³sxã³ ĩ³wã̱³wã̱³jah³lxi³sĩn¹txa³hẽ¹la². Ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹sĩ¹nha³ta̱³wa². Ha³tẽh³nxã³nxa² ĩ³sa²si¹hã³nx2ti³sĩ¹na¹ki³lxo³tu¹wa². nxe³tain¹te²na² a²yxo²ha³kxa¹ we¹tain¹yah³lxi³sĩn¹txa³hẽ¹la². 3 Wãn³txa² ka³lxa¹txi³ e³kxi¹nx2tain¹kxan²ti³ ain³nyha¹lxi³sĩn¹txa³hẽ¹la². Ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹nha³ta̱³wa². Nxe³ha²kxai³ a³ka³nxi²ju³ta² wa³su¹txi³ wã²nxa³ta̱³lxa¹ ju³tha¹li¹ wxã³sãn²tu¹wa².

— Txa²wã¹sũ̱³na² ten³ti³hex1sa²nxa³nhai¹. Yxo²kwĩ̱¹ki²sa³nhai¹. A²nũ²a² ka³la¹txi³ nxe²e³kain¹sãn²tu¹wa². Nain¹sãn²ka³tu̱³ a²nũ²a² ka³na³ka³nat3sxã³ ko̱³nxe³thin¹khaix1te³a² wxã³nũn³tu¹wa². Nxe³jah¹lai²li² a²ko̱³nxe³ju³ta² kãin² yũ²na³la². Yxãn¹ta¹ kxã³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nũ¹sxã³ ha³lo²a² ĩ̱³sa²tẽ³ko³xa² ã³na¹sxã³ wxe³ha²kxai³ nxe³te³na¹ ĩ̱³sa²tẽ³si¹tu¹wa², ko̱³nxe³thin¹khaix1jah¹la²sa³. 4 A²nxe³jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹ ki³ha¹kxi¹nx2ti³te³nah¹lxi¹:

— Txai²li² Sũ̱³na² Si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹. Sũ̱³na² ã̱³xa² yũ³te²sxa³yu²hẽ³li¹. Nxe³nũ²la² Sũ̱³na² sxi²ha² ã³wih¹ka³tu̱³ Sũ̱³na² ã³wxe³ka³lo³a² ã³wxe³tu¹wa². Nxe³nũ²la² sũ̱³nu²su²ki³lxo³tu¹wa². Yxãn¹ta¹ kãin²ki³han³jah¹lo²su²hĩ̱³nx2na³la².

5 Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ wxã³sxã³ ĩ³ye³kxi¹nx2ti³nha¹tai¹ti²tu³wa². 6-8 Jã¹nxe³sxã³ ha³lo²a² hau³ko³nhĩ¹na¹ wxã³tu¹wa². Ko̱³nxe³thin¹khaix1jah¹la² wxã³tu¹wa². Jau¹xai²na² ya³nx2ti³nha¹hẽ³la². A²nxe³jah¹la² ko̱³nxe³thin¹khaix1jah¹lai²na² o²la³kxi²ju³ta³nũ³a² ã²la² ãn³si³wxe²na³la². Yxãn¹ta¹ jah¹la² sa²kxai³lu² hĩ¹na² hxi²kan¹txi³ wxã²nxa³lho³la². Jã¹nxe³sxã³ wi¹lhin¹khaix1jah¹la² ã²la² yxau³ya³nhẽ³na³la². Nxe³ha²kxai³ yxau³ya³nhẽ³tãu³a² ko̱³nxe³thin¹khaix1jah¹la² hxi²kan¹txi³ wxã²nxa³lho³la². Yxãn¹ta¹ wi¹lhin¹khaix1jah¹la² ã³sxã³ ã³waix3sãn²ka³tu̱³ hã²wxãn³txa³ ko̱³nxe³thin¹khaix1jah¹la² wxã³tu¹wa². 9 A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹la² ĩ³nũ̱³kxũ̱³nũ¹hai¹nha²kxai³ wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²ki³lxo³tu¹wa². 10 Nxe³ha²kxai³ ko̱³nxe³tĩh³na² ai³ain¹te²na² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ki³ha¹kain¹tu¹wa². Wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²ki³lxot3sa²kxai³ ĩ³ki³ha¹kxain¹tu¹wa². Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² te³nai¹nxa³ha²kxai³ jau¹xai²na² a³lxai¹nxa³ha²kxai³ a²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tai¹nxa³ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wa². 11 Nxain¹jut3su² ĩ³ki³ha¹kain¹jau³xai²li² sa²yxo²we¹tain¹kxe³su² Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³hũ¹ain¹tu¹wa². 12 Nxain¹ka³tu̱³ tũ̱¹ka̱³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ya²la³tu̱³jau³xa² te³nai¹nxa³te²na² a²yxo²ha³kxa¹ ko̱³nxe³ti³ kã̱³ki̱³ju³ta², te³nain¹te²na² a²yxo²ha³kxa¹ nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su² a³na¹ain¹tu¹wa². A³ka³nxi²sxã³ wxã³hĩ¹na¹ ã³na¹ain¹tu¹wa². Hãi¹sxã³ ko̱³nxe³ti³ ĩ̱³yĩ¹li²hai¹nha²kxai³ ko̱³nxe³ti³ kai³ain¹kxa² yo³ha² ũ³yho³hi²hain¹tu¹wa², Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²ka²sa³.

Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³kaix1so¹nẽ³jau³su²

13 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² a³lxi¹nx2ti³na³la². Nxe³nx2ti³ha²kxai³ kã̱³nhxĩ¹nai³kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ya²la³tu̱³ jau³xan²tu̱³ yxo²ĩ² ãn³si³wxe³yah³lxi¹nhĩ¹nai³tã² Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su² wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³kot3sxã³ ĩ²sxã³ ĩ³so¹nx2ti³tai¹ti²tu³wa². Nxe³hĩ¹nai³tã² Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³txa² nxũ²kwa̱i³wi¹nxa²lxi³te³lhxã³ sa²si¹hã³na²hẽ³la². Nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²to³sĩ¹na¹wa². 14 Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³nha¹jau³xai²na² ain³kxah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ jau¹xai²na² ain³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³ kxã¹nãu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² te²a² a³ka³nxi²tãu³a¹ a²wxi²kin³ti³ton³khai³ju³ta² wã²nhũ¹nx2ti³tu¹wa². 15 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. Txa²wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³nha¹jau³xai²li² wxa²ne³nxẽ³na² ain³kxi²sah¹lxin¹nhĩn¹jau³su² ta̱³nxa² ha³tẽh³nxã³nxa² ĩ³sa²si¹hã³nx2ti³nha¹jau³su² ta̱³nxa² nxe³sxã³ jau¹xai²li² nxe³wã²na³yah³lxi³txa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹sxã³ yxo²ĩ² kan²txi³ sa²yxo²so² nxe³jah³lxi³hẽ¹la².

16 A²nxe³jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² nxe³ya³sxã³ a²nxe³te²a² hi²sen³su² a³lxi²khai¹nxe³lain¹na³la². A³lxi²nẽ³lhxã³ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³nẽ³lain¹na³la².

A³ka³nxi²sxã³ wa̱³lain¹ju³ta³nũ³a²
wah³nxe³ki̱³tã³la².
17 Te²yã¹nxe³sxã³
wi¹lo²la³kxah¹lxin¹jut3su²
ta̱³nxa²
wãn³txa² wi¹jau³xa² wi¹le³yah³lxin¹jut3su²
ta̱³nxa²
nxe³si¹yhah³lxin¹jau³su²
ya³lot3sxã³ nũ̱³kxũn³txi³ ĩ³hxi²ka¹ta³lxi³si¹ha¹jau³sa².
Txa²wã¹sũ̱³na² e³kxi²ya³to³ha¹wa².

3

Txa²wã¹sũ̱³na² a²ne³nxẽ³na² ĩ³ye³kxi²ah³lxin¹jau³su²

1 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³.
Txa²wã¹sũ̱³na²
e³kxah¹lxin¹tãu³a¹ ne³wã²na³sah¹lxi³sĩn¹txa³hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ã³nxai³nha¹tãu³a²
Sũ̱³na²
wãn³txa² wi¹jau³xan²tu̱³ wa³su³txi³
ha³ta̱³nxe³hi² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
sa²yxo²we¹txi² wxãi²yã¹nxe³kxe³ju³ta²
ten³sa²sĩn¹nha²wa².
2 Jã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
kuh³lxa³thin¹te²su² te²a² ko̱³nxe³ti³
kãi³te²su² te²a² nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
ã³non²ta³kxi²sa²si¹hain¹sĩ¹na¹jau³su²
ten³sa²sĩn¹nha²wa², yxo²ĩ²xa³te²a² kãin²
yũ³ha²kxai³la².

3 Nxe³sa²sĩn¹ju³ta² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
nũ̱³kxũn³khai¹nxe²na³la². Sa³ta³na²jah¹la²
hxi²ka² wxa²wxai³nxa²lxi³kxa²ya̱n³txi³su²
ã³non²ta³kxi¹nx2ti³tu¹wa². A²nxũ²kwa̱i³lxũ¹nxa¹lxi¹tu¹wa².
Hai³txi³ sa²yxo²ã³ti³hex1nxe³nx2ti³xa³lho³la².
4 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
kwa³na³nx2ti³nha¹jau³xa² a²yxo²ha³kxa¹
we¹jah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Yah³lxi¹nha²kxai³
yan¹nãu³a² ã³na¹yah²lxan³tho³la².
Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su² ĩ³hxi²ka¹ta²lxi³jah¹lan¹ha²wa².
5 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³na²
a³lxi²nẽ³ju³ta² jũ¹nxe² ã³ne³wxe³ki̱³sa²kxai³
Kris²tu³jah¹la² nũ̱³kxũn³txi³ ã³si³tẽ³kxi²ki̱³ju³ta²
jũ¹nxe² ã³ne³wxe³ki̱³sa²kxai³ nxe³ki̱³tã³la².
Nxe³ki̱³kxan²ti³ ju¹tai²li² ã²la² kãi²non³sxã³
ã³ne³wxe³nx2ti³si¹ha¹jau³su² Txa²wã¹sũ̱³na²
e³kxi²to³ha¹wa².

U̱³txi³ wa³kon³te²su² kãi³ũ¹hah³lxin¹jau³su²

6 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³.
Wxa²nũ̱³ka̱³txa²
ha³tih³ ĩ³nxai²na² u̱³txi³ wa³ko³nain¹te²su²
ta¹hẽ¹la². Te²yã¹xah³lxi³txa³hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²li² txa²wã³tã̱³su² kxan²ti³
te²yã¹nxe² kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Nxe³jah¹lai²li² ã³sxã³ u²lxi³ ã³si³tu³lxi²sxã³
yxau³jah¹lxi³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³jau³xa²
e³kxi¹nx2ti³to³nha¹tai¹ti²tu³wa². Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²kxai³lu² jau³jau¹xai²na²
ĩ³kwa³na³sain¹jau³jau¹xain²txi³ ĩ³kwa³na³nx2ti³nha¹wa².
7 Te²yã¹nxe³ kãi³sĩn¹te²txã³jai¹ti²tu³wa².
Nxe³nha¹ha²kxai³ o²la³kxi²nha¹kxa²
yã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
8 Wxa²yain³txa²
so¹kxi¹nx2ti³nha¹kai³tã² ũ³yho³hi¹nx2ti³nha¹tai¹ti²tu³wa².
Na¹ha²kxai³ hãi¹sxã³ wa³ko³na³la²ni²na¹kxan²ti³
yen³kxa² kwa² ũ³hũ¹sah¹lxin¹ju³ta²
ten³sĩn¹te²txã³wa². Kwa² hxi²tha³txa²lxa¹kxa²ya̱n³txi³sa².
9 Wxa²yain³txi³nũ³xa² ai³nxũ̱³nxa²lxi³nha¹ju³ta²
hxi²kan¹txi³ kwa³na³nx2ti³sĩ¹nhĩ̱³na¹wa².
Yxãn¹ta¹ wain³txi³ ĩ³tih³nxe³nx2ti³te³lhxã³
ye¹nx2ti³nha¹hẽ³la².
10 Nxe³ki̱³sĩ¹nai³tã²
kwa³na³nx2ti³nha¹te³nah¹lxi¹:
— U̱³txi³ wa³kon³te²a² wxa²yain³txa²
wã²nhũ¹ain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³nx2ti³sĩ¹na¹tai¹ti²tu³w
11 Jã¹nxe³sxã³ wxa²nũ̱³ka̱³txa² ha³tih³
ĩ³nxai²na² u̱³te²a² yũ³ta¹hẽ¹la². Nxe³kxa²yu³su²
kwa²he¹ye²nyhain¹to³ta¹hẽ¹la². Nxe³nyhai¹nhxai²na²hẽ³la
12 Nxe³tũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² ĩ³ye³kxi²sxã³
ĩ³kwa³na³ain¹sĩ¹na¹te³nah¹lxi¹, Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² nxe³sai¹nha²kxai³
ĩ³kwa³na³ain¹sĩ¹na¹te³nah¹lxi¹:
— U̱³lah³lxi³txa̱³lxi¹. Hãi¹sxã³
ka³nahx2sxã³ wa³kon³yah³lxin¹kxa²
yo³ha² yain³sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ain¹to³ha¹wa². 13 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³.
Wi¹lo²la³kxah¹lxin¹ju³ta² hxi²tha³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹jah¹lxi³hẽ¹la². 14 Yah³lxin¹ju³ta²
a²nu²a² ĩ²li³te²a² ta²nxã¹nxai²na² wãn³txa²
sa²yxo²wet1sah¹lxi³sĩ¹nxãn³kxai²nãn²tu̱³
ĩ²khai¹nxe³tai¹yah³lxi³hẽ¹la². Sa²ye³ya̱¹not3sxã³
ã³jxah¹lxi³hẽ¹la². Ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ãu²li²to³nha²hĩ̱³nx2na³la². 15 Ain¹yah³lxin¹kxan²ti³
ko¹ko¹sai¹nxa³wa². Wxa²wã³tã̱³khai³xai²la¹wa².
Nxe³ha²kxai³ ĩ³xa̱n³ta³kxai¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².

Pau²lah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

16 Nxe³jut3su² nxe³kxan²ti³ Txa²wã¹sũ̱³na²
ã³nhãu²no³tẽ³ju³ta² wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
kxan²ti³ ĩ³hãu²no³tẽ³lhi¹nha¹jau³su²
ĩ³ye³kxain¹sĩ¹na¹wa², Txa²wã¹sũ̱³na²sa³.
A²nxe³jah¹la² hi²sen³su² wxa²nũ̱³ka̱³txa²
yxo²ha³kxa¹ ã³si³tẽ³kxi¹nx2ti³tu¹wa².
17 Jã¹nxe³jut3su² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
wãn³txa² yxo²ha³kxa¹ txa²hxi²ka²
ũ³wha²li¹lhxã³ ũ³hũ¹nx2ta¹wa². Ũ³wha²li¹lhxai²na¹hẽ³
jã¹nxe³sxã³ ũ³wha²li¹le¹nx2ta¹wa².
18 Nxe³na¹jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³ thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta²
ten³sa³nha²wa². Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
ta³lu²na¹wa².

1 Timoteo

[1]Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa²jah¹lo²sa¹wa².
Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³si¹ha¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa³na²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ̄³nu²kxai³lu² txa²wã¹ẽ¹na²
sa²hau³ko³tẽ³jah¹la² ĩ³kwa³na³sai¹ni²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² wah³nxe³ki̱³jah¹la²
ĩ³kwa³na³sai¹ni² nxe³sain¹na²hẽ³la².
[2] Nxe³na¹jut3su² Ti³mo²jah³lo²si¹nha²kxai³
ain³kxi²sẽ¹la². Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa²
ain³kxi²sa¹nha²kxai³ txa²wẽ³sũ̄³te²si¹lxa².
Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̄³na² Si³yxau³jah¹la²
Txa²wã¹wĩ³nu²su² ha²kxai³ Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxã³
kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nxa²si¹hi²
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³txa²si¹hi²
wxa²nxũ²kwa̱i³nãu³a² ã³nhãu²no³txa²si¹hi²
nxe³nxa²si¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

Wãn³txa² ki³han³jau³su² ĩ³tih³nxe³nyhain¹jau³su²

[3-4] Nxe³ha²kxai³ Ma³se³to²na²ko³xa²
ai³te³lhxã³ nxa¹hĩ¹nai³tã² e³kxi¹nxa²ha¹tai¹ti²tu²wa².
Nxe³nxa²ha¹te³nah¹lxi¹:

— E²fe³so³thĩ³na² hãi¹sxã³ yxau³sẽ¹li¹.
A²nũ²a² ĩ²li³te²a² wãn³txa² ki³han³jau³xa²
ĩ³tih³nxe³nyhai¹nha³tai¹. Nxe³te²a²
ha³ya³kxa² o²la³kxain¹si¹hin¹jau³su²
ĩ³ye³kxi¹tai¹nhẽ³li¹. Wãn³txa² ki³han³jau³su²
jau³xa² ã³na¹i² wxa²wĩ³na²nãu³xu¹tai²na²
he¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³jau³xai²na²
ya²la³tu̱³txa³kxai²nãn²tu̱³ ã³na¹i²
nxe³ain¹si¹hin¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹tai¹nhẽ³li¹.
Nxe³jau³xai²li² a²ẽ¹nãu³ai²na² hxi²kan¹txi³
yxo²ĩ²ki̱³jau³sxa³wa². Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² so¹lxi³ hxi²kan¹txi³
yxo²ĩ²ki̱³jau³xai²la¹wa². [5] Nxe³sxã³
wain³txi³ ĩ³tih³nxain¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³
a²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³
yũ³ha²kxai³ wain³ye¹nxa²ju³ta² so¹lxi³
kãi³ha²kxai³ Je³su²jah³la² txa²wã¹ẽ¹nãu³a²
sa²hau³ko³tẽ³ju³ta² yxo²ĩ²ha²kxai³
ai¹nhĩ̄³nx2na³la². Ain¹kxai²nãn²tu̱³
a³lxi²waun¹nyhu¹ki̱³ju³ta² ã²la² kãi²nhĩ̄³nx2na³la².
Ju¹tai²li² ten³sa³nha²wa². [6] Yxãn¹ta¹
a²nũ²a² ĩ²li³te²a² wãn³txa² toh³lxi³jau³xa²
ain³so¹ain¹ka³tu̱³ wãn³txi³khai³xa²
sa²kxai³lu² ã³na¹ain¹na²hẽ³la². Kwa²toh³lxi³jau³xa²
ĩ³tih³nxain¹te²ju²hẽ³la². [7] Nxe³sxã³:

— Moi³se²ah³lu¹tai²na² wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
wãn³txa² ĩ³tih³nxe³jah¹lo²sa¹wi¹. Nx-
ain¹na³la². Nxe³yãn¹ta¹ jau¹xai²na²
ĩ³tih³nxain¹jau³xai²na² a³la³kxai¹nxa³ha²kxai³
a²si³yxau³tãu³a² a̱in³nha²nxa³ha²kxai³
nxe³ain¹na³la².
[8] Ai¹nha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² ĩ³tih³nxain¹jau³xu¹tai²na²
wain³txi³ sa²yxo²we¹tain¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹te²ju²hẽ³la². [9] Yxãn¹ta¹ wi¹lhin¹tũ̄³ka̱³txi³ki̱³nãu¹xai²na²
ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³sxa³wa². Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²
ko̱³nxe³ti³ kãi³te²su² te²na² Txa²wã¹sũ̄³na²
ĩ³xa̱n³ta³kxain¹te²su² te²na² a²ẽ¹nãu³ai²na²
ĩ³ne̱³wã³nũn³ta³kxi²te²su² te²na²
Txa²wã¹sũ̄³na² sa²nẽn¹kxi²nxa³te²su²
te²na² Txa²wã¹sũ̄³na² ko̱³nxe³ti³
e³kxi²te²su² te²na² a²wĩ³nu²su² ta̱³nxa²
a²hã³ka³nũ²su² ta̱³nxa² ĩ³xa̱n³txa³kxain¹te²su²
te²na² a²nũ²a² su²lhã³nyhu¹ki³te²su² te²na²
nxe³te²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ̄³na²
ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xai³tã² ĩ³tih³nxe³jau³nũ³ai²la¹wa².
[10]Te²yã¹nxe³sxã³ tũ̄¹ka̱³txa² te²yã¹xain¹nũn³na³la².
Kuh³lxa³thin¹khaix1te²su² te²na² in³txi³su²
ta̱³nxa² txu¹su² ta̱³nxa² kuh³lxa³thin¹sxã³
ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ki³te²su² te²na²
a²nũ²a² ã̱³xa² nũ³kxũn³txi³ kãi³so¹sxã³
kwa²wa³kon³kxi²si¹jau³su² kwa³na³te²su²
[11-12] te²na² ĩ³ki³ha¹kxi²te²su² te²na² a²nũ²a²
ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³ ko̱³nxe³ti³ e³kxi²nyhu¹te²su²
te²na² wi¹lhin¹jau³xa² yxo²kwĩn¹kxi²te²su²
te²na² nxe³te²a² yxo²ha³kxa¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txu¹tai²na² ĩ³tih³nxe³jau³xai²la¹wa².
Nxe³jau³xai²na² yxo²ha³kxa¹ a²nũ²a²
wi¹lhin¹te²a² ã²la² sa²yxo²we¹tain¹te²ju²hẽ³la².
[11]Yxãn¹ta¹ wãn³txa² wxi²kin³ti³ton³khaix1si¹nhẽ³jau³su²
yũ³na¹wa². Nxe³jau³xai²na² Txa²wã¹sũ̄³na²
Wi¹lhin¹ta² Si³yxau³jah¹la² ũ³hũ¹sa²jau³xai²la¹wa².
Txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³jau³xai²la¹wa².
Ĩ³tih³nxe³nxa²ha¹jau³xai³ta³lxa²na³la².

Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²nẽn¹kxi²jau³su²

[12] Nxa²ha¹te¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³ sa²nẽn¹kxi²to³ha¹wa². Ĩ³nũ̄³kxũn³txi³sai¹nha²kxai
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ wi¹kãi³a¹kxe³su²
nxe³ye²sa²jau³su² ĩ³kaix1so¹sai¹nha²kxai³
nxe³sain¹na²hẽ³la². Sũ̄³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³te³lhxã³ ĩ³kaix1so¹sain¹na²hẽ³la².
Nxe³na¹hĩ¹nai³kxai³lu² nxe³na¹hẽ³la².
Txa²wã¹sũ̄³na² ko̱³nxe³te²lo³txai¹na¹ha²kxai³
Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² khãuh³lxa³tai¹na¹ha²kxai³
nũ̄³kxũn³txi³ a̱n³txi³ti³hin¹sxã³ o²la³kxi²na¹ha²kxai³
nxe³na¹hẽ³la². Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa²
ko̱³nha²nxa³ha²kxai³:

— Wain³txi³ kãi³a¹xã¹. Nxa¹jau³tu̱³
ko̱³nxe³ti³ kãi³a¹hẽ³la². Nxe³na¹kxan²ti³
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot3sa³na²hẽ³la².
14 Nxe³sa³nũ²la² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu²
thãi³ti³la² a³lxi² wa³to²hi²ha²kxai³
wi¹lhin¹khai¹nxe³ha²kxai³ yxo²ĩ²si¹sain¹jau³su²
ĩ³yau¹ũ³sai¹ni² a³lxai¹na¹ju³ta³nũ³a²
ũ³hũ¹sai¹ni² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
nxe³sa³na²hẽ³la². Ã³nũ²nxi²sxã³
yxau³a³sa³ha²kxai³ nxe³sa³na²hẽ³la².
15 Nxe³na¹jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su²
te²kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
a²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³txi² ko̱³nxe³ju³ta²
wã³ko³txa³te²tu̱³ sa²wa²su¹txi² nxe³te³lhxã³
wxã³na²hẽ³la². Nxe³te²jai¹ti²tu³wa².
Txai²li² kxã³nxa² ko̱³nxe³ti³ kãi³ wa³to²hi²
jah¹lo²su² na¹hẽ³la². Ki³han³nxa³wa².
Wãn³txi³tu̱³ e³a¹wa². 16 Jã¹nxe³na¹ju³kxai³lu²
nxe³na¹kxan²ti³nũ¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot3sa³na²hẽ³la².
Sa²ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su²
ya³nãn³ta³ki²la²ha²kxai³la¹ txa²ẽ¹nãu³ai²na²
sa²hau³kot3sa³na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³
nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ a²nũ²a² ĩ²li³te²a²
yxo²ĩ²kxai²nãn²tu̱³ ka³te̱³na² wi¹tãu³a²
nxe³ti³hi¹tain¹nũn³tu¹wa². 17 Nxe³jut3su²
Txa²wã¹sũ̱³na² so¹lxi³ Txa²wã¹si³yxau³jah¹lai²la¹wa².
A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² yen³kxa² yũ²nxa³hĩ¹nũ¹tai²nãn²te²tu̱³
Txa²wã¹sũ̱³na² yxau²sa²tẽ³jah¹lai²la¹wa².
Hai³txi³ ya³lu²ju³ta² yũ³jah¹lo²sxa³wa².
Ĩ²ki̱³sxa³hĩ¹nu¹tai²nãn¹jah¹lo²su² na³la².
Hãi¹nxe² sa²nẽn¹kxi²yxau²xai³ki̱³jah¹lo²su²
na³la².

18 Nxa²ha¹te¹ Ti³mo²jah³lãi³. Txa²wẽt3si¹lxa².
Wãn³txa² e³kxi¹nxa²ha¹jau³xai²na²
a̱in³so¹sẽ¹la². Sa²yxo²wet1sẽ¹la².
Kxã³nxai³tã² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
e³kxi²tũ̱³ka̱³txai²na² e³kxi²nẽ³lain¹jau³xai³tã²
ne³wã²na³txa³hẽ¹la². Ne³wã²na³xan³kxai²nãn²tu̱³
ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³nxa²tu¹wa². Nxe³nxa²ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² wa³ka³li³yu³ta² wain³txi³
o²la³kxin¹tu¹wa². 19 Ã³na¹sxã³ yxo²ĩ²nxã²nxa³lhõ¹ai²
Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wain³txi³ ĩ³ye³kxi²nha¹tu¹wa².
Nxe³to³ta¹ a²nũ²a² ĩ²li³te²a² Sũ̱³na²
wãn³txai²li² nxe³wã²na³ai¹nha²kxai³
yxo²ĩ²ain¹ju³ta² ne³wã²na³ain¹na²hẽ³la².
20 I³me³ne²u²jah¹la² A³le³syãn²trah¹la³
nxe³ya³sxã³ te²yã¹nxe² kãi³ain¹na²hẽ³la².
Ai¹nha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹la² hxi²ka²
ũ³hũ¹ai¹na¹hẽ³la². Nxai¹na¹ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² a²ĩ³lxa² ko̱³nxe³ti³
e³kxain¹jau³xa² ã³na¹si¹hai¹na¹jau³sa².

2

Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²ki̱³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Ju²ta³la³ nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
e³kxi²yxau²xai³txa²hẽ³la². Nxe²e³kxin¹te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²li² hxi²ka¹nai¹nxa³wi¹.
Ã³non²ta³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe³ta̱³nxa²:
— Jah¹lai²li² wi¹lĩ²txai¹nhẽ³li¹.
Nxe³ta̱³nxa²:
— Jah¹la² a²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³txai¹nhẽ³li¹.
Nxe³ta̱³nxa²:
— Jah¹lai²li² ã³non²ta³kxai¹nĩn¹tai¹ti²tu³wi¹.
Wi¹lhin¹khaix1ni¹lxi¹. Sa²nẽn¹kxi¹nxa²ha¹wi¹.
Nxe³ta̱³nxa² nxe³txain¹to³hẽ¹la². A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ nxe³nũh¹txai¹nhẽ³la².
2 Nxe³sxã³ kwa³na³nẽ³tũ̱³ka̱³txa²
Txa²wã¹hxi²kan¹ti³nãu³xã² yxo²ha³kxa¹
Sũ̱³na² nxe²e³kxi¹txai¹nhẽ³la². Nxẽ¹kxai²nãn²tu̱³
ha³lo²a² sa²hãu²no³ti² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
sa²hãu²no³ti² nxe³kxai²nãn²tu̱³ wi¹yxau³hĩ̱³ki̱³tã³la².
Nxẽ¹kxai²nãn²tu̱³ wi¹lhin¹sxã³ yxau²
wi¹lhen³txi³nyhu¹sxã³ yxau² nxe³hĩ̱³ki̱³tã³la².
3 Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ wi¹lhĩ̱³nx2na³la².
Txa²wã¹sũ̱³na²kxai³lu² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
sa²hau³ko³tẽ³jah¹la²kxai³lu² ka³lih³khai¹nxe³hĩ̱³nx2na³la².
4 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
a²ko³nxe³ju³ta² wxa²wa²su¹txũ¹hai¹ni²
wãn³txa² ya²la³lyau³xa² a³la³kxi²si¹hai¹ni²
nxain¹ju³ta³nũ³a² Txa²wã¹sũ̱³na²
a²ten³ju³tai²la¹wa². 5 Txa²wã¹sũ̱³na²
ka³na³ka³na³tã³la². Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
ka³na³ka³na³te²a² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
so¹lxi³ a²nũ²nãu³xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
yen³nãu³a² ĩ²sa²si³tẽ³kxi²nẽ³jah¹lai²la¹wa².
A²nũ²a² ã̱³xa² hxi²kan¹te²sxa³yu²hẽ³la².
6 A²nxe³jah¹la² wã²nxũ̱¹hĩ²nha²sxã³
ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³jau³xai²li² ha³lo²a² ã³nhau³ko³thĩ¹nai³tã²
Txa²wã¹sũ̱³na² sa²kxai³lu² a²nũ²nãu³xa²
hãi¹nxe³ti³xa¹ wã³ko³nxa³te²tu̱³ ĩ³yau¹ũ³nhẽ³te³lhxã³
ta²nxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 7 A²nxe³jau³xai²na²
ĩ³yau¹ũ¹hain¹te³lhxã³ ĩ³kaix1so¹sa³na²hẽ³la².
Sa²ha²kxai³ a²nũ²a² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³sxa³te²a²
a²yxo²ha³kxa¹ wãn³txa² ya²la³lyau³xa²
wãn³txa² yxo²ĩ²si¹nhẽ³lain¹jau³nũ³a²
ĩ³hen³txi³sa²sãn²nũ²la² ĩ³sa²si¹hã³sa³na²hẽ³la².
Ki³han³nxa³wa². Wãn³txi³su² ĩ³ye³a¹wa².

8 Jã¹nxe³jut3su² in³txi³nãu³xa² ha³lo²a²
ĩ²li³je³na² he¹ain¹tãu³a² Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³ye³kxain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².
A²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lhi¹nha²kxai³ wxa²hxi²ka²la¹nha²sxã³
e³kxi²nxain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².
Jã¹nxe³sxã³ a²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³xa̱n³txi³ju³ta²

yũ²nxa³ha²kxai³ kọ̃³txi³ wã²nxũ¹hạin³nha²ju³ta²
yũ²nxa³ha²kxai³ ain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².
9 Te²yã¹nxe³sxã³ txu¹ti³nãu³xa²
sa²kxai³lu² wã²la² wi¹khaix1ka³lo³a²
ũ³whi²kxi²nhain¹kxai²nãn²tụ̃³ hxi²kan¹jut3sxa³wa².
Te²yã¹nxe³sxã³ kãi³ta³kxẽ¹ha² a³lxi²khaix1tĩh³nã².
ũ³yhxe²ta³hẽ¹nha² tạ̃³nxa² ou²ra³ka²
a³lxi²ki³ai²na² a²ne³kxĩ̃³sa² ũ³nhe³kũ¹nha²
tạ̃³nxa² nxain¹ju³tai²na² whãi²na¹
hxi²kan¹jut3sxa³wa². A²nũ²a² kwa²
ĩ²kxain¹sxã³ ĩ³sa²nẽ¹kxain¹ju³ta² wai³nxa³wa².
Yxãn¹ta¹ wã²la² kwa² wi¹ka³lo³a²
wi¹lhau³ko³nha²ka³lo³a² wain³na³la².
10 Yxãn¹ta¹ wi¹lhin¹ye²te²a² yen³kxa²
wi¹lo²la³kxi²kxai²nãn²tụ̃³ ã²la² wai³nhĩ̃³nx2na³la².
11 Te²yã¹nxe³sxã³ txu¹ha² wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³tih³nxain¹kxai²nãn²tụ̃³
ka³nah²nxe³sxã³ yxau³sxã³ ain³kxain¹kxai²nãn²tụ̃³
wai³nhĩ̃³nx2na³la². 12 Yxãn¹ta¹
txu¹sa²te²kxai³lu² in³txa² ĩ³tih³nxe³tạ̃³nxa²
ĩ³kwa³na³tạ̃³nxa² nxe³ju³tai²na² ten³sa²nxa³nha²wa².
Wai³nxa³wa². Hãi¹sxã³ ka³nah²nxe³sxã³
yxau³sxạin³kxi²kxai²nãn²tụ̃³ wai³nhĩ̃³nx2na³la².
13 Nxe³ha²kxai³ a²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³lu²
A³tãu²ah³lu¹tai²na² txa²nũ² we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Hã²wxãn³txa³ E²va³ka³lxu¹tai²kxai³lu²
we¹tũn³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², Txa²wã¹sũ̃³na²
hxi²ka²sa². Hã²wxãn³txa³ Sa³ta³na²jah¹lai²na²
hi²sen³su² ta¹ka³lxi³nu¹ta²kxai³ ĩ³ki³ha¹kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
14 Te²yã¹nxe³sxã³ A³tãu²ah³lu¹tai²na²
hai³txi³ ã³ke³tũ¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹ txu¹ha³ka³lxai²na² ã³ke³tũ¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu².
kọ̃³nxe³ti³ kãi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
15 Jã¹nxe³sxã³ wẽ³sa² a³li³lah¹tãu³a²
txu¹ha² khãuhx3nha²te²jai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̃³na² wãn³txa²
yxo²ĩ²i² a²nũ²a² a³lxi²waun¹nyhu¹i²
ai¹nha²kxai³ a²ẽ¹nãu³ai²na² a²kọ̃³nxe³ju³ta²
ã³wa²su¹tu¹wa².

3

Yxo²ĩ²tũ̃³kạ̃³txa² a²hxi²kan¹te²nãu³xa²

1 Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹nũ̃³kạ̃³txi³kị̃³na¹xai²na²
yxo²ĩ²tũ̃³kạ̃³txi³kị̃³na¹xai²na² a²hxi²kan¹ti³su²
kị̃³ju³ta² ten³kị̃³kxai²nãn²tụ̃³ wi¹lhĩ̃³nx2na³la².
Wai³nhĩ̃³nx2na³la². Ki³han³nxa³wa².
2 Nxe³kị̃³kxai²nãn²tụ̃³ a²hxi²kan¹ti³su²
kị̃³ju³ta² ten³kị̃³kxai²nãn²tụ̃³ wi¹lhin¹kị̃³ju³ta²
kãin² yũ³kị̃³sa²kxai³ a²nũ²a² ã̃³xa²
ĩ²li³te²a² hxi²kan¹txi³ kọ̃³nxe³ti³
e³kxi²nẽ³lai¹nhĩ̃³nx2nxa³wa². Nxe³nẽ³lai¹nha²
txu¹ha² ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³
tẽ³i² wain³txi³ wã²nxũ¹hạin³nha²
txa²wã¹o²la³kxi²kị̃³ju³ta² wain³txi³ kãi³i²
a²hoh³lxi³su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
wi¹le³kxi² nxe³nẹ̃³lhĩ̃³nx2na³la². Te²yã¹nxe³sxã³
a²nũ²a² u²lxi³ wxã³kxai²nãn²tụ̃³
wi¹lhin¹sxã³ yain³txa² wã²nhũ¹hĩ̃³kị̃³tã³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ wãn³txa² ã³ne³wxe²nxa³te²a²
wxã³kxai²nãn²tụ̃³ hxi²kan¹txi³ ĩ³yau¹ũ³hĩn³kị̃³tã³la².
3 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² yain³jau³xa² ũn³jau³xa²
ĩ³na²sxã³ wen¹kị̃³sxa³ha²kxai³ txa²wã¹nũ̃³kạ̃³txa²
kwa² ã³nhe¹kxi²nyhu¹kị̃³sxa³ha²kxai³
nxe³hĩ̃³kị̃³tã³la². Te²yã¹nxe³sxã³
a²nũ²a² hãi¹nxe³ti³xa¹ wi¹lhin¹sxã³
ĩ²ha²kxai³ hãu²non³sxã³ yxau³ha²kxai³
yen³kxa² yxo²kwạin³nẽ³lxa³ha²kxai³
nxe³hĩ̃³kị̃³tã³la². 4 Te²yã¹nxe³sxã³
txa²wã¹sxi²ha² yxau³tũ̃³kạ̃³txa² yxo²ha³kxa¹
hxi²kan¹txi³ hau³kot3sĩ̃³kị̃³tã³la².
Txa²wã¹wẽ³ha³lxa² wain³txi³ ĩ³tih³nxe³kị̃³sa²kxai³
wain³txi³ sa²yxo²we¹tẽ³lai¹nhĩ̃³nx2na³la².
5 Nxe³ha²kxai³ txa²wã¹wẽ³ha³lxa²
hxi²kan¹txi³ hau³ko³kị̃³sxa³kxai²nãn²tụ̃³
yxo²ĩ²kị̃³tũ̃³kạ̃³txi³kị̃³na¹xai²na² hxi²kan¹txi³
ĩ³hau³kot3hĩ̃³kị̃³sxa³wa². 6 A²nxe³jah¹la²
kwẽn¹tai²na¹ yxo²ĩ² ã³si³wxe³kxai²nãn²tụ̃³
hxi²kan¹txi³ ĩ³hau³ko³tẽ³lxa³lho³la².
Nxe³ke³la³te²kxai³:
Kãin² yxo²ĩ²te²sa¹wi¹. Ain¹jau³su²
nxe³kxai²nãn²tụ̃³ a²ẽ¹nãu³a² ĩ³yxo²kãin²ti³nha²sxã³
kọ̃³nxe³ti³ kãi³hĩ̃³nx2na³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yạ̃³lhu²
Sa³tạ̃³na²jah¹lạ² kọ̃³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²kxa²
yạ̃³nxe³sxã³ kọ̃³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nũn³tu¹wa²,
Txa²wã¹sũ̃³na² hxi²ka²sa³. 7 Nxe³kxa²yu³su²
a²nũ²a² yxo²ĩ²ai¹nxa³te²a² wi¹le³ai¹nxa³kxai²nãn²tụ̃³
Sa³tã³na²jah¹la² hi²sen³su² yxo²ĩ²tũ̃³kạ̃³txai²na²
kọ̃³nxe³te²lo³jau³su² ha³tạ̃³nxe³ha³ta²wa².

Yxo²ĩ²tũ̃³kạ̃³txa² ĩ²ũ³te²nãu³xa²

8 Txa²wã¹nũ̃³kạ̃³txi³kị̃³na¹xa² yen³kxa²
wã²nhũ¹kị̃³ju³ta² o²la³kxi²ti³ten³kị̃³kxai²nãn²tụ̃³
txa²wã¹yxau²xai³kị̃³tãu³a² wi¹lhin¹sxã³
yxau³ye² yau³ka³na³ka³nat3sxã³ a²ya³la³lyau³tụ̃³
e³i² yain³jau³xa² ũn³jau³xa² ĩ³na²sxã³
we¹nxa³i² yen³kxa² kwa² yxo²kwại³nxa³i²
nxe³hĩn³kị̃³tã³la². 9 Txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
ạu³txi³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² tah²lxi³
we¹tẽ³jah¹la² nxe³te²na² wãn³txa²
so¹lxi³ sa²yxo²so¹sxã³ kãi³te²la³
hĩ̃³nx2na³la². 10 A²nxe³jah¹la² wa³ka³la²
ã̃³xa² o²la³kxi²sãn²sxã³ ạin³sxã³
ĩ²ain¹kị̃³kxai²nãn²tụ̃³ wi¹li² wai³ni²
nxe²na³na¹ kị̃³kxai²nãn²tụ̃³ hai³txi³
n²kọ̃³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ĩ²kị̃³sxa³kxai²nãn²tụ̃³
nxe³hĩ¹na¹ yen³kxa² wã²nhũ²xai³kị̃³ju³ta²
o²la³kxi²kị̃³kxai²nãn²tụ̃³ wai³nhĩ̃³nx2na³la².
11 Nxa²ha¹te¹ te²yã¹nxe³sxã³ txu¹ti³nãu³xa²
a²yxau²xai³lain¹tãu³a² wi¹lhin¹sxã³

yxau³ain¹ye²ha²kxai³ wãn³txa² ya²la³lyau³xa²
so¹lxi³ e³ha²kxai³ yain³jau³xa² ũn³jau³xa²
ĩ³na²sxã³ we¹nxa³ha²kxai³ a²wa³ka³li³yu³ta²
wain³txi³ o²la³kxi²ha²kxai³ nxe³hĩ³nx2na³la².
12 A²nxe³jah¹lai²na² yen³kxa² wã²nhũ¹xai³kĩ³jau³xa²
o²la³kxi²jah¹la² sa²kxai³lu² txu¹ha²
ka³na³ka³na³ta² so¹lxi³ tẽ³ha²kxai³
a²wẽ³ha³lxai²na² whãi²na¹ wain³txi³
ĩ³tih³nxe³ha²kxai³ nxe³hĩ³nx2na³la².
Nxe³sxã³ a²sxi²ha² yxau³ju³ta² wain³txi³
ĩ³hau³ko³tũ¹hĩ³nx2na³la². 13 Nxe³ha²kxai³
ju¹tai²na² ha³kxa¹ wain³txi³ o²la³kxi²kĩ³kxai²nãn²tũ³
wxa²nũ³ka³txai²na² wi¹le³kxi²nyhai¹nhĩ³nx2na³la².
Nxe³nyhain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
wxi²kan¹ton³sxã³ ĩ³tih³nxai¹nhĩ³nx2na³la².

Ã³no¹sa²tẽ³kxi²nẽ³jau³su²

14 Nxe³na¹jau³su² ũ³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa².
Ki³han³nxa³wa². Ye³jen¹na² wxã³sxã³
ĩ²nxa²ha¹ju³ta² ten³khaix1sa³nha²wa².
15 Nxe³na¹ta¹ hxi²kan¹sa²nxa³ke³la³te²kxai³
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nxa²ha¹jau³xai²li² ã²la²
a³la³kxi²hĩ³nxa¹lxa². Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²tũ³ka³txa² wain³txi³
yxau²xai³lain¹ju³ta² wi¹wi¹nxe² ĩ³hau³ko³tũ¹hai¹nhĩ³nxã¹lxa².
A²nxe³tũ¹ka³txai²li² Txa²wã¹sũ³na²
ka³tẹn³yah¹la² a²sa³wi³ha³lxai²la¹wa².
Ya²la³lyau³xan²tu³ Sũ³na² wãn³txi³su²
ye²ha²kxai³ a̱in³kxi²yxau²xai³tũ³ka̱³txai²la¹wa².
16 Ya²la³tu̱³ Txa²wã¹sũ³na² ã³ne³hi¹kxi³ju³ta²
wa³lxe³ju³tai²la¹wa². Nxe³ta¹ Je³su²jah³la²
ã³nhxi²ka¹tẽ³jah¹lai²la¹wa².
A²nxe³jah¹la² a²nũ²khai³hũ³nxe²
a³ka³nxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txi³su²
Jah¹lo²su² te²a² wi¹lhin¹sa²sai¹ye²kxe³su²
ĩ³tih³nxe³nẽ³ta¹hxai¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Te²yã¹nxe³sxã³ oh³xan¹tũ³ka̱³txa²
ĩ²ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² Sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²nũ²a² ha³lo²a² ĩ²li³ko³xa² yxau³kxan²ti³
yxo²ĩ²yah³lxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³te²kxa³kxa¹ oh³nãu³nũ¹ka³na¹ wa̱³li²
ka³la³xi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

4

Wãn³txa² ya²la³lha²ki³lxo³nxe³ki³jau³su² ĩ³tih³nxe³te²nãu³xa²

1 Jau¹xai²na² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txi³su²
jah¹la² wi¹wi¹nxe² ĩ³yau¹ũ³nẽ³na²hẽ³la².
Nxe³te³nah¹lxi¹ kxãn³nãu³a¹ yxo²ĩ²tũ³ka̱³txi³na²
a²ha³tih³xa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
sa²yxo²ã³ain¹tu¹wa². A²nxe³te²a²
sa²yxo²ã³ain¹ka³tu̱³ wãn³txa² a²ta³a²
ko̱³nxe³jah¹la² ã³ke³tũ¹ain¹jau³su²
ain³kxain¹tu¹wa². Nxain¹kxai²nãn²tu̱³
a²ta³a² nũ³ka̱³txa² wãn³txa² ĩ³tih³nxain¹jau³xa²
ki³han³jau³xan²tu̱³ yxo²ĩ²sxã³ sa²yxo²we¹tain¹tu¹wa².
2 Jã¹nxe³sxã³ ki³han³jau³xai²li² ĩ³tih³nxain¹te²na²
sa²kxai³lu² ki³han³jau³xa² so¹lxi³
ĩ³tih³nxain¹tu¹wa². Ĩ³tih³nxain¹kxan²ti³nũ¹
ãin²ti³sxã³ ĩ²ã³ain¹ju³ta² te³nai¹nxa³lho³la².
Nxe³ain²tu̱³ A²nxe³te²a² nxe²e³kxain¹tu¹wa².
Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:
— Txu¹ha² so¹kĩ³ju³ta² wai³nxa³wi¹.
Nũh¹yxau³ju³ta² so¹lxi³ wain³na³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ ka³yxuh³xa² sĩ³na²
wã²nhĩ²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³jau³su²
nxe³ain¹tu¹wa². Yxãn¹ta¹ ki³han³jau³xai²la¹wa².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²kĩ³kxai²nãn²tu̱³
wãn³txa² wain³jau³xa² sa²yxo²we¹kĩ³kxai²nãn²tu̱³
yain³txi³su² ta̱³nxa² ka³yxuh³sxu² ta̱³nxa²
te²a² a²whãi²na¹ wi¹na³la². Txa²wã¹sũ³na²
hxi²ki³kxai³lu² we¹te²ju²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³
wã²nhĩ²kxi²sxã³ Sũ³na² ĩ³ka³lih³kxi²nẽ³jau³su²
e³kxi²ki³kxai²nãn²tu̱³ wain³na³la².
4 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² ka³yxuh³xa²
we¹kxa² a²yxo²ha³kxa¹ wi¹te²ju²hẽ³la².
Nxe³kxe³su² ĩ³ha¹txi²kĩ³kxai²nãn²tu̱³
Sũ³na² ĩ³wi¹lxo³kxi²nẽ³jau³su² ĩ³ye³kxi²kĩ³kxai²nãn²tu̱³
ẹn²kĩ³ju³ta² wai³nxa³wa². 5 Yxãn¹ta¹
e³kxi²kĩ³te³nah¹lxi¹:
— Txa²sũ³nãi³. Ka³yxuh³xai²li²
ũ³hũ¹sa²nhĩ¹kxa² wi¹lxo³kxi²sa²sĩ¹nĩ¹nha²wi¹.
Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu̱³ Sũ³na² yen³nãu³a²
wi¹lye²ha²kxai³ ĩ³wi¹lxo³kxi²nẽ³jau³su²
ĩ³ye³kxi²kĩ³sa²kxai³ ka³yxuh³xa² wã²nhĩ²kĩ³ju³ta²
wain³na³la².

Je³su² Kris²tu³jah¹la² wain³txi³ ã³si³tẽ³kxi²kĩ³jau³su²

6 Nxe³jut3su² jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹
txa²wã³tã̱³nãu³xa² ĩ³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³la².
Nxẽ¹kxai²nãn²tu̱³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
wain³txi³ ã³si³tẽ³kxin¹tu¹wa². Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wain³txi³ yxo²ĩ² ĩ³tih³nxe³nxain¹jau³xa²
wain³txi³ ã³ne³wxe² nxẽ¹kxai²nãn²tu̱³ ã²la²
kãi²non³sxã³ yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³lin¹tu¹wa².
7 Nxe³yãn¹ta¹ wãn³txa² ya²la³tu̱³txa³jau³xa²
ain³kxi²ti³he¹txa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ wãn³txa²
wi¹jau³xa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹te³lhxã³
kãin² o²la³kxi¹sẽ¹la². 8 Txa²wã¹nũ²ai²li²
sxĩ³nxũn³te³lhxã³ o²la³kxi²kĩ³kxai²nãn²tu̱³
jũ¹nxe² wi¹na³la². Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²
wain³txi³ ã³ne³wxe² nũ³kxũn³txi³ sa²yxo²we¹kĩ³kxai²nãn²tu̱³

ã²la² wi¹na³la². Nxe³ki̱³sĩ¹nãn¹te²tu̱³
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² ka³lih³ki̱³tã³la².
Nxe³ki̱³ka³tu̱³ta¹ kxãn³nãu³a¹ ka³lih³khaix1nxe³ki̱³tã³la².
9 Jau¹xai²na² ya²la³tu̱³jau³xai²la¹wa².
A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²sxã³
yxo²ĩ²ki̱³jau³xai²la¹wa². 10 Jau¹xai²na²
Txa²wã¹sũ̱³na² ka³tẹn³su² yxau³jah¹la²
a²wãn³txi³khai³xai²la¹wa². Je³su²jah³la²
wãn³txa² yxo²ĩ²ki̱³sa²kxai³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
sa²hau³ko³tẽ³jah¹lai²la¹wa². A³ka³nxi²ju³ta²
wah³nxe² yxau³ki̱³tã³la². Nxe³ha²kxai³
khãuh³lxa³txi³nẽ³lain¹kxan²ti³ a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²te³lhxã³ o²la³kxi²sxã³
ĩ³hen³txain¹ki̱³tã³la².

11 Nxe³jut3su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
jau¹xai²na² ĩ³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³la². 12 Nxa²ha¹te¹
sa³nxe³lxa³kxi³sin¹kxan²ti³ yah³lon¹nxã²nxa³kxan¹ti³
ĩ³ãin²txi³sxã³ hxi²waun³txi³txa³hẽ¹la².
Yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹ ĩ²nxai¹nha²kxai³
ĩ³tih³nxai¹nĩn¹jah¹lo²sin¹tu¹wa². Wãn³txa²
wain³jau³xa² so¹lxi³ ĩ³ye³i² wain³ju³ta²
so¹lxi³ o²la³kxi²nyhu¹i² a³lxi²waun¹nyhu¹i²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² kan²txi³
sa²yxo²we¹txi² wxa²ẽ¹nãu³ai²nãn¹jau³xa²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yã¹nxe³jau³xa²
wã²nxũ̱¹ha̱in³nha² nxe³sẽ¹la². 13 Ye³jen¹na²
wxã³na¹tu¹wa². Hĩ¹na² hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa²
Nxe³sa²nxa³hĩ¹nai²na¹ wxãi²na² sa²kxai³lu²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ sa²nũ³tai¹nhẽ³la².
Nẽn¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na²
ha³tẹh³nxã³nxa² ĩ²sxã³ ĩ³ye³kxi¹tai¹nhẽ³la².
Wãn³txai²li² wain³txi³ sa²yxo²wet1si¹hain¹jau³su²
ĩ³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³la². Wãn³txa²
wa³lxe³jau³xa² ĩ²in¹kxai²nãn²tu̱³ wain³txi³
ĩ³tih³nxe³txai¹nhẽ³la². 14 Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³hxi²ka¹txa²ju³ta² nxe³wãn²txa³hẽ¹la².
Ain³kxi¹xi²khaix1nxe³sẽ¹la². Kxã³nhxĩ¹nai³tã²
yxo²ĩ²te²a² hxi²kan¹txi³nãu³xa² a²hxi²ka²
wxa²ne³hẽ¹nhain¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nxain¹te³nah¹lxi¹

— Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³hxi²ka¹txa²ju³ta²
hĩ¹na² ã³si³wxe²na³li¹. Nxain¹tai¹ti²tu³wa².
15 Nxe³jau³xai²na² ĩ²khai¹nxe³sẽ¹la².
Wãn³txa² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹txa²hẽ³la².
Nxẽn¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²nũ̱³ka̱³txai²na²
wain³txi³ kãi³in¹ju³ta² ĩ²nxain¹tu¹wa².
16 Ĩ²nxai¹nha²kxai³ wãn³txa² e³in¹jau³xa²
wi¹lĩ²ĩ¹nha²kxai³ ĩ³yau¹ũ¹hai¹nĩn¹jau³xa²
wi¹lĩ²ĩ¹nha²kxai³ nxe³sẽ¹la². Ko̱³nxe³ti³
o²la³kxin¹kxa²ya̱n³txi³sa². Nxẽn¹kxai²nãn²tu̱³
wxa²nũ̱³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³ta²lxi³tu¹wa².

5

Nxa²wã¹tũ̱³ka̱³txa² wi¹kãi³waun¹nyhu¹kxi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ in³txa² yah³lon¹te²su² te²a²
yxo²xũn³sxã³ ĩ³kwa̱i²kxain¹txa³hẽ¹la².
Wxa²wĩ³na² hũ̱³nxe² ĩ³tih³nxe³txai¹nhẽ³la².
Sa³nxe³la³ku³su² te²a² wxa²lon³hũ̱³nxe³
ĩ³tih³nxe³txai¹nhẽ³la². 2 Te²yã¹nxe³sxã³
txu¹ha² a̱³ka³lxon¹te²a² wxa²hã³ka³na²
hũ̱³nxẽ¹nha²kxai³ wãin²ta²su² te²a²
wxa²ha³lĩn³ta³ka³lxu³hũ̱³nxẽ¹nha²kxai³
nxẽn¹ka³tu̱³ ĩ³tih³nxe³txai¹nhẽ³la².
Ko̱³nxe³jau³su² e³kxi²nha²txa³hẽ¹la².

3 Wã³ha³te³sa³ka³lxu³khai³xa² wi¹lĩ²txai¹nhẽ³la².
Yen³kxa² wxa²hau³kot3sxã³ wã²nhũ¹txai¹nhẽ³la².
4 Yxãn¹ta¹ a̱³ka³lxon¹ta¹ka³lxa² wã³ha³te³son³ta¹ka³lxa²
sa²kxai³lu² a²wẽ³ha³lxa² yũ³ta̱³nxa²
a²sa³wi³ha³lxa² yũ³ta̱³nxa² ĩ²txa²sã²nhẽ³la².
Yũ̱³kxai²nãn²tu̱³ nxe³tũ̱³ka̱³txai²li²
wi¹lĩ²txai¹lxa². Nxe³te²na² hxi²ki³kxai³lu²
sa²hau³ko³tain¹ju³ta² a²ha³lo²ai²la¹wa².
Kxã³nhxĩ¹nai³tã² kãi²nxa³sxã³ txo¹nai¹nxa³hĩ¹nai³tã²
a²ha³ka³na² hxi²ka² sa²hau³ko³tain¹te²ju²hẽ³la².
Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu̱³ hĩ¹nai²na²
wẽ³ha³lxa² hxi²ki³kxai³lu² wã²ha³te³son³ta¹ka³lxa²
hxi²nũn¹ sa²wa̱³li²ju³ta² wain³na³la²,
Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a²sa³. 5 Jã¹nxe³jut3su²
wã³ha³te³son³ta¹ka³lxu³khai³xa² a²sa³wi³ha³lxa²
yũ²nxa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² a³ka³nxi²ju³ta²
wah³nxe²na³la². Ã³nhxi²ka¹nxa³ju³ta²
ĩ³ye³kxi²na³la². Nxe³sxã³ ka³nxah³ta²
ĩ³ye³kxi² a³lan²ta² ĩ³ye³kxi² nxe²na³la²,
Txa²wã¹sũ̱³na² ne³nxẽ³na²sa³. 6 Yxãn¹ta¹
wã²nxũ̱¹ta¹ka³lxa² so¹lxi³ ĩ³ka³lih¹ti²nha²kxai²nãn²tu̱³
Sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²toh³xa³kxai²nãn²tu̱³
nxe³ta¹ka³lxai²na² a²ẽ¹nãu³ai²na²
ya³lu²te²hũ̱³nxe² yxau²xai³te²ju²hẽ³la².
7 A²nxe³jut3su² jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹
wxa²nũ̱³ka̱³txai²li² ĩ³tih³nxe³txai¹nhẽ³la².
Nxai¹nĩn¹kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a² ã̱³xa²
hxi²kan¹txi³ ko̱³nxe³ti³ e³ai¹nxa³lho³la².
8 A²nxe³jut3su² a²yah³la²nãu³su² ta̱³nxa²
a²xa³ka³lxu²nãu³su² ta̱³nxa² a²nũ̱³ka̱³txa²
sa²hau³ko³tai¹nxa³kxai²nãn²tu̱³ Je³su²
Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² e²nai¹nhĩ̱³nx2na³la².
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²xa³te²a²
wi¹wa³to²hi²hĩ̱³nx2na³la².

9 Jã¹nxe³ju³kxai³la¹ wã³ha³te³son¹ta¹ka³lxa²
ye³ka³lxa¹txi³ kwẽ³kon³sxã³ txa²wã¹hxi²ka²
hxan³sxã³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
wxa²sa²wa²la³kxi²xi²nũn³sxã³ kwẽ³kon³sxã³
60 nxe² kwẽ³kon³sxã³ yxau²xai³ta¹ka³lxa²
so¹lxi³ a²ĩ³lxa² ũ³wha²li¹lhxã³ ã³nhau³ko³txai¹nhẽ³la².
A²nxe³ta¹ka³lxa² kxã³nxai³kxai³ in³txa²
ka³na³ka³na³te²a² so¹nhya¹sxã³ yxau²xai³lah³na²hẽ³la².

10 A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³la¹ wi¹ju³ta² so¹lxi³
kãi³ha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹le³kxi²
kxã³nhxĩ¹nai³kxai³ wẽ³ha³lxa² wi¹wain³txi³
wãi²lo³ti² a²nũ²a² ha³la³ka³lxa³lon³te³lhxã³
wxã³kxai²nãn²tu̱³ ũ³nyhai¹ti² a²nũ²a²
yxo²ĩ²te²a² wxa²yu̱³hi̱n³ta³kxi² a²nũ²a²
khãuh³lxa³thin¹te²a² ã³non²ta³kxi²
wi¹lo²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ kãi³i² nxe³ta¹ka³lxa²
ĩ³lxa² so¹lxi³ ũ³wha²li¹lhxã³ ũ³hau³ko³tai¹nhẽ³la².
11 Yxãn¹ta¹ txu¹ha² wã³ha³te³son³ta¹ka³lxa²
kwa² a̱³ka³lxo¹nxa³ta¹ka³lxa² ĩ³lxa²
ũ³wha²li¹txa³hẽ¹la². Nxe³ta¹ka³lxa²
ye³jen¹nãu³a² in³txa² yxo²kwa̱i³nai¹nha²kxai³
Je³su²jah³la² wãn³txa² a³lxi²nxa³ha²kxai³
in³txa² ã¹so¹hĩ³nx2na³la². 12 Nxe³kxai²nãn²tu̱³
a²wãn³tai³tã² e³kxi²jau³xai³tã² sa²yxo²ã³ha²kxai³
wã²nxũh¹lxi³hĩ³nx2na³la². 13 Nxain¹kxai²nãn²tu̱³
sxi²ha² ai³lha²thet3sxã³ u³txi³ wa³ko³nai¹nhĩ³nx2na³la².
Nxe³sxã³ kwa²wãn³txa² ya²la³lhxa³jau³xa²
kwa² hen³txai¹nhĩ³nx2na³la². Nain¹kxa²yu³su²
wxa²nũ³ka̱³txa² ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³ ko̱³txe²lo³nx2tai¹nhĩ³nx2na³la².
14 Nxe³jut3su² ha²kxai³ wã³ha³te³sa³ka³lxa²
a̱³ka³lxo¹nxa³te²a² e³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹:

— In³txa² ã¹so¹txu¹ni¹. Wẽ³nhĩn¹kxai²nãn²tu̱³
wẽ³sa² wi¹we¹txa²hẽ³ni¹. Wxa²sxi²ha²
wi¹lhau³ko³txa²hẽ³ni¹. Nĩn¹kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹txi³ ko̱³nxe³te²lo³txa²nxa³lho³ni¹.
Nxai¹nhĩ³na¹wa². 15 Jã¹nxe³jut3su²
wã³ha³te³son³ta¹ka³lxa² a²ha³tih³xa²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³ha²kxai³
Sa³ta³na²jah¹lai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹tha²kxai³
nxe³hĩ³nx2na³la². 16 Jã¹nxe³jut3su²
txu¹ha² a̱³ka³lxo¹nxa³te²a² hi²sen³su²
a̱³ka³lxon¹te²na² a²hã³ka³nũ²su² ta̱³nxa²
a²ha̱i³nũ²su² ta̱³nxa² ka³te̱n³su²
yxau³kxai²nãn²tu̱³ nxe³te²a² sa²kxai³lu²
wi¹lhau³ko³txai¹lxa². Nxain¹kxai²nãn²tu̱³
yxo²ĩ²tũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² wã³ha³te³son³ta¹ka³lxa²
so¹lxi³ wi¹lhau³ko³tai¹nhĩ³nx2na³la².

17 Nxa²ha¹te¹ wxa²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
wi¹lo²la³kxain¹kxai²nãn²tu̱³ sa²nẽn¹kxi²sxã³
ũ³yho³hai¹nĩn¹ju³ta² wai³nhĩ³nx2na³la².
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wain³txi³
ĩ³tih³nxe³ha²kxai³ wa³lxe³jau³xa²
ĩ³yau¹ũ¹ha²kxai³ nxain¹kxai²nãn²tu̱³
nxe³txai¹nhẽ³la². 18 Txa²wã¹sũ³na²
ũ³wha²li¹txã³nxai³tã² e³te³nah¹lxi¹:

— Po¹nai²li² yain³ta³ki³a² ti̱³lo³te³lhxã³
ti̱³ha³te³kxi²xai³tãu³a² sa²yxo²tai³txa³hẽ¹li¹.
Jã¹nxe³sxã³ yau³xã³xa²sa¹:

— A²nũ²a² wa³kon³kxi²nẽ³lain¹kxai²nãn²tu̱³
ũ³yho³hain¹ki̱³ju³ta² wain³na³li¹.
Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li³txã³nxai³tã²
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 19 A²nũ²a²
wxã³sxã³ wxa²hxi²kan¹te²a² ko̱³nxe³ti³
e³kxi²kxai²nãn²tu̱³ ain³kxi²txa³hẽ¹la².
A²nũ²a² ka³na³ka³na³te²a² wxã³kxan²ti³
ain³kxain¹txa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²
ha¹li¹ ka³na³ki² nxe²e³kxain¹kxai²nãn²tu̱³
ain³kxi¹txai¹nhẽ³la². 20 Wxa²nũ³ka̱³txai²na²
ha³tih³xa² ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹to³kxai²nãn²tu̱³
ã³nũ²kxi¹txai¹nhẽ³la². Ai¹nĩn¹kxai²nãn²tu̱³
jah¹la² e³lai²na¹ ĩ³kwa̱i²kxi¹txai¹nhẽ³la²,
a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²ya̱n³ti³sa².
Nxe³sxã³ wi¹kãi³ain¹tu¹wa².

21 Nxe³na¹jut3su² jau¹xai²na² a²yxo²ha³kxa¹
sa²yxo²we¹txa²hẽ³la². Wãn³txa²
yau³jũ¹jau³su² kxan²ti³ sa²yxo²ã³txa³hẽ¹la².
A²nũ²a² ĩ²li³te²a² sa²yxo²ã³si¹nxain¹jau³su²
ĩ³ye³kxi¹nxa²kxan²ti³ ain³kxain¹txa³hẽ¹la²,
hxi²kan¹jah¹lo²su² kxan²ti³na². Nxe³jau³xai²li²
wã³kwa³na³nxa²ha¹wa². Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³jah¹lai²na² a²ye³na² Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai²na² a²ye³na² oh³xan¹tũ³ka̱³txa²
wi¹lhau³ko³nxe²na³la². a²ye³na² ĩ²sain¹jau³su²
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹wa². 22 Wxa²hxi²kan¹ti³su²
te²a² ĩ²sxã³ sa²so¹ti³ten³nxa²kxai²nãn²tu̱³
wa³su³txa³hẽ¹la². Jũ¹nxe² ha³lo³kxit1sã²nhẽ³la²,
ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² kãi³yxau²xai³te²sa²
kxa²ya̱n³txi³sa². Nxe³te²su² kxai²nãn²tu̱³
wxãin²txi³ a²hxi²ki³te²la³nũ³nhĩ³nxa¹lxa².
23 Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³ton³nxa²to³ha²kxai³
ĩ³yau³xa² so¹lxi³ ĩ³na²txa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
u²ya²yau³xa² jũ¹nxe² ĩ³na¹sẽ¹la².
24 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²ai²li² ko̱³nxe³ti³
kãi³sxã³ yxau²xai³te²na² sa²kxai³lu²
a²wã³ki³kxai³ e³lxah²lxi³ ha²kxai³
a²wã³ki³kxai³ hãi³a² kãi³ha²kxai³
nxe³te²ju²hẽ³la². E³lxah²lxi³sxã³
kãi³ain¹kxai²nãn²tu̱³ wxãi²kxai³ hxi²kan¹ti³
ĩ³kwai²kxai¹nhĩ³nxa¹lxa². Yxãn¹ta¹ hãi³a²
kãi³ain¹kxai²nãn²tu̱³ a²yan¹nãu³a² so¹lxi³
ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² e³lxah²lxi³tu¹wa².
25 Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² wi¹kãi³te²na²
sa²kxai³lu² a²wã³ki³kxai³ e³lxah²lxi³
ha²kxai³ a²wã³ki³kxai³ a²yan¹nãu³a² so¹lxi³
wi¹kãi³ain¹ju³ta² e³lxah²lxi³tu¹wa².

6

1 A²nũ²a² a²wa³kxẽn³yah³lo²lot3sxã³
yxau²xai³te²na² sa²kxai³lu² wi¹wa³kon³kxi²ha²kxai³
a²hxi²kan¹jah¹lo²khai³xa² ĩ³sa²nẽn¹kxi²ha²kxai³
nxe³txai¹nhẽ³la². Nxain¹kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a² ĩ²li³te²a² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³lxa²
ta̱³nxa² a²wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nxa²ha¹jau³xa²
ta̱³nxa² ko̱³nxe³te²lo³te²a² yũ²nxa³lho³la².
2 Te²yã¹nxe³sxã³ a²wa³kxẽn³yah³lai²li²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹kxai²nãn²tu̱³

a²wa³kxẽn³yah³lo²lot3sxã³ yxau²xai³jah¹lai²na²
hi²sen³kxai³lu² nxe³te³nah¹lxi¹:
— Kwa³na³sa²jah¹la² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹jah¹lo²su² nũ³nha²kxai³
txa²wã³tã³xai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
wi¹wa³kon³nxa³kxan²ti³ wain³na³li¹.
Nxe³jau³su² kxai²nãn²tu̱³ wai³nxa³wa².
Yxãn¹ta¹ yxo²ĩ²jah¹lo²su² nũ³nha²kxai³
ã²la² nũ̱³kxũn³txi³ ã²la² wi¹wi¹nxe²
wa³kon³kxain¹ju³ta² wain³na³la².
A²wa³kxẽn³yah³lai²li² Je³su²jah³lai²na²
Wãn³txa² yxo²ĩ²ha²kxai³ txa²wã³tã³su²
hĩ̱³nx2na³la². Jã¹nxe³jau³jau¹xai²li²
ĩ³tih³nxe³txai¹nhẽ³la².

Wãn³txa² ya²la³lyau³xa² ĩ³tih³nxe³jau³su²

3 Jã¹nxe³na¹jau³su² a²nũ²a² ĩ²li³te²a²
wãn³txa² yau³xã̱³xa² tẽ³sxã³ wxã³kxai²nãn²tu̱³
ĩ²khai¹nxet3sã²nhẽ³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
wãn³txain²txi³ wãn³txa² ĩ³tih³nxe³nxa²ha¹jau³xa²
wi¹lhin¹sxã³ yxau²xai³ki̱³jau³xa² wãn³txain²txi³
hãix1jau³xa²yãx1te²jai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹
kwẽn¹tai²na² wxã³jah¹lai²na² wãn³txa²
yau³xã̱³lxi³ti³ e³kxai²nãn²tu̱³ ain³kxain¹txa³hẽ³la².
4 A²nxe³jah¹la² wãn³txa² yxo²kãin²e³jah¹lai²la¹wa².
Hai³txi³ ã³ne³wxe³ti³he¹xai¹nhĩ̱³nx2nxa³wa².
A²wãn³txa² so¹lxi³ kwa² toh¹lxe¹hĩ̱³nx2na³la².
Nxe²e³kxai²nãn²tu̱³ ĩ³xa̱n³ta³kxi²nyhu¹i²
ĩ³kãi²non³nha²si¹jau³su² yxo²xũn³txi³
ĩ³ye³kxi² kwa²he¹kxi²nyhu¹i² ko̱³nxe³te²lo³kxi²nyhu¹i²
a²nũ²a² ã̱³xa² yxo²ĩ²xa³sxã³ ĩ³wã̱³wã̱³ta³kxi²nyhu¹i²
nxe³jah¹lo²su² hĩ̱³nx2na³la². 5 Jã¹nxe³te²a²
a²ẽ¹nãu³ai²na² ko̱³nxe³ti³ a̱in³nha²ju³ta²
so¹lxi³ yũ³ha²kxai³ wãn³txa² ya²la³lyau³xa²
ĩ³tih³nxai¹nxa³ha²kxai³ nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
a̱n³ta³txi³ ĩ³ye³ye³kxi²nyhu¹ain¹na³la².
— Kãin² yen³kxi³nha²te³lhxã³ yxo²ĩ²a¹tũ¹xã¹
Nxe³jau³su² nxe³hĩ̱³nx2na³la². 6 Jã¹nxe³jut3su²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lhin¹sxã³
hãu²no³nha²hĩ̱³ki̱³tã³la². Nxe³ju³tai²li²
yen³kxi³nha²ju³ta² ã³wa²to²hi²sxã³ wi¹la²
ai²na³la². 7 Nxe³sxã³ kxã³nxai³tã²
txa²wã¹wẽ³sĩ¹nai³tã² yen³kxa² tẽ³sxã³
a³li³lah¹kxi³sxa³tai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³sxã³
yah³lon¹sxã³ ya³lu²ki̱³tãu³a¹ yen³kxa²
tẽ³ki̱³sxa³lho³la². 8 Nxe³ha²kxai³ yain³txa²
yũ³ki̱³sa²kxai³ sxi²ha² yũ³ki̱³sa²kxai³
nxe³ki̱³te²a² so¹lxi³ ãn³nhĩ̱³nx2na³la².
9 Yxãn¹ta¹ yen³kxa² yxo²kwa̱in³jah¹la²
sa²kxai³lu² ko̱³nxe³ti³ wã²nxũ̱¹ha̱in³nha²
ã³si³wxe³hĩ̱³nx2na³la². Nxain¹kxai²nãn²tu̱³
hã²wxãn³txa³ tĩh³nai²li² ko̱³nxe³ti³
a̱in³nhain¹tĩh³na² ai³kxai²nãn²tu̱³
khãuh³lxa³thin¹sa²tẽ³tu¹wa². 10 Jã¹nxe³sxã³
yen³kxa² yxo²kwa̱in³kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
ko̱³nxe³ju³ta² ka³lxa¹txi³ wxã³kxi²nẽ³na³la².
Jã¹nxe³jut3su² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa² a²ha³tih³xa²
yen³kxa² kãin² yxo²kwa̱i³nai¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³ain¹na²hẽ³la².
Nxe³ai¹nha²kxai³ kuh³lxa³thin¹khai¹xain¹na²hẽ³la².

Pau²lah³la² a²yxo²wãn³txa² Ti³mo²jah³la² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

11 Yxãn¹ta¹ wxãi²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ̱³na² sa³wit3si¹nha²kxai³
ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ ã³na¹txa²hẽ³la².
Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³ wain³ju³ta² so¹lxi³
ãn³ten³txa²hẽ³la². Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³
kãi³txa²hẽ³la². Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
kan²txi³ yxo²ĩ²txa²hẽ³la². A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ a³lxi²khai¹nxe³tai¹nhẽ³la².
Ko̱³nxe³ti³ e³kxi¹nxain¹kxan²ti³ ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
wain³txi³ kãi³txa²hẽ³la². Hãi¹sxã³
thãi³ti³la² wi¹kãi³txai¹nhẽ³la². 12 A²nũ²a²
nũ̱³kxũn³txi³ ã³nhe¹kxi²nyhu¹kxa²
yã¹nxe³sxã³ nũ̱³kxũn³txi³ ã³nhe¹kxit1sxã³
ko̱³nxe³ju³ta² ã³na¹txa²hẽ³la². Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ka³te̱n³yau³xa² hxi²ki³kxa²
yã¹nxe³sxã³ ain³so¹khai¹nxe³sẽ¹la².
Nxe³sih¹nxa²jau³su² Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ²sxã³ ĩ³so¹nxa²tai¹ti²tu³wa². Nxe³sxã³
kxã³nhxĩ¹nai³tã² yxo²ĩ² ã³si³wxe¹ĩ¹nhĩ¹nai³tã²
a³nũ²a² ka³lxa¹txi³ ĩ³hen³txai¹nĩn¹tai¹ti²tu³wa².
Te²yã¹nxe² ãh¹ o²la³kxi¹to³hẽ¹la².
13-14 Nxe³na¹jau³su² wãn³txa² e³kxi¹nxa²ha¹jau³xai²li²
a²yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹txa²hẽ³la².
Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³te²lo³txa²ju³ta²
yũ³nxa³lho³la². Nxe³jau³xai²li²
txa²wãn³txi³sxa³wa². Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txai²la¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
wxã²nxa³ta̱³lxa¹ nxe²kãi³txa²hẽ³la².
Jau¹xa² yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³jah¹la² ka³te̱n³yu³ta² ũ³hũ¹nẽ³lain¹jah¹la²
ĩ²nxa²na³la². Te²yã¹nxe³sxã³ Je³su²
Kris²tu³jah¹la² a²wãn³txa² ka³te̱n³yau³xa²
sa²kxai³lu² Põn³si³o³ Pi³la²jah³lai¹tã²
ĩ³hen³txi³te³nai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³sxã³
Je³su² Kris²tu³jah¹lain²txi³ ĩ²nxãn²nũn³na³la².
15 Jã¹nxe³jut3su² ye³jen¹na² Kris²tu³jah¹la²
a³ka³nxi²tãu³a² wã²nã³ũ¹nhẽ³lain¹tu¹wa².
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³jah¹la² wi¹lhin¹khaix1jah¹la²
kãin²khaix1nx2na³la². Ã²la² kãin²
ã³sen³sai¹jah¹la² yũ²nxa³wa². Nũ̱³kxũn³khaix1jah¹lai²la¹wa
A²nũ²a² a²wa³kxẽ³nxa² kãin²na³la².
Yxãn¹ta¹ jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²wa³kxẽn³ti³nãu³xai²na²
yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxẽ³nxa² a²si³yxau³jah¹lo²la²na³la².

16 Jah¹lai²na² so¹lxi³ ya³lu²ju³ta²
yũ³ti³hex1jah¹lo²sxa³wa². Ha²te¹ti³hũ³ju³ta²
so¹lxi³ yxau²xai³jah¹lai²la¹wa². Ka³nxah³ju³ta²
yũ³jah¹lo²sxa³wa². A²nũ²a² hxi²kan¹txi³
ĩ²nxũn³kxi²ti³he¹nxe³hĩ³ki̱³sxa³wa².
A²nũ²a² ĩ²ti³he¹jah¹lo²sxa³wa². Hxi²kan¹txi³
ĩ²ki̱³sxa³jah¹lo²su² na³la². A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ sa²nẽn¹kain¹tu¹wa².
Nũ³kxũn³ju³ta² ne³ki³son³sxã³ hxan³kxi²nxa³lho³la².
Nxe³te²sẽ¹la².
17 Nxa²ha¹te¹ hĩ¹na²su² a²nũ²a²
yen³kxih³khaix1te²a² e³kxi¹txai¹nhẽ³la².
E³kxai¹nĩn¹te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² yen³kxi³txa²te²a² nxe²e³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
“Txai²na² kãin²te²sa¹wi¹. Wxa²nũ³ka̱³txa²
kãi²nxa³wi¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³su²
e³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Yen³kxa² wa³su³txi³
hxan³kxi¹nx2ti³ha³tai¹. Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²jah³lxi³hẽ¹li¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
sa²hau³ko³txa²lxi³tu̱¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ka³lih³kxi²txi³ wi¹lhin¹yah³lxi¹nha²kxai³
yen³kxa² yxo²kwa̱in³yah²lxan³tho³li¹.
18 Yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lhin¹kxi³ju³ta²
so¹lxi³ o²la³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Wxa²yen³kxa²
a³lxi²nxa³sxã³ wã²nhũ¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
19 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ kxãn³nãu³a¹
kxan²ti³ ka³te̱n³su² yxau³ki̱³tãu³a¹
yen³kxa² wi¹ju³ta³nũ³a² kãin²yũ³tu¹wi¹.
Nxe²e³kxi¹txai¹nhẽ³la².
20 Ti³mo²jah³lãi³. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² e³kxi¹nxa²jau³xa² yxo²ha³kxa¹
sa²yxo²we¹txa²hẽ³la². A²nũ²a² a̱³xa²
toh³lxa³te³ain¹jau³xa² ĩ³wa²lũ³xain¹txa³hẽ¹la².
— A²hoh³lxi³sa¹wi¹. Ain¹kxan²ti³
ã³ne³wxe³ai¹nxa³ha²kxai³ ĩ³wa²lũ³xain¹txa³hẽ¹la².
21 A²nũ²a² nxe²kãi³te²a² yũ²na³la².
Kãi³sxã³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
ã³na¹ain¹na²hẽ³la². Jã¹nxẽn¹kxa²ya̱n³ti³su²
na¹jau³xai²li² ĩ³ye³ye¹nxa²ha¹wa².
Txa²wã¹sũ³na²kxai³lu² kãin² thãi³ti³la²
a³lxi¹nxa²ju³ta² ten³sa³nha²wa². Txai²na²
Pau²lah³lo²na¹xai²na² ta³lun²ye¹nxa²ha¹wa².

2 Timoteo

[1]Pau²lah³lo²na¹xai²na² ãh¹ ũ³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa².
Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa²jah¹lo²sa¹wa².
Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txai³tã²
ĩ³hen³txi³si¹ha¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa³na²hẽ³la².
Ju¹tai²li² Txa²wã¹sũ̄³na² Si³yxau³jah¹la²
ten³nũn³jau³sa²na³la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²
Kris²tu³jah¹la² wãn³txai³tã² ka³tẽn³yau³xa²
ũ³hũ¹sa²jau³xai³tã² yxo²ĩ²nũ³na¹kxa²
ĩ³yau¹ũ³nxa²te³lhxã³ nxe³ye¹nxa²ha¹wa².
[2] Jã¹nxe³jut3su² Ti³mo²jah³lo²si¹lxa².
Ain³kxi²sẽ¹la². Txa²ki³lha³lxi¹lxa².
A³lxi¹nxa²ha¹nha²wa². Nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̄³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹wĩ³nu²sa²
ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxã³
kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nxa²si¹hi²
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³txa²si¹hi²
wxa²nxũ²kwa̱i³nãu³a² ã³nhãu²no³txa²si¹hi²
nxe³nxa²si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

Pau²lah³lai²na² ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹jau³su²

[3]Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̄³na² sa²nẽn¹kxi²to³
Txa²wĩ³nu²nãu³xu¹tai²na² sa²yxo²we¹tain¹kxu
Ju¹tai²na² so¹lxi³ txa²ten³sa²ju³tai²la¹wa².
Nxe³na¹ha²kxai³ ka³nxah³ta² whãi²na¹
a³lan²tãu³a² whãi²na¹ Txa²wã¹sũ̄³na²
ĩ³ye³kxi²to³ha¹wa². Nxe³na¹tãu³a² Sũ̄³na²
ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³nxa²si¹ha¹jau³su²
ĩ³ye³kxi²to³ha¹wa². [4] Nxe³ha²kxai³
ĩ³ãin²txin¹ju³tai³tã² ĩ²nxa²ha¹ha²kxai³
ãh¹ĩ²xi²ti³ten³khai¹nxa²ha¹nha²wa².
Ĩ³ka³lih¹nxa²ha¹ju³ta² ten³khaix1sa³nha²wa².
Nxe³kxai²nãn²tu̱³ ĩ³ka³li¹ti³san¹tu¹wa².
[5] Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² kxan²ti³
sa²yxo²we¹tin¹ju³tai³tã² ĩ²nxa²ha¹wa².
A²wi¹lhĩ¹na² wxa²hã̱i³na² Lo³i²ta³ka³lxa²
yxo²ĩ²i² wxa²hã³ka³na² Eu³ni²sa³ka³lxa²
yxo²ĩ²i² yah³lxi³te²sin¹yu²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³
wxãi²kxai³ yxo²ĩ²khai¹nxũ³ni¹lxa².
[6]Kxã³nhxĩ¹nai³kxai³ txa²hxi²ka² wxa²ne³hẽh¹na²ha¹tai¹ta³
Nxe³nxa²ha¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̄³na² ã³nhxi²ka¹txa²ju³ta²
hĩ¹na² ã³si³wxe²na³li¹. Nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa².
Nxẽn¹jut3su² Txa²wã¹sũ̄³na² ĩ³hxi²ka¹txa²ju³tai
ain³kxi²xi²khai¹nxe³sẽ¹la². Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³
ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³nha¹sẽ¹la². [7]Txa²wã¹sũ̄³na²
Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwa̱i³yxau³nẽ³na³la².
Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² yuh³lxain¹ki̱³ju³ta²
yũ²nxa³wa². Te²yã¹nxe³sxã³ ĩ³nũ̄³kxũn³txi³nẽ³
A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a³lxi²wa²so³tẽ³na²hẽ³la².
Wi¹la̱in³nha²ti³hit1sain¹na²hẽ³la².

[8]Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
ĩ³yãu²lxi²txa³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³ sxi²ha²
kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²sain¹tai¹ti²tu³wa²,
Je³su²jah³la² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹ha²kxai³la².
A¹lxe³jut3su² ĩ³yãu²lxi²sa²nũn³txa³hẽ¹la².
Hãi¹sxã³ ĩ³ya³lo³ti¹sẽ¹la². Nxẽn¹kxai²nãn²tu̱³
Je³su² Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³ai¹nĩn¹tãu³a²
khãuh³nxe³sain¹kxa² yã¹nxe² khãuh³nxe³nxain¹kxan²ti³
Txa²wã¹sũ̄³na² hi²sen³su² ĩ³nũ̄³kxũn³txi³nxa²tu¹wa².
[9] A²nxe³jah¹lain²txi³ kxã³nhxĩ¹nai³tã³
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²wa²sut1sa²kxai³
ĩ³kaix1tũ³so¹nẽ³lai¹nha²kxai³ nxe³nẽ³lain¹te³nai¹ti²tu³wa²,
wi¹lhin¹ki̱³sxa³kxan²ti³na². Nũh¹ĩ²sxã³
o²la³kxi²nẽ³nu²hẽ³la². Nxe³sxã³
a³lxi²nẽ³ju³tai²li² wã²nã³ũ¹hi² thãi³ti³la²sxã³
wi¹lĩ²nẽ³lain¹ju³ta² wã²nã³ũ¹hi² nxe³te³lhxã³
Nxe³nẽ³lain¹nu²hẽ³la². Nxe³ju³tai²li²
txa²wã¹ha³lo²a² yũ²nxa³hĩ¹nu¹tai²kxai³
kãi³ju³ta³nũ³a² a³la³kxi²sxã³ ã²la²
nũh¹ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². [10] Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² txa²wã¹ẽ¹nãu³a²
sa²hau³ko³tẽ³jah¹la² wxã³tai¹ti²tu³wa².
Wxã³nũ²la² ya³lu²kxi²nẽ³na²hẽ³la².
Ya³lu²kxi²nẽ³lhĩ¹nãn¹te²tu̱³ ya³lu²kxi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
yuh³lxi³nẽ³lxa³lho³la². Je³su²jah³la²
jã¹tai²na² yxau²sa²tẽ³sih¹nẽ³ju³ta²
e³lxah²lxi³ ĩ³tih³nxe³nẽ³na²hẽ³la².
[11]Nxa²ha¹te¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la²kxai³lu²
ĩ²sxã³ ĩ³so¹sain¹na²hẽ³la².

— Sũ̄³na² wãn³txa² u¹lxa³nãu³a¹ ai³sxã³
ĩ³hen³txi³txai¹nhẽ³li¹. Kwa³na³nxa²ha¹jau³xai²na²
ĩ³hen³txi³txai¹nhẽ³li¹. Wãn³txa²
wa³le̱³jau³xa² ĩ³tih³nxe³txai¹nhẽ³li¹.
Nxe³sain¹na²hẽ³la². [12] Nxe³na¹jut3su²
khãuh³lxa³txi³sa³nha²wa². Nxe³sa³kxan²ti³
ãu²li²sa²nxa³nha²wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
yxo²ĩ²a¹jah¹la² ĩ²te²sa¹wa². Wa³ka³li³yu³ta²
ũ³hũ¹sai¹nha²kxai³ ĩ³hxi²kat1sain¹tu¹wa².
Nxe³sai¹nhĩ¹nãn¹te²tu̱³ ã³na¹sai¹nxa³lho³la².
Je³su²jah³la² ã³wa̱³li²sxã³ a³ka³nxi²nxa³tãu³a²
ã³na¹sai¹nxa³lho³la². [13] Wãn³txai²li²
ya²la³tu̱³ jau³xai²li² ĩ³tih³nxe³nxa²ha¹jau³xai²li²
ain³sa¹nẽ³la². Ĩ³tih³nxe³nxa²ha¹kxa²
yã¹nxe³sẽ¹la². A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
a³lxi¹tai¹nhẽ³la². Je³su² Kris²tu³jah¹la²
yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³ki̱³sa²kxai³ ju¹tai²li²
ĩ³hũ¹nẽ³lain¹tai¹ti²tu³wa². [14]Txa²wã¹sũ̄³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³hxi²ka¹txa²ju³ta²
ĩ²khai¹nxe³sẽ¹la². Sa²yxo²ã³txa³hẽ¹la².
[15] Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa²
A²si³a³ko³xan¹tũ̄³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹
sa²yxo²a³ sain¹na²hẽ³la². Fi³je²lah³la²
Her³mo²je³ne³sah³la² te²yã¹nxe²
sa²yxo²ã³sain¹na²hẽ³la². [16] Yxãn¹ta¹

O³ne³si²fo³ro³jah¹la² hai³txi³ ti³he¹xai¹nxa³wa²
Nxe³yãn¹ta¹ kwa³thi³la² sa²hxi²tai³nha²sxã³
sxa³na¹kxan²ti³ ãu²li²sai¹nxa³hẽ³la².
Ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹txi³sain¹to³nha²hẽ³la².
Nxe³ha²kxai³ sxi²ha² yxau³tũ³ka³txa²
a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² thãi³ti³la²
wi¹lĩ²ain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa². 17 A²nxe³jah¹la²
Ro²ma²thĩ³na² ã³wi¹lhĩ¹nãn¹te²tu³
ã³ten³sain¹na²hẽ³la². Ai³lhxã³ ĩ³ha¹txi²sain¹na²
18 Te²yã¹nxe³sxã³ E²fe³so³thĩ³na² yxau³nũ³na¹hĩ³xai²
jah¹la²kxai³ kãin² ã³non²ta³kxi²sain¹tai¹ti²tu³wa².
Nxe³jut3su² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
a³ka³nxi²tãu³a¹ thãi³ti³la² wi¹lĩ²ain¹ju³ta²
ten³sa³nha²wa².

2

Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² ya³lo³txi³ki³jau³su²

1 Txa²wẽ³sãi³. Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³nĩ¹nha²kxai³ thãi³ti³la²
a³lxi¹nxa²ha²kxai³ ĩ³ya³lo³ti¹sẽ¹la².
2 Wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³tih³nxe³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa².
A²nũ²a² ka³lxa¹te²nãu³xa² ĩ²nẽ³lain¹tai¹ti²tu³wa².
A²nxe³jau³xai²na² a²nũ²a² ã³xa²
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxo²ĩ²te²na²
ĩ³tih³nxe³txai¹nhẽ³la². Nxe³sxã³ Wain³txi³
o²la³kxin¹kxai²nãn²tu³ ãh¹a²nũ²a² ã³xa²
ĩ³tih³nxe³nyhain¹tu¹wa².
3 Nxe³ha²kxai³ kwa³jan³ta² so³ta²to²
yã¹nxe³sxã³ khãuh³lxa³txi³nha¹kxan²ti³
Je³su² Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² ya³lo³txi¹sẽ¹la².
4 So³ta²to²jah¹la² yen³kxa² toh³lxi³ta²
kwa² o²la³kxi²te²sxa³yu²hẽ³la². Yxãn¹ta¹
a²hxi²kan¹jah³la² a²ten³ju³ta² so¹lxi³
o²la³kxi²te²ju²hẽ³la². 5 Te²yã¹nxe³jut3su²
sa³nxe³la³ki³nãu³xa² sa²kxai³lu² bo²la²nã³ka²
tẽ³sxã³ kwa²wa³ni³lo³nain¹te²jai¹ti²tu³wa².
Wain³txi³ wa³ni³lo³nain¹kxai²nãn²tu³
a²yo³ha² yũ³hĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹
wain³txi³ wa³ni³lo³nai¹nxa³kxai²nãn²tu³
a²yo³ha² yũ³hĩ³nx2nxa³wa². 6 Te²yã¹nxe³jut3su²
hai³sxa² wa³kon³jah¹la² nũ³kxũn³txi³
wa³kon³ye²kxai²nãn²tu³ kxãn³nãu³a¹
jah¹lai²na² txa²nũ² yain³txa² kãin²
so¹hĩ³nx2na³la². 7 Nxe³na¹jut3su²
a²si³yxau³tãu³a² ĩ²khai¹nxe³sẽ¹la².
Nẽn¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² wain³txi³ ĩ³yau¹ũ³nxa²tu¹wa².
8 Nxe³ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
ya³lu²sxã³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²jah¹lain²txi³
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su²
jah¹lain²txi³ nxe³te²jai¹ti²tu³wa². Ju¹tai²li²
wãn³txa² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txai¹na¹jau³xai²la¹wa².
Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³sain¹jau³xai²la¹wa².
9 Nxe³sain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hĩ¹na²
sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxi²sain¹thĩ³na²
ko³nxe³thin¹te²a² ũ³tĩ¹kxi²sa²thĩ³na²
khãuhx3nha²sxã³ yxau³na¹wa². Sain¹kxan²ti³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² hxi²kan¹ti³
ũ³tĩ¹ki²wxe³kxi³te²sxa³yu²hẽ³la². 10 Nxe³na¹jut3su²
ũ³tĩ¹kxi²nha²sxã³ yxau³na¹kxan²ti³
ya³lu²sxã³ yxau³xi²sa³nha²wa². A²nũ²a² ã³xa²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sxã³ ã³yũ³so¹te²na²
Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² sa²yxo²we¹tain¹kxai²nãn²tu³
kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² yxau³ju³ta²
wi¹lhin¹sxã³ yxau²xai³lain¹nũn³tu¹wa².
Nxe³ju³tai²li² ten³khaix1sa³nha²wa²,
khãuhx3sa³kxan²ti³na².
11 Jã¹nxe³jut3su² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²ki³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
khãuhx3nha²sxã³ ya³lu²ki³kxan²ti³
kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka²
ka³ten³su² yxau²xai³la³kxi²ki³tu¹wa².
Wãn³txi³khai³xai²la¹wa².
12 Khãuhx3nha²ki³jut3su² e³nxũ³ki³kxai²nãn²tu³
kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³nu²su²
te²kxai³lu² a³ka³nxi²sxã³ a³wa³li²hĩ¹na¹
a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ a²hxi²kan¹ta²
si³yxau³tãu³lo³tain¹tu¹wa².
Nxe³hĩ¹na¹ ã³si³tẽ³kxi²ki³sxã³
hxi²kan¹ti³hi¹tẽ³nũn³tu¹wa².
Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² sa²yxo²ã³ain¹ki³kxai²nãn²tu³
kxãn³nãu³a¹ sa²yxo²ã³nẽ³nũn³tu¹wa².
13 Yxo²ĩ²nha²ki³ju³ta² hxi²tha³nha²sxã³
sa²yxo²ã³nha²ki³kxan²ti³ jah¹lai²li²
hai³txi³ hxi²tha³nha²sxã³
sa²yxo²ã³nha²jah¹lo³sxa³wa².
Wã²nxũh¹ en²nha²jah¹lo²sxa³wa².
Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ ya²la³tu³jau³xai²la¹wa².

Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ãu²lxin²kxa²yan³txi³su² wi¹wa³kon³ki³jau³su²

14 Jã¹nxe³jut3su² jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹
ĩ³hen³txi³txai¹nhẽ³la². Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² ne³wã²na³ai¹nha³ta²wa².
Nxai¹nĩn¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la²
ĩ²nẽ³na³li¹. Nẽ³lha²kxai³ wãn³txa²
toh³lxi³jau³xa² ĩ³ye³ĩ³yi²lhon¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹li¹
yxo²ĩ²yah³lxin¹ju³ta² ã³na¹yah³lxin¹kxa²yan³ti³su¹.
Nxẽn¹jau³su² nxe³txai¹nhẽ³la². 15 Jã¹nxe³sxã³
wa³ka³li³yu³ta² wi¹lo²la³kxi²jah¹la² yã¹nxe²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ya²la³lyau³xan²tu³
wain³txi³ ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³la². Wi¹lo²la³kxin¹kxai²nãn²tu³
Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² ĩ³ãu²lxin¹ju³ta²
yã¹nxa²hĩ³nx2nxa³wa². 16 Jã¹nxe³sxã³

wãn³txa² Txa²wã¹sũ³na² kõ³nxe³ti³
e³kxi²jau³xa² ã³na¹i² kwa²toh³lxi³jau³xa²
ã³na¹i² nxe³sẽ¹la². Nxe³jau³jau¹xai²na²
e³kxi²sxã³ kãi³jah¹la² sa²kxai³lu² ã²la²
kõ³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²hĩ³nx2na³la².
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
sa²yxo²ã³nũ³nhĩ³nx2na³la², kõ³nxe³thin¹jah¹la²sa².
17 Jã¹nxe³jut3su² txa²wã¹sĩ³na² jũ¹nxĩ³ton³sxã³
kõ³nxe³ti³ aun³kxai²nãn²tu³ hĩ³ne³ki³nũ³xa²
wxa²tõ¹la³kxi²nha²ki³sxa³kxai²nãn²tu³
ye³jen¹na² kãin² kõ³nxe³ton³nẽ³lhĩ³nx2na³la².
Jã¹nxe³jau³su² te²yã¹nxe³sxã³ kãin²
kõ³to³nhĩ³nx2na³la². Hi³me³ne²yah³la²
Fi³le²to²jah³la² nxe²kãi³ain¹te²ju²hẽ³la².
18 Ya²la³lyau³xa² ã³na¹ain¹sxã³ ĩ³ki³ha¹kxain¹te³ju²hẽ³la².
— Je³su²jah³la² sa²so¹kxi²nẽ³ju³ta² ã²la²
ha³nãu³hi²nẽ³nhai¹. Ain¹jau³su² ha²kxai³
a²nũ²a² nũ³kxũn³ti³ yxo²ĩ²xa³te²na²
hi²sen³su² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
wã³tain¹na²hẽ³la². 19 Nxa²ha¹te¹
yxo²ĩ²ki³ju³ta² a²si³yxau³ju³ta² ya²la³lai²la¹wa².
Wxi²kan¹txi³ kan²khai¹nxe²na³la².
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:
— Yxo²ĩ²sain¹tũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹
ĩ²xai³te²sa¹wi¹. Te²yã¹nxũn³jau³xa²sa¹:
— Txa²wã¹sũ³na² ĩ³lxa² yxo²ĩ²so¹te²a²
kõ³nxa³thin¹ju³ta² ã³na¹tai¹lxi¹. Nxe³sain¹na²hẽ³la².
20 Te²yã¹nxe³jut3su² sxi²ha² kãin²thĩ³na²
yen³kxih³khaix1te²a² sxi²ha² yen³kxa²
wi¹khaix1tẽ³na² yũ³hxai²tai¹ti²tu³wa².
Ou²ro²tẽ³na² yũ² pra²ta²tẽ³na² yũ²
nhxai²tai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³sxã³
kũ³we²ki²la² wi¹lxa³tẽ³na² yũ³nũ³nhxai²tai¹ti²tu³wa².
Hi³sa³ka³tẽ¹na² yũ² kxĩh³nũ³xẽ¹na² yũ²
nhxai²tai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³sxã³
yen³kxa² wi¹te²a² ũ³ha¹tẽ³na² yũ²
yen³kxa² kõ³nxe³te²a² ũ³ha¹tẽ³na² yũ²
nhxai²tai¹ti²tu³wa². 21 Jã¹nxe³jut3su²
jau¹xai²li² kõ³nxe³jau³xa² ã³na¹ki³kxai²nãn²tu³wi¹lxon³kai¹nxa³i²
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lhxan³ka²ti³nha²ki³kxai²nãn²tu³
yen³kxa² wi¹tẽ³hũ³nẽ³lhĩ³nx2na³la².
Tẽ¹nai²li² hxan³kxi²tẽn³su² ha²kxai³
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
a²wa³ka³li³yu³khai³xa² wi¹ju³ta³nũ³a²
o²la³kxi²ki³si¹jau³su² sa²hau³ko³kxi²nẽ³lai¹nhĩ³nx2na³la².
22 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² sa³nxe³la³ki³su²
jah¹la² kõ³nxe³ti³ kãi³ju³ta² yũ³te²ju²hẽ³la².
Jã¹nxe³sxã³ kãi³txa³hẽ¹la². Ju¹tai²li²
ã³na¹txa²hẽ³la². Hãi¹sxã³ wi¹ju³ta² so¹lxi³
nũ³kxũn³txi³ kãi³txa²hẽ³la². Wain³txi³
o²la³kxi¹sẽ¹la². Yxo²ĩ²khai¹nxe³sẽ¹la².
A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ a³lxi²khai¹nxe³txai¹nhẽ³la².
Nxe³sxã³ hãu²no³txain¹sxã³ yxau³jah³lxi³hẽ¹la².
Nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹ a²ẽ¹nãu³ai²na²
wi¹lhin¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
sa²yxo²we¹te²a² nxe² kãi³ai¹nhxai²na²hẽ³la².
Jã¹nxe³sẽ¹la². 23-24 Yxãn¹ta¹ wãn³txa²
wa³lxe³jau³xa² hxi²kan¹ti³ ã³ne³wxe²nxa³jau³xa²
kwa²ĩ³ye³ki²nyhu¹txa³hẽ¹la², ĩ³xan³ta³kxi²nyhu¹in¹kxa²yan
A²nũ²a² kwa²toh³lxi³te²a² kwa²he¹ki²te³lhxã³
ĩ²xai³te²a². 25 Ĩ³yi²lhon¹ta³kxi²te²ju²hẽ³la². Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ³na² sa³wit3su² ti³hex1te²sxa³yu²hẽ³la².
A²nũ²a² ã³xa² thãi³ti³la² wi¹lhin¹sxã³
ĩ²ũh¹jah¹lai²la¹wa². Wãn³txa² wi¹jau³xa²
a²nũ²a² ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ wain³txi³
ai²nxa³te²a² hxi²kan¹ti³ ĩ³tih³nxe³hĩ³nx2na³la².
25 Nxe³sxã³ wãn³txa² ya²la³lyau³xa²
ã³ne³wxe²nxa³te²a² yxo²xũn³txi³
ĩ²ũh³kxi¹ nxain¹kxan²ti³ thãi³ti³la²sxã³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³la².
Nxai¹nĩn¹kxai²nãn²tu³ a²kõ³nxain¹ju³ta²
ã³na¹ain¹ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
yxo²ĩ²si¹hai¹nĩn¹jau³su² nxe³te³lhxã³
nxe³txai¹nhẽ³la². 26 Nxain¹kxai²nãn²tu³
Sa³ta³na²jah¹la² tĩh³na² ã³ai¹nhĩ³nx2na³la².
Nxain¹kxai²nãn²tu³ sa²yxo²ã³sain¹te²a²
ĩ²ã³nha²sxã³ wi¹lhin¹sxã³ ã³wã³li²hĩ³nx2na³la²,
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹te³lha³ka².

3

Kõ³nxe³ti³ kãi³te²a² wxã³ju³ta²nũ³an¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
wã³li²ju³ta³nũ³a² yau³so³nhĩ¹na¹ yxo²ĩ²tũ³kã³txa²
khãuh³lxa³ti³khai¹xain¹tu¹wa², kõ³nxe³ti³
kãi³ain¹te²a² ka³lxa¹ha²kxai³la². Ju¹tai²li²
ne³wãn²txa³hẽ¹la². 2 Nxe³hĩ¹na²
a²wa²khai³xa² so¹lxi³ a³lxi²nha² yen³kxa²
so¹lxi³ yxo²kwai³ni² nxe³ain¹tu¹wa².
Yxo²ha³txe³ti³ ĩ³ye³kxi²nha² ĩ³kãin²ti³nha²sxã³
ĩ³ye³i² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³wai³ka³si³nai¹ni²
a²wĩ³na² a²hã³ka³na² nxe³ya³sxã³
sa²yxo²ã³ai¹ni² a²nũ²a² ã³non²ta³kxi²kxan²ti³
wi¹lxon³kai¹nxa³i² a²ẽ¹nãu³ai²na²
wi¹lhin¹tẽ²lo³ju³ta² te³nxa³i² nxe³ain¹tu¹wa².
3 Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã³xa² ĩ³ãin²ta³ki²nyhu¹jau³la³
yũ²nxa³i² a²nũ²a² ã³xa² kõ³nxe³ti³
o²la³kxi²kxai²nãn²tu³ ne³wã²na³ai¹nxa³i²
kõ³nxe³ti³ hãi³a² ĩ³he³son³kxi²nyhu¹i²
ki³ju³ta². kõ³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²
a²nũ²a² ã³xa² kãin²khãuh³lxa³txai¹ni²
wi¹lhin¹sxã³ o²la³kxi²ju³ta² yxo²kwĩn¹kxi²
nxe³ai¹nhĩ³nx2na³la². 4 Te²yã¹nxe³sxã³
a²ya³la²te²a² khãuh³lxa³tai¹ni² ĩ³ne³wa³nũ³ta³kxi²sxã³
kãi³i² a²ẽ¹nãu³ai²na² yxo²kãin²e³i² kwa²
wa³ni³lon³ju³ta² so¹lxi³ te³nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² te³nxa³i²
nxe³ai¹nhĩ³nx2na³la². 5 Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² kwa² sa²yxo²we¹te³kxan²ti³

a²ẽ¹nãu³ai²na² Txa²wã¹sũ³na² nũ³kxũn³ju³ta²
yxo²ĩ²ai¹nxa³wa². Nxe³jah¹lo²su²
kxai²nãn²tu̱³ ã³sxã³ ã³waix3txai¹nhẽ³la².
6 A²nxe² kãi³te²su² te²a² he³la³kxi³su²
te²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² ã̱³xa² sxi²ha²
ã³wih¹te²ju²hẽ³la². Ã³wih¹kxai²nãn²tu̱³
txu¹ha² yxau²xai³ta¹ka³lxa² ã³ke³tũ¹ain¹sxã³
wai³nxa³jau³su² ĩ³tih³nxe³te²ju²hẽ³la².
A²nxe³ta¹ka³lxa² kxã³nhxĩ¹nai³tã²
ko̱³nxe³ti³ kãi³i² kwa² a²ten³jau³su² kãi³i²
nxe³te²ju²hẽ³la². 7 Wãn³txa² tah²yau³xa²
wa³nũt3jau³xa² so¹lxi³ ten³kxan²ti³
hai³txi³ a³la³kxi²ti³he¹nxai¹nxa³wa².
Ya²la³lyau³xa² a³ti²ti³he¹nxai¹nxa³wa².
8 Jã¹nxe³sxã³ kxã³nhxĩ¹nu¹tai²kxai³
Ja³ne²sah³lu¹tai²na² Jã³pre²sah³lu¹tai²na²
nxe³sxã³ ya²la³lyau³xa² te³nain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai²ti²tu³wa².
Nxai¹nha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² sa²yxo²ã³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²nxe³jah¹lai²li² te²yã¹nxe³ kãi³ain¹te²la¹wa².
Ya²la³lyau³xa² te³nai¹nxa³i² a²hoh³lxi³su²
ki³ju³ta² yũ³ai¹nxa³i² nxe³ain¹na³la².
Nxe³ain¹kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ki³lxo³xain¹na³la².
Nxe³ain¹kxan²ti³ kãin²ki³ha³nain¹na³la².
9 A²nxe³te²na² ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³tai²li²
ye³je¹na² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ e³lai²na¹
ĩ²ain¹tu¹wa². Ja³ne²sah³lu¹tai²na²
Jã³pre²sah³lu¹tai²na² nxe³sxã³ a²ko̱³nxe³ti³
kãi³ain¹ju³ta² e³lai²na¹ ĩ²ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Te²u¹jã¹xain¹tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ne³ki³son³jau³su²

10 Nxai¹nha²kxai³ txai²na² sa²kxai³lu²
wãn³txa² ĩ³tih³nxai¹na¹ju³ta² ĩ²i²
wi¹kãi³a¹ju³ta² ĩ²san¹tai¹ti²tu³wa².
A̱in³nha¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹ ĩ²i²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²a¹ju³ta² ĩ²i²
a²nũ²a² wa³su³txi³ a³la³kxai¹nxa³kxan²ti³
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ ĩ³tih³nxai¹na¹ju³ta²
ĩ²i² a²nũ²a² a³lxai¹na¹ju³ta² ĩ²i² a²nũ²a²
khãuh³lxa³txi³sain¹kxan²ti³ ã³na¹nxa³sxã³
o²la³kxi²na¹ju³ta² ĩ²i² nxe³na¹ju³ta²
yxo²ha³kxa¹ ĩ²san¹tai¹ti²tu³wa². 11 Te²yã¹nxe³sxã³
kxã³nhxĩ¹nai³tã² Ã̱n³ti³o³ki²a²thĩ³na²
I³ko²ni²a²thĩ³na² Lis²tra²thĩ³na² nxe³sxã³
ã³nxai³na¹hĩ¹nai³tã² ĩ³xã̱n³ta³kxi²khaix1sain¹tai¹tu¹wa².
Khãuh³lxa³txi³khaix1sai¹nhẽ¹la². Nxe³sain¹kxan²ti³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ã³non²ta³ki²sa³hẽ¹la².
Ju¹tai²li² ĩ²san¹tai¹ti²tu³wa². 12 Jã¹nxe³jut3su²
a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²a² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹ti³ten³kxai²nãn²tu̱³
ĩ³xã̱n³ta³kxain¹ju³ta² yũ² khãuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta²
yũ² nxe³ain¹tu¹wa². 13 Nxe³sxã³
a²nũ²a² ko̱³nxe³ti³ kãi³te²a² ĩ³ki³ha¹kxi²
wã³nxĩn¹ki³lxo³nxe² nxain¹tu¹wa². A²nũ²a²
ã³ke³tũ¹ain¹tu¹wa². Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ã̱³xa²
ã³wã̱³li²sxã³ ã³ke³tũ¹nyhain¹nũn³tu¹wa².
Hĩ¹na² jũ¹nxe² kãi³ain¹na³la². Ye³jen¹nãu³a²
ã²la² kãi²non³sxã³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹tu¹wa².
14 Nxain¹kxan²ti³ wxãi²na² sa²kxai³lu²
wãn³txa² ya²la³lyau³xa² ĩ³tih³nxe³nxa²sĩ¹na¹jau³xai³tã²
yxo²ĩ²so¹sẽ¹la². Sa²yxo²ã³txa³hẽ¹la².
Ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ ĩ³tih³nxe³nxa²ha¹ju³ta²
wi¹la³la³kxi¹lxa². 15 Wxa²wẽ³sĩ¹nai³tã²
Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa²
ĩ²in¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xai²li²
yxo²ĩ²ĩ¹nha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
sa²wa²sut1sxã³ wxa²ko̱³nxe³ju³ta²
sa²hxan³ka³ti³nxa²tai¹ti²tu³wa², Txa²wã¹sũ³na²sa³.
Nxe³hĩ¹nã³ta²te²tu̱³ Je³su²jah³la² wãn³txa²
kan²txi³ sa²yxo²we¹tin¹tai¹ti²tu³wa².
16 Jã¹nxe³sxã³ kxã³nhxĩ¹nai³tã² a²nũ²a²nãu³u¹tai²na²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³
ũ³wha²li¹lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³jau³xa² yxo²ha³kxa¹ wã³ko³nxa³te²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txai²la¹wa². Nxe³sxã³
jau³jau¹xai²na² tẽ³sxã³ a²nũ²a² ĩ³tih³nxe³i²
a²nũ²a² ko̱³nxe³ju³ta² wã²nã³ũ¹hi²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ĩ³wai³kxa²so¹sxã³
wain³txi³ kãi³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³hi² nxe³te³lhxã³
kxi³jau³xai²la¹wa². 17 Nxe³jau³xai²li²
sa²yxo²we¹kxai²nãn²tu̱³ hxi²kan¹ti³
wain³txi³ o²la³kxi²ẖĩ³nx2na³la². Wi¹lo²la³kxi²nũ¹hain¹te³lh
sa²hau³ko³kxi²nẽ³lẖĩ³nx2na³la².

4

1 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³tih³nxe³txai¹nhẽ³la².
Wxi²kan¹sxã³ ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹wa².
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²na²
Je³su²jah³lai²na² nxe³ya³sxã³ ĩ²yxau³kxi²nẽ³lain¹na³la².
Hĩ¹na² ye³jen¹na² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
wa̱³li²tu¹wa². Wa̱³li²tãu³a² a²nũ²a²
ka³te̱n³su² ta̱³nxa² ya³lu²te²su² ta̱³nxa²
nxe³te²a² yxo²ha³kxa¹ kãi³ain¹kxai³ jã¹nxe²
kãi³ain¹kxa² yo³ha² a³ya³tain¹tu¹wa².
Wi¹kãi³ain¹kxai²nãn²tu̱³ txa²wã¹ha³lo²a²
a³yxo²ha³kxa¹ Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³thĩ¹na¹
wi¹la² kãi³in¹kxa² yo³ha² ũ³yho³hi¹nxa²tu¹wa².
2 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wi¹la³la³kxi¹lxa². ya³lo³txi²sxã³ a²nũ²a²
ã³ya²ti¹ũ³tai¹nhẽ³la². Ain³kxi²te³lhxã³
wxã³ain¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³yau¹ũ³tai¹nhẽ³la².
Yxãn¹ta¹ nxai¹nxa³kxan²ti³ ã³sxã³
ĩ³yau¹ũ³hain¹txa³hẽ¹la². Ko̱³nxe³ti³
kãi³ain¹kxai²nãn²tu̱³ ĩ³kwa̱i²kxi¹txai¹nhẽ³la².
Yxãn²ĩ²nxa²sxã³ hxi²tha³nhain¹kxai²nãn²tu̱³
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹sxã³

ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³la².
3 Nxe³sxã³ kxãn³nãu³a¹ wãn³txa² ya²la³lyau³xa² te²nai¹nxa³lho³la². Yxãn¹ta¹ wi¹le³ain¹te²a² so¹lxi³ ĩ³wi¹lxon³kxi²jau³xa² so¹lxi³ te³nain¹tu¹wa². Nxe³ain¹te²su² te²an²tu̱³ ã³yã³nũ²kain¹tu¹wa².
4 A²nxe³te²na² wãn³txa² ain³kxi²ha²kxai³ wãn³txa² ya²la³lyau³xa² sa²yxo²ã³ain¹tu¹wa². Nxe³sxã³ kwa²wãn³txa² toh³lxi³jau³xa² so¹lxi³ ain³kxain¹tu¹wa².
5 Nxai¹nha²kxai³ wxãi²na² sa²kxai³lu² wain³txi³ o²la³kxi¹sẽ¹la². Khãuh³lxa³txi³nhãn¹kxan²ti³ ya³lo³txi¹sẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³ai¹nĩn¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³txa²hẽ³la². Je³su²jah³la² wãn³txa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³hain¹si¹jau³xa² Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³nxa²tai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹sũ³na² kwa³na³nxa²jau³xa² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹txa²hẽ³la².
6 Nĩ¹nha²kxai³ txai²na² sa²kxai³lu² ya³lu²te³lhxã³ nxa¹wa². Hai³txi³ kxã³non³nxa³lho³la². Je³su²jah³la² wãn³txa² sa²yxo²we¹te²sa¹wa². Nxa¹ha²kxai³ ka³tẽn³su² yxau²xai³la¹ju³ta² sa²so¹kxi²sai¹nha²kxai³ ya³lu²na¹kxan²ti³ hai³txi³ ka³tẽn³sa¹ju³ta² a³lxi²sa²nxa³nha²wa².
7 Jã¹nxa¹jut3su² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² kwa³na³sain¹jau³xa² a²yxo²ha³kxa¹ nũ̃³kxũn³txi³ sa²yxo²we¹ta¹hẽ³la². Nxe³na¹ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² wã³ko³nxa³te²tu̱³ a²nũ²a² ĩ³tih³nxai¹na¹hẽ³la².
8 Kxãn³nãu³a² wain³txi³ o²la³kxi²na¹kxa² yo³ha² yũ³sa³tu¹wa². Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wain³ju³ta² so¹lxi³ kãi³jah¹la² nxe³te² hi²sen³su² ũ³yho³hi²sa³tu¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² a³ka³nxi²ju³ta² wah³nxain¹te²a² yxo²ha³kxa¹ ũ³yho³hain¹nũn³tu¹wa², Kxãn³nãu³a¹sa².

Pau²lah³lai²na² ha³tã³nxe³jau³su²

9 Nxe³na¹jut3su² wa³su³txi³ wxã³sẽ¹la². Kã̃u³txa³hẽ¹la².
10 Nxa²ha¹te¹ Te³ma²sah³lai¹tã² a²yan³txi³nũ³a² a³lxi²khai¹nxe³ha²kxai³ ã³sa³na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² Te³sa³lo²ni³ka²thĩ³na² ã³waix3tã²hẽ³la². Kre³sẽn²jah³lai¹tã² sa²kxai³lu² Ka³la²si²a²ko³xa² ã³waix3txi² Ti²to³jah¹lai¹tã² sa²kxai³lu² Tal³ma²si²a²ko³xa² ã³waix3txi² nxe³sain¹na²hẽ³la².
11 Lu²kah³la² so¹lxi³ yxau³ya³sa²na³la². Nxe³ha²kxai³ wxãn¹tãu³a¹ Mar²ko³jah³la² tẽ³sxã³ wxã³sẽ¹la². A²nxe³jah¹la² txa²wa³ka³li³yu³ta² ã³nĩ²ũ³sa²ju³ta² yũ²na³la².
12 Nxa²ha¹te¹ ti²ki³ko³ah³la² sa²kxai³lu² E²fe³so³thĩ³na² ĩ³sa²si¹hã³ai¹na¹hẽ³la².
13 Jã¹nxa¹jut3su² Tro³a²te²thĩ³na² Kar²po³jah¹lai²na² sxi²ha² yxau³na¹hĩ¹nai³tã² txa²wã²la³ka³lo³a² ã³a¹ka³lo³nai¹tã² sa²so¹nha²kxai³ txa²ha³tẽh³nxã³nxa² sa²so¹nha²kxai³ ũ³wha²li¹la¹txã³nxa² sa²so¹nha²kxai³ nxe³sxã³ tẽ³sxã³ wxã³sẽ¹la².
14 A³le³syãn²trah³la² kwa³thi³la² o²la³kxi²jah¹la² ko̱³nxe³ti³ o²la³kxi²sain¹na²hẽ³la². Nxe³sain¹ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² ũ³yho³hi²tu¹wa².
15 Jã¹nxe³jut3su² wi¹lĩ²khai¹nxe³txai¹nhẽ³la². Txa²wã¹wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³ain¹ki̱³jau³xai²na² yxo²kwĩn¹kxi²ha²kxai³ ĩ³hxi²ka¹te³lxa³ju³ta² o²la³kxi²khaix1sĩn¹na²hẽ³la².
16 Nxa²ha¹te¹ Ro³ma²no²ko³xa² a²hxi²kan¹jah¹la² ne³nxẽ³na² a²wi¹lhĩ¹na² txa²wã³ka³li³yu³ta² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹hĩ¹nai³tã² a²nũ²la³ hai³txi³ ĩ³yxo²nũn¹sai¹nxa³hẽ³la². A²yxo²ha³kxa¹ ã³sxã³ ã³wait3san³sain¹na²hẽ³la². Nxe³sa²te²sain¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² ne³wã²na³ain¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².
17 Sain¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ã³non²ta³ki²sxã³ ã³nũ̃³kxũn³tot3sai¹nhẽ¹la². Sai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹hẽ³la². Ju³te²a² nũ̃³ka̱³txi³sxa³te²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²sain¹na²hẽ³la². Nxe³sain¹jut3su² ĩ³ya²lut1sain¹ju³ta² ã³non²ta³kxi²sain¹na²hẽ³la².
18 Jã¹nxa¹jut3su² hĩ¹na² Txa²wã¹sũ³na² ã³non²ta³ki¹xi²sain¹tu¹wa², ko̱³nxe³ti³ o²la³kxi²sain¹tũ̃³ka̱³txa²sa². Sain¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na² yxau³ju³ta² sa²so¹sxã³ ũ³whxe³sain¹tu¹wa².
19 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²ya³sah¹lxi³wxa². Nxe²e³kxi²ki̱³te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²na² so¹lxi³ kãin²khai¹nxi¹lxi¹. A²la² kãin²jah¹lo²su² yũ²nxa³wi¹. Nxe³ki̱³jau³su² e³kxi²ki̱³sxai²na²hẽ³la². Jãx1ki̱³tu¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³:
— Jau¹xai²na² wain³khai¹nx2na³li¹. Ya²la³lai²la¹wi¹. Nxe³to³ki̱³tu¹wa².

A²nũ²a² ã̃³xa² a²ha³tã³nxe³jau³su²

20 Jã¹nxe³jut3su² Pri³si²la³ka³lxa² A³kwi²lah³la² nxe³sxã³ txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³ O³ne³si³fo²rah³la² wẽ³ha³lxi³yu³ta² ĩ³ye³kxi¹txai¹nũ³nhẽ¹la².
21 E³ras²to³jah³lai¹tã² sa²kxai³lu² Ko³rĩn²to²thĩ³na² ã³ai¹na¹hẽ³la². A³li³xa³hẽ³la². Nxa²ha¹te¹ Tro³fi²mah³lai¹tã² sa²kxai³lu² ĩ³to³nha²kxai³ Mi³le²to²thĩ³na² ã³ai¹na¹hẽ³la².
22 Jã¹nxe³jut3su² wxãi²na² sa²kxai³lu² kwẽ³ko³nxa³ta̱³lxa¹ ĩ³ya³lo³ti¹sxã³ ã³wxã³sẽ¹la². Nxe³ju³ta²sa¹ Eu³bu²lah³lai¹tã² Pru³tẽn²jah³lai¹tã² Li²no³jah³lai¹tã² Klau²ti³o³jah³lai¹tã² txa²wã¹wã³tã̃³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹

a²ha³ta̱³nxa² ĩ³ye³kxi²si¹hai¹na¹jau³su²
e³kxi²sain¹na²hẽ³la².
22 Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² wi¹lĩ²nxa²tu¹wa².
Jã¹nxĩn¹jut3su³ Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu²
thãi³ti³la² a³lxi¹nxa²ju³ta² ten³sa³nha²wa².
Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na² ta³lun²ye¹nxa²ha¹wa².

Tito

1-2 Pau²lah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa².
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² a²wa³ka³li³lot3sxã³
yxau²xai³jah¹lo²sa¹wa². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²lĩ²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa²jah¹lo²sa¹wa². Je³su²
Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txai³tã² ĩ³hen³txi³si¹ha¹jau³su²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa³na²hẽ³la². Nxe³sa³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² ki³ha¹kxi²
e³nẽ³jah¹lo²sxa³jah¹la² a²nũ²a² ĩ²sxã³
ã³yũ³so¹te²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³te³hhxã³
nxa¹wa².

— Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ã³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Ain¹si¹ha¹jau³su² nxe³na¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³
wãn³txa² ya²la³lyau³xa² yxo²ĩ²ki̱³jau³xai²li²
sa²yxo²we¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³, wi¹lhin¹sxã³
yxau³hĩ̱³ki̱³tã³la². Te²yã¹nxe³sxã³
kxãn³nãu³a² kxan²ti³ ka³te̱n³su²
yxau³ki̱³tu¹wa². Nxe³jau³xai²li²
kxã³nxãn¹jau³xai³ta³lxa²na³la². 3 Nxe³sxã³
hĩ¹na² ha³lo²a² ã³nhau³ko³tha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³hen³txi³sa³na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³nai²li²
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²wa²su¹jah¹lai²li²
kwa³na³sa³na²hẽ³la². Kwa³na³sa²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ txa²wãn³txa²
wi¹jau³xa² ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³li¹. Nxe³sa²jau³su²
ha²kxai³ nxe² o²la³kxi²na¹wa².

4 Jã¹nxe³jut3su² Ti²to³jah¹lo²si¹nha²kxai³
ain³kxi¹sẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
yxo²ĩ²a¹jau³xa² yxo²ĩ²nũ³nĩ¹nha²kxai³
txa²wẽ³si¹lxa². Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹wĩ³nu²su² ha²kxai³
Je³su² Kris²tu³jah¹la² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
sa²wa²su¹tẽ³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxã³
kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³si¹hi²
wxa²nxũ²kwa̱i³nãu³a² ã³nhãu²no³txa³lxi³si¹hi²
nxe³nx2ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa².

Kre²ta²ko³nãu³a² Ti²to³jah¹la² a²wa³ka³li³yut3sũ³

5 Nxa²ha¹te¹ Kre²ta²ko³xa² a³li³a¹hĩ¹nai³tã²
ã³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². Yxo²ĩ²tũ³ka̱³txi³nãu³xa²
sxi²jen³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³te³hhxã³
sa²hau³ko³tai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ti³su²
te²a² ĩ²sxã³ ĩ³so¹xai¹si¹nxa²ha¹jau³su²
kwa³na³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². A²hxi²kan¹te²a²
wain³txi³ ĩ²sxã³ ĩ³so¹xai¹nĩn¹ju³tai²li²
ĩ³yau¹ũ³nxa²ha¹tai¹ti²tu³wa². 6 A²nxe³jah¹la²
kwẽn¹tai²na¹ a²hxi²kan¹ti³su² ki̱³ju³ta²
ã³si³wxe³te³lhxã³ nxe³te²na² sa²kxai³lu²
nxe²hĩ̱³nx2na³la². Nxe³te³nah¹lxi¹
a²wi¹lhĩn¹ju³ta² kãin² yũ³ha²kxai³
a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ²li³te²a² hxi²kan¹ti³
ko̱³nxe³te²lo³jau³su² yũ³hĩ̱³nx2nxa³wa².
A²sxe³xa² ka³na³ka³na³te²a² yũ³hĩ̱³nx2na³la².
A²wẽ³ha³lxa² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹nũ³nhĩ̱³nx2na³la².
Hãi³txi³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai³
a²wĩ³na² a²hã³ka³na² nxe³sxã³ sa²yxo²ã³ai¹nxa³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ ko̱³nxe³ti³ ĩ³ye³ ĩ³yxo²nũ¹nai¹nhĩ̱³nx2nxa³wa².

7 A²nxe³jah¹la²kxai³lu² wi¹lhin¹ju³ta²
kain² yũ³ha²kxai³ a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ²li³te²a²
hxi²kan¹ti³ ko̱³nxe³te²lo³tai¹nxa³lho³la²,
Txa²wã¹sũ³na² wa³ka³li³yu³ta² o²la³kxi²ha²kxai³la².
ĩ³kain²txi³nha²sxã³ ĩ³ye³xa³ha²kxai³
wa³su³txi³ ĩ³wã³lo³nxa³ha²kxai³ ũn³jau³xa²
ĩ³na²sxã³ we¹nxa³ha²kxai³ nũ³kxũn³sxã³
ã³nhe¹kxi²nxa³ha²kxai³ yen³kxa²
ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³ so¹ju³ta² yxo²kwa̱in²nxa³ha²kxai³
nxe³ju³ta² whãi²na¹ jah¹lo²kxai³lu²
kãi³txa³hẽ¹la². 8 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²
ha³la³ka³lxa³lon³te³lhxã³ u²lxi³ wxã³kxai²nãn²tu̱³
yain³txa² wi¹lhit1sxã³ wã²nhũ¹hĩ̱³nx2na³la².
Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ a³lxi²hĩ̱³nx2na³la².
Wain³txi³ wã²nxũ¹ha̱in³nha²sxã³
kãi³ha²kxai³ wain³ju³ta² so¹lxi³ kãi³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹lhit1sxã³
sa²yxo²wet1sa²kxai³ nxe³hĩ̱³nx2na³la².
Ko̱³nxe³ti³ kãi³ũ¹hain¹kxan²ti³ te²yã¹nxe²
ĩ³wa²lũ³xi²hĩ̱³nx2nxa³wa². 9 Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ya²la³lyau³xa² sa²yxo²we¹thĩ̱³nx2na³la².
Wãn³txa² ĩ³tih³nxe³sxã³ yxo²ĩ²nhĩ̱³nx2na³la².
Nxe³ha²kxai³ wãn³txa² wi¹jau³xa²
wain³jau³xan²tu̱³ ĩ³yau¹ũ³hĩ̱³nx2na³la².
Wãn³txa² wain³jau³xa² en²te²na²
ĩ³kwa̱i²kxi²hĩ̱³nx2na³la².

10 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ko̱³nxe³ti³
kãi³te²a² ka³lxa¹txi³ yũ²na³la². Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² sa²yxo²ã³te²a² yũ² kwa²toh³lxi²
e³ain¹te²a² yũ² a²nũ²a² ã³ke³tũ¹te²a² yũ²
nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³la². A²wã³kxi³kxai³
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³
Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³sxa³ha²kxai³ ain¹na²hẽ³la².
11 A²sxi²yhu³ta² whãi²na¹ ã³ke³tũ¹jau³xai²li²
nxe² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jau³jau¹xai²li² yxo²ĩ²yah³lxin¹jau³xai²li²
hxi³kxi³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³sxa³wi¹.
Yxãn¹ta¹ e³kxi²sĩn¹nx2ta¹jau³xai²li²
Sũ³na² wãn³txai²la¹wi¹. Nxe³jau³xai²li²
ã³ke³tũ¹jau³xai²li² ain³kxain¹na²hẽ³la².
Nxe² ain³kxai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txi³khai³xa² sa²yxo²ã³ain¹na²hẽ³la².
Nxe³ha²kxai³ ka³nahx2sxã³ yxau³si¹hai¹nĩn¹jau³su²
kwa³na³txai¹nhẽ³la². Jã¹nxe³te²nãu³xa²
ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ ã³ke³tũ¹ai¹nhĩ̱³te²la¹xã³?
Hãi¹sxã³ wai³nxa³txi³ ũ³yho³hi²txã³nxa²
so¹lxi³ yxo²kwa̱i³nain¹na²hẽ³la². 12 Jã¹nxe³sxã³

Kre²ta²ko³xan¹tũ³kạ³txai²na² a²ha³tih³xa²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Kre²ta²ko³xan¹tũ³kạ³txa² yxo²ha³kxa¹
ki³ha³nain¹tũ³kạ³txi³sin²tai¹. Ha³yạ³khin¹tũ³kạ³txai³
U³txi³ wa³ko³nha²kxai³ hãi¹sxã³
yai³nain¹te²sin²tai¹. Nxain¹na²hẽ³la².
13 A²nxe³jau³xai²na² ya²la³lyau³xai²la¹wa².
Nxe³ha²kxai³ yxo²xũn³txi³ ĩ³kwại²kxi¹txai¹nhẽ³la².
Nxai¹nĩn¹ju³tan¹te²kxa³yạ³lhu² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²ĩ² kãi²no³nain¹tu¹wa².
14 Te²yã¹nxe³sxã³ Ju³te²a² wãn³txa²
tĩn³yau³xa² ya²la³lyau³sxa³jau³xa²
e³ain¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³ ya²la³lyau³xa²
te³nxa³te²a² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Txa²wãn³txa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³jau³xai²li² ha³ya³kxa² ain³kxi²si¹hain¹jau³su²
e³kxi¹txai¹nhẽ³la², wãn³txa² ya²la³lyau³xa²
ã³na¹ain¹kxa²yạn³txi³sa². 15 Jã¹nxe³jut3su²
a²nũ²a² wi¹lhin¹jah¹la² ẽ¹nãu³ai²na²
sa²kxai³lu² yen³kxa² wi¹te²a² so¹lxi³
ten³na³la². Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² a²ẽ¹nãu³ai²na²
kọ̃³nxe³ju³ta² yũ³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²xa³ha²kxai³ nxe³te²su²
te²na² sa²kxai³lu² a²ẽ¹nãu³ai²na²
whãi²na¹ kọ̃³nxe³ha²kxai³ kọ̃³nxe³jau³xa²
so¹lxi³ ạin³nha²ha²kxai³ nxe²na³la².
Nxe³sxã³ o²la³kxi²ju³khai³xa² wi¹tạ³nxa²
wi¹lxa³tạ³nxa² hxi²kan¹txi³ ĩ²nha²nxa³wa².
Nxe³te²ju²hẽ³la². 16 A²nxe³jah¹la²
Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ki³lxo³nxe³hĩ³nx2na³la².
Yxãn¹ta¹ o²la³kxi²ke³su² sa²yxo²ã³ai¹nhĩ³nx2na³la².
Yxo²kwĩn¹kxi²ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²hĩ³nx2na³la².
A²ẽ¹nãu³ai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² sa²yxo²ã³i² nxai¹nhĩ³nx2na³la².
Nxe³ha²kxai³ wi¹lo²la³ki²ju³ta² hxi²ka¹nai¹nhĩ³nx2na³la².
Nxe³te²ju²hẽ³la².

2

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ya²la³lyau³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ tũ¹kạ³txai²li² kọ̃³nxe³ti³
kãi³ain¹na²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ wxãi²na²
sa²kxai³lu² te²yã¹nxe³ kãi³txa³hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² ya²la³lyau³xan²tụ³ wain³txi³
ĩ³hen³txai¹nĩn¹kxai³ jã¹nxe³sẽ¹la².
2 Nxe³sxã³ in³txa² yah³lon¹te²su² te²na²
sa²kxai³lu² yain³jau³xa² ũn³jau³xa²
ĩ³na²sxã³ we¹nxa³ha²kxai³ txa²wã¹o²la³kxi²kị̃³ju³ta²
so¹lxi³ wain³txi³ kãi³ai¹nha²kxai³ wain³txi³
ạin³nha²sxã³ a²hoh³lxi³su² ha²kxai³
nxe³si¹hai¹nĩn¹jau³su² kwa³na³txai¹nhẽ³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
nũ̃³kxũn³txi³ yxo²ĩ²ha²kxai³ a³lxi²waun¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
ã³yah³lxa³nha²kxai³ khãuh³lxa³txi³nx2tain¹kxan²ti³
Sũ̃³na² wãn³txa² kan²txi³ yxo²ĩ²ah³lxi¹nha²kxai³
nxe³si¹hai¹nĩn¹jau³su² kwa³na³txain¹nũ³nhẽ¹la².
Te²yã¹nxe³sxã³ txu¹ha² ạ³ka³lxon¹te²na²
sa²kxai³lu² wain³txi³ o²la³kxi²ju³ta²
so¹lxi³ wã²nxũ̃¹hạin³nha²ha²kxai³
wãn³txa² ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ e³ha²kxai³
ain³jau³xa² ũn³jau³xa² ĩ³na²sxã³
we¹nxa³ha²kxai³ wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³nyhu¹ha²kxai³ nxe³si¹hai¹nĩn¹jau³su²
kwa³na³txai¹nhẽ³la². 4 Nxe³sxã³ txu¹hai²na²
sa²kxai³lu² txu¹ha² ã̃³xa² ạ³ka³lxo¹nxa³te²a²
ĩ³tih³nxai¹nhĩ³nx2na³la². Ĩ³tih³nxain¹te³nah¹lxi¹:
— Wxa²in³txa² a³lxi¹jah³lxi³hẽ¹ni¹.
Wxa²wẽ³ha³lxa² a³lxi¹jah³lxi³nũ³nhẽ¹ni¹.
A²hoh³lxi³su² wain³txi³ ạin³nha¹jah³lxi³hẽ¹ni¹.
A²ẽ¹nãu³ai²na² kọ̃³nxe³thin¹yah³lxin¹ju³ta²
ạin³yah³lxi³txa³hẽ¹ni¹. Sxi²ha²
wa³ka³li³yu³ta² wi¹lo²la³kxi² wxa²sxih²yu³tai²na²
yxo²ha³kxa¹ ã³non²ta³kxi² wxa²wẽ³sãi¹ah³la²
sa²yxo²we¹ti² nxe³jah³lxi³hẽ¹ni¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³ a²nũ²a² ĩ²li³te²a²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² kọ̃³nxe³te²lo³te²a²
yũ²nxa³lho³la².

6 Te²yã¹nxe³sxã³ sa³nxe³la³ku³nãu³xa²
e³kxi²txai¹nhẽ³la². E³kxai¹nĩn¹te³nah¹lxi¹:
— A²hoh³lxi³su² wã²nxũ̃¹hạin³nha¹jah³lxi³sãn²sxã³
wain³txi³ o²la³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe²
e³kxi¹txai¹nhẽ³la². 7 Nxa²ha¹te¹
wxãi²kxai³ wãn³txa² wi¹jau³xa² so¹lxi³
ĩ³yau¹ũ³txa²hẽ³la². Kọ̃³nxe³jau³la³
ĩ³yau¹ũ³txa³hẽ¹la². Nxe³sxã³ jau¹xa²
sa²yxo²we¹tin¹kxai²nãn²tụ³ a²nũ²a²
ĩ²li³te²a² kãi³in¹ju³ta² ĩ²nxain¹te²a²
wain³txi³ o²la³kxin¹kxa² yã¹nxe³sxã³
kãi³ain¹nũn³tu¹wa². 8 Nxe³sxã³
wãn³txa² ya²la³lyau³xa² wain³jau³xan²tụ³
nxe³jau¹xai²na² so¹lxi³ e³txa²hẽ³la².
Nxĩn¹kxai²nãn²tụ³ kọ̃³nxe³ti³ kãi³jah¹la²
e³kxi²hĩ³te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²li² wain³txi³ e³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ kọ̃³te³kxain¹nxa³nha²wi¹.
Wxa²kọ̃¹kọn¹so²kxi¹nxa²jah¹la² nxe²
e³hĩ³nx2na³la². Nxe³sxã³ ĩ³ãu²lxi²to³tai¹nhĩ³nx2na³la².
9 Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² wa³ka³li³lot3sxã³
yxau²xai³te²a² nxe² e³kxi¹txai¹nhẽ³la².
Nxe³ai¹nĩn¹te³nah¹lxi¹:
— Wxa²hxi²kan¹jah¹lai²na² wãn³txa²
yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Wi¹wa³kon³sxã³ ĩ³wi¹lxo³kxi¹txai¹nhẽ³li¹.
Ĩ³kwại²kxi²sxã³ ĩ³wa²lũ³xain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
10 Hãi³a² kãi³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Wi¹jun¹ye²ah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²

Si³yxau³jah¹la² txa²wã¹ẽ¹nãu³a² sa²hau³ko³tẽ³jah¹lo²su² ã³yxo²ha³ki̱³sa²kxai³ a²nũ²a² ĩ³ki³ha¹kxi²nẽ³lain¹te²a²
wãn³txa² yxo²ha³kxa¹ ain³kxain¹tu¹wi¹. sa²yxo²we¹ki̱³sa²kxai³ nxe³ki̱³te²jai¹ti²tu³wa².
Nxe³nxain¹te³nah¹lxi¹: “Jau¹xai²na² Te²yã¹nxe³sxã³ ko̱³nxe³thin¹sxã³
wi¹jau³xai²la¹wi¹. Yxo²ĩ²nũn³ki̱³tu¹wi¹.” o²la³kxi²ju³ta² so¹lxi³ ten³ki̱³sa²kxai³
Nxai¹nhi̱³nx2na³li¹. Jau¹xai²li² a²nũ²a² ã̱³xa² yen³kxa² kãin² yxo²kwa̱in³ki̱³sa²kxai³
nxe³txai¹nhẽ³la². ko̱³nxe³khaix1ki̱³sa²kxai³ ĩ³xa̱n³ta³kxi²nyhu¹ha²kxai³
[11] Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² nxe³ki̱³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³kxa²yu³su²
kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³ju³ta² hĩ¹na² hxi²kan¹txi³ nũh¹lxi³ sa²hau³ko³ki̱³sxa³tai¹ti²tu³wa².
ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³na²hẽ³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu²
a²nũ²a² ĩ²li³te²a² yxo²ha³kxa¹ ko̱³nxe³ti³ a²ẽ¹nãu³ai²na² sa²wa²su¹tẽ³jah¹lo²su²
kãi³ju³ta² ã³wa²su¹kxi²ju³ta³nũ³a² wxã³te²jai¹ti²tu³wa². Wxã³sxã³ a²nũ²a²
yũ²na³la². [12] A²nxe³jau³xai²li² ĩ³tih³nxe³nẽ³te³nah¹lxi³ yxo²ha³kxa¹ thãi³ti³la² a³lxi³nẽ³te²jai¹ti²tu³wa².
— Ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³kxi³ju³ta² Nxe³sxã³ wi¹lĩ²nẽ³lain¹na³la². [5] Nxe³ha²kxai³
e²nha²kxai³ yen³kxa² Txa²wã¹sũ³na² wi¹lo²la³kxi²ki̱³ju³ta² hxi²kan¹txi³
te³nxa³kxe³su² yxo²kwa̱in³yah³lxin¹kxe³su² txa²wã¹ẽ¹na² sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³lxa³wa².
e²nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Wain³txi³ Hãi¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu²
wã²nxũ¹ha̱in³nha²sxã³ wi¹lo²la³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³tẽ³lha²kxai³
Wain³ju³ta² so¹lxi³ kãi³i² wi¹lhin¹sxã³ txa²wã¹ẽ¹na² sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³na³la².
yxau²xai³li² nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. [13] Nxe³sxã³ Nxe³sxã³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta²
kxã³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² hxan³kxi²nẽ³lha²kxai³ Sũ³na² Yãu³ka³txi³su²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² hi²sen³su² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² tah²lxi³ti³hi¹tẽ³lha²kxai³
Si³yxau³jah¹la² nxe³ya³sxã³ ĩ²ki̱³ju³ta³nũ³a² nxe³lain¹na³la². Nxe³ha²kxai³ ko̱³nxe³ti³
wah³nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Wxi²kin³ti³ton³sxã³ kãi³ki̱³te²ju²hẽ³la². Jã¹nxe³ki̱³sxa³wa².
a³ka³nxi²ju³ta³nũ³a² wah³nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. [6] Je³su² Kris²tu³jah¹la² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
[14] A²nxe³jah¹la² ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ sa²wa²su¹tha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² sa²wa²su¹tũ¹nhẽ³lha²kxai³ Yãu³ka³jxah¹la² wi¹khaix1jah¹la²
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²hxan³kxi²nẽ³lha²kxai³ wi¹lhin¹kxã³ ũ³hũ¹nẽ³lain¹te²jai¹ti²tu³wa².
nxe³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ Je³su²jah³la² [7] Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
a²sa²wi³ha³lxi³te²lo³tẽ³tu¹wi¹. Nxe³sxã³ thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³lha²kxai³ wi¹lhin¹ti³hi¹tẽ³na³la².
wi¹kãi³ju³ta²kxai³lu² ya³lo³txi²sxã³ Nxe³nẽ³lha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² a²ki³lha³lhxu²
kãi³ki̱³tu¹wi¹. ti³hi¹tẽ³na²hẽ³la². Nxe³nẽ³lha²kxai³
[15] A²nxe³jau³xai²li² ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³la². kan²txi³ a²ka³te̱n³su² yxau³ki̱³ju³ta³nũ³a²
Ã³ne³to³hai¹nxa³kxai²nãn²tu̱³ wain³txi³ ã³ye³wã̱³tẽ³lha²kxai³ ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
ĩ³tih³nxe³txai¹nhẽ³la². A²nũ²a² ha³tih³xa² wah³nxe³ki̱³tu¹wa². [8] Jã¹nxe³jut3su²
te³nai¹nxa³kxai²nãn²tu̱³ wxi²kan¹sxã³ ya²la³lyau³xai²la¹wa². Wxa²nũ̱³ka̱³txa²
ĩ³kwa̱i²kxi¹txai¹nhẽ³la². Wãn³txai²li² wxi²kan¹sxã³ ĩ³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³la².
e³kai¹nĩn¹jau³xa² sa²yxo²ã³nxain¹ju³ta² Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
ten³sa²nxa³nha²wa². wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹te²a² yxo²ha³kxa¹
wain³txi² o²la³kxain¹tu¹wa². Ju¹tai²li²
wi¹na³la². A²nxe³ju³tai²li² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ wi¹kãi³ain¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹li² ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹ni² nxain¹tu¹wa².

3

Yxo²ĩ²jah¹la² wain³txi³ yxau²xai³kxi³jau³su²

[1] Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ĩ³yau¹ũ³txai¹nhẽ³la². [9] Yxãn¹ta¹ wãn³txa² wa³lxe³jau³xa²
Wxa²hxi²kan¹ti³nãu³xa² sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹la². hxi²kan¹ti³ ã³ne³wxe²nxa³jau³xa²
Wxi²kan¹ta² Si³yxau³te²nãu³xa² sa²yxo²we¹txain¹jah³lxi³hẽ¹la². [10] A²nyhu¹txa³hẽ¹la². Wxa²wĩ³nu²nãu³xu¹tai²na²
Hai³txi³ sa²yxo²ã³ain¹txa³hẽ¹la². Wa³ka³li³yu³ta² ha¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jau³xai²na² ya²la³tu̱³txa³kxai²nãn²tu̱³
ĩ²li³ju³ta² wain³kxai²nãn²tu̱³ wa³kon³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². hã̱i³nxã¹txa²hẽ³la². Wãn³txai²li²
[2] A²nũ²a² ã̱³xa² ko̱³nxe³te²lo³jah³lxi³txa³hẽ¹la². Moi³se²ah³lu¹tai²na² ũ³wha²li¹jau³xai³tã²
Ã³nhe¹kxi²nh²yah³lxi³txa³hẽ¹la². Wi¹lhin¹sxã³ ĩ³ye³li³sxã³ ĩ³nu²kah¹lxi³txa³hẽ¹la². Kwa²
ã³non²ta³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹la². A²nũ²a² to³toh³lxi³ju³tai²la¹wa². [10] A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ thãi³ti³la² wi¹kãi³ũh¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². wxa²nũ̱³ka̱³txa² kwa²ĩ³ha³te̱²ta³lxi³tain¹te²a²
Jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³la². ye³ha¹lo³txa³lxi³sxã³ ĩ³kwa̱i²kxi¹txai¹nhẽ³la².
[3] Jã¹nxe³jut3su² kxã³nhxĩ¹nai³kxai³ Nxẽ¹ka³tu̱³ ã³sxã³ ã³waix3txai¹nhẽ³la².
Txa²wã¹sũ³na² ĩ²ki̱³sxa³ha²kxai³ a²wãn³tai²li² [11] A²nxe³jah¹la² a²ko̱³nxe³ju³ta² kãi²nha²kxai³

kõ³nxe³ti³ kãi³ju³ta² so¹lxi³ ten³na³la².
A²kãi³kxi³ju³khai³xa² kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nha²hĩ³nx2na³la².

Pau²lah³lai²na² wãn³txa² ĩ³tih³nxe³jau³xa²
a²ne³kxi³san¹jau³su²

12 Jã¹nxa¹jut3su² Ar²te³ma³jah¹la²
Ti²ki³ko³jah¹la² nxe³sxã³ ĩ³sa²si¹hã³ai¹na¹tu¹wa².
Nxai¹na¹kxai²nãn²tũ³ Ni³ko²po³li³thĩ³na²
wxã³sxã³ nxe³khauh²xi²sah¹lxi³hẽ¹la².
Nxe³thĩ³na² kwẽ³kon³kxi²na¹tu¹wa².
13 Se³na²sah³la² ha³tẽh³nxã³nxa²
a²hoh³lxi³su² jah¹la² A³po²lah³la²
nxe³ya³sxã³ a³li³te³lhxã³ ain¹ta¹hẽ¹la².
Nxai¹nha²kxai³ yain³txa² sa²so¹ain¹kxe³nũ³a²
ãu¹la³kxi¹txai¹nhẽ³la². 14 Te²yã¹nxe³sxã³
txa²wã¹nũ³kã³txa² ĩ³tih³nxe³txai¹nhẽ³la².
A²nũ²a² yen³ki³txa²kxai²nãn²tũ³ ã³non²ta³kxi²si¹hai¹nĩn¹jau³su²
ĩ³tih³nxe³txai¹nhẽ³la². Ain¹kxai²nãn²tũ³
a²wa³ka³li³yu³ta² wi¹kãi³ain¹kxai²nãn²tũ³
ũ³yho³hi²txã³nxa² yũ³tu¹wa².
15 Jã¹nxe³jut3su² txa²nũ³kã³txa²
yxau³ya³sain¹tũ³kã³txa² a²ha³tã³nxa²
ĩ³sa²si¹hã³sĩ¹na¹wa². Nxe³na¹jau³su²
yxo²ĩ²tũ³kã³txa² a³lxi²sain¹te²a² yxo²ha³kxa¹
jã¹nxa¹jau³su² ĩ³hen³txi³txai¹nhẽ³la².
Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu²
kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nxa²lxi³ju³ta²
ten³sa³nha²wa². Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
ta³lun²ye¹nx2ta¹wa².

Filemõ

[1] Fi³le³mõ²ah³lãi³. Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
ain³kxi²san¹jau³nũ³a² ũ³wha²li¹la¹wa².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jah¹lo²su²
na¹ha²kxai³ ũ³tĩ¹kxi²sain¹na²hẽ³la².
Nxe³jah¹lo²sa¹wa². Txa²wã¹lon³na²
Ti³mo²jah³la² ya³sxã³ ũ³wha²li¹le¹nx2ti³nha¹wa².
Fi³le³mõ²ah³lo² ĩ³nxa² txa²ya̱³lxi¹nha²kxai³
wa³kon³kxi²ki̱³tai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² wi¹lhen³txi³ki̱³tai¹ti²tu³wa².
[2] A²nxe³sxã³ yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txai²na²
wxa²sxi²ha² ã³nũ²kxi²te²nũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxa²
yxo²ha³kxĩ³nxa¹ ne³ka²kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³sxã³ A³fi²a³ka³lxa² txa²wã¹wã³tã̱³ta²su²
ha²kxai³ Ar³ki²po³jah³la² so³ta²to²jah¹lan²tu̱³
nxe³te²su² te²a² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
wi¹lhen³txi³ya³sain¹jah¹lo²su² ha²kxai³
nxe² ne³ka²kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
[3] Nxa¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxã³
kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³si¹hi²
wxa²nxũ²kwa̱i³nãu³a² ã³nhãu²no³txa³lxi³si¹hi²
nxe³nx2ti³si¹jau³su² ten³sa²sĩn¹nha²wa².

Pau²lah³lai²na² a²yxo²wãn³txa² Sũ̱³na² sa²nẽn¹kxi²jau³su²

[4] Fi³le³mõ²ah³lãi³. A³lxi¹nxa²ha¹wa².
A³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
e³kxi²xai³nx2to³ha¹wa². Ain³nxa²lxa¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ̱³na² sa²nẽn¹kxi²to³ha¹wa².
[5] Wxa²ha³ta̱³nxa² ain³kxi¹xi¹nx2to³ha¹hẽ³la².
Txa²wã¹sũ̱³na² yxo²ĩ²te²nãu³xa² ha³kxa¹
a³lxain¹to³ta¹hi¹nhẽ¹la². Je³su²jah³la²
Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³
kãi²non³sxã³ yxo³ĩ²ta¹hi¹nhẽ¹la².
Jã¹nxĩn¹jut3su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na²
sa²nẽn¹kxi²to³ha¹wa². [6] Wxãi²nãu³
ĩ³nxai²na² txai²na¹xai²na² nxe³sxã³
yxo²ĩ²ki̱³sa²kxai³ hãix1te²ten³ti³ki̱³tã³la².
Nxe³ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²kxi²sxã³
yxau³ki̱³sa²kxai³ hãix1te²ten³te²ti³
yxau³ki̱³tã³la². Nxe³nũh¹ki̱³sa²kxai³
yen³kxa² wi¹te²a² ũ³hũ¹nẽ³na³la².
Nxe³ju³tai²li² ã²la² kãi²non³te³lhxã³
Txa²wã¹sũ̱³na² e³kxi²to³ha¹wa². [7] Txa²wã³tã̱³xãi²
A³lxi²khai¹nxa²ha¹nha²wa². Yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa²
ha³kxa¹ ã²la² kãi²non³sxã³ a³lxai¹nĩ¹nha²kxai³
ka³li¹txi²san¹nha²wa². Ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹san¹nha²wa².
Yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txai²na² yxo²ha³kxa¹
ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nain¹ta¹hi¹nhẽ¹la².
Nxe³na¹jut3su² Txa²wã¹sũ̱³na² sa²nẽn¹kxi²to³ha¹wa².

Pau²lah³la² hxi²ka² O³ne²si³mo³ah³la² ũ³sa²si¹hã³xi²jau³su²

[8] Nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²xai³ki̱³sa²kxai³
lo³nxe³nyhu¹ki̱³tã³la². Nxe³ha²kxai³
wãn³txa² ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa².
O³ne²si³mo³ah³lai¹tã² he¹hĩ¹nai³tã²
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa². Nxe³na¹ha²kxai³
Kris²tu³jah¹lai²na² ĩ³kaix1sa³sxã³
ne³ti³hit1su² te²su² ha²kxai³ txai²na²
sa²kxai³lu² hxi²kan¹txi³ kwa³na³nxa²hĩ̱³na¹wa².
[9] Yxãn¹ta¹ a³lxi²khaix1nxa²ha¹nha²wa².
Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³ hãi¹sxã³ ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa².
Txai²na¹xai²na² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
yah³lon¹jah¹lo²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²a¹ha²kxai³ ũ³tĩ̱¹kxi²sain¹jah¹lo²na¹xai²na²
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa². [10] O³ne²si³mo³ah³lai²li²
wã³kxẽn³yah³lo²lo³kxi¹nxa²jah¹lai¹tã²
txa²wẽ³sa²yã¹nx2na³la². A²nxe³jah¹lai²na²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Ũ³tĩ̱¹kxa² wxe³sain¹tãu³a²
jah¹la² ne³khauh²xi²na¹hẽ³la². Ne³khauh²xi²sxã³
Kris²tu³jah¹la² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³ha¹hẽ³la².
Nxe³nũ²la² ĩ³yau¹ũ³ha¹tãu³a² yxo²ĩ²ã³si³wxe³na²hẽ³la².
Nxe³ha²kxai³ txa²wẽ³sa² khai³xa²
yã¹nx2na³la², O³ne²si³mo³ah³la²sa³.
[11] A²nxe³jah¹lai²li² a²kxã³nxai³tã²
ko̱³nxe³ti³hin¹khai¹yxe¹nxa²na²hẽ³la².
Sa²yxo²ã³nxa²sxã³ ih³saun³nxa²tai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹ kwẽn¹tai²na¹ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ² ã³si³wxe³ha²kxai³
ã³non²ta³kxi²sa²ju³ta² wi¹kãi³ũh¹sa²na³la².
Txai²na¹xai²na² wi¹lhi²nxũ¹sa³ha²kxai²
wxai²na² wi¹lhi²nxũ¹nxa²ha²kxai³
nxe³ki̱³tã³la².

[12] Nxe³ha²kxai³ ĩ³si¹ha¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³xi²na¹tu¹wa².
Txa²ẽ¹nãu³ai²na² a³lxi²khaix1sa³kxan²ti³
ũ³hũ¹xi¹nxa²ha¹tu¹wa². [13] Ti¹ai²li²
yxau³ya³sa²ju³ta² ten³sa³nha²wa².
Ũ³tĩ̱¹kxi²sai¹nha²kxai³ yxau³na¹tãu³a² kãin²
ã³non²ta³kxi²sa²na³la². Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² ĩ³hen³txai¹na¹ha²kxai³ tĩ̱¹kxi²sain¹na²hẽ³la².
Nxe² tĩ̱¹kxi²nha²sxã³ yxau³na¹tãu³a²
ã³non²ta³kxi²nuh¹san¹ju³ta² ten³khaix1sa³hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ u²lyxau¹nha²kxai³ hxi²kan¹nxã²nxa³hẽ¹la².
Nxe²nxa³ha²kxai³ jah¹la² O³ne²si³mo³ah³la²
kãin² ã³non²ta³kxi²sa²na³la². [14] Nxe³yãn¹ta¹
ã³non²ta³kxi²san¹ju³ta² kwa³na³nxa²hxa³lho³la².
Wã²nxũ̱h¹ ten³nxa²kxai²nãn²tu̱³ nxe³sih¹nxa²ha¹jau³su²
te³nhĩ̱³na¹wa². Hãi¹sxã³ ten³nxa²kxe³su²
nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³ yxau³sxã³ ã³non²ta³kxi²sa²hĩ̱³nx2na³la².
[15] Ã²kxã³nxai³tã² ih³saun³nxa²lxi³tai¹ti²tu³wa².
I³la³kxa² ka³lxa¹txi³ tĩ¹kxi²nũ¹nxa²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² wxa²li¹xi²nũ¹nxa²tu¹wa².
[16] Ã²kxã³xi³ jã¹nxe² ih³saun³nxãn²nxa³lho³la².

Kan²txi³ yxau³nũh¹nxa²tu¹wa². [16] A²nxe³jah¹la²
wa³kxẽn³yah³lo²lo³kxi¹nxa²jah¹lo²su²
nxa³lho³la². Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ha²kxai³ txa²wã¹lon³yah³lai²la¹wa².
A³lxi²khaix1na¹kxah³lo²su² na³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ a³lxi¹nxa²ju³ta³nũ³a²
kãi²non³tu¹wa². Wa³kxẽn³yah³lo²lo³kxi¹nxa²jah¹lo²su²
ha²kxai³ Kris²tu³jah¹la² wãn³txa²
yxo²ĩ²ha²kxai³ wxa²lon³su² ha²kxai³
nxe³jah¹lai²la¹wa².

[17] Txai²na² wxãi²na² nxe³sxã³
ya̱³lxi²khaix1nyhu¹ki̱³tã³la². Nxe³nyhu¹ki̱³sa²kxai³
wxã³sĩ²nxa²ha¹ke³la³te²kxai³ wi¹lhit1sxã³
ã³wih¹si¹san¹jau³su² e³kxi²sa³hĩ̱³nxa¹lxa².
Te²yã¹nxe³sxã³ O³ne²si³mo³ah³la²
wi¹lhit1sxã³ ĩ³xi²si¹hin¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³la².
Ĩ³ka³lih³kxi²ti³ten³san¹kxai²nãn³tu̱³
wi¹lhit1sxã³ ĩ³xi²ti³hit1txai¹nhẽ³la².
[18] A²kxã³nxai³tã² ko̱³nxe³ti³ kãi³ũh¹nxa²tai¹ti²tu³wa²,
O³ne²si³mo³ah³la²sa³. Nxe³kxa² yo³ha²
yen³kxa² kãi³kxi¹nxa²kxai³tã² a²yo³ha²
wã³kon³kxai²nãn²tu̱³ ũ³yho³hi¹nxa²ha¹tu¹wa².
[19] Txa²hxi²ka² ĩ²wha²li¹la¹wa². Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:

— Txai²li² Pau²lah³lo²na¹xai²na²
ũ³yho³hxi²na¹txã³nxa² ũ³wha²li¹lye¹nxa²ha¹wi¹.
Nxa¹wa². Nxa¹jau³su² yxãn¹ta¹
a²kxã³nxai³tã² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nxa²ha¹ha²kxai³ yxo²ĩ²
ã³si³wxen¹tai¹ti²tu³wa². Ĩ³yau¹ũ¹nxa²hxa³ke³la³te²kxai³
hai³txi³ yxo²ĩ²hĩ̱³nx2nxa³lxa². Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³
ka³te̱³na² wi¹tãu³la³ yũ¹lxa². A²nxe³jut3su²
ne³wã²na³txa³hẽ¹la². [20] Txa²wã³tã̱³xãi³.
Txa²wã¹sũ̱³na² yxo²ĩ²ĩ¹nha²kxai³ ain³kxi²sẽ¹la².
Kris²tu³jah¹la² ã³yu³txi²nyhu¹sxã³
yxau³ki̱³sa²kxai³ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹sẽ¹la².

[21] Nxe³na¹jut3su² ũ³wha²li¹le¹nxa²ha¹wa².
Wãn³txa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nxa²ha¹jau³xai²na²
ain³kxi²san¹jau³nũ³su² yxo²ĩ²nxa²ha¹wa².
Nxe³kxa²yu³su² ã²la² kãi²non³sxã³
wet1sa³tũ¹xã¹. Nxa²ha¹nha²wa².
[22] Jã¹nxũn³na¹ju³ta²sa¹ sxi²ha² sxa³sxã³
ãu³xi²na¹thĩ³nũ³a² ãu¹la³kxi²sa²hẽ³la².
Nxe³sxã³ ũ³tĩ̱¹kxi²sain¹ju³ta² Txa²wã¹sũ̱³nai²li²
ĩ³hen³txĩ¹nha²kxai³ ain³kxi¹nxa²tu¹wa².
Ain³kxi¹nxa²kxai²nãn²tu̱³ ã³ta³lu³txi²sain¹tu¹wa².
Wxã³sxĩ²nxa²ha¹ju³ta³nũ³a² ĩ³hau³ko³tũh¹sain¹tu¹wa².

Pau²lah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

[23] E³pa³fra²sah³la² sxi²ha² kan²thĩ³na²
ũ³tĩ̱¹kxain¹jah¹lo²su²nũn³na³la². A²nxe³jah¹la²
a²ha³ta̱³nxa² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nxa²nũn³na³la².
[24] Te²yã¹nxe³sxã³ txa²ya̱³lxa³nãu³xa²
sa²kxai³lu² Mar²ko³jah¹lai¹tã² A³ris³tar²ko³jah³lai¹tã²,
Te³ma²sah³lai¹tã², Lu²kah³lai¹tã²
nxe³ain¹sxã³ a²ha³ta̱³nxa² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nxain¹nũn³na³la².
[25] Jã¹nxa¹jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³ nxe³jah¹la² kãin² thãi³ti³la²
a³lxi¹nx2ti³tu¹wa². Jã¹nxa¹jau³su² txai²li²
Pau²lah³lo²na¹xai²na² ta³lu²na¹wa².

Ebreus

Txa²wã¹sũ³na² a²ki³lha³lhxu²

1 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² e³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²kxai³ ye³ka³lxa¹txi³ e³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³te²kxi³nãu¹xai² ĩ³yau¹ũ³ain¹sãn²nũ²la² txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²kxai³lu² ĩ³tih³nxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Wi¹wi¹nxe² wi¹wi¹nxe² ĩ³tih³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yu³ka³lxa¹txi³ ã̱³lxi³kxan²ti³ ĩ³tih³nxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Nxe³ai¹nhĩ¹nu¹tai²nãn²tu̱³ta¹ hĩ¹na² sa²kxai³lu² a²ki³lha³lxa² Je³su²jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²na² a²wãn³txa² ĩ³ye³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³ta¹ a²ki³lha³lxai²li² ĩ³hxi²kat1sa²kxai³ nxe³te²hi²sen³kxai³lu² txa²wã¹ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³yũt1jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ ã³wa³kxẽn³txa³si¹jau³nũ³su² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ³yĩ¹li²ta¹hxai²hẽ¹la².

3 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹ju³tain²txi³ Txa²wã¹sũ³na² a²hxi²kan¹ju³tain²txi³ ã³nhau³ko³ja³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³ta¹ a²ki³lha³lxa² a²wi¹tãu³ain²txi³ Txa²wã¹sũ³na² a²wi¹tãu³ain²txi³ nxe³te²ju²hẽ³la². Ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ oh³xan¹ko³su² ha²kxai³ yuh³xan¹ko³su² ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³sxã³ ĩ³hau³ko³tũh¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ a²kxã³nxai³tã² a²nũ²a² ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³kxe³su² ã³wa²su¹tũ¹nhẽ³si¹ja³kxa³nũ³su² ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe² ta³lun²nũ²la² oh³nãu³a¹ nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² a²wi¹nẽ³tãu³ai²na² ũh³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxẽn³si²ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² a²ki³lha³lxa² oh³xan¹tũ³ka̱³txa² nxe³nyhu¹kxi³jau³su²

4 Ũh³wxe³ka³tu̱³ta¹ Txa²wã¹sũ³na² a²ki³lha³lhxu² ĩ³yĩ¹li²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a² ĩ³lxa² wxi²kan¹ta² ĩ³lxi³la³ yã¹nxe³te²la³ oh³xan¹tũ³ka̱³txai²nãn²tu̱³ nxe² ĩ³yĩ¹li²ti³hex1ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Wa̱³li̱³kha³lai²la¹wi¹. Nxe² ĩ³yĩ¹li²ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³nu²su² te²kxai³ oh³xan¹tũ³ka̱³txa² ĩ³ye³kxai¹nxa³wa². Nxe²nxa³te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²li² Txa²wẽt3su²khai³nxi¹lxi¹.
Hĩ¹na¹ wxa²wĩ³nu²khai³sa¹wi¹.
A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txai¹na¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³xai²li² ĩ³ye³kxain¹nxa³wa².
Te²yã¹nxe³jau³xa² oh³xan¹te²su² te²la³ e³kxi²nũn³nxa³wa². Nxe²nxa³te³nah¹lxi¹:

— Oh³xan¹jah¹lo² ĩ³nxai²na² wĩ³nu²khai³sa¹wi¹.
Txa²ki³lha³lhxu² nha¹lxi¹.
Nxe³jau³la³ Txa²wã¹sũ³na² nxe² e³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

6 Nxe³yãn¹ta¹ kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³nai²li² a²ki³lha³lxa² ĩ³sa²si¹hã³hĩ¹nũ¹tai²kxai³lu² a²ki³lha³lxa² ka³na³ka³nat3sxã³ yũ³jah¹la² yuh³xan¹ko³xai²na² ũ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³lhĩ¹nũ¹tai²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³nu²su² te²kxai³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Oh³xan¹tũ³ka̱³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹
sa²nẽn¹kxi²nxain¹txai²lxi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Te²yã¹nxe³sxã³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Oh³xan¹tũ³ka̱³txi³su² nxe³tũ³ka̱³txai²li²
we¹tai¹na¹tũ³ka̱³txai²la¹wi¹.
Sũ³nu²na¹xai²na² we¹tai¹na¹tũ³ka̱³txai²la¹wi¹.
It3ta² we¹ta¹kxa² yã¹nxe³sxã³
we¹tai¹na¹tũ³ka̱³txai²la¹wi¹.
Ha³lai³xa² we¹ta¹kxa² yã¹nxe³sxã³
sa²si¹hã³a¹tũ³ka̱³txi³su² we¹tai¹na¹jah¹lo²sa¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxe³yãn¹ta¹ A²ki³lha³lxai²li² nxe² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sũ³nu²khai³si¹lxi¹. Wxa²hxi²ka¹nĩn¹ju³ta²
hai³txi³ ne³ki³so³nxa³lho³li¹.
A²wa³kxẽn³sai¹nĩn¹tũ³ka̱³txa²
a²yxo²ha³kxa¹ wain³txi³ sa²hau³kot3sa²tẽ³ai¹nĩn¹tu

9 Wain³txi³ kãi³kxe³su² a³lxi¹nha²kxai³ ko̱³nxe³ti³ kãi³kxe³su² yxo²kwĩ¹kxi¹nha²kxai³ nxi¹lxi¹. Nxe³ha²kxai³ Sũ³na² Si³yxau³jah¹lo²na¹xai²na² wxa²sũ³nu²su² na¹ha²kxai³ nxe³na¹te²na¹xai²na² ĩ²sxã³ so¹nxa²ha¹hẽ³li¹. Nxe³nxa²ha¹kxah³lo² ĩ³nxai²li² wxi²kin³ti³to³nĩn¹ju³tai²li² wxa²ya̱³li³nãu³xa² ã³sen³sai¹ai¹ni¹lxi¹. Nxĩ¹nha²kxai³ kãin² ka³lih³kxi¹nxain¹na³li¹. Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Te²yã¹nxe³sxã³ ãh¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lãi³. A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²kxai³lu²
ha³lo²ai²li² yuh³xan¹ko³xu¹tai²li²
ĩ³yũ¹tin¹nhẽ³li¹. Wxa²hxi²kan¹khai³nxĩn¹ju³tai²na²
sa²kxai³lu² oh³xan¹ko³xai²na²
we¹tĩ¹nhẽ³li¹.

11 Nxe³ta³ko³xai²na² sa²kxai³lu² ĩ³yũ¹tin¹ko³xai²na²
sa²kxai³lu² ne³ki³son³sxã³
hxan³tu¹wi¹. Txa²wã¹wã²la³ka³lo³a²
wa³su¹txi³ tĩ³non³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³kxa² yã¹nxe³ju³ta² ha³lo²ai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ tĩ³non³khai¹nxe³tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ wxãi²lã²nxãn³tho³li¹.
Kxan²ti³ yxau²xai³lin¹tu¹wi¹.

12 Jã¹nxe³sxã³ wã²la² tĩ³ka³lo³ai²li²
wxa²ka³lũ³sxã³ ũ³ha¹sãn²nũ²la²
wã²la² ka³lo³xã³xai²li² sa²wẽ³not3nha²hõ³kã¹li²
Te²yã¹nxe³ju³ta² ha³lo²ai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ tah²ko³xai²na²
ã³wẽ³not3tu¹wi¹. Nxe³yãn¹ta¹
wxãi²kxai³ ã³nã³lxi³to³txã²nxa³lho³li¹.
Hai³txi³ tĩ³non³nxã²nxa³lho³li¹.
Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Jã¹nxe³jut3su² oh³xan¹tũ³ka³txi³su²
te²la³ e³kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
E³kxai¹nxa³te³nah¹lxi¹, Txa²wã¹sũ³nai²nãn¹jau³kxai³lu²
— Txa²wi¹nẽ³tãu³a² ã³wxe³txu¹li¹.
Nxĩn¹tãu³a² wxa²kọ¹kọ¹nũ³kạ³txa²
sa²yxo²we¹txa²si¹hai¹na¹ju³ta²
wa³ka³ti³lo³tai¹na¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³xa² yã¹nxe³jau³xa² oh³xan¹tũ³kạ³txa²
e³kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A²ki³lha³lxa²khai³xa²
Je³su²jah³la² so¹lxi³ e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Jã¹nxe³jut3su² oh³xan¹tũ³kạ³txai²li²
ĩh¹nxe³tũ³kạ³txi³si²te²la¹xã³? Hãi¹sxã³
ã³non²ta³kxi²nẽ³lain¹tũ³kạ³txai²la¹wa².
A²nũ²ai²li² yuh³xan¹ko³xan¹te²su² te²a²
kọ³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² sa²wa²su¹tain¹tũ³kạ³txi³nũ³su²
ã³non²ta³kxi²te³lhxã³ sa²si¹hã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

2

*Sa²wa²su¹tũ¹nh*ẽ³jau³su²

1 Jã¹nxe³jut3su² ha²kxai³ wãn³txa²
ya²la³lyau³xai²li² ain³kxi²ki̱³jau³xai²li²
wi¹lain³kxi²a³sah¹lxi³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
wi¹lain³kxi²ki̱³sxa³kxai²nãn²tụ³ wãn³txai²li²
yo³na² ã³nẽ³lha³ta²wa². 2 Nxe³sxã³
wãn³txu¹tai²na² oh³xan¹tũ³kạ³txu¹tai²na²
wãn³txa² ya²la³tụ³jau³su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxã³ a²nũ²a²nãu³xai³tã² te²la³
wãn³txai²li² wi¹lain³kxi²nha²sxã³
sa²yxo²we¹tai¹nxa³te²nãu³xai³tã² kọ³nxe³ti³
kãi³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nx-
ain¹ju³tan¹te²kxa³yạ³tụ³ kọ³nxe³ti³
kãi³ain¹kxa²yo³su² sa²so¹ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
3 Te²yã¹nxe³jut3su² txa²wã¹nũ³kạ³txi³na¹xai²li²
te²yã¹nxa²sxã³ sa²wa³su³tũ¹nhẽ³jau³nũ³a²
ã³na¹ki̱³kxai²nãn²tụ³ ã³non²ta³kxi²nẽ³te²la³
hai³txi³ yũ³nẽ³lxa³lho³la². Jã¹nxe³ju³tai²li²
Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lo²su²
ha²kxai³ nxe³jah¹lo²su² hi²sen³kxai³lu²
txa²nũ² wãn³txa² sa²wa²su¹tũ¹nhẽ³jau³nũ³a²
ĩ³yau¹ũ³nhẽ³lain¹na²hẽ³la². Nxe³nẽ³lhãn²ka³tụ³
yxo²ĩ²ain¹tũ³kạ³txa² jau¹xain²txi³
ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³lain¹na³la². Nxe³nẽ³lain¹te³nah¹lxi¹
— Txa²wã¹ẽ¹nai²na² sa²wa²su¹tũ¹nhẽ³jau³nũ³a²
ya²la³lai²la¹wi¹. Nxe³nẽ³lain¹na³la².
4 Nxe³ti̱³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
ĩ³ye³ũ¹hain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ye³ũ¹hain¹te³nah¹lxi¹,
kãin² wã³nxĩn¹nũ¹hai¹nha²kxai³ a²nũ²a²
hxi²ka¹nai¹nxa³kxe³su² ĩ³kãi³ha²kxai³
a²nũ³kxũn³ju³ta² on²txai¹nha²kxai³
nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹ nxe²
ĩ³ye³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³kxa²yu³su²
Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³jxah¹la²
ĩ³la³kxi²nũ¹hain¹kxe³su² ũ³hũ²xai³ain¹ju³ta²
te²yã¹nxe³sxã³ ĩ³ye³ũ¹hain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la²,
Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jau³su² ha²kxai³la².

*Je³su²:Kris²tu³jah¹la² sa²wa²su¹tũ¹nh*ẽ³jah¹lo²su¹

5 Nxe³sxã³ yãn³txai²na¹ oh³xan¹tũ³kạ³txa²kxai³lu²
ha³lo²a² txah²ko³nũ³a² ĩ³yũ¹txa³ko³nũ³a²
hai³txi³ ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la²,
ã³wa³kxẽn³txa³si¹jau³sa³. 6 Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã²
nxe²e³te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²khai³xa² ĩh¹nxe³kxa²yạn³ti³su²
hxi²ka¹nai¹nxa³kxan²ti³ ne³wã²na³ai¹nxãn³te²la¹xã
Ĩh¹nxe³kxa²yạn³ti³tạ³ a²nũ²a²
tah²nãu³xai²li² wi¹lĩ²ai¹nĩn¹te²la¹xã³?
7 Nxe³sxã³ oh³xan¹tũ³kạ³txai²na²
sa²kxai³lu² hxi²kan¹sxã³ ãn³sen³sai¹ain¹si¹nhĩ¹lxi¹.
Jũ¹nxa² yan¹nãu³a¹ te²yã¹nxe³te²tụ³
nxe²yxau³ain¹tu¹wi¹. A²nxe³te²nãu³xa²
wxi²kin³ti³ton³si¹hai¹nĩ¹nha²kxai³
ĩ³sa²nẽn¹kxi²ha²kxai³ nxai¹nĩ¹nhẽ¹li¹.
Yen³kxa² whãi²na¹ ã³wa³kxẽn³to³tai¹nĩ¹nhẽ¹li¹.
8 Yen³kxai²na² a²yxo²ha³kxa¹ wxa²hxi²ka²
ũh³wxe³nũ¹hai¹nĩ¹nhẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ju³kxai³lu²
yen³kxai²li² ũh³wxe³nũ¹hain¹kxe³su²
ũ³hũ²hxa³tai¹nhẽ¹la². Hai³txi³ a²yen³kxi³la³
wã³ko³nxa³wa². Nxe³yãn¹ta¹ hĩ¹nai²li²
txa²wã¹ye³nai²na² ĩ²ki̱³sxa³wa². Ũh³wxe²hxa³tũ¹hain¹kxe³s
ĩ²ki̱³sxa³wa². 9 Ĩ²ki̱³sxa³kxan²ti³
Je³su²jah³lho²khai³su² ĩ²ki̱³tã³la².
A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² kxã³nhxĩ¹nai³tã²
oh³xan¹tũ³kạ³txai²na² sa²kxai³lu²
ã³sen³sai¹si¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
kwẽ³kxa² ka³lxa²nxa³hẽ³la². A²nxe³hĩ¹nai³tã²
Txa²wã¹sũ³nai²li² wi¹lĩ²ũ¹nhẽ³kxe³nũ³su²
jah¹lo²kxai³lu² Je³su²jah¹lo²kxai³lu²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yạ³lhu²
khãuh³lxa³txi³nha²sxã³ ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ya³lu²kxi²nẽ³nxa²ha¹te¹ nxe³sxã³ hĩ¹na²
sa²kxai³lu² wxi²kin³ti³ton³ni² kãin²
sa²nẽn¹kxi² nxe³ti³hit1ta¹hxai²hẽ¹la².
10 Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³yũt1si¹jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³ yen³kxai²li²
ĩ³yũt1si¹kxa² wi¹lha²tẽ³si¹jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²

ye³khãuh³lxa³thin³khaix1nha²sxã³
ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²la²
hi²sen³kxai³lu² txa²wã¹kǫ³nxe³ti³
kãi³kḭ³ju³ta² ã³wa²su¹tũ¹nhẽ³jah¹lai²la¹wa².
Nxe³nũ¹nhẽ³lhxã³ Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu²
ĩ³hxi²ka¹ta³lun²sxã³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ju³tai²na² wain³ye²na³la². A²nxe³ju³tan¹te²kxa³yã̱³tũ̱³
hã²wxãn³txa³ oh³nãu³nũ¹ka³na¹ Sũ̱³na²
ha³lo²a² yxau²xai³kḭ³tu¹wa².

11 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³lai²li²
Txa²wã¹sũ̱³na² Ta²hai²la¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³
txa²wã¹kǫ³nxe³ti³ kãi³kḭ³ju³ta² sa²han³kxi²ti³nẽ³na³la².
Nxe³nẽ³lha²kxai³ Sũ̱³nu²kxai³lu² a²wẽ³ha³lxi³su²
ti³hi¹tẽ³na³la². Nxe³ti³hi¹tẽ³ju³tan¹te²kxa³yã̱³lhu²
Je³su²jah³la² hi²sen³su² ãu²li²nẽ³lxa³wa².
Yxãn¹ta¹ e³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:
— Txa²lon³ti³tãu³su² yxah³lxi¹lxi¹.
Nxe³nẽ³na³la². 12 Nxe³sxã³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ̱³nãi³. Txa²lon³txi³tãu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ wxi²kin³ta³ton³nĩn¹ju³ta²
ĩ³yau¹ũ³ai¹na¹tu¹wi¹. Yxo²ĩ²tũ̱³kã̱³txi³nãu³a²
sa²nẽn¹kxi¹nxa²ha¹jau³su²
ĩ³hain³kxai¹na¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Te²yã¹nxe³jau³xa²sa¹,
ãh¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ̱³nu²khai³xa² yxo²ĩ²a¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³to³ha²kxai³:
— Wẽ³ha³lxa² Sũ̱³na² ũ³hũ¹sa³kxa²
txai²na² sa²yxo²we¹txa²te³lhxã³ sĩ¹na¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Jã¹nxe³jut3su² wẽ³ha³lxa²kxai³lu²
a²sĩ̱³khai³xa² yũ² a²ti³ha²yau³khai³xa²
yũ² nxain¹na³la². Nxai¹nha²kxai³
Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² tũ̱¹kã̱³txa² yã¹nxe²
wen¹nũn³te²jai¹ti²tu³wa². A²nũ²khai³su²
yũ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²kxai³lu¹
Sa³ta³na²jah¹lo²su² te² hi²sen³su² a²nũ²a²
ĩ³ya²lu¹tain¹ju³ta² hxi²kan¹te²jai¹ti²tu³wa².
Nxe³te²a²yan³txi³su² Je³su²jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Ya³lu²kxi²nẽ³ju³tan¹te²kxa³yã̱³lhu² a²ta³a²
a²hxi²kan¹jah³lo²kxai³lu² ĩ³ya²lu¹tẽ³ju³ta³nũ³a²
hxi²ka¹nxa³ti³hi¹tã³la². 15 Te²yã¹nxe³sxã³
a²nũ²ai²li² ya³lu²kxi²ju³ta³nũ³a² yũ̱h³lxi³sxã³
yxau²xai³te²la³ ã³non²ta³kxi²si¹nhẽ³jau³su²
Je³su²jah¹lo²kxai³lu² ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²li³te²su²
te²a² ya³lu²ju³ta³nũ³a² yũ̱h³lxa³kxi²nha²sxã³
yxau²xai³ju³ta³nũ³a² wxa²wa²su¹tu¹wa².
16 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² oh³xa² sa²si¹hã³tũ̱³kã̱³txa²
kǫ̃³nxe³ti³ kãi³ju³ta³la³ Je³su²jah³la²
hxi²ki³kxai³lu² sa²wa²su¹te³lhxã³
wxã³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su²
te²a² kǫ̃³nxe³ti³ kãi³ju³ta² Je³su²jah³lain²txi³
sa²wa²su¹te³lhxã³ wxã³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
17 Nxe³ha²kxai³ a²lon³ti³tãu³xa²kxai³lu²
nxe³tũ̱³kã̱³txa² yã¹nxe³khai¹xa² Je³su²jah³la²
nxe³sih¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Wã³nxĩn¹te²a²
a²si³yxau³jah¹lo²su² te²lo³tã³la². Txa²wã¹sũ̱³na²
yen³nãu³a² ĩ³ye³ũ¹nhẽ³na³la². A²nxe³jah¹lan²tũ̱³
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³tẽ³lha²kxai³
wi¹wi¹nxe² kãi³ũ¹nhẽ³lha²kxai³ nxe³te²sẽ¹la².
A²nxe³ju³kxai³lu² kǫ̃³nxe³ti³ kãi³kḭ³ju³ta²
a²wah³xa² sa²wa²su¹tẽ³na³la². 18 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
a²kxã³nxa² Je³su²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
kǫ̃³nxe³ti³ kãi³si¹jau³nũ³su² khãuh³lxa³ti³nũ¹hain¹na²hẽ³la
Nxe³kxan²ti³ hai³txi³ kǫ̃³nxe³ti³
kãi³xa³hẽ³la². Nxe²nxa³ha²kxai³lu¹
nxe³hĩ¹nãn¹te²tũ̱³ kǫ̃³nxe³ti³ kãi³si¹jau³nũ³su²
khãuh³lxa³ti³nũ¹nhẽ³kxai²nãn²tũ̱³
Je³su²jah³lo²kxai³lu² ã³non²ta³kxi²nẽ³kxi³nũ³su²
hxi²kan¹nũ¹nhẽ³na³la².

3

Je³su²jah³la² Moi³se²ah³la² nxe³nyhu¹kxi³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²kḭ³sa²kxai³ a²lon³sa²nyhu¹kḭ³tã³la².
Txa²wã¹sũ̱³nu²kxai³lu² ĩ³kaix1so¹nẽ³na³la².
Oh³xai²nãn¹jau³xa² sa²yxo²wet1sxã³
yxau²xai³nẽ³si¹ja³kxa³nũ³su² ĩ³kaix1so¹nẽ³na³la².
Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³yã̱³lhu² Je³su²jah³lo²kxai³lu²
ĩ²yxau²xai³la³sah¹lxi³hẽ¹la². A²nxe³te²a²
Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²ki³kxai³lu² ĩ³sa²si¹ha³ũ¹nhẽ³kxah³lai²la
Txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² yxo²ĩ²kḭ³sa²kxai³
Txa²wã¹wã³nxĩn¹te²a² a²si³yxau³jah¹lo²lot3sxã³
ĩ³ye³ũ¹nhẽ³kxah³lai²la¹wa², Txa²wã¹sũ̱³na²
yen³nãu³a²sa³. 2 Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ̱³na² a²yxo²wãn³txa² Moi³se²ah³lu¹ta²kxai³
kwa³na³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹sũ̱³na²
sa³wi³ha³lxa² wain³txi³ sa²hau³kot3si¹jau³su²
kwa³na³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Kwa³na³ha²kxai³
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²nãn²tũ̱³ wain³txi³
sa²yxo²we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²
Je³su²jah³lo²nu¹ta²kxai³ Sũ̱³na² hxi²ka²
sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³kxah³lai²na² Sũ̱³na²
wãn³txai²na² wain³txi³ sa²yxo²wet1sxã³
yxau²xai³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 3 Nxe³sxã³
Moi³se²ah³lo²kxai³lu² a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
kãin²na³la². Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la²
sa²kxai³lu² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³sxã³
ã³sen³sai²na³la². Nxe³sxã³ sxi²su²
a²wi¹ju³ta² ĩ²kḭ³te²ju²hẽ³la². Yxãn¹ta¹
sxi²ha² ton³jah¹la² sa²nẽn¹kxi²khaix1nxe³kḭ³te²ju²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³sxã³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
sa²kxai³lu² sxi²khai³xa² yã¹nxe³ha²kxai³
Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² sxi²ha² txon³jah¹la²

yã¹nxe³ha²kxai³ nxe³hĩ³nx2na³la².
Nxe³kxe³su² ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
a²wxi²kin³ti³ton³ju³ta² ã³sen³sai²na³la².
4 Jã¹nxe³sxã³ sxi²ha² ĩ²li³thĩ³na² txon³jah¹la²
yũ³na³la². Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹
wet1jah¹lai²la¹wa². 5 Jã¹nxe³sxã³
Moi³se²ah³lo²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
a²sa³wit3su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
a²yen³kxi³su² te²kxai³lu² wi¹lhit1sxã³
sa²hau³kot3sa²tẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
tah²yau³nũ³a² yan¹na² e³kxi²jau³nũ³a²
ĩ³ye³nũn¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 6 Nxe³nxa²ha¹te²
Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
ta²hai²la¹wa². Txa²wã¹sũ³na² sa³wi³ha³lxai²na²
A²hxi²kan¹jah³lai²la¹wa². Txa²wã¹kĩ³na¹xai²na²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²kĩ³tũ³kã³txi³kĩ³na¹xai²na²
Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³su² kĩ³tã³la².
Ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxo²ĩ²sa²tẽ³kĩ³kxe³su²
ha²kxai³ wah³nxe³kxi²sa²tẽ³kĩ³kxi³ju³ta³nũ³su²
kan²txi³ i³kĩ³kxe³su² ha²kxai³ nxe³kĩ³kxai²nãn²tu³
Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³su² kĩ³tã³la².

Txa²wã¹sũ³na² sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye¹nxi²kxi³jau³su²

7-8 Jã¹nxe³ha²kxai³lu¹ Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹lai²na² a²wãn³txi³su²
nxe³te³nah¹lxi¹:
— Hĩ¹na²su² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³jau³xa² ain³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²yxo²ã³sa²tẽ³ah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³sxã³ a²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
wxa²wĩ³na²nãu³xu¹tai²na²
sa²kxai³lu² txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sain¹na²hẽ³li¹.
Ha³lo²ai²na² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xu¹ta²kxai³lu²
ai³lha²thet3tai¹nhĩ¹nu¹tai²na²
hxi²ye¹ta³lxi³nha²si¹sain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³sxã³ a²ẽ¹na² e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
“Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³kĩ³kxan²ti³
kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³kxa²yo³ha²
ũ³hũ¹sain¹sĩ¹nxa³lho³na¹.”
Nxe³nyhain¹na²hẽ³li¹. Jã¹xah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
9 A²nxe³hĩ¹nu¹tai²kxai³lu² wxa²wĩ³na²nãu³xu¹tai²na²
txa²wã³nxĩ¹nũ¹hai¹na¹ju³ta²
ĩ²sain¹to³kxan²ti³ kwẽ³kxa²
ka³lxa¹txi³ 40 nxe² kwẽ³kon³sxã³
ĩ²sain¹to³kxan²ti³ txa²wãn³txa²
sa²yxo²ã³sain¹to³sxã³ hxi²ye¹ta³lxi³sain¹to³hẽ³li¹.
10 Nxe³sain¹to³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ĩ³a̱n³ta³kxai¹na¹hẽ³li¹. Ĩ³a̱n³ta³kxai¹na¹
“Tũ¹ka̱³txai²na² a²ẽ¹nãn¹jau³xai²li²
kõ³nxe³ti³ a̱i³nhain¹na²hẽ³na¹.
Hai³txi³ tĩh³na² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹tĩh³na²
ã³nxai³ain¹nxa³hẽ³na¹.” Nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
11 Nxe³sai¹nha²kxai³lu¹ ĩ³a̱n³ta³kxi²nha²sxã³
ĩ³ye³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹: “Txa²ha³lo²a²
ã³wih¹sxã³ ĩ³ye¹nxi²sa²tẽ³ya³sai¹nxa³lho³li¹.”
Nxe³ai¹na¹hẽ³li¹.
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
12 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² txa²wã³ta̱³sa²yah³lxi¹lxa².
Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ²khai¹nxe³nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Wxa²ẽ¹nãu³ai²li² kõ³nxe³ti³hin¹nha²sxã³
yxo²ĩ²yah²lxan³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
Ka³te̱n³yah³lo²kxai³lu² ã³nxu²lot3jah³lxin¹nha³ta²wa².
13 Txa²wã¹sũ³nai²na² ũ³wha²li¹txã³nxa²
ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³xa² yũ³kĩ³tã³la². Txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
e³kxi²nũ¹nhẽ³na³la². Nxe³nẽ³tãu³a²
Txa²wã¹nũ³ka̱³txai²na² ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹waun¹nha¹jah¹lxi³h
Nxe³yãn¹ta¹ a²hĩ¹nai²na² ĩ²li³te²
ĩ³nxai²na² kõ³nxe³ti³ a̱in³yah³lxin¹ju³ta²
ĩ³ki³ha¹kxi¹sa²kex3so¹nx2ti³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa²kxai³lu² ã³na¹yah³lxin¹kxa²ya̱n³txi³su²
nxe³nx2ta¹wa². 14 Jã¹xah³lxin¹jut3su²
yxo²ĩ²yah³lxin¹ju³tai³tã² ya³lo³txi²yah³lxi¹nha²kxai³
hai³txi³ ã³na¹yah²lxa³nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹ta¹ti³ai¹ti²tu³
Ja̱²yxah³lxi¹nha²kxai³ Kris²tu³jah¹la²
sa²yxo²wet1sxã³ yxau²xai³lah³lxi¹lxa².
15 A²nxe³ju³tu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na² e³ta¹hxai²hẽ¹la².
E³te³nah¹lxi¹:
— Hĩ¹na²su² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³jau³xa² ain³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²yxo²ã³sa²tẽ³yah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³sxã³ a²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
wxa²wĩ³na²nãu³xu¹tai²na²
sa²kxai³lu² txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sain¹na²hẽ³li¹.
Nxe³sxã³ a²ẽ¹na² e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
“Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³kĩ³kxan²ti³
kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³kxa² yo³ha²
ũ³hũ¹sain¹sĩ¹nxa³lho³na¹.”
Nxe³nyhain¹na²hẽ³li¹. Jã¹xah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
16 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² ĩh¹te²ta̱³ kxã³nhxĩ¹nu¹tai²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxain¹sãn²sxã³
sa²yxo²ã³ain¹ta¹hxai²te²sẽ¹na²? Kwa²hãi¹nxe³sxã³
tũ¹ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² Moi³se²ah³lu¹tai²na²
hxi²ka̱²lu² sa²hau³ko³tũ³ka̱³txai²la¹wa².
E³ji²ta²ko³xa² sa²sai¹si¹hain¹tũ³ka̱³txa²
sa²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txu¹tai²na²
sa²yxo²ã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Te²yã¹nxe³sxã³
kwẽ³kon³ka³lxa¹txi³ 40 nxe² kwẽ³kon³tãu³a²
Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² ĩh¹te²ta̱³ ĩ³a̱n³ta³kxi²ta¹hxai²te²sẽ¹n
Kwa²hãi¹nxe³sxã³, ha³lo²a² a²nũ²a²
ye¹hai¹lxi¹ ya³ko³xai²na² ai³lhxã³ yxau²xai³tãu³a²
kõ³nxe³ti³ kãi³tũ³ka̱³txa² yan¹nãu³a¹
ya³lu²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tũ³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
ã³hi³ ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Te²yã¹nxũn³sxã³

Txa²wã¹sũ³nai²li² a²kxã³nxa² e³kxi²jau³xai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹:
— Txa²ha³lo²a² ã³wih¹sxã³ ĩ³ye¹nxi²sa²tẽ³ya³sai¹nxa³lho³li¹.
Nxe³jau³jau¹xu¹tai²li² ĩh¹te²ta̱³ ain³kxi²tũ³ka̱³txi³su
hĩ³te²la¹xã³? Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a²
ã³wih¹xa³kxi³nũ³su² ĩh¹te²ta̱³ ã³wih¹si¹hai¹nxa³te²la¹xã³?
Kwa²hãi¹nxe³sxã³ tũ¹ka̱³txu¹tai²kxai³lu²
wãn³txai³tã² sa²yxo²ã³tũ³ka̱³txu¹tai²na²
e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 19 Nxe³jut3su²
hĩ¹na² ĩ²ki̱³tã³la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
yxo²ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
ha³lo²a² ã³wi¹hain¹ju³ta³nũ³su² hxi²ka¹nai¹nxa³lho³la².
Ju¹tai²li² txa²wã¹ẽ¹nãu³a² ĩ²nha²ki̱³tã³la².

4

1 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³nai²na²
ha³lo²a² ã³wih¹sxã³ ĩ³ye¹nxi³ki̱³ju³ta³nũ³su²
ã²la² ĩ³ye³kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³nẽ³lha²kxai³ ĩ²khaix1nha²xai³jah³lxi³hẽ¹la².

— Ha³lo²a² ĩ³ye¹nxi³na¹ju³ta³nũ³a²
ã³wih¹si¹sa²nxa³jau³su² ĩ³yĩ¹li²sa²na³na¹.
Nxe³yah³lxin¹kxa²ya̱n³ti³su² ya³nx2ta¹wa².
2 Jã¹nxe³jau³xu¹tai²na² ĩ³hen³txi³nx2ti³jau³xu¹tai²li²
jau³xain²txi³ ĩ³hen³txi³nẽ³jau³xain²txi³
nxe³jau³xai²li² ain³kxi²nũn³ki̱³tai¹ti²tu³wa².
Nxe³jau³jau¹xu¹tai²na² ain³kxain¹kxan²ti³
hai³txi³ yxo²ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³lu¹ ĩ³hxi²ka¹tain¹ju³ta³nũ³a²
yũ³ain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
3 A²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³yũ¹ta³lu²nhĩ¹nu¹tai²kxai³lu² ĩ³ye¹nxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²kxai²lu² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹ yxo²ĩ²te²ki̱³na¹xai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² ã³wih¹sxã³
ĩ³ye¹nx2sa²tẽ³ki̱³ju³ta³nũ³a² yũ³ki̱³tu¹wa².
Yxãn¹ta¹ tũ¹ka̱³txi³nu¹ta²kxai³lu²
kxã³nãu³a¹ yũ³ai¹nxa³lho³la². Nxe³jau³xai²li²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:
— Ĩ³a̱n³ta³kxai¹na¹ha²kxai³ Txa²ha³lo²a²
ã³wih¹sxã³ ĩ³ye¹nxi²sa²tẽ³ya³sai¹nxa³lho³li¹.
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 4 Nxe³ha²kxai³la¹
ãh¹ wãn³txa² a̱³xa² e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
a³la²ni²ti³xa² e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
E³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
a³lan²tãu³a² wa³kon³sãn²nũ²la² a³lan²nũn³tãu³a²
ĩ³ye¹nxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹, Txa²wã¹sũ³na²su¹.
Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² a²wa³ka³la²
ã³na¹sãn²nũ²la² ĩ³ye¹nxi²ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 5 A²nxe³jau³su²
Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa²
nxe³te³nah¹lxi¹:
— Txũ¹ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²ha³lo²a²
ã³wih¹kxi²sãn²sxã³ ĩ³ye¹nxi²sa²tẽ³ya³sai¹nxa³lho³na¹.
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 6 A²nxe³jut3su²
a²wi¹lhĩ¹na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ain³kxi²tũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu²
yxo²ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³ hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
ha³lo²a² ã³wih¹sxã³ ĩ³ye¹nxi²ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ai¹nxa³ha²kxai³ a²nũ²a² a̱³xa²
ã³wih¹sxã³ ĩ³ye¹nxi²ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wa².
7 Nxe³ha²kxai³ ju¹tai²li² ãh¹ ĩ³yau¹ũ³te³lhxã³
ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³nu¹kxai³lu² ãh¹
a³la²ni²tãu³a¹ ĩ³hau³ko³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³je³nai²li² hĩ¹nai²la²na³la². A²nxe³jau³jau¹xai²li²
kwẽ³kxa³ ko³ka³lxa¹tãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txu¹txai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
ũ³wha²li¹jau³xu¹tain²txi³ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³te³nah¹lxi¹:
— Hĩ¹na²su² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³jau³xa² ain³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²yxo²ã³sa²tẽ³ah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
8 Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹ a²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² yah³lon¹sxã³
ya²lu²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³nũ²la²
a²wẽ³not3jah¹la² Jo³su³e²ah³lu¹tai²na²
sa²kxai³lu² I³sa³e² nũ³ka̱³txu¹tai²na²
a²wa³kxẽn³txi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²nxe³jah¹lu¹tai²na² sa²kxai³lu² I³sa³e²
nũ³ka̱³txu¹tai²na² ĩ³ye¹nxi³si¹hain¹ke³la³te²kxai³
hai³txi³ Txa²wã¹sũ³nu²la³ hai³txi³ ãh¹
yan¹nãu³la³ ĩ³ye¹nxi²ju³ta² a̱³yu³ta³la³
ĩ³ye³kxai¹nhã³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ã³ta¹ e³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
9 Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ain¹tũ³ka̱³txa²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a²
ĩ³ye¹nxi²ju³ta³nũ³a² yũ³ain¹tu¹wa².
A²kxã³nxu¹ta²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³nu¹ta²kxai³
a²wa³ka³la² ta³lun²sãn²nũ²la² a²lan²ta²
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²tãu³a²
wa³kon³sãn²nũ²la² a³lan²nũn³tãu³a¹
ĩ³ye¹nxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³sxã³
ĩ³ye¹nxi²ki̱³ju³ta³nũ³su² yũ³nũ¹nhũn³ki̱³tu¹wa².
10 Nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ²li³te²la³ Txa²wã¹sũ³na²
ha³lo²a² ã³wih²kxi²sxã³ ĩ³ye¹nxi²kxai²nãn²tu̱³
a²wa³ka³li³yu³khai³xa² a²yxo²ha³kxa¹
ã³na¹hĩ̱³nx2na³la². Kxã³nhxĩ¹nai³kxai³
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye¹nxi²hĩ¹nai³kxai³
jã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ²li³te²la³ ĩ³ye¹nxi²nũ³nhĩ̱³nx2na³la².
11 A²nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a²
ĩ³ye¹nxi²si¹nhẽ³ki̱³jau³nũ³su² ã³wih¹ki̱³sxa³kxa²ya̱n³txi³su²
sa²yxo²ã³ain¹kxai³ jã¹xa³sah¹lxi³txa³hẽ¹la².
Ya³lo³txi²sxã³ ã³wih¹ha³sah¹lxi³wxa².
12 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ka³te̱n³jah¹la²
yã¹nx2na³la². Wã³nxĩn¹jah¹la²

yã¹nx2na³la². Yu̱³la² kãin²ta³wxi²a²
txo¹khai¹nxe³te²ju²hẽ³la². A²wxi²ai²na²
txo¹ha²kxai³ a²ha³tih³nãu³a² txo¹ha²kxai³
nxe³te²ju²hẽ³la². Ka³yxuh³xai²na²
a²sĩ³nai²na² ũ³whi²lho¹ki̱³te²ju²hẽ³la².
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ a²su³ai²na² e³lxah¹
ĩ²ki̱³te²ju²hẽ³la². Nxe³ta³wxi²a²
yã¹nx2na³la², Sũ̱³na² wãn³txa²sa³. Nxe³sxã³
Sũ̱³nai²na² wãn³txa² ain³kxi²ki̱³tãu³a²
txa²wã¹ẽ¹nãn¹jau³xai²na² e³lxah²lxi³nẽ³ye²na³la².
Te²yã¹nxe² txa²wã¹ten³nha²ki̱³jau³xai²na²
e³lxah²lxi³ye²nũn³ki̱³tã³la². 13 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³ai²li² hxi²kan¹txi³
hãi³a² yxau³ki̱³sxa³wa². Ha³lo²a² whãi²na¹
e³lxah²lxi³ye²na³la². Kãi³ki̱³ju³ta²
e³lxah²lxi³ye²ha²kxai³ a̱in³nha²ki̱³jau³xa²
e³lxah²lxi³ye²ha²kxai³ nxe³ye²na³la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² txa²wã¹si³yah³la²nãu³xi¹tai²la²
kãi³ain¹kxai³ jã¹xa³sah¹lxi³txa³hẽ¹la².
Wain³txi³ sa²yxo²we¹ja³sah¹lxi³wxa²,
Sũ̱³na² ha³lo²a² ã³wih¹sxã³ ĩ³ye¹nxi²ki̱³sxa³kxa²yan³txi³nũ³sa³.

Je³su²jah³lai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a²
*ĩ³ye³ũ¹nh*ẽ³kxah³la² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su²

14 Jã¹nxe³jut3su² kan²txi³ yxo²ĩ²a³sah¹lxi³wxa²
Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ̱³na² Tah²hai²la¹wa².
Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a² ã³wih¹sxã³
yxau²na³la². A²nxe³jah¹lxain²txi³
Txa²wã¹wã³nxĩn¹te²a² a²si³yxau³jah¹lai²la¹wa².
Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a¹ ĩ³ye³ũ¹nhẽ³na³la².
15 Nxe³sxã³ txa²wã¹wã³nxĩn¹te²a²
a²si³yxau³jah¹la²kxai³lu² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
nũ³kxũn³nẽ³lxa³ju³ta² yan³ta³kxi²nẽ³na³la².
Jah¹la²kxai³lu² txa²wã¹ki̱³nãu¹xai²na²
yã¹nxe³la²sxã³ ko̱³nxe³ti³ kãi³sain³si¹jau³nũ³su²
o²la³kxi²nũh¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³yãn¹ta¹ hai³txi³ we¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
Ko̱³nxe³ti³ kãi³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
16 Jã¹nxe³jut3su² ya³lo³txi² nxe³sxã³
Je³su²jah³la² ã³tĩ³a³sah¹lxi³hẽ¹la².
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
sa²hau³ko³tẽ³lha²kxai³ ko̱³nxe³ti³
kãi³ki̱³kxa² whãi²na¹ ã³wa²su¹tũ¹nhẽ³tu¹wa².
Wi¹lhin¹sxã³ yan³ta³kxi²nẽ³tu¹wa².
Hxi²kan¹nẽ³lxa³tãu³a² ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nẽ³tu¹wa².

5

1-3 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
nxe²na³la². Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a²
wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹hain¹jah¹lai²li²
a²si³yxau³jah¹lai²li² Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txi³su²
te²a² ĩ²sxã³ ĩ³so²na³la², Ju³te²a²nãu³xai²na²
hxi²ka²sa³. Nxe³sxã³ a²nũ²khai³su² kxan²ti³
a²ka³lxa¹txi³nãu³xa² Txa²wã¹sũ̱³na²
ye³na¹ wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹hain¹na³la².
Nxe³ju³kxai³lu² yen³kxa² tẽ³sxã³
Txa²wã¹sũ̱³nu²kxai³lu² ũ³hũ²na³la².
Te²yã¹nxe³nũn³sxã³ a²nũ²a² ko̱³nxe³ti³
kãi³ain¹ju³ta² ã³tĩ¹si¹ja³kxa³nũ³su²
ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tẽ³sxã³
Txa²wã¹sũ̱³nu²kxai³lu² ũ³hũ²na³la².
Jah¹la²kxai³ ko̱³nxe³ti³ kãi³kxe³su²
ũ³tĩ¹kxi² a²nũ²a²nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
ka³nxe³ti³ kãi³ain¹kxe³su² ũ³tĩ¹kxi²
nxe³si¹ja³kxa³nũ³su² ũ³hũ²na³la².
Nxe³te²jai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu²
jah¹la²kxai³ a²nũ²khai³su² ye²ha²kxai³
a²ẽ¹nãu³ai²na² sa²kxai³lu² ko̱³nxe³ti³
kãi³ju³ta² ten³kxi²nha²jau³su² o²la³kxi²sain³nha²na³la².
Nxe³sa̱in³si¹nha²ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xai²li²
ĩ²li³te²a² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wain³txi³
ko̱³nha²nxa³te²su² te²a² ko̱³nxe³ti³
kãi³te²su² te²a² nxe³te²he³la³kxa²
yan³ta³kxi²nũh¹nyhah¹na³la². Nxe³te²na²
sa²kxai³lu² a²ẽ¹nãu³a²kxai³lu² a³la³kxi²nũ¹yha¹hĩ̱³nx2na³la
9 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² a²ẽ¹nãn¹jau³xai²li²
hai³txi³ e³xa³jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:

— Wã²nxũ̱h¹ Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a¹
a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹hain¹kxe³nũ³su²
o²la³kxi²na¹tũ¹xã¹. Nxa¹kxai²nãn²tu̱³
ĩ³sa²nẽn¹kxi²ti³hit1sain¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su²
e³xa³wa². Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
hi²sen³kxai³lu² ĩ²nx2ti³kxai²nãn²tu̱³:

— Jah¹lai²li² ĩ³ye³ũ¹hain¹kxe³nũ³su²
o²la³kxi²si¹ha¹ja³kxa³nũ³su² ĩ²sxã³
so¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su² nxe³hĩ¹na¹
so¹lxi³ Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a²
wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũh¹kxe³su² o²la³kxi²na³la².
Kxã¹nhxĩ¹nu¹tai²na² te²yã¹nxe³jut3su²
A³rãu²ah³lu¹tai²na² ju¹taix3 jã¹nxe³sxã³
o²la³kxi²si¹ja³kxa³nũ³su² ĩ³kaix1so¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

5 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² kxãn³su² a²ha²
yãn³tai²na¹ Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu²
A³rãu²ah³lu¹tai²na² yã¹nxe³sxã³ wã³nxĩn¹ti³
ĩ³ye³ũ¹hain¹kxe³su² wã²nxũ̱h¹lxi³sxã³
o²la³kxi²ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
Wã²nxũ̱h¹ ĩ³sa²nẽn¹kxi²nha²si¹nha²ju³ta³nũ³a²
kwa²sa²so¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ju³ta²kxai³lu² Je³su²jah³la² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³su²
Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxai²li²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²li² Txa²wẽt3su²khai³nxi¹lxi¹.
Hĩ¹na¹ wxa²wĩ³nu²khai³sa¹wi¹.
A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txai¹na¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³xai²li² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
6 Yau³xã̱³xa²kxai³lu² Je³su²jah³la²
ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³su² nxe³nũn³te³nah¹lxi¹:

— Txa²yen³nãu³a² a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³
ĩ³ye³ũh¹si¹ju³ta² o²la³kxi²sa²tẽ³in¹tu¹wis
Me³ki³se³te²kah³la² he³la³ko³si¹lxi¹.
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
7 Kxã³nhxĩ¹nai³kxai³ Je³su²jah³lo²kxai³lu²
txa²wã¹ha³lo²a² yxau²xai³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³tĩ³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² kãin²txi³
si³yxau³jah¹la² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta³nũ³a² ã³non²ta³kxi²nũ¹nhẽ³jah¹la².
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lain²kxi³
a²ẽ¹nãn¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²nha²ha²kxai³
kãin² ĩ³kaix1sxã³ ĩ³ye³kxi²nha²ha²kxai³
ãu³txi³ ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ĩ³ye³kxi²nha²ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² win¹ta²
thãi³ti³la² sa²yxo²we¹kxi²nha²ha²kxai³
Je³su²jah¹la²kxai³lu² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² wãn³txai²li² jau¹xai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²sxã³ we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
8 A²nxe³jah¹la²kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² A²tah²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
sa²yxo²we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Khãuhx3nha²tãu³a²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹ju³ta³nũ³a²
ã³ne³wxe³ton³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
9 Nxe³sxã³ sa²yxo²we¹ta³lun²ka³tũ³
a²nũ²a²nãu³xa² ĩ²li³te²a² te²yã¹nxe²
sa²yxo²we¹te²su² te²nãu³xa² a²ẽ¹nãu³ai²na²
ĩ³hau³ko³tũ¹hain¹te²la³ te²su² te²na²
nxe³te²lo³ta¹hxai²hẽ¹la². A²hĩ¹nai²na¹
ãh¹xai²na³la². 10 Jã¹nxe³jut3su²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah¹lo²kxai³lu²
ĩ²sxã³ ĩ³so¹sxã³ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹lo²su²
te²lo³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹sũ³na²
yen³nãu³a² a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Me³ki³se³te²kah³la² a²he³la³ko³tũ³
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²wet1sãn²ka³tũ³ hã²wxãn³txa³ ã³na¹kxe³jau³su²

11 Jã¹nxa¹ju³kxai³lu² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xai²tã²
ka³lxa¹jau³xai²na² ã³tau³to³tã³la². Yxãn¹ta¹
wa³lxe³jau³xai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³
wi¹lain³kxi²yah²lxa³nha²kxai³ hxi²kan¹txi³
ã³ne³wxe³yah²lxan³tho³la². 12-14 Kwẽ³kxa²
ka³lxa¹ko³xai²li² yxo²ĩ²sa²tẽ³yah³lxi¹lxa².

— Wãn³txa² wa³lxe³jau³su² a²hoh³lxi³su²
yah³lxin¹ji¹xã¹. A²nũ²a² ã³xai²na²
ĩ³tih³nxain¹yah³lxin¹ji¹xã¹. Na¹jau³su²
na¹ta¹ yah²lxa³lxa². Wãn³txa²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² a²wi¹lhĩ¹nãn¹jau³xai²na²
hai³txi³ a³la³kxi² ta³lun²yah³lxa³lxa².
Nxe³yah²lxa³nha²kxai³ ãh¹lxi³sxã³
ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³to³ju³ta² so¹lxi³ yũ²na³la².
Txa²wã¹wẽ³ha³lxa³ jũ¹lxi³hĩ¹na² a²su³su³yau³xa²
so¹lxi³ i³te²jai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹
txon²ti³tãu³a¹ yain³txi³khai³su² yain³te²jai¹ti²tu³wa².
Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² wẽ³ha³lxa²
yã¹yxah³lxi¹lxa². Wa³lxe³jau³xa²
a²hoh³lxi³si²yah³lxa³nha²kxai³ a²su³su³yau³hũ³nxe²
wãn³txa² wi¹lhĩ¹nãn¹jau³xa² so¹lxi³
a³la³kxah¹lxi¹lxa². Yxãn¹ta¹ wãn³txai²li²
jah¹la²kah¹lxin¹jau³xai²na² wain³jau³su²
ã³ãi³xa² wai³nxa³jau³su² tã³nxa²
hxi²kan¹txi³ a³ya³txi²yah³lxa³lxa².
Te²yã¹nxe³sxã³ kõ³nxe³ti³hin¹kxe³su²
tã³nxa² wi¹lhin¹kxe³su² tã³nxa²
a²hoh³lxi³si²yah³lxa³lxa².

6

1 Yxah²lxa³nha²kxai³ a²nũ²a² hxi²kan¹te²a²
yã¹nxe³sxã³ wãn³txai²li² a²hoh³lxi³si²a³sah¹lxi³hẽ¹la².
A²wi¹lhĩ¹nai³tãn¹jau³xa² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹jau³xai³tã²
ĩ³ha³nãu²kxi²sxã³ wãn³txa² ã³ta³lo³hẽ²ti²jau³nũ³a²
wa³lxe³jau³xan²tũ³ ã³ne³wxe³nũh¹a³sah¹lxi³hẽ¹la².
A²si³yxau³jau³xai³tã² ãh¹ o²la³kxi²xi²a³sah¹lxi³tã³lxa².
A²yen³kxi³yu³ta² ha³ya³kxa³lxi³sin¹ju³tai³tã²
ã³na¹kĩ³sa²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
so¹lxi³ yxo²ĩ²kĩ³sa²kxai³ nxe³jau³jau¹xai³ta³lxi³
ã²la² kãi³kĩ³tã³la². Kãi³kĩ³sa²kxai³
txa²wã¹si³yon³nãu³a² ã³nũ²la² ya¹nãn¹jau³nũ³a²
wa³lxe³jau³xan²tũ³ wi¹lain³kxa¹sah¹lxi³hẽ¹la².
2 Te²yã¹nxe³sxã³ wãn³txa² au³hxai²jau³xai³tã²:

— Yen³kxa² wi¹sa²hxan³kxa³ti³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³jau³jau¹xai²na² ã³ne³wxe³kĩ³sa²kxai³
a²nũ²a²te²na² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²te²na² wxa²ne³wxaih³kĩ³ju³ta²
a²ne³wxe³kĩ³sa²kxai³ nxe³kĩ³tã³la².
Te²yã¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nũ²kĩ³nãu¹xai²li²
ya³lu²kĩ³kxai²nãn²tũ³ yan¹nãu³a²
ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²kĩ³kxe³nũ³su²
ã³ne³wxe³yah³lxi¹nha²kxai³ ã²la²
yan¹nãu³a¹ txa²wã¹kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta²
a³ya³ti³nũ¹nhẽ³ju³ta³nũ³su² ã³ne³wxe³yah³lxi¹nha²kxai³
nxe³yah³lxi¹lxa². Nxe³jau³xai²na² ha³kxa¹
ã³ne³wxe³kĩ³tã³la². Ã³ta³lo³hẽ²ti²jau³nũ³a²
wa³lxe³jau³nũ³a² a³la³kxi¹jxah³lxi³nũ³nhẽ¹la².
3 A²nxe³kxe³kxai³lu² kãi³kĩ³tu¹wa².
Txa²wã¹sũ³na² ã³nhi²ka¹tũ¹nhẽ³kxai²nãn²tũ³
nxe²kãi³kĩ³tu¹wa².
4 Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²li³te²a²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²kxai³lu²
a²ẽ¹nãu³ai²na² ã³wih¹sxã³ sa²ha²te¹tũh¹sãn²ka³tũ³
hã²wxãn³txa³ wãn³txai²li² ã³na¹sxã³
sa²yxo²ã³kxai²nãn²tũ³ nxe³jah¹lo²su²
jah¹lo²sin¹kxai²nãn²tũ³ hxi²kan¹txi³
Txa²wã¹sũ³na² ã³wã³li²xi²sxã³ ã³yxo²o³tũ¹ai¹nxa³lho³la².

A²kxã³nxa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wi¹lhin¹sxã³ ĩ²yxau³nu¹hai¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwa̱i³wi¹hai¹nha²kxai³
nxe³kxe³su² nxe³ain¹na²hẽ³la². 5 Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wi¹lhin¹jau³su² ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²nũ¹ha²kxai³
nxe² ĩ²sxã³ yxau²xai³lain¹na²hẽ³la².
6 Jã¹nxe³jut3su² ha³ya³kxa² yxo²ĩ²ain¹ju³ta²
ã³na¹ain¹kxai²nãn²tu̱³ hxi²kan¹txi³
ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nhain¹sxã³
Txa²wã¹sũ³na² ã³wa²li²xi²sxã³ ã³yxo²o³tũ¹ai¹nhã³nx2nxa³wa².
A²nxe³tũ³ka̱³txai²na² hi²sen³su² Txa²wã¹sũ³na²
Ta²ha² Kris²tu³jah¹lo²si²ha²kxai³ ãh¹lxi³sxã³
tẽ³sxã³ hi³sa³ka³txa² ũ³hxi²kĩ¹la³kxi²sxã³
su²lhã³ain¹kxa² yã¹nxe³jut3sũ³ju³ta²
kãi³ai¹nhĩ³nx2na³la². Te²yã¹nxe³sxã³
a²nũ²a²nãu³xai²na² a²yen³nãu³a¹
tũ¹ka̱³txai²na² hi²sen³su² Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu²
ãu²lxa²to³tai¹nhĩ³nx2na³la².

7 Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹ha³lo²a² kxĩh³nũ³xai²na²
wi¹la³ wa̱x3tu²tũ³xai²li² yain³txa²
wi¹lwen¹te²ju²hẽ³la². Hai³sxa²
a²wa³kxẽn³yah³la² yain³txa² kãin²
wxa²so¹xi²te²ju²hẽ³la². Nxe³kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wi¹lhin¹sxã³
ĩ²hĩ̱³nx2na³la². 8 Yxãn¹ta¹ si³sa² wai³la²
ũ³yhen³kxa² wen¹ko³sxa²kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²hĩ̱³nx2na³la². Nxe³sxã³ yan¹nãu³a¹
ha³nxe²a² ũ³hi̱¹lhxa³thĩ̱³nx2na³la².
Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² hai³sxa²
au³sa³xi²ko³xa² yã¹nx2na³la². Sũ̱³na²
wãn³txai²na² ha³ya³kxa² yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³
hai³sxa² au³sa³xi²ko³xa² yã¹xain¹na³la².
Ko¹xai²na² yã¹nxe³sxã³ Sũ̱³nai²na²
yen³nãu³a¹ wi¹lye²te²sxa³yu²hẽ³la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹tu¹wa².
Sũ̱³na² yen³nãu³a² u²lxi³ ã³waix3si¹hain¹sxã³
khãuh³lxa³txi³sa²tẽ³ain¹tu¹wa².

9 Txa²ya̱³lxah¹lxi¹lxa². A³lxi¹nx2ta¹wa².
Nxe²e³a¹kxan²ti³ te²xa²yã¹xah³lxa³lxa².
Sũ̱³na² wãn³txai²na² ha³ya³kxa²
yxo²ĩ²yah²lxa³lxa². Ĩ²nx2ta¹wa².
Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³kot3jah¹la²
Kris²tu³jah¹la² ĩ²yxau³yah³lxi¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² wi¹lĩ²nx2ti³na³la².
Ju¹ta² ĩ²te²sa¹wa². 10 Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² ka²yãu¹ka²yãu¹sxã³
kãi³ũ¹nhẽ³ju³ta² yũ³te³sxa³jai¹ti²tu³wa².
Wain³txi³ kãi³ũh¹nx2ti³tu¹wa². Wain³txi³
kãi³yah³lxin¹ju³ta² ne³wã²na³xa³lho³la².
A²kxã³nxa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²sxã³ yxai²xai³te²nãu³xa² a³la³kain¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
ã³non³ta³kxain¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Jã¹xah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². Nxe² kãi³yah³lxin¹ju³tai²li²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ne³wã²na³ũh¹nx2ti³xa³lho³l
11 Nxe³ha²kxai³ te²yã¹nxe² nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³
kãi³sa²tẽ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ a²ha²
yah¹nãu³a¹ kãi³yah³lxin¹kxa² yo³ha²
yũ³yah³lxin¹tu¹wa². Ã³ten³sxã³
wahx3xah³lxin¹kxi³nũ³a² yũ³yah³lxin¹tu¹wa².
Nxe³ju³tai²na² ten³khaix1sa³nha²wa².
12 Ũ³lhxã³ kwa²hxi²tha³sxã³ yxo²ĩ²yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Txa²wã¹sĩ³yah³la²nãu³xu¹tai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Yen³kxi³kxe³nũ³a² ĩ³yau¹ũ¹hain¹jau³xai³tã²
yxo²ĩ²nha²sxã³ ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
wah³nxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Te²yã¹nxe² kãi³jah³lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²nha²sxã³ ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
wah³nxe³sa²tẽ³jah¹lxi³hẽ¹la².

*Sũ³na² wãn³txa² ya²la³tu̱³ we¹tũ¹nh*ẽ³kxe³nũ³su²
jau³su²

13 A²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³nu²kxai³lu²
ĩ³ye³kxi²sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²kxai³lu²
wãn³txai²na² ain³kxi²so¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Yen³kxa² kxã³nãu³a¹ yan¹khai¹tãu³a¹
kãi³ũh¹ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũh¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Ĩ³yau¹ũ³ũh¹ka³tu̱³ta¹ a²nũ²a² te²li² Sũ̱³na²
kãin²ju³ta² yã¹nxe³te²la³ yũ³te²sxa³wa².
Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²kan¹khai¹nxe²
yxau³te²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ ã³sen³sai¹sxã³
kãin²jah¹la² yũ²nxa³ha²kxai³ a²ĩ³lxi³khai³xa²
ĩ³ye³sxã³ wã²nxũh¹ ĩ³ye³ũ¹nha²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
14 Ĩ³ye³ũ¹nha²sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Kxã³nãu³a¹ ĩ³ka³li¹ti¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Wxa²ne³tah²nãu³su² kãin² ka³lxa¹ton³tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². 15 Nxe³ka³tu̱³
A³bra³ãu²ah³lu¹ta²kxai³lu² ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
wah³nxe³ta¹hxai³ti³ai¹ti²tu³wa². Wah³nxe³ha²kxai³
yan¹nãu³a¹ ĩ³ye³ũh¹jau³xai³tã² sa²yxo²we¹nha²sxã³
a²ki³lha³lxa²khai³xa² a³li³lah¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
16 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²ai²na² ĩ³ye³kxai²nãn²tu̱³
a²ya³la³lhu² jau³su² kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a²
ã̱³xa² ã²la² kãin²txi³ ĩ³lxi³nha²jah¹la²
ĩ³ye³yxo²nũ¹si¹te²ju²hẽ³la². Nxe³sxã³
ã²la² kãin²txi³ ĩ³lxi³nha² te²na²
a³txi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ ĩ³wã̱³wã̱³ta³kxi³jau³xa²
yũ³hĩ̱³nx2nxa³wa². Hãi¹sxã³ yxo²ĩ²sxã³
yxau³hĩ̱³ki̱³tã³la². 17 Txa²wã¹sũ̱³nu²kxai³lu²
a²wãn³txai²na² hai³txi³ yau³ã̱³xa²
ĩ³yax1jau³sxa³wa². Hãi¹sxã³ jau³xain²txi³
yxau²sa²tẽ³jau³xai²la¹wa². Nxe³ju³kxai³lu²
yxo²ĩ²ain¹tũ̱³ka̱³txa² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹tũ̱³ka̱³txa² e³lxah²lxi³yain¹na³la².

18 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu²
wãn³txa² ya²lan³tu̱³khaix1jau³xa²
yau³ha¹li¹ yũ²na³la². Yen³kxa²
yan¹khaix1nãu³a¹ kãi³ũh¹jau³nũ³a² yũ²
a²wãn³txi³khai³xa² ĩ³ye³ũ¹nha²kxi³jau³xa²
yũ² nx2na³la². A²nxe³jau³xai²li²
Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² hxi²kan¹txi³
ĩ³ki³ha¹kxi²nha²nxa³jah¹lai²la¹wa².
Nxe³nha²nxa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
hxi²ka² yxau²xai³ki̱³tã³la². Ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³
Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²ai²na² ã³nũ²kxi²sxã³
yxau³ya³nhẽ³ju³ta³nũ³a² ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
wah³nxe³ki̱³tã³la². Nxe³ju³tai²li²
ã³na¹ki̱³sxa³lho³la². Kan²txi³ yxo²ĩ²ki̱³tã³la².
19-20 Wah³nxe³ki̱³sa²kxai³ na³vi²o²tẽ³na²
yã¹nxe³ki̱³tã³la². Nxe³tẽ³na² sa²kxai³lu²:

— Ã³yit1sxã³ yxau³na¹tũ¹xã¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³
ta³nu³lhũ̱³ka³txa² kãin²khaix1nxe³ka³txa²
kwa³thi³lĩh³na² sa²ka³tũ̱³kxi²ka³txa²
tẽ³sxã³ ã³na¹ain¹te²ju²hẽ³la². Ã³na¹ain¹kxai²nãn²tu̱³
kwa² ã³nxai³ju³ta² yũ²te²sxa³yu²hẽ³la².
It3ta² nũ³kxũn³kxan²ti³ ã³nxai³te²sxa³yu²hẽ³la².
Jã¹nxe³jut3sũ̱³ju³ta² Txa²wã¹sũ̱³na²
ha³lo²ai²na² ã³wih¹sxã³ yxau³ya³nhẽ³ju³ta³nũ³a² na²
kan²txi³ wah³nxe³sa²tẽ³ki̱³tã³la².
Yxo²ĩ²hĩ̱³ki̱³tã³la². A²kxã³nhxĩ¹nai³tã²
I³sa³e² nũ̱³ka̱³txu¹tai²na² nxe³te²ju²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ̱³na² sxi²ha² yuh³xan¹thĩ³na²
so¹lxi³ wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹hain¹jah¹la²
a²hxi²kan¹te²a² so¹lxi³ ã³wih¹te²ju²hẽ³la².
Kwẽ³kxa² ka³na³ka³nat3sxã³ ã³wih²xai³te²ju²hẽ³la².
A²nũ²a² ĩ²li³te²a²:

— Ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su² kxan²ti³
ã³wih¹hĩ̱³nx2nxa³wa². Te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²
Je³su²jah³lo²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
yen³nãu³a² ka³la³xi²sxã³ yxau²sa²tẽ³na³la².
Yxau³te³na¹ ĩ³ye³ũ¹nhẽ³na³la², Txa²wã¹sũ̱³na²
yen³nãu³a²sa³. Te²yã¹nxũn³sxã³ ye³jen¹na²
yan¹nãu³a¹ yxo²ĩ²ki̱³tũ̱³ka̱³txa² ka³la³sxã³
yxau²sa²tẽ³nũn³ki̱³tu¹wa². Nxe³kxe³su²
wah³nxe² yxau²xai³ki̱³kxe³su² yan¹nãu³a¹
ã³na¹nẽ³lxa³lho³la². Jã¹nxe³jut3su²
Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³lo²kxai³lu²
ĩ²sxã³ ĩ³so¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a² a²nũ²a²
wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũh¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Me³ki³se³te²kah³la² a²he³la³ko³tu̱³
nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

7

Me³ki³se³te²kah³lu¹txai²na² a²nũ²a² ĩ³ye³ũh¹jah¹lo²su¹ jau³su²

1 Jã¹nxe³jut3su² Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu²
sxi²je³nu¹tai²li² Sa³lẽ²thĩ³na² a²wa³kxẽn³jah¹lo²su¹
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³jah¹lai²na² yen³nãu³a² a²nũ²a²
wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũh¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ka³tu̱³ta¹ nxe³hĩ¹nu¹ta²kxai³lu²
A³bra³ãu²ah³lu¹ta²kxai³lu² nxe³te²hi²sen³kxai³lu²
a²ko̱¹ko̱¹nũ̱³ka̱³txi³nãu³xu¹tai²na² he¹li³sxã³
sun²tã¹hxa³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³te³na¹ Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu²
ne³khauh²xi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Ne³khauh²xi²te³na¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
ka³lih³ti³hit1jau³su² e³kxi²nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².
2 E³kxi²nyha¹te³na¹ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
hi²sen³kxai³lu² yen³kxai²na² a²ko̱¹ko̱¹nũ̱³ka̱³txa²
ã³nhe¹kxi²sxã³ so¹kxi²kxai²na² tẽ³sxã³
wã²nhũ¹nyha¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxã³ yen³kxa² hxi²ka² hxan³sxã³
yen³kxai²na² yũ³kxai²nãn²tu̱³ yen³kxa²
ki̱³ka³na³ka³nat3sxã³ wã³kot3sxã³
so¹sxã³ ũ³ha¹kxi²te²ju²hẽ³la². Nxe³sxã³
yen³kxa² ka³lxa¹sxã³ nxe²xai³sxã³
ũ³wha¹nũ²la² Me³ki³se³te²kah³la²
hxi²ka² ũ³hũ¹nyha³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²nxe³jah¹lu¹ta²kxai³lu² Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu²
a²ĩ³lxa² a²si³yxau³tãu³a² txa²nũ²
ha³lo²a² wain³ju³ta² so¹lxi³ kãi³sxã³
yxau²xai³kxa² a²wa³kxẽn³yah³lo²su¹.
Nxe³hxai²na²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³
Sa³lẽ²thĩ³na² a²wa³kxẽn³yah³lo²su²
ha²kxai³ a²ĩ³lxa² ãh¹ a²si³yxau³tãu³a²su²
ha³lo²a² hãun²kxa² yxau²xai³kxa²
a²wa³kxẽn³yah³lo²su¹. Nxe³hxai²na²hẽ³la².
3 A²nxe³jah¹lu¹tai²li² a²wĩ³na² ĩ²ki̱³sxa³ha²kxai³
a²hã³ka³na² ĩ²ki̱³sxa³ha²kxai³ a²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
ĩ²ki̱³sxa³ha²kxai³ nxe³ki̱³tã³la². Hai³txi³
wẽ³sa² a³li³lah¹je³nu¹tai²li² ĩ²ki̱³sxa³ha²kxai³
yah³lon¹sxã³ ya³lu²je³na³kxa² ĩ²ki̱³sxa³ha²kxai³
nxe³ki̱³tã³la². Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
A²ta²ha² te²hũ̱³jah¹lo²su² na³la².
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a¹
a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³u¹sa²tẽ³na³la²,
Me³ki³se³te²kah³la²sa³.

4 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu²
ĩ²kha¹nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹wa².
Nxe³sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²kxai³lu²
a²ko̱¹ko̱¹nũ̱³ka̱³txa² yen³kxa² ka³lxa¹txi³
so¹kxi²nyhain¹kxu¹tai²na² wã²nhũh¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yen³kxai²li² hxi²ka² hxan³sxã³ yen³kxai²nãn²tu̱³
ki³ka³na³ka³nat3sxã³ wã³kot3so¹xi²sxã³
ũ³ha¹nũ²la² yen³kxa² ka³lxa¹sxã³
Me³ki³se³te²kah³la² hxi²ka² wã²nhũh²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Te²yã¹nxe³jut3su² Le³vi²ah³lu¹tai²na²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² so¹lxi³ a²nũ²a²
ĩ³ye³ũh¹tũ̱³ka̱³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²na², Moi³se²ah³lu¹tai²na²

kwa³na³jau³xai²na² nxe² e³te³nah¹lxi¹:

— Yen³kxa² hi³ka² hxan³sxã³ yen³kxai²na² yũ³kxe³su² ki³ka³na³ka³nat3sxã³ so¹kxi²txai¹nhẽ¹li³ Nxe³te²ju²hẽ³la². A²nũ̄³kạ̄³txi³khai³xa² so¹kxi²nyhain¹te²ju²hẽ³la², a²yxo²ha³kxa¹ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³syu¹kxan²ti³na² [6] Nxa²ha¹te¹ Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu² hai³txi³ Le³vi²ah³lu¹tai²na² a²sa³wi³sa³la³ ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe²nxa³kxan²ti³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² yen³kxa² wã²nhũ²xai³kxe³su² so¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²yen³kxa² a²kọ̄¹kọ̄¹nũ̄³kạ̄³txa² so¹kxain¹kxa² wã²nhũ²xai³kxe³su² so¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². So¹kxi²te³na¹ ĩ³ka³lih³ti³hit1jau³su² ĩ³ye³kxi²nũh¹ta¹hxai²hẽ¹la². A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu² Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² ĩ³ka³lih³ti³hit1jau³su² so¹kxi²jah¹lai²la¹wa². Wãn³txa² wi¹jau³nu³a²kxai³lu² so¹kxi²jah¹lai²la¹wa². Nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu¹ Me³ki³se³te²kah³lu¹ta²kxai³lu² ĩ³ka³lih³ti³hit1jau³su² ĩ³ye³kxi²nũh¹ta¹hxai²hẽ¹la². [7] Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² ã²la² hxi²kan¹te²a² a²yxo²wãn³txa² so¹lxi³ ĩ³ka³lih³ti³hit1jau³su² kũ³we²ki²la² hxi²ka¹nxa³te²a² ĩ³ye³kxi²te²ju²hẽ¹la². [8] Nxe³nxa²ha¹te¹ Le³vi²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su² yah³lon¹sxã³ ya³lu²ain¹ka³tụ̄³ hã²wxãn³txa³ a²nũ²a² ã̄³su² ĩ³ye³ũh¹kxe³su² ã³wẽ̄³no³tain¹te²ju²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ Me³ki³se³te²kah³la² a²wẽ̄³no³te²a² ĩ³ye³kxi²nẽ³lxa³wa². Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ya³lu²ju³ta³nũ³a² yũ³te²na² te² hi²sen³kxai³lu² yen³kxa² wã²nhũ²xai³kxe³su² so¹kxi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹ Me³ki³se³te²kah³la² a²wẽ̄³not3jah¹la² ĩ³ye³kxi²nẽ³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Yen³kxa² wã²nhũ²xai³kxe³su² so¹kxi²jah¹la² ka³tẹn̄³ti³ yxau²xai³jah¹lo²nũ³su² ta¹hxai²hẽ¹la², Me³ki³se³te²kah³la²sa³. [9-10] Jã¹nxe³hĩ¹nu¹ta²kxai³lu² Le³vi²ah³lu¹tai²na² hai³txi³ a³li³lah¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A³li³lah¹xa³kxan²ti³ a²si³yah³lu¹tai²na² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² a²ẽ¹nãu³u¹tai²na² ãh¹yũ³ta¹hxai²hẽ¹la². Me³ki³se³te²kah³la² ĩ³ha¹txi²hĩ¹nu¹ta²kxai³lu² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa² tẽ³sxã³ wã²nhũ²xai³kxa² Me³ki³se³te²kah³la² hxi²ka² ũ³hũ¹tãu³a² Le³vi²ah³lu¹tai²li² A³bra³ãu²ah³lu¹ta² a²ne³tah²nãu³su² ha²kxai³ yen³kxa² wã²nhũ²xai³kxe³su² ũ³hũ¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³ Le³vi²ah³lain²txi³ a²sa³wi³ha³lxai³la² sa²kxai³lu² nxe³te²hi²sen³su² hã²wxãn³txa³nu²ka³tẹn̄³su² yen³kxa² wã²nhũ²xai³kxe³su² so¹kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

[11] Nxa²ha¹te¹ I³sa³e² nũ̄³kạ̄³txu¹tai²na² sa²yxo²we¹jau³xu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²kxã³nxa² I³sa³e²ah³lu¹tai²na² a²ki³lha³lxa²khai³su² ka³kxa¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³sxã³ ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ hã²wxãn³txa³ Le³vi²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su² A²rãu²ah³lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jah¹la²kxai³lu² A³rãu²ah³lo²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̄³na² yen³nãu³a² a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũh¹kxe³su² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². I³sa³e² nũ̄³kạ̄³txu¹tai²na² a²yxo²ha³kxa¹ nxe² kãi³ũ¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxa²ha³tạ̄³nxãn²ti³. Txa²wã¹sũ̄³na² wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nẽ³kxe³nũ³su² hxi²kan¹txi³ sa²hau³kot3tũ¹nhẽ³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹ hxi²kan¹txi³ sa²hau³kot3tũ¹nhẽ³ke³la³te²kxai³ A³rãu²ah³lu¹tai²na² wa³ka³la² a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹hain¹kxe³su² ã³nhĩ̄³nx2na³la². Me³ki³se³te²kah³la² a²wẽ̄³no³kxa² yũ³kẹ̄³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Yxãn¹tah¹lxa¹ hai³txi³ ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². [12] Nxe³ha²kxai³la¹ a²nũ²a² ĩ³ye³ũ¹nhẽ³kxa² he³la³kxa² ã̄³lxa³txi³ ĩ³ya¹kxai²nãn²tụ̄² lxa² wã¹sũ̄³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹kxi³jau³xa² yau³ã̄³lxi² wẽ̄³non3jau³xa² ĩ³ye³kxi²nũn³tu¹wa². [13] Nxe³sxã³ Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²nxe³jah¹lai²li² hai³txi³ Le³vi²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³sxa³wa². A²lo³nu¹tai²li² Ju³ta²jah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³xai²la¹wa². A²nxe³tũ̄³kạ̄³txu¹txai²na² kxã³kxai³ hai³txi³ Txa²wã¹sũ̄³na² yen³nãu³a¹ a²nũ²a² ĩ³ye³ũ¹hain¹kxe³su² o²la³kxain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Le³vi²ah¹la² a²ne³tah²nãu³xa² so¹lxi³ o²la³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². [14] Jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³lu¹ta²kxai³lu² Ju³ta²jah³lu¹ta² a²ne³tah²nãu³su² a³li³lah¹sxã³ txon¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxe³su² Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na² e³kxi²nẽ³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa². Le³vi²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³xa² so¹lxi³ nxe² o²la³kxi²si¹jau³nũ³su² kwa³na³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

Me³ki³se³te²kah³la² yã¹nxe³jah¹lo²su² jau³su²

[15] Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹ Txa²wã¹sũ̄³na² yen³nãu³a² a²nũ²ai²na² wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũh¹jah¹la² ã̄³lxi³jah¹la² yũ²na³la². Me³ki³se³te²kah³la² yã¹nxe³te² he³la³kxa² yãx1te²la³wa². [16] Hai³txi³ yuh³xai²nãn¹jau³xa² hi²ka¹ti³hi¹txa³wa². Yxãn¹ta¹ yu³jah¹lo²sxa³wa². [17] A²nxe³ju³tai²li² Txa²wã¹sũ̄³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²

Je³su²jah³la² kãi³ti³hit1jau³su² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³ta¹hxai²la².
Ĩ³yau¹ũ³nhẽ³te³nah¹lxi¹:

— Txa²yen³nãu³a² a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³
ĩ³ye³ũh¹si¹ju³ta² o²la³kxi²sa²tẽ³in¹tu¹wi¹.
Me³ki³se³te²kah³la² he³la³ko³si¹lxi¹.
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². [18] Kxã³nxai³tã²
wãn³txa² kwa³na³nẽ³jau³xu¹tai²na²
ain³kxi²ki̱³tai¹ti²tu³wa². Ain³kxi²ki̱³kxan²ti³
ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³tai³tã² hxi²kan¹txi³
ã³wa²su¹tũ¹nhẽ³lxa³tai¹ti²tu³wa². Wãn³txai³tã²
kãin² wã³nxĩ¹nxa³kxan²ti³ ha³lo²a²
wi¹ju³ta³nũ³a² wah³nxe³ki̱³tai¹ti²tu³wa².
[19] Nxe³kxa² ha³tih³nãu³ãn²tu̱³ Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² tah²yau³xan²tu̱³ ain³kxi²ki̱³tai¹ti²tu³wa².
A²nxe³jau³jau¹xai²na² ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta²
hxi²kan¹txi³ ã³wa²su¹tũ¹nhẽ³na³la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² ha³lo²a² ã²la²
wi¹ju³ta² wah³nxe³ki̱³tã³la².

[20] Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² a²wãn³txi³khai³xa²
ĩ³ye³sxã³ ĩ³ye³ũh¹na³la². Kxã³nhxĩ¹nu¹ta²kxai³lu²
A³rãu²ah³la² nũ³ka̱³txa² a²wa³ka³li³yu³ta²kxai³lu²
ã³si³wxe³tãu³a¹ hai³txi³ ĩ³ye³ũh¹jau³xa²
yũ³ain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
[21] Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²li² Txa²wã¹sũ³na²
yen³nãu³a² a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũh¹
ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ne³nxẽ³nai²na²
e³te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² Si³yxau³kah³lo²na¹xai²na²
ã³sen³sai¹sxã³ kãin²jah¹la²
yũ²nxa³kxan²ti³ txai²na² so¹lxi³
ĩ³ye³a¹wi¹. Hai³txi³ Txa²wãn³txai²na²
ĩ³yat1jah¹lo²txã³wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³
wxãi²kxai³ Txa²yen³nãu³ai²na²
a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹si¹ju³ta²
o²la³kxi²sa²tẽ³in¹tu¹wi¹.

Txa²wã¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[22] Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah¹lo²kxai³
ĩ³ye³ũ¹nhẽ³kxe³nũ³su² wi¹khaix1jau³xai²la¹wa².
Wi¹lha²tẽ³na³la². Je³su²jah¹la² hxi²ka²
yxau²sa²tẽ³ki̱³sa²kxai³ yxo²ĩ²ki̱³jau³xai²la¹wa².

[23] Nxe³ha²kxai³la¹ kxã³kxai³ A³rão²ah³la²
sa³wi³ha³lxi³nu¹tai²na² a²nũ²a² ĩ³ye³ũh¹tũ̱³ka̱³txu¹tai²na²
ka³lxa¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Txa²wã¹nũ²nãu³a²
ya³lu²ju³ta³nũ³a² yũ³yah³lxi³te²ju²hẽ³la².
Ya³lu²ju³ta³nũ³a² yũ³yah³lxi³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ o²la³kxi²sa²tẽ³yah³lxi³te²sxa³yu²hẽ³la².

[24] Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³lu²
ka³te̱n³su² yxau²sa²tẽ³ha²kxai³ a²wa³ka³la²
ã³na¹sxã³ a²nũ²a² ã̱³xa² a²wẽ̱³not3jah¹la³nũ³a²
yũ³te²sxa³yu²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na²
yen³nãu³a¹ a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹sa²tẽ³nẽ³na³la².

[25] Nxe³ha²kxai³la¹ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
whãi²na¹ sa²hau³kot3sa²tẽ³ũ¹nhẽ³na³la².
A²nũ²a² ĩ²li³te²a²:

— Txa²wã¹sũ̱³na² ã³non²ta³kxi²sa²ju³ta²
ten³sa³nha¹. Nxe³te²nãn²tu̱³ Je³su²jah³la²
ã³tĩ̱³kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³ sa²yxo²ã³hĩ̱³nx2nxa³wa².
A²ẽ¹na² sa²hau³kot3sa²tẽ³ũh¹tu¹wa².
Nxe³kxe³su² Je³su²jah³lo²kxai³lu²
ka³te̱n³su² yxau²xai²na³la². Txa²wã¹sũ̱³nu²kxai³lu²
ã³non²ta³kxi²si¹nhẽ³jau³su² ĩ³ye³kxi²sa²tẽ³na³la²,
Txa²wã¹sũ̱³na² ne³nxẽ³na² ain³kxi²sa³kxa³.

[26] Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
yen³nãu³a¹ wi¹lhin¹jah¹lai²la¹wa². Yx-
wah¹ju³ta² yũ²nxa³wa². Ko̱³nxe³ti³
kãi³jah¹lo²sxa³wa². Ko̱³nxe³ti³ kãi³te²
nũ̱³ka̱³txa² sa²hait1so²sa²tẽ³na³la².
Hã²wxãn³txa³nũ² oh³nãu³nũ¹ka³na¹
ka³la³xi²sxã³ wxi²kin³ti³ton³sa²tẽ³ũh¹na³la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² jah¹lain²txi³
ĩ³ye³ũ¹nhẽ³jah¹lo²lxi³ ha²kxai³ wain³na³la².

[27] Jã¹nxe³jut3su² yuh³xai²nãn¹te²nũ²a²
wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹hain¹te²su² te²a²
hai³txi³ te²yãx1jah¹lo²sxa³wa². Nxe³sxã³
yuh³xai²nãn¹te² nũ̱³ka̱³txai²na² te²nãn²tu̱³
nxe² kãi³te²ju²hẽ³la². Nxe³te³nah¹lxi¹,
a³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa¹ ka³yxuh³xa²
wi¹te²a² tẽ³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³hũ¹te²ju²hẽ³la².
Nxe³ju³ta² txa²nũ² a²ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³khai³xa²
ã³wa²su¹te³lhxã³ ũ³hũ¹sãn²nũ²la²
hã²wxãn³txa³ a²nũ²a²nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxi³ju³ta² ã³wa²su¹si¹jau³nũ³su²
Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³hũ¹te²ju²hẽ³la².
Nxe³to³ta¹ Je³su²jah³la² yãx1jah¹lo²sxa³wa².
Ye³ka³na³ka³nat3sxã³ yen³kxa² Txa²wã¹sũ̱³na²
ũ³hũ¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³hũ¹ka³tu̱³ti¹
a²nũ²khai³xa² wã²nxũ̱h¹ ũ³hũ¹ha²kxai³
ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Ye³ka³lxa¹txi³
ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². [28] A²kxã³nxa²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na²
ĩ³yau¹ũ³nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²nũ²ai²na² a²yxo²ha³kxa¹ a²ẽ¹nãu³a²
a̱u³txi³nãu³a² a²ko̱³nxe³kxe³su² yũ³te²jai¹ti²tu³wa².
Nxe²yain¹kxa² ha³ta̱³nxãn²txi³ Txa²wã¹sũ̱³na²
yen³nãu³a² a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũh¹jah¹la³nũ³a²
ã̱²sxã³ so¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³yãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³ye³ũ¹nhẽ³jau³xa²
ã³ta³lo³hẽt1sxã³ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² sa²kxai³lu²
A²ta²hai²na² ĩ²sxã³ so¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ²sxã³
so¹jah¹lai²li² wi¹kãi³sxã³ yxau²xai²na³la².

8

Je³su²jah³la² *ĩ³ye³ũ¹nhẽ³*jah¹lo²khai³su¹

jau³su²

[1] Jã¹nxe³jut3su² Jah¹lai²li² Je³su²jah¹lai²li²
wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹nhẽ³jah¹lai²la¹wa².
Oh³nãu³nũ¹ka³na¹ ã³wxe²sa²tẽ³na³la².
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² ã³wxe³ka³lo³ai²na²
a²wi¹nẽ³tãu³a² ã³wxe³sxã³ ha³lo²a²
whãi²na¹ a²wa³kxẽn³ton³yah³na³la².
[2] Kxã³nxai³tã² a²nũ²a² ĩ³ye³ũh¹jah¹lai²na²
a²hxi²kan¹te²na² sa²kxai³lu² Sũ³na²
sxi²ha² yuh³xan¹thĩ³na² wi¹khaix1thĩ³na²
ã³wih¹to³te²ju²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na²
ne³nxẽ³na² ĩ³ye³kxi²ha²kxai³ a²nũ²a²
ĩ³ye³ũh¹jau³su² ĩ³ye³kxi²ha²kxai³
nxe³si¹jau³nũ³su² ã³wih¹to³te²ju²hẽ³la².
Nxe³kxa² ha³tih³xan²tu̱³ Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² oh³nãu³a¹ Sũ³na² ha³lo²khai³xa²
ã³wih¹ka³tu̱³ Sũ³nu²kxai³lu² ĩ³ye³ũ¹nhẽ³na³la².
[3] Jã¹nxe³jut3su² I³sa³e² nũ³ka̱³txa²
wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹hain¹ju³ta² a³la³kxain¹te²ju²hẽ³la².
Ju³te²a²nãu³xai²na² hxi²ka² ĩ²sxã³
so¹jah¹lo²su² te²ju²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³
ĩ²sxã³ so¹kxah¹lai²na² sa²kxai³lu²
yen³kxa² yuh³xai²nãn¹ta² yen³kxa²
tẽ³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹ha²kxai³
ka³yxuh³xa² wi¹te²a² tẽ³nũ²la² su²lhxã³
a²ti³ha²yau³khai³xa² Txa²wã¹sũ³na²
ũ³hũ¹ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³la². Yen³kxa²
hxi²tẽ³nhã²nxa³kxai²nãn²tu̱³ hxi²kan¹txi³
Txa²wã¹sũ³na² yen³na² ã³wih¹te²sxa³yu²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la²
wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹nhẽ³jah¹la² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² ã³tĩ³si¹jau³nũ³su² ã³wih¹kxai²nãn²tu̱³
yen³kxa² ũ³hũ¹hĩ³nx2na³la². [4] Txa²wã¹ha³lo²ai²na²
a²nũ²a² yũ³te²ju²hẽ³la². Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹te²a² yũ³te²ju²hẽ³la².
A²nxe³te²nãu³xa² yen³kxa² Sũ³na²
ũ³hũ¹ju³ta² o²la³kxi²te²a² ã²la² yũ³te²ju²hẽ³la².
Nxe³sxã³ ã²la² yũ³ha²kxai³ Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lo²nu¹tai²na²
wxa²kan³sxã³ yxau³kxi²nẽ³kxan²ti³
hai³txi³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²
sa²yxo²wet1si¹jau³nũ³su² yen³kxa²
ũ³hũ¹ju³ta³la³ o²la³kxi²hĩ³nx2nxa³wa².
[5] Oh³nãu³nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ³na²
yxau³thĩn³khai³xa² yũ³te²ju²hẽ³la².
Nxe³sxã³ yuh³xan¹ko³xan¹thĩ³nai²na²
Txa²wã¹sũ³na² yxau³thĩ³nhũ³na³la².
Hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² yxau³thĩn³khai³sxa³wa².
Yxãn¹ta¹ thĩ³nhũ³na³la². Te²yã¹nxe³jau³xa²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ain³kxi²so¹ha²kxai³ nxe³te³nah¹lxi¹:
— Txa²yxau³na¹thĩ³na² wã²nã³ũ¹nxa²ha¹tai¹ti²tu³wi¹.
wã³la³ka³txa² wxa²ka³la³sxã³ ĩ³ye³kxi²ki̱³sĩ¹nai³ta²su¹.
Nxe³te²yã¹thĩ³nhũ³thĩ³na² we¹txa²hẽ³li¹.
Txa²wãn³txa² ĩ³yax1sxã³ we¹txa³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ³nu¹kxai³lu² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³lo²kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² yuh³xai²nãn¹ko³xa²
yxau³te²ki̱³na¹xai²na² ã³non²ta³kxi²nẽ³na³la².
Nxe³ha²kxai³la¹ Je³su²jah³la² yã¹nxe³sxã³
Sũ³na² sxi²ha² yuh³xai²nãn¹ta² sxi²han²tu̱³
ĩ³ye³ũh¹tũ³ka̱³txai²na² hxi²ka² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ã³non²ta³kxain¹te²ju²hẽ³la². Yxãn¹ta¹
Je³su²jah¹lo²kxai³lu² ã³sen³sai¹sxã³
ã³non²ta³kxi²nẽ³na³la². [6] Te²yã¹nxe³jut3su²
yuh³xai²nãn¹te² nũ³ka̱³txa² ĩ³ye³ũ¹hain¹tũ³ka̱³txai²li²
a²wa³ka³la² kũ³we²ki²la² hxi²kan¹yu³jut3sxa³wa².
Je³su²jah³la² wa³ka³la² hxi²kan¹sxã³
ã²la² ã³sen³sai¹yuh³na³la². Nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³ye³kxi²nyhu¹jau³xa²
ã²la² hxi²kan¹jau³su² na³la². A²nũ²a²
kãi³ũ¹hain¹jau³nũ³a² ĩ³hen³txain¹jau³xai³tã²
ã²la². wi¹lxi² nxe² si³yxau²na³la².
Oh³xai²nãn¹te²a² yen³kxa² nxe²
si³yxau²na³la².

[7] Jã¹nxe³jut3su² a²kxã³nxai³tãn¹jau³la³
ĩ³ye³kxi²nyhu¹hĩ¹nai³tãn¹jau³la³ wain³kxa²txi³
ai³si¹hain¹ke³la³te²kxai³ wãn³txa²
tah²yau³xa² wẽ³not3jau³nũ³la³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹ai¹nhĩ³nx2nx
[8] Nxe³yãn¹tah¹lxa¹ wain³txi³ kãi³ai¹nxa³kxe³su²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ²ha²kxai³ ĩ³wa̱it3sxã³
e²kxi³ta¹hxai²hẽ¹la². E³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ye³jen¹na² yan¹nãu³a¹ Txai²li²
Sũ³nu²na¹xai²na² wãn³txa²
tah²yau³xa² ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹.
I³sa³e² nũ³ka̱³txa² ĩ³ye³kxi²
Ju³te²a² nũ³ka̱³txa² ĩ³ye³kxi²
nxe³ai¹na¹tu¹wi¹. Kãi³ũh¹hai¹na¹ju³ta³nũ³a²
ĩ³ye³kxai¹na¹tu¹wi¹.
[9] A²kxã³nxa² a²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
E³jh¹ta²ko³xa² yxau²xai³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³hĩ¹nu¹ta²kxai³lu² ta²ko¹xu¹tai²na²
sa²sai¹si¹hai¹na¹jau³su² wi¹kãi³ũ¹hai¹na¹jau³nũ³a²
ĩ³ye³kxai¹na¹hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
Txa²wãn³txa² sa²yxo²wet1sa²tẽ³sain¹ta¹hxai²nxa³ti
Nxe³sai¹nxa³ha²kxai³ wi¹kãi³ũ¹hai¹na¹ju³ta²
ã³na¹a¹hẽ³li¹.
[10] Nxe³ha²kxai³ yan¹nãu³a¹ wi¹kãi³ũ¹hai¹na¹ju³ta³nũ³a²
I³sa³e² nũ³ka̱³txa² ĩ³ye³kxai¹na¹jau³nũ³a²
nxe³te³nah¹lxi¹, Sũ³nu²na¹xai²na²
nxe²e³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹:
“Tũ¹ka̱³txai²na² a²ne³nxẽ³nai²na²
ĩ³kwa³na³ai¹na¹jau³xa² ã³wih¹tu¹wi¹.
A²ẽ¹nãu³ai²na² Txa²wãn³txa²
tah²yau³nũ³a² ũ³wha²li¹la³kxai¹na¹tu¹wi¹.
Txai²na² so¹lxi³ ta²nxũ¹ka̱³txai²na²

A²sũ³na² Si³yxau³kah³lo²syu¹hai¹na¹tu¹wi¹.
Ta²nxũ¹kã³txai²na² Txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³sain¹tu¹wi¹.
11 Nxe³ai¹na¹kxai²nãn²tũ³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹kxi³jau³xa²
yũ²nxa³lho³li¹. Nxe² ĩ³ye³kxi²nyhu¹xa³lho³li¹.
"Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹." Nxe²
ĩ³ye³kxi²nyhu¹xa³lho³li¹. A²nũ²a²
a²yxo²ha³kxa¹ ã²la² ĩ²yxau²xai³lhai¹nha²kxai³
nxe² ĩ³ye³kxi²nyhu¹xa³lho³li¹.
Tũ¹kã³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹
ĩ²yxau²xai³lhain¹tu¹wi¹. Hxi²ka¹nxa³jah¹lo²su²
tã³nxa² hxi²kan¹khaix1jah¹lo²su²
tã³nxa² ĩ²yxau²xai³lhain¹tu¹wi¹.
12 Nxe³sxã³ kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta²
sa²wa²su¹tai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³wã²na³kxai³ha²tu¹wi¹.
Txa²wã¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³nai²li²
wãn³txa² tah²yau³xa³ kãi³ũh¹hain¹jau³nũ³a²
ĩ³ye³kxai¹nhĩ¹na¹ a²wi¹lhĩ¹nãn¹jau³xai²li²
ã³wa²sut1tã³la². Wa³su³txi³ tĩ³non³sxã³
tĩ¹ũ¹nhẽ³tu¹wa².

9

Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²kĩ³jau³su²

1 A²wi¹lhĩ¹nãn¹jau³xai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²jau³xa²
ĩ³tih³nxe³te²ju²hẽ³la². Ha³lo²a²
sa²nẽn¹kxi²thĩn³nũ³a² a²nũ²a² hxi²ka²
we¹thĩ³na² wã²nã³ũh¹te²ju²hẽ³la².
2 Nxe³thĩ³nai²li² nẽ³nha¹lin¹thĩn³su²
te²ju²hẽ³la². A²wi¹lhĩ¹nãn¹thĩ³na²
sa²kxai³lu², "Wi¹lhin¹thĩn³su¹." Nxe³te²ju²hẽ³la².
A²nxe³thĩ³nãu³ai²na² lã³pi³ãu²tẽ³na²
ũh³wxe³ha²kxai³ me²sa³ka³lo³a² ũh³wxe³ha²kxai³
yain³ta³nũ³xa² Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹tũ³nũ³a²
ũh³wxe³ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³la².
3 Ã³ta³lo³hẽ¹thĩ³na² jũ¹nxe² si³tah³xan¹thĩ³na²
sa²kxai³lu², "Wi¹lhin¹khaix1thĩn³su¹."
Nxe³te²ju²hẽ³la². 4 A²nxe³thĩ³nãu³ai²na²
kwa³thi³lẽ³na² ha³nxe² ĩ³tho³xa²
wi¹lũ³tho³xa² nxe³tẽ³na² wi²sxa³ha²kxai³
nxe³thĩ³na² yũ³te²ju²hẽ³la². A²nxe³tẽ¹na²
a²tai²na¹ ya³tẽ³ya³tẽn³ka³lo³a² ou²ro²ka³lo³a²
we¹te²ju²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ yen³kxa²
ã³xa²sa¹, kai²syẽ¹na² yũ³nũn³te²ju²hẽ³la².
A²nxe³tẽ³nai²na² a²tai²na¹ ya³tẽ³ya³tẽn³ka³lo³a²
ou²ro²ka³lo³a² ũ³ta³lo³hẽ²kxi²te²ju²hẽ³la².
Nxe³tẽ³nai²na² sa²kxai³lu² yen³ka²
wi²sxa³te²ju²hẽ³la². Wi²sxa³te²a²sa¹.
Kwa³ta³lẽ³na² yain³txu¹tai²na² ma²na³ki³a²
ũ³whi¹ha²kxai³ A³rãu²ah³lu¹tai²na²
a²hi³sa³ka³txa² ũ³hai¹kxi²nha² ai³ka³txai²li²
wi²sxa³ha²kxai³ a²nxe³ta³ka³txai²li²
ha³tẽh³nxã³nxa² wã²nxũh¹ ne³kã³lũ³kxi¹xi²te²ju²hẽ³la².
Nxe³ha²kxai³ txah³lxa³ka³lo³a² ũ³wha²li¹la³kxi²nha²ka³lo³a²
ũ³wha²li¹la³kxi²nha²te²ju²hẽ³la².
13 Nxe³sxã³ ũ³wha²li¹la³kxi²nha²ka³lo³a²
ũ³wha²li¹la³kxi²nha²te²ju²hẽ³la². 5 Nxa²ha¹te¹
kai²syẽ¹na² a²ne³ka³nah²nãu³ai²na²
a²xã³ hũ³te²a² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³te²a²
ha¹lin¹jah¹la²nãu³xa² sxa³ya³te²ju²hẽ³la².
Nxe³te²na² ha³lo²ai²na² txa²wã¹kõ³nxe³ti³
kã³kxi³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu²
ã³wa²su¹kxe³su² ĩ³sa²wa²lho¹xi²si¹nhẽ³tẽ³su²
ne³yxau³kxi²ya³te²ju²hẽ³la². A²nxe³jut3su²
wi¹wi¹nxe² wi¹wi¹nxe² ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹ke³la³te²kxai³
wãn³txa² yxau³ka³lxa¹txi³ e³hĩ³na¹wa².
Yxãn¹ta² hĩ¹na² nxe³sa²nxa³nha²wa².

6 Nxa²ha¹te¹ yen³kxai²na² hãi¹nxe³ti³xa¹
hau³ko³ta³lun²te³na³na¹ hã²wxãn³txi³nũ²
a²nũ²a² ĩ³ye³ũ¹hain¹jah¹la² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa¹ thĩ¹nai²na²
a²wa³kxan¹thĩ³na² ã³wih¹xai³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²ju³ta³nũ³a²
o²la³kxi²to³ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Nxa²ha¹te¹
sxi²ha² au³txi³ si³tah³xan¹thĩ³nai²na²
sa²kxai³lu² a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũh¹jah¹la²
ĩ²li³te²a² hai³txi³ ã³wih¹to³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Wã³nxĩn¹ta² hxi²kan¹jah¹la² so¹lxi³
a³lan²ta² kwẽ³kxa² ko³ka³na³ka³nat3sxã³
ã³wih¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe² ã³wih¹kxai²nãn²tũ³
ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² hxi²tẽ³nha²nũ²la²
Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
kõ³nxe³ti³ kãi³nha²ju³ta² sa²wa²su¹si¹jau³sa².
Nxe³nũ²la² ũ³hũ¹ka³tũ³ti¹ a²ti³ha²yau³xa²
nxũh¹lxi³ hxi²tẽ³nha²sxã³ ã³wi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ a²nũ²a² nũ³kã³txa² a²yxo²ha³kxa¹
kõ³nha²nxa³sxã³ kõ³nxe³ti³ kãi³te²li²
sa²wa²sut1si¹jau³su² Txa²wã¹sũ³na²
ũ³hũ¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²ju²hẽ³la².
8 Nxe³jau³jau¹xai²na² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³na³la².
Ĩ³yau¹ũ³nhẽ³ka³tũ³ta¹ thĩ¹nai²li² yũ³ye²tãu³a²
hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹khai¹nxe³thĩ³na²
ã³wih¹kĩ³ju³ta³nũ³a² yũ³kĩ³sxa³wa².
9 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³xai²la¹wa².
Nxe³sxã³ ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa²
tẽ³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ũ³hẽ¹kxan²ti³
Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²kxan²ti³ hai³txi³
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tẽ³jut3sxa³wa².
10 Ju¹tai²na² sa²kxai³lu² yain³kxi²kĩ³ju³ta²
so¹lxi³ ĩ³na²kĩ³ju³ta² so¹lxi³ ã³nhxan³ka²ti²kĩ³ju³ta²
so¹lxi³ ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³xai²la¹wa².
Txa²wã¹nũ²khai³xa² so¹lxi³ sa²hau³kot3jau³xai²la¹wa².
Wa³nũt3jau³xa² wã²nã³ũ¹nhẽ³lxa³tã³lxa¹
tu¹xai²na² yah³la²nãu³xu¹tai²na² nxe²

kãi³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
11 Yxãn¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² wxã³tai¹ti²tu³wa².
Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹ wã³nxĩn¹ti³
ĩ³ye³ũ¹nhẽ³kxe³nũ³su² wxã³tai¹ti²tu³wa².
Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ yen³kxa² wi¹kxa²
ã³si³wxe³nũ¹nhẽ³tai¹ti²tu³wa². Jã²nxe³sxã³
sxi²ha² o²la³kxi²nũ¹nhẽ³thĩ³nai²na²
sa²kxai³lu² thĩ³nã̱³lxi²na³la². A²kxã³nxãn¹thĩ³nai²ta²
a²nũ²a² hxi²ka² we¹thĩn³su² te²jai¹ti²tu³wa².
Yuh³xai²nãn¹thĩn³su² te²jai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹ hĩ¹nai²nãn¹thĩ³nai²li² te²yãx1thĩn³su²
ti³he¹xai¹nxa³lho³la². Ã²la² wi¹thĩn³su²
na³la². 12 Te²yã¹nxe³jut3su² Kris²tu³jah¹la²
wxã³sxã³ ã³wi¹hĩ¹na² thĩ¹na² wi¹khaix1thĩ³na²
ã³wi¹hĩ¹na² hai³txi³ ka³yxuh³xa²
a²ti³ha²yau³xa² ka³bri²ta² a²ti³ha²yau³su²
ta̱³nxa² po¹na² wẽ³sa² a²ti³ha²yau³su²
ta̱³nxa² a²nxe³jau³xa² tẽ³sxã³ ã³wih¹te²sxa³yu²hẽ³la².
A²ti³ha²yau³xai²li² Txa²wã¹sũ³na²
ũ³hũ¹jau³nũ³su² nxa³wa². Nxe²nxa³ha²kxai³
a²ti³ha²yau³khai³xa² tẽ³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
ũ³hũ²na³la². Ũ³hũ¹ha²kxai³ ka³te̱³na²
wi¹tãu³la³ ũ³hũ¹nhẽ³ju³ta³nũ³a² hau³ko³ta³lun1na²hẽ³la².
13 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² ka³yxuh³xa²
a²ti³ha²yau³xa² ka³brit2su² ta̱³nxa²
pon¹su² ta̱³nxa² a²ti³ha²yau³xa³
tẽ³sxã³ ã³wih¹nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
ũ³hũ¹te²ju²hẽ³la². Po¹na² wẽ³sa³ a²sĩ̱³na²
ũ³thũh²hxat3sãn²nũ²la² a²yã³nũ̱³ka²
tẽ³nũ²la² a²nũ²a² ĩ²li³te²nãu³xa²
Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa² sa²yxo²ã³kxai²nãn²tu³
a²nxe³te²na² a²nũ²khai³xa² a²tai²na¹
nxa̱³txi³te²ju²hẽ³la². Nxe³kxai²nãn²tu̱³
a²yã³nũ̱³kai²li² tẽ³nũ²la² wxa²ne³sa²hẽ¹txai³te²ju²hẽ³la².
A²nxe³ju³tai²li² o²la³kxi²nũh¹kxan²ti³
txa²wã¹nũ²ai²na² so¹lxi³ ã³nhxan³ka²ti³te²ju²hẽ³la².
14 Nxe³kxi³te²ju²hẽ³la². Nxe³ki̱³kxa²
ha³ta³nxãn²txi³ Kris²tu³jah¹la³ ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³lai¹nai³tã²
a²ti³ha²yau³khai³xa² ã³nẽ¹na³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jau³xai²li² ã²la² kãin² wã³nxĩn¹jau³xai²la¹wa².
Kris²tu³jah¹lain²txi³ wã²nxũh¹lxi³sxã³
ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²ju²hẽ³la².
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² au³txi³ e³kxi²nẽ³jau³xa²
kwa² toh³lxi² e³kxi²nha²sxã³ kwa²
o²la³kxi²ki̱³ju³ta³nũ³a² nxe³jau³xai²na²
yxo²ha³kxa¹ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
ã³nhxan³ka²ti³ nxe²na³la², Kris²tu³jah¹lo²kxai³la²
a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³sxã³ ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³tan¹te²ju²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ̱³nu²kxai³lu² wxa²wa²su¹tũ¹nhẽ³na³la².
Nxe³te³na¹ Txa²wã¹sũ̱³na² ka³te̱n³yah³la²
wi¹lhin¹sxã³ sa²yxo²wet1sxã³ yxau²xai³ki̱³tã³la².
15 Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² tah²yau³xa²
kãi³ũ¹nhẽ³jau³nũ³a² sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³jah¹lai²la¹wa².
Nxũ¹nhẽ³lha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²li³te²nãu³xa²
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ²sxã³ so¹kxa² te²kxi³na¹xai²na²
yen³kxa² wi¹te²a² ũ³hũ¹nhẽ³tu¹wa².
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² tĩn³yau³xai³tã²
a²wi¹lhĩ¹na² kãi³ũ¹nhẽ³jau³nũ³ai³tã²
sa²yxo²wet1sxã³ yxau³ki̱³tai¹ti²tu³wa².
Nxe³tãu³a² a²nũ²a² ya³lu²kxi²nũh¹jah¹la²
Kris²tu³jah¹la² yũ³na²hẽ³la². Yũ³hĩ¹nai³tã²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³tai³tã² ne³wã²na³kxi²nẽ³na²hẽ³la².
16 Nxe³te²ju²hẽ³la². Kwa³jan³ta²
nxe³te²ju²hẽ³la². A²yen³kxi³khai³xa²
sa²ha³la³ti²lho¹kxi³jau³nũ³a² ũ³wha²li¹lhãn²te²ju²hẽ³la².
Kxã³nãu³a¹ jah¹la² ũ³wha²li¹jah¹lai¹tã²
ya³lu²kxai²nãn²tu̱³ hã²wxãn³txa³
nxe³hĩ¹na¹ ũ³wha²li¹jau³xai³tã² ĩ²sxã³
sa²hau³ko³te²ju²hẽ³la². Ka³te̱³na²
yxãũ²tãu³a¹ ũ³wha²li¹jau³xai²li² ĩ²sxã³
sa²hau³ko³te²sxa³yu²hẽ³la². 17 Yxãn¹ta¹
ya³lu²hĩ¹na¹ wãn³txa² ũ³wha²li¹jau³xai²na²
wi¹lain³kxi²hĩ̱³nx2na³la². Hxi²kan¹jau³sa²hĩ̱³nx2na³la².
Ka³te³na² yxau²xai³tãu³a² hai³txi³
hxi²kan¹jau³sa²hĩ̱³nx2nxa³wa². 18 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² tĩn³yau³xai³tã²
sa²yxo²ka²la¹hũ³nyhu¹kxi³jau³xai³tã²
nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xa²
a²ti³ha²yau³xa² tẽ³sãn²nũ²la² Sũ̱³nu²kxai³lu²
ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxãn³txa³
tĩn³yau³xa²kxai³lu² ĩ³hxi²kat1si¹ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxe³sxã³ Moi³se²ah³lu¹tai²na² te²hi²sen³kxai³lu²
tĩn³yau³xai³tã² kwa³na³nẽ³jau³xai³tã²
ĩ³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la². I³sa³e² nũ̱³ka̱³txa²
ĩ³yau¹ũ¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³lhxã³ nxe³hĩ¹na¹ ka³yxuh³xa²
a²ti³ha²yau³xa² tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Po¹na² wẽ³sa² a²ti³ha²yau³xa² tẽ³i²
ka³bri²ta² in³txa² a²ti³ha²yau³xa² tẽ³i²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²ti³ha²yau³xai²li²
te³nũ²la² ĩ̱³yau³xa² tẽ³i² o³ve²a² a²wxe³txa²
ũ³tãu³kxi²so¹sxã³ ũ³he³het3sxã³ tẽ³i²
i³so²pa²tũ³xa² es³pu²ma² hũ̱³tũ̱³xa²
te³i² yxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
ha³te̱h³nxã³nxa² tĩ³txã³nxai³tã² sa²kxai³lu²
a²ti³ha²yau³xa² tẽ³sxã³ ĩ³yi³sa²nẽn¹kxi²
ai² a²nũ²a²nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹
a²ti³ha²yau³xai²li² tẽ³sxã³ ĩ³yi³sa²nẽn¹kxi²lã³i²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Nxe³te³na¹
hã²wxãn³txa³ ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³tan¹te²ju²hẽ³la².
— Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² tah²yau³xa²
kãi³ũ¹nhẽ³jau³nũ³a² ĩ³ye³kxi²nẽ³tai¹ti²tu³wi¹.
Sa²yxo²wet1si¹ki̱³jau³su² kwa³na³nẽ³tai¹ti²tu³wi¹.
A²nxe³jau³jau¹xai²na² ya²la³tu̱³ye²si¹jau³nũ³su²
a²ti³ha²yau³xai²li² tẽ³a¹jau³xin³txi²

ĩ³yi³sa²nẽn¹kxi²na¹li¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.
Moi³se²ah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Nxe³sxã³ sxi²ha² Moi³se²ah³lo²kxai³lu²
a²ti³ha²yau³xai²li² tẽ³sxã³ ĩ³yi³sa²nẽn¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³sxã³ thĩ¹nai²na² yen³kxa²
wxi²sxa³kxa² Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²kxe³nũ²a²
ĩ³yi³sa²nẽn¹ta³kxi²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Ãh¹ jau³xai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:
— Ya²la³tu̱³ yen³kxa² hãi¹nxe³ti³xa¹
a²ti³ha²yau³xa² tẽ³sxã³ ã³nhxan³ka²ti³te²ju²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ a²ti³ha²yau³xa² ha³li³ã¹sxã³
ya³lu²kxi²nẽ³sãn²nũ²la² nxe³hĩ¹na²
so¹lxi³ txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta²
sa²wa³su³tũ¹nhẽ³te²ju²hẽ³li¹. Kwa³na³nẽ³jau³xai³ta²
nxe³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

*Ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³kxa² a²wah³yu³ta² ũ³yho³hi²kxi²nũ¹nh*ẽ³jau³su²

23 Oh³nãu³nũ¹ka³na¹ so¹lxi³ yen³kxa²
si³yxau³ka³khai³te²a² yũ²na³la². Yuh³xai²nãn¹te²a²
yen³kxa² a²si³yxau³te²su² te²sxa³yu²hẽ³la².
Hãi¹sxã³ a²si³yxau³te²hũ̃³na³la². Nxe³sxã³
a²si³yxau³te²sxa³ha²kxai³ ka³yxuh³xa²
a²ti³ha²yau³xa² tẽ³sxã³ ã³nhxan³ka²ti³te²ju²hẽ³la².
Yxãn¹ta¹ oh³xai²nãn¹te²yen³kxa²
ã̱³lxi³ha²kxai³ ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³la³
hxi²kan¹txi³ ã³nhxan³ka³ti³te²sxa³yu²hẽ³la².
24 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Kris²tu³jah¹la²
sa²kxai³lu² sxi²ha² wã³nxĩn¹thĩ³na²
a²nũ²a² hxi²ka² wet1thĩ³na² hai³txi³
ã³wih¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³thĩ³nai²na²
hãi¹sxã³ wã³nxĩn¹thĩ³nhũ̃³na³la². Yxãn¹ta¹
oh³nãu³nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ̃³na²
yxau³ko³xa² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̃³na² yen³nãu³a¹ ĩ³ye³ũ¹nhẽ³kxe³su²
kãi³ũ¹nhẽ³na³la². 25 Ju³te²a² nũ̃³ka̱³txa²
a²wã³nxĩn¹te² si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹sũ̃³na²
yen³nãu³a² a²nũ²a² ĩ³ye³ũ¹nhẽ³jah¹la²
nxe³te²a² sa²kxai³lu² kwẽ³kxa² hãi¹nxe³ti³xa¹
a³lan²ta² ye³ka³na³ka³nat3sxã³ sxi²ha²
wi¹thĩ³na² ã³wih¹to³te²ju²hẽ³la². Ka³yxuh³xa²
a²ti³ha²yau³xa² tẽ³sxã³ ã³wih¹to³te²ju²hẽ³la².
Kwẽ³kxa² yxo²ha³kxa¹ ã³wih²xai³te²ju²hẽ³la².
Nxe³yãn¹ta¹ Kris²tu³jah¹la² hai³txi³
ju¹ta² yã¹nxe³kãi³ti³he¹xai¹nxa³wa².
A²ti³ha²yau³khai³xa² ye³ka³lxa¹txi³
ha³li³hxan³sxã³ ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³lxa³hẽ³la².
Ye³ka³na³ka³nat3sxã³ ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³na²hẽ³la².
26 Yxãn¹ta¹ ye³ka³na³ka³nat3sxã³
ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³lxa³ke³la³te²kxai³
txa²wã¹ha³lo²a² ĩ³yũ¹thĩ¹nãn¹te²tu̱³
Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² ye³ka³lxa¹txi³
khãuh³lxa³txi³ha²to³hĩ̱³nx2na³la².
Yxãn¹ta¹ ti³he¹nx2nxa³wa². Txa²wã¹ha³lo²a²
hxan³nẽ³ju³ta³nũ³a² yxau³son³na³la².
Yãn³ta² hxa³nxa³ta̱³lxa¹ wxã³kxi²nẽ³na²hẽ³la².
Ye³ka³na³ka³nat3sxã³ wxã³kxi²nẽ³na²hẽ³la².
Wxãh³ta² ya²lu¹kxi²nũ¹nhẽ³na²hẽ³la².
Txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² ã³wa²sut1si¹nhẽ³jau³su²
nxe³nũ¹nhẽ³na²hẽ³la². 27 A²nũ²su²
ka³te̱n³su² hin¹sãn²nũ²la² ye³ka³na³ka³nat3sxã³
yah³lon¹sxã³ ya³lu²ju³ta²nũ³su² yũ³ki̱³te²ju²hẽ³la².
Hã²wxãn³txa³ kãi³ki̱³ju³ta² wah³nũ³a²
a³ya³ti²nẽ³tu¹wa². Txa²wã¹sũ̃³na²
hi²sen³su² ĩ³yĩ¹li²nẽ³tu¹wa². Wi¹lhin¹ta̱³nxa²
ko̱³txi³hin¹ta̱³nxa² kãi³ki̱³kxa² yã¹nxe³sxã³
ĩ³yĩ¹li²nẽ³tu¹wa². 28 Te²yã¹nxe³jut3su²
Kris²tu³jah¹la² sa²kxai³lu² ye³ka³na³ka³nat3sxã³
so¹lxi³ ya²lu²kxi²nẽ³na²hẽ³la². A²nũ²a²
a²yxo²ha³kxa¹ txa²wã¹ko̱³nxe³ti³
kãi³ki̱³ju³ta² a²wah³yu³ta² ũ³yho³hi²ta³lun²si¹jau³nũ³a²
ya³lu²kxi²nẽ³na²hẽ³la². Hã²wxãn³txa³
wa̱³li²ye¹nx2tu¹wa². Wa̱³li²ye¹nxa²kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ ya²lu²kxi²nẽ³na²hẽ³ jã¹nxe³sxã³
ya³lu²kxi²nẽ³lxa³lho³la². Yxãn¹ta¹
a²nũ²a² ĩ²li³te²nãu³xa² wa̱³li²ju³ta³nũ³a²
wah³nxe³te²su² te²an²tu̱³ sa¹so¹nẽ³tu¹wa².
A²ka³te̱³na² wi¹tãu³lo³ti³hi¹tẽ³tu¹wa².

10

1 Nxe³ha²kxai³la¹ Txa²wã¹sũ̃³na²
wãn³txu¹tai²na² sa²yxo²we¹tai¹nhxai²jau³xai³tã²
yen³kxa² ya²la³tu̱³kxa² wã²nã³ũ¹nhẽ³kxi³nũ³su²
nxe³jau³xai²la¹wa². Ka³te̱³na² oh³xai²nãn¹jau³sxa³wa².
Hãi¹nxe³kxe³hũ̃³nhĩ̱³nx2na³la². Wãn³txa²
ya²la³tu̱³jau³xa² a³la³kxi² ta³lu²nai¹nxa³hẽ³la².
A²nxe³jau¹xai²na² sa²kxai³lu² nxe²ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³na³la².
Ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³te³nah¹lxi¹:
— Ka³yxuh³xa² wi¹te²a² ĩ³ya²lut1sãn²nũ²la²
tẽ³nũ²la² Txa²wã¹sũ̃³na² ũ³hũ¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Kwẽ³kxa² hãi¹nxe³ti³xa¹ ũ³hũ²xai³jah¹lxi³to³hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³su² kxan²ti³
hai³txi³ jau³jau¹xu¹tai²na² sa²kxai³lu²
hxi²kan¹txi³ ĩ³wi¹ti³hi¹tẽ³lxa³lho³la².
A²nũ²a² ĩ²li³te²nãu³a²:
— Txa²wã¹sũ̃³na² ã³tĩ̱³a¹tũ¹xã¹.
Nxe³kxan²ti³ Txa²wã¹sũ̃³na² wãn³txu¹tai²na²
a³la³kxi² ta³lu²nai¹nxa³jau³xu¹tai²na²
ĩ³wi¹ti³hi¹tẽ³lxa³lho³la². 2 Nxe³yãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ̃³na² wãn³txu¹tai²na² a²nũ²a²
ĩ³wi¹ti³hi¹ke³la³te²kxai³ Txa²wã¹sũ̃³na²
ã̱³lĩ̱³te²a² sa²kxai³lu² a²ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
ã³wa²su¹tũ¹hĩ̱³nx2na³la². Nxe³sxã³:
— Te²yã¹nxe² ko̱³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta²
wã̱ix3ti³nha²sa²nxa³nha¹. Nxe³hĩ̱³nx2na³la².
Nxe³sxã³ ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa²
Txa²wã¹sũ̃³na² ũ³hũ¹hxai²kxai³ jã¹nxe³hĩ̱³nx2nxa³la².
Ã³wa²su¹thĩ̱³nx2na³la². 3 Nxe³yãn¹ta¹

kwẽ³kxa² hãi¹nxe³ti³xa¹ ka³yxuh³xa²
a²ti³ha²yau³xa² tẽ³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
ũ³hũ¹to³tãu³a¹ kõ³nxe³ti³ kãi³ju³tai³tã²
sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxa²xai³hĩ³nx2na³la².
4 Nxe³ha²kxai³ hai³txi³ po¹na² in³txa²
a²ti³ha²yau³su² tã³nxa² ka³bri²ta² in³txa²
a²ti³ha²yau³su² tã³nxa² nxe³jau¹xai²li²
tẽ³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ²xai³kxan²ti³
kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta² ã³wa²su¹tẽ³lxa³wa².
5 Nxa²ha¹te¹ Kris²tu³jah¹la² a²kan³sxã³
wxã³hĩ¹nu¹tai²na² Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu²
ĩ³ye³kxi²na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na²
ain³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yen³kxa² yuh³xai²nãn¹tũ³kã³txa²
ũ³hũ¹nxain¹kxa² ten³nxa²nxa³ha²kxai³
ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa²
ũ³hũ¹nxain¹kxa² ten³nxa²nxa³ha²kxai³
nxe¹lxi¹. Nxe³yãn¹ta¹ yuh³xai²nãn¹te²su²
te²na² a²nũ²khai³xa² ũ³hũ¹san¹kxe³nũ³a²
ãu¹la³kxi²sa¹nhẽ³li¹.

6 Txah³lxa³kxa³txa² a²ne³ka³na²nhãu³a²
ka³yxuh³xa² sĩ³na² ũ³thũ²hxa³tũ¹nxain¹kxe³su²
ĩ³ka³li³kxi²sa²nxa³lxi¹. Te²yã¹nxe³sxã³
a²kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² ã³wa²sut1sa²si¹hain¹jau³nũ³su²
ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa²
ũ³hũ¹sain¹kxe³su² ĩ³ka³li³kxi²sa²nxa³lxi¹
7 Nxẽn²nxa³ha²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi³na¹te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² nxe³txi¹. Ten³nxa²kxe³nũ³su²
kãi³te³lhxã³ wxã³na¹nhai¹. Wãn³txa²
au³hxain²jau³yai¹tã² wã²nã³ũ¹san¹jau³nu³ai³tã²
kãi³te³lhxã³ wxã³na¹nhai¹.
Kris²tu³jah¹la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

8 A²wi¹lhĩ¹nãn¹jau³xa²:

— Yen³kxa² yuh³xai²nãn¹tũ³kã³txa²
ũ³hũ¹nxain¹kxe³su² tã³nxa² ka³yxuh³xa²
a²ti³ha²yau³xa² ũ³hũ¹nxain¹kxe³su² tã³nxa²
txah³lxa³kxa³txa² a²ne³ka³na²nhãu³a²
ka³yxuh³xa² sĩ³na² ũ³thũ²hxa³tũ¹nxain¹kxe³su²
tã³nxa² a²kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²
ã³wa²sut1sa²si¹hain¹jau³nũ³su² ka³yxuh³xa²
a²ti³ha²yau³xa² ũ³hũ¹sain¹kxe³su²
tã³nxa² nxe³jau³xu¹tai²na² yxo²ha³kxa¹
ten³nxa²nxa³ha²kxai³ ĩ³ka³lih³nxã²nxa³ha²kxai³
nxe³nxãn²tai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³jau³jau¹xai²na² Txa²wã¹sũ³na²
a²wãn³txu¹tai²na² nxe² au³nẽ³jau³xu¹tai²na²
wain³txi³ sa²yxo²we¹thxa³kxan²ti³
ĩ³ka³lih³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 9 Ã³ta³lo³hẽ¹jau³xai²na²sa¹:

— Ten³nxa²kxe³nũ³su² kãi³te³lhxã³
wxã³na¹nhai¹. Nxe³jau³xai²li² ã³ta³lo³hẽ²ti²sxã³
e³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe²e³kxi²sxã³
Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² a²wi¹lhĩ¹na²
ũ³hũ²xai³kxa² a²wẽ³ta³ te²lxi³ Kris²tu³jah¹la²
ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta² ã³wẽ³not3sxã³ ne³ka²ta¹
wxe²na³la². 10 Nxe³ju³tai²li² Txa²wã¹sũ³na²
a²ten³jut3su² na³la². Nxe³kxe³su² Je³su²
Kris²tu³jah¹la² sa²yxo²we¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa²yxo²we¹ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² txa²wã¹kõ³nxe³ti³
kãi³kĩ³ju³ta² ã³wa²su¹tẽ³na³la². Kris²tu³jah¹la²nũ²khai³xa²
ye³ka³na³ka³nat3sxã³ ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³hĩ¹nãn¹te²tũ³
txa²wã¹kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta² ã³wa²su¹tẽ³na³la².

11 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a²
a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũh¹te²nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² a³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa¹
sxi²ha² yuh³xan¹thĩ³na² ã³wih¹sxã³
a²wa³ka³li³lo³kxe³su² o²la³kxai¹nhxai²na²hẽ³la².
Ka³yxuh³xa² a²ti³ha²yau³xa² tẽ³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹kxe³su² o²la³kxain¹to³hxai²na²hẽ³la².
Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² kõ³nxe³ti³ kãi³kxa²
ã³wa²su¹jut3su² nxe³te²sxa³yu²hẽ³la².
12 Hxi²kan¹te²sxa³kxan²ti³nu¹ Je³su²
Kris²tu³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² ye³ka³na³ka³nat3sxã³
ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³lhĩ¹nãn¹te²tũ³ kõ³nxe³ti³
kãi³kĩ³ju³ta² a²wah³yut3su² ã³wa²su¹tã³la².
A²nxe³jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² a²wi¹tãu³a²
ã³wxẽ³ya³ha²kxai³ a²wa³li³kha³lah³lo²lon³ya³ta¹hxai²hẽ¹la
13 Nxe³hĩ¹nãn¹te²tũ³ hãi¹sxã³ yxau³sxã³
wah³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Wah³nxe³te³nah¹lxi¹,
Txa²wã¹sũ³nu²su² te²kxai³lu² Kris²tu³jah¹la²
a²kõ¹kõ¹nũ³kã³txa² sa²yxo²wet1si¹hain¹ju³ta³nũ³su²
wah³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Jã¹nxe³sxã³
ye³ka³na³ka³nat3sxã³ ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ju³tan¹te²kxa³yã³ll
a²nũ²ai²na² kõ³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
ã³wa²su¹te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹ ĩ³wi¹ti³hit1sa²tẽ³ain¹na³la².

15 Nxe³ju³tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² te²yã¹nxe³kxe³hũ³jau³xa²
e³kxi²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². A²wi¹lhĩ¹nãn¹jau³xa²
nxe³te³nah¹lxi¹:

16 — Kxã³nãu³a¹ wi¹kãi³ũ¹hai¹na¹ju³ta³nũ³a²
ĩ³ye³yxo²ka²la¹hũ³nyhu¹kxi³jau³nũ³a²
nxe³te³nah¹lxi¹, Sũ³nu²na¹xai²na²
nxe²e³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹:
“Tũ¹kã³txai²na² a²ne³nxẽ³nai²na²
ĩ³kwa³na³ai¹na¹jau³xa² ã³wih¹tu¹wi¹.
A²ẽ¹nãu³ai²na² Txa²wãn³txa²
tah²yau³nũ³a² ũ³wha²li¹la³kxi²na¹tu¹wi¹.”
Txa²wã¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Ã³ta³lo³hẽ¹txi³sxã³ ãh¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹jut3su² ha²kxai³
sa²yxo²ã³sain¹jut3su² ha²kxai³ ne³wã²na³a¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Jã¹nxe³jut3su²
kõ³nxe³ti³ kãi³kĩ³ju³ta² a²yo³ha²
ã²la² ũ³yho³hi²kĩ³sa²kxai³ ãh¹lxi³sxã³
ũ³yho³hi²xi²ju³ta³nũ³a² yũ³te²sxa³yu²hẽ³la².

[19] Nxe³ha²kxai³lu¹ txa²wã³tã̱³yah³lxi¹lxa². Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³lai¹tã² ya³lu²kxi²nẽ³lha³kxai³ a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³nũ¹nhẽ³lha²kxai³ ã³wa²sut1sxã³ yxau³ki̱³tã³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa²yã³lhã̱³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ hxi²kan¹txi³ Sũ̱³na² e³kxi²to³ki̱³tã³la².

[20] Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a² ĩ³ye³ũ¹nhẽ³tũ̱³ka²kxai³ a²si³yxau³jah¹lai²na² so¹lxi³ thĩ¹nai²na² wi¹khaix1thĩ³na² ã³wih¹to³te²ju²hẽ³la². Wã²la² ũ³tĩ¹kxi²ka³lo³a² ã³ha³nãut1sxã³ ã³wih¹to³te²ju²hẽ³la², Sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²te³lha³ka². Nxe³kxa² ha³tih³xan²tu̱³ txa²wã¹ki̱³na¹xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³ju³tan¹te²kxa²yã³lhã̱³ hxi²kan¹txi³ Sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²to³ki̱³tã³la². Je³su²jah³lo²kxai³lu² ka³te̱n³ti³ yxau²sa²tẽ³jah¹lo²su² na³la². Tĩh³na² wi¹tĩh³na² Sũ̱³na² ã³tĩ³ki̱³tĩh³na² yã¹nxe³te²la¹wa². Nxe³te²la³ha²kxai³ ĩ²li³tãu³a¹ Sũ̱³nai²li² hxi²kan¹txi³ ĩ³ye³kxi²to³ki̱³tã³la². [21] Wã³nxĩn¹ta² Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a² a²nũ²a² wã³nxĩn¹ti³ ĩ³ye³ũ¹nhẽ³jah¹lan²tu̱³ hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹wa². [22] Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a¹ ã³tĩ³a³sah¹lxi³wxa². Txa²wã¹ẽ¹nãu³a² a̱u³txi³ Txa²wã¹sũ̱³na² wain³txi³ ĩ²nyha¹ya³sah¹lxi³wxa². Nũ³kxũn³sxã³ yxo²ĩ²a³sah¹lxi³wxa². Au³txi³ a³la³kxi²nha²ki̱³jau³xa² ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² ã³wa²sut1sxã³ yxau³a³sah¹lxi³wxa². Ĩ³yau³xa² tẽ³sxã³ wxa²ho³kxi²nha²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ txa²wã¹nũ²ai²na² whãi²na¹ wi¹lhan³kxi²nha²ki̱³te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa² yã¹nxe³kxe³hũ̱³sxã³ Sũ̱³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lhau³ko³tẽ³tu¹wa². [23] Txa²wã¹sũ̱³nu²su² te²kxai³lu² kãi³ũ¹nhẽ³ju³ta³nũ̱³a² au³ũ¹nhẽ³tai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xai³tã² ya²la³tu̱³ kãi³ũ¹nhẽ³tu¹wa². Yxo²ĩ²ki̱³jau³xai²la¹wa². A²nxe³sxã³ nxũ²kwa̱i³lxũ¹sxã³ wah³nxe³a³sah¹lxi³wxa². [24] Te²yã¹nxe³sxã³ wi¹kãi³ũh¹nyhu¹a³sah¹lxi³wxa². A³lxi²waun¹nyhu¹a³sah¹lxi³wxa². Ju¹tai²na² ã²la² kãi²non³sxã³ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹waun¹nyhu¹a³sah¹lxi³wxa². [25] Ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹waun¹nyhu¹te³lhxã³ ã³yã³nũ²kxi²yah³lxi³hxain¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³yah¹lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² wxa²ha³tih³nãu³a² ju¹tai²li² ã³na¹ain¹tai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³a³sah¹lxi³ha³tã̱³ Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² a³ka³nxi²sxã³ wa̱³li²ju³ta² yxau³son³na³la². Wa̱³li²kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ta̱³nxa² wi¹lhin¹sxã³ kãi³ta̱³nxa² nxe³ki̱³ju³ta² a³ya³txi²nẽ³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³nyhu¹ah³lxi³hxain¹kxai³ jã¹nxe² ã²la² kãi²non³sxã³ kãi³nyhu¹a³sah¹lxi³hẽ¹la².

[26] Nxa²ha¹te¹:

— Je³su²jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ²a¹xã¹. Nxe³na¹ta¹ sa²yxo²wet1sa²nxa³nha¹. Ko̱³nxe³ti³ kãi³hxai²na¹kxai³ jã¹nxa¹tũ¹xã¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² sa²wa²su¹tũ¹nhẽ³ju³ta³nũ̱³a² yã²ya³lhã̱³ho³la². [27] Nxe³yãn¹ta¹ wxã³ju³ta²nũ̱³a² yu̱h³lxi³si¹nhẽ³tu¹wa². Ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nhẽ³ju³ta³nũ̱³a² so¹lxi³ yũ³nẽ³tu¹wa². Nxe³ha²sãn²ka³tu̱³ ha³nxe² i̱³tho³xa² Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su² a²ko̱¹ko̱¹nũ̱³ka̱³txa² i³hxan³si¹hain¹ju³ta³nũ̱³a² we³ta¹hxai²hẽ¹la². I̱³hxan³yain¹tu¹wa², Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²ka²sa³. Te²yã³nxe³ju³ta² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nhẽ³kxai²nãn²tu̱³ te²yã¹nxe² ã²la²yã³lhã̱³ha³ta²wa². [28] Nxe³hxai²na²hẽ³la². Moi³se²ah³lu¹tai²na² kwa³na³jau³xu¹tai²na² ko²su² yxo²ã³te²u¹tai²na² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hxai²na²hẽ³la². Ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nũ²la² wxã̱i³ti²yhe²kxai²nãn²tu̱³ kxai²a² ha¹li¹ ta̱³nxa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ ta̱³nxa² te²yã¹nxe² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nyhah¹lxi³kxai²nãn²tu̱³ ĩ³ya²lut1ju³ta³nũ̱³a² ĩ³yĩ¹li²yah³lxi³hxai²na²hẽ³la². [29] Te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² a²nũ²a² Txa²wã¹sũ̱³na² Ta²ha² ti³ka³la³kxi³hũ̱³nxe² sa²yxo²ã³kxai²nãn²tu̱³ ã²la² kãi²non³sxã³ wxã̱ix3ti³yut3sa²hĩ̱³nx2na³la².

— Kris²tu³jah¹lai²na² a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³sxã³ ya³lu²kxi²ju³tai³tã² kwa²hãi¹nx2na³na¹. Hai³txi³ txa²wã¹ẽ¹nai²na² sa²wa³su³tũ¹nhẽ³lxa³lho³na¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³ ã²la² kãi²non³sxã³ wxã̱ix3ti³nha²hĩ̱³nx2na³la². A²nũ²a² Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nẽ³jah¹lai²na² ko̱³nxe³ti³hit1sxã³ ĩ³yĩ¹li²kxai²nãn²tu̱³ ã³wxã̱ix3txi³yut3su² ã²la² kãi²no³nhĩ̱³nx2na³la². [30] Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹: — Txai²na² so¹lxi³ ha³lo²a² ko̱³nxe³ju³ta³lo³kxe³su² ĩ³wa³lxĩ³nha²sxã³ ũ³yho³hi²jah¹lo²sa¹wi¹. Te²yã¹nxe³jau³xa²sa¹:

— Txa²wã¹sũ̱³nu²na¹xai²na² so¹lxi³ a²nũ²a²nãu³xa² kãi³ain¹kxa² wi¹ta̱³nxa² ko̱³nxe³ta̱³nxa² a³ya³ti³jah¹lo²sa¹i¹. Txa²wã¹sũ̱³na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li² txa²wã¹ẽ¹nãu³a² a³la³kxi²ki̱³jah¹lai²la¹wa². [31] Jã¹nxe³jut3su² ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³kxe³nũ̱³su² Txa²wã¹sũ̱³na² ka³te̱n³jah¹la² hxi²ka² wa³ka³ton³nẽ³kxai²nãn²tu̱³ o²khaix1nxe³nẽ³ju³tai²la¹wa².

[32] Nxa²ha¹te¹ kxã³nxa² he¹yah³lxin¹ju³tai³tã² sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi¹xi²nha¹jxah³lxi³hẽ¹la². Nxe³hĩ¹nai³tã² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²ah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Je³su²jah¹lai²na² wãn³txa² sa²yxo²ã³te²nãu³xa² kãin³ khãuh³lxa³ti³nx2tain¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³nx2tain¹kxan²ti³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ã³na¹yah³lxi³ta¹hxan³nhẽ¹la². [33] Wxa²ha³tih³ ĩ³nxa² ko̱³nxe³te²lo³nx2tai¹nha²kxai³

a²nũ²a²nãu³xai²na² yen³nãu³a¹ kọ³nxe³ti³
kãi³ũ¹nx2tai¹nha²kxai³ nxe³nx2tain¹tai¹ti²tu³wa²
Ãh¹ wxa²ha³tih³ ĩ³nxai²na² khãuh³nxe³nxain¹jun³
so¹nũ¹nx2tain¹sxã³ kwa² wa³ka³ti³lon³nxe³nx2tain¹tai¹ti²tu³wa²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxi¹nha²kxai³
[34] Sxi²ha² kan²thĩ³na² wxa²nũ³kạ³txa²
ũ³tĩ¹kxi²nx2tain¹kxai²nãn²tụ³ ĩ³sxã³
ã³nxũ²kwại³lxũ¹nain¹yah¹lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
Wxa²yen³kxi³khai³xa² nũ³kxũn³sxã³
so¹kxi¹nx2tain¹kan²ti³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
hãu²non³sxã³ yxau²sa²tẽ³yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
Nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Oh³nãu³nũ¹ka³na¹ yen³kxa² ã²la²
wi¹kxa² yũ³sa³tũ¹xã¹, Txa²wã¹sũ³na²
hxi²ka²su¹. Hai³txi³ kho³nhxan³nxa³lho³na¹.
Nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². [35] Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³
nxũ²kwại³lxũ¹txi³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
Kxã¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu²
yen³kxa² wi¹kxa² ũ³yho³hi¹nx2ti³tu¹wa².
[36] Ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ wahx3nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² a²ten³ju³ta²
sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la². Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³
yen³kxi³nũ³a² au³ũ¹nx2ti³jau³xai³tã²
ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wa², Txa²wã¹sũ³na²sa³.
[37] Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— Jũ¹nxe² yan¹nãu³a¹ jah¹la² wxã³ju³ta²nũ³a²
au³ũ¹nx2ta¹jah¹la² ya²la³tụ³
wxã³tu¹wi¹. Hai³txi³ kxãn³su²
nxa³lho³li¹.

[38] Nxe³yãn¹ta¹ txa²sa³wi³ha³lxi³khai³xa²
yxo²ĩ²sain¹tu¹wi¹. Yxo²ĩ²sai¹nha²kxai³
ka³tẹn³su² yxau²xai³lain¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²li³te²a²
sa²yxo²ã³sain¹sxã³ ã³wạ³li²kxai²nãn²tụ³
ĩ³ka³li³kxi²sah¹lxan³tho³li¹.
Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[39] Nxa²ha¹te¹ txa²wã¹xai²na² te²yã¹nxe³kị³sxã³ wa²
Hai³txi³ txa²wã¹si³yon³nãu³a² ĩ²sxã³
sa²si³wa²nha²kị³sxa³lho³la². Yxãn¹ta¹
sa²si³wa²nha²kị³kxai²nãn²tụ³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
khon³hxan³kxi²nẽ³lha³ta²wa². Yxãn¹ta¹
hai³txi³ nxe³kị³sxa³wa². Yxo²ĩ²kị³tã³la².
Nxe³kị³sa²kxai³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
sa²hau³kot3sxã³ yxau³ya³nhẽ³na³la².

11

Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²kị³jau³su²

[1] Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²kị³kxai²nãn²tụ³
ha³lo²a² wah³nxe³kị³kxe³khai³nũ³a²
ya²la³tụ³ wxã³tu¹wa². Nxe³sxã³
yen³kxi³khai³xa² ĩ²kị³sxa³kxan²ti³:

— Yen³kxi³khai³xai²li² ya²la³tụ³tã³na¹.
Nxe³hĩ³kị³tã³la². [2] Txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³
[3] Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wi¹lhin¹sxã³
nxe³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

[3] A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³nu²su²
te²kxai³lu² hãi¹sxã³ ĩ³ye³ka³tụ³ txa²wã¹ha³lo²ai²na²
ĩ³yũ¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³kxe³su²
Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²kị³sa²kxai³ ã³ne³wxe³kị³tã³la².
Nxe³sxã³ yen³kxa² ĩ²kị³kxa² he³la³kxa²
tẽ³sxã³ yu³tã³xa² we¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Hãi¹sxã³ a²wãn³txa² ĩ³ye³hĩ¹na¹
ĩ³yũ¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ju³tai²li²
yxo²ĩ²kị³tã³la².

[4] Nxa²ha¹te¹ A³be²lah³lu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ha²kxai³
yen³kxa² tẽ³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
ũ³hũ¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³ĩ²ah³lu¹tai²na²
yen³kxa² tẽ³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
ũ³hũ¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³yạ³lhu² Txa²wã¹sũ³na²
yen³nãu³a¹:

— A³be²lah³lai²na² yen³kxa² ã²la²
wi¹na³na¹. Yxo²ĩ²sai¹nha²kxai³
wi¹lhin¹te²lo³txa¹xã¹. Yen³kxa²
ũ³hũ¹sa³kxa² wi¹lĩ³li²na¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³jut3su²
A³be²lah³lu¹tai²na² kxãn³su² ya³lu²kxan²ti³
nxe³hĩ¹nãn¹te²tụ³ ĩ³tih³nxe³nẽ³na³la².

[5] Nxa²ha¹te¹ E³no²kah³lu¹tai²na²
hin¹hĩ¹nũ¹tai²nãn²tụ³ Txa²wã¹sũ³na²
yxo²ĩ²ta²hxai³hẽ¹la². Yxo²ĩ²ju³tan¹te²kxa³yạ³lhu²
ya³lu²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Hãi¹sxã³ Sũ³na²
hxi²kai²na² ã³sa²so¹nũ²la² Sũ³nai²na²
ha³lo²ai²nãn²tụ³ oh³xai²nãn¹ko³xai²nãn²tụ³
ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la², ya³lu²nxa³kxan²ti³na².
Sũ³nai²li² yxo²ĩ²sxã³ ĩ³wi¹lxon³kxi²ha²kxai³
ã³so¹ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na²
ũ³wha²li¹txã³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹:

— E³no²kah³lu¹tai²na² ã³sa²so²nxa³tạ³lxa¹
Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² ĩ³wi¹lxo³kxi²sa²tẽ³ta¹hxai²hẽ¹li¹
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³kxai³la¹
yuh³xai²nãn¹ko³xan¹tũ³kạ³txai²na²
sa²kxai³lu² ã³te³nain¹kxan²ti³ hai³txi³
ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². [6] Jã¹nxe³jut3su²
yxo²ĩ²kị³sxa³kxai²nãn²tụ³ hxi²kan¹txi³
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³wi¹lxo³kxi²hĩ³kị³sxa³wa².
Nxe³sxã³:

— Txa²wã¹sũ³na² ã³tĩ³a¹tũ¹xã¹.
Nxe³kị³kxai²nãn²tụ³:

— Txa²wã¹sũ³na² ya²la³tụ³ ka³tẹn³su²
yxau²na³na¹. Txa²wã¹sũ³nai²li²
ã³te³na¹kxai²nãn²tụ³ wi¹lĩ²sa²sxã³

ain³kxi²sa³tũ¹xã¹. Nxe³ki̱³jau³su²
yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹su̱³na²
ĩ³wi¹lxo³kxi²hi̱³ki̱³tã³la².
7 Nxa²ha¹te¹ No³e²ah³lu¹tai²na²
te²yã¹nxe³nũn³jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹su̱³nu²kxai³lu² wãn³txa² a̱n³txi³jau³su²
ha³lo²a² ko̱³ton³kxi³nũ³su² jau³jau¹xai²na²
au³ta¹hxai²hẽ¹la². Ko̱³ton³kxi³ju³ta²
ĩ²xa³ta̱³lxa¹ Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa²
yxo²ĩ²sxã³ sa²yxo²we¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa²yxo²we¹tũ²la² na³vi²o²tẽ³na² ar²ka³tẽ³na²
a²sxe³xa³ka³lxa² whãi²na¹ a²wẽ³ha³lxa²
whãi²na¹ ã³wih¹sxã³ yxau³ka³lo³nũ³a²
txon³ ã³si³wxe³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³na¹ kãin² wẽ³hã¹ha²kxai³
ĩ̱³yau³xa² kãin² hũ³tha²kxai³ nxe²
ã³si³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³kxan²ta²
No³e²ah³la² wẽ³ha³lxi³yu³ta² so¹lxi³
ĩ̱³yau³xa² ka³te̱n³ta² hãu¹yxa²xai³lhxã³
yxau³ah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a²
a²yxo²ha³kxa¹ ya³lun¹txa²hxan³kxan²ti³nũ¹
No³e²ah³la² wẽ³ha³lxi³yu³ta² so¹lxi³
ka³te̱n³ti³ yxau³ah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa³ jau¹xa²kxai³lu²
No³e²ah³lu¹tai²na² yxo²ĩ²ha²kxai³
nũ̱³ka̱³txi³ ã̱³xa² yxo²ĩ²ai¹nxa³te²a²
nxe³ye²ha²kxai³ nxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa²
yxo²ĩ²ha²kxai³ sa²yxo²we¹ta¹hxai²hẽ¹la².
— Ha³lo²a² tah²ko³nũ³a² ũ³hũ¹nxa²ha¹tu¹wi¹
A³li³sxã³ ã³nxain¹tãu³a² ũ³hũ¹nxa²ha¹jen³nũ³a²
wain³txi³ au³ũ¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Txa²wã¹su̱³na²
ĩ³ye³kxi²jau³su² ha²kxai³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
yxo²ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹
ha³lo²a² tah²ko³nũ³a² ai³tĩh³na²
ĩ²xa³kxan²ti³ a²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
a²ha³lo²khai³xu¹tai²na² ã³sxã³ ai³ta¹hxai²hẽ¹la².
9 Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²sa²tẽ³ha²kxai³
ha³lo²a² tah²ko³xa² Txa²wã¹su̱³na²
ũ³hũ¹jen³nũ³ai³tã² kwa²hãi¹nxe² yxau²
ã³la³kxi²sa²the³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
a²wẽ³sa² I³sa²kah³lu¹tai²la³ha²kxai³
a²sa³wi³sa² Ja³ko²ah³lu¹tai²la³ha²kxai³
ha³lo²a² ko¹xai²na² sxi²ha² ka³yxuh³xa²
wã²la² we¹thĩ³na² kwa²hãi¹nxe² yxau²
ã³la³kxi²sa²the³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa² jau¹xu¹tain²txi³
ain³kxi²sxã³ yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
10 Jã¹nxe³jut3su² A³bra³ãu²ah³lo²kxai³lu²
Txa²wã¹su̱³na² sxi²je³na² ta²hĩ³na²
wah³nxe²sa²thet3xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³thĩ³nai²na² Txa²wã¹su̱³na²
hi²sen³su² thĩ³nũ³ai²na² ĩ³hau³kot3sãn²nũ²la²
txon³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³na²
txah³lxa³kxa³txa² a²si³yxau³tãu³a²
a̱u³tũ³whxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
ã³kho³te²sxa³yu²hẽ³la². Jã¹nxe²na³la².
Nxe³thĩn³thĩ¹nai²li² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
wah³nxa³kxi²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
11 Nxa²ha¹te¹ Sa²ra³ka³lxu¹tai²na²
Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ha²kxai³
a³ka³lxon¹kxan²ti³ Txa²wã¹su̱³nu²su²
te²kxai³lu² wãi²lxa² we²nxi²ki³lxo³nxe³yah³hĩ¹na¹
wẽh³ni²ta¹hxai²hẽ¹la². A³bra³ãu²ah³la²
wẽ³sa² wẽh³ni³ya³ta¹hxai²hẽ¹la²,
wẽh³ni³kxi³je³na² wa³to²hi²kxan²ti³na².
— Txa²wã¹su̱³na² wãn³txa² ĩ³ye³kxi²sa²jau³xai³tã²
kãi³ũ¹sa³tũ¹xã¹. Yxo²ĩ²a¹xã¹. Ta¹ka³lxu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 12 Nxe³ha²kxai³
A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² yah³lon¹khai¹nxe³sxã³
hin¹kxan²ti³ jah¹la²kxai³lu² a²nũ²a²
ka³na³ka³na³kxan²ti³nu¹ ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³
a²ne³tah²nãu³lon³ta¹hxai²hẽ¹la². Oh³sĩ̱³na²
i³la³ka² wẽ³ha³lxa² ka³lxa¹kxe³jã¹nxe²
a²ne³tah²nãu³lon³ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³
ka³wã³lxa² kxun²nãu³a² ka³ya̱³la³nũ̱³a²
ki³ka³lxa¹ti³te²jai¹tu³wa². Nxe³kxa²
yã¹nxe³sxã³ a²ne³tah²nãu³lon³ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Jã¹nxe³jut3su² tũ̱¹ka̱³txi³nãu³xai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ yah³lon¹sxã³ a³ka³lxon¹sxã³
nxain¹nũ²la² ya³lu²te³lhxã³ tãu³a²
ã²la² kan²txi³ yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yen³kxi³nũ³a² Txa²wã¹su̱³na² au³ũ¹hain¹kxai³tã²
so¹kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Hãi¹sxã³
u²ten³sa²tã³kxi³hũ̱³nxe² a²yen³kxa²
u²lan¹te²hũ̱³nxe² so¹kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ³la².
— Yuh³xan¹ko³xai²na² yxau²xai³ko³xai²na²
hai³txi³ txa²ha³lo²khai³sxa³wi¹. Hãi¹sxã³
ai³la¹ko³xai²la¹wi¹. Ten³sai¹nhxai²nxa³hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
14 Nxe³sxã³ jau³jau¹xai²na² nxe²e³kxain¹tũ̱³ka̱³txa²
e³la¹ ha³lo²a² tah²ko³xa² yxau²khai³ain¹ko³nũ³a²
ã³ten³ye¹nx2tain¹na³la². 15 Hai³txi³
ta³ko¹xai²na² yxau³ai¹nhxai²ko³xai³tã²
a³li³ain¹ko³xai³tã³ ã³wa̱³li²sxã³ yxau³xain¹te³lhxã³
te³nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Te³nain¹ke³la³te²kxai³
ã³wa̱³lai¹nhĩ̱³nx2na³la². Nxe³yãn¹ta¹
te³nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 16 Nxe³yãn¹ta¹
ha³lo²a² yxau³khai³xain¹ko³nũ³a² ã²la²
wi¹ko³nũ³a² ã³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Oh³xan¹ko³xa² ã³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Oh³xan¹ko³xa² ã³te³nai¹nha²kxai³
Txa²wã¹su̱³nu²su² te²kxai³lu² ãu²li²te²sai¹nxa³wa².
— Txa²wã¹su̱³nu²su² nhi¹lxi¹. Nxe³si¹hain¹kxan²ti³
ãu²li²te²sai¹nxa³wa². Nxe³kxa²ya̱n³ti³tu̱³ti¹
sxi²ha² oh³xan¹thĩ³na² ãu¹la³kxi²nũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³hĩ¹nu¹ta²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
sa²kxai³lu² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
yxo²ĩ²kxe³ju³ta² a³ya³txi²te³lhxã³
ta¹hxai²hẽ¹la².
A³bra³ãu²ah³la² wẽ³sa² a³lxi²ju³ta²
ã³sen³sai¹sxã³ a³lxi²sain¹te²la¹ku¹.
Nxa¹nha¹. Nxe³sxã³ a²wẽ³sa³khai³xa²
I³sa²kah³la² sa²kxai³lu² tẽ³nũ²la²
Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹xi²si¹jau³su²
ĩ³ya²lu¹te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jut3su²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ²kxi²nũ²la²
hãi¹nxã¹si¹jau³su¹ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² kãin²
a²ne³tah²nãu³lon³kxe³nũ³su² ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² a²yxo²a² au³ta¹hxai²hẽ¹la².
I³sa²kah³lu¹tai²li² a²ki³lha³lxan²tu̱³
ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³ wẽh³ni²sxã³
wet1ja¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³kxe³su²
sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi²xi²kxan²ti³
wẽ³sa² nũ¹ta² ki³lha³lxa²khai³xa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹te³lhxã³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
18 Kxã³nhxĩ¹nai²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². A³bra³ãu²ah³la²
a²ne³nxẽ³na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A³bra³ãu²ah³lãi³. Wxa²ki³lha³lxa²
I³sa²kah³la² so¹lxi³ we¹tin¹jah¹la²
ka³lxa¹tũ³ka̱³txi³su² txon¹tu¹wi¹. Kãin²
a²ne³tah²nãu³lot3tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Nxa²ha¹te¹:

— Txa²wã¹sũ³na² hxi²kai²na² sa²kxai³lu²
txa²wẽ³sa² ya³lu²kxi²sa²kxan²ti³ ka³te̱n³ta³
ĩ³sa²yxau³xi²sxã³ ka³te̱n³yah³lo²nũ³a²
ũ³hũ¹xi²sa³tũ¹xã¹. A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu̱³ti¹ a²nũ²a²
ya³lu²te²nãu³xai²na² I³sa²kah³lo²kxai³lu²
ka³te̱n³ta³ ĩ³sa²yxau³xi²kxe³hũ³nxe²
A³bra³ãu²ah³lo²kxai³lu² ka³te̱n³ta³
so¹kxi²xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
20 Nxa²ha¹te¹ I³sa²kah³lo²kxai³lu²
yxo²ĩ²ha²kxai³ a²wẽ³ha³lxi³khai³xa²
ha¹lin¹te²kxai³lu² tẽ³sxã³ yen³kxa² wi¹kxa²
ũ³hũ¹ju³ta³nũ³a² au³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Wẽ³ha³lxa² a²ĩ³lxa² Ja³ko²ah³lo²su²
ha²kxai³ E³sa³u²ah³lo²su² ha²kxai³
nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
21 Nxa²ha¹te¹ te¹yã¹nxe³sxã³ Ja³ko²ah³lu¹tai²na²
yxo²ĩ²jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
yah³lon¹sxã³ ya³lu²te³lhxã³ tãu³u¹tai²na¹
Jo³se²ah³lu¹tai²na² wẽ³ha³lxa² a²ne³tah²nãu³lot3
ĩ³kaix1ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²na²
tẽ³lxi²sxã³ wãn³txa² wi¹jau³xa² wi¹lxon³kxi²nũ³a²
au³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²kxai³lu²
Ja³ko²ah³la²kxai³lu² tãu²nxa² ũ³haik1ka³txa²
ũ³hĩ¹nha²sxã³ yxau³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³sa²nẽn¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
22 Nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³lu¹tai²na²
yxo²ĩ²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
yah³lon¹sãn²nũ²la² ya³lu²ju³ta² ya̱u³son³tãu³a¹
a²sa³wi³ha³lxi³nũ̱³ka̱³txa² ĩ³kaix1sxã³
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ye³kxi²sxã³
au³ain¹te³nah¹lxi¹, I³sa³e² a²nũ̱³ka̱³txa²
E³ji²ta²ko³xa² a³li³sxã³ ih³hain¹ju³ta³nũ³a²
au³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Au³ũ¹hain¹ka³tu̱³ti¹:

— Txai²li² ya³lu²na¹ju³ta² ya̱u³son³na³li¹.
Nxe³na¹ha²kxai³ ya³lu²na¹kxan²ti³
ta²ko¹xai²na² E³ji²ta²ko³xai²na² a³li³hxan³yah³lxin¹tãu³a¹
txa²su³a² ya³lu²na¹ta³su³a² ã³tẽ³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
23 Nxa²ha¹te¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
a²wĩ³na² a²hã³ka³na² khai³su² ye³te²kxai³lu²
a²wẽ³sa² Moi³se²ah³lo²kxai³lu² kwẽn¹ta²
a³li³lah¹jah¹la² so¹sxã³ hãi³a² sa²no¹wxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ya³ha²kxai³
nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ i³la³ka²
ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²tã³tĩ¹tãu³a² hãi³a²
sa²no¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

— Wẽ³sai²na² wi¹khaix1te²la¹xã¹.
Ha³lo²a² a²wa³kxẽn³yah³lai²na² wãn³txi³su²
ĩ³ye³kxi²sain¹jau³xai³tã²: “Wxa²wẽ³ha³lxa²
in³txi³su² kxai²nãn²tu̱³ su²lhã³jah¹lxi³hẽ¹li¹.”
Nxe³jau³xai³tã² yu̱h³lxi³ya³sa²nxa³nha¹.
Sa²yxo²ã³ya³ha¹tũ¹xã¹. Ya³jau³su²
Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ya³ha²kxai³
nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
24 Nxa²ha¹te¹ kxã³nãu³a¹ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
in³txi³lon³tãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
yxo²ĩ²ha²kxai³ a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Fa³ra³o²ah³la² a²ka³ne³lxai²na²
wẽ³sa²ki³lot3sa²ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹.
Ã³na¹a¹tũ¹xã¹. 25 I³sa³e² nũ̱³ka̱³txa²
Txa²wã¹sũ³na² nũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³
kãin² khãuh³lxa³txi³nyhain¹kxan²ti³
te²yã¹nxe² khãuh³lxa³txi¹nhain¹kxa²
yã¹nxe² nxe³ju³ta² ten³sa³nha¹. “Ko̱³nxe³ti³
kãi³a¹kxe³su² ĩ³wi¹lxo³kxi²na¹tũ¹xã¹.”
Nxe³na¹jau³su² ten³sa²nxa³nha¹.
26 Nxe³sxã³ E³ji²ta²ko³xa² a²wa³kxẽn³yah³lai²na²
sa²kxai³lu² a²yen³kxa² ũh³wxe³ain¹kxa²
a²yxo²ha³kxa¹ ũ³hũ¹sain¹kxan²ti³
ten³sa²nxa³nha¹. Txa²wã¹sũ³na²
wa³ka³la² o²la³kxi²na¹ju³ta² so¹lxi³
ã³ne³sa³xã³. Nxe² o²la³kxi²na¹kxai²nãn²tu̱³
khãuh³lxa³txi³sain¹ta̱³nxa² ko̱³te³kxi²sain¹ta̱³nxa²
hãi³a² sa²nũ³ta³nũ³a² ã²la² wai³nh̃ĩ̱³nx2na³na¹.
Kxãn¹ton³tãu³a¹ a²yo³yhu³ta² wain³txi³
ũ³hũ¹sa³tũ¹xã¹. Txa²wã¹sũ³na²

ũ³yho³hi²sa²ju³ta³nũ³a² so¹lxi³ ten³sa³nha¹.
Moi³se²ah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
27 Nxe³ka³tu̱³ hã²wxãn³txa³ E³ji²ta²ko³xa²
a³li³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹ta²kxai³lu²
a³li³ta¹hxai²hẽ¹la². E³ji²tan¹ko³xa²
a²wa³kxẽn³yah¹lu¹tai²li² kãin² ĩ³a̱n³ta³kxi²kxanyãn
hai³txi³ ĩ³yũh³lxi³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²kan¹txi³ ĩ²ki̱³sxa³jah¹lai²li²
ĩ²kxi³te²hũ̱³nxe² ya³lo³txi²sxã³ yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
28 Jã¹nxe³tãu³a² yxo²ĩ²ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa²yxo²we¹te³an¹jau³kxai³lu²:

— Ka³yxuh³xa² wi¹te²a² a²ti³ha²yau³xa²
tẽ³sxã³ sxi²ha² a²yxo²a² a²yxo²hẽt3si²ka³txa²
ũ³to̱¹la³kxi¹nha²kxai³ sxih²yxo²a²
a²yxo²ka³kxi²ka³txa² ũ³to̱¹la³kxi¹nha²kxai³
a²ti³ha²yau³xa² tẽ³sxã³ kãi³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Sa²yxo²wet1sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sa²yxo²wet1sah¹lxi³hẽ¹li¹ kxai³nãn²tu̱³
wi¹lhin¹sxã³ yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ sa²yxo²wet1sah²lxan³kxai²nãn²tu̱³
wxa²wẽ³sa² in³txa² wẽ³sa² hxi²kan¹te²nãu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³ya²lu¹tai¹nha³ta²wi¹.
Yxãn¹ta¹ a²ti³ha²yau³xai²li² sxi²ha²
ũh³yxo²hẽ¹jah³lxin¹kxai²nãn³tu̱³ ĩ³ya²lu¹tain¹ju²tanũ³a².
yũ²nxa³lho³li¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² kxã³nxai³kxai³ txa¹hxai²hẽ¹
nxe³jau³kxai³lu² yxo²ĩ²ha²kxai³ wain³sxã³
kãi³ta¹hxai²hẽ¹la².

29 A²lan²nũ³tãu³kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ha²kxai³ Moi³se²ah³lu¹tai²na²
hi²sen³kxai³lu² I³sa³e² nũ̱³ka̱³txa²
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ̱³ye³na² kah³je³na²
ĩ³yxo²ha³ti³sa¹yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ̱³ye³na² tĩh³na² ĩ³nxũ²kwa̱i³hai¹tĩh³na²
ĩ³nxũ²kwa̱i³tet2tĩh³nu³su² ha²kxai³
ĩ³yxo²ha³ti³sa¹yah³lxi³ta¹hxai³hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ E³ji²ta²ko³xan¹tũ̱³ka̱²txa²
ĩ³hi²txi²nyhain¹sxã³ a²ẽ¹nãn¹jau³xa²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— I³sa³e² nũ̱³ka̱³txai²na² ĩ̱³ye³na²
ĩ³nxũ²kwa̱i³hai¹tĩh³na² yxo²ha³ti³lhi³ain¹na³na²
Te²a² yã¹nxũ³na¹tũ¹xã¹. Ain¹jau³su²
kxan²ti³ ã³nxai³te²i³ ĩ̱³ye³na²kxai³lu¹
ĩ³wa³nũ³kxi²xi²nha²te³nah¹lxi¹ ãn³si³hẽ¹tũ̱³ka̱³txa²
ĩ³lo³nxe² ĩ³ya²lun¹ta² hxa³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ kwẽ³kon³ ka³lxa¹tãu³ãn²tu̱³
Je³ri³ko²thĩ³na² ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxi³thĩ³na²
ĩ³ki³hain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ki³hain³kxi²sxã³
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
a³lan²tãu³a² ĩ³ki³hain³kxi²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³
nxe² kãi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²kxa³kxa¹
sxi²je³nai²na² ki³tã̱¹kxi²nha²thĩ³na²
kĩ³kxan²ti³ wã²nxũh¹lxi³sxã³ ã³yxun¹na³ah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹
31 Nxe² ã³yxun¹na³ah³lxi³nũ²la² Je³ri³ko²thĩ³na²
yxau²xai³tũ̱³ka̱³txai²na² ã³ya²lu¹ta³lxi²hxa³jah³lxi³ta¹hxai²
Hãi¹nxe³sxã³ Ra³a²ba³ka³lxa² so¹lxi³
hin¹ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta¹ka³lxa²
25 i³txai²na¹ ko̱³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²ta¹ka³lxu³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³sxã³ ta¹ka³lxa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ² ã³si³wxe³ha²kxai³
I³sa³e² nũ̱³ka̱³txa² a²in³txai²na² sa²no¹wxe³ha²kxai³
wi¹lhin¹sxã³ kãi³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³kxai³lu² hin¹ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxe³nxa²ha¹te¹ yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txu¹tai²na²
ka³lxa¹txi³lon³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹ju³ta²
hxi²kan¹sa²nxa³nha²wa². Ha³lo²a²
a³lu²xa³wa². Ji³ti³ãu²ah³lu¹tai²na²
Ba³ra²kah³lu¹tai²na² Sã³sãu²ah³lu¹tai²na²
Je²tah³lu¹tai²na² Ta³vi²yah³lu¹tai²na²
Sa³mu³e²lah³lu¹tai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ̱³ka̱³txu¹tai²na²
nxe³yah³lxi³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
yxo²ĩ²yah³lxi³te²nãu³xa² ka³lxa²on³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
33 Nxe³sxã³ yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³ a²ko̱¹ko̱¹nũ̱³ka̱³txa²
nũ̱³kxũn³khai¹nxe³tũ̱³ka̱³txi³su² nx-
ain¹kxan¹ti³ wa³ka³ton³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Wain³ju³ta² kãi³ai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³nai²na²
kãi³ũh¹ju³ta³nũ³a² au³ũ¹hain¹jau³xai³tã²
ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ka³yxuh³xa²
ha³nxeh³lxi³te²a² le³ãu²su¹ nxe³hxai²na²hẽ³la².
A²nxe³te²a² a²yxo²a² Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²ka²
kwa² ũh³yxo²tĩ̱¹ha²kxai³ a²nũ²a² hxi²kan¹ti³
ĩ³so¹jĩ²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 34 Ha³nxe²a²
i̱³tho³xa² ũ³he³nha³kain¹kxan²ti³ hai³txi³
ã³ni̱³xa³ha²kxai³ wãn²nxa³ha²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a² ã̱³xa²
yxo²ĩ²te²na² a²ko̱¹ko̱¹nũ̱³ka̱³txa² hi³ki²a³la²
ha³nxeh³lxi³ka³txa² tẽ³sxã³ wxã³kxan²ti³
ka³te̱n³ti³ ih³sau³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nũ²a² ã̱³xai²na² sa²kxai³lu² hxi²tha²on³khai¹nxe³kxan²ti³
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³
ĩ³nũ³kxũn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a²
ã̱³xai²na² sa²kxai³lu² a²ko̱¹ko̱¹nũ̱³ka̱³txa²
he¹kxi²te³lhxã³ wxã³kxai²nãn²tu̱³
nũ³kxũn³txi³ sa²hxi²ka¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Wa³nũt3tũ̱³ka̱³txa² wxã³sxã³ wa³ka³ti³lo³te³lhxã³
wxã³kxan²ti³ ih³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
35 Te²yã¹nxe³jut3su² tu¹txi³nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² a²wẽ³ha³lxa² ya³lu²kxi²tai³tã²
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³la². Yxãn¹ta¹ ã̱³xai²na²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
ã³na¹si¹jau³su² ĩ³khãuh³lxa³tain¹yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la²:

— Txa²wã¹sũ̱³na² ã³na¹yah²lxan³kxai²nãn²tu̱³

wã²nhxa³txa²lxa¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²
ã²la² ain³kxain¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na²
yxo²ĩ²ain¹kxe³su² ã³na¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

— Oh³nãu³nũ¹ka³na¹ kxã³nãu³a¹
ka³tẹ³na² wi¹yxau³na¹ju³ta³nũ³a²
wah³nxa¹tũ¹xã¹. A²ẽ¹nãn¹jau³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 36 A²nũ²a² ã̃³xai²na²
sa²kxai³lu² kọ̃³te³kxi²nũ¹hai¹nha²kxai³
ã̃³xai²na² po¹na² wã²la² tẽ³sxã³
u³kxi²tĩh³na² wet1sãn²nũ²la² khãuh³lxa³txi³sxã³
ĩ³ta³lo³wai¹tũ¹hai¹nha²kxai³ a²nũ²a²
ã̃³xai²na² sa²txai³kxi²sãn²nũ²la² sxi²ha²
kan²thĩ³na² so¹sxã³ ũ³whi¹hi² nxe³sxã³
ũ³tĩ¹kxain¹yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 37 A²nũ²a²
ã̃³sa²nũn³te²na² sa²kxai³lu² yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³
txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ ã³nan³sxã³
ã³ya²lut1txa³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². Ã̃³xai²na²
sa²kxai³lu² se³ho²ta²ka³lo³a² tẽ³sxã³
ũ³ha³la³jo³li² ya²lu¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³la². Ã̃³xai²na² sa²kxai³lu²
kọ̃³nxe³ti³ kãi³sai̦n³si¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³si¹hain¹jau³sa³.
Ã̃³xai²na² sa²kxai³lu² hi³ki²a³la² tẽ³sxã³
ũ³ja³lu³kxi²sxã³ ũ³yha³lu¹txa³lxi³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³la². Ã̃³xai²na² sa²kxai³lu²
wã²la²ka³lo³la³ yũ²ai¹nxa³ha²kxai³
o³ve²a² wã²la² tẽ³i² ka³bri²ta² wã²la²
tẽ³i² nxain¹sxã³ ũ³whi²kxi²nha²ka³lo³a²
we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã̃³xai²na²
sa²kxai³lu² he³ja³lu²jut3su² ha²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Ãh¹ ã̃³xai²na²
sa²kxai³lu² kãin² ĩ³khãuh³lxa³txai¹nha²kxai³
ãh¹ ã̃³xai²na² sa²kxai³lu² kọ̃³nxe³thin¹sxã³
kãi³ũ¹hai¹nha²kxai³ nxe²xai³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³la². 38 Ha³lo²ai²na²
a²nũ²a² yũ²nxa³ko³xai²na² ã³nxai³sxã³
ho³hai¹nha²kxai³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Wã̃³la³ka³tẽ¹na² yxau³ai¹nha²kxai³
kxĩh³nxẽ¹na² yxau³ai¹nha²kxai³ nx-
ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wi¹lhin¹tũ³kạ̃³txi³su²
ha²kxai³ hxi²kan¹ti³ yuh³xai²nãn¹te²a²
hxi²ki³kxai³lu² ã³te³nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

39 Jã¹nxe³jut3su² tũ³kạ̃³txai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³nu²su² te²kxai³lu² wi¹lhin¹sxã³
a³ya³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹kxan²ti³
yen³kxa² wi¹khai¹nxe³ju³ta³nũ³a²
au³hxai²kxai³tã² so¹kxain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
40 Nxe³yãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
ha³lo²a²nũ³su² ã²la² wi¹ju³ta³nũ³su² ã²la²
ãu¹la³kxi²nũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
tũ¹kạ̃³txai³ta³lxi³ txa²wa¹kxi³na¹xain²txi³
a²wi¹lhin¹si¹kị̃³jau³su² ta³lu³ti²nũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².

12

Sũ³nu²khai³su² Txa²wã¹wĩ³nu²su¹ jau³su²

1 Jã¹nxe³jut3su² txa²wã¹kị̃³nãu¹xai²na²sa¹.
Tũ¹kạ̃³txai²na² yxo²ĩ²ain¹tũ³kạ̃³txai³tã²
ĩ²nẽ³lain¹na³la². Nxe³nẽ³lai¹nha²kxai³
ĩ³wã̃³txa³kxi²nha¹kị̃³jau³xai²na² whãi²na¹
ã³na¹a³sah¹lxi³wxa². Kọ̃³nxe³ti³
kãi³kị̃³ju³tai³tã² ã³na¹a³sah¹lxi³wxa².
Nxe³sxã³ sa³nxe³la³kxi³nãu³xa² kwa²
ã̃³nih³yah³lxi³te²ju²hẽ³la². Kwa²
ã³nih³yah³lxi³kxai²nãn²tụ̃³ ã³ni³ha²
ĩ³ne³ka³ta³yah³lxi³te²ju²hẽ³la². Tĩh³na²
ne³ki³san¹tĩh³na² so¹lxi³ u²kxan²ti³
ten³sa²tã³yah³lxi³te²ju²hẽ³la². A²wã̃³tãu³a²
nxe³tạ̃³nxa² a²wi¹nẽ³tãu³a² nxe³tạ̃³nxa²
ten³sa²tã³yah³lxi³te²sxa³yu²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³te²hũ̃³kị̃³tã³la². Txa²wã¹sũ³na²
yxo²ĩ²te²kị̃³nãu¹xa² wain³tĩh³na² so¹lxi³
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ ã³nxai³a³sah¹lxi³wxa².
Kọ̃³nxe³tĩh³na² ten³sa²tã³a³sah¹lxi³txa³hẽ¹la².
2 Je³su²jah³la² so¹lxi³ ten³sa²tã³sxã³
ĩ²a³sah¹lxi³wxa². Nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na²
ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Yah¹lai²na² kxi²nẽ³lhĩ¹nãn¹te²tụ̃³ jah¹lai²na²
so¹lxi³ yxo²ĩ²kị̃³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lai²li²
kxã³nxai³kxai³lu² ũ³hxi²kĩ¹la³kxain¹ju³ta³nũ³a²
yãn³ta¹ yxau³so²nxa³ta³lxa¹ a³la³kxain¹kxan²ti³
hai³txi³ ĩ³yụ̃h³lxa³kxi²sxã³ ã³na¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Nxe³yãn¹ta¹:

— Yxan¹nãu³a¹ ĩ³ka³li³sa²ju³ta³nũ³a²
yũ³sa³tũ¹xã¹. Nxe³sa³ha²kxai³ hĩ¹na²
khãuh³lxa³ti³sain¹ju³ta² hxi²waun³ta³kxi²nha²nxa³lho³na¹
Hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sain¹kxan²ti³
Txa²sũ³na² ãu²li²sa²nxa³lho³na¹. Je³su²jah³la²
a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu² ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ka³tụ̃³ ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²nũ²la²
nxe³hĩ¹nãn¹te²tụ̃³ Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³ka³txa² a²wi¹nẽ³tãu³a² ã³wxe²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxẽn³si²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Jã¹nxe³sxã³ khãuh³lxa³tain¹ju³kxai³lu²
sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi¹xi¹jxah³lxi³hẽ¹la².
Kọ̃³nxe³ti³ kãi³tũ³kạ̃³txa² hi²sen³kxai³lu²
Je³su²jah³la² ĩ³ạ̃n³ta³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũh¹kxan²ti³ nxũ²kwạ̃i³lxũ¹txi³
hxi²tha³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³kxe³hũ̃³nxe²
yxo²ĩ² hxi²tha³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Yxo²ĩ²yah³lxin¹ju³ta² ã³na¹ah³lxi³txa³hẽ¹la².
4 Kọ̃³nxe³ti³ kãi³ju³ta² nũ̃³kxũn³sxã³
sa²yxo²ã³yah³lxi³ta¹hxa³nhẽ¹la². Wxa²ti³ha²yau³xa²
ha³li³kxa² hxan³kxi¹nx2ti³sxã³ ya³lu²kxi¹nx2ti³kxan²ti³
nũ̃³kxũn³sxã³ sa²yxo²ã³yah³lxi³ta¹hxa³nhẽ¹la².
Nxe³hĩ¹nãn¹te²tụ̃³ wxa²ti³ha²yau³xa²
ha³li³kxa² hxan³kxi¹nx2ti³kxan²ti³

ya³lu²kxi¹nx2ti³xa³tạ³lxa¹ kọ³nxe³ti³
kãi³kxe³su² nũ³kxũn³sxã³ sa²yxo²ã³jah¹lxi³hẽ¹la².
5 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na²
ne³wãn²yah³lhin¹thai¹la²? Wĩ³nu²su²
a²ki³lha³lxa²nãu³xai²na² ĩ³yon²ta³kxi²te³lhxã³
ĩ³kwại²kxain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² ĩ³nxũ²kwại³lxũ¹nũ¹nhẽ³jau³su²
ĩ³ye³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³kxai³lu¹:
— Txa²ki³lha³lxãi³. Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² ĩ³wai²kxi¹nxa²kxai²nãn²tụ³
wix1nha²sxã³ ạin³sẽ¹li¹. Ĩ³kwại²kxi²sxã³
ĩ³tih³nxe¹nxa²kxai²nãn²tụ³
yxo²ĩ²in¹kxa² yxo²ĩ² ã³na¹txa³hẽ¹li¹.
6 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² hi²sen³su²
a³lxi²te²a² ĩ³wai¹tũ¹sa²tẽ³na³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³: “Jah¹lai²na²
txa²ki³lha³lhxu² ti³hi¹ta¹tũ¹xã¹.”
Nxe³te²na² sa²kxai³lu² sa²wai³kxa²
wxe³te³lhxã³ ĩ³wai¹te²ju²hẽ³li¹.
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
7 Wxa²wĩ³na² yã¹te³hũ³na³la². A²wĩ³nu²su²
te²kxai³lu² a²ki³lha³lxa² ĩ³sa³wai³kũ¹te³lhxã³
ĩ³kwại²kxi²te²ju²hẽ³la². Wĩ³na²
ĩ³kwại²kxi²kxe³nũ³a² kãi³ũh¹xa³te²a²
yũ³te²sxa³yu²hẽ³la². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
wxãi² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² khãuh³lxa³txi³nx2ti³ju²ta³
ĩ³wai³kxũ¹nx2ti³ju³ta³nũ³ai²la¹wa².
— Txa²wẽn³su² ti³hi¹ta¹ha²kxai³
ĩ³kwại²kxi²na¹xã¹. Txa²wã¹sũ³nãn¹jau³su²
nxe²na³la². 8 Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³khai³xa²
ĩ³kwại²kxi²ju³ta² kãi³ũ¹hain¹te²jai¹ti²tu³wa².
Wxãi² ĩ³nxai²na² nxe³kxa² yã¹nxe²
kãi³ũh¹yah³lxan³kxai²nãn²tụ³ hai³txi³
Sũ³na² wẽ³ha³lxi³khai³su² ti³hi¹txa²lxi³hĩ³nx2nxa³wa².
Hãi¹sxã³ ka³yxuh³xa² wẽ³ha³lxi³hũ³nxe²
yah³lxi³hĩ³nxa¹lxa². 9 Txa²wã¹wĩ³nu²khai³xa²
wĩn¹txi³sxã³ we¹tẽ³jah¹la² ĩ³kwại²kxi²nẽ³kxan²ti³
sa²nẽn¹kxi²sa²tẽ³kị³tã³la². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² ã²la²
kãin²khai¹nxe³jah¹la² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³jah¹la² ã²la² kãi²non³sxã³
sa²yxo²we¹kị³tãu³lon³kị³tã³la². 10 Kho³kho³txi²
hxi²kan¹ton³kị³sxa³hĩ¹nai³tã²
jũ¹nxa²
ha³la³jen¹nãu³a² Txa²wã¹wĩ³nu²khai³xa²
ĩ³wai³kxi²te³lhxã³ ĩ³kwại²kxi²sa²tẽ³nẽ³lain¹to³hxai²hẽ¹la².
— Ju¹tai²na² wain³na³na¹. Nx-
ain¹te²jai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² sa²wai³wai³kxi²sa²tẽ³na³li¹.
ĩ³kwại²kxain¹toh³na³la². Nxe³sxã³:
— Nxe²kãi³ũ¹hai¹na¹kxai²nãn²tụ³
wi¹lhi¹na¹ju³ta³la³ wã²nhũ¹ai¹na¹tũ¹xã¹.
Txa²wã¹sũ³na² a²ẽ¹nãn¹jau³la³ nxe²na³la².
11 Ĩ³kwại²kxi²nẽ³ju³ta² kãi³ũ¹nhẽ³tãu³la³
ĩ³ka³li³kxi²nẽ³jau³sxa³wa². Yxãn¹ta¹
ja¹nxa² yan¹nãu³a¹ ãin²ta³kxi²nẽ³ju³ta³la³
ne³wã²na³kị³sa²kxai³ wain³txi³ kãi³kị³sa²kxai³
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² hãu²non³nxe³nẽ³lha²kxai³
nxe²na³la².

*Wãn³txa² ĩ³tih³nxe³n*ẽ³jau³su²

12 Jã¹nxe³jut3su² nxe³ha²kxai³ ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
yxo²ĩ²jah³lxi³hẽ¹la². Ĩ³nxũ²kwại³lxũ¹jah¹lxi³hẽ¹la².
13 Te²yã¹nxe³sxã³ wain³tĩh³na² so¹lxi³
ã³nxai³yah³lxin¹tĩh³nũ²nũ³a² ã³ten³jah¹lxi³hẽ¹la²,
wain³txi³ yxau²xai³yah²lxan³kxa²yạn³txi³sa³.
14 Nxa²ha¹te¹ hãu²non³sxã³ yxau²xai³nyhu¹jah¹lxi³hẽ¹la²
Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ ya³lo³txi²sxã³
kãi³jah³lxi³hẽ¹la². Nxe³kxe³su²
kãi³yah²lxan³kxai²nãn²tụ³ hxi²kan¹txi³
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³yah²lxan³so³la².
15 Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² yxo²ĩ²yah³lxin¹jau³xa²
ĩ²khai¹nxe³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
nxe³yah²lxan³kxai²nãn²tụ³ Txa²wã¹sũ³nai²na²
kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta¹
ha³nãu³hi²ye²yah³lxi¹nha³ta²wa². Wxa²nũ³kạ³txa²
a²ha³tih³ ĩ³nxa² wã²nxũh¹lxi³sxã³
kwa²to³toh³lxi³ ĩ³ạn³ta³kxi¹nyhu¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wã²nxũh¹lxi³sxã³
kwa²to³toh³lxi³ ĩ³ạn³ta³kxi²nyhu¹yah¹lxin¹kxai²nãn²tụ³
ĩ³kãi²non³sxã³ wen¹nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tụ³
wxa²wã³tã³xai²na² yxo²ĩ²sxã³ hxi²tha²o³nha³ta²wa².
16 Te²yã¹nxe³sxã³ txu¹ha² ã³xa² wa³nị³lon³nyhu¹ah³lxi³txa³l
Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ã³te³nxa³te²a² te²xa²yã¹xah³lxi³txa³hẽ¹la².
Nxe³sxã³ E³sa³u²ah³lu¹tai²na² te²xa²yã¹nxe²
kãi³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lu¹ta²kxai³la¹
E³sa³u²ah³lu¹ta²kxai³la¹ ye³kan¹jah¹lo²su²
a³li³lah¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ã³ta³lo³hẽ¹thĩ¹nai²na²
sa²kxai³lu² Ja³ko²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³te²kxai³lu¹ E³sa³u²ah³lu¹ta²kxai³lu²
nxe²ja³lu²ha²kxai³ a²yen³kxi³khai³xa²
ye³kan¹te²na² a²yen³kxi³khai³xa² tẽ³nũ²la²
Ja³ko²ah³la² hxi²ka² ũ³hũ¹nyha³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³na¹ Ja³ko²ah³la² sa²kxai³lu²
yẽ³hũ³xai³xa² tẽ³sxã³ ũ³hũ²nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³kxan²ta² E³sa³u²ah³lu¹tai²na²
a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu²:
17 Nxe³ha²kxai³ ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
yũ³sa²nxa³nha¹. Nxe³ha²kxai³ yen³kxa²
ye³kan¹jah¹lo²na¹xai²nãn¹ta² yen³kxa²
ya³ta³ũ³lon³lah¹te³lhxã³ ĩ³hũ¹na¹kxai²nãn²tụ³
yain³txa² ũ³hũh¹sain¹tũ¹xã¹. A²ẽ¹nãn¹jau³kxai³
nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Nxe³nũ²la²
hã²wxãn³txa³nũ² a²wĩ³nu²khai³xa²
yah³lon¹sxã³ ya³lu²te³lhxã³ nxe³hĩ¹nu¹tai²na²
yen³kxa² wi¹kxa² so¹kxi²ju³ta³nũ³a²

E³sa³u²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² a²wĩ³nu²kxai³lu²
e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe² e³kxi²kxan²ti³nũ¹
a²wĩ³nu²su² te²kxai³lu² hxi²kan¹txi³
wãn³txai²na² ĩ³ya¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
E³sa³u²ah³la² kãin²nãn³kxan²ti³ wãn³txi³la³
ĩ³ya³txi³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
18 Nxa²ha¹te¹ kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² I³sa³e²
nũ³ka̱³txu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te²nãu³xai²na² wã³la³ka³txa²
Si³na³i²ka³txa² ã³tĩ³sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ka³txai²na² sa²kxai³lu²:
— Wxa²wxai³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² nxe² kwa³na³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² a³ka³nxi²kxai²nãn²tũ³
wã³lai²na² a²ne³ka³nah²nãu³a² ha³nxe²a²
kãin² i̱³ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ kãin²
ka³nxa³hi²ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a²nũ²a²nãu³xu¹tai²na²
ĩ³yu̱h³lxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
it3ta² waun³txa² ĩ²ah³lxi³ha²kxai³,
19 wãi²lhũ³ka³txa² ĩ³yau¹je²yah³lxi³jau³xa²
ain³kxah²lxi³ha²kxai³ a²nũ²a² wãn³txa²
yxo²kãin²e³jah¹la² ain³kxai¹nha²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau¹xai²na²
ain¹kxain¹te³na¹ ĩ³yu̱h³lxi³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³yu̱h³lxi³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:
— Hãi¹nxã¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹. E³kxi²sah¹lxi³sĩn¹txa²
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Nxe³ju³tai²na²
wãn³txa² e³kxi²nyhain¹jah¹lai²na²
wãn³txa² kãin² ĩ³yon²txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Jã¹nxe³kxan²ta² ĩ³yon²txi³nyhain¹jau³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:
— Wã³la³ka³txai²li² ka³yxuh³xa²
wãi²lot3jah³lxin¹kxa² wxa²wxa̱i³kxai²nãn²tu̱³
wxa²nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² a²hxi²ki³kxai²li²
txah³lxa³kxa² hxi²tẽ³nha²sxã³ ã³tĩ³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ã³tĩ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ka³yxuh³xai²li²
txah³lxa³kxa² ã³nan³sxã³ ã³ya²lu¹jah¹lxi³hẽ¹li¹,
a³ka³nxi²sxã³ yxau³na¹ha²kxai³lu¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 21 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
Moi³se²ah³lu¹ta²kxai³lu² kãin² ĩ³yo²lha²kxai³
e³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Yu̱h³lxi³khaix1sa³nha¹. Hxi²ka³ta̱³ta³sxã³
yu̱h³lxi³khaix1sa³nha¹, Txa²wã¹sũ³na²
a³ka³nxi²jen³su² ha²kxai³lu¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³jut3su²
te²yã¹nxe³ka³txa² hai³txi³ ã³tĩ³yah³lxa³lxa².
22 Nxe²nxa³ha²kxai³la¹ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³tih³nxe³nx2ti³te³na¹ oh³xai²nãn¹te²a²
ha³lo²a² ã³tĩ³kxe³hũ³nxe² yxau³yah³lxi¹lxa².
Wã³la³ka³txa² Si³ãu²ka³txa² ã³tĩ³yah³lxi¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² ka³te̱n³yah³lai²na²
a²sxi²je³na² ã³tĩ³yah³lxi¹nha²kxai³
Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² oh³xan¹thĩ³na²
nxe³thĩ³nãu³a² oh³xan¹te²nãu³xai²na²
ka³lxa¹khai¹xain¹sxã³ yxau²xai³lain¹na³la².
A²nxe³thĩn³nãn²tu̱³ ã³tĩ³yah³lxi¹nha²kxai³
nxe³yah³lxi¹lxa². Nxe³te²hũ³nxe²
yxau³yah³lxi¹lxa². 23 A²nxe³sxã³
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³tũ³ka̱³txa² kxã³nxai³tã²
yuh³nãu³a² yxau²xai³lain¹na²hẽ³la².
Yxãn¹ta¹ ya²lun¹txi³ha²kxai³ oh³nãu³nãn¹te²a²
ha³lo²a² yxau³ah³lxin¹nha²wa². Nxe³tũ³ka̱³txai²na²
Txa²wã¹sũ³na² ha³te̱h³nxã³nxa² a²ĩ³lxa²
a²yxo²ha³kxa¹ ũ³wha²li¹lah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tũ³ka̱³txai²na² ã³tĩ³yah³lxi¹nha²kxai³
ka³lih³khai¹nxe³tũ³ka̱³txa² ã³yã³nũ²kxi²kxa²
ã³tĩ³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³te²nũ³ka̱³txai²na²
nxe³yah³lxi¹lxa². Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³jah¹lai²na² yuh³xai²nãn¹te²a²
nũ³ka̱³txa² a²yxo²ha³kxa¹ kãi³yah³lxi³kxe³su²
a³ya³ti²sxã³ wi¹lhin¹ta̱³nxa² ko̱³nxe³thin¹ta̱³nxa²
nxe² ĩ³yĩ¹li²jah¹lai²na² ã³tĩ³yah³lxi¹nha²kxai³
yuh³xai²nãn¹te²a² Sũ³na² wãn³txa²
sa²yxo²wet1sãn²nũ²la² ya³lu²kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹na²hẽ³la².
A²nxe³tũ³ka̱³txa² ã³tĩ³yah³lxi¹nha²kxai³
nxe³yah³lxi¹lxa². 24 Je³su²jah³lo²kxai³lu²
wã³la³ka³txai²na² tah²yau³xai²na² ĩ³ye³yxo²ka²la¹hũ³nyhu¹kxi³
ã²la² ĩ³ye³kxi²nẽ³na²hẽ³la². A²ti³ha²yau³xa²
ha³li³hxan³sxã³ ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ha²kxai³ A³be²lah³lu¹tai²na²
Ka³ĩ²ah³la² hxi²ka² su²lhã³nyha¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ti³u¹ta²kxai³lu² ĩ³sa²wa²lho¹xi²ki̱³tãu³a¹
nxe³hĩ¹na¹ txa²wã¹ẽ¹nãn¹jau³su²
nxe³te³nah¹lxi¹:
— Txa²sũ³nãi³. A³be²lah³lu¹tai²na²
ya³lu²ti³u¹tai²na² ĩ³wa³lxĩn³txai¹nhẽ³li¹.
Nxe³jau³su² nha²ki̱³tã³la². Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu̱³
Je³su²jah³lu¹ta²kxai³lu² nxe³kxa²ha³tih³xan²tu̱³
Je³su²jah³lu¹ta²kxai³lu² ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu
Nxe³nã³kxai³lu² ĩ³sa²wa²lho¹xi²ki̱³tãu³a¹
nxe³hĩ¹na¹ txa²wã¹ẽ¹nãn¹jau³su²
nxe³te³nah¹lxi¹:
— Je³su²jah³lãi³. Ya³lu²kxi²nũ¹sa²nhẽn¹ju³tan¹te²kxa³ya̱
txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² ne³wã²na³kxi²nũ¹nhẽ³na²hẽ
Nxe³jau³su² nha²ki̱³tã³la². A²nxe³jah¹lain²txi³
Je³su²jah³lain²txi³ ã³tĩ³yah³lxi¹lxa².
25 Jã¹nxe³jut3su² wãn³txa² ne³kat1jah¹lxin¹jau³xai²na²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txai²na² ne³kat1jah¹lxin¹jau³xai²na²
ain³kxi²sxã³ sa²yxo²ã³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² I³sa³e² nũ³ka̱³txu¹tai²na²
ain¹hãn¹jau³xai³na² ĩ³yau¹ũ³hain¹jah¹la²
sa²yxo²ã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² e³kxain¹jah¹la² sa²yxo²ã³ain¹ta²hxai²hẽ¹la².
Sa²yxo²ã³ain¹te³na¹ hxi²kan¹txi³ ã³nih³sxã³

hãi³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³jut3su²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³khai³xa² o³nhãn¹jau³xai²
ne³kat1sxã³ ain³kxi²ki̱³sãn²nũ²la²
hã²wxãn³txa³ sa²yxo²ã³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹txi³ ã³nih³sxã³ hãi³ki̱³sxa³lho³la².
Txa²wã¹sũ³nu²khai³xa² ĩ³ye³kxi²nẽ³lha²kxai³
nxe³jau³xai²na² ã²la² wã³nxĩn¹jau³xai²la¹wa².
26 Jã¹nxe³hĩ¹nu¹ta²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² jau³jau¹xu¹tai²na² ne³ka²kain¹jau³xai²na²
ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xu¹tai²na² kãin²
ka³ta̱³ta̱³ti³hi¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
jah¹lain²txi³ Txa²wã¹sũ³nain²txi³
e³kxi²toh³na³la². E³kxi²to³te³nah¹lxi¹:
— Kxã¹nhxĩ¹nu¹tai²na² e³kxi²na¹hĩ¹nu¹tai²na²
ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xai²na² kãin²
ka³ta̱³ta̱³ti³hi¹ta¹hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
e³kxi²xi²na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tu̱³
yuh³xan¹ko³la³ so¹lxi³ ka³ta̱³ta̱³ti³hi¹txa³lho³li¹.
Yuh³xan¹ko³xai²na² whãi²na¹ oh³xan¹ko³xai²na²
whãi²na¹ ha¹lin¹ko³xai²na² ka³ta̱³ta̱³ti³hi¹ta¹tu¹wi¹.
Nxe² e³kxi²toh³na³la². 27 Nxe³ha²kxai³lu¹
wãn³txa² e³kxi²jau³xai²na¹:
— Te²yã¹nxa¹tu¹wi¹. Nxe³jau³jau¹xai²na²
ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³na³la². Ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³te³nah¹lxi¹
yen³kxa² a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² ĩ³ye³sxã³
ĩ³yũ¹te³nu¹te²a² a²yxo²ha³kxa¹ ka³ta̱³ta̱³ti³hi¹tu¹wa².
Ka³ta̱³ta̱³ti³hi¹te³na¹ yen³kxai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ ã³na¹sa²sai¹ti³hi¹tu¹wa².
A²nxe³ju³tai²na² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³jau³xai²la¹wa².
Hã²wxãn³txa³nũ² yen³kxa² ka³ta̱³ta̱³ti³hi¹txa³te²a²
so¹lxi³ yxau²sa²tẽ³tu¹wa².
28 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a²
oh³xan¹ko³xa² tah²ko³nũ³a² a²wa³kxẽn³su²
si¹nhẽ³jau³su² ũ³hũ¹nẽ³na³la². Nxe³ko³xai²na²
hai³txi³ ka³ta̱³ta̱³ti³hi¹txa³ha²kxai³
nxe³ko³xai²la¹wa². Nxe³jut3su² ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxa².
A³lxi²nha²sxã³ sa²yxo²we¹ja³sah¹lxi³wxa².
Sũ³na² ĩ³ka³lxih³ju³ta² so¹lxi³ wet1ja³sah¹lxi³wxa².
29 Jã¹nxe³jut3su² a²ya³la³tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³nxe²hũ³jah¹lai²la¹wa².
Ha³nxe²a²kxai³lu² yen³kxa² ko̱³nxe³kxa²
i̱³hxan³te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxa²
yen³kxa² yuh³xai²nãn¹te²a² a²yen³kxa²
Sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² ã³na¹hxa³tu¹wa².

13

Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²ki̱³kxe³su²
ĩ³tih³nxe³jau³su²

1 A³lxi²waun¹nyhu¹sa²tẽ³jah¹lxi³hẽ¹la².
Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³kxi²nyhu¹ah³lxi³
txa²wã³tã̱³yah³lxi¹lxa². 2 A²nũ²a² wa³nũ³ta²
wxã³te²a² wi¹kãi³ũh¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Wxa²yain³txa² wã²nhũ² sxa³sxã³
ã̱u³xah³nhĩn¹ju³ta³nũ³a² hau³ko³ti²
nxe³nũ¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Te²yã¹nxe³ju³ta²
kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² txa²wã¹si³yah³la²nãu³xu¹tai²na²
kãi³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ai¹nhĩn¹nu¹tai²na²
oh³xan¹tũ³ka̱³txa² wi¹kãi³ũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
wa³nũt3su² nxe³ye²nyhain¹kxa² ha³ta̱³nxãn²txi³na².
3 A²nũ²ai²na² sxi²ha² kan²thĩ³na²
ã̱³tã̱²kxi²si¹hain¹kxai²nãn²tu̱³ ne³wã²na³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Ũ³tĩ¹kxi¹nx2tain¹kxa² yã¹nxe² wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
a̱u³txi³ ĩ³yan³ta³kxi¹tain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Khãuh³lxa³thi¹nain¹te²a² te²yã¹nxe³sxã³
a̱u³txi³ ĩ³yan³ta³kxi¹tain¹yah³lxi³hẽ¹la²,
ã̱³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²kxi²sxã³
yxau³kxi²nyhu¹yah³lxi¹nha²kxai³la².
4 In³txa² txu¹ha² so¹nhyu¹kxi³ju³ta²
wain³na³la². Ã³na¹sxã³ ã³waix3kxi²nyhu¹ah³lxi³txa³hẽ¹la².
Nxe³sxã³ wxa²txu¹khai³xa² ta̱³nxa²
wxa²in³txi³khai³xa² ta̱³nxa² so¹lxi³
ũ³whĩn¹ti²nyhu¹sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
A²nũ²a² ã̱³lxi³jah¹la² ta̱³nxa² ã̱³lxi³ta¹ka³lxa²
ta̱³nxa² ũ³whĩn¹ti³nhyu¹ah³lxi¹nha²kxai³
a²nũ²a² ĩ²li³te²a² kuh³lxa³thin¹sxã³
wa³ni̱³lon³yah³lxi¹nha²kxai³ yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹ĩ¹nxa²lxi³ha³ta²wa².
5 Yen³kxa² yxo²kwa̱in³tãu³lot3sa²tẽ³ah³lxi³txa³hẽ¹la².
Hai¹nxe³sxã³ ha³lo²a² hi¹nho³yhah³lxin¹kxa²
hã̱u²non³sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
A²nxe³ju³tai²li² ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nẽ³jau³xai²na²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³ye³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:
— Hai³txi³ a³li³kxi¹nx2ti³sxã³ ã³waix3kxi²nx2ta¹ju³ta³nũ
yũ³ti³he¹nxẽ²nx3tho³li¹. Hai³txi³
sa²yxo²ã³nx2ti³sxã³ ã³na¹nx2ta¹ju³ta³nũ³a²
yũ³ti³he¹nxẽ²nx3tho³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Jã¹nxe³jut3su²
nxe³ha²kxai³ nxũ²kwa̱i³lxũ¹sxã³ ĩ³wa²lũ³xi²ki̱³tu¹wa².
Nxe³ki̱³te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la²
hxi²nũ¹nẽ³jah¹lai²la¹wi¹. Hxi²waun³txi³ki̱³ju³ta³la³
yũ³nẽ³lxa³lho³li¹. Nxe³kxe³su²
ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ a²nũ²a²
ĩ²li³te²a² ko̱³nxe³ti³ kãi³ũ¹nhẽ³kxan²ti³
yu̱h³lxi³ki̱³sxa³lho³li¹.
Nxe³hĩ̱³ki̱³tã³la².
7 Sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi¹xi¹jxah³lxi³hẽ¹la².
A²wi¹lhĩ¹na² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi¹nx2ti³jau³xai³tã² ain³kxi¹xi¹jah³lxi³hẽ¹la².
Wxa²hxi²kan¹txi³nãu³xai³tã² ain³kxi¹xi¹jah³lxi³hẽ¹la².
Wxa²in³txi³khai³xa² 8 Ain³kxi¹xi¹jah³lxi³
hã²wxãn³txa³ hãu²non³sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
Nxe³kxe³su² ain³kxi¹xi²sxã³ kan²txi³

yxo²ĩ²ain¹kxai³ jã¹nxe³sxã³ Je³su²
Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²jah³lxi³hẽ¹la².
8 Nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹la²kxai³lu²
yxo²ĩ²ki̱³jah¹lai¹ta³lxi²na³la². Kxã³non³kxan²ti³
hai³txi³ ã̱³lxi³to³nxa³lho³la². 9 Wãn³txa²
wain³jau³xa² so¹lxi³ ain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².
Wãn³txa² yau³xã̱³xai²na² tah²yau³xai²na²
ĩ²yah³lxan³jau³nũ³ai²na² ĩ²li³jau³xai²na²
ĩ³tih³nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu̱³ sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹la².
Wain³jau³xa² so¹lxi³ sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̱³na² sa²kxai³lu² kãin² thãi³ti³la²
a³lxi²nẽ³na³la². Yxãn¹ta¹:

— Yain³txi³su² wain³txi³ yain³kxi³te²ju²hẽ³.
Nxe³jau³jau¹xai²na² ĩ³tih³nxe³sxã³
sa²yxo²we¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³
hxi²kan¹ti³ ĩ³wi¹lhin¹ti³hi¹tẽ³jau³sxa³wa².

10 Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa² wã³nxĩn¹ti³
ĩ³ye³ũ¹hain¹kxe³su² o²la³kxain¹tũ̱³ka̱³txa²
o²la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a²
ko̱³nxe³kxe³su² ã³wa²su¹ju³ta²nũ³a²
o²la³kxain¹kxai²nãn²tu̱³ ka³yxuh³xa²
sĩ̱³na² Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³hũ¹kxai²nãn²tu̱³
nxe³ta³sĩ̱³na² ĩ³yain³yah³lxi³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
11 Hãi¹nxe³sxã³ tũ̱¹ka̱³txa²kxai³lu²
a²wa³li³kha³lah³la² sa²kxai³lu² ka³yxuh³xai²na²
a²ti³ha²yau³xa² so¹ta¹hxai²hẽ¹la².
So¹nũ²la² sxi²hai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
sxi²ha² wi¹lhin¹thĩ³na² ã³wih¹nũ²la²
a²ti³ha²yau³xan²tu̱³ tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Tẽ³nũ²la² Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³hũ¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³ ka³yxuh³xa²kxai³lu²
a²sĩ̱³na² tẽ³sxã³ sxi²je³na² a³li³ta¹hxai²hẽ¹la².
A³li³nũ²la² ha³lo²a² i̱³hxan³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
12 Te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² Je³su²jah³lo²su²
te²kxai³lu² sxi²je³na² a³li³sãn²nũ²la²
ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². A²ti³ha²yau³khai³xa²
ha³li³hxan³sxã³ ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ha³li³hxan³sxã³ ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³
a²nũ²a²nãu³xa² ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta²
hxan³kxi²nẽ³ju³ta³nũ³a² ta³lu³ti³nũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
13 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² Je³su²jah³lo²kxai³lu²
ĩ³ya²lut1ju³ta³nũ³a² ya̱u³son³ye²kxan²ti³
hai³txi³ wa³lxĩ³nhãn²nxa³ha²kxai³
wi¹lhit1sxã³ khãuh³lxa³ti³nũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² a²nũ²ai²na²
Sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ai¹nxa³te²na²
khãuh³kxi²nẽ³kxan²ti³ Sũ̱³nai²na²
a²ten³ju³ta² sa²yxo²wet1sxã³ kãi³sa²tẽ³a³sah¹lxi³wxa².
14 Yuh³xai²nãn¹ta³ko³xa² ha³lo²a²
yxau³ki̱³ko³xai²na² hai³txi³ sxi²je³na²
ha³lo²lo³ki̱³thĩn³nai²na² yũ³nẽ³lxa³wa².
Oh³xan¹thĩ³nũ³a² wxã³nũ¹nhẽ³thĩ³nũ³a²
so¹lxi³ wah³nxe³ki̱³tã³la². 15 Jã¹nxe³jut3su²
Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³
txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² ã³wa²su¹kxi²nẽ³na²hẽ³la².
Nxũ¹nhẽ³lha²kxai³ ĩ³ka³li³kxi²ki̱³jau³su²
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxa².
Nxe³sxã³ ĩ³sa²nẽn¹kxi²sa²tẽ³a³sah¹lxi³hẽ¹la².
16 Wxa²nũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² wi¹kãi³ũh¹nyha¹jah¹lxi³hẽ¹la².
Hxi²nũ¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Nxe²
kãi³ũ¹nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na²
yen¹nãu³a² sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹la². Ĩ²nx2ti³tu¹wa².
— Txa²sa³wi³ha³lxai²na² wi¹kãi³ũ¹whaun¹nyhain¹na³na
Ĩ³ka³li¹lxi²sain¹nha¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
nxe²na³la².
17 Wxa²hxi²kan¹txi³nãu³xai²na² wãn³txa²
ain³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Ĩ³ye³kxi¹nx2tain¹jau³xa²
sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la². A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a²
sa²hau³ko³tũh¹nx2tain¹tũ̱³ka̱³txai²la¹wa².
Nxai¹nha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³a² wi¹lhin¹si¹yhah³lxin¹ju³ta³nũ
o²la³kxi²yah³nx2ti³na³la². Nxe³nx2tai¹nha²kxai³
sa²yxo²we¹tain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ka³lih³kxi²nha²sxã³ o²la³kxi²nũh¹nx2tain¹tu¹wa².
Yxãn¹ta¹ ĩ³ãin²ta³kxi²si¹hain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹txi³ ĩ³hau³ko³tũh¹nx2tai¹nxa³lho³la².
18 Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹si²sa²jau³nũ³a²
ten³sa²sĩn¹nha²wa². Nxe³sa²sĩ¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²xai³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
nxe³sa²sĩn¹si¹yhah³lxin¹jau³su² ĩ³ye³kxi²sa²tẽ³jah¹lxi³hẽ¹la
Txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² a̱u³txi³ e³kxi²nha¹kxi³jau³xa²
wi¹lhin¹jau³su² na³la². Wain³ju³ta²
kãi³sĩ¹na¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa²sĩn¹nha²wa².
19 Jã¹nxe³na¹jut3su² wa³su³txi³ wa̱³li²sxã³
ĩ²nx2ta¹ju³ta³nũ³a² ten³khaix1sa³nha²wa².
Nxe³si¹sa²jau³su² Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³to³hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²jau³su²

20 Nxa²ha¹te¹ kxã³nhxĩ¹nai³tã²
Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³sxã³ ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la
Ya³lu²kxi²nũ¹nhẽ³ka³tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na²
hi²sen³su² Hãun²te²a² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³ ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³na¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta²
a²yo³wa³hxa² ũ³yho³hi²ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lo²su² Je³su²jah¹lo²kxai³lu²
o³ve²a² a²wa³kxẽn³yah³lo²hũ̱³nxe²
txa²wã¹wa³kxẽn³yah³la² A²si³yxau³jah¹lo²lo̱³ta¹hxai²hẽ¹la²
21 A²nxe³jah¹lo²su² Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³jah¹la² ĩ³hxi²ka¹txa²lxi³ju³ta²
ten³sa³nha²wa². A²ten³kxi³su²
wi¹lhin¹sxã³ sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxi³nũ³a²
ĩ³hxi²ka¹txa²lxi³ju³ta³nũ³a² ten³sa³nha²wa².
A²nxe³sxã³ Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²ka²
nxe²kãi³ya³nhẽ³tu¹wa². Nxe²kãi³ya³nhẽ³kxai²nãn²tu̱³

Je³su² Kris²tu³jah¹la² ĩ³sa²nẽn¹kxi²sxã³
yxau³ki̱³tu¹wa².

Ã³wa²sut1jau³su²

22 Jã¹nxe³na¹jau³su² wãn³txa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹jau³xa²
a³lu²xa³wa². Yau³ka³lxa²jau³sxa³wa².
Nxe³sxa³ha²kxai³ wi¹lain³kxi²sa²sxã³
sa²yxo²wet1sah¹lxi³hẽ¹la². 23 Nxa²ha¹te¹
Ti³mo²jah³lai¹tã² txa²wã³tã̱³ah³lai¹tã²
sxi²ha² kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxain¹te²jai¹ti²tu³wa².
Nxe³ta¹ kwẽn¹tai²na² sxi²ha² kan²thĩ³nai²na²
ã³wa²sut1sxã³ a³li³xi²na²hẽ³la². Wa³su¹txi³
ĩ³xi²kxai²nãn²tu̱³ wxã³sĩ²nx2ta¹tãu³a¹
ã³sa²so¹ai¹na¹tu¹wa².
24 Txa²ha³ta̱³nxa² ĩ³hen³txi³txai¹nhẽ³la².
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² wxa²hxi²kan¹txi³nãu³
ĩ³nxai²na² nxe³sxã³ txa²ha³ta̱³nxa²
ĩ³hen³txi³txain¹nũ³nhẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³
I³ta²lya²ko³xan¹te²a² txai²yã¹nxe³sxã³
yxo²ĩ²te²nãu³xa² a²ha³ta̱³nxa² ũ³sa²si¹hã³ũh¹nx2tain¹nũn³na³la².
25 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³nu²kxai³lu²
thãi³ti³la² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²lxin¹ju³ta²
ten³sa³nha²wa². Nxe³ya³nx2ta¹wa².
Ta³lu²na¹wa².

Tiako

1 Txai²li² Ti³a²kah³lo²sa¹wa². Txa²wã¹sũ³na² a²wa³kxẽ³no³ti² Je³su² Kris²tu³jah¹lo²su² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ a²wa³kxẽn³no³ti² nxe³sa²kxah³lo²sa¹wa². Txa²ha³tẹh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹lhxã³ ũ³sa²si¹hã³ũ¹nx2ta¹tu¹wa². I³sa³e²ah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³syah¹lxi¹lxa². A²nxe³jah¹lu¹tai²na² wẽ³ha³lxi³khai³xa² hxi²ka² hxan³sxã³ a²jã¹nxe² ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³sxã³ nxe³ 12 nxe³sxã³ a²wẽ³ha³lxi³lo³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te²nãu³xu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³syah¹lxi¹lxa². Ha³lo²a² ko³ka³lxa¹txi³ ha³ten¹txi³sxã³ yxau²xai³yah³lxi¹lxa². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxin¹te²nãu³ ĩ³nxa² ũ³wha²li¹lhã³ũ¹nx2ta¹wa². Wa²su¹wa²sun¹yah³lxin¹ta¹li¹wa². Txai²li² wa²su¹wa²su¹yxau³na¹wa². Jã¹yxah³lxin¹ta¹ji¹wa²?

Yxo²ĩ²kị³jau³su² a²hoh³lxi³su² kị³jau³su²

2-3 Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ txa²wã³tã³yah³lxi¹lxa². Nxe³sxã³ ha³lo²a² kọ³ton³kxi¹nx2ti³kxai²nãn²tụ³ ka³li³sxã³ yxau³jah¹lxi³hẽ¹la². Nxex3jah³lxi³sxã³ kọ³ton³kxi²si¹nx2ti³kxai²nãn²tụ³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². 4 Ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³ ã²la² ya³lo³txi¹jah³lxi³hẽ¹la². Ã³na¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². Nxe³sxã³ ya³lo³txi³khaix1yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³ a²nũ²a² kãin²jah¹la² hxi²kan¹ti²hũ³nxe² yxau³yah³lxin¹tu¹wa². 5 Yxãn¹ta¹ ĩ²li³te² ĩ³nxa² nxe²e³in¹kxai²nãn²tụ³:

— Txai²li² a²hoh³lxi³su² nxa³nhai¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tụ³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³wã³txi³sxã³ ĩ³hen³txi³txai¹nhẽ³la². Nxe³sxã³ ĩ³wã³txi³sxã³ ĩ³hen³txain¹yah³lxin¹te²nãn¹lxi¹.

— Txa²sũ³nãi³. A²hoh³lxi³su² sa²nxa³nhai¹. A²hoh³lxi³sa²nũh¹sẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³ a²hoh³lxi³sa²nũh¹nxa²tụ³wã². Wi¹lhin¹khai¹nxe³ha²kxai³:

— Ĩh¹nxe³tin¹jau³tã³ ĩ³wã³txi³san¹si²lxi¹. Nxe³nxain¹jau³su² ĩ³kwã²kxi²nxai¹nxa³lho³la². Wi¹lhin¹sxã³ ũ³hũ¹nxa²tu¹wa². 6 Nxe³yãn¹tah¹lxa¹ nxe² ĩ³wã³txi³sxã³ ĩ³hen³txai¹nĩn¹kxai²nãn²tụ³ yxo²ĩ²khai¹nxe³sẽ¹la². Ĩ³wã³ta³kxi²nh²txa³hẽ¹la². Ĩ³wã³ta³kxi²nhãn¹kxai²nãn²tụ³ ĩ̱³ye³na² ũ̱n³je³na² yã¹nxe³hĩ̱³nxa¹lxa². Nxe³sxã³ it3ta² ũ̱n³txi³ sa²ne³so¹kxi²kxa² yã¹nxe³hĩ̱³nxa¹lxa². Ĩ̱³ye³na² sa²xit3sa²tã³i² sa²wa²lho¹xi² nxe³te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³jut3su² wxãi²kxai³ ĩ³wã³ta³kxi²nhãn¹kxai²nãn²tụ³ wi¹jau³xa² yxo²ĩ² wi¹lxa³jau³xa² yxo²ĩ² nxe² sa²the³jah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa². Ju¹tai²li² wai³nxa³wa². 7 Nxĩn¹kxai²nãn²tụ³ wã³txi³nhãn¹kxai²nãn²tụ³ Txa²wã¹sũ³na² a²hoh³lxi³sa²nũ¹nxa²ju³ta² wahx3nxĩn¹kxan²ti³ ĩ³tih³nxe³nxãn²nxa³lho³la². 8 Nxe³jah¹la² he³la³kxa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wã³txi³nũ¹ha²kxai³ yau³ka³lxa¹txi³ sa²ne³ya²ta² ai³te²ju²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² a²hoh³lxi³sa²nũ¹hain¹ju³ta² yũ³ye²te²sxa³yu²hẽ³la². Te²yã¹xah³lxi³txa³hẽ¹la².

Yen³kxih³kị³jau³su²

Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² yen³kxi³txa²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²te²su² te²a² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹ wi¹lhin¹ye²jah¹lai²la¹wa². 10 Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² yen³kxi³yhe²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²te²su² te²a² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a¹ wi¹lhin¹ye²jah¹lo²su²nũn³na³la². Nxe³yãn¹ta¹ kãin² yen³kxih³ye²kxan²ti³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²xa³kxai²nãn²tụ³ Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² hai³txi³ kãi²nọ³nxa³wa². Hi³yãu³sa³kxa² yã¹nxe³hĩ̱³nx2na³la². 11 Hi³yãu³sa³kxai²li² a²wi¹lhĩ¹na² wi¹khaix1te²ju²hẽ³la². Nxe³ta¹ ye³je¹na² it3ta² a³lan²te²a² wxã³nũ²la² wãn³ya³lu²sxã³ ĩ³sa³li³te²ju³hẽ³la². Nxe³sxã³ a²wi¹ju³ta² a³lu²txi³ wi¹te²sxa³yu²hẽ³la². Ne²yã¹nxe³ju³ta² yen³kxih³jah¹la² te²yã¹nxe³hĩ̱³nx2na³la². Yen³kxih³sxã³ hin¹tãu³a¹ ya³lu²te²ju²hẽ³la². Jã¹nxe³ha³ta²wa². Hi³yãu³sa³kxa² a²txai²na¹ wi¹kxan²ti³ yan¹nãu³a¹ khon³tu¹wa². Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ yen³kxih³khaix1jah¹la² sa²kxai³lu² ya³lu²ju³ta² ye³jen¹na² yũ³kxai²na²hẽ³la².

Kọ³nxe³ti³ kãi³sain³si¹nhẽ³jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ kọ³nxe³tọn³kxi²jah¹lo²su² te²an²tụ³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² nxũ²kwã²lxũ¹sxã³ yxau³kxai²nãn²tụ³ wi¹lhin¹khai¹nxe³hĩ̱³nx2na³la². Nxũ²kwã²lxũ¹nha²kxai³ wi¹lxo³kxi²ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ̱²sen³su² wi¹lhin¹sxã³ ĩ²tu¹wa². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² a³lxi²sain¹na³na¹. Txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sain¹nxa³xã¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ ĩ²ai¹na¹xã¹. A²e²nãn¹jau³su² nxe³tu¹wa². 13 Nxe³ha²kxai³ kọ³nxe³ti³ o²la³kxi²sain³sain¹jau³xa² wxã³kxai²nãn²tụ³ Sũ³na² kọ³nxe³te²lo³txa³hẽ¹la². Kọ³nxe³te²lo³txan³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² kõ³nxe³ti³
o²la³kxi²sain³sain¹te³na³li¹. Nxĩn¹jau³su²
nxe² e³txa³hẽ¹la². Nxe³sxã³ ha³lo²a²
kõ³ton³kxi²nẽ³kxan²ti³ Sũ³na² kõ³nxe³ti³
kãi³kĩ³ju³ta² te³nxa³wa². Kõ³nxe³ti³
kãi³jah¹lo²sxa³wa². Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
ĩ²li³te²a² kõ³nxe³ti³ kãi³si¹hain¹jau³su²
o²la³kxi²nũ¹hai¹nxa³wa². 14-15 Nxe³yãn¹ta¹
wã²nxũh¹ain³nha²sxã³ yxo²kwain³sãn²kĩ³ka³tu³
kõ³nxe³ti³ kãi³hĩ³kĩ³tã³la². Nũ²la²
hã²wxãn³txa³ kãi²not3sxã³ kõ³nxe³ti³
kãi³hĩ³kĩ³tã³la². Nxe³te²kxa³yan³tu³ti¹
hã²wxãn³txa³ ya³lu²nẽ³te³nãu³a¹
hxi²kan¹txi³ Txa²wã¹sũ³na² yxau³ju³ta³nũ³a²
ã³wih¹sxã³ yxau³kĩ³sxa³lho³la². Nxe³tãu³ãn²tu³
Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² nxe²e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Kõ³nxe³ti³ kãi³ĩ¹nhẽ³li¹. Nxĩ¹nha²kxai³
yxau³khai³nxĩn¹ju³ta² ã³wih¹sxã³
yxau²nxãn³so³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
nxe³hĩ³nx2na³la².

16 Jã¹nxe³ha²kxai³ txa²wã³tã³yah³lxi¹nha²kxai³
a³lxi¹nx2ta¹nha²wa². Wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
wã²nxũh¹ ã³ke³tũ¹kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹la².
17 Ha³lo²a² wi¹te²a² yxo²ha³kxa¹
oh³nãn¹ta³ko³nãu³a¹ wxã³nũ¹nhẽ³lha²kxai³
kõ³nxe³ju³ta² oh³nãn¹ta³ko³nãu³a¹
wxã³nũ¹nhẽ³lxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³la².
Yen³kxai²na² wi¹te²na² sa²kxai³lu²
u³je³na³ka² i³la³kxa² we¹jah¹la² hxi²ka²
wxã³nũ¹nhẽ³te²ju²hẽ³la². Ĩ³ã³lxi³to³nha²te²ju²hẽ³la²
Yxãn¹ta¹ jah¹lai²li² hai³txi³ ã³lxi³to³nha²jah¹lo²su²
te²sxa³yu²hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²li²
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²la¹wa².
18 A²nxe³jah¹la² hi²sen³su² wã²nxũh¹lxi³
wãn³txa² ya²la³lyau³xa² ũ³hũ¹nẽ³lain¹na²hẽ³la²
Nxe³jau³xan²tu³ sa²yxo²wet1so¹kĩ³sa²kxai³
ĩ³kaix1sa²so¹nẽ³na³la². Sũ³na² wẽ³sa²
hxi²ka¹kxa² yã¹nxe³ti³hi¹tẽ³na³la².

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²nha²sxã³ kãi³kĩ³jau³su²

19 Txa²wã³tã³yah³lxi¹lxa². A³lxi¹nx2ta¹nha²wa²
Wãn³txai²li² wi¹la³ na³ka²kxi¹jah¹lxi³hẽ¹la².
Wa³su³txi³ ain³kxi²nha¹jxah³lxi³hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ wa³su³txi³ e³yah³lxi³sãn²txa³hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³sxã³ wa³su³txi³ yxai¹yhah³lxi³sãn²txa³hẽ¹la².
20 Nxe³sxã³ ĩ³xan³ta³kxi²jah¹lai²li²
hxi²kan¹txi³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wi¹la³ kãi³te²sxa³yu²hẽ³la². 21 Nxe³jut3su²
ha²kxai³ kuh³lxa³thin¹yah³lxin¹ju³ta²
ã³na¹yah³lxi¹nha²kxai³ kõ³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta² ha³kxa¹ ã³na¹yah³lxi¹nha²kxai³
nxex3jah³lxi³hẽ¹la². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
ĩ³tih³nxe³nx2ti³jau³xai²na² wi¹lhin¹sxã³
yxo²ĩ²jah³lxi³hẽ¹la². A²nxe³jau³xai²na²
sa²kxai³lu² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³tẽ³jau³xai²la¹wa
22 Nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ã³ke³tũ¹kxi²nyhah¹lxi³txa³h
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txai²li² kwa²
ain³kxi²yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wa².
Wãn³txai²na² yxo²ha³kxa¹ wain³txi³
sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹la². 23 Jã¹nxe³sxã³
wãn³txai²li² kwa² ain³kxi²jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² a²nũ²hũ³nhĩ³nx2na³la².
Nxe³te³nah¹lxi¹, es³pe²ya²ka³lo³a²
ĩ²nha²te²hũ³nhĩ³nx2na³la². A²nũ²khai³nãu³a²
ĩ²kxi²nha²hĩ³nx2na³la². 24 Ĩ²nha²sxã³
kwa² a³li³hĩ³nx2na³la². A³li³te²ãn¹tu³ti¹
a²nũ²khai³nãu³ai²na² ha²ya³kxa²
ain³nha²hĩ³nx2nxa³wa². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³
kwa² ain³kxi²jah¹lo²kxai³lu² hai³txi³ Sũ³na²
wãn³txa²kxai³lu² ain³so¹jah¹lo²su²hĩ³nx2nxa³wa².
25 Yxãn¹ta¹ es³pe²ya²ka³lo³a² wi¹lĩ²nha²kxai²nãn²tu³
ne³wã²na³nha²nxa³kxai²nãn²tu³ a²nũ²ai²na²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wain³jau³su²
ain³kxi²jah¹lo²su² kxa²yãx1hĩ³nx2na³la².
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wain³jau³su² ha²kxai³ kõ³nxe³ju³ta²
ã³wa²sut1sxã³ yxau³ha²kxai³ ne³jau¹xai²na²
wi¹lain³nha²sãn²sxã³ hã²wxãn³txi³te²lxi³
sa²yxo²we¹thĩ³nx2na³la². Sa²yxo²wet1sxã³
kãi³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu²
wi¹lĩ²ai¹nhĩ³nx2na³la².
26 Ha²Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² ĩ²li³te²a²
ate²nãn¹jau³kxai³lu¹:

— Txai²li² Sũ³na² wãn³txa² wain³txi³
yxo²ĩ²a¹xã¹. Wi¹lhin¹khaix1na¹xã¹. Nxe³ta¹
a²yxo²e³jau³xa² wai³nxa³kxai²nãn²tu³
a²ẽ¹nãu³ai²na² ã³ke³tũ¹kxi²nha²hĩ³nx2na³la².
Wã²nxũh¹ yxo²ĩ²nha²jau³xa² wai³nxa³wa².
Wã³nxĩn¹te²sxa³yu²hẽ³la². 27 Nxe³yãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ³na² Txa²wã¹wĩ³nu²su²
ha²kxai³ yxo²ĩ²kĩ³ju³ta² ten³kxi²nẽ³na³la².
Nxe³kxa²yu³su² sai³ki³nãu³xa²su² ta³nxa²
tu¹ha² wha³te³son³te³su² ta³nxa²
wẽ³sãi¹yah³la² ya³lu²kxi²ta¹ka³lxu³su²
te²su² ta³nxa² ĩ²ain¹kxai²nãn²tu³ ai³sxã³
ã³non²ta³kxain¹ju³ta² wain³ni² kõ³nxe³ti³
kãi³ju³ta² ã³na¹kxai²nãn²tu³ wain³ni²
kãi³kxai²nãn²tu³ yxo²ĩ²nha²kxe³ju³ta²
wã³nxĩn¹te²ju²hẽ³la². Ju¹ta² Txa²wã¹sũ³na²
ten³na³la².

2

Hau³hau³kon³sxã³ kãi³ũh¹kĩ³jau³su²

1 Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²

Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ wxi²kin³ti³ton³jah¹wã³tã²
ha²kxai³ yxo²ĩ²yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na²
nxe³yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². A²nũ²a²
yen³kxih³te²a² sa²nẽn¹kxi²yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã̱³xai²li²
yen³kxih³xa³te²a² kọ̱³txi³ e³kxi²yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
Jã¹yxah³lxi³txa³hẽ¹la². Ju¹tai²na²
wai³nxa³wa². A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
yxo²hau³hau³kon³sxã³ sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².
[2]Nxe³sxã³ ã³yã³nũ²kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̱³
yen³kxih³khaix1jah¹la² ya³lau³xa²
wa²tu¹wa²tun¹ka³lo³a² ã³nhxi²wxe³nha²ha²kxai³
wã²la² wi¹khaix1ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²ha²kxai³
a²nxe³jah¹lai²li² ã³nũ²kxi¹nx2ti³hĩ̱³nx2na³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²ã̱³xa² yen³kxi³txa²jah¹la²
wã²la² kọ̱³nxe³khaix1ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²ha²kxai³
nxe³jah¹lai²li² ã³nũ²kxi¹nx2ti³nũ³nhĩ̱³nx2na³la².
[3]Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tụ̱³ wã²la² wi¹ka³lo³a²
wi²kxi²nha²jah¹lai²na² wi¹le³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Yen³kxi³hi¹nha²kxai³ hxi²kan¹jah¹la²
ã³wxe³ka³lo³ai²li² ã³wxe³txu¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³
nxe³yãn¹ta¹ yen³kxi³txa²jah¹la² e³kxi²yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Yen³kxi³txa¹nha²kxai³ kwa²
ã³sa²nũ̱³txu¹li¹. Tạ̱³nxa²:

— Yuh³xa² u²lxã³wxe³txu¹li¹. Nxe²
e³kxah¹lxi³txa³hẽ¹la². [4] Kọ̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa². A²nũ²a²
ha³na³ka³lxi² ha³na³ka³lxi² ĩ²nyha¹lxin¹kxai²nãn²tụ̱³
wain³txi³ hạ̱in³nyhah¹lxa³lxa².

[5] Jã¹nxe³jut3su² txa²wã³tã̱³yah³lxi¹lxa².
A³lxi¹nx2ta¹wa². Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su² a²nũ²a²
yen³kxi³txa²te²a² ĩ²sxã³ sa²so¹ain¹na²hẽ³la².
Nxe³sxã³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² yen³kxi³txa²na³li¹. Yxãn¹ta¹
nxe³kxan²ti³ a³lxi²sa²na³li¹. Txa²wãn³txa²
yxo²ĩ²sa²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ kxãn³nãu³a¹
a³ka³nxa¹tãu³a¹ yxau³khai³nxa¹ju³ta²
a²nũ²a² a³lxi²sain¹te²nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
yxau²sa²tẽ³ya³sain¹tu¹wi¹. A²nxe³tãu³a¹
yxau²sa²tẽ³ya³sa²nũ³nĩn¹tu¹wi¹, hĩ¹na²
yen³kxi³txa²nxa²kxan²ti³nũ¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². [6] Nxe³yãn¹ta¹ jah¹lai²li²
yen³kxi³txa²jah¹lai²li² kọ̱³te³kxah¹lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
Nxe³yah³lxin¹kxa² ha³tih³xan²tụ̱³
yen³kxih³khaix1jah¹lai²li² wi¹le³kxah¹lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
Yxah³lxin¹ka³tụ̱³ta¹ yen³kxih³te²na²
sa²kxai³lu² wa³kon³kxi¹nxa²lxi³si¹hain¹jau³su²
kwa³na³nxa²lxi³jah¹lai²la¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³
kọ̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³si¹hain¹jau³su²
ĩ³wã̱³txi³nx2tain¹te²kxa³yạ̱³lhu²
hxi²kan¹te²nãu³xa² ũh³wxe³kxi¹nx2ti³hĩ̱³nx2na³la².
[7] Jã¹nxe³jut3su² Je³su²jah¹lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxin¹te²kxa³yạ̱³lhu²
a²sa³wi³ha³lxi³su²khai³ti³hi¹ta²lxi³na³la².
Nxe³nx2ti³kxa² ha³tih³xan²tụ̱³ yen³kxih³khaix1jah¹lai²na²
a²yxo²wãn³txa² Je³su²jah³la² kọ̱³nxe³te²lo³tain¹na³la².
[8] Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³na²
ã̱³wha²li¹txã³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹:

— A³lxi²nyhah¹lxin¹kxa² yã¹nxe³sxã³
a²nũ²a² ã̱³xa² a³lxi²txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³jau³xai²na² sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nãn²tụ̱³
wain³txi³ kãi³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².
[9] Yxah³lxin¹ta¹ a²nũ²a² yen³kxi³yhe²te²na²
so¹lxi³ ĩ³wi¹lxo³kxi²nũ¹hain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̱³
ki³nxe³ti³ kãi³yah³lxi¹lxa². Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txi³nu¹txa²kxai³ sa²yxo²ã³yah³lxi¹lxa².
[10] Jã¹nxe³jut3su² Sũ̱³na² wãn³txa²
yxau³ka³na³ka³na³kxan²ti³ sa²yxo²ã³in¹ke³la³te²kxai³
Sũ̱³na² kwa³na³jau³xai³tã² yxo²ha³kxa¹
yxau³ka³lxa¹kxan²ti³ sa²yxo²ã³in¹ju³ta²
hxi²ki³te²la³ yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².
[11] Jã¹nxe³sxã³ Sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ã̱³xa² so¹sxã³ ũ³whĩn¹txi³txa³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Te²yã¹nxũn³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ĩ³su²lhã³txa³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txi³su²nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
a²nũ²a² ĩ³su²lhã³in¹kxai²nãn²tụ̱³ wã²nxũh¹lxi³hĩ̱³nxa¹lxa²,
txu¹ha² ã̱³xa² ũ³whĩn¹ta³kxi²nxã²nxa³kxan²ti³na².
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³hĩ̱³nxa¹lxa².
[12] Nxe³yãn¹ta¹ Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² ã̱³wa²su¹kxi²nẽ³jau³xa²
txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² ĩ²nẽ³jau³xan²tụ̱³
ĩ³yĩ¹li²nẽ³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³
e³in¹jau³su² tạ̱³nxa² kãi³in¹jut3su²
tạ̱³nxa² ĩ²khai¹nxe³sẽ¹la², kọ̱³nxe³te²la³
ĩ³yĩ¹li²nxa²kxa²yạ̱n³txi³sa³. [13] Nxe³ha²kxai³
kxã³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³nai²li² a²nũ²a²
ĩ³yĩ¹li²nhẽ³te³lhxã³ a³ka³nxi²tu¹wa².
Nxe³ha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²kxai³lu²
a²nũ²a² ã̱³xa² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
sa²hau³ko³nyhu¹xan³kxai²nãn²tu³
kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lhin¹sxã³
thãi³ti³la² sa²hau³ko³txa²nxa³lho³la².
Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ã̱³xa² wi¹lhin¹sxã³
thãi³ti³la² sa²hau³ko³nyhu¹in¹kxai²nãn²tụ̱³
kxã³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lhin¹sxã³
thãi³ti³la² sa²hau³ko³txa²tu¹wa². Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
sa²hau³ko³tẽ³kxai²nãn²tụ̱³ kọ̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²nẽ³ju³ta² yũ²nxa³lho³la².

Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³ sa²yxo²we¹kị̱³jau³su²

[14] Nxa²ha¹te¹ txa²wã³tã̱³yah³lxi¹lxa².
A²nũ²a² ĩ²li³te²a² e³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²te²sa¹wi¹. Nxe³ta¹ Hai³txi³ wi¹lhin¹ju³ta³la³ kãi³xa³ke³la³te²kxai³ yxo²ĩ²nha²kxe³su² ya²la³lhu²hẽ³nx2nxa³wa². A²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³kot3sẽ³nx2nxa³wa². Nxe³yãn¹tah¹lxa¹ wi¹lhin¹ju³ta² kãi³ke³la³te²kxai³ yxo²ĩ²nha²kxe³su² ya²la³lhu²hẽ³nx2na³la². A²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³kot3sẽ³nx2na³la². [15]Te²yã¹nxe³jut3su² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²te²na² wxa²wã³tã³te²nãn²tu̱³ wã²txa²ha²kxai³ he³ja³lu²ha²kxai³ nxe³hẽ³nx2na³la². [16]Nxe³ke³la³te²kxai³ yen³kxi³la³ yũ³ai¹nxa³kxa² wã²nhũh¹ ĩ³nx2nxã³lxa². Nxẽn²nxa³kxan²ti³ e³kxai¹nĩn¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wi¹lĩ²nxa²tu¹wi¹. Ha³lo²a² a̱³lxi³kxan²ti³ sa²lat1sxã³ yxau³sẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ he³ja²lu¹nxa²kxan²ti³ ũ³kxi²sxã³ yxau³sẽ¹li¹. Nxĩn¹jau³su² kxan²ti³ wã²nhũ¹ai¹nxã³ke³la³te²kxai³ hai³txi³ wai³nhẽ³nx2nxa³wa². [17]Te²yã¹nxe³jut3su² yxo²ĩ²nha²ki̱³kxan²ti³ wi¹lhin¹ju³ta² kãi³ti³ten³ki̱³sxa³ke³la³te²kxai³ yxo²ĩ²nha²ki̱³ju³ta³la³ ya²la³lhu²nẽ³lhẽ³nx2nxa³wa².

[18]Nxe³ha²kxai³lu¹ a²nũ²a² e³kxi²sa²ke³la³te²kxai³ nxe³te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²li² yxo²ĩ²nhãn¹ju³ta² yũ³nhĩ¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ txai²li² hãi¹nxe³sxã³ wi¹lhin¹ju³ta² kãi³a¹kxe³su² so¹lxi³ nxe³jah¹lo²sa¹wi¹, yxo²ĩ²nha²nxa³kxan²ti³nũ¹. Nxe³sa²jau³su² nxe³hẽ³nx2na³la². Nxe³ha²kxai³ ĩ³wa²lũ³xi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Hai³txi³ ha³na³ka³lxin³jut3su² te²sxa³wi¹. Wi¹lhin¹ju³ta² kãi³xãn³kxai²nãn²tu̱³ yxo²ĩ²ye¹nx2nxãn³tai¹. Nxe³yãn¹ta¹ txai²li² yxo²ĩ²te²sa¹wi¹. Nxe³te²sa¹ha²kxai³ wi¹lhin¹ju³ta² kãi³a¹kxe³su² yxo²ĩ²ye¹nxãn²tai¹ [19]Nxe³yãn¹ta¹:

— Txa²wã¹sũ³nu²su² kãin²khaix1jah¹la² ka³na³ka³na³tã³li¹. Nxẽn¹jau³su² ha²kxai³ yxo²ĩ²nxa²ta²lu¹wa². Ju¹tai²li² wain³na³la². Nxe³yãn¹ta¹ a²ta³a² nũ³ka̱³txa² yxo²ĩ²ain¹nũn³te²ju²hẽ³la². Yxo²ĩ²sxã³ yu̱h³lxain¹te²ju²hẽ³la². Yu̱h³lxi³sxã³ ka³ta̱³ta̱³tain¹te²ju²hẽ³la². Yxo²ĩ²ain¹kxan²ti³nũ¹ Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹tai¹nxa³wa², a²ta³a² nũ³ka̱³txa²sa³. [20]Ĩ³yxah³son³txa³hẽ¹la². Wi¹lain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Je³su²jah³la² wãn³txa² yxo²ĩ²kxan²ti³ yxãn¹ta¹ sa²yxo²we¹txa³kxai²nãn²tu̱³ kwa² yxo²ĩ²hẽ³nx2na³la². [21]A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² txa²wã¹wĩ³nu¹kxai³lu² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ki³lha³lxa² I³sa²kah³lai²li² tẽ³ka³tu̱³ wã³la³ka³txa² ka³la³ja¹hẽ³li¹. Ka³la³ya³hin¹kxai²nãn²tu̱³ txah³lxa³kxa³txa² ũh³wxe³ja¹hẽ³li¹. Ya³hin¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²wẽ³sa² ĩ³su²lhã³txa²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹te³lhxã³ ka³la³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²we¹nha²ju³ta² ĩ²ha²kxai³ hãi¹nxã¹si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Sa²yxo²wet1sa¹nha²kxai³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wain³te²lo³txa²ha¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². [22]Nxe³ha²kxai³ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³kxa²yu³su² wãn³txai²na² yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³ sa²yxo²we¹tha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ã²la² kãi²non³sxã³ wain³txi³ yxo²ĩ²ta¹hxai²hẽ¹la². [23]Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã² nxe³te³nah¹lxi¹:

— A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² wi¹lhi¹ti³hi¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² ãh¹ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A³bra³ãu²ah³lai²li² txa²sa³wi³sai²la¹wi¹. A³lxi²na¹nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². [24]Jã¹nxe³jut3su² yxo²ĩ²nha²ki̱³ju³ta² wain³na³la². Yxãn¹ta¹ Sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹ki̱³sxa³kxai²nãn²tu̱³ hxi²kan¹txi³ wain³te²lo³tẽ³hẽ³nx2nxa³wa².

[25]Te²yã¹nxe³jut3su² Ra³a²ba³ka³lxa² te²yã¹nxũn³ta¹hxai²hẽ¹la². A²kxã³nxa² kuh³lxa³sin¹sxã³ o²la³kxi²ta¹ka³lxu³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² in³txi³nãu³xa² Txa²wã¹sũ³nai²na² ĩ³sa²si¹hã³jah³la²nãu³xai²li² wi¹lhau³ko³ta¹hxai²hẽ¹la². Wi¹lhau³ko³te³nah¹lxi¹:

— Tĩh³na³ wxã³ya³hin¹tĩh³nai²li² wa̱³li²ya³txa³hẽ¹li¹. Sun²tã¹nx2tai¹nha³tai¹. Tĩh³nu² ã̱³lxi³tĩh³na² wa̱³li²ja¹hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³kxan²ta² wi¹lhin¹ju³ta² kãi³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhit1sxã³ ĩ³yĩ¹li²ta¹hxai²hẽ¹la².

[26]Jã¹nxe³jut3su² txa²wã¹nũ²ai²li² ĩ³ya¹txa³sxã³ ya³lu²te²jai¹ti²tu³wa². Te²yã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² kwa² yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ yxãn¹ta¹ tai¹na² sa²yxo²we¹ki̱³sxa³kxai²nãn²tu̱³ txa²wã¹yxo²ĩ²kxi²ki̱³ju³ta² wã³nxĩn¹te²sxa³yu²hẽ³la².

3

Txa²wã¹e³kxi²kḩ³jau³su²

1 Txa²wã³tã̃³nãu³xãi³. Kọ̃³nxe³ti³
kãi³sxã̃³ yxau²xai³kḩ³kxai²nãn²tụ̃³
Txa²wã¹sũ̃³na² a²yen³nãu³kxai³lu²
kọ̃³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nẽ³lhḩ̃³nx2na³la².
Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² ĩ³tih³nxe³te²su² te²a²
wen¹kḩ³te³na¹ hã²wxãn³txa³ kọ̃³nxe³ti³
kãi³sxã̃³ yxau²xai³kḩ³kxai²nãn²tụ̃³
kãi²non³sxã̃³ kọ̃³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nẽ³lhḩ̃³nx2na³la².
Nxe³ju³tan¹te²kxai³lu² a²nũ²a² ĩ³tih³nxe³te²nũ³sũ̃²
ka³lxa¹te²nũ³a² wen¹yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
wai³nxa³wa². Yxãn¹ta¹ ka³lxa²nxa³te²nãu³xa²
wen¹yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² wain³na³la².
2 A²nũ²a² hãi¹nxe³ti³xa¹ kọ̃³nxe³ti³
kãi³kḩ³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³yãn¹ta¹
e³kḩ³jau³xai²na² wain³jau³xa² so¹lxi³
e³kḩ³kxai²nãn²tụ̃³ kọ̃³nxe³ti³ e³kḩ³sxa³kxai²nãn²tụ̃³
a²nũ²a² hxi²kan¹te²su² kḩ³tu¹wa².
Nxe³sxã̃³ twa²wã¹nũ²nãu³ai²na² whãi²na¹
hxi²kan¹txi³ ĩ³hau³kon³nha²hḩ̃³kḩ³tã̃³la².
3 Te²yã¹nxe³jut3su² kwa³thi³la³ka³txa²
ka³jũ¹lxi³kat3su² tẽ³sxã̃³ ka²va¹la²
sa²yxo²wi¹kxai²nãn²tụ̃³ wain³txi³
sa²yxo²wet1sai¹nhḩ̃³nx2na³la². Sain¹kxai²nãn²tụ̃³
ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta² ai³si¹ha¹jau³su²
kwa³na³a¹kxai²nãn²tụ̃³ wain³txi³
ai³hḩ̃³nx2na³la². 4 Te²xa²yã¹nxe³jut3su²
na³vi²o²tẽ³na² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹la². Ka³lo¹ai²li²
ka³lo³kãin²khaix1ka³lo³a² yũ³te²jai¹ti²tu³wa².
It3tai²li² ũ̃n³te²a² sa²so²xai³te²jai¹ti²tu³wa².
Nxe³ka³lo³ai²li² ka³lo³kãin²kxan²ti³
ã̃³nxai³ju³ta² hau³ko³ka³txa² yũ³te²ju²hẽ³la².
Ka³jũ¹lxi³kat3su² te²ju²hẽ³la². Nxe³sxã̃³
a²wa³kxẽn³yah³la² ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta²
ai³ju³ta² ten³kxai²nãn²tụ̃³ sa²hau³kot3sxã̃³
ai³te²jai¹ti²tu³wa². 5 Jã¹nxe³ha²kxai³
txa²wã¹yxo²hẹ̃³lxa² yã¹nxũn³te²ju²hẽ³la².
Yxo²hẹ̃³jũ¹nxe³kxan²ti³ wãn³txa²
wxi²kan¹jau³jau¹xai²na² e³to³te²ju²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³jut3su² ha³lo²a² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹la².
Kwẽ³kon³tãu³a¹ hãix1ta³ka³txa² ka³ka³na³ka³na³sxã̃³
hãix1tũ¹kxai²nãn²tụ̃³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹
ḩ³hxan³te²jai¹ti²tu³wa². 6 Jã¹nxe³ju³tai²li²
txa²wã¹yxo²hẹ̃³lxa² wãn³txa² ha³nxe²
yã¹nx2na³la². Kọ̃³nxe³ju³ta² kãin²
e³te²ju²hẽ³la². Txa²wã¹nũ²a² whãi²na¹
ã̃³kho³tẽ³toh³te²ju²hẽ³la². Jã¹nxe³te²a²
sa²kxai³lu² wẽ³sa² we¹nhĩ¹nãn¹te²tụ̃³
kọ̃³nxe³jau³xa² e³to³te²ju²hẽ³la². Kọ̃³nxe³khaix1ka³lo³a²
wãn³txa² Sa³ta³na²jah¹lai²na² wãn³txa²
e³to³te²ju²hẽ³la². Ha³nxe² ḩ³sa²tẽ³ko³xa²
yxau³jah¹lai²na² wãn³txa² so¹lxi³
e³to³te²ju²hẽ³la². 7 A²nũ²a² hi²sen³su²
ka³yxuh³xa² yxo²ha³kxa¹ wãi²lot3si¹jau³su²
hxi²ka¹nain¹te²jai¹ti²tu³wa². Ka³yxuh³sxu²
tạ̃³nxa² ạ̃i³ki³su² tạ̃³nxa² txih³sxu² tạ̃³nxa²
ạ̃in³su² tạ̃³nxa² a²yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³
wãi²lo³te²jai¹ti²tu³wa². 8 Nxe³yãn¹ta¹
txa²wã¹yxo²hẹ̃³lhxu² wãi²lot3si¹ju³ta²
hxi²kan¹kḩ³sxa³lho³la², kọ̃³nxe³ti³
e³jau³xa² yũ³khai¹nxe³ha²kxai³la².
Wxĩx1te²hũ̃³na³la². Wxĩx1ta² sa²kxai³lu²
kọ̃³nxe³khaix1te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã̃³
e³kxi²kḩ³jau³xa² kọ̃³nxe³nũn³na³la².
9 Nxe³ha²kxai³ txa²wã¹yxo²hẹ̃³lxa²
ka³na³ka³na³kxan²ti³ Txa²wã¹sũ̃³nai²li²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si²ha²kxai³
sa²nẽn¹kxi²kḩ³tã̃³la². Hã²wxãn³txa³
txa²wã¹yxo²hẹ̃³lain²txi³ a²nũ²a² kọ̃³txi³
e³kxi²kḩ³tã̃³la². A²nũ²a² hãi¹nxe³ti³xa¹
Txã̃²wã¹sũ̃³na² we¹tẽ³tũ̃³kạ̃³txi³su²
kḩ³tã̃³la². Txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² sa²kxai³lu²
sũ̃³na² yã¹nxe² we¹tẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³nẽ³kxan²ti³ a²nũ²a² ã̃³xa² kọ̃³txi³
e³kxi²tọ̃³kḩ³sxai²na²hẽ³la². 10 Yxo²ka³na³ka³na³tẽ³kxan²ti³
wãn³txa² wi¹jau³xa² e³i² wãn³txa²
kọ̃³jau³xa² e³i² nxe³kḩ³tã̃³la². Txa²wã̃³tã̃³nãu³xãi³.
Ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la². Ju¹tai²li²
wai³nxa³wa². 11 Te²yã¹nxe³ju³ta²
ĩ³yau³xẽ¹nai²li² hxi²kan¹txi³ txạ̃n³jau³xa²
ũ̃³whi¹so² tẽ¹nãin²txi³ nạ̃un³jau³xa²
ũ̃³whi¹so² nxe³hḩ̃³kḩ³te²la¹xã̃³? 12 Te²yã¹nxe³sxã̃³
fi²ko³ne³kxa² hxi²kan¹txi³ a³se³to³nạ̃³ka²
ã̃³nxạ̃³kxi²hĩ³te²la¹xã̃³? Ti³he¹nxa³wa².
Nxe³sxã̃³ ḩ̃³yau³xẽ¹na² txạ̃n³tẽ¹nai²li²
hxi²kan¹txi³ nạ̃un³jau³xa² ũ̃³whi¹so¹hḩ̃³kḩ³sxa³wa².

A²hoh³lxa² ya²la³tụ̃³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹:
— A²hoh³lxi³sa¹wi¹. Sũ̃³na² wãn³txa²
ã̃³ne³wxe³jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³jau³su²
nxe²e³kxi¹nxa²hḩ̃³ji¹wa²? Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³
wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³jah¹lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³ wi¹lhin¹yah³lxin¹ju³ta²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²nx2tain¹tu¹wa².
Nxe³sxã̃³ yxo²kãin²e³yah³lxan³kxai²nãn²tụ̃³
ya²la³tụ̃³ a²hoh³lxi³su² yah³lxin¹tu¹wa².
14 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² a²hoh³lxi³su² te²a²
ĩ³ạn³ta³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a²
hãi¹nxe³ti³xa¹ ne³ka³ta²si¹hain¹yah³lxin¹jau³nũ³a²
so¹lxi³ o²la³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³
nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
ĩ³kḩ³tã̃³la². Ha³nxe² nyha¹lxi¹nha³ta²wa².
ya²la³lyau³xa² sa²yxo²ã̃³yah³lxi¹nha³ta²wa².
Nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la². Yxo²kãi²non³sxã̃³
e³yah³lxi³txa³hẽ¹la². 15 Nxe³jau³jau¹xai²li²

hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³sxa³wa²
Hãi¹sxã³ yuh³xan¹jau³xai²la¹wa². A²ta³a²
wãn³txai²la¹wa². 16 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a²
a²hoh³lxi³su² te²a² ĩ³ã̱n³ta³kxi²yah³lxi¹nha²kxai³
a²nũ²a² hãi¹nxe³ti³xa¹ ne³ka³ta²si¹hain¹yah³lxin¹jau³nũ³sã̱³
so¹lxi³ ten³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
khu³khu³nxa² o²la³kxah³lxin¹ju³ta²
yũ³ha²kxai³ ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
yũ³ha²kxai³ nxe³te²sa²hĩ³ki̱³tã³la².
17 Nxe³yãn¹ta¹ a²hoh³lxi³su² jau³xa²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³xai²li²
wi¹lhin¹khaix1jau³xai²la¹wa². Nxe³jau³jau¹xai²li²
sa²yxo²we¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³ wãn³txa²
tah²yau³xa² wain³txi³ e³hĩ³ki̱³tã³la².
Ko̱³nxe³thin¹sxã³ e³ki̱³sxa³ha²kxai³
wi¹lhin¹jau³xa² so¹lxi³ e³hĩ³ki̱³tã³la².
Hãun²jau³xa² so¹lxi³ e³hĩ³ki̱³tã³la².
Kwa²he¹kxi²nyhu¹ki̱³jau³xa² e³hĩ³ki̱³sxa³wa².
A²nũ²a² ã̱³xa² ĩ³tih³nxe³nẽ³kxai²nãn²tu̱³
wi¹lhit1sxã³ ain³kxi²hĩ³ki̱³tã³la². A²nũ²a²
a³lxi²ki̱³kxa² khãuh³lxa³tain¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³thĩ³ki̱³tã³la².
Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³hĩ³ki̱³tã³la².
Ĩ³wã̱³wã̱³txi³jau³xa² e³kxi²hĩ³ki̱³sxa³wa².
A²nũ²a² ã̱³ke³tũ¹kxain¹ki̱³sxa³lho³la².
Ya²la³lyau³xa³ so¹lxi³ e³kxi²hĩ³ki̱³tã³la².
18 Jã¹nxe³jut3su² hãun²ju³ta² ten³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
hãu²non³sxã³ kãi³nũ¹hain¹ki̱³tu¹wa².
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³
kãi³ũ¹nhẽ³lain¹tu¹wa².

4

Yuh³xai²nãn¹ta² wãn³txa² sa²yxo²we¹ki̱³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³
ĩ³ye³ĩ³yi²lhon¹ta³kxah¹lxin¹ji¹wa²?
Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ he¹kxi²nyhu¹ah³lxin¹ji¹wa²?
Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ko̱³txi³ e³kxi²nha²sxã³
yxo²kwa̱i³no³nyhah¹lxi¹nha²kxai³
he¹lah³lxin¹ta²wa². 2 Yen³kxi³la³
yũ³nx2ti³xa³kxe³su² ya³ni̱³li³yah³lxi¹nha²kxai³
ai³lhxã³ so¹kxi²te³lhxã³ a²nũ²a²
ĩ³ye³ĩ³yi²lhon¹ta³kxah¹lxi³hĩ³nxa¹lxa².
Kãin² yxo²kwa̱in³yah³lxin¹kxan²ti³
hai³txi³ so¹kxah²lxi³hĩ³nx2nxa³lxa².
Yxah²lxa³nha²kxai³ kãin² he¹kxi²nyhu¹i²
su²lhã³nyhu¹i² yah³lxin¹ta²wa². Ju¹tai²na²
wai³nhĩ³nx2nxa³wa². Nxe³yãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ³na² e³kxah²lxa³nha²kxai³
yũ³nx2ti³xan³ta²wa². 3 Te²yã¹nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²yah³lxin¹tãu³a²
ko̱³nxe² ĩ³wã̱³txi³yah³lxi¹nha²kxai³
ũ³hũ¹nx2ti³xan³ta²wa². Kwa² wa³ni̱³lon³te³lhxã³
yen³kxa² ĩ³wã̱³jah³lxin¹ta²wa². 4 Kuh³lxa³thin¹ta³ka¹lxã³
yã¹yxah³lxi¹lxa². A²nxe³ta¹ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² in³txa² ã̱³xa² ko̱³nxe³ti³
yxo²kwa̱i³nha²kxai³ a²wẽ³sãi¹ah³lo²khai³xa²
ã̱³na¹sãn²nũ²la² in³txa² ã̱³xa²kxai³lu²
ko̱³nxe³ti³ a²nyhu¹te²ju²hẽ³la². A̱³nyhu¹kxa²yu³su²
a²wẽ³sã̱³yah³lai²na² te²hi²sen³kxai³lu²
in³txa² ã̱³xa²kxai³lu² ũ³ha³lo²sa²tã³hĩ³nx2na³la².
Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² wxãi²nãu³xai²nãn²ta³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
Yxah³lxin¹ta¹ yuh³xai²nãn¹ta² wãn³txa²
ain³kxi² ã³si³wxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² te²hi²sen³kxai³lu²
ĩ³ã̱n³ta³kxi¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³sxã³
yuh³xai²nãn¹ta² wãn³txan²tu̱³ sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nãn
Txa²wã¹sũ³na² ya̱³lxi²yah³lxa³lxa².
A²ko¹ko¹nũ³ka̱³txi³su² yah³lxi¹lxa².
5 Te²yã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na²
ũ³wha²li¹txã³nxai³tã² nxe³te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ĩ³nxũ²kwa̱i³wi¹nhẽ³jah¹la² wi¹lhau³ko³tẽ³na³li¹,
ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³kxa²ya̱n³txi³su¹.
A³lxi²khaix1nẽ³na³li¹. A²ẽ¹na² a̱u³txi³
yxo²kwa̱in³nẽ³na³li¹. Nxe³jau³jau¹xai²na²
kwa²wãn³txi³sxa³wa². Ya²la³lyau³xai²la¹wa².
6 Nxe³sxã³ ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nẽ³lha²kxai³
ko̱³nxe³ti³ yxo²kwa̱in³nẽ³lxa³lho³la².
Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxai³tã²
nxe³te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
yxo²kãin²e³te²su² te²a² ã³na¹ha²kxai³
a²nũ²a² yxo²kãin²e³xa³te²su² te²a²
ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nha²kxai³ nxain¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Jã¹nxe³jut3su²
Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la².
A²ta³a² a²hxi²kan¹jah³la² wxã³sxã³
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³kxan²ti³ ĩ³wa²lũ³xah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
— Wxa²wãn³txa² ten³sa²sĩ¹nxa³nhai¹.
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² so¹lxi³ ten³sĩ¹na¹wi¹.
Yxah³lxin¹jau³su² kxai²nãn²tu̱³ ã³waix3je¹nx2ti³tu¹wa².
8 Txa²wã¹sũ³na² ĩ²sa²tẽ³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².
Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ²sa²tẽ³nxa²lxi³nũn³tu¹wa². Nxe³ha²kxai³
ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wxa²hxi²khai²lxa²lxin¹kxa² yã¹nxe³sxã³
ko̱³nxe³ju³ta² ã³na¹jah¹lxi³hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wã̱³jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
ĩ³ha³na³ti³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² so¹lxi³ yxo²ĩ²jah³lxi³hẽ¹la².
9 Ĩ³ãin²ta³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹la², ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxi¹nha²kxai³la². Ĩ³wxan¹sxã³
nã̱n³jah¹lxi³hẽ¹la², Yxo²ka³lxi³nyhah¹lxin¹jau³xa²kxai³
ã̱³na¹sxã³ ĩ³nã̱n³jah¹lxi³hẽ¹la². Yxo²ka³lxi³nyhah¹lxin¹jau³x
ã̱³na¹sxã³ ĩ³ãin²ta³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹la².

10 Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na²
e³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
— Sũ̱³nãi³. Ain³kxi¹sẽ¹li¹. Ko̱³nxe³ti³
kãi³jah¹lo²sa¹wi¹. Yxãn¹ta¹ ĩ³ãin²ta³kxi²nha¹nhã¹
Nxĩn¹jau³su² kxai²nãn²tu̱³ ye³jen¹nãu³a²
ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³sxã³ ã³nho̱³kxi¹nx2ti³tu¹wa².
Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² tah²lxi³ we¹nxi¹nx2ti³tu¹wa².

A²nũ²a² ã̱³xa² ko̱³nxe³te²lo³kxi²ki̱³jau³su²

11 Txa²wã³ta̱³nãu³xãi³. Ko̱³nxe³te²lo³nyhah¹lxi³txa³hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ko̱³nxe³te²lo³ta̱³nxa² wxa²ya̱³la²
ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²ta̱³nxa² yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹jau³xai³tã²
ko̱³nxe³te²lo³ti² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hi²
yxah³lxi³nũ³nhĩ̱³nxa¹lxa². Hãi¹sxã³
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹la².
A²nxe³jau³jau¹xai²na² wain³ta̱³nxa²
wai³nxa³ta̱³nxa² nũ¹hĩ²sxã³ ĩ³yĩ¹li²yah³lxi³txa³hẽ¹la².
12 Txa²wã¹sũ̱³na² so¹lxi³ kwa³na³jau³xai²li²
hxi²kan¹txi³ ĩ³ye³kxi²jah¹lai²la¹wa². Jah¹la²
so¹lxi³ o²la³kxi²ki̱³ju³ta² wi¹ta̱³nxa²
ko̱³nxe³ta̱³nxa² a³ya³txi²jah¹lai²la¹wa².
Jah¹la² so¹lxi³ a²nũ²a² sa²wa²su¹ta̱³nxa²
ã³na¹hxa³ta̱³nxa² hxi²kan¹jah¹lai²la¹wa².
Nxe³ha²kxai³ wxãi²na² sa²kxai³lu²
wxa²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
— Hxi²kan¹jah¹lo²sa¹xã¹, txai²lã¹.
Nxa¹ha²kxai³ txa²wã³ta̱³xa² yxo²ĩ²jah¹lan²ta³
a²ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²na¹ju³ta² hxi²ka¹na¹xã¹. Nxĩn¹jau³su²
nxe² e³kxi²nha²yah³lxi³txa³hẽ¹la².

"Ka³nxa³ha²ta² nxe² kãi³a¹tũ¹xã¹."
Nxe³ki̱³jau³su²

13 Nxe³jah³lxi³sa²lxa². Yxo²kãin²e³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
— Hĩ¹na² ta̱³nxa² ka³nxa³ha²tai²la³
ta̱³nxa² sxi²jen³na² kãin²je³na² ai³na¹tu¹wi¹.
Na¹kxai²nãn²tu̱³ ye³ka³na³ka³nat3sxã³
kwẽ³kon³tãu³a¹ yxau³sxã³ yen³kxa²
kãin² so¹kxi²na¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²
yxo²kãin²e³yah³lxi³txa³hẽ¹la². 14 Ka³nxa³ha²tai²la³
hxi²kan¹txi³ ĩ²ki̱³sxa³wa². Ya³lu²ta̱³nxa²
ka³te̱n³su² yxau³ta̱³nxa² nxe³ki̱³sxa³lho³la².
Kan²txi³ yxau³ki̱³te²sxa³yu²hẽ³la². Ha³lo²a²
wi³ki̱²ta² yã¹ki̱³tã³la². Ha³lo²a² wi³ki̱²tai²li²
wa³su³txi³ tĩ¹te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³
kan²txi³ yxau³ki̱³sxa³lho³la². 15 Nxe³yãn¹ta¹
nxe²e³yah³lxin¹jau³nũ³a² wai³nhĩ̱³nx2na³la².
Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe² kãi³ta̱³nxa² nxe² ã³nxai³ta̱³nxa²
Txa²wã¹sũ̱³na² a²ten³jut3su² kxai²nãn²tu̱³
nxa¹tu¹wi¹. Nxe³yah³lxin¹jau³su²
nxe²e³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wai³nhĩ̱³nx2na³la².
16 Nxẽn²nxa³kxai²nãn²tu̱³ yxo²kãin²
e³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa². A²nxe³jau³xai²li²
ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².
17 Nxe³ha²kxai³ wi¹lĩ²nha¹jah¹lxi³hẽ¹la².
Wain³jau³xai²li² ã³ne³wxe³yah³lxi¹nha²kxai³
sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
sa²yxo²we¹jah²lxan³kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².

5

Yen³kxih³te²nãu³xa² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ki̱³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ yen³kxih³khaix1te²
ĩ³nxai²na² ain³kxi²sah¹lxi³hẽ¹la².
Ha³lo²a² ko̱³ton³kxi¹nx2ti³ha³ta²wa².
Kãin² khãuhx3nyhah¹lxi¹nha³ta²wa².
Yen³kxi³txa²yah³lxi¹nha³ta²wa². Nxe³ju³ta²nũ³a²
kãin²nã̱³ni² kãin² wxa¹ni² yxah³lxi¹nha³ta²wa².
2 Yen³kxih³yah³lxin¹kxa² khon³kxi¹nx2ti³ha³ta²wa².
Wxa²wã²lai²li² wã̱³sa³ti³hũ̱³te²a² ĩ³kho³kxi¹nx2ti³ha³ta²wa².
3 A³lxi²khaix1yah³lxin¹kxa² ya³te̱¹ya³te̱n¹ki³a²
ki³nã̱n³ki²sxã³ khon³kxi¹nx2ti³tu¹wa².
Kwa² so¹kxi²sxã³ a̱³yah³lxi¹nhẽ³la².
Kxã³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³na² oh³xan¹ko³xa²
a³ka³nxi²sxã³ wxã³tãu³a¹ ĩ³yĩ¹li²nẽ³tu¹wa².
Wi¹lhit1sxã³ ĩ³yĩ¹li²ta̱³nxa² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²ta̱³nxa² nxe³nẽ³tu¹wa². Jã¹nxe³yah³lxin¹tãu³a¹
yen³kxa² a³lxi²yah³lxin¹kxe³su² ha³nxe²a²
wã²nhxan³kxa² yã¹nxe³sxã³ ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wa², Txa²wã¹sũ̱³na²sa³.
Kwẽn¹tai²na² yen³kxa² kãin² ũ³ha¹yah³lxi¹nhẽ³la².
4 Nxe³yãn¹ta¹ kxã̱n³kxai³ kwa² wa³kon³kxi¹nx2tain¹tũ̱³ka̱³tx
wxa²hai³sxa² ĩ³lih¹kxi¹nx2tain¹tũ̱³ka̱³txa²
ũ³yho³hi²hain¹yah³lxan³ta²wa². Kãin²
a³ã̱³ni²xi¹nx2tain¹jau³xa² ain³kxi²nha¹jxah³lxi³hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³sxã³ wxa²hai³sxai²li² ki³kan²ki²
ki³ai²li² wxa²so¹si¹hain¹yah³lxin¹jau³su²
kwa³na³yah³lxin¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ³wxa¹nain¹na²hẽ³la².
Ĩ³wxa¹nain¹jau³xai²li² Txa²wã¹sũ̱³na²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si²ha²kxai³
nũ³kxũn³khaix1jah¹lo²si²ha²kxai³
3 Nxe³jah¹la² ne³nxẽ³na² ain³kxain¹na²hẽ³la².
Wain³txi³ yo³hain¹yah³lxan³ju³ta²
ain³kxain¹na²hẽ³la². Jã¹nxe³yah³lxin¹ju³tai²li²
Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²ki³kxai³lu² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wa². 5 Txa²wã¹ha³lo²nãu³xai²li²
yxau³yah³lxin¹tãu³a² wi¹la³ yxau³khaix1yah³lxin¹tai¹ti²tu³
Wxa²yan³txi³nũ³a² so¹lxi³ ĩ³ka³lih³ti³ten³yah³lxi¹nhẽ¹la².
Nxe³sxã³ po¹na² su²lhĩ²na¹tũ¹xã¹. Nx-
ain¹kxai²nãn²tu̱³ ũ³yhai¹tai¹nha²kxai³
ha³nẽ³te²ju²hẽ³la². Te²yãx1nxe³kxe³hũ̱³nxe²
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³ka²li¹nyhah¹lxin¹ju³ta²
so¹lxi³ o²la³kxah¹lxi¹lxa². Ny-
hah¹lxi¹nha²kxai³ ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³kxe³nũ³su²

wxã³nũh¹nx2ti³ha³ta²wa². 6Nxe³kxa²yu³su²
a²nũ²a² wi¹lhin¹te²a³ su²lhã³te³lhxã³
ã³ke³tũ¹kxain¹yah³lxi¹nhẽ³la². Nx-
ain¹yah³lxin¹kxan²ti³ hai³txi³ wa³lxĩ³nha²yai¹nxa³ha²kxai³

Je³su²jah³la² wxã³ju³ta² ya³nãn³ta³ki²la²sa³ wah³nxe³kị³jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ txa²wã³tã³nãu³xãi³.
Ya³nãn³ta³ki²la²sa³ wah³nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la²
a³ka³nxi²ju³ta² ya³nãn³ta³ki²la²sa³
wah³nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Hai³sxa²
wa³kon³jah¹lo²su² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹la².
Ũ³whĩn¹ta³lun²nũ²la² wi¹la³ wen¹ju³ta²
wah³nxe³kxi²kị³te²ju²hẽ³la². Wẽ³ha²yau³xa²
ã³wạx3sãn²ka³tụ³ hã²wxãn³txa³ ã³wạx3ta³lun²nũ²la²
yain³txa²kxai³ kan¹te²ju²hẽ³la². Nxe³te²hũ³nxe²
yain³txa² kan²kxi²ju³ta³nũ³a² wah³nxe³kxa²
yã¹nxe² Je³su²jah³la² a³ka³nxi²ju³ta²
wah³nxe³jah³lxi³hẽ¹la². 8Te²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³
ya³nãn³ta³ki²la²sa³ wah³nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
Ĩ³nxũ²kwại³lxũ¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹lai²na² a³ka³nxi²ju³ta²
yạu³son³na³la².

9 Txa²wã³tã³nãu³xãi³. Ĩ³yxaih¹sxã³
ĩ³kwại²kxi²nyhah¹lxi³txa³hẽ¹la². Nxe²
e³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tụ³ Txa²wã¹hxi²kan¹la²
Si³yxau³jah¹la² a³ka³nxi²sxã³ wạ³li²tãu³a²
kọ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wa². Ha³lo²ai²li²
yạu³son³na³la². Sxi²ha² a²yxo²a²
ã³wih¹kị³te³lhxã³ nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³
wạ³li²ju³ta² yạu³son³na³la². 10Txa²wã¹sũ³na²
e³jau³xa² ĩ³hen³txi³tũ³kạ³txai²na²
ĩ²jah¹lxi³hẽ¹la². Nxe³tũ³kạ³txu¹tai²li²
kãin² khãuh³lxa³thi¹nain¹kxan²ti³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ya³nãn³ta³ki²la²sa³
yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³ nxũ²kwại³lxũ¹nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
11Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²ã³ai¹nxa³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ³ka³li¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Jã¹nxe³sxã³ Jo²ah³lu¹tai²li² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹la².
Khãuh³lxa³tẽ³nha²khaix1ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³hĩ¹nu¹tai²na² hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
sa²yxo²ã³ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe²nxa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² ĩ³ka³li¹ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Jã¹nxe³ju³ta² Jo²ah³lu¹tai²na² a²ha³lo²a²
wi¹ta³lun²si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹khaix1te²la¹wa².
Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe² Jo²ah³lu¹tai²na²
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³tũ¹hxai²kxai³
jã¹nxe³sxã³ wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³nũn³tu¹wa², Txa²wã¹sũ³na²sa³.

12 Nxe³sxã³ txa²wã³tã³nãu³xãi³.
Nxe³ha²kxai³ wãn³txi³khai¹xa² e³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³
wãn³txa² e³yah³lxin¹jau³xa² ĩ³yxo²xũn³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:
— Ya²la³lai²la¹wi¹. Oh³xan¹jah¹la²
ĩ²sai¹nha²kxai³ ya²la³lai²la¹wi¹. Tạ³nxa²:
— Ya²la³lai²la¹wi¹. Yuh³xan¹jah¹la²
ĩ²sai¹nha²kxai³ ya²la³lai²la¹wi¹. Tạ³nxa²:
— Ya²la³lai²la¹wi¹. A¹thũn³jah¹la²
ĩ²sai¹nha²kxai³ ya²la³lai²la¹wi¹. Nxe³jau³xa²
ã³ye³yxo²nũ¹nx2ti³ju³tan¹te²kxa³yau³kxai³lu²
nxe² e³yah³lxi³txa³hẽ¹la². Wãn³txai²li²
ya²la³tụ³kxai²nãn²tụ³ hãi¹sxã³ ĩ³ye³in¹te³nah¹lxi¹:
— Nxẽn²na³li¹. Ya²la³lai²la¹wi¹. Tạ³nxa²,
Ya²la³tụ³txa³kxai²nãn²tụ³ e³in¹te³nah¹lxi¹:
— Nxe²nxa³wi¹. Ya²la³lhxa³wi¹.
Nxĩn¹jau³su². Nxe³jau³xa² so¹lxi³
e³jah¹lxi³hẽ¹la², Txa²wã¹sũ³na² kọ³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³kxa²yạn³txi³sa².

13 Nxa²ha¹te¹ wxa²nũ³kạ³txa² ha³tih³xan¹tũ³kạ³txi³
ã³nxai²na² khãuh³kxai²nãn²tụ³ wi¹lhau³kot3si¹jau³su²
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³sxã³ wxa²nũ³kạ³txa² ã̃³xa²
ha³tih³xan¹tũ³kạ³txi³ ĩ³nxai²na² ka³lih³kxai²nãn²tụ³
Sũ³na² sa²nẽn¹kxah¹lxin¹jau³xa² ĩ³hain³jah¹lxi³hẽ¹la².
14 Wxa²nũ³kạ³txa² ha³tih³xan¹tũ³kạ³txi³
ĩ³nxai²na² ĩ³ton³kxi²kxai²nãn²tụ³ Sũ³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²te²nũ³kạ³txi³ ĩ³nxai²na²
a¹hxi²kan¹txi³nãu³xa² ĩ³kaix1jah¹lxi³hẽ¹la².
Ĩ³kaix1tũ²la² a³se³to²na²yau³xa² tẽ³sxã³
wxa²ne³tọ¹lxi³yuh¹nha²sãn²nũ²la² Sũ³na²
we²txi²si¹ha³lxin¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².
15 Nxe³kxai²nãn²tụ³ Txa²wã¹sũ³na²
hxi²kan¹si¹jau³su² yxo²ĩ²kxai²nãn²tụ³
ĩ³ta³ka³txai²li² we²txi²tu¹wa², Txa²wã¹sũ³na²sa³.
We²txi²sxã³ kọ³nxe³ti³ kãi³ju³ta³
yũ³kxai²nãn²tụ³ ne³wã²na³tu¹wa².
16Kọ³nxe³ti³ kãi³ju³ta² yũ³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³
Tyau¹ti¹nyha¹jah³lxi³hẽ¹la². Te²yã¹nxe²
kai¹yah³lxi³to³hin¹kxa²yạn³txi³su²,
Txa²wã¹sũ³na² Tye³kxi²waun¹nyha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³ ĩ³nxũ²kwại³lxũ¹nxa²lxi³tu¹wa².
Nxe³sxã³ a²nũ²ai²li² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wi¹lhit1sxã³ sa²yxo²we¹jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² Sũ³na² ĩ³ye³kxi²kxai²nãn²tụ³
wã³nxĩn¹khaix1jau³su² e³hĩ³nx2na³la².
17 Te²yã¹nxe³sxã³ E³li²ah³lu¹tai²na²
ĩ²jah¹lxi³hẽ¹la². Txai²yã¹jah¹lo²su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² Sũ³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²ẽ¹nãu³ai²na² ạu³txi³ e³jau³su²
e³te³nah¹lxi¹:
— Sũ³na² nxe³txi¹. Wẽ³ha²yau³xa²
hãi¹nxã¹txa²hẽ³li¹. Nxe³jau³su² e³ka³tụ³
yạ³ha¹lũ³ ye³ha¹li¹ wxạx3ti³tãu³u¹tai²na²

hai³txi³ wẽ³hã¹ti³hex1ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
18 Hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹sũ³na² ãh¹
e³kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². E³te³nah¹lxi¹:
— Wẽ³ha²yau³xa² a³na¹ ã³si³wxe³xi²ti³hi¹txa²hẽ³li¹.
Nxe³jau³su² nũ²la² ãh¹ wẽ³hã¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Wẽ³hã¹xi²nũ²la² hai³sxu¹tai²na² ã³wa̱x3tũ²ha²kxai³
yain³txa² kãin² yũ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
19 Txa²wã³ta̱³nãu³xãi³. Ain³kxi²khaix1nxe³sah¹lxi³hẽ¹la².
Wxa²nu̱³ka̱³txa² ha³tih³xan¹tu̱³ka̱²txi³
ĩ³nxai²na² ya²la³lyau³xa³ ã³nũ²la²
ki³han³jau³xa² sa²yxo²we¹kxai²nãn²tu̱³
a²nxe³jah¹lai²li² ki³han³ju³ta² ĩ³wa²li²si¹hain¹yah³lxin¹jau³su²
e³kxi²txai¹yah³lxi³hẽ¹la². 20 Nxe³sxã³
ĩ³wa²li²kxai²nãn²tu̱³ jah¹la² a²ẽ¹nãu³ai²na²
ha³nxe² i̱³sa²tẽ³ko³xa² sa²wi¹kxe³nũ³a²
ĩ³yĩ¹li²jau³su² ã³wa²su¹tũ¹hain¹yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².
Te²yã¹nxe³sxã³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta²
ka³lxa¹txi³ ã³wa²su¹tũ³nhĩ̱³nx2na³la².
Jã¹nxa¹jau³su² txai²li² Ti³a²kah³lo̱²na¹xai²li²
nxe³ye¹nx2ta¹wa². Ta³lu²na¹wa².

1 Petro

[1]Pe²jah³lo²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ĩ³sa²si¹hã³ũ¹kxah³lo²sa¹wa².
— Txai²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³li,
Txai²na² hxi²kan¹txi³lo³txa²ha¹i¹. Je³su²jah³la² nxe³sa²kxah³lo²sa¹wa². Nxe³na¹te³na¹xai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Na¹ha²kxai³ wxãi²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wã²nxa³ka² so¹nx2ti³tũ³kã³txi³syah¹lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². A²nũ²a² Ju³te²a² nũ³kã³txi³sxa³tũ³kã³txa² kwa² jũ¹nxe² kxãn³su² yxau³yain¹yah³lxin¹ka³tu³ã³yo³yo³li² yxau³yain¹tũ³kã³txi³syah¹lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². Põ²ta³ko³xa² yxau², Ka³la²sa³ko³xa² yxau², Ka³pa³to²sa³ko³xa² yxau², A²si³a³ko³xa² yxau² Bi³ti²ni³a³kõ³xa² yxau², nxe³hĩ¹nãn¹te²tũ³ yain¹yah³lxi³ta¹hxain¹ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³te² ĩ³nxai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa².
[2] Wxãi²na² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wã²nxa³ka² so¹nx2ti³tũ³kã³txi³syah¹lxi¹lxa². Txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²na² yũ³ti³hex1nẽ³lxa¹tãu³ũ¹tai²na², Txa²wã¹sũ³na² wã²nxũh¹ ĩ²sa²tẽ³kxi²nha²sxã³, wã²nxa³ka² so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²yxo²we¹jah³lxi¹nha²kxai³ kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² ã³wa²su¹txi²lxi³sxã³ yxau³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³si¹yhah³lxin¹jau³nũ³su² wã²nxa³ka² so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³nx2ti³ju³ta³nũ³a² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³nxũ²kwai³wih³kxe³ju³sã³ ĩ³wi¹lhit1ti³hi¹nx2ti³na²hẽ³la². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ha²kxai³la². Nxe³nx2ti³tu¹wa². Nxe³nx2ti³ju³ta³nũ³a² ten³khaix1sa³nha²wa².

Hxi²ka¹ka¹nha²la² yxau²xai³kĩ³jau³su²

[3] Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³sa²nẽn¹kxa¹sah¹lxi³hẽ¹la². A²nxe³jah¹la², Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹la² A²wĩ³nu²su² ha²kxai³, nxe³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³te³lhxã³ tah²lxi³ we²txi²nẽ³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³nẽ³kxe³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta² ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ³la². Nxe³sxã³ ka³tẽ³na² wi¹tãu³a¹ tah²lxi³ we²txi²nẽ³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³nẽ³lha²kxai³:
— Yxan¹nãu³a¹, ha³lo²a² wi¹khai¹nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² ũ³hũ¹nẽ³tũ¹xã¹. Nxe³nẽ³ju³ta³nũ³a² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³tih³nxe³nẽ³lha²kxai³ a³la³kxi²kĩ³tã³na¹. Kĩ³sa²kxai³ a²hĩ¹nai²na² ha³ta³nxãn²txi³ hxi²ka¹ka¹nha²la² yxau²xai³kĩ³tã³na¹. Txa²wã¹kĩ³na¹xai²na² nxe³hĩ³kĩ³tã³la². [4] Txa²wã¹sũ³na² tah²lxi³ we¹txa²txi³kxe³kxai³, a²yen³kxa² wi¹khai¹nxe³te²a², hxa³nxa³te²a² wi¹lhin¹khai¹nxe³te²a² oh³nãu³nũ¹ka³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²nhãu³a¹ ũ³ha¹kxi¹nx2ti³te²ju²hẽ³la². [5]Wxãi²na² Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²yah¹lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³, hxi²kan¹sxã³ a²hxi²ka³nãu³lot3sa²tẽ³nx hu³, yxan¹nãu³a¹ ha³lo²ai²na² ne³ki³son³tãu³a¹, Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²nãu³a² oh³xai²nãn¹ko³xan¹ta³ ã³sa²so¹nx2ti³sxã³ yxau²sa²tẽ³yah³nx2ti³tu¹wa². A²ya³la³tu³ a²kxã³nxãu³u¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na² wxa²wa²su¹ta³lun²nx2ti³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nx2ti³kxa²ha³ta³nxãn²ti³ ũ³ho¹ki¹nx2ti³kxe³hũ³nxe² hxi¹kan¹txi³ wxa²ye³na² i²ũ³yhah³lxi³hĩ³nx2nxã³lxa². Yxãn¹ta¹ yxan¹nãu³a¹ ha³lo²ai²na² ne³ki³son³tãu³a¹, Txa²wã¹sũ³na² i¹yau³ũ³nx2ti³tũ³wa². A²nxe²tãu³a¹ ĩ²yah³lxin¹tu¹wa².

[6]Nxe³nx2ti³ju³ta³nũ³a² kãin² ka³lih³khaix1yah³lxi¹lxa². A²ha² hĩ¹nai²na², jũ¹nxe² kxãn³su² Txa²wã¹ha³lo²ai²na² khãuh³lxa³ti³sa²sxã³ yxau³na¹kxe³su² ãin²ti³sa²na³na¹. Ĩ²li³hũ³te² ĩ³nxai²na² nxe³yah³lxin¹kxa²ha³ta³nxãn²ti³ kãin² ka³lih³khaix1yah³lxi¹lxa². [7]Jã¹nxe³ju³ta² ou²ra³ka³ta² a³lxi²khaix1te²ju²hẽ³la². A²nxe³ta³ka³ta² ha³nxe²a² a³lan²khai¹nxe³tho³xa² ũ³hi³kĩ³te²ju²hẽ³la².

— A²yen³kxa² ã³xa², kwa³thi³la² ã³xa² ũ³kxẽ³ni²te² yen³kxa² ũ³thũ²ka²sai¹na¹tũ¹xã¹. A²ou²ra³khai³xa² a²wi¹te²a² so¹lxi³ ĩ³wa²ju³sa² so¹tai²lã¹. Nxe³kĩ³te²ju²hẽ³la². Nxe²ju³sã³ ou²ra³ka³ta² ha³ta³nxãn²txi³ ha³xa²te²ju²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² yxau²ĩ²sxã³ yxau²wa³to²hi²yah³lxin¹tu¹wa². Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²yah³lxin¹ju³tai²nãn²tũ³, ou²ra³ka³ta² a³lxi²khai¹nxe³kxa² ha³ta³nxãn²txi³ ã³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³ a³lxi²khai¹nxe³jut3su² te²ju²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²yah³lxin¹ju³ta² ĩ³we²ti²sa²so¹kxi¹nx2ti³hĩ³nx2na³la². Jã¹nxe³te³lhxã³ ha³lo²a² khãuh³lxa³ti³yah³lxin¹ju³ta² ũh³wxe³nx2ti³te²ju²hẽ³la². Ou²ra³ka³ta² ha³nxe²a² ũ³hi³lhĩ²jut3sũ³nxe² nxe³nx2ti³te²ju²hẽ³la², a³lxi¹nx2ti³ha²kxai³la². Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tũ³, yxan¹nãu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² a³ya³ti¹xi²nẽ³tãu³a¹ ĩ³sa²nẽn¹kxi¹nx2ti³ha²kxai³, wxi²kin³ti³to³ti³hi¹txa²lxi³ha²kxai³, nxe³nx2ti³tu¹wa². [8] A²nxe³jah¹la² Je³su²jah³la² yuh³xai²nãn¹te² ha³lo²ai²na² yxau³nũ¹nhẽ³lhĩ¹nai³tã² wxa²ye³na² ĩ²yah³lxi³hxai²nxãn³tai¹ti²tu³wa². Yah²lxan³kxa²ha³ta³nxã a³lxi²yah³lxi¹lxa². Jã¹yxah³lxin¹ju³ta² a²hĩ¹nai²na² wxa²ye³na² ĩ²yah³lxan³kxa² ha³ta³nxãn²txi³ yxo²ĩ²i² kãin² ĩ³ka³li³hi² yah³lxi¹lxa². Wxa²ẽ¹nãu³nũ¹ai²na² whãi²na¹ kãin² ĩ³ka³li³sxã³ hxi²kan¹txi³

ĩ³sai¹sxã³ wxa²yxo²a² ĩ³ye³ah²lxan³kxa²
ha³tã³nxãn²txi³ kãin² ĩ³ka³li³yhah³lxi¹lxa².
⁹Yah³lxin¹ka³tũ³, Je³su²jah³la² yxo²ĩ²yah³lxi¹lxa².
Nxe³yah³lxin¹jau³su² kwẽn¹tai²na²
wxa²wa²sut1sa²tẽ³nx2ti³ka³tũ³ hu³,
yxan¹nãu³a¹ wxa²wa²su¹ta³lun²nx2ti³tu¹wa².
¹⁰ Jã¹nxe³ju³ta², kxã³nãu³u¹tai²na²
a²nũ²a²nãu³xu¹tai²na², Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³kã³txu¹tai²na²
ĩ³ye³kxũ¹nhẽ³te³nah¹lxi¹:

— A²ya³la³tũ³ Txa²wã¹sũ³na² wxa²wa²su¹tẽ³tu¹wi¹.
Hĩ¹nai²na² ha³lo²a² ũ³hũ¹nẽ³lxa³tã³lxa²
wãn³txai²na² ĩ³ye³kxũ¹nx2ta¹wi¹.
Nxe³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³kã³txu¹tai²na²
ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a² Txa²wã¹sũ³na² wxa²wa²su¹tẽ³ju³ta²nũ³a².
a³la³kxi²ti³ten³khai¹nxe³sa³nha¹. Na¹jau³su²
a²si³yxau³tãu³a¹ win¹ta²te²lxi³ ha³tin³ti³
ã³te³ni², ĩ³wã³ta³kxi²nha², ĩ³ne³wa³kon³nha²
na¹xã¹. Nain¹tũ³kã³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
¹¹ A²nxe³tũ³kã³txa² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³tũ³kã³txu¹tai²na² Txa²wã¹sũ³na²
A²yãu³ka³jxah¹la² nxũ²kwã³yxau³yain¹jah¹la²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹te³nah¹lxi¹:

— Yxan¹nãu³a¹ Kris²tu³jah¹la²
khãuh³lxa³txi³tu¹wi¹. Nxe³sãn²ka³tũ³,
nxe³nũ²la² kãin² wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tu¹wi¹.
Ha³lo²a² ũ³hũ¹nx2ti³xa³tã³lxa¹ nxe³nx2ta¹wi¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ta¹ a²nũ²a²
nũ³kã³txu¹tai²na² ĩ³wã³ta³kxi²nhain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²ai²na² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ĩ³ye³kxi²nẽ³ju³ta², ĩh¹nxe³je³nãu³wa³ki³khai³xã³
ũ³hũ¹nẽ³te³ji¹ku¹? Ha³lo²ai²na²
hau³kon³te³lhxã³ nx2na³na¹. Nxe³kxai²nãn²tũ³,
ĩh¹nxet3sxã³ a³la³kxi²hĩ³kĩ³te³ji¹ku¹?
Kĩ³nhã¹. Ju¹ta² a³la³kxi²ti³ten³khai¹nxe³sa³nha¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². ¹² Nxe³nxa²ha¹te¹
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txi³tũ³ ĩ³yau¹ũ³hain¹te³nah¹lxi¹:

— Yxan¹nãu³a¹, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹,
te² ĩ³nxai²na² wxa²wa²su¹txa²lxa¹tu¹wi¹.
Nxe³nx2ta¹ju³ta³nũ³a² wxa²ye³na²
ĩ²yah³lxan³tho³li¹. Yxãn¹ta¹ yxan¹nãu³hĩ¹nai²na²
ha³lo²ai²na² a²ye³na² ĩ²ain¹tu¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ a²hĩ¹nai²na² ha³lo²ai²na²
ũ³hũ¹ain¹nxa³tã³lxa² ĩ³tih³nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Ã³nhxi²nũ¹nain¹yah³lxin¹tai²li¹. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³kã³txu¹tai²na²
Sũ³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³te² ha³lo²a² kwẽn¹tai²na²
ĩ³yau¹ũ³nx2ti³na³la². Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ĩ³ye³kxi¹nx2ti³tũ³kã³txa²
ha³lo²ain²ti² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³na³la².
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² oh³nãu³u¹tai²na²
ĩ³sa²si¹kat3tũ¹nhẽ³kxah³lo²su² jah¹la²
ĩ³yxo²nũ¹nũ³hain¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³na³la².
Nxe³nx2ti³ju³ta² oh³xan¹ta²nũ³kã³txa²
ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Hi²sen³su² a²nũ²a²
yuh³xai²nãn¹tũ³kã³txa² yxo²ha³kxa¹
wxa²wa²su¹tain¹na³na¹. Ju¹ta²
wi¹khai¹nx2na³na¹. A²nxe³ju³tai²na²
ĩ²i² a³la³kxi² nxe³ti³ten³sa³nha¹.
Nxe³hĩ³nx2na³la².

Sũ³na² wi¹lhin¹kxa² yã¹nxe² yxau³kĩ³jau³su²

¹⁵ Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
a²ten³jau³su² ã³kãi³te³lhxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
Wi¹lain³nha², wi¹le³i², nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹ka³tũ³:

— Yxan¹nãu³a¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la²
a³ka³lxi²sxã³ wxã³tũ¹xã¹. Nxe³tãu³a¹
a²ya³la³tũ³ kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³lha²kxai³
wxa²wa²su¹tẽ³ju³ta² ã³ta³lu²nũ¹nhẽ³lha²kxai³
nxe³nẽ³tũ¹xã¹. Jau¹xai²na² so¹lxi³
yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
¹⁴ Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ Txa²wã¹sũ³na²
wẽ³ha³lxi³syah¹lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³
sa²yxo²wet1sa²tẽ³jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹ka³tũ³
a²ha¹ kxã³nxa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² ũ³yhe³kat1tũ¹nhẽ³jau³xai²na²
ã³ne³to³yhah²lxa³nhĩ¹nai³tã² kõ³nxe³ti³
yxo²kwain³yah³lxi³hxain¹kxaix3 jã¹nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
¹⁵ Yah³lxin¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³kaix1so¹nx2ti³jah¹la²
wi¹lhin¹jah¹lai²la¹wa². Nxe³kxa²yã¹nxe³jah¹lxi³sxã³
ĩ³wi¹lhin²jah¹lxi³sxã³ ha³lo²a² ĩ²li³ju³ta²
ha³kxa¹ kãi³sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
¹⁶ Nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² ha³tẽh³nxã³nxãn¹jau³su²
te³nah¹lxi¹:

— Ĩ³wi¹lhin²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Txai²na²
wi¹lhin¹jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³na¹kxa²
yã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na²
ha¹lxai²hẽ¹la².

¹⁷ — A²nxe³jah¹la² Txa²wã¹wĩ³nai²la¹wi¹.
Nxe³yah³lxi³hxain¹tai¹ti²tu³wa². Yah³lxi¹nha²kxai³
win¹ta²te²lxi³ Txa²wã¹wĩ³na² ã³yxo²hãu²not3sxã³
yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³
yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² yxau³yah³lxi¹nhĩ¹na²:

— Txa²ha³lo²sxa³xã¹. Kan²txi³
sxau³nũ¹nxa³lho³na¹. Yah³lxin¹jau³su²
yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹wĩ³nai²na²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ te²kĩ³na¹xai²na²
kãi³kxa² yã¹nxe²xai³sxã³ yxan¹nãu³a¹
nxũ¹hain³nha²sxã³ ĩ³yĩ¹li²xai³nẽ³tu¹wa².
Hai³txi³ yau³tã³li³ ĩ³yĩ¹li²xai³nẽ³ju³ta³la³
yũ³te²sxa³yu²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²
kõ³nxe³ti³ kãi³jah¹lo²su² kxai²nãn²tũ³
hai³txi³ Txa²wã¹wĩ³na² wi¹lhin¹sxã³
ĩ³yĩ¹li²kxah³lo²su² ti³hex1te²sxa³yu²hẽ³la².

[18-19] Wxa²si³yah³la²nãu³xu¹tai²na² wxa²si³yxau³jah¹lo²hãi²ki²sa²tẽ³jau³xai²la¹
ha²ya̱³kxa³lxi³su² yxau²xai³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nain¹jau³su² ã̱h¹ ãn³si³wẽ³not3so¹xi²yah³lxin¹ka³tu̱³
nxe³te² au³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³ ã̱h¹
ha²ya̱³kxa³lxi³su² yxau²xai³yah³lxi³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹wĩ³na² wxa²wa²su¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³nx2ti³ju³ta² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
a²ti³ha²yau³xa² a³lxi²khai¹nxe³jau³xa²
ha³li³hxan³sxã³ ya³lu²kxi²nẽ³kxe³su²
ka³yxuh³xa² o³ve²a² wi¹khai¹nxe³te²a²,
khon³ti³he¹nxa³kxe³su² wi¹khai¹nxe³te²a²
a²ti³ha²yau³hũ̱³jau³xa² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
a²ti³ha²yau³xan²tu̱³ wxa²wa²su¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Wxa²ha³yax3khin¹yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxi³sxã³
ũ³yho³hi²ki¹nx2ti³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ju³ta² ou²ra³ka³ta² ta̱³nxa²,
pra²ta²ka³ta² ta̱³nxa², a²yo³ha² a³lxi²kxan²ti³
khon³te²ju²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta²
ũ³yho³hi²sxã³ wxa²wa²su¹tẽ³te²sxa³yu²hẽ³la².
Nxe³nẽ³ju³ta³nũ³a² Je³su²jah³la² a²ti³ha²yau³xa²
so¹lxi³ a³lxi²sa²tẽ³jau³xa² so¹lxi³
hxi²kan¹txi³ wxa²wa²su¹tẽ³te²ju²hẽ³la².
[20] Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a² so¹lxi³
yxa¹nai²nãn¹te² ha³lo²a² ha³ta̱³nxãn²txi³
a³la³kxi²jah¹lai²la¹wa². Jã¹nxe³kxe³su²,
yãn³tai²na¹ yuh³xai²nãn¹ko³xai²na²
we¹txa³hĩ¹nu¹tai²na², Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³a² ha³lo²a² yxa¹nai²nãn¹ta³ko³xai²na²
a³la³kxi²jau³su², A²ki³lha³lxa² Je³su²jah³la²
A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tãu³lot3ta¹hxai²hẽ¹la².
Sa²wa²sut1si¹nhẽ³jau³nũ³su² A²hxi²kan¹txa²
Si³yxau³tãu³lot3ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
ha³la³je¹nai²na² yuh³xai²nãn¹ta³ko³xa²
ne³ki³son³te³lhxã³ nxe³hĩ¹nai²na² so¹lxi³
Je³su²jah³lai²na² ũ³hũ¹nẽ³na²hẽ³la².
Wxa²yu³ta² wxa²wa²su¹txa²txi³si¹jau³su²
ũ³hũ¹nx2ti³na²hẽ³la². [21] Nxe³nx2ti³ka³tu̱³,
Je³su²jah³la² wxa²wa²su¹txa²txi³ka³tu̱³,
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ yxo²ĩ²yah³lxi¹lxa².
A²nxe³jah¹la² nũ̱³kxũn³txi³ Je³su²jah³la²
ya³lu²tãu³a¹ ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ka³tu̱³
wxi²kin³ti³to³ti³hi¹tã²hẽ³la². Nxe³kxe³su²:

— Txa²wã¹sũ̱³na² yxo²ĩ²a¹xã¹. A²ya³la³tu̱³
yxan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³na² ha³lo²a²
yxau²xai³lya³nhẽ³te³lhxã³ ã³sa²so¹xi²sa³tũ¹xã¹
Yah³lxin¹jau³su² nxe³yah³lxi¹lxa².

[22] Yah³lxin¹ka³tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txi³tu̱³ sa²yxo²we¹jah³lxi¹lxa².
Yah³lxin¹kxe³su² ĩ³wi¹lhin²jah³lxi¹lxa².
Nxe³sxã³ a³lxi²waun¹yhu¹ah³lxi¹lxa².
Yah³lxin¹ka³tu̱³ a̱u³ti³ wxa²yxo²ka³nãu³a²
whãi²na¹ wi¹la̱in³nha²sxã³:

[23] Yah³lxin¹ka³tu̱³ Txa²wã¹wĩ³na² Oh³nãn¹jah¹la²
tah²lxi³ we¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxa³nx2ti³ju³ta² Txa²wã¹wĩ³na² wãn³txa²
yxau²wa³to²hi²ki²sa²tẽ³jau³xa² kxãn³su² kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³
tah²lxi³ we¹txa²lxi³ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Hai³txi³ yuh³xai²nãn¹te² wĩ³na²
hxan³te³lhxã³ nxe³te² wĩ³na², tah²lxi³
we¹txa²txi³te²sxa³yu²hẽ³la². [24] Jã¹nxe³ju³ta²
kxã³nãu³u¹tai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

Ha³lo²ai²nãn¹te² si³sa² wa³su³txi³
hxan³te²jai¹ti²ti¹. Si³sain²txi³
ĩ³sa³lxi³ti², a²yãu³sain²txi³
ĩ³sa³lxit3sxã³ ã̱i³la¹hi² nxe³te²jai¹ti²ti¹.
Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ te²ki̱³na¹xai²na²
si³sa² hũ̱³sxã³ yxau³hĩ̱³ki̱³tã³li¹.
Wa³su³txi³ hxan³hĩ̱³ki̱³tã³li¹.
Jã¹nxe³sxã³: “Wxi²kin³ti³to³na¹xã¹.”
Nxe³ki̱³kxa² ha³ta̱³nxãn²txi³
hãi¹nxe³sxã³ si³sa³yãu³sũ̱³sxã³
yxau³sxã³ wa³su³txi³ hxan³hĩ̱³ki̱³tã³li¹.

[25] Yxãn¹ta¹, Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³a²
wãn³txa², kxã³nãu³a² ha³ta̱³nxãn²txi³
hxa³nxa³kxe³su² yxau²wa³to²hi²ki²sa²tẽ³jau³xai²la¹
Ta̱¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jau³xai²na²
wĩ¹jau³xai²na² tah²yau³xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³tih³nxe³nx2ti³na³la².

2

Je³su²jah³la² tah³lxa³kat3sũ̱³jah¹la²

[1] Nxe³sxã³ ĩ³wi¹lhin²nx2ti³ju³txan¹te²ka̱³ya̱³tu̱³,
ĩ³ki³ha¹ki²nyhu¹i², wi¹lhin¹ki³lxo³nxe²,
a²nũ²a² ã̱³xa² yen³kxa² yxo²kwa̱i³nxũ³yhu¹i²
ã̱³xa² ko̱³nxe³ te²lo³jah³lxi³txa³hẽ¹la².
A²nxe³te²a² ko̱³nxe³ju³ta² ha³kxa¹
ha²ya̱³ka²ti³jah³lxi³hẽ¹la². [2] Yah³lxin¹ka³tu̱³,
wẽ³sa² kwẽn¹tai²na² a³li³la¹te²su²
te²a² a²hã³ka³na² su³su³yau³xa²
ya³ni̱³li³khaix1te²jai¹ti²tu³wa². Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²,
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wi¹khai¹nxe³jau³xa²
a²ya³la³tu̱³ jau³xa² so¹lxin³jau³xa²
ya³ni̱³li³jah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wã¹sũ̱³na² wxa²wa²su¹tẽ³ju³ta²,
a³la³kxi²kãi²non³yah³lxin¹tu¹wa². Jã¹nxe³te³lhxã³
ya³ni̱³li³jah³lxi³hẽ¹la². [3] Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² a³la³kxi²sxã³ yxau²xai³yah³lxi¹lxa².
Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³:

— Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³a¹
wi¹lhin¹jah¹lai²la¹xã¹. Yah³lxi¹lxa².

4 Jã¹nxa¹jau³su² a²nũ²a² txah³lxa³kxa³txa²
tẽ³sxã³ sxi²ha² txo³nain¹te²ju²hẽ³la².
Ain¹sxã³:

— Txah³lxa³kxai²li² wi¹na³na¹.
A³lxi²sa³nha¹. Yxãn¹ta¹ ta²ka¹txa²
ã̱³xai²na² e²na¹xã¹. Nxe³ain¹te²ju²hẽ³la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²ha² txon³sxã³
hxi²khet1jah¹la² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ta²ka¹txai²na² e²nain¹ka³txai²na²
wxa²so¹na¹ka³tu̱³ sxi²ha² txo³na¹ka³txa²nũ³su²
tũ¹xã¹. Nxe³te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²
Je³su²jah¹la² txah³lxa³kxa² e²nain¹kax3sũ̱³na³la².
Yuh³xai²nãn¹tũ̱³ka̱³txa² e²nain¹ta¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxain¹kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³ Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² a³lxi²na¹nha¹. Wã²nxa³kxa²
so¹na¹kxah³lo²su² na³na¹. Ka³te̱n³yah³lo²su²
na³na¹. Nxe³jau³su² Txa²wã¹sũ̱³na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ju³kxai³lu²
Je³su²jah³la² yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
ĩ³a³la³kxi²nẽ³lha²kxai³ yxau²xai³lya³ki̱³tã³la².
5 Nxe³lya³ki̱³sa²kxai³ sxi²ha² txo³nain¹kat3sũ̱³ki̱³tã³la².
Yxãn¹ta¹ txah³lxa² ka³te̱n³kax3su²
nxẽ²nxa³kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³ ka³te̱n³su²
yxau²xai³lya³ki̱³tã³la². Txa²wã¹sũ̱³na²
Yãu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² Je³su²
Kris²tu³jah¹la² yxo²ĩ²ti³hit1tẽ³ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxã³ Sũ̱³na² wa³ka³li³lo³tẽ³lha²kxai³
sa²yxo²wet1sxã³ yxau²xai³ki̱³tã³la². Je³su²
Kris²tu³jah¹la² ĩ³hxi²ka¹tẽ³lha²kxai³
Sũ̱³na² ĩ³ka³li³ki̱³ju³ta² o²la³kxi²nũ¹sxã³
yxau²xai³ki̱³tã³la². 6 Jã¹nxe³jau³su²,
Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Txai²na¹xai²na²
Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³su² na¹te³na¹xai²na²
hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³lot3ta¹jah¹la²
Si³ãu²thĩ³na² ũh³wxe³nũ¹hai¹na¹wi¹.
Jah¹la² tah³lxi³hũ̱³jah¹lo²su²
na³li¹. Na¹ka³tu̱³, sxi²ha²
a²wa³kxẽn³yah³la² tah³lxa³ka³ta²
yxo²ka³kan³ka³txa² wi¹khai¹nxe³ka³ta²
a³lxi²khai¹nxe³ka³txa² wã²nxa³kxa²
so¹sxã³, sxi²ha² ũh³wxe³jut3sũ̱³nxe²,
kxa²yã¹nxe³sxã³ Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³ta¹jah¹la² ũh³wxe³nũ¹hai¹na¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³, hxi²kan¹khai¹xain¹na³li¹
Nxe³kxai²nãn²tu̱³, a²nũ²a²
ĩ²li³te²an²tu̱³ hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³lo³ta¹jah¹la².
yxo²ĩ²kxai²nãn²tu̱³, te²a² so¹lxi³
ĩ³yxaih¹xa³lho³li¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Nxe³ha²kxai³,
tah³lxa³kat3sũ̱³jah¹lai²na² Je³su²jah³la²
yxo²ĩ²yah³lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³,
a³lxi²khaix1yah³lxi¹lxa². Yxãn¹ta¹,
a²nũ²a² Je³su²jah³la² sa²yxo²ã³kxai²nãn²tu̱³,
a²nxe³te² ha³lo²a², Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
yau³xã̱³xa² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³lhxã³
ĩ³tih³nxe³nẽ³te³nah¹lxi¹:

— Tah³lxa³ka³tai²na², a²kxã³nxa² a²nũ²a²
sxi²ha² txon³tũ̱³ka̱³txa² ĩ³yen²sxã³
ã³yxu¹kxã³ain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ta¹,
kwẽn¹tai²na² hxi²kan¹khai¹nxe³ta³ka³tai²la¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³jau³xau³hxai²tẽx1
jã¹nxe³jau³lxi³, Ju³te²a² nũ̱³ka̱³txa²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² ĩ³yen²sxã³
sa²yxo²ã³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹, a²hĩ¹nai²na² Je³su²jah³la²
ã³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³ hxi²kan¹khai¹nxe³ye²yhain¹na³la²
8 Jã¹nxe³sxã³, Txa²wã¹sũ̱³na² Yau³xã̱³xa²
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
sa²yxo²ã³kxai²nãn²tu̱³, ko̱³nxe³ju³ta³lo̱t3sxã³
yxau³tu¹wi¹. Tah³lxa³ka³ta²
sa²tã³yxo²thu²kã¹sxã³ a³hi²sxã³
hxi²kan¹txi³ ĩ³sa²yxau³xi²sxã³
we²nxi²nxa³jut3sũ̱³nxe², ko̱³nxe³ju³ta³lo̱t3sxã³
yxau³tu¹wi¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²su² te²a²,
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³ai¹nha²kxai³,
ko̱³nxe³ju³ta³lo̱t3sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Ju¹ta² wain³na³na¹. Txa²wãn³txa²
sa²yxo²ã³sai¹nha²kxai³lã¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
a²ẽ¹nãn¹jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Yxãn¹ta¹, wxãi²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
wã²nxa³ka² so¹nx2ti³tũ̱³ka̱³txi³syah¹lxi¹nha²kxai³,
Txa²wã¹sũ̱³na² nũ̱³ka̱³txi³khai³syah¹lxi¹nha²kxai³,
nxe³yah³lxi¹lxa². Te²yã¹nxũn³sxã³
Txa²wã¹sũ̱³na² ã³tĩ³sxã³ a²ten³jau³su²
kãi³yah³lxi¹nha²kxai³ ĩ³sa²nẽn¹kxi²yah³lxi¹nha²kxai³
nxe³yah³lxi¹lxa², wi¹lhin¹khai¹nxe³tũ̱³ka̱³txi³syah¹lxi¹nha²
nxe³yah³lxi³te²si¹lxa². A²ha² kxã³nxa²
ka³nxah³ti³hũ̱³tãu³a¹ yxau²ho³hah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
Nxe³sxã³, Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
sa²yxo²ã³sxã³ yxau²ho³hah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² wxi²kin³ti³ton³txi³
ĩ³kaix1so¹nx2ti³ta¹hẽ¹la². Ĩ³kaix1so¹nx2ti³ka³tu̱³,
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² sa²yxo²wet1si¹nxa²lxi³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² ha³lo²a² wxi²kin³ti³ton³te²
ha³lo²a², ha²te¹te²hũ̱³te² ha³lo²a²
ũh³wxe³nxa²lxi³ta¹hẽ¹la². Nxe³yah³lxin¹ju³ta²,
Txa²wã¹sũ̱³na² kãin² ĩ³sa²nẽn¹kxi²si¹nx2ti³jau³nũ³su²
ĩ³kaix1so¹nx2ti³ta¹hẽ¹la². 10 A²ha² kxã³nxa²
Txa²wã¹sũ̱³na² nũ̱³ka̱³txi³syah¹lxi³ta¹hxan³nhẽ¹la².
Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe², a²ha² kxã³nxa²
Txa²wã¹sũ̱³na² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
sa²hau³ko³nx2ti³ju³ta² ko̱³nyhah¹lxi³ta¹hxã³nhẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, a²hĩ¹nai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²

wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³nx2ti³ju³ta²
kọ̃³nyhah¹lxi¹lxa².

Txa²wã¹sũ³na² wa³ka³li³yu³ta³lot3sxã³
yxau²xai³kị̃³jau³su².

[11] Nxe³jah³lxi³sa²lxa². A³lxi¹nx2ta¹nha²wa².
Nxe³nx2ta¹kxe³su², txa²yxo²ka³nãu³ai²na²
whãi²na¹ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Wxa²ha³lo²khai³xa²
Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²ai²la¹wa². Oh³nãu³u¹tai²nãn²te²
ha³lo²ai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³, a²hĩ¹nai²na²
yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² yxau³yah³lxi¹nhĩ¹nai²na²
ko³nxe³ti³ kãi³a¹kxa² ha³tạ̃³nxãn²txi³
wi¹lhĩ³nx2na³na¹. Nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Wxãi²na² Txa²wã¹sũ³na² wa³ka³li³yu³ta³lot3sxã³
yxau³yah³lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ sa²yxo²wet1sxã³
yxau³jah³lxi³hẽ¹la². [17] Jã¹nxe³jut3su²,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹lhin¹sxã³
ĩ³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³,
Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxa² yxo²ha³kxa¹
a³lxi²waun¹yhu¹i², Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha²sxã³ ĩ³yo²nha²,
yuh³xai²nãn¹te² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³kạ̃³khai³su²
jah¹la² ĩ³sa²nẽn¹kxi², nxe³jah³lxi³hẽ¹la².

Khãuh³lxa³ti³ti³hit1txa²lxi³ju³ta²
ĩ³yau³ũ³jau³su²

[18] A²nũ²a² ã̃³xa² a²wa³kxẽn³yu³ta³lot3sxã³
yxau³yah³lxin¹te² ĩ̃³nxa² nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Wxa²wa³kxẽ³yah³la² sa²yxo²we¹ti²,
ĩ³sa²nẽn¹kxi², nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹ka³tụ̃³, wi¹lhin¹te²a² a²wa³kxẽn³yah³lain²txi³
sa²yxo²we¹ti², ạn³txi³thin¹te²a² a²wa³kxẽn³yah³lain²txi³
sa²yxo²we¹ti² nxe³jah³lxi³hẽ¹la². [19] Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³,
wain³txi³ kãi³yah³lxin¹kxa² yo³lha³,
wxa²wa³kxẽ³yah³la² kwa²to³toh³lxi²
ĩ³ạn³ta³kxi¹nx2ti³sxã³ khãuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxai²nãn²tụ̃³
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxau³je¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³, Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²a¹xã¹. Yah³lxin¹jau³su²,
wain³txi³ kãi³yah³lxin¹kxa² yo³sun³
Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³, Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³sa²nẽn¹kxi¹nx2ti³tu¹wa². [20] Yxãn¹ta¹,
kọ̃³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³,
nxe³yah³lxin¹kxa² yo³su² wxa²wa³kxẽ³yah³la²
khãuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxai²nãn²tụ̃³,
hãi¹nxe³sxã³ wain³txi³ ũ³yho³hi¹nx2ti³hĩ̃³nx2na³la².
Nxe³nx2ti³sxã³ khãuh³lxa³txi³yah³lxin¹ju³tai²na²
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxau³yah³lxin¹kxa²
ha³tạ̃³nxãn²txi³, hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³sa²nẽn¹kxi¹nx2ti³xa³lho³la². Yxãn¹ta¹,
wain³txi³ kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³,
nxe³yah³lxin¹kxa² yo³su², a²nũ²a²
kụ̃³lhxa³thin¹te²a² khãuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxai²nãn²tụ̃³,
hãi¹nxe³sxã³ ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
yxau³je¹jah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³,

— Kọ̃³nxe³ti³hit1sxã³ ĩ³ye³kxi²na¹tũ¹xã¹.
Nxe³kxi¹nx2ti³kxa² ha³tạ̃³nxãn²txi³,
wxa²wain³txi³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ĩ²so¹nx2ti³kxai²nãn²tụ̃³, hãi¹nxe²
ã̃³ka³nah²nxe³sxã³ yxau³ya³nx2ti³hĩ̃³nx2na³la².
[16] Jã¹nxa¹jau³su², wa²su¹wa²sun¹sxã³
yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹ta¹,
ĩ³yon²ta³kxi²nha²sxã³:
[17] Je³su²jah³la² ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹
wxa²wa²sut1sa²na³na¹. Sa³ha²kxai³,
ko³nxe³ti³ kãi³a¹kxa² ha³tạ̃³nxãn²txi³
wi¹lhĩ³nx2na³na¹. Nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Wxãi²na² Txa²wã¹sũ³na² wa³ka³li³yu³ta³lot3sxã³
yxau³yah³lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³,
Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ sa²yxo²wet1sxã³
yxau³jah³lxi³hẽ¹la². [17] Jã¹nxe³jut3su²,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ wi¹lhin¹sxã³
ĩ³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³,
Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxa² yxo²ha³kxa¹
a³lxi²waun¹yhu¹i², Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha²sxã³ ĩ³yo²nha²,
yuh³xai²nãn¹te² a²hxi²kan¹ta² si³yxau³kạ̃³khai³su²
jah¹la² ĩ³sa²nẽn¹kxi², nxe³jah³lxi³hẽ¹la².

Khãuh³lxa³ti³ti³hit1txa²lxi³ju³ta²
ĩ³yau³ũ³jau³su²

[18] A²nũ²a² ã̃³xa² a²wa³kxẽn³yu³ta³lot3sxã³
yxau³yah³lxin¹te² ĩ̃³nxa² nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.
Wxa²wa³kxẽ³yah³la² sa²yxo²we¹ti²,
ĩ³sa²nẽn¹kxi², nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹ka³tụ̃³, wi¹lhin¹te²a² a²wa³kxẽn³yah³lain²txi³
sa²yxo²we¹ti², ạn³txi³thin¹te²a² a²wa³kxẽn³yah³lain²txi³
sa²yxo²we¹ti² nxe³jah³lxi³hẽ¹la². [19] Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³,
wain³txi³ kãi³yah³lxin¹kxa² yo³lha³,
wxa²wa³kxẽ³yah³la² kwa²to³toh³lxi²
ĩ³ạn³ta³kxi¹nx2ti³sxã³ khãuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxai²nãn²tụ̃³
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxau³je¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³, Txa²wã¹sũ³na² yxo²ĩ²a¹xã¹. Yah³lxin¹jau³su²,
wain³txi³ kãi³yah³lxin¹kxa² yo³sun³
Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³, Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³sa²nẽn¹kxi¹nx2ti³tu¹wa². [20] Yxãn¹ta¹,
kọ̃³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³,
nxe³yah³lxin¹kxa² yo³su² wxa²wa³kxẽ³yah³la²
khãuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxai²nãn²tụ̃³,
hãi¹nxe³sxã³ wain³txi³ ũ³yho³hi¹nx2ti³hĩ̃³nx2na³la².
Nxe³nx2ti³sxã³ khãuh³lxa³txi³yah³lxin¹ju³tai²na²
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ yxau³yah³lxin¹kxa²
ha³tạ̃³nxãn²txi³, hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³sa²nẽn¹kxi¹nx2ti³xa³lho³la². Yxãn¹ta¹,
wain³txi³ kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³,
nxe³yah³lxin¹kxa² yo³su², a²nũ²a²
kụ̃³lhxa³thin¹te²a² khãuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxai²nãn²tụ̃³,
hãi¹nxe³sxã³ ya³nãn³ta³ki²la²sxã³
yxau³je¹jah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³,

Txa²wã¹sũ³na² kãin² ĩ³sa²nẽn¹kxi¹nx2ti³tu¹wa²ĩ³ye³ye³kain¹yah³lxi³txa³hẽ¹na². Hãi¹nxe³sxã³
21 Jã¹nxe³yah³lxin¹si¹jau³nũ³su², Txa²wã¹sũ³na² sa²yxo²we¹ti², wi¹kãi³i², nxe³je¹txain¹yah³lxi³hẽ¹na².
ĩ³kaix1so¹nx2ti³te²ju²hẽ³la². Nxe³sa³ku¹, Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, wxa²wẽ³sãi¹ah³lai²na²
Je³su²jah³la² khãuh³lxa³txi³ki¹nx2ti³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³ wxa²wẽ³sãi¹ah³la²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxin¹kxa²
yã¹yxe¹nx2ti³tũ¹xa². Jã¹nxe³ya³nx2ti³te³lhxã³
ya³nx2ta¹xa². Ain¹sxã³ wxa²wẽ³sãi¹ah³la²
a²ẽ¹nãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:
— Txa²sxe³xa³ka³lxai²na², hai³txi³
Je³su²jah³la² sa²yxo²wet1si¹sa²jau³su²
ĩ³ye³kxi²sa²hxai²nxa³hẽ³na¹. Sa²nxa³kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³,
Je³su²jah³la², sa²yxo²we¹ti³ten³sa³nha¹.
Nxe³sa³ku¹. Txa²sxe³xa³ka³lxai²na²
wi¹lhi¹ni², yxo²ĩ²nha², Txa²wã¹sũ³na²
yxo²o²nha²sxã³ yxau²xai³li², nx2na³na¹.
Ta¹ka³lxai²na² A²sũ³na² wi¹lhin¹khai¹nxe³jah¹lo²su²
yu¹hĩ̱³nx2na³na¹. Na¹ha²kxai³,
sa²yxo²we¹ti³ten³sa²nũ³nha¹. Wxa²wẽ³sãi¹ah³la²
nxe³yu³nx2ti³hĩ̱³nx2na³na². 3 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³:
— Wã²la² a³lxi²khai¹nxe³ka³lo³a²
ũ³whi²kxi²nha², kãi³lxa² a³lxi²khai¹nxe³ti³nha²
ou²ra³ka² we¹kxa² ũ³yhe²ta³kũ¹nha²,
ũ³hxi²kũ¹nha², txa²ne³kĩ̱³sa² wi¹khai¹nxe³nha²,
na¹tũ¹xã¹. Na¹ha²kxai³ wi¹khai¹nxe³sa³tũ¹xã¹.
Nxe³nyhah¹lxi³txa³hẽ¹na². A²nxe³te²a²
a²txai²na¹ a³lxi²khai¹nxe³ye²te²a²
yuh³xai²nãn¹te² yen³kxai²la¹xa². Kã̱u³sxã³
hxan³kxi¹nx2ti³hĩ̱³nx2nxa³xa². 4 Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ³na² a̱u³txi³ wxa²ẽ¹nãu³a¹
whãi²na¹ tah²lxi³ we¹txa²lxi³kxai²nãn²tu̱³,
wi¹khai¹nxe³sxã³ ĩ³yxai¹hxa³sxã³
hã̱i³ti³la² nxe³yah³lxi³hĩ̱³nxã¹nxa².
A²nxe³te² wi¹lyah³lxin¹ju³ta³nũ³ai²na²
hxan³kxi¹nx2ti³xah³lo³na².
— Nxe³je¹ta² so¹lxi³ a³lxi²khaix1na¹ju³tai²lxã²na³na¹.
Txa²wã¹sũ³na² nxe³hĩ̱³nx2na³na².
5 Jã¹nxe³ju³ta², a²ha² kxã³nãu³u¹tai²na²
kxu¹ti³nãu³xu¹tai²na² wi¹lhin¹ta¹ka³lxu²nãu³xu¹tai²na²,
Txa²wã¹sũ³na² ũ² ha³na³ka³lxi³ yxau²xai³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹, a²hĩ¹nai²na² ã³wa̱³li² ĩ³xi²sxã³,
wxa²wa³kxẽ³yah³la² wi¹wi¹nxe² wxa²hau³ko³txa¹xi³ jah³la²
a²hxi²ka³nãu³a¹, yxau³yah³lxi¹lxa².

3

In³txa² txu¹ha² tẽ³nyhu¹te²a² yxau²xai³nyhu¹kxi³ju³ta²

1-2 Jã¹nxe³sxã³ a²hĩ¹nai²na² txu¹ha² in³txa² tẽ³yah³lxin¹ta¹ka³lxu³nãu³ ĩ³nxa² so¹lxi³ ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹xa². Wxa²wẽ³sãi¹ah³la²nãu³xai²na² sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxa² Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, wxa²wẽ³sãi¹ah³la² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ai¹nxa³te²su² kxai²nãn²tu̱³, Sũ³na² ãn³si³tẽ³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Wxa²sxe³xa³ka³lxa²

tẽ³yah³lxin¹ta¹ka³lxa² kũ³we²ki²la²
nũ̱³kxũn³yai¹nxa³ju³ta² a³la³kxi²sxã³
yxau³je¹jah³lxi³hẽ¹la². Wxãi²na²
in³txi³ ĩ³nxai²na² so¹lxi³ ã³sen³sai¹sxã³
nũ̱³kxũn³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
ĩ³yxo²o²lhxã³ wxa²sxe³xa³ka³lxa²
ã³nhxi²nũ¹nũ³jah³lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ̱³na²
kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³lhxã³, ka³te̱³na²
wi¹tãu³a¹ ũ³yhen³kxi²nẽ³na³la². Wxãi²na²
a²wẽ³sãi¹yah³lo² ĩ³nxãin²txi³ ũ³yhen³kxi¹nx2ti³ha²kxai³,
wxa²sxe³xa³ka³lxain²txi³ ũ³yhen³kxi²ha²kxai³,
nxe³nx2ti³hĩ̱³nx2na³la². Nxe³nx2ti³ha²kxai³,
a³la³kxi²yain¹yah³lxin¹jau³su², wxa²sxe³xa³ka³lxã²
a³lxin¹sxã³ yxau³je¹jah³lxi³hẽ¹la².
Yah²lxan³kxai²lẽ¹. Wãn³txa² Txa²wã¹sũ̱³na²
ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹jau³su² hai³txi³
ain³kxi¹nx2ti³hĩ̱³nx2nxa³wa². Jã¹nxe³yah³lxin¹kxa²yan³ti³su²
ye¹nx2ta¹wa².

Wi¹kãi³ki̱³kxa²yo³su² khãuh³lxa³ti³hit1tẽ³jau³su²

8 Hãi¹nxe³kxe³hũ̱³nxe², wxa²yu³ta²
yxo²ha³kxa¹, Txa²wã¹sũ̱³na² wẽ³ha³lxi³syah¹lxi¹lxa²
Nxe³ha²kxai³, a²wã³tã̱³nãu³xa² a³lxi²waun¹nha³jau³su²
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wi¹lĩ³we¹nha²yhu¹i²,
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²yhu¹i², ĩ³yan³ta³ki²nha²yhu¹i²
ĩ³sa²nẽn¹kxi²nha²yhu¹i² nxe³sxã³
wi¹lĩ³we¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la². 9 Jã¹nxe³sxã³,
a²nũ²a² ã̱³xa² ko̱³nxe³ti³ kãi³ũh¹nx2ti³kxai²nãn²tu̱³,
hai³txi³ a²yoh³la³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ũ¹xah¹lxi³txa³la²
Te²yã¹nxe³sxã³, ko̱³nxe³ti³hit1sxã³
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³kxai²nãn²tu̱³, hai³txi³
a²yoh³la³ ko̱³nxe³ti³hit1sxã³ ĩ³ye³kxain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Hãi¹nxe³sxã³, ha³lo²a² wi¹ju³ta²
so¹lxi³ kãi³ũ¹hi², ĩ³ye³kxi², nxe³sxã³,
ũ³yho³hi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Jã¹nxe³nx2ti³si¹jau³su²,
Txa²wã¹sũ̱³na² ha³lo²a² wi¹ju³ta²
so¹lxi³ ha³lo²lot3si¹nx2ti³jau³su²,
wã²nxa³kxa² so¹nx2ti³ta¹hxai²hẽ¹la².
10 Kxã³nãu³u¹tai²na², Txa²wã¹sũ̱³na²
ha³te̱h³nxã³nxãn¹jau³su² te³nah¹lxi¹:
— Ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ ka³lih³tãu³a¹
ten³sa³nhã¹. Ha³lo²a² wi¹ju³ta²
so¹lxi³ ĩ²ti³ten³sa³nhã¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
ha²ya̱³kxa²ti³sxã³ wxa²yxo²a²
ko̱³nxe³ti³ ĩ³ye³i², ta²ko¹ta²kon¹txi³
ĩ³ye³i², nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.
11 Jã¹nxe³sxã³, a²ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ã³ta³lo³ta³wxe³sxã³ ã³na¹i²,
wain³txi³ kãi³ju³ta² so¹lxi³ kãi³i²,
nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
“Ã³nhãu²no³nha²yhu¹ki̱³ju³ta²
ten³khaix1sa³nhã¹.” Nxe³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
12 Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ẽ¹nãn¹jau³xa³sa²,
“Txa²ye³nai²na², a²nũ²a² wain³te²a²
wi¹lĩ²i², txa²ne³nxẽ³nai²na² a²nũ²a²
wain³te²a² ĩ³ye³kxi²sa²jau³xa²
wi¹lain³ki², na¹xã¹. Yxãn¹ta¹,
a²nũ²a² ko̱³nxe³ti³ kãi³te²su² te²lẽ¹
en²khaix1jah¹lo²sa¹xã¹.”
Txa²wã¹sũ̱³na² ha³te̱h³nxã³nxãn¹jau³su²
nxe³ ta¹hxai²hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxe³ha²kxai³:
— Sa²wai³wait3sxã³ wain³txi³ kãi³a¹tũ¹xã¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, hxi²kan¹txi³,
a²nũ²a² ã̱³xa² khãuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³sxã³
hxa³txa²lxi³hĩ̱³nx2nxa³wa². 14 Yxãn¹ta¹:
— Wi¹kãi³to³ha¹xã¹. Na¹kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³,
khãuh³lxa³ti³hit1sa²na³na¹, a²nũ²ai²na²sã¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, Txa²wã¹sũ̱³na²
ka³lih³ti³hit1nx2ti³tu¹wa². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³:
— Ka³li̱³sa³nhã¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
ka³lih³ti³hit1sa³ha²kxai³, a²nũ²a²
kuh³lxa³thin¹te²a² yuh³lxin²nxa³i²,
hxi²waun³ta³kxin²nxa³i², nxe³jah¹lo²sa¹xã¹.
Nxe³jah³lxi³hẽ¹la². 15 Hãi¹nxe³sxã³:
Jã¹nxe³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
Jã¹nxe³ Kris²tu̱³jah¹la² kãin²khai¹nxe²,
wi¹lhin¹khai¹nxe², nxe³jah¹lai²la¹xã¹.
Jah¹la² so¹lxi³ yxo²o²nha²sxã³ yxau²xai³yai¹na¹tũ¹xã¹.
Nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
a²nũ²a² ĩ²li³te²a² ĩ³wã̱³txi³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³:
— Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta̱³ Je³su²jah³la²
sã²yxo²we¹jah³lxin¹ji¹wi¹? Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³,
Je³su²jah³lai²na² sa²yxo²we¹jah³lxin¹ju³ta²
a²nũ²ai²na² ĩ³yau¹ũ³nha¹je¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Nxe³sxã³la². win¹ta²te²lxi³ yxo²ĩ²nha²sxã³,
a³la³kxi²yxau³sxã³, ĩ³yau¹ũ³nha¹je¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
16 Yxãn¹ta¹, wxa²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³
wi¹lĩ³we³ki²nha²sxã³ wxa²ha³lo²a²
ĩ³yau¹ũ³nha²je¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, a²nũ²ai²na²
ko̱³nxe³ti³hit1sxã³ ĩ³yĩ¹li¹nx2ti³kxa²
ha³ta̱³nxãn²txi³, a²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³
ĩ³ãu²lxi²to³nha²hĩ̱³nx2na³la².
— A²ya³la³tu̱³, jah¹la² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
wãn³txa² sa²yxo²wet1sxã³ wi¹kãi³jah¹lo²su²
ã³ta³, Nxe³kxi¹nx2ti³hĩ̱³nx2na³la².
17 Jã¹nxa¹jau³su², wain³txi³ kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³:
— Wain³txi³ kãi³to³hxai²na¹hẽ³na¹.
Na¹ta¹, a²nũ²a² khãuh³lxa³ti³hit1sxã³
ũ³yho³hi²sa²na³na¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
ju¹ta² wi¹lhĩ̱³nx2na³la², Txa²wã¹sũ̱³na²
ten³jau³xa² yã¹nxe³jau³lxi³ khãuh³lxa³txi³nx2ti³kxai²nãn²t
Yxãn¹ta¹, ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
ju¹ta² wi¹lhĩ̱³nx2nxa³wa², a²nũ²a²
khãuh³lxa³ti³hit1sxã³ ũ³yho³hi¹nx2ti³ta̱³nxa²,
ũ³yho³hi¹nx2ti³xa³ta̱³nxa² nxe³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³nũ¹.
18 Jã¹nxe³sxã³, Je³su² Kris²tu³jah¹la²

wain³khai¹nxe³jah¹la² ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹kḭ³na¹xai²na² ko̱³nxe³ti³ kãi³te²kḭ³na¹xai²na²
wxa²wa²sut1hxa³tẽ³te³lhxã³ ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
— A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ã³ya̱³lxih²xi²yhu¹tai²lã¹.
Nxe³kxi²nẽ³jau³su², Je³su²jah³la²
ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Jah¹la²,
txa²wã¹sḭ̃³na² wen¹sxã³ yxau³nũ²la²
ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la². Yxãn¹ta¹,
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² nũ̱³kxũn³txi³
ka³te̱n³ti³hit1sxã³ ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱n³tu̱³ta¹ te²yã¹nxe³sxã³
ya³lu²kxi²nẽ³ju³ta³nũ³a2 yũ²nxa³lho³la2.
[19] Nxe³sxã³, Je³su²jah³lo²su² jah¹lai²na2
Txa2wã¹sũ³na2 Yãu³ka³jxah¹lai²na2
ã³nũ²nxi²sxã³, a2nũ²a2 ya³lu²te²a2
yãu³ka³txi³nãu³xa2 he¹ain¹ta³ko³nãu³a¹
ãn³tḭ̃³xain¹sxã³, Txa2wã¹sũ³na2 wãn³txa2
ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la2. [20] Nxe³ju³ta2,
yãn³tai²na2 No³e²ah³lo²nu¹tai²na2
a2ka³te̱³nhĩ¹nu¹tai²na2, a2yuh³xai²nãn¹tũ̱³ka̱³txu¹tai²na2
yxo²ha³kxa¹, Txa2wã¹sũ³na2 sa2yxo²ã³sa2tẽ³sxã³
yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la2. Nxe³ha2kxai³,
Txa2wã¹sũ³na2 hxi²ki³kxai³lu² wẽ³ha2yau³xa2
ha³nxeh³lxi³jau³xa2 kãin² sa2yxu¹na³ũ¹hain¹sxã³
ĩ³lon³txa2 hxa³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la2.
A²nxe³te²u¹tai²na2 a2ya³lu²te² yãu³ka³txi³nãu³xa2
a²hĩ¹nai²na² Je³su²jah³la² ĩ³tih³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yãn³tai²na² No³e²ah³lo²nu¹tai²na²
na³vi²o²tẽ³na² ar²ka³tẽ³na² wet1sa²tẽ³i²,
hau³hau³kon³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
win¹ta²te²lxi³ wah³nxe²sa²tẽ³i²:

— Ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³tai²na²
ã³na¹ain¹sxã³, ka²no¹a² ka³lo³ai²na²
ã³wih¹tai²lã¹. Ain¹ta¹, kxãn³su² ain¹ta¹,
a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txu¹tai²na² hãi¹nxe³sxã³
sa²yxo²ã³sa²tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³,
ya²lu¹ta³lxi²hxa³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Hãi¹nxe³sxã³, ha¹li¹, ha¹li¹, ha¹li¹,
ha¹lin¹tũ̱³ka̱³txa² so¹lxi³, wã³kon³sxã³
ĩ̱³yau³xa² ne³ka³nah²nãu³u¹tai²na²
ka²no¹ai²na² yxau³sxã³ ka³te̱n³ta³
yxau³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². [21] A²nxe³te²u¹tai²na²
ĩ̱³yau³xu¹tai²na² ũ³hũ̱¹ki²sa²sai¹nẽ³jau³hũ̱³jau³xai¹la²wa².
A²nxe³jau³xai²na² a²hĩ¹nai²na² ũ³hũ̱¹ki²sa²sai¹nẽ³kxãn³tũ̱³
Txa²wã¹sũ³na² ã³wa²su¹tẽ³tu¹wa².

— Nũ̱³kxũn³txi³ sa²hxan³kxi²ti³sẽ¹li¹.
Nxe³nẽ³kxai²nãn²tu̱³, hai³txi³ txa²wã¹nũ²ai²nãn¹
a²nã̱³txai²na² so¹lxi³ kwa² wxa²hḭ̃³la³ki²nẽ³jau³
e³kxin²nxa³wa². Yxãn¹ta¹, a̱u³txi³
txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ whãi²na¹ ko̱³nxe³ti³
e³kḭ̃³ju³txai²na² ã³nhan³ka²ti²sa²sai¹nẽ³jau³nũ̱³
e³kxi²na¹wa². Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ³na²
e³ki²kḭ̃³te³nah¹lxi¹:

— Txa²sũ³nãi³. Nxe³ti¹. Txa²a̱u³txi³
ã³na¹ain¹sxã³, nũ̱³ai²nãn¹jau³xai²na² Je³su²jah³la²
yã¹hẽ¹la². nũ̱³kxũn³txi³ ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hẽ¹li¹. Te²u¹jã¹nxe²
sa²hau³kot3sẽ¹li¹. Nxe³kḭ̃³te²ju²hẽ³la².

— Ĩ̱³yau³xa² ũ³hũ̱¹ki²sa²sai¹sa²na³na¹.
Nxe³kḭ̃³kxai²nãn²tu̱³, nxe³kḭ̃³te²ju²hẽ³la².
[22] A²nxe³jah¹lai²na² Je³su²jah³lai²na²
oh³nãu³nũ¹ka³nãu³a¹ ka³la³xi²sxã³,
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² a²wi¹tãu³a¹
ã³ha²kan¹khaix1tãu³a¹ ã³ha³ti³sai¹sxã³
ã³wxe³nũ¹yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹sxã³,
a²ta³nãu³xa² oh³xai²nãn¹te²su² te²nãu³xa²
ha³ta̱³nxãn²txi³ a²ta³nãu³xa² hxi²kan¹ta²
si³yxau³te²su² te²nãu³xa² ha³ta̱³nxãn²txi³
a²ta³nãu³xa² nũ̱³kxũn³te²su² te²nãu³xa²
ha³ta̱³nxãn²txi³ a²yxo²ha³kxa¹ whãi²na¹
Je³su²jah³lai²na² a²yu³hẽ³nãu³a¹ yxau³yain¹tũ̱³ka̱³txi³sain¹

4

sũ̱³na² a²ten³jau³su² ĩ³hau³ko³tũh¹sxã³ yxau²xai³kḭ̃³jau³su²

[1] Jã¹nxe³jut3su² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
a²nũ²ai²na² khãuh³lxa³txi³nha²na²hẽ³la².
Nxe³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³ hai³txi³ khãuh³lxa³ti³nha²ju³tai²li²
en²nha²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxe³kxa²yã¹yxah³lxin¹sxã³
khãuh³lxa³ti³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹hi¹nha²sxã³ khãuh³lxa³ti³nyha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta³lo³jah³lxin¹ju³ta²
ã³wa²su¹khai³nxe³nx2ti³hḭ̃³nx2na³la².
[2] Nxe³ha²kxai³, yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na²
yxau²xai³yah³lxi¹nhĩ¹nãn¹te²ka³ya̱³tu̱³,
Txa²wã¹sũ̱³na² a²ẽ¹nãu³a¹ ten³jau³xa²
so¹lxi³ ĩ³hau³ko³tũh¹sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
Hai³txi³ wxa²sḭ̃³nãu³ai²na² ko̱³nxe³thin¹yah³lxin¹jau³la³
yxau²xai³yah³lxi³txa³hẽ¹la². [3] A²ha²
kxã³nxa², a²nũ²a² Txa²wã¹sũ̱³na²
Sũ̱³ni²nxa³tũ̱³ka̱³txa² yã¹nxe³sxã³
ko̱³nxe³thin¹sxã³ yxo²kwa̱i³nain¹jau³xa²
yã¹nxe³jau³lxi³ yxau²xai³lyah³lxi³to³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Yah³lxin¹ju³ta²sa¹: a̱u³txi³ wxa²ẽ¹nãu³a¹
ko̱³nxe³ti³ yxo²kwa̱i³ni², ko̱³nxe³ti³
yxo²kwain³yah³lxin¹jau³su² ko̱³nxe³ti³
wa³nḭ̃³lon³kxi²nyhu¹i² yain³jau³xa²
ũn³jau³xa² ĩ³na²sxã³ wen¹sxã³ ko̱³nxe³ti³
[4] Sũ̱³na² sa²ki³lxo³nha²te²a²
nxe³yah³lxi³to³ta¹hin¹ti³ai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹, hĩ¹na² hãix1nã¹yah³lxi³hḭ̃³nxa¹lxa².
Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ̱³na² Sũ̱³nxi²nxa³tũ̱³ka̱³txai²na²
wxa²ha³lo²a² ã³ne³wxe³ti³hex1ye¹nx2ti³xa³wa².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ Je³su²jah³la²
nũ³ka³txai²na² ã³na¹sain¹sĩn¹te²ta²hẽn³kũ²?
Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ a²kxã³nxai³tã²
kwa² ha³lo²a² ha³nxe¹lxi³txi³ ko³nxe³ti³
kãi³ya³sain¹to³hxai²kait3jã¹nxe³ ya³sain¹to³hxa3kã²?
Nxe³kxi¹nx2tain¹jau³su² ĩ³yxo²kwĩn¹ki¹nx2ti³sã³
ko³nxe³ti³hit1sxã³ ĩ³ye³kxi¹nx2tain¹na³la².
[5]Yxãn¹ta¹, a²nxe³tũ³ka³txai²na² a²hĩ¹nai²na²
a²ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³tai²na², yxan¹nãu³a¹
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³yau¹ũ³nha²yain¹sãn²ka³tu³
a²wah³yu³ta² ha³lo²lo³tain¹tu¹wa².
Nxe³tãu³a¹, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ka³ten³su²
ta³nxa² ya³lu²te²su² ta³nxa², nxe³sxã³,
yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² yxau³ain¹sxã³
kãi³sa²tẽ³ain¹ju³txai²yã¹nxe³sxã³, Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹ wxa²nxũ¹hain³nha²sxã³
ĩ³yĩ¹li²xai³ain¹tu¹wa². Ha³lo²a²
nxe³nẽ³ju³ta³nũ³a² yau³son³ki²nẽ³na³la².
[6] Jã¹nxe³jau³su², Je³su²jah³la² a²nũ²a²
ya³lu²te²a² yãu³ka³txa² ha³ta³nxãn²txi³
ã³tĩ³xi²sxã³, wãn³txa² wi¹jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Ta³nxũ¹ka³txai²na², ha³lo²a²
yuh³xai²nãn¹ta³ko³xa² yxau²ho³hai¹nhĩ¹nai³tã²
ko³nxe³ti³ kãi³ain¹na²hẽ³na¹. Nxe³ain¹ju³ta²
yo³ha² ya³lu²ain¹na²hẽ³na¹. Nxe³sxã³,
yuh³xai²nãn¹tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
ko³nxe³ti³ kãi³i², a²yo³ha² ya³lu²ju³ta²
yũ², nxe³kxa²yã¹xain¹na²hẽ³na¹.
Yxãn¹ta¹, a²hĩ¹nai²na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² tũ¹ka³txai²na² ya³lu²te²
yãu³ka³txi³nũ³ka³txa² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹tũ¹xã¹,
sa²yxo²wet1sa²sxã³, Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ka³ten³ti³hi¹txain¹sxã³,
txai²yã¹nxe³sxã³ yxau²wa³to²hain¹txai²lã¹.
Nxe³jau³su², ĩ³ye³kxi²nha²sxã³, Je³su²jah³la²
ĩ³tih³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² a³la³kxi²ti³hi¹tẽ³jau³su²

[7]Nxe³jah³lxi³sã²lxa². Yuh³xai²nãn¹ta³ko³xa²
hxan³je³nãu³wa³kxa² yau³son³ki²nẽ³na³la².
Nxe³ha²kxai³, wi¹lain³nha², wain³txi³
kãi³sxã³ yxau²xai³li² nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, ha³tin³ti³,
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³hen³txi³jah³lxi³hẽ¹la².
[8]Hãi¹nxe³kxe³hũ³nxe², hxi²kan¹khai¹nxe³jau³xa²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Au³txi³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
whãi²na¹ wi¹lain³nha²sxã³ a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
A³lxi²waun¹nhyah¹lxin¹kxai²nãn²tu³,
ko³nxe³ti³ kãi³ũh¹nx2ti³to³hain¹kxa²
ha³ta³nxãn²txi³ ne³wã²na³yah³lxi³to³hin¹tu¹wa².
[9]Jã¹nxe³sxã³:

— A²nũ²a² ã³xa² txa²sxi²ha² wxã²na³na¹.
Ha³la³ka³lxa³lon³ki²sa²na³na¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
wi¹lĩ³hen³txi³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Wxa²ẽ¹nãu³a¹
hãi³a² ĩ³yen²yhu¹ah³lxan³kxe³su²
ka³lih³khai¹nxe³sxã³ wi¹lĩ³hen³txi³nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
[10]Jã¹nxe³sxã³, Txa²wã¹sũ³na² ĩ³la³kxi²te²lo³tũ¹nxa²lxi³ju³ta
wã¹nxũh¹ ha³na³ka³lxi³ a³la³kxi²ti³hi¹ti²
nx2ti³hĩ³nx2na³la². Jã¹nxe³nx2ti³jau³lxi³,
a²nũ²a² ã³xa² yxo²ha³kxa¹ ã³nhxi²nũ¹nũ²waun¹nha¹jah³lxi
[11] A²ĩ²li³te² ĩ³nxa²:

— Wãn³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³tih³nxai¹na¹tũ¹xã¹.
Ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³, Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txi³khai³xa² so¹lxi³ ĩ³tih³nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³sxã³:

— A²nũ²a² ã³xa² ã³nhxi²nũ¹nũ³hai¹na¹tũ¹xã¹.
Ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³:

— Txa²wã¹sũ³na² hxi²kan¹ti³hit1sa²jau³su²
ã³xai²na² ã³nhxi²nũ¹nũ³hai¹na¹tũ¹xã¹.
Nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ²nx2ti³ka³tu³,
wxa²ha³lo²a² ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Je³su² Kris²tu³jah¹la² ta³nxũ¹ka³txai²na²
a²ẽ¹na² hau³ko³tain¹jah¹lai²la¹wi¹.
Nxai¹nha²kxai³ wi¹kãi³ain¹na³li¹.
Nxe³ha²kxai³, Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹
ĩ³sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³hẽ¹li¹. A²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹, nxe³nx2ti³hĩ³nx2na³la².
Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe²
wa³to²hi², hxi²kan¹khai¹nxe² wa³to²hi²,
nxe³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³
ye¹nx2ta¹wa².

Sũ³na² wẽ³ha³lxi³su² kxan²ti³ khãuh³lxa³ti³hit1tẽ³jau³su²

[12]Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la². A³lxi¹nx2ta¹wa².
Nxe³ha²kxai³ ya³nx2ta¹wa². Ha³lo²a²
ha³nxeh³lxi³khai¹nxe³ju³ta², ha³nxe²a²
a³lan²khai¹nxe³tho³hũ³ju³ta² ha³lo²lo³txa²lxi³na³la².
Nxe³nx2ti³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Txa²nũ³ka³txai²na² kan²txi³
yxo²ĩ²sain¹ta³nxa², sai¹nxa³ta³nxa²
ai¹na¹nhã¹. Na¹ha²kxai³ ha³lo²ai²na²
ha³nxeh³lxi³ju³txai²na² ũh³wxe³sxã³
ũ³wha³ka³ne³sai³nai¹na¹tũ¹xã¹. Nxe³nx2ti³jau³su²,
Txa²wã¹sũ³na² ũh³wxe³nx2ti³hĩ³nx2na³la².
Nxe³nx2ti³kxe³su², ĩ³wã³wã³ta³kxi²,
ĩ³yxuh³lxi² nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la².

— Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ha³lo²a²
ha³nxeh³lxi³ju³ta² ũh³wxe³sa³te²la¹ku²,
Txa²wã¹sũ³nu²su³ku². Nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
[13]Yah³lxin¹ta¹ hãi¹nxe³sxã³ ĩ³ka³li³jah¹lxi³hẽ¹la².
Je³su²jah³la² wi¹kãi³khai¹nxe³kxa²
ha³ta³nxãn²txi³, a²nũ²a² kuh³lxa³thin¹tũ³ka³txa²
lah³tu³, lxa³txi³hi¹yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³ju³tau³hxai²tẽx1 jã¹nxe³sxã³
ha³lo²lo³txa²lxi³na³la². Nxe³ha²kxai³:
— Je³su²jah³la² ha³lo²a² khãuh³lxa³txi³ju³tau³hxa²lxi³ã³sã³
jã¹nxe³sxã³ wxa²nhũ¹yhu³sa²na³na¹,
Je³su²jah³la² wãn³txa² sa²yxo²we¹ta¹ha²kxai³la².
Sa³ha²kxai³, ka³li³sa³nha¹. Nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, yxan¹nãu³a¹
Je³su²jah³la² wxi²kin³ti³ton³sxã³ a³ya³ti¹xi²nẽ³tũ¹wa².
Nxe³nẽ³tãu³a¹, kãin²ka³li³sxã³ ã³sen³sai¹khai¹nxe³sxã³
kãin²ka³li³yhah¹lxin¹tu¹wa². 14 Wxãi²na²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²wẽ³ha³lxi³syah¹lxi¹lxa².
Yah³lxin¹kxe³su², sa²nẽ³hẽ²txa²lxi³sxã³
a²nũ²a² kuh³lxa³thin¹te²a² ko̱³nxe³ti³hit1sxã³
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³na³la². Nxe³nx2ti³kxa²
ha³ta̱³nxãn²txi³ ĩ³ka³li³je¹jah³lxi³hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² wxi²kin³ti³ton³jah¹la²
yxau³ya³nx2ti³sxã³ sa²hxi²ka¹txa²lxi³na³la².
Nxe³nx2ti³ha²kxai³ ĩ³ka³li³jah³lxi³hẽ¹la².
15 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ³su²lhã³i²,
ã̱³xa² yen³ka² kãi³sa²no¹i², wai³nxa³txi³
kãi³i², a²nũ²a² ã̱³xa² ko̱³nxe³ti³
kãi³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su² ĩ³ye³kxi²,
nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Jã¹nxe³yah³lxin¹ju³ta²
wah³yu³tu̱³, yuh³xai²nãn¹te² a²hxi²kan¹ti³nũ̱³ka³txa²
khãuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxa²ya̱n³ti³su²
nxe³ye¹nx2ta¹wa². 16 Yxãn¹ta¹, Je³su²jah³la²
so¹lxi³ sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
a²nũ²a² kuh³lxa³tin¹te²a² ĩ³sa²ne³hẽ²txa²lxi³sxã³
khãuh³lxa³ti³hi¹txa²lxi³kxai²nãn²tu̱³,
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ãu²lxa²to³nha²sxã³
ĩ³ye³kxi²yah³lxi³txa³hẽ¹la². Hãi¹nxe³sxã³
ĩ³sa²nẽn¹kxi²jah³lxi³hẽ¹la².
— A²nũ²a² nũ̱³ka̱³txai²na², Je³su²jah³la²
yã¹nxe³sxã³ ĩ³yĩ¹li²sa²sxã³ ĩ³yxo²kwĩn¹ki²sa²na³na¹,
Na¹ha²kxai³ ka³li³sa³nhã¹. Nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
17 Jã¹nxa¹jau³su², hĩ¹nai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
yuh³xai²nãn¹tũ̱³ka̱³txi³ki̱³na¹xai²na²
yxo²ha³kxa¹ kãi³ki̱³kxe³su² wi¹ta̱³nxa²
wi¹lxa³ta̱³nxa² nxe³kxa²yã¹nxe² ĩ³yo³hi²ju³ta²
ã̱n³si³wxe³nũ¹nhẽ³na³la². Ha³lo²a²
ĩ³yĩ¹li²nũ¹nhẽ³je³nãu³wa³kxa² hau³kon³na³la².
Nxe³ha²kxai³ txa²wã¹wẽ³ha³lxi³su²
te²ki̱³na¹xai²na² txa²nũ² ĩ³yĩ¹li²nũ¹nhẽ³sã̱n²nũ²la².
hã²wxã̱n³txi³te²lxi³nũ² ã̱n³si³wẽ̱³nxi²sxã³,
a²nũ̱³ka̱³txi³ ã̱³xa² sa²kxai³lu² wã̱n³txa²
wi¹jau³xa² sa²yxo²ã̱³ain¹tũ̱³ka̱³txa²
sa²kxai³lu², Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³yĩ¹li²nũ¹hain¹kxai¹lẽ¹
18 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
nxe³te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²nãu³xa² wi¹lhin¹te²nãu³xa²
a²ko̱³nxe³ju³ta² kxã̱u³sxã³ sa²wa²su¹tain¹tu¹wi¹.
Nxe³ta¹, ĩ³lxi³thi¹nxa³tũ̱³ka̱³txai²lẽ¹:
“Txa²wã¹sũ̱³na² ten³sa²nxãn³nhã¹.
Hãi¹nxe³sxã³ sa²yxo²ã̱³sxã³ ko̱³nxe³ti³
kãi³a¹tũ¹xã¹.” Nxe² yxau²xai³lain¹tũ̱³ka̱³txai²lẽ¹.
Hai³txi³ sa²wa²su¹ti³he¹xai¹nxa³lho³li¹.
Kwa² ã̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
19 Jã¹nxe³yah³lxin¹ju³ta² Txa²wã¹sũ̱³na²
a²ẽ¹nãu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha²sxã³ ten³jau³xa²
yã¹nxe³jau³lxi³ khãuh³lxa³txi³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³,
hã̱i¹nxe³sxã³ wain³txi³ kãi³sa²tẽ³je¹jah³lxi³hẽ¹la².
Nxe³sa³kũx1:
— Txa²wã¹sũ̱³na² wet1sa²jah¹la²
wi¹lhin¹jah¹lai²la¹xã¹. Sa²yxo²we¹nha²jah¹lai²la¹xã¹.
Na¹ha²kxai³ hãi¹nxe³sxã³ yxo²ĩ²sa²tẽ³a¹tũ¹xã¹.
Na¹ka³tu̱³ sa²wai³wait3sxã³ wi¹kãi³a¹tũ¹xã¹.
Nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Ju¹ta² wain³na³la².

5

O³ve²a² ĩ³wãi²lo³kxah³la² yã¹yxah³lxin¹jau³su²

1 Wxa²yah³la²nãu³xai²na² hxi²kan¹ya³nx2ti³tũ̱³ka̱³txi³
ĩ³nxai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Wxãi²yã¹nxe³sxã³
yah³lo²hũ̱³nũn³te²sa¹wa². Txai²na¹xai²na²
a²kxã³nxa² Je³su² Kris²tu³jah¹la²
khãuh³lxa³txi³ju³txai³tã² te²yen³na²
ĩ²a¹jah¹lai¹ta³lxa³na¹wa². Na¹ha²kxai³,
yxãn nãu³a¹, Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³su²
Je³su² Kris²tu³jah¹la² wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tu¹wa².
Nxe³tãu³nũ³ã¹ wxi²kin³ti³ton³ti³hit1sa²kah³lo²nũ³sa³ha²kx
nxe³jah³lo²sa¹wa². Na¹te³na¹xai²na²,
txa²yxo²ka³nãu³a¹ whãi²na¹ a̱in³nha²sxã³
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². 2 Nxe³nx2ta¹te³nah¹lxi¹:
Txa²wã¹sũ̱³na² a²wẽ³ha³lxi³yu³ta²
yxo²ĩ²nx2tain¹te³nai¹ti³tu³wa². A²nxe³tũ̱³ka̱³txa²
wi¹sa²hau³ko³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Wi¹lhin¹te²a² wa³kxẽn³yah³la² a²ka³yxuh³xa²
o³ve²a² ĩ³wãi²lo³kxa² wi¹lũ³yhai¹tain¹jut3sũ̱³nxe²
nxe³tain¹yah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
sa²ye³so¹nha²nxa³sxã³, wi¹wi¹nxe²
sa²hau³ko³txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³:
— U³lha³nhã¹. Kwa² ten³nxa³kxe³su²
ha³lo²lot3sa²te³lhxã³ sa²na³na¹. Yah³lxin¹jau³su²
sa²hau³ko³txain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Hãi¹yxãn¹ta¹:
— Txa²wã¹sũ̱³na² a²ẽ¹nãu³ã̱n¹jau³xa²
so¹lxi³ te³ni², a²sa³wi³ha³lxa² hxi²nũ¹nũ³hai¹na¹ju³ta³nũ³a²
te³ni², na¹xã¹. Hai³txi³ kwa² a²yo³ha² so¹lxi³
yxo²kwa̱i³na¹jau³la³ o²la³kxin²nxa³xã¹.
Nxe³yah³lxin¹jau³su² Txa²wã¹sũ̱³na²
wẽ³ha³lxa² sa²hau³ko³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
3 Jã¹nxe³sxã³ yxo²ha³nxe³lha³txi³
a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³kwa³na³ain¹yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ wi¹kãi³je¹tain¹yah³lxi³sxã³
Txa²wã¹sũ̱³na² tĩh³na² ĩ³yau¹ũ³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
— Ĩ²hxi²so¹sain¹sxã³ txai²yã¹nxe³sxã³
wi¹kãi³ain¹txai²lã¹. Nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².

4 Nain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, Je³su²jah³la²
o³ve²a² wãi²lo³te²hũ̱³jah¹lai²la¹wa².
Hxi²kan¹khai¹nxe³sxã³ wa³kxẽ³nhũ̱³jah¹lai²la¹wa².
A²nxe³jah¹lo²su² jah¹la² yxan¹nãu³a¹
kã³nxa² ĩ³xi²sxã³ a³ya³ti¹xi²nẽ³tãu³a¹
wi¹sa²hau³ko³tain¹yah³lxin¹kxa²yo³su²
kãin² wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹txa²lxi³tu¹wa².
Txa²wã¹sũ̱³na² wxi²kin³ti³ton³sa²tẽ³wa³to²hi²jah¹lai²la¹wa².
Te²yã¹nxe³te²hũ̱³sxã³ ti³hi¹txa²lxi³tu¹wa².

5 Jã¹nxe³jut3su², sax3ne³lax3ku³nãu³
ĩ³nxai²na² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². A²yah³lo²nãu³xã²
a²yu³hẽ³nãu³a¹ yxau³jah³lxi³sxã³
sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la². Ya³nx2ta¹wa².
Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe², a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa². Wxa²yu³ta²
yxo²ha³kxa¹, ã̱³xa² a²yu³hẽ³nãu³a¹
ã³wxe³nũ¹whaun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Wi¹wi¹nxe² ã³nhxi²nũ¹nũ³yhah¹lxin¹txai²lã¹.
Nxe³ju³ta², Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³te³nah¹lxi³:

— A²nũ²a² yxo²kãin²txi³ kãin²te²lo³nha²te²su²
kxai²nãn²tu̱³, Txa²wã¹sũ̱³na² en²khai¹nxe³kah³lo²su²
hĩ̱³nx2na³li¹. Yxãn¹ta¹: “A²nũ²a²
ã̱³xa² yu³hẽ³nãu³a¹ yxau³nũ¹ha¹tũ¹xã¹.”
Nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu̱³, Txa²wã¹sũ̱³na²
thãi³ti³la² wi¹lhin¹sxã³ sa²hau³ko³kah³lo²su²
hĩ̱³nx2na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
ã̱³xa² yu³hẽ³nãu³a¹ ã³wxe³nũ¹whaun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la².

6 Nxe³ha²kxai³:

— Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²kan¹khaix1jah¹lai²la¹xã¹.
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, a²nxe³jah¹la²
yu³hẽ³nãu³a¹, yxau³nũ¹jah³lxi³sxã³
sa²yxo²we¹jah¹lxi³hẽ¹la². Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³,
ha³lo²a² wã²nxũ̱h¹ ĩ³yĩ¹li²nũ¹nx2ti³je³nãu³wa³kxa²,
hau³kon³na³na¹. Nain¹kxai²nãn²tu̱³,
kãin²te²lo³txa²lxi³sxã³ ĩ³sa²nẽn¹kxi¹nx2ti³tu¹wa².
Txa²wã¹sũ̱³na²sa³. 7 Jã¹nxe³sxã³, ha³lo²a²
ĩ²li³ju³ta² yxo²ha³kxa¹, hxi²waun³ta³kxi²nha¹lxin¹ju³ta²
ha³kxa², Txa²wã¹sũ̱³na² yxo²ĩ²txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, jah¹la² wxa²ha³lo²a²
sa²ye³so¹nha²nxa³sxã³ ĩ²nx2ti³ha²kxai³,
wi¹sa²hau³ko³txa²lxi³ha²kxai³, nxe³nx2ti³jah¹lai²la¹wa².

8 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ha³lo²a²
wi¹la̱in³nha², sa²ye³so¹nyhah¹lxan³kxe³su²
wi¹lĩ²i², nxe³jah³lxi³hẽ¹la². A²ta³a²
ĩ³ko̱x1ko̱¹son²ki¹nx2ti³jah¹la² o²la³kxi¹nx2ti³sxã³,
Txa²wã¹sũ̱³na² sa²yxo²ã³sxã³ ã³na¹si¹nx2ti³jau³hũ̱³nxe²:
o²la³kxi¹nx2ti³na³la². Ya²na¹la²
ai³lha²thet3sxã³ tuh³ne³ki¹nx2ti³jau³hũ̱³nxe²:

— Ã̱u³sa³nha¹. A²nũ²a² sĩ̱³na²
so¹jĩ²na¹tũ¹xã¹. Nxe³nx2ti³jau³hũ̱³nxe²,
a²ta³a² wa³ka³ton³nx2ti³sxã³ a²ta³ai²na²
a²ten³ju³ta² kãi³si¹yhah³lxin¹jau³su²
o²la³kxi¹nx2ti³na³la². 9 Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³,
wxãi²nãn²ta³ Je³su²jah³la² kan²txi³ i³sxã³
yxo²ĩ²jah³lxi³sxã³, a²ta³a² ũn³ti³hit1sxã³
wa²ne³khau²ki¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³:

— Txa²wã¹sũ̱³na² wẽ³ha³lxi³su²
te²ki̱³na¹xai²na² yuh³xai²nãn¹ko³xai²na²
yxau³ye²te²ki̱³kxe³na¹xai²na² yxo²ha³kxa¹,
Ta¹ha²wã¹sũ̱³na², a²ta³a² khãuh³lxa³txi³nẽ³lhĩ̱³nx2na³na¹.
Hai³txi³ nũ̱h¹ txai²na² so¹lxi³ khãuh³lxa³txi³sai¹nxa³xã¹.
Ju¹ta² wi¹ko̱³nha¹xã¹. Nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
10 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³, Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹ kãin² thã̱i³ti³la²
a³lxi²nẽ³jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lo²su²
tãu³a¹, kxã³nãu³u¹tai²na² ĩ³kaix1so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu
Nxe³sxã³:

— Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³nũ²nxi²sxã³
yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
kxã³nãu³a¹ ha³ta̱³nxãn²txi³ wxi²kin³ti³ton³ti³hit1sa²tẽ³nxa
Nxe³nx2ti³si¹jau³su² ĩ³kaix1so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa
Nxe³nx2ti³kxe³su²:

— Jũ¹nxe² kxãn³su² khãuh³lxa³txi³nx2ti³sãn²ka³tu̱³,
lo²su²nũ²la² ha³lo²a² hau³kon³ki²na³na¹.
Nxe³nx2ti³tãu³a¹, Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹, a̱u³txi³ wxa²ẽ¹nãu³a¹
yxo²ha³kxa¹ ĩ³we²nxi²sxã³ hxi²kan¹ti³hi¹ti²,
wi¹wi¹nxe², yxau²ũ¹ki²sa²tẽ³ti³hi¹ti²,
nxe³nx2ti³tu¹wa². 11 Jah¹la² so¹lxi³
lxi³hẽ¹la², khai¹nxe² wa³to²hi²jah¹lai²la¹wa².
Nxe³ya³nx2ta¹wa².

Pe²jah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

12 Sil³vã²nah³la² sa²yxo²we¹nha²sxã³
Je³su²jah³la² yxo²ĩ²jah¹lai²la¹wa².
Nxe³sain¹sxã³, Pe²jah³lo²na¹xai²na²
yxo²wãn³txai²na² a³lu²xa³jau³xai²na²
Sil³vã²nah³lai²na² ain³kxi²so¹ki²sa²sxã³
a²nxi²ka² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³na³la².
A²nxe³na¹jau³xai²na² ha³lo²ai²na²
ĩ³kwxe²ki¹nx2ti³si¹ha¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wa².
A²ya³la³tu̱³, Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
kãin² thã̱i³ti³la² a³lxi¹nx2ti³na³la².
Nxe³nx2ti³ju³tai²na², kan²txi³ i³sxã³
wi¹wi¹nxe² yxau²sa²tẽ³kxũ¹jah³lxi³hẽ¹la².

13 Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³kaix1so¹tũ̱³ka̱³txa²,
Ro²ma²thĩn³ thĩ¹nai²na² yxau³ye²sa²tũ̱³ka̱³txai²na²,
thĩ¹nai²na² wxa²ha³ti³su² tũ̱³ka̱³txai²na²
a²ha³ta̱³nxa² sa²si¹hã³nx2ti³na³la².
Kã³nxe³sxã³, Mar²kah³lai²na² txa²ki³lha³lhũ̱³ye²sa³jah¹lai²n
a²ha³ta̱³nxa² sa²si¹hã³nx2ti³na³la².
14 A³lxi²waun¹nha¹ju³ah³lxi³sxã³ wi¹lĩ³hen³txi³nha¹jah³lxi³l
Je³su² Kris²tu³jah¹la² a²hãu²ju³ta²
yxau²xai³yah³lxin¹ju³ta² ten³sa³nha²wa².

2 Petro

1 Si³mãu² Pe²jah³lo²na¹xai²na² Je³su²
Kris²tu³jah¹lai²na² a²sa³wit3sa¹wa².
A³lxi²sa³ha²kxai³ a²wa³kxẽn³no³sa²kah³lo²sa¹wa².
Ĩ³sa²si¹hã³sa²kxah³lo²sa¹wa². Nxe³sa³ha²kxai³
wãn³txa² ũ³wha²li¹lhxã³ ũ³hũ²xai³nx2ta¹wa².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹sũ³nu²su²
ha²kxai³ wain³ju³ta² so¹lxi³ kãi³jah¹lai²la¹wa².
Kọ̃³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² sa²wa²su¹tẽ³jah¹lai²la¹wa².
Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ ĩ³yxo²ĩ²a¹wa².
Ĩ³yxo²ĩ²a¹ha²kxai³ wain³te²lot3sa²jah¹lo²sa¹wa².
Nxe³sxã³ txai²yã¹nxe² yxo²ĩ²yah³lxin¹te²
ĩ³nxai²na² ũ³wha²li¹lhxã³ ũ³hũ¹nx2ta¹wa².
2 Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² nxe³ya³sxã³
kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³si¹hi²
wxa²nxũ²kwa̱i³nãu³a² ã³nhãu²no³txa²lxi³si¹hi²
nxe³nx2ti³si¹ha¹jau³su² ten³sa³nha²wa².
Wi¹la³la³kxi²nũh¹yah³lxi¹nha²kxai³
ã²la² kãi²non³sxã³ nxe² ai³nx2ti³ju³ta²
ten³sa³nha²wa².

Txa²wã¹sũ³na² ĩ²sxã³ ĩ³sa²so¹nẽ³jau³su²

3 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na²
sa²kxai³lu² Nũ³kxũn³ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wa².
Wxi²kin³ti³ton³ju³ta² kãin²khaix1nx2na³la².
Wi¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³jah¹lai²la¹wa².
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² a³la³kxi²si¹nhẽ³jah¹lai²la¹wa².
Ĩ³kaix1so¹nẽ³na²hẽ³la². Nxe³nẽ³lha²kxai³
ka³tẹ̃³na² wi¹tãu³la³ ya²la³tu̱³ ũ³hũ¹nhẽ³na³la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱n³tu̱³ a²ya³la³tu̱³
wi¹lhin¹ti¹hi¹tẽ³na³la². Txa²wã¹sũ³na²
a²nũ³kxũn³ju³tan²tu̱³ ĩ³hxi²kat1sa²so¹nẽ³na³la².
Ju¹tai²na² a³la³kxi²ki̱³tã³la². 4 Nxe³ki̱³sa³ha²kxai³
yen³kxa² wi¹khaix1te²a² ũ³hũ¹nhẽ³te³lhxã³
ĩ³ye³ũ¹nhẽ³na²hẽ³la². Oh³xan¹te²a²
yxo²kwa̱in³kxa² Txa²wã¹sũ³na² yã¹nxe²
yxo²kwa̱in³kxa² ĩ³wet1si¹nhẽ³ju³ta³nũ³a²
ten³si¹nhẽ³jau³su² ĩ³ye³ũ¹nhẽ³na²hẽ³la².
Jã¹nxe³ha²kxai³ oh³nãn¹te²a² yxo²kwa̱in³kxa²
nxũ²kwa̱i³yxau³nẽ³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
e²nain¹te²la³ yxo²kwa̱in³kxa² ã³wa²sut1sxã³
yxau³hĩ̱³ki̱³tã³la². Txa²wã¹sũ³na²
e²nain¹te²la³ yxo²kwa̱in³kxa² ĩ³kọ̃³nxe³kxi²nẽ³te³lhxã³
nxe³ha²kxai³la². 5 Jã¹nxe³ha²kxai³lu¹
ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹jah¹lxi³hẽ¹la². Kxãn³su²
yxo²ĩ²yah³lxi³ta¹hi¹nhẽ¹la². Jã¹nxe³sa²tẽ³jah¹lxi³hẽ¹la².
Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
ĩ³wi¹lhin¹jah³lxi³hẽ¹la². Nxe² ĩ³wi¹lhin¹yah³lhin¹kxai²
kãin² wi¹kọ̃³nha¹jah³lxi³hẽ¹la². 6 Nxe²
wi¹kọ̃³nha²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wain³txi³
a̱in³nha²sxã³ a²hoh³lxi³si¹jah³lxi³hẽ¹la².
Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ khãuh³lxa³txi¹nx2tain¹kxan²ti³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² kan²txi³
yxo²ĩ²jah³lxi³hẽ¹la². Kan¹txi³ yxo²ĩ²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ kãi³nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
7 Nxe² kãi³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹lhin¹ye²nha¹jah³lxi³hẽ¹la². Wi¹lhin¹ye²nyhu¹ah³lxin¹kx
a³lxi²waun¹nha¹jah³lxi³hẽ¹la². 8 A²nxe³ju³txai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lãn³so¹yah³lxin¹kxai²n
Wi¹lãn³sa²si³tẽ³kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² a³la³kxi² kãi²non³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².
Kwa²toh³lxa³ti³sa²yah²lxa³nha²kxai³
a̱u³txi³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ã³ten³yah³lxi¹nha²kxai³
nxe³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa². 9 Nxe³yãn¹ta¹
a²nũ²a² ĩ²li³te² ĩ³nxai²na² ju¹tai²na²
sa²kxai³lu² taut3ton³kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a²
ye³han³jah¹lo²hũ̱³yah³lxi¹nha²kxai³
a²nũ²a² u²lxi³ ten³sa²tã³xa³jah¹lo²hũ̱³yah³lxi¹nha²kxai³
nxe³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa². A²kxã³nxãn¹ju³ta²
nxe³wã²na³yah³lxin¹kxa² yã¹yxah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².
A²kxã³nxai³tã² kọ̃³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹ Je³su² Kris²tu³jah¹la² ã³wa²su¹txa²lxi³tai¹ti²tu³wa
Nxe³kxe³su² nxe³wã²na³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².

10 Jã¹nxe³ha²kxai³ txa²wã³tã̱³sa²yah³lxi¹lxa².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² ĩ³nxa²lxi³sxã³ ĩ²sxã³
ã³yũ³so¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ju³tai²na² yxo²ĩ²nha²khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
Nxe³yhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³
a²nũ²a² ye³han³jah¹lo²su² te²a² ã³ya³hi²te²hũ̱³nxe²
kọ̃³nxe³ti³ kãi³ju³ta² kãi³yah³lxi³to³hĩ̱³nx2nxa³lxa².
11 Jã¹nxe³jut3su² wi¹lĩ²nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² jah¹lain²txi³ kọ̃³nxe³ti³
kãi³ki̱³ju³ta² ã³wa²su¹tẽ³jah¹lain²txi³
Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² ã³wih¹sxã³
yxau²sa²tẽ³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² ĩ³hau³ko³tũh¹nx2ti³tu¹wa

12 Jã¹nxe³jut3su² ã³wi¹yhah³lxin¹ju³ta³nũ³su²
ten³khaix1sa³ha²kxai³ wãn³txai²li²
ĩ³tih³nxe³nx2ti³jau³xai²li² ãh¹ e³kxi²nha²
a̱i³yah³lxin¹jau³nũ³su² ĩ³hen³txi¹nx2ti³to³ha¹tu¹wa².
A²nxe³jau³xai²na² wãn³txai²li² ĩ²yah³lxin¹jau³xai³ta³lxa²na
Ya²la³lyau³xain²txi³ wi¹kọ̃³nh³yah³lxin¹jau³xai³ta³lxa²na³l
13 Jã¹nxa¹jut3su² ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xa²
[illegible] e²nain¹te²tu̱³ ãh¹ e³kxi²nha²
a̱i³yah³lxin¹jau³nũ³su² ĩ³hen³txi³xi¹nx2ti³to³ha¹tu¹wa².
Ju¹tai²li² wain³nha¹. Nxa¹nha²wa².
14 15 16 17 Jã¹nxe³jut3su² ye³jen¹na² ya³lu²na¹tu¹wa².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² e³lẽ³na¹ ĩ³hen³txi³sa³na²hẽ³la².

15 Nxa¹ha²kxai³lu¹ ya³lu²na¹hĩ¹nãn¹te²tu̱³
txa²yxo²wãn³txa² ĩ³hen³txi¹nx2ta¹jau³xai²na²
nxe³wã²na³sxã³ tu̱¹kxi¹nx2ti³kxa²ya̱n³txi³nũ³su²
hxi²waun³txi³sa³nha²wa². Nxe³sa³ha²kxai³
ãh¹ e³kxi²nha² a̱i³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
hxi²nũ¹nx2ta¹tu¹wa².

Kris²tu³jah¹la² wxi²kin³ti³ton³ju³ta²
ĩ²jau³su²

16 Nxa²ha¹te¹ a²kxã³nhxĩ¹nai³tã² wãn³txa²
ĩ³hen³txi¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² a³ka³nxi²sxã³ wa̱³li²ju³ta³nũ³a²
ĩ³hen³txi¹nx2ta¹ha²kxai³ Jah¹lai²na²
nũ̱³kxũn³sxã³ yxau²xai³ju³ta² ĩ³hen³txi¹nx2ta¹ha²kxai³
nxe³nx2ta¹tai¹ti²tu³wa². A²nxe³jau³xai³tã²
hai³txi³ txa²wã¹yah³la²nãu³u¹tai²nãn¹jau³xa²
ĩ³ye³wã³nxĩn¹sxã³ ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³sxa³tai¹ti²tu³wa².
Nxe³yãn¹ta¹ txai²na² txa²nũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²na²
txa²wã¹yen³nãu³a² ĩ²sĩ¹na¹ju³khai³su²
nũ³kxũn³sxã³ kãi³ju³ta² so¹lxi³ ĩ³hen³txi¹nxa²lxa³hẽ³la².
17 Jã¹nxe³sxã³ ĩ²sĩ¹na¹ju³tai³tã² nxe³te³nah¹lxi¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³jah¹lai²na²
Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³jah¹lo²su²
ha²kxai³ nxe³te²hi²sen³kxai³lu² Je³su²
Kris²tu³jah¹lo²kxai³lu² ĩ³sa²nẽn¹kxi²
nxe³ye²nyha¹na²hẽ³la². Nxe³te³na¹
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³jah¹lain²txi³
Wxi²kin³ti³ton³txa² Si³yxau³jah¹lain²txi³
wãn³txa² wi¹lhin¹ti³hit1jau³su² e³kxi²na²hẽ³la²
E³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
Txa²ki³lha³lxa²khai³xai²la¹wi¹. A³lxi²khaix1na¹kxah³lai²la¹wi¹
Wi¹lxon³kxi²khaix1sa²kxah³lai²la¹wi¹.
Nxe³na²hẽ³la². 18 Nxe³jau³jau¹xai²li²
txa²ne³nxẽ³na² ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³la².
Oh³xan¹te²a² e³kxi²jau³xai²la¹wa².
Wã³la³ka³txa² ka³la³ya³sain¹sĩ¹nhĩ¹nai³tã²
wãn³txa² jau³jau¹xai²na² ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³la².

19 Jã¹nxe³kxa²yu³su² wãn³txa² au³hxai²ti³ai¹tãn¹jau³xu¹tai²na²
ya²la³tu̱³khai¹nxe³jau³su² ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³jau³xu¹tai²li² wi¹lain³kxi²ki̱³jau³xai²la¹wa².
Lã³pi³ãu²tẽ³na² te²hũ̱³na³la². Nxe³tẽ³na²
ha³lo²a² ka³nxah³ju³ta² sa²kxĩ³kxi²nẽ³na³la².
Ĩ³ha²te¹sa²tẽ³te²ju²hẽ³la². Ĩ³yũ¹li²nxa³ta̱³lxa¹
hi³ka²ta³a² a³li³xi²nxa³hĩ¹nãn¹te²tu̱³
ĩ³ko̱x1ko̱¹sa²tẽ³te²ju²hẽ³la². Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe²
wãn³txa² au³hxai²ti³ai¹tãn¹jau³la³
ha³lo²a² wxã³ju³ta²nũ³a² hxi²kan¹txi³
ĩ²ki̱³sxa³ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ¹jau³xai²la¹wa².
Txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³ko²ko²txa²nhe¹nhẽ³jau³xai²la¹wa².
20 Jã¹nxe³jau³xa² au³hxai²tãn¹jau³xu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ̱³na² ha³te̱h³nxã³nxai²nãn¹jau³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³jau¹xai²na²
sa²kxai³lu² a²nũ²a² hxi²ki³la³ kwa²to³toh³lxi²
si³yxau³tãu³su² ti³hi¹tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
21 Hai³txi³ a²nũ²khai³su² te²li² hxi²kan¹txi³
wãn³txa² ha³lo²a² wxã³ju³ta²nũ³a²
ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³te²sxa³yu²hẽ³la². Nxe³yãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹lo²su²
wi¹lhin¹khaix1jah¹lo²su² te²a² hxi²ki³kxai³lu²
a²nũ²a² a²nxũ²kwa̱i³wih¹sxã³ ĩ³yau¹ũ¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa

2

Yxo²ĩ²sxã³ hxi²kan¹ki³lxo³tũ̱³ka̱³txa²
*ĩ³yau¹ũ¹nh*ẽ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ a²kxã³nxai³tã² Sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³ki³lxo³te²a² wxã³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³
Nxe³te³nu¹jã¹nxe² wxã³ain¹tu¹wa².
Ã³ke³tũ¹nx2ti³ha³ta²wa². A²nxe³te²na²
wãn³txa² ka²yãu¹ka²yãu¹jau³xa² hãi³a²
ĩ³hen³txi¹nx2tai¹nha³ta²wa². A²nxe³jau³xa²
ĩ³hen³txi³nx2tain¹jau³nũ³a² kãin²
ki³han³jau³nũ³ai²la¹wa². Je³su²
Kris²tu³jah¹lai²na² txa²wã¹ko̱³nxe³ti³
kãi³ki̱³ju³ta² wxa²wa²su¹tẽ³kxe³su²
te³nai¹nxa³lho³la²:

— Ki³han³jau³xai²la¹wi¹. Je³su²jah³la²
wxa²wa²su¹tũ¹nhẽ³lxa³hẽ³li¹. Yxo²ĩ²ain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³jau³xa² he³la³kxi³su² ĩ³hen³txi³nx2tai¹nha³ta²wa².
Yxãn¹ta¹ kãin² ki³ha³nai¹nha²kxai³
wa³su¹txi³ ye³jen¹na² ya²lun¹txa²hxa³nain¹tu¹wa²,
ko̱³nxe³te³sxã³ ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹tũ̱³ka̱³txa²sa³.
2 Jã¹nxe³jut3su² tũ̱¹ka̱³txai²li² ki³han³jau³xa²
so¹lxi³ e³kxain¹tu¹wa²:

— Ko̱³nxe³ti³ ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ki̱³kxa²
ha³ta̱³nxain¹txi³ wain³na³li¹. Nxe³jau³jau¹xai²na²
e³kxai¹nha³ta²wa². Nxe² e³kxain¹kxa²
ha³ta̱³nxãn²txi³ wxa²nũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na²
a̱in³kxain¹kxa² yãx1te²a² yũ³yah³lxi¹nha³ta²wa².
Ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yã¹nxe²
kãi³yah³lxi¹nha³ta²wa². Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wãn³txa² wain³jau³xa² ya²la³tu̱³tĩh³na²
ko̱³nxe³ti³hit1jah³lxi¹nha³ta²wa². 3 Jã¹nxe³jut3su²
tũ̱¹ka̱³txai²li² ã³ke³tũ¹nx2tai¹nha²kxai³
kãin² yen³kxi³hain¹tu¹wa². Ko̱³nxe³ti³
kãi³ai¹nha²kxai³ yen³kxa² kãin² so¹sxã³
hãi³a² ũ³wha¹ain¹tu¹wa². Nxe³kxa²
ha³ta̱³nxãn²txi³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³
ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹ju³ta² yũ³tu¹wa².
ĩ³yĩ¹li²hain¹jah¹la² ye³te³nxa² ĩ²ain¹tu¹wa².
Ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
kãin² khãuh³lxa³thin¹sxã³ yxau²xai³lain¹ju³ta³nũ³a²
yũ³yah³lxi³tu¹wa².
Jã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
oh³xan¹ta² nũ̱³ka̱³txa² ka³lxa²nxa³te²a²
nũ̱³ka̱³txu¹tai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
sa²yxo²ã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²

kǫ³nxe³ti³ kãi³ai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² tũ¹ka³txai²na² tẽ³sxã³
ai³sxã³ kan²txi³ ũ³tĩ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ka³nxah³khaix1nxe³je³na² ũ³tĩ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Kxã³nãu³a¹ kǫ³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yo³ha²
ũ³hũ¹ain¹ju³ta³nũ³ãn¹te²kxa³ya³lhu²
ũ³tĩ¹kxa² wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³ju³kxai³lu² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
No³e²ah³lu¹tai²na² yxau²xai³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³hĩ¹nu¹tai²na² a²nũ²a²nãu³xu¹tai²na²
No³e²ah³la² ĩ²yxau³kxain¹tũ¹ka³txu¹tai²na²
yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²nxa³ti³ai¹ti²tu³wa².
No³e²ah³lu¹ta²kxai³lu² Sũ³na² wãn³txa²
wain³jau³xa² ye³ka³lxa¹txi³ kwẽ³kon³tãu³a²
ĩ³hen³txi³kxan²ti³ hai³txi³ sa²yxo²we¹tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ka³tu̱³ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
ĩ̱³yau³xa² kãin² wẽ³hã¹si¹ha²kxai³
ka³wã³lxa² kãin² hũ̱x1si¹ha²kxai³
yuh³xan¹ko³xai²na² txa²wã¹ha³lo²ai²na²
whãi²na¹ ã³tĩ¹kxa² sa²sai¹ti³hi¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxã³ No³e²ah³lu¹tai²na² so¹lxi³
a²wẽ³ha³lxi³yu³txu¹tai²na² a²nũ²a² ha¹li¹
ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³te²a² so¹lxi³
wxa²wa²sut1sxã³ hi¹nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹ Sũ³na² sa²yxo²ã³te²nãu³xa²
sa²kxai³lu² ĩ³lo³nxe² ya²lun¹ta² hxa³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
6 Te²yã¹nxe³jut3su² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
a²nũ²a²nãu³xu¹tai²na² So³to²ma²
nũ̱³ka̱³txu¹tai²na² Ko³mo²ra² nũ̱³ka̱³txu¹tai²na²
nxe³sxã³ kãin² kǫ̃³nxe³ti³ kãi³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
sxi²je³nu¹tã² ũ³thũ²hxa³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³sxã³ Sũ̱³na² wãn³txa² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:

— A²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²nũ³a² kǫ̃³nxe³ti³
kãi³ain¹kxa²ya̱n³ti³su² a²yo³ha² kǫ̃³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²hai¹na¹kxe³nũ³su² a³la³kxain¹tũ¹xã¹.
Nxe³nha²ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Nxe³sxã³
yuh¹xan¹ko³nãu³a² kwa²ten³sa²tã³tãu³a²
Lo³ah³lu¹tai²na² so¹lxi³ wi¹lhin¹ta²
kãi³jah¹lo²su² ye²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
A²nũ²a²nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹
kuh³lxa³thin¹sxã³ kǫ̃³nxe³ti³ wa³ni̱³lo³nai¹nha²kxai³
wai³nxa³ju³ta² so¹lxi³ kãi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
8 Nxai¹nha²kxai³lu¹ Lo²ah³lu¹tai²na²
sa²kxai³lu² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu²:

— Tũ̱¹ka̱³txai²na² kǫ̃³nxe³thin¹ju³ta²
so¹lxi³ kãi³sa²tẽ³ain¹nĩn²tã¹. Nx-
ain¹ju³tai²na² txa²ẽ¹nãu³a² a̱u³txi³ ĩh³nha¹.
Te²yã¹nxa² kãi³a¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹.
Yxo²kwĩ¹kxi²sa³nha¹. A²ẽ¹nãn¹jau³xa²
Lo²ah³lu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱n³tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² Lo²ah³lu¹tai²na² so¹lxi³
sa²sai¹xi²sãn²nũ²la² sxi²je³nãn¹tũ̱³ka̱³txa²
whãi²na¹ ya²lu¹ta³lxa²hxa³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
9 Nxe³ju³tai²na² Sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxa²
ĩ²ki̱³te²jai¹ti²tu³wa². Nxe³ki̱³sa²kxai³
a²nũ²a² wi¹lhin¹ti³hi¹te²na² kǫ̃³nxe³ti³ju³ta²
ĩ³ha¹txi²nhain¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
nxũ²kwa̱i³lxũ¹nũ¹hain¹tu¹wa², kǫ̃³nxe³ti³
kãi³kxa²ya̱n³ti³sa². Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
wi¹hi¹nai¹nxa³te²a² kãi³kxa² yo³ha²
ũ³wha¹ũ¹hain¹tu¹wa². Kxã³nãu³a¹ a²nũ²a²
a²yxo²ha³kxa¹ kãi³ain¹kxa² yo³yhu³ta²
ũ³hũ¹je³na³kxa² ũ³wha¹nũ¹hain¹tu¹wa².
10 Nxe³sxã³ kǫ̃³nxe³ti³ kãi³tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² kuh³lxa³thin¹sxã³ o²la³kxi²nyhu¹kxi³ju³ta²
so¹lxi³ yxo²kwa̱i³nai¹nha²kxai³ yuh³xai²nãn¹te²a²
kuh³lxa³thin¹kxi³ju³ta² yxau²xai³lain¹na³la².
A²nũ²a² a²hxi²kan¹jah¹lai²na² wãn³txa²
sa²yxo²ã³ain¹na³la². Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a² yu̱h³lai¹nxa³sxã³ kǫ̃³nxe³te²lot3sxã³
e²nai¹nha²kxai³ a²nũ²a² hxi²kan¹jah¹la²
yuh³lai¹nxa³ha²kxai³ ain¹kxa²yu³su²
a²ẽ¹nãu³a² te³nain¹kxa² so¹lxi³ kãi³sa²tẽ³ain¹na³la².
Te²yã¹nxũn³sxã³ oh³xan¹te²nãu³xa²
yuh³lxai¹nxa³sxã³ kǫ̃³nxe³ti³hit1jau³su²
e³kxi²nũ¹hain¹na³la², kǫ̃³nxe³tũ̱³ka̱³txa²sa³.
11 Nxain1ju³tan¹te²kxa³ya̱n³tu̱³ta¹ oh³xan¹te²nãu³xa²
nũ³kxũn³txi³ wa³to²hi²tũ̱³ka̱³txi³su²
ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²tũ̱³ka̱³txi³su²
ha²kxai³ nxe³te²a² ha³ta̱³nxãn²txi³
te²yã¹nxe³jau³xa² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² a²yen³nãu³a² kǫ̃³nxe³ti³
ã³wã¹li²si¹jau³nũ³su² e³kxai¹nxa³wa³.
12 Nxe²nxa³ha²kxai³ yu̱h³xai²nãn¹te²a²
kǫ̃³nxe³ti³ kãi³tũ̱³ka̱³txa²kxai³lu²
ka³yxuh³xa² yã¹nxain¹na³la². Nxe³te²a²
ka³yxuh³xa² kwa²ha³lo²a² ai³te²ju²hẽ³la².
Ai³te³na¹, a²nũ²a² hi²sen³kxai³lu²
wa³ka³to³kxi²sa²ha²kxai³ ã³nan³kxi²te²ju²hẽ³la².
Ĩ²li³ju³ta² te³nain¹kxai²nãn²tu̱³ ai³lyain¹te²ju²hẽ³la².
Sũ̱³na² wãn³txa² nxũ²kwa̱i³yxau³te²sxa³yu²hẽ³la².
A²nxe³ tũ̱¹ka̱³txai²nãn²tu̱³ te²yã¹nxain¹na³la².
Yen³kxa² kǫ̃³nxai¹nxa³kxa² kǫ̃³nxe³ti³hi¹tain¹na³la².
Ja³nxe³jut3su² tũ̱¹ka̱³txai²na² sa²kxai³lu²
ka³yxuh³hũ̱³yai¹nha²kxai³ ĩ³ya²lut1sxã³
hxa³tain¹tu¹wa². 13 Kǫ̃³nxe³ti³ kãi³ai¹nhxai²na²hẽ³
nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² kãin² khãuh³lxa³tain¹tu¹wa².
A³lan²ta² hãi¹nxa² kǫ̃³nxe³ti³ wa³ni̱³lon³ju³ta²
so¹lxi³ yxo²kwa̱i³nain¹na³la². Yain³kxi²nyhu¹ah³lxin¹kxai²
ã̱u²lxa²thin¹yah³lxi¹nha²kxai³ kǫ̃³nxe³ti³
kãi³yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxin¹tãu³a¹
kwa² wi¹lhin¹ki³lxo³yxah¹lxi¹lxa².
14 Txu¹ha² ã̱³xai²la³ ta̱³nxa² in³txa² ã̱³xai²la³
ta̱³nxa² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ju³ta² so¹lxi³
te³nain¹na³la². Kǫ̃³nxe³ti³ kãi³ju³ta²

so¹lxi³ o²la³kxain¹na³la². A²nũ²ai²na²
kũ³we²ki²la² yxo²ĩ²xa³te²a² kọ̃³nxe³ti³
kãi³si¹ju³ta³nũ³su² o²la³kxain¹na³la².
Kọ̃³nxe³ta² yxo²kwa̱in³kxa² so¹lxi³
a²ẽ¹nãu³ai²na² wa³kxih³ wxe³nhain¹na³la².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Txa²wã¹sũ³na²
hxi²ki³kxai²li² kọ̃³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹ju³ta³nũ³a²
yũ²na³la². 15 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
sa²yxo²we¹tĩh³na² ĩ²ain¹ta¹ tĩh³nu²
a̱³lxi³tĩh³nai²na² ai³lain¹sxã³ tĩ¹kxi²nyhain¹na³la².
Ba³la³ãu²ah³lu¹tai²na² Be³o²rah³la²
a²ki³lha³lxu¹tai²nãn²tu̱³ ã³nxai³tĩh³nain²txi³
ai³lain¹na³la². A²nxe³jah¹lu¹tai²nãn²ta³
kọ̃³nxe³ti³ kãi³ju³ta² yo³ha² yxo²kwa̱in³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
16 Yxo²kwa̱in³ta¹ ju³mẽn²tu¹tai²na²
ka²va¹la²hũ³te²a² ã³ka³ti³wxe²xai³tãu³a¹
hai³txi³ ju³mẽn²to²te²na² hxi²kan¹txi³
a²nũ²a² wãn³txa² e³te²sxa³yu²hẽ³la².
Nxe³kxan²ti³ ju³mẽn²tu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu²
a²nũ²a² wãn³txu¹jã¹nxe³sxã³ Ba³la³ãu²ah³lu¹tai²na² hi²sen³kxai³lu²
ĩ³kwa̱i²kxi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ĩ³kwa̱i²kxi²hai³nai¹na³la².
Ba³la³ãu²ah³lu¹tai²na² wen¹te²hũ³te²a²
ĩ³yxo²kãin²ti³nha²ju³tu¹tai²na² ã³nhãu²no³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

17 A²nxe³ju³tai²na² kọ̃³nxe³ti³ kãi³ain¹tũ³ka̱³txai²na²
ka³wã³lxa² yã¹xain¹na³la². Ĩ̱³yau³xa²
hxan³kxai²nãn²tu̱³ ka³wã³lxai²na²
te²te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxain¹na³la².
O³sĩ̱³nai²na² yã¹xain¹na³la². It3ta²
ũn³jau³xa² kwa³sa²tã³te²ju²hẽ³la².
Te²yã¹nxain¹na³la². A²nxe³te²na²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
a³ya³txain¹tu¹wa². Ka³nxah³sa²tẽ³jen³nũ³a²
ã²la² ãu¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 18 A²nxe³tũ³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² ha³lo²a² wai³nxa³ju³ta² so¹lxi³
yxau²ho³hain¹na³la². Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²
ĩ²li³te²a²:

— Kọ̃³nxe³tĩh³na² ã³na¹sxã³ ã³waix3kxi²na¹tũ¹xã³.
Nxe³jau³su² kxai²nãn²tu̱³ tũ̱¹ka̱³txai²na²
hi²sen³su² te³nai¹nxa³wa². Te³nai¹nxa³ha²kxai³
yxo²kãin²e³ai¹nha²kxai³ wãn³txa²
toh³lxi³jau³xa² kwa² ĩ³kãi²no³nha²si¹jau³xa²
e³ai¹nha²kxai³ nxe³ain¹na³la². Nx-
ain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² kuh³lxa³thin¹sxã³
o²la³kxi²si¹hai¹nha²kxai³ yuh³xai²nãn¹te²a²
yxo²kwa̱in³kxa² ã³si³tẽ³kxi²si¹hai¹nha²kxai³
nxe³si¹jau³su² ã³ke³tũ¹nũ¹hain¹ju³ta²
te³nain¹na³la². 19 Nxain¹te³na¹
kọ̃³nxe³tũ̱³ka̱³txai²na² wi¹lhin¹ki³lxo³jau³xa²
e³kxain¹na³la². Te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xa²
sa²yxo²we¹jah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ã³wa²sut1sxã³
yxau³yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su²
ã³ke³tũ¹si¹hain¹jau³nũ³su² e³kxain¹na³la².
Nxain¹ta¹ txũ̱¹ka̱³txai²na² sa²kxai³lu²
kọ̃³nxe³ti³ kãi³te²lo³tain¹na³la². Nxe³ju³ta²
yen³kxa² ĩ²li³ju³tai²na² hxi²kan¹txi³
wa³ka³to³kị̃³sxa³kxai²nãn²tu̱³ nxe³ju³ju¹tai²na²
sa²kxai³lu² sa²yxo²we¹kị̃³tãu³lot3hĩ̱³kị̃³tã³la².
Te²u¹jã¹nxain¹na³la². 20 Jã¹nxain¹jut3su²
a²wi¹lhĩ¹na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
ã³wa²su¹tũ¹nhẽ³jah¹lai²na² ĩ²nyhain¹na²hẽ³la².
Nyhai¹nha²kxai³ yuh³xai²nãn¹te²a²
kọ̃³nxe³ti³ kãi³kxe³su² ã³wa²su¹tain¹na²hẽ³la².
Nxe³yãn¹ta¹ hã²wxãn³txa³ yuh³xai²nãn¹te²a²
kọ̃³nxe³ju³ta² ãh¹ o²la³kxain¹kxai²nãn²tu̱³
nxe³te²a² yuh³xai²nãn¹te²a² kọ̃³nxe³kxe³su²
wa³ka³to³tai¹nhĩ̱³nx2na³la². A²wi¹lhĩ¹nãn¹ju³ta²
wai³nain¹na²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³
kọ̃³nxe³ti³ju³ta² ã³kãi²no³tũ¹hain¹na³la².
Nxe³sxã³ kọ̃³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta²
ã³kãi²non³kxa² yã¹nxe² kãi³ain¹kxa² yo³ha²
a²kãi²hon³nũn³tu¹wa². 21 A²wi¹lhĩ¹na²
ã³kãi²no³ wain³txi³ kãi³ain¹tĩh³na²
ĩ²ain¹na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wain³txi³ sa²yxo²wet1sxã³
kãi³ain¹na²hẽ³la². Ju¹tai²na² wain³na³la².
Yxãn¹ta¹ kxã³nãu³a² tĩh³na² wain³txi³
ĩ²ain¹tĩh³na² sa²kxai³lu² sa²yxo²ã³ain¹na²hẽ³la².
Nxe³ju³tai²na² wain³ti³he¹nx2nxa³wa².
Nxe³ain¹jut3su² kọ̃³nxe³tain¹ju³ta²
ã³kãi²no³tã³la². 22 Jã¹nxain¹jut3su² wãn³txa²
tĩ³yau³xu¹tai²na² wãn³txa² yã¹nxain¹na³la².
Nxe³jau³xa²sa¹:

— Wai³a³lxa² ĩ³nih¹kxai²nãn²tu̱³
a³luh³te²ju²hẽ³li¹. Hã²wxãn³txa³
ye³jen¹na² ã³wa̱³li²sxã³ a³luh³jau³xai²li² ãh¹
ĩ³yai³nxi²te²ju²hẽ³li¹. Nxe³jau³jau¹xai²li²
nxe³hxai²na²hẽ³la². Te²yãx1jau³xa²
ãh¹lxi³jau³xa²sa¹:

— Yxa³kxi³su² te²a² ha³lo²a² kwã¹kwãn¹ju³ta²
kwa²sxa³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a²
hi²sen³kxai³lu² yxa³kxai²na² tẽ³sxã³
wxa²hị̃³la³kxa² han³ka²txi³nũ¹hị̃³nx2na³li¹.
Wxa²hị̃³la³kxi² han³ka²txi³nũ²la²
hã²wxãn³txa³ ye³jen¹na² te²yxa³kxain²txi³
wa̱³li²sxã³ ha³lo²a² kwã¹kwãn¹ju³ta²
ãh¹lxi³sxã³ kwa²sxa³xi²hị̃³nx2na³li¹.
Nxe³jau³jau¹xai²li² nxe³hxai²na²hẽ³la².
Jã¹nxe³jut3su² tũ̱¹ka̱³txai²na² kọ̃³nxe³ti³
kãi³tũ̱³ka̱³txai²na² yxa³kxa² yã¹nxain¹na³la².

3

Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
a³ka³nxi²sxã³ wxã³ju³ta²nũ³su²

[1]Txa²wã³tã̱³yah³lxi¹lxa². A³lxi¹nx2ta¹nha²wã̱
Ha³tẹh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹tai¹ti²ti¹
Jã̱¹nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹txã³nxai²na²
sa²kxai³lu² wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wã²nxũ¹ha̱in³nyh
wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ wã²nxũ¹ha̱in³nha²yah³lxi
ten³sa³nhai¹. Nxe³nx2ta¹jau³su²
nxe³ye¹nx2ta¹wa². [2] Wãn³txa²
kxã³nxu¹tai²nãn¹jau³xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² hen³txi³si¹tũ̱³ka̱³txu¹tai²nãn¹jau³xa²
ĩ³sa²wa³la³kxi¹nx2ti³ha²kxai³ wãn³txa²
Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai²na² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³jah¹lai²na² wãn³txa²
kwa³na³kxi²nẽ³jau³xai³tã² nxe³jau³xai²na²
Sũ̱³na² ĩ³kaix1so¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ³sa²si¹hã³ũh¹nx2tain
wi¹lhin¹khai¹nxe³tũ̱³ka̱³txa² wãn³txai³tã²
ĩ³sa²wa³la³kxi¹nx2ti³ha²kxai³ nxe³si¹nx2ta¹jau³su²
nxe³ye¹nx2ta¹wa². [3] A²nxe³jau³su²
wi¹lĩ²nha¹jah¹lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹ha³lo²a²
ne³ki³so³nhxan³je³na³wa³kxa² a²nũ²a²
kuh³lxa³thin¹te²a² wxã³yain¹tu¹wa².
Wxã³yain¹te²kxai³lu² kuh³lxa³thin¹ju³ta²
so¹lxi³ kãi³si¹hain¹tu¹wa². Kọ̃³nxe³ti³
yxo²kwa³lxi³txa²lxain¹tu¹wa². [4]Ĩ³ki³ha¹kxi¹nxa
Nxe³nxa²lxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai¹tã² wa̱³li²xi²jau³nũ³su²
ain³kxi²ki̱³tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yãn¹ta¹
ĩh¹nũ¹la³ta̱³ he¹ji¹ku¹, ki̱³nhai¹. Txa²wã¹yah³la
ya³lu²kxi²nẽ³tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ wa̱³la²
ĩ³xi²nxa³te²tai¹ti²tu³wi¹. Txa²wã¹ha³lo²a²
kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² wã²nxũh¹ yũ³si¹jau³nũ³su
ĩ³ye³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ta¹
nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ ha³lo²ai²na² wã²nxũh¹
yũ³hĩ¹nu¹jã¹nxe² ai²sa²tẽ³te²ju²hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ wa̱³li²te²sxa³jai¹ti²tu³wi¹. Nx-
ain¹jau³su² ĩ³ki³ha¹kxi¹nxa²lxai¹nha³ta²wa².
[5]Jã̱¹nxain¹jau³su² wãn³txa² a²ya³la³tu̱³jau³xa²
te³nai¹nxa³jau³su² kwa²sa²tã³ain¹te²ju²hẽ³la².
Nxe³jau³xa²sa¹. A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na²
Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu² wãn³txa²
so¹lxi³ e³ha²kxai³ yen³kxa² ĩ³yũ¹ta¹hxai²ti³ai¹ti
Txa²wã¹oh³xan¹ko³xai²na² wã²nxũh¹
yũ³si¹jau³nũ³su² ĩ³ye³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³te³nu¹tai²na¹ txa²wã¹ha³lo²ai²na²
yuh³xan¹ko³xai²na² ĩ̱³yau³xa² sa²sai¹sxã³
wa³si³sin³ko³xa² we¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Nxe³te³nu¹tai²na¹ ĩ̱³yau³xai²na² nxũ²kwa̱i³ye³la
ha³lo²a² wa³si³sin³ko³xa² wet1sa²tẽ³ta¹hxai²ti³
[6]Hã²wxãn³txa³nũ² jũ¹nxa² yan¹nãu³u¹tai²na¹
No³e²ah³lu¹tai²na² yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³u¹tai²na² ĩ̱³yau³xai²na² sa²kxai³lu²
txa²wã¹yuh³xan¹ko³xai²li² a²nũ²a²
yxau²xai³lain¹tũ̱³ka̱³txai²li² whãi²na¹

ũ̱x1sxã³ hxat3si¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
ã̱¹nxe³jut3su² oh³xan¹ko³xai²na² hĩ¹na²
ĩ²ki̱³ko³xai²na² yuh³xai²nãn¹ko³xai²na²
ko³xai²na² nxe³sxã³ te²yã¹nxe³sxã³
hxat3sih¹xah³lho³la². Txa²wã¹sũ̱³na²
a²yxo²wãn³txu¹txai²na² e³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
kọ̃³nxe³te²la³ a³ya³txi²kxe³nũ³a² ũh³wxe³na²hẽ³la².
Nxe³te³na¹ ha³lo²ai²na² whãi²na¹
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txu¹tai²na² we¹ta³lun²si¹ja³kxa³nũ³su²
ha³nxe²a² i̱³ju³ta² i̱³hxan³si¹tu¹wa².
Nxe³tãu³ãn²tu̱³ a²nũ²a² kọ̃³nxe³thin¹te²nãu³xai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ kọ̃³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²ha²kxai³
kọ̃³nxe³thin¹kxa² yo³ha² ũ³hũ¹ai¹nha²kxai³
nxe³ain¹tu¹wa².
[8]Nxe³ki³nxa²ha¹te¹ txa²wã³tã̱³nãu³yah³lxin¹te²nãu³
ĩ³nxa² sa²kxai³lu² a³lxi¹nx2ta¹wa².
Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³nũ³a²
ne³wã²na³ah³lxi³txa³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ̱³na²
yen³nãu³a² a³la²ni²kxi³ju³ta² ã³ta³lo³wa³to²hi²
ai³ki̱³ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³wa². Ye³ka³na³ka³nat3sxã³
a³la²ni²kxi³ju³tain²txi³ ye³ka³lxa¹txi³
a³la²ni²xi²kxi³ju³tain²txi³ te²yã¹nxe²
ain²na³la². [9] Nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txu¹tai²na² e³kxi²nẽ³jau³xu¹tai²na²
win¹ta²te²lxi³ wxã³nũ¹nhẽ³jau³su²
ti³he¹nxa³wa². Nxe³yãn¹ta¹ thãi³ti³la²
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ wah³nxe³nx2ti³na³la².
A²nũ²a² ĩ²li³hxa³te²lxi³ kọ̃³nxe³ti³
kãi³kxa² yo³ha²
ũ³hũ¹ain¹kxe³nũ³su² ĩ³ka³lxi¹lhxi²nxa³wa².
Nxe²nxa³ha²kxai³ a²ẽ¹nãu³ai²na²
ĩ³ain²ta³kxi²nha¹jau³nũ³su² wah³nxe³tu¹wa²,
a²ẽ¹nãu³ai²na² wxa²wa²su¹te³lha³ka³.
[10] Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² wxã³ju³ta²nũ³a² wa³su¹txi³
wxã³tu¹wa². A²nũ²a² kuh³lxa³sin¹jah¹lai²li²
yen³kxa² kãi³kxi²te³lhxã³ wa³su³txi³
wxã³ti³hũ̱³nxe³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² wxã³ju³ta²nũ³a² wa³su¹txi³
wxã³tu¹wa². Nxe³kxai²nãn²tu̱³ o³sĩ̱³nai²li²
kãin²nxon³sãn²sxã³ ne³ki³son³tu¹wa².
Je³su²jah³kai²na² i³la³kxai²na² hi³ka²ta³ai²na²
nxe³sxã³ kãin² ĩ³lat1sa²kxai³ i̱³hxa³nain¹tu¹wa².
Yuh³xai²nãn¹ta² kọ̃³xa² te²na² yuh³xan¹ta²
yen³kxa² te²na² a²yxo²ha³kxa¹ ũ³thũ²ha²kxai³
i̱³hxan³tu¹wa². [11] Jã̱¹nxe³ha²kxai³
yen³kxai²li² a²yxo²ha³kxa¹ ũ³thũ²hxa³kxe³nũ³su²
ã̱¹nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Wi¹lhin¹ju³ta²
so¹lxi³ kãi³jah³lxi³hẽ¹la². Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² whãi²na¹ sa²yxo²wet1sxã³
yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². [12] Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³ai²na² wxã³ju³ta²nũ³a²
wahx3yah³lxin¹tãu³a² wa³su¹txi³

wxã³si¹ja³kxa³nũ³su² ã³ten³jah¹lxi³hẽ¹la².
Wxã³kxai²nãn²tu̱³ o³sĩ³nãn²tu̱³ ũ³thũ²hxat3sa²kxai³
u³je³na³kai²na² i³la³kxai²na² hi³ka²ta³ai²na²
kãin² ĩ³lat1sxã³ ĩ³ha³lxin¹nhxan³tu¹wa².
13 Kxã³nhxĩ¹nai³tã² Txa²wã¹sũ̱³na²
ũ³wha²li¹txã³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹:
— Kxã³nãu³a¹ o³sĩ³na² tah²ko³xa²
ĩ³yũ¹ta¹ha²kxai³ yuh³xan¹ko³xa² tah²ko³xa²
ĩ³yũ¹ta¹ha²kxai³ nxa¹tu¹wi¹. Nxe³na¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ yũ²sa²tẽ³tu¹wi¹.
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³jau³xai²na²
wxã³si¹ja³kxa³nũ³su² wah³nxe³ki̱³tã³la².
14 A²nxe³jut3su² a³lxi¹nx2ta¹nha²wa².
Ju³ta³nũ³a² wahx3yah³lxi¹nha²kxai³
wi¹lo²la³kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Sũ̱³na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxi³hẽ¹la².
Yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu². Sũ̱³nu²kxai³lu²
ĩ³ye³kxi¹nx2ti³tu¹wa². Ĩ³ye³kxi¹nx2ti³te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²li² wain³txi³ sa²yxo²wet1sah¹lxi¹lxi¹.
Ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³wa²su¹tũ¹nx2ti³ha²kxai³
hĩ³na² ĩ²nxa³wi¹. Hãu²not3sxã³
yxau³nũ¹sah¹lxi¹lxi¹. Sũ̱³na² wãn³txa²
nxe³nx2ti³tu¹wa². 15 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³kot3nha²si¹jau³su²
Txa²wã¹sũ̱³na² hxi²ka² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²hain¹ti³wa³kxa² wa³su¹txi³
wxã²nxa³hẽ¹la². Nxe³ju³tai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ Pau²lah³lai²li² txa²wã¹wã³tã̱³su²
a³lxi²ki̱³jah¹lai²li² te²yãx1jau³su²
ũ³wha²li¹la³kxi²nẽ³tai¹ti²tu³wa². A²hoh³lxi³khaix1sa²jah¹lai²la¹wa².
Nxe³sxã³ ĩ³tih³nxe³nẽ³te²jai¹ti²tu³wa².
16 Jã¹nxe³sxã³ Pau²lah³lai²na² ha³te̱h³nxã³nxãn¹jau³su²
jau¹xai²na² whãi²na¹ ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³te²jai¹ti²tu³wa².
A²nxe³jau³xai²na² wa³le̱³jau³xa² yũ³nũn³na³la².
A²nxe³jau³jau¹xai²na² a²nũ²ai²nãn²tu̱³
Sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxa² ĩ²ai¹nxa³te²nãn²tu̱³
ã³ne³wxe³ai¹nxa³wa². A²nũ²ai²nãn²tu̱³
Sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxa² kan²txi³
i³ai¹nxa³te²nãn²tu̱³ ka²yãu¹ka²yãu¹txi³
ã³ne³wxe³ain¹na³la². Nxe³sxã³
Sũ̱³na² ũ³wha²li¹txã³nxa² hãi¹nxe³ti³xa¹
te²yã¹nxe² ka²yãu¹ka²yãu¹txi³sxã³
ã³ne³wxe³ain¹na³la². Nxe²kãi³ai¹nha²kxai³
a²ẽ¹nãu³ai²na² hai³txi³ wi¹lhi¹nai¹nxa³wa².
Kxã³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu²
ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹tu¹wa². Ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²hai¹nha²kxai³ khãuh³lxa³txi³sa²tẽ³ain¹ju³ta³nũ³a²
yũ³yain¹tu¹wa².
17 Jã¹nxe³jut3su² wxãi²nãn²tu̱³
a³lxi¹nx2ta¹nha²wa². Jau³jau¹xai²na²
wi¹ko̱³nha²yah³lxi¹lxa². Wi¹ko̱³nha²yah³lxi¹nha²kxai³
ĩ²nha²khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹
nxe³yah²lxan³kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²ai²na²
Sũ̱³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹txa³te²yã¹nxe²
yah³lxi³te²sa²hĩ̱³nxa¹lxa³. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
kxai³ax3khi¹nã³ yxo²ĩ²yah³lxi¹nha³ta²wa².
18 Nxe³yãn¹ta¹ te²yã¹nxe² kãi³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai²na² txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³jah¹lai²na² kãin²
thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta² ã²la²
kãj²non³ju³ta³nũ³a² ã³ten³jah¹lxi³hẽ¹la².
Jah¹lai²li² ã²la² kãi²non³sxã³ a³la³kxi²nũ¹jah¹lxi³hẽ¹la².
Jah¹lai²na² so¹lxi³ sa²nẽn¹kxi²sa²tẽ³jah¹lxi³hẽ¹la².
Yah³lxi¹nhĩ¹nãn¹te²tu̱³ sa²nẽn¹kxi²sa²tẽ³jah¹lxi³hẽ¹la².
Jã¹nxe³na¹jau³su² nxe³ye¹nx2ta¹wa².
Ta³lu²na¹wa².

1 Joãu

Wãn³txa² a²ka³tẹn³yau³sxu²

1 Wãn³txa² a²ka³tẹn³ti³hi¹tẽ³jau³xa² ũ³wha²li¹lhxã³ ũ³hũ¹nx2ti³sĩ¹na¹wa². Nxe³sĩ¹na¹jau³xa²sa¹, A²wãn³txi³khaix3su² jah¹la² a²ĩ³lxa² ã̃³xa² Je³su²jah³la² a²wi¹lhĩn¹khai¹xu¹tai²nãn²tu̱³ txa²wã¹ha³lo²a² yũ²nxa³hĩ¹nu¹tai²nãn¹ju³tu̱³ yxau³te²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Kwẽn¹tai²na² yxau³nũn³te²la¹wa². A²nxe³te²a² ain³kxi², txa²wã¹ye³nai²na² ĩ²i², wi¹wi¹nxe² ĩ²sxã³ txa²wã¹hxi²kai²na² wxa²wxai², nxe³sĩ¹na¹hẽ³la². 2 Je³su²jah³la² ã̃³yũ¹nẽ³lha³kxai³ ĩ²sĩ¹na¹hẽ³la². Sĩ¹na¹ha²kxai³ ka³tẹ³na² wi¹tãu³a¹ ĩ³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹wa². Ka³tẹ³na² wi¹tãu³kxai³lu² A²wĩ³na² yxau³ye²kxe³kxai³ ã̃³yũt1sa²sĩn¹kxe³kxai³ ĩ³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹wa². 3 Ĩ²sĩ¹na¹te²an¹jau³xa² so¹lxi³ ain³kxi²sĩ¹na¹te²an¹jau³xa² so¹lxi³ ĩ³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹wa². Nxe³nx2ti³sĩ¹nha²kxai³, wxa²nũ̃³ka̱³txi³xa² sa²kxai³lu² ĩ³wet1sah¹lxi³nhĩn¹tu¹wa². Nxe³jut3su² A²wĩ³na² Si³yxau³tãu³a¹ ĩ³we¹ki̱³sa²kxai³, A²ta²ha² Je³su²jah³la² A²wĩ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² Jah¹la² ĩ³we¹ki̱³sa²kxai³ nxe³sĩ¹ki̱³tã̃³la². Nxe³sĩ¹ki̱³sa²kxai³ wi¹lĩ³we¹yhu¹sĩn¹ki̱³tu¹wa². Nxe³sĩn¹ki̱³jau³nũ³su² nxe² e³kxi¹nx2ti³sĩ¹na¹wa². 4 Jã¹nxe³sĩn¹ki̱³te³lhxã³ wãn³txai²na² ĩ³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹wa². Ĩ³ka³li³sxã̃³ ĩ³wi¹lxon³kxi²ta³lun²ki̱³te³lhxã³ ũ³wha²li¹lhxã³ ĩ³tih³nxe³nx2ti³sĩ¹na¹wa².

Sũ̃³na² ha²te¹ti³hũ̃³jah¹lo²su²

5 Nxe³sĩ¹na¹jau³xa²sa¹, Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² ain³kxi²sĩ¹na¹jau³xa²sa¹:

— Txa²wã¹sũ̃³na² ha²te¹ju³ta² so¹lxi³ te²hũ̃³jah¹lai²la¹i¹.

Hai³txi³ ka³nxah³ti²hũ̃³ju³ta³la³ yũ³ti³hex1jah¹lo²sxa³wi¹. 6 Nxe³kxe³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ̃³na² ĩ³we¹jah¹lo²sa¹i¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ hau³hau³kon³sxã̃³ ka³nxah³ti³hũ̃³ju³ta³la³ ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã̃³ yxau²xai³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ ki³ha³nhĩ̃³ki̱³tã̃³la². Hai³txi³ wain³txi³ wãx3txi³ yxau²xai³lhĩ̃³ki̱³sxa³wa². 7 Yxãn¹ta¹ Sũ̃³na² sa²ha²te¹kxi²nẽ³ju³ta² yxau²xai³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, Sũ̃³na² a²ha²tet1sxã³ yxau²xai³kxa² yã¹nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, txa²wã¹nũ̃³ka̱³txi³ki̱³na¹xai²na² wi¹we¹yhu¹sxã̃³ yxau³hĩ̃³ki̱³tã̃³la². Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, Sũ̃³na² A²ta²ha² Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². A²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² ha³kxa¹ wxa²han³kxi²ti³nẽ³lhĩ̃³nx2na³la².

8 Jã¹nxe³jau³kxai³lu¹:

— Txa²ẽ¹nãu³a¹ ko̱³nxe³thin¹ju³ta³la³ yũ³te²txã³wi¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ ĩ³ki³ha¹kxi²nha²hĩ̃³ki̱³tã̃³la². Hai³txi³ a²ya³la³tu̱³ wãn³txi³tu̱³ yũ³hĩ̃³ki̱³sxa³wa². 9 Yxãn¹ta¹ txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² ũ³ho¹ki̱³sxa³kxe³tu̱³, e³lẽ³na² Sũ̃³na² ĩ³yau¹ũ³nha²ye²ki̱³kxai²nãn²tu̱³, Sũ̃³na² wi¹lhin¹khai¹nxe³sxã³ wain³txi³ kãi³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² wxa²wa²su¹tẽ³lha²kxai³ txa²wã¹ĩ³lxi³thin¹ki̱³sxa³ju³ta² whãi²na¹ wxa²ha³kxi²ti³nẽ³lha²kxai³ Sũ̃³na² hxi²ka² nxe³nẽ³lhĩ̃³nx2na³la².

10 Yxãn¹ta¹:

— Ko̱³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta² yũ³sa²nxa³i¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ Sũ̃³na² ki³han³jah¹lo²lo³thĩ̃³ki̱³tã̃³la². Nxe³ki̱³kxai²lẽ¹. Sũ̃³na² wãn³txa² hai³txi³ txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ yxau³nẽ³lhĩ̃³nx2nxa³wa².

2

Je³su²jah³la² ã̃³yxo²nũ¹nẽ³jah¹lo²su²

1 Txa²wẽ³ha³lxi³nãu³xãi³. Ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxa²ya̱n³ti³su² ũ³wha²li¹lya³nx2ta¹wa², wãn³txai²na²sa³. Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²li³te² ĩ³nxa² ko̱³nxe³ti³ kãi³in¹kxai²nãn²tu̱³, Je³su²jah³lo²su² te²an²tu̱³ Sũ̃³na² A²nxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² ha²kxai³, wain³khaix1jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa². Ã̃³yxo²nũ¹nx2jah¹lo²nũ̃³ai²la¹wa². A²nxe³jah¹la² Sũ̃³na² Si³yxau³tãu³a¹ ã̃³yxo²nũ¹nxa²lxi³tu¹wa². 2 A²nxe³jah¹lo²su² te²an²tu̱³, Je³su²jah³la² ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² wah³ha² ũ³yho³hi²na²hẽ³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² wxa²wa²su¹tẽ³na³la². Txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³tain²txi³ wxa²wa²su¹tẽ³lha²kxai³, a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³tain²txi³ whãi²na¹ wxa²wa²su¹tai¹nha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa².

3 Nxe³ai¹nha²kxai³ ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa² ha³kxa¹ sa²yxo²hau³ko³ki̱³kxai²nãn²tu̱³:

— Sũ̃³na² wi¹lĩ²a¹xã¹. Nxe³ki̱³jau³su² txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ a̱u³txi³ wi¹ko̱³nha²hĩ̃³ki̱³tã̃³la².

4 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²an²tu̱³:

— Sũ̃³na² wi¹lĩ²te²sa¹i¹. Nxe³ain¹kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³ ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa² sa²yxo²we¹txai¹nxa³kxai²lẽ¹. Ki³han³jah¹lo²sai¹nhĩ̃³nx2na³la². Hai³txi³ Sũ̃³na² wãn³txi³tu̱³ a²ya³la³lyau³tu̱³ wxa²wa²su¹tẽ³na³la². yxau³jah¹lo²sai¹nhĩ̃³nx2nxa³wa².

5-6 Yxãn¹ta¹ Sũ³na² wãn³txa² sa²wai³wait3sxã³
sa²yxo²hau³ko³kĩ³kxai²nãn²tu̱³ Sũ³na²
a³lxi²nẽ³lhxã³ nxũ²kwa̱i³yxau³khaix1nẽ³lhĩ³nx2na³la².
Jã¹nxe³sxã³:
— Sũ³na² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ye²nha²jah¹lo²sa¹ti¹
Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu̱³ Je³su²jah³la² kãi³kxa²
yã¹nxe³sxã³ ã³hxi²so¹ya³sah¹lxi³hẽ¹la².
A²nxe³sxã³ nxe³kĩ³kxai²nãn²tu̱³ ya²la³tu̱³
Sũ³na² ã³nũ²nxi²sxã³ yxau³ye²nha²kĩ³tã³la².

Wãn³txa² tah²yau³hũ³jau³xa² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³su²

7 A³lxi¹nx2ta¹tũ³ka̱³txãi³. Hai³txi³
tah²yau³la³ Sũ³na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³la³
ũ³wha²li¹lyah³nx2ti³nxa³wa². Yxãn¹ta¹
tĩ³yau³xa² so¹lxi³ ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa²
so¹lxi³ wãn³txa² txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²na²
yũ²sa²tẽ³nx2ti³jau³xa² so¹lxi³ ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa².
txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²nãn¹te²tu̱³
ain³kxi²sa²tẽ³yah³lxin¹jau³xa²sa². 8 Yxãn¹ta¹
wãn³txa² wi¹jau³xa² tah²yau³hũ³jau³xa²
ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa² ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa².
Nxe³ju³ta²sa¹: Ha³lo²a² ka³nxah³ju³ta²
sa²wa³to²kxi²sxã³ hxan³te³lhxã³ nxe³ha²kxai³
Sũ³na² ha²te¹khai³ju³ta² kwẽn¹tai²na²
sa²ha²te¹tẽ³lha²kxai³ nx2na³la². Nxe³sxã³
wãn³txai²na² tah²yau³hũ³jau³xai²la¹wa².
Nxe³jau³xai²na² a²ya³la³lyau³xa² sa²ye³ka¹tẽ³na²la².
Je³su²jah³la² yxau²xai³ju³tain²txi³
wãn³txai²na² sa²ye³ka¹tẽ³lha²kxai³
wxa²nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² yxau²xai³lyah³lxin¹ju³tain²txi³
wãn³txai²na² sa²ye³ka¹ta²lxi³ha²kxai³
nx2na³la².

9 A²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²an²tu̱³:
— Sũ³na² ha²te¹ju³ta² yxau³na¹i¹.
Nain¹kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³:
— Txa²wã³ta̱³xa² yxo²kwĩn¹kxi²sa³nhã¹.
Nain¹kxai²lẽ¹. Hãi¹nxe³sxã³ ka³nxah³ju³ta²
so¹lxi³ yxau³hĩ³nx2na³la². 10 Jã¹nxe³jut3su²
a²nũ²a² ĩ²li³nũn³te²su² te²an²tu̱³:
— Txa²wã³ta̱³xa² a³lxi²sa³nhã¹.
Nain¹kxai²nãn²tu̱³ Jah¹la² so¹lxi³ Sũ³na²
ha²te¹ju³ta² yxau²xai³jah¹lo²la³hĩ³nx2na³la².
A²nxe³jah¹la²:
— Ko̱³nxe³ti³ kãi³a¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su²
yũ³jah¹lo²su² hĩ³nx2nxa³wa².
11 Yxãn¹ta¹:
— Txa²wã³ta̱³xa² yxo²kwĩn¹kxi²sa³nhã¹.
A²nũ²a² ĩ²li³te²la³ nxe³kxai²nãn²tu̱³
ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³lhĩ³nx2na³la².
A²nxe³jah¹la² yxau²xai³jut3sũ³ju³ta²sa¹.
Ka³nxah³ju³ta² yxau², ka³nxah³ju³ta²
ai³li², ka³nxah³ju³ta² wxa²ye³tĩ¹la³kxi²
nxe² yxau²xai³jut3sũ³na³la². Tĩh³na²
wain³tĩh³na² hxi²kan¹txi³ ĩ²jah¹lo²sxa³wa².
Nxe³jut3sũ³nxe² yxau²xai³lhĩ³nx2na³la².
12 Wẽ³ha³lxi³nũ³ka̱³txãi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la².
Wxa²ko̱³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
wxa²wa²su¹txa²lxi³tai¹ti²tu³wa². Je³su²jah³la²
ya³lu²kxi²nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya̱³tu̱³ ko̱³nxe³ti³
kãi³yah³lxin¹ju³ta² wxa²wa²su¹txa²lxi³tai¹ti²tu³wa².
Yah³lxi¹nha²kxai³ ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa².
13 Wĩ³nu²nãu³xãi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la².
Jah¹la² txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²na²
yxau²sa²tẽ³jah¹la² wi¹lĩ²yah³lxi³te²si¹lxa².
Nxe³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³ wãn³txai²na²
ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². Sax3ne³lax3ku³nãu³xãi³.
Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la². A²ta³a²
ko̱³nxe³thin¹jah¹lo²khai³su² nũ³kxũn³txi³
ã³sen³sai¹yah³lxi¹nhẽ³la². Nxe³yah³lxi³te²sin¹jau³su²
wãn³txai²na² ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa².
Wẽ³ha³lxi³nãu³xãi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la².
Sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ wi¹lĩ²yah³lxi³te²si¹lxa².
Nxe³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³ wãn³txai²na²
ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa².

14 Wĩ³nu²nãu³xãi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la².
Jah¹la² txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²na²
yxau²xai³jah¹la² wi¹lĩ²yah³lxi³te²si¹lxa².
Nxe³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³ wãn³txai²na²
ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². Sa³nxe³lax3ku³nãu³xãi³.
Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la². Nũ³kxũn³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³,
Sũ³na² wã̱n³txa² nxũ²kwa̱i³yxau³nx2ti³ha²kxai³,
ko̱³nxe³thin¹jah¹lo²khai³su² nũ³kxũn³txi³
ã³sen³sai¹yah³lxi¹nha²kxai³ yah³lxi³te²si¹lxa².
Nxe³yah³lxi³te²si¹nha²kxai³ wãn³txai²na²
ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². 15 Na¹jau³xai²na²sa¹,
ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹tũ³ka̱³txa² yxau²xai³lain¹kxa²
yã¹nxe³jut3su² ten³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Te²yã¹nxe³sxã³ ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³
yxau²xai³lain¹kxa² yã¹nxe² kãi³ti³ten³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱
hxi²kan¹ti³ Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²yah³lxi³hĩ³nx2nxa³lxa².
16 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ ko̱³nxe³ti³
kãi³ain¹tũ³ka̱³txai²na² yxau²xai³lain¹ju³ta²
hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jut3sxa³wa².
Ko̱³nxe³thin¹sxã³ kãi³ju³ta² ya³ni̱³li³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jut3sxa³wa².
Ĩ²li³ju³ta² ko̱³nxe³ti³ yxo²kwa̱in³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jut3su² nũ³nxa³wa².
Yxau²xai³yah³lxin¹ju³tai²na² yxo²kãin²ti³nha²sxã³
ĩ³ye³kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³
Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jut3sxa³wa².
Ju¹tai²na² ha³kxa¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹tũ³ka̱³txa²
yxau²xai³lain¹ju³tai²la¹wa². 17 Nxe³kxe³su²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹tũ³ka̱³txai²na²
yxau²xai³lain¹ju³ta² hxa³ni² ya³ni̱³lain¹ju³ta²
hxa³ni² nxe³tu¹wa². Nxe³to³ta¹
Txa²wã¹sũ³na² a²ten³jau³xa² sa²yxo²we¹te²su²

te²an²tu̱³ hxa³nxa³kxe³su² yxau²xai³lain¹tu¹wa².

Je³su²jah³la² ĩ³ko̱x1ko̱¹son²kxi²jah¹lo²su²

18 Txa²wẽ³ha³lxi³nãu³xãi³. Ha³lo²ai²na² hxan³je³na³kxa² ya̱u³son³na³la². Ya̱u³son³kxe³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² ĩ³ko̱x1ko̱¹son²kxi²jah¹lo²su² jah¹la²:

— Je³su²jah³la² yxo²kwĩn¹kxi²na¹nhã¹. Nxe³jah¹lo²su² jah¹la² wxã³kxe²ya¹nhẽ³tu¹wa². Wxã³kxe²ya¹nhẽ³ju³ta³nũ³a² ain³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa². Nxe³jut3su² ko̱¹ko̱²xa²nũ̱³ka̱³txa²:

— Je³su²jah³la² yxo²kwĩn¹kxi²na¹nhã¹. Te²yã¹nxe³tũ̱³ka̱³txa² kãi²li³tũ̱³ka̱³txa² wxã³kxe²ya³nhẽ³lain¹tai¹ti²tu³wa². Nẽ³lai¹nha²kxai³, ha³lo²ai²na² hxan³te³lhxã³ nxe³ju³ta²nũ³a² a³la³kxi²ki̱³tã³la². 19 A²nxe³tũ̱³ka̱³txa² ko̱¹ko̱n¹tũ̱³ka̱³txai²lẽ¹. Ã³na¹nẽ³lain¹sxã³ a³li³ain¹tai¹ti²tu³wa². Hai³txi³ txa²wã¹yũ̱¹ti³sai¹nxa³wa². Txa²wã¹yũ̱¹ti³sain¹te²la³te²kxai³ ã³na¹nẽ³lai¹nhĩ̱³xo2xã³ Hãi¹nxe³sxã³ ã³nũ²ti²sxã³ yxau³ya³nhẽ³lai¹nhĩ̱³xo2xã³ Yxãn¹ta¹ ã³na¹nẽ³lain¹tai¹ti²tu³wa². Ai¹nha²kxai³ txa²wã¹yũ̱¹ti³sai¹nxa³jau³su² nxẽn³tain¹na³na¹. Nxain¹jau³su² a³la³kxi²ki̱³tã³la².

20 Yxãn¹ta¹ Je³su²jah³la² hxi²ka² wi¹lhin¹jah¹la² hxi²ka² Sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² ã³nxũ²kwa̱i³wi¹nx2ti³tai¹ti²tu³wa². Yah³lxi¹nha²kxai³ a²yen³kxa² ha³kxa¹ a³la³kxi²ta³lun²yah³lxi¹lxa². 21 Ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². wãn³txa² a²ya³la³lyau³tu̱³ jau³xa² wxa²nũ̱³ka̱³txa² wi¹ko̱³nhyah¹lxin¹kxe³kxai³ ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². Hai³txi³ wãn³txa² wi¹ko̱³nhyah¹lxan³ju³ta³la³ ũ³wha²li¹lyah³nx2ti³nxa³wa². Jã¹nxe³jut3su² ki³han³jah¹lo²su² te²a² hai³txi³ Sũ̱³na² Wain³jah¹lo²khai³xa² a²sa³wit3sxa³wa². Ju¹ta² wi¹ko̱³nhyah¹lxi³nũ³nĩ¹lxa².

22 Ki³han³jah¹lo²khai³su² e³te³nah¹lxi¹:

— Hai³txi³ Je³su²jah³lo²la³ Sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² ti³he¹nx2nxa³i¹. Ai¹nhxai²na²hẽ³la². A²nxe³jah¹la² ki³han³jah¹lo²khai³xai²la¹wa². Te²su² Sũ̱³na² A²ta²ha² ĩ³ko̱x1ko̱¹son²kxi²jah¹lai²la¹wa². A²nxe³jah¹lo²su² te²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³ain²txi³ e²nha²kxai³ A²ta²hain²txi³ e²nha²kxai³ nxe³jah¹lai²la¹wa². 23 A²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²an²tu̱³:

— A²ta²ha² Je³su²jah³la² e²na¹xã¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³ Txa²wã¹wĩ³na² yxau³kxi²jah¹lo²su² hĩ̱³nx2nxa³wa².

Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² ĩ²li³nũn³te²su² te²an²tu̱³:

— A²ta²ha² yxo²ĩ²a¹xa¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹wĩ³na² yxau³kxi²jah¹lo²su² hĩ̱³nx2na³la².

24 Nxe³ha²kxai³ wãn³txa² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²nãn¹jau³xa² ain³kxi²sa²tẽ³kxah¹lxin¹jau³xan²tu̱³ ũ³nhũ²kwa̱i³wxe³nhat1jah³lxi³hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na² ũ³nhũ²kwa̱i³wxe³nhyah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ A²ta²hain²txi³ ã³nũ²ti²sxã³ yxau³ye²nyhah¹lxi¹nha²kxai³, A²wĩ³na² Si³yxau³tãu³ain²txi³ ã³nũ²ti²sxã³ yxau³ye²nyhah¹lxi¹nha²kxai³ nxe³nyhah¹lxin¹tu¹wa².

25 Nxe³nyhah¹lxin¹ju³ta² ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³ũ¹nhẽ³tai¹ti²tu³wa².

26 Wãn³txai²na² ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². A²nũ²a² ĩ³ki³ha¹kxi²sa²kex3so¹nx2ti³te³lhxã³ o²la³kxain¹na³la². Ã̃n³kex3tũ̃³ain¹yah³lxin¹kxa²ya̱n³ti³su² ĩ³tih³nxe³nx2ta¹wa². 27 Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² Je³su²jah³la² ũ³hũ¹nx2ti³kxah³lo²su² jah¹la² nxũ²kwa̱i³yxau³nx2ti³na³la² A²nxe³jah¹la² a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ hĩ̱³nx2ti³na³la² jah¹lai²la¹wa². Wãn³txi³khai³xa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³jah¹lai²la¹wa². Hai³txi³ ki³han³jah¹lo²sxa³wa². Yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² ã̃³xa² ĩ³yau¹ũ³nx2ti³jah¹lo²nũ³a² yũ³nx2ti³xa³kxa²ha³ta̱³nxãn²txi³ a²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ a³la³kxi²yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² wãn³txa² sa²yxo²wet1sxã³ Je³su²jah³la² ã³nũ²ti²sxã³ yxau³nha²je¹jah¹lxi³hẽ¹la².

28 Txa²wẽ³ha³lxi³nãu³xãi³. Je³su²jah³lo²kxai³lu² a²ni̱ju³sxã³ yxau³nha²je¹jah³lxi³hẽ¹la². Nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wxã³sxã³ ã³yũ¹nĩ³tãu³a¹ hxi²ka¹ka¹nha²sxã³ yxau³nha²ye²yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa². Hai³txi³ ke³kon³ki²sxã³ ãu²li²yah³lxi³hĩ̱³nx2nxa³lxa². 29 Jã¹nxe³jut3su²:

— Txa²wã¹sũ̱³na² Wain³ta² Si³yxau³jah¹lo²su² na³na¹. Nxe³jau³xa² wi¹ko̱³nhyah¹lxi¹lxa². Yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² wain³txi³ kãi³sxã³ yxau²xai³te²su² te²yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ̱³na² wẽ³ha³lxi³sain¹na³na¹. Nxe³jau³xai²na² wi¹ko̱³nhat1jah³lxi³nũ³nhẽ¹la².

3

Txa²wã¹sũ̱³na² wẽ³ha³lxi³su²

1 Txa²wã¹wĩ³na² kãin² a³lxi²khaix1nẽ³na³la². Nxe³nẽ³ju³ta² ĩ²jah¹lxi³hẽ¹la². Kãin² a³lxi²khaix1nẽ³lha²kxai³ Sũ̱³na² wẽ³ha³lxi³lo³tẽ³na³la². Nẽ³lha²kxai³ Sũ̱³na² a²wẽ³ha³lxi³su² ki̱³tã³la², kwẽn¹tai²nah¹lxa². Nxe³ki̱³sa²kxai³ ko̱³nxe³thin¹ko̱³xai²nãn¹tũ̱³ka̱³txai²li² wi¹lĩ²nẽ³lai¹nx3tho³la², Txa²wã¹wĩ³na² wi¹lĩ²ai¹nxa³ha²kxai³la². 2 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. A³lxi¹nx2ta¹tũ̱³ka̱³txãi³. A²ha¹ kwẽn¹tai²na² Sũ̱³na² wẽ³ha³lxi³su² ki̱³tã³la². Yxãn¹ta¹

yxan¹nãu³a¹ ĩh¹nxe³nxũ²xi³khai¹nxe³sxã³
yxau²xai³lhĩ³kĩ³te³ji¹ku². Nxe³kĩ³nha²wa².
Nxe³kĩ³kxa² ha³ta̱³nxãn²txi³ yxan¹nãu³a²
Je³su²jah³la² ã³yu̱¹nẽ³te³nãu³a¹ Je³su²jah³la²
nẽ³te²hũ³kxa² yã¹nxe³kĩ³tu¹wa², a²ya³la³tu̱³
Sũ³nu²khai³xa² txa²wã¹ye³na² waun³ta³ki²la²
ĩ²kĩ³sa²kxai³la². 3 Nxe³nẽ³jau³nũ³su²
wi¹ko̱³nha²kĩ³tã³la². Nxe³kĩ³kxai²nãn²tu̱³
jau¹xai²na² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³kĩ³tũ³ka̱³txi³
kĩ³na¹xai²na² hãi¹nxe³ta¹ ko̱³nxe³ti³
kãi³sxã³ yxau²xai³kĩ³ju³ta² ã³na¹sxã³
ã³waix3kxi²so¹nha²hxĩ³kĩ³tã³la², Je³su²jah³la²
Wain³txa² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³la².

4 Jã¹nxe³jut3su² ko̱³nxe³ti³ kãi³kĩ³kxai²nãn²tu̱³
Sũ³na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa² sa²yxo²ã³i²
yxau²xai³lhĩ³kĩ³tã³la². Ko̱³nxe³ti³
kãi³kĩ³ju³tain²txi³ Sũ³na² sa²yxo²ã³kĩ³ju³tain²txi³
te²ju²hẽ³la². 5 Yxãn¹ta¹ ko̱³nxe³ti³
kãi³kĩ³ju³ta² wxa²hxan³kxi²nẽ³te³lhxã³
Je³su²jah³la² wxã³kxi²nẽ³na²hẽ³la².
A²nxe³jah¹la² hai³txi³ ko̱³nxe³ti³
kãi³ju³ta³la³ yũ³ti³hex1jah¹lo²sxa³wa².
Jau¹xai²na² wi¹ko̱³nhyah¹lxi¹lxa².
6 Nxe³ha²kxai³ Je³su²jah³la² ã³nũ²kxi²sxã³
yxau²xai³nha²ye²kĩ³kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³
kãi³sxã³ yxau²xai³kĩ³ju³ta³la³ yũ³nẽ³lhĩ³nx2nxã³wa².
Yxãn¹ta¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³kĩ³kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ Je³su²jah³lo²la³ wi¹lĩ²kĩ³sxa³ha²kxai³,
hai³txi³ txa²wã¹ẽ¹nãu³la³ Je³su²jah³lo²la³
a³la³kxi²kĩ³sxa³ha²kxai³ nxe³hĩ³kĩ³tã³la².

7 Txa²wẽ³ha³lxãi³. A²nũ²a² ã̱³xa²
ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³sxã³ ã³ke³tũ¹nx2ti³ha³ta²wa².
A²nxe³jah¹la² yxo²ĩ²yah³lxi³txa³hẽ¹la².
A²nũ²a² wain³txi³ kãi³sxã³ yxau²xai³kxai²nãn²tu̱³
si³ka³ka³kxi² wain³jah¹lo²su² te²ju²hẽ³la².
Je³su²jah³lo²kxai³lu² Wain³ta² Si³yxau³jah¹lo²su²
te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa² yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³
wain³txi³ kãi³sxã³ yxau²xai³kxai²nãn²tu̱³
Je³su²jah³la² yã¹nxe² wain³jah¹lo²su²
nũn³te²ju²hẽ³la². 8 Yxãn¹ta¹ ko̱³nxe³ti³
kãi³sxã³ yxau²xai³te²nãn²tu̱³ a²ta³a²
sa³wi³sa² te²ju²hẽ³la², a²wi¹lhĩn¹khai¹xu¹tai²na²
a²ta³a² ko̱³nxe³ti³ kãi³sa²tẽ³jah¹lo²su²
ha²kxai³la². Ain¹sxã³ a²yen³kxa²
a²ta³a² hxi²ka² kãi³kxa² a²yxo²ha³kxa¹
ko̱³nxe³khaix1te²ju²hẽ³la². Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ³na² A²ta²ha² Je³su²jah³la²
wxã³na²hẽ³la². Ain¹sxã³ a²ta³a² kãi³kxe³su²
te²yen³kxa² ha³kxa² wxa²hxa³te³lhxã³
Je³su²jah³la² wxã³na²hẽ³la².

9 A²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na² tah²lxi³
we¹kxe³su² te²an²tu̱³ hai³txi³ ko̱³nxe³ju³ta³la³
kãi³sxã³ yxau²xai³te²sxa³yu²hẽ³la²,
Txa²wã¹sũ³na² Wi¹lhin¹te² Si³yxau³tãu³a¹
nxũ²kwa̱i³yxau³ye²ha²kxai³la². A²nxe³te²su²
hxi²kan¹txi³ ko̱³nxe³ju³ta³la³ kãi³sxã³
yxau²xai³yu³te²sxa³yu²hẽ³la², Txa²wã¹sũ³na²
tah²lxi³ we¹kxe³su² ha²kxai³la².
10 Sũ³na² wẽ³ha³lxa² ha³na³ka³lxi³
wi¹ko̱³nha²ha²kxai³, a²ta³a² wẽ³ha³lxa²
ha³na³ka³lxi³ wi¹ko̱³nha²nũ³nha²kxai³,
nxe³te²ju²hẽ³la². Wi¹ko̱³nha²kĩ³te³nah¹lxi¹,
a²nũ²a² ĩ³lxi²te²su² te²an²tu̱³ wain³txi³
kãi³ai¹nxa³kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³ Sũ³na²
wẽ³ha³lxi³sain¹te²sxa³yu²hẽ³la². Te²yã¹nxũn³sxã³:

— Txa²wã³tã̱³xa² a³lxi²sa²nxã³nhã¹.
Nain¹kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³ Sũ³na²
wẽ³ha³lxi³su²nũn³te²sxa³yu²hẽ³la².
Jau¹xai²na² wi¹ko̱³nha²hĩ³kĩ³tã³la².

A³lxi²waun¹nyhu¹kĩ³jau³su²

11-12 Wãn³txa² txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²nãn¹jau³xa²sa¹,
ain³kxi²sa²tẽ³yah³lxin¹jau³xa²sa¹:

— A³lxi²waun¹yha¹sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Hai³txi³
Ka³ĩ²ah³lo²nu¹tai²na² yxau²xai³kxu¹jã¹nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹
Sa³ta³na²jah¹la² a²sa³wit3su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu²
a²lo³na² ĩ³su²lhã³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².
Ain¹xe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ nũh¹ a²lo³na²
hãi¹lhã³ta¹hxai²te²sẽ¹na²? Nxe³ju³ta²
a²lo³na² wain³txi³ kãi³ha²kxai³ a²ka³na³na²
sa²kxai³lu² Ka³ĩ²ah³lo²nu¹tai²na²
sa²kxai³lu² ko̱³nxe³ti³ kãi³ha²kxai³
nxe³ye²yhu¹kxan²ta¹, a²lo³na² ĩ³su²lhã³yha¹ta¹hxai²ti³ai¹tu
Jã¹nxe³yhah¹lxi³txa³hẽ¹la².

13 Txa²wã³tã̱³nãu³xãi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la².
Ko̱³nxe³thin¹sxã³ kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹tũ³ka̱³txa²
ten³nx2txai¹nxa³jut3su² ĩ³wã̱³wã̱³txi³yhah¹lxi³txa³hẽ¹la².

— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ ten³nẽ³lain¹to²hxa³ye²sin²ta²ku
ain¹kĩ³nhai¹. Nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹la².
14 Kxãn³nxai³kxai³ ya³lu²te²hũ³nxe²
yxau²xai³kĩ³tai¹ti²tu³wa². Yxãn¹ta¹
Je³su²jah³la² yxo²ĩ²kĩ³sĩ¹na² ka³te̱n³nhũ³nxe²
a²ha³ti³sai¹kĩ³tai¹ti²tu³wa². Ju¹tai²na²
wi¹ko̱³nha²kĩ³tã³la². Txa²wã³tã̱³nãu³xa²
a³lxi²waun¹nyhu¹kĩ³sa²kxai³ wi¹ko̱³nha²kĩ³tã³la².
Nxe³yãn¹kĩ³ta¹ txa²wã³tã̱³xa² a³lxi²waun¹nyhu¹kĩ³sxa³kxai
ya³lu²te²hũ³sxã³ yxau²xai³lhĩ³kĩ³tã³la².
15 Jã¹nxe³sxã³:

— Txa²wã³tã̱³xa² ten³nxa³nhã¹.
A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu̱³, su²lhã³nha¹kxa²
yã¹jah¹lo²su² hĩ³nx2na³la². Nxe³jut3su²
hai³txi³ su²lhã³jah¹lo²la³ ka³te̱³na²
wi¹tãu³a¹ yxau²xai³ti³hex1jah¹lo²su²
hĩ³nx2nxa³wa². Nxe³jau³xai²na²
wi¹ko̱³nhyah¹lxi¹lxa². 16 Je³su²jah³la²

ya³lu²kxi²nẽ³na²hẽ³la². Ka³tẹ³na² wi¹tãu³a¹
ũ³hũ¹nẽ³te³lhxã³ ã³na¹nẽ³na²hẽ³la².
Nxe³sãn²sxã³ ya³lu²kxi²nẽ³na²hẽ³la².
Nxe²kãi³kxi²nẽ³lhxã³ tah²yu³ta³lxi³
a³lxi²waun¹yhu¹ki̱³ju³ta² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³na²hẽ³la².
Jã¹nxe³sxã³ a³lxi²waun¹yha¹sah¹lxi³hẽ¹la².
Nxe³ki̱³sa²kxai³ txa²wã¹ka³tẹn³yu³ta²
nxũ²kwa̱i³yũ³nẽ³kxe³su² te²a² ã³na¹sxã³,
txa²wã¹wã³tã̱³nãu³xa² ya³lu²kxi²nũh¹ki̱³si¹nhẽ³jau³nũ³su²,
Sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²nẽ³kxai²nãn²tu̱³, sa²yxo²we¹ja³sah¹lxi³hẽ¹la².
17 Jã¹nxe³jau³su² a²nũ²a² yen³kxa² yũ³te²su²
te²an²tu̱³:

— Txa²wã³tã̱³xa² toh³la³kxi²nha²
yxau³ain¹nhã¹. Yxãn¹tah¹lxi³na¹
sa²hau³ko³tai¹na¹ju³ta² ten³sa²nxa³nhã¹.
Nxe³kxai²nãn²tu̱³ a²yen³kxi³jah¹lai²nãn²tu̱³
hai³txi³ Sũ̱³na² a³lxi²nẽ³kxa² yã¹nxe³sxã³
kãi³jah¹lo²su² ti³he¹nx2nxa³wa². 18 Txa²wẽ³ha³lxi³nãu³xã³,
Ne³ka²ki²sah¹lxi³hẽ¹la². Kwa² txa²wã¹yxo²a²
so¹lxi³ a³lxi²waun¹yhu¹jau³la³ ĩ³ye³ya³sah¹lxi³hẽ¹la².
A²ya³la³lyau³tu̱³ a³lxi²waun¹yhu¹ki̱³jau³xa²
txa²wã¹hxi²ka² whãi²na¹ wi¹ hxi²kãi³yha¹sah¹lxi³hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a² ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹nẽ³jau³su²

19 Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³:

— Sũ̱³na² wain³khai³nxe³jah¹la²
a²wẽ³ha³lxi³syu¹ki̱³tã³na¹. Nxe³jau³xai²na²
wi¹ko̱³nha²hĩ̱³ki̱³tã³la². Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a¹ ã³wxe³nũ¹nhẽ³lhxã³
yxau²xai³ki̱³tã³la². 20 Yxãn¹ta¹ txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹
ĩ³ye³kxi²nha²ki̱³kxai²nãn²tu̱³, ko̱³nxe³thin¹si¹nhẽ³jau³su²
ĩ³ye³sxã³ ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nhẽ³kxa²
ha³ta̱³nxãn²txi³, Txa²wã¹sũ̱³na² ã²la²
kãin²khai¹nxe³sxã³ a²yen³kxa² ha³kxa¹
a³la³kxi²khaix1jah¹lai²la¹wa². Txa²wã¹ẽ¹na²
ten³sa²wa²tot1sai¹nẽ³lhxã³ a³la³kxi²khaix1jah¹lai²la¹wa².
21-22 A³lxi¹nx2ta¹tũ̱³ka̱³txãi³. Ne³ka²ki²sah¹lxi³wxã³,
Txa²wã¹ẽ¹nãu³a¹ ko̱³nxe³thin¹si¹nhẽ³jau³su²
ĩ³ye³kxi²nha²ki̱³sxa³kxai²nãn²tu̱³, hxi²ka¹ka¹nha²la².
Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a¹ yxau²xai³lhĩ̱³ki̱³tã³la².
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ a²yen³kxa² ĩ²li³ki³kxa²
ĩ³wã̱³txi³sain³ki̱³kxa² yxo²ha³kxa²
ũ³yhen³kxi²nẽ³lxai¹nhĩ̱³nx2na³la².
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa²
sa²wai³wait3sxã³ sa²yxo²we¹ki̱³si²,
hãi¹nxe³sxã³ ĩ³wi¹lxon³kxi²ki̱³si¹jau³su²
kãi³ki̱³si², nxe³ki̱³sa²kxai³la². 23 Ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa²
Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ̱³na² A²ta²ha²
Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su²
te²a² yxo²ĩ²i², txa²wã¹wã³tã̱³nãu³xai²na²
a³lxi²waun¹yhu¹i² nxe³ya³sah¹lxi³hẽ¹la².
Nxe³ki̱³jau³su² nxe³nẽ³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

24 — Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa²
sa²yxo²we¹ta¹xã¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
Sũ̱³na² yxau²xai³lye²ki̱³sa²kxai³ yxau²xai³lye²nẽ³nũ³nha²kx
nxe³hĩ̱³nx2na³la². Nxe³kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² ũ³hũ¹nẽ³lhxã³
nxũ²kwa̱i³yxau³nẽ³ju³tan¹te²ka³ya̱³lhu²
Sũ̱³na² yxau²xai³lye²nẽ³ju³ta² wi¹ko̱³nha²ki̱³tã³la².

4

Ya²la²lyau³su² ta̱³nxa² ki³han³jau³su² ta̱³nxa² a³la³kxi²ki̱³jau³su²

1 A³lxi¹nx2ta¹tũ̱³ka̱³txãi³. Wãn³txa²
ĩ²li³jau³xa² yxo²ĩ²yah³lxi³sãn²txa³hẽ¹la².
Yah³lxin¹kxa²ya̱n³ti³su² ĩ³hau³kot3sxĩ²jah¹lxi³sã²nhẽ³la².

— Sũ̱³na² wãn³txi³khai³su² ta̱³nxa², kwa²
ha³na³ka³lxi³ ã̱³lxi³jau³su² ta̱³nxa² nẽn³tã¹.
Nxe³jah³lxi³hẽ¹la². Ki³han³tũ̱³ka̱³txa²
Sũ̱³na² wãn³txa² ain³kxi²ki³lxo³nxe³sxã³
ĩ³ye³tũ̱³ka̱³txa² kãi²li³te²nũ̱³ka̱³txa²,
ha³lo²ain²na² wxã³sxã³ yxau³sxã³
ĩ³ye³kxi²nẽ³lain¹to³nha³la². Nxe³ha²kxai³
nxe³jah¹lxi³hẽ¹la². 2 Ĩ³hau³kot3sxĩ²yah³lxin¹ju³ta²sa¹:

— Je³su²jah³la² Sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta²
yxau³xai³tãu³tãu³lo³kxah³lo²su² na³li¹.
Te²a² txa²wã¹nũ̱²ai²na² wxen¹nũ̱²la²
yuh³xai²nãn¹ta³ko³xai²na² wxã³ta¹hxai²hẽ¹li¹.
A²nxe³jau³xai²na² a²nũ̱²a² ĩ³ye³kxai²nãn²tu̱³
nxe³te²a² so¹lxi³, Sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la²
nxũ²kwa̱i³yxau³jah¹lai²la¹wa². 3 Yxãn¹ta¹
nxe³jau³xai²na² sa²yxo²ã̱³jah¹lo²su²
kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³ Sũ̱³na² ĩ³sa²si¹hã³kxah³lo²su²
ti³he¹nx2nxa³wa². Sũ̱³na² ko̱¹ko̱¹nũ̱³ka̱³txi³sai¹nhĩ̱³nx2na³l
A²nxe³tũ̱³ka̱³txa² ã̱³wxã³ye²nẽ³lhi¹hain¹jau³nũ³su²
kxã³nxai³tã²² ain³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Yxãn¹ta¹ kwẽn¹tai²na² ã̱³yũ¹nẽ³lain¹na³la².
4 Ye²nẽ³lain¹kxa² ha³ta̱³nxãn²txi³
txa²wẽ³ha³lxi³ ĩ³nxai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
wẽ³ha³lxi³syah¹lxi¹nha²kxai³ nũ̱³kxũn³txi³
Sũ̱³na² ko̱¹ko̱¹nũ̱³ka̱³txai²na² ã̱³sen³sai¹ain¹yah³lxi³te²si¹lxa
Nxũ²kwa̱i³yxau³nx2ti³jah¹la² nũ̱³kxũn³sxã³
kãin²na³la². Yxãn¹ta¹ a²ta³a² ha³lo²ai²na²
he¹jah¹la² ko̱¹ko̱¹nũ̱³ka̱³txa² nxũ²kwa̱i³yxau³yain¹jah¹la²
kãi²nxa³wa². Nxe³ha²kxai³ yah³lxi³te²si¹lxa².
5 Kox1ko¹xa²nũ̱³ka̱³txai²na² a²si³yxau³tãu³a¹
ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹te²
ha³lo²ai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³ ko̱³nxe³ti³
kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹te² yen³kxa²
ã̱³nãu³a¹. ĩ³ye³kxain¹tũ̱³ka̱³txai²la¹wa².
Nxe³ain¹jau³su², ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³
yxau²xai³lain¹tũ̱³ka̱³txa² ne³ka²kain¹na³la².
6 Yxãn¹ta¹ txa²wã¹nũ̱³ka̱³txai²na²
Txa²wã¹sũ̱³na² wẽ³ha³lxi³su² ki̱³tã³la².
Ki̱³sa²kxai³ txa²wã¹wãn³txa² sa²kxai³lu²,

a²nũ²a² Sũ³na² wi¹lĩ²nhain¹tũ³ka̱³txa²
hãi¹nxe³ti³xa¹ ain³kxi²nẽ³lai¹nha²kxai³,
ha³na³ka³lxi³ Sũ³na² wi¹lĩ²ai¹nxa³tũ³ka̱³txai²lẽ¹.
Ain³kxi²nẽ³lai¹nxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³la².
Nxe³jau³su² Sũ³na² wãn³txa² ya³la³lyau³xan²tu̱³
wãn³txi³tu̱³ a²e³te²su² te²a² ha³na³ka³lxi³
a³la³kxi², ki³han³jau³tu̱³ ã³ke̱³tũ¹si¹nhẽ³jau³xan²tu̱³
a²e³te²su² te²lẽ¹ ha³na³ka³lxi³ a³la³kxi² nxe²
ĩ³ye³ka¹thĩ³ki̱³tã³la².

Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² a³lxi²nyhu¹ki̱³ju³ta²
a²wa³kxẽn³yah³lo²su² jau³su²

7 A³lxi¹nx2ta¹tũ³ka̱³txãi³. A³lxi²waun¹yha¹sah¹lxi³hẽ¹la²,
Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²yhu¹tĩh³na² a²wa³kxẽn³yah³lo²su²
ha²kxai³la². Nxe³ju³ta²kxai³ Sũ³na²
wẽ³nhĩ³nẽ³kxe³su² ki̱³sa²kxai³ Sũ³na²
wi¹lĩ²nha²ki̱³sa²kxai³ nxe³hĩ³ki̱³tã³la².
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³:

— A²nũ²a² ã̱³xa² ta̱³nxa² Sũ³na² ta̱³nxa²
a³lxi²na¹nhã¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ Sũ³na²
a³lxi²yhu¹ti³hi¹tẽ³jau³su² a³lxi²yhu¹hĩ³ki̱³tã³la².
8 Txa²wã¹sũ³na² kãi³to³ju³ta² hãi¹nxe³sxã³
a³lxi²jau³su² kãi³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³
a²nũ²a² ĩ²li³te²lxi³ a²ẽ¹nãu³a¹ ĩ³ye³kxi²nha²kxai³ nxe³ha²kxai³.

— A²nũ²a² ã̱³xa² a³lxi²sa²nxã³nha¹.
A²nxe³jah¹lo²su² kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³
Txa²wã¹sũ³na² wi¹lĩ²nha²jah¹lo²su²
ti³hex1hĩ³nx2nxa³wa². 9 Txa²wã¹sũ³nu²su²
te²kxai³lu² A²ta²ha² a²hãi¹nxe³te²lxi³
wẽ³nhĩn³kxe³su² te²a² ha³lo²ai²na²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nẽ³lha²kxai³
A²ta²hai²na² ĩ³hau³ko³tũh¹te²su²
kxan²ta² ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ e³le³na¹
yũ³si¹nhẽ³na³la². Nxe³lha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²nẽ³jau³su² ãn³yãn³yũ¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
10 Jã¹nxe³sxã³ a³lxi²yhu¹ju³ta² a²si³yxau³ju³khai²xã³
ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹wa². Txa²wã¹ki̱³na¹xai²na²
hai³txi³ txa²nũ² Sũ³na² a³lxi²ki̱³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
a³lxi²nẽ³lai¹nha²kxai³ A²ta²ha² hãi¹nxe²
wẽ³nhĩn³kxa² ũ³hũ¹nẽ³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² wxa²wa²su¹tẽ³lhi¹jau³su²
nxe³ha²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

11 A³lxi¹nx2ta¹tũ³ka̱³txãi³. Txa²wã¹sũ³na²
kãin² a³lxi²nẽ³na³la². Nxe³ha²kxai³
a³lxi²waun¹yha¹sah¹lxi³hẽ¹la². 12 A²nũ²ki̱³na¹xai²lĩ²

— Sũ³na² ĩ²a¹tũ¹xã¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ txa²wã¹yen³nãu³la³ Sũ³na²
ĩ²ki̱³ju³ta² yũ²nxa³wa². Ĩ²ki̱³sxa³kxa²ha³ta̱³nxãn²xa²
a³lxi²waun¹yhu¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³ Sũ³na²
nxũ²kwa̱i³yxau³nẽ³lhĩ³nx2na³la². A³lxi²nẽ³lhxa²
nxũ²kwa̱i³yxau²ta³lu²nẽ³lhĩ³nx2na³la².
13 Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ũ³hũ¹nẽ³kxah³lo²su²
Jah¹la² ĩ³wi¹ko̱³nha²ti³hi¹tẽ³lhĩ³nx2na³la².
Nxe³ti³hit1tẽ³ju³tai²nãn²tu̱³ Sũ³na²
yxau³ya³nhẽ³lha²kxai³ txa²wã¹ki̱³na¹xai²na²
Sũ³na² yxau³ya³ki̱³sa²kxai³ nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
wi¹ko̱³nha²hĩ³ki̱³tã³la². 14 Txa²wã¹wĩ³na²
Si³yxau³tãu³su² tãu³a² A²ta²ha² Je³su²jah³la²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³na²hẽ³la². A²nũ²a²
yuh³xai²nãn¹tũ³ka̱³txi³ ki̱³na¹xai²na²
yxũ²ha³kxa¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta²
ã³wa²su¹tẽ³lhi¹jau³su² nxe³na²hẽ³la².
A²nxe³te²a² txa²wã¹ye³na² ĩ²i² a²nũ²a²
ã̱³xa² ĩ³tih³nxai¹ni² nxe³sĩ¹nhxai²na¹hẽ³la².
15 A²nũ²a² a²ten³te²su² te²an²tu̱³ e³lẽ³na²
ĩ³ye³kxai²nãn²tu̱³:

— A²ya³la³tu̱³ Txa²wã¹sũ³na² A²ta²hai²la¹wi¹,
Je³su²jah³lo²su¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³
a²nxe³te²su² te²a² ha³kxa¹ Sũ³na²
ã³ka³lu³sa²sxã³ yxau³nyhu¹sxã³ yxau³yah³lxi³hĩ³nx2na³la².
16 Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²nẽ³ju³ta²
wi¹ko̱³nha²ki̱³sa²kxai³ wi¹la̱in³kxi²nha²ta³lun²ki̱³sa²kxai³
nxe³ki̱³tã³la². Jã¹nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na²
kãi³to³ju³ta² a³lxi²nẽ³jau³xa² so¹lxi³
kãi³jah¹lai²la¹wa². Nxe³ha²kxai³
txa²wã¹yu³ta² ki̱³na¹xai²nãn²tu̱³,
ĩ³ye³kxai²nãn²tu̱³ Nxe³sxã³ Sũ³na² a³lxi²ye²ki̱³sa²kxai³
a²nũ²a² ã̱³xa² a³lxi²yhu¹ye²ki̱³sa²kxai³
nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³, Sũ³na² yxau³ye²ki̱³sa²kxai³,
Sũ³na² yxau³ye²nẽ³lha²kxai³ nxe³hĩ³ki̱³tã³la².
17 Sũ³na² a³lxi²ta³lu²nẽ³na³la². Nxe³nẽ³lha²kxai³
yxan¹nãu³a¹ Je³su²jah³la² a³ka³nxi²sxã³
wa̱³li²tãu³a¹ kãi³ki̱³kxa² yã¹nxe³ju³ta²
ĩ³yĩ¹li²nẽ³tu¹wa². Nxe³nẽ³tãu³a¹
ãu²li²nẽ³lxa³lho³la². Nxe³sxã³ txa²wã¹ha³lo²ai²na²
yxau²xai³ki̱³tãu³a² Je³su²jah³la² yxau²xai³ju³ta²
yã¹nxe² yxau²xai³ki̱³tu¹wa². 18 Txa²wã¹sũ³na²
a³lxi²nẽ³jau³su² yxau²xai³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ yuh³lxa³kxi²nha²sxã³ yxau²xai³lhĩ³ki̱³sxa³wa².
A³lxi²ta³lu²nẽ³kxai²nãn²tu̱³ yuh³lxi³ki̱³ju³ta²
nxan³kxi²nẽ³lhĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹
yuh³lxi³ki̱³ke³la³te²kxai³:

— Ko̱³nxe³ti³ kãi³a¹hẽ³na¹. Na¹ju³ta²
wajuyu³ta² Sũ³na² khãuh³lxa³ti³hit1sa²te³lin¹ji².
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ yuh³lxi³nẽ³lhĩ³nx2na³la².
Jã¹nxe³ya³sah¹lxi³txa³hẽ¹la².

19 Yuh³lxi³sa³nhã¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
Sũ³na² a³lxi²nẽ³lhxã³ nxũ²kwa̱i³yxau³ta³lu²nẽ³lhĩ³nx2nxa³
a³lxi²nẽ³lhãn²ka³tu̱³ hã²wxãn³txa³nũ²
te²yã¹nxũn³tãu³a¹ Sũ³na² ĩ³ya³lxi²nũn³ki̱³sa²kxai³
a²nũ²a² ã̱³xa² ĩ³ya³lxi²waun¹yhu¹ki̱³sa²kxai³
nxe³hĩ³ki̱³tã³la². 20 A²nũ²a² ĩ²li³te²su²
kxai²nãn²tu̱³:

— Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²na¹nhai¹. Nxe²
e³kxai²nãn²tu̱³, yxãn¹ta¹ a²ẽ¹nãu³a¹ a̱u³ti³:

— Txa²wã³tã̱³xa² yxo²kwĩn¹kxi²na¹nhã¹.
Nxe³kxai²nãn²tu̱³ ki³han³jah¹lo²su²
hĩ̱³nx2na³la².
A²nxe³jah¹lo²su² te²an²tu̱³ a²wã³tã̱³xa² a²ye³na²ka³ya̱³la²
yxau²xai³te²su² te²a² ĩ³ya³lxin²nxa³kxai²nãn²tu̱³
hai³txi³ Txa²wã¹sũ̱³nu²la³ txa²wã¹ye³na²ka³ya̱³la²
ã³ne³sen³sai²sa²tẽ³ain¹ki̱³tã³la².
Txa²wã¹sũ̱³nu²la³ txa²wã¹ye³na²ka³ya̱³la²
ã³ne³sen³sai²sa²tẽ³ain¹ki̱³tã³la².
[21] Jã¹nxe³jau³xa²sa¹, Sũ̱³na² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa²sa¹:
— Sũ̱³nu²na¹xai²na² ĩ³ya³lxi²san¹kxai²nãn²tu̱³
wxa²wã³tã̱³xa² ĩ³ya³lxi²san¹kxa² yã¹nxe³sẽ¹li¹.
Nxe³nẽ³lain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa².

5

Ko̱³nxe³thin¹ko³xai²nãn¹tũ̱³ka̱³txa² ã³sen³sai¹sa²tẽ³ki̱³jau³su²

[1] Jã¹nxe³ju³tai²na²:
— Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
hãi¹nxe² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su²
na³na¹, Je³su²jah³la²sã¹. Nxe³jau³xai²na²
yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ Sũ̱³na² wẽ³ha³lxi³su²
hĩ̱³ki̱³tã³la².
Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ A²si³yxau³tãu³ãin²txi³ a³lxi², a²wẽ³ha³lxi³nãu³xain²txi³
a³lxi² nxe³hĩ̱³ki̱³tã³la².
[2] Sũ̱³na² a³lxi²ki̱³sa²kxai³, wãn³txa² Sũ̱³na²
ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa² sa²yxo²we¹ki̱³sa²kxai³
nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ Sũ̱³na² wẽ³ha³lxi³nãu³xa²
ĩ³ya³lxi²nũ³nhĩ̱³ki̱³tã³la². Jau¹xai²na²
wi¹ko̱³nha²ki̱³tã³la².
[3] — Sũ̱³na² a³lxi²na¹xã¹. Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa² sa²yxo²we¹thĩ̱³ki̱³tã³la².
Ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xai²na² hai³txi³ ka̱u³sxã³
yxo²hau³ko³tẽ³jau³sxa³wa².
[4-5] Sũ̱³na² wẽ̱³nhe³nẽ³kxe³su² te²ki̱³na¹xai²na²
ha³kxa¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹tũ̱³ka̱³txa²
nũ̱³kxũn³txi³ ã³ne³sen³sai²sa²tẽ³ain¹ki̱³tã³la².
Sũ̱³na² yxo²ĩ²ki̱³jau³su² ko̱³nxe³ti³
kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹tũ̱³ka̱³txa²
ã³ne³sen³sai²sa²tẽ³ain¹ki̱³tã³la². Nxe³ki̱³ju³tai²na²
— Je³su²jah³lai²na² Sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹
A²ta²hai²la¹xã¹. Nxe³jau³xai²na²
yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ te²ki̱³na¹xai²na²
so¹lxi³ ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹tũ̱³ka̱³txa²
ã³ne³sen³sai²sa²tẽ³ain¹ki̱³tã³la².

Je³su² Kris²tu³jah¹la² ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³su²

[6] Je³su²jah³lai²na² Sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² Jah¹lai²na²
wxã³kxi²nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Wxã³kxi²nẽ³ju³ta²
ĩ̱³yau³xa² ã³nũ̱¹ha²kxai³, a²ti³ha²yau³xa²
ha³li³hxan³kxi²sxã³ ya³lu²ha²kxai³,
nxe³te³lhxã³ wxã³ta¹hxai²hẽ¹la².
Hai³txi³ ĩ̱³yau³xa² ã³nũ̱¹ju³ta² so¹lxi³
wxã³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Yxãn¹ta¹ ĩ̱³yau³xa²
ã³nũ¹ju³tain²txi³ wxã², a²ti³ha²yau³xa²
ha³li³hxan³kxi²sxã³ ya³lu²ju³tain²txi³
wxã² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
[7] Sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹la² wi¹lhin¹te² Yãu³ka³jxah¹la²
jau³jau¹xin³ti² wi¹lain³nha²ti³hi¹tẽ³te³lhxã³
ĩ³tih³nxe³nẽ³jah¹lai²la¹wa², a²ya³la³lyau³xa²
ã³jah¹lo²su² ha²kxai³la². [8] Oh³nãu³nũ¹ka³nãu³ai²nãn¹ko³xai
ĩ³tih³nxe³nẽ³te²su² te²a² ha¹li¹ ka³na³ku²
te²a² ĩ³tih³nxe³nẽ³te²su² na³la².
Nxe³te³nah¹lxi¹: Txa²wã¹wĩ³na²
Si³yxau³jah¹lain²txi³ ĩ³tih³nxe² wãn³txi³khai³su²
Je³su²jah³la² Jah¹lain²txi³ ĩ³tih³nxe²
Sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹lain²txi³ ĩ³tih³nxe²
nxe³nẽ³lain¹na³la². Te²yã¹nxũn³sxã³
yuh³nãu³an¹ko³xai²na² ĩ³tih³nxe³nẽ³te²su²
te²a² ha¹li¹ ka³na³ku² te²a² ĩ³tih³nxe³nẽ³te²su²
nũn³na³la². Nxe³te³nah¹lxi¹. Sũ̱³na²
Yãu³ka³jxah¹la² Wi¹lhin¹te² Yãu³ka³jxah¹lain²txi³
ĩ³tih³nxe², ĩ̱³yau³xain²txi³ ĩ³tih³nxe²,
a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³kxi²sxã³
ya³lu²ju³tain²txi³ ĩ³tih³nxe² nxe³nẽ³lain¹na³la².
Ain¹sxã³ ha¹li¹ ka³na³ku² te²ai²na²
Je³su²jah³la² wi¹lhit1sxã³ ĩ³we¹nha²yu³sxã³
ĩ³tih³nxe³nẽ³lain¹na³la².
[9] A²nũ²a² ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³xa² a²nũ²a² wãn³txi³su²
kxan²ti³ yxo²ĩ²ki̱³tã³la².
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³xa² ã²la²
kãin²jau³xai²la¹wa². A²nxe³jau³xai²na²
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³su² tãu³a¹
ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³xai²na². A²ta²ha²
Je³su²jah³la² ĩ³yau¹ũ³nẽ³te³lhxã³ ĩ³tih³nxe³nẽ³na³la².
[10] Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ Sũ̱³na² A²ta²ha²
yxo²ĩ²ki̱³kxai²nãn²tu̱³ Sũ̱³na² ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³xai²na²
nxũ²kwa̱i³yxau³nẽ³lhĩ̱³nx2na³la². Yxãn¹ta¹
txai²na² yxo²ĩ²ki̱³sxa³kxai²nãn²tu̱³ Sũ̱³na²
ki³han³te²lot3sxã³ ĩ³yĩ¹li²hĩ̱³ki̱³tã³la².
Sũ̱³na² wãn³txa², A²ta²ha² ĩ³ye³kxi²sxã³
ĩ³tih³nxe³nẽ³jau³xai²na² yxo²ĩ²ki̱³sxa³ha²kxai³la².
[11] Ĩ³tũ̱³nxẽn³jau³xa²sa¹: Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³tãu³a¹ ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹
ũ³hũ¹nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta²
Sũ̱³na² A²ta²ha² Je³su²jah³la² hxi²ka²
kxai²te̱³na² wi¹tãu³la³ hi¹tẽ³ta¹hxai²hẽ¹la².
[12] Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²li³te²su²
te²ki̱³na¹xai²nãn²tu̱³, Sũ̱³na² A²ta²ha²
nxũ²kwa̱i³yxau³nẽ³kxai²nãn²tu̱³, ka³te̱³na²
wi¹tãu³a¹ yũ³nẽ³lhĩ̱³nx2na³la². Yxãn¹ta¹
ĩ²li³te²su² te²a² Sũ̱³na² A²ta²ha²
nxũ²kwa̱i³yxau²nxa³te²lẽ¹. Hai³txi³
ka³te̱³na² wi¹tãu³la³ yũ³te²su² ti³hex1hĩ̱³nx2nxa³wa².

Ka³te̱³na² wi¹tãu³a¹ yxau²xai³ki̱³jau³su²

[13] Ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹jau³xai²na²
wxa²nũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² Sũ̱³na² A²ta²ha²
yxo²ĩ²yah³lxin¹tũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na²

ũ³wha²li¹lyah³nx2ta¹wa². Ka³tẽ³na²
wi¹tãu³a¹ yxau²xai³lyah³lxin¹ju³ta²
a³la³kxi²sih¹nx2ta¹jau³su² nxe³nx2ta¹wa².
14 Nxe³ki̱³sa²kxai³ hxi²ka¹ka¹nha²la²
Sũ̱³na² yen³nãu³a¹ yxau³ye²ki̱³tã³la².
Nxe³ki̱³sa²kxai³ Sũ̱³na² ĩ³wã̱³txi³sain³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
Sũ̱³na² a²ẽ¹nãu³a¹ ten³kxa²yã¹nxe³jau³xa²
so¹lxi³ ĩ³hau³kot3sa²nũ¹sxã³ ĩ³wã̱³txi³sain³ki̱³kxai²nãn²tu̱³
a²nxe³ki̱³jau³xa² ha³kxa¹ a̱in³kxi²nẽ³lhĩ̱³nx2na³la².
Ju¹ta² wi¹ko̱³nha²ki̱³tã³la². 15 Ain³kxi²nẽ³kxai²nãn²tu̱³
a²yen³kxa² ĩ³wã̱³txi³sain³ki̱³kxa² a²yxo²ha³kxa¹
ũ³hũ¹nẽ³lhĩ̱³nx2na³la². Nxe³jau³xai²na²
wi¹ko̱³nha²nũn³ki̱³tã³la².

16 Wxa²nũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² nxe³jah³lxi³hẽ¹la².
Wxa²ĩ²li³te² ĩ³nxa² nĩn¹kxai²nãn²tu̱³:

— Txa²wã³tã̱³xa² ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹na³na¹.
Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² ne³wã²na³ũ¹kxe³sxa³kxa²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ai¹nxa³xã¹. Nĩn¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³la².
Wxa²wã³tã̱³xa² ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta²
wxa²wa²su¹tain¹si¹hin¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³la².
Nĩn¹kxai²nãn²tu̱³ Sũ̱³na² hi²sen³kxai³lu²
wxa²wã³tã̱³xa² sa²hau³kot3sxã³ ka³tẽn³yu³ta²
ũ³hũ¹ain¹tu¹wa², Txa²wã¹sũ̱³na² ne³wã²na³ũ¹kxe³sxa³kxa²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ai¹nxa³ha²kxai³la². Yxãn¹ta¹
Txa²wã¹sũ̱³na² ne³wã²na³ũ¹kxe³sxa³kxa²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³sa³tai¹. Jã¹nxe³ju³ta²
wxa²wã³tã̱³xa² Txa²wã¹sũ̱³na² ne³wã²na³ũ¹kxe³sxa³kxa²
ko̱³nxe³ti³ kãi³kxai²nãn²tu̱³ Sũ̱³na²
ĩ³ye³kxi²si¹nxa²ha¹jau³su² ĩ³kwa³na³nxa²ti³nxa³lho³la².
17 Wain³txi³ kãi³ki̱³sxa³kxai²nãn²tu̱³
ko̱³nxe³ti³ kãi³hĩ̱³ki̱³tã³la². Nxe³ki̱³kxa²
ha³ta̱³nxãn²txi³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta²
Txa²wã¹sũ̱³na² ne³wã²na³nẽ³lain¹ju³ta³nũ³a²
yũ³tu¹wa².

18 Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ̱³na² wẽ³ha³lxi³lo³tẽ³kxe³su²
te²a² yxo²ha³kxa¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³
yxau²xai³lai¹nxa³wa². A²nxe³te²su² te²a²
Sũ̱³na² A²ta²ha² ã³non²ta³kxai¹nha²kxai³,
hxi²kan¹txi³ a²ta³a² ko̱³nxe³thin¹khaix3jah¹la²
ko̱³nxe³ti³ kãi³ũ¹hai¹nxa³lho³la².

19 Jã¹nxe³ki̱³ju³ta²:

— Sũ̱³na² wẽ³ha³lxi³su² ki̱³tã³na¹.
Yxãn¹ta¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³lain¹tũ̱³ka̱³txa²
ha³kxa¹ a²ta³a² hxi²ka² hxi²ka²nãu³lo³nain¹na³na¹.
Nxe³jau³xai²na² wi¹ko̱³nha²nũn³ki̱³tã³la².

20 Nxe³ki̱³sa²kxai³ Sũ̱³na² A²ta²ha²
wxã³ye²nẽ³ju³ta² wi¹ko̱³nha²nũn³ki̱³tã³la².
A²nxe³jah¹la² a³la³kxi²ti³hi¹tẽ³na³la².
Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ wain³khai¹nxe³jah¹la²
wi¹lĩ²ki̱³txai²la². Nxe³ki̱³sa²kxai³
wain³khaix1jah¹lain²txi³ ã̃³nũ²nxi²sxã³
yxau³ya³ki̱³sa²kxai³, a²ki³lha³lxa²
Je³su²jah³la² Sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tãu³lo³kxah³lo²su² jah¹lain²txi³
ã̃³nũ²nxi²sxã³ yxau³ya³ki̱³sa²kxai³
nxe²yxau²xai³ki̱³tã³la². A²nxe³jah¹lai²na²
Txa²wã¹sũ̱³nu²khai³xai²la¹wa². Ka³tẽ³na²
wi¹tãu³a¹ ũ³hũ¹nẽ³jah¹lai²la¹wa².

21 Txa²wẽ³ha³lxi³nãu³xãi³. Sũ̱³nu²
sa²ki³lox3nxe³jah¹la² yxo²ĩ²yah³lxi³txa³hẽ¹la².
Xai²nu²ka²lu³a².

2 Joãu

1 Txai²li² Jo³ãu²ah³lo²na¹xai²na² yah³lon¹jah¹lo²na¹xai²na² e³kxi¹nxa²ha¹tũ¹xa². Wxãi²na² Je³su²jah¹lai²na² ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹nxa²ta¹ka³lxu³si¹nxa². Wxãi²na² wxa²wẽ³ha³lxa² nxe³sxã³ ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹xa². A³lxi¹nx2ta¹nha². Te²yã¹nxe³sxã³ wãn³txa² ya²la³lyau³xa² wi¹kõ³nyhain¹te²na² a²yxo²ha³kxa¹ a³lxi²nx2tain¹na³na². 2 A²nxe³jau³xai²na² wãn³txa² ya²la³lyau³xan²tũ³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² wi¹le³kxi²nha²sxã³ yxau²xai³sa²tẽ³nẽ³na³na². Hai³txi³ jau³la³ ne³wã²na³kxain¹nxa³lho³na². Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² a³lxi¹nxa²ha¹xa². 3 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Txa²wã¹wĩ³nu²su² ha²kxai³ Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Tah²su² ha²kxai³ nxe³ya³sxã³ kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³si¹hi² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³tẽ³si¹hi² txa²wã¹nxũ²kwãi³nhã³ã³nhãu²no³tẽ³si¹hi² nxe³nẽ³si¹jau³su² ten³sa³nha². Wãn³txa² ya²la³lyau³xa² sa²yxo²we¹kĩ³tã³na². A³lxi²waun¹nyhu¹kĩ³tã³na².

Ya²la³lyau³xa² a³lxi²nyhu¹kxi³jau³xa² ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su²

4 Wxa²wẽ³ha³lxa² ka³na³ki²te²na² wãn³txa² ya²la³lyau³xa² ã³si³tẽ³la³kxi²nyhain¹ta¹nẽ³na². Txa²wã¹wĩ³na² wãn³txa² ĩ³kwa³na³nẽ³jau³xa² ain³kxi²sĩ¹na¹kxaix3 jã¹nxain¹ta¹hẽ¹na². Ju¹tai²li² wi¹lxon³kxi²khaix1sa³nha². 5 Nxe³ha²kxai³ wãn³txa² tah²yau³xa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³nxa³lho³na². Wãn³txa² txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²na² ain³kxi²sa²tẽ³kxah¹lxin¹jau³xan²tũ³ nxe³jau³xai²na² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³to³ha¹na².

— A³lxi²waun¹ti³nha²yu³sxã³ yxau²xai³la³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³na².

6 A³lxi²waun¹nha²yu³kĩ³kxai²nãn²tũ³ Sũ³na² wãn³txa² kwa³na³nẽ³jau³xan²tũ³ sa²yxo²we¹txi² ai³ya³sah¹lxi³nũ³nhẽ¹na². A²nxe³sxã³ wãn³txa² sa²yxo²wet1xai³kĩ³jau³xan²tũ³ txa²wã¹si³kxã³nãu³u¹tai²nãn²tũ³ ain³kxi²kĩ³jau³xai³ta³lxa²na³na².

— A³lxi²waun¹ti³nha²yu³sxã³ yxau²xai³la³sah¹lxi³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³na².

7 Txa²wã¹ha³lo²a²nãu³xa² a²nũ²a² wi¹lhi¹nai¹nxa³te²a² yũ²na³na². Ã³ke³tũ¹nx2tai¹nha³tã². A²nxe³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² wxã³ju³tai³tã² a²nũ²khai³su² wen¹sxã³ wxã³ju³tai³tã² ĩ³we¹nyhai¹nxa³xa². A²nxe³tũ³kã³txai²na² ã³ke³tũ¹nẽ³tũ³kã³txai²la¹xa². Je³su²jah³la² kõ¹kõ¹son²kxi³tũ³kã³txai²la¹xã². 8 Nxe³ha²kxai³ ĩ²nha²khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹na². Wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹kxe³su² wi¹kõ³nha¹jah³lxi³hẽ¹na². Tĩ¹kxi¹nx2ti³ha³tã². Yxãn¹ta¹ wi¹kõ³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³ wi¹kãi³yah¹lxin¹kxa² yo³ha² hai³txi³ tĩ¹kxi¹nx2ti³xa³lho³na².

9 Kris²tu³jah¹lai²na² wãn³txa² nxũ²kwãi³yxau³nx2ti³xa³kxai²nãn²tũ³ Txa²jau³jau¹xai²na² yo³na² ã³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ Txa²wã¹sũ³na² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³yah²lxan³tho³na². Yxãn¹ta¹ wãn³txai²na² nxũ²kwãi³yxau³nx2ti³kxai²nãn²tũ³ Txa²wã¹wĩ³na² Si³yxau³jah¹la² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau² A²ta²ha² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau² nxe³yah³lxin¹tũ¹xa². 10 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²lu³te²lxi³ wxã³kxai²nãn²tũ³ wãn³txai²na² nxe³jau³jau¹xain²txi³ ĩ³tih³nxe³nx2ti³xa³kxai²nãn²tũ³ wxa²sxi²ha² yxau³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹na². Txa²wã¹sũ³na² wi¹lĩ²nx2ti³si¹jau³nũ³a² e³kxain¹yah³lxi³txa³hẽ¹na². 11 Nxe³sxã³ wxa²wãn³txai²na² nxe² e³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³, yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

— Kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² wi¹lĩ²nx2ti³ju³ta² ten³sa³nhai¹. Yah³lxin¹jau³su² yxah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yã¹yxah³lxi³hĩ³nxa¹nxa².

Jo³ãu²ah³lai²na² wãn³txa² a²ne³ki³san¹jau³su²

12 Jã¹nxe³jut3su² wãn³txa² e³kxi¹nx2ta¹jau³xa² yau³ka³lxa¹hĩ³nx2na³na². Yxãn¹ta¹ kwa²hãi¹nxe² ha³tẽh³nxã³nxa² a³lu²txi³ ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ti³nxa³lho³na². Ye³jen¹na² wxã³sxã³ ĩ²nx2ta¹ju³ta² ten³sa³nha². Wxã³sxã³ ĩ²nx2ta¹kxai²nãn²tũ³ wxa²ne³nxẽ³na² e³kxi¹nx2ta¹tũ¹xa². Nxe²nx2ta¹kxai²nãn²tũ³ ka³lih³kxi²sah²lxin¹tũ¹xa².

13 Wxa²ha³lĩn³txa² wẽ³ha³lxin³kxai²na² wãn³txa² a²ha³tã³nxa² ũ³sa²si¹hã³ũh¹nx2tain¹na³na². A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³ Je³su²jah³la² ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹ta¹ka³lxu³su² nũn³na³na². Na¹jau³su² nxe³ye¹nx2ta¹xa².

3 Joãu

1 Txai²li² Jo³ãu²ah³lo²na¹xai²na² yah³lo²na¹xai²na² e³kxi¹nx2ha¹tu¹wa². Wxãi²na² Kai²ah³lo³si¹lxa². A³lxi²nxa²ha¹jah¹lo²si¹lxa². Ki³han³nxa³wa².

2 Nxex3sa²lxa². A³lxi²nxa²ha¹wa². Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lhãu²non³sxã³ yx-aun¹ju³ta² ĩ²nxa²te²sa¹wa². Nxĩ¹nha²kxai³ wa²su¹wa²su¹yxaun¹ju³ta² ten³sa³ha²kxai³ wxa²wa³ka³la² wi¹lxai³ju³ta² ten³sa³ha²kxai³ nxe³sa³nha²wa². 3 Txa²wã¹wã³tã̱³nãu³xa² wxã³hĩ¹nai³tã² wxa²ha³tã̱³nxa² e³kxi²sain¹to³hã̱³kãi²na²: Wãn³txa² ya²la³lyau³xa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yxo²wet1sxã³ yxau²xai³ta¹hi¹nhẽ¹la². Nxe³sain¹jau³xai²na² e³kxi²sain¹jau³xa² ĩ³wi¹lxo³kxi²sai¹nhẽ¹la². 4 Ju¹tai²na² so¹lxi³ ten³sa³nha²wa². Txa²wẽ³ha³lxai²nãn²tu̱³ wãn³txa² ya²la³lyau³xa² sa²yxo²wet1sxã³ yxau³ain¹kxai²nãn²tu̱³ ka³lih³khaix1sa³tu¹wa². Wãn³txa² yau³xã̱³xa² ĩ³wi¹lxo³kxi²sain¹jau³xa² yũ²nxa³wa².

Kai²ah³la² ĩ³sa²nẽn¹kxi²jau³su²

5 Nxe³sa²lxa². A³lxi¹nxa²ha¹wa². Txa²wã¹wã³tã̱³nãu³xa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹te²nãu³xai²na² wi¹wi¹nxe² ã³hi²nũ¹nũ³hai¹nĩn¹kxai²nãn²tu̱³ wain³txi³ kãi³hĩ̱³nxa¹lxa². Kxã³nxãn²txi³ ĩ²ũ¹hai¹nxãn³kxan²ti³ wi¹kãi³ũ¹hain¹ta¹hi¹nhẽ¹la². Ju¹tai²li² wain³txi³ kãi³i¹lxa². 6 Nxai¹nĩn¹sxã³ tũ̱¹ka̱³txai²na² a³lxi²si¹hai¹nĩn¹ju³ta² ĩ³hen³txi³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Je³su²jah³la² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³te²ki³nãu¹xa² nxe² ĩ³hen³txi³sain¹sĩn¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³ ã³waix3txain¹kxai²nãn²tu̱³ yen³kxa² hau³kot3sxã³ ũ³hũ¹txai¹nhẽ³la². Txa²wã¹sũ̱³na² a²sa³wi³ha³lxi³su² ha²kxai³ wi¹kãi³ũh¹txai¹nhẽ³la². 7 A²nxe³te²nãu³xai²li² Je³su²jah¹lai²na² wãn³txa² ĩ³tih³nxe³te³lhxã³ a³li³ain¹ta¹hẽ¹la². Hai³txi³ a²nũ²a² yxo²ĩ²ai¹nxa³te²na² yen³kxi³la³ te³nain¹ta¹hxa³hẽ¹la². 8 Nxai¹nha²kxai³ txa²wã¹ki̱³na¹xai²na² yxo²ĩ²te²ki̱³na¹xai²na² so¹lxi³ ãu¹la³kxain¹yah³lxin¹ju³ta² wain³na³la². Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ wãn³txa² ya²la³lyau³xa² u²lxi³ ha³ta̱³nxe³jau³xa² kãi³ũ¹nhũ³nhĩ̱³ki̱³tã³la². Nxe³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ĩ³tih³nxain¹kxe³su² ã³non²ta³kxi²nũ¹hain¹ki̱³tã³la².

Ti³o³tre²fah³la² Te³me²tri³o³jah¹la² he¹ain¹jau³su²

9 Nxa²ha¹te¹ txa²ha³tẹh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹hẽ³la², Je³su²jah³la² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na²sa¹. Yxãn¹ta¹ Ti³o³tre²fah³lai²na² sa²kxai³lu² sa²yxo²wet1sai¹nxa³hẽ³la². Sa²yxo²ã³sain¹na²hẽ³la². Ne³ka³ta²sxã³ yxau²xai³ju³ta³nũ³su² so¹lxi³ ten³jah¹lo²su² na³la². 10 Nxe³ha²kxai³ wxã³na¹kxai²nãn²tu̱³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ĩ³ye¹kxai¹na¹tu¹wa². Ko̱³nxe³ti³ e³ti³hit1sain¹ta¹hẽ¹la². Ki³ha¹kxi²sxã³ e³kxi²ta¹hẽ¹la². Nxe³kxa²yu³su² txa²wã¹wã³tã̱³nãu³xa² Sũ̱³na² wãn³txa² yxo²ĩ²te²nãu³xan²tu̱³ ã³wxã³ain¹kxai²nãn²tu̱³ wi¹le³kxi²nũ¹hai¹nxa³ha²kxai³ yen³kxa² ãu¹la³kxi²nũ¹hai¹nxa³ha²kxai³ nx-ain¹ta¹hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² — Ãu¹la³kxai¹na¹tũ¹xã¹. Ain¹jau³su² kxan²ti³ hãi¹nxã¹si¹hain¹jau³su² kwa³na³ain¹ta¹hẽ¹la². Nxe³sxã³ ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³te²ki̱³na¹xa² ã³waix3si¹hain¹jau³su² kwa³na³kxain¹ta¹hẽ¹la².

11 Nxex3sa²lxa². A³lxi¹nxa²ha¹jah¹lo²si¹lxa². Ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yã¹txa³hẽ¹la². Wi¹kãi³txa²hẽ³la². Nxe³sxã³ wi¹kãi³sxã³ yxau²xai³te²na² so¹lxi³ Txa²wã¹sũ̱³na² wẽn³su² na³la². Yxãn¹ta¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³ yxau²xai³te²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ²ain¹jah¹lo²su² ti³he¹nxa³wa².

12 Nxa²ha¹te¹ Te³me²tri³o³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ wi¹le³kxain¹ta¹hẽ¹la². Ya²la³lyau³xa² wi¹le³kxi²ta¹hẽ¹la². Te²yã¹nxe³jau³xa² wi¹le³ũ¹nhũ³na¹wa². Ya²la³lyau³xa² so¹lxi³ e³a¹tai¹ti²tu³wa². Jã¹nxa¹wa².

Jo³ãu²ah³lai²na² a²ne³ki³san¹jau³su²

13 Jã¹nxe³jut3su² wãn³txa² yau³ka³lxa¹txi³ ũ³wha¹li¹la³kxi¹nxa²ha¹jau³xa² yũ²na³la². Yxãn¹ta¹ ha³tẹh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹lha²nxa³lho³la². 14-15 Ye³jen¹na² wxã³sxã³ ĩ²nxa²ha¹tu¹wa². Na²ha¹kxai²nãn²tu̱³ wxa²ne³nxẽ³na² ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa². Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³wi¹lhi²nxe³sxã³ yxau²xai³lin¹ju³ta³nũ³a² ten³sa³nha²wa². Wxa²ya̱³lxi³nãu³xai²na² a²ha³ta̱³nxa² ũ³sa²si¹hã³ũh¹nxain¹na³la². Ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹jau³su² ã³wa²su¹ya³nxa²ha¹wa². Ta³lun²ya³nxa²ha¹wa².

Jutas

1 Ju³ta²sah³lo²na¹xai²na² Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² a²wa³kxẽ³no³sa²kah³lo²sa¹wa². A³lxi²na¹ha²kxai³ sa²yxo²we¹jah¹lo²su² te²sa¹wa². Txa²wã¹sũ³na² a³lxi²khai¹nx2ti³jah¹lo². Txa²wã¹wĩ³nu²su² ha²kxai³ nxe³te²hi²sen³su² ĩ³kaix1so¹nx2ti³jah¹lai²la¹wa². Jã¹nxe³sxã³ Je³su² Kris²tu³jah¹lai²na² hxi²ka² wi¹lyxau³yah³lxi¹lxa². Nxe³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² txa²wãn³txa² ũ³wha²li¹lhxã³ ũ³hũ¹nx2ta¹wa².

2 Txa²wã¹sũ³na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³nx2ti³si¹hi² wxa²nxũ²kwa̱i³nãu³a² ã³nhãu²no³nx2ti³si¹hi² a³lxi²khaix1nx2ti³si¹hi² nxe³nx2ti³ti³ten³sa³nha²wa². A²nxe³ju³tai²na² ã²la² kãi²non³nxa²lxi³ju³ta³nũã²la² wã³nxĩn¹ju³ta² yxo²kwa̱i³no³tai¹nha²kxai³ ten³sa³nha²wa².

Yxo²ĩ²tũ³ka̱³txai²na² hxi²kan¹ki³lxo³tũ³ka̱³txi³su²

3 Txa²wã³tã³yah³lxi¹lxa². A³lxi¹nx2ta¹nha²wa². — Txa²wã¹kõ³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² ã³wa²su¹tũ¹nhẽ³kxe³su² ĩ³tih³nxe³nxai¹na¹tũ¹xã¹. Ya³lo³txi³na¹tũ¹xã¹. Nxe³na¹jau³su² txa²ẽ¹nãu³ai²na² wãn³txa² tah²yau³xa² ĩ³tih³nxe³nx2ta¹jau³nũ³a² ain³kxi²nha¹hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxin¹kxe³su² ã³na¹yah³lxi³txa³hẽ¹la². Ya³lo³txi³khai¹nxe³jah¹lxi¹he¹la². Kxã³nhxĩ¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² wãn³txai²li² ũ³hũ²ta³lun²nẽ³na²hẽ³la². Ĩ³wi¹lhin¹ti³hi¹tẽ³kxe³nãu¹xai²na² ũ³hũ²ta³lun²nẽ³na²hẽ³la². 4 Jã¹nxe³ha²kxai³ in³txai²na² ka³lxa²nxa³te²a² hãi³a² ã³nũ²kxi¹nx2tain¹ta¹hẽ¹la². Nxe³te²nãu³xa² hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹ta¹hxa³hẽ¹la². Nxe³te³na¹ Txa²wã¹sũ³na² kãin² thãi³ti³la² a³lxi²nẽ³kxe³su² te³nai¹nxa³ha²kxai³ wãn³txai²li² ĩ³ya̱¹tain¹ta¹hẽ¹la². A²nxe³te²na² in³txi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu² wi¹kãi³ai¹nxa³ha²kxai³ kuh³lxa³thin¹sxã³ wa³ni̱³lo³nain¹ta¹hẽ¹la². Nxe³sxã³:

— Je³su²jah³la² ã³nũ²kxi²sxã³ yxau³na¹xã¹. Nxe³na¹ha²kxai³: “Ĩ²li³ju³ta² kãi³a¹tũ¹xã¹.” Nxa¹kxai²nãn²tu̱³ wi¹la¹xã¹. Kõ³nxe³ti³ wa³ni̱³lo³na¹kxan²ti³ wi¹tũ¹xã¹. Ki³han³tũ³ka̱³txa² nxain¹te²ju²hẽ³la². Nxain¹kxa²yu³su² Je³su² Kris²tu³jah¹la² sa²yxo²ã³ain¹nũn³ta¹hẽ¹la².

— Je³su² Kris²tu³jah¹lai²li² hai³txi³ txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²sxa³xã¹. Jah¹lai²li² sa²yxo²we¹te²txã³xã¹. Nxe³ain¹nũn³sa²ke³la². Jã¹nxe³jau³jau¹xai²na² Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa² ã²la² kxã³nxa¹ kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Ju¹tai²na² whãi²na¹ a³la³kxi²yah³lxi¹lxa². Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ hãi¹sxã³ sa²wa²lho¹xi²te³lhxã³ ain³kxi²xi¹jah³lxi³hẽ¹la². Kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² I³sa³e² nũ³ka̱³txu¹tai²na² E³ji²ta²ko³xa² yxau²xai³lai¹nhxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te³na¹ Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² hi²sen³su² ã³non²ta³kxin²txai¹nhxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²li³si¹hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa², a²nũ²a² nũ³ka̱³txai²na² hãi¹nx2ti³xah¹lxa³. Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³ a²nũ²a² ĩ²li³te²nãu³xa² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²xa³te²nãu³xa² ĩ³ya²lu¹thxa³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa 6 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² ã²la² yãn³tai²na¹ a²wi¹lhĩn¹khai¹xu¹tai²na² oh³xan¹tũ³ka̱³txa² ã³nhai¹tũn³te²nãu³xa² sa²kxai³lu² Sũ³na² hxi²ka² ũ³whxe³ain¹ko³xu¹tai²na² en²kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³ka³tu̱³ta¹ ha³lo²a² ã²la² wi¹ju³ta² yxo²kwa̱i³no³tai¹nha²kxai³ ã³nxĩn¹ju³ta² wã³nxĩn¹ju³ta² yxo²kwa̱i³no³tai¹nha²kxai³ nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³te²nãu³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ha³lo²a² ka³nxah³khaix1nxe³je³na² sa²tai³kxi²lã³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa² Nxain¹sxã³ yan¹nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² ã³ka³nxi²sxã³ wxã³hĩ¹na¹ kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹tu¹wa². 7 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² So³to²ma²thĩ³nãn¹te²nãu³xu¹tai²na² Ko³mo²ra²thĩ³nãn¹te²nãu³xu¹tai²na² a²wa³kan¹thĩn³ti³nãu³xu¹tai²na² nxe³sxã³ oh³xan¹te²a² sa³wi³ha³lxi³nãu³xu¹tai²na² te²u¹jã¹nxe² kãi³ain¹nũn³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². In³txa² kuh³lxa³thin¹sxã³ ã³wa³ni̱³lon³kxi²nyhu¹i² a²nũ²a² ã̱³xa² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹i² nxe³nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². A²nxe³tũ³ka̱³txu¹tai²na² sa²kxai³lu² i̱³sa²tẽ³ju³ta³nũ³a² ũ³whxe³si¹jau³nũ³su² ĩ³yĩ¹li²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ju¹tai²na² e³lxah¹ ĩ³yau¹ũ³nhẽ³ju³tai²la¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³ khãuh³lxa³ti³nx2ti³kxa²ya̱n³txi³su² nxe³nx2ta¹wa².

8 Nxa²ha¹te¹ te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² in³txai²na² hãi³a² ã³nũ²kxi¹nx2tain¹tũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² te²yã¹nxe² kãi³ain¹nũn³na³la². Hxi²sxã³nho³jut3sũ³ju³ta² ĩ²ain¹te²nũ³sin²ta²wa². Ĩ²ai¹nha²kxai³ a²nũ²khai³xa² kõ³nxe³ti³ kãi³ũ¹nhain¹te²nũ³sin²ta²wa². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² kõ³nxe³te²lot3sxã³ e²nai¹ni² oh³xan¹te²nãu³xa² kõ³nxe³ti³hit1jau³su² e³kxi² nxain¹te²nũ³sin²ta²wa². 9 Nxa²ha¹te¹ Mi³ke²lah³lo²nu¹tai²na² oh³xan¹ta² nũ³ka̱³txa² a²wa³li³kha³lah³lai²na² sa²ke³la² kũn³te²yã¹nxe² kãi³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² ya³lu²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Ya³lu²nũ²la² sa²ni̱³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². Nxe³hĩ¹nu¹ta²kxai³lu² Sa³ta³na²jah¹lo²kxai³lu²

sa²nĩ³kxi²jah¹la²nũ²nũ²khai³xa² te³nha²kxai³ Mi³ke²lah³lo²kxai³lu² sa²nĩ³kxi²jah¹la²nũ²nũ²khai³xa² te³nha²kxai³ nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na² Mi³ke²lah³lo²kxai³lu² wi¹lhin¹ye²jah¹lo²kxai³lu² hai³txi³ kõ³nxe³ti³hin¹jau³la³ ĩ³wa²lũ³xi²nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hãi¹sxã³:

— Txa²wã¹sũ³na² ũn³txi³ ĩ³kwai²kxi¹nxa²txai²lĩ³ Nxe³nyha¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wa². [10] Jã¹nxe³ju³kxai³lu² in³txai²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² wi¹ju³ta² wi¹kõ³nhai¹nxa³wa². Nxe³nhai¹nxa³kxa² ha³tã³nxãn²txi³ kãin² ha²yã³kxa³lxi³la³hi¹tain¹ta¹hẽ¹la². Nxain¹ta¹ ka³yxuh³xa² yã¹nxe³la³sxã³ kuh³lxa³sin¹sxã³ kãi³kxi²nyhu¹i² nũ³kxũn³txi³ he¹kxi²nyhu¹i² nxe³ju³ta² yã¹nxe³la³sxã³ in³txai²na² kãi³ain¹ta¹hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² ka³yxuh³xa² yã¹nxe³sxã³ ã³kho³ta³lxi³nyhu¹ain¹sxã³ wã²nxũh¹ ya³lu²yah³lxi³tu¹wa². [11] Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka² kõ³nxe³ti³hin¹khai¹xain¹kxai²lẽ¹. Ka³ĩ²ah³lo²nu¹tai²na² ai³tĩh³na² kõ³nxe³ti³ kãi³sxã³ ai³kxa² yã¹nxe³tĩh³na² ã³si³tẽ³kxain¹nũn³na³la². Te²yã¹nxe³jut3su² Ba³la³ãu²ah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² I³sa³e² nũ³kã³txa² kõ³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ha³tẽh³nxã³nxa² ũ³yho³hi²nyhu¹txã³nxa² yxo²kwai³nai¹nha²kxai³ ki³han³jau³su² e³sxã³ kõ³nxe³te²lo³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxũn³jau³kxai³lu² Ko³re²ah³lo²nu¹tai²na² sa²kxai³lu² Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² wãn³txa² sa²yxo²ã³i² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³i² nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³n³tũ³ ĩ³ya²lun¹ta²hxa³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². In³txai²li² te²yã¹nxe² ĩ³ya²lun¹tain¹nũ³nha³ta²wa². [12] A²nxe³tũ³kã³txai²na² ã³nũ²kxi¹nx2tain¹sxã³ yã³lxi²nyhu¹sxã³ yain³kĩ³ju³ta² yain³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ tũ¹kã³txai²li² hai³txi³ wain³txi³ yai³nai¹nxa³wa². Kõ³nxe³thi¹nain¹kxan²ti³ yain³kxi²nyhu¹e¹nx2tain¹na³la². Yain³txi³yau³xa² ũn³jau³xa² kãin² ĩ³na²ain¹te²ju²hẽ³la². A²yan³txi³nũ³khai³xa² so¹lxi³ wã²nxũh¹ yen³kxi³sxã³ yxo²kwai³no³nhyain¹te²ju²hẽ³la². Oh³sĩ³na² yã¹nxain¹na³la². Kãin² sĩ³nxuh¹lxi²kxan²ti³ hai³txi³ wẽ³ha²yau³la³ wẽ³hã¹te²sxa³yu²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³ hi³sa³ka³txa² yã¹nxain¹nũn³na³la². A²nxe³ka³txai²na² a²nxã³kxa² hai³txi³ wi¹lã³nxã³kxi²te²sxa³yu²hẽ³la². Nxe³tẽ³tẽ¹kxain¹sa²ha³txu²kxa²sai¹sxã³kĩ³kxai²nãn²tũ³ ĩ³ya³nat3sxã³ ya³lu²te²ju²hẽ³la². Ya³lu²khaix1te²ju²hẽ³la². A²nxe² in³txai²li² nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² wi¹lye²nyhu¹nx2tain¹kxan²ti³ wain³txi³ kãi³ain¹te²sxa³yu²hẽ³la². [13] Te²yã¹nxe³sxã³ ĩ³ye³na² ũn³je³na² yã¹nxain¹na³la². It3ta² kãin² sa²ta³kãu³ta³kãu³te²ju²hẽ³la². Kõ³nxe³ti³ wxãun¹jau³xa² kĩ³txi³ sa²ta³kãu³nũ²la² ha³lo²a² sa²ni³sa²tã³te²ju²hẽ³la². Nxe³ka²yã¹nxain¹na³la². Kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹tai³tã² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ e³lxah²lxi³yain¹tu¹wa². Te²yã¹nxe³sxã³ tũ³la² heh³sa³ki³su² kwa²ã³nxai³te²ju²hẽ³la². Nain¹txi²ai³sxã³ ĩ³yũ¹li²sxã³ ã³wxe³te²ju²hẽ³la². Jãx1te²hũ³nxain¹na³la². A²nxe³te²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ kõ³nxe³thin¹sxã³ kãi³ain¹ju³ta² kxãn³sa²yxau³ai¹nxa³lho³la². Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² ĩ³yĩ¹li²hain¹tu¹wa². Ka³nxah³sa²tẽ³jen³nũ³a² ã²la² ãu¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jo³nai²na² kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yãu³ka³ti³su² ĩ³sa²si¹hã³ain¹tu¹wa².

[14] Jã¹nxe³ju³kxai³lu² E³no²kah³lo²nu¹tai²na² A³tãu²ah³lo²nu¹tai²na² kwa²ta²sa³wi³su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²nu¹tai²na² kwã²ã³yau¹ũ³nhẽ³jau³nũ³su² e³ta¹hxai²hẽ¹la². E³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² wã³li²sxã³ wxã³tu¹wi¹. Wxã³kxai²nãn²tũ³ oh³xan¹te²nãu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³kã³txa² tẽ³sxã³ wxã³nyhain¹tu¹wi¹. [15] A²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ kãi³ain¹kxe³su² wi¹lhin¹tã³nxa² kõ³nxe³thin¹ki³su² tã³nxa² nxe² a³ya³ti²yah³lxi³tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tũ³ yxo²ĩ²xa³tũ³kã³txai²na² kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³tai³tã² a³ya³txi²yah³lxi³tu¹wi¹. Tũ¹kã³txai²na² wãn³txai³tã² Txa²wã¹sũ³na² kõ³nxe³ti³hin¹jau³su² e³kxain¹ta¹hẽ¹li¹. Nxe³jau³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ kõ³nxe³khai¹nxe³ha²kxai³ kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²si¹hain¹tu¹wi¹. E³no²kah³lo²nu¹tai²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

[16] A²nxe³tũ³kã³txai²li² kõ³nxe³ti³ ĩ³kwai²txa³lxi³nyhain¹te²ju²hẽ³la². Kõ³nxe³ti³hin¹jau³su² ki³han³sxã³ ĩ³ye³kxi¹nx2tain¹tah¹ti³ai¹ti²tu³wa². A²ten³nyhain¹kxa² so¹lxi³ o²la³kxain¹tah¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yxo²kãin²txi³ e³kxain¹tah¹ti³ai¹ti²tu³wa². Yen³kxa²kwa²sa²so¹kxain¹te²kxa³yã³n³tĩ³kxai³lu² kwa²ĩ³wi¹lhin²kxi²nyhain¹tah¹ti³ai¹ti²tu³wa².

Ju³ta²sah³lai²na² wãn³txa² ĩ³tih³nxe³jau³su²

[17] Nxa²ha¹te¹ wxãi²na² sa²kxai³lu² a³lxi¹nx2ta¹wa². Wãn³txa² tĩ³yau³xai³tã² ã³lã²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi²xi¹jah³lxi³hẽ¹la². Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta² sĩ³yxau³jah¹la² ĩ³kaix1so¹tũ³kã³txai³tã² ĩ³tih³nxe³nx2tain¹na²hẽ³la². [18] Ĩ³tih³nxe³nx2tain¹te³nah¹lx

— Txa²wã¹ha³lo²a² ne³ki³son³ti³wa³kxa² yxau³so³nhĩ¹na¹ a²nũ²a² kõ³nxe³thin¹te²a² yũ³tu¹wi¹. Sũ³na² wãn³txa² kõ³nxe³ti³ yxo²kwa³lxi³ain¹tu¹wi¹. Kõ³nxe³thin¹sxã³ kãi³yah³lxi³ju³ta³nũ³a² so¹lxi³ nxe²

ã³te³lain¹kxa² o²la³kxain¹tu¹wi¹. Nxe³nx2tain¹ya¹nxã²kxai³la². A²nxe³jah¹lai²na²
19 Nxe³nx2tai¹nha²kxai³ wxa²nũ³ka̱³txa² sa²kxai³lu² a²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na² nxe³hĩ¹nu¹tai²nãn¹te²tu̱³
ã³nhai²ta³lxã¹si¹nx2tain¹ju³ta² so¹lxi³ sa²nẽn¹kxi²ki̱³jau³xa² a²yxo²ha³kxa¹
te³nain¹na³la². Nxe³sxã³ yuh³xai²nãn¹te²a² wain³na³la². Nxe² yxau²sa²tẽ³ah³lxin¹tu¹wa².
ã³te³nain¹kxa² so¹lxi³ ã³te³nain¹na³la². Ya³nx2ta¹wa². Ta³lu²na¹wa².
Hai³txi³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
nxũ²kwa̱i³yxau³yah³lxi³hĩ³nx2nxa³wa².
20 Nxa²ha¹te¹ wxãi²na² sa²kxai³lu²
a³lxi¹nx2ta¹wa². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
wi¹jau³xa² yxo²ĩ²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wa².
Jã¹xah³lxin¹ju³tai³tã² yxo²ĩ²sa²tẽ³jah¹lxi³hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ã³yxo²nũ¹nxa²lxi³tu¹wa².
21 Txa²wã¹sũ³na² a³lxi¹nx2ti³kxe³su²
yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la². Kwa²a³na¹ah³lxi³txa³hẽ¹la².
Je³su² Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wi¹lhin¹sxã³
thãi³ti³la² sa²hau³ko³nx2ti³na³la².
Nxe³nx2ti³ha²kxai³ ka³te̱³na² wi¹tãu³a²
ũ³hũ¹nx2ti³tu¹wa². Nxe³nx2ti³kxe³nũ³su²
ya³nãn³ta³ki²la²sa³ wah³nxe² yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².
22 Yxo²ĩ²tũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² ĩ²khaix1nha¹jah³lxi³hẽ¹la².
Wxa²ha³tih³xai²na² ĩ³wã̱³wã̱³ta³kxi²kxai²nãn²tu̱³
thãi³ti³la²nha²sxã³ wxi²kan¹txi³ ĩ³tih³nxe³txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
23 A²ha³tih³xa² ã̱³xai²na² yxo²xũ̱n³txi³
ĩ³kwa̱i²kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la². Ĩ³kwa̱i²kxi¹txain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ha³nxe² i̱³tho³hũ̱³yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².
I̱³tho³nãu³a² hi³a² sa²sai¹xi²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
ĩ³yũ¹li²te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ̱³sxã³
a²nũ²ai²na² ĩ³kwa̱i²kxain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Sũ̱³na² hxi²ki³su² ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hain¹ju³ta³lo³tain¹kxa²
ã³non²ta³kxi²nũ¹hain¹yah³lxi³hĩ̱³nxa¹lxa².
Ãh¹ ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² win¹ta²te²lxi³
thãi³ti³la² ĩ³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹la².
Nxain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ wi¹lĩ²nha¹yah³lxi³hẽ¹la²,
nxain¹kxa²yã¹nxe² kãi³yah³lxi³nũ³nĩn¹kxa²ya̱n³txi³sa².
Nxe³sxã³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta²
yxo²kwĩn¹kxi²khai¹nxe³jah³lxi³hẽ¹la².

Sũ̱³na² sa²nẽn¹kxi²ki̱³jau³su²

24-25 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³na²
sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la². Ĩ³wxi²kin³txi³to³te²lo³jah¹lxi³hẽ¹la².
Ĩ³hxi²kan¹kãi²no³ti³hi¹jah¹lxi³hẽ¹la².
Ĩ³nũ³kxũn³ti³hi¹jah¹lxi³hẽ¹la². Ĩ³wxi²kan¹ti³hi¹jah¹lxi³hẽ¹la².
Nxe³ju³tai²na² Txa²wã¹sũ̱³na² sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹la².
A²nxe³sxã³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ye²yah³lxin¹kxa²ya̱n³txi³su²
Jah¹la² so¹lxi³ ĩ³wai³kxũ²sa²tẽ³nx2ti³na³la².
Nxe³sxã³ Sũ̱³na² yen³nãu³a² ã³ti̱³yah³lxi¹nhĩ¹na¹
wi¹lhin¹khai¹nxe³sxã³ ka³lih³khai¹nxe³sxã³
ã³ti̱³yah³lxin¹tu¹wa². Txa²wã¹sũ̱³na²
Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³ txa²wã¹ẽ¹nai²na²
sa²hau³ko³tũ¹nhẽ³jah¹lai²la¹wa², Je³su²
Kris²tu³jah¹la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai²na² ã³nũ²kxi²sxã³

Apokalipse

1 Ha³tẹh³nxã³nxa² ũ³wha²li¹txã³nxãi²na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² yũ²na³la². Je³su²
Kris2tu³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³lo²a²
ne³khauh²nẽ³ju³ta³nu³a² ĩ³yau¹ũ³nhẽ³jau³xa²
yũ²na³la². A²kxã³nxa² Txa²wã¹sũ̄³na²
a²yxo²wãn³txa² e³ha²kxai³ Je³su²
Kris2tu³jah¹la² ain³kxi²ha²kxai³ nxe³jau³xai²la¹wa².
A²nxe³jut3su² ha³lo²a² wxã³ju³ta²nũ³a²
tah²yu³tan²tu̱³ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³yau¹ũ³ju³tai²la¹wa². A²nxe³sxã³
Kris2tu³jah¹la² hi²sen³su² oh³xan¹jah¹la²
ĩ³sa²si¹hã³na²hẽ³la². Ha³lo²ai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ Jo³ãu²ah³lo²na¹xai²na²
a³la³kxi²si¹sa²jau³su² wã²nã³ũh¹sa³na²hẽ³la².
2 Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu²ah³lo²na¹xai²na²
sa²kxai³lu² ha³lo²a² a³la³kxi²si¹sa²ju³tai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ wã²nã³ũ¹sa²ju³ta² ha³kxa¹
ũ³wha²li¹lhxã³ ĩ³yau¹ũ¹nx2ta¹tu¹wa².
Txa²wã¹sũ̄³na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³hi² Je³su²
Kris2tu³jah¹la² wãn³txa² ya²la³lyau³xa²
ĩ³yau¹ũ³hi² nxe³sa³na²hẽ³la². 3 Nxe³ha²kxai³
wãn³txai²na² ha³lo²a² wxã³ju³ta²nũ³su²
jau¹xai²na² wãn³txai²li² ain³kxi²te²a²
a²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³ka³li³ha²kxai³ wãn³txai²li²
sa²yxo²we¹te²a² a²ẽ¹nãu³ai²na² ĩ³ka³li³ha²kxai³
nxe³ain¹tu¹wa². Hai³txi³ ha³lo²a²
wxã³ju³ta²nũ³a² u²lxa³wa². Wa³su³txi³
wxã³tu¹wa².

A²si³a³ko³xan¹te²nãu³xa² ũ³wha²li¹la³kxi²jau³su²

4 Nxa²ha¹te¹ ha³tẹh³nxã³nxai²na² txai²li²
Jo³ãu²ah³lo²na¹xai²na² ũ³wha²li¹jah¹lo²sa¹wa².
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³tũ̄³ka̱³txi³nãu³xa² A²si³a³ko³xan¹te²nãu³xa²
nxe² 7 nxe³ tũ̄³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na²
ũ³wha²li¹la³kxi¹nx2ta¹wa². Nxe³nx2ta¹jau³xa²sa¹.
— Txa²wã¹sũ̄³na² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²lxi³ju³ta²
ten³sa³ha²kxai³ ã³nhãun²nha²ju³ta²
ũ³hũ¹nxa²lxi³ju³ta² ten³sa³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ̄³na² nxe³si¹nx2ti³jau³su²
ten³sa³nhai¹. A²nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̄³nu²kxai³lu²
a²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³ jah¹lain²txi³ ka³tẹn³ti³
yxau²xai³lha²kxai³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³
jah¹lain²txi³ ka³tẹn³ti³ yxau²xai³lha²kxai³
kxã³n³nãu³a¹ jah¹lain²txi³ ka³tẹn³ti³
yxau²sa²tẽ³ha²kxai³ nxe³ Jah¹lo²su² na³li¹.
A²nxe³jah¹lain²txi³ wi¹lhin¹ti³hit1txa²ti³si¹ha¹jau³su²
ten³sa³nhai¹. Te²yã¹nxe³ju³ta²
Txa²wã¹sũ̄³na² Yãu³ka³jxah¹lo²nãu³xa²
nxe² 7 nxe³te²nãu³xa² Txa²wã¹sũ̄³na²
yen³nãu³a² yxau²xai³lain¹na³li¹. Nxe³tũ̄³ka̱³txai²na²
te²yã¹nxũn³sxã³ wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ti³si¹ha¹jau³su²
ten³sa³nhai¹. 5 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu¹ Je³su²
Kris2tu³jah¹la² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ti³si¹ha¹jau³su²
ten³sa³nhai¹. A²nxe³jah¹lai²li² yxo²ĩ²ki̱³jah¹lai²la¹wi¹.
Jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³lo²kxai³lu² ya³lu²kxi²nẽ³na²hẽ³li¹.
Ya³lu²kxi²nẽ³nũ²la² ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²na²hẽ³li¹.
Nxe³sxã³ ka³tẹn³su² ĩ³sa²yxau³xi²te²nãu³xa²
ne³ka³ta²sxã³ ĩ³sa²yxau³xi²na²hẽ³li¹.
A²nxe³jah¹lain²txi³ hxi²kan¹txi³nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² Je³su² Kris2tu³jah¹la²
sa²yxo²we¹tain¹na³li¹. A²nxe³jah¹lain²txi³
Je³su² Kris2tu³jah¹lain²txi³ a³lxi²nẽ³na³li¹.
Nxe² a³lxi²nẽ³lha²kxai³ ya³lu²kxi²nẽ³te²jai¹ti²tu³wi¹.
Ya³lu²kxi²nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
txa²wã¹ko̱³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² ã³na¹si¹nhẽ³jau³su²
sa²wa²su¹tẽ³na³li¹. 6 Nxe³ha²kxai³la¹
hxi²kan¹khai¹nxe³tũ̄³ka̱³txi³su² nxe³ti³hi¹tẽ³na³li¹.
Txa²wã¹sũ̄³na² yen³nãu³a² a²nũ²a²
ĩ³ye³ũ¹hain¹tũ̄³ka̱³txi³su² ti³hi¹tẽ³na³li¹.
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̄³nu²su² Je³su²
Kris2tu³jah¹la² Wĩ³nu²su² ha²kxai³
sa²yxo²wet1sa²tẽ³ki̱³tu¹wi¹. A²nxe³jut3su²
Je³su² Kris2tu³jah¹la² wxi²kin³ti³ton³sxã³
kãin²ti³lo³nha²kxai³ ha³lo²a² hãi¹nxe³ko³xa¹
a²wa³kxẽn³su² ti³hit1sa²tẽ³ha²kxai³
nxe³ju³ta² ten³sa³nhai¹. Ya²la³lai²la¹wi¹.
Nxe³nx2ta¹wa².

7 Nxa²ha¹te¹ sa²yxo²ka²lah¹nha²sxã³
ĩ²jah¹lxi³hẽ¹la². Oh³sĩn³nãu³a¹ Je³su²jah³la²
wxã³tu¹wa². A²nũ²a²nãu³xa² hãi¹nxe³ti³xa¹
wã³ko³nxa³te²tu̱³ ĩ²ain¹tu¹wa². Tũ̄¹ka̱³txai³tã²
hi̱³ki²a³la² tẽ³sxã³ ũ³ha³la³ja³lxu³kxi²sxã³
ye³khãuh³lxa³thi¹nain¹tũ̄³ka̱³txai³tã²
ĩ²ain¹nũn³tu¹wa². Nxe³sxã³ a²nũ²a²nãu³xai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³
nãn̄³tain¹tu¹wa². Nxe³te²sẽ¹la².
Wãn³fxi³khai³xai²la¹wa².

8 Txa²wã¹sũ̄³na² Si³yxau³jah¹la²
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³ yen³kxa²
yũ²nxa³hĩ¹nu¹ta²kxai³ ka³tẹn³su²
yxau²xai³la¹hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
kxã³nãu³a¹ yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹
hxa³nhĩ¹na¹ ka³tẹn³su² yxau²sa²tẽ³a¹tu¹wi¹.
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³jah¹lo²sa¹ha²kxai³
Nũ³kxũn³ta² Si³yxau³ka³jah¹lo²sa¹ha²kxai³
nxe³jah¹lo²sa¹wi¹. A²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³
jah¹lain²txi³ yxau²xai³la¹ha²kxai³ nxe³na¹hĩ¹nãn¹te²tu̱³
nxe³te³na¹xãin²txi³ ka³tẹn³ti³ yxau²xai³la¹ha²kxai³
kxã³nãu³a¹ Nxa¹xãin²txi³ ka³tẹn³ti³
yxau²sa²tẽ³a¹ha²kxai³ nxe³ Jah¹lo²sa¹wi¹.

Nxe³jau³su² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³jah¹la² nxe³tu¹wi¹. Nxe³na²hẽ³la².

Jo³ãu²ah³la² hxi²sxã³nho³jut3sũ³ju³ta² ĩ²jau³su²

9 Nxa²ha¹te¹ txai²na² sa²kxai³lu² Jo³ãu²ah³lo²sa¹wa². Wxa²wã³tã³jah¹lo²sa¹wa². Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² khãuh³nyhxah¹lxin¹tai¹ti²tu³wa². Yxah³lxin¹kxa² yã¹nxe² khãuhx3nha²nũ³nhxai²na¹hẽ¹la². Nxe³nẽ³ju³tan¹te²kxa³ya̱n³tu̱³ti¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² ĩ³nxũ²kwa̱i³lxũ¹txi³nẽ³lha²kxai³ ya³nãn³ta³ki²li² yxau²xai³ki̱³tã³la². Hã²wxãn³txa³ kxã³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau³ya³nhẽ³tu¹wa². Jã¹nxe³na¹ju³kxai³lu² ha³lo²a² ĩ³yau³xa² sa²ki³wa³le³ka²wxe³ko³xa² ũ³tĩ¹kxi²sai¹nha²kxai³ yxau²xai³la¹hẽ³la². A²nxe³ko³xai²na² Pat2mo³ko³su¹ nxe³te²ju²hẽ³la². Nxe³ko³xai²na² ũ³tĩ¹kxi² wxe³sain¹na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³na¹ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ya²la³lyau³xan²tu̱³ ĩ³yau¹ũ³ha¹ha²kxai³ ũ³tĩ¹kxi² wxe³sain¹na²hẽ³la². [10]Jã¹nxa¹jut3su² a³lan²ti³hĩ¹nai³tã² to³mĩn²ko³ nxe³hĩ¹nai³tãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² tẽ³sxã³ hi¹tai³lhã³na²hẽ³la². Nxe³na¹ti̱³kxai³lu² wãn³txa² kãin²jau³xa² ain³kxi²na¹hẽ³la². Kwa³jan³ta² wãi²la² hain³txi³hũ³nxe² ain³kxi²na¹hẽ³la². Txa²si³yo³na² hain³nhẽ¹la². [11] Hain³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Ha³te̱h³nxã³nxa² tẽ³sxã³ ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹. Ha³lo²a² ĩh¹ju³ta³nũ³a² wãn³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ a²nũ²a² ĩ³yau¹ũ³hai¹si¹hin¹jau³su² ũ³wha²li¹lho¹sẽ¹li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³ A²si³a³ko³xai²nãn¹tũ̱³ka̱³txa² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² 7 nxe³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² ĩ³sa²si¹hã³ũh²xai³nxe³sẽ¹li¹. Nxe³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²na²sa¹: E²fe³so³ nxe³tũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³, Es3mir²na³ tũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³ Per²ka³mo³ tũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³ Ti³a³ti²ra² tũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³ Sar²to³ tũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³ Fi³la³tel²fi³a² tũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³ Lau³ti³se²a² tũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³ nxe³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²na² wãn³txa² ũ³wha³li¹la²kxin¹jau³xan²tu̱³ ũ³sa²si¹hã³ũ²xai³nxe³sẽ¹li¹. Nxe³jau³su² Txa²wã¹sũ³na² nxe³sa³na²hẽ³la².

[12]Nxe³na¹ti̱³kxai³lu¹ txa²ẽ¹nãn¹jau³kxai³la¹:

— Jah¹la² e³jah¹lan²tu̱³ ĩ²a¹tũ¹xã¹. Nxe³na¹ha²kxai³ a²wa³ti³ta²wxe³na¹hẽ³la². Nxe³na¹nũ²la² sa²ki̱x3kxi²nẽ³ka³txa² ka³tha¹li¹ ka³tha¹li¹ ka³tha¹li¹ ka³na³ki¹ sa²ki̱x3kxi²nẽ³ka³txa² ou²ro²wxe³kxi²ka³txa² ĩ²a¹hẽ³la². [13] Ĩ²a¹ju³kxai³la¹ ka¹txai²na² wi³wi³ta³lo³tãu³a² in³txa² ka³na³ka³na³jah¹la² ĩ²a¹hẽ³la². A²nũ²hũ̱³na²hẽ³la². A²wã²la²ka³lo³a² wi²kxi²nha²ka³lo³ã̱n²tu̱³ a³lu²ha²kxai³ ã̱n³yu³tĩ¹la³kxi²na²hẽ³la². Ou²ro²tĩh³na² a²nxũ²kwa̱i³la³nãu³a² sa³ha³la³ta̱i³nha²hẽ³la². [14] A²ne³ki̱³sa² te²an²tu̱³ hãn³txi³na²hẽ³la². O³ve²a² we³te²yã¹nxe² hãn³txi³na²hẽ³la². Ne²ve²ki³a² a³lxi̱³ki³a² yã¹nxe² hãn³txi³na²hẽ³la². A²ye³ki³ki³a² sa²kxai³lu² ha³nxe² i̱³kxa² yã¹nxe³na²hẽ³la². [15] A²yu³kai²na² sa²kxai³lu² kwa³thi³la³ka³lo³a² ya³te̱³ya³te̱n³kxa² yã¹nx2na²hẽ³la². A²nxe³ka³lo³ai²na² hxi²te̱³nha¹ka³tu̱³ nxe³nũ²la² ha³nxe²a² i̱¹mo³xa² ã̱³na¹sxã³ ã̱³nhi̱³ki̱³kxai²nãn²tu̱³ ya³te̱³ya³te̱n³khaix1te²ju²hẽ³la². Te²yã¹nxe² a²yu³kai²na² ya³te̱³ya³te̱n³ta³kxi²na²hẽ³la². A²yxo²e³jau³xai²na² sa²kxai³lu² ka³wã³lxa² en³ta²txa² kãin² en³ti³kxa² yã¹nxe² kãin² e³na²hẽ³la². [16] Nxe³nxa²ha¹te¹ a²hxi²ka² a²wi¹tãu³a² hxi²ki³kxe³su² hi³ka²ta³su² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ hxi²ki³na²hẽ³la². A²yxo²ai²na² sa²kxai³lu² hi³ki²a³la² txon²ta³kxi²ta³wxi²a² yxo²wi¹nha²to³nha²hẽ³la². A²yen³nãu³ai²na² sa²kxai³lu² u³je³na³ka² yã¹nxa²hẽ³la². Nxe³tã̱³kxai²li² ne³ka³ka³tãu³a² kãin²ha³tet1ha²kxai³ kãi²na³lan²nha²kxai³ nxe³te²ju²hẽ³la². Nxe³kxe³su² a²yen³nãu³ai²na² sa²kxai³lu² te²xai²jã¹nxe³to³nha²hẽ³la².

[17] Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³na¹jut3su² jah¹lai²li² ĩ²a¹tãu³ yu̱h³lxi³sa²jau³su² a²ne³kxai³tãu³a² ã̱³ya³hi²na¹hẽ³la². Ya³lu²na¹jut3sũ̱³nxe² ã̱³ya³hi²na¹hẽ³la². Nxa²ha¹te¹ jah¹lo²kxai³ ĩ²sa³ha²kxai³ wxa²hxi²waih³sa³na²hẽ³la². Wxa²hxi²waih³sa²sxã³ e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Yu̱h³lxi³txa³hẽ¹li¹. Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu² a²wi¹lhĩ¹nãn¹jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³ ne³ki³san¹jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³ te²sa¹wi¹. [18] Ka³te̱n³yah¹lo²su² te²sa¹i¹. Kxã³nxai³tã² ya³lu²na¹hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ hĩ¹na² ka³te̱n³yu³ta² so¹lxi³ yũ³te²sa¹i¹. Wãn³txi³khai³xai²la¹wi¹. Jã¹nxe³na¹ha²kxai³ ya³lu²nẽ³ju³ta² a²wa³kxẽn³yah¹lo²sa¹i¹. Ya³lu²te²a² ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ a²wa³kxẽn³yah¹lo²sa¹i¹. [19] Nxe³na¹ha²kxai³ wxãi²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a² ĩ²in¹ju³ta² ũ³wha²li¹li¹nha²kxai³ hĩ¹na² yũ³kxe³su² ũ³wha²li¹li² yen³kxa² kxã³nãu³a¹ yũ³kxe³nũ³a² ũ³wha²li¹li²

nxe³sẽ¹li¹. [20] Nxe³nxa²ha¹te¹ ha³lo²a²
wã²nã³ũ¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Hi³ka²ta³nãu³xa²
hxi²tẽ³a¹tũ³ka̰³txa² e³lxah²lxi³ wã²nã³ũ¹hi²
sxi²ha² sa²kĩx3kxi²nẽ³ka³txa² ou²ro²
wxe³kĩ³ka³txa² e³lxah²lxi³ wã²nã³ũ¹hi²
nxe³nxa²ha¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²sa¹.
Hi³ka²ta³nãu³xa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹
ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³ki³nãu³xai²na²
hi³tẽ³nha¹kxen³ti² a²si³yxau³tãu³a²
sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹ta² jah¹la²nãu³xai²la¹i¹.
Je³su²jah¹lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³tũ³ka̰³txi³nãu³xa² 7 nxe³
tũ³ka̰³txi³nãu³xa² a²hxi²kan¹ti³sain¹na³li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ ha³lo²a² sa²kxĩ³kxi²nẽ³ka³ta²
7 nxe³ta³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³tũ³ka̰³txin³txi² nxe³ain¹na³li¹.
Nxe³te²sẽ¹li¹. Je³su²jah³la² nxe³na²hẽ³la².

2

E²fe³so³thĩ³nãn¹tũ³ka̰³txa² ĩ³tih³nxe³jau³su²

[1] Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹. E²fe³so³thĩ³nãn¹tũ³ka̰³txa²
Txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tũ³ka̰³txai²na² — Ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹. Es3mir²na³thĩ³nãn¹tũ³ka̰³txa²
sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² ũ³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su² Txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tũ³ka̰³txai²na²
nxẽn¹te³nah¹lxi¹: sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² ũ³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su²
“Nxex3sah²lxi³wxi¹. Txai²na¹xai²na² nxẽn¹te³nah¹lxi¹: “Nxex3sah²lxi³wxi¹.
hi³ka²ta³nãu³xai²na² 7 nxe³ka³txa³ti³nãu³xai²na² Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu²
hxi²tẽ³nha¹ka³txai²na² txa²yxo²wãn³txai²la¹wi¹. a²wi¹lhĩ¹nãn¹jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³
Sxi²ha² sa²kĩ³ki³ka³txa² ou²ro²ka³txai²na² 7 ne³ki³san¹jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³
nxe³ka³txa³txi³nãu³xai²na² nu²ki³ye³lã³nãu³a² te²sa¹wi¹. Kxã³nxai³tã³ ya³lu²na¹hẽ³li¹.
ai³lha²thet3ta¹kxai²na² txa²yxo²wãn³txai²la¹i¹. Yxãn¹ta¹ ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹hẽ³li¹.
[2] Wxa²nũ³ka̰³txi³nãu³ ĩ³nxai²na² ĩ²nx2ti³te²sa¹i¹. Hĩ¹na² ka³tẽn³su² yxau²sa²tẽ³a¹wi¹.
Yxau²xai³lyah³lxin¹ju³ta² ĩ²nx2ti³te²sa¹i¹. A²nxe³na¹jut3su² txa²yxo²wãn³txai²la¹wi¹.
Nxũ²kwa̰i³lxũ¹sxã³ o²la³kxi²sxã³ yxau³yah³lxin¹ju³ta² O²la³kxah³lxin¹ju³ta² ĩ²nx2ti³te²sa¹wi¹.
ĩ²nx2ti³te²sa¹i¹. Ko̰³nxe³ti³ kãi³te²la³ Khãuhx1nyhah¹lxin¹ju³ta² ĩ²nx2ti³te²sa¹wi¹.
te³nxa²lxan³tai¹ti²tu³wi¹. Txa²sa³wit3su² Yen³kxi³txa²yah³lxin¹kxe³su² ĩ²nx2ti³te²sa¹wi¹.
ki³lxo³tain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ Yxãn¹ta¹ wxa²ẽ¹nãu³ai²na¹ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³wa³ka³nxe³sain³yah³lxi³sã²nĩn¹tai¹ti²tu¹wi¹. hi²sen³su² wi¹lũ³yho³hi¹nx2ti³ju³ta²
Nxe³yãn¹ta¹ ĩ³ki³ha¹kxi²nẽ³tũ³ka̰³txi³sa²kxe³su² yũ²na³li¹. Jã¹nxe³sxã³ ko̰³nxe³te²lo³nx2tain¹ju³ta²
a³ya³tain¹yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. [3] Te²yã¹nxe³sxã³ ĩ²nx2ti³te²sa¹wi¹. Nxe²e³kxi¹nx2tain¹tũ³ka̰³txa²
ha³lo²a² ko̰³nxe³kxi¹nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹. hai³txi³ Ju³te²a² nũ³ka̰³txi³khai³su²
Txa²wãn³txa² sa²yxo²wet1sah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³li¹. nxa²wi¹hu² Ki³ha¹kxi³nẽ³lhxã³ Ju³te²a²
ye³khãuh³lxa³thi¹nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹. nũ³ka̰³txi³su² ki³lxo³nyhain¹na³li¹.
Nxe³kxa²ha³ta̰³nxãn²ti³ hai³txi³ ã³na¹sah²lxan³kxai³ Yxãn¹ta¹. ai¹nxa³wi¹. Sa³ta³na²jah¹la²
Hãi¹nxe³sxã³ thãi³ti³la² wi¹lo²la³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. sa²wi¹ha²lxi³khai³sain¹na³li¹. [10] Nxa²ha¹te¹
[4] Nxe³ta¹ kxã³nxa² a³lxi²khaix1sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. ka³wãuh³lxa³thin¹ju³ta³nũ³su² hxi²waun³txi³yah³lxi³txa³hẽ¹
Yxãn¹ta¹ hĩ¹nai²na² jũ¹nxa² so¹lxi³ Nxex3sah²lxi³wxi¹. A²ta³a² hi²sen³su²
a³lxi²sah¹lxi¹lxi¹. Ju¹tai²li² ten³sa²nxa³nhai¹. wxa²nũ³ka̰³txa² ĩ²li³te²la³ tẽ³sxã³ sxi²ha²
[5] Nxe³sxã³ wi¹lĩ²nha¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. kan²thĩ³na² ã³na¹sxã³ ũ³tĩ¹kxi²si¹nx2ti³ha³tai¹.
Ĩ³ãin²ta³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Wi¹kãi³yah³lxin¹kai³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³sih¹yah³lxin¹jau³nũ³su²
jã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ nxe³yah²lxan³kxai³nan¹tu³ Nxe³sxã³ a³lan²ni²ju³ta²
wa̰³li²na¹tu¹wi¹. Wa̰³li³na¹kxai²nãn²tũ³ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
sxi²ha² sa²kĩ³ta³ka³txa² tẽ³kĩ³ka³tũ³ ye³ha¹li¹ 10 nxe² a³lan²ni²tãu³a²

ka³txã³xa² ka³txa² sa²wih³wẽ³no³ki³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã³xai²na²
sa²wih³wẽ³no³nx2ti³sxã³ txa²wẽ³ha³lxi³te²lo³tai¹na¹ha³ta²
Ĩ³ãin²ta³kxi²nha²lxan³kxai²nãn²tũ³
nxe³nx2ta¹ha³ta²wi¹. [6] Nxe³yãn¹ta¹
wi¹kãi³ah³lxin¹ju³ta² yũ³yah³lxi³nũ³ni¹lxi¹.
Ni³ko³lai²ta² nũ³ka̰³txa² ko̰³nxe³ti³hi¹nha²kxai³
yxo²kwĩ¹kxi²sa³nhai¹. Tũ¹ka̰³txai²na²
yxo²kwĩ¹kxi²na¹kxa²yã¹nxe² yxo²kwĩ¹kxain¹yah³lxi³nũ³nĩn
Ju¹tai²li² wain³txi³ kãi³yah³lxi¹lxi¹.
[7] Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³tih³nxe³nx2ti³ju³ta²
ten³na³li¹. Ya²la³tṵ³ wi¹ko̰³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²
a²wãn³txai²li² wi¹lain³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
A³lxi²khaix1sah²lxin¹sxã³ yxau²xai³lyah¹lxin¹kxai²nãn²tũ³
kxã¹nãu³a¹ hi³sa³ka³txa² hi³a²nxã³kxa²
Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² wi¹wen¹te²a²
ka³tẽn³sa²sih¹kĩ³txã³kxa³nxũ³a² ka³ten³si¹nhẽ³nxa³ki³nũ³a
ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. Ye¹nx2ta¹wi¹.”
Je³su²jah³la² nxe³na²hẽ³la².

Es3mir²na³thĩ³nãn¹tũ³ka̰³txa² ĩ³tih³nxe³jau³su²

[8] Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:
— Ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹. Es3mir²na³thĩ³nãn¹tũ³ka̰³txa²
Txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tũ³ka̰³txai²na²
sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² ũ³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su²
nxẽn¹te³nah¹lxi¹: “Nxex3sah²lxi³wxi¹.
Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu²
a²wi¹lhĩ¹nãn¹jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³
ne³ki³san¹jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³
te²sa¹wi¹. Kxã³nxai³tã³ ya³lu²na¹hẽ³li¹.
Yxãn¹ta¹ ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹hẽ³li¹.
Hĩ¹na² ka³tẽn³su² yxau²sa²tẽ³a¹wi¹.
A²nxe³na¹jut3su² txa²yxo²wãn³txai²la¹wi¹.
O²la³kxah³lxin¹ju³ta² ĩ²nx2ti³te²sa¹wi¹.
Khãuhx1nyhah¹lxin¹ju³ta² ĩ²nx2ti³te²sa¹wi¹.
Yen³kxi³txa²yah³lxin¹kxe³su² ĩ²nx2ti³te²sa¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ wxa²ẽ¹nãu³ai²na¹ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³su² wi¹lũ³yho³hi¹nx2ti³ju³ta²
yũ²na³li¹. Jã¹nxe³sxã³ ko̰³nxe³te²lo³nx2tain¹ju³ta²
ĩ²nx2ti³te²sa¹wi¹. Nxe²e³kxi¹nx2tain¹tũ³ka̰³txa²
hai³txi³ Ju³te²a² nũ³ka̰³txi³khai³su²
nxa²wi¹hu² Ki³ha¹kxi³nẽ³lhxã³ Ju³te²a²
nũ³ka̰³txi³su² ki³lxo³nyhain¹na³li¹.
Yxãn¹ta¹. ai¹nxa³wi¹. Sa³ta³na²jah¹la²
sa²wi¹ha²lxi³khai³sain¹na³li¹. [10] Nxa²ha¹te¹
ka³wãuh³lxa³thin¹ju³ta³nũ³su² hxi²waun³txi³yah³lxi³txa³hẽ¹
Nxex3sah²lxi³wxi¹. A²ta³a² hi²sen³su²
wxa²nũ³ka̰³txa² ĩ²li³te²la³ tẽ³sxã³ sxi²ha²
kan²thĩ³na² ã³na¹sxã³ ũ³tĩ¹kxi²si¹nx2ti³ha³tai¹.
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²ã³sih¹yah³lxin¹jau³nũ³su²
ka³wãn³tã³ Nxe³sxã³ a³lan²ni²ju³ta²
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ 10 nxe² a³lan²ni²tãu³a²

khãuh³lxa³ti³yhah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ti³ha³tã²
Yxãn¹ta¹ nxũ²kwa̱i³lxũ¹sxã³ Je³su²jah³lo²na¹xai²na²
Txa²wãn³txa² sa²yxo²wet1sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Su²lhã³nxa²lxain¹kxan²ti³ Txa²wãn³txa²
sa²yxo²ã³sah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a²
wi¹kãi³kxai²nãn²tu̱³ ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a²
ũ³hũ¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³
sa²yxo²wet1sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ka³ten³sa²tẽ³yah³lxin¹ju³ta³nũ³a² nxe³te²lo³nxã³ju¹wi¹.

11 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³tih³nxe³nx2ti³ju³ta²
ten³na³li¹. Ya²la³tu̱³ wi¹ko̱³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
a²wãn³txai²li² wi¹lain³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
A³lxi²khaix1sah²lxin¹sxã³ yxau²xai³lyah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ya³lu²nx2ti³ju³ta³nũ³su² yũ²sa²tẽ³yah³lxan³tho³li¹.
Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.” Je³su²jah³la²
nxe³na²hẽ³la².

Per²ka³mo³thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ³tih³nxe³jau³su²

12 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
ĩ³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:
— Ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹. Per²ka³mo³thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txa²
Txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah³la² ũ³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su²
nxẽn¹te³nah¹lxi¹: “Nxex3sah²lxi³wxi¹.
Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu²
hi³ki²a³la² wxi²txo¹kxi²xai³ta³wxi²a²
tẽ³jah¹lo²su² te²sa¹wi¹. A²nxe³na¹jau³su²
Txa²yxo²wãn³txai²la¹wi¹. 13 Wxa²nũ̱³ka̱³txi³nãu³
ĩ³nxai²na² o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta²
ĩ²nx2ti³te²sa¹wi¹. Yxau³yah³lxin¹ju³ta²
ĩ²nx2ti³te²sa¹wi¹. Nxe³tãu³a² Sa³ta³na²jah¹la²
nũ³kxũn³sxã³ a²yxau³txi³khai³xai²la¹wi¹.
Nxe³kxan²ti³nũ¹ Txa²ĩ³lxa² so²yxau³yah¹lxi¹lxi¹.
Hai³txi³ Txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹.
Ãn³ti³pa²jah³la² hi²sen³su² Txa²wãn³txa²
ĩ³hen³txi³nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹. Hai³txi³
sa²yxo²ã³sa²nũ³nxa³tai¹tu³wi¹. Nxe³te³na¹
su²lhã³ain¹tai¹ti²tu³wi¹. Sa³ta³na²jah¹la²
a²yxau³txi³khai³xa² su²lhã³ain¹tai¹ti²tu³wi¹.
14 Nxe³yah³lxin¹ta¹ jũ¹nxa² ĩ³kwa̱i²kxi²nx2ta¹ju³ta²
yũ³na¹wi¹. Wxa²nũ̱³ka̱³txa² ĩ²li³te²a²
Ba³la³ãu²ah³lai¹tã² wãn³txa² sa²yxo²we¹te²a²
yũ³yah³lxi¹lxi¹. Ba³la³ãu²ah³lai²na²
wãn³txa² wi¹jau³sxa³tai¹ti²tu³wi¹.
A²nxe³jah¹lai²na² a²yxo²wãn³txa²
Ba³la²kah³la² ain³kxi²so¹ha²kxai³ I³sa³e²
nũ̱³ka̱³txa² ko̱³nxe³ti³ kãi³si¹hain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³sxã³ Ba³la²kah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
e³te³nah¹lxi¹, I³sa³e² nũ̱³ka̱³txa²
ain³kxain¹te³nah¹lxi¹: ‘Yain³txi³su² a²ta³a²
yãu³ka³txa² ũ³hũ¹yah³lxi³sã²nĩn¹ka³tu̱³
hã²wxãn³txa³nũ² yain³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wi¹na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
ĩ³ã³te²a² so¹nyhah²lxan³te²su² te²a²
ĩ³wahĩn¹ta³kxi²nyhu¹ah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wain³na³li¹.’ Ba³la²kah³lo²nu¹ta²kxai³
nxẽn³txain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³ju³tai²li² wain³ti³he¹nxa³wi¹.
15 Te²yã¹nxe³jut3su² Ni³ko³lai²ta²
nũ̱³ka̱³txai²na² wãn³txa² sa²yxo²we¹te²na²
yũ³yah³lxi³nũ³ni¹lxi¹. Ko̱³nxe³ti³
kãi³ju³ta² ã³na¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.
16 Nxe³ha²kxai³
ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ã³na¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Sa²yxo²wet1syah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³syah¹lxan³kxai²nãn²tu̱³
ye³jau³na¹wa̱³li³na¹tãu³a² ã³nhe¹kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Hi³ki²a³la² txa²yxo²ai²na² sa²yxo²sai¹ta³wxi²ai²na²
txa²xai²a³ã³nhe¹kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.

17 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³tih³nxe³nx2ti³ju³ta²
ten³na³li¹. Ya²la³tu̱³ wi¹ko̱³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²
a²wãn³txai²li² wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
A³lxi²khaix1sah²lxin¹sxã³ yxau²xai³lyah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
yain³txa² oh³nãn¹te²a² yain³txa²
ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³
txãh¹lxa³ki³a² wi¹ki³a² ki³wa²su¹
wa²su¹ki³khai¹nxe³ki³a² hã³ki³an²tu̱³
u³hu¹nx2ta¹tu¹wi¹. A²nxe³ki³ai²na²
a²txai²na¹ a²ĩ³lxa² tah²yau³xa² ĩ³lxih¹nx2ti³jau³nũ³a²
ũ³wha³li¹la³kxi²tu¹wi¹. A²nxe³sxã³
ĩ³lxi¹nx2ta¹jau³nũ³a² a²nũ²a² ã̱³xa²
ĩ²ti³hex1jau³sxa³wi¹. Hãi¹nxe³sxã³
ĩ³lxih¹nx2ta¹te² ĩ³nxai²na² so¹lxi³
ĩ²yah¹lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.”
Je³su²jah³la² nxe³na²hẽ³la².

Ti³a³ti²ra²thĩ³nãn¹tũ̱³ka³txa² ĩ³tih³nxe³jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:
Ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹. Ti³a³ti²ra²thĩ³nãn¹tũ̱³ka³txa²
Txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² ũ³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su²
nxe³te³nah¹lxi¹: “Nxex3sah²lxi³wxi¹.
Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ̱³na² Ta²hah³lo²sa¹wi¹.
Txa²ye³ki³ki³a² sa²kxai³lu² ha³nxe² i̱³kxa²
yã¹nxe²na³li¹. Txa²yu³kxai²na² sa²kxai³lu²
kwa³thi³la³ka³lo³a² ya³te̱³ya³te̱n³ka³lo³a²
yã¹nxe²na³li¹. A²nxe³ka³lo³a² ha³nxe²
i̱³tho³xa² ya³te̱³ya³te̱n³ta³kxi²khaix1nxe³ka³lo³ai²li²
Txa²yu³kxa² yã¹nxe²na³li¹. Nxe³jah¹lo²su²
te²sa¹wi¹. A²nxe³na¹jau³su² Txa²yxo²wãn³txai²la¹wi¹.
19 O²la³kxah³lxin¹ju³ta² ĩ²nx2ti³te²sa¹wi¹.
A²nũ²a² ã̱³xa² a³lxi²yah³lxi¹lxi¹. A²nũ²a²
ã̱³xa² khãuh³lxa³thi¹nx2tain¹kxan²ti³
Txa²wã¹sũ̱³na² ha²ya̱³kxa² yxo²ĩ²ah²lxa³lxi¹.
A²nũ²a² ã̱³xa² wi¹kãi³ũ¹hain¹yah³lxi¹lxi¹.
Ya³nãn³ta³ki²li² kãi³ũ¹hah³lxi¹lxi¹.
Ju¹tai²na² ha³kxa¹ ĩ²te²sa¹wi¹. A²wi¹lhĩ¹nai³tã²

wi¹lo²la³kxah¹lxin¹ju³ta² kãi²nxa³tai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ hĩ¹na¹ ã²la² kãi²non³sxã³
wi¹lo²la³kxah¹lxi¹lxi¹. 20 Nxe³ta¹
wi¹lxa³ju³ta² yũ³yah³lxi³nũ³ni¹lxi¹.
Je³sa³be²la³ka³lxa² kõ³nxe³thin¹khaix1ta¹ka³lxu³su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ta¹ka³lxa²
yã¹nxe³te²su² te²a² wxa²nũ³kwa̱i³ye³la³nãu³a²
yũ³yah³lxi¹lxi¹. A²nxe³ta¹ka³lxai²na²
ki³ha¹kxi²sxã³ e³te³nah¹lxi¹: ‘Txai²li²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³ta¹ka³lxu³su²
na¹wi¹. Na¹ha²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²sah¹lxi³hẽ¹li¹.’
Nxe³jau³xa² e³ta¹ka³lxu³su² na³li¹. Yxãn¹ta¹
kãin²ki³han³na³li¹. Ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
kõ³nxe³ti³ kãi³sih¹nx2ti³ha³tai¹. Kõ³nxe³ti³
wa³ni̱³lon³sxã³ kãi³sih¹nx2ti³ha³tai¹.
Yain³txi³su² a²ta³a² ũ³hũ¹nhyain¹kxa²
yain³sih¹yah³lxin¹jau³su² ĩ³tih³nxe³nx2ti³nũ³nha³tai¹.
21 Nxa²ha¹te¹: ‘Kõ³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
ã³na¹sxã³ ã³yxo²o³tũ¹sa³tũ¹xã¹.’ Sa²ju³ta³nũ³su²
wahx3na¹hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ hai³txi³
ten³ti³he¹nx2nxa³hẽ³li¹, ta¹ka³lxu²su¹.
22 Nxe²nxa³ha²kxai³ ĩ³ta³ka³txa² ĩ³ton³kxi²sxã³
sxa³si¹ha¹tu¹wi¹. Te²yã¹nxũn³sxã³
in³txai²na² kõ³nxe³ti³ ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ain¹te²na²
sa²kxai³lu² kãin² khãuh³lxa³thin¹si¹hai¹na¹tu¹wi¹.
Ĩ³ãin²ta³kxi²sãn²sxã³ ã³yxo²o³tũ¹sai¹nxa³kxai²nãn²tu̱³
nxe³ai¹na¹tu¹wi¹. 23 Te²yã¹nxe³sxã³
ta¹ka³lxai²na² sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na²
sun²tã¹ai¹na¹tu¹wi¹. Jã¹nxa¹jut3su²
na¹kxai²nãn²tu̱³ Je³su²jah³lo²na¹xai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³lhain¹tũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²na²
wi¹kõ³nxẽn²tain¹tu¹wi¹. A²nũ²a²nãu³xai²na²
a²ẽ¹nãn¹jau³su² wã³ko³nxa³te²tu̱³
a³la³kxi²jah¹lo²sa¹wi¹. Nxe³na¹jut3su²
a²nũ²a² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³lya³sain¹te²
ĩ³nxa² a²yxo²ha³kxa¹ wi¹lĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹.
Nxe³sah¹lxi¹nha²kxai³ kãi³yah³lxin¹kxa²
yo³ha² wain³txi³ ĩ³hau³ko³nh²sãn²sxã³
wi¹ta̱³nxa² kõ³nxe³ ta̱³nxa² kãi³yah³lxin¹kxa²
yo³ha² wain³txi³ ũ³yho³hi¹nx2ta¹tu¹wi¹.

24 Nxa²ha¹te¹ Ti³a³ti²ra²thĩ³na²
yxau³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² ta¹ka³lxai²na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹jah²lxan³te² ĩ³nxai²na²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. Sa³ta³na²jah¹lai²na²
wãn³txa² a²sa²te¹jau³xai²la¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²
sa²kxai³lu² ki³han³jau³xai²la¹wi¹.
Jã¹nxe³sxã³ Sa³ta³na²jah¹lai²na² wãn³txa²
sa²yxo²we¹jah²lxan³te² ĩ³nxai²na²
sa²kxai³lu² hai³txi³ tah²yau³xa² kwa³na³nx2ta¹jau³xa²
yũ²nxa³lho³li¹. 25 Hãi¹nxe³sxã³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹kõ³nhah¹lxin¹ju³ta²
ã³na¹ah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Wi¹kãi³si¹jau³xu¹tai²na²
kãi³sa²tẽ³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Wa̱³lxin²nxa³ta̱³lxa¹
wi¹kãi³sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
26-27 Jã¹nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ ha³lo²a²
kõ³nxe³thin¹ju³ta² wxã³nũ¹nx2ti³kxan²ti³
txa²wãn³txa² sa²yxo²wet1sa²tẽ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
kxã³nãu³a¹ wa̱³li²na¹tãu³a¹ txa²hxi²ka¹na¹ju³ta²
Txa²wĩ³na² ĩ³hxi²kat1sa³kxa² yã¹nxe³sxã³
ĩ³hxi²ka¹txa²ta¹tu¹wi¹. A²nũ²a²
nũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
nũ³kxũn³txi³ ĩ³hau³ko³tain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
Kwa³thi³la³ka³txa² hxi²tẽ³nha²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
nũ³kxũn³txi³ wa³ka³ti³lo³te²la³ hĩ̱³ki̱³tã³li¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ̱³nxe² a²nũ²a²nãu³xa²
nũ³kxũn³txi³ ĩ³hau³ko³tain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
Sa²yxo²wet1sai¹nxa³te²nãu³xa² sa²kxai³lu²
kwa³ta³lẽ³na² kxĩh³nxẽ¹na² ã³na¹sxã³
a³lun²ta³kxi²sxã³ ã³kho³kxa² yã¹nxe³sxã³
sa²yxo²wet1sai¹nxa³te²nãu³xa² khãuh³lxa³ti³si¹hain¹yah³lx
28 Nxe³kxa²yu³su² hi³ka²ta³a² yãn³ta²
ĩ³yũ¹li²nxa³ta̱³lxa¹ te²hi³ka²ta³a² ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.
29 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̱³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³tih³nxe³nx2ti³ju³ta²
ten³na³li¹. Ya²la³tu̱³ wi¹kõ³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²
a²wãn³txai²li² wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.” Je³su²jah³la²
nxe³na²hẽ³la².

3

Sar²to³thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ³tih³nxe³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:
— Ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹. Sar²to³thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txa²
Txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² ũ³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su²
nxe³te³nah¹lxi¹: “Nxex3sah²lxi³wxi¹.
Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
Yãu³ka³jxah¹lo²nãu³xa² 7 nxe³te²nãu³xa²
Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a² yxau²xai³lain¹te²nãu³xa²
Txa²hxi²ka³nãu³a² yxau³ai¹nha²kxai³
hi³ka²ta³nãu³xa² 7 nxe³ki³nãu³xa²
Txa²hxi²ka³nãu³a² tẽ³a¹ha²kxai³ nxe³jah¹lo²sa¹wi¹.
A²nxe³na¹jau³su² txa²yxo²wãn³txai²la¹wi¹.
Wxa²nũ̱³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na² o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta²
ĩ²nx2ti³te²sa¹wi¹. ‘Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²jah¹lo²sa¹wi¹.’ Nxe³yah³lxi¹lxi¹.
Yxãn¹ta¹ hai³txi³ yxo²ĩ²syah²lxa³lxi¹.
Nxe³syah¹lxa³nha²kxai³ ya³lu²jah¹lo²su²
te²yã¹yxah³lxi¹lxi¹. 2 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³
ã³yxo²o³tũ¹sxã³ yxo²ĩ²sah¹lxin¹kxai³
jã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ã³yxo²o³tũ¹sxã³ txu¹lxi²te²su² te²a² yã¹yxah¹lxi³hĩ̱³nxa¹lxi¹.
3 Nxe³ha²kxai³ yãn³txai²nãn¹jau³xa²
sa²wa²lho¹xi²sxã³ ain³kxi¹xi¹jxah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³jau³xai³ta³lxi² wi¹kõ³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
Kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³na¹jah³lxi³sxã³
ã³yxo²o³tũ¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Ye³ten³sxã³

yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Wa³su³txi³
wa̱³li²na¹tu¹wi¹. Ko̱³nh³yhah¹lxan³tãu³a²
wxã³ye¹nx2ta¹ha³ta²wi¹. Wxa²yen³kxa²
kãi³ũh¹nx2ti³te³lhxã³ wxã³jah¹la²yã¹nxa²
wa³su³txi³ wxã³na¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²lẽ¹.
4 Sar²to³thĩ³nãn²tũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na²
a²wã³kxi³nãu³ ĩ³nxai²na² wi¹lhin¹sxã³
yxau³yah³lxi¹lxi¹. Wã²la² ĩ³nxã³txi³nxa³kxe³hũ³nxe²
kãin² ko̱³nxe³ti³ kãi³yah²lxan³te³nai¹ti²tu³wi¹.
Yxah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² wã²la²
hã³ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha² kxa²yã¹nxe³
kxe³hũ³nxe² wi¹kãi³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² ã³si³tẽ³kxi²syah¹lxin¹tu¹wi¹.
wain³txi³ kãi³ye²yah³lxi¹nha²kxai³lu¹.
5 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² ĩ²li³te²la³
ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² wxã³nũ¹nx2ti³kxan²ti³
txa²wãn³txa² sa²yxo²wet1sa²tẽ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wã²la² hãn³ka³lo³a² ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³nx2ta¹kxai²nãn²tu̱³ a²nũ²a²nãu³
ĩ³nxai²na² ka³te̱n³su² yxau²xai³si¹hah³lxi³te²nãu³
ĩ³nxai²na² wxa²ĩ³lxa² ha³te̱h³nxã³nxa²
ka³te̱n³ti³hi¹tẽ³txã³nxa² ã²la² ũ³wha²li¹la³kxi²tai²ha³li¹.
Nxe³txã³nxai²na² tẽ³sxã³ wxa²ĩ³lxi³la³
ũ³ka³ne³ta¹ju³ta³la³ yũ²nxa³lho³li¹.
Nxe³na¹kxa²yo³su² Txa²wĩ³na² ĩ³ye³yxo²nũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ Txa²wĩ³na² ain³kxi²
oh³xan¹tũ³ka̱³txa² ain³kxi² nxe³sain¹tu¹wi¹.
6 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³tih³nxe³nx2ti³ju³ta²
ten³na³li¹. Ya²la³tu̱³ wi¹ko̱³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
a²wãn³txai²li² wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.” Je³su²jah³la²
nxe³na²hẽ³la².

Fi³la³tel²fi³a²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txa² ĩ³tih³nxe³jau³su²

7 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²xi²te³nãn¹lxi¹.
— Ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹. Fi³la³tel²fi³a²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³
Txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sa²sxã³ yxau²xai³tũ³ka̱³txai¹ha²
sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² ũ³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su²
nxe³te³nah¹lxi¹: “Nxex3sah²lxi³wxi¹.
Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² Wi¹lhin¹ju³khai³nxe²
A²si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹. Ya²la³ju³khai³nxe²
a²si³yxau³jah¹lo²sa¹wi¹. Txai²na² so¹lxi³
Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² yxau²xai³te²la³
ju³ta³nũ³a² ĩ³hau³ko³jah¹lo²sa¹wi¹.
‘Ã³wih¹sxã³ yxau²xai³txu¹li¹.’ Ta̱³nxa²:
‘Ã³wih¹sxã³ yxau²xai³lin¹ju³ta³nũ³a²
yũ²nxa³lho³li¹.’ Ta̱³nxa², nxe² ĩ³ye³sxã³
hau³ko³jah¹lo²sa¹wi¹. A²nxe³na¹jau³xai²li²
txa²yxo²wãn³txai²la¹wi¹. 8 Wxa²nũ³ka̱³txi³
ĩ³nxai²na² o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta²
ĩ²nx2ti³te²sa¹wi¹. Nxex3jah³lxi³sa²lxi¹.
Ha³lo²a² ũh³yxo²than²kxi¹nx2ta¹wi¹.
Nxe³na¹ha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²li³te²la³
ẽ¹nãn¹jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: ‘Ha³lo²a²
ũh³yxo²tĩ¹a¹tũ¹xã¹.’ Nxe³kxan²ti³ hai³txi³
hxi²kan¹txi³ ũh³yxo²tĩ¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹.
Jũ¹nxe² nũ³kxũn³yah³lxi¹lxi¹. Txa²wãn³txa²
sa²yxo²we¹jah³lxi¹lxi¹. Hai³txi³
Txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³syah²lxa³lxi¹.
9 Nxe³ha²kxai³la¹ Sa³ta³na²jah¹la² wãn³txa²
sa²yxo²we¹tũ³ka̱³txa² ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹na²hẽ³li¹.
‘Ju³te²a² nũ³ka̱³txi³su² sĩn¹te²sa¹wi¹.’ Nxe²
ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2tain¹sxã³ ĩ³ye³kxi¹nx2tain¹na²hẽ³li¹.
A²nxe³tũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² kwa³na³ai¹na¹tu¹wi¹.
Na¹kxai²nãn²tu̱³ ya̱u³son³sxã³ ã³ka³ti³wxe³nu¹nx2tain¹tu¹w
Nxe³hũ¹la² ĩ³sa²nẽn¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Jã¹nxe³sxã³ a³lxi¹nx2ta¹ju³ta² e³lxah²lxi³tu¹wi¹.
10 Yãn³txai²na² a²nũ²a²nãu³xa² yuh³xai²nãn¹ko³xan¹tũ³ka̱³t
txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sai¹nxa³tũ³ka̱³txa²
kain¹tu̱³ khãuh³lxa³ti³hi¹nain¹tu¹wi¹.
Ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹si¹jau³su² khãuh³lxa³ti³hi¹nain¹tu¹wi¹.
Nxe³nxa²ha¹te¹ wxa²nũ³ka̱³txi³ ĩ³nxai²na²
hai³txi³ yxah²lxan³tho³li¹. Wi¹ju³ta²
so¹lxi³ kãi³a¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹kxan²ti³
khãuh³lxa³ti³nha¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³na¹ju³ta²
ĩ²syah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxah³lxin¹sxã³
wi¹ko̱³nyhah¹lxi¹nhẽ³li¹. Yxah³lxi¹nha²kxai³
khãuh³lxa³ti³nhain¹ju³ta³nũ³ai²kxai³lu²
wã²nxũh¹nx2ti³xa³lho³li¹. 11 Jã¹nxa¹jau³su²
wa³su³txi³ wa̱³li²na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ha²kxai³
kan²txi³ yxo²ĩ²sah¹lxin¹ju³ta² kwa²a³na¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Wi¹ko̱³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
kan²txi³ yxo²ĩ²sah¹lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
hxi²ki³kxai³lu² wi¹la² ũ³yho³hi¹nx2ti³tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ kan²txi³ yxo²ĩ²sah²lxan³kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu² wi¹la²
ũ³yho³hi¹nx2ti³ju³ta² yũ²nxa³lho³li¹.
12 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² ĩ²li³te² ĩ³nxai²na²
kan²txi³ yxo²ĩ²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
Ta̱³nxa² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²sxi²ha²nãu³ai²na²
ũh³wxe³nũh¹nx2ta¹tu¹wi¹. Sxi²ha²
ũ³nhe³hẽ¹wxe³ta³ka³txa² yã¹yxah³lxin¹tu¹wi¹.
Nxe³hã¹nai²na² kan²txi³ yxau²sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹.
A²nxe³thĩ³na² a³li³xi²yah³lxin¹ju³ta²nũ³a²
ten³yah²lxan³tho³li¹. Nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a¹ a²ĩ³lxa²
ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
sxi²je³na² a²ĩ³lxa² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
tah²yen³su¹ oh³xa² ka³nxi³thĩn³su²
nxe³te²sẽ¹la². A²nxe³txa²ĩ³lxai²na²
ũ³hũ¹nx2ti³nũ³na¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su²
txa²ĩ³lxi³khai³xa² tah²yau³xa² ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.

13 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³tih³nxe³nx2ti³ju³ta²
ten³na³li¹. Ya²la³tu̱³ wi¹ko̱³nh³ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²
a²wãn³txai²li² wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.

Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.” Je³su²jah³la²
nxe³na²hẽ³la².

La³o³ti³se²a²thĩ³nãn¹tũ̃³ka̰³txa² ĩ³tih³nxe³jau³su²

14 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
ĩ³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

— Ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹. La³o³ti³se²a²thĩ³nãn¹tũ̃³ka̰³txa²
Txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sa²sxã³ yxau²xai³tũ̃³ka̰³txa² wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² ũ³wha²li¹lhi¹hin¹jau³su²
nxe³te³nah¹lxi¹: “Nxex3sah²lxi³wxi¹.
Txai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² ã³ye³yxo²nũ¹jah¹lo²sa¹wi¹.
Wãn³txa² ya²la³lyau³su² ã³ye³yxo²nũ¹jah¹lo²sa¹wi¹.
A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²nãn²tu̱³ yen³kxa²
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³sxã³ ĩ³yũ¹jah¹lo²sa¹wi¹.
A²nxe³na¹jau³su² txa²wãn³txai²la¹wi¹.
15 Wxa²nũ̃³ka̰³txi³ ĩ³nxai²na² o²la³kxi²yah³lxin¹ju³ta²
ĩ²nx2ti³te²sa¹wi¹. A³lxi²sah¹lxa³nha²kxai³
a̰n³ta³kxi²sah¹lxa³nha²kxai³ nxe³sah¹lxa³lxi¹.
Nxe³sah¹lxan³kxe³su² ã³ten³sah¹lxa³lxi¹.
Nxe³yah³lxin¹ju³ta² ḭ̃³yau³xa² yã¹yxah³lxi¹lxi¹.
Nxe³sxã³ a³lan²jau³xa² yã¹yxah²lxa³nha²kxai³
sũ²yau³xa² yã¹yxah²lxa³nha²kxai³
nxe³yah²lxa³lxi¹. Kwa²a³lan²sxã³
wa³lo³lo³yau²jau³xa² yã¹yxah³lxi¹lxi¹.
A³lan²jau³su² ta̰³nxa² sũ²jau³su²
ta̰³nxa² ne³ka²yã¹nxe²yah³lxin¹ju³ta²
ten³sa³nha²wi¹. 16 Nxe³yãn¹ta¹
yxah²lxa³lxi¹. Hãi¹sxã³ kwa²a³lan²sxã³
wa³lo³lo³yau²jau³xa² yã¹yxah³lxi¹nha²kxai³
ḭ̃³yau³xa² ĩ³ka³su³hã¹kḭ³kxa² yã¹nxe³kxe³hũ̃³sxã³
ĩ³yen²nx2ta¹tu¹wi¹. 17 Jã¹nxe³jut3su²
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² e³kxi²nyhah¹lxin¹na³li¹.
E³kxi²nyhah¹lxin¹te³nah¹lxi¹: ‘Yen³kxih³khai¹nxa¹wi¹.
Yen³kxa² taut3to³ta¹kxe³la³ yũ²nxa³wi¹.’
Wxa²ẽ¹nãu³ai²na² nxe³yah³lxi¹lxi¹.
Yxah³lxin¹ta¹ hai³txi³ wi¹ko̰³nyhah¹lxa³lxi¹.
Khãuh³lxa³ti³nha²khai¹yhah³lxi¹lxi¹.
Ĩ³ãin²ta³kxi²nx2tain¹tũ̃³ka̰³txi³syah¹lxi¹lxi¹.
Yen³kxi³txa²jah¹la³ yã¹yxah³lxi¹lxi¹.
Txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sah³lxin¹ju³ta²
ã³na¹yah³lxi¹nha²kxai³ ye³han³jah¹la²
yã¹yxah³lxi¹lxi¹. Wã²la²ka³lo³khai³xa²
hxan³kxi²kxa² yã¹yxah³lxi¹lxi¹. 18 Yxah³lxi¹nha²kxai³
yen³kxa² ou²ro²ki³a² tẽ³kḭ³kxai²nãn²tu̱³
ha³nxe² ḭ³tho³xa² ũ³whḭ³lhãn²nũ²la²
a²nxa̰³ti³ te²ai²na² ĩ³sai¹kxi²sxã³
ĩ³ya³tḛ³ya³tḛ³kxi²khai¹nxe³te²ju²hẽ³la².
Nxe³ki³ai²na² so¹kxah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
yen³kxi³nyhah²lxi³hḭ̃³nxa¹lxi¹. Nxe³kxa²
yã¹nxe³sxã³ yxo²ĩ²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
oh³nãn¹ta² yen³kxa² ũ³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ wã²la² hã³ka³lo³a²
ũ³whi²kxi²nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²so¹lxi³ wãn²txa²ju³ta² ĩ²nx2tai¹nxa³lho³li¹.
Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ yxo²ĩ²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ko̰³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² ã³wa²su¹txa²ha¹tu¹wi¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ hĩ³ne³kxa² ye³ka³tũ̃³nẽ³ju³ta²
wah³ha² ũ³yhe³kẽ¹nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
ye³wi¹lwe²nxi²nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³kxa²
yã¹nxe³sxã³ yxo²ĩ²sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² sa²hau³ko³txa²ha¹ju³ta²
yũ̃³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. 19 Jã¹nxe³na¹jut3su²
a³lxi²khaix1na¹kxah³lo²su² ĩ³hau³kot3xai³na¹wi¹.
Ĩ³kwai²kxi²ta³nxa² ĩ³wai¹ta̰³nxa² nxai¹na¹jah¹lo²su²
te²sa¹wi¹, wain³txi³ yxau²xai³lhi¹jau³su¹.
Nxe³na¹jau³su² wi¹lain³kxix1sah¹lxi³hẽ¹li¹.
Ḭ̃³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ko̰³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
ã³na¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. 20 Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹.
A³nũ²a² ã³xa² sxi²ha² ã³wih¹ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nãn²tu̱³
sxih²yxo²a² ĩ³to¹tot1xã³ ĩ³kaix1jah³lxi³hḭ̃³nxa¹lxi¹.
Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³ sxi²hẽ¹nãn¹jah¹la²
ĩ³kaix1jah³lxin¹jau³su² ain³kxi²kxai²nãn²tu̱³
sxih²yxo²ai²na² sa²yxo²tha²nha²kxai³
ã³wi¹yhah³lxi³hḭ̃³nxa¹lxi¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³ju³ta²
Txai²li² Je³su²jah³lo²na¹xai²na² ĩ²li³te²
ĩ³nxai²na² ĩ³kaix1kxi¹nx2ta¹wi¹. Nxe³sxã³
wi¹la² ain³kxi²sah²lxin¹sxã³ yxo²ĩ²sah²lxin¹kxai²nãn²tu̱³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² wi¹lhin¹sxã³ ĩ³ye³kxi²nyhu¹sxã³
yxau²xai³kḭ³tu¹wi¹. 21 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a²
ĩ³lxi³te² ĩ³nxai²na² yxo²ĩ²sah¹lxin¹ju³ta²
ã³na¹ah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Kan²txi³
yxo²ĩ²sah¹lxi³hẽ¹li¹. Sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
txa²ko̰¹ko̰¹nũ̃³ka̰³txa² hxi²kan¹sxã³
ĩ³hau³kot3sxã³ yxau²sa²tẽ³a¹wi¹. Txa²wĩ³na²
Txai²na² ĩ³hau³kot3sxã³ yxau²sa²tẽ³ya³ha¹wi¹.
Jãx1sah¹lxin¹ju³ta² nxe³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹sxã³ ĩ³hau³kot3sxã³ yxau²sa²tẽ³kxi²ya³sain¹kḭ³tu¹w
22 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ̃³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³tih³nxe³nx2ti³ju³ta²
ten³na³li¹. Ya²la³tu̱³ wi¹ko̰³nh²ti³ten³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²
a²wãn³txai²li² wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹.” Je³su²jah³la²
nxe³na²hẽ³la². A²nxe³jau³xai²na²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³
yxau²xai³tũ̃³ka̰³txa² ĩ³ye³kxi²yah³lxi³na²hẽ³la².

4

Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na² ã³wxe³ka³lo³a² ĩ²ain¹jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² Txai²na²
Jo³ãu²ah³lo²na¹xai²na² hxi²sxã³nhon³sa²jut3sũ̃³ju³ta²
ĩ²a¹hẽ³la². Ĩ²a¹ka³tu̱³ta¹ oh³sḭ³na² oh³nãu³a¹
sa²yxo²than²na²hẽ³la². Nxe³sxã³ wãn³txa²
oh³xan¹ta² wãn³txa² ain³kxai¹na¹hẽ³la².
Kwa³jan³ta² wãi²la² hain³jau³hũ̃³jau³xin³ti²
ne³ka²ki²xi²na¹hẽ³la². Ne³ka²ki²xi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa¹lxi¹. Ka³la³sxã³ wxã³txu¹li¹.
Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³ ha³lo²a² wxã³ju³ta²nũ³a²
ĩ³yau¹ũ³nxa²ha¹tu¹wi¹.

2 Nxe²e³kxi²sain¹tãu³ Txa²wã¹su̱³na²
Yãu³ka³jxah¹la² tĩ³xi¹xi²sa³na²hẽ³la².
Nxa²ha¹te¹ tẽ³sxã³ hi¹tai³lhã³na²hẽ³la².
Nxe³sxã³ oh³nãu³nũ¹ka³na¹ oh³xan¹thĩ³na²
ĩ²a¹hẽ³la². Ĩ²a¹tãu³ Txa²wã¹su̱³na²
ã³wxe³ka³lo³a² ĩ²a¹hẽ³la². Nxe³ka³lo³ai²na²
Ã³wxe³jah¹la² ĩ²a¹hẽ³la². 3 Jã¹nxe³sxã³
ã³wxe³jah¹lai²na² yen³nai²na² sa²kxai³lu²
ĩ²a¹kxa² txah³lxa³ki³a² wi¹khai¹nxe³ha²kxai³
a³lxi²khai¹nxe³ha²kxai³ nxe³kxe³su²
jas2pe³ki³su² ta̱³nxa² sar³to²na³ki³su²
ta̱³nxa² nxe³te²hũ³na²hẽ³la². Nxe³sxã³
ã³wxe³ka³lo³ai²na² oh³nãu³ãn²tu̱³
sa³te̱³sa³te̱n³te²a² ã³ye³ha³te²kxi²sxã³
i̱³na²hẽ³la². Txah³lxa³ki³a² wi¹ki³a²
es3me³ral²ta³ki³hũ³nxa² se³te̱³sa³te̱n³sxã³
ã³ye³ha³te²kxi²sxã³ i̱³na²hẽ³la². 4 Jã¹nxe³ju³ta²
ã³wxe³ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² ã³ye³ha³te²kxi²tãu³a²
a²hxi²kan¹ta² ã³wxe³ka³lo³nãu³xa²
ka³lo³ka³lxa¹txi³ 24 ã³wxe³ka³lo³a²
ã³wxe²xai³na²hẽ³la². Nxe³nũ²la²
ã³wxe³ka³lo³ai²na² a²nũ²a² hxi²kan¹txi³nãu³xa²
ã³wxen³tain¹na²hẽ³la². A²nũ²a²nãu³xa²
a²hxi²kan¹te²la³ nãu³su² ha²kxai³
a²ne³ka³nãu³a² ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a²
ou²ro²ka³lo³a² ũ³nhe³hẽ²ta³lxi³nhxain¹na²hẽ³la².
A²nxe³tũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² a²wã²la²ka³lo³a²
hã³ka³lo³a² so¹lxi³ wih²kxi²nha²sxã³
yxau³ain¹na²hẽ³la². 5 Nxa²ha¹te¹
kãin²jah¹lai²na² ã³wxe³ka³lo³a² ti³ta³lo³nãu³a²
ĩ³ha³lai³ni³ha²kxai³ kãin² wa³tu³ka³nxe³ha²kxai³
nxe³na²hẽ³la². Jã¹nxe³sxã³ ã³wxe³ka³lo³ai²na²
a²ne³kxai³tãu³a² sxi²ha² sa²kĩx3ta³ka³txa²
kat3su² nxe³ta³ka³txa³lxai²na² i̱³yxau²xai³sxã³
ha³lo²a² sa²kĩ³txã²hẽ³la². A²nxe³ta³ka³ta³txai²na²
sa²kxai³lu² a²si³yxau³tãu³a²sa¹. Oh³xan¹te²
yãu³ka³txi³nãu³xa² nxe³ 7 nxe³tũ³ka̱³txai²na²,
Txa²wã¹su̱³na² yen³nãu³a² yxau²xai³lain¹tũ³ka̱³txai²la¹wa³
6 Nxa²ha¹te¹ ã³wxe³ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu²
a²ne³kxai³tãu³a² jũ¹nxa² yan¹nãu³a²
i̱³yen³su² ni²kxẽ¹hũ³jen³su² sxa³na²hẽ³la².
Sxa³ha²kxai³ ka³yxuh³hũ³te²nãu³xa²
ĩ²a¹hẽ³la². Ã³wxe³ka³lo³in³ti² ĩ³ki³hain³kxi²
sa²nxũ³sxã³ yxau²xai³lain¹na²hẽ³la².
Ka³na³ka³na³te²a² a²yo³na² sa²nxũ³sxã³
yxau² ka³na³ka³na³te²a² a²ne³ka³nãu³a²
sa²nxũ³sxã³ yxau² ka³na³ka³na³te²a²
a²wi¹tãu³a² sa²nxũ³sxã³ yxau² ka³na³ka³na³te²a²
a²wã̱³tãu³a² sa²nxũ³sxã³ yxau² nxe²
sa²nxũ³sxã³ yxau²xai³lain¹na²hẽ³la².
A²nxe³te²nãu³xa² a²yen³ta³ ye³ka³lxa¹txi³
a²yo³na² yũ² a²ne³ka³nãu³a² yũ²
nxẽn³ti³na²hẽ³la². 7 Jã¹nxe³jut3su²
ka³yxuh³hũ³jah¹la² ka³na³ki²te²a²
ya²na¹lhũ³jah¹lo²su² ha²kxai³ ãh¹te²na²
sa²kxai³lu² po¹na² wẽ³sũ³jah¹lo²su²
ha²kxai³ ãh¹te²na² sa²kxai³lu² a²yen³nãu³a²
a²nũ²khai³xa² a²yen³nhũ³nha²kxai³
ãh¹te²na² sa²kxai³lu² taut2ta² ã³nin³jah¹lo²hũ³nha²kxai³
nxe³na²hẽ³la². 8 Jã¹nxe³ju³ta² ka³yxuh³hũn³te²na²
a²wxe³txa² wxeh³tha¹li¹ wxeh³tha¹li¹
wxeh³tha¹li¹ yũ²xai³yah³lxi³na²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ a²ye³na² ye³ka³lxa¹txi³
yũ²xai³yah³lxi³na²hẽ³la². A̱u³txi³ yũ²
a²ha² txai²na¹ yũ² nxe³yah³lxi³na²hẽ³la².
A²nxe³te²nãu³xa² e³lxah¹ yxau²xai³to³nha²hẽ³la².
E³lxah¹ yxau²xai³to³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹su̱³na² Si³yxau³tãu³a¹ wi¹lhin¹ta²
Si³yxau³jah¹lo²su² na³li¹. Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³su² na³li¹. Nũ³kxũn³te²
Si³yxau³tãu³su² na³li¹. Wi¹lhin¹jah¹lo²su²
na³li¹. Wi¹lhin¹khaix1jah¹lo²su²
yxau²xai²na³li¹.

A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² a²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³
ka³te̱n³ti³ yxau²xai³lha²kxai³ nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³
jah¹lain²txi³ ka³te̱n³ti³ yxau²xai³lha²kxai³
kxãn³nãu³a¹ jah¹lain²txi³ ka³te̱n³ti³
yxau²sa²tẽ³ha²kxai³ nxe² Jah¹lo²su² na³li¹.
Nxe² e³lxi³yah³lxi³na²hẽ³la².

9 Jã¹nxe³jut3su² ka³yxuh³hũ³jah¹lo²nãu³xai²li²
wãn³txai²li² wxi²kin³ti³ton³jau³xa²
e³lxi² wi¹lhin¹ti³hit1jau³xa² e³lxi²
ĩ³sa²nẽn¹kxi²jau³xa² e³lxi² Txa²wã¹su̱³na²
a²ne³nxẽ³na² e³lxi² yxau²xai³lain¹na²hẽ³la².
Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹su̱³nu²su² hi²sen³su²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
ã³wxe³ka³lo³a² ã³wxe³khai³jah¹lo²su²
ha²kxai³ ka³te̱n³su² yxau²xai³jah¹lo²su²
ha²kxai³ Txa²wã¹su̱³nu²su² na³la².
Jã¹nxe³jut3su² nxe³ain¹ti̱³kxai³lu²
a²nũ²a² hxi²kan¹txi³nãu³xin³ti² 24
nxe³tũ³ka̱³txi³nãu³xin³ti³ nxe³te²na²
sa²kxai³lu² ã³wxe³ka³lo³ai²li² a²hxi²kan¹ta²
si³yxau³jah¹lai²na² ã³wxe³ka³lo³in³ti²
ã³ya̱u³son³kxain¹ka³tu̱³ ĩ³ye³kxain¹na²hẽ³la².
Ã³wxe³jah¹lai²li² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la².
Ya³lu²ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³ha²kxai³ hãi¹sxã³
ka³te̱n³su² yxau²xai³jah¹lo²su² ha²kxai³
nxe³jah¹lo²kxai³ ĩ³sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la².
ĩ³sa²nẽn¹kxain¹te³nah¹lxi¹, ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³khai³xa²
sa²ne³sai¹nh²yah³lxi³sãn²nũ²la² ã³wxe³ka³lo³ai²li²
a²hxi²kan¹txa² si³yxau³jah¹lai²na²
ã³wxe³ka³lo³in³ti² a²ne³kxai³tãu³a²
sa²kxai³lu² ũ³ha¹xai³yah³lxi³na²hẽ³la²,

ũ³nhe³hẽ¹nha²ka³lo³a²sa¹. Nxe²kãi³sxã³
e³kxain¹te³nah¹lxi¹:
11 — Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹.
Txa²wã¹sũ³nu² Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹.
Yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³yũ¹kxi²nhĩ¹nã²lixe³jah¹lo²kxai³lu²
Nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
“Yen³kxai²li² kwa²hãi¹nxe²
ĩ³yũ¹kxai¹na¹tũ¹xã¹.” Nxĩn¹jau³tu̱³
ĩ³yũ¹ti² ka³te̱n³su² yxau²xai³si¹hai¹ni²
nxĩ¹nhẽ³li¹. Nxĩ¹nha²kxai³
sa²nẽn¹kxi¹nxa²sĩ¹na¹ju³ta²
wain³sĩn¹na³li¹. Ĩ³wxi²kin³ti³ton³txa²sĩ¹na¹ju³ta²
wain³sĩn¹na³li¹. Nũ³kxũn³sxã³
yxau²xai³nhĩn¹ju³ta² wain³sĩn¹na³li¹.
Nxain¹jau³su² a²hxi²kan¹ta² ã³wxe³ka³lo³a²
ã³wxe³jah¹la² nxe² ĩ³ye³kxain¹toh³na²hẽ³la².

5

*Ha³te̱h³nxã³nxa² hxi²tẽ³*nha²txã³nxai²na²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²
1 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² tah²yu³ta²
ĩ²a¹hẽ³la². A²hxi²kan¹txa² ã³wxe³ka³lo³ai²na²
ã³wxe³jah¹la² ĩ²xi²na¹hẽ³la². A²hxi²ka²
a²wi¹tãu³a² ha³te̱h³nxã³nxa² hxi²tẽ³nha²na²hẽ³la².
A²nxe³txã¹nxai²li² wãn³txa² yau³ka³lxa¹txi³
ũ³wha²li¹lin²ta²wa². Txã¹nxai²li²
a²ta³lo³nãu³a² ũ³wha²li¹li² a²ta³lo³nãu³ai²na²
ũ³wha²li¹li² a²kxã³nxa² nxe³ain¹nĩn²ta²wa².
Nxe³kxa²yu³su² txã¹nxai²li² ũh³yxo²tĩ¹sãn²nũ²la²
ye³ka³lxa¹txi³ 7 nxe³tãu³a² ũ³txã¹ta³kxai¹nĩn¹ta²wa².
2 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² nũ³kxũn³khaix1jah¹la²
wxã³sxã³ ĩ³ye³na²hẽ³la². Ĩ³ye³sxã³
yxo²kãin²ti³nha²sxã³ ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:
— Ha³te̱h³nxã³nxa² sa²yxo²than²kxi²ju³ta³
wxi²kan¹te²la³ ten³ki̱³tã³li¹. Ĩh¹te²la³ta̱³
wxi²kan¹sxã³ sa²yxo²than²kxi²te²la³
ki̱³te³ji¹wi¹? Ha³te̱h³nxã³nxa² ũ³txã¹ta³kxain¹kxe³su²
7 nxe³kxe³su² sa²sai¹te²kxi³na¹xa²
ten³ki̱³tã³li¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³na²hẽ³la².
3 Nxe³nũ²la² oh³xai²nãn¹tũ̱³ka̱³txa²
ĩ²li³hxa³te²a² wxi²ka¹nai¹nxa³ha²kxai³
yuh³xai²nãn¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ²li³hxa³te²a²
wxi²ka¹nai¹nxa³ha²kxai³ txa²wã¹ha³lo²a²
yxau³ki̱³ko³xai²na² a²yuh³nãu³a² a²nũ²a²
ĩ²li³hxa³te²a² wxi²ka¹nai¹nxa³ha²kxai³
ain¹na²hẽ³la². Hai³txi³ sa²hai¹sxã³
wãn³txai²na² ĩ²ai¹nxa³hẽ³la². 4 A²nxe³jut3su²
ĩ²a¹tãu³a² ĩ³ãin²ta³kxi³nha²sxã³ kãin²
nã̱n³na¹hẽ³la². Ha³te̱h³nxã³nxai²li²
sa²yxo²than²kxi²nxa³ha²kxai³ wãn³txai²li²
hxi²kan¹txi³ ĩ²xa³kxa²yãu³ka³nxũ³su²
kãin² nã̱n³na¹hẽ³la². 5 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²
a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² ka³na³ka³nat3te²a²
ti̱³sa²sxã³ ĩ³ye³kxi²sa³na²hẽ³la². Ĩ³ye³kxi²sa³te³nah¹lxi¹:
— Nã̱n³ta̱³lxi¹. Hãi¹nxe³sxã³
ĩ²txa²hẽ³li¹. Ha³te̱h³nxã³nxai²li²
sa²hai³kxi²jah¹la² ũ³tã̱¹ta³kxi²nha²te²a²
sa²hait1son¹ta³kxi²jah¹la² yũ²na³li¹.
a²nũ²a²nãu³xa²
a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ha²kxai³ ya²na¹lhũ̱³jah¹lai²la¹wi¹.
Ju³ta²sah³lo²nu¹ta² nũ̱³ka̱³txi³su²
jah¹lai²la¹wi¹. Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na²
a²sa³wi³sa³khai³xai²la¹wi¹. Yxuh³lxi³ju³ta²
yũ³hxai²nxa³kxai³ jãx1jah¹lo²su² na³li¹.
A²nxe³jah¹lain²txi³ a²ko̱¹ko̱¹su² te²nãu³xa²
ĩ³a¹hẽ³la² ka²tain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³
ha³te̱h³nxã³nxai²li² wxi²kan¹txi³
sa²yxo²than²kxi²tu¹wi¹. Nxe³sa³na²hẽ³la².

6 Nxe³nũ²la² O³ve²a² Wẽn³sũ̱³jah¹la²
ĩ²a¹hẽ³la². A²nũ²a² a²hxi²kan¹txi³nãu³xai²li²
a²nxũ²kwa̱i³ye³la³nãu³a² ĩ³sa²nxũ³sxã³
yxau³na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² a²nũ²a²
kãin²te²na² ã³wxe³ka³lo³ai²li² ka³yxuh³hũ̱³jah¹la²nãu³xa²
a²ye³ha³te²kxi²tãu³an¹ka³lo³an²tu̱³
ã³tĩ̱³na²hẽ³la². A²nxe³sxã³ o³ve²a²
wẽn³sũ̱³jah¹lai²na² kwẽn¹tai²na² ka³te̱n³su²
ĩ³sa²yxau³xi²na²hẽ³la². A²nxe³sxã³
ain¹ne³txau³xa² ne³tau³ha¹li¹ ne³tau³ha¹li¹
ne³tau³ha¹li¹ ka³na³ki² ne³tau³xi³na²hẽ³la².
A²ye³na² ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ka³na³ki² ye³nxe³hã¹na²hẽ³la². A²nxe³ju³ta²
a²si³yxau³tãu³a²sa¹ Txa²wã¹sũ̱³na²
nãu³ka³jxah¹lo²nãu³xai²la¹wa². Yuh³nãn¹ko³xa²
a²wa²si¹hã³tũ̱³ka̱³txai²la¹wa². 7 Jã¹nxe³jut3su²
Oh³ve²a² Wẽn³sũ̱³jah¹la² ã³tĩ̱³nũ²la²
ha³te̱h³nxã³nxai²li² sa²so¹kxi²na²hẽ³la².
Kãin²jah¹lai²na² ã³wxe³ka³lo³a² ã³wxe³jah¹lai²na²
hxi²ka² a²wi¹tãu³a² sa²so¹kxi²na²hẽ³la².
8 Sa²so¹kxi²tãu³ãn²tu̱³ ka³yxuh³hũ̱³jah¹la²nãu³xa²
ã³ka³ti³wxe², a²nũ²a² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa²
ã³ka³ti³wxe² nxain¹sxã³ O³ve²a²
Wẽn³sũ̱³jah¹lai²na² a²ne³kxai³tãu³a²
ã³ka³ti³wxe³ain¹na²hẽ³la², kãin² hxi²kan¹sxã³
wa³to²hi²ha²kxai³la³. A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² vi³o³lãu²hũ̱³ka³lo³a² hxi²tẽ³nha²ha²kxai³
ka³te̱³ha² ou²ro²tẽ³na² hxi²tẽ³nha²ha²kxai³
a²nxe³tẽ³nai²li² ha³nxe²a² wha³lxin¹kxa²
wi¹lũ³kxa² ĩ³ne³kxi¹hin²ta²wa². A²nxe³kxa²
ha³nxe²a² wha³lxin¹txa² a²si³yxau³tãu³a²sa¹:
Je³su²jah³la² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txai²na²
wãn³txa² oh³xa² ka³la³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
ain³kxi²jau³xai²la¹wa². Jã¹nxe³sxã³
vi³o³lãu²hũ̱³ka³lo³ai²li² hxi²tẽ³nha²
ka³te̱³ha² hxi²tẽ³nha² nxẽn³tain¹na²hẽ³la².
9 Nxa²ha¹te¹ wãn³txa² tah²yau³xa²
hai³nain¹na²hẽ³la². Hai³nain¹te³nah¹lxi¹:
— Wxãi²li² O³ve²a² Wẽn³sũ̱³jah¹lo²si¹lxi¹.
Ha³te̱h³nxã³nxai²li² sa²yxo²tha²nĩn¹ju³ta²

wain³na³li¹. Ha³tẹh³nxã³nxai²li²
tã̱x1ta³kxi²nha²ju³ta² sa²hai¹son¹ta³kxin¹ju³ta²
hxi²ka¹ni¹lxi¹. A²kxã³nxai³tã²
su²lhã³nxain¹na²hẽ³li¹. Wxa²ti³ha²yau³xa²
ha³li³hxan³sxã³ ya³lu²kxi²nĩ¹nhẽ³li¹.
Nxĩn¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² a²nũ²a²
ka³lxa¹txi³ ã³sa²so¹ai¹ni¹nhẽ³li¹.
Nxẽ¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na²
sa³wi³ha³lxi³lo³tai¹nĩ¹nhẽ³li¹.
A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu²
sxi²je³na² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ²li³je³na²
ã³sa²so¹ai¹nĩ¹nha²kxai³ a²nũ²a²
wãn³txa² ã̱³xa² e³te²a² a²yxo²ha³kxa¹
ĩ²li³hxa³te²a² ã³sa²so¹ai¹nĩ¹nha²kxai³
a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txi³su² a²yxo²ha³kxa¹
ĩ²li³hxa³te²a² ã³sa²so¹ai¹nĩ¹nha²kxai³
a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txa² kãi²lxi³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ĩ²li³hxa³te²a² ã³sa²so¹ai¹nĩ¹nha²kxai³
nxai¹nĩ¹nhẽ³li¹.

10 Nxai¹nĩ¹nha²kxai³ hxi²kan¹khai¹nxe³tũ̱³ka³txi³sũ̱²
ti³hi¹tai¹nĩ¹nhẽ³li¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
yen³nãu³a² a²nũ²a² ĩ³ye³ũ¹nhẽ³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ti³hi¹tai¹ni¹nhẽ³li¹. Nxai¹nĩ¹nha²kxai³
yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹
ĩ³we²ta³lxi³nyhain¹tu¹wi¹.

Nxe² hai³nain¹na²hẽ³la².

11 Nxa²ha¹te¹ ĩ²yxau³na¹tãu³a²
oh³xan¹te²nãu³xa² ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ain³kxi²na¹hẽ³la². Ka³yxuh³hũ̱³jah¹la²nãu³xa²
ain³kxi²na¹ha²kxai³ a²nũ²a² hxi²kan¹txi³nãu³xa²
ain³kxi²na¹ha²kxai³ nxe³tũ̱³ka̱³txai²na²
ã³nũ²kxi²sxã³ a²nũ²a² ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³
hxi²kan¹txi³ wxa²hau³kot3sxã³ ĩ²ki̱³sxa³tũ̱³ka̱³txa²
ã³nũ²nxain¹na²hẽ³la². Ã³wxe³ka³lo³a²
kãin²jah¹la² ã³wxe³ka³lo³ai²li² ã³ki³hain³kxi²nyhain¹na²hẽ³la².

12 Ã³ki³hain³kxi²sxã³ yxo²kãin²txi³
ĩ³ye³kxain¹na²hẽ³la². Ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— O³ve²a² Wẽn³sũ̱³jah¹la²kxai³ kã¹nxa²
su²lhã³ain¹ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nxe³jah¹la²
wi¹lhin¹sa²sai¹jah¹lai²la¹wi¹.
Ha³lo²a² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³hxi²kan¹txi³lo³tẽ³ju³ta²
wain³na³li¹. Yen³kxih³khaix1kxi³ju³ta²
wain³na³li¹. A²hoh³lxi³sa²ti³hi¹tã³li¹.
Nũ³kxũn³ti³hit1tã³li¹. Wi¹lhin¹ti³hi¹jau³su²
ĩ³ye³kxi²ki̱³ju³ta² wain³na³li¹.
Wxi²kin³ti³ton³ki̱³ju³ta² wain³na³li¹.
Ĩ³sa²nẽn¹kxi²ki̱³ju³ta² wain³na³li¹.
Nxe³jah¹lai²kxai³ nxe³ti³hi¹ki̱³jah¹lai²la¹wi¹.

Nxe³ain¹na²hẽ³la².

13 Nxe³nũ²la² a²yen³kxa² a²nũ²su² ta̱³nxa²
ka³yxuh³sxu² ta̱³nxa² Txa²wã¹sũ̱³na²
ka³tẹn³su² ĩ³yũt1si¹kxa² a²yxo²ha³kxa¹
ĩ³ye³kxain¹na²hẽ³la². Oh³xai²nãn¹tũ̱³ka̱³txa²
a²yxo²ha³kxa¹ yuh³xai²nãn¹tũ̱³ka̱³txa²
a²yxo²ha³kxa¹ txa²wã¹ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xan²tu̱³
nxe³ta² yxau²xai³tũ̱³ka̱³txa² a²yxo²ha³kxa¹
ĩ³ye³na² kãin²je³na² yxau²xai³tũ̱³ka̱³txa²
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³sxã³ sa²nẽn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Jah¹lai²na² ã³wxe³ka³lo³ai²na² hxi²kan¹ta²
si³yxau³jah¹lai²na² ã³wxe³ka³lo³ai²li²
ã³wxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
wi¹lhin¹khaix1jah¹lai²la¹wi¹.
O³ve²a² Wẽn³sũ̱³jah¹lai²na²
wi¹lhin¹khaix1jah¹lai²la¹wi¹.
Ĩ³wi¹lxo³kxain¹ki̱³ju³ta² wai³nha²kxai³
ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ki̱³ju³ta² wai³nha²kxai³
ĩ³wxi²kin³ti³ton³ti³hi¹tain¹ki̱³ju³ta²
wai³nha²kxai³ ha³lo²a² whãi²na¹
ĩ³hxi²kan¹txi³lo³tẽ³ya³nhẽ³ju³ta²
wai³nha²kxai³ nxe³sa²tẽ³ki̱³ya³nhẽ³ju³ta²
wain³na³li¹. Hai³txi³ ta³lu²nhxa³ki̱³sxa³lho³li¹.

Nxe³ain¹na²hẽ³la².

14 Nxa²ha¹te¹ nxe²e³ta³lu²nain¹nũ²la²
ka³yxuh³hũ̱³jah¹la²nãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹
tũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² ĩ³wa²lũ³xi²sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Wain³sĩn¹na³li¹. Jah¹lai²li²
ĩ³sa²nẽn¹kxain¹ki̱³ju³ta² wain³sĩn¹na³li¹.
Nxe³ain¹na²hẽ³la². Te²yã¹nxe³ha²kxai³
a²nũ²a² hxi²kan¹te²nũ̱³ka̱³txa² 24
nxe³tũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² ã³ka³ti³whaut3ta³kxi²wxe³s
ĩ³sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la².

6

Ha³tẹh³nxã³nxa² ũ³txã¹ta³kxih²txã³nxa² wxa²hai¹tã³la³kxi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ten³sa²tã³a¹tãu³a²
O³ve²a² Wẽn³sũ̱³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
ha³tẹh³nxã³nxa² nxã³ka³lxa¹txi³ 7 nxe²
tã̱¹ta³kxi²txã³nxai²na² wxa²so¹nũ²la²
nxã³ka³na³ka³nat3sxã³ wxa²hai¹tã³na²hẽ³la².
Wxa²hai¹tã³ka³tu̱³ ka³yxuh³hũ̱³jah¹la²nãu³xa²
ka³na³ka³na³te²a² kxau¹ka³ti³ ĩ³ye³na²hẽ³la².
Ta³li³jau³hũn³sxã³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— Wxã̱x3txu¹li¹. Nxe³na²hẽ³la².

2 Nxe³nũ²la² ka²va¹la² hãn³te²a²
wxã̱³ye²na²hẽ³la². Wxã̱³ye²ka³tu̱³ a²nũ²a²
ã³ka³tih³ya̱u³kxi²jah¹lo²kxai³lu² hu³kxi³su²
hxi²tẽ³nha²sxã³ ya̱u³kxi²na²hẽ³la².
Nxe³nũ²la² ne³hẽ¹nha²ka³lo³a² ĩ³hxi²kan¹txi³lon³ye²kxi³ka
ũ³hũ¹ain¹na²hẽ³la². Ũ³hũ¹ain¹ka³tu̱³
a³li³na²hẽ³la². A²nũ²a²nãu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ wa³ka³ti³lo³tai¹si¹jau³su²
a³li³sxã³ ai³na²hẽ³la².

3 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² ha³tẹh³nxã³nxa²
sa²tã̱¹ta³kxi²txã³nxai²na² ãh¹txã³nxai²na²
wxa²hai¹tã³na²hẽ³la². Wxa²hai¹tã³ka³tu̱³

ka³yxuh³hũ³jah¹la² ã³jah¹la² ĩ³ye³kxi²na²hẽ³la²
Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxãx3txu¹li¹. Nxe³na²hẽ³la².

4 Nxe³nũ²la² ka²va¹la² a²ne³ne̱³su²
te²a² wxã³ye²na²hẽ³la². Wxã³ye²ka³tu̱³
a²nũ²a² ã³ka³tih³ya̱u³kxi²jah¹lo²kxai³lu²
hi³ki²a³la² kãin² khai¹nxe³ta³wxi²a²
sa²nũ¹ain¹na²hẽ³la². Sa²nũ¹ain¹te³nah¹lxi¹:

— Yuh³xan¹ko³xa²nãu³a² ai³sẽ¹li¹.
Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³ ha³lo²a² hãun²ju³ta²
sa²sai¹sẽ¹li¹. Sa²sain¹kxai²nãn²tu̱³
a²nũ²a²nãu³xa² ã³nhe¹lxi³sxã³ ĩ³sun²txi²waun¹nyhain¹tu̱¹wi¹.
Nxe³na²hẽ³la².

5 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² ha³te̱h³nxã³nxa²
sa²tã̱¹ta³kxi²txã³nxai²na² ãh¹txã³nxai²na²
wxa²hai¹tã³kxi²na²hẽ³la². Wxa²hai¹tã³kxi²ka³tu̱³
ka³yxuh³hũ³jah¹la² ã̱³jah¹lo²kxai³
ĩ³ye³kxi²na²hẽ³la². Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxãx3txu¹li¹. Nxe³na²hẽ³la².
Nxe³nũ²la² ka²va¹la² a²tun³ta² wxã³ye²na²hẽ³la².
Wxã³ye²ka³tu̱³ a²nũ²a² ka³tih³ya̱u³jah¹la²
yen³kxa² sa²te̱¹ju³ta² hau³ko³ka³txa²
hxi²tẽ³nha²na²hẽ³la². 6 Nxa²ha¹te¹
ka³yxuh³hũ³jah¹la²nãu³xa² a²nxũ²kwa̱i³wi³ta³nãu³xa²
a²yxo²wãn³txa² ain³kxi²na¹hẽ³la².
Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Yain³ta³ki³a² yo³ha² sa²ka²la¹txa²hẽ³li¹.
Tri²ka²ki³a² kwa³ta³lẽ³na² ne³kih³tẽ³na²
sa²kxai³lu² nẽn³ka³na³ka³nat3sxã³
a²yo³ha² sa²kxai³lu² ha³te̱h³nxã³ki³a²
ki³ka³na³ka³na³ki³a² a²yo³hai²la¹wi¹.
Ye³ka³na³ka³nat3sxã³ a³lan²tãu³a²
wa³kon³kxi²sxã³ ũ³yho³hi²ki³ai²la¹wi¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ se³va²ta²ki³a² kwa³ta³lẽ³na²
ne³kih³tẽ³na² a²yo³ha² sa²kxai³lu²
ha³te̱h³nxã³ki³a² nã³nha¹li¹ ka³na³ki¹
a²yo³hai²la¹wi¹. Nxẽn¹kxai²nãn²tu̱³
a³se²te²yau³xa² ã³kho³txa³ha²kxai³
u²va²yau³xa² ã³kho³txa³ha²kxai³ nxe³sẽ¹li¹.
Nxe³te²na² yo³ha² sa³ka³la¹txa³hẽ¹li¹.
Nxe³na²hẽ³la².

7 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² ha³te̱h³nxã³nxa²
tã̱¹ta³kxi²nha²txã³nxai²na² ã̱³nxã³nxai²na²
wxa²hai¹tã³kxi²na²hẽ³la². Wxa²hai¹tã³kxi²ka³tu̱³
ka³yxuh³hũ³jah¹la² ã̱³jah¹lo²kxai³
ĩ³ye³kxi²na²hẽ³la². Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxãx3txu¹li¹. Nxe³na²hẽ³la².

8 Nxe³nũ²la² ka²va¹la² wa³si³wa³sin³te²a²
wxã³ye²na²hẽ³la². Wxã³ye²ka³tu̱³
a²nũ²a² ã³ka³tih³ya̱u³kxi²jah¹lo²kxai³lu²
a²ĩ³lxa² ya³lu²te²su¹ nxe³na²hẽ³la².
A²nxe³sxã³ ya³lu²te²na² a²yxau³ju³ta²
ã³sa²so¹na²hẽ³la². Nxe³ka³tu̱³ ka²va¹la²
a³ka³tih³ya̱u³jah¹la² sa²kxai³lu² ĩ³hxi²ka¹ti³hi¹tã̱²hẽ³la².
Yuh³xai²nãn¹ta²nũ̱³ka̱³txa² su²lhã³ah³lxi³si¹jau³su²
ĩ³hxi²ka¹ti³hi¹tã̱²hẽ³la². A²nũ²a² ha¹li¹
ha¹li¹ yũ³kxai²nãn²tu̱³ ka³na³ka³nat3sxã³
su²lhã³i² jã¹nxe² ha¹li¹ ha¹li¹ yũ³kxai²nãn²tu̱³
ka³na³ka³nat3sxã³ su²lhã³i² nxe²xai³ye²si¹jau³su²
ĩ³hxi²ka¹tã̱²hẽ³la². A²nũ²a² ã³nhe¹kxi²sxã³
su²lhã³nyhu¹kxi³jut3su² ta̱³nxa² he³ja³lu²ju³ta²
ta̱³nxa² ĩ³ta³ka³khai³su² ya²lu¹ju³ta² ta̱³nxa²
ka³yxuh³xa² ũn³te²a² wxã³sxã³ ĩ³so¹jĩ²ju³ta²
ta̱³nxa² nxe³sxã³ ĩ³sun²tã¹si¹jau³su²
ĩ³hxi²ka¹tã̱²hẽ³la².

9 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² ha³te̱h³nxã³nxa²
sa²tã̱¹ta³kxi²nha²txã³nxa² ã̱³xai²na²
wxa²hai¹tã³kxi²na²hẽ³la². Wxa²hai¹tã³kxi²ka³tu̱³
a²nũ²a² yãu³ka³txi³nãu³xa² a²nũ²a²
wi¹lhin¹te² yãu³ka³txi³nãu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³tũ̱³ka̱³txa²
ĩ²ai¹na¹hẽ³la². Txah³lxa³kxa³txa²
Txa²wã¹sũ̱³na² sa²nẽn¹kxi²si¹jau³su²
ka³yxuh³xa² sĩ̱³na² ũ³thũ²kxi²ka³txa²
a²yu³hẽ³nãu³a² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
yãu³ka³txi³nãu³xa² ĩ²ai¹na¹hẽ³la².
A²nxe³te²nãu³xa² a²kxã³nxai³tã² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ai¹ni² wain³txi³ sa²yxo²we¹tai¹ni²
ain³kxi²na¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² ĩ³lxa³thi¹nxa³tũ̱³ka̱³txa²
hxi²ka² su²lhã³ain¹na²hẽ³la². 10 A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³kaix1sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̱³nãi³. Nxe³txi¹.
Wi¹lhin¹ta² Si³yxau³kah³lo²si¹lxi¹.
Ya²la³la² Si³yxau³ka³jah³lo²si¹lxi¹.
Ĩ³lxa³thi¹nxa³tũ̱³ka̱³txa² khãuh³lxa³ti³sain¹sĩn¹sxã³
su²lhã³sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹. Nxe³sain¹sĩn¹kxe³su²
ĩh¹nxe³hĩ¹na² su²lhã³sain¹sĩn¹ju³tai³tã²
ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹sxã³ ĩ³wai¹tain¹sĩn¹te³lin¹ji¹,
yuh³xan¹tũ̱³ka̱³txa²su¹? Nxain¹na²hẽ³la².

11 Nxe³nxa²ha¹te¹ tũ̱¹ka̱³txai²na²
su²lhã³ain¹tũ̱³ka̱³txa² sa²kxai³lu² wã²la²
hã³ka³lo³a² ũ³hũ²xai³ain¹na²hẽ³la².
Ũ³hũ²xai³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Wah³nxe² yxau³jah¹lxi³sã²nhẽ³li¹.
Ye³jen¹na² ko̱³nxe³ti³ kãi³ũh¹nx2tain¹kxa²
yo³ha² ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹. Nxe²nxa³ta̱³lxa¹
wxa²ka³lxa¹ti³nãu³xa² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹te²na² sa²kxai³lu²
ĩ³lxa³thi¹nxa³tũ̱³ka̱³txai²na² hxi²ka²
wxãi²yã¹nxe² su²lhã³ain¹nũn³tu¹wi¹.
Nxe³ain¹sãn²nũ²la² hã²wxãn³txa³
ko̱³nxe³ti³ kãi³ũh¹nx2tain¹kxa² yo³ha²
ũ³hũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.

12 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² ha³te̱h³nxã³nxa²
ã³tã̱x1ta³kxi²txã³nxai²na² ã̱³nxã³nxai²na²
wxa²hai¹tã³kxi²na²hẽ³la². Wxa²hai¹tã³kxi²ka³tu̱³
kĩ̱h³nũ̱³xa² yuh³xai²nãn¹ko³xai²na² kãin²
ka³ta̱³ta̱³tũ²na²hẽ³la². U³je³na³ka²
ã³ka³ha¹hi²na²hẽ³la². Wã²la²ka³lo³a²

tḭ³tḭn³ka³lo³a² ạu³ka³lo³a² tẽ³kxai²nãn²tṵ³
ũn³tĩ¹kxi²nẽ³kxai²nãn²tṵ³ ka³nxah¹te²ju²hẽ³la².
Jã¹nxe³jut3sṵ̃³nxe² u³je³na³kai²li²
ĩ³ka²nxa¹hi²na²hẽ³la². Ka³nxah³ta² i³lxai²li²
a²ti³ha²yau³hṵ̃³sxã³ ĩ³ã̄³lxa³ti³na²hẽ³la².
13 Hi³ka²ta³ai²li² oh³nãu³ãn¹ta³ki³u¹tai²li²
yuh³xai²na² ã³na¹na²hẽ³la². Fi²ko²ne³kxa²
yã¹nxe³hḭ̄³nx2na³la². A²nxã̄³kxai²li²
ka³to²nxa³tạ̄³lxa¹ it3ta² kãin² ik3kxai²nãn²tṵ³
yu³ha² ã³ya³hi²te²ju²hẽ³la². Jã¹nxe³jut3sṵ̃³nxe²
hi³ka²ta³ai²li² ki³ka³lxa¹txi³ yu³ha²
ã³ya³hah³lxi³na²hẽ³la². 14 Nxe³kxa²yu³su²
o³sḭ̄³nãu³u¹tai²li² sa²hai³kxi²sxã³ tĩ¹na²hẽ³la².
Ha³tẹh³nxãn³su² tẽ³kḭ̄³kxai²nãn²tṵ³
wxa²wa³lã̄u²kxi²kḭ̄³kxai²nãn²tṵ³ wxa²tĩ¹kxi²te²jukxã³la².
Nxe³jut3sṵ̃³sxã³ o³sḭ̄³na² tĩ¹na²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ wã³la³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹
ha³lo²ai²na² ĩ³yau³xa² sa²ki³wa³le³kxi²ko³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ nxe³sxã³ ĩ³ã̄³lxa³txi³sxã³
sa²we²ta²xai³na²hẽ³la². 15 A²nxe³jut3su²
a²nũ²a²nãu³xa² yuh³xai²nãn¹tṵ̃³kạ̄³txa²
ĩ²ain¹na²hẽ³la². Yuh³xai²nãn¹jah¹la²
si³yxau³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ a²nũ²a²
a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹,
nũ³kxũn³te²nãu³xa² a²si³yxau³ka³txa²
a²yxo²ha³kxa¹, yen³kxi³te²nãu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹, nũ³kxũn³te²nãu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹, kwa²wa³kon³nṵ̃³kạ̄³txa²
a²yxo²ha³kxa¹, ã³wa²sut1sxã³ yxau³te²nãu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ nxe³sxã³ a²nũ²a²
hãi¹nxe³ti³xa¹ yuh³lxi³khaix1nxẽn³tai¹nha²kxai³
tah³lxẽ¹na² ã³wi¹hai¹nha²kxai³ txah³lxa³kxa³txẽ¹na²
ĩ³hãi³ai¹nha²kxai³ nxain¹na²hẽ³la².
16 Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lo²su² a²hxi²kan¹ta² ã³wxe³ka³lo³a²
ã³wxe³jah¹la² yuh³lxi³sa²sĩn¹nha²kxaix2
O³ve²a² Wẽn³sṵ̃³jah¹la² ĩ³ạn³ta³kxi²sxã³
kọ̄³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²sa²sĩn¹ju³ta² yuh³lxi³sa²sĩn¹nha²kxaix2
nxe³sa²sĩn¹nhai¹. Nxe³sa²sĩ¹nha²kxai³
wã³la³ka³txe² ĩ³nxai²na² txah³lxa³kxa³txe²
ĩ³nxai²na² ã³ya³hi²sxã³ ã³no¹syah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹
Ã³tĩ¹kxi²syah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹. 17 Khãuh³lxi³thi¹te³lhxã³
sa²txah²nhu²nhã²khi³. Nha¹jau³su².
Nxe³jut3su² ha²kxai³ hxi²kan¹ti³
ya³lo³txi²sa²sĩ¹nxa³nhai¹. Nxe³ain¹na²hẽ³la².
Ju¹tai²na² ha³kxa¹ ĩ²a¹hẽ³la².

7

Ĩ³sa³e² nṵ̃³kạ̄³txa² ũ³yhe³tạ̄³kxain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² oh³xan¹jah¹la²nãu³xã²
ĩ²a¹hẽ³la². In³txa² ha¹li¹ ha¹li¹
jah¹la²nãu³xa² ĩ²a¹hẽ³la². A²nxe³jah¹la²nãu³xaĩ³
txa²wã¹ha³lo²ai²na² yuh³xai²nãn¹ko³xai²na²
ĩ³sa²nxũ²xai³ain¹na²hẽ³la². Txa²wã¹wi¹nẽ³tãu³a²
ĩ³sa²nxũ², txa²wã¹wã̄³tãu³a² ĩ³sa²nxũ²,
u³je³na² kan³tãu³a² ĩ³sa²nxũ² u³je³na²
a³li³xi²tãu³a² ĩ³sa²nxũ² nxe²xai³ain¹na²hẽ³la².
Nxe³ka³tṵ³ it3ta² ĩ²li³tãu³a² it3te³lhxã³
tãu³ ha³lo²a² sa²xit3tạ̄³nxa² ĩ̄³ye³na²
sa²xit3tạ̄³nxa² sa³wxe³na² sa²xit3tạ̄³nxa²
nxe³te³lhxã³ kxai²nãn²tṵ³ jah¹la²nãu³xa²
wxa²sa²tã³yi¹tai¹nhḭ̄³nx2na³la². 2 Nxa²ha¹te¹
oh³xan¹jah¹la² ã̄³xa² ka³la³sxã³ wxã³na²hẽ³la².
U³je³na² a³li³xi²tãu³a² wxã³na²hẽ³la².
Txa²wã¹sṵ̃³na² ka³tẹn³sa²tẽ³jah¹la²
sa³wi³ha³lxa² ũ³yhe³tạ̄³ki³a² tẽ³na²hẽ³la².
Tẽ³ka³tṵ³ oh³xan¹jah¹la²nãu³xin³txi²
jukxã³la². A²nxe³jah¹la²nãu³xin³txi³
yuh³xai²nãn¹ko³su² tạ̄³nxa² ĩ̄³ye³nai²li²
tạ̄³nxa² ã³kho³kxi²kxi³nũ³su² hxi²kan¹txi³
jah¹la²nãu³su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
3 Jã¹nxe³sxã³ ĩ³kaix1tain¹kxi³jau³xai²na²
ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxex3jah³lxi³wxe¹. Ha³lo³kxi²yxau³jah³lxi³sã²nhẽ³le¹
Ha³lo²ai²li² ã³khot3jah³lxi³sãn²txa³hẽ¹le¹.
Kxĩh³nṵ̃³su² tạ̄³nxa² ĩ̄³yen³su² tạ̄³nxa²
sa³wxen³su² tạ̄³nxa² ã³khot3jah³lxi³sãn²txa³hẽ¹le¹.
Txa²wã¹sṵ̃³na² sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ũ³yhe³tạ̄³ta³la² tẽ³ka³tṵ³ a²ye³ha³na³kxa²
ũ³tạ̄³ka² sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹lhã²na¹tu¹we¹.
Txa²wã¹sṵ̃³na² sa³wi³ha³lxi³ ye²kxe³su²
e³lxah²lxi³tu¹we¹. Nxe³nyhain¹na²hẽ³la².

4 Nxe³sxã³ Ja³ko³ah³lo²nu¹tai²na²
a²ki³lha³lxa² nṵ̃³kạ̄³txi³nãu³xa² ũ³tạ̄³ka²
sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹li²xai³nyhain¹na²hẽ³la².
A²nxe³tṵ̃³kạ̄³txa² ũ³tạ̄³ka² sai¹sxã³
ũ³yhe³wha²li¹li²nyhain¹tṵ̃³kạ̄³txa²
ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³ 144.000 nxe²
ka³lxa¹khai¹nxe³na²hẽ³la². 5 Nxe²xai³sxã³
Ju³ta² nṵ̃³kạ̄³txi³su² 12.000 nxe³tṵ̃³kạ̄³txa²
ka³lxa¹khai¹nxe³tṵ̃³kạ̄³txa² ũ³tạ̄³ka²
sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²lin¹ta²xai³lha²kxai³,
Ru³bẽm2 nṵ̃³kạ̄³txi³su² te²yã¹nxe³
tṵ̃³kạ̄³txa² ũ³tạ̄³ka² sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxa
ka³te³ nṵ̃³kạ̄³txa² te²yã¹nxe³ tṵ̃³kạ̄³txa²
ũ³tạ̄³ka² sai¹sxã³ ũ³yhe²wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³
6 A³ser² nṵ̃³kạ̄³txi³su² te²yã¹nxe³ tṵ̃³kạ̄³txa²
ũ³tạ̄³ka² sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³,
Naf3ta³li² nṵ̃³kạ̄³txi³su² te²yã¹nxe²
tṵ̃³kạ̄³txa² ũ³tạ̄³ka² sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxa
Ma³na³ses2 nṵ̃³kạ̄³txi³su² te²yã¹nxe²
tṵ̃³kạ̄³txa² ũ³tạ̄³ka² sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxa
Si³me³ãu² nṵ̃³kạ̄³txi³su² te²yã¹nxe³
tṵ̃³kạ̄³txa² ũ³tạ̄³ka² sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxa
Li³vi² nṵ̃³kạ̄³txi³su² te²yã¹nxe³ tṵ̃³kạ̄³txa²
ũ³tạ̄³ka² sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³,

I³sa³kar² nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe³ tũ³ka³txa² ũ³ta³ka² sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³
8 Se³bu³lõm2 nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe³ tũ³ka³txa² ũ³ta³ka² sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³
Jo³se² nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe³ tũ³ka³txa² ũ³ta³ka² sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³
Bẽn³ja³mĩ² nũ³ka³txi³su² te²yã¹nxe³ tũ³ka³txa² ũ³ta³ka² sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹la³kxi²xai³lha²kxai³
nxe³si¹nyhain¹na²hẽ³la². Ju¹tai²na² ĩ²a¹hẽ³la².

I³sa³e² nũ³ka³txi³sxa³te² nũ³ka³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

9 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² yu³tã³xa² ĩ²a¹hẽ³la². Ĩ³a¹ka³tu³ a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹khaix1nxe³tũ³ka³txa² ĩ²a¹hẽ³la². A²nxe³tũ³ka³txa² ka³lxa¹khai¹nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wxa²hau³ko³ki³te²sxa³yu²hẽ³la². Nũ¹a² yxau³xain¹ko³xa² a²wã³ki³kxai³ a³li³sxã³ wxã² a²nũ²a² nũ³ka³txi³nãu³xai²li² a²wã³ki³kxai³ a³li³sxã³ wxã² a²nũ²a² ĩ²li³te²nãu³xa² a²wã³ki³kxai³ a³li³sxã³ wxã² sxi²jen³nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹ a²wã³ki³kxai³ a³li³sxã³ wxã² nxe³ain¹na²hẽ³la². A³li³sxã³ wxã³ain¹nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² ã³wxe³ka³lo³a² ãn³tĩ³ai¹nha²kxai³ o³ve²a² wẽn³sũ³jah¹la² ã³tĩ³ai¹nha²kxai³ nxain¹na²hẽ³la². A²nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²si¹jau³su² wã²la² hã³ka³lo³a² so¹lxi³ ũ³whi²kxi²nha²ha²kxai³ he³la³nxã³nhũn³txa³nxã³ sa²nãu³so¹sxã³ hxi²tẽ³nha²ha²kxai³ nxe³yain¹na²hẽ³la². 10 Nxe³sxã³ ĩ³kaix1sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³txa² kãin²khaix1jah¹lai²la¹wi¹. Txa²wã¹ko̰³nxe³ti³ kãi³ki̱³ju³ta² sa²wa²su¹tẽ³jah¹lai²la¹wi¹. A²nũ²a² hxi²kan¹te²na² ã³wxe³ka³lo³ai²na² ã³wxe³jah¹lai²la¹wi¹. Te²yã¹nxe³jut3su² o³ve²a² wẽn³sũ³jah¹la² wxa²wa²su¹tẽ³jah¹lo²su² nũn³na³li¹. Nxain¹na²hẽ³la².

11 Nxain¹tãu³a² oh³xan¹tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ã³wxe³ka³lo³a² ã³tĩ̃³i² a²nũ²a² hxi²kan¹txi³nãu³xai³tã² ã³tĩ̃³i² ka³yxuh³hũ³jah¹la²nãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ te²nãu³xa² ã³tĩ̃³i² nxain¹sxã³ ĩ³ki³hain³kxi²nyhain¹ka³tu̱³ Txa²wã¹sũ³na² ne³kaix3tãu³a² ã³ka³ti³whaut3ta³kxa² ã³wxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la². 12 Ĩ³sa²nẽn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ju¹tai²na² wain³ye¹nx2ti³sĩn¹nha²wi¹. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³txa² ne³ti³hit1sa²tẽ³ Ĩ³sa²nẽn¹kxi²ki̱³ju³ta² wain³ye¹nx2ti³sĩn¹nha²wi¹. Wxi²kin³ti³ton³ki̱³ju³ta² wain³ye¹nx2ti³sĩn¹nha²wi¹. A²hoh³lxi³sa²ti³hi¹tã³li¹. Ĩ³ka³lih¹kxi²nũ¹ki̱³ju³ta² wain³ye¹nx2ti³sĩn¹nha²wi¹. Wi¹lhin¹ti³hi¹jau³su² ĩ³ye³kxi²ki̱³ju³ta² wain³ye¹nx2ti³sĩn¹nha²wi¹. Nxa²ha¹te¹ ĩ³hxi²kan¹txi³lo³tẽ³ju³ta² wain³ye¹nx2ti³sĩn¹nha²wi¹. Nũ³kxũn³ti³hit1tã³li¹. Ju¹tai²na² wain³ye¹nx2ti³sĩn¹nha²wi¹. Hai³txi³ ne³ki³so³nxa³lho³li¹. Nxe³nyhain¹na²hẽ³la². Nxe³ka³tu̱³ a²nũ²a² hxi²kan¹jah¹la²nãu³xa² ka³na³ka³na³jah¹la² ã³ti̱³sa²sxã³ ĩ³ye³kxi²sa³na²hẽ³la². Ĩ³ye³kxi²sa³te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Tũ¹ka³txai²na² wã²la² hã³ka³lo³a² ũ³whih²kxi²nyhain¹tũ³ka³txai²li² ĩh¹nxe³tũ³ka³txi³tan³te²la¹xã³? Ha³lo²la³ ĩh¹ju¹xai²nãn¹te²ta³ wxã³ain¹te²la¹xã³? Nxe³sa³na²hẽ³la².

14 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Ko̰³xain¹nxa³nhai¹. Yxãn¹ta¹ wxãi²ne³i¹lxi¹. Nxa¹hẽ³la². Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Tũ¹ka³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹ khãuh³lxa³ti³nyhain¹na²hẽ³li¹. A²kxã³nxa² a²wã²la²ka³lo³khai³xa² tẽ³lxi²sxã³ O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²na² a²ti³ha²yau³xa² wa²hi̱³lxain¹kxa² yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹la² ya³lu²kxi²sxã³ a²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ko̰³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² sa²wa²su¹tain¹na²hẽ³li¹. 15 Nxe³jut3su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³txa² a²ne³kxai³tãu³a² yxau²xai³lain¹na³li¹. Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² o²la³kxi²nũ¹hain¹na³li¹. A³lan²ta² whãi²na¹ ka³nxah³ta² whãi²na¹ nxẽn³tain¹na³li¹. Nxẽn³tai¹nha²kxai³ jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³jah¹la² ã³wxe³ka³lo³a² ã³wxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wi¹wi¹nxe² ĩ³hau³ko³tũ¹hain¹tu¹wi¹. 16 Nxain¹sxã³ hai³txi³ he³ja³lu²kxain¹ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai³ ya̱³lxu²ja³lu²ain¹ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai³ tĩh³na² ai³lain¹tãu³a² u³je³na³ka² wãn³ya³lu²ju³ta² khãuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai³ nxe³ai¹nxa³lho³li¹. 17 Nxe³yãn¹ta¹ O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ã³wxe³ka³lo³a² ã³wxe³jah¹lai²na² hi²sen³su² ĩ³hau³ko³tũh¹khai³jah¹lo²su² tu¹wi¹. Nxe³sxã³ ka³wã³lxa² wi¹jau³xa² ka³tẽn³ti³hi¹tẽ³jau³xa² ã³sa²so¹nũ¹hain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³jah¹la² sa²kxai³lu² ha³ya³kxa² ĩ³nã̰n³si¹hain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²li² nxe³sa³na²hẽ³la².

8

Ha³tẽh³nxã³nxa² sa²tã̰¹ta³kxi²txã³nxa² wxa²hai¹tã³ta³lun²jau³su²

[1] Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² ha³tẹh³nxã³nxa² sa²tã¹ta³kxi³txã³nxai²na² a²ne³ki³san¹txã³nxa²a²ti³ha²yau³xa² sa²so¹ha²kxai³ nxe³te²kxai³ wxa²hai¹tã³kxi²na²hẽ³la². Wxa²hai¹tã³kxi²ka³tu̱³ oh³nãu³an¹tũ³ka̱³txa² ka³nahx2nxe³sxã³ yxau³ain¹na²hẽ³la². Ye³ha¹la² so¹lxi³ ka³nah²nxe³sxã³ yxau³ain¹na²hẽ³la². [2] Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹tũ³ka̱³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³kin¹tũ²ka̱³txa² Txa²wã¹sũ³na² ne³kaix3tãu³a² yxau³ain¹tũ³ka̱³txa² wxã³ain¹na²hẽ³la². Wxã³ain¹nũ²la² wãi²lhũ̱³ka³txa² ũ³hũ²xai³ain¹na²hẽ³la².

[3] Nxe³ain¹tḭ³kxai³lu² oh³xan¹jah¹la² ã̱³xah³la² wxã³ye²na²hẽ³la². Txah³lxa³kxa³txa² Txa²wã¹sũ̱³na² sa²nẽn¹kxi²si¹jau³su² ka³yxuh³xa² sḭ̃³na² ũ³thũ²kxi²ka³txa² ã³tḭ̃³na²hẽ³la². Ha³nxe²a² a²wha³lxin¹txa² nxe²yxau³tẽ³na² ou²ro²ka² we¹tain¹tẽ³na² hxi²tẽ³nha²sxã³ ã³tḭ̃³na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² a²wha³lxin¹txa² wi¹lũ³khai¹nxe³ta³ wha³lxin¹txa² ne³kih³khai¹nxe³tẽ³na² sa²nũ¹ain¹na²hẽ³la². Sa²nũ¹ain¹ka³tu̱³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txa²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²nũ¹hain¹jau³xa² sa²so² ha³nxe²a² a²wha³lxin¹txa² wi¹lũ³ta³wha³lxin¹txa² sa²so² nxe³na²hẽ³la². Nxe³sxã³ txah³lxa³kxa² ã̱³xa²ka³txa² ne³ka³nah²nãu³a² ũh³wxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³nai²li² sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la². A²nxe³ka³txai²li² ou²ro²ka² we¹tain¹kat3su² ye²ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a² sxa³ka³txai²la¹wa².

[4] A²nxe³ta³wha²lxin¹txai²na² sa²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³ye³kxi²hain¹jau³xai²na² sa²kxai³ nxe³te³na² ka³la³ye²na²hẽ³la². Oh³xan¹jah¹lai²na² hxi²ka² sa²sai¹ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a² ka³la³ye²na²hẽ³la².

[5] Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² hi²sen³su² ha³nxe²a² wha²lxin¹txa² ẽ¹nai²na² sa²so¹nũ²la² txah³lxa³kxa³txin³txi² ne³ka³nah²nãu³a² ha³nxe²a² i̱³te²a² a²wha³lxin¹txa² ne³kih¹sxã³ so¹na²hẽ³la². Ne³kih¹sxã³ so¹ka³tu̱³ yuh³xan¹ko³xai²na² ã³na¹na²hẽ³la². Ã³na¹ha²kxai³ kãin² ĩ³ta³li¹ye²ha²kxai³ kãin² ĩ³ha³lai³ni²ye²ha²kxai³ kxĩh³nxa² kãin² ĩ³ka³ta̱³ta̱³tũh¹lxi²yai¹nha²kxai³ nxe³na²hẽ³la².

Wãi²lhũ̱³ka³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

[6] Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² nũ̱³ka̱³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² te²nũ̱³ka̱³txa² wãi²lhũ̱³ka³txa² wxa²no²la³kxi²xai³si¹hain¹jau³nũ³su² ĩ³hau³ko³tain¹na²hẽ³la².

[7] Nxa²ha¹te¹ ã³si³wxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²wãi²lhũ̱³ka³txa² wxa²no²la³kxi²na²hẽ³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tu̱³ yuh³xai²nãn¹ko³xa² wã³yxũ¹la³ka² kãin² wẽ³hã¹ha²kxai³ ha³nxe²a² kãin² i̱³khai¹nxe³ha²kxai³ yuh³xai²nãn¹ko³xa² ã̱³na¹ye²na²hẽ³la². Yuh³xan¹ko³xai²na² a²wã³kxi³kxai³ i̱³hxan³nha²kxai³ sa³wxe³na² hi³sa³ka³txa² a²wã³kxi³kxai³ i̱³hxan³nha²kxai³ nxe³na²hẽ³la². Nxe³sxã³ a²wã³kxi³kxai³ ka³na³ka³nat3sxã³ i̱³hxan³nha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³ ha¹li¹ on³nha²kxai³ nxe²xai³na²hẽ³la². A²nxe³tãu³a² si³sa² whãi²na¹ i̱³hxan³na²hẽ³la².

[8] Nxa²ha¹te¹ ã̱³xah³lai²na² sa²kxai³lu² a²wãi²lhũ̱³ka³txa² wxa²no²la³kxi²na²hẽ³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tu̱³ wã³la³ka³thũ̱³ka³txa² ĩ²a¹hẽ³la². Nxe³ka³txa² whãi²na¹ i̱³na²hẽ³la². A²nxe³ka³txai²na² sa²kxai³lu² sa²so¹ye²ha²kxai³ ḭ̃³ye³nai²li² ã³na¹yain¹na²hẽ³la². Ã³na¹yain¹ka³tu̱³ ḭ̃³ye³nai²li² a²wã³kxi³kxai³ a²ti³ha²yau³xa² ĩ³ã̱³lxa³ti³na²hẽ³la². Nxe³sxã³ a²yxo²ha³tih³nãu³a² sa²kxai³lu² a²tih³ha²yau³la³ ĩ³wet1sa²kxai³ a²yxo²ha³tih³nãu³a² sa²kxai³lu² ḭ̃³yau³khai³lxa³ha²kxai³ nxe³na²hẽ³la². [9] Nxe³ye²ha²kxai³ a̱i³nai²na² sa²kxai³lu² ka³tẹn³ti³ hãu¹te²na² sa²kxai³lu² a²wã³kxi³kxai³ ki³ka³na³ka³na³te²a² ya²lun¹ti³ha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³ ki³ha¹lin¹te²a² ka³ten³txi³ hã̱u¹ha²kxai³ nxe²xai³na²hẽ³la². Nxe³kxa²yu³su² ḭ̃³ye³na² hã̱u¹xai³ka³lo³ai²na² na³vi²o²ka³lo³ai²na² ju¹ta² yã¹nxe³sxã³ a²wã³kxi³kxai³ ka³lo³ka³na³ka³na³ju³ta² ã³kho³ta³lxi²ha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³ ka³lo³ha¹lin¹ju³ta² ã³kho³txa³ha²kxai³ nxe²xai³na²hẽ³la².

[10] Nxa²ha¹te¹ ã̱³xah³lai²na² sa²kxai³lu² ã³ta³lo³hẽt1sxã³ wãi²lhũ̱³ka³txa² wxa²no²la³kxi²na²hẽ³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tu̱³ hi³ka²ta³a² oh³nãn¹ki³a² ĩ³ḭ̃³ki³a² yuh³xai²nãn¹ko³xa² a³hi²ye²na²hẽ³la². Ya³wi̱³ta²ka³txa² yã¹nxe² ĩ³ḭ̃³na²hẽ³la². Nxe³sxã³ ka³wã³lxa² kãin²jau³xa² ã³na¹ha²kxai³ kxĩh³nxa² ka³wã³lxa² a³li³xi²ju³ta² ã³na¹ha²kxai³ nxe³na²hẽ³la². [11] A²nxe³sxã³ hi³ka²ta³ai²na² a²ĩ³lxa² Ab3sĩn²to³ki³su¹ nxe³na²hẽ³la². A²nxe³ki³ai²na² a²ĩ³lxa² ḭ³yxau³tãu³a² ta̱n³ki³su¹. Nxe³na²hẽ³la². A²nxe³sxã³ ka³wã³lxai²na² a²wã³kxi³kxai³ yau³ka³na³ka³na³ju³ta² ta̱n³nha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³ yau³ha¹lin¹ju³ta² ta̱³nxa³ha²kxai³ nxe²xai³na²hẽ³la². Nxe³ye²ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa² yuh³xai²nãn¹ko³xa² yxau³te²nãu³xa² ka³lxa¹txi³ ya²lun¹txi³na²hẽ³la², ḭ̃³yau³xa² ta̱n³yau³ye²ha²kxai³la².

[12] Nxa²ha¹te¹ ã̱³xah³lai²na² sa²kxai³lu² a²nã³ko³hẽt1sxã³ a²wãi²lhũ̱³ka³txa² wxa²no²la³kxi²na²hẽ³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tu̱³ u³je³na³kai²li² i³la³kxai²li² hi³ka²tai²li²

nxe³sxã³ a²wã³kxi³kxai³ ki³ka³na³ka³nat3sxã³
ã³ka³nxa¹hi²ye²ha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³
ki³ha¹lin¹sxã³ wi¹lxi³ye²ha²kxai³ nxe²xai³ye²na²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ a²lan²ti³su² a²wã³kxi³kxai³
ye³ka³na³ka³nat3sxã³ ã³ka³nxa¹hi²ye²ha²kxai³
a²wã³kxi³kxai³ ye³ha¹lin¹sxã³ wi¹lha²tet1je²ha²kxai³
nxe²xai³ye²na²hẽ³la². Te²yã¹nxũn³sxã³
ka³nxah³ju³ta² te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
ã³ka³nxa¹hi²ye²na²hẽ³la².

13 Nxe³nũ²la² oh³sĩ³nãu³a² tau²ta²ta³a²
kãin²te²a² ã³ni³nxa² wxã³na²hẽ³la².
Wxã³sxã³ kaix1te³nah¹lxi¹:

— A³kwe¹ a³kwe¹ a³kwe¹. Yuh³xan¹ko³xa²
yxau²xai³lain¹tũ³ka³txa² khãuh³lxa³thi¹nain¹tu¹we¹.
Oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² a²wãi²lhũ³ka³txa²
wxa²no²la³kxi²xai³lain¹jah³la²nãu³nũ³a²
nxain¹tãu³a¹ khãuh³lxa³thi¹nain¹tu¹we¹.
Nxe³na²hẽ³la².

9

1 Nxa²ha¹te¹ ã³xah³lai²na² sa²kxai³lu²
ã³ta³lo³hẽt1sxã³ a²wãi²lhũ³ka³txa²
wxa²no²la³kxi²na²hẽ³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tu³
oh³sĩ³na² hi³ka²ta³a² ĩ²a¹hẽ³la². A²nxe³ki³a²
oh³xa² a³hi²sxã³ yuh³xan¹ko³xai²na²
sxan³ta²wa². A²nxe³sxã³ hi³ka²ta³jah¹la²
yuh³xan¹ko³xai²na² a³hi²jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² sya²ve²ka³txa² ũh³yxo²than²ki³ka³txa².
sa²nũ¹nyhain¹na²hẽ³la². Yuh³xa²
kxĩh³nxẽ¹na² u¹tẽ³na² ũh³yxo²than²ki³ka³txa³nũ³a².
sa²nũ¹nyhain¹na²hẽ³la². 2 Nxe³te³na¹
yuh³xa² kxĩh³nxẽ¹na² u¹tẽ³na² ũh³yxo²than²kxai³ka³txa².
Ũh³yxo²than²kxi²tãu³a² ha³nxe²a²
a²ha³lxin¹txa² a³li³na²hẽ³la². Fo³kãu²tẽ³na²
kãin²khai¹nxe³tẽ³na² kãin² ĩ³ha³lxi¹kxa²yã¹nxa²
au³tãu³a² ĩ³ha³lxin¹na²hẽ³la². Nxe³te³na¹
ha³lo²a² whãi²na¹ ĩ³ka²nxah¹na²hẽ³la².
3 A²nxe³ju³tai²na² a²ha³lxin¹txa² a³li³tãu³a²
ta³ka²ta³su² kãi²lxi³te²nãu³xa² a³li³na²hẽ³la².
Yuh³xan¹ko³xai²na² ã³wxã³ain¹na²hẽ³la².
Ã³wxã³ain¹te³na¹ ĩ³nũ³kũn³si¹hain¹na²hẽ³la².
Sxe³sxe³kxa² ki³khe¹khaix1te²ju²hẽ³la².
Nxe³jut3sũ³nxe² ĩ³nũ³kxũn³tain¹na²hẽ³la².
4 Ĩ³nu³kxũn³tain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Yuh³xai²na²
si³sa² kho³jah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Ha³lo²ai²na²
kwa²wen¹te²a² yxo²ha³kxa¹ kho³jah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Sa³wxen³na² yxo²ha³kxa¹ kho³jah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Hãi¹nxe³sxã³ a²nũ²a²nãu³xai²na²
ũ³ta³ka² sai¹sxã³ a²ye³ha³na³kxa²
ye³wha²li¹nhã²nxa³te²nãu³xa² so¹lxi³
Txa²wã¹sũ³na² sa³wi³ha³lxi³sxa³te²nãu³xa²
so¹lxi³ 5 Ĩ³khãuh³lxa³ti³tain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹ su²lhã³ain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³sxã³ i³la³ka² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹
ka³na³ki¹ ã³ki³wa³tãu³ki²sxã³ ã³tĩ¹tãu³a¹
nxe³ain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ain¹na²hẽ³la².
A²nxe³jut3su² ye³khãuh³lxa³thi¹nain¹ju³tai²na²
sa²kxai³lu² sxe³sxe³kxa² ki³lĩ³kxa²
yã¹nxe³na²hẽ³la². 6 Jã¹nxe³jut3su²
a²nũ²a² khãuh³lxa³txi³nhain¹ju³ta²
ya³lu²ti³te³nain¹ta¹ hxi²kan¹txi³ ya³lu²ai¹nxa³lho³la².
Nxe³ain¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Ya³lu²na¹ju³ta² so¹lxi³ ten³sa³nha¹.
Nxain¹kxan²ti³nũ¹ hai³txi³ ya³lu²ai¹nxa³lho³la².

7 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² ta³ka²ta³a²
kãi²lxi³te²nãu³xai²na³ sa²kxai³lu²
ka²va¹lhũ³na²hẽ³la². Ka²va¹la²
he¹kxi²te³lhxã³ ai³ain¹kxa² yã¹nxe³na²hẽ³la².
A²ne³ka³nãu³a² ne³hẽ¹nha²ka³lo³a²
ou²ro²ka³lo³a² ne³hẽ¹nha²na²hẽ³la².
A²yen³nãu³ai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
yen³nhũ³na²hẽ³la². 8 A²ne³kxĩ³sai²na²
sa²kxai³lu² txu¹ha² ne³kxĩ³sxũ³na²hẽ³la².
A²wxi²ai²na² sa²kxai³lu² ya²na¹la²
wxi²hũ³na²hẽ³la². 9 A²ha³la³san¹ka³lo³a²
kwa³thi³la³ka³lo³a² ũ³whih²kxi²nha²na²hẽ³la².
Nxe³sxã³ hi³ye³ka³lo³a² ka²va¹la²
ũ³si³kũ¹nha²sxã³ ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³
ã³nxai³kxai²nãn²tu³ ã³nxo³khaix1nxe³te²jai¹ti²tu³wa².
Jã¹nxe³jut3sũ³nxe² ã³ni³nain¹kxai²nãn²tu³
nxe³jut3sũ³nxe² ã³nxo³tain¹na²hẽ³la².
10 A²nxe³sxã³ a²sa³wẽ³lxai²na² sa²kxai³lu²
sxe³sxe³kxa² a²ki³ki³lxa² ki³lĩ³kxa²
yã¹nxa²hẽ³la². A²nxe³ju³kxai³lu² ka²va¹la²
sa²wẽ³kxai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
ĩ³wai¹kxai²nãn²tu³ ye³khãuh³lxa³thi¹nain¹na²hẽ³la².
I³la³kxa² ki³ha¹li¹ ki¹ha¹li¹ ka³na³ki²
ã³ki³wa³tãu³kxi²tãu³a² nxẽn³tain¹na²hẽ³la².
11 Jã¹nxe³jut3su² ta³ka²ta³a² kãi²lxi³te²nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² a²hxi²kan¹jah¹la² yũ³na²hẽ³la².
Nxe³te²na² sa²kxai³lu² kxĩh³nxẽ¹na²
u¹tẽ³na² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² na²hẽ³la².
Nxe³te²na² ĩ³lxa²sa¹. E³bre²a² wãn³txai²na²
sa²kxai³lu² A³ba³tõ³jah³lo²su¹ nxe³ha²kxai³
Kre²ka² wãn³txai²na² sa²kxai³lu²
A³po³li³õ²jah³lo²su¹, nxe³ha²kxai³
nxe³na²hẽ³la².

12 Nxa²ha¹te¹ yuh³xai²na² khãuh³lxa³thi¹nain¹ju³ta²
yu³ka³na³ka³nat3sxã³ ne³ki³son³na³la².
Ixãn¹ta¹ yu³tha¹lon¹na³la².

13 Nxa²ha¹te¹ ã³xah³lai²na² sa²kxai³lu²
ã³ta³lo³hẽt1sxã³ a²wãi²lhũ³ka³txa²
wxa²no²la³kxi²na²hẽ³la². Wxa²no²la³kxi²ka³tu³
wãn³txa² ain³kxi²na¹hẽ³la². Txah³lxa³kxa³txai²li²
ou²ro²ka² we¹tain¹ka³txa² Txa²wã¹sũ³na²
sa²nẽn¹kxi²ka³txai²li² a²ne³txau³xa²
ne³tau³ha¹li¹ ne³tau³ha¹li¹ yũ³na²hẽ³la².

Nxe³te²nxũ²kwa̱i³ye³la³nãu³a² wãn³txa² e³jau³xa² ain³kxi²na¹hẽ³la². A²nxe³ka³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² sxa³na²hẽ³la². 14 A²nxe³sxã³ wãn³txa² ain³kxi²na¹jau³xai²na² sa²kxai³lu² jah¹la² wãi²lhũ³ka³txa² kwẽn¹ta² o²la³kxi²jah¹lai²na² a²ne³nxẽ³na² ain³kxi²jau³su² na²hẽ³la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. In³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ oh³xan¹jah¹lo²nãu³xa² ka³wã³lxa² Eu³fra²te²yau³xa² kãin²khaix1jau³xa² tai³kxi²nha²sxã³ sxa³ain¹te²nãu³xai²na² sa²ta²la³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Nxe³na²hẽ³la².

15 Nxe³ha²kxai³ sa²ta²la³kxain¹na²hẽ³la². A²nxe³sxã³ a²kxã³nxa¹ sa²ta²la³kxi²lã³jah¹lo²nũ³a² ĩ³hau³kot3tain¹na²hẽ³la². A²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹khai¹nxe³te²nãu³xa² a²wã³kxi³kxai³ nũ³ka̱³txi³ka³na³ka³nat3sxã³ ĩ³ya²lu¹tai¹ni² a²wã³kxi³kxai³ nũ³ka̱³txi³ha¹lon¹tãu³a² sa²kxai³lu² sa²wa²su¹tai¹ni² nxe³ju³ta²nũ³su² ĩ³hau³kot3tain¹na²hẽ³la². Ha³lo²a² ĩ³lxi²je³na² hau³kon³sxã³ kwẽ³ko³ni² i³la³kxa² ĩ³lxi²je³na² hau³kon³sxã³ tĩ¹i² a³lan²ta² ĩ³lxi²ju³ta² hau³kon³sxã³ a³la²ni² u³je³na³ka² ki³ka³la³xi²ju³ta² hau³ko³ni² nxe³je³na² sa²ta²la³kxi²ju³ta³nũ³su² ã²la² ĩ³hau³kot3tain¹na²hẽ³la². 16 A²nxe³jut3su² sa²ta²la³kxi²sã³te²na² a²nũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² ka³lxaaaaaa¹khaiiiiiix1nxe³na²hẽ³la².

— Tu³sẽn²tos2 mi³lyões2 nxe³tũ³ka̱³txi³su¹. Nxe³jau³xa² ain³kxi²na¹hẽ³la². A²nxe³tũ¹ka̱³txa²lu² a²yxo²ha³kxa¹ ka²va¹la² ka³ti³ya̱u³kxi²sxã³ ã³naun³tain¹na²hẽ³la². 17 Nxe³sxã³ ĩ²a¹tũ³ka̱³txa² nxe³te³nah¹lxi¹. Ka²va¹la² ka³ti³ya̱u³kxi²tũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² a²ha³la³san¹ka³lo³ai²na² kwa³thi³la³ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu² ha³nxe²a² yã¹nxe² he³hen³nha²kxai³ ja³sĩn²to² yã¹nxe² wi³win³nha²kxai³ ẽ³syo²fre² yã¹nxe² sa³te³sa³ten³nha²kxai³ nxẽn³tain¹na²hẽ³la². Nxa²ha¹te¹ ka²va¹la² a²ne³kai²na² sa²kxai³lu² ya²na¹la² ne³ki³hũ³na²hẽ³la². A²yxo²ai²na² sa²kxai³lu² ha³nxe²a² i̱³jut3sũ³nxe² yxo²a³li³ha²kxai³ a²wha³lxin¹txa² yxo²a³li³ha²kxai³ ẽ³syo²fre²nũ³hũ³nxe² yxo²a³li³ha²kxai³ nxe³yain¹na²hẽ³la². 18 A²nxe³te²ka³ya̱³lhu² ka²va¹la²nãu³xa² yxo²a³li³ju³ta² ha³nxeh³lxi³ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹txi³ ya²lun¹txain¹na²hẽ³la². Ha³nxe²a² yxo²a³li³ha²kxai³ a²wha³lxin¹txa² yxo²a³li³ha²kxai³ ẽ³syo²fre²nũ³xa² yxo²a³li³ha²kxai³ nxe³yai¹nha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹txi³ ya²lun¹tain¹na²hẽ³la². A²wã³kxi³kxai³ nũ³ka̱³txi³ ka³na³ka³na³te²nãu³xa² ya²lun¹tai¹nha²kxai³ a²wã³kxi³kxai³ nũ³ka̱³txi³ha¹lin¹te²nãu³xa² ã³wa²sut1sxã³ yxau³ai¹nha²kxai³ nxe²xai³lain¹na²hẽ³la². 19 A²nxe³sxã³ ka²va¹la²nãu³xa² a²yxo²ai²na² ha³nxeh³lxi³ha²kxai³ a²sa³wẽ³lxa² ha³nxeh³lxi³ha²kxai³ yxain¹na²hẽ³la². A²sa³wẽ³lxai²na² sa²kxai³lu² txih³xa² ne³ka² yã¹nxe³na²hẽ³la². A²ne³ka² yũ³te²an²tu̱³ a²wxi²ai²na² ha³nxeh³lxa³txi³ ĩ³yĩ³nẽ³te²jai¹ti²tu³wa². Jã¹nxain¹na²hẽ³la².

20 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xai²na² ka³te̱n³sa²te²nãu³xa² hai³txi³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² a²na¹ai¹nxa³hẽ³la². Hãi¹nxe³sxã³ a²ta³a² sa²nẽn¹kxai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³nu²su² ki³lxo³xain¹ka³txa² ou²ro²ka³txa² ta̱³nxa² pra²ta²ka³txa² ta̱³nxa² brõn²se²ka³txa² ta̱³nxa² txah³lxa³kxa² we¹kxi²ka³txa² ta̱³nxa² hi³a² we¹kxi²ka³txa² ta̱³nxa² nxe³sxã³ yen³kxa² ĩ²li³ka³txa² tẽ³nũ²la² txa²wã¹sũ³nu²su² ki³lxo³xain¹ka³txa² wet1sxã³ sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la². Yxãn¹ta¹ ka¹txai²li² hxi²kan¹txi³ ĩ²nha²nxa³ha²kxai³ a²ne³nxẽ³na² ain³kxi²nhã²nxa³ha²kxai³ ĩ³sa²yxau³sxã³ ã³nxai²nxa³ha²kxai³ nxe³te²sxa³jai¹ti²tu³wa². 21 Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² su²lhã³nyhain¹ni² tih³na³la² ã³nan³nyhain¹ni² in³txa² txu¹ha² ko̱³ti³hin¹khaix1nxe³sxã³ o²la³kxi²nyhain¹ni² a²nũ²a² yen³kxa² kãi³kxi²nyhain¹ni² nxain¹na²hẽ³la². Jã¹nxain¹na²hẽ³la². Hai³txi³ ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³tai²li² ã³na¹ai¹nxa³hẽ³la².

10

In³txai²na² ha³te̱h³nxã³nxa² hxi²tẽ³nha²jah¹la² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² oh³xan¹jah¹la² nũ³kxũn³khai¹nxe³jah¹la² oh³xan¹ko³xa² a³li³nũ²la² wxa²ka³nxi²na²hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²na² a²wã²lai²na² sa²kxai³lu² o³sĩ̱³nhũ³ka³lo³su² wih²kxi²nha²na²hẽ³la². A²ne³ka³nãu³a² txih³xa²ta³a² ke̱¹lhũ³nxe² ũ³nhe³hẽ¹nha²na²hẽ³la². A²yen³nãu³a² sa²kxai³lu² u³je³na³ka² yã¹nxe² ye³ki³i̱³na²hẽ³la². A²yu³kxai²na² sa²kxai³lu² ha³nxe² i̱³jut3sũ³nxe² yu̱³ki̱³la³kxi²na²hẽ³la². 2 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ha³te̱h³nxã³nxa² li²vro³txã³nxa² jũx1txã³nxa² sa²hai¹sxã³ ha²tẽ³nhã²na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² ĩ³ye³na² yxo²ka³teh³nãu³a² ã³nxai³na²hẽ³la². Ã³nxai³ka³tu̱³ a²yu³kxa² wi¹tãu³a² sa²kxai³lu² ĩ̱³ye³nai²na² ũh³yu³kũ³nha²ha²kxai³ a²yu³kai²na² a²wã̱³tãu³a² sa²kxai³lu²

ha³lo²a² tḭ³wxe³nha²ha²kxai³ nxe³na²hẽ³la².
3 Nxe³nũ²la² kãin² ĩ³wxan¹na²hẽ³la².
Ya²na¹la²ta³a² ĩ³lxãuh³na³kxi²jau³hũ³nxe²
ĩ³wxan¹na²hẽ³la². Ĩ³wxan¹nũ²la² ha³lai³xa²
nũ³ka̱³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹
tũ³ka̱³txa² ĩ³yxi²nxũ³xain¹na²hẽ³la².
4 Ĩ³yxi²nxũ³xain¹nũ²la²:

— Wãn³txa² ĩ³yxi²nxũ³xain¹jau³xai²li²
ũ³wha²li¹la¹tũ¹xã¹. Nxa¹ta¹ wãn³txa²
oh³nãn¹jau³xa² ain³kxi²na¹hẽ³la².
Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Wãn³txa² ha³lai³xa²
nũ³ka̱³txa² e³lain¹jau³xai²li² ũ³wha²li¹txa³hẽ¹li¹.
Ka²nahx2sxã³ wxa²ẽ¹nãu³ai²na² hãi¹nxĩ¹ka³tu̱³
ain³kxi²yxau³txai¹nhẽ³li¹. Nxe³sa³na²hẽ³la².
5 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ĩ³ye³nai²li²
tḭ³yu³kũ³nha² ha³lo²a²nãu³a² tḭ³wxe³nha²
nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² a²hxi²ka²
wi¹nẽ³tãu³a² sa²hxi²ka³la¹nhã²na²hẽ³la².
6 Sa²hxi²ka²la¹nha²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² e³jah¹lo²sa¹wi¹. A²nxe³jah¹lo²su²
Txa²wã¹sũ³nu²khai³xa² ka³tẹn³su²
kan²txi³ yxau²xai³jah¹lo²su² na³li¹.
A²wi¹ju³ta² ne³ki³so³nxa³jah¹lo²su²
na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na² hi²sen³su²
txa²wã¹ha³lo²a² whãi²na¹ oh³nãn¹ko³xa²
whãi²na¹ ĩ̱³ye³na² whãi²na¹ ĩ³yũ¹jah¹lo²su²
na³li¹. Yen³kxa² whãi²na¹ oh³nãu³an¹te²a²
yen³kxi³su² ta̱³nxa² yu̱h³xan¹te²a²
yen³kxi³su² ta̱³nxa² ĩ̱³ye³na² hã̱u¹ain¹te²su²
ta̱³nxa² nxe³te²a² yxo²ha³kxa¹ we¹jah¹lo²su²
na³li¹. Nxe³jah¹lo²su² ha²kxai³ hĩ¹na²
txa²wã¹ha³lo²a² ne³ki³son³ju³ta²nũ³su²
ya̱u³son³na³li¹. 7 Nxe³ha²kxai³
oh³xan¹jah¹la² ne³ki³san¹jah¹la² wãi²lhũ³ka³txa²
o²la³kxi²te³lhxã³ nxe²na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ten³kxi³jau³xu¹tai²na²
e³lxah²lxi³tu¹wi¹. Nxe³jau³xa² a²kxã³nxai³tã²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xu¹tai²na² ĩ³hen³txi²nẽ³ta¹hxai²tḭ³ai¹ti²tu³wi¹.
A²nxe³jau³xu¹tai³nãn¹jau³xa² e³lxah²lxi³tu¹wi¹
Nxe³na²hẽ³la².

8 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² e³ta³lun²nũ²la²
wãn³txai²li² oh³nãn¹jau³xa² ain³kxi²na¹jau³xai²li²
ãh¹ain³kxi²na²hẽ³la². Ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Ĩ²txa²hẽ³li¹.
Oh³xan¹jah¹la² ĩ²txa²hẽ³li¹. A²yu³wi¹tãu³a²
ĩ̱³ye³na² tḭ³yu³kũ³nha²ha²kxai³ a²yu³wã̱³tãu³a²
ha³lo²a²nãu³a² tḭ³yu³wxe³nha²ha²kxai³
nxe³jah¹lai²li² ha³tẹh³nxã³nxa² jũ¹lxi¹txã³nxa²
hxi²tẽ³nha²txã³nxa² ai³sxã³ so¹kxi¹sẽ¹li¹.
Nxe³sa³na²hẽ³la².

9 Nxe³sa³ha²kxai³ ai³na¹nũ²la²
ha³tẹh³nxã³nxa² hxi²tẽ³nha²jah¹la²
ĩ³ye³kxi²na¹hẽ³la², ha³tẹh³nxã³nxa²
ũ³hũ¹sa²si¹ha¹jau³sa². Nxe³na¹ka³tu̱³
ĩ³wa²lũ³xi²sa²te³an¹jau³kxai³lu¹ ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Txa²nxã¹nxai²li² sa²so¹kxi²sa³wi¹.
Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³ Ta²nxã¹nxai²li²
ĩ³yai³nhxa³txa²hẽ³li¹. Ĩ³yai³nhxa³tin¹kxai²nãn²tu̱³
wxa²yxo²ai²na² nã̱un³ye¹nxa²ha²kxai³
wxa²ẽ¹nãu³ai²na² tạn³ye¹nxa²ha²kxai³
ye¹nxa²tu¹wi¹. Nxe³sa³na²hẽ³la².

10 Nxa²ha¹te¹ ha³tẹh³nxã³nxa²
so¹kxi²na¹ka³tu̱³ ĩ³yai³na¹hẽ³la². Ĩ̱³yai³na¹tãu³a²
nã̱un³nhẽ¹la². Txuh³ha² nã̱un³jau³hũ̱³sxã³
hã̱un³nhẽ¹la². Txa²ẽ¹nãu³ai²na²
ĩ̱³yo¹li²na¹tãu³a² tạn³nhẽ¹la². 11 Nxa²ha¹te¹
wãn³txa² ãh¹lxi³sxã³ e³kxi²sain¹jau³xa²
ain³kxai¹na¹hẽ³la². Ain³kxai¹na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² tah²yau³nũ³a²
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹jau³nũ³a² ãh¹ ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
Nxe³jau³xa² ĩ³hen³txi¹nxa²ha¹jau³xai²na²
sa²kxai³lu² a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² a²nũ²a²
nũ̱³ka̱³txa² kãi²lxi³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² a²nũ²a²
ã̱³xa² wãn³txa² e³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² a²nũ²a²
a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ka³lxa¹tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² nxe³tũ̱³ka̱³txa²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³li¹.
Nxe³sain¹na²hẽ³la².

11

A²nũ²a² ĩ³yxo²nũ¹nain¹ya³jah¹lo²nãu³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² hau³ko³ka³txa²
ũ³hũ¹sain¹na²hẽ³la². Ũ³hũ¹sain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Hau³ko³ka³txa²
sa²so¹sẽ¹li¹. Sa²son¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ũ³hau³ko³txa²hẽ³li¹.
A³lu²ju³ta² ũ³hau³ko³txa²hẽ³li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu̱³
ta³lu²nĩn¹kxai²nãn²tu̱³ txah³lxa³kxa³txa²
Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²ka³txa²
te²yã¹nxe³ ũ³hau³ko³txa²hẽ³li¹. Nxĩn¹ka³tu̱³
a²nũ²a²nãu³xa² Sũ̱³na² sa²nẽn¹kxi²te³lhxã³
wxã³tũ̱³ka̱³txa² wxa²hau³ko³txa²hẽ³li¹.
ka̱³lxa¹ju³ta² wxa²hau³ko³txa²hẽ³li¹.
2 Nĩn¹kxai²nãn²tu̱³ ta³lu²nĩn¹kxai²nãn²tu̱³
hãi¹nxã¹txa²hẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
e³la² kãin²tãu³a² ũ³hau³ko³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³je³nai²na² sa²kxai³lu² ju³te²a²
nũ̱³ka̱³txi³sxa³te²nãu³xa² a²ha³lo²ai²la¹wi¹.
A²nxe³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
ko̱³nxe³ti³ kãi³tũ̱³ka̱³txi³su² ha²kxai³
sxi²je³na² wi¹lhin¹khai¹nxe³je³na²
Je³ru³sa³lẽ²thĩn³su² ha²kxai³ nxe³thĩ³na²
yxo²kwĩ¹kxai¹nha²kxai³ wa³ka³ti³lo³nyhain¹tu¹wi¹.

I³la³kxa² ka³lxa¹khai¹nxe³ sa²tã³tĩ¹tãu³a²
42 nxe² i³la³kxa² sa²tã³tĩ¹tãu³a²
wa³ka³ti³lo³nyhain¹tu¹wi¹. 3 Nxa²ha¹te¹
txa²sa³wi³ha³lxa² ha¹lin¹te²a² ĩ³yxo²nũn¹sain¹te²a²
ĩ³hxi²ka¹tai¹na¹tu¹wi¹. Nxai¹na¹kxai²nãn²tu̱³
Txa²yxo²wãn³txa² ĩ³hen³txain¹tu¹wi¹.
A²nxe³ya³te²a² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ³ka̱³txa²
a²ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²ya³tu¹wi².
Nxe³sxã³ a²wã²la²ka³lo³khai³xa² sa²kẽn¹ka³lo³ai²
so¹lxi³ ũ³whi²kxi²nha²sxã³ ai³sxã³
ĩ³hen³txain¹tu¹wi¹. Ye³ka³lxa¹txi³
a³la²ni²sxã³ 1.260 nxe² a³lan²tãu³a²
ĩ³hen³txain¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹na²hẽ³la².
4 Jã¹nxe³sxã³ ĩ³hen³txain¹te²na²
ha¹li¹nha²kxai³ o³li³ve²ra³ka³ta³txa²yã¹nx2na³la².
Nxe³kxat3su² a²yau³xa² sa²sai¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³
lã³pi³ãu²ka³txa² ã³nẽ¹nã³wih¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³
txa²wã¹ki̱³na¹xai²na² sa²ki̱³kxi²nẽ³te²ju²hẽ³la².
Nxe³ju³tai²na² yã¹nxe³sxã³ in³txa²
ha¹lin¹ya³te²a² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³nẽ³kxai²nãn²tu̱³ txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na²
ã³wa²su¹tũ¹nhẽ³ju³ta² yũ²na³la². Nxe³kxa²yã¹yxah³nx2na³la².
Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³a²
a²ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹ we¹jah¹lo²su²
ha²kxai³ nxe³jah¹la² yen³nãu³a²
he¹ain¹na²hẽ³la². 5 A²nxe³te²kxai³la¹
a²nũ²a² ĩ²li²te²na² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu²:

— Jah¹la² ha¹lin¹ya³jah¹lai²na²
ten³nxa³nhai¹. Su²lhã³ai¹na¹tũ¹xã¹.
Nxain¹kxai²nãn²tu̱³ in³txa² ha¹lin¹te²na²
hi²sen³su² ha³nxe²a² ĩ³yxo²sai¹nha²sxã³
wãn³txi³hxa³nai¹nhĩ̱³nx2nã³la². Nxe³sxã³
wãn³txi²ya²lun¹txi²hxa³nai¹nhĩ̱³nx2na³la².
6 Nũ³kxũn³jah¹lo²nãu³xa² ha¹lon³txi³yah³na²hẽ³la².
Nxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³hxi²ka¹tain¹kxe³su² yũ³ya³ha²kxai³
a²ẽ¹nai²na² e³ya³te³nah¹lxi¹:

— Hĩ¹na² wẽ³hã¹ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹.
Wãn³txa² ĩ³hen³txi³ ta³lu²nain¹sã²na¹tũ¹xã¹.
Nxain¹kxai²nãn²tu̱³ wẽ³hã¹xi²hĩ̱³nx2nxa³wa².
Te²yã¹nxe³sxã³ ĩ̱³yau³xa² ĩ³ã̱³lxa³ti³sxã³
a²ti³ha²yau³hũ̱³jau³su² ĩ³wet1si¹jau³su²
hxi²ka¹nai¹nhĩ̱³nx2na³la². Te²yã¹nxũn³sxã³:

— Ĩ³ta³ka³txa² yuh³xan¹ko³xa²
ĩ³sa²si¹hã¹a¹tũ¹xã¹. Nxain¹kxai²nãn²tu̱³
ya²la³tu̱³ ĩ³to³nai¹nhĩ̱³nx2na³la².
7 Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³ta³lu²nain¹nũ²la² ka³yxuh³hũ̱³jah¹la²
ko̱³nxe³thin¹khaix1jah¹la² yuh³xa²
kxĩh³nxẽ¹na² u¹tẽ³na² a³li³jah¹lai²na²
hi²sen³tu̱³ti¹ in³txi³nãu³xa² ha¹lin¹jah¹lo²nãu³xa².
ã³nhe¹kxi²yah³na²hẽ³la². Ã³nhe¹kxi²yah³nũ²la².
in³txa² ha¹lin¹te²nãu³xa² ka³yxuh³hũ̱³jah¹la²
ko̱³nxe³thin¹khaix1jah¹la² hi²sen³kxai³lu²
sun²tã¹ain¹na²hẽ³la². 8 Nxe³nũ²la²
a²nũ²nãu³xa² ya³lun¹txi²jah¹lo²nãu³xa²
tẽ³sxã³ sxi²je³na² ũh³wxe³ain¹na²hẽ³la².
Ha¹lo²a² sa²tã³ain¹na²hẽ³la². A²nxe³thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txai³tã²
a²kxã³nxai³tã² Je³su²jah³la² su²lhã³ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³w
Nxe³thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txi³nãu³hxai²tẽx1ta³lxi³
ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² so¹lxi³ kãi³ai¹nha²kxai³
So³to²ma²thĩn³su² yã¹nxe³na²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
en²txi²sa²tẽ³ai¹nha²kxai³ E³ji²ta²ko³su²
yã¹nxe³na²hẽ³la². Nxe² ĩ³lxi³hain¹na²hẽ³la².
9 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³nãu³xa²
a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txi³su² te²na² wxã³ai¹nha²kxai³
sxi²je³na² a²yxo²ha³kxa¹ wxã³ai¹nha²kxai³
wãn³txa² yau³tã̱³xa² e³tũ̱³ka̱³txa²
wxã³ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txa²
kãi²lxi³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² wxã³ai¹nha²kxai³
nxain¹na²hẽ³la². Nxain¹te³na¹
ya³lu²jah¹la²nãu³xa² ĩ²ain¹na²hẽ³la².
Ĩ²ain¹ka³tu̱³ hai³txi³ ya³lu²te²nãu³xa²
sa²nĩ̱³kxi²si¹hai¹nxa³jau³su² te³nain¹na²hẽ³la².
Te²na¹ĩ ka³na³ki¹ a³lan²tãu³a² ãh¹
ne³ka³kat3sxã³ a³lan²nũn³tãu³a² sa²nĩ̱³kxi²si¹hai¹nxa³jau³s
te³nain¹na²hẽ³la². 10 Nxe³nxa²ha¹te¹
ĩ³lxa³thi¹nxa³tũ̱³ka̱³txa² yuh³xan¹te²nãu³xan²tu̱³
ĩ³ka³li³hain¹na²hẽ³la². In³txa² ha¹lin¹jah¹la²nãu³xa²
ya³lu²yain¹ju³ta² ĩ³ka³li³hain¹na²hẽ³la².
Nxe³jah¹la²nãu³xa² hxi²ka² a²kxã³nxa²
ĩ³lxa³thi¹nai¹nxa³tũ̱³ka̱³txa² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹li²hai¹nha²kxai³lu² hxi²ye¹ta³lxi³si¹hain¹na²hẽ³la².
Nxe³kxe³su² kwẽn¹ta² ya³lu²yai¹nha²kxai³
ka³li³hain¹jau³su² yen³kxa² ũ³hũ¹nyhain¹na²hẽ³la².
11 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ka³na³ki²
a³lan²tãu³kxai³lu² ãh¹ ne³ka³kat3sxã³
a³lan²tãu³kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
hi²sen³su² in³txa² ya³lun¹txi²jah¹la²nãu³xa²
a²wã³nẽ³na² ĩ³ya¹txa²hẽ³la². Ĩ³ya¹tha²kxai³
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²yah³na²hẽ³la².
Nxe³ya³ha²kxai³ ju¹tai²na² ĩ²ain¹tũ̱³ka̱³txa²
kãin² o²lain¹na²hẽ³la². 12 O²lai¹nhĩ¹na¹
wãn³txa² oh³xan¹jau³xa² ain³kxain¹na²hẽ³la².
Ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ka³la³a² wxã³ja¹hẽ¹le¹. Nxe³na²hẽ³la².
Nxe³nũ²la² in³jah³la²nãu³xa² ya³lun¹txi³sxã³
ka³te̱n³su² ĩ³sa²yxau³xi²ya³te²a² ha¹lin¹te²a²
ka³la³ya³ha²kxai³ o³sĩ̱³na² ã³wi¹yha³nha²hẽ³la².
Nxe³sxã³ oh³xan¹ko³xa² ã³wi¹yha³nha²hẽ³la².
A²nxe³ju³tai²li² ko̱¹ko̱¹sain¹tũ̱³ka̱³txa²
ĩ²kxain¹na²hẽ³la². 13 A²nxe³tãu³
kxĩh³nxa² kãin² ĩ³ka³ta̱³ta̱³tũh¹na²hẽ³la².
Sxi²jen³nãu³ai²na² hxi²ka² han³ka³tu̱³
nxe³thĩ³na² thĩ³ka³na³ka³nat3sxã³
a³lu²lhxa³tã²hẽ³la². Nxe³ti̱³kxai³lu² a²nũ²a²
yxau²xai³te²na² ka³lxa¹te²nãu³xa² 7.000

nxe³te²nãu³xa² ã³ya²lu¹ta³lxain¹na²hẽ³la².
Nxa²ha¹te¹ sxi²yhe³na² ka³tẹn³su²
wã³kon³ta³nũ³ka̱³txa² on²tain¹na²hẽ³la².
A²nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³tãu³a² oh³xan¹jah¹la² sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la².
14 A²nxe³jut3su² yuh³xai²nãn¹ko³xai²na²
khãuh³lxa³txain¹ju³ta³nũ³su² yu³tha¹li¹
wa³to²hi²na³la². Yxãn¹ta¹ yu³ka³na³ka³na³ton³na²na²a².
Wa³su¹txi³ wxã³tu¹wa².

Wãi²lhũ̱³ka³txa² a²ne³ki³sa² wxa²no²la³kxi²jau³su².

15 Nxa²ha¹te¹ ã̱³xah³lai²na² sa²kxai³lu²
a²wãi²lhũ̱³ka³txa² wxa²no²la³kxi²jah¹la²
ne³ki³san¹jah¹la² wxa²no²la³kxi²na²hẽ³la².
Wxa²no²la³kxi²ka³tu̱³ oh³xan¹ko³xai²na²
a²nũ²a² ka³lxa²khai¹nxe³sxã³ e³lain¹jau³xa²
ain³kxai¹na¹hẽ³la². Ain³kxai¹na¹te³nah¹lxi¹:
— A²nũ²a² yuh³xan¹ta² nũ̱³ka̱³txai²na²
a²hxi²kan¹ta² ĩ³hau³ko³ju³ta² ne³ki³son³na³li¹.
Hĩ¹na² ã³wẽ̱³not3tu¹wi¹. Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² Kris2tu³jah¹lo²su² ha²kxai³
wẽ̱³non³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹lai²na²
Txa²wã¹sũ̱³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³tai²na²
hai³txi³ ne³ki³so³nxa³lho³li¹. A²nũ²a²nãu³xai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³hxi²kan¹txi³lo³tain¹tu¹wi¹.
Nxe³ai¹nhẽ³la².
16 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² hxi²kan¹te²nãu³xai²li²
Txa²wã¹sũ̱³na² yen³nãu³a² ã³wxe³sxã³
yxau²xai³lain¹tũ̱³ka̱³txin³txi³ hxi²kan¹ta²
ã³wxe³ka³lo³a² ã³wxe³ain¹tũ̱³ka̱³txin³txi³
ã³ka³ti³lhu³ta³kxa² wxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la². 17 Sa²nẽn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Sũ̱³nãi³. Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³ka³si¹lxi¹.
Nũ³kxũn³ta² Si³yxau³ka³si¹lxi¹.
Ka³tẹn³su² yxau²sa²tẽ³jah¹lo²si¹lxi¹.
Te²yã¹ju³tain²txi³ a²kxã³nxa²
a²ka³tẹn³su² yxau²xai³lin¹ta²wi¹.
Hĩ¹na² nũ³kxũn³khaix1nĩ¹nha²kxai³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ hxi²kan¹txi³lot3sa²nhĩn¹ju³ta²
ã³si³wxen³tu¹wi¹.
18 A²nũ²a²nãu³xa² Sũ̱³na² wãn³txa²
te³nai¹nxa³te²nãu³xa² ĩ³a̱n³ta³kxi²nxain¹na²hẽ³li¹.
Jã¹nxe³nũn³sxã³ ye³jen¹na²
ĩ³a̱n³ta³kxai¹nĩn¹tu¹wi¹. A²nũ²a²
ya³lu²te²nãu³xai²na² ka³tẹn³su²
yxau³ai¹nhĩ¹nai³tã² kãi³sxã³
yxau³ain¹ju³ta² a³ya³tai¹nĩn¹tu¹wi¹.
Wi¹ta̱³nxa² kọ̱³nxe³ ta̱³nxa²
a³ya³tai¹nĩn¹tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³
wxa²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² wxa²wãn³txa²
ĩ³hen³txai¹nĩn¹kxe³nãu³xa²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²ain¹te²nãu³xa² nxe³te²nãu³xa²
ũ³yho³hai¹nĩn¹tu¹wi¹. Kãin²te²su²
kãi²nxa³te²su² nxe³kxan²ti³
ũ³yho³hai¹nĩn¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
yuh³nãu³xa² kọ̱³nxe³thin¹tũ̱³ka̱³txa²
kọ̱³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yo³ha²
kọ̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹sxã³ ĩ³wai¹tai¹nĩn¹tu¹wi¹.
Jã¹nxĩn¹jut3su² sa²nẽn¹kxi¹nxa²sĩ¹na¹wi¹.
Nxe³na²hẽ³la².
19 Nxe³ka³tu̱³ oh³xan¹ko³nãu³a²
na²a²wã¹sũ̱³na² sxi²ha² sa²yxo²than²na²hẽ³la².
Kai²syẽ¹na² ou²ra³ka² we¹tain¹tẽ³na²
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² wi¹lhin¹sxã³
ĩ³ye³kxi²nũ¹nhẽ³jau³xa² ũ³wha¹na²hẽ³la².
A²nxe³tẽ³nai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
sxi²ha² sxa³ye²na²hẽ³la². Nxe³tãu³a²
ha³lo²a² kãin² ha³lai³ni³ha²kxai³
a²nũ²a² e³kxi²jau³xa² ain³kxi²ki̱³sa²kxai³
kãin² wa³tu³ka³nxe³ha²kxai³ ha³lo²a²
kxĩh³nxai²na² ĩ³ka³ta̱³ta̱³tũ¹ha²kxai³
wã³yxũ³la³ka² kãin² si̱³nxe³ha²kxai³
nxe³na²hẽ³la².

12

Ka³yxuh³xa² kọ̱³nxe³khaix1te²a² ĩ³yau³u³jau³su².

1 Nxa²ha¹te¹ ten³sa²tã³a¹tãu³a²
oh³xan¹ko³xa²nãu³a² wã³nxĩn¹khaix1ju³ta²
ĩ²a¹hẽ³la². Txu¹ha² ĩ²a¹hẽ³la².
A²nxe³ta¹ka³lxa² u³je³na³kai²li² wã²la²
ũ³whih²kxi²jut3sũ̱³nxe²ha²kxai³ ka³nxah³ta²
i³la³kxa² i̱³jut3sũ̱³nxe² a²yu³kxa²
wĩ³la³kẽ³na² yu³ki̱³ha²kxai³ a²ne³ka³nãu³a²
hi³ka²ta³a² ka³lxa¹ki³a² ne³hẽ¹nha²na²hẽ³la².
Hi³kai²li² hxi²ka² hxan³sxã³ ãh¹ ki³ha¹li¹
wxa²hait1so¹xi²sxã³ ne³hẽ¹nha²na²hẽ³la².
2 Ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² wẽh³ni³na²hẽ³la².
Nxe³ka³tu̱³ wẽ³sa² a³li³lah¹te³lhxã³
ye³je³na³wa³kxa² yxau³son³ye²kxe³su²
wẽ³sa² a³li³lah¹kxi²ha²kxai³ khãuh³lxa³ti³nha²sxã³
kãin² ĩ³wxa¹na²hẽ³la².
Nxa²ha¹te¹ yu³tã̱³xa² ĩ²a¹hẽ³la²,
oh³nãn¹ko³xa²sa³. Nxe³ti̱³kxai³lu²
ka³yxuh³hũ̱³jah¹la² kọ̱³nxe³khaix1te²a²
ne³hẽn¹te²a² ĩ²a¹hẽ³la². A²nxe³te²na²
sa²kxai³lu² a²ne³ka²su² ne³ka³lxa¹ha²kxai³
ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ka³na³ki²
ne³nha²na²hẽ³la². A²ne³txau³xai²na²
sa²kxai³lu² hi³ka² hxan³sxã³ ne³txau³xi³nha²hẽ³la².
A²ne³ka³nãu³a² ne³hẽ¹nha²ka³lo³ai²na²
sa²kxai³lu² ka³lo³ha¹li¹ ka³lo³ha¹li¹
ka³lo³ha¹li¹ ka³na³ki² ne³hẽ¹nha²xai³na²hẽ³la².
4 A²sa³wẽ̱³lxai²na² sa²kxai³lu² sa³we³kxãi³nha²ka³tu̱³
ĩ³wai²wai²ju²nũ²la² oh³nãu³nũ¹ka³nãu³an¹ta²
hi³ka²ta³a² ĩ³yi²lã³xi²na²hẽ³la². A²wã³kxi³kxai³
ki³ka³na³ka³nat3sxã³ ĩ³yi²lã³xi²ha²kxai³
a²wã³kxi³kxai³ ki³ha¹li¹ hãi¹nxã¹wxe³kxi²ha²kxai³
nxe²xai³na²hẽ³la². Nxe³sxã³ hi³ka²ta³a²

ki³ka³lxa¹txi³ ĩ³yi²lã³xi²sxã³ yuh³xai²nãn¹ko³xai²
ã³yah³xi²ye²na²hẽ³la². Nxa²ha¹te¹
ka³yxuh³hũ̃³jah¹la² kọ̃³nxe³khaix1te²na²
he³hen³te²ai²na² sa²kxai³lu² txu¹ha²
wẽh³ni³ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ã³tĩ̃³sxã³
wah³nxe³na²hẽ³la².

— Wẽh³sai²na² a³li³la¹kxi²kxai²nãn²tụ̃³
nxe³ju³ta¹ ĩ³so¹jĩ²kxi²na¹tũ¹xã¹. Ka³yxuh³hũ̃³jah¹la²
kọ̃³nxe³khaix1te²a² he³hen³te²a²
nxe³na²hẽ³la². [5] Nxe³ka³tụ̃³ wẽ³sa² in³txa²
wẽ³sa² a³li³lah¹na²hẽ³la². A²nxe³te²ai²na²
wẽ³sai²na² sa²kxai³lu² yuh³xan¹ta³
nũ̃³ka̱³txi³nãu³xa² hãi¹nxe³ti³xa¹
hxi²kan¹txi³ kwa³na³jah¹lo²nũ³su²
na²hẽ³la². Kwa³thi³la³ka³txa² hxi²tẽ³nha²sxã³
nũ³kxũn³sxã³ wa³ka³ti³lot3sxã³ ĩ³hau³ko³tũ¹ha³ka³lxai²na²
na²hẽ³la². Nxe³kxi³nũ³su² Txa²wã¹sũ̃³na²
yen³nãu³a² wẽ³sai²li² so¹sxã³ ũ³ho¹a̱³na²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ̃³na² ã³wxe³ka³lo³a²nãu³a²
so¹sxã³ ũ³ho¹a̱³na²hẽ³la². [6] Nxe³ka³tụ̃³ta¹
txu¹ha³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² ih³saun³na²hẽ³la².
Ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xai²na²
Txa²wã¹sũ̃³na² hxi²ka² sa²hau³ko³ta³ko³su²
ih³saun³na²hẽ³la². Ih³saun³sxã³
yxau²xai³lha²kxai³ Txa²wã¹sũ̃³na²
hxi²ka² ũ³yhai¹tã²hẽ³la². A³la²ni²ju³ta²
ye³ka³lxa¹khai¹nxe³sxã³ 1.260 nxe²
a³lan²tãu³a² ũ³yhai¹tã²hẽ³la².

[7] A²nxe³ju³kxai³lu² oh³nãu³nũ¹ka³na¹
ã³nhe¹lain¹na²hẽ³la². Mi³ke²lah³la²
a²sa³wi³ha³lxi³nũ̃³ka̱³txan²tụ̃³ oh³xan¹tũ̃³ka̱³txai³la³
nũ³kxũ³nha²kxai³ ka³yxuh³hũ̃³jah¹la²
kọ̃³khaix1jah¹la² he³hen³jah¹la² a²sa³wi³ha³lxi³nũ̃³ka̱³txan²tụ̃³
oh³xan¹tũ̃³ka̱³txi³la³ nũ³kxũ³nha²kxai³
nxe³sxã³ ã³nhe¹ain¹na²hẽ³la². [8] Nxe³ka³tụ̃³ta¹
ka³yxuh³hũ̃³jah¹la² kọ̃³khaix1jah¹la²
he³hen³jah¹la² nũ̃³ka̱³txa² hxi²kan¹txi³
nũ³kxũn³txi³ wa³lxĩ³nhai¹nxa³hẽ³la².
Nxe³ai¹nxa³ha²kxai³ oh³nãu³nũ¹ka³nãn¹ko³nãu³a²
hxi²kan¹txi³ yxau²xai³lain¹ju³ta²
yũ³ai¹nxa³hẽ³la², nũ³kxũ³nai¹nxa³ha²kxai³la².
Mi³ke²lah³la² nũ̃³ka̱³txa² nũ³kxũn³khaix1ye²yhai¹nha²kxai³
nxe³na²hẽ³la². [9] Nxe³te³na¹ ka³yxuh³hũ̃³jah¹la²
kọ̃³khaix1jah¹la² he³hen³jah¹lai²li²
a²nxe³jah¹lain²txi³ a²kxã³nxu¹tai²na²
txih³hũ̃³sxã³ kọ̃³nxe³jah¹lo²lxi³ha²kxai³
Ti³a²bo³jah¹lo²lxi³ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹lo²lxi³ha²kxai³
a²nũ²a²nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ki³ha¹kxai¹nha²kxai³
nxe³jah¹lai²la¹wa². Nxe³yai¹nha²kxai³
oh³nãu³an¹ko³xa² a³li³sxã³ ka³nxi³xi²sxã³
yuh³xan¹ko³xai²na² kan²txi³ yxau³si¹hain¹jau³su³
nxain¹na²hẽ³la². Jã¹nxe³kxe³hũ̃³nxe²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² te²yã¹nxe³si¹nyhain¹na²hẽ³la².

[10] Nxe³nũ²la² wãn³txa² oh³nãu³an¹jau³xa²
ain³kxi²na¹hẽ³la². Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Hĩ¹na² Txa²wã¹sũ̃³na² Si³yxau³ka³jah³lai²na²
yuh³xai²nãn¹tũ̃³ka̱³txa² kọ̃³nxe³ti³ kãi³sxã³
yxau²xai³ki̱³ju³ta² ã³wa²su¹tẽ³na³li¹.
Ha³lo²a²nãu³a² a²yxo²ha³kxa¹ nũ³kxũn³sxã³
ĩ³hau³ko³tũ²sa²tẽ³na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
Kris2tu³jah¹lai²li² a²hxi²kan¹khaix1nxe³ju³ta²
e³lxah²lxi³ ĩ³yau¹ũ³nẽ³na³li¹. Jah¹la²
ka³yxuh³hũ̃³sxã³ kọ̃³jah¹la² Txa²wã¹sũ̃³na²
a²ne³nxẽ³na² ĩ³ki³ha¹kxi²sa²ye³sĩ¹ni²
txa²wã³tã̱³nãu³xa² ĩ³ki³ha¹kxai¹ni²
nxe³jah¹lai²li² sa²tã³ain¹na³li¹. Jah¹lain²txi³
kọ̃³nxe³khaix1jah¹lain²txi³ Txa²wã¹sũ̃³na²
yen³nãu³ai²na² a³lan²ta² hãi¹nxe³ti³xa²
ha³lo²a² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ nxe³ti³xa¹ kọ̃³te³kxi²sa²sĩn¹to³nha²hẽ³li¹.
Yxã̱n¹ta¹ hĩ¹nãn¹te²tụ̃³ yũ²nxa³lho³li¹.
[11] Je³su²jah³lai²li² O³ve²a² Wẽn³sũ̃³jah¹lai²li²
ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ a²ti³ha²yau³xa²
ha³li³hxan³na²hẽ³li¹. A²yxo²wãn³txain²txi³
nũ³kxũn³khai¹nxe³ha²kxai³ ya²la³lyau³xa²
ĩ³hen³txain¹na²hẽ³li¹. Jã¹nxe³ai¹nha²kxai³
ã³si³tẽ³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ya³lu²ain¹kxan²ti³ yụ̃h³lxai¹nxa³hẽ³li¹.
[12] Jã¹nxe³ha²kxai³ oh³nãu³xan¹ko³
ĩ³nxai²na² ka³lih³txa²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
oh³xan¹ko³xa² yxau³yah³lxin¹te² ĩ³nxa²
ka³lih³jah¹lxi³nũ³nhẽ¹li¹. Nxe³yãn¹ta¹
yuh³xan¹ko³ ĩ³nxai²na² ĩ̱³ye³na² ĩ³nxai²na²
nxe³sxã³ khãuh³lxa³txi³yhah¹lxin¹tu¹wi¹.
Ti³a²bo³jah¹la² kọ̃³khaix1jah¹la² ka³nxi²sxã³
a³yah³txi¹nx2ti³na³li¹. A²nxe³jah¹la²
i³ãn¹txi¹khaix1nxe²na³li¹, ha³lo²a²
o²la̱³kxi²ju³ta³nũ³su² a³lu²xa³ha²kxai³lu¹.
Nxe³jau³su² oh³nãu³an¹jau³xai²na²
ain³kxi²na¹hẽ³la².

[13] Nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hũ̃³sxã³
kọ̃³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² yuh³xan¹ko³xa²nãu³a²
sa²si¹ka³tai¹nha²kxai³ ĩ³a̱n³txi³na²hẽ³la².
Ĩ³a̱n³txi³te³ãn¹jau³kxai³lu¹ txu¹hai²li²
in³txa² wẽ³sa² a³li³lah¹ye²ta¹ka³lxai²li²
khãuh³lxa³tain¹na²hẽ³la². [14] Nxa²ha¹te¹
txu¹ha³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²nxe³kxa²
nxe³ki³ha¹li¹ ũ³hũ¹nyhain¹na²hẽ³la².
Tau²ta²ta³a² nxe³ki³hũ̃³na²hẽ³la².
Nxe³ta³nxe²kai²na² sa²kxai³lu² so¹nũ²la²
ha³lo²a² a²kxã³nxa² ih³saun³ko³nãu³ai³tã²
ain¹lxi³ ih³sxã³ ĩ³hãi³na²hẽ³la². Nxe³tãu³ai²na²
sa²kxai³lu² yain³txa² sa²nhũ¹ain¹na²hẽ³la².
Ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ kwẽ³kon³sxã³ ãh¹
wã̱³txi²yain¹to³kxan²ti³nu¹ yain³txa²
ũ³yhai¹tain¹toh³na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³
txih³hũ̃³sxã³ kọ̃³jah¹la² hxi²kan¹txi³
ta¹ka³lxa² ih³sxã³ hãi³je³na² a³txi²nxa³lho³la².

15 Nxe³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³ txih³hũ̱³sxã³
ko̱³jah¹la² hi²sen³tu̱³ti¹ ĩ̱³yau³xa²
yxo²wxe³ha³li³nũ²la² ka³wã³lxa² kãin²jau³xa²
yã¹nxe² ĩ³yẽ¹na³na²hẽ³la².

— Ta¹ka³lxa² he¹tãu³su² tãu³a¹
ĩ̱³yau³xai²li² wa³su³txi³ ka³nxi²sxã³
sa²so¹sxã³ ya²lu¹tũ¹xã¹. Nxe³jau³su²
nxe³na²hẽ³la². 16 Nxe³kxan²ti³nũ¹
ĩ̱³yau³xa² ĩ³yẽ¹na³jau³xai²li² ha³lo²ai²na²
kxĩh³nũ̱³xai²na² ĩ³yxo²ha³la̱t3sxã³
ĩ³yxo²hai²txa³lxi³ha²kxai³ nxe³tĩh³nhu²su²
tĩh³nha¹ ĩ̱³yau³xa² kan³nha²kxai³
ta¹ka³lxa² aun³na²hẽ³la². 17-18 Nxe³ju³ta²
ka³yxuh³hũ̱³sxã³ ko̱³jah¹la² txih³hũ̱³sxã³
ko̱³jah¹lo²su² ha²kxai³ nxe³jah¹la²
sa²kxai³lu² txu¹hai²li² ĩ³a̱n³ta³kxi²khai¹nxa²hẽ³la².
Ĩ³a̱n³ta³kxi²khai¹nxe³ha²kxai³ ta¹ka³lxa²
a²ne³tah²nãu³xa² ã³nhai¹nha³kxain¹na²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹tain¹tũ̱³ka̱³txa²
yxo²ha³kxa¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²ain¹tũ̱³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹
nxe³tũ̱³ka̱³txai²na² yxo²ha³kxa¹ ã³nhai¹nha³kxain¹na²hẽ³la².
Nxe³ka³ta̱³ ka³wã³lxa² yxo²ka³te̱h³nãu³a²
yxau³na²hẽ³la².

13

*Ka³yxuh³hũ̱³sxã³ ko̱³nxe³te²a² ã̱³xai²li²
ĩ³yau¹ũ̱³jau³su²*

1 Nxa²ha¹te¹ ten³sa²tã³a¹tãu³a²
yu³tã̱³xa² ĩ²a¹hẽ³la². Ka³yxuh³hũ̱³jah¹la²
ko̱³nxe³te²a² ã̱³xa² ĩ²a¹hẽ³la². Ĩ²a¹te²a²sa¹
ĩ̱³ye³na² wxa²li³sxã³ wxã³na²hẽ³la².
A²nxe³te²na² ne³txau³xa² hxi²ka²
hxan³sxã³ ne³txau³xi³nha²hẽ³la².
A²ne³kai²na² sa²kxai³lu² ne³kha¹li¹
ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ka³na³ki² ne³kih³nha²hẽ³la².
A²ne³txau³xa² a²ne³ka³tih²nãu³a²
sa²kxai³lu² ne³hẽ¹nha²ka³lo³a² ne³hẽ¹nha²xai³na²hẽ³la².
A²ĩ³lxai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
ko̱³nxe³te²lo³jau³su² a²ne³ka³nãu³a²
ĩ³yĩ¹li²sxã³ ne³wha²li¹la³kxi²nha²xai³na²hẽ³la².
2 A²nxe³te²a² ka³yxuh³hũ̱³sxã³ ko̱³nxe³te²li²
ĩ²a¹ju³ta² ya²na¹lhũ̱³na²hẽ³la². A²yu³kai²na²
sa²kxai³lu² ur²su²te²a² yu³kxi³hũ̱³na²hẽ³la².
A²yxo²ai²na² sa²kxai³lu² le³ãu² a²yxo²hũ̱³na²hẽ³la².
Nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hũ̱³te²a² ko̱³nxe³thin¹khaix1jah¹la²
a²wi¹lhĩ¹nãn¹te²na² hi²sen³su² ĩ³nũ³kxũn³ti³hi¹ta²kẽ³la².
Nxe³sxã³ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³kat3jah³la²
ã³wxe³ka³lo³a² ũh³wxe³na²hẽ³la².
Nxe³ha²kxai³ ĩ³hxi²kah¹khaix1na²hẽ³la².
3 Nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hũ̱³jah¹la² ko̱³nxe³te²a²
ĩ̱³ye³na² wxa²li³te²na² a²ne³ka² ne³ka³na³ka³nat3sxã³
ũ³nhe³ja³lu³kxi²sxã³ ũ³yha²lu¹te³lhxã³
nxa¹hẽ¹la². Nxe³kxa²ha³ta̱³nxãn²ti³
ne³we²txi²nhã²na²hẽ³la². Ne³we²txi²nhã²nũ²la²
a²nũ²a² yuh³xan¹tũ̱³ka̱³txa² yxo²ha³kxa¹
o²lain¹kxan²ti³nũ¹ ã³si³tẽ³kxain¹na²hẽ³la².
4 Nxe³sxã³ ka³yxuh³hũ̱³sxã³ ko̱³nxe³khaix1jah¹la²
sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la². Ka³yxuh³hũ̱³jah¹la²
ko̱³nxe³te²na² ĩ̱³ye³na² wxa²li³te²na²
ĩ³hxi²ka¹txai¹nha²kxai³ sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ ka³yxuh³hũ̱³jah¹la²
ko̱³nxe³te²li² ĩ̱³ye³na² wxa²li³te²li²
sa²nẽn¹kxain¹nũn³na²hẽ³la². Sa²nẽn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ka³yxuh³hũ̱³jah¹la² ko̱³nxe³khaix1jah¹la²
nũ³kxũn³khaix1jah¹lai²la¹wi¹. Te²yã¹nxe²
nũ³kxũn³te²a² ĩ²ki̱³sxa³wi¹. A²nũ²a²
ã̱³xa² wa³ka³ti³lo³tain¹ju³ta² yũ²nxa³wi¹.
Nxe³nyhain¹na²hẽ³la².

5 Nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³xa² ko̱³nxe³te²na²
ĩ̱³ye³na² wxa²li³jah¹la²kxai³lu² wãn³txa²
ĩ̱³ye³na² wxa²li³jah¹la²kxai³lu² wãn³txa²
Ai³lhxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²su² ki³lxo³nxe³ha²kxai³
wãn³txa² ki³han³ti³hit1nhã²nxa³ta³ki³lxo³tã²hẽ³la².
Nxe³ju³ta² i³la² ka³lxa¹txi³ sa²tã³tĩ¹tãu³a²
42 nxe² i³la³ka² sa²tã³tĩ¹tãu³a² nxe³jut3su²
kãi³si¹jau³su² ĩ³hxi²ka¹tã²hẽ³la². 6 Nxe³tãu³a²
Txa²wã¹sũ̱³na² ko̱³nxe³txe²lo³jau³xa²
so¹lxi³ ĩ³ye³na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ̱³na²
ko̱³txe²lo³tha²kxai³ Txa²wã¹sũ̱³na²
yxau²xai³ko³xa² ko̱³txe²lo³tha²kxai³
a²hãix1tãu³a² yxau²xai³tũ̱³ka̱³txa²
ko̱³txe²lo³tha²kxai³ nxe²sa²tẽ³na²hẽ³la².
7 Nxe³nũ²la² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ²te²nãu³xa² ã³nhai¹nha³kxain¹na²hẽ³la².
Ã³nhai¹nha³kxain¹sxã³ wa³ka³ti³lo³tain¹na²hẽ³la²,
ka³yxuh³hũ̱³jah¹la² ko̱³nxe³te²na² ĩ̱³ye³na²
wxa²li³jah¹la²kxai³la². Nxe³te³na¹
yuh³xan¹tũ̱³ka̱³txa² a²yxo²ha³kxa¹
sxi²je³na² a²yxo²ha³kxa¹ a²nũ²nũ̱³ka̱³txa²
aayxo²ha³kxa¹ wãn³txa² ã̱³lxi³jau³xa²
e³tũ̱³ka̱³txa² a²yxo²ha³kxa¹ a²nũ²a²
nũ̱³ka̱³txa² kãi²lxi³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
a²yxo²ha³kxa¹ a²nũ²a² hãi¹nxe³ti³xa¹
wa³ka³ti³lo³tain¹na²hẽ³la². 8 A²nxe³jah¹lo²su²
ha²kxai³ yuh³xan¹tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
hi²sen³kxai³lu² sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la².
Ta¹xãn¹ta¹ sa²nẽn¹kxai¹nxa³te²nãu³xa²
yũ̱³jau¹la² ha³hẽ³la². A²nxe³te²nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² O³ve²a² Wẽn³sũ̱³jah¹lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹na²hẽ³la². Ya³lu²kxi²nũ¹hain¹ju³tai³tã²
yxo²ĩ²ain¹na²hẽ³la². A²wi¹lhĩ¹nu¹tai²na²
a²nũ²a² yũ²nxa³hĩ¹nu¹tai²na² tũ̱¹ka̱³txai²na²
a²ĩ³lxa² tẽ³lxi²sxã³ O³ve²a² Wẽ³sũ̱³jah¹la²
na²tẽh³nxã³nxa² ka³te̱n³ti³hi¹tẽ³txã³nxa²
ã²la² ũ³wha²li¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
O³ve²a² Wẽ³sũ̱³jah¹lai²na² wãn³txa²

yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³ ta²nxã¹nxai²na²
sa²kxai³lu² ka³tẹn³ti³hi¹tain¹na²hẽ³la².
Nxe³ta²nxũ¹kạ³txai²na² so¹lxi³ sa²nẽn¹kxai¹nxa³hẽ³la².

9 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² ĩ³tih³nxe³nx2ti³ju³ta²
ten³na³la². Ya²la³tụ³ wi¹kọ³nh²ti³ten³nyhah¹lxin²kxai²tãn²tụ³
a²wãn³txai²li² wi¹lain³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹la².
10 A²nũ²a² ĩ²li³te²a² nũ³kxũn³txi³
sa²so¹ka³tụ³ kan²thĩ³na² ũ³tĩ¹kxain¹kxai²nãn²tụ³
wxa²wa²sut1sxã³ a³li³ai¹nxa³lho³la².
Jã¹nxe³sxã³ hi³ki²a³la² hxi²tẽ³nha²sxã³
a²nũ²a² su²lhã³te³lhxã³ ain¹kxai²nãn²tụ³
nxe³jah¹la² sa²kxai³lu² wa³lxĩ³nha²sxã³
su²lhã³ain¹nũn³tu¹wa², hi³ki²a³la²
hi²se³na²sa³. A²nxe³ju³kxai³lu²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²te²su²
te²a² khãuh³lxa³txi³nhain¹kxan²ti³nũ¹
ya³nãn³ta³ki²la²sxã³ kan²txi³ yxo²ĩ²txai¹lxa².

11 Nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hũ³jah¹la²
kọ³nxe³te²a² ã³xa² ĩ²a¹hẽ³la². Kxĩh³nxa²
si³tah³nãu³a² wxa²li³sxã³ wxã³na²hẽ³la².
A²nxe³te²a² sa²kxai³lu² o³ve²a² wẽ³sũ³nxe²
ne³tau³xi³nha²hẽ³la². Nxe³txau³ha¹lin¹na²hẽ³la².
Yxãn¹ta¹ a²wãn³txa² sa²kxai³lu²
ka³yxuh³hũ³jah¹la² kọ³nxe³khai¹nxe³jah¹la²
yã¹nxe² wãn³txi³nha²hẽ³la². 12 Nxe³sxã³
nũ³kxũn³khaix1nxa²hẽ³la². Yxãn¹ta¹
ka³yxuh³hũ³jah¹la² kọ³nxe³jah¹la²
ĩ³ye³na² wxa²li³jah¹lai²na² nũ³kxũn³sxã³
wa³to²hi²na²hẽ³la². Nxe³jah¹la²
yen³nãu³a² yxau³tãu³a¹ kọ³nxe³ti³
kãi³kxa² yã¹nxe³ kãi³nũn³na²hẽ³la².
A²nxe³jah¹la² kxĩh³nxa² si³tah³nãu³a²
wxa²li³sxã³ wxã³jah¹la² hi²sen³kxai³lu²
a²nũ²a² yuh³xan¹ta²ko³xan¹tũ³kạ³txa²
wa³ka³ti³lo³tain¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³
yuh³xan¹ko³xan¹tũ³kạ³txa² sa²yxo²we¹tain¹si¹hain¹ju³ta²
kwa³na³ain¹na²hẽ³la².

— Sa²yxo²wet1sxã³ sa²nẽn¹kxi²txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹,
ka³yxuh³xa² jah¹lai²na² ne³ka³na³ka³nat3sxã³
ne³ya³lu²te³lhxã³ta¹ ne³we²nxi²jah¹lai²na²su¹.
Nxẽn³txain¹na²hẽ³la². 13 Nxe³kxa²yu³su²
wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²na²hẽ³la². Nxe³sxã³
oh³xan¹ko³nãu³a² ha³nxe²a² i̱³te²a²
wxa²ka³nxa² wxã³si¹jau³su² ĩ³kwa³na³na²hẽ³la².
Nxe³te³na¹ ya²la³tụ³ ha³nxe²a² wxa²ka³nxa²
wxã³ye²na²hẽ³la². A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ²ain¹nũn³na²hẽ³la². 14 Nxe³sxã³
ka³yxuh³hũ³jah¹la² kọ³nxe³khaix1te²na²
a²wi¹lhĩ¹nãn¹jah¹lai²na² yen³nãu³a¹
he¹hĩ¹na¹ kãin² wã³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²na²hẽ³la².
Wã³nxĩn¹si¹ha²kxai³ a²nũ²a² yuh³xan¹ko³xan¹tũ³kạ³txa²
ĩ³ki³ha¹kxai¹nha²kxai³ sa²yxo²wet1sxã³
ã³ke³tũ¹ain¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³
ã³ke³tũ¹ain¹te³nah¹lxi¹:
Ka³yxuh³hũ³jah¹lai²li² ĩ³ye³na²
wxa²li³jah¹lai²li² kãin²khaix1jah¹lai²la¹wi¹.
A²ne³ka² ne³ka³na³ka³nat3sxã³ ne³ya³lu²te³lhxã³
na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ ne³we²nxi²na²hẽ³li¹.
Sa²nẽn¹kxi²txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Sa²nẽn¹kxain¹yah³lxin¹te
Kwa³thi³la² tẽ³sxã³ jah¹lai²na² yãu³ka³txa²
we¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxẽn³tain¹na²hẽ³la².
15 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²yãu³ka³txa² we¹ta³lu²nain¹nũ²la²
a²yãu³ka³txa² a²wa³nẽ³na² ĩ³ya¹txa²hẽ³la².
Ĩ³ya¹txa²ha¹te¹ ĩ³ye³ti³hi¹tã²hẽ³la².
Nxe³kxa²yu³su² a²nũ²a² yuh³xan¹ko³xan¹tũ³kạ³txa²
ĩ²li³te²a² ka³yxuh³xa² ne³ya³lu²te³lhxã³ta¹
ne³we²nxi²jah¹lai²na² sa²nẽn¹kxain¹nxa³te²a²
ĩ³ya²lun¹ti³si¹hain¹ju³su² ĩ³ye³ti³hi¹tã²hẽ³la².
16 Nxe³te³na¹ a²yãu³ka³jxah¹la² kwa³thi³la²
wet1tain¹jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²nãu³xa²
yuh³xan¹tũ³kạ³txi³nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
kãi²nxa³te²su², kãin²te²su², yen³kxih³khaix1te²su²,
yen³kxi³txa²te²su², ã³wa²sut1sxã³
yxau³te²su², kwa²wa³kon³te²su² nxe³te²nũ³kạ³txa²
kãi¹nxe³ti³xa¹ ũ³tạ³kxi²sxã³ ũ³wha²li¹la³kxi²nyhain¹na²hẽ³
A²hxi²ka² wi¹nẽ³tãu³a² tạ³nxa² a²ye³ha³na³kxa²nãu³a²
tạ³nxa² ũ³tạ³kxi²sxã³ ũ³wha²li¹la³kxain¹na²hẽ³la².
17 Nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ²li³te²a² ũ³tạ³ka²
ũ³wha²li¹la³kxi²nyhain¹ju³ta² yũ³te²sin¹te²a²
so¹lxi³ a²yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹kxi³ju³ta²
o²la³kxi²hĩ³nx2na³la². Yxãn¹ta¹
ũ³tạ³ka² ũ³wha²li¹la³kxi²nyhain¹ju³ta²
yũ³te²sxan³te²a² hxi²kan¹txi³ a²yen³kxa²
so¹kxi²nyhu¹hĩ³nx2nxa³la². Ka³yxuh³hũ³sxã³
kọ³nxe³jah¹la² ĩ³ye³na² wxa²li³te²na²
a²ĩ³lxa² tạ³nxa² hau³ko³jau³xa² tạ³nxa²
ũ³tạ³ka² ũ³wha²li¹la³kxi²nha²te²na² so¹lxi³
yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹hĩ³nx2na³la².
18 Nxe³jah¹la² ĩ³lxi³sa²lxa². A³la³kxi¹jxah³lxi³hẽ¹la².
Ka³yxuh³hũ³sxã³ kọ³nxe³jah¹lai²na²
hau³ko³jau³xa² a²nu²me³ro³jau³xai²na²
sa²kxai³lu² a³la³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tụ³
a²si³yxau³tãu³a² ã³ne³wxe³yah³lxin¹tu¹wa².
A²nxe³jau³xai²na² a²si³yxau³tãu³a²
sa²kxai³lu² in³txa² ĩ³lxa²yã¹nx2na³la². 666
nxe³jau³xai²la¹wa².

14

O³ve²a² *Wẽn³sũ³jah¹la²* a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹la²
ĩ²a¹hẽ³la². Wã³la³ka³txa² Si³ãu²ka³txa²
nxe³yxau³kxi²na²hẽ³la². Nxe³yxau³kxi²ye²ha²kxai³
a²na²a² ka³lxa¹tũ³kạ³txa² O³ve²a²
Wẽn³sũ³jah¹lai²na² a²sa³wi³ha³lxi³su²

ã³si³tẽ³kxain¹sxã³ yxau³ain¹nũn³na²hẽ³la².
A²nxe³tũ³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² o³ve²a²
wẽn³sũ³jah¹lai²na² a²ĩ³lxa² ũ³hũ¹nyhai¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² a²ĩ³lxa² ũ¹hũ¹nyhai¹nha²kxai³
nxe³sxã³ a²ye³ha³na³kxa²nãu³xai²li²
ũ³ta̱³ka² sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹nyhain¹na²hẽ³la².
A²nxe³tũ¹ka̱³txai²li² ka³lxa¹khai¹xai¹nha²kxai³
144.000 nxain¹na²hẽ³la². [2] Nxe³te³na¹
oh³nãu³an¹jah¹la² a²e³jau³xa² ain³kxi²na¹hẽ³la².
Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² ka³wã³lxa²
en³ta²txa² a²nxon³jau³xa² yã¹nxe²
kãin²nxon³na²hẽ³la². Te²yã¹nxe³sxã³
kãin² wa³tu³ka³nxe² ha³lai³xa² yã¹nxe²
kãin²nxon³na²hẽ³la². Te²yã¹nxũn³sxã³
a²nũ²a²nãu³xa² ka³lxa¹txi³nãu³xa²
vi³o³lãu²tẽ³hũ³tẽ³na² tẽ³sxã³ hai³nain¹na²hẽ³la².
Nxe³jau³su² ain³kxai¹na¹hẽ³la². [3] A²nxe³tũ³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹la²
ã³si³tẽ³la³kxi²xai³lain¹tũ³ka̱³txa² hain³txa²
tah²yau³xa² hai³nain¹na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na²
ã³wxe³ka³lo³a² a²ne³kxai³tãu³a² hai³nai¹nha²kxai³
oh³nãu³an¹tũ³ka̱³txa² ka³yxuh³hũ³jah¹la²
wi¹lhin¹jah³la²nãu³xa² ha¹li¹ ha¹lin¹te³nãu³xa²
a²yen³nãu³a¹ hai³nai¹nha²kxai³ a²nũ²a²
hxi²kan¹te²nãu³xa² a²yen³nãu³a¹
hai³nai¹nha²kxai³ nxain¹na²hẽ³la².
Nxa²ha¹te¹ hai³nain¹jau³xai²na² sa²kxai³lu²
a²nũ²a² ã̱³xa² hxi²kan¹txi³ hain³txa²
jau¹xai²li² hai³nai¹nhĩ³nx2nxa³wa².
Yxãn¹ta¹ ta²nxũ¹ka̱³txai²na² ka³lxa¹tũ³ka̱³txai²na²
144.000 nxe³tũ³ka̱³txai²na² so¹lxi³
hai³nain¹na²hẽ³la². A²nxe³tũ³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² a²kxã³nxa² o³ve²a² wẽn³sũ³jah¹la²
hxi²ka² sa²wa²su¹tain¹tũ³ka̱³txi³su²
na²hẽ³la². [4] A²nxe³tũ³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² hai³txi³ a²nũ²a² ã̱³xa²
ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹ju³ta² o²la³kxi²nyhu¹ai¹nxa³na²kxai³
wi¹lhin¹ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxai¹nha²kxai³
nxain¹na²hẽ³la². Txu¹ha² so¹ai¹nxa³hẽ³la².
Yuh³xan¹tũ³ka̱³txi³sain¹na³la². Yxãn¹ta¹
O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²na² wãn³txa²
sa²yxo²wet1sxã³ yxau²xai³lain¹na²hẽ³la².
Ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ã̱³wa²sut1sxã³
yxau³ain¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³nai²na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹tai¹nha²kxai³
O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²na² wãn³txa²
sa²yxo²we¹tai¹nha²kxai³ nxain¹tũ³ka̱³txai²na²
a²wi¹lhĩ¹nãn¹tũ³ka̱³txi³sain¹na³la².
Yxãn¹ta¹ ã̱¹ha² nũ³ka̱³txi³ ã̱³nũ³ka̱³txa²
yo³na² wxã³ain¹tũ³ka̱³txa² yũ²na³la².
[5] Jã¹nxe³tũ³ka̱³txai²li² a²yxo²wãn³txa²
hai³txi³ ki³ha³nai¹nxa³wa². Ko̱³nxe³ti³
kãi³ai¹nxa³wa².

Oh³xan¹jah¹la² ĩ³hen³txi³jau³xa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

[6] Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ã̱³jah¹la²
ha¹hẽ³la². Oh³sĩ³nãu³a¹ ã³nin³na²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
ne³ki³so³nxa³sxã³ hxa³nxa³jau³xa²
ĩ³hen³txi³si¹jau³su² yuh³xan²ko³nãu³a²
ã³ni³nxa² ka³nxe³na²hẽ³la². Ã³ni³nxa²
ka³nxe³nũ²la² yuh³xan¹ko³xa² yxau²xai³tũ³ka̱³txa²
a²yxo²ha³kxa¹ a²nũ²a² nũ³ka̱³txa²
kãi²lxi³tũ³ka̱³txi³nãu³xa² ĩ³hen³txi³ha²kxai³
sxi²je³na² a²yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txi³ha²kxai³
a²nũ²a² wãn³txa² yau³xã̱³xa² e³tũ³ka̱³txa²
ĩ³hen³txi³ha²kxai³ a²nũ²a² nũ³ka̱³txi³su²
ĩ³hen³txi³ha²kxai³ nxe³te³lhxã³ ã̱³ni³nxa²
a³ka³nxe³na²hẽ³la². [7] Ã³ni³nxa²
a³ka³nxe³sxã³ yxo²kãin² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Nxex3jah³lxi³sa²lxe¹. Txa²wã¹sũ³na²
sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹le¹. A²yxo²wãn³txa²
sa²yxo²wet1sxã³ wxi²kin³ti³ton³jah³lxi³hẽ¹le¹.
Hĩ¹na² ha³lo²a² ã³nhau³ko³tã³le¹.
Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu²
a²nũ²a²nãu³xa² ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta²
ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹sxã³ ĩ³wai¹txain¹ju³ta²
yũ³tu¹we¹. Thãi³ti³la² ĩ³wi¹lxo³kxi²tain¹yah³lxi³hẽ¹le¹.
Txa²wã¹ha³lo²a² hãi¹nxe³ti³xa¹ wã³ko³txa³kxe³tu̱³
ĩ³yũ¹jah¹lai²la¹we¹. Oh³xan¹ko³xa² we¹txi²
yuh³xan¹ko³xa² we¹txi² ĩ̱³ye³na² we¹txi²
ka³wã³lxa² ka³te̱n³ti³ ha³li³jau³xa² we¹txi²
nxe³jah¹lo²su² na³le¹. Nxe³na²hẽ³la².
[8] Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ã̱³xa²
ã³ta³lo³hẽt1sxã³ ã³ni³nxe² kã³nxa²
wxã³na²hẽ³la². Ã³ni³nxe² kã³nxa² wxã³sxã³
e³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ba³bi³lo²na²thĩ³na² kãin²khaix1thĩ³na²
nxe³tũ³ka̱³txa² he¹lain¹sxã³ sxi²je³na²
nẽn³kãin²kxan²ti³nũ¹ ã³kho³tain¹na²hẽ³li¹.
Jau¹xai²na² a²ya³la³tu̱³tã³li¹. A²nxe³thĩ³nai²nãn¹tũ³ka̱³txa²
sa²kxai³lu² a²kxã³nhxĩ¹na² kuh³lxa³thin¹khai¹nxe²
ko̱³thin¹khai¹nxe² nxẽn³tain¹na²hẽ³li¹.
Nxẽn³tain¹tũ³ka̱³txain²txi³ a²nũ²a² ã̱³xa²
nũ³ka̱³txi³nãu³xa² ko̱³txi³ kãi³yain¹si¹jau³su²
o²la³kxain¹na²hẽ³li¹. Kuh³lxa³thin¹ju³ta²
so¹lxi³ ĩ³we¹nyhain¹na²hẽ³li¹. Nxe³na²hẽ³la².
[9] Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ã̱³jah¹la²
ã³ta³lo³hẽt1sxã³ a³ka³nxa² wxã³na²hẽ³la².
A³ka³nxa² wxã³te³na¹ yxo²kãin²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko̱³nxe³jah¹lai²na²
ĩ̱³ye³na² wxa²li³jah¹lai²na² a²yãu³ka³txa²
kwa³thi³la² we¹tain¹jah¹lai²na² nxe³ya³jah¹lai²na²
ĩ³sa²nẽn¹kxi²yah³lxi³txa³hẽ¹le¹. Jã¹nxũn³sxã³
wxa²ye³ha³na³ka² ta̱³nxa² wxa²hxi²ka²
ta̱³nxa² ũ³ta̱³ka² sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹ta̱³nxa²
ũ³hxi²wha²li¹ta̱³nxa² nxe³nha²yah³lxi³si¹txa³hẽ¹le¹.

10 Yxãn¹ta¹ ũ³ta̱³ka² sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹li²
ũ³hxi²wha²li¹li² nxe³nha²yah³lxi³si¹hin¹kxai²nãn¹tũ³
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³xa̱n³ta³kxi¹nx2ti³tu¹we¹.
Ĩ³xa̱n³ta³kxi¹nx2ti³ha²kxai³ khãuh³lxa³thin¹khai¹nxe²
Ha³nxe² i̱³tho³xa² yxau³sxã³ khãuh³lxa³thin¹yah³lxi³ha³ta³
Nxe³sãn²kxa²yu³su² oh³xan¹tũ³ka̱³txa²
wi¹lhin¹tũ³ka̱³txa² ten³sa²tã³ũ¹nx2tai¹nha²kxai³
O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹la² ten³sa²tã³ũ¹nx2ti³ha²kxai³
nxe³nx2tain¹tu¹we¹. 11 Nxe³nx2ti³ju³ta²
ha³nxe²a² wha²lxin¹txa² ye³khãuh³lxa³thi¹txa²lxi³ju³ta²
hxa³nxa³lho³le¹. Hai³txi³ hxi²kan¹txi³
yxau³sxã³ ĩ³ye¹nxe²yah³lxan³tho³le¹.
A³lan²ta² a²hãi¹nxe³ti³xa¹ ka³nxah³ta²
a²hãi¹nxe³ti³xa¹ hxi²kan¹yah¹lxan³tho³le¹.
Ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko̱³nxe³jah¹la² ĩ̱³ye³na²
wxa²li³jah¹lai²la³ ta̱³nxa² a²yãu³ka³txa²
kwa³thi³la² we¹tain¹jah¹lai²la³ ta̱³nxa²
a²ĩ̱³lxa² ye³ha³na³ka² ũ³ta̱³ka² sai¹sxã³
ũ³yhe³wha²li¹ta̱³nxa² a²hxi²ka² ũ³ta̱³ka²
sai¹sxã³ ũ³hxi²wha²li¹ta̱³nxa² nxe³nx2ti³kxai²nãn¹tũ³
hã²wxãn³txa³ ju¹ta² ye³khãuh³lxa³ti³nx2ti³ha³ta³
Nxe³jau³su² oh³xan¹jah¹la² nxe³na²hẽ³la².

12 Nxe³jah³lxi³sa²lxa². Ye³khãuh³lxa³thin¹yah¹lxin¹kxan¹tã³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxin¹te²
ĩ̱³nxai²na² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
yxo²ĩ̱²yah³lxin¹te² ĩ̱³nxai²na² wi¹lĩ̱²jah¹lxi³hẽ¹la².
Ã³nhãu²no³jah³lxin¹nũ²la² ya³nãn³ta³ki²la²
yxo²ĩ̱²sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ oh³nãu³an¹jau³xa²
ain³kxi²na¹hẽ³la². Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹.
A²nũ²ai²li² a²kxã³nxa² Je³su²jah³la²
a³ya³txi²sxã³ yxau³jah¹lo²su² a²nxe³jah¹lo²su²
jah¹la² ya³lu²kxai²nãn²tu̱³ wi¹lhin¹khai¹nxe²
wi¹lxon³kxi²khaix1nxe² nxe³jah¹lo²su²
tu¹wi¹. Nxe³na²hẽ³la². Nxe³nxa²ha¹te¹
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wain³na³li¹. Nũ³kxũn³txi³
Txa²wã¹sũ³na² wa³ka³la² o²la³kxain¹tai¹ti²tu³wi¹
Nxe³ai¹nha²kxai³ hĩ¹na² oh³nãu³nũ¹ka³na¹
ĩ̱³ye¹nxain¹tu¹wi¹, wi¹kãi³ain¹ju³ta²
yo³ha²su¹. Nxe³na²hẽ³la².

Hai³sxa² yuh³xan¹ko³xa² yain³txa² kan¹jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ ten³sa²tã³a¹tãu³a² o³sĩ̱³na²
hãn³sĩ̱³na² ĩ̱³a¹hẽ³la². A²nxe³ta³sĩ̱³nãu³a²
oh³xan¹jah¹la² ã³wxe³sxã³ yxau³na²hẽ³la².
A²nũ²hũ³na²hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² a²ne³ka³nãu³a² ne³hẽ¹nha²ka³lo³a²
ou²ro²ka³lo³a² ne³hẽ¹nha²na²hẽ³la².
A²hxi²ka³nãu³xa² ya³la³na² hxi²tẽ³nha²na²hẽ³la².
15 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ã̱³jah¹la²
ĩ̱²a¹hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
oh³nãn¹ta³ko³xan¹thĩ̱³na² a³li³na²hẽ³la².
A³li³te³na¹ o³sĩ̱³na² ã³wxe³jah¹lai²na²
ain³kxi²na¹hẽ³la². Ĩ̱³kaix1te³nah¹lxi¹:
— Yain³kxan¹ko³xan¹txa² hai³sxa² kan¹na³li¹.
wa³kon³txa²hẽ³li¹. Hai³sxa² yain³txa²
kan¹na³li¹. Hĩ¹na² ha³lo²a² hau³kon³na³li¹.
Yuh³xan¹ko³xan¹txa² hai³sxa² kan¹na³li¹.
Nxe³na²hẽ³la².

16 Nxa²ha¹te¹ o³sĩ̱³na² ã³wxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² ya³la³nai²li² hxi²tẽ³nha²sxã³
yain³txa² yo³so²hxa³tã²hẽ³la².

17 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ã̱³jah¹la²
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² oh³nãn¹ko³xan¹thĩ̱³na²
ãh¹a³li³to³nha²hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²li²
ya³la³na² txo¹ta³wxi²a² sa²so²nũn³na²hẽ³la².

18 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ãh¹ ã̱³xah³la²
ĩ̱²a¹hẽ³la². Nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
ha³nxe²a² wa³kxẽn³yah³lo²su² na²hẽ³la².
Ã³nxã³ha³ Nxa²ha³xa³kxa³txa² Txa²wã¹sũ³na²
sa²wẽn¹kxi²si¹jau³su² ka³yxuh³xa² sĩ̱³na²
ũ³thũ²kxi²ka³txa²nãu³a² a³li³na²hẽ³la².
A³li³sxã³ ĩ̱²kaix1tã²hẽ³la². Ya³la³nai²na²
sa²so¹sxã³ wxã³jah¹la² ĩ̱³kaix1kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Ya³la³na² txo¹ta³wxi²a²
hxi²tẽ³nhãn¹ta³wxi²a² tẽ³sxã³ ũ³yho³txu¹li¹.
Ũ²va²nẽ³kxa² nã̱³kxi²khai¹nx2na³li¹.
Nxe³ta³nxẽ³kxai²na² a²nxã̱³kxa² ũ³yho³sxã³
sa²so¹sẽ¹li¹. Nxe³na²hẽ³la².

19 Nxe²e³nũ²la² nxa²ha¹te¹ in³jah³la²
ya³la³na² tẽ³jah¹la² yuh³xan¹ta³ko³xa²
yain³ta³ne³kxai²na² ũ³yho³sxã³ sa²so¹na²hẽ³la².
Sa²so¹ka³tu̱³ ũh³ti̱³ain¹te²ju²hẽ³la².
Ũh³ti̱³ain¹ka² yã¹nxe² oh³xan¹jah¹la²
hxi²ki³kxai³lu² ko̱³nxe³ti³ kãi³tũ³ka̱³txa²
ĩ̱³wai¹tain¹tu¹wa², Txa²wã¹sũ³na²
ĩ̱³xa̱n³ta³kxai¹nha²kxai³la². 20 A²nxe³tẽ³nai²li²
e³la² kãin²tãu³a² ka³lot3tã³la². Nxe³je³na²
ũh³wxe³sxã³ ã³no²la³kxain¹na²hẽ³la².
Ã³wxe³sxã³ ã³no²la³kxain¹tãu³a² a²ti³ha²yau³xa²
ha³li̱³na²hẽ³la². Ha³li̱³ju³ta² sa²kxai³lu²
kãin² ha³li̱³khai¹nxe³ha²kxai³ u²khaix1nxe³ha²kxai³
ka²va¹la² ne³ka² ne³ke³nxa² yxau³na²hẽ³la².
Hũx1txa²xai³tĩh³na² u²tĩh³na² 330
ki³lo²me³tro³ tĩh³na² hũx1txa²xai³na²hẽ³la².

15

Yen³kxa² ko̱³nxe³khai¹nxe³te²a² tẽ³ain¹jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ oh³nãn¹ko³xa²nãu³a²
yu³tã̱³xa² ĩ̱²a¹hẽ³la². Wi¹khai¹nxe³ju³ta²
o²lha²ju³ta² ĩ̱²a¹hẽ³la². Oh³xan¹jah³la²nãu³xa²
ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² ĩ̱²a¹hẽ³la².
2 A²nxe³te²nãu³xa² yen³kxa² ko̱³nxe³khaix1te²a²
tẽ³lin³tain¹na²hẽ³la². Ka³te̱³hũ³tẽ³na²

nẽ³nha¹li¹ nẽ³nha³li¹ nẽ³nha¹li¹ ka³na³ki²
tẽ³lxi² ain³tain¹na²hẽ³la². Nxe³tẽn³tai²na²
sa²kxai³lu² ã³yu¹kã³ain¹sãn²ka³tu̱³
hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹sũ̱³na² a̱n³ta³kxin²tain¹ju³tan¹
ne³ki³son³tu¹wa².
2 Nxe³te³na¹ ĩ̱³ye³na² ĩ²a¹hẽ³la². Na¹tãu³a²
ha³nxe²a² i̱³tho³xa² ã³kẽ³ni²ha²kxai³
ĩ̱³ye³na² vi²tro³jau³hũ̱³jau³xa² ã³kẽ³ni²ha²kxai³
nxe³na²hẽ³la². A²nxe³je³na¹ a²nũ²a²
ũ³nhe³hẽ²ka² ai³te²a² ka³lxa¹te²nãu³xa²
ĩ²a¹hẽ³la². Vi³o³lãu²tẽ³nhũ̱³tẽ³na²
Txa²wã¹sũ̱³na² ũ³hũ¹ain¹tẽ³na² hxi²tẽ³lxi³hain¹na²hẽ³la².
A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² a²kxã³nxa¹
ka³yxuh³hũ̱³sxã³ ko̱³nxe³jah¹la² ĩ̱³ye³na²
wxa²li³jah¹la² sa²yxo²we¹tai¹nxa³ha²kxai³
ka³yxuh³hũ̱³jah¹la² yãu³ka³jxah¹la²
kwa³thi³la² we¹tain¹jah¹la² sa²yxo²we¹tai¹nxa³ha²kxai³
ka³yxuh³xai²na² a²ĩ³lxa² ũ³ta̱³ka²
sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹nhai¹nxa³ha²kxai³
nxe³tũ̱³ka̱³txi³sain¹na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² kan²txi³ yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txi³sain¹na²hẽ³la².
3 Nxe³ain¹sxã³ hai³nain¹na²hẽ³la².
Moi³se²ah³lo²nu¹tai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
a²sa³wit3sa²jah¹lo²nu¹tai²na² a²hain³jau³xa²
hai³nai¹nha²kxai³ O³ve²a² Wẽn³sũ̱³jah¹lai²na²
a²hain³jau³xa² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹jau³xa²
hai³nai¹nha²kxai³ nxain¹na²hẽ³la².
Hai³nain¹te³nah¹lxi¹:
— Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³ka³jah³lãi³.
Nũ³kxũn³txe² Si³yxau³kat3sa²nhi¹lxi¹.
Yen³kxa² kãi³nhĩn¹ju³ta² wi¹khaix1sĩn¹na²hẽ³la².
O²lha²si¹nhĩn¹ju³tai²la¹wi¹.
Wain³ju³ta² so¹lxi³ kãi³jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹.
Ya²la³lha²ju³ta² so¹lxi³ kãi³jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹.
A²nũ²nãu³xa² yuh³xan¹tũ̱³ka̱³txai²na²
hãi¹nxe³ti³xa¹ a²hxi²kan¹ta²
si³yxau³ka³jah³lo²sa²nhi¹lxi¹.
4 Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³jah³lo²sa²nhi¹lxi¹.
On²ti¹nxã²nxa³jah¹lo²la³ yũ²nxa³wi¹.
Ĩ³wxi²kin³ti³tot3txa²nxa³jah¹lo²la³
yũ²nxa³wi¹. Wxãi²na² so¹lxi³
wã²nxũ̱h¹ wxi²kin³ti³ton³sxã³
wi¹lhin¹khaix1jah¹lo²sa²nhi¹lxi¹.
A²nũ²a²nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹
ã³yã³nũ²kxi²nxain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³
wxa²ne³kxai³tãu³a² sa²nẽn¹kxi¹nxain¹tu¹wi¹.
Hĩ¹na² wain³txi³ kãi³in¹ju³ta²
whãi²na¹ e³lxah²lxi³ye¹nx2sĩn¹tu¹wi¹.
Nxe² hai³nain¹na²hẽ³la².
5 Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³ Txa²wã¹sũ̱³na²
sxi²ha² oh³xan¹thĩ³na² ĩ²a¹hẽ³la². Ĩ³a¹tãu³a²
sxi²hẽ¹nãn¹thĩ³na² sa²yxo²than²na²hẽ³la².
A²nxe³thĩ³nai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² wi¹lhin¹sxã³ ĩ³ye³kxi²nũ¹nhẽ³jau³xa²
ũ³wha¹thĩn³sãn²na²hẽ³la². 6 Nxa²ha¹te¹
in³txa² oh³xan¹jah³la²nãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹
ha¹li¹ ka³na³ki² nxe³sxã³ thĩ¹nai²na²
a³li³ain¹na²hẽ³la². A³li³ain¹ka³tu̱³
a²yen³kxa² ko̱³nxe³khaix1te²a² ka³te̱³hũ̱³tẽ³na²
tẽ³lxi² ain³tain¹na²hẽ³la². A²nxe³jah¹lo²nãu³xa²
a²wã²la²ka³lo³a² hãn³ka³lo³txa² lĩn²yo²ka³lo³txa²
ũ³whih²kxi²nha² ain³tain¹na²hẽ³la².
A²nxe³ka³lo³a² wi¹khai¹yxain¹na²hẽ³la².
Ya³te̱³ya³te̱n³txi³ka³lo³su² wih²kxi²nha²
ain³tain¹na²hẽ³la². Sĩn²to²ka³lo³hũ̱³ka³lo³a²
na²lo²ka³lo³a² sa²ha³la³ta³lu³lu³ka³lo³a²
a²ha³la³sa³tĩh³na² sa²ha³la³tĩ¹lxi³nhain¹na²hẽ³la².
7 Nxe³te³na¹ ka³yxuh³hũ̱³jah¹la² wi¹lhin¹te²nãu³xa²
ha¹li¹ ha¹lin¹te²nãu³xai³ta³lxi³ ka³na³ka³nat3sxã³
a²yen³kxa² tẽ³sxã³ wxã³na²hẽ³la².
A²nxe³te²a² oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² ha¹li¹
ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² nxe³jah¹la²nãu³xa²
yen³kxa² ũ³hũ²xai³ain¹na²hẽ³la².
Ka³te̱³ha² ou²ro²te²a² wet1tẽ³na²
nẽ³nha¹li¹ nẽ³nha¹li¹ nẽ³nha¹li¹
ka³na³ki²te²na² ũ³hũ²xai³lain¹na²hẽ³la².
A²nxe³tẽn³txai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
ka³te̱n³su² yxau²sa²tẽ³jah¹lai²na²
ĩ³a̱n³ta³kxin²tain¹ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu²
ka³te̱³ha² tẽn¹tai²na² a²xa̱n³txi³ju³ta²
ĩ³ne³khih²lxi³sxã³ oh³xan¹jah¹la²nãu³xa²
ũ³hũ²xai³ain¹na²hẽ³la². 8 Nxe³nũn³nxa²ha¹te¹
yu³ta̱³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na²
sxi²ha² oh³xan¹thĩ³nãu³ai²na² sa²kxai³lu²
ha³nxe²a² a²wha³lxin¹txa² ne³kih³na²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ̱³na² wxi²kin³ti³ton³khai¹nxe³ha²kxai³
nũ³kxũn³khai¹nxe³ha²kxai³ ha³nxe²a²
a²wha³lxin¹txa² sxi²ha² kãin² wha³lxin¹ni³yhe²na²hẽ³la².
Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a² ĩ²li³te²a²:
— Ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹. Nxain¹kxan²ti³
hxi²kan¹txi³ ã³wih¹hain¹ju³ta² yũ²nxa³wa².
Yen³kxa² ko̱³nxe³khaix1te²a² oh³xan¹jah¹la²nãu³xa²
te³ain¹kxa² yãn³txai²na¹ o²la³kxi²ta³lu²nxa³kxai²nãn²tu̱³
hxi²kan¹txi³ sxi²ha² ã³wi¹hai¹nhĩ̱³nx2nxa³wa².

16

Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³xa̱n³txi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² oh³xan¹thĩ³nai²na²
yxau³jah¹lai²na² wãn³txa² ain³kxi²na¹hẽ³la².
Oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹
ka³na³ki¹ jah¹la²nãu³xa² ain³kxain¹jau³su²
ain³kxi²nũ³na¹hẽ³la². Nxe³te³nah¹lxi¹:
— Nxex3jah³lxi³sa²lxi¹. Ka³te̱³ha²
tẽ¹ta³tai²li² tẽ³sxã³ ai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² ĩ³a̱n³txi³jau³xa² tẽ³xai³lyah³lxi³sxã³
yuh³xan¹ko³nãu³a¹ ã³yu¹kxã³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Nxẽn³tain¹na²hẽ³la².

2 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² a²wi¹lhĩ¹nãn¹jah¹la² txã² ka³tẹ̃³ha² tẽ³sxã³ yuh³xan¹ko³xai³na² ã³yxu¹kxã³na²hẽ³la². Ã³yxu¹kxã³nũ²la² a²nũ²nãu³xa² ka³yxuh³hũ̃³jah¹la² kọ̃³khaix1jah¹la² ĩ̃³ye³na² wxa²li³jah¹la² a²ĩ³lxa² ũ³tạ̃³ka² sai¹sxã³ ũ³yhe³wha²li¹nha²jau³xa² a²kxã³nxa² ũ³yhe³wha²li¹nha²kxai²nãn²tụ̃³ nxe³jah¹la²nãu³su² kxai²nãn²tụ̃³ wã³ko³nxa³kxe²ẽã³ ĩ³ton³khai¹nxẽn³tai¹nha²kxai³ pạ̃x3nxẽn³tai¹nha²kxai³ nxẽn³tain¹na²hẽ³la². Ka³yxuh³hũ̃³jah¹la² kọ̃³khaix1jah¹la² yãu³ka³txa² sa²nẽn¹kxain¹tũ̃³ yxo²ha³kxa¹ nxẽn³tain¹na²hẽ³la².

3 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lo²nãu³xa² ã³ta³lo³hẽ¹tũ³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²ka³tẹ̃³hai²li² tẽ³sxã³ ĩ̃³ye³na² ã³yxu¹kxũ̃³na²hẽ³la². Ã³yxu¹kxũ³nxa²ha¹te¹ ĩ̃³ye³nai²li² a²nũ²a² ya³lu²te²a² a²ti³ha²yau³hũ̃³nxe² ĩ³ã̃³lxi³tot3tã²hẽ³la². Nxe³ju³tãn¹te²kxa³yạ̃³tụ̃³ ĩ̃³ye³na² hãu¹te²a² yxo²ha³kxa¹ ya²lun¹txa²hxan¹na²hẽ³la².

4 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² ã³ta³lo³hẽt1tũ³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² ka³wã³lxa³tai²na² sa²kxai³lu² ka³tẹ̃³ha² tẽ³sxã³ ã³yxu¹kxũ̃³xa² ai³na²hẽ³la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³yạ̃³lhu² te²yã¹nxe² ĩ³kãi³sxã³ a²ti³ha²yau³xa² ĩ³ã̃³lxi³tot3tã²hẽ³la². 5 A²nxe³ju³ta² oh³xan¹jah¹la² ka³na³ka³na³jah¹la² ĩ̃³yau³xa² a²wa³kxẽn³yah³la² ĩ³ye³kxi²na²hẽ³la² Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sũ̃³na² wi¹lhin¹khaix1jah¹lãi³. Wain³ju³ta² so¹lxi³ kãi³jah¹lo²si¹lxi¹. A²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² ka³tẹ̃n³su² yxau²xai³jah¹lo²si¹lxi¹. Jã¹nxi¹lxi¹. A²nũ²a² kãi³ju³ta² wi¹kãi³jut3su² tạ̃³nxa² kọ̃³nxe³ti³ kãi³jut3su² tạ̃³nxa² a³ya³tai¹nĩ¹nhẽ³li¹. Nxĩn¹sxã³ kọ̃³nxe³ti³ kãi³te²na² sa²kxai³lu² kãin² ĩ³wai¹txai¹nĩn¹ju³ta² yũ³ha²kxai³ wi¹la³ kãi³te²na² sa²kxai³lu² wi¹la³ ũ³yho³hai¹nĩn¹ju³ta² yũ³ha²kxai³ nxi¹lxi¹. 6 A²kxã³nxa² a²nũ²a² kọ̃³nxe³ti³ e³te²su² te²a² hi²sen³su² Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²te²nãu³xa² Txa²wã¹sũ̃³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³ tũ̃³kạ̃³txi³su² te²nãu³xa² nxain¹sxã³ sun²tã¹ain¹na²hẽ³li¹. A²ti³ha²yau³xa² ã³nẽ¹na³kxain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ye¹nxai¹nha²kxai³ wxãi²na² sa²kxai³lu² a²ti³ha²yau³xa² ĩ³na²si¹hai¹nĩn¹jau³su² ũ³hũ¹ai¹ni¹nhẽ³li¹, ĩ³wai¹tain¹si¹hin¹jau³su¹. Nxai¹nĩn¹ju³ta² wain³na³li¹, kọ̃³nxe³ti³ kãi³ai¹nha²kxai³lu¹. Oh³xan¹jah¹la² nxe³na²hẽ³la².

7 Nxe³nxa²ha¹te¹ wãn³txa² yau³tã̃³xa² ain³kxi²na¹hẽ³la². Ain³kxi²na¹jau³xa²sa¹ txah³lxa²kxa³txa² Txa²wã¹sũ̃³na² sa²nẽn¹kxi²si¹jau³su² ka³yxuh³xa² sĩ̃³na² ũ³thũ²kxi²ka³txa²nãu³ai²na² a²wãn³txa² ain³kxi²na¹hẽ³la². Ain³kxi²na¹jau³kxai³lu¹: Hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³jah¹lo²si¹lxi¹. Hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³jah¹lo²si¹lxi¹. Nũ̃²kxũn³txa² Si³yxau³ka³jah¹lo²si¹lxi¹. A²nũ²a² kọ̃³nxe³thin¹sxã³ kãi³te²su² te²a² kọ̃³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lai¹nĩn¹sxã³ ĩ³wai¹tai¹nĩn¹ju³ta² wain³na³li¹. Nxe³na²hẽ³la².

8 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² ã̃³ta³lo³hẽt1tũ³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²ka³tẹ̃³hai²li² tẽ³sxã³ u³je³na³ka²yen³nãu³a² a²yxu¹kxạ̃³na²hẽ³la². Nxe³nxa²ha¹te¹ u³je³na³kai²li² kãin² a³lan²nha²kxai³ ã̃³ã̃²a² yuh³xan¹ko³xai²nãn¹te²nãu³xa² wã²nain¹na²hẽ³la². 9 Wãn³ya²lun¹ti²te³lhxã³ nxain¹kxan²ti³ Txa²wã¹sũ̃³na² kọ̃³nxe³te²lo³tain¹na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ̃³na² sa²kxai³lu² yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ a²hxi²kan¹jah¹lo²su² kxan²ti³ e²nain¹jau³su² kọ̃³nxe³te²lo³tain¹na²hẽ³la². Hai³txi³ kọ̃³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nxai¹nxa³hẽ³la². Hai³txi³ Sũ̃³na² wxi²kin³ti³ton³jah¹lo²su² te²lo³tai¹nxa³hẽ³la².

10 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² ã̃³ta³lo³hẽt1tũ³jah¹lai²na² a²ka³tẹ̃³hai²li² tẽ³nũ²la² ka³yxuh³hũ̃³jah¹la² kọ̃³khaix1jah¹lai²na² ĩ̃³ye³na² wxa²li³jah¹lai²na² ã³wxe³ka³lo³a²nãu³a² yen³kxa² kọ̃³khai¹nxe³te²a² ã³yxu¹kxã³na²hẽ³la². Ã³yxu¹kxã³nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hũ̃³jah¹la² kọ̃³khaix1jah¹lai²na² ĩ̃³ye³na² wxa²li³jah¹lai²na² ha³lo²a² whãi²na¹ ka³nxa³hi²ye²na²hẽ³la². Nxe³ye²sãn²kxa²yu³su² kãin² ĩh³ton³nhain¹na²hẽ³la². 11 Nxe³kxan²ti³ ĩh³khai¹yxe²kxan²ti³nũ¹ kãin² pạ̃x3nxe³kxan²ti³nũ¹ hãi¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ̃³na² oh³nãu³a² yxau³jah¹la² kọ̃³nxe³te²lo³tain¹na²hẽ³la². Hai³txi³ kọ̃³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ ã³na¹ai¹nxa³hẽ³la².

12 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nãu³xa² ã̃³ta³lo³hẽ¹tũ³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²ka³tẹ̃³hai²li² tẽ³nũ²la² ka³wã³lxa² kãin²jau³xa² Eu³fra²te²yau³xa² ã³yxu²kxũ̃³na²hẽ³la². Ã³yxu²kxũ̃³nxa²ha¹te¹ ka³wã³lxa² kãin²jau³xai²li² te²ye²na²hẽ³la². Ha³lo²a² u²lan¹ko³xa² u³je³na² a³li³xi²tãu³an¹ko³nãu³xa² ka³lxa¹tũ̃³kạ̃³txa² wxã³ain¹tu¹wa². A²hxi²kan¹te²nãu³xa² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² nxe³sxã³ wxã³ain¹tu¹wa². Nxe² wxã³ai¹nhĩ¹na¹ ka³wã³lxai²li² te²yain¹na³la². Nxe³ha²kxai³ te²ye²ha³kxai³ hxi²kan¹txi³ yxo²ha³ti³lhi³a² wxã³ain¹tu¹wa². 13 Nxe³nũn³nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hũ̃³jah¹la² kọ̃³jah¹lai²na² ka³yxuh³xa² kọ̃³khaix1jah¹lai²na²

ĩ³ye³na² wxa²li³jah¹lai²na² kǫ³nxe³sxã³
ã³ke³tũ¹ain¹jah¹lai²na² nxain¹sxã³
a²yxo²nãu³a² a²yãu³ka³txa² kǫ³nxe³khaix1te²nãu³xa²
ha¹li¹ ka³na³ki² te²nãu³xa² ha³lau³lhũ³te²nãu³xa²
yxo²a³li³la³kxain¹na²hẽ³la². 14 A²nxe³te²na²
yxo²a³li³la³kxi²te²a² kǫ³nxe³ju³ta²
nxe³na²hẽ³la². Nxe³kxan¹ti³ nũ³kxũn³txi³
o²la³kxain¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³
yuh³xan¹txa² hxi²kan¹ta² si³yxau³te²nãu³xa²
ĩ³ki³ha¹kxi²te³lhxã³ ã³tĩ³lxi³yhain¹na²hẽ³la².
Ĩ³ki³ha¹kxi²yhain¹kxai²nãn²tu̱³ ã³sa²kxi³nũ²kxi²ye²yhain¹si³jau³sa².
Ye²yhain¹kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ³na²
Si³yxau³ka³jah³la² nũ³kxũn³ju³ta²
Si³yxau³ka³jah³la² ã³nhe¹kxain¹je³na̱³kxi³nũ³sũ²
ha²kxai³ ĩ³sa²kxi³nũ²kxi²yhain¹tu¹wa².
15 Nxa²ha¹te¹ O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹la²
yxo²ĩ²ain¹tũ³ka̱³txa² e³kxi²te³nah¹lxi¹:
— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A³ka³nxi²sxã³
wxã³na¹tu¹wi¹. A²nũ²ai²li² a²yen³kxa²
kãi³kxi²te³lhxã³ wxã³jah¹la² wa³su³txi³
wxã³te²ju²hẽ³li¹. Ye³te³nxa² yxau³sxã³
wah³nxe³yah³lxan³kxai²nãn²tu̱³ wxa²wã²la²
whãi²na¹ so¹hxa³kxi¹nx2ti³ha³ta²wi¹.
Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu̱³ ĩ³tu¹lxi²yah³lxi¹nhĩ¹na¹
wã²la²txa²nx2ti³kxe³su² ãu²li²nx2ti³ha³ta²wi¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ Txa²wãn³txa²
yxo²ĩ²sxã³ ã³yah³lxin¹kxai²nãn²tu̱³
hã²wxãn³txa³ wxã³na¹hĩ¹na¹ wah³nxe³sah¹lxan³kxe³ju³.
wxã³na¹hĩ¹na¹ ĩ³ãu²lxi²to³nx2ti³ha³ta²wi¹.
O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹la² nxe³na²hẽ³la².
16 Jã¹nxe³jut3su² yuh³xan¹ko³xa²
hxi²kan¹txi³nãu³xa² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
nxe³sxã³ ã³sa²kxi³nũ²kxain¹kxai²nãn²tu̱³
ha³lo²a² a²ĩ³lxa² E³bre²a² wãn³txa²
ĩ³lxi¹jau³xa² Ar³ma³ke²tõ³thĩn³su¹
nxe³hxai²na²hẽ³la².
17 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nãu³xa²
a²ne³ki³san¹jah¹la² a²ka³te̱³hai²li²
tẽ³nũ²la² a²ha²tai²na¹ o³sĩ³nai²na¹
ã³yxu¹kxã³na²hẽ³la². Ã³yxu¹kxã³nxa²ha¹te¹
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wxe³ka³lo³nãu³a²
wãn³txa² e³kxi²te²a² ĩ³kaix1kxain¹jau³xa²
ain³kxi²na¹hẽ³la². Ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:
— Ta³lu²nain¹na³li¹. Nxe³na²hẽ³la².
18 Nxe³tĩ³kxai³lu² kãin² ĩ³ha³lai³ni³ha²kxai³
kãin² wa³tu³ka³nxe³ha²kxai³ kxĩh³nxa²
kãin² ĩ³ka³ta³tã̱n³ta³tũ¹ha²kxai³ nxe³na²hẽ³la².
Ha³lai³xai²li² ju¹ta² yã¹nxe² wã³nxĩn¹sxã³
o²la³kxi²te²sxa³yu²hẽ³la². A²nũ²su²
te²a² a²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² a²nũ²a²
ĩ³yũt1sĩn¹nu¹tai²na² te²yã¹nxe³te²la³
ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³ a²ha² kwẽn¹tai²na²
ha³ta̱³nxã³nxãn²txi³ ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³
nxe³na²hẽ³la². Kxĩh³nxa² ĩ³ka³ta³tã̱n³tũ¹ju³ta²
ã²la² kãi²nha²kxai³ ã²la² nũ³kxũ³nha²kxai³
nxe³na²hẽ³la². 19 Jã¹nxe³ha²kxai³
sxi²je³na² kãin²khaix1nxe³thĩ³na²
kãi²ha³la³tãu²li² ha¹li¹ ka³na³ka²txi³na²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²nãu³xai²na²
a²sxi²yhe³nãu³xa² ã³kho³txa³kxain¹nũn³na²hẽ³la².
Nxe³kxa²yu³su² Ba³bi³lo²na²thĩ³na²
kãin²khaix1nxe³thĩ³na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ain³kxi²xi²nha²sxã³
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ã̱n³ta³kxin²txain¹ju³ta²
ka³ne²kxã³na² vĩn²yau³xa² yã¹nxe²
ũ³hun¹tain¹tu¹wa². 20 Jã¹nxe³nũ²la²
ha³lo²ai²na² ka³wã³lxa² nxũ²kwã̱i³ye³la³nãu³ai²na²
sxa³ko³xai²na² ã³tĩ¹i² wã³la³ka³txa²
ã³tĩ¹i² nxe³na²hẽ³la². 21 Nxe³kxa²yu³su²
wã³yxũ³la³ka² ki³kãi²lxi³khaix1ki³sa²ki³a²
sĩ³na¹na²hẽ³la². A²nxe³ki³ai²na²
sa²kxai³lu² sa²te̱¹khai¹nxe³sxã³ 45
ki²lo² nxe³kxi³ti³sa²na²hẽ³la². A²nũ²a²
yuh³xan¹tũ³ka̱³txa² sĩ³na¹hain¹na²hẽ³la².
Kãin²sĩ³na¹ha²kxai³ a²nũ²a²nãu³xai²na²
a²yxo²wãn³txai²li² Txa²wã¹sũ³na²
kǫ³nxe³te²lo³tain¹na²hẽ³la², khãuh³lxa³thi¹txai¹nha²kxai³l

17

Txu¹ha² kǫ³nxe³thin¹khaix1ta¹ka³lxu³su¹

1 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²nãu³xa²
yen³kxa² kǫ³nxe³te²a² ã³yxu¹kxã³jah¹la²nãu³xa²
ka³na³ka³nat3sxã³ tĩ³sa²sxã³ ĩ³ye³kxi²sa³na²hẽ³la².
Ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:
— Ya²ha³wi¹. Yen³kxa² wã²nã³ũ¹nxa²ha³la²wi¹.
Txu¹ha² kǫ³nxe³thin¹khai¹nxe³ta¹ka³lxai²na²
ka³wã³lxa² ka³lxa¹tã³wẽ¹nhãu³a²
yxau³ta¹ka³lxa² wã²nã³ũ¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
Ta¹ka³lxai²na² kǫ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²hai¹nha²kxai³
khãuh³lxa³tain¹ju³ta³nũ³su² wã²nã³ũ¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
2 Yuh³xan¹tũ³ka̱³txa² hxi²kan¹txi³nãu³xa²
hãi¹nxe³ti³xa¹ kǫ³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²nyhu¹ain¹na²hẽ³li
Nxe³sxã³ yuh³xan¹tũ³ka̱³txai²na²
yxau²xai³lain¹tũ³ka̱³txa² ta¹ka³lxai²na²
vĩn²yau³xa² ĩ³wen¹jut3sũ³nxe² kǫ³nxe³thin¹khai¹nxe³sxã³
o²la³kxin²txi³nyhain¹na²hẽ³li¹. Nxe³sain¹na²hẽ³la².
3 Nxe³nũ³nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² a²nũ²a²
yxau³ai¹nxa³ko³xa² ã̱n³sa²so¹sxã³
ã³nxai³sa³na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³jxah¹la² tẽ³sxã³ hi¹tai³lhã³na²hẽ³la².
Nxe³sa²tãu³a² txu¹ha² ĩ²a¹hẽ³la².
Ka³yxuh³hũ³jah¹la² he³hen³te²a²
ã³ka³ti³wxe³kxi²sxã³ ya̱u³kxi²na²hẽ³la².
A²nxe³te²a² ka³yxuh³xai²na² sa²kxai³lu²
kǫ³nxe³ye²na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na²
kǫ³nxe³te²lo³jau³su² a²nũ²whãi²na¹
ũ³wha²li¹la³kxi²nha²na²hẽ³la². A²nxe³te²na²
a²ne³ka² ne³ka³lxa¹txi³ ne³kha¹li¹

ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ka³na³ki² ne³kih²xai³na²hẽ³la².
A²ne³txau³xai²na² sa²kxai³lu² hxi²ka²
hxan³sxã³ ne³txau³xi³nha²hẽ³la².
⁴Nxe³nxa²ha¹te¹ txu¹ha² ka³ti³yau̱³kxi²ta¹ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² a²wã²la²ka³lo³a² wi³win³ye²ha²kxai³
he³hen³ye²ha²kxai³ nxe³ye²na²hẽ³la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ a²yen³kxa² kãi³lxi³te²a²sa¹:
ou²ro²ki³a² ũ³kũ¹nha²ha²kxai³ txah³lxa³ki³a²
a³lxi²khaix1ki³ai²na² ũ³kũ¹nha²ha²kxai³
pe²ro³la³ki³a² ũ³kũ¹nha²ha²kxai³
nxe³na²hẽ³la². Nxe³nxa²ha¹te¹
a²hxi²ka²nãu³a² a²yen³kxa² hxi²tẽ³nha²te²a²
sa²kxai³lu² ka³ne²kxẽ³na² ou²ro²tẽ³na²
hxi²tẽ³nha²na²hẽ³la². Hxi²tẽ³nha²tẽ³na²
sa²kxai³lu² ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
ĩ³ne³kxih¹sxã³ tẽ³ha²kxai³ ko̱³nxe³thin¹sxã³
o²la³kxi²nyhu¹ain¹ju³ta² ĩ³ne³kxih¹sxã³
tẽ³ha²kxai³ nxe³tẽn³su² tẽ³na²hẽ³la².
⁵A²nxe³ta¹ka³lxai²na² a²ye³ha³na³kxa²nãu³a²
sa²kxai³ a²wãn³txa² ĩ³lxi²nha²jau³xa²
ã³ne³wxe³ki̱³sxa³jau³xa² ũ³yhe³wha²li¹nha²na²hẽ³la².
Ũ³yhe³wha²li¹nha²te³nah¹lxi¹:

— Ba³bi³lo²na²thĩ³na² kãin²thĩ³na²
a²nũ̱³ka̱³txai²na² sa²kxai³lu² ko̱³nxe³ti³
kãi³sxã³ o²la³kxain¹kxa² yã¹nxe³jut3sũ̱³ta¹ka³lxai²la¹wi¹.
Yuh³xan¹tũ̱³ka̱³txa² ko̱³nxe³ti³ kãi³sxã³
o²la³kxain¹ju³ta² a²si³yxau³ta¹ka³lxai²la¹wi¹.
Nxe³na²hẽ³la². ⁶A²nxe³ta¹ka³lxai²na²
sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² wãn³txa²
yxo²ĩ²te²nãu³xa² sun²tã¹ai¹nha²kxai³
Je³su²jah³la² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txi³su² te²a²
ya³lun¹txi³nẽ³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²ai²li²
ũn³jau³xa² kãin² ĩ³na²kxai²nãn²tu̱³
ĩ³wen¹te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³
ta¹ka³lxa² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la²
a²sa³wi³ha³lxa² ka³lxa¹txi³ sun²tã¹ha²kxai³
kãin² ka³lxi³nha²hẽ³la². Nxe³ta¹ka³lxu³su²
na²hẽ³la². A²nxe³ju³tai²na² ĩ²a¹ha²kxai³
o²khaix1sa³hẽ¹la². ⁷Nxa²ha¹te¹
oh³xan¹jah¹lon¹txi² ĩ³ye³kxi²sa³na²hẽ³la².
Ĩ³ye³kxi²sa³te³nah¹lxi¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²ya̱n³ti³ta̱³ o²nxa²ji¹wi¹?
Nxe³ju³tai²li² ta¹ka³lxai²na² ka³yxuh³xa²
ã³ka³ti³ya̱u³kxi²te²na² ain¹sxã³ ã³ne³wxe³ki̱³sxa³kxe³su²
ĩ³yau¹ũ³nxa²ha¹tu¹wi¹. Ka³yxuh³xa²
a²ne³ka² ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹
ka³na³ki¹ ne³kih³te²na² a²ne³txau³xa²
hxi²ka² hxan³sxã³ ne³txau³xi³te²na²
nxe³te²ai²na² ĩ³yau¹ũ³nxa²ha¹ha²kxai³
ka³yxuh³xa² ã³ka³ti³wxe³kxa² a²nũ²a²
txu¹ha² ã³ka³ti³wxe³kxi²sxã³ ya̱u³kxi²ta¹ka³lxai²na²
ĩ³yau¹ũ³nxa²ha¹ha²kxai³ nxe³nxa²ha¹tu¹wi¹.
⁸Ka³yxuh³xa² ĩ²in¹te²na² a²kxã³nxa²
ka³te̱n³su² yxau²xai³lha²kxai³ yxãn¹ta¹
hĩ¹na² ka³te̱n³su² yxau²xai³lxa³lho³li¹.
Ye³jen¹na² wa̱³li²tu¹wi¹. Yuh³xa²
kxĩh³nxẽ¹na² u¹tẽ³na² ĩ³sa²yxau³sxã³
a³li²tũ¹wi¹. A³li³kxai²nãn²tu̱³ Txa²wã¹sũ̱³na²
hxi²ki³kxai³lu² ya³lu²sa³tĩ¹si¹tu¹wi¹.
Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² yuh³xan¹tũ̱³ka̱³txa²
ĩ²ain¹tu¹wi¹. A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²na²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na² ha³te̱h³nxã³nxa²
ka³te̱n³ti³hi¹tẽ³txã³nxa² ĩ³yĩ¹li²hai¹nxa³hẽ¹li¹.
A²kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na² txa²wã¹ha³lo²a²
ã³si³wxe³hĩ¹nu¹tai²na² a²ĩ³lxa² ũ³wha²li¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹.
A²nxe³tũ̱¹ka̱³txi³nãu³xai²na² hĩ¹na²
ĩ²ain¹tu¹wi¹. Ĩ²ain¹kxai²nãn²tu̱³
ka³yxuh³xa² ko̱³jah¹lai²li² ĩ²ain¹kxai²nãn²tu̱³
o²lain¹tu¹wi¹.

⁹Jã¹nxe³jut3su² wãn³txa² ĩ³la³kxi²si¹nxa²ha¹jau³nũ³su²
ĩ³yau¹ũ³nxa²ha¹tu¹wi¹. Ka³yxuh³xa²
ko̱³nxe³te²a² a²ne³kxa³nãu³a² sa²kxai³lu²
ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ne³kha¹li¹ ka³na³ki²
nxe³ta³ne³kxai²na² sa²kxai³lu² a²si³yxau³tãu³a²
wã¹la¹ka³txai²la¹wi¹. Ka³tha¹li¹ ka³tha¹li¹
ka³tha¹li¹ ka³na³ki² nxe²wã³la³ka³ta³nãu³xai²la¹wi¹.
A²nxe³ka³ta³nãu³ai²na² sa²kxai³lu²
txu¹hai²li² ã³wxe³ka³txa³tai²la¹wi¹.
¹⁰A²nxe³ka³ta³tai²na² a²nũ²a² hxi²kan¹te²su²
nũn³na³li¹. In³txa² kãi²li³tũ̱³ka̱³txa²
ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² 7 nxe³jut3su²
ain¹nũn³na³li¹. A²nxe³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
in³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki² 5 nxe³sxã³
a²kxã³nxa² ya³lu²ain¹na²hẽ³li¹. Nxa²ha¹te¹
ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³ hĩ¹nai²na²
yxau²na³li¹. A²ne³ki³san¹jah¹la²
ye³jen¹na² wxã³tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la²
wxã³kxai²nãn²tu̱³ hai³txi³ kxãn³su²
yxau²xai³lhxã³ hxi²ka¹nxa³lho³li¹.
Ye³ha¹la² a³lan²tãu³a² so¹lxi³ yxau³tu¹wi¹.
¹¹Nxe³nũn³nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³xai²li²
a²kxã³nxa² yxau²xai³lha²kxai³ yxãn¹ta¹
hĩ¹na² yxau²xai³lxa³ha²kxai³ nxe³te²na²
sa²kxai³lu² hxi²kan¹te²na² a²wẽ̱³not3jah¹lai²la¹wi¹.
7 nxe³ tũ̱³ka̱³txi³lxa²na³li¹. A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² ã³ta³lo³hẽt1sxã³ hxi²kan¹txi³
ha³lo²a² ĩ³kwa³na³jah¹lo²su² tu¹wi¹.
¹²Nxe³nũn³nxa²ha¹te¹ a²ne³txau³nãu³xai²na²
sa²kxai³lu² hxi²ka² hxan³sxã³ 10
nxe³te²nãu³xai²na² ĩ²in¹kxin³txi³
a²si³yxau³tãu³ai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
hxi²kan¹txi³nãu³xai²la¹wi¹. Yxãn¹ta¹
ha³lo²a² kwa³na³kxain¹ju³ta² ã³si³wxe²nxa³wi¹.
Yxãn¹ta¹ ka³yxuh³hũ̱³jah¹la² ko̱³nxe³jah¹la²
hi²sen³su² ĩ³hxi²ka¹txain¹tu¹wi¹. Ye³ha¹la²
so¹lxi³ ĩ³hxi²ka¹txain¹kxai²nãn²tu̱³ ha³lo²a²
ĩ³kwa³na³ya³sain¹tu¹wi¹. ¹³A²kxã³nxa²
ĩ³hxi²ka¹yhain¹ju³taix3 jãx1ju³ta² so¹lxi³
a²nũ²a²nãu³xa² hxi²kan¹te²nãu³xai³ta³lxi²

yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³ o²la³kxi²nũ¹nhain¹na²ha¹te¹ nxe³nũ²la² oh³xan¹jah¹la²
A²nũ³kxũ³nain¹ju³tai²na² hxi²ka¹nain¹ju³tai²na² ã³xa² ĩ²a¹hẽ³la². Oh³xan¹ko³xa²
nxe³sxã³ ju¹tai²na² sa²kxai³ ka³yxuh³hũ³jah¹la² wxa²ka³nxa² wxã³na²hẽ³la². Hxi²kan¹khaix1jah¹lo²sa²na²h
kọ̃³jah¹lai²na² ũ³hũ¹xain¹tu¹wi¹. 14 A²nxe³tũ³kạ̃³txai²kia³ ti³ton³khai¹nxe³ha²kxai³ yuh³xan²ko³xai²na²
hi²sen³su² O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹la² sa²kĩx3tã²hẽ³la². 2 A²nxe³jah¹lo²kxai³lu¹
ã³nhe¹kxain¹tu¹wi¹. Nxain¹kxan²ti³nũ¹ kãin² ĩ³kaix1tã²hẽ³la². Ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:
O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹la² hxi²ki³kxai³
ka³yxuh³hũ³sxã³ kọ̃³nxe³tũ³kạ̃³txa² — Ba³bi³lo²na²thĩ³nãn¹tũ³kạ̃³txa²
wa³ka³ti³lo³tain¹tu¹wi¹. Txa²wã¹nũ³kxũn³txa² ka³lxa¹khaix1nxe³tũ³kạ̃³txai²na² ã³nhe¹lxi³sxã³
Si³yxau³ka³jah³lo²su² ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² ã³ain¹na²hẽ³le¹. Ã³ain¹na²hẽ³le¹.
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ha²kxai³ Nxe³tũ³kạ̃³txai²na² hĩ¹nai²na¹ a²nũ²a²
a²nũ²a²nãu³xai²na² hãi¹nxe³ti³xa¹ yũ³ai¹nxa³we¹. A²ta³a²nãu³xa² so¹lxi³
nũ³kxũn³sxã³ ĩ³hxi²kan¹tot3tain¹tu¹wi¹. yxau³ain¹na³le¹. Kọ̃³nxe³te² yãu³ka³txa²
A²nũ²a²nãu³xa² ã³si³tẽ³kxi²te²nãu³xa² so¹lxi³ he¹lai¹nhxai²na²hẽ³le¹. Ạ̃i³ka²
sa³wi³ha³lxi³lot3si¹jau³su² ĩ³kaix1tain¹tũ³kạ̃³txi³su² kọ̃³nxe³khai¹nxe³te²a² yxo²kwĩ̃n¹kxi²khai¹nxe³kị̃³ki³a²
ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³nai²na² ye³na² yxau³ai¹nhxai²na²hẽ³le¹. 3 Jã¹nxe³jut3su²
ĩ²sxã³ so¹ain¹tũ³kạ̃³txi³su² ha²kxai³ a²nũ²ai²na² vĩn²yau³xa² ĩ³na²sxã³
yxo²ĩ̃²ain¹tũ³kạ̃³txi³su² ha²kxai³ nxe³tũ³kạ̃³txi³ we¹nain¹kxai²nãn²tụ̃³ kọ̃³nxe³khai¹nxe³ju³ta²
Nxe³sa³na²hẽ³la². kai³ain¹te²ju²hẽ³le¹. Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³
Ba³bi³lo²na² nũ̃³kạ̃³txai²na² sa²kxai³lu²
[15] Nxe³sxã³ ãh¹ ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹: txu¹ha² a²sxe³sxa³te²su² te²a² so¹ka³tụ̃³
kọ̃³nxe³thin¹sxã³ ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhain¹na²hẽ³le¹.
— Ka³wã³lxa² yau³ka³lxa¹jau³su² Yuh³xan¹tũ³kạ̃³txa² hxi²kan¹txi³nãu³xa²
jau³nãu³xa² txu¹ha² ã³wxe³tãu³ai²na² yxo²ha³kxa¹ kọ̃³nxe³thin¹sxã³ ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhain¹to³nh
sa²kxai³lu² nxe³te²a² a²si³yxau³tãu³a² Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² yen³kxa²
a²nũ²a²nãu³xai²la¹wi¹. A²nũ²a² [16] Nxe³nxa²ha¹te¹ a²ne³txau³xa² ĩ²in¹te³ ne³txau³nãu³xin³ti³ ạ̃n³txi² a²nũ²nãu³a² ka³yxuh³hũ³jah¹la² kọ̃³jah¹la² ạ̃n³txi² nxe³ka³tụ̃³ txu¹ha³ka³lxa² a²hxi²kan¹ju³ta² sa²so¹kxai¹nha²kxai³ a²nũ²so¹lxi³ ã³ai¹nha²kxai³ a²sĩ̃³khai³xa² ĩ³so¹jĩ²kxai¹nha²kxai³ ha³nxe²a² i̱³tho³xa² wãt1thxa³kxai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. [17] A²nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² ten³jau³xai²na² tũ̃¹kạ̃³txai²na² ẽ¹nãu³a² ũh³wxe³tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² ka³yxuh³hũ³jah¹la² kọ̃³jah¹la² ĩ³hxi²ka¹tain¹sxã³ a²nũ²a²nãu³xan¹tũ³kạ̃³txi³nãu³xa² hãi¹nxe³ti³xa¹ wa³ka³ti³lo³tain¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na² e³lxah²lxi³ wet1hxa³txa³ta̱³lxa¹ wa³ka³ti³lo³tain¹tu¹wi¹. [18] Nxa²ha¹te¹ txu¹ha² ta¹ka³lxa² ĩ²in¹ta³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²si³yxau³tãu³a² sxi²je³na² kãin²thĩ³nai²la¹wi¹. A²nũ²a² nũ̃³kạ̃³txa² yuh³xan¹tũ̃³kạ̃³txi³nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ a²hxi²kan¹txa² si³yxau³ta¹ka³lxu̱³su² na²hẽ³li¹. Nxe³jau³su² nxe³sa³na²hẽ³la², oh³xan¹jah¹la²sa³.

18

Ba³bi³lo²na²thĩ³na² ã³nhe¹kxi²sxã³ ã³na¹ain¹jau³su²

[1] Nxa²ha¹te¹ nxe³nũ²la² oh³xan¹jah¹la² ã³xa² ĩ²a¹hẽ³la². Oh³xan¹ko³xa² wxa²ka³nxa² wxã³na²hẽ³la². Hxi²kan¹khaix1jah¹lo²sa²na²h ti³ton³khai¹nxe³ha²kxai³ yuh³xan²ko³xai²na² sa²kĩx3tã²hẽ³la². 2 A²nxe³jah¹lo²kxai³lu¹ kãin² ĩ³kaix1tã²hẽ³la². Ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— Ba³bi³lo²na²thĩ³nãn¹tũ³kạ̃³txa² ka³lxa¹khaix1nxe³tũ³kạ̃³txai²na² ã³nhe¹lxi³sxã³ ã³ain¹na²hẽ³le¹. Ã³ain¹na²hẽ³le¹. Nxe³tũ³kạ̃³txai²na² hĩ¹nai²na¹ a²nũ²a² yũ³ai¹nxa³we¹. A²ta³a²nãu³xa² so¹lxi³ yxau³ain¹na³le¹. Kọ̃³nxe³te² yãu³ka³txa² so¹lxi³ he¹lai¹nhxai²na²hẽ³le¹. Ạ̃i³ka² kọ̃³nxe³khai¹nxe³te²a² yxo²kwĩ̃n¹kxi²khai¹nxe³kị̃³ki³a² yxau³ai¹nhxai²na²hẽ³le¹. 3 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²ai²na² vĩn²yau³xa² ĩ³na²sxã³ we¹nain¹kxai²nãn²tụ̃³ kọ̃³nxe³khai¹nxe³ju³ta² kai³ain¹te²ju²hẽ³le¹. Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³ Ba³bi³lo²na² nũ̃³kạ̃³txai²na² sa²kxai³lu² txu¹ha² a²sxe³sxa³te²su² te²a² so¹ka³tụ̃³ kọ̃³nxe³thin¹sxã³ ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhain¹na²hẽ³le¹. Yuh³xan¹tũ̃³kạ̃³txa² hxi²kan¹txi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹ kọ̃³nxe³thin¹sxã³ ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhain¹to³nh Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² yen³kxa² a²nũ²a²nãu³xai²la¹wi¹. A²nũ²a² yyhu¹kxi³te²nãu³xai²li² yen³kxih³nha²kxe³su² nũ̃³kạ̃³txi³su² ha²kxai³ a²nũ²a² ka³lxa¹khaix1te³nah¹lxi¹ kai³ain¹na²hẽ³le¹, kọ̃³nxe³thin¹sxã³ ha²kxai³ a²nũ²a² nũ̃³kạ̃³txa² kãi²lxi³tũ̃³kạ̃³txi³nãu³xa² o²la³kxi²nyhu¹ai¹nha²kxai³lu¹. Nxe³na²hẽ³la². ha²kxai³ a²nũ²a² wãn³txa² ã̃³xa² e³tũ̃³kạ̃³txi³su² ha²kxai³ nxe³tũ̃³kạ̃³txai²la¹wi¹. [16] Nxe³nxa²ha¹te¹ a²ne³txau³xa² ĩ²in¹te³ ne³txau³nãu³xin³ti³ ạ̃n³txi² a²nũ²nãu³a² ka³yxuh³hũ³jah¹la² kọ̃³jah¹la² ạ̃n³txi² nxe³ka³tụ̃³ txu¹ha³ka³lxa² a²hxi²kan¹ju³ta² sa²so¹kxai¹nha²kxai³ a²nũ²so¹lxi³ ã³ai¹nha²kxai³ a²sĩ̃³khai³xa² ĩ³so¹jĩ²kxai¹nha²kxai³ ha³nxe²a² i̱³tho³xa² wãt1thxa³kxai¹nha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹. [17] A²nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² ten³jau³xai²na² tũ̃¹kạ̃³txai²na² ẽ¹nãu³a² ũh³wxe³tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² ka³yxuh³hũ³jah¹la² kọ̃³jah¹la² ĩ³hxi²ka¹tain¹sxã³ a²nũ²a²nãu³xan¹tũ̃³kạ̃³txi³nãu³xa² hãi¹nxe³ti³xa¹ wa³ka³ti³lo³tain¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na² e³lxah²lxi³ wet1hxa³txa³ta̱³lxa¹ wa³ka³ti³lo³tain¹tu¹wi¹. [18] Nxa²ha¹te¹ txu¹ha² ta¹ka³lxa² ĩ²in¹ta³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²si³yxau³tãu³a² sxi²je³na² kãin²thĩ³nai²la¹wi¹. A²nũ²a² nũ̃³kạ̃³txa² yuh³xan¹tũ̃³kạ̃³txi³nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ a²hxi²kan¹txa² si³yxau³ta¹ka³lxu̱³su² na²hẽ³li¹. Nxe³jau³su² nxe³sa³na²hẽ³la², oh³xan¹jah¹la²sa³.

[4] Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³nãu³an¹jau³xa² wãn³txa² ain³kxi²na¹hẽ³la². Ain³kxi²na¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa³nũ̃³kạ̃³txi³su² te²ĩ³nxa² a³li³sxã³ ã³waix3kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Tũ̃¹kạ̃³txai²na² kọ̃³nxe³thin¹ju³ta² o²la³kxi²yah³lxin¹kxa²ya̱n³txi³su² a³li³sxã³ ã³waix3kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³yãn¹ta¹ tũ̃¹kạ̃³txai²na² yã¹nxe² o²la³kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³ tũ̃¹kạ̃³txai²na² yã¹nxe² ye³khãuh³lxa³thin¹nxa²lxi³nũ̃³nha³ A²nxe³tũ̃¹kạ̃³txai²na² kọ̃³nxe³khai¹nxe³ju³ta² kãi³ain¹nha²kxai³ sa²tot1so¹khaix1nxain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ̃³na² ain³kxi¹xi²tu¹wi¹. [6] Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³xan¹te²a² wa³lxĩ³ju³ta² o²la³kxi²te² ĩ³nxa² ai³jah³lxi³hẽ¹li¹. Tũ̃¹kạ̃³txai²na² kọ̃³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa² yã¹nxe³sxã³ kãi³ũh¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹ yu³ka³na³ka³nat3sxã³ kãi³ain¹ju³ta² yu³tha¹li¹ wa³lxĩ³sxã³ ĩ³wa²lũ³xi²sxã³ ũ̃³hũ̃¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. [7] A²kxã³nxa² tũ̃¹kạ̃³txai²na² so¹lxi³ kãin¹ yen³kxih³sxã³ yxau³ain¹na²hẽ³li¹. Yen³kxi³kxa² yã¹nxe³sxã³ ye³khãuh¹lxa³tẽn³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ĩ³ãin²ta³kxi²nh²ti³hi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Tũ̃¹kạ̃³txai²na² a²kxã³nxãn¹jau³kxai³lu¹: “Txai²na¹xai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹te²la³ nha¹wi¹. Wi¹yxau³nha¹wi¹. Hai³txi³

ĩ³ãin²ta³kxi²sa²ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹.”
Tũ¹kã³txai²na² nxe² e³lain¹na²hẽ³li¹.
[8]Jã¹nxe³jut3su² ye³jen¹na² khãuh³lxa³thin¹txain¹ju³ta²
wxã³tu¹wi¹. Ye³ka³na³ka³nat3sxã³
a³lan²tãu³a¹ wxã³tu¹wi¹. Ya³lu²ain¹ju³ta²nu³a²
wxã³ha²kxai³ ĩ³ãin²ta³kxi²sxã³ nã̄n³tain¹ju³ta³nũ³a²
wxã³ha²kxai³ he³ja²lun¹tain¹ju³ta³nũ³a²
wxã³ha²kxai³ nxain¹tu¹wi¹. Nxain¹nũ²la²
sxi²je³na² whãi²na¹ ĩ³hxan³tu¹wi¹.
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³jah³la²
nũ³kxũn³khaix1nxe³ha²kxai³ kõ³nxe³ti³
kãi³ain¹ju³ta² kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹sxã³
ĩ³wai¹tain¹tu¹wi¹.
[9]Nxa²ha¹te¹ yuh³xan¹ta² hxi²kan¹te²nũ³kã³txai²na²
sa²kxai³lu² kõ³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²nyhu¹ain¹te²nãu³xa²
yen³kxih³khai¹nxe³sxã³ yxau²xai³lain¹te²nãu³xa²
kãin² ĩ³ãin²ta³kxain¹sxã³ nã̄³nain¹tu¹wi¹.
Sxi²je³na² whãi²na¹ ĩ³hxan³kxa²
a²wha³lxin¹txa² ĩ²ai¹nha²kxai³ nã̄³nain¹tu¹wi¹.
[10]Nxe³sxã³ khãuh³lxa³tẽ³nyhain¹kxa³yã̄n³txi³sa²
yuh³lxain¹jau³su² ul²yxau³ain¹tu¹wi¹.
Ul²yxau³sxã³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹:
“Khãuh³lxa³thin¹khaix1na³li¹. Ba³bi³lo²na²thĩ³nãu³ai²na²
ka³lxa¹khai¹nxe³tũ³kã³txa² khãuh³lxa³thin¹khai¹xain¹na³li¹.
Tũ¹kã³txai²na² nũ³kxũn³khaix1nxe³kxan²ti³
a²hĩ¹na¹ wa³su³txi³ kõ³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²
yo³ha² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ki³kxai³lu²
kõ³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹sxã³ ĩ³wai¹tain¹na³li¹.”
Nxe³ain¹tu¹wi¹.
[11]Nxa²ha¹te¹ Ba³bi³lo²na²thĩ³nãu³ai²na²
yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹kxi³tũ³kã³txai²na²
sa²kxai³lu² ĩ³ãin²ta³kxi²sxã³ nã̄³nain¹nũn³tu¹wi¹.
A²yen³kxai²na² so¹kxi²nyhu¹kxa²
ã³te³nai¹nxa³ha²kxai³ a²yen³kxa²
so¹kxi²jah³la²nũ³su² yũ²nxa³ha²kxai³
ĩ³ãin²ta³kxi²sxã³ nã̄³nain¹tu¹wi¹. [12]Tah³lxa³kxa²
a³lxi²ki³ai²na² ou²ro²ki³su² tã̄³nxa²
pra²ta²ki³su² tã̄³nxa² txah³lxa³ki³su²
a³lxi²ki³su² tã̄³nxa² pe²ro³la³ki³su² tã̄³nxa²
ã³ten³te²a² yũ²nxa³lho³li¹. Wã²la²
wi¹ka³lo³a² lĩn²yo²ka³lo³su² tã̄³nxa²
wi³win³ka³lo³su² tã̄³nxa² se²ta³ka³lo³su²
tã̄³nxa² he³hen³ka³lo³su² tã̄³nxa²
ã³ten³te²a² yũ²nxa³lho³li¹. Hi³sa³ka³txa²
wi¹lũ³kax3su² tã̄³nxa² yen³kxai²na²
mar³fim1ka³txa² we³kxe³su² tã̄³nxa²
hi³sa³ka³txa² a³lxi²khai¹nxe³ka³txa²
we³kxe³su² tã̄³nxa² kwa³thi³la² brõn³se²ka³lo³a²
we³kxe³su² tã̄³nxa² kwa³thi³la² fer²ro³ka³txa²
we³kxe³su² tã̄³nxa² tah³lxa³kxa²
mar³mo³re²ka³txa² we³kxe³su² tã̄³nxa²
ã³ten³te²a² yũ²nxa³lho³li¹. [13]Wi¹lũ³ne³lhi¹nhẽ³ain¹xai²na²
si³na³mo²ma²yau³su² tã̄³nxa² a³mo²ma²yau³su²
tã̄³nxa² wi¹lũ³jau³su² tã̄³nxa² mi²ra³jau³su²
tã̄³nxa² ĩn³sẽ²su²yau³su² tã̄³nxa² ã³ten³te²a²
yũ²nxa³lho³li¹. Yain³txi³su² te²na²
vĩn²yo³yau³su² tã̄³nxa² a³se²te²yau³su²
tã̄³nxa² ã³ten³te²a² yũ²nxa³lho³li¹.
Pon¹su² tã̄³nxa² o³ve²a² tã̄³nxa²
ka²va¹la² tã̄³nxa² hi³ye³ka³lo³a² ka²va¹la²
ũ³si³kũh¹nha²ka³lo³su² tã̄³nxa² ã³ten³te²a²
yũ²nxa³lho³li¹. A²nũ²a² kwa²wa³ka³li³lo³te²su²
tã̄³nxa² a²nũ²a² ka³tẽ³na²hin¹te²su²
tã̄³nxa² ã³ten³te²a² yũ²nxa³lho³li¹.
Txa²wã¹yen³kxa² ĩ²li³ju³ta² ã³ten³sain¹te²nãu³xa²
yũ²nxa³lho³li¹, wa³ka³li³yu³ta² yũ²nxa³ha²kxai³lu¹.
[14]Nxe³ha²kxai³ wxãi²na² Ba³bi³lo²na²thĩ³nãn¹tũ³kã³txi³
ĩ³nxai²na² wa³ko³nĩn¹kxa²yo³su² tĩ¹lxi²hxan³kxi¹nx2ti³na³li
Te²xã¹nxe³sxã³ yen³kxa² wi¹khai¹nxe³kxa²
a³lxi²khaix1nxe³kxa² nxe³sxã³ tĩ¹lxi²hxan³kxi¹nx2ti³na³li¹.
Nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ²li³te²la³ hxi²kan¹txi³
a³tin²nxa³lho³li¹, kãin² ã³ten³kan²ti³nu¹.
[15]Jã¹nxe³ju³kxai³lu² yen³kxa² a²wa³kxẽn³txi³nãu³xa²
sa²kxai³lu² Ba³bi³lo²na²thĩ³na² ã³wih¹sxã³
yxau³sxã³ yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ai¹nha²kxai³
a²kxã³nxa² yen³kxih³nha²khai¹xain¹na²hẽ³li¹.
Yxã̄n¹ta¹ hĩ¹na² u²lxi³ ã³waix3sxã³
ten³sa²tã³ain¹tu¹wi¹. Khãuh³lxa³thin¹ju³ta²
o²lai¹nha²kxai³ ĩ³ãin²ta³kxi²nhain¹sxã³
nã̄n³tain¹tu¹wi¹.
[16]Nã̄n³tain¹te³ã̄n¹jau³kxai³lu¹: “Khãuh³lxa³thin¹khai¹nx
Ba³bi³lo²na²thĩ³nãn¹tũ³kã³txa² ka³lxa¹khai¹xain¹tũ³kã³txa
khãuh³lxa³thin¹khai¹nx2na³li¹. A²kxã³nhxĩ¹nai³tã²
wã²la² wi¹ka³lo³a² so¹lxi³ lĩn²yo²ka³lo³su²
tã̄³nxa² wi³win³ka³lo³su² tã̄³nxa²
he³hen³ka³lo³su² tã̄³nxa² nxe³ka³lo³a²
so¹lxi³ ũ³whih²kxi²nha²xai³hxai²na²hẽ³li¹.
Txah³lxa³kxa² wi¹ki³a² so¹lxi³ ou²ro²ki³sa²
tã̄³nxa² a³lxi²ki³su² tã̄³nxa² pe²ro³la³ki³su²
tã̄³nxa² nxe³te²he³la³kai²na² so¹lxi³
wã²la² ũ³kũ²nha²wxe²xai³hxai²na²hẽ³li¹.”
[17]Yxã̄n¹ta¹ wa³su³txi³ hĩ¹na¹ yen³kxai²na²
hãi¹nxe³ti³xa¹ kho³nhxan³kxi²na³li¹.
Jã¹nxe³ju³ta² ĩ̄³ye³na² hi³ye³ka³lo³a²
ai³te²nũ̄³kã³txa² na³vi²o²tẽ³na² yen³kxa²
so¹kxi²nyhu¹ki̱³kxa² yen³kxa² so¹te²na²
a²wa³kxẽn³te³nãu³sxu² kwa²ã³wih¹sxã³
ai³te³nãu³sxu² a²yxo²ha³kxa¹ tẽ¹nai²li²
ĩ³hau³kot3sxã³ wa³ko³nain¹te²nãu³su²
nxe³sxã³ tũ¹kã³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹
yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ki̱³ju³ta² ne³ki³so³nha²kxai³
u²lxi³ ã³waix3sxã³ ten³sa²tã³ain¹na³li¹.
[18]Ten³sa²tã³ain¹tãu³a² yen³kxai²na²
i̱³hxan³kxa² a²wha³lxin¹ti³su² ĩ²ain¹tu¹wi¹.
Ĩ²ain¹ti³ã̄n¹jau³kxai³lu¹, ĩ³nã̄n³sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: “Thĩ¹nai²na²
kãin²khai¹nxe³thĩ³na² yã¹nxe³thĩ³na²
yũ²nxa³wi¹.” Nxe³ain¹tu¹wi¹.
[19]Jã¹nxe³sxã³ kxĩh³nũ̄³xa² hxi²tẽ³nha²sxã³

ã³na¹sxã³ ã³ne³ha³nãu²txi¹nhain¹tu¹wi¹.
Nxe³sxã³ ĩ³ãin²ta³kxi²sxã³ nã̱n³tain¹tu¹wi¹.
Nã̱n³tain¹te³nah¹lxi¹: “Khãuh³lxa³thin¹khai¹nx2na³li¹.
Sxi²je³nai²na² kãin²khai¹nxe³thĩ³nai²nãn¹tũ̱³ka̱³txi²
khãuh³lxa³thin¹khai¹nx2na³li¹. Nxe³thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txi²
na³vi²o²tẽ³na² yũ³ain¹te²nãu³xa²
yen³kxi³si¹hain¹na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
wa³su³txi³ hĩ¹na¹ yen³kxai²na² kho³nhxan³kxain¹na³li¹.
Nxe³ain¹tu¹wi¹.

20 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹thi³nãn¹tũ̱³ka̱³txe²
ĩ³nxai²na² thĩ¹nai²li² kho³nhxan³kxi²ha²kxai³
ĩ³ka³lxi³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. A²nũ²ai²na²
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² yxo²ĩ²yah³lxin¹te²
ĩ³nxai²na² ĩ³ka³lxi³kxi²nhã¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² kaix1so¹tũ̱³ka̱³txi³sin¹te²
ĩ³nxai²na² ĩ³ka³lxi³kxi²nhã¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi²te²nãu³
ĩ³nxai²na² ĩ³ka³lxi³kxi²nhã¹nha²kxai³
nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
hi²sen³su² kõ̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²nyhain¹na³li¹,
thĩ¹nai²nãn¹tũ̱³ka̱³txa²su¹. Nxe³sxã³
ã³wa²su¹kxi¹nx2ti³na³li¹. Oh³xan¹jah¹la²
nxe³na²hẽ³la².

21 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² nũ̱³kxũn³khaix1ah¹la²
sa²kxai³lu² txah³lxa³kxa² kãin²ka³txa²
wxa²so¹na²hẽ³la². Tri²ka²nũ̱³xa²
ũ³hũ̱³ki²ti³ hũ̱³ka³txa² wxa²so¹na²hẽ³la².
Wxa²so¹nũ²la² ĩ̱³ye³na² wxa²sa²tã³nũ̱¹na²hẽ³la².
Wxa²sa²tã³nũ̱¹te³nah¹lxi¹:

— Txah³lxa³kxai²li² ĩ̱³ye³na² wxa²sa²tã³nũ̱¹a¹tĩ²ti¹.
Nxe³ha²kxai³ Ba³bi³lo²na²thĩ³na²
kãin²khai¹nxe³thĩ³na² nxe³kxi³hũ̱³sxã³
nũ̱³kxũn³txi³ sa²tã³ain¹tu¹wi¹. Sa²tã³ain¹kxai²nãn²tũ̱³
nxe³hĩ¹nãn¹te²tu̱³ a²ha³lo²a² sxa³je³na¹
tĩ¹hxan³tu¹wi¹. 22 Thĩ³nãu³ai²na² a²nũ²a²
hai³nain¹ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹.
Vi³o³lãu²hũ̱³tẽ³na² hai³nai¹nxa³ha²kxai³
wãn³txa² hain³te²su² te²a² hai³nai¹nxa³ha²kxai³
wãi²lhũ̱³ka³txa² hai³nai¹nxa³ha²kxai³
trũ³be²ta²ka³txa² hai³nai¹nxa³ha²kxai³
nxẽ²nxa³lho³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
hxi²khe¹txi³ yen³kxa² wxa²no²la³kxi²te²la³
yũ²nxa³lho³li¹. Tri²ka²ki³a² ũh³nxũ̱³ju³ta²
o²la³kxai¹nxa³lho³li¹. 23 Lã³pi³ãu²tẽ³na²
sa²kxai³lu² hai³txi³ sa²kxĩ̱x3tain¹nxa³lho³li¹.
A²nũ²a² kwẽn¹tai²na¹ so¹nyhain¹te²na²
sa²kxai³lu² ka³lih³kxi²yhain¹jau³su²
ain³kxi²nyhai¹nxa³lho³li¹. A²kxã³nxa²
yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ain¹tũ̱³ka̱³txa²
thĩ¹nai²na² yxau²xai³lain¹tũ̱³ka̱³txa²
hxi²kan¹khai¹nxe³tũ̱³ka̱³txi³su² na²hẽ³li¹.
Thĩ¹nai²na² a²wã³nxĩn¹ju³ta² tih³nxa³la²
ã³nan³khai¹xain¹na³hẽ³li¹. Nxai¹nha²kxai³
yuh³xan¹tũ̱³ka̱³txi³nau³xa² ĩ³ki³ha¹kxi²nyhain¹na³li¹.

24 Nxe³kxa³yu³su² thĩ¹nãu³ai²na²
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa²
xa²nen¹txi³te²nãu³xa² ĩ³ya²lu¹kxain¹te²na²
ã³ha¹txi²ha²kxai³ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²tũ̱³ka̱³txe²nãu³xa²
ĩ³ya²lu¹kxain¹te²na² ĩ³ha¹txi²ha²kxai³
a²nũ²a² ĩ²li³te²na² ĩ³ya²lu¹kxain¹te²na²
ĩ³ha¹txi²ha²kxai³ sxi²jen³nãu³a² nxe³na²hẽ³li¹.
Oh³xan¹jah¹la² nxe³na²hẽ³la².

19

1 Nxa²ha¹te¹ hain³txa² yau³ã̱³xa²
hain³jau³xa² ain³kxi²na¹hẽ³la². Oh³xan¹thĩ³na²
a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ĩ³hai³nain¹jau³hũ̱³nxe²
ain³kxi²na¹hẽ³la². Ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² Si³yxau³ka³jah¹la²
kãin²khaix1nx2na³li¹. Txa²wã¹kõ̱³nxe³ti³
kãi³ki̱³ju³ta² sa²wa²su¹tẽ³jah¹lai²la¹wi¹.
Wxi²kin³ti³ton³khaix1jah¹lai²la¹wi¹.
Nũ³kxũn³ju³ta² Si³yxau³ka³jah¹lai²la¹wi¹.
Ju¹ta² kãi³ju³tai²na² a²ya³la³lha²ti³hi¹ki̱³kxai²nãn²tu̱³
wain³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹.
2 A²nũ²a² kãi³ain¹ju³ta² ĩ²ain¹ka³tu̱³
yuh³xan¹tũ̱³ka̱³txi³su² ta̱³nxa² kõ̱³nxe³thin¹tũ̱³ka̱³txi³su²
ta̱³nxa² ĩ³yĩ¹li²hain¹ju³ta² wain³na³li¹.
Ba³bi³lo²na²thĩ³nãn¹tũ̱³ka̱³txai²na²
kõ̱³nxe³thin¹khai¹nxe³tũ̱³ka̱³txai²na²
yuh³xan¹tũ̱³ka̱³txi³nãu³xai²na² a²yxo²ha³kxa¹
kõ̱³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²si¹yhain¹ta¹ka³lxa²
kõ̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²na²hẽ³li¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
sã³wi³ha³lxi³nãu³xa² ta²nxũ̱¹ka̱³txai²na²
hxi²ka² sun²tã¹kxain¹na²hẽ³li¹. Nxe³kxain¹kxa²
yo³ha²kõ̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹li²sxã³ ĩ³wai¹txi²na²hẽ³li¹.
Nxe³ain¹na²hẽ³la².
3 Nxa²ha¹te¹ te²yã¹nxe² e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ̱³na² sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹.
Thĩ¹nai²na² Ba³bi³lo²na²thĩ³nai²na²
wãn³txa²hxa³nyain¹nĩn²tai¹. Hai³txi³
ãh¹lxi³sxã³ ãh¹we²txai¹nxa³lho³li¹.
Nxe³na²hẽ³la².
4 Nxe³nũn³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² hxi²kan¹te²nãu³xa²
24 nxe³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² ka³yxuh³hũ̱³jah¹la²
wi¹lhin¹te²nãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ nxe³te²nãu³xai²na²
nxain¹sxã³ ã³ka³ti³wxe³ain¹sxã³ Txa²wã¹sũ̱³na²
Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² ã³wxe³ka³lo³a²
ã³wxe³sxã³ yxau³ain¹jah¹la² sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la².
Sa²nẽn¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wain³sĩn¹na³li¹. Txa²wã¹sũ̱³na²
sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ain¹na²hẽ³la².

O³ve²a² *W*ẽn³sũ̱³jah¹la² txu¹ha²
so¹nyhu¹ya³jau³su²

5 Nxe³nxa²ha¹te¹ wãn³txa² Txa²wã¹sũ̱³na²
ã³wxe³ka³lo³nãu³ai²nãn¹jau³xa² ain³kxi²na¹hẽ³la².
Ain³kxi²na¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹jah³lxin¹txa²
ĩ³nxai²na² nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Txa²wã¹sũ³na²
sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Kãi²nxa³te²
ĩ³nxai²na² kãi²lxi³te² ĩ³nxai²na² a²yxo²ha³kxa¹
sa²nẽn¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³na²hẽ³la².

6 Nxe³nũ³nxa²ha¹te¹ wãn³txa²
yau³xã³xa² ain³kxi²na¹hẽ³la². A²nũ²a²
ka³lxa¹te²a² e³lxi²jau³hũ³na²hẽ³la².
Ka³wã³lxa² en³txi³jut3sũ³na²hẽ³la². Kãin²
ĩ³wa³tu³ka³nxe³jut3sũ³nxe² e³jau³su²
na²hẽ³la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹.
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³jah¹lai²na²
nũ³kxũn³ju³ta² Si³yxau³ka³jah¹lai²na²
a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tãu³lot3ju³ta² hĩ¹na²
yũ³tu¹wi¹. 7 Ĩ³ka³lxi³yha³sah¹lxi³wxi¹.
Sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹. O³ve²a²
Wẽn³sũ³jah¹la² Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³sxã³
yxo²ĩ²tũ³ka³txai²na² a²sxe³xa² so¹ju³ta²
yã¹nx2na³li¹. Txu¹ha² so¹kxai²nãn²tu³
a²in³txa² ã³si³tẽ³sxã³ yxau²xai³ya³te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³ Je³su²jah¹la²
ã³si³tẽ³sxã³ yxo²ĩ²tũ³ka³txai²na² Je³su²jah³lan¹ta²
a²yen³nãu³a¹ yxau²xai³lha²tẽ³ain¹tu¹wi¹.
Nxe³ju³tai²na² hĩ¹na² yũ³tu¹wi¹.
Nxe³na²hẽ³la². 8 Nxe³ka³tu³ wã²la²
wi¹ka³lo³a² lĩn²yo²ka³lo³a², hãn³ka³lo³a²
ũ³hũ¹ain¹na²hẽ³la². A²nxe³ka³lo³a² wã²la²
lĩn²yo²ka³lo³a² wi¹ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu²
a²nũ²a² wi¹lhin¹te²na² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²te²na² wain³txi³ kãi³ju³ta²
yã¹nxe² a²si³yxau³tãu³la²na³la².

9 Nxe³nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la²
e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Hĩ¹na² ũ³wha²li¹txa²hẽ³li¹. O³ve²a²
Wẽn³sũ³jah¹lai²na² yain³txa² yain³kxi²nyhain¹ju³ta²nũ³a²
ya̱u³son³na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ã³yãn³sa²ki³nũ²kxain¹tũ³ka³txa²
yain³txa² yxain³kxi²nyhain¹te²nãu³nũ³a²
a²kxã³nxa² ĩ³hen³txi³yhain¹na²hẽ³li¹.
Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² tũ¹ka³txain²txi³
wi¹lhau³ko³tũ¹nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³na²hẽ³la².
Nxe³nũ²la² ãh¹ ĩ³ye³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

— Jau¹xai²na² Txa²wã¹sũ³na² ya²la³tu³jau³xai²la²wi¹.
Nxe³sa³na²hẽ³la².

10 Nxe³sa³nxa²ha¹te¹ ã³ka³ti³wxe³sxã³
sa²nẽn¹kxi²na¹tũ¹xã¹. Na¹ta¹ ĩ³ye³kxi²sa²te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³txa³hẽ¹li¹. Sa²nẽn¹kxi²sa²txa³hẽ¹li¹.
Wxãi²yã¹nxũ³na¹wi¹. Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹jah¹lxin¹kxa²
yã¹nxũn³na¹wi¹. Nxe³kxi³sa²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ sa²nẽn¹kxi¹sẽ¹li¹.
A²nxẽn¹jau³xai²li² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txain²txi³ a²hãix1jau³xain²txi³ Sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txain¹tũ³ka³txai²na²
wãn³txain²txi³ a²hãix1jau³xain²txi²na³li¹.
Nxe³sa³na²hẽ³la².

*Ka²va¹la² hãn³te²a² ka³ti³ya̱u³kxi²jah¹la²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²*

11 Nxa²ha¹te¹ oh³sĩ³na² sa²yxo²hai¹kxi²na²hẽ³la².
A²nxe³tãu³a² ka²va¹la² hãn³te²a² ĩ²a¹hẽ³la².
In³txa² ka³ti³ya̱u³kxi²jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
a²ĩ³lxa²sa¹, yxo²ĩ²nyhain¹jah¹lo²su¹
nxe³ha²kxai³ Ya²la³tu³jah¹lo²su¹ nxe³ha²kxai³
a²nxe³jau³su² ĩ³lxi¹nha²na²hẽ³la².
Nxe³sxã³ ko̱³nxe³ti³ kãi³te²nũ³ka̱³txa²
wain³kxa²ti³sxã³ ko̱³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lain¹sxã³
ã³nhai¹nha²kxi²jah¹lai²la¹wa². 12 A²ye³ki³ki³a²
sa²kxai³lu² ha³nxe²a² i̱³kxa²yã¹nx2na³la².
A²ne³kai²na² sa²kxai³lu² ne³hẽ¹nha²ka³lo³a²
sa²kxai³lu² ka³lo³ka³lxa¹txi³ ũ³nhe³hẽ¹nha²na²hẽ³la².
A²ĩ³lxa² sa²kxai³lu² ũ³wha²li¹la³kxi²nha²na²hẽ³la².
A²nxe³te²a² a²ĩ³lxa² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
ã̱³xa² hxi²kan¹txi³ ĩ³yĩ¹lin²nxa³hẽ¹la².
Yxãn¹ta¹ jah¹la² so¹lxi³ a²ĩ³lxa²
ĩ³yĩ¹li²nũ¹sa³na²hẽ³la². 13 Wã²la²
wi²kxi²nha²ka³lo³ai²na² sa²kxai³lu²
a²ti³ha²yau³xa² ũ³hũ¹kxa²sa²sai¹xi²ka³lo³ai²la¹wa².
A²ĩ³lxi³khai³xai²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txi³su¹. Nxe³na²hẽ³la². 14 Nxe³nũ²la²
oh³xan¹tũ³ka̱³txa² nũ³kxũn³tũ³ka̱³txa²
ã³si³tẽ³kxain¹na²hẽ³la². Nxe³tũ³ka̱³txa²
yxo²ha³kxa¹ wã²la² hãn³ka³lo³a²
wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² lĩn²yo²ka³lo³a²
ũ³whi²kxi²nha²xain³tain¹na²hẽ³la².
A²nxe³tũ³ka̱³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹
ka²va¹la² hãn³te²a² ã³ka³ti³ya̱u³kxa²xain³tain¹na²hẽ³la².
15 A²nxe³jah¹lai²na² a²yxo²a² yu̱³la²
A²nxe³ha³wxi²a² ĩ³yxo²sai¹nha²na²hẽ³la².
A²nxe³ha³wxi²a² tẽ³sxã³ ko̱³nxe³ti³
kãi³tũ³ka̱³txi³nãu³xa² ã³nhai¹nha³kxain¹na²hẽ³la².
Kwa³thi³la³ka³txa² hxi²tẽ³nha²ki̱³kxai²nãn²tu̱³
nũ³kxũn³txi³ wa³ka³ti³lo³te²la³ hĩ̱³ki̱³tã³la².
Nxe³kxa² yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² jah¹la²
hi²sen³kxai³lu² ko̱³nxe³thin¹tũ³ka̱³txai²li²
nũ³kxũn³txi³ ã³nhai¹nha³kxain¹na²hẽ³la².
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³ka³jah¹lai²na²
nũ³kxũn³ju³ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
ĩ³an³ta³kxain¹ju³tan¹te²ka³ya̱³lhu²
ko̱³nxe³ti³ kãi³tũ³ka̱³txa² nũ³kxũn³txi³
ĩ³wai¹tain¹na²hẽ³la². 16 A²nxe³jah¹lai²na²
a²ĩ³lxa² ũ³wha²li¹la³kxi²nha²na²hẽ³la².
A²wã²lai²na² ũ³wha²li¹la³kxi²nha²ha²kxai³
a²nxe²kxai²na² nxe³wha²li¹la³kxi²nha²ha²kxai³
nxe³nha²na²hẽ³la². Ũ³wha²li¹la³kxi²nha²jau³xa²sa¹:
A²nũ²a² nũ³ka̱³txa² ĩ³kwa³na³tũ³ka̱³txai²na²
a²hxi²kan¹khaix1te² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.

Hxi²kan¹te²nãu³xai²na² Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³na²hẽ³la².
17 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ã̱³xa²
ĩ²a¹hẽ³la². U³je³na³ka² ka³la³sxã³
ne³ka³la³kxa² yxau³kxi²na²hẽ³la². Nxe³sxã³
ĩ³kaix1sxã³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹, ã̱i³ka³nãu³xa²
oh³sĩ̱³na² ã³ni³nain¹te²nãu³xa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹.
— Wxã³sxã³ ã³yã³sa²kxi³nũ²kxi¹jxah³lxi³hẽ¹le¹.
Txa²wã¹sũ̱³na² ũh³yait1txa²lxi³ju³ta²
yũ³tu¹we¹. 18 Yuh³xan¹tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ĩ³so¹jĩ²yah³lxin¹tu¹we¹. A²nũ²a²
ĩ³kwa³na³kxi²nyhain¹tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ĩ³so¹jĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ nũ̱³kxũn³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
a²hxi²kan¹te²nãu³xa² ĩ³so¹jĩ²yah³lxi¹nha²kxai³
a²nũ̱³kxũn³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² ĩ³so¹jĩ²yah³lxi¹nha²kxai³
ka²va¹la² ĩ³so¹jĩ²yah³lxi¹nha²kxai³
ka²va¹la² ka³ti³ya̱u³kxi²tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ĩ³so¹jĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² ã̱³wa²sut1sxã³
yxau³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa² ĩ³so¹jĩ²yah³lxi¹nha²kxai³
kwa²wa³ka³li³lo³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ĩ³so¹jĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² kãin²tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ĩ³so¹jĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ a²nũ²a² kãi²nxa³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ĩ³so¹jĩ²yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³ain¹yah³lxin¹tu¹we¹
Nxẽn³tain¹na²hẽ³la².
19 Nxe³nxa²ha¹te¹ ka³yxuh³hũ̱³jah¹la²
ko̱³khaix1jah¹la² ĩ̱³ye³na² wxa²li³jah¹la²
ĩ²a¹hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²kxai³ yuh³xan¹ta²nũ̱³ka̱³txa²
ĩ³kwa³na³kxain¹te²nãu³xa² ã̱³nũ²kxi²ha²kxai³
a²nũ̱³kxũn³nain¹tũ̱³ka̱³txa² ã̱³nũ²kxi²ha²kxai³
nxe³na²hẽ³la². Nxe³nũ²la² in³txa² ka²va¹la²
hãn³te²a² ka³ti³ya̱u³kxi²jah¹lai²na²
a²nũ̱³kxũn³tũ̱³ka̱³txai²na² nxe³sxã³
ã̱³nhe¹lxin³tain¹na²hẽ³la². 20 Ã̱³nhe¹lxin³tain¹te²na²
ka³yxuh³hũ̱³jah¹la² ko̱³khaix1jah¹la²
ĩ̱³ye³na² wxa²li³jah¹la² so¹ain¹na²hẽ³la².
Jah¹lai²na² so¹ai¹nha²kxai³ ka³yxuh³hũ̱³jah¹la²
ã̱³jah¹la² ko̱³nxe³sxã³ ã̱³ke³tũ¹ain¹jah¹lai¹ta³lxi³
wã̱³nxĩn¹sxã³ o²la³kxi²yain¹to³jah¹lai¹txa³lxi³
a²ye³ha³na³kxa² ũ³ta̱³ka² sai¹sxã³
ũ³yhe³wha²li¹la³kxain¹sxã³ ĩ³ki³ha¹kxain¹jah¹lai¹txa³lxi³
ka³yxuh³hũ̱³jah¹la² ko̱³khaix1jah¹lai²na²
yãu³ka³txa² kwa³thi³la² we¹tain¹te²a²
sa²nẽn¹kxi²si¹hain¹jah¹lai¹ta³lxi³ so¹ha²kxai³
nxe³sxã³ ka³yxuh³xa² ha¹lon³txi³te²na²
ka³te̱n³ti³ so¹ain¹ka³tu̱³ ĩ̱³ye³nai²na²
ha³nxe²a² i̱³je³nai²na² ã̱³na¹sxã³
ã̱³nũ̱¹lain¹na²hẽ³la². A²nxe³je³na²
ẽ³syo²fre²je³na² i̱³hxa³nxa³je³nai²la¹wa².
21 Nxe³nũn³nũ²la² ka̱³yxu³hũ̱³jah¹la²
ko̱³khaix1te²na² sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ka²va¹la² ka³ti³ya̱u³kxi²jah¹la² hi²sen³kxai³lu²
yu̱³lxa² ĩ³yxo²sai¹nha²jah¹lai¹ta³lxi³
yu̱³lxai¹ta³lxi³ tẽ³sxã³ ĩ³sun²tã²ya²lut1ta³lxi³yhain¹nxa²jah¹la².

A²nxe³te²su² a̱i³kxa²nãu³xai²li² so¹jĩ²ai¹nha²kxai³
wxi²sũ¹nain¹na²hẽ³la².

20

Ka³yxuh³hũ̱³jah¹la² ko̱³khaix1te²a²
sa²tai³kxi²jau³su²

Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² wxa²ka³nxa²
wxã³na²hẽ³la². Yuh³xa² kxĩh³nxẽ¹na²
u¹tẽ³na² ũh³yxo²than²kxi²ki̱³ka³txa²
so¹sxã³ hxi²tẽ³nha²sxã³ wxã³ha²kxai³
kwa³thi³lĩh³na² so¹sxã³ hxi²tẽ³nha²sxã³
wxã³ha²kxai³ nxe³na²hẽ³la². 2 Nxe³nũ²la²
ka³yxuh³hũ̱³jah¹la² ko̱³nxe³jah¹la²
nũ̱³kxũn³txi³ tai³kxi²so¹na²hẽ³la².
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² txih³hũ̱³sxã³
ko̱³jah¹lai¹ta³lxi²na³la². Ti³a²bo³jah¹lo²su²
ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹lo²su² ha²kxai³
nxe³jah¹lai¹ta³lxi²na³la². Ã¹jah¹la²
nũ̱³kxũn³txi³ so¹nũ²la² kwa³thi³lĩh³na²
tẽ³sxã³ sa²tai³kxi²na²hẽ³la². Kwẽ³kxa²
ko̱³ka³lxa¹txi³ 1.000 nxe² kwẽ³kon³sxã³
tai³kxi²wxe²xai³lain¹na²hẽ³la². 3 Ain¹nũ²la²
yuh³xa² kxĩh³nxẽ¹na² u¹tẽ¹na² so¹sxã³
ã̱³na¹sxã³ ã̱³wi¹hain¹na²hẽ³la². So¹sxã³
ã̱³na¹sxã³ ã̱³wi¹hain¹nũ²la² sa²ne³tĩ¹kxain¹nũ²la²
ũh³yxo²wĩ¹kxain¹na²hẽ³la². Nxe³ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ yuh³xan¹tũ̱³ka̱³txa² ĩ³ki³ha¹kxain¹ju³ta²
yũ³nxã³wa², kwẽ³kxa² yxo²ha³kxa¹
ũ³tĩ¹kxa² wxe²xai³lai¹nha²kxai³la².
Yxãn¹ta¹ ye³ha¹la² so¹lxi³ sa²ta²la³kxi²sã̱³ain¹sãn²tu¹wa².
4 Nxa²ha¹te¹ yu³tã̱³xa² ĩ²a¹hẽ³la².
Ĩ²a¹ju³ta²sa¹. Ã̱³wxe³ka³lo³a² hxi²kan¹khaix1te²na²
ã̱³wxe³ka³lo³a² ka³lo³ka³lxa¹txi³ ĩ²a¹hẽ³la².
Nxe³ka³lo³ai²li² a²nũ²a² ã̱³wxe²xai³lain¹na²hẽ³la².
A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²na² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² ĩ³hxi²kat1ti³hi¹tẽn³tain¹na²hẽ³la².
Ko̱³nxe³ti³ kãi³te²nãu³xa² ko̱³nxe³ti³
ĩ³yĩ¹lain¹sxã³ ĩ³wai¹tain¹ju³ta² ĩ³hxi²kat1ti³hi¹tẽn³tain¹na²h
Nxe³nũn³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² nũ̱³ka̱³txa²
ĩ²lxin³tai¹na¹hẽ³la². A²nxe³tũ̱³ka̱³txai²na²
a²kxã³nxã³ ko̱³nxe³thin¹tũ̱³ka̱³txa²
hi²sen³su² sun²tã¹ain¹na²hẽ³la². Ũ³nhe³yon³tã¹lain¹sxã³
sun²tã¹ain¹na²hẽ³la². Nxe³sxã³
ũ³nhe³yon³tã¹lain¹tũ̱³ka̱³txain²txi³
a²kxã³nhxĩ¹na² wi¹lhin¹sxã³ yxau²hoh³lxin³tain¹na²hẽ³la².
Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ĩ³hen³txai¹nha²kxai³
Txa²wã¹sũ̱³na² wãn³txa² sa²yxo²we¹tẽn³tai¹nha²kxai³
nxẽn³tain¹na²hẽ³la². Hai³txi³ ka³yxuh³hũ̱³jah¹la²
ko̱³nxe³jah¹la² ĩ̱³ye³na² wxa²li³jah¹la²
sa²nẽn¹kxai¹nxa³ha²kxai³ ka³yxuh³hũ̱³jah¹la²
ko̱³nxe³jah¹la² a²yãu³ka³txa² kwa³thi³la²
we¹tain¹jah¹la² sa²nẽn¹kxai¹nxa³ha²kxai³
nxẽn³tain¹na²hẽ³la². Ka³yxuh³hũ̱³jah¹la²
ko̱³nxe³jah¹la² ĩ̱³ye³na² wxa²li³jah¹la²

a²ĩ³lxa² ũ³tã³ka² sai¹sxã³ ũ³hxi²wha²li¹nhai¹nxa³ha³kxai²
a²ye³ha³na³kxa² ũ³tã³ka² sai¹sxã³
ũ³yhe³wha²li¹nhai¹nxa³ha²kxai³ nxe³ain¹na²hẽ³la²
Nxe³ain¹tũ³kã³txi³sa²ha²kxai³ kxãn¹su²
sun²tã¹yhain¹kxan²ti³nũ¹ ka³tẽn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²ti³hi¹nyhain¹to³nha²na²hẽ³la².
Nxẽn³tain¹ka³tu̱³ Kris2tu³jah¹la² ã³nũ²kxi²sxã³
yxau²xai³lai¹nha²kxai³ ha³lo²an¹tũ³kã³txai²na²
whãi²na¹ ĩ³hxi²kan¹txi³lot3sxã³ yxau²xai³lin³tain¹na²hẽ³la².
Kwẽ³kxa² ko³ka³lxa¹txi³ 1.000 nxe²
kwẽ³ko³nxe² ĩ³hxi²kan¹txi³lot3sxã³
yxau²xai³lin³tain¹na²hẽ³la². Nxe³tũ³kã³txai²na²
txã² ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²tũ³kã³txi³sain¹na²hẽ³la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ ã³ta³lo³hẽ¹tũ³sxã³
nũ³kã³txi³ ã̃³xa² ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xin²tain¹nũn³hũ³wa².
[5]Nxe³nũ³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ya³lu²nũn³tũ³kã³txa²
ãh¹ wã³kon³tũ³kã³txai²na² sa²kxai³lu²
kwẽ³kxa² 1.000 nxe² kwẽ³kon³kxan²ti³nũ¹
ãh¹ya³lu²sxa²xain³tain¹na²hẽ³la². [6]Nxe³nũn³nxa²ha¹te¹
a²wi¹lhĩ¹na² ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²tũ³kã³txa²
wi¹lxon³kxi²ti³hi¹tai¹nha²kxai³ wi¹lhin¹ti³hi¹tai¹nha²kxai³
nxe³tũ³kã³txi³sain¹na³la². Hai³txi³
ya²lu¹ju³ta³nũ³su² yũ³ai¹nxa³lho³la².
Hãi¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³nai²na² ĩ³ye³ũ¹hain¹tũ³kã³txi³su²
ha²kxai³ Je³su² Kris2tu³jah¹lai²na²
ĩ³ye³ũ¹hain¹tũ³kã³txi³su² ha²kxai³
nxe³ti³hi¹tẽn³tain¹tu¹wa². Nxe³sxã³
ha³lo²an¹tũ³kã³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹
ĩ³hxi²ka¹ti³lot3sxã³ yxau²xai³lin³tain¹tu¹wa².
1.000 nxe² kwẽ³kon³kxa²ha³ta³nxãn²txi³nũ¹
ĩ³hxi²ka¹ti³lot3sxã³ yxau²xai³lin³tain¹tu¹wa².

Sa³ta³na²jah¹la² ã³na¹ain¹jau³su²

[7]Nxe³nxa²ha¹te¹ 1.000 nxe² kwẽ³kxa²
hxan³nũ²la² Sa³ta³na²jah¹la² sa²ta²la³kxi²sxã³
ã³na¹ain¹tu¹wa². [8]Ai¹nha²kxai³
Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su² yuh³xan¹ko³xai²nãn¹tũ³ka³txai²na²
whãi²na¹ ãh¹ ĩ³ki³ha¹kxa²ain¹to³tu¹wa².
U³je³na² kan³ko³nãu³a² ĩ³ki³ha¹kxi²ha²kxai³
u³je³na² a³li³xi²ko³nãu³a² ĩ³ki³ha¹kxi²ha²kxai³
a²wi¹nẽ³tãu³an¹ko³nãu³a² ĩ³ki³ha¹kxi²ha²kxai³
a²wã³tan¹ko³nãu³a² ĩ³ki³ha¹kxi²ha²kxai³
nxẽn³tain¹tu¹wa². Ko²ke³ nũ³kã³txa²
ĩ³ki³ha¹kxi²ha²kxai³ Ma³ko²ke² nũ³kã³txa²
ĩ³ki³ha¹kxi²ha²kxai³ nxẽn³tain¹tu¹wa².
Nxẽn³txain¹nũ²la² ã³nhe¹lxi³yain¹si¹jau³su²
ĩ³sa²kxi³nũ²kxain¹tu¹wa². A²nxe³tũ³kã³txa²
ka³lxa¹khai¹nxẽn³tain¹tu¹wa². Ka³yã̃³la³nũ³a²
ki³ka³lxa¹khaix1te²jai¹ti²tu³wa². Jã̃¹nxe³jut3sũ̃¹nxe³
a²nũ²a² ka³lxa¹khai¹nxẽn³tain¹tu¹wa².

[9]Nxain¹nũ²la² ha³lo²a² yuh³xan¹ko³xa²
a²yã̃n³sa²kxi³nũ²kxain¹nũ²la² Je³su²jah³lai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²te²nãu³xa² ã̃³sa²ki³hain³kxi²
a²sxi²je³na² ã̃³sa²ki³hain³kxi² nxain¹tu¹wa².
Nxain¹sxã³:

Kxai²tã¹hxa³tain¹ki̱³tũ¹xã¹. Ain¹jau³su²
nxain¹ta¹ oh³xan¹ta² ha³nxe²a² a³ka³nxi²xi²sxã³
ã̃³lxan³tain¹tu¹wa². [10]Ĩ³hxan³txain¹ka³tu̱³
A²ta³jah¹la² Ti³a²bo³jah¹la² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ã̃³ke³tũ¹ain¹jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² so¹nũ²la² ĩ̃³ye³na² ha³nxe²a²
ã̃³je³na² ẽ³syo²fre²nũ³nxa² ĩ̃³je³na²
yxau²xai³lai¹nha²kxai³ ha³lo²an¹tũ³kã³txai²na²
ã̃³nũ¹hain¹tu¹wa². A²nxe³je³nai²na²
sa²kxai³lu² ha³lo²a² ka³yxuh³hũ³jah¹la² ko̱³jah¹la²
ĩ̃³ye³na² wxa²li³jah¹la² ka³yxuh³hũ³jah¹la²
ko̱³nxe³sxã³ ã̃³ke³tũ¹hain¹jah¹lai²na²
nxe³sxã³ a²kxã̃²nxa¹ ã̃³nũ¹ain¹na²hẽ³la².
Ai²nxẽ³je³na¹ a²ta³jah¹lai²li² so¹sxã³
ã̃³nũ¹ain¹nũn³tu¹wa². Nxain¹ka³tu̱³
khãuh³lxa²wa² Nxa²txain¹ju³ta² so¹lxi³ yũ³ain¹tu¹wa².
khãuh³lxa³txain¹ju³ta² ne³ki³so¹nxa³lho³la².

A²nũ²a² ko̱³nxe³ti³ ĩ̃³yĩ¹lain¹sxã³
xawa²ter

[11]Nxain¹tain¹jau³su²
[11]Nxa²ha¹te¹ Ã³wxe³ka³lo³a² hxi²kan¹ta²si³yxau³ka³jah¹la²
ã̃³wxe³ka³lo³a² hãn³ka³lo³a² o²khaix1nẽ³ka³lo³a²
ĩ²a¹hẽ³la². A²nxe³ka³lo¹a² yxau³jah¹la²
ĩ²a¹hẽ³la². A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
o²ha³ti³ye²ha²kxai³ oh³xan¹ko³xa²
whãi²na¹ yuh³xan¹ko³xa² whãi²na¹
tĩ¹hxan³na²hẽ³la². A²nũ²a² yuh³lxain¹kxai²nãn²tu̱³
ã̃³nih³sa³tĩ¹ain¹te²ju²hẽ³la². Nxe³kxa²yã̃¹nxe³kxe³hũ̃³nxe²
ko¹xai²li² whãi²na¹ tĩ¹hxan³na²hẽ³la².
[12]Nxe³nũn³nũ²la², a²nũ²a²nãu³xa²
ya³lu²te²nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹ ka³tẽn³su²
ĩ³sa²yxau³xi²si¹ka³tu̱³ wxã̃³si¹hain¹na²hẽ³la².
Kãin²te²su² ta̱³nxa² kãi²nxa³te²su²
ta̱³nxa² nxe³tũ³kã³txa² a²yxo²ha³kxa¹
wxã̃³si¹hain¹na²hẽ³la². A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹lai²na² ã̃³wxe³ka³lo³ai²na²
ã̃³ĩ̃³ain¹na²hẽ³la². Ã̃³tĩ³ain¹nũ²la²
ha³tẽ̱h³nxã̃³nxãu³xa² nxã̃³ka³lxa¹txi³
li²vro³txã̃³nxa² sa²yxo²hai¹lain¹na²hẽ³la².
Sa²yxo²hai¹lain¹ka³tu̱³ tũ̃¹kã³txai²na²
whãi²na¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹ka² yã̃¹nxe³sxã̃³
ko̱³nxe³ti³ ĩ̃³yĩ¹lin³tain¹na²hẽ³la².
Nxẽn³tain¹nũ²la² ha³tẽ̱h³nxã̃³nxa²
nxã̃³nxã̃³xa² ka³tẽn³su² ti³hi¹tẽ³txã̃³nxa²
sa²hai¹lain¹na²hẽ³la². Kxã̃³nxu¹tai²na²
a²nũ²a² a²ĩ³lxa² ũ³wha²li¹lye²nxa³kxe³su²
nxe³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu² ko̱³nxe³ti³
ĩ̃³yĩ¹lin³tain¹na²hẽ³la². [13]Nxe³te³na¹
ĩ̃³ye³nai²li² a²nũ²a² ĩ̃³lo³nxi² ya³lun¹ta²
hã̱u¹te²na² wxã̃³ha²kxai³ ya³lun¹ta²
hã̱i¹kxi²te²na² wxã̃³ha²kxai³ nxe³ain¹na²hẽ³la².
Nxe³nũ²la² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³ka³jah¹la²
ko̱³nxe³ti³ ĩ̃³yĩ¹lin³tain¹na²hẽ³la².
A²kxã̃³nxa¹ ko̱³nxe³ti³ kãi³ain¹kxa²
yã̃¹nxe³sxã̃³ ko̱³nxe³ti³ ĩ̃³yĩ¹lin³tain¹na²hẽ³la².

14 Nxe2 ĩ3yĩ1lih2ta3lu2nain1nũ2la2 ya3lu2nẽ3ju3ta2
sa2so1sxã3 ĩ̱3ye3na2 ha3nxe2a2 i̱3je3nai2na2
ã3na1sxã3 ã3nũ̱1ain1na2hẽ3la2. Ã3na1sxã3
ã3nũ̱1ain1ju3tan1te2kxa3ya̱3lhu2 hai3txi3
ka3te̱n3su2 we2nxi2nxa3lho3la2. Hãi1nxe2
ya3lu2sa3tĩ1tu1wa2. 15 Jã1nxe3nũn3sxã3
ha3te̱h3nxã3nxa2 ka3te̱n3su2 ti3hi1tẽ3txã3nxai2nu2
sa2hai1ka3tu̱3 a2nũ2a2 ĩ2li3te2a2 Txa2wã1sũ̱3na2
ã3si3tẽ3kxi2nxa3te2su2 te2a2 a2ĩ3lxa2
yũ3ye2nxa3ju3tan1te2kxa3ya̱3lhu2 a2nxe3te2su2
te2na2 sa2so1sxã3 ĩ̱3ye3na2 ha3nxe2a2 i̱3je3na2
ã3na1sxã3 ã3nũ̱1lain1nũn3tu1wa2.

21

Txa2wã1ha3lo2a2 txa2wã1oh3sĩ̱3na2 tah2lxi3 ĩ3yũt1jau3su2

1 Nxe3nxa2ha1te1 txa2wã1ha3lo2ai2na2
txa2wã1oh3sĩ̱3nai2na2 txa2wã1ĩ̱3ye3nai2na2
yxo2ha3kxa1 hxan3na2hẽ3la2. Nxe3nũ2la2
oh3sĩ̱3na2 tah2sĩ̱3na2 ĩ3yũt1sa2kxai3
txa2wã1ha3lo2a2 tah2ko3xa2 ĩ3yũt1sa2kxai3
nxe3na2hẽ3la2. Yxãn1ta1 ĩ̱3ye3na2
kãin2je3na2 ĩ3yũ1txa3hẽ3la2. 2 Nxe3ka3tu̱3
sxi2je3na2 Je3ru3sa3lẽ2thĩ3na2 tah2hĩ3na2
a3ka3nxa2 wxã3na2hẽ3la2. Oh3xan1ko3xa2
Txa2wã1sũ̱3na2 ha3lo2a2 wxa2li3sxã3
a3ka3nxa2 wxã3na2hẽ3la2. A2nxe3thĩ3na2
sa2kxai3lu2 wi1lhau3kot3si1hain1na2hẽ3la2.
Txu1ha2 in3txi3te3lhxã3 nxe3ta1ka3lxu3su2
kxai2nãn2tu̱3 wi1lhau3ko3nha2te2ju2hẽ3la2.

— Txa2in3txa2 ka2li1txi3na1tũ1xã1.
Nxe3jau3su2 te2ju2hẽ3la2. Jã1nxe3jut3sũ̱3nxe2
oh3xan1thĩ3nãu3a1 a2ta2hĩn3nũ3su2
wi1lhau3kot3si1hain1na2hẽ3la2. 3 Nxe3ka3tu̱3
wãn3txa2 oh3xan1jau3xa2 ĩ3kaix1jah1lai2na2
e3jau3xa2 ain3kxi2na1hẽ3la2. Ain3kxi2na1te3nah1lxi1:

— Nxe3jah3lxi3sa2lxe1. Hĩ1nai2na2 Sũ̱3na2
Si3yxau3ka3jah1lai2na2 yxau3thĩ3nũ3a2
a2nũ2a2 nxũ2kwa̱i3ye3la3nãu3a2 sxa3tu1we1.
A2nũ2a2 nũ̱3ka̱3txa2 yxau3ya3nyhain1tu1we1.
Ya3nyhai1nha2kxai3 Txa2wã1sũ̱3na2
sa3wi3ha3lxi3sain1tu1we1. A2nxũ2kwa̱i3ye3la3nãu3a2
yxau3ya3nyhain1tu1we1. 4 Nxe3kxai2nãn2tu̱3
a2nũ2a2 ha2ya̱3kxa2 ĩ3na̱n3si1hain1tu1we1.
Ya3lu2ain1ju3ta2 yũ2nxa3ha2kxai3
ãin2tain1ju3ta2 yũ2nxa3ha2kxai3 na̱3nain1ju3ta2
yũ2nxa3ha2kxai3 khãuh3lxa3txi3nain1ju3ta2
yũ2nxa3ha2kxai3 nxain1tu1we1. Ha3lo2a2
kxã3nxãn1ju3tai3tã2 ne3ki3son3sxã3
wa3to3hi2na3le1. Nxe3na2hẽ3la2.

5 Nxe3nxa2ha1te1 oh3nãu3a2 Txa2wã1hxi2kan1ju3tan1ta2
ã3wxe3ka3lo3a2 yxaut3jah1lai2na2
a2wãn3txi3kxai3lu1, Ĩ3ye3te3nah1lxi1:

— Nxe3jah3lxi3sa2lxe1. A2yen3kxai2na2
a2yxo2ha3kxa1 tah2lxi3wet1si1ha1tu1we1.
Nxe3na2hẽ3la2. Nxa2ha1te1 oh3xan1jah1la2
ĩ3ye3kxi2sain1na2hẽ3la2. Ĩ3ye3kxi2sain1te3nah1lxi1:

— Wãn3txa2 a2nxe3jau3jau1xai2na2
yxo2ĩ2ki̱3jau3xai2la1wi1. Ya2la3tu̱3jau3xai2la1wi1.
Nxe3jau3su2 ha2kxai3 ũ3wha2li1txa2hẽ3li1.
Nxe3sain1na2hẽ3la2.

6 Nxa2ha1te1 Txa2wã1sũ̱3na2 ĩ3ye3kxi2sain1na2hẽ3la2.
Ĩ3ye3kxi2sain1te3nah1lxi1:

— Wxa2wa2su1tã3li1. Txai2na1xai2na2
a2wi1lhĩ1nu1ta2kxai3 yen3kxa2 yũ2nxa3hĩ1nu1ta2kxai3
ka3te̱n3su2 yxau2xai3la1hẽ3li1. Te2yã1nxe3sxã3
kxã3nãu3a1 yen3kxa2 a2yxo2ha3kxa1
hxa3nhĩ1na1 ka3te̱n3su2 yxau2sa2tẽ3a1tu1wi1.
A2wi1lhĩ1nãn1jah1lo2sa1ha2kxai3 ne3ki3san1jah1lo2sa1ha2kxa
nxe3jah1lo2sa1wi1. A2nũ2a2 ĩ2li3te2na2
ya̱3lxu2kxai2nãn2tu̱3 ĩ̱3yau3xa2 ka3te̱n3ti3hi1tẽ3jau3xa2
kwa2ũ3hũ1ai1na1tu1wi1. A2yo3ha2
ten3nxa3lho3li1. 7 Nxe3sxã3 a2nũ2a2
ĩ2li3te2nãn2tu̱3 ko̱3nxe3ti3 kãi3ain1ju3ta2
ã3na1sxã3 ã3ta3lox3ta3wxe3ain1kxai2nãn2tu̱3
ju1tai2na2 a2yxo2ha3kxa1 ũ3hũ1ai1na1tu1wi1.
Txa2wã1sũ̱3nu3lo3sa2te2lo3txai1na1ha2kxai3
Txa2ki3lhan3to3txai1na1ha2kxai3 nxai1na1tu1wi1.
8 Yxãn1ta1 tũ̱3ka̱3txi3 ã̱3xai2lẽ1. Ko̱3nxe3ti3
kãi3jah1lo2su2 ha2kxai3 yuh3lxi3jah1lo2su2
ha2kxai3 Je3su2jah3lai2na2 wãn3txa2
yxo2ĩ2xa3jah1lo2su2 ha2kxai3 Sũ̱3na2
yxo2kwĩn1kxi2ju3ta2 o2la3kxi2jah1lo2su2
ha2kxai3 a2nũ2a2 su2lhã3jah1lo2su2
ha2kxai3 txu1ha2 ko̱3nxe3thin1sxã3
o2la3kxi2jah1lo2su2 ha2kxai3 tih3na3la2
a2nũ2a2 ã3nan3jah1lo2su2 ha2kxai3
a2yen3kxa2 wet1sxã3 tẽ3sxã3 txa2wã1sũ̱3nu2sa2ki3lot3ju3ta2
yxo2kwa̱in3jah1lo2su2 ha2kxai3 ki3han3ju3ta2
e3jah1lo2su2 ha2kxai3 nxe3tũ̱3ka̱3txai2na2
yxo2ha3kxa1 ĩ̱3ye3na2 ha3nxe2a2 i̱3je3na2
ẽ3syo2fre2nũ̱3hũ̱3sxã3 i̱3je3na2 ã3na1sxã3
ã3yu1kxũ̱3ain1tu1wi1. A2nxain1ju3tai2li2
ne3ki3sot3nxa3lho3li1. Nxe3sain1na2hẽ3la2.

Je3ru3sa3lẽ2thĩ3na2 tah2lxi3 ĩ3yũt1jau3su2

9 Nxa2ha1te1 in3txa2 oh3xan1jah1la2
wxã3sxã3 ĩ3ye3na2hẽ3la2. A2nxe3jah1lai2na2
sa2kxai3lu2 kxã3nhxĩ1nai3tã2 ka3te̱3ha2
hxi2tẽ3nha2jah1lai1ta3lxi2na3la2. A2nxe3tẽ3na2
sa2kxai3lu2 Txa2wã1sũ̱3na2 ka3te̱3na2
Si3yxau3jah1lai2na2 ĩ3xa̱n3ta3kxin2txain1ju3ta2
ne3ki1nha2hẽ3la2. Nxẽ3nha1li1 nxẽ3nha1li1
nxẽ3nha1li1 ka3na3ki2 ne3kih1nha2hẽ3la2.
Jã1nxe3tẽ3na2 nẽn3ka3na3ka3nat3sxã3
hxi2tẽ3nha2jah1lai1ta3lxi3 wxã3sxã3
ĩ3ye3na2hẽ3la2. Ĩ3ye3te3nah1lxi1:

— Ã³wxã³sẽ¹li¹. O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²na²
a²txu¹ha² so¹ta³ka³lxu³nũ³a² wã²nã³ũ¹nxa²ha¹lu²wi¹.
Nxe³na²hẽ³la².

10 Nxe³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
tẽ³sxã³ hi¹txai³lha³ha²kxai³ wã³la³ka³txa²
kĩ³ka³txa² ka³la³ya³ha¹hẽ³la². Nxe³ya³sãn²nũ²la²
sxi²je³na² wi¹lhin¹khaix1thĩ³na² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
wã²nã³ũ¹sa³na²hẽ³la². A²nxe³thĩ³nai²na²
sa²kxai³lu² oh³xan¹ko³xa² Txa²wã¹sũ³na²
yxau³ko³xa² wxa²li³sxã³ a³ka³nxa²
wxã³na²hẽ³la². 11 Txa²wã¹sũ³na²
wxi²kin³ti³ton³ju³ta² sa²ha²te¹kxi²na²hẽ³la².
Txah³lxa³ki³a² a³lxi²khaix1nxain¹ki³a²
yã¹nxe² sa²ha²te¹kxi²na²hẽ³la². Jas2pe³ki³a²
ha²lu¹lun¹ka² yã¹nxe³na²hẽ³la². 12 A²nxe³thĩ³nai²na²
sa²kxai³lu² sxi²jen³nai²na² ki³tã¹kxi²wa³tĩ³kxi²nha²ka³txa²
kĩ³khai¹nxe³ha²kxai³ ã̱u³khai¹nxe³ha²kxai³
nxe³kat3su² na²hẽ³la². A²nxe³kxa³txai²li²
a²sxih²yxo²a² yxo²ka³lxa¹na²hẽ³la².
Hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²hait1so¹xi²sxã³
a²sxih²yxo²a² sxih²yxo²xih²xai³na²hẽ³la².
A²nxe³ta³yxo²a² sa²kxai³lu² in³txa²
oh³xan¹tũ³ka̱³txa² sxih²yxo²a² yxau²xai³yah³lxi³na²hẽ³la².
A²nxe³ta³yxo²a² sa²kxai³lu² a²ĩ³lxa²
yũ²xai³na²hẽ³la². I³sa³e²ah³lo²nu¹tai²na²
nũ³ka̱³txi³nãu³xu¹tai²na² a²ki³lha³lxa²nãu³xa²
hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²hait1so¹xi²nũn³sxã³
nxe³tũ³ka̱³txi³nãu³xu¹tai²na² a²ĩ³lxa²
ũh³yxo²hẽ²ta²xai³yah³lxi³na²hẽ³la².
13 Nxe³nxa²ha¹te¹ u³je³na³ka² a³li³xi²tãu³ai²na²
sa²kxai³lu² sxi²hai²na² a²yxo²a² yxo²ha¹li¹
ka³na³ki² yũ³ha²kxai³ a²wi¹nẽ³tãu³a²
a²sxih²yxo²ai²na² sa²kxai³lu² yxo²ha¹li¹
ka³na³ki¹ yũ³ha²kxai³ a²wã̱³tãu³ai²na²
a²sxih²yxo²ai²na² sa²kxai³lu² yxo²ha¹li¹
ka³na³ki¹ yũ³ha²kxai³ u³je³na² kan³tãu³a²
a²sxih²yxo²ai²na² sa²kxai³lu² yxo³ha¹li¹
ka³na³ki¹ yũ³ha²kxai³ nxe²xai³yah³lxi³na²hẽ³la².
14 A²nxe³thĩ³nai²na² ki³tã¹kxi²wa³tĩ³kxi²nha²ka³txa²
a²si³ka³lah³nãu³a² tah³lxa³ka³txa²
a³lxi²khai¹nxe² wi¹khai¹nxe² nxe³ka³txai²na²
hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²hait1so¹xi²sxã³
tah³lxa³ka³txai²li² ũ³si³a³kxain¹nũ²hẽ³la².
A²nxe³ka³txai²na² sa²kxai³lu² O³ve²a²
Wẽn³sũ³jah¹lai²na² ĩ³kaix1so¹tũ³ka̱³txu¹tai²na²
a²ĩ³lxa² ĩ³lxi¹nha²xai³na²hẽ³la², tah³lxa³ka³txai²li²
ũ³ysa³.

15 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹la² ĩ³ye³kxi²sa²jah¹la²
sa²kxai³lu² yen³kxa² a²lu²ju³ta² ũ³hau³ko³ta³ka³txa²
ou²ro²ki³a² we¹ka³txa² hxi²tẽ³nha²na²hẽ³la².
Sxi²je³na² ũ³hau³ko³txi² sxih²yxo²a²
ũ³hau³ko³txi² je¹na² ki³tã¹kxi²wa³tĩ³kxi²nha²ka³txa²
ũ³hau³ko³txi³ nxe³te³lhxã³ nxe³na²hẽ³la².
16 A²nxe³ju³ta² sxi²je³nai²na² a²lu²ju³tain²txi²
ã̱u³ju³tain²txi² ã³nhau³ko³je²na²hẽ³la².
Ũ³hau³kot3te³nah¹lxi¹, 2.200 ki³lo²me³tro³
a³lu²khaix1ye²na²hẽ³la². Nxe³sxã³
a³lu²ju³tain²txi³ ã̱u³ju³tain²txi³ kĩ³ju³tain²txi³
nxe³ju³tai²na² yxo²ha³kxa¹ ã³nhau³kot3je²na²hẽ³la².
17 Nxe³ka³tũ³ sxi²je³na² ki³tã¹kxi²wa³tĩ³kxi²nha²ka³txa²
ã̱³hau³ko³tã²hẽ³la². A²nũ²a² ũ³hau³ko³nha²ju³ta²
64 ane²tros2 nxe³na²hẽ³la². Oh³xan¹jah¹la²
ũ³hau³ko³nha²kxa² yã¹nxe²na³la².
18 Nxe³nũn³nxa²ha¹te¹ ki³tã¹kxi²wa³tĩ³kxi²nha²ka³txai²na²
sa²kxai³lu² jas2pe³ka³txa² a³lxi²khaix1ka³txa²
so¹lxi³ we¹tai¹nĩn²ta²wa². A²sxi²tai²na²
sa²kxai³lu² ou²ro²ki³a² so¹lxi³ we¹tai¹nĩn²ta²wa².
Ni²kẽ¹na² ha²lu¹lun¹ka² yã¹nxe³yai¹nĩn²ta²wa².
19 Tah³lxa³kxai²na² ũ³si³a³kxain¹ki³ai²na²
sa²kxai³lu² a³lxi²khai¹nxe³ki³a² so¹lxi³
we¹tai¹nĩn²ta²wa². A²wi¹lhĩ¹nãn¹ta³ki³a²
jas2pe³ki³su² ha²kxai³ ã̱³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a²
sa³fi²ra³ki³su² ha²kxai³ ã̱³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a²
kau³se³to²na²ki³su² ha²kxai³ ã̱³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a²
es3me³ral²ta²ki³su² ha²kxai³ 20 ã̱³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a²
sar³to²ni³o²ki³su² ha²kxai³ ã̱³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a²
sar²ti³o³ki³su² ha²kxai³ ã̱³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a²
kri³so²li³to²ki³su² ha²kxai³ ã̱³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a²
be³ri²lo³ki³su² ha²kxai³ ã̱³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a²
to³pa²si³o²ki³su² ha²kxai³ ã̱³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a²
kri³so²pra³so²ki³su² ha²kxai³ ã̱³ta³lo³hẽ¹ta³ki³a²
ja³sĩn²to³ki³su² ha²kxai³ a²ne³ki³an¹ki³a²
a³me³tis2ta²ki³su² ha²kxai³ nxe²xai³na²hẽ³la².
21 Sxih²yxo²nãu³a² hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹
wxa²hait1so¹xi²nũn³sxã³ nxe³ta³yxo²ta³tai²na²
pe²ro³la³txa³yxo²txi³su² na²hẽ³la².
Sxih²yxo²ain²txi³ yxo²ka³na³ka³na³txi³
pe²ro³la³ki³ain²txi³ ki³ka³na³ka³na³txi³
nxe²xai³na²hẽ³la². Nxe³nxa²ha¹te¹
sxi²tĩh³na² ã̱³nxai³tĩh³na² ou²ro²ki³a²
so¹lxi³ ha²lu¹lun¹ki³a² so¹lxi³ wet1tai¹nĩn²ta²wa².
Ni²kẽ³na² yã¹nxe² ha²lu¹lun¹na²hẽ³la².

22 Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²je³nai²na²
sa²kxai³lu² sxi²ha² Txa²wã¹sũ³na²
sa²nẽn¹kxi²thĩ³na² yũ³ye¹nx2ti³xa³hẽ³la².
Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² Nũ³kxũn³khaix1jah¹la²
so¹lxi³ yxau³ye¹nx2ti³ha²kxai³ O³ve²a²
Wẽn³sũ³jah¹la² so¹lxi³ yxau³ye¹nx2ti³ha²kxai³
nxe³ye¹nx2ti³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
sxi²ha² sa²nẽn¹kxi²kxai³ jã¹nxe³thĩ³na²
yũ³ye¹nx2ti³xa³hẽ³la². 23 Te²yã¹nxe³nũn³sxã³
hai³txi³ u³je³na³ka² yũ²nxa³ha²kxai³
i³la³ka² yũ²nxa³ha²kxai³ nxe³kxan²ti³nũ¹
Txa²wã¹sũ³na² a²ha²te¹khai³ju³ta² so¹lxi³
sxi²je³na² whãi²na¹ ĩ³ha²te¹kxi²na²hẽ³la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² lã³pi³ã̱u³tẽ³nhũ³sxã³ sxi²je³nai²na²
yxo²ha³kxa¹ sa²ko¹ko¹tã²hẽ³la². 24 Nxa²ha¹te¹
a²nũ²a² nũ³ka̱³txi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu²

sxi²je³na² sa²ko²ko²kxi²nhain¹ju³ta²
yxau²xai³lain¹na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na²
so¹lxi³ ĩ³sa²nẽn¹kxain¹na²hẽ³la². 25 Nxe³nxa²ha³sa²kĩ³kxi²nẽ³ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai³
ka³nxa³nhe³ju³ta² yũ²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya̱³lhu³ũ³je³na³kai²na² sa²ha²te¹kxi²nẽ³ju³ta²
sxi²je³nai²nãn¹ta³yxo²a² yxo²than²kxi²sa²tẽ³na²hẽ³la². yũ²nxa³ha²kxai³ nxe³tu¹wa². Txa²wã¹sũ³nu²khai³xa²
26 Jã¹nxe³jut3su² a²nũ²a² nũ³ka̱³txi³nãu³xai²na² wi¹sa²ha²te¹kxi²nẽ³tu¹wa².
sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxain¹te³nah¹lxi¹: 27 Jã¹nxe³jut3su² ha²kxai³ ha³lo²a²
— Nũ³kxũn³khaix1ni¹lxi¹. Hxi²kan¹khai¹nxi²yxo²ha³kxa¹ ĩ³hxi¹kan¹txi³lon³sxã³
Ã³sen³sai¹sa²sĩn¹sxã³ wxi²kin³ti³ton³khaix1ni¹lxi¹. yxau²xai³yah³nẽ³tu¹wa².
Nxain¹jau³su² nxain¹na²hẽ³la². 27 A²nxe³thĩ³nãu³ai²na²
sa²kxai³lu² ko̱³nxe³ti³ kãi³ju³ta² *Je³su²jah³la² a³ka³nxi²sxã³ wa̱³li²jau³su²*
yũ²nxa³ha²kxai³ Sũ³na² yxo²kwĩn¹kxi²ju³ta² 6 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lon¹txi² ãh¹
kãi³jah¹la² yũ²nxa³ha²kxai³ wãn³txa² e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:
ki³han³jau³xa² e³jah¹la² yũ²nxa³ha²kxai³ — Jau¹xai²na² e³kxi¹nxa²ha¹jau³xin³txi³
nxẽn³tai¹nxa³lho³la². Hãi¹nxe³sxã³ O³ve²a² yxo²ĩ²ki̱³jau³xai²la¹wi¹. Ya²la³lyau³xai²la¹wi¹.
Wẽn³sũ³jah¹lai²na² a²ha³te̱h³nxã³nxa² Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² A²hxi²kan¹ta²
a²nũ²a² ka³te̱n³ti³hi¹txã³nxa² a²nũ²a² Si³yxau³jah¹la² jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
a²ĩ³lxa² ũ³wha²li¹lhẽn²ta²xai³nha²txã³sye²kxai³nxain¹wã³sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka̱³txai²na²
a²nxe³jah¹la² so¹lxi³ thĩ¹nai²na² a²yãu³ka³txi³nãu³khai³xa² a²hxi²kan¹jah³lai²la¹wi¹.
yxau²xai³lain¹tu¹wa². A²nxe³jah¹la² a²si³yxau³jah¹la² hi²sen³su²
oh³xan¹jah¹la² sa²si¹hã³na²hẽ³li¹.
A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² sa²yxo²we¹tũ³ka̱³txa²
yen³kxa² wã²nã³ũ¹hain¹na²hẽ³li¹.
Yen³kxa² ye³jen¹na² yũ³kxe³nũ³a²
wã²nã³ũ¹hain¹na²hẽ³li¹. Nxe³sain¹na²hẽ³la².
7 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:
— Nxex3sa²lxi¹. Wa³su³txi³ wa̱³li²na¹tu¹wi¹.
Nxe³ha²kxai³ txa²wãn³txa² kwẽn¹ta²
ũ³hũ¹nxa²ha¹jau³xai²na² ũ³wha²li¹lin¹jau³xai²na²
sa²yxo²wet1sa²jah¹la² sa²kxai³lu²
ĩ³ka³lih³kxai¹na¹tu¹wi¹. Nxe³sain¹na²hẽ³la².
8 Nxa²ha¹te¹ txai²na² Jo³ãu²ah³lo²na¹xai²na²
sa²kxai³lu² wãn³txai²na² a²yxo²ha³kxa¹
ain³kxi²jah¹lo²sa¹wa². Yen³kxai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ ĩ²jah¹lo²sa¹wa². Nxe³jah¹lo²sa¹ha²kxai³:
— Oh³xan¹jah¹la² wã²nã³ũ¹sa²jah¹lai²na²
sa²nẽn¹kxi²na¹tũ¹xã¹. Nha¹jau³su²
a²ne³kxai³tãu³a² ã³ka³ti³wxe³na¹ka³tu̱³
ĩ³sa²nẽn¹kxi²na¹hẽ³la². 9 Nxe³na¹ta¹
e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:
— Nxe³sa²txa³hẽ¹li¹. Txai²li²
kai²ti³hex1jah¹lo²txã³wi¹. Wxãi²yã¹nxe³jah¹lo²sa¹wi¹.
Wxãi²nãn²tu̱³ Je³su²jah³la² sa³wit3si¹lxi¹.
Wxã²wã³tã̱³nãu³xa² Sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³tũ³ka̱³txai²na² Je³su²jah³la²
sa³wi³ha³lxi³sain¹nũn³na³li¹. Te²yã¹nxũn³sxã³
ha³te̱h³nxã³nxa² ũ³wha²li¹lin¹txã³nxai²na²
wãn³txa² yxo²ĩ²te²nãu³xa² Je³su²jah³la²
sa³wi³ha³lxi³sain¹nũn³na³li¹. Nxe³nx2ti³kxa²
yã¹nxũn³sxã³ Je³su²jah³la² sa³wit3su²nũ³na¹wi¹.
Nxe³na¹ha²kxai³ ĩ³sa²nẽn¹kxi²sa²txa³hẽ¹li¹.
Txa²wã¹sũ³nu²khai³xa² so¹lxi³ sa²nẽn¹kxi¹txai¹nhẽ³li¹.
Nxe³sain¹na²hẽ³la².
10 Jã¹nxe³sxã³ ãh¹ e³kxi²sa²te³nah¹lxi¹:

22

1 Nxa²ha¹te¹ ka³wã³lxa² ka³te̱n³ti³hi¹tẽ³jau³xa²
wã²nã³ũ¹sain¹na²hẽ³la². Jau³xa²
wi¹khai¹nxe³jau³xa² han³yo²jau³su²
na²hẽ³la². Txa²wã¹sũ³na² ã³wxe³ka³lo³a²
sa²ni³sai¹yo²ha²kxai³ O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹lai²na²
ã³wxe³ka³lo³a² sa²ni³sai¹ha²kxai³
nxe³jau³su² na²hẽ³la². 2 Sa²ni³sai¹sxã³
wxa²kan³nũ²la² sxi²je³nai²na² nxũ²kwa̱i³ye³la³tũh³ha²
ã³nẽ¹na³si²ha²kxai³ wxa²kan³na²hẽ³la².
A²nxe³ta²wẽ¹ha³yxo²ka³teh³nãu³a²
hi³sa³ka³txa² ka³te̱n³su² ti³hi¹tẽ³ka³txa²
wi¹wen¹na²hẽ³la². A²nxe³ka³txai²na²
a²na̱³kxa² sa²kxai³lu² i³la³kxa² ki³ka³na³ka³nat3sxã³
sa²tã³tĩ¹sxã³ na̱³kã̱³lxi³ na̱³kxi²xai³na²hẽ³la².
A²nxe³ta³nxã̱³kxa² sa²kxai³lu² na̱³ka³lxa¹na²hẽ³la².
Hxi²ka² hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²hait1so¹xi²nũn³sxã³
na̱³kxih²xai³na²hẽ³la². A²nxã³nxai²na²
sa²kxai³lu² hĩ³ne³kxa³nxãn³su² na²hẽ³la².
A²nũ²a² ĩ²li³te²a² ĩ³ton³nẽ³kxai²nãn²tu̱³
ta²nxã¹nxai²na² ũh³hĩ³ne³kxi²nhãn¹kxai²nãn²tu̱³
we²nxi¹nxa²hĩ̱³nx2na³la². 3 Jã¹nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³xa̱n³ta³kxi²nẽ³ju³tan¹te²kxa²yu³ta²
yũ²nxa³lho³la². Txa²wã¹sũ³na²
yxau³ya³nhẽ³nha²kxai³ O³ve²a² Wẽn³sũ³jah¹la²
yxau³ya³nhẽ³nha²kxai³ nxe³ya³tu¹wa².
A²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
ĩ³sa²nẽn¹kxi²ju³ta³nũ³a² kãi³lxin³tain¹tu¹wa².
4 A²yen³nãu³khai³xa² ye³ĩ²ain¹tu¹wa².
Nxe³sxã³ a²ye³ha³na³kxai²na² sa²kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² a²ĩ³lxa² ũ³ta̱³ka² sai¹sxã³
ũ³yhe³wha³li¹nhain¹tu¹wa², Sũ³na²
sa³wi³ha³lxi³su² ye²ha²kxai³la². 5 Nxe³te³na¹
ha³lo²la³ hai³txi³ ka³nxa³hi²xi²ju³ta²
yũ²nxa³lho³la². Lã³pi³ãu²tẽ³na²
yũ²nxa³ha²kxai³
ũ³je³na³kai²na² sa²ha²te¹kxi²nẽ³ju³ta²
yũ²nxa³ha²kxai³ nxe³tu¹wa². Txa²wã¹sũ³nu²khai³xa²
wi¹sa²ha²te¹kxi²nẽ³tu¹wa².
ha²kxai³ ha³lo²a²
ĩ³hxi¹kan¹txi³lon³sxã³
yxau²xai³yah³nẽ³tu¹wa².

— Nxe³ha²kxai³ ha³lo²a² yxau³son³na³li¹.
E³kxi¹nxa²ha¹ju³tai³ta³lxi³ wa³su³txi³
ãn³si³wxen¹tu¹wi¹. Wãn³txa² ũ³wha²li¹lin¹jau³xai³
hãi³a² ũ³ho¹txa³hẽ¹li¹. 11 Nxe³ha²kxai³
a²kxã³nxa² kọ̃³nxe³ti³ kãi³te² ĩ³nxai²na²
sa²kxai³lu² ãh¹ kãi³yxau²xai³jah³lxu¹li¹.
A²kxã³nxa² kọ̃³nxe³thin¹sxã³ o²la³kxi²te²
ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² kọ̃³nxe³thin¹sxã³
yxau²xai³jah³lxu¹li¹. A²kxã³nxa²
wain³ju³ta² kãi³te² ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu²
ãh¹ wain³txi³ kãi³yxau²xai³jah³lxu¹li¹.
A²kxã³nxa² wi¹lhin¹sxã³ yxau²xai³te²
ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² ãh¹ wi¹lhin¹sxã³
yxau²xai³jah³lxu¹li¹. Nxe³sain¹na²hẽ³la².
12 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah¹la² ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— Nxex3sa²lxi¹. Wa³su³txi³ wa̱³li²na¹tu¹wi¹.
Nxa¹kxai²nãn²tụ̃³ a²nũ²a² kãi³ain¹ju³ta²
ĩ²a¹tu¹wi¹. Wi¹ju³ta² kãi³ta̱³nxa²
kọ̃³nxe³ju³ta² kãi³ta̱³nxa² nxain¹jut3su²
a³ya³ti³na¹tu¹wi¹. Nxa¹kxai²nãn²tụ̃³
nxe²kãi³ain¹kxa² yo³ha² nxe² sa²tẽ³a¹tu¹wi¹.
13 A²wi¹lhĩ¹nu¹ta²kxai³ yen³kxa² yũ²nxa³hĩ¹nu¹ta²kxai³
ka³tẹn³su² yxau²xai³la¹hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
kxã³nãu³a¹ yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹
hxa³nhĩ¹na¹ ka³tẹn³su² yxau²sa²tẽ³a¹tu¹wi¹.
Ã³si³wxe³jah¹lo²su² te²sa¹ha²kxai³
ta³lun²sxã³ a²ne³ki³sot3jah¹lo²su²
te²sa¹ha²kxai³ te²sa¹wi¹. A²wi¹lhĩ¹nãn¹jah¹lo²sa¹ha²kxai³
a²ne³ki³sot3jah¹lo²sa¹ha²kxai³ te²sa¹wi¹.
Nxe³na²hẽ³la².
14 A²nũ²a² ĩ²li³te²a² Txa²wã¹sũ̱³na²
wãn³txa² sa²yxo²we¹jah¹la² sa²kxai³lu²
hi³sa³ka³txa²na̱³kxa² ka³tẹn³su² ti³hi¹tẽ³ta̱³kxa²
ĩ³so¹jĩ²ju³ta³nũ³a² yũ³ain¹tu¹wa².
Sxi²je³na² tah²ye³na² oh³xan¹thĩ³na²
ã³wih¹ju³ta³nũ³a² yũ³ain¹tu¹wa².
15 Nxe³nxa²ha¹te¹ sxi²je³na² e³la²
kãin²tãu³a² a²nũ²a² wi¹lhi¹nxa³te²a²
ti³yạu³kxi²ju³tai²la¹wa². Sũ̱³na²
yxo²kwĩn¹kxi²ju³ta² kãi³te²a² yxau²
tĩh³nxa³la² a²nũ²a² ã³nan³ti³ten³jah¹la²
yxau² in³txa² txu¹ha² kọ̃³nxe³thin¹sxã³
o²la³kxi²jah¹la² yxau² a²nũ²a² ã̱³xa²
ĩ³kwa³na³ha²kxai³ ĩ³su²lhã³jah¹la² yxau²
yen³kxa² tẽ³sxã³ txa²wã¹sũ̱³nu²sa²ki³lot3ju³ta²
ten³ju³ta³lot3jah¹la² yxau² ki³han³jau³xa²
ten³yxau²xai³jah¹la² yxau² ki³han³yxau²xai³ti³
yxau² nxe² nxe³tũ̱³ka̱³txa² ti³yạu³kxain¹ti³ai²la¹wa².
16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² e³te³nah¹lxi¹:
— Txai²na¹xai²na² Je³su²jah³lo²na¹xai²na²
Txa²sa³wi³sa² oh³xan¹jah¹la² ĩ³sa²si¹hã³nxa²ha³ne³ki
Txa²wãn³txa² yxo²ĩ²sa²sxã³ yxau²xai³tũ̱³ka̱³txi³nãu³xa²
ĩ³hen³txin¹jau³nu³ai²la¹wi¹. Ta³vi²yah³lo²nu¹tai²na²
xai²ĩ²sa³wi³ha³lo³nxe²nxex1 wxã³tãu³te²sa¹wi¹.
Nxe³te²sa¹ha²kxai³ ka³nxah³ta² a³lan²tin³ti²
ten³sa²tã³xi² yãn³txai²na¹ ĩ³yũ¹li³xi²nxa³ta̱³lxa¹
hi³ka²ta³a² yan³txi³ yạu̱³ki¹xi²kxa²
yã¹nxe³jah¹lo²sa¹wi¹.
17 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ̱³na² Yãu³ka³jxah¹lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹:
— Wxã³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxa²ha¹te¹
O³ve²a² Wẽn³sũ̱³jah¹lai²na² so¹te³lhxã³
ta¹ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Wxã³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³na²hẽ³la².
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ĩ²li³te²na²
jau¹xai²na² ain³kxain¹kxai²nãn²tụ̃³
te²yã¹nxe² e³kxain¹te³nah¹lxi¹:
— Wxã³jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ain¹nũn³tu¹wa².
Nxain¹kxai²nãn²tụ̃³ ĩ̱³yau³xa² ka³tẹn³su²
ti³hi¹tẽ³jau³xa² a²ten³te² ĩ³nxa² wxã³sxã³
ĩ³na¹jah³lxi³hẽ¹la². A²yo³ha² ten³kxi¹nx2txai¹nxa³lho³la².

A²ne³ki³so³te³lhxã³ jau³su²

18 Jã¹nxa¹jut3su² txai²na¹xai²na²
Jo³ãu²ah³lo²na¹xai²na² e³lxah¹ e³kxi¹nx2ta¹wa².
Wãn³txa² ha³lo²a² wxã³ju³ta²nũ³ai²nãn¹jau³xa²
e³kxi¹nx2ta¹jau³xa² ain³kxi²syah¹lxin¹te²
ĩ³nxai²na² a³la³kxi¹jxah³lxi³hẽ¹la².
Wãn³txa² yau³xã̱³xa² ĩ³ye³sxã³ ĩ³nũ²kxi²yah³lxin¹kxai²nãn²
kọ̃³nxe³te²lo³txa²lxi³ha³ta²wa². Ha³tẹh³nxã³nxai²na²
ũ³wha²li¹la¹jau³xai²na¹ kọ̃³nxe³te²lo³txa²lxi³ha³ta²wa².
19 Ha³tẹh³nxã³nxai²na² wãn³txa²
sa²ni²lã³yah³lxin¹kxai²nãn²tụ̃³ Txa²wã¹sũ̱³na²
hi²sen³su² hi³a²ne³ka² a²nxã̱³kxa²
ka³tẹn³ti³hi¹tẽ³ta̱³kxa² ũ³hũ¹nx2ti³xa³lho³la².
Hai³txi³ sxi²je³na² oh³xan¹thĩ³nũ³a²
wi¹lhin¹thĩ³na² ã³wi¹yhah³lxan³tho³la².
Ha³tẹh³nxã³nxa² ka³tẹn³su² ti³hi¹tẽ³txã³nxa²
a²kxã³nxa² wxa²ĩ³lxa² wha²li¹lhẽn¹txa²lxi³kxan²ti³
wxa²ĩ³lxa² sa²sai²lã³ain¹tu¹wa².
20 Jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na²
wãn³txain²txi³ a²hãix1jau³xain²txi³
ĩ³ye³yxo²nũn¹nain¹sxã³ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:
— Ya²la³tụ̃³tã³li¹. Wa³su³txi³
wa̱³li²na¹tu¹wi¹. Nxe²na³la². Nxe³jau³xai²na²
ten³sa²nũn³nha²wa². Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:
— Wi¹na³li¹. Wa³su³txi³ wa̱³li¹sẽ¹li¹.
Nxe³na¹wa².
21 Jã¹nxa¹jau³su² Je³su²jah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la² kãin² thãi³ti³la² a³lxi¹nx2ti³ju³ta²
ten³sa³nha²wa². Wãn³txa² ã³ta³lun²sxã³
hã³ne³ki³so³ta¹wa².